UVA. BHSC. IyR_070

2332

377

UVA. BHSC. IyR_070

70

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

INCIPIT PROLOGVS IN LIBRVM QVI INTITVLATVR ARBOR VITE CRVCIFIXE IESV. ET DICITVR OPVS VBERTINI DE CASALI. QVI FVIT FRATER PROFESSVS ORDINIS MINORVM BEATI FRANCISCI.

Niuerſis chriſti ieſu uere fide-
libus & ſancte paupertatis a-
micis: maxīe gementibus:&
dolētibus ſup malis īundāti-
bus eccleſie deformate:& be-
nedicti ieſu uite īpictate ſacri
lega mortue & ſepulte. Pau-
ꝑculus & indigniſſimus ieſu
chriſti:& ſue ſciſſime mr̃is & oīum uirginū inutilis
ſeruus Frater Vbertinus magis noīe q̃ re: ordinis
bt̃i franciſci ꝓfeſſus:ac ꝑ hocꝑ uero cognoīe maxi
mus pctōꝝ:oībus ꝓponit ꝙ ſacrilegus ipſe cōtem
nit chriſtū ieſū .ſ.eterni dei filiū & īuiolabilē uirgi
nē mariā ipſius eterni dei ieſu digniſſimā matrē ꝓ
nobis ī hoc mūdo crucifixos paupes & deſpectos
fidelit̃ imitari. Ieſus xp̃s dei filius heri & hodie
ipſe & in ſecula:iuxta apoſtoli ſententiam: ſecun-
dū propriū uerbum Apocalipſis primo Ipſe & ulti
mo: alpha & o pricipiū & finis primus & nouiſſi
mus:q fuit mortuus & nūc ē uiuēs ī ſecľa ſeculoꝝ.
Ip̃e ē mediator dei & hoīum hō xp̃s ieſus.Ipſe me
dius nr̃m ſtās quē īpie nos neſcimus.Ipſe p̃ncipiū
mediū & finis nr̃e ſalutis.Similiter ipſe ſe fecit prī
cipiū mediū & finē libri ſequētis. Nā huius libri
ipſe ē ſingulariter actor & materia finis & forma.
Nihil enī in hoc libro intendit̃ niſi ieſu chriſti no-
ticia & dilectio uiſceroſa & imitatoria uita. Hic eſt
ſpecioſe mirre faſciculus q a primeuo nouitiatus
mei inter ubera mea ſe collocare ſtuduit:a quibus
milleſieſ milies ꝑ meā īpuritatē ſacrilegā crudeli-
ter ē eiectus. Nā a pricipio ſpūs eius ex quo in me
ſtat:memoria ſatagebat hunc mirre faſciculū colli
gere de tota ſilua latiſſima ſue uirtuoſe uite quaſi
ab uberibuſ mr̃is mee īpellēs eius ueſtigia imitari
Et ex decimoquarto āno uite mee cū multis pre-
ambulis deſideriis ad ſue uite ſacratiſſimū ordinē
ꝑ ſeraphicū uiꝝ frāciſcū ab ipſo ieſu mire īſtitutū
mirabilit̃ me adduxit:a pr̃e & mr̃e oblatū:quē uſqꝫ
hodie miſer magis cōmaculare q̃ excolere: dū in
medio flumīs uite relaxate poſitus cū labētibus
labor.quibus & ego facto non uerbo ſepe ſū occa
ſio labendi. Licet aūt inter uanos ſtudentiū cu
neos ſecūdū huius tp̄is maliciā fuerī cōuerſatus:ac
ſepe philoſophicis ſtudiis deditus:ſpūs tamē bene
dicti ieſu ſup me īpulit iſta cōtēnere. O quotiēs
reieci: quotiēs ꝓpoſui nudus nudum ieſū ſeq & ſa
cre regule lr̃e q̃ uere ſpūs ē:īmobilit̃ adherere.Illud
tamē ꝓpoſitū retardāte malitia ſepe peius feci ī re-
laxatiōe uite & aliis miſeriis huius tp̄is:q̃ hi quos
nō ſic ſpūs ieſu interius agitabat.Et iō uita mea q̄ſi
ſēp fuit ſacrilega: ſpiritū ieſu cōtinue uiolāſ q forti
tudis conatibus mētē meā rebellē cōfrigebat interi
us ſeipſū ingerens ſtabiliter ꝑmanſurum:Sicqꝫ mi
hi indigno tā fortiter ſe īmiſit.ꝙ a nouitiatus prin
cipio in totū cor meū occupare uellet in artibus ui
te ſue.quā & mihi diſtinxit ſeptenario:iuxta nume
rū dieꝝ ſeptimane: ut ſic cū in orbē trāſiſſent dies
totius uite ieſu & reuerendiſſime mr̃is ſue in corde
meo uolueret̃ decurſus.Fateor ꝙ tāta me uniōe iū
gebat ſibi:ut nō tā p̃terita recolere q̃ preſentia iugi
ter mihi uideret̃ īſpicere.Et nūc me aſinū:nūc bo-
uē:nūc preſepiū:nūc fenū ſup quod iacebat: nūc
ſibi aſſiſtētē famulū:nūc ſibi cōgenitū uterinū:nūc
ipſū puulū ieſum faciebat me mira trāſformatiōe
ſentire in oībus actibus uite ſue.Me quoqꝫ duce-
bat ſecū ī ægyptū fugiēs:& rediēs in tēplo:cū mr̃e
īgrediēs in nazareth:uiuēs in baptiſmo: in deſerto
in ſue predicatiōis decurſu:cōtinuo in īſidiis:fugis
& cōtumeliis:& iniuriis: miris modis me q̄ſi ſibi
aſſiſtere faciebat Tandē iuxta ſue paſſionis ſuppli
cia ſic me tranſformatiue ſibi faciebat aſſiſtere: ut
nūc mihi uiderer magdalena peccatrix:nūc quedā
ab ipſo electa ſponſa:nūc frat̃ & diſcipulus electus
ioannes ille:nūc pia mr̃ lamentās que ipſū genuit
nūc latro dexter ſibi cōfixus:nūc ip̃e puruſ ieſus ī li
gno crucis clamās:et in dolore expirās. Sic & ī ſe-
pulture eius clauſurā & in inferno habitā uictoriā
ac poſt in reſurrectiōis & aſcenſionis ſue gloriam
& cōfeſſionē paternā miris modis me ſpiritus ieſu
faciebat intrare. Et enim die lune faciebat me
reuoluere humāi generis calamitatē: & lapſū ade
& ſue incarnatiōis myſteriū & quicquid ſe offert ī
euangeliis uſqꝫ ad glorioſū ortū ieſu ex utero ma
tris. Die martis ſp mihi oriebat̃ in media nocte
ieſus:& illa dies extendebat̃ uſqꝫ ad fugā & reuer
ſionē ieſu de egypto. Die mercurii ī nocte ꝑde
bam reīueniebāqꝫ ieſum cū mr̃e.Mane uero bapti
zabar cū ipſo:deſertū quoqꝫ ſolitudinis intrabā:&
hoſpes erā cū ieſu p̃dicāte:& diſcipulos eligēte: &
ī ſero ſolus cū ipſo remanebā ī mōte. Die iouis
primo trāſfiguratū ieſū cernebā: & diē palmaꝝ ce
lebrabam. Aſcendēs etiā cū ieſu ī hieruſalē.ſepe ip
ſius acceſſus & oēs cōflictus cū iudeis cernebā.ita
ꝙ ī ſero cū ieſu paſca deo celebrabā. Oēs dies ue
neris uidebāt̃ mihi nō memoria:ſed preſentia ieſu
paſſiōis & mortis. Die ſabbati ſp erat mihi ſab
batū ſepulture & deſcenſus ad inferos ieſu chriſti.

Die dominico cū ad matutinū ſurgerē uidebat̃
mihi ꝙ celū & t̃ra cātarēt: Surrexit deus uere alle-
luia.Et illa die oīa myſteria reſurrectiōis aſcenſiōis
& pentecoſtē me faciebat ſpūs ieſu q̄ſi uiſibilit̃ &
ſēſibiliter expiri. Comeſtiōes oīum dieꝝ ad ali
quod cōuiuiolū mr̃is et filii uľ ſcriptū uel imagina
tū referebā:et noctibus dormiebā cū eiſdē ſimilit̃.

Die nāqꝫ lune comedebā cū uirgine mr̃e in do
mo zacharie ī medio ieſu & ioānis:& nocte cū pe-
grina uirgine recolligebar ī ſtabulo. Die martis
cōuiuiū erat cū paruulo rege tenēte curiā ī paruu-
lo ſtabulo cū tribuſ magis:ubi mr̃is ubera & mľta

BIBLIOTECA ... VAL

UVA. BHSC. IyR_070

fercula propinabat. Nocte fugiebã in egyptũ cum mr̃e & paruulo & ſcõ Ioſeph p deſertũ. Die mercurii comedebã cũ famelico ieſu miniſtrãtibus ſibi angelis poſt uictoriã hoſtis: & nocte diſcipulis in mare laborantibus cum ſolo ieſu ſtabã in mõte Die iouis uel comedebam cum ieſu in domo phariſei magdalena plorãte ad pedes: uel in domo marthe reſuſcitato lazaro cũ ieſu diſcũbẽte. In ſero intererã cene ieſu & capiebar cũ ipſo. Die uenetis comedebã panẽ doloris cũ ipſo: miſcendo ſpinas clauos & lãceam & ſanguinem morientis ieſu & bibebam aquam de aperta uena cordis ipſius. Nocte uel erã cum mr̃e ipſa lamẽtans: uel in ſepulchro incluſus cũ mortuo ieſu: uel deſcẽdebã ad iferos cum uictore. Sic & i ſabbato predictis tribus reſpectibus diuerſa mihi formabã cõuiuia & nocte ſequẽti reſurgebã a mortuis cũ ieſu glorioſo & iubiloſa mr̃e. Die dominico cũ ieſu benedicto i medio diſcipulorũ comedebã: & dulciter cum thoma palpabã uulnera reſurgẽtis. Et poſt prãdiũ cũ aſcẽdẽte ieſu aſcẽdebã in dexterã dei pr̃is. Aliquãdo cũ orantibus diſcipulis una cũ mr̃e expectabã & recipiebã ut mihi uidebat̃ paditũ repromiſſũ. Nõ poſſunt exp̃mi uarietates cõceptuũ & modorũ cogitãdi quos pius ieſus in illis primordiis nouitiatibus in me formabat cõtinue. Et licet nũc ineffabiliter alterius cõditiõis i me formet cõceptus: de quibus ĩfra di libro.iiii.cap. Ieſus ex cruciatus i tertia cruce de qua aliquid in me format: tamẽ nullatenus ſũt paruipendẽdi prefati modi cõcipiẽdi ieſũ i ſue uite decurſu. Cõſulo aũt fideliter oĩ mẽti quod licet cognoſcat p intellectũ ſupiorẽ gradũ ad quẽ tamẽ nõ bene ĩpellit̃ p affectũ: excitet nũc ſe ad inferiora ad que ſentit ſe ĩpellere ſpm̃: & nunq̃ reputet ſe dignũ cogitare minimũ actũ uite xp̃i. Vnde & nũc ut uerũ fatear nullus ẽ ita minimus qui mihi occurrat de ieſu: q ſicut uere infinitus meũ nõ ſatiet appetitũ. Et nitit̃ ſpũs ieſu meã i illo ſtabilire mẽtẽ. licet mea repudiãte malitia nõdũ recepim mẽtis ſtabilẽ fixionẽ. Sed nũc neq; huius neq; alterius cuiuſcũq; me recognoſco niſi ĩpiũ deſtructorẽ. Relegi enim poſtq̃ hec ſcripſerã tertiã crucẽ prefati capituli & uere me ꝓfiteor in illius pfectiõe nõ etiã eẽ dignus oſculari pedes eorũ p quos gr̃a ieſu i illo me poſuit ſtatu. In primis quoq; exercitiis ſic quaſi p.xiiii. ãnos circa foriſeca ieſu me ſuus ſpũs occupabat nõdum me introducẽs ad altas ſue mẽtis pfectiones & ineſtimabiles cordis ſui doloris. Sed tũc romana ſcũaria uiſitãs & ad angelũ faciei ieſu uere ſciſſimũ ioãnẽ de parma ad rupẽ deueniens letus & ab ipſo cõfortatus abſolutus & inſtructus i die indulgẽtie ſecũde diei auguſti intraui eccleſiã btẽ marie de portiũcula de aſſiſio: & iuxta eã pnoctaui. In q̃ glorioſa uirgo maria que primo chriſti pſonam in bethleẽ peperat in franciſco & clara & eorũ ordinibus pepit eius uitã: ubi tãtã ĩmutationẽ accepi & nomẽ uite: ſpm̃ chriſti & ſcẽ regule ĩtellectũ q tũc fruſtra credidi me unq̃ cõibus relaxationibus ĩquinari. Sic de nouo genitũ alũnis fidelibus ſpũ ieſu tradidit nutriendũ. Nã ad puintiã tuſcie ueniẽs ſub titulo ſtudii inueni in multis uiris uirtutis ſpiritũ ieſu fortiter ebulire. Inter quos uir deo plenus petrus de ſenis pectenarius & deuotiſſima uirgo cecilia de florẽtia ſic me ĩtroduxerũt ad arcana ieſu q ſtupẽdũ eẽt ſi ſcriberet̃ pſpicacitas ſpũs eorũdẽ. Nã pfata uirgo q̃ nunc ſimul cũ pfato petro regnat in celis totũ pceſſum ſupioris cõtẽplatiõis de uita ieſu & arcana cordis mei & alia multa de puulo ieſu ſepiſſime me ĩſtruxit: & tẽtatiões mltas circa p̃dicta a me ex ore ſciſſimi uel puuli ieſu & ſue ſciſſime mr̃is amouit. Affuit tũc cũ p̃dictis magr̃is practicis ſeraphice ſapie doctor ſpeculatiuus & chriſti uite defẽſor precipuus deo khariſſimus frater ioannes oliui qui nũc felici trãſitu ut ſpo regnat in celis: Qui me modico tpe ſpũ ieſu preueniẽte ſic introduxit ad altas pfectiões aĩe dilecti ieſu & ſue dilectiſſime mr̃is & ad pfũda ſcripture & ad intima tertii ſtatus mũdi & renouatiõis uite chriſti: ut iã ex tũc in nouũ hoĩem mẽte trãſiuerim. Sed & exteriori uita ſatis uidebar aliqualiter reformatus. Nã docuit me: prius interius docẽte ieſu: in oĩ luĩe cuiuſcũq; ſciẽ q̃ maxime in altis ueritatibus theologie & in oĩ aſpectu cuiuſcunq; create nature quaſi ubiq; intueri dilectum: & meipſũ ſp ſentire cũ ieſu mẽte & corpore crucifixũ. Et tũc tota chriſti uita nõ ſparſim ſed ſil̃ colligebat̃ in eius paſſiõe & cruce: & in oĩ actu uite ſue mihi occurrebat ieſus ſemper cruce trãſfixus: & quaſi ĩter abyſſales cordis ſui dolores ſepius ſubmergabar. Nõ tãmẽ hũc pfectũ doctorẽ: quẽ rõnabiliter tãtũ comẽdo in aliquibus dictis ſuis ſequor: quia aliquãdo bonus dormitat homerus: nec oĩa oĩbus data ſũt. Et licet ĩpiſſimis diſtractionibus mei ordinis in quo uixi: ſepe peius aliis inuolutus benignum ieſũ maligne a corde reiecerim: noluit tamẽ ipſe pius ieſus a corde diſcedere: ſed quaſi ſp legẽdo colloquẽdo & predicãdo nouis modis & deuote ſepe in admirationem ĩducẽtibus: audiẽtes ſe mihi mõ uni indigno dignabat̃ inſerere. Sciũt qui me audierũt quia benignus ieſus nõ me permiſit in legẽdo & predicãdo friuola & curioſa ſectari. Vnde & in audiẽtibus qui malã uitã meã nouerant ſepe inerat puerbiũ q ſi uita mea aduerſa cõſonaret doctrine q deberẽ conuertere totũ mundũ. Sic me trãſgreſſorẽ merito iudicabãt: q̃a me uidebãt talia p̃dicãtẽ tunicis libris cibis & rebus tẽporalibus & ſepe uanis honoribus abũdare: cõtra q̃ oĩa doctrina mea cõtinue fulmĩabat. Et ut uerũ fatear quaſi cõtinue cũ mltis cruciatibus cõſcĩe his utebar. Pretendebat̃ tamẽ in ocul aliquorũ multarũ mearũ ĩfirmitatũ & q̃ſi lãguoris cõtinui excuſaminis uelamẽ: cũ tamẽ me ſepe ſuperfluitas cibi & potus tanq̃ infirmatũ hoĩem fecerit ĩfirmari. Et ſi quis ſciret abſconſas meas malicias & abominatiões horrendas quibus ieſum pulſantem imo ĩfringẽtẽ cordis mei fores abhoĩabiliter ipſũ ieſũ reieci: & fortiꝰ i malo bonitatẽ ipſius cõ-

UVA. BHSC. IyR_070

ſtegi:& uſq ad hanc diem non ceſſo confringere:
non uidetur mihi ꝙ dubitare deberet:quin uerũ
ſit mihi cognomen:eſſe maximũ peccatorum. Sed
oĩpotens ieſus qui diues eſt ĩ miſericordia uincit &
uincet ut ſpero per omnia malũ meum. Obſecro
tamen illos qui lecturi ſunt hec ſcripta & qui me-
os defectus horrendos cognoſcunt ꝙ malo meo
exẽplo non retrahantur a ſequela chriſti:nec me ue
lint ſequi in his quibus meipſũ ipſe non ſequor.
Nam non operor ego illa:ſed quod inhabitat ĩ me
peccatum.Ego mente ſeruio legi dei:& credo que
dico & ea facere licet ſemiplene deſidero.carne aũt
ſeruio legi peccati: que ex malitia mea ſuper oẽs ali
os quantum ſentio crucior continuo dolore: mihi
ipſi diſpliceo:& contra meipſum ago.Armor cõtra
dilectum ieſum qui me indignum in terra per ſpi
ritum ſuum inhabitare dignatur.Si quid uero ĩ me
uel per me boni uult facere.hec ut arbitror maxima
eſt cauſa ut ſuã honoret omnipotentiã uel oĩpo
tẽtẽ miſericordiã & patientiã non ſolum ſupportã
tem ſed & perfecte conuertentem malos: quia ut
puto in omnium electorum ſuorum numero &
ut ſentio forſitan etiam omnium reproborum nõ
inuenit mentium cõuerſorum ieſus malignã crea
turam quantum me:& magis improbe ſuo ſuauiſ
ſimo & fortiſſimo ſpiritui rebellãtẽ.utinã ſibi pla-
ceret ꝙ omnia mala mea occulta hic ſubſcriberẽ:
ſicut ipſe quod expecto cum gaudio omnibus in
iudicio reuelabit:quia non dubito ꝙ me ſceleratiſſi
mũ omnium omnis intellectus alius tãto me iu
dicaret uerius quanto ego adhuc proprio amore
infectus neſcio ſecundũ puram ueritatem maloꝝ
meorum ponderare exceſſus.nã nouẽ annorũ ſpa
cio quibus legi & pariſius fui :ſic totã primã refor
mationem fedauerã ꝙ piiſſimi ieſu mihi per ſõniũ
terribiliter apparentis dure iuſticiam prouocaui: q
ſemper inuenit & facit cauſas miſerendi mihi.Vi-
geſimoquinto autem anno etatis mee:& modo
quem pretereo ad reuerende matris & ſanctiſſime
angele de fulgineo uere angelice uite in terris me
adduxit noticiam.Cui ſic cordis mei defectus: &
ſua ſecreta beneficia reuelauit ieſus:ut dubitare nõ
poſſem ipſum eſſe qui loquebatur in illa:& ſic oĩa
dona propria per meã malitiam perdita in ĩmen-
ſum mulriplicata reſtituit:ut iam ex tunc non fue-
rim ille qui fui. Et in exptis prius ſue uirtutis in-
flamantis ſplendoribus totam mẽtis mee faciem
ĩmutauit:& infirmitates & languores ab anima &
corpore ſic repulit:& priores diſtractiones renoua
uit:ut nullus ſane mentis qui me prius cognoue
rit habeat dubitare quin ſpiritus chriſti in me ſit de
nouo genitus.Ac per hoc uelint nolint emuli de-
trahentes ſanctitati irreprehenſibilis uite illius ſan
ctiſſime anime:& mutatiõi diuine:que ad eius uer
bum & meritum oritur in uita mulrorum ſpiritua
lium filiorum:fit mater pulchre dilectionis timo-
ris & maguitudinis & ſancte ſpei:quia ueniunt eis
omnia bona pariter cum illa:& innumerabilis ho
neſtas per manus illius:etiam multis qui fuerant
prioribus temporibus diſſoluti.Et circa quadrien-
nium tñ legi:& poſt hec omnia ꝑora relinquens
ſoli ieſu predicationi intendi.In qua ſuper admirã-
do dei beneficio propter teſtimoniũ ueritatis quã
corã clero & popul multitudine peruſina pluries
predicando expoſui ſemiplene quã ĩ hoc libro ple
nius expreſſi ſub cuiuſdã perſecutionis titulo pre
dicationis ĩpoſito ſilentio ad ſolitudinis locũ de-
ductus ſum ſacrum:qui dicitur mons aluerne: quẽ
nunc adhuc ĩdignus habitator cõmaculo ſicut oĩa
dei beneficia maculaui.Et licet horribiliores ruinas
ibi q̃ alibi unq̃ exceperim:tamẽ & ſublimiores &
ineffabiliores trãfformatiões in ieſũ a ſua largiflua
pietate ſuſcepi:& in nouum ſtatum quaſi conti-
nue tranſferor.Sed hoc eſt ſtupendũ meum male-
factum:quia ſemper eo peior fio quo melior eſſe
debeo.Ibi ineffabilibus modis tota ſimul & gloria
chriſti crux & paſſio:ſimul & uita dei hominis mi-
hi ĩmittitur:& ineſtimabilis fletus ſuper deſtructi-
one chriſti uite & adulterate eccleſie tota cordis re-
liquatione quaſi cõtinue ĩmiſſus eſt mihi:& a pro-
prio amore me ieſus excluſit:ut neſciã flere uel pe-
tere niſi honorem ieſu in reformatione eccleſie &
uite ſue: & conuerſione omnium electorum. In
hiis uarietatibus totum annum primum in ſacro
monte tranſegi:multotiens moleſtatus a diuerſis
ꝙ aliqua ſcipturarum exponerem.aliis petentibus
ꝙ ꝑdicabilia cõponerem.aliis ꝙ apocalypſim ex-
ponerem.aliis deuotius flagitantibus ꝙ chriſti ie-
ſu uitam & cordiales eius paſſiones deſcriberem.

Sed nouit ieſus qui librum iſtum ut arbitror ipẽ
cõplebit:ꝙ tantum erã extraneus a predictis ĩ cor
de meo:licet uerbis tranſirem cum poſtulantibus
hec q̃ſi ſicut modo uideor mihi extraneus ab edifi
cio manuali.Huius autẽ difficultatis ratio mihi ab
infãtia infuit:quia uix unq̃ potui unam modicam
diſtinctiunculam uel aliquid aliud ſcriptitare uel
cuicunq ſcribenti dictare quantũcunq utile uel de
uotum etiam ĩportunis non tam precibus q̃ cona
tibus a pluribus moleſtatus:de quibus plenã expi
entiã habuit qui mihi ꝑerat guardianus cuius im-
portunis moleſtiis ſepius iteratis illius manu hoc
modo liber iſte incepit.Nam uterinus frater & mi
hi cura filius quem ad ordinem ſanctum adduxi q
minor tempore ſupra me uirtute ſeneſcit.me mo
leſtabat continue precibus dum preſens eſſet:litte
ris abſens:& guardianum predictum: ut me pro-
pulſaret ꝙ ſaltem uerſiculos qui ſunt huius uite ca
pitula cum eo quod ſentiebam de cordiali paſſiõe
ieſu ſcribẽti gnardiano loquendo edicerem: quia
neuter eorum ſperabat meam adhuc nimiam duri
ciam ad amplius emolliri.Qui magis motus mo
leſtia q̃ complacentia acceptaui ſolũ uerſiculos intẽ
dens tranſcurrere. nam eos ex aliorum dictis & a
chriſto ieſu mihi ĩmiſſis cõpererã ad chriſti uite fa
ciliorem recolligendo memoriam:& preſentis ſta
tus miſeriam cordialiter deplorandam. Suadente

UVA. BHSC. IyR_070

uero mihi predicto ſcriptore ꝙ breuiter uel eorum
intellectum exponeré:illud intédi:uix alicubi me-
diam lineá pro expoſitione uerſiculi ponens. Cú
ueniſſem autem ad primum uerſiculum :Ieſus fu
tura preuidens: fortiſſime fuit mihi ímiſſum a ſpi-
ritu ieſu:ut cordiales dolores ieſu exponerem tam
pro predicto fratre Iohannino paruulo fratre q̃ꝓpr
omnibus uolentibus in chriſti paſſionibus exerce
ri. Quo facto inſtigabar a ieſu ꝙ ſue paſſionis de-
ſcriberem totum curſum:& dum in his procederé:
ímiſſum eſt mihi ꝙ totam uitá ieſu tranſcurreré:&
paruulum libellum ex euangelica ſilua tráſcriberé:
qué dilectiieſu myrrhe faſciculũ appellaré. Sed cum
perſeuerarem in gemitibus fetulentie ſtatus huiuſ
modi ímiſſum eſt mihi fortiſſimo ípulſu ſpiritus
ieſu:ut preſentis eccleſie mala deſcriberem: & uite
chriſti ueritaté impugnantium uitia cõfutarem: &
ab eternitate ieſu inchoando uſq; ad ſuam & ſuoꝝ
gloriam mẽbrorum per medium decurſum totius
uite tranſiens:explicarem fideliter qdqd ipſe ieſus
de quo ſcribebam ímitteret:& de ipſo cogitare uo
lentibus preſtarem cõtéplationis formam. Et in
quinto libro aliquantulũ apparet Apocalipſis in-
telligentia littere:propter quod liber incõparabilit̃
plus exceſſit in longitudine q̃ ipſe eſtimaueram.
Nec miretur lector ſi diuerſis modis uilia huius té
poris prolixius repetantur:quia uix credet futura
natio quátũ in his diebus malis ſubmerſa fuerit ue
ritas eccleſie:& adulterata ueritas chriſti uite. Et qa
ſingularit̃ paupertas chriſti uite:& eius paup uſus
uerſutis machinationibus multipliciter diſſipatur:
Idcirco ubiq; pungit ſpiritus ieſu in hoc libro pau
peres falſos:& capitulum illud libri tertii: Ieſus ꝓ
nobis indigens: prolixius ampliauit:quod etiá in
pluribus aliis capitulis idem ſpiritus ieſu chriſti fe-
ciſſe mõſtratur: quoꝝ tamen capitulorum prolixi-
tas:ut ſpero in ipſis primordiis capitulorum ad cer
ta mẽbra reducent̃:ut lectori poſſit occurrere quod
intẽdit. Vix etiá credet quicũq; hec leget niſ ſpi
ritus ieſu ſuo cordi ímittat: cũ quanta ípulſiõe ſpi-
ritus ieſu ipſe ut indubie teneo mihi ímittebat de-
teſtationem preſentis téporis & preteriti:& ad ſcri
bendũ ipſe ſine cogitatiõe preãbula ípellebat: ná
in more ſolitudinis:cum librorum penuria ubi poſ
ſem dubia reuidere: non plus q̃ triũ méſiũ & ſe-
ptem dierum uel circa ſpacium téporis in ſcriben
do totum hunc librum:de quo ſcribendo uix unq̃
cogitaueram:occupare permiſit:& tunc etiam niſi
quando dictabam :uel ab aliis libris accipiebá:ual-
de parum cogitare ſinebat. Quod ſi precogitabá
aliquando dum poſtea dictaré ſcriptori:ut ſepius
ieſus totalit̃ alterabat:& nullo modo formabat cõ
ceptũ. Nec quod ſcriptum é adhuc potui uel curſo
rie reuidere:propter quod habeat me lector excuſa
tum de ordinatione multiplici:& repetitione plu-
rima quod í decurſu libri forſitá apparebit:ſi me cõ
tingeret ſine debita correctione libri nimium im-
pediri:quia multas impugnationes patiet̃ ab illis
quorum uitia uellet ieſus corrigere & conſũmi: &
quod alicui uidet̃ dubium in aliquo loco ut ſpero
inuenietur expoſitum. Licet autem multis ora
culis me ieſus cũfortauerit:& íternis ímiſſionibus
& facilitatibus ínumeris memorádi hactenus í ex-
pertis:tamen potiſſimum adiutorium & conforta
mentũ in ſcribendo ſecure fuit uere dicate amori
ieſu duce prudentiſſime uirginis uere ſpõſe chriſti
de ciuitate caſtelli:cuius uita in omni ſanctitate in-
ſignis:& ſanctitate probata:ita dudum uolitat per
ora populorũ nó ſolum ciuitatis predicte:ſed etiá
longe diſtantium:& maxime ab omnibus in uita
ieſu expertis ipſius ſponſa excellentiſſima predicat̃
Hec í medio diſtorte familie:licet nobilis & diui-
tis :ſed tamé multũ peruerſe & a uia chriſti aliene
a tenera ſua etate iam per.xv.annos luxit ut ſplen
didiſſimũ luminare. Hec ab omnibus ſe claudens
in una uili camerula carcerauit. Cuius uita í auſteri-
tate cibi & potus:in modeſtia ſilentii:& contépla-
tione ſponſi:in patientia continue infirmitatis ter
ribilis: magis admirabilis q̃ imitabilis a cognoſcé-
tibus iudicat̃. ná ſepe mľtis diebus nihil comediſ
ſe ꝓbatur:& continue quaſi nihil comedit:& í tan-
ta contéplatione rapitur ut ſepe ſit uiſa a fratribus
& perſonis fidelibus rapta & ſplédés toto corpore
ſubleuata a terra:cuius ſi per ſingula ſcribantur uir-
tutes & gratie: magnus componendus é liber.
Hec igit̃ talis & tanta quá ſepe in aliis certitudina
liter comprobaui diuinis interfuiſſe conſiliis ſic de
ciuitate caſtellana q̃ſi continue íſpirabat in lumine
chriſti ieſu ꝙ in monte ſacro conſiſtens faciebat
me facere ieſum in huius libri ſcriptura luculenter
ipſa mihi aperiret ſecretiſſima huius libri:q̃ nulla
potuit hũana rõe cognoſcere. Ná ut ítelligi dat̃ ap
paret:quia in corde ieſu & doloribus eius fuit. Et
dũ uix tertiá libri parté feciſſem:mihi predixit q̃
eram poſiturus in alia. Et dum infirmarer de febre
& crederem libri per hec ípediri ſcripturá:ſic ad eiuſ
promiſſionem ex parte ieſu conualui ſubito ꝙ mi
hi ſtatim preparato optimi fratris & nũcii auxilio
fere medietatem huius libri:& q̃ſi totá difficultaté
í ultimo triũ predictorũ méſiũ cõpilauit ſpiritus
ieſu chriſti. Et iuxta ꝙ ipſa ꝑdixit dás mihi t̃minũ
méſis ſeptébris:illo méſe t̃muaui in uigilia Micha
elis archágeli anni preſentis. M.ccc.v.a feliciſſimo
ortu ueri ſolis ieſu. A mea uero uili conuerſione an
no.xxxii. Si exprimerem q̃ mihi ínnuebat de cõ
tentis í libro thymeo:quaſi incredibile foret legé-
tibus:nam ſeptem menſiũ tépore durauit huius li
bri tractatus:& fuit quattuor uicibus ípedimentis
notabilibus lõgo dierũ ſpacio interruptus:ita ꝙ a
ix.die martii in quadrageſima in feſto.xl.martyrũ
q̃ dies fuit feria.iii.poſt dominicá q̃drageſime quá
do legit̃ euágeliũ ſecũdũ matheũ in quo dicit̃:ꝙ
intrauit ieſus in templũ & eiecit emétes & uéden-
tes de téplo. Inchoatus eſt iſte liber ꝑdicto dierum
numero cũ mľto cordis mei ſtupore: cũ recogito
fuit die ꝑdicta finitus. Que ió ſic ſerioſe hic poſui

UVA. BHSC. IyR_070

ut propter generalẽ modũ quo oĩum bonorũ au-
ctor ſingulariter eſt ipſe ieſus in his que bona ſũt:
in hoc libro ſingulariter ipſi ieſu reddat᷑ gloria: mi
hi autẽ omnis imputetur defectus: qui ipſum ut ẽ
cognoſcere non ualeo: & quãtũ imittere ſe uult: ex
mea malitia non recipio. Et illud quod imiſit: & ſẽ
tire me fecit: ſentire nõ potui: & ꝙ potuiſſem ſepe
quod exprimere nõ poſſum impediente deordi-
natiõe omiſi ita ꝙ apte cognoſco ꝙ cũ defectibus
mľtis protuli quod ieſus ipſe ſine defectu ſuggeſ
ſit: & ex malitia uaſis multũ infeci quod mens ĩmi
ſit. Et ego miſer inſtrumentũ multũ ĩcõpetẽs mul
tam contumeliã feci ſpititui ieſu ꝑ̃ncipali auctori.
unde ſicut de aliis beneficils ſuis magis timeo me
ſibi facere contumeliã q̃ eius gloriam manifeſtare
preſumã. Idcirco ãt mee ĩfelicitatis hiſtoriã ĩ repu-
gnando beneficiis ieſu & ſanctoꝝ adiutorio perſo
narum & aliorũ ſpiritualia nõ tacuerim beneficia
mihi indubitãter experta ut omnis p̃ſens & futu-
ra natio recognoſcat apte ꝙ nunq̃ fui niſi ĩpugna
tor gratie ieſu chriſti. Et ꝙ aliorum ſanctitate poſt
ſuum meritũ pius ieſus uidens me ex malis meis
ſuam prouocare iuſtitiã: occaſionẽ ſup me miſeri-
cordiam ſuã effũdẽdi prouidit: pp quod nunq̃ ali
quã ſuam cognitionẽ & ĩmutationem uirtuoſã ac
mirabilem in me facere uoluit niſi ꝑ̃us me faceret
ſubiici per meritum & ſui ſpiritus ſentimentũ ali-
cui perſone deſpecte. Et quidẽ iuſte. nã illud modi
cum quod mihi uidet᷑ maximum quo ĩmixtus fui
uanitati ſcientie huius ſtatus: monuit me nõ illu-
ſtrari debere a ieſu: cuius ẽ cũ ſimplicibus ſermo: ni
ſi prius ſanctã ſimplicitatẽ xp̃iane ſapientie cum ue
riſimis diſcipulis colũbine ſimplicitatis ſpiritus ie-
ſu xp̃i addiſcerẽ. maxime cum in erroribus huis tẽ
poris ut ĩfra patet ſtultũ faceret ieſus phariſeorũ pe
ſtifere hodie cathedre prĩcipatũ. Proteſtor autẽ ꝙ
multa que me fecit ſentire ueriſſima fore ſpiritus
piiſſimi ieſu chriſti maxime de excellentiis ſue hu-
manitatis & ſue mr̃is ſanctiſſime & de ĩmenſis do
loribus tã ſui ſanctiſſimi cordis q̃ corporis q̃ etiam
de ĩcognita mũdo intimatiõe ſui ad nos: & noſtri
ad ipſũ: & de cõnexiõe operũ noſtrorũ ad ſue chari
tatis ĩeſtmabilẽ actũ & hĩtũ: & de multis ſimili-
bus nõ fui auſus ſcribere ĩ illa altitudine ĩ qua ipſe
benedictus ieſus me faciebat ſẽtire: timẽs ne erro
nice caperẽtur ab ingeniis ĩgroſſatis nimia ĩbuitio
ne paganice uanitatis: q̃ fortiſſime claudit oſtiũ in
tellectus ad ſublimia nr̃e fidei ſacramẽta: & affectũ
reddit ĩſipidũ ad ipſa mãdata: & effectũ facit qua-
ſi nullũ ad debite imitãda ĩ ſtudẽtibus circa talia
ẽt uiris religioſis: quod ſepe cũ multo gemitu expi
mur. Vbi ergo lector pſpexerit pulchritudinẽ ieſu
in docta manu depingi. nõ mihi iraſcatur malo pi
ctori ſed oret candorẽ lucis eterne ieſũ ſuã clarifica
re & decorare ſentẽtiã: & mihi peccatori concedere
ueniã culpã ueraciter cõfitẽri. Hũc ãt librũ arbo
rem crucifixe uite ieſu cẽſui nominãdũ. quẽ ĩ qnqȝ
libris ſue uoluminibus iſto mõ diſtixi. ut p̃mus
liber radicẽ arboris cõtineat: ĩcipiẽs ab eterna ge-
neratiõe ieſu de pr̃e. uſqȝ ad gaudioſã nobis tẽpo-
ralẽ natiuitatẽ ex mr̃e. Secũdus liber erigit hu-
ius ſacre arboris ſtipitẽ: incipiẽs a circũciſione ieſu
uſqȝ ad mãifeſtationẽ ip̃iuſ p teſtimoniũ p̃curſoris
Tertius explicat huius arboris ramos ĩ uirtuoſo
p̃dicatiõis decurſu ieſu & electo diſcipuloꝝ cetu: ĩ-
cipiẽs a Ioãne baptiſta uſqȝ ad ĩgreſſũ ipſius ĩ ſcãm
ciuitatem hieruſalẽ ĩ die palmaꝝ. ĩ qua ꝑ nobis ſe
deo pr̃i obtulit holocauſtũ. Quartus cõſũmat
huius felicis arboris ſũmũ: ponẽs ieſu & ſue reue-
rendiſſime mr̃is uirtuoſũ paſſiõis cõflictũ & glorio
ſiſſimũ regnũ: ĩcipiẽs a regio ĩgreſſu ieſu ĩ hieruſa-
lẽ uſqȝ ad glorioſã aſſũptiõem regine celi ĩ hieruſa
lẽ ſupnã. Quintus & ultimus eſt de multiplici
huius ſacre arboris fructu ĩ mľtitudine fidelis pro
lis ex gẽtili eccleſia ſibi de nouo martyrio copula-
ta: & ꝑtẽdit᷑ uſqȝ ad eternũ ſpõſalitium beatificate
uniuerſalit᷑ hũane nature. Attẽde nũc lector ꝙ qa
hos uerſiculos mihi mľtiplicauerim: ut ſepe idem
opus ſub diuerſis rõnibus ſaporarẽ: idcirco ĩ cõpo
nẽdo librũ pľes ĩ unũ capľm coartaui: maxime in
quarto libro q fuit p̃mo ſcriptus quo ad paſſionis
tractatũ: qñ me credebã ut dictum eſt paruulum fa
ſciculũ cõpilare ut ibi patet. adhuc: qa quaſi p mo
dũ expoſitiõis breuis ſic ĩcipiũt plrra capľa paſſio
nis: hoc fuit qñ & ceťa. Similit᷑ & ĩ ſecũdo libro in
duobus ultimis capľis octo inchoaui uerſiculos
quattuor ĩ quolibet eoꝝ. Oĩa ãt capľa & uerſiculi
ĩferius deſcribuntur. Et ubi pľes uerſiculi uirgulis
cõiũgunt᷑: ſignũ ẽ ꝙ ĩ unũ capitulũ ſũt refecti. Et
ubi uidet᷑ mihi ꝙ articľi fidei rñdeãt maťie capľo-
rum: eos declaro cũ erroribus reprobatis breui uer
bo ſcripture. In ſecũdo capľo p̃mi libri ĩuenies ubi
ſũt oẽs articľi dĩnitatis: & ĩ ultimo eiuſdẽ libri ubi
ſũt oẽs hũanitatis. Si qd ĩ iſto libro ur̃ dictũ quod
appareat repugnare ueritatibus quas ĩ explanatiõe
articuloꝝ & cõfutatiõe erroꝝ cõtrarioꝝ edixerim:
ſciat qcũqȝ legerit uľ ab alio hic fuiſſe appoſitũ: uel
a me p ĩaduertẽtiã: & p defectũ debite examinatio
nis pp breuitatẽ tẽporis fuiſſe ꝑlatũ. Et iõ ex nũc
plene reuoco oẽ illud quod ſcã romana eccľia p̃di
ctis repugnare iudicauerit. Cuius correctiõi ſolius
tm̃ me & libꝝ ſubmitto: & pleno corde & aperto
ore ꝑfiteor fidẽ eius & ꝑ eius zelo huius libri labo
rẽ me fecit aſſumer᷑ ſpũs ieſu xp̃i. Et nullus p̃ſumat
ĩ hoc libro aliqd ĩmutare: uel ipſũ occultare: uľ quo
mõlibet ĩpedire: qn pure & ĩtegre ſacroſãcte ſedi
apľice emẽdãdus uľ approbãdus celerit᷑ p̃ntet᷑. In
quã plene & ĩtegre ſuã ſciſſimã auctoritatẽ trãſfũ-
dit oĩpotẽs redẽptor deus hõ xp̃s ieſus cui librum
cõmitto: qui de ſeipſo ipſum ut ſpero cõpilabit p
ſpiritum ſuũ dictũ.

Explicit p̃mus ꝑlogus. Incipit ſecũdus.

Iuo ego iã nõ ego uiuit uero in me xp̃s.
Quod ãt uiuo ĩ carne. ĩ fide uiuo filii dei
q dilexit me & tradidit ſemetipſum ꝑ me
Nõ abiicio gr̃am dei. Paulus apľus uerus xp̃i ĩmi
tator ĩmo iã p gr̃am q̃ſi xp̃s factus ad Gala. xi. pre
miſſa uerba de ſe ſcribit: q̃ utinã nos uerificaremus

UVA. BHSC. IyR_070

ĩn nobis:ut p amorẽ xp̃s eẽmus. Que uerba btũs
Dionyſius de dĩnis noĩbus capl̃o de amore addu-
cẽs ait ſic. Eſt ãt amor dĩnus extaſim faciens & nõ
ſinẽs ſui ipſoꝶ eẽ amatores ſed amãdoꝶ. pp quod
paulus magnus ĩ cõtinentia dico charitatis diuini
amoris fcũs participãs ait: Viuo ego &cet̃a. tanq̃ ſi
amati uiuẽs uita ualde diligibili. hec Dionyſius. Ex
taſis ãt ẽ dicta extra ſe faciẽs: uñ uiri ſpũaleſ dicũt̃ ex
tatici. i. extra ſe facti deũ cõſiderãtes ĩ oĩbuſ ñ ſemet
ipſos. Et hĩc dicit ipſe Dyoniſius facere amorẽ diui
nũ ĩ aĩa cũ dicit: & nõ ſint ſuiipſorum eẽ amatores
ſed amãdoꝶ. Amãde ãt amore extatico ſũt ſolum
pſone dĩne: pr̃: filius: & ſpũs ſãctus: Que tres pñt
ĩcludi ĩ hoc noĩe: xp̃s q̃ ĩterp̃tat̃ unctus. In quo in-
telligit̃ ungẽs pr̃: unctio ſpũs ſcũs: unctus xp̃s hõ
Et iõ qcq̃d ẽ amãdũ ĩ xp̃o ĩcludit̃. Quod dioniſiuſ
attribuit paulo dicẽs eũ factũ magnũ ĩ cõtinẽtia di
uini amoris. Et oñdit eũ extra ſe factũ cũ dicit. di-
co charitate participãs: q̃ſi diceret totus trãſſorma-
tus ĩ deũ. Viuo ait ego iã nõ ego. i. deus factus per
amorem loquor ut deus. Quod ẽt dicit paulus co
rĩthiis. An expimẽtũ q̃ritis eius q̃ ĩ me loq̃tur xp̃s?

Vide ergo ꝙ amor extaticus duo ſupponit. i. eẽ
nature mere: qa q̃ ĩfecta ẽ ab hoc extrahit: & eẽ gr̃e
ĩquãtũ ĩtroducit ĩ tãto gradu: ut aĩa potius xp̃m ſẽ
tiat q̃ ſeipſã. Et ut poſſis cognoſcere quale ẽ illud
eẽ quo efficimut xp̃ſ: cõſidera tuũ eẽ natute quo co
gnoſcis te: ipſum quod quantũ ad pñſ ex quattuor
cognoſcit̃ & oñdit̃. Via Generatiõis. Nutritiõis
Familiaris allocutiõis Et uitalis habitationis.

His q̃tuor mõis oñdo tibi ĩtimitatẽ tui eẽ ĩ xp̃o
Nã ĩ generatiõe tuũ eẽ ex gẽitoribus ẽ ex eo quod
ẽ eis ſupfluũ: proli ãt neceſſariũ. Iſto mõ uerius te
genuit xp̃s q̃ pr̃ tuus. Nã pr̃ tuus genuit te ex ſuo
ſemine quod ẽ ĩ eo ex ſupfluo nutrimẽti ad mi-
nus ſecũdũ partẽ: ſed xp̃s nõ genuit te ex ſuo ſuper
fluo: ſed ex toto ſemetipſo: qa ex morte eius ĩ qua
ſeipſũ totũ dedit: generatus in eſſe gr̃e xp̃ianus fa-
ctus es: dicẽte paulo. Quicũq; baptizati eſtis ĩ xp̃o
ieſu in morte eius baptizati eſtis. Et ad Colo. Con
ſepulti eſtis xp̃o p baptiſmũ eius ĩ morte. Et iterũ
Quicũq; baptizati eſtis: chriſtum induiſtis. Et. ii.
ad Corĩth. v. Xp̃s ꝑ oĩbus mortuus ẽ: ut q̃ uiuũt iã
nõ ſibi uiuãt: ſed ei q̃ ꝑ oĩbus mortuus ẽ. Vides
ergo ꝙ ex toto xp̃o nõ ex eius ſupfluo generaris ĩ
baptiſmo. Si ãt totus xp̃s ĩ te trãſit ut ſis xp̃ianus:
ergo pfectus xp̃ianus ĩ eẽ gr̃e ẽ uere xp̃s. Obliui-
ſcere igit̃ uilitatẽ illius eẽ quod a parẽtibus accepi-
ſti: & trãſi ĩ illud diuinũ eẽ quod ĩ xp̃o meruiſti. im
mo uerius xp̃s tibi meruit. Secũda uia ẽ ex nu-
tritiõe: qm̃ ex eiſdem ſumus ex q̃bus nutrimur. un
de qa de terrenis nutrit̃ nr̃m eẽ: cõcludit̃ ꝙ de ter
ra ſumus. Sed nota ꝙ poſtq̃ xp̃s ĩ baptiſmo te ge-
nuit: nutrire te uoluit: & uere de illo te nutrit: & nõ
de alio de quo te genuit: q̃ de ipſo te nutrit. Ego
inq̃t ſũ panis uiuus q̃ de celo deſcẽdi: ad nutriẽdũ
ſ. illud quod genuit: qa caro mea uere ẽ cibus: & ſã
guis meus uere ẽ potus. Ioã. vi. O q̃tũ ẽ hec cogita
re. nã ut dictũ ẽ tu ĩ baptiſmo p g̃tam generariſ no
uus xp̃s. Ita in altaris ſacrificio reficeris & creſcis no
uus xp̃s: ut cibus uere cõueniat gr̃e. O aĩa deuota
ꝑlõga tibi iſtũ guſtũ xp̃i cõuiuii: & creſcas magnuſ
xp̃s: ſicut peccatores ꝑlõgat iniq̃tatẽ ſibi & fiũt ma
gnus diabolus. Quod ut in te nõ ſit guſta & uide
q̃ ſuauis eſt xp̃s. na dicit de ſui cibi ſuauitate: Qui
edũt me adhuc eſuriẽt: Et q̃ bibũt me adhuc ſitiẽt.

Ex t̃tia uia. ſ. ex familiari allocutiõe cognoſcis ge
nus tuũ: qa alias neſcires q̃s eẽs ul̃ unde eſſes niſi
crederes aliis: q̃ ſepe ſũt mẽdaces. Iſti dicũt tibi. ſ. pr̃
filius meus es tu: & mr̃. ego gẽui te. Et alii lat̃ales:
tantũ attines mihi: & eiſ credis. Crede ergo ueritati
xp̃o q̃ nec fallit nec fallit̃. Et licet ĩ familiaribus lo
cutionibus xp̃s noĩet ſe tibi oĩ mõ parẽtele & ami
citie nũc pr̃em: nũc matrẽ: filiũ: fr̃em: ſororẽ: ami
cũ: ſpõſũ regẽ: dominũ: theſauꝶ tuũ: & multis tali
bus. attẽde tñ ubi ſupius pfectis loq̃t̃: q̃tũ plus q̃
predicta oĩa ſonet ineſtimabilit̃ cũ dicit. Ego ſum
uitis uera & uos palmites. Ioãnis. xv. Et nota que
differẽtia ẽ iter uitẽ & palmitẽ: & q̃ta ĩtimitas utri-
uſq;: & uidebis clare ꝙ xp̃s dicit tibi ꝙ ipſe eſt ma-
gnus xp̃s: & tu es paruus xp̃s ĩ ipſo uiuẽs & ĩſertus
& ab ipſo abſciſus cõburẽdus. Itẽ dicit Mat. xiii. Si-
mile factũ ẽ regnũ celoꝶ fermẽto quod acceptum
mulier abſcõdit ĩ farine ſatis tribus donec fermẽta
tũ ẽ totũ. Iſta mulier ẽ dĩna ſcriptura. tria ſata ſũt treſ
populi. ſ. hebrei: greci: & latini. cõparãdo ad totam
eccleſiã quã ipſe quo ad electos totã ĩ ſe conuertit.
Cõparãdo uero ad quãlibet animã: tria ſata ſunt
tres potẽtie aĩe: ſiue tres modi uite ĩ hoĩe. ſ. rõnabi
lis: ſẽſibilis: & uegetabil̃. Ip̃a xp̃i pſona ĩcarnata hic
ab ipſo uocat̃ fermẽtũ quod ĩ hoĩe mittit̃ qñ per
baptiſmũ regenerat̃. Et ſi tu dimittas eum facere
iſtud bñdictũ fermẽtũ totũ te uult fermẽtare: ut ſi-
cut tu fuiſti aĩal de t̃ra t̃renus: ſic fias xp̃s ſpũal̃ de
celo celeſtis. Mõ naturã fermẽti nota ĩ paſta: qa ca-
lor fermẽti totã paſtã ſic ĩ naturã ſuã cõuertit ut to
ta dici poſſit & uer̃ ſit fermẽtũ: qa de q̃libet ptic̃la il
lius paſte põt fieri fermẽtũ ad aliã paſtã fermẽtãdã
Neſcio quod aliud ĩ ſil̃itudĩbus corpalibus exp̃ſſi
us poſſit dici ad oñdẽdũ quõ tu totus trãſis ĩ xp̃m
& ipſe ẽ tu ſi uere diligis eũ p amorẽ extaticũ ut a
teipſo trãſeas in ipſũ. Quã familiarit̃ & exp̃ſẽ lo
quat̃ de uniõe nr̃i ad ipſũ: & ipſius ad nos lege ſer-
monẽ diei iouis poſt cenã. Io. xiii. capl̃o. & ultra
& ſi ſpũs ſcũs te duxerit ad ĩtellectum xp̃i ĩ illo ſer-
mone uere amor ipſius ĩ te erit extaticus ſiue exta-
ſim faciẽs ſicẽ ſupra ĩ auctoritate dionyſii audiſti de
paulo. De q̃rta uia. ſ. de hĩtatiõe attẽde ꝙ qa ſumuſ
de t̃ra: iõ ĩ t̃ra ſalubrit̃ hĩtamus. nã ĩ aq̃ ſubmergi-
mur ĩ aere ſuſpendimur: ĩ igne cõburimur. ĩ ſola t̃ra
natural̃r uiuimus: & q̃re? qa de t̃ra ſumus. Sic atẽde
aĩa ꝙ qa a xp̃o es gẽita: & de xp̃o nutrita: & ſuis ĩti
mis locutionibus te eſſe xp̃m docta: ĩ ſolo ieſu hĩ
ta: qa ẽ t̃ra cui bñdixit dñs q̃ dat fructũ cẽteſimũ. Sit
ergo req̃es tua & portio tua ĩ xp̃o: & dic. Hec req̃es
mea ĩ ſcl̃m ſeculi. hic habitabo quoniã elegi eã. Si
cut ergo uiuis naturalit̃ nõ ĩ igne: nõ ĩ aqua nõ ĩ ae
re: ſed ĩ illis peris: ſic ſi nõ uis ſpiritualiter mori nõ

UVA. BHSC. IyR_070

ſit habitatio tua & cogitatio in aqua laſciuie: non
ī aere uł fumo ſupbie: ñ i igne ardētis auaricie: ſed
ī t̄ra ꝑmiſſiōis optia: q̄ lacte & melle manat & cū-
ctis generis fructibus. Hec ē igit̄ gñatio eius uita
& cōuerſatio: ſuſcepta paſſio: mors: ſepult̄a: & ad i-
feros deſcēſio: reſurrectō & aſcēſio: & p ſpm̄ ſcm̄ i ec
cleſia plebiſ mł̄tiplicatō. In qbuſ meditādo erit ſēp
ī xp̄o tua ſecura hītatio. Et cogitare de iſtis ī qbus
ſolū ē r̄dēptio tua ē ſēſus cōſumatus: ut poſſis dice
re cū ꝓph̄a Meditatio cordis mei i cōſpcū tuo ſēp:
dn̄e adiutor meus & r̄dēptor meuſ. Ad hāc ut ſci
aſ te p amorē a xp̄o gēitū nutritū & īformatū: & ut
ſēp poſſis hītare ī xp̄o: ꝯpoſitus ē libelluſ iſte: Quē
ſi uis te xp̄m ſētire: iugit̄ cogita cor tuū tenere fixū
& hītare i aliquo ramo huius arboris uite crucifixe
ieſu. Et ꝓmitto tibi p ueriſſimā lucē fidei xp̄iāe: ꝙ
nihil gratius potes facere pr̄i & filio & ſpūi ſcō: q̄ i
ip̄o bn̄dcō ieſu deo hoīe totū expēdere tp̄s tuū. Et
fac de eo unū myrrhe faſciculū q ſēp int̄ ubera tua
cōmoret̄. Et ſicut patet ī ifraſcriptis uerſicuł: q plēi
us ſunt digeſti ī tractatu libri: ꝙ ī iſto breui epita-
phio & māuali libello totus decurſuſ oīm creatoꝝ
a ieſu īcipit: p ieſu trāſit & ī bn̄dcm̄ ieſū finit tāq̄ in
illū q de ſe dič Ap. i. & ult. Ego alpha & o. p̄ncipiū
& finis. Et iō de iſto bn̄dcō ieſu toto facio tibi unā
arborē imagiatiuā: cuius radix ē et̄na & tpalis ori-
go. ī p̄mo li. q durat a p̄ncipio uſq; ad illū uerſiculū
Ih̄s ꝯformis pr̄ibꝫ. Stipes & erectō huius arboriſ du
rat a p̄dcō uerſi. uſq; ad illū uer. Ieſus p̄conē audiēs
Et ē ſcd̄s liber. Ramificatō huius arboris īcipit a ba
ptiſmo xp̄i p totū decurſū uite & p̄dicatōis eius: uſ
q; ad illū uerſi. Ieſus ūguētis redolēs. Et ē t̄tius lib̄.
Reductō huius arboris ī cōi & ī arboris ſūmitatē ē
de xp̄i exitu de hoc mūdo p paſſionē & mortē: &
de ip̄ius gł̄ificatōe: & r̄ſurrectōe: aſcēſiōe: & ſp̄s ſci
miſſiōe: & gł̄ioſe uirgīs aſſūptōe. Et īcipit ab ultīo
aduētu ih̄u ī bethaniā. Io. xii. & a die palmaꝝ ī illo
uerſi. Ih̄s aſſello latus. Et finit in illo uerſiculo: Ih̄s
fons reſeratus. Et ē q̄rtus liber. Poſt ꝯplem̄tum
arboris ē. v. ps: ſiue qntus liber de fructu huius ar-
boris q ē ī ꝓpagatōe eccł̄ie ī q̄ xp̄s ī ſuis membris
mł̄tiplicat̄ & īcipit ab illo uerſi. Ih̄s ꝓlē mł̄tiplicās
Et finit poſt diē iudicii ī et̄na gł̄ia ī ult. uerſi. q eſt:
Ih̄s finis optatus. Si igit̄ ī p̄dcīs cor tuū bn̄ & ple-
ne occupaueris pot̄is dicere cū paulo. Viuo ergo: iā
n̄ ego. i. nō ſū ī me: ſed ī xp̄o: & ꝙ nūc uiuo ī carne
ī ocuł mūdi: ī fide uiuo filii dei. Si āt deuſ dederit ti
bi gr̄am ī his occupādi cor tuū & nō ī uanū gr̄am
dei recepis felix tu q cū eodē apł̄o letāt̄ dices: Nō
abiicio gr̄am dei. Vnū aūt hic notat̄: ꝙ qa p ex
ercitiū huiuſmōi ſtudii totał̄r trāſformariſ: ī xp̄m ſa
thanas hoc ſūme odiēs tibi tēdet īſidias: ut cū acci
dia & tedio ſepe īcipias huiuſmōi uerſiculos rumi
nare. Sed hoc ꝓ certo cognoſcas: ꝙ licet ex n̄ra īfir
mitate ad bonū: aln̄ cū triſticia & tedio īcepiſ: ꝓmit
to tibi ꝙ ſi te uincas & cōtiues: triſtitia tua uertet̄ ī
gaudiū: ill᷑ ſapīe. vi. dn̄te ih̄u d᷑ ſe ip̄o q ē ſapīa pr̄iſ
cogitaī d̄ illa ſēſus ē ꝯſūmatꝫ: & q uigilauerit p illā
cito erit ſecurus qm̄ dignos ſeip̄a circuit q̄rēs etiā ī
uiis ſuiſ oñdet ſe illiſ hilarit̄ & ī oī prudētia occurret
illis. Quattuor āt p̄mi uerſicł̄i q īcipiūt. O crux
frutex ſaluificus totiēs pn̄t repeti: quotiēs ī medio
alioꝝ uerſiculoꝝ ſēties guſtū ſup oīa deſiderande
crucis: ut poſſiſ dicere cū ſpōſa ī cāticiſ iebriata amo
re ſpōſi. Sub umbra illius quē deſiderauerā ſedi &
fructus eius dulcis gutturi meo. qđ tibi & mihi cō
cedat bn̄dcūs fructus uirgīs glorioſe ieſus. Amen.

Explicit ꝓlogus ſecundus. Incipit liber primus.

Ieſus ex patre genitus. Capitulū primū

tVm ih̄m audis ex pr̄e gēitū. ſ. omipotēte
deo et̄no: & ipſe deus oīpotēs & et̄nus ſit
caue ne mētis tue oculis aliqd carnalis cō
tagiōis occurrat: qn potius colūbino & aqlino ītui
tu ſimpł̄r crede: ac pſpicacit̄ cōtēplare: ꝙ ī illa ſup-
ſūma ſupīfinita & ſupieffabili dīnitate ē unitas eēn
tie & ſub̄e: & trinitas pſonaꝝ & ſuppoſitoꝝ: q̄ p-
ſone his noībus ꝓpriis exp̄mūt̄: pr̄: filius ſp̄s ſcūs
quaꝝ p̄ma a nullo ē. ſ. pr̄. ſcd̄a a ſola p̄ma p genera
tionē. ſ. filius. tertia a p̄ma & ſcd̄a p ſpirationē ſiue
ꝓceſſionē. ſ. ſpūs ſcūs. Ita ꝙ trinitas pſōaꝝ n̄ exclu
dit ab eſſētia dīna ſūmā unitatē: ſimplicitatē: īmēſi
tatem: et̄nitatē: incōmutabilitatē: & etiā ptātē: qn
potius īcludit ſūmā fecūditatē: charitatē: libertatē:
equalitatē: germanitatē: cōformitatē: & īſepabilita
tē. Et iō potes uidere ſi ſubleuaris & illūinaris fide
ꝙ ad ſūmā nobilitatē iſtius bn̄dcē & ſupieffabilis
dīne nature ptīet ipſā credere & cōfiteri & ī tribus
pſōis p̄dcīs eē unā & īdiuiſibilē eſſētiā: & ipſas tres
pſonas ſibi eē coet̄nas & coequales. Licet āt ſim
pliciter iſtud oporteat credere & cōfiteri: tn̄ ſcript̄a
dīna q̄ ē fundamētū huius fidei: ſatis te niſi ſis ce-
cus ad huius rei ītelligentiā manuducit. Dictat
n. de deo ſētiēdū eē altiſſime & piiſſime. Et huic ēt
ꝯcordat oē lumē create nat̄e. Nō āt ſētires altiſſime
ſi nō crederes ꝙ deus ſe ſūme poſſet cōicare: rema
nēte eēntie unitate. Nō ſētires piiſſime ſi crederes
ꝙ deuſ poſſet & nollet. Iōq; ut altiſſime & piiſſime
ſētias dic deū ſe ſūme cōicare eēntiał̄r habēdo dile
ctū & cōdilcm̄: ac p hoc deū trinū & unū. Decet
etiā ī ſūmo p̄ncipio eo ip̄o quo ſūmū ē ꝙ ſit pfciſ
ſimū: & iō ſe pfciſſime pōt cōicare. Decet ēt eoipſo
quo p̄mū ē ꝙ ſit ſimpliciſſimū & ī cōicatione īdi-
uiſionē oīmodā ſeruare. Et iō ſalua unitate nature:
ſt̄ illi mōi emanādi pfecte. Modi aūt emanādi pfe
cte ſt̄ tm̄ duo. ſ. p modū nat̄e: & uolūtatis. p̄muſ ē
generatō: ſecūduſ ſpiratō ſiue ꝓceſſio. Et iō hi duo
mōi ſt̄ ī dīnis. Et qa ī duabꝫ emanatōibus ſ̄bſtātifi
cis neceſſe ē duas emanaī pſōas: neceſſe ē ēt pōere
pſonā p̄mā p̄mo ꝓducētē ab alio n̄ emanaī: ne ſit ī
īfinitū abire. & iō ſt̄ ibi tm̄ tres pſōe. Et qa cuilibet
emanatiōi r̄ndet duplex hītudo relatiua: ideo ſunt
ibi quattuor relationes. ſ. pr̄nitas: filiatio: cōis ſpira
tio: & ꝓceſſio. Et quia p has hītudīes īnoteſcūt no
bis dīne pſone: iō iſte quattuor relatōes uocāt̄ etiā
notiones: quaſi pſonaꝝ notificatiōes. Quia uero
pſona pr̄is ī qua ē p̄ma rō ꝓducendi īnoteſcit etiā
nobis p hoc ꝙ nō ꝓducit̄: quia hoc ē nobilitatis ī
ideo. ipſa quinta notio addit̄ ſiue notificatio ad p-

UVA. BHSC. IyR_070

dictas quattuor relationes.ſ.innaſcibilitas:que li-
cet ſit notio quia notificat ipſam perſonam patris
p modũ negatiõis:quia nõ ab alio:tñ ex cõſequẽti
eũ mãifeſtat p modũ poſitiõis:quia põit in eo fõ
talẽ plenitudinẽ.Eo.n.ipõ quo illa pſõa ab alio nõ
ẽ hẽt fontalẽ plenitudinẽ:ut ſit attẽdere pñcipium
utriuſq3 modi emanandi pdci:licet inq̃ iſto mõ ſit
notio:nõ tñ dr̃ relatio eo mõ quo pdcẽ quattuor
quia directe nõ refert pſonã pr̃is ad filiũ & ſpm̃ ſan
ctũ. Iſta igit' pſona pr̃is ppriiſſime dr̃ pr̃:quia cũ
pma rõ emanãdi ſit p modũ nature:cõuẽiẽtiſſime
denoĩat' ab illa ppetate q̃ dicit actũ cõpletiſſimum
generatiõis filii.Et iõ ppetas pſonalis pr̃is ẽ pr̃ni
tas:uñ bñ ĩ cognitiõe dĩnitatis ieſu dr̃: Ieſus ex pr̃e
genitus. Quia uero emanatio p modũ nature ẽ
plena rõ aſſimilatiõis geniti ad generantẽ: iõ pſõa
emanãs p iſtũ modũ dr̃ imago:uerbum & filius.
Imago noĩat illã pſonã filii ut ſil'itudinẽ expſſam:
uerbũ ut ſil'itudinẽ expſſiuã & ſpũaliſſimã. Filius
ut ſil'itudinẽ hypoſtaticã ſiue pſonalẽ. Rurſus ima
go noĩat filiũ ut ſil'itudinẽ p oĩa pr̃i cõformẽ & co
equalẽ:Verbũ ut ſil'itudinẽ intellectualẽ & ſapialẽ
Filius ut ſil'itudinem coequalẽ cõſubãlẽ & conſe-
quẽtialẽ.Et ſic potes uidere ꝙ iſta tria ſũt ppa ſcde
pſõe.ſ.imago:uerbũ & filius. Sũt aũt alia appro-
priata:ſicut ſplẽdor:lumẽ:radius:ſapĩa:& ml'ta alia
huiuſmodi. Cõtẽplare ergo ieſũ dilectum tuũ q
ab eterna illa luce fecũdiſſima ſil' ĩmenſa ac ſimpli
ciſſima:fulgẽtiſſima & ſũme arcana natura coeter-
nus & coequal' & cõſubãlis ſplẽdor exorit':qui eſt
ueritas & ſapientia generantis. cap.ii.

Vius igit' ſupſũme ueritatis q̃ ĩ ſe ẽ ſũma
h
oĩum ueritatũ certitudo euidẽter claret ex
pura acceptõe termioꝝ eo mõ quo catho
lica fides põit ĩ deo generationẽ & pceſſionẽ:ac p
hoc pſõaꝝ ſupbtĩſſimã trinitatẽ ĩ dĩne ſubſtantie
unitate..Nã oĩa ſophiſtica appẽtiũ rõnũ q̃ hũana
cecitas cõtra hãc ueritatẽ et'nã ſemetipſã palogizã
do cõfingit:pcedũt ex cõditõibus defectiuis quas
ĩ generatõibus & pceſſiõibus creatis cõtinue expi
tur:a qbus ſe neſcit excutere ppis fãtaſmatibus in-
uoluta:dũ ad dĩnã uirtutẽ nitit' cõtẽplatõe rõnis
aſſurgere:a qbus oĩbus ĩmaculata fides p ſpm̃ ieſu
ĩ fideliũ corde diffuſa:plene ẽ libera.Et clare uidet
ꝙ licet nõ poſſit apphẽdere ĩacceſſibile lumẽ ueri-
tatis dĩne:p illud tñ qd' de ĩcõprehẽſibili ſibi ĩmit-
tit':fugat pfecte totũ nubilũ rõnis cõtrarie. Que
duo mẽs deuota a fidei luĩe clare ſpeculat' ĩ oĩ clari
tate dĩna:ut.ſ.eã creato ĩtellcũ ex ſeipõ ĩattingibilẽ
cernat & tñ cõfictũ apto ĩtellectu ſophiſma: ipſam
cõtiger' poſſe clare cognoſcat.Et hoc ẽ ſcpm doctri
nã pncipis apl'oꝝ patũ eẽ r̃ddere rõnẽ de ea q̃ ĩ no
bis ẽ fide & ſpe.Nõ.ſ.rõe hũana q̃ ĩ multis ẽ ceca:
uelle oĩa fidei documẽta pbare:ſed mere fidei ueri
tate q̃ de deo ſũmo ẽ ex ĩfirmitate ĩſimi ĩtellcũs ui
res excecare & eius aciẽ obũbrare:& eo ipõ magis
eẽ unã quo magis hoc facit.Et ne ſibi ipi ſapiẽſ eẽ
uideat' cõtra ſũmũ lumẽ hũana ſtoliditas falſas rõ
nes adducẽs ipas ex pura & debita acceptiõe term
noꝝ quos ſpũs ſcũs ĩ ipſis articulis explanãdis cõ
poſuit:tãq̃ ex plẽitudĩs lumie effugare. Et hoc eſt
redigere altitudinẽ ſathane ſub pedibus ieſu chriſti
& eẽ doctũ fidei nr̃e magr̃m. Ieſus ſpirator. ca.iii.

Taũt ĩtelligas quomodo ieſus tuus dei fi
u
lius a pr̃e uirtutẽ ſpiratiuã accepit ut ſiml'
cũ pr̃e ſpiratõe cõi ſpiret ſpm̃ ſcm̃: intelli-
gaſ ꝙ dĩna natuta fecũdiſſima ĩ ſe ĩ qualibet pſõa ẽ
plẽiſſime & cõplete tota.Sed ſcd̃m illũ modũ ema
nãdi ſcd̃m quẽ pſõa ẽ pducta nullo mõ põt pſonã
pducere:qa ul' pduceret ſeipam:qd' nullo mõ ẽ ĩ
telligibile:ul' ſeq̃ret' ꝙ ipſa pſõa eẽt ĩ ſe ĩpfecta:qa
ſ. totũ eẽ pſõale qd' põt p illã emanationẽ hẽri nõ
eẽt ĩ ſe:qd' ẽ ĩpoſſibile ĩ dĩnis:uñ ex pfectõe pſone
pducte ẽ ꝙ p eũdẽ modũ emanãdi p quẽ illa pſõa
pcedit:nulla alia poſſit pſona pduci.Ex pfectõe.n.
filii ẽ ꝙ nõ poſſint eẽ pl'es filii ĩ trinitate:qa qcqd
põt ibi p generationẽ pduci totũ ĩ pſona filii p ge
nerationẽ ẽ gẽitũ:ita ꝙ ſi dicerẽt' duo filii in dĩnis
ul' utq3 eẽt ĩpfcũs:uel idẽ eẽt bis genitus:quod ẽ ĩ
cõueniẽs dicer'. Quia ergo pſona pr̃is a nullo ẽ
iõ dĩna natura ĩ pr̃e ẽ cũ plẽiſſima fecũditate r̃ſpcũ
utriuſq3 mõi emanãdi:iõ pr̃ ſil' ẽ ſpirãs & generãs.
qa uero ſcd̃m rõnẽ ĩtelligẽdi emanatio ſcd̃m mo-
dũ nature:pcedit emanationẽ ſcd̃m modũ uolũta
tis:iõ ĩ filio q pcedit p modũ nature ẽ ipa dĩna na
tura cũ illa eadẽ fecũditate ad ſpirãdũ ſpm̃ ſcm̃:cũ q̃
ẽ ĩ pr̃e.Et iõ ſicut filius dĩnã naturã accipit ĩ idẽpti
tate:ita ipam accipit fecũdã reſpectu ſpiratiõis ſpſ
ſci.Et ſic accipit uirtutẽ ſpiratiuã a pr̃e natuſ de pr̃e
Et licet pr̃ & filius rõnabiliter & ppe unũ ſint pnci
piũ ſpiratiuũ ſpũſ ſci:ñ tñ dici pñt unus ſpirator:qa
pncipiũ ſpiratiuũ dicit fecũditatẽ nature r̃ſpcũ mõi
ſpirãdi & unã & eãdẽ ĩ pr̃e & filio:licet ĩ pr̃e a nl'lo
ſit:& ĩ filio p generationẽ cõicet':unus uero ſpira-
tor dicẽt unitatẽ pſõe:qd' falſũ ẽ.qa licet pr̃ & filiuſ
ĩ cõi ſpiratõe ſint unũ pncipiũ:ñ tñ ſt una pſõa:qd'
tñ ĩportaret' ſi maſculine dicerentur unus ſpirator.

Quia uero ĩ ſpũ ſcõ ẽ cõpletiſſime dĩna natura
p pceſſionẽ q̃ ſuppõit generationẽ iã factã:hĩc eſt
ꝙ ſpũs ſcũs ñ generat nec ſpirat.Et ſi ĩtelligat' in
ueritatis luĩe:appet ꝙ ſicut pfectõis ĩ pr̃e ẽ generar'
& ſpirare:ita ĩ filio pfectõis ẽ generare ñ poſſe:tñ ñ
eẽt pfectõis ĩ eo nõ poſſe ſpirare.ĩmo magis defe
ctus: quia cũ emanatio filii nõ ſupponat emana-
tionẽ ſpũs ſci ut iã factã:ĩpfecta eẽt dĩna natura in
eo niſi eẽt cũ fecũditate ſpiratiua.Et qa dĩna nat'a
in nullo põt eſſe imperfecta.iõ ſequitur ꝙ ſi ñ ẽ ibi
.ſ.filio cũ fecũditate ſpiratiua:nullo mõ ẽ ibi. Pro
pter qd' appet ꝙ ĩpia blaſphemia ĩ deũ filiũ eſt di
cere ſpm̃ ſcm̃ ab eo nõ pcedere ſicut a pr̃e:quia idẽ
eſt dicere ac ſi diceret:ipſũ filiũ deũ nõ eſſe.Et licet
greci nõ intendant tãtũ malũ dicere:potes tñ uide
re quõ & quãtũ hoc dictũ eſt ĩpiiſſimũ:ex eo ꝙ ex
preſſe dicũt ſpm̃ ſcm̃ nõ pcedere a filio:uñ piculo-
ſiſſimum eſt in iſta btĩſſima trinitate errare:quia id
quod ĩ ſupficie uidet' modicũ diligenter exaĩatũ
apparet errorẽ eſſe maximũ impiũ & blaſphemũ.

Potes etiã uidere ꝙ nõ eſt impfectionis in ſpũ

UVA. BHSC. IyR_070

ſcõ ꝙ nõ ſpiret aliũ ſpm̃ ſcm̃:uel ꝙ nõ generet filiũ
imo id ſpectat ad nobilitatẽ ſpũs ſci ſecundũ mo-
dũ ſecundũ quẽ emanat:nullã ꝑſonã poſſe ꝓduce
re:ſicut ad nobilitatẽ pr̃is ſecundũ rõnem ſue inaſci
bilitatis generare filiũ & ſimul cũ eo ſpirare ſpũm
ſcm̃:ac ꝑ hoc ſequit̃ ꝙ tres ꝑſone dĩne eque nobi-
les & eque ꝑfecte ſunt. Potes etiã uidere ꝙ ſpũs
ſcũs non ꝓcedit plenius nec ꝑfectiuſ a pr̃e q̃ a filio
ſed eque plene & eque ꝑfecte:quia ꝓcedit ab eis ſe
cundũ unã & eandẽ fecunditatẽ uirtutis ſpiratiue.
Quia uero filius totũ ſuũ eſſe & ipſam uirtutẽ ſpi
ratiuã habet a pr̃e:pr̃ uero a nullo hẽt:ideo poteſt
cõcedi & debet ꝙ principalius & ꝓꝑus ꝓcedit a pa
tre:ita tñ ꝙ per hoc nulla iequalitas aut diuerſibili
tas in ſpirariua uirtute quõlibet ponat̃ uel intelli-
gat̃ in ipſis. Licet aũt ſecundũ ꝙ ſpũs ſãctus dr̃
a ſpũalitate ſit nomẽ cõe triũ ꝑſõaꝝ:ſcđm quẽ mo
dũ dr̃ Io.v.Spũs eſt deus.Secundũ tñ ꝙ ſpũs ſcũs
dr̃ a ſpiratiõe paſſiua eſt ꝓprie nomẽ ꝑſone ſpũs ſã
cti. Donũ uero noĩat ipſũ ſpm̃ ſcm̃ hĩtualr̃ quia ꝓ
cedit ut dõabilis. Datũ aũt noĩat eũ ut actu datur
creature ꝑ ſcĩficationis bñficiũ.Charitas ſiue nexuſ
uel amor noĩat ſpm̃ ſcm̃ ut datũ uolũtariũ precipu
umq; mulſi & hypoſtaticũ.Dicit̃ autẽ ſpũs ſãctus
dari ꝑ grãm gratũ facientẽ:quia ꝑ ipſam inhabitat
aĩam:& licet approprieť ſpũi ſancto qui ẽ opus ſũ
me bonitatis:tñ una ſcĩficatione & hĩtatione dr̃ hĩ
tare & ſcĩficare aĩam pr̃ & filius:& ſpiritus ſanctus.
Quo ad gratias autem gratis datas dr̃ ſpũs ſãctuſ
dari:quia in ipſis appet ſpũs ſci influxus & ab ipſo
ſunt:licet nõ ſequat̃ ſemp in hñte talia dona hĩta
tio ſpũs ſancti:nec gratificatio eius qui hẽt: quia ſe
pe talia dona dant̃ reprobis ꝓpter cõem utilitatẽ
coporis electoꝝ.Dicitur etiã ipſe ſpũs ſãctus pacly
tus:qa cõſolatur mẽtes fideliũ.Fõs uiuuſ:qa nr̃am
extinguit ſiccitatẽ.Ignis:quia nr̃am inflãmat frigi
ditatẽ.Dicit̃ etiam ſpũalis unctõ:quia nr̃am ungit
& dulcorat ideuotã multipliciter uolũtatẽ.Et quia
iſta ſunt dei dona i nobis ex magno amore ſue bo
nitatis ad nos nr̃am uoluntatẽ ſibi cõnectẽtia:ideo
appropriatur ſpũi ſcõ qui ꝓcedit a pr̃e & filio ut do
nũ & nexus amboꝝ ꝑ uiã liberalis amoris.Et ſic i-
telligas ꝙ oĩa appropriata ſiue attributa ſemp con
ueniũt cum ꝓprietatibus ꝑſonaꝝ. Ad intelligẽ
dum aũt altitudinẽ diuinitatis ieſu debes intellige
re ꝙ oĩs nobilitas ꝑfectio & optimitas debet diui
nitati attribui:que uidelicet ſit nobilitas ſimplicit̃
& extra genus:quia aliqđ ẽ nobilitas in aliquo ge
nere creature:quod nõ eſt nobilitas ſimpliciter : &
ideo ſcđm regulã Anſelmi:oẽ illud quod melius ẽ
eſſe ipſum:q̃ nõ ipſum eſt deo attribuẽdũ . Et hoc
ualde bñ deducit Aug.v.de trinitate ca.iiii.ubi oñ
dit ꝙ altitudo diuini eſſe & nobilitas i oĩ creatura
eſt ſcripta:dicẽs ſic.Nec eni diuinoꝝ libroꝝ tm̃ au
ctoritas deũ eſſe predicat:ſed oĩs que nos circũſtat
creatura ad quã nos ẽt ꝑtinemus.Vniuerſa enĩ re-
rũ natura ꝓclamat ſe hr̃e preſtantiſſimũ conditorẽ
qui nobis mẽtem & rõnem dedit:qua uiuẽtia nõ
uiuentibus:ſenſu predita nõ ſentientibus:ĩtelligẽ-
tia nõ intelligẽtibus:ĩmortalia mortalibus: impo
tentibus potentia:iniuſtis iuſta:ſpecioſa deformi-
bus:bona malis:incorruptibilia corruptibilibus:ĩ-
mutabilia mutabilibus : inuiſibilia uiſibilibus: in-
corporalia corporalibus:btã miſeris ꝓferẽda iudi-
camus.Ac ꝑ hoc quãto rebus creatis creatorẽ:ſine
dubitatõe ꝓponimus : oportet ut credamus eũ &
ſũme uiuere:& cũcta ſẽtire ac ĩtelligere: & mori &
corrũpi:mutariq; nõ poſſe:nec corpus eſſe:ſed ſpm̃
potẽtiſſimũ:iuſtiſſimũ:ſpecioſiſſimũ:optimiſſimũ
btiſſimũq; fateamur.hec Aug. In his.xii. ĩcludũt̃
altiſſime nobilitateſ dĩni eẽ ut ipẽ Aug.plene dedu
cit.Et iſtas.xii.nobilitates deducit ad iſta tria.ſ.eter
nitatẽ: ſapientiã & bonitatẽ uel btĩtudinẽ : & iſta
tria reducit ad unũ.ſ.ſapiam:in qua includũt̃ mẽs
generãs uerbũ:ꝓles:& amor utrũq; cõnectens: in
quibus fides dictat btiſſimã conſiſtere trinitatem.

Et qm̃ ſũma ſapĩa ponit trinitatẽ:ponit nihilo
minus oẽs prius hĩtas nobiliſſimas cõditõeſ:ideo
neceſſe eſt nobilitates ꝓdictas diuini eſſe ſimul ſta
re cũ btiſſima trinitate.Et quia qui cognoſcit unã
ꝑſonã oẽs cognoſcit:cũ una triũ ſit cognitio: dicẽ
te ieſu Io.xv.Qui uidet me uidet & pr̃em meũ.Iõ
ut tibi poſſim aliq̃liter oſtendere fidẽ tuã:imo dñi
nr̃i ieſu xp̃i:& te ꝑ cõtẽplationẽ manuducẽdo ſub
leuare:de tota btiſſima trinitate modicũ tibi licet ĩ-
perfecte dixi:ut aliqualiter capias quod dr̃ in duo-
bus primis uerſiculis: Ieſus ex pr̃e gẽitus:Ieſus ſpi
rator natus. Ipſe enĩ natus de pr̃e ꝑ cõmunem fe-
cunditatẽ pr̃is & filii ſpiratiõe actiua ſpm̃ ſcm̃ ſpirat
ſicut & pater. De articulis fidei. cap.iiii.

Ntendo autẽ ubi eſt articulus fidei errores
contrarios exꝓmẽdo cõfũdere aliquo uer
bo ſcripture ſacre. Circa materiã autẽ tri
nitatis ſunt duo articuli:ſecundũ unũ modũ diſtin
guẽdi.unus eſt de eſſentie unitate ſecũdũ illud De
uteronomii.vi.Audi iſrl̃:dñs deus tuus deus unuſ
eſt.Circa quẽ articulũ plures errores euitandi occur
rũt.Primo quidẽ gentiliũ ſiue paganoꝝ ponentiũ
plures deos.Cõtra quos dr̃.Exo.xx . Nõ habebis
deos alienos corã me. Secũdus error eſt mãicheo
rũ ponẽtiũ duo ꝓncipia:unũ a quo ſunt oĩa bona:
aliud a quo ſunt oĩa mala.Contra quos dr̃ Iſa.xlv.
Ego dominus & non eſt alter:formans lucem &
creans tenebras:faciẽs pacẽ & creans malum: ego
dominus faciens oĩa hec.dr̃ autẽ deus creare malũ
quia ſcđm ſuã iuſtitiã infligit malũ pene:cũ eſſe cõ
ſpicit in ſua creatura malum culpe : quod ſolũ ꝓce
dit a defectu uolũtatis create deo ꝑmittẽte & ipſo
malo pene bene utẽte. Tertiuſ error ẽ ãtropomor
phitaꝝ ponẽtiũ quidẽ unũ deũ:ſed dicentiũ eum
eſſe corporeũ ad modũ corporis humani formatũ
Contra quos dr̃ Ioã iiii.Spiritus ẽ deuſ.Et iſaie.xl.
Cui ſimilẽ feciſtis deũ?aut quã imaginẽ ponetis
ei? Quartus eſt error epicureoꝝ dñtiũ deũ non
hẽre ſciam neq; ꝓuidẽtiam de rebus hũanis . Cõ
tra quos dr̃.i.Pe.ult.Omnẽ ſollicitudinẽ ueſtrã ꝓ-

UVA. BHSC. IyR_070

ſiciētes in eū:qm̄ ipſi cura eſt de uobis.Et ieſus ait:
Capilli capitis uṙi omnes numerati ſūt Matth.x.

Quintus eſt error quorūdā gentiliū paganoꝝ
philoſophoꝝ dicētiū deū nō eſſe oīpotētē:ſed ſo-
lū ꝙ ea pōt que naturaliter ſunt:& ꝙ neceſſario fa-
cit q̄cūq; agit.Contra quos dṙ ī pſalmo .cxiii.Oīa
quecūq; uoluit dominus fecit. Omnes hi erro
res uel derogant unitati eſſentie:uel nobilitati di-
uini eſſe:unde contra oēs ponitur in ſymbolo.Cre
do in unum deū pr̄em omīpotētē. Et eſt primus
articulus. Secūdus articulus eſt.ꝙ tres ſunt pſōe
diuine in una eſſentia:ſcd̄m illud.Io.ult. Tres ſūt q
teſtimoniū dant in celo:pater uerbū & ſpūs ſcūs:
& hi tres unū ſunt.Cōtra quē articulū ſunt plures
errores.Primus eſt ſabellii ponentis unā eſſētiam
in deo & negātis pſōaꝝ pluralitatē.d.ꝙ una pſōa
qn̄q; dṙ pṙ:qn̄q; filius:qn̄q; ſpūs ſcūs. Secundus
error ē Arrii ponētis tres pſonas:ſed negātis eſſen-
tie unitatē.d.filiū eſſe alterius ſubſtantie a pr̄e:& eſ
ſe creaturā & minorē pr̄e & nō ei equalē:& ꝙ ince
pit eſſe poſtq̄ non fuerat:contra hos duos errores
dicit ieſus.Io.iiii.Ego & pṙ unū ſumus. Quia ut
dicit Aug.In eo ꝙ dicit:unū.liberat te ab Arrio:ꝙ
dicit:ſumus.pluraliter illud te liberat a Sabellio.

Tertius error eſt Eunomii ponentis filium diſſi
milem pr̄i.Contra quē dṙ ad Colo.i.Qui eſt ima-
go dei inuiſibilis. Quartus error eſt Macedonii
ponētis ſpūm ſcm̄ eſſe creaturā. Cōtra quē dṙ.i.ad
Corin.iii.Dn̄s aūt ſpūs ē. Quintus error ē gre-
coꝝ dicētiū ſpūm ſcm̄ ꝓcedere a pr̄e & nō a filio.
Cōtra quos dṙ Io.ix. Paraclytus aūt ſpūs ſcūs quē
mittet pṙ in noīe meo.quia eū mittit pṙ tāq̄ ſpūm
filii & a filio ꝓcedētē:iō dṙ Io.xvi. Ille me clarifica
bit:quia de meo accipiet. Contra oēs hos errores
dṙ in ſymbolo.Credo ī unū deū pr̄em.& ſeqṫ:& ī
filiū eius dn̄m nr̄m ieſū xp̄m gēitū.n̄ factū: cōſub
ſtantialē pr̄i:& ultra ſeqṫ:& ī ſpm̄ ſcm̄ dn̄m & uiui
ficantē:qui ex pr̄e filioq; ꝓcedit. Preter autē pre
dictos duos articulos ſunt alii quattuor articuli di
uinitatis q ꝑtinēt ad effectus diuine ueritatis: quo
rū p̄mus qui eſt tertius ꝑtinet ad creationē reꝝ in
eſſe nature & de hoc ī ſequēti capl̄o uidebiṫ:Quar
tus ꝑtinet ad eſſcm̄ gr̄e p q̄nā iuſtificamur a deo:&
de hoc uidebiṫ īfra:Ieſus ſpirās afflatibus:Quītus
eſt de reſurrectione mortuoꝝ de quo īfra libro .v.
Ieſus teſtis ueridicus.Sextus ꝑtinet ad ultios effe-
ctus diuinitatis qui ſūt remuneratio bonoꝝ:& pu
nitio maloꝝ de quo lib.v.Ieſus uictor magnificus
Et ſic habes ſex articulos diuinitatis.Alii uero qui
ſeptimum circa fidem diuinitatis aſſignant: ſic eoſ
diſtingunt:ut

Primus ſit de eſſentie unitate
Secundus de perſona patris
Tertius de perſona filii
Quartus de perſona ſpiritus ſancti
Quintus de effectu creationis
Sextus de effectu iuſtificationis
Septimus de effectu remunerationis

In quo cōprehēdūt reſurrectionē,& uitā eternā
Et ſic de p:edictis ſex articulis unum diuiduut in
tres:quintum uero & ſextum compīgunt in unū.
Ex quo fiunt ſecundū eos articuli ſeptē. Nec refert
quantum ad unitatē ſeu ueritatē fidei aut erroꝝ ui
tationē qualiter diſtinguantur.Articulos autē qui
ꝑtinent ad humanitatē chriſti quere in capitulo:
Ieſus maria natus. Ieſus creator īclytus. cap.v.

Ttēde aīa quantus eſt iſte tuus dilectus ie
ſus qui ſicut eſt uere dei filius ita omniū
creator eſt totaliter ꝓductiuus:uniuerſitaſ
enim machine mundialis ab ipſo dilecto ieſu dei fi
lio ſimul cum patre & ſpū ſancto ꝓducta eſt ex tē
pore in eſſe de nouo:ab his tribus tāq̄ ab uno p̄n
cipio primo ſolo & ſūmo:cuius potētia licet ſit ī-
menſa:diſponit tamē oīa in certo numero ponde
re & menſura.Et hec generaliter intelligenda ſunt
circa eoꝝ ꝓductionē:ex quibus ueritas colitur &
error repudiaṫ.Per hoc enim ꝙ dṙ:ex tēpore.exclu
ditur error ponentium mundū eternū.Error autē
eſt antique ſtoliditatis philoſophoꝝ & noue phi
loſophantiū modernoꝝ:ſiue ponaṫ mundus eter
nus:ſiue ponaṫ ꝙ potuerit eſſe eternus. Nō enim
eſt ponere aliquid factum uel creatū factori ſuo
eſſe coeternū.Sicut Augu.expreſſe aſſerit.xii.de ci.
dei.Et uide exemplū quod adducit ipſe de pede &
ueſtigio in.x.c. Non eſt rō Aug.ſed quedā fu-
ga platōicoꝝ quā Aug.non approbat: & licet ibi
nō reprobetur expreſſe:reprobat tn̄ in aſſerēdo con
trariū in.xii.li.capi.xvi.ubi licet dicat ſe cognoſcere
que ſecula fuerint ante generationis humane iuſti
ficationem: tn̄ dubitat aſſerere non oīno creature
creatorem eſſe coeternum.Nec ualet ſi exponaṫ:ꝙ
habeant durationem creaturaꝝ ſine inicio ſine fi-
ne:nō tamen habent eſſe ſuū ſimul īuariabiliter ſi
cut habet creator:ac p hoc nō erit ei coeterna.quia
ſi quis mentē Augu.inſpiciat nullo modo ītendit
ſic dicere:ſed potius quantūcūq; dicatur ꝙ antiqua
fuerit creatura ꝙ nullo mō pōt dici:non hēre du-
ratiōis iniciū:eſto etiam ꝙ dicatur fuiſſe ſemper &
omni tempore:quia hoc ſolum dicitur ꝙ nunq̄
fuit tempus uel menſura creata niſi fuerit creatura
hoc autem.ſ.non poſſe creaturā fieri ſine duratio-
nis inicio non dicit defectū potentie creatoris: ſed
dicit exceſſū quia.ſ.tante eſt immenſitatis ꝙ nullo
modo poteſt ſibi creatura coequari. Sicut non eſt
defectus potentie creatoris ꝙ non poteſt facere ī-
finita:unde ſicut nec infinitas poteſt fieri ſic nec
infinita duratio. quia nullius rationis nature &
nobilitatiſ & īfinitatis creatura capabilis ē:ſicut nec
diuinitatis:unde ſolus deus eſt & eſſe poteſt ſine
duratiōis inicio:ſicut & ſine creato termino. Ex
emplū autem platōicoꝝ non ualet: ſed impoſſibi
le ꝓponitur ubi faciens agit de materia diuerſam
a ſe naturā:ubi aūt ꝓducēs & ꝓductū habent eādē
naturam ſimplicem & indiuiſibilem & inuariabi-
lem:impoſſibile eſt eam non eſſe coeternam: ſi-
cut ſana fides dicit & tenet de diuinis perſonis

UVA. BHSC. IyR_070

in trinitate. Regrediendo uero ad principale: per hoc quod dicitur: de nihilo: excluditur error ponentium pluralitatem principiorum: p hoc ꝙ dicit': ſolo & ſūmo. excluditur error ponētiū eternitatē circa materiale pncipiū: per hoc ꝙ dicitur: ab uno principio: excluditur error manicheorum ponentium pluralitatē principiorū: per hoc ꝙ dicit' ſolo & ſūmo. excluditur error ponentiū deum creaturas inferiores produxiſſe per miniſteriū intelligētiarū ſiue angelorum. per hoc āt ꝙ addit': ī certo numero pondere & mēſura. oſtēditur ꝙ creatura ē effectus trinitatis cauſātis ſub triplici genere. ſ. efficiētis a qua ē increata unitas: modus & menſura: Exēplaris a qua ē increata ueritas: ſpecies & numerus: Finalis a qua eſt bonitas: ordo & pondus: que quidem reperiuntur in oībus creaturis tanquam ueſtigium creatoris: ſiue corporalibus ſiue ſpiritualibus: ſiue ex utriſqꝫ compoſitis. Corporea uero creatura eſt ſex diebus in eſſe cōpoſita ſeu producta. ita ꝙ ī pncipio ante oēm diem creauit deus celum & terrā. Prima die formata eſt lux. Secunda firmamentū in medio aquarum factū ē. Tertia ſeparate ſunt aque a terra & congregate in locū unū. Et tribus his diebus facta eſt diſtinctio. Quarta celū ornatum luminaribus. Quinta aer & aqua uolatilibus & piſcibus. Sexta terra animalibus & hominibus. Et his tribus diebus conſiſtit operis ornatus. Septima requieuit dominus nō a labore nec opere cum nūc uſqꝫ operet': ſed a nouarū ſpecierū conditione: quia oīa fecerat uel in ſimilitudine ſicut illa que propagantur: uel in ſeminali ratione ſicut illa que aliis modis introducuntur in eſſe. Hec aūt omnia licet dominus potuerit facere in inſtāti: maluit tamē per ſucceſſionē temporū. tum ꝑpter diſtinctā & clarā repreſentationem potentie ſapiētie & bonitatis que ibi plurimū refulgent: tum etiā ut ſicut in pma mūdi cōſtitutiōe fieri debebant ſeminaria operū fiendorum: ſic fierent etiā prefigurationes tēporū futurorū: unde in illis ſeptem diebus quaſi ſeminalit' proceſſit diſtinctio oīum temporum que explicantur p decurſū ſeptē etatum. Et hinc eſt ꝙ ſex diebus operū additur ſeptimus quietis: qui dies nō ſcribitur habere ueſperam nō quia non habuit ſubſequētē noctē: ſed ad prefigurandā quietē beatitudinis ſēpiterne: que licet hēat principium: ſemper tamē fine carebit. In productione autem omnium intelligas productionē ſupernorum ſpirituum: quia tuus ieſus creator eſt omnium angelorum quos creauit

In eſſentie ſimplicitate

In perſonali diſtinctione: propter rationem inſitā in memoria intelligentia & uoluntate: In arbitrii libertate: ad eligēda bona & reprobāda mala: propter quod ipſi ſpiritus angelici ſunt

Virtuoſi in operando

Officioſi in miniſtrando

Perſpicaces in cognoſcendo.

Immutabiles poſt electionē: ſiue in bono ſiue in malo. Horum autem celeſtium ſpirituum creatio facta fuit in principio ante omnem diem. Simul enim quattuor ſunt creata. ſ. angeli: celum empyreum: tempus: & materia omnium corporalium. Diſtinctio uero corporalis nature facta eſt ſex diebus. Itaqꝫ omnibus diſtinctis & ordinatis in ſpeciebus ſuis: ſexta die poſt omnia factus ē homo tanq̄ complemētū omnis corporalis nature: & dominus ceterorū animaliū. Factus āt fuit homo cōpletus & perfectus quātum ad animam & corpus ita ꝙ anima ē eius forma: ens uiuēs intelligēs & libertate utēs: forma quidem ens non deſeipſa nec de diuina natura: ſed a deo de nihilo in eſſe per creationem educta: uiuens ſeipſa non uita mortali ſed perpetua. Intelligens non tm̄ creaturam ſed etiā creatricem eſſentiam. Ad cuius imaginē facta ē per memoriam intelligentiam & uoluntatem: libertate utens dicitur: quia ſemper libera eſt a coactione: a miſeria uero & a culpa libera fuit in ſtatu innocētie. licet non in ſtatu nature lapſe. Corpus uero primi hominis ſic cōditū fuit & de limo terre formatum: ut tamen eſſet anime ſubiectū & ſuo modo proportionabile quantum ad cōplexionem equalem: quantum ad organizationem pulcherrimam & multiformem: & quantum ad ſtature rectitudinem. Subiectum autem factum eſt corpus anime ut eſſet obtēperans ſine rebellione: propagans & propagabile ſine libidine. uegetabile ſine defectione & immutabile ab omnimoda corruptione non interueniente morte. Et ſecundū hoc datus ē ſibi locus terreſtris paradiſi in habitationem tranquillā

Formata eſt etiam mulier de latere uiri in cōſortium & adiutorium & ad propagationē immaculatam. Datum eſt etiam lignum uite ad uegetationem continuā ut tandem aſſumerētur ad immortalitatē perfectā. Datus ē etiā ipſi homini duplex ſenſus. ſ. interior & exterior: mētis & carnis. Datus ē ei etiam duplex motus. ſ. imperatiuus in uolūtate: & executiuus in corpore. Datum eſt ei etiam duplex lumen. ſ. uiſibile & inuiſibile. Datum eſt ei duplex preceptum. ſ. nature & diſcipline. preceptū nature: Creſcite & multiplicamini. preceptū diſcipline de ligno ſcientie boni & mali ne comedatis. Iuxta quod datum ē ei quadruplex adiutorium. ſ. ſciētie conſcientie: gratie: & protectionis angelice cuſtodie. Ex quibus habuit ſufficientiam ut poſſet in bono ſtare & proficere: & a malo cauere & declinare. Et ſic potes uidere quomodo omnipotens ieſus tuus potenter: ſapienter: & optime omnia produxit in eſſe.

Rationes creatiōis & errores cap. vi.

Circa creationem uero & infra: Licet autē creationis ratio omnium ſit diuine potētie: ſapiētie et bonitatiſ manifeſtatio. propter quod creauit non entia: diſtinxit creata: ornauit diſtīcta. primū m̄det potentie: appropate loquēdo: ſecūdū ſapiētie: t'tiū bonitati. Et creatio fuit āte oēm diē: diſtinctio ī triduo facta ē ſecūdū triplicē

UVA. BHSC. IyR_070

diſtinctionē nature. Similit̄ & ornatus. Tamē ſin
gularit̄ tria refulgēt ī creatiōe rōnalis nature: quā
creauit ī tāta altitudīe dignitatis: & diſtinxit ī tāta
multiplicitate potētiaꝝ: & ornauit in tāto decore
habituū. Fuit.n. maxīa potētia tā altū eſſe creare
de nihilo. Maxīa ſapientia creaturā ſuo lumīe illu
ſtrare ad oīa cognoſcēda. Maxima bonitas creatu
rā ordinare ad fruēdū ſeipſo ſummo bono trino &
uno. Ac per hoc pōt p̄ncipalis rō creationis reddi:
manifeſtatio & cōmunicatio ſūmi boni: quia natu
ra boni ē ſeipſū cōicare. Licet inq̄ hec ſit p̄ncipa
lis rō. tamē cū hac pōt reddi ſecūda. ſ. ꝙ deus oīa
creauit: ut cōuenienti ratione produceretur illa natu
ra hūana quā deus īfinitus ſupexcellēti dono ſue
bonitatis ſibi ītēdebat unire uniōe hypoſtatica &
pſonali. Et ut illa aſſūpta natura ſiue ipē deus & hō
ieſus hēret decētē cōcōitatū create nature: & oēm
creaturā rōnalē in ſeipſo & per ſeipſū faceret guſta
re ineſtimabilē gloriā unionis perſonalis: & ineffa
biles gratias diffūderet in ſua mēbra: ſicut ipſe in-
effabiles pro oībus ſuſcepit gratias a ſibi unita dei
perſona. Et ex hoc ſequitur tertia rō: ut ſic ipſa
natura aſſūpta fideliſſime ſeruiat: & hoīum diuinita
tē: & diuinas operationes excellēter pcipiat ſic hāc
rationalem naturā in angelis & hoībus ipſum deū
hominē ſingulariter honorantē: & ſibi ſeruiētem:
in quibus ipſe deus hō ſuā perfectionē infūdat in
multitudine numeroſa. Principalis ergo natura in
tēta a deo eterno fuit: quā predeſtinauit ad perſona
lem unionē. & cum ipſa ſit oīum ſūma ī ordinatio
ne gratie: que ſuperat ordinationē nature: ad ipſam
deus eternus poſſet qui ī oībus p̄ncipatū tenet: &
ad eius honorē & gloriam omnia ordinauit: & ex
oībus malis & bonis honor accreſcat deo hōi ieſu
xp̄o. Circa hoc capitulū eſt articulus quartuſde-
cimus fidei. ſ. ꝙ deus oīa creauit de nihilo ut dictū
ē. Contra hūc articulū p̄mo errauit Democritus &
Epicurus ponētes ꝙ nec ipſa materia mundi nec
ipſa mūdi cōpoſitio a deo ē: Sed ꝙ mūdus ē a caſu
factus per cōcurſū corpoꝝ indiuiſibiliū q̄ rerum
principia extiterunt. Contra quos dicit̄ in pſalmo.
Verbo domini celi firmati ſūt. i. nō a caſu ſed ſecū
dū rationē eternā. Secūdus ē error Platonis &
Anaxagore ponētiū mundū a deo factum nō ex
nihilo ſed ex materia preiacenti. Cōtra quos dicit̄
in pſalmo: Ipſe mandauit: & creata ſunt. Terti-
us error ē Ariſtotelis ponentis mūdū eternum: cū
multis aliis erroribus quibus reſperſi ſunt libri ſui:
& multos habet ſequaces non ſolum paganos ſed
ēt falſos chriſtianos. Contra quē dicitur Gen. pri-
mo: In p̄ncipio creauit deus celum & terrā &ceta.
Quartus eſt error manicheorum ponentiū de
um creatorem inuiſibilium: ſed uiſibilia a diabolo
eſſe facta. Cōtra quos dicitur ad Hebre. xi. Fide
intelligimus aptata eſſe ſecula uerbo dei: ut ex in
uiſibilibus uiſibilia fierent. Quintus eſt error Si
monis magi & Menādri ſui diſcipuli: & multoꝝ
aliorum hereticorum ipſum ſequentium: qui crea
tionem mundi nō deo ſed angelis attribuunt. Cō
tra quos loquitur Paulus Act. xvii. Deus qui fecit
hūc mūdū & ea q̄ ī ipſo ſūt &ceta. Sextus error
eſt eorū qui dixerunt deū nō per ſe gubernare mū
dum ſed per quedā ſibi ſubiecta. Contra quos di
citur Iob: Quem cōſtituit alium ſuper terram: aut
quē poſuit ſuper orbem quem fabricatus eſt? Con
tra quos omnes errores dicitur ī ſymbolo: Credo
in unum deum patrem omnipotētem factorem ce
li & terræ uiſibilium omnium & inuiſibilium.

Ieſus gubernans ſtatus. cap. vii.

On ſolum tuus dilectus ieſus omnia crea
uit in ſapientia: ſed omnia multa prouidē
tia & pietate gubernat. Ipſius enim ꝓuidē
tia licet omnia poſſet per ſe gubernare ſine admini
culo creaturæ. uoluit tamen ꝙ ſuperiora influerent
in inferiora & nobiliora in minus nobilia: ut ſic to
tus iſte mundus cōnexus miris proportionibus ſi
bi iuicē ligaretur: ꝓpter quod celeſtia influūt ī ter
rena & elementaria quantū ad diſtinctiuā ſignifica
tionē tēporum: mēſium: dierum: & annorū. Sic enī
dicit ſcriptura: ꝙ ſint in tēpora dies & annos. In
fluūt etiā quantū ad effectiuā productionē rerū ge
nerabilium & corruptibilium: ut. ſ. mineralium ue
getabilium & ſenſibilium ac corpoꝝ humanorum
Sic tamē ſunt ī ſigna tēpoꝝ & regimē operationū:
ut nō ſint oīo certa ſigna futuroꝝ cōtigētium: nec
influāt ſup liberū arbitriū p uim cōſtellationū quā
aliq philoſophi fatū eē dixerūt. Secūdū āt ītelli
gentiā doctoꝝ hoc ē q̄a in corporibus celeſtibus
ab ipſo oīum rerum p̄ncipio ieſu ſit lux: motus: ca
lor: uirtus. Lux rōne ſue forme & ſpeciei. Motus ra
tiōe ſupioris influētis ipſū. Calor reſpectu īferioris
ſuſcipiētis nature. Virtus omnibus mōis predictis
Cū inq̄ ita ſint celeſtia corpora: per lumē & mo
tū in diſtinctiones tempornm. ſ. diei ſecūdum lu
cem ſolis & motū firmamēti. Menſium ſecūdū lu
cem lune & motum in luce: obliquo autem circu
lo. Temporum uero ſecūdū naturalium planetaꝝ
motū per diſtantiam curſū aſcenſū & deſcēſum re
trogradationē & ſtatū diuerſū. ex q̄bus oībus ori
tur diuerſitas in tēporibus. Per uirtutem āt & calo
rem influunt ad ꝓductionem eoꝝ que generant̄
ex elemētis alterādo excitādo ꝓmouendo & cōci
liando ita ꝙ ſecundū conciliationes contrarioꝝ ad
equalitatē remotā influūt in mineralia. ſ. in gene-
ratiōe lapidū p̄cioſoꝝ & metalloꝝ. Secūdū cōcilia
tionē minus ab equalitate lōginquā influūt in ue
getabilia. Secundū conciliationem equalitati ꝓxi
mā influūt in ſenſibilia. Secūdū uero cōciliatiōem
equalem influūt in corpora humana que diſpoſita
ſunt ad nobiliſſimā formā que ē anima rōnalis ad
quā terminatur & ordinatur oīs creature appetitus
uel naturæ ſenſibilis & corporalis: ut per eam que
ē forma ens uiuens & intelligens quaſi ad modū
circuli intelligibilis reducatur ad ſuū principium ī
quo perficiatur & beneficietur. Et quoniam in id
tēdit p liberū arbitriū: ideo q̄tū ad arbitrii libertatē

UVA. BHSC. IyR_070

8

precellit omnem uirtutem corporalē:ac p hoc cū-
cta nata ſunt ſibi ſeruire:nihil autē illi dominari ha
bet niſi ſolus deus:non fatū ſeu uis diſpoſitionis
ſyderum.Et propterea indubitāter uerum eſt ꝙ ſi
nis ſumus oīum & ꝙ oīa corpora ſunt facta ad ob
ſequia humana:ut ex illis omnibus accendatur ho
mo ad amandum & laudandū & benedicendū ie
ſum factorem & gubernatorem uniuerſorum: cu-
ius prouidentia omnia diſponuntur. Hec igitur
ſenſibilis corporalium machina eſt tanꝗ domus
quedam ab ipſo ieſu ſūmo opifice homini fabrica
ta donec transferatur ad domum nō manufactam
in celis ut ſicut aīa rōnalis mō ratione corporis &
ſtatus uiatici conuerſatur in terris:ſic aliquādo cor
pus ratione aīe & ſtatus beatitudinis ſit in celis.

De caſu angelorum

Via uero ſpiritus rationales fuerūt con-
diti ab ipſo bono ieſu boni:& in libertate
arbitrii:& fuerunt medii inter ſummū bo
num quod eſt ipſe ieſus:& bonum cōmutabile ꝙ
ē ipſa creatura:ita ꝙ ſi cōuerterentur ad amandum
quod ē ſupra aſcenderent ad cōfirmationē gratie &
beatitudinis glorie.Si uero ad bonum cōmutabile
quod eſt infra:hoc ipſo irruerent in malū culpe &
pene:quia non eſt dedecus peccati ſine dedecore iu
ſtitie.Ideo primus angelus lucifer preſumēs de bo
no priuato priuatā appetiit excellentiam uolēs ali
is preferri:ac per hoc totus peruerſus preſumendo
conſtituit ſibiipſi ſe principiū gloriando & ābiēdo
quod ſuum erat:non quod dei conſtituebat ſe ſibi
ſūmum bonū.uoluit ſeipſo beatus eſſe:& ſine dei
auctoritate aliis preeſſe.Cum āt hoc eēt falſiſſimū
quia nec ipſe fuit ſibi ꝑncipiū nec eſt ſummum bo
num in quo quieſcere debeat:neceſſe fuit exigente
iuſtitia ex tā peruerſo affectu ipſum cum omnibus
ſibi conſentientibus ruere: & non ſolum loco q̄a
deſcendit ad iſtum aerem caliginoſum deſcenſu-
rus etiam cum oībus ſuis aliquādo ad infernū:ſed
etiam ſue mentis ſtatu peſſimo ita ꝙ per ſuam cul
pam cadens factus ē īpenitens obſtinatus & obce
catus a deiq; cōtēplatione excluſus & deordinatus
in omni ſua operatione. Et quia uidet hominem
poſſe aſcēdere ad ſtatum quē perdidit:toto ſuo co
namine nitit᷑ ad hominē ſubuertēdū per tētatio-
nē multiplicem.ſenſus enim humanos ſepe illu-
dit:cogitationes malas ſuggerit:& affectiones in-
cendit. Caſus igitur luciferi in culpam fuit pro-
pter defectum ſui liberi arbitrii.lapſus uero & de-
merſio in penam per iuſtam punitionem diuini iu
dicii: ꝑ euerſio enim ipſius & tā ualidus conatus ad
hominē īpugnandam a diuina ſapientia moderat᷑
ad electorum coronam & peruerſorum uindictam
iuſtam:ſicut finale iudiciū declarabit.

De cōfirmatione omniū bonoꝝ āgeloꝝ.

Icut ergo lucifer cū ſua cat᷑ua ē a deo auer
ſus:ſic ſanctorum āgeloꝝ benedictus exer
citus abhorrens & expugnās lucifer & ſuo
rum malitiam ē per beneficium gratie toto con-
tu conuerſus ad amorem & laudem diuinitatis ie
ſu : & ſtatim fuit confirmatus in gloria uoluntate
perfecte fruente deo & ratione eorum ſiue intel
lectu plena luce cognoſcente deum & omne cre
atum ſecundum cognitionem matutinam & ue-
ſpertinam uirtute eorum plene fortificata ſiue mo
tiua:ſiue operatiua:ſiue adminiſtratiua:ſiue cōtem
platiua.Cūq; ille benedictus exercitus fuit in di-
ſtinctione triplicis hierarchie conſumatus.ſ.ſupre
me:medie & infime.Ad ſupremam ſpectant thro-
ni cherubin & ſeraphin:ad mediā dominationes
uirtutes & poteſtates:ad infimam principatus ar-
changeli & angeli ſecundum diſtinctionem Dio-
nyſii. Et licet oēs īfluāt ad adiutorium electorū:
tamē plurimi ex ipſis extra mittuntur in miniſteri
um ad cuſtodiam hominum deputati:quibus mi-
niſtrauit purgando:illuſtrando: & perficiendo ſe-
cundū īperium uoluntatis dei ut non habeat hu-
mana malitia in quo de bonitate ieſu conqueratur
ſi hominem permittit a diabolo tentari:cū multo
maius ſit adiutorium angelorum bonorum ad re-
ſiſtendum malo & faciendum bonū:ꝙ ſit expugna
tio demonum: niſi ipſe īpius hō eis ſe ſubderet
ex malitia propria per libere ſue uoluntatis con-
ſenſum.

De lapſu primorum parentum

Icut autem benedictus ieſus naturam an-
gelicam per ſuas rectiſſimas uias miſeri-
cordiam & ueritatem ſapientiſſime guber
nat & regit :ſic & humanā naturā in primis paren
tibus conſtitutam & ex eis in poſteros propagatā.
Quia uero totum malum quod in humana natu-
ra apparet eis lapſu ipſoꝝ & propagatione ipſorū
in poſteros habet ortum:& omnia iſta ex tētatiōe
diaboli ſumpſerunt initium:Ideo ut ibi pateat mo
dus huius generalis ruine & iuſte.ſimul & miſeri-
cordis dei prouidentie:ſcire debes ꝙ cum deus ho
minem condidiſſet in felicitate paradiſi in duplici
ſexu uirili & muliebri.diabolus inuidens homini
aſſumpta ſpecie ſerpentina aggreſſus eſt mulierem
infirmiorem ut per illam poſtea ſubuerteret ſexū
uirilem : quod & fecit deo permittente qui oīa
iuſte diſponit & miſericordia ſua in electorum ſu
orum maiorem coronam facit finaliter euenire.Et
uide quomodo benedictus ieſus ipſam tentatio-
nem ſua ſapientia temperauit. Quod etiam in tē
tando ſpeciem ſerpentinam aſſumpſit : hoc fuit
diſpenſationis diuine:ut non ſolum deprehendi
poſſet eius uerſutia ab ipſa muliere in ſtatu clari-
tatis & rectitudinis innocentie: uerum etiā ex il
la effigie calliditatis diaboli ītētādo īnoteſcere poſ-
ſet cūctis filiis Eue. Rurſus ꝙ tētauit de ꝑcepto
diſcipline:hoc ſimilit᷑ fuit diſpēſatiōis diīne ut ſiue
uīceret᷑ ſiue uīceret cūctis īnoteſceret meritū obedi
entie: & inobediētie detrimentum. Quod autē
incepit a muliere:hoc fuit ſue uerſutie:quia uerſu-
tia hoſtis ex infirmiori pte nr̄am ē aggreſſus expu
gnare naturā:& ī tētatione experiendo per inter-

UVA. BHSC. IyR_070

rogationē:implleēdo p aſſecurationē:alliciēdo per
pmiſſionē idem ſerpens cū multa uerſutia & mali
gnitate pceſſit.Ipſa uero mulier fatua conſentiens
tentatiōi diabolice appetiit ſciam & excellentiam
ad modū dei ſibi a ſerpente pmiſſā.Appetiit nihi
lominus ſuauitatē expiri ligni uetiti:& tandē icidit
in tranſgreſſionē precepti.Nec hoc contenta:offe
rendo fructū uetitū induxit uirū:qui nolēs ſuas de
licias contriſtare:mulierē non corripuit quā corri
pere debuit:ppter quod mulieris peccatū ei impu
tatum fuit:& quod peius ē cōſenſū pbuit male ſua
denti:& oblatū pomū guſtando factus eſt tráſgreſ
ſor diuini mandati.Dū enim nimis appreciatus fu
it adam mulieris conſortiū & ſue ſocietatis ſolatiū:
nec mulierē uoluit corripere:nec delicias quas cum
ea hēbat pdere:& cū nollet mulierē peccatricē a ſe
repellere:incepit ſeipſum nimiū diligere:dū ſeipſū
noluit in pdendo mulieris conſortiū contriſtare:&
ex hoc deuenit in diuini amoris conteptū. Pro
pter quod clare patet tā in peccato ade: q̄ in pecca
to luciferi ꝙ peſſima radix omnis mali eſt nimius
timor ſui. Attende autē ꝙ adā fortius fuit tenta
tus q̄ mulier:quia non ſolū in guſtu ligni: ſed etiā
in turbatione uel delectatione conſortii mulieris.

Potes etiam uidere ꝙ ſicut dicit apl's. Mulier ſe
ducta eſt:quia manducando credidit aſſimilari deo
in aliquo mō ſcie.In hoc autē nō eſt ſeductus adā
ſed in alio:quia nō credidit ſic grauiter puniri a deo
exiſtimans ſe aliqd magnū eſſe & deo charū: unde
credidit illud ſerpēti.Nequaq̄ moriemini.qd' forte
mulier ſibi dixit.Non.n. exptus fuerat dine ſeueri
tatis rigorē.Et ſic uterq; dū ſe inordinate dilexit:&
erexit ſe ſupra ſe:cecidit miſerabiliter infra ſe a ſtatu
īnocentie & gr̄e ad ſtatū culpe & miſerabilis pene.
Nā uir & mulier ſtatim poſt culpam ſenſerūt penā
rebellionis & erubeſcētie in carne in locis uerecun
die.Et ideo ad coopienda uerecunda fecerunt ſibi
pizomata.Quia enī non obedierant deo:ſui cor
poris obediētiam pdiderunt:poſt autē diuino iu
dicio uir incurrit in penas laboris & anguſtie famiſ
& indigentie:mortis & reſolutionis in cinerem:uñ
& terra maledicta eſt in ope ſuo.Mulieri autem du
plicata eſt pena:quia inflicta eſt ei pena multiplici
um erūnaꝝ in cōceptu:pena doloris ī partu: pena
ſubiectionis ad uirū in conuictu.Ac p hoc ſecundū
ꝙ apparet ſatis grauiter punitū fuit illud peccatū.ſ
inobedientie primoꝝ parentū:ſed fuit leuiter per
petratum.Hoc aūt peccatū ad poſteros tranſducit'
quia quilibet per coucubitū generatus naſcitur na
tura filius ire:quia priuatus rectitudine origīalis iu
ſtitie:Propter cuius abſentiam incurrimus quantū
ad aīam quadruplicē penam.ſ.infirmitatē:maliciā:
ignorantiam:& concupiſcentiam:quas ſane penas
ſpūales cōcomitat' in corpore multiplex pēalitas
multiplex defectus:mlͭiplex labor:multiplex mot
bus:multiplex dolor:& quod durius eſt ſubſequit'
pena mortis & incinerationis:& pena tormenti in
fernalis.Non enī ſecundū doctrinam ſcōꝝ átiquo
rum peccatū originale punitur ſola carentia uiſiōis
dei:ſed etiam pena ignis & ſenſus:ſicut expreſſe di
cit Aug.in multis locis.Et Gregorius ī moralibus
ſup illo uerbo.Multiplicabit uulnera mea etiā ſine
cā:licet magiſtri moderni in hác ſcōꝝ ſententiam
non conſentiant.Sed de hoc alias. Traducit' aūt
peccatum iſtud in aīa pet unionem ſui cum carne
fecta:ipa tñ caro p cōcupiſcētiā generata totā aīam
inficit in ipſa ſui unione ad ipſam:ita ꝙ ſicut ab aīa
peccante infecta fuit caro ade:ſic a carne per libidi
nem ſeminata inficit' aīa:que quidem infectio non
tm̄ eſt pena ipſi aīe:uerum etiā imputat' ad culpam
Et ſicut perſona corrupit naturā in adam : ſic & na
tura corrupta corrupit perſonā:ſalua in omībus di
uina iuſticia:cui nullo modo pōt imputari īfectio
aīe:licet eam creando infundat:& infundendo uni
at cum carne infecta.Cuius ratio eſſe pōt:quia cum
deus hoīem fecerit ad ſuā imaginē: ppter ſui ipſi
us expſſionem:ſic condidit eum ex pte corporis ut
omnes hoīes ppagarētur a pmo hoīe táq̄ ab uno
radicali pncipio.Sic cōdidit eum ex parte aīe ut p
pter expreſſam ſimilitudinē quam habet ipſius dei
tá in eſſendo & durando:q̄ in intelligendo & amā
do:immediate emanarent oēs ſpūs rōnales ab ipo
deo táq̄ a primo principio & īmediatiſſimo creato
re ipſoꝝ.Et qm̄ ſpūs táq̄ excellentior magis acce
dit ad primum principiū:q̄ ipſum corpus:ſic cōdi
dit deus hoīem ut ſpūs corpori preeſſet: & corpus
ſubeſſet ſpiritui creato.ſ.ipſi aīe:q̄diu ipa anima ſub
iaceret ſpiritui increato.ſ.ſummo deo.Ecōtra ſi ſpi
ritus nō obediret deo:iuſto dei iudicio corpus ſuū
ſibi inciperet rebellare:quod & factū eſt.Sicut igit'
ſi adam ſtetiſſet:corpus ſuū obediens fuiſſet & tale
ad poſteros tranſmitteret':& deus animam illi in
funderet:ita ꝙ unita corpi imortali & ſibi obediēti
hēret ordinē iuſtitie & īmunitatis omnis pene.Sic
adam ex quo peccauit & caro facta eſt rebellis ſpūi
oportet ꝙ tale ad poſteros tranſmittat corpus qua
le habet:& ꝙ deus animam infundat ſecūdum in
ſtitutionē pmariam.Et qa aīa carni iuncta ē:opor
tet ꝙ ipſam trahat uel trahat' ab ipſa:& quia ipſam
non poteſt trahere táq̄ rebellem:neceſſe ē ut ab ip
ſa trahatur & īcurrat morbū cōcupiſcētie.Ex qbus
duobus tanq̄ ex auerſione & conuerſione dr inte
grari originale peccatum. Quoniā ergo ordina
tiſſimū ē ut nat'a hūaua ita cōderet':& ꝙ cōdita ita
purgaret':& ꝙ peccās ita pūiret':ita ꝙ ī cōditōe ſer
uat' ordo ſapiētie.ī purgatōe ordo nature.in puni
tione ordo iuſtitie:patet.quia non eſt contra diui
nam iuſtitiam ſi ad poſteros tranſmittatur culpa.

Rurſus quia culpa originalis in aīam tranſfundi
non poſſet:niſi pena rebelliōis ī carne pcederet: &
pena nō eſſet niſi culpa preceſſiſſet : q̄ preceſſit ex
defectu uoluntatis ade:patet ꝙ origīalis culpe tráſ
greſſio & tranſfuſio eſt a peccato pmi hoīs : non a
deo:non a natura condita:ſed a culpa commiſſa.Et
ſic patet uerum eſſe quod Aug. dicit ꝙ peccatum
originale tranſmittit ad poſteros ; non propaga

UVA. BHSC. IyR_070

9

ſio:ſed libido. Quia uero per gr̄am chriſti ieſu
omnibus uolentibus ſue ſciſſ. me uite conformari:
omnia hec mala multipliciter cooperantur in bo-
num:dum & in bello uirtuoſius pugnat & ī uicto
ria electus uictor honorabilius coronatur:patet ꝙ
benedictus ieſus ſic bene omnia fecit in conditiōe
Sic bene & utiliter omnia gubernat ꝑmittendo:ꝓ
mouendo : puniendo:& adiuuando:& aliis miris
modis quibus quantum ex ſe eſt ſicut optimus ē:
omnibus optime ꝓuidet:licet ſolis electis ex dīne
gr̄e mūere talis ordo cōſeruatōis & ꝓuidentie uer
tatur in bonum:reprobis uero ex defectu ſue ma-
litie qua dei opera calūniare nituntur:iuſto & oc-
culto dei iudicio eis in malum conuertitur quia ex
hoc ī eternū ſuppliciū ꝓfūdāt. Vn̄ anima que es
xp̄o deuota noli querere ſcrutari eius iudicia : que
licet ſemper ſint iuſtiſſima:ſūt tn̄ ſicut abyſſus mul
ta.Et ea poſſumus humilit̄ reuereri:ſed nō niſi dā
nabiliter ꝑſcrutari:ꝓpter quod nihil querēs reuer
taris humiliter:quia pro reuerentia accedet tibi bo
na gr̄a.

Ieſus ꝓmiſſus patribus. cap.v.

Enigniſſimus auctor hūani generis ipſū
ſicut arundinem inſtabilē multiplici quaſ
ſatum miſeria:nequaq̄ deſpatione cōfre-
git:ſed miſericorditer erexit ad ſpē:ſuū multipha-
rie multiſq; modis ꝓmittendo aduentum. Cū
enim ſignanter gr̄a & ueritas per ieſum xp̄m facta
ſit:oportet te indubitanter tenere ꝙ nihil gratie fa
ctum eſt in natura corrupta niſi ꝑ deum hoīem &
in ipſo:propter quod quicūq; quōlibet beneficiū
ſalutis accepit:non niſi in fide ieſu explicita uel im
plicita eam unq̄ habere potuit.Et quia ſancta cōit̄
tenet eccleſia:ꝙ adā & eua ad numerū electoꝝ per
tinent:non oportet heſitare quin eis facta fuerit re
uelatio de xp̄o de ſuo ſemine naſcituro:unde & ſcī
patres ambos ꝓthoplaſtos diuturnā penitentiam
feciſſe teſtantur. Et ſicut ſatis Gen̄. teſtatur hiſto-
ria:ſi quis ſciat bene & ſubtiliter pōderare uerba ibi
poſita:ipſe primus pr̄ adam electū ſemen in filios
ſeth:quem ꝓ abel occiſo ſibi ſuſcitatū pater habe-
bat:ſepauit a reproba generatione caym:qui ꝑ̄muſ
reprobus principalitatē magnam tenet in exercitu
reproboꝝ:cuiuſq; ſemen iniquū totum in diluuio
periit:licet in filio noe cham maledicto a pr̄e repro
ba generatio malum ſtipitem de nouo acceperit.
Vtraq; eni generatio uel natio filioꝝ dei & mem
broꝝ diaboli mixtī currit uſq; ad finem. Propter
quod nec illa archa modicum inter aquas huma-
ne nature uehiculum a continentia ipii uſq;quaq;
munda eſt reddita. Potes etiam rōnabiliter cre
dere ꝙ primus pr̄ adam qui in tanta ſapiētia a deo
conditus fuerat:poſt lamentum penitentie & reco
gnitionem ſalutis ſue in dei filio naſcituro de car-
ne ſua:magna & mira reuerētia deum coluit & co
lendum generationi electoꝝ mandauit: & ad ieſū
in carne uenturum & ꝓ ſalute ſua morituꝝ arden-
tiſſimo ſuſpirauit affectu:& alios docuit ſuſpirare:
unde & ab ipſo credendum eſt habuiſſe ortum ſa-
crificia & oblationes:in quibus ante circunciſionis
ſignum datum abrahe fiebat originalis peccati re-
medium:quia per illas oblationes & ſacrificia cole
batur deus in filio: quia una oblatione mortis ſue
in cruce facta:conſūmauit in eternum ſāctificatos.

Cum enim adam nongentis & triginta ānis ui
xerit:quāta putas documenta ſalutis de fide me-
diatoris dedit poſteris:& de cultu dei: & de his q̄
ſpectant ad regimen uirtutum:& ad rectitudinem
nature: maxīe cum ille ſanctus & pius enoch qui
propter ſanctitatem ſuam a deo tranſlatus eſt ſepti
mus ab adam:quaſi trecentis annis ſimul ade uixe
rit:quomodoputas eum ſollicite īterrogaſſe de oī-
bus?Cuius.ſ.enoch mathuſalem filius uſq; ad an-
num quo mādauit diluuiū uixiſſe ꝓbatur. Noe
igit̄ uir iuſtus atq; perfectus cū mathuſalem : qui
& adam & enoch patrem ſuū multo tempore ui-
derat:& ab eis eruditus fuerat: ſanctum noe & fili
os eius erudire poterat.Vnde & Sem patriarcha fi-
lius noe centum annis uel quaſi cum ipſo mathu-
ſalem uixit ante diluuium.Multa igitur documen
ta potuit ipſe recipere ab ipſo mathuſalē:& ab aliiſ
qui diu fuerant cū primo creato adam tam de crea
tione:q̄ de expectatione & fide reſtaurationis hūa
ne ꝑ aduentum mediatoris ieſu. Non eni opor
tet dubitare ꝙ enoch qui ſic placuit deo:& noe uir
iuſtus atq; perfectus qui tā in fabricatione arche:q̄
in plantatione uinee figura extitit ſaluatoris in fi-
de mediatoris iuſtus fuit:& de ipſo mediatore mlt̄
ta cognouit:& aliis cognoſcenda & tenenda docu
it & obſeruanda mandauit. Ipſum etiam abrahā
qui eſt pater fidei:quia in ipſo primo apte ſcribit̄
facta de xp̄o repromiſſio:potuit docere ſem pr̄iar-
cha qui etiam poſt ipſum uixit ſecundū computa
tionem hebraicā:& ſecundū computationē Hiero
nymi.Secundū enim hebraicam ueritatem a dilu
uio uſq; ad abrahā fuerunt.ccxxii. anni.Sed ſecun-
dum computationem que ſcripta eſt in nr̄a biblia
fuerunt anni.ccxx.Et cū noe uixerit.ccc.ānis poſt
diluuium:ſecundum iſtum modum cōuixit.x. an
nis abrahe.Secundum autem aliū modū conuixit
ei lxxviii.ānis ad minns:cum Sem uixerit quingē
tis annis poſt diluuium non ſolum potuit uidere
& inſtruere abraham:ſed etiam uidere yſaac & Ia-
cob:&.xii.patriarchas & eorum filios. uixit enim
poſt natiuitatem abrahe.ccx.annis ſecūdum unā
computationem.Secundum aliam.cclxxviii.ānis.
Secundum uero alias hiſtorias multo plures fue-
runt anni a diluuio uſq; ad abraham:quia ſecundū
tranſlationem.lxx.interpretum fuerunt. M.lxxii.
āni a diluuio uſq; ad abraham:hanc uidet̄ Aug.ap
probare.xv.de ciuitate dei.Sed Hierony.non ap-
probat:cui magis in hiſtorialibus creditur.Eſt ta-
men tanta diuerſitas computationis annorum &
falſitas cronicarum ꝙ male dici poteſt ueritas:niſi
ꝙ in his eſt remedium quia nihil ex hoc depit hu
mane ſaluti. Quicquid ſit de hoc in omibus dei
cultoribus ſemper fuit fdes mediatoris ieſu: & in

UVA. BHSC. IyR_070

ſimplicibus erat implicita. Vnde ſicut nunc dicũt ſimplices: ꝙ credunt quod credit eccleſia: & ſufficit eis quo ad aliquos articulos. Ita credendum eſt tũc fore aliquid ſiſ e. ſ. ꝙ credebant illud qđ credebant ſancti patres eorum: qui quidem patres diuerſi fue runt ſecundum dñas temporum & etatũ. Electo autem abraham patriarcha iam ex tunc apertio ra facta ſunt oracula & promiſſa tam ſibi abrahe: q̃ iſaac & iacob nepoti ſuo. Et tñ moyſes legiſlator ĩ multis figuris & ſacrificiis & aliis quaſi inumeris: ſaluatoris prefigurauit aduentum. Quicqd enim ſacrificioꝝ datum eſt illi populo ĩ aĩaliũ occiſio ne: totum figurabat illud benedictum ſacrificium: quo caro eterni uerbi debebat ꝓ nobis ĩ crucis patibulo ĩmolari. Sacrificium autem thymiamatis & cuiuſcũq; odoriferi ĩ igne cremati figurabat cor diales concremationes oĩum uirtutum mẽtis ieſu in amore charitatis: in quo tãq̃ in igne ardẽtiſſimo pr̃no olfatui odor ſuauiſſimus aſcẽdebat placatõis ſue iracundie & reconciliatõis humane. Sic ſub dauid & ſalomone magno facto templo renouata ſunt ꝓmiſſa & clarificata oracula. Poſtmodũ ſub oĩ bus prophetis tã multiplicia ſunt multiplicata di uina ꝓmiſſa: & expreſſe ꝓphie de xp̃o: quod expreſ ſe patet: ꝙ in quinq; huius ſeculi etatibus per pr̃iarchas: iudices: reges: ſacerdotes: & ꝓphas ab abel iu ſto & adam ꝓthoplaſto: uſq; ad Ioannẽ baptiſtam ſuum aduentũ prenũciare: ꝓmittere: ac prefigurare non deſtitit. Et hoc pietas benigna ieſu hũano ge neri contulit: ne p ignorantiam & ingratitudinem tanta dei dignatio nr̃e ſaluti foret inefficax: ꝓpter quod per multa mala tẽporũ & ãnoꝝ miris & ma gnis multiplicatis oraculis electoꝝ ĩtelligẽtias ere xit ad fidem: & affectus p uiua deſideria inflamma uit. Tantũ autem fuit deſideriũ iſtoꝝ ſanctoꝝ patrũ uidere benedicti ieſu in carne pñtiã: ꝙ aliqui eo rũ optabãt celos dirũpi & frangi: ut uel ſic deſide rati ieſu in carne pñtia adueniret. Pudeat igitur deuotam aĩam iam xp̃i morte redẽptã & totã ĩ ſuo ſanguine lotã: non delectari & non quieſcere in re cepto munere: & non toto deſiderio ferri ĩ dilectũ. Iam poſt cõuerſationis ſue inſigne exẽplũ: & poſt mortis uictoriam ad dexterã pr̃is aſſumptũ: in quẽ ex ſola ꝓmiſſione tantoꝝ ſanctoꝝ pr̃m ferebatur deſiderium: ut nihil aliud uiderẽť nec cupe nec uel le niſi ſolũ exhiberi ſibi ieſum dilectũ: ſola dei mi ſeratione ꝓmiſſũ. De hoc Ber. ſermone ſecũdo ſup Cantica: Ardorẽ deſiderii patrũ ſuſpirãtium in xp̃i carne pñtiam frequentiſſime cogitans cõpungor & cõfũdor ĩ memetipſo & uix cõtineo lachrymas: ita pudet tẽporis torporiſq; miſerabiliũ tẽpoꝝ ho rum. Cui nãq; nr̃m tantum ingerat gaudium gr̃e huius exhibitio: quantũ ſanctis ueteribus accende rat deſiderata ꝓmiſſio? Ecce enĩ q̃ multi in hac eiuſ q̃ ꝓxime celebranda eſt natiuitate gaudebunt: ſed utinã de natiuitate. Illoꝝ ergo deſiderium flagrãs & pie expectatiõis affectũ ſpirat mihi uox iſta. Oſ culetur me oſculo oris ſui. Non ſolũ autẽ ſãctis patribus dei filius eſt ꝓmiſſus: ſed etiã preuiderũt & predixerunt ꝙ eſſet de uirgine naſciturus: unde omnes quaſi figure in quibus ſaluatoris prefigura batur aduentus etiam preparationi & p̃figurationi aptanť ſanctiſſime matris eius: de cuius formatiõe ſequenti capitulo eſt agendum.

Ieſus faber uirgineus. cap. vi.

Sane ieſus bñdictus ſicut oĩa mira creauit ſapiã: ſic illã bñdictam uirginem matrem ſuam talem cõdidit ĩ tẽpore: qualem eam elegit in ſua ſacratiſſima eternitate. Et talem tã no bilitate nature: q̃ p̃fectione gr̃e condidit matrem: qualẽ decebat habere ſuam infinitiſſimam maieſta tem: quia in ea & de ea debebat ſumere: quod ĩ et̃num ſibi eſſet unitũ unitate perſone: & de quo exi ret p̃cium totius liberationis & iuſtificatiõis & bti ficationis humane: propter quod iſte benedictus ieſus hanc ſublimiſſimam uirginem tanta perfecti one produxit ut iſtius ſacratiſſime uirginis p̃fectio ſoli deo cognoſcenda ſeruetur: ut de illa uerificetur illud eccleſiaſtici primo. Ipſe creauit illam in ſp̃ũ ſã cto & uidit & dinumerauit & menſus eſt. Hanc autem beatiſſimam uirginem licet in auctẽtica nõ reperiatur ſcriptura ſub narratione hiſtorie: non tñ dubitat ſancta mr̃ eccleſia eam ſanctificatam ĩ utero matris: & ante fuiſſe ſcĩficatam q̃ natã. In hac au tem ſanctificatione datum fuit ſibi tantũ gr̃e mu nus ad uincendum ex omni pte pctĩ: ut nullum nec ueniale nec mortale peccatum in perpetuũ cõ miſerit: ſed ſolũ oĩum uirtutum gratia ex tunc ple niſſime abundauit. Sanctificata autem fuit per ſpi ritum ſcm̃ ĩ matris utero: q̃ cito decuit & potuit fie ri: & quantum decuit honori filii: cum ipſa uirgo electa genitrix ei uniatur ſicut mẽbꝝ principaliſſi mum capiti: & ſicut redẽpta ſuo redemptori: unde oportet firmiter tenere: ꝙ quicquid honoris decu it fieri matri: factum eſt ſibi in hac ſanctificatione ĩ diſpoſitiõe ad ſecundã ſanctificationem. Ita tamẽ ꝙ nihil attribuebať uirgini ſub titulo honoris fal ſi: quod deroget gratie capitis filii ſui ieſu: & p qđ excludatur a beneficio redemptionis. Totus autẽ impetus iſtius ſanctificationis p̃marie impellebat mentem huius ſacratiſſime uirginis ad deſiderium incarnationis filii dei & ſalutis oĩum electoꝝ. Vñ omnes uirtutes ſue mentis in id quod poſtea ĩ ea factum fuit toto conatu pendebat. Hec enim fuit felix clauſula totius expectationiſ & deſiderii & po ſtulationis aduentus boni ieſu in qua ſicut in cono omnia deſideria ſanctorum patrum precedentium conſumari & terminari uideť. Propter quod oĩno inexpreſſibile eſt nobis illud feruidum deſiderium & orationis uirtuoſe ſuſpirium quo ſuſpirabat: ad deum ut filium ſuum mittere dignaretur ad noſtrã aſſumendam naturam. Non credas autem ꝙ ad ip ſum recipiendum ĩ carne ſua reputaret ſe dignam: quia gratiam ſanctificationis que eam omni uirtu te repleuit ſic a principio ipſam mentem uirginis in omnium uirtutum radice. ſ. ſancta humilitate in

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus faber uirgineus

habitauit profunde:ꝙ ſicut nulla poſt filium crea-
tura tantum aſcendit ī dignitate gratie:ſic nulla tā
tum deſcendit ī humilitatis perfectiſſime recogni-
tione:nec alicui pure creature datum eſt in uia tātū
guſtare nihilū creature:nec tantum ſe anihilare ſub
uolito maieſtatis diīne.Propter quod nimiꝝ ſi oīo
talis humilis non ſolum penetrabat nubes: ſed ēt
omnes angelicas cohortes:& continue ſiſtebatur
ante acceptabiliſſimum conſiſtorium btīſſime tri-
nitatis. Quantis autem oraculis p̄nnnciata fue
rit:& quantis uirtutibus predita:multi ſcōꝝ patrū
in tractatibus & ſermonibus multa dixerunt: de q
bus non nulla ſubnectimus.Sic enim dicit Hiero.
Diuinis & angelicis eſt laudata ac predicata preco
niis.A patriarchis quidem p̄figurata:a ꝓphis autē
prenunciata:ab euangeliſtis exhibita & mōſtrata.
Bernardus etiam multa dicit ſuper Miſſus eſt.Di-
cit enī ſic. Scrutare ſcripturas & ꝓba que dicta ſūt
eſſe uera. Vt enim pauca de pluribus loquar.Hec ē
mulier que caput contriuit uenenati ſerpentis : dū
oīmodā maligni ſuggeſtionē tam de carnis illece
bra:q̄ de mentis ſupbia duxit ad nihilū.Et ut cur-
ſu quodā pcurrā figuras : hec eſt illa lux quam di-
xit deus ut fieret:de qua factus eſt ſol:hec eſt uera
uirago ſūpta de uiro ſuo ieſu xp̄o quantum ad ple
nitudinē gratie:quē ieſum ipſa uirgo habuit dile-
ctum filium generando ipſum p ſpm̄ ſanctum &
gratioſiſſimum ſponſū ab eius merito recipiendo
redemptionis bn̄ficiū:& copioſiſſime gr̄e donum
& ſublimiſſimū per eandem gr̄am materne digni
tatis ſtatū: ꝓpter quod nec eua dicenda eſt mater
oīum uiuētiū:que mr̄ eſt oīum morientiū tā ī ſuo
peccato q̄ in mortis ſupplicio.Sed ipſa ſacratiſſima
uirgo oīum uiuentium eſt ſacratiſſima mr̄:que illū
parere meruit:qui oīum redemptoꝝ eſt uita.Hec ē
illa benedicta archa noe de lignis leuigatis & ipu-
tribilibus fabricata ab illo uero noe ieſu :qui ſolus
inuentus eſt iuſtus atq; perfectus in generatōe hu
mana.Hec eſt etiam illa benedicta ſara.i.p̄nceps:n̄
ſolū hoīum ſed etiam angeloꝝ de qua riſus huma
ne letitie ieſus quaſi alter iſaac eſt ortus.Hec eſt illa
ſcā Rebecca que filio luctatori iacob per grāde my
ſterium omnibus electis luctantibus contra diabo
lum benedictionem ꝓcurat paternam.Hec eſt bn̄
dicta ſcala quam uidit Iacob:cui ſingulariter domi
nus eſt īnixus & ad cuius obſequium angeli aſcen
dunt & deſcendunt.Hec ē illa benedicta rachel cu-
ius ſpē:& pulchritudīe inamoratus noſter ieſus q̄ſi
alter iacob deſcendēs in ipſam per carnis aſſumpti
onem multiplici nr̄i laboris ſeruitō ſe ſubiecit.Hec
ē etiam illa felix Rachel que uerum ioſeph pepit:
qui non ſolum p̄riceps factus eſt fr̄m & dominus
egypti:ſed princeps āgeloꝝ & dominuſ oīs creatu
re.Hec eſt rubus ille moyſi flāmas quidē emittēs
ſed non ardens:quia maria filium concepit & pepe
rit:ſed pudorem in conceptu:& dolorem in partu
non ſenſit.Et etiam dici pōt ꝙ hec ē illa uirga aarō
florida:nō tn̄ humectata:quia benedicta uirgo ſi-
ne uiri conſortio peperit xp̄m dn̄m.Virga illa aarō
florens fructus & flores ſimul habuit:quia benedi
cta uirgo ieſum peperit:qui & in flore flagrantiam
habuit ſuauiſſimi odoriſ ad p̄rem:& in fructu ſapo
ris dulcedinem ad reficiendam animam:& in fron
dibus paruulorum ad ſe confugientium protectio
nem ſedulam:ſiue ab eſtu carnalium deſideriorum
ſiue a facie perſequentium impioꝝ:bona quidem
& deſiderabilis umbra eſt ſub alis ieſu: in qua tu-
tum eſt fugientibus refugium:& gratum feſſis tri
buitur refrigerium.Quid etiā illud uellus Gedeo-
nis:quod utiq; de carne ſed ſine contagione tonſū
ponitur in area:& nunc quidem lana: nunc quidē
area rore perfūditur:ſignificat:niſi carnē aſſumptā
de carne uirginis:& ſine detrimento uirginitatis :
cui utiq; diſtillantibus celis tota ſe infundit pleni-
tudo deitatis a deo:ut de hac plenitudine omnes
accipemus:qui tamen ſine ipſa nihil aliud q̄ arida
terra ſumus.Hec eſt illa uirga moyſi que mare di-
uiſit tranſituris ſue conuerſationis exēplo:& aquā
gratie de petra xp̄o bibituris eduxit ſue orationis
ſuffragio uirtuoſo.Hec eſt ſcutum ueri ieſu : quaſi
alterius Ioſue:quod cōtra ciuitatem hay eleuauit :
quia per ſcutum fidei huius ſacratiſſime uirgīs om
nem contriuit hereticam prauitatem.Hec eſt bene
dicti dauid & ſublimis r̄gis mr̄ & filia:que uere po
pulum ſuum oblita in decore ſuo regis prouoca-
uit amorem:cuius uultum deprecantur omnes di
uites plebis:quam etiam īnumere uirgines imita
ri nituntur in uirginitatis mundicia:& poſt ipſam
gradu īpari regi filio adducūt.Hec ē thronus ueri
ſalomōiſ & ſoliū grāde de ebore qr de īmac̄ata uir
ginitate ſua pacifico noſtro ieſu ſolium preparat.
Que & ferculū dicit̄ ipſius Salomonis : qa uarios
guſtus repperit dei filius in mēte uirginis. Sed ue
te aſcenſum purpureū fecit in huius uirginis men
te & carne:quia eius uirginitas & innocentia cru-
ciata eſt & rubricata ad modū purpure in eius pau
pertate & uite auſteritate:& q̄ maxime in filii paſſi
one.Vere reclinatorium aureum fecit in ea uerus ſa
lomon:quia ſapientie uirginalis ſplēdorem & the
ſaurum uix ſufficit:īmo non ſufficit exprimere ſub
limitas angelorum.Sed & media charitate conſtra
uit propter filias hieruſalem:ut in eius amore ar-
dentiſſimo omnes deuote mentes diſtant amare.
Hec eſt illud templum magnum & famoſum cū
tot ſculpturis & columnis & mirabilibus figuris:ī
quo malleus & ferrum non ſunt audita:cum edifi
caretur : quia quando chriſtum concepit nihil eſt
auditum de operatione uirili:ſed totum comple-
tum eſt in ſilentio ſpirituſ ſancti.Et parum fuit mi
rificentia huius templi ad prefigurandam perfecti
onem huius uirginis ſacratiſſime:que eſt uere tē-
plum ſpiritus ſancti : & palacium filii dei: & tha-
lamus ſponſalis patris eterni.Hec eſt illa benedi-
cta uirgo de quo ſibi mutuo concinunt & conue-
niunt Eſaias & Hieremias . Nouum inq̄ā faci-
et dominus ſuper terram: mulier circundabit ui-

UVA. BHSC. IyR_070

rum.Si dixiſſet infantem uel paruulum:nec nouū
uideretur nec mirum.Sed uir erat ieſus:nec dū etiā
natus:ſapia quidem nō etate nec corporis ſed ani
me uigore.Hanc quoq; Ieremie nouitatem eſaias
lucidiſſime aperuit cum dixit.Dabit ipſe dominuſ
uobis ſignum:Ecce uirgo concipiet & pariet filiū.
Hic eſt ille filius uirginis quem Ieremias nomiat
uirum quem nouo ſigno mulier in utero circunde
dit.Hec etiam apud eundem Eſaiam:Eſt uirga de
radice ieſſe de qua flos ieſus aſcendit ad perſonalē
filii dei unionem:ſuper quem ſeptē dona ſpiritus
ſancti pleniſſime requieſcunt.Hec eſt ille mons ꝑ
fectionis ſublimis de quo ſine māibus humāi ope
ris lapis chriſtus abſciditur qui factus eſt ī caput an
guli: qui & percuſſit ſuo potēti conuerſationis exē
plo totam ſtatuam ambitōnis humane:ut eius hu
militas in electis ſuis accreſcat in montem magnū
& repleat uniuerſam terram eccleſie ſancte & uirtua
lis perfectionis omnium electorum.Hec ē illa bñ
dicta porta Ezechielis:per quā ſolus dominus in
trat & egreditur:& clauſa eſt in eternum:quia uir
go benedicta fuit integra in conceptu & in partu:
& poſt partum.Hec eſt ut uult oſtendere ezechiel
porta illa orientalis de qua dī.Ecce gloria dei iſrael
ingrediebatur per limen parte orientalis.i. per bea
tam uirginē:de qua oritur nobis ille de quo dicit
in Zacharia.Ecce uir oriens nomē eius & terra ſplē
debat a maieſtate eius.i.caro uirginis tota reſplen
debat gratia diuinitatis ieſu:corporaliter habitātis
in ea.Hec eſt cādelabrum aureum totum quod ui
dit Zacharias ſuper quod ſūt ſeptem lucerne.i.oēs
ſplendores illuſtrantis ſapīe & exempla lucida uite
uirtuoſe.Vides q̄ ſtupendum ſit hoc unū de uirgie
factum miraculum:quod tot miracula preuenerūt
tot oracula promiſerūt:unus quippe fuit ſpiritus ꝓ
phetarum: licet diuerſis modis ſignis & tempo
ribus eandem rem diuerſi non diuerſo ſpiritu pre
uiderunt & predixerunt. Quot ergo primo dictū
eſt de luce ſplendida:hoc figuratum eſt noe in ar
cha:quod ꝓmiſſum eſt abrahe in benedictione ſe
minis:hoc repromiſſum eſt dauid in fructu uētris
ſuper ſolio ſedentis regni ſui.Hec ergo uirgo ſola
fuit ille uenter regis dauid:de cuius fructu ſuper ſo
lium ipſius ſedit rex noſter ieſus ut illud corrobo
ret in eternum.Quod etiam moyſi monſtratum ē
in rubo & igne.Aaron in flore:Gedeoni in uellere
& rore:hoc aperte uidit Salomon in forti muliere
& eius precio: apertius Ieremias percipit de femīa
& uiro:apertiſſime uero eſaias declarat de uirgīe &
de emanuele deo.Et tandem gabriel exhibuit ipſā
uirginem ſalutando. Nō ſine cauſa autem nom
uirginis eſt maria:hoc enim ſacratiſſimum nomē
non fortuitu nec ſolo parentum placito:ſed diuina
diſpenſatōe accepit:ut hoc uocabulo exꝑmeret no
bis tam uirtutum eius faſtigium q̄ noſtre directio
nis & protectionis patrocinium.Interpretatur enī
maris ſtella.Nocte ſiquidem per mare tranſeunti
bus opus eſt notare hāc ſtellam:que cardini celi ie
ſu propinquiſſima eſt tam dignitate materna: q̄ di
gniſſima uita:ut ex illius choruſco ſplendore eſti
mare ac dirigere curſum ſuum poſſint:ſalutaremq;
apprehendere portum.Ipa quoq; proprietas ſtelle
perfectioni uirginis conuenit ualde:quia ſicut ſtel
la ſine ſui corruptione ſuum emittit radiū.Sic abſq;
ſui leſione uirgo peperit filium.Maria maris ſtella
xp̄s ſol in anima figuratur.Ideo peccatores in no
cte ualde a maria conſolantur.Iuſti uero tāq; in die
a chriſto illuminantur.Licet & ipſi ſtelle huius ra
dio dirigantur & adiuuentur:ut ad ipſum ſolē chri
ſtum ualeant peruenire.Itaq; ſi pertimeſcis propt̄
ſupplicium ad chriſtum accedere:ad mariam reſpi
ce confidenter:nec illic quod timeas inuenies: q̄a
hec eſt propria proprietas miſericordiſſime matris
qua tibi adhuc trepidanti excelſior temperatur ma
ieſtas.In chriſto uero eſt pietas ex comparatiōe ge
neris:& maieſtas ex excellentia diuinitatiſ. Qua
lis autem in uirtutibus fuerit iſta perſona que ſit oī
bus ſpectanda proponitur & imitanda confidenſ:
aſſerendum eſt:ꝙ nullo uirtutis genere uacabat:
cui gratie plenitudinem in eſſe dei nuncius aſſere
bat.De hoc Ambroſius in libro de uirginitate. Sit
inquit nobis tanq̄ in imagine deſcripta uirginitas
e qua uelut in ſpeculo refulgebat ſpecies caſtitatis
& forma uirtutis:uirgo erat & corpore & mente.
Corde humilis uerbis grauis:animo prudens: lo
quendi parcior:legendi ſtudioſior: intenta operi:
uerecunda ſermoni:non in incerto diuitiarum:ſed
in precio paupertatis ſpem reponens. Arbitrū mē
tis deum non hominem:querens nullum ledere:
cunctis bene uelle:maioribus aſſurgere:equalibus
non inuidere:iactantiam fugere: quando illa uel
uultu leſit parentes:quando faſtidiuit humiles: qñ
irriſit debilem:quando uitauit inopem:nihil torui
in oculis:nihil procax in uerbis:nihil in actu in cul
tum: non geſtus fractior: non inceſſus ſolutior:
non uox petulantior:ut ipſa ſpecies corporis fieret
ſimulacrum mentis & figura probitatis: hec Am
broſius. De matrimonio uirginis marie.

Ec autem uirgo tanta perfectōne predita:
h ioſeph uiro uirtuoſo de domo dauid ordi
natione ſpiritus ſancti deſpōſata fuit: que
nunq̄ in carnis actum conſentiens propter prece
ptum legis & inſtantiam principis ſacerdotum cō
ſenſit in ioſeph tanq̄ in uirum ſibi diuina prouidē
tia:datum in uirginitatis cuſtodem & ſocium: &
non in uirginitatis damnum. Fuit autem
uerum matrimonium & ſanctiſſimum inter illas
duas perſonas ſublimes:mariā & ioſeph.Ad quod
uidendum nota:ꝙ in matrimonio poteſt intelligi
duplex perfectio: ſicut & ī qualibet alia re perfecta:
perfectio prima.ſ.& ſecunda.Prima autem perfe
ctio cuiuſlibet rei conſiſtit ī forma ipſius rei ex qua
ſortitur ſpeciem & naturam.Et quantum ad hanc
perfectionem matrimonium dicitur eſſe perfectū
per muttuum conſenſum contrahentium quo cō
ſentiunt in copulam cōiugalem:que nullo modo

UVA. BHSC. IyR_070

hic dici debet copula carnalis. Quia credendum ẽ ꝙ uirgo que in omnibus agebatur a ſpiritu ſancto fuit certificata de ſanctitate ioſeph & de diuina ꝓtectione: ita ꝙ nõ dubitabat ꝙ unq̃ carnalis actus requireretur ab ea. Et ideo hoc ſuppoſito non mirũ ſi plene in ioſeph conſenſit ut uerum matrimoniũ fuerit: & tñ ad actum carnis nũq̃ reſpectum habuerit. Vnde dicit Aug. in libro de conſenſu euangeliſtarum. Non eſt fas ꝙ ioſeph ab hoc cõiugio mariẽ ſepandum euãgeliſta putaret: cum dicit Ioſeph uirum marie: ꝙ nõ ex eius concubitu ſed uirgo peperit xp̃m. Hoc enĩ exẽplo inſinuatur manifeſte fidelibus coniugatis etiam ſeruata pari cõſenſu cõtinentia rationabiliter uocari coniugium non permixto corporis ſexu: hec Aug. Sic ergo fuit uerum matrimonium quo ad primam perfectionem. Secunda autem rei pfectio conſiſtit in operatõe eius per quam res ſuum finem attingit: finis autẽ matrimonii eſt proles generanda & educanda: ad quorum primum in aliis peruenitur per cõcubitum cõiugalem: ad educationem uero ꝑ alia opera uiri & uxoris quibus inuicem ſibi obſequuntur ad prolẽ nutriendam. Prolem igitur deus dedit uirgini per opus ſpiritus ſancti: ſine opere ioſeph. Ipſi autẽ ioſeph data eſt iſta ꝓles ex ſpãli munere gratie: quo ipſi primo data eſt uirgo in coniugium: & per mutuum conſenſum ſibi eſt datum quicquid intendebat in coniuge ſua dominus facere per ſpiritum ſãctum: unde merito dictus eſt pater ieſu multo melius q̃ illi qui ſecundũ humanas leges ſibi alienos filios adoptant. Vnde hoc matrimonium: licet nõ habuerit prolem naturaliter gẽitam per actum matrimonii: habuit tamen prolem ex ſola uirgine generatam opere ſpiritus ſancti: propter quod dicit Aug. in libro de nuptiis & concupiſcentiis. Omne nuptiarum bonum impletum eſt in illis parẽtibus xp̃i: proles: fides: & ſacramẽtum. Quia nullum diuortium ſolus ibi nuptiarum concubitus non fuit hec Aug. Sic igitur potes uidere ꝙ puriſſimum & ſanctiſſimum fuit illud matrimonium. Quanta autem fuerit excellentia iſtius ioſeph infra tibi dicetur in primo capitulo: Ieſus infans fugatus. Cõuenientiſſimum ergo fuit ꝙ iſta beatiſſima uirgo diſponſaretur anteq̃ conciperet ſaluatorem: & hoc tam ex parte chriſti q̃ ex parte uirginis: q̃ etiam ex parte noſtri. Ex parte chriſti primo: ne ab infidelibus abiiceretur tanq̃ non legitime natus: unde dicit Ambroſius ſup lucam. Quid iudeis quid herodi poſſet aſcribi ſi natum uideretur ex adulterio pſequi. Secundo ut conſueto modo genealogia per uirũ deſcriberetur i ſcriptura: unde Ambroſius ubi ſupra. Qui in ſeculum uenit: ſeculi more debuit deſcribi: uiri autem perſona queritur que in ſenatu & reliquiſ curiis ciuitatum generis aſſerit dignitatem Conſuetudo etiam nos inſtruit ſcripturarum: que ſemper uiri querit originem. Tertio ad tutelã pueri nati diaboluſ contra eum nocumenta procuraſſet. Et ideo ignatius dicit: ipſam fuiſſe deſpõſatam ut partus eius diabolo celaretur. Licet enim dominus aliter poſſet diabolum impedire & contra eum pugnare: ſicut poſtmodum fecit: oportuit tam̃ impediri eius malitia in infantia: ne eum acrius perſequeretur puerum quando nec pati xp̃s diſpoſuerat nec ſuam uirtutem oſtendere: que forſitã fuiſſet preuẽta a pſecutoribus excitatis. Licet ãt diabolus mľta poſſet ſcire per uirtutem nature: a quibuſdam tam̃ ꝓhibetur per uirtutem diuinam: & hoc modo poteſt forte dici circa uirginem fore factum. Quarto etiam ut a ioſeph nutriretur: unde & pater eius dr̃: quaſi nutricius. Ex parte etiam uirginis fuit conueniens ut ab infamia ſeruaretᷣ: & pena perſecutionis iudeorum cum partus innupte lege damnaretur. Quinto etiam ut ipſi uirgini a ioſeph exhiberetur miniſterium oportunum. Ex parte etiam noſtra fuit conueniens: quia ex teſtimonio ioſeph comprobatum eſt chriſtum de uirgine natum. Vnde Ambro. Locupletior teſtis pudoris maritus adhibetᷣ qui poſſit & dolere iniuriã: & uindicare oprobriũ ſi non ꝑgno ſceret ſacramentum. Sexto quia ipſa uirginis uerba ſuam uirginitatem aſſerẽtis magis credibilia reddebãtur ſicut dicit Ambroſius. Fides marie magis uerbis aſſeritur & mendacii cauſa remouetur: uidetur enim culpam obumbrare mendatio uoluiſſe innupta pregnans: cauſam autem mentiẽdi deſponſata non habuit: cum coniugii primum & gratia nuptiarum partus ſit femiarum. Septimo ut tolleretur excuſatio ſiniſtre uiuentibus: ſicut dicit Ambroſius. Nõ decuit uirginibus ſiniſtra opinione uiuentibus uelamen excuſationis reliqui: ꝙ infamata quoq; mater domini uideretur. Octauo ut per hoc deſignaretur eccleſia uniuerſa que cũ ſit uirgo: deſponſata eſt uni uiro chriſto. Poteſt etiam ix. addi ut ſimul in uirgine contra hereticos & matrimonium & uirginitas ſuo exemplo comendaretur. Nec obſtat ſi diceretur ꝙ deſpõſatio erat occaſio fidelibus: ne matrem chriſti uirginem crederẽt: & quia oporteret chriſtum credi miraculoſe de uirgine natum: & ꝙ miracula manifeſta eſſe debeant non occulta. Miraculorum enim xp̃i ieſu quedam ſunt de quibus eſt fides: ſicut miraculum partus uirginis: dominice reſurrectionis: & ſacramentum altariſ. Et iſta uoluit deuſ occultiora eſſe ut magis meritoria eſſet fides. Miracula uero illa que ſũt ad fidei cõprobationem debent manifeſte fieri nõ occulte: ſicut fuit ſuſcitatio lazari: illuminatio ceci: & ſimilia. Non ſolum autem deſponſata debuit eſſe mater dei: ſed & uirgo: primo cum ipſa concepit uerbum patriſ: qui eſt filius dei naturalis: propter patris dignitatem conſeruandam non fuit cõueniens ut alium patrem haberet q̃ deum. Secundo quia proprietas ipſius filii qui mittitur eſt eſſe uerbum dei: uerbum autem abſq; omni corruptione mente concipitur: quinimo cordis corruptio ꝑcepti uerbi corruptionem non patitur. Quia ergo caro fuit ſic a uerbo dei aſſumpta ut eſſet caro uerbi dei: conueniens fuit ut ipſa ſine corruptione mẽtis

UVA. BHSC. IyR_070

conciperetur. Tertio fuit conueniens dignitati hu
manitatis xp̄i:in quā locum peccatum habere non
debuit:per quā pctm̄ mundi tollere uenit:quod fie
ri non poſſet ſi non ex incorruptione naſceretur:ꝓ
pter quod etiam congruum fuit ꝙ ſicut reſurrectō
glorioſa non fuit in humana carne:donec caro fuit
glorificata:ſic etiam de humana carne nō fuit fo-
mes peccati concupiſcentia eradicata:donec xp̄s ue
nit in carne. Et ideo ſolum in ſecūda ſanctificatiōe
per ſupuentionem ſpūs ſancti credit' uirgo mun-
data:ut eiuſdem mundicie & ſimilitudinis:licet im
pari gradu fuit caro xp̄i & uirginis in ipſius uerbi
dei conceptu. Quarto propter finē incarnationis
xp̄i fuit conueniens ipſum de uirgīe naſci. Ad hoc
enim naſcebatur ut electi naſcerentur in filios dei:
qui non ex uoluptate carnis ſicut euangeliū teſtat':
neq; ex uoluntate uiri ſed ex deo .i.dei uirtute na-
ſcuntur. Cuius exemplum apparere debuit in con-
ceptione illius benedicte carnis:in cuius merito eſt
uirtus noſtre redemptionis. Vnde Aug. in libro de
ſancta uirginitate. Oportebat caput nr̄m īſigni mi
raculo ſecundū corpus naſci de uirgine:ut ſignifica
ret ſua membra de uirgine eccleſia ſecundum ſpm̄
naſcitura. Non ſolū autem in conceptu fuit uirgo:
ſed etiam in partu:quia hoc competebat ꝓprietati
ipſiuſmet uerbi dei. Nam uerbum non ſolum in
corde abſq; corruptione concipitur:ſed etiam abſq;
corruptione ex corde ꝓcedit:unde ut oſtēderet' ꝙ
illud corpus eſſet uerbi dei:conueniens fuit ut de ī
corrupto uirginis utero naſceretur. Et hec eſt quē-
dam ratio epheſini concilii:ubi ſic legitur. Quod
natum eſt in carne uerbum dei:matris cuſtodit uir
ginitatem:ſeipſum oſtendēs per hoc uerbum. Ne-
q; enim uerbum noſtrum cum paritur corrumpit
mentem:neq; dei uerbū ſubſtātialē partum eligēs
pemit uirginitatem. Secundo fuit conueniens
quantum ad effectum incarnationis xp̄i & natiui-
tas:nam ad hoc uenit ut noſtram corruptionē tol-
leret:unde non fuit conueniens ut uirginitatē ma
tris naſcendo corrumperet. Nec debuit incipere a
matris iniuria:ut ſibi honorem naſcēdo minueret:
qui parentes honorare preceperat. Exiit ergo xp̄s
de utero uirginis clauſo:nō per dotem ſubtilitatis:
quam ante reſurrectionem non habuit:ſed per po-
tentiam diuinitatis:quia hoc miraculum & alia fe-
cit:permanſit ergo uirgo mundiſſima in eternum.
Nec ſpurcitiā illius demoniaci Eluidii contra quē
eleganter ſcribit Hierony. nominare eſt dignum.
Quomō ergo diceret hoc honorem xp̄i ieſu: qui
eſt unicus patris eterni:ꝙ nō eſſet unicus uteri uir-
ginei impolluti? Multum ergo iniuriatus eſt ille ī-
pius dignitati xp̄i. Iniuriatur etiam bonitati ſpiri-
ritus ſancti:cuius ſacrarium fuit uirginalis uterus:
ī quo cum maxima puritate xp̄i carnem formauit:
unde non eſt decens cogitare īmo impiiſſimum:
ꝙ illud benedictum ſacrariū poſſit decetero uiola-
ri. Quomodo etiam conueniens eſt ꝙ illa que uir
ginitatem allegauerat angelo dei filiū promittēti:
ꝙ iam dei concepto filio quaſi de ipſo non contē-
tā uirginitatem:que in illa miraculoſe conſeruata
fuerat:ſpōte pdere uellet:& alios filios ꝓcreare? Ipſe
etiam ioſeph qui ſe non reputabat dignum intue-
ri illam quam ſciebat ſpūs ſancti habitaculum:quo
modo poſt conceptum diuinum quem cognoue
rat per angelum de ſpiritu ſancto factū auderet cō-
tra uirginem ītemeratam aliquid attētare? Et quia
illius impiiſſimi eluidi error oīno abominandus
erat:ideo euangelium nec dignum nominatione
cenſuit quando ſolum illud tempus excludit a cō-
iunctione ioſeph cum uirgine:ꝓ quo uſq; ad par-
tum uirginis & conceptum poterat dubitari cum
dicit. Et non cognouit eam donec peperit filium
ſuum primogenitum relinquens certiſſimum: ꝙ
ex quo ſpūs ſanctus illum ſāctificauerat uterum &
in ipō formauerat:per ipſumq; ediderat dei filium:
infernale & non humanum fuit poſtea de illa uir-
gine aliquid cogitare ſiniſtrum. Virginitas igit'
glorioſiſſime matris dei ita fuit puriſſima:ꝙ etiam
uoto firmata eſt:& non ſolum ipſius uirgīs: ſed ēt
ipſius ipſeph uirginitas creditur uoto firmata. Vn̄
ipſe Hierony. cōtra illum impium Eluidiū:ioſeph
uirginem dicit. Grata igitur & florida fuit uirginis
matris & ioſeph ſocietas:& ſicut amatores purita-
tis in matrimonio uirginitatis fuerunt a ſpū ſācto
electi:unde poſt uirginem matrem iſtum ioſeph
ſāctiſſimum credo fuiſſe puritatis maximum ama
torem. Sic ergo de dicta uirgine glorioſa uſq; ad
deſpōſationem potes uidere:ꝙ ieſus noſter qui fa
bricatus eſt auroram & ſolem puriorem utroq;:ſuā
matrem uirginem fabricauit & ſibi decentiſſimum
thalamum preparauit.

Ieſus annunciatus. cap. vii.

Vm igitur tota uirginee perfectio tende-
ret in deſiderium noſtre ſalutis: aduenien
te plenitudine temporum ſecundum diuī
ne diſpenſationis archanum:miſſus eſt gabriel an
gelus a deo ad uirginem deſponſatam:que in ciui
tate nazareth recluſa in camera orationi intenta &
tota in deo leuata ut pie creditur morabatur: Po
tes autem hic cogitare deuote piam examinatiō-
nem factam in diuino conſiſtorio mīa allegante ꝓ
nobis:& ſeueritate iuſticie reſiſtente: ſapiētia quo
q; que xp̄s eſt temperante ꝓ utrunq;:qui & miſeri
corditer ſe pro nobis morti exhibuit:& diuine iu-
ſticie quicquid homo rapuit plene ſoluit. Sic & mi
ſericordia & ueritas ſimul in uno ieſu in pacis oſcu
lo conuenerunt:dum nihil miſericordius q̄ ſe pro
reo morti exponere:nihil iuſtiuſ q̄ integralit' & ple
ne:imo ſupaffluenter ſoluere quod debet'. De hoc
autem Bernar. longo & pulchro ſermone primo
de annunciatione pulchram & longam diſputatō
nem contexuit:ubi debes notare:ꝙ licet ī diuinis
non ſint tales diſputationes uel conſultationes:tā
mens noſtra que diuina intelligit:ſuo modo intel
ligit:& poteſt iſto modo cogitare rationabiliter:&
cōtemplationis ſue dilatare affectum. Diffinito

UVA. BHSC. IyR_070

12

ergo in ſancte trinitatis conſilio potes intueri mē
taliter ꝙ dū illa ſacra puella oraret in camera: odor
uirtutum illius gratiſſime mentis ad illius btē tri-
nitatis maieſtatem inclinandam aſcendit. Nā qua
ſi potes intelligere patrem loquentem: Que ē iſta
que aſcendit ante conſpectum noſtrum tāq̄ uirgu
la fumi ex aromatibus myrrhe & thuris & uniuer-
ſi pulueris pigmentarii: uere ſpē ſua & pulchritu-
dine ſua meum attrahit aīum: ut concupiſcētia de-
corē ſuum. Filius uero iam ſupplicans pr̄i: deſcen-
dam inquit pr̄ ſi placet in hortum huius ſacratiſſi-
me uirginis ut colligam lilia ſue puritatis: nam ip̄a
eſt hortus concluſus: fons ſignatus: fons hortoꝝ:
puteus aquarum uiuentium. Narduſq; ſue humili
tatis me ꝓuocat ut in eius mente recumbā: & de
eius carne mihi tunicam faciam gratioſam: qua in
dutus tāq̄ decore regnabo ī mīa pie redemptis ele
ctis: & prauis demonibus ſupatis: ad nr̄e maieſta-
tis honorem. Spūs ſanctus ait. Nonne uidetis quā
ta charitatis dilatatione mens huius uirginis am-
pliatur? Nunquid etiam non attēditis ꝙ thalamus
eius uirtutis uacat nitore? uidetis miraculum ſtu-
pendius ꝙ in tanta uirtutum plenitudine ipſa ui-
detur humilitatis abyſſus. Nempe ſic ꝓphatum eſt
ꝙ ſuper humilem debeo requieſcere: & orbem ter
re replere: uere uolo ꝙ in hac uirgine ille compleat
uerſiculus que per humilitatem eſt terra: & per me
am irrigationem erit fecunda: Domini eſt terra &
plenitudo eius: orbis terrarum & uniuerſi qui habi
tant in eo. Replebo ergo huius ſacre uirginis tam
mentem q̄ uentrem & erit requies mea in ſeculum
ſeculi: hic habitabo: quoniam elegi eā. Sic ergo ui-
detur dicere pr̄. Et ego hanc amaui & exquiſiui: &
propoſui nihil ſpōſā aſſumere: & amator fcūs ſū for
me illius: unigēitus meus ſit unigēitus ſuus: & tu ſpūs
ſcē ſis ī ea habitator iocūdus. Precedat ergo nr̄e nū
cius maieſtatis & roboret aīam uirginis: ip̄am ſubli
mando nouo ſalutationis munere: & ſibi nuncian
do nr̄e uoluntatis decretum: ꝙ noſipſos plenarie ſi
bi damus. Ego quidem pr̄ do me ſibi in ſuum uni
cum & indiuiduū & amoroſum ſponſum: & filius
dat ſe ſibi i ſuum filiū unigēitū: & tu ſpūs ſācte nr̄
das te ſibi ī ꝑpetuū habitatorē gratioſiſſimum. Igi
tur non tantum mētē uirtutibus ſed utrūq; fecun-
dēs: formando filio meo de ſuis puriſſimis ſangui
nibus corpus humanum: ut ſicut ipſe deſiderat pa
ſcatur in liliis uirginitatis ſue. Vocetur ergo ga
briel qui eſt fortitudo dei: ad quem pater: audi ga-
briel qui fortitudo noſtra interpretaris: ut adimple
as que tibi īponuntur. Vides inquit pater illam uir
ginem: cuius odor ſuauiſſimus corā nobis flagrat:
uides illum hortum plātationis omnium uirtutū
pulchritudine germīare: uides paradiſum uolupta
tis quem plantauimus a principio: ut ſit noſtre di-
uinitatis habitaculum gratioſum: uides fontem ſū
me pietatis quomodo irigat uniuerſam terram: fe
ſtina: accelera: progredere & curre cito nuncia eidē
noſtrum beneplacitum: nuncia ei diuinitatis conſi
lium: dic ſibi dilecte filie ſyon. Aue gratia plena do
minus tecum: benedicta tu in mulieribus: Ecce rex
tuus: ecce dominus tuus: ecce creator & cōditor tu
us uenit tibi ut ſit dilectiſſimus filius uteri tui: ſimul
deus homo redemptor tui & omnium ſuorum ita
ut ipſe idē deus homo ſit filius tuus: & ſis & dicaris
mater dei & genitrix dei: ut ſimul parias & uirgo ꝑ
maneas: & deum dominum tuum immaculata cō
cipias omium electorū redemptorem. Ade: noe:
abrahe: dauid: ceteriſq; pr̄ibus & prophetis reuela
tum nunciatum & promiſſum. Hec autem oīa
predicta multum in contemplatione a deuota mē
te pie dulciter & deuote diſtendi poſſunt ſecundū
dulcedinem ieſu infuſam a ſpiritu ſancto itrinſeco
deuote mentis. Attende autem ꝙ conuenientiſſi-
mum fuit ut beate uirgini nunciaretur per angelū
tantum beneficium. Primo ex parte uirginis: ut ex
tali nuncio eleuaretur mens eius in deum: & ſic ar-
denti charitate flammeſceret: & prius per amorem
ipſum conciperet mente q̄ carne. Vnde Aug. ī lib.
de uirginitate. Beatior maria erat concipiendo fidē
xp̄i q̄ carnem chriſti. Et poſtea ſubdit: materna pro
pīquitas nihil marie ꝓfuiſſet: niſi felicius chriſtum
corde q̄ carne geſtaſſet. Secundo ut uoluntaria ob-
ſequii ſui munera deo offerret totam ſe exponens
& ſubdens obediētie requirentis dei. Tertio ut oñ
deretur eſſe quoddam ſpūale matrimonium inter
dei filium & humanam naturam. Et ideo per ānū-
ciationem expectabatur cōſenſus uirginis loco to
tius humane nature. Et hoc bene deducit Aug. in
quodam ſermone de natiuitate dominica. Requi-
rebatur etiam conſenſus uirginis in ſpāli pro ſuo
matrimonio quo deus pater eam deſponſabat: ut
eſſet unigeniti ſui mater & non ſolum ſui unigeni
ti filii: ſed in ipſo omnium redemptorum. Cōgrue
bat etiam uirgitati matris dei & ſue puritati ut hoc
ſibi angelus nunciaret: quia ut dicit Hiero. Semp ē
angelis cognata uirginitas: & ideo bene angelus
ad uirginem mittitur. Fuit etiam decens ex parte
dei ut ſeruaretur ordo quem ſtatuit: quo medianti
bus angelis diuina hominibus nunciantur. Et hec
eſt ratio dionyſii cap. iiii. angelice Hierarchie ꝙ di-
uinum ieſu benignitatis myſteriū angeli prius edo
cti ſunt: poſtea per ipſos ad nos cognitionis gra-
tia tranſiuit. Sic ergo dei miſſus gabriel zachariam
quōdam prophetam docebat eſſe futurum ex ip̄o:
Mariam autem quomodo in ipſam fieret theanri-
cum ineffabilis dei myſterium formationis. Con-
ueniens etiam fuit ex parte angeli ut oſtenderet ſe
adiuuare humanam ſalutem: ſicut diabolus im-
pulerat ad perditionem: propter quod ſicut prima
ſuggeſtio fuit a diabolo: ſic annunciatio ſaluatoris
ieſu xp̄i ipſi uirgini debuit eſſe ab āgelo. Quod
autem aliqui dicunt angelos myſterium incarna-
tionis ignoraſſe: ſicut patet ex auctoritate dionyſii
ſuperius allegata: angeli primo edocti ſunt. Nec. n.
decuit ignorare angelos beatos quod deus facie-
bat ſcire homines miſeros. Nec aliquid neceſſariū

UVA. BHSC. IyR_070

habent angeli beati ab homine cognoſcere ad ſue cognitionis claritatem. Poteſt tamen dici ſi ſic exponatur: eis innoteſcere per eccleſiam multiformis ſapientia dei in conuerſionem populorum: quia quod prius uident in deo per contemplationem: uident in opibus noſtris compleri per experimẽtalem cognitionem. Quod etiam diony. introducit angelos ſummos xp̄m interrogantes in aſcenſione. Quare ergo rubrū eſt indumentū tuū: non eſt intelligendū ꝙ angeli ſūmi uel infimi ignorauerint xp̄m paſſum: quē etiam lapides inſenſibiles: quaſi fractura compaſſionis cognouiſſe uidentur. Sed dicuntur querere admiratiue & congratulatiue: & iſta ponuntur in ſcriptura ut eleuent mẽtem nr̄am ad concipiendum cum quanta reuerentia & iocunditate ac admiratione ineſtimabilis charitatis & ſapiẽ & triumphalis uictorie xp̄i ipſum tanq̄ dominum ſuū & regem glorie receperunt. Nihilominus iſta alia ratio melius ſoluit: ꝙ. ſ. ſancti oſtendentes incōprehenſibilitatem myſterii ſapientie dei ī opere noſtre redemptionis: dicunt ipſum ignoraſſe. i. nō plene comprehendiſſe. Et aliqua luia huius myſterii reſeruata ſunt xp̄o homini ipſis ſummis āgelis reuelanda: propter quod querere dicuntur: & ab ipſo reſponſionem accipere ut in q̄one intelligatur eorum humile & feruidū deſiderium: & in reſponſione xp̄i clarificatiuum lumen: quo ſeipſum quo ad aliquas rationes prius incognitas angelis manifeſtat: propter quod dicit maximus: ꝙ utrum angeli cognouerint futurā chriſti incarnationem ambigere nō oportet. Latuit autem eos inueſtigabilis domini conceptio atq; modus qualiter totus in genitore totus manebat in omnibus: necnon & ī uirginis cellula clauſus. Vnde & angelus gabriel cum uirgo queſiſſet: Quomodo fiet iſtud ī generali tātum reſpondit uirgini: ꝙ ſpiritus ſanctus ſuperueniet in te: de ſpecialibus conditionibus illius ieffabilis modi quo uerbum caro factum eſt illum relinquens doctorem quem ſolum nunciabat auctorē.

Vtrum autem iſte gabriel angelus fuerit de ſūmo ordine non facile dixerim: nihil enim inconueniens ſi aliquid ſpāle fieret in miſſionibus angelorum: ut ſummus angelus mitteretur ad uirginem quando ſummus deus & dei filius ueniebat ī ipſā ad ſumendā carnem: propter quod dicit Grego. ſūmum angelum uenire dignum fuerat: qui ſūmum omnium nunciabat. Et ſi dicas ꝙ eccleſia uocat eum archangelum: poſſet dici ꝙ licet archangelus ſit hic nomen ſecūdi ordinis: interpretatio tamen nominis poteſt ualde congrue ſummo āgelo adaptari: ut dicatur princeps omnium angelorum: unde gabriel fortitudo dei dicitur: quia dominum uirtutum & potentem in prelio nunciabat: & omipotentie dei ſummum effectum ꝙ creatura. ſ. unione perſonali ſuo uniretur auctori: & mulier dignitate maternali preferetur angelico ſtatui. Nec obſtat ſi hoc uis ſuſtinere ꝙ in aliis locis ſcripture gabriel mitti aſſeritur: ſicut enim opera ueteris teſtamenti fuerunt prefiguratiua chriſti uenturi: unde etiam aliqui uocantur ieſus uerum ieſum prefigurantes. Sic poteſt dici ꝙ ſi hoc nomen ſecundū aliquam rationem in diuino occulto iudicio alicui inferiori angelo eſt accōmodatum: ſicut dicit diony. de ſeraphim qui purgauit labia eſaie. Si autē dionyſii doctrinam uelis examinare ſubtiliter & ſequi ad unguem: non ſolum nō erit ſeraphin iſte angelus: ſed forſan compelleris dicere ꝙ nec erit archangelus. Ipſe enim uidetur uelle ſecundum ꝙ aliqui exponunt ipſum: ꝙ ſic ordo Hierarchicus inuiolabiliter obſeruatur ut ſolum infimus ordo nobis uiſibili apparitione iungatur: & fiant intermiſſiones intranee infirmorum a ſuperioribus: donec ad infimum ueiatur ordinem: de quo ſolo ordine immediato dicantur nobis angeli apparere. Et hoc propter ſufficientiam illorum ſummorum ſpūum btōrum quia minimus inter eos ex quo beatus eſt ſufficit mentem quantumcunq; uiatricem eleuare ad omnia lumina: que huic noſtre peregrinationi diuina ſapientia dignatur concedere. Quicquid autem ſit de hoc utrum de maiori uel minori: uel de ſecundo ordine ſit ille qui miſſus ſit. Sed ratiōabiliter credere poſſumus ꝙ iſte eſt ſummus omnium qui unq̄ uiſibiliter apparuerunt ad aliquid nunciandum. Apparuit autem corporali aſpectu uirgini in forma uiri: quod quidem congruum fuit primo quia annunciabat aduentum inuiſibilis dei ad uiſibilem carnem: congruum fuit ꝙ uirgini demōſtraret uiſibilem ſpēm. Secundo congruum fuit dignitati matris: que non ſolum in mente ſed in corpore uentreq; erat dei filium receptura. Et ideo nō ſolum mens eius: ſed & ſenſus corporei debuerūt uiſione angelica refoueri. Tertio congruit certitudini eius quod ānūciabatur. Et enim que ſunt oculis ſubiecta certius apphẽdimus: q̄ ſolū imagiata.

Nec eſt contra iſta ſi dicatur ꝙ uiſio corporalis ē īfima: licet enim ſit infima: eſt tamen certiſſima: & tunc poteſt dici infima quando ſolum eſt exterius ſed tunc eſt excelſior uiſio quādo & īterius & exterius anima illuminatur & reficitur: quod nō ē dubiū tunc fuiſſe: unde quantum ē cōueiēs alicui dari angelo ad hūanā mẽtē illūinādā excitādā & īflamandā: & imagīationē formādā & purgādā & ſēſitiuā cōſolādā & letificandā & certificandā: tantū ē credibile huic ſummo nuncio fore datum ad ſacratiſſime uirgini ſeruiendum: diuinitus tāq̄ domini ſui matri. Si autem dicas ꝙ alius fuiſſet ſi nudā angeli uidiſſet ſubſtantiam. Reſpondetur ꝙ hoc nō patitur ſtatus hominis uiatoris. Conuenienti autem ordine ambaſiatam ſibi impoſitam angelus ſacer uirtuoſe compleuit. Tria enim angelus intendebat circa uirginem operari. Primo mentem uirginis attentam reddere ad tante promiſſionis conſiderationem: quod quidem fecit eam noua & inſolita ſalutatione ineſtimabili

UVA. BHSC. IyR_070

ter collaudando:unde dicit Origenes ſuper lucam Quod ſi ſciuiſſet uirgo ad aliũ quépiam factum eē ſermonem ſimilem: utpote que habebat legis ſciẽtiá nunq̃ eam quantũcũq; peregrina talis ſalutatio terruiſſet:in hac autẽ ſalutatione premittit idoneitatem uirginis ad conceptum in eo ꝙ dixit:Gratia plena expreſſit ipſum conceptum & concipiendũ dominum:in eo quod dixit dominus tecum: per hoc enim intendebat exprimere uirgini illum ineffabilem modum ꝙ deus cum ipſe erat per eterná electionem ſicut.cum ſua digniſſima matre. Tertio prenunciauit honorem conuenientẽ ad filii dei conceptum cum dicit.Benedicta tu in mulieribus Et ut ipſam oſtenderet in tali cõceptu ab omni maledictione mulierum pleniſſime ſeparatam his tribus premiſit.Aue:quaſi dicat. Talem ambaſiatam tibi a deo porto ꝙ a te excluditur & in te punitur omne Eue maledictionis corrupte nature:uides ergo q̃ pleniſſime fecit angelus primum ꝙ intendebat.i.mentem uirginis attentam reddere & reuerenť promiſſa conſiderare. Neſcio autẽ modũ quo potuiſſet uirginem tam attentam & ſollicitam reddere:q̃ eam ſic laudando & talia promittendo ſalutare.Animo enim humili nihil eſt mirabilius nec magis nouum q̃ auditus ſue excellentie. Admiratio enim maxime attentionem animo cauſat. Et ideo angelus uolens attentam reddere uirginem ad auditum tanti myſterii congrue ab eius laude icepit:propter quod ſcribitur ꝙ ſapientiſſima uirgo que ſe totam nihil ſentiebat ſub deo admirans: turbata eſt in ſermone eius non cum turbatione ire: ſed admirationis permaxime in promiſſione taliũ magnalium utilitáti ſue. Et ideo cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.Secundum quod tendebat angelus erat uirginem inſtruere de myſterio incarnationis:quod in ea erat implendum. quod quidem fecit prenunciando conceptum & partum dicens. Ecce concipies & paries.Et oſtendendo prolis dignitatem dicit.Hic erit magnus & filius altiſſimi uocabitur &cetá.Et demoſtrando modum conceptionis ſupernalem & ineffabilem:de quo eá etiá remiſit ſpecialius & ſingularius per experientiam inſtruendam ad ſuperiorem magiſtrum ſpiritũ ſanctum cum dicit.Spiritus ſanctus ſuperueniet in te Quid .n.tibi uidetur angelus dixiſſe cum dixit:uirtus altiſſimi obumbrabit tibi:niſi ſeipſum inſufficiẽtem & impotentẽ oſtendere & exprimere id quod ipſa ſingulariter per ſpiritum ſanctum cognoſceret Quis ſibi umbram talem faceret occultationis iſtius ſecreti a qualibet alia creatura ꝙ iſtius ineffabilis occulti experientia eſſet ſoli ſpiritui ſácto:& ipſi uirgini nota.q.etiam aliter dicat.Tu habebis plenitudinem diuinitatis corporaliter in te:cui omnis alia cognitio comparata poteſt merito umbra dici. In hoc etiam uerbo oſtẽdit ꝙ ſpiritus ſanctus umbrá refrigerantis concupiſcentie & totalis eradicatiõis fomitis fecit puriſſime uirgini.In hoc etiam oſtendit ꝙ ineffabile lumen diuinitatis quaſi umbram ſibi condeſcendit& ſe capabile pro modo uirginis tribuit.In hoc etiam oſtendit ꝙ ad tantam nobilitatem matrem uirginem ſubſtulit:ꝙ nulla creatura plene:& cõprehendere & cogitate ſufficit:ſicut illud quod eſt obũbratum & aliis occlutum.Dicitur autẽ obumbratum incertum:quia non ſolum uirginis fecunditas propter ſuam icõprehenſibilitatẽ obumbratur a nobis:ſed ipſa uirgo in omni ſua uirtute circũquaq; nobis eſt incõprehenſibiľ & inexpreſſibilis:quia in iſto actu omnes uirtutes fuerũt ad tantam perfectionem adducte ꝙ omnibus aliis ſunt incognite:& ideo obũbrate:propter quod ſũt bene fatui qui perfectiones mentis uirginis & ineffabiles ſtatus ſibi datos ex tunc uolunt ſecũdum ſuam miſerabilem menſuram taxare: & quibuſdá friuolis:& ſtultiſſimis cauillare rationibus. Vltra hoc etiam in iſto uerbo obumbrabit tibi continetꝰ ꝙ illud obũbrabit.i.circũquaq; exprimit ꝙ ñ ſolũ uirgo in ſe purgabitur a radice fomitis & in omni uirtute perficietur ineffabiliter:ſed etiam in circuitu omnium electorum:& filiorum dei extendetur iſta umbra:ut omnes purgentur & perficiantur ſecundum illam menſuram ſecundum quá inuiſcerantur chriſto & concipiuntur a carne materna. Et quia iſta ſũt ſublimia:imo i intellectũ omnẽ creatũ ſt pieffabiliť ſũt excedẽtia:ideo ñ alicuius alterius uirtus expĩmiť:ſed ſigťariť uirtus altiſſimi obũ. tibi.Tertio itẽdebat ágelus aíam beatiſſime uirginis inducere ád conſenſum:ut illud quod erat ſũmum beneficium fieret uirginis meritum ꝑ cõſenſum:quod & fecit exẽplo Eliſabeth ſterilis:ubi nõ dubitatio uirginis firmatur:ſed eius fides ex cõſortio ſterilis pariture letificatur.Ambro.n.expreſſe dicit ꝙ beata uirgo de uerbis angeli nõ dubitauit.Dicit enim ſuper lucam.Temperatior ẽ marie reſponſio q̃ uerba ſacerdotis.Hec ait.Quomõ fiet iſtud. Ille reſpondit.Vnde hoc ſciá.Negat ille ſe credere quoniam negat ſe ſcire.Iſta non dubitauit eſſe faciendum:quod quomodo poſſet fieri iquirit. Quia uero Auguſtinus uidetur dicere ꝙ dubitauit & ipẽ & ẽs alii exponendi ſunt ꝙ talis dubitatio magis erat admiſtratiõis q̃ icredulitatiſ:pp quod ad admirationẽ ámouẽdá qa de táta admirabatꝰ dignatiõe dei ad ſe oñdiť ei magna dignatio dei ad ipſá Eliſabet ſterilẽ & ſenẽ:licet ipari g̃du.Et ut oñdat hoc ſub uullo cadere merito:pleniſſimá rõem taľ icarnatiõis oñdit cũ ꝑncipiũ eiuſ dei oĩpotẽtiá noianit cũ diceret: qa ñ erat ipoſſibile apud deũ oẽ uerbũ q.d.nõ mireris ſi talia tibi ꝑmitto:nec paueſcas tue uilitatis conſideratiõe:quia quáto es uerior & creatura inferior:puta mulier iuuencula & uirgo tinella:tanto in te dei omnipotentia magis honorabitꝰ & magnificabitur:& oſtendetur omni creature ꝙ ipſe poteſt ſuum effectum producere de tua uilitate.Et ideo benedicta uirgo conſenti:quia in tue uilitatis reputatione debet dei omnipotentia ſũme

UVA. BHSC. IyR_070

honorari. Potes ergo uidere q̄ eleganter benedictus gabriel ſuam ābaſiatam cōpleuit. Et ideo nūc cum reuerentia audias uocem turturis noſtre: & ſibi dicas. Que habitas in hortis tue excellentiſſime puritatis & plenitudinis uirtualis amici aſcultant te tam angeli reſtaurandi q̄ ſancti patres de iferno liberandi: q̄ exules filii Adam per te redimendi: q̄ etiam ones ſtatus creature in te conſumandi: fac ergo nos audire uocem tuam: ſonet uox tua in auribus noſtris: uox tua dulcis & facies tua decora Reſponde uerbum benedicta uirgo

Quod optant ſuperi. ſ. angeli:

Quod expectant inferi. ſ. patres incluſi:

Quod deſiderant poſteri. ſ. per filiū tuū redimēdi:

Quod appetunt exteri. ſ. appetitus creature in te conſūmandi. Da ergo benedicta uerbū digniſſimi: & uirtuoſiſſimi conſenſus & ſuſcipe uerbum paternum tui diuiniſſimi & uirginalis conceptus. Ecce inquit uirgo glorioſa ancilla domini: fac mihi ſecundum uerbum tuum: ubi experimur. Munus uirginalis conſenſus in pronomine demōſtratiuo. Ecce ſinus uirtualis apparatus in nomine humiliatiuo: ancilla domini. Zelus precordialis appetitus in uerbo optatiuo. Fiat pignus celeſtis promiſſionis & angelici affatus: uerbum tuum. Ad exprimendum autem perfectionem uirginis i iſto conſenſu puto ꝙ deficit omnis lingua: ſed ne hāc perfectionem pretenre uideamur: ad aliqualem cōmendationem ipſius magis balbuciando q̄ exprimendo aliquid uel tenuiter ponam. Attendendū āt ꝙ iſte conſenſus apparet mirabil' ſi cōſideretur.

Ieſus emiſſus celitus. cap. viii

Ec miſſio fuit per incarnarionis benigniſſimam condeſcenſionem: qua deus pater propter nimiā charitatem qua dilexit nos cum uenit plenitudo tēporis ſecundum diuine diſpoſitionis archanum filiū ſuum miſit in uterum uirginis per aſſumptionem noſtre humanitatis. Ad cuius explicationem uidendum eſt q̄ conueniens fuit & neceſſariū: quomodo chriſtus ſeruauit tempus acceptabile & gratum: quomodo in aſſūptione fuit diuine uirtutis opus perfectum: & quō in aſſumendo ſeruauit congruentiſſimum modū.

Quomodo autem fuit conueniens: & neceſſarium chriſtū carnē aſſumere ſatis patet: ſi quis uellet attendere ꝙ per iſtam incarnationem facta eſt reparatio generis humani. Non ſicut dicit Auguſtinns. xiii. de trinitate: ut oſtendamus alium modum deo poſſibilem defuiſſe: cui poteſtati omnia equaliter ſubiacent: ſed ſanande noſtre miſerie conſequentiorē alium modū non fuiſſe. Et hoc idem apparet tam ex parte reparantis dei: q̄ ex parte reparati hominis: q̄ etiam ex parte ipſius reparationis ſiue modi. Quorum omnium ratio eſt: quia non minus eſt res conditas reparare q̄ in eſſe producere & ideo ſicut effectus rerum principium non potuit eſſe niſi deus: ut ſicut omnia creauerat per uerbū increatum: ſic omnia crearet & recrearet per uerbū incarnatum. Quoniam ergo deus omnia fecit: potenter: ſapienter: & optime: decuit ut ſic repararet ꝙ iſta tria oſtenderet: & ſimul cum ipſis ſuam iuſtitiā declararet. Quid ergo potentius q̄ coniungere extrema ſumme diſtantia in unam perſonā? Quid ſapiētius? quid congruentius? q̄ ꝙ ad perfectionem totius uniuerſi cōiunctio fieret primi & ultimi uerbi. ſ. dei: quod eſt omnium principium: & humane nature que ultima eſt creaturarum. Quid beniuolentius q̄ ꝙ dominus propter ſerui ſalutem accipiat formam ſerui? Et hic modus tante benignitatis eſt: ut nihil clementius: nihil benignius: nihil amicabilius cogitari poſſit. Multum igitur conueniens eſt ipſi dei nature: cuius natura eſt bonitas ut ſic in ſūmo ſe diffunderet: ſeq; manifeſtaret noſtram aſſumendo naturam. Iuſtitia uero in hoc plene patuit: quia in ea natura in qua diabolus uicerat primum hominem: in eadem deus in ſecūdo hoie ipſum iuſte deiecit. Et hoc eſt quod dicit Damaſcenus in principio. iii. libri. Per incarnationis myſterium monſtratur ſimul bonitas ſapientia: & iuſtitia: & potentia dei uel uirtus. Bonitas quidem quia nō deſpexit proprii plaſmatoris infirmitatē. Sapientia: quoniam inuenit difficillimam & decentiſſimam ſolutionē. Iuſtitia uero: quoniam merito non aliud facit uincere tyrānum: neq; ui eripi a morte cōmuni hominum q̄ ꝙ homo pro hominibus moreretur: potentia uero ſiue uirtus infinita: quia nihil eſt maius q̄ deum hominem fieri. Conuenientiſſimus ergo erat hic modus ex parte dei. Rurſus quia homo cadens in culpam auerterat ſe: & receſſerat a primo principio potentiſſimo: ſapientiſſimo: & benigniſſimo: & ideo corruerat in infirmitatem: ignorantiā & malitiam: ac per hoc factus eſt carnalis: animalis ſenſualis: & ideo ineptus ad diuinam uirtutē imitādam: ad lucem cognoſcendam: ad bonitatem diligendā. Ad hoc ergo ꝙ homo ab iſto ſtatu repararetur: congruentiſſimū fuit ut ei condeſcenderet benignus deus reddendo ſe illi noſcibilem: amabilē: & imitabilem. Et quia homo carnalis: ſēſualis: animalis: non nouerat: nec amabat: nec ſequebatur niſi ſibi proportionabilia & conſimilia: ideo ad eripiendū ipſū hominē de illo ſtatu peſſimo uerbū caro factū ē: ut ab hoie q caro erat: & cognoſci poſſet & delectabiliter amari: ac per hoc ipſe homo obligaretur ipſū dulciter imitari. Propter hoc dicit Auguſtinus i ſermone de natiuitate. Homo ſequendus nō erat q uideri poterat: deus ſequendus erat: qui uideri nō poterat: ut ex hoc exhiberetur homini. & q ab hoie uideret': & quē hō ſequeret': deus factus ē hō. Et in libro de cathetizandis rudibus. Que maior eſt cauſa de aduentu domini noſtri niſi ut oſtenderet deus dilectionem ſuam in nobis. Et poſtea ſubdit. Si amare piget: ſaltem reamare n̄ pigeat. Poſtremo quia homo reparari non poterat niſi repararetur

Mentis innocentia

Dei amicitia

UVA. BHSC. IyR_070

Et ſui excellentia
que ſoli deo ſuberant.Et hoc non poterat niſi per deum in forma ſerui:& ideo congruum fuit uerbũ incarnari.Excellentiam noſtram recuperare nõ poterat niſi reparator eſſet deus:quia ſi mera creatura tunc homo ſubiectus eſſet mere creature & ſic non recuperaret ſtatum excellentie. Amicitiã dei recuperare non poterat niſi per mediatorem conueniẽtem:qui manus mittere poſſet in utroſq;: & utriq; parti conformis:utriq; parti eſſet amicus:ac ꝑ hoc ſimul eſſet deus & homo. Innocentiam recuperare non poterat niſi dimiſſa culpa:quam dimittere non decebat diuinam iuſtitiam niſi per ſatiſfactionem condignam.Et quia ſatiſfacere non poterat niſi deus ꝓ toto hũano genere:nec debebat niſi hõ qui peccauerat:ideo congruentiſſimum fuit genuſ humanum reparari ꝑ deum hominem natum de genere Ade. Quoniam ergo excellentiã recuperare non poterat niſi per reparatorem excelſũ: nec amicitia reformari poterat niſi per mediatorẽ amicabiliſſimum:nec innocentia reacquiri poterat niſi per ſatiſfactorem ſufficientiſſimum. Excellentiſſimus autẽ repatator non eſt niſi ſolus deus. Amẽbiliſſimus mediator non eſt niſi ſit homo.Sufficiatiſſimus ſatiſfactor non eſt niſi ſit pariter deus & homo. Congruentiſſimum fuit noſtre reparationi incarnatio uerbi: ut ſicut genus humanum in eſſe exierat per uerbum increatum: & culpa ceciderat deſerendo uerbum inſpiratum: ſic a culpa reſurgeret per uerbum decentiſſime & miſericordiſſime incarnatum. Aduidendum autem quomodo ſeruauit tempus acceptabile: & quomodo aduentus tempus eius dicitur tẽporis plenitudo debes ſcire:ꝙ a principio temporis deus potuerit incarnari: noluit niſi a pricipio ſexte etatis precedẽte lege nature & lege ſcripture poſt patriarchas & ꝓphetas: quibus & per quos fuerat incarnatio repromiſſa:& per ipſos multipliciť predicta & prefinita: Horũ autem ratio eſt:quia incarnatio ẽ opus deĩ reparantis.Iuxta quod dictũ eſt: & cõuenit ſecũdũ
Libertatem arbitrii.
Sublimitatem remedii
Integritatem uniuerſi.

Nam ſapientiſſimus artifex hec omnia in agendo attendit. Quoniã ergo libertas arbitrii hoc requirit ut ad nihil trahatur in uita:ſic debuit dominus genus humanum reparare ut ſaltem inueniret qui querere uellet ſaluatorem:& qui nollet querere in ſua malitia iuſte periret.Nullus autem querit remedium niſi cognoſcat morbũ.Nullus querit doctorem:niſi ſe ignorãtem cognoſcat.Nullus querit adiutorem niſi ſe cognoſcat ĩpotentẽ. Quia ergo hõ ĩ prima parẽte lapſus adhuc ſupbiebat in ſcientia & uirtute:ideo premiſit dominus tempus legis nature ĩ quo cõuincereť de ignorãtia:& poſt recognitam ignorãtiam:ſed permanente ſuperbia de uirtute qua dicebať:non deeſt qui impleat.Addit deus legem preceptis moralibus erudientẽ & cerimonialibus ſimul & iudicialibus aggrauantẽ m Et tunc ut dicit apoſtolus peccatum occaſione accepta per mãdatum factum eſt ſupra modum peccans peccatum. Quia adueniente lege prohibente concupiſcentia & libido creuit trãſgrediendi uitia non legis ſed hominis:propter quod habita ſcientia & cognita ĩpotentia propria cõpulſus eſt homo ſurgere ad diuinam miſericordiam:& gratiam poſtulandam:que ſolum datur per dominum noſtrum ieſum chriſtum:ideoq; poſt legem nature & ſcripture:& non ante ſubſequi debuit ĩcarnatio uerbi dei. Rurſus quia ſublimitas remedii requiriť ut credatur fide firmiſſima:& ametur charitate feruentiſſima tanq̃ myſterium feruentiſſimum & ſaluberrimum:ideoq; congruentiſſimum fuit ut ante chriſti aduentum preirent multa teſtimonia prophetarum tam explicita in uerbis q̃ ĩplicita in figuris:& multis firmis teſtimoniis quod erat ſecretũ & altum:fieret certum & ĩdubitabile ad credendũ: preirent multiplicia promiſſa & ardentiſſima deſideria ut promiſſum expectaretur:expectatum diſferetur:dilatum amplius deſideraretur: deſideratũ tandem gratiſſimum:exhibitum feruentius amaretur:gratius ſuſciperetur: & ſolicitius ſeruaretur.

Poſtremo quoniam integritas & perfectio uniuerſi requirebat ut uniuerſa eſſent ordinata quantum ad loca & tempora:& hoc opus incarnationis perfectiſſimum erat inter omnia opera diuina:& proceſſus debet eſſe ab ĩperfecto ad perfectum:& non econuerſo:hinc eſt ꝙ hoc opus debuit fieri in fine temporũ. Et ſicut primus homo q̃ erat totius mũdi ſenſibilis ornamentum:ultimo fuerat conditus ſ.ſexta die ad totius mundi cõplementum:ſic ſecũdus homo ad totius mundi reparationis cõplemẽtum:in quo primum principium cõiungitur cum ultimo.ſ.deus cum noſtro limo fieret in fine tẽporũ.ſ.in ſexta etate que etas eſt apta ad exercitium ſapientie:quia multa tranſierant experimenta: & ad eneruãtionem concupiſcentie:quia multa apparuerant indicia:& ad tranſitum a ſtatu turbinis ad quietem mentis:quia tunc promittunt celeſtia premia que om̃ia conueniunt illi ſexte etati decurſus mũdi tam per experientiam preteritorum tẽporum q̃ per effuſionem chariſmatum q̃ chriſtus in ſuo aduentu largiſſima pietate portauit. Quoniam ergo aduentus chriſti dicitur tempus legis gratie & exhibitionis gratie repromiſſe:& ẽ principiũ ſexte etatis:& omnia iſta dicũt plenitudinem: quia lex gratie implet legem ſcripture.Nõ enim uenit chriſtus ſoluere legem ſed implere:& ſolutio promiſſi implet promiſſionem:ſicut dicit apoſtolus ĩ actibus.Annunciamus uero eam que ad patres noſtros facta eſt repromiſſio:quoniam hanc adimpleuit deus filiis ueſtris reſuſcitans ieſum. Et ſexta etas ratione perfectionis ſenarii ſonat plenitudinem:hinc eſt ꝙ in aduentu fili dei dicitur plenitudo tẽporis:non pp hoc ꝙ in principio aduẽtus finiatur tẽpus:ſed q̃a ſpũalia myſteria impleantur.

UVA. BHSC. IyR_070

Sicut autem chriſtus non debuit uenire in principio temporis: quia aduentus eius nimis fuiſſet feſtinus: ſic nec differre uſq; ad finem ultimum: qa tunc nimis eſſet tardus. Decebat enim ſaluatorem incarnari poſt debitam cognitionem morbi: & ante tempus iudicii introducere tempus remedii. Decebat etiam mediatorem habere quedam membra ſua precedentia: quedam ſubſequentia. Decebat ét perfectum ductorem tunc ſe oſtendere: cum eſſet oportunitas currendi ad brauium: & hoc eſt in fine temporis poſt probatum multiplicem lapſum & mortis & mundi defectum: & iam apparente aliqua approximatione ad iudicium finale: ut per timorem iudicii ſtimulati: & ſpe premii accenſi & ꝑ perfectionem ieſu chriſti cum tanta charitate & uirtute animemur & uigoremur ad perfecte ſequendum ducem uirtutum ieſum: quouſq; perueniamus ad brauiũ beatitudinis ſue. Quomodo ãt fuerit incarnationis ſue opus perfectum: debes ſcire ꝙ incarnatio eſt opus totius trinitatis. Cũ enim ſit quidam effectus & ſummus ab omnipotentia dei productus: & omne id quod dicit effectum in creatura ſit cõmune tribus: neceſſe eſt a tota trinitate procedere. Et hoc ſatis oſtendit angelus cum dicit. Spirirus ſanctus ſuperueniet in te: & uirtus altiſſimi obumbrabit tibi. Nomine altiſſimi intelligit̃ pater cuius eſt illud opus per auctoritatẽ: quia eius fuit proprie mittere filium ſuum. Nomine uirtutis intelligitur filius: cuius eſt illud opus tãq̃ ſuppoſiti: perſona autem ſpiritus ſancti proprio nomine nuncupatur: cum dicitur. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te. Attribuitur autem ſpiritui ſãcto opus incarnationis triplici ratione: primo quia hoc congruit cauſe incarnationis: que ſi conſideretur ex parte dei eſt mera charitas & amor: unde Io. iii. Sic deus dilexit mundum ut filium ſuum daret. Spiritus autem ſanctus eſt amor patris & filii. Secundo ſi cõſideretur ex parte nature aſſumpte. per hoc enim datur intelligi ꝙ natura humana eſt aſſumpta a filio dei in unitate perſone: non ex aliquibus meritis: ſed ex ſola gratia que ſpiritui ſancto attribuit̃ ſecundum illud Cor. xii. diuiſiones gratiarum ſũt: idem autem ſpiritus: unde dicit Auguſtinus. Iſte modus quo natus eſt chriſtus de ſpiritu ſancto inſinuat nobis gratiam dei: qua homo nullis precedentibus meritis ex ipſo primo exordio nature ſue quo eſſe cepit: nerbo dei copulatus in tanta unione perſone: ut idem ipſe eſſet filius dei. Dicit etiã in librode predeſtinatione ſanctornm. Ea gratia fit ab initio fidei ſue quicunq; chriſtianus: qua gratia homo ille ab initio ſuo factus eſt chriſtus. Modo glorietur quicunq; uult ꝙ aliquid preceſſerit unde primam a deo meruit gratiam: & tunc falſificabat argumentum in auctoritate prefacta. Tertio etiã hoc cõuenit termio incarnationis. Ad hoc enĩ terminatur incarnatio: ut ille qui concipiebatur eſſet ſanctus & filius dei: utrũq; autem horum attribuitur ſpiritui ſancto: nã per gratiam efficimur filii dei ſecundum illud. Ad Gal. iiii. Quoniam eſtis filii dei: miſit deus ſpiritum filii ſui clamantem abba pater. Ipſe etiam ſpiritus ſanctus dicitur ſpiritus ſanctificationis. Ad Roma. i. Sicut ergo alii qui per ſpiritum ſanctum ſanctificatur ſpiritualiter ut ſint filii dei adoptiui. Ita per ſpiritum ſanctum eſt ieſus in ſanctitate conceptus ut eſſet filius dei naturalis propter quod concluſit angelus beate uirgini cũ dixiſſet. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te. Ideoq; quod naſcetur ex te ſcũm: uocabitur filius dei. Per illam autem aſſumptionem facta eſt unio diuinitatis cum humanitate: ita ꝙ diuina natura non tantũ ſibi uniuit carnẽ ſenſibilem: ſed & ſpiritum rationalem ſecundum potentiam: uegetandi: ſentiendi: & intelligendi. Quia ergo homo corruptus fuerat ſecũdũ oẽm ſui partem: totũ debuit aſſumere ĩ aĩma & in corpore ut totum curaretur. Quia uero pars carnis magis eſt nota noſtre ſenſualitati: & caro magis diſtat a deo: ut expreſſior fiat denominatio: & magis exprimatur dei humiliatio: & profundior oſtendatur dignatio: hic eſt ꝙ opus illud nõ dicitur animatio: licet aſſumpſerit animam. Sed magis propter aſſumptionem carnis nominatur ĩcarnatio. Attende ergo miſer homo cum quanta reuerentia debes te totum deo in holocauſtum ſacrificii perfecte offerre: qui totus es in chriſto aſſũptus: & erubeſce aliquid ĩmũdum in tua mente cõmittere uel carne: que filio dei in chriſto unita eſt unitate perſone. Hec autem unio non poteſt fieri ĩ unitate nature: quia dĩna natura cum ſit ſimplex & inalterabilis non poteſt: ſicut pars concurrere ad cõſtitutionem tertii: nec poteſt in aliquam aliam naturam ĩmutari: nec aliquid aliud in ipſam conuerti: ideo neceſſe fuit hanc unionem fieri in unitate perſone & ſuppoſiti. Et quoniam diuina natura in nullo ſuppoſito poteſt ſubſiſtere niſi in proprio: ideo illa unio non potuit eſſe in ſuppoſito uel perſona hominis: ſed dei. Ac per hoc diuinum ſuppoſitum ſe fecit humane nature ſuppoſitũ in chriſto: & ita eſt ibi tanta unitas perſonalis & unitas ſuppoſiti. ſ. ex parte aſſumentis dei. Attende autem ꝙ humana natura in chriſto nunq̃ habuit aliquod eſſe perſonale uel ſuppoſiti: niſi ſolum ſuppoſitum uerbi. Ex unione enim anime: & carnis chriſti non reſultauit eſſe ſubſiſtẽs per ſe ſuppoſiti uel pſone create: quia ſimul tempore ut infra patebit: fuit unio anime & carnis in chriſto ieſu: q̃uis in aliis hominibus ex tali unione reſultet eſſe perſonale creatum: quia hoc fuit ut ad maiorem nobilitatem ĩ ĩfinitũ illa unio tenderet. ſ. ad eſſe perſone increate: unde ĩ infinitum melius fuit chriſti humanitati non habere eſſe creatum per ſe ſubſiſtens: ut ex hoc cõmunicaretur ſibi eſſe perſonale diuine nature. Exemplum autem eſt in omnibus formis gradatim ordinatis ad ulteriorem formam magis perfectam: licet enim ſenſitiuum in homine non conſtituat eſſe per ſe ſubſiſtens: quia tamen ordinatur ad nobiliſſimam formam incorruptibilem: &

UVA. BHSC. IyR_070

intellectualem.ſ.animam rationalem multo meli
us eſt in ipſo homine q̄ in brutis: in quibus conſi-
ſtit ſuppoſitū. Attēde āt ꝙ unio humane nature
in perſona filii dei non debet dici acci dentalis: ſed
ſubſtantialis.Licet enim humana natura aduenerit
perſone filii dei cōplete:quia tamen perſona fili dei
ſuum eē perſonale cōmunicat:quod non ſit in alte
ratione accidentium:hinc ē ꝙ illa unio debet dici
ſubſtantialis & non accidentalis. Subſtantia enim
non ſolum dicitur materia & forma:ſed etiam ſup
poſitum:& ideo unio in ſuppoſito merito dici-
tut ſubſtantialis.Sic igitur patet ꝙ illa unio anime
& carnis ulterius terminata fuit ad nobilius eſſe.ſ.
perſone filii dei quā ſi conſtituiſſet proprium eē p-
ſonale:ita ꝙ aſſumptio nullam dignitatem ademit
humanitati:ſed auxit:felix tamē ille proprie ſubſtā
tie uel ſubſiſtentie defectus:licet nullo modo poſ-
ſit dici defectus:ſed ſic pro deuotione liceat loqui:
qui in tantum perfectum aſcēdit:ut ex hoc homo
eſſet ſuper omnia benedictus deus. Sic & anima
mea neq̄ & impia deficiat tuum per te exilire in p-
prio uelle:ut poſſit perſiſtere pleniſſime in dei uo-
luntate:ut illud Apoſtoli in te uerificetur. Adhere-
re deo &cetera. Et illud. Viuo ego &cetera. Sicut igitur
unio naturarum in chriſto non poterat fieri huma
nitate habente propriam perſonalitatem:niſi ipſa
non exiſtente perſona aſſumeretur in diuinam:ſic
nunq̄ fiet in te cum dei unio uoluntatū per gratiā:
niſi tua uoluntas propria totaliter deficiat:imo ue-
rius proficiat ut ſit diuina non tua. O q̄ felicius tua
uoluntas eſt diuina qm̄ tua. Sicut felicius eſt deum
eſſe q̄ malum hominem. Malus enim ſemper ens
in te:ſed deus in deo:quia talibus qui a ſua uolun
tate deficiunt & in deo proficiunt dicitur. Ego dixi
dii eſtis. Et propter hanc felicē ſincopam dicit ſen-
tiēs. Deficit cor meū & caro mea:deus cordis mei
& pars mea deus in eternū:uere qui ſe elongāt ab
hac unione peribunt:ſicut ſequitur. Ecce qui ſe elō
gant a te peribunt. Sicut autem in corpore chri-
ſti myſtico non eſt niſi chriſtus ieſus cum mēbris
ſuis non habēs aliud eē niſi diuinū:ſic & in infer-
no non eſt niſi lucifer cum ſua uolūtate peſſima &
infelicia ſua mēbra que noluerunt diuine uolūtati
ſubiici:ſed ꝓpria uoluerūt uolūtate abuti. Iſta āt
perſonalis unio licet de potentia abſoluta potuerit
fieri a qualibet perſona diuina:congruentiſſimum
tamen fuit ut fieret in uerbi perſona. Ad hoc enim
fiebat incarnatio ut fieret humane nature reconci-
liatio. Reconcilians autem mediatoris habet offi-
cium. Medicatio autem proprie cōpetit ipſi filio:q
ē media in trinitate perſona. Ipſe etiā mediator &
reconciliator debuit humanam naturā in omni-
bus ſuis mēbris adducere

Ad diuinam cognitionem
Ad diuinam conformitatem
Ad diuinam filiationem

ut ſit quod bene fuerat conditum:& per peccatum
deſtructum:tandem per dei ſapientiam eſſet artifi-
cioſiſſime reparatum. Nullum autem magis decet
ad diuinam cognitionem q̄ ipſum uerbū quo pa-
ter ſe dedit:quod etiam rationabiliter ē unibile car
ni ſicut uerbum uoci. Nullum etiam magis decet
reducere ad dei conformitatem q̄ filium qui eſt
imago patris. Nullum etiam decet magis cōicare
ſimilitudinem diuinam per adoptionem q̄ natu-
ralem filiū. Et quia artifex per eādem artem reſtau
rat deſtructum:per quam primo benefecit condi-
tum. Et filius dei eſt ars plena omnium rationali-
um uiuentium. Nullum magis decuit fieri filium
hominis ad reſtauratione nature q̄ ipſū filium dei
uerbum imaginem & artem eternam. Quia ue
ro ut dictum eſt unio eſt perſonalis:ac per hoc ſū-
ma unionū poſt illā ineffabilē unionē diuinarū per
ſonarum in unitate nature. hinc eſt ꝙ rationabiliter
eſt neceſſario ſit cōmunicatio idiomatū. Cum igi-
tur actus & operationes ac paſſiones ſint ſuppoſi-
torum:quicquid agit homo ieſus uel patitur totū
agit:uel patitur ſuppoſitum uerbi:& quicqd dicitur
de filio dei poteſt dici de filio hominis:& ecōuer-
ſo:niſi ſit uocabulum in quo aliqua repugnātia in-
cludatur:ſicut ſunt illa in quibus includitur reſpe-
ctus unionis nature unius ad alterum. Sicut uniri
incarnari:aſſumere:aſſumi:uel negatio alicuius:cu-
ius oppoſitum alteri cōpetit:ſicut incipere eſſe crea
ri:& ſimilia in quibus non ē cōmunicatio idioma-
tum:quia per tales locutiones datur occaſio erro-
ris:unde non eſt ita concedenda homo aſſumit di
uinam naturam uel uniuit eam ſibi:uel ꝙ eſt incar
natus & ſimilia. Et ſimiliter non eſt concedendum
ꝙ iſte homo demōſtrato chriſto ſit creatura:uel ice
perit eſſe:uel ſit minor patre: niſi ſpecificaretur ſecū
dum humanam naturam. Et hoc quia Arriani &
manichei in hoc dei filiū impie blaſphemantes di
cunt ipſū uerbum eſſe creaturam:incepiſſe mino
rem eſſe patre. Quomodo autem modus con-
gruentiſſimus fuerit patet:ſi attendas que dicta ſūt
& alia que dicentur. Modus autem hic fuit: q̄ an-
gelo nunciāte uirgini uirgo beatiſſima credidit ap
petiit & conſenſit. Spiritus ſanctus ſuper eam uenit
q eam ſāctificauit & fecundauit:cuius uirtute in in-
ſtanti uirgo concepit ieſum chriſtum uerum deū
& dei filiū & hominem perfectum ſāctum & ima
culatum:ipſa beatiſſima uirgine remanente uirgi-
ne & integra in eternum. Vide ergo cū quanta ra
tione in incarnationis opere talis modus eſt habi-
tus:decuit enim ipſum deum in opere tam ſubli-
mi agere congruentiſſime cōmuniſſime comple-
tiſſime. Congruentiſſimus autem modus eſt: ut
medicus ex oppoſito reſpondeat morbo:& repara
tiō lapſui:& remedium nocumento. Quia igitur
humanum genus lapſum fuerat per diaboli ſug-
geſtionem:& per conſenſum mulieris decepte ſci-
licet Eue:& per generationem concupiſcentialiter
tranfundentem originale in prolem:cōgruum fu
it ꝙ econtrario hic eſſet angelus bonus annūcians
& ſuadens bonū:& uirgo credens & conſentiens

UVA. BHSC. IyR_070

in bonum ſuaſũ:& charitas ſpiritus ſancti ſanctifi-
cans & fecundans ad conceptum ĩmaculatum:ut
ſic contraria contrariis curẽtur. Ac per hoc ſicut mu
lier decepta per diabolum: & per uirũ peccatorem
cõcupiſcentialiter cognita & corrupta:tranſfudit ĩ
omnes culpam:morbum:& mortẽ: ſic mulier per
angelum erudita:& per ſpiritum ſanctum ſanctifi-
cata & fecundata abſq; omni corruptione tam mẽ
tis ꝗ̃ corporis prolẽ generaret:que oĩbus ad ipſam
uenientibus daret gratiam ſanctitatem & uitam.

Attende autem ꝙ hec beatiſſima uirgo huic cõ
ceptioni materiã puriſſimam miniſtrauit ſpiritu ſã
cto ſuper eam ueniente & in ea eradicante totaliter
fomitẽ & eam ſupernaturaliter fecundante: ita ꝙ
actionẽ ſpiritus ſancti illa materia de qua formatũ
ẽ corpus ieſu digeſta & ad uterum uirginis abſq;
aliqua ſui corruptione & libidine aducta fuit & for
mata & organizata:ita ꝙ totũ illud quod actiue fa
cit ſemen uiri in formatione humani corporis:to-
tum ſuppleuit & fecit in uirgine uirtus ſpiritus ſã
cti cum ineſtimabili mundicia & puritate:ſicut ipſe
deus eſt mundus:propter ꝙ chriſtus dicitur cõce-
ptus de ſpiritu ſancto:ut iſta prepoſitio de ĩportet
habitudinẽ cauſe efficiẽtis reſpectu corporiſ per ap
propriationẽ ut dictũ ẽ.Reſpectu ãt ſuppoſiti xp̃i
ꝙ eſt perſona diuina habet hitudinẽ cõſubſtantiali
tatis.Et ideo hoc ipſo ꝙ credit̃ xp̃s cõceptus de ſpi
ritu ſancto habet habitudinẽ propriã reſpectu cor-
poris per ipſũ formati: habitudinẽ autẽ cõſubſtan
tialitatis habet ad perſonam aſſũmentem. Licet
autẽ Criſoſtomus ſuper Mat. & Dam̃.li.iii.uideã-
tur dicere ꝙ.ſ.ſ.ſiue ipſa diuina ſapientia & uirtus
fuerint uelud ſemen in conceptione ieſu.Et Hiero
nymus multũ uideatur hoc deteſtari:tamẽ facilis ẽ
concordia utrorũq;:quia cum ſancti ſint:idem oĩ-
no intendunt.In ſemine.n.intelligitur uirtus acti-
na.Et ſecũdũ hoc Criſo.& Dam̃. cõparant ſemini
ſpiritum ſanctũ uel filiũ qui ẽ uirtus altiſſimi. In ſe
mine etiã intelligitur ſubſtantia corporalis deciſa a
patre:que in cõceptiõe trãſmittitur. Et hoc modo
ſanctiſſime Hieronymus negat ſpiritum ſanctũ fu
iſſe pro ſemine.hoc enim dicere imũdiſſimum eſt
& blaſphemũ. Licet ãt chriſtus dicat̃ cõceptus
de ſpiritu ſancto & de maria uirgine: ꝓpꝛie tamen
beata uirgo dicit̃ mater xp̃i:quia ipſũ uere genuit
ſicut uera mater ĩ ydẽptitate ſue ſpeciei & ĩ natura
uiuẽte:& ſecundum generationẽ edita:& hoc ſuffi
cit ad rationem maternitatis. Spiritus ſanctus ãt
licet ſit principiũ actiuum in generatione chriſti:
non tamẽ dicitur pater chriſti:quia ipſe non genu
it chriſtũ ſimilẽ ſue ſpeciei: ſicut pater generat filiũ
Nec de ſubſtantia ſpiritus ſancti aliquid eſt trãſmu
tatum in formatione chriſti:quod tamen requiri
tur ad rationem paternitatis in productione oĩum
hominum. Nec etiã ipſe chriſtus dici debet̃ ado
ptiuus filius ſpiritus ſancti:nec dei patris nec toti
us trinitatis:quia illud quod dicitur de aliquo ſecũ
dũ perfectam rationẽ filiationis:unde ꝗ̃uis ſecũdũ
naturam humanã ſit creatus & iuſtificatus:non ta-
men debet dici filius dei nec ratione creationis nec
ratione iuſtificationis: ſed ſolum eterne generatio
nis ſecundũ quã ẽ filius ſolius patris.Et quia filia-
tio eſt proprietas perſonalis filii dei:& homini xp̃o
eſt cũmunicatũ eẽ perſonale ex mera gratia: & nec
eſt ſingulariſſima dignitas humanitatis xp̃i. ideo
chriſtus ẽt ſecũdũ ꝙ homo nõ debet dici filius ad
optiuus nec filius.ſ.ſ.nec etiã totius trinitatis ſed ſo
lum uerus & naturalis filius dei patris: ut per hoc
exprimatur illius excellentiſſime humanitatis di-
gnitas perſonalis. Quia uero illud opus a deo
proceſſit modo cõiſſimo:per uerbum enim incar-
natum reparatur lapſus hominum et ruina ange-
lorum & lapſus hominum reparatur ſecundum
utrunq; ſexum: ut medicamentum ſit cõe oĩbus
decentiſſimum fuit ꝙ ad incarnationis myſterium
fieret concurſus angeli:mulieris:& uiri. Angeli:ut
denunciãtis & cõgaudẽtis. Mulieris.ſ. uirginis:ut
cõcipientis ĩ utero:uiri uero ut cõcepte prolis in eẽ
perfecto: ut ſic Gabriel angelus eẽt nuncius patris
eterni:uirgo ĩmaculata eẽt templum ſpiritus ſancti
proles concepta eẽt ipſa perſona uerbi. Ac per hoc
in cõmuni reparatione omniũ cõmunis fieret con
curſus trium de triplici hierarchia dilatato nomine
hierarchie diuina.ſ.angelica & humana. Licet ãt
filius dei carnẽ aſſumere potuiſſet de quacũq; ma-
teria uoluiſſet:conſequentiſſimum tamẽ fuit:ut de
beatiſſima uirgine carnem acciperet. Primo qui
dem tota natura hũana nobilitata eſt:unde Augu.
in libro.lxxxiii.q.dicit hominis liberatio in utroq;
ſexu debuit apparere.ergo quia uirũ oportebat ſu-
ſcipere qui ſexus honoratior eſt:cõueniẽs erat ut fe
minei ſexus liberatio hinc appareret: ꝗa ille uir de
femina natus eſt. Secundo quia per hoc ueritas
incarnationis aſtruitur:unde Ambroſius libro de
incarnatione.Multa ſecundum naturam inuenies
& ultra naturam:ſecundum conditionem & enim
nature in utero femine corporalis fuit:ſed ſupra cõ
ditionem uirgo concepit & genuit:ut crederes ꝗa
deus erat qui innouabat naturam:& homo erat ꝗ
ſecundum naturam naſcebatur ex homine. Et Au
guſtinus dicit in epiſtola ad uoluſianum. Si omni
potẽs deus hominẽ undecunq; formatum:nõ ex
materno utero crearet ſed repentine inferret aſpe-
ctibus nouam opinionem cõfirmaret erroris:nec
hominem uerum ſuſcepiſſe ullo modo crederetur
& dũ omnia mirabiliter facit:aufert ꝙ miſericordi
ter fecit.Nunc uero inter deum & hominem me-
diator apparuit:ut in unitate ꝑſõe copulans utrãq;
naturam: & ſolita ſublimaret inſolitis:& inſolita
ſolitis repararet.Tertio quia hunc modum cõple-
ctitur omnis diuerſitas generationis humane. Nã
primus homo productus eſt de limo terre ſine ui
ro & femina:Eua producta eſt ex uiro ſine femina
ceteri uero homines producuntur ex uiro & femi
na:ũde hoc extremũ ꝗ̃ſi xp̃o cõueniẽtiſſime relictũ
ẽ ut p ſpũm ſcũm ꝓduceret̃ de femĩa ſine uiro.Põt

UVA. BHSC. IyR_070

etiam ratio quarta addi:quia per hoc predeſtinatio eterna:que beatam mariam ad dignitatem maternitatis cum uirginitate elegerat:per hunc modum hoc ipſum cōpleuit:ipſam ſuper omnem purā creaturam ineſtimabiliter exaltando. Habuit autē hec cōceptio tria nobiliſſima priuilegia.ſ.ꝙ eſſet ſine peccato originali:ꝙ eſſet nō puri hominis: ſed dei & hominis:ꝙ eēt conceptio matris & uirginis Iſta tria a natura non habuit:ſed a ſpiritu ſancto.Et ideo dicit Dam̄.quantum ad primum: ꝙ ſpiritus ſanctus ſuperueniēs uirgini purgans ipſam.i. preſeruans ne cū peccato originali conciperet: fomitem totaliter extirpando. Quantum ad ſecūdū dicit:& uirtutē uerbi dei ſuſceptiuam tribuens.i.ut cōciperet uerbū dei. Quantū ad tertium dicit. Simul autem & generatiuā:ut.ſ.manens uirgo poſſet generare. Attēde autem ꝙ caro xp̄i ſemper dicitur a peccato fuiſſe imunis.Et quando caro xp̄i comparatur ad Adam & ad alios patres:dupliciter contingit errare in hac cōparatione.uno modo ſi attribuatur chriſto uel eius carni conditio peccati. puta ſi dicatur ꝙ chriſtus in adam peccauit: uel ꝙ in Abraham deciatus fuit.Iſtud enim falſum ē:qa non eo modo fuit in patribus ut peccatum poſſet ad ipſum deriuari:quia nō fuit in eis ſecundum legem concupiſcentie ſiue ſecundū rationem ſeminalem:ſed ſolum ſecūdū corpulentā ſubſtantiam. Alio modo cōtingit errare ſi attribuamus ei quod actu fuerit in patribus primis:ut ſi dicatur ꝙ caro chriſti ſecundū ꝙ in chriſto fuit ſine peccato:ita ēt in Adam actu fuit ſine peccato.per hoc dantes intelligere ꝙ in Adā & in aliis patribus fuit aliq̄ pars eius que peccato non fuit obnoxia & ſic traduceretur munda uſq; ad uirginē:ex qua corpus xp̄i poſtea formaretur:quod falſum ē:quia caro chriſti nō fuit ſecūdū aliquid ſignatum quod poſſet diſtingui a reliqua carne:ſicut purū ab īpuro in Adam & in aliis patribus.Caro etiam humana peccato inficitur:quia per concupiſcentiam concipitur:nihil āt eſt in prole ꝙ non concupiſcentia trahatur a parente:& ideo in eis nihil fuit mundum:ſed in beata uirgine totum ē mūdatum per ſpiritum ſanctū. Poſtmodum autem quia incarnatio proceſſit modo cōpletiuo.hinc ē ꝙ in cōceptione cōpletio debita fuit in prole:in conceptu:& in modo concipiendi:quia uero conpletio debuit eſſe in prole hinc eſt ꝙ in inſtanti facto conceptu uirgineo non ſolum facta fuit totalis uirginis ſanctificatio:ſed etiā ipſiuſ benedicte particule de qua debuit benedictū chriſti corpus formari diſtinctio:& ad locum uteri uirginalis mundiſſima

Deductio
Conſolidatio
Confirmatio
Animatio illius carnis

& per unionem anime ad carnem uiuificatio:& totius hoīs plena & perfecta ad pſonā filii dei unio: ut ſic uirgo uere dei filiū cōcipet per unionē carnis ad diuinitatē:mediante ſpiritu rationali:per quem tāq̄ per mediū caro idonea erat ad unionē. Quia uero completio debuit eſſe in conceptu:ideo completus ē ille q̄rtus modus pducēdi humanā naturā de muliere ſine uiro de quo dictum eſt ſupra. Quia ēt cōpletio debuit eſſe in uirtute concipiente.hinc eſt:ꝙ in cōceptione filii dei ſimul cōcurrit

Virtus innata
Virtus infuſa
Virtus etiam increata

Prima materiā preparauit.ſecūda ſegregādo purificauit.tertia ſubito perfecit. Et ſic beatiſſima uirgo maria fuit cōpletiſſimo mō mr̄ filii dei ſpū ſcō

Purgante
Excitante
Adiuuante
Eleuante

naturam ipſius ſanctiſſime uirginis:& cōplete faciente etiā cōceptū illius diuiniſſime prolis. O qs ſufficiēs ē ītelligere quale fuit illud de celo īmiſſū īcendiū:collatū refrigeriū:infuſū ſolatiū:tā in ſacratiſſime uirginis mente q̄ carne? Quāta fuerit nobilitatio generis humani in cōcepta prole:quātaq; deſcenſio maieſtatis:& q̄ ineſtimabilis ſublimatio uirginis matris: uere nullus deuotus & uere catholicus debet negare:quin tunc tanta perfectio gratie tanta abundantia cariſmatum diuinorum:& tanta uirtutum omniū cōſumatio fuerit beatiſſime uirgini matri dei ī illo cōceptu data:quanta pōt recipere uiatrix creatura ſine unione perſonali. Et ſic in oībus poſt filiū ſanctiſſima mat̄ habuit perfectiſſimum & ineffabiliſſimū ſtatū cōſumatū ī omni pfectione actiue & cōtēplatiue abſq; aliq̄ diminutione & defectu. Opinor autē pie erigendo mentem ad uirginis matris excellentiam: ꝙ ex tūc mēs eius taliter fuit ſtabilita ꝙ ſine aliqua interruptiōe fuerit ſumme in contemplationis actu & guſtu:& hoc ſupra omnem modum alterius creature.citra tamen beatificā uiſionem. Et puto ꝙ oīs ignorantia non ſolum culpabilis:quia de illa non ē dubiū.nunq̄.n.habuit:ſed ēt oīs ignorātia quomodolibet dicēs defectū ex peccato originali tm̄ fuit ſibi ex tūc ablata & pleniſſimus hītus ſapiētie totā ipſius mētē pficiēs fuerit ſibi a ſpū ſcō infuſus:maxime q ſuffragatur ad uirtutū perfectōem:Et ꝙ occupatiōes exterioꝝ ſenſuū nūq̄ recolectionē mentis & cōtēplatiōis actū īpedirent ī ea:& ipſe cōtemplatiōis actus mētē pleniſſime ī deū recolligēs nō īpediuit debitū & uirtuoſi officiū adminiſtratiue partis inferiorū ſenſuum:quin & ſe dulciſſime miniſtrauerit dilectiſſimo ieſu filio humilitatis ſue tā ī infantilibus neceſſitatibus corporis ſui:q̄ in aliis q̄ ī decurſu uite ſue circa ipſū ē ſenſibilit̄ opata:q̄ etiā ī oībus aliis q̄ ad inſtructionē & utilitatē proximi ſiue apoſtolorum:ſiue quorūcūq; alioꝝ neceſſaria uidebātur:īmo iſte due pfectiōes actio & cōtēplatio puto ꝙ in ipſa ex ineſtimabilitate glorie ſue & uirtutum ſe mutuis reſpectibus intendebat.

UVA. BHSC. IyR_070

Nec puto ꝙ ſomnus qui nobis inabyſſat & ſepelit
actus rationis & liberi arbitrii: & per conſequens
actum meriti & demeriti in illa habuit hunc effe-
tum immo puto ꝙ liberum arbitrium ſuum ī ipſa
non fuerit ex ſōno ſubmerſum: ſed anima ſua libe
re & actu meritorio ſimul & contēplatiuo nō ob-
ſtante ſomno tendebat in deum. Et alias multas
perfectiones reputo ipſam tunc conſecutam no-
bis ineffabiles & icōprehēſibiles. Que etiam ſecū
dum experimenta noſtre infirmitatis & corruptio
nis īpoſſibiles uiderentur. Ad iſta autē ſentien-
dū de uirgine matre dei reuerēdiſſima mouent me
illa q̄ īdubitanť tenemuſ de ipſā. Ex quibus ſupradi
cta uere poſſunt concludi .ſ. Plena expurgatio &
fomitis eradicatio: & omnis originalis infectiōis
Plena aſſimilatio totius carnis uirginis & ſue ſan-
ctiſſime prolis. Plena participatio plenitudinis gr̄e
chriſti mentis & Plena diffuſio gratie in ipſā ma-
nans ad filii dei perſonā conceptam in ipſa & per
ipſam: & eminentia dignitatis & ſtatus materni
principii in quo ſibi non cōmunicat aliqua creatu
ra. Et primo ſic arguo. Si fuit plene purgata a fo
mite: ergo ab omni infectione in humana natura
ex fomite cauſata: ſed impedimentum omniū pre
dictorum ē īpedimētū īperfectionis magne ſicut
patet deducenti: & maxime īpedimētum ſomni &
deſtructio actus cōtēplatiui. ergo nullo mō uideť
ꝙ fuerit in ea. Cum igitur omnis hebetudo men-
tis & alii defectus quos in nobis experimur. eti-
am in expergiſcētibus non ſinant ſtatim & libere
mentē ferri in deum. Sed quaſi experimento co-
gnoſcimus ꝙ ac ſi ſōnus eēt interruptio noſtri eſſe
& influxus gratie dei ī nobis uideť quaſi de nouo
fieri & cū nouo conatu oportere nos redire ad mē
tis claritatem & ſubtilitatē: quā p̄mo fueramus ex-
perti: ac ſi mens reſurgeret: ſicut facit a magna pro
ſtratione & ſepultura ſue libertatis & cognitionis.

Nec ualet ſi diceres ꝙ iſta eſt cōditio noſtre mē-
tis & corporis: & ipſa nō fuit educta de ſtatu cor
poris animalis. Non enim eſt uerū ꝙ iſta ſit cōdi-
tio nature: ſed ē magis nature per peccatū infectio:
proſtratio: & infirmatio: a quibus plena purgatio
a fomite debuit eam plene liberam reddere. Et
ꝙ hoc non ſit nature cōditio expreſſe dicit Augu.
ꝙ in ſtatu innocētie fuiſſet clarior cōtēplatio dor-
mientium: q̄ ſit modo uiſio uigilantiū. Comuni
ter enim magis uidentur ſentire doctores ꝙ in ſta
tu innocentie nō perdidiſſet homo liberum arbitri
um ſiue rationis uſū propter ſōnū. nec nati fuiſſēt
filii ſubiecti ignorantie. Dicit enim Auguſtinus ꝙ
approbare falſa pro ueris nō eſt natura hominis cō
diti: ſed pena damnati. Item in Enchiridion. cap.
viii. ſatiſ expreſſe uocat errorem omnē deceptōem
& hoc dicit indecorū & indecens & ad huius uite
miſeriam pertinere. nihil autem tale uidetur con-
ueniens matri dei. Puto enim ꝙ in ea ex tunc fue-
rit altior & ieſtimabiliť dulcior cōtēplatio: q̄ fuerit
in Adam. nec mirum quia guſtabat deum ut filiū
uteri ſui. Et uirtus regitiua corporis īpleto dei ob-
ſequio ſine aliquo uitio tanto fuit in ea perfectior
quanto in maiori altitudine uirtutum regebat: cū
& dolores & penas tā mētis q̄ corporis plene ſubli
mabat & inferebat in deum: ab eis nec in minimo
īpedita. O felix reformatio & paradiſi ſtatus ma-
ior: q̄ illa fuerat quam nobis ademit cōgreſſio pec
cati. propterea quomodo tibi uidetur conueniens
ꝙ in ſumma plenitudine gratie que debetur ſtatui
materno magna pars tēporis que occupatur in ſō
no trāſiuerit ſine actuali relatione ad deum: uel etiā
ſine plena ratione merendi? Licet enim uoluntas
qua uolo dormire ut poſſim uiuere ad honorē dei
ſit actus meritorius in quo actu poſſit ſōnus aliq̄li
ter dici meritorius: tamē in ſōno ſic ligante liberū
arbitrium ſicut ſōnus ligat nos. nec actus meriti a
mente procedit. Quod autem deceat ſummū gra
dum pure creature gratie que fuit in matre deuo-
ta mens penſet. Nec etiam eſt contra hoc ſi di-
ceres ꝙ hec eſt pena peccati: & pene non fuerunt ſi
bi ablate: ſicut nec filius ſuus carere uoluit: quia li-
cet pene que ſunt pure pene & materia uirtutis &
adiutorium perfectionis merendi & nullum impe
dimentum uirtutis perfecte: & que totam naturā
cōmuniter conſequuntur: remanſerint tam ī xp̄o q̄
in ea: ſicut fames: ſitis: triſtitia de malo tam ſuo q̄
alieno. tamen ille pene que ſunt impedimenta pfe
ctionum: ſicut ignorantia: concupiſcentia: ligatio
liberi arbitrii: & diſtractio actus contemplatiui non
debuerunt in ipſa remanere: ſicut nec a chriſto fue-
runt aſſumpte. Ex ſecūdo. Caro uirginis & pro-
lis eſt eadem caro & ſimilis puritatis: Sed in chri-
ſto non fecit caro chriſti ſue matri defectus predi-
ctos: igitur uidetur ꝙ nec ſue matri: Secundum .n.
apoſtolum Si delibatio ſancta eſt & maſſa & cetera.
Et Auguſtinus dicit in ſermone de aſſumptiōe do
mine: ꝙ caro uirginis & caro prolis ſunt eiuſdem
puritatis: unde uidetur ꝙ nullum defectum quem
non aſſumpſerit benedictus ieſus in carnis aſſum-
ptione: dimiſerit in ſua ſanctiſſima matre. Ex ter
tio ſic arguo. Dicit enī Heronymus ī ſermōe aſſū
ptionis domine ꝙ totius gratie plenitudo que eſt
in chriſto: in mariam uenit q̄q̄ aliter. Aliter inquā
ut mihi uidetur: quia in chriſto ſicut in homine p-
ſonaliter deificato & in maria ſicut in templo ipſi
uerbo ſingulariter dedicato. In chriſto ut in capite
influente. In maria ut in collo quaſi toti corpori ec
cleſie tranſfundente. In chriſto fuit ut in ſuppoſito
ſuſtinente & influente ex uniuerſali fonte oīs gra
tie lumen. In maria ſicut felicius hec omnia in mē
te concipiente q̄ carne: ſicut dicit Auguſtinus. Si er
go tota plenitudo gratie que in chriſto eſt uenit in
mariam. ergo ille plenitudines ſupius dicte: & alie
multe maiores & ineffabiles nobis. Nec ualet
īſtantia ſi diceres ꝙ in chriſto fuerit beatifica uiſio
ab inſtanti ſue conceptionis: nec iſta prerogatiua
fuit tunc data uirgini. igitur ſimiliter nec iſte alie.
Non enim eſt ſimile. Gratia enim uiſionis beate

UVA. BHSC. IyR_070

omnino competit chriſti humanitati:& eſt decẽs ex unione pſonali uerbi.Nõ enim ẽ decẽs ut uniatur uerbo ut ſuppoſito:& nõ fruat̃ ipſo.Sed perfectiones que cõpetũt xp̃o ſecũdũ pfectionẽ uie debent diffundi ĩ ſua beatiſſima matre.Vnde puto ꝙ oẽs gratie ſubſtãtialiẽ mentẽ perficiũt:& que nõ repugnãt ſtatui creature:& q̃ ſunt citra beatitudinem patrie debent ſibi cõmunicari:ſed p̃dicta nõ repugnãt.ergo etcetera. Et ſi diceres nõ habuit omnem gr̃am:qr nõ fuit ſacerdos nec p̃dicator: &c.friuola ẽ iſtãtia:qa nõ ſũt ſubſtãtialiter pficiẽtes mentẽ:ſed q̃dam gratie gratis date ſecũdũ exigentiam ſingulariũ perſonaꝝ.Ex dignitate autẽ materni principii:ſicpoteſt argui efficaciter ꝙ decuit filiũ ſuũ in oĩbus q̃ ñ repugnãt ſtatui creature uiatricis:& humane nature ſupplene perficere: & omnem defectũ q pfectionẽ diminuat actu uel habitu ab ipſa remouere:ſicut ſunt defectus oppoſiti pfectionibus memoratis.Cũ enim nullus dubitet filiũ potuiſſe iſta in matre pficere:minus debet dubitare ipſum hoc facere uoluiſſe:& p conſequens feciſſe:qa hoc filialem reuerentiam decuit.

Item ſi in generatiõe filii dei ex ipſa uirgĩe pluſ potuit gr̃a q̃ natura:nõ eſt mirandum filiũ ĩ mente uirginis ſup id quod natura nr̃a infirma apprehẽdit:ĩeffabilia feciſſe.& quo ad donũ ſapientie & quo ad cõſumationem gr̃e.Vnde puto ꝙ ſtupendo mõ dilatatus fuerit ſinus mr̃ne mẽtis ad reſpectus & actus ĩeffabiles:tã reſpectu dĩnarũ pfectionũ:q̃ ẽt reſpectu affectual̃ dilectiõis ul̃ deuotiõis & ml̃tiplicate relatiõis oĩum ſaluãdoꝝ:quos ipſa ſicut uera mr̃ genuit ĩ xp̃o:& ſimul cũ xp̃o portauit ĩtra ſue uiſcera charitatiſ. Et ſi aliqua ĩ ſcriptura uident̃ oſtẽdere imperfectionẽ in matre:multipliciter poſſunt exponi:ita ꝙ ſuffragabunt̃ ad iſta: ſicut ex pte dictum eſt ſupra in precedẽti capitulo. cũ ageretur de pfectione mutui cõſenſus. Attẽde autẽ ꝙ quãtũcunqꝫ dicatur p Hieronymũ:ſiue per quẽcunqꝫ:ꝙ tota plenitudo gratie q̃ eſt ĩ xp̃o: requieuit in Maria:et licet nos dixerimus ꝙ p oĩa debuit filio aſſimilari ĩ perfectiõe tã mentis q̃ corporis:oportet ſemp ĩtelligi ꝙ iſta plẽitudo & aſſimilatio ẽ intelligẽda ſcd̃m gradum: ut q̃tum dignitas materni prĩcipii diſtat a dignitate unionis ſuppoſiti:tantũ diſtet utriuſqꝫ pfectio. Nec p hoc mẽs infirma aliquid arguat cõtra predicta:qa oẽs ſuprapoſite pfectiones & alie incõparabiliter maiores ĩcludũtur in dignitate materna:nec per hoc adequatur xp̃o &c.. Attẽde ſimiliter ꝙ menti paꝝ ſe exquirẽti calũniari poſſent iſta uerba marie interpretari calũniando uocabula uel modum loquendi.Sciat tamen illa mens quecũqꝫ ſit:ꝙ illud non eſt officiũ ſtudioſi nec deuoti ieſu & ſue ſciſſime mr̃is:qn potius ſicut pure circa hoc ſcribẽtis negociat̃ deuotio:ſic & pii lectoris ĩterp̃tatio referatur.Et ut ad omnia ſupradicta utar argumẽto Auguſtini & uerbis:audi ipſum loquentem in ſermone aſſumptionis dñe.dicit enim ſic.Eſt ſolium noſtri pacifici ſalomõis:& licet ponatur thronus matris ad dexterã eius:tamen ẽ ineſtimabilis gradus:qui q̃dem gradus ĩ oĩbus celeſtis ordinibus hierarchie obſeruatur:de q̃bus ĩfra magis dicetur: dũ aget̃ de aſſumptiõe huius ſacratiſſime matris. Suſcipiat hũc ſenſum fraťna charitas:put xp̃i ſpiritus ĩſpirauerit:& ſi refragare his elegerit:cum nõ uult dicere hoc:xp̃m non poſſe proferat:quaſi nõ conueniat uelle.Et ſi dei filiũ noſce ueraciter oſtenderit:incipiã ei credere:de quibus aliter nõ preſũpſi ſentire.Si ergo uera ſunt que dixi:tibi gr̃aſ xp̃e: quia de ſcã uirgine matre tua:niſi quod piũ eſt aut dignum ſentire nõ potui.Si ergo dixi ut debui:ap proba chriſte obſecro tu & tui:hec Auguſtinus. In quo ſenſu etiam predicta deſcripſi.

Ieſus plene dotatus Cap.ix.

Ttendẽdum ẽ anima xp̃o deuota cũ quãta perfectionis dote tuus ieſus intrauerit mũdum:& ut iſta tibi magis diſtĩcte pateant:ſecũdum ꝙ balbuciendo poſſumus dicere: ſcias ꝙ fuit perfectiſſimus plenitudĩe

Gratie in effectu

Sapientie in intellectu

Meriti in exteriori opere & effectu.

De plenitudine gratie ĩ affectu debes ſcire: ꝙ ĩ ipſo a ſui cõceptione fuit plenitudo oĩs gr̃e:quantum ad gratiã ſingularis perſone:& quãtũ ad gratiam capitis:&t quãtum ad gratiam uniõis:ita ꝙ p gratiã ſingularis perſone habuit oĩs culpe ĩmunitatẽ:& quãtum ad actum & quãtum ad poſſibilitatẽ:qa nec peccatum habuit:nec peccare potuit. Per gratiã unionis.ipſe eſt dignus non tm̃ cõmuni felicitate glorie:uel cuiuſcũqꝫ create excellentie: uerũetiam adoratiõe latrie:que ẽ cultus reuerentie ſoli deo debitus.Et ut tibi manifeſtẽ que ẽ gratia unionis:ſcias ꝙ ipſa gr̃a unionis nõ ẽ aliud q̃ ip̃m eſſe perſonale:put intelligit̃ gratuito ex mera dei bonitate nullis precedẽtibus meritis: datum hũanitati aſſũpte:p quod donũ ipſe homo uerus eſt deus unitate ſuppoſiti.Et ideo dico ꝙ ille homo p hanc gratiam ẽ adorandus ut ſummus deus: qa ipſe eſt ſuper omnes benedictus deus. Hec aũt unio eſt quedã relatio que habet eſſe ſuũ regale ſicut in ſubiecto ĩ humana natura:ſecũdũ rõnem autem in diuina pſona:& ideo ſecundũ aliquid dicit quid increatũ:& ſecundum aliquid quid creatum. Mutatio enim ad quã ſequit̃ relatio facta ẽ in natura humana: dũ eſt aſſumpta a uerbo:ipſo uerbo non mutato:ſed ex mutatiõe aſſumpte humanitatis dicitur uerbo relatio aduenire pſonalis uniõis actiue.Et ipſum diuinum ſuppoſitum ĩportat: ut unitũ humane nature:& ipſius ſuppoſitum que ẽ dignitaſ benedicti ieſu:que facit eum ſecũdũ apoſtolũ benedictũ deũ. Hanc etiam unionẽ ſequitur habitualis gratia ipſius ieſu.:ſecũdum habitualem rõnem intelligendi:q habitus dicitur gratia habitualis perſone.Quod autẽ ſequitur:& nullo modo poſſit precedere ordinẽ intelligendi :nam

UVA. BHSC. IyR_070

ordie tpris ſimul ſunt:pōt patere ex tribus.Primo quidē ſecūdū ordinē ṗncipiorū utriuſq;:ṗncipium enim unionis eſt pſona filii aſſumēs humanā natu ram:que ſecūdū hec dicit̄ miſſa in mūdū:qr natu ram humanā aſunpſit:ṗncipiū autē gratie hītualis q̄ cū caritate datur eſt ſpiritus ſcūs:q ſecūdū hoc di citur mitti:qr p caritatē mētem in hītat.Miſſio au tem filii ſecūdū ordinē nature ṗor eſt miſſione ſpi ritus ſancti ſicut generatio filii preintelligit ſpirati oni ſpiritus ſancti:qui a pate filioq; ꝓcedit:unde unio pſonalis ſecūdū quā ītelligit̄ miſſio filii ē pri or ordie nature gratia hītuali ſecūdū quā ītelligit̄ gratia ſpiritus ſancti:in natura autē humana corup ta nūq̄ fuit facta miſſio ſpiritus ſancti p in hītantē gratiā in qbuſcūq; patribus:precedētibus xp̄m:ni ſi preſuppoſita & preintellecta diuino cōcepto mi ſſione filii dei in carnē:unde omnes iuſtificati ṗus fide īplicite uł explicite uniti xp̄o :qr in eis fuit ſpi ritus ſancti adoptio. Secūda cā accipit̄ huius or dinis ex hītudine hītualis gratie ad ſuā cām:gratia enim creat̄ in homine ex p̄ñcia diuinitatis:ſicut lu men in aere ex p̄ñcia ſolis:unde dicit̄. Ezechiels ca pitulo xxxxiii.Gloria domini iſrael ingrediebat̄ p uiā orietalē:& terra ſplēdebat a maieſtate eius:pſē tia aūt dei i xp̄o ītelligit̄: ſecūdū unionē hūane na ture ad diuinā pſonā. Hec autem ſingulari unione ſolū pn̄s ē deus xp̄i hūanitati:gratia hītualis ergo intelligit̄ ut conſequēs hāc unionē:ſicut ſplendor ſolē Tertia huius ordinis ratio aſſumi pōt ex fi ne gratie.Oritur enī gratia ad reddēdū ſubiectum gratū:& ad expediēdū ad bene agēdū per ſui rami ficationē i hītus uirtutū & donoꝝ.Gratificatio au tem & actio ē ſuppoſiti ut iā entis:unde pſuppōit hipoſtaſim opantē & gratā:ypoſtaſis autē pſuppo nit in hūana natura xp̄i unione.Et ideo gratia uni onis ſecūdū intellectū precedit gratiā hītualē :un de licet gratia hitualis ſiue unionis nō poſſit dici xp̄o homini naturalis. q.ſit cāta ex principis hūa ne nature:dici tamē poteſt naturalis tāq̄ ꝓueniens in humanā naturā cauſante diuina natura ipſius & eius pſona:qr etiā uno modo naturale dr̄ hoī illud quod ab ip̄a natiuitate hēt ſecūdum illud.Eph̄.xx. Eramus natura filii ire.Et.Sap̄.xii.Neq̄ ē narratioe illorum & naturalis eoꝝ malitia.Idcirco qr utraq; gratia in xp̄o eſt ab inſtāti in cōceptionis & natiui tatis:pōt dici iſto modo xp̄o naturalis:uñ Auguſti nus dicit in enchiridiō. In nature hūane ſuſceptiōe fit quodā mō ip̄a gratia illi homini naturaliſ:quaſi nullū poſſit peccatū admittere. Attēde autē ꝙ neceſſe fuit ponere gratiā hitualē i xp̄o ꝓpter tria. Primo ꝓpter unionē aīe illius ad uerbū dei.Quan to enī aliquid receptiuū ꝓpinqus ē cauſe influēti: tāto magis participat influētiā eius.Influxus autē gratie eſt a deo:ſecundū illud.Gratiā & gloriam da bit dominus.Et ideo magis fuit conueniēs ut aīa illa nō ſolū recipet influxū diuine gratie coīt r ſed ſūme ex tā ineffabili unione. Secūdo ꝓpter no bilitatē illius aīe cuius opationes oportebat ꝓpin

qſſime attingere ad deū p cognitionē & amorē.Et qr licet hūana natura aſſumeret̄ ad eſſe pſonale filii dei: q filius dei cognoſcit & fruit̄ ſe actu eſſentiali cum patre & ſpiritu ſancto.Cuius aīa capax non fu it pp differētiā nature ideo oportuit ꝙ ſuā cogniti onē & fruitionē hrēt hitū gratie qui hūanā natu ram eleuaret quā recepit ſecūdū ꝙ decebat i ſūma plenitudīe:hre naturā aſſūptā.Et ex iſta gratia hi tuali ꝓceſſit i potētiis aīe xp̄i oīs pfectio uirtualis tam uirtutū q̄ donoꝝ:tā pfectionis gratie gratum faciētis:q̄ gratie gratis date. Tertio etiā fuit cō ueniēſ ponere hitū gratie in xp̄o ꝓpter hitudinem ipſius xp̄i ad genus humanū:xp̄s enim inq̄ntū hō mediator eſt dei & hominū:ut dicit̄.I.thy.ſecūdo: & ideo optebat ꝙ hrēt gratiā in alios redundātem ſecūdū illud.Ioānis ṗmo de plenitudine eius oēs accepimus gratiā ꝓ gratia. Attēde autē ꝙ i xp̄o pōt attēdi duplex gr̄e plenitudo:uno modo:

Ex parte i pſius gratie:

Alio modo ex parte heñtis grām

Ex parte quidē ip̄ius gratie dicit̄ eſſe gratie plenitu do ex eo ꝙ aliquid attingit adſūmū gratie & q̄ntū ad eſſētiā: & q̄tū ad uirtutē qr.ſ.hēt gratiā in oī ex cellētia qua pōt hēri:& in maxima extēſiōe ad oēs grē effectus:talis plenitudo eſt ſolius xp̄i.Secunda pleītudo ex pte hēntis gratiā & tūc dicit̄ ſubiectū hēre plenitudinē grē q̄ñ hēt gratiā ſecūdū ꝙ cōpe tit ſtatui ſuo & officio:ꝓut in eo eſt intēſa gr̄a:uſq; ad terminū ei ṗfixū a diuīa boītate i merito xp̄i ho minis.Secūdum illud eph̄:q̄to.Vnicuiq; ueſtꝝ do nata eſt gratia ſecūdū mēſurā & cetera.Secūdū hoc etiā apoſtolus dicebat:ut inpleamini i oēm pleni tudinē dei. Talis ergo gratie plēitudo fuit i chri ſto pleniſſime:ſicut decuit hoiēm talē ſic ſublatum ut eſſet deus.Et talis gr̄e plenitudo ſecūdū gradū ſibi debitū conuenit omnibus electis.ita ꝙ beata uirgo eſt plena gr̄a :ſicut decet excellentiſſimā ma trem xp̄.Stephanus infieriori gradu ſicut decet ſtre nuiſſimū pugilē.Et ſecūdū iſtū modū pleītudinis licet ſint oēs electi plēi:qr oēs ꝑueniūt ad illud qd̄ eſt ſibi diſpoſitū a deo in xp̄i merito:tñ aliter ple nus ē modius:aliter plena:ē celi capacitas dilatata. Sic aūt xp̄us eſt pfectiſſimus in pleuitudine gratie oī modo:ſic beatiſſima uirgo hēt pleniſſimā grām ſcd̄m ꝙ decet matris dignitatē.Et q̄tū pōt cape ſe cundū ordinē quē fecit deus capacitas creature nō unite.Et ſic omnes alii ſecundum illum ſtatum & gradū ad quē ṗdeſtiati ſūt.i chriſto ieſu:i quo ſolū gratificati ſunt ab eterno.Sicut dicitur eph̄.primo Et electi fieri conformes imagini filii benedicti ie ſu habent gratie plenitudinem ſecundum mēſurā donatiōis chriſti:quam eiſ in ſemetipſo liberaliter donauit & in eorum iuſtificatione temporaliter tri buit. Potes igit̄ uidere quante īmenſitatis fuerit iſta gratia que ꝓprie dicit̄ gratia unionis:nā ſic eſt infinita.Sicut ipſa perſoua uerbi.Si autem conſide retur gratia chriſti prout ē quidā habitus cauſatus et receptus i chriſti anima ſicut i ſubiecto:& ſic nō

UVA. BHSC. IyR_070

eſt dubiũ ꝙ oportet dicere ꝙ ſit quid finitũ. Dicũt tñ aliqui ꝙ ſi conſideret̃ ſecundum ꝓpriá rationem gratie quia illa gratia illuminat̃ quia.ſ.habet quicquid poteſt ptinere ad rationem gratie: & nõ datur ei ſecundũ aliq̃ certá menſuram illud qđ ad rationem gratie pertinet:eo ꝙ ſcđm propoſitũ dei cuius eſt gratiá menſurare:gratia confertur anime chriſti·Sic cuidam uľi principio ĝtificationis in humana natura:ſecũdum illiud ad eph.i.Gratificauit nos in dilecto filio ſuo.Sicut ſi dicamus lucem ſol eſſe infinitam:non quidem ſecundũ ſuum eſſe:ſed ſecũdũ ratioñe lucis qr habet quicquid ad ratioñe lucis poteſt pertinere:licet bene dicatur ꝙ iſto mõ datur gratia xp̃o:non tamẽ ſequitur ꝙ ſit ſimpliciť infinita:qr totum qđ eſt de ratione ĝtie ut creata ẽ finitum eſt:licet autem gratia xp̃i habeat ifinitum effectum:qr extendit ſe ſufficienter ad ſalutem humani generis & eciá infinitorum electorum ſi poſſibille:eſſet eos fore infinitos:nõ ꝓpter hoc.ſimpliciter infinitus eſt habitus ĝtie eius:ſed bene infinita eſt gratia unionis:ratione cuius plene poteſt ſaluari. Quod autem dicitur Ioan.iii.Nõ ad menſuram dat deus ſpiritum ſanctum chriſto.non eſt contra hoc quomodocunq; accipiatur:uno enim modo exponitur de dono quod deus pať ab eterno dedit filio diuine nature:unde quedá gloſa dicit ibidem.Tantus eſt filius quãtus eſt pater:Alio modo poteſt referri ad donum unionis humane nature: quod ſic dictum eſt infinitum.unde dicit glo.Sicut pater plenum & perfectũ genuit uerbum:ſic plenum ac perfectum eſt humane unitũ nature:Alio modo poteſt referri ad gratiam habitualem:inquantum gratia chriſti ſe extẽdit ad oĩa que ſunt gratie:Vnde auguſtinus hoc exponẽs dicit.Menſura quedam donorum diuiſio eſt.Alii.n. datur ſermo per ſpiritum ſapiẽtie:alii ſermo ſcientie:ſed chriſto plene danť omnia:quia non ad mẽſuram accepit ſupple alicuiuſ doni. Per hanc aũt tam abundantiſimam gratiam chriſto datum eſt ſecundum ꝙ homo ut ſit caput eccleſie. Eccleſia enim unum corpus miſticum diciť ſecundum ſimilitudinem ad naturale corpus hominis ſecundum diuerſa membra que habent diuerſos actus. Sicut docet Apoſtolus ad Roma.xii. Et ꝑtime ad.Corinth.xii.In hoc quidem corpore chriſtus ẽ caput ſecuudum ſimilitudinẽ humani capitis. In quo tria poſſumus conſiderare.ſ.

Ordinem
Perfectionem
Et uirtutem

Ordinem quia caput eſt prima pars hominis in ciпiendo a ſuperiori:et inde eſt ꝙ omne principium conſueuit nominari caput:ſecũdum illud Ezechielis.xxvi.Ad omne caput poſuiſti me lupanar tibi. Perfectionem autem: qr in capite uigent omnes ſenſus interiores & exteriores:cum in ceteriſ membris ſit ſolum tactus:propter quod uiri perfecti uocantur capita in ſcriptura:ſecũdum illud Eſaie.xv. Senex & honorabilis ipſe eſt caput & ꝓpheta:docens mendacium ipſe eſt cauda: uirtutem quoq;: quia uirtus ceterorum membrorum & gubernatio eorum in ſuis actibus eſt a capite propter uim ſenſitiuam ibi dominantem & influxiuam in inferiora:unde etiá rector dicitur caput populi:iuxta illud.I.Roma.xiii.Cum eſſes paruulus in oculis tuis:caput in tribubus iſrael factus es: hec autẽ tria plene cõpetunt chriſto ſpiritualiter. Primo.n. ſecundum propinquitatem ad deũ gratia eius nõ ſolũ eſt principalior & prior:ſed eſt ſumma & principaliſſima & prima:& ſi non tempore:tamen dignitate & dei intentione:nam omnes alii acceperunt gratiam:& per ipſum & per reſpectum ad gratiam ſuam:immo quod plus eſt:nihil acceperunt niſi quod pro eis chriſtus accepit:& eis liberaliter diſpenſauit:ſecundum illud ad Romanos viii.Quos preſciuit:hos & predeſtinauit conformes fieri imagini filii dei: ut ſit ipſe primogenitus ĩ multis fr̃ibus.Secundo uero perfectionem habet quãtum ad plenitudinem oĩum gr̃aꝝ: ſecũdũ illud.Vidimus gľiam eius &c.Io.i. Tertio uirtutẽ hũit iflueñdi pp ſue gr̃e exceſſũ ĩ oĩa membra eccleſie.Secundũ illud Io.primo. De plenitudine eius & cetera.Et qr humanitas xp̃i tota dei uerbo coniuncta cui corpus per animá unitur ut ſupra dictum eſt:ideo toa xp̃i humanitas ſecũdũ animá & ſecundũ corpus influit in oẽs homines & q̃tũ ad animá: &quãtũ ad corpus uno modo inquãtum mẽbra corporis noſtri per gratiá xp̃i exhibenť arma iuſtitie:que iuſtitia:in anima exiſtit p xp̃m.Iuxta illud ad.Roma.vi.Iuſtificati gratis p gratiá ipſius.Alio modo influit ĩ corpus:inquãtũ nitor glorie ab anima deriuať ad corpus.Secundum illud ad Romanos.ii. Qui ſuſcitauit ieſum a mortuis:uiuificauit corpora noſtra per inhabitantem ſpiritũ eius in nobis. Secundum igitur hanc plenitudinẽ gratie capitis ipſe eſt caput omnium hominum: Attendendum autem eſt ꝙ differentia ẽ inter mẽbra corporis naturalis: & inter membra corporis miſtici. Membra corporis natutalis ſunt omnia ſimul:ſed non corporis miſtici:nec quantum ad eẽ nature ꝓprie:qr corpus ecceleſie conſtituiť ex omnibus qui fuerunt a p̃ncipio mondi uſq; ad finem. nec quantũ ad eſſe gratie:qr & eoꝝ qui ſunt ĩ uno tempore quidá carent gratia poſt modũ habituri: aliis autẽ iá habentibus.Sic ergo membra corporis miſtici non ſolum accipiunť ſecũdũ ꝙ ſunt in actu ſed ſecũdũ ꝙ ſunt in potentia: qr nũq̃ reducentur ad actũ oculto dei iudicio:pp eoꝝ maliciá repugnãtem. Quedá autẽ qñq; reducunť ad actũ non ex ꝓpriis meritis:ſed ex ſola miſericordia dei:ut hii ſolũ habeant unde gratias agant: p̃mi non habeantqđ reꝑhendant. Sic igitur accipiendo generaliter ſecũdũ totũ tempus mondi ieſus eſt caput omnium hominũ ſecundum diuerſos gradus. Primo & principaliter eſt caput eoꝝ qui ſibi uniũtur per dei fotmitatẽ glorie. Secundo eoꝝ qui ſibi uniunť

UVA. BHSC. IyR_070

per caritatē que eſt uolūtatis. Tertio eorū qui ac
tu ſibi uniunt͛ per ſidem que eſt captiuatio intelle
ctus ſub chriſto:& quedam unio in eius uirtute.
Quarto eoꝝ qui uniuntur potētie : q̄ tamen non
eſt ad actum reducenda ſecundū ꝓpoſitū dilectio
nis diuine. Quinto eorū qui in poteſtate uni
ti ſūt:que nunq̄ tamen reducētur ad actum eoꝝ fi
nali malicia reſiſtente:qui cum de mundo exeunt
cum tali malicia eſſe ſimpliciter deſinunt xp̄i mē
bra:qr iā non ſuut in poteſtate ut chriſto uniantur
ſed actu in eternum ut membra diabolo coniungā
tur. Diabolus uero dicitur caput omnium impi
orum:dictum eſt ſupra:ꝙ caput non ſolum influit
in membris interioribus:quod quidem nō poteſt
facere diabolus:ſed exterius gubernat mēbrorum
actus dirigendo ad aliquē finē.Et ſic eciā quilibet
princeps uel p̄latus poteſt dici caput multitudinis
ſibi ſubiecte:p hunc modum diabolus dicitur ma
loꝝ caput:qr ut dicitur.Iob.xli.Ipſe eſt rex ſup oēs
filios ſnperbie pertinet autem ad gubernatorē qui
dicitur caput:ut eos quos gubernat:ad. ſuum ſinē
perducat:fiuis autem diaboli eſt auerſio rationalis
creature a deo:unde a principio hominē ab obediē
tia:diuini precepti remouere tentauit.Ipſa autem
auerſio a deo habet rationē finiſ inquātū appetitur
ſub ſpecie libertatis:ſecundū illud.Iere.ii.A ſeculo
confregiſti iugū:rupiſti uincula:dixiſti non ſeruiā.
Inquantum igitur ad hunc finē aliqui dicūtur pec
cando ſub diaboli regimine: & ſub eius guberna-
tione cadunt & ex hoc dicitur eorū caput.Ad cuius
ſequelam aliqui excitantur inducti per ſuggeſtio-
nē:aliqui ꝓpria ſponte eius malicia imitantur : ui
dentes uexillū ſue p̄me auerſionis adeo.Sicut ſub
uexillo ducis quidā citati militāt :quidā ꝓpria uo
luntate ellecti.Et ſecundū hoc diabolus omnium
maloꝝ dicitur eſſe caput inq̄tū illum imitantur:ſe-
cundum illud:Sap̄.Secūdo Inuidia diaboli mors
introiuit & cetera.Sequitur.Imitantur autē ip̄m q
ſunt ex parte ipſius. Attende autem ꝙ ſic anti
xp̄us non dicitur caput omniū maloꝝ:ſed aliquo-
rum quoſ ſua malicia in ſuo tēpore ducet ad malū.

Dicitur autē caput omnium maloꝝ propter ma
licie plenitudinē & perfectionē:ſecundū ꝙ pfectio
eſt in malis:unde dicit gloſa:ſuper illud.ii.Theſal͛.
Secundo oſtendens ſe tamq̄ ſit deus .Sicut in xp̄o
omniſ diuinitatiſ plenitudo inhabitat:ita & i anti-
chriſto plenitudo ominis malicie.Quod quidem
non eſt unione perſonali cū demone: ſicut quedā
errando dicunt : ſed abundantia influxus in eum
ſue malicie.Et quantum ad hoc omnes mali qui p̄
cedūt ſunt quaſi quedā eius figura ſecūdū illud.ii.
ad theſ.tertio.Myſteriū operat͛ iniq̄tatiſ.Licet autē
mēbra chriſti i ꝓpriis naturis ſic ſucceſſiue generēt͛
& ſic ſuceſſiue iuſtificēt͛ i ſeipſis:& ad gl͛iā tráſferā-
ter. Et ideo in capite noſtro ſublimiſſimo ieſu oēs
fil͛ ſumus ab inſtanti ſue conceptionis in ſuo com
p̄henſibili actu ſue fruictionis:beatificus eſt tā ꝓ ſe.

q̄ ꝓ omnibus beatificatis laudes reddens ſue infi-
nitiſſime maieſtati. Inquantum autē uiator fuit
per ineſtimabilē habitū ſue gratie omnibus mem
bris ſuis fuit coniunctus ut ſeipſo omnia faciēs &
ipſe ſuos electos omnia inſe faciens ſecundum oēs
actus & ſtatus quos unq̄ in ipſis electis acceptauit
con deſcenſio pietatis paterne:& omnes ip̄oꝝ gra
tias tamq̄ ſuas a patre recipiens:& ipſos electos fa
ciens recipere in ſemetipſo: impedimenta noſtra
rū reſiſtentiaꝝ expectans ieſtimabilibus lamentis
ſupplicatiōis electoꝝ in ſeipſum trāſformās i ipſis
patiebat͛ moriebatur ieiunabat:orabat & i ipſis oīa
bona faciebat.Et ea quoq; chriſtus in ſe fecit de no
bis cui mittit͛ tanq̄ fundamento:& ſpeciali radici
noſtri meriti:quicquid hodie per gratiā ſuam facit
in nobis:unde i chriſto ieſu comp̄henſore fuimus
& ſumus quicquid erimus in gloria beatitudinis.
Et i ip̄o uiatore fuimus & ſumus quicq̄d erimus ul͛
ſumus in participatione ſue caritatis. O quantū
tenentur membra tali capiti:qui nec ad modicum
ſua membra dimittit q uniretur eis inexſtimabili
effectu charitatis ſue & ſollicitudine ꝓuidentie in
fluentie:& defenſionis ppetue:hoc oſtendēs apo-
ſtoluſ i xp̄o eſſe completum:quod in ſeipſo adhuc
erat fiendū:dicebat ad ep̄h.Secundo.Conreſuſcita
uit in celeſtibus & cōſedere nos fecit i ieſu chriſto.
Super quo dicit.Gregorius ꝙ tunc paulus in cathe
nis & in carcerem tenebatur:& tamen conſedere cū
chriſto in celeſtibus gloriatur.Et ſecundum hunc
ſenſum dicit apſtol͛.primo.Omnia per ipſum & in
ipſo creata ſunt:& ipſe eſt caput corporiſ eccleſie:qr
in ipſo complacuit omnē plenitudinē ihabitare:&
per eū reconciliare omnia in ipſum. Et breuiter
iſte reduplicationes quas totiens facit idem:apo-
ſtolus de membris xp̄i loquitur i aliquo loco quā
do ſuperaddit in chriſto ieſu uel in ipſo uoluit oſtē
dere iſtam ineſtimabilē coniunctionē quam habui
mus & habemus in actibus & habitibus & perfecti
onibus mentis ieſu tam uiatores q̄ comprenſores i
quo ſumus quicq̄d ſumus i eſſe gratie:non ſecūdū
ſolam diuinam perſonam:ſed ſecundum aſumptā
naturam.Hoc enim modo poteſt exponi illud uer
bum.Gaudium meum meum in uobis ſit:ideſt il-
lud de quo gaudeo iam de ueſtra ſalute ſit uobis in
ueſtra beatitudine. Attende autem ꝙ plene & p
fecte eſſe caput eccleſie eſt proprium chriſto.ſed q̄-
tum ad exteriorem gubernationem poteſt aliis cō
uenire ſicut prelatus dicitur caput eccleſie:ſecundū
illud Amos ſeſto.Optimateſ capita populoꝝ:diffe
rēter tamen a chriſto:quia chriſtus eſt caput omni
um qui ad eccleſiam pertinent ſecundum omnem
locum tempus & ſtatum.Alii autem homines di-
cuntur capita ſecundum quedam ſpecialia loca:ut
epiſcopi ſuarum eccleſiarum:uel ſecundum tēpus
determinatum: ſicut papa eſt caput eccleſie totius
tempore ſui pontificatus:& ſecundum determina
tum:ſtatum:quia ſolū uiator. Alio modo etiam

UVA. BHSC. IyR_070

differunt quia chriſtuſ eſt caput eccleſie propria uir
tute & auctoritate.Alii inquantum uices chriſti ge
runt:ſecundum illud ſecunde ad.Corinthios ſecū
do:nam ego quod donaui ſi quid douaui propter
uos in perſona chriſti .Et capitulo quinto pro chri
ſto legatione fungimur:tanquam deo exhortāte
per nos. Plenitudo autem huius gratie capitis ī
chriſto ieſu:licet ſecundum aliquam conditionem
uel diſtinctionem ſic refertur homini ſecundum
quam non eſt caput angelorum.Sicut ſecundum
uere conformitatem & ſpiritus:& ſecundum bene
ficium redemptionis adaptatione tamen ad illum
reſpectū chriſtus ē caput omniū:btōꝝ angeloꝝ &
hominum:ubi enim eſt unum corpus:neceſſe eſt
ponere unum caput:unum autem corpus ſimilitu
dine dicitur una multitudo ordinata ſecundum di
ſtinctos actus & officia.Manifeſtum eſt autem ꝙ
ad unum finem.ſ.gloriam diuine fruictionis ordi
nātur & hoīes & angeli.Et ideo iſta benedicta ec
cleſia triumphans eſt unum corpus ex hominibus
& angelis conſtitutum.Totius autem iſtius multi
tudinis chriſtus ē caput & conformitate nature ge
nens quia omnes ſunt intellectuales & principali
tate:puritatis quia propinquius & īmediacius he
ret deo & plenitudine pfectionis & uirtutis & ple
niſſime fruictionis glorie. Participat enim glo-
ria beatiſſime trinitatis non ſolum plus quam ho-
mines ſed etiam plus q̄ angeli ſummi : immo
plus quā omnes alii ſimul ſumpti.Et ideo de eius
influentia non ſolum homines ſed eciam angeli
ſuſcipiunt excellentiſſimū diuine bonitatis guſtū:
quia in ipſo & per ipſum guſtant deum ut ſuppoſi
tum perſonale.Et non ſolum a chriſto ſuſcipiunt ā
geli guſtum nouum:ſed etiam a reuerēdiſſima ma
tre eius:in qua & per quam omnes beati guſtāt de
um ut filium naturalem. Non autem tibi uidea
tur modi cum accreuiſſe illi ſuperne ciuitati ex ma
tre & filio:quia ſi bene pōderabis:non ſolum chri
ſtus eſt ſumma hierachia:ſed pleniſſimus omniū
aliorum.Ex iſta autem exaltatione chriſti ieſu dicit
ad eph̄.primo conſtituit eum deus pater ad dexte-
ram ſuam in celeſtibus ſupra omnem poteſtatem
principatum: & uirtutem: & dominationē: & om
ne nomen quod nominatur non ſolum in hoc ſe-
culo:ſed etiam in futuro.Et primo ſubnectit ꝙ ip-
ſum dedit caput ſuper omnem eccleſiam:non tan
tum militantem:ſed etiam triumphantem.Ex pre
miſſis ſatis claret ꝙ gatia capitis ieſu influxit ī om
nes tam precedentes quam ſequentes.Cum enim
fides & ueritas uniant mēbra capiti:ſecūdum illud
ad.Romanos tertio.Iuſtificati ḡtis per gratiam ip
ſius.Et eadem ſit fides & caritas precedentium &
ſequentium:in omnes ē huiuſmōi bn̄dicti capitis
influentia ut merito dicatur:Qui preibant & q ſe-
quebantur clamabant.Oſanna filio dauid. Hic
autem modus gratie habitualis unionis ſiue perſo
nalis & capitis maxime diſtribuitur.Ioannis.p̄mo
cum benedicto ieſu dicitur:Vidimus gloriam eius
gloriam quaſi unigeniti a patre.Ecce gratia unio-
nis:plenum gratie & ueritatis.Ecce gratia habitua
lis ſiue pſonalis.Et de plenitudine eius omnes ac-
cepimus.Ecce gratia capitis noſtri benedicti ieſu.

De plenitudine autem ſapiētie iſtius benedicti
ieſu ſcias ꝙ in ipſo eſt omnis plenitudo ſapientie:
non ſolum quātum ad cognita:uerumetiam quā-
tum ad modum & differentias cognoſcēdi.In chri
ſto noſtro ieſu fuit

Cognitio eterna ex parte diuinitatis
Cognitio ſenſibilis ex pte ſēſualitatis & carnis
Cognitio eſſentialis ex parte ſpiritus & mentis

Et hec fuit triplex ſilicet quedam perfectio natu
re:quedā complementum gratie:quedam conſu-
matio glorie:unde ſapientiam habuit & ut deuſ:&
ut homo:& ut conprehenſor & ut uiator:& ut illu
minatus per gratiā : & ut complectuſ per naturam
Et ideo in uniuerſo in chriſto fuerunt quatuor mo
di cognoſcendi. Primus eſt per diuinam naturā
& hoc cognouit omnia actualia poſſibilia fini-
ta cognictione actuali & conprehenſiua .Cogno
uit enim quicquid dicitur deus cognoſcere noti-
cia uiſionis:non tamen omnia que deus cogno
uit notitia ſimplicis intelligentie.Et ideo cogno-
uit non ſolum omnia quecunque tempore actu
erant:ſed etiam omnia poſſibilia fieri:non quidem
ſolum ſecundum potentiam dei ſed ſecūdum po-
tentiam creature: Secūdus moduſ cognoſcendi
eſt per gratiam & hoc cognouit omnia ſpectantia
ad redemptionē generis humani. Tertius mo-
dus eſt ſecundum naturam cuiuſmodi fuit in adā:
& hoc cognouit omnia q̄ ſpectant ad uninerſi con
ſtitutionem. Quartus eſt ſecundum ſenſibilem
experientiam:& hoc cognouit quecunq; ueniunt
ad animam quocunque modo per organa ſenſuū.
Secundum quem modum dicit.Apoſtolns ꝙ di-
dicit per ea que paſſus eſt obedientiam. Ratio
autem huius plenitudiuis chriſti eſt quia ſicut chri
ſtus immunis debuit eſſe ab omni culpa:ſic etiam
debuit eſſe elongatus ab oī ignorantia:& cū ipſe
fuerit nō ſolū diuina perſona:ſed etiam rationalis
anima & ſenſitiua:ideo neceſſe fuit ꝙ ſecūdū utrā
que naturā & ſecundum omnem anim potentiā
eſſet totaliter repletus luce ſapientie.Et ideo in ip
ſo fuit plena cognitio ſecundum omnem rerū exi
ſtentiam.Et quia reſ habent eſſe in eterna arte & in
humana mēte & ī ꝑprio genere: neceſſe fuit xp̄m
habere hanc triformen ſapientie lucem.Ideo reſ in
eterna arte cognonit ipſe ſicut eternus artifex per
diuinam ſapientiam & ſicut comprehenſor uerbo
fruens:& in ipſo tanquam in arte omnia creata co
gnoſcens cognictione beata:qua non ſolum res ī
uerbo cognoſcit ſed etiam ipſum uerbum tāta ple-
nitudine cognoſcit ꝙ in iſta cognictiōe & fruictio

UVA. BHSC. IyR_070

ne ineſtimabiliter omnem cognitionem cuiuſcū-
que beati tranſcendit. Licet autem ipſum uerbū
ſe pleniſſime cognoſcendum oſtendat ipſi anime
beate chriſti ieſu:eſt tamen ĩpoſſibile ꝙ ipſum cō
prehendat:licet autem dicant aliqui ꝙ cognoſcant
infinita:nullo tamen modo poteſt intelligi ꝙ ali-
quid creatum quatumcunque beatum cognoſcat
infinitum ſimpliciter propt̃ limitationem nature.
Illam autem infinitatem que dicit eſſe in potētia
creature:non eſt dubium ꝙ anima chriſti cogno-
ſcit:quia talis infinitas nunquam eſt actu:nec co-
gnoſcitur per modum infiniti.Sed ſicut mirabilia
poſſunt accipi ab intellectu immaterialiter:ita infi-
nita accipi poſſunt ab intellectu:non per NoduN
infiniti ſed quaſi finite:ut ſic illa que ſunt ſeipſis in
finita ſint intellectui cognoſcentis finita.Et hoc
modo & alio ineffabili nobis non eſt conueniens
dicere ꝙ anima chriſti cognitione beata infinita co
gnoſcat in uerbo. Breuiter concludo ꝙ quantū
cunqꝫ poteſt intelligi a quocumque intellectu po
ſſe dari anime chriſti ex unione uerbi:tantum eſt ſi
bi datum de cognitione beata & fruictiōe:ut extē-
datur intellectus quantum poteſt extendi:dū mo
do non traſeat limitem creature: que gratia uniōis
ꝑfecit hūanā naturam in chriſto quātū ꝑfectibilis
eſt Quia eciam res duplicit̃ in mente habent co
gnoſci preter cognitionem acquiſitam exercitio ĩ-
tellectus:quam non credo chriſto cōpetere pro-
pter imperfectionem ſuam ſcilicet uel ſecūdum lu
men gratie nature integre:uel ſecundum habitum
infuxum reuelationis diuine:hinc eſt ꝙ neceſſariū
fuit ad perfectam plenitudinē ſapientie chriſti hos
duos modoſ eſſe in chriſti mēte uel ratione.Primū
ſcilicet per habitum innatum:ſicut cognouerunt
adam & angeli.Quia enim ratio chriſti & intelle-
ctus eius perfici debuit cognitione naturali & na-
tura hominis bene inſtituta nata erat omnibus cre
aturis preeſſe & ipſas noſcere tāq̃ eas que ſibi de-
berent ſeruire:ſicut patuit in primi hominis condi
tione:hinc eſt ꝙ quantum ad iſtum primum mo
dum cognoſcendi cognouit omnia plene que ſūt
de conſtitutione mundi excellentius longe q̃ adā

Rurſus quia gratia magis reſpicit opus reparati
onis:ideo ſecuudum iſtum modum cognoſcendi
quem dicimus eſſe per gratiam in chriſto & in quā
tum erat uiator cognouit omnia perfectiſſime que
ſpectant ad perfectam reparationem noſtram. Et
quia ipſe fuit excellentiſſimus excellentiſſime pri-
mo modo cognouit.Hoc eſt ſupra omnem cogni
tionem chriſti inquantum uiator. Attende autē
quantam immenſitatem habuit iſta ſapientia:quia
ĩ quātum reddemptor habuit omnia peccata expi
are.& magna & parua habuit omnia cognoſcere &
omnes modos quibus peccatur:uel quibus fit in
ductio ad peccandum.Non ſolum illa ad que redē
ptio ſua applicata eſt efficaciter:aut illa que dele-
uit:ſed etiam illa ad que applicari potuit efficaciē
Cognouit enim totam uirtutem ſue gratie.Quod
cunque bonum fit in humana natura acceptatur
adeo ideo oīa huīūt cognoſcere:Et ſi bene deduxe
ris cum per ipſum inſtaurata ſint omnia & que in
celo& interra:per hanc ſcientiam habuit omnia co
gnoſcere que poſſunt quōcunque fieri in humana
natura:ſiue in malis culpe:ſiue in beneficiis gratie
tam in operibus actiue:q̃ in guſtibus contemplati
ue:& omne quod mouere poteſt humanam men
tem bene uel male. Attendendū autem ꝙ ĩ hac
ſcientia & in aliis conditionibuſ mentis:ſue anima
chriſti fuit eleuata ſublimiſſime ſupra modum &
ſtatū q poſſit cognoſci & determinari aq̃cunque a
lia mente:Et ideo multum friuole ſunt rationes
ad cōcludendum in iſta parte que trahuntur ex prī
cipiis paganorum:ſecundum experimenta que tra
xerunt de ſentimentis defectibilitatis ſue:Ac ſi to
tus ſtatus excellentie humane nature fuiſſet cōp̃
henſus a ſtoliditate deteriationis paganice: unde
ſtupeo de deductiōibus rationum quas aliqui ma
giſtri qui dicuutur theologi ad perfectiones men-
tis chriſti probandas & ad eius excellētias diminu-
endas adducunt:quas propter deteſtationē & hor
torem nec nominare intendo. Caueat autem ſibi
mens deuota:ut ſicut dicit apoſtolus ad col'.ſecun
do.Ne quiſ eam decipiat per prophetiam & inanē
fallatiam ſecundum elementa huius mundi ideſt
ſecundum principia proprii experimenti:& non ſe
cundum chriſtum ideſt non ſecuudum altitudinē
beneficiorum factorum chriſto & humane nature
ultra comunem apprehenſionem hominum. Ve-
rum in tali materia optime apoſtolus illorum pro
phetiam uocat inanem fallatiam:ideſt nullam ha-
bentem apparentiam. Cum enim principia no
ſtre fidei ab inuiſibilibus ueniant iuxta apoſtolum
ſecunde ad.Corinthios quarto.Contenplantibus
nobis non que uidentur: ſed que non uidentur &
principia huius terrene philoſophie ortum habe-
ant ab experientia cecitatis noſtre:manifeſta eſt fal
lacia a regulis paganicis ſepe a tali cecitate forma-
tis uelle arguere contra excellentias ſtatus ieſu tam
in ſe q̃ in ſuis membris:tam in gratiis in ipſo con
tentis:q̃ in his que per ipſum continue infra cor-
pus eccleſie diffunduntur:Hoc ſit dictum pro deſ-
pectu argumentationis paganice in toto decurſu
iſtius ſcripture modice. In q̃ loquimur de benedi
cti ieſu ortu:decurſu:exitu:ſtatu:fructu. In hac
autem ſcientia ſic fuit chriſtus perfectus& ſic ĩme-
diate ab ipſa diuinitate edoctus ꝙ non fuit neceſ
ſe ipſum aliqua adiſcere:nec ab angelo nec ab ho
mine:propter quod dicitur.Ioannis primo ꝙ non
erat neceſſe ꝙ aliquis perhiberet ei teſtimonium
de homine:ipſe enim ſciebat quid erat in homine
non ſolum ut deus:ed etiam ut homo in duino lu
mine.Et ſic de hoc non fuit neceſſatiū:multo mi-

UVA. BHSC. IyR_070

nus de quocunque alio ſimili. Cum enim ipẽ eſſet
fons nature humane & dinc: & teſtimoniũ in quo
fit reſolutio ueritatis: non fuit conueniens ꝙ eius
ueritas eſſet ab alio q̃ adeo accepta. Licet autem di
catur angelus apparuiſſe cõfortans eum luce. xxii.
non tamen illa confortatio fuit ex chriſti neceſſita
te: quantum ad ſuam mentem: nec per modum in
ſtructionis: ſed ad demirandam proprietatem hu-
mane nature: & ãgeli dicuntur ei miniſtraſſe: ſed ſic
propter nos confortatur: ut in nobis ſcilicet fides
ipſius incarnatiõis firmetur. Quomodo etiam di
onyſius dicit capitulo quarto celeſtis hierarchie: ui
deo ꝙ ipſe ieſus ſuperceleſtium ſubſtantiarum ſu-
perſubſtantialis ſubſtantia ad noſtra ueniens ĩtrãſ
mutabiliter obedienter ſubiicitur patris & dei per
angelos formationibus non intelligitur ſubiectũ
fuiſſe chriſtum angelicis illuſtrationibus ratiõe ſui
ipſius: quantum ad potentias mentis ſue: ſed ratio
ne eorum que circa incarnationem agebãtur & cir
ca adminiſtrationem ſue infantilis etatis & paſſibi
lis carnis: unde ibidem ſubdit ꝙ per angelum nun
ciatur ioſeph ad egyptum recedere: & rurſum de
egypto ad iudeam reductio. Quantum autem
ad ſcientiam experientie per organa ſẽſuum qui eſt
quartus modus cognitõis ieſu: debes ſcire: ꝙ quia
ſenſus non eſt perceptiuus niſi ad inſtãtis preſenti
am. Hinc eſt ꝙ ſecundum cognitionem ſenſitiuã:
non ſimul cognoſcebat omnia: ſed modo hec: &
modo illa: iuxta ꝙ oportunum erat ad redemptio
nem humani generis faciendam: & iuxta ꝙ diuer
ſa diuerſis temporibus ſenſibus ſuis fuerunt preſẽ
tia. De perfectione autem meriti chriſti hoc ſci-
as ꝙ in chriſto fuit omnis perfectio & plenitudo
meriti. Primo quantum ad deum qui merebatur:
quia non tantum erat homo: immo deus. Secun-
do quantum ad tempus in quo merebatur: quia
ab inſtanti conceptionis uſq; ad mortem. Tertio
quantum ad id per quod merebatur: quia per per-
fectiſſimum exercitium uirtutis in agendo & patiẽ
do ſemper quidem hec interius intra ſeipſum: exte
rius autem quantum decuit. Quarto quantum ad
deum cui merebatur: quia non tantum ſibi: ſed q̃
maxime nobis & omnibus electis. Quinto quan
tum ad illud quod merebatur nobis: quia non tan
tum gloriam: uerum etiam gratiam & ueniam: nõ
tantum gloriam ſpiritus: ſed eciam ſtolam carnis
& apertionem ianue celeſtis. Sexto quantum ad
id quod merebatur ſibi: quia licet non mereretur
glorificationem mentis quam iam habebat: mere
batur tamen glorificationem ſui corporis & acce-
lerationem reſurrectionis & claritatem ſui nomi-
nis & dignitatem iudiciarie poteſtatis. Septimo
quantum ad modum quo merebatur. Cum enim
dicatur aliquis tripliciter mereri: uel de indebito fa
ciendo debitum: uel de debito maius debitum: uel
de debito uno modo faciendo debitum alio mo-
do. Omnibus iſtis modis meruit nobis. Et ita ꝓ-
priiſſime ſaluatᷣ ratio meriti noſtri ieſu. Octauo tã-
tum modo meruit ſibi faciente hoc pleniſſime gra
tia ſpiritus ſancti per quam chriſtus ſimilis erat bea
tis: & in ſtatu merendi: ita ꝙ ſuper eius meritũ om
nia alia merita nature humane habent fundari: &
ab ipſo procedunt ſicut pululatiões a radice. Ad
intelligendum autem rationem merẽdi in chriſto:
debes attendere ꝙ quia fuit in ipſo omnis plenitu
do ſapientie & omnis gratie: & iſta ſũt radix & ori
go recte & ſancte uiuendi ac per conſequens merẽ
di: neceſſe eſt ꝙ in chriſto fuerit plenitudo perfecti
onis meriti ſecundum omnem modum plenius
merendi. Quia igitur in chriſto fuit plenitudo
gratie unionis per quam erat deus ab inſtanti con
ceptionis habens omnem gratiam & motum libe
ri arbitri. Hinc eſt ꝙ neceſſarium fuit in chriſto eſſe
perfectionem meriti: & quantum ad excellentiſſi-
mam dignitatem merendi: & quantum ad celeri-
mam oportunitatem temporis. Et ideo dictum ẽ
ꝙ ab inſtanti conceptionis meruit: & quod excellẽ
tiſſime omnino meruit. Rurſus quia in ipſo fu-
it plenitudo gratie ſingularis perſone: per quã ha-
buit firmam charitatem & omnes uirtutes perfe-
ctas: & quantum ad exercitia: & quantum ad habi-
tum: ideo dictum eſt ꝙ in eo erat plenitudo meri-
ti ad illud per quod conuenit mereri: uel cuius ẽ ra-
dix charitas & actus multiplicis uirtutis. Ampli
us quia in eo fuit plenitudo gratie capitis per quã
in eo fuit gratia non ſolum ſicut in quodam ho-
mine: ſed ſicut in quodam principio omnis gratie
& ſicut in quodam pleniſſimo fonte qui habebat
in omnes electos refundere: cui omnes uniuntur:
ſicut membra capiti: & ſicut riuuli fonti: ex quibus
omnibus conſtituuntur myſtice una perſona: hinc
eſt ꝙ meriti plenitudinem habuit non tantum re-
ſpectu ſui: uerum etiam reſpectu noſtri quibus me
ruit: ſicut membris ſuis: & ſicut omnia ſpiritualia q̃
habens influit & dat ratione ſumme dignitatis uꝰ
diuinitatis: ſic omnia nobis ratione aſſumpte hu-
manitatis ſiue ſint bona ſtatus preſentis ſiue eter-
ne felicitatis. Poſtremo quia tantorum cariſma-
tum plenitudo neceſſario ponebat in chriſto ſum-
mam & perfectam felicitatem ſecundum ſui par-
tem ſuperiorem licet diſpenſatiue propter nos eſ-
ſet in ſtatu uie. Hinc eſt ꝙ nõ ſibi meruit gloriam
& beatitudinem anime concreatã: nec ipſam unio
nem perſonalem: quia iſta naturaliter in chriſto oẽ
meritum precedebant: ſed illa ſibi meruit cum
quibus ſtatus uie ſtare non poterat: ſicut ſtolã car-
nis cum clarificatione ſue excellentiſſime dignita-
tis. Quia uero in ipſo ab inſtanti conceptionis fu.

UVA. BHSC. IyR_070

it perfectiſſima plenitudo tam omnium habituũ q̃ actuum interiorũ ſtatim omnia meruit que potuit mereri reſpectu ſui. Ac per hoc de debito uno modo facere potuit alio modo debitum: de indebito autem debitum uel de debito magis debitũ ſibi facere non potuit quia nullo modo potuit in ſanctitate proficere: cum a principio eſſet ſanctiſſimus fecit tamen hoc nobis: & omnibus iſtis modis nobis propriiſſime meruit: quia merito ipſius
Iuſtificamur a culpa
Proficimus in gratia
Coronamur per eternã gloriam in beatitudine ſua
Quia uero eo ipſo quo deus erat & ſãctiſſimus erat plenus omni ſapientia & omni gratia. Que oĩa etiam habuit abſque merito ex dono pſonalis unionis gratuite ſibi: ideo potes uidere: ꝙ ad iſta neceſſario ſequebatur: corpus ſuũ debere glorificari & omnem creaturam ſibi ſubdi: tam ad ſue uoluntatis imperium: q̃ ad recipiendum ſententie iudicium. Et ideo potes uidere ꝙ ad iſta neceſſario ſebatur: ꝙ ſtatus merendi in nullo habuit neceſſitatẽ reſpectu ſui: ſed ſummam neceſſitatem reſpectu noſtri: qui eramus
Peccato fedati
Supplicio captiuati
Ad malum prompti
Ad malum difficillimi
Ab omni regno gratie & glorie excluſi
Et dei horribiles inimici.
A quibus omnibus impoſſibile fuit per nos liberari: ſtante ordine quem deus pro meliori elegit: niſi per meritum chriſti plene & integre: immo ſuperabunde ſatiſfaciens diuine iuſtitie: non ſolum pro toto humano genere in communi: ſed pro quolibet homine in ſingulari: & non in quolibet homine ſingulari maliciam uite ſue: quaſi ĩ quodã aceruo emendauit: ſed ꝓ pcõ quolibet a ſingulari malitia luit & defluit: penã ſoluit: & ptulit: & ab ipa ipm abſoluit: ueniã & gr̃am ĩpetrauit: ipſũ ĩ oĩ ope ſuo meritorio adiuuit & aſſotiauit ĩmo ĩ ipſo exñs ſicut radix ĩ ramo ipſũ ĩ ſeipſo acceptabilem deo reddidit: & ab omni temptatione in nobis uincendo nos liberauit: & per eum omne augmẽtum boni in nobis creuit & pro omni bono ĩ ſingulari & ſpirituali ꝙ unquam habebimus ſiue in hac uita ſiue in beatitudine eterna prius ipſe pro nobis accepit: & pro ipſo in eternum patri ſeſub iecit: laudat & benedicit & ſibi in eternum de oĩbus bonis noſtris gratus extitit. Quid ergo deficit ad pleniſſimam rationem meriti chriſti in nobis: nos enim filii mortis: ex nobis nihil niſi eternam mortem meremur: niſi in quantum chriſtus exiſtens in nobis non ex nobis ſed ex ipſo q̃ ipe nobis meruit in ſeipſo unde ſibi poſſumus dicere & debemus. Omnia opera noſtra in nobis operatus es domine. Ad iſta autem in nobis mereda nõ aſſũpſit humana ſolatia: ſed tãtũ aſſũpſit de dolore & pena: tam interius in corde: q̃ exterius in corpore: quod omnino nobis eſt inexpreſſibile. Sed quia de his dicetur infra in tractatu de paſſione: ideo de his tranſeo. Hoc unũ ſolum pono: ꝙ ideo eterna ſapientia uoluit eundem diem eſſe incarnationis & mortis ieſu: ut uno facto intellectuali circulo ab eodem puncto in idẽ ſicut ſenſibiliter in uita chriſti circulariter uoluitur tempus: ut ſimul iungatur dies incarnationis & mortis: ſic intelligatur ut totus decurſus uite chriſti paſſibilis fuit: una ineffabilis mors continuati doloris: tam pro diuina offenſa: q̃ pro redemptione noſtra. & ꝙ mortem quam aſſumpſit in utero uirginis continue portauit in decurſu temporis: in fine in carne expreſit: Ad uidendum autem quomodo ueri dolores fuerint in mente chriſti & carne: attendendum ꝙ quoſdam defectus noſtre nature paſſibilis dilectus emanuel noſter aſſummere uoluit: & quoſdam tanquam inutiles & inexpedientes reiecit. Aſſumpſit igitur corporales penalitates: ut famem: ſitim: laſſitudinem: & dolores carnis: ac mortem. Aſſumpſit & ſpirituales. triſtitiam: gemitum & timorem. Nec tamen omnes corporales aſſumpſit: ſicut ſunt defectus egritudinum multiformium: neque omnes ſpirituales: ſicut ſunt ignorantia: & rebelliones carnis ad ſpiritum. Nec qualitercunque aſſumpſit: quia non contraxit: immo ſic neceſſitatem patiendi ſuſcepit: ut nihil pati poſſet inuite: nec ſecundum uoluntatem diuinitatis: nec ſecundum uoluntatem rationis: licet paſſio fuerit contra uoluntatem ſenſualitatis & carnis: ſicut exprimit oratio eius que dicit. Non mea uoluntas ſed tua fiat. Vide igitur q̃ rationalis fuit iſte modus aſſumendi: quia ieſus benedictus qui habebat officium mediatoris debuit habere conuenientiam cum extremis: non ſolum utro

UVA. BHSC. IyR_070

runque habendo naturam: ſed etiam in natura aſſumpta: accipiendo circunſtantias & proprietates correſpondentes extremis. Quoniam ergo deus eſt iuſtus: beatus & immortalis: neceſſe fuit mediatorem dei & hominum: ut hominem reducere poſſet ad eum commũicare cum deo in iuſticia et beatitudine: cum homine uero in paſſibilitate & morte: ut ſic habendo mortalitatem tranſeuntem et beatitudinem permanentem hominem de preſenti miſeria liberaret: deſtruendo eius eternam mortem & ipſum reducendo ad ſuam beatitudinem. Sicut et econtrario angelus diabolus qui habens immortalitatem cum miſeria & iniuſticia: fuit mediator faciens hominem cadere in culpam & in miſeriam per ſuggeſtionem ſuam: ac per mortis dolorofum ſupplicium. In quo quia mors nunq̃ moritur: mors in eo ſicut & in diabolo habet immortalitatem interminabilium tormentorum.

Quoniam igitur chriſtus mediator debuit habere innocentiam & beatitudinem fruitionis cum mortalitate & paſſibilitate: hinc eſt ꝙ ſimul debuit eſſe uiator & comprehenſor: & de omni ſtatu in ſe aliquid habuit ſecundum ꝙ dicitur aſſumpſiſſe.

De ſtatu innocentie: peccati ĩmunitatem.
De ſtatu nature lapſe: penalitatem & mortem.
De ſtatu glorie: fruitionis beatitudinem.

Rurſus quoniam penalitates uitioſe ſicut ſunt iſta quattuor: propter peccatum originale inflicta: ſcilicet Ignorantia: Infirmitas ad bonum: Malitia & concupiſcentia: que ſunt impeditiue: et ad malum inclinatiue: hinc eſt ꝙ has nec aſſumere debuit nec aſſumpſit: nec in ſua benedicta matre reliquit. Quia uero pene que ſunt exercitatiue uite perfecte: et teſtificatiue nature humane: non ſimulate: potiſſime ille que reſpiciunt naturam in communi: ſicut fames & ſitis in abſentia alimenti: & triſtitia et timor in preſentia nocumenti: & alie pene his ſimiles: hinc eſt ꝙ illa aſſummere debuit & aſſumpſit: Et hos defectus Damaſce. uocat naturales & intractabiles paſſiones. Naturales quidem quia ſequuntur naturaliter ſecundum rationem humanam naturam. Intractabiles quidem: quia defectum gratie & ſcientie non important. & ſolos tales defectus credo benedictum ieſum reliquiſſe in ſua ſanctiſſima matre: ut eſſet ſibi plene conformis tam in innocentia q̃ in pena. Febres autem & lepras & morbos caducos: & alias huiuſmodi penas: que in diuerſis reperiuntur hominibus aſſummere ieſus non debuit: quia tales defectus quandoque cauſantur ex culpa hominis: puta ex inordinatione uictus: quandoque ex defectu formatiue uirtutis: & immunde materie in utero matris: quorum neutrum fuit in chriſto: quia caro eius de ſpiritu ſancto concepta ex puriſſimis ſanguinibus uirginis non potuit inde tales accipere defectus: quia ſpiritus ſanctus eſt infinite ſapientie & uirtutis: errare & deficere non ualens in illa benedicta formatione: & in expurgatione uirginis ſacre. Item nota ꝙ benedictus ieſus nihil inordinatum exercuit in regimine uite ſue quo ad aliquid ſuperfluum. Si autem aliquid fecerit quod uideatur diminutum .ſ. parum dormire: uel parum comedere: uel quod uideatur in exceſſu naturam affligere: ſicut laborare in itinere: ſic permiſit iſta naturam affligere per dolorem pene: ꝙ non permiſit per iſta aliquam corruptionem in humoribus fieri: que poſſent predictas infirmitates cauſare. Non enim fuit conueniens ꝙ in chriſto fieret ab interiori corruptio: quia non penas proprias ideſt ſibi debitas: ſed aliorum ſuſtinebat: nec debuit habere mortem tali modo cauſatam: ſed ab extrinſeco uiolenter illatam: qui nobis uiolentiam mortis tam culpe q̃ pene uenerat ſua morte auferre. Sic igitur potes uidere quid aſſumpſit & quid non aſſumpſit in defectibus noſtris. Poſtremo quia nullus innocens debet inuitus penam aliquam ſuſtinere: quia hoc eſſet contra ordinem diuine iuſtitie: nullus etiam mortalis uult mori & pati ſecundum appetitum nature: qui naturaliter refugit mortem: hinc eſt ꝙ chriſtus debuit huiuſmodi penalitates habere: ut nihil pati poſſet inuite ſecundum rationem: non ſolum propter beatitudinem & diuinitatem ſibi unitam: per quam poterat repellere omnia: ſed etiam propter perfectiſſimã innocentiam: quam ſecundum ordinem naturalis iuſticie nihil permittit pati inuite. Et ideo ſicut a pricipio defectus nõ dicitur cõtraxiſſe ſed aſſumpſiſſe uoluntarie: ſic & in toto decurſu uite ſue non debet dici aliquid pati inuite: quia iuſticia diuina nullo modo ſibi pmiſiſſet aliquid penale infligi: niſi ipſe ex amore

UVA. BHSC. IyR_070

cordis ſui hoc poſtulaſſet ſibi pro munere pro honore dei & ſalute noſtra:unde ſemper in tota uita ſua liberaliter & uoluntarie ſe nobis dabat ĩ penis.

Quia uero iſte non eſſent pene:niſi eſſent contra naturalem inclinationem & appetitum ſenſualis nature:hic eſt ꝙ iſta dicitur pati contra naturã ſenſualitatis & carnis.Et hinc eſt etiam ꝙ chriſtus orans ſecundum rationem:uoluntatem carnis exprimebat:quia paſſionem refugiebat: cum dicebat:Tranſeat a me calix iſte:uoluntatem tamen rationis uoluntati patris conformans appetitui carnis pie ponebat cum dicebat.Non mea uoluntas: ſed tua fiat. Vbi notatur ꝙ fiat eſt uerbum optatiuũ ut per hoc ſcias ꝙ amore tuo ebrius petebat & optabat ſuas paſſiones & mortis ſupplicium.Et ſic patet ꝙ in chriſto non fuit contrarietas uoluntatis :quia ſecundum diuinam uoluntatem quod iuſtum erat uoluit & ſecundũ uoluntatem rationis non ſolum iuſtitie conſenſit:ſed etiam totis precordiis ſitiuit & uoluit.Secundum uoluntatem carnis penam recuſauit:ſed tamen iuſtitiam nõ accreauit. Et ſic unaqueq; uoluntas quod ſuum erat operabatur & quod ad ſe pertinebat exequebatur.

Voluntas diuina iuſtitiam
Voluntas carnis naturam
Voluntas rationis obedientiam.

Ac per hoc non erat in chriſto colluctatio & pugna uitioſa:ſed pacata oratio:& tranquillitas ordinata:& iſta nunq̃ minuũt de pena & dolore mentali:ſed tanto magis augent:quanto magis a uitioſa diſcordia ſeparantur.Et ſic patet de aſſumptione penalitatum benedicti domini noſtri ieſu. Vt aũt poſſimus uidere q̃ perfecta operatio uirtutis fuit ĩ chriſto homine:attende cum quanta ſimilitudine eſt imitatus actum perfectionis diuine in unione aſſumpte nature:licet enim fuerit unicus actus & ſimplex ille quo diuina perſona humanam ſibi uniuit naturam:conſidero tamen ibi triplicem circunſtantiam maxime perfectionis.Et ut de hoc methaforice loquamur conſidero ibi

Velociſſimum curſum in ſuum oppoſitum.
Admirabilis agilitatis ſaltum:quaſi ab extremo in extremum
Immobilem & interruptum firmitatis ſtatum ĩ eo ꝙ non reliquit hominem aſſũptũ.

Oppoſita enim erat humana natura deo & inimica & licet nunq̃ fuerit inimica in chriſto: tamen inimica erat tota anteq̃ aſſumeretur:unde nec modica amicitia dei fuit unq̃ cõmiſſa alicui pſone iſtius nature niſi preſuppoſita tali aſſumptione tanq̃ radice. Ad hanc igitur ſuam capitalem inimicã tam uelociſſimo curſu:& cum tanto amore ad ipſã amplexandam & ſibi uniendam peruenit ut ĩ iſtãti ſic eam ſibi pacificauerit & coniunxerit in unitate perſone:ut idem ſit deus & homo:& in illa natura quondam ſibi inimica ſit ſũmus amicitie & unionis gradus qui dari poſſit etiam per uirtutem diuinam.Ita ꝙ uidetur benedictus deus totas ſuas uires conflaſſe in unione ſibi inimice nature.Quam perfectionem ſuperexceſſiuam & nobis ſũme imitandam & deſiderandam ipſe ieſus exprimens cũ exhortaretur nos ad inimicorum dilectionem ait. Eſtote ergo perfecti: ſicut pater ueſter celeſtis perfectus eſt. Si etiam ſecundo conſideres ſaltus mirabiles quos fecit diuina perſona a ſuo extremo in extremum noſtrum:uidebis ꝙ deus ſaltãt ad humanitatem in quo preterea includitur.

Excelſus ad infirmitatem
Eternus ad tẽporalitatẽ
Liber ad ſeruitutẽ
Diues ad paupertatẽ
Specioſus ad deformitatem
Glorioſus ad contẽptũ
Virtus ad infirmitatẽ
Salus ad penalitatẽ
Vita per eẽntiam ad mortẽ acerbã.

Si tertio conſidero.ſ.ĩmobilitatis ſtatum cum quãta formatione huius unionis facta eſt ligatura: uidebis ꝙ impiiſſimum anathema ẽ dicere deũ unq̃ dimiſiſſe quod ſemel aſſumpſit :plene autẽ ieſus ſecũdum ꝙ homo obſeruauit quod ſcriptum eſt. Si ſteteris ſedere ad menſã potentis:diligenter attẽde que tibi apponuntur:ſciens quoniam oportet te talia preparare Ad hanc igitur menſã ſedens diuine unionis homo aſſũptus diligenter appoſitionem huius triplicis ferculi attendit & efficaciter ſimilia preparauit:dum ſuperineffabili modo & ineſtimabili perfectione uirtutis:in tali tibi etiã operatione ſua eſt imitatus perſonam.Sic enim ipſe de natura inimica gratie unitus eſt perſone filii dei tãta uelocitate ut in primo inſtanti eſſet deus homo. Sic & ipſe ieſus benedictus in eodem inſtanti ſibi uniuit:& unitos habuit omnes electos:qui erant natura filii ire:& deo & ſibi inimici:non ſolum ĩfectione originali:ſed multiplici ſuperaddita malitia eoꝝ actuali. Quibus nõ obſtãtibus ſic eos ſibi pfecte uniuit ut mẽbra capiti:ut eorum omnia peccata acceperit ad diluendum & lamẽtandum & deſtruendum.Et ideo pro eis ſatiſfaciendo eorũ tormenta acceperit ad ſuſtinendum & ad eos liberandum gratias a diuinitate acceptas fecerit ſuas p cõmunem influxum:ut quicqd eis ſit ſibi reputet fieri.Et qcquid a deo recipit ſibi liberali charitate lconferibuat. Mirabilis fuit iſte curſus quo in primo inſtanti ſe ſenſit bonus ieſus : & caput & membra:hac dilectione maior haberi non poteſt: qua pro inimicis dedit animam ſuã.Cũ.n.inimici eſſemus đo:recõciliati ſumuſ p mortẽ filii ſui qm̃ deus

UVA. BHSC. IyR_070

erat in chriſto mundum reconciliãs ſibi. Vere nõ tardauit ſue diuinitati rñdere: imo tã cito ſibi uniuit ut mẽbra illos q ſibi erant tãtum contrarii q̃cicito ipſe unitus ẽ ypoſtaſi uerbi: ũde uere de utroq; curſu tam dei in hominem aſſumendum q̃ ipſius dei hominis in totam multitudinem electorum: poteſt dici illud dauiticum. Exultauit ut gigas ad currandam uiam & cetera. Attende autem ꝙ ſicut natura humana non conſiderata ut chriſti dei inimica: in chriſto uero ſic eſt unita: ut ipſe homo ſit deus. Sic & ipſi electi ſi conſiderentur in ſuis originalibus naturaliter infectis: & in ſuis actibus ma lis ſunt impii hoſtes dei & chriſti eius: ab ipſo autem in ſeipſo transformati & reformati & uniti ſicut membra capiti ſunt: ipſe ieſus per unionem amoris & ipſe eſt ipſi. Quanta autem unione chriſtus connectatur membris ſuis quere in libro quarto capitulo illo: Ieſus panis ſacratus: ubi agitur de chriſti ſacerdotio: & quomodo de ipſo ſumus: & de ipſo nutrimur. Rurſus attende illos amoroſos ſaltus quos iſte dilectus ieſus ad ſimilitudinẽ ſue perſone: & pro nobis uoluntarie fecit a ſue ſublimitatis extremo in noſtra infirma & noſtre ſaluti accommoda. Delicioſiſſimus enim in ſua beatitudine ſaltauit in immenſos dolores pro noſtra redemptione: ut uere dicatur deo: Vere dolores noſtros ipſe portauit. Glorioſiſſimus ſuper omnẽ creaturam innumera obprobria & uituperia: propter quod in pſalmo dicitur. Factus ſum obprobrium hominum & abiectio plebis. Benedictiſſimus ab omnibus angelis in peccatorum blaſphemias et innumeras maledictiones. ut in eo compleatur illud Hieremie: Omnes maledicunt mihi: Innocentiſſimus ſaltauit ſuper omnes culpas: nullam communicando: ſed quantum eſt ex ſe omnes delendo: propter quod dicit apoſtolus: ꝙ ipſum deus pater pro nobis peccatum fecit. Et pro iſto ſaltu q immediate precedit dicit ꝙ factus eſt pro nobis maledictum. Specioſus forma pre filiis hominum ſaltauit ad tantam deformitatem ex penis ſibi illatis & impiorum ſputis: ut Eſaias gemens talem aſpectum dicat. Vidimus eum & non erat ei aſpectus: & conſiderauimus eum quaſi leproſum & a deo percuſſum. Sublimiſſimus qui erat omnium creaturarum dominus: & ſecundum ꝙ homo ab inſtanti ſue conceptionis factus eſt omnium ſeruus & omnium nouiſſimus: & non ſolum ſubiectus ſue reuerendiſſime matri & ſãcto ioſeph: ſed fuit ſubiectus multis modis aliis hominibus: immo & uoluntarie diuiniſſimum corpus ſuum ſubiecit inſenſibilibus creaturis & doloroſe afflictioni crucis: clauorum: ſpinarum: & tranſfixioni lanceee: ut merito poſſet dicere. Ego autem humiliatus ſum nimis. Et illud ſecundum aliam tranſlationem. Seruire me feciſtis in peccatis ueſtris. Virtuoſiſſimus & fortiſſimus ſuper omnem creaturã ad tantam infirmitatem & debilitatem uoluit deſcendere: ut baiularet̃ matnis manibus: & quod plus eſt ꝙ ſic conclauaretur manibus & pedibus: ut quãtum ad uirtutem corpoream ſe mouere nõ poſſet: uere potuit ipſe dicere. Infirmata eſt in paupertate uirtus mea. Ditiſſimus cuius erat poſſeſſio omnis creati: ad tantam ſaltauit penuriam paupertatis: ut naſcens a beſtiis mutuo acceperit preſepium: uiuens non habuit ubi reclinaret caput ſuum. moriens non habuerit aque modicum: mortuus etiam mutuo acceperit alienum ſepulchrum: ut uere dicere potuit. Pauper ſum ego: & in laboribus a iuuentute mea. Sapientiſſimus propter nos ad tãte deuenit ſtultitie apparentiam in occulis fatuoꝝ ut ipſum ſicut fatuum diffamarent: ideo dicebat mater. Quid eũ auditis: furit enĩ & inſanit: et qui erat uerbum patris & ſecundum ꝙ homo lingua eucharis & eloquentia gratioſa tacuit & obmutuit tam paruulus in cunabulis q̃ etiam magnus in accuſationibus falſis: unde poterat dicere illud Hieremie: Stultiſſimus ſum uirorum. Iocundiſſimus uita & qui omnes celos implet letitia: ſaltauit in lachrymoſam & flebilem mortem: quando cum clamore ualido & lachrymis tradidit in morte animã ſuam. Vides tu ſaltus amoroſos benedicti ieſu: quomodo pro nobis ſaltauit ad ſimilitudinem ſaltuum diuinorum. Et ĩ his ſaltibus tam deus q̃ homo aſſumptus nobis benigniſſime condeſcendit: quando exinanitus pro nobis noſtra ſic abunde dignatus eſt pati: ſed conſũmata noſtra ſalute per gradus per quos deſcenderat retroceſſit reſaltando uſq; ad dexteram dei patris.

Mors ei tranſiuit in ĩmortalitatem:
Penalitas in ſalutem:
Infirmitaſ in uirtutem:
Contemptuſ in honorem:
Deformitaſ in decorem:
Paupertas locupletatur:
Seruitus emancipatur:
Infirmitas exaltatur:
Temporalitas perpetuatur:
Humanitas deificatur:
Et blaſphematus ab omni creatura laudatur.

Que quidem figurata fuerunt in illo famoſo horologio Achaz. O q̃ armoniace iſtud horologiũ ſonare debet in auribus ſponſe anime deuote: que tales ſaltus aſcendentes & deſcendentes audit et uidet in dulciſſimo ſponſo ſuo. An non tibi uidetur ſponſa hos ſaltus cõſiderare: cũ dicit. En ipſe ueniet ſaliẽs in mõtibus trãſiliens colles. Nõquid nõ reſaltũ p̃dictaꝝ pfectionum exoptat ſpõſa dilecto ſuo: cũ in fine libri concludit. Fuge dilecte mi aſſimilare capre: hinnuloq; ceruoꝝ: ſuper montes aromatũ: que ſunt rõnes eminẽtes & odorifere ſuperius nominate: quas reaſſumpſit ieſus exeundo de mundo: cum reſurrexit & aſcendit in celum.

UVA. BHSC. IyR_070

Sic igitur uides ſaltus tui amatoris ieſu p quos ad te deſcendit:& in ſuam diuinitatem te aſſumpſit. Si conſideres tertiam.ſ.immobilitatem & ſtabilitatem uirtutis:uidebis hoc ſtupẽdum & mirabilem ifirmitatis amorem:quo in omnibus predictis quantum ad perfectionem actus in tantum mentis ſue ſe tenuit immobili & non interrupto actu ab inſtanti conceptionis ſue uſq; ad tranſitũ ſue mortis:donec totum malum aſſumpte nature pro quo excludendo uenerat reliquit affixum ĩ cruce dum dixit.Conſumatum eſt.q. dicat licet non interrumpatur actus doloris finito myſterio humane redemptionis:& ideo tam me q̃ omnes in beatificas manus patris redemptos expirando cõmendo. Iſta fixio & immobilitas dei amoris figurata fuit in illo ſtupendo prodigio Ioſue: quando dixit.Sol ne mouearis contra Gabaon:& luna contra uallem haylon:& infra.Stetitq; ſol in medio celi:& non feſtinauit occũbere ſpacio diei unius.Sol iſte eſt benedictus Ieſus de quo prophetauit Malachias.Vobis timentibus nomen meum orietur ſol iuſticie:cuius radius magis ſplendens hominibus cum euiſceratus amor quem ſuper inimicos effudit:dum eorum dolores & iniquitates portauit.Huic actui boni Ieſu dicitur: Sol contra Gabaon ne mouearis.Gabaon interpretatur uallis triſtitie:& ſignificat illam doloroſam triſtitiam quam pro noſtra ſatiſfatione ſemper in corde portauit.Sol ergo contra Gabaon non eſt motus: q: amoroſus dolor cordis Ieſu non eſt interruptus: Luna uero que ſignificat defectus: quos pro nobis aſſumpſit in carne ſua contra uallem Haylon non eſt mota.Haylon interpretatur ubi ſunt urſi: & ſignificat concupiſcentiam humane carnis: ubi ſunt multiplices urſi.ſ.motuum immundorum & inſatiabilium appetituum:cõtra quos expugnandos carnis chriſti paſſibilitas ſtetit infirma: douec eſſet tota noſtra cõcupiſcentia expurgata. Stetitq; iſte benedictus ſol in medio celi.i.in immenſa capacitate cordis ieſu:& ineſtimabilis amoris ſui: & non feſtiuauit occumbere ſpacio diei unius: quia benedictus ieſus hunc actum mentis ſue noluit interrumpere in toto decurſu ſue lumino ſe uite. Vere non fuit ante & poſtea tam longa dies:quia in toto exercitu creature non poteſt inuenrri dolor & amor tante immenſitatis & tanti luminis & uirtutis. Hec autem fecit benigniſſimus deus pater exaudiens preces & gemitus pauperum ſuorum: quibus clamabant ad ipſum. Redime me domine & miſerere mei:propter quod ſequitur q; iſta dies fuit ita longa obediente deo uoci hominis: & pugnante pro iſrael. Firmitas autem iſtius amoris & doloris figurata fuit in opere ſecũde diei cum dictum eſt.Fiat firmamentũ in medio aquarum:quia firmamentum immobile eſt cor ſuum ĩ medio illarum aquarum:que intrauerunt uſq; ad animam eius.Vides ergo q̃ perfectiſſime anima chriſti in operatione uirtutis fuit ſue diuinitati aſſimilata.O q̃ perfectus equus diuinitatis fuit homo iſte Ieſus ad omnem hoſtilem exercitum proferendum:uelociſſime enim cucurrit ut dictum ẽ: Agiliſſime ſaltauit:& in bello uſq; ad perfectam uictoriam perdurauit.Hic eſt ille equus in tanta perfectione deſcriptus ipſi Iob cum dicit.Nunq̃ prebebis equo fortitudinem & cetera mira que ibi dicuntur.Exulta igitur anima mea in bono ieſu: in quo es quicquid es:& extra quem non niſi male es:qui tibi eſt omnia:Ipſe eſt celum latiſſime capacitatis & eminẽtiſſime dignitatis.Ipſe eſt terra: non quidem in opere ſuo maledicta: que ſpinas & tribulos germinat.ſed terra benedicta:& hortuſ & paradiſus uoluptatis:que tibi dat fructum cẽteſimum pleni participii diuinitatis:in quo eſt omne lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus ſuum. O benedictum genus fructus & dulciſſimum ad guſtandũ:in quo guſtans a ſuo malo deficiens ſentit ſe per amorem beatiſſimum domini.

Ipſe eſt tibi aqua omnem ſitim refrigerans cupiditatis mundane.

Ipſe eſt tibi aer uitalis reſpirationis:in cuius afflatu uiuis uita diuina.

Ipſe eſt tibi ignis ardens qui nunquã dicit ſufficit in amando.

Ipſe eſt tibi angelus ſalutaris conſilii:& continue cuſtodie & protectionis eterne.

Ipſe eſt tibi theſaurus: cibus:lectus:ſponſus:lux pater.

Ipſe eſt tibi omnia que potes deſiderare ut ſis plena.

Ingredere ergo anima mea benedicta domũ: cur foris ſtas?ingredere in locum tabernaculi admirabilis.Intra paradiſum tue reformationis:quia multo melius es reformata q̃ condita. Et quia in chriſto plene dotato plene dotata es:gaudeas ĩ menſa quam gaudens deus tibi diſtribuit in funiculo diſtributionis ſue.In hac benedicta terra repromiſſionis cordis boni ieſu:que non ſolum fluit lacte & melle ſed dei dulcore & pietate:uel etiam puntate.Hoc igitur ſciaſ & nihil ultra queraſ:ſed tali portione contenta cantes cum propheta.Funes ceciderunt mihi in preclaris & cetera.Et ſi bene intelligis hanc claritatem domini:quam tibi deus donauit:letanter ſubiungas. Benedicam dominum qui tribuit mihi intellectum. Intra ergo ĩ iſtum tuum benedictum ieſum:qui tibi eſt omnia:& incluſa permaneas:nec cum diua egrediaris ad uidendum mulieres regionis:ideſt uarias curioſitates diſtractionis: quia ſimul cum ipſa corrumperis a malo emor filio Sichen:nec cum ſene Semei de Hieruſalem ideſt de tranquilla pace cordis ieſu egrediaris ad querendos ſeruos per ambitionem

UVA. BHSC. IyR_070

temporalis honoris:quia ſimul cum illis occideris per indignationem ueri ſalomonis. Nec cũ filio illo prodigo egrediaris a plena ſuggeſtione in paterna prouiſione tui benedicti ieſu per tue ꝓprie uoluntatis abuſum:quia cum ipſo omnia diſſipabis:& in horrendam famem porcinã decides: nec ſatiaberis malis tuis. Clauſo itaq; oſtio cordis Ieſu nihil niſi ipſum ſenties:in illo quietiſſimo cubiculo altiſſ mũ patrem exora:& dic. Hec requies mea in ſeculum &c. Vt autem ſolẽnitatem ſacratiſſime diei incarnationis filii dei:de qua iam tribus diffuſe capitulis eſt tractatum:breuiter epilogando concludam.attende:admirare. & obſtupeſce diem magnificum ſuper omnem diem.Hodie nanq; eſt ſolẽnitas patris eterni:in qua fecit nuptias non ſolum filio ſuo ſibi indiſſolubili copula humanam uniendo naturam:ſed & ſibiipſi dum ſacratiſſimam uirginem mariam ſuam accepit ĩ ſpõſam.& ſuam paternam fecunditatem ſibi communicauit:dum eam ueriſſimam filii ſui matrem effecit:& ſibi ſponſali munere tantam fecunditatẽ tribuit:ut illum eundem generaret in tempore:ſicut uera mater in aſſumpta natura:quem ipſe genuerat in eternitate in ſue uirtute nature.Et ſicut in celo non habet ſociam in generatione eterna: ſic & ipſa nullum haberet ſocium in mundiſſima generatione humana. Aliter eſt etiam iſta dies omnipotentiſſimi patris.Quia ſicut ipſe eternaliter & plene ſe dicit ĩ increato uerbo filium generando: ſic & nunc ſublime ſe dixit ipſum oſtendere incarnãdo:dum ſe ſumme manifeſtauit quantum eſt poſſibile in natura creata.Vnde & ſoli uerbo incarnato reſeruatum eſt paternam fecunditatem & ſummam trinitatem explicite hominibus nunciare.Licet autem primum dicere quo filium generat ſit patris proprium:tamẽ iſtud ſecundũ dicere quod eſt commune tribus perſonis diuinis eſt dicere ſibi ualde conuenienter appropriatũ:ut merito hec ſit dies ſua qua ſe ſumme dixit in tempore. Eſt etiam iſta ſolẽnitas ſingulariter filii: quo ab eterno dilectam naturam in dilectione hodie conſumauit:dum eam indiſſolubili intimiſſimo in uinculo perſonalis unionis aſſumpſit.O ꝙ mira per filiationem ſuam eternã fecit hodie iſte benedictus filius dei:dum & aſſumptum hominem uere ĩ ſemetipſo fecit filium dei.& in eius ſublimi merito omnes electos tanquã membra corporis ſui fecit patris filios adoptiuos:uere igitur hec dies eſt filii ſigularis & propria. Hodie etiam eſt ſingulariſſima ſolẽnitas ſpiritus ſancti:cum enim ipſe mittatur ad ſanctificandum creaturam hodie plene & perfecte hanc ſanctificationem cõfecit: cum abſq; poſſibilitate peccati & in pleniſſima mundicia & gratia ſumma humanitatem ſilii dei & ſumme ſue reuerendiſſime matris pleniſſime habitauit.Hodie illam benedictam humanitatẽ omni repleuit gratia:omni illuſtrauit ſapientia:omni dotauit meritorum efficacia:non ſolum pro ſe:ſed pro tota natura.Hodie uirginem expurgauit: fecundauit: dei genitricem effecit:dum corpus in eius utero formauit:quod per ſpiritum rationalem perſone filii eſt unitum.Hodie eam fecit matrem omnium electorum:hodie ergo ſumma diffuſiõe ſpiritus ſancti ſummam bonitatem oſtendit: dum tantum naturam eleuauit creatam:ut ipſa fieret deus: non immerito ergo eſt hec dies ſua. Hodie etiam eſt feſtum beatiſſime trinitatis: cuius eſt actu eſſentiali omnipotentie ſue effectus in creatura producere.Hodie enim ſummum effectũ in natura produxit: dũ eã ſue diuinitati ĩ filii perſona uniuit:ut ſic ꝗſi ultimũ de potentia quo ad effectũ unionis & gratiam in effectum conflauerit ad huius diei ſuperineſtimabilem ſolẽnitatem ſacrandam. Hodie eſt principaliſſime ſolẽnitas aſſumpti hominis Ieſu chriſti:quia hodie de ſpiritu ſancto cõceptus quantum ad corpus:& quantum ad animam creatus:& pleniſſime diuinitati unitus:& dei fruitione ſumme beatus:& in omni perfectione conſumatus:ut hominem totum acceperit in plenitudinẽ meriti & ĩmobili defixione dominum decreti:& in perfectione ſui actus interni & plene poſſeſſionis intra ſecretum cordis ſui:tam pro ſe ꝙ pro mẽbris omnibus electis:quicquid poſtea accidẽdum fuit in exteriori executione omnium fiendorum: que omnia manabant ab eo quod hodie accepit tãquam ab efficaci radice:& ſicut actus exterior ab ab interno merito:ergo eſt ſua hec dies. Hodie etiam eſt ſolẽnitas principaliſſima uirginis matris dei:in qua facta eſt ſponſa dei patris:& ſocia genitrix filii dei:officina mirabilis ſancti ſpiritus:totius trinitatis ſacrarium: & ſpecioſiſſimum templum: regina & domina angelorum: genitrix omnium electorum:& ſic plena theſauraria cariſmatum beatiſſime trinitatis:ut nec ſtila alicuius uel modice gratie ſit donanda:niſi per diſpenſationem marie tranſiuerit. Hodie ipſa impeccabilis effecta: et omni bono repleta:ad tantum contemplationis ſublimata eſt uerticem: ut nullam puram creaturam in paſſibili carne uiuentem nunquã poſſim credeꝛ ſibi quomodolibet adequatã.Et ſicut uidetur Auguſtinus dicere: Conceſſa eſt uiſio dei ꝑ eſſentiam Paulo:moyſi:uel cuicunq; alteri:de quo tamen Dionyſius qui fuit ſecretus Pauli diſcipulus nihil dicit:immo magis contrarium ex rationibus ſuis poteſt deduci:ſi unquã ipſi uel alicui alteri iſta gratia eſt conceſſa:uere credo ꝙ non hodie eſt uirgini denegata: dum tantum fuit ſpiritu ſancto repleta:ut dei filium conciperet:& hominẽ ſumme beatum in utero ſuo portaret.Et attendat quicunque uult deuote concludere:ſi omnes rationes que adducuntur pro congruitate:ꝙ Paulo uel Moyſi debet gratia fieri:non multo magis generanti deũ cõgrue adaptant᷑:propter quod pie ſẽtio cum linconienſi:qui deducẽs rõnes dionyſii qbus

UVA. BHSC. IyR_070

ipſe diſtinguit ſtatum hierarchie angelice & eccleſie per nudam contemplationem diuine eſſentie: & per contemplationem que eſt per fidem: unde etiã uidetᷣ dicere ꝙ nulla pſõa iſtius medie hierarchie deducitur ad ſtatum iſtius dum eſt in iſta:dicit concludendo. Auctor iſte nõ uidetur cõcedere uelle: ꝙ alicui uiuenti in noſtra carne ſit cõceſſum deum in eſſentia uidere illa uiſione qua uidẽt beati. Si tamen alicui eſt cõceſſum:credo matri dei nõ ſemel ſed pluties etiam fuiſſe donatum. Quicqd autem ſit de hoc:quia hic nihil aſſero:certum ẽ diem iſtum eſſe ſingulariter uirginis matris. Hodie eſt etiam ſolẽnitas omnium angelorum:& nõ ſolũ quia hodie eſt eorũ reſtaurata ruina ĩ pleno accepto munere glorie & gratie ab ipſo ieſu pro ſe & pro omnibus membris:qui angelicam debent reſtauraꝛ ruinam:ſed etiam quia altiſſimũ & nouum guſtum dei:quantum pie creditur:omnes angeli acceperunt:dum beatitudinem anime chriſti uiderunt:& ſuam unionem in diuina perſona. O quãtum eſt hoc:penſet per deuotionem qui illuc mẽte conſcendit: Quanta eſt hec magnificentia intellectualis nature guſtare deum ut ſuprapoſitum ꝓprium in eo quod quilibet pluſ diligit q̃ ſeipſum.

Licet autem hec dies ſit omnium angelorum ĩ communi:eſt tamen ſingulariter gabrielis:qui ſingulariter a deo miſſus:forſitam eſt omnium ſummus:uel adminus eorum qui ad exteriora mittuntur. Huius inquã beati ſpiritus gabrielis non ĩmerito dixerim:ꝙ hec eſt ſolẽnitas ſingularis:dũ tanto meruit dotari priuilegio:ut cõmercium dei cũ uirgine:& myſterium unionis diuine nature & humane meruit ſingulariter noſce per excellentiam: & annũciare uirgini: & eam ad cõſenſum inducere:& ſacra myſteria dei & domini ſui ſua fideli obſequioſitate tractare. Eſt etiam iterum hodie ſolẽnitas totius humane nature:que a iugo ſue ſeruitutis erepta:& ab antiqua infectiõe purgata in matre & in chriſto ieſu eſt omni gratia repleta & beatificata & deo iuncta:& ideo totus eius appetituſ ẽ ĩ ſuo ſummo uertice conſumatus:et ut nõ ſit q ſe abſcondat ab huius ſancte diei claritate. Eſt & hodie feſtum totius uniuerſi:quia dum corporalia & ſpiritualia in chriſto:hodie ſunt deo unita: omnis eſt conſumata natura:dum tanta unione ẽ ſuo auctori coniuncta:unde hodie & ipſum uniuerſum in chriſto meruit:ſiue chriſtus ꝓ toto uniuerſo meruit totam renouationem & meliorationem mundi:que poſtea manifeſtabitur in effectu.

Hodie ergo omnis ſolẽnitas:quia non eſt aliquid ſolẽnizabile de humana natura nec de hoc ſeculo nec in futuro:niſi hauriat in hac die: unde et omnes alie ſolẽnitates ſunt quaſi quedam explicationes ĩ exteriori opere:quod hodie factum eſt in completa radice: Quod autem omnes alie ſolẽnitates aliquam ſuper iſtam prerogatiuam uideantur habere:hoc eſt:quia iſtam continẽꝛ tanquã radicem & fundamentum ſui ſubſtantialis boni.

Et aliqui plus addunt ꝙ reſpectu btĩtudinis xp̄i .q. accipit rationẽ accidentis. Tota enim ſubſtãtialis beatitudo chriſti hodie facta eſt in unione ſui cum diuina perſona & fruitione beata. Natiuitas ergo iſtum benedictum chriſtum ita perfectũ: ut eſt hodie extra uterum manifeſtat: unde & hec eſt nobis circunſtantia & conditio ſolẽnizandi: qꝛ benedictus ieſus qui prius erat datus in utero matris:datus eſt per natiuitatem uiſibilis mundo.

Reſurrectio glorioſa corporis ieſu dicit notabilem cauſam letitie:ſed ſi bene attendas:gloria iſtius beati corporis deriuatur a gloria mentis quam hodie plene chriſtus accepit. Aſcenſio corporalis adcelum & ĩtronizatio ĩ ſedem regni dicit quãdam notabilem iocunditatis & leticie materiam. Sed quid ẽ quod addidit diei hodierne. Si uelis ſubtilitr conſiderare:magnum quidã per omnem modum:quia caro noſtra in beatitudinis gloria eſt ſuper omnes angelos exaltata. Sed multo magis ẽ ſi cõſideretur preciſe ꝙ hodie anima chriſti fructione beata ad dexteram dei patris ſedet:& in medio trinitatis ſuam accepit ſedem dignitatis: dum eſt unita tam ipſa quam caro in filii dei perſona. Magna erit unio & glorificatio corporis xp̄i quando impii per ſententiam iuſte damnationis profondatis in pena con triunpho uniuerſalis uictorie chriſtus integer caput & membra glorioſus ciuitatem intrabit ſupernam:ſed quod tunc fiet:hodie ĩ chriſto factum eſt. Si etiam addas ꝙ hodie corporaliter paſſus eſt chriſtus in cruce ea q̃ mentaliter acceperat hodie in utero matris ſue:non paruum addidiſti preconium ut iſti dieſ merito ceteris preponatur. Propter quod ad uidendum magnitudinẽ huius diei: cõſidera ꝙ ſi preciſe coperatur illud qđ factum eſt hodie ei quod faciendum erat in omni alio temporali decurſu: uidebis ꝙ illud ẽ maximũ omnium non ſolum fiendorum:ſed poſſibiliũ ſ e ri:& ꝙ omnium aliorum perfectio ab huius perfectiõe procedit. Vnde hec eſt dies quam fecit dominus ſingulariꝛ & ex cellenter ſuper omnem diem: que tantis eſt exaltata myſteriis ut merito ſoli deo ſit nota:ut ſibi uere aptetur illud quod dicit ꝓpheta zach. Eſt dies una que nota eſt domino. Odi es ĩmenſi luminis abſorbe me indignnm famulũ tuum & propris tenebris excecatum in tui infinitam & deſiderabilem claritatem:in qua eſt omnis anime beatitudo & requies ſẽpiterna. Sed & tu benedicte & beate ieſu q huius diei myſteria ſolus plene cognoſcis:agnoſce me indignum famulum tuum in huius diei participio & fac me membrum tuum illam gratiam plene perciperꝛ: quam pro me hodie in te ipſo accepiſti a patre:ut mea conuerſatio nũquam deuiet in exteriori ope ab eo ꝙ de me hodie in teipſo efficzre uoluiſti g̃tuito munere bonitatis tue.

Ieſus Ioãni intimus. capitulo .x.

Ccepto ut dictnm eſt in conſenſit uirgineo ut ſine uirili ſemine dei filium

UVA. BHSC. IyR_070

cõciperet: & benedicto ieſu in eiuſdẽ ſactatiſſime
uirginis utͦ in charitate diſceſſit angelus ab ea: ſe
corporaliter ſubtrahendo:non omittendo debitũ
famulatum:Ipſaq; uirgo celeſtia petit: & quaſi an-
gelum ad celeſtia regna reuertentem ſequitur:dũ
in montana conſcendit:nec incredula poterat eſſe
de oraculo:nec incerta de nuntio:nec dubitans de
exemplo:que tam mente q̃ carne filio dei reple-
batur. Feſtinanter itaque abiit: Zacharie domũ
intrauit:ut eliſabeth urſitaret:ac pregnanti graui-
da ſeni iuuẽcula miniſtraret.Sed p̄ncipaliſſima cã
fuit ut dicit Origeues:qr ieſus q̄ ĩ utͦ ſuo erat: io
ãnẽ adhuc ĩ utͦ mr̄is poſitũ ſcĩficar̄ feſtiabat.Sed
& ipſa uirgo etiam ipſum Ioãnem tãq̃ inter ado-
ptiuos primogenitum poſt ſuũ cõceptum natu-
ralem filiũ feſtinabat ſpũaliter gener are.Vnde cũ
prior ſalutaſſet uirgo eliſabet ſimul cum humili
tatis ſigno:beneficiũ dedit cũ uerbo: & qui prius
uerbi dei ĩfluẽtiã recepit:prius uirtutẽ ſalutationis
agnouit.Vnde & paruulus ioãnes ſtatim ĩ matris
utero ſaltãdo exultauit.Et quia lingua nõ poterat
reſpõdere:de utero matris ĩ occurſum illius geſtie
bat erũpere. Attẽde quãta fuerit plenitudo gra
tie data ioãni ad p̄ñtiam uerbi diuini p os affatus
uirginei.Nã & meritis eius mater ſpũ ſãcto reple
tur: & datur ſibi myſteriũ incarnatiõis agnoſcere:
fidẽ matris cõmẽdare: & eius dignitatẽ intelligere
& eã beatã predicare: & ſe indignã tali uiſitatione
reputare.Quã enim ſpũs ſcũs repleuit humilita-
te uacuã non reliquit.Tũc autẽ ut ſcõꝝ auctorita-
tes uident᷑ dicere:p̄mo ſanctificatus ẽ ioannes: &
repletus ſpiritu ſãcto:accepit ꝓphetie donũ: quo
uicinius lucerna dei fieret: & uox ut uerbũ dei qd᷑
ſe occultauerat carnẽ aſſumẽdo per iſtũ tanq̃ p lu-
cernã ſuã: & uocẽ ſonoram ĩnoteſceret mũdo:un
de & quod in ꝓpria uoce nõ potuit:per ſuam ma
trẽ impleuit:dũ meritis eius ſic exclamãdo uirgi-
nem cõmendauit: & uerbi ĩcarnati p̄ñtiam predi-
cauit:unde iã tunc ĩ utero ſuum ĩchoauit officium
felix uox manifeſtãdo magnifice uerbũ dei. Li
cet autẽ quedã beneficia dei quidã artãtes dicãt ꝙ
ioãnes tunc accepit gr̄am in habitu ſolũ: & nõ ali
quo actu mẽtis interne:qa nec uſum rõnis hũit:
uolũtatis: & illa exultatio nõ ĩtelligit᷑ actualis mẽ
tis iocunditas:ſed q̄dã corporis ꝓtẽſio & motus:
ex quo mater pcepit immutationẽ factam in filio.
Ego uero hoc dictum ualde irrationabile fore ar-
bitrans: & diminutiuũ doni ſpũs ſãcti:quod ſacet
textus euãgelii:ſi nõ peruertat᷑:dicit copioſius da
tum fore Ioãni cum dicit.Ex quo fcã eſt uox ſalu
tatiõis tue in auribus meis:exultauit ĩfans in ute-
ro meo.Credo tñ dictis ſcõrum exponẽtium iſtũ
teſtum ꝙ ioãnes in ſua mẽte exultauit: & ꝙ iſtud
fuit gaudiũ rõnis: & ꝙ actu Ioãnes ſaluatorem co
gnouit:ac plenitudĩe gr̄e & meriti ĩ ioãne actualr
exiſtẽtis:nũc mĩ & poſtmõm pĩ accepit. Intellige
ſane: ſicut unus ſcũs meret᷑ alteri: & ꝙ tũc miracu
loſe ſibi datus fuerit uſus liberi arbitrii. Si.n.iſtud
gaudiũ dicatur aliqs motus fcũs ĩ corpore ioãnis
aliquã ꝓtẽſionẽ faciẽs ĩ utero matris:ac p hoc im
pulſum:magis debuit exclamare eliſabet dolore
quaſſata ĩ utero q̃ gaudio repleta ex filio:unde nõ
intendo falſificare dicta ſanctoꝝ pp iniuriam pre
curſoris. Dicit enim maximus ĩ ſermone de io
ãne baptiſta:In tãtũ ãt ĩ eo p̄fulſit ſpiritualis ele-
ctio:ut ante mereret᷑ ãnunciare deum:q̃ naſcendi
ſumeret initium:uel linguã qua ãnunciare poſſet
acciperet.Quid eſt hoc mirabile fratres?Que tan
torum nouitas gaudiorum:ut eliſabeth illa uetus
mulier: & noua mater: uenienti ad ſe beate marie
teſtaretur ĩfantem in utero ſe habere:qui necdum
ſentiens ſemetipſum:dominicum ſentiret aduen
tum.Nullus ignorat cariſſimi paruulũ omnem ab
utero materno prodeuntem inter ipſa lucis exor-
dia meſtis cõcrepare uagitibus.Solus baptiſta do
mini ultra legem naſcẽtium:natiuitatẽ ſuã letitia
& exultatiõe preuenit:ipſumq; mũdi ſaluatorem:
quia nec dũ ſermone poterat: prophetico gaudio
reuelauit: & quem decuit ut de matre ſterili naſce
retur:qui fecunditatem uirginis reuelaret: quate-
nus mirabilem partum mirabiliter natus oſtende
ret.Quid hac reuelatione glorioſius?Quid hac fi
de dignius?Sterilis cocipit:uirgo parturit.Mutus
loquitur: & in ſecreto maternorum uiſcerum par-
uuli totius mundi gaudia preludũt.Ecce Maxiuſ
in auctoritate prefacta tria de Ioãne dicit.Primum
ꝙ nondũ ſentiẽs ſemetipſum:dominicum iã ſẽ-
tiebat aduẽtum:ſed ſeipſum bene ſentiebat actu:
ergo uult dicere ꝙ ultra hoc dominum ſentiebat
nunc actu: & iſtud non potuit tunc eſſe niſi ratio-
nis: & per conſequens illud gaudium fuit uolun-
tatis.Secundum dicit:ꝙ ipſum mũdi ſaluatorem
tali gaudio reuelauit:quod quidem fuit:quia ma-
ter meruit hãc reuelationem:pp hoc p ipſam dici
tur filium dei reuelaſſe. Dicit etiam tertio:ꝙ par-
uuli in uteris maternis.ſ.Ieſus & Ioannes: totius
mundi gaudia preludunt.Ex quo uidetur dicere
ꝙ ille due benedicte anime uirtuoſe cognoſcebãt
& de ſe inuicem gaudebant: & de totiuſ mundi ſa
lute ieſus gaudium influendo:Ioannes receptan-
do:In hoc enim ꝙ Ioannes aſſociatur chriſto in
gaudio:uidetur dicere ꝙ ſimili modo:licet impa-
ri gradu Ioannes & Ieſus gauiſi fuerunt.Sed non
eſt dubium ꝙ Ieſus gauiſus eſt gaudio mentis:er
go & Ioãnes:Auguſt.ẽt ĩ quadã omelia loquẽſ de
Ioãne dicit.Suſtine perſonã uetuſtatis:per quam
de ſenibus naſcitur: & preconium nouitatis ꝓpter
quod in uiſceribus matris nõdum natus prophe-
ta declaratur:fuerat quidem diuina diſpoſitio: ut
hoc tante gratie teſtimonium chriſto periberet:ꝙ
etiam chriſtus putari poſſet.Nam inter natos mu
lierum non ſurrexit ut ipſe ait maior ioanne bap-
tiſta.Itaq; ſi nullus eo maior erat: ideo qui maior
eſt illo:plus eſt q̃ homo. Ambroſius etiam ſu-
per lucam dicit expreſſe ꝙ tempus ſiletur ĩfantie:
ꝙ preſẽtia domini matris in utero roboratur qui

UVA. BHSC. IyR_070

infantie ĩpedimenta neſciuet:Et deo in euangelio
nihil ſup eo legimus niſ ioitn̄ & oraculum in ute-
ro:exultationē & uocē in deſetto .Neq; enim ullá
infantie ſenſit etatem:qui ſupra naturam ſupra eta
tem ĩ utero ſitus matris a mēſura cepit etatis perfe
cte plenitudis xp̄i.Neſcio qd exp̄ſſius dici poſſet:
q̄ dicere ꝙ infantie ĩpedimenta neſciuit:& ꝙ nullā
infantie ſenſit etatē:quod nullo modo eſt uerum:
ſi ĩfatilitas corporis impediuit uſum rõnis.Quod
etiam dicit a menſura cepit p̄fecte etatis plenitudi
nis chriſti:hoc nõ eſt uerum quátum ad robur &
perfectionē corporis:qa tũc paruulus fuit. Etideo
uerificatur ĩ eo q̄tum ad plenitudinē meriti p actũ
& uſum liberi arbitrii.ut in hoc aſſimiletur chriſto
ipſum ſanctificáti:qui tunc in utero matris pleno
uſu liberi arbitrii merebatur:ſicut plenus uir men
te:quod & uidetut tunc ioanni donaſſe.Btũs etiá
Odilo cluniaceñ qui fuit magnus doctor & ſcũs:
idem omnino uidet̃ dicere. Videtur autem eſſe
ſñia Ambroſii:ꝙ nõ ſolum tunc impedimēta ĩfan
tie non ſenſit in uſu rõnis:ſed etiam nũq̄ ſenſit po
ſtea:quod ſatis uidetur rõnabile:qa altiſſimus da-
tas gratias non ſubtrahit ſine culpa.Iſtud autē di-
cere ultra hoc:ꝙ eſt ſcõs imitari:ē honotare deum
ĩ opibus ſuis ſupnaturalibus:& ſcõꝝ dona nõ di-
minuere ſua fantaſtica rõne:& ſacrũ textum reue-
reti & nolle artare eius uerba ad noſtre infectiouis
debilia expimenta: ꝓpter qđ credo ſicut dixi ĩ dei
precone Ioáne.Si autē fuit ioáni cõceſſum ĩ ſua ſá
ctificatiõe: nõ mireris ergo ſi tibi ſupradixi.ꝙ ĩ cõ
ceptu filii dei fuit datum uirgini ſuũ libeꝝ arbitriũ
ſõno nõ ĩpediri:qa maius miraculũ uidet̃ nõ ĩpe-
diri uſũ liberi arbitrii in ut̃o:q̄ nõ ĩpediri in ſõno.

Attende autē quot ſũt p̄uilegia iſtius benedicti
p̄curſoris. Quia primo uidetur fuiſſe p̄mo genitus
q meritũ chriſti in utero matriſ p̄mo pticipauit.Et
ut digniſſimũ membroꝝ xp̄i p̄mus influentiá re-
cepit capitis xp̄i.Nota ꝙ magnificētia huius ma-
tris xp̄i oñditur ꝙ xp̄s noluit regenerare ioánem
nec ſauctificare niſi per uerbũ & in preſentia matris
ſue:licet in abſentia poſſet:ut p hoc monſtraret:ꝙ
ſicut ab ipſo fluit oĩs gratie plenitudo:ſic per glo-
rioſe matris manus tranſit omnis gratie diſpēſatio

Secũdũ p̄uilegiũ ioánis fuit:qr ſicut ſupra dictũ
ē p̄mus adoptatus fuit poſt ꝯceptũ filii dei a uirgĩe
matre:unde fuit ſibi ſingulariter p̄dilectus unde &
Ber.dicit ꝙ feſtinabat maria non tantũ eliſabeth ui
ſitare.q̄ ioannem ſanctificare & ꝓpter amorē ioan
nis ſeni eliſabeth ſedule miniſtrabat & puulũ natũ
ioannē uidere feſtinabat unde & creditur ꝙ ipſum
in ortu leuauerit & in manibuſ ſuis ſanctis accepit.
Sĩ ioannes uſum rõnis habuit:ĩmo qr ſatis ꝓbatũ
eſt ꝙ habuit:qua putas hilaritate matrem oĩs gra-
tie reuerebatur? O q̄ felicius cum ipſa q̄ cum eliſa-
beth iocunde morabatur:ꝙ ſi tantũ ꝓfiat in p̄mo
auditu ſalutationis marie:quátũ putas ꝓfecit ĩ triũ
menſiũ mora:maxĩe cũ ibi eēt cũ carne diuina pſo
na.O q̄ copioſá ſibi dedit benedictionē mater gr̃e

quádo ipſum erũpentē in lucē accepit quē p̄mo in
ſuá gratiá adoptauit.Et ſi deplenitudin e marie ac-
cipiunt peccatores:quátũ putas accepiſſe hũc dile-
ctũ filiũ ſuũ ut digne p̄curreret & p̄nũciaret illum
quē maria cõcepat dñm ieſũ xp̄m: Tertiũ p̄uile-
gium & ſũmũ omniũ eſt uicinitas ſui ad dei uerbũ
quá uicinitatē in ſeipſo cognoſcēs humiliter ſimul
et ueraciter dicit ſe uocē ipſius.O quátũ eſt hoc di-
cere?uox enim ex tota ſe eſt manifeſtatio uerbi et
ad uerbũ máifeſtũ fit.& nihil in ſe cõtinet niſi arti
culatũ ſonũ & uerbi ſignificatiuũ.Per hoc igit̃ dat̃
intelligi:ꝙ.Io.erat quaſi totaliter ipſe ieſus per gra
tiam:et ꝙ quicquid fuit in eo tam mentis q̄ cor-
poris ꝙ etiá geſtus ſiue conuerſationis totum fuit
xp̄i manifeſtatio & xp̄i predicatio.Et quis poſſet
hoc p̄uilegiũ ſufficienter exp̄mere. Sicut enim ni-
hil ſimilius uel intimius uerbo q̄ uox:ſicut nihil ui
detur ſimilius uel intimius xp̄o ipſo benedicto io
anne.Intelligas autem in omnibus ꝙ uirgo mater
fuit realiter uerior & pleĩor :& maior uox uerbi: q̄
Io.Licet non quátũ ad actũ exterioris officii ipſum
predicádo mũdo:ſed ad alioſ hec prerogatiua refer
tur .Quátũ ergo ad illud p̄uilegiũ hēt plura noĩa:
qr non ſolũ uox:ſed lucerna: ágelus:ſpõſi amicus:
helias in zelo feruoris:preco in uirtute clamoris:
precurſor in prerogatiua prepationis:baptiſta in di
gnitate mirabilis honoris:de quo infra dicet̃ .Nõ
deduco autē quomodo ſecũdũ diuerſas ꝓprietates
hec noĩa ioanni conueniũt .Quartũ priuilegiũ ꝙ
idē angelus q dominũ ipſũ nũtiauit.& ſicut.Ber.
dicit quo ad aliquid ſolēnius quia
In loco ſacri templi
Tempore ſacrificii
Et magno ſacerdoti.
Sed aduerte ꝙ illud fuit templũ ſolēnius ubi ma-
ter dei orauit feruētius:ĩmo locus uirginis fuit ſá-
cta ſanctoꝝ:qa ſolũ ibi regina orabat oĩum ange-
loꝝ..Et eius oĩo fuit tempore ſũmi ſacrificii : qđ
ſatis patet ſi ſupiora recorderis.Ipſa etiá uirgo bea
ta in oblatione mētali fuit ſũmus poſt ieſum om
nium ſacerdotum:ſed tam magná dignitatē oſtē
dunt in ioáne ſuperiora: & maxime magná ſimi-
litudinē ad ieſum ꝙ nũciatur per eũdem angelũ.

Quintum priuilegiũ:quia fuit xp̄i uoce lauda-
tus:uere magna gloria ioánis in chriſto ſaluatore:
qui & ipſum ſimiliter repleuit cõformitate gratie
ſue:& ſuper oẽs ipſum magnificauit teſtimonio
uocis ſue.Et ſi diſcurras per illa q̄ chriſtus dicit in
euágelio:uidebis mirabilem ioánem in plenitudi
ne gr̃aꝝ.Et q̄tũ eſt illud Inter natos mulieꝝ &c.
Certe ſi uerũ eſt quod ml̃ti opinát̃:ꝙ ĩ gratia nõ
inueniunt̃ duo per oĩa pares:neceſſe ē ut ſi nullus
eo maior in his:qui tunc tēporis erát uel fuerant
eo ſit oĩs ĩferior.Omitto alia enumerar̃ p̄uilegia:
que in eius cõceptu & ortu:& in utroq; parente:&
in gaudēte multitudine facta narrátur. Quátũ
autē fuerit eſtimáda teſtificatio huius bñdicti p̄-
conis de ieſu:ſatis ei ſimilis euágeliſta Ioan.oñdit

UVA. BHSC. IyR_070

primò capitulo: qui enunciata diuinitate ieſu & incarnatione eius: ſtatim annectit Ioannis teſtimonium tāq̄ ſūme auctenticū. Vides q̄ proprium fuerit huius benedicte uocis manifeſtare ieſum. Ipſa uirgo mater que in tota ſilua euāgelii niſi paucula uerba dixiſſe narratur in ſanctificatione huius preconis: ad manifeſtandum dei conceptum in ſe factū eructauit ſūmum canticum omnium canticorum: immo que ſemper in euangeliis fuit breuiloqua: quia uix unam enunciationem ſimplicem protulit in hoc cantico decem clauſulas decantando coniūxit: ut per hoc oſtendatur ꝙ totius legis plenitudo que figuratur denario in hoc cantico continet᷑ Audi āt q̄d dicit Hugo. de huius cantici laude. Nemo huius cātici uerba putet leuit᷑ eſtimāda: q̄ nimirū de tā profūda contēplatione prolata ſtis ut iueſtigatiōe digne penetrari nō poſſint. Et omne quod dictum eſt ab illa ſumme ueritatis intima luce: cui mens uirginis excellenter inheſerat emanauit. Nec alius q̄cūq; dicere potuit: que meditādo locuta ñ ē ſed guſtando. Quam non docuit per uaria diſcurrens cogitatio: ſed riui ſapientie fontis per contemplationem mentis inherentis deuotio. Attēde q̄ magnifice in ſublimitate contemplationis uirgo inchoat. Dum enim eius fides magnificaretur ab Eliſabeth: & beuedictus fructus uentris ſui beatificaretur: totum in deum refundens. Magnificat inquit anima mea dominum: quaſi .d. Maguificauit dominus facere mecū: dum ſeipſum per me intra meum ſe fecit uterum: & ſic me magnificā reddidit: etiam ſupra ſublimitatē omniū angelorum. Sed hoc eſt omnino ſūmum: & non mediū: & iō non meipſam magnifico iactādo inaniter: ſed magnificat anima mea dominū: donum ſuū in ipſū refundendo totalter. Dicit autem Beda ſup magnificat: ꝙ beata uirgo magnificentiam ſuā plene cognouit: ſed totum in deum refudit. Dicit enim ſic loquens in perſona uirginis. Magnificat ergo dominum uoce: opere affectu. Magnificat quidem dominum omnis creatura: ſed anima mea ſup oīa inter omnem quippe creaturam nihil tam magnifice fecit dominus ſicut animam meam: & iō magnificat anima mea dominum. Et exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo: ac ſi dicat ſecundum glo. Exultauit ſpiritus meus extra omnem creaturam: & extra ſemetipſum: & iam pre īmēſitate gaudii ſalutauit ī deo ſalutari meo: uidelicet in ieſu ſingulariter meo. In quo totum: ꝙ uiuo: totum quo diſcerno: totum quod ſentio: in eius magnitudine contemplanda: & preceptis obſeruandis impēdo. Nulla proprietas me extollit: nulla aduerſitas frangit: ſed illius ſolius memoria delectatur ſpiritus meus: in illius perpetua diuinitate cuius caro mea fecūdatur temporali conceptione. Quantam autem plenitudinem iſta uerba contineant: audi non mea ſed Hugo. uerba. De ſalute quoq; quā humano generi preparari uideo totis precordiis exulto: uideo nāq; de me aſſumi: quod & credo ꝑ me debere offerri. Veni dilecta uirgo maria in cellam uinariam ad regem ſponſum tuum introducta: ab ubertate domus eius inebriata: memoriam ſuauitatis illius eructaſti: & iuſtitia illius exultaſti: uidiſti q̄ppe maieſtatem: guſtaſti ſuauitatem: ideoq; quod intus hauſiſti: foris propinaſti. Duo .n. bona ſunt que angellorum & hominum ſpiritus in illo fonte boni eterna contemplatione hauriunt: uidelicet incōprehenſibilis dei maieſtas: & ieffabilis bonitas quorum alterum caſtum timorē gignit. alterū uero dilectionem pariter: pro maieſtate nāq; uenerantur deum: pro bonitate diligunt eum: ne uel dilectio ſine reuerentia diſſoluta ſit: uel reuerentia ſine dilectione penalis. Ad hanc contēplationem mēs marie ſubuecta fuit: que celeſtis patrie dulcedinem in uerbis ſuis tam mirabiliter expreſſit: quam ineffabiliter cōprehendit. Cum enim magnificare dominum ſe perhibuit: uenerandā maieſtatē interna uiſione contuita fuiſſe manifeſte declarauit. Cū uero ſe in ſalutari ſuo exultaſſe aſſeruit: guſtum iterne dulcedinis ſe percipiſſe oſtendit. Hec Hugo. Que autem tantum aſcendit maieſtatem dei cognoſcens: & omne bonum quod ī ea erat in ipſo refundens: uide quantum in ſūma uilitate reſiliuit profunde dicens. Quia reſpexit humilitatem ancillę ſue: ecce q̄ uilia de ſe ſentit: & totū dei gratie tribuit: iuditio ſuo monſtrat ſe hnmilem. ſed reſpectu ſuperne gratie ſublimem: ut quod natura ī primis patribus per ſuperbiam perdiderat: in maria per humilitatem acciperet: ideoq; uerbum patris in ea ꝑꝑ humilitatis ſue meritū carnis ſubſtātiā quā ſibi uniret aſſūpſit: & tunc ad eam quā prius abiicerat naturam ſublimandā per miſericordiam reſpexit. Quia uero quod erat humiliter recognouit ſe dicēdo ancillam: ideo ſublimatur: quod non erat: mater eſſe promeruit. Ideo Hieronymus. Beata uirgo nō a filio ſuo domino noſtro celos didicit fabricare non angelos creare: non mirabilia: nec diuinitatis inſignia perpetrare: ſed ſe humiliare: ceteraq; documēta uirtutū intra humilitatis cuſtodia aggregare: unde & in ſe ſolam humilitatem reſpexiſſe fatetur dominum: que cuſtos eſt ceterarum uirtutum. Collocauerat enim in tuto ſtationis portu ſublimia meritorum ſuorum exercitia: & ideo ſic eſt diuinitus illuſtrata. Hec Hiero. Circa iſtā materiam humilitatis oirginis omnes ſancti dicunt mira: quia mirabiliſſima fuit huius ſacre uirginis humilitas: quam nequaquā inaniter extollere potuit omnium gratiarum uniuerſitas & in uniuerſalitate cōmunicata ſublimitas: pro tanta nāq; plenitudine gratiarū beatam me dicunt omnes gentes: quod & ipſa pleniſſime intellexit: cum hoc uerbum in cantico expreſſit. Sic enim domus reſpexit eius humilitatem ꝙ ei maternum tribuit meritum & ſtatum: propt᷑ quod & ſic eius exaltauit humilitatē: ut ſibi ſit parē in generatione preterita ſterilitatis opprobriū ſuſtinuiſſe in ſua uirginitate per quam humiliabatur in lege: quia iam uidet futurum ut beata uocetur

UVA. BHSC. IyR_070

in omnem generationem pro fructu fecunditatis diuine ſicut dicit Ber. Quod auté ſupradixi plenitudinem ſapientie datam uirgini in conceptu filii dei ſatis oſtendit huius cantici plenitudo & ſanctorum de hoc expó:unde Ber. hoc uerbum ſuper magnificat exponens dicit. O dilatatum cor marie genitricis dei q̃ perlucidis oculis omnem creaturam in uera beatitudine collocandam ſimul aſpexiſti. Ecce inq̃ intuentis eſt uerbum & demonſtrantis. Ecce iam uideo quid futurum ſit de me:qs fructus procedit ex me:quot & quanta bona non mihi ſoli:ſed omnibus generationibus proueniunt p me. Nam & angelicarum ruinarum numerus p meum genitum reintegrabitur:& hominum generatio in adam maledicta:per benedictum uētris mei fructum ad eternam benedictionem regenerabit': hec Ber. Et cum tantnm benedictionis in omnes generationes bonum diffundendum é:quia fecit mihi magna dominus qui.po.e.n.ſ.eius:hoc ipſū ꝙ me benedicant omnes generationes non mihi attribuo:non meis meritis aſcribo: ſed potius ei q̃ fecit mihi magna. Magnum quippe per ſe eſt ꝙ uirgo ſum:magnum ꝙ mater ſum. Maius ꝙ ſimꝉ utrūq; mater & uirgo:ſed maximum ſi cuius maꝉ ſum attendatur:quia unigeniti dei & omniū ſaluatoris. Et quia hec omnia ſunt:magna que licet oībus ſint facta:generaliter tamé mihi ſunt facta ſingulariter. Et ad meam ineſtimabilem gloriam in me:& de me per ſpiritum ſanctum cōpleta potenter. Et ideo magnificat anima mea dominum: q̃a fecit mihi magna que ſentio qualia ſunt non exp̄mo:quia nec plenitudine angelica auris intelligere ſufficit. Iſta igitur magna non ſolum creaturis ſunt maxima:ſed maximum illi & inſuperabile qui potens eſt immo omnipotens eſt & ſanctum nomé eius. Et tamen nec potentiora nec ſanctiora ille facere potuit:q̃ que in me fecit:dum hominem uerbo uniuit:ut idem ſit factor qui factura:filius meus ieſus ſuper omnia benedictus deus qui ad omnium factus eſt ſalutem:ſed eterna diſpoſitione:& īmenſa mea dulcedine factus eſt ad meam gloriā ſingularem. Attende autem ꝙ ſic ſubtiliter loquendo beatiſſima uirgo ſummam humilitatem tenuit. Quod enim ipſa fuerit potens dei filiū generare:& alia magna recipere:non ſue uirtuti attribuit:ſedei qui potens é:qui ſummā potentiā in humilitate uirginis uoluit honorare. Et ꝙ ipſa ſic fuerit ſanctiſſima:ut ſanctum ſanctorū genuerit: non ſue uirginitati attribuit:dum mulierem que fuerat caput peccati ſic pleniſſime expurgauit ut genitrix fieret ſanctita is in omnia uaſa gratie diffundende Et hoc totum īportatur cū dicit:qui potens eſt & ſanctum nomé eius:quaſi dicat. Cum femina ſit omniū creaturarū rationabiliū uiliſſima & tota īſecta īmunditia:qualis ex me fuiſſem niſi ipſius gratia me preueniſſet:quia nunq̃ iſta magis decenter manifeſtare potuit q̃ quando mulierem ſuper oēm creaturam exaltauit:& ipſam matré omnis gratie & munditie per ſuam ſanctitatem effecit. Ex iſtis ergo magnis in me factis:nec ſupba nec auara exiſto:ſed cum iubilo exprimo ꝙ genitrix gratie eam omnibus electis diſpéſo:& propterea ex hoc meo beneficio fit tam copioſa deriuatio:ꝙ miſericordia eius a progenie in progenies pleniſſime deriuatur a Iudea in gentes:& ab initio ſeculi uſq; ad terminum eius miſericordia domini magna diffunditur ab eterno:& uſq; in eternum:non paſſim quidem ſed timentibus eum. Quia ſpiritus ſāctus fugit ſuperbum & requieſcit ſuper humilem & māſuetū: & domini trementé ſermones. Attende autem ꝙ benedicta uirgo ſapientia dei plena uidet ꝙ diuina dona ſic electos illuminant:iuſtificant: & in deum tranſformant:& reprobi ex eis maiora iuditia ſibi ex ſua induratione: obſtinatione atq; ingratitudine diuine ſeueritatis accumulant: unde magna dona electorum: utplurimum ſunt excecatio reproborum: maxime illorum qui de ſua preſumétes iuſtitia in ſuis operibus gloriātur: ꝑpter quod chriſtus dicit Ioan. ix. in iudicium in hunc mundū ueni:ut qui non uiderunt uideant:& qui uident ceci fiant. Et Simeon dicit luce. ii. Ecce poſitus eſt hic in ruinam & in reſurrectione multorum. Hunc ergo proceſſum ſacra uirgo dei ſapientia plena attédens poſtq̃ ſublimia dona miſericordie dei in electos timentes eum diffūdenda expreſſit:ad dei generalia iuditia ſuper reprobos ſe conuertit: & curſum diuine prouidentie in regimine creature rationalis deſcribens :quid ſuperbi demones uel homines:quidue humiles electi mereantur exponit. Et quia chriſtus per ſtrenuitaté uirtutum ſupra q̃ pōt dici operatus eſt dei honorem:tamen ſanctificando electos q̃ expellendo reprobos: ideo hoc exprimens pro uniuerſalis iuditii fundamento dicit: fecit potentiā in brachio ſuo.i.in ſuo opere ſtrenuiſſimo non ſolum potenter ſed emphatice potétiā fecit:diſperſit ſuperbos mente cordis ſui:ubi ſuperbiam reproborum oſtendit preſūptuoſiſſimā noīe mentis qua ſe ceteris excellentiores exiſtimant:& ſe deo per humilitatis reuerentiam non inclinant. Oſtendit etiam affectuoſiſſimam:ac per hoc malicioſiſſimā:quia ex precordiali affectu honoris proprii ſeipſos contra dei preceptū extollunt cū dicit cordis ſui. In corde enim eſt ſedes ſanguinis & caloris:per hoc affectualis amoris. Ac per hoc oſtenditur ꝙ ſunt proprii honoris maxime amatores Ad altam autem iuſtitiam celeſtium ſpirituum mētem uirgo attollens demonibus ſubdit: depoſuit potentes de ſede. Sed ne crederes uacuas remanſiſſe:ſubiungit. Et exaltauit humiles homines chriſto conformes in illis dicit locandos ſedibus ſpirituum reproborum. Quales auté ſint humiles deſcribit cum ſubdit. Eſurientes īpleuit bonis: humilitas enim que ex charitate cauſatur menté ſub deo incuruat:& quia ſemper ſeipſam mente euacuat:ſāctā dei eſurié in mente prouocat que ſola diuinis bonis repleri meruit. Econtra autem qualis ſit ſu-

UVA. BHSC. IyR_070

perbia reproborum e regione oſtendit cum dicit.
Et diuites dimiſit inanes:hi enim ſunt qui dicunt
cũ ãgelo laodicie:Apoc.iii.qr diues ſũ & locupleta
tus & nullius egeo:& neſciunt in ſua malitia obſti
nati:quia miſeri ſunt & miſerabiles:& pauperes &
ceci:& nudi.Tales igitur diuites in ſua reputatiõe
dimiſit inanes:non fecit:quia ex quo dederunt obi
cem gratie eorum animas non intrat neq; ipſũ poſ
ſet continere:quia plene ſunt ipſis.Hi diuites ſunt
falſi:iniuſti:& peſſimi phariſei:qbus dicit dñs Mat.
ix.Non eſt opus ualentibus medicus &ceťa.Et nõ
ueni uocare iuſtos. Attende autem quantũ deo
& ſue matri ſanctiſſime placuit ſui exinanitiõis hu
militas per quam cauſatur ſacra eſuries ſũmi boni:
quia hanc ſolam eodem bono dicit repleri quãtũ-
cunq; etiam aſpernetur confidentiam de propria iu
ſtitia pondera:quia iſta ſola dicitur remanere inaniſ
ab illa infinita miſericordia que a progenie in pro-
genies eſt diffuſa. Expreſſo igitur diuine proui-
dentie curſu per rigorem iuſtitie in reprobos: & pi
etatem miſericordie in electos:tandem ad ſingula
rem incarnationis gratiam in dilectum ieſum ſua
uerba reducit.Suſcepit iſrael puerum ſuum:aſſum-
ptum hominem puerum ieſum diuinitatis appel-
lans eo ꝙ ei in ſũma humilitatis obſequioſitate ſer
uiuit:qnem & ſuſcepiſſe dicit deum cum ſibi perſo
naliter uniuit:& tunc uere iſrael fecit:quia uere diui
nitatem uidit & ea fruitus eſt. Poteſt etiam dici
tota mnltitudo electorum unus puer dei propter
reuerentiam humilitatis & unionẽ charitatis que ĩ
ipſo ieſu ſuſcipitur per adoptiõis gratiam:& fit iſra
el per uiſionem beatam.Quod quidem ſacra uir-
go intelligens iam factum in chriſti merito immo
biliter:quod tamen futurum erat in iuſtorum po-
pulo:iubilans iam intuetur cõpleta:& dicit. Suſce-
pit iſrael puerum ſuum:quia ĩ gratia mei cõceptus
iam eſt electorum numerus adoptatus. Et hoc fe-
cit:recordatus miſericordie ſue:non iuſtitie noſtre:
quia ꝙ hominem redemit:non fuit ex merito ho-
minis:ſed ex dono diuine pietatis. Suſcepit ergo
naturam bonus ieſus:ſuſcepit & cauſam noſtram:
& per miſericordiam determinauit ſententiam: &
per deuotiſſimam mortẽ ſuam plenam dei iuſtitie
fecit emendam. Et quia tamen expectauit uſq;
ad plenitndinem temporum:uidebatur pater obli
tus mittere filium ſuum:ſed recordatus eſt miſeri-
cordie ſue per effectum operis:dum me ſuam ſpõ
ſam & filii matrẽ elegit:cuius tamen nunq̃ fuerat
oblitus:ſecundum actum ſue eterne diſpoſitionis
qua me ſemper in conſpectu ſuo tanq̃ omniũ crea
turarum reginam miſericorditer ſtatuit. Et quia
hoc tantum beneficium fuit ſanctis patribus re-
promiſſum:maxime per Abraham & per prophe-
tas predictum ad ſalutem ſeminis electorum per
omnia ſecula ſeculorum cum dicit.Sicut locutus ẽ
ad patres noſtros &ceťa.uſq; in ſecula. Attende
autem q̃ ordinatiſſime ſacra uirgo procedit: incipi
ens a magnificentia maieſtatis: & ex ſuaui guſtu
dulcedinis bonitatis dei in ſuam humilitatem reſi
liens & ex mera dei bonitate uullo ſuo merito ſic
magna & ineffabilia per dei potentiam & ſanctita
tẽ:trãſiẽs per fluuiũ oñdẽs minime electorum exp̃
mens differentiam effectuum gratie chriſti in re-
probis & electis ad ſuum dilectum ieſum reducit
canticum:in cuius aſſumptione in unitate perſone
dicit omnia patrum promiſſa quidem completa in
omnes generationes ſeculorum ſemini abrahe ele
cto ex iuſtificationis gratia & gloria plene diffuſa.
Totum autem preconium huius ſacratiſſimi canti
ci uirginis matris:in quo tam clare eiuſdem expri-
muntur beneficia illius quem portabat in ſuo ſan
ctiſſimo uentre ad magnam redundabat gloriam
precurſoris.Quia enim ipſe erat uox & manifeſta-
tio ſaluatoris:ideo omnia que circa ipſum fiunt ui
dentur manifeſtatiua filii dei in carne uiuentis.Nã
& eliſabet hoc ſacrum myſterium multipliciter de-
clarauit uirgo beatiſſima.Nunc in preſentia Ioan-
nis plus locuta eſt ad declarationem huius ſacri be
neficii q̃ in toto decurſu uite ſue locuta fuiſſe ſcri-
batur. Adauget autem preconium ꝙ patri ẽ red
dita lingua poſtq̃ ſacrum nomẽ precurſoris deſcri-
pſerat:& canticum iubilationis & prophetie uocẽ
laſſauit in ſuauiſſima melodia:ubi ſingularirer de-
ſcripſit beneficia uerbi incarnati:quia per ipſum re-
dimimur & ſaluamur:& ab hoſtibus liberamur: &
libere reformamur in ſanctitate uirtuoſe uite:& dei
cultum perfectum:que omnia dicit eſſe cõpleta ſe
cundum immobilia promiſſa cum iuramento fa-
cto patribus:& ſic per ora prophetarum predictũ
fuerat:quibus a ſeculo de hoc alto ſacramento fue-
rat inſpiratum.Ad filium quoq; paruum tanq̃ ad
intelligentem & capacem rationis cantici uerba cõ
uertit & precurſoris officium in eo eleganter deſcri
bit cum dicit.Et tu puer &ceťa.Tandem in oratio
ne uerba concludens filium dei qui ſplendor ẽ pa-
terne glorie & in mundum uenerat petit illumina
re noſtre cecitatis tenebras:& in uiam pacis perfe-
cte ſequele dirigere greſſus noſtros. Vide ergo q̃
manifeſte eſt uerum quod tibi pro regula ſuperius
dixi.Siquidem quando deus aliquam perſonã eli-
git ad aliquod officiũ & ſublimẽ ſtatũ:totus impe
tus gratie datus illi perſone ad illud officium cõ-
plendum impellit:unde & gratia ioannis in ſe & ĩ
utroq; parente ſic abunde influit:ut audiſti ad dã-
dum mundo noticiam chriſti nati: & ipſamet uir-
go a ſpiritu ſancto impulſa in precurſoris preſentia
que prius occultauerat manifeſtat:nec eſt modica
laus Ioanni ꝙ in eius preſẽtia illa duo formata ſint
cantica in quibus quottidie per uniuerſum orbem
laudatur gratia ſaluatoris. Magnifice nãq; com
pletis precurſoris myſteriis & couſũmatis pro qui
bus glorioſa domina uenerat ad domum Zacharie
rediit nazareth:& tunc creſcentibus ſignis graui-
dationis filii dei:quem in ſua carne geſtabat inuẽ-
ta eſt a Ioſeph habens de ſpiritu ſancto. De q̃li-
tate autem cordis Ioſeph circa uirginem diuerſa ẽ

UVA. BHSC. IyR_070

ſanctorum ſententia. Quidam autem ſicut Origenes & Ioannes os auri aperte oſtendunt: ꝙ Ioſeph ex humilitate reputans ſe indignum illius conſorcio: quam ſentiebat plenam deo: uoluit occulte eã dimittere: timens ne ex preſumptione oſtenderet ſi tante uirgini cohabitaret. Et ponentes exẽplum de petro qui in eadem reuerentia dixit christo. Exi a me: quia homo peccator ſum domine. Et de centurione qui dixit. Nõ ſum dignus ut intres &cet̃a. Dicunt ꝙ nullo modo de beata uirgine eſt ſuſpicandum ſiniſtrum. Vnde Ioannes os auri ſup mat. libro. i. O ineſtimabilis laus marie uirginis: magis credebat ioſeph caſtitati eius: q̃ utero eius: plus gratie q̃ nature: conceptionẽ manifeſte uidebat: & formationem ſuſpicari non poterat: poſſibilius eẽ credebat mulierem ſine uiro concipere q̃ mariã poſſe peccare. Huic ſententie ſatis concordat Ber. ſuper Miſſus eſt. Et reſpondit ꝙ ideo uoluit eam occulte dimittere: quia ſi manifeſte dimitteret cauſa diuortii quereretur & exigeretur. Quid autem diceret populus dure ceruicis: ſi diceret quod ſentiebat: & ꝙ de illius puritate probauerat. mox increduli & crudeles iudei: & illã ſubſãnarent: & illam lapidarent? Quomodo ergo crederent tacenti in utero: quem poſtea crucifixerunt mira facientem: & in tẽplo docentem? Ideo uoluit eam occulte dimittere ne conculcaretur ſanctum: & margaritas daret porcis & canibus. Ecce ꝙ Ber. concordat cum primis. Nec uidetur eis reſiſtere cum angelus dixit ioſeph. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. q. d. angelus. Recordare promiſſa dauit patri tuo: & ſcias ita cõpleri in ſancto matrimonio tuo: & ideo noli timere accipere mariam coniugem tuam: quia ex maximo beneficio a deo eſt tibi data in ſociam: nec ex paueſcas cũ illa habitare & ſibi ſeruire: cuius deus te ſocium fecit in ſancta puritate: nec timeas altitudinem ſui conceptus: quia licet ſit dei uirtus & altiſſimi filius: propter cuius eminentiã ſanctitatis poſſes formidare: ſcias tamen ꝙ eſt de ſpiritu ſancto: quia illud opus eſt ſũme pietatis: benignitatis: charitatis: & miſerationis ad mundum ſaluandum: & iſta appropriantur ſpiritui ſancto: unde noli timere tantam eius altitudinem quin ſecure accedas pp pietatis plenitudinem. Ipſe enim non uenit nec ꝑcutere: ſed ſaluare: & ideo gaudens accipe quia cõiugi tue ſacratiſſime uirgini data eſt generatio de ſpiritu ſancto. Tibi uero comunicata ẽ nutritio: & adoptatio tanti doni: unde licet fueris omnino extraneus a conceptu: eris tamen neceſſarius in conuictu: & ideo reuerẽter miniſtra tam matri q̃ proli: & uocabis nomen eius ieſum: quia nõ tantum te ſed totum populum ſuum ſaluum faciet a peccatis eorũ. Exponitur etiam illud traducere: ideſt per ſolẽnitatem nuptiarum ſibi indiſſolubiliter ad cohabitandum ſtrictius q̃ primo ligare: hanc credo bonã ueram: & ſanctam opinionẽ. Aliorum autẽ uidetur eſſe opinio ꝙ de ipſa dubitauerit. Quod licet diuerſis modis etiam redundet in gloria uirginis: ſicut etiam beatus Ber. oſtendit ſuper miſſus eſt: tamen nullo modo credo ꝙ dubitatio illa fuerit firma in mente ioſeph de nephario opere. Licet autẽ aliqui hoc attribuant Auguſtino in ſãctũ caſtiſſimũ marie uirginis uterum: uel uidi portam. Tamen uidi magnos uiros & ſolẽnes aſſerẽtes ꝙ ille ſermo nũquã fuit Augu. ſed neſcio cuius alterius: & fuit ſibi per errorẽ attributus: unde in illo ſermone aliquod continetur: quod niſi pie exponatur propter reuerentiam: falſitatẽ magnã cõtinet iſtud. ſ. Poſtremo quia uidet greſſibus grauari: intelligit eius uterum grauidari: hoc enim eſt falſum: quia ſicut ipſa fuit ſine dolore puerpera: & ſine pudore mater effecta: ſic ſemper fuit ſine grauatione grauida: nec matrẽ grauauit ſue carnis pondere: qui in ſua carne oĩum peccatorum onera uenerat portare. Et ſi conſideret illius ſermonis latinum: ſatis uidetur incultũ & ineptum: & contra uſitatum modum loquẽdi ipſius Augu. Quicqd ſit de illo ſermone non eſt dubiũ ꝙ magiſtrorum fuit opinio ꝙ ioſeph dubitauerit. Aliqui procedunt uia media que eſt tertia. ſ. ꝙ ioſeph admiratione repletus ex plenitudine ſanctitatis quã probauerat in uirgine nullo modo uolebat inclinari ad credendũ de uirgine aliquid ſiniſtrum: & uidens uirginem concepiſſe ſtupebat qd hoc eſſet: & in iſto ſtupore partim ex reuerentia uirginis: partim ex incõprehenſione operis: cogitabat ſerpſum abſentare: & ſic occulte eam dimittere: & totum deo cõmittere donec deus aliter diffiniret: & ideo dicunt ꝙ nec de uirgine aliquid mali ſenſit: nec myſteriũ apprehendit: & ideo angelus ſibi reuelauit. Hanc ultimã ſententiã nõ credo de facili poſſe impugnari: & tamen undiq; magnum uirginis teſtimonium: quia ſi ioſeph dubitauit certum eſt ꝙ ab ipſo non fuit conceptus ſacratiſſime uirginis. Sic ergo certificatus reuerendiſſime & iocundiſſime ſtetit cum ſacratiſſima uirgine donec aduenit tempus quo ad bethleem oportuit ire ad ꝓfitẽdũ ſecũdum imperiale edictũ.

Ieſus maria natus. Cap.xi.

Acramentum ſublimiſſimum natiuitatis dominice ad reuerendum: ſanctiſſimum ad imitandum: dulciſſimum ad recogitandum: ſuauiſſimũ: ad predicandũ fructuoſiſſimum: ad recipiẽdum: nunc proponitur nobis. Poſt aduẽtum ſacratiſſime uirginis cũ uirgineo ſponſo ſuo ioſeph ad bethleem ciuitatẽ dauid: ad quã neceſſitate profeſſionis & deſcriptionis uniuerſi orbis ꝑ imperium ceſaris auguſti adducti ſunt: illi pauperes & uirginei coniuges non inuento hoſpitio pre ſua paupertate: & populorum multitudine: cõpulſi ſunt in diuerſorio declinare: ac pernoctare ĩ medio beſtiarum. Factum eſt autem dum eſſet ibi cõpleti ſunt dies ſacratiſſime uirginis & peperit primogenitũ filiũ ſuũ dei patris & ipſius matris uirginis ante quẽ nullus: & poſt quẽ nullus &c. Nota que euãgelica deſcribit hiſtoria. O anima mea euiſcerare tota in occurſu uirginis matris portantis in utero ſal

UVA. BHSC. IyR_070

uatorem & quam uides errabundam & ab omni
officio ſecluſam:benigne niteris introducere in ho
ſpitium cordis tui:non enim horrebit ad te diuer-
tere qui pro te ad tantá penuriá uoluit deuenire:
nec etiá in te deerit ſtabulum iumentorum propť
tuos beſtiales defectus:quos tamē excludes ſi de-
uota fueris tam benigna influentia nati regis:q̄ mi
ſericors aduocatio pro te uirginis matris. Attēde át
circa iſtius natiuitatis cōſiderāda ſolēnia

Tempus:
Locum
Modum
Suppoſitum
Naturam uiſibilē
patientem uirginē
Angelorũ obſequiũ
Paſtorum beneficiũ
Vniuerſe creature teſtimoniũ.

De his ſingulis conſiderandũ eſt:licet non intē
dá ſic ea diſtinguere:quin adinuicem mutuo repe
tantur tã pro deuotionis replicanda efficatia:q̄ etiá
ꝓ huius beati feſti conuertēda materia. Tēpus aũt
fuit medie noctis qua hora natus eē creditur:& de
ſcriptionis uniuerſalis ſub imperatore romane or-
bis. Vt autem dem materiá cōtēplandi ſimul & p̄-
dicandi introduco auctoritatē Mat. xxv. Media no
cte clamor factus eſt:Ecce ſponſus uenit: ubi diui-
ne diſpenſationis archanũ circa natiuitatis myſteri
um declaratur:& ſignatur tempus ne in certa ex-
pectatione langueſcat anima ſponſa uerbi. Media
inquit nocte fuerat enim āxiata ſpōſa diuerſis pro-
phetarum oraculis admonita clamauerat. Aggeus
ſecūdo. Veniet deſideratus cunctis gentibus. Ad-
diderat Abacuc. ii. Adhuc uiſus eſt:procul appare-
bit in finem:& non mētietur ſi moram fecerit &c.
Adiunxerat autem deus Apoc. ultimo. Ecce uenio
cito:quod ſepe cantatum eſt in eccleſia his diebus
Adhuc tamē ſponſa laſſatur deſiderio: obſecrat:po
ſtulat:ueni domine & noli tardare:lachrymatur:in
terrogat ubi ē uerbũ domini:ueniat. Hiero. xvii. Et
illud Cant. v. Nunciate dilecto meo:quia amore lá
gueo. Et illud Cant. viii. Quis mihi det te fratrem
meũ ſuggentem ubera matris mee ut inueniam te
ſolum fons & deoſculer. q. d. Gaudeo te clauſum
incarceratũ in utero matris mee:ſed deſidero te ui-
dere foris cum iocunda parturitione natiuitatis tue
Vbi notatur ꝙ quicqd dictum eſt ſupra de myſte-
rio incarnationis pōt adduci ad iubilum natiuita-
tis. Id enim quod tunc factum eſt in utero:nūc ma
nifeſtatum eſt in mundo. Talibus ergo ſuſpiriis
anime deſiderantis ac poſtulantis ſatiſfacit uerbũ
propoſitum ne diutius preſtolatione langueſcat.
Et eſt quidem.

Expletiuum myſterii propter congruentiam tē
poris:quia tempore acceptabile: media nocte:tūc
quidem fuit tēpus acceptabile ad occidendos egy
ptios:& liberādos hebreos. Media nocte ingredi-
ar egyptum. Exo. xi.

Expreſſiuum magiſterii propter induſtriam ope
ris:quia opus inexēplabile cum dicit:factus ē. Ze-
luſ domini exercituũ faciet:hoc dicit Eſaias. ix. c. de
paruulo nato:& filio dato.

Impenſiuum adiutorii propter excellentiá mu-
neris:quia munus ineſtimabile. Clamor inquit fa-
ctus eſt:& ideo proſternentur hoſtes a uoce clamā
tis primi Ro. iii. Ecce ego facio uerbũ ĩ iſrael quod
quicunq; audierit: tinnient ambe aures eius. Et eſa.
vi. Cōmota ſunt ſuperliminaria cardinum á uoce
clamantis.

Quietatiuum deſiderii propter attinentiam ge
neris:quia genus inſolubile. Ecce inqd ſponſus ue
nit Apoc. ultimo. Sponſus & ſponſa dicunt ueni.

Attende autem ꝙ media nox fuit hora cōgrua
huius ſacre natiuitatis pp triplicē ſignificantiam. ſ.
Trá greſſionis culpe
Paſſionis aſſumpte
Contēplationis extatice.

Primo quidem trangreſſionis culpe:quia tunc ue-
nit magnus medicus :quando magnus ubiq; iace
bat egrotus Quod optime fuit figuratũ in illa de-
ſcriptiōe facta ſub rege idolatra & ĩ uniuerſali pace
ĩperii totius orbis ſub dominio ſacrilege ciuitatis:
per hoc enim oſtendebatur diabolus regnare ĩ mũ
do:quia omnes ſcribebātur ſub idolatrie cultu:un
de etiam noſter emanuel qui ſciuit reprobare malũ
& eligere bonum excluſo de ciuitate romana ritu
cultus ſacrilegi ibi ſtatuit ſedem regni ſui & totius
cultus diuini:in cuius ſignum in hora natiuitatis
ſue proſtrauit templum pacis: quia pacem idola-
trie:& regni carnis uenerat deſtructurus: licet autē
nox tam tenebroſe culpe accipiat maledictionem a
iob. iii. & ſapiens dicit in ſapientia. xvii. Sidera lim
pide flāme illuminare nō poterunt noctem illam
horrendam. In huius igitur noctis medio debuit
oriri lux gratie in ieſu ad ipſam expurgandam: qa
habitantibus in regione umbre mortis: lux orta ē
eis Eſa. xi. In ſignum etiam ꝙ recognoſcentibus
ſe plene uitioſos & tenebroſos oritur ieſus. ſ. gratia
quia lux in tenebris lucet. Io. primo. Secundo in ſi-
gnificationem afflictionis aſſumpte. Ipſe enĩ rex
glorie omnia ſigna maieſtatis & claritatis abſcon-
dit & ſe paupertate uilitate & multiplici cruce ob-
ſcurauit. Quod bene iob luget in eius perſona. d.
Noctes laborioſas numeraui mihi. Vere tu bone ie
ſu enumeraſti & non alius:quia tuorum laborum
& dolorum:& noctuum te obſcurantium:non eſt
niſi apud te numerus:cuius ſapientie non eſt nu-
merus:propter quod etiam oĩa ſũt obſcura. ſ. tēpus
locus:uagitus:humilitas:diuerſoriũ:ſtabulum:pre
ſepiũ:conſortiũ:ut oĩa clamēt:quia ſemetipſũ exi-
naniuit perſoná ſerui accipiens. Tertio ĩ ſignũ cōtē
plationis extatice. Saluatoris enim ortus inſup mũ
danos contēplationis exceſſus non uidetur niſi ab
illis quibus ſol mundane proſperitatis occubuit:&
quibus oē creatũ nigreſcit:ut ſic nox illorum illu-
minetur:ſicut dies claritatis diuine. Et tunc uere ſi-

UVA. BHSC. IyR_070

cut tenebre eius:ita & lumen eius:quia tanto illuminatur limpidius:quanto in mundanis paſſionibus plenius obſcuratur:& tunc etiam talis nox eſt illuminatio eorum in delitiis ſuis. O deus oípotẽs qui hanc ſacratiſſimã noctem feciſti ueri luminis illuſtratione clareſcere:duc nos cum Dionyſio ad diuinarum tenebrarũ radiũ:ut in ipſis tuam lucẽ iaccesſibilem in ſplendoribus ſanctorũ poſſimus dulciter intueri. He ſnut tenebre latibulum domini ſecundũ ps. & caligo quã deus inhabitat apud Salamonẽ & caliginoſa nubes quã moyſes intrat ut ſibi appeat gloria domini:uel uiſio ſimilis glorie domini in uertice mõtis:poſtq̃ ignis ardens propter experientiam caloris:quã quaſi claritas refulgens propter priuationem immediate uiſionis dum ſumus in nocte preſentis peregrinationis. Circa clamorẽ uero notatur ꝙ hec benedicta natiuitas dicitur clamor propter tria.ſ.

Proſtrationẽ hoſtilis exercitus
Magnificationem effectus
Diffuſionem ſonitus

Nam aggredientes pugnare uociferãtur & clamãt ſicut patet in gedeone Iudi.vii.qui trecentis aſſumptis datis eis lanceis cum faculis occultis: & tubis in manibus dicit eis. Quod me facere uidebitis id facite:& quod fecero ſequamini:& clamate domino & gedeom. O q̃ pulchrum myſteriũ:quod exponendum dimitto menti deuote:propter breuitatem. Fuit etiam figuratus iſte clamor ꝑmi Ro. iiii.quãdo archa dei uenit in caſtra:& uociferãtibus filiis iſrael clamauerunt phyliſtei:ue nobis qs nos liberabit de manu deorum ſublimium iſtorum uere ululauerunt demones quando archa humilitatis ieſu uenit in caſtra fideliter:nam ipſos & omniũ uitiorum exercitum dux noſter hodie captiuauit Nonne natiuitas uirginea captiuauit luxuriã? Nati humilitas & paruulitas deiecit ſuperbiam? Paupertas auaritiam? Charitas inuidiam? Pueri mititas irã? Societas laborioſorum animalium accidiam? Tenuitas uictus gulam? quia paruo lacte paſtus ẽ per quem nec ales eſurit. Et nonne preſepis & ſtabuli bouis & aſini uilitas & paupertas omnem mundi uanitatem deiecit? Adiſcant prelati eccleſie pompam fugere:quia paſtor iſrael & angelorũ rex? mutato habitu ingreſſus eſt bellum cũ paniculis paupertatis:& uagitibus paruulitatis. Et tamen cõtra ſuperbiam luciferi & alia uitia ſic naſcendo clamauit:quẽadmodum cum leo rugit: & cũ clamaſſet locuta ſunt ſeptem tonitrua uoces ſuas. Apoc. iiii. ſub ſexto angelo tuba canente. Quia ĩ clamore huius natiuitatis ſeptenarius uirtutum contra uitioꝝ acies more tonitrui ipſa confringendo intonuit. Quia dux noſter in prima acie cõmiſit cum nichanore:& ipſum deiecit.ii.mach.ultimo. Exultemus igitur & letemur coram preſepio regis nati:ſicut exultant uictores qui diuidunt ſua ſpolia: quia ſedes celeſtis quibus expoliati ſunt demones nobis per uictoriam nati paruuli diuidentur. Secundo dicitur amor propter magnificationem effectus. Clamor enim uehemens eſt ultimum de potentia in uoce. Et quia de omnibus dixit deus & facta ſunt: omnia comuniter comunia facere fuit quaſi loqui de eis ſubmiſſe. Quando autem fecit deum hominem & hominem deũ:& quãdo natũ deũ paruulũ hodie demonſtrauit tunc.q.clamauit ex toto ſe:nihil enim magis ĩpoſſibile eſt in creata natura fieri: quaſi mulierem effici matrem dei:& naturam hominis deo in perſona uniri:propter quod poteſt dici tempus talis operis & dominice natiuitatis tempus plenitudinis:quia tunc uterus uirginis fuit.

Vterus plenus gratia fecundante
Intellectus fide illuſtrante
Affectus charitate feruente
Aſpectus gaudio affluente.

Dum eundem conſpiciebat natum uteri ſui quem indubitanter tenebat filium dei.
Effectus fuit plenus ſolitudine miniſtrante. Satagebat autem ſacratiſſima uirgo circa frequens miniſterium tam uagientis paruuli:q̃ omnium infantilium neceſſitatum chriſti:& non ſolum nunc ĩ paruulo:ſed in tota uita ſecum conuerſantis in mundo. Aue inquit angelus ad eam gratia plena. Tunc etiam adimpleta eſt quarta generatio de qua dictũ ẽ ſupra:quia de muliere ſine uiro:generatione q̃rta reuertẽtur huc dixit deus ad abrahã Geñ.xv. Quia hac ultima chriſti generatione eſt homo reductus ad dei unionem: Plenus etiam fuit dei filius gratia conſumante de plenitudine cuius accipiunt oẽs. Io.primo:quia uidimus gloriam eius gloriam quaſi &c. Cõpleta eſt mundi fabricatio. Ante ſicut uas ſemiplenum agitabatur mundus ſuperſtitiõe idolorum:& diſtractione amoris temporalium:at ubi ſuper omnes ordines angelorum facti ſũt grauius qui deerant .ſ.maternitatis dei:& perſonalis unionis:debet eſſe firma & ſana omnis creatura in cultu illius dei qui eam ex amore fabricauit creãdo:& eam ex amoris exceſſu ſibi uniẽdo redemit. Et hoc etiam uniuerſum fuit plenũ gratia reſtaurante:quãdo in diſpoſitione plenitudinis temporum placuit deo reſtaurare omnia. Ad Eph.i. Et tunc impleta ẽ dei diſpoſitio:quando de genere humano angelica reſtauratur ruina. Vere tẽpus plenitudinis quod ſic omnia adimpleuit:propter quod apo. ad gala. iiii. At ubi uenit plenitudo temporis. Iam non põt inſultari deo noſtro nec miniſtris eius:ſicut Helias .iii.Ro.inſultabat ſacerdotibus baal.d. Clamate uoce maiore. Non enim poteſt in creaturis aliquid altius intonari:q̃ deum hominem fieri. Et hic ẽ ille clamor qui ad aures domini peruenit ut iam humana natura non formidet in ſuis deſideriis exaudiri:& ſecure dicat de ieſu ſuo. Domine exaudi orationem meam &c. Tertio dicitur clamor propter diffuſionem ſonitus. In clamore enim cito uox diffunditur. Sed nunquid non omnino mundus audiuit clamorem qui factus eſt. Hodie equidem in omnem terram exiuit ſonus eorum &c. Perſcrute-

UVA. BHSC. IyR_070

mus ab omnibus creaturis & nobis oēs una uoce reſpondent:quia uerum eſt quod audierunt:& miraculorum ſignis angelice iubilationi concordant & nobis ſimul cum angelo triūphanter predicant: quia natus eſt nobis hodie ſaluator.

Angeli audierunt:quia exercitum miſerunt ad obſequium nati regis.

Celi nouerunt:quia ſtellam protinus miſerunt.

Aer audiuit:quia media nocte reſplenduit.

Aqua audiuit:quia in oleum conuerſa de taberna emeritoria in tyberim deflux it.

Arbores audierunt:quia uinee engaddi balſamnm produxerunt.

Beſtie cognouerunt:quia paruulum adorauerunt.

Lapides cognouerunt:quia in templo pacis ruentes:uictorie regis noſtri teſtimonium reddiderunt.

Infernus agnouit:quia inimicos regis nati ut corruprores nature quam aſſumpſerat puniendos abſorbuit.Et ſic ſolus homo peccator eſt:pro quo ſolo ſurdus clamor factus eſt:felix ille de quo poteſt dicere:clamans paruulus noſter natus .Clamor meus intonuit in aures eius.Et tunc ergo & nos clamemus i celum:& miſerebitur noſtri deus noſter. Quia clamauerūt iuſti & dominus exaudiuit eos. Nec dubium:quia iſto clamore clamat qui eſt factus hodie:qui eſt chriſtus ieſus qui eſt clamor noſter & omnia noſtra.Circa tertium.ſ. expreſſionem magiſterii per induſtriam operis debes notare ꝙ hic conſidero.

Factionem	Eſt āt factio potētie operantis
Defectionem	Defectio excellētie hūiliantis
Refectionem	Refectio miſericordie remittētis
Confectionem	Confectio ſapiētie tēperātis
Perfectionem	Perfectio glorie cōſumātis

Mira eſt ergo hec factura:quia uerbum caro factū eſt. Quietationem autem deſiderii propter attinentiam generis notat demonſtratio ſponſi:cum dicitur.Ecce ſponſus uenit.Iſte ſponſus eſt formoſus pulchritudine:amoroſus teneritudine: & dulcedine & noſtre charitatis plenitudine. Aſſūpta ſimilitudine nobis eſt cōformis:& eterna altitudine deiformis. Beate ſponſe uigilantes que iueniuntur occurrere ſponſo nato: Tunc enim erunt parate ſi fuerint ornate byſſo ſplendenti & candido.Byſſinum ſunt iuſtificationes ſanctorū. Apoc. xix.Puer autem ieſus magiſter fidei nos quaſi in omnibus factis ſuis ad inuiſibilia ſutollit:prophetatum enim erat de ipſo:quia auferret regnum captiuitatis noſtre:iuxta illud.Ecce rex uenit dominus uniuerſe terre:& ipſe auferret iugum captiuitatis noſtre:quia ipſe in populo iudeorum & in domo dauid eſſet reformator regie poteſtatis. Dauit inquit Ezechiel.xxxiiii.Seruus meus princeps in medio eorum.Et Eſa.ix.Super ſolium Dauid ſedebit:& ſuper regnum eius ut corroboret illud:& in p̄s.lxxi.Dominabitur a mari uſq; ad mare. Quod in eius aduentu eſſet reſplendentia luminis. Surge inquit Eſa.& illuminare hieruſalem.Quod etiā eſſet iuſtitia regiminis & abundātia pacis p̄s. Orietur i diebus eius iuſtitia &c.In omnibus his ſi bene attendas nos ad inuiſibilia rapuit:ut uiſibilia cōtemnere doceat:nam ſenſibiliter apparent contraria:ipſe enim mox natus factus eſt ſeruus: unde dicit Beda.Eo tempore dignatus eſt naſci: quo pro eo cenſus ceſari daretur:aſcriberetur:& ob noſtri liberationem ipſe ſeruitio ſubderetur.Eo etiam tempore quo natus eſt regnum dauid ſenſibiliter erat deſtructum: & alienigena herodes regnabat:origine ydumeus:ut ipleretur prophetia iacob.geñ.penultimo:Non auferetur ſceptrū de iuda &c. Quia ut dicit Criſo.ſuper Mat: Quādiu iudaica gens iudicibus & regibns quāuis peccatoribus tenebatur prophete mittebantur ad remedium eius.Nūc aūt quando lex dei ſub poteſtate regis iniqui tenebaẗ naſcitur chriſtus:quia magis deſperabilis infirmitas medicum artificioſiorem requirebat.Reformatio ergo regni dauid per ieſum eſt in robore gratie per ſolium crucis eius:in quo dominatur aman culpe quam expulit uſq; ad mare pene quā aſſūpſit a mari mortis quam deglutiuit uſq; ad mare glorioſe uite in quam tranſiuexit . Sic & lumen promiſſum eſt ſpiritualis illuſtrationis mentis nō corporalis fulgor corporeis oculis:quod comune eſt muſcis in quo hieruſalem.i.eccleſia illuſtratur.Iuxta illud luce.i.Illuminare his qui in tenebris &c. propter quod media nocte naſcitur:tempore quo nox ē longa & dies minima:iuxta illud Hieremie. Diem hominis non deſideraui tu ſcis:quia in tota uita ſua ſatis fuit obſcurus opprobrio. Sicut ergo mortem noſtram ſuſcepit:ut nos ad uitam reduceret:ita etiam ſeruitutem:& alia noſtra penalia:ut in nobis effugaret contra ia:& doceret nos artem cōſequendi ſpiritualem uictoriam ut ifra dicetur.Cōgruum igitur tempus elegit ſapiens ieſus ut naſceretur in mundo. Attende autem ꝙ tēpus natiuitatis non ſolum dicitur nox propter predicta: ſed & dies ſplendida & lucida propter nati regis ſplendida lumina:& propter ſue natiuitatis ſolēnia: unde angelus qui media nocte paſtoribus apparuit: & gaudium magnum euangelizauit dicit.Natus ē uobis hodie ſaluator.Quia eius natiuitas licet ſit facta in nocte:& tamen dies ſanctificatus qui nobis illuxit ab inacceſſibili luce beatiſſime trinitatis: ubi notatur ꝙ hoc benedictum hodie non ſolum eſt eternum propter paternam generationem: de qua dicitur in p̄s.Filius meus es tu &cetera: ſed etiā temporale propter maternam natiuitatem:qua natus eſt hodie ex ſemine Dauid ſecundum carnem per participationem uirginis matris. Eſt autē iſta benedicta dies

Votiuis deſideriis expectata
Figuris myſticis preſignata
Beneficiis uberrimis exhibita
Deuotis obſequiis celebrata

UVA. BHSC. IyR_070

Primo eſt uotiuis deſideriis expectata
Ab angelo in celo pro ruina reparanda
A ſanctis in mundo pro redēptione faciēda
A iuſtis in limbo pro gloria uiſionis habenda.

Deſiderabant angeli ſuam ruiuam reſtaurari & de hominibus ſedes uacuas repleri: propter quod in ortu ſaluatoris gaudenter clamant & annunciant gaudium magnum: & cantant gloriam deo: & hominibus pacem. Facti ſunt enim hodie homines & angeli celeſtis patrie conciues: & completur in hominibus illud Deutero.xxvii. Hodie factus eſt populus domini dei tui. Deſiderabāt etiam ſancti in mundo infirmi languore fomitis oppreſſiōe legis inuoluti cecitate & tenebris. Quid enim deſiderabilius q̄ ſanitas infirmo: claritas ceco: & libertas ſeruo? Ortus autem ſaluatoris ſuperat tyrannidem fomitis ne regnet peccatum in noſtro mortali corpore: quia de peccato damnauit peccatum i carne: ad Roma.viii. Superauit iugum legis & ſceptrum diaboli exactoris. Eſa.ix. Iugum enim humeri eius &cetera. Hodie etiam exortum eſt in tenebris lumen rectis. Ego inquit ſaluator lux ueni in mundum Ioannis.iii. Oriēte autem hac luce immo ſole iuſtitie: Malachie.iii. Facta eſt
Via inerrabilis
Veritas infallibilis
Vita interminabilis.

Quia ipſe eſt uia ueritas & uita. Ioan.xiiii. Quid āt deſiderabat Dauid clamans. Oſtende faciem tuā: niſi ſanitatem infirmitatis. Excita potentiam tuam & ueni: niſi redditionem libertatis huiuſmodi deſiderio tractus Ioel.ult.d. In illa die ſtillabunt montes dulcedinem. Deſiderabant etiam captiui in limbo
Vt incarcerati liberationem
Vt exheredati poſſeſſionem
Vt ſpoliati reſtitutionem

Detinebat enim diabolus carceratos ſanctos p̄res
Allegans lapſum prime tranſgreſſionis
Cyrographum obliuionis
Titulum preſcriptionis.

Et ideo expectabant beatam ſpem & aduentū domini. Natus eſt ſaluator. Reparauit lapſum: deleuit cyrographum: & ſoluit precium: anulauit titulum: aperuit ianuam beate uiſionis: lapſus nō obligauit quem dominus indulſit. Nec cyrographum ualuit: cuius deus pretium ſoluit: nec preſcriptio cucurrit: ſemper enim iniuſta fuit. Huius igit̄ diei deſiderio clamant ſancti patres in limbo. En hec ē dies quam expectabamus: inuenimus: uidimus. Tre.tertio. Hanc Abrahā ut uideret exultauit: uidit: & gauiſus eſt. Io.ſecundo: dies deſiderabilis: dies amabilis: dies iocunditatis & letitie: dies ſuauitatis & miſericordie: in qua
Celum reparatur
Mundus illuminatur
Limbus expoliatur.

De hac ſcriptū ē ſingl'arit̄ p̄me. Ro.viiii. Hodie Samuel uenit in ciuitatem: & ſacrificium eſt populo in excelſis. Samuel a deo nominatus a deo poſtulatus eſt dei filius qui eſt deſideratus cunctis gentibus. Aggei.ii. Et hic uenit hodie ī mūdi ciuitatē: dū nobis apparuit natus de ſacratiſſima uirgine: & ideo ſacrificium eſt magnum populo in excelſis: dum gloria in altiſſimis decantatur ab angelis: & annunciatur in terra pax hominibus bone uoluntatis. Hodie per totum mundum melliflui facti ſunt celi: & in omnibns plateis eccleſie reſonat gratiarum actio: & uox laudis: & magnum cantatur alleluia: dum cantat eccl'ia. Hodie chriſtus nouus natus eſt. Hodie chriſtus nobis apparuit. Secundo fuit hec dies myſticis figuris prefigurata: preuidens enim diuina ſapientia lapſum tranſgreſſionis: & modum reparationis ſicut ab eterno diſpoſuit de incarnationis ſacramento: ſic in ſcripturis digeſſit: ſigillauit: & clauſit myſteriis: & figuris: quia hodie agnus qui natus eſt de uirgine maria apparuit: ut dicitnr Apoc.v. Librum ſignatum ſigillis ſeptem: figure autem ſunt iſte.

Virge ſicce floratio	Numeri.xviii.
Vellens irrigatio	Iudicum.vi.
Rubi incōbuſtio	Exodi.iii.
Porte perpetue clauſio	Ezechielis.xliiii.
Lapidis ſine manibus abſciſio	Dañ.ii.

Solis aſcenſio & deſcenſio in horolo. Eſaie trigeſimoquarto.
Et preter hec multiplex prophetie predicatio.

Que omnia adimpleta ſunt & aperta. primi Roma.decimo. Venerunt omnia ſigna pariter in illa die. Vnde ſaluator omnia dicit in ſe eſſe completa: luce quarto. Quia hodie impleta eſt ſcriptura hec in auribus noſtris. Tertio fuit uberrimis beneficiis exhibita. Hodie enim homo in deum exaltatur: lex innouatur: libertas datur: ueritas declaratur: humanum genus ab infirmitate curatur: luce. decimo tertio. Sanitates perficio hodie & cras: & tertia die conſumor hodie dies natiuitatis: cras tempus conuerſationis: & paſſionis: tertia dies reſurrectionis propter quod dicitur Ioſue.v. Hodie auferam a uobis oprobrium egypti. Quarto deuotis obſequiis celebrata: quia hodie datum eſt homini ſummum honoris priuilegium: quia hodie.

UVA. BHSC. IyR_070

Letati ſunt angeli
Gratulati ſunt celi
Iocundati paſtores
Inuitati magi.

Qui nuſq̃ angelos apprehendit: ſed ſemẽ abrahe. Gaudeamus igitur & letemur quia hodie reſtituit deus iſrael mihi regnum patris mei: ſecundi Romano. decimoſexto. Et ideo deus paruulus in preſepio hodie offertur pro nobis: Leuiti. Oblata eſt hodie uictima pro peccato & holocauſtum domino: & ideo exaltata eſt humana natura coram angelis: quia ipſam quam ſupra ſe regnare conſpiciunt: de cetero coram ſe proſtratam uidere pertimeſcunt: ut merito dicatur homini hodie incipiam te exaltare coram omni iſrael: Iudi. tertio. Et ſic patet quam congruenti tempore chriſtus naſci elegit. Deſcriptio autem ſuperius poſita in malum poteſt aliquid ſignificare in bonum. Ipſe enim ceſar qui interpretatur poſſeſſor principatus aut ſtans ſolenniter: ſignat ieſum chriſtum: de quo cantamus: quod factus eſt principatus ſuper humerum eius: qui ſtat ſolenniter in eternitate: quia milia milium miniſtrant ei: Dañ. ſeptimo. Ab iſto exit edictum: ut deſcribatur uniuerſus orbis. Orbis enim ratione rotunditatis eſt uita hominis: que circulanter a deo: per deum: in deum debet moueri: debet ergo uniuerſus deſcribi: quia tota uita noſtra debet recogitari ante oculos huius paruuli: quia ipſe eſt liber uite: in quo ſcribuntur omnes electi.

Circa locum debes attendere quod puer ieſus bethleem elegit' natiuitati in ſignum humilitatis originis: hieruſalem paſſioni ad augmentum dedecoris. Nihilominus uoluit in bethleem naſci ut oſtenderetur filius dauid qui de bethleem fuit: & oſtenderet ſe regem ſecundum utranq; naturam. Nõ auferetur ſeptrum de iuda: Gen. quadrageſimonono. Et ut oſtenderet in ſe compleri quod promiſſum erat dauid de eternitate regis. Vnde de ipſo prophetauit: Eſa. Super ſolium dauid & ſuper regnum eius ſedebit: & Luce primo. Dabit ei dominus & cetera. Quod iudei intelligentes dixerunt. Nonne de ſemine dauid chriſtus uenit: & de bethlem caſtello. Ideo & Michee .v. Effrata Bethleẽ paruulus es in milibus iuda: ex te enim exiet dux: qui regat populum meum iſrael. Sed ut oſtendat quod regnum eius non eſt de hoc mundo quantum ad pompam: hoc bene declarat diuerſorium: ſtabulum: preſepium: & iumentorum conſortium. Subinfert quod iſte paruulus qui ſic eſt deſpectus apparens in carne eſt deus regnans in eternitate cum dicit. Et egreſſus eius ſicut a principio dierum eternitatis. Tranſeamus ergo cariſſimi ad hanc bethlem cum ſanctis paſtoribus: & uideamus hoc uerbum quod factum: eſt quod dominus oſtendit nobis: Luce ſecundo. Sed prius oportet tranſire ſi uis ad uiſionem peruenire. Tranſire eſt in bona operatione ꝑficere: uidere eſt in contemplatione guſtare. Guſtate inquit propheta & uidete: quoniam ſuauis ẽ dominus. Primo ergo eſt profectus bone operationis: poſt ſequitur guſtus contemplationis: unde & paſtores dicunt. Tranſeamus & uideamus uerbum & cetera. Verbum enim quod eſt eternaliter genitum audiuimus: cum dictum eſt. In principio erat uerbum & cetera: ſed uidere nequiuimus: quia lucem habitat inacceſſibilem. Sed tranſeamus uſq; bethleem & uideamus uerbum factum: quia uerbum caro factum eſt & cetera. O quam delectabiliter debemus tranſire ad hanc bethleem: omnia enim nos debent mouere que mouent ciues de ciuitate in ciuitatem tranſire. Trãſeunt enim homines.

Ad emendum neceſſaria
Ad diſcendum utilia
Ad experiendum ſolacia
Ad uidendum mirabilia:

Primo ad emendum neceſſaria propter hoc trãſeas ad bethleem preſepium: & eme panem angelorum pro precio: immo reiecto cuncto affectu mundano. Inuitat enim Eſa. quinquageſimoquinto. Omnes ſitientes uenite ad aquas: & qui non habetis argentum & cetera. Vbi oſtendit quod emere eſt proiicere ex affectu: & quod iſtud precium eſt reiectio uilitatis: non donatio precioſitatis: unde iſte paruulus noſter non uult noſtra temporalia: niſi forſan in ſuis pauperibus: ſed uult nos ipſa relinquere: uenite inquit emite abſq; argento: & abſq; ulla commutatione uinum & lac: quaſi dicat. Nullo modo ueſtra uilia uolo: ſed gratis do uobis precioſa. Sed reputo emptionem ueſtre miſerie eiectionem.

Relinquite triſticiam accidie: & dabo uobis uinum iocunditatis. Relinquite immundiciam concupiſcentie & dabo uobis lac puritatis. Audite ergo audientes me & comedite bonum: qui uſq; nunc comediſtis malum: & delectabitur in craſſitudine anima ueſtra. O q̃ neceſſaria ſunt hec. Ipſe eſt cibus noſter: unde & in preſepio reclinatur: quia caro eius uere eſt cibus: Io. vi. Ipſe eſt ueſtimentum de quo apoſtolus induimini dominum ieſum chriſtum. Secundo ad diſcendum utilia. Que autem utiliora poſſunt addiſci: q̃ que in ſcolis bethleem docẽtur. Ibi enim doce

UVA. BHSC. IyR_070

tur.
Vnde fugetur ignorantia
Vnde excludatur inopia
Vnde acquiratur ſanitas
Vnde percipiatur glorie ſublimitas.
Ibi enim natus eſt dominus tuus qui te docet utilia: cuius preſepium eſt doctrine magne magiſterium. Tertio ad experiendum ſolatia. O q̄ ſuauia ſolatia ibi inueniuntur dum ſacra oſcula uirginis matris dei & hominis intuemur. O dulcis armonia mutui iubili: amplexus uirginei: & cantus angelici. O q̄ gratioſum ſolacium reor uidere regem: uidere gratioſiſſimam matrem aduocatam pro uenia: uidere iudicem factum paruulum infantem obmuteſcentem in ſentētia: uidere paruulum liberaliſſimum omnia condonantem: donātem: arridentem: amplexantem: oſculantem: & peccatorē conuerſum ſecum ad matris ubera applicantem: ſi tamen conuerſus fuerit efficaciter & efficiatur ſicut paruulus iſte. Quarto ad uidendum mirabilia. Vis uidere mirabilia & ſtupenda: nam ibi apparent ſi conſideretur.
Virtus operans
Virgo generans
Creatura obtemperans
Iunctura confederans.

Virtus fuit: non angelica: ſed diuina non ſucceſſiua: ſed inſtantanea: bonitati ſpiritus ſancti attributa. Nec ſecundum naturam: ut generatio communis. Nec preter naturam ut ſerpens de uirga. Nec ɔtra naturā: ut ſtatus uel retroceſſio ſolis: ſed ſupra naturam ubi non attingit influentia create uirtutis: Matth. p̄mo. Quod enim in ea natum eſt de ſpiritu ſancto eſt. Virgo generans concepit ſine ſemine: ſine libidine: portauit ſine labore: ſine grauedine: peperit ſine dolore: ſine corruptōne peperit inq̄ uirgo manens & patrem & filium: & hominem & deum: temporalem & eternū: unde non queratur hic naturalis curſus: ubi eſt diuine admirabilitatis & ſanctitatis influxus: Luce primo. ideo ꝙ & quod naſcetur ex te ſcm̄ uocabitur filius dei. Naſcitur enim humilis paruulus.
Cuius domus diuerſorium
Cuius lectus preſepium
Cuius ſeruientes bos & aſinus
Cuius ſolacium amplexus uirgineus.

Nam ſi conſideretur creatura obtemperans ſiue conteſtans: uidentur hic mirabilia: quia celi choruſcant: angeli cantant: ſtella oritur: fons olei prolabitur. Mala pax corruit. Odor celeſtis figuratus ī balſamo de uineiſ pululauit. Vides ergo quot mirabilia: quot ſolacia q̄ neceſſaria: q̄ utilia tibi in iſta bethleem proponuntur. Bene alio nomine uocatur effrata. i. fructifera in qua tibi tot proueniunt fructuoſa. Canta ergo & iubila bethleem ciuitas dei ſummi & cetera. Et iſta ſuauia mirabilia tibi oſtēdere uolo ut poſſis cantare canticum nouum iſti deo paruulo: quia mirabilia fecit: non quidem illa antiqua mirabilia maieſtatis que fecit in egypto: & in mari rubro: ſed mirabilia charitatis que fecit in p̄ ſepio: hoc deſiderarunt ſancti patres: Eccleſiaſtici. trigeſimoquarto. Innoua ſigna: & immuta mirabilia: quaſi dicat: feciſti mirabilia potentie: oſtendiſti ſigna iuſtitie hec uidimus & timuimus: dum fumigaret mons & audirentur tonitrua in monte ſynai & uiderentur fulgura: unde diximus. Non loquatur nobis dominus: Exo. xx. Tonitruum enim ipſius quis poterit ſuſtinere. Sed innoua ſigna & immuta mirabilia: fac mirabilia clementie & charitatis feruide in deo paruulo: in humili preſepio: que uideamus & diligamus. Hec autem facta ſunt ī uerbo quod fecit dominus in bethleem & oſtēdit nobis. Audiuimus de uerbo eterno: ſed non comprehendimus: longitudinem eternitatis: latitudinem immenſitatis: plenitudinem glorie: celſitudinem maieſtatis: fortitudinem poteſtatis: plenitudinem ſapientie: rectitudinem iuſtitie: opulentiam bonitatis. Sed uide anima mea innouata ſigna charitatis & mirabilia: quia propter nos: & inter nos admittit.
Eternitas nouitatem
Immenſitas bonitatem
Pulchritudo obſcuritatem
Celſitudo abiectionem
Fortitudo infirmitatem
Sapientia infantiam
Iuſtitia reatum
Opulentia egeſtatem.

Et quis audiuit unq̄ tale: uel quis uidit huic ſimile. Hec ſunt ſigna & mirabilia que nuſq̄ alibi uiſa ſunt in terra: niſi ī bethleem noſtra: ubi eternitas facta eſt noua. Immenſitas parua: pulchritudo deformis: maieſtas abiecta: ſapientia muta: fortitudo infirma: iuſtitia rea: opulentia egena. Nonne uidētur tibi iſta mirabilia: hec omnia uidere poſſumus que fecit iunctura confederans deum & hominem in uerbo quod factum eſt: quod fecit dominus & oſtēdit nobis. Primo uis uidere eternitatem nouam: quia filius dei eſt factus tēporalis caro: & hodie temporaliter natus: qui eſt in ſua natura eternuſ Ad Gala. quarto. At ubi uenit plenitudo temporis miſit deus & cetera. Audi dubium quia eternum. Eternus enim pater: eternus filius eternus ſpiritus ſanctus: factum ex muliere: ecce initium generationis ex matre: factum ſub lege: ecce initium dominationis ex tempore. Eſt ergo idem factus & eternus: ſed ad quid: ut eos qui ſub lege erant redimeret. Vide anima mea: non poterat te redimere niſi precium haberet: nec debebat ſecundum legem niſi eſſet propinquus homo: propinquus erat: ſed precium non habebat: deus precium habebat: ſed propinquus non erat: non debebat niſi

UVA. BHSC. IyR_070

homo nec poterat niſi deus:factus eſt igitur deus propinquus homo:factus eſt noſter ieſus precioſior auro mundo obrico:Eſa.decimotertio. Sacculum pecunie ſecum tulit:quia deus homo in carne apparuit:& uerbum in carne quaſi pecuniam in ſacco abſcondit:& hominem reum redemit. Secundo admittit immenſitas bonitatem:quia uerbum abbreuiatum fecit dominus ſuper terram. Ad Roma.nono.Verbum inquam diuinitatem immenſum:ſed poſitione preſepii abbreuiatum. Vnde dicit Bernar.uerbum illud naturaliter productum eſt:poſitione abbreuiatum ſuper terram:contra modernorum grāmaticam:que naturaliter correpta poſitione producit.Hanc nouam gramaticā tenet qui naturaliter breues producunt poſitione ī ſolita:dum homines deſpecti conditione propria grandeſcunt ſuperbia ſi ponantur in paſtorali cura. Sed noſter paruulus ieſus eos qui ſe producunt in faſtuoſa pompa producit in longum tormentum & deſpectum eternum in infernali pena. Ipſe enim ieſus benedictus hodie factus eſt paſtor: & paſtus ſimplicium iumentorum: contra morem talium ſuperborum:uagit inquit inter arta conditus preſepia. Vnde anima mea dulcia mirabilia: & ideo tibi neceſſaria:tua neceſſitas non minus q̄ dei filio ſupplebatur:ſed tua poſſibilitas non capiebat immenſum.Et ideo maior erat neceſſitas q̄ capacitas: & ideo mirabilis diſpenſatio conſilii charitatis diuine utriqꝫ prouidet:ut ſcilicet nobis daret filium quo indigebamus:& paruulum quem capere poteramus.Ideoqꝫ paruulus natus eſt nobis:& filius datus eſt nobis. Tertio admittit pulchritudo obſcuritatē:qa quid iocunditatis hēo ſi non poſſum uidere immenſe charitatis donum:Eccleſiaſtici quinto.Quid prodeſt poſſeſſori niſi quod cernit diuitias oculis ſuis?Si uenerit ad me:ait Iob nono:non uidebo eum. Et ideo oportuit ꝙ noſter moyſes faciem uelaret:quia non poterant intendere in eum filii iſrael propter claritatem uultus eius:unde & in noſtro ieſu operta eſt illa benedicta facies:in quam deſiderant angeli proſpicere.prime: Pe.primo. Sacco mortalitatis noſtre:ur nō ſolum inuiſibilem uideremus uiſibili ſpecie:ſed nobis ſimilem amaremus in noſtra carne.Et ſic admiſit pulchritudo obſcuritatem:ut ſic uideremus ſolem obumbratum nube:ſcilicet illa columnari que precedebat filios iſrael in uie ducatu. Obumbrauit ſolem in die:quem uidere non poterant in ſuo fulgore:Apocalypſis ſeptimo.Sol factus eſt niger ſicut ſaccus cilicinus.Sol iuſtitie chriſtus deus noſter: qui eſt ſplendor glorie & figura ſubſtantie dei patris. Ad Hebreos primo.Specioſior plane ſole & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum luci comparatus inuenitur prior:Sapientie quarto. Et tamen propter nos factus eſt quaſi ſaccus cilicinus Saccus eſt noſtra mortalitas propter uilitatem: cilicinus propter aſperitatem. Quarto admittit celſitudo abiectionē:qa ſi deus hūc ieſū mihi feciſſet uiſibilē & tū iacceſſibilē:qd mihi cōſolatōis afferret Si enim ſurſum collocaſſet in celo:non poſſum aſcendere:quia non habeo alas aquile. Quis aſcendet in celum & educet eum de nubibus? Nemo inquit Ioannes aſcendit in celum: Ioannis tertio. Ideo diſpenſatio fecit illud deorſum:quod erat ſūmum:fecit abiectum quod erat excelſum: immo ipſemet chriſtus curialiſſimus cum ī forma dei eſſet ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus.Et ſic admiſit celſitudo abiectionem: imperium ſeruitutem: quia non ſolum ad me:ſed infra me deſcendit: quando hodie iacuit ad pedes animalium:ille cuius glorioſi pedes uix erāt acceſſibiles altiſſimis angelorum Et hoc eſt illud uerbū quod fecit dominus & oſtēdit nobis.Ecce iſte deus benedictus fecit oia ex pte ſua:ut eum habeamus.

Sit homo ut ei attineam
Sit paruus ut eum accipiam
Sit uiſibilis ut eum cognoſcam
Sit humilis ut eum attingam.

Quinto fortitudo admittit infirmitatem quia dices heu me miſerum:ex parte mea obſtat ne ad illum accedam:quia ſapiens corde eſt & fortis robore:Iob nono.Ego ſum reus: & ideo coram ſua ſapientia uenire erubeſco:ego aduerſarius: & ideo eius potentiam contremiſco:commiſſa mea paueſco:& ante te erubeſco.Ideo mira benignitas que ſemper magnificauit bene facere nobis:ſuam abſcondit ſapientiam in ſimplicitate ne erubeſcam comparere:fortitudinem in infirmitate: ne pertimeſcam accedere.Simplicitatem dico in qua abſconditur ſapientia:non adoleſcentis:non pueri: ſed infantuli:& ideo factus eſt prudentia ſimplex ſapientia infans:quia inuenietis inquit angelus infantem.Et factus ſum ut ait pſalmiſta ſicut homo non audiens: & non habens in ore ſuo redargutionem quaſi dicat.Infans factus ſum:ne timeatis agnoſci ſi eſtis ignari:quia factus ſum ſicut homo non audiens.Non timeatis reprehendi ſi eſtis rei:quia non habeo in ore meo redargutiones. Et ne timeas ab eius fortitudine comprehendi: ſicut Iob decimotertio dicit.Manum tuam longe fac a me:& formido tua non me terreat.Abſcondit ieſus benedictus fortitudinem ſuam in infirmitate & factus eſt debilis qui erat fortiſſimus:Iob nono Si fortitudo queritur robuſtiſſimus eſt: & ipſe eſt qui portat omnia uerbo uirtutis ſue: ad Hebreos primo.ipſum inquam tale uerbum factum eſt caro:& non ſolum homo paſſibilis:ſed etiam mihi in paruulitate ſimilis:& carne mortalis. Sic ergo fortitudo admittit infirmitatem: ut ſecurus accedam. Sexto iuſtitia ſubiit reatum: quia ne dicas quid proderit accedere niſi negocium

UVA. BHSC. IyR_070

meum contingat complere. Eſt autem hec mea neceſſitas quia circumſeptus ſum omni malo: qa priuatus ſum omni bono propter culpam meam & debitam penam: & ideo indigeo a malo releuari: & in bono reſtitui: & hec ſunt que deſunt mihi. Sed nec ſic diuina largitas contrahet manum ſuam: ſed miſerans mirabili charitate ſuccurret: & ideo ſtupendo cõſilio iuſtitie ſubit reatum ut iuſtificemur a malo: opulentia defectum ut locupletemur in bono. Eum eni qui non nouerant oĩno peccatum: ſed innocentem ieſum qui peccatũ non fecit: nec eſt inuentus dolus ĩ ore eius. prima pe. ii. Fecit deus peccatum ꝑ nobis. i. peccati reatũ ſibi ĩpoſuit. Eſa. liii. domĩus poſuit in eo iniquitateſ omnium noſtrꝵ & hoc ut efficeremur iuſtitia dei in illo. O uere felicẽ neceſſitatem: quia ex quo deus homo ieſus noſtrũ reatum aſſumpſit ſoluendũ uel neceſſe fuit deum odire ſeipſum: quod eſt impoſſibile uel reconſiliari hominem reum: quod quidem eſt deo acceptabile & ab ipſo intentum. Septĩo ſubiit opulentia egeſtatem ut locupletaremur ĩ regno. Scitis enim gratiam domini noſtri ieſu chriſti: quoniam cum eẽt diues: propter nos egenus factus eſt: ut illius ĩopia diuites eſſemuſ. ii. ad Cor. viii. O q̃ deberemus eſſe locupletati: quibus deus tantum dedit ꝙ pauper remanſit? Vide felicem neceſſitatem: in qua ſe poſuit obicẽ pro nobis: amore ebrius bonus ieſus: qa neceſſe eſt hominem reſtitui in regnum uel regem ieſum exulare a regno poſtq̃ aſſumpſit noſtram inopiam: & ſimul in unum conueniunt diues & pauper. Sic igitur aĩa mea tuus eternus dilectus ieſus: quia.

Eternus aſſumit nouitatem ut ei attineas
Immenſus bonitatem ut eum accipias
Pulcherrimus obſcuritatem ut eum uideas
Altiſſimus abiectionẽ: ut ad eũ attingas
Sapiẽtiſſimus ſimplicitatẽ: ne erubeſcas
Fortiſſimus ĩfirmitatẽ: ne contremiſcas
Iuſtiſſimus reatũ ut iuſtificeris a malo
Opulentiſſimus defectum: ut locupleteris ĩ bono ut mirabili confectione temperantis ſapĩe idẽ tuus benedictus ieſus ſit.

Factus & eternus
Breuis & immenſus
Pulcher & obſcurus
Imus & excelſus
Sapiens & mutus
Fortis & infirmus
Iuſtus & reus
Diues & egenus

Et hoc eſt uerbum quod fecit dominus in bethleẽ & oſtendit nobis. Vides ergo q̃ feſtinanter debes uenire cũ paſtoribus ad benedictã bethleẽ.

Vt emas neceſſaria
Vt diſcas utilia
Vt experiaris ſolatia
Vt uideaſ mirabilia.

Nec mireris ſi mirabilia ſunt in uerbo quod factũ eſt: quia ipſe eſt qui fecit magna & mirabilia & inſcrutabilia: quorum non eſt numerus. Quantũ ad tertium. ſ. quantum ad modum licet & illa que nunc dicta ſunt ad aliud pertineant: tamen ſubiungẽdo poſſumus aliqua dicere. ſ. ꝙ bonus ieſus qui prius in creatione non fuerat cognitus ab apoſtata angelo & ꝑmo parente: mutauit modum in redemptione gratie: ut in alieno naſcatur: qui in proprio contemnebatur: & de alieno expugnetur uiriliter qui repugnabat in proprio nequiter. In propa inquit io. i. uenit: & ſui eum non receperunt: quia ĩ conditione nature ſeipſum manifeſtauit in propa ſue maieſtatis: & ſui tam angeli: q̃ primi parentes conditione nature non cognouerunt eum ſub iectione culpe: ideo mutauit propria & ſumpſit aliena: unde & in uia naſcitur non in domo propria: p hoc oſtendens ꝙ in alieno naſcebatur. Conuenit igitur huic quod ſcribitur. iii. Ro. ultimo. Rex iſrl̃ mutauit habitum & ingreſſus eſt bellum: ubi quãtum ad quattuor deſcribitur hodierna ſolennitas: oſtenditur enim.

Quis aſſumens
Qualis aſſumptio
Quid aſſumptibile
Cur aſſumptum

Ad primum pertinet perſona ſubſtãtiua. Ad ſecundum unitas diſtinctiua. Ad tertium natura abiectiua. Ad quartum pugna triumphatiua.

Stipitem ſubſtantiuum declarat ſumptio regalis. Rex inquit iſrael. Io. primo. Rabi tu es filius dei tu es rex iſrael. Et in pſalmo. Domini eſt aſſumptio noſtra & ſancti iſrael regis noſtri: glorioſa aſſumptio: uidelicet noſtre carnis. Flexum federatiuum: quod declarat mutatio ſupernalis. Mutauit inquit: hec mutatio fuit totius humanitatis aſſumptio a diuino ſuppoſito. prime Ro. x. Inſiliet in te ſpiritus domini: & mutaberis in uirum alterni: ut ſint uerba totius trinitatis ad hominem chriſtum palmitem adiectiuum declarat conditio habitual cum dicit habitum prime Romanoꝵ. xxviii. Mutauit Saul habitum ſuum. Finem reparatiuum declarat uictorialis congreſſio: cum dicitur. Ingreſſus eſt bellum. Hiere. xx. Dominus eſt mecum tanq̃ bellator fortis. Quia hic ẽ rex glorie dominus fortis & potẽs dñs potẽſ ĩ ꝑlio. ii. pali. xxi. Nõ ẽ noſtra pugna ſed dei. Vis uidere iocundam mutationem attende huius regis propria: & uidebis habituſ mutationem ſumendo aliena: propria regis regum & domini dominatiuum ſunt: potentia: opulentia: ſapientia: gloria: magnificentia: iuſtitia. Quies pacifica. Potentia: heſter. xiii. Domĩe rex uniuerſe poteſtatis in ditione tua cũcta ſunt poſita. Hãc mutauit & abſcondit in paruulo: quia paruulus natus ẽ nobis: Eſaias. ix. De ſapientia: Eccleſiaſtici primo. Vnus eſt altiſſimus creator omnium rex potens & metuendus nimis ſedens ſuper thronum il-

UVA. BHSC. IyR_070

ſius & dominans deus.Ipſe creauit illam in ſpiritu
ſancto:& uidit & dinumerauit & mẽſus : & effudit
illam ſuper omnia opera ſua.Mutauit habitum qa
hanc abſcondit in infantulo.Tacet enim & uerbũ
eſt.Inuenietis infantem ĩquit angelus.Luce ſcdo.
De epulẽtia.Prouerbiorũ. Mecũ ſũt diuitie &c.
gloria & opes ſuperbe amictum. Mutauit & iuſti-
tia:quia ueſtitus eſt panniculiſ paupertatis:pannis
eum ĩuoluit.Luce.ii. De gloria:quia regi ſcloꝝ
ſoli deo honor & gloria.p̃me Thy.i.Sed mutauit
faſtum:intrauit diuerſoriũ:elegit preſepium.Luce.
ii. Reclinauit eum in preſepio. De magnificen
tia.iii.Ro.xxii.dixit micheas Vidi dominũ ſeden
tem ſuper ſolium excelſum:& omnem exercitum
celi aſſiſtentem ei a dextris & a ſiniſtris.Et dañ.Mi
lia milium &c.hec abſcondit paruulus ſub ſtabulo
& animalium conſortio.O quanta mutatio: pala-
tium in ſtabulum:ſolium in preſepium : principũ
frequentia ioſeph & maria:Multitudo miniſtrorũ
reuerentia iumentorum. De iuſtitia clamat ĩ ue
teri teſtamẽto.Reddam ultionem hoſtibus meis.
Et uocatur dominus exercituum ad faciendam uĩ-
dictam in nationibus increpationes in populis:uñ
& Eſa.ii.Poſt multam punitionem dicit. In omni
bus his non eſt auerſus furor eius ſed adhuc ma-
nus eius extenta:furor hic non aĩ dicitur perturba
tio:ſed domini zelus.Iuſtitie rectitudo.Iuſtitia in-
dutus ſum ait.Iob.ſed muta domine:muta habi-
tum:ne exterreas reum.Mutabo inquit habitum:
& ſic ad pugnam pergam.Vis uidere mutationem:
abſconſa eſt iuſtitia ſub faſcia & uinculo ligata eſt:
ne poſſit percutere:quia filius hominis non uenit
animas perdere:ſed ſaluare:Luce.ix. Nam mem
bra pannis &c.faſcia.Vere tenent hanc manum ex
tentam ad ulciſcendum:ſed de hoſtibus ſuis nihil
potuit ligare:niſi uirgĩſ m̃ris patrociniũ.Ipſa ẽ ma
ter regis & exulis:mater rei & iudicis . Nec potuit
natorum diſcordiam ſuſtĩere :ſed regem exulare fe
cit & exulem reuocauit ad regnum:dum regem at
traxit ad noſtre nature habitum:peregrinum liga-
uit iudicem:& liberauit peccatorem:dũ ſibi ad pa-
cem deum paruulum in pacis oſculum dat ligatũ.
De quiete pacifica:quia aulam aſſueri nullus in
trare preſumit niſi uocatus:lectulum ſalomõis pa
cifici nemo audet intrare:quia ipſum.lx.fortes am
biunt ex fortiſſimis iſrael omnes tenentes gladi
os:& ad bella doctiſſimi Canticorũ.iii. Quia ĩ pa
ce factus eſt locus eius.Sed turbauit ſeipſum bo-
nus ieſus:cum pro nobis aſſumpſit bellum : uere
bellum:quia militia eſt uita hominis ſuper terram
Iob.vii.Sed bellum triumphale & uictorioſum :
nam hoſtes non poterunt ſuſtinere poſt eius inſul
tum:unde & hodie hoſtium corruit pax mala : dũ
corruit templum pacis:hodie inchoatum eſt bel-
lum ſanctum:ut rumpetur pax mala.Non ueni in
quit noſter ieſus pacem mittere:ſed gladiũ Math.
decimo.Nã bellamus ut pacẽ uincamus:& hoſtis
pacem turbamus ut meritum conſequamur:unde
hodie corruit pax mundi falſa & preſumptuoſa:qa
tot & tanta mala pacem appellant:& ad nos hodie
pax uera deſcendit que exuperat omnem ſenſum :
pacem inquit ieſus relinquo uobis:pacem meam
do uobis.Io.xvi.Et ideo ruente pace ſacrilega ĩ ci-
uitate carnis:hodie ad nos deſcendit pax diuina cã
tantibus angelis in bethleem.In terra pax homini
bus bone uoluntatis.Sic ergo pugil noſter ingreſ
ſus eſt bellum.Sed quid eſt:uideo paruulum faſcia
tum ligatum : ĩ preſepio recluſum:hiccine eſt for-
tis in prelio:utiq; anima mea ſtolida noli iudicare
ſecundum faciem: quia non eſt nobis colluctatio
aduerſus carnem & ſanguinem:ſed aduerſus prin-
cipes & poteſtates:aduerſus mundi rectores tene-
brarum harum contra ſpiritalia nequitie ad Ephe.
vi.in celeſtibus.Et ideo arma militie huius paruu-
li nõ ſũt carnalia:ſed potẽtia deo.ii.Cor.x.Ipſe enĩ
nouit artem pugnandi:& nouit decipientem & eũ
qui decipitur:quia uir bellator eſt ab ĩfantia. Et ut
diſcas a paruulo modoſ preliandi:in hac pugna eſt
ligatus panno:unde & ligatus uenit. Surditas ĩ iu
dicio: unde ĩfans eſt: Matth.xxvi.Ieſus autem tace
bat.Sequitur.Et non reſpondit ei ad ullum uerbũ
ita ut miraretur preſes uehemẽter:Matth.xxvii.Cũ
tamen contra ipſum darent mortis falſum teſtimo
nium. Ploratus orationis deuote:contra obſti-
nationem hoſtilis nequitie:unde uagit infans no
ſter ieſus:& talis ploratus nõ eſt auditus dum plo
rat leticia:unde & lachryme orantis ab eius maxil-
la aſcendunt uſq; ad dei ſublimia. Paupertas cõ
quirit regnum:& proſtrauit aduerſarium. Qui enĩ
uolunt diuites fieri incidunt in laqueum:ſed beati
pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum ce
lorum:Matth.v. Simplicitas uulpes decipit ĩfer
nales:Matth.x.Simplices ſicut columbe & abſcon
dimur alta ſapientie & ſcientie dei a ſapientibus &
prudentibus ſcientia inflatis: reuelaturq; paruulis
Humilitas exterminat arrogantes:unde par-
uulus noſter corda regens humilium proſtra-
tor eſt omnium ſuperborum.Videbam inquit ſa-
thanam ſicut fulgur de celo cadentem Luce.x.un-
de pugil noſter uenit ligatus:flens:pius:paupercu
lus:deſpectus ſimplex:& paruulus:hoc eſt arma-
mentum domus ſaltus:quod edificauit nobis fili
us dauid:qui pro ſua ſolẽni uictoria pacificus uoca
tur.Nec mirum:quia pati eſt agere non qualiter-
cunq;:ſed perfecte:pacientia autem opus perfectũ
habeat ut ſitiſ perfecti & integri:iaco.i. Et ideo
melior eſt patientia uiro forti & qui domĩatur aĩo
ſuo:expugnatore urbium.Prouer.xvi. Et ideo
patienti datur uictoria triumphalis que eſt quieta
poſſeſſio mentis.In patiẽtia ueſtra ait bonus ieſus
poſſidebitis animas ueſtras. Sic ergo rex noſter
ieſus loquitur militibus ſuis:ut omĩbus perſequẽ
tibus ſcutum carnis apponant: & ſic docuit nos
bellare: carnem patiendo confringere : & hoc eſt
malum excludere uincere & ſuperare . Ipſa
enim caro hoſtis eſt : quia caro concupiſcit ad-

UVA. BHSC. IyR_070

uerſus ſpiritum: & ſpũs aduerſus carnem: & ideo pdere eſt uincere: quia non habitat in ea bonum ſecundum apſ̄m ad Gaſ̄.v. Quod ut tibi non eẽt graue paruulus noſter ieſus uoluit ſuam digniſſimam & uirgineam innocẽtiam affligere & cruciare ut tu miſer tuam diſceres caſtigare: quia qui ſunt chriſti carnem ſuam crucifixerunt cum uitiis & cõcupiſcentiis: ad Gaſ̄.v. Non ſic ipii nõ ſic qbus mũdus loqt̃. Cõedite amici mei & bibite & iebriami. Coronemus nos roſis anteq̃ marceſcãt: nullũ pratum ſit quod non ptranſeat luxuria noſtra. Et tamen ſic in bonis laſciuie que eis fiunt mala culpe ducentes dieſ ſuoſ in boniſ: & in pũcto ad inferna deſcendunt. Iſti ſunt uiri belligeri impugnatores dei apud quos dr̃ ꝙ uictus dicit̃ uictor occiſus: Qui.n.occidit̃ p mundo: uincitur cũ occiditur: qa mortuo impio homine non erit ultra ſpes. Qui aũt occiditur p xp̃o: non dicitur uictus q̃uis occidatur Sed reuera uictor occiditur: quia dum occiditur uictor efficitur. Quomodo enim occiſus uictor ille negatur: qui pro eo ꝙ occiditur a iuſto iudice coronatur? Corona igitur uictoribus datur. O q̃ feliciuſ eſt pugnare p xp̃o: q̃ impie p mundo pugnare: cũ deo a quo ſemel confractus & uictus impius hereditat ſerpentes beſtias & uermes. Et in his cruciatibus taliter cadendo ſubmergitur: ut in perpetuum non emergat: ſed pro xp̃o bellando pugnamus ad certum ĩmo ad centuplum: quia qui p ipſo perdidit aſinum.i.corpus aſſumptum: reſumit electiſſimum dextrerium & uictorioſiſſimum: quia exercitus qui ſunt in celis ſequuntur agnum in equis albis.i.in corporibus glorificatis. Et ideo ad illud deſiderabile ſoldum cucurrit die craſtina beatuſ Stephanus miles pthomartyr: quaſi alter ruben p̃mogenitus noſtri iacob fortitudo ipſius & principium doloris comparaui ad ſuos milites, morientes in campo. Recepit autem magnum ſoldum: q prior in donis maior eſt imperio: unde nec poteſt ĩ bello deficere: quia apertis celis uidit ieſum noſtrũ ſtantem a dextris uirtutis dei patiſſimum iuuare in pugna: potentiſſimum coronare in gloria. Et ideo lapides torrentes illi dulces fuerunt: quia ſibi uertũtur in lapides precioſos: in lapides ſapphiros in honores celicos: poſuerunt inqt p̃s. in capite eius coronam de lapide precioſo. Sic ergo dux noſter ih̃s in prima acie commiſit cum nichanore.i.cum beſtiali demone. Et licet ſint multa arma iſtius uictorioſiſſimi regis: quibus beſtiam impiam eiecit: ſingulariter accipimus tres eius armaturas: que hodie in eius aduentu ſpecialiter refulſerunt. Vnde &.iiii. beſtia habebat capita ſeptẽ: & cornua .x. quibus cũ agno pugnat ſeptenario uitiorum tanq̃ capitum contra ſeptenarium noſtri agni uirtutum donorũ & beatitudinum. Et denario cornuum tanq̃ preſũptarum tranſgreſſionum contra decologũ preceptorum: unde in dañ. ſingulariter dr̃: ꝙ erãt tres ordines dentium in ore eius: & dicebant ei haud dubium ignari & impii ſibi ſubtractione ſubiecti: ſurge comede carnes plurimas: quia iſtis tribuſ ordinibus dentium multos carnales deiecit & cõtriuit: & maſticando per impiam repletionem ſcelerum ſuũ impia depaſtione trãſient quorum.

Primus ordo eſt acies ſuperbie
Secundus eſt acies auaricie
Tertius eſt impetus laſciuie

Excellẽtiis enim delitiis & diuitiis iſte impius draco trahit tertiam partem ſtellarum celi.i. homines factos ad gloriam celi: illos ĩquam qui cõtemplatiui non ſunt: nec actiui. Contra hanc impiam beſtiam agnus noſter armatur quia & hodie naſcitur

Amictus humilitate
Accinctus paupertate
Circumſeptus auſteritate

Et iõ humilitas deiecit aciem primam.ſ. ſuperbiã: ĩmo diſcooperuit eã eſſe pſeudo pp̄ham: ſic enim uocat̃ alio nomine hec beſtia ſiue forte in reſpectu alia: quia loquebat̃ ſicut draco. Et ideo dr̃ pſeudo ppheta: quia in mundanis honoribus mẽtitur excellentia: cũ ibi ſit uilitas & miſeria. Hanc diſcoopuit pugil noſter ieſus: qui humilitatem oſtendit honorabilem quam elegit. Sic & paupertatem oſtendit exuberabilem dum paupertatem accepit: diuitias recuſauit: unde & mundi diuitie ſe mentuunt̃: cũ ſint uera pẽuria. Sic & auſteritatẽ dulcorauit dũ eam in ſuo corpore portauit. Dulce enim eſt quicquid dulci in amaribili cõmiſcetur: dulcis autẽ noſtri ieſu perſona: dulcis uita: dulcis memoria: qa nõ habet amaritudinem conuerſatio illius. In quo & & mundi laſciuias amaricauit: quaſ ſic deiiciẽdo dãnauit: unde & ille laſciuie ſe mentiuntur delicias cũ ſint uere anguſtie: ignis enim grando nix glacies ſpiritus procellaꝝ & pars calicis eorum. Contra hanc beſtiam & pſeudo prophetam pugnat agnuſ noſter in gladio oris ſui reprobando per doctrinã & damnando per ſententiam: & iſta claua eius exacerbando per humilem pauperem & auſteram uitam. Et idcirco ſic ſunt eiecti ut iam nihil poſſideant in electis. Viui enim miſſi ſunt hi duo ĩ ſtagnũ ignis ardentis & ſulphuris. Qui tunc uiui concremantur: quando ab electis dum uiuũt in carne paſſibili repudiantur & reprobantur. De electis dicitur ſingulariter. Qui potuit tranſgredi: & non eſt tranſgreſſus. Sed ab impiis non mittuntur in ſtagnum ignis uiui: quia quandiu poſſunt honores diuitias & delectationes habere: nolunt eas igne diuini amoris cremare. Sed hi cum eis mittuntur mortui ĩ ſtagnũ igniſ.i.in cruciatu eterne afflictionis: ubi uelint nolint cognoſcunt falſam propheciam & tenent ueram ſententiam: quia ſunt ibi uiliſſimi & mendaciſſimi: unde & ibi merces impie ciuitatis nullus emit: quia uexatio ibi intellectum dat auditui: & cognoſcunt ueram ſentẽtiam agni: ſicut dicitur Apocalypſis.xviii. In damnatione meretricis magne & pſeudo pp̄he. Sed attendamus ad intuendum pugilem noſtrum & attendamus eum amictum: quia natus eſt humillime ad

UVA. BHSC. IyR_070

confuſionem arrogantie: quia deus maieſtatis & glorie dignatus eſt fieri filius ācille ſue. Vnde Ambro.in ſermone humilis uēit ad ſuperbos:ut ex ſuperbis faceret humiles.Cuius humilitatem preter corporis paruulitatem tria deſcribunt.
Matris paupertas:de qua naſcitur
Loci uilitas in quo recluditur
Pannoꝝ tenuitas:quibus inuoluitur
Et ſic nos excitat ad humilitatis amorem
Oñſione exempli:Diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde.Matth.xi.
Promiſſione premii:Qui humiliatus fuerit:erit in gloria.Iob.xxii.
Cōminatiōe ſupplicii.Eccle.vii.Humilia ualde ſpiritum tuum:quoniam uindicta carnis impii ignis & uermis eſt.Ab hac doctrina declinate xp̄i diſcipulos.Ber.conqueritur ſuper Miſſus eſt. uideo inquit quod magis doleo poſt ſpretam ſeculi pompam nonnullos ī ſcola humilitatis ſuperbiam magis addiſcere:atq; ſub alis mitis humiliſq; magiſtri grauius inſoleſcere:& impatientes amplius fieri in clauſtro:q̄ ſi fuiſſent in ſeculo:quodq; magis peruerſum eſt plerūq; in domo dei non ſe patiuntur haberi contemptui:qui in ſua non niſi contemptibiles paruerunt.Abſit frēs a uobis talis ſuperbia: quia ſuperbis deus reſiſtit: humilibus autem dat gratiam.Sed uideo quod magis doleo:ſepe humilitatem fingi:non haberi:uel occaſiōe uiolente coactionis quando aliter conſequi nō poſſunt quod uolunt.Si humiliatus uadat & curuus ne credas ei quia ſeptem nequitie ſunt in corde illius.Eccle.xii. uel ſpe promiſſionis donec accipiāt & oſculentur manum dantis.Eccle.xxix. Et in promiſſionibus humiliat uocem ſuam:uel timore punitionis.Eccle.xviii.Eſt qui nequiter ſe humiliat: & interiora eius plena ſunt dolo:exemplum de Achab.iii.Ro. xxi.Nonne uidiſti achab humilem corā me? Secundo attende:quia pugil noſter accinctus ē paupertare.Natus eſt enim pauperrime in confuſione mundane affluentie:hanc naſcendo inchoauit: cōuerſando continuauit: moriendo conſūmauit.O quanta fuit paupertas:ubi fuit defectus operimenti:lecti:& habitaculi? Operimenti:quia ſecundū Griſo.ſuper Matth.omelia ſecunda.Mater xp̄i nō habuit niſi unam tunicam:& qualem habere carpentarii uxor?& hoc ī peregrinatione cōſtituta:uñ aliquando ſanctis perſonis quibus in ſpiritu repñtatur paupertas natiuitatis ſaluatoris oſtēditur matres puerum inuoluere accepta una petia ſui ueſtimēti & facta faſcia de capitis ſui uelo.O prelati impii qui pticas operitis ueſtibus curioſis & precioſis pellibus & lintheaminibus de xp̄i ſanguine conquiſitis:uere non prelati:ſed pylati:xp̄m in ſuis paupertatibus ueſtibus propriis ſpoliantes:pauperum.n. ſunt eccleſiaſtica bona ad cultum dei temperatum & ſubuentionem egenorum:diuitum fidelium deuotione collata:quicq̄ ultra uſurpatur:furtum eſt: rapina eſt:ſacrilegium eſt.Nudatis enim ſanctum ſanctorum in membris ſuis dilectis: nudos dimittunt homines:ait Iob.ueſtimenta tollentes: q bus non eſt operimentum a frigore:gemitus pauperum:tremores membrorum:nuditates carnium infirmitates debilium uos accuſant ante iuſtum iudicem.Conqueruntur ꝙ ueſtra ſuperflua eis impie ſubtrahuntur:quia optimo unguento delibuti: & more mulierum magis ornati: imo more idoloꝝ magis culti: q̄ ueſtiti:& more peccatorum diuerſiſ ferculis uentre repleti:nihil cōpatimini ſuper contritione ioſeph.Defectus ergo ueſtimenti deprehenditur in cultu ueſtium:defectus lecti de ſtratu molli:lac paruuli in multitudine ferculorum:defectus habitaculi ī ſuperfluitate edificiorū. Quid dicitis uos ridiculoſi.ſ.paupertatem promittentes ſuper alios tranſgredientes:qui in contumeliā exēplaritatis paruuli ieſu habetis ueſtimētoꝝ.
Curioſitatem
Precioſitatem
Multiplicitatem
Et cum his tenacitatem
Cōuiuiorum ſuperfluitatem
In uinis.i carnibus:in piſcibus:in confectōibus:ut ora ueſtra que debent eſſe mortificata pallore exhalent ſpecierum fetore:uere uenter ueſter inſatiabilis:qui quaſi ſibi de paupertate blanditur ut ſecure accipiat abundantiam quando habet: quia ſibi nō occurrūt quando uult.Nec mirum:quia guloſe ſemper quaſi uult.Quid dicitis de dormitoriiſ que ſūt palacia alta:ampla:curioſa:quorum refectoria ſunt cenacula regalia:quorum clauſtra ſunt populorum ſpectacula?Ad hoc miſit uos pauper ieſus in mundum:ut illa que proſtrauit:rurſus extrueret:dū adhuc eſſet in preſepio reclinatus:nam templum pacis amplum altum & curioſum hodie ipſe proſtrauit ut doceret ſe guerram habere cum mundo: & non uelle edificare cum ipſo.Vere contra uos clamat lapis de piete:lapis inq̄ ſculptus:politus: eleuatus:dilatatus: tanta ſuperfluitate tanta curioſitate:ut mundi ciues barones & reges a uobis edificare addiſcant:qui debetis eſſe aduene & peregrini ſuper terram.Vos inq̄ ſingulariter pauperes ſpoliatis:qui panes pauperū lapides facitis uſarū curioſitatum:in hoc peiores diabolo qui lapides per dei filiū petiit panes fieri ad neceſſariū uictū: dic iquit diabolus ut lapides iſti panes fiāt:dic inqt religioſus ipius & panes elemoſynaꝝ paupeꝝ lapides fiant ſupfluitatum in edificiis exceſſiuis:& ut mutēt quadrata rotundis:munuſ autem more phariſeoꝝ quodcūq; eſt ex me tibi pderit:qa hec fiūt ad diuinum cultum ut fingit per impium mēdacium: qa magis ſunt ad naſcentis ieſu pauperis uituperium & ſic deludit diuinum mandatum:& non honorificauerit patrem celeſtem qui precepit pauperē refici:nec matrem eccleſiam que genuit in penuriam cetus ſui.Miſeri paupertatis apoſtate:non ſolum in noſtro faſtu:ſed etiam in ſuo cultu uellet paruulus noſter ieſus in paupertate oſtendi.

UVA. BHSC. IyR_070

Vt non tanta immenſitas eccleſiarum
Non tanta precioſitas paramentorum
Non tanta ponderoſitas calicum.
Quia magis ſtudent aliq ex uobis apparere or-
nati hominibus in paramentis aureis:q̃ ſplenden-
tes diuinis aſpectibus & angelicis ſpiritibus ĩ uer-
bis & donis. Sed h̃ inquiunt ſunt illorum figura:
uerum eſt:ſed miſeri non habetis figurata:quia nõ
ſequimini xp̃i exempla: non ſeruatis documenta.
Sed eſto ꝙ hec eſſent licita: non eſtis ſeduli opa
rii:qui tantum uos occupatis circa figuram ut per-
datis figurata quottidie inſudantes ad hec euntes
procurantes:deuorantes domos uiduarum ſub p̃-
textu longe orationis:magis rapientes importu-
ne & ſubdola allegationis falſitate q̃ pietate poſtu
lantes:uel neceſſitate recipientes extorta. Redite re
dite ad cor p̃uaricatores:attendite ad abraham pa-
trem ueſtrum ieſum paupertatis ſpiritus genitorẽ:
& ſuos educatores ueraces repetitores fideles:& ob
ſeruatores eximium doctorem aurelium Augſtinũ
Dominicum Frãciſcum Bernardum Benedictum
Baſilium. Et attendite ad ſaram que genuit uos.i.
ad regulam que obligat uos:uoluntarie enim ge-
nuit uos regule promiſſio:uerbo ueritatis inſtituta
ut ſitis initium aliquod creature dei. Iſte enim par-
uulus noſter mundum ruina concutiens unũquẽ-
ꝗ noſtrum alloquitur. Ecce que edificaui ego de-
ſtruam. Et tu queris tibi grãdia &c. Audite eum lo
quentem:praua intentione ipſum ſectari uolenti:
uulpes foueas habent:& uolucres celi nidos:Filius
autem hoĩs non habet ubi caput ſuũ r̃clinet. Mat.
vi. ubi dicit glo. Quid me per lucra ſeculi uis ſequi
cum ita pauper ſim:ut nec hoſpitium habeã quod
meum ſit. Ideo monet Griſo. ſuper lucam. Aſpicite
inquit quomodo paupertatem dominus quã do-
cuerat per opera demonſtrat:non erat ei menſa nec
cãdelabrum:non domus:nõ quicq̃ talium:ſed uoſ
in nullo utenſilium & curioſitatum uultis pati de-
fectum:Si inquiunt eſt ordinata charitas in religio
ne:ideo ſic eſt quieta carnalitas ĩ ſuperfluitatum de
lectatione:que uult auſteritatem habere uerbo: nõ
facto:paupertatem ſine defectu:& humilitatem cũ
faſtu. Sed hec inquiunt non ſunt nobis propria:
ſed omnium communia. Et eſto ꝙ ſic eſſet adhuc
ſunt reprehenſibilia:quia omne commune & pro-
prium debet ieſum pauperem imitari. Sed non ſic
eſt immo eſt rixa & pugna:ſeditio & diſcordia pro
pter apropriationem locorum. Et ſepe qui ĩ domo
matris ſue nõ poterat ſibi appropriare breue tugu-
rium:modo ſibi appropriat totius ciuitatis comi-
tatum:ut dicat illa trahi & diſtrahi: quando alicui
bono pauperi:& extraneo deuotione fidelium cõ-
tigat aliquid dari:hoc enim eſt exemplum chriſti:
qui nec tectum habuit proprium naſcens: ſed a be
ſtiis mutuatum:& moriẽs ſepulchrum accepit alie
num. Nec minus reprehendendi ſunt qui de pau-
perculis uilliſ nati loca ſolẽnia ciuitatum ſibi appro
priare ſatagunt & otiũdos expellere:quia pernicio-
ſius eſt tibi appropriare quod non dedit origo: q̃
carnaliter affici ſolo natiuo. Vtriq; ergo ſi uolunt ef
fici dilectiſſimi xp̃i diſcipuli & obſeruatores euan-
gelii:debent eſſe priuati locali affectu: & peregrini
& aduene ſuper terram. Approbationem hanc pla
ne experiuntur prelati:aut te inde remouere uolen
tes:aut tectum extraneos nolentes habitare. Sed
nec iſtud templum idolatrie tempore pacis que te
colis in carnis quiete:ſine ruina dimittit paruulus
noſter natus. Nam & in te ruũt uirtutum edificia:
in te tota perſcinditur remordente conſcientia: cõ
tinue conquaſſatur tuorum fratrum concordia. Et
ſentis uelis nolis quod malum & amarum eſt tibi
dereliquiſſe dominum deum tuum. Quod ſi ita
non ſentis:quod non credo:iam tua inſenſibilitas
peior eſt ruina qua cum ruinoſo demone effectus
incorporalis ei ſociaris. Hanc paupertatem non ſo
lum continuauit conuerſando ieſus noſter:ſed cõ-
ſumauit crucifixus moriendo. Vnde Anſelmus in
quadam epiſtola de ſacramentis eccleſie. Chriſtus
ita pauper fuit ut ueniens in mundum:non in ſua
ſed in aliena domo naſceretur:& natus propter ĩo-
piam lecti in preſepio poneretur:& uiuens non ha
beret unde caput ſuum reclinaret:nec moriens un-
de nuditatem tegeret:nec mortuus uude inuolue
retur:ſed nec ſepulchrum ubi corpus mortuum ſe-
peliretur. Erubeſcat ergo religioſus uelle abundare
deliciis: propter quem pauper fieri uoluit deus ſa-
baoth:& deus maieſtatis. Sed quid dicitis uos ſecu
lares populi plus polluti? una enim etimologia ſic
accipitur:populus quaſi plus pollutus & polluens
populus:quia generalis infectio magis ẽ nociua.
Et uos etiam a predictis ſtatibus faciliter accipitis
tranſgreſſionis exemplum:que tanto in uobis defi
ciunt peius:quanto minus eſtis radicati in bono.
Sed & ſi clericorum & religioſorum u s deformãt
exempla:interrogate iumenta & docebunt uos.
Attendire bouem & aſinum in obſequium do-
mini orientis arguentes in uobis .ſ.
Ariditatem ueſtre indeuotionis
Crudelitatem ueſtre compaſſionis
Impietatem ueſtre expoliationis
& tenacis auaricie. Cognouit bos poſſeſſorem ſuũ
& aſinus preſepe domini ſui:populus autem me-
us non intellexit. Eſa.i. Qui reuerenter adorant p
uulum & genuflectunt ante preſepium. Et uos ad
eccleſiam non uenitis:& uenientes indeuote ſtatis
& ſepe diuina myſteria ueſtro tumultu & irreue-
rentia maculatis. Audite liberalitatem hoſpitii: qa
peregrinam dominã ſacratiſſimã m̃rem uirginẽ a
uobis repulſã in u̾ris domibus ñ receptã ipſi recipi
unt in ſtabulo & paruulum natum deum ſuum a
domibus ueſtris excluſum:ipſi recipiunt ĩ ſuo pre
ſepio. O crudeles gentes:quare non attenditis be
ſtiarum exempla? Nonne uidetis q̃ ſit neceſſarium
iumentis preſepium:& tamen illud paruulo no-
ſtro liberali pietate dimittunt? Quid uos impii ie-
ſum paruulum in ſuis minimis fratribus, & paup-

UVA. BHSC. IyR_070

culis filiis tremẽtem in corpore:uel frigore nutan
tem pre fame non recreatis:nudũ ſine ueſte? Qua
re crudeles ipſum non recipitis:non dico in lectis
ueſtris & cameris adornatis: quod quidem facere
deberetis:ſed ad minus in amplis aulis & pala-
tiis ſuperfluis:uel quid nequius eſt in caſulis ur̃is
ſepe uacuis ipſum nec permittitis quieſcere in hoc
feſto. Certe in iudicio uos condẽnabit puulus no
ſter ieſus grãdis effectus.d. Hoſpes fui & non rece
piſtis me. Attendite o crudeles auari:quia deuote
beſtie paſtum ſuum diſtribuunt ipſi ieſu. Nã feno
iacere pertulit &c. Et anhelitu reſpirationis ſue par
uulo frigeſcenti calefaciunt aerem circunſtantẽ: &
tu impie xp̃iane ieſum in puulis ſuis non uis refi-
cere ſupfluo tuo:nec ipſũ hyſpidũ & ſepe niuibus
& imbribus gelidũ non uis calefacere igne tuo:im
mo ſuo:quia hec tua temporalia ſua ſunt tibi diſ-
penſanda cõmiſſa:ſepe in tuam dãnationẽ & mor
tem. Quid dicitis palatini canes:quid cõites ſpo-
liatis? quid uſuratii crudeles qui cõciues ur̃os exhe
redatis? Quid uos nobiles aues rapaces qui rapi-
nas & ſpoliationes in minoribus exercitis? Pudeat
iumentorum exempla non ſequi creaturã rõnalẽ:
quam ex nobilitate uirtutis poſſidendã & regen-
dam accipit ab illo paruulo ieſu cui crudeles exiſti
tis. Si ergo te homo ignoras creaturaꝝ corpora
lium pulcherrima:egredere tuã crudelitatẽ dimit-
tẽdo:& abi poſt ueſtigia gregũ eoꝝ exẽpla ſectan
do:ut more animaliũ deuotorum paruulũ ieſum
& uirginẽ eius matrẽ recipias in hoſpitio & refo-
ueas cibo tuo:non tm̃ ſuperfluo:ſed ſibi condiui-
de de neceſſario:quia centuplũ accipietis & uitam
eternã poſſidebitis. Vidiſti ergo quantũ dimica
uit fortiſſime pugil noſter puulus cõtra opulentiã
diuitum & ſuperfluitatẽ temporaliũ. Audi de hoc
Ber. ĩ quodã. ſer. Parum tibi uiſũ eſt p̃rem te nobis
eſſe ẽr dñe frater noſter eſſe dignatus es: & tu dñe
uniuerſoꝝ q nullam habes indigentiã intra ipſa
natiuitatis initia non abhorruiſti abiectiſſime pau
pertatis deguſtare incõmoda:ut enim ait ſcriptura
Tibi cũ naſcereris non erat locus in diuerſorio:ne
q̧ cunabula que tuã teneritudinem exciperent ha
buiſti:ſed in uili p̃ſepio ſordentis ſtabuli tu qui ter
ram palmo cõcludis inuolutus pãniculis reclina-
tus es:& hoc ipſum a brutis aĩalibus mutuo mat̃
tua accepit: Conſolamini conſolamini puſillani-
mes:qui in ſordibus paupertatis enutrimini:quia
uobiſcum deus in paupertate non cubat in deliciis
ſplendentis lecti:nec inuenit̃ in terra ſuauiter uiuẽ
tium. Quid ultra gloriaris o diues:lutea labes ĩ tuo
lutabro lecti picti delicati:cum rex regum ſuo recu
bitu pauperũ ſtramẽta honorare maluerit? Quid
dura ſtramenta deteſtaris cũ tener infantulus in cu
ius manus ſũt oĩa:tuis ſericis tuis plumis:duras iu
mentoꝝ ſtipulas p̃elegerit? hec Ber. Tertio pu-
gil noſter ieſus tertium ordinẽ dentium beſtialis
caterue. ſ. delicias cõcupiſcentie contriuit ualide:
q̃a natus eſt penaliſſime ad repulſionem uane in-
ſolẽtie:quod tria oſtendunt.

Aeris inclementia
Preſepii duritia
Complexio ſua tenerrima.

Vnde Bernar. in ſermõe tertio natiuitatis: duo
genera agnoſco:materiam huius natiuitatis:tem-
pus & locum:& infantilis corporis teneritudinem
puuli lachrymas:& uagitus infantis & infra. Naſci
tur dei filius in cuius arbitrio erat quodcũq̧ uellet
tempus eligere. Elegit quod moleſtius eſt preſer-
tim puulo & pauperis mr̃is filio que pãnos habe
ret ad inuoluendũ:preſepe ad reclinandum. Et cũ
tanta eſſet neceſſitas: nullam audio pellium fieri
mentionem. Et ĩfra xp̃s utiq̧ qui non fallit̃ elegit
quod carni moleſtius eſt:illud ergo melius: illud
utilius illud potius eligendum. Et quiſquis aliud
doceat uel ſuadeat ab eo:tanq̃ a ſeductore cauendũ
Et infra & tñ frẽs olim ipſe eſt ꝓmiſſus per Eſaiã.
Paruulus nr̃ emanuel ſciens reprobare malũ & eli-
gere bonum. Malum ergo uoluptas carnis. Bonũ
uero afflictio eſt. Siquidem & hanc elegit:& illam
reprobauit puer ſapiens uerbum infans: hucuſq̧
Ber. Vade ergo & tu fac ſimil̃r:quia ipſe ieſus tibi
hec ꝑ ueritate dicit:quia ipſe eſt deus docens te uti
lia. In hoc ait natus ſum:ut teſtimonium ꝑhibeam
ueritati: Io. xviii. Quod & plene feciſti bone ieſu
non ſolũ doctor p̃dicans:ſed uerbum infans. Au-
di anima mea neq̃ & impia uerba ĩfantis uerbi: &
conſidera exẽpla puuli:quia quicq̃d in uerbo factũ
eſt totum eſt uerbũ:immo & eius ſilentiũ eſt tibi
magnũ uerbum:ut ponas cuſtodiã ori tuo. Quid
dicitis uacce pingues que hĩtatis in mõte ſamarie
dormitantes & dormiẽtes q̃ debetis iſraelẽ cuſto-
dire & laſciuitis in ſtratis ur̃is negligentes prelati:
qui craſſũ de grege comeditis:& quod periit non
requiritis:& quod forte eſt & pingue non cuſtodi-
tis:niſi ad uentrem ueſtrũ:& quod fractũ eſt nõ cõ
ſolidatis:quoꝝ deus uent̃ eſt & gl̃ia ĩ cõcupiſcẽtia
carnis ur̃e. Quid inq̃ dicitis attendentes puulum
qui paſtores adducit ad ſuũ contemplandum pre-
ſepium:utinã cum paſtoribus ueniretis feſtinant̃
& ad confuſionem ur̃am inueniretis infantẽ pan-
nis ĩuolutum & poſitũ in preſepio:forſitan ĩmuta
retis uitam & haberetis efficacẽ doctrinam:& tunc
omnes qui uos audirent mirarent̃:letarent̃ & ſeq̃
rentur:quia ſcriptũ eſt. Et omnes qui audierũt mi-
rati ſunt de his que dicta erant de illo a paſtoribus
ad ipſos. Maria etiã ſedula mr̃ & pia. ſ. eccl̃ia ſancta
que uerbũ generat in electis:conſeruaret oĩa uerba
hec conferens in corde ſuo. Conferens inq̃ & letãs
quia cum ſuis p̃ribus apl̃is nati ſunt ei filii imitato
res xp̃i: & tunc tales haberet quos conſtitueret p̃n
cipes ſuper omnem terrã. Quid dicitis uos religio
ſi in ueſtris actibus ſepe contumelioſi? Quid dici-
tis inq̃ noui falſificatores xp̃i & eius exẽpli? Ex au-
ſteritate inquiunt uite cõtemplatio ĩpeditur. Corpuſ
ſanũ abundans ueſtimentũ:cella decora:locus ſpa-
cioſus:ꝓuocant animam ad gaudendum in deũ.

UVA. BHSC. IyR_070

Temperate dicitis agendũ eſt:diſcretio mr̃ eſt uir-
tutum.O falſi & ſubdoli:non diſcretio carnis ẽ uir
tutum mr̃:ſed uicioꝝ nutrix:prudẽtia enim carnis
mors eſt:prudentia uero ſpũs uita & pax.Non pax
ioás regis ãmonitaꝝ qui in typo ur̃o uiri iabes ga
laad uultis eruere oculos dexteros &c.i.Re.ix.Sed
illa pax quam xp̃s reliquit diſcipulis uice heredita-
tis cum tormentis Io.xvi.Vnde etiam aliqui taliũ
dogmatizare preſumunt:ꝙ religio ordinata ad cõ
templationẽ eſſet imperfecta:niſi haberet ſufficien
tes diuitias:quia inquieta & diſcurſiua ſollicitudĩe
ſui:nouorum demoniorum annunciator eſt iſte:ac
ſi regnum dei eſſet eſca & potus:& non potius iu-
ſtitia pax:& gaudium in ſpiritu ſancto.Non ſic do
cuit apoſtolus:qui & altius fortius iſtis fuit in con
templatione ad tertium celum raptus in paradiſũ
dei:non carnis ubi audiuit archana uerba &c.& iõ
non ut homo locutus eſt:ſicut iſti qui carnales ſũt
& ſecundum hominem ambulant in doctrina ſua.
Sed quid dicit docens contemplari ut deo uiuam:
xp̃o crucifixus ſum cruci. Non dicit ſufficientiam
carnis retinui:cellam pulchram & ſpatioſam con-
ſtruxi:ſed confixus ſum cruci:& ſic deo per contẽ-
plationem uixi & iunctus fui.Non ſic docuit ſuos
predicatores.d.Qui autem ſunt xp̃i carnem ſuam
crucifixerũt cũ ui.& ↄcu . Nõ ſic nr̃ emanuel hodie
mũdũ ĩtrãs docuit ꝑ exẽplũ.Nõ ſic docuit ↄtẽplari
apoſtolos ſuos docens in monte . Nolite ſolliciti
eſſe inquit anime ueſtre.d. Quid manducabimus
aut quid bibemus:uel corpori ueſtro induamini.
Sed aiunt ideo ut non ſimus ſolliciti & in contem
platione retrahamur uolumus ſufficientiam hẽre.
Nequaq̄ ita eſt.Sed aliter docet noſter emanuel: q
ſcit reprobare malũ & eligere bonũ.Nã ſubdit ite-
rum replicando poſtq̄ poſuerat exempla eterne ꝓ-
uidentie ſuper uegetabilia & ſenſibilia. Nolite er-
go ſolliciti eſſe.ſ.temporalia retinẽdo:uel mendica
ta auare ſeruando: quod ẽ cogitare de craſtino: qd'
& eiſdem ieſus ꝓhibet & arguit:quia hec ẽ cura gẽ
tium non xp̃i diſcipuloꝝ:hec inq̃t omnia gentes
inquirunt.Sed quõ uult eos uiuere? Audi quõ.Scit
autem pr̃ ur̃ ꝙ his oĩbus indigetis:uult ergo ꝙ ui
uamus in firma ſpe diuine ꝓmiſſionis:ut qñ neceſ
ſitas iminet:non dubitemus eam adeſſe. Neceſſi-
tatem autem intellige diſcrete nõ ea diſcretõe quã
docet iſtoꝝ carnalitaſ:ſed quã docet diſcipl'oꝝ imi
tabilitas.Nec oportet dubitare qn pater prouide-
at quando eſt neceſſe: prouidet autem inſpirando
fidelibus ut ſibi largiantur quod neceſſe eſt.Nec ꝓ
pter hoc debet ſeruari ſuperflua elemoſyna:nec re-
cipi:quia qui hodie inſpirauit & cras:& pro toto tẽ
pore inſpirabit. Vnde ſicut dicit Criſ.Nõ.dicit ſcit
enim deus:ſed pater ueſter quia his omnibus indi
getis.Pater autem ei ſubiecto filio & paruulo qui
horum typum tenet quotidie uictum neceſſarium
ſubminiſtrat.Nec dubitare oportet:ꝙ qui te pau-
perem eſſe uoluit:& ipſum in ſue paupertatis cru-
ce imitari:noluit a punctura clauoꝝ paupertatis ex
pertem eſſe . Qui claui ſunt fames:ſcitis : aſperitas
ueſtimenta & penuria placibiliũ carnis:nec iſtã cõ
templationem minuunt in chriſti uere diſcipulo :
ſed expediunt & quaſi ale aquile ad alta celorũ ſu-
ſtollunt:& quaſi xp̃iane delicie apoſtolicam men-
tem reficiunt.Mihi ait apoſtolus abſit gloriari ni-
ſi in cruce domini noſtri ieſu chriſti:per quem mi
hi mundus crucifixus eſt:& ego mundo. Sed bñ
abſq; dubio illorum contemplationem impedit:
qui non niſi uentre plene nouerunt eterne patrie
dulcedinem preguſtare.Et qui fruſtra ſe credũt ſe-
cundum ſententiam Herony.a preſentibus deliciiſ
ad celeſtes poſſe ttanſire.Hec eſt enĩ mirabilis pau
pertas:que nullum uult ſentire defectum:uere ma
thematica eſt:& ut deriſorie loquar matta & fatua:
que ſe dicit nihil poſſidere proprium:& uult habe-
re magis opulentum uſum:q̄ hi a quibus mendi-
cando conquirunt.Et nonne bene falſificatus eſt
in talium diſcrepatione & tranſgreſſiõe odibili di
ſcipulatus ieſu chriſti.Vis ꝙ tibi probẽ per euiden
tiam facti.Attende poſtq̄ hec noua doctrina & diſ
crepatio horrida inundauit:& uide quantum cre-
uit in talibus profeſſoribus contemplationis de-
uotio:charitatis feruor:ſtrenuitatis uigor:exempla
ritatis euidentia:predicationis efficacia:pax interna
& mutua amicicia. Et ſi foderis parietem : uidebis
abhominationes maiores:quas iſti faciũt hic. Hec
eſt uorago uitiorum que ĩ talibus iam quaſi ab oĩ-
bus ſcaturire ſentitur:quia iam talium pſeudo iſto
rum uitiorum abundantia nulla poteſt trigiueſati
one celari:concludit aperte ſe habere malam origi
nis fontem:& falſam ac peruerſam radicem.Et ti-
mendum eſt niſi deus ſuccurrat ne ſtatum euange
licum uel religioſum reducat aut iam reduxerit ad
peſſimum finem.Parco autem & non ultra ꝓcedo
quia tale in hoc ceci:& ſue ſaluti cõtrarii:qui ex no-
ta ſibi ſua infectione multiplici non poſſunt ſi ab
aliis abſtinere cognoſci.Et multa febre inſaniẽtes
in medicum nulla uolunt redargutione curari.Cer
te ipſi uel ſero cognoſcent ꝙ melius erat eis par-
uuli noſtri ieſu xp̃i ſequi penalitatem & crucem &
paternoꝝ ſuoꝝ ſeruorum xp̃i repetitoꝝ imitari ex
empla:q̄ ſenſu ſue carnis inflari & ambulare per de
uia.Et uere melius erat:uel ueritatem religionis ñ
agnoſcere:non profiteri:non ſumere:q̄ poſt agni-
tam retrorſum conuerti ab eo quod tradirum ẽ eis
eccleſie ſancte mandato. Fortis ergo in bello nr̃
ieſu naue:Eccle.xlvi.Succeſſor moyſi in prophetis
quia nos ſtrenue pugnare docuit:dum triplici uir-
tutum acie predicta tres ordines dentium beſtie
confregit.Sed nota ꝙ ſucceſſor noſter ieſus noſter
dicitur in prophetis:prophetie ſunt figure myſtice
operum legis & ueteris teſtamenti & preliorũ eiuſ
que procul fantur uirtutem ſpiritualium bellorum
paruuli ieſu & uirtutum eius que illis preliis ſucce
dunt:ſicut ueritas figure:& ſignatum ſigno: unde
proſtratio inimicorum moyſi quo ad corpora ẽ ꝓ
ſtratio chriſti hoſtium quo ad uitia ſecundum for-

UVA. BHSC. IyR_070

mam ſuperius deſcriptam. Et tres uirtutes cum q-
bus pugnauit quaſi tres obſtetrices paruuli ieſu
obſtetricandi ſcientiam habentes noſtro naſcenti
paruulo aſtiterũt. Nam & auſteritas ſiue puritas ie
ſu noſtram aſſumit auſteritatem: & rigor auſterita-
tis parit puritatem: puritas inq̃ penalis eum de uẽ-
tre matris extraxit: cantans & iubilans in penis car
nis cum paruulo uagiente. O beata infantia p quá
mundo eſt reddita uita. Paupertas autem pannis ĩ
uoluit canens. O felices panni & cetera. Humilitas
in preſepio reclinauit dicens. O felix preſepium &
cetera. Quotiens ergo has tres obſtetrices inuene
ris cum maria.i.cum penitente anima: ſaluatorem
noueris eſſe natum. Quia hoc inquit angelus erit
uobis ſignum. Et tu quidem anima mea pactum
feciſti: cum his ut manerent tecum. Iunxiſti te hu-
militati: cum uouiſti obedientiam. Iunxiſti te pau
pertati: cum excluſiſti omnem terrenam ſubſtan-
tiam. Deſponſata es puritati: cum uouiſti mũdici-
am. Caueas ne tibi dicatur quod de quibuſdam di
citur: diſſipauerunt fedus & ruperũt uincula. Sed
ſi iſtum paruulum in te natum uis nutrire & foue
re: attende quia.

Eſt inuoluendus
Reclinandus
Cuſtodiendus
Leuandus
Lauandus
Deducendus
Et cibandus.

Et ad hec omnia explicanda querende ſunt nu
trices gratioſe uirginis quia ẽ uirginitatis filius.i.
ſpecioſe uirtutes: he autem ſunt filie Iob & iõ inue-
niuntur in domo eius. Excludende autem ſũt
rugoſe uetule: tempore.ſ. inueterate malicie: quia
malo oculo tenellum paruulum hñt faſcinare: &
non debent eſſe ſole: quia uirtutes conſociantur in
charitate. Adducent́ ĩquit pſalmiſta regi nato uir
gines in plurali: ut ſeruiant ſedulo officiõ poſt eam
reginá q̃ ipm̃ de ſpiritu ſancto genuit. Sunt enim
gemine ad omnia officia. Primo ergo inuoluẽ
dus eſt paruulus: ſed non niſi mundis pannis de
bet inuolui: ferant ergo due puelle pannos mun
dos. Vna pannos abluat: pmittens ꝙ eos quoti-
die lauabit: hec eſt contritio que dicit. Lauabo per
ſingulas noctes lectum meum &c. Altera pánnos
extendit ut deſiccentur ad ſolem: hec eſt confeſſio
que abſcondita pducit in lucem.d. Dixi confite-
bor &c. Secundo ad reclinandum puerum due
ſe offerunt: una lectum parat: hec ſancta meditatio
que ſternit cor floribus ſcripturarum & cãtat cum
ſponſa: lectulus noſter floridus. Reliqua puerum
reclinat: hec eſt charitas que ieſum amplexatur bra
chiis amoris & inter ſua ſuauiſſima ubera facit dor
mire.d. Faſciculus myrrhe dilectus meus mihi in-
ter ubera cõmorabitur. Tertio ad puerum cuſto
diendum due ſe offerunt. Vna eum cuſtodit a ſtre
pitu intrinſeco: hec eſt tranquillitas que claudit cu

biculum: que ſi modicum quid ſiniſtrum audierit
clamat. Quis es tu qui clamas & inquietas re-
gem: primo Regum.xxvi. Reliqua eum cuſtodit
ab incurſu extrinſeco: hec eſt emulatio que nihil ſi
niſtrum ſinit intrare in tota domo cordis uel cor-
poris: que ſi uiderit oculum: aurem uel aliquẽ ſen-
ſum aliquid apportare nociuum: clamat: filii mor
tis eſtis uos: quia non cuſtoditis dominum ueſtrũ
regem.i.Re.xxvi. Hanc beatus petrus paſtor pue-
ri ut clauicularius regis noſtri locat oſtiariá multo
meliorem q̃ illa quam inuenit in domo principis
ſacerdotum: Io.xviii. Et magis ſollicitam q̃ illa que
purgás triticũ iſboſeth obdormiuit.ii.Re.iiii. Quis
eſt inquit beatus petrus qui nobis noceat: ſi bo
ni emulatores fueritis. Anima mea hanc loca ad ia
nuam cordis ſi uis xp̃m cuſtodire: quia dura ſicut
infernus emulatio nulli parcẽs offenſe. Quarto
ad puerum leuandum due ſe offerunt: una eum ex
citat & euoluit: quotiens ſonuerit horologiũ amo
ris: hec ẽ ſollicita deuotio que ſingula myſteria uo
luit & ruminat: quibus quaſi pannis inuolutus ẽ
puer noſter ieſus qui amictus eſt lumine ſicut ueſti
mento. Reuela ait pſalmiſta. oculos meos & con-
ſiderabo mirabilia de lege tua. Deuotio eſt feruor
mentis reſoluens animam in xp̃m p̃s. Deus deus
meus ad te de luce uigilo. Sitiuit &c. Altẽa uero eũ
alloquitur: ſed non niſi de legitima licentia ſilenti
um frangit: hec eſt attenta oratio que dicit paruu-
lo: domine labia mea aperies &c. huiuſmodi uox
dulcis eſt puulo: & ideo poſtea ſimul cantant de-
uotõ & orõ: Exurge quare obdormiſ dñe. Quĩ
to ad puerum balneandum due ſe offerũt: una bal
neum pat: hec eſt pietas que uidens lachrymantẽ
puerum & audiens eius ploratum educit aquá ca-
lidam abundáter de fontibuſ cordis ſui.d. Anima
mea liquefacta eſt ut dilectus locutus eſt. Et non-
ſolum aqua abluit: ſed unguento pungit cum di-
cit: factum eſt cor meum tãq̃ cera liqueſcens: unde
& ubera ſponſe fragrant unguentis optimis. Alte
ra puerum tenet hec eſt perſeuerantia: que tádiu te
net donec ſibi placuerit in hac lachrymarum ualle ĩ
aquis noſtre miſerie balneari.d. Tenui eum nec di
mittam Sexto ad puerum deducendum due ſe
offerunt. Vna eum geſtat.d. cum apl'o. Glorificate
deum in cordibus ueſtris: hec eſt obedientia nõ co
acta que a poſteriori ſupra dorſum portat honera
contra cor: ſed materna & uoluntaria: que filium a
parte anteriori portat ſupra pectus delicioſe inť bra
chia. Et ſic uult portari paruulus nr̃ ieſus: pone me
ait ut ſignaculum ſupra cor tuum: & ſicut ſignacu-
lum ſuper brachium tuum. Altera p̃cauet ne garu-
la offendat ad lapidem impatientie: & ſic ledat par
uulum quacũq; occaſione: hec eſt circumſpectõ q̃
iugiter clamat obediẽti iuſto. Qui ſe exiſtimat ſta-
re: uideat ne cadat. Cantant ergo he due deducẽ-
tes paruulum. Incipit obedientia iubilans in operi
bus. In manibus portabunt te. Reſpondet circun-
ſpectio precauens ab exterioribus? Ne unq̃ offen-

UVA. BHSC. IyR_070

das ad lapidem pedem tuum. Septimo ad puerꝛ
cibandum ſe due offerunt:una eum paſcit: hec eſt
miſericordia que membra eius refici .Cui etiā di-
cit dominus.Eſuriui:& dediſti mihi manducare:
hoc tamen non de furfure qui eſt cibus porcorum
imitatrix caym:ſed de ſimila delicatiſſima imita-
trix abel pat polentam:deinde in manu pueri po-
nit pomum:cantans omnia poma noua & uetera
dilecte mi ſeruaui tibi. Altera eum lactat & potat.
Hec eſt manſuetudo que de cordis uberibus dul-
ces ſermones eliquat.Nonne inquit eccleſiaſticus:
ardorem refrigerabit ros? Sic & uerbum dulce ſ
iubilat ſponſo.d.dabo tibi de uino condito. Et iō
puer ieſus ſponſus huic loquitur.d.Fauus diſtillās
labia tua mel & lac ſub lingua tua.Iſtis officiū dul-
citer explentibus & nunc reclinantibus:nunc exci
tantibus:nunc paſcentibus:nunc deducentibus &
cetera:in ſpirituali tripudio perficiūtur iſta omnia
Et puer ieſus creſcit etate ſapientia & gratia coram
deo & hominibus. Circa quartum.ſ. natiuitatis
ſuppoſitum:debes ſcire ꝙ natiuitas poteſt attribui
dupliciter alicui. Vno modo ſicut ſubiecto. Alio
modo ſicut termino:ſicut ſubiecto attribuit̓ ei qđ
naſcitur:hoc autem proprie eſt ipoſtaſis non natu
ra.Cum enim naſci ſit quoddam generari:ſicut ge
neratur aliquid ad hoc ꝙ ſit:ita naſcitur aliquid ad
hoc ꝙ ſit.Eſſe autem proprie rei ſubſiſtentis eſt:nā
forma que non ſubſiſtit dicitur eſſe ſolum:quia eo
aliquid eſt.Et ideo natiuitas tanq̄ ſubiecto naſcen
di attribuitur perſone:uel ipoſtaſi:ſed ſicut termīo
attribuitur natiuitas nature.Terminus enim gene
rationis cuiuſlibet & natiuitatis eſt forma: & ideo
propter idemptitatem que eſt in dīnis inter natu-
ram & perſonam:quandoqꝫ natura ponitur pro ꝑ
ſona:quia diuina natura eſt ſubſiſtens. Et propter
hoc Aug.dicit diuinam naturam eſſe conceptam
& natam de uirgine:quia.ſ.perſona filii eſt conce-
pta & nata ſecundum humanam naturam.Et quia
motus ſiue mutatio denominatur a termino mo-
tus:& non a ſubiecto:& humana natura eſt termi-
nus natiuitatis temporalis:ideo ſecundum iſtam
temporalem natiuitatem de uirgine: rationabilit̄
dicitur temporaliter natus in carne.Et quia eadem
eſt perſona in humana & diuina natura uerbum:
& in diuina natura eſt de patre eternaliter ge-
nitus & natus:ideo neceſſe eſt ſibi duas natiuita-
tes attribuere:temporalem.ſ.& eternam. Et idcir-
co ſicut dicitur deus pater uerus filii ꝑ eternam na-
tiuitatem:ſic & beata uirgo que de puriſſimis ſan-
guinibus ſuis ipſum concepit & genuit & peperit
debet uere dici mater non tantum xp̄i ſecūdum ꝙ
homo:ſed ipſius perſone filii dei ſimpliciter: quia
uere concepit & peperit perſonam genite nature:
hic autem eſt dei filius.Nunq̄ enim iſte homo fu
it homo niſi in diuino ſuppoſito.Et ideo quia ſi-
cut ſupradictum eſt:ſuppoſitū eſt proprie id quod
generatur & concipitur ſecundum aliquam natu-
ram que eſt generationis terminus:& in illo ho-
mine nō eſt ſuppoſitum niſi filii dei: propriiſſime
dici debet ſecundum hec beatiſſima uirgo maria
mater dei.Et tunc hic terminus dei ſupponit pro
perſona filii:ratione adiuncti.Et ſic patet ꝙ in xp̄o
ſunt due natiuitates:ſecus autem de filiatione.Nō
enim oportet duas filiationes in xp̄o poni. Qui-
dam autem attendentes ad filiationis cauſam que
eſt natiuitas:ponunt in xp̄o filiationes duas. Alii
uero magis catholice & ſubtilius attendentes ad fi
liationis ſubiectum quod eſt perſona uel ipoſtaſis
uel ſuppoſitum ponunt ī xp̄o filiationem unam:
ſicut & unam ipoſtaſim uel perſonam: unitas enī
rationalis uel eius pluralitas non attenditur ſecun
dum terminos:ſed ſecundum cauſam uel ſubiectū
Secundum terminos quidem non attēditur: quia
quilibet homo in ſe duas filiationes haberet.unā
ad patrem aliam ad matrem.Sed recte conſideran
ti apparet eadem relatione unumquēqꝫ ad patrem
matremqꝫ referri propter unitatem eſſentie:eadem
enim natiuitate ex utraqꝫ naſcitur: & eſt eadem rō
de magro:qui eadem doctrina multos docet diſci
pulos:& de domino:qui eadem poteſtate guber-
nat multos ſubiectos.Si uero ſint diuerſe cauſe dif
ferentes ſpē:ex conſequenti uiderentur relationes
ſpē dr̄e.Et ideo nihil prohibet plures tales relatio
nes eidem ī eſſe:ſicut aliquis quoſdam docet ī grā
matica:quoſdam in logica:& ſic de aliis:tamē alia
eſt ratio magiſterii utriuſqꝫ:& ideo diuerſis relatio
nibus ad utroſqꝫ refertur. Manifeſtum autem ē ꝙ
non eſt una & eadem natiuitas in xp̄o que eterna-
liter naſcitur de patre:& temporaliter de matre:un
de ſi quis ad hoc reſpiceret:diceret duas filiationes
eſſe in xp̄o ſecundum diuerſos natiuitatum termi
nos:diuinitatis & humāitatis:ſed quia ſubiectum
filiationis non eſt natura:ſed ſolum perſona & in
xp̄o non eſt niſi perſona:idcirco non poteſt eſſe in
xp̄o aliqua filiatio perſonalis:que non ſit in perſo-
na:omnis autem relatio que ex deo dicitur ī tēpo-
re:non ponit aliqđ in deo ſecundū rem ſed ſecun
dum rationē tm̄.Et ideo filiatio qua xp̄s refert̓ ad
ad matrē non poteſt eſſe realis in perſona filii: ſed
ſolum ſecundum rationē.Et ſic quantum ad aliqđ
utraqꝫ opinio uerꝛ dicit.Sed propter uitandos er-
rores ꝓprius loquit̓ illa:que unā tm̄ filiationē po-
nit in xp̄o propter unitatē ſuppoſiti.Licet autem ī
perſona filii dei non ſit realis relatio ad matrē ſed
ſecundum rationem tm̄:dicitur tamen realiter fili-
us uirginis matris ex relatōe reali maternitatis ip-
ſius uirginis ad xp̄m:& relatione dicitur filius ad
matrem q̄ cointelligitur relatiuum matris ad ipſū
ſicut deus dicitur dominus relatione qua cointel-
ligitur realis relatio qua creatura deo ſubiicitur. Et
q̄uis relatio domini non ſit realis in deo:tamen rea
liter ē dominus ex reali ſubiectione creature ad ip-
ſum.Et ideo ſicut deus eſt dominus uere creature:
ſic uere dei filius ē filius ſue matris uirgīs.Sic ergo
patet ꝙ iſtius benedicte natiuitatis ſuppoſitum ē
uerbum eternum:uideamus ergo cum iocūditate

UVA. BHSC. IyR_070

noſtre benedicte ſolennitatis ſuppoſitum quod eſt deus eternus:& dicamus cum ſanctis paſtoribus:uideamus hoc uerbum quod factum eſt: ubi ad exemplum paſtorum proponitur natiuitas ſaluatoris.

Vt attente excolēda:quod probat affectuoſitas uidendi

Vt digne reuerenda:quod probat dignitas uerbi.

Vt deuore amplectenda: quod probat utilitas facti

Videamus igitur uerbum cum ſanctis paſtoribus in ueſtigium creature:quia quelibet creatura refertur ad uerbum. Sicut ueſtigium repñtans unum ueꝝ & bonum.Sapiētie.xiii.A magnitudine enim ſpēi & creature poterit eorum creator cognoſci & uideri.Videamus ſecundo quod eſt iocundius in obiecto aſſumpte nature debentes cum ioanne.ꝓme Io.i.ꝙ fuit ab initō:quod audiuimus:quod uidimus oculis noſtris:quod perſpeximus:& manuſ noſtre cōtrectauerunt de uerbo uite. O q̄ iocūdū & delectabile uidere uerbum infantulum & puulum de uirgine natum.Multi reges & ꝓphete deſiderarunt uidere & non uiderunt.Noſtri autē btí oculi qui uident uerbum infantulum laudantes & glorificantes deum in omnibus que audierant & uiderant cum ſanctis paſtoribus.Sic enim annunciauerūt angeli & nob promiſerūt ꝓphete uerbū. Tertio uidetur in ſpeculo lucis eterne:quod eſt iocundiſſimum:huiuſmodi enim uiſio eſt tota merces uita btā:btítudo ſūma Geñ.xxxii.Vidi dñm facie ad faciem:& ſalua facta eſt anima mea.Tunc.n. uidebimus eum ſicuti eſt amabimus & laudabimus in fine & ſine fine. Sed uis uidere:q̄ digna eſt iſta natiuitas ex dignitate uerbi:conſidera eius diuinitatem & uidebis hoc uerbum ut generatum eternaliter:ideo genitum non factum.Etenim. In principio erat uerbum:uidebis ꝙ per ipſum ſubſiſtit cauſaliter quicquid eſt factum. Nam omnia ꝑ ipſum facta ſunt &c.uidebis ꝙ in ipſo uiuit ſubſiſtit exemplariter omne creatum:immo etiā & creabile:ꝙ quodcūq; factum eſt in ipſo uita erat.Et ſic hoc uerbum eſt.

Eternaliter manans

Temporaliter creans

Exemplariter repñtans.

Sed quia hoc uerbum ſub iſtis conditionibus noſtrum obtundit & reuerberat oculum immenſitate luminis:uideamus ipſū iocūde ſub factione carnis:uideamus hoc uerbum:licet enī multa ſint uerba particularia:ſed hoc eſt uniuerſale ſummum & perfectum:uideamus igitur ipſum diſcretiue & ſignanter.

Eternaliter increatum

Perſonaliter incarnatum

Corporaliter immolatum

Mentaliter inſpiratum,

Speculanter reuelatum.

Et ſic hoc benedictū uerbum erit nobis omīa: q̄a Ex primo eſt principium productionis.Ex ſecundo eſt medium repationis.Ex tertio eſt precium redemptionis.Ex quarto eſt ferculum refectionis Ex quinto eſt ſpeculum fruitionis. Attende igitur circa uerbū increatū quod eſt.

Naſcibiliter manans

Liberaliter ſpirans

Exemplariter creans.

De primo.In principio erat uerbū gr̄ia. In p̄re filius a quo naſcibiliter gignitur:ex fecunditate nature ut ſplendor a luce:noticia a mente:uerbum a dicente.De ſecundo:Eccleſiaſtici primo. Fons & ſapientie dei uerbum in excelſis: uerbum dicitur fons ſapientie intranſitiue.i.fons qui eſt ſapīa.Eſt enim ſecūdum Aug.uerbum cum amore noticia: dicitur autem fons ratione fecunditatis ſpiratiue. Sed in excelſis.i.in equalitate p̄ris in unitate notionis: ī fecunditate numinis:quia hi duo ſūt unum principium ſpiratiuum ꝓceſſibilis amoris. De tertio ad Hebre.xi.fide ītelligimus aptata eſſe ſecula uerbo dei:ut ex inuiſibilibus uiſibilia fierent:ubi uerbum dicitur:ratō diſpoſitiua:idea ſimulatiua & cā productiua:fide ergo intelligimus ap.&c.quātum ad rationē diſpoſitiuā:ut ex īuiſibilibus quantum ad ideam:ſimulatiuam fierent:quantū ad cauſam productiuam.Hec ergo de uerbo increato factiuo non facto tantillo dicta ſunt. Sed circa uerbum perſonaliter ícarnatum uide:quia ſit deus hō unitur primū poſtremo:ſupremū infimo:uerbum hōi:unde & merito dictum eſt.Io.i.Verbū caro factum eſt &c.i.hō:ſynodoche pars ꝓ toto:& propt̄ expreſſionē maiorem & humiliorē dignationē dr̄ uerbum factū caro:non conuerſiua mutatione alteratione:mixtione:uel cōpoſitione:ſed mutua aſſumptione.Inſertione:ſubſtantificatione in ſuppoſito diuine perſone.Tanta enim fuit illa unio ſecundū Aug.ut deum faceret hoīem & hominem deū. Vt autem intelligas quō ratio uerbi ad diuina tranſfert̄:audi Aug.xv.de trinitate ſic dicentē. Quis autem poteſt intelligere uerbū: non ſolum añq̄ ſonet:ſed etiam anteq̄ ſonoꝝ eius imagíes cogitatione uoluant̄.Iam poteſt uidere per hoc ſpeculum atq; in hoc enigmate aliquā illius uerbi ſil̄itudinē:de quo dictū eſt.In principio erat uerbum & uerbū erat apud deū:& deus erat uerbū. Neceſſe eſt enim:cū unum loquimur:idquod ſcimus loqmur:ut ex ipa quā memoria tenemus naſcat quod eius mōi ſit orō:cuius modi eſt illa ſcía de qua naſcitur.Formata quippe cogitatio ab ea re quā ſcimus uerbū ē quod in corde dicimuſ:quod nec grecum eſt:nec latinuū:nec alicuius lingue alt̄ius.Sed cū id opus ē in coꝝ qbus loqmur proferre noticiā aliquod ſignū quo ſignificet̄ aſſumit̄ ꝓinde uerbū quod foris ſonat ſignū ē uerbi quod intus lucet: cui magis uerbí cōpetit nomē.Nā illud quod ꝓfertur carnis ore:uox uerbi eſt:uerbūq; & ipſum dicit̄ ꝓpter illud a quo ut foris appet aſſumptū ē. Et iterum dicit:ſicut enī ſcía noſtra illi ſcíe dei.Sic & nr̄m

UVA. BHSC. IyR_070

uerbum diſſimile eſt illi uerbo dei quod natum eſt de pr̄is eſſentia:uerbū enim dei pr̄is unigenitus filius p oīa pr̄i ſil'is & equalis.Hic eſt oīno quod pr̄ non tn̄ pr̄.Iſte filius:ille pr̄.Ac per hoc nouit omia que nouit pr̄:proīde tanq̄ ſeipſum dicens pr̄ genuit uerbum equale ſibi per oīa.Non eni ſeipſum integre & perfecte dixiſſet:ſi aliquid minus aut amplius eſſet in eius uerbo:q̄ in ſeipſo:Noſtrum autē uerbum quod interius inuenimus:eſt utiq; ei ſil'e: quantum enim ſit ei diſſimile non pigeat intueri: Hec Aug.Sic ergo uides ꝙ uerbum in diuinis eſt paternus conceptus qui eſt dei filius ſibi ſimilis:& coequalis:& coeternus.Et iſtud uerbum ſecundū Auguſtinum eſt ſimile & diſſimile noſtro. Simile quidem.

Ratione originalis emanationis
Ratione ſecretalis occultationis
Ratione exemplaris diſpoſitionis
Ratione naturalis impmixtionis.

Quia ſicut uerbum orit' a mēte ſine diminutiōe: qn̄ plene dicit ſe:& cognoſcit ſe:ſic filius a pr̄e ī oīmoda equalitate.ps.Eructauit cor meū &c.Item ſicut uerbū intelligibile notū eſt ſolum intelligenti: ſic filius ſolo generāti:Prouer.xxv.Gloria domini eſt celare uerbū.i.gloria pr̄is eſtgenerationiſ cōſubſtātialis:& coequalis impſcrutabile ſacramentum: Matth.xi.Nemo nouit filium niſi pr̄ &c. Itē ſicut oēm rōnabilem actionē pcedit cogitatio: ſic pater ab eterno oīa creabilia diſpoſuit in uerbo.Aug.Ipe eſt ars plena oīum rationum uiuentium.Et ad hebre.xi.Fide intelligimus &c.Sic.& in xp̄o uerbum uoce induit' & uoce ſentit' nec tranſit ī carnem dū carni unit'.Et licet ſit tanta ſimilitudo: eſt tn̄ maior diſſimilitudo:uerbum autem creatum differt a dicente per.

Eſſentiam
Durationem
Dignitatem
Virtutem.

Sed inter uerbū increatum & generātem cōtra hec quattuor p oppoſitū reperit'.Eſſentialis idēptitas. Eadem coeternitas generalis dignitas.Par uirtuoſitas.De primo Io.i.deus erat uerbū.De.ii.ps.Verbum tuū permanet in celo &c.De.iii.eccle.i.Fons ſapie &c.De.iiii.ad Hebre.i.Portans oīa uerbo uirtutis ſue.Sic ergo potes uidere iſtud bn̄dictū ſubiectum eternū uerbū:& noſtre ſolennitatis ſuppoſitū.Iſtud Ioānes deſcribit in euāgelio tertie miſſe: uñ debes notare ꝙ triplex eſt natiuitas huius uerbi.Vna etnalis:de qua dictū eſt modo.Alia tēporalis de qua dictū eſt ſupra.Tertia ſpūalis que orit' in mēte iuſtificati hoīs.Cuius modū ſatis collige ex ſupradictis. Nam orit' ad modū aurore:uel ſoliſ in nr̄o hemiſpio:non ꝙ fiat ī terra uel extra:ſed qa īcipit lumē ſuū ſpargere in terra.Ita non fit xp̄s in nobis uel ex nobis:ſed lumē gr̄e ſue īfundit nobiſ quo facto inhītat corda nr̄a & eis appet ut lux ī terra:& ideo dicit' oriri ī nobis.Et de hoc dr̄ Eſa.lviii. Si abſtuleris de medio tui cathenā:& deſieris extēdere digitū:& loq quod nō pdeſt:cū effuderis eſurienti aīam tuā:& aīam afflictam ipleueris: orietur in tenebris lux tua &c.

Natiuitas de pr̄e facit feſtum eternum
Natiuitas de matre facit feſtum hodiernū
Natiuitas in mente facit feſtum quotidianum.

Propter diuerſas rōnes tres he natiuitates repn̄tantur in tribus miſſis hodiernis.Ita tn̄ ꝙ pma miſſa q̄ dr̄ in aurora: ſemp repn̄tet illā que orit' ī aīa. Et quia h̄ ē ex dei benignitate cū noſtra coopatione: ideo in illa miſſa ponit' ep̄la de apparitiōe diuine benignitatis. Appuit inqt benignitas &c.ubi mr̄ tū orit' iſta natiuitas dignatiua. In euangelio ponitur uirtuoſitas paſtoꝝ:q pſecuti ſūt lumē gr̄e per angelū reuelantem.Vnde uenerūt feſtinātes & inuenerunt uerbū.In introitu ponit' fulgor illuſtrantis gr̄e & iubilatio huius natiuitatis ex pte. Lux inqt fulgebit hodie ſup nos qa natus ē &c. Pulchrū ē in his cogitare ſi ſcias deducere.Due autē xp̄i natiuitates tp̄alis & eterna diuerſis reſpectibus ī utraq; alia repn̄tat' miſſa.Nā ſi cōſideret' tēporalis q̄tū ad aſſūpti amictus obſcuritatē & penalitatē:ſic declarat in media nocte ut dictū eſt: & ideo ponitur euāgeliū in quo refert' natus de uirgine.Si uero cōſideretur quantū ad uiſibilis uerbi nobis oſtēſū humanitatē:ſic ſignat' in clara luce maioris miſſe: pp quod ibi cantatur:puer natus &c.Si uero cōſideret' eterna q̄tū ad occultationis archanū repn̄tat' in media nocte:uñ & ibi cantat' in introitu:dominus dixit ad me.Si uero cōſideret' quātū ad pfectiōis cōplemētū:ſecūdū ꝙ gignit' ihs ut radius a ſole: ſplēdor:a luce uerbū a dicēte:ut ples a pente:quia ſecūdum hoc generat' in ſplēdoribus ſcōꝝ ex utero an̄ luciferꝫ.Sic repn̄tat' in miſſa ſolēniori:q̄ cātat' ī.iii. uñ & ibi ī ep̄la oñdit' pemīnētia huius uerbi reſpectu oīs create locutionis.Et oñdit' eius excellētia dn̄i reſpcū angelice ſubiectionis.Et oñdit' ſtabilitas regni reſpectu etne inuariationis. In euāgelio eni aquila grandis magnaꝝ alaꝝ.Io.quedam ē ruſticus piſcator indoctus uolat ad libanū trinitatis & fert nobis medullā cedri filiū patris q media pſona ē in trinitate:Ezechiel.xvii.d.In pricipio erat uerbū &c.ubi ſic dicit.Criſo.Aliis euāgeliſtis ab incarnatōe incipiētibus:hic ſolū ad etna extendit uolatū.qa.n.ipſe nouit ipioꝝ hereſes cōfutare: q̄ mr̄tipl'r circa dei filiū erant:iō deſcribit ip̄m ut uerbū.

Eternaliter manatiuū.In principio.
Temporaliter pductiuū.Ibi oia per ipſum.
Humiliter diſceſiuū & carnis aſſūptiuū.Ibi. Et uerbū caro.

Diuinitatem ergo eius expmit quantum ad duratiōis eternitatē.in pma ppōne. In pricipo erat. Quātū ad diſtinctionis pſonalitatē ī.ii.ppōe Et uerbū erat apud deū. Quantū ad diuiſiōis unitatem in.iii.ppōne.Et deus erat uerbum. Quantum ad coequalitatē incircūciſionē & ueritatē ī.iiii ppōne. Hoc erat in principio apud deum. Aliter poſſet dici ꝙ.

In prima orit' uerbi uicinitas in pr̄e:& tunc. In pncipio erat uerbū:& tunc idem ē ac ſi dicatur. In

UVA. BHSC. IyR_070

patre indiuiſibiliter erat uerbum
In ſecunda orit́ proprietas in perſonali diſtinctiōe
Apud enim dicit diſtinctionē:ut confundatur Sa
bellius.Et uerbum erat apud deum.
In tertia unitas in eſſentie īdiuiſiōe.Et deus.e.uer.
In quarta coeuitas in duratiōe cum dicit. Hoc erat
in principio apud deum: uel in quarta ſecundum
originem colligit omnia que dixerat :in prima in
qua erat uerbum quia in principio.
In ſecunda apud quem:quia apud deum
In tertia quid erat uerbum:quia deus.
In ultima demonſtrat uerbū predictū ītegꝝ & cō-
pletum.d.Hoc erat ī principio apud deum: hoc .ſ.
uerbum quod erat deus:erat in principio.i. in eter
nitate:uel in patre apud deum:apud diſtinctiōe p-
ſonali:deum unitate eſſentiali. Quia uero heretici
dicebant dei filium carnalit̄ de patre genitū:& ali-
qui minorem:& aliqui maiorē:aliq impotētiorē :
aliqui ponebant in natura diuiſionē. Ideo hereſes
ex ſufflans:& carnales ad ſpūalia eleuās intelligen
da potius dicit.In principio erat uerbū:quia ſpūali
ter generatur:q̄ in principio erat filius : qa filius a
mente groſſa carnaliter intelligitur:ubi nota ꝙ qa
in illa generatione eſt.
Idemptitas nature
Spiritualitas geniture
Coexñtia menſure.
Ideo uolens ſcriptura iſta exprimere in filii genera
tione:uocat eū filiū uerbū:ſplendorem & radiū:p
pter quod ex geſtis cōcilii epheſini ſic ſcribit́.Ali-
cubi ſiquidem filiū appellat patris:alicubi autē uer
bum uocat:alicubi autem ſplendorem ſcriptura di
uina ſingulorꝝ noīum de illo.d.ut intelligas ea q̄
de xp̄o dicunt eſſe circa.i.blaſphemia:quia eni tu-
us filius eiuſdem tibi nature ſit:uolenſ ſecundo oñ
dere unā naturā pr̄is & filii:dicit filium pr̄is.Dein-
de quia natiuitas & filius apud nos oſtentationem
prebet paſſionis:ideoqꝫ hūc filium appellat & uer-
bum:īpaſſibilitatem eius iſto noīe demonſtrans.
Sed quoniā pr̄ quiſq̄ factus ut homo indubitāter
ſenior q̄ filius demonſtrat́:ne hoc ipſū de diuina
natura putares:ſplendorem uocat unigenitū pr̄is
Splendor quidē naſcitur ex ſole:nō autem intelligi
tur ſole poſterior exiſtere:ergo ſemp pr̄is filiū ſplē
dor tibi denūciet:īpaſſibilitatē natiuitatis oſtendat
uerbum.Conſubſtantialitatē uero filii nomē inſi-
nuet homo uerbi hec ibi.Vbi uero euangeliſta oñ
dit uerbū uniuerſaliter productiuū : oſtendit illud
potentiſſimū ad creandū:qa per ipſū oīa facta ſunt
unde Aug.ſuper Geñ.ad lrām.Cum oīa p ipſū fa-
cta ſunt oñditur & lux per ipſū facta:cum dixit de-
us.Fiat lux:& ſimiliter de aliis:quod ita eſt:eternū
eſt:quod ait deus.Fiat lux:qa uerbū dei deus apud
deum pr̄i coeternus eſt:q̄ uis creatura tēporalis fa-
cta ſit.Cū eni uerba ſint tēporis cum dicimus qñ
& aliqñ:eternū tñ eſt in uerbo dei qñ aliqd fieri de
beat:& tūc fit qñ fieri debuiſſet.Et in illo uerbo ē ī
quo non eſt qñ & aliqñ:que in totū illud uerbum

eternū eſt indeficiens ad diſponendum. Sine ipſo
factum ē nihil.Origenes in omelia. Ne eſtimares
ea q̄ per uerba facta ſunt p ſe exñtia: non contenta
a uerbo ait.Et ſine ipſo factū eſt nihil.Nihil factū
eſt extra ipſū:quia ipſe ambit omnia conſeruās ea:
cognoſcēs ad gubernādū. Quod factum eſt ī ip̄o
uita erat:cognitionē prebens ad oīa illuſtranda:qa
uita erat lux hoīum & lux in tenebris:lucet quia ī
creatura rōnali:q̄ ex ſe tenebra eſt reſplendet . Sed
tenebre eam nō cōprehenderūt.i.peccatores: quia
lucē habitat inacceſſibilem:ſupple eis:& etiā in oī-
bus niſi condeſcendit unde uide ꝙ triplex ē cogni
tio ſiue comprehēſio.ſ.
Per incluſionem:& ſic deus ē incōprehenſibilis
Aptam uiſionē & ſic cōprehēdit́ a ſanctis in pr̄ia.
Per amatiuā adheſionē:& ſic comprehendit́ a iu-
ſtis in uia. Tertium autē quō.ſ.uerbū eſt humi-
liter condeſcenſiuū:& hoīs aſſūptiuū:tibi expoſitū
ē ſupra:& exponet́ infra.Ad pn̄s autē ſcias ꝙ ip̄m
deſcribit.
Quantum ad unionis uinculum:cum dicit uerbū
caro factum eſt.
Quantum ad cōuerſatōis exēplū.Et hītauit.ī nob̄
Quantum ad redemptionis beneficiū ſiue fructū
Et uidimus gloria eius quaſi unigeniti a patre.
Circa quintū principale.ſ.naturā uiſibilē huius
bn̄dicte natiuitatis:que ꝑꝑe notat́:cū uerbū dicit́
factū.Debes ſcire ꝙ ualde ruminādū ē quō hoc bn̄
dictū uerbū eſt fcm̄.Primo uiſibile p carnis aſſum-
ptionē:ſicut eni ſol ī ſua rota ē īproportionabil' ad
uidēdū:ſed nube tegit́:ut eius aſpectus ſit oculo ui
ſibilis.Sic dei filius ī natura ꝑꝑa eſt lux īacceſſibil':
ſed humanitate ueſtit́:ut ſit nobis uiſibilis.Solem
inquit:Ezechiel.xxxii.c.nube tegā &c.Et Eſa.xix.
Ecce aſcendet dominus ſuper nubem leuem & in
grediet́ egyptum.Et quod hi nubē uocāt.Iob ſac-
cū appellat.d.Saccū conſui ſup gentē meā.Secūdo
factū ē nobis ſil'e p conuerſationē: Ad phil'.ii . In
ſil'itudinē hoīum factus & hītu īuentus ut hō . Et
ad hebre.ii.Debuit p oia fr̄ibus aſſimilari : ſupple
naturaliter preter ignorantiā & peccatū q̄ ſunt ī no
bis uicioſa:nō naturalia.Tertio factū ē paſſ'bile per
ſpontaneam ſubiectionē:factus obediens uſqꝫ ad
mortē:Ad phil.ii. Sed qa ſignanter dr̄ factū ca-
ro.Scias ꝙ factū ē caro ꝑter carnē:immo cōtra car-
nē:quia concupiſcētiā uitauit:& ipſā ī nobis expu-
gnauit:factū ſolū in ſimilitudinē carnis peccati:qa
uere naturā habuit carnis penalis:& iō culpabili ſi-
milis:nō culpabilis.Vnde lex ſpūs uite in xp̄o ieſu
nos liberauit a lege pcti & mortis:qa Ad Ro. viii.
Deus filiū ſuū mittens in ſil'itudinē carnis peccati
& de pctō dānauit pctm̄ ī carne.Caro eni xp̄i īno-
centiſſima nō peccatrix ſed peccatrici ſil'is:ꝑpter ſu
ſtinētiam mortis pctm̄ ī carne dānauit:dū pctm̄ car
nis ꝓhibuit:& ꝓ illo penā ſoluit:& legē pcti carniſ
& fomitē debilitauit.Occidit qdē ut eſt culpa: ſed
ut ē cōcupiſcīa nō extirpauit:ſed ſubiugauit ne no
lētibus dn̄ari poſſet.Nihil eni dānatiōis ē in his q

UVA. BHSC. IyR_070

in xp̄o ſũt:q non ſecundũ carnē ābulant:qa uerbũ
factũ cōfregit iugum carnis & tulit a nobis oppro
brium fomitis:ſed non ſeqmur incitantē. Fctm̄
eſt ſecũdo caro iuxta carnē ꝓpter unitatē aſſumpti
onis:factus eſt ei ex ſemīe dauid ſecundũ carnem
q p̄deſtiatus ē filius dei ī uirtute Ro.i.ī huius figu
ra dr̄.ii.Ro.xviiii.Fratres mei uos:os meũ & caro
mea uos. Factũ eſt etiam.iii.infra carnē ꝓpter ꝓ
funditatē humilitatis uſq; ad mortē crucis:propter
quod meruit donũ exauditionis:Hebre.v.In die-
bus carnis ſue preces ſupplicationeſq; ad eũ q poſ
ſet illũ a mortuis ſaluũ facere cũ clamore ualido of
ferens exauditus ē ꝓ ſua reuerentia.Ad nos igitur
dr̄ illud.ꝑme pe.iiii.Xp̄o igit̃ paſſo in carne & uoſ
eadē cogitatiōe armami:quia q paſſus ē ī carne de
ſiit a peccatis:ut nō iā hoīum deſideriis:ſed uolũ-
tati dei quod reliquũ ē in carne uiuat tp̄is.Quare?
qa caro & ſanguis regnũ dei non poſſidebũt.ꝑme
ad Cor.xv.Quid enī nequius q̄ quod cogitauit ca
ro & ſanguis?Eccle.xvii.Beatus ergo q non ſeqt̃
reuelationē carnis & ſanguinis ad exemplũ petri:
ſed inſpirationē patris celeſtis. Factũ eſt etiā q̄r-
to uerbũ caro ſupra carnē ꝓpter īmunitatē corpo-
ralis incinerationis & ſublimitatē exaltatiōis.Caro
enī eius non uidit corruptionem:Act.iii. Sed caro
uerbi reqeuit in ſpe celeſtis reſurrectiōis:quā & aſ-
cēdēdo ad dexterā pr̄is locauit.Si ergo carnalis aīa
carnē uis diligere:nullā niſi carnem xp̄i ames.Hec
enī ſola eſt q̄ corruptōnē non uidit neq; ſenſit:nec
habuit:nec ī conceptu:nec in cōuictu:nec ī occubi
tu:ſed ꝓ ipſa corruptiōe extinguēda ipſe factus ſa
crificiũ cōtinue tuas amaritudines deguſtauit. In
hanc te tranſformes:hāc ī cogites:de hac tuā reple
as fantaſiam ut nihil corporale uel ſenſuale libeat
cogitare niſi hanc bn̄dictā carnē ieſu quā eternum
dei uerbũ aſſũpſit:ut ſic cũ iſta & in iſta habere me
rearis tue cōuerſationis exemplũ:tue eruditionis
magr̄m:tue recōciliationis ſacrificiũ:tue refectiōis
uiaticũ:tue cōtemplatiōis ſpeculũ & im menſa an-
geloꝝ tue beatificationis premiũ.O caro uiuifica-
tiua:o btītudinis mee materia:o mee punitiōis ſo
lutiua:o ſatiatiua mei deſiderii:tranſforma me ī te
ut in te uiuā:in te requieſcā:te cogitē: te comedā:
ut tu ſis mihi liber ſtudii:tu lectus ſomni: tu archa
theſauri: tu trāquillatio aī:tu plena crucifixio mee
carni peccati:tu plena tranſformatio cordis mei in
te eternũ uerbũ:quod in te & ꝑ te hītauit in nobis
plenum gratie & ueritatis. Quantum ad ſextũ
.ſ.quantũ ad pientem uirginem ſunt huius natiui
tatis ſolennia gaudioſa.Que enī lingua dicere: uł
quis intellectus cogitare ſufficiat:quale fuit gaudi
um:quale tripudiũ illius gl̃ioſiſſime puelle hone-
ſtiſſime & decore uirgīs matris?qui cũ ſic ſtaret in
diuerſorio in noctis medio.Noctis dico pauperta
tis & uilitatis deſtituta temporali ſubſidio: in fri-
gore & nuditate paupcula contenta tũicula. Sicut
Criſo.dicit.Qualem decebat uxorem carpentarii
peregre conſtitutam:ſeruientium priuatam obſe-
quio:in medio frigoris quieſcentem in diuerſorio
iuxta preſepium bouis & aſini.His iquit regiis īcē
matibus regina celi magnificata in terris: corpore
plena deo erat:in qua plenitudo diuinitatis corpo
raliter habitabat.Sed mente erat plena deo: plena
angelorum conſortio:recumbens in celi palatio:ī
mo in trinitatis medio omnium electorum refe-
cta guſtu materno.Sic noſtra uirgo ſtans ſubito ſi
ne dolore ſine apertura:deum paruulum genuit:ꝑ
illam uiam quam natura inſtituit:q̄ eſt in aliis por
ta apertionis in generatione ꝓlis.In hac aũt fuit ſi
gillum & porta clauſa perpetue uirginitatis: & ta-
men per illam eandem flos de uirga: ſicut radius
de luce inuiolata incarnatus deus tanq̄ ſponſus de
thalamo ſuo exultauit ut gigas ad currendam uiā
paſſibilitatis aſſumpte. Qui mortuus & ſepultus
& grandi lapide incluſus: & ſigillatus immortalis
exiuit in carne tumulo clauſo exultans.primogeni
tus ex mortuis ad ſedendum & perſiſtendum in
eternum in gloria dei patris.O flos de radice:quā
tum odorem dimiſiſti in illo thalamo uirginalis
uteri:in quo nouem menſibus quieſcens & cubās
matris ſanctiſſime lilia comediſti:in tuũ conuertēs
corpus eius ſanctiſſimos ſanguines ſpiritu ſancto
plenos uſq; ad augmentum corporis quantũ ne-
ceſſe fuit uſq; ad complementum hore natiuitatis
De his liliis eterne flos ieſu fabricaſti tui corporis
fundamentum. De his conſtituiſti & refeciſti tue
radicabilitatis humidum. De his nouem menſi-
bus ſumpſiſti puriſſimum:mundiſſimum:dilectiſ
ſimum gratioſiſſimum:delectabiliſſimum nutri-
mentum.In hac menſa me tuum fratrem reſpici-
as:& introducas me in thalamum matris mee ge-
nitricis tue:ut poſſim totus conuerti in ſue uiſcera
pietatis:& fac me dulcis emanuel comedere dulce
butyrum & pingue ſactatiſſime uirginis:impin-
guate ſpiritu ſancto:duro & inſipido carnalis fo-
mitis caſeo reprobato:quem ſpirituſ ſanctus exclu
ſit.Fac me tecum ſuauiſſime guſtare dulciſſimum
mel reliquationis cordis ſui in feruore amoris &
tranſformationis uite:reiecto aculeo omnis ire &
malitie:& pugnantis ſuperbie:ut ſic tecum diſcam
reprobare malum:& eligere bonum. O q̄ iocun-
dum feſtum tue matri feciſti:quando te uidit de-
um paruulum filium uteri ſui:quem ſuum crea-
torem:beatificatorem:redemptorem adorauit hu
militer:ſuſcepit reuerenter:ſtrinxit ſuauiter: oſcu-
lata eſt dulciter. O utinam oſcularetur me oſ-
culo oris ſui:qui ſic dulciſſime uacat obſequiis ge
nitricis ſue: mundiſſime ſponſe ſue: gratioſiſ-
ſime filie: reuerendiſſime ſororis ſue: amantiſſi-
me ſedule baiule genitricis obſtetricis:& gerule.

UVA. BHSC. IyR_070

Vere mater mea dulciſſima: meliora ſunt ube-
ra tua uino.ſ.carnalis amoris fragrantia unguētis
optimis eterne ſuauitátis. Hoc unguēto paruulus
noſter unctus ē amorē ſuauitatis amplexus:hoc
cibo mundiſſimo uberū tuorū quorū paruulo la-
cte paſſus ē:paruo quidē:quia de humili pectore:
ſed abundantiſſimo: qa de reliquato amore nec
poſſet ales eſurire ꝓpinās labiis etni uerbi ſuggen
tis a pectore amoris ſui.O paruule ieſu plus ſuggiſ
de ſanctiſſime uirginis corde in quo te genuit nec
unquam quam de eius pectorali corpore de cu-
ius carne ſpiritu ſancto conceptus hodie exire per
partū eius uoluiſti tēporaliter natus de cuius carne
fecit tibi paruulá tunicá ſtatutis diebus tanq̄ alteri
ſamueli:quá nouē mēſibus breuitate cōtexuit:qua
te deū paruulū induit accepta acu a ſpiritu ſácto:cū
qua tibi ſaccū humanitatis cōſuit ſuper ſplendidá
cutē tue diuinitatis.De mēte ſue fecit tibi aulá am
plá & regalē & perpetuá:in qua cōtinue naſceris ꝓ
pter actus interruptionē:& ſemper natus es ꝓpter
actus perfectionē.In hác ſtas ímobilis amictus mē
tis ſue lumine:ſicut ueſtimēto.Ipſa ē tibi aula:ipſa
palatiū:ipſa cōſiſtoriū:ipſa adiutoriū:ipſa refectoriū
abūdātiū ferculoꝝ:ipſa lectus floridus ſuauiū ſapo
rū:ipſa cella aromatica fragrátiū odorū:ipſa armari
um triūphátiū armorū:ipſa bibliotheca ſpiritualiū
ſtudioꝝ.Ipſa altū ſoliū tue maieſtatis:ipſa reclina-
toriū totius trinitatis:ipſa cōflatoriū ardētis chari-
tatis.Ad hanc ueniſti cū pr̄e & ſpū ſancto qn̄ íueni
ſti cenaculū grāde ſtratū:& tēplū cōſecratū apud eá
manſionē feciſti:& in ea cōſecraſti feſtū eternū:nul
lis unq̄ tēporibus finiēdū.Hanc tantá & talē regi
ná glorie mr̄em gratie portátē & geſtátē regē celo
rū & dominū tantis cinxiſti funiculis paupertatis
ut nō habuerit unde te inuoluerit:nō habuerit ubi
te reclinauerit niſi in anguſto p̄ſepio:quod a deuo
tione beſtiarū accepit mutuo reprobata tenacitate
hominū pro quibus ſol natus ē mūdo.Ab his mu
tuo accepit fenū de quo tibi ſtrauit durū lectū:quia
non habuit molles culcitras:nec pelles callidas:nec
cortinas pictas:ſed rex celi & terre feno iacere pro-
tulit &c.Vides quales ſaltus facit in mētē uirginis
iſte ſpōſus ſaliens í mōtibus traſiliēs colles. Enu-
mera altas & uarias conſiderationes mētis uirgina
lis: que nunc reſpicit eum deum ímēſū:nunc liga-
tum paruulū:nunc gaudiū angeloꝝ:nunc uagien
tē infantulū:nunc inmedio patris & ſpiritus ſancti
nunc í medio bouis & aſini:nūc aperientem ocu-
los multo lucidiores ſole ſuper oē creatū:nūc clau
dentē illos ad modicū ſōnū:nunc replētē celum &
terrá:nūc artatū intra preſepiū:nūc panē eternum
cibū angelorū: nūc gratioſū puerū lactátē pectus
ſuū:uerbū quod didicit totá paterná ſciētiá:infan-
tē tacētē ad paſtorū p̄ntiam:eterná letitiá celi potē
tatus:tēporalē lachrymá noſtri ícolatus:ignē replē
tē celū calore:paruulum frigeſcentē in medio hye-
me:deum eterni patris filiū omnium beatorum ſa
tiatiuū.O beatū paruulū hominē:pauperis matris
natū:hominum uiatorum íformátiū exēplum. O
uirgo beatiſſima miſericordiſſima mater mea quis
exiſtimare:intueri:uereri:&cogitare ſufficiat iſtá
tui cordis perfectionē:ſtabilē fixionem:circūſpectá
relationem:deuotam conſiderationem:debitá pō
deratione:ſanctiſſimam uenerationem:pleniſſimá
tranſformationem:qua cor tuū ſpiritu ſancto ple-
num & ab ipſo agitatū & motum miris & ineffa-
bilibus modis ferebatur ad iſta.Solus iſte dilectus
tuus emanuel natus tuus uerbū quod dicit omnia
nō ſolū creata:ſed paterna precordia:ſolus inq̄ ille.
Materni humillima:ſapientiſſima & cōſtátiſſima
uirgo mr̄ ſapientie dei a paſtoribus argumēta fidei
accepiſti.Maria inqt euangelica cōſeruabat omnia
uerba hec cōferēs í corde ſuo.Quid hec? quid de-
mōſtrat iſtud hec?Nūqd ſola uerba paſtoꝝ? Vtiqꝫ
oculo litterali:ſed oía uerba ſuperius dicta & innu-
merabilia demonſtrat deuoto oculo filiali.Sed qd
cum mater amabilis & uenerabilis concepiſti ſine
pudore:portaſti ſine onere:peperiſti ſine dolore:í-
mo cum immenſo iubilo & dulcore?quid nuq̄ erit
Dabitur hoc ſanctum canibus:& hec rutilatiſſime
margarite porcis ſpergentur?Nequaq̄.Sed abſcō-
datur theſaurus noſter in agro: & pecunia noſtra
reponatur in ſacculo.Nam & eternum uerbum ſe
abſcondit í íſantulo:& deus maieſtatis in paruulo
& ípletor celi in preſepio:& rex angelorum in be-
ſtiali conſortio:& theſaurus celi in paupere panni-
culo.Fac & tu ſimiliter mater eſto tacens:& quaſi n̄
uidens:cum plene ſcias omnia:que ex ſpiritus ſan-
cti docta diſcipula facta:& ágelorū magiſtra.Opia
tur ergo conceptus ſine ſemine tua diſponſatione
grauidatio ſine onere tua repletiōe:partus ſine do
lore:paruuli uatigitibus & merore abſcōdatur le-
gali purificatione tua incorruptio infantis inno-
centia ſolita circuncíſione. O mater noſtra ad-
uocata ſollicita: procuratrix fida: tu es mediatrix
inter nos & paruulum: ſed ipſe eſt mediator dei
& hominum:uterqꝫ ergo lapis ágularis:ſed ille p̄n
cipalis & tu collateralis:ambos reprobauerunt edi
ficantes ſuperflua qui ſequi renuerunt noſtre paup
tatis exēpla.Et tamen ambo facti eſtis ab artifice ce
li.Ille in caput anguli unionis naturarū:tu in caput
generationis earum.Aliter etiam ambo:quia í uo
bis ſingulariter apparet iunctura noſtri & dei.Ipſe
enim tuus ieſus & ſancta mater figuratur per ſichē
filium emor qui adamauit dinam & ſeipſum circū
cidit in pactum ſocietatis ut eam acciperet. Si-
chē inquit pater eternus in myſterio filii mei ani-
ma adheſit filie ueſtre: loquitur deus pater orbi
mundano in quo ſeruit natura miſera multiplici
malo: quia filius dei naturam humaná adamauit
ut uerbi & ſpōſá.Iūgamus inqt:pr̄ ad hoíesuiciſ
ſim cōubia filias ur̄as tradite nobis:& filias n̄ras

UVA. BHSC. IyR_070

accipite.& habitate nobiſcum:terra in poteſtate ue
ſtra eſt: exercete negotiamini & poſſidete eam.
Sed & ipſe filius amore ebrius homines alloquitur
Inueniam gratiā coram uobis:& quecūq; ſtatueri
tis dabo:augete dotē & munera poſtulate: libens
tribuā quod petieritis: tantum date mihi puellam
hanc uxorem.Sed & nos non unius nature poſſu-
mus reſpōdere quod ſequitur.In hoc ualebimus ſe
derari.Si uolueritis eē ſimiles nr̄i:& circūcidat᷑ oīs
maſculini ſexus:tunc dabimus & accipiemus mu-
tuo filias ur̄as & nr̄as:& habitabimus uobiſcū:eri
muſq; populus unus.Si āt circūcidi nolueritis tol
lemus filiā noſtram & recedemus a uobis.Placuit
oblatio emor & ſychē filio ſuo nec diſtulit adole-
ſcens quod petebat᷑ iplere.Amabat.n. puellā ual-
de:& ipſe erat inclytuſ ī omni domo pr̄is ſui.Quid
ſibi uolūt hec oīa?Magna certe continēt nr̄i & dei
confederationis myſteria.Emor & ſychē ſignant
patrē & filiū.Iacob & eius ꝓles genus humanum
dina naturā inſtitutā:que debet eſſe hoīs filia: qa
talis debuit ab eo propagari:unde dina interpreta
tur cā uel iudiciū:quia puritatē reqrit:quā ī creatio
ne dedit.Hanc dinā ſichē adamauit.qa naturā mū
dā aſſumere uoluit:& qa in ſe cauſā & iudiciū deri-
uauit: ſed rectitudo dei & hoīs differebat. Deus
enim imēſus & in omni perfectione & gloria dila
tatur: homo paruulus & miſeria preſſus:& ab om-
ni uirtute & gloria circūciſus:ꝓpter quod & emor
ꝓ ſichē dinā petēs reſponſionē accepit. Nō ualebi
mus federare ſi eē nolueritis ſimiles &c.q.d. Non
poſſumus uniri imēſitati ueſtre niſi uos iungami-
ni paruitati nr̄e:& ſub nr̄a penalitate. Sichem qui
interpretatur labor uel humectatio.i.dei filius fiat
nr̄e penalitati ſubiectus .Ita ꝙ ſuper humerum fiat
principatus nr̄i laboris:& circūcidatur in uobis oīs
maſculini ſexus.Hi.ſ.ſunt maſchulini ſexus in filio
dei:potētia:ſapiētia gloria.Iuſtitia celeſtis militia:
& ſimilia inditia maieſtatis:hec maſculina debue-
runt circūcidi ſi dina debuit utiliter accipi. Placuit
oblatio pr̄i & filio:& circūciſa eſt dei maieſtas in in
colatu nr̄o.Circūciſionē oīum iſtorū potuiſti ſu-
pra ſatis aſpicere. O amor oīa uincens quomo-
do inamoraſti dei filiū de nr̄a natura.Propter ethi
opiſſam iurgati ſunt cōtra moyſē: aaron: & maria:
ꝑncipes ſacerdotū & ſynagoga:ſed & poſt eos in
multis prauitas heretica que dedignat᷑ credere de-
um uerū carni nr̄e uniri:& penalia nr̄a perpeti.Sed
humerus iſte.i.fortitudo ieſu: qa fortis ē ut mors
dilectio:nō dedignat᷑ oblatū pactum recipere:nec
patri diſplicuit ad hoc filiū mittere. Placuit inquit
oblatio eorū:haud dubiū aſſūptionis pennarū no
ſtrarū emor & ſichē filio eius:quia placuit patri fili
um mittere:filioq; placuit carnē aſſumere:nō qua
lēcūq; ſed circūciſā ab omni gloria & delectatiōe
terrena. Nec diſtulit ait ſcriptura adoleſcēs quin ſta
tim quod petebat᷑ ipleret.Adoleſcens dicit᷑ filius
dei:qa gratioſus: iocūdus: hilaris:& amabilis mo-
re adoleſcentis q nō diſtulit iplere ipſa petita:qa in
inſtāti fuit i utero uirginis hō factus:deſpectus:pe
nalis :& paup.Amabat.n. puellā ualde:qa dilige-
bat puritatē ſue intenſe mūditie.Et ipſe cū eēt icly-
tus i domo pr̄is ſui:ut amor magis gratuitus mō
ſtraret᷑.Nā ipſe ē unicus & inclytus filius in domo
.i. in eēntia pr̄is eťni.Sed attende diuerſitatē filiaꝝ
in qbus fit federatio:& oſtēdet᷑ tibi amoris maior
dignatio.Que ſūt filie tue q̄s das nobis deus eťne
Mee inqt filie ſūt ſpecioſiſſime:& nō ſunt eis ſimi
les in uniuerſa terra:he ſunt eterna gloria in hono-
re imēſo:& incōtriſtabilis letitia i honore ſūmo.O
q̄ diſſimiles ſūt nr̄e uerecūdia.ſ.& anguſtia: igno-
rātia & culpa.He ſūt quas deo nr̄o offerimus nos
habere:ſed ſapiens Emanuel ſcit malū reprobare &
eligere bonū:cōdēnare mēdacē & approbare uerū.
Mentimini iqt. Nō oēs he ſunt filie:ſed due ſan-
guiſuge:& peſſime meretrices dicēte ſcriptura: pro
uer.xxx .Sanguiſuge:due ſunt filie dicētes affer af-
fer.He ſunt ignorātia ſtatus nr̄i & eterni boni cū fa
ſtigio inclyti:has meretrices reſpuo:has cōburere
uenio igne crucifixi amoris:qa mihi mūdus cruci-
fixus ē & ego mūdo.Sed nec alie ſunt filie:qa non
ſūt a creatiōe bōitatis dīne:ſed ſunt ancille iuſtitie
punitiue:filias alias meliores habetis q̄s mihi of-
ferre deberetiſ:ꝑtes.ſ.itegral᷑ nature corpus & aiam
quas miſeri ꝓſtituiſtis ꝑ ueſtrā culpā:he ſunt duo
dīne cōplemēta:cuius amore lāguore has duas mi
hi date i rectitudinē inocētie: & dotē quātacunq;
uolueritis.Sed ob ſtuprū quod ipſi fecerāt genera-
tio praua & adultā adulterātes uerbū dei & ſymo-
niace negotiātes de cultu eius:propter quod ſtu-
prū cōtinuatum tertio die qn̄ grauiſſimus ē dolor
uulnerū.i.iuuētute cōpleta boni ieſu qn̄ fuit hō ꝑ-
fectus:& quādo magnus ē dolor naturā perdere.
Nā ꝑma dies fuit īfātia:ſecūda adoleſcētia:tertia iu
uētus.Arreptis ipiis gladiis linguarū ſuaꝝ depopu
lati ſūt urbē totā hūanitatis aſſūpte:& occiderūt il-
lū q erat hūerus portatiōis ſuoꝝ ſcelerū: & laborū
ſatiſfactionis penarū.In quo occiderūt pr̄em & fili
um:qa rei dei ſūt occiſione: q uiderūt:& oderūt be
nedictū ieſū:& piiſſimū pr̄em ſuū q eis miſit filiū
ſuū.d.forſitan uerebūtur filium meum:Mat.xxi.
Nos āt cariſſimi ſimus benedicto nr̄o cognato:im
mo patri redēptori:fratri & precipuo amatori deuo
ti & grati:negotiemur i ťra carnis ſue bn̄dicte& re
uerēdiſſime mr̄is eius:eorū exēpla imitātes deuo-
te dimiſſo mēdatio,dolo & flagitio ipiis phariſeis:
quia nobis dilectis filiis ueritas eterna eſt orta de
benedicta terra antiquitus regis Dauid & noſtri be
nedicti ieſu patris ſpiritu repromiſſa quando ſpiri
tu prophetico preteritum nunciauit pro futuro.

Hec eſt glorioſiſſima maria omnium patriarcha
rum filia & nr̄a mr̄ reuerēdiſſima:ueritas inquit de
terra orta ē:ubi & attende

Ipſius parientis uirginis de q̄ loqmur cōgruitatē
Naſcentis prolis ꝑ qua loquimur dignitatē
Natiuitatis in qua iocūdamur ueritatē

Primū probat terre conſideratio:terra inquit

UVA. BHSC. IyR_070

Secundũ ꝑbat noīs expreſſio:ueritas ait
Tertiũ probat originis ſanctificatio:orta eſt.
Vide ergo benedictã terram uirginis marie:de qua
loqmur:& bene cõſidera:qa ē ĩmobilis q̃tũ ad ſitũ
quod probat fidei ſoliditas:p̃s. Fundaſti terrã ſup
ſtabilitatē ſuã &c.
Non ſicut aer ſe circũuoluēs per puſillanimitatem
Nõ ſicut aqua deorſũ fluēs p ĩpfectiõis cupiditatē
Nõ ſicut ignis ĩ altũ ſcãdēs p elatiõis malignitatē.
Sed ſicut terra ſeipſam ſtabiliēs:ĩmo per ſpiritũ ſan
ctum ſtans p fidei firmitatē:per cõtēplatiõis ĩmo
bilitatē:per adminiſtrationis ſublimitatem. Que
ſupradicta ſi debite reuoluas & deuote conſideres
uidebis aperte ꝙ aliis deficientibus & ſe cõuoluen
tibus de uno in aliud in hac ſola beatiſſima uirgi
ne:& ſanctiſſima eius ꝑle uerũ eē probabis: quod
ſcribitur Eccle.i. Terra in eternũ ſtat. Fuit etiã fer
tilis quãtũ ad fructũ quod probat uirginalis fecũ
ditas. Maledicta fuit ſteril' ĩ lege. Sed certe ſterilitas
dici põt fecunditas de puro hoīe:qa parit fructum
uite:ſed cõcipit cũ pudore:portat cũ anxietate:par
turit cũ dolore. Nec mirũ quia iſta ē terra arida: & ē
mons gelboe ubi nõ cadit ros nec pluuia gratie:
terra maledicta proxima germinans ſpinas & tri
bulos his a quibus collitur:qa qui in carne ſemĩat
de carne metet corruptionē. Manifeſta ſũt eius ope
ra annũciãte apoſtolo. Ad gal.v. Que ſunt forni
catio: ĩmũditia &c. que ibi enumera:& q talia agũt
regnũ dei nõ cõſequētur:qa prothoplauſto dicitur
Maledicta terra in ope tuo. Et Eue que ē huic male
dictioni ſubiecta. Multiplicabo erũnas tuas:& con
ceptus tuos:in dolore paries filios &c. At econ
tra hodie dñs dedit benignitatē ſup terrã cordis &
corpis nr̃e beatiſſime uirginis q̃ uniuerſa rigabat̃
celeſtibus aq̃s ſicut paradiſus dñi. Et iõ ipſa nr̃a ter
ra ĩ benedictiõe nobiſ data quã quod in alt̃a axa ge
mente & flente:& ſup aſinũ corporis ſuĩ plene ſe
dentē per trãq̃llã poſſeſſionē accepit irriguũ ſuperi
us:& irriguũ ĩferius.ſ.hũilitatis ꝑfũditatē:& uirgi
nitatis fecũditatē:nõ qualecũq; ſed dei. Et iõ male
dictio eue in benedictionē mutatur marie: & Eue
plantum marie cantus excluſit:& illa in triſtitia pe
perit filios culpe:& benedicta maria in letitia & tur
pitudo diuina parturiuit. Tũc ĩpletũ ē illud uatici
niũ Eſa.iiii. In die illa inq̃t erit germē dñi ĩ magni
ficentia & gloria:& fructus terre ſublimis ualde: &
exultatio his q ſaluati fuerit de iſrael: & ĩfra.xxxvi.
Germinãs germinabit:& exultabit letabũda & lau
dans: Nec mirꝶ qa gl'ia libani data ē ei:decor carme
li & ſaron. O terra benedicta:o ager plenus:cui be
nedixit dominus:da nobis benedictũ fructũ uen
triſtui:qa fructus tuus dulcis gutturi meo. Cui di
ximus. In umbra tua uiuemus in gentibus:fructuſ
enim tuus fructus ſpiritus ē:qa uera & natural' ca
ro uētris tui de ſpũ ſancto cõcepta nobis ĩ fructus
ſpiritus ē cõuerſa:fructus ãt ſpiritus ait Apo. ad Ga
la.v. Caritas:pax:gaudiũ:patiētiã:benignitas:boni
tas:lõganimitas:manſuetudo:fides:modeſtia.cõ
tinentia caſtitas. O cariſſimi ſi in his fructibus ui
uimus ĩ ſpũ:& ideo ſpiritu ãbulemus:deus autem
ſpiritus ē:& ipſe factus eſt caro:ut caro tua ſpiritus
fiat:totũ hoc fuit in benedicta terra uirgine maria:
de qua dauid canit. Benedixiſti dñe terrã tuam &c.

Fuit tertio delectabilis hec benedicta terra quã
tum ad uſũ:& hoc ꝑbat honeſtatis amenitas: quia
flores iſtius benedicte uirginis fructus honoris &
honeſtatis. Hec ē illa t̃ra ꝑmiſſa fidelibus: deut.vi.
quã locutus ē dñs deus patꝝ nr̃oꝝ dare uobis ter
rã lacte & melle manãtē. Hec illa paradiſus uolupta
tis quã plãtauit deus a p̃ncipio:qa dñs eã poſſedit
in initio uiarũ ſuarũ: in qua poſuit hominē quem
formauerat ut oparet̃ & cuſtodiret illã:& opatus ē
ĩ ea ſi bene cõſiderabis
Gratie plenitudinē
Morũ pulchritudinem
Oĩum bonoꝝ multitudinē.
Vnde de terra ꝑmiſſionis dr̃ deut̃o.viii. ꝙ ē terra ri
uorũ:aquaꝝ:& fõtiũ:terra fructifera:ubi ſũt uinee
& oliueta:& diuerſi generis amena plãtaria. O hu
mana natura exaltata:ĩſigne beata:q̃ ĩ oībus prece
dētibus fuiſti terra ĩculta:ſed ĩ bñdicta uirgine fa
cta es quaſi ortus uoluptatis. De ſecũdo.ſ.de di
gnitate ꝑlis ſatis dictũ ē ſupra. Sed qa hic iſta bñdi
cta ꝑles uocat̃ ueritas:ſcias ꝙ ipſa fuit
Veritas irrefragabilis in promiſſione. Io.xiiii. Ego
ſum uia ueritas & uita &c.
Veritas irrephēſibilis ĩ p̄dicatiõe. Mat.xxii. Scimus
quia uerax &c.
Nec mirũ qa ipe p̃mus ſermo ueritas ē
Veritas ĩſupabilis in paſſiõe Eſdre.iiii. Veritas ma
net & ĩualeſcit in eternũ:& uiuit:& obtinet ĩ ſecu
la ſeculoꝝ De ortu ſcias ꝙ fuit triplex uidelicet.
Serenitatis cõtra obſcuritatē ignorãtie:p̃s.lxxxxvi.
lux.or.ē iuſtis
Pietatis cõtra prauitatē malitie. Mat.v. Solē ſuum
oriri facit ſup bonos & malos
Suauitatis cõtra infirmitatē cõcupiſcẽtie:Heſt.viii.
Iudeis noua lex oriri uiſa ē & Malachie ult. Orietur
uobis timētibus nomē meũ ſol iuſtitie. Sic ergo
põt uidere ſi reducis ad memoriã ſupradictã:ꝙ be
nedicta t̃rra uirgo maria fuit nobis ĩ ſignũ federis
obſeruãdi:qa a nobis auferet̃ pudor & dolor:& ꝙ
nobis daret̃ dulcor & honor p bñdictũ ieſũ ĩ ipſa
affinitate cõtracta:& iõ ſibi debuit oĩno ĩ cõceptu
auferri cõcupiſcẽtia:ut uirgo gloriaret̃ de fecũdita
te:& nõ cõfũderet̃ de amiſſa uirginitate:ſed ſimul
dei & hoīs mr̃ eēt & uirgo:& debuit parere ſine tri
ſtitia:ĩmo cũ iubilo & letitia. Qui.n. aliis p angelũ
de ſua natĩtate ãnũciat gaudiũ magnũ:nõ debuit
mr̃i ſue facere moleſtie ſtimulũ:unde nota ꝙ ĩpoſ
ſibile fuit beatã uirginē dolere ex pte boni ieſu:do
lor.n. piētis cauſat̃ ex apptiõe meatuũ p quos pro
les egredit̃:dictũ ē ãt ſupra ꝙ clauſo ſigillo uirgini
tatis nulla facta aptiõe p ianuã uie cõis exiit. Do
lor ēt partus ex maledictione eſt ſequens concupi
ſcentie maculã a q̃bus uirgo ĩmunis fuit & idcirco
ĩ nullo fatigata:ſed multũ de eius aſpectu hilaris &
iocunda:ipſũ puerũ genuit:& mater & obſtetrix fu

UVA. BHSC. IyR_070

ut ut dicit Criſo.& ꝓbat.Et Hiero.contra heliodo-
rum.Nulla heliodorũ obſtetrix:ibi nulla muliercu
larũ ſedulitas interceſſit.Ipſa mater & obſtetrix fu
it:pãnis enim ĩuoluit infãtẽ:& in preſepio reclina
uit:que ſententia apochryphorũ deliramẽta cõuin
cit:hec Hiero.Vide ergo ꝙ liber ille de ortu ſalua-
toris a Hiero.propter illa que cõtinet uocatur apo
crypharũ deliramenta & falſa.Sentit hec etiã Criſo.
qui in multis reprobat illum librũ.hec & Grego.
& quicũq; illuminatus xp̄o deuotus. Vide etiam
ꝙ nec decuit maternã teneritudinẽ & diligentiam
circa puerũ ieſum & dei filiũ taliũ mulierculaꝝ
manibus tradere:que cũ multo dulcore illa ſpiri-
tus ſancti ſecreta cõmertia ipſa ſola tractabat occul
te.Hoc etiã requirebat neceſſitas paupertatis:q̃ nec
hoſpitiũ:nec panniculos erat neceſſarios ꝓcurare ſi
nebat:unde nec precium tales mulierculas cõducẽ
di.Ad hoc etiam debes notare ꝙ myſteria dignita
tis tã matris q̃ prolis partim manifeſtantur:partim
occultantur:ſicut patet diligenter intuenti & per-
ſcrutanti que facta ſunt circa ipſũ:unde & uirgini-
tas nõ debuit tantũ manifeſtari ꝙ mulier cule ad ta
ctum uel uiſũ accederẽt porte ſigillate: ut & in hoc
eſſet meritũ fidei de nõ uiſis.Nec debuit ſic occul-
tari:quin hoc poſſet cõcludi probabilibus ſignis:
unde & mater aſtat iocũda & gratioſa:nõ in pallo
re & fatigatione mulieris corrupte:& per parturiti
onem conſciſſe:ſed in decore & uigore faciei uirgi
nee:ꝓpter quod agilis letabũda & iubilans pueꝝ
Leuat deuotiſſime
Lauat iocũdiſſime
Satiat dulcoriſſime
Redinat reuerendiſſime.
Et ipſa ſe ſentiẽs ĩdubitãter ſpũs ſcti tẽplũ cõſe-
cratũ & carnẽ filii carnẽ dei & oĩa que circa illã car-
nem fuerũt tanq̃ precioſiſſimas reliquias future de
uotioni fideliũ reſeruauit.Miraris hoc? Audi quod
plus mireris.Nihil omittit ſedula mr̄ & dei uerbũ
& noſtre fidei.Conſeruabat inquit maria uerba pa
ſtorũ cõferens ĩ corde ſuo.Et nũqd cõſeruabat ope
ra cariſmatũ ſpũs ſancti facta in corpore ſuo:& in-
fantilia neceſſitatis paruuli dei ſigna applicata dei
uerbo ĩ aſſũpta carne erit negligens cõſeruare?Nõ
eã latuit ipſius ſancte prolis & ſui glorificatio:& fu
tura fideliũ filiorũ generatio & deuotio:quos oẽs
tamẽ portabat & generabat: lactabat & nutriebat
cũ paruulo ieſu taliũ filiorũ primogenito in affe-
ctu pio geſtu materno:quoꝝ cõſolatiõi & reuerẽ-
tie filii:& experientie condeſcenſionis dei talia cõ-
ſeruabat:& nĩi nõ haberẽt talia xp̄i cunabula:carnẽ
xp̄i circũciſam:ſanctiſſimũ umbilicũ p quẽ adheſit
ſue ſctiſſime mr̄i niſi taliũ fuiſſet ſapiẽtiſſima uir
go ſedula cõſeruare:unde nõ debet tibi eẽ incredu
lum:qm̄ cũ multa deuotione:ĩmo nobis aridis in-
expreſſibilis amoris trãſformatione ipſa conſerua-
uerit: uiderit:tetigerit oĩa illa q̃ illi diuino corpori
quomodolibet applicata fore cernebat. Et fenum
& faſciam & paupertatis panniculos:& omnia illa

que enumerare ẽ lõgũ.Cũ quanta reuerẽtia ipſa tra
ctauerit xp̄i ĩfantilia:uel illa que urgẽte neceſſitate
nature de illo ſacro corpore uerbi exibant:non eſt
nobis expreſſibile:quia non dubito ꝙ ad hec intu
enda beatiſſima trinitas ipſa creatrix & ſuperinfini
ta ſuo mõ admiratiue cõiubilat:& ipſa tota celeſtis
hierarchia ſubiectiua reuerentia deuote miratᷣ:& ſa
cratiſſime uirginis myſterio colletatur:unde & iſta
fuit uera matᷣ que ſatagebat circa paruuli ieſu mini
ſteriũ.Attende ãt ꝙ licet ſancti admirantes & col-
laudantes xp̄i paupertatẽ dicant eũ caruiſſe cunabu
lis in ſuo ortu:ſicut & uerũ ẽ:potuit tñ poſtea Io-
ſeph cũ eẽt faber cunabula fabricare:maxime poſt
q̃ exiuerunt de ſtabulo.& pueꝝ obtulerũt ĩ tẽplo.
O bone ioſeph parce nobis:qa nũc nos occupãt
magnalia plis & mr̄is:ſed expecta paruulũ & quod
cum merito tuo paruulus dederit de tuis magna-
libus exp̄memus.Interim autẽ iubila & letare ĩ tua
coniuge uirgine dei mr̄e:& in uerbo dei filio tibi
dato ſub diuiniſſimi & uirginalis matrimonii mi-
rabili ſacramento. Exulta inquit & lauda dei ĩmẽ-
ſã benignitatẽ:& attẽde cũ riſu ĩterioris letitie bea-
tiſſimã uirginẽ paruulo miniſtrãtẽ.Amplectere tu
ſancte ſenex uirgo:ſpõſus uirginis:& pr̄ dei.uerbũ
Sic.n.te appellat ſacrata dei uirgo nõ fallax loquẽs
ad illũ cui mẽtiri:nec ẽ ſecurũ.Pater tuus ait mr̄ ad
pueꝝ ieſũ:& ego dolẽtes querebamus te.Ample-
ctere inq̃ & oſculare diuã ꝓlẽ & uirginalẽ carnẽ tibi
datã non ad generãdũ ut uirgini:ſed ad obſequen
dũ & fruendũ:ad ineffabiliter honorãdũ:& aſſocia
me ĩdignũ tripudio mẽtis tue?eſto ſollicitus mini
ſtrare mr̄i & pli:& nitaris eos paſcere: nec totũ de
tue opatiõis cõmertio quãtũ de ĩtimis uiſceribus
cordis tui:& iſta modica ſufficiant nũc diſta de reue
rendiſſima mr̄e. Quid.n.poterimus dicere cir-
ca ſeptimũ.ſ.circa ãgeloꝝ myſteriũ?Et nũqd non
credis circa paruuli p̄ſepiũ affuiſſe angeloꝝ frequẽ
tia?Nunquid credis eos honorare ſtabulũ in quo
uidebãt iacere deũ amore paruulũ?Nõ horrebãt p̄
ſepiũ q ĩ eo comedebãt panẽ ſuũ: ĩmo tãto deuoti
us tãtorũ maieſtatẽ ibi adorabant:& bonitatẽ de-
guſtabant:quãto deuotius experiebantur pietatem
nõ ſolũ ad ipſos ſed ẽt ad homines miſeros.Et q̃n
to magis uidebãt dei dignationẽ propter redem-
ptionem hominum ſuorum conciuium: beſtiarũ
nõ horrebãt conſortium ipſi ſuppleuerũt nr̄m de-
fectũ:ipſi proprie ſatagebant circa paruuli miniſte-
riũ.An putas illud preſepium benedictũ tunc fore
ignotum beatis ſpiritibus:quod non occultabatur
ĩmundis animalibus:uiderunt diem iſtũ & letati
ſũt.Ipſi ꝓprie ſciuerũt uenerari honorare & adorare
Maieſtatẽ & paruitatem
Sapientiã & mutitatẽ
Opulentiam & paupertatẽ
Gloriam & uilitatem
Iuſtitiam & ligaturam
Beatũ riſũ & paruuli fletũ
Ipſi ponderant celum & ſtabulũ

UVA. BHSC. IyR_070

Thronū & preſepiū
Stolam & faſciā
Medium perſonarū
Et ſocium beſtiarum
Carnē & uerbum.

O qs eſt ex uobis:qui rapiatur ī ſpiritu & ī medio angelorum ſublimatus ad celos:portet faſciā:portet panniculos:fenū:preſepiū:ſtabulū:portet bouē & aſinum:& predicet ſūmis ſeraphī miram dignationem dei.Et uerſa uice cantet eis:gloriam in infimis deo:& in celo ſedes hominibus bone uoluntatis:unitus eſt deus noſtre nature:qui eſt beatitudo charitatis noſtre.Puto ꝙ cum maiori deuotiōe talis reciperetur ab angelis in ſūmo celo:q̄ recipiatur a nobis angelus cantans in mundo de puero nato.Protendatur hic affectus non ſermo: & deuota mens cōtēplatione ſit longa:& in talibus loq̄tur ſilentiū quia talis deficit uerbum.Attende autē angelorum mirabilē charitatē & ſollicitudinem circa reuelationē incarnati uerbi.Angelus mariam:angelus Ioſeph:angelus paſtores adducit:unde Ambro.in omelia.O q̄ eſt iſte magnus princeps ī angelorum collegio: per quem mundo nuntiatur princeps regum terre.Multum in ſe gaudet qui tātum gaudium nobis nūciat extra ſe. Multū ſplendet ſpirituali lumine: qui noctem tenebroſā illuminat corporali ſplendore. Angelus inquit ſtetit iuxta illos:nōdū circa paſtores ſūmos.Tales enim figurabant ſimplices illi:& claritas dei circūfulſit illos.O quantus ſplendor hodie in celo oritur:quādo & de illius abundantia in terris per angelum claritas ſeminatur.Non legiſti unq̄ in tali ſplēdore angelos apparere:quia nunquā legiſti eos nunciare ſplendorē paterne glorie ortū eē.Vides fidelē nuncium?Attendis miniſtrū ſollicitū?illuſtrat: confortat:gaudio letificat:natum ſaluatorē ānunciat:quē exprimit

Vnctionē ſanctitatis: quia xp̄m
Plenitudinem poteſtatis:qa dominus
Originem dignitatis:quia in ciuitate dauid
Signū noſtre humanitatis hoc uobis ſignū

Inuenietis infantē quo ad etatē puerilē pannis inuolutū:quo ad amictū tenuē:& poſitū in preſepio quo ad rigorē cōpaſſibilē:ubi poſt faſtigia maieſtatis dat ſigna exēplaritatis :ut in primis doceat reuereri chriſtū dn̄m regē natū deū uerbū.Et hoc ītellexerunt.d.uideamus hoc uerbū quod factū ē ut ſaltē ille qui ſcripſit ſpiritu intellexit: licet debeamus credere illos eē illuſtratos plena fide.In ſecundis docet imitari

Per humilitatē paruulū
Per paupertatē inuolutū
Per auſteritatē in duro preſepio reclinatū

In quibus tribus per xp̄i exēplaritatē fugantur uitia:& renouatur uita perfecta.Et ne parua uideret̄ angeli unius auctoritas:ſtatim huic tanq̄ principi multitudo celeſtiū agminū iungitur cantantiū & dicentium.Gloria &c.Et bene chorus angelorum ueniens militie celeſtis uocabulū accipit:qui & duci illi potēti in prelio:qui ad bellandas aereas poteſtates apparuit humiliter obſecūdat.Et ipſe poteſtates eaſdem contrarias ne mortales tantū tentare ualeant quātum uolūt:fortiter armis celeſtibus perturbat. Quia uero deus & homo naſcitur:iure hominibus pax:& gloria deo cantatur:ut ſapiens angelus propriis laudibus utrāq; cōmēdat naturā.Quia uero uno angelo nunciāte deū in carne uerbū:reliqui aſſumūt canticū :ultra hoc ꝙ in p̄mo angelo litteraliter principatū oſtēdit a nobis exēplariter inuidiā repellit:ut cū quid boni in fratre uideamus:non ad īuidiā & morſū uipeream linguā laxemus:ſed ad dei laudem & iubilū.Olim q̄dem angeli ſcribunt ad puniendū miſſi:puta ad iſrl'itas ad dauid ad ſodomitas:ad uallē fletiū.Ecōtra nūc cantādo iubilant propter datū nobis ſalutis remedium:quia quos infirmos prius abiectoſq; deſperarant neceſſitates iuſtitie naſcente in carne domino iā ſocios uenerātur pietate miſericordie nobis īpēſe gratulantes.Vnde cū angeli noſtram medicinā implere nō poſſēt per miniſteriū ſue cuſtodie gaudent & cantāt ſe accepiſſe adiutorē potentē: & medicū ſufficientē in cura īfirmitatis noſtre. Et qa culpā nouerāt quā a nobis expellebat dei ī carne perſona nata:ideo pacē hoībus nunciāt: qui bona uoluntate medici remedia ſuſcipere nō recuſant.

Et uide charitatē:qa cū ad puniēdū uenerint:nuſq̄ leguntur ueniſſe iocundi:ſed cū pacē nunciāt:iubilant luminoſi.Nec mireris ſi angeli deſcendūt ī terrā libenter q̄diu ī ea peregrinat̄ uerbi perſona in aſſumpta natura :qa tunc terra fit celū quādo continet deum.Ipſi enim ſpiritus āgelici: radiū ſue luminoſitatis ad noſtre infirmitatis aſpectū dirigūt & aſſurgūt in cōtēplationis triplicē guſtū Aſpiciunt enim noſtrā humanitatē in centro diuinitatis ſtabilitā ſine ſui accidētalitate in uerbo ypoſtatico. Nō enim accidētalis ē illa unio:ſed ſubſtantialis: ut dictū eſt ſupra.Aſpiciunt ſecūdo diuinitatē in centro noſtre humanitatis exinanitā ſine ſui paſſibilitate ī uirginali utero. Aſpiciunt tertio noſtrā infirmitatem in centro ſue ſublimitatis cōiunctā:& carnem ſupra ſuā naturā ſublimatā ſine tēporalitate in eterno palatio.Et ideo

Propter p̄mū duabus aliis ītellectus & uolūtas eleuantur in gratiarū actionē
Propter ſecūdū duabus aliis īclināt̄ ī admiratiōem
Propē tertiū duabus alis dilatāt̄ ī mutuā dilectōnē

Et ideo ſecūdū Eſaie uaticiniū & Ioan.teſtimoniū iubilāt & cātāt ter.Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus deus:& accipiūt iocūda mixtura

Cū creatu culpe iuſtitiā cōcordatā
Cum ſtatu miſerie innocentiam copulatam
Cum occaſu uie celeritatē patrie cōtemperatam.

Non eſt ergo mirum ſi laudant deum omnes uirtutes eius : ſi laudant aſtra matutina: ſi iubilant omnes filii dei: quia oculo ad oculum non ſolum angeli:ſed omnis caro uidet ſalutare dei.

UVA. BHSC. IyR_070

Ex quo ergo paruulus noſter ieſus facit nobis de terra celum:& ſic in carne manifeſtat nobis ſeipſū. Iubilemus cum angelis deo ſalutari noſtro cantantes & dicentes. Gloria in excelſis deo: & ī terra pax hominibus bone uoluntatis:quia hodie natus eſt nobis ſaluator:qui ē chriſtus dominus in ciuitate Dauid:& dilatato tripudio euangelizemus gaudium omni creature:quia omnis creatura aſſumpta eſt in uerbo hodie aſſumpto omnis creature aſſūpte & humana natura in deum fertur
Affectu ſociali ut in fratrem naturalem
Affectu parentali ut in natā prolem
Affectu filiali ut in naturalem patrē.
De quibus omnibus iubilat ī dulcore recepto ī diuerſis perſonis ab unico ieſu diuerſo ſapore. Et ſecūdum hunc triplicē guſtum:& ſuauitatis iubiliū cōpoſitum eſt de chriſto ieſu triplex dulce canticum. Secundum primum guſtū cantauit Zacharias luce primo. Benedictus dominus deus iſrael &c: Propter ſecundum iubilat tympaniſtria noſtra electa mater uirgo maria:que de concepta prole ſingulariter gloriatur. d. Magnificat anima mea dominū. Iuxta tertium guſtum cantat ſimeon tenens deum paruulum cognoſcens deum ſuum & dominum uniuerſorum:qui pacem dat filiis propter hereditarium teſtamentum:unde: & dicit. Nunc dimittis domine &c. Oēs ergo gentes ſimul cū his nr̄is cātoribus plaudite manibus:& iubilate deo iacob & cum ſingulorum exercitu cantate canticū nouū paruulo:quia mirabilia fecit in celo & in terra ī mari:& in omnibus abyſſis. Attendamus cū gaudio ad paſtores cum qbus magnificauit dominus miſericordiam ſuam:quos & paruulus noſter cū naſcitur grandi myſterio facit uigilare:noctis uigilias cuſtodire ſupra ſuum gregem attendere:angelum eius aſtare
In diuina illuſtratione cecitatis tenebroſe
In diuina confortatione infirmitatis timoroſe
In diuina annunciatiōe ſalutis gratioſe
In diuina informatione conuerſationis uirtuoſe.
Sic enim ſcribitur ꝙ claritas dei circūfulſit illos ꝙ angelus timorem expulit:gaudioſum ſaluatoris ortum nunciauit:ſignum imitationis ſubiunxit. Sed uideamus quantū ei profecit influentia gratie. Nā ceperunt ſe mutuo confortare charitatis effectu cū ad inuicem ſe hortantur. d. Tranſeamus uſqꝫ bethleem &c. & uideamus hoc uerbū. Ceperūt ſimul feſtinare ſtrenuitatis effectu:& uenerunt inquit feſtinanter. Neſcit tarda molimina ſpiritus ſancti gratia:unde ſtatim ꝙ diſceſſit angelus ab eis. Ceperūt ſimul exultare in ſuauitatis fructu:cum ſimul ſanctorum laborum ſuorum glorioſum fructum reperiunt:quem & ſuauiter guſtant:unde ſcribitur. Inuenerunt mariam & ioſeph:& infantem poſitum in preſepio:& cognouerunt de uerbo. Ceperunt ſimul predicare ueritatis affatu conuertentes populum. Et omnes inquit qui audierunt mirati ſunt & de uerbis que dicta erant a paſtoribus ad ipſos. Ceperunt ſimul in ſuam paruitatem reſilire humilitatis actu:omnia in deum referentes:unde ſubiungitur. Reuerſi ſunt paſtores:ſupple intra ſue nihilitatis uicinium glorificantes & laudantes deum in omnibus que audierāt & uiderant. Ad paſtores moderni temporis in omnibus tonſores uelleris parum curantes de paſcua gregis. Confundat uos paruulus natus in recognitione tante offenſionis: & reducat uos ad exēplum imitationis iſtorum benedictorum paſtorum: quorum uita datur nobis imitabiliter
Quantū ad ipſorū curam ſollicitā
Quantum ad numerum diffuſionē plenariā
Quantum ad fructuum ſecutam efficatiam
Cuſtodes igitur uigilant noctis uigilias attendētes ſupra inſufficientias & ignorantias. Nā quattuor ſunt noctis uigilie dicente euangeliſta de ſaluatore:ꝙ uenit ad eos quarta uigilia noctis ambulans ſupra mare. Secundum typum:ſicut antiqui romani diuidebant noctem: ſic inſufficientias ueſtras & defectus diuidite:& cuſtodientes attēdite:& uos dignos cura ipſorum reputare nolite. Prima uigilia natiuitatis immunditia:& utinā non ſic ſequatur conuerſatio & uita. Secunda iniquitatis malitia:& utinam in nobis ſic eſſent occulta: ꝙ non publica:ut ſolum nobis & non populo eſſent nociua. Tertia peregrinationis miſeria: a quo quātum poteſt & plus ꝙ̄ debet uidetur ſe excludere carnis cura quam facitis in deſideriis: ueſtimentis:cibis:& aliis delitiis & mundanis pōpis eam curantes expellere. Sed quanto plura uobis impenditis: plura rapitis:plura congregatis:miſeriores uos eſſe oſtenditis. Quorum miſeria non eſt expulſa: ſed operta tanta conſūmit que ad multorum pauperū penuriam ſufficerent releuandam. Sed de uobis dicitur. Diuitias q̄s deuorauit euomet:& de ore ſuo extrahet eas deus exigendo in tormentis ꝙ ibi repoſuit in delitiis. Et illud de impia fornicaria. Quātum glorificauit ſe & in delitiis fuit:tantum date ei tormentum & lutum. Et ideo utinam uos curaret quarta uigilia que eſt magnum remedium contra iſta. Hec eſt mortis memoria ut in iſta uideret uos bonus ieſus princeps paſtorum laborantes in remigando. ſ. fructus turbulentos uite ueſtre per talem memoriam conari ſedare: forſitan uos iuuaret ambulans ipſe ſupra mare:& increparet fluctus ueſtre tempeſtuoſe uite:dicens impio ueſtro mari. Obmuteſce. i. de cetero quieſce. & te & populum inficere:& eccl'iam malis exemplis turbare: forſitan fieret tranquillitas magna:ita ut etiam tu mirareris in mutatione dextere excelſi in te facta: & diceres de paruulo ieſu per uite reformationem nato eius ad mirandam pietatem:bonitatem:poteſtatem ſuper te miſerū peccatoꝝ peccatorē q̄lis ē hic: qa uēti & mare obediūt ei. Hec quarta uigilia ē reſurrectionis diluculum:in quo chriſtus prius ī te mortuus a corde in te reſurrexit per gloriā ut ambules in nouitate uite.

UVA. BHSC. IyR_070

Prima ergo uigilia facit te excubare ut tibi uileſcas.
Secũda ut te affligas
Tertia ut teipſũ defleas
Quarta ut timeas.
Et memineris ad ſapiẽtiã:qa initiũ ſapiẽtie timor
dñi:i quo forte icipiet in te illuceſcere ſapiẽtiam cru
cis chriſti. Felices illi paſtores quibus datum eſt
in his noctis uigiliis uigilare. Quia tunc ſicut
apti gregem defendere tam ne latro ſubdole deci-
piat q̃ ne lupus uiolenter rapiat:pro his enim duo
bus paſtores ſunt ſolliciti noctis tẽpore circa gregẽ
Non eſt dubium ꝙ tunc aſtaret angelus: & ueſtrã
ignorantiam illuſtraret:doceret quid fugiendum.
& quid agẽdum.Infirmitatẽ erigeret ad cõplendũ:
& nos magno gaudio letificaret:quia annunciaret
in reformato populo:ad ueſtrum exẽplum natum
ieſum in ſalute eorum. Et tunc amplius uos ani-
maret ad reformationem tam ueſtri q̃ populi per
exẽplũ conuerſationis chriſti.d.uobis. hoc uobis
ſignũ. Tunc etiã ſequeretur participiũ receptorum
munerum:que i his benedictis paſtoribus effulſe-
runt eo ꝙ coapti ſunt gratie ſecũdũ influxũ angeli
nũciãtis. Tũc ẽt uos cõfortaretis mutuo uice paſto
ris per charitatis affectũ ad uidẽdũ paruulũ ad imi
tandũ xp̃m. Et tunc ceſſarẽt iuidie:emulationes:de
tractiones:ipugnationes:litigia.quibus mũdũ fe-
datis:ſolũ curantes tẽporalia. Nec mirũ.quia cura-
retis tranſire in bethleẽ.i.tẽporales diſtractiones re
linquere:ut ab ipſis expediti:poſſetis domum pa
tris.i.eccleſiã & cultũ ſacri altaris pacifice colere: &
in oblationẽ ſancti ſacrificii pro recõciliatione dei:
ꝓ ſalute populi:pro refectione ueſtri ſolum curare
tis uidere uerbũ quod factũ ẽ nobis ab ipſo ieſu:
ebrii curaretis uidere charitate etiam:in exẽplũ: in
precium: in cibũ:in ſacrificiũ:in nature conſortiũ:
& in beatitudinis premium. Tunc eſſet tanta feſti-
nantia ſtrenuitatis ꝙ ignis charitatis nunq̃ diceret
ſufficit quieſcendo in pigritia:ſed ſemper iretis de
uirtute in uirtutem:ubi uidetur deus deorum in ſy
on. Tunc etiam ſimul exultaretis in ſuauitatis fru-
ctu guſtantes & uidentes ꝙ dulcis eſt dominus:&
cantantes in uiis domini quoniam magna eſt glo
ria domini:eſſetiſq; ſicut animalia diuini cultus:q̃
uidit Eze.i. Quia ubi erat ipetus ſpiritus illuc gra-
diebantur:eſſetq; ueſtra conuerſatio ſplendor ignis
illuſtrantis deuotos. Et de ſplendore ueſtre ſancti-
tatis fulgur egrediens:impios & peruerſos tam cẽ
ſura iuſtitie q̃ timore ueſtre reuerentie confodiẽs:
& conuertens:tunc inueniretis mariam iocũde ue
ſtri officii matrem aduocatam. Hec eſt munda con
ſcientia que pro uobis apud paruulum aduocaret:
& ioſeph.i.augmentum gratie ꝙ ſemper in meli-
us uos procedere facit:& infantem poſitum in pre
ſepio uobis appoſitum:ad continuum refectionis
guſtum:ut in omnibus ueſtra onera ſupportaret ue
ſtra officia expleret:ueſtra deſideria ſatiaret. Sic & co
gnoſceretis de uerbo quod dictum eſt a bono ieſu
Iugum enim meum ſuaue eſt:& onus meum leue.

Tunc ueſtra predicatio non eſſet in doctis huma-
ne ſapientie uerbis:ſed in oſtenſione ſpiritus & uir
tutis omnem intellectum audientium in obſequi
um chriſti paruuli conuertentes:& captiuitates ut
uerificetur in uobis quod de ſanctis iſtis paſtori-
bus dicitur. Et omnes qui audierunt mirati ſunt de
uerbis que dicta ſunt a paſtoribus ad illos. Tunc ſã
cta eccl'ia quaſi altera uirgo maria conſeruaret:& cõ
ferret in corde ſuo omnia uerba ueſtra. Et quia i uia
perfectionis cum conſumauerit homo:tunc incipi
et. Idcirco quod plura ex ueſtro officio uideretis
cõuerſione commoda:tanto magis recludens uos
metipſos reuerſi intra uos ad ueſtra conſideranda
infirma:uos inabyſſantes in ueſtram humilitatem
Et rurſus uos eleuaret ad plenius gratia ſuper uos
ad dei bonitatem & imenſitatem plenius deguſtã
dam:& ſublimius contẽplandam. Et ſic ceteris ſi-
miles predictis animalibus bene agiles & mobi-
les ab influxu gratie:ut diceretur de uobis:ſicut de
illis dictum eſt:ꝙ ibant & reuertebantur in ſimili-
tudinem fulguris choruſcantis. Tunc uerum eſſet
quod concludit euangelium. Reuerſi ſunt paſtores
laudantes & glorificantes deum in omnibus que
audierant:& uiderant ſicut dictũ eſt ad illos. Cir
ca uero nonum & ultimum.ſ.uniuerſitatis teſtimo
nium:quia iam ſuperius dicta ſunt multa. Breuiter
aliqua reſtringamus in alia forma. Nam tota beatiſ
ſima trinitas mundi creatrix dat paruulo nato teſti
monium:quia deus eſt:& media perſona in reliqs
duabus coequalis & coeterna:dum in eius ingreſ-
ſu in mundum totã mundi machinam letificauit ſi
gnis & miraculis imutauit. Ipſa celeſtis hierarchia
dat teſtimonium ꝙ puer natus dux belli ẽ & uicto
rie triũphator. Cui ſue militie mittit exercitum qui
cantat gloriam uictorie & pacis reformare. Ipſa ce-
lorũ natura dat teſtimoniũ ieſu:ꝙ eſt ſol lucis: &
fons luminis:dum in eius ortu nouam ſtellã mit
tit:que ad eius preſepium adorandũ attrahit reges
mundi. Ipſe etiã materialis ſol dat chriſto teſtimo
niũ ꝙ ipſe eſt radius incorruptionis uirginee pro-
cedens a uirgine ſicut radius de ſtella uel ſole:oẽm
mundi gloriam ſuo ſplendore redditurus obſcurã:
dum hodie Sibilla gloriam Octauiani qua ꝓ deo
eum colere uolebat fauor populi humiliauit ſub lu
mine chriſti:oſtendens In ſolis circulo uirginẽ ma
trem cũ paruulo. Et illum inducẽs ꝙ paruuli ſub-
dere imperio dicens. Hec eſt ara celi que hodie ẽ re
uerenda eccleſia matris & pueri. Vbi fratres mino-
res habitant in ſancta maria de ara celi paruulo mi-
niſtrantes. Natura inferior dat ei teſtimonium i ae
re ꝙ natus ieſus ẽ lux noctis mundane:dum circa
paſtores fulſit media nocte. In liquidis enim ſãcti-
tatis unctio & pietatis oleum pro laſſatis ſub one-
re dum in taberna emeritoria erupit fons olei deflu
ens in reumata tibertina ꝙ ſapor & condimentum
noſtre inſipiẽtis aque ieſus natus aduenit. Anima
lia dãt ſibi teſtimoniũ ꝙ ipſe ieſus ẽ exẽplar obediẽ
tie ſub iugo dñi ipĩi & forma pñie i labore uirtuaſ

UVA. BHSC. IyR_070

exercitii:dum bouem iugo domitum:& laborioſũ
aſinum ad ſuũ mittit obſequium. Arbuſta uegeta
bilia dant ſibi teſtimoniũ:quia ipſe ſuauitatis odor
ẽ:& ipſe de ſeipſo predixit. Quaſi balſamum non
mixtum odor meus :dum in huius argumentum
uinee engaddi hac nocte balſamũ protulerũt. Ele
mentum terrenũ & materiale edificium dãt ſibi te
ſtimoniũ ꝙ ipſe eſt ſpiritualis & uictorioſa pax de
qua prius predictũ ẽ:faciet dominus pacem oĩbus
qui longe & pacẽ his qui prope. Et ꝙ ipſe pacis car
nalis potens deſtructor ẽ:quia uera guerra ẽ dum
in tẽplo pacis ipſum concuſſit:dirupit & confregit
Infernus ipſe conturbatus ẽ in occurſum aduen-
tus eius:dat ieſu teſtimoniũ:quia ipſe ieſus mundi
tia eſt:dũ ĩmundã corruptionem nature in ſcelera-
tis abſorbuit:& de tanto fetore mundum purgauit
in ortu ipſius: qui non põt ſuſtinere niſi lilia puri-
tatis. Et ſic nato paruulo probatᷣ tota mundi ma-
china deſeruire. Letentur igitur celi & exultet ter-
ra & dent teſtimonium:quia natus eſt hodie ſalua
tor qui eſt chriſtus dominus in ciuitate dauid. Et
ſic orto ſole ieſu de ſacratiſſima uirgine matre liber
hic primus clauditur. Manifeſtata.ſ.ubiq; preclari-
tate originis ieſu. In quo arboris huius dilecta col-
locata eſt radix.

Explicit primus liber in chriſto ieſu.

Incipit prologus libri ſecundi.

X premiſſis ſuperiori libro patuit ꝙ
infinitus ſit circulus quem facit hu-
ius ſacre arboris radix:que in utraq;
natiuitate dilecti ieſu eſt declãata con
ſiſtere:dum infinitas ieſu de infinito
patre eternaliter gignitur: & per tem
poralem conceptum & ortum eius aſſumpta natu
ra per unionẽ in ſua perſona ad infinitã gloriã ſub
leuatur. Huius ergo glorioſe radicis ut erigatur
ſtipes conſimilis humor effunditur & pululat ĩ cir-
culare uulnus circũciſionis aſſumpte:ut ſicut radix
eius fuit humanum non habere ſuppoſitum ut ex
creſceret in diuinum. Sic eius ſtipes per humiliatio
nis ſacramentum:nihilominus continue erigatur ĩ
altũ:unde:& ab humilitate circunciſionis incipit li
ber iſte.

Ieſus conformis patribus capitulũ pͥmũ

Incipit liber ſecundus.

Nfans igitur ieſus dei uerbum in carne in
ipſo natiuitatis exordio tibi anima fedus
obſeruare uolens confirmitatis contracte:
dum circũciſionis cauteriũ:quod erat pec-
cati originalis remedium:& uulnus doloroſũ nõ
abhorruit pro te pati:ubi ſignum ſimul tui pudo-
ris:& tui doloris recepit ſupplicium:que duo a tua
affinitate ſuſcepit ut tibi ſupra dictum eſt:ut ecõuer
ſo tibi ſuam letitiam & gloriam eternaliter largiretᷣ

Attende autem & deuote rumina quanto dolo
re uirginis matris quaſſabantur uiſcera. quando ui
dit dei filiũ tã tenellũ ĩ carne ſua:carnẽ & ſanguinẽ
ſuum reiicere in circũciſionis uulnere:& cũ quanta
deuotiõe recollegit ſãguinẽ qui emanauit a uulne
re & carnis pticulam quam circunciſio amputauit.

Attende etiam paruulum ieſum:imo eternũ dei
p uerbũ in paruulo pre dolore uulneris eiulante:&
uide ipſũ & partes generationis in quibus hoc uul
nus fiebat:que maxime ſunt doloris ſenſibiles ma
gnis cruciari doloribus:ut tuas feditates & laſciui
as in eiſdẽ purgaret. O ꝗ ingratus es ſibi ſi ad me-
moriam tanti piaculi tue carnis ĩmunditiam nõ re
ſtringas? Quid putas doloris fuiſſe in matre:quã-
do iſta uidebat in dei filio paruulo & tenello: cum
quanta paſſione uiſcerum ſuorum & effuſione la-
chrymarũ nitebatur blandiri paruulo:& ipſũ dolen
tem & plorantem conſolari blanditiis:& cõfouere
mãmillis & ſanctis brachiis piiſſime ſtringere & in
eius amore pariter & eius dolore tranſfigi? Quid
etiam ſentire potes de ſancto Ioſeph:qui ipſum nõ
dubitabat dei filium:quẽ forte oportuit eẽ circũci
ſionis miniſtrum:cũ & iſta cũ cõpaſſione faceret
& iſtos dolores cerneret:& in puero & in matre? O
ſponſe ſanguinũ ꝙ tu es nature aſſumpte dei uer-
bum charitate ad peccatores ebrium in te dira paſ-
ſione auſterũ:ꝗ cito uoluiſti iſtam carnẽ tuam uir
gineam ſanguinare? O ſol iuſtitie in ortu & occaſu
uoluiſti rubore ſanguineo rutilare: & in ortu ruti-
lat triſte celum future pluuie maioris effuſionis ſã-
guinee in aliis tribus uulneribus ſignatiuum. Sed
& in occaſu fuiſti diuine ſeueritatis ſignum:dũ celũ
tui corporis totali aſperſione ſanguinis apparuit
rubicundum:ut nebulas noſtre mortis tue paſſio-
nis rubore fugares:ut mortem noſtrã deſtrueres
moriens:& ſerenam uitã nobis reparares glorioſe
reſurgens. Aſſocia ergo te anima mea uirgini ma
tri:& ſancto ſeni Ioſeph cõpatientibus & cõlachry
mantibus puero. Et in paruulo ieſu attendens tue
iniquitatiſ cauteriũ. Canta cum dilecti lachrymarũ
profluuio: propter nimiam charitatem ſuam qua
dilexit nos deus filium ſuum miſit in ſimilitudinẽ
carnis peccati. Et quia in hac ſanguinis effuſiõe cõ-
ſecratur tibi:& ĩponitur ei nomen dilectiſſimũ ie-
ſus de quo infra dicetur. Non timeas addere allᷓa.
Hec pro contẽplatione circũciſionis boni ieſu ſint
dicta. Sed nunc attende quid ſcribit euangeliſta
Poſtꝗ conſumati ſunt &c. ubi breuis littera & grã
dis ſententia offeruntur tibi & uerbi nati altiſſima
ſacramenta. Sed intellige ꝙ hec omnia aliud litera
liter ſonant:aliud figuraliter monſtrant:aliud mo
raliter indicant. aliud anagogice ſignant. Nume
rus enim octonarius literaliter ſonat initium itera-
te reuolutionis. Quando enim cõputando dies:
tunc reuoluere uolẽtes dies circulariter reducimus
octauũ ad primũ. Figuraliter uero mõſtrat indiciũ
euangelice perfectionis:unde & ſeptenarius legi:&
octonarius euãgelio congruit Moraliter autem idi

UVA. BHSC. IyR_070

cat exemplū uirtuoſe reformationis. Anagorice ue
ro preſagium future reſurrectionis. Primo igitur
litteraliter concipiendo intelligendum eſt: ꝙ iuxta
ſenſū hypoſtaticum in hoc uerbo
Replicatur natalis letitia
Indicatur legalis obſeruantia
Declaratur puerilis infantia.
O ctaua enim die replicatur &c. Coram oculis no-
ſtris. Conſumati ſunt inquit dies octo: ſed ſub titu
lo circūciſionis indicatur &c. ut circūcideretur ait.
Sed per pueri nominationem declaratur &c. Puer
dicit. Et quantum ad hec tria dicitur in geñ. Infans
octo dierum circūcidetur in uobis. Si autē que-
ratur quis ſit iſte puer recurre ad ea que ſunt ſupra-
dicta de natiuitatis ſuppoſito: & aliqualiter poteris
reſpondere. Sed cum circūciſio data ſit in pactum
obligationis: & puer iſte non ſolū uiuens: ſed etiā
moriens ſit inter mortuos liber: Sit etiam data ī ſi-
gnum diſcretionis: & puer iſte diſtinguatur ab
oī creatura: ratione unionis perſonalis. nam puer
iſte natus eſt dei filius nobis datus. Sic etiam data
in remedium creationis: & puer iſte natus ſit anti-
dotum uniuerſalis ſalutis. Ipſe enim ſaluum faciet
populū a peccatis eorum.
Quid ſibi & pacto
Quid ſibi & ſigno
Quidue ſibi & remedio.
Et ideo merito queritur quare uoluit circūcidi. Cui
poſſumus reſpondere ꝙ circūciſus eſt puer ieſus.
In teſtimonium uere incarnationis
In ſignum legalis īplectionis
In ſimilitudinem patriarchalis cōformationis
In actū iudaice confutationis
In ſubſidium cerimonialis ſubleuationis
In ſignum etiam obſeruate pactionis
In myſterium ſpiritualis purificationis: ſeu circūciſi
onis: que eſt tam per gratiam a culpa: q̄ per gloriā
a miſeria. Primo enim oſtendit ī hec ueritatem
carnis humane contra manicheum dicentē corpus
chriſti cōſubſtantiale diuinitati: cōtra ualentinum
dicentem chriſtum de celo corpus attuliſſe: unde
poſſet hic adduci figura Iſaac: quando palpauit Ia-
cob. Accede inquit propius ut tangam te & pro-
bem an ſis filius meus an nō? Adapta quia circūci
ſionis tactu uerus filius matris uirginis probatus
eſt in experimento paſſibilis carnis. Secūdo ap-
probauit obſeruantiam legis diuine oſtendens ꝙ
iſte eſt ille qui legem uenerat nō ſoluere: ſed adim-
plere. Et quia circūciſio nō ex moyſe eſt: ſed ex pa-
tribus. Io. vii. ideo Tertio oſtendit ſe illum qui ī
benedictione abrahe fuerat ſibi & aliis repromiſ-
ſus: dum ſeruauit circūciſionis mandatū: cum ſibi
benedictionem omnium gentiū repromiſit & no
men augmētauit: & ſic ſe conformem patribus red
didit. Quarto per hoc iudeos confutauit: q oc-
caſionem eum repellendi acciperent ſi ſic diſtictio
nis ſignaculum recuſaret. Quinto in hoc ꝙ ſe
circuncidit onus in ſe legis ſuſtinuit: & alios a
legis onere liberauit: dum illud cerimoniale ſum
mū inter iudeos a fidelibus ſuis abſtulit: ſecundū
illud ad Gal. iiii. Miſit deus filium ſuū factū ex mu
liere: factum ſub lege: ut eos qui ſub lege erant redi
meret. Sexto in hoc confirmauit nobis pactū
ut dictū ē ſupra: quia pudorem noſtrū & dolorē
uno peccati cauterio ī ſe ſuſcepit. Septimū expone
tur īfra. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ nō debuit circūci
di: quia circūciſio dabatur in pactum ꝙ chriſtus eſ
ſet de ſemine Abrahee naſciturus: unde in ſignum
diſtinctiōis ab aliis populis portauit ipſe & filii eius
qui cōputantur in ſemine: in mēbro generationis.
Et ita dicitur hoc cōpletū fuiſſe in chriſti natiuitate
ac ex hoc ceſſaſſe ſignum: quia uelut ſignatum: &
ideo non debuiſſe chriſtū circūcidi circūciſione ex-
cluſa. Poteſt enim dici ꝙ circūciſio ſignificabat hoc
ꝙ dictum ē. ſ. chriſtum naſciturum de ſemine abra
he: ſed & remotio carnalis pellicule in mēbro gene
rationis facta ſignificat ſpoliationem debere fieri
uetuſte generationis: quia eramus natura filii ire ex
peccato ade: a qua uetuſtate liberamur per paſſionē
chriſti & eius reſurrectionem quam etiam ſignifi-
cabat circūciſio ut infra dicetur: & ideo hec figura
non plene fuit cōpleta nec exſufflata de medio do
nec chriſtus paſſus fuit & a mortuis reſurrexit. Et iō
decuit chriſtū tanq̄ abrahee filium circūcidi: & pre-
ceptum de circunciſione ſeruare: q̄diu non mortifi
cauit cerimonialia legis: quod ſolum fuit in corpo
ris ſui morte. Nec ſequitur ꝙ nos debeamus cir
cuncidi ad eius exemplum: licet dicat Io. xiii. Exē-
plum dedi uobis &c. Non enim hoc ītelligit quo
ad obligatiōem legis cerimonialis: ſed quo ad ex-
empla uirtutis. In hoc etiam nobis dedit exēplū ut
unuſquiſq; in tempore ſuo ſecundū ꝙ ſuo cōgru-
it tēpori: quia omniū negotio tēpus ē & opportu-
nitas ut dicitur Eccle. viii. Et ſola illa que ſunt per
ſe bona: & adhuc adeo precepta omni tempore
obligant. Dedit etiam hec in exēplum illius ſpi
ritualis circūciſionis in nobis fiende: de qua infra
dicetur: propter quod dicit Origenes. Sicut mor-
tui ſumus cū illo moriente: & cōſurreximus cū chri
ſto reſurgēte: ita circūciſi ſumus ſpirituali circūciſio
ne non manufacta ī expoliatione corporis carnis:
ſed circūciſione domini nr̄i ieſu xp̄i. Et ideo de-
bes ſcire ꝙ de cetero circūcidi carnaliter mortiferū
ē & xp̄o cōtumelioſū: propter quod dicit Apo. ad
gal. v. Si circūcidimini: xp̄s nihil uobis prodeſt. Tā
tum ergo ſit de lr̄ali circūciſione. Quantū ad ſecū-
dum. ſ. qd ſignificet allegorice uerbū propoſitum
ſcias ꝙ nobis īſinuat. Inſtitutio cultus eccleſie: De
ſtitutio ritus ſynagoge: Reformatio lapſus nature
p̄mū habetur ex noſtri cōſideratiōe: ſecūdū ex my
ſterii conſecratione: tertiū ex pueri figuratione. Cō
gruit enim inſtitutioni eccleſie: que inſtructa eſt in
euangelica perfectione cui ſeruit numerus octona
rius: ſicut legi ſeptenarius: unde & diem ſabbati ſe-
ptimā iudei obligabāt: xp̄iani octauā in dn̄ica. Et
in hac parte ſeptenarius īperfectū ſignat: quia ad

UVA. BHSC. IyR_070

reſurrectionis gloriam non attingit octonario de-
ſignatã:unde ut dicit apoſtolus ad hebreos:vii.
Neminem ad perfectum adduxit lex.Continebat
enim lex antiqua ſecundũ corticẽ littere.

Documenta obſcura
Precepta imperfecta
Iudicia ſeuera
Oneroſa cerimonialia
Sacramenta inefficacia
Permiſſa indebita
Promiſſa inſufficientia.

Sed econtra lex euangelica dicit.

Declarauit documenta
Perfecit precepta
Mitigauit iudicia
Inſtituit ſalubria conſilia
Ordinauit ſacramenta efficacia
Abſtulit indebita
Promiſit eterna.

In huius ſignum dicitur Leui.xxiii.Dies octauus erit ſaluberrimus atq; ſãctiſſimus.De iſta perfectione legis euãgelice dicit Auguſt.contra fauſtũ.Sacramenta legis erãt iniciatiua xp̃i:que in aduentu ſuo conſũmata ſunt:& inuẽta ſunt alia

Virtute maiora
Vtilitate meliora
Actu faciliora
Et numero pauciora.

In ſignum huius perfectionis diem octauum noſtre redẽptionis in xp̃o preceſſere ſeptem dies.ſ.

Creationis in principio
Tranſgreſſionis in paradiſo
Punitionis in diluuio
Afflictionis in egypto
Tentationis in deſerto
Exaltationis in regno
Et captiuitatis in exilio.

Propter quod dicitur Eccle.xi.Da p̃tes ſeptẽ necnõ & octo:glo.Vetus teſtamẽtũ cuius ſeptimus dies.i.ſabbatũ honorat̃.nouum pp dominicũ diem:ſine altera.n.non ualet alteꝝ:quod intelligas quo ad fidei credulitatẽ & ſciẽtie ueritatẽ. Conſumatio myſterii ꝓbat ſecũdo deſtructionẽ ſynagoge.Reprobata.n.& ablata ẽ illa circunciſio legalis:figuralis:penalis:carnal̃:& ſucceſſit baptiſmus.

Obligatiõe uniuerſalior:qr obligat oẽm populũ.
Curatiõe generalior:qr curat utrũq; ſexum.
Perceptiõe facilior:qr ẽ p aque lauacrũ.
Perfectiõe fecũdior:qr amplioris gratie donũ.

Aufert.n.omnẽ culpe & pene defectũ:& renouat hominẽ in nouũ xp̃m:ſecũdũ illud ap̃l'i ad Gal̃.ultimo.In xp̃o ieſu neq; circũciſio aliqd ualet neq; p̃putiũ:ſed noua creatura.i.regeneratio & noua uita p fidẽ xp̃i. Tertio cõfiguratio pueri:quã probat p lapſus reparationẽ.Per hũc.n.pueꝝ renouatur natura:& fit ĩ nobis renouatio g̃tioſa:ĩ cuius figura reſtituta ẽ caro Naamã leproſi:ſicut caro pueri.iiii.Re.v.Naamã leproſus lapſũ hũanũ genus ſig̃t:quod tũc lauat̃ ſepties:cũ p.vii.xp̃i ſacramenta curat̃.Tũc.n.caro reſtituit̃ ut caro pueri: quãdo p fidẽ regenerat̃ ad imaginẽ xp̃i.Fuit etiã ĩ ſignũ p̃terite inobediẽtie p̃ntis & uigẽtis cõcupiſcentie:pp quod ad Roma.iiii.Signũ circũciſiõis accepit Abrahã ſignaculũ iuſticie fidei.que ẽ in p̃putio. Sic.n.ĩ ſignũ latrocinii p̃ris ſui:& ĩobediẽtiã ade:cõtamĩati ſũt filii hñtes alligaturã uulneꝝ & medicamẽtũ:tñ prius fuit abrahã iuſtificatus q̃ circũciſus:unde circuncifio nõ fuit in eo ſignũ iuſtitie q̃ ſibi daret̃ ĩ circũciſiõe:ſed ãte colate ſed fuit ſignũ obedientie & fidei ſue:& origĩalis culpe cõtracte. Fuit etiam in ſignum reprimende concupiſcentie que uiget in membris illis : & que traducitur per actum generationis:& ideo generatiõis porta ubi erigebat̃ uexillũ diaboli ſignũ ĩobediẽtie cõtũacie:& cõcupiſcẽtie. Talia.n.ſũt illa mẽbra q̃ ñ obediũt rõni.Et iõ oportuit poni ĩ eiſ ſignum iuſticie fidei.q̃ ẽ in adherentia ad deũ & obedientia ad repreſſionem rebelliõis predicte.quod fiebat carnaliter tunc prout cõgruebat populo carnali & rudi. Fuit etiam in ſignum redemptionis future per paſſionem chriſti circumciſio ſibi recepta:ut arras noſtre redemptionis oſtenderet: ſecundum illud ad Romanos:xv.Dico chriſtum ieſum miniſtrũ fuiſſe circunciſionis propter ueritatem dei ad confirmandas promiſſiones patrum:q.d.Idcirco circunciſionis canterium infans accepit ſimilis patribus ut arras precii infans ſolueret uehemens im mundum ad mercandum animas noſtras:& in fine uite ſue quaſi diues mercator totũ ſoluens precium in nundinarũ fine:oſtendit ſe confirmaſſe pactum factum patribus de humana redẽptione : unde et arra fuit ſimilis precio:quia uulnus rotũdum et penaliſſimum:in ſignum ꝙ eius paſſio faciebat circulum qui eſt figura p̃fecta:non habens finẽ uel prĩcipium:niſi ratione ſignificãtis:ſic & chriſti paſſio non habuit eſtimabilitatem nec comprehenſionẽ humane rationis:niſi in quantum exterius aliquid ſignificat ĩ ul̃neribus:ſed ĩ ſe ẽ ĩeſtimabilis nobis & fuit perfecta ſatiſfatio diuini honoris & noſtre redemptionis.Et uere fuit circularis : quia undiq; circũciſus acerbitate doloris.Huius ergo precii dedit arras in kl'is ianuarii:qui quidem menſis ſecundum antiquas fabulas dicitur eſſe conſecratus Iano deorum antiquiſſimo:qui habens duas facies fingebatur:unam ante & alteram retro.Sic hec dies conſecratur noſtro paruulo ieſu: qui dicit p Eſaiam.Ante me non eſt formatus deus: & poſt me non erit:& habet duas celebres rationes:unã a natiuitate cuius eſt dies octaua:& hec reſpicit retro: Alteram a paſſione:quia totus ſanguis fũdendus erat:& hec reſpicit ante:& ex hoc reſpectu nomen ſalutis accepit.ſ.Ieſus:quod repletum fuit in ſexta feria:ut opus recreationis reſponderet creationi: Vtrunque enim inchoatum fuit in dominica die: & perfectum ĩ ſexta feria.Quia die dominica mũdum creauit:qua die natus & circunciſus fuit.Sex-

UVA. BHSC. IyR_070

ta feria creationē conſummauit: qua etiam die redemptionem noſtram complens:cuiuſ circuncisio fuerat iniciatum ſignum dixit. Conſumatum eſt: ubi & in ueritate dei confirmat promiſſiones patrum miniſterio circunciſionis circularis doloris: ut nos ſimus circunciſi:qui ſpiritu deo uiuimus & ſeruimus:& gloriamur in chriſto ieſu.ideſt iſtam circunciſionem debemus conſeruare in ſpiritu uite perfecte & crcūciſe:ad Philipen.tertio. Iuxta uero ſenſum tropologicum ſimul & anagoricum inſinuatur nobis

Quid appetendū:quia claritas glorie

Quid abſtergendū:quia feditas ſcorie

Quid amplectendū:quia nouitas gratie.

Dies octauus predicat claritatem glorie. Cum enim prima etas ſit infantium:ſecūda puerorū:tertia adoleſcentiū:quarta iuuenū:quinta ſenū: ſexta decrepitorū:ſeptia morictiū:octaua reſurgentiū:recte per octauū accipimus reſurrectionis ſtolā.Congruit etiam octaua reſurrectioni xp̄i:qa octaua die a mortuis reſurrexit.In huius ſignū dr̄ leuit.ꝙ dies octaua erit ſabbatū.i.requies ubi quietabit̄

Intellectus in uiſione

Affectus in fruitione

Totus homo in glorioſa corporis reſurrectiōe.

Hec erit ſecūda circūciſio quā faciet nobis ieſus excluſa miſeria q nobis facit p pſonā de qua p̄ma collata gratia.Et hec ſecūda fuit figurata p illā quā fecit ioſue q ſecūdo circūcidit populū in colle preputioꝝ ioſue.qnto hic p die octaua ī qua circūciſio eſt facta:& pro circūciſiōe anagorica. Sed pro tropologica debes ſcire ꝙ circūciſio abdicat deformitatem ſcorie.i.p̄pucia omniū uitiorū:deutero.quarto.Circūcidite p̄pucia cordis ur̄i:& hoc ē quā xp̄s approbat:& in ſe figurat:de corde.n.ut ipſe ait exeunt cogitationes male:homicidia:adulteria: fornicationes: blaſphemie:hec ſūt q̄ coinqnāt hominē & iō hec ſunt reſecāda. Debes āt ſcire:ꝙ licet radices uiciorū nō poſſint a nobis eradicari dū ſumus ī corpe mortis huius:debēt tñ eoꝝ pululatiōes peſſime ī corde:ī ore ī opere oriētes:& creſcētes quottidie iugiter circūcidi.Et de hac circūciſione ſolliciti ſūt apoſtoli & prophete:unde Hiere.iiii.dicit. Circuncidimini domino uiri iuda:& auferte prepucia cordium ueſtrorū habitatores hieruſalem:ne forte egrediatur indignatio:& ſuccendat̄:& non ſit qui extinguat:hec eſt circūciſio cordis:non littera: ſed ſpiritu.Cuius laus nō eſt ex hominibus:ſed ex deo Et nullus melior cultellus ad circūcidēdū cor q̄ petrinus:petra āt erat xp̄s.unde dr̄ Exo.iiii. Tulit ſephora acutiſſimā petrā & circūcidit p̄puciū filii ſui Sephora īterpretat̄ ſpeculās eū.Hec ē aīa xp̄o cōfigurari ſollicita:q̄ xp̄m cōtinue ſpeculatur p̄ntē in corde ſuo:propter quod dicitur:ꝙ tulit acutiſſimā petrā.i.chriſtū acutiſſimū in uidendo noſtra deformia:& zelotipiſſimū in puniēdo ſponſā:& in preſcindendo ab ea omnia adulterina plantaria:ac per hoc adiutorium:& cum hoc ſpeculo: imo cū hoc gladio ſimul timoroſo & amatiuo circūcidit p̄puptium filii ſui qui āputat inordinatū cōceptum cordis ſui. Poſt hanc ſequitur oris circūciſio:de qua ex hūilitate cōquerit̄ moyſes.Exo.vi. Ab heri īcircūciſus labiis ego ſū.O q̄ta circūcidenda ſūt ī lingua q̄ ē iqetū malū:plenū ueneno mortifero.Et licet in omnibus lingua ſit circūcidenda:tamen ī religioſo & predicatore:& uiro eccleſiaſtico maxime habent locum:unde & labia eius debent circuncidi.Primo ab errore deuiationis ut non ſint in eo labia falſitatis:quia abominatio domino labia falſitatis.Prouer.xiii.Secūdo a tumore oſtentatiōis ut non ſint in eo labia uanitatis:quia delictū oris eorum ſermonē labioꝝ ipſoꝝ.Et prouer.xxvi.Quo modo ſi argento ſolido uis ornare uas fictile:ſic labia tumentia cū corde peſſimo ſociata: uolūtas.n. regis labia iuſta:puer.xvi.Tertio a fauore adulationis ut nō ſint ī eo labia īpietatis nec labia doloſa ī corde & corde loquantur:ſed ſint labii unius & ſermonū eorūdē.Adulatoria.n.uerba auditorem impellunt ad caſū.Quo contra dicitur:puer.x.Labia iuſti erudiunt plurimos. Vltimo debent circuncidi opa extrinſeca. Opera enim circūcidūtur.quādo omnes ſenſus circūcidūtur ab occaſionibus peccatorū:propter quod dicit Apoſt.i.ad Cor.vii.Circūciſus aliquis uocatus ē:non adducat p̄puciū.i.Si circuncidit dominus cor cōtritū: precidat opus extrinſecū:& nō adducat ſenſibus ſuis tráſgreſſionis prepuciū:quod ē pellicula quedā in mēbris cōcupiſcentie:ſignans imundā dilectionē cuiuſcūq; operis uicioſi.Et qui circūciſus ē p baptiſmū ab originali nō adducat p̄puciū actualis.Iſti ſunt falſiſſimi de qbus legit̄.i.mach.i.Fecerūt ſibi p̄pucia & pelliculas aptabāt ne uiderentur circūciſi. Sic & iſti concupiſcentias iterant:ac ſi non eſſent baptizati. Nec uidētur differre ab ethnicis:& paganis:appropriate tamen ſunt uiri religioſi mali & clerici:qui in ſuis ſceleribus etiam & ſeculares ſepe uiciſſe uidentur.

Omnes autem circūciſiones p̄dicte domino debent fieri:& non hominibus: ſicut dictum ē ſupra. Circūcidimini domino.i.exēplo domini:& pp dominum nō ꝑpter mūdū.Sed multi tales religioſi uel clerici ſemper ſunt ſimiles ſychem:qui ſe circuncidit ut acciperet dinam.Gen̄.xxxiiii.Simulatos mores cōponētes & ſe uirtuoſos mētientes ut accipiāt dinam pulchrā:& decorā.i.eis placibilē tēporalem p̄bēdā:cathedrā:uel prelaturā:& cū his tēporalem abūdātiā q circūcidūt caput in tonſura clericali:nō ut domino ſeruiant:ſed ut tēporalia eccleſie poſſideant:unde & ibidem ſeqtur. Si circūcidamus maſculos noſtros:ritū gētis imitātes:& ſubſtātia eoꝝ & pecora:& cūcta q̄ poſſidēt noſtra erūt. Sic tales ypocrite falſo imitātur ritū honeſtatis: & ſūt ſimiles uulpibus ut dicit Hiero.ad preſidiū.Vulpes ſi diu eſurit uolutat ſe in puluere:& fingit ſe mortuā & dū ueniūt uolatilia & uolūt eā comedere: comeduntur ab ea.Sic ypocrite fingunt ſe mortuos mūo:& uilitatis puluere ſe cōſpergunt ut aues capiāt:

UVA. BHSC. IyR_070

quas eſuriunt.ſ.diuitias tranſitorias:que ad modū auiuū a poſſidente auolāt:& ſic ſepe alio myſterio dum auis eccleſia uult eos capere ad ſuū myſteriū ab ipſis comeditur:quia miſerabiliter a talibus de uoratur.Sed proch dolor:iam nō intrant i eccleſiā ſepe uulpes ſimulata ſanctitate : ſed ſepe ſus lota in uolutabro luti:quia ſepe ꝓmouetur deformis & infamis in uita.Quod cōtra dicit Eze..Omnis incircūciſus non ingredietur in ſanctuarium meū. Sufficiāt inquit uobis domus iſrael omnia ſcelera ueſtra:eo ꝙ inducitis filios alienos īcircūciſos car ne:ut ſint in ſanctuario meo:& polluāt illud.q.d. Sufficiant uobis prelatis ſcelera ueſtre indignitatis quibus indigne eccleſiam poſſidetis:ſed nō ſuffi ciunt:quia non eſtis contenti mali eſſe ſuper popu lum meū:niſi etiā ꝓmoueatis filios ueſtros : alie nos.i quos non genuit eccleſia.i.electio legitima ſpiritu ſancto facta:ſed carnalis affectio & parātel la:ut ſint filii alieni a promotiōe uocatiōis dei in circūciſi carne:incōpoſiti conuerſatiōe & hi ponū tur in ſanctuario & polluūt illud:quia ponunt in dignitatibus ſāctis:& reddunt eas polutas & de ſpicabiles plebibus ſubiectis.Hi ſunt illi miſeri q per carnē & ſanguinē uolunt hereditate poſſidere ſanctuariū dei:filios & nepotes in dignitatibus & beneficiis:ſecūdū legē ſanguinis & carnis i ſcanda lum eccleſiis preponētes:nō ſolū contra legē ieſu xp̄i:q dicit principi paſtorū petro.Caro & ſanguis regnū dei non poſſidebunt.Sed cōtra legem uete ris teſtamēti:Deuteronomii.xxxiiii. Amonites & moabite nō intrabunt in eccleſiam dei i ſempiter num.Prochdolor iſti ſoli intrant alicubi aliiſ expul ſis.Amon filius generis mei:uel filius populi mei uel matris fletus:filii generis ſunt cognati & ne potes:filii populi mei ſunt cociues.Hi intrāt con tra dei documētū in eccleſiam dei:qr multi prelati impii & ſceleſti uix uolunt pingue bn̄ficiū uel altū dare alicui ex pſone ſufficiētia: uel īſpitatiōe diuīa: ſed uel ex amore carnis uel ſāguinis:uel ſimonia ci mūeris:uel amicitie tpalis.O tot ſunt exēpla ꝙ magis miramur hodie aliquid fieri canonice i tali bus ſine macula & ſimoniaca labe:ꝗ hec noſtra be ſtialia i dignitate prelatica in uoce hoīs loq:hi ſūt matris fletus:quod ſatis patet:qr ſi lapides eccl'ie hērēt rationē clamarēt illud Hieremie.ix. Quis da bit capiti meo aquā:& occulis meis fontē lachry marū:& plorabo defectus populi mei:qr iſta anti chriſti p̄ncipalia mēbra cōtra dei filiū uidēt ueniſſe aīas pdere:nō ſaluare.Hi ſūt filii alieni:q matri ec cleſie mētiunt̄ & īueterati ſunt in uia aliena:& clau dicāt a ſemitis & ueſtigiis xp̄i.Prochnephas: hoc nō ſufficit ut itrent amonites i eccl'iam dei: ſed ꝙ terra ſuſtinere nō debet:itrāt & moabites . Moab īterpretat̄ ex pr̄e.Hi ſūt proprii filii:ſub nepotum nomīe palliati:& quod deterius ē ſepe apti & ſpu rii:qui p pr̄es ſuos eccl'ie ſpurios ſimul & adulte ros & nō ſpōſos:qr male ītrant:peius regnāt:eccle ſiis p̄feruntur:unde Moab & Amon fuerūt ſimul

Loth filii & nepotes inceſtuoſo ſtupro p uini ebri etatem generati in mōte.O ꝗ malla eſt iſta ebrie tas:ꝗ ſic ſūt ebrii amore carnali:cū ſint ſpūales ſpō ſi eccl'ie:neſciūt niſi carnalit̄ amare & carnalit̄ ꝓ mouere . Magnus ē iſte mōs ſuperbie:quo īpius ſe credit per carnalem ſuorum inſtitutionē heredi tate dei eccleſiam poſſidere.Inceſtus eſt ipſe peſſi mus:ac ſi ſpiritualem filiam aliquis dicat ſue carnis uxorem.Peius iſti faciunt.qr ſpūalem eccleſiā dei filio proprio ſanguine deſponſatam:i qua ſicut iſti ſpūales uice chriſti ſponſi:& alio modo patreſ & fi lii ipſi faciunt eam ſui carnalis amoris meretricem & adulterā.Et hinc ē ꝙ eternus ſponſus propt̄ pec cata talium:& etiā populorum ſepe iudicat eccleſi am ſuam iuditio adulterarum:dum eā exuit orna mentis ſponſalibus ſpūalis uite:& eam dimittit ꝑ ſtribulari a talium peſſimo regimine:ut magis in talibus meretrix appareat:recedens a uiro & uaga & profuga ſuper terrā.quaſi ſponſa deſcendens de celo:a deo parata & uirgo xp̄o ornata. O puer ie ſu circūcixe ꝑ nobis.circūcide ab hac tua ſponſa: que facie deformata appet rugoſa & uetula i mul tis maleficās & maleficata adulterās & adulterata. Circuncide inꝗ meretricos actus munera & poſt bulum:aufer ab ea omne maleficium adulterinū: & memor eſto adoleſcētie eius:& charitatis deſpō ſationis tue:quādo te ſecuta eſt in deſerto pauper tatis & penurie & crucis tue:& renoua dies eius ſi cut a pricipio:& uoca dilectam tuam & chariſſimā ſpouſam tuā:pp miſeratiōes tuas magnas:reddēs ſibi ornamēta ſponſalia:& laua eā ſanguine tuo:& exhibe eā tibi glorioſam eccleſiam:non habentem maculam neq; rugam:ut de cetero te uocet uirum ſuum:ducem uirginitatis ſue:& in hac ſpūali circū ciſione uocet te dilectiſſimum ieſum auctorem ſa lutis ſue:& ſponſum charitatis deſponſationis ſue & reformatorem deuiationis preterite:& dilectiſſi mum fecundatorem ſterilitatis ſue i lectum feruē tis amoris ſacratiſſime crucis tue:in qua cum ea ſū mi amoris matrimonium conſumaſti.Ibi enim ꝓ pe fuiſti ieſus ſaluans populum tuum a peccatis eorum:& hec eſt octaua dies in qua fuiſti tu domī ne plenarie circunciſus in corpore mortis huius.

Prima dies fuit incarnatio in uirginali utero

Secunda fuit natiuitas & reclinatio i preſepio

Tertia fuit tua ſolēnis preſentatio magni myſterii figura in iudaico templo

Quarta fuit cōpaſſibilis peregrinatio:qua infās cū matre uirgīe ānis ſeptē fuiſti in egypto

Quinta fuit tua ſolēnis baptizatio

Sexta fuit conuerſatio in deſerto:& uictoria de ho ſte maligno

Septima fuit ſpūalis predicatio

Octaua fuit tua cōpaſſibilis crucifixio:i ꝗ ꝓpe uo caris dulciſſimus ieſus ſcē tue eccleſie ſaluator & ſpōſus.

Ieſus p̄nomīatus Cap.ii.

Vid dicemus de nomine quod eſt ſuper omne nomen:& quo nomine nomina

UVA. BHSC. IyR_070

bimus innominabila? O nomē nō ſolū ſuper oē nomē: ſed nomen quod es oīa
Nomen uerbum: quia. In principio erat uerbum
Nomē ꝓnomē: qa oīum electoꝝ pōcris ꝑ noībus: nomē participiū: quia partē capit nominis: partēq̧ uerbi: quia de hoīe cepiſti naturā nō culpā: & es uerbū uerā retinēs uerbi pſonā: & uerbi occultās gloriam: ſimul uiator & cōprehenſor totū habēs quod ē hominis: totū quod ē dei ſine cōmixtione nature uel diſtinctiōe pſone. O uerbū aduerbiū q hominē aſſūptū facis ſtare iuxta uerbū diuinū ſuū te faciens ſuppoſitū. O uerbū ꝓpoſitio cui accidit caſus mortis ut ſis primogenitus ex mortuis. O uerbum interrectio: qui interponis te ut fidelem mediatorem inter diuinā iuſtitiam & dānatā naturam O uerbū cōiunctio: qui cōiungis ſūmū infimo: deum limo: uerbū homini: uirginitatē matri: corpus ecclesie: tue fidei: lapſū miſerie glorie ſummi dei.
Quomodo ergo eris uerbū nomē: cū ſit uerbum uocatum. Quis nāq̧ incōprehenſibilitatē notabit & dignū nomine nominabit? Cōtrahere uerbum īmēſum & induas paruulum ut fias uerbū abbreuiatum: qui es uerbū infinitū: quod ſolū dicit lingua paterna: & audire letatur auris angelica. Dicat te pater infātulū & audire te poterit tota eccleſia peregrina. Et quia ſoluis inimicitias in carnę tua: ꝑ hāc aſſumptā carnē tu dices anime mee. Salus tua ego ſū Vocabaris antiquitus dominus deus exertitū: & dominus ultionum & dominus iuſtus noſter. O dulce uerbū abbreuiatū ꝓpter amorē noſtrū: uoca ſeruos tuos noīe alio in quo qui benedictus fuerit benedicat in domino: Amen. uoca inquit noīe alio & tunc in dño gaudebo: facto filio uirginis: noſtro fratre uterino: paruulo uerbo. Et nunc iam loquere nobis infans puer aſſūpte humanitatis: & nō loq̄tur nobis deus maieſtatis: quia licet hoc nomē ſit ſanctū: & tamē terribile: & ideo effundatur ut oleū nomē tuū: & tūc exultabo in ieſu deo meo. Attēde autē anima quid ſit illud uerbū. Simul ē īmenſum & paruulū: & ieſus filius dei patris & uirginis matris. Sicut etiam uniuerſe uie domini ſunt miſericordia & ueritas. Sic uniuerſa ieſu ſpōſa uocabula ſparſa in diuina ſcriptura cōplector in duo. Nullum ut arbitror reperietur nomen quod non ſonet aut gratiā pietatis: aut potentiā maieſtatis. Duo inquit dauid audiui: quia poteſtas dei eſt & tibi dñe miſericordia. Ecce habes duo noīa: nomē potētie ſanctū & terribile dominus iuſtus noſter. Et que tibi dicta ſnut ſupra & in ſcriptura multa ſimilia. Nomen pietatis inſinuat emanuel. Sed mlta noīa dicit Eſa. admirabilis conſiliarius: deus fortis: pater futuri ſeculi: princeps pacis. In his tria ſunt noīa potētie. ſ. admirabilis: deus: fortis. Tria miſericordie: cōſiliarius: pater futuri ſeculi: princeps pacis. Sed ſi iſta duo ſunt noia ſponſi. ſ. miſericordia & potentia: & ſponſa cantat ſponſo. Oleum effuſū nomē tuum quod horum effundit ut fiat unctionis unguentū? Perfectio nomē potentie & maieſtatis tranſfunditur: & effunditur in nomen pietatis & gratie per ieſum chriſtum ſaluatorem: ut uerbi gratia. Nomē quod eſt deus non ne ſuauiter in id, quod eſt emanuel effunditur cū dulcis miſericordia inſinuatur: quia uobiſcū deus. Sic & admirabilis in hoc ꝙ eſt conſiliarius: & deus fortis in ea que ſunt pater futuri ſeculi & princeps pacis. Et dominus iuſtus noſter miſericors & miſerator dominus. Et illud quod tā terribiliter ſonuit. Ego dominus: in Pater noſter qui es in celis. Serui nominantur amici: & reſurrectio non ſaltem diſcipulis: ſed fratribus nunciatur. Sic ego ſum qui ſū: quod dixit dominus moyſi: ſtatim effudit in nomē pietatis cū ſubiūxit. Ego ſū deus abraham: deus Iſaac: & deus Iacob: ubi deus angelorū dicitur: deus hominū & nomē celis cognitum eſt per moyſē terris effuſū. Auarus fuit ille effuſor: qui non niſi populo iudeoꝝ nomē ſalutis effudit: ſed largus ieſus effudit uſq̧ ad terminos orbis terre. Venient inq̄ ab oriente & occidente: & recūbent cū abrahā: iſaac: & iacob in regno celorū. Sed dimiſſis aliis nominibus effūdamus ieſū noſtris: quem ſponſa uocat oleū effuſū. Sed ꝓmo uideamus quis ipſum uocat ieſū: & quare. Nam certe ieſus ē nomē effuſionis: cū uerbū ſe in carne effudit: uide quomodo alterauit noīa potentie. Nā inquit Eſa. xxx. Ecce nomen domini uenit de longinquo: ardēs furor eius & grauis ad portandū. Ecce q̄ terribile ubi ardor. furor: & pondus: ad cōburendū: ad ſeruiēdū: ad obruendū. Sed hec in marie uiſceribus temperata ſunt per ieſum xp̄m
Ardor redactus eſt ad tēperātiā
Furor ad manſuetudinē
Pondus ad leuitatem:
ut iam filius ab hoc uocetur philos: eo ꝙ amor dici uideatur. luce. i. Quod enim ex te naſcetur ſāctū uocabitur filius dei. Hoc eſt quod hic dicitur. Vocatum ē nomē eius ieſus: ubi & nominis nouitas & bonitas cōmendat: hoc igitur nomine uocatus ē a patre cui ſaluauit hereditatē. ſ. hominē quē creauit In apocryphis eſdre dicitur. Reuelabit filius meus his qui cū eo iocūdabuntur: & monetur filius meus ieſus & conuertetur ſeculū. In huius figura dixit angelus ioſeph. Pariet filiū & uocabis nomē eius ieſū: ipſe. n. ſaluum faciet populū a peccatis eorum. Quis. n. auderet eterno uerbo nomē īponere: niſi dicens pater incipiet. propter quod Eſa. lxii. Vocabitur tibi nomē nouum: quod os domini nomiauit. q. d. Ille qui eternaliter uerbum dicit. Hoc nomen ieſus nobis nominandū cōceſſit. Secūdo mater nominauit eum ieſum: cui ſaluauit integritatē. Luce. i. Concipies in utero: & paries filiū: & uocabis nomen eius ieſum. Concipies. i. totum capies ſimul in te & ex te. Addit in utero. q. d. Iam cōcepiſti mente: quē conceptura eras carne: & paries filiū non ſtatim poſt conceptū: ut quaſi hoſpes unius noctis uiator parte tranſeat: ſed moram faciet nouē menſibus. Sicut ſpōſus libēter moratur in thalamo ubi delectabilē inuenit manſionem nunquā

UVA. BHSC. IyR_070

a te euellēdū ex faſtidio. Sed qr & aliis ciuitatibus oportet eū euāgelizare: & te uirginē facere matrē multorꝫ filiorꝫ letātē: & quādo egreditur ſaluat ſi gillū: & facit gaudiū. Nō ſic bēiami fecit. Rachael. Geneſis. xxv. Et ideo uocauit eū filiū doloris ſui. p̄. Re. iiii. uocauit uxor phynees filiū ſuū icabath .i. ingloriū: utraqꝫ pſōna dolorē i ptu occubuit. Sed beata uirgo in ptu ſuo a dolore & pudore libera p ieſū nō ſolū ſaluata: ſed letificata: uocauit ieſū ſalua torē gaudioſū: qr in ptu riſū fecit ſibi dominuſ: ut ōnis qui audierit ſibi dilectus filius colleteť eidē. Vocauit & angelus hoc nomē ieſus: p̄uſq̄ in utero cōcipereť: qr repauit eius itegritatē. Vocauit & mūdus totus hūc puulū natū hodie ieſus cui cō tulit diuinā cōformitatē ut ōnis natura i hōie aſſū pto: ad dei unionē attingat: qr miſſit deus filiū ſuū in mūdū ut ſaluetur mūdus p ipm. Io. iii. hoc ergo nomen eſt

Apatre prenominatum
Ab angelo uocatum
Ab angelo nuntiatum
Mundo collatum
Ab apoſtolis predicatum

Omni die nō ceſſabāt in tēplo & circa domos do cētes & euāgelizātes ieſū xp̄m. Act. v. Ecce. q̄ dulce euāgeliū: xp̄us unctus: xp̄us ſalus: unctio dulcis ſalus utilꝭ: ōe tulit pūctū. q miſcuit utile dulci. Sic il le tanq̄ cādelabꝝ factū ſuper quod hoc nomē fuit Sicut lucerna ſplēdens: & ſicut fulgur mūdū illumi nans. Paulus uas electiōis ubiqꝫ euuāgelizās ieſū portauit nomē eius corā gētibꝰ: & filiis iſrl̄. Sic & ip̄e gloriať in huius nominiſ ſalubris ſciētia p̄e. ad Corꝫ. ii. Nihil reputaui me ſcire iter uas niſi ieſum xp̄m: & hūc crucifixū. Eſt etiā ab ōnibꝰ adoratū Ad phylꝭ. ii. Deus exaltauit illum & dedit illi nomē qꝫ ē ſup ōe nomē: ut i noīe ieſu ōe genu flectať. An non omnis creatura genuflectit nomini eius cum in omni creatura fiant mirabilia ꝑpter nomē eius: O q̄ uenerādum eſt credentibus: & abeo ſalutem expectantibus: cuius nominis iuocatio eſt ita mirabilis ac uenerabilis creaturis omnibus: ut ſtati mutetur ad nutum eius. Et ab omnibus inuocandum: qr omnibus ſalutiferum. Ioelꝭ. ii. Omnis quicūqꝫ inuocauerit nomē domini ſaluus erit. De quo autē nomine intelligat aperit petrus. Act. iiii. d. Nō eſt aliud nomē ſub celo datum hominibus: i quo oporteat nos ſaluos fieri. Et iterū. Non eſt in aliquo alio ſalꝭ. loquitur autem de nomine ieſu chriſti nazareni. Sed ſi uelimus huius benedicti nominis dulcedine latius effundere ſaluatorem ſecūdum illud Ber. oleū effunde: & ſenties uirtutē eius. Inuēiť nomen ieſu

Penitentibus in refrigerium
Egrotantibus in remedium
Pugnantibus in preſidium
Patientibus in ſolatium
Proficientibus in auxilium
Deficientibus in ſubſidium
Confitentibus in honorem
Predicantibus in teſtimonium

In uenitur preter hec

Memorantibus in ſuſpirium
Poſtulantibus in ſuffragium
Experientibus in fructum
Peruenientibus in premium

Propter hec omnia ſit nomē domini benedictum in ſecula: quia ante ſolē permanet nomē eius. Refe runtur autē iſtorū p̄ma quattuor ad ſtatum incipi entium: ſecunda quattuor ad ſtatum proficiētium Primo ergo eſt nomen ieſus penitentibus in refugium. Quis peccator non timeat nomē potentie quis audeat ſuſtinere dominum ultionū: Sed ecce ieſus dulce refugiū in quo exinanitꝭ maieſtas: & dulceſcit pietas. Ipſe eſt ſpes unica redeuntibus ad ueniam: de quo. Mat. i. uocabis ait angelus nomen eius ieſum. Nec caret effectu fidelis inuocatio huius nominis: prime. Ioānis. ii. Scribo uobis filioli mei: qr dimittūť uobis peccata ueſtra ꝑpter nomē eius. Nota exemplū ualde optimum qr nullum inuocātē hoc nomē ieſus in tota ſilua euāgelii legi tur accepiſſe repulſā. Sed dānata morte culpe: rema net morbus concupiſcētie: unde recurrendum ē ad nomē ieſu: qr ipſe eſt egrotātibus in remediū: hoc eſt enim nomē ieſu: de quo. Mat. ultimo. In nomi ne meo demonia eicient linguis loquētur nouis ſerpētes tollent: ideſt ſerpētinas ſuggeſtiones: & ſi mortiferꝫ quid biberint trāſeundo quippe ad modum potus: nō maſticando per morā: uenenū ſci licet male delectatiōiſ: nō eiſ nocebit: ad mortē ſup ple: ſuper egros manus inponent & bene habebūt

Habes ergo aīa mea ſecūdū. Ber. reconditū electuariū in uaſculo huiuſ uocabuli: qđ ē ieſus: qꝫ nulli tempore peſti: iueniatur ineficax. Habes aīa mea in nōie ieſu: unde actus tuos prauos corrigas: uel minus perfectos dilligenter impleas: unde ſenſus tuos aut ne corrūpentur ſerues: aut ſi occupantur ſanes. Exemplū de infirmo: quē ſanauit dyoniſius adhuc ifidelis: pn̄te paulo ad nomē ieſu. Sed ſi cō tentus pharao ſurgat ad ſcandala: adhuc recurrēdū eſt ad nomen ieſu: qr ipſe eſt pugnātibus in p̄ſidium. Subiecit enim omnē feritatē inimicorꝫ: unde: luce. x. dicitur. Reuerſi ſunt autē ſeptuagitaduo cū gaudio dicētes: Domine etiā demonia ſubiciunť nobis i nomine tuo. Et ait illis: Videbā ſathanā ſicut fulgur de celo cadentē. Ecce dedi uobis poteſtatem calcādi ſupra ſerpentes & ſcorpiones & ſupra omnē uirtutē inimici: & nihil uobis nocebit. Verū tamen inhoc nolite gaudeꝛ: qr ſpiritus uobis ſub i ciuntur: & cetera. Nota qꝫ non dimittit rex libenter militē ſtrenuū ac fidelē ſeruū ſuū nomē inuocantē & clamātē pire: unde in p̄s. lxxxx. protegam eum qm̄ cognouit nomē meū. Et puerbiorꝫ. xviii. Turris fortiſſima nomē dn̄i. Ad ip̄m recurrit iuſtus & exaltabiť: Sicut currit beata agatha: q̄ feras imites ad nomen ieſu xp̄i manſueſcere aſſerebat. Sed q̄uis nō pmittat deus ſeruos ſuos i tēptatiōe ſuccūbere

UVA. BHSC. IyR_070

permittit tamē eos multas afflictiones ſuſtinere. Sed nō deſperandū nec obliuiſcendū noīs ieſu:qa ipſū ē patiētibus i ſolatiū:unde cōſolat᷑ patientes: Mat.v.Beati eſtis cum ma.&c.Ideo ibant apoſtoli gaudentes &c.Act.v.Et mēti inflāmate puto ꝙ ē ineſtimabilis letitia ſolū in ebriatione amoris ſui: & appetitu ſimilitudinis cordis & corporis ſui:nullo alio p̄mio expectato.Et nōne uides ꝙ ſepe ē gaudiū hoī pati ꝓ amico mortali:tamē neſcit ille ꝓ quo paſſio ſuſtinet᷑. Quāto magis ꝓ deo imortali: qui oīa cōtinet᷑:& ꝓ dilectiſſimo ieſu:qui oīa portat in nobis:& p̄mo oīa portauit ꝓ nobis.Hoc attēdens paulus Act.xxi.Ego ait nō ſolū alligari in hieruſalem:ſed mori paratus ſū ꝓ noīe dn̄i ieſu. Sic ergo nomē dn̄i ieſu ē incipiētibus

In refrigeriū cōtra reatū culpe
In remedium contra morbū cōcupiſcentie
In preſidiū cōtra malum culpe
In ſolatiū cōtra malū pene

Sicut ergo ualet nomē dn̄i ieſu cōtra malū &c. Ita ꝓficientibus ualet ad bonū.Primo .n.ē procedentibus in auxilium: unde i p̄s.xxii.Deduxit me ſup ſemitas iuſtitie propter nomē ſuū.Itē pp nomē ſuum p̄ſtat mihi totius honeſtatis exēplū.Ber.Siquidem cū noīo ieſum hominē mihi ꝓpono mitē humilē corde:ſobriū:benignū:caſtū miſericordem:& deniq; omni honeſtate cōſpicuū.Ideo tibi ſēper i ſinu ſit ieſus ſēper in manu:quo tui oēs ſenſus in ipſū dirigantur & actus: p̄s.Dn̄e in lumine uultu tui ābulabūt:& in noīe tuo exal. Itē qa laborantes cōtingit deficere:adhuc ē in ſubſidiū deficiētibus quod figuratū ē.Act.iii. ubi ait petrus illi claudo.In noīe ieſu chriſti ſurge & ābula:& ſequit᷑ ibidē de ſanatione eius.Si.n.ſedes per pigritiā:te xp̄s ſanat excitādo torporē.Si per ipotētiā ſanat cōferēdo uigorē:Ber.Cū ieſū noīo hoīem mihi propono:q & ſuo exēplo me ſanat & roborat adiutorio: Itē qa nō ſolū ꝓficit in opatione uirtutis:ſed in uerbo ueritatis nomē ieſu nō ſolū iuuat operantes ſed honorat credentes.Eſt.n.confitētibus i honorem.Ioan.i.Dedit eis poteſtatē filios dei fieri: his q credūt i noīe eius.Et hic nō ē modicus honor.Si .n.filii & heredes:heredes qdē dei: coheredes autē xp̄i:hec cognoſcebat q ſe nō permittebat adorari a ioāne Apoc.xxi.Vide ait ne feceris:cōſeruus.n. tu us ſū & fratrū tuorū habentiū teſtimoniū ieſu.Itē nō ſolū ē cōfitētibus in honorē:ſed predicantibus i teſtimoniū:profecti.n. apoſtoli p̄dicauerūt:ubiq; dn̄o cooperante & ſermonē cōfirmāte ſequētibus ſignis:qa re uera fiebāt in noīe ieſu: unde dr̄ Mat.ulti.In noīe meo demonia eiicient &c. Itē nota ꝙ illud quod tūc cōfirmat ꝑ modū illuſtrationibus lumīoſis ſcripturas declarātibus cōtra doctrinas falſas hereticorū:cōfirmat ēt nūc refectiōibus dulcoroſis i mētibus electoꝝ:Et iō eccl̄ia xp̄i ſpōſa eius teſtimonio ſēper fulta iubilat in p̄s. Deus docuiſti me a iuuētute mea:& uſq; nunc ꝓnunciabo mirabilia tua.Sic igit᷑ ipſū nomē dn̄i ieſu ē ſalutare proficientibus

Adiuuādo ꝓcedētes
Releuando deficientes
Honorando confitentes
Promouendo predicantes.

Propterea nomē dn̄i ieſu ē memorātibus in ſuſpiriū:unde Ber.Dulcis ieſu memoria dās uera cordis gaudia:ſed ſup mel & oīa dulcis tua p̄ntia.Nil canit᷑ ſuauius:audit᷑ nil iocūdius.Nil cogitat᷑ dulcius q̄ ieſus dei filius.Idē Ber.Si ſcribis n̄ ſapit mihi ſi nō legero ibi ieſū.Si diſputes aut cōferas non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi ieſus.Heccine ſic faciunt ſic moderni predicantes:qui dimittentes ſepe ieſu uerba & ſp̄us ſancti & apoſtoloꝝ gloriātur cū boatu oris loquētes ſepe mulierculis & ſecularibus propriis uerbis Ariſtotelis pagani:Aueroys ſaraceni & aliorū inimicātiū cruci chriſti.Et licet ueritas a quocūq; dicatur ſit a ſpiritu ſancto:tamē inſipida ē taliū allegatio & ut plurimū faſtuoſa: & ſepe de ignorantia ſcripture ꝓcedens :qa ſepe quod allegant aridū:ſiccū:iꝑfectū de ſcriptura pagani dānati multomelius: plenius:ſapidius:& liberalius: ac hilarius iuenit᷑ i ſcriptura xp̄i:& alicuius eius ſācti diſcipuli:q ē dulcorata charitatis ſapore:& iſtos tales i predicaionibus & ſermonibus adducere:qui licet dicant aliq̄ uera.dicunt tn̄ m̄lta falſa & periculoſa ē aliis miniſtrare materiā:ꝙ ad eoꝝ nanū ſtudium inducātur.Sed redeamus ad nr̄m ieſū: & cum ap̄lo nō oſtēdamus nos aliqd ſcire niſi xp̄m ieſū: & hunc crucifixū exēplo bt̄i ignacii:& cētrū & circūferentiā cordis nr̄i ſculpētes ieſū:q ipſū ieſum uiuens & moriens eructabat de corde pleno: & mortuus reliqt ītra ſe ſcriptū litteris aureis in corde corporeo.Eſt iterū nomē ieſu poſtulātibus i ſuffragiū .Io.xvi. Si quid petieritis patrem i noīe meo dabit uobis &c.Nec miꝝ qa nomē ieſu titulus ē noſtre petitiōis i gl̄ia dei p̄ris.Eius.n.nos ꝓfitemur filii q ipſū iuocātes ꝑ fidē ſumus ei cōfigurati. Sed uis iſtius tituli cōtra ſalutē petētibus aduerſatur ꝓpter qd̄ ſācta mat eccl̄ia q̄ ſēp petit ſalutaria :& ſēp eſt xp̄i ſpōſa in ōnibus petitionibus ſuis adiūgit:per dn̄m noſtrū ih̄m.Et ideo nūq̄ repulſā patit᷑:quin ſēp exaudiat᷑ ād fructū ſalutis.Eſt iteꝝ nomē ih̄u experiētibus in fructū & delectamētū.Ber.Nō eſt tātū lux nomē ih̄u:ſed cibus eſt.An nō totiēs confortaris:quotiēs ih̄u recordaris.Oleū eſt enī nomē ih̄u.Aridus ē enī ōnis aīe cibus niſi hoc oleo cōdiat᷑.Quid enī ita mētē cogitātis impinguāt:q̄ ita exercitatos repat ſēſus: uirtutes roborat: uegetat mores:& caſtas fouet affectiones:Tua ih̄u dilectio:grata mētis refectio:replet ſine faſtidio:dās famē deſiderio. Eſt poſtremo nomē ih̄u ꝑueniētibus ad p̄miū.Eſt enī nō ꝑua gloria beatis ꝙ iſigniunt᷑ nomine ſaluatoris:unde.Apoc.ultimo. Serui eius.i.agni ſeruiēt ei.Et uidebūt faciē eius & nomē eius in frōtibus eoꝝ quaſi corroborati eius nomie tāq̄ diademate.p̄s.Gl̄iabūt᷑ in te ōes q diligūt nomē tuū ideo.Apoc.xiiii.Illa.cxliiii.milia qui ſtāt cū

UVA. BHSC. IyR_070

agno & fruūť iṗo.deſcribūť hēre nomē eiuſ: & no
mē patris eius ſcriptū in frōtibus ſuis.Et hic q̄dru
plex effectus quo ad ſtatū pfectoꝝ
Excitat memorātes ad deuotionem
Quietat poſtulātes p exauditionem
Satiat experiētes p refectionem
Coronat perueniētes per ſui figurationem & dei-
ficationem

Poteſt autē aptius & breuius diſtingui ſic ꝙ no
men ieſu eſt
Penitētibus in refugium ſaluationis
Pugnātibus in preſidiū ꝓtectionis
Patientibus in remediū conſolationis
Hoc quo ad īcipiētes:cōtra malū triplex culpe:pu
gne:& pene.Itē nomē ieſu eſt
Credētibus in honorē dignitatis
Predicatoribus in teſtimoniū ueritatis
Laborātibus in teſtimoniū uirtutis
Hoc quo ad ꝓficiētes:ſecūdū ꝙ cōuenit tripl'r ꝓfi
cere:corde:ore:& opere.Itē nomē ieſu eſt
Meditātibus iu ſuſpiriū deuotionis
Poſtulātibus in ſuffragiū orationis
Expiētibus in fructū refectionis
Hoc quo ad contēplātes:ſecūdū ꝙ cōtingit deum
memorari meditādo:poſtulare orādo:expiri gu-
ſtando. Vltimo nomē ieſu eſt ꝑueniētibus in p̄
miū retributionis quo ad beatos.in ſtatu glorie.

O nomē ſup ōne nomē qd̄ cōtinet ōne nomē:
nec iṗe figure litterarū quibus cōponeris uacāt a
prophetia tue ſignificationis: nam.i.h.s.& titulus
faciunt ieſus
I.perſona diuinitatis
H.inſpiratio ſanctitatis
S.inclinatio maieſtatis
Titulus redēptio captiuitatis
I.iq̄ pſōa diuinitatiſ.Eſt.n.media uocaliū & uerbū
filius dei media perſonaꝝ.Sed quid:I.litera mīma
eſt in forma:maxima ī ſacramēto:pſona filii dei ex
inanita in puulo ieſu noſtro:maxima ī mūdo redē
ptio Eſt enī.I.litera in metro mō uocalis:mō ſim-
plex cōſonāſ:mō duplex.Itē.I.mō ſimplex lr̄a:mō
ſyllaba:mō dictio ē:uerbi gr̄a.Simplex uocalis ē ī
hoc uerbo ibo.Simplex cōſonāſ:ut in hac ditione
ieſus.Duplex cōſonās:ut in hac dictiōe maior cū
inter duas uocales poniť.Sill'a ē in p̄dicto uerbo.
Ibo.Dictio ē cū.I:uerbū impatiuū poniť.i.uade.
Magnū ergo myſteriū ē ꝙ.I.lr̄a caput ē in nomīe
ieſu.Sup hoc caput:caput ōim eccl'iarū fundať ro
mana eccl'ia. Media īter uocales deſignať qr me-
dia in uocatione gentiū: q̄ p quinq; uocales deſi-
gnāť:ꝑpter quīnariū ſēſū:in quibus uixerūt dicit.
yſaias de uocatione gētiū. In die illa utiq; xp̄i ieſu
erūt quiq; ciuitates in terra egypti.ſ.mūdi loquen
tis lingua chananea.i.celi xp̄ianitatis.Ciuitas ſolis
uocabiť una:hec ē.Romana eccl'ia:dignitate:ueri
tate:ſanctitate una & ſūma.Simplex lr̄a eſt.I.ī puu
litate infantiſ.Syllaba eſt in ſono p̄dicātis.Dictio ē
I.ī uerbo impātis: uocalis eſt.I.p ſe ſolū faciens in
gratia p̄deſtinactionis.Simplex cōſonās eſt in gr̄a
iuſtifficatiōis.Duplex cōſonās eſt in duplici ſtola
fruictionis.Eſt enī duplex cōſonās in offitio medi
ationis inter deū et hominē.Mediator dei & hōi
nū.hō xp̄s ieſuſ ait.Apo. Itē.I.eſt duplex cōſo-
nās in uinculo unionis.Vbi duo uel tres & cetera
Mat. Alter eſt duplex cōſonās in unione aīe &
carnis in perſona diuinitatis H eſt aſpiratio ſan
ctitatis.Cū enī ōnes lr̄e ſint:ſola iſta nō eſt lr̄a:ſed
aſpirationis nota.Quia ōnis hūana cōceptio hēt
plenā litterā uirilis ſeminationis:ieſu noſtri cōce-
ptio habuit ſolā notā ſpūs ſancti īſpirationis.Nō
enī ī uirgine eſt cōceptus humano ſemine:ſed my
ſtico.ſpiramine.Et ſicut h. ē ī metro:hac ſi nō ſit:
Sic & ſpiratio ſpūs ſācti ſic ē ad coceptū hōis chri-
ſti:ac ſi non ſit ad coruptionē uirginal' uteri. H.lr̄a
eſt octaua:& iħu cōuenit qr octauū noui teſtamēti
p reſurectiōis myſteriū octauo die reſurgēs cōſe-
crauit.Iſte benedictus ieſus aſpiratio uoluit fieri qr
de inſpiratione cōcipi uoluit:unde & ſponſa uirgo
maria mater & filia:ſoror & dilecta. Dilectus inq̄t
meus mihi de ſubſtātia ſpūs ſui miniſtrat ſacrādo
& fecūdādo uteꝝ.Et ego illi:illū cōcipiēdo de ſub
ſtātia carnis mee miniſtro ſāguinē puriſſimū qui
paſciť inter lilia caſtitatis & integritatis corporis
mei:donec ſpiret dies.i.per inſpirationem ſpiritus
ſancti formetur ille qui ē dies & lux noui teſtamē-
ti.Et incliuentur umbre teſtamenti ueteris ipſum
adorantes tanq̄ ueritatem & corpus ſue umbroſita
tis.Sed qr per hoc ꝙ conceptus eſt ī matris utero
inclinatū eſt dei uerbū in puulo.Ideo.ſ.cuius figu
ra ſi fiat r̄cta lr̄a:altitudo ē ſupiuſ īcliāta ſig̃t deſcēſū
Et ideo .ſ.ſaluatoris ſigillum tenens & ſanctitatis
aſpitate iuſtitie ſuſcitaret:que p ſonū.r.a ſpū lr̄e.ſ.q
p̄cedit figurať ab illa aſpitate rigorē īclinat iuſtitie
faciēs ſuauē ſonū miſericordre.Que lr̄a ſi capitalis
ponať ex toto ſe hūiliat:& quaſi ſe īclinat ī hac for
ma.ſ.& tota contrahiť:abbreuiať & dilatať. Sic &
uerbū altiſſimū abbreuiatū ī puulo ī amore nr̄o in
noīe ieſu pio.Adhuc addas titulū:& fit redēptio ca
ptiuoꝝ & ītegrať nomē ſuauiſſimū ieſu ſup oīa be
nedictus deus. Adhuc hēs myſteria ī ieſu noīe ſi
ipſū uis extēdere.& tūc occurrūt tibi q̄nq; lr̄e.I.e.ſ.
.u.s.Que p̄ma tibi oñdūt q̄nariū aſſūptiōis q̄nq;
ſēſuū nr̄e carnis:quos crucifixit tanq̄ reges mūdi ñ
regētes ſed tyranizātes ī patibulo crucis.Sicut ha-
beť Ioſue.Et iō ē ſenſus ſecūdus q̄narius paſſiōis
ī uulneribus carnis ſeu corpis ut ſupra dictū ē:ē di
uina pſona.Et ipſius uulneratio de illata iniuria a
pfida natura.Nā.e.ex ſigno apparet lāceata ex ſo-
no ꝓferť anguſtiata:qa & ipſe deus p inundātem
malitiā:tactus dolore intrinſecus ait.Delebo inq̄t
hominē Sed felix mutatio ubi.ſ.ſequiť:ubi erit ſal
uatio ſcilicet ī clinatio maieſtatis:& mutatio furo
ris:in mutationē amoris.Saluabo inq̄ hōiem.Sed
qr p p̄mū .ſ.inclinať ad ſumēdā noſtre nature ueri
tatē p ſecūdū.ſ.inclinať ad ſumēdā reatus penalita
tē:ut ſic fiat ſaluatio hōis & ſatiſfactio. Per u.qd̄

UVA. BHSC. IyR_070

ē ī medio ſignificatˀ ſatiſfactōiſ mōuſ dū ululat ad
deū:ſuſpirádo & ſuſpirat:cōtinet cordis gemitū:ex
pirat ī cruce dimittēdo corpuſ cōfixū & expirádo ī
manus pr̄is ſpūm:tā ſuū q̄ oīum electoꝝ. Et iō.u.
ē ultīa uocaliū:qr ibi fuit ultimū & cōſūmatū a-
moriſ ſignū:& ultiū ibi emiſit ſui amoris ſpūm &
ſue orōis:ſuiqꝫ clāoris uerbū. O.u.infra clauſū:
cū multa cōpaſſiōe recordandū:qr ſic hūit ieſus nr̄
nr̄e pene ſuppliciū cōtinue expirádo & moriendo
ī corde:& ſuauiſſimū thymiama fragrans ſacrificii
extius afflictus ī corpore: maxie qn̄ fuit cōfixus ī
cruce:ubi ſpirauit acerbitate ſupplicii:& igne paſſio
nis decoctus fuit agnus aſſatus ī odorē holocauſti
Adhuc ualet ī modo ꝓferēdi:in ſono expirat ſola
int̄ uocales:O quot myſteria in iſto bn̄dicto ieſu
noſtro.. Attende aūt ꝙ multe ſūt rōnes īpōnis
nomium.Noīa.n.debēt rerū ꝓprietatibus rn̄derˀ.
Noīa aūt ſingulariū hoium a diuerſis circūſtatiis ī
ponūtˀ:nā īponūtˀ quedā a tpe ī quo naſcūtˀ:Sicut
a noibus ſcōꝝ.Quedā a generˀ:ut a nobilibus pē
tibus:ſicut de Ioāne dr̄:Luce.i.Quedā ab euētu:
ſicut Ioſeph uocauit filiū ſuū Manaſſē.d.Obliuiſci
me fecit deus oīum laboꝝ:Gen̄.xxxxi. Quedam
ex q̄litate naſcētiū:ſic de Eſau qui erat ruffus: & in
modū pellis hiſpidus:uocatū eſt nomē eius Eſau:
ſiue edom:qđ iterp̄tatˀ rubeus uel ſāguineus. No
mina uero q̄ ab hoībus īponūtˀ: his modis ſimili
bus accidūt.Noīa uero q̄ īponūtˀ diuinitus ſēp ſi-
gnificāt aliquod ḡtuitū donū diuītus datū: Sicut
Gen̄.xxvii.dcm̄ ē abrahe:uocaberis abrahā:qr pa-
trē multaꝝ gētiū te cōſtitui.Et Matth̄.xvi.dictū ē
Petro.Tu es petrus &c. Quia ergo hōi xp̄o hoc
ſūmū munuſ gr̄e collatū erat:ut p pſonalē unionē
oēs poſſent ſaluare:ideo cōueniēt̄ uocatū ē nomē
eius ieſus:hoc noīe a deo patre p̄mo dcō īuiſibilr̄:
ab angl̄o nūciato ſēſibilit̄:a matre uel Ioſeph ho-
die īpoſito firmit̄ ī circūciſiōe:quā credo feciſſe io
ſeph.Et hoc mō ē nomē noīum:nulli alteri ī hoc
ſēſu cōicatū Et ī iſto noīe pn̄t īcludi oīa dei noīa:q̄
dei pietatē ad nos:uel eius gr̄e munus cōtinerˀ ui-
dentˀ. Et nota ꝙ ī circūciſiōe ideo īponitˀ:qr ſi
mul abraham a deo hūit āpliationē noīs:& ſignū
circūciſiōis.Gen̄.xvii.Et qr eē nature īfecte & cor
rupte:quod facit hoīem filiū ire: mēte fideli repu
tatˀ ꝓ no eē:ideo int̄ fideles ppl̄os nuſq̄ legitˀ no-
mē īpoſitū:niſi acceperūt origīal̄ culpe remediū.
Sicut iudei ī circūciſiōe & xp̄iani ī baptiſmo.In cu
ius ſignū dicit Salomō ꝓuer.iiii. Ego filius pr̄is
mei tenellus:& unigēitus corā mr̄e mea: ubi di-
cit glo. Quare Salomō ſe unigenitū coram matre
uocat:quē frēm uterinū p̄ceſſiſſe ſcriptura teſtatur:
niſi qr ille mox natus ſine noīe q̄ſi nūq̄ eēt de ui-
ta deceſſit.Nō.n.hēt ueꝝ eē ad utilitatē:q n̄ debet
hēre et̄nā beatitudinē.Hūit iudea quoſdā ieſus:ſi
cut dicit.B.p̄cedēs iſtū:quoꝝ uacuiſ gl̄iatˀ uocabu
lis.Illa.n.nec lucēt:nec paſcūt:nec medētˀ:ideo ſy-
nagoga in tenebris ē uſqꝫ adhuc:fame & īfirmita-

te laborans:nec ſatiabitˀ nec ſanabitˀ:quouſqꝫ ſciat
meū ieſū dn̄ari iacob & finiū terre.Triplicē ieſū ibi
legimus.Ieſū māe:iſte dr̄ ſaluare ab exilio deſerti:
qr iſte diuidit t̄rā ꝓmiſſiōis ioſue.Ieſū filium ioſe
dech.Iſte dr̄ ſaluarˀ:qr edificat tēplū ubi agit ſūmū
ſacerdotiū:Zacha.iiii.Audi ieſu ſacerdoſ magne.
Ieſū filiū ſirach ī eccl̄iaſtico:q fuit doctor & ꝓph̄a.
Primus dedit t̄rā arētē captiuitāte ꝑdēdā:ſed ie
ſus nr̄ t̄rā uiuētē btītudie et̄nā. Scd̄s edificauit
tēplū figurale:ubi offert ſacrificia aīaliū.Ieſus nr̄
reedificauit tēplū uirtutis & gr̄e:ī ſe ruinoſā reedi-
ficādo naturā:ī quo obtulit ſui cordis & corporis
holocauſtū. Tertius fuit doctor & ꝓph̄a:ſed nō
ſua uirtute:& adhuc docuit ī figuriſ ueteris teſtam̄
ti:& ꝓph̄auit ī uerbis multe obſcuritatis.At noſter
propheta ieſus eſt propheta potens in opere & ſer
mone: figuras explicans & umbras clarificans:
docens in doctrina dei: ſicut poteſtatem habens:
non ſicut ſcribe eorum. Vides quidem ꝙ illi non
ſunt ueri ieſus: ſed premiſſi ſunt tanquā baculus
Heliſei ad mortuum puerum ueniens: et ſua in-
terpretari nomina neqniuerunt: uacua qui errant
a uera ſalute. Superpoſitus eſt mortuo baculus:
& non erat uox neque ſenſus:quoniam bacu-
lus erat. Deſcendit qui baculum miſit: quia de
ſcendit uerus ieſus qui eos premiſit: et mox ꝓ-
bans ſe eſſe ieſum ſaluum fecit populum ſuum a
peccatis eorum. Et eſt uox & ſenſus. nec inſtar
priorum eſt ſalute uacuus. Sed audi quid fecit:
unde uox et ſenſus uitaque reddiit: ut ait Ber.
Nam uir iſte ꝓpheta: potens in opere & ſer-
mone: de excelſo celorum monte deſcendens:
quaſi alter Heliſeus de monte carmelo: uiſitare
dignatus eſt me: cum ſim puluis et cinis: inclina
re ſe dignatus eſt: & iacenti contrahi:& coequa
ri paruo: ceco impartiri lumen oculorum ſuorū:
& os mutum proprii oris oſculo ſoluere: debi-
leſqꝫ manus ſuarum roborare tactu: & flatum
qui exierat ſua inſpiratione refundere. Suauiter
rumino iſta & replentur uiſcera mea:& interio-
ra mea ſaginantur: & omnia oſſa mea germināt
laudem: hec quotidie ſinguli in nobis ſentimus
cum cordi tribuit ſentire fideliter fide & intelle-
ctu: quia proferre utiliter: et manu efficaciter ope
rari. Sequitur ꝙ oſcitauit puerum ſepties: quod
in reſuſcitata eccleſia uides impleri: dum ſepti-
es in die laudes iubilat ſaluatori: Oſcitabis & tu
ſepties.ſ.quinque ſenſus exteriores & duos inte-
riores: inſpiramini prophetie ieſu tibi facte inte-
rius addas & conformes: ut cantes et dicas.
Cor meum et caro mea exultauerunt in deum
uiuum. Vtinam ergo huic noſtro ieſu ſic ſi-
mus familiares ut ipſum plene noſcamus ex no-
mine:quia hoc nomen eſt honorandum.
Eſt enim nomen magni dei:& ideo nomē īperia
le:p̄s.Afferte dn̄o gl̄iam & honorem: Exodi.xx.
Altare de terra facietis mihi: et offeretis

UVA. BHSC. IyR_070

ſuper eo holocauſta & pacifica ueſtra :oues ueſtras & boues in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei.

Et nomē ſecundo memorandū:quia nomē eius ē nomē uiri uirtuoſi.Ideo Eſa.xxvi.Domine nomē tuū & memoriale tuū i deſiderio aīe.p̄s. Si obliti ſumus nomē dei nr̄i:& ſi expādimus manus noſtras ad deum alienum.

Eſt tertio nomē amplectandū:quia nomē amici iō nomen amabile:Abac.iii.Ego aūt in dn̄o gaudebo & exaltabo in deo ieſu meo.

Eſt quarto nomē īuocandū:quia adiutoris & ſaluatoris benigniſſimi:& ideo uenerabile:Act.x. Non eſt aliud nomē ſub celo datū &c. Audiſti de ieſu nr̄o:& de noīe hodie īpoſito.Audi de noīe p̄ribus pmiſſo figurato ſingulariter in antiquo.

Sacerdotio

In regno

In prophetia

In prelio.

Hoc nomē eſt xp̄s q latine dr̄ unctus:uel unctō Nam ungebant̄ iſte quattuor pſone:ſacerdotes:reges:pphe:& pugiles.Et xp̄s fuit ſacerdos moriendo:rex reſurgendo:propha predicādo:pugil in patiendo:& unctus eſt oleo p̄ cōſortibus ſuis. Cōferamus rē noī.Hoc nomē xp̄s ſicut dicit papias n̄ ſcribit̄ lr̄is latinis:ſed grecis.ſ.x.p.s.& apice ſupſcripto Syllabizando in latio nihil ſonat.Rō huius eſt certa excellētia dignitatis huius noīs:qa iſta unctō manat a pector̄ dei p̄ris:nec p̄t īuēiri ī nr̄is apothecis ue ſonet nr̄is lr̄is. Sil'e dicit Gre.ī plogo moraliū de dei hebreoꝝ noīe:tetragrāmatō:q d̄ ī ātiqs litteris hebreoꝝ īuenit̄ ſcriptū lr̄is hebreis:& ē ſcribibile:& nō effabile:propter reuerētiā tāti noīs.Eſdras enī adinuēit nouas lr̄as ut dr̄:in quibus reſtaurauit deſtructos liberos:ſed iſtud nomē ut dr̄ ſcripſit lr̄is antiqs. Attende igit̄ p̄mo qd indicat.x. Ingerit enī figurā crucis.p.indicat cōflictū paſſionis.C.uel.S.innuit triūphū coronatiōis.Sed apex ſuppoſitus demōſtrat titulū ſuperſcriptionis. Poſuerunt ait.Ioānes titulū ſuper caput eius cām ipſius ſcriptam.Ieſus nazarenus:rex iudeoꝝ.Sic ergo hoc nomen xp̄s dicit tibi.

Vexillum crucifixionis amplectendū

Conflictum paſſionis aggregandū

Triūphum coronationis acquirendū

Titulum ſuperſcriptionis contemplādum.

Vt ſic cōpleta ſit unctio & cōponat̄ unguentum: quo uulnus principaliter ungit̄.Ergo in titulo lege pph̄am unctū.In triūpho regē ſublimatum.In paſſione ſacerdotē īmolatū.In uexillo pugilē honoratū.Et tūc cū ſamaritana poſſimus dicere.Scio quia meſſias uenit qui dr̄ xp̄s. Attende igit̄.x. litteram unctionis:& hoc pprio magno & ſtupendo myſterio ſpūs ſancti pōt dici lr̄a.x.latinoꝝ enī littere.xxi.ſunt:due extreme.y.z.ex grecis ſunt aſſumpte.Iſte.xxi.fuerunt rome īuente ſub auguſto eo tempore quo xp̄s natus ē mundo:licet ipſi neſcirent qd ſignificarent.Vn̄ h̄ unctiōis lr̄a ſub auguſto rome īuenta in crucis figura:ſignificabat ꝙ ille qui naſcebat̄ in t̄ris eēt uerus auguſtus & auctor ſalutis:q & rome erigeret uexillū ſue crucis:& ibi inſtitueret unctionē ſacre ſedis.Et hec lr̄a.x.ſēp ē duplex conſonans:quia regnū & ſacerdotiū ſiml̄ in xp̄o ſignificat & exprimit:& deū & hominē in una perſona unit.Et ſemp xp̄s conſonat ī una perſona:quaſi in una lr̄a diuine glorie:& hūane nature. Eſt autē ſemiuocalis:cuius ſonus īcipit ab .I. & terminatur in.S.quia eius dignitas incipit a diuinitate:& termīat̄ in īclinatiōe hūanitatis aſſumpte Et idē ſonus permāet in hac lr̄a & in ſyllaba coniūcta:unde idē ſonat.x.lr̄a & ſyllaba:ꝙ.I.&.ſ. copulata:ꝙ idem eſt xp̄s quod deus homo. Dictum ē āt ſupra in ieſu noīe:ꝙ.I.ſignificat perſonā filii mediā ī trinitate.x.aūt ut uides dicit illā eandem pſonā in aſſūpta humanitate:& ipſā hūanitatem ī dīna pſona cū multiplici dignitate. Vides ergo q̄ mirabili ſacramento ſe oſculāt̄.I.&.x.& rome īuenit̄ dū xp̄s naſcit̄:& tn̄ ipſa eſt.xiii.poſt.i.qa ieſus ſaluator poſt duodenariā uocationem apl'oꝝ conſecrationem & ſcificationem a xp̄o & expulſionem de iudaiſmo:p.xiii.paulū cui uiuere xp̄s eſt: & qui xp̄o cruci cōfixus erat ieſus p̄dicat̄ romano orbi: uel romane urbi:& p coapl'm petrū in quo repn̄tatur.I.tanq̄ p pōtificem ſūmū rome cōſecrata eſt ſedes uncta:in qua xp̄i regia dignitas. Sacerdotalis ſcitas:uirtualis ſtrenuitas:& pphalis ueritas cōtinetur.Quod quidē habuit romana ciuitas:p.p.i.per xp̄i paſſionis conflictū. Qui rome ī ſcīs martyribus multiplex portauit martyriū:poſt quod paſſioni martyꝝ datū eſt.O rotundū qa corona coronauit ſilueſtꝝ. Hoc ſignificat.p.lr̄a:cuius figura eſt baculus:habens.o.poſt ſe qa poſt baculū paſſionis martyꝝ fuit datū.o.ut eſt dictū p̄us.In cuius etiā ſignū in lr̄is noīs xp̄i:poſt.p.ſeqtur.c.que ſig̃t reſurrectionis triūphū. Sed attende ꝙ.C.eſt .o. dīnutū:quia dignitas pontificū ī hac uita nō eſt cōpleta:donec.C.terminet̄.i.pn̄s corona gr̄e:in. litterā.o.eterne uite:unde nec ipſa eccl'ia regiū feſtū al'r debet acceptare:niſi ut illius eterni regni ſignū & principiū ſup has tres lr̄as p titulū ſupſcriptionis:quia data pace per conſtantinum data ſunt cōcilia:ubi uere ieſus qui apparuerat ſacerdos & pugil:& Rex ſe prophetam miniſtrauit:dum per eos ſanctorum patrum & doctorum eterne ſapientie: eructauit archana procul faciens heretica figmenta. Nunc de toto nomine chriſti faciatis triumphale uexillum ſuper populum chriſtianum: quia hoc nomē ſicut materiale uexillū.

Eſt diſtinctum aduerſantium:diſtinguuntur enim exercitus hoſtium p uexilla

Eſt imitatiuum comitantium. Tota enim populi comitiua debet ſequi uexillum ducis

Eſt hortatiuum preliantium:quando enim preliātes uidēt p̄cedere uexillū:& hoſtes proſternere inſequuntur ſtrenue.

UVA. BHSC. IyR_070

Eſt oſtenſiuum triumphatiuum : quando aduer-
ſantes ſuperātur : uexillum eorum deiicitur & cō-
culcatur: & triumphātium erigitur & exaltatur : ſic
uexillū crucis & xp̄i nomen
Diſtinguit caſtra xp̄iane militie
Counit & iūgit membra eccleſie
Inducit & animat ad conflictū penitentie
Oſtendit inſignia perfecte uictorie.
Diſtinctionem huius nominis oſtēdit Apoſto.i.
ad corinth.i.Noſ predicamuſ ieſum crucifixum:iu
deis quidem ſcādalum:gentibus autem ſtultitiā.
ipſis autem uocatis ſanctis chriſtum dei uirtutem
& dei ſapientiam.Vnionem iſtius uexilii & nomi
nis xp̄i oſtēdit:ad Gal̓.ii.d.Xp̄o confixus ſū cru-
ci:uiuo aūt iam non ego:uiuit uero in me xp̄s. &
uideas ꝙ uexillū unit populū duci:& inter ſe.Etiō
populus xp̄i eſt xp̄o crucifixo conformis:quia qui
xp̄i ſūt:carnē ſuam crucifixerūt cū uitiis & cōcupi
ſcentiis.Hortationē preliātiū oſtendit ipſe ieſus p
ſe.Qui uult inqt uenir̄ poſt me &c.Oſtenſionem
pfecte uictorie poſt uirtuoſam pugnam oſtendit
Apoſt.ad Gal̓.ultimo. Mihi abſit gloriari niſi in
cruce domini nr̄i ieſu xp̄i.Cuius nomen xp̄s ieſus
benedicatur in ſecula ſeculorum.Amen.

Ieſus in ſtella fulgidus Ca.iii

Aluatore nato:in oriēte ſtella mire clarita-
tis apparuit:q̄ ieſū patris ſplendorē:& ma
tris radiū gētibus nūciauit.Non.n.decen
tiori ſigno corporali ſplēdor pr̄is hūit reuelari:qui
ē etn̄a & ſpūalis lux:q̄ corporali luce p̄fulgide ſtel-
le:q ut lux ī mūdū uenerat ad mūdi tenebras effu-
gādas. Sed multo maioris ſplēdoriſ ſtella mēti
bus eoꝝ illuxit:que fecit eos intelligere cui
In auro offerrent ſubiectiuā reuerentiam: tāq̄ regi
In thure adoratiōis latriā:tanq̄ deo
In myrrha profeſſionē ſue redēptionis p ſuppliciū
mortis aſſūpte. Sic ergo illuſtrati ſtatī uenerunt
ſequētes ſtelle ducatum
Letanter
Feſtināter
Reuerenter
Ita ꝙ adiutorio nati pueri ſup dromedarios aīalia
uelocia:lōgū uie ſpaciū in.xiii.diebus pegerūt : et
xiii.die ad ſcīn puenientes p̄ſepiū:īuenerūt ſacram
uirginem matrem: & dei uerbū ī aſſūpta natura:
& hūilit̄ pcūbūt pedibus ieſu pueri & uirgīs ma-
tris affluēt̄ offerūt:& admoniti p aliā uiam ad pro
pria redeūt ī fide firmati. Hec enim dies triplici
decoratur miraculo
Adoratione paruuli
Conſecratione baptiſmi
Operariōe miraculi.
De p̄mo refert euāgeliſta matth̄ ii.qd̄ dcm̄ eſt ho
die ēt triceſimo āno fuit xp̄s a ioāne baptizatus:&
ibi maximū fuit myſteriū trinitatis:& poſt reuolu
to āno hac eadē die ad nuptias mutauit dn̄s aquā
in uinum:& ibi māifeſtata fuit gl̓ia diuinitatis.Et
iſta p̄figurauerūt magna myſteria:q̄ſūt ī eccl̓ia ſcā
cōpleta.Nā cōuocatio magoꝝ ſigt̄ uocationē ec-
cleſie de gētibus:unde hodiernū feſtū p̄pe ē eccle
ſie feſtū qr hodie ī tribus magis pducta ē ad xp̄m
& ī baptiſmo cōiūcta ē p matrimoniū:& ī miracu
lo ē ipſa tota trāſformata a ſua aquoſitate īſipida.ī
ſapidiſſimū ſpōſi guſtū:& ī eius amoris inebriati-
onē & feruidū uinū:unde hodie cātat̄:hodie cele-
ſti ſpōſo cōiūcta ē &c.Vbi cōtēplatiue eccl̓ia ſimul
cōprehēdit oīa:& ī ſuā deſpōſatione trāſformat:&
pp hoc p̄ multis aliis feſtis:q̄ quo ad xp̄m maiora
uidēt̄:qr ḡta ē tot bn̄ficiis repn̄tatis ī ea.Hoc feſtū
ſolēnitate celebritatis:rn̄ſoriis antiphōis & ſermo
nibuſ ē dotatū.Et qr hoc feſtū māifeſtatio noīat̄:
iō debes ſcire:ꝙ natiuitas xp̄i eē nō debuit oībus
manifeſta.Primo ne īpeditum fuiſſet redēptionis.
bn̄ficiū.i.ad Corith ii.Si cognoniſſēt nūq̄ dn̄m
gl̓ie crucifixiſſēt &c.Scd̓o ne diminutū fuiſſet fi-
dei meritū.Iuſtitia.n.dei eſt p fidē ieſu xp̄i:ad Ro.
iii.Fides aūt ē argumētū nō appētiū &c:ad Heb.
xi..Tertio ne hūanitatis ueritas ueniſſet in dubiū.
Vnde Auguſt.oñdit ī epl̓a ad uoluſianū.Si nullaſ
ex puulo ī iuuētutē imitarēt etates: nullos cibos:
nullos capet ſōnos:nōne opionē cōfirmaret erro
ris:nec hoīem ullū ullo modo ſuſcepiſſe crederet̄.
Et uū oīa mirabilit̄ faceret:auferret qd̄ miſericor-
dit̄ fecit.Debuit tn̄ aliqbus māifeſtari electiſ ſecū-
dū ordinē ſapīe dei:q uiderēt̄ q̄ſi oīum electoꝝ re
pn̄tare pſonas:Etiō oībus conditionibus hoīum
xp̄s ih̄s puer ē māifeſtatus.Nā paſtoreſ erāt iſr̓eti
ce:& magi gētiles:illi d̓ ppe:iſti d̓ lōgīquo: utꝗ
ad angularē lapidē currūt.Eſt & alia diuerſitas : nā
magi ſapiētes & potētes:paſtores ſimplices & ui-
les.Māifeſtatus ē ēt ī magnis pcōribus:In Symeo
ne & Anna iuſtis.Etiā uiris & mulieribus: p̄latis:
ſubditis:clericis:& plebeis:ut per hoc natus Ieſus
oñderet nullā cōditionē hoīum a ſua ſalute exclu-
di.Māifeſtatus ē ēt cōuēiēti mō & ordīe:ſcd̓m ꝙ
cōgruebat cōditiōi pſonaꝝ:& p̄figuratiōi futuro
rum.Nā paſtores repn̄tāt p̄mitias cōuerſiōis iude
oꝝ:In qbus ſcd̓m apl̓m.i.Cor. nō multi nobiles:
nō multi potētes:ſed q̄ īfirma ſūt mūdi elegit de-
us.Et qr apl̓i electi ex iudeis facti ſūt paſtores pri-
mi eccl̓ie:ideo ualde cōgrue ipſa natiuitatis hora
& die:fcā ē eis xp̄i nati ānūtiatio.Et qr iudeis cō-
ſuetū erat fieri diuīa rn̄ſa p angl̓os:ūde ēt legē ac-
ceperūt ī diſpoſitiōe angl̓oꝝ:ſicut dr̄ Act.vii. Id-
circo p angl̓os eis cōgrue nūtiat̄: ꝙ ēt firma fuit
ꝙ angl̓s magni cōſilii xp̄s ieſus in ſua pſona ipſis
apl̓is erat euāgelizaturus ſeipſū.Magi uero ſapien
tes & potētes:& ēt malefici fuiſſe dicūt̄ repn̄tātes
eccl̓iam de gētibus q̄ malefica erat p ydolatriā:ſa-
piēs p aſtutiā ut malefaceret:& nō bn̄:potēs p or
bis monarchiā:illuſtrata p irradiationē ſtellarē p̄-
dicatiōis apl̓oꝝ tāq̄ de alto celo reſplēdētē exteri-
us:& iuiſibilē ſtellā fidei cōmouētē ītius:colla ſub
didit nato paruulo xp̄o:& ſimilit̄ mūera obtulit.
Sicut dicetur infra.Et quia ſicut dicit Aug. i ſermo
ne de epiphania.Erat abrahe in numerabilis pro-

UVA. BHSC. IyR_070

miſſa ſucceſſio:ſicut ſtelle celi. Ac per hoc nō carnis ſemine:ſed fidei fecunditate generanda:ut celeſtis ꝓgenies eccleſie deſignaret̃ in magis in ortu noui ſyderis. Excitant̃ & geniti a xp̄o per fidem abrahe computantur in ſemine. Etiā conditioni magorū hoc fuit cōgruū:quia aſſueti erāt in cōſideratōe ſtellarꝫ. Et ut dicit Criſo. p conſueta eis dominus condeſcēdit. Quia uero iuſti & in ſp̄ualibus exercitati internis illuſtrationibus docent̃ a deo. Idcirco non exterior opinio:ſed interior inſpiratio ſp̄us ſcī ſenes iuſtos die quadrageſimo ſymeonē & Annā fecit i templo xp̄m natum cognoſcere:adorare:laudare:& ei fide dignū teſtimoniū phibere. Quod conueniebat etiā figure. In his etiā figurat̃ eccleſia contemplatiua:que in renouatione euangelici ſtatus p abundantem ſp̄ūſſancti internū influxum honeſtate matura tāq̄ ſenex:contemplatione iubiloſa tanq̄ cantans:illuſtratione luminoſa tanq̄ prophetās maxīe de gladio tranſfixionis cordialis xp̄i ieſu & uirginis matris:operatiōe uirtuoſa:xp̄m baiulans brachiis charitatis dei templum reformabit & letificabit:ita ut totius quaſi eiuſ ſtatus ſit quedā xp̄i p̄ntatio & oblatio in templo celeſtis patrie deo p̄ri. Et tunc iterato cōplebit̃ ꝓphetia Aggei: ꝙ huius domus maior erit gloria q̄ prioris:quia deſideratus cunctis gentibus & maiori ſanctitate deſiderii ſe offerret ſponſe ſue in templo eccleſie renouate. Et quia ille eſt ſtatus perfectionis: & prio quod aīale:deinde quod ſp̄uale eſt. Idcirco manifeſtatio magorꝫ precedit p̄ntationē xp̄i in templo. i. manifeſtationē factam in tēplo Symeōi & Anne. Quia etiam iſti duo ſunt ſigna perfecte conuerſionis iudeorum in fine temporum poſt plenitudinem gētium ad euangelicum ſtatum. Quia uero de ſtella in qua magis fulgidus ieſus apparuit nunc ē ſermo:uideamus q̄ breui uerbo ſue peregrinationis īſinuant cām & finem cum dicunt. Vidimus ſtellā eius in oriente:& uenimus adorare eū:ubi ꝓ cauſa. Proponunt prodigioſā uocationem:ꝓ fine ſupponunt obſequioſā deuotionē. Primū probat claritas illuſtrationis:cum dicit̃:uidimus &c. Secundum ꝓbat pietas religionis:cū addit̃. Et uenimus adorare eum. Circa primum. ſ. prodigium uocationis ipſorum.

Primo exponunt ueritatem inſpirationis
Secundo nouitatem apparitionis
Tertio dignitatem generationis.

Primum ꝓbat ſenſus apprehendentis:quia immutatio particularis:ſoli enim magi ſtellam aſpexerunt. Vnde leo papa: dedit aſpicientibus intellectum qui preſtitit ſignum:Eſa. xlviiii. Reges uidebunt &c. Reges inquit uidebunt exteriori miraculo & conſurgent concordes deuotione: cōformes oblatione:& adorabunt uerbum in carne: deum in homine. Secundum probat modus appentis: quia illuſtratio ſingularis:cum addit̃ Stellam: hec enim ſtella quando uolebat qui eam regebat latebat & lucebat:ſtabat:& ibat:Matth. xx. Stella quam uiderant in oriente antecedebat eos uſq; dū uenieſ ſtaret ſupra ubi erat puer.

In oriente apparuerat
In ciuitate latuerat
In uia antecedebat
Supra puerum reſidebat.

Tertium probat ſitus orientis. Cum dicitur in oriente:quia origo ſupnalis. Et in hoc exprimitur dignitas naſcentis:Zacharie. vi. Ecce uir:oriens nomen eius. Luce primo. Viſitauit nos oriens &c. & Eſa. Quis ſuſcitabit ab oriente iuſtum qui ēt aſcendit ab oriente. p̄s. lxvii. Qui aſcendit ſuper celum celi ad orientem ſicut. Qui etiam uenturus ē ab oriente myſtice:Matth. xxiiii. Sicut fulgur exit ab oriente &c. Ideo nomine orientis notatur dignitas eius cuius ſtella in oriente magis apparuit.

Circa ſacramentum huius apparitionis conſiderare conuenit quadruplicem ſtellam in his benedictis magis.

Ipſi enim ſtellam uidebant
Stellam habeant
Stellam credebant
Stellam querebant.

Stellam uidebant que eſt globus luminans uidelicet ſydus nouitatis. Stellam habebant:que eſt radius ſalutaris:uidelicet fides ueritatiſ. Stellam credebant que eſt fructus ſpecularis:uidelicet uultus diuinitatis. Stellam querebāt: que eſt partus ſingularis:uidelicet partus uirginitatis. Circa primam ſtellam conſiderare debemus appētis formam:cauſam & horam. Quantum ad formam differebat ab aliis.

Quidditate:quia elementaliter mixta
Quantitate:quia dimenſionaliter pua
Qualitate:quia interſcalariter uiſa
localitate:quia īnaturaliter ſita
Proceſſionalitate:quia irregulariter mota.

Niſi eſſet elementaliter mixta non eſſet in aere. Niſi eſſet parua:non poſſet puerum figurare: quia cooperiret totam unam ciuitatem ſi eēt de illis magnis que ſunt in celo. Latebat etiam & lucebat uiciſſim: uñ intrantibus ciuitatē latuit: exeuntibus patuit:ut humanū cōſiliū q̄rentibus dn̄m ſubtrahi figuraret:uel appētis ſtelle & p̄dicātis ſcripture duplex teſtimoniū magoſ letificaret:& ut ī magorꝫ ſide iudeorꝫ pfidiā ↄfūderet. Niſi materialit̃ ſita eēt magos p uiā nō dirigeret:rcē p̄cedēdo ad locū ubi puer erat Aug. Et plenū xp̄o obſeqū tēpauit gradū donec magos pducat ad puerꝫ obſeqū p̄buit:ñ īpiū adduxit hoſpiciū irradiabat ápliſſimo lumine tecta nati pfudit:ſicq; diſceſſit:hec Aug. & Criſ. Stetit ſupra caput pueri:q̄ſi diceret h̄ ē:ut q̄a loquēdo mr̄are ñ pot̄at ſtādo mōſtraret. Hoc uſ̄ modico uiſo de forma:quātū ad cām appitōis debes ſcire:ꝙ ſtelle que ſunt in celo.

Habent diſtinguere tempora
Habent figurare naturalia.
habent influere in generatione et corruptione

UVA. BHSC. IyR_070

iſtorum inferiorum.Sed nihil poſſunt ſuper libeꝝ arbitrium .Sed iſta ſtella ad nihil horum apparuit: ſed ſolum ut ſaluatoris ortũ uiam & locum oſtenderet & lumen fidei ad ſtatum credentiũ prefiguraret. Quátum ad apparitiõis horá:licet Criſo. uideatur dicere omel'.vi.ſuper Matth̄:ꝙ in forma pueri crucem in capite habentis magis apparuit & de nato puero:uiaq; íſtruxit:& ꝙ per biéniũ apparuit ante natiuitatem:tamẽ hoc cõiter ab aliis non tenetur. De hora quicquid ſit de ſigno & modo nec.Criſoſtomus afirmat ſed recitat.Ideo tenet' cõmuniter:ꝙ hora natiuitatis apparuit:unde. Auguſtinus.Eo naſcente lux noua in terra eſt reuelata: quo moriente ſolis eſt claritas obſcurata.Licet.Auguſtinus in.Sermone de ep̄hya dicat ꝙ fere ante biénium ſtella apparuit magis neſciẽtibus quid ſignificaret:quando natus eſt xp̄us notificatũ ẽ eis ꝙ eius eſſet ortus ſignũ.Itaq; eius auctoritas í hac pꝛte eſt dubia.Itẽ. Hieronymus í.Glo.Stella dominice natiuitatis nũcia q̃ nũq̃ p̄us apparuit:ſed eã tũc puer creauit & magis p̄uiã deputauit:q̃ pacto officio mox eſſe deſiit.Nec tamẽ hora natalis eſt hora fatalis.Naſcũt' enim ſub eodẽ cõſtellatiõis puncto.

Difformes í naturalibus:ut pfectus & mõſtruoſus
In moralibus:ut electus & reprobus
In artificialibus:ut hebes:& induſtrius
In conditionibus:ut liber & ſeruus

Econtra ſub diuerſa conſtellatione conformes: etiã ip̄e ptolomeus dicit.Iudicia que tibi trado ſũt inter neceſſariũ & cõtingẽſ.Et in eodẽ.Aſtrologus nõ dicere debet rem ſp̄aliter:ſed ul'r qr ſapiẽtis aía dominabit' aſtris. Licet autẽ aliqui uocẽt fatum id qđ deus facit cõcurrẽtibus õnibus cauſis í regimíe uniuerſi .Nullo tamẽ mõ eſt dicẽdum ꝙ effectus fatalis ſit aliqua influẽtia ſtelle ad coactionem uoluntatis humane.Et qr ſic cõiter errãtes appellant fatũ.Ideo illud eſt nomẽ ſuſpectũ.Licet a Boecio ſub p̄mo ſenſu ſit ſane acceptũ.Ft ideo dicit Auguſtinus.Quidã nõ aſtroꝝ cõſtitutionẽ:ſed õium cõnexionẽ:ſerieq; cauſaꝝ deo ſũmo tribuunt :quia ip̄am dei uoluntatẽ uel poteſtatẽ fatũ appellant: teneãt ſentẽtiã :ſed corrigant linguã. Hec autẽ ſtella nullo mõ dat occaſionẽ erroris:ꝙ puer ieſus ſit natus ſub decreto ſtellarũ ſed magis oſtẽdit ꝙ ſtelle ſunt ſub poteſtate eius unde:Gregorius:dũ nõ puer ad ſtellã:ſed ſtella ad pueꝝ uenit:nõ fatũ pueri ſtella dici poteſt.Sed ſi dici liceat:illius ſtelle fatum his qui apparuit puer fuit.De hac ſtella poteſt ſumi illud qđ dicitur.Numeroꝝ.xxiiii.Oriet' ſtella ex iacob:unde etiã credũt aliqui hos reges doctrinam balaã ſecutos.Et ideo ad apparitionẽ ſtelle facile fuiſſe cõmotos ad natũ ieſum querẽdũ í iudea Ego autẽ magis eſtimo cauſã fuiſſe eoꝝ aduentus eoꝝ celeris irradiationẽ ieſu uocãtis eos ad ſe:ſola gratuita ſua miſericordia.Circa ſecũdã ſtellã attẽdẽdum:ꝙ magi excitati exteriori lumine:interius illuſtrati ſunt fide:& hec ſtella eſt quã hẽbant qua pgebaut.Ecc.qninto.Quaſi ſtella matutina in medio nebule:fides dicitur ſtella

Entitate pura
Venuſtate clara
Auctoritate firma

Fſt autem matutina:quia eſt uirtus prima fides eſt ſperandarum rerum ſubſtantia ideſt fundametũ & principiũ:Hebreoꝝ.xi.Sed in medio nebule in ſtatu miſerie:ſpeculũ in enigmate inuoluta caligine ii.Pe.i.Quaſi lucerna ardens í caliginoſo loco:donec dies illuceſcat & lucifer oriatur in cordibus ueſtris hec eſt dies glorie:& lucifer uiſionis beate q ſuccedit fidei.Dicitur etiã luna lucens:dũ non obtenebratur errore:nõ obliquatur ítentione:ſed pficit operans p dillectionẽ. Hec lucet in diebus ſuis durante ſtadio uite preſentis. Sed uidetur hodie ueniſſe clangor tertie tube.Apoc.viii.Tertius angelus tuba cecinit & cecidit de celo ſtella magna ardens tanq̃ facula:& cecidit in tertiã partẽ fluminũ & fontes aquaꝝ & nomẽ ſtelle dicitur abſinthiũ: & multi homines mortui ſnnt de aqs :quia amare facte ſunt. Attende ꝙ tuba p̄mi angeli excitauit ad bellũ contra ſeuitiã tyrãnoꝝ:tuba ſecũdi contra perfidiam hereticorum tuba tertii contra fallatiam ph̄oꝝ:uidete ait.Apoſtolus ad col'.ii.ne quis uos ſeducat p pph̄iã & inanẽ fallatiã. Mundana enim ph̄ia dicitur ſtella propter curioſitatẽ intelligentie.Sed de cello cadit' cũ p̄me ueritati non conſentit:& de ueritate fidei experimẽtũ querit. Cadit etiã quia a ueritate deficit:& multos uanitate decipit.Nomẽ autẽ ſtelle dicitur abſinthiũ & hoc uere illi qui guſtauit ueram ſtellam fidei:qui firmus in chriſto ieſu ſtat tanq̃ í firmamento celi.Cuius abſinthii amaritudine obtenebreſcit ſenſus cognitionis:refrigeſcit uirtus dilectionis: obſtupeſcit guſtus deuotionis:quod ſatis cum dolore probamuſ in ph̄is noſtris.Cadit etiam in tertiam partem fluminum :quia quidam credentium ueritati catholice aſſentiunt humiliter.Quidam inquirunt ſtudioſe & fideliter.Quidam peruertunt malicioſe & nequitius:quibus infectis turbatur ordo ſcientiarũ quia ſcripturas peruertunt: ſiccatur origo gratiaꝝ: quia a deo ſe auertunt:& ideo ſcaturit doctrina errorum eorum:quia magiſtros falſitatis ſe faciunt Et ex hoc ſequit' ꝙ multi moriunt' in aquaꝝ amaritudíe:cadẽtes a charitate ruẽtes a ueritate obſtinati íſidelitate.Hec ẽ ſtella quam magi malefici hodie contemplantur que non ducit eos ad puerum ieſum:ſed ad abſinthioſum infernum. Non ſolum autem iſta ſtella eſt ph̄ia mundana:ſed multo uerius dignitas prelatica : Que debet eſſe

Pura intentione in ſe & exemplaritate:ad proximũ
Influens oratione & protectione per ſubſidiũ
Fixa ſtabilitate & trãſformatione per exemplũ

Hec cadit de celo in multis : quia intentio eſt ſimoniaca :cognitio ceca :inſtructio nulla :conuerſatio feda:& uita tota a chriſto deiecta .Hec cadit í tertiam partẽ fluminum.i.diuitiaꝝ abyſſũ q̃ :fluminibus cõparant' pp continuũ dilapſum a poſ-

UVA. BHSC. IyR_070

ſeſſoribus ſuis. Non enim diuitias eccleſiaſticas conuertunt ad duas ptes bonas.ſ.ad ampliandum diuinum cultum:& pauperum uſũ:ꝑpter quas de dit eas eccleſie deuotio fidelium:ſed cõuertunt eaſ in tertiam partem abuſionis & malum trinariũ.ſ.
In faſtuoſitatem pompe
In carnalitatem laſciuie
In diſtributionem parentele.

Et quia ſepe redditus ad hoc non ſufficiunt:ple bes ſubiectas ſpoliant:beneficia ſymoniace diſpen ſant:iudicia & correctiones intorquent ad congre gandas pecunias non ad conuertendas animas.

O ſydera erratica:& aſtra abſinthioſa:utinam eſ ſetis fõtes ſine aqua amara:quia multo melius eẽt eccleſie:ꝙ uobis deficeret temporalis ſubſtantia:q̃ ꝙ ſic eſſet in xp̃i contumeliam diſpenſata.Vere ce cidiſtis de celo.i.de dignitatis ſolio:cecidit corona capitis ueſtri a ſublimitate meriti:utinam ſic cecidi ſet a regimine populi:ue uobis:quia peccaſtis non ſolum committendo in ueſtra perſona:ſed alios ꝑ uertendo exemplaritate mala.Sed heu iſta ſtella di citur magna ardens tanq̃ facula:quia magna ẽ ue ſtra poteſtas & ſublimis dignitas:ſed ardet in uo bis ut facula radix omnium uitiorum cupiditas:ue re abſtuliſtis officia tyrannis:quia ſepe aufertis pa cem de terra: & facitis uos capita ꝑtium& de po pulatores plebis. Heccine eſt iſta cura paſtoralis ciuitates diuidere:ciues expellere:imo filios ſpolia re ñris uenenatis & malignis conſiliis? Sed heu ni mis lõgus ẽ iſte planctus in deſtructiõe filie popu li mei:dũ iniquitas egredit̃ a ſenioribus qui ppl̃m regere uidebant̃.Hi ſunt deſignati in tertia parte ſtellarum:quas draco traxit ĩ terram:quia iſti exclu ſi a numero ſanctorum prelatorum qui ſunt actiui ſollicitudine populi:contemplatiui ſpeculatõe dei: ſunt per ſuggeſtionem diaboli uenenatam miſera biliter deiecti & facti ſunt predones populi: & ſub iecti cleri. Similiter ſtella eſt religio ſancta.
Fixa profeſſione
Munda purgatione
Mota ſubiectione
Electa paupertate
Clara exemplaritate.

O q̃ miſerabiliter cecidit:quia in multis ꝓfeſſio eſt fracta:conuerſatio eſt feda.Obediẽtia parua uel nulla:immo ſepe repugnat contumacia:paupertaſ miſerabiliter proſtrata:& exemplaritas deforma ta:in tertiam partem fluminum & fontium miſera biliter in abyſſata:quia cum non habeant diuitias: hereditarias a parentibus nec prebendas pingues in eccleſiaſticis reditibus exiſtimantes queſtũ pie tatem:habent mendicitatem inſatiabilem:& ĩ miſ ſis ac aliis ſpiritualibus uendendis officiis multam ſymoniacam labẽ:& uolunt eſſe pauperes nomine ad uanitatem glorie:ſed nihil uolunt ſentire de uſu paupere in carnis auſteritate. O q̃ mala eſt iſta ſtella & q̃ abſinthioſa:& quanta amaritudine reple uit tam aquas ſcripture q̃ predicationis ſancte:q̃ ẽt aquas exemplaritatis uite ſue. His enim modis aquas ſepe accipimus in ſcripturis.Vere amare fa cte ſunt & populi moriuntur:quia amarum eſt po pulis eos audire predicare magna & grandia & nõ facere minima & ſepe ad queſtum pecuniaꝝ predi cationes & confeſſiones conuertere:& de aliis pau perculis non curare. Hec ẽ enim illa cometa ſtel la que ſignificat mortem principis:quia corrupto ſtatu ſublimi:nihil uidetur populis remanere ĩ ec cleſia de uita xp̃i.Vere coma iſtius ſtelle eſt quaſi coma mulieris uane:immo ut meretricis. Molles cibo:molles & diſſoluti exemplo molliciẽ cãtes in omni ſuo conſortio.Vere tales ſtelle non ſunt munde in conſpectu paruuli noſtri ieſu:immo ſũt eclypſate: quia uerterunt ei dorſum:& non faciem & inter ſe & ſolem xp̃m interpoſuerunt ſuam car nalitatem & obſcuram uitam:& non recipiunt ra dios ſue illuſtratiõis:paupertatis.humilitatis & cõ tinue crucifixiõis:immo facti quaſi gentiles & pa gani:cis uerſum eſt in ſtulticiam uerbũ crucis.Di mittamus comam huius ſtelle:quia nimis eſt me retricialiter capillata:utinã non adueniat ſpõſus ze lotes & decaluet uerticem filiarum ſyon que am bulant extento collo & nutibus oculorum.Verta mus ſermonem noſtrum ad ſtellam ñram paruu lum ieſum:qui eſt tertia ſtella.quam magi quere bant:unde Glo.ſup Matth.Noua ſtella nouũ ho minem indicat.Stella eſt xp̃s quam ſeq debemus Apoca.ultimo.Ego ſum radix & generans dauid ſtella ſplendida & matutina:glo.Huius mundi no ctem illuminans:humanitas enim xp̃i fuit lux hu ius mundi.Et ad Roma.iiii.Ego lux ueni in mun dum.Sed heu homines de quibus dictum ẽ ſupra magis dilexerunt tenebras:q̃ lucem.Nec mirum quia erant eorum mala opera: & omnis qui male agit odit lucem.Satis clare ſe male agere oſtendũt dum reprehenſionem & reprehenſorem ſuſtinere non poſſunt:ſed ſtrident dentibus in eum. Chri ſtus antem noſter eſt ſtella:uelint nolint illi ab ip ſo parum illuminabuntur.Et dicitur radix per ĩflu entiam:quia rami erecti in hac radice uiuificantur: & per hanc radicem ornãtur.
Frondibus efficacis locutionis
Floribus redolentis conuerſationis
Fecũdãt̃ fructibus ſtrẽnue opatõis & deguſtatio nis ſuauis.
Hic autem ieſus paruulus dicitur ſtella propter pu ritatem in nomine in ſe fulgida propter claritatem refulgentem in alios:ſed matutina propter noui tatem reformationis gratie. Hanc ſtellam debe mus querere cum benedictis magis:& ex ipſa no bis proueniat multiplex radius:quo illuſtratur & perficitur totus mũdus.De hoc dicit Apo. prime ad corĩthi. Factus eſt nobis chriſtus a deo ſapĩa & iuſtitia:ſcĩficatio & redẽptio: ut ã ſapĩa ꝓcedat radius illuſtrãs:a iuſtitia ĩformãs:a ſanctiftcatõe ex pians:a redemptione liberans. Quarta eſt ſtella quã magi credebãt.Querebant enim paruulum ie

UVA. BHSC. IyR_070

ſuum quem credebant deum ſuum & propter hoc non offenduntur ſtabulo:non preſepio non pãniculis paupertatis:non ſollicitudine uirginis matris.Sed magis attendentes diuinitatis condeſcenſionem:diſcunt

In paruulo profundam humilitatem
In pãniculis amabilem paupertatem
In preſepio carnis auſteritatem
In ſtabulo abiicere pompoſitatem
In Sanctiſſima uirgine imitari eius inuiolabilẽ puritatem. Sic iſti magi per aliam uiam redeunt in regionem ſuam.Non magi:ſed chriſtiani.Non reges põpoſi:ſed humiles chriſti diſcipuli.Non uacantes laſciuie:ſed mundicie.Non ſpoliantes tiranni:ſed elemoſynarii euangelici non querentes põpã mundi ſed regnum celi O felix fulgor qui ſic eos illuſtrauit:ut nihil querentes non dubitantes non diſputantes:non cauillãtes: ſolo ſõno a deo a moniti:facti ſunt obedientes humiliter & ſubiecti unde.Criſoſtomus.Intuere inquit magorum fidẽ: qualiter non ſcandalizati ſunt in ſeipſis:dicentes. Si magnus eſt puer hic:que neceſſitãs fuge eſt :& oculte receſſionis:hoc enim eſt uere fidei non querere cauſas eorum que uere precipiuntur :ſed ſuaderi ſolum ab eiſ.Et iterum dicit.Criſoſtomus.Cum autem reuerſi fuiſſent :manſerunt colentes deũ & ꝑdicãtes mltos erudierũt:deĩde cũ thomas iuiſſet ad prouinciã illam:adiuncti ſunt ei & baptizati facti ſunt adiuctores predicationis eius: uere ergo puer ieſus fuit eis fulgidius plus in ſtella fidei.ꝗ in ſtella ſigni:licet utroque fulgore clarus. Quia uero hodierna ſolemnitas a ſtella dicitur epiphania ab epy.quod eſt ſupra:& phanos apparitio:ſeu manifeſtatio. Theophania dicitur a theos ꝙ eſt deus & phanos apparitio:quaſi adeo facta manifeſtatio quia trinitas apparuiſſe dicitur in baptiſmo in extrinſeco ſigno. Quia etiam dicitur bethphania in tertio miraculo a bethꝙ eſt domus:& phanos manifeſtatio:quia in domo nuptiarum manifeſtatus eſt in operationis miraculo.Et ſic ex omnibus cauſis huius feſtiuitatis apparitionis:manifeſtationis nomen accepit:ideo tibi quadruplicem apparitionem collige ex ſcripturis que in his magis uirtuoſe refulget

Prima eſt apparitio repreſentationis corporalis:ex ſtelle ſignificatione:que fit per ſenſibile ſignũ
Secunda ſpiritualis reuelationis ex interna inſpiratione : que eſt eruditiua per formalem uiſũ
Tertia perſonalis incarnationis:que eſt executiua per uiſibilem uerbum
Quarta ſupernalis intuitionis:que eſt beatificatiua per trinitatis obiectum.Et omnes iſtas habuerunt iſti benedicti magi.Quia
Primam in ſtelle fulgore
Secundam in fidei claritate
Tertiam in ieſu inuentione
Quarta gaudent hodie in eterna fruictiõe
Et licet uideatur tibi hoc repeti quod dictum eſt ſupra:tamen ſub alio & deuoto ſapore ſi attendas modos quibus deus noſtre ſenſibilitati condeſcendit in ſimbolicis ſignis:ſiue apparitionibus extrinſecis noſtre cecitati: & reuelationibus internis noſtre difficultati ad bonum in exemplis ſue humanitatis noſtram miſeriam excludit in obiecto beatiſſe trinitatis:unde ad ſtellam magorum poſſunt adduci apparitiones extrinſece ueteris teſtamenti.Sicut enim hec ſtella ſuum officium habuit ſolũ ad chriſtum ducere.Sic & omnes ille ueteris teſtamẽti apparitioneſ extrinſece:ad hanc ordinabantur & ad hanc adducte ſi recte intelligatur in qua apparuit uerbum in carne:unde tam benedictis magis ꝗ omnibus patribus antiquis poteſt dici illud leuitici nono Hodie apparebit nobis deus .q.d. reſpõdens anſietati ſanctorum patrum:qui querebant ĩ carne uerbum.Reſpondens etiam interrogationibus ſanctorum magoꝝ:qui itinerãtes.xiii.diebus dicebant & querebant ubi eſt et cetera. Multipharie multiſqꝫ modis deus loquens olim patribus in prophetis & myſticis ſignis:& nobis magis iã xii.diebus factum eſt extrinſecum ſignum.Sed hodie aufertur uobis laſſitudo inquiſitionis:quia erit ueſtra peregrinatio determinata:dabitur certitudo inquiſitionis:quia apparebit ĩcarnatio preſentata: offertur plenitudo conſolatiois:quia erit letitia cõſũmata quo ad iter preſens: quia hodie apparebit rex regum & dominus dominantium: amore noſtri factus paruulus in medio animalium.Diſcurre per figuras & inuoca patriarchas & prophetas.Veni moyſes & uide rubum inconbuſtum immo latẽtem matre uirginitatem:in paruulo & carne penale fulgentem diuinitatem:& p alios ſimiles i ſcriptura. Ex ſecunda reuelatione:tam illuſtrationis fidei :ꝗ amonitionis in ſomno per imaginariã uiſionẽ:debes ĩtelligere ꝙ dũ ſumus in uia:cõmũit non ſit nobis reuelatio ſine forma imaginaria:ſed anima ibi non ſiſtit:ſed refert ad intelligibilia maxime:quando ad hoc ſiunt:quia ſpiritus ſãctus:uel per ſe uel per angelos format noſtram imaginẽm illuſtrat cum ſibi placet ad intelligentiarum rationem. Alioquin ſi anima ibi ſiſtit accipit occaſionẽ erroris. Vnde Sanctus daniel uidẽs imaginarie qr uolebat ibi ſiſtere & per ſe non poterat intelligere diu ieiunauit & fleuit & pro claro intellectu orauit propt quod angelus ſuperior dixit iferiori : ꝙ faceret eum intelligere uiſionem:Intellgentia eni opus eſt in uiſione:& in re dubia nullo modo credẽdũ uiſioni imaginarie:niſi ex ipſa formaretur intellectio clara.Et hec eſt cauſa quare taliter uidentes ſepe ꝓferũt falſa licet uidet uera qr licet hẽant adeo uiſũ nõ hẽnt ĩtellectũ:ſed exponũt ſepe p ꝓpũ ſẽſũ.Eſt tñ iſte modus cõis ĩ ꝑmis cõſolationibus quas deus facit aĩe.Et ĩuenimus ĩ ueteri teſtamẽto quod iſtud fecit deſtinãdo ad propħandũ: illuſtrãdo eorum intelligentias:ſicut de ſamuele ꝑmi Re. iii.& Nume.xii.Si quis fuerit ꝓpħa int uos:per uiſionẽ & ſõnia appebo ei.Etiã ad ſublimãdũ & gu-

UVA. BHSC. IyR_070

bernandum fit uiſio:ſicut.iii.Ro.iii.apparuit domi nus per ſomnum ſalomoni. Etiam cõfirmãdo ad ſequendam diuinam uoluntatem p rectitudinem conſcie:unde & ſic apparuit Ioſeph:Matth.i. Om nium iſtaꝝ apparitionũ finis eſt apparitio tertia:.ſ. xp̄i incarnatio p̄ntata:ut iam nobis ſufficiat uerbũ dei pr̄is in aſſumpta carne uiſibili pro oĩ uiſione & ꝑ omnibus p̄mis uiſionibus.

Ad illuſtrandum prophetantes
Ad informandum preſidentes
Ad rectificandum errantes.

Sufficit una apparitio q̃ eſt apparitio lõga:magna: clara:plena:& perfecta.Et hoc habentibus oculos mentis irradicatos a xp̄o ſole:& ab eius interna inſpiratõne.Hec eſt ſacra ſcriptura q̃ nobis eſt p xp̄m iesum reuelata quando ipſum uerbum patris appa ruit in tunica paſſibilitatis ad exemplandũ ſtatum uiatoꝝ.Apparuit enim gratia ſaluatoris nr̄i dei oĩbus hominibus erudiẽs nos:ad titũ.ii.Et ſic appa rens reuelauit ſcripturã:quia gr̄a & ueritas per ieſũ xp̄m facta eſt:unde & in huius ſignũ uelum tem pli ſciſſum eſt.Item quando apparuit ĩ ſtola ĩmortalitatis reſurgens a mortuis ad premonſtrandum ſtatum beatorum.Vnde & in die reſurrectionis ap parens diſcipulis ĩſuflauit & dedit eis ſp̄m ſcm̄ ut intelligerent ſcripturaſ:& Ac.i.p̄buit ſeipſum uiuum in multis argumentis per dies.xl.apparẽs eis & lo quens de regno dei.Tertio enim cõſumabit & cla rificabit omnes iſtas apparitiones:cum appebit in gloria maieſtatis ad iudicãdum ſinguloꝝ merita Et ideo nullus debet iudicare:quouſq; ueniat do minus qui illuminabit abſcondita tenebrarũ. Tũc enim apparebit ſignum filii hominis in celo:Mat th.xxiiii. Nulla ergo apparitio ẽ de cetero deſiderã da niſi intueri xp̄m ieſum:& hunc crucifixum. Et de quarta apparitione que eſt eſſentialis intuitiõis in obiecto trinitatis non eſt preſumendum aliqd dicere niſi ꝙ eſt contentum in ſcriptura ſacra.Suffi cit nobis ꝙ illa apparitio eſt.

Perhẽniter uiuificatiua
Feliciter quietatiua
Sublimiter deificatiua

Et ita tradit nobis ſcriptura. Nam de primo ad Colo.iii.uita noſtra abſcondita eſt cum xp̄o ĩ deo: cum autem xp̄s apparuerit uita noſtra: tunc & uos apparebitis cum ipſo in gloria.Et ideo dum pere grinamur in fide:ſufficit nobis gloriari in ſpe. De .ii.in p̄s.xvi.Ego autem in iuſtitia apparebo con ſpectui tuo:ſatiabor cũ appuerit gloria tua. Quid plus queris quando diuino conſpectui p̄ntaberis: & tibi promittitur plena & uera ſatietas in uiſione maieſtatis?Noli plus ſcrutari fantaſtitas uiſiones: quia ſcrutator maieſtatis opprimetur a gloria. De iii.p̄me:Io.iii.Chariſſimi modo filii dei ſumus ſed nondum apparuit quid erimus. Scimus autẽ qm̄ cum apparuerit ſiſes ei erimus quoniã uidebimus eum ſicuti eſt.Et omnis qui habet ſpem hanc ĩ ea ſanctificat ſe ſicut & ille ſanctus eſt. Hec ergo eſt illa ſtella & illa apparitio clara que magos duxit ad xp̄m:quia ſacra ſcriptura ſplendida & certa tres per ſonas noſtre mentis pleni illuſtratas ducit.

Ad xp̄i exemplum
Ad xp̄i uerum
Ad xp̄i ſummum bonum.

Secundum ꝙ ipſe dicit.Ego ſum uia ueritas & uita:& qui ab hac deuiat ad herodem.i. ad humanam rationem:que gloriatur in pelle ſenſibilis expirati perdit fulgorem ſtelle quem ſibi preſtiterat ĩ tellectus ſcripture:de quibus ſtellis erraticis ſatis di ctum eſt ſupra.Sit ergo benedictus ieſus.

Noſtra exterior illuſtratio in exemplo
Mentis noſtre illuminatio in luce gratie
Noſtra continua uiſio in contuitu crucis ſue
Noſtra felix expectatio in amplexu beatitudĩs ſue.

In qua benedicti magi nunc in eterno regno:ſicut ſtellam ſue beatitudinis non in preſepio:ſed in ſi nu paterno ipſum feliciter intuentur.

Ieſus magis monſtratus. Cap.iiii.

Acramentum uocationis noſtre in his bñ dictus magis diuina pietas ingerit añ ocu los cordis noſtri. Manifeſtatus ẽ enim ut dicit Aug.in ſermone de ep̄hia in ipſis cunabulis infantie ſue puer ieſus his qui prope:& his qui lon ge erant iudeis in paſtoꝝ propinquitate.Gentibuſ in magoꝝ longĩquitate.Nec illis doctiſ. Nec iſtis iuſtis. Hi ergo beati reges noſtre iuſtificatõnis & uocationis figura ſuo facto nos incitant & excitant ut ieſum puerum adoremus:& iſtorum benedicto rum regum imitemur exempla.Reddit autem no bis iſtos admirabiles & imitabiles:ac reuera uene rabiles.

Labor itinerationis
Auſus confeſſionis
Actus ſubiectionis
Munus oblationis
Greſſus reuerſionis.

Attẽde ergo ꝙ a labore itineris nõ retardauit iſtos beatos magos longitudo uiarum: quia de extre mis terre finibus uenerunt ad xp̄m: uel ſaltem de longinqua regione non eos retraxit.

Difficultas temporum:quia in hyeme
Non multitudo expenſarum:quas oportuit facere
Non teneritudo cõplexionũ:qa erãt delicate pſoe
Non periculũ perſonarum:quia eis poterant fieri multe inſidie:ſed attendit eos.

Fidei feruor
Spei uigor
Charitatis ardor
Extrinſeci luminis ſplendor
Interior illuſtratio radioſior.

Vt nec ad temporis momentum potuerint uel ti more perſone:uel amore patrie:uel negligẽtia ſeu deſidia aliqua retardari:quin ſtatim currerent ad ui dendum paruulum:quem didicerant celo teſte iã natum. Erubeſce miſer xp̄iane:non imitari bea torum magorum exemplum ſaltẽ poſtq̃ puulus

UVA. BHSC. IyR_070

nus ieſus:iam nõ una ſtella:ſed mille milibus miraculis ſanctorum exẽplis martyrum uictoriis tuã pigritiam excitat & tuã cecitatẽ illuſtrat: precipue q̃ iã ſtabulũ mutauit in celi palatiũ:preſepiũ in regis ſoliũ:uirginis gremiũ in patris ſinũ: paruulitatẽ in maieſtatẽ:panniculos & faſciã in glorioſam ſtolã:lachrymas & uagitus ĩ celi cõcentus: mutitatẽ infãtie in locutionẽ paterne ſubſtãtie.Societatẽ beſtiarũ in exercitũ angelorum. Vere pie timeas ad dexterã patris iam ſedentẽ:quẽ herodes pertimuit matris ubera lãbẽtẽ.Saltẽ patefacta gloria te debes attrahere:ſi nõ uis benedictos magos ad adorandã infantiã ſociare. Sed dicite benedicti magi dicite ad meã negligentiã excitandã: ad meam inertiã roborandam:& ad meam affectionem ĩformandam

Quis uos mouit oĩa ſic cito relinquere?
Quis uos adiuuit tã celeriter currere?
Quis uos direxit in tã longo itinere?
Quis uos confortauit in ſuſtinẽdo laborẽ?

Audi ergo beatos magos reſpondentes & diligenter attende:& tu fac ſimiliter.Noſtra peregrinatio inquiunt.

Habuit ueſtigiũ inderiuabile:q̃ ſtella preceſſit.
Habuit ſolatiũ ĩfatigabile:q̃ nobiſcũ fuit.
Habuit deſideriũ ineſtimabile quia in domum introduxit.
Habuit ſtipendium indefectibile quia ad eũ duxit:

O miſeri ſequimini uiriliter. Quia nos habuimus quaſi figuram:uos ueritatem expreſſam.Nos preceſſit ſtelle fulgor:uos xp̃i cõuerſationis ſplendor.Nos aſſociauit ſolatiũ ſtelle:uos commutatio chriſti perſone.Noſtrũ deſideriũ inflãmauit ieſus paruulus:ueſtrũ iã trãſformat ieſus glorioſus. Stella nos introduxit ĩ ſtabulũ ubi erat cũ uirgine m̃re deus ĩfans:xp̃s uos ĩtroducit ĩ celũ:ubi ipſe ẽ eternaliter ĩ dextera dei patris regnãs.Quare ergo nõ curitis:q̃ ipſe ieſus exultauit:ut gigas ad currẽdã uiã.Vide ueſtigiũ inderiuabile:uide xp̃i cõuerſationem: ferrata ẽ uia nõ equorũ paſſibus:ſed benedicti ieſu pedibus & manibus clauatis ĩ ligno crucis.Nõ poteſtis deuiar̃:q̃ quattuor crucis brachia mũdi ſperã includũt.Secure uos ad ſequelã inuitat.d.Mat.iiii.uenite poſt me.Ego ſũ uia: ego lux ego oſtium

Via deducit
Lux perducit
Oſtium ĩtroducit.

Ecce chriſtus dicit.Diſcite a me.Beatus Petrus dicit:ut ſequamini ueſtigia eius.Iob conſenſit.Veſtigia eius ſecutus ẽ pes meus. Quid ad hec m̃debimus fratres:uel quã excuſationẽ hẽre poterimus. Nã non te chriſtus ĩuitat ad faciẽdũ miracula: ſed ad eius ſequẽda ueſtigia & ad ruminanda & ãplexanda crucis ſue opprobria. Luce.ix.Si q̃s uult uenire poſt me abneget ſemetipſũ:& tollat crucẽ ſuã & ſequatur me. Hec ẽ myrrha quã portauerũt benedicti magi:& offerunt xp̃o:q̃ mortificationem chriſti in ſuo corpore circũferunt. Secũdo habet ſolatiũ infatigabile:uidelicet xp̃i conſolationẽ & coĩcatiõem.Mat.ultimo.Ecce ego uobiſcum ſũ uſq; ad cõſumationẽ ſeculi.Et iterũ uenite ad me oẽs qui laboratis & onerati eſtis: & ego reficiam uos .Ego.n.ſum cibus & potus Ego baculus:ego iumẽtũ:ego uirga.

Cibus conformationis.Io.vi.Caro mea uere ẽ cibus & ſanguis meus &c.
Potus delectationis ibidem
Baculus ſuſtentationis
Virga conſolationis.

Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Iacob ĩ baculo iſto tranſiuit iordanẽ. Gen.xxxii. Quod ſi uulneratus es aut infirmis:ipſe ẽ iumentum ſupportationis.In p̃s.i.Vt iumẽtũ factus ſum apud te &c.Super hoc iumentũ ſamaritanus ĩpoſuit ſautiatũ.Nulla ẽ ergo excuſatio ſi non ſequeris ex quo benedictus ieſus te ſua ſupportatione & ſolatio continue reficere ꝑmittit.Hoc autem tale ſolatiũ non uendit:nõ preſtat uel cõmutat:ſed gratuite donat ipſo dicente.Si quis ſitit ueniat ad me & bibat:& qui uult accipiat aquã uite gratis. Tertio habet deſideriũ ineſtimabile.ſ.regni cõſiderationẽ.p̃s.Quẽadmodũ deſiderat ceruus ad fontes aquarũ &c.Deſiderat ceruus fontẽ:cecus lucẽ: afflictus pacẽ:eger ſanitatem: eſuriens cibum: periclitans portũ:& omnis natura finẽ proprium. Super omnia uero deſiderat anima ſancta deum.Augu. Feciſti nos domine a te &c.Eſt enim omnium deſideriorum noſtrorũ finis:q̃ dilectus & deſiderabilis totus:cui deſiderio mens deuota.

Infatigabiliter currit
Indeclinabiliter recedit
Inextimabiliter proficit.

Ambroſius de uirginitate.Omnia nobis chriſtus ẽ.Si uulnus curare deſideras medicus ẽ.Si febribuſ eſtuaris fons ẽ.Si iniquitate grauaris iuſtitia eſt.Si auxilio indiges uirtus eſt.Si celum deſideras uia ẽ. Si mortẽ times uita ẽ.Si tenebras fugis lux ẽ.Si cibũ queris alimentũ ẽ.Guſtate ergo & uidete quoniã ſuauis eſt dominus. Quarto habet ſtipendiũ indefectibile:uidelicet premiũ cõſumatũ: p̃s.Euntes ibant & flebãt mittentes ſemina ſua. Veniẽtes autẽ uenient cũ exultatione portãtes manipulos ſuos.Manipuli qui ſeminantur in lachrymis meritorũ:colliguntur in premiis gaudiorum. Sunt aũt iſti manipuli

Laus continua
Letitia perpetua
Gaudium de uiſione dei
Fruitio ſummi boni
Cognitio uniuerſi
Pax abſq; cõtuibatione omnis mali.

Eſaie.li. Qui redempti ſunt a domino reuertẽtur: & uenient in ſyon laudantes:& letitia ſempiterna ſuper capita eorum:gaudium & exultationem obtinebunt:& fugiet dolor & gemitus. Sic ergo

UVA. BHSC. IyR_070

ueniunt benedicti magi nec in labore deficiũt:'do nec ueniant ad uidendũ paruulũ natum. Secun do principaliter reddit eos imitabilis auſus confeſ ſionis. Non enim timuerunt in pñtia regis iniq confiteri dignitatem regalem nati pueri in terra ali ena:quoniam herodiana furia qui ſentiebant ſe ty rannicum regem & uſurpatione non ſucceſſiõe re gnare. O beati magi prius chriſti confeſſores q̃ cõ templatores. An neſcitis ꝙ qui confitetur regem in alterius regno:regnanti facit iniuriam? An cre ditis ꝙ uobis parcat crudelis herodes qui nec filiis propriis pepercit:ſed plures trucidauit ex eis? Qui etiam in paruulis innocentibus nephanda crudeli tate & diabolica operatione lac uberum cum pue rorum ſanguine miſcuit. Sed puto ꝙ magi beati iam illuſtrati a paruulo quem nondum uidiſtis.iã cũ apoſtolo eius paulo alligari & mori parati eſtis in hieruſalem pro nomine domini noſtri ieſu chri ſti. Sed audi magorum noſtrorum infuſam ſapiẽ tiam. Veniunt & inquirunt:querunt & dicunt:ubi eſt qui natus eſt rex iudeorum? Vidimus ſtellam ĩ oriente: & uenimus adorare eum. Audi ergo qa aliud dicunt:& aliud querunt:aliud ſcrutantur:ali ud confitentur. Nã quattuor profitentur:& unum ſolũ inquirũt:ꝓfitentur enim

Recentẽ natiuitatẽ:quia natus eſt
Antiquã auctoritatẽ:qa rex iudeorum
Prodigii nouitatẽ:qa uidimus ſtellam &c.
Deliberatã uolũtatẽ:qa uenimus &c.

Immo & ſi ſubtiliter penſes nati diuinitatem. Si enim rex a regendo dicit':nullus proprie rex naſci tur niſi per quem dum naſcitur regnũ regitur. Hoc autem ſolum conuenit illi benedicto ieſu qui ab ĩ inſtanti natiuitatis ſue ſciuit & potuit adminiſtra re regnum creature uniuerſe. Quis eſt ait Augu. rex:tam paruus:tam magnus:nondum in terris lo quitur:& in celis edicta propo nens qui in alto ful get:& in humili latet? Certe ipſe eſt rex regum: & dominus dominantium. Et ideo magi in ipſo fi dentes non uerentur ante faciem regis iniqui con fiteri eius regiam dignitatem:de ſupradictis non querunt:unum ſolum querunt humilitatis preſepi um & nati paruuli in carne locum:cum dicunt:ubi eſt. Non autem querũt ubi illius qui propter nos alicubi factus ẽ. Et ideo occurramus benedicte ma gorum queſtioni:& annunciemus eis de paruulo ieſũ quem querunt domino noſtro deo:quia ĩ mľ tiplici ubi ipſum inuenimus:in diebus peregrinati onis ſue:& in glorificatione aſſumpte nature. Inue nimus enim eũ

Incarnatũ in utero
Inclinatum in preſepio
Peregrinantem in mũdo
Triũphantem in ligno
Quieſcentem in ſepulchro
Preſidentem in celo.

Iuxta ſex differentias ubi ſecundũ locum:ſed nunc benedictis regibus quadruplex ubi conferamus

Vbi ueſtibulũ carnis
Vbi patibulum crucis
Vbi pretorium iudicis
Vbi palatium principis

In ueſtibulo carnis eſt diſpenſatorium doctrina rum
In patibulo crucis propitiatorium offenſarũ
In pretorio iudicis auditorium cauſarum
In palatio principis prõptuarium delitiarum.

O beati magi uultis uidere primum:ubi.ſ.ueſtibu lum carnis in quo uerbum carne ueſtitum eſt ĩ ute ro uirginis. Hec eſt tunica inconſutilis deſuper con texta per totum:quia eius uita tota eſt exẽplaris. Hec eſt corrigia inſolubilis quia eius unionis liga tura inexplicabilis. In hoc ubi eſt diſpenſatorium doctrinarum:quia in ſue natiuitatis exordio docu it facto quod poſtea erat docturus uerbo:docuit inquam

Humilitatem:qa in ſtabulo
Charitatẽ:qa.ſ.in medio animaliũ
Auſteritatẽ:qa in preſepio
Paupertatẽ:qa ſine hoſpitio.

Audi lectorem humilitatis. Iacet in ſtabulo:qui ful get in celo. Iam clamat facto illud Mat.xi. Diſcite a me &c. Has ſcolas querebant diſcipuli.d. Rabbi ubi habitas? ut humiles humilem ſequerentur. In tellectuali igitur prudentia ẽ:ut ubi maieſtas ſe exi naniuit:uermiculus nõ intumeſcat:puer.xi.ubi ſu ꝑbia:ibi cõtumelia:ubi ãt humilitas ibi ẽ ſapiẽtia. Audi lectionem charitatis. Iacet in medio inter bo uem & aſinum:populum gentilem & iudaicum: utrũq; uocans & ſaluãs. Quod ergo nõ fecit:poſt ea docuit Mat.xiiii.ubi duo uel tres &c. Hec ãt cõ gregatio tũc ẽ ĩ eius noĩe cũ ẽ ueritas ꝑfectiõis:af fectiõis:dilectionis:& cõpaſſionis. Ecce igit' xp̄s in medio

Non ſuperius cum elatis
Non inferius cũ ſimulatis
Non a dextris cũ adulatoribus
Non a ſiniſtris cũ detractoribus
Non retro cũ inſidiatoribus & inuidentibus
Non ante cum aperte impugnantibus & ꝑſequen tibus.

Audite lectionem auſteritatis. Iacet in preſepio in duris ſtramentis:in uilibus pannis:non ſicut ĩ do mibus regũ:& quod peius clericorũ:& quod hor ribilius eſt religioſorum:qui mollibus ueſtiũtur. Mat.xi. Induebatur diues epulo:purpura: & byſſo luce.xvi. Sic & dormiũt optimateſ capita populoꝝ in lectis eburneis & in lectis ſuis laſciuiunt in mol libus culcitris & uariis coopertoriis. Amos.vi. xp̄o autẽ ſufficit preſepiũ cum feno. Fruſtra autem pro multis clamat nunc facto illud Ioan.xii. Qui mihi miniſtrat me ſequatur & ubi ego ſum:illic & mi niſter meus erit. Quid eſt ait Auguſtinus me ſe quatur niſi me imitetur. Sed audite ſimilem lecti onem paupertatis que ſatis concluditur ex premiſ ſis. Iacet in preſepio ſine hoſpitio. Sicut poſtea fuit

UVA. BHSC. IyR_070

peregrinus in mundo. Mat.viii. uulpes foueas ha
bent: & uolucres celi nidos: filius autē hominis nō
habet ubi caput ſuū reclinet. Glo. Cū ita ſim paup
ut nec hoſpicium quod ſit meum habeam: nec in
uenio pauperem ieſum unq̄ feciſſe huius pauper-
tatis decipulā: ut iuxta ſe procuratorem haberet q
defenderet proprietatē loci: cuius ieſus haberet ne
ceſſariū uſum. Sed ſicut uerus pauper nihil in terra
poſſidens uoluit ab omni loco libere poſſe expel-
li. Vnde & herodes eū fugauit etiam a toto rgno:
nazarei uoluerunt eū precipitare in proprie origi-
nis ſolo: unde & ab ipſis fugit: ſcribe & phariſei cū
lapidibus eum expulerūt de tēplo: finaliter in cru-
cis patibulo expulſus fuit de mundo hic & diſci-
pulos docuit.d. Si uos perſecuti fuerint in unam ci
uitatē fugite in aliam. Non ſic impii: non ſic. Non
enim parat fugam: ſed uindictam: & non ſolum fu
gantes: ſed iuſte eos de ſuis exceſſibus arguentes
ſuſtinere non poſſunt: immo etiam ad primū uer-
bum ſtatim oſtendunt ei dentes caninos, & mor-
dent: & lacerant famā eius. Et ideo bone ieſu ī hac
tua paupertatis doctrina paucos auditores habes:
pauciores profeſſores: pauciſſimos obſeruatores:
loqueris enim eis lingua barbara: quā nō cepit eo
rum imitationis ſequela: & ideo qui uidebant te fo
ris expulſū: & rerū proprietate priuatum: fugerunt
a te. p̄me ad Cor.i. ubi ſapiens: ubi ſcriba: ubi conq
ſitionē huius ſeculi? Nunq̄ in ſcolis paruuli xp̄i do
centis. Nequaquā domine immo omnes declina
uerunt ſimul inutiles facti ſūt: non eſt qui faciat
bunum: non eſt uſq; ad unum. Tertio ubi ſunt prin
cipes gentium: & qui dominātur ſup beſtias que
ſunt ſuper terrā. Qui in auribus celi ludunt qui ar-
gentū theſaurizant: & aurū in quo cōfidunt homi
nes: & non ē finis acquiſitionis eorum. Qui argē
tum fabricant & ſolliciti ſunt: nec eſt inuentio ope
rum illorū. Exterminati ſunt & ad inferos deſcen-
derunt. Fugite illud ubi benedicti reges: quia ibi ē
habitatio inimicorū paruuli regis ieſu. Sed ad ubi
paruuli ieſu uos ducit ſtella clara quam uidiſtis in
oriente: que p̄cedet uos uſq; dū ueniēs ſtabit ſu-
pra ubi ē puer: hec eſt ſapientia eterni uerbi q̄ ſtat
ſupra ſequētes ubi ſue paruulitatis. Supra ſequen-
tes ubi humilitatis & paupertatis preſcripte. Stat
inquam ſupra illuſtrando intellectum: inflam-
mando affectum: dulcorando & reficiendo totum
animū. Roborando affectum extrinſecum: repellē
do hoſtis maligni incurſum: procul ergo a chriſti
pauperibus diffidentia omnis abſcedat: quia edent
pauperes: & ſaturabuntur: & laudabunt dominū q
requirunt eum. Secundum ubi de quo reſpondea-
mus ſanctis magis interrogantibus eſt patibulū
crucis: ubi paſſer.i. actiuus īuenit ſibi domū firmita
tis: & turtur.i. contēplatiuus nidum ſecuritatis ubi
reponat pullos ſuos.i. conceptus & opera charita-
tis. Ibi turris.i. caſtrum: ibi ſpecula.i. preſidiū. Ibi
colliduntur exercitus hoſtium. Iudic.v. ubi colliſi
ſunt currus & hoſtium ſuffocatus ē exercitus; ibi

narrentur iuſtitie domini. Iuſtitie inquā domini:
q̄a ibi ē iuſtitiarius pro nobis dominus ieſus: factuſ
pro nobis peccator magnus: quia omniū pecca-
tis punitus. Quia ſi in uiridi ligno hoc faciunt pro
peccatis alienis: in arido quid fiet pro peccatis pro
p̄riis. Vere maximum & precipuum argumentum
iuſtitie domini eſt: quando proprio filio non pep
cit amoroſus pater quando tradidit eum in tam ter
ribilem morrē: ex quo ſe uoluit operire noſtrorum
reatibus peccatorum: uere pellicule edorum ſimili
tudinem maioris expreſſerant: quia ex quo pellem
peccatorum ade quantū ad ſoluendū reatum uo-
luit inducere: oportuit eum penam mortis exolue
re. Ibi ergo pro chriſto narrentur iuſtitie domini.
Sed re uera nobis longius & iocundius narrentur
miſericordie domini: quia ex iuſtitia quam rece-
pit nobis miſericordiam exhibuit. Vbi ſunt ait p̄-
pheta miſericordie tue antique domine? Certe ubi
eſt propitiatorium offenſarum: & ubi manat pro-
fluū gratiarum. Ibi ergo ſunt miſericordie tue do-
mine ieſu: ab antiquis patribus repromiſſe: ubi te
uideo affixum pedibus ſuſpendētē executiōem ſē-
tentie: extenſum manibus uocantem ad cōuerſio-
nem p̄nie: inclinato capite offerentem remiſſionē
offenſe. Aperto latere inuitātē ad receptionē gratie
uide ergo miſericordiā ſuſpendentē ſententiā: un-
de fixis pedibus ſtat: non ad executionē ſententie
p̄cedit: ſubſtinet: diſſimilat: expectat: non iraſcitur
per ſingulos dies. Sap.xi. Miſereris omniū domi-
ne quoniam tua ſunt: omnia potes: & diſſimulas
peccata hominū propter penitentiā. Et re uera mi
ſericordie domini: quia nō ſumus conſūpti. Treñ.
.iii. Et miror ſi hoc in ſe quilibet non miratur. Et ta
mē ſepe

Ipſo ſuſtinente peccata multiplicantur
Ipſo diſſimulante aggrauantur
Ipſo ēt expectante animi īdurātur.

Et enim quia non cito profertur contra malos ſen
tentia: abſq; nullo timore filii hominum perpetrāt
mala. Eccle.viii. Sed ſecundū duritiam cordis ipſo
rum: & cor īpenitens theſaurizāt ſibi irā in die ire:
& reuelationis iuſti iuditii dei: Ad Roma.ii. Vide
etiam miſericordiam uocantem ad penitētiam. Ex
tēdit manus ſuas ut uocet & trahat: inſpirat: predi
cat: & flagellat ut cōuertaris & cōfitearis. An igno
ras: quia benignitas dei ad penitētiam te adducit?
ad Ro.ii. Ad uos igitur o ingrati ſceleſti: & obſti-
nati eſt uox iſta crucifixi horrenda. p̄uer.i. Vocaui
& renuiſtis: extēdi manū meā & non fuit qui aſpi-
ceret. Deſpexiſtis omne conſilium meū: & increpa
tiōes meas neglexiſtis. Ego quoq; in interitu ue-
ſtri ridebo: & ſubſānabo cum uobis id quod time
batis aduenerit. Vide ergo miſericordiam remit-
tentē offenſas: caput inclinat: quia paratus peccatū
remittere: ad oſculū recipere: pacem offerre. Hiere.
.iii. Tu autem fornicata es cum amatoribus mul
tis: ſed reuertere ad me dicit dominus. Sed de mul
tis uerum eſt quod dicit idem Hiere.v. Indurauerunt

UVA. BHSC. IyR_070

runt faciem ſuam ſuper petram:& noluerũt reuerti. Vide etiam miſericordiã offerentem gratiam. Stat aperto latere unde fluxit ſanguis redemptionis & aqua ablutionis:unde fluxit regeneratio & refectio Omnes ergo ſitientes uenite ad aquas:& qui nõ habetis argentũ:properate emite & comedite. Venite emite abſq; argento:& abſq; ulla cõmutatione uinum & lac &c. Que dicuntur Eſa.lv. Sed heu quidam dereliquerunt hunc fontem aque uiue:& foderunt ſibi ciſternas diſſipatas.i. concupiſcẽtias ſuas animas diſſipantes. Sicut conqueritur dominus per Hiere. Et ideo ueniet tẽpus quando ipſi clamabunt cum diuite epulone:lingua noſtra ſiti aruit. Sed qui obturant aures ſuas ne audiant chriſtũ pauperem clamantem in ligno:clamabit & ipſe: & nõ exaudietur in gehenne ſupplitio. Vbi ſunt ergo miſericordie tue antique domine.

Certe cruci affixe
In cruce extenſe
Per crucem inclinate
Et de latere benedicti ieſu
Affluente reducte.

Propter hec cantat ſponſa in canticis. Indica mihi quẽ diligit anima mea ubi paſcas in cena per ſacramentum:ubi cubes ĩ meridie pene per acerbũ ſupplicium. Et exprimit ſponſa huius ubi deſideria et ubi abundauit delictum ſuperabundet & gr̃a. Ro.v. Ad cor ergo reuertere anima mea. Et ut dicitur Baruch.iii. Diſce in patibulo crucis & titulo crucifixi ieſu:ubi ſit prudentia:ubi ſit uirtus:ubi ſit intellectus:ut ſcias ſimul ubi ſit lõgitudo uite & uictus ubi lumen oculorum & pax. Tertium & quartum ubi.ſ.pretorii iudicis & palatii principis in tractatu iuditii & regni infra dicetur. Sic ergo benedicti magi querentes ubi naſcẽtis & nati pueri confitentur multiplicem titulum dignitatis Tertio reddit eos nobis comẽdabiles actus ſubiectionis:unde dicit꞉ ꝙ bethleem uenerunt:domum intrauerunt:humiliter procederunt:fideliter adorauerunt. O ſapientes magi quid facitis:in faſcia puerum adorantes. Adoramus inquiunt & ſapiẽter fecimus. Sic enim

Profitemur diuinitatẽ
Reueremur dignitatẽ
Reprehendimus conformitatem
Imploramus pietatem
Cõmittimus noſtrã fragilitatem.

Primo profitemur diuinitatem in aſſumente uerbo ꝙ oportet adorari tanq̃ principium noſtre creationis:mediũ noſtre gubernatiõis:finis noſtre beatificationis:luce.iiii. Dominum deum tuum adorabis: hoc tributum ab omni creatura requirit:quod certe debemus reddere ſemp habitu:ſepe actu:oẽs ſancti fuerunt ſolliciti hoc reddere tributum. Ille q ab hoc noluit eximi .ſ.lucifer meruit profundari. Reueremur ſecũdo dignitatem in homine aſſumpto. Nam ille paruulus rex erat:& habebat ſcriptũ in ueſtimento ſuo & in femore. Rex regum & dominus dominantium. Apoc.xix. Veſtimẽtum poteſt ſignificare aſſũptam humanitatẽ:femur quod eſt fontale principium generationis ſignificat generationem eternã:quaſi dicat beatus Ioãnes. Rex erat ſecũdũ utrãq; naturam. Recordare ergo xp̃iane:quia in nomine domini ieſu omne genu flectitur & flecte genua apiculo amoroſo: ne forte cum pharaone tunc incipias cogitare quando ĩcipies ultionẽ ſentire. Reprehendimus tertio conformitatem. Ipſe enim propter nos de celo deſcẽdit ad terram:dum ſe humiliauit formam ſerui accipiens. Et ideo nos omnia noſtra ſublimia deponamus ĩ cõſpectu eius:uenite ergo una nobiſcũ adoremus eũ quia ipſe eſt dominus deus noſter. Ipſe paruulus ẽ excelſus dominus qui humilia reſpicit in celo & in terra. Imploramus quarto pietatẽ. Et hec adoratio eſt penitentiũ qui ſe proſternunt ad pedes ieſu miſericodiã rogaturi:p̃s. Coram illo ꝓcidẽt ethyopes:immo pro remiſſionis gratia candidati. Curre ergo peccator ad pedes paruuli & nec tibi uilis uideat꞉ locus:q̃a ibi beata peccatrix induit ſanctitatẽ Egrediet꞉.n.diabolus ãte pedes eius. Baruch.iii. Cõmittimus q̃nto noſtrã fragilitatẽ. Sic adorãdo oẽm noſtrã ſollicitudiuẽ ꝓiicientes ĩ eũ q̃m ipſi cura ẽ de nobis. Ego per illud modicũ ꝙ ſumus ſum meꝓuidẽtie & tutele ut in peregrinatione quã facimus ab herodis inſidiis nos defendat:quod & fecit. Nã eos in ſõnis ãmonuit ne ad herodem redirent. Quarto oñdit nobis eos cõmẽdabiles munus oblationis. Amor ãt ẽ p̃ncipium quod a deo nobis datur:in quo omnia dona donantur. Tanta igitur ſunt ſequẽtia munera quãtus ẽ amor in aĩa. Ad exemplum autem iſtorum beatoꝝ magorum offeramus multa munera:q̃a de iſtis ſcribit꞉ ꝙ obtulerũt ei aurũ thus & myrrhã. Hiſtorice obtulerũt domino magi.

Aurum in pauptatis ſubſidiũ
Thus in ſtabularis fetoris remediũ
Myrrhã in teneritudinis puerilis oſequium.

Allegorice autem. Aurum proteſtatur regis poteſtatẽ. Thus dei maieſtatem. Myrrha carnis mortalitatem. Tropologice nos informant quid debemus offerre:tam abiiciendo uicium: q̃ accipiendo uirtutis exercitium. Abiiciẽdoquidẽ:q̃a aurũ p̃cedit in diuitiis. Thus ẽ excellẽtius in ſacrificiis: & ſignificat ſublimitatẽ honorũ. Myrrha adhibetur delitiis carnis:que multũ precedit in unguentis. Iſta paruulo noſtro offerimus ſi pro amore ſuo uitia abiicimus. Alio modo nos inſtruunt.ſ.ut offeramus aurũ ſplendentis cognitionis. Thus ardentis deuotionis. Myrrham carnis mortificationis: uel aurum dilectio caritatis. Thus oratio ſanctitatis. Myrrha cõpaſſio pietatis. Anagogice uero. Aurum figurat in prima ſplendorẽ uiſionis. Thus dulcorem ſiue reſolutionem fruitionis. Myrrha tenorẽ incorruptionis. Talis multitudo munerum accepta ẽ a deo. Eccle.vii. Secundo offerenda ſũt munera magna copioſitate:& hoc reſpicit magnam dilectionẽ:propter ꝙ hic dicitur ꝙ apertis theſauris

UVA. BHSC. IyR_070

ſuis obtulerunt. Apertio theſaurorum ſignificat multitudinem munerū:ps.Reges tharſis & inſule munera offerent.Mnnus regium:munus magnū unde ſecūdi Paral.ix.dicitur ꝙ oēs reges deferebāt regi Salomoni munera uaſa argentea & aurea:ueſtes & arma & aromata.Regalis oblatio iſti noſtro paruulo eſt diuinatiua dilectio ut eius amor in noſtra regat omnes mentis nr̄e affectiones:& in ipſū referat:& dominet᷑ eiſdē. Munus exterius ē ſignū iniectionis amoris.Amat paruulus ieſus ſibi offerentem ſuperfluū magis offerentem neceſſariū:maxime offerētē ſeipſū.Obtulit uidua duo minuta totum neceſſariū ſuū uictū:& exceſſiue cōmendatur a xp̄o.Duo minuta corpus & animā: hii ſunt duo hynnuli capree quos diligit ſponſa:imo ipſi ſunt ſpōſe ubera:uel duo heduli quos preparat Rebecca quibus pater Iſaac libenter ueſcitur:dum corpus & anima xp̄o ieſu ī pn̄ia dedicantur. Talibus muneribus filie tyri.i.penitentes aīe multum deprecabuntur:hec ſunt munera que duces offerunt. Singuli duces per ſingulos dies offerunt munera in dedicatione altaris.Ibi enim legitur ꝙ obtulerunt multa dona & magna. Tertio debent offerri paruulo ieſu munera chara precioſitate:& hoc reſpicit puram affectionem:ubi.n.eſt pura affectio: ibi chara & precioſa oblatio. Gen.xliii. Sumite de optimis terre frugibus in uaſis ueſtris:& deferte uiro munera:fructus optimi:fructus p̄matiui:quia fructus penitentie digni.Nam ſera penitentia magis uidetur ex īpoſſibilitate peccandi q̄ ex uoluntate penitendi:primitiua enim erant Iacob & Serotina laban. Talia munera generoſa obtulit Zacheus.Luce.xvi. Ecce inquit dimidium bonoꝝ meorū dn̄e do pauperibus.

Ecce munus gratioſum:quia prōptum
Ecce munus copioſum:quia bonorum
Ecce munus uirtuoſum:quia meorum
Ecce munus fructuoſū:qꝛ do pauperibus
Ecce munus recta intentione purgatum.

Et ita de proprio: quia ſi quem defraudaui reddo quadruplū. Quarto offerēda ſūt xp̄o munera digna gratioſitate:& hoc reſpicit piam deuotionem: unde benedicti magi dicuntur procidiſſe & adoraſſe.Munera talia ſunt placabilia:unde Abel obtulit dignus: digna: digne:gratus:gratis:grata:unde reſpexit dominus ad abel & ad munera eius.geñ.iiii. Premiſſis talibus muneribus placabis faciem principis.Vnde dicitur in eccle. ꝙ donū hominis dilatat uiam eius:& ante principē ſpacium facit ei. Talia munera obtulit & premiſit iacob.Gen.xxvii.Placabo eū muneribus que precedunt:& poſtea uidebo illum. Vltimo reddit nobis iſtos magos imitabiles greſſus reuerſionis:per aliam.n. uiā &c. de quo quia dictū ē ſupra ſufficiat hoc dixiſſe: quia regio noſtra paradiſus ē:a qua uiſibilia ſequendo diceſſimus:ſed ad eam neceſſe eſt flendo:& uiſibilia cōtēpnendo atq; appetitum carnis refrenando redeamus. Attende autem ꝙ in toto decurſu hiſtorie huius diei nobis deſcribitur modus

Diuine prouidentie
Humane malitie
Et hoſtilis pugne.

Nam quando deus uult aliquē ſolennem ſtatum quaſi alterum chriſtum in mundū naſci facere tres reges trinitatis cultores ſeipſos regendo ſibiipſis dominantes in oriente uident ſtellā:quia preſētiū et illuſtrationem orientis gr̄e:quequidem illuſtratio facit eos

Promotos ad laborandū
Audaces ad confitendū
Viuaces ad predicādū
Liberales ad offerendū
Deuotos ad inquirendum
Subiectos ad adorandum.

Et quia oīs illuſtratio diuina mentē ſubicit his q̄ tenent typum dei in terra.Ideo tales reges ſtella dūcit ad hieruſalem que erat ſedes magiſteri: ciuitas ſacrificii:cultus diuini: & principatus regni. Et qꝛ in ortum nouitatis introducendum in talibus que uidentur uicem dei tenere in terra eſt corrupta religio:excecata cogitatio:deprauata affectio:deformata conuerſatio.Ideo in acceſſu ad tales diſpenſationes: ſtelle radius ſe occultat:quia in talibus illuſtrationibus circa primordia diſpenſationis ſtatuū oritur dubitatio ne deuiēt errādo niſi in antiquorum auctoritate eorum uita fundetur:quod utiq; uerū ē: quia ſemper deus noua inſerit perſonis quibus perſonis tempore magorum moyſi & prophetis & ſāctis patriarchis quorum typum tenere uidebantur qui patriarcharum fidem fermentauerunt: moyſi legem danauerunt:prophetias carnaliter intelligēdo ad ea que amabant intorquebant falſificabant: & peruertebant:partim errantes cecitate:partim magnificantes uoluntate:auerſi ab intellectu ſpirituali & carnali ſenſu:a terrena curuati:unde tunc carnaliter ſapuerūt cum herode ſcribe & phariſei.Sicut dicit leo papa:ut temporalem ſaperent ducē. Sicut ille terrenum metuebat conſortem: unde ſignanter dicitur.Cum herodes regnaret in hieruſalem:q̄ interpretatur pelliceus.ſiue glorians in pellibus: & erat alienigena a ſanguine iſrael:quia in talibus temporibus regnat ſenſus carnis & ſanguinis: quia oīno eſt alienus a dei intentione & regno.Nam caro & ſanguis regnum dei non poſſidebunt:& nihil nequius q̄ quod excogitauit tunc etiam matri carnalis eſt ad ea que diligunt:& ad ſuum carnalem ſenſum ſcripturarum intorquent.Et ſpiritualis ſenſus ex eorum malignitate abſconditur:& fiunt aliorū duces ceci:uiam ſpiritualem & perfectam abſcondētes & deprauātes:unde nūc rn̄dētes herodi dixerūt In bethleem.Sic enim ſcriptum ē.Et tu bethleem terra iuda nequaquā minima es ī principibus iuda ex te enim mihi egredietur qui ſit dominator ī iſrael.Vbi ſecundum Remigium redarguūtur de ignorantia.Et ſecundum Criſo:de malitia: precidere.n. illud regnum quod oſtendebat ieſu nati eſſe ete

UVA. BHSC. IyR_070

num:& ipſum ieſum eſſe dei filium. Nam tacuerũt hic. Et egreſſus eius ſicut a principio dierum eternitatis:quod idem eſt ſecundum Criſo. ac ſi. d. In pñcipio erat uerbum:quod quidem eis accidit uel ex carnalitate intellectus qua deprehenſi non ferebãtur in eternitatem meſſye uenturi:ſed ſolum in tẽporalitate preſentis regni:uel ex iniquitate falſificauerunt prophetiã tacẽtes quod optimũ erat in ea: unde & fuerunt cauſa necis paruulorum. Si. n. Herodes audiſſet regnum paruuli nati ieſu eſſe eternũ & ipſum dei filium:foſitan in furorem non ſe erexiſſet contra eum. Non ergo mirum ſi tanta malignitas ſplẽdorem ſtelle occultat ſiue obfuſcat: ipſã a benedictorum regum fugat aſpectibus. Sic ſepe contingit ꝙ illi qui radium ſtelle uiderunt ad adorandum & imitandum inſpirandum ſancte uolũtatis lumen dum ad tales accedunt eorum magiſterio lumen perdunt. Sed ſi ab eis contingat recedere:cum maiori gaudio lumen quod ſe abſcondetat redit. Et uide ꝙ ſicut iſti ſunt cauſa mortis innocentium & perturbationis carnalis regis: Sic falſi & peruerſi magiſtri ſunt cauſa mortis orientis luminis & perturbationis contra naſcentem ieſũ terrene poteſtatis. Et uide quid faciat carnalis populus iudeorum in conſũmatione ſue malitie. Qualia enim receperant ab egyptiis in nece puerorum ſuorum:talia exercent in morte innocentium propter odium illius nati ieſu qui eis fuerat in patribus repromiſſus ut per hoc clament facto:ꝙ ipſi facti ſunt ueri egyptii ĩ malitia obſtinati. Et illi quos perſequuntur facti ſunt ueri hebrei quibus promiſſa cõplentur. Et illis excluſis tanq̃ adulteris ad illos quos proſequũtur patrẽ ſucceſſio deriuatur. Sic & qui nunc perſequũtur euangelicam uitã & ad eius paupertatem excludendam & falſificandam ſcripturas peruertunt:non ſunt ueri ſucceſſores benedictorum magorum:ſed heredes crudelitatis Herodis & impie falſitatis ſcribarum & phariſeorum.

Nota autem quid faciunt benedicti magi: quia quod ueritatis audiunt:illud accipiunt ad ſue uite directiuum:quod peruerſitatis aduertũt:illud ab iiciunt per diuinũ cõſiliũ. Sic & benedicti magi noſtri temporis ab illorum imitatiõibus quod de ſcriptura proferunt recipiunt & perficiũt:quod de malitia oſtendunt compatiendo reiciunt & neſciunt. Et tunc qui uias perfectionis accipiunt ab ipſis uocantur magi quaſi illudentes:& illuſi ab eis tẽporalibus opprobriis:& priuati ſepe tẽporalibus bonis illudentes eis: bona illuſione de ſpiritualibus donis. Nam illis in ſua cecitate & carnalitate dimiſſis ſtella interne irradiationis duce:que precedit eos in lumine xp̃i uite & ſcriptura ueritatis intellectu in teſtimonium prohibente ipſi ad bethleem domũ ueri panis accedunt. Ipſi ortum ſtatus perfecti reperiunt:adorant & aſſumunt:& a falſis doctoribus medullam legis chriſtum ieſum rapiunt: & eos luminis uacuos in ſua uana fatuoſitate relinquunt. Attende autem ꝙ talium peruerſitas chriſtum poteſt fugare a ſeipſa:ſed non cõprehendere:ſed utiq̃ ad aliam religionẽ mittere:quia eis excisis ab electorum numero nomen proprium religione natũ acquirunt:nec eis quos perſequuntur nocere ſinuntur:ſed eis coronas preparant ignorantes. Sed nõ eſt pretereundum ꝙ herodes falſum ſpopõdit obſequium & illum promittit adorare quẽ querit occidere:quia talium uitanda peruerſitas: quando in principio uidet ſpiritum oriri qui eorum carnalem uitam ĩpugnat dum ipſum uidet fortem & ualidum & non acquieſcentem uite carnalis doloſas & uirtiginoſas perfectionis uias falſa promiſſione p̃tendit:& ſe perfectionis ſtatum habere talibus fingit ut in eis poſſit ortũ luminis extinguere:& eos ad carnalẽ eorum ſequelam inflectere. O q̃ felices eſſent hii cum herode ſi conuerterent ad religionem:quod diſponunt ad fraudem. Sed quid herodiani impii ĩmobilem et eternam diſpoſitionem orientis paruuli euertere conamini:deſtructio huius ſtatus non ẽ temporis ueſtri. Nichil hac ueſtra malignitate proficitis:nec illis nocetis quos affligitis. Nec ſpiritum extinguetis a quo uos extigui & confundi pertimeſcitis:uelitis:nolitis ſancti magi noſtri & uere reges:& heredes celeſtis regni curſũ conſũmabũt itineris. Inuenient ſtabulum paupertatis quod ingredientur per obſeruantiam plenariam. Adorabunt preſepium paruulitatis per humilitatem profundam. Offerent paruulo aurum ſplendentis intelligentie:thus inflãmationis perfecte: myrrham mortificationis plene. Et reſponſo accepto de ueſtra doloſitate:per uiam a ueſtra carnalitate diuerſam in regionem euangelice uite cum letitia reuertentur. Et uobis dimittentes carnalia terrã uinentium ſpiritualem & ſanctam eternaliter poſſidebunt.

Ieſus redẽptus paruulus cap. v.

Ttende anima mea: ꝙ poſtq̃ tuus ieſus cum ſua dulciſſima matre tẽpus a lege ſtatutum in preſepii paupertate & ſtabuli uilitate perfecit. Iam humilitatis magiſtra cum paruulo ieſu noluit lege exẽptionis uti:licet excellentias ſuas multas tam in ſe q̃ ĩ prole pre aliis poſſideret. Nec excellentias ſuas uoluit hominibus uendere: cõmunia onera fugiendo:ſed diuinitati retribuenda ſeruare. Contra multos qui ſi quid excellentie ĩ aliqua congregatione habent ſtatim pre aliis ſe extollunt:onera cõmunia fugiunt. & multa oſtentatione pretenſa uendunt carius donum dei:quod p̃ aliis non uendendum:ſed cõmunicandum receperunt a deo. Virgo uero beata cum paruulo ieſu noluit preſepium relinquere etiam poſtq̃ regũ magnifica colla ſubdidit paruulo regi nato. Et ſicut omnibus ſemper pauperibus magis non oneroſa ſed utilis eſſe uoluit. Sic preſepium filii a pauperũ pabulo non uacauit:ſemper ſibi dura retinens ut aliis delectabilia propinaret. Nec illa ſancta bethle-

UVA. BHSC. IyR_070

am debuit in chriſti puerperio eē uacua in ſuis pau peribus a beneficio nati regis. Nam qui propt̄ mi ſeriam inopum & gemitum pauperum aſſumpſe rat noſtre humanitatis amictum: licet i ſe pauperri mus eſſe uoluerit: uoluit tamē ſibi offerri unde ne ceſſitati pauperum prouideret: propter quod ma ter pauperis ieſu que ipſum nouem menſibus in uentre portauerat: in cuius mente ſemper quieſce bat plene nouerat mentē filii ꝙ uenerat pauperum miſereri: & ſn ſeipſo ſemper pauptatis uinculis cir cunangi. Vnde ipſa beatiſſima uirgo maria plena ſpiritu paupertatis ieſu theſauros regum deuotiōe oblatos liberaliſſima caritate abſqꝫ mora pauperi bus regionis diſtribuit. Nō enim potuit manibus marie uirginis aliquid adherere temporalis ſub ſtantie: que iam audiebat paruulum in omnibus ſi gnis que aſſumere uoluit paupertatis altitudinem mirabilis uocis tonitruo commendare. Et ideo q̄ dragefimo die paupercula mater cum paruulo ieſu ſancto ualefacientes preſepio ipſum dimittentes deuotioni fidelium multis cariſmatibus plenum ipſum templnm donum ieſu principale & ſūmum in materiale templum: & ipſa uerum tēplum do mini ſpiritus ſancti in habitatione ſacratum cum pauperum hoſtia introduxit. Ipſa primogenita di gnitate & gratia poſt filium omnis rationalis na ture pn̄tat in tēplo benedicti domini ieſum bene dictum primogenitum omnis creature. O quāta nouitas: o quanta admirabilis iocunditas: preſen tatur tēplum templo: deus deo preſentatur: q nūq̄ abfuit ſiſtitur domino: qui eternus & uerus domi nus ſemper fuit. Conſecratur hoſtiis conſecratio omnis creature: Redimitur minus redemptio ca ptiuitatis noſtre: Offertur manibus uirginis eter na oblatio dei patris: ſed in matre ſanctiſſima puri tas purificatur: uirginitas recōciliatur: ſanctitas ex piatur: dei fecunditas a peccato mundatur. San cte ſymeon ſenex ueniſti in ſpiritu in templum & nunq̄ ſpiritus tibi hec magnalia reuelauit. Noſti quale tēplum domini: imo qualia tēpla domini? Nam mater domini & filius ambo templum do mini. Noſti inq̄ qualia tēpla tuum ingrediuntur tē plum: plane noſti quia in ſpiritu ueniſti: plane no ſti quia reſponſum accepiſti a ſpiritu ſancto nō ui ſurum te mortē niſi uideres chriſtū domini. Mortē ueram uidere non poteris. Non enim auderet ſe ingerere mors illis oculis quos ueta uita chri ſtus ſua uiſione ſacrauit. Expectaſti redemptionē iſrael: uide ergo & letare: quia hic eſt quem redem ptionem miſit dominus populo ſuo. Scis quis eſt iſte cuius uterqꝫ parens facit nobis donationem. Nam deus pater eterna charitate nobis dedit filiū quem eternaliter genuit. Sic enim deus dilexit mū dum: ut filium ſuum unigenitum daret: ut omnis qui credit in ipſum non pereat: ſed habeat uitā eter nam. Ecce redemptio a patre donata. Sed uide eti am digniſſimam dei patris ſponſam glorioſam uir ginem mariam ſimili charitate reſpondentem eter no patri. q. d. Das tu filium qui tuus & meus eſt p te mihi miſericorditer datus: dabo & ego charitate uiſcerali quod a te recepi: dabo & meipſam: quibus & tu dignaris filium tuū dare: dabo

Charitate feſtina: qa prius nō potui
Charitate integra: qa nihil retinui
Charitate cōmunicata: quia nulli inuidi
Charitate conſūmata: hoc ab ipſo didici.

Video enim ꝙ ipſe benedictus ieſus qui ſe ipſū mihi dedit in filium: omnibus ſe dat

In conuerſationis exemplum
In redemptionis pretium
In peregrinationis conſortium
In refectionis uiaticum
In beatitudinis premium

Et quomodo me poſſum retinere a dando: que to ta ſum plena ſuo dono. Nam ſpiritus ſancti donū in quo: omnia dona donātur: ipſe ſuperuenit i me & ipſe me totam omnibus donat: & donare me fa cit totaliter & totum illum benedictum fructū uē tris mei eternum deum qui eius opere carnem ſū pſit in me. Currite currite omnes gentes: accipi te de plenitudine perſone in ipſa incarnatione & p ipſam donate. Currite ſenes cantate cum Symeone Currite uidue predicate cum anna. Currite uirgi nes letamini cum maria. Currite uiri accingimini uirtute cum ſancto Ioſeph. Currite paruuli cum ie ſu. Currite iuſti accipite letitiam. Currite peccato res accipite ueniam. Currite angeli & obſtupeſcite ſeraphī deum paruulum redimi: & puritatem uirgi neam expurgari: libertatem diuinam legi ſubiici: & addiſcite in ſcholis paruuli ieſu: quia excelſus do minus: & humilia reſpicit in celo & in terra. Atten de autem anima mea iocunditatem iſtius diei. Nā ille cuius deſiderio anxiabatur mundus in omni bus electis: & cuius expectatione humana natura eius electa ſponſa languerat ultra quinqꝫ milia an norum: hodie exhibetur p manus ſacratiſſime uir ginis omnibus electis: & ab omnibus recipitur per manus iuſtiſſimi Symeonis: & auctoritate totius trinitatis ratificatur inſtrumentum noſtre donatio nis. Nam auctoritate legis a patre data uoluntate filii: qui ibi eſt in aſſumpta natura inſpiratione ſpiri tus ſancti qui noſtrum procuratorem Symeonem adduxit per manus ſacratiſſime uirginis: que deum & hominem ut uera mater poſſidebat: uere fit no bis iſta donatio. Et attende que dicta tibi ſunt ſupra de uirginis charitate: quia nec plus patuit. Nam primo paſſu quando ſanctum reliquit preſe pium ſtatim uenit ad templum domini quod ſo lum erat in orbe terrarum. In hoc ergo templo tā q̄ in cōmuni loco digno ſacerdoti perſone cōmu muni & omnium procuratori: liberaliſſima mater omnibus filiis gratie dat unigenitum ſuum. Et ipſe benedictus Symeon non dubium itelligit do num & recipit oblatum & predicit myſteriū. Ecce

UVA. BHSC. IyR_070

inquit poſitus eſt hic in ruinam & in reſurrectionē multorum in iſrael & in ſignum cui contradicetur: & tuam ipſius animam pertranſibit gladius. O fidelem procuratorem: o ueriſſimum preconem: quia ſimul predicit quod ex munere accepto eue-nit in diuerſitate hominum. Et exprimit fideliter ad quid recepit dominum ieſum datū: quia ad hu manam redemptionem per gladium dire mortis: ad humanam informationem per doctrinam & ui tam perfecte uirtutis: hec ſunt in ruinam impiorū impugnantium chriſtum: & in reſurrectionem de uotorum imitantium chriſti exemplum: hec ſunt gladius crucifixionis uiſcerum maternorum: quia ipſa continue gladiata acutiſſimis doloribus cor-dis ieſu & continuis penuriis & moleſtiis diuine ſue carnis gladiatur ipſe ſuper hoc contumeliis & ingratitudinibus perfidorum. O quot contradixe runt tibi uirgo beata: & filio tuo

In panniculis paupertatis
In actibus humilitatis
In ardoribus charitatis
In paſſionibus aſſumpte humanitatis.

Vides beata uirgo qualia tibi reſponſa dat procu-rator noſter ſanctus Symeon: uides ad quid recepit paruulum: utiq; recepit ad noſtre redemptiōis pre cium per crucis ſupplicium & tue amare tranſfixio nis gladium: uis ergo iſta conditione nobis dare dilectum. Et ego ait beata uirgo noui quid facio: quid dono: quid recipio: quia recipio adoptatorū ſupplitia: pro quibus expiandis: redimendis: curā-dis: unigenitum dono: qui & uerus agnus: & ſolus agnus: qui abſtulit peccata mundi: quem ſola diuēſ offero: quia ſola agnum habeo: quem ſine pudo-re concepi: ſine grauedine portaui: ſine dolore pe-peri: cum plena uirginitate deum hominem de ſpi ritu ſancto genui. Et hic ē uerus & ſolus agnus: q a nullo niſi a me matre ditiſſima omniū gratia po tuit offerri pro miſerabilibus pauperibus adopta-tis filus redimendis: qui duplici gemitu culpe & pene tenentur captiui: unde & aues gemētes cum uero agno obtuli: ut oblatio ueri agni recipiat ge-mitum culpe ſimul & pene: unde & turtures & co lumbas obtuli: quia gemitus cōtēplatione & actio ne in filio meo excluſi: & duplicem gemitum ine-ſtimabilem & incōprehenſibilem .ſ. mentis & car-nis in filio meo expreſſi: unde & gemitu incōpre-hēſibilitas deſignatur manualis. Sicut enim quod uolat: ſuper terram eleuatur Scio ergo quod dono īmo ſola poſt ipſū filium ſcio: quia ſola ad eius im menſurabilis doloris participium pre aliis accedo & idcirco pleniſſima & perfectiſſima charitate dile ctiſſimum filium meum ieſum dono ad informā-dos: ad inſtruendos: ad redimendos: & reficiendos & ad glorificandos: qui huius redemptionis & be neficii uolunt eſſe participes. Et meipſam ipſorū aduocatā: genitricem: tutricē: & gerulam: excuſatri-cem & defenſatricē ab omnibus hoſtibus: & diſpē ſatricem bonorum fieri īmobili charitate promit-to. O ſancte Symeon procurator mundi canta pro toto mundo: & poſtea iubilabis pro teipſo. Se cure potes dicere. Suſcepimus deus miſericordiam tuam in medio tēpli tui. Non redarguit ſapientia: & non fuit locus excuſationi. Concepit iuſtitia & non fuit locus appellationi. Mandauit executioni potentia: & non fuit locus defenſioni. Et hec oīa probamus cum dolore in primo hoīe. Gen̄. iii. Et ideo talia non queramus: ſed deſideramus miſeri-cordiam que reprehenſiones anullat: ſentētias caſ ſat: penas exſufflat: & omnia in ſeipſa in bono re-format. Nunc gratias agamus & cum fideli noſtro procuratore ſymeone iubilando cantemus. Suſce-pimus deus miſericordiam tuam. Tunc enim de-cet hominem gratias agere: quando ſe ſcit plenam doni poſſeſſionem habere. Nam in annunciatiōe audiuit & letata ē ſyon: quando uirgini factum eſt dei uerbum in utero. In natiuitate audiuimus & ui dimus uerbum quod factum eſt. Narrauerunt po puli & mirati ſunt qui audierunt. Sed nondum rece pit eccleſia: nondum fuit in poſſeſſione pacifica. Venerunt magi & adierunt hieroſolimam: ſed per aliam uiam redierunt. Nec per hoc poſſeſſionē ac-ceperat ecceleſia: ſed hodie a matre cōmuni glorio-ſa uirgine in loco cōmuni: quia in templo perſone cōmuni: quia ſymeoni facta eſt donatio: & intro-ducta eſt eccleſia in poſſeſſionem doni: quia ſuſce-pit quo indigebat .ſ. miſericordiam: & illi congrue bat: quia deum paruulum. unde & ſubdit. Secun-dum nomen tuum: ita & laus tua. Et ratione libe-rationis ſubdit ſecuta .d. Iuſtitia plena eſt dextera tua .q.d. populus. Recepiſti honorem in ieſu obla tione: quantum dedecoris fuit cōmiſſum in crimi-ne. Iubilemus ergo cōmuni tripudio gratias agen tes pro recepto beneficio dicētes. Suſcepimus de-us miſericordiam &c. Et uere miſericordiam: quia dominus ieſus miſericordia noſtra: non ſolum mi ſericors & miſerator: ſed ipſa miſericordia nuncu-patur: quia ex miſericordia datus: quia miſericor-dia plenus: quia ad miſerandum paratus & miſſus Nunc ergo quia tempus miſerendi deus: attende miſeri ad miſericordiam ne cū acceperit tēpus poſt ueſtras miſerias culpas in penas ipſe iuſtitias īcipiat iudicare. Sed attende anima mea ꝙ quattuor tibi opponuntur ī hac ſolēnitate deuotionis zelo con templanda

Tēplum ſanctū quod repletur
Matris exēplum que purificatur ſpiritu ſcō ſecūda
Hoſtia paruuli īmo paruulus hoſtia in quo eſt oīs oblatio cōſumata.
Sāctū collegiū a quo ē hodierna pceſſio celebrata

Et cū iſta poſſint cōſiderari ſimul & diuiſim accipe de oībus ī cōi iubilationis tripudiū: & poſtmodū accepta a quolibet ſigillatī tue cōtēplatiōiſ gaudiū.

UVA. BHSC. IyR_070

Et quia in templo ſunt omnia iſta conſumata:ideo ſub templi nomine omnia iſta adunantur. Nam olim predictũ eſt. Mala.iii. Statim ueniet ad templum &c. Nã hodie.
Proponitur uirtualis ſanctitatis documentũ
Panditur legalis ueritatis uelamentum
Apitur ſpũalis nouitatis teſtamentum.
Vnde ſtatim ueniet ad templum ſanctum ſuum:ut peccatores doceat ſanctitatem.
Dominator quem uos queritis:ut credentibus exhibeat ueritatem.
Et angelus teſtamenti quẽ uos uultis:ut noue grẽ accipiat claritatem.

Nobis igitur peccatoribus uigilanter intuendũ eſt ꝙ in oblatione pueri ieſu in templo ſanctitatis eſt quadruplex documentum. Oſtẽditur enim nobis.
Puritatis ſtudium & diligentia:cum purificatur
Charitatis preconium & reſonantia cum cantu letificatur.
Humilitatis faſtigium & eminentia cum magnificantur.
Suauitatis ſtillicidium & exuberantia cum uiui petunt ut moriantur.

Et hoc iuxta uenientes paruuli ieſu proprietates miſericorditer exhibentur. Venit enim paruulus ieſus:ut.
Floſculus uirginei candoris
Circulus etherei decoris
Iubilus intranei dulcoris
Riuulus delectabilis ſaporis.

Et ideo puer ieſus in medio templi puritati inſiſtit:humilitatem oſtendit: charitatem intendit: ſuauitatem infundit. Sed attende ꝙ hec beata ſolennitas eſt a quattuor prophetis ſolenniter predicata. Nam Zacharias Aggeus Thobias:& malachias de hoc prophetant. Noe Samuel Salamon Hieremias hanc prefigurant. Concordabimus igiẽ figuras & prophetas cum his que ieſus paruulus fecit. Primo igitur qui in mundum uenerat ut flos puritati inſiſtit:quando matrem puriſſimam cum ſe puriſſimo purificari uoluit. Ipſe eſt enĩ flos de radice ieſſe:& mater uirga aaron que in ortu eccleſie hodie diuerſa expandit lilia puritatis. Et ut uideas qa purificatõe nõ indiguit:ſed puritatem docuit: Audi legem Exo.xiii. Mulier que ſuſcepto ſemine peperit maſculum:ipſa quidam imunda erit vii.diebus. In quibus nemo ſine immũdicia legis eam uel eius ueſtem uel lectum contingere: uel ei cohabitare ualebat: & puero circũciſo.viii.die ipſa xxx.diebus tanq̃ immunda ab igreſſu arcebatur tẽpli: &.xl.die debebat filium offerre cum precio filii & ex oblatione puer fiebat dñi. Sed redimi poterat a parentibus quinq̃ ſiclis argenteis:preter leuitam qui erat ſeruitio domini mancipatus. Pro primogenito offerebatur primogenitus animalis agnus ſi diues erat par turturum:aut duos pullos columbarum:ſi pauperes eſſent. Oblatio & preſentatio erat cõis omnibus naſcentibus. Redemptio & commutatio erat propria primogenitorum. In ſignum ꝙ dñs i egypto percuſſit primogẽita egypti:& ex hoc primogenita iſrael erant domini:hec lex primogenitorum habetur Exo.xiii. Non ſolũ autem primogenita hoĩum. ſed etiam omniũ aĩalium primogenita erant domini in populo iſrael.

Hec autem omnia in puero ieſu & mr̃e eius impleta ſunt. Impleuerunt inquit euangelica omnia ſecundum legem domini. Quis nõ aduertat ſicut ait Ber. in hoc ſermone:matrẽ domini non legari niſi enim moyſes preuidiſſet ſine ſemne uirginem parituram:quid neceſſe fuit de ſuſcepto ſemine: cũ aliter parere non poſſet fieri mentionem:nec uulquam aperuit:ſed intrante & exeunte domino porta orientalis iugiter clauſa fuit ſecundum Ezechielem Vterq̃ igitur fuit puritatis flos qui quidem expanditur in quattuor folia que ſunt.
Pudor mundicie impura reiiciens
Rigor penitentie reatum abiiciens
Rubor uerecundie mores componens
Timor reuerentie ſe legi ſubiiciens.

In hec quattuor folia iſte flos eſt expanſus. Nã pro ſola opinione immundicie uirgo mundiſſima euitatur ut immunda. Ita ut nullus eam tangere uł cohabitare ei aliquis ualeat uſq̃ ad circunciſionem pueri ſine legis immundicia. Puer etiam peccator reputatur qui tollit peccata mũdi: & per.xl. dierum tempus.q.per pnĩe tempus:a templi arcetur ingreſſu. Quo completo ſine redemptione pueri & determinate hoſtie:templum ingredi non preſumunt. Siſtitur puer domino:quaſi longinquus & efficitur domini:qui uerus eſt deus & dominus non redimitur leuita quaſi ſeruitio domini mancipatus & redimitur pontifex futurorum bonorum & redemptor omnium:quaſi originalis peccati debito obligatus. Templũ domini materiale beata uirgo ueretur ingredi:que peperit templũ eternũ:quod natũ eſt ex ea:Sicut ex uero ſpũs ſancti tẽplo:legi purificationis ſubiicitur:que ipſo partu purior efficiẽ:fontem pariens puritatis:Splendor glorie ad purificãdũ inducitẽ:q purgationẽ facere uenerat delictoꝝ. Quid faceret ꝑ ipuritate contracta q tantũ purificatiõi iſiſtũt ꝑ ſola opiata. Audi quõ ꝓpħia cõſonat & figura Mal.ii. Et Nee.iii. ꝓpħa deſcribit puritatis actus. Sacerdos deſcribit purificatõis:effcũs ꝓpħa ſic ait. Ecce uẽiet dñs exercituũ:& qs poſit cogitare diẽ aduẽtus eius &c. uſq̃ ad finẽ hodierne epl̃e. Niſi igitur eſſet natus ſine uirili ſemine:cur non poſſet cogitari dies aduentus eius quaſi dicat:quia non uenit ſecundum legem nature:non poteſt humanus intellectus modum ueniendi ipſius comprehẽdere. Attribuit autem ꝓpħa ſibi quattuor actus iuxta quattuor folia ꝑdicte puritatis. Qui ſunt.
Mundare

UVA. BHSC. IyR_070

Colare
Conflare
Purgare.
Mundando macula tergitur
Colando ſcoria reiicitur
Conflando rubigo conſumitur
Purgando nihil imundũ relinquitur.

Igitur pudor abſtrahit culpe maculam. Rigor abiicit reatus ſcoriá: rubor conſumit rubiginem ſẽſuum. Timor repellit carnalem affectum. Et ſicut ignis purgans metalla nihil relinquit quod non liquefaciat: & herba berith ſiue fullonum purgans ueſtimenta non relinquit filũ uel pilũ quod nõ cõtingat: ſic deus noſter qui hodie inſiſtit puritati: electos ſuos uſq; ad minimas cogitationes purgat. Nam deus noſter ignis conſumens eſt. Et puer ieſus ignẽ uenit mittere in terrá. Luce.xiii. ut quod cõmiſſum eſt culpe ꝑcoquat cum fletu: recoletur & purum auꝝ & argentũ remaneat & ſic purgatis offerentibus placebit deo in eternũ ſacrificium cõuerſoꝝ. Tuncq; ad alios predicandos ipſi tales ſũt uere angelus quẽ mittit dominus ante faciẽ ſuam ut poſt taliũ predicationes in templo aíaꝝ audientium ſtatim ueniat ieſus dominator: ieſus in dei pſona: & angelus teſtaméti in aſſumpta natura: ab auditoribus uolitus & queſitus. Audiſti ꝓphiá: audi figurá ſub Neemia: ex igne reperto i ualle purificata ſũt ara ligna & hoſtia. Et ideo feſtiuitas purificatio eſt uocata. De qua dictum eſt in figura purificationis nr̃e a Hiere. ꝙ non reuelabunt quouſq; maieſtas domini appeat in templo. Puritas igit ſecundũ predicta ſolia effecit puros.

Affectus
Affatus
Effectus.

Ara igitur affectio munda: ligna orõ feruida: hoſtia ſenſualitas regulata: petra uita ſolitaria: que motus nõ defluit uoluntate. Attendant igitur miniſtri domini: & qui ei miniſtrant in templo ubi iam non puer ieſus pñtat: ſed ieſus glorioſus & reſuſcitatus conficit in memoriale paſſionis recepte: cum quanta puritate debent reiicere omnia que ſũt carnis: & audiant ieſum dicentem illud: Luce.xiiii. Si quis uenit ad me & nõ odit patrem ſuum &c. Oĩ ergo carnali affectioni renũciet: qui puritati ſtudet.

Secundo uenit in templum ut humilitatem oñderet: quia radius diuinitatis ueſtitus eſt nube humanitatis: ac reflexus in circulum & recuruatus ad ſumendum ſeruilem habitum hodie tibi apparuit quattuor humilitatis coloribus decoratus: uerus enim humilis.

Satagit in bonis occultari
Non refugit ſine ſua culpa malus reputari
Appetit aliis ſubiici
Elegit cum humilibus inueniri.

Et ideo in xp̃o ſancto & in mr̃e ſciſſima magna fuit humilitas nihil diuinũ oſtendere: maior nihil ſanctum pretendere: maxima utrũq; occultare. Et hic eſt primus color. Secũdus color fuit ſe ſubiicere legi peccantium. Nam magna humilitas fuit querere corporalem mundiciam. Querebat enim abſolui ab irregularitate legis. Maior querere ĩnocẽtiam: maxima pretẽdere origiãlẽ culpá. Tertius color fuit ſe ſbiicere legi iudicátiũ: ná ut ait Cyrillus Magna fuit humilitas ſe ſubiicere legi. Maio r q̃ ex legis neceſſitate: maxía át legi p hoiem date. Quartus color fuit ſe ſubiicere legi ignobilium. Ná magne humilitatis fuit pretendere ſe quaſi fabri primogenitum. Sed maioris quaſi egenũ & pauperẽ ad offerẽdũ. Maxime autẽ quaſi ſeruum neceſſario redimendum. Audi quõ his concordat ꝓphia cum figura. Aggeus cũ noe pr̃iarcha: propheta deſcribit humanitatis gradũ: patriarcha deſignat humanitatis modũ. Aggeus adhuc modicũ & ego mouebo celum & terrá: mare & arida: & mouebo oẽs gẽtes & uenier deſideratus cũctis gentibus: & ĩplebo domum iſtam gloria. Modicũ iſtud eſt modicitas humiliationis xp̃i hoĩs: quia in eius incarnatione q̃ſi motũ eſt celum diuinitatis: dũ deſcendit in uirgis uteꝝ. Et terra humanitatis dũ aſcendit ad unionis gradũ. Et mare.i. precordia uirginis marie: que mota ſunt ad ſtatũ maternitatis diuine: & aridam ipſá. Scilicet iudaicá pr̃fidiam ab humore gr̃e ſiccá: que mota eſt ad odiũ impugnationis maligne. Et mouebo omnes gentes: quia pricipes gentiũ reuerebunt humilitatẽ xp̃i: tñ ſublimitatẽ contẽpſit uilitas iudeoꝝ. Et quia deũ humilatũ deſiderat fides gentiũ: ideo in oblatione hũili hodierna ueniet deſideratus cunctis gentibus. Et ĩplebo domũ iſtam gloria humilitatis pueri ieſu & uirginis mr̃is eius. Ex qua ſũme dei gloria manifeſtat: & i humilibus exaltat: uñ & Symeon cantat hodie: qa ipſe ieſus ẽ lumẽ gentiũ: & gl̃ia plebis iſrael: ſecundũ ſpiritum non ſecundũ carnẽ. Ná iſrael ſecundũ carnẽ predicit ieſum poſitum in ruiná humilitatiſ. Noe aũt patriarcha modũ humiliatiõis figurat p archá. Ná cũ obtuliſſet hoſtias de aíalibus mundis odoratus dominus odorẽ ſuauitatis ſtatim promiſit arcũ & ſignũ federis inẽ deũ & terrá. Nihil erat mũdum ĩ natura homĩs niſi ieſus & uirgo: & tñ cum legi im mundoꝝ hodie ſubiicit humiliter & mera uoluntate: delectatus dominus oblationis odore pmittit arcũ federis in ſignũ recõciliationis obducẽdo celum diuinitatis nube humanitatis & terra & mari genita.i. ex uirgine maria & iudeis orta. Sicut dicit propheta: Mouebo celum & terram. Et arcus fidelitatis & pietatis apparuit in nube: quando deus uoluit crucifigi in carne. In cuius carnis uictoria ſumme apparuit glorioſus. Et hec eſt gloria que hodie implet domum. Quia hec oblatio crucis ſacrificium figurauit. Cum igitur diuina maieſtas tantũ humiliat: quid tu miſerabil aía mea honores appetis: humilia refugis? Statim ait ꝓp̃ha ueniet. Si uis uenire poſt ipſum: audi alte

UVA. BHSC. IyR_070

rum eius conſiliũ:Mat.xviii.Si qs uult uenire poſt me:abneget ſemetipſũ:& tollat crucẽ ſuã & ſequatur me &c.Beda niſi quis a ſeipſo deficiat:ad eum qui ſupra ipſum eſt non appropinquat. Tertio hodie uenit in tẽplũ:ut charitatẽ accenderet. Nam ille celeſtis cantus contentus humanis auribus ſe diffundens mũdũ impleuit:hodie mũdis ppͥis melodiis ſecundũ Cirillũ.Concurrit enim hodie ad diuine laudis preconiũ omnis gradus: omnis ſtatus:oĩs etas:oĩs ſexus ſecundũ Ambroſiũ. Oĩs gradus:quia deus hõ:mr̃ uirgo:ſponſus caſtus :ſenex obſequioſus.Ecce prima chorda. Oĩs ſtatus matrimonialis:uidualis:uirginalis:diuinus angelicus:humanus.Omnis etas:infantilis:puerilis:ſenilis:& uirilis.Omnis ſexus:maſculinus: femininus rationalis:& irrõnalis.Sicut patet in auibus oblatis. Nunc uideamus quõ concordat figura cum ꝓphia.Salomon cũ thobia.Nã thobias ꝑbet laudis cantica:Salomon laudis inſtrumẽta. Thobias ergo preuidet templũ reedificãdũ:& ideo omnes ꝓuocat ad laudẽ.Thobi.penult.Cuius canticũ cõcordat etiã litteraliter cũ cantico ſymeonis.Iſte enĩ conſolationẽ iſrael expectabat:ille ꝓuidebat: & qa iſte conſolationẽ recipit:iõ dicit. Nũc dimittis &c. Ille predixit oẽs qui gaudẽt ſuper pacẽ tuã. Iſte laudat.ſ. Quia uiderũt oculi mei ſalutare tuũ. Quod paraſti ãte faciem oĩum populoꝝ.Ille predicit.Nationes ex longinquo uenient ad te:& adorabit dominum in te.Iſte iubilat tenens deũ paruulum .ſ. Lumẽ ad reuelationẽ gentium &c.Ille uidẽs puuli effectũ iubilat ad hieruſalẽ dicens: luce ſplendida fulgebis:& poſtea p omẽs uicos tuos hieruſalem cantabit̃ all'a.Sub Salomone autẽ.ii.Re.ii.dr̃ ꝙ cũ primo ducerent archã domini in tẽplũ domini:impleuit gloria dñi templũ domĩ piter laudãtibus tubis pſalteriis & cytharis cõcrepãtibus illud.Cãticũ thob.Confitemini dño qm̃ bonus.Statim.n.neni et. Quid dormis hũana pigritia? quid torpes? quid hũano & mundano tumultu ſtrepis?Cur iubilo nõ cõicas cũ pfectis?Cur nõ laudas cũ iuſtis? Audi cõſiliũ eius:Matth̃.xiiii.Si uis pfectus eſſe .i. cũ iuſtis me recipere:ſtude mundũ contẽnere: qa paup & inops laudabũt nomẽ tuum. Nã in ꝓceſſiõe hodierna fuit mũdus calcatus:quia oblatio paupeꝝ ibi apparuit:fuit armonicus contentus ſine diſcordia ſilr̃itudinis.Nullum enĩ ibi locũ peccatũ hũit:omnes iuſti:oẽs ſancti:oẽs diuerſis gradibus fuerũt pfecti. Sed auaricia indeuota cum audit ſibi dici.Relinq̃ oĩa r̃ndet.Venite occidamus eum & nr̃a erit hereditas:Matth̃.xxii.Occidamus iſtam inſpirationẽ:& hẽbimus tranquillam huius mundi poſſeſſionem.Quãdiu enĩ ſtim lus conſcie remordebit:nequaq̃ terrena poſſeſſio delectabit.Ita reſpondet ſecularis auaricia.Aliter r̃ndet clericalis Symõia q̃ pauptatẽ ſpũs ſibi pdicari nõ uult nec ulr̃ p pauperes ſuam auariciã reprehendi:quo rũ primã tenẽs Criſo.dicit:p iſtos inquit dimittit pplr̃us oblationũ conſuetudinẽ:q̃ ad lucrũ nr̃m pertinet iuriſdictiõis :aufert̃ iuſtitie ſacrificiũ: ſitq; dei poſſeſſio nõ nr̃a &c. Quarto uen t hodie in tẽplum ut ſuauitatẽ infunderet.Nã hoc eſt uinũ cõditũ quod ſponſa in canticis deſiderat:quod iebriat ac exhilarat:quod eſaias ꝓpha comendat. Hodie iſtud uinũ quattuor ſpẽbus confectũ & ſibi bibit guſtibus exuberantie dulcoris: & mundo toti ꝓpinat ſuauitatẽ iubilatõnis.O quãta fuit ĩ eo ſuauitas contractando eũ quẽ ſciebat eſſe deũ conditorem ſeculoꝝ premiũ btõꝝ:& abſortus fuit in celeſtiũ ꝑlibatione:plus deſiderauit ad limbũ aſcendere:q̃ eſſe in loco ubi poſſet xp̃m offerre. Et quia iſte expectabat redemptionẽ iſrael. Et iſrael ſecundum carnẽ ĩpugnaturus erat xp̃m: noluit iſte ſcũs ſenex cũ illo pplr̃o dure ceruicis uiuere:quia forſitã preuidebat ſtatim pueꝝ ieſum de ſua terra debere expellere:unde mortẽ petendo nõ fugit xp̃i conſortiũ:ſed horruit pplr̃i ſui malignũ flagitium. Et ideo in ãplexu puuli ſuauitate ebrius petiit in pace dimitti. Hic concordat Zacharias:cũ Samuele: quoꝝ ꝑmus explicãs ſuauitatis interne exceſſum: ꝓpha enĩ dicit:ueniet dñs meus &c.Et nõ erit lux inqt iudeis incredulis ſed frigus penetrãs emulationis:& gelu conſtringens obdurationis:ſed i mundi ueſpe erit eis lux euãglr̃ice pfectõis.Interĩ aũt exhibet̃ de iſrael p uirginẽ & aplr̃os:imo p ip̃m xp̃m q ẽ lapis iſrael ptiũ ad mare oriẽtale.ſ.Cõuerſionis gentiũ:& tandẽ in fine influet ad mare nouiſſimũ iudeoꝝ. Nec mireris ſi p uino condito quod tibi in ꝓphia ꝓmittit̃:audias aquã: qa ſi in nuptiis cũ xp̃o fueris:in uinũ optimũ cõuertetur. Et aliter exuberãtia ſuauitatis diuine dr̃ uinũ rõne ſuauitatis:dr̃ autẽ mare rõne multiplicitatis. In figura aũt ꝑmi Re.i.Oblatus eſt puer Samuel hely.ſ.xp̃s hodie Symeoni. Et hoc in tribus uitulis & tribus modiis farine:& ĩ amphora uini mr̃e exclamante. Exultauit cor meũ i dño. Cor ĩfirmũ cur tibi iſte potus deſipit?Audi uocẽ in tẽplo predicantis. Si quis ſitit &c.Hec eſt aqua ſamaritane q̃ fit in bibẽte fons aque ſalientis:in uitam eternã.Sed uanitas mũdi:ſicut dicit Hiere.i. Dereliquit fontem aque uiue:& fodit ſibi ciſternas diſſipatas:que non pñt cõtinere:qa adinuentiões eorũ ſunt ad humanas delicias qui multis hic amaritudinibus reſperguntur:& in eternas amaritudines finaliter demerguntur. Audiſti de tota materia ſolennitatis hodierne ſub aduentu domini ad templum. Nunc de ipſo templo in ſpeciali conſidera & attende templum quadruplex ad quod aduenit dominus. Primum eſt uteri uirginalis.Et hoc eſt a ſalomõe edificatum Sapĩe.ix.Dixiſti me edificare templum in monte ſancto tuo:& in ciuitate habitationis tue Altare in ſimilitudinem tabernaculi ſcĩ tui:quod preparaſti ab initio.Eſt autem hoc templum ex.

Artifice gratioſum
Materia precioſum
Forma ſpacioſum
Fine glorioſum.

UVA. BHSC. IyR_070

De primo.ii.parali.tertio. Satuit Salomon pauimentum tēpli precioſiſſimo marmore decore multo. Salomon pacificus eſt artifex xp̄s uel ſpiritus ſā ctus. Marmor uirginis: pauimentū humilitatis: decor uirtutum ueritas: ex quibus concluditur gratioſitas. Secundo.ii.Re.vi. Nihil erat ī templo qđ non auro tegeretur.i.in maria nihil erat quo n̄ charitate ueſtiret̃. De tertio.iii.Re.vi. Omēs pietes templi per circuitum ſculpſit uariis celaturis & torno: celatura uarietatis: pulchritudo honeſtatis: tornum promptitudo uoluntatis. Ex quibus probat̃ decor ſpecioſitatis. De quarto.ii.Re.xxii. Exaudiuit de templo ſācto ſuo uocem meam: & clamor meus uenit ad aures eius. Sicut enim rei fugiunt ad eccleſiam: ſic peccatores ad mariam: unde Salomon fecit in templo feneſtras obliquas ꝓpter obliquatos a culpa: quibus maria celi feneſtra facta ē. Et ad hoc templum uenit deus ut māifeſtaret gloriam & miſericordiā ſuam. Primo in ea: ipſam exaltando ad maternā dignitatē. Secundo in aliis ꝑ eā adoptando & uocando ad ueniam: unde & in ipſa poſſumus dicere & cantare: Suſcepimus deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Secūdum templum eſt eccleſie militantis ſub Eſdra: & Neemia reedificatum in figura: fuit autem hoc templum in.

Anguſtia fundatum
Concordia eleuatnm
Abundantia ornatum
Letitia purificatum.

De primo.i.Eſdre.iii. fundato templo domini a cementariis ſteterūt ſacerdotes domini in ornatū ſuo cum tubis. In tubis enim notat̃ anguſtia: fūdata enim fuit eccleſia cemento confecto ex ſāguine martyꝝ: ex ſabulo confeſſoꝝ: ex calce uirginū: unde ad Eph.ii. dr̃ ſuperedificati ſup fundamentū apoſtoloꝝ & prophetaꝝ ipſo ſūmo angulari lapide xp̄o ieſu: in quo oīs edificatio conſtructa creſcit in templum ſcm̄ in dn̄o: hec anguſtia bn̄ deſcribit̃ in Neemia: ubi dr̃ ꝙ una manu tenebant lanceā & alia faciebant opus: hoc fundamentū nititur carnis cōcupiſcentia euertere. p̄s. polluerunt tabernaculū ſanctum tuum. De.ii.p̄mi.Eſdre.iii. filii iuda quaſi uir unus inſtabant ſuper eos qui faciebant opus in templo. Multitudinis autē credentiū erat cor unum: & anima una.

Vnanimitate cōformitatis ad deum
Integritatis ad ſe
Charitatis ad proximum.

Hoc edificiū nitit̃ deſtruere diſcordia: Mat.xxvii. Velum tēpli ſciſſū eſt: ubi eni diſcordia oritur: ih̄us expirat̃: & morit̃: & crucifigitur. Iſti de templo domini faciūt templum nanee.ii.Mach.i. Qui interpretatur piſcina eoꝝ & ſignificat linguā fluentem diſcordia. In tali tēplo cecidit rex cū uniuerſo exercitu ſuo. De tertio p̄mi.Eſdre.i. Protulit rex uaſa aurea & argentea: primi Malach.iiii. Fecerunt uaſa ſancta noua: & intulerunt candelabrum & altare incenſoꝝ & mēſā in tēplū. Vaſa autem ſunt.

Aurea per ſapientiam
Argentea per eloquentiam
Candelabrum doctoꝝ ſcientia
Altare incenſoꝝ deuotio oratoꝝ
Menſa deuota ſcripture meditatio.

Vel proprius xp̄i uita in cuius meditatione reficī debet aīa xp̄iana. Sed hic ſedis ornatus ignorantia & deſidia diſſipat̃ p̄mi.Mach.ii. Et ſancta ī māu extraneoꝝ facta ſunt. templū eius ſicut hō ignobilis: uaſa glorie eius captiua abducta ſunt: uaſorum captiuatio eſt ſcripture ſācte lectio & opeꝝ uite xp̄i obliuio. Iſti faciūt de templo dei templū diane & Iouis Act.xix. Diana egritudo ſuſcitans interp̄tat̃ Iupiter inimicus uel ſepans. Et ſiḡt ignorātes & a xp̄i ſimilitudine diffor mes qui malo exēplo in populo egritudines ſuſcitant & nō curant: & ſic populum a deo ſepāt. De quarto p̄mi Eſdre.vi. Cōſūmato tēplo ſacerdotes purificari fecerūt ſolennitatē in magna leticia. Et.ii.Mach.i. Facturi purificationē templi neceſſario diximus ſignificare uobis &c. Hanc leticiā turbat Inuidia &c. Apo.iii. Exierunt de tēplo angeli habentes plagas mūdicie dei: & impletū eſt templū fumo: & nemo poterat ītrare tēplū donec cōſumarēt̃ plage angeloꝝ. Iſti faciunt de tēplo dei tēplū dagon p̄mi Ro.iiii. qui int̃pretat̃ piſces triſticie & ſiḡt inuidos. Has quattuor malicias diſſipātes tēplū dn̄i deſcribit Naū.ii. Porte fluuioꝝ apte ſunt ꝑ cōcupiſciam: & templū ad ſolū dirutū eſt ꝑ diſcordiā. Miles captiuus adductus ē ꝑ ignorantiā: & ancille gemētes & murmurātes ī cordibus ſuis ꝑ inuidiā. Vnde qui uident ſtatū primitiue eccleſie ī p̄mis fundatoribus: & moderne in tranſgreſſoribus: flere pn̄t: p̄mi Eſdre.iii. Seniores q uiderāt tēplum prius & templū quod erat in oculis eoꝝ: flebant uoce magna. Ad hoc templū uenit dominus ad exequēdā iuſtitiā: Luce.xx. Venit ieſus ī templū & cepit eiicere uendentes & emētes. Tertiū tēplū eſt aīe ſpiritualis Ezechieli in traſmigratione monſtratum: fuit autem hoc templū diſpoſitū.in.

Menſuris per temperantiam
Cellaturis per ſapientiam
Edificiis per obedientiam
Sacrificiis per perſeuerantiam.

De primo Ezech.vi. Vir qui hēbat in manu funiculū metiebat̃ longitudinē tēpli: uir chriſtus: funiculus uite ſue rectus decurſus: templū aīma: hoc templum metitur: quando anima uite chriſti configuratur. Iſtud proprie datur angelo ſexte tube: datus eſt ei calamus ut metiretur templum que ſit latitudo: longitudo: ſublimitas: & profundum eius. Longitudo .ſ. patientie: latitudo miſericordie. Altitudo contēplationis extatice: ꝓfundum humilitatis ꝓprie. Que omnia menſurantur unicuiꝗ electoꝝ ſecundū menſuram conformitatis ſue ad xp̄m ieſū: quā ei in ſeipſo diſtribuit: & in qua debet aīa quietari. Et hec ē uera tēperantia: nec

UVA. BHSC. IyR_070

minus uelle nec plus. De.ii.Ezechiel.xli.Celata erát in ipſis oſtiis tépli cherubin & ſculptura palmaꝝ:ſicut in pietibus expſſa erant cherubí plena oculis:facies contéplationis:oſtiũ orõ penetrás celum:cherubí in oſtiis:in orõne contemplatio:ſculptura palmaꝝ in parietibus:conſideratio mirabilis ſapie & uictorioſe corone i xp̄i actibus: maxime .ſ. ſue uilitatis & tribulationis. Que maxie debet cõſiderare ꝙ intus é oſtiũ p prelationis officiũ. De tertio Hiere.xxx.Edificabitur ciuitas in excelſo ſuo & téplum iuxta ordiné ſuum fundabit. Ciuitas in excelſo edificat cum aia tota intentione in xp̄m leuat:ſed templũ iuxta ordiné ſuum fundat:dum ſecundum gradũ obedientie xp̄i aia in ſiſitudinem xp̄i obediẽtie tota currit in ea que ſunt ꝓprie contraria uoluntati.Etiam iſto mõ téplum fundat dũ ſine rebellione i eccleſia obſeruatur obediẽtia a ſtatu inferioris ſubditi uſqꝫ ad ſtatũ ſummi pontificis ſecundũ cuius nutũ in totũ corpus eccleſie deriuatur.Et ipſe ſuper omnem aliá creaturam debet eſſe in xp̄o ieſu ſubiectus:& ſub eius obedientia regulatus.In cuius figura dr̃:Eccle.l. Simõ onie filius ſacerdos magnus ſuffulſit domũ:corroborauit templum.Templi auté altitudo ab ipſo fundata eſt. Simon audiens obedienter ſũmus ſacerdos eſt filiuſ onie metientis domio.ſ.ieſu xp̄o qui ad diuinum honorem in ſe & in ſuis metitus eſt regulas diuie uoluntatis:cuius legitimus filius p conformé obedientiam ad xp̄m facit oïa ſupradicta. De.iiii.in p̄s.Offerentur in leticia & exultatione adducent i templũ regis.In cuius figura dr̃ Ezech.xlvi. Cum fecerit princeps ſpontaneũ holocauſtũ apietur ei porta que reſpicit ad orienté: holocauſtum quod totũ igne crematur ſignificat illum qui p amoris incendiũ mente & corpore in xp̄i ſimilitudiné tranſformatur:ut & corpus mortificet in ſuis ſenſibus & anima & in ſuis appetitibus.Et illud é holocauſtum ſpontaneũ:quoniá maximũ delectamentum eſt aïe ſic mortificari ꝓpter xp̄m. Tunc auté ei porta orientalis apitur:quia gloria aïe xp̄i tam in ſplédore luminis q̃ in ardore amoris ei reuelat & dat. Ad hoc templũ uenit dominus ad habitandũ per gratiam.prime ad Cor.iii.Neſcitis quia templum dei eſtis & ſp̄us ſcũs habitat in uobis. Quartũ templum eſt eccleſie triumphátis.Io.in Apo.reuelatum.p̄s dñs in templo ſancto ſuo &c.Hoc templum eſt edificatũ ex lapidibus quadratis in eccl'ia militáti.ii.Ro.vi.Malleus & ſecuris nõ ſunt audita in domo cum edificaretur:quia prius poliebant & quadrabant in libano: & poſtea collocabantur in templo.Sic lapides uiui omnes.ſ.electus in templo eccleſie militantis quadrantur in libano puritatis xp̄i:& in eius merito:& poſtea in eccleſia triumphanti collocátur in eius p̄mio p proportionalem corriidentiam unde.

Temperantie redditur in corruptio

Prudentie perfecta cognitio

Obedientie exaltatio

Perſeuerantie indefeſſa gratiaꝝ actio.

De primo Apo.iii. Qui uicerit ſupple delectationes mundanas per temperantiam ad ſiſitudiné uite xp̄i:faciam eũ colũná.i.firmiſſimũ & immobilé in poſſeſſione pacifica p̄mii i ipſo xp̄o ieſu. Et foris non egrediet amplius p uertibilitatis impotentiá uel defectũ:quia nihil poterit minuere in ſe de influxu gr̃e ſibi date in xp̄o iħu:& per ipſũ xp̄m ieſum. De.ii.Apo .xxi. Dñs deus omnipotens templum illius eſt & agnus:& ciuitas illa nõ eget ſole:neqꝫ luna ut luceant in ea:ſed claritas dei illuminabit illam:& lucerna eius eſt agnus: felix ergo qui purgatus eſt ad uidendá tantá luïs claritatem De.iii.Eſa.vi.Vidi dñm ſedenté ſup ſolium excelſum & eleuatũ:hic notatur.

Clara uiſo:uidi dominũ

Viſus quietatio:ſedentem

Sedentis exaltatio:ſuper ſoliũ excelſũ

Plenitudo fruitionis quantũ ad aſpectũ hũanitatis Et ea que ſub ipſo erant replebant téplũ.Ex utraqꝫ ergo erit diuerſimode gl'ie plenitudo. De quarto Apo.vii.Iſti ſũt qui uenerũt ex magna tribulatione & lauerũt ſtolas ſuas i ſanguine agni.Ideo ſũt ante thronũ dei:& ſeruiunt ei die ac nocte in templo eius.Hi ſũt qui uenerũt ad ſimilitudiné xp̄i cõtinuantes p pſeuerantiá ex magna tribulatiõe cum xp̄o crucifixo qué ſuſtinuerũt per patiam: & lauerunt ſtolas ſuas innocentiam cuſtodientes: & deal bauerunt eas in ſanguine agni p paſſionis frequẽtem memoriá.Ideo ſunt ante thronũ dei p eterná aſſiſtentiá in xp̄o ieſu plantati.Et ſeruiunt ei die ac nocte in templo eius per gr̃arum actionem & laudé indefeſſá. Ad hoc templum uenit dominus ad manifeſtandam gloriam ſuam. p̄s. In templo eius omnes dicent gloriam: Circa ſecũdum p̄ncipale.ſ.matris purificationem:attende ꝙ btá uirgo uenit hodie ad templum diſpenſatiue propter nos.

Vt plena puritate:quia non indigebat purificatõe

Vt plena hũilitate:quia nõ tenebat ex lege

Vt plena paupertate:quia uẽit cũ paupeꝝ obl'one

Vt plena pietate:quia cũ mentis deuotiõe.

Et ideo mente puriſſima ob nullam peccati commiſſionem:Exo.uigeſimoquinto.Facies menſam de lignis ſetim & deaurabis auro puriſſimo ſiue mundiſſimo. Menſa iſta in qua duodecim panes propoſitionis ſeruantur deſignat mentem uirginis glorioſe:i qua.xii.articuli ex quibus facta fuit ſtructura ſymboli apoſtolici tanq̃ ſp̄uales panes reſeruati fuerunt ad refectionem oïum electorum.Siue per.xii.panes ſignificantur oẽs perfectõnes chriſti uite in duodenario numero tanq̃ ſuper abundanti.Que quidem in mente uirginis fuerunt cum magna deuotione ſeruate: & ideo dicit deaurata:quia dono ſapientie & gratie deſuper fuſa:nullum in ea locum habuit peccatum.Puriſſima in carne ob unampeccati ablationem hoc figurat: Prouer.uigeſimoquinto. Aufer rubiginem de ar-

UVA. BHSC. IyR_070

gento & egredietur uas puriſſimum : hoc factum
eſt quando corpus beate uirginis poſt conceptio
nem ſanctificatum remanſit integerrimum : ſicut
argentum pulchrum & candidum:in nullo rebel-
lans uľ tardās effectum gratie xp̄i ieſu:qui hītabat
in uirginis mente. Puriſſima in prole ob nullius
peccati tranſfuſionem:Prouer.tertio. primi & pu-
riſſimi fructus eius.Iſte ē xp̄s ieſus benedictus fru-
ctus uentris uirginis qui tenet primatum in purita
te. Quoniam igitur quod puriſſimum eſt:purifica
tione non eget:non propter ſe ſeu obligatoriam
aliquam actionem purificari uoluit ſed propter no
ſtram utilitatem.

Ad exemplum purificationis ſpiritualis:de qua di
citur: Act.uigeſimoquīto : Fide purificans cor
da eorum

Ad fundamentum purificationis ſacramētalis de
qua: Malach.ultimo.Purgabit filios leui

Ad complementum purgationis figuralis quam
hodie terminauit:conſumauit & excluſit pro tem
pore quo fuit uera puritas euangelii publicata : de
qua Leuit.decimoſecundo.Cum completi fuerint
dies purgarionis ſue &c. Ad perfectam igit̃ purga
tionem ſpiritualem:cuius nobis exēplū beata uir-
go tradidit neceſſaria eſt.

Virtus purgans in corde:& hec eſt pnīa purgans
a malis precedentibus. Virtus purgans in corpore
& hec eſt temperantia purgans a malis imminē-
tibus. Virtus purgans in opere:& hec eſt mīa pre-
ſeruans a malis futuris:& purgans ab omnibus.

De primo Iaco.v.Emundate manus peccato-
res & purificate corda duplices animo. De ſecūdo
Ioſue decimoſeptimo.Tranſibis ad montēs & ſuc
cides tibi atq; purgabis ad habitandum ſpacia &
poteris ultra procedere cum ſubuerteris chanane-
um:quem dicis ferreos habere currus & eſſe fortiſ
ſimum. De.iii.prouer.decimoquarto. Per miſe
ricordiam & fidem purgantur peccata. Huic au
tem triplici purgationi corrn̄det triplex effectus.
primus eſt mitigatio incendiorum:& hic reſpon-
det pn̄ie:cuius lamentis mitigantur incendia per
que oportet tranſire omnem peccantem ut ingre-
diatur incendium:ſecundū illud. Nu.xxxi. Omne
quod poteſt tranſire p flāmam igne purgabitur.ſ.
purgatorii:uel aqua expiationis.ſ.lachrymaꝝ ī cō-
tritione ſanctificabit̃. Secūdus effectus eſt ma-
nifeſtatio myſteriorum:& hic rn̄det temperantie:
cuius bn̄ficio manifeſtantur & reuelantur myſteria
In huius figura:Iudic.vi. Cum excuteret gedeon
triticū atq; purgaret:apparuit ei angelus domini.
Et danieli.& ſociis ſuis abſtinentibus reuelatum ē
p noctem regis myſterium:unde & daniel in abſti
nētia ſua multa meruit uidere ſecreta:ſicut ſua con
tinet pphia. Tertius effectus eſt multiplicatio
meritoꝝ:& hic rn̄det miſericordie:cuius gr̄e mul-
tiplicant̃ ſpiritualia merita:Io.xvi. Omnē qui fert
fructum purgabit eū ut fructū plus afferat. Cir-
ca tertium.ſ.circa oblationem boni ieſu debes no-
tare ꝙ legimus pueꝝ ieſum in templo offerri. Et
debemus offerri in tēplo eccľie xp̄i cum turture:co
lumba:ſiue agno.

Vt ſimus caſtiſſimi ſicut turtures p ſanctimonie pu
ritatem:Eſa.lii.Mundamini qui fertis uaſa do-
mini:Cant.ſecundo pulchre ſunt gene tue ſicut
turturis.

Vt ſimus fecundiſſimi : ſicut columbe p doctrine
fertilitatem uel ſedulitatem:Eſa.lxiii. Quaſi co
lumbe ad feneſtras ſuas.

Vt ſimus manſuetiſſimi ſicut agni per uite ſanctita
tem:Hiere.xi.Ego quaſi agnus manſuetus q por-
tatur ad uictimam &c. Secundo legimus pueꝝ
ieſum baiulatum & ſuſceptū ab expectantibus qui
gerunt typū ſubditoꝝ quoꝝ eſt de manu prelato-
rū xp̄m ieſum ſuſcipere. Ad quod reqritur ꝙ hēat.

More Symeonis benignitatem.Sapientie primo.
Benignus eſt ſpiritus ſapientie:& ī maliuolam
animam non introibit ſapientia & cetera. Vnde
de ipſo ſcriptum eſt quod ſpiritus ſanctus erat
in eo.

More anne humilitatē:quia Iaco.iiii.deus ſuperbis
reſiſtit humilibus autem dat gratiam.

More utriuſq; longaminitatem. Si enim perſeuera
uerit pulſans ſurget amicus & dabit illi &c.Luce.xi
Et de Symeone ſcriptum eſt ꝙ erat expectans con
ſolatiōem iſrael.Et de āna ꝙ uſq; ad anos.lxxxiiii.
pmanens uidua n̄ diſcedebat de tēplo ieiūiis & ob
ſecratōibus ſeruiēs dn̄o nocte & die:Lu.ii. Tertio
legimus puerum ieſum in templo inuentum ab in
quirentibus qui gerunt typum doctoꝝ & predica-
toꝝ quoꝝ eſt in ſcripturis xp̄m requirere: unde di
cuntur parentes xp̄i poſt triduum eum reperiſſe in
medio doctorū. Quia poſt triduū intellectus pre-
paratorii litteralis allegorici & moralis peruenitur
ad intellectum anagogicum qui tranſit in ſupernā
hieruſalem:& circuit omnes āgelicas officinas : do
nec in medio tēpli celeſtis inueniat xp̄m ieſū audiē
tē angelos & interrogantē:ut merito dicat̃ ꝙ mi-
rabant̃ oēs ſup prudētia & reſponſis eius:uel aliter
ut primus dies ſit lectio que eſt in ſcripto:ſecun-
dus collatio que eſt in uerbo:tertius memoria que
eſt in aīo:quartus in quo inuenit̃ eſt orō : deuotio
contemplatio & tranſformatio que amplexans ie-
ſum in guſtu filiali ad minus cum dulcore dicit.Fi
li quid feciſti nobis ſic & cetera. In hac autem obla
tione chriſti ieſu initiatur conſumationi obligatio
ne legalium:ſed perficitur in obligatione crucis p
mortis ieſu holocauſtum. Et de utraq; uerum eſt
quod dicit Eſa.quinquageſimotertio.Oblatus eſt
quia ipſe uoluit: quia nec in prima potuit tenere
obligario legis. Nec ſecundam potuit preualere
uiolentia hoſtis.Sed in utraq; fuit holocauſtū ſpō
taneum ſue bonitatis.Et de utraq; maxime de una
dicit Apoſtolus ad Hebre. nono. Vna oblatione
conſummauit in eternum ſacerdotes. Et gratia
huius oblationis ſciendum ꝙ in ueteri teſtamen-
to fiebat oblatio de ſex generibus animalium : de

UVA. BHSC. IyR_070

tribus uolatilium:que ſunt paſſer:turtur: & columba:de tribus greſſibilium que ſunt bos ouis:& capra:& de his animalibus que ad hec genera reducuntur:& hec oblatio inducta erat pp peccati reatũ demonſtrandum:deus enim creauit hominem inocentem:in qua ſi uixiſſet non erat neceſſe animalium ſanguine expiari:nec propriam ſenſualitatem & carnem mactare:quod ſignificatur in animalis morte. Sed poſtquam cecidit non potuit releuari niſi per immolationem agni immaculati: & per precium ſanguinis ieſu chriſti:unde per ſacrificia animalium & auium non auferebatur peccatũ: ſed per illa ſignificabatur immolatio illius agni q tollit peccatum mundi. Et per illa inſtruebatur homo immolare beſtialitatem ſuam ſui praui deſiderii:ſiue in peccatis ſpiritualibus:que per aues: ſiue in carnalibus que per beſtias deſignantur. Attẽtende autem quod homo in ſtatu innocentie habuit.

Sagacitatem in ingenio
Rectitudinem in iudicio
Bonitatem in affectu
Strenuitatem in effectu
Sobrietatem in uictu
Manſuetudinem in conuictu.

Sed econtra quando peccauit cecidit ſagacitate in hebetudinem. A rectitudine in curuitatem. A bonitate in maliciam. A ſtrenuitate ĩ ſegniciem. A ſobrietate in ingluuiem. A manſuetudine in atrocitatem. Nota ergo ꝙ non potuit reuocari.

In ſagacitatem niſi per ſollicitudinem uigilantie.
In rectitudinem: niſi per ſimplicitatem innocentie
In bonitatem: niſi per ſinceritatem beniuolentie
In ſtrenuitatem: niſi per promptitudinem obedientie
In ſobrietatem: niſi per auſteritatem parſimonie
In manſuetudinem: niſi per tractabilitatem tolerantie

Propter renouationem ergo hominis ab hebetudine in ſagacitatem: per ſollicitudinem uigilantie offerebatur paſſer: Leuit. decimotertio. unde p̃s uigilaui & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius ĩ tecto Et hoc eſt primum. Propter ſecundum offerebantur columbe: Leuit. decimotertio. Et Matth. decimo. Eſtote ſimplices ſicut columbe. Propter tertium offerebantur turtures ſincere & fideles in diligendo: unde hic dicitur: par turturum. Propter quartum offerebantur boues ſiue uituli & uacce que ſunt animalia obedientia: Prouerbi. decimoquinto. ubi non ſunt boues preſepe uacuum eſt. Propter quintum offerebantur capre ſiue hedi: que ſunt animalia habentia pilum lectum & cibum aſperũ: Can. quarto. Capilli tui ſicut greges tonſarum: que aſcenderunt de monte galaad.

Propter ſextum offerebantur boues & agni: q̃ ſunt animalia manſuetiſſima uſq; ad mortẽ: Mat. x. Ecce ego mitto uos ſicut oues in medio luporꝫ. Quia ergo oblatio chriſti hec omnia nobis reſtituit: quia fuit.

Sollicitiſſimus in uigilantia ad modum paſſeris
Simpliciſſimus in innocentia ad modum columbe.
Sinceriſſimus in beniuolentia ad modum turturis
Promptiſſimus in obediẽtia ad modum bouis
Auſteriſſimus in perſimoniã ad modũ capre
Patientiſſimus in ſubſtinentia ad modum agni.
Ideo in omnibus oblationibus prefiguratus eſt.

Attende autem ꝙ quedam dicebantur ſacrificia: & hec proprie erant de aĩmalibus. Nec añ octauum diem natiuitatis ſue poterant offerri. Nec eadem die mater & fetus eius. Quedam proprie dicebantur oblationes: & he erant de materia ſicca: ut de ſimila: pane: & thure: & panes uel cocti ĩ clybano: uel in craticula: uel in ſartagine: uel in aqua: & illa dicebantur lagana oleo lita. Aliquando fiebat oblatio de liquidis: ut uino & oleo: & h̃ prope dicebatur titatio. Scriptura tamen indifferenter utitur aliquando his uocabulis: dicebatur autem hoſtia de aĩmalibus ab hebreis que offerebatur ad hoſtium tabernaculi: uictima a uinciendo: quia ducebatur uincta. A gentibus dicebatur hoſtia pro hoſtibus uincendis: uictima pro iam uictis. Mel autem & fermentum nunq̃ domino offerebantur. Sal autem ſemper. Et ſi offerebatur ouis: cauda offerebatur cũ adipe. Quia nunq̃ carnalis delectatio & maligna corruptio poſſunt deo placere: diſcretioue ro omne ſacrificium condit & ſimplicitatem innocentie: deus ſemper perſeuerare precipit.

Erat autem diuerſus ritus offerẽdi animalia uolatilia & greſſibilia. Nam greſſibilia offerebantur a ſacerdote detracta pelle: artubus in fruſtra conciſis: quibus lotis cum capite & pedibus & inteſtinis adolebat omnia ſuper altare in holocauſtum. Et hic reputatur modus offerendi opera uite actiue. Hoc adiuncto ꝙ omnis adeps qui eſt pinguendo inteſtinorum diuini eſt iure perpetuo. Et ſunt tres adipes. Adeps uitaliũ. i. cordis & uẽtris: adeps epatis ſiue iecoris: quod reticulũ dicitur. Et adeps renum: & hic ſemper adolebatur domino cum renunculis. Vbi attendendum ꝙ omnis dilectõ que per adipes & omnis ſpiritualis generatio que per renes eſt domino adolenda. Oblatio autem auium fiebat hoc modo. Confringebat ſacerdos collum ſola manu. Non enim licebat leuare ferrũ ſuper auem: & retorto capite ſub aſcella: ungue autem colli ubi fractum erat rupebat effuſo ſanguine circa crepidinem altaris ueſiculam gutturis & plumas proiiciebat ad orientem in locum communem: confractiſque aſcellis manu adolebat ea ſuper alrare in holocauſtum & cetera. In his attende modum oblationis & purificati-

UVA. BHSC. IyR_070

onis uite contemplatiue:ad cuius contemplatio-
nem ſemper debet mens alas confringere:ne te-
mere offeratur:collum rumpere ne nimis preſum
ptuoſe iungi xp̄o capiti reputetur:Nō tñ̄ ferro ſed
manu:quia non diuiſione peccati:ſed operatione
humili:ubi & ungue ſue inſenſibilitatis in experiē
tia diuinorum fundat ſanguinem ſui carnalis affe-
ctus:quem forſitan hūit in diuinis guſtibus.Et ue
ſiculam gutturis.i.tumorem proprie reputationis
ex guſtibus diuinis:& plumas uolatus contēpla-
tionis in ſpeculationibus altis ꝓiiciat ad orientem
in locum cinerum.i.anihilet per ſue fragilis origis
& debilitatis reſpectum.Et ſic totam ſuam contē-
plationem incineratā in ſe & deo flāmeam adole
as ſuper altare.i.ſuper xp̄m ieſum:ab ipſo:& in ip-
ſo:& per ipſum omnia recognoſcens.Ip̄e enim eſt
altare noſtrum:& ſacerdos & hoſtia:ſacrificiū:obla
tio & libamen.Ip̄e quidem ſacrificium animalium
ut dictum eſt ſupra:hoſtia per quam celum intrat
& hoſtis ſuperatur:uictima quia uictus pro nobis
nos uictores efficit:& hoſtia pacifica:quia pacifica
uit per ſanguinem crucis ſue que in celis & que in
terris ſunt.Saluatoris hoſtia:quia ſaluum fecit po-
pulum ſuum a peccatis eorum:hoſtia holocauſti:
quia ignem uenit mittere in terram:& ſeipſum to
tum flamma amoris accendit. Ipſe holocauſtum
animaliū greſſibilium p opera actiue:quia cepit ie
ſus facere & docere.Ip̄e holocauſtum auium per ac
tum contemplatiuum:quia reſplenduit facies eius
ſicur ſol.In ip̄o enim omnis adeps cuiuſcunq; pin
gnis deuotionis:in ip̄o oīs reminiculi cuiuſcunq;
ſpiritualis regeneratōis.Ip̄e caput& membra om-
nis ſtricte compaginationis.Ip̄e ſanguis omnis di
gne aſperſionis ſeptenarie:quia ſepties fudit ſan-
guinem.Ip̄e eſt altare ſacratiſſimum quod non al-
terius ſanguine expiatur:ſed proprio ſanguine:nō
tā aſpgitur q̄ qñq; largiſſimis fluuiis irrigatur.Et ī
omnibus membris & atthomis corporis ſui in ꝓ
prii ſāguinis ſudore lauatur q̄ uera libatio aridoꝝ:
quanta compaſſione eſt recogitandum ꝙ mēbra
tua ſicca omī humore uitali: & arefacta euacuatōe
ſanguinis tui in altari crucis multipliciter obtuliſti
in ſimillā puritatis.In panem propoſitionis qui ſē
per noſtro appetitui eſt guſtandus:panis coctus ī
clibano abſconſiōis per incomprehenſibilitatem
amoris qui te in corde decoxit:panis aſſatus in cra
ticula per publicum crucis ſupplicium:pāis frixus
in patella ſtridens & ſtrepens per doloſi clamoris
ſuſpirium longanimi charitate dilatatū.Thus ſua
uiſſimi odoris per non interuptum tue deuotio-
nis interne & ante conſpectum diuitatis tue imen
ſum.Sal ſapientie & diſcretionis ſemper excludēs
ſuperfluum & diminutum:& ad omnia diſcretiſſi
me tuum circumferendo reſpectum. Quia autem
mel dulcedinis infecte & fermentum corruptōnis
maligne in te ſolo & puriſſima matre tua bone ie-
ſu non fuit.

Tu uitula ruffa pro peccato ſummi ſacerdotis
Tu hircus immolatus pro peccato principis
Tu uitulus pro peccato ſynagoge uel populi
Tu capra pro peccato cuiuſlibet ſingularis filii
Tu hircus immolatus in die expiationis per ſup-
plicium.
Tu hircus emiſſus in deſertum celi per actum aſcē
ſionis. Et ideo non immerito hac una oblatiōe
omnes cerimoniales oblationes ueteris teſtamen
ti te ipſum figurantes compleſti & euacuaſti: & in
oblatione tui que hodie eſt inchoata: & in tua ſa-
cratiſſima morte eſt completa conſumaſti in eter-
num ſanctificatos. De his autem oblationibus
habetur:Leuit.primo ſecundo:&.vi. quaſi per to-
tum. Circa quartum.ſ.circa alias perſonas que
proceſſionem integrant hodiernam:debes atten-
dere quod tibi dictum eſt ſupra.ſ.ꝙ per manifeſta
tionem in preſepio paſtoribus figurabatur noticia
boni ieſu facta conuerſe eccleſie de iudeis:per ma-
nifeſtationem factam hodie ſignificatur plena ma
nifeſtatio xp̄i in fine temporum fienda iudeis ſi-
mul & gentibus in renouatione euangelici ſtatus.

Vbi nota ꝙ relinquitur ſtabulum & animalia:
& uenitūr ad templum quod eſt in hieruſalem:pu
rificatur puriſſimus:quaſi extraneus:preſentatur fi
lius quaſi ſeruus:& redimitur omnium dominus
Recipientes eum ueniunt in ſpiritu in templum:
non qualeſcunq;:ſed ſenes communem ſalutem
expectantes:ieſum manibus baiulantes & deuote
cantātes:& ipſius ieſu plene cognoſcentes ruinam
in reprobis:& reſurrectionem in electis:contradi-
ctionem in actibus malis & tranſfixionis gladium
in affectibus materne compaſſionis. O qualia
ſunt iſta hieruſalem caſtigauit te dominus:qui uſ-
q; nunc te dimiſit in ſtabulo cum beſtiali caterua.
Sed beatus ero ſi fuerint reliquie cordis mei ad ui-
dendam claritatem ſancte eccleſie:qñ ieſus non in
ter beſtias iacebit in ſtabulo: ſed in medio templi
dei ſancte ſenectutis manibus baiulatur:& in con-
templationis iubilo mortificatis actibus deſtructi
uis qui non ſunt uita ſed mors iubilatur ī pacis dul
core. Vis uidere uirginem cum paruulo iacētes
in ſtabulo cum ignorantia beſtiali:uide ueritatem
auctoritatis & confeſſionem fidei ſtare modo ī me
dio eccleſie ſtabilitate infimo temporalium:in ſter
core carnalitatum.In feno ſpinoſo:ubi ſunt ſentes
diſcordie.Rixe.odia.Inuidie pompe ſuperbie:aua
ricie:& peſſime ſymonie.O ſentes horrende ſic di-
cte:quia ueſtro acumine ſentire uos facitis. Quo
ſtupendo & diabolo miraculo īſēſibiles facti eſtis.
Nam que cōſueuiſtis pungere:nunc uidemini de
lectare.Nam prelati miſeri:& clerici laſciui:religioſi
deſidioſi eſſe ſub ſentibus delicias computant: &
iam ſenſu ſpirituali perdito his ſentibus lacerati:li-
targico morbo ſopiti:nequaq̄ de punctiōibus cō-
querūtur.In quibus eccleſia gemit & dicit. Vulne
rauerunt me & non dolui:percuſſerunt me & non
ſenſi:tulerunt pallium meum cuſtodes murorum
&c. O q̄ proprie dicit cuſtodes murorum: non

UVA. BHSC. IyR_070

animarum:quia non uidentur prelati ſpiritualium cariſmatum:ſed diuitiarum & pomparum temporalium habere cuſtodiam:qui nec dolent uulnera peccatorum:nec ſe ſentiunt trahi ad infernum. Et hi tulerunt ſancte eccleſie pallium:quia eidem abſtulerunt uite chriſti & ſancte conuerſationis amictum. Sed utinam ſtabulum uacuum eſſet a beſtiis. Sed ibi eſt bos caſtratus:quia ibi eſt ſtatus prelaticus:qui cum debeat eſſe caſtratus a generatiōe carnali & affectu temporalium amicorum: qui adhuc diabolo faciente recuperauit teſticulos:& a ſpirituali generatione fidelium patitur caſtraturam. Iugum domini ſuaue & ſanctum in ſupportatiōe pauperum & inopum:& in conſolatione tribulatorum fidelium:reiecit bos iſte cornupeta feriēs & uulnerans non conſolans:& iugo mundi & diaboli ad ſupportandum.ſ.onera omnium carnalium ſuorum propinquorum & ad ſuſtinenda exercitia querelarum:& diſcordias partium captiuatas ceruices inclinat:utiq; ruminat bos iſte excellentia amicorum ditationem:nepotū diſcordias & maligna conſilia partium ſcindit ungula:utinam carnem totam propriam ſcinderet & nō plebem ſubiectam. Aliter etiam per prudentiam carnis perſcindit ſuā maledictam ungulam in terrenam aſtutiam contrarius noſtro emanueli:quia hic bos didicit ī ſuis malignis conſiliis reprobare bonum:& eligere malum. Satis hec ſentiunt in multis regionibus miſere ciuitates talibus impoſitionibus & paſtorum tyrannia quaſſate. Sed & aſinus peculātie non deficit noſtro ſtabulo:qui quanta ſtoliditate ignorātie ſacre ſcripture ſit preſſus:magis gemendum q̃ referendum. Sed & non uacat ab aſtutia aſinina: cuius in hoc dicitur eſſe cautela ut iuxta ſepes & muros diuertendo:uel onera deponat eorum confractōe: uel ſepe pedem ſedentis allidat. O cum quanto eſt gemitu referendum:quia quandocunq; tales aſini uolunt onerari curis uiduarum: uel pupillorum uel emendationibus peccatorum ad materias ſuas & ſepes ſpinoſas diuertunt: aſſerēdo ſe eſſe occupatos in cōſiliis & magnis negoriis caſtrorum & uillarum & in curis ſue carnis & in gurgitationibus ſuis edendo & dormiendo:quibus tanta occupatiōe inherent ꝙ animarum onera que portare deberent conterunt & allidunt. Diſcurre per templa: reſpice altaria:uideas aulaſ & cameras & uidebis eorum habitacula regum apparatum. Si reſpicias templa apparebunt in multis locis ſtabula iumētorum. Si cōſideres apparatum mēſarum domicellorum: equorum & aliorum que ſpectant ad mundi pompam: & diſcutras per dioceſes & ſuperioribus comparares paramenta altarium calices & corporalia & modum ſacerdotum:& omnia que ſpectant ad diuinum cultum:uidebis ꝙ in iſtis corpus ipſorum p̄latorum uidetur factum templum. Templum autem dei quo ad eius cultum ut ſtabulum inquinatur:unde talis recte uidetur aſinus diabolo cui baſtum ſuum impoſuit ad infernalia onera cum ſuauitate portanda: hec pro malicia huius temporis de qua magis eſt flendum q̃ referendum:quia nihil remanſit in ſtatibus in iſta eccleſia quod non ſit quo ad uite deformationem corruptum: & quod non in beſtialitatem degeneret iumentinā. Sed altius attollendo aſpectum ad perfectionem futuram in eccleſia renouanda apparet ſi quis ſciat contemplari ſcripturarum myſteria ꝙ tempus eccleſie de gentibus:quod per duas ſpirituales generationes extenditur reſpectu perfectiōis cumulāde:quā expectamus:tam in claritate luminum:q̃ in ardore affectuum:q̃ etiam in plenitudine omnium cariſmatum:uidetur quidam attributus puerilis infantie:reſpectu ſenilis prudētie:& quaſi quoddam ſtabulum plenum beſtiis & feno ſpinoſo propter defectum temporalium & ignorantiam clericorum reſpectu paupertatis euangelice renouande: ut merito iſte ſtatus reſpectu prioris templum domini dici poſſit:quia iſte ſtatus purificatur ab amore diſtractiuo temporalium & eleuatur quantum licet in carne paſſibili per contemplationis exceſſum in eccleſie triumphantis occurſum:illuſtratur per diuinum radium ad cognoſcendum uerum lumen ieſum & eius perfectiſſimum ſtatum in utriuſque textu incluſum:& ipſum in manibus uite conformis baiulat per ſtrenuiſſimum actum. Vnde & ſpiritu ſancto ſingulariter dicitur ſtatus iſte repleri & in feruore ſpiritus in templum chriſti uite adduci: propter quod & perſone hodierne. Symeon & anna ſingulariter commendantur. Eccleſia enim illius ſtatus digna erit commendatione:& erat ſenilis maturitatis experientie & claritatis mortificationis uanitatis mundi & carnis iubilationis contemplationis interne quietis:& omnia in chriſto poſſidens a ſeipſo deficiens in ipſo uidebitur totaliter tranſformari:& continue ruminabit chriſtum ihm ut ſummam perfectionis ſtatus & ſemetipſum ut ſentinam omnis defectus. Et hoc optime oſtendunt uerba cantici Symeonis: in quibus myſtice comprehenduntur omnia ſupradicta & multa alia & totius ſolennitatis materia. Nam hoc feſtum ut ex ſupradictis patet eſt ex quattuor principalit̄ dedicatum ſcilicet.

Ex huius ſenis gratulatione
Diuine prolis oblatione
Probate anus teſtificatione
Munde uirginis parturitione.

Et ſecundum hoc feſtū nobis ꝓponit̄ ī exēplū ſereniſſime tranquilitatis. Suauiſſime ioconditatis ꝓfundiſſime humilitatis. Ad hec autem declarāda in quatuor uerſiculis cantici introducitur bn̄dictus ieſus in primo uerſu ut pax tranquillans mētes ſimplicium. In ſecundo uerſu ut ſalus corroborans & aīans uires debilium. In tertio uerſu:ut lux clarificans corda contēplantium. In quarto uerſu:ut gloria magnificans ſtatum humilium. Exemplum

Pacis eſt in ſenis congratulatione
Salutis in prolis oblatione

UVA. BHSC. IyR_070

Luminis in anus probatione
Glorie ſublimentis in uirginis purificatione
Conemur ergo & nos guſtare ſpirituſ primitiaſ:ut preocupemus faciem domini. Experiamur i nobis quid fiendum eſt dei munere in uniuerſali eccleſia
Expectemus ut ſit in nobis
Pax tranquilla
Charitas feconda
Suauitas ioconda
Humilitas profunda
Dicit ergo: Nunc dimittis: ubi dicitur xpus ut pax tranquillans. Eſt autem iſta pax ut dei uoluntas fiat in nobis ad quam habēdam oportet nos dimitti a duplici malo uinculo amoris & odii quo i qui etatur mens cuiuſlibet turbati. Aut.n. inquietatur quis quia i ſe & in amico non habet quod uult.ſ. qualemcuq; proſperitatem. Et habet quod non uult.ſ. perſecutionem ab illo uel proſperitatē i alio Et ut aperte loquar mens carnalis deſiderat in ſe & i amicis proſpa: & nulla aduerſa. In hoſte oīa aduerſa: & nulla proſpa: qđ ſi ſecus accidat uel turbatᷣ uł perturbatur. Ab hoc ergo oportet dimitti animū qui ad quietem inſpirat & aſpirat: ut.ſ. ſe & oīa a ſe amata diuine uoluntati ſubiiciat: & omne quod carnaliter diligit dimittat libere propter deum: ut & corpus & animā dimittat regi ſecundum diuine uoluntatis curſum & magis ſe habeat ſuſpectum i conſolationibus ſibi uel ſuis datis: q̄ in tribulationibus illatis: & omnem quem patitur perſecutorē ꝓpter deum: & ſecundum deum appetat proſperari cum letitia: & odiat pati cum triſtitia: & iſtud eſt illud odium ſanctum anime ſue ideſt uolūtatiſ animalis: quod requiritur ad chriſti diſcipulatum cum dicit. Si quis uenit ad me & non odit & cetera. Et hoc eſt amicum diligere in deum: & inimicum ꝓpter deum: unde & anima ſecure petit pro inimico proſpera: & hilariter ſuſtinet: uel ad minus patienē in ſe & in amico aduerſa: Ad ſuſtinendum autē tranquillā inimici proſperitatem: & illatam aduerſitatem ab eo: duo poſſunt te inducere.ſ. dei conformitas: quia deus ipſum ſuſtinet: imo qđ plus eſt ipſum te: & tuos tribulari iubet: licet enim nō iubeat ipſiuſ peruerſam uoluntatem: tamen ipſius uoluntatis effectum prout pertinet ad tuam tribulationem. Quod attendens dauid patientiſſimus cum ſibi malediceret Semey.ii.Re.xvi. dixit dominus precepit ei ut malediceret dauid. Et qr iſta ſunt occulta dei iuditia: imo in electos bñfitia: ideo ſubiunxit dauid. Et quis eſt qui audeat dicere: q̄re ſic fecerit: dimitte ut maledicat iuxta preceptū domini Secunda ratio patientie eſt conſideratio in firmitatis proximi & ſui: debet enim mens conſiderare q̄ prona eſt humaua miſeria ad lapſum experientia ſui. Ideo offendēti proximo magis debet cōpati q̄ iraſci. Due rationes ſequentes non ſolum cōcludunt patientiam in aduerſis: ſed letitiam & delectationem reſpectu inferentis potiſſime: quia oīs anima peccatrix purgatione indiget: que proprie p tribulationem habetur: debes ergo aduerſitatē tibi diligere tanq̄ neceſſaria inferentem
Ipſa ē enī tuus barbitonſor: qr radit ſuperflua
Eſt tuus lotor: qr purgat inmunda.
Eſt tibi inſuflator q tui peccatoris intima calefacit
Eſt tuus reductor ad deū a quo eras diſpſus

Vides ergo quāta bona tibi miniſtrat: debes ergo eū tenere: diligere: non: odire. Quod ſi dicis ex his argumento culpam non purgo: iraſcaris cōtra teipſum: qr hoc eſt tue impatientie: non illius iniurie. Sicut ſi ex bono cibo tibi miniſtrato ſtomacū dolere contingat: illius autem malam uolūtatem debes deo dimittere iudicandam & operationem illius tibi utilem a deo tranſmiſſam tanq̄ dei beneficium acceptare. Secunda ratio eſt quia ſicut aīa peccatrix indiget purgari: ita indiget ꝓmoueri: ꝓmotio autem eſt acceder̄ ad ſimilitudinem chriſti: quod quidem tibi facit precipue tribulationū multiplex quadratura: unde tibi eſt tribulator. Sicut artifex quadrans: & in te ſculpens chriſti figuram: ut merearis in ſuperno edificio collocari. Eſt faber optimus qui tibi fabricat coronam: qui quot in te tribulationes donat uel in aliis: tot in tua corona lapides precioſos locat. Quid ergo tam utili labori nō debes ſecundum preceptum diuinum orationis ſtipendium: & delectationis effectum? Ad hec addas unum ꝓpter quod debet eſſe omni mente dulciſſimū inimicum diligere: quia chriſtus cui nihil poſſumus redere pro his que pro nobis ſuſtinuit: hoc a nobis petit & precepit & paternam ſimilitudinem promittit: cū dicit. Diligite inimicos ueſtros. benefacite his qui oderunt uos: orate ꝓ perſequentibus & calūniantibus uos ut ſitis filii patris ueſtri. Et concludit. Eſtote ergo perfecti & cet.

O anima miſera quid uadis querendo: hec audiens a ieſu tuo? Euiſcerare in dilectiōe inimici: que tibi tanta bona facit. ꝙ ad ſimilitudinem diuine ꝑfectionis adducit. Et erubeſce de cetero ipſum uocare inimicum. Sed illum uoca inimicum qui tuū nutrit carnaliter affectum: Non autem ad iſta pertīgere poterit qui temporalium loculos uel proprie uoluntatis poſſidere cupit. Et ideo non poteſt ad pacem attingere qui non uult per paupertatē euangelicam eſſe imitator & profeſſor chriſti uite. Propter quod cum dixiſſet. Nunc dimittis ſeruum tuū domine: addidit in pace incarnati uerbi: per cōuerſationis exemplum. Et ideo hec mentis quietudo omnem conſcientie ſtimulum excludit: non extinguendo ueritatem in conſcientia. Sicut dicit illa caterua diaboli: que ſpurcicias innominabilis īmōditie operans dicit in eis quieſcende tanq̄ in operibus naturaliter delectatiuis: & in uſu mēbrorum a creatore conditorum. ſed de hoc alias quia iſtius ſecte & peſſime nomen eſt mors: & ſequitur eam infernuſ. Non enim ille eſt uſus membrorum: ſed abuſus peſſimus. Nec mulieres ſunt communes ſecūdum ſectam odibilem peſſimi. Nicolai: cuius maliciam iſti imitantur: & addunt horrenda: q̄ ſūt

UVA. BHSC. IyR_070

magis ſilentio occultanda. Hec autem mentis
tranquillitas,& priuatio remorſus eſt conſcientie p
maximam innocentiam uite:non ſolum fugiẽdo
delectamenta illicita:& diuinis preceptis ꝓhibita:
ſed ẽt temperatiſſime utendo conceſſis:& tanta re
pletur ſuauitate celi & obedientia diuini beneplaci
ti ꝙ horret omne delectamentum ſenſitiuum: qđ
ſecundum dei mandatum aut conſilium non eſt re
ducibile & reductum in deum.Et non ſolum uitat
mortale peccatum & frequentiam uenialium: ſed
omnino nullum ueniale uult committere ex deli-
berato conſenſu. Quod ſi aliquando in hoc ruat
multum ſe ex hoc in cõſpectu dei uilificat. Hec
itaqꝫ pax & tranquillitas mentis ſupponit excluſio
nem amoris & odii inordinati reſpectu ſui & pro-
ximi.Supponit excluſionem delectamenti ſenſiti-
ui:niſi quantum eſt neceſſarium ſuſtentationi natu
re.Et in iſto multo magis fruitur deo:ꝗ̄ illo ſuſtan
tiuo.Supponit etiam clauſuram ſenſuum: ut non
rumores querat:ſed audire fugiat:& ſpectacula alia
omnia quecũqꝫ poſſunt mentem trahere per diuer
ſa. Quieſcit etiam reſpectu diuinorum benefi-
ciorum in ſuo preſenti non diſtracta per uaga deſi
deria:que menti occurrunt & reſpectu boni. Et
attende ꝙ labor ſtultorum affligit eos qui neſciũt
per orbem pergere.Vnde eſt hoc ꝙ tot perfectio-
ni inſiſtere ſe dicunt:& tam pauci ſciunt eam inue-
nire?Certe hoc eſt quantum ego poſſum imperfe-
ctus agnoſcere:quia ſepe ſub ſpẽ maioris boni di-
ſtrahuntur:& non humiles in ſeipſis neſciunt cole
re donum receptum:& deo de ipſo gratias agere:
nec requieſcere ſub dei uoluntate: ſed inordinatis
appetitibus inquietantur propria affectiõe. Hic
autem ſtatus tenet mentem ſub deo mortuam &
nihil ab eo uult recipere niſi quod uult dare preter
excluſionem peccati:quia in peccatis nõ uideo poſ
ſe eſſe quietem niſi mortiferam. Ad hec autem
ipſum inducunt tria. Primum eſt recognitõ ſue
indignitatis:quia omni dei dono quantumcunqꝫ
modico reputat ſe indignum: & ſemper uidet ſe
deum impugnare ſub donis receptis:unde & ſibi
dicit.Quia temeritate audeo maiora appetere:qui
in donis receptis nunꝗ̄ me uolui exercere? Cogita
quomodo recogitaſti.Qui te creauit rationis capa
cem.Qui ad ſuam noticiam adducere uoluit.Qui
pro te deus ſummus ad tantam uilitatem dẽſcẽdit
& in tua natura tam dura ſuſtinuit. Quid plus
petis ab illo a quo tanta recepiſti:tot ſceleribus ir-
retita?& ſic dum anima reſilit in propriam paruita
tem contentatur ſub domini uoluntate. Secun-
dum quod eam reddit quietam eſt maxima eſtiatõ
omnium que ſunt dei.Charitas enim que charum
tenet amatum quando leuatur ad eius contempla
tionem uidet eum tam immenſum:ꝙ omne bo-
num ſuum intuetur ut quoddã pelagus:unde cre-
do ꝙ non eſt ita minimum dei donũ:quod ſi ani-
ma ruminaret illud cum gratiarum actione ipſam
non induceret ad feruorem:& per augmentum ſui
non excluderet omne peccatum? Debet etiam
anima peccatis obnoxia conſiderare ꝙ magnum
dei donum eſt:ꝙ deus eam non permiſit maiori-
bus ſceleribus inſici:& non deo attribuere ſua pec-
cata dicendo. Quare me ſic reliquit:& quare me ſic
cadere permiſit?Et deo improperando modica bo
na que facit:ac ſi eſſent ſua:dicẽdo.Ego dimiſi mũ
dum:& ſtudeo imitari chriſtum:& nõ quero ab eo
niſi ſeipſum:& tamen me dimittit ſiccam & aridã
& oĩs ſue dulcedinis inexptẽ:& tentationibus me
ſubiicit:& in peccatis cadere me permittit. O mi
ſera anima non eſt iſte ſermo ꝗ miſericordiã ꝓuo-
cet:ſed furorem & iram & indignationem addu-
cat.Et hec eſt cauſa quare multi qui ſe dicunt perfe
ctionem inſequi:& decidunt & nũꝗ̄ eam attigũt:
niſi modum conuertant loquendi & ſentiendi. In
tra ergo uiam perfectionis anima miſera: & uerte
lamentum tuũ ſuper te & deo gratias agas:nõ itro
ges iniurias nec cauſeris ꝙ aliis bona faciat:ſed di-
cas.Stupeo & admiror ꝙ deus pre cetẽis uicinis me
is melioribus me de mundi profundo elegit:Stu-
peo ꝙ mihi indigno dedit affectum ſequendi ſe &
deſiderandi ſue paſſioni configi. Stupeo ꝙ me ſe-
pius cadere non permiſit.Ideoqꝫ ĩfinite gratie ſint
tibi ineſtimabili dono tuo.Multum ego bene di-
gnus ſum:ut omni peccato ſuccumbã: quia non
cognoui tuum lumen gratie quo me dignatus es
illuſtrare ut cognoſcerẽ te ineſtimabili amore me
ſeruilẽ aſſumpſiſſe naturam:& mortẽ pertuliſſe tã
durã. Dico tibi aĩa ſi hac uia inceſſeris:cito deus
diſſoluet a te colligationes impietatis:& tollet pec
catorũ tuoꝝ faſciculos deprimentes:ratio autẽ ma
xima quietudinis mẽ is ẽ ꝙ anima que ſic de deo ĩ
bonitate ſentit non dubitat quin eã dominus ue-
lit ad uitã eternã. Et hoc reputat tantum donum
& tam gratuite datum:& ita congrue a deo diſpo-
ſitum in merito chriſti ieſu: quod nihil uult niſi
quod in eo diſpoſuit: & eo loco: tempore & mo
do quo in ipſo benedicto ieſu eternaliter dare de
creuit.Non eſt autem hoc ſentire preſumptionis:
ſed profundo humilitatis:que eſt ĩ ſuo ſentimẽto
magna nimis ut & ſemper ſe reputet indignam:&
tamen propter meritum chriſti ieſu non dubitet
huiuſmodi bonitatem dare diuinam. Cuius hu-
militatis ſignum eſt:quia ſemper proficit in imita
tione chriſti uite: & in fuga omnis culpe:& ꝙ ni-
hil timet niſi laqueum diuine offenſe:& quantum
neceſſitatis nature ſue patitur cõfringit delectamẽ
ta ſue partis ſenſitiue.Sed que ſemper uult ambu
lare in relaxatione uite ſue: & in appetitu pro-
motionis mundane: & non curare de perfectio-
ne regule promiſſe: ſi cum hoc reddit ſe ſecuram
de perceptione eterne glorie: hoc uere eſt pre-
ſumptionis temerarie: & cecitatis decepte.

Tertia ratio principaliſſima quietis & deſiderii
ſtabiliti & que ſupplet defectum precedentis ẽ qr

UVA. BHSC. IyR_070

talis aĩa nihil ſẽtit ſe ĩ ſe nec diligit ſe ĩ ſe nec ppſe:
ſed totam ĩ xp̃o ſe ſentit & diligit:& ieſum chriſtũ
putat ſuum ſũmum bonum:& ideo in eius beati-
tudine iam beatam ſe ſentit. Et quia uidet ꝙ chri-
ſto ieſu nihil in eternum poteſt deficere:neſcit qd
plus habeat deſiderare:quia in ipſo ſe ſentit deum
& omnia poſſidere. Et ideo ſtatus talis anime ẽ iu
bilare in gloria dei & chriſti hominis:& de hoc cõ
tinue laudare & magnificaꝛ beatiſſimã trinitatem:
de ſe nihil cogitare nec appetere niſi ꝙ deus eã lo-
cet in chriſto ieſu:Appetit non effectione recipro-
ca boni proprii:ſed pro complemẽto diuini bene-
placiti.Et h̃ ad nihil aliud ſtudet :niſi ad reforman
dum in ſe ſimilitudinem uite chriſti ſecundum in
fluxum cõmotionis dei. Nec decipitur ſicut mul
ti:ut uelit ſequi proprium appetitum ſub ſpẽ maio
ris honoris dei & utilitatis proximi:qr in hoc ipſa
cognoſcit ꝙ eſt ſummus honor dei in ſeipſa: ꝙ
ipſa mortua iaceat ſub diuina uolũtate tanq̃ ſum-
me obedientiſſima in nullo rebellans. Et ideo iu-
bilat primũ uerſum.Nunc dimittis ſeruum tuum
domĩe.ſ.ſolutum ab omni amore ſui & plene ſub
iectum tibi.Secũdum uerbum tuum ideſt ſecundũ
ſimilitudinem ad tuum uerbum ieſum incarnatũ:
in pace ideſt in mentis plena tranquillitate.Et hec
ẽ doctrĩa pauli ſubtiliꝛ iſerta ĩ oĩbus epiſtolis ſuis.
De hac pace dicebat ieſus xp̃s.Ioãnis.xvi.Pacẽ relĩ
quo uobis :Pacẽ meã do uobis.Et de hac apoſtoꝉ
.ii.Cor.xiii.Pacem habete:& deus pacis & dilecti-
onis erit uobiſcum. Ad hanc hortatur ad hebreos
xii.pacem ſequimini cum omnibus & ſanctimõiã
ſine qua nemo uidebit:deum unde & de his dicit.
Ber.Obtento paciſoſculo ſenex in pace relinquiꝛ
prenuncians tamẽ chriſtum in ſignũ poſitum:cui
contradicetur.Omnino uerum eſt:quia contradi
citur ſigno pacis ab his qui oderunt pacẽ:que qui
dem pax datur ſolum hominibus bone uolũtatis
quibus uera pax eſt a dei uolũtate:non ad dãdum
ſub ſpẽ cuiuſcũq; boni.Sic ergo patet quomõ chri
ſtus ieſus eſt pax tranquillãs mẽtis ſuppliciũ Se
cundus uerſus eſt in quo chriſtus introducitur ut
ſalus corroborans mentes debiliũ in quo eſt ma-
gnum charitatis ĩcendium:quando attenditur ꝙ
pro omnibus oblatus eſt in preciũ.Et in hoc eſt ra
tio pacis predicte iſtud ſalutare preciũ continue in
tueri.Quia inquit:uiderunt oculi mei ſalutare tuũ
Ideo dimictor in pace q̃ excuperat omnẽ ſenſum.

Et h̃ attende ſi uis in pace dimitti:oporret te cõ
tinue in contuitu ieſu chriſti & ſuorum operum
exerceri: ut ſtudeas nil aliud cogitare.Et hec eſt ra
dix & ianua omnis perfectronis:& ĩ hoc debet eẽ
ſũmũ ſtudium:ut ſemper ante oculos mentis tue
aliqualiter teneas chriſtũ ieſũ uel aliquẽ eius actũ.
In hoc certe ſtudio edomatur concupiſcentia:infir
matur gula:corripitur lingua:& excluduntur quaſi
ſine labore omnia uicia. Qui autem particulari-
ter uult laborare ad aliquod uicium corrigendum:
ſine hoc ſtudio multum laborabit & forte parum
uel nihil obtinebit:& propter hoc oporteret refre-
nari appetitum ſuperuacuum: qui nõ ex cõtentus
cogitare de chriſto:uel de ſuis minimis :niſi feraꝛ
in altas radices ſue diuinitãtis.Et hec fuit cauſa q̃re
multi ruerunt a uia ueritatis: quia neſcierunt ĩ chri
ſto humiliter excerceri.Nihil eſt enim in operibus
uite eius ita minimum quod ſi ponderetur modo
debito non debeat diligenter anime ſatiare appeti
tũ:ĩmo quando deſcendit in eius uiliora:ut ꝙ infã
tiles neceſſitates:& egeſtiones nature patiebatur
puer deus ligatus in faſcia:tantum obſtupeſcit &
admiratur ꝙ magis delectat animam amoris ex-
periẽtia : ꝙ propter ipſam deus talia ſuſtinuerit:q̃
ꝙ ſpiritus ſeraphicos ĩ celo creauerat. O anima
mea immergere tota ĩ has uilitates a deo aſſũptas
& ſcias ꝙ eas in eternum non ſufficis contemplari
& hoc eſt contemplari altitudinẽ hominis chriſti.

Quantum enim deus deſcendit:tantum aſſum
ptum hominem exaltauit:& extali deſcenſu boni
ieſu omnis ſublimitas electorum exiuit. Quomõ
autem debeas exercere te ĩ uidendo ieſum ſalutare
tuum:quere ĩfra ĩ tracttatu de cruce perfectorum.
Ille igitur exercetur in cruce ieſu:qui ipſum iugiter
reuoluit ante oculos mẽtis ſue:& qui moleſte fert
quando aliquid aliud ſiue affectiuum ſiue dele-
ctatiuum occupat mentem ſuam:Quod ſi contin
gat:ſtatim manu ſollicitudĩs abiicit & purgat. Et
hic eſt qui dicere poteſt.Quia uiderunt oculi mei
ſalutare tuum iugiter contemplando xp̃i preſentiã
& in omnibus chriſtum ieſum q̃tumcũq; mihi ſe-
cũdũ ſenſum diſplicibilibus operari ſalutem :uidet
enim expreſſe anima que ſentit dei bonitatẽ quic-
quid deus permittit: uelfacit totum ſecundũ illas
eternas leges cum electo paulo ſalutare:Et anima
tranſformata in chriſtum in omni electo ſaluato re
putat ſe ſaluatam.Et de omnibus ut de ſalute pro-
pria deum laudare & magnificare:non ceſſat: ĩmo
quod ſtupendius eſt uidet dãnationem reproboꝝ
ad ſuam cooperari ſalutem.Et quia ĩ eis iugiter ui
det horrorem diuine iuſtitie & chriſti hominis:&
amore inflãmari electorum:ideo in eis contempla
tur ieſum ſuum optimum ſalutare. Maximũ au
tem ſignum ꝙ anima eſt ad ueram ſalutem addu-
cta eſt:quando eſt nihil in ſui cordis ſcrutinio ĩ ue
nit ſe timere niſi de iniuria & offenſa dei:& uolun
tatis proprie complacentia in tantum ꝙ etiam ip-
ſam paradiſi gloriam nõ diligit proprer ſuum cõ-
modum:licet ſic eam diligere liceat:ſed ſolum pro
pter diuinum beneplacitum:ut ĩ ipſo:& de ipſo eꝛ
num decretum diuini conſilii in chriſti ieſu merito
& primo compleatur. Et hoc nõ eſt ſe uidere:ſed
domini ſalutare. Procul eſt ab hac mente omnis
inuidia:que recombeus in nouiſſimo loco in nup
tiis dilecti felicius ſe beatam reputat in capite ſuo
chriſto:& in quolibet eius membro: q̃ ĩ ſemetipſa.
Et hoc quia diligit bonum inquantum bonum ẽ

UVA. BHSC. IyR_070

non inquantum proprium:& ſemper in proximo
eſtimat maius bonum:q̄ in ſeipſa:& magis dei ho
noratiuum:ac per hoc ſecurius delectatur in bonis
aliorum:immo in illis ſe uidet dona altiſſimi poſſi
dere ſine defectu:& in ſeipſa ſemper conſpicit col-
latorum donorum impiam deſtructionem.Hec a-
nima niſi ſue malicie iraſci non nouit:nec in ſe un
de gloriari debeat conſpicit ſed unde cōfondi: pro
pter quod omnibus deſiderat ſubiici tanq̄ domi-
nis ſuis:chriſtum in illis conſpiciens & nulli patit̃
ſe proponi.Hec nullius rei eſt auara niſi diuini ho
noris:quia nunq̄ ſibi uidetur:ꝙ a ſe:& i ſe poſſit de
bite honorari.Omnia enim alia arbitratur ut ſterco
ra:& terrena inplicamenta reputat inpedimenta &
detrimenta:ut chriſtum expedite teneat:& nullius
rei ſollicitudine implicata.Et quia etiam omnium
aliorum neceſſitates ſupplere ſatagit: chriſtum in
eis indigentem conſpiciens:& in propriis penuriis
tanq̄ in crucis chriſti conformibus delectari:propt̃
quod nulli rei parcit qui eas effundat liberaliter ad
aliorum indigentiam ſubleuandam:& i omnibus
ipſa patitur eorum moleſtias:& reficitur in conſola
tionibus eorundē. Procul etiā ab hac anima oīs
accidia & deſidia:quia ſemper uellet occupari in di-
lecti ieſu contemplatione continua:uel in obſequi
oſa ſuppletione uillitatis & neceſſitatis chriſti mē
brorum:ſemper i ſcala ueri iacob chriſti ieſu uel aſcē
dens in deum:uel deſcendens ad proximum: etiā
ſit in hac anima admirabilis ſtatus:ut aleuatio con
templationis in chriſtum in flāmet acctionem ad
proximū:& humilis inclinatio & fructuoſa occupa
tio proximi eā altius eleuet in admiratiōe ſublimi-
tatis & dignationis dei.Et ſepe ſic per chriſti tranſ
formationem mirabilem & gratiam datur iſti ani-
me efficaciſſimū donum quo acctio contemplatio
nem eleuet:& contemplatio roboret actionem.
Quod maxime ex hoc contingit:quia i omnibus
uidet chriſtum & in omnibus chriſto miſtrat:quē
ſemper in omnibus actiōibus ut finis deo homi
cui in membris ſeruit ſedule contemplatur. Hec
excellentiſſime fuerunt in chriſti matre & i apoſto
lico ſtatu poſt eam propter quod:operatio manu-
um & ſollicitudo eccleſiarum pauli:contemplatio
nem ſuſtulit non deſpexit.Et licet i aliquibus qui
non ad tantum aſtendunt ſucceſſiue iſta in anima
bus ſuis fiant:non tamen eſt mihi dubium aliqui
bus animabus fore collatum: ut ſimul i actum cō
templationis & ſtrenue actionis ferantur amati ie
ſu diuinitatis participio qui ſimul conprehēſor ex-
titit & uiator. Procul eſt ab hac anima omnis de
lectatio guloſitatis & laſciuie:que ſic eſt intenta cō
tinue delectari ſolum in chriſto ieſu ꝙ etiam licita
delectamenta fugit ne eam diſtrahant a dilecto.Et
hec omnia contingunt in anima ex beneficio ieſu
chriſti:quando oculi eius ipſum ieſum contemplā
tur iugiter domini ſalutare. Hoc fuit figuratum
in monte transfigurationis. Mat.xvii.quādo pro
ſtratis diſcipuliſ haud dubium:quia proprie fragili
tatis experientia tacti a chriſto ieſu tactu inq̄ tranſ-
formatiuo in ſe leuantes oculos neminem uiderūt
niſi ſolum ieſum. Sequit̃ tertius uerſus.Quod
paraſti:ante fatiem omnium populorum:lumē ad
reuelationem gentium:hic enim uerſus ſententia
terminatur:licet & alio modo terminari poſſit:ubi
notatur exemplum ſuauitatis quia inducitur xp̄us
ut lux clarificans aſpectum contemplatiuum: ubi
in chriſto ieſu introducitur fuiſſe
Actio prompta
Exemplatio clara
Claritas diffuſa
Et ex his. Illuſtratio perfecta. unde & exemplum
uidue perficitur prophe que longo tempore i acti
one prompta:& ad exemplaritatē perfectionis ad
ducta omnibus propinabat chriſto lumina preſen
tia paruuli ieſu:qui uera lux ē interius illuſtrata: un
de dicitur uidua uſq; ad ānos. lxxxiiii. ſeruiēs deo
ieiuniis & obſecrationibus die ac nocte.Ecce actō
prompta.Et h̃ ipſa hora ſuperuenit in templo ubi
eſt omnis congregatio fidelium.Ecce exemplari
tas clara.Et loquebatur de eo omnibus qui expec
tabant redemptionem iſrael. Ecce claritas diffuſa
Sed quia confitebatur domino & loquebatur
de illo oſtenditur interius:chriſti lumine illumina
ta:que in paruulo ieſu cognouit deum & ipſū pre-
dicauit ſaluatorem omnium.Sic anima ad exēplū
iſtius benedicte anime eſto uidua in te mortificās
illius amorem:qui non eſt tuus uir.ſ.inordinatam
reputationem mundi & tui & tota feraris in contē
plationem illius qui in operatione ſalutis tue robo
rauit brachium dextrum:ut mente dicatur paratus
& expeditus ad omne opus tue ſalutis: hec.n.para
tura ē aſſūpta natura: que tota fuit tue ſalutis opo
ſa:& in hoc ſtat tua pfectio:ut ſicut uides xp̄m do-
minū ieſū & deum in natura aſſūpta opari ſalutē
ad ſil'itudinē dei.Sicut dictū ē tibi ſupra i tractatu de
incarnatione: ſic totū ſtudiū tuum xp̄i uirtutes in
te renouare:& tūc audies Eſa.tibi tuū ꝓponētē ieſū
pauit inq̄ dominus brachiū ſanctū ſuū in cōſpectu
omniū gētiū:& uidebit oīs caro ſalutare dei noſtri.
Cui & tu rūdebis paratus ſū & nō ſū turbatus ut
cuſtodiā mādata tua:q.d.licet opatio uirtutis tue
ſeſui carnis uideatur auſtera:tñ nō ſū turbatus:ſed
iā mandatū tue inſpirationis interne opari uirtutes
tibi chriſte ſimiles ſum paratus:& tunc in anima ē
actio prompta propter exēplaritatē clarā: Dicit
autē ante faciē omniū populoꝶ:quaſi dicat:Factus
eſt ipſe bonus ieſus exēplum omnium quod expri
mit cū dicit.Ante faciē.Quod enim faciē antecedit
exemplariter deducit.Vnde.Geneſis ultimo dicitur
Et ipſe erit expectatio gentium:omnes enim gen
tes debent eum non ſolum expectare:ſed & cōſpi
cere:ut exemplum imitandum:& ad ipſius exēplū
reformare ſue conuerſationis ſtatum:propter diffu
ſionem charitatis dicit uult.Quod paraſti ante faci

UVA. BHSC. IyR_070

em omnium populorum:propter quod datur itel ligi ꝙ quantum eſt ex parte ſua non ē defectus qui omnes ſaluentur & quin omnes redimant᷑. O q̄tum eſt hoc ad diligendum bonum ieſum. Si enī uis:ſaluatus es. Si uis:redemptus es. Si uis:chriſto conformis es. Sed hoc eſt dei donum:quod quidē donum eſt tibi a deo paratum:niſi malitia tue iniquitatis reſiſtat. Et hoc optime docet interna illuſtratio:proptē quod optime dr̄:hic ieſus lumē com muniter ſe diffundens. Huius luminis illuſtratio ē rō tr̄aq̄llitatis:qr ī lumīe iħ̄u uidemus lumen rōnis clarificate:qđ ī toto decurſu creature ſecūdū ordinem diuine prouidentie deus bene omnia fecit:& ꝙ omnia bene operatur ſiue agendo:ſiue pmittendo ad melius electorum:& ꝙ quantum poteſt ſalua ſapienti mixtura iuſtitie & miſericordie ſecundum curſum quem pro meliori elegit tenere omnibus condeſcendit. Et omnes electos predictis ſuppoſitis quantum in ſe permittunt ipſi deū agere per uias meliores deducit ad illam menſurā gratie & glorie:ad quam in xp̄o ieſu eos eternalit̄ predeſtinauit:etiam clariſſime uidet ratio in lumīe ieſu:ꝙ omnis defectus eſt ex parte noſtra:quem tamen defectum facit ad ſuum finem miſericordit̄ ſubſeruire. Nec ideo non eſt defectus : quia ex eo deus elicit bonum:ſed tanto maior eſt & grauior quanto tantam gratiam a qua finaliter uincitur maligne impugnat. Ex hac clarificatione luminis quietatur anima:ut illum ordinem quem deus elegit habeat pro optimo: & nullo modo niſi quātū ad tempus appetit imitari. Sed quia illi ordo eſt occultus: nec poteſt in multis cognoſci:niſi per reuelationem dei & euidentiam facti. Et iſte ordo ſepe eſt a deo preuiſus complen p noſtra ſuſpiria & opa extrinſeca:non tanq̄ per cauſas principales: ſed tan q̄ per preambulas diſpoſitiones deo placibiles : & nobis utiles:& diuine honori ſubſeruientes: & nō xp̄i uerbis per ſuam gratiam conformantes : ideo aīa illuminata non reddit᷑ pigra:nec ocioſa qn ſtudeat ad ea que ſecundum exteriora ſigna uident᷑ deo beneplacita:tamen operatur quieta non impatiens ſi ſua impediantur cogitamina ſemper certa ꝙ deus deducet eam ad meliora:& ideo impedimenta reputat adiutoria:quia ſubſeruiunt ad illud quod finaliter uult. Non enim uniuerſaliter nec de ſe nec de alio uult niſi quod deus diſpoſuit:qa certa eſt ꝙ dei diſpoſitio terminatur ſemper in honorē ſui & hominis dei iħ̄u xp̄i: & totius corporiſ ſui: Et ideo quando anima aliquod bonum deſiderat uel ſibi uel aliis quomodocūq; permittitur ſi eſt ſecundum ordinem uirtutis ſtatim eſt certa & quieta ꝙ illud dabitur uel meliuſ:eſto ꝙ daretur cōttarium. Semper enim melius eſt quod deus facit. Et ſi dicat amor recuruus ꝙ nō eſt melius ſibi: deſtruit dei omnipotentiam iſtud malum ſibi : qa hec inſtantia ſolum uenit ex uitioſa omnis mali radice:ſcilicet inordinato amore ſui. Anima autem q̄ a ſeipſa deficit & in deum tranſiit id quod eſt melius ad diuinum honorem & ad electorum ſalutem reputat melius ſibi: & ita eſt. Et ideo ſimpliciter eſt uerum ꝙ ipſa recipit quod intendit:uel melius:& hoc eſt ſtupendum dei beneficium:& quia omnia que ad ſuum ſolum bonum anima reſpicit:illud diminuet. Et que ſolum diuinum honorem querit : & de ſe & propter ſe nihil intendit. Hanc recompēſationem a deo recipit:quia omnia que ſunt & bona & mala a quocunq; fiant:ad honorem illiuſ anime & utilitatem ipſe deus ſeruire diſpoſuit. Felix ē ergo anima illa que reciprocationem ſui perdit in operibus quibuſcunq;:quia deus illius procurator eſt factus:& ideo de nullo triſtatur:nec de offenſa eius:quia ipſe bene ſcit deum non poſſe diligere : licet nouerit ꝙ de ipſa ſcit ſuum honorem eligere propter quod de omnibus predictis quietatur: qa ſibi per euidentiam:uel ꝙ deus melius miſericorditer fecit:uel prudenter permiſit. In uno ſemp triſtatur:quando meminit ſe tantam dei bonitatem offendiſſe:que ſuper ipſam tam abunde diffundit᷑: ut etiam ipſa ſua peſſima mala ex infinita ſapientia & potentia ſibi faciat cooperari in bonum: & ideo ex ſuorum malorum memoria humilius & fortius aſſurgit ad ſemetipſam:& mente & corpore tranſformandam in xp̄m. In omnibus uero aliis preter peccata que uidet eſſe facta ſtatim quietatur: & eſt diuine uoluntati cōformis. Nec hic aliquid dimittitur de compaſſione proximi:ſecundum ꝙ ex ueritate procedit. Hec autem anima ſecure iubilat tertium uerſum.d. Quod paraſti ante faciē omnium populorum:lumē ad reuelationem gentium. Et gratias agens in omnibus dei operibus: dicit illud p̄s. Benedictus qui uenit in nomine domini : deus dominus & illuxit nobis. Et infert. Conſtitui te diem ſolennem in condenſis:omnes prouocās creaturas ut deo ſolenniter agant pro omnibus q̄ fecit:quaſi pro omnibus ſuis beneficiis condenſatis. Et hoc uſq; ad cornu altaris uſq; ad exaltationē xp̄i homīs ueri altaris:qui de omnibus dei operibus ſublimatur. Sequitur quartum exemplum profundiſſime humilitatis:ubi proponitur nobis deus ut gloria magnificans ſtatum humilium : & hoc optime ſequitur ad lumen predictum. Qui.n. uidet deum omnia benefacere:& ſeipſum uidet dare:non ſolum in ſuis malis actibus deum offendere:ſed in dei donis optimis ex ſe ſemper ipſum impugnare. Quid habet iſte aliud facere:niſi ſeipſum annihilare ſub deo per profundiſſimam humilitatem:& recogitare in ſolo ieſu:& per ſolum ieſū omnem gloriam electorum. Illud enim eſt quod ſup omnia facit mentem reſilire in abiſſum iniquitatis proprie:quando uidet expreſſe:ꝙ in ſe & per ſe : & ex ſe:omnia mala fecit:& ꝙ in omnibus dei donis reſiſtit & ipſa dimittit:& ꝙ ipſa ſemper de omnibus ſuis operibus acciperet deprauationem ſui & reatum eterni ſupplicii:niſi erigeretur per meritum

UVA. BHSC. IyR_070

chriſti & tranſportaretur in ipſum: in quo eſt ſibi omnis gratia & omnis gloria ab eterno predeſtiata. Et quia talem ſe ſentit anima: ideo in omnibus donis dei quantumcunqꝫ paruiſſimis ſemp ſe annihilat: nihil in eis uidens de ſe niſi deſtructionem & diminutionem eorum: & ideo in ipſis magis q̄rit purgationem pn̄ie: q̄ habeat inflationem laudis uane: propter quod ponitur exemplum glorioſe uirginis que inducitur purgari de partu filii dei: & legem immundarum parturientium obſeruare. Quod quante fuerit humilitatis: non neceſſitatis: aliqualiter tibi dictum eſt ſupra. Et quia humilitas exaltari meretur in gloria: quia in omnibus replens ſe contumelia: idcirco ieſus inducitur ī quarta clauſula ut gloria exaltans humiles: cum dicitur. Et gloriam plebis tue iſrael: ubi nota ꝙ ſingulariter dicit́ gloria plebis: plebs enim nomen inferioris ſtatus populi: unde ignobiles dicuntur plebei. Talium ergo qui ſic ſe ignobiles in omnibus recognoſcunt chriſtus eſt gloria: quia in ipſo ſolo ſentiunt ſe habere quicqd eſt gloria dignum: unde & iſti iubilát ieſu. Tu es gloria mea & exaltans caput meum. Et audiunt ſibi dici illud apoſtoli. Qui gloriatur ī domino glorietur: hi ſunt qui ſingulariter ſentiunt ſe dei poſſeſſionem: abnegantes ſeipſos ī ſemetipſis: & nihil uolentes nec deſiderantes de ſe in quibuſcunqꝫ bonis: nature fortune gratie & glorie: niſi illud quod ieſus chriſtus eternaliter ſecundum ſuam diuinitatem de ipſis diſpoſuit: & t̄eporaliter in merito ſue humanitatis perfecit: & hoc ſig̃tur per pronomen poſſeſſiuū ſecunde perſone: cū dicit́ plebis tue. ſ. in ſe humilitate & a te bene poſſeſſe: & iō tue p te ad primatum uiſionis diuine glorie ſublimate: ut merito dicatur iſrael: qui interpretatur uidens deum uel princeps cum deo. Et ſicut in humilitate mens ſe ſentit infirmam: ſic & in xp̄i gl'ia ſe ſentiat uirtutibus plená: ut merito dicatur iſrael. Nam que cognoſcebat ſe cecam in cognitione dei dicatur uidens deum: & que uidebat principaliſſimam radicem omnis mali ſui: iam ſe in chriſto ſentiat unitam deo: & in ipſo non niſi bonum poſſe diligere & facere: exaltata ad participium dignitatis: ut merito dicatur princeps cum deo. Videſ q̄ ſapienter iubilat ſenex noſter Symeon & q̄ bene prefigurat ſtatum reformationis contemplatiue eccleſie que erit in plena abnegatione ſui & mūdi cōtemptu per ſpiritum paupertatis & uirginalis puritatis & ut continue guſtu magnalium chriſti hominis & ſue diuinitatis. O q̄ deſiderabilis eſt ſtatus iſte in quo anima ſe ſentit totam tranſformatā in ieſum uiatorem & compreh̄eſorem: crucifixum & glorioſum: peregrinum & regnantem: dominum & hominem indiuiſibili unione. Exurge ergo uirgo beata: relinque ſtabulum & iumenta eccleſie diſtracte per temporalia: & ipſam eccleſiam filii tui ſponſam adduc tecum ad montem contemplationis ſancte: & introduc in templum reformate uite tu dilecti ieſu. Sicut iurauit ad abraham patrem noſtrum in teſtamento ueteri. Et ſicut nouiſſime diebus iſte promiſit pauperum patriarche frā ciſco: qui ad ſimilitudinem abrahe ſignum dominici federis & promiſſe reformatiouis portauit in crucifixione carnis ſue per impreſſionem ſacrorum ſtigmatum apparitione ſeraphica eiuſdem filii tui ieſu ut ſibi conſtaret prolem ſuam ad ſimilitudinem crucifixe uite ieſu configurandam mente: ſicut pre ceteris ipſe configuratus eſt carne. Signum autem crucifixionis accepit abraham in prole in fedus quod de eiuſ humanitate aſſumeret perſona filii dei: & ꝙ de ipſo propagaretur caro diuina. Sic & franciſcus ſignum ſeraphice impreſſionis amoroſe: cuius ab ipſo ieſu immediate accepit impreſſam: in carue: in fedus inuiolabilis promiſſionis: quod natura diuina ieſu crucifixi propagaretur in eius prole. Et per prolem diffunderetur ſpiritu ſancto flante in tota latitudine orbis terre. Et ſicut ſemen abrahe in apoſtolis chriſti perſonam per ſemiationem fidei portauit & propagauit in toto orbe terrarum: ita ſemen franciſci immo in ipſo franciſco: ſemen ieſu chriſti: & ſpiritus ſui chriſti crucifixam uitam in tranſformatione ardoris ſeraphici per uniuerſam eccleſiam ſeminabit & propagabit & perfectorum multitudinem ſeraphico calculo conſignabit.

Quātum autem iſta cum totis precordis expectāda pfectō iá p̄mitiaſ ſui guſtus & ſtatus aliquoꝝ mentibus generet: norunt illi qui perſonarum ſimplicium ſingulari priuilegio ſpiritus ſancti preuenti non dedignantur honeſtum & ſanctum habere conſortium: & quarum ſi perfectiones attendantur iam ipſe poſſident quod nos anxie expectamus. In quorum ſcilicet uerbis & ſtatu poteſt luculenter aduerti quod magnificauit dominus facere cum ſimplicibus & in contemplationibus eorum magnificat filium ſuum ieſum: & uirtutes ſue ſanctiſſime uite: & per ſentimenta ineſtimabilis altitudinis humanitatis chriſti: que talium mentibus p tranſformationem contemplationis dulcores inſtillat: a quorum experientia ſubtilium philoſophorum longius diſtat qui humilem & paruulum ieſum in paruulis & ſimplicibus ſpernunt & quod nequius eſt ſepe impie perſequuntur dicentes experimenta bonitatis ieſu fantaſmata: & diabolica fore figmenta illorum imitantes crudelitatem & duritiam cordis: quibus illa uerba annunciationis & reſurrectionis ieſu per ſanctas mulieres de liramentis ſimilia uidebantur: ſed utinam uel tarde redarguti a ieſu credant gloriam reſurgentis: quod quidem facient ſi dignabitur ieſuſ eorum duritiam utiliter īcrepare.

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus infans fugatus. Cap. vi.

N iſto capitulo q̃ttuor principaliter continentur. Pmo ipſius ieſu: & matris benedicte: tam in fugiendo q̃ in redeundo peregrinatio. Secũdo paruulorum occiſorum commẽdatio. Tertio myſtica huius hiſtorie pro malis preſentibus expoſitio: Quarto ipſius beati ioſeph ſupra promiſſa perfectionis deſcriptio. Quantum ad primũ ſcias ꝙ conſumatis legis diuine preceptis: cũ deuotiſſima uirgo cũ ieſu & ſcõ ioſeph nutritio paruuli nazareth ꝓperaret: ſiue tũc: ſiue circa illud tp̃s apparuit ĩ ſomnis angelus ioſeph & propter futuram perſecutionem herodis ipſum cum paruulo ieſu & matre uirgine iubet fugere in egyptum. O bone ieſu: q̃ tempeſtiuam incipis perſecutionem accipere: & q̃ paruulus & peregrinus eſſe ꝓ nobis in terra lõginqua: & tibi & tuis ignota. Noluiſti enim tuam puerilem infantiam inter matris ubera tutam eſſe: quin a crudeli tyrãno querebaris ad mortem. Fugiſti domine ieſu a facie regis iniqui & ſuggens matris ubera magiſter bonus: legiſti lectionem patiẽtie imitatoribus tuis exemplo nõ uerbo: adimplens in te: & in tua piiſſima matre: q̃d poſtea docturus fueras. Si uos perſecuti fuerint in una ciuitate: fugite in aliam. Addidiſti ad hoc bone ieſu: ꝙ non ad ciuitatem uicinam tua terminatur fuga: ſed ad gentem tibi barbaram & multarum dietarum diuiſione longinquam: tranſiens ut fertur per deſertum aſperum ubi & cibi & hoſpitii & umbraculi inopia & aſperitatis & eſtus & aliorum affligentium copia habebatur. Expergiſcere anima mea & cum multo lachrymarum fletu intuere regem glorie agnum manſuetiſſimum ieſum fugere ab inſultu lupi rapacis. Et ipſam gratioſiſſimam dominam uirginem & iuuenem aſpice peregrinam: & ſanctum ſenem ioſeph utriuſqꝫ neceſſitatibus ſollicitum & anxium contemplare. Iunge te eis in uia comes & adiuua matrem uirginem onus ſuaue portantem puerum ieſum. Et ſi forte ipſa dignabitur tibi ipſum cõmittere baiulandum: diligenter pondera anima mea miſera que laborem fugis: & quietem procuras: con quantis ſudoribus & fatigationibus cum quanta mentis anxietate & ſollicitudine beata uirgo mater ſedule eſt intenta ne puer ieſus lederetur abeſtu ymbre: uel frigore: & cum quãto auſtero cibo & uix cum aque potu tantum uie ſpatium peregerunt. Sed & laſſata membra uirginei corporis & illius ſancti ſenis ioſeph: immo quod plus eſt: paruuli dei ieſu duri ſtrati accubitu potius affligi poterant quam foueri.

Sed & egyptum perueniens beata uirgo non inuenit palatium regium nec copiam theſaurorum in preteriti laboris ſolatium: ſed ut paupercula peregrina pauperculum conducens tugurium. de labore ſuarum ſanctarum manuum & ſancti ſenis ioſeph pauperrime uictitabat. Potes ibi etiam intueri omnem ſuperfluitatem & curioſitatem excluſam. Non ibi ſunt ueſtimenta duplicia delicata uel mollia: non curioſa utenſilia: ſed uix neceſſaria ruda & paupercula: magis que nuditatem tegerent & mortem arcerent: quam que delicias modo quocunqꝫ preſtarent. Talibus ſtipendiis pro tuis peccatis acceptis puer ieſus cum ſuis ſanctis parentibus ſeptennium in egypto peregit. Quibus completis iterum angelus domini monet ioſeph & matrem: puerum ieſum ad terram iſrael reducere: impio rege defuncto: qui pro ſceleribus ſuis dura fuit morte comſũptus.

Attende autem hic anima mea & contemplare maiorem laborem in reditu ſeptennis ieſu q̃ in fuga paruuli perpendiſti. Tunc enim ut paruulus infans poterat baiulari Nunc iam grandiuſculus: nec commode portari nec per ſe adhuc tenellus poterat tantum uie ſpatium ambulare. Siue enim peditando: ſiue ſuper aſinum reductus fuerit: multos fuit labores expertus bonus ieſus: tã in cibo auſtero: q̃ quia iam tunc non alebatur lacte materno: q̃ in lectulo duro: traſiens per deſertum: quia tunc iam credibile non eſt ipſum dum fortẽ fugeret in cunabulo dormitaſſe. O anima mea tota reliquare in lachrymis in meditatione tante anſteritatis circa dilectum ieſum & delicatum: & teneram eius uirginem matrem: & uide eos mutua in ſeipſis & duplici crucifixione confixos dũ ſibi mutuo compatiuntur in penis: & ambo ſimul ſic macerantur pro nobis: utinam poſſes de te lectulum facere quem ſterneres laſſato ieſu decubanti in terra: utinam de corde tuo poſſes panes recentes paruulo ieſu & eius matri in feruẽti charitate decoquere: quos putes panes duros & aridos & forſitan biſcoctos uix poſſe rodere intueri deuote: & rationabiliter meditari. Vtinam in abnndantia lachrymarũ poſſes eis refrigerantis aque offerre poculum: qui ſepe itinerantes: & ſitibundi uel nihil quod bibant inueniunt: niſi aquam calidam & inſipidam ex ſuis farcinulis ſumunt. Intuere eos pre laſſitudine ſepe ſedentes in eſtu in defectu umbrali & quantum potes extende tua uiſcera charitatis & compaſſionis ad eos & deſidera eis ũbraculũ texere ꝓpiis inteſtinis.

O anima mea crudelis & ipia in recognitione beneficiorum ieſu exercere quantum potes & meditare auſteram crucem peregrinationis paruuli ieſu: & illius tenelle puelle uirginis matris. Et ui

UVA. BHSC. IyR_070

de ꝙ tante auſteritatis ſtigmata tue uite infor-
mande ſubſeruiunt. Nec decipians exemplo per-
uerſorum ſiue clericorum ſiue religioſorum: qui
chriſti auſteritatem fermentant: ſiue uite laſciuia
& euangelicam paupertatem deludunt ocioſita-
te & affluentia uſus rerum: non attendentes ꝙ pu
er ieſus et eius innocens mater non ſolum non
habuerũt ſupflua: ſed uix aſſũpſerũt neceſſaria: et
hec auſtera de labore manuũ ſuaꝝ ut pluri uũ ex-
traxit beata uirgo: & etiam de laboribus ſancti
ſenis ioſeph. Sed & paruulus ieſus totus plenus
pietate & compaſſione ad labores eorum quan-
tum ſciuit & potuit ſecundnm infantilem ſuum
ſtatum eis conlaborandc ſedulo ſubſeruiuit.
Cum enim ipſe in omnibus ordinatiſſimus fue
rit: in ipſis fecit quod decuit pauperem ſuum ſta
tum: ſecundum ꝙ filius fabri putabatur. Vn-
de non eſt inconueniens cogitare: immo ualde
deuotum: ꝙ aquam afferret ſacratiſſime matri:
ignem accenderet: & aquam in manibus tam ipſi
us q̃ ioſeph humiliter propinaret. Nec fuit ſup-
bie in illis ſanctis parentibus talia obſequia a deo
humanato ſuſcipere: ſed magis fuit humilis obe
dientie: quia inſtinctus ſpiritus ſancti interius eis
dictabat ꝙ ſic deus homo uolebat ab utroꝗ tra
ctari: & quod dixit uerbo ioanni baptiſte trepi-
de ſacrum uerticem domini tangenti: & petro re-
ſpuenti obſequium: dum uellet eis humilis ieſus
pedes lauare: hoc multo fortius dixit ſpiritus ie
ſu tã ioſeph: q̃ matri uirgini in corde. Debes ta-
men credere ꝙ talia reincidendo ab ipſo profun
diſſime annihilabantur ſub ipſo: & interius for-
tiſſime efficiebantur ab ipſo: & ad ipſum: & in
ipſum. Et ꝙ multum obedientia meritoria erat
ei talia recipere a ieſu. Ipſe uero hoc faciebat ut
omnem humilitatem impleret: et eorum neceſ-
ſitati ſeruiret: ac laborum particeps eſſet: cum ipſi
non haberent alium in ſeruitiis adiutorem. Et
hoc in ipſo uidendo obſtupebant: unde non ſuf
ficimus cogitare quales fuerunt tranſmutationes
cordis ipſorum in ipſo in omnibus que experie-
bantur in illo: maxime uirginis matris eius.

Perueniens autem ad terram iuda uerus he-
res dauid regis ieſus: non eſt coronatus in regem
ſed fugit in partes galilee ad admonitionem an-
gelicam iterum factam ioſeph propter regnum
archelai: qui paterne nequitie heres pro impio
patre regnabat: Attende autem ꝙ conatus he
rodiane malitie: que in ieſum effectum occiſio
nis non habuit: hunc in occiſione paruulorum in
nocentium impie conſummauit. Mittens enim
impius rex crudelitatis ſatellites in bethleem &
in omnibus finibus eius: pueros occidit a bima
tu & infra. Et quantum ſuper iſtos beatos par
uulos herodis iniquitas non abundauit: tantum
in eis paruuli ieſu gratia beneditionis effulſit.
Super enim omnes alios ſanctos quemlibet iſto
rum puerorum ſingulari priuilegio decorauit.
Nullus enim unquã ſanctus occiſus legitur pro
chriſti perſoua: nec ꝙ tyranni ipſum occiderent
loco perſone chriſti: licet omnes occiſi fuerint
pro fide & charitate chriſti: hoc autem ſingulis
puerorum eſt preſtitum: ꝙ in ſingulis cruentus
rex intendebat ſolum occidere chriſtum: unde
quem metuit neſciuit infantem: ſententiam in-
ſuſpectam ſibi tulit etatem. Et fuit iſta atrox
cordis malitia: que cor ieſu dure tranſfixit: quan
do crudelis beſtia tantum odiuit ſaluatorem na
tum: ꝙ ut ipſum poſſet extinguere omnium par
uulorum illius regionis exercitũ trucidauit. Cõ
ueniens autem fuit ordo diuine ſapientie: ut par-
uulus ipſe ieſus qui mortificationem crucis iam
portabat in corde: in ſue natiuitatis primordiiſ par
uulos comites haberet occaſos in carne. In quibuſ
futura ſanctorum martyrum conditio figuratur: &
tyrannorum deluſio in herodis deceptione expri-
mitur. Non enim quem queſiuit occidit: & paruu
lis quos occidit nocuit. Sic & impii tyranni matreſ
perſequentes fidem chriſti querebant extinguere:
quam potius auxere uellent nolent ex ſuo ſcelere.
nec ſanctis martyribus potuerunt obeſſe: quoſ rex
celi pro ſuſceptis ſuppliciis habuit eternaliter coro
nare. Hi autem paruuli benedicti recte fuerunt
beatorum martyrum figura: innocentes: infãtes:
impotentes & patientes.

Innocentes: quia ſine culpa
Infantes: quia ſine querella
Impotentes: quia ſine defendendi reſiſtentia
Patientes: quia nulla in eis contra occiſores iracun
dia: immo forſitan occidentibus & ſplendentibus
gladiis arridebant. Sic ſacratiſſimi martyres fuerũt
Innocentes: quia paſſi ſunt pro iuſticia.
Infantes: quia non murmure non querimonia.
Impotentes: quia nulla terrena fulti potentia.
Patientes: quia ad perſecutores leti ac gratioſitate
placati. Hos autem perſecuta eſt herodiana peruer
ſitas. Herodes enim interpretatur pelliceis glorio
ſus: & ſignificat tyrannos: quia in mortis pellicea
corporis huius gloriari uoluerunt in ſummo hu-
ius uite: & huius uite gloriam defendere: quã chri
ſti martyres contemnendam exemplo crucifixi ie-
ſu uerbo et opere populis predicabant.

Hi ergo innocentes benedicti ſunt marty-
rum flores: quos in medio magni frigoris
infidelitatis exortos quedam perſecutionis prui
na decoxit. hos flores collegit puer noſter ieſus:

UVA. BHSC. IyR_070

q deſcēdit in hortum eccleſie ut lilia colligeret: &
ſibi ſertū ex eis digne applicationis ītexuit.In hiis
accepit lilium puriſſimi candoris. Sine macula
enim ſunt ante thronum dei.In iſtis roſas uernan
tis ruboris:qa eos in effuſione proprii ſanguinis
baptizauit.In his uiolam paruulam minoris etatis
quia in eis infantibus & lactentibus laudem ſue cō
feſſionis in tollerata morte perfecit. Hos credo
ſingulari munere gratie ī animabus repleuit.Qui
bus enim tale dedit priuilegium: ut eos uice ſue
perſone exterius mori faceret:non dubium ꝙ in
animabus ſuis gratiam infudit qua ipſos ſue perſe
ctiōi ſingulariter ſimilauit.Nec dicat humaua aſtu
tia que ex peruerſitate ſua ſemper minuit dei dona.
Quid meruerunt hii paruuli qui non habuerunt
uſum liberi arbitrii? Audi paulum dicentem. Di-
uiſiones autem gratiarum ſunt:idem autem ſpiri-
tus:qui dona diſtribuit & diuidit ſingulis prout
uult:unde ſpiritus ieſu omnibus electis meruit qc
quid fuerunt in chriſto ieſu:aliter non fuerunt nec
ſunt:que ſunt in eſſe gratie & glorie.Quid mirum
ergo ſi & his paruulis quos fecit ſeipſum in patiē
do exterius:uoluit interius aliquod maximum do
num correſpondens exteriori tribuere quod igno
res?Non ſit ergo oculus tuus neq̄ in eſtimando
paruulos uiles:quia in eis ſingulariter bonus & li-
beralis ieſus apparere dignatus eſt:unde & eorum
inſtruit cauſam: preparat gratiam:abbreuiat uiam:
confert gloriam:uindicat iniuriam:ut ſecure poſſit
martyribus dicere. Sinite paruulos ueuire ad me:
quia curam eotum ſollicite gero:ut ſedulus dux ſue
militie triūphalis collator uictorioſe corone. Ta-
les enim uolo ꝙ ſubdātur hnmiliter potētie mee:
qui adhereant ſimpliciter ueritati mee:qui confor-
mentur integraliter uoluntati mee:& qui ſuſpirent
cordialiter bonitati mee:& qui figurentur finaliter
felicitati mee. Et pro eis poteſt introduci ieſus
ad patrem fortiſſime allegare eotum iuuamen:tan
dem eorum martyrium:ut dicat illud iob.i. Pue-
ros percuſſerunt gladio:& effugi ego ſolus ut nun
ciarē tibi. Que uox allegorice ſumpta eſt:accuſā-
tis:allegantis:pulſantis. Primo accuſat puer ieſus
apud patrem immanitatem interfectionis: quod
probat percuſſio uniuerſalis cū dr̄.Pueros percuſ-
ſerunt gladio. Inhumanitatis enim ſignum eſt:ꝙ
nec multitudini parcitur:quin primo multitudo
pro uno occiditur. Secundo allegat peruerſita-
tem intentionis:quod probat perſecutio perſona-
lis:cum additur.Et effugi ego ſolus. Peruerſiſſima
enim erat intentio:quia ſolus.Sola enim chriſtia-
nitas intendebatur occidi. Tertio poſtulat ſeue-
ritatem ultionis:quod probat denunciatio iudicia
lis: cū ſubditur ut nunciarem tibi: denuntiatur.n.
patri per ieſum non ignoranti:ſed ſollicite iudican
ti.Itaq; beati paruuli quorum martyrium ē compaſ

ſibile pro etate:& ē delectabile pro felicitate:& pue
ri ieſu ſocietate ſunt conformes ieſū puritate: parui
tate triumphali morte:ut in eis complcatur illud
Eſa.viii.Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi
dominus hii pueri ſequuntur agnum indiuiſibi-
li comitiua.Sequuntur enim pueri puerum

In celibatu priuilegii uirginalis
In candidatu martyrii triumphalis
In concentu cantici ſpiritualis.

In his enim puer ieſus precedit & deducit pue-
ros innocentes.Eſa.xi.puer paruulus minabit eos
Agnus enim ieſus quem ſequuntur reget eos &
deducet eos ad uite fontes aquarum. Apoc.vii.

Vtrum autem in eis irradiatio diuine gratie ad
tantum influxit ut eis dederit uſum rationis & gra
tiam cognitiouis: redemptoris:in cuius perſona
querebantur occidi: nullatenus auderem aſſerere:
quia ex ſacro textu nō mihi occurrit poſſe probari:
legi tamen quandam hiſtoriam que intitulatur caſ
ſiodoro: ubi ſcribitur ꝙ matres paruulorum uidē
tes occiſionem nephariam exerceri in paruulis fu
giebant in ſubterraneas ſpecus:& ibi paruulis blan
dientes ne flerent:& exterius audi poſſent: ubera
dulciter puerorum labiis īmittebant.At illi ac ſi eſ
ſent rationis capaces:& ad coronam martyrii anhe
lantes agitantes capita reſpuebant ubera:& toto ni
ſu corporis ſpontanei uidebantnr conari altas uo-
ces ploratus emittere ut uel ſic uiderentur ſe offer-
re martyrio:& carnifices appellare:hoc ſi uerum ē
neſcio. Indubitanter tamen teneo:ꝙ ſingulariſſi-
ma gratia puer ieſus hos flores celicos & ſue infan
tie ſodales dilectos & uice ſue perſone cum tanta
crudelitate occiſos:magne gratie ꝑmio decorauit
Cum enim iſti ſint primi qui pro chriſto nato per
ſecutionem ſuſcepiſſe legantur:& ut tibi dictum eſt
ſupra:ſint ſacri martyrii fnndamenta:non uidetur
conueniens quin abunde participauerint gratiá re
dempturis. Exurge ergo anima mea:& paruulo
ieſū & matri occurre:& tu ipſa una de paruulis qua
ſi conuerſata in medio cedis & aſpera ſanguine in
nocentium dicas.Pueros percuſſerunt gladio &c.
Forſitan tibi puer ieſus reſpondebit. Et ego noui
& preſens fui:& pueri mei mecum ſunt in cubili ī
ſecreta quiete pectoris patris eterni:quia quos mū
dus perſequitur pater amplectitur:& quos tempo
ralitas crutiat eternalitas coronat:unde & tu ſeque
re patientiam paruulorum:quia uenit ieſus in mū
dum docens crucem tollere & mortis anguſtias ꝑ
iuſtitia non timere. Et ideo hoc in beatis paruu-
lis uoluit demonſtrare. Attende autem & uide
diuine diſpenſationis myſterium circa paruulum
ieſum: qa in eius operibus futura tempora figura
bat. Fuga enim in egyptum de nocte propter
Herodis nequitiam: ſignat fugandum dei cul-
tum de medio iudeorum: & reducendum ad ec

UVA. BHSC. IyR_070

deſiam de gentibus propter carnalé ſenſum circa
ueteris teſtaméti litterã & uéturã pſecutióem ſpiri
tualis intelligentie i apoſtolis paruulis & hũilibus
corde. Et iudeis relicta nocte ignorãtie & erroriſ. In
q̃ eccleſia de gentibus pdurat ſepténio: donec eius
ſeptem tépora in apl'is & martyribus: doctoribus
uirginibus ſiue anachoricis: cenobitis: conuentua
libus: euangelicis: pauperibus: antechriſti perſecu
toribus: et eius deiectione & morte plenarie com
pleãtur. Que tempora ſub miris & profundis my
ſteriis in Apocalypſi ioannis multipliciter ſunt de
ſcripta. Quibus completis non nocte ſed die re-
uertentur in terram iuda confeſſionis & laudis fa
cta conuerſione iudeorum & gentium in eccleſia
contemplatiua: in qua eſt ſpiritus concordie utri
uſq; populi & utriuſq; teſtamenti: & fiet unum
ouile & unus paſtor. Cuius conuerſionis initia-
tio precedit in euangelicis pauperibus: in quibus
ſpiritus ieſu propter timorem archelai regnantis
ſeceſſit in partes galilee in ciuitatem que uocatur
Nazareth habitat Archelaus ipe impii herodis he
res eſt appetitus carnalis pompe & opulentie et
ſuperſtitionis phariſeice: qui uſque adhuc regnat
in iudea: ideſt in carnali eccleſia: ubi deberet eſſe
diuini cultus & laudis cathedra: que tamen in p-
uerſis eſt facta domus negotiationis & latronum
ſpelunca: & eis eſt paruula chriſti uita in pauper-
tate & humilitate & crucifixione preſentis pom
pe & laſciuie multipliciter odioſa: propter quod
chriſti uita in uiris euangelicis a talium conuerſa-
tione declinat: & in plena transfiguratione mun
di contemptus & faſtus in uita florida & inno-
centi habitat: & in eis continue proficit etate. i.
propoſiti firmitate. ſapientia diuinorum luminũ
refulgentia: que continue recipit abundantius ta
lium ſimplicium uita & gratia diuinorum guſtuũ
& ardorum & renouationum chriſti uirtutũ apud
deum ex intentiõe rectiſſima: & apud homines ex
emplorum multiplici efficacia: propter que ad ipi-
us chriſti imitanda ueſtigia conuertuntur. Hos
autem paruulos ſpiritus ſuperſtitionis impie & re
ligionis phariſeice tanq̃ alter herodes impius glo
rians in pelle hipocritalis apparentie: & alienus a
ſanguine iudeorum extinguere & occidere nititur
in eis: querens neccare ieſum paruulum oriẽtem:
ſed eius impii fruſtrabatur conatus. Redibit enim
uelint nolint ſpiritus paupertatis & ueritatis ieſu
chriſti: quem fugauerunt de medio ſui: & dabitur
eis regnum gratie quod eſt ſubterius celum tanq̃
populi ſanctorum altiſſimi ſecundum uaticinium
Dañ. pro eorum occiſione auditum i excelſo ſum-
me trinitatis conſiſtorio uox lachrymationis & fle
ctus. Quia ſanctta rachel que interpretatur ouis ui
ta ſcilicet innocentiſſima & perfectionis eccleſia &
euangelica regula: que in predictorum perſecuto
rum eſt peruerſitate ſepulta: filios ſuoſ paruuloſ. i.
bona & uigoroſa propoſita de obſeruantia perfe-
ctionis uite chriſti deplorat amariſſime taliũ ma-
lignorum peſtifera perſuaſione tanq̃ crudeli perſe
cutione occiſa. Et non uult conſolari qr nõ ſunt:
quia non poteſt equaminiter ferre ꝙ chriſti imita
tionis inſtinctus interius: exterius non apparear p
opus. Dicuntur autem talium uigoroſa & alta p-
poſita ſignificari per paruulos: tum quia humilia:
tum quia de nouo exorta: tum quia talium puer
ſorum aſpernatione contenta. Quicquid enim al
te uirtutis hodie naſcitur in populo chriſtiano ta-
lium hipocritarum: impia carnis prudentia ſuffo-
catur: & extinguitur ſue carnalis conuerſationis &
remiſſionis exemplo & doctrina: ſicut in hoc opu
ſculo eſt in pluribus locis abunde deductum. Vn-
de ſunt imitatores malitie pharaonis: qui ſicut ipe
in flumine egypti: ſic & ipſi reſolutiõe ſui mali ex
empli & peruerſi ſenſus ſui: in quo ſequuntur ua-
nitatem mundi: dicentes tamen ſe eſſe imitatores
chriſti: maligna aſtutia ſpiritum chriſti opprimũt:
maſculinum necantes: & femininum reſeruantes.

His expeditis iam nunc reſtat tempus ut ſecun
dum promiſſum ad conſiderationem perfectio-
num ſancti ſeniſ ioſep ſponſi ſacratiſſime uirginis
& nutrici paruuli ieſu contemplationis aciem con
uertamus. Apparet. n. mirandus uir iſte ſi ipm
conſideremus per reſpectum ad uirginem: ad diui
nam plem: ad eternum patrem: & ad omnium ſã
ctorum patrum exercitum precedentem. In re-
ſpectu enim ad ſanctam uirginem oportet uirum
hunc eſſe mirãdum: tam ratione uirtutis matrimo
nialis: q̃ etiam ratione ſedule adminiſtrationis: cũ
inter illos fuerit ueriſſimum matrimonium per dei
inſpirationem contractum: & in matrimonio fiat
unio animarum: in tantum ꝙ una dicuntur perſo
na ſponſus & ſponſa. Quomodo poſſet cogitare
mens equa ꝙ tanta unione uniret ſpiritus ſanctus
menti ſacratiſſime uirginis aliquam animam niſi
ei i uirtutum operatione ſimilimam. Vnde credo
iſtum ſanctum uirum ioſeph fuiſſe mundiſſimum
in uirginitate: profundiſſimum in humilitate: ardẽ
tiſſimum in amore: altiſſimum in contemplatiõe:
ſollicitiſſimum pro omnium ſalute ad ſimilitudi-
nem illius uirginis ſponſe ſue. Et quia uirgo ſcie-
bat quanta erat matrimonialis unio i ſpirituali a-
more: & iſtum ſciebat per ſpiritum ſanctum ſibi
datum in ſponſum: & ſue uirginitatis cuſtodem:
& ad participandum ſecum in charitatis amore et
obſequioſa ſollicitudine diuiniſſimam prolem in-
carnati uerbi ihu. Ideo credo ꝙ ex totius ſui cordiſ
affectu iſtum ſanctum ioſeph ſinceriſſime dilige-
bat: unde & creditur ambos uirgines fuiſſe uoto &
pari conſenſu. Et ſi uirgo mater dei tanta impetrat
ſceleratis peccatoribus hoſtibus filii ſui: quanta pu
tas impetrauit cariſmata huic tã ſollicitiſſimo ſpon
ſo ſui pudoris & amoris caſtiſſimi. Certe cum oĩa
que ſunt uxoris ſint uiri: credo ꝙ beata uirgo totũ
theſaurum cordis ſui quem ioſeph poterat recipeř

UVA. BHSC. IyR_070

ei liberaliter exhibebat. Ex ſecundo reſpectu ſci
licet ex cohabitationis cum uirgine poteſt cogno
ſci:ꝙ magna perfectio generabatur ĩ eo ex ſanctiſ-
ſimo uirginis exemplo & cõtubernio. Cum enim
agnoſceret dei matrem & ſpiritu ſancto plenam:cũ
quanta reuerentia:humilitate & puritare eſtiman-
dus ẽ hĩtaſſe cũ ea? Et ſi nos miſeri ex cohĩtatiõe ſã
ctoꝝ uiroꝝ: q̃ nihil ſunt reſpectu uirgis tãtũ ſepe
ꝓficimus q̃tũ ẽ eſtimãdũ ipm̃ cũ hac ſacratiſſima
uirgine coniuge ſua per ſpiritum ſanctum data in
uirtute profeciſſe? Hec autem ratio maxime exten-
ditur ad cohabitationẽ boni ieſu:cum quo uſq; ad
diem mortis ſue:ut pater officio:& nutritius bene
ficio hĩtauit. Licet ãt quo tempore fuerit mortuus
non legatur in textu:tamẽ probabiliter creditur ꝙ
mortuus eſt ante paſſionem domini. Non enim
abſens fuiſſet a chriſti cruce:& ipſo uiuẽte nõ opor
tuiſſet ſacratiſſimã uirginem alteri recomendare ꝑ
morientem ieſum. Forte etiam mortuus fuit ante
chriſti baptiſmũ:quia tunc nulla mẽtio fieri uidet̃
in euangelio de ipſo:niſi ꝙ ĩproperabant xp̃o ieſu
fuiſſe fabri filium. Ex tertio reſpectu .ſ. ſollicite
obſequioſitatis magna fuit acquiſita perfectio i Io
ſeph. Si enim mater unum auemaria non dimittit
remuneratione uacuum:quanta gratitudine reſpõ
debat cordialiter illi quẽ ſe uidebat ſollicite labora
re pro nutriendo ipſũ & filium ſuum? Et maxime
non erat modici ponderis in corde uirginis ꝙ ſã-
ctus ioſeph tot periculis ſe exponebat pro conſer
uanda uita chriſti ipſum deducendo in egyptum:
& reducendo & ducendo eum in hieruſalẽ ad feſta
ſecundum legis preceptũ:& ĩnumeris aliis que lõ-
gum eſſet narrare. Vnde omnibus pẽſatis que aia
deuota circa ioſeph & ſacratiſſimã uirginem põt
rationabiliter contẽplari non auderem dicere:ꝙ be
ata uirgo non dilexerit ioſeph quãtum oẽm aliam
creaturam uel ſupra poſt benedictũ fructũ ſui uen
tris ieſum. Et hoc dico de amore ſociali. Nã de cha
ritate illos plus diligit qui ſunt meliores. Et reſpe
ctu etiam ad diuinam prolem ieſum ſtupende de-
buerunt eſſe uirtutes ſancti ioſeph:due enim ratio
nes ultime dicte.ſ.cohabitatio & miniſtratio ma-
xime debuerunt in ioſeph perfectiones augere.
Sed preter hanc eſt tertia:ꝙ ieſus in omnibus ſe ha
bebat ad eum in exterioribus ſiguis reuerenter &
obedienter ſicut ad patrem ſuum. Contemplare
anima quanto charitatis feruore debuit flagrare Io
ſeph ruminando corde & oculis intuendo ꝙ filius
dei ſe fecerat filium ſuũ.& elegerat eum ad ſe nu-
triẽdũ:baiulandũ:regendũ:conſeruandum in ne-
ceſſitatibus uite ſue mortalis. O q̃ dulcia oſcula ab
ipſo recepit. O quanta dulcedine audiebat bal-
bucientem paruulum ſe patrem uocare: & cum
quãta ſuauitate ſentiebat ſe dulciter amplexari. Co
gita etiam quãta cõpaſſione in itineribus que fece-
runt paruulũ ieſum ex labore laſſatum:cum eẽt grã
diuſculus in ſuo gremio requieſcere faciebat. Quia
enim amore tranſformatiuo ferebatur in ipſũ ut ĩ
dilectiſſimũ filiũ ſibi in coniuge ſua uirgine per ſpi
ritum ſanctũ datũ:ideo ſecure mater prudẽtiſſima
que probauerat ipſius affectum ad ieſum loquens
ad eundem filiũ reinuẽtũ audacter.d. Ego & pater
tuus &c. ubi ſingulariter eſt notandũ ꝙ hic ſolum
legitur uirginem uerũ in eo patris monſtraſſe affe
ctum. Si enim ſecundũ leges humanas approba-
tas a deo põt extraneus adoptata in filium: multo
magis dei filius datus Ioſeph in ſua ſacratiſſima uir
gine coniuge ſub uirginalis matrimonii ſacramen
to debet merito eius filius appellari:& credi ꝙ ĩ io
ſeph fuerit guſtus paternalis amoris reſpectu dei fi
lii ieſu chriſti:licet ſancta eccleſia propter uitandam
hereticorum calũniã non nominet eum patrem ni
ſi cum determinatione.ſ.putatiuum & ĩfantilis ne
ceſſitatis miniſtrum:propter quod etiam nec de eo
ſolẽnizat & q̃ maxime quia ad limbum deſcendit
& ad uetus pertinet teſtamentum. Ad cõmẽdã-
dam autem excellentiam huius ioſeph debes nota
re quod in omnibus infantilibus illis neceſ-
ſitatibus :& aliis noſtre infirmitatis ſignis que ui-
debat in bono ieſu contẽplabatur:& guſtabat alti-
tudinem ĩmenſitatis dei ad talia pro noſtro amore
pro nobis redimendis :inflamandis:informandis
multipliciter inclinatam. Et:quãtũ putas in hiis re
liquatã animam ſancti ioſeph iſta intuendo oculis
carnis:quando & ſaxea noſtra corda iſta meditãdo
uidentur deficere pre ſuauitate amoris & ſumme
dignationis dei Vbi nota anima mea ꝙ quãtũ te
metipſam magis exercitabis & diutius figes tue
contemplationis aſpectum in uilitatibus & neceſ
ſitatibus noſtre nature:quas pro nobis aſſumpſit
chriſtus:tantum ſublimius & altius deum altiſſi-
mum honorabis & eius dignatiõem ſũmam ſua
uius deguſtabis:dulcius enim mihi ſapit ꝙ altiſſi
mus deus & ĩmenſiſſimus & beatiſſimus uoluit ĩ-
clinari ad noſtram paruulitatem:& in preſepio arta
ri ad noſtram infirmitatem :& ſuis ſanctis oculis
deflere noſtram calamitatem:q̃ ꝙ miracula poten
tie uoluit facere:mortuos ſuſcitando uel etiam ꝙ
uoluerit angelorum naturam producere:ſuam ĩfir
mitatem manifeſtando:utrũq; tamen equali boni
tate perficit:ſed in ipſo magis ſapiunt nobis ſue ui
ſcera charitatis. Ex quarto reſpectu .ſ.ad deum pa
trem. Magnus fuit uir iſte ioſeph cuius primatus
ſimilitudinem ipſe eternus pater ſibi liberali chari
tate contribuit ſuper filium incarnatum. Et ſi no-
taueris regulam ſepe in hoc opuſculo repetitam:ꝙ
quando diuina gratia aliquem eligit ad aliquẽ ſta-
tum:omnia cariſmata illi tribuit:qui illum ſtatũ co
pioſe decorant:efficaciter concludens ꝙ omnium
uirtutum perfectio in ioſeph altiſſime adunatur.
Ex quinto reſpectu.ſ.ad totum cetum preceden-
tium patrum debes ſcire ꝙ hec ẽ felix clauſula ueĩs
teſtamenti in qua patriarchalis dignitas promiſ-
ſum conſequitur fructum:unde hic ſolus corpora

UVA. BHSC. IyR_070

raliter poſſedit quod eis dei dignatio repromiſit
Merito ergo ſignificatur per illum patriarcham
ioſeph:qui populis fruméta ſeruauit.Sed & hic il-
lum precedit: quia non ſolum egyptiis panem
corporalis uite: ſed omnibus electis panem de
celo:qui celeſtem uitam tribuit: cum multa ſolli
citudine enntriuit. Memento ergo noſtri bene
dicti ioſeph: & tue orationis ſuffragio ſemper da
nobis hunc panem.Sed & beatiſſimam uirginem
tuam ſponſam nobis redde propitiam:& impe-
tra nos indignos in dilectos filios adoptari ab
ipſa.

Ieſus puer ꝓficiēs: Ieſus matri abſētatus:Ieſus
inuētus inſtruēs:Ieſus dulcor amatus. Ca.vii.

Reſcente ieſu etate & corpore: paulatim
manifeſtabat ſigna uirtutis & gratie que
latebāt in mente:& ideo ne fantaſma pu-
taretur nature aſſumptio:fideliſſima fueruut ſigna
infantie: nihil ſupra hominem pretēdens in com
muni conuerſatione:unde paſtores:magi:& Syme
on uiderunt puerum:nulla ab aliorum puerorum
conditionibus in exterioribus ſignis uarietate di-
ſtinctum.Quia enim utrunqꝫ erat neceſſarium cre
dere ad ſalutem & uerum:ſcilicet deum & uerū ho
minem eſſe ieſum in eadem perſona filii dei utraqꝫ
unita natura.Idcirco ſicut teſtimonia dinitatiſ eius
oportuit eſſe ſublimia:ſic & ueritatis & īfirmitatis
aſſumpte nature debuit oſtendere ieſus certiſſima
ſigna:& ideo ſicut ad hoc expediebat: ſic & ſigna
ſue potentie & ſapientie temperabat:ut iſta creſce-
rent etate creſcente.Conueniens autem fuit ut ali
quid oſtenderet etiam in pueritia:per quod decla-
raret nec ignorantiam nec peccatum ſe contraxiſſe
uel aſſumpſiſſe ex nobis.Et ideo cum factus eſſet
annorum duodecī:tempus fuit ſapiētie oſtenden
de:& ſingularis reuerentie cultus dei: quia in hac
etate ingenioſitas pueri declaratur:,que in eo tan-
tum patuit in plenitudine ſapientie:ut ſummi do
ctores legis mirarentur ſuper prudentia & reſpon
ſis eius: Vt autem exemplum humiliatis daret
iuuenibus quantuncunqꝫ perfectis in ſcientia & iu
uirtute:dicitur ꝙ ſedebat in medio doctorum au-
diens & interrogans humiliter & prudēter. De
buit etiam eis dare exemplum eterni patris colen
di in ſpiritu:non in carne:propter quod parentes
ſuos quantuncunqꝫ ſanctiſſimos fugit:& in tem-
plo domini cōuerſatur.Quia uero iſtud eſt ſingu
lariſſimum inter omnia que de optimo & ſapien
tiſſimo ieſu euāgelica narrat hyſtoria: idcirco ſunt
huius actus circunſtantie cum admiratione ſpiri-
tus quantum ipſe benedictus ieſus tribuit ponde
rande. Et uidetur ſtupor ꝙ puer ieſus ſanctos
parentes:maxime glorioſiſſimam matrem uirginē
ſic uoluit affligere & ſine licencia eiuſ:cui lege fili-
ali erat ſubiectus remanere in templo.Qualis eti
am crudelitatis uidetur fuiſſe:matrem innocentiſ-
ſimam tanti doloris aculeo uulnerare: q̃ etiam in-
diſcreta fuiſſe uidetur illa reſponſio:quando cum
eſſet cum ſcribis & phariſeis:& in illo templo car-
nali dicit ſe eſſe in his que patris ſunt:& non poti-
us in obedientia humili & conuerſatione cum ma
tre uirgīe:que erat ſpiritualiſſimum dei templum.
Si etiam cōſideres modos ſe habendi ſacre uirgi-
nis & ioſeph ad puerum ſtupenda occurruut: tan-
to magis admirabilia:quanto a carnali ſenſu ma-
gis ꝛeprehenſibilia iudicantur.Videntur eni repre-
henſibiles de negligentia in cuſtodia pueri ieſu:
quia non fuerunt ſolliciti unius diei ſpatio ip̄m
habere preſentem.Quid etiam dolebant puerum
ieſum eſſe perditum per puerilem neſciētiam: cum
ipſum ſcirent eternam dei patris ſapientiam? Aut
quid dolebant uel ipſum errare:uel ſibi aliquid ma
li accidiſſe in uico:cum utrūqꝫ fore impoſſibile nō
debuerant dubitare.Simplicitatis & repprehenſi-
bilitatis uidetur fuiſſe illum requirere inter cogna-
tos & notos:qui uenerat cognatorum carnalium
predicare relinquendum eſſe affectum. Cum etiā
mater eum reinuenit quomodo audet quaſi in-
crepatiōe alloqui deum ſuum.Fili:quid feciſti no
bis ſic.Nunquā oblita fuerat uirgo infirmitatis fe
minee & latentis in puero ieſu diuinitatis ſue.Nā
uidetꝰ ꝙ hec duo ab humilitate uirginea & ab ocu
lo conſiderationis ſue unquā debuerit ſeparari.
Et nunq̃ nō uidetur materiam prebuiſſe erroris:
quando in loco ſolenni templi coram iudeis chri-
ſti emulis uocat ioſeph patrem ſuum.d.Pater tuus
& ego dolentes querebamus te &c.Cum ipſa cer-
tiſſime ſciret ſolum eternum patrem genuiſſe ie-
ſum in ſue diuinitatis naturam: & ſeipſam uirgi-
nem exiſtentem in conceptu & partu ſola ſpiritus
ſancti operatione eundem ieſum ſecundum hūa
nitatem mundiſſime genuiſſe.Quomodo etiam
ignorātes fuerunt tam ioſeph q̃ uirgo beata ꝙ nō
intellexerunt uerbum ieſu: quando reſpondit ꝙ
oportebat eum eſſe in his que patris ſui erant nūq̃
ignorauerunt ieſum habere patrem? Quid etiam
fecit deuota mater uel ſapientia patris puer ieſus
quod eum impediſſe uidetur:& retraxiſſe ne eſſet
in his que patris ſui ſunt:quia ſtatim relicto tēplo
uenit cum eis in nazareth. Aut quomodo ipſe ie-
ſus obediuit matri temporali relinquendo ea que
ſūt patris eterni.Quomodo etiam dei filio audet
mulier principari:quia dicitur ꝙ erat ſubditus illis
Hec omnia ſunt ſtupenda:& tanto maiori ſapien-
tia dei plena:quanto magiſ prima facie uidentur ī-
firma:unde hic includuntur tam alta myſteria q̃
obſtupeſcit infirmitas q̃ in his aperire os ſuum ſi
uel modicum dicam quando ſpiritus ieſus inſpira
re dignatur ut ſcribam. Primo enim puer ieſus
ſapientiſſime ſe habuit:& miſericordiſſime in oī-
bus ſupradictis ſecundum moderamen ſue eter-
ne ſapientie omnia diſponentis. Nam decuit ipſū

UVA. BHSC. IyR_070

in illa etate in qua liberum arbitrium incipit uigere in homine dare exẽplum iuuenibus relinquendi ſuos carnales affectus:& ꝙ propter ſuorum cõpaſſionẽ indebitam nullatenus omittãt ea que ſunt ꝑfectionis aſſumere:& ꝙ ſciant ſe non eẽ obligatos parentibus carnis:quinetiam ipſis prohibentibus poſſint aggredi uias perfectionis & religioſi cultus patris eterni:unde & hic & alibi uidetur affectũ carnis uerbotenus aſpernari dure in exterioribus ſignis matri uel de matre reſpondens:unde & Io.ii. miracula facturus matri reſpondit. Quid mihi & tibi eſt mulier?&c.Et Mat.xii. uni ſibi dicenti.Ecce mater tua:& fratres tui foris ſtant querentes te. Reſpondit.Que eſt mater mea:& qui ſunt fratres mei?Vnde ſpiritualibus diſcipulis ipſum ſequentibus dixit.Ecce mater mea & fratres mei.In quibus omnibus matrem ſuam ſacratiſſimam uirginem tẽplum ſpiritus ſancti nullo modo deſpexit:ſed cultum eterni patris ei ſanctiſſime anteponit:dans oĩbus exemplum ꝙ carnalis affectus parentũ & eorum conſortium eſt magnum obſtaculũ ne ſpiritus feratur in deum:& ne ſancta religio in homine ueniat ad perfectũ:unde & eos dominus: luce. xiiii.ſancto odio docet odiri ut eius diſcipulatus poſſit perfecte attingi.d.Si quis uenit ad me:& nõ odit patrẽ ſuum & matrem & uxores & filios & fratres & ſorores:adhuc autẽ & animam ſuã:non põt meus eẽ diſcipulus.Si ergo ieſus exẽplaritate preſtanda matrẽ ſanctiſſimã:que in nullo ipſum uolebat uel poterat ĩpedire:fugit.Magne ergo fuit exẽplaritatis omnibus quod fecit puer ieſus ĩ tẽplo in maria uirgine matre dimiſſa.Ideo autẽ latenter remanſit ut non petẽdã licentiam de religione aſſumenda carnis parentibus nos doceret.Non etiam crudelis fuit in matre:licet ſibi preſtiterit doloris materiã:quin potius ut piiſſimus ſacratiſſime mr̃is promotor & exercitator in uia amoris uoluit eam in infãtia ſua ĩ utroq; guſtu amoris oſtẽdere ſũme perfectam.Eſt.n.duplex guſtus amoris:unus ſuauiſſimus & tranſformatiuus in amati p̃ntia:quem xp̃s exhibuit matri ſue in preteritis actibus cõiunctionis ſue:cum etiã ſuauibus oſculis & amplexibus tã mẽte q̃ corpore exhibitis ſancte matri.Alius ẽ guſtus amarus:afflictiuus: exercitatiuus: promotiuus mentis:& in altiuolo diſceſſu amati ex ꝑditiõe dilecti quo aĩa tota ab ipſo depẽdẽs q̃eſcere nõ põt:ſẽper zelotipa ne ex aliqua culpa diſcedat: & ſẽper in ſeipſa deficiẽs: niſi intentiõe amati ſe ſẽper refectã inueniat:& ĩ ipſũ totaliter tranſiens deficiat a ſeipſa.Ex quo ſequitur ꝙ anima circuit querens dilectum ab omni creatura querẽs auxiliũ ut inueniat quẽ diligit anima ſua. Quẽ dolorẽ fuiſſe in ea mõ uirtuoſiſſimo ipſa mr̃ oñdit cũ dicit. Dolẽtes querebamus te.In cuius ẽt participio Ioſeph ſanctum aſſociat:& ſicut humilis ſibi preponit.d. pater tuus & ego. Licet ãt ſacratiſſima uirgo non indiguit in talibus exerceri:que a conceptionis dei inſtãti ſuper plena fuit hĩtatione ſpiritus ſancti: tñ propter nr̃am exẽplaritatẽ formandã rõnabiliter fecit puer ieſus ſic ſe habendo ad eam cũ utriuſq; uita tota nobis fuerit ſuffragio & exẽplo:ut oñderet q̃tũ ꝓficit aĩa in tali exꝑiẽtia doloris de amati abſentia & inq̃ſitiõe ſollicita:qa ſẽper copioſiori dulcedine redit dilectus ad curã:qñ negligẽtie culpa eã nõ reddit indignã:idcirco ieſu reiucto ſingularit̃ nũc guſtũ exp̃mit filialẽ.d.fili.Et qa aĩa ſingularit̃ admirat̃ ordinẽ diũe ſapientie in tali exercitio aĩe: & ĩ abſẽtatiõe & reditione ſui nõ ualet cõprehendere altiſſimos modos eius: ſemper tñ multipliciter amoroſos.Idcirco admiratiue ſubiungitur. Quid feciſti nobis ſic?Cuius ignorantiã in aliis animalibus loquor non ĩmr̃e:curialiter ſponſus increpat. illuminat & ad alta ſue diuinitatis eleuat, dicens. Neſciebatis:quia ĩ his q̃ p̃ris mei ſũt oportet me eẽ:Et iõ ab eius ĩmẽſitate abſorta ſecũdũ doctrinã dionyſii in myſtica theologia perdit rõem & mẽtẽ & in ſanctiſſima tenebra caliginis moyſi ad cõtemplationis ſublimata exceſſũ:fit ſibi ſpecies ſimilitudinis glorie domini in uertice montis quaſi ignis ardẽs potiuſq; claritas refulgens:quia tãta ſentit in amoris ardore ꝙ intellectus capere nõ ſufficit:donec depoſito corpore mortis huius facie ad faciem cõtẽpletur dilectũ:propter quod ſequitur. Et ipſi non ĩtellexerunt uerbũ quod locutus eſt ad illos: qa nõ capit per intellectũ quod ſentit per affectũ. Interim tñ ſe ſentit ineſtimabiliter amore condeſcẽſionis ſpõſi purificari & refici: & in ſuis deſideriis quietari pp̃ quod ſeq̃t̃:ꝙ deſcendit cum eis & erat ſubditus illis. O ad quãtam altitudinẽ adduxit animam dolor ſeparationis a ſponſo & ſollicita inquiſitio de illo:quia cum altiſſimo guſtu redit floridus filius & ſubiectus. Vtiliter ergo ſe abſentat amoroſus ſponſus ut copioſius redeat:& utiliter perdit dominum:qui recipit filium & ſubiectum.Vnde licet credendum ſit ꝙ ſepiſſime uirgo beata dilectum ieſum uocauerit filium:in magno amoris dulcore:nunq̃ tamen legitur niſi modo. Nunq̃ etiam legitur ieſum parentibus fuiſſe ſubditum niſi in hoc loco:licet ſemper filiali reuerentia & humili ſeruitio eis fuerit ſubditus:q̃diu ſub eorum deguit diſciplina: ut per hoc oſtendatur ꝙ experientia tribulationũ pro amato & ſolicita inquiſitio pro ipſo perdito:meretur intimam coniunctionem dei cum mente:que nomine filiationis exprimitur:qui plenariam adimpletionem uoluntatis ſpõſe in omni eo quod ad ſuam pertinet puritatem & humilitatem:quod nomine deſcenſionis in nazareth:& ſubiectionis humilis declaratur.Vides ergo q̃ utiliter ſeruiuit nobis dilectus ieſus de maternis doloribus in iſto ſuo myſtico actu:ſicut etiam nobis ſeruiuit de omnibus actibus ſue paſſibilis uite. Eſſe autẽ in illo templo materiali in medio doctorum diuine legis uocauit ſapiẽs ieſus eſſe in his que patris ſunt reſpectu

UVA. BHSC. IyR_070

cohabitationis materne:non illo iudeos forſitan peccatores preponēs ſanctitati ſacratiſſime ſue matris. ſed propter figuram quam tenebāt miniſtri templi & doctores legis dei de cultu ſpirituali et reuerentia ſummi dei:& propter figuram carnalis generationis & affectionis temporalium propinquorum:que in hoc puncto repreſentat matrem propter generationem carnis ieſu : uoluit ſpiritualem affectum carnali fore preponendum:eo ꝙ in carnali affectione non eſt cultus & reuerētia ſummi patris. Quia uero conſuetudo fuit iudeis ſeorſum uiros ſeorſum mulieres ad feſta aſcendendo & redeundo procedere : ideo ſine utriuſqʒ negligentia potuit alter parentum eſtimare cum altero ieſum fore:ut ſic uſqʒ ad ſero non aduerterēt ſe paruulum perdidiſſe.Ioſeph etiam ex humilitate multum dimittebat puerum eſſe cum matre. Mater etiam charitate plena & gratitudiē & reuerentia ad ioſeph erat ſibi de eo liberalis:& cognoſcens amorem ſpiritus ſancti in ioſeph feruere ad ſollicitam cuſtodiam & obſequioſam tutellā pueri ieſu:ipſum ei liberaliter dimittebat:& ſecure credebat:unde nulla fuit negligentia in ea. Alias etiam non eſt dubitandum ꝙ ſpiritus ieſu hoc fecit & fieri uoluit ſine matris offenſa:ſecuudū communem autem conſuetudinem conuerſationis ieſu ad ſtatum ſue infantilis etatis ipſum debite requiſiuit primo inter cognatos & notos:quia tunc cum illis erat uériſimilius pro tunc ieſum inueniri debere:cum quibus conſueuerat ſocialiter habitare.Sed ad intellectum ſpiritualem formandum uoluit inueniri ieſus:tam ut doceret ſuam ſublimitatem que ſuperat omnem cognationē & notitiam carnis:q̄ etiam ut doceret ſicut obiectum eſt eſſe diſſoluendam ligaturam carnis & ſanguinis. Et in hoc etiam modo inquiſitionis ieſu fuit beata uirgo contemplantium forma: qui primo gradu ſuum agnoſcunt defectum:& aduertunt in modo ſuo actu uel merito ex ſe ipſis ī ſe fore ieſū.i.ſalutē & cōtemplantes omnem notitiam ſenſibilis mōdi in tota cognatiōe eſſe creati non inueniunt uerum ieſum anime ſue ſalutem.Et ideo abſqʒ mora contemnentes mundana rapti ad ſublimia in amorem inuiſibilium quaſi in alteram hieruſalem pacifice uiſionis ſatagunt eleuari:& in templo beatiſſime trinitatis in medio illorum ſpiritualium luminum inueniunt ieſum ſedētem eternali quiete mediam in trinitate perſonam aliquātulum inferius deſcendentes in templo celeſtis hierarchie: in medio ſpirituum ſupernorum tanq̄ doctorem infirmitatis humane inueniunt ieſum ſedētem in dextera dei patris:audientem eorum deſideria : & plenariam ſanctitatem:& interrogantem illos tam eorum infirma q̄ eis ſublimia claritatis ſue ſplēdoribus plenarie ingerendo eiſdem:ita ut ſtupeant ſummi ſeraphī ſuper prudentia humilitatis ieſu & reſponſis eius.i.ſuper receptis influētiis diuinis ab eodem. Aliter etiam inferius deſcendētes poſſumus dicere ꝙ anima que in malitioſa uita ſua ſentit non eſſe ſecum ieſum in infirmitate icipiēs ipſa querit inter cognatos & notos:dum eorum affectibus irretita uult cum eorum conuerſatione & amore carnali & occupatiōibus eorum que carnis ſunt querere anime ſue ſalutem:que ſi illuminatur a radio ieſu:& flagrat amore perfecto in ipſa:ſentit ſe inuenire eum non poſſe in tali conuerſatiōe pedeſtri:& ad meliora prouocata redit ad hieruſalem uiſionem pacificam mundi contemptus & tēplū ſacre religionis ingrediens in medio uirorum ſpiritualium tanq̄ doctorum ſalubrium īuenit ieſum ſedentem per tranquillitatem deſideriorum : qua eos ſeparat ab omni appetitu & ſtrepitu mundanorum:ubi & audit eorum ſuſpiria : & interrogat eorum infirma·Ibi enim anima inuēto ieſu admiratur ꝙ tam diu ſua miſeria eam ſeparauit a uita pfecta & dulcore ſuauiſſimo fruens inuento ieſu dulciter eum filium nominat:cui hereditate uult tradere in quieta poſſeſſione ſeipſam.Et admiratur p quot aufractus ſue p̄terite uite eam duxit ieſus ad quietem optatam dicendo: Quid feciſti nobis ſic? Cuius ignorantiam increpans ieſus reſpondit : ꝙ archanum conſilium dei patris de ſola ſalute neſciuit:de quo obſtupefaciens ipſam & in ſua humilians ignorantia ſue condeſcendit īfirmitati: locās eam in Nazareth florida.ſ.conſcientie puritate: in qua ſic illi ſubiicitur:ut oſtendat clare anime illuminate:ꝙ omne quod ſit in decurſu prouidentie dei electorum ſaluti ſubſeruit. Et in hac conſciētie puritate: & uirtutis inuiolabilis contemplatione clariſſima fit tranquillatio mentis.In qua per augmētū ſpūalium luminū ī illa aīa ieſus proficit ſapiā expiētie & etate roboris & cōſtātie & gr̄a charitatis feruide tā in ſecreto contēplationis dei q̄ ī publico ſalutaris exēpli. Quod āt poſtea queritur quid mater ſancta dolebat.Rn̄deo ꝙ ieſum perditum non dubitabat:ſed ſecundum origenem poterat cogitare ex humilitate ne forte aliqd uidiſſet: ꝙ oculos ſue iuſtitie offendiſſet in mundo: quacūqʒ ex cauſa:& eam reliquens rediſſet ad celos:cum illi placeret iterum reuerſurus. Licet etiam per ſpiritum ſanctum edocta forſitan poſſet noſcere ꝙ ante debebat cōplere redemptionis noſtre myſterium q̄ reddiret ad patrē:& noſceret ꝙ ante condēdum erat euangelium:& per os dilecti filii ſui ieſu predicandū fuerat dei regnum q̄ ipſe crucis ſuſtineret ſupplicium.Potuit tamē rationabiliter timere ne nouas perſecutiones & paſſiones uellet ſuſtinere ieſus in ſua puerili etate que ipſum multipliciter affligerent:& nō eius uitam finirent. Et ideo multū potuit formidare ne in manus aliquorū impiorum hoſtium dei incidiſſet puer ieſus:& ꝙ forſitan propter hoc abſentaſſet ſe ab ea ne ipſa nimis pateretur uidens eum talia ſuſtinere. Hec p tanto dixerim:quia ſalua reuerentia omniū qui loquuntur de ſapientia mentis ſacratiſſime uirginis: credo ꝙ in conceptu filii dei eſt ſic per ſpiritum ſan

UVA. BHSC. IyR_070

ctum edocta de tota principalitate perfectionis xp̄i
uite: & de eius auſteritate & morte: & cordis chari-
tate & diuinitate ſue perſone: ꝙ nõ credo aliquem
propheta preuiũ uel apoſtolũ poſterũ ad eius ple-
nitudinẽ attigiſſe. Potuit tamẽ de his ſicut ſupra
dictũ eſt aliquas particulares conditiones & circũ-
ſtantias loci: & modi: & tẽporis neſcire: de quibus
tamẽ poſterius certificati ſunt per euidẽtiam facti.
Et ideo neſcientia intentionis pueri ieſu in hac ab
ſentatione ſui ab ea potuit multis reſpectibus mul
tas cauſas doloris in eius mente cauſare: ut merito
credatur exceſſiue doluiſſe. Sed quid querimus
tantũ cauſas ſui doloris: cũ ſi fuerit ſufficiens cau-
ſa ignorare. ſ. quid factum eſt de ieſu: & ſeipſam ſi-
ne ipſo uidere: & tante rei myſterium ignorare? Et
ad hoc eſt bonum exẽplum Origenis: ut ſicut quã
do tu legis ſcripturas. & earum intellectum nõ ca
pis: anxiaris & queris intelligere quod dicunt: non
ꝙ eas errare dubites: ſed ꝙ te non intelligere doles
Sic circa uirginẽ & Ioſeph contigiſſe dicit: quod q
dem de uirgine intelligendum eſt modo ꝑdicto.

Nõ ãt fuit preſũptuoſa increpatio filii dei: ſed de
uota allocutio interni ſuſpirii quando dicit. Fili qd
feciſti nobis ſic? Sed fuit admiratio facti inſoliti &
expreſſio doloris intimi pro ſollicitudine inquiſi-
tionis ipſius ieſu & guſtu dulcoris maximi in gau
dio reinuenti. Non etiam fuit erroris materia: ꝙ Io
ſeph patrem ipſius uocat: ſed gratitudo maxima
deuotiſſime uirginis: que hoc modo ipſius ſancti
Ioſeph puero ieſu uoluit affectum referre: quaſi di-
cat. Vere Ioſeph paternam in te prerogatiuam me-
ruit: quam ſibi alto ſpiritus tui cõſilio tribuiſti: qa
uere gemuit & doluit: & in querendo te affectu pa
terno fideliter laborauit: ideo dico ꝙ non fuit erro
ris materia: quia nõdum erat tempus dĩnitatis ſue
manifeſtãde aperte. Quod autẽ ieſus reſpondit.
Et quid eſt ꝙ me querebatis? Non fuit increpatio
ĩgratitudinis ad dolorẽ uiſcerum m̃norũ: ſed fuit
ſublimatio mẽtis uirginee: & ioſeph ad ſublimita-
tẽ ineffabilium magnaliũ diuinitatis ſue. q. d. puer
ieſus. Noui & accepto & põderaui affectum ueſtrũ
& dolorem ueſtrum ĩmẽſum: & iſtud ẽ magnum
quid: ſed maius eſt illud quod reddam: quia ꝓ affe
ctu materno redditur uobis gloria non genera-
tionis pueri hominis: ſed filii dei patris: quẽ ſẽper
oportet eſſe i hiis q̃ patris ſunt: eandem eternaliter
cum ipſo habendo naturam. Et hunc tibi ſacra uir
go conceſſum ẽ generare ut ſis ipſius uera & natu-
ralis mater. Et tibi Ioſeph datum eſt talem enutri-
re: & eius matrem uirginem cuſtodire: cum tãti di
gnitate officii uoceris pater filii dei propter meritũ
miniſterii: qa qui ſolũ matrẽ ſue humãitatis habet
in terris tantum unũ patrem ſue dĩne perſone ha-
bet i celis. Et ideo magnũ premium reſeruatur ue
ſtro dolori & inquetudinis labori. Quod ãt dicit᷑
& ipſi non intellexerunt uerbum quod locutus eſt
ad eos. Non intelligas in matre ignorantiam ſim-
pliciter: quia etiam nec de Ioſeph poteſt intelligi ꝙ
ignorauerit ſe dicere filium dei patris: ſed ſecundũ
Orig. Neſciebant utrum dicens in hiis que patris
mei ſunt: aliquid aliud ulterius ĩnuere uoluerit. Po
teſt tamẽ illud uerbum tripliciter exponi: primo ut
dicantur non ĩtellexiſſe uerbum: quia ac ſi non in-
telligerent eum ſe reſpectu circũſtantium oſtende
runt. Non enim ibi publice adorauerunt ut filiũ
dei: nec ut filium dei aſſiſtentibus predicauerũt eũ
dem: ſed ſtatim ut hominem: & puerum obedien
tem: & ut filium proprium ſecum ducunt. Sic enĩ
ſciebant ipſum uelle fieri pro tunc circa eum: licet ĩ
cordibus ſuis intelligerent ꝙ de patre eterno loq̃-
batur: & ipſum ut ſũmum deum in ſue mentis ꝓ-
ſtratione humiliter adorarent. & pro tãto dicit euã
geliſta eos non intellexiſſe uerbum uolens dare
intelligi modum extrinſecum quem habuerũt pa
rentes ad puerum ieſum: licet enim ſecundum Be
dam. Tunc puer ieſum in medio doctorum mani
feſtauerit ſigna ſue utriuſq; nature hũanitatis. ſ. eoſ
ut puer audiẽdo: dĩtatis uero ĩ alte rñdẽdo & ſub
tiliter eorum ſuperans intellectum. Ipſe tamen ie-
ſus ſicut ſemper conſueuit ſublimibus ſubnectit
humilia: ut qui in medio doctorum fuerat hono-
ratus in ſapientia: humiliaretur in parentum pau-
perum & deſpectorum obedientia ſubiectiua. Sic
enim ubiq; iſta cõnectit: ut in uarietate ſignorum
utriuſq; nature: & illuminetur fides humilium: &
exerceatur iuſte ex ſua malitia ſupercilium ſuꝑbo
rum. Secundo poteſt exponi ſaltem pro ioſeph eo
modo quo dictum eſt ſupra de expoſitiõe Orige.
& cetera. Tertio modo poteſt dici ꝙ eſſe in his q̃
patris ſunt. ſ. mutua intimitas circũĩceſſionis di-
uinarum perſonarum eſt tam altum diuinitatis ſe
cretum: ꝙ uirgo dum fuit peregrina ĩ corpore: nõ
ſufficit intelligere. Et licet multũ alte aſcẽderit cõ-
tẽplatio uirgĩs ĩ intellectu uerbi ieſu: nõ tamen tã
tam plenitudinẽ ibi intelexit: quãtam bñdictus ie
ſus: qui uerbũ protulit: & eſt uerbũ eterni patris.
Quã differentiã matris ad filium uolens euãgeli-
ſta exprimere dicit ipſam ſimul cũ ioſeph nõ in-
tellexiſſe. Et merito reſpectu altitudinis ĩtellectus
ieſu põt dici mater & quecũq; alia creatura nõ ĩtel
ligere q̃ dicũtur. Aliquo igit᷑ iſtorum modoꝝ
ĩtelligas uerba euãgelii: que aliquã ignorantiã in
matre dei uident᷑ pretẽdere. Non etiã fuit teme
ritatis ĩ m̃re ut ſupra q̃rebas: ꝙ ip̃m a tẽplo quaſi
ab his que p̃ris ſunt retraxerit. Nec inſipiẽtie fuit
ieſu ꝙ dimittens ea: cũ matre deſcẽderit: qr ibi tan
tum ſtetit quãtum uoluit: & quãtum conueniens
fuit. Voluit. n. uno actu ſic euidẽter ſuã ſapiam
declarare: ꝙ eius ſilentiũ uſq; ad trigeſimũ ãnum
non ignorãtie ſed mirãde hũilitati & imitãde exẽ
plaritati ab oĩbus poſteris poſſet aſcribi. In hoc
etiam notabile exemplũ dedit ꝙ nõ debemus ꝑ-
tinaciter nr̃o ſenſui ĩherere: etiã ĩ his que ſepe no
bis meliora uident᷑: qr ſtatim dimiſſo templo uo
lũtati materne ſubiiciẽs ſenſum ſuũ ĩ matris cõſi-
lium & uolitum cõmutaſſe uidet᷑: licet in ſe ordo

UVA. BHSC. IyR_070

diſpoſitiōis ieſu immutabilis perſeueret. Quia
uero in hoc facto ieſu miranda ſapīe myſteria con-
tinentur: que ſapientiſſima uirgo mater ſecundum
ſtatum ſue materne dignitatis plene per ſpiritum
ſanctum cognoſcebat. Idō ſcribit euangeliſta ꝙ mr̄
eius conſeruabat oīa uerba hec conferens in corde
ſuo. Super quo uerbo dicit Grecus cōſidera pru
dentiſſimā mulierē mariā uere ſapīe matrē qualiter
ſcolaris fit pueri. Non enī ut puero: nec ut uiro ſed
ut deo uacabat ulterius. Et illius uoces & opa: uo-
ces diuinas & opa reputabat. Idcirco nihil ex dictis
aut actis ab eo in caſſū illi patebat. Sed ſicut ipſum
uerbū patris in uiſceribus: ita nūc eiuſdem modos
& dicta concipiebat in corde ſuo quodāmodo &
fouebat. Et hoc quidē in pn̄ti contēplabatᷣ: hoc āt
expectabat in futuꝝ clarius reuelandū & hoc qui-
dē tāq̄ regl'a & lege p totā uitā utebatᷣ: hec grecus
Criſo. uero ſuper ioannē de hoc facto dicit. Nul
lum quippe miraculū fecit in pueritia dominus:
hoc tn̄ unum ꝑdit lucas per quod mirabilis uide-
batur. Propter quod liber de infantia ſaluatoris nō
tm̄ eſt ut apocryphus ſed ut erroneus reſpuendus:
unde & grecus uocat eū figmentū diaboli: dicens
ſic de hoc facto quod lucas narrat: hec eſt demōſtra
tio p̄ma ſapīe & ueritas pueri ieſu. Que nāq; pueri
lia eius uocant diabolice putamus eſſe conſidera-
tionis: niſi quis ea ſola uelit acceptare: nequaq̄ his
q̄ tenemus oppugnātia: ſed magis conſona ꝓphe
ticis uerbis dictis in p̄s. Specioſus forma pre filiis
hominū &c. Et mr̄i cui obediens & moribus face-
tus & uiſu non mō uenerandus & placidus ad lo-
quendū facūdus & dulcis & prouidus: & multum
ſtrenuitate cognitus: tanq̄ qui repletus ſapīa fuerat
& ſic in aliis ſue conuerſationis & locutionis: q̄uis
ſupra hoīem cernimus & rō: manſuetudo ei p̄cipu
um. Sup hec autē omnia nihil aſcendit ſup uerticē
eius: nec hūana manus extenta mr̄na. Hinc poſ
ſumus utilitatē conſequi: dū enim mariā icrepat ie
ſus querentē ipſum inter ꝓpinquos: dimiſſionē ui
culoꝝ ſanguis aptiſſime ſuggerit oſtēdens ꝙ non
cōuenit metā pfectionis attingere eū qui uagatur
adhuc in his que corpori cōferunt: & ꝙ hoc defi-
cit a pfectione: ꝓpter cognatoꝝ affectū: hucuſq;
grecuſ. Licet āt ſcd̄m Ber. ꝙ feīa deo pricipetᷣ ſit
ſublimitas ſine ſocio: & ꝙ deus mulieri obtēperet
humilitas ſine exēplo: debes tn̄ indubitanter tene
re ꝙ humilima uirgo cū tanta exteriori moderatio
ne & cū tanta interiori humiliatiōe humilis obedi
entie recipiebat obſeqa ueri filii ſui filii dei ieſu ꝙ
non ſolū faſtū uitauit temeritatis & arrogātie: ſed
ꝓfundiſſime humilitatis merita cumulauit. Hoc
enim fecit obediens illi qui ſe exterius ad ineſtima
bilis humilitatis exemplū uolebat tractari. Et hoc
interius ut deus precipiebat uirgini matri ꝙ exte-
rius uolebat circa ſe hoīem fieri unde q̄ncunq; uir
go beata aliquid preſciebat dei filio ieſu: ſtupenda
perfectione reſiliebat in ꝓpriā paruitatem admirās
& guſtans altiſſime īmenſitatis ſublimitatem dei:
ſic ꝓfunde cōdeſcendentis in hoīe ieſu eius māda
to ſuppoſito. Sic ergo potes uidere ꝙ ī ieſu pue
ro & in ſacratiſſima uirgine & Ioſeph magna ſunt
declarata myſteria: magna data ſunt uirtutum exē-
pla. Nulla dei honoris oſtendicula. Nulla reprehē-
ſione digna ſunt acta. Quomodo uero puer ie
ſus in illo triduo habuit corporis neceſſaria: ex tex
tu non legitur niſi quod btūs Ber. dicit ꝙ ī illo tri
duo elemoſynas neceſſariaſ: ſicut pauperculus in
populo hoſtiatim collegit. Potes etiam ſatis rō
nabiliter cogitare: ꝙ in aliquo auſtero loco: uel in
edibus tēpli: uel alibi ut paup dormiuit: p hoc dās
exemplū omnibus ad pfectionem diuini cultus at
tingere uolentibus oīa relinquere: & de delitiis cor-
poris non curare. O anima mea aſſocia te paup
culo ieſu & uadaſ cum eo pro elemoſyna confiden
tenter & mentis manu ſue puritatis colectus: &
ſui dulcoris amore conditus delectabilibus ſagina
re: multum enim delicate nutriris: que non niſi dei
amore comedis. Quicqd enim pauperes euangeli
ci colligūt ꝓ dei eis amore largitur. Quia uero
in hoc uno ieſu opere apparet etatis & ſapientie ie-
ſu quo ad manifeſtationem profectus: & in mater
nis uiſceribus pro ieſu abſentatione doloris acule-
us: ut in reſponſionibus doctoꝝ in ipſo ieſu ma-
gne prudentie ſenſus: & in allocutōe reuerenti dul
ciſſimus in matre filiatiōis guſtus. Ideo ut aīa mea
hos reſpectus guſtaret in uerſibus: de hoc uno fa-
cto multiplicauit eoſdem: cū dicitur. Ieſus puer
proficiens: ieſus matri abſentatus: ieſus inuentus ī
ſtruens: ieſus dulcor amatus.

Icet propter connexionem materie ī uno
tractatu omnes premiſſos uerſiculos uo-
luerim adunare: quod in pluribuſ locis mi
hi contigiſſe propter eandem cauſam: patet hunc
percurrenti tractatum: hoc autem ſingulare opus
ieſu poſt complementum duodenarii decimoter-
tio anno factum miraculum myſteriorum cōtinet
intellectum. Sicut enim poſt triduum nunc eſt in-
uentuſ in templo: ita ſecundum Ambro: fit indiciū
ꝙ triumphalis illius paſſionis & mortis in ſede ce-
leſti & diuino honore fidei noſtre ſe oſtenderet re
ſurgens qui mortuus credebatur: uel quia ſecundū
glo: queſitus aduentus xp̄i a patriarchis ante legē
n̄ eſt inuētus queſitus a gentibus ſub gr̄a inuenitᷣ
Moraliter uero poſt triduum confeſſionis con-
tritionis: & ſatiſfactionis inuenitur ieſus perditus ī
commiſſione peccati innocentia reſtituta. Poſt
triduum etiam conſiliorum ieſu. ſ. caſtitatis obedi-
entie & paupertatis euangelice tanq̄ in perfectiōis
templo inueni tᷣ ieſus ſedēs in mētis trāquillitate:
quaſi in medio ſpirituum ſupernorum. Atten-
de autem ꝙ ſicut decimotertio die facta fuit ma-
nifeſtatio ieſu tribus magis in preſepio. Sic in. xiii.
centenario facta eſt multa manifeſtatio in eccleſia
dei ſapientie chriſtiane multiplicatis multum diui
ne ſapientie radiis & religioni paupertatis maxime
renouata euangelica uita in pauperum patriarcha

UVA. BHSC. IyR_070

franciſco. Qui ſicut magiſter ſapientie xp̄iane:qua
ſi in ſede crucifixi ieſu maieſtati mſatus apparet ac
cepto charactere uulnerum paſſionis ieſu chriſti in
carne. Timendum eſt autem unum eccleſie:ne ip̄a
negligenter agente in carnalibus ſuis principibus
in magiſtris:& in ipſis declinante ad propria appe
titus mūdani remaneat puer ieſu cum ſimplicibus
& pauperibus in ſtatu ſublimi euangelici ſtatus: tá
q̄ in uera hieruſalem uiſiōis & pacis. Et ipſa haud
dubium fruſtra eſtimante ieſum fore in comitatu
ſui multiplicis apparatus:utiná ſaltem uel ſero co-
gnoſcat ſibi habere ieſum:et talium cura ſuperflua
& diſtractione nociua:quod quidem recognoſce-
re debeat:tamen iſtum modum uiuendi preferen-
tibus animabus in tanta faſtuoſitate pompe:& in
mulra tyrannide incompaſſionis fraterne & ſtatus
huius ſollicitudine congregandi temporalia p tot
dolos & fraudens & ſymoniacas labes:tam in ec-
cleſiaſticis q̄ in religioſis multis:nunc euident xp̄i
doctrinam apparés & uitam et pro animabus ſol-
licitudinem piam luce clarius impie pugnante no
ſcatur. Sed in talibus mater eccleſia adhuc ignorás
& ceca:& carnalibus affectibus maculata:non uide
tur ieſum requirere niſi inter cognatoſ & notos:qa
religioſi ea que carnis ſunt ſapientes non poſſunt
a propria habitatione:& a carnalium propinquoꝝ
inordinata affectione diuelli. Sed ipſi clerici maio-
res:& minores atq; mediocres non uidentur ſcire
querere:niſi que ſunt carnis & ſanguinis:& ió ma
gis uidentur preſulis parentum promotionis tam
& ditationis eorum:q̄ animarum ſalutis & prouiſi
onis pauperum i quibus chriſtus uſq; adhuc ſuſpi
rat & gemit indigens cibo & ueſtimento: & con-
ſolationis refrigerio:& parum eſt illis cure qui pa-
trimonio crucifixi ſe ingurgitant abunde: & ipſo
abutuntur impie qui iuxta prophetam dormiunt
in lectis eburneis:& laſciuiunt in ſtratis ſuis: & op
timo unguento delibuti nihil compatiuntur ſup
contritione ioſeph qui in talibus pauperibus non
inueniunt chriſtum:ſed in eis reperiuntur pluries
exempla antexp̄i. In talibus completur prophe
tia Ezechiel.xxxiiii. Filii hominis propheta de fi-
liis iſrael paſtoribus qui paſcebant ſemetipſos. Nō
ne greges a paſtoribus paſcuntur:lac comedebatis
& lana cooperiebamini & quod craſſum eſt occide
batis:gregem autem meum nō paſcebatur: quod
infirmum fuit non conſolidaſtis: & quod egrotū
fuit non ſanaſtis:quod fractum fuit non alligaſtis
& quod abiectum fuit non reduxiſtis: & quod pe
riit non queſiſtis:ſed cum auſteritate improperaba
tis eis & cum potentia. Et diſperſe ſunt oues mee:
eo ꝙ non eſſet paſtor:& facte ſunt in deuorationé
omnium beſtiarum agri: & diſperſi ſunt & erra-
uerunt greges mei in montibus cunctis & uniuer
ſo colle excelſo:& ſuper omnem faciem terre diſp-
ſi ſunt greges mei. Hec cum dolore & cum la-
chrymis cordis & corporis uidemus eſſe comple-
ra & ſuperat materiam preſentis temporis uatici-
nium preuiſionis:unde ſuperabundantia ſcelerum
nimis ſuperabunde exponit hūc textum. In his
igitur uſq; hodie remanet chriſtus perditus: & nō
queritur niſi ubi non eſt.i.in carnalibus affectioni
bus:& in cognatione carnis & ſanguinis. Non re-
dibis autem in hieruſalem requirens ieſum in his
impiis errabunda eccleſia:niſi per gratiam iterum
renouata:quam oportet ſuper eam abunde diffun
di:ut tantum malum in ea poſſit deleri per iuſtitiā
diſperdentem reprobos: & per miſericordiam de
nouo creanté electos:qui cum ſuſpirio oratiōis &
uirtute exemplorum in claritate doctrinalium lu-
minum per reformationem uite chriſti ieſu ſubie-
ctos informent in quibus ſancta eccleſia iterū rede
at in hieruſalem unde diſceſſit:& introeat in tem-
plum cordialium immolationum:& paſſionum ie
ſu chriſti:& omíum laborum uite ſue. In quorum
medio tanq̄ ſublimis ueritatiſ doctorum audiat ip
ſum ad omnia dubia ſua reſpondentem:& ignorá
tiam ſtatus preteriti & negligentiam ueri cultus di
uini fortiſſime arguentem. Cui obtemperans ec-
cleſia:mater & ſponſa ſentiat ieſum deſcendentem
ſibi in uiſceribus pietatis:ipſam reformans & pa-
ſtoribus & ſubiectis ad ſtatum floridum puritatiſ
In qua miniſtret ipſe paſtor ieſus per uiros qui ſint
ſecundum cor ſuum paſcua ſalubria tam efficacis
doctrine:q̄ ſanctiſſime uite ad ſimilitudinem cru-
cifixionis uite ipſius principalis paſtoris & princi-
pis chriſti ieſu. Et hoc eſt quod ipſe promittit i eo
dem propheta:& i eodem capitulo:ubi primo ex
cludit ipios a gregis p̄latura.d. propterea paſtoris
audite uerbum domini:ubi repertis eorum ſceleri
bus ſubdit:Ecce ego ſuper paſtores requiram gre
gem meum de manu eorum:& ceſſare eos faciam:
ut ultra non paſcant gregem meum:nec paſcant ul
tra ſemetipſos. Et ſi bene attendatur decurſus
lr̄e:nulla ratio allegatur quare deus uelit miſereri
diſſipatis gregibus niſi importabilis malitia preſi
dentium eis. Sed nec de ouibus dicitur ꝙ ad paſto
rem uerum ſuſpirent:ut per hoc oſtendatur: ꝙ nō
humana iuſtitia ſed ſolum dei ſuperfluens miſeri-
cordia gratuito dono hic tribuit mundo indigno:
propter quod ſubdit poſtea. Suſcitabo ſuper peco
ra mea paſtorem unum qui paſcat ea ſeruum meū
dauid. Ipſe paſcet ea & erit eis in paſtorem:ego au
tem dominus ero eis in deum:& ſeruus meus da-
uid in medio eorum princeps. Et ceſſare faciam be
ſtias peſſimas de terra: & qui habitant in deſertis
ſecuri dormient in ſalicibus. Et concludit quod í
hoc cognoſcetur ſola dei bonitas in eo ꝙ ex ma-
gna dei miſericordia diſſipat mala:& adducit bōa
Et ſcient inquit quia ego dominus cum contriue
ro cathenas iugi eorum:& eruero eos de manu im
perantium ſibi. Vnde infra capitulo trigeſimoſex-
to oſtendens ꝙ omnino tanto bono populus eſt
indignus dicit. Nam propter uoſ ego faciam dicit
dominus deus:notum ſit uobis ꝙ propter nomé
meum ſanctum confundimini & erubeſcite ſuper

UVA. BHSC. IyR_070

niis ueſtris domus iſrľ in die qua mundauero uoſ ex omnibus iniquitatibus ueſtriſ. Et hoc eſt oĩs perfectionis ianua conſumatioqꝫ ſe cogitare diuinis indignos beneficiis:& ꝙ bona que deus facit nobis nullam habent rationem ex nobis:ſed ſolũ procedunt ab infinita diuini nominis bõitate: utinam cito contingat nobis ſic perditum ieſum feliciter reperire.

Ieſus flos flori ſubiacens:ieſus flos ĩmoratus:ieſus alumpnis obſequẽs:ieſus aporiatus. Cap.viii.

Einuento ieſu a matre ſanctiſſima:& a ſene ioſeph ad galileam reducitur: & cum eis in nazareth habitans multa puritate: paupertate:humilitate:& obſequioſitate: de quibus nihil legitur in euangelio uſqꝫ ad trigeſimum annum quando ad iordanem ueniens a ioanne uoluit baptizari. Quod quidem tanto eſt mirabilius quanto occultius. Et multum nos inſtruit ſpiritus ſanctus nihil ſcribendo de ieſu chriſto: ꝙ mľtum hic loquitur de uerbo ſilentium:quando deficit eius extrinſecum uerbum. Ex his autem que dicit lucas capitulo ſecundo:ꝙ deſcendit cum eis nazareth & erat ſubditus illis:& ex his que Matth. ſecundo dicit. Dum reduceretur puer ieſus de egypto ꝙ ueniens habitauit in nazareth:ut adimpleretur quod dictum eſt per prophetas:quoniam nazarenus uocabitur. Et ex hoc quod dicitur. M. primo. Dum baptizaret ioannes in illis diebus factũ eſt uenit ieſus a nazareth galilee ſatis datur intelligi ꝙ in iſto tempore ĩtermedio habitauit ieſus nazareth ſub parentum obedientia cum ipſis participans ſue paupertatis anguſtias:propter quod dicitur. Ieſus flos flori ſubiacens:ieſus flos immoratus. i. Puriſſimus ieſus puriſſime matri obediens: quia ſicut ipſe fuit totus floridus intus & extra: ſic in ciuitate florida habitauit. Nazareth enim interpretatur flos:ut ſignificet floridam conuerſationẽ habitantis in ea ieſu & uirginis matris eius. Et qa in multa obſequioſitate:tam ſue matri q̃ Ioſeph ieſus ſeruiuit humiliter:idcirco poſui: Ieſus alũpnis obſequens. Sed quia in multa paupertate & laborum ſudore cum parentibus pauperculis uictitauit pauper ieſus: idcirco ſubdidi: Ieſus aporiatus. Aporia enim idem eſt ꝙ ſine poro:& uocatur neceſſitaſ ſiue anxietas que non habent ſpiraculum euadendi. Et quia multas neceſſitates paupertatum habuit ieſus & mater eius pro eo: in quibus neceſſe fuit eos multos ſuſtinere neceſſariorum defectus ſecundum ſtatum altiſſime paupertatis:quam pro nobis uoluntarie elegerat obſeruandam:tam in fuga ĩ egyptum:& in reditu ĩ nazareth ſicut dictum eſt ſupra:& in aliis pluribus punctis in ſue uite decurſu. Idcirco deuote dixerim: Ieſus aporiatus. Duplicis autem perfectionis exemplum nobis exhibuit magiſter perfectionis ieſus in iſto ĩtermedio ſilentio uite ſue. Informauit enim plene humilitatem actiue:& quietem contemplatiue. Pro actiua dicitur ꝙ in ſubiectione uiuebat:ubi debes ſcire ꝙ iſta ſubiectio fuit multorum laborum & auſteritatum participatio:unde baſilius in libro religiõis. Ab ipſa enim primeua etate parentibus obediens ieſus quemlibet laborem corporeum humiliter & reuerenter ſuſtinuit. Cum enim homines eſſẽt honeſti & iuſti:egeni tamen neceſſariorum penuriam patientes:teſte preſepio partuſ uenerandi miniſtro manifeſtum eſt ꝙ ſudores corporeos continue frequentabant neceſſaria ſibi inde querentes. Ieſus obediens illis ut ſcriptura teſtarur:etiam in ſuſtinendo labores ſubiectionem plenariam oſtendebat. Hec Baſilius. Alias etiam ualde eſt probabile:ꝙ magiſter omnis perfectionis ieſus cum eſſet ſanus & fortis corpore iuuenili etate:licet complexionis delicatiſſime:quantum etiam ad ſuorum laborum dolores multiplicandos aſſumpſit:cum uideret ſenem ioſeph pro conquerendo uictu in laborando ſudare tam ſibi q̃ ſue ſanctiſſime matri:ꝙ ipſum ſedule & ſepe cum multa charitate iuuabat. Et cum uideret matrem ſicut dicit Ber. colo & acu conquirere uictum ſibi & alia neceſſaria domus: tam pro ipſo q̃ pro ioſeph deuoto miniſterio facere: credẽdum eſt ꝙ cum multa compaſſione iuuabat:aquã afferendo a fonte:ignem accendendo ad neceſſaria decoquenda:& in aliis prout neceſſitas requirebat. Nec expectabat curialis & compaſſiuus & pietate plenus ieſus quod adhuc requireretur a nutricibus ſuis:immo credo ꝙ etiam ipſis inuitis multis ſe ſubdebat laboribus tam ad uite actiue formã da exempla q̃ ad oſtendendum eis ſue mentis cõpaſſiua precordia. Vnde non eſt paruipendendum ad iſta probanda quod magiſter in hyſtoriis refert ꝙ prope nazareth adhuc monſtratur fons de quo antiqua traditiõe refertur ꝙ puer ieſus hauriebat aquam afferens eam matri ſue. Qui enim uenerat omnium peccatorum onera ſupportare: non uidetur uoluiſſe ſanctis ſuis parentibus onus laboris & paupertatis ſine ſua ſocietate relinquere. Propter quod non uidetur mihi improbabile dicere nec indeuotum tradere benedictum ieſum cum ioſeph laboraſſe in arte fabrili. Qui ſuffragare uidetur illud quod referunt euangeliſte:quod iudei in deſpectum uocabant eum fabri filium. d. Nonne hic eſt filius fabri & marie? Et hec erant uerba nazareorum admirantium in ieſu doctrina. Ex quo uidetur ꝙ iſta proferrẽt:quia cum ſepe laborare eum uiderant & nunq̃ litteras didiciſſe:ideo diſpectiue ſimul & admiratiue in ſua incredulitate concludebant ꝙ magis deberet ſcire laborare in arte fabrili in qua multum ſudauerat:q̃ in expoſitione ſcriptura quam nunq̃ didicerat: O anima mea ocioſa & pigra excute de tua carne inerciam & noli la-

UVA. BHSC. IyR_070

bores manuum fugere:ſed cum delicato ieſu cum multa pena laborante labores aſſume. Nec uelis panem ocioſa comedere: & in aliorum laboribus & peccatis corporis tu delicias querere:quia hic panis eſt amarus:quando in ocioſitate uite redemptiões peccatorum populi in abundantia elemoſynarum abſq; debita correſpondentia ſpiritualis laboris ꝓ eis aſſumpta impie comeduntur:hinc ſcriptum eſt. Diuitias quas deuorauit euomet:& de ore ſuo ex trahet eas deus haud dubium in ſupplicio tormentorum. Nec habeant uelamen excuſationis religioſi uoluptuoſi nihil curantes de paupere uſu & penuriis paupertatis debent ꝙ a martha & ab aliis recipientibus ieſũ miniſtrabatur ſibi abunde & delicate:quia ad pauperes ſpectat humiliter & temperate recipere que apponuntur eis in domibus alienis. Sed utinam tales a chriſti imitatione nõ diſcrepent:qui cum tanta temperãtia ſumebat appoſita ꝙ eo magis edificabat aſtãtes quo delicata eiuſ ſuperflue & inordinate trahere non poterant appetitum. Vnde credo ꝙ ualde parum & ex curialitate contingebat de cibariis delicatis: ſed in penurioſo uictu quando cum ioſeph & paupercula matre degebat pauperem uſum & ſtatum docuit euangelicos profeſſores:eos tunc informans cum quanta penuria debeant in ſuis domibus uictitare inſudantes manuum laboribus:maxime illi qui ſapiẽtialium ſtudiorum & ſpiritualium exercitiorum non ſunt occupationibus dedicati. O anima mea intuere pauperculum illum conuictum ſancti ſenis Ioſeph & uirginis matris: & iuuenis ieſu in una menſa manducantium pauperiẽ: qui obſeruabant uerbum prophete.d.Labores manuum tuaꝶ manducabis & bene ribi erit.Et uide eos in paupꝫtatis domicilio duris ſtramentis laſſata membra requiei dõare:& cum eis deuote recumbe:& eos imitare in ocio uitando.Omnes enim patres fortiſſimo odio ocium deteſtantur.Propter quod cura fuit eis in regulis ſuis omnes regulares profeſſores ad laborẽ inducere:ne ocioſitati uacarent.Nulli.n. creature licitũ ẽ uiuer̃ ocioſe:q̃n oporteat eos ſi uelint ad eternã qetẽ uẽire per uiã laboꝶ ſibi cõpetẽtiũ incedere:& tempus ſibi conceſſum uirtuoſis operibus occupare. Reges enim & principes debent inſudare & ſtudere populo ſibi ſubiecto prouidere utilia & deo eos promouenti ad honorum faſtigia debita ſeruitute ſeruire:unde non eſt eis licitũ ociari. Quanto magis deo ſacrati pontifices & clerici aſſumpti in partem domini debent tam in ſtudiis diuine ſcripture q̃ ſuſpiriis orationis deuote: q̃ etiã cantibus diuine laudis:& in ſubuentionibus compaſſionis fraterne: & in meditationibus contemplationis alte:continuis exercitiis domino deſeruire:unde eos oportet tanta ſollicitudine laborare in cura dominici gregis:ut ſecura conſcientia poſſint chriſto dicere cuius filiam .ſ. ſanctam & immaculatam eccleſiam quod Iacob refertur dixiſſe laban.Geñ.trigeſimoprimo uiginti annis fui tecum.duplici obſeruantia cuſtodiens decalogi diuini preceptum:pro honore.ſ.dei & pro ſalute proximi. Oues tue & capre non fuerunt ſterileſ:defectu ſcilicet predicationis doctrine & exemplaritatis uite mee. Arietes gregis tui non comedi: quia altas uirtutes populi tui non mee ſanctitati attribui ſiue eorum temporalia honores & faſtigia mihi non uſurpaui:nec captum a beſtia oſtendi tibi:quia ſtatim per orationis ſuſpirium in populo omnem emendaui defectum: ego dannum omne reddebam:quia eorum imperfectionem mihi attribuebam:quicquid furto peribat a me requirebas: quia etiam eorum occulta mala ex formidine tue iuſtitie quaſi redditurus rationem de omnibus agitatus internis ſtimulis deplorabam:die noctuq; eſtu urebar & gelu:quia & in proſperis timore conſtringebar:& in aduerſis ad dilatationem impugnantium dilatabar:& omnes tuarum ouium me profectionis urebar:fugiebat ſomnus ab oculis meis: quia ſciebam me in caulis poſitum ut uigilarem in cura non ut torperem ignauia:ſed per.xx.annos in domo tua ſeruiui tibi.Felix clericus uel prelatus qui chriſto preſentatus in morte talia de cura ſue eccleſie poterit reſpondere. Sed heu me miſerum: quia poſſum in typo Eſaie mutare prelatorum uocabulum. Qui enim conſueuerant uocari principes iſrael:poſſunt uocari:ſicut ipſe dicit capitulo.i. Audite uerbum domini principes ſodomorum: peccata enim illorum non ſolum deriuata:ſed multiplicata uidentur in clericis:unde & alibi hieruſalem ſodome comparatur: immo & poſtponitur cum dicitur Ezechiel.decimoſexto. Hec fuit iniquitas ſodome ſororis tue ſuperbia ſaturitas panis & abundantia:& ocium ipſius & filiarum eius: & manum egeno & pauperi non porrigebãt. Sed heu iſta non ſufficiunt mala:ſed iuſtificatur ſodoma in multorum clericorum malitia. Nõ enim eis ſufficit ocium:ſed adducunt & maleficium:nec ſaturitas panis:ſed ſuperfluitas multorum ferculoꝶ adiungitur & malitia ebrietatis.Non ſufficit eis ut manus egeno & pauperi non porrigant: ſed bona pauperum in eccleſiaſticis edificiis uel beneficiis diſſipant luxurioſe:& quod peius eſt pauperes ſubditos multiplici calumnia propriis ſpoliant & ſepe flagellant. Sed redeamus ad laborem ieſu & uideant religioſi maxime qui gloriantur ꝙ per eos uite chriſti perfectio propagatur: q̃ ocioſe in domo domini conuerſetur & meminerint illius ſententie ieſu chriſti ꝙ omne uerbum ocioſum quod locuti fuerint homines:reddent rationem de eo in die iudicii Matth.decimoſecundo.Et ſi hec eſt ſententia ſuper homines ſeculares de uerbis ocioſis: qualem poſſunt expectare hi qui ratione altitudinis ſtatus ſui ſepe angelorum cenſentur nominibus de tanta ocioſitate temporis & deceptione totius mundi in eorum orationibus confidentis.

UVA. BHSC. IyR_070

totius mundi in eorum orationibus confidentis. Legant ſanctas antiquorum regulas.Baſilii: Augu.& Benedicti de opere mōachorum: & qđ nūc nouiſſime ſeraphicus ſcribit franciſcus:fratres illi qbus dedit dominus gratiam laborandi &c.& in tota uita ſua:& in ſe:& ī uiris uirtutis & deuotiſſimis ſociis ſuis hoc confirmat exemplo. Certe paulus doctor gentium in fide & ueritate: & predicator euangelii raptus uſq; ad tertium celum in exceſſibus Act.xx.Manibus laborat:& de hoc gloriatur d.Quoniam ad ea que mihi opus erant & his qui mecum ſunt miniſtrauerūt manus iſte. Erat enim artis ſcenofactorie .i.ſuebat & fabricabat tētoria:ſicut exponit Beda ſuper actus apoſtolorum.Et ipē .i.ad Corin.nono.Non ſumus uſi hac poteſtate.ſ.ſumendi neceſſaria a populo:ne quod offendiculū demus euangelio chriſti. O quot offendicula dātur hodie in ocioſitate religioſorum: quando uiri fortes & ſani recentes & colorati circuerunt per uicos & plateas ciuitatis:non dilectum querentes cū ſponſa:ſed eum effugantes ocioſitate & uaniſſima uita:qui nec uacat ſtudio orationis uel edificatione locutionis:nec ad labores humiles & utiles manuſ ſuas apponunt.Et qui in domibus propriis non niſi laborando uiuere poterant:ſub habitu religionis ocioſitati & deliciis uacant. Contra quos Baſilius dicit in regula:ꝙ caueant ſibi ne qui in labore & auſteritate uictitabant in ſeculo:querant ociari: & delicioſe uiuere in monaſterio:ne per hoc monaſteria fiant gule & laſciuie nutrimenta.Nec debent uelle uiuere in equalitate illorum qui diuitias & delicias in ſeculo reliquerunt.Hi enim querere nō debent quod in ſeculo non habebant:nec debent ſua preterita uitia uelle enutrire.Poſui Baſilii ſententiam non uerba. Hec enim eſt radix principalis: unde tota reformatio religionis manauit:tam ī antiquis monachis:q̄ in religioſis nouiſſimis paupertatis. Antiquitus quidam impii magiſtri iniq̄ ſcripſerunt contra pauperes euangelicos uacantes ſapientie ſtudio & orationis.d.Ocioſos ꝙ manuali labori non uacant:quorum maliciam plene deteſtans eis non intendo fauere.Sed contra illos loquor qui ſub porticibus in murmure: & diſcurſibus per uicos & per plateas tempus conſumunt: orationis & ſcripture ſtudium ignorantes.O quātum eſſet de tempore pro orando & ſtudendo & laborando aliquando ſi exemplo chriſti & matris uelimus ocium euitare. Hic pro exemplaritate laboris ieſu:in quo uite actiue datur exemplum. Sed quia non ſolum exercitari quibuſcunq; dedit exemplum ieſus humilibus & deſpectis:ideo anima mea conſidera ꝙ ieſus noluit uictum acquirere de legendo in cathedra:uel de principando in eccleſia:cum tamē eſſet plenus ſapientia:& fultus auctoritate paterna.Sed exercitia humillima aſſumpſit:in quibus & eſſet laborioſus ī opere:& uilis & deſpectus in reputatione. Et attende ꝙ quicqđ ſapientie & ingenioſitatis oſtendit in pueritia: totum ſilentium ſue uirilitatis ad uilitatis reputationem ſubſeruire coegit.Etenim eo ipſo quo tante prudentie in eo apparuerunt indicia poterunt parentes & uicini cogitare q̄ grandis effectus debuit magnus magiſter exiſtere:honores acquirere:parētes promouere:patriam honorare:& diuitiaſ cumulare.Cunq; ipſum uiderent ſilere ut ſimplicem: manibus laborare ut ineptum ad alia:nil aſtutie ad regimen mundi pretendere:& talia ſimilia que poteſt ſatis mens deuota hic ſibi formare.Aſtuti uicini ſecundum mundi prudentiam habuerunt eum deſpicere:& ut uilem & inutilem iudicare. In quo difficillime uirtutis dat exemplum ieſus & conſūmate perfectionis:ut ſcilicet uir ſanctus & in omībus ſufficiens:plene omnes honores mundi contemnat & ſeruilem & inutilem reputari cōcupiſcat: & ꝙ ex operibus ſue alte uirtutis nihil confuſioniſ in hominum fama querat. O quantum eſt hoc: & q̄ alte loquitur imperfectionis doctrina ſilentio faber noſter ieſus uirtutum optimus fabricator. O ſtupenda perfectio:ueras uirtutes abſcondit ieſus: & diuitias & excellentias ut poſſint uilitati dimitti Et falſos defectus pretendit ad mundi gloriam cōculcandam.Et nos excerebrati in appetitu mundani faſtus falſas uirtutes pretendimus in oculis hominum:& uera uitia occultamus:ut poſſimus inaniter gloriariꝰ de fama uirtutum: quarum plene uacuitatem ſentimus:& uitiis contrariis pleni ſumus.Erubeſce hypocriſis ſubdola:deſineꝰ mendatio te ueſtire:in falſo colore ueritatis pro falſa gloria uane laudis:quia filius dei non ſolum gloria diuinitatis ſe expoliauit:ſed etiam altiſſimas ſue humanitatis uirtutes occultat:ut ſe pro te confuſione induat: & te per ſtupenda humilitatis exempla ad tue uilitatis cogitationem ſalutarem inducat. Si enim aliquis uellet obſiſtere: ꝙ nequaq̄ tanto tempore uacauit ieſus a manifeſtāda gloria diuinitatis:& dicat ꝙ multa omiſerunt euāgeliſte que fecit perfecte:reſponderi poteſt ꝙ ea facere que dicta ſunt ſupra fuit plene manifeſtare illud ꝑ quo uenerat.ſ.uiam uirtutum & perfectionis: quā prius uoluit oſtendere facto:q̄ uerbo. Sed ꝙ nihil notabile fecerit ex uerbis ipſius ieſu:Io.decimo quinto poteſt cōcludi cum dicit apoſtolis: Vos de me teſtimonium perhibebitis:quia ab initio mecum eſtis.Et ex uerbis petri. d. Act.i.in electione mathie. Oportet ex his uiris qui nobiſcum ſunt congregati in omni tempore quo intrauit & exiuit inter nos dominus ieſus incipiens a baptiſmate ioannis &c. Ex quibus aperte concluditur ꝙ uſq; ad baptiſmum ioannis:& uſq; ad collectionē diſcipulorum uacaſſe uidetur:ſicut euangeliſtarum ſilentium ſatis probat. Hoc ſentit Ber.dicens ſuper illo uerbo:eterni patris.Ipſum audite.Ecce domine ieſu:uel nunc iam loquere quouſq; ſiles?quouſq; diſſimulas?diu tacuiſti:& ualde diu: uel nunc

UVA. BHSC. IyR_070

iam loquere:licentiam habes loquendi a patre:q̃diu dei uirtus & dei ſapientia quaſi infirmus aliqs inſipiens lates in populo:q̃diu nobilis rex & dñs celi fabri filium te pateris appellari:pariter & putari:Et inde lucas euangeliſta:quoniam adhuc filius ioſeph putabatur.O uirtus xp̄i humilitatis q̃ plene confundis ſapientiam mee uanitatis:parum aliquid ſcio:uel magna ſcire mihi uideor & iam ſilere non poſſum:impudēter & imprudēter ingerēs me & offerens promptus ad loquēdum: uelox ad docendum:tardus ad audiendum:& chriſtus cum tanto tempore ſilebat cum ſeipſum abſcondebat nunq̃ inanem gloriam ītuebat:nobis timebat ab illa quibus nouerat eſſe timēdum:tacebat ore: ſed inſtruebat opere:& quod poſtea docuit uerbo inſtruebat exemplo.Diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde.Nam de infantia domini parum aliquid audio:& iam uſq; adhunc.xiii.annum nihil īuenio.Nunc uero latere non poteſt qui tam manifeſte demonſtratur a patre:hec Ber. Sic ergo potes uidere duplicem inſtructionem uite actiue: primo in aſſumptione laboris & paupertatis penuria: in quibus oſtenditur obſequioſitas & laborioſitas & tamē hec ſunt in delicata natura tenelli ieſu. Secundo in contemptu fame & honoris mūdi & abſconſione ſapientie ſue: in quibus datur profunde humilitatis exemplum.Et hoc debet facere uerus chriſtianus actiuus ſemper habitans in nazareth.i. florida conſcientia uite munde & humili ſubiectione cunctorum.Non igitur fuit ocioſus faber noſter ieſus:ſed efficaciſſime fabricauit humilitatis exemplum quo tanq̃ electiſſimo gladio & ſingulari ieſus uſus eſt ad luciferi ſuperbiam iugulandā: hic eſt gladius apollonii in quo noſter machabeus pugnat omnibus diebus uite ſue.i.Mach.iii. Apollonius uero miraculum uel mirabilis interpretatur. Summum eloquium miraculorum eſt.xxxii. ānis ſummus deus in noſtris uilibus conuerſari elegit ut nos uermes uiliſſimos poſſet ad humilitatis exemplum inducere.Et ī hoc mirabilis ſimul & amabilis apparet omni menti deuote: hunc gladium apportaſſe de celis propheta oſtēdit cum dicit. Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime.p̄s.xliiii.Super femur enim humāitatis aſſumpte potentiſſimus deus ſe gladio patientie & humilitatis accinxit ad hoſtiles nequitias deſtruēdas. Nam gladio potentie uti noluit:quin potius lamētatur ipſe dauid hunc in paſſione ieſu auerſum ab eo fuiſſe.d.Auertiſti adiutorium gladii eius: & nō es auxiliatus ei in bello.p̄s.lxxxviii. Humilitatis ergo gladio ad ſimilitudinem dilecti ieſu accingere tu ſuper femur multitudinis tui defectus:quem ad exacuendum hunc gladiū debes reuoluere iugiter ante oculos mentis tue:& exercere te in operibus uilitatis.Oportet enim humiliationem precedere in tali exercitio:ſi uirtutum cuſtos humilitas deſideratur haberi.Vnde Ber.in quadā epiſtola. Si uirtutem appetis humilitatis : uiam non refugias humiliationis:nam ſi non poteris humiliari: non poteris ad humilitatem prouehi.Item ſuper cantica.Niſi humilitatis merito maxime minime non obtinetur.Tu ergo cum te humiliari uideris habeto illud ſignum in bono animo:argumentum eſt gratie propinquitatis. Eſt autem duplex humilitas:una quam parit ueritas:alia quam format charitas.Omnes enim ſi ſine ſimulatione uelimus diſcutere:uiliſſimos & defectu plenos nos inuenimus in corde.Et ex hac uera noſtri cognitione uelimus nolimus nos uiles ſentimus:ſed tales exterius reputari non patimur.Sumus humiles ſed ueritatis cognitione:non uirtutis amore. Nam ſi radius qui interius illuſtrauit ad cognitionē noſtri nos inflammaſſet ad amorem uera & ſummi boni:tales nos uideri uellemus exterius proximis:quales nobis ipſis ueritas deſcripſit in animo . Alioquin nobis timendum eſt:quoniam doloſe egimus in conſpectu dei:ne noſtra iniquitas inueniat̃ ad odium.Pondus īquit ſcriptura & pondus utrūq; abominatio eſt apud deum . Quid ergo exterius te magnipendis ſuperbie pondere:cum tibi ipſi interius uileſcas?Eſto igitur deo ſubiectus & omni humane creature propter deum:humilitas enim ueritatem inchoat:quia humilibus deus dat gr̄am:inchoatam augmentat & conſeruat:quia ſp̄us domini ſup humilē requieſcit:reſeruatā conſūmat: quia uirtus in īfirmitate perficit̃.Hoc eſt in humilitate inimica omnis gr̄e:oīſq; p̄cti initiū debellat ſuperbiā & ab utroq; homine illius ꝑpulſat tyrannidē. Que quidem cū ex aliis bonis uiriū ſuarū incremētum aſſumat:huic ſcē humilitati confuſa ſuccūbit. Et idcirco multa alia uitia dimittit prudens ieſus : ut uere humilitatis poſſit uirtutē nutrire:uñ Ber.ſuper Miſſus eſt Nimirū conſeruāde humilitatis gr̄a ſolet electos ſuos diuina pietas exercere:ut quanto quis plus ꝑficit eo minus ſe reputat profeciſſe.Nā uſq; ad ſummi exercitii ſp̄ualis gradū ſi quis ꝑfecerit:aliqd ei de primo gradu īpfectionis relinquitur ut uix ſibi p̄ma uideat̃ adeptus.Hec Ber. Hec in īfimo exemplaritatis ieſu pfectionis actiue & contemplatiue uite tibi de humilitate ſcripſi : ut apte noueris hūilitatē pfectiōis utriuſq; uite fore initiū crementū mediū & finē.Hec enim deū plene orat quia magna gloria dei ſolius & ab humilibus honorat̃:Eccle.iii.Et ideo qui ſe humiliat exaltabit̃.

Attende autē extatice contemplationis exemplū in longo tempore occultatiōis ieſu.Tria enim integrant contemplationē.

Puritas interiorū:quia in maliuolā animam non introibit ſapientia.

Clauſura omniū ſenſuum:quia mors intrat per feneſtras apertas.

Obedientia internarū inſpirationū:quia hec ſolū modo gr̄a plene poſſidet animū:unde & xp̄s obediuit ductus in deſertum a ſpiritu . Horū autem triū in magiſtro cōtemplatōis ieſu claret exemplū Primū quia habitauit in nazareth que interp̄tatur

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus flos immoratus

flos.Et ideo īpoſſibile eſt ueram contemplationē
eſſe in aīa:q̄ more upupe facit in ſtercore nidū ſuū
Ibi enim cōputreſcunt iumenta.Nō ibi aquila uo
lat ad alta:nā ipſa edificat ī petra nō q̄licūq; ſed ar
dua.Item eſt petra & flos:quia ieſus flos in punta
te:petra firmitate & arduitate crucis ſue. In punta
te ergo ieſu & oīum operum eius debet conuerſa
ri mens que uult contēplatōni uacare & puritatem
habere.Nihil eſt qnod tantū aīam mundet ab oī
uitiorꝝ ſorde:q̄tū continua ruminatio crucis xp̄i &
uite.Et hoc eſt habitare in flore:habitare in ieſu.Ip
ſe enim dicit:Ego flos cāpi &c.Ipſe ē & hortuſ cō
cluſus in quo ſolū inuenitur nitor uirtutū: & lilio
rum cādor:in quibuſ conſcientia dealbat̄. Et iō
neceſſarium eſt ſecundū.ſ.cuſtodia ſenſuū:ut nihil
uelis ſentire niſi ſolum ieſū:quod eleganter notat̄
ī eo ꝙ ī iſto toto tempore de ieſu ab euāgeliſtis ſi
let̄:& ſic eius occultatur uita:ac ſi in illo tempore
nō fuiſſet:ut in hoc uir cōtemplator doceat̄ exp̄ſſe
ꝙ eū oportet ſic clauſū ab his que ſunt mundi ui
uere ut ſolo corpore:& non mēte in mūdo uerſet̄:
quod nullo modo facere poteris:niſi rddas te mor
tuum oī curioſitati ſenſuū:ut nihil uelis ſentire:uł
loqui niſi ſolū ieſū & hunc crucifixū:& ī eo ſolum
dirigas tue contemplationis intuitū:ut ſp ieſū:uł
aliqd eius ante oculos mentis tue uertas. Hoc ſi
gnificat immobilis ille aſpectus facierū cherubī: q̄
ſolū propitiatoriū uerſis uultibus & ſe ibi mutuo
reſpiciūt.iii.Re. Vt oīa tua in xp̄m reſpicias & q̄
tūcūq; ſpūales amicos nō niſi in eo uideas de uul
tu nō curās p̄ſentia corporali:& quotiēſcūq; conti
gat te in talibus diſtrahi cū magna uerecundia ad
ieſum redeas rubore pfuſus ꝙ circa aliud fuerit ua
ga mens tua.Ac ſi infinitus deus & mortuus ꝓ te
in amore ieſus non ſufficeret tuā replere anīam: &
eam ſine ſocio poſſidere. Ad hec autē duo ſuf
fragat̄ tertium.ſ.obediētia internarꝝ inſpirationū:
q̄ quidē in hoc conſiſtit ut aīa qetata ab oī amore
ſui & cuiuſcūq; alterius niſi xp̄i ieſu.In ſolo illo:&
p ipſum:& p ipſo:uelit quicqd uult:& nihil aliud
appetat ꝓ ſe:uel ꝓximo niſi quod in xp̄o ieſu & p
ipſū acqſitū eſt & datū.Et iō aīa ī ſe mortua & īſpi
ratiōi diuīe plene ſubiecta dimittit ſe duci put ſp̄s
xp̄i uult ſe ſibi offerre: & quicqd poſt a ſpū ſugge
ritur de xp̄o meditandū & contēplādū:ibi figit ſue
cōtēplatiōiſ aſpectus:īmo ibi figitur p dīnum do
nū.Nec aliqd quod ad xp̄m pertineat reputat uile
uel modicū:quia totū aſpicit ut diuinū. Hec aūt
humilis obediētia contēplatiui ſtatus ē oīum ſum
ma:quia in hac plene mortificat̄ uoluntas ī ſemet
ipſa:& hec ſignificatur in obedientia ieſu ſacratiſſi
me uirgini marie & ioſeph.Hi enim duo diuerſas
agitationes ſpūs ſancti gr̄e in mēte ſignt ſecundū
interp̄tationes diuerſas nominū predictorꝝ. Siue
enī gr̄a agitet mentē ad augmentū ſpiritualiū lu
minum:ſiue uirtualiū exemplorꝝ quod nomē io
ſeph intelligitur q interpretat̄ augmentū uł appo
ſitio.Siue ad amaritudines paſſionū ieſu xp̄i:quod
noīe marie ītelligit̄: q̄ inrerpretat̄ amarꝝ mare.Si
ue ad nouas illuminationeſ magnaliū xp̄i ieſu.Nā
maria alit̄ interp̄tat̄ illumīata.Siue ad allocutionē
illuminatiuā ꝓximi:quia maria īterpretat̄ illumīa
trix.Siue ad dn̄atiuū contemptū oīum mūdanorꝝ:
quod noīe marie intelligit̄ que interpretat̄ dn̄a. Si
ue modis aliis quibuſcūq; agitet̄ mens a ſpū ſācto
ſtatim menſ obedit ſubiecta oī influxui:& ducentē
ſequit̄.In ſe tn̄ ſic ſtat mortua ut nihil ibi pro ſe q̄
rat:ſed ſolū honorē dei & ſimilitudinē uirtutū xp̄i
in ſe & in ꝓximo intendit pure: & hoc eſt ieſū pa
rentibus eſſe ſubiectū. Qualibus autem inſpira
tionibus mens ſecure debeat obedire dr̄ infra lib.
iiii.cap.Ieſus ſpirans afflatibus. Licet autē h̄ dica
tur optimū ſignū ad cogitandū que ſūt diuina q̄n
aīa non uidet̄ ſe ibi in aliquo ꝓprio delectamēto p
ſe:uel pro alio:ſed ſolū honorē diuinū. Fixio autē
cogitationū mentis contēplantis figuratur in hoc
ꝙ in ſola nazareth non īde diſcurrēs ieſus dr̄ con
uerſatus:uagatio enim corporis per diuerſa loca diſ
pergit ſenſus p multa fantaſmata.Et hec ē cauſa q̄
re in multis contēplatiuis ſecundū famam poſt lō
ga annorꝝ ſpatia adhuc non eſt in eis contemplatō
inchoata. Potes ergo uidere ſi uis debite ponde
rare ꝙ multū ſeruiuit nobis & magnas uirtutes fa
bricauit faber noſter ieſus in ſilentio ſui uſq; ad tē
pus baptiſmi. Et hic liber ſecundus terminatio
nem accipiet erecta ſtipite arboris crucifixe uite ih̄u
per utriuſq; uite perfectiſſimum & altum exem
plum.

Explicit liber ſecundus.

Incipit prologus libri tertii.

Recto arboris ſtipite per hu
militatis profundum & utri
uſq; uite actum altiſſimum in
correſpondentia ad immenſi
tatem radicis: iam nunc mo
do conſimili dilatari incipit in
gratiſſimos ramos:dū ab hu
militate ſubiectionis ieſu ioanni baptiſte hic liber
incipit tertius. Ad cuius humilitatem qua oēm
impleuit iuſtitiam:ſequitur ſublimis exaltatio ipſi
us ieſu:dum ī ipſo & per ipſum ſuper ſuum baptiſ
mum trinitatis myſteriū:& fecundatiua uirtus ieſu
in ramos diffundenda apoſtolici cetus celis paten
tibus reuelatur quieſcente ſuper ipſo ſpū ſcō in ſpē
columbe animalis uolatilis:& ſe leuantis in aera:
& multum in ꝓle fecundi. A conſummata ergo
humilitate illius inchoantes hunc librꝝ dicimus.

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus preconem audiens. Cap.i.

Onſumatio enim tempore ſilētii & humilis ſubiectionis ieſu: ſecundum altiſſime diſpōnis archanū: iā uolēs exire ad publicū: & ex magna charitate uolens ſue diuinitatis manifeſtare ſecretū: uoluit ante ſe mittere preconē audenticū Ioannem baptiſtā ſanctiſſimū: qui & ipſe uſq; ad illa tēpora magno cōtemplatiōis ſilentio: & rigide maceratiōis exemplo latuerat ī deſerto. Qui ſicut nouus homo baptizando: regnū celoꝝ ꝑdicādo: ieſum prenunciando: uiā xp̄i preparando preceſſit. Fuit autē tante pfectiōis & fame: ut xp̄s a ppl'is crederet': pp quod ſūmi pontifices de hieruſalē ad ipſum ſolēnē legationē miſerunt: an ipſe eſſet xp̄s ſollicite requirentes. Ioannes aūt hūilitatis forma a ſe negat oīa ſublimia. Nam ait. Non ſū xp̄s: non ſū helyas: nō ſum ꝓph̄a: ubi principalē ſanctificationis ſtatum & feruētis charitatis zelū: & ſublimis contemplationis radiū non ſibi temerarie attribuit: ſed in ꝓpria humilitate conſiſtit. Et ideo de ſe ſecūdo cōfitet' humilia: ego uos baptizo ī aqua: ego nō ſū dignus ſoluere calciamēta: & tñ ueriſſime nomīe uocis ſe deſcribit quo ad hūilitatē charitatē ad ieſum: & dignitatē per ipſum: uox enim eſt.

Duratōe breuiſſima i factōe cōtraria. Ecce hūilitas.

Tota ad alteꝝ in dependentia & īteriori uerbo ueſtita. Ecce charitas.

Verbi ſignificatiua & prenūciatiua. Ecce dignitas.

Tertio predicat de xp̄o magnalia. Medius uſm ſtetit quē uos neſcitis &c. Vbi oñ: it in xp̄o officiū Mediatiue recōciliationis: medius ueſtrum ſtetit.

Dignatiue cōdeſcēſiōis: ipſe ē qui poſt me uenit.

Eterne anteceſſiōis: ante me factus eſt.

Veriſſime baptizatiōis: qa ipſe eſt q bapti. i ſpū ſcō

Diuine generationis: quia uidi. & teſti. phi. qa h̄ ē.

Altiſſime & celeſtis predicatiōis cuiūs cōpatiōe reputo mea uerba terrena: Qui de terra ē de terra loquitur.

Manſuete oblationis: & efficacis redēptōis p holocauſtū mortis: quia ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi.

Pleniſſime purgationis oīum ſibi credentiū p iſuſionem ſpūs ſci: cuius uētilabꝝ in manu ſua & mūdabit areā ſuā. Iudiciarie diſcuſſiōis & ſententiationis & felicis remuneratiōis: quia ſecuris adꝰ radicem poſita eſt &c. Et in multis aliis excellentiis cōmendauit ieſū: & diſcipulos ſuos pia ſollicitudine dirigebat ad xp̄m. Sed & bn̄dictus ieſus uicem ſibi reddidit cumulatā. Nā ipſum ſanctificauit i utero ut dictū ē ſupra & multaꝝ uirtutū preconio cōmendauit. Nam de eius.

Vite auſteritate dicit eū nō manducare neq; bibere

Teſtimonii ueritate dicit iudeis: uos miſiſtis ad ioannē: ſupple de me querentes: & ille teſtimonium perhibuit ueritati.

Conſtantie firmitate: quia arūdo a uento agitata non fuit.

Conuerſationis rigiditate: quia molle non habuit ueſtimentum.

Prophetie ſublimitate: quia plus q̄ propheta fuit.

Officii dignitate: quia eum angelum nominauit.

Omnis perfectionis apice & ſingularitate quia inter natos mulieꝝ nō ſurrexit maior. Et ſicut cōmendauit eum uerbo: ſic eū honorauit facto: quia ſue predicationi diu detulit: quia ioanne predicante: paꝝ predicauit: quia ipſum predicantē hūiliter audiuit. Et ipſe ieſus predicans eius predicationiſ uerba repetiit. ſ. penitentia agite &c. Et ipſū & eius opa receptiōe ſui baptiſmatis audenticū reddidit: & multipliciter confirmauit. Preceſſit ergo.

Lucerna: & ſecutus eſt ſol

Aurora: & poſt uenit dies

Amicus: & poſt uenit ſponſus

Preco: & poſt uenit iudex

Baptizans aqua lauās corpora: & poſt uenit baptizans in ſpū tribuens cariſmata.

Predicans remiſſionem peccatorum: & poſt uenit purgationem faciens delictoꝝ. Quod autem dixi ꝙ baptiſte predicationem ieſus audiuit humiliter ſicut unus de populo licet inuenerim allegatum a Criſo. tñ pōt ſatis probabiliter colligi ex euāgelio poſtq̄ eni ſcriptū eſt: Matth. iii. ꝙ ī illis diebus erat Ioānes baptiſta predicans baptiſmū pnie: ſcribit' ī fra tūc uenit ieſus a galilea ad ioannē ut baptizaretur ab eo: & hoc fuit in publico. Quia dr̄ luce. iii. Factum eſt autē cum baptizaret' oīs populus: & ieſu baptizato. Baptizandi autem ad auditum predicationis ſue mouebantur: & finito ſermone lauabātur ab eo. Vnde datur intelligi ſatis luculēter ꝙ magiſter humilitatis ieſus de nouo ueniens a galilea ſedebat humiliter cum aliis audiens deuote predicationem preconis. Et cum publicani & peccatores dicuntur baptizati fore a ioanne: in quoꝝ medio & alioꝝ populoꝝ legit' ieſus baptizatus ab eo Potes in hoc facto perfecte addiſcere conſuetā humilitatē ieſu xp̄i: ubi cōfunditur humana ſupbia: q̄ a ſapientibus dedignatur addiſcere: & ſemper uult quaſi a ſe loquens noua ſeipſam oſtentare: cum ſapientia dei patris humiliter ioannem audierit & a ſua predicatiōe loqui exorſus ſit. Hic autem nolo preterire perfectiſſimum obedientie exemplum datum uiris ſpiritualibus a ioanne ut deo ſeruiant ſecundum internum ſpiritus inſtinctum: non ſecundum eorum uoluntatem ſub ſpecie ſpiritus apparētis. Quid delectabilius & ſpiritualius & deo ſecundum humanam reputationem acceptius: & animarum ſaluti utilius: q̄ cum ieſu corporaliter cōuerſari. In quo enim talis familiaritas poterat non prodeſſe: Et quantum debet flagrare humanum deſiderium dei uerbum ieſum uidere: tangere: reuereri: amplecti in ſua uiuificatiſſima carne cum

UVA. BHSC. IyR_070

ſcriptum ſit. Quotquod eum tangebant ſal-
ui fiebant:& tamen Ioannes de hoc fecit abſtinen
tiam:donec dilectus ieſus uenit baptizãdus adipſũ
Scriptum eſt enim Ioan.i.Et ego neſciebam eũ:
ſed qui me miſit dixit mihi.Super quē uideris ſpi
ritum deſcendētem &c.ubi dicitur ꝙ accepit ſignũ
ut in facie corporali cognoſceret eum. Non enim
poteſt intelligi ꝙ neſciret ueniſſe chriſtum & filiũ
dei eſſe ieſum:cum in matris utero accepit hoc do
num:ut dictum eſt ſupra:ſed uult dicere ꝙ neſcie-
bat ſenſuali notitia: quia in deſetto ſolitarius iam
xxx.annis:uel quaſi non uiderat eum:immo forte
nunq̃.Et facit Ioannes ſpiritus ſancti conſilio ut te
ſtimonium incogniti:& nulla extrinſeca familiari
tate coniuncti eſſet penitus in ſuſpectum. Obe
diuit ergo Ioannes in re tam difficili ſpiritui ſancto
& non uoluntati ſue ut abſtineret ab illius uiſione
& contubernio:in quem totus erat tranſformatus
in animo deficiens a ſeipſo. Quid ergo dicet ad h̄
ſpiritualium ſtoliditas que ſub ſpetie diuini profe
ctus infirmorum offendunt oculos:prelatorum ꝑ
uocant animos: & non poſſũt a propriorum appe
tituum familiaritate diſtingui:ſciant ꝙ non ſequũ
tur conſilium ſpiritus ſancti qui per apoſtolum di
cit.ii.ad Cor.vi.Nemini dantes ullam offenſionē
ut non uituperetur miniſterium noſtrum.Licet ãt
aliqui exponant illud.Et ego neſciebam eũ:ꝙ Io.
ignorauerit utrũ poteſtatē baptizandi interius ſibi
ſoli ieſu retinuerit.Non tamen ē uериſimile ꝙ Ioan
nes ignorauerit ꝙ impoſſibile eſt per alium q̃ per
deum remitti peccata :quod eſt interius baptizare
ſed magis eſt uerum ſecundum Criſo.ꝙ eum non
cognoſcebat in facie. Magne autem patiētie &
ſupportationis omnium tribulationum & oppro-
briorum huius uite ſtupendum datur exemplum
in eius carceratione & morte:quando attēdit mēs
multis ſceleribus irretita:ꝙ Ioannes ſanctificatus
in utero ſic ſine reprehenſione conuerſatus in de-
ſerto tam excellenter magnificatus diuine uocis te
ſtimonio ſic eſt a deo permiſſus per manus adultē
rorum carcerari:& ad petitionem ĩpudētiſſime me
retricis amputato capite tanti uatis:factum eſt de
ipſius capite ludibrium in illo obſcuro cõuiuio ſal
tatricũ.Quomodo enim ibi conculcatur omnis ui
te pompa:quando ſublimiſſimum uatem & ſum-
mum Baptiſtam:& amicum fideliſſimum cũ tan-
to opprobrio uoluit ſapientia chriſti de mũdo exi
re.Quis igitur querat niſi inſipiēs temporales ho
nores in morte?In hoc enim exemplo:& q̃ maxi-
me in ſue crucis opprobrio:& in aliorum amicoꝝ
ſuorum tam multiplici perpeſſo martyrio:non ſo-
lum datur uere chriſtum diligentibus materia con
temnendi omnes uite huius honores:uerum eti
am appetendi ad ſimilitudinem chriſti ieſu: & ſui
ſublimi preconis in huius mundi uilitate uiuere:
in obprobrio exterioris fame pro amore iuſtitie ui
tam finire.

Ieſus uir baptizatus cap.ii.

Vm ad etatis.xxx.annum ueniſſet rege-
nerator uite ſpiritualis ieſus:quoniam in
ſacramento baptiſmatis omnem animã
recipere ſanctiſſima ordinatione diſpoſuit:ut prius
faceret q̃ doceret magiſter humilitatis ieſus prius ĩ
ſe recepit:quod recipiendum omnibus imperauit
Et hic adiſce ſuam ordinatiſſimam lectiōem hu
militatis profunde.Nullum enim remedium legi
tur ſuo tempore fuiſſe contra peccatum: quin ipſe
recipere uoluerit agnus ſine peccato qui uenerat ali
orum emundare peccata:ut ueris penitentibus ue-
recundiã auferret:& ipſos ad ſalutaria remedia que
renda:ſine quibus iuſtificari non poterant:ſuo exē
plo feruentius animaret:unde circunciſus fuit die
octaua:&.xl.preſentatus in templo.Et nunc maio
ri humilitate iam trigenarius uoluit Ioannis baptiſ
ma recipere:quod publicanis & peccatoribus dab-
tur in penitentie ſignum.Attende ergo o anima
ꝙ dei filius tanq̃ peccator:& immundus pro te co
ram populo denudatur:& aquis iordanis in ſignũ
ſpiritualis ablutionis immergitur:unde nec mirũ ſi
baptiſta contremuit in tam ſtupendo humilitatis
exemplo uidens ieſum:quem ſciebat totum mun
dum debere baptizari ſpiritu ſancto:ſic humiliter
uelle baptizari ab ipſo ad omnem gradum iuſtitie
in humilitate complendum :unde ipſe dixit. Ego
a te debeo baptizari:& tu uenis ad me? Nec mirũ
quia ipſum cognouerat filium dei. Sic enim dixit
Ioannes primo.Ego uidi & teſtimonium perhi-
bui:quia hic eſt filius dei. Rationabiliter autem
fuit Ioannem baptizare in aqua:ut ſicut dicit Criſo
ſtomus. Per nouitatem ſigni maiorem multitudi
nem attraheret populi:& illis concurrentibus fer-
ret teſtimonium de diuinitate & ſanctitate chriſti
Et ut tali baptiſmo homines aſſueſceret ad unum
chriſti baptiſmum.Et ut eos in ſigno tali ad peni-
tentiam inducens ad chriſti aduentum & redēptio
nis ſacramentum digne recipiendum animas pre-
pararet:unde beda dicit ꝙ ſicut cathetizatio bapti-
zandorum ad baptiſmum diſponit: ſic baptiſ-
mus Ioan.ad chriſti baptiſma.Et ideo nõ ē uerten
dum in dubium ꝙ baptizati baptiſmo Ioãnis fue
runt chriſti baptiſma e iterum baptizati. Et hoc ē
quod dicit Auguſtinus. Qui baptizati ſunt ba-
ptiſmo conſerui:oportet ꝙ baptizentur baptiſmo
domini. Vnde Auguſtinus dicit ad ſelentianum.
Apoſtolos qui fuerunt Ioannis diſcipuli a chri-
ſto baptizatos:ut chriſtus haberet baptizatos ſer
uos per quos ceteros baptizaret:imo quod plus
eſt Criſoſtomus ſuper Mat.dicit ſuper illo uerbo.
Ego a te debeo baptizari. Quando chriſtus di-
xit. Sine modo: oſtenditur ꝙ poſtea chriſtus
baptizauit Ioannem:& hoc dicit in quibuſdã libriſ
apocryphis ſcriptum eſſe.Certum tamen ē ut Hie-
ronymus dicit ſup Mat.ꝙ ſicut xp̄s fuit baptizatus
a ioãne.Ita ioannes a chriſto erat ĩ ſpũ baptizãdus

UVA. BHSC. IyR_070

Fuit baptiſmus Ioan. a deo:ſicut ipſe dicit Io.i. Qui me miſit baptizare in aqua ad illos effectus qui dicti ſunt ſupra:ubi patet ꝙ baptiſmus ioānis habuit exteriorem ablutionem & ritum ad aſſuefaciendum ad chriſti baptiſmum:non tamen habuit interiorem baptizationem per ſpiritum ſanctum. Et ideo non afferebat gratiam quia illud ſeruabatur chriſto. Secundum illud Io.i. Gratia & ueritas &c. ſed preparabat ad ipſā ſicut ipſe dicit. Non ſum ego chriſtus:ſed ſum miſſus ante illū. Et ideo tali baptiſmo conueniens fuit chriſtum baptizari: quia chriſtus ſpirituali regeneratione non indiguit que non dabatur in baptiſmo Ioannis:ut per hoc oſtendatur ꝙ chriſtus baptizatus eſt ut aquā ſanctificaret tactu ſue carnis mundiſſime:non ut ſanctificatam acciperet:unde & ſpiritualem regenerationem aquis tribuit quo ad tria ſcilicet quo ad uim

Peccatorum mundatiuā
Temptationum refrigeratiuam

Et ex collectione uirtutum & donorum ſpiritualiē uiuificatiuam ſecundum triplicem aque proprietatem:lauandi:refrigerandi:& generandi:per uitalem humorem in plantis & herbis. Conueniēs autem fuit ꝙ chriſtus baptizaretur in aquis iordanis:& ratione nominis:& ratione multiplicis ſigni in eo in ueteri teſtamento preoſtenſi. Iordanis enī interpretatur deſcenſio eorum:eo ꝙ chriſtus deſcēdebat humiliando ſe in baptiſmo ad noſtrorū peccatorum remedium:ſicut dicit Nazanzenus. Baptizatus eſt chriſtus ut totus uetus Adam īmergatur. Interpretatur enim filius iuditii ut in fluxū ſanguinis chriſti in quo fuit riuus iuditii dei patris ſuper unigenitum ſuū pro nobis:oſtendatur noſtrū conſecrare baptiſma. Iordanis enim fuit ille fluuius per cuius tranſitum filii iſrael intrauerunt in terrā promiſſiōis. In ſignū ꝙ niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto non poteſt introire in regnū dei:ſicut dicitur Io.i. Ad quod etiam pertinet ꝙ helyas diuiſit aquas iordanis qui erat ī curru igneo raptus ī celum:ut dicitur.iiii.Re.ii. Quia tranſeuntibus per aquam baptiſmi per ignem ſpiritus ſancti patet aditus paradiſi. Inſtituit autē benedictus ieſus ſuum baptiſmum in aqua non ſolum ꝓpter cauſas predictaſ:ſed ex maxima materia:quia aqua eſt materia omni loco communis: & in omni aq̄ materiali:ubi ſaluatur ſpecies poteſt baptiſmus cōferri:& ut oſtenderet chriſtus ieſus ſeipſum eē ſolum miniſtrum interioris baptizationis: licet autē conueniens ſit ꝙ a ſacerdote qui uicem eius gerit illud ſacramentum recipiatur :tamen in neceſſitatis articulo clericus & laicus:uir & mulier: chriſtianus & paganus poteſt chriſti conferre baptiſmum:dū tamen in debita forma & aqua:& cum hac intentiōe ꝙ ītendat facere quod facit eccl'ia chriſti:quātūcunq; paganus non credat per fidem ſuam aliquod baptiſma ad remiſſionem peccatorum ualere. Vbi autem ſacerdos non clericus:ubi clericus nō laycus:ubi laicus uir:non mulier:ubi fidelis:nō infidelis debet preſumere baptizare:& peccat aliter dās uel recipiens. Et licet ſepe non recipiat ad utilitatem:ſemper tamen recipit ſacramenti ueritatē ſi intendit recipere quod etiam donat :quia quantūcūq; dans uel recipiens uera fide non credat:ut alio modo baptizatus ē aliquis a quocūq; baptiſma uerum ſit datum:ſed de tranſgreſſione ritus eccleſiaſtici debet qui in culpa eſt penitere. Forma autē baptiſmi eſt inuocatio beatiſſime trinitatis cum intētione baptizandi prolata:& dicatur. Ego te baptizo in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. De congruitate autem & inſtitutione eſt ꝙ unus baptizatum recipiat de ſacro fonte qui pro baptizato reſpondeat eccleſie & credat pro paruulo. Et ideo unus debet eſſe non plures. Qui etiam paruulum adultum realiter de fide inſtruere & de ſua ſpōſione monere:maxime ſi inter infideles conuerſari cōtingat. Vbi autem eſt conuerſatio inter fideles qui continue ſacris predicationibus inſtruuntur: & baptizatus habet parentes ſollicitos & fideles: forte patrinus a tali tentione abſoluitur. Sanum tamē cōſilium eſt ꝙ pro loco & tempore ſalubriter inſtruat baptizatum. Licet autem chriſtus fuerit baptizatus in etate uirili:non tamen expedit propter periculum mortis paruuli baptiſma differri:licet in adultis qui habent interdum remedium deuotionis & fide ſacramenti poſſit rationabiliter differri: ut recipiatur ſolēniter tempore ab eccleſia ordinato. Sciant tamen ꝙ ſi ſine ſacramento deceſſerint: licet ſalutis habeant beneficium:non tamen ſunt a pena purgatorii plenarie abſoluti. Iudei autem & pagani non debent ſtatim baptizari quando ſacramentum petunt:& maxime iudei qui proni ſūt ad uomitum:ſed eorum eſt fides probanda:ne per baratanas & ſacramenti contumelias decipiant eccleſiam:& chriſti beneficium ueniat in cōteptum. Si tamen caſus infirmitatis uel periculum accederet:ut in bello uel mari:ſtatim poteſt & debet eis baptiſmus conferri. Conueniens tamen fuit chriſtum in perfecta etate baptiſmum recipere. Primo quia ante ſuſceptionem ſacramenti non diſpoſuerat predicare:ad quod etas perfecta requiritur. Secundo ſicut dicit Criſo. ſuper Mat. quia ꝑ baptiſmum debebant legalia euacuare. Et ideo in etate perfecta uoluit baptiſmum ſuſcipere: ut oſtendat illa excludere non ex īpotentia obſeruandi:ſed gratia alleuiandi. Tertio ut daretur intelligi ꝙ baptiſmus chriſti parit perfectos:ſecundum illud ad ephe.iiii. Donec occurramus omnes in unitatē fidei & agnitionis filii dei:in uirum perfectum: in menſuram etatis plenitudinis chriſti: unde & ipſa proprietaſ numeri ternarii:& denarii per ternarium trinitatis & denarium mandatorum legis perfectionem ſignificat fidei & operum ad quam ordinatur baptiſmus. Quia uero chriſtus fuit fundamētū & cauſa efficiēs ſecundū diuinitatē & memoria ſecūdū humanitatem omnis ſpūalis effectus ꝗ

UVA. BHSC. IyR_070

ex baptiſmo conſequitur: ideo in baptiſmo ſuo oſtēduntur corporalia ſigna eorū que ſpiritualiter efficit in quocunqꝫ ſine fictione ipſum recipiente chriſti baptiſmum. Dicit enim Criſo. ſuper Mat. ꝙ in principiis ſpiritualium rerum ſemper ſenſibiles apparent uiſioues: ut ſi poſtea nō fiant ex his que facta ſunt recipiant fidem inuiſibilis effectus qui corporalibus ſignis delectantur. Et ideo ſuper chriſtum baptizatum corporali ſpetie ſpiritus ſanctus in colūba deſcendit: ut poſtea inuiſibiliter credatur deſcendere ſuper omnes: quia etiam baptizatis: celum aperitur: & baptiſmus eſt a uirtute celeſti & ad fidem atqꝫ amorem inuiſibilium que latent in celo baptizatos inducit: ideo ſuper baptiſmum chriſti celum dicitur aperiri: quia etiam ī baptiſmo fit adoptatio ſpiritualis per gratiam in filios dei: & hoc pmentum ieſu qui ē naturalis filius dei patris: ideo ſuper chriſtum baptizatum uox patris intonuit corporali auditu. Et quia effectus baptiſmi a tota trinitate procedit: & ad uiſionem beate trinitatis inducit. Idcirco in baptiſmo chriſti manifeſtat᷑ teſtimonium trinitatis: pater in uoce: filius in humanitate: ſpiritus ſanctus in colūbe ſpetie. Dicitur autem in colūbe ſpetie: quia illa columba in proprietatibus ſuis fuit ſpecies ſpiritus ſancti demonſtratiua preſentie ſpiritus ſancti: & fuit uera columba in ſpetie animalis: ad hoc ſolum miraculoſe producta: & ſtatim poſt ad preiacentem materiam eſt reducta. Non iuncta ſpiritu ſācto: ut ſuppoſito: ſed ut ſignum ſignato ſicut dicit Auguſtinus de agone chriſtiano. Apertio autem celorum poteſt rationabiliter intelligi aliquis corporalis fulgor lucis circa baptizatum ieſum quem fulgorem ſicut & alia corporalia ſigna potuerunt uidere circūſtantes: ſicut narrat Criſoſtomus: licet hoc reliquat ſub dubio. Non autem poteſt intelligi ſtatio corporalis celi. Sed altius eſt intuendum: ꝙ apertio celorū fuerit intellectualis uiſio chriſti ieſu qui tunc intellectualiter uidit in ſuo merito omni baptizato uiſionem ſummi celi beate trinitatis fuiſſe apertam: & hoc dicit littera que dicit. Aperti ſunt ei celi: licet autem hoc uiderit ab inſtanti ſue conceptionis: tamen rationabiliter dicitur: quando quaſi in perſona omnium baptizatur: ut per hoc oſtendatur ꝙ ī eius merito eſt factum: quod in nobis per trāſformationem in ipſum eſt denuo fiendum. Cuius uiſionis poteſt dici ſignum extrinſecus ſplēdor: qui propter magnitudinem luminis dictus eſt apertio celi. Rationabiliter autem pater manifeſtatur in uoce: quia prius proprie eſt dicere uerbum eternū: unde & ſignificatum huius uocis illam eternam generationem patris: & uerbi filiationem inducit: cum dicitur. Hic eſt filius &c. quaſi dicat. In hoc ſolo placitum meum cōſtitui: & ideo baptizatus ſolus mihi placet: quia chriſtus efficitur per gratiam tranſformantem in ipſum. Videtur etiam Criſo. dicere: ꝙ uox fuerit audita a populo. Et ideo ne crederetur ſuper Io. facta colūba apparens ſuper ieſum ſingulariter declarauit uocem de ipſo prolatā. Super ieſum autem baptizatum in colūbe ſpecie ſpiritus ſanctus apparuit: ut oſtendat baptizandum ſine fictione debere accedere: quia ſicut dicitur Sapiē tie. i. Spiritus ſanctus diſcipline effugiet fictū. Columba autem eſt animal ſimplex: dolo & aſtutia carens: propter quod ieſus dicit. Eſtote prudētes &c.

Secundo ad deſignandum ſeptem dona ſpiritus ſancti: que in columbe proprietatibus figurantur. Tertio ad deſignandum effectum proprium baptiſmi qui eſt remiſſio peccatorum & reconciliatio ad deum. Columba enim eſt animal manſuetum. Et ideo ſicut dicit Criſo. ſup Mat. In diluuio colūba apparuit ramum ferens oliue cōmunem orbis terrarum tranquillitatem annuntians. Quarto ad deſignandum cōmunem effectum baptiſmi ꝙ eſt conſecutio eccleſie unitatis. Ad eph. v. Chriſtus tradidit ſemetipſum: ut exhiberet glorioſam eccleſiam non habentem maculam neqꝫ rugam aut aliquid huiuſmodi mundans eam lauacro aque ī uerbo uite: unde in canticis de eccleſia dicitur. Vna eſt columba mea. Eſt enim columba animal amicabile & aggregabile. Quinta & precipua ratio eſt quia colūba eſt animal fecundum & amoroſū: pacificum & gemebundum: & purum: & per baptiſmi ſacramentum chriſtus ieſus infuſione amoris fecunda debuit multitudinem electorum generare innocentem puram: & per ſue paſſionis configurationem continentie gemebūndam. Circa hoc ſacramentum fiunt aliqui errores. Primus ē felicianorum baptiſmum in aqua non recipientiū ſed ſolum ſpirituale in anima ſufficere dicunt. Contra quos dicit ieſus Io. iii. Niſi quis renatus fuerit ex aqua &c. Secundus error fuit donariſtarū baptizantium eos qui ſunt a catholicis baptizati. Cōtra quos dicitur ad ephe. iiii. Vna fides unum baptiſma. Eſt & alius error eorum: nam dicunt ꝙ homo in peccato exiſtens baptizare nō poteſt. Cōtra quos dicitur Io. primo. Super quem uideris ſpiritum deſcendentem: & manentem ſuper eum: hic eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto &c. Vnde nō nocet ſuſcipienti malus miniſter: nec in hoc: nec in aliis ſacramentis: quia chriſtus eſt illius miniſter pfectus: qui interius per ſeipſum efficit ſacramentū.

Quartus error eſt pelagianorum qui dicūt pueros: propterea baptizari: ut per regenerationē adoptati dimittantur ad regnum dei de bono melius tranſlati in iſta renouatione ab aliqua obligatiōe ueteris uinculi abſoluti & ſic anichilant originale peccatum. Huic etiam errori appropinquat opinio que dicit ꝙ paruuli non baptizati licet puniantur carentia uiſionis dei: nulla tamen puniuntur pena ſenſibili in carne uel mente. Addunt ꝙ maiori conſolatione prediti ꝗ poſſ t aliquis homo per naturam in hac uita habere. Dicunt enim ꝙ in ſeparatione anime infunduntur eis ſpecies quibus eorum natura intellectualis perficitur: ī cuius cogniti one ī perpetuū delectātur. Hec autem uidet᷑ fuiſſe

UVA. BHSC. IyR_070

beatitudo:quam philoſophi aliqui pagani poſuiſ
ſe uidentur hominis ſummum bonum. Hac uero
opinione repudiata aliqui temperantius dicunt
ꝙ nec delectantur nec dolent:nec mente ab aliqua
ſpecie:nec corpore ab infernali igne: quia nullam
habent concupiſcentiam contractam.Et ideo ſunt
in loco inferni tenebroſo & uili:nec per hoc eorũ
ſenſus affligitur:quia diuina ſapientia temperan-
te ſicut nihil commiſerunt per proprium actum:
ſic nullum patiuntur leſiuum:& eorum naturales
appetitus reſtringit & refrenat:& corporis ſtatum
conſolidat & firmat. Et in eodem ſtatu quantum
ad corpus: & quantum ad animam ſiue quo ad
cognitiuã:ſiue quo ad effectiuam eos perpetuat:ut
nec proficiant nec deficiant:nec letentur nec triſten
tur:ſed ſic uniformiter uiuant in eternum: uidetur
enim iſtis durum & aſperum:ꝙ deus qui tam mi-
ſericorditer agit cum iſtis impiis & peccatoribus ſic
ſeuere agat cum paruulis:qui omnino non potue
runt uitare nec mortem culpe:nec mortem carnis
ut in perpetuum crucientur in igne. Quia uero
auctoritates ſanctorũ dicentium ꝙ igne cruciãtur
non poſſunt euacuari:maxime Auguſtini:q abun
danter exprimit penam paruulorum quantum ad
carentiam uiſionis dei:& quantum ad loci uilitaté:
dicens & uolens reducere ad medium ſupradictũ
.ſ.ſolius pene carentie uiſionis propter predictam
hereſim loquens contra illam ſimpliciter aſſerit eoſ
cum aliis peccatoribus eternaliter in infernum dã-
nari.Iſtum autẽ intellectum explanat in enchiridi-
on:ubi dicit penam eorum eſſe mitiſſimã: p quod
datur intelligi:ꝙ non puniuntur pena alicuius cru
ciatus mente uel carne. Hec auctoritatũ expoſi-
tio mihi multum eſt odioſa ꝙ ſancti mentiantur
uel de induſtria aſſerant falſum uel producant: nec
habent ſancti talem modum hereſes ĩpugnandi p
ĩrefragabiles ueritates.Et ꝙ dicunt ꝙ in ench.quã
do dicit penam paruulorum mitiſſimam:predictũ
habuit intellectum: & quod in hoc ſe explanauit
de dictis in aliis locis manifeſte apparet falſiſſi-
mum perlegenti illius libri textum:loquitur enim
de gradu penarum infernalium dãnatorum oĩum
ubi dicit ꝙ ordo diuine iuſtitie eos punit ſecundũ
peccatorum gradum ſecundum quem qui pautio
ra peccata cõmiſerit ibi mitius punitur ab igne:q̃ q
plura.Et addit mitiſſima ſatis eſt eorum pena qui
peccatum originale contraxerũt:& nullum addide
runt:ubi aperte oſtenditur ꝙ eos in una congerie
reproborum locat.Sicut ibi mitius punitur qui ſo
lum unum peccat q̃ duo uel mille: Sic qui nullum
ſuper originale addidit omnium mitius punitur:
& ita dat intellectum ex textu illius qui pena ignis
punitur:licet mitiſſima reſpectu aliorum. Non er-
go eam dicit mitiſſimam ſimpliciter: ſed reſpectu
pene actualium peccatoꝝ.Non ergo poteſt textus
ille reduci ad ſolam penam carentie uiſionis. Pri-
mo illa hereſis pelagiana priuat paruulos uiſione
dei & regno celorũ:ſed dat illis ut Auguſtinus di-
cit in hyponoſticõ qualẽcũq; requiẽ in altero loco
unde ibi bene reprobat Auguſtinus opinionẽ illo
rum qui dicunt ꝙ habent magnam conſolationẽ
ut erat pelagius:dicit enim.Sicut duo ſunt loca de
xtra iudicis & ſiniſtra.Ita in dextra ſunt omnes ele
cti quorum eſt uita eterna & regnum celorum:
de quorum numero certe non baptizatus excipit.
In ſiniſtra ſunt omnes reprobi:quorum eſt maledi
ctio & ignis eternus & ſupplitium eternum: h̃ di
cens non duorum locorum diuiſionem dedi niſi
duorum tantum fingis tertium locum de officina
peruerſi dogmatis: ubi poſſidere quantulãcunq;
requiem tuus paruulus poſſit.Iudex non dedit ni
ſi dextram & ſiniſtram.Omnibus qui ſunt in ſini
ſtra dicit.Ite maledicti &c.Et ſequitur ibunt hi in
ſupplicium eternum:paruulus ergo tuus nõ bapti
zatus cum diabolo eterno igne arſurus eſt:hec eſt
ſententia Auguſtini & quaſi textus nihil ĩmutãdo
eius ſententiam:ubi potes uidere ꝙ ex textu euan
gelii. Mat.xxv.& ex uerbis chriſti probat que di-
cit.Nec potes dicere ꝙ paruuli non erunt in iudi-
cio:dicit enim ibi textus ꝙ congregabuntur ante
eum omnes gentes :ubi interlinearius dicit: oĩs
etas:omnis ſexus. Gregorius etiam moꝝ.ix. ſup
illo uerbo:multiplicantur uulnera mea etiam ſine
cauſa eandem confirmat ſententiam cum Augu-
ſtino dicens ſic.Nõnulli &enim a preſenti luce pri
us ſubtrahuntur q̃ ad promerenda bona malaue
actiue uite perueniant:quos quia a culpa originis
ſalutis ſacramenta nõ liberant:& hic ex proprio ni
hil egerunt:& illic ad tormenta perueniunt qui-
bus unum uulnus eſt corporaliter naſci: aliud car-
naliter mori.Sed quia poſt mortem eternaq; mors
ſequitur occultoq; eius iuſto iuditio etiam ſine cau
ſa uulnera multiplicantur:perpetua quippe tormẽ-
ta percipiunt etiam qui nihil ex uoluntate propria
peccauerunt.Hinc nãq; ſcriptum eſt.Non eſt mun
dus in cõſpectu eius:nec infans cuius unius diei ui
ta ſuper terra.Et per ſemetipſam ueritas. Niſi quis
renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto:non poteſt
intrare in regnum dei.Hinc paulus ait.Eramus na
tura filii ire ſicut & ceteri:qui utiq; nomẽ proprium
adiungentes ex ſolo originis reatu perimuntur
qd ille in illo extremo examine:quantum ad hu-
mani ſenſus eſtimationem:nec ſine cauſa uulne-
rantur: ſed tamen ſub diuina diſtrictione iuſtum ẽ
ut propago mortalis ualde infructuoſa arbor etiã
in ramis conſeruet amaritudiuem quam traxit a ra-
dice.Ait enim.In turbine conteret me & multipli-
cabit uulnera mea etiam ſine cauſa.Ac ſi aperte hu
mani generis dãna conſiderans dicat. Diſtrictus
iudex qua eos animaduerſiõẽ trucidat quos culpa
proprie actionis damnat.Si illos in eternum per-
cutit quos reatus arbitrii non abiecit.Hec Grego.
Vbi aperte apparet ꝙ erũt ĩ iuditio: & ꝙ uult eos
puniri pena ſẽſus quia pluries eos replicat pati tor
mẽta ppetua.Tormẽtũ autem dicitur.q.torquens
mentẽ.i.ardẽs.Cõcordat etiam cum Auguſtino in

UVA. BHSC. IyR_070

enciũ.ꝙ percutiuntur in eternum a iudice:ſed mi-
nus q̃ qui patiuntur ex propria actione. In legẽ-
da enim ſancti hylarii pictauẽ.epiſcopi & docto-
ris dicitur de quadá muliere cuius nõ baptizatum
filium ſuſcitauit:ꝙ plus dolebat eius eterná mor-
tem gehenne q̃ ſubtractionem eius uite. Licet
autem in libro ypoſticon Augu.loquatur contra
pelagiannm.In libro tamen de fide ad petrum in-
tendit dare regulas fidei non exceſſiue nec prope
loqui:& ideo repetit ad ſingulas regulas: firmiſſi-
me tene & nullarenus dubites.q.d.Hec ẽ firma &
clara ueritas fidei chriſtiane.Inter quas regulas po
nit iſtam ſic.d.Firmiſſime tene & nullatenus dubi
tes paruulos qui ſine ſacramento baptiſmatis ex
hoc ſeculo tranſeunt eterni ignis ſupplitio punien
dos. Item ibidem.Quiſquis ita uiuere incipit ut
ante finiat uitá:q̃ ab originali obligatione ſoluatur
ſi unius diei uel unius hore ſpacio anima uixit ĩ cor
pore. Neceſſe eſt tam cum eodem corpore
inter mirabilia gehenne ſupplitia ſuſtinere. hec
Auguſtinus. Item Apoſt.ad Roma.v. Regnauit
mors ab Adá uſq; ad moyſẽ:etiam in eos qui non
peccauerunt in ſimilitudine ꝑuaricationis ade ubi
dicit glo.Regnum mortis eſt cum quis ab eterna
luce diuiditur:& ad eam que ſecunda eſt nos per-
ducit:hoc regnum mortis regnauit ab adam uſq;
ad moyſẽ de quo minus uidetur:quia nondum p
legem erat peccatum manifeſtũ. Hoc regnum ſo
la gratia chriſti deſtruxit:quod in ſanctis patribus
antiqnis preter quos in omnes regnauit:& in oẽs
qui non ſua uoluntate peccauerunt ſicut Adá: ſed
originali ſolo tenebant᷑:ubi expreſſe patet ꝙ utrá-
q; penam gehenne:& carentiam uiſionis dei tanq̃
duas diſtinguit & utráq; paruulus attribuit. Pri
mo Ioann. apoc.xx.dicit:Et qui non eſt inuentus
in libro uite ſcriptus:miſſus eſt in ſtagnum ignis
Et ſupra dixit ꝙ illud ſtagnum ignis ardet ſulphu
re:& ꝙ infernus & mors mittuntur in eum: ubi
aperte oſtendir ꝙ qui non ſunt in libro uite ieſu
per fidem uel fidei ſacramentum omnes ardent in
ſtagno ignis. Primo nunq̃ inuenitur aliquis
ſanctus uel aliquis ſacer textus iſtas duas penas ca
rentiam uiſionis dei in eternum:& penam tormẽ-
torum ſenſibilium abinuicem ſeparare.ſ. ut dicat᷑
originali peccato ſolam penam carentie uiſiõis dei
debitam:ſicut dicit magiſter ſententiarum: qui li-
cet multa bona dixerit in hoc & in multis aliis lo-
cis non bene dixerit nec teneatur. Auguſtinus ta-
men.xxi.de ciuitate dei.c.xxiii.expreſſe dicit ꝙ nõ
eſt medium dare:ĩmo qui non eſt in regno celorũ
ſemper erit in eterno ſupplitio:Sed nec alicuius ſá
cti dictum ego legi:ubi dicatur ꝙ priuatus in eter
num a regno celorum non patiatur eternum ſup-
plitium.Quis enim poteſt dicere ꝙ peccatum ori
ginale nõ mereatur penam ſenſus:cum uideamus
parnulos terribiles penas ſuſtinere & amariſſimá
mortem.Nec ualet iuditio meo ſolutio quá faciũt
predicti ad inſtantiam:dicunt enim ꝙ non ẽ ſimĩ
le de pena temporali & eterna:quia pene tempora
les non tantum ſunt punitiue:ſed promotiue: & ĩ
hac uita multis dantur dei amicis. Licet enim iſte
pene ſint promotiue bonorum:& quantum eſt de
ſe omnium habentium uſum liberi arbitrii:paruu-
lorum tamen ſine baptiſmo decedentium pene
ſunt punitiue. Primo ſi deus poteſt tempora-
liter punire paruulos acerbiſſima pena ſenſus: hoc
non eſt niſi propter peccatum originale:quod ha-
bent ꝙ talem penam mereantur: aliter deus eſſet
iniuſtus innocentem puniuendo iniuſte:& ita eſt
ĩpoſſibile deum iniuſtitiam facere in uno inſtanti
tẽporis:ſicut in infinito eternitatis.Iuſtum ẽ ergo
ꝙ deus punit paruulum in tempore:quia culpam
habet punitione dignam: ergo qui eam habebit
in perpetuum iuſtum eſt cum pená ſẽſus habere
Primo predicti magiſtri manifeſtantes quid eſt
originale:dicunt ꝙ originale eſt concupiſcentia q̄
priuat hominem debita iuſtitia:& ponit in eo ĩor
dinatum appetitum boni guſtabilis intenſum &
inordinatum.Et ratio huius eſt iſta:quia originale
peccatum non tantum dicit boni debiti priuatio-
nem:ſed etiam dicit ordinis & iuſtitie ſubuerſionẽ
Hec ſunt uerba nnius eorum:que etiam ab omni-
bus conceduntur.Originale enim infectionem di
cit ſubuerſiuam mentis & omni malo in habi-
tu:ad quod poſtea inclinat ad indebitum.Et ſic pa
tet quod dicit denominationem ſui propter ſe: &
denominationẽ omnium aliorum ad ſuum uitio-
ſum amorem:unde diligit ſe ad delectationem car
nis:& ad delitias huius uite non tendens in deum
nec in amorem inuiſibilium nec diligentes deum
niſi ut ſeruum proprie uoluntatis.Et illud in eter-
num manet in anima niſi prope chriſti paſſionem
& mortẽ ſacramento ſue gratie deleatur. Quis er-
go dicet iniuſtum ſi tanta malitia puniatur dolori
bus in eternum.Siue ergo actam ſiue contractam
diuina iuſtitia habet in eternũ punire iniquitatem
Et ibi eſt duplex iniquitas.ſ.perditio originalis iu
ſtitie:& infectio cõcupiſcentie: & ideo duplici de-
bent pena puniri.ſ.carentia uiſionis:& pena ignis
Nec ſufficere oſtenditur quod dicunt:ꝙ propter fe
ditatem concupiſcentie puniuntur loci uilitate:nõ
ſenſu doloris.Concupiſcentia enim dicit maligni
tatem omnium ſpiritualium peccatorum cum fe-
ditate carnalium.Et ideo ſicut debetur uilitati fedi
tas:Sic & anguſtia malignitati. Primum loci ui
litas nulla uidetur eis pena ex quo nõ immutant᷑
dolore uel triſtitia ab aliquo extrinſeco uel letitia:
Ex quo ſequitur ꝙ aliquid eſt poſitiuum in origi-
nali peccato ſecundũ iſtos parum aut nihil puniri
Primum cum chriſtus dicatur effectũ ſue paſſio
nis & mortis manifeſtere ĩ baptiſmo quod datur ĩ
remediũ peccati original᷑ principaliter:licet ẽt dele
at omnia actualia: quid neceſſe fuit tam doloroſos
in carne ſẽſus & anguſtias pati:& in mente tot

UVA. BHSC. IyR_070

dolores & tantos:ſi peccatum originale penas &
dolores eterne mortis non meretur:maxime cum
principaliter paſſio chriſti ad purgandum peccatũ
nature ordinetur:ut ſicut per inobedientiam unius
hominis.ſ.ade peccatores conſtituti ſunt multi.Ita
per uniuſ hoĩs obediẽtiã iuſti cõſtituãtur multi.Ad
Roma.v.Et ſic etiam patet ꝙ tota deductio apo-
ſtoli:& ꝙ paſſio xp̃i & mors nõ redemit a delicto
& morte quã in Adam contraximus:licet ẽt oĩum
peccatorum aliorum dilectio ſit in chriſto. Non
ergo uidetur dicere ſecurum:ꝙ peccatum pro quo
deus homo ſuſtinuit dolores ſenſibiles non mere
atur puniri ſenſibiliter in eternum. Et quod ad-
ducitur pro ratione:ꝙ dure uidetur deum ita ſeue-
re agere cum paruulis:ut eos crearet in eternum ar
ſuros:cum ſceleratiſſimis uiris multã miſericordiã
faciat.Miror ꝙ ſapientia chriſtiana potuit hoc di-
cere uel conferre:cum illi peccatores ſcelerati pecca
tores de quibus loquitur:ſint chriſto incorporati p
ſacramentum fidei & contritiouis donum:paruuli
autẽ ſicut ſerpentes & uiperea genimina: & inimi
ci dei:& natura filii ire:& preuaricatores & fractõ-
res federis domini. Omnia enim hec mala & plu
ra alia eis attribuit ſcriptura pro peccato nature ui
tioſe & dãnate:pro quo etiam principaliter dicit᷑
chriſtus tanta ſuſtinuiſſe ſupplicia ut ẽ dictum ſu-
pra.In quibus omnes redemit ab eternis ſupplici-
is:quod non eſt uerum:ſi dicta opinio dicit uerum
ĩmo mille milia paruuli in chriſto baptizati ſunt in
regno celorum quos non redemit a doloribus in-
ferni ſi peccatum originale non debet eternis igni
bus cruciari:ĩmo paruuli illi uõ debent de hoc xp̃o
eſſe ingrati:quia talia non erant paſſuri in ſolo ori
ginali uitam finientes.ſed ſolum ſibi regratiari de-
bent ꝙ per ſuam gratiam obtinent regnũ.Quod
quidem multum appropinquat hereſi pelagii ſi qſ
diligenter aſpiciat. Primũ quomodo ſequitur ĩ
ratione ſua:ꝙ ſi deus multas miſericordias facit
electis quãtũcũq; ſceleratis qui ſunt chriſti ieſu filii
per gratiam:& mẽbra corporis eius ꝙ crudelis ſit
deus:ſi puniat paruulos:qui ſicut dictum eſt ſupra
ſunt reprobi & mẽbra diaboli in etrenum:hoc enĩ
uidetur deſtruere regulam ſanctorum de redẽptio-
ne electorum qui dicunt ꝙ ex mera gratia eis dat᷑
quod omnibus debebatur:ut habeant electi un-
de gratias agant per donum miſericordie:& repro
bi non inueniant quid reprehendant in iuditio &
decreto iuſtitie. Quia igitur predicta opinio nec
uere fulcitur ſanctorum dictis nec textu ſacre ſcri-
pture:ĩmo magis expreſſe ei repugnare uidetur:&
quia uidetur quadam humana ratione & fatua pie
tate moueri:que quidem parũ nouit ponderare iu
ditia dei que ſẽper ſunt irreprehenſibilia: & tamẽ
occulta uelut abyſſus multa & maxime introducti
one & punitione originalis peccati: cuius reatum
contra ſanctorum dicta parum põderare uidetur:
Ac per hoc diminuere neceſſitatẽ chriſti aduentus
& redemptionis eius:& ex cõſequenti diminuit af

fectum gratitudinis & dilectionis noſtri & omniũ
ad ieſum qui in diuerſis doloribus uixit.xxxiii.an-
nis pro purgãda natura a reatu originis & aliis cul
pis noſtris. Ideo teneo cum Auguſtino:Grego
rio:& cũ ſacro textu ſententie ieſu chriſti.Mat.xxv.
ꝗ totum corpus reproborum in paruulis & gran-
deuis in eterno igne cum diabolo cruciabitur:licet
diſtinguam ſicut diſtinguit Auguſtinus in enchi.
ꝙ ibi eſt in cruciatibus gradus ꝑ grauedine & mul
tiplicatione peccatorum:& qui pro ſolo originali
ibi ſunt minima pena puniuntur ſecundum ꝙ alii
pro actualibus puniuntur ſecundum ſceleris gra-
dum:pro tanto enim pena ẽ mitis:quia ſemper pu
nit citra condignum. Quia uero totum funda-
mentum opiniõis predicte (quã reputo magis ui
am ad excludendum meritum chriſti: & ad mul
ta mala)fundatur in hoc:ꝙ non relucet in tali pu-
nitione paruulorum miſericordia dei:que ſimul cũ
iuſtitia debet apparere in omnibus operibus ſuis
& dicunt ibi deum crudelem mõſtrari:licet ad hoc
reprobandum debeat ſufficere ꝙ ſancti qui de deo
piiſſime ſenſerunt hoc non reputant crudele.Sicut
patet per Gre. in anctoritate predicta.Et quãtũcũ-
q; annecterent a carnali ſenſu hoc durum reputari
tamen aſſerunt hoc iuſte fieri a deo & miſericordi-
ter.Tamen occurrit una ſententia ſiue opinio:que
multorum magiſtrorum fuiſſe uidetur ab antiquo
.ſ.ꝙ paruuli ſic ſine regeneratione chriſti ieſu dece-
dentes:eternaliter tenentur a diuina iuſtitia & miſe
ricordia:& ſapientia ſine liberi arbitrii uſu:& actua-
li cognitione.In quo quidem modo dicendi: pre-
dicta tria eleganter ſaluare uidẽtur. Iuſtitiam ꝗa
ſicut mẽbra diaboli & ſerpentes ueneno ſi:& de re-
proborum collegio ardent in eternum:que tamen
eſt tẽperata correſpondens culpe. Sicut enim.illa
culpa eſt nature: non perſone:Sic in eis purgat᷑ na
turalis ſenſus nature infernali igne: non tamen eſt
proprie punitio que dicitur perſone: quia perſona
ſumitur proprie per dignitatem rationis & uolun
tatis:que quidem:quia in eis non uenerunt ĩ actũ:
ideo proprie ratio & uoluntas non patiuntur pe-
nam ſupplicii:proprie enim dicitur pati liberum ar
bitrium quando patitur contra ſue uoluntatis ap-
petitum repugnantem in contrarium:& penã uer
mis interius corrodentis:que quidem eſt ſumma
ratio doloris in damnatis.Et ab iſta eximuntur par
uuli tẽperante miſericordia iuſtitiam: ut ſicut non
peccauerunt per propriam uoluntatem:Sic non ha
beant uoluntatis crutiatum.Et ita relucet ibi miſe-
ricordia:quia ex magna miſericordia tenentur ſi-
ne uſu liberi arbitrii quam habent dãnati ad ſuo-
rum dolorum augmentum:ĩmo eſt eis tanq̃ ſum-
mum tormentum per quod affligũtur:& pena dã
ni:& pena ſẽſus:& pena uermis rodentis per con-
ſcientie remorſum:& excandeſcens odiũ ĩ dĩnã iu
ſtitiã puniẽtẽ.Sapientia autem diuina ĩ hoc relucet
maxime ꝙ ſic ſciuit diſtinguere origĩale ab actuali
in ordine ſupplicii:& ꝙ facit reſpondere cũ miſeri

UVA. BHSC. IyR_070

cordia & iuſtitia cruciatũ pene reatui nature. Et ꝙ
ſic tenet eos in ignibus tanq̃ ſubita monſtra natu
re ad demõſtrãdã magnitudinẽ trãſgreſſiõis ꝑma
rie & neceſſitatẽ xp̃i grẽ & redẽptiõis eius per mor
tem doloroſam: ut ſic pateat omnibus electis a
quanta pena eos liberauit chriſti ieſu gratia ſine eo
rum aliquo merito. Ac per hoc ſint ſibi in eternum
pleniſſime grati. Hec ergo uidetur mihi magis ca-
tholica & ſacro textui conſona opinio: nõ tamen ẽ
hic aliquid temere affirmandũ niſi dominus aliter
reuelaret: quia ſtatus alterius uite quo ad premia &
ſupplitia omnia ſunt remota ab apprehenſione ra-
tionis humane: & ideo auctoritatibus ẽ credẽdum
ſanctorum reuelationibus in hac parte. Et parum
ualet fantaſtica ratio ſubtilitatis paganice. Quod
& Auguſtinus aſſerit de ciuitate dei loquẽs contra
platonicos ꝙ multa abſurda de ſtatu anime ſepa-
rate dixerunt dicẽtes. Cur ergo non potius diuini
tati credimus de his rebus quas humano ingenio
inueſtigare non poſſumus: loquitur autem ibi de
ſtatu anime ſeparate de quo credendum nõ plato-
ni: ſed ſanctis aſſerit: & idcirco ſupra poſitum mo-
dum non aſſero: licet mihi uideatur probabilis.

Hoc ãt cũ ſanctis aſſero in ſolo originali dece-
dẽtes tã ſenſus q̃ dãni perpetua tormẽta perpetuo
ſuſcipere: quod Augu. tanq̃ regula fidei tenẽdum
nõ formidat aſſerere. Contra tamẽ predicta dice
rent prime opinionis ſectatores: ꝙ nõ uidetur be-
ne intelligibile ꝙ anima uſu rationis priuetur & uo
luntatis. Cui reſpondemus ꝙ cũ ſeparatio anime a
corpore ſit opus diuine iuſtitie propter peccatum
non nature condite talis eſt ſtatus anime ſeparate
per diuinã potentiã qualẽ requirit meritum uel de
meritum per culpam uel gratiã ipſius anime dum
uiuit in corpore. Et ſicut corpora dãnatorũ nõ ui-
uunt naturaliter in igne: ſed per rigorem diuine iu
ſtitie: Sic nõ ẽ naturale animabus paruulorũ priua
ri uſu liberi arbitrii in eternũ: ſed ẽ effectus iuſtitie
correſpondens culpe contracte. Quomodo etiã
ẽ ueriſimile ꝙ aliqui eorum dicũt ꝙ aĩe paruuli re-
probi & mortis filii ut dictũ ẽ ſupra: ꝙ nõ ẽ in chri
ſto ieſu infũdetur ſpecies a creatione que ſuam co
gnitionem illuminet in creaturarũ cognitione: cũ
certum ſit ꝙ nec miſericordia nec gratia datur in
alia uita dãnate nature: niſi redẽpte per xp̃m ieſũ:
ipſi nature cõſeruat̃ eẽ ad ſuũ ſupplitium & hono
rem iuſtitie ſecũdũ ſententiam ſanctoꝝ. Ex hoc. n.
ſequitur ꝙ ĩpie predicat̃ ꝙ tales paruuli plus ha-
bent delectationis: cum priuentur omniũ pena ſen
ſus: & habeant delectamẽtũ intellectus q̃ poſſit ha
bere homo ĩ iſta uita ĩ delectamẽto nature. Quod
an ſit catholicũ & ſacre ſcripture dictis conſonum
& honorificũ redemptioni ieſu chriſti: nullus qui
legit ignorat. Certe eſto ꝙ eẽt uerum: quod ta-
men eſt falſiſſimum: & ſi bene examinatur nimis
eſt hereſi conforme: tamẽ hoc eſt ſtolidiſſimũ po-
pulis predicare. Cũ hec ſi materia minus curãdi de
remedio baptiſmi & ipſis mẽtibus eſt occaſio fe-
tus extinguendi ſine remedio ſacramenti chriſti ie
ſu: Sicut ego experimẽto probaui in una peſſima ſi
licida que ſe excuſabat ꝙ maius malũ ĩminebat ſi-
bi de opprobrio huius uite ſi paruuli fletus fuiſſet
auditus q̃ puulus de morte habebat. Ego inq̃ illa
peſſima audiui predicatores dicentes: ꝙ habent ma
ius gaudium quod perdere non poſſunt: q̃ poſſet
aliquis homo in hac uita habere. Alias etiam ſe-
cundum philoſophorũ ſententias cum anima crea
tur ĩ corpore ſicut tabula raſa & nihil poſſit cogno
ſcere per naturam niſi quod per apprehenſionem
ſenſuum reſpicit in corpore: dicunt ꝙ anima ſepara
ta paruuli que nullã ſpeciem ſecũ trahit cũ non ha
beat ĩnatas ut poſſet cognoſcere: niſi ſibi noue ſpe-
cies darentur a creatione ꝙ ſi uerũ eſt quod nõ di
co non ẽ magne difficultatis ſuſtinere ligamen hu
ius rõnis per diuinam iuſtitiam in paruulo. Multo
enim maiora inconuenientia & magis ordini diui
ne ſapientie repugnãtia uidentur includi in dicto
eoꝝ. ſ. ꝙ anima paruuli que habet totam ſubuerſio
nem originalis rectitudinis: & que habet habitua
lem concupiſcentiam inclinãtẽ ad malum & retra
hentem a bono: & alia mala que dicta ſunt ſupra
ſic ſit mortificata ſine gratia chriſti ieſu: & diuine
uoluntati ſubiecta: ꝙ non doleat de tãto malo dã-
ni proprii: ſicut ẽ perdere regnũ celi: & ꝙ ita equani
miter portet ſuam locationem in carcere tenebro
ſo igne inferni quantũcũq; ſecundum eos nõ ura
tur ab illo. Et ſi a nullo affligitur: ꝙ nõ delectetur
ſaltem in quiete ſui eſſe & naturalis luminis: & ꝙ
ſic ſit tecta ſub diuina iuſtitia: ꝙ in nullo ſibi cõtra
dicat eorum uoluntas uitio plena. Quomodo enĩ
eſt credibile ꝙ uoluntas plena omni habitu uitio
ſo ſicut eſt uoluntas talis paruuli ſi ueniat ad uſum
liberi arbitrii: ꝙ non producat actus ſimiles habi-
tibus: maxime cũ idem doctor dicat ꝙ deordina-
tio originalis culpe eſt ſimilis manui uel mẽbro tre
mulo ex uirtute paralyſi ex defectu regitiue & par
uulo equino ſine retinaculo freni quod tantum
probant electi in hac uita ꝙ redẽpti per gratiã xp̃i
ieſu: & adiuti multis uirtutibus & exemplis uite &
paſſionis eius uix quando ueniunt ad ſũmam per
fectionis gratie poſſunt ſub diuina iuſtitia contem
plari de his que facit in regimine mundi. Quo
modo autem rationabile eſt aut credibile ꝙ anima
paruuli uenienti tanto malo in uſu liberi arbitrii ſic
ſuas concupiſcentias refrenet: & ſic ſit ordinata ſub
deo ut in nullo murmuret uel triſtetur de rigore di
uine iuſtitie ſuper ſe & ſuper alios dãnatos quos ui
det in tam acerbiſſimis tormentis adere? Magnã
enim gratiam accepit a deo luminis clari ſi clare ui
det ſine reſiſtentia: ꝙ iuſtum eſt ſic eam puniri.

Merito ergo dixi ꝙ multo difficiliora ſunt iſta
ad ſuſtinendum animabus paruulorum: q̃ ꝙ p di-
uinam iuſtitiam: & ſapientiã & miſericordiã ſeruẽt̃
ſine uſu liberi arbitrii modo predicto. Exurge ergo
aĩa mea ĩ grãꝝ actionẽ de generatiõe ſacri baptiſmi
miſericordioſiſſimi natuĩ xp̃i ieſu et eſto g̃ta dolori

UVA. BHSC. IyR_070

bus mortis ſue & anguſtioſe effuſionis ſanguinis
eius in quo es baptizata: & lota: & humiliter reco-
gnoſce pro te:& pro tota redempta natura paruu-
la & grádeua ꝙ te liberauit ab exilio eterne patrie:
& ab eterno cruciatu ignis gehenne. Et quantum
potes tuas culpas arguas: & tue nature uitia & be-
neficium gratie chriſti ieſu te iuſtificantis honora
& noli erubeſcere remediũ querete tue uitioſe uite
in ſacramentali confeſſione tue iniquitatis quan-
tumcũq; occulte:ſiue tuis prelatis:ſiue aliis aucto-
ritate clauium gerentibus uicem chriſti exẽplo illi
us benedicti ieſu qui pro te informanda & redimẽ
da licet eſſet dei filius & innocens agnus:uoluit ta
men publice & in conſpectu populi ac ſi eẽt pec-
cator ſicut alii publicani Ioannis baptiſmate ba-
ptizari.

Ieſus deſertũ incolẽs. Cap.iii.

Aptizatus autẽ dominus ieſus cõfeſtĩ de
aqua aſcendiſſe dicitur & ductus a ſpiritu
in deſertum: ubi.xl. diebus &.xl. nocti-
bus ſine eſurie ieiunauit. Attende ergo aĩa mea
carnalis & miſera exemplum boni ieſu:qui poſt eẽ
ni patris teſtimonium tantum poſt ſancti ſpiritus
deſcenſum poſt apertionem celorum procedit ad
ſolitudinis deſertum & cum beſtiis propter te ĩ ſo
litudine cõmoratur:ubi in defectu lecti:ibi & tecti
pro te informanda & redimenda macerat carnem
ſuam:ut qui pro te baptizatus fuerat in aqua ut ait
Criſo.baptizaretur in auſtera uita & tẽptatione ho
ſtili.Ideo autem ante predicationis ſue decurſum
dominus intrat deſertum:ut doceat ꝙ qui debent
aliis predicare:prius debeant contemplationi ua-
care in ſolitudine cordis ſui ſeparati a mundo:ut p̃
dicatio ſit refuſio contẽplationis accepte:& perfe-
ctionis redundantis & plene non impedimẽtum
diſtractionis ſue ſalutis.Quod quidem illi conue
nit qui inexperti in uia contẽplationis populorũ
multitudini ſe immiſcent.Hec eſt enim cauſa qua
te ſtatus prelatorum & predicantium p̃ponitur ſta
tui in ſolitudine uiuentium:quia ſolitarii uacant ĩ
contẽplatione aſſuefieri & uirtutibus per ſtudium
proprii exercitii in gratia chriſti ieſu repleri: predi-
catores uero & prelati ſupponuntur uirtutibus ple
ni & contemplatione perfecti de ſua plenitudine
aliis refundentes:debent enim eſſe conche lapidee
que in aqueductibus prius implentur q̃ effluãt ut
ſic plene ſine ſuo dãno aliis effluant & refundant
Sed heu hodie ſunt canales in quibus nihil aque
permanet:ſed totum refunditur uſibus aliorũ: qa
hi uerba ſcripture tãtũ pro aliis addiſcere uidẽt
& cum eis de uirtutibus multa predicent:in ſeipſis
ſunt multis ſceleribus deformati:& ideo parum de
fructu ſequitur in populo:quia quod dicunt uer-
bo uaſtant exẽplo. At non ſic multipliciter euã-
gelice predicationis ieſus:qui prius & plus fecit q̃
docuerit:& ante exitum ad predicationis officium
innocens agnus diuinam carnem ſuam multiplici
ter macerauit.In hoc dans exemplum ꝗ ſpiritus ſã
ctus mentem ſanctificans prius eam ducit ad pro-
prie uite perfectionẽ per exercitia perfecte actionis
& contẽplationis quietem:ꝗ̃ eam ĩpellat ad diſcur
rendum pro aliorũ procuranda ſalute. Et ideo qui
ſe talibus officiis ingerunt ante huius uite perfecti
onem adeptam a ſpiritu preſũptionis & uanitatis
trahuntur non a ſpiritu charitatis proximorũ pro-
curande ſalutis.Nam perfecta charitas incipit a ſe
ipſa.Et ſpiritus ſanctus prius fuit datus apoſtolis
in flatu participationis chriſti perfectionis & uite
ꝗ̃ daretur pro aliis in ſpecie lingue. Per hoc etiã
oſtendit ieſus ꝙ uita ſolitaria & auſtera ẽ principa-
liter eligenda tanꝗ̃ perfectiua ſui in mortificatione
uitiorum carnis:& diſtinctionis mẽtis:uita uero p̃-
dicationis & cure aliorum non eſt niſi a uiris perfe-
ctis ſola miſeratione infirmorum procurande ſalu
tis accipienda:propter quod omnis perfectionis
diſſipatiuum arbitror tantum diſcurſum & euaga
tionem:& inuolutionem in negotiis mundi: que
omnia nunc apparent in religioſis huius tempo-
ris.Et quia ĩperfecti accedunt ad iſta exercitia predi
cationũ:confeſſionũ:& diſcurſuum ſub ſpecie ſalu
tis proximi:& ſuam diſſipationem procurant:& ſe
pe paruum fructũ aliis fatiunt:qn ĩmo ſuarum im
perfectionum ad alios exẽpla tranſmittunt. Pro
pter ꝙ anima mea cum benedicto ieſu ſolitudinis
ſecreta rimare:& eſto cũ beſtiis ſicut de ipſo legitur
per uanitatem mundi appetentibus:licet curare nõ
debeas:ſed multum gaudere ꝙ reputeris beſtialis
& ubicũq; fueris uirtuoſam ſolitudinem tibi edifi
cari ſtudeas:mentem tuã ab omnibus ſeparãdo:
quia tunc benedictus ieſus te aſſociabit in mente:
& deſertum tuum quaſi delitias ponet. Hãc artem
docet Ber.ſermone.xl.ſuper Cant.d.Tu inꝗ̃ ſi ad
ſpiritus ſancti incitamenta moueris & inardeſcis
dare operam quomodo animã tuã facias ſponſam
dei:ſedeas ſecundum prophetam ſolitarius quo-
niam leuaſti te ſupra te oratio ſupra te angelorum
domino deſpõſari.An non ſupra te adherere deo
atq; unum ſpiritum eſſe cum eo.Sede itaq; ſolitari
us ſicut turtur.Nihil tibi & turbis:nihil cum multi
tudine ceterorum etiamq; ipſum obliuiſcere popu
lum tuum & domum patris tui:& concupiſcet rex
decorem tuum. O ſancta anima eſto ſola:ut ſo-
li omnium domino ſerues teipſã quẽ tibi ex oĩbus
elegiſti:fuge publicũ:fuge & ipſos domeſticos.
Secede ab amicis & intimis:etiam & ab illo qui ti-
bi miniſtrat.An neſcis te uerecũdũ habere ſponſũ
& qui nequaꝗ̃ uelit tibi indulgere preſentiam pre-
ſentibus ceteris.Secede ergo:ſed mente:nõ corpo
re:ſed intentione:ſed deuotione:ſed ſpiritu. Spiri-
tus enim ante faciẽ tuã xp̃s dominus:ſpirituſq; req
rit nõ corporis ſolitudinẽ:ꝗ̃ꝗ̃ & corpore interdum
non otioſe te ſeparas cum oportune potes preſer-
tim ĩ tẽpore oratiõis:tenes ẽt in hoc & mandatum
ſponſi & formã.Tu ĩquit cũ oraueris intra in cubi-
culũ tuũ:& clauſo oſtio ora patrem tuum:& quod
dixit fecit.Solus in oratiõe pernoctabat non mo-

UVA. BHSC. IyR_070

do ſe abſcondens a turbis:Sed ne ullum quidem
diſcipulorum nec ullũ domeſticorũ admittẽs: de-
niq etiam tres ſecum intimos adduxerat cum ul-
timo properabat ad mortẽ. Auulſus eſt & ab ipſis
orare uolens:ergo & tu fac ſimiliter cum orare uo
lueris de cetero tibi ſola indicitur mentis & ſpiri-
tus ſolitudo.Solus es ſi nõ cõmunia cogites:ſi nõ
affectes pñtia:ſi deſpicias quod multi ſuſcipiũr: Si
faſtidias quod oẽs deſiderãt:ſi iurgia deuites:ſi dã-
na non ſentias:ſi nõ recorderis iniuriarum.Aloqn
nec ſi ſolus corpore es: ſolus es Vides ne poſſe
eẽ te:& ſolum cum inter multos es: & inter mul-
tos cum ſolus es?Solus es in quantũcũq hominũ
uerſeris frequentia:tantum caue aliene conuerſatio
nis eſſe:aut curioſus explorator aut temerarius iu-
dex:etiam ſi perperã quid actũ deprehendas: nec
ſic iudices proximũ:magis autem excuſa. Excuſa
intentionem ſi opus non potes:puta ignorantiã:
puta ſubreptionem:puta caſum. Quod ſi oẽm oĩ-
no diſſimulationem rei certitudo recuſat:ſuade ni-
hilominus ipſe tibi:& dicito apud temetipſum:ue
hemens fuit nimis tẽtatio:quid de me illa feciſſet
ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem?Et memẽ-
to me modo alloqui ſpõſam & nõ amicũ ſpõſi in
ſtruere cui alia ratio ẽ diligentius obſeruãdi ne qs
peccet & explorãdi:an peccet & emendandi ſi pec
catum fuerit:a qua ſane neceſſitate ſponſa libera ẽ
ſoli uiuens ſibi & ipſi quem diligit ſpõſo:& domi
no ſuo qui eſt ſuper omnia benedictus ĩ ſecula de-
us amẽ:hucuſq Ber. Vbi eleganter docet ſimili-
tudinem mẽtis & pro loco & tẽpore quantũ fieri
põt ſolitudinẽ corporis. Que multis modis exẽ
plo boni ieſu ſuffragat' ſolitudini mentis & carnis
motibus reprimẽdis. O aĩa mea amplectere bo
num ieſũ ſolitariũ in deſerto.Eſto una de illis feris
cũ quibus uerſatur:qa ſepe oportet ipſum bonũ ie
ſum tuas ferinas & crudeles cõmotiones patienter
portare:& beſtiales tuos motus uerecundo decli-
nare aſpectu:qui in deſerto corporis tui ſibi ſoli &
cui ſunt nati:& tuam beluinam feritatem a qua cõ
tinue offenditur benigniſſimus & pius ieſus ſue
conſolationis blandimento pacificat:& Ieſus de re
cepta iniuria te eruentem beſtiã humiliter appellat
ad pacem. O crudelis beſtia recognoſce beni-
gnitatem & patientiam te ſupportãtis tam diu bo
ni ieſu:& tua feritate depoſita humiliter pedibus
eius aduoluere:& coram ipſo tuas iniquitates ama
re deplora:ueniam pete:emendam propone: tuas
neceſſitates expone:& poſt cõtrictionis lachrymas
& oſcula pedum erige uultum tuũ ad ſue diuine fa
ciei aſpectum & cõtẽplare piiſſimos radios uultus
eius ſi forte reſpiciens in faciem xp̃i tui merearis
eius efficaciſſima influentia trahi:ut in ardore ſpiri
tus clames & dicas quaſi ſponſa diligens & dile-
cta.Oſculetur me oſculo oris ſui. Quod ſi dignat'
cõcedere clamabis & dices:uulnerata charitate ego
ſum & ideo amõre langueo:niſi tranſportes me ab
ipſa & loces me in medio cordis tui. Quod ſi ad
ſua intima te traxerit mẽtium transformator ieſus:
primũ quod iniquitas ſit dotaliciũ quo ſponſus ſã
guinũ tibi fuit in doloribus crucis amaris tã mẽtis
q̃ ſue dulciſſime carnis:& in ipſis tanq̃ in immẽſo
oceano ĩmẽſurabilis & dolorati amoris totã teipſã
ſubmergere:& ibi doloroſũ lamẽtũ aſſume.d. Ve
ni in altitudine maris:& tẽpeſtas dimerſit me. Et
cõtẽplare illud mare magnum & ſpacioſum mani
bus ad natandum.In quo reptibilia omnium an-
xietatum & dolorum omniũ electorũ qui in eius
corporis uirtute manibus & pedibus reptando p-
cedunt:quorum nõ ẽ numerus.Et ſi ĩ hoc mari pe
ne per gratiam xp̃i ieſu tota ĩmerſa quãtũ ipſe do
nat ſcrutata fueris ĩnumeras & ĩmẽſas doloris ratio
nes cordis eius:& guſtaueris abſinthium amaritu-
dinis eius ſtatim ne te demergat tempeſtas aque
amoroſus ſponſus ieſus te faciet ſaltare ad mare ſue
abyſſalis & ĩmenſurabilis glorie deguſtande:ut ap
te cognoſcas q ſecundum multitudinem dolorũ
ſuorum in corde ſuo cõſolationes eius perſone di-
uine clarificauerũt animam eius.Et aperte tibi oſtẽ
det in ipſo eſſe cõpletum:quod dominatur a mari
uſq ad mare:& quod per plenum donum uolun-
tatis inflãmate & in dei perſona unite ẽ ſimul ma
re imenſurabilis pene:& ineſtimabilis glorie.Et ſic
in teipſo ſenties quod in ipſo contẽplaris:hoc eſt
mare uitreũ & mixtũ igne. Apoc.xv. Supra quod
ſtatim electi uictores habentes cytharas dei & can-
tantes canticum moyſi ſerui dei & canticum agni:
ubi ſimul pietas amoris chriſti ieſu intolerantia paſ
ſionum pro amore dei & ſalute electorum & ĩmẽ-
ſitas glorie collata ieſu canitur ab electis in cythara
mortis & in iubilo exultationis ſecundum concor
diam utriuſq teſtamenti ut clare uideatur in mari
uitreo:quod etiam per euidentiam uirtuti aperte
.x.cap.uocatur ſimile chriſtallo. In hoc mari aĩa
dum eſt in uia in ſummo perfectionis apice bapti
zatur ſemper:tamen nubes aſſociatur mari propt
defectum uiſionis aperte:ut ſic ſtatus uie & patrie
diſtinguantur. In hoc deſerto ſolitudinis cum
dilecto ieſu cõmorare anima mea toto quadrage-
nario tempore peregrinationis:donec ad quinqua
geſimũ glorie tranſferaris.Scias autem q non niſi
te ſpiritu ſancto ducẽte exẽplo & merito ſpõſi tui
ieſu ad illud poteris peruenire.Secũdũ ãt quattuor
tibi predicta diſtincte attendas

Primum oſculum pedũ
Secũdũ faciei
Tertium tranſformationem intra cor ſuum in ma-
re amarum
Quartum reſultationem in mare uitreum ſplẽdi-
diſſime glorie.

Volo intra quadruplex deſertũ ſpũ ieſu me adiu
nante te ducere

Primũ ẽ auſteritatis ſuſtinentia
Secũdũ ẽ religioſitatis eminentia
Terium ẽ exceſſus cõtẽplationis extatice
Quartũ ẽ ſtatus cõſciẽtie trãquillate

k

UVA. BHSC. IyR_070

Et iſta quattuor deſerta repreſantant̄:p ea q̄ i de ſerto ſenſibiliter diſcernuntur ſecūdum quadruplicē ductionem:agitationem:expulſionem ſpiritus ſancti:hec enim tria de ſpiritu ieſu dicūt̄.Mat.iiii. Ductus eſt:luce.iiii.Agitebatur a ſpiritu.Mat.p̄mo Expulit eum ſpiritus. Vt autem itelligas ꝙ abſq; dubio ſpiritus iſte eſt ſpiritus ſāctus lucas p̄mittit.Ieſus autem plenus ſpiritu ſancto regreſſus eſt a iordane:& agebatur a ſpiritu in deſertum ita ꝙ

Spiritus timoris & fortitudinis ducit ad primū
Spiritus ſcientie & conſilii ducit ad ſecundum
Spūs intellectus & pietatis ducit ad tertiū
Spūs ſapientie introducit ad quartum

Diuerſimode enim combinari poſſūt dona ſpiritus ſancti. Primū autem deſertum eſt penitentie:quia ſicut in deſerto eſt inopia uictualiū :copia ſpinarum & ueprium :ſecreta cubilia animaliū: Sic in penitentia uera debent eſſe

Refectionis parcitas
Tribulationis aſperitas
Et proprie conſiderationis puritas & prauitas

Propter primum dicitur Hieremie ſecundo.Miſeratus ſum tui miſerans adoleſcētiam tuam & charitatem diſponſationis tue:quando ſecuta es me in deſerto in terra que nō ſeminatur ſanctus iſrael domino premitie frugum eiuſ.In terra que non ſeminatur non abundant uictualia.Miſeretur ergo dominus illius qui ex timore offenſionis preterite ſibi ſubtrahit delectabilia carnis:& hunc finalē timorem adiuuat ſpiritus fortitudinis ut penitens manum mittat ad fortia auſteritatis.Et hic incipit ſpiritualis uita:ſecūdum illud ad Roma.octauo.Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis.Et tunc ex parcitate refectionis efficitur ſanctus contra inquinamenta carnis Iſrael uidens deum miſerantem patrem & puniētem iudicem & adiutorē fortem contra ignorātiam cece mentis. Et tūc premitia frugū eius:ideſt preſentia ſancte conuerſationiſ & auſtere operationis eius ſunt domino preſentate per recognitionē beneficii ab eo:ut in merito ieſu ſe in choare ſentiat:& eius honorem intendat. Propter aſperitates tribulationum & tētationum que penitētem comitantur:dicitur.Exo.xv.ꝙ filii iſrael de mari rubro egreſſi fuerunt in deſerto ſur:ambulauerūt ꝗ tribus diebus per ſolitudinem:& non i uenerūt aquā donec uenirent i marath ubi inuenerūt aquas amaras quas propter amaritudinem bibere nō potuerunt:donec immiſſo ligno in dulcedinem ſunt conuerſe. Egreſſus enim de periculoſa conuerſatione preteriti ſcelens:quaſi rubri maris & in cedentibus per deſertum penitentie triduo :confeſſionis contrictionis & ſatiſfactiōis occurunt anguſtie tēptationis multiplicis:Sicut in p̄s.dicitur:Oſtēdiſti populo tuo dura.Nec poteſt hec aqua bibi:eo ꝙ inportabilis eis penitētia & amara.Sed cū ad memoriam reducitur lignū crucis & amaritudo quā portauit ieſus pro nobis:ex ſola miſericordia compaſſionis ad nos dulceſcit omnis amaritudo tribulationis:& uerificatur illud propheticū.Computreſcet iugū afatie olei:ideoq; de benedicta cruce cātamus. Dulce lignum dulces clauos:& c. Propter tertiū dicitur.Mat.i.Surgens ieſus abiit in deſertum locū ibi ꝗ orabat:quia ſicut fere ſolent per diē euagari per nemora:de nocte repetunt ſecreta cubicula:Sic penitēs a peccatis ſurgēs: & diſtractionis relinquēs ad ſecretum conſcientie debet redir̄: & ſemetipſum conſiderando in dignum:poſt orationis ſuſpiriū in ſpe uenie poteſt requieſcere tamq̄ in ſecreto cubili. Secundū deſertum ē eminētia regl'aris uite.

In deſerto enim eſt
Hominum ſolitudo
Florum pulchritudo
Auium cantantium dulcedo

Quia in religione debet eſſe reduſio ſenſuū & ſeperatio a conuerſatione hominū maxime pentum & propinquorū:pulchritudo & odor uirtualium exēplorum. Contentus cōcors & ſuauis dulcedo ſpiritualium promiſſionū propter quod dicitur.Exo. tertio.Cū minaſſet moyſes gregem ad interiora deſerti:apparuit ei dominus:q̄diu autem moyſes cōmixtus egypriis fuit:non apparuit ei dominus:qt qui curis ſecularibus & parentum affectionibus eſt impeditus:non eſt ad perfectionem religionis aptus. Nec feratur iſtantia ꝙ religioſi paupertatis multum talibus imiſcentur:quia cū lacrhymis ē ruminandum nunc q̄liter inteſtatus eſt ſtatus:qualiter proſtrata religio.Et qui optimus eſt in eis quaſi ſpina de ſepe:h̄ per coruptionem ſtatuū dico.Alias multe ſeculares perſoue perfecte hodie ſunt per mundum diſperſe:quorum conſilio & exēplo nō ſunt regi religiones relaxate.Et ideo uolētibus ad perfectionem aſcendere oportet non attendere hominum relaxatorum exempla: & diligenter attendere quid dicunt antiquorum patrum reuelationeſ inſtituentium regulas & ab ipſo dicta & exempla ſuam conuerſationem formare. Hec ſunt hodie interiora deſerti:quia communis tranſgreſſio ueritatem regularem abſcondit: & ſanctorum patrum exempla deſertauit. Queſtum eim reputant pietatem & abundantiam ſpiritualem ordinationem religionum carnalitatem parētum ſuorū:charitatē & pietatem obſeruantie preceptorum.Cōtra quos hieronymus dicit:per calcatum perge patrem:& p̄ calcatam perge matrem:genus pietatis eſt impiū eſſe pro chriſto. Et beatus Anthonius mōachis conuerſantibus iuxta parentes quantumcūq; in exteriori conuerſatione religionis & bona intentione ibi morantibus dicit:ꝙ a ſuperno iudice in eorū computabuntur numero: quorū tribulationibus & conſolationibus uariant̄ in animo. Quid ergo dicemus de illis qui & oīno turbantur & facto implicantur:& parentibus ſuis & amicis reſiſtētibus aduerſantur uerbis:ſignis:diſcurſibus:ab aliis ſecularibus & populis & a ſuis fratribus eis aperte ſunt diſſimiles cognoſcuntur:primo quod peius ē multi reperiuntur qui tanto ſunt ſtudioſiores & preſū

UVA. BHSC. IyR_070

ꝑtuoſiores ad male tractandum:referendum & ꝓ
curandum quanto ſub habitu religionis occultan-
tur a ceteris:& quanto minus timent:ꝙ propter re
uerentiam ſui ordinis manus eis ab hoſtibus ĩpo-
nantur ultrices.Et quia non onerantur de portatio
ne armorum:& leue ẽ eis iacula mittere in deordi-
natione uerborum.Cõmixti.n.ſũt inter gẽtes &c.

Moyſes ergo ſanctus aſſumptus de aquis egy-
pti.i. religioſus conuerſus a uanitatibus mũdi imi
net gregem ad interiora deſerti.i.cogitatiõum ſua
rum ſtudium conuertat & contuitum ad obſeruan
tiam regule & ſtatus promiſſi recogitãs quales fue
runt fundatores primi.Et ibi apparebit ſibi domi-
nus in igne flãme rubi.Et uidebit ꝙ ibi eſt gratie
lux:ſed nõ cõburitur rubus:uidebit ibi expreſſe ꝙ
in regula & paternis exẽplis ẽ ignis diuini amoris
& lux ueritatis que propter malitiam filiorum nõ
põt cõburere ſpinas deformationũ & punitionis
regule:& reſiſtentis conatus.Et ideo audit domi-
num ſibi dicentem.Solue calciamenta tua.i.diſſol
ue a te exẽplũ imitande exẽplaritatis:tranſgreſſio-
nis & relaxationis cõmunis:qui eorum exẽplo ma
le calciatus recedis:locus enim in quo ſtas ideſt ſta
tus inꝰquo pro perfectione conſequenda te locas:
terra ſancta ẽ:quia regula firma & ĩmobilis plena
ſanctitatis:conſiliis & preceptis.Vtinam deus talẽ
ĩueniat ſuper quem ſimilem eductionem fatiat de
filiis ſuis a malitia huius tẽporis illi quẽ moyſes fe
cit de filiis iſrael tyrãnide egyptiaca tribulatis.Nõ
minus enim nunc ꝙ̃ tunc affligitur ſpiritus uerita
tis:quia in luto & latere & palearum recollectione
pro edificandis uanitatis edificiis opprimuntur:&
in uoluptuoſe diſcurſionis fluuio per carnis pru
dentiam ſubmerguntur omnes qui onũtur gene
ris maſculini. Sed dimiſſis lamentis tranſgreſſio
num ad conſiderationem illius qui gregem ad in-
teriora deſerti minauit:conuertamus ſtilũ cui opti
me conuenit quod dicitꝰ Iob.xxxix. Quis dimiſit
onagrum liberũ & uincula eius quis ſoluit? Ona-
ger ẽ aſinus ſilueſtrer:qui onera leuia regule & ſua
uia per cõmunẽ trãſgreſſionẽ ſilueſtricata libenter
aſſumit:& maculis diſtractionũ & ĩperfectarũ intri
cationũ que ſũt uera onera ẽ ſolutus.Sed qa hoc
eſt ualde mirabile ꝙ iuuenes in medio ĩperfectoꝝ
ſenũ ĩuoluti eorum conſiliis & exẽplis ſciant ſe ab
eorũ ĩperfectiõe excutere:& ad perfectionẽ regule
anhelare.Ideo dominus ponit hoc ĩ hoĩe:quia ual
de rarum ẽ & difficile:& nũꝙ̃ niſi dei munere: quo
recepto facile ẽ & dulce. Enumerat autẽ domi-
nus munera que tali aĩe cõfert:cũ ait.Cui dedi ĩ ſo
litudine domũ:qa.ſ. intellectũ & affectũ eius auer
tit ne ſequeretur cõe relaxationis malũ:& pacifice
& quiete ſequeretur ſolitarius ſue profeſſionis uo-
tum:& tranquille inhabitaret mentis ſecretũ ꝑ cu-
ſtodiam ſenſuum:& tabernaculũ eius in terra ſalſu
ginis.Salſugo ſitim accẽdit:& deſideriũ talis ani-
me ad imitationẽ chriſti uite inflãmatur continue
& ſemper ſitit ad maiorẽ chriſti cõformitatẽ attin-
gere. Attendendũ ẽ autẽ ꝙ dominus ẽ in ſolitu
dine:qa habitũ mentis ſue ſtabiliet fixe ut dictum
ẽ in regule obſeruatione que propter cauſas predi
ctas ſolitaria ẽ effecta.Tabernaculũ uero ẽ in terra
ſalſuginis:quia deſideria eius & actus qui ad mo-
dum tabernaculi uariantur ſemper ſunt in ardori-
bus & ſuſpiriis uite cruciformis.Sequitur. Cõtem
pnit multitudinẽ ciuitatis:quia non dimittit uiam
perfectionis propter tranſgreſſionem multitudi-
nis.Clamorem exactoris non audit.Exactor ẽ uẽ-
ter & tota uita carnalis. Cuius uocem neceſſitatis
ita audit in neceſſariis nutriendo carnem ut clamo
rem exactoris ſpernat a ſuperfluis abſtinendo &
carnis premendo laſciuiam.Circũſpicit montes pa
ſcue ſue:& uirentia quoꝗ perquirit:quia eminen-
tias chriſti uite tanꝙ̃ altos mõtes non ſolum inſpi
cit:ſed & circũſpicit:quia omnes operationes tam
chriſti hominis ꝙ̃ diuine dignatiõis:& ex hoc qua
ſi cuiuſdam circularis immenſitatis intelligit & ui
rorem mentalis humoris charitatis .ſ.chriſti ieſu &
& in omnibus operibus ſuis perquirit & in his tã
ꝙ̃ in propriis paſcuis iugiter meditando ſe reficit.
Propter quod non eſt mirum ſi a multitudine ciui
tatis ſe diuidet quẽ chriſti charitas lactat:&ꝰad ſoli
tudinem ducit:ubi loquitur ad cor eius uerba bo-
na:uerba cõſolatoria
Sue.ſ.uite exempla
Sui interni amoris indicia
Sui ducatus clara lumina
Sui influxus continua adiutoria.
Cui propter tenebras conſiliorum ipſum retrahẽ-
tium:ad cuius ſequelam quaſi ſingularitatem ſup-
ficioſam in intimis cordis clamat. Qui ſequitꝰ me
non ambulat in tenebris.Item ꝙ certus ſit:ꝙ cum
ſit talis:ꝙ hec non ẽ reprehẽſibilis ſingularitas:ſed
uirtualis cõmunitas:quia hoc eſt ſequi conſilium
principis hoc eſt primi patris fundatoris franciſci
immo principalis fundatoris chriſti: & eſt ſeruare
ſtatum uniuerſalis conſilii profeſſionis cõmunis.
Aliter autem ſi propterea ſuam relaxationem uo-
cant uiam cõmunem:quia eſt plurium:& hanc ſin
gularem:quia eſt paucorum:tunc uia tranſgreſſio
nis:eſt uia cõmunis & laudabilis:& uia perfectio-
nis erit uitioſitas ſingularis.Et quis niſi cecus au-
deat hec dicere.Via ergo uere cõmunitatis lauda-
bilis eſt obſeruantia promiſſe profeſſionis. Secũ
do ad ſimilitudinem florum pulchritudinis eſt in
iſta religione pulchritudo exemplorum ſanctorũ
uirorum.Sicut enim in deſerto inueniuntur multi
& pulchri flores:Sic & in ipſa religione in uiris ſpi
ritualibus gratioſe uirtutes:propter quod dicit ps̄.
Pingueſcent ſpecioſa deſerti.Sicut enim apes pin
gueſcunt:& mel colligunt in floribus.Sic pruden
tes iuuenes in ſcõꝝ ſenioꝝ moribus.Sed uel mlꝰ-
titudo beſtiaꝝ icipit deſerta penetrare & flores cõ
culcãt & ſtercoribus fedant.Ita heu mõ in multis
religionibus ſtatuta regularia per beſtialem multi-
tudinẽ prauis moribus conculcantꝰ & multis ſpur

UVA. BHSC. IyR_070

citiis maculantur:& deſertum religionis quod con ſueuerat eſſe infirmis preparatorium :adiutorium: preſidium uirtutis:nunc propter ſucceſſionem ma lorum inundantium eſt periculũ ibi uiuere etiam perfectis

Vix enim inter eos poteſt obſeruari paupertas pro pter abundantiam omnium

Vix puritas auſteritas propter deliciaꝝ abuſſum & multiplex feditatis exemplum

Vix obedientie ueritas propter preſidentiũ ſepe in ductionẽ ad malũ:& ad promiſſe regule fermẽtũ: unde in hoc deſerto uidi tantũ in habitare malum: ut uix poſſit obſeruari perfectio:niſi quaſi p dei mi raculũ & ducatum.Sicut dicit deutero .viii.ductor tuus fuit.ſ.deus in ſolitudine magna atq; terribi li.In qua erat ſerpens flatu adurens ut ſcorpio atq; dypſas:& nulle oĩo aque.Qui induxit in noſ riuos de petra duriſſima:& cibauit te mãna in ſolitudine quia neſcierunt patres tui.Illi.ſ.qui te ad ordinem adduxerunt.Nam deformati ſunt malicioſa tranſ greſſiõe regule:& relaxatiõe uite: recedentes a uia primorum patrum:& regule promiſſe.Et hec ſoli tudo teribilis. O quot ſerpentes hic ſũt ſuo ma lo exemplo adurentes:& ſcorpiones blandimento falſe diſcretionis cruciantes aculeo peſſimo.De q bus dicitur Apoc.viiii.Et dyſpas qui ſiti occidit:qr tam ambitionis q̃ auaritie & guloſitatis ipſorũ eſt inſatiabilis appetitus.Contra quem de petra duri ſſime paſſionis ieſu riuus aque refrigerantis hanc ſi tim educitur uolẽtibus regulam obſeruare.Et ideo pro deformitatis morſibus ſatis conculcantur flo res primorum parentiũ uel patrum: & regularium promiſſionum dicitur.Iſa.li.Conſolabit dominus ſyon:& conſolabitur ruinas eius:& ponet deſertũ eius quaſi delitias & ſolitudinẽ eius:quaſi hortum domini.Conſolatur enim domiuus religioſos per multiplicẽ promiſſionem hereditatis eterne:etiam conſolabit ruinas eius:quia licet multnm ſit diffi cile in caſu culpa:tamen pius eſt eis benignus paẽ tanq̃ filiis in uenia.Et ponet deſertum eius quaſi delitias: quia iſtas difficiles regulares obſeruantias in multas delitias & conſolationes conuertit: etiã ſolitudinem eius quaſi hortum domini:quia in ſo litudinẽ ſeperationis ab imitatione peruerſoꝝ facit eos germinare germina uirtutum.Alios etiam ſan ctos religioſoſ q ſatagunt reformare ſeipſos:& ali os:conſolatur dominus quia eos multorum alio rum conuerſione:quaſi hortũ faciet creſcere iu mul ta uirtutum abuudantia:& diuinorum conſolatiõe bonorum. Ad illud ſecundum deſertum primo diſpoſuit ſpiritus ſcientie cuius eſt omnia ĩ ſuo ua lore ponderare:& gradum omniũ cognoſcere.Cu ius ſemitam perficit ſpiritus conſilii:cuius eſt men tem perficere ad amplexanda cum dulcore & pleua obſeruãtia conſilia ieſu chriſti qui in uotis ſancta rum regularum cõtinentur.Et ſecũdũ ꝙ perfacto res ſunt regule:perfectius ibi chriſti conſilia obſer uantur:propterea euangelica regula tenet ſimplici ter gradum ſũmũ. Tertium deſertum eſt contẽ plationis extatice.De quo dicitur.Canti.iii.Que ẽ iſta que aſcendit per deſertũ ſicut uirgula fumi: &c. Et hoc deſertũ ſequitur ad ſecundum anima enim fugiens aliorum conſortium eleuatur ad contem plationis donum.In contemplatione autem ſunt tres diete:prima eſt ſuum defectum plene cogno ſcere:ut ſeipſum derelictum uideat ab omni uirtute Non ſolum quia pronus eſt ad faciendũ mala:ſed difficilis & durus ad reconciliandum dei dona. Et ut melius poſſit humiliari:debet ſe in tanta malitia contueri:ꝙ quaſi omnes alios reſpectu ſui uideat perfectos .Sicut dicitur.Ioelis ſecundo.Quaſi hor tus uoluptatis terram coram eo:& poſt eum ſoli tudo deſerti.Tunc hortus uoluptatis ẽ omnis ter ra coram contemplatore:quãdo animas proximo rum reputat plenas uirtute.Et poſt eum ſolitudo deſerti quia tota uita ſua preterita uidetur ut uacua omnis boni.Et talis ſi plene eſt illuminatus a gra tia:ſe reputat omnium peſſimum Nec eſt periculũ reputando ſe peiorem q̃ forte ſit in oculis dei:du plici de cauſa. Prima eſt:quia ex te ſemper ſic eſt quia.ſi aliter eſt hoc eſt ex gratia ieſu chriſti quã tibi non debes attribuere. Secunda eſt:quia etiã iſta gratia propter tuos defectus quibus eam ĩpugnas debes te reputare nouiſſimum: etiam reſpectu cu iuſcumq; ſceleratiſſimi.Sicut dicit.Ber.ſuper.Cant. Sermone.xxxvii. Quid ĩquit ſcis o homo.Si unus iſte ſceleratiſſimus quem putas horrendũ non mo do pre te quem forte iam ſobrie & iuſte & pie uiue re confidis:ſed & preceteris omnibus :ſceleratis tã q̃ omnium ſceleratiſſimũ.Quid ſcis ſi te & illis õi bus mutatione dextere excelſi melior quidem in ſe futurus ſit in domino uero iã ſit.Et propterea non mediocrem:non uel penultimũ:non ipſum ſaltẽ ĩ ter nouiſſimũ eligere locum nos uoluit. Sed recũ be inquit in nouiſſimo loco:ut ſolus uidelicet om nium nouiſſimus ſedeas:teq; nemini nõ domino preponas:ſed nec comparare preſumas :hec:Ber.

Et ſupra poſſuit exemplum de oſtio depreſſo p quod intrãti non eſt periculum multum ſe inclina re: ſed ſi uel modicum ſe plus erexerit ſtatim fron tem & caput quaſſat:ad quod uitandum eſt conſi lium ieſu ſe nouiſſimum omnium reputare in hoc deſerto . Sicut dicit primi.Mach.ii.deſcẽderũt mul ti querentes iudicium & iuſtitiam ĩ deſerto:In hoc enim deſenſu eſt iudicium diſcuſſionis ſui:& iuſti tia ſanctificationis dei.Et talem humilitatẽ demon ſtrant ſancti angeli poſſe reperiri ĩ anima ueſtita car ne mortali:& hanc reputant ſublimiter aſcendiſſe in omni perfectione:unde etiam dicunt .Que eſt iſta que aſcendit per deſertum ideſt per ſue defecti bilitatis continuum aſpectum & etiam gemitum

Et quia anima que totaliter deficit in ſeipſa:ſta tim aſſumitur a benedicti ieſu miſericordia.Deo ſe quitur ſecunda dieta:que quidem eſt continua con templatio exceſſui ieſu morientis& paſſionati pro nobis.Sed in hac anima:a ſeipſa excedit & in ieſu

UVA. BHSC. IyR_070

dolores tranſit & continue in ſua cruce habitaculũ facit. Iſte eſt exceſſus q̃ moyſes & helyas loquebã tur cum chriſto in monte tranſfigurato: loquebatꝰ ait lucas de exceſſu quem completurus erat in hie ruſalem. Et quia anime ĩ ſe deficienti utile ẽ & ne ceſſarium & delectabile in chriſti paſſione & morte morari: ideo cum petro talis anima dicit. Bonũ eſt nos hic eſſe. Hec ſunt enim illa munitiſſima loca de quibus legitur primi Re. xxiii. Morabatur autem dauid in deſerto in locis munitiſſimis: man ſitq; in monte ſolitudinis ziph in monte opaco. Dauid enim noſter manufortis ieſus in ſuis deuo tis filiis: quos in ſuam mortem tranſformat: mora tur in locis munitiſſimis ſue uictorioſiſſime crucis in altitudine ſui cordialiſſimi doloris. Recte dicitur ſolitudo ziph: que interpretatur florens uel germi nans: licet enim quo ad ſanitatem corporalem ibi defloruerit quo tamen ad pugnam triũphalẽ ibi floruit roſa martyrii lilium candentis aĩ & puriſſi mi: uiola humilis indulgentie & patientie reſpectu inimici: & ex his omnibus germinat multitudinẽ ſecũdã populi: & quelibet anima ſimilitudinẽ amo ris ſui crucifixi & mortui: ut ibi anima ſe genitam cognoſcens illud apoſtoli ad phil. ii. Chriſto con fixus ſum cruci: uiuo autem iam non ego &c. Secũ do ut oſtendatur ꝙ hic eſt contẽplationis exceſſus ſubditur in monte opaco. q. obſcuro: que quidem obſcuritas ſignificat ſuperexceſſum ſapiẽtie abſcõ ſe in cruce: ꝙ uocat apoſtolus ſtultum dei carnali bus: & tamen ſapientiam perfectorum. In cuius ſi gnum chriſto pendente in cruce tenebre facte ſũt uſq; in horam nonam: ut oſtẽdatur ꝙ exceſſus ſui doloris & ſapientialis amoris facit mentem exce dere ab experimento ſui luminis naturalis & tranſ fert in extaticum lumen dei. Et quia in illo ardore amoris anima plus ſentit q̃ intelligit: ideo dicitur q̃ſi uirgula fumi ex aromatibus myrrhe & thuris. Thuribulum enim mentis eſt aureum per charita tem: rotundum per obedientiam & humilitatem. Inferius clauſum per omnium terrenorum contẽ ptum. Superius apertum per contemplationem ce leſtium: licet habeat paruam formam propter ĩper fectionem intellectualium luminum: per illa tamẽ conſcendunt feruida deſideria amorum & paſſio num & tranſformationum cordialium & deuoto rum ardorũ amoris chriſti ieſu: quaſi myrrhe & thu ris. Et quanto magis ſunt ſtricta foramina intelle ctus: ſepe ad ea que non plene intelligit exardeſcit flãma affectus. Ex quo ſequitur tertia dieta. ſ. ꝙ mens inamorata de ieſu quantũcunq; minima tã tum reputat ꝙ nihil excipit ab eius memoria. Et nihil eſt ita paruum de ieſu ſiue uerbum: ſiue no men: ſiue neceſſitates infantiles nature ieſu: ſiue quicqd aliud ſit: quod non teneat eam fixam & ĩ amoroſa contẽplatione ſtabilitam tanq̃ res ſum mi dei: & pro ipſa anima ex amore aſſumpta. Et hoc eſt nihil negligere: & amatum cariſſimum reputare: & hoc põt ſignari. ii. Re. xv. ubi dicitꝰ ꝙ rex Dauid tranſgrediebatur torrentem cedron & cunctus populus incedebat contra uiam oliue que reſpicit ad deſertum. Cedron ſignificat decurſum chriſti uite: quem trangreſſus ẽ ex paſſibili carne. Cunctus populus huius regni eſt ſtatus & actus chriſti conuerſationis. Qui ſtatus incedit cõtra ui am oliue: quia omnis actus eius eſt ex pinguedi ne ſue dulciſſime ad nos miſericordie. Sed hec oli ua reſpicit deſertum: quia eius miſericordia que in eius corde ad nos flagrabat facit eum etiam a pa tre & ſine ipſo in multis anguſtiis & penis pro no bis derelictum. In quo ipſemet ſui amoris exceſſũ ad nos admirans clamabat in cruce. Deus meus de us meus ut quid dereliquiſti me. Et hoc eſt quod ſubditur. Et uniuerſi pulueris pigmentarii. Puluis tenuis & minutus & multus eſt uite chriſti quo ad ſua miracula ĩnumerabilis actus. Et iſte puluis eſt pigmentarii ab infinita ieſu ſapientia pro noſtra ſa lute electus. Non enim noſtrum fuit eligere pig menta: nec qualis debuit eẽ chriſti uita: ſed ſapien tie dei que in ipſo eſt: & per ipſum facientem oĩa que nos debent prouocare ad amorem ſui. In his igitur tribus dietis contemplationis ieſu & ſue paſ ſibilis uite ſcilicet in dilectione ſui & transforma tione in paſſionẽ & mortem chriſti & in ruminatio ne & ſumma eſtimatione & gratiarum actione oĩs actus ieſu quantũcũq; minimi ſepe rapitur anima in exceſſu ſui. Et hoc eſt deſertum mara de quo di ctum eſt ſupra. Hec eſt uia trium dierum de qua di citur ꝙ erant ambulantes filii iſrael tribus diebus per deſertum ethan. & caſtramentati ſunt in mara Ethan interpretatur fortis ſiue robuſtus: ſiue for tis eorum ac perfectio eorum: & ſignificat benedi ctum ieſum: cuius amor in ſe fortis & robuſtus eſt & fortitudo noſtra & noſtra perfectio per hoc de ſertum in quo totus ieſus quo ad ſe derelictus eſt & nobis datur. Ambulatur tribus diebus predictis ſed caſtrametatur in mara: quia habitatio cordis noſtri debet eẽ infinita ĩ abyſſali amaritudine mor tis ſue in quo debet eſſe talis exceſſus noſtri amo ris. Ad hoc tertium deſertum ducit ſpiritus ĩtel lectus & pietatis: qa intellectus facit penetrare abyſ ſales altitudines perfectionis amoris cordis bene dicti ieſu ad nos. Ac per hoc incomprehenſibiles doloris exceſſus quos ineſtimabili amore ſu ſtinuit tam ex reſpectu diuini honoris recõpenſan di: q̃ reſpectu uirtutis operande q̃ etiã reſpectu hu mani generis pene adimende. Et poſtq̃ ſic donum intellectus inabyſſauit rationem: donum pietatis tranſformat uoluntatem per paſſionem ad cogni ta & per liquefactiuum amorem ad chriſti ieſu ru minata ſupplitia. Quartum deſertum eſt mẽtis tranquillitate: licet enim in ſuperiori deſerto ſit ac ceſſus a ſeipſo in mari pene ieſu. tamen non tranql latur niſi procedat ad mare glorie uiſionis perſo nalis utriuſq; nature: dicitur autem iſta gloria de ſertum nõ qualitercunq;: ſed artificioſe edificatũ. Solent enim magni reges habere nemoroſa deſer

UVA. BHSC. IyR_070

ta ad ſpeciales delitias maxima artificioſitate edifi-
cata & delicioſitate ſecretiſſima & ameniſſima ple-
na: unde Salamon edificauit domum ſaltus lybani
in qua erant omnia ſua aromata & pigmenta & de
licioſa ſolatia: unde ipſe dicit. Eccleſiaſtes. ii. feci hor
tos & pomeria & conſeui ea cunctis generibus ar-
borum. Iſtud deſertum eſt humanitas unita. In
quo anima habet cellarium ſcilicet

Superabundantiã diuine ſuauitatis
Refectorium eterne ſatietatis
Dormitorium interne tranquillitatis

Vnde bene in deſerto humanitatis ieſu ẽ anime
retributiuum: quicquid anima fecit propter ieſu cõ
ſilium ſumendo uotum paupertatis obedientie &
puritatis: quia paupertas poſſidet cellarium: obedi
entia refectoriũ: puritas lectum pacatiuum & quie
tatiuum. Cellarium igitur eſt abundantia ſuauiſſi-
mi amoris dei quem experitur anima in conſidera
tione unionis ieſu ĩ perſona filii dei: In quo guſtat
anima tantam dei abundantiã in amore ad uniuer-
ſam creaturam: ꝙ non uidetur ſibi ꝙ aliqua creatu
ra debeat aliquid plus appetere ex quo ſe uidet deũ
in ieſu unione. Et habet ꝓ maiori dono ꝙ ſit uni
ta deo ieſu: q̃ ſi ſine ieſu in quocũq; alio uniret᷑. Et
ſciat anima ꝙ quanto plus poterit creſcere in amo
re humanitatis ieſu: & delectationis glorie eius hu
manitatis nõ habito reſpectu ad ſeipſum: tãto plus
ſublimatur in tranſformatione immenſiſſime dele
ctationis diuinitatis eius. O anima mea hic to-
ta ex te exeas & nunq̃ in te redeas: quia in te nõ niſi
tibi male eſt. Tranſeas in ieſum in quo cũ ipſo de-
us es: & milleſies milies plus te totã euiſcera ĩ grati
arum actione: ut perſona filii dei de hoc ꝙ benedi
cti ieſu humanitatem perſonali unione uniuit: & te
in ipſa: quaſi te ſine ieſu aliter aſſumpſiſſet. Si enim
extra te exis ꝙ ſimpliciter melius eſt diligere: & in
ipſo optimo delectari. Quod ſi nullum dubiũ eſt
ꝙ multo melius fuit illud qđ deus diligit ab eter
no facere in aſſumptione ieſu: q̃ ſi feciſſet aliud: ad
quod tua uel cuiuſcũq; fantaſia uagatur: concludit᷑
expreſſe ꝙ multo magis debet delectari anima in
eo ꝙ humanitas ieſu eſt deo unita: q̃ in aliqua alia
fictione: q̃ in ſua fantaſia confingat ſeu compo-
nat: & ideo anima perfecta que omnino nõ diligit
ſe niſi in deo & ẽ euacuata ſuo amore uicioſo repu-
tat ſuũ melius ſimpliciter quod eſt deo magis ho-
norificum: & ibi uerius ipſa diligit ubi magis eſſe
deum cognoſcit: unde quia uidet deum honorari
unione ieſu: ideo ibi ſe reputat tanto melius uniri
deo: q̃ in quolibet alio modo: quanto ibi non du-
bitat deum amplius honorari: immo hoc cogitare
de ſe reputat deo magis contumelioſum: ac ꝑ hoc
ſibi moleſtum ut quendam infernum. Ad hoc nõ
continget anima que neſcit a proprio amore exire.
Si ad hunc gradum potes aſcendere: poteris uidere
quid eſt pro amore ieſu pauperem eſſe. Cum enim
deus faceret delectamenta bonorum naturalium ĩ
quibus nnnc cõprehenduntur bona fortune dele-
ctamenta habituum uirtualium: & in multis uiris
delectamenta tolerantie paſſionum in humilitate
profunda. Et ſepe appetitum zelo iuſticie eternaliũ
punitionum ſine ſui cõmiſſa offenſa & delectamẽ
ta fruictionis patrie pleniſſima pauptas ſui ꝓ amo
re ieſu eſt omnibus iſtis ſpoliatũ fore: in his omni
bus nihil uelle niſi id quod benedictus ieſus de illa
anima ĩ ſe: & ad ſe: & per ſe: eterna ordinatione diſ-
poſuit: unde iſta anima non uult in ſe nec pro ſe de
lectari in aliquo predictorum bonorum. Et ſi que
ras quare: reſpondet: quia nõ ſum mea: nec aliquid
eſt mei in me: & pro me. Bonum totum quod ſũ
in ieſu ſum. Nihil uolo eligere: quia neſcio quod
circa me ſit dei uelle. Scit ſpõſus meus ieſus qui ẽ
mecum meum ſcire: & meum uelle: & meum eſſe.
Et ideo nihil uolo niſi ꝙ certa ſum illum uelle: uult
autem quod me precipit facere. In his me uolo ex
ercere nõ propter aliud premiũ niſi propꝫ illud
quod ẽ mihi datum ſcilicet quod deus eſt. Et ſi ip-
ſe eſt deus: & ego nõ ſum preſumptuoſa: ſuperba
ut lucifer eſſe uoluit: ſed tranſformatione amoroſa
& extatica per quam mihi meum malum eſſe defi
cit: quia uiuo ego: iam non ego. Hoc declarat. Au-
guſtinus ſuper pſalmũ in auctoritate poſita in li-
bro quarto capitulo decimo. Et hoc eſt ſpiritu pau
perẽ eſſe. Et ideo pluries dixi: ꝙ uera paupertas ẽ
dei ſine aliqua deſtractione poſſeſſio: predictis enĩ
affectionibus reciprocis a mente excluxis nihil re-
manet quod impediat deum pacifice poſſideri.

Non mireris autem ꝙ inter delectamenta a deo
creata que enumeraui appetitum iuſtitie ſui ĩ eter-
num pro offenſis preteritis ſine adiectione nouarꝫ
offenſionum: quia non ſolum hoc eſt bonum cõ-
mune ſed eſt exceſſiue aĩme rectitudo. Ad quã pro
funda humilitas in recognitione ſue iniquitatis &
zelotipice tranſformationis: caritas ad rectitudinẽ
iuſticie dei duxit animam: dum uidet iuſtiſſimum
& dei honorificum ꝙ tantum ſcelus ab eo commiſ
ſum puniatur in eternum. Et ſuauiſſimi dulcoris ẽ
guſtus in tanto amore iuſtitie dei: ꝙ hoc appetit
pro honore ſui. Et ad hoc ſepe gratie exceſſus rapit
mentem ſponſe: unde ſi ſibi reuelaretur: ꝙ hoc ul't
dei iuſtitia accipit hoc anima cum ſuauitate pacifi-
ca: & plus ſepe: cum electione ꝓmptiſſima: et hoc
intellige de pena ſeparata a culpa. Quod autem
hoc ſit rationabile probat pſalmus: Letabit᷑ iuſtus
cum uident uindictam. Si letabitur uidendo uindi-
ctam in alio nec ſeipſo nequaq̃ iuſtus eſt: ſed cruen
tus: licet enim talis punitio a mente carnali appꝛhẽ-
datur: quaſi deſperans a domino ex ſeparatione:
nequaq̃ tamen ſic accipit mens a ſpiritus ſancti fer
uore ad hunc zelum commota. Si enim beatitudo
ſua uera conſiſtat in fruictione uoluntatis dei non
ſue hoc anima pro ſua beatitudine accipit qđ uolũ
tas dei de ipſa ab eterno elegit. Et ideo ibi anima
ſimpliciter fruitur diuina uoluntate: etiam ſi ſit in
ſuis penis eternis. Et quia humilitatis abyſſus & iu
ſtitie zelus ſepe uult in penis proprium eligere pro

UVA. BHSC. IyR_070

dei honore ſtatim paupertas ſpiritus frenum appo
nit. Nequaq̃ mihi faciam proprium non habere:
non ſi eſt mea:ſed ſponſi. Et ideo ꝙ fecit de me in
ſe uolo eſſe:fruitio mea eſt uidere continue & rumi
nare ꝙ ipſe eſt deus. Et ex quo ipſe eſt deus & non
poteſt illatio ſolui quin ſemper deus ſit deus: &
quin ieſus aſſūptus unitus ſemper ſit deus unio-
ne perſonali in quo eſt gloria omnium mēbrorū
ſuorum in ipſo :& cum ipſo:& per ipſum:iam me
ſentio glorioſam:iam non me ſentio:ſed ipſū ſen
tio. Hoc eſt deſertum de quo dicit Eſa.xliii. Dedi
in deſerto aquas:& in imo flumina: ut darem po-
pulo meo potum electo meo. In iſto deſerto bene
dicti ieſu dedit dominuſ aquas glorie pro ſe & pro
omnibus electis. Sicut ipſe ſamaritane promiſit.
Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei:non ſitiet
in eternum:ſed aqua quam ego dabo ei:fiet in eo
fons aque ſalientis in uitam eternam. Hec ſunt flu
mina que de uentre credentium fluunt aque uiue:
quia dilatatis brachiis ſue mentis natat in infinita
te glorie dei & in imenſitate in ſe & in humanita-
te aſſumpta boni ieſu. Sicut ergo de cellario replet̃
refectorium:ſic de ſpiritu paupertatis perficit̃ obe-
dientie uotum. Et ſicut paupertas recipit abundan
tiam ſuauitatis:ſic obedientia dulcedinem ſuauita
tis. Hec autem obedientia ideo eſt prōpta & in
omni dei uoluntate ſatia:eo ꝙ ipſa guſtat q̃ bonus
eſt dominus per ſapientie donum. Vbi eſt humili-
tas ibi eſt ſapientia. Et ideo clare uidet ꝙ omnia q̃
contingunt:& in hac uita & in alia ſunt ad dei ho-
norem ſubſeruientia:& ad ſalutem electorum ordi
nata:propter quod ſemper eſt leta:quia uidet ꝙ ſē
per complentur dei uolita:uel uno modo uel alio.
Habet autem hec obedientia triplicem reſpectū
deum honorandi:primo in guſtatione contēpla-
tionis glorie ieſu:in quo iſto modo deo obedit:
quia multo plus delectatur contemplando ieſum
beatum q̃ ſe beatificandum. Et plus expectat & de
ſiderat frui gloria diuinitatis & humanitatis ieſu:
q̃ ſua:& a propria nititur deſiderium auertere:& ad
illam ieſu conuertere. Et ſepe pluribus animabus
dat̃:ꝙ hec ſine labore ab ipo bn̄dicto ieſu recipiūt
in actu:ſed ſemper in habitu. Et de gloria ieſu tran
ſit ad penas quas ſuſtinuit: & ſecundū imenſitatē
eorum que expertus eſt in chriſti gloria trāſforma
tur in eius dolorem & penam. Secunda obediē
tia eſt ꝙ prelatum quem ſibi dominus dat ſemper
ut chriſtum reſpicit:& ſicut chriſto ieſu dulciter &
reuerenter ſine aliqua rebellione obedit nulla diffi
cultate retracta uel perſecutione remota:niſi forſan
propter malitiam corruptionis temporis prelati de
formati aliquid perciperent uel ſuaderent ꝙ regule
profeſſionis deſtrueret profeſſionem:hoc excluſo
etiam in his que quātū ad extrinſecam apparentiā
aliquando minus bona uidentur uiri perfecti no-
runt uoluntatem ſuorum prelatorum uiſionibus

ſubdere illa recompenſando in maiora.ſ. inobediē
tie merita. Tertia obedientia quam facit talis aīa
deo eſt ꝙ de ſe:& de omni re ſibi dilecta ſecundum
ſenſum currit tranquille in oppoſitum afflictiuum
& ideo obedit deo in dimittendo conuerſationem
amici locutionem & delectationem in eius tēpora
libus bonis & eius damna complectitur a deo uoli
ta inquantum ſunt ſuiipſius afflictiua: & ipſum a
meditatione ſui cordis abſcōdit. Et ad omnia iſta
perſecutorem ſuū delectabiliter introducit. Et hoc
modo anima ſequitur inſpirationes ieſu:prout di-
citur in quarto libro in primo capitulo:Ieſus ſpinis
afflatibus. Multum enim debet mens erubeſcere q̃
debeat aliquid perfectionis habere:niſi multo dul
cius amariſſimum hoſtem amplectatur pro amo-
re ieſu q̃ quēcunq; amicum:parentem uel filiū pro
ligatura ſanguinis:uel ſeruitii temporalis:quod ad
minus deberet facere dulcedine rationis . Sed eſt
imperfectionis magne ſignum ſi in hoc ſenſualis
appetitus repugnat in tantum ꝙ retardet prompti
tudinem rationis:licet in hoc & in aliis prudens ie
ſus ad humilitatē ſeruandam permittit animas ſū-
mas perfectiones habentes in quibuſdam infirmiſ
imperfectionibus ruere que reprehenſibiles eēnt
etiam nouitiali feruori. Non eſt ergo mirum ſi ta-
lis anima que hic pro dilecto ieſu ſic currit ad curā
da contraria in eodem dilecto ieſu ſatiatur ſuauita-
te diuina. Et quia obedientia in omnibus animā
ſub deo ponit:idcirco eam in chriſtum totaliter
tranſponit. De hoc deſerto delitioſo dicitur nu-
mer.xxiiii. dirigens balaam contra deſertum uultū
ſuum eleuans oculos uidit iſrael in tentoriis com-
morantem per tribus ſuas & infra. O q̃ pulchra ta-
bernacula tua iacob & tentoria tua iſrael ut ualles
nemoroſe ut horti iuxta fluuios irrigui:ut taberna
cula que fixit dominus:quaſi cedri prope aquas.
Balaam in uerbis iſtis poteſt ſignificare celeſtes an
gelos admirantes altitudinem talis anime: unde
contra iſtorum animam que in deſerto preſentis
uite tanta obedientia eſt deo ſubdita dirigētes uul
tum conſiderationis ſue uident eam in tentoriis
commorantē per tribus ſuas. Tentoria ſignificāt
facilitatem motus. Ordinationes autem tribuum
ſignificant ordinationem omnium actuum & ap
petituum:uidentes igitur angeli in hac uita animā
tanta perfectione obedientie in omnium exterioꝝ
& interiorum ordinatione deo ſubiectam extollūt
pulchritudinem & decorem uirtualium in ipſa di-
centes. Quoniam pulchra tabernacula &c. Et ratio
ne humilitatis profunde & deuotionis pinguiſſi-
me cōparat eam uallibus & arboribus conſitis qua
ſi uirtutibus altis & hortis irriguis ex cultura oīs
unionis uirtualis:& ex irrigatione diuinorum iſlu
xuum tanq̃ irriguorum fluminum: propter quod
dixit. Tabernacula que fixit dominus:quia obediē
tia ſicut mobilis ad imperium. Sic mobilis ad affe

UVA. BHSC. IyR_070

ctum ẽ ſimpliciter diuinum opus. Et quia hec obe
dientia eleuat animam ad altitudinem predicte ſapiẽ
tie: ideo dixit quaſi cedri prope aquas: quaſi dicat.
Sapientia hec eſt quaſi natura angelica non huma-
na: & hoc eſt propter infuſas irrigationes continu-
as ſatietates dei in dulcore quem guſtant optimi ĩ
omnibus operibus ſuis. Non eſt mirum ſi ex duo-
bus primiſ: ſcilicet cellario & refectorio ſeqꝛ̃ tertiũ.

Eſt autem tertius lectus pacatus & tranquillus.
Cum enim paupertas nihil de ſe nihil retineat &
obedientia totam ſe ſub deo ſubiiciat: quid poteſt
eſſe quod puritatem illius anime poſſit maculare:
& tranquillitatem illius cõſcietie ſtimulare? Pro
pter quod debes ſcire ꝙ puritas reſpondet obediẽ
tie & modis eius: & ideo nulla anima poteſt eſſe
deo plena: niſi obediẽtia ſubiecta: nec obedientia ẽ
deo plene ſubdita niſi ſit pura. Nõ aũt põt eſſe pu
ra: niſi totalit̃ deo ſubiecta: nec plene deo ſubiecta:
niſi per pauptatẽ ſpũs exeat de ſeipſa. Et ideo iſte
tres uirtutes ĩ plenitudĩe ſimul currũt. Tũc aũt
eſt anima caſtiſſima quando non adulteratur nec
ſecum: nec cum alio: ſed ſeruat ſe mundiſſimam &
integrã ſponſam ſuo cui deſponſatur triplici reſpe
ctu quietis: in quo caſtiſſima ſe ei conſeruat. Pri-
mus reſpectus huius ſancti matimonii eſt nihil ꝓ
pter ſe appetere: nihil propter ſe fugere: niſi ſolũ ꝓ
pter ieſu ſponſi amorem. Et lectus connubii eſt qe
ſcere in his in quibus quieuit dilectus ieſus. Eſt au
tem ſibi deſponſata ad guſtandum honorem dei:
& gloriam dei & hominis ieſus: quia ſolum dei ẽ:
& quia dei honor eſt & uoluntas animam illam ſic
eius gloriam continue deguſtare non habito reſpe
ctu ad aliquod bonum proprium. Sicut dicitur in-
fra de cruce perfectorum capitulo: Ieſus cruce dita-
tus. In ſecondo reſpectu eſt ſibi deſponſata ut caſti
ſſime guſtet amaritudines paſſionum quas in ſua
mente & carne portauit ſponſus paſionatus ieſus
quas continue uidet portare in ſuis uiatoribus mẽ
bris: & omnium neceſſitates in ſeipſa miranda cõ-
paſſione reuoluit & ſollicita pietate ſupplet: & offẽ
ſas dei in quibus glorificatus ieſus non poteſt do
lere uice ieſu amariſſime deplorat. Et nihil aliud a-
maritudinis ſentit in mondo niſi ꝙ tantum uidet
diuinam bonitatem contempni & maieſtatẽ offen
di ab aliquo impio peccatore. Nihilominus & uice
ieſu: peccatoribus ex corde compatiens modis qui
bus poteſt eorum conuerſatione plorat ad deum
& ſuſpiroſus gemitibus iugiter diuinam miſericor
diam interpellat: non obſtanteꝙ certa ſit ꝙ deus
de omnibus malis ſuum honorẽ eliget & melius
electorum. Tanto enim mala ſunt peiora de ſe quã
to deus omnipotentiſſimus & optimus crudelius
offenditur: qui per omnipotentiam ſuam de malis
honorem ſuum trahit & de peccatis & culpis facit
occaſionaliter augeri gratias electorum: ĩmo illud
eſt quod mentes ſeraphicas facit ardere in amore
dei: & ĩ dolore peccati. Et quia per humilitatem ꝓ-
fundam taliſ anima recumbit ĩ nouiſſimo loco nu
ptiarum dilecti ieſu: & omnes electos uidet ieſus:
multo melius ꝙ̃ uideat ſemetipſum. Ideo ſuauiſſi-
mum eſt deum rogare ad ſimilitudinem ſpõſi ſui
ꝙ omnes penas corporis chriſti in quibuſcũqꝫ ſuis
mẽbris faciat eam portare illis abſolutis a pena &
hoc pura intentione habens pro premio ſufficiẽti
liberationem illorum in quos amore ſpõſi a ſemet
ipſa accepit. Plura que hic dicuntur clarificant ꝙ̃
dicta ſunt ſuper: Nunc dimittis: aliqua hic dicta ibi
ſunt clariora. Tertius reſpectus puritatis eſt quẽ
habet ad ieſum propter amorem reformandarum
uirtutum ipſius ieſu in ſe que ſibi eſt deſponſata ad
fugiendum delectamenta omnium ſenſuum: niſi
in quantum per ipſos ſenſus in omnibus ſpeculat̃
ſponſum ieſum & membrorum ipſius ſalutẽ. Pro
pter quod & non propter appetitũ glorie alicuius
ſic eſt ĩ omnibus temperata circunſpecta & clauſa:
ꝙ etiam neceſſariam ſuſtentactionem nature inci
pit cum tanta modeſtia: ꝙ in illis magis guſtat ſpõ
ſum ꝙ̃ temporalem cibum. Et quantum expedit
aliis ĩformãdis etiam ab illis que ſue debilitati ali-
quando neceſſaria forent ſubtrahit manum ſuam.

Ad lectum ſponſi pertinent iſta tria pacifice po
ſſidere & cum tranquillitate mentis & delectatiõe
ad iſta currere ſine dificultate propter amorẽ ſimili
tudinis ſponſi ieſu & uirtutum eius: quia ſponſa
creuit in ieſu. Cũ difficultate autem ad iſta ſata-
gere eſt in fibris uirtutis. Non tantum autem pre-
dicta pertinent ad tranquillitatem lectuli: ſed patiẽ
tia & poſſeſſio omnium uirtutum. Quia enĩ om-
nes uirtutes ſunt cõnexe: ideo qui plene habet unã
habet omnes. Et ideo omnis uirtus conſumata ꝑ
fecta facit animam quieſcere in lecto pacifici ſalo-
monis ueri ieſu: quia undiqꝫ uicit hoſtes & quod
maxime in paupertate refulget: tali igitur anime
delectabiliter dicit ſponſus in amplexu & oſcula ru
ens. Tota pulchra es amica mea: & macula non eſt
ĩ te. Hanc admirantur angelorum exercitus ſic ad-
huc in carne manentem tranquillatam ſponſo ieſu
ſed non minus ieſum tranquillum in eius puritate
ſponſali. d. Cant. Que eſt iſta que aſcendit de deſer
to: deliciis affluens innixa ſuper dilectum ſuum.

Potes enim uidere per ſuperius dicta ꝙ non in
ſe nititur: ſed dilecto ĩnititur. In cuius ĩnixu ẽ delici
arum affluentia & mens trãquillata: & in hoc ſapo
re eſt perfectio quantum capio maior ꝙ̃ poſſit habe
ri in hac miſerabili carne ab anima peccatrice. Sed
quiſ plus capiet plura ponet: & ideo adiuratio ſpõ
ſi ꝙ non excitetur dilecta ab iniquitate alicuius cre
ati per capreas ceruos qꝫ camporum: ideſt non in
currat offenſas ciuiũ ſupnorũ: uidet̃ in hac dilecta
ſpõſa ĩpleri: ꝙ̃ nullo poteſt euẽtu a ſpõſi trãqllitate
mutari. Ciues enim celeſtes dicuntur capree pro-
pter limpiditatem uiſus: dicũtur cerui propter agi
litatem ſaltus: ſed camporum propter excluſionẽ
omnis diſtractiui nexus. Et quia ſpõſa benedicta

UVA. BHSC. IyR_070

eſt per perfectionem naturalem in eorum ſocietate tranquillata:ideo ſub interminatione eorum offenſe eſt ipſius ſponſe inquietatio īterdicta:quaſi dicat:ipſa eſt ſicut unus ex nobis. Sicut ergo non permittit ſponſus ſuum interrumpi palatium:nec quietem turbari ſpirituum ſupernorum: ſic non permittit huius benedicte anime cor floridum: in quo ſponſus dormit per ſuauiſſimum ſomnum: & hoc eſt ipſam ſemper in ſponſo fore tranquillam. Attende autem q̄ plena tranquillitas ſponſe fugit ſimul cum diſtractione turbatiua:omnem tepiditatem & orationum negligentiam & incompaſſionem fraternam. Et quomodo omnia omnibus ſit ſemper manens tranquilla: & ſic fugit omnem malitiam heretice libertatis: nam ipſam format ieſus emanuel: qui nouit reprobare malum & eligere bonum. Ad illud autem ultimum deſertum ducit ſpiritus ſapientie ieſu in eo cuius uoluntas & bonitas puriſſime ſaporantur a ſponſa.

Via uero benedictus Ieſus in deſerto quadraginta diebus legitur ieiunaſſe:ideo ſecundum quattuor quadragenas benedicti ieſu in quadruplici deſerto preſcripto quadrupliciter ieiunatur. In primo ieiunatur a peccatis mortalibus & delitiis carnis. In ſecundo ieiunatur a curis ſecularibuſ & quibuſdam ſotietatibus & affectiōibus diſtractiuis. In tertio ieiunat̄ ab oī reputatiōe ſui. In quarto ieiunat̄ ab omni amore ſui & omnis creati in quantum tale. Et quia in quolibet ieiunio eſt refectio ſua: ideo ī primo comeduntur quinq; panes ordeacei propter penitentialem aſperitatem ſenſualis uite afflictiuā & anime ſatiatiuam: quia in ea ſpes uite deguſtatur. In ſecundo comeduntur ſeptem panes triticei propter multitudinem donorum ſpiritus ſancti: que acquiritur in ſtatu religioſo & ſeparatione ab amore mundano. In tertio comeditur uitulus ſaginatus in receptione filii diſſipatoris a patre occiſus: quia pinguiſſimus amor cordis ieſu in immolatione mortis eius pro nobis peccatoribus redimendis continue deguſtatur. In quarto comeditur panis celicus ſuauiſſimum manna glorie dei & hominis ieſu chriſti. Prima quadrageſima poteſt ſignificari per quadragenam preſepii. Sicut enim in parturitione ſacratiſſime uirginis in fetore ſtabuli:& in aſperitate preſepii & ſocietate beſtiali & refectione tenui & faſcia ligamēti ſtetit bonus ieſus: ita penitens in parturitione mundi propoſiti per contritionis ſpiritum ſtat in memoria preterite offenſionis tanq̄ in fetore ſtabuli in pugna beſtialium tentationum:quibus uelit nolit pluries ſotiatur:licet & aliter beſtie ſignificent. Bos ruminationem eorum que pro nobis chriſtus fecit. Aſinus iugem deprecationē oneris per ſatiſfactionem impoſiti. Debet & eſſe duricia preſepii per aſperitatem ueſtis & lectuli: & in cibo tenui per aſperitatem ieiunii: & in faſcia ligamenti per obſeruantiam ſacerdotalis precepti in toto quadragenario penitentie: donec ipſa conſumetur: & tanquam purgatus in templo dei preſentetur. Secundum ieiunium poteſt figurari ꝑ quadrageſimam qua chriſtus latuit in deſerto. Sicut enim chriſtus tunc fuit ſolitarius: ſic & religioſus debet eſſe totaliter a mundo ſemotus: & in oratione & ſilentio totus a ſeipſo recluſus: quod ſi fecerit ſciat ꝙ exemplo ieſu poſt uictoriam hoſtis loco conſortii hominum habebit conſortia angelorum. Tertium ieiunium figuratur per quadrageſimam horarū: qua chriſti caro fuit mortua & ſua uita priuata quia qui ad exceſſum contemplationis mortis chriſti aſcendunt: ſentiunt in ſe quod apoſtolus dicit ad Coľ. tertio. Mortui enim eſtis: & uita ueſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo. Et illud: Conſepulti enim eſtis chriſto per baptiſmum eius in morte. Quartum ieiunium in quo eſt plena ſatietas: quia ibi ieiunatur ab omni malo: & reficitur omni bono: figuratur per quadragenarium dierum: quibus diſpenſatiue ieſusglorioſus ſtetit in terra quantum fuit neceſſarium apparens diſcipulis: loquens & admoneus & ſe exhibens: ad fidem erigens eos & ſubleuans: ad ſpem attrahens eos & transformans ſignis mirificis ad amorem: & poſt ſubito euaneſcens.

Et quia iſte quartus ſtatus ſolus aliene cure poteſt intendere: idcirco licet ſit totus tranſformatus in diuinitatis abyſſum & in deum hominem ſimul glorioſum & paſſum: tamen mira condeſcēſione foras exit ad proximum ſolum ſimilia his q̄ dicta ſūt ſupra chriſtum facere diſcipulis & ipſe populis & ſpiritualibus perſonis. Et neceſſitate expleta ab eis ſubito euaneſcit: quia a populorū turbine & cum familiaritate celerrime a ſe abſcōdit. Hec enim cauſat in auditoribus appreciationem & reuerentiam auditorum: & in predicationibuſ obſeruantiam ſuarum uirtutum & fugam mundialium uanitatum: & ſufficientiam ad nutrimentum & regimen populorum. Hauriunt enim ab uberibns chriſti ieſu in ſecreto ſolitudinis auide quod pro loco & tempore utiliter & diſcrete populo effundunt abunde: recordantur ꝙ gallus eſt auis pulchra: ſed continua ſui apparitione uileſcit: & tactus manus auium pennas deordinat & deformat. Et ſi diu teneantur in manu ſua ſudore humectat: & fit inhabilis ad uolandum. Spirituales aues hoc experte nouerunt. Vnde & benedictus ieſus predicatorum forma poſt inquietationem turbarum dixit. Venite ſeorſum in deſertum locum: & requieſcite puſillum. Erant enim qui ueniebant & redibant multi: & nec ſpacium manducandi habebanr: Matth. ſexto. Sic ſepe propter multitudinē familiaritatū īpedit̄ mādūcatio ſpūaliū ſuauitatū: nec inuenit anima ad hoc tp̄s getū.

UVA. BHSC. IyR_070

Licet autem moyſes & helyas eodē numero die
rum quo & xp̄s ieiunaſſe legantur:multum tamen
differenti uirtute.Nam moyſes non eſuriit refectuſ
ſuauitate diuini eloquii & conſortii.Helyas eſt refe
ctus efficatia mirabili & refectione ſolidi & durabi-
lis cibi:qui tanto tempore diuina uirtute calorē na-
turalem occupauit ne cōſumeret uitales humores :
& corpus in debita fortitudine ſubſtentauit:proptē
quod dicitur ꝙ ābulauit.xl.diebus:&.xl.noctibus
in fortitudine cibi illius. Chriſtus uero uirtute ꝓ
prie potentie corpus in qua diſpoſitione uoluit te-
nuit ſine eſurie.Et quia hoc fecit ex feruenti noſtre
ſalutis amore quo uoluit ſe pro nobis tanto tem-
pore delectatione comeſtionis priuare: ideo ſuum
ieiunium plenum eſt uirtute & exemplaritate:do-
cens nos animū a delectabilitate carnis ītrahere:&
in occupatione diuinorum guſtuum internū ſatia
re palatū. Et ut nos doceret modū:dicitur ꝙ eſt
ductus a ſpū in deſertum. Quando enim ī amore
ſpūs ſancti anima deſertatur a cura delectationū ſē-
ſibilium ut compleat illud quod dicit Apoſtolus.
Curam carnis ne feceritis in deſideriis ueſtris per ta
lem mentis recollectionē & amoroſam intentionē
ad ſublimia dei facile eſt ſibi ſine eſurie ieiunare a
delectationibus carnis & mundi. Guſtato enī ſpū
deſipit omnis caro. Quātū autē poſſit amor di-
uinus in anima: oſtendit a minori ī auarorꝫ amorē.
Sepe enī mercatores iuuenes:& guloſi dum in nū
dinis occupant:uel in receptione pecunie:uel ī pla
cibili negociatione obliuiſcuntur comedere:nec ſē
tiunt ſe eſurire.Quanto magis ſpūalis amor : hoc
poteſt facere in ſpūaliū occupatione.Sed mēs ocio
ſa & uaga non uidetur aliud uelle habere facere niſi
cogitare de ſua eſurie:& pro cibo tenui gemere : &
hore tarditatē cāre:unde non eſt mirꝫ ſi tali eſt gra
ue ieiunare. Ne autē aliquid deeſſet exemplarita
ti nos dirigēti ieſu dī ꝙ poſtea eſuriit.Vbi dicit hy
larius:ꝙ ſue nature hominem dereliquit. Arbitror
ego ꝙ natura ieſu per diuinā potentiā ſuſtentata ī
quadragenario fuit ſibi relicta ad penalē eſuriē : ut
tm̄ eſuriret quantū talis exinanitio requirebat:& te
nebat natura in fortitudinem ne deficeret :ſi ut in
debito robore ſtantē:eſuries eum amplius crucia-
ret.Ita ꝙ tūc ieiuniū quadrageſime licet nō habue
rit effectū ad deſtruendū ꝑ debilitatē ſubiectū:hūit
tamē effectū fortiſſimū ad inferendum famis cru-
ciatum.Non enim credo ꝙ iſta fuerit cōis eſuries:
ſicut homo quando poſt digeſtionem cibi incipit
eſurire.Sed puto ꝙ in hac uita non fuerit eſuries ſi
milis ei:quā tunc xp̄s pro noſtra exemplaritate aſſū
pſit. Dicitur autem infra aliquid ſīle in xp̄i paſſi
one quia naturam ſeruauit in robore uſqꝫ ad ulti-
mum iſtans mortis.Ex quo ſequitur ꝙ doloroſiuſ
paſſus fuerit.Illud autem cōuēiebat xp̄i honori in
uictorioſo triumpho & noſtre utilitati in dando ex
emplo. Propter quod dicit hylarius ubi ſupra:ꝙ ñ
erat a deo diabolus:ſed a carne uincendus. Tanta
enim intenſio famis quam diabolus attentare fuit
permiſſus in homine quem uidebat aduertit:dedit
ei uictorie ſpecie maxime:quia uidit maximam af-
flictionem famis & cibi diſtantiam:Et quanto fa-
mes fuit acutior:tanto tentatio fortior: & uictoria
glorioſior:& exemplaritas clarior:unde cum ma-
gna patientia bonus ieſus neceſſitatem & afflictio
nem ſue diuine carnis ſuſtinuit:expectando per lō
gam horam finem tentationis.Et ad honorem ui
ctorie xp̄i:& ad afflictionem ſue īnocentiſſime car
nis uidetur ſe recolligiſſe fames in unum & ꝙ tan-
gere non potuit q̄diu noluit per quadragēarii tem
pus nunc licentia data quaſi ſimul adunata pugilē
noſtrum inuaſit tētans quaſi tempeſtas ualida ob
ruere.Sed gigas noſter xp̄s ieſus fixus ſtetit & pa-
tiens:hoſtem deiecit prudentia: & famē patientia
ſuperauit. O anima mea ne quid tibi de uirtutū
perfectione:& carnis ſubiugatione blandiri:ne cor
pus tuum uas infectionis perditionis & macule:
uel ieiunii abſtinentia macerare.Ecce dei caro ꝑ uir
tutum opatiōe perfecta acutiſſima affligitur ꝓ exē
plaritate danda ieiunandi carni infecte & peccato
ſubiecte. Quid igitur dicis tu ſpūalis fallaciter:
ueraciterqꝫ carnalis?Eſt ne caro tua purgata a fomi
te que uſqꝫ ad mortē ſcatunt ſpurciſſima feditate.
Nullus uiuens in carne preſumat ſe a ieiunio exi-
mere:uidens ieſum dei filium ieiunare. Quāq̄
autem certum ſit omnibus xp̄i athletis abſtinētie
rigorem neceſſarium eſſe his qui perfectionem mē
tis per dei gratiam conſeruare conantur : quia tam̄
noui inſurgūt heretici ſpiritu feditatis pleni: & alii
ſpiritu preſumptionis fatue ſub pretextu puritatis
conſecute:qui uidentur impie dicere:ꝙ abſtinentia
nihil habet facere cum perfectione:& hi ſe uocant
de ſpiritu libertatis ut libere male agant.Idcirco ad
deſtruendum hoc dogma peruerſum: ueritatē hāc
lucidam roboremus tam per exempla:q̄ per docu-
menta ſanctorum. Et primum quidem euange
lice perfectionis precurſor ſuo exemplo eam deſtru
it:& eam gabriel angelus in eius commendatione
deiecit.Ait enim Luce primo. Erit enim magnus
coram domino:uinum & ſiceram non bibet &ce.
ergo abſtinentia coram domino magnum reddit.
Hoc ipſum uas electionis paulus ſibi neceſſari-
um aſſerit.d.i.ad Corin.nono.Caſtigo corpus me
um & in ſeruitutem redigo:me forte cum aliis pre
dicauerim ipſe reprobus efficiar. Ad hoc facit
multum quod Euſebius in eccleſiaſtica hyſtoria li-
bro ſecundo refert ꝙ inter ſanctos epiſcopos quoſ
euangelica uita inſtituit:uinum nemo guſtare con
uenit: nec aliquam carnem:tantum aqua eſt eis
potus: & panis cum ſale & hyſopo cibus.
De auſteritate autem eorum quorum uitam
conſtat fuiſſe perfectionis exemplar pretermitto
narrare: quia de eis libri ſunt pleni. Le-

UVA. BHSC. IyR_070

ge Hieronymum ad euſtochium:& collatiões ſan
ctorum patrum:quas ſcribit Caſſianus:& uitas ſan
ctorum patrum:& potius mirari poteris q̃ imitari.
Beatus quoq; Baſilius & eius regula monachis
orientalibus eſum carnis inhibuit. Sanctus mar
tinus pietate plenus:& uir apoſtolicus in ſuo mo-
naſterio monachis ſecū degentibus uini poculum
cócedere noluit:ſicut de ip̄o narrat Sulpitius. Et
ſacer uir benedictus ſanis monachis eſum carnium
interdicit. Vides ergo ꝙ in uiris ſanctis uigor
abſtinentie emicuit. Secundo ne quid ad certi-
tudinem deſiit:aliis ſanctorum auctoritatibus pro
bandum eſt:ꝙ abſtinere a uino & carnibus ſub de
bitis circunſtantiis ſit perfectum.Hieronymus ad
demetriadem.Conceduntur quidem nuptie carni
um uini uſus:ſed horum abſtinentia conſilio per
fectiore ſuadetur.Idem quoq; contra Iouinianum
Si uis perfectus eſſe:bonum eſt uinum non bibe-
re & carnes non manducare:quia melius ē animā
ſaginare q̃ corpus.Auguſtinuſ etiam de fide ad pe
trum ſic ait.Humiles ſerui chriſti qui cupiunt deo
ſine impedimento ſeruire:coniugia non appetūt:
a uino & carnibus abſtinent quātum ualitudo cor
poris permittit:non ꝙ peccatum ſit coniuges ha-
bere :aut carnes uinumq; percipere. Ad hoc fa-
cit Gregorius:xxx.libro moralium. Nullus inquā
palmam ſpiritualis certaminis apprehendit:q uō
in ſemetipſo prius per afflictam concupiſcentiam
carnis incentina deuicit:neq; ad conflictum ſpiritu
alis agoniſ aſſurgit:ſi non prius intra noſmetip̄os
hoſtis publicus guleq; appetitus edomet. Hie
ronymus contra Iouinianum:ſi quis exiſtimat īter
abundantiam ciborum & potuum ſe perfecte ua-
care ſapientie poſſe:hoc eſt uerſari inter delitias et
delitiarum uitiis non teneri:ſeipſum decipit. Et ī-
fra quomodo nuptiis uirginitatē: ſaturitati & car-
nibus ieiunia ſpirituma; preferimus:hec hierony.
Si igitur uacare ſapientie perfectorum eſt uirgi
nitas prefertur nuptiis:& ſaturitas ieiunio:ſicut p-
fectum imperfecto:reſtat ꝙ de genere operis ab-
ſtinere a carnibus aliiſq; cibariis actum dicit conſo
num perfectioni.Et econtra:his uti perfectionem
quandam importat quantum eſt de ſui generiſ na
tura:niſi ad perfectionem reducatur per circunſtan
tiam ſuperans dietam:ut pote cum quis plenam
habet abſtinendi uoluntatem:& tamen huiuſmo
di cibariiſ utitur ſobrie pro loco & tempore:uel qr
hoc requirit neceſſitas ſuſtentationis proprie p-
pter egritudinem ſeu infirmitatem:uel utilitas edi
ficationis fraterne per charitatem cōdeſcenſiuam.
In quibus duobus caſibus ſi uirtutis perfectio ha-
betur ī corde:bene oſtenditur in receptionis ſobri
etate:& in hoc quia nunquam de ore ſuo exibit re
laxationis commendatio:immo reuerentia & laus
omnis anime abſtinentis & ſue infirmitatis : ſiue
ſpiritus ſiue corporis humilis confeſſio:quia ſem-
per timebit propter amorem uirtutis interne: ne
actus exterior qui imperfectus uidetur trahatur ab
aliis in exemplum.Et ideo condeſcenſio non erit
ſepe:ſed raro:niſi forte al' multa ſequeretur utili-
tas:& tunc ſobrietatem abſtinentium predicabit.
Quia uero predicti heretici ad damnatiōis ſue
cumulum pro ſe ſcripturas peruertendo adducūt:
idcirco oportet aliquid breuiter reſpondere.Addu
cunt enim illud apoſtoli primo ad Corinth.viii.
Eſca uos non cōmedat deo.Gloſa ſupra ex tertio
libro auguſtini de doctrina chriſtiana.Quid locis
& temporibus & perſonis conueniat diligenter at
tendendū eſt ne temere flagitia reprehendamus:
fieri enim poteſt ut ſine aliquo uitio:cupidine uel
uoracitatis cibo pretioſiſſimo ſapiens utatur:inſi-
piens autem fediſſima gule flamma i uiliſſimum
exardeſcat.Et ſanus quiſq; ualuerit more domini
piſce ueſci :q̃ lenticula:more Eſau:aut ordeo more
iumentorum.Similiter Gregorius tertio libro mo
ralium.Non cibus ſed appetitus in uitio eſt:unde
lautiores cibos plerūq; ſine culpa ſumimus:& ab-
iectiores non ſine reatu conſcientie deguſtamus:
hinc eſau primogenituram pro lenticula perdidit.
Et Helyas in heremo uirtutem cordis carnes eden
do ſeruauit:unde & antiquus hoſtis primum ſibi
hominem non carne ſed pomo ſubdit:& chriſtū
non carne ſed pane tētauit. His auctoritatibus
quas ſtolide pro ſe adducunt non plus poteſt cō-
cludi:niſi ꝙ pro loco & tempore ſub debitis circū
ſtātiiſ pót uir pfectuſ delicata cibaria ſumeř tēpera
te & ſobrie.Et hoc ē uicioſū ſupflue uilia cibaria
guloſe ſūere: & hoc nullus dubitat eē uerꝫ.Quia
tamen delicata cibaria ſunt excitatiua concupiſcen
tie:ideo ab illis abſtinere eſt ſalubre:ac per hoc cū
ſit difficile & arduum & ſupererogationis de natu
ra ſui generis colligitur eſſe perfectum:tanq̃ ad p-
fectionem preparans:& ipſum promouens & cō-
ſeruauſ. Vnde Hieronymus contra iouinianum
hereticum:cuius hereſis non fuit laudare luxuriā:
nec hebrietatem uel crapulam : licet enim malus
fuerit:iſta dixiſſe non legitur:ſed pudicitiam con-
iugalem equauerit uirginitati:& uſum ciborum &
abſtinentiam equalis apud deum meriti ſenſerit:
quem iſti impii & mali heretici ī malitia multum
excedunt.Dicit ergo ſic hieronymus contra here-
ſim predictam:quam reprobat: facit eſum carniū
cunctis nationibus eſſe communem:& paſſim li-
cere quantum ad illos quorum conuerſatio in ce-
lis eſt:qui ſuper Pythagoram & Empedoclem &
omnes ſapientie ſectatores.Non enim debemus
cui naſcimur ſed cui renaſcimur:quoniā repugnan
tem carnem & ad libidinem incentina rapientem
in edia ſubiugamus:hec hieronymus:quibus oſtē
dit abſtinentiam uiris perfectis & celeſtibus con-
uenire:& hoc per uirtutem temperantie refrenan
tis carnis laſciuiam. Sed ſpiritualis ratio eſt al-
tiſſime paupertatis profeſſoribuſ quia ſingulariter
ualet ad hanc profeſſionem ſeruādā.Vnde hiero.
ad Saluiam ſcribit:ubi uile oluſculum & panis ci-
bus potuſq; moderatus:ibi diuitie ſupuacue ſunt

UVA. BHSC. IyR_070

Idem contra iouinianum. Si uis perfectus eſſe bo-
num eſt uinum non bibere: & carnes non mandũ
care:nam grandis anime exaltatio eſt cum ꝑuo fue
ris contentus:mundũ habere ſub pedibus & oẽm
eius potentiam & eius epulas ac libidines propter
que diuitie inquiruntur uilibus commutare cibis.
Sic igitur patet ꝙ bonum abſtinentie de ſuo gene
re eſt perfectionis. Quia uero hi filii mortiſ quo
ad aliquos ex eis dicunt ꝙ abſtinentia competit ĩ-
choantibus & iuuenibus imperfectis: non autem
uiris in quibus concupiſcentie ſunt pacate:ideo du
plici debent contritione confundi. Primo oſtendẽ
do ꝙ nũq̃ uel raro in hac uita conuenit. Secũdo ꝙ
eſto ꝙ ita eſſet:adhuc multis aliis rationibus com
petit abſtinentia perfectis. Contra primum au-
di Hiero. ad Euſtochiũ. Quãdiu habemus theſau
rum in uaſis fictilibus:& cõcupiſcit caro aduerſus
ſpm̃ & ſpũs aduerſus carnem:nulla eſt certa uicto-
ria. Et paulo poſt. Si apoſtolus uas electionis & ꝑ
paratus in euangelium xp̃i ob carnis aculeos & in
centiua uitioꝝ reprimit corpus ſuũ & ſeruituti ſub
iicit ne aliis predicans ipſe reprobus inueniatur. Si
poſt nuditatem:ieiunia:famẽ:flagella:ſupplicia in
ſemetipſum cõuerſus exclamat. Infelix ego homo
quis me liberabit de corpore mortis huius:tu pu-
tas ſecurum eſſe debeř. Caue ergo ne aliqñ de te di
cat deus:uirgo iſrael cecidit & non eſt qui reſuſci-
tet eam. Item Hiero. ad ſaluiam. Scimus ab apl'o
dcm̃. Omnis creatura dei bona & nihil reiiciendũ:
quod cũ gratiarum actione ꝑcipitur. Sed idẽ loqui
tur bonũ eſt non manducare carnẽ : & non bibere
uinum. Comedant carnes qui carnalibus deſeruiũt
quoꝝ feruor deſpumat ĩ coitu:q malignitate mor
tis generationi & libidini dant operam:quoꝝ ute
ri portant fetus:eaꝝ inteſtina carnibus impleãtur.
Tu uero que in tumulo maritum ſepeliſti & omẽs
ꝑiter uoluptates:nihil alid' neceſſe habes niſi perſe
uerare ieiuniis. Ex his uerbis Hiero. ſatis patet : ꝙ
nullus debet confidere quin ipſum oporteat con-
cupiſcentias edomare:& ꝙ non ꝑui periculi res eſt
abſtinentie perfectioni detrahere:ac ꝑ hoc ab ea ani
mos perfecte ueritati ſtudentiũ reuocare. Non ſo-
lum enim ad refrenanda uenerea utilis eſt abſtinẽ
tia:ſed etiam ad temperanda uana ſolacia & uerba
ocioſa:difficile nãq; ſicut dicebat pater noſter btũs
franciſcus eſt neceſſitati corporis ſatiſfacere:& ꝓni-
tati ſenſuum non parere. Secundũ etiam ꝓbať
ꝙ aliis cauſis competit ieiunare perfectis q̃ pro ui-
tandis ſtimulis carnis. Sacer enim ambro. in li. de
ieiunio oſtendit non tam miſerie huius ſeculi ieiu
nare q̃ innocentie ꝑadiſi:cum ait. Itaq; terrenũ ne
quis nouellũ putet eſſe ieiuniũ prius : uſus mundi
a ieiunio cepit:q̃ lux clara reſplenduit. Vbi cibus ce
pit:ibi finis factus eſt mundi:ibi cepit ſuã incremẽ
ta neſcire:ibi ceperunt diuina circa eum opera ſemi
nari. Quo indicio declaratum eſt ꝙ per cibos mun
dus haberet minui:per quos deſiit & augeri. Et ut
ſciamus nouellũ non eſſe ieiuniũ:prius in paradiſo
legem conſtituit de ieiunio. Sciebat enim ꝙ ꝑ eſcã
culpa haberet intrare. Hec ambro. Idem etiam ĩ
eodem. Cur inquit helyam dignum celo diuina iu
dicauit ſententia:ut cũ ipſe raperet' corpore:qui ce
leſti uita uiuebat in corpore & ſuperne uſum con-
uerſationis exhibebat in terris. Quid ergo eſt ieiu
nium niſi ſubſtantia & imago celeſtis? Ieiuniũ refe
ctio eſt aĩe:& cibus mentis. Ieiuniũ uita eſt angelo
rum:culpe mors:excidiũ delitiarum:remediũ ſalu-
tis:radix gr̃e:fundamentũ caſtitatis. Hoc ad deum
gradu citius ꝑuenitur:hoc gradu helyas aſcẽdit añ
q̃ curru. In hac uirtute & ſpũ helye uenit ioannes :
deniq; in deſerto ille uacauit ieiuniis. Et ideo quia
uite humane poſſibilẽ continentiã ſuꝑgreſſus fue-
rat:non homo ſed angelus confirmatus eſt. In
his uerbis ſatis ꝓbatur ꝓpoſitũ. Et ieiuniũ compa
tur angelice uite:& quidẽ ſatis digne. Cum enim
ſicut dicit Dionyſius hierar. celeſtis triplex eſt actuſ
.ſ. purgatio:illuminatio:& perfectio. Ad hec ꝑ ieiu
nii obſeruantiam peruenit'. Et ideo ieiunare magiſ
eſt angelica uita q̃ terrena. Per ieiuniũ obtinetur ꝑ
fecta cuſtodia ſanctitatis. Primo quantũ ad declina
tionem carnaliũ deſiderioꝝ ſeu uitiorum : de qua
etiam dictum eſt ſupra. Et tunc iterũ audi Hiero.
ad demetriadẽ. Poſt cogitationũ diligentiſſimam
cautionẽ:ieiunioꝝ tibi arma ſumenda ſunt & canẽ
dum cum dauid:humiliaui in ieiunio aĩam meam.
paulo poſt. Ignita ſunt diaboli iacula que ſimul uul
nerant & inflãmant & a rege babylonis tribus pue
ris preparat'. Et quõ ibi quartus habens ſpẽm filii
dei intenſos mitigauit ardores:ſic & in animo uir-
ginali rore celeſti & ieiunioꝝ frigore puellaris ca-
lor extinguit' & humano corpori angeloꝝ conuer
ſatio preparat'. De hinc etiam propter debellatõ
nem ſpiritualium hoſtium. iuxta illud Ambro. lib.
de ieiunio. Iudith ieiunans omni tempore uiduita
tis ſue:his armis munita proceſſit:& omnium aſſy
rioꝝ circũuenit exercitũ:ſobrii uigore conſilii ab-
ſtulit holoferni caput:ſeruauit pudicitiã:uictoriam
reportauit. Heſter quoq; pulchrior facta ieiunio:oẽ
genus ſuũ a ꝑſecutiõe liberauit:ita ut regẽ ſibi face
ret eſſe ſubiectũ:nõ libidinis ardore flãmatũ:ſed ce
leſti miſeratiõe conuerſũ ut imperiũ retorqueretur
& honor ſacris redderet' altaribus. Eſt ergo ieiu
niũ ſacrificiũ recõciliatiõis:uirtutũ ĩcremẽtũ quod
fecit femĩas ſãctiores. Secũdo etiã ꝑ ieiuniũ ĩpe
trat' ꝑfecta ĩtelligẽtia ueritatis:ꝑ̃mo qdẽ ĩ opandiſ
cuiuſmodi ẽ ueritas diuine legis:ut ait Ambro. ĩ li.
de ieiũio. Moyſeſ iqt de ieiũio legẽ dedit:ipſũ quo
q; ieiunãtẽ non uoces magne:non fulgura:nõ nu
bes umbroſa & fumigãs ſyna ꝑturiuit. Neq; enim
introiſſet in nubẽ:& uocẽ dei loquentis de medio
ignis ſine periculo audiſſet ſalutis:niſi munitus ar-
mis ieiunii. Quadraginta enim diebus ieiunauit
in monte:ut legem acciperet a domino deo no
ſtro. Et in ſuperioribus quidẽ montis lex dabatur
moyſi ieiunãti:in inferioribus uero ppl'o mandu-
canti:preuaricatio eni ſacrilega attendebatur man-

UVA. BHSC. IyR_070

ducantium. Quo ſpectaculo motus fregit tabulas
moyſes indignũ iudicás ut ebrio ppl'o lex daret.
Similiter factum ẽ de patre noſtro franciſco: q
xl. diebus ĩ ſolitudine montis ieiunauit in pane &
aqua: & ibi ſicut accepit ex ore domini: ut ĩpe poſt
afferuit ſacratiſſimá regulá ſcribi fecit: quam ſatis
uiolat guloſorum ĩgluuies. Impetratur etiam per
ieiunium intelligentia ueritatis ĩ ſpeculandis. Iux-
ta quod dicit Hieronymus cõtra iouinianum. Da
niel atq; tres pueri reuelationẽ ieiunio merentur:
paſciq; legumibus pulchriores & prudẽtiores in-
ueniunt. Eodẽ quoq; libro dicit Helias. Quadra-
ginta dierũ ieiunio preparatus deũ uidit in mon-
te oreb: audiuitq; ab eo. Quid tu hic agis Helia?
Multo familiarior uox iſta q̃ illa: Adam ubi es? Il-
le enim paſtũ terrebat & perditum: hec ieiunanti
famulo blandiebatur Tertio per ieiuniũ acqui-
ritur cõſtantia perfecte uirtutis. Primũ quidem ad
faciendum ardua. Circa quod Ambroſius ubi ſu-
pra. Magna ẽ uirtus ieiunii: deniq; tá ſpecioſa mi-
litia eſt ut & xp̃m delectaret ieiunar: tam ualida: ut
ad celum hoĩes eleuaret. Et ut hũanis magis q̃ di
uinis utar exẽplis. Helias ieiuno ore clauſit celum
ieiunus filiũ uidue ab ĩferis ſuſcitauit: ieiunus ore
pluuias depoſuit: ieiunus ignẽ eduxit e celo: ieiu-
nus curru raptus ẽ ad celũ: & .xl. dierũ ieiunio diui
nam acquiſiuit penitẽtiam. Tũc deniq; plus meru
it q̃ ampliuſ ieiunauit. Quiſ. n. hũana uirtute igne
os equos & currus potuiſſet aſcẽdere. niſi qui na-
turá corporis ĩcorruptibilis ieiunii humani uirtu-
te mutaſſet. Dat etiam ieiuniũ uirtutem ſuperádi
aduerſa: ſicut ibi dicit Ambroſius. Eſt quedá cre-
ature natura: quam adamátem uocant: nec facile
igne conſumitur q̃ ĩpoſita focis igneſcit: illico ſub
lata de flámma tanquá aquarum infuſiõe munda re
ſplẽdet. Talia erant hebreorũ corpora & de ieiunio
in adamantis tráſformata naturam: uapore ignis
non ad diſpendiũ ſui: ſed ad gratiá mutabantur.
Daniel quoq; trium ebdomadar ieiunio leões do
cuit ieiunare miſſus in lacũ. In adamátinam ſolidi
tatem abſtinẽtie rigore membra duratus non pa-
tuit uulneri: ſic eum conſtrinxerát ieiunia. ut ĩ eius
corpore ferarum morſibus locus eſſe non poſſet.
Clauſa tenebant leones ora: que abſtinẽtia pphe-
tice ſanctitatis cõprimebat: ut ea fere aprire nõ poſ
ſent: ueluti quibuſdam uinculis alligata. Colligi
tur igit ex predictis q per ieiuniũ obtinetur per-
fectio ſanctitatis ſapientie & uirtutis: per que mẽs
humana purgatur: illuminatur: atq; perficitur iſtar
hierarchie celeſtis. Ab omnibuſ igitur ſeruari de
bet & appeti: ſed maxime ab his qui cupiũt eẽ pfe
cti: unde & hec tria breuit exp̃mit Gregoriana il-
la prefatio q̃ dr. Qui corporali ieiunio uitia com-
primis: mentem eleuas: uirtutem largiris & p̃mia.
Et auguſtinus in quodam ſermone. Ieiunium in-
quit purgat mentem: ſubleuat ſenſum: carnem ſpi
ritui ſubiicit: cor facit contritum & humiliatũ: qd
deus non ſpernit: cõcupĩe nebulas diſſoluit: libidi
nũ ardores extĩguit: caſtitatis lumẽ accẽdit: uerbo
ſitatẽ ñ amat: diuitias ſupfluitatẽ ĩdicat: ſupbiá cal
cat: humilitatẽ commẽdat: hec de ieunio diffuſius
diximus: ut os ĩpiorum uiam aperiens relaxationi
carnis: obſtruat ſáctorum dictis: uel quod plus cu
pimus conuertátur. Sed adhuc ĩpii econtra ui-
rus iniquitatis effũdunt dicentes. Nunc tempus ẽ
ſpiritus ſancti: qui ẽ ſpiritus libertatis & animá in-
terius pficit: ut omnia mũdi delectamẽta in deum
referat: & de abſtinẽtia parũ curat. Sancti autẽ locu
ti ſũt pro tẽporibus ſuis: quibus tanta ſpiritus co-
pia nõ dabatur. Adducũt etiam p ſe aliquas q̃s
peruertunt ſcripturas: ut illud apl'i: Omnis creatu-
ra dei bona. Et iterũ. Omnia munda mundis. Et
illud euangelicũ. Quod non intrat ĩ os &c. Di
cunt etiam ſanctos locutos cõtra iniurioſos q ne-
ſciũt delectamẽta referre in deũ: unde & adducunt
illud de libro Auguſtini queſtionũ euágelii: q nõ
intereſt qd alimẽtor: uel quantũ quis accipiat: dũ
modo illud agat p conueniẽtia hoĩum cũ quibuſ
uiuit Et q peius eſt: dicunt q iſtos notauit apl'us
cũ dixit. In nouiſſimis diebus diſcedent quidam a
fide: attẽdentes ſpiritibus erroris. phibentes nube
re & abſtinere a cibis quos deus creauit. Vbi ſicut
Hieronymus exponit cõtra Iouinianũ textus ĩtel-
ligitur ſic. Reprobat inqt apl'us eos q phibebant
nubere: & iubebát a cibis abſtinere: ſed manicheũ
deſignat & ceteros hereticos: q abſtinẽtiam ĩdicũt
ppetuá ad deſtruẽdũ opera creatoris. Nos aũt crea
turas omnes laudamus: & matrimõio uirgĩtatem
& abſtinẽtiam luxurie: ieiunia p̃ferimus ſaturitati.
& a diebus ioánis baptiſte ieiunátis & uirginis re
gnum celorũ uim patitur. In his uerbis Hiero-
nymi ſatis apitur intẽtio apoſtoli ĩ auctoritate ul-
tima & ĩ omnibus p̃allegatis & ſimilibuſ ubi oſtẽ
ditur q error illor qui creaturas dannabant & di-
cebant a deo male factas: ſicut Manicheus repro-
bare intẽdit. Et ideo nihil ad propoſitũ uerbũ euá
gelii: reprobans ſupſtitionẽ phariſeorũ. Quod. n.
ibi xp̃s phariſeos de ſuperſtitiõe nouerit euangeli
cus ſtatus aperte declarat. Et ideo ſupſtitioſas tra-
ditiones phariſeor intendit chriſtus excludere: &
ciborum diſtinctiones ſecundum cerimonialia le-
gis tam xp̃s q̃ apoſtolus oſtẽdit nõ eſſe ſeruanda
chriſtianis. Vnde ſuper illud uerbo: Non quod in-
trat in os &c. Dicit gloſa. Vno ſermõe omnis ſup-
ſticioſa obſeruatio eliditur: dũ in diſcernẽdis cibis
religio putatur. Quod de illa intelligendũ eſt di-
ſtinctione ſecundum phariſeor cerimoniam: que
in cibis conſtituit ĩmunditie cám: & qui delitioſa
curioſitate & ſupſtitioſitate obſeruare iubebat: nõ
ſolum cerimoniales leges: ſed etiá ſuperaddit s cu
rioſitatibus ſuis. Contra iſta loquitur xp̃s. Diſcer-
nere autem in cibis inter delicata & aſpa: uilia & p̃-
tioſa more ſanctorum eſt ſecundum euangelicam
doctriná & obſeruationẽ apoſtolicá. Si autẽ illud
uerbũ apoſtoli: Omnis creatura dei bona: & nihil
reiiciẽdum quod cum gratiarũ actione percipitur

UVA. BHSC. IyR_070

uniuerſaliter ītelligitur aliť ꝗ̄ dictū ē ſupra : ſequiť
ꝙ ſecure poſſimus uti ꝓ appetitu uoluntatis no-
ſtre oībus creaturis:cū cibi & potus ſint dei creatu
re multipliciter a deo formate. Et ita ſecundū iſtā
expoſitionē peſtiferā ſequitur ꝙ comedere & bibe
re:& luxuriari cū qbuſcūꝗ; mulieribus & aliis bru-
talibus uſibus cōtra naturam:quos Apoſtolus uo
cat paſſiones ignominie erunt licita: non peccata :
non reiicięda:ſed cū gratiarum actōne quotięs pla
cuerit exercenda. Vides diabolicū finę ad quem
ſecta iſta deducit.Vere iſtis reſpondendū eſſet non
diſputatione ſed igne.Et ſicut abunde patet oī ſcię
ti & intelligenti litteras:iſta ſunt non ſolum con-
tra principia fidei xp̄iane:ſed etiam contra natura-
le iudiciū rationis:& contra dictamen nature: cum
apoſtolus dicat uno uerbo oīa iſta exſuflās de me
dio:fornicatio autę & oīs immundicia non noīeť
in uobis ſicut decet ſāctos.Ecce ꝙ ſanctus apl's &
uirgo mundiſſimus non ſolū actum nephariū &
īternū conſenſum ꝓhibet xp̄ianis de carnis ſpur
citiis preter matrimonii actū ordinatū a deo:ſed &
quodcūꝗ; ſcurrile uerbum:per quod patet ꝙ huic
infernali immūdicie eſt oīno ſilentium imponen
dum. Quod āt ꝓ radice erroris aſſumunt .ſ. ꝙ
nunc eſt tempus ſpūs ſancti qui eſt ſpūs libertatis
quia ſicut ait Apo.ii.ad Cor.iii.Vbi ſpūs domini :
ibi libertas:omnino eſt contra eos.Cum eni ſingu
lariter dicatur ſpūs ſanctus a ſanctitate que ſue attri
buitur bonitati quā in creatura efficit:ſanctitas aūt
īn ſcriptura in pluribus locis attribuitur corporali
mundicie que ex interna ſanctificatione procedit.
Si nunc uero eſt tempus ſpiritus ſancti:tempus eſt
corporalis mundicie & mentalis a contagiis carniſ
Dicit enim apoſtolus hec eſt uoluntas dei ſanctifi
catio ueſtra:ut ſciat unuſquiꝗ; uřm poſſidere uas ſu
um in ſanctificatione & honore:ubi ſanctificatio-
nem uocat apoſtolus continentiam ab opibus car
nis.Multa alia dicit ipſe.Sed quid aliud querimus
ꝗ̄ exemplum ſūmi magiſtri ieſu:qui nō niſi de uir
gine naſci uoluit.Ioannem ut uirginem cōſerua-
ret de nuptiis uocauit caſtitatis ſeruāde conſilium
dedit:quando petro dicenti.Non expedit nubere.
Rn̄dit ieſus.Sunt eunuchi qui ſe caſtrauerunt ꝓpť
regnū celorum.Et quia illud erat perfectū & ardu
um ſubiūxit.Qui poteſt capere capiat. Si igitur
tempus eſt ſpūs ſci & ieſus de ſpū ſancto dicit. Cū
uenerit ille teſtimoniū perhibebit de me:igiť nūc
eſt tempus conſeruandi xp̄i perfectū cōſiliū de uir
ginitate & caſtitate ſeruanda.Et nunc uere eſt tem
pus ſpū ſancti quia eſt tēpus euangelice perfectio-
nis obſeruande.Ideo diabolus aciem ſuā cōtra ſpi
ritū ſanctum in his brutaliſſimis ordinauit. Cum
enim ſpūs ſanctus dicatur ſanctus īpollutus & ca-
ſtus:qui in eos intrauit ad talia operanda:ē ille ſpi-
ritus qui intrauit in porcos.Qui a benedicto ieſu
a filiis ſuis eiecto hos in porcos requirente iuſtitia
ieſu permiſſiue poſſidēdos intrauit & ī p̄ceps eos
miſit in mare ſpumantis luxurie:haud dubium in

mare eterne amaritudinis demergendos:niſi fue-
rint ipſius ieſu miſeratōe diuina cōuerſi. Quod
autem adducūt uerbū apoſtoli.Vbi ſpūs &c.dicen
tes ꝙ recipientes copioſum donū ſpiritus ſcī libe-
re pn̄t comeſſationibus & uoluptatibus delectari.
Attende ꝙ iſte eſt ſpūs diaboli:& non dei qui ſēp
uellet peccare impune quę non eſt dubium recepe
runt.Sed ſpūs ſcūs eſt ſpūs libertatis:quia quos re
plet:non timore pene facit ſeruire:ſed filiali amore
in xp̄i imitatōe pfectaꝝ uirtutū exercitium ſeruare
facit feruide non coacte.Nam talibus multo dele-
ctabilius eſt opari uirtuoſa opa propter amorę ſil'i
tudinis reformationis noſtri ieſu:ꝗ̄ poſſint ipſi bru
tales porci in ſuis ſpurcitiis delectari. Quia eni
hec ſecta peſſima apiendo ſentinā inferni aerē uite
ſpūalis fetida exaltatione cōmaculat.Ideo de ea lo-
qui aīa mea non preualet ſine horrendo fetore: un̄
non inuenio ſufficiens nomę quo poſſit digne in
nominabilis eoꝝ ſpurcitia appellari:niſi ꝙ uidetur
mihi ſupra oēm hereſim preteritā poſſe dici contu
melia ieſu xp̄i & abhominatio ſpūs ſancti. Neuter
enim eoꝝ talia concedit ſed horret. Et in tantum
animā facit horrere ꝙ non ſolū illa nephanda : ſed
matrimonioꝝ cōmercia licita qn̄ perfecte mentem
inhītat ſuſtinere non ſinit:Et hi ſūt ligati mřimo
nio niſi ꝓpter dei preceptū & matrimonii debitū
repetēdi reddendū:uel forte ex diuino oraculo pro
ꝓle ad cultū dei:non ꝙ ibi ſit tranſgreſſio ſi debite
fiat:ſed ſtatus eſt imperfectus:quę aīa ad pfectionē
uocata cū multa poteſt difficultate portare. Hec
eſt ergo libertas.ſ.ſanctitatis quā ꝓ magnis deli-
tiis habet libidinū uinculis liberari:& non abſtinet
timore legis:ſed amore uirtutis:& hoc mō intelli-
giť:lex nō eſt poſita iuſto.Et illud.Non accepiſtis
iteꝝ ſpm̄ in timore:ſed accepiſtis ſpm̄ adoptionis
filioꝝ in libertatē glorie filioꝝ dei.Et oīs bona li-
bertas in ſcriptura ꝓmiſſa nō intelligitur ꝙ cōcu-
piſcētia libere paſcať in actibus malis ſed ꝙ libera
amore iuſtitie:nō tm̄ amore pene refreneť & occi-
dať in uitiis & actibus ſuis. Quod aūt ſpūs ſcūſ
doceat comedere non dicit ſpm̄ ſcm̄ qui ſup ieſum
deſcēdiſſe legiť in baptiſmo:cū dicať: Luce. iiii. ꝙ
ieſus plenus ſpū ſcō agebať a ſpū in deſertū:ubi ie
iunauit.xl.diebus &.xl.noctibus. Et ibi pugnauit
cōtra diabolū ſuggeſtionē gule repugnans:& hoc
cum ipſe nō indigeret ad nřm fecit exēplū. Et hoc
eſt quod Hiero.dicit ad demetriadē.Saluator hūa
ni generis qui uirtutis & conuerſationis nobis re-
liquit exēplū poſt baptiſmū ſtatim aſſumiť a ſpū :
ut pugnet cōtra diabolū & tn̄ hoſtis ātiquus poſt
xl.dieꝝ ieiuniū moliť inſidias. Itē gloſa ſup il-
lud.Ductus ē ieſus &c.Hic eſt ordo ſcē cōuerſatio
nis ut poſt acceptā ſpūs ſancti gr̄am cōtra diabo-
lū artius accingamur. Et Ambro.de laude ieiūii:
preliatus eſt xp̄s ut uinceret nō ꝙ ipſe egeret certa-
mie:ſed ut nobis p̄liādi formā p̄beret:& poſtea da
ret gr̄am triūphādi. Certamen nřm ieiuniū ē diu
ieiunat ſaluator: & ſic ad eum tentator acceſſit.

UVA. BHSC. IyR_070

Et primo gule direxit ſpiculũ:& cibũ uelut eſcam laquei pretẽdit:dominus ieiuniũ ꝓtulit: ut laqueos tentatiõis uiculaqꝫ diſſolueret. Illo laqueo adã fuerat ſtrãgulatus:hac abſolutiõe q̃ſtionis homo ẽ liberatus:hec Ambroſius. Quod autẽ dicunt ꝙ ſancti loquebãtur pro ſuo tẽpore: quibus non erat datum tãtum quãtũ eis lumen ſcripture men ti xp̃iane hoc ſufficeret ad eorũ aduertendũ' inſani am ꝙ ſanctis ꝑteritis uidẽtur detrahere. Sed eſto ꝙ nũc maior abundantia ſpiritus ſãcti detur ĩ declaratiõe ſcripture ſeq̃tur ꝙ plenius & clarius oſtẽdetur ex ſcriptura abominato uitioꝝ & decor uirtu tum:cũ ipſe deus uocetur dominus uirtutũ: quarum ſp̃us ſanctus ẽ dator per habitationem internam. Ac per hoc ſequitur ꝙ plus illi qui prioribuſ ſanctis tali erũt dono repleti:maiores erũt omnis gule & luxurie:& omnis ſpiritualis malitie inimici magis de munditia mentis & corporis:& ſobrietate cibi & potus::& omnis ſpiritualis exercitii erunt ſolliciti. Quod ſi tales ſunt non ſunt ſanctorum emuli:ſed filii & imitatores:quibus ſi ꝓficiant ſancti non inuident. Hoc contra iniquita tis ſpiritus dixiſſe ſufficiat:cum tamen hoc ſolum debuerit ſufficere:ꝙ ſaluator noſter & magiſter ieſus uirginitatis obſeruator & filius deſertũ auſteri tatis incoluit:& quadragita dierum numero ieiunauit. Ad quem imitandum ſi mentem intrauerit ſpiritus ſanctus inducit.

Ieſus hoſte tentatus. Cap.iiii.

Ttende autẽ ꝙ benedictus ieſus poſt receptionem baptiſmi:& deſcenſuſ ſpiritus ſancti:& ſolitudinẽ deſerti:& uigorem ieiunii:tẽtari uoluit aſtutiis diaboli. Et primo propter exemplum confortatiuum ut nõ turbemur: ſi in bonis operibus & diuinis ſeruitiis nos tentamenta circundant. Sicut enim dicit Hylarius ĩ ſanctificatis:maxime delectamẽta diaboli graſſantur: quia uictoria eſt magis operta de ſanctis. Et iõ dicit Criſoſtomus in omelia. Propter hoc accepiſti arma:nõ ut uaces:ſed ut prelieris:ideoqꝫ tentatiõnẽ a te deus nõ prohibet.

Primo quidẽ ut uĩcas:q̃m multo factus es fortior.
Secundo ut magnitudine donorum nõ extolaris.
Tertio ut diabolus experientia cognoſcat ꝙ perfecte ab eo diſceſiſti.
Quarto ut per hoc fortior redaris
Quinto ut crediti tibi theſauri ſignum accipias.

Nec.n.diabolus ſupueniet tibi ad tẽtandũ niſi te in maiori honore effectum uideret:ubi multas cauſas & utilitates tẽtationis deſcribit. Non ſolum autẽ confortat nos bñdictus Ieſus:qr tẽtatio ſignum eſt accepte gratie:ſed etiã ex tentationibus quas ipſe recepit ĩ nobis efficit triumphũ uictorie. In ſuis enim tẽtationibus noſtras tentationes uicit:& in ieſu & per ieſum proſtratus ẽ diabolus in omnibus xp̃i membris. Et hoc eſt ꝙ dicit Gregorius ĩ omelia. Nõ erit indignũ redemptori noſtro ꝙ tẽtari uoluit qui uenerat occidi:ut ſic tentatiões noſtras ſuis tẽtatiõibus uĩceret:ſicut mortem noſtrã ſua morte ſupauit. Et hoc ſit tibi regulare ꝙ in omnibus que xp̃s aſſũpſit pro nobis: nos & omnia noſtra ſunt deo grata:& in illis ẽ nobis de hoſtibus data uictoria. Vnde ieiunia noſtra carnẽ domant & uincunt propter xp̃i ieiuniũ.

In xp̃i ſolitudine datur xp̃i membris uirtus: ut ſe ſeparent a mala ſocietate:& poſſint cum ieſu ſolitario ſtare.
In eius oĩone oĩum mẽbroꝝ exauditur oratio.
In eius cõtritiõe oĩum cõtritoꝝ delet' trãgreſſio.
In eius morte oĩs nr̃a mortificat' infectio.
In eius reſurrectione oẽs reſurgemus a peccato:& reſurrectiõis nr̃e certitudinẽ recepimus cũ illo.
In eius beatitudine beatificamur.
In eius aſſumptione in celis loquamur.

Nec aliquid ſumus niſi per gratiã dei in ip̃o: et qr ipſe eſt bonum membrorum ſuorum:ideo in omni ſua actione ſemp actuali renouatiõe ad oĩa mẽbra: ad oẽs ſuos ſtatus ꝑfectuſ & defectus:hos expellẽdo:illos ꝑmerendo cõuertit reſpectum' ſecundũ opus quod faciebat tali effectui cõgruebat.

Merito ergo dixeri ꝙ in eius tẽtatiõe uĩcimus: & ꝙ ipſe tẽtari uoluit ĩ cõfortationis exẽplum. Et ꝙ tẽtatio nobis ſignũ ẽ recepte gratie & adiutorii xp̃i penitẽtie:ut ex dictis patet. Secũdo ĩ oñſiõe cõpaſſionis pie:qr ut dr̃ ad Hebreos.iiii. Nõ habemus põtificẽ q nõ poſſit cõpati iĩfirmitatibus noſtris:tẽtatũ aũt p oĩa pro ſimilitudine abſqꝫ pcõ.

Tertio pp exẽplum ĩformatiuũ. Dat.n.nobis uincẽdi doctrinã:& diaboli detegit aſtutiã. Doctrina uĩcẽdi ẽ per patiẽtiam:unde & ipſe patienter famem ſuſtinuit:& ſeipſum corporal:ẽ deferri p ſpaciũ longũ pmiſit:ſed nec ei in minimo coſẽſit: nec ĩ diaboli uerbis:nec ĩ rebus oblatis ſibi ĩ aliquo cõplacuit:ſed ſtati ꝑmos ictus ſuggeſtiõis ĩanes excluſit: O ſãctiſſima & efficaciſſima ars uĩcẽdi diabolum in benedicti ieſu dato exemplo. Qui uult ergo uincere patientia ſe muniat:& omnem turbationem abiiciat. Ad quod faciendum optime ualet conſideratio eorum que anima recipit a deo: & nõ turbari de non habito:hoc ieſus facit cum patienter reſpondit. Nõ in ſolo pane uiuit homo &c. Ibi enim ſicut infra exponetur ieſus conſiderauit unionis donum:& ideo impatiens eſſe non debuit propter panis defectum. Sed tu conſidera a quot malis quibus dignus fuiſti:te deus protexit: & quot bona indigno tribuit:& tunc non turbaberis ſi te ad modicum dereliquit:hec ſunt illa reſponſa mollici que ſi deo rñdeas anima mea frangunt iram diuinam:ut non turbationes & tentationes augmentet. Iuxta illud:Prouer.xv. Reſponſio mollis frangit irã &c. Sicut enim cõtra lapidẽ machine opponitur culcitra: fenum: palea: uel aliquid molle:ut non diſſoluatur murus uel clauſtrum. Sic ſemper contra turbationes & tentationes diaboli debet opponi patientia & cõſideratio multiplicis doni dei & commiſſi flagicii:nec propter impatientiã

UVA. BHSC. IyR_070

animuſ proſternatur. Si ergo aliquid tibi contingat tentationis & tribulationis: ad eternam utilitatem eſtima prouenire: & utilitates tentationis conſidera. Sicut enim urſus ictibus impinguatur: & arbor nucis ut fertur: quanto melius uerberatur & excutitur in uno anno: tanto plus fructificat in ſequenti. Ita patiens patitur & melioratur obprobriis.

Quicquid ergo tibi contingat tribulationis & tentationis ut dictum eſt: ad tuam utilitatem eſtima prouenire: & utilitates tentationis conſidera. Tribulatio enim.

Eſt raſorium quo deus radit electos: ut ſint parati ad feſtum magnum paradiſi

Eſt fornax qua purgatur aurum: ut fianr ex eo uaſa ſplendentia future gl'ie contentiua.

Eſt malleus quo tunduntur ſpecies pigmenti celeſtis: ut odoriferum ſpirent unguentum & charitas eorum ad modum auri tribulationum perſecutionibus dilatate. In tribulatione ení ait pſalmiſta: dilataſti mihi

Eſt etiá ignis in quo ſicut incenſũ electi ponũť: ut ad celum odor aſcẽdat.

Eſt etiam ſicut Sal. ꝙ arcet uermes & conſeruat a peccati putredine: unde Leuit. xi. Omnis oblatio ſale condietur.

Eſt ſicut ſtimulus pungens: ut ad paradiſum curramus: unde ſicut uos trahit ad illam partem ad quam ſtimulatur: ſic electi boues ieſu qui portant eius iugum ſuaue in tribulationibus currunt ad ipſum.

Eſt etiam ferculum: pro quo edendo xp̃s uenit ad terras. Et ideo nullus miles ieſu debet regis xp̃i faſtidire pulmentum: quia ſi apparet amarum: condias xp̃i ſanguine & dulceſcet: ſi iniurioſum & afflictiuum: flagellum tibi uidetur panis nimis ad eſũ durus: fac offas í xp̃i uulneribus: & duriſſimus etiá tibi nil nocebit. Moleſta enim mundi teſtimoniũ dant nobis ꝙ de mundo non ſumus. Nam canes non domeſticos ſed extraneos lacerant: propť qď dicit ieſus: Io. xv. Si de mundo fuiſſetis: mundus quod ſuum erat diligeret. Ergo tribulationes amplectere patienter: quia quot habes tribulationes: tot habes fabros tibi fabricantes coronam. Nam excoriatores Bartholomei ſibi texerunt tunicam ímortalem. Et lapidatores Stephani ignorantes poſuerunt in capite eius coronam de lapide precioſo

Patientia igitur eſt honor ſpiritualis pugne: honor enim tibi eſt ſi tuus tibi famuletur hoſtis. Nec eſt dedecus militis: ſi in bello eius frangitur enſis: uel ſi eius equus moritur & non denunciať: uel ſi eius caſtrum machinis diruitur & nõ reddatur. Sic ſic qui tribulationibus quatitur honoratur ſi patiẽtia cõſeruatur. Hoc ẽ primum documentũ artis uincendi a ieſu datum: quia patienter tulit. Secundum documentum quia prudenter reſpondit. Vnde de uerbis ſcripture tanq̃ de inuincibili armamento arma defenſionis aſſumit: prudentia enim eius percuſſit ſuperbum: Iob. xxvi. In quo dat nobis exemplũ ꝙ ſtatim debemus recurrere ad monita & precepta ſcripture: & ſecundum illa negando conſenſum hoſtis fallacias apire: hec eſt funda regis dauid in qua limpidiſſimos lapides. i. ſententias claras & immolabiles de torrente curſus ſcripture: more dauid debemus in frõtem iactare golie: ut nec aliqd minimũ aſſentiamus uel delectemur in ſuggeſtione oblata. Nam illud quod diabolus ſuggerit pro delectamento ad attrahendum mẽtẽ: eſt ſicut eſca qua operitur hamus piſcatoris: & occultatur laqueus aucupis. Et ideo ſi non uis capi: fuge ſimul eſcã & hamum: cibum & laqueum ut fugas diabolice ſuggeſtionis delectamentum. Venenum enim nõ offertur niſi ſub aliquo dulci. Sic & tentatio diaboli ſub aliquo delectabili: uel bono apparenti. Sed niſi cor uenenum tetigerit per conſenſum: non occidit. Et ſi delectatio non adſit: non inficit. In capite ergo diabolum percute: quia ad modum accipitris caput habet debile: facile eſt in pricipio diabolo reſiſtere cum adiutorio gratie: dum tentatio eſt ſolũ extra: per ſuggeſtionem: non intus per delectationem. Sed ſi anima incipit delectari facile ruit per cõſenſum: quia introducit hoſtem in caſtrum. Documentum ergo ieſu eſt ut per prudentiam ĩtellectuſ ſcripture diſcooperiatur hoſtis decipula: & per conſtantiam non inclinetur conſenſu: uel delectatione illicita. Inſtruxit etiam nos ut nũq̃ de uoſtra ſanctitate uel gratie prerogatiua reddamus nos ſecuros. Si enim diabolus poſt. xxx. annos tante perfectõis decurſus uite ieſu ad xp̃m tentandum preſumpſit accedere: nullus debet preſumere qui diabolus eũ audeat & poſſit tentare. Propter quod etiam ieſus poſt ſublimiſſimam uocem patris celi apertionem: & deſcenſum ſpiritus ſancti & inhabitationẽ ſolitariam deſerti in quo oĩno ſupra ſtatum hominis. xl. diebus uixit: Viſibilem inſultum hoſtis ſuſtinuit ad hoc oſtendẽdũ ꝙ qñ hõ puenit ad ſublimiſſimum ſtatum: tunc eſt ſibi cauendum ab hoſtis inſultu. Vnde principium ruine talium eſt ſecuritatis preſũptio. Datur etiam exẽplum í hoc ꝙ uita ſolitaria qualis fuit ananchoritarũ in deſerto habitantium nõ eſt impefectorũ: unde inexperti ruerent ibi propter atroces hoſtis íſidias. Imperfectis autẽ utile ẽ in ſancta congregatione habitare. Attẽde aũt ꝙ beda exponẽs illud Marci primo: ꝙ erat cũ beſtiis í deſerto. xl. diebus & xl. noctibus: & tẽtabatur a ſathana: dicit ꝙ quadraginta diebus tẽtatus fuit ieſus í deſerto íſultibus demonis: quod ĩtelligi nõ ſolum poteſt de iſtis tribus tẽtationibus: quas credimus factas inuiſibili ſpecie aſſũpto corpore a demone: quas matth. & Lu. narrant factas poſt. xl. dierũ ieiuniũ: quando ieſus exurire ĩcepit: ſed de qbuſdã aliis ĩpugnationibus q̃s ieſus illo ieiũii tẽpore ẽ forte a diabolo paſſus.

Non. n. oportet nos dubitare: ꝙ quãtũ diabolo licuit: & tantũ quantũ xp̃o honorificũ & nobis utile fuit: ſemp ſollicitus circa homine xp̃m fuit: q̃cquid mali potuit exercere ſuggerẽdo perſequẽ

UVA. BHSC. IyR_070

do per ſe:& per alios totis ſuis falla tiis incitando
homines cõtra christum.Cum.n.christus uenerit
pro ſe & pro toto electorum corpore expugnare
diabolum:decens fuit ꝙ eius fortiſſimum pateret̃
inſultum.Et cũ omnium electorum tota uita ſit tẽ
tatio ſuper terram in bello iuſtitie: multo fortius
uita principalis ducis & uictoris ieſu in tentationi
bus decurrit:propter quod licet christus per diuini
tatẽ ſuã omnia moderaretur nõ coacte: tamẽ dia-
bolus aſtutiſſime & maligniſſime ſemper inſidia-
batur ei & ſue ſanctiſſime matri. Sed attende ꝙ tẽ
tatio a carne proprie non uocatur a ſanctis tribula-
tio pene:quam caro dat nature neceſſitate:ſicut fa-
mes:ſitis:laſſitudo corporis:& dolor ſuſcepti uul-
neris:licet iſta ſint in nobis per carnis naturam: &
ſepe ſint ſanctis materia tẽtationis.His enim mo
dis poſſet chriſtus dici tẽtatus a carne:quia acerbio
biores penas in ea ſuſtinuit:q̃ aliqua creatura uia-
trix. Non tamen iſto modo accipiunt ſancti uel
ſcriptura carnem quando loquuntur de tentationi
bus carnis.Nam modo predicto in uiris perfectis
ſpiritum non impugnat:ſed roborat qui in penis
carnis ſepe multipliciter delectantur propter diui-
num honorem. Sed alio modo caro conſideratur
ut infecta libidine & concupiſcentia & ſẽper a bo-
no retrahens & inclinans ad malum.Secundũ quẽ
modum dicit Apoſtolus ꝙ caro cõcupiſcit &c. Il-
lo mõ ꝓprie accipitur tẽtatio carnis. Et ẽ unus de
illis tribus ferocibus inimicis:de quibus dicitur.
Mũdus caro demonia.di.m.pre.Hunc tertium ho
ſtem.ſ.carnem:primo modo xp̃s non habuit:ideo
nunq̃ dicitur fuiſſe tẽtatus a carne.Hec eni tẽtatio
eſt ab originali infectione:que ſemper eſſet culpa
mortalis ad minus morte originalis peccati: niſi
eẽt per chriſti gratiã emundata & in regenerato nõ
imputata ad mortem:quia in illis eſt exercitiũ pe-
ne non flagitiũ culpe niſi forſitan uenialis ex incli
natione mẽtis propter quod dicit Augu. Nõ nul
lum peccatum eſt:cũ caro concupiſcit aduerſus ſpi
ritum.Et hec ſententia Pauli ad Ro.viii. ubi dicit.
Nihil ergo dãnationis ẽ his qui in chriſto ſunt qui
non ſecundũ carnẽ ambulant.Lex enim ſpiritus ui
te in chriſto ieſu liberauit me a lege peccati & mor
tis.Et.vii.capitulo ſatis probat atrocitatem cõcu-
piſcentie carnis:& quaſi ab iſto malo carnis oriun
tur omnia mala quo facile deuincit̃ ab hoſtibus ce
teris. Iſto ergo hoſte infectionis carnis a mun-
diſſimo ieſu pugile noſtro excluſo:& ab eius mũ-
diſſima matre:ab aliis duobus hoſtibus mũdo &
diabolo fuerunt atrotius ceteris omnibus impu-
gnati:& ideo ſuper omnes uictorioſi:ꝓpter quod
licet in primo quadregenario de quo dicit Beda.
Spirituales ſuſciperet illius hoſtis inſultus: tamen
in tota uita ſua ſuſtinuit perſecutiões excitatas ab
eo cum ſua dulciſſima matre.An non ſtatim ince-
pit perſecutio ieſu adhuc exiſtente in utero quan-
do ſuſpitio Ioſeph ſurrexit de ſacratiſſima matre: ſi
tamẽ ẽ uerũ quod ſupradixi.An nõ magna tẽtatio
fuit pregnantẽ uirginẽ & pauperẽ cogi bethleem
aſcendere per legem:& dure uie ſpatium ut tribu-
tum ſeruitutis ſolueret idolatre regi? An non tibi
uidetur durum ꝙ ibi nullam humanam curialitatẽ
inuenit:ſed in diuerſorio iumentorum deũ genitũ
in tanta paupertate & auſteritate cum beſtiis fuit re
clinare coacta? An non ſtatim ſerpẽs uenena diffu
dit contra puerꝝ ieſũ:quando herodis incitauit in-
ſaniam? Nũqd nõ cõpulſus ẽ puer ieſus principes
ſuos ſactos magos per aliã uiã reuerti facere:& ipe
fugere in egyptũ:& ibi morari ſeptẽnio peregrinuſ
& pauper:& de reuerſione in egypto ad galileã de
clinare timore impii archelai. Omnes ergo pauꝑ
tates deſpectus & labores & perſecutiones in uer-
bis & factis uſq; ad emiſſionem ſpiritus in patibu-
lo crucis:q̃ oĩa benedictus ieſus cum ſua matre tã
abunde ſuſtinuit: fuerunt tẽtatiões a diabolo & a
mundo per ſe & per ſua mẽbra uictorioſũ ducẽ ie
ſum quãtũ ex parte tẽtationũ fortiſſime ĩpugnan-
tes:ſed ex parte pugilis ieſu fuerunt anullate & tan
q̃ nihilum reputate:unde nec in minima punctu-
ra potuerũt ĩmittere tã intẽſa diaboli iacula:& indi
uiſibile pectus uirtuoſi ieſu:& ſue ĩuictiſſime mr̃is
uictorioſi triũphi:ſed nunq̃ ad caſum uel minimũ:
unde in iſto tẽtatiõis mõ tẽtationes hoſtis fuerunt
omniũ ſũme:& ut creditnr a ſũmo lucifero hoſte:
ſed ex parte uincentis ieſu fuerunt nulle:ĩmo ꝑ eiuſ
uictoriam ſunt tẽtationes oĩum mẽbroꝝ ſuoꝝ pe
nitus anullate:ut in eius uictoria omnes uincant.
Quod autem dicit̃:Luce.iiii.ꝙ receſſit diabolus a
chriſto uſq; ad tẽpus:hoc intelligit̃ quãtum ad im
poſitionem manus in ipſum & uiſibilem tẽtatiõis
aſpectum.Nũc.n.preſũpſit diabolus portare chri-
ſtum corporaliter:ut tẽtãdo deciperet a quo actu
receſſit.Sed poſt tẽpus ĩ ſuis mẽbris rediit ĩ corpus
eius atrociter ſeruiens:& ipſum per eorum manus
crudeliſſime crucifigens.Et hoc eſt quod dicit am
broſius ſuper Lucã.Receſſit diabolus a xp̃o uſq; ad
tẽpus:quia poſtea nõ tẽptaturus:ſed aperte pugna
turus aduenit tẽpore.ſ.paſſionis. Et tamẽ per illã
impugnationem uidebat̃ chriſtum fortiter tẽtari a
triſtitia:& ĩpatiẽtia & odio proximorum. Sicut in
deſerto de delectatione gule & cõtẽptu dei ꝑ ido-
latriam :ipſum ĩpie inducẽs ad adorãdũ ſeipſum.

Tota ergo uita ieſu ut patet fuit tẽtatio multum
acuta.Sed quia ſpiritualiter h̃ fuit uiſibilis cõgreſ-
ſus cum demone exterius apparente & preſumen
te ieſum manu tangere & portare:ideo ſingularit̃
ieſus nunc dicit̃ tẽtatus ab hoſte. Sicut autẽ di-
cit Auguſtinus.ix.de ci.dei.Chriſtus tantum ĩno-
tuit demonibus quantum uoluit:nõ per id quod
eſt uita eterna:ſed per quedam temporalia ſue uir-
tutis officia:ex quibus quẽdam coniecturam ha-
bebant chriſtum eẽ filium dei. Quia rurſus in eo
quedam ſigna humane infirmitatis uidebãt: ideo
ipſum eſſe dei filium dubitabant: unde & dicitur
Mat.iiii.ꝙ poſtq̃ chriſtus eſuriit tẽtator acceſſit.

Attende autem ꝙ artificioſe ſpiritus ſanctus hu

UVA. BHSC. IyR_070

ſius tentationis ſcribit proceſſũ:tã ex parte ſuccũbẽ
tis diaboli:ꝗ ex parte triũphãtis xp̄i. Nã ex parte
diaboli ponit tria uidelicet

Preſũptuoſũ inſultum
Aſtutum proceſſum
Opprobrioſum receſſum.

Ex parte xp̄i alia tria.ſ.

Artificioſum occurſum
Virtuoſum congreſſum
Victorioſum triũphum.

Primus enim chriſtus artificioſe occurrit. Nã ſpiri
tus ſancti cõſilio poſt baptiſmũ debuit exire ad uin
cendũ uniuerſum mundũ peccato ſubiectum: pri
us uoluit occurrere diabolo:& ipſũ tãq̃ p̄ncipem
congreſſione ſolitaria ſuperare. Et quia ſicut dicit
Auguſtinus.xiii.de trinitate diabolus non poten-
tia ſed iuſtitia ſuperandus fuit.Ideo ſecundũ Am-
broſium prudenti conſilio deſertum intrauit ut ſic
diabolum prouocaret:opus aſſumẽdo perfectum
Hoc enim modo ſicut dicit Criſo.Oẽs filii dei ſpi-
ritum ſanctum habẽtes nõ ſunt cõtenti ſedere ocio
ſed ſpiritus ſanctus urget eos aliquod magnũ ap-
prehendere opus quod eſt in deſerto eſſe. Quã
tum ad diabolum:quia ibi iniuſtitia non ẽ in qua
diabolus delectatur:& ideo oẽ opus bonũ eſt ex-
tra carnẽ & mũdũ. Tali ergo haſta docuit nos pro-
uocare diabolum:quod non ẽ preſumptionis ſed
uirtutis.Dare autẽ occaſionẽ per opera infirma: ſi-
cut ſtare iuxta mulieres & ſimilia:illud ẽ periculo-
ſe exponere & peccare.Nunc autẽ quia profundiſſi
ma humilitate prudens ieſus opus aſſũpſit de ge-
nere actus perfectum fugere mundũ:ieiunare: ora
tioni uacare:diabolũ reddit anxium: an ipſe ſit de
us:potuit enim cogitare quid de deo & deſerto:q̄d
ſibi & pn̄ic tã auſtere & econtra quomõ põt hic ie
iunio quadragenario eſurire hic deus uidetur & nõ
hõ.Et ſi dicas ꝙ moyſen & helyam tãto tẽpore no
uerat ieiunaſſe.Rñdet Criſo.ſup Mat.d.ſic Moy-
ſes & helyas.xl. diebus ieiunauerunt: & homines
erant:ſed illi ieiunantes eſuriebant & ſuſtinebant.
Iſte.xl.diebus non eſuriit:ſed poſtea.Eſurire autem
& non manducare:patiẽtie ẽ humane.Non eſurire
autem diuine nature:hec Criſo.Vel hoc modo uel
alio non eſt dubiũ ꝙ potuit iſtorum tria differẽtia
conſiderare ieiunia ut dictum eſt ſupra: Cum autẽ
uidit eum poſtea eſurire fortiſſime: tunc preſum-
pſit accedere:& cupit hanc ueritatem inquirere.Sic
ergo uide prudentẽ xp̄i occurſum.Sed nunc atten
de diaboli preſũptuoſum inſultũ.Nam ſicut dicit
Criſo.ſuper Mat.Sicut diabolus oẽs hoĩes exceca-
bat:ſic modo inuiſibiliter a chriſto eſt excecatus.
Non.n.cogitabat ſuperbus diabolus quoniã for-
tis athleta ad ea que infima ſunt deſcendere potuit
Et ideo preſũptuoſe tanq̃ infirmũ inuadit. Au-
di aſtutũ proceſſũ.Non enim eodẽ modo unicui-
qꝫ diabolus ſuggerit:ſed ſecundũ ꝙ eum diſpoſi-
tum ĩuenit.Et ideo uiris ſpiritualibus a leuibus in-
cipit:ut ad peiora perducat:unde nunc eſtimãs chri
ſtum ſpiritualiſſimũ uirum & dubitꝰs fore deum.
Ptimo ipſũ tẽtat de eo quod appetũt qn̄ãtũcunqꝫ
perfecti.i.de ſuſtẽtatione nature p cibũ. Secun-
do proceſſit ad illud ĩ quo ſp̄ũales uiri aliqñ defici
unt:ut.ſ.aliqua ad oñſionẽ operẽtur mira. In quo
põt eẽ humane glorie appetitus. Tertio tẽtatio
nẽ perduxit ad illud quod iã nõ ẽ ſp̄ũaliũ ſed car-
naliũ.ſ.diuitias mundi appetere & honores:unde ĩ
primis duabus tẽtationibus ad aliq̄d mi℞ & ad ua
nitatẽ intẽdebat ĩducere magnificẽtiã ſue eſtimatio
nis quã de ieſu oñdebat ſe habere:cũ premittit di
cens.Si filius dei es. In tertia uero quia appetitũ
tẽporaliũ & opprobrioſum ſue adorationis caſum
intendebat inducere dei filiationẽ non repetit. Et
quia in ſecunda manifeſte rẽ periculi ſuadebat di-
cens.Mitte te deorſũ.Idcirco ad hoc inducere niti
tur falſa allegatione ſcripture.Sicut & ĩ tertia ipſum
allicit falſa oſtenſione ſue poteſtatis & promiſſio-
ne mendacii:uides ergo aſtutũ proceſſum. Licet
autem euangeliſta modo ſuo narret ea que ſũt de
ſubſtantia facti:poteſt tamen mẽs illuminata ſapiẽ
ter eſtimare:ꝙ diabolus ex parte ſua multa dixit &
fecit.Et modos efficaciſſimos & aſtutos inuenit
ut tantũ athleta ieſum deicere & decipere poſſet.
unde credendũ ẽ ipſum in forma ſpecioſiſſima ap-
paruiſſe:& poſt multa cõpaſſionem tãte abſtinen-
tie & famis quã ſentiebat in ieſum oſtendiſſe: & p
uerba adulationis & laudis magnam confidentiã
de ieſu ſanctitate & magna dilectiõe:ad ipſũ quoqꝫ
reuerentiam oſtẽdiſſe. Et ſi hec non faceret ieſus
quod ſuadebat ipſe pro bono neceſſario: multum
ſe oñderet eius ſanctitatẽ diſcredere:& ideo tandẽ
p̄ponit quod petit.d.Si filius dei es dic ut lapides
iſti panes fiant:& credo ꝙ in iſta prima tẽtatione
diabolus quantũ poterat occultabat ſe eẽ ſpiritum
ſeparatum:ignorans ꝙ chriſtus ſubſtantiam eius
nudam cerneret. Licet autẽ diabolus contra ieſũ
& oĩa eius mẽbra ſuas efficaces formaret ſagittas.
In ueritate ãt ſunt debiles & infirme:quod ſpiritus
ſanctus nunc in hac ieſu triplici tentatione aperte
demonſtrat.Nam opinio ꝙ dei filiationem p̄po-
nit ſibi non eſſe acquieſcendum aperte concludit.
In hoc autẽ quod dicit:dic ut lapides iſti panes fi-
ant.Aperte demõſtrat ſpiritus ſanctus :ꝙ oĩs dele
ctatio peccati quã diabolus ſuggerit ẽ dura:ſicca:&
inſipida:& ad delectandum de ſe inepta:ſicut lapis
quẽ monſtrat.Et ꝙ non ẽ uerũ ꝙ poſſit mentẽ ad
delectationem inflectere talium:niſi mens prebe-
at ei aſſenſum uel per delectationẽ quaſi apperiat
os ſuum:unde dicit.Dic ut lapides &c.quod ſi tu
non dixeris ex tua debilitate:non poſſũ dicere ego
quia nihil tibi ſine te noceo. Nec in ueritate ſunt
panes ſed lapides:niſi tua dementata mẽs contra
naturam talia ut cibos accipiat. Et ſicut lapis non
poteſt corpus reficere:ſic nulla peccati ſuggeſtio
poteſt ſanctam mentem delectare:hec pro ſpiritua
li intellectu litteraliter:cum chriſto fameſcenti de-
monſtrans lapides uoluit eum inducere ut in fa-

UVA. BHSC. IyR_070

82

nis neceſſitate:& pro aliqua uana in conſpectu tē-
tatis oſtentatione miraculum faceret ubi ex obli-
quo eum ad īpatientiam prouocabat: quaſi dicat.
Diu ieiunaſti & deo ſeruiſti:ſed tāta ē ſibi cura de te
ꝙ non niſi lapides tibi monſtrat pro cibo. Ie-
ſus autē oſtendit ſe uirtuoſum habere congreſſum
ſicut leo papa dicit.Propoſitū chriſti erat humilita
te uincere:unde & aduerſarium uicit teſtimonio le
gis:non poteſtate uirtutis:ut hoc ipſo & hominē
plus honoret & aduerſarium plus puniret:cum ho
ſtis generis humani non quaſi a deo:ſed quaſi ab
homine uinceretur:unde & reſponſionem ſuā in
humilitate fundauit. Attende autē ꝙ in iſtis re-
ſponſionibus ieſus diabolum confudit & ad rem:
licet diabolus non intellexerit plene reſpondit: &
generalem ſuam doctrinā nunc contra diabolum
inchoauit. Primo enim diabolū confudit dicens
licet homo ſit carnis fragilitati coniunctus: tanta
tamen dei dulcedine fruitur ut uitā ſuam nō eſti-
met dignā ſolo cibo carnali:ſed in omni uerbo dei
quantūcūq; minimo delectatur.In quo diabolus
potuit confundi qui ſine carne & tētatione habēs
cibum in celo deſeruit tētādo deum in delectatio
nibus magnis. Secundo reſpondit ad rem quia
uere filius dei erat:quaſi dicat:homo quem cernis
non uiuit in ſolo pane corporali:ſed in omni uer-
bo dei.i.in uerbo perfecto:ut oē ſit idem ꝙ perfe-
ctum.i.in dei filio tanq̄ in proprio ſuppoſito per
gratiam unionis. Oſtendit etiam ꝙ ipſe aduene
rat ad retrahendū homines a carnalibus deſideriis
que ſignificantur noīe panis:& eos reficere ſuis ſpi
ritualibus uerbis.Sic ergo uides q̄ prudenter uicit:
& q̄ plene diabolū confudit. Quia tamē cecus
ē diabolus preſūptione non intelligens alte quid
dixerat amplius ex chriſti humilitate preſumpſit:
unde & tunc dicitur ꝙ aſſūpſit eum in ſanctam ci-
uitatē:& ſtatuit eū ſupra pinnaculum tēpli: ut ubi
multos uanitatis uitio uicerat:xp̄m quoq; proſter
neret. Dicit autem Criſo.ꝙ licet ad oſtētationē
ſuam diabolus intenderet ut oēs uiderent:ipſe āt
xp̄s diabolo neſciente ſic agebat ut a nemine ui-
deret̄.Et fuit iſte aſtutus ordo malitie: quia enim
uidit ieſū non moueri cibi appetitu:uoluit eū mo-
uere inanis glīe faſtu : unde forſitan hoc ſuade-
bat ſibi ꝙ ſic ſanctus erat ꝙ uolebat per aera tanq̄
dignum ſanctitate portans eum merito eleuari a
terra.Et forte aliquē inuiſibilem ſpiritum de ſoci-
is ſuis ipſum faciebat portari:& ipſe forte ſe men-
tiens bonum angelū ex reuerentia ſe aſſociare dice
bat ſicut dictū ē ſupra ꝙ ieſus non uideret demo-
nē ī ſua natura. Et ſupra pīnacl̄m tēpli ipſum ſta
tuit tanq̄ ſummum amicum dei:quaſi diceret. Si-
cut non eſt locus in terra dignior iſto.Sic nullus ē
ſanctior te ipſo:& ideo ſecure mitte te deorſū:quia
qui te tanto ſpacio ſic portauit per aera plene defē
det per manus angelorum ne forte offendaris in
caſu colliſione lapidea.Secundum enim iſtū mo-
dum forſitan credens xp̄m decipere: ſuadebat ei
ꝙ illuc portatus fuiſſet diuina uirtute. Quod autē
ſic fuerit nō affirmo.Sed certum eſt ꝙ in iſto tam
celeri uolatu uel motu non potuit ſe diabolus oc
cultare quin cognoſceretur exterius a ieſu eē ſpiri-
tus ſeparatus. Attende autem aſtutias hoſtis.
Nā quia ad primā tētationē chriſtus per ſcripturā
reſponderat: deutero.vi.Nunc nititur eum decipe
re falſa allegatione.p̄s.xc. Vnde ꝙ ſuper aſpidem
&c.non ponderauit ut cecus.Et hoc adducit falla
citer ut aſtutus:ubi dicit Hiero. ꝙ non de chriſto
ſed de uiro ſancto prophetia ē.Falſas autē de ſcri
pturis diaboli ſagittas uerarum ſcripturarum fran
git clipeis. Vbi nota ꝙ diaboli & mēbrorū ſuo
rum ē officium ſcripturas peruertere:xp̄i autem &
diſcipulorum eius ueris ſententiis illorum fallaci-
as confutare.Sicut autem ſupra dixi debilitas aperi
tur diaboli ꝙ nihil pōt niſi quantum deus permit
tit utiliter:uel quantū homo ſe ſubiicit negligent̄
unde & chriſtū portare potuit:ſed deorſum mitte-
re non potuit. Oſtendit etiam uelit nolit diabo
lus in uerbis ſuis ꝙ hominē a creatura querere glo
riā modo quocūq; ē deorſū ſe mittere:quia factus
eſt homo ſolius dei gloriam contēplari & in opi-
bus ſuis a ſolo deo gloriam expectare.Reſpondit
autē hic ieſus ſicut dictum ē ſupra cōfundēs diabo
lum qui dictum deum ſuum tētare p̄ſūpſit:unde
Hilarius.Diabolum omni conatu confundens &
deū ſe proteſtatur & dn̄m.Sicut autem dicit Criſo.
hoc dixit uerbis occultis.Non dicit.Non me tēta
bis:ſed dominum deum tuum:quod poterat oīs
homo iuſtus dicere.Quia deū tētat:qui dei hono
rē tentat.In hoc autem eum confudit: quia oſten-
dit eum ſuggerere rem periculi utilitate carentem:cū
aliter poſſet deſcendere. Vnde Auguſtinus con-
tra fauſtū.xxi.pertinet ad ſanctam doctrinā quan-
do habet homo quid faciat non tētare dominum
deum ſuū. Et dicit Hieronymus ꝙ neceſſaria te
ſtimonia deutro.tantū pertulit ut legis ſecunde ſa
cramēta mōſtraret. Oſtēdit etiam ſuam ordina
riam doctrinam ieſus in reſponſione prefata: ꝙ.ſ.
uenerat diſcooperire hominibus diabolica tenta-
menta:& eos docere nō tētare deum in preſūptuo
ſis operibus. Sic autem xp̄s tēperauit reſpōſio-
nem ut in maiorem procederet auſū:unde & ipſū
aſſūpſit in montem excelſum:& oſtendit ei oīa re
gna terre & gloriam eorū.Poſtq̄ enim gulā & ſpi
ritualis fame gloriam occultare nouerat xp̄m: ad
tēporalem ſuperbiam & auaritiam conuertit inſidi
as. Quomodo autem hoc oſtendit: diuerſe ſūt
ſententie ſanctorum.Criſo.uidetur dicere ꝙ digi-
to mōſtrabat ſibi prouincias & uniuſcuiuſq; regni
hoīes & ſtatū uerbis exponebat. Contra quod
uidetur ꝙ lucas dicit. In momēto tēporis. Ad illa
enim que dicit Criſo.maius tēpus requiritur ut ui
detur. Origenes exponit ꝙ oſtēdit quomō uitio
ſe regnabat p diuerſa uitia in toto mūdo:quomo-
do alios regit fornicatiōe : alios auaritia &c. Cu-
iuſdam autem magiſtri dicta legi: qui propter uer

UVA. BHSC. IyR_070

bũ luce.q dicit ꝙ oĩa in momẽto &c.dicebat opi-natiue non aſſertiue ꝙ diabolus forſitan in hac ter tia preſũptione prius preſumẽs a deo preſtigium fecit ĩ xp̄i ſenſitiuo:& ſubito ipſũ uoluit alterare & repreſentauit ſpẽm mũdi n organo ſenſus. Nõ ẽ ãt dubium diabolũ multa poſſe ſi permittatur ſu pra ſenſum humanũ:& dicebat ꝙ nõ uidebat hoc incredibile nec inhonorificũ chriſto: quãto.n. eſt plus diabolus permiſſus facere:tãto eſt maiori de iectione confuſus .Nec aliqua deceptio fuit in ieſu quia ſuũ rõnale ĩ pleno perſiſtebat lumine ueritatis.Nec magnũ ẽ mirũ ſi permiſit diabolum in ſuũ ſenſitiuũ formare ſpecies ſine intellectu:quia illud ſenſitiuum permiſit diaboli membris ſic dure clauis affligi quin potius ſumma chriſti oſtedit᷑ dignatio patienter talia ſuſtinendo.& ꝙ hoc fecerat diabolus in eius ſenſibus non aduertẽs chriſti lucidũ intellectũ de ipſius malitia:& nullã deceptionem in eo fore tam preſumptuoſe & mẽdaciter de tali dominio ſe cepit iactare:& ipſũ mẽdacẽ de totius mundi promiſſione ad honorabilem caſũ ſue adorationis inducere:ubi uelit nolit diabolus oſtendit ꝙ tẽporalia appetere homini q ẽ ad eterna creatus adorare diabolum ne qcqd creatũ ẽ honorabilis caſus:unde Apoſtolus uocat auaritiã idolorum ſeruitutẽ:quã hic cõiungit diabolo. Chriſtus ãt in hac tertia tẽtatione tãto plenius deiecit diabolum:quãto plus ipſe preſumpſerat.Et licet oẽs ſue humanitatis iniurias patienter portauerit:ubi tamẽ in dei iniuriã ſe adorari popoſcit ipſũ reiectiõe fortiſſima confudit dicẽs.Vade retro ſathanas:ubi ſic dicit Hiero.Non dixit ut petro quẽ uolebat ad ſui imitationẽ inducere:ſed uade ſathana ut ſubaudiatur confuſus uade:& in tua intẽtione deiectus in ignẽ eternũ q paratus ẽ tibi & angelis tuis. Vel ſicut exponit Remigius ſecũdũ aliqua exẽplaria ap ponit᷑ retro.i.reminiſcere:& recordare in q̄ta gloria conditus fuiſti:& in quãtã miſeriã cecidiſti.Dicit aũt Criſoſto.ꝙ exemplo chriſti noſtras iniurias debemus magnanimiter ſuſtinere:dei autẽ iniurias nec uſq; ad auditũ ſufferre. Et attende ꝙ plene nunc diabolũ chriſtus cõfudit.d.dñm deũ tuũ &c. Vbi oſtendit dñs ſe eẽ illũ quẽ uellet nollet diabolus adoraret.Et ꝙ in oĩbus ĩ quibus dei per miſſione tantũ exceſſerat dei honori & uictorie xp̄i inuitus ſeruiuit.Tanto.n.magis confuſus ẽ diabolus quanto magis ſeuire permiſſus:& tanto magis ieſus honoratus.Quod oſtẽdit ieſus cum dicit.Illi ſoli ſeruies:qa diabolus deo & electis ſeuiendo ſubſeruiuit:ubi ẽt generalẽ ſuã doctrinã xp̄s cõtinuat:ꝙ.ſ.ad hoc uenerat ut doceret homines deum adorare:& illi ſoli pura intentione ſeruire. Siue ãt ſit uerus modus recitatus:ſiue nõ de modo immutationis ſenſuũ ieſu nihil euãgelice depit ueritati:quia quocũq; mõ fuerit:uerum ẽ quod euangelium ſcribit.Rabanus tñ uidet᷑ prima facie obſiſtere.Super quo uerbo dicit ſic. Oſtẽdit ãt hec oĩa deo:nõ ꝙ ipſe uiſum eius ãpliare potuerit:aut aliquod ignotũ demonſtrare:ſed uanitatẽ põpe mũdane quã ipſe diligebat quaſi ſpecioſam & deſiderabilẽ põpã uerbi oſtẽdens in amorẽ chriſto ſuggerens uenire uolebat:ubi uidet᷑ quo ad aliquid cum Criſo.concordare. Sed quid textui luce dicentis. Oſtẽdit ei oĩa regna orbis terre ĩ momẽto tẽporis Quid magis concordet & uictoriã xp̄i magis honoret:& preſũptionẽ diaboli magis confutet:diligens lector aduertat & ſufficit mihi.Vidiſti ex parte diaboli aſtutũ proceſſũ:& ex parte xp̄i uirtuoſũ cõgreſſũ.Nunc audi ex parte diaboli confuſibilem fugã:& ex parte xp̄i triũphalem uictoriã.Tunc ait Mat.Reliqt eũ diabolus.Lucas uero cõſumata oĩ tẽtatiõe diabolus receſſit ab eo uſq; ad tẽpus.Illud uſq; ad tẽpus ẽ ſupra expoſitũ.In receſſu uero & fuga confuſus diabolus demonſtratur.Nam audito uade ſathana:ſtatim ſenſit diabolus ſe eſſe deprehenſum

Vt mẽdacẽ & ueritati aduerſariũ ĩ ꝓmiſſis

Vt doloſũ & ſal᷑tis hoſtẽ in perſuaſis

Vt ãbitioſũ & dei iniurioſũ ĩ poſtulatione adorationis

Vt ĩpotẽtẽ & confuſũ & debilẽ in concupitis.

Et ideo efficaci dei uirtute ſe ſuperatũ ſentiẽs deiectus & proſtratus abſceſſit. Licet ãt Crioſo. uideatur attribuere diuinitati illũ receſſũ.d.ꝙ nõ quaſi obediens p̄cepto receſſit:ſed diuinitas xp̄i & ſpiritus ſanctuſ q erat ĩ eo excuſſ t uim diaboli & inde diabolũ eiecit:poſſumus dicere ꝙ licet diuinitas oĩa faciat:tamẽ uirtuoſis actibus a xp̄o in humanitate factis diabolus ẽ deuictus. Sequitur triũphus ieſu.Et ecce angeli acceſſerunt & miniſtrabant ei. Quid ãt miniſtrauerint:licet multipliciter poſſit exponi ꝙ miniſtrauerũt ſibi in oĩbus obedientes ad nutũ:ut ſerui domino & hoc ſẽper fecerunt ĩ toto uite ſue decurſu.Sicut placuit ipſi ieſu:tñ hic ſingularit᷑ in uictorie ſignũ applaudũt deo triũphanti in ĩfirmitate aſſũpta.Et ſicut credo ſibi cibos ad miniſtrauerunt qbus ĩdigebat eſuriens natura. In ſignũ ꝙ pugnantibus nobis aſſiſtunt & applaudunt ſeruiũtq; uictoribus.Quid ãt p̄us fuerit aut deportatio ieſu ſupra pinnaculũ tẽpli aut deportatio ſupra mõtẽ & tentatio uniuerſalis dominii.Augu.de cõſenſu euangeliſtarũ reliqt incertum:nihil tñ ad rẽ pertinet dicit dũ oĩa facta eẽ manifeſtũ ſit. Glo.uero uidet᷑ dicere ꝙ lucas q ponit ultimam tẽtationẽ:quã Mat.ponit mediã:ordinationẽ ſeruauit hiſtorie.Sed Mat.refert tẽtatiões ſecundũ ordinẽ quo ĩ adã facte ſunt. Nam p̄mo ſollicitauit mẽtẽ p̄mi hoĩs de ligni uetiti ieſu. Geñ.iii.cũ precepit &c. Secundo de inani gloria.d.aperiẽt᷑ oculi ueſtri &c.Tertio ꝓducit tẽtationẽ uſq; ad extremã ſuperbiã.d.Eritis ſicut dii &c.. Si ãt diligenter attẽdat᷑ uterq; textus Mathei & luce:magis uidetur matheus ſeruare ordinẽ hiſtorie. Nã poſt illud uerbũ.Non in ſolo pane &c.põit. Tũc aſſumpſit eũ diabolus in ſanctã ciuitatẽ &c. Tunc uero dicit ordinẽ tẽporis ad ĩmediate precedẽs ĩ tẽtatio

UVA. BHSC. IyR_070

ue.iii.dicit.Iterũ aſſũpſit &c. Illud autẽ iterũ dicit ordinẽ ad precedens ex quo uidetur ꝙ iá primo ipſum aſſũpſerat portans ad tẽplũ. Luce uero.iiii. nõ ponũtur uerba deſignantia conditionem: ſed narrantia factũ:unde tã in tertia ꝙ̃ in ſecunda tentatione dicit.Et duxit illũ diabolus in montem excelſũ in ſecũda ꝙ̃ ponit in t̃tia.Et duxit eũ i hieruſalẽ:& ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi. Alias át probabiliter uidet̃ ꝙ ultima tẽtatio fuerit illa in qua xp̃s hoſtem obiurgãdo deiecit:& eiuſ fallaciã denudauit dicens uade ſathana. Et hoc uidetur ſentire Criſo.Non.n.eſt uериſimile ꝙ diabolus tanta reiectione confuſus ipſum ãplius pro tũc preſumpſiſſet attingere. Et hoc magis concordat uictorioſo fini pugilis ieſu tẽtationi prefate. Or do át quẽ tenuit lucas multũ noſtre inſtructiõi ſeruire uidet̃.Ná p̃mo diabolus tẽtat de peccatis carnalibus.Et p̃mo de gula ꝙ̃ ẽ ianua oĩs ſpuricie: ꝙ ſi pp ſui uilitatẽ inuenerit hominẽ reſiſtentẽ ſibi:tẽtat de ãbitione tẽporalis dñii. In quo tñ ſecũdum Ambro.ẽ horrenda ſeruitus.unde dicit ibi.Si cadẽſ adoraueris me.Habet ãbitio domeſticũ periculum ut enim dominet̃ aliis primo ſeruit & curuat̃ obſequio:ut honore dñetur:& dũ uult eẽ ſublimior fit remiſſior.Poſtꝙ̃ át diabolus uidit hoĩem refutare honores & carnalitatẽ cõtẽnere:tunc ſibi inſidiat̃: ut ponat illũ i pinnaculũ tẽpli.ſ.in famã hoĩm de gl'ia ſanctitatis:& tanꝙ̃ in ſanctitate uite ſcripturã portãtẽ expreſſã:quia facto ſibi uidet̃ iplere quod dicit.Reputat̃ ſe magiſterio dignũ uel reuerẽtia hominũ uel titulo dignitatis.Et illud malũ tardius uincit̃.Ideo in huius ſignũ a luca hec tẽtatio ultimo ponit̃. Non.n.ſecũdũ ãbro.dixiſſet:ꝙ conſumata oĩ tẽtatione receſſit diabolus ab eo:niſi in ipſis primis premiſſis eẽt oĩum delictorum materia.Cauſe át tẽtationũ ſunt cauſe cupiditatis. Sicut delectatio carnis:& auiditas tẽporaliũ & poteſtatis appetitus glorie & fame ſanctitatis. Propter quod patet ꝙ uictor noſter ieſus omnẽ tẽtatiõem perfecte deiecit tẽtatus p oĩa p ſimilitudine abſqꝫ peccato.

Ieſus paruulos colligens. cap.v.

Via triũphalis pugil ieſus mundũ ſe calcaſſe oñdit aſpitate deſerti:& ſupple carnem uicerat rigore ieiunii:& principem mundi luciferum uincendo proſtrauerat: tẽpuſ eſt ut ad publicũ exeat & iá mũdo manifeſtaret quod erat. Quia uero deſertum illud i quo ieiunauit quod ẽ int̃ hieruſalẽ & hierico:& quarãtena uocat̃ & mõs ille in quo diabolũ expulit:& i quo creduntur ei angeli miniſtraſſe nõ multũ diſtat a loco ubi cõueniebãt apl'i ad baptiſmum ioannis.In uigore ſpũs deſcẽdẽs de mõte & cõſuete humilitatis ſeruãs exẽplũ:uenit ad ioãnẽ:tã ut ioãnes ſuã p̃ſentiã honoraret:ꝙ̃ ut ab ipſo in cõſpectu populi teſtimoniũ acciperet:ꝙ̃ ẽt ut iuxta eterne diſpoſitionis archanũ aliquos ex diſcipulis Ioãnis ſibi uniret.Tũc igitur ſicut dicit̃ Ioã.i.uidit Io.ieſũ uenientẽ ad ſe:& ait Ecce agnus dei:ecce ꝙ tollit peccata mũdi & cetera ꝙ̃ibi ponũtur. Vbi ſublimis p̃co & fidel' amicus & ſeruus ieſu ioãnes p̃ferendo gratioſã inocentiã & poteſtatẽ tollendi peccata:& de diuinitate ieſu teſtimoniũ reddidit xp̃o aſſerens ſe habuiſſe dei oraculũ in deſerto:& hoc p ſpũm ſcũm uiſibiliter deſcẽdẽtẽ ſup xp̃m cognouiſſe ſenſibili ſigno: unde & concludit.Et ego uidi & teſtimoniũ perhibui:qꝛ hic ẽ filius dei. Ieſu át i partibus illis aliꝙ̃diu morante:altera die p̃cedebat i conſpectu Ioannis duobus ex diſcipulis ſuis exiſtentibus ſecũ.Stabat inq̃t euangeliſta:Ioãnes & diſcipuli eius duo ubi . iterũ repetiit.Ecce agnus dei &c.O aĩa mea cũ quãta pietate putas baptiſtã ioãnẽ p̃ferre gratioſã inocẽtiã agni imaculati ieſu:& cũ quãta reliquatione uiſcerꝝ i cõpaſſione ipſius ieſu p̃ferebat holocauſtũ ſue deuotiſſime mortis i quo agnus xp̃s moriẽs tulit peccata mũdi:pp qd' ſolitus erat hoc repetere:ꝙ ſemp cõſueuerat illud rumiare.Totus.n.bñdictus baptiſta xp̃i paſſiõe & morte trãſfixus & ꝙ̃to minus per eius obediẽtiã xp̃m ſeꝙ̃bat̃ corpe:tãto magis i eiuſ paſſiões & dolores trãſformatus ipſũ ieſũ comitabat̃ in mẽte. Intuere tu aĩa mea ãbulãtẽ ieſũ & tibi ipſi dic:qa hic ẽ agnus mãſuetiſſimus p̃ te mẽte & ſue uite auſtentate i charitatis ardore im̃olatus i totius uite ſue decurſu.Et ſcias ꝙ agnus ab agnoſcẽdo dr̃ ꝙ̃ alloqt̃ i altari deuotus baptiſta.d.agnus ter:qa tria agnouit h̃ agnus in cruce.ſ.

Patrẽ cui dure obediuit moriendo.

Matrẽ quã diſcipulo cõmẽdauit moriẽdo

Latronẽ & oĩum electorꝝ cetũ i ipſo ꝙ̃ ſua morte redemit:& i paradiſũ eadẽ die pduxit. Ingeſſit autẽ Ioãnes ſuorꝝ diſcipulorꝝ mẽtibus excellẽtiã ſui xp̃i ieſu & eos totis conatibus ad ieſũ inducebat ſeꝙ̃ndũ:pp qd' duo diſcipuli audiẽtes ſecuti ſũt eũ:quorũ unus fuit andreas.Et itelligas ꝙ ſecũdũ ꝙ cõiẽ dr̃ triplex fuit diſcipulorꝝ uocatio

Prima fuit ad xp̃i notitiã

Secũda ad eius familiarem ſequelã

Tertia fuit ad indiuiduã chriſti copulam.

Poſtquã adhuc redierunt ad propria:per quã perfecte adheſerunt ieſu oĩa reliquẽtes:p̃ma ſcribit̃ Io.i. Secũda luce.v.Tertia Mat.iiii. In p̃ma ãdreas primo uenit ad ieſũ & adduxit petrꝝ & philippũ & nathanael.Intuẽs át ieſus petrꝝ & iá in eterno ordine ſuũ p̃noſcẽs uicarium ſtatim ſibi nomẽ ipoſuit uel iponẽdũ p̃dixit:Tu es inq̃t ſimõ filius Ioãna.i.humilis & obediẽs mihi per gr̃am adoptionis:& per illam gratiã per quã tu es humilis & obediẽs mihi p illã totius mũdi p̃latus eris.Et iõ uocaberis petrus.i.agnoſcẽs uel firmitas:qa i cognitiõe fidei p dilectionẽ operãtiſ ad imitationẽ dei hominis firmus eris:& poſt me totũ mũdũ firmabis. In craſtinũ ieſus uocauit Philippum:Philippus Nathanael duxit ad chriſtum quem magno extulit preconio dicens.Ecce uere iſraelita i quo dolus nõ ẽ:qd' fecit ieſus ne putaret̃ ex defectu nathanael ꝙ ipſũ in apl'm nõ elegit. Attende át ꝙ in gallileã ua-

UVA. BHSC. IyR_070

dés de gallilea xp̃s diſcipulos elegit ut ꝑ hoc oñderet:ꝙ tranſiens ieſus ab oĩ mũdi amore ĩ tali trãſmi gratiõe uiuẽtes:& nihil de mũdo q̃rentes ſuos fecit eẽ diſcipulos:pp qđ ipſe dixit:qa de mũdo nõ eſtis:ſed ego elegi uos de mũdo.Io.xv.Elegit aũt pauprimos: unde Criſo.dicit ꝙ reficiebãt retia qa tãtus erat ĩ eis pauptatis exceſſus ut laniata retia reparẽt:noua nequeũtes hẽre.Elegit ſimpliciſſimos tã in lĩatura q̃ ĩ mũdi aſtutia.Elegit deſpectiſſimos qa nihil habebãt de mũdi nobilitate uel põpa.Elegit hũilimos & ꝓmptos obediẽtia:ũde ſtatĩ accepuerũt uocati relinquẽtes oĩa:unde licet tertio ſint uocati:tñ nõ plene intellexerũt intẽtionẽ xp̃i de oĩbus relinquẽdis uſq; ad tertiã uicẽ quo ĩtellecto ſtatim oĩa reliquerũt. Poſſet dici ſicut dicunt multi ꝙ ſolũ hi fuerunt uocati.Et Mar.& Mat.dicũt breuiter:lucas ponit aptius ſicut Augu.de conſẽſu euãgeliſtaꝝ:primo ponit cõius cũ dr̃ ꝙ tertia uice ſunt uocati.Et tunc põt uideri ꝙ allecti amore ieſu ſecuti ſũt eũ oĩa relinquẽtes ad tẽpus.Sed tñ ibi nõ refert luc.ꝙ xp̃s eis dixerit ut ſequerentur eũ:ſed tã tũ predicit Petro ꝙ cepit piſces ĩ ſignum ꝙ hoĩes eẽt capturus rethe ꝑdicatiõis diſcrete. Nõ intelligitur ſicut Augu.ponit qñ poſtea ad ꝓpa ſũt reuerſi In ſola.n.tertia dr̃ eis uenite poſt me.Ex quibus ſe qr̃ ꝙ plene obediẽtes fuerunt xp̃i mãdato. Elegit ãt tales ieſus.ꝑmo qa pauptatẽ ſipli citatẽ mũdi deſpectũ humilẽ obediẽtiã diligit ieſus tanq̃ ſibi cõformia:& pfectiõis fũdamẽta.Secũdo ut oſtẽderet ꝙ electio mere erat gratuita: qa nihil erat in apl'is per qnod uiderentur diſpoſiti ad apoſtolicã dignitatem.Et ideo prudentia & ſcia in apoſtolis & alie eminentie magis fuerunt miraculoſe: magiſq; gratuite. Vnde Grego.xxxiii.moꝝ dicit ſic. Predicatores dñs infirmos abiectoſq; hẽre ſtudit q fideles popl'os ad ſpũalis pr̃ie edificia ſupna colligerẽt:unde dñs ĩ euãgelio natha.laudat:nec tñ in ſortẽ ꝑdicatiõis enumerat:qa ad ꝑdicãdũ eũ tales uenire debuerant:q de laude ꝓpa nihil habebãt ut tãto ſolius ueritatis cognoſceret' eẽ qđ agerẽt quãto apte cerneret' ꝙ ad hoc agẽdũ p ſe idonei nõ fuiſſẽt:ut ergo mira potẽtia per ꝑdicatoꝝ līguas clareſceret ꝑus mirabilit' actũ ẽ ut tãdẽ ꝑdicantiũ meritũ nullũ eẽt. Itẽ Io.moꝝ dicit ꝙ ieſus ꝑus collegit idoctos:& poſtea pħos: & nõ p oratores docuit piſcatores:ſed mira potẽtia p piſcatores ſubegit oratores. Et moꝝ.ix.&.xiiii.&.xv.&.xxix.capitul':dr̃ ꝙ dñs elegit ſtultos ſecũdũ mũdũ & pauperes. Quo cõtra dr̃ moꝝ.xiii.ca.iiii. ꝙ ſicut ĩcarnata ueritas ĩ predicatiõe ſua elegit paupes idiotas & ſimplices:ſic antixp̃s aſtutos & dulces:& huiuſmõi ſciẽtiã hñtes electurus ẽ:qđ uidemus eẽ cõpletũ in myſtico antixp̃o ſicut ĩfra patebit li.iiii. ca. viii. Tertio ut ſicut Augu.de ciuitate dei dicit cõuerſio mũdi p eos magis appareat mira ſeu miraculoſa.Dicit.n. ꝙ hr̃ ẽ ſũma oĩum miraculoꝝ ꝙ hominibus paupibus ſimplicibus paucis:qa.xii.rem incredibilẽ mũdus credidit.Et idcirco ſi qs credit eos feciſſe mirabilia que ſcribunt' credat ipſe p illa miracula.Si ãt dicit eos non feciſſe miracula credat hoc uno oĩum miraculoꝝ ſũmo ꝙ rẽ ſic incredibilẽ talibus uiris eã predicantibus totus mũdus ſine miraculo credidit.Et qui de cetero incredulus manet iã magnũ & malũ & ſibiipſi miraculũ. Quarto ut oſtẽderet ſe xp̃s diuinitatis conſuetudinẽ obſeruare:cuius ẽ ꝓpriũ opari de nihilo:& iõ hoĩes oĩno nullos ad ea q̃ intẽdit facere.q.ſẽp uidet' eligere ut ſibi attribuat' qđ ẽ uirtutis & gr̃e:& ñ glorietur oĩs caro corã illo:unde ĩ ueñ teſtamẽto elegit paſtores:ſicͭ dicit Iacob Geñ.xlvii.paſtores ouium ſumus ſerui tui & nos & pr̃es noſtri.Et moyſeſ paſcebat greges.Exodi.iii.Et gedeonẽ minimum elegit ĩ domo pr̃is ſui.Iudic.vi.Et.i.regũ.ix.ſaul de mĩma tribu & humilẽ tũc elegit in regẽ quo p ſupbiã reprobato ꝑmi regũ.xvi. elegit.dđ'. tãte paruitatis & deſpectus:ut nec dignus reputaret' a patre pñtari prophe.Et hiere.neſciẽtẽ loq & puerũ ĩ prophetã conſecrauit.Hiere.i.ca.Et ſẽp minima placuerũt deo:pp qđ ẽt ſolẽniſſimas uictorias per feminas ĩ ſcriptura pfecit:ut de delbora Iael. Iudith heſter.Et hoc ut gloriã ſuã alteri non daret.Soli.n. deo eẽ debet honor & gl'ia.Ad quã cõſeruãdã ſẽp elegit hũilia & reprobauit ſuperba. Luce ãt.v.deſcribũtur tria in ieſu pp q̃ fuit multũ amabilis eius ſeq̃la p q̃ ẽt cuilibet hõi rõabil'r acqrit' comitiua.ꝑmũ ẽ gr̃oſitas ſermõis q̃ orit' ĩ xp̃o:ibi:qa turbe irruebãt ĩ eũ ut audirẽt eius uerba.Nũq̃ ſic locutus ẽ hõ.dr̃ Ioã.vii.Loq̄bat'.n. utilia:dulcia:placita & uera:unde uerbũ eius ardebat ſicut facula multo magis q̃ elie.Secũdũ ẽ cõformitas cõuerſatiõis q̃ oñdit' fuiſſe in eo ĩ humili cohabitatiõe: qa aſcendit ĩ nauim uilis piſcatoris nõ horrens eius cõſortiũ.Et cũ eẽt rex angeloꝝ rogat' nõ ꝑcipit:unde dicit luc. xxii.Ego ĩ medio urm̃ ſũ ſicut q miniſtrat.Et Mat. xx.Filius hoĩs nõ uenit miniſtrari:ſed miniſtrare. Tertiũ ẽ largitas r̃mũeratiõis q̃ oritur in abũdanti remuneratione piſcatoris.Na ſtatim dedit ſibi tantã multitudinẽ piſciũ ut ĩplerẽt ambas nauiculas. Hec ãt ml'tũ reddũt hoĩem gratioſũ:ꝑfigurauit ãt ieſus hoc qñ dixit petro:duc ĩ altũ.i.ĩ ꝓfũdũ eo qđ de quadruplici ꝓfundo faceret ipſũ & alios apl'os educere aĩaſ.

Vilitatis	Et educerent eos ĩ quadruplex:altũ.ſ.maieſtatis excelſe ad uenandũ numina oĩpotẽtiẽ.Eccle.vii.Et alta ꝓfũditas qs inueniet eã?Claritatis ſũme ad ſpeculãdũ lumina ſapiẽtie.Ad Ro.xi.O altitudo diuitiaꝝ ſapiẽtie & ſcie dei &c.Suauitatis eterne ad deguſtãdũ cariſmata gr̃e.Eccle.xliii.Altitudinis firmamẽtũ ẽ pulchritudo eius &c.Eĩnitatis gl'ie ad deſiderãdũ ꝑmia uite.p̃s.xcii.Mirabilis in altis dñs domũ tuã decet ſcĩtudo dñe in lõgitudine dierũ.
Cecitatis	
Calamitatis	
Mortalitatis.	

Retia ãt quibus apl'i talia ſunt piſcati:ſũt

Conuerſationis exẽplum	De ꝑmo & ad Cor.vii.Capite nos neminẽ leſimus &c.
Eruditionis uerbum	
Oratiõis ſuffragium	
Supportationis beneficiũ	

UVA. BHSC. IyR_070

De ſecũdo: luce.v.Ex hoc enim iá eris hoíes ca
piés. De tertio:Cant.ſecũdo.Sonet uox tua in
auribus meis.Vox.n.tua dulcis & facies tua deco-
ra.Capite nobis uulpes &c. De quarto & ad Cor.
xiii.Cũ eém aſtutus dolo uos cepi.Quod át hĩ ſint
retia oñdit Ambro.ſup lucá.Deniq̃ ſi aliis ĩpet ut
laxẽt retia ſua.Soli petro dr̃.Duc ĩ altũ.i.ꝓfũdũ di-
ſputationũ receſſus.Que ſt̃ át apl̃oꝶ retia q̃ laxari
iubẽt:niſi uerboꝶ cõplexiões:& q̃ſi qdá orõnis ſi-
nus & diſputationũ receſſus.Et ſcd̃m Bedá rũpit̃
rete: ſed ñ labit̃ piſcis:qa ſuos dñs & ĩter pſecutio-
nũ ſcádala ſeruat.Iu uerbo át dei hoc rete laxat̃: qa
ſecũdũ ábro.nõ é hoc hũane facũdie opus:ſed ſup
ne uocatióis é munus. Quod át petrus dixit ieſu.
Exi a me ſecũdũ ábro.ſignificat ꝙ xp̃o opis é attri
buenda pfectio:ut gloria uana ſẽp a nobis excat:&
uera cõfeſſio nos peccatores oſtẽdat:q̃ qdẽ ſi pura
fuerit nos ad maiora pducit:unde & petrus hic cõ
fortat̃.& future dignitatis gr̃a ꝓmittit̃. Hi át apl̃i
ſignificantur merito noĩe paruuloꝶ:tales.n.dñs di
ligit ĩ qbus paruuli cõditionẽ ĩueniat: ut ſecũdum
paulũ ſint malitia paruuli.Innoceutes ĩ opõne: ut
qbus pñt obſeqoſe ſeruiát:& ſe a nocumẽta ĩferen
tibus nõ defẽdát.Veraces in locutiõe:ut fidelit̃ tra
dita ꝓferát & nõ dolo audita inficiát.Suaues ĩ affe
ctione:ut oẽs diligát:nemĩnẽ odiant. Priuatos oĩ
poſſeſſione:ut de ſe uel ſuis poteſtaté ñ habeát:pp
quod dr̃ ad Gal̃.iiii.Quáto tpe heres paruulus eſt
&c.Tales elegit dñs paupes ĩ hac uita:& ſubiectos
oibus:ſed ĩ alt̃a heredes celeſtiũ oibus p̃ſidentes:
unde de his paulus.Omniũ ait me ſeruum feci.
Alias nõ uult dñs ꝙ hi q eliguntur ab eo recogno
ſcant ſe in defectibus paruulorũ:ut quod ex eis fa-
cit ſit gr̃a:nõ natura:unde in natura paruulorũ
Eſt originalis concupiſcentia
Actualis ignorantia
Corporalis impotentia.
Cõtra tria bona p̃dicta a qbus ieſus liber liberos ſu
os reddit:pp qd̃ q̃rẽtibus de maioritate regni ce-
loꝶ diſcipulis in typo ſui puuli ponit exẽplum.d.
Quicũq̃ humiliauerit ſe ſicut puulus iſte &c.mat.
xviii.Et ẽ notádũ ꝙ tñ ſex apoſtoloꝶ uocationis
modus in euágl̃io ſcribit̃ petri & andree:iacobi et
ioánis:philippi & mathei. De quatuor p̃mis Io.
.i.addit de philippo.Mat.ix.de Matheo.& Luce.v.
Et iſtius mathei uocatio ſepatim ſcribit̃:& ĩter mi-
racula ponit̃:ná poſt multá clarificationẽ noĩs ieſu
quatuor p̃mi uocát̃ de piſcatiõe:& ultimuſ iſte ma
theus de negotiatiõe & exactiõe.Et ſignificat ꝙ in
p̃ncipio aduẽtus ipſius pri ieſu apl̃os eligebat:qui
bus de ꝓfũdo idolatrie & uniuerſal̃ laſciuie:& amo
re uite ꝓcellis ppl̃os ad xp̃i fidẽ táq̃ ad ſolidũ littuſ
adduceret.Sed ml̃tiplicatis miracul̃:& ſedẽte eccle
ſia ad theoloneũ negociatióis curis tpalibus ĩplici
ta:& ĩ aliqbus reprobis exactionẽ ſimoniace ĩpie-
tatis exercẽte p nouũ ſuũ aduẽtũ in ſpũ ad euágeli
ce pfectióis ſtatum negociátẽ uocat fráciſcũ ĩ eius
euágelicũ cetũ.Qui uẽditis oibus xp̃i uite marga
ritá q̃ſiuit ſollicite & inuenit & emit.Et ipſius cer-
te poſſeſſióis ĩ ꝓp̃e carnis pelle ĩſtrumẽtũ portauit
auctẽtici notarii ieſu manu cõſcriptũ & ſigni ſui cha
ractere premunitũ. Attẽde át ꝙ ſicut in uocatione
Mathei mira oſtẽditur pietas ſaluatoris:qa publicá
nũ uocat ad ſtatũ euágelicum & malignitas cetus
ph̃iſeici detrahentis:qa murmurauerũt p diaboli-
cũ zelũ:unde ſeqt̃ & murmurabát ſcribe & phari-
ſei:ſic in renouatiõe euágelici ſtatus ſuperborũ ſu-
perciliũ pietati xp̃i detraxit:ꝙ ad tá ſublimẽ ſtatum
peccatores & ſimplices exaltauit. Vñ notat̃ ꝙ in
uocatiõe Mat.aliqua ſingularia ponũt̃:q̃ ĩ aliorum
uocatione ſcripta ñ ſt̃.ſ.ꝙ leui fecit magnũ cõuiuiũ
ĩ domo ſua: & erat ibi ieſus cũ turbis & pccõribuſ
ſiml̃ cũ diſcipul̃ ſuis cõuiuatus.Poſtea ponit̃ mur
muratio & detractio facta chriſto ab his q religio
ne & ſcitate illo tpe ſe reputabant excedere. In qua
detractione
Primo inuidia deſcribitur ex murmure
Secũdo arguit̃ ex lumine ueritatis perſpicue
Tertio arguta cõfũdit̃ ex temeritate cecitatis cõmo
te:unde & ignaros eos uocat.d.Eũtes diſcite &c.
Quarto cõfuſa repellit̃ ĩ rectitudĩe eqtatis iuſtitie
Nõ ueni uocar̃ iuſtos &c.qa uocatio tal̃ de medio
táti mali ẽ ſignũ maxĩe pietatis.Iõ p̃mo deſcribit̃
ꝙ uidit ieſus mat.ocl̃o pietatis & clemẽtie.Scd̃o de
ſcribit̃ ſtatuſ malitioſe culpe:publicanũ ſedetẽ ĩ the
loneo.Tertio ponit̃ cõſẽſus uolũtatis ꝓmpte. Et
ſurgẽs ſecutus ẽ eũ.Quarto effectus charitatis fer
uide:qa cõuiuiũ magnũ fecit leui ĩ domo ſua.Vbi
nota ꝙ ĩ renouatiõe euágelice uite ẽ magna reco-
gnitio:ĩmo maxĩa ꝓp̃e iniqtatis.unde & Mat. uo-
cat ſe publicanũ.Et fráciſcus minimus uocat ſe maxi
mũ pccõrẽ. Eſt magna dedicatio ſcĩtatis:unde &
iſte ĩ luca uocat̃ leui q ĩterp̃tat̃ additus uel appoſi
tus ul̃ aſſũptus ad altũ cõtẽplatióis extatice.Appo
ſitus ad ſil̃em ſtatũ p̃me eccl̃ie.Et iõ ẽ ibi t̃tio ple-
na abnegatio ꝓp̃e uolũtatis & plena tráſformatio
xp̃i ſil̃itudis.Et notat̃ abnegatio ĩ ſurgẽdo: qa ꝓ-
p̃a uolũtas ſp ĩ malo pſternit.Sil̃itudo ĩ ſeq̃ndo:ſi
ue imago q̃ dr̃ ab imitádo.Ex quo ſeqt̃ q̃rtũ.ſ. ꝙ
ibi ẽ plena tráqllatio mẽtis & refectio guſtus ſuaui
tatis in gl̃ia xp̃i hoĩs & ſue diuinitatis .Et alie perfe-
ctiões q̃ tibi deſcripte ſũt ſupra ĩ cático ſimeõis q̃
oĩa cõueniũt ĩ cõuiuio magno.Licet.n.ĩ apl̃is fue
rit oĩs pfectio:tñ táta clarificatõ luminũ:& táta tráſ
formatio amoris ĩ xp̃m & tráqllatio mẽtiũ p cõtẽ
platióis exceſſũ:ñ fuit dáda neq̃ data:ſicut patet ĩ-
tuẽti ĩ ml̃tiplicatiõe cõuerſoꝶ q̃ta debet dari ĩ aper
tiõe ſexti ſignaculi:& ĩ cõuerſiõe myſtici thelonei ĩ
quo uſq̃ adhuc Mat.ſedet:qa nõdũ facta ẽ in auri
bus eius & mẽte efficax uox reformatióis eccl̃ie
ieſu ut xp̃m ſequat̃ ad euágelicũ ſtatũ:hoc quo ad
p̃ncipes q ſedẽt ĩ theoloneo. Quia uero iá facta
illa uocatio ĩ aliqbus paupibus & hũilibus ſuam
iniqtatẽ recognoſcẽtibus:in qbus huiuſmodi dá-
di ſpũs p̃mitie p̃libátur:in quorũ át guſtibus iam
apparet ꝙ amator & amatus ieſus in mẽtibus eoꝶ
cũ magna ſuauitate diſcũbit:iõ nec murmur deeſt
nec reprehenſio nõ tá ipſoꝶ hũiliũ q̃ ſecũdũ cõde-

UVA. BHSC. IyR_070

ſcenſiue pietatis ieſu aſcēdēdo ſcribis & ueraci pharifeis audita nō dubiū:qa nō ē opus ualētibus medicus:& ex temeritate reputāt ſe ualētes. Nec minus certe p eos ſeqt̄ icrepatio ſue ignorātis ignauie qua pfectiōis uiā ſūt negligētes addiſcere quā tū ceci iactāt ſe ſcire:ut eis dicat̄. Eūtes diſcite. Et utinā nō ſequat̄ duꝝ iuditiū reprobatiōis mentis obſtinate cū dr̄ euāgelii ſnia. Nō ueni uocar iuſtos Nō.n.pōt iuditio meo peior a quocūq; audiri ſnia q̄ ꝙ xp̄s nō uenerit eū uocare ꝓ ipēdēda ſibi miſericordia. Et ſi ſnia nō fert̄ ſup eos ad eternā dānatio nē qđ multū deſidero:tn̄ adhuc idubie fert̄ ꝙ ad pfectiōem euāgelicā nō uocant̄ p opus temeritate reputatiōis ꝓpe ꝑbēte obſtaculū. Sicut.n.dictū ē ſupra temerarios & deꝑꝑa cōfidētes ſapiētia & iuſtitia & mīme puulos hūilitate ꝑfūda ieſus amator hūiliū nō elegit hoc de uocatiōe apl'oꝝ ſil' dixi:licet nō ſil' facta fuerit. Nota ꝙ i apl'is fuerunt xii.ꝓrogatiue mirabiles:pp quas in.xii.duodenari is i ſcriptura rōnabil'r figurāt̄ q̄ qdē ꝓrogatiue pn̄t i pfectiōis ſenario cōbiari. Prio fuerūt pfecti cōtē ptores mūdi uanitatū:& hi ſt.xii.quos elegit ih̄s ꝑcipiēs ne qd tolleret:& ml'ta dicūt de hoc & ad h̄ ptinētia. Mat.iiii. Figurati p euāgelicā margaritā q̄ ramificat̄ i.xii.margaritas p ſingulas portas hieruſalē. Apoc.xx. Scdo cōiūgit̄ huic ꝓrogatiua. Sunt .n.heredes & filii celeſtis regis figurati in.xii. filiis iacob.geñ.xlii. Tertio fuerūt exaratores ꝑfūdi humani m lefic i ac p hoc ſupportatores pii defectuū ꝓximi figurati i.xii.bobus maris enei.iii. Re.vii. & In.xii.iugis boū i qbus arabat helyſeus:& qa q ſe hūiliat exaltabit̄.Io.iiii. Sūt ipatores & reges eccleſiaſtici ſoli figurati i.xii.leūculis ſuſtētātibus ſoliū pacifici Sal'onis.iii.Re. Quito fuerūt ſtabiles & fixi i amore xp̄i figurati i.xii.lapidibus:& locati artificioſe i pector ſūmi pōtificis. Exo.ultio. Et ex hoc cōſeqnt̄ fuerūt.vi.lapides fūdamētales celeſtis edificii:unde ab iſtis ſūt cōpoſiti.xii.articuli fidei figurati i.xii.lapidibus ꝑcioſis:& i.xii.fūdamētis celeſtis hierl'm. Apoc.xxi. Et in.xii:lapidibus ſūptis de iordāis alueo:ꝙ in.xii.aliis ibi repoſitis Ioſ.i. Septimo fuerūt exploratores ſagaces dīni cōſilii figurati p.xii.exploratores miſſos a moyſe. Nūeri.xiii. Octauo ex hoc fuerūt ſapiētes duces & ꝑncipes uictorial' plii:figurati p.xii.ꝑncipes tribuū iſrl'. Numeri.ii. Nec noiet. Nono fuerūt magri & doctores lūis eccleſiaſtici & euāgelici uerbo & exēplo figurati i.xii.ſtellis corōe ml'ieris. Apoc.xii. Et in.xii fōtibuſ q erāt i helyn. Numeri.xxxiii. Et ex hoc. Decimo erūt iudices ſeculi & aſſeſſores iudicis xp̄i.uñ dicūt̄ ſedere ſup ſedes.xii.iudicātes.xii.tribus iſrl'. Luce.xxii. Et Mat.xix. Vndecimo fuerūt itroductores & clauigeri eterni palatii:unde cuilibet eorū dr̄ i pſōa eccl'ie. Mat.ix. Quodcūq; ligaueritis &c. figurati p.xii.portas citatis hierl'. Apoc.xx Et ex h̄ .Duodecimo ſūt diſtributores & diſpēſatores celeſtis cōuiuii:figurati p.xii.ꝑncipes ꝑuidētes cibaria mēſe Sal'onis.iii.Re.iiii. Et ꝑmi pal'.v.hi ſūt.xii mīmi euāgelici:q ſūt oīm maximi qa maxio oīum ieſu ſt pfecta imitatiōe cōiūcti. Cōuertere ergo aīa mea i reqem tuā q̄ i aīe gr̄e tui plena cōſiſtit:& paruulā:& inocētē & ſubiectā p oīa ieſu tuo ſaluatori te reddas ſi forte ocl'os ſue pietatis ad te cōuertēs tibi reuelare dignet̄ euāgelice pfectiōis & trāſformatiōis archāum ꝙ ſapiētibus & prudētibus p̄ris uolūtate teſtat̄ abſcōſi. Quod cū fecerit p grā ſuā feſtināter aſſurge:& iugū dn̄i ſuaue & leue cū toto mētis ardore te offer portare patū ut mereans nūerari i nūero mīoꝝ quos i iuditio & de ſecreto ſui cordis extrahēs ieſus fidelibus examinādis uice ſui recepiſſe obſeqa pit̄ oñdit. Ieſus mr̄e rogatus.

Ttēde aīa mea ſi uis i reuerētia gl'ioſe uirginis accēdi ꝙ i ſacris nuptiis ieſus initia ſue māifeſtatiōis oñdit & deuotiſſimam mr̄em ſuā grādi ꝑuilegio honorauit: ut ſicut ipſa fuerat genitrix ſue pſōe cōcipiēdo ipſū i utero per ſpūm ſcūm:ſic eēt genitrix ſpūal'r ſue māifeſtationis & fame & cōuerſiōis eccl'ie ipſā merēdo eodē ſpū p orōis ſue efficaciſſ. mū actū qđ uerbo breui ſicut breuiloqua exp̄ſſ t filio:licet affectu cōpaſſiōis pmaxio & ſupplicatiōis i corde ſuo cū dicit uinū nō habēt:Cū.n.in uino ſit.

Splēdor coloris	Quē oīa tollūtur ab aqua
Dulcor ſaporis	uoluit oñdere puriſſima mr̄
Calor uigoris	i ſpūali ſētu pii filio ieſu ꝙ

Claritatē cognitionis ſue perſone &
Dulcorē refectiōis ſue diuinitatis &
Vigorē ſublimitatis potentie nō nouerat mūdus.
Et ideo ſupplicabat ꝙ

Intellectū ſqualētē illūiaret	Vt talia opa faceret q-
Affectū deſipiētē imutaret	bus ilumiaret fidē:eri
Effectū deficiētē roboraret	geret ſpē: & accende

ret ad amorē:licet āt uideat̄ dure bn̄gniſſimuſ ieſuſ rñdiſſe mr̄i dulciſſime:tn̄ ſi myſterii penetret̄ oculū tū eā ſublimit̄ exaltauit dū exaudiuit eā plene pro mūdo idigno:& oñdit cōmertiū qđ hēbat cū deo .d.ei. Quid mihi & tibi ē ml'ier?In myſterio dicit. q̄ magnū ē iſtnd uiculū quo et'na dilectiōe tibi filiāl'r ſubiectus:ut q ſū filius dei p̄ris: ſim filius tue ifirmitatis q̄ ml'ieris noīe deſignat̄.q.d. Nil deo hōi & tibi mulieri. Eſt mei uiculū ꝙ q ſū filius dei ſim filius uri tui. Sed hoc uolo te ſcire ꝙ pēſata mūdi malitia q̄ nō meret̄ meā notitiā. Nōdū uenit hora mea:ſed tua deuota ꝑcatio meā dilectiōnē īclinat ut id faciā ꝓ tuo uoto de quo faciēdo hora nō ē ꝓ mūdi pccō. Et ſic meritū uirgis de ñ hora fecit horā:ut nec xp̄s ſine debita hora p uirgīs meritū miracl'm fecerit:& cū mūdus nouerit ꝙ quo ad ſuum demeritū hora nō fuit. Vñ uide ꝙ illi duo ſeraphini mr̄ & filius dei mutuo ardore feruentes aliis cognitiōes mutue & alta trāſuolāt ꝓpo eis idiomate ſi breuit̄ & alte loqt̄ & mutuo itelligūt ꝙ mens pedeſtris ignorat:pp qđ mater uocem filii: tanq̄ pleniſſime exaudientis agnoſcens dicit miniſtris: quodcūq; dixerit uobis facite.q.d. Audiui uerbū: & cognoſco affectum. Sic ergo potes uidere ꝙ btiſſima uirgo ſicut pepit nob̄ filii dī pſonā. Sic mater nr̄e gr̄e nūc pepit nob̄ eius noticiā. O q̄tū

UVA. BHSC. IyR_070

ē hoc ꝙ ſacratiſſ:e uirgī oēs r̄dēptōes filii ſint deuo
ti:oīa.n.ī māu mr̄is poſuit ḡtiſſimus filius. Sicut ī
diſpēſatrice oīum gr̄aꝝ:ſicut ipſe oīa a pr̄e accepit
n̄ ſolū ut deꝰ:ſed ut hō fōs oīſ meriti oīm r̄dēptoꝝ
Quia uero iſtđ ꝑmū miraculū qđlegit̃ feciſſe ih̄s
bn̄dcūſ q oīa fecit ī ſapīa:tal̄r hoc miraculū fecit:&
tal̄r euāgl̄iſta deſcribit:Io.ii.& q̄tū ad tp̄ſ & q̄tū ad
locū:& q̄tū ad modū:& q̄tū ad ichoatōnis ītiū:&
q̄tū ad fructificatōis bonū ut ī ip̄o oīm puriſſi ieſu
opeꝝ pſcio demōſtret̃.Tp̄s.n.fuit dies.iii.lr̄al̄r.iii
dieſ fuit a uerƀ q̄ dixerat ſupra a ꝑma uocatōe apl̄o
rū:ſed ſpūal̄r ul̄t oñdeř:ꝙ māifeſtatō xp̄i pſōe per
uirtutis miracl̄a & ſalutis bn̄ficia ꝯſtituebat t̃tiā diē
mūdi decurſus q dies gr̄e appellat̃. Nā ꝑma dies
fuit ſƀ lege nat̃e ī ꝑmis pr̄iarchis.ſcđa ſƀ ueťi lege
ſƀ moyſe & ꝓphis.t̃tia ī luīe gr̄e ex claritate xp̄i p-
ſōe & uite:& ex diffuſiōe ī eccl̄a ſue doctrie.Gr̄a.n
& ueritas p ieſū xp̄m fcā ē:ut oñdat̃ dař oībꝰ xp̄ia
nis:ꝙ bn̄ficia r̄dēptōis & ſalutis ih̄u ex mera gr̄a dā
tur ī mūdo ſcđm pr̄m ꝓmiſſa:& ꝓphaꝝ uaticīia &
ſƀ nll̄o merito cadūt:cū ſit oīs meriti fūdam̄tū.Et
ad hoc ducūt oīa xp̄i opa & eiꝰ doctrīa. Locus āt
dr̄ chana galilee:q optīe ꝯuēit xp̄i opi & doctrine.
Chana.n.zelus: galilea trāſmigratō it̃ꝑtat̃: ut p h̄
oñdat̃ ꝙ pius ih̄s nr̄o aōre ebriꝰ & ex nr̄e ſalutiſ ze
lo trāmigrauit a ſeip̄o mr̄is pēalitates & durā mor
tē aſſūēs ut nr̄as pēas & mortes deleret. Et ad hoc
oīa eiꝰ opa ordiari uidēt̃.Doctrīa āt xp̄i nos zelo-
tes de aōre dei & ſui faceř dēt.In q̄ ab amore ſui &
& nr̄i ī bn̄dcm̄ ieſū trāſmigrař nos docuit. Sicut ip
ſe ꝓ aōre nr̄o a ſeip̄o trāſmig̃uit. Modꝰ āt fuit de-
ficiēte uīo affcū it̃cedēte mr̄no r̄pletis hydriiſ uſq;
ad ſūmū p mr̄is documētū & xp̄i ꝑceptū. Vbi oñ-
dit̃ ꝙ ab his oībꝰ miracul̄ xp̄i ih̄u uāitas & oſtēta-
tō fueřt excluſa:& ſp ea fecit ex rōnali cā ꝓ utilitate
& nccitate nr̄a:qđ mr̄at uini defcūſ:& ꝙ hoc ſp me
ret̃ noƀ uirgo bn̄dcā:q̄ poſt filiū ī oī merito tenet
ꝑmatū:& poſt mr̄em hoc meret̃ ī ſua deuotiōe &
fide mr̄ eccl̄a.Et ſicut ad lr̄am xp̄s uoluit expectař
ꝙ bn̄ notꝰ eēt miſtris uini defcūs:ut p hoc pluſ ḡte
r̄cipet̃ effcūs.ſic ī miracul̄ & ī aliis eiꝰ bn̄ficiis uult
ꝙ aīa ſuū defcm̄ cognoſcat:& ꝙ mera gr̄a:n̄ ex ali-
quo ſuo merito dei dōa r̄cipiat:p qđ & iubet aq̄ im
pleri hydrias uſq; ad ſūmū:qa nullo mō ul̄t deꝰ p-
deř ſuū donū. Perdit āt niſi ſit cognitū qđ ſolū fit
p hūilitatis ſpm̄:pp qđ ſepe elcōs ſuoſ quos ad ma
xia eleuař itēdit ml̄tis tribl̄onibꝰ & aln̄ cl̄pis deii-
cit:ſicut de dauid & petro bt̄s gre.pōit exēplū. xxx
iii.moꝝ.Vn̄ ī p̄s.Imple fa.eoꝝ igno.&c.pp qđ ī ſa
nitatibꝰ ꝯferēdis petebat ih̄s ſepe ſanādoꝝ ꝯfeſſio-
nē:& ꝯſēſū:ut p hoc r̄duceret eos ad cognoſcendū
morbū. Vn̄ ēt dilcm̄ lazaꝝ noluit libař ifirmū nec
ſuſcitare mortuū dōec ꝙ fet̃et ē dcm̄.Sic & nouita
tes ſtatuū ſublimiū q̄ ſt̃ q̄dā reſurrectō peioꝝ ī me
lius n̄ ul̄t ītroduceř:dōec fetor corruptōis ꝑoꝝ ſta
tuū exhalet p mūdū.Et hoc ē hydrias īpleri uſq; ad
ſūmū:ut ext̃iꝰ reſpgētibꝰ hydriis appeat aq̄:n̄ uinū
ſicut ergo ī illa aq̄ nll̄a fuit potētia nat̃alis ut ſƀo
fieret uinū:ſed mera ꝑtās ſup obedīam creat̃e. Sic

ī aq̄ pccōꝝ nr̄oꝝ nll̄a ē ad gr̄am diſpō:ſed hoc ē ſo
lū p ifinitā dei potētiā miſericordit̃ itūdēt gr̄e do
nū ꝯmutātis pfcē nr̄m affcm̄. Quia uero oīm ele
ctoꝝ puſſia uirgo mr̄ ē & aduocata:iō affcūoſe no
ſtros defcūs filio ſuggerit:& nos ad eiꝰ mōita ſer-
uāda ſuffragio orōis diſpōit:& bn̄dcī ieſu obſerua
tis ꝑceptis ip̄e oīa nr̄a mala ī ſua ꝯuertit bōa. Quā
tū ad ichoatiōis initiū dēs ſcit̃:ꝙ oē dīnū donū ab
hūilitate ſumit initiū:& hūilitas ī nr̄is defcibꝰ ſūit
fūdam̄tū.et ſcđm ꝙ ſt̃ ḡdꝰ gr̄e ſic ḡdꝰ iferior r̄ſpcū
ſupioris dr̄ defectiuus & ſepe ipfectꝰ:n̄ tn̄ tal̄ defe-
ctus ul̄ ipfcio ut sepiꝰ dicit pccm̄.Nō.n.oīs ipfcio
ē cl̄pa nec oīs defcūs:ſed ſolū illiꝰ ḡdꝰ ul̄ circūſtan
tie quē pſōa ſcđm ſuū ſtatū dēt hēre.Tn̄ qa ml̄ti ſt̃
ḡdꝰ ī aſcēſu thrōi ueriſſi ſal̄oniſ.ſ.dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i iō
qn̄ aīa ad ſupiorē ḡdū aſcēdit:totꝰ ſuꝰ ſtatꝰ ꝑt̃itꝰ ur̄
ſibi aq̄ mutata ī uinū:qa ī oībꝰ potētiis tā it̃ioribꝰ
q̄ ext̃ioribꝰ ur̄ ſibi differre a primo.
In colore puritatis Quātū uinū aquā ſupař di-
In calore charitats gnoſcit̃:pp qđ ſignāt̃ hydrie
In ſapore ſuauitatis ſt̃ ſex q ē nūerꝰ laboris:q uſq;
In uigore ꝑtātis ad ſūmū iplet̃:qa tūc ſingul̄r
dīno bn̄ficio aīa pmittit̃ ī ipfcione iferioris ſtatꝰ la
borař:& illas ipfcōes abūde cognoſceř:& ml̄tas ī
eis āxietates & ſepe tribl̄ōes hēre:ut ſtupēdiꝰ audi
at ꝯſol̄onis uerbū ſubito fcē mutatōis ī dīni dulco
ris uinū.Et ſic patet ꝯſūatōis ꝯplem̄tū ꝙ ſp ē ad ḡ-
dū dīne ꝑticipatōis bōitatis hactenꝰ ī exptū. Sic
potes uideř ī gnālibꝰ opibꝰ dei q̄tū ad tres ſtatus
ꝑncipales mūdi.ꝑmus ē ſtatꝰ ſynagoge iudeoꝝ q
ꝯphēdit qcqd fuit an̄ xp̄m.ſcđus ē gētiū.t̃tiꝰ ꝯuer-
ſiōiſ iudeoꝝ & gētiū ī ouile dn̄icū: ſiue. Primꝰ di
ci ꝑt ſtatꝰ ueťis teſti. Scđs noui. Tertiꝰ decl̄atōiſ
ꝯcordie utriuſq;.Nō.n.ſt̃ tria teſtā ſed duo:tn̄ noua
clarificatō itellcūs tā noui q̄ ueťis uocat̃ ſp̄s ꝯcor-
die utriuſq;:q̄ utiq; fiēdā aptio ſibi ſigilli:& cātꝰ.vi
tube & āgelꝰ philadelphie:& q̄libet.vi.ps apo.eui
dēt oñdit ſi adſit ſp̄s q ꝯdidit libꝝ. In quolibet āt
hoꝝ ſtatuū ſt̃ due hydrie q̄ circa finē ſue imutatōis
ī meliꝰ iplēt̃ aq̄ māifeſtatōis ſue defectibilitatis uſ
q; ad ſūmū.Et licet q̄libet ſtatꝰ ꝓ ſuo tpe ſit bonꝰ
tn̄ reſpcū melioris ſeq̄ntis ē aq̄us.Et hic ml̄ta my-
ſteria ml̄ta explicatōe idigētia ꝯtinēt̃. Dēs āt ſcit̃
ꝙ triplicē aq̄ mutationē ſolēnit̃ ſcript̃a deſcribit: q̄
huic myſt̃io ꝯuēit. Moyſes.n.aq̄s mutauit ī ſāgui
nē Exo.vii.Ih̄s ī uinū Io.ii.Helyas ī ignē.iii.Re.x
viii.Sig̃t̃ āt p mutationē aquaꝝ ī ſāguinē mutatio
ſeu coruptio ꝑcedētis ſtatus:Sicut tpe xp̄i moyſes
q ſig̃t ſcribas & ph̄iſeos:aq̄s ſcripturaꝝ ſanctarum
ſuo ꝑuerſo intellectu cōuertit ī ſāguinē pſecutōis
inocētium.ſ.xp̄i ieſu & diſcipuloꝝ ſuoꝝ. Aliter
etiam carnales obſeruantie ſuarum cerimoniarum
ipſas tāq̄ neceſſarias ſeruātibus poſt clarificatā do-
ctrinā datā p xp̄m. Xp̄s aūt ī noua ichoatiōe ſui
ſtatus aquas ueteris teſtī cōuertit ī uinū ſue iocūdiſ
ſime ſocietatis & iebriātis amoris ī carne aſſumpta.
Sed.ſ.ſ.aduēiēs ī die pētħ.q p helyā ſig̃t̃ aquā con
uertit̃ ī ignē.Appropīate aūt uetus teſtm̄ aq̄s cōuer
tit ī ſāguinē: qa ſāguinē fūdebāt:trāſgreſſores le-

UVA. BHSC. IyR_070

gis pēa ſáguís pūiens:& ī bellis legis hoſtes occi-
dés. Pius aūt xp̄s aq̄s cōuertit ī uinū q̄a piiſſimo
cordis amore & ſuaui bn̄ficio īimicis ī pōpa ipſos
cōuertere docuit:& legē amoris íebriátis & iugum
ſuaue tradidit xp̄iáis. Sed helyas uēiés quo ad t̄-
tiū ſtatū aq̄s teſtī noui & ue t̄is cōuertit ī ignē flam
mátis amoris & totalr q̄tū deus diſpoſuit mſtici ec
cleſie tráſformátis in ipſū bn̄dcm̄ ieſū deū & homi
nē ſil crucifixū & gl̄ioſū. Vn̄.iii.Re.xviii. Helyas fe
cit aq̄ductū quaſi p duas aratiūculas ī circuitu alta-
ris:q̄a utriuſq; teſtī ſcripturas circa altar̄ ícarnati dei
hoīs & myſteriū ſue crucis adducés quattuor hydri
as aq̄:ſcd̄m quattuor ſcripture facies:legalē: hyſto-
rialē:ſp̄ualē:& pphalē. Tertō iuſſit fūdi ſcd̄m ītelle
ctū triplicē:l̄ralē:myſticū:& moralē:ut p myſticū in
telligas allegorice & anagogice ſecretū. Et cōpoſi-
tis lignis oīum bn̄ficoꝝ hūano generi fcoꝝ ſup al
tare ieſu oībus mēbris corporis myſtici quo ad di-
uerſos ſtatus q fuerūt ī eccl̄ia diligēt̄ & diſtracte lo
catis holocauſtū & ligna:& lapides:puluerē quoq;
& aqua q̄ erat ī aq̄ductu ignis de celo deſcédés oía
cōuertés in flámā:tūcq; oís ppl̄s clamauit dn̄s ip̄e
ē deus. O aía mea deficias & n̄ loquaris. Inexp̄ſ
ſibil̄ eni ē abūdátia cariſmatū ſup eccl̄iam electoꝝ
deſigata effūdi:qn̄ ſacerdotes baal & pphas eius di
gbit̄ dn̄s trucidare ī ſpū & uirtute helye:qn̄ qcqd ē
fcm̄ a p̄ncipio mūdi ī iudiciis & bn̄ficiis ī ſcripturis
& geſtis ī gratiis & culpis. In elcís & reprobis: api
et ſp̄s ieſu uſq; ad mimos pulueres fuiſſe amoré
flámeū dei ad hōrádū & pmouédū & tráſformá-
dū ī deū hūanitatē aſſūptá p grām unionis ad filii
dei pſonalitatē & quodlibet eius mēbꝝ ícorporá-
dū p ardētiſſimā charitatē. Tūcq; oís ppl̄s electoꝝ
ex ítimis p̄cordiis repleti ſpū ſcō interius & exteri-
us clamabūt:qr dn̄s ip̄e ē deus. O deus piiſſime
excita potētiá tuá & uēi:& oñde nobis ídignis fa-
ciē tuá ſcám:& da nobis miſericordit̄ illud tuū de-
ſideratiſſimū ſalutare:utiná celos diſrūpes īgnátis
& eminētis ſupbie:& deſcēderes p effcm̄ gre īpro-
miſſe. A facie uirtutis tue mōtes ſr̄bic & ſl̄e rel̄ōis
deficerēt. Et ſic exuſtio olle feruētis.ſ.appetitu mū
dáe gl̄ie & reputatōis ſl̄e:utiq; exuſti tabeſcerēt de
nigrati & cōfuſi a ſublimi gl̄ia ſcitatis uere quá ap
pere facies tūc ī ppl̄o electoꝝ. O eccl̄ia nūc tali
bus denigrata lege Eſa.liiii.q̄a ut mulierē derelictá
& merētem ſpū uocauit te dn̄s & uxorē adoleſcētia
abiectam: dicit dn̄s deus tuus q̄a talibus mal̄ p̄la-
tis & falſis hypocritiſ credidit ſe īgēdá:ſed nūc cito
ſibi qd̄ ſeq̄t̄ íferet. Cōuertés diſpſiōes tuas ad pū-
ctū & ī modico dereliq te:& ī miſeratōibꝫ magnis
cōgregabo te. Et ſicut ī diebꝫ noe cui iuraui: ut nō
ultra íducerē aquas diluuii ſup t̄rá. Sicut iuraui ut n̄
iraſcar tibi & nō ícrepé te &c. O aía mea deduc q̄
ſi torrēté luctū amaꝝ:q̄a ī diebꝫ tuis ídeformatōis
ſcē mr̄is eccl̄ie iſta lamēta ſic hn̄de cōpleri íſpicis ut
pl̄a expiaris mala & flagicia ī ocl̄is q̄ ī codicibꝫ íue
niſti:ut merearis aſſociari uiris uirtutū:ſr̄ quoꝝ frō
tes ē ſignū thau:q̄a gemūt & dolēt ſup cōtritōe ui
duate ſpōſe quo iudicio adulterátis his uī pturba-
tōibꝫ pturbari ih̄u ſn̄ía ídicata:q̄a poſuiſſe uī eā ī p
ſtibulo meretricū. Clama ne ceſſes quaſi tuba exal-
ta uocē oīonis ad deūſup mōtē eminētis ꝯtēplatio
nis aſcēde:ſi forte dilcm̄ ſpōſū cōſpitias aduenire &
audias eū ſcē eccl̄e dicer̄ p effcm̄ qd̄ iá ē an̄ pmiſſū.
Ecce ego ſterná lapides tuoſ p ordinē:& fūdabo te
ī ſaphiris:& poná iaſpidē ppugnacl̄a tua:& portas
tuas ī lapides ſcl̄ptos:& oēs t̄mioſ tuoſ ī lapideſ de
ſiderabiles ūiuerſos filios tuos doctos a dn̄o & ml̄
titudinē pacis filiis tuis:& ī iuſtitia fūdaberis. Ex
urge aía mea & de ſōno excutere p̄oris cordis & aſ
ſociare uiris uirtutis ī q̄bꝫ iá fuit̄e pfectōis aſcendit
aurora. Et illū uiꝝ ſpōſū eccle ſecū luctátē áplecter̄
Qui ſi ſe excutiat dixeritq; tibi ꝙ iá appet aurora p̄
dcá ī paucis:& idcirco ad te poſtl̄abat ſe dimitti:cō
fidēti aſſecuratōe rn̄deaſ. Nō dimittá te niſi bn̄dixe
ris mihi:ut iá ad luctá puerſoꝝ q̄ dilcá tua ſponſa
ſublimis paſtoribꝫ uſq; nūc fuit iacob:iſrl̄ eē ícipiat
ī iocūdo ſtatu & aſpcū tuoꝝ radicaliū luminū:& á
plexu tuaꝝ ſuauiū ſcitatū & guſtuū dioꝝ. Táge
pie ih̄u neruū femoris huius ſpōſe q̄ tota uiuit ī af
fcū carnis & ſáguís & mal̄ delcátiōibꝫ pōpe & abū
dátie tpal̄:claudicet hōc ih̄u ſpōſa tua uer̄ ꝯtrato pe
de ut nulla tpralia tágat:nec neruū ſēſual̄ & carnal̄
uite cōedat áplius typo tibi dilci ppl̄i iſrl̄is: ut ſic
tota aqua diſtractiōis p̄tite p ueri helye ſpm̄ ī ignē
aōris flámei pfcōis uite tue dilcē ih̄u efficacit̄ ꝯuer
tat̄. Si át uis iſtá pfcōnē ī ſcript̄a lucide ſpeculari:
porta ſpm̄ ieſu ſup ſuū donū tecū:q tibi illuiet tex
tū & ſtudeas.l.ca.Eſa.ubi poſt iudicia gētiū & mul
ta mala deſcripta ppl̄is ſuis ícipit cū pmiſſis ꝯſol̄o
nibꝫ cōfortar̄:& ſic uſq; ad finē libri diſcurre:q̄ oía
uno mō ſt̄ ꝯpleta ī aduētu xp̄i pſōe p dōa exhibita
hūnaitati aſſūpte. Et q̄tū ad aliqd ī ꝯuerſiōe eccl̄e d̄
gētibꝫ. Sed ml̄to plēius ē íplēdū ī pfcōe uite euan
gelice dáda cōtēplatíe eccl̄ie ex cōcordi cōuerſiōe
utriuſq; ppl̄i ꝯgregate:cū oís iſrl̄ ſaluus fiet. Sic p-
miſſiōes oés p pphas p̄dcé illi ppl̄o íplende poſt
reditū de captiuitate babilōie hác pfectionē cōtinēt
ítriſeco ítellcū. Sed & reedificatō tēpli ſub eſdra &
Neemia huiuſmōi ē figura tēpli īformádi. Et uiſio
ezech.de illo magno tēplo a.xl.ca.& ultra hác pfe
ctionē figurat:q̄ ītelliger̄ n̄ potis niſi ī uiſiōibꝫ dei
ad t̄rá adducaris ueroꝝ iſrl̄itoꝝ:& ſup mōtē cōtē
plationis excelſe dimittaris q̄eſcere:& noueris per
expiētiá:ꝙ in ſpū:nō in carne ē edificiū eccl̄ie ci-
uitatis:que ad auſtrum meridiei reſpicit:ubi ſpon
ſa in amore ſui crucifixi dormit in monte: & in-
troducaris in apertum latus precordiorum amo-
ris ih̄u. Quo intra cordis ſui ítima hác dilectam p
ceſſus opeꝝ ſpōſi eccl̄ie ieſu ſumat initiū a uilitate
aq̄a & ī uinū íebriatū cariſmatū cōſūat̄. Quátū
uero ad fructificatiōis bonū dēſ attēdere ꝙ uini cō
ditō architriclio defert̄. Spōſuſ aduocat̄ cōſuetudo
hoíum allegat̄ & ſingl̄aris mōus ſpōſi ſub admi-
ratōe ppōit̄. Architriclinus iſte ē iudiciū rōnis
illuíate q̄ guſtat uinū ímutatōis xp̄i p ſaporē amo
ris:quo guſtato ſpōſus ieſus ī admiratōe ſp̄s aduo
cat̄ p oīonis ſuſpiriū:& g̃titudís deuotū affectū.

UVA. BHSC. IyR_070

Cōſideratᷣ diuerſus ꝓceſſus mūdi fallacie diaboli ce aſtutie & ipfectōis cōtracte.In qbus oībus ī de lectatōe pcci pōitᷣ ꝑmo q̄ ū ad appētiā mētis dece pte unū appētis bōi:& cū p demētatiōnē rōnis in ebrioſā ſtultitiā guſtauerit delicias pccōꝝ:pōitᷣ ſibi unū deſius uua fellis:& botrus amariſſius iferna- liū tormtoꝝ.Spōſus āt etᷣne ſapīe ihs uinū bonū & gl'ie uſq; adhuc ſeruat elcis:qr paulatīe p amari- tudies extrīſece pnie eos ad etᷣnas māducēs deli- tias ſp adhuc dū uiuūt ī carne argumtādaſ ſeruat ut ī oī icremēto gr̄e iubilās & exultās aīa poſſ t dicere Bōe ihu tu āt ſeruaſti bonū uinū uſq; adhuc:donec totalr carne ſoluta iebnetᷣ ab uberitate domus dei: ut ſic ſpōſū teneat ꝙ iā ñ ſibi ſupſit qđ q̄rat. Hoc ergo ītiū ſignoꝝ ihu ſic modicū ē expſſū ſapiēt ē ſcm̄ a ſapiēte ieſu ī chana galilee:ubi pt uideri apte ꝙ magnifice xp̄i māifeſtetᷣ gl'ia:ut merito i eū cre dāt diſcipl'i guſtato uio ī qđ cōuerſa ē aq̄. Litalr āt iſte architriclius dcūs ē ꝑnceps triū mēſaꝝ.Et pōt dupl'r ītelligi:ul' ꝑnceps miſtrātiu:ul' ſcđm Criſ. ꝑnceps ſcūbētiū cetis hōratior iuitatis cui prio po cula ꝓpinatᷣ. Diſcipuli aūt h̄ dn̄i ieſu ul' quos iā elegerat ſcđm aliquos ad pſcām ſeq̄lā:ul' qđ ma- gis ūdo & ē magis cōe quos iā uocauerat circa ior danē pria uocatōe ad ſui noticiā trāſferēdos ad p- ſectā ſeq̄lā:quos uiſo miraculo cōfirmauit ad fidē

Expōit aūt Aug.ꝙ mri rñdit ꝙ eius naturā nō cognoſcebat ī faciēdo miracl'a qr h̄ ut deus opatᷣ ñ ut hō.Et ꝙ nōdū erat ſue mortis hora ī q̄ patetᷣ ex mris natᷣa ī q̄ ihs eā cognoſcere ſollicite curat: hec ſnīa bñ itellcā eſt ſancta deuota & uera:ſed nullum preiudicium facit prime.Alia enam miracula que fecit ieſus non ſolum fecit ut deus : ſed ut homo deus : unde plene & ꝓpe īmutatio naturaꝝ pt at- tribui hoī:tā uniōe pſoāli:q̄ dīne uirtutis cōicatōe ſublimi.Oīs.n.creatura obedit illi hoī ñ ſolum ad motū localē:ſed ad naturalē trāſmutatōnē.Sed ma gis cū de miracul' xp̄i agetᷣ īfra hoc explanabitᷣ ubi duplicis opōnis ieſu ꝓpetas diſtīguetᷣ. Hoc āt ꝑ- mū miraculū ihu eiuſ etᷣna ſapia optie diſpoſuit ſie ri īcōuiuio nuptiali:ut ī frōte ſuoꝝ opeꝝ cogno- ſcatᷣ apte ꝙ ipē ē unicus ſpōſus ul'is eccl'ie:& cuiuſ libet ſingularis aīe ſibi īferuore iebriātis amoris p ſui miraculoſā cōuerſionē miſericorditᷣ deſpōſāde. Et ut oñdatᷣ ꝙ oīa pegriatōis uite ieſu ſūt ad iſtud nuptiale cōnubiū īchoādū:ꝓmouēdū:hōrādū: & etᷣnalr cōſumādū- ſi iohes ſpōſuſ nuptiaꝝ fuit quē bñdcūs ihs ſcđm Hier.uocauit de nuptiis ad bñdcm̄ celibatū & uirgītatē.Et forſitā ex hūilita te ipē tacuit ꝙ fuerit ille ſpōſus uel alius uirgīs ꝓ- piquuſ.Cū drᷣ:ꝙ mr̄ ieſu erat ibi.Deuotiſſia igrᷣ uir go rumoꝝ taliū refuga nō uidetᷣ ibi fuiſſe:niſi ex mag̃ cōiūctōis cā:ul' forſitā ex myſtica ſapia q̄ mrᷣ- ta cognoſcebat futᷣa:Ihs āt q iā cepat ſe māifeſtare mūdo:& iā ſcđm formā pauptatis euāgl'ice paup diſcurrebat p mūdū:uocatus drᷣ cū diſcipul' ſuis ul' q̄ futuri erāt:& iā eū forte familiatus licet forte nō īdiuiſibilitᷣ ſeq̄bantᷣ.Ex quo ēt uidetᷣ ꝙ ſpōſus eis erat familiaritate cōiūctus. Vtrū āt ueꝝ ſit hunc

fuiſſe ioānē:nihil temerᷣ aſſeramus.Sed p hīc. ꝯſtat eū eē notatū ī cōuiuio nuptiali ꝙ multū cōcordat myſteriis q̄ ī dilci Iohis tā ī euāgelio q̄ ī apoc. figu rātᷣ pſōa:hoc eni ī eo fuit ſingulare ꝑ oīb apl'is:qr figurat illū ſtatū eccl'e đ quo tibi ſepe fatio mētōnē qr ad ipm tota mte ſuſpiro.In quo iā ñ diſtracta p tpralia & carnalia ut pediſeq̄ ſed tota ī camera etᷣne recollectōis īcluſa qete & trāqlle pulchritudinē fa- ciei ſpōſi:īformata ī ſe ſpōſi uita eccl'ia ſpōſa īcipiat & ī ſuauiſſio lecto nuptias cōnubii cordis ieſu qđ ſibi ī cruce apuit ſoporata eius ſuauiſſ mis uacet am plexib ſīl guſtāſ cū crucifixo amaritudinē ſue mor tis & cū gl'ioſo ihu ſue gl'iā deitatis. Et qr ſuauiſ me tūc ſibi datᷣ guſtarᷣ ſue uilitatis nihilū & ī oī bo no defcm̄:& ſe oī dei dono īdignū.iō pleiſſie co- gnoſcetᷣ ſcđm ſtatū uie:ꝙ uera dei dilcio erit cā ſo la & ꝑcipua tāti ſtatus pp qđ ſublimis diſcipulus. Ioānes cū mag̃ hūilitate ī huius rei typo uocat ſe ñ ieſū diligētē ſed ab eo dilectū.Et ieffabilia narrat ꝑ uilegia de ſeipſo:qđ qdē ſcđm lrām fuit ueriſſ mū Sed cū hoc figurat ꝙ ille ſtatus ē ī tāta xp̄i trāſfor- matōe formādus & ī ieſu pectore ī cena ultīa ſtatuſ eccl'ie ſoporādus qđ dubitarᷣ ñ potīt qn a xp̄o ſit exceſſe dilectus.Et qr nihil meritis ſuis attribuet:id circo ñ diligētē:ſed dilcm̄ nouerit ſe uocarᷣ. Quod ēt āgelo philadelphie locutō dīna ꝓmittit.Et ſciet inqt q̄tū ego te dilexi:cuius hūilitatis ꝓrogatiuā ꝑ mittit cū dicit.Eo ꝙ modicā hēs uirtutē.ſ.hūilita- tē ſcđm glo.Status.n.de quo nūc dico ſiqs myſte- ria ſcripturaꝝ ſcrutetᷣ ꝓfūdiſſie hūilitatis excellētiſſi me cōtēplatōis & ſuauitatis & plene trāſformatōiſ ī xp̄m tā paſſū q̄ gl'ioſū:ac p hoc dignitatis ſubli- miſſie futurus deſcribitᷣ ut merito ꝯpleatᷣ ipo.Qui ſe hūiliat exaltabitᷣ:pp qđ ēt lo.circa ſe mlᷣta ꝑuil'ia ſcribit:ſed pfectōes ex ſe ſibi nullas attribuit:qnpo tius hūilitatis futᷣe ī ipo figura pōitᷣ:qñ Apoc.i.ī ui ſiōe filii hoīs tāq̄ mortuus ad pedes eius drᷣ cecidiſ ſe:ī quo illa plēa pauptas ſpūs & hūilitas obedie;ī q bus ē ſpūal' mors totius ſui ſtatus uitioſi eē figura tur de q̄ ī pl'ibus capl'is ē ſupra deſcriptū. Propter quā formādā ñ dabitᷣ illi ſtatui tātus exceſſus rigo ris abſtinētie & ieffabiliū ieiūioꝝ q̄ ī anachōitis le- gūtᷣ ut ſibi ipi oīo uileſcat nl'o tñ mō ad relaxatio nē uite:ul' ad aliqd ſpōſū offēdēs:ul' ſuū uirgineū ortū potīt īdiari:qn potius ſe uiliſſimū reputabit ꝙ non poterit predictos ſcōꝝ rigores attingere & in ipſiſmet paucis que ſumme & plenarie pauper- tatē modeſtiam temperantiam:& gule mortificati onē oñdet:ut pote q ī oībus guſtat dilectū. Hec aūt dīna ſapia facit ut oīs ſtatus hēat in ſe uñ hūilie tur.Et ī alio qd reuereatᷣ hūilr & miretᷣ:pp qđ cre- do illā ſentinā īferni illoꝝ peſſimoꝝ q ſe uocāt de ſpū libertatis cōtra hāc ſublimē xp̄i militiā nunc a diabolo ſeiari p mūdū:nō & ꝑmitie ſolimitatis ſpſ q nūcī pl'ibus altis pſōis appetᷣ:& illius peſſ me ſē t ne fetor q ī multis ſpurciſſ mis ſub titulo ſpūs na res ſpūaliū horroris deteſtatione replet teſtimoniū mēti occulte redit:ꝙ deſiderabilis ſtatus ꝑdci iā aſ- cēdit aurora haud dubiū ī plenā diē cito formāda-

UVA. BHSC. IyR_070

Ex hoc aũt ꝙ ieſus ſua p̃ntia honorat nuptias:ſa
cramẽtũ m̃rimonii approbat.Et ex hoc ꝙ Io. inde
uocat᷑ ad celibatũ ꝑpetuũ nõ dánat matrimonium
ut dicũt heretici:ſed uirgĩtatẽ ꝓtulit:uñ ibi ſignifi-
catũ eſt ꝙ m̃rimoniũ ratificatũ p uerba de p̃nti ãte
carnalẽ copulã p ſpũalẽ mortẽ que ẽ ĩ pfecta xp̃i ſe
q̄la diſrũpit᷑ xp̃o ut põtifice ĩ melius cõmutante:
tũcq̧ aqua carnalis cõnubii cõuertit᷑ tali aïe in ſua
uiſſ̃mũ uinũ nuptialis copule ieſu xp̃i.Ná ex ſacra
ſcriptura in utroq̧ teſtamẽto matrimoniũ cõfirma
tur & extollit᷑:ſemp tñ i nouo teſtõ uirgĩtas prepo
nitur.In ueteri enĩ cõmendatur.
Ex ĩſtituentis auctoritate quia a deo.Geñ.i.Non ẽ
bonũ hoĩem eſſe ſolũ &c.
Ex loci dignitate:quia ĩ padiſo:ut patet ibidem.
Ex tp̄is diuturnitate quia ante lapſum: fuiſſet enĩ
tunc coniugiũ ĩofficiũ:nõ in remediũ.
Ex reuelationis ueritate ibidẽ: pp hãc dimittet ho
mo p̃rem & m̃rem &c. In nouo cõmẽdatur.
Ex p̃ntia auctentica:Io.ii.
Ex ſñia euãgelica.Quos deus cõiũxit &c.Mat.xix
Ex doctrĩa ap̃lica.ꝑme ad Cor.vii.his q m̃rimõio
iũcti ſũt precipio nõ ego ſed dñs &c.
Ex miraculi refulgentia.Cũ in uinũ eſt aqua cõuer
ſa Io.ii. Quia uero de nuptiis ẽ ſermo:attẽde aïa
mea quas nuptias debes eligere.Sũt enĩ nuptie.
Excuſabiles pp cõiugale officium
Exoptabiles pp ſpũale cõmertiũ
Expectabiles pp dotale ſtipendium
Execrabiles pp infernale ſuppliciũ.
Prime ſũt cõiugales q̃ dicũt᷑ ſacramẽtales q̃ ſignt
unionẽ pſonalẽ in xp̃o & unionẽ ſpũalẽ aïaꝝ cum
deo:& unionẽ nuptialẽ eccleſie cũ agno:q̃ ad lr̃am
ẽ copula indiuiſibilis & ſẽper durat in eccl̃ia p ĩdi-
uiſionẽ copl̃e ul'is eccl̃ie cũ põtifice xp̃o ſũmo.Ad
ep̃h.v.Sacramẽtũ hoc magnũ ẽ:ego aũt dico ĩ xp̃o
& eccleſia. Dicũt᷑ aũt excuſabiles:qa licet añ la-
pſũ ſolũ eſſet in offm̃ generatiõis:natura tñ corru-
pta & lege ꝓpagatiõis ĩfecta ex tũc fuit ĩ remediũ
excuſãs actũ ĩfectũ:ꝓpter triplex bonũ cõiugii. Sa
cr̃i:prolis:& fidei. Lex igit᷑ m̃rimonii licita eſt &
ſcã ubi ĩtẽdit᷑ ſpõſio ppetuitatis & ĩſeparabilita-
tis ſic unita uniti.Oſee.ii.Deſpõſabo te mihi ĩ ſem
piternũ:ubi attẽdit᷑ ſucceſſio poſteritatis ad cultũ &
honorẽ dei.Thob.viii.Tu ſcis dñe:quia ñ luxurie
cã accipio ſororẽ meã coniugẽ:ſed ex ſola poſteri-
tatis dilectõe in q̃ bñdicat᷑ nomẽ tuũ in ſcl̃a ſcl̃oꝝ.
Vbi ſeruat᷑ intẽtio fidelitatis in redditiõe debiti
& exhibitõe ſeruitii mutui:Oſee.ii.Spõſabo te mi
hi in fide. Vbi igit᷑ iſtud triplex bonũ occurrẽte
affectu & in loco debito intendit᷑ & ſeruat᷑ actus q
alias eſſet dãnabilis:excuſat᷑:& tũc eſt in remediũ
etiã formatiõis:cũ bonũ ꝑlis querit᷑ p̃dcis circũſtã
tiis ſtãtibus etiã ſic excuſat᷑ ſi ꝓpter cauẽdã forma
tionẽ intẽdit᷑ ad minus a mortali:quia raro fit ſine
ueniali. Vbi uero bonũ puertit᷑ qa ibi ẽ affectus
illicitus nõ cõiugalis:ſed meretritius:utẽs ſua tãq̃
nõ ſua:ſicut ducit brutalis ĩpetus:ubi etiã modus
tẽpus & locus libidinis explẽde cã peruertit᷑ abu-
ſus nõ excuſat:ſed dãnat potius & accuſat.Quia ſi
cut dicit Augu.talia execrabilit᷑ fiũt ĩ meretrice ſed
execrabilius in uxore. Si igit᷑ ieſus cũ ſua matre
dulciſſima & diſcipulis ĩtereſſe debeat:& ſi uolunt
cõiugati ꝙ aquas laſciuie in uinum caſti amoris cõ
uertat:oportet q' ſit honorabile cõnubiũ in oïbus
& thorus ĩmaculatus: hebre.ultio. Secunde nu
ptie ſunt exoptabiles pp ſpũale cõmertiũ & cõnu-
biũ int᷑ aïam ſponſam:& ieſum ſponſum.
Cõtrahit᷑ aũt hoc cõnubiũ in baptiſmali ĩnocẽtia.
Ratificat᷑ ĩ uirtualis op̃is efficatia
Conſũmat᷑ in finali pſeuerantia.
Ad iſtas nuptias uocat ueritas:locat humilitas:
ornat charitas:uocat igit᷑ ueritas:Matth.xxii. Ecce
prandiũ meũ paraui &c.q.d.ſaluator.Seruate ꝑmiſſi
onẽ fidei:non uiolãtes thoꝝ ſpũalis cõiugii: quia
tauri mei &c.i.fides p ap̃los & martyres & eoꝝ ſã-
guinẽ ẽ firmata.Vel thauri ſunt opa actiõis xp̃i ihu
que fecit in corruptõe altilia ſũt pingues deuotões
& amores & uolatus cõtẽplationis ieſu quas fecit ĩ
mẽte:q̃ oïa ſũt ĩmolata ĩ cruce p dolores ĩeffabiles ĩ
q̄bus eſt nobis patus oïs guſtus nuptial᷑ amoris.
O q̃ mire ſũt iſte nuptie dũ ꝑparãt᷑.Quicqd.n.
fecit deus abinitio ſcl̃i:qcqd ſuſtinuit bñdictus ihſ
in carne paſſibili iſtaꝝ nuptiaꝝ ꝑpatio fuit. Mi-
re dũ ad eas electi uocãtur quilibet ſuo modo.Pe-
trus de piſcatiõis offõ:Mattheus de theoloneo Io.
de nuptiali cõuiuio.Et quidã p blãdicias bñficioꝝ
introducũt᷑.Alius p aſpa flagella pducit᷑ & mõis ĩ
numeris q̄bus bonus ieſus uocare dignat᷑ ad has
nuptias puenit᷑. Mire dũ guſtãt᷑:quia ibi.
Intellectus guſtat ueritatẽ
Affectus ſuauiſſĩmã bonitatẽ
Aïus altiſſimã maieſtatẽ
Effectus efficaciſſimam poteſtatem.
Ibi maſticat᷑ bñdcũs ieſus q̃tũ ad ſuã ĩcõp̃hẽſibili
tatẽ & q̃tũ ad eoꝝ q̃ fecit ĩ carne cõtinuã rumiatio
nẽ.Ibi ſuauiſſime bibitur recepta iuſtificatio:firma
gl̃ie ꝑmiſſio & ipſius ſupne gl̃ie p miras ĩmiſſiões
prelibatio. Mire dũ recuſant᷑.Miꝝ enim eſt quõ
hũana malitia tãta bonitate ieſu in ſua hũanitate ex
pta tot predicatõibus & ĩſpiratõibus ĩuitata:tot bñ
ficiis attracta:tot cõmiatiõibus t̃rita:tot exẽplis &
expimẽtis de mũdi uãitate & uite breuitate edocta
põt has nuptias recuſar᷑. O q̃ ĩfelices fuerũt ſe ex
cuſantes quos decepit.
Vxor concupiſcentie.
Iugum excellentie.
Villa auaricie.
Mire dũ trãſferũt᷑.ꝑmo enĩ ihs uocauit ad has nu-
ptias potẽtes nobiles:ſapiẽtes diuites:ſanos fortes
& ĩ oïbus ĩ hoc ſcl̃o fortunatos:hec enĩ dona dei
ſũt ꝑma & p̃ncipal᷑ uocatio quãtũ ẽ ex pte dei: qd
hãc uocationẽ ꝑmo ĩ nature ĩſtitutõe ſeruauit: &
ꝙ nũc talia dona tribuat ĩ ſtatu miſerie:magis ĩuita
tio ẽ ex pte dãtis & doni:ut ipſi bñdicto ieſu ex ip-
ſis dõis hũiliet᷑ ipm recognoſcẽtes datorẽ:& ipi ex

UVA. BHSC. IyR_070

eis fidl'r obſequāť.Nō enī abiicit nobiles rex regū & dñs dñantiū.Nec fortes:fortitudo dei:nec pulchros:ſpecioſus forma p̄ filiis hoium.Nec diuites ī quo ſūt oēs theſauri:ſed abuſio mētis puerſe que dōis ſuis ipugnat ieſū facit nuptiaꝝ ipſaꝝ trāſferri delicias ad paupes debiles:cecos & claudos: qbus nulla ſuppetūt nec placēt cōmoda huius uite. Sic igiť trāſlatū ē regnū dei a gēte reproba q̄ ābulat in magnis & ī mirabilibus ſup ſe:& a pplo graui pleno iniqtate q icraſſatus ipinguatus:dilatatus dereliqt deū factorē ſuū:ad deſpectos & hūiles & xpi pauptatē & crucē imitātes:quoꝝ quoſdā itroducit p ſuaues & uolūtarias iſpiratoēs:quoſdā uero p aſpas tribulatiōes.Ad has nuptias itrare cōpellit:& ſic miro dei cōſilio trāſferūť a reprobis ad electos.

Mire dū obſecrāť:qr bn̄dcūs ieſus q nūc arguit obſecrat & icrepat iſtat opportūe:iportūe ut ad haſ itret nuptias receptis & p̄patis prudētibus uirginibus & clauſa ianua ſic rectitudie ſue iuſtitie obſerauit igreſſū:ut nulla allegatiōe:nulla obſecratōe nulla alterius interceſſiōe aditū apiat ei q nūc eiuſ clamorē ut uēiat audire cōtēnit. Secūdo in his nuptiis locat hūilitas:Matth.iiii.Cū inuitatus fueris ad nuptias recumbe in nouiſſimo loco. Tres aūt ſūt gradus humilitatis.

Primus eſt ſe abiiciendū cognoſcere
Secundus defecto ſe abiicere
Tertius nouiſſimū ab oībus abiici appetere.

In hoc nouiſſimo te ipſū loca qa bn̄dictus ieſus uult huic nouiſſimo dare.Et nūc ē hora nouiſſima teipſū nouiſſimandi.Ex quo nouiſſimo mō deus hūiliatus p te dicto & fcō & uerbo clamat.Nouiſſimuſ ſū uiroꝝ.Si ergo erigeris cōfūderis:ſi uolas rues:& diceť tibi:da huic locū.Si te locauens ī nouiſſimo:q te uocauit ieſus locabit in ſūmo.d. Amice aſcende ſuperius. Vbi aīe humili datur.

Amplexus amicitie
Gradus reuerentie
Titulus honoris & glorie.

Tertio dixi q̄ i his nuptiis ornat charitas:unde ſiñ ueſte charitatis accedēs expellitur:cōfundiť & pūiť Mat.xxii.Amice quō huc intraſti nō hn̄s ueſtē nuptialē &c.ubi arguitur ut.

Prodigioſus:quia fictus amicus
Preſumptuoſus:quia acceſſit indignus
Opprobrioſus:quia defecit ornatus.

Et attende ſequētia:qa pdigioſus ligatus fuerit:qr p̄ſūptuoſus obmutuit:qa opprobrioſus tenebras exteriores incurrit:ubi erit fletus &c. Tertie nuptie ſū expectabiles & deſiderabiles pp regule dotaliciū quod ē celeſte regnū quod deſideramus & patienter expectamus ſicut agricola fructū.Iaco.ulti.Ad has inuitati.

Reſpiciunť:ad obſequiū determinate diſpōnis
Recipiūť:ad tripudiū interne conſolationis
Reficiūť per cōuiuiū eterne refectionis.

Reſpectus enī diuine gr̄e nos diſperit p merita que facit nos opari debita & grōſi ſponſi ieſu obſeqa p que diſponimur ut recipiamur. Et econtra in diſpoſiti repellūť:Matth.xxv.uirgines pate erant &c. Virgines iſte cōpoſite & ornate ad ſimilitudinē gl'ioſe regie uirgīs mr̄is agni q̄ agno aſſiſtit a dextris in ueſtitu deaurato &c.cū ſpōſo itrāt ad nuptias. Et attēde ibi q̄druplicē ornatū iſtaꝝ ſpōſarum ſcilicet.

Scītatem affectionis in titulo uirginitatis
Simplicitate intentiōis in oleo iocunditatis
Strenuitatē opationis in lāpade clantatis
Sedulitatem expectationis in ſagacitate puidētis.

He enī prudentes uirgīes oleū ſimul cū lāpadibus accepūt:qd' fatue comiſerūt:& acceptū uendere & diſtrahere noluerūt qnimo de eo ſue cōſcīe lampades ornauerūt. Nō ē miꝝ ſi ſic diſpōite recipiūť ad trepudiū:Apoc.xviii.Gaudeamus & exultemu & demus gloriā deo quia uenerūt nuptie agni & uxor eius p̄pauit ſe.Et datū ē ei ut ſe coopiat byſſo ſplendēti & cādido.Gaudiū enī intrinſecū de bono icreato.Exl'tatio extrīſeca de bono creato. gaudiū ē de bono dīno.Exultatio de bono proprio & de toto collegio:ut pfecte hītet gl'ia i t'ra nr̄a:uxor agni byſſo ſplēdēti & cādido opiť dū aīa gl'ificati corporis imortalitate ueſtiť. Tertio reficiūť&c. Apoca.xix.Scribe btī qui ad cenā agni uocati ſunt In hac cena.

Diuerſa apponuntur fercula
Proponuntur ſpecula
Aſſumuntur pocula
Subnectuntur firma ſedilia.

Ferculū recipit dilectionē:ſpeculū cognitionē: poculū delectationē.Sedile ppetuā tētionē. Quarte nuptie ſūt execrabiles pccoꝝ:qa i illis fides uiolať:thorus maculať:fedus ſepať. Primo in his nuptiis uiolať fides q̄ pmiſſa ē i baptiſmo ubi ſpirituale cōnubiū ē cōtractū.Aīa peccās:pactū p̄uaricans:uotū uiolans:fidē datā euacuat:uiolat:& ifrigit:dū a deo p pcc̄m auerſa adulteraťcum diabolo carne:& mūdo.Sic ergo cōmiſſo crimīe adulterii peccāt ille nuptie contra bonū fidei:Sap.xiiii.Neq̄ uitā neq̄ nuptias mūdas iā cuſtodiūt. O felix aīa.Sponſus tuus eſt amator zelotipus.Ego inqt deus zelotes Exo.xx.Locus ēt tuus ē auguſtuſ.Anguſtatū ē enī ſtratū ita ut alter decidat & pallium breue utrūq̄ opire nō pōt ait Eſa.xxviii.ca.Nō enī ſimul eē pōt adulter & ſponſus. In his etiā nuptiis thorus maculať:dū p pcc̄m gr̄a ſubtrahiť: & uirtutibus abſcedentibus aīe imago fedať. Egreſſus ē enim a filia ſyon ois decor eius Treñ.iiii.Spōſa debet eſſet pl'chra:Can.iiii. Tota pulchra es aīca mea.Et Sap.xiiii.Aīaꝝ iqnatio natiuitatis imutatio: nuptiaꝝ icōſtātia iordiatō:mchie & ipudicitie ſupple i cōmiſſiōe pcci:ex iſtomacl'ato thoro naſciť ples ifamis:exps hereditatis & ſic iſte nuptie peccāt cōtra bonū plis:dū i fructu pnīe & opibus iuſtitie qbus debeťhereditas gl'ie aīa cōcipit dolorē & pit iiqtatē:pcm̄ uero cū cōſūatū fuerit generat mortē: Ia.i. In his ēt nuptiis fedus ſepať.Et pp hec ſpō

UVA. BHSC. IyR_070

ſa q̃ aſſumi debet ad cõuiuiũ exẽplo uaſchi deiecta de ſolio ſubmergit̃ in ĩfernũ: dũ peccat cõtra ſacramẽti bonũ: & ſic nuptie baptiſmalis regeneratiõis aĩe preuaricate ꝓmiſſionis p pccm̃ ſepato cõiugio p eterne damnationis ſniam cõuertũt̃ ĩ luctũ. Opprobrioſũ eſt enĩ aĩe xp̃iane uel religioſe & eccleſiaſtice repudiari a ſponſo: q̃ iudaice: gentili uel ſeculari: primi Mach.xiiii. Cõuerſe ſũt nuptie in luctum: uox muſicoꝝ ipſoꝝ in lamentũ. Expgiſcere ergo aĩa mea: & has execrabiles nuptias tota mente deuita: & ad ſpũales ſpõſi ieſu amplexus ĩtima affectione aſpira. Et ſi tibi deficit uinũ ſpũalis letitie: attende piiſſmam mr̃em ꝑ te appellare ad ſponſũ: allegantẽ ꝙ uinũ non habes. Nec patit̃ quod petit̃ a mr̃e non fieri a bono ieſu q mr̃em precipit honorari: ſi tñ ſis ſcẽ mr̃is monita ſeruare ſollicita: & pii ieſu obſeruare mãdata: hydrias potẽtiaꝝ tuaꝝ tam mentis q̃ corporiſ ĩpleas aqua lachrymaꝝ & fletuũ in te oẽ recognoſcens defectũ: & ſic gemituoſis ſuſpiriis anhelãs ad ſponſũ: indubitãter expectes: qd̃ dũ non aduertes pius ieſus tuas aquas iſipidas optimũ conuertet in uinũ.

Ieſus paſtor circuiens. Cap.vii.

Onuocatis diſcipulis & mirabili manifeſtatiõe cognito iã ieſu a pl̃ibus potẽtie & gr̃e pleno cepit ſe ueꝝ paſtorẽ ieſus oſtendere: & p ciuitates & caſtra ſollicite circuire ut errantes oues poſſet reducere ad paſcua celeſtis ouilis oĩbus dans & annuncians cibũ uite. Quãta aũt ſollicitudine laborauerit perditas oues reducere ad paſcua: ipſe paſtor oſtendit ĩ pabola paſtoris & ouis cẽteſime pdite: multaꝗ cura queſite & tãdẽ iuẽte: & in humeris deportate cũ gaudio. Sed apte in typo ſui bonũ paſtorẽ deſcribit: dũ dicit. Bonus paſtor aĩam ſuã dat ꝑ ouibus ſuis. Quod & ipſe efficaciter ĩplens de ſe põt rõnabiliter dicere. Ego ſum paſtor bonus. Quãta aũt cenſura iudicii morbidas oues & gregẽ iſiciẽtes arguerit ſcribas.i.& ph̃iſeos ipſoꝝ uitia deſcribẽdo ĩ oculis ſuis teſtes ſunt p̃dicatiões eius cõtra eos in multis locis ĩ euangelio ſcripte. Maxime: Matth̃.xxiii. Vbi multotiẽs uocat eos cecos & hypocritas a dei ueritate auerſos. Sed & quãta pietate publicanis & peccatoribus ad pniam conuerſis ſe manſuetũ & affabilẽ reddiderit murmur nõ ueritus ph̃ieoꝝ aũt ſcãdalũ afferẽs pp male hẽntes ſe ueniſſe in mũdũ: teſtes iuoco & adduco in mediũ. Mattheũ: zacheũ: peccatricẽ illã ad eius pedes ꝓſtratã: & adulterio mulierẽ dep̃henſã. Hunc ergo paſtorẽ piiſſimũ ieſũ dilectũ aĩa mea more Matthei pfecte ſectare: more zachei hoſpitõ ſuſcipe: more peccatricis unguento punge: more adultere in eius pietate cõfide: ſi forte ph̃ieos te accuſãtes excludat: & a pietate cordis eius ſniam abſolutionis merearis audire. Nemo te cõdemnauit mulier: nec ego te cõdemnabo. Et quia tã cenſura iuſtitie q̃ affectus mie & uera cordis ieſu ĩ omẽs charitate procedũt q uult oẽs hoĩes ſaluos fieri: & neiem uult pire. Idcirco uolens reliquere btiſſimũ petrũ ſui paſtoratus uicariũ: ter ipſum de dilectiõe examinat. Cui & .iii. repetens paſce: ex charitatis rectitudĩe & pietate in amoris feruore ſibi oues & agnos corporis myſtici paſcẽdos cõmendat. Et ut a ſuo exemplo nõ deuiet q pro amore ouiũ tradidit aĩam ſuã tunc eidem petro martyriũ quod pro dei amore & ſollicita cura ouiũ ſuſtinere debebat expꝛ ſit: qñ poſtea ſurgens cũ ibi pl̃es eſſent diſcipuli ſingulariter petro dixit. Sequere me. Io.ultio. Moreaũt bõi paſtoris ieſus multa fecit ouibus. Nam oues redemit cũ in cruce detineret̃ a raptore. Sic & bonus ieſus primas oues ada & euã q̃ errauerũt & ĩtrauerũt prohibita paſcua pomi uetiti cũ toto grege propagatiõis ipſoꝝ quos impius raptor lucifer ĩ carcer̃ tenebat ĩfern: uitã ſuã dãſ pro eis carcere cõfracto redemit. Propter quod Io.x. dicit. Aĩam meã pono ꝑ ouibus meis. Oues defendit qñ ſũt obſeſſe uel infeſtate a lupis: quod ipſe paſtor ieſus fecit: cũ ꝑ eaꝝ defenſiõe cõfregit potentias beſtialis caterue: arcũ: ſcutũ: gladiũ: & bellũ. Oues deducit ut pficiant: quod fecit dñs ĩ aſcenſiõe qñ iter ad eterna paſcua p̃parauit. Erãt enĩ paſcua gl̃ie ouibuſ clauſa foſſato ꝓfundo cõcupiſcentie & muro dĩne ſnĩe. Sed pius paſtor ih̃s ĩformãs põtifices de ſuo corpore: pontem ouibus fecit ĩ cruce: ne de cetero ĩ cõcupĩe cadãt ꝓfundũ. Et muꝝ fregit dĩne ſnĩe cõſtringens ſuũ corpus ĩ morte & portas frãgens obſerate clauſure: unde Mich.ii. Aſcendit iter pandenſ ante eos. Et Io.x. Cũ ꝓpas oues emiſerit añ eas uadit: & oues ipſũ ſequũt̃: qa ſciũt uocem eius. Iſte igit̃ pius ieſus ſolus eſt uerus paſtor qui ſolus põt per oſtium nr̃e mentis intrare: oſtium enim mentis nr̃e affectio nr̃a quam ſolus ieſus poteſt ſatiare hic habet ꝓprias oues per eternã electionem quas uocat per internã inſpirationem: ſed nomĩatim: qa ſcd̃m ꝙ de uno quoqꝫ per meritum mortis ſue in ſeipſo diſpoſuit: ſecundũ hoc eis gr̃e donũ infundit. Et añ eas uadit p exẽplarẽ uitam: quia ſciunt uocem eius p ſecretoꝝ ieſu intelligentiã. De his proprie dicit: Io.iiii. Et nõ põt qſq̃ eas rape de manu mea. Hic ẽ ille paup de quo.ii.Re.xii. dixit nathã ad dauid ꝙ ouẽ emerat quã nutrierat: q̃ de pãe eius edebat: & de calice eius bibebat: & in ſinu ſuo dormiebat quã ĩpius raptor abduxit: & piũ paſtorẽ occidit: cui etiã duꝝ iudiciũ reſeruat̃. Tales oues xp̃s corpe & ſanguine ſuo paſcit tãq̃ uiatico ne deficiãt quas & locat in lectulo cordis ſui: de quo oĩbus electis ſuis fecit ouile. Hos generales effectus xp̃s facit quotidie ſingulariter fidelibus ſuis.

Redimit eos a carcere cũ eos reuocat a peccato.
Defendit cũ ꝓtegit a tentatiõis laqueo.
Deducit cũ ꝓmouet in bono.
Paſcit cum beatificat in celo.

Quia uero ter dictũ ẽ btõ petro paſce ſicut & pius paſtor ieſus ter pauit: uerbo exẽplo & ſubſidio. Idcirco nota ꝙ quilibet paſtor debet paſcer̃ quolibet iſtoꝝ mõꝝ oues ſuã. Nã tripl̃r debet paſcer̃ uerbo .ſ. exhortatõis de pnĩa faciẽda: Eccle.xviii. q miam

UVA. BHSC. IyR_070

habet: docet & erudit q̄ paſtor gregem ſuum.
Miſerator excipiens doctrinã miſerationis a p̄mo
paſtore ieſu qui docet ꝑfectores alta cõſilia: erudit
ſimplices precepta coĩa: & modificat uerba ꝑ audi-
toꝝ coueñiẽtia. Sicut enim diues hõ hẽt diuerſi ge-
neris gregẽ quẽ una proprietate poſſidet & diuer-
ſis cibariis nutrit & replet: ſic paſtor eccleſiaſticus
multos hẽt regere & docere unus & inaiatus in ſe-
ipſo pſiſtens diuerſa nutrit paſtura cũ puulis lacte
opus ſit: ſolido cibo grãdeuis. Et hoc ẽ gregẽ eru-
dire: & ut paſtor docere. Secundo paſcit uerbo con
ſolatiõis de aſſequẽda glr̄ia: Exo.iii. Moyſes paſce-
bat oues ietro. Cũq; miaſſet gregẽ ad interiora de-
ſerti uenit ad mõtẽ dei oreb. Moyſi mãuductio: pa
ſtoꝝ cõſolatio: ductio ouiũ ad interiora deſerti: ex
ercitatio ſubditoꝝ ad cõtẽplãda gaudia paradiſi: q
appellatur deſertum propter quinq; que ſequun
tur uidelicet.
Amenitatem floꝝ
Loci ſeceſſum
Auium contentum
Viriditatem herbaꝝ
Abundantiã fructuum.

Quomõ paſtor ſe
debet hẽre ad ſub
ditos.

Que oĩa ſunt ſecundũ lr̄am in deſerto & agro: uel
uiridario culto & ſecũdũ ſpũalẽ intelligentiã in pa
diſo culto: puẽtio autẽ ad montẽ dei oreb q ĩterp̄-
tat̃ mẽſa: refectio ẽ q̄ debet̃ in futuro in ipſa ſuper
excellentiſſima diuinitatis & hũanitatis natura: &
nihilominus in pn̄ti ſentit̃ p̄libãdo ĩ quadã iocun
ditate interna. Sic enĩ paſtor materialis nũc um-
broſa & ſecreta ouibus ꝓuidet ad refrigerium loca:
nũc herboſa & mollia ad recubitũ: nũc leuia cãtile-
noſa & ſuauia adhibet ad remouẽdũ faſtidiũ: dum
ſuauitate fiſtule gregẽ q̄ſi alloquit̃ cãtãs ſuauitatis
aliq̄d uel amoris. Tertio uerbo correctõis de ti-
mẽda ſn̄ia. Mich.i. Paſce ppl̄m tuũ ĩ uirga tua: gre
gẽ hereditatis tue: qa p p̄tãtẽ ordinariã notorii & ĩ
corrigibiles ſũt cõpellẽdi. Et bn̄ dicit paſce ĩ uirga
ut ĩ uerbo correctiõis ſit tp̄ramentũ ne nimia auſte
ritate exulceret: uel ex nimia leuitate reſoluat. Nã ſi
taces: approbare uideris. Si excedis ſpũs idignatio
nis & furoris agitatur ſub pallio zeli atq; feruoris.
In ſignũ huius diſcrete prudentie Simon ĩſtitu
endus paſtor a xp̄o cognomĩatus ẽ petrus. i. agno
ſcẽs uel firmitas ut ſapĩa ſit ĩ ĩtellectu: firmitas ĩ affe
ctu & effectu: unde & Ietro dixit. Moyſi de ĩſtituen
dis paſtoribus. Elige tibi uiros ſapiẽtes. Exo.xviii.
Sed ꝓchdolor cõpletũ ẽ uerbũ: Eſa.lvi. Ipſi paſto-
res ignorauerũt intelligẽtiã: & iõ nõ paſcũt uerbo.
Nã uerbũ exhortatiõis cõuerſũ ẽ in taciturnitatem
Hiere.x. Nõ ẽ qui extendat ultra tẽtoriũ meũ. Nõ
ẽ q erigat pelles: qa ſtulte egerũt paſtores & dn̄m
nõ exq̄ſierũt ꝓpterea nec ĩtellexerũt: & oĩs grex eo
rũ diſperſus ẽ. Ita conq̄rit̃ dn̄s. Nõ ẽ qui eccleſiam
dei ĩ fide ãplificet: ĩ charitate dilatet: quia paſtores
ſtulte agũt ex defectu bõi opis: deũ nõ ĩquerũt ex
defectu pie intẽtiõis: nõ ĩtelligũt piculũ quod ĩcur
rũt ex defectu optimi lumĩs. Et grex eoꝝ diſp̄git̃:
uel ſe diuidẽdo ab unitate ſacramẽtoꝝ: uel errãdo
a uia mãdatoꝝ uel reſiliẽdo a ſpe ꝓmiſſoꝝ. Verbũ
cõſolatiõis ĩ obiurgationẽ: Zach.xi. Summe tibi ua
ſa paſtoris ſtulti: quia ecce ego ſuſcitabo ĩ t̃ra paſto
rẽ qui derelicta nõ uiſitabit: & diſperſa non q̄ret: &
contritũ nõ ſanabit: & id quod ſtat nõ nutriet. &
carnes pinguiũ comedet & ungulas ipſoꝝ diſſol-
uet: uaſa paſtoris: pãis ĩ pera: uerbũ p̄dicatiõis ĩ me
moria: canis in fune: zelus cũ diſcretiõe: baculus cũ
uirga: auctoritas grauis: & correctio mediocris: cor
nu cũ fiſtula: timor diuini examĩs: & ſpes ex dulce-
dĩe diuine miſeratiõis: hec uaſa decoris & glr̄e ĩ bo
no paſtore auferũt̃ ab ignorante & ſtulto. Heu
heu in diebus nr̄is: tales & tales habuimus: nã de-
relicta nõ uiſitãt: peccatores ad pẽitẽtiã nõ excitãt
diſperſa nõ querũt: errãtes nõ reducũt: nõ ſanãt cõ
tritos: tẽtatos nõ curãt: id quod ſtat nõ nutriũt: pii
ciẽtes cõualeſcere nõ ſinũt: carnes pĩguiũ comedũt
.i. quod pĩguedĩs eſt ĩ tẽporalibus in dn̄iũ ſuũ con
uertũt: & ungulas diſſoluũt: qa corda prius uincu-
lis charitatis unita diuidũt: & iõ implet̃ illud Gen̄.
xl: Deteſtãt̃ egyptii oẽs paſtores ouiũ: qa raro ĩue
niũt̃ aliqui peccatores ſubditi q mõ pro ſalute aĩe
ſue querãt ſuũ ep̄m aut in cõfeſſiõe uelint adire ſa-
cerdotẽ ꝓp̄um: qa cõſpiciũt in ipſis: & audiũt nũc
uerã ſn̄iam pauli. Oẽs que ſua ſũt querũt & cetera.
Verbũ correctiõis uerſũ eſt ĩ remiſſionẽ: & iõ p
cõſequẽs in ſeditionẽ: Hier.l. Grex perditus factus
ẽ populus meus: paſtores ſeduxerũt eos: quod fit
cũ publicos & notorios pccõres nõ corripiunt ſed
ſuſtinẽt: & p pecuniis excõicatos abſoluũt p̄ter or
dinẽ iuriſ. O aĩa mea aſſume tibi lamẽtũ ſr cõtritiõe
filie ppl̄i mei: qa ocl̄is tuis uidiſti paſtorẽ & paſto-
res nõ ſolũ nõ correctores ſed ẽt auaros: quoꝝ oĩs
amicitia uidet̃ fuiſſe in malitia. Nã ſceleratos & ĩfa
mes hoĩes habebãt in ſua familia: hos aũt ꝓmoue
bãt ĩ ſua eccl̄ia: pios & ſcõs repellebant cũ iniuria
lugebãt dari gratis bn̄ficia. Nõ dabant̃ ſcã niſi ꝓ
pecũia. Nõ curabãt̃ niſi parẽtela: & q bonus acce-
debat redibat cũ malitia. Hiccine uero ẽ iſte pa-
ſtor ſingulariter dei quo dcm̄ ẽ ſupra tãq̄ ſtulto &
adultero debẽt uaſa paſtoralia digne auferri: & ſua
ñ fuiſſe oĩbus ppl̄is demr̄ari. Nũc fuiſſet uir ille cẽ
tẽarius ſolũ: qr ml̄tos iã hũimus tales & eẽt tolera
bile malũ & gemẽs tacerẽ. Sed nũq̄d ñ iſte uerus
ẽ lupus q rapit & diſpergit oues: ſciſmata facta nu-
trit: nõ facta ſua malitia de nouo ꝓducit: ciuitates
turbat & diuidit: regna commouet: & paces impedit
cleꝝ deformat: relationẽ turbat: ppl̄os captiuat. Sy
moniã approbat: auariciã p̄dicat: laſciuiã exaltat gu
lã ꝓuocat: põpã & ſuperbiã ſup cathedrã locat ira
cũdiã & furorẽ quaſi ſibi deſpõſat: miam fugat: pie
tatẽ anullat: charitatẽ firmentat. Et nunq̄d talibus
opibus fidẽ non euacuat: & ſpẽ oẽm diuini iudicii
& p̄mii quãtũ ex ſe ab oĩbus fidelibus uidet̃ rape:
p̄dictas & multas ĩnumeras alias malitias quibus
nec deum timere nec hominẽ reuereri uidetur: nec
futurũ iudicium & eternum premium expectare.

UVA. BHSC. IyR_070

Quid ultra facturus eſt hõ peccati filius perdi-
tiõis q exaltatur & extollit̃ ſupra omne illud quod
dr̃ aut colitur deus:ita ut in templo dei ſedeat oſtẽ
dens ſe tãq̃ ſit dñs:deſtruat & hũc. Sicut illũ eſt de-
ſtructurus dñs ſpũ oris ſui & interficiat illuſtratiõe
aduentus ſui. Oẽs enim paſtores qui in malitia cõ
ueniunt pñt dici unus malus paſtor & ad omnes
qui talia faciunt pñt predicta referri. Vidiſti quõ
dei populus paſcitur & nõ paſcit̃ uerbo:unde ergo
quõ paſci debet exẽplo utiq; triplici.ſ. Pnĩe exte
rioris.prime Pe.v.Paſcite q ĩ uobis eſt gregem dei
ꝓuidentes non coacte:ſed ſpontanee ſecundũ deũ
neq; turpis lucri gratia:ſed uolũtarie. Neq; ut dñan
tes in clero:ſed forma facti gregis ex animo: ut cũ
apparuerit princeps paſtorum percipiatis immar-
ceſſibilem glorie coronam:forma inquit facti gre-
gis ex animo:quia penitentia in paſtore exemplũ
eſt pnĩe & mortificationis in grege. Et hoc fieri de
bet ex animo.ſ.propriam emendandi uitam & in-
formandi plebem ſubiectam:& ſi non indigeat ꝓ
ſeipſo:debet tñ propter alios cuſtodire uias duras.

Patientie interioris: Eſa.xl. Scut paſtor gregem
ſuum paſcit:in brachio ſuo portabit:& in ſinu ſuo
leuabit:fetas ipſe portabit. E patia enim & compaſ
ſione interiori pius paſtor ieſus agnos ĩualidos ad
ambulandum per aſpera ſupportat in ſinu ſuo infũ
dendo ſuauia:fetas oues in humeris patientie ſue
portat dãs tempus ad penitentiã:ut quod ceperũt
per debile ꝓpoſitũ:expectatione roboret̃ & ducat̃
ad actũ. In hoc docens pius ieſus paſtores eccleſie
ut ex interiori patiẽtia & cõpaſſione ad oues oĩum
imbecillitates nouerit ſupportare. Et ſecure in orõ
ne allegent ad ipſum ieſum paſtorẽ exptum illud.
Geñ.xxxiii. Noſti dñe ꝙ paruulos hẽam & teneroſ
& oues & boues fetas mecum:quas ſi plus in am-
bulando fecero laborare:morientur una cũcti gre-
ges. Vigilantie & dilectionis: Luce.ii. Paſtores
erant in regiõe eadẽ uigilãtes & cuſtodientes uigi
lias noctis. Vigilantes dicit & cuſtodiẽtes:ut p ui-
giliã ferãtur in deũ & per cuſtodiã deſcẽdãt ad po
pulum. Sed heu ſicut eccleſia cõmutat ſapiẽtes ĩ
ignaros:ſic ſpũales ĩ carnales. Nã de paſtoribus di-
cit̃: Eſa.l. Oẽs ĩ uiã ſuã decliauerũt.i. ſcd̃m placitũ
ſue concupiſcẽtie uiuũt. Nam.

Exemplũ pnĩe degenerat in uoluptatẽ peculantie
Zach.x. Sup paſtores iratus ẽ furor meus:& ſup
hytcos uiſitabo:hyrcus eſt animal peculãs & fe
tidũ:hic ẽ paſtor carnalis p ĩordinatõnem gule:
& fetidus p cõcupiſcẽtiã luxurie. Sup tales iraſci
tur furor dñi in pñti:ſicut ſepe patet in eoꝶ de-
teſtabili morte:ſed uiſitabit ĩ futuro: qñ corpus
& aĩam pimet morte gehẽne.

Exemplum patiẽtie degenerat ĩcrudelitatẽ tyrãnie
Ezech.xxxiiii.h̃ dicit dñs ad paſtores. Cũ auſte-
ritate imperabatis eis:& ſcqt̃ lateribus & hũeris
cõpingebatis ĩfirma pecora donec diſpgerẽt̃ fo
ras:& carnibus ṽris uẽtilabatis. In ĩpio:ĩſolẽtia:ĩ
humeris & lateribus:oſtẽtatio & ſupbia. In uen
tilatione cornuũ:uiolẽtia exactio: & rapina.

Exemplum ſollicitudĩs & uigilantie degenerat in
tepiditatẽ negligẽtie Naũ.iii. Dormierũt paſtores
tui rex aſſur. Aſſur interpretatur factura uigilans ad
tentandũ .i.diabolus qui factura eſt dei. Cuius pa-
ſtores.ſ.quos ſua malitia facit locari in eccleſia non
uigilãt p curã:ſed dormiũt p negligentiã :uel ſub
p̃textu ſtudii ſuã ꝓcurãt abſentiã:uel ꝓ hauſtu ma
ioris bñficii ĩ curia trahũt morã:ſemp tñ uolũt ſuã
exfructare prebendã: Zach.xi. O paſtor & idolũ de
reliquẽs gregẽ. Et ſicut apl̃s dicit. Scimus qm̃ ido
lum nihil eſt: & ipſi in eccleſiis nihil ſunt & nihil
faciunt nec cantant deo: nec ſeruiunt populo: hi
ergo non paſcũt exẽplo. Vide quõ dei ppl̃s tertio
debet paſci ſubſidio:& hoc triplici uidelicet.

Temporali: Hiere.vi. Paſcet unuſqſq; qui ſub mãu
ſua ſũt. Nã ſecundũ Greg. Qui terrenã ſubſtan
tiam plus q̃ oues diligit meritum paſtoris pdit

Corporali: Io.x. Bonus paſtor aĩam ſuam dat pro
ouibus ſuis:quia ingruẽte neceſſitate mors cor
poralis ſuſtinenda ẽ ꝓ ſubditoꝶ ſalute. Sicut di
ctũ eſt ſupra exẽplo bñdicti ieſu & petri.

Spũali: Amos.iii. Quõ ſi eruat paſtor duo crura de
ore leõis:aut extremũ auricule:ſic eruent̃ filii iſrl̃ q
hĩtant in ſamaria q̃ interpretat̃ cuſtodia:qa paſto-
res cuſtodientes ſubditos ſuos p ſuffragiũ orõnis
eos eruere pñt a ptãte demonũ .i.Re. xvii. Paſce-
bat ſeruus tuus gregẽ pr̃is ſui:& ueniebat urſus &
leo:& tollebat arietẽ de medio gregis:& pſeque-
bar eos & pcutiebã:eruebãq; de ore eoꝶ & illi cõ-
ſurgebãt aduerſum me:& apprehendebã mentum
eoꝶ:& ſuffocabã interficiebãq; eos. Nã & leonem
& urſũ interfeci ego ſeruus tuus &c. Sed ꝓchdo
lor:nõ paſcũt paſtores ppl̃m ſubſidio:quia ſicut in
p̃allegata auctoritate Eſa.l.dr̃:unuſqniſq; ad auari-
tiã declinauit a ſũmo uſq; ad nouiſſimũ loqt̃ de pa
ſtoribus. Expõat al̃r qui uoluerit ubi nihil excipit̃:
nihil relinqt̃ ab hac malignitate exẽptũ a ſummo
enĩ uſq; ad nouiſſimũ: Ille eni q caput languidũ fu
it idolũ & nõ paſtor:rapinã:auaritiã:ſimoniã: ĩ oẽs
ſtatus ſua mala exẽplaritate ꝓpagaſſe uidet̃ uſq; ad
nouiſſimã plebetulã:qa enĩ ſpoliauit eos:a ſubie-
ctis rape ſpolia didicerũt. Sic igit̃ cupidi paſcũt
ſubſidio corporali:qa fures ſũt & latrones. Ezech.
xxxiiii: Lac cõedebat̃ & lãis opiebamĩ quod craſſũ
eſt comedebatis:& gregẽ meũ non paſcebatis. Ec
ce furtũ mãifeſtũ paupibuſ cibũ ſubripe. Ber. Co
cedit̃ tibi ꝙ ſi altari ſeruis de altari uiuas:non ut de
altario luxuriens:& cõpares tibi frena:& ſellas de-
pictas. Quicqd enĩ p̃ter neceſſariũ uictũ & ueſtitũ
accepis:ſacrilegiũ ẽ:furtũ eſt:rapina eſt. Nõ cor
porali qa ſũt ocioſores: Zac.xi. Paſtores occidebãt
& nõ dolebãt:& uenũdabãt eos dicẽtes. Bñdictus
dñs diuites facti ſumus. Occidũt ad lr̃am ſepe:
& ſi nõ manu ꝓpa:tñ aliena:& ſi nõ gladio:tñ lin-
gua & cõſilio. Occidũt etiã aĩas dãtes mala cõſilia
& nõ curãtes aliqñ ſurgere de lecto:uel de mẽſa: ut
miniſtrẽt paupibus ſacramẽta: paꝶ curãtes de aĩa:

UVA. BHSC. IyR_070

multũ curãtes tẽporalia. Nõ ſpũali:quia ſunt ꝓditores:Hiere.xlviiii. Quis ſil'ıs mei:qs ſuſtinebit me:Quis eſt iſte paſtor qui reſiſtat uultui meo:In hoc enĩ uultui reſiſtũt:qa eius uolũtatẽ & ꝓcepta ñ faciũt. Sed aliter uellet ſibi dñs reſiſti a ſacerdotibus.ſ.ꝙ occurrerẽt ſibi:ſicut moyſes reſiſtebat ſnie dñi ꝓ ſalute popl'i.Iſto igit' mõ põt exponi uerbũ ꝓmiſſũ:ubi deſpectiue dicit dñs.Et q ẽ iſte paſtor q reſiſtat uultui meo.q d.faciat ille me reuocar ſẽtẽtiã iracũdie ſup ſubiectũ ppl'm occurrẽdo mihi.
Cum maleficiis laſciuie
Cum cõmeſſationibus gule
Cũ põpa ſuperbie Cum cura ſue parentele
Cũ fuga eccleſie Cum precipitio lingue.
Quãdo mihi det officiũ debitum ſoluere. Hecine ſunt ſuffragia quibus de manu mea ppl'm liberabit. Nõne ergo iſti ſunt ꝓditores q nõ militant ſed fugiũt de prelio.Stipẽdia pugnãtiũ accipiunt:& emergẽte pugna fugiunt:imo quod peius eſt aduerſariis ad depopulãdũ ſe iungũt:Io.x. Mercenarius autẽ & qui non eſt paſtor &c. He aũt reprehenſiones ſunt contra eos ſolũ qui talia agunt Nã paſtoris officium ſanctum eſt.Eſt enim populi reductiuũ in deũ:primo quidẽ multiplici metaphora q̃ de eis in ſcriptura ſcribitur.ſ.

Architecti	Agricole	Paſtoris
Fideiuſſoris	Medici	Speculatoris
Ducis	Parentis &	Nutricis.

Primo pontificale offĩn deſcribit' ſub metaphora architecti pp eruditionem credibiliũ . prime ad Cor.iii.ut ſapiẽs architectus fundamentum poſui. Quid enĩ ſunt lapides in edificio niſi articuli fidei in aĩo in quo hĩtat xp̃s tanq̃ in tẽplo ſuo.Ad eph.ii.Superedificati ſup fundamẽtũ &c.Et paulo poſt dicit ieſum habitare per fidẽ i cordibus ueſtris . Ac per hoc ſicut ſe habet edificator ad edificiũ ſic ſacerdotes ad ppl'm in fidei ueritate fundandũ & ꝓmouendum. Secũdo ſub methaphora agricole propter plantationes uirtutũ quas irrigare dicũt' ꝑ documentũ ſcripturaꝝ prime. Ad cor.iii. Ego plantaui &c.Si.n.eccleſiaſticus ppl's hortus eſt & paradiſus plantatus & uirẽs per multiformitatẽ uirtutũ recte informator plebiũ in doctrina moꝝ dr̃ agriculator deſignatus per hoiem ꝓmũ quẽ poſuit deus in paradiſũ ut operaret' & cuſtodiret illũ. Tertio ſub metaphora paſtoris ꝑ ſollicitudinẽ ouium Io.x.Qui intrat per oſtiũ in ouile:paſtor eſt ouiũ. Et de hoc ſatis eſt dictũ ſupra. Quarto ſub metaphora fideiuſſoris ſiue aduocati propter interuẽtionẽ precũ ad deũ:& obligationẽ ſui: Ad hebr.v. Oĩs nãq; pontifex ex hoĩbus aſſumptus ꝓ hoĩbuſ cõſtituit' in his que ſũt ad deũ ut offerat dona & ſacrificia pro pccis.Agit enĩ pontifex cãs hominum apud deũ ut aduocatuſ & etiã agere debet cãm dei apud hoĩem ſue cure cõmiſſũ:prime Re.xx.Cuſtodi uirũ iſtũ:q ſi lapſus fuerit erit aĩa tua ꝓ aĩa illius. Ecce ꝙ eſt fideiuſſor Prouer.vi.Si ſpopondeũs pro amico tuo defixiſti apud extraneũ manum tuam.

Quinto ſub metaphora medici propter curationẽ plagaꝝ hoſtiliũ quod inſinuat pabola illius q i cidit in latrones:Luce.x.Vbi ſamaritanus alligauit uulnera eius infundens oleũ & uinũ deſignãs piiſſimũ medicũ & eius qui tenet locum in medela uitioꝝ Iaco.v.Infirmatur qs i uobis &c. Sexto ſub metaphora ſpeculatoris pp prenunciationẽ iminẽtiũ piculoꝝ:Ezech.iii.Et filii hoĩs ſpeculatorẽ dedi te domui iſrael. De quo cõſequẽter adiungit ꝙ diſcrimina populis annũciare ſi neglexerit ſanguinẽ aĩarum illoꝝ de mãu eius requiret . Septimo ſub metaphora ducis ferẽtis uexillũ ad repulſionẽ hoſtiũ iſtar illius nobilis machabei:primi Mach.iii qui induit ſe lorica ſicut gygas & ꝓtegebat caſtra gladio ſuo:ꝑeſt.n.ecclefie que ẽ terribilis ut caſtrorum acies ordinata Can.vi. Et deputat' ad cuſtodiendũ lectulũ Salomonis quẽ.lx.fortes ambiũt ex fortiſſimis iſrael:oẽs tenentes gladios : & ad bella dociſſimi Can.iii. Octauo ſub metaphora pentis.prime Corin.iiii.dicit Apoſtolus in xp̃o ieſu:ꝑ euangelium ego uos genui.Ecce metaphora pr̃is. Audi metaphorã mr̃is ad Gal'.iiii.filioli mei quos iterũ ꝑturio donec ieſus formet' in uobis.O q̃ dulcis paſtoris debet eſſe affectus ad ſubditos. In quorũ charitate utriuſq; pentis unitur affectus. Nono ſub metaphora baiule uel nutricis q̃ tentatũ cibũ tribuit puulo ipſum portando debilẽ & mamillis lactando.prime Cor.iii.Tãq̃ paruulis in xp̃o lac potũ uobis dedi non eſcã. Idẽ alibi Tanq̃ ſi nutrix filiũ ſuũ foueat. Ecce hũiſti.ix.metaphoras: quibus pontifices & paſtores aiaꝝ in ſuis officiis comparant' has ſimilitudines bonus ieſus ſuo bñdicto ore deſcribit & ſibi conuenire in ꝓphis ꝑ ſpiritũ ſuũ añ predixit primũ in parabolici edificatonſ qui edificat domũ ſuã ſupra petrã & ſe oſtendit architectũ Petro.d.Sup hãc petram edificabo eccleſiam & cetera.

Eſt etiã agricola in parabola ſeminantiſ
Eſt paſtor in parabola paſtoris
Eſt aduocatus dicẽte apl'o aduocatũ habemus &c. hoc offĩn ualenter executus eſt i horto in ꝓlixa oratione quam fecit ad pr̃em:Io.xvii.
Eſt medicus in parabola uulnerati qui incidit in latrones:medicũ ſe uocat in uocatione:Matth.d. Non eſt inqt opus ualentibus medicus qd' approbauit in oĩbus curis quas fecit.
Dicit etiã ſe eſſe ſpeculatorẽ piiſſimũ & uigilantiſſimũ ieſus aſcendens in hieruſalẽ qñ predixit ciuitatis excidiũ ſup quã ſacrilegã pius ieſus aſſũpſit lamẽtũ:Luce.xix.
Ducẽ ſe obtulit:cũ ait.Si quis uult poſt me uenir: &c:Matth.x.quod & fcõ mõſtrauit:qñ ipe dux ieſus i ꝓma atie cõmiſit cõ demõe:qñ Mat.iiii. ipſũ ſupauit i tẽtatiõe Sed q̃ maxie qñ ipſũ debellauit i cruce:& baiulãs ſibi crucẽ &c.
Patrẽ piiſſimũ ſe obtulit i receptiõe filii ꝓdigii redeũtis ad pr̃em:Luce.xv.
Tenerrimã mr̃em ſe obtulit ſub methafora gallie:

m

UVA. BHSC. IyR_070

q̄ cū ſuis filiis ĩfirmat᷑.Quotiẽs inquit uolui:& ce.
Mat.xxiii. Nutricẽ ſe ſollicitã oñdit ĩ mlꝭtiplicati
one panũ tã.v. ordei:q̄.vii.tritici:ubi & diſcretionẽ
ĩnuit nutrimẽti.Mat.&.Mar. Sed & nutricẽ ĩper
ſcrutabilis amoris tũc maxime ſe oñdit quãdo noſ
ſuo ſanguine cibauit.Vade & tu paſtor eius uicarie
& fac ſimiliter. Sed multiplicatis ruinis in edificio
& artificiis debilitata manu.Multiplicatis malꝭ her
bis ĩ agro & multis defectibus cultore laſſato.Am
bulãtibus gregibus ꝑ deuia & paſtore negligente
ĩ cura.Multiplicatis debitis in plebe cõmiſſa & fi-
deiuſſore deficiẽte theſauro.Et apoſtematis uulne
ribus infirmis & medico parit᷑ in firmato Vallatis
caſtris ſcõꝝ mlꝭtiplicitate hoſtiũ & ſpecculatoꝛ ex-
oculato.Facta ſtrage ĩ plebe fideliũ & duce ducto
captiuo.Et mortuo pr̄e & filiis orphanatis ꝑdictã
te matre & periento aborſum. In nutrice exſiccatis
mammillis ut non inferãt cibum ſed ſepe uenenũ
Nouos auditores miſſit dominus populo ſuo: mi
ſerationis uiſcera ſuper ipſum effundẽs dũ nouos
uirtute ipſos religioſos ſanctos quos in omnibus
ſupradictis in primis ſuis patribus & acie in eius
coniuncta fecit in omnibus premiſſis uirtutibus
tam in ſe q̄ in populis refulgere. Quod & adhuc
ꝑ ip̄orũ ueraces imitatores nõ deſit miſericorditer
operari in populis. Sed defle mat᷑ ecclꝭia tuã in
fectiuã labẽ q̄ innumeroſã multitudinẽ tam cleri:q̄
ꝑplꝭi in curriſti.Nam trãſgreſſionũ tuaꝝ mlꝭtitudo
tantã ĩ tue religionis aere cãuit epidimiã ut ſancta
religio tibi ſana ad tuã medelã miſericordiier a pio
ieſu paſtore emiſſa de celo ex tue cõuerſationis con
ſortio ſit infecta. Et quanto purior de ſublimi celo
deſcẽdit: tanto tue infectionis exaltatio magis eius
imtima corũptionis uitio penetrauit. Eleua uo-
cẽ tuã infirma ſponſa in eiulatũ & fletũ:qr quos a
ſp̄õſo ieſu efficaciſſimos recepiſti medicos oportet
te tenere:de quibus nõ hẽs medicinã ip̄os curare ĩ
firmos:quoꝝ ẽ tãto magis doloroſa plaga quãto
ad ſilꝭitudinẽ xp̄oforiſ uite eoꝝ creata fuerat d'licata
natura.Iã quaſi qui ĩ eoꝝ offenſis:põpis:auaritiis
& deſcurſibus uanis inſtituta uidet᷑ eoꝝ malicia de
ricoꝝ typo ihrlꝭm q̄ ſororẽ ſuã ſamariã idolatrã &
ĩpiã iuſtificaſſe dicit᷑ ꝑ ezechielẽ ꝓpham. Exurge
igit᷑ mr̄ ecclꝭia:te ip̄am cura:& iſtos ꝛforma & ad di
lectũ ieſũ piiſſimũ ſp̄õſũ amoroſa & cõtrita emitte
ſuſpiria ut te totã collapſã quo ad generalitatẽ ſtatu
um ſua ĩfinitiſſima pietate eleuaꝛ dignet᷑. Reduc
ad mentẽ tuã p̄ores patres uerosq; paſtores: petrũ
dico & paulũ utrũq; Ioãnẽ & ceteros aplꝭos:chriſti
martyres & docto res:qr eoꝝ ꝑfectio ĩterijt.Et ipſã
ſaltẽ cõſpiciẽs a lõge,ꝑ ip̄a ꝑdita cũ Iob.ca.xxviiii.
Sume lamentũ & dic.Quis mihi tribuat ut ut ſim
iuxta mẽſes p̄ſtinos ſcdꝭm dies quibus deus cuſto
diebat me?qñ ſplẽdebat lucerna eius ſuper caput
meũ:& ad lumẽ eius ãbulabã in tenebris.Sicut fui
ĩ diebus adoleſcẽtie mee:qñ ſecrete deus erat ĩ ta-
bernaculo meo qñ erat oĩpotẽs mecũ: & ĩ circuitu
meo pueri mei & ce. Et totũ illud capitulũ aſſũ-
me lamẽtũ doloroſũ ꝑditionis tue ꝑfectiõis ãtiq̄.
Et caplꝭm ſequẽs:xxx.qd' ĩcipit.Nũc autẽ deridẽt
me iuniores tp̄re.Et ſũme in fletũ & lachrymas ꝓ
tua trãſgreſſione:ꝑ qua ex deformitate uite & mo
rũ preſidẽtiũ a ſectis erroneis iuuenibus & laſciuis
multipliciter derideri ſi forte uideat te ſponſus tu-
us te uidericontemptiui & reformet te ꝓpter no
mẽ ſanctũ ſuũ qd' tuo malo exẽplo in gẽtibus eſt
pollutũ.Et reducat te ad paſtorem & ep̄m dulciſſi-
mũ ieſũ xp̄m uita & moribus imitãdũ in tua mul-
titudĩe.Sicut & ꝑ ip̄ius ihu bñficiũ facit in paucoꝝ
uiroꝝ ſp̄ũaliũ paucitate quoſ niſi tibi dñs q̄ſi pau-
cã ſemina reliquiſſet q̄ſi ſodomã fuiſſes ĩabiſſata la-
ſciuia:& gomorre ſilꝭem te monſtraſſes. Sed per
eos exibit ſapiẽtiſſimus ac benigniſſimus paſtor ie
ſus uerũ & electũ ſemẽ gratie iterũ ſeminare.

Ieſus uigor laſſatus. Cap. viii.

Aſtor iſte ieſus ciuitates & caſtella circuiẽs
non cũ multoꝝ equorum apparatu diſcur
rit:ſed nudis pedibus ãbulat pedeſter:nõ
baculum in uia:non auꝝ uel pecuniam in zona ſed
lõga itinera fatigãs eſtu:imbre:defectu cibi & hoſ-
picii pluries fatigat᷑ qui eſt uigor & fortitudo uirtu
tũ ut pote ſuper oĩa benedictus deus. Iã memo-
rare aĩa mea ad laſſitudines benedicti ieſu cũ multa
compaſſione ruminãdas ĩ corde:qd' dictũ ẽ ſupra
de fuga ieſu in egyptum & reditu ſeptẽnis ip̄ius ab
egypto:& qũo ueniẽs a galilea ad.Io.per lõgũ uie
ſpatiũ ſolus uadit pedeſter & pauper. Silꝭr etiam
in oĩbus itineribus ſuis diligẽter attẽde aĩa mea ꝙ
nũq̄ legi ip̄m uſum fuiſſe iumẽto: niſi cũ ueniens
ihrlꝭm:ad formãdũ regnũ glorie ꝑ ſoliũ ſue crucis
ut rex recepi uoluit:& hũilitatis magĩ ꝓp myſteriũ
& exẽplũ aſina & pullo modico uie ſpatio fuit uſus
Hec autẽ eſt ſanctoꝝ ſentẽtia:quã expreſſe oſtẽ-
dit euangeliſta ĩ lr̄a:unde.Criſoſtomus ſup.Io.ſup
illo uerbo:ieſus fatigatus ex itinere: xp̄s igit᷑ ĩ ſama
ria accedens uitã facilẽ & delicioſã abiiciẽs: laborio
ſam ſequẽs:nõ ſubiugalibus utit᷑:ſed ita difficulter
incedit:ut ex itinere fatiget᷑:erudiens nos ita ſuper
fluis alienos eſſe:ut multa neceſſaria abſcidamus a
nobis.Et hoc euangeliſta oſtẽdit.d.ieſus igit᷑ fati-
gatus ex itinere. Quod autẽ nudis pedibus ierit.
Ambroſius ĩ libro de fuga ſeculi dicit ieſus diſcipu
los ſine calciamẽtis & ſine pecunia miſit:ne ſecũ te
rena portarẽt. Ideo hieronymus ad.Euſtochium
Moyſes & ieſus naue nudis in terrã pedibus iubẽt᷑
ĩ cedere:& diſcipuli ſine calciamẽtoꝝ onere & uin-
culis pelliũ nudi ad predicationẽ euãgelii deſtinãt᷑
& milites ueſtimẽtis ieſu ſorte diuiſis caligas non
habuere quas tollerẽt.Nec enim hẽre poterat dñs
quod ꝓhibuerat in ſeruis.In his oportet chriſtũ &
apoſtolos nudis pedibus ãbulaſſe ad lr̄am debere ĩ
telligi. Idẽ quoq; ad Iouinianũ de mõachis.Di
ſcipuli toto orbe ꝑegrini nõ es in zona: non uirgã
ĩ manu:nec caligas hũere in pedibus. Itẽ in ulti
ma omelꝭ. ſup.Mat. Apoſtoli unica tunica ĩduti &
diſcalciati circuierũt & omnes ſupauerũt. Itẽ idẽ

UVA. BHSC. IyR_070

ome.xxxii.dicit ieſus apoſtolis. Nūquid aliqd defuit uobis qñ miſi uos nudos & diſcalciatos? Et euſebius libro ſexto eccleſiaſtice hyſtorie in laudē. Origenis ſic ait. Ante oīa uero precepta euangelica & uoces ſaluatoris ſūmo amore & ſtudio implendas eſſe cenſebat quibus precipitur duas tunicas nō habēdas nec calciamētis utēdū: nec de craſtino cogitādum. Et paulo poſt: deniq; & per multos ānos tráditur abſq; oī calciamēto nudis inceſſiſſe ueſtigiis.

Ex quibus patet ꝙ. Orig. ſentētia fuit & multorum doctoꝝ xp̄m ſine calciamētis iuiſſe: & idē apoſtolis mādaſſe. Nec obſtat ꝙ aliqui contra ſe adducunt uerbū babptiſte.d. Cuius non ſū dignus corrigiā calciamēti ſoluere. Conſideret̄ textus & gloſe: & aperte uidebit̄: ꝙ. Io. ibi uerbis myſticis & parabolicis utit̄. Cū xp̄m dicit ī manu habere uentilabrum &: ſecuri ꝑpter quod ſicut ꝑpter hoc itelligi uult diſtrictionē futuri examinis. Sic per calciamēti corrigiā myſteriū incarnationis. Glo: calciamentū in carnationis myſteriū. Corrigia: myſterii ligatura: & multa alia ſīlia: de quibus trāſeo. Alias enī modus loquēdi uſitatus hoīs reſpectu alterius ſe hūiliantis ꝙ ſit idignus minimū ſeruitiū ſibi facere quod ī corrigia calciamēti oñdit̄: & ꝙ nō intēdit aſſerere xp̄m calciatū īcedere: patet ex hoc: ꝙ ſicut patet cōſiderāti textū: Matth.iii. hoc teſtimoniū fuit anteq̄ xp̄s ueniret ad baptiſmū: & tūc Io. nō cognoſcebat eū quantū ad faciē corporis & amictū. Sicut dr̄: Io.i. Et ita neſciebat utrū nudis pedibus uel calciamentis īcederet. Et ſi quis adducat ꝙ angelus dixit ad petrū. Calcia te caligas tuas: ac p hoc petrus & alii apl̄i nō fuerūt diſcalciati. Audiat bedā ſuper hoc paſſu ī originali dicētē ꝑ caligul̄ uel caligis ut quidā hn̄t grecus habet ſandalia: & dicta ſūt a callo pedū: uel quaſi a colligādo. Hoc enī genus calciamētoꝝ in euāgelio legit̄ apl̄is fuiſſe ꝑmiſſum: hec Beda. Cui conſonat papias grāmaticus.d. Caligule uel caligule.i. ſandalia dicta ſūt a callo pedū: uel quaſi colligādo: qa ad pedes ligāt̄. Sic igit̄ patet ꝙ xp̄s nudis pedibus īceſſit: licet aūt multas paſſiōes hūerit ieſus tā ex puerſitate impugnantiū: q̄ ex ruditate tā diſcipuloꝝ q̄ alioꝝ q tardi erāt ad credendū: & rudes ad ītelligēdū & ſepe ex groſſicie īprouidi ad obſequēdū & cōpatiendū: ſecundū teneritudinē ſue cōplexionis & affligentis laboris. Singulariter tñ eius fatigatio exprimit̄: Io.iiii. ubi ex itinere legit̄ fatigatus corporal̄r: & ex fatigatione illa alia ſpūalis pōt intelligi ex labore quē hūit in cōuerſione ſamaritane. Virga huius fatigatiōis illud euāgeliū tranſcurramus: ubi ſingulariter quattuor demrantur uidelicet.

Itineratio laborioſa in euangelii principio.
Collatio gr̄oſa in mulieris colloquio
Informatio uirtuoſa apl̄is oſtenſa de ſpūali cibo
Predicatio fructuoſa cōuerſo ſamaritanoꝝ popl̄o.

Nam ex ciuitate illa multi crediderūt cū ſamaritana q ſigt uel generaliter eccleſiā de gentibus: uel ſpāliter quālibet aīam que.vii.ictibus pcuſſa a xp̄o in ſeptimo ictu relicta hydria mortua ē pccō. Et licet ſex gradibus uſq; nūc cū aliquali reſiſtētia ſep in ſuo malo deficiēdo in xp̄i bono ꝑcederet: tam ī pricipio eū q̄ſi hoſtē alloquit̄: ieſus ergo ſic artificioſe cōtra ſamaritanā pugnat & ipſā expugnat. Nā p̄mo petit obſequiū Scd̄o ꝑmittit bn̄ficiū
Tertio explicat ignotū q̄rto aduocat eius uiꝝ
Quīto appetit ſecretū Sexto declarat dubiū
Septimo manifeſtat ſeipſum.

Ecōtra mulier ſpūaliter ītelligēdo de puteo mundane malitie nolebat delectatōnē haurire hydria cō cupiſcētie. Litteralit̄ aūt uoluit haurire aquā de puteo: quā & nō dedit xp̄o potēti: ſed qōnē reddidit ſitiēti: p̄mo ergo uēit haurire: ſecūdo noluit dare: ſed quaſi emulū & hoſtem ieſū appellat iudeū. In.iii. iā in reuerētiā trāſiens uocat dn̄m. In.iiii. iam liberalē attendēs: donū gr̄e petit. In.v. iā in ueritate ꝑficiēs dicit ieſum. In.vi. iā ſuā iniquitatē cognoſcēs magnificat ieſū p ꝑphie donū. In.vii. iam ad xp̄m ſurſū tendēs noīat xp̄m. In.viii. p manifeſtiſſimā bonitatē ieſu q̄ lipidiſſime & clariſſime pius ieſus ſeipſum exprimit.d. Ego ſū q loquor tecū: ſtatī mulier ī ſeipſa deficiēs & tota ī xp̄m trāſiens ī figura mūdi cōtēptus ſiti nō curauit: puteū deſpexit: hydriā reliqt: & tūc facta ē apl̄a ī ciuitate ueniēs prudētet & ſagacit̄ xp̄m p̄dicat: & iā eius amore ebria decreuit ſua pctā māifeſtare: ut xp̄i poſſet gl̄iam p̄dicare. Vñ Or.dicit. Et fere q̄ſi quodā apl̄o ad ciues utit̄ hac muliere adeo eā īflāmans p uerba: ut āphora dimiſſa iret ad ciuitatem relatura cū cōciuibus. Reliqt ergo hydriā ſuā mulier ñ curās de corpore atq; de uiliori pp utilitatē pl̄iū. Inſert quoq; nr̄a omiſſis corporeis & neglectis ſatagere ad īptiēdū aliis de cōmodis acqſitis. Et Criſo. Sicut apl̄i uocati dimiſerūt retia: ſic iſta dimiſit hydriā: & euāgelicū opus fecit: & nō unū tm̄ uocat: ſed ītegram ciuitatē Aug. in lib. Sed. q. dicit ꝙ relicta hydria diſceſſit mulier. Nō negligēter pretereūdū hydria.n. amorē huius ſecl̄i ſigt.i. cupiditatem quā hoīes de tenebroſa ꝑfūditate cuius imaginē puteus gerit: hoc eſt de trena cōuerſatiōe hauriūt uoluptatem: oportet āt ut credens xp̄o ſcl̄o renūciet. Idē ſup Io. ꝓiecit ergo cupiditatem & ꝑpauit ānūciare ueritatem. Diſcāt q uolūt euāgelizare ut prius hydriā ad puteū ꝓiciant: uide igit̄ ꝙ euāgelica pauptas p̄us ē data mulieribus. Multū ergo contra xp̄m pugnāt q ml̄ieres a xp̄i pauptate alienāt: ac ſi xp̄s fuerit īſipiēs: & neſciuerit hanc ſtultā eoꝝ ꝑuidentiā ꝙ mulier ē fragilis. Et iō ut dicūt ſibi pauptas non cōpetit. Errauit ergo ieſus marthā & magdalenā: īmo & ſuā digniſſimā mr̄em faciens pauptatē euāgelicā obſeruare. Nō hūit cōſiliū ieſus ſapīa patris. Nec eius ſucceſſor petrus ſpū ſcō plenus cum ſapiētibus nr̄is. Nā qñ cōſiliū patenter dedit ieſus dicit ī mattheo.xix. Oīs q reliquerit domū uel frēs aut ſorores aut patrē aut matrē aut uxorē aut filios aut agros pp nomē meū: centuplū accipiet & uitā et̄nā poſſidebit. Nō excipit īde mulieres: nec Act. iiii. cū dr̄. Quotquot erāt poſſeſſores agroꝝ ac domoꝝ &c. Has pūctiōes īgero cōtra pruidētiam

UVA. BHSC. IyR_070

carnis:q̄ tm̄ nr̄is ſundauit tp̄ibus:ut pfectionē euā gelice pauptatis:quā bn̄dictus ill's p ſuū ſignifeꝝ frāciſcum i mundo renouauerat in ſexu muliebri ut btiſſima clara in ſcō ordine ſuo ſic exſufflauerit de medio:ut ſcām regulam quā ſignifer frāciſcus ediderat abſtuleris eis etiam diu repugnantibus.

Nec mirū ſi diabolus nūc uolēs deſtrueř pfecti onē euāgelii fecit eos icipeř a mľiere ſuā antiquam uictoriā mēorās:qr & iā i ip̄is carnalibus uſus pau ptatis euāgelice cetus tātū refugit ut iā non poſſit aliq̄ trigiuerſatione celari q᷑ qui mľieres pauptate euāgelica p̄uauerūt eā ,puiribus odiētes patū uľ ni hil uolētes de uſu i ſuo tm̄ uolētes falſo noīe gl'iari

Sed & mľieres paupculas quas uocat ſp̄ūs dn̄i ad pfcm̄ pſequi nō deſiſtūt: timētes confūdi ſi eis accidat qđ dicitͬ ph̄iſeis:q᷑ publicani & meretrices p̄cedēt uos in regno dei:uñ & oēs qui altā paupta tē ſeruare uoluerūt uidētͬ horrere qui i eoꝝ ſcō ope eoꝝ trāſgreſſio pp̄l'o denudatͬ. Et ē iſta horren da malitia paꝝ uľ nihil pfectiōnis ne perdāt i noīe nō poſſe i aliis pfectionē ſuſtinere:h̄ ,p malitia hu ius tp̄is ſub qua amare gemo ſint dicta Sed nūc ad ſamaritane redeamus ,pceſſū.Ad lrām fatigatus ieſus petiit bibere mulieri.Sed ſicut dicit. Auguſti nus ſue ſalutis auidus eius fidē magis bibere pop tabat.In quo ſigt̄ q᷑ tp̄oralia petit nos relīq̄re quo ad pfectos:uel largitͬ diſtribuere quo ad alios:ut p hoc poſſimus ſua ſp̄ūalia cape tp̄alium amore ſub lato. Felix mercatio xp̄o dare nr̄a uitia reliquēdo & eius uirtutes accipe felicius poſſideř celeſtia ,p ter renis:feliciſſima xp̄m poſſidere:,p nobis ad hūc fi nē cōflictus ieſu ſamaritanā adduxit. Vnde in.ii. cōflictu celeſtiū preeminētiā apit ſup typo aq̄ uiue q̄ ſatiat dū fiet in eo fons aq̄ ſalientis in uitā eternā Ille cruciāt dū quis plus bibit ex eis ſcūs idropicus āplius ſitit. De his ueꝝ dixit xp̄o mulier illa lo quēs.Neq̧ inqt in quo haurias habes & puteus al tus ē hydria hauriēdi cōcupiſētia ē:puteus uolupta tis uorago:uere paup ieſu nō hēs i quo haurias: qr nulla ē in te cōcupia nulla auaritia:nulla ſupbia:has malas hydrias quaſ nō hēs monēs noſ relinquere: uere tu melior es ātiquis p̄ribus qui aquas uite ne quiuerūt donare. Attēde q᷑ aqua uiua ſecūdū au guſtinū ē illa ſola q̄ fluit cōſequēt̄ ſue origi unita: hec donū dei: qđ nūq̄ eſt ſine ſp̄ū ſancto imo ſine tota trinitate:qđ nos optat ieſus ab ip̄o peti ut do net ſitiēti ſitiř:uñ.Oꝝ.Nā q̄ſi dogma ē neīem acci pe donū dīnū ex nō querētibus illud ieſū enī ſalua torē:iubet pr̄ poſcere ut det illi p̄s poſtula a me & dabo tibi gētes hereditatē tuā &c. Et ip̄e Saluator. petite & accipietis.Et ideo ſignantͬ dicit petiſſes & dediſſē tibi:Hec.Ori.unde & ſubleuata mľier aquā petiit:licet adhuc criminaliter ſapiat. Pete tu aīa mea a ieſu ſaluatore tuo aquā uiuā.ſ.ſ.ut nō ſitias uoluptatis ſtatū & tuā cōcupiam hauriř feſtia.Sed qr carnaľ mľier ñ capit ſp̄ūalia dona: uiꝝ ieſus ad uocat:qr ad itelligibilia ſubleuat:uiꝝ ſcđm.Aug. uocat itellectū illuiatū h̄ ē.n. uir aīe:qr portio ſupi or ſignificatͬ p uiꝝ.Sed hūc uiꝝ nō hēt qr exēplū nō nouit.Ip̄e enī eſt lux uera que & ce. Conuer tere tu aīa mea cū ſamaritana:& ſi forte errasti:qr ui rū nō hēs:qr a xp̄o edocta.v.ſēſus te adulterātes a gnoſcēs:&.vi.quē ex eis cōcepiſti errorē adhuc pe iorē adulteꝝ recognoſcas ut ad.vii.xp̄m tota mēte pcurras Aliť pōt dici q᷑ hec mulier hūerat quiq̧ uiros.& tūc uirū nō hūiſſe: ſed adultero eē cōiūctā qr infācia iualida quaſi ,p uiribus utitͬ quinq̧ ſenſi bus nō ultra cognoſcēs:ſed tūc eſt adultera:quādo cognoſcēs:itellectū erroneū format ex eis. Aut etiā pōt dici ,p ſinagoga q᷑.v. libros moyſi uiros hūit ſed falſas traditiōes & adulterinas plātationes ph̄iſeoꝝ recipiēs declinauit a uiro ſuo.Vult igitͬ di cere ieſus mľieri q᷑ intellectu illuiato audita pcipat & tūc aquā poſtulatā pcipiet.Et ſic.Aug.dcit q᷑ fortaſſe ut intelligentibus.Auguſti. indicaret.v. corporis ſēſus.v.uiroꝝ noīe deſignari. Primus carnales m̄ſiones q̄ i lr̄a patēt.vi.m̄ſiōe noīat xp̄m Sed qr futurū expectat adhuc nō p̄n̄tē agnoſcat in ſola.vii.ieſū accipit uerū ſp̄ōſū relicta hydria & anū ciās xp̄m. Ad lrām autē attēde qūo mulier audi tis malis ſuis nō turbationē:ſed cōuerſionē accepit unde & illū quē uocauit pp̄ham:de ſalubri q̄one ppulſat.ſ.đ.oroīs loco. O aīa mea uide q᷑ p̄mū cōuerſationis bonū ē ſcire qd:& quo:& qūo ores

Non certe i mōte reputationis tue

Non i templo ſupſtitionis & fame

Sed i ſp̄ū feruētis amoris:& i uirtute fidei illuſtran tis hi ſūt ueri adoratores quos q̄rit pr̄:q i ſp̄ū & ue ritate adorāt.In ſp̄ū &'i plena cōformitate uolūta tis ad ip̄m.Qui enī ad heret deo:unus ſp̄s ē cū eo: In ueritate illuiate rōnis:ut nō dubites ip̄m ſēp fa cere qđ melius ē hoc eſt qđ Iacobus dicit poſtulet autē i fide nihil heſitās Ad lrām autē xp̄s rn̄det q̄oni optime qr neq̧ i monte illo ubi ſamaritana a dorabat deū q̄ſi localē.Nec i hieroſolimis ubi ado rabāt deū iudei i cerimonialibus obſeruātis:ſed in ſp̄ū.i.i fide:qr deus ubiq̧ &ſp̄ūs ē & ueritate.i.nu da reuelatione cognitionis eorū q̄ i figura ueteris teſtameti ſūt opta. Licet autē ſupra iudeoꝝ & ſa maritanoꝝ ad orōnē mľierē eleuare intēdat:pfert tn̄ iudeos ſamaritanis i cultu ueri dei:qr iudei unū deū p.legē cognoſcebāt.Samaritani uero deū & i dola ſociabāt.In h̄ ēt pfert iudeos qr ſalus idē ip̄e xp̄s ſaluator ē ex iudeis ortus:uel ſcđm Oꝝ p ſa maritanos itelligūtͬ heretici male ſcipturas itelligē tes qui neſciētes quid credūt ſuā fictionē adorant.

Per xp̄m āt & ſuoſ q̄bus ſeip̄m aſſotiat ſignifica tur:cognitio ueritatis fidei q̄ ex iudaicis dictis in lr̄is pp̄hetaꝝ uenit chatholicus.Si autē i ſp̄ū & ue ritate adorare didiceris ſcias q᷑ meſſias i mētē ueitͬ & audies illū clara uoce dicētē.Ego ſū q loquor te cū. O q̄ bonū fructū fecit xp̄i diſputatio.Nā ſta tim hec mľier rlicta hydria tranſlata in xp̄m tr̄āſuo lat de mōdo. Tertia ps huius euāgelii eſt in for matio uirtuoſa:ubi attēde tria q̄ xp̄s fecit

Primo oñdit ſuū ineſtimabile deſideriū

Secundo oñdit habilitatē ip̄oꝝ

Tertio oñdit mercedē predicatorum

UVA. BHSC. IyR_070

Deſiderium apte declarat quia diſcipulis ipſum ro-
gantibus: manducare: manifeſte rñdit. Ego cibum
hēo maducare q̃ uos neſcitis. Suꝑ quo theophiluſ
Cõſiderandũ ē ꝙ cibos ab aliis oblatos dñs ſuſci-
pere ſolebat: nõ ꝙ alieno miniſterio ĩdigeret q dat
eſcã oĩ carni. Sed ut deferẽtes meritũ cõſeqrent̃ ſiſ
ꝗ formã tradẽs nõ erubeſcere pauꝑtatẽ: nec graue
putare ab aliis nutriri. Propriũ & neceſſarium ē
doctoribus alios habere ꝓcuratores ciboꝝ: ut ipſi
de nullo curãtes uerbi miſtrationẽ ꝓcurẽt ſollicite.
Hec ille. Alias poſſumus bñ dicere ꝙ ſcđm hũa-
nitatẽ nature ĩdigebat: & tãto plus nobis: quanto
delicatiõr & pauperior erat. Nõ eſt ergo miꝝ ſcđm
Aug. ſi mulier nõ ĩtelligebat aquã: quia ecce diſci-
puli nõ ĩtelligũt eſcã. Sed qui biberat mulierẽ appe-
tebat comedere multitudinẽ. O ĩeſtimabilis di-
lectio nr̃e ſalutis flagrãs ĩ corde ieſu. Nã laſſatus ex
itinere eſtu feruẽte ieiunus & ſitibũdus iã hora ſex-
ta ſitiẽs fortiť nõ uidet̃ bibiſſe: niſi mulieris fidem
& quaſi ex eius cõuerſiõe refrigeratus ĩ aĩo ſitis ſui
corporis nõ curauit ãguſtias. Sed ex nũc rogãtibuſ
diſcipulis ex cõpaſſione diſcreta ad magr̃m laſſatũ
rñdit ſe deſiderare ꝓ cibo cõuerſionẽ ppł'oꝝ quos
mulier trahebat ad ipſũ. Meus inqt cibus ē: ut faciã
uolũtatẽ eius q me miſit. Vñ Oꝝ. idoneus cibus
filio dei cũ actor pr̃ne gl'ie uoluntatis ut perficiat̃
opus eius: hoc uelle ĩ ſe metipſo ꝓteſtãs ꝙ erat in
pr̃e. Solus aũt filius perfecti opis pr̃ne uolũtatis ē
capax. Ceteri uero ſcĩ nihil ꝑter dĩnã pagũt uolũ-
tatẽ q dixit. Meus cibus eſt &c. Proprius. n. eius
cibus efficit̃ ut pficiat̃ opus eius: ut ſi opus eius ē
rõnalis creatura quã trãſgreſſio fecit ĩpfectã: hãc p-
fecit filius dei cũ ad eã uerbũ caro fcm̃ acceſſit. Nã
naturã itegrã & perfectã oĩ carentem uitio aſſũpſit
ĩ qua & oẽs electos pefecit. Inſuper ẽt ſi opus dei
dr̃ ĩpletio uolũtatis ſue: ipſe ſolus ex gr̃a ꝓp̃a & ſi-
ne defectu perficere potuit. In quo ſolo nos omẽs
pfeciſſe dei uoluntatẽ dicimur: qr eius ſuperplena
perfectio nr̃as excuſat pfectiones: qđ ergo ĩ nobis
ipſis cũ multis ĩpfectõibus ĩchoat̃ & fit ĩ ipſo per-
fecto ieſu: plena pfectõe pficiť. Hic ergo fuit ſi-
bi cibus continuus quoad uixit ĩ natura paſſibilis
carnis: ut cũ ĩeſtimabili charitatis exceſſu: dolẽdo:
applicãdo: diligẽdo ſeruiẽdo ꝓ nobis deitati ĩ dei
pfectiõe nr̃as ĩpfectões excludẽs: nos ipſos ĩ ſeip̃o
redderet plene pfectos: ſcđm mẽſurã ſtatus uniuſ-
cuiuſqꝫ mẽbri. Sicut requirit diſpõ ſue locatiõis in
corpore myſtico: quã ſibi in ſeipſo benigniſſimus
ieſus largitor diſtribuit. Quid ergo ieſu fameli-
co de nr̃a ſalute ꝓp̃a opera repñtãt perfecta xp̃i nau-
ſeã ꝓuocans cuius cibus eſt ut ĩperfecta perficiat.

Quod uero dicũt ſcđm eius doctrinã in oĩbus
bñfactis: ſerui inutiles ſumus: & quãto plus proce-
dũt in uirtutẽ opere: tãto magis ex ſe uidẽt opera
illa uaſtare & ſic ſẽper benigno ieſu ĩ oĩbus ſe accu-
ſãt deficere. Hi aũt ſuauiſſimus cibus ieſu quos
ſibi ĩcorporare deſiderat: & quoꝝ opera ĩperfecta p-
ficit ĩ ſeipſo. Põt ẽt dici ꝙ opus dei fuit lex uetus q̃
perfecit ĩplẽdo: & eã ceſſare faciẽs oĩbus q̃ ĩ eis erãt
perfectis a corporali cultu ipſã ſpũalẽ reduxit. No-
ta ꝙ gradatĩ dixit. Meus cibus ē &c. Poſtea ſubiun-
xit: ut perficiã opus eius: quia ꝑncipalis xp̃i perfe-
ctio & intẽtio fuit ſeruare dei uolũtatẽ & uiuere in
altiſſima operatiõe uirtutũ. Ex hoc cõſecutĩ e ĩtẽde-
bat opus dei perficere redimẽdo genus hũanum.

Opus aũt dei per excellẽtiã ē mĩa eius qua nos
errabũdos ĩduxit. p̃s. Et mĩa eius oĩa opera eius: &
qa hoc ē per fidẽ xp̃i ieſu: iõ Io. vi. dicit. Opus dei ē
ut credatis ĩ eũ q̃ miſit ille. Oñdit aũt h̃ hũiliatõ-
nẽ ppł'oꝝ ađ cõuerſionẽ ſub metaphora albeſcẽtis
meſſis. Et quia lr̃alis meſſis quattuor diſtabat mẽ-
ſibus: de ſpũali ſe loqui ĩnotuit. d. leuare oculos ue-
ſtros & uidete regiões qr albe ſunt ad meſſẽ. In
quo deuotionẽ aduenĩẽtiũ exp̃ſſit. Sicut. n. meſſis
qñ ĩcipit albere: maturationẽ oñdit & ꝓpe eſt ut re-
cõdãt̃ in horreo. Sic & acceſſus deuotoꝝ popł'oꝝ
ad dei uerbũ audiendũ ſignũ eſt deſiderii cõuerſio-
nis ad deũ. Sed heu quia ꝑ defectu ueroꝝ p̃dica-
toꝝ uerificat̃ qđ dr̃ ĩ luca. Meſſis quidẽ multa: opa-
rii aũt pauci: qr multa ē deuotio ppł'i: & pauci ſunt
p̃dicatores ueri: quia qđ dicũt uerbo oñdãt exẽplo
Cuius deuotiõis ſignũ ē: ꝙ ꝓpter mala exẽpla que
uidẽt adhuc nõ deſinũt accedere ad audiẽdum dei
uerbũ. Et licet uideant eos ſepe loquaces & uanos
& ĩ uita deformes: tñ deuoti ppł'i recordãt̃ ſnĩe ſal-
uatoris q ait. Oĩa que dixerint uobis &c. & uerbis
ſcĩs reficiũt̃ & mala p̃dicatoꝝ opa nõ ſequũt̃. O
quot ſũt uerboſi. Nã totus mũdus plenus ē uerbiſ
& quaſi ad hoc ſolũ ſtudere uidẽt̃ religioſi iſtius tẽ-
poris ut diſcant loq nõ facere: ꝓpter qđ figurant̃
ꝑ arborẽ illã cui dñs maledixit: qr nõ hẽbat fructũ
opeꝝ quẽ ieſus eſuriebat ĩ ea ſed tm̃ folia uerboꝝ
Ex cuius maledictõe ſubſecutũ ē ꝙ & folia aruerũt

Prochdolor iã uidemus ĩpletũ: qa q deberent eſ-
ſe exemplũ alioꝝ: ſicut carent factis ita deficiũt uer-
bis: & circuentes ꝑ domos & plateas loquentes ex
hitu interno loquũt̃ de mũdo de guerris: de pti-
bus de nouis de truphis de inutilibns & uanis.

Propter qđ tũc & ĩ ſermonibus uerba ipſoꝝ ſũt
inſipida & arida: & qđ peius ē tales p̃dicatores lo-
quaces: p̃dicatores ueros perſequũt̃ & ueraces. Et
hoc faciũt tã ex malitia qua obſtĩati odiũt bonũ q̃
ex erubeſcẽtia quia ꝑ aptã uirtutẽ taliũ ſuũ uidẽtur
denudare defectũ. Quãtũ enim dr̃t ſtipula a ſagit-
ta electa: tãtũ differre cognoſcantur a ppł'is iſtoꝝ:
& illoꝝ p̃dicãtiũ uerba. Nã hoꝝ uerba corda pene-
trãt: illoꝝ uero aerẽ uerberãt: hoꝝ appetitũ ſatiant:
illoꝝ nauſeã ꝓuocãt. Quod bñ ſigt uana uenatio
ipſius eſau q mane diſcurrẽs cũ arcu & pharetra ue-
nationẽ accepit que bñdictionẽ pr̃is ñ meruit: quã
mĩor frať eius ſubripuit. Attẽde lector: & ꝑ ea q̃
uides & palpas figurã exponas. Sed redeamus ad
textũ: leuate ait ieſus oculos ur̃os & uidete. q. d. So-
li illi q oculos mẽtis leuãt debite uerba mea põde-
rant: & illi ſoli meſſẽ albeſcere ppł'o cũ cognoſcũt
& p̃dicatiõis fructũ in horreũ celeſte recõdũt. Ta-
les oparios deſiderabat ieſus & nos deſiderare do-
cebat. d. Rogate ergo dñm meſſis &c. Vñ Augu.

UVA. BHSC. IyR_070

ſup.Io.In opus ieſu feruebat:& oparios mittere diſ
pōebat.Circa t̃tiū.ſ.circa p̄dicatoꝝ p̄miū:attēde ꝙ
xp̄s p̄dicaturus p̄miū oñdit pfciſ d̄beŕ eē mercedē
etnā nō tpralē cū dicit.Mercedē accipit & ꝯgregat
fructū ĩ uitā etnā.Et p h̄ diſtiguit uanoſ p̄dicatoreſ
a ueris:& addit ut qui ſemiat ſimľ gaudeat & q me
tit.Quia ꝑphe ſemināteſ xp̄i ad uentū in ꝑphis q
gaudēt cū apľis in chriſto ieſu receperūt ꝑmiſſā.
Vt eni.d.Aug.diſpariſ tpris labores hūerūt:mer
cedē accepturi ſimľ uitā eternā:unde Inuidia ꝑcul
ē a ſcis:qr metēs & ſeminās ſimľ gaudēt:cōtra con
ſuetudinē tpalis euētus ĩ quo mľtū dolet ſeminās
ſi metat́ ab alio.Et qr hoc ſepe contingit iō addit
& ad aptat xp̄s cōe ꝑuerbiū:qr alius ē qui ſeminat
& alius ē q metit:qr alius fuit ſtatus pr̄iarcharū:Ali
us apľoꝝ:licet idē ſit p̄miū:pp qđ dicit.Ego mit-
to uos metere qđ uos nō laboraſtis.Quia pfectio
quā meſſuerūt apľi de obſeruatiōe euangelice uite
fuit pr̄iarchis & ꝑphis p̄dicta:tñ tpraliū & martyrii
onera ſūt eis ĩpoſita:ĩ quibus laborauerūt portan
tes pōdus diei & eſtus:Aquoꝝ laboribus tāq̄ ma-
tura meſſis uita apľica fuit exēpta:ut merito dicat́:
Alii laborauerūt & uos &c.qr ſtatus pfectionis &
ad uētus ieſu:cū multo labore q̄ſi p quedā ſemina
occultatus fuit ĩ illis ĩ quibus clarā cognitionē & p
fectiōis ſequelā ſūt apľi introducti. Vnde dicit.
Criſo.Ego miſi uos metere qđ uos nō laboraſtis
.q.d.ubi minor labor ē ibi maior delcātio.Ad hoc
uos reſeruaui & qđ labrioſius ē hoc fuit ꝑphetarū
.ſ.mittere ſemina. Vbi nota quāta ē cōnexio ſta
tuū corporis myſtici:qr ſēper p̄mus ſtatus reſpectu
ſequētis ſe hēt p modū ſemis:& ſequēs ad modū
meſſis:ut ſe inuicē reuereāt́ & diligāt & ĩquolibet
ſit p̄rogatia ſue uirtutis:unde & p̄mus ſtatus ſe hēt
ad modū radiciſ:ſcđus ad modū fructus uľ ĩſertio
nis. Et attēde & uide:ꝙ ſicut meſſis p̄cedit ĩ ſua
uitate & fructu:ſeminatio uero ĩ labore & ſollicitu
dine pro fructu:Sic poſteriores ſtatus ſupſūt clario
res ĩ cognitiōe:& ſuauiores ĩ fruictiōe:& iō leuio-
res ĩ obſeruatiōe:pp ſupabūdās adiutoriū gr̃e:uñ
cū minori labore altitudinē uirtutū obſeruāt:p̄oreſ
uero ſūt intēdētia deſideri laboris & conatus ad ſta
tus ſequētes:ſicut impfectio ad pfectionē tēdit.Et
iō ſicut dicit.Aug.apľi fuerūt meſſores reſpectu ꝑ
pĥaꝝ:ſed ſeiatores reſpectu ſtatuū ſequētiū. Licet
autē pp cōnexionē ſui ad xp̄i pſonā apľi oēm pfe-
ctionē in xp̄i ieſu pfecta imitatiōe meſſuerit:qr tñ
uſq; in finē tēpoꝝ hāc ĩ eccľiam nō trāſfundūt:ut
patet p tpralia q̄ poſſidet.Ideo ſtatus apľoꝝ quātū
ad h̄ & totus decurſus eccľie ſe hēt ĩ rōne ſeis & la
bore ſeiandi & anxie ſollicitudinis ꝑſeruādo:quod
orit́ ĩſpectu illius deſiđrabilis meſſis q̄ dabit́ uiris
pfectis ĩ r̃nouatiōe eccľie cōtēplatiue exſufflatis de
medio curis carnis & ſollicitudinibus diſtractiuis:
de quo ſtatu deſiderabili ĩpľibus locis dictū eſt ſu
pra. Pro quarto ĩtroducendo eſtimo ꝙ ſignū ſi
gnoꝝ ſtigmatū xp̄i ieſu fuit datū frāciſco a cuius ſi
gnato mľtū declīarūt filii aliēi:pp qđ uſq; ad h̄ h̄ ē
r̃tardata pfcō nōdū ĩtroducta de ꝑxio ĩ electis ſemi
nibus paupibus & deſpectis:qui metēt pfectionē
ꝑmiſſā:& eā in poſteꝝ ſeiabūt quibus repetēt́ oia
clarificato mō q̄ ab ip̄o ieſu:apľis dicebāt́. Iſti er
go metēt labores quos eccľa ſeminauit ĩ ſanguine
martyrū:ĩ ſtudiis doctoꝝ:inpenitētiiſ anachoritaꝝ
In ſollicitudinibus ſāctoꝝ pōtificū:& ĩ tota labori
oſa ꝑpagie p̄teritoꝝ tēpoꝝ.Que oia in alta pfecti
one:recipiēt p ſupabūdātiā.ſ.ſ.quē ieſus ĩ eos diffū
det eos trāſformās in amaritudinē ſue paſſionis:&
in altas cōtēpľones & uolatus ſeraphicos ĩ gloriā
ſue deitatis.Quod oñdit frāciſci cōſignatio paſſio
nalis p alatū ieſū ĩ ſeraphi ſp̄e appentē:Et qr ſp̄us
ſāctus mētē plene illuīat in cognitiōe dei & ſui:qñ
hñde dat́.Idcirco hi ſinglr̃ p̄rogatiua hūilitatis ful
gebūt:unde & ſi p̄ores ſācti maiora pcipiāt:ſeip̄os
tñ pleniſſima reuerētia illis ſubiiciēt eoꝝ laboribus
ſed q̄ maxīe xp̄i & apľoꝝ atribuētes ꝙ tātā ſuauita
tē ſp̄s metuūt. Propter ꝙ hi ſinglr̃ ſcđm expoſiti
onē beati frāciſci ſūt illi minimi quos uice ſui iudex
ieſus fidelibus exaīndis oñdit ĩ qbus pietatis opa
ab eis recepiſſe ſe dicit quos ꝑ hūilitatis p̄rogatiua
& plena reſilitio ĩ nihilū creature:non paruos:ſed
mīmos appellat.Cuius formā fraciſcus ſequēs frēs
ſuos appellauit mīores.O cū quāta ſuauitate audi
rē ꝙ obſeruatores euāgelii mīmi fraticel ūcľi noīa
rēt́ a mūdo.Et ſicut deſcēdūt noīe:ſic ſe ſepelirēt
ĩ hūilitate ꝙ hec uirtus eſt illa q̄ altitudinem metit
diuīe maieſtatis. Ad hoꝝ āt ĩtellcm̄ neq̄q̄ altitu
do ſupbie:nec ĩtellcūs eoꝝ q ĩ t̃rā ſtatuerūt ocľos
declinare:ſed quos leuat hūilitas p nihilū ſui ad co
gnitionē dei:& hi albeſcere regiōes p odorē ad ue
niētis ſtatus p̄dicti cōſpiciūt & ſeip̄os pant p infuſi
onē.ſ.ſ.totalr̃ anihilare per Imitationē ieſu. No
ta ergo ꝙ ſtatus cōuerſionis eccľie đ gētibus ĩ apo
ſtolis & p̄mis cōuerſis meſſis ē reſpectu ueteris te-
ſtamēti & ſeiariū reſpectu futuri ſtatus pfecte obſer
uātie euāgelii in eccľa reformata & cōuerſiōe utriuſ
q; ppľi.Meſſis ē reſpectu p̄teriti decurſus eccľiaſtici
& ſeiariū reſpectu glorie padixi ĩ cōſumatiōe ſcľi.
Meſſis ē reſpectu oīū ſtatuū p̄dictoꝝ:ſed maxīe re
ſpectu tertii qr ad eius cōtēplationē plenius aꝑpin
quat. Ad hec autē ē intelligedū:ꝙ ſicut apľis da
ta ē noua eleuatio ĩtellcūs reſpectu ueteris teſtamē
ti.Sic & nūc uiris apľicis dāda ē ſp̄ūalis illuſtratio
cōcordie utriuſq;. Ad qđ ĩtelligēdū nota qūo il
luſtrationē noui teſtamēti reſpcū ueteris.Oꝝ.de-
ſcribit ſup hūc locū.d.leuate oculos ueſtros.In pľi
bus locis ſcripture hoc legit́ iubēte nobiſ uerbo di
uino extollere ac ſubleuare cōſideratiōes & cogita
tiōes deorſū cōſitas nec ualētes erigi niſi eleuante
illos ieſu.Nemo eni ĩ paſſionibus cōſiſtēs & uiuēs
corporalr̃ hūc ꝑpoſitū ſeruat mādatū.Qua pp q
tal ē nō uidebit regiones ſi albeſcūt ad meſſem:cū
adeſt uerbū dei illuſtrās ſinglas regiōes ſcripture
fecūdas ĩ eius aduētu.Et ei oīa ſenſibilia ſūt quaſi
regiones albe pate ad meſſē p̄ſto exñtibus & leuāti
bus ocľos rōne q̄ de qualibet ē:ut quibus fulgor
ē recipiat ꝑfuſe uerbū ueritatis.Quia aūt metit pre
dicās meſſes duplex hēt metēdo emolumētū unū

UVA. BHSC. IyR_070

qdē dū accipit p̄miū:unī dicit q metit mercedē accipit. Alterū qd̄ ſeqr̄. Cōgregat fructū i uitā eternā Bonū hītū quēdā denotat itellectus:q ē fructus ex ipſa ſpeculatōe ꝓueniēs. Arbitror aūt ꝙ in qualibet doctrīa ſemināt q p̄ncipia excogitāt:q̄ ſuſcipiētes alii ac ptractātes ſi qd noui poterūt exp̄meř cōiūgētes fructū iuētionis ſue gratia poſteris cā metēdo:quaſi maturos fructus aggregēt. Quanto aūt hoc magis i arte artiū expedit contemplari. Si qdē ſeminātes ſūt moyſes & pp̄he p̄cinētes aduētū xp̄i. Metētes āt ſt̄ apl̄i q xp̄m ſuſceperūt. Semē āt erat tota rō ſcd̄m reuelatiōnē myſterii tpribꝰ p̄titis obfuſcati ſilētio. Regiones āt .i. legales ac p̄hice ſcripture nōdū albuerāt his q aduētus uerbi neq̄q̄ extiterūt capaces. Quod āt ſit ſerēs & metēs gaudeat:erit cū p̄uatio meroris & āguſtie i fut'o ſit ſeculo:dū tñ ieſus trāſfigureť i gl̄ia ſit cū meſſoribꝰ Petro Iacobo & Ioāne Moyſe & Helya. Satores p̄tē gaudēt i uidēdo filii dei gl̄iam. Attēde tñ ſi hoc qd̄ dico alius & alius itelligeř pōt pp aliā & aliā uite cōuerſatōnē i qua hoīes iuſtificati ſt̄ ut liceat dicere. Aliū qdē legiſcultorē: aliū uero euāgelii & tñ exultāt ſiľ dū idē finis ab ūo deo p unū xp̄m i uno ſpū ſcō reponit'. Ad labores āt ꝓpharꝝ & moyſi uenerūt apl̄i iſtruēte dño ieſu metētes ac in horrea colligētes aīe ſue itellc̄m i ſcripturis illoꝝ reconditū:& ſēp q debite capiūt diſciplinā p̄oꝝ labores ad maiorē euidētiā trahūt ñ tātū laborātes ſūt q̄tū q ſeīa cōdiderunt:hec Orꝝ. Ecce p Orꝝ. uide quō illuſtratio apl̄oꝝ fuit ad uidēdū xp̄i fidē & icarnationē ipſius i lr̄e ueteris teſti decurſu:& eis: meſſes albeſcere fuit. Hec i ſcripturis clare itellexerūt metere fuit credere fide p dilectionē opāte: & ſeiare fuit hoc aliis p̄dicare. Dicit āt ꝙ ſeiatores & meſſores ſimul gauiſi ſūt i gl̄ia reformati. Per oīa ſiľe itellige i tpribus iſtis ſcd̄m ꝙ huic ſtatui cōgruit. Nā ſicut tūc mūdo miſericordiē fuit data filii dei pſōa i carne:illa cuius fide ſeianda fuit eccl̄a cuius ſeiatōiſ fuerat mā i ꝓp̄his ɔtēta:q̄ tñ iudeis cecis fuit clauſa Sic nūc dāda ē & i pte data ē pfectiōis xp̄i imitatoria uita ſcd̄m ꝙ a xp̄o pure apl̄is fuit tradita:q̄ qdē ab eis pure ſeruata nō fuit plene ad hec tpa i eccl̄ia ꝓpagata. Frācīſcus ergo & eius legitia ꝓles: & alii huius mūdi plēi cōtēptores nūc metūt clař qd̄ uſq̄ nūc i pſōis ſingularibꝰ q̄tū ad mľtas pſcōnes eoꝝ ē ꝓpagatū occulte:& i utriuſq̄ pagia teſti regiōes albeſcūt ad meſſē uel q nūc itelligūt huius plene remuneratōis & pſcōis tēpus uľ reſtare:ſiľ āt gaudēt & q metēt:& q ſeiant. Quia pfectō apl̄ica i his nouis apl̄is renouata facit apl̄os petrū & paulū:& Ioānē & ceťos gaudere i his nouis imitatōibus ſuis tāq̄ i legitia ꝓle:& tāq̄ i his q metūt uite pfectionē:de ſeibus fidei ab eis p̄dicate ꝙ quidē oñdūt familiariſſime appitiōes fcē hoꝝ pauperum p̄riarche frācīſco & eius cōmilitōi & ſectatori p̄cipuo ſcō frī egidio uiro p̄ oībus nr̄i tpis i cōtēplatōne extatico. Cui āno quo btūs pr̄ ex hoc mūdo trāſiuit:ieſus xp̄s & ſcīſſima mr̄ eius & apl̄oꝝ cetuſ i medio eoꝝ frācīſcus a uigilia natitatis dñi uſq̄ ad feſtū ſcē appitiōis quaſi quotidie appuiſſe dñr & ei talia reuelaſſe q̄ nr̄is dcīs fidē plenā dare uidentur. Vt p hoc oñdať ꝙ hi ſacri meſſores euāgelici ſtatꝰ cū p̄mis ſeiatoribꝰ apl̄is ſūme cōcordi gaudēt leticia quos & imitāť ɔformi nūc uita. Sed redeamꝰ ad fatigationē ieſu q nr̄o amore ebrius de nr̄a cōuerſione delcāť & recreať. Et ſicut uidiſti ꝙ ſamaritanā cū mľta pietate ē uenatus ut capet:ſic & ſepe econtra aliqbꝰ obdureſcere uideť:ut p ſollicitū ſtudiū capiať ab eis & q̄rať auidius dū ſe elōgare uř. Hoc tñ ſciat aīa q̄cūq̄ ſit illa ꝙ nulla q̄rit ieſū:niſi p infuſionē gr̄e ſue p̄mo ſit a xp̄o ipſa q̄ſita. Sed q ifūdit amorē itimū & iťnū accēdit deſideriū ſepe diſſiľat dare appetitū:qd̄ i chananea:Matth. xv. apte mr̄auit:ubi quaſi ſicut ſamaritana ip̄m fatigauerat differēdo cōuerſionē. Sic q̄ſi ieſuſ chananeā fatigat differēdo exauditionē. Et ē ſtatus quē chananea rep̄ſētat ſublimis menti & cruciatus q maxi dū dilc̄m ñ deſtituit ſubſeq:nec ualet cōſeq. Sed hec dilcī dilatio ſi pſeuerauerit q̄rēs ſpōſa ad abūdātē ip̄ius copiā rumiať:xp̄s de hac chananea quattuor euāgelica demr̄at.

Magnitudinē affectiōis
Dilationē exauditiōis
Celſitudinē cōmēdatiōis
Plenitudinē ſatiſfactōnis.

Magnitudinē affectiōis demonſtrat tria.ſ. ſollicita iſecutio:fortis exclamatio & cōpaſſiua petitō. Nā ſic Mar. dicit. In domū ad ieſū acceſſit:ih̄s ei uerbū ñ rn̄dit:ſed q̄ſi fugiēs de domo exiit:hec i ſecuta illū de finibus illis egreſſa fuit p quā ſigťaīa quo ad pn̄s q̄ pcc̄m & pcī circūſtātiaſ dimiſit:& tñ dei pmiſſiōe a diabolo mľtis tētatōibꝰ & tribulatinibus moleſtať:ex qbus i dei amore excreſcēs fortius clamat. Sed attēde ꝙ ſi hec aīa eſſet plena reumate calamitatis:uel hřet os clauſū negligētia tepiditatis:uľ deficeret i uirtute amoris clamař omitteret:qa nō poſſet. Hec.n.iii. clamorē corporalē ipediūt. Reuma:oris clauſio:& uirtutis defectō:q̄ qdē feruēs amor ab aīa q̄tūcūq̄ tētata excludit. Propē qd̄ cōpatiētes apl̄i ꝓ ea aſſumūt dñtes:dimitte illā &c. Aie.n. ꝓ xp̄o pugnāti celeſtis militie adeſt p̄ſidiū. Sed uide q̄ cōpaſſiue ſuā neceſſitatē allegat. Filia mea male a demōio uexať:hec ē uolūtas filiatōnis quā allegat male uexari q̄ñ tētať tētatōe hoſtili:ac p cōſequēs dr̄ amatus fugere:& hoſtis adeē qd̄ aīa nūc ſuſtinēs nō ceſſat clamare. Seqť ſcd̄m .ſ. exauditiōis dilatio:nā nō rn̄dit ei uerbū. O q̄ durū ē aīe i tētatiōe afflicte clamare & ñ exaudiri? Tūc eni aīa quaſi i medio fluctuū tota cōfrigiť:& quaſi ſe derlictā a dilecto arbitrať. Sed uide obdureſceř ieſū Allegāt apl̄i ꝓ ea qbꝰ rn̄dit multū dure. Non ſū iqt miſſus niſi ad oues q̄ pierūt domus iſrľ. O q̄ durus ē hic ſermo q̄ñ i amaritudīe tēpeſtatis uideť ieſus rn̄dere aīe tribulate nō ſuccurrēdo:quaſi ñ ſit de ouibus iſrľ .i. de numero elcoꝝ. Sed ad lr̄am uoluit xp̄s dicere ꝙ p̄ncipaľr erat miſſus ad iudeos & nō ad gētiles. Sed tu aīa tribulata nō diſcedas a chananee exēplo. Nā & ipſa fortius ſe igeſſit: & quaſi p̄currens ad pedes ieſu pſternit. d. dñe adiuua me. Sed multū obdurať ieſus qa mľtiplicata p̄ce:mul-

UVA. BHSC. IyR_070

tiplicatur:negatio ſed probatur hic ſponſa uirum
ſuſtineat uilificari& iniuriari a ſponſo quod ſuper
omnia amatum eſt. Sed ſicut ꝓbata fuit i clamo
re feruēs:ī ſequela diligēs:in negatiōe ſuſtinēs. Sic
iu ruía recepta hūilis & patiēs cōprobatᷓ.Nā ħ xp̄s
uocat iudeos filios:hāc & ſui ſiľes canes appellat.
O q̃ ſepe xp̄s talē rn̄ſionē aíe tribulate ſcit facerᷓ
ut eā tantū ī manibus hoſtiū ſinat incidere:& tātā
ſui obdurationē oñdat:ꝙ.q.aíe uidetᷓ ꝙ a ſpōſo au
diat ꝙ ē peſſima oím creaturaꝝ.O ſi uerbū de ore
dn̄i ſciat rape more chananee totū ut aptū fontē fa
cit:effluere ieſū q ſic oñdit theſauros gr̄e obſeraſſe:
etiā inquit dn̄e canis ſū. O aía mea dicas & tu ie
ſu.Canis ſū & īmūda: & a te digna excludi:nec p̄ſu
mo petere magnitudinē panis ītegri: qr cōtēta ſū
tuis minutis ſagíari:da mihi nūc tue hūilitatis īfir
ma cogitare:qr non peto p̄ſūptuoſe tue deitatis ar-
chana penetrare:uolo ſub mēſa dn̄oꝝ edere ī terra
uilitatis mee:qr oíbus electis uolo me ſupponere:
nec ip̄is me ī aliquo cōpare. Vidiſti fidē ꝓbatam
uiuā uerā & firmā. Audiſti ſpōſū obdureſcere: ſed
uideas ꝙ ꝓcedit de caritate qđ oñdit cōmēdatio.
O inquit mľier gr̄oſa cōnubio:fecūda utero: ſedu
la miſterio cōfidēs de amato:magna ē fides tua:qr
qđ i mea hūilitate ē mīmū:credis ſufficere ad tue
ſalutis remediū:Magna ē fides tua q̄ in obduratio
ne ſpōſi credis ꝓmptitudinē tuā & medicinā reme
dii opportuni.Si hūeritis fidē ait xp̄s q̄tū granū ſi
napis.i.in me qui exterius ſū hūilis deſpectus & p
uus:Interius tn̄ deitatis uirtute magnus:dicetis hu
ic mōti mihi.ſ.q ſū mōs factus de lapide ſine maī
bus abſciſo. Trāſi hic & trāſiet:de aduerſitate ad ꝓ
ſpitatē:de tribulatiōe ad cōſolatiōem te trāſire faci
et. O plenū gaudium:quietatio deſiderii:& plena-
poſſeſſio ſpōſi: hēas igitᷓ ꝓ regľa: ꝙ tētationes ele
ctorum ſunt maxime promotiones & purgatio-
nes eorum & hūiliatio tribuľonis ē ad uerā hūilita
tē uiatici. Nā niſi fallor ſupius diſtinxi drīam hūili
tatis & hūiliatiōnis. Optimū uero ſignū uicitatis
ſpōſi ē ꝓfūda hūiliatio quā cōcoitatᷓ hūilitas. Etī
eadē aía ſepe xp̄s in ſe ī ſeptatiōem ſamaritane oñ
dit qua aía eū fatigat eius inſpiratiōibus nolēs acq
eſcerᷓ:& obduratiōem chananee que uidetᷓ ſequētē
ſe fugere. Sed ſi fatigatiōnes corporales ſpōſi ſui ie
ſu aía uoluerit colligere:& cū afectu rūinare:patiētᷓ
portabit ſi eam pmittit ſpōſus affligi: īmo ip̄e met
uidetᷓ eā tētationibus & tribulatiōibus fatigare.

ieſus pro nobis indigens cap.ix.

Nter ceteras uirtutes quas dei filius ieſus
ex alto deitatis ſecreto attulit mūdo:ē alti
ſſime pauptatis amorē:& ip̄ius pauptatis
obſeruātiā ī ſe & ī ſua mr̄e ſciſſima qđ quidē facto
oñdit: uerbo p̄dixit: & diſcipľis maxíe apľis obſer
uandā iiūxit. Et qr quaſi totū pn̄tis tpris malū pp
falſificatiōem pauptatis ieſu & ſue dulciſſime mr̄is
mūdo euenit. Id circo hoc capitulū ꝓlixius extēdē
tes pp dulcedinē maxíe pauptatis & neceſſitatem
clarificādi eius deſpōſatiōnē a xp̄o.xviii.ptibus po
teſt diſtīgui. In quarū p̄ma oñditᷓ q̄uo ieſus xp̄s &
eius piiſſima mr̄ hāc tāq̄ ſuā p̄rogatiuā ꝓp̄ā ſerua
uerūt:ſimľ cū hoc declarātes q̄ eſt illa pauptas q̄ p
p̄e dicitᷓ euāgelica. In ſecūda oñditᷓ ꝙ ieſus eā ī po
ſuit apľis ſub p̄cepto. In tertia excluditur falľa uſus
opulēti ab euāgelica pauptate. In q̄ta iterū hec pau
ptas auctoritatibus approbatᷓ. Poſtea ſecūtᷓ.xii.
inſtātie cōtra eā:& ip̄aꝝ ſoľones:q̄ ſimľ cū p̄dictis
faciūt ptes.xvi.p̄mus.xvii.eius duodena p̄rogatia
mr̄atᷓ.xviii.p pľeſ ſiľitudies & auctoritates paupta
tis gľia cōmēdatᷓ ad ānūciādū māſuetiſ. Circa p̄
mū ſciaſ ꝙ xp̄m pauptatē p̄dicaturꝝ & obſeruaturꝝ
ſigľariter p̄dixere ꝓp̄he:unde: Iſaias.lxi.ſup me: ꝙ
unxerit me:miſit me. Et ꝙ pfectio xp̄i ſingľaritᷓ ad
paupes deberet trāſfūdi qđ Eſa.xxix.dicit. Paupes
hoíes ī ſcō iſrľ exultabūt. Et dauid ī eius pſona & ī
laboribus a iuētute mea paup ſū ego.p̄s.lxxxvii. Et
p̄s.lxxi. Qui totus ē de xp̄o. Deus iudiciū tuū regi
da:ſingľariter oñdit ꝙ ꝓ paupibus xp̄s uenit. Et ꝙ
hec uirtus ſingľariter eſſet p̄dicāda in ſuo aduentu
ip̄e ih̄ſ oñdit cū Ioāni poſt mľta miraculoꝝ ſigna:
p̄cipuū ſui ad uētuſ ſignū intulit.d.paupeſ euāgeli
zātᷓ:hoc dicebat iō pp qđ p̄dicare uenerat. Nā q re
gnū celoꝝ p̄dicare uenerat rōnabilitᷓ uoluit terena
cōtēnere:pp qđ & apľus dicit.ii.Cor.viii.Sicut gra
tiā dn̄i nr̄i ieſu xp̄i:qm̄ cū diues eēt pp nos egēus
fcūs ē. Xp̄s ergo fūdamētū reľonis xp̄iane pau
p in ſe eē uoluit:hic oñs ꝙ fides q̄ p dilectiōem op
atᷓ:quāto plus creſcit:tāto plus ſepat a terenis. Cu-
piditas āt oím maloꝝ ē radix:quā quidā appetēteſ
errauerᷓt a fide. Thy.vi. Ex hac qppe radice cū āne
xa ſupbia:uniuerſa mala origīe:fomētū & incremē
tū ſuſcipiūt:pp qđ ciuitatis babilonice fūdamētū
eē ab angelo phibetᷓ. Et ideo benedictus ieſus qui
in hoc apparuit ut diſſoluat opera diaboli oppoſi-
tū cupiditatis paupertatem altiſſimā perfectionis
inſtituit fundamentum:unde ſuper.Mat. Ecce nos
reliquimus omnia & ce. dicit. Bernardus. Optime
& non ad inſipientiam tibi:nam& mondus trāſit
& cōcupiſcētia eius:& relinquere hoc magis expedit
q̄ relinqui ab eo. Et qr cupiditatis uiciū radicatur
in nō ordinato affectu mētis:occaſionē uero & fo-
mētū ſumit a rebus extra poſſeſſis: gēma hec oim
maloꝝ āputatᷓ cupiditas:& babilōis euertitᷓ funda
mētū. Propᷓ qđ pfcōis euāgelice p quā xp̄o cō-
figuramur ip̄a pauptas ſpūs ſcđm quādā analogiā
& coherētiā ad fidē & caritatē radix ē fūdamētū pp
qđ xp̄s pfectiois magrᷓ noue ihrľm deſcēdētis de
celo fūdamēta ꝓiiciēs a ſcē pauptatis excellētia ſūp
ſit iniciū.d. Beati paupes ſpū qm̄ ip̄oꝝ ē regnū ce-
loꝝ.Mat.v. Deīde tribuēs de pfectiois aggreſſi
ōe cōſiliū p̄mū ad hāc ſuo īuitat exēplo.d.Si uis p
fectus eē. Vade & uēde oía q̄ hēs & da paupibus:&
hēbis theſaurū ī celo & ueni ſeq̄re me.Mat.xix.quē
locū tractās:hiero.iepľa ad đmetriadē ait. Apľici fa
ſtigii ē pfcēq; uirtutis oía uēderᷓ:paupibusq; diſtri
buere:& ſic leuē atq; expeditū ad celeſtia ſubuolare
Cū autē circa ꝉpaliū poſſeſſionē duo cōtigat cō
ſideratᷓ dn̄iniū.ſ.& uſū:ſit ꝙuſus ānexus neceſſario
uite pn̄ti uſus dico facti nō iuris:euāgelice pfectio

UVA. BHSC. IyR_070

93

nis ē poſſeſſiões ẽrenas q̃tū ad dñiniū ꝓꝑetatē &
ius utēdi reliq̃re uſū uero nõ oĩo reliq̃re ſeu reiicere
ſed artare tantum ꝙ ſit extreme paupertatis que ē
euãgelica ac claꝝ īſigne. Iuxta illud. Apl'i Thy. vi.
hñtes alimēta & q̃bus tegamur his cõtēti ſimus.
Ex his põt colligi euãgl'ice pauptatiſ rõ: ꝙ ip̃a
ex exceſſu feruētis amoris ad xp̃m ihm imitãdū ē
uirtus tpaliū abdicatĩa bonoꝝ: q̃ q̃s nihil ꝓpꝛ̃ū ha
bēs ſuſtētat' de ñ ſuo. Hoc ãt dupl'r cõtigit. Cū
.n. ſit duplex reꝝ dñiniū: ꝑuatū. ſ. & cõe: unū q̃dē
ſpectãs ad d'ẽminatã pſonã: alt'ū uero ad deẽminatū
collegiū. Et cū ꝑmū abdicari poſſit ſcd'o remoto:
poſſit ēt abdicari ſcd'm cū ꝑmo. Duplex ē ſcd'm h'
ꝓfeſſio paupta is: una q̃dē q̃ q̃s oĩū tpaliū abdica-
to ꝑuato dñinio ſuſtētat' de ñ ſuo. i. ñ ſibi ꝓꝑo: nec
ſuo collegio: tñ iuř cū aliis d' collegio ſuo poſſeſ-
ſo. Alia uero ē q̃ q̃s oĩum reꝝ abdicato dñinio: &
oĩ iure tã ꝓꝑo q̃ cõi ſuſtētat' de ñ ſuo. i. nec ſibi ꝓ-
ꝑo nec ſuo collegio ĩ cõi: ſed alieno: pie tñ ſibi ab
alio ꝓ ſuſtētatiõe collato. Pria pauptatis forma
ꝑceſſit ĩ turba credētiū: de q̃ ĩ actibus dr̃. Mľtitudi
nis credētiū erat cor unū & aĩa una: &c. Quē ſcri-
pture locū tractãs Hiero. ad Demetri. ait. In actib.
apl'oꝝ: qñ dñi nñi ihu xp̃i calebat cruor: & feruebat
recēs fides ĩ credētibus: uēdebãt oẽs poſſeſſiones
ſuas: & ꝑcia eoꝝ ad apl'oꝝ põebãt pedes: ut oñde
rēt pecũias eẽ calcãdas: & dabat' oĩbꝫ ꝓut cuiq; o-
pus erat. Hic ēt fuit tradita forma eccl'iaſtice ſeu
cenobice uite. Iuxta qd' glo. Bede dicit ibidē. Qui
ita uiuūt ut ſint eis oĩa cõia: ĩ domo cenobite ua-
cãt. Scd'm ãt pauptatis exēplū ꝑceſſit ĩ uita apo
ſtoloꝝ: qd' pſcõis magr̃ eiſdē inſtituit: qñ ip̃os ad
ꝑdicãdū miſit: ſicut legit' ĩ math. x. Nolite poſſide
re auꝝ neq; argētū &c: dignus ē. n. oparius cibo
ſuo: ubi glo. Prope modū neceſſaria uite ãputat ne
uľ curēt de craſtĩo: q docēt oĩa regi a deo: nec ipſa
neceſſaria: nec celariū ſecū hēant: nihil p̃t ueſtimen
tū: nec ēt mĩma. In his igit' uerbis dñs apl'is & ꝑdi
caroribus ueritatiſ: extreme ac penurioſe pauptatis
formã obſeruãdã ĩpõit q̃tū ad carētiã nõ ſolū poſ
ſeſſionū: ſed ēt pecũiaꝝ & alioꝝ mobiliū: ut tanq̃
ueri paupes ĩ ſũma reꝝ cõſtituti pēuria: carerēt pe
cũiis: alimēta ñ ferrēt: ſĩplici ueſtitu cõtēti eẽnt & ſi
ne calciamētis ĩcederēt. Quod ãt ihs illã ſeruaue-
rit: oñdit cri. ſup mat. ome. xxii. Ne poſſideatiſ auꝝ
neq; argē. iq̃t: neq; pã ĩ uia. Quia. n. ꝑ opa eã oñdit
tũc iã & legis lationē q̃ ē a uerbis ualidiorē ĩducit
qñ & facilis ſuſceptibilis ſermo fcũs eſt opibus ſu
is ꝑus cruciſicatus: ubi ſibi oñdit ꝑ opa. Audi eum
dicētē. Filius hoĩs nõ hēt ubi caput ſuum recliet
Nec ĩ hoc fuit ſolus: ſed & diſcipl'is ſuis tribuit
hanc appodiſſã: i. oñſionē ſcd'm papiã: hec Criſo.
Glo. ēt ſup illud math. v. Vulpes foueas hñt: & uo
lucres celi nidos. Quid me ꝑ lucra ſcl'i uis ſeq: cū
ita ſim paup: ut nec hoſpitiū qd' meū ſit habeam.
Quod ſi forte q̃s dicat nõ ꝓꝑꝛ̃ū hũiſſe hoſpitiū:
ſed cõe. Obuiat idē Criſo. ĩ ſermoe de ꝓditiõe iu-
de. Quos ĩquit ꝑcioſoꝝ marmoꝝ põpa delectat:
cognoſcãt xp̃m dñm oĩum: q locū ĩ quo caput re
clĩaret nõ hũit: & ideo diſcipl'i ip̃m iñrogãt & di-
cũt Vbi uis pemus tibi ut mãduces paſca: hec cri
ſo. Sed ſi xp̃s hũiſſet domiciliū cõe id diſcipl'i
nõ ignoraſſēt: ſed & xp̃s loco non caruiſſet ubi ca-
put reclĩaret: & paſcha cõederet. Altiſſimã quo-
q; dñi pauptatē declarãs Hiero. ad Nepocianū ait
Turpe ē añ fores ſacerdotis dñi crucifixi & paupiſt
q cibo quoq; ueſcebat' aliẽo: lictores cõſulū & mi-
lites excubař. Fuitq; xp̃s uere pauprimus alieno
cibo ſꝰſtētatus. Hoc ip̃m Ber. ĩ quodã ſermõe. Cū
fcũſ eẽt ihs ãnoꝝ. xii. dicit apte. Vt te dñe ꝑ oĩa nr̃e
pauptati cõformares: & oẽs uite nr̃e calamitates
ſuſcipes: q̃ſi unuſ ĩ turba paupū ſtipē & elemoſynã
ſeriati ꝑ oſtia mãducabas. Quis dabit me buccel-
laꝝ mēdicataꝝ pticipē fieri: & illius dĩni edulii re
liq̃s ſagiari. Anſelmus quoq; ĩ lib: d' ſacramētiſ
Paup ita fuit ihs: ut uēiēs ĩ mũdū nõ ĩ ſua ſed aliẽa
domo naſceret': & natuſ pp ĩopiã loci ĩ ꝑſepio bru
toꝝ aĩaliū põeret': & uiuēs ñ hēret ubi hĩtaret: Nec
moriēs uñ nuditatē ſuã tegeret: Nec mortuuſ uñ ĩ-
uolueret': nec ſepl'chrū aut locū ubi corpus mortu
um locaret'. Ex his colligit' ꝙ xp̃s paup fuit ĩ ortu:
paup ĩ uite ꝓgreſſu: paup ĩ exitu. Sãe ut hãc pau
ptatē amabilē rēderet mũdo: pauprimã elegit ma
trē. pauptatis deſcũs uolũtarie ſuſtiuit: & ut paup
& ĩops diſcalciatus ĩceſſit. De pauptate nãq; ma
tris eius dicit Beda ſuper Matth: exponens illud:
Si quis mihi miniſtrat me ſequatur. Cõſideremus
ĩquit qua uia graditur: ut ſequi mereamur. Ecce cū
dominus ſit: & creator angelorum ſuſcepturus na
turam noſtram: ſecundum quam in uterum uirgi
nis uenit. naſci tñ in hoc mũdo per diuites uoluit:
pauperes parentes elegit: unde & agnus qui pro il
lo offeretur defuit: columbarum pullos & par tur-
turꝫ ad ſacriſiciū mř ĩuenit. His cõcordat Criſo.
ſup mat. omel'. viii. Pariēs q̃dē maria filiū confeſti
illū ĩ ꝑſepio reclinauit: q̃a multis cõuenīētibus ꝓ-
pter deſcriptionem non erat locum inuenire. Sed
quid defuit qui ſuaſit magos adorare: nihil eñi ſen
ſibilium magnum erat illic: ſed preſepe & tuguriū
& mater pauper & nuda: magorum uideas ꝓphe-
tiam. Idem quoq; in omelia epyphanie ad magos
loquenſ dicit ſic. Viderunt pandochium tenebro
ſum & ſordidum magis animalibus q̃ hoĩbus a-
ptum: in quo nemo erat contentus ſecedere: niſi iti
nerum neceſſitate coactus: matremq; eius uix tu-
nicam habentem unam: non ad ornatum corpo-
ris: ſed ad tegumētum nuditatis proficientem.
Quod autem pauperrime uixerit dicit glo. ſu-
per primo Matthei uigeſimoſecundo. Circunſpe-
ctis omnibus ſi quis eum hoſpitio reciperet: tante
ei paupertatis: & ita nulli adulatus fuit: ut ĩ tãta ur
be nullum inueuiret hoſpitium. Super quem lo
cum etiã Beda ĩ origĩali dicit. Intelligēdū ē ꝙ tãte
pauptatis dñs fuit ut in urbe maxima nullum ho-
ſpitium: nullam manſionem inuenerit: ſed ĩ agro
paruulo aput lazarum ſororeſq; eius habitaret.
Conſtat igit' ꝙ xp̃s ñ ſolū hoſpitio ſed etiã pretio
quo illud cõduceret caruit: tũc neceſſitate cõpulſus

UVA. BHSC. IyR_070

de ciuitate exuit illo uidelicet die quo eādē urbē tā
q̄ rex aſello uectus ītrauit:hoc ipſū & glo.ſup illud
Io.xiiii.Venit.n.p̄nceps mūdi huius & ī me nō ha
bet qcq̄ exp̄ſſius aſſerit.Noluit dn̄s habere quod p
deret:paup erat ne hēret diabolus qđ auferret:ſed
oē tēporale ſiue cōe ſiue ꝓp̄um:& auferri pōt & p-
di:tādē ut paup diſcalciatus inceſſit. Veſtimentis
uero neceſſariis carere nō potuit: uolens tn̄ ſūme
in pauptatis nuditate uitā cōcludere nudus elegit
in cruce pēdere.

Secūda pars ꝙ pauptas fuit īpoſita apoſtolis ſub
precepto.

Via uero magr̄ pauptatis ieſus hāc ꝓ no
bis ſic penurioſā paupertatē aſſūpſit ut p
fectionē huius uirtutis ī ſe oñderet & no
bis exēplo mōſtraret.Iō ſcīs apl'is tanq̄ ſue ſcitatis
imitatoribus pfectis hāc extreme pauptatis formā
ſeruari pcepit:ſicut ī euāgelio legit' Mat.Mar.& lu
ce.Nā Mat.x.dicit'.Hos.xii.miſit ieſus p̄cipiēs eis
.d.In uiā ḡetiū ne ābulaueritis ubi premiſſa forma
pauptatis deſcribit'.Et ī p̄ncipio.xi.ca.Et factum ē
cū cōſumaſſet ieſus p̄cipiēs.xii.diſcipul' ubi ſp̄ūs ſā
ctus p os Mat.exprimit ī p̄ncipio locutiōis & ī fi-
ne ꝙ pauptatis pfectio īpoſita eſt a xp̄o ieſu apl'is
ſub p̄cepto. Licet āt ex textu ſit certū & euidens niſ
ſi maligne ſenſus lr̄e diſtrahat':ad oē tn̄ dubietatis
ſcrupulū āmouēdū ſcōꝝ auctoritatibus cōfirmet'
Nā ſup illud Mat.Nolite poſſidere auꝝ dicit Cri-
ſo.ꝙ ml'ta p hoc unū eis mādat.p̄mo qdē nō ſu-
ſpectos faciēs apl'os: ſcđo āt ab oī eos eruēs ſolliti
tudine ut uacatiōem oēm ſermōi tribuāt:tertio do
cēs eos ſuā uirtutē hoc eis:& poſtea dixit. Nunqd
aliqd uobis defuit qn̄ miſi uos nudos & diſcalcia-
tos . Et ī orbē terrarū doctores erat miſſurus: pp
h̄ āgelos eos ex hoībus ut ita dicā cōſtituit ab oī-
bus abſoluēs eos uite ſollicitudīe.Et poſt intende
qual'r oībus eos denudās oīa eis dedit pmittēs in
domibus eoꝝ q docēt' pmanere:& nihil hn̄tes in
troire. Si āt ī aliena patria exiſtētes ut apud igno-
tos abeūtes nihil āplius oportet peti quotidiano
cibo:ml'to magis domi manētēs hucuſqꝫ Criſo.
Idē quoqꝫ omelia ultima ſup Mat.Si bonū eēt au
rū hēre:hoc utiqꝫ dediſſet apl'is xp̄s q ineffabilia eiſ
tribuit bona.Nūc āt nō ſolū nō dedit:ſed ēt hēre ꝓ
hibuit.Iōqꝫ petrus nō ſolū nō uerecūdatur ſed de-
corat' ēt in pauptate.d.Argētū & auꝝ nō eſt mihi
&c.Sup p̄fatū locū Mat.Rabanus ī orgiali ſic ait.
Cōſeqnt' h̄ p̄cipit euāgelizatoribus ueritatis qbus
an̄ dixerat.Gratis accepiſtis gratis date.Si.n.ſic p̄di
cāt ut p̄miū nō accipiāt auri & argēti:ſupflua ē aua
ritia argēti:nūmoꝝqꝫ poſſeſſio.Nā ſi hūiſſēt aurum
uel argētū uiderēt' nō cā ſalutis hominū: ſed lucri
cā p̄dicare. Idēqꝫ ſubiungit ꝙ ditias renūciauerat
ꝓpe modū neceſſaria uite āputat:ut apl'i doctores
uere religiōis q docebāt omnia gubernari diuina
prouidentia ſeipſos oñderent nil cogitare de cra-
ſtino. Ex hoc p̄cepto arguit ph̄os q a uulgo uo-
cātur barozite uenus atropite:ꝙ cōtēptores ſeculi
exiſtētes & oīa ꝓ nichilo ducētes celaria ſecū uehāt

His ēt Beda ſup Mar.conſona dicit:p̄cepit eis ne
qd tollerēt ī uia niſi uirgā tm̄. Tāta inqt p̄dicatori
debet eē fiducia in deo ut pn̄tis uite ſūptus q̄uis n̄
ꝓuideat:tamē ſibi eos nō deeſſe certiſſime ſciat:nec
dū mēs eius occupat' ad tp̄alia:minus aliis ꝓuideat
et'na.Idē paulo poſt ſubdit.Illa apl'is loq̄bat' ut ſe-
curi nō poſſiderēt:nec portarēt huic uite neceſſaria
nec magna nec mīma.Iō nō poſuit hic uirgā oſtē
dēs a fidelibus oīa deberi miniſtris ſuis nulla ſup-
flua querētibus. His cōcordat Ambro.ſup illud
Luc.Nil tuleritis ī uia:nec uirgā:nec perā:nec panē
nec pecuniā:qual' debet eē q euāgelizat regnū dei
p̄ceptis euāgelicis deſignat':ut ſine uirga:ſin̄ pera :
ſine calciamētis.i.ſubſidii ſcl'aris admicula nō req-
rēs fideiqꝫ totus putet ſibi quo minus ea reqrit ma
gis poſſe ſubpet'e. Ad qđ ēt facit qđ ab eodē dr̄ ſr
illud Luc.Nolite portare ſacculū neqꝫ perā.Si pro-
hibemur auꝝ poſſidere qd eripet' apoſtolus petruſ
p̄mus executor dn̄ice ſn̄ie:oſtēdēs nō ī uanū acce-
piſſe dn̄i mādata cū poſceret' a paupe ut ei aliqd pe
cunie largiret' ait.Argētū & auꝝ non habeo &c.
tn̄ nō tā ī hoc gl'iat' petrus ꝙ auꝝ & argētū nō ha
bet q̄ ꝙ ſeruet dn̄i mādatū q dicit.Nolite poſſidere
auꝝ:hoc ē dicere.Vides me xp̄i diſcipulū:& aurū a
me reqris?Aliud nobis multo p̄cioſius auro dona
uit.Cui cōcordat qđ dicit Augu.de mirabilibus ſa
cre ſcripture.In excuſatiōe iqt el'yne & pauptatis ꝓ
feſſione petrus paralitico ait.Surge & ābula: illud
magiſtri ſeruās p̄ceptū.Nolite poſſidere auꝝ neqꝫ
argentū.Qui enim ſoli deo ſeruierat de iniquo mā
mona expeditus fuerat uerbo impi morbo ligatū
cito ſoluebat. Hoc ipſū Ber.ad Euge.li.ii. confir-
mat.Ille locus in quo otio:ubi ſedula uiget ſollici-
citudo oīm eccl'iaꝝ.Nā qd aliud tibi dimiſit ſcūs
apl's:quod habeo hoc tibi do.Quod illud meum.
Scio neqꝫ aurum: neqꝫ argentū:cum ipſe dicat au-
rum & argentum non eſt mihi. Et infra. Eſto ꝙ
alia quacunqꝫ ratione hoc tibi uendices: ſed non
apoſtolico iure.Nec.n.ille tibi dare potuit qđ non
habuit. Idipſū Hiero.ad gerūtiā dicit expreſſius:
Apoſtoli in toto orbe peregrini: non es in zona:
nec uirgam in manu:non caligas habuere in pedi
bus.Criſo.ēt de laudibus pauli.Paulus inqt pecu-
niā nō poſſidet.Nam ipſe hoc teſtatur:uſqꝫ ī hanc
inqt horam eſurimus & ſitimus:& nudi ſumus &
colaphis cedimur. Quid dico pecuniam?cum ille
neceſſarium ſepe non haberet cibū.nec qđ ſe circū
daret ueſtimentū. Ex p̄dictis auctoritatibus frater
Bonauētura cōclūſit ſic ſeptimo capl'o apologie
ſue: cuius capituli titulus ē Rubrica.

Quod uoluntaria & penurioſa paupertate fūdamē
tum euangelice perfectiōis īſtruitur:& que hic poſ
ſunt uideri cōtraria diſſoluuntur.

Concludit igitur ſic.Ex his omnibus aperte colli-
gitur ſcriptā paupertatis formam:qua nihil poſſi-
detur:nec in proprio:nec in cōmuni:& in ſumma
reꝝ penuria uiuit' apl'is fuiſſe p̄ceptā:& ab eiſdem
ſeruatam:h̄ predictus doctor.

Tertia pars cōtra cōtēnētes uſum pauperem.

UVA. BHSC. IyR_070

Miror ergo un̄ meis tpibus ſit mōſtruoſa: &
cōtra dcā ſcōꝝ doctrīa: ꝙ uſus paup nō i-
cludit̄ i uoto pfcōis euāg̃lice: & i ꝓfeſſiōe
altiſſime pauptatis a xp̄o docte: & apl̄is ipoſite: et
a btō frāciſco i regl̄a ꝓmiſſe. Sed uideo ꝙ idē pro
ceſſus: idē & alia mala his tpibus i mūdo uenerūt a
ſtitate r̄lionis & appētic hypocritalis: q̄ ad tātum
malū puēit: ut nō ſufficiat eis laxate uiuere: quiim-
mo ne i ſua trāſgreſſiōe appeāt degeneres filii: pau
ptatē euāg̃licā ab eis i relaxatiōe uiuendi q̄ſi ex oi
pte pſtratā nitūt̄ puerſe & ipie puerteī i mō docē
di & dicēdi. d. ꝙ paupes uti rebus nō ē de ſuba euā
g̃lice pauptatis. qđ tn̄ ridiculoſū uī mihi: ꝙ n̄ ſolū
ſapiētibus & doctoribus i ſacra ſcriptura: ſed ét pu-
to ꝙ oibus ſcl̄aribus appere debeat mōſtruoſum.
Quis. n. unq̄ audiuit ꝙ tpalia ab aliquo reliquant̄
ut fugiat uſū paupē & hēat opulētum. Et q̄re dili-
gūt ipie: & cōtra dei p̄ceptū ab auaris: niſi qr p eas
arbitrāt̄: licet fl̄o ſe poſſe oēm idigētiā fugeī. Et li
cet auari aliquo mō ſtricte utāt̄ rebus: hoc non ē ꝙ
uſū pēurioſū diligāt: ſed qr dītias cōſumi formidāt
un̄ ſi hoc n̄ timerēt n̄ ſubeſt rō q̄re nō ſemp ex eis
uſū opulētū hn̄t. Vele ergo abūde uti rebus: & ni
hil deficeī: & cū ſit ſe paupē euāg̃licū dicere uideat
q̄tā blaſphemiā xp̄o & apl̄is ipōat: q eū talē pau-
ptatē docuiſſe aſſerit. Ad illud āt malū ducit longa
trāſgreſſio. Iuſtū. n. ē ut q diu i trāſgreſſiōe p opera
fuit: adhuc iuſte deducat̄: ut male ſētiat i doctrīam
qđ figuratū fuit i illa ficulnea. Et hoc maxie cōtin
git qn̄ ſc̄itatis p̄ſūptio & uite relaxatio cōiūgunt̄.
Ne. n. ex relaxatiōe uileſcāt ſuoꝝ uitioꝝ fomē-
ta ſub uerboꝝ iuolutiōe dogmatizant & trahētes
eos affcū concupīe ad ſua fouēda ipſcōis ſcripturā
nitūt̄ attraheī repugnātē cōdeſcēſiōibus xp̄i: quas
aliqn̄ legūt ſcās ad cōfortādū ifirmos ad ſuā nutriē
dā caliginē abutētes. Quoꝝ ſermo nō ut tuba
apl̄ica dare itōat ueritatē: ſed ut cācer ſerpit q̄ſi i q-
buſdā ſpecubus ſubt̄raneis uenenū ipſfcōnis ſub
noie diſcretiōis i auditores trāſfundēs. Et qr illos
ueros xp̄i diſcipl̄os q uſū paupē obſeruāt: & ab eis
obſeruādā ſub uīculo ꝓfeſſiōis: aſſerūt iponeī ob
ſeruatoribus euāg̃lice regl̄e rē pıcl̄i p̄cipitii nō uir
tutis: qr ex hoc ſeq̄ret̄ ꝙ q̄cūq̄ ſcipit bonū prādiū
in domo diuitum: tūc nō ſeruat paupē uſū: & ita
frāgit uotū: & cōmittit mortale pc̄m. Et q iacet in
domo alicuius diuitis i p̄cioſo loco: & q ſtāt cū re-
gibus: p̄ncipibus cardialibus: & prelatis aliis non
ſeruāt uſū paupē: cū uiuāt de illoꝝ opulētia dn̄oꝝ
& multas tales adducūt iſtātias. Ex q̄bus ſeq̄t̄ pau
pē uſū eē re p̄cipitii & i obſeruabilē: & p hoc ui-
tii & n̄ uirtutis. Ad cl̄ificationē ergo huius ſācti
paupis uſus dicūt paupes euāg̃lici: ꝙ nō fuit itē-
tio pauptatē docētis & ſeruātis xp̄i ih̄u: nec ſcōrū
apl̄oꝝ eius: nec ſui r̄nouatoris frāciſci: ꝙ uſus pau
per accipiat̄ i uoto pfitētis i attomo iduiſibili & i-
cōmutabili: ut ſēp eodē cibo: eodē idumēto: eodē
utāt̄ hitacl̄o: ill̄ p oīa ſēp cōformari: ſed uſus pau
per hēt mediū uirtutis: qđ mediū nō ſēp deſtruit̄
uno actu q̄licūq̄. ſed iſto modo uſus paup ſemp ē
de neceſſitate euāg̃lice pſcōis: ut neq̄ extīatio ſa-
piētis & eius iudiciū ſic ferat̄ ſup uitā pficiētis pau
ptatē euāg̃licā ꝙ pēſatis circūſtātiis pſōe ſanitate:
egritudīe debilitate roboī & ſtatu cōiſ officii i quo
occupat̄ p ſalute aīaꝝ & uita eius: iudicet̄ merito
paup uſus & nō diues: pēurioſus & nō opulētus.
Quod ſi ſapiētis iudiciū nō poſſit ſic ferri ſuper
uita tal̄ pfitētis: q̄nimo ex ſue uite exceſſu hēat iu
dicare eū uſū opulētū & nō paupē: tūc ſtatus eius
ē pıculoſus: & hoc itellige de cibis: ueſtimentis: &
hitacl̄is: i q̄bus cōiter cōuerſat̄ talis ꝓfeſſor: ſicut
ſūt loca q̄ p eoꝝ hitatiōibus cōſtruūt̄: tunice lecti
q & q̄ p eius uſu fiūt. Cibaria q̄ ſibi ordiarie i ſuis
hitatiōibus p̄parāt̄: ut ēſilia oīa q̄ p ſuis coībus uſi
bus hn̄t̄. In q̄bus oībus rluceī dn̄t auſteritas: uili-
tas & pauptas ſcđm q̄dū utētis: utibilis & uſus.
Propt̄ qđ patet ꝙ fātaſtica ē illa iſtātia q̄ ſupius ſe
rebat̄ de uno bono lecto uī prādio i aliena domo
Nā ad uſū paupē ſpectat hūilit̄ ſuſcipe illud quod
paupibus miſtrat̄: Vnde & xp̄s dixit apl̄is. Edētes
& bibētes q̄ apud illos ſūt: qđ frāciſcus repetēs di
cit i regl̄a de oibus cibis q appo. e. l. m. quod n̄ de-
uiat a cōi ſtatu paupū huius mūdi: q i aliēis domi-
bus ſepe abūdāt: & i ſuis tuguriūcl̄is pauprime ui
t̄itāt: licet magna ſit dr̄ia it̄ paupes quos facit ne
ceſſitas: & quos ſci euāg̃lii facit charitas. Primiſe-
pe dū abūdāt ſe igurgitāt: ſcđi ſēp ſecū ſue paup-
tatis amorē portāt: & ideo ubiq̄ ſūt paupes & tē-
pati: pp qđ nō ſūt tales admodū glutonū q libēt̄
circuūt domos diuitū: ut ipleāt uētrē ſuū: q̄nimo
ſi ad tales decliant hoc faciūt exēplo ieſu xp̄i: q nō
uēit uocare iuſtos ſed pcōres ad pn̄iam. Et ſic tem
pate illoꝝ bōis utūt̄ ꝙ eoꝝ acceſus ab ipſiſmet di
uitibus ſi uolūt eoꝝ ſigna pēſare magis zelo ſalu-
tis eoꝝ aſcribit̄ q̄ ifrunito aīo iputet̄. Cuius uir
tutis multi hodie q ſe p̄dicatores ueritatis iactant
cōtraria exēpla mūdo trāſmittūt: ueri aūt pauptatiſ
amatores i alieis domibus q̄tū pn̄t ſupfluitatē rep
mūt: & i hitaculis eoꝝ uſibus a fidelibus cōceſſis:
ſcē pauptatis ſtrictū uſū cuſtodiūt. De his uero
q morāt̄ i curiis q̄buſcūq̄ p obediētiā. ſ. ſuoꝝ p̄la
toꝝ eos iuictos diſtricte cōpelli cōtigit: dicēdū ꝙ
ipis nō ē mora dānabilis ſed actus uirtutis: ꝙ illis
dn̄is cū q̄bus morant̄: ſint pauptatis p̄dicatores p
exēplaritatē opeꝝ: & ſic ſe oñdāt ueros mūdi cōtē
ptores. Si aūt eoꝝ morā i curiis pcurēt: & ſicut
ſecl̄ares ibi alii clerici uel laici comeſſatiōibus ua-
cēt: & ſic a penurioſe pauptatis auſteritate declināt
q̄s dubitat qn ſicut pauptas ab eorum uoluntate
diſceſſit: ſic & in eoꝝ operibus penitus euaneſcat.
Vnde i eoꝝ typo q flagellādi erāt i mēte a dn̄o
bus trāſgreſſoribus offēſaꝝ pī eoꝝ frāciſcus flagel
latus corpe letet̄ i domibus magnatoꝝ. Quādo
āt paup uſus ex regl̄a bti frāciſci apte clareſcit i tex
tu r̄ſpcū hn̄tis ocl̄os mētis. Infra tn̄ abūde pbabit̄
dū de ipſius pfcōe ſpalius aget̄. Sed nūc tn̄ dixiſſe
ſufficiat. Tn̄ attēde ꝙ fr Bonauē. in tota apologia
ſua nō q̄lēcūq̄ pauptatē defēdit: ſed illā quā uocat
pēurioſā & euāg̃licā q̄ ad artū neceſſitatiſ uſū ſeruā

UVA. BHSC. IyR_070

dū ſe uoto aſtruxit.Et hanc aſſerit xpi eē & diſcipulorū eius:& beati franciſci:& ſue ſcē regule ꝓfeſſoꝝ Et hoc patet ī toto diſcurſu libri iſtius.Et de hac dicit ſic eiuſdē libri ca.xii.aliquātulū añ mediū.Euangelica uero pauptas ꝓ eo ꝙ ad eternā ſpē ſubleuat tanq̄ q̄ ī celis totalr̄ theſaurizat perfecte eā ꝓmitti ſuadet oībus tpalibus debere nudari q̄tū ad effectū atq; dominiū & arta ſuſtentatiōē neceſſitatis eē cōtētū quantū ad uſū & hic ē ipſius modus ſiue regula:ꝙ ſic relinquat dominiū ꝙ nō reiciat uſū:ſic retineat uſū ꝙ nō reſeruet dñiū.Sic artitudinē uſus ſeruet ꝙ ſuſtētationē uite neceſſariā nō deuitet.Sic neceſſitati ſubueīat: ꝙ ab artitudīe nō recedat: hec dcūs doctor:qbus nil clariuſ adꝓpoſitū ſcribi pōt.

Quarta pars ubi ꝓbatr̄ paup uſus & pauptas.

Ed iā ueritatē hāc ſic lucidā pp tenebras palpabiles huius tēporis iteꝝ auctoritatibus fulciamus.Etꝓbemus ꝙ hec penurioſa pauptas a xpo & eius diſcipulis ſeu apl'is cōſulitur aſſumēda tāq̄ perfectiōis uia ab his q uolūt eoꝝ ueſtigia imitari:qd' claret ī cōſilio adoleſcenti dato ī Mat.Si uis pfectus eē:uade & uēde oīa &c. ueni ſequere me. Quod exponens rabanus ait. In poteſtate noſtra ē utꝝ uelimus eē perfecti:tamē quicūq; uoluerit eē pfectus debet uēdere oīa q̄ hēt & nō expte uēdere ſicut ananias & ſaphyra:ſed totum & ſic preparare ſibi theſauꝝ in celo.Nec hoc ad perfectionē ſufficit niſi ſaluatorē ſequatr̄. Cōſtat āt ꝙ xp̄s in ſūma reꝝ penuria uixit:hoc ipſū & Apo. .ii.ad Cor.viii.perſuadet.Scitis inqt gratiā dñi nr̄i ieſu xpi:qm̄ pp nos egenus factus ē cū eēt diues ut illius inopia uos diuites eētis.Et in hoc cōſiliū dotatū. Sup quo Augu.in origiali fcūs ē egenus in tātū ꝙ nō haberet qd' hn̄t uulpes & ī hoc cōſilium do.Subauditr̄ ut eius pauptatē imitemur. Idē quoq; in libro de bono cōiugali.Nō ideo malum ē iuſtū aut ꝓphetā ī domo ſua ſuſcipe: qa nec domū hēre debet ut quod melius ē faciat q uult ad pfectū xpm ſeq. In.quo Augu.pfecte declarat ꝙ alieno ſuſcipi tecto ei maxime competit q pfecte chriſtū imitari cupit. Ad idē ē quod dicit Criſo.ſup Io.ome.xix.Oīa agamus p q̄ xpm imitetur.Quid ergo xp̄s ait.Vulpes foueas hn̄t &c.Idē ſup Mat. ome.ix.Si ab honore qdē q ī īferioribus ē palatiis pecunie nos expulerūt cōtēptibiles erūt: celoꝝ āt rege quotidie clamāte & differente:qa difficile eſt cū illis celū ītrare:nō ꝓiiciemus uniuerſa:& nō deſiſtemus ab oībus rebus:ut cū libera facie regnū īgrediamur. His cōcordat hiero. ad eliodoꝝ.Nolo te huius pegrinatiōis terreat difficultas q xpm queris & eius crede ſermōibus:p̄mum querite regnū dei & iuſtitiā eius &c.Nō pera tibi ſumēda: n̄ uirga.affatim diues ē q cū xpo paup ē.Idē ad ruſticū monachū.Si habes ſubſtātiā uēde & da paupibus.Si nō habes grādi onere liberatus es.Nudum xpm nudus ſeqre:duꝝ magnū difficile:ſed magna ſūt merita:p̄mia. Cōſtat āt ꝙ ſicut fr̄ Bonauētura dicit ubi ſupra ꝙ duritia & difficultas nō ē cū propetas reꝝ cōtenitr̄ niſi penuria comitetr̄: unde qa tales religioſi penuriā fugiūt:ſicut apte claret mūdo:multi paupes in ſeculo libēter intrāt ordinem ut poſſint uitare pecuniā. Itē ad ſupiora facit qd' dicit Grego.nazāzenus in apologia ſua libro.ii.ſi pauptatē & penuriā exprobrarunt iſte ſunt diuitie mee.Iſta me nō ſolū gloriātē:ſed ēt arrogātē facit. Videor.n.mihi h̄ audire ab inimicis:qa ueſtigiis illius īcedā q ꝓ nobis fcūs ē paup cū eēt uere diues At utinā exuere me poſſē iſtis pāniculis qbus circūdari uideor:ut nudus effugiā ſpinas ſeculi q̄ retinēt & reuocāt pgentes ad dn̄m h̄ ille. His conſonāt q̄ dicit Ber.Habetr̄ ī euāgelio & pfectiōis cōſiliū & infirmitatis remediū. Nolite theſaurizare uobis theſauros ī terra:h̄ perfectiōis ē:ſi qdē filius hoīs ubi caput ſuūr̄ clinet nō habet:petro nec ioāni enim nec auꝝ:nec argentū erat.Paulus ſimplici uictu ueſtituq; cōtētus hoc ipſū labore manuū acqrebat:ſed nō oēs capiūt uerbū hoc:ſicut nec oēs cōſiliū caſtitatis:h̄ Ber. Genādus de eccle. dog. Bonū ē inqt facultates cū diſpēſatione.i.paulatine paupibus erogare:ſed melius ē ꝓ intētiōe ſequēdi dn̄m ſemel donare: & abſolui ſollicitudine & egere cū xpo:ſed q habet unde ſuſtentetr̄ in cōi ꝓprie nō dr̄ egenus niſi forte ex parcitate uſurpantium ſibi bona coīa & nolētiū aliis debite cōpartiri ſicut in multis monaſteriis patet hodie ī qbus eſt diſſipata obſeruātia regularis. Nā de illis quibus erāt oīa cōia in Actis dr̄. Nec erat q̄ſq̄ egens inter eos.Deinde ut uideas que ſit perfecta abrenūciatiōis forma.Attēde qd' dicit Beda ſup illud Mat. Relictis oībus ſecutus ē eū &c.pfecta nobis abrenuntiatiōis formā ſeculi tribuit:dū nō ſolū lucra uectigalia:ſed & picula cōtēpſit. Tāta.n.cupiditate ſeqndi dn̄m ductus ē ut nihil ꝓrſus de huius uite rebus uel cogitationē ſibimet reſeruauerit.Per h̄ ſacroꝝ doctoꝝ teſtimonia tā manifeſta q̄ certa & alia ml'ta q̄ reticētr̄ ad pn̄s irrefragabilr̄ pōt concludi ꝙ xpm & apl'os imitari nō ſolū quo ad abdicatiōem ꝓpetatū:ueꝝ ēt quo ad extremā tēporalium rerū penuriā nō ſolū ē licitū ſed laudabile & pfectū:& plus poſſumus addere ꝙ tenet perfectionis reſpectu tpaliū ſūmū gradum. Non tn̄ ex hoc debet uel pōt īferri ꝙ abdicatr̄ reꝝ ꝓpetatibus poſſiden aliqd ī cōi ſit ſimpl'r aliquid īperfectū: quia habet perfectionē ſuo ſtatui rn̄dētē:qr pfectio pauptatis plures hēt gdus:ſicut īfra aliq̄liter oſtēdetr̄.

De.xii.inſtantiis reſponſionis perſone ꝙ ſancti cōmendant uirtutes non habitus.

Via uero huius luminoſa claritas altiſſime pauptatis q̄ in penuria pauperis uſuſ ieſū ſequitr̄ obnubilatur ab ipſius pauptatis emulis multis modis falſificando ſcōꝝ dicta & facta & ſiniſtra applicando ad ſua uitia nutrienda.Idcirco adducimus.xii.inſtātias quas cōtra paupertatē & eius uſū allegant:& eiuſdem nos inſtruente paupertatis magiſtro ī eſu per orationem diſſoluemus. Primo quidem adducunt cōtra preallegata uitā ſanctorum qui nō debuerūt alir̄ docere q̄ uiuere ſeu q̄ uixerit:& ipi habuerūt diuitias in cōi.

UVA. BHSC. IyR_070

Quibus ṁdemus ꝙ mos cōſueuit eē piis doctoribus ut ꝓgatiuas uirtutū eas qbus careṫ ſe ui det i aliis admireṫ & ꝑdicēt: & cū magna hūilitate comēdēt. Redeamus igiṫ ad ſcōꝝ auctores: q i aliis reuereṫ & diligūt q̄ ſibi deeſſe cognoſcūt: & gemūt:ſicut hiero. ad palmachiū ſcribēs:uirginitatē iqt i celū effero:ñ qr hēo:ſed qr magis miror ꝙ nō hēo.Ingenua.n.& uerecūda confeſſio ē: qđ ipſe nō hēs:in aliis ꝑdicare:nunqd quia grauis corpore terre hereo:auium non miror uolatus.

Criſo.ēt ſup Mat.egyptios mōachos laudās ait omeṫ.viii.Nūc ueniēs i heremū egypti padiſo hāc uidebiſ meliorē effcām.Et.n.ē uideṫ ubiqꝫ reṫionē illius xpi exercitū & rgalē regē & ſuperioꝝ uirtutū urbāitatē.Extriſeca.n.oīa exuti ultra rurſus ꝓcedūt corpis opatōne ad idigētiā cibū ſumētes neqꝫ.n. q̄ñ ieiunāt & uigilāt uacate p diē dignū extimant: ſed noctes qdē ſacris hinis:dies i orōnibus & manuū opibus cōſumūt. Verecundemur igiṫ oēs & paupes & diuites:cum illi penitus nil hñtes niſi corpus & manus litigēt ipēſas hre:ſupple de labore manuū indigētibus ſubueniṙ. Nos.x.milibus itus recōditis neqꝫ ſupflua adhuc tāgimus:hec cri ſoſto.Qui doctor ſcūs & uerax qſi ad ſuā & alioꝝ cōfuſionē pauptatis:excellētiā i monachis egypti comēdat. Siṫe p oīa ſacer dicit Amb.omeṫ.xvi. ſup geñ.Ieſus dñs ſacerdotibus ſuis qd ꝑcipit audiamus.Qui nō renūciauerit oibus &c.Cōtremiſco h dicēs:meus.n.ꝑmus oium accuſator exiſto: negat xp̄s ſuū eē diſcipl'm quē uidit aliqd poſſidētē: & eū qui ñ renūciat oibus que poſſidet.Et qd agimus:quō h nō legimus:q nō ſolū nō ṙnūciamus his q̄ poſſidemus:ſed acqreṙ uolumus ea q̄ nunq̄ hūimus:Nunqd nam qr nos ṙdarguit coſcīa tegere ñ pferre q̄ ſcripta ſūt poſſumus? Nolo duplicis crimis eē reus.Cōfiteor palā audiēte poplo h ſcripta eē:ſed ex hoc ſaltē cōmoniti feſtinemus trāſire a ſacerdotibus pharaōis:qbus ē ṫrena poſſeſſio: ad ſacerdotes dñi:qbus ṫrena ps nō ē:qbuſ portio dñs. Talis.n.erat ille q dicebat.ii.ad Cor. Sicut egētes multos aūt &c.Paulus ē h q in talibus gl'iā his ſacri doctoris ueracibus & hūilibus uerbis nihil expſſius ad ꝓpoſitū dici pōt. Et Grego.iii. dial'.uitā iſaac deſcribēs ait.Seruus oīpotentis dei egreſſus urbē nō lōge deſertū locū repit.ibiqꝫ ſibi habitaculū hūile cōſtruxit:ad quē dū ml'ti pgerēt exēplo illius eṫne uite accēdi deſiderio ceperūt atqꝫ ſub eius magiſterio i dei ſeruitio ſe dederūt.Cūqꝫ ei crebro diſcipl'i ſuaderent ut p uſu monaſterii poſſeſſiōes q̄ offerebāṫ accipet:ille ſollicitus forte ſuā tenebat.d.Mōachus q i ṫra poſſeſſiones qrit mōachus nō ē.Hec greg. Qui cum mōachus & ipſe eēt i mōaſterio qđ poſſeſſiōibus ipe dotauerat:uitā duxiſſe laudabilē:tñ iſaac poſſeſſiōes cōceſ recuſare miraṫ & laudat:q i ſacro mōte ſupra ciuitatē ſpoletū hitās ex uno latere ſacrā uallem ſacrauit quā ex alio lateṙ ciuitatē aſſiſii.s.frāciſcus cum deo duota uirgīe clara penurioſe pauptatis obſeruātia decorauit. Ex ꝑdcis ipie ꝑſūptiōis eē cōuinciṫ: uirtutē nō hitā nō ſpneṙ & pſide ptiacie ipam uirtutē nō hitam i aliis cōdenaṙ.Et ſi eius doceret ui ta extreme pauptatis no eē p oīa cōſona ſathanicū ē ꝙ pp hoc ipius doctria pfcōi paupū ṙpugnādo cōtradicat. Scđo cōtra h q̄ de pauptate dcā ſūt: adducūt uerba Au.cōtra adamāciū manich. q ꝑfa ctū de pauptatis forma mādatū apl'is datum dicit ſpaliṫ eē pſcrutādū.Et alibi lib.ii.de cōcordia euāgeliſtaꝝ cap.xiii.dicit pmiſſiue eē itelligēdū. Cui ṁdemus ꝙ cū matth.dicat expſſe ꝙ ꝑcepit eis ihs ne qd tollerēt in uia:& ipe una cū aliis expoſitoribus:ſicut ex ꝑmiſſis claret itelligēdū ad lr̄am doceat:ſi hoc alibi ſimpliciṫ & ueritati euāgl'ice apte cōtrairet. Quod ne tāto doctori ipie ipōaṫ:eius ex ponēda ſūt uerba.Attēde ergo ꝙ cū apl'i fuerīt ꝑmi fūdatores reṫionis xp̄iane & ꝓfeſſores ꝓfeſſionis excelſe:ꝓfeſſores iq̄ & ſicut ꝑuate pſōe:& ſicut exēplaria q̄dā pfcōis oibus uolētibus ꝓfeſſionem euāgl'icā obſeruaṙ:ꝑdcā dñi uerba poſſumus itelligeṙ eis dcā tāq̄ fūdatoribus xp̄iane religiōiſ:& ſic itelligūṫ extēdi p modū ꝑcepti ſpūaliṫ itellecti ad oēs:ut.ſ.nullus hēat affcm̄ inordiatū poſſidēdi aliqd tpale.Sed tñ nō oēs artāṫ ut hāc uite regulam ad lr̄am teneāt.ſ.ut nihil quoquo mō poſſideāt:ſicut ipii māichei ipie dogmatizāt. Ideo cōtra eos loquēs hereticoꝝ malleus aug.cōtra adamāciū oſtēdit ꝙ hec uerba ſpūaliṫ itelligēda ſūt ſi ſic accipi anṫ tāq̄ oibus ſint ꝑcepta. Intelligeṙ ēt poſſumus dcā fuiſſe apl'is uerba ꝑdcā ſicut ceṫis pſōis & uiris pfcis:ꝑmiſqꝫ ꝑdicatoribus euāgl'ice pfcōis. Et ſic cū duo iſinuēṫ i uerbis iſtis.ſ.abdicatio tpaliū & receptio ſtipēdii.Primū itelligiṫ fuiſſe ꝑceptū & ad lr̄am obſeruādū:ſicut dicūt textus & glo.Vñ Beda Miſſis ad ꝑdicādū diſcipl'is ne qd tollerēt i uia ꝑcepit.Scđm āt nō fuiſſe ꝑceptū ſed pmiſſū. Vnde glo.ſup illud Lu.x:In eadē domo māete &c. Qui ſaccū & perā ꝓhibuit:ſūptus ex ꝑdicatiōe cōceſſit. Et Rabanus ſup Mat.Claret āt dñm hoc nō ita ꝑcepiſſe tāq̄ euāgl'iſte uiueṙ aliūde nō debeāt:q̄ eis ꝑbētibus qbus āñciant euāgl'm: alioqn cōtra h ꝑceptū fecit apl's q uictū de opibus manuū ſuarū trāſigebat:ſed ptātē dediſſe i q̄ ſcirent h ſibi deberi cū ptās daṫ:licet cuiqꝫ nō uti & tāq̄ de iuṙ ſuo h peteṙ:h Rabanus. Ex ꝑdcis māifeſte colligiṫ ꝙ ꝑdcā dñi uerba iuxta cōſideratiōes ꝑmiſſaſ itelligi pñt & ſpūaliṫ & ad lr̄am ut cōſulta & ut ꝑcepta: & ut pmiſſa:pp hoc oīs cōtrarietas de medio tolliṫ.

Quidē āt doctores ex eo ꝙ dcm̄ ē ꝙ paulus ñ accipiebat uictū a ſtipēdiiſ illoꝝ qbuſ euāgl'izabat ſed de labore manuū uictitabat:dicūt q̄dā iſaniam circa iſtā maṫiā magis deridēdā uiro pfcō q̄ i ſcripto ṙdigēdā.ſ.ꝙ q ꝓpoꝝ theauroꝝ ſūptus portat: euāgl'm ꝑdicādo:h a pfcōe ñ dſicit:ſed ſuperogat

Quod ſi intelligaṫ ꝙ poſſidēs diuitias & ex eis ſumptus i ꝑdicatiōe euāgelii portās ſuperrogat p fectionē cōſulte p chriſtū & apoſtolis ipotētie in preceptū: hic ipie blaſphemat chriſtum & ſue perfectionis ſcutū.Si uero intelligaṫ ꝙ qui nihil poſ ſidens euāgeliū in paupertate predicās & ob hoc

UVA. BHSC. IyR_070

nihil omrttēdo de his q̄ ſpectāt ad ſalutē aīaꝝ de labore manuū ſuaꝝ uictitat ſicut Rabanus ſupra dicit de paulo hic utiq; ſuper erogat. Et hoc modo ē ſane dictū quia apl'icis uiris euangelizantibus regnū dei: & in tali labore ſufficienter occupatis conceſſū eſt a xp̄o ieſu de elemoſynis uiuere abſq; alio manuū opere ſeu labore: hec dicta ſſ̄ p illa paupertatis calūnia effuganda. Arguūt tertio ex Hiero. ad Nepotianū ubi dicit ꝙ uiuens de decimis & altaris oblatiōibus ſuſtentatus nudā crucē nudus ſeqt' tāq̄ perfectio pauptatis ſūma conſiſtat in uiuendo de dictis decimis & oblationibus ſicut ſacerdotes & clerici uiuūt. Quibus rn̄demus ꝙ eſt multiplex gradus & differentia nuditatis

Alia eſt cordis Alia ē cordis & corporis.

Nuditas cordis ē per expoliationem ſpiritus ab oī īperfecto affectu auaritie & cupiditatis. Et de hac Grego. ī ome. Nudi cū nudo luctari debemus: teneat' hoc qdē intelligit' generalit' dictū oībus chriſtianis ſicut ſupra expoſui p̄ceptū de nil poſſidendo ad oēs debere referri ſp̄ualit' intelligēdo. Nuditas corporalis & cordis triplicē habet gradū. Nā q̄dā ē magna q̄ attēdit' ī abiectiōe oīs ſupfluitatis & ꝓprietarie poſſeſſionis & oīs peculii. Et hoc q̄q̄ nō ſit de neceſſitate: ē tamē de cōgruētia ſtatus & ordinis clericalis: in cuius figura qn̄ tōſorantur dicunt. Dn̄s ps hereditatis mee &c. Et de hac Hiero. ad Nepotia. Si āt ego ps dn̄i ſū & funiculū hereditatis eius: nec accipio partē iter ceťas tribus: ſed q̄ſi leuita & ſacerdos uiuo de decimis & altari ſeruiēs altaris oblatione ſuſtētor habēs uictū & ueſtitum his contētus ero: & nudā crucē nudus ſequar. Eſt & alia nuditas maior que nō ſolū conſiſtit in his: ueꝝ ēt in abnegatiōe poteſtatis poſſidēdi ꝓpū: & abnegatiōe ꝓprie uolūtatis. Et h̄ cōpetit regularibus & cenobitis de quibus Hiero. ad Elyodoꝝ. Nolo p̄ſtine neceſſitudis recorderis. Nudos amat heremus. Nudos hic ītelligit Hiero. nō ſolū a facultatū expropᷓtiōe: ueꝝ ēt a ꝓp̄a uolūtate. Iuxta illud ber. de colloq̄o ſermōis & ieſu. Age ergo & relinq̄re. oīa diſponis: te quoq; īter reliquēda enumerare memēto: ieſus uero maxime & p̄ncipaliter abnega teipſū ſi ipſū ſequi deliberas q ſemetipſū exinaniuit pp te. Eſt & tertia nuditas maxima q̄ conſiſtit in his q̄ dicta ſūt: & inſuper in abdicatiōe oīs trāſitorie facultatis cū penuria & indigentia opportune ſuſtētatiōis. Et h̄ cōpetit apl'is & apl'icis uiris. Et de hac dicit glo. ſup illud Mat. x. Quicūq; Minimis iſtis calicē aque frigide &c. Minimi ſunt q penitus nihil habēt: & in hoc mūdo tales fuerūt apl'i. Vn̄ hiero. ad exuperāciū ait. Nemo apl'is pauperior fuit: & nemo pro dn̄o tātū reliqt. Et uidua illa q̄ duo minuta miſit in gazofilatiū cūctis pfert' diuitibus: qa totū quod hūit dedit. Ad hāc nuditatē tāq̄ ſūme pfectā hortat' idē Hiero. ī epl'a quā miſit ad paulinā. Vis ait eē pfecta & ī p̄mo ſtare faſtigio dignitatis: fac quod fecerunt apl'i. Ven.o. q̄ ha. & da pau. & ſeqre ſaluatorē: & nudā ſolāq; crucē nuda ſeq̄ris. In his facer Hiero. aſſerit ꝙ ea paupertas ad pfectiōis ueſtigit attigiū: qa qs exp̄ſſius & cōformius nuditatē crucis āplectit': & nudū crucifixū imitat'. Arguit ēt. iiii. qa dicit Gre. cēſū n̄ eē ī culpa: ſed affectū. Et iō nō tpalia hēre: ſed tēporalia diligere peccatū ē. Cui rn̄demus ꝙ ſi quis ſentiat ꝙ cēſus ſiue res tēporalis ſit culpa cāl'r uel formal'r .i. ꝙ nō poſſit ſine dānatione poſſideri: errat cū manicheo: & hoc grego. reprobat. Si āt qs intelligat cenſū eē occaſionē culpe: a ſn̄ia ueritatis nō deuiat cū ipſa ueritas dicat ī Mat. Quā difficile q pecuniā hēnt ī regnū dei introibūt. Nullo. n. mō pecunia īpedimētū difficultatiſ dei regnū ītrare uolētibus p̄ſtat niſi ul' qa ē occaſio īclinatiōis ad malū uel diſtractiōis a bono. Hoc ſcōꝝ teſtimoniis manifeſte mōſtrat'. Nā ꝙ ſit īfectiue cupiditatis Ambro. īdcit ī li. de offi. Semel īquit auari illecebroſa peccata q̄ habētes cōtaminăt. Cui ēt ber. cōcordat de colloq̄o ſermōis & ieſu h̄ fugiēdarū diuitiarū p̄cipua cā eſt: qa uix aut nūq̄ ſine amore ualeāt poſſideri: limoſa ſiqdē & uoluptuoſa nimis nō mō exterior uerū ēt iterior ſubſtātia nr̄a uidet' ēt facile cor humanū oībus q̄ freq̄nt' adheret. Itē Augu. ſup ps. cxxii. Nō ſūt ait iſte uere dicie: ſed mēdicitas quia q̄to magis habūdāt tāto magis creſcit īopia auaritie. No ſūt uere diuitie q̄ plus augēt cupiditatem eis q eas poſſidēt. Et ſic patet ꝙ īficiūt concupiſcibilē & extollūt iraſcibilē qa ſūt occaſio uanitatis & ſupbie. Augu. de lapſu mūdi. In diuitiis nihil tā cauēdū ē q̄ ſupbie moribus. Qui. n. nō habēt diuitias nō h̄nt unde extollāt. Idē de uerbis dn̄i. Nihil ē ꝙ ſic generēt diuitie ſicut ſupbiā. Oē granū oē germē hēt uermē ſuū: uermis dītiaꝝ ē ſupbia. Quod uero ſit diſtractiōis occaſio: & ꝙ diſpgat rōnē manifeſte īſinuat Gre. i. moꝝ. Solet īgt reꝝ habūdantia a timore dn̄o mētē ſoluere: q̄tū huius aīm exigit diuerſa cogitare. Nā cū foras p m'l'tas diſpgit' ſtare ī ītimis fixa ꝓhibet'. Itē ī ome. Exiit q ſeminat &c. Quis. n. unq̄ mihi crederet ſi ſpinas dītias īterp̄tari uoluiſſe: maxīe cū ille pūgāt: iſte delectent & t̄n ſpine ſūt: qa cogitationū ſuarū pūctiōibus mētē lacerāt. Sic igit' patet ꝙ q̄uis cēſus formalit' ſeu cāl'r n̄ ſit culpa: ē t̄n magna occaſio ruēdi. Propter quod opes a ſaluatore ſpinis cōpant': & ab ambro. illecebre dicūt'. Et qa ſicut patet ex premiſſis uim rōnalē diſtrahūt: iraſcibilē extollūt: cōcupiſcibilē alliciūt: ac p hoc miſerā animā multipliciter ſubmergūt. Nō ſolū ſūt illecebris: ſed periculis plene: & hoc tā quo ad ipſaꝝ dn̄ū q̄ quo ad ipſaꝝ relaxatū uſū & opulētū. Vnde Augu. de lapſu mūdi Dicie ipſe quas putas plenas eē: delitiis pleniores ſūt piculorū. Cū itaq; pfectiōis ſit nō ſolū predicta uitare. ueꝝ ēt occaſiōes peccatoꝝ & rōnū īpedimēta ad plenū ſuccidere dn̄te Grego. i moꝝ. Quod ſolus ī illicita cadit q ſe a licitis caute non reſtringit: liquido claret ꝙ q̄uiſ poſſeſſiōes & pecuniā hēre de ſe nō ſit peccatū: ſed licitū tamē ē eas abdicare & uoluntarie eis carere pro chriſto perfectum Quod ſi forte quis diuitiarum amator & cauiloſus īpugnator pauptatis dicat ꝙ a tpalibus

UVA. BHSC. IyR_070

rebus ĩperfectis mẽtibus dat̃ occõ peccãdi nõ pfe ctis q̃ſi magis cõpetat ſtatui ĩpfcõꝝ ditias fugere: eiſq; carer̃:& hoc nõ expediat uiris pfcis. Qui ita erronee aſſerit:xp̄i xh̄u uite atq; doctrīe aduerſatur apte. Neq;.n.ſcd̃m h̃ pphanũ dogma ih̄s pfciſſimus debuit carer̃ ditiis:nec hoc docuiſſet pfectis: cũ tñ dixerit. Si uis pfcũs eẽ uẽde oĩa & da paupibus. Nunqd & ap̄l'i pfci nõ erãt qbus dcm̃ ẽ. Nolite poſſider̃ auꝝ &c:qd̃ uerbũ tractãs Amb.lib.de officiis ait. Nolite poſſider̃ auꝝ ul' argẽtũ:neq; pe rã:q̃ ſnĩa uelut falce pululãtẽ ĩ hũanis pectoribus ſuccidit auariciã. Ex his dat̃ itelligi q̇ pp uitãdã occõnẽ mali:fuit ap̄l'ĩſ ĩterdcã auaricia:cũ tñ eẽnt p fecti:ueꝝ ẽ qdem q̇ tpalia uel pcõꝝ occaſiões nõ tñ pñt in uiris pfcis diſtractionẽ ĩmitere:& pci occaſionẽ dare q̃tũ prebent mentibus infirmoꝝ:ſed q̃tũlicet pua ĩtellectus diſtractio uel illectio appetitus mentibus pfcõꝝ ad et̃na ſuſpẽſis ẽ magis diſſona q̃ lõge amor ĩpfectis circa filioꝝ educationẽ: & curã rei familiaris occupatis. Hĩc ẽ q̇ pfecta rerũ tpaliũ abdicatio perfcis cõſulit̃ non ĩperfectis:niſi uelint eẽ perfecti. Impfecti.n.pp ſuã modicã charitatẽ nõ pñt xp̄i cõſilioꝝ grauamĩa:q̃ tñ in ſe ſũt facillima & leuia cũ hilaritate & ſuauitate portare: q̄r multũ obſiſtit puritas cõſilioꝝ xp̄i ĩ ipoꝝ impfectiõibus:& ideo eis uident̃ grauia:ſicut infirmis oculis ḡuis ẽ lux ſolaris. Nã ip̄is ĩperfcis ſũt peccã maiora uitãda p mãdatoꝝ obſeruantiã: pfectis ãt cõpetit ſupfluas cogitatiões uitare:ſicut Grego.in .ii.moral'.docet. Spãlit̃ explicans nazareorum ritũ pfectiõiſq; figurã. Deuotiõe inqt cõpleta nazareus radere capillos:igneq; ſacrificii ponere iubetur. q̄r tũc ad perfcõis ſũmam ptingimus:cũ ſic exteriora uitia uĩcimus:ut ẽt cogitatiões ſupfluas a mẽte reſecemus:q̃s nimiꝝ igne ſacrificii cõcremare ẽ flãmis diuini amoris ĩtẽdere:ut totũ cor ĩ dei amore ardeat:& cogitationes ſupfluas cõcremãs quaſi nazarei capillos deuotiõis pfecte cõſumat. Arguunt qnto pauptatis hoſtes:q̇ illa pmiſſio xp̄i ih̄u p̄mii cẽtupli obuiat cõſilio de pauptatis pfectiõe ſeruãda uſq; ad exitũ uite. Quibus r̃ndemus q̇ iſta pmiſſio cẽtupli ad ſpũalia dona refert̃. Nõ.n.pfectionis magr̃ ieſus aliqd promiſit qd̃ ſit fomentũ cupiditatis:& auaricie nutriuentũ:qd̃ qdẽ ſeq̃ret̃: ſi cẽtuplataſ ditias ĩpromitteret ĩ hac uita. Vñ Hiero. ſup math̃:& ẽt Rabanus q̃ſi eiſdẽ uerbis utẽs. Occõne huiuſ ſñie qde ĩtroducũt ãnoſ mille poſt reſurrectionẽ dicẽtes. Nobis tũc centuplũ oĩum rerũ q̃s dimiſimuſ:& uitã eternã eẽ reddẽdã. Nõ ĩtelligẽtes q̇ & ſi ĩ ceteris digna ſit retributio ĩ uxoribus appareat turpitudo:ut q unã p dño dimiſent: cẽtũ accipiat ĩ futuro. Senſus ergo ẽ:q dimiſerit carnalia p ſaluatore:recipiet ſpũalia:q̃ ĩ cõparatiõe & merito ſui ita erũt:q̃ſi p uno numerus cẽtenarius cõper̃. Qui ẽt Grego.cõſonat ſup Ezech.ome. vi. Nec ideo ſcũs uir t̃rena deſerit ut h̃ poſſidere in hoc mũdo ml'tiplicius poſſit:ſed p cẽtenariũ nũerum pfectio deſignat̃:q̄r q̃ſquis p dei amore tpa-

lia cõtẽnit hic pfectionẽ mẽtis recipit:ut ea nõ appetat q̃ cõtempſit. Cẽties itaq; recipit qd̃ dedit: q̃ pfcõis ſpm̃ accipiẽs t̃renis nõ ĩdiget:& ſi h̃ nõ hẽt hec Greg. Cui cõſentit Ber.ĩ ſermõe.I.de btõ Pe. Dixit Simonpetrus ad ih̄m. Quid ẽ cẽtuplũ iſtud frẽs:niſi cõſolationis uiſitatiões p̄mitieq; ſpũs qui ſup mel dulcis ẽ. Et poſt pauca. Nõ pr̃ aut mat̃:nõ domus aut ager ẽ:nõ cibus aut ueſtis:nõ demum t̃renũ aliquid:aut tpale uel corpale delectatiõibus ſup oĩa hoc dulcius ẽ:uniuerſi his iocũdius ẽ:& q̃cunq; deſiderãt̃ in hoc ſeculo nequã huic non ualent cõpari. Quod ſi forte qs ptinacius obſiſtat tã p textũ Marci q̃ per Aug.cõtra adamãciũ manicheũ:aſſerens oĩa tpalia eſſe pmiſſa a xp̄o:uñ debemus pmiſſionẽ receptionem huius debere ĩtelligi p modũ charitatiue coĩonis:ñ p modũ poſſeſſionis. Quid ſit ãt iſta coĩo infra dicet̃. Vnde Beda ſup illud Mat. Non ẽ qui reliq̃rit domũ &c. Quia nimiꝝ a frĩbus & a cõſortibus ſui ppoſiti q ei ſpirituali glutĩo colligãt̃:multo ḡrorem ĩ ha uita recipiẽt caritatẽ. Cui conſonat glo.ibidẽ. Oẽs ſci & q̃cunq; hñt coĩcãt̃ ei. Et Aug.contra adamãciũ:Fideli totus mũdus ditiaꝝ eſt:uel certe ĩtelligẽdũ p modũ cuiuſdã cecitatis pmiſſiõis contra manicheos q dicebãt hec tpalia bona a tenebrarum prĩcipe fuiſſe creata:& ab illo ſolo repromitti & dari:a xp̄o aũt ĩhiberi. Ideo hec nobis pmittũt̃ a deo ad hereticoꝝ cõfundẽdã perfidiã: & a cordibus fideliũ oẽm amouẽdã diffidẽtia. Vnde ſup illud Mat. Hec oĩa adiicient̃ uobis ẽt nõ q̃rẽtibus:qbus ſi ſubtrahant̃:ad pbationẽ eſt. Si largiant̃ ad ḡraꝝ actionẽ Et Aug.ſup illud Io. Vado piſcari. Cur nõ inuenit aliqd uñ uiueret:cũ dñs pmiſit.d. Primũ q̃rite reg. dei &c:prĩus dñs dicit:& qd̃ pmiſit ĩpleuit. Nam qs alius piſces q caperet̃ appoſuit? Cõſtat igit̃ pmiſſionẽ huiuſmõi p modũ pmiſſiõis debere ĩtelligi ad tollẽdã diffidẽtiã:nõ per modũ augmẽtationis tpalis ſubſtãtie:q̄r hoc nõ eẽt cupiditatẽ abſcĩdere ſed augere. Vnde & Hiero. ſup Math̃. omelia lxiii. Nil ita obſiſtit cupiditati:ſicut deſiſtere a lucrãdi cõcupiſcẽtia:ſicut amarã colerã abſtinẽtia & euacuatio facilius ẽ enimhomines-obiectionẽ pulueris qeſcer̃ facer̃ deſideriũ. Et aug. lxxxiii.q. Quaſi charitatis uenenũ ẽ ſpes adipiſcendoꝝ tpaliũ. Si ergo xp̄s multiplicationẽ p modũ poſſeſſiõis diſcip̄l'is relinq̃ret:charitatẽ ĩ eis pimeret nõ nutriret dũ poſſeſſiõis t̃rene cẽtuplatiõe pmiſſa tpaliũ bonoꝝ affluẽtiã ſpandã doceret poti uſq; ſpnẽdã:qd̃ ĩpiũ ẽ ſentire de xp̄i doctrĩa. Arguũt.vi pauptatis emuli q̇ moduſ ap̄l'ice uite paupt atis p̄ſcripte aduerſat̃. Legit̃.n.ĩ actibus ap̄l'oꝝ. q̇ multitudĩs credẽtiũ erãt oĩa coĩa:& q̇ reꝝ uẽditaꝝ pcia ponebant̃ ad pedes ap̄l'oꝝ. Ad qd̃ r̃ndemus q̇ neq̃q̃ ẽ ĩtelligẽdũ q̇ ap̄l'i aliquid ppũ uel cõe poſſederit:q̄r iſta coĩtas ñ refert̃ ad ap̄l'os: ſed ad turbã:ſicut glo.ibi ĩſinuat. Diſcernit iqt ibi ordinẽ doctoꝝ & auditoꝝ. Nã multitudo credentiũ ſpretis rebus copula charitatis ĩuicem tenebãtur.

UVA. BHSC. IyR_070

Apoſtoli uero uirtute flagrãtes chriſti myſteria pãdebant:hec gloſa que per ipſum textum declarat ꝙ ſicut illa rerum cõmunitas erat turbarum:ſic & ſignorum uirtus erat apoſtolorũ. Ad hoc etiã facere uidetur ꝙ in legenda ſancti Auguſtini dicitur ꝙ regula illa de qua ĩ actibus apoſtolorũ dicit᷑.Erat ſub apoſtolis conſtituta:cũ dr̃.Erant illis oĩa coĩa &c.que de hoc ibi ſunt ſcripta. Si ãt referretur cõmunitas huius ad apoſtolos:eẽt regula illa nõ ſub apoſtolis conſtituta:ſed ſuper apoſtolos ipſos ligans & obligans conſtituta. Neqꝫ his repugnat quod ſeqt᷑ ꝙ añ pedes apl'oꝶ ipſoꝶ ꝑdioꝶ precia ponebant᷑.Quia ut dicit Hiero. ad demetriadem uirginẽ:hoc faciebant ut docerent pecunias eẽ calcandas uel ut ſe & ſua apoſtolice diſpoſitioni cõmitterẽt:ſicut docet Ambro.ſup epl'am ſecũdã ad Cor.ubi loqs de apl'is dicit q̃tũ ad pñtẽ uitã ptiet: pauperes uidebãtur:ſed ſpũales diuicias credẽtibus largiebantur.Egeni in terris:in celis diuites:ut nihil habentes & oĩa poſſidentes. Hoc.n.fuit in apoſtolis glorioſum:ut ſine ſollicitudĩe & nomĩe poſſidendi nõ ſolum ea q̃ in poſſeſſionibus erant: ſed & eorũ dominos poſſiderẽt:hec Ambro.Ex quibus ĩſinuat ꝙ apoſtolis in ſua egeſtate manẽtibus ſue diſpoſitioni quo ad res & pſonas ꝑtia illa eccl'ie ſuberãt.Redeamus igit᷑ ad pauptatem amabilẽ ſtatus apoſtolici.in q̃ Petrus intrãs ſanctum templũ paupi elemoſynã a ſe petenti rñdit.Argentũ & aurum non ẽ mihi:ubi glo.Memor illius ꝑcepti:Nolite poſſidere aurũ nec argentũ:pecuniam q̃ ad pedes apl'oꝶ ponebat᷑ non ſibi recondebant:ſed ad uſus paupeꝶ qui pr̃imonia ſua relinquebant : ubi patet ad rñſionẽ petri ꝙ apoſtoli nihil hũerũt: nec ĩ ꝓprio nec in cõi:nec aliqua regl'a habet aliquid in cõmuni:licet non poſſint ſubditi dicere ſe illud habere:ut perſone ſingulares:tamẽ prelati non poſſunt negare ſe illud habere inquãtũ ſunt perſone cões:petrus ãt apoſtolorũ oĩum princeps aperte aſſerit.Argentũ & aurũ nõ ẽ mihi. Hanc etiã paupertatis formã Ioã.euãgeliſta ſeruauit cũ ſuis diſcipulis inter quos duobus qui reliquerant opes pro nimia egeſtate tẽtatis:ſicut ſcribitur in eius legenda ait.Nunqd non ualet manus domini:ut faciat ſeruos ſuos diuitiis affluentes?Sed in hoc certamẽ ſtatuit animarum:ut ſciant ſe eternas habituros diuitias qui pro eius noĩe tẽporales opes habere noluerũt:unde apoſtolus paulus de ſe ſimul & de aliis apoſtolis Corinthiis ſcribit dicens.Vſqꝫ in hanc horam eſurimus & ſitimus & colaphis cedimur. Ecce egeſtas in uiuere. Et inſtabiles ſumus. Ecce defectus domus proprie:ubi glo.Vſqꝫ in hanc horam.i.continẽtie.Et alibi ad Cor.In fame & ſiti:in frigore & nuditate.Hanc penurioſam uitam duxiſſe apoſtolũ non ad tempus:ſed continue prefata gloria inſinuat.Et ſuperius allegata Criſo.de laudibus pauli auctoritas confirmat. Si quando igit᷑ dicit ſe habere omnia & abundare bon' debet: nec põt intelligi ſecundum rerũ opulentiam:ſed quantum ad ſufficientiam mẽtis:de qua Augu.libro de beata uita.Nullus perfectus aliquo eget: & quod uidetur corpori neceſſarium ſumeret ſi affuerit. Et ſi non affuerit:iſtarũ rerum nõ frangeretur inopia.

Ad hanc perfectionẽ hortatur ſapiens cum dicit:fili mi ne in uita tua indigeas: melius eſt enim mori q̃ indigere.Hoc enim modo eſt perfectum conſilium ut uitetur mentis egeſtas que rerum penuria perturbatur. Apoſtolus enim paulus licet fuerit paſſus latronum periculũ:nõ tamẽ portabat quod latrones caperent. Vnde Ambro. in originali tractans hoc uerbũ periculis latronum.Cum in ciuitate diabolus eum interficere non poſſet:ſibi latrones excitabat in uia:cum ſibi tamẽ nil ferret quod latrones caperent.Cui concordat Criſo. de laudibus pauli.Iob cum oues & boues haberet innumeras:erat in pauperes liberalis. Paulus uero nihil amplius corpore ſuo poſſidens de hoc ipſo indigentibus ſufficienter miniſtrabat.Miram pauli ex hac laude perpendere ualemus inopiam:cum nihil preter corpus haberet. Miram nihilominus ſtrenuitatis affluentiam:ut non ſolum ſibi ſufficeret:uerum etiam aliis abundaret. Ex premiſſis patet ꝙ ſtatutus apoſtolorũ fuit in penurioſa paupertate.Sed ſi quis in dictis doctorum ſuperficialit᷑ uidetur obſiſtere:poteſt & debet exponi ſecundũ predicta. Addunt vii. predicti paupertatis hoſtes inſtantiam loculorum chriſti ad perfectã paupertatis obſeruantiam obſcurandam. Quibus reſpondemus ꝙ chriſti loculi non diſſonãt a ſue paupertatis altitudine exẽplari:ſi quãdo & quare ipos habere neceſſe fuit pia mẽtis attentione penſetur. Nam unigenitus dei filius chriſtus qui cum diues eſſet in õmnibus pro nobis adeo factus eſt egenuſ ut alieno cibo & habitaculo uteretur.non ſine magna diſpenſatione eterni conſilii loculos fecit deferri.Caueant igitur amatores loculorum:quia illorum cuſtodem deputauit quem ſciebat furẽ & proditorẽ eẽ futurũ: habuit autẽ xp̃s loculos

Ad conſolãdũ infirmos

Ad refellendũ improbos

Ad informandum electos ſeu perfectos.

Vnde huiuſmodi actus habere loculos in xp̃o reſpectu infirmorum fuit condeſcenſio ad conſolandũ illos qui loculis carere nolunt:ſicut Auguſtinus ait ĩ libro de ope miſericordiaꝶ.Dominus memor miſericordie ſue infirmioribus cõpatiens cũ ei aliquid poſſent miniſtrare loculos habebat ĩ quibus mitteretur pecũia que ferebat᷑ utiqꝫ a fidelibus bonis eorum uictui neceſſaria quos inde cõmẽdauit. Reſpectu autẽ ĩpiorum fuit actus cõminatorius:primo quidem ad refellendũ hereticos qui loculos reprobabãt:unde Auguſtinus ſup Io.ome. xlviii.Quare loculos habuit cui ãgeli miniſtrabãt niſi quia eccl'ia ipſius loculos habitura erat: unde loculos habebat ut doceret non eſſe peccatũ loculos habere. Auguſtinus in his refellit manicheorum iniqnitatẽ cõdẽnantiũ eccleſie ſtatum propter

UVA. BHSC. IyR_070

rerum temporalium poſſeſſiones.Secundo fuit cō
minatorius ad currendum auaros qui loculos con
cupiſcunt:quia nullus de xp̄i diſcipulis pūt niſi q
loculos portauit. Vnde Criſo.ſuper Io. omelia
lxv.dicit.Si uero quis ſcrutabitur quis furi exiſten-
ti recollegit loculos pauperum & diſpenſare facit
auarū exn̄tē:ut oēm abſcideret occōem:ſufficientē
enim habebat ex loculo concupiſcentie mitigatio
nem.Sed propter nequitiam multamquā uolebat
ieſus comprimere multa condeſcendentiū adeūteſ
non recuſabat ſubripi rem obſtinens pnicioſam cō
cupiſcentiam & oēm auferens occōem. Hec Criſ.
aperte declarans ꝙ non penuria paupertatis:ſed ne
quitia cupiditatis mētis cā fuit tante impietatis.

Reſpectu uero perfectoꝝ fuit actus informato
rius:primo quantū ad modum habēdi fuit forma
perfectionis in eccleſiaſticis perſonis maxime mo
nachoꝝ & cenobitaꝝ nullus ſibi quicq̄ approp̄et
ſed habeant oīa in cōi. Vnde Aug.omelia.lxvii. ſu
per Io.Habebat dominus loculos & a fidelibuſ ob
lata ſuis conſeruans neceſſitatibus & aliis indigen
tibus tribuebat.Tunc primū eccleſiaſtice pecunie
forma eſt inſtituta:ut intelligeremus quod prece-
pit non cogitandū de craſtino non ad hoc fuiſſe p̄
ceptum ut nihil pecūie ſeruaretur a ſcis:ſed ne deo
ppr̄ illa ſeruiatur:hec Aug. Qui formam regulariē
uiuentium & in cōi poſſidentium deſcribens ait:ſi
cut habet̄.xii.q.i.Non dicatis.Cū huius noſtre cō
gregationis fratres non ſolū facultatibus: ſed etiā
uoluntatibus ꝓpriis ī ipſius ordinis ſuſceptione re
nunciauerint:certū eſt eos nihil habere:pōſſidere,:
dare:uel accipere ſine ſuperioris ſui licentia debere

Quantū uero ad modū diſpenſandi exemplo
xp̄i eccleſiaſtica bona diſpenſent:ut ſecūdo forma
perfectionis in eccleſia prelatis data ad ſuſtentatio
nem miniſtroꝝ eccl'ie:& ad paupeꝝ releuādas mi
ſerias. Vn̄ Criſo ſuper Io.omelia.ii de locul' xp̄i
dicit ſic. Qualiter non perā:non uirgā iubens de-
ferre marſupium ferebat?Et tn̄dens dicit ad īopū
indigentiā:ut diſcas qm̄ ualde pauperem & crucifi
xum huius oportet multam facere:procurationē:
multa enim diſpenſans ad noſtram doctrinā age-
bat. In his oſtendit ꝙ uiris perfectis competit:
miſerabilium perſonaꝝ curā habere quod maxime
locū habet in prelatis eccleſie:quoꝝ perfectioni cō
ſonat ut ſpiritualiter & etiam temporaliter paſcen-
dis ſibi gentibus cōmiſſis intendant. Vnde ꝓſper
in li.de uita contemplatiua.Scientes uiri ſancti nil
aliud eſſe res eccleſie niſi uota fidelium & p̄cia pec
catorum:& patrimonia paupeꝝ:non eas uendica-
runt in uſus ſuos ut ꝓprias ſed ut cōmēdatas pau-
peribus erogarunt:hec poſſidendo contempnere
docuerunt:nō ſibi ſed aliis poſſidere cupiditate ha
bendi facultates eccleſie ambire:ſed pietate ſubue-
niendi eas ſuſcipere:& quod habet eccleſia cum oī
bus nihil habentibus hr̄e cōe.Nec aliquid ide eis
que ſibi ſufficiunt de ſuo erogare cum nihil haben
tibus dare q̄ ꝑdere. Quantum uero ad modū
utendi forma fuit perfectionis ipſis apoſtolis ac ce
teris in euangelicā paupertatē ꝓfeſſis:ut.ſ. ꝑ ſe tali
bus non utant̄:unde ſuper illud:Mat. Vade ad ma
re:dicit glo.Dn̄s fuit tante paupertatis ut un̄ tribu
ta ſolueret non haberet. Iudas qdem cōia in locu
lis habebat:ſed res paupeꝝ in uſus ſuos conuertere
nephas duxit:ad ipſum:dans exemplū nobis: hec
glo.In exēplū uiri pfectis ut non iudicent loculos
hn̄tes. Vn̄ magr̄ hugo de ſancto uictore ī expō
ne illius p̄s.Bonū eſt confiteri dn̄o:dicit ſic:hēbat
xp̄s loculos & que dabant̄ ſuſcipiebat conformās
ſe impfectis:paulus autem noluit ſūptus ſuſcipere
de euangelio ſed gratis fcūs eſt miniſter uerbi:& ī
uenit̄ aliqd maius feciſſe q̄ xp̄s. Chriſtus autē ī
numero īpfectoꝝ inueniri uoluit:ne preſumeret n̄
accipiētes & confunderent̄ accipiētes & eſtiaret̄ n̄
eſſe xp̄ianus faciens quod facere uoluit xp̄s.Cui cō
cordat Aug.ſup p̄s.ciii. Hūit inquit dn̄s loculos
ſicut dictū eſt:de quibuſdem religioſis feīs q̄ mini
ſtrabāt ei de ſub̄a ſua futurus eiicit nil talē q̄rens:&
oīa ꝓuincialibus donans. Sed qa multi infirmi
iſta q̄ſituri erāt magis īfirmoꝝ pſonas ſuſcepit xp̄s
ſublimius paulus q̄ ſupra predicti īfirmi. Nūqd &
xp̄o ſublimius paulus qa & miſericordius. Cū enī
uideret paulū illa nō eſſe q̄ſituꝝ:ꝓuidit ne damna
ret q̄ſituꝝ:& prebuit exēplū infirmo. Ex his ap-
te monſtratur ꝙ uiris pfectis & euangelicis dat̄ ex
emplū in xp̄i loculis de non iudicandis infirmiori
bus gradibus non de aſſumēdo in ſeipſis. Aliqbus
tn̄ uidetur ꝙ ipſiſmet etiam euāgelicis ꝓfeſſoribuſ
in hoc det̄ forma ut tpre perſecutionis inſtantis &
fortis etiā ꝓ ſeipſis poſſit loculis uti.Cū aliter pp ꝑ
ſecutionis rabiē uiuendi non pateret̄ facultas:ponē
tes exemplū de xp̄i diſcipulis tranſeuntibus p ter-
ras ſamaritanoꝝ qui ipſis nolebant neceſſaria mini
ſtrare: & ideo abierant in ciuitate ut emerēt cibos
Io.iiii.Et hoc modo exponit beda uerba xp̄i:Luce.
xxii.dn̄tis.Nunc q habet ſaculū:tollat ſimiliter &
perā.d.Magr̄ itaq; dn̄ſq; uirtutum ut modū diſcre
tionis īſinuet miſſis ad predicādū diſcipulis ne qd
tollerent in uia precepit.ſ.ordinans:ut q euangeli
um annunciant de euangelio uiuant. Mortis ue
ro īſtante piculo etiā nunc ſimul gerentē paſtoris
gregē ſil'q; pſequente congruā tēpori regulā decre
uit pecuniā.ſ.uictui neceſſariā donec ſepata pſecuti
onis īſania tēpus euangelizandi redeat tollere per
mittēdo:hec Beda. Vbi non ſicut qdam impie
aſſerūt dicit manifeſtū de pauptate non deportan-
do pecuniā datā apl'is:nūc reuolutā a xp̄o:ſed po-
tius cū diſcretionis moderamine:durante tn̄ extre-
ma neceſſitate ꝓ uictu neceſſario tempato. Non
ſic tēperāt nr̄i tpis religioſi p mūdū diſcurrētes cū
burſariis & burſis plenis q non ſūt ītus pſecutores
nec mortis inſtāte piculo:ſed guloſitatis ſue inun-
dante ꝓfluuio burſarios ducunt & late in tabernis
expendunt:& in tantum cōem ſtratā ſuis pecuniis
corrupunt ut ueri pauperes ſue ꝓfeſſionis cōſortes
per eam euntes & incedentes uix poſſit credi ipſos

UVA. BHSC. IyR_070

ꝑecuniam nō deferre. Ac per hoc ipſorum traſgreſ-
ſio:bonorum eſt pauperum afflictiua : quia fideliũ
deuotio pp ipſorum abundátiá ſuperfluá iſtos uix
poteſt credere egere. Patet igit̃ ex ꝑdictis ꝙ pau
ꝑtatis trahere non pñt:ſed ad exemplũ pietatis &
hoſtes loculos chriſti ad fomentum cupiditatis
hũilitatis multipliciter menti deuote ſubſeruiunt.
Sicut enim in ſaluatore crucifixo ieſu nil fuit quod
ſecl'ares gl'ias aut delicias ſaperet:Sic nihil egit aut
docuit ꝑ quod mundi diuitias appetẽdas eſſe mõ-
ſtraret:quin potius ut nos ad perfecte paupertatis
amorem accederet in huius mundi cãpo hoſtẽ ex
pugnaturus ingrediens de pauprima mr̃e paupri-
mus exiit ſed & ſe hoſtiam offerens deo ut ponti-
fex nudus in cruce pepẽdit:nec nõ ut uirtutis eius
tãq̃ perfectiſſime rectitudinis nequaq̃ diſcordaret
medium ab extremis:tota ipſius uita canticũ exti-
tit paupertatis. Adducũt.viii.crudeliter inſtãtiã
contra uirtuoſam mẽdicitatẽ rerꝫ neceſſariarꝫ quã i
cludit euangelici ſtatus uirtuoſa paupertas dicen-
tes hanc eſſe defectiuam & traſgreſſiuã apl'ici docu
menti quia huius mundi pauperes non laborant
manualiter & ideo dicunt eos uiuere damnabiliter
ocioſos. Precepit enim apoſtolus quibuſdam ut
cum ſilentio panẽ ſuum manibus operando man-
ducent. Ad quod econtrario rñdemuſ ꝙ nõ ꝑce
pit apl's laborem oĩbus generaliter:ſed ſicut patet
ex textu quibuſdam duntaxat ocioſe & curioſe & i
quiete uiuentibus opus manuum imperat:ne blã-
diciis & adulationibus & queſtu ſibi uictũ querant
uolentes de elemoſynis uiuere cũ diſpẽdio ſalutis
ꝓprie & impedimento ſalutis aliene : ſicut multi
falſi pauperes tẽporibus nr̃is faciũt:quorum ocio-
ſa uita ſcandalum non ſubſidium prebet mundo.
Hos nequaq̃ in hac rñſione defendere intendi-
mus quorꝫ reprehenſibilem uitã cum tedio audi-
mus & cum pudore uidemus:& cum dolore porta
mus:unde contra tales i pluribus locis uerborꝫ no
ſtrorꝫ ſagitte percutiunt. Sed nunc eſt intentio no-
ſtra circa ueros euangelicos pauperes qui perfectio
ni menti inuigilant:& ſpũali ſtudio & ſapiẽtie pro
ſalute zelo & aĩarꝫ ſollicita occupatione intendunt
a ruſticano & mãuali opere uł labore exemptos eẽ
decerno. Et ꝓpterea cauillationibus impugnan
tiũ rñdemus. Superiora enim ad que uacant neſci-
unt ſine adminiculo ſcripturarꝫ ad quarꝫ preclaram
ĩtelligẽtiã peruenire nõ pñt niſi ꝑ ſtudium ſapiale
quod cõſiſtit in legendo:meditando:orando: con
templando:audiendo:conferendo:& predicando.
Ideo recte competit eius ſtudii ſpũalis opatio ſepti
formis maxime oꝛonis exercitiũ uirtuoſum. Ad
quod tã in regula q̃ ĩ uita pr̃ ſpiritualis laboris fran
ciſcus eos efficaciter trahit. Et q̃a difficultas huius
ſtudii totum hominem requirit. Iuxta quod ſigna
tum eſt in exo.xxv. Vbi precepit dñs ꝙ uectes qui
bus ferenda erat archa ſemp eſſent ĩ circulis. Quod
exponens greg. ait. Qui ad officiũ predicatõis ex
cubant:a lectionis ſtudio nequaq̃ recedant. Igno-
minioſum eſt enim ſi nũc quis querat diſcere cũ de
bet aliis q̃ões enodare. Iõ q̃ huic ſtudio ſeptiformi
ſollicite intendunt quia magis eſt ſublĩe in ſe & dif
ficile menti expediens eccleſie & neceſſarium plebi
etiam ſi non laborent operibus manuum:digni ta
men ſunt ꝙ ab eccleſia ſuſtentẽtur:ſecundum illud
deuteronomii.xxv. Non allegabis os boui tritură
ti in area fruges tuas. Gloſa:uictum non ſubtrahas
predicatori ut uacet oꝛoni & predicatõi. Et alia glo
ſa ibidem. Occupati in doctrina non pñt ſibi ꝓui-
dere neceſſaria. Ex quibus propoſitum aperte con
cluditur:his concordat Ambro. ſuper illud Luce.x.
Maria optimam partem elegit &c.d. Nec arguas
eos ocioſos quos uides ſtudere ſapientie:hanc enĩ
ſibi cohabitantem hũit. Salomon pacificus. De
niqꝫ apoſtoli non reputauerunt equum relinquere
uerbum dei:& miniſtrare menſis:huic etiam con-
cordat. Hiero. ĩ prologo ſuper Iob. Si aut fiſcellam
iunco texerem:aut palmarꝫ folia manibus compli
carem:ut ĩ ſudore uultus mei comederem panem
meum:& uentris opus ſollicita mente tractarẽ nul
lus nec reprehenderet. Nunc autem quia iuxta ſal-
uatoris ſñiam operari uolo cibum qui non pit fal-
ſarius uocor. Ad idem quoqꝫ facit quod ſuper il
lud ꝑs. Defecerunt oculi mei.d. Aug. Non eſt ocio
ſus qui tñ uerbo dei ſtudet:nec pluris eſt qui exẽ-
plum operatur:q̃ qui ſtudium uirtutis cognoſcen-
dum exercet. Nam ſapientia maximum opus ẽ: &
antefertur maria que audiebat marthe que miſtra-
bat:hec Aug. Quibus nõ reſiſtit illud quod Aug.
ſcribit de opere monachorꝫ:cum ibi loquatur con
tra quoſdam hereticos aſſerentes monachis nõ li-
cere ſtudere uite actiue uel aliquid operari:male in
telligentes euangelium xp̃i:ꝙ oportet ſemper ora
re & nunq̃ deficere:qđ doctor ibidẽ ꝑ argumentũ
conuincit. Simul etiam arguit monachos ñ cũ i
mundo eſſent layci:nec predicationi:nec ſaluti aĩe
intenderent:non tñ uolebant corporaliter labora-
re nec operari. Et qui fuiſſent in ſeculo laborioſi &
pauperes iam ꝓfeſſi monaſticam uitam ab aliis ſũ-
ptus accipere non ſolum ſibi licitum:ſed etiam de
bitum eſſe ſentiebant. Contra quos Aug. Iſti in
quit frẽs temere arrogant quantũ effectio ut huiuſ
habeant ꝑtãtem:ſi euangeliſte ſunt habent:ſi mini
ſtri altaris. Si diſpenſatores ſacrorꝫ. Si ſaltem aliq̃d
habebant in ſeculo:quo facile ſine artifitio ſuſten-
tarent̃ habeant uitam qui indigentibus diſptiti ſt
credenda eſt eorꝫ infirmitas. et ferenda:hec Aug.
Ex quibus colligitur ꝙ quattuor generibus ho
minum digne & iuſte competit ab aliis paſci:q̃q̃ ꝓ
priis mãibus non laborent. ſ.
Qui alios paſcunt uerbo utilis uerbo predicatõis.
Vel altaris uiatico & diſpenſator ſacramẽtorum ut
ſacerdotes.
Vel diuino uocant miniſterio ut reliqui clerici.
Vel qui pauperes parauerunt diſtributione ſue ſub
ſtantie. Vbi nota ꝙ qui religionem intrãtes ſua
diſtribuunt parentibus ſuis hoc priuilegio ſunt ꝑ-

UVA. BHSC. IyR_070

nati:quos beatus franciſcus in legenda fratres mu ſcas & defraudatores pauperum appellat. Secun dum hoc igitur illi quibus aliqua predictarum cõ ditionum competit digni ſunt ut de euangelio ui uant. Illi uero qbus plures digniores exiſtũt: qbus aut oẽs ut puta q celebrãt:ꝑdicãt: confeſſiões au diunt:& tpalium affluentiam contẽpſerunt maxĩe digni eſſe ꝓbantur. Quibus uero oẽs deſunt & ua lidi ſũt & pauperes:ne ocioſi nec infructuoſi ſint ſi bi & oneroſi eccl'ie iuxta ſniam Aug. laborare tenẽ tur:niſi per hoc excuſentur ꝙ eis qui predictas ex cuſationes habent deſeruiunt & aſſiſtunt:& iõ cum eis ſuſtentari merent'. Iuxta quod myſterialiter de ſignat' in Iob. ubi dr̃. Boues arabant & aſine paſce bãtur iuxta illos. Illaqꝫ aſtruit' lege ſãtitum qua ſtre nuus ille pugnator dauid iuſte decreuerat ꝙ equa portio ſit deſcendentium ad ꝑlium & remanentiũ ad ſarcinas. Porro ſi quantũlibet idiote, & ſim plices tante ſunt deuotionis in prece:tante diſtin ctionis in uita:tante edificationis ĩ ppl'o quod eq̃ fructificant ſolo exemplo q̃ alii uerbo & exem plo excuſantur per merita uite & ſi deſint uer ba doctrine. Tales enim contemplationi & pre dictis perfectionum ſtudiis aptos ad opera manua lia uelle compellere non eſt aliud q̃ a dei ſapĩa uelle reuocare. Et filiis iſrael inſtar phyliſtinoꝝ diorum arma ꝑripere &c. more pharaonis opis duris luti et la teris:iugoqꝫ ſeruitutis importabilis a dei ſeruitio p turbare:queadmodũ inſinuatur ĩ exo. p hoc ꝙ pha rao dixit. Quare moyſes & aaron ſollicitatis ppl'm ab operibus ſuis? Ite ad onera ura:ubi glo. Ambr. ex omelia. iii. ſup exo. Hodie ſi moyſes & aaron. i. ꝓpheticus & ſacerdotalis ſermo aĩam ſollicitant ad ſeruitium dei exire de ſeculo renunciare oĩbus attẽ dere legi & uerbo dei:cõtinue audies unanimes & aicos pharaonis dicẽtes:uidete quõ ſeducũt' hoĩes:q̃li ter puertuntur adoleſcentes:ne laborent:ne mili tent:nec agant aliquid qd eis ꝓfit:relictis oĩbus ne ceſſariis inertias ſectant' & ocium laborare nolunt & ocii occaſionem requirunt. His uerbis beatus Ambro. predicte cauillationis dolus patenter dete git' & ex ſupradictis omnibus efficaciter fugatur.

Adducunt nono cauillatores paupertatis altiſſi me ĩ ipſius iniuriã:ꝙ nõ ſit uirtutis nõ tenere me dium:ſed uitioſam extremũ maxime dicẽte Am bro. ꝙ non ſũt diffundende opes:ſed diſpenſande. Hec uero ut aiunt ꝓdigalis & uitioſa paupertas ſic oĩa indiſcrete effundit:ꝙ nihil ſibi nec in cõi nec ĩ ꝑpõ ul' ſpãli reſeruat unde uiuere poſſit. Verum conſimili rõne poſſet uirginitas ſcã oſtendi nõ lau de ſed uituperio digna:quaſi extremum non me dium teneat: Vnde ab oĩ concubitu ſiue illicito:ſi ue conceſſo ſe tam mente q̃ carne ſequeſtrat.

Quod dogma ꝓphanũ aliqui magri erroris ĩ de rogatione ſacratiſſime uirginis & ſue ſacrate & uir ginee ꝓlis ieſu ſub uerboꝝ murmure ꝓ ſue ĩmuni tate cõcupie ut arbitror dicere non uerent':quoꝝ er rorẽ & incredibilẽ nõ ſolum xp̃iãis deuotis:ſed ip ſiſmet paganis. ſilentio ad refellendum pau pertatis calũpniam conuertamus ſermonẽ. Et iſu per traditã a ſãctiſ fidei mr̃e ĩmobilẽ regulã de uir ginitatis excellentia nr̃am rñſionem fundemus. d. ꝙ ſicut aliud eſt mediũ pudicitie cõiugalis aliud ſã ctimonie uirginalis:ita aliud eſt medium largita tis politice:aliud paupertatis euangelice. Largi tas enim politica que circa mundana uerſat' poſſeſ ſionum terrenaꝝ nequaq̃ diſſuadet abrenunciatio nem a xp̃o conſultã:ſed potius bonoꝝ iuſte poſſeſ ſoꝝ dilectionẽ moderatã diſpenſationẽ largam & piam. Licet etiã ꝓpter diſtractionẽ quam in mẽ te faciunt tpales diuitie multi ph'oꝝ eas reliquerũt ac pp ſtudiũ ſapĩe docuerunt reliquendas pp dile ctionis moderantiam dicit. Salomon in ꝓuerbiis ĩ pſona uiri pollitici non euangelici & magis ꝓ ſta tu ueteris teſtĩ q̃ noui. Duo rogaui te:ne deneges mihi. Mendicitatẽ & diuitias ne dederis mihi:ꝑpẽ diſpenſationis pietatẽ ꝓ tpe & ſtatu quo diuitie aſ ſumũtur ĩ uſum uirtutum: dr̃ Eccle. vii. Vtilior eſt ſapĩa cum diuitiis:& magis prodeſt uidentibus ſo lem:quia uidelicet paupibus infirmis & debilibus multum eſt iocundũ & etiã utile:qñ paſcunt' a ſuiſ paſtoribus:non ſolũ uerbo & exẽplo:ſed etiã tpra li ſubſidio:hoc modo põt accipi mediũ politicũ.

Euangelica uero paupertas q̃ calcatis ditiis ĩ celis poſſeſſorẽ locat:ſuadet oĩbus tpalibus ꝓpriis & cõi bus q̃tũ ad effectũ & dñiũ denudari:& arta ſuſtẽta tione neceſſitatis quãtũ ad uſũ paupeꝝ ſuſtentati. Et hic eſt ſuus modus ſiue ſua medietas ĩ quo me diatorẽ dei & hoĩum ieſum pauperẽ nitit' imitari:ꝙ ſic relinquat dñiũ ꝙ non reiiciat uſum: ſic recipiat uſum ꝙ nõ reſeruet dñium. Sic mediũ uſus paupis ſeruet ꝙ ſuſtentationẽ nature neceſſariã non deui tet. Sic neceſſitati ſubuẽiat:ꝙ ab artitudie uſus pau pis non recedat. Igit' pp ul'em abdicationẽ pau pertatis poſſeſſionis & depoſitionẽ affcũs ẽreni di cit Hiero. ad lucillũ. Seipſum offerre xp̃ianoꝝ eſt & apl'oꝝ:qui duo pauptatis ſue minuta mittẽtes to tũ cenſum quẽ hũerant dño tradiderũt & merent' audire. Sedebitis ſup ſedes. xii. iudicantes duodecĩ tribus iſr'l. Propter artitudinẽ uero ſuſtẽtatiõis q̃ tũ ad uſũ in pſona huius paupis: dicit Apl'us. i. ad thy. vi. Habentes alimẽta & qbus tegamur his cõ tẽti ſimus:habẽtes dicit ñ q̃tũ ad ꝓpetatẽ dñii: ſed quantũ ad facultatẽ utẽdi p quẽ modũ dicimur eẽ quod utimur etiã ſi non ſit nobis ꝓpũm:ſed gratiſ aliunde uobis collatũ. Hunc pauptatis modum uirtuoſũ mediator dei & hoĩum dei uirtus & ſapĩa ieſus xp̃s in ſeipſo nõ monſtrauit q̃ ſicut dicit Hie. ad Nepotianũ alieno cibo ueſcebat'. Hunc & apl's paulus imitator ipſius ꝑcipuus ſecutus eſt. In cuius laudibus dicit. Criſo. ꝙ nihil hẽbat niſi corpus: ſed in hoc exemplũ aliis prebuit cũ ait. Imitatores mei eſtote ſicut & ego xp̃i. Igit' hunc uiuendi modũ tã q̃ a medio recedentẽ uirtutis arguere:nihil aliud eſt q̃ magrm ueritatis atqꝫ uirtutũ ieſum de exceſſu ui tioſo culpare. Cum quo ueri pauperes ſpũ non re

UVA. BHSC. IyR_070

fugiunt a fatua mundi ſapientia uilipendi. Diligenter tñ oportet aduertere:ꝙ ſicut alio & alio mõ teneť medium a ueritate politica & animi purgati. Sic etiã deformiter mediũ tenẽt ciuiliter largus ex rectitudine uirtutis:& xp̃iformiter egenus in btitudine pauptatis.Et hoc eſt quod i auctoritate argumentãdo allegata trũcate Ambr.iſinuat.Ceteꝝ iqt non uult dñs ſil' effundi opes ſed diſpẽſari in quo explicat mediũ largitatis politice.Sed ne qs ex hoc crederet ꝙ modũ pauptatis euangelice nõ approbaret i mediate ſubiungit. Vbi forte helyſeus boues ſuos occidit & pauit paupes ex eo quod hũit: & in nulla re uereť domeſtica ſed relictis oibus in diſciplinã ꝓphicã daret:hec Ambro.Addit ut euãgelicam pauptatẽ ſubtiliter extolleret que ſingulariter in helyſeo & in magiſo ſuo helya i figura pceſſit. Decio calũniãdi nõ ſe armãt ſcẽ mẽdicitatis euãgelice contẽptores & hoc cũ multa malicia trifurcata.

Primo allegantes ꝙ non ſit opus uirtutis pfecte.
Secundo ꝙ non ſit opus uirtutis iocunde.
Tertio ac ipiiſſimo mõ ꝙ ſit opus tranſgreſſionis pnitioſe. Pro primo calũnioſe arguunt ꝙ nobiſ & xp̃o ieſu accepta mẽdicitas non hẽat annexam euãgelicã btitudinẽ:ſed mentalẽ ipfectõnẽ:ꝑ quo Act.ii.dicit Apl's paulus ore dñi ieſu:beatius eſt dare q̃ accipe.Ex quo ſeqť ꝙpfectioꝛs eſſet huiuſmõi pauperes ſi eſſent i ſtatu eľyas dantiũ:q̃ ex eo ꝙ ſũt in ſtatu recipientiũ.Et ſi in ſtatu illoꝝ eſſet q eľyas libenť tribuũt potius q̃ illoꝝ q accipiunt:cõ dicat Hiero.ad nepotian. Nunq̃ petenres raro accipiamus rogati.Et aug.ſup ps.ciii. In loculos hẽdis & exigẽdis quoddãmõ ãnonã xp̃s non petendo: ſed tribuẽdo indigentiã ſuſcepit. Ex qbus uidetur poſſe inferri ꝙ ſtatus clericoꝝ pbendas hẽntiũ xp̃o ſit ſublimior:& pfectior ſtatu mẽdicãtium & paupeꝝ mioꝝ. Veꝝ ſi huius rõcinationis fundamẽtũ uigilantius attendať magis uideť ex hac cã paupeꝝ uirtuoſa extolli.Si eni beatius eſt dare q̃ accipe:ille minime ẽ btũs q plura bõa accipit & pauca largiť.Cũ ergo oia eccľiaſtica bona ſicut dicit Proſper ſint uota fideliũ pciũ peccatoꝝ & primonium paupeꝝ:ſeqtur ꝙ qcũq; redditus eccleſiaſticoſ hẽt cũ longe plus accipiat q̃ aliis largiať magis erit pingui acceptõe miſer:q̃ exili donatione beatus.

Ecõtra uerus paup q pp xp̃m oia deſerit ꝙ diſpgit nõ ſolũ q̃ hũit ſed etiã q̃ cõcupiſcer potuit & p hoc totũ mũdũ ꝑ xp̃o dimiſit:& dedit:&parum aut modicum pro ſuſtentatione eius nature contentus erit ſcd'm hanc rõnem acceptiõe parciſſima minime miſer:& donatiõe largiſſima ac iocũda ſũme btũs.Cui cõſonare uideť euangelicus textus q ſcd'm criſo.habet in greco beati mẽdici:quoniã ipſorũ ẽregnnm celorũ.Vbi latinus hẽt paupetes ſpiritu.Quibus etiã cõcordat. ãbroſius li.de offi.pauper ait & ſi nõ habet unde reddat pecuniam reddit gratiã:in quo certũ ẽ ꝙ plus reddit q̃ accepit: pecunia.n.nũmo ſoluiť:gratia uero nũquã exigiť:redẽdo uacuať pecuniã:gratia aũt & beatitudo ſolutis etiã ſimilitudo retineť:hec.Ambroſius. Ex his euidẽs eſt ꝙ predicta dñi noſtri ieſu xp̃i auctoritas cõtra euãgelicos pauperes retorqueri non põt.

Alius põt hic eẽ ieſus ſcd'm gloſã bede ibidẽ:ñ ill' q relictis oibus ſecuti ſunt dñm diuites elemoſynarios preponit:ſed illos maxime q cũctis que poſſidẽt renũciãtes laborãt nihilominus opando manibus ut habeat unde tribuant neceſſitatẽ patienti. His caſſiauus cõſonat de iſtitutione monaſticorũ hec ẽ inqt i ptinens beatorũ largitas quã accip entis penuria q nõ d recõditis auarcie theſauris ipẽdiť. ſed de fructibus operis proprii iprouide profertur.

Ex quibus hẽtur ꝙ ſi quis in paupertate & exercitio ſtudii ſpiritualis laboris mãuũ intẽdẽs ſeipſũ & alios imitator apoſtoli opus agit maioris erogationis q̃qui ab aliis requirit & accipit.Et iõ oĩs perfectionis amator frãciſcus ad laborẽ manualẽ ſectatores ſuos:& filios modrate magis q̃ turpius petere iduxit. Et qa huius pfectionis q paupertatẽ euangelicã fingunt niſi cã ſtudii turpe ẽ mẽdicare.ideo ſtatutũ fuit incartagineſi cõcilio:ꝙ clericus pauper uictũ & ueſtitũ artificio ſuo quereret. Et quia i clericis ſecularibus eccleſia nõdum apoſtolicã pfectionẽ accepit:iõ ſtatutũ ẽ:ſicut patet de cõſ.d.i. ut nulla eccleſia dedicere niſi prius ſit dotata. ob hoc uidelicet ut clerici i ea miniſtrãtes habeãt unde uiuãt. Similiter ẽt per noua:iura itroductũ ẽ ut clerici ſine titulis non debeãt ordinari:ꝙ ſi ordinati fuerit ab ordinibus ſuſpẽdãtur.Que quidẽ:iura certũ ẽ nullatenus eos tãgere niſi ꝑ xp̃i nomine i extrẽa paupertate ad imitationẽ ieſu uiuere deuouerunt. Quare aũt uerba aug. q dicit ieſũ non petẽdo ſed pbẽdo idigentiã ſuſcepiſſe intelligi debeãt:ipſemet apent cũ ſubſequẽter ſubiũgit exempla de chriſto zacheo:helya:& uidua dicens: cũ quiſq; factũ ſuſcepit nõ ſuſcepto ſed ſuſcipiẽti preſtať.q.d. ꝙ dñs i exigẽdo annonã nõ querebat cõmodũ ꝓpriũ ſed meritũ alienũ. Quo fiebat ut xp̃m ſuſcipiẽti plus pſtareť ex merito q̃ ſuſcepto cõferreť ex dono: qd' nõ ſolũ hẽt ueritatẽ in capite ieſu:uerũ etiã in mẽbris eius pauperculis ꝑ quibus bñfactoribus eorũ mercedẽ repromittit.mat.xxv.cum dicit q̃diu feciſtis uni d his fratribus meis minimis:mihi feciſtis & alibi:qcũq; potũ dederit uob calicẽ aque frigide in nomine meo qa xp̃i eſtis:amẽ dico uobis nõ pdet mercedẽ ſuã mar.ix.&c.& ibi glo. minimi ſũt q nihil penitus hñt in hoc ſeculo:iudices etiã erũt cũ xp̃o:ualde igiť paupes q nihil habẽt i hoc mũdo & aque frigide calice idigent:ſed nihilominus ualde ſũt diuites in quoꝝ ſuſceptione xp̃s ſe ſuſcipi aſſerit & qbus iudiciariã ptãtem repromittit. Secũda calũnia huiuſmõi ẽ q̃ dicunt ꝙ nõ ſit opus uirtutis iocũde cũ uirtutis annexũ hẽat opus ſpirituale ſolatiũ hec uero mẽdicitas trahit ſecũ pcalẽ cruciatũ:rõne cuius ut dicũt iprecať eã ꝓpheta cũ dr:Nutãtes traſferũtur filii eius & mẽdicẽt ps.cviii. ſed & ex ſacro canõe mẽdicantẽ clericũ dixerũt infelicem

UVA. BHSC. IyR_070

ad cuius cauillationis diſſolutionē & cōſimiliū itelligendum eſt ꝙ quintuplex: eſt mendicitatis differētia:origine:mō.efficacia.diſperata. Prima ē q̄ parit calamitas:& hec eſt in pſonis miſerabilibus & egenis:habēs annexū penalē cruciatū cum merito ſiſit cū patientia q̄lis fuit mendicitas lazari ulceroſi iacētis ad ianuā diuitis &c.hāc imprecat᷑ propheta dauid zelo iuſticie filiis impiorum.Et quia ē multorum cauſa maloꝝ quādo ē cum impatiētia: iō eā abhorrebat ſapiens in perſonam hoīs infirmi & timentis per egeſtatē inuoluntariam ad ipatiētiā cōpelli:unde poſtquā premiſit:egeſtatem ne dederis mihi ſubiunxit:ne egeſtate cōpulſus fureriſ & periurē nomē dei mei.Et hec ē ꝓprie mēdicitas dicta:iuxta quod iſydorus dicit li.x.ethicoꝝ: mēdicus dictus ē:quaſi minus hn̄s unde degat:uel q̄ſi manu dicēs neceſſitatē ſuam. Secunda eſt quam parit cupiditas que ē in pauperibus ſimulatis:habens annexum cruciatum culpabilē:in quo torquent᷑ oēs auari & cupidi non tā famis corporalis inedia q̄ ſpūalis nequitia per inſatiabilē auaritie uoracitatē:iuxta illd iob.attenuetur fame robur eius:& inedia iuadat coſtas illius: & hanc diſſuadet apoſtolus.i.ad teſſal᷑ iiii.d.nullius aliquid deſideretis glo.Ne dū rogetis uel tollatis:in quo ꝓhibet ꝓpoſitionū cupiditatis rei aliene & petitōis nr̄e ex ipſa ueniente:iuxta illud ad epheſios.iiii.qui furabat᷑ iā nō furetur:magis autem laboret operando manibus ſuis qd᷑ bonum ē: ut habeat unde tribuat neceſſitatē.patiēti &c. Tertia eſt quā parit triſticia:& hec eſt in mēdicātibus ualidis & ocioſis:habens annexū cū cruciatu ſolatium uicioſū atq̧ fantaſticum:ſtudioſum.n.laborem refugiunt & ocioſam uitam & pnitioſam que ē uera fatigatio libenter icurrunt:ac p hoc fructuoſe qui etē uirtutis pdunt:iuxta illud ſapien. Prouer.xxi.de ſiderra occidūt pigꝝ:noluerūt.n. qcq̄ manus eius opari:& iteꝝ p frigus piger arare noluit: mēdicabit ergo eſtate & nō dabit᷑ ei:& huiuſmodi mēdicitas nedū lege dīna ſed etiā ciuili ꝓhibet᷑:ut autē ab hac apl̄s reuocet opus manuale inūgit theſſalonicenſibus:audiuimus quoſdā inter uos ābulare inquiete nihil operātes:ſed curioſe agentes. His aūt qui huiuſmōi ſūt denūciamus ut cū ſilētio operantes panē ſuū māducēt:cuius mādati glo.rōnem reddit d.q ad alienā mēſam frequenter accedit ocio deditus neceſſe ē paſcenti ſe adulari: multa.n. alia hanc mēdicitatē ſequunt᷑ uicia:qa ociū taliū oīum malorū eſt ſnīa. Quarta eſt quā pariter induſtria q̄ eſt in pauperibus ſtudioſis circa diſciplinā ſcolaſticā occupatis habens annexium cum cruciatu penurie ſolatium uirtuti in mente.q̄ adeo mentes generoſas oblectat ut multis diebus laboribus & erūnis pleni iocūdi uideant᷑:& parua pre maguitudine dilectōis:mauultq̧ cum rubore addiſcere q̄ delicate uiuēdo ignorare:quod i pl̄m is uidimus qui cum mēdicādo uiu re didicerint poſtea exeūtes ueri uirtutum magnum locū in eccleſia dei tenuerūt:& de talibus:augu.in li.de ope monachoꝝ dicit: ꝙ eis bona opera fideliū & ſubſidia ſupplēdoꝝ neceſſariorum deeſſe nō debent cum ad erudiēdū aīum ita uacant ut corporalia huiuſmodi opa geri non poſſint:qui ſi uacantes ſtudio litterarum poſſint de elemoſynis uiuere:mlꝰto magis uacantes ſtudio gemituum cordialium & contemplationum ſublimiū hoc licite poſſunt:licet ſint idiote quando tale exercitium nō ſinit eos laborare manibus. Quinta eſt quam parit iuſticia que ē i pauperibus uoluntariis imūibus ab amor᷑ tēporalis lucri & corpore corporalis quietis hn̄s annexū cum cruciatu ſolatium uirtuoſum:eſt uerum ꝙ ſic mendicantes ſolius mouentur amore paupertatis extreme & imitationis dilecti ieſu quam ideo amplectuntur ut liberius ſapientie uacent que chriſtus eſt:& efficacius ad cultum uirtutum ieſu attingant quo magis in camio paupertatis electi.

Ipſius penuria purgentur a crimine.
Ipſius erubeſcentia humilientur in corpore.
Ipſius perſimonia caſtigentur in carne.
Ipſius deuota gratitudine concilietur ad ꝓximū.
Ipſius cōdeſcēdēti benignitate cōfiguret᷑ ad xp̄m.
Ipſius uirtutū collatōe ſurgū agant᷑ ad deū.

He ſunt ſex utilitates huius ſancte mendicitatis ſupra nominate & iſra ꝓbande cū de laude penurioſe paupertatis ꝓpter xp̄m aſſumpte agetur: q̄ quā nullus ſane mentis dubitare queat:quin penria purget:erubeſcentia humiliet:perſimonia caſtiget:gratitudo accepti beneficii benefactori conciliet:condeſcenſio benigne ac uoluntarie paupertatis configuret ad xp̄m:qui cum diues eſſet amore noſtre ſalutis effici uoluit egenus & pauper:celſitudo pauptatis q̄ quis oīa calcat & ſeipſū cum omnibus ſurſum agat in deum:nō ſolū per ſpūs libertatem ueꝝ etiā pp experientiā incōmodorum que pauperes comitatur:dicente beato gregorio.ꝙ mala que nos hic premunt:ad deū nos ire compellunt. licet autem moleſta ſint.

Auaris penuria.
Scribis erubeſcentia.
Laſciuis frugalitas.
Indeuotis actio gratiarum.
Infidelibus conformitas ad xp̄m.
Deſperatis eleuatio mentis in deum.

Verumtamē pauperibus ſolatiū eſt penuria humilibus deſpici cōtinētibus caſtigari:caritatiuis cōſiliari beneficio. credētibus cōfigurari hoī xp̄o:ſperantibus ſequeſtrari a mundo & coniungi ipſi bn̄dicto ieſu eterno deo. Ad quorum omnium affirmatiōem hoc ſufficit qd̄ dicit:greg. primo libro dialogorum:ſicut ſuperbi honoribus: ſic plerumꝙ humiles ſua deſpectione gratulantur: cūq̧ ſe in alienis oculis uileſcere ſentiunt idcirco gaudent ꝙ hoc iuditium confirmari intelligunt:quod de ſe & ipſi habuerunt. Huius uirtuoſe mendicitatis ſpirituale ſolatium uiri carnales ignorant:qui & eius laudatores phariſeorū more auari derident uiri ſancti diligunt & toto deſiderio concupiſcunt: unde

UVA. BHSC. IyR_070

de beato Fraciſco ſcribitur:nemo tam auri: q̃ iſte cu pidus paupertatis:nec theſauri cuſtodiendi ſolliciti or ullus quam iſte huiuſmodi euangelice: margari te:& quia i aquirẽdis elemoſynis nõ cupiditatis tra hebatur q̃ſtu:ſed ſpiritus libertate & dulcis ieſu ſi militudine dulcoroſa:ideo ſolitus erat in ſoleniori bus feſtis ꝓ iocũditate ſpiritus mẽdicare huiuſmo di mẽdicitatis lacte dulcore etiam a magnis inuita tus cardinalibus priuari uolebat. Innumera fe cit de qu bus pauca in legenda ſũt ſcripta: i quibus aperte ꝓbatur ipſum pre deuotione ebrium huius ſacte & penurioſe paupertatis amore. De hac com mẽdat hier.illam deuotiſſimam paulam.d. ꝙ hoc hẽbat uoti ut mẽdicãs ꝓ xp̃o moreret̃ & unũ nũ mum filie non relinqueret:& in funere ſuo alieno ſyndone inuolueretur. Denicꝫ ipaſſima oĩum ca uillationum ẽ hec terria huius decimi modi qua i piiſſ.mi mẽdicitatis hoſtes ipſã incriminant̃ ꝙ ſit o pus tranſgreſſiõis pnitioſe dñtes ꝙ uiri euãgl̃ici q elemoſynas cũ tanta uirtute petunt ut dcm̃ ẽ ſupra ſunt uiri ſanguinũ:qa ualidi & fortes accipiunt pa nẽ egenoꝝ qui operari non poſſũt:ac per hoc:quo dãmodo ipſos fame occidũt:adoptantes ſuper eoſ uerbum eccle.xxxiiii. dicẽtis.Panis egentium uita pauperis ẽ q defraudat illũ homo ſãguinis ẽ. In ſuper etiã addũt ꝙ ſunt eccleſie oneroſi & periculis multis que ꝓcedũt ex inopia q̃ ſe exponũt cũ iteꝝ dicat eccleſiaſticus pp inopiã multi perierũt. Ex qbus etiam ſequi uidet̃ ꝙ talem mẽdicitãtem ꝓfi teri & in ea uiuere:non ẽ res meriti:ſed peccati: q ta lia loqt̃ more ꝓditoris:iude i ipſis pauperibus uiris pſequit̃ xp̃m deũ hominẽ iopem & mẽdicũ & cõ punctũ corde nititt̃ mortificare:& ipſe eſt uere uir ſanguinum :& doloſus q non dimidiabit dieſ ſuoſ pauper aũt ſẽp ſperabit in dño:& exultabit in deo ſalutari ſuo & i ſancta mẽdicitate:ꝓcedet de uirtu te i uirtutẽ:donec uideat deũ deoꝝ in ſyon ieſum xp̃m exẽplar & p̃miũ paupeꝝ miorum. Hi enĩ euangelici uiri qui ꝓpriis facultatibus renunciaue rũt:& ſaluti aĩaꝝ intẽdũt nõ ſunt uiri ſanguinũ:ſed uiri miſericordie quorum nomina obliuionẽ nõ ac ceperun :qm̃ ex abundanti miſericordia corporalia bona largiti ſunt ad ſuſtinẽdũ corda pauperum & ſpiritualia bona quottidie largiũtur ad ſuſtentatio nem oĩum aĩarum:& ideo digni ſunt ut ab eccleſia ſuſtentent̃:q̃ nõ grauant:ſed alleuiãt:multo magiſ q̃ illi qui eccleſiarum reddituũ ubertate pigueſcũt: quos cũ pl̃imi eorũ habere potuiſſẽt:multo pefec tius elegerunt cum chriſto paupere mẽdicãdo ege re. Nullum ergo defraudant pauperem q̃ñ poti us omnia paupeꝝ agunt dum ſuis ſacris exẽplis & monitus pios homines ad opera pietatiſ inducũt. Suſtentatio aũt corporalis eis multo magis debet̃ q̃ pauperibus ceteris:eo quia magis ſunt uoluntati pauperes magiſque xp̃o ſimiles magiſque deuoti.

Vnde Hier. cõtra uigilantium.nõ negamus cũ ctis pauperibus ſi tãta ſit largitas ſtipes eſſe porrigẽ das.i.ſtipẽdia Apoſtolus docet qppe faciendã eſſe elemoſynam ad omnes:maxime autem ad dome ſticos fidei de qbus dominus loqt̃ i euangelio.Fa cite uobis amicos de iniquo.i.de mammona iniqta tis qui uos recipiãt i eterna tabernacula. Nunquid iſti pauperes inter quorum pannos & igl̃uuiẽ cor poris flagrantis libido dñatur pñt habere taberna cula q nõ pñtia poſſident necꝫ futura. nõ.n.ſimpli citer pauperes:ſed pauperes ſpũ appellant̃ de qbus p̃s:beatus q intelligit ſuper egenum & paupere: in uulgi pauperibus nequaquã itelligimus ſed elemo ſyna opus eſt:in ſãctis uero pauperibus beatitudo eſt intelligentie ut ei tribuat qui erubeſcit accipe & cum acceperit dolet metẽs carnalia:& ſeminãs ſpiri tualia:hucuſqꝫ hier. Ex qbus patet ꝙ ſingl̃r debet̃ eis pre ceteris ſuſtentatio lege miſericordie : debet̃ etiam eis lege iuſtitie tanq̃ predicatoribus ueritatis quãqꝫ iuſte exigere pñt non iure fori: ſicut prelati i qbus acceptio ſtipendiorum nõ eſt mendicitas ſed poteſtas ſed:iure poli & ordinatione ieſu eam exi gere poſſunt & debent̃per modum humilitatis:ui delicet pro amore ieſu gratis petendo ut alii mereã tur dando.& ipſi humilientur accipiẽdo:unde ber nardus ad fratres de monte dei.Cum diues eſſet ie ſus pauper pro nobis factus eſt : & qui uoluntarie paupertatis dedit preceptum:ipſe eiuſdem i ſemet ipſo formam dignatus eſt demõſtrare:ut enim ſci ant euangelici pauperes quid eis faciendum ſit ipſe etiã a fidelibus paſci uoluit:nõ nũq̃ aũt ab infideli bus:ſed ut fideles faceret:uite neceſſaria accipere nõ recuſauit.Cõſtãs eſt aũt ꝙ ber.non loqtur ibi de p̃ latis ſed de religioſis paupibus.huiuſmodi ãt pau peres ſuſtẽtare ꝓ xp̃o maioris ẽ meriti q̃ edificarẽ ba ſilicã.uñ hie.ad demetriadẽ alii edificẽt eccleſias ue ſtiãt parietes marmore:& illud nec reprehẽdo: nec annuo unuſqſqꝫ i ſuo ſenſu habũdet:melius ẽ hoc facere q̃ repoſitis opibꝰ icubare:ſed tibi ad ꝓpoſitũ ẽ xp̃m ueſtire in paupibus:uiſitare in languẽtibus: paſcere in eſurientibus:ſuſcipere in his q tecto idi gẽt maxime in domeſticos fidei uirginũ alere mo naſteria ſeruoꝝ dei & paupeꝝ ſpiritu habere curã q diebus ac noctibus ſeruiũt deo ſuo:q i terra põiti i mitãtur angeloꝝ cõuerſationem:& nihil loquunt̃ niſi q̃d ad laudẽ dei ptinet:hñteſqꝫ uictũ & ueſtitũ his gaudẽt diuitiis:qui plus hẽre nolũt ſuũ ſeruat propoſitũ:alioqn ſi amplius deſiderãnt his q̃ ne ceſſaria ſũt ꝓbant̃ nõ digni. Ex his hier.uerbis colligit̃ ꝙ ſuſtẽtare huiuſmõi paupes euãgelicos:ẽ opus pietatis maxime ac ꝑ hoc ipſos pſequẽdo ca lũniari ſcelus ẽ nõ paruę pfidie:ñ.n.ẽ inopia cã ma loꝝ ut aſſerũt ſed ẽ ãputatrix ut ĩfra ꝓbabit̃ oĩum maloꝝ radicũ:nõ.n.multi deliquerũt pp inopiam quã dilexerũt:ſed quã oderũt ul̃ certe &c.glo.dicit uerbũ intelligitur non eſt inopia rerum temporali um uel ſpiritualium cariſmatum. Hoc idcirco di ximus non qa cõmẽdemus effrenatam ꝓmedicatiũ multitudinem aut omnem mẽdicãdi modũ ut ꝑ fectũ appellaſ uelimus ſed eum dũtaxat quã ſupra deſcripſimus pfectionẽ euangelicã ꝓfiteri: nec lau

UVA. BHSC. IyR_070

damus:imo fortiter horremus eos ꝗ perfectionis
titulo abutunt᷑:tá in patia penurie:ꝗ̄ in cupiditate
auaricie ut uſũ opulentũ habeant & latũ ꝗ̄ in ocio
ſitate pigritie cũ ſint fortes & ualidi:ſed ex defectu
ſpũs & ſpũalis exercitu ocioſi. Cõtra quos cur-
rit inſtantia defectu laboris manualis & cupide acq
ſitionis & plene ſubtractiõis aliis paupibus eoꝝ ꝗ
ipſi in ſuo multiplici ãplo & ſupfluo uſu cõſumũt
qui merito iuxta ꝑfatá auctoritaté Hiero. ẽt neceſ
ſariis ꝓbant᷑ indigni. Adducũt. xi. cauillationẽ
pauptatis emł̃i ad iꝑius uirtuoſá pẽuriá cauillãdá
dicentes ꝙ uita ſacerdotũ leuitaꝝ & ſcõꝝ pr̃iarcha
rũ qui diuitiis abundarũt fuit figura ꝑfectiõis euá
gelice.Et iõ ſi nouũ teſtamentũ nõ repugnat qn
potius cõſonat.Sicut rota ĩ medio rote.Nullo mõ
euágelii ꝑfectio cõſiſtit in carẽtia huiuſmõi poſſeſ-
ſionũ:ſed potius habendo eas cũ domino dicatas.

Hec aũt rõ:quia multas abſurditates cõtinet diſ
plicibiles ſcis nõ tá nr̃o ꝗ̄ ipſoꝝ teſtio refellit᷑ & ñ
tá falſa ꝗ̄ heretica eſſe ꝓbat᷑: cũ cõtra textũ apł̃i ꝑ-
fectioné euangelicá dicat in leuitatis poſſeſſiõibuſ
& eoꝝ ſtatibus contineri:uñ Apoſt. ad hebre. vii.
Si cõſumatio inqt.i.ꝑfectio ſcd̃m glo.ꝑ ſacerdotiũ
leuiticũ erat:qd adhuc neceſſariũ fuit ſcd̃m ordinẽ
melchiſadech aliũ ſurgere ſacerdoté:& non ſcd̃m
ordiné aarõ dici?tranſlato ſacerdotio neceſſe eſt ut
legis tranſlatio fiat:ubi glo.h̃ incipit noui & uet̃is
teſtaméti dr̃ias dare:quia illud ĩꝑfectũ: hoc autem
ꝑfectũ.Cui conſonat quod idẽ apł̃s conſequenter
adiũgit:umbrá inqt hñs lex futuroꝝ bonoꝝ:non
ipſam imaginẽ reꝝ nunꝗ̄ põt accedẽtes ꝑfectos fa
cere:nõ eſt ergo ꝑfectio uirtutũ & cõſilioꝝ euáge-
lii ĩ lr̃ali obſeruátia mãdatoꝝ dei legaliũ:& ĩ mõ ui
uendi illoꝝ põtificũ regrẽda:uñ ſicut ĩ figurali um
bra:qa hoc mõ dr̃ rota ĩ medio rote:nõ ꝑ lr̃alis ob-
ſeruátie equalitaté ĩ utroq; teſtõ:ſed per ſpũalé itel-
ligẽtie allegoricá ꝑfigurationẽ. Audi ſup hoc hie.
ad nepotianũ:nec uero mihi aliqſ oppõat.d.i iudee
templo lucernas:mẽſas:thuribula:patellas:cyphos
mortariola etiá ex auro fabricata:Tũc hec probant᷑
a dño qñ ſacerdotes hoſtias imolabãt:& ſáguis pe
cudũ erat redẽptio peccatoꝝ:ꝗ̄ꝗ̄ hec omnia ĩ figu-
ra ꝓceſſerit:nũc uero cũ paupertate domus ſue dñs
dedicauerit cogitemus crucé eius:& diuitias lutum
reputabimus. Quid miramur ꝙ xp̃s uocat ĩiquũ
mãmonam qd ſuſcipimus & amamus qd᷑ ſe no ha
bere petrus teſtat᷑ alioqn ſi tm̃ litterá ſequimur & ĩ
auro atq; diuitiis ſimplex noſ delectet hiſtoria cum
auro ſeruemus &c.Ducũt põtifices uxores uirgies
lepra corporis aie uitiis ꝑferatur creſcamus & mul-
tiplicemus & repleamus terrá.Figamus .vii. men-
ſe tabernacula & ſolẽnia ieiunia buccinis cõcrepẽuſ
Quod ſi hec oĩa ſpiritualia ſpũalibus cõparátes in
telligamus ut dñs noſter intellexit &ĩterꝑtatus eſt:
ſabbatũ:aut auꝝ repudiemus cũ ceteris ſupſtitioni
bus uideoꝝ:aut ſi auꝝ placet placeãt & iudei quos
cũ auro approbare neceſſe ẽ aut dánare:hec hie. A
quo luce clarius rõ ꝓma diſſoluit᷑ & euágelice pau
ꝑtatis:ꝑfectio noue legi ꝓprie cõuenire docet᷑: qa
ſicut illis ĩdicta nõ erat caſtitatis ĩtegritas:ſic nec cõ
ſulta paupertas. Vñ hiero.ad euſtochiũ:aliud fu
it in lege ueteri felicitas ĩ ꝗ̄ dicit᷑ beatus qui hẽt ſe-
mẽ ĩ ſyon & repromiſſio ñt diuitiaꝝ:ſtati aũt uir fi
lius dei ĩgreſſus ẽ ſup terrá ſibi nouá legẽ ĩſtituit:ut
qui ab angelis adorabat᷑ incelis:hẽret angelos ĩ ter
ris tũc holofernis caput Iudith cõtinẽs amputauit:
tũc Iacobus & ioannes relicto pr̃e rete & nauicula
ſecuti ſũt ſaluatoré affectũ carnis & uicula ſeculi &
curá domus pariter reliꝗ̄teſ:tũc ꝓmo auditũ ẽ.Qui
uult uenire poſt me &c.Nemo.n.miles cũ uxore ꝑ
git ad bellũ:diſcipulo ad ſepulturá pr̃is ire cupienti
nõ ꝑmittit᷑:uulpes foueá hñt filius aũt hoĩs nõ ha
bet ubi caput ſuũ reclinet:ne forte cõtriſteris angu
ſte ꝑmanſurus hec hiero. Cui cõcordat bernar.i.ſ.
de colloqo ſymõis & ieſu lõge ĩqt aliud ẽ ĩ luto aꝗ̄
rũ multaꝝ dimerſi ꝓfũdo maris iter capere terréa li
cite poſſidẽdo ad ipſá nouiſ greſſibus undá calcare
oĩa relinquẽdo ſed tpi᷑ gratie hec ꝓrogatiua debeba
tur. Antiquorũ patꝝ ſane diebus donec in terris ui
deret᷑ & cõuerſari ĩter hoĩes dñs maieſtatis nõ erat
euágelice forma ꝑfectõis:ſed ſpũm ipſũ deũ ſolũ ĩ
terris loꝗ̄bat᷑ ſpũ. At ubi uerbum caro factũ eſt:&
habitauit ĩ nob iá ĩ eo tradita ẽ imago uite & cõuer
ſiõis exẽplar.qd̃ optebat etiá imitari ut utroq; ſeq̄n
tes ueſtigio nõ ulterius cũ patriarcha: iacob altero
femore claudicemus:nec illud dicimus tanꝗ̄ ſi ſal-
uari qs uel huius nequeat tꝑe ſi ſecus egerit: ſed ut
gradũ agnoſcat ꝓꝑum & locũ ꝑfectõis aut diſcipli
natus officiũ nõ uſurpet. His duobus ueritatis
preconibus confundẽtur uiri noſtri tꝑis a quibus
ſub pietatis ſpẽ ꝑ antiquoꝝ patꝝ diuitias ſub dolo
euágelica ĩpugnat᷑ pauptas. Quod aũt dicũt fugiẽ
tes paupertatis penuriá ꝙ uolũt eſſe ſimiles abrahe
iacob & dauid.Audiant rñſionẽ eiuſdẽ ber.ubi ſu-
pra: Excuſarẽt ſe fortaſſe aliq dicẽtes:abraá:iſaac:&
iacob ceteriq; ſcí nunꝗ̄ nõ terrenas diuitias habuiſ-
ſe legũt᷑:ſufficit nobiſ eẽ ſicut illi fuerũt.Neq;.n.ſu
mus nr̃is tꝑibꝰ meliores:ſi cł̃pabił̃ eẽt poſſeſſio di
uitiaꝝ:nunꝗ̄ illi in diuitiis tãtá gratiá obtinerent a
dño. Quid reſpõdebimus nouis imitatoribus ſá-
ctoꝝ ueteꝝ:ĩponát uitulũ ſup altare dñi mactẽt ari
etes ircoſq; ĩmolẽt:qa abraá hoc fecit: ſed ĩqũt ſta-
tum ultra nõ habent ubi reuelata ẽ ueritas tranſiuit
umbra:qd ſi ipſas quoq; diuitias tꝑales umbra di-
xerimus fuiſſe futuroꝝ.in figura ſiqdẽ legimuſ eiſ
oĩa cõtigiſſe. Dẽiq; ꝙ terrenas palam diuitias poſſi
derẽt ſcí perfecti cũ ſola t̃rena palá ꝓmitterẽtur a do
mino:ubi ſane celeſtiũ ꝓmiſſio ſonuit neceſſe ẽ ſpi
ritualibus ſpiritualia comparare:& mutuari ſacrifi-
ciũ ſpe munerata hec ber. Ex quibus & aliis pre-
miſſis liquet:ꝙ facta ſanctoꝝ patꝝ ueteris teſtamẽ
ti quo ad diuitias & ad multa alia non ſũt trahẽda ĩ
exemplũ cõiter xp̃ianis:per quod patet ĩſania mul-
toꝝ profeſſoꝝ euangelice pauptatis:qui exẽplo ſa
lomonis opulẽti regis dicũt ſe dñi honorare ſũptu
oſas fabricas de his que deberẽt pauperes xp̃i com

UVA. BHSC. IyR_070

dere erigendo:in quibus infirmorum & pauperum
uacua uite ſcientia defraudant ipſas in talibus con-
ſumendo diſpēſādas. Adducūt.xii.pēurioſe pau
pertatis faſtidioſi hoſtes de pfectiōe eccleſie q̄ ſcā
ē i poſſeſſione cōi ſb̄e tpalis:nitētes rōnes ſophiſti
cas inducere ad pbādū eccleſiaſticas poſſeſſiōes ad
pfectōis facere cumulū:tāq̄ pfectiuſ ſit illis i xp̄o af
fluere q̄ p xp̄o carere:q̄ nō ſolū gl'iam pauptatis e
uacuat:uer̄ etiā fūdamtū ipſius eccleſie xp̄m & eiuſ
apl'os maculatis q neq̄quā ut pbatū ē ſupra poſſe
derūt alīq̄ tpale:licet antiq uerbis iſanis & p̄termit-
tēdis xp̄m & apl'os tpalia poſſediſſe nitātur pbare.

Quibus rn̄demus ueritatē approbātes & erroriſ
fall'am cōfutātes:uer̄ ē.n. q̄ facultates eccleſie ſcā
ītētiōe a ſcīs & pr̄ibus recepte fuerūt:ſed & ſine ſue
pfectionis leſione uer̄ ē etiā q̄ xp̄s ieſus ſcd̄m eter
ne diſpoſitōis archanū ualere puidit tpe cōgruo ec
cleſie ipſā ſublimādo ad regni coronā & ſibi dādo
poſſeſſionū tpaliū ampla pp utilitatē multiplcē q̄
ſācti pr̄es munere ſcī ſpūs ſciuerūt elicere affectum
ſuū non inuiſcando eiſdē: & ipſa uirtual'r diſponē
do. Et ſic error manicheor̄ q dei eccl'iam pp̄ter
poſſeſſiones acceptas a ſtatu iuſtitie & pfectionis
aſſerūt eſſe collapſā:neſciuerunt enī uel noluerunt
diſtinguere uarios perfectōis gradus quibus perfe
ctōis fons xp̄s uario mō ſponſā ſuā in diuerſis ſta-
tibus ornat de quibus infra dicet̄ cap.Ieſus perſcā
conſulens.In q̄bus tn̄ ſtatus pauptatis xp̄i & apl'o
rū & modus quē īpoſuit eis ſe hēndi ad tēporalia
obtinet ſūmū gradū:pp̄ter qd' ſicut approbamus
uer̄:Sic & reprobamus errorē.ſ.q̄ poſſeſſio tēpora
liū faciat ad perfectionis culmē. Cū enī ex ſupra
dictis eſt ſupabūde mōſtratū q̄ xp̄s & apl'i tēpora
lia poſſidere noluerūt:pfectiōis culmē ſcd'm iſtud
dogma pphanū aſſecuti nō ſūt. Qui uero modū
uiuēdi pn̄tiū tēpor̄ in abūdātia tēporaliū uite xp̄i
p̄fert & apl'or̄:quod dicere ē impiū & pphanum.

Vnde Hiero.monachi uitā deſcribēs ait:ſcribere
diſpoſui ab aduētu ſaluatoris uſq; ad nr̄am:ab apl'iſ
uſq; ad huius tpis feces quō & p quos xp̄i eccleſia
nata ſit & adulta pſecutoribꝰ creuerit martyriis coro
nata ſit: etiā poſtq̄ ad xp̄iāos pricipes uenerit potē
tia & diuitiis maior ſed uirtutibus ſit minor effecta

In his hiero.uerbis clare eligit̄ error prefatus.Se
qt̄ enī qui plus abūdant ī eccl'iaſticis redditibus hi
pfectiores exiſtāt & q̄ abſq; detrimēto pfectiōis ad
r̄ligionē pauptatis altiſſime nequaq̄ ſe trāſferre poſ
ſent:qn potius ecōtra pauptatis erūnas abiicere: &
ad facultates eccl'iaſticas aſpirare ſcm̄ erit atq; pfcm̄.

O quot nūc pfecti eſſent in mūdo ſecūdū illud
dogma pphanū & antixp̄ianū cōmētū.Quos de
ridēs Hiero.ad nepotianū ironice ait. Sint ditiores
mōachi q̄ an̄ fuerīt ſecl'ares:poſſideāt opes ſub xp̄o
paupe: quos ſub locuplete diabolo nō hūerunt &
ſuſpiret eos eccl'ia diuites quos mūdus tenuit ante
mēdicoſ.Quia uero diuitiar̄ quar̄cūq; poſſeſſio &
ſi poſſit eſſe abſq; pccō & ſine pfectiōis detrimento

in aliquo ſtatu maxīe in p̄latis pfectis:eos tn̄ cōmē
dare exceſſiue oīno ſcōr̄ doctrine repugnat:ambi-
cioſas mētes ad deſideriū ipſar̄ inclinat:pp qd' ſci
ab eor̄ appetitu retrahūtur quātū ſciunt. Reddi
tus enī eccleſiaſtici ſūt illecebroſe diuitie:& piculo-
ſe:etiā ipſemet pfectis uiris ſepe p̄bent occaſionem
ruine:& ideo relinquere eas pfectiōis ē:pfectio enī
non tātū dicit iuſtitie rectitudinē:uerū etiā expedi-
tionē.Vn̄ gre.iiii.mor̄.Rar̄ ualde eſt ut q poſſidēt
aur̄ ad requiē redeāt.Cū p ſemetipſam ueritas di-
cat.Quoniā difficile ē q pecunias hēnt intrare in re
gnū celor̄.Itē in.iii.dia.Cura rei familiaris uix ſin̄
culpa agit̄ etiā ab his q qualiter culpas declinare de
bēt non ignorant.Cui concordat Ambro.in lib.de
offi.Si bn̄ memineris nil utile nō q̄ ad uite illius ē
ne pſit gr̄am differimus:nō quod ad delectationē
pn̄tis nec alia cōmoda in facultatibus ſed icommo
da huiuſmōi reputamus ſi non reiiciant̄ ea q̄ oneri
magis cū ad ſūt eſtimamus q̄ diſpēſatio cū erogāt̄.

Idē quoq; in alia pte libri ſic ait.Nullum admini
culū preſtant diuitie ad uitā btām:quod euidenī de
demſtauit dn̄s in euāgelio dicēs.Bti paupes ſpiritu
&c.Bti qui eſuritis &c.Itaq; pauptatē:famē:dolorē:
q̄ putāt̄ mala non ſolū impedimēto nō eſſe ad bea
tam uitā:ſed etiā cām & uiā eſſe euidētiſſime pnun
ciatū ē. Sed & illa q̄ uidēt̄ bōa diuitias ſacietatē&
leticiā ex ptē doloris & detrimētū eſſe ad fructum
btītudinis dn̄ico declaratū ē iudicio liquet. Sic er-
go non adminiculo non ſunt ad uitam eternā cor-
poris bona:ſed etiam diſpenſatio:hec Ambro. Vbi
ſuperior error apertiſſime confutatur. Quod ſi di-
cat cauillator ita intelligi de poſſeſſionibus ſeculari
um:non de eccleſiaſticis bonis que ſunt ſanctifica-
ta domino.Reſpondetur ſibi euidentiam ſācti & ſā
ctorum dictis.Non enim dicuntur domino ſancti-
ficata:quia aliquid in ſeipſis ſanctum contineant:
uel quia ſanctum faciant continentem:ſed quia nō
niſi cum ſanctitate mentis debet adhiberi ſine dile
ctionis affectu:& non niſi ſancte debent expendi.
Quod ſatis probat auctoritas proſperi de uita ſupe
rius allegata. Sed Augu.pro primo ſic dicit in fi-
ne libri:unde malum.Qui inquit bene uult uti tē-
poralibus bonis non eis amore conglutinetur &
uelut membra animi ſui faciat quod fit amādo: ne
cum reſerari ceperint cum cruciatu & tabe fedēt ſed
eis totus ſuperferatur:& habere illa atq; regere para
tus:amittere uero & non habere paratior. Cui
concordat grego.nazanzenus in quodam ſer.con-
tra perſecutores eccleſie.Si facultatibus inquit de-
fraudabunt quibus nimis ſed facilius malas abſci-
dere quas nō hēo.Si aūt eccl'iaſticus ē utiq;
pro quo omnis pugna & omne certamen eſt. An
ignoramus q̄ pecūie cupiditatē & locul or̄ fraudē
ad p̄dicationē pficiſcit̄ xp̄i. Ad hoc qd̄ dicit Am
bro.i li.de off.q̄ xp̄s apl'os ſine auro miſit: eccl'ias
ſine auro aggregauit.Iterū qa plurimū poſſidet nō
abundat:quia nihil eſt quicquid in ſeculo eſt:& qui

UVA. BHSC. IyR_070

exiguum hẽt non minuit:qa nihil é cõnectit res ſi
ne diſpẽdio é q̃ tota eſt diſpendiũ.Ex his ſanctoꝝ
dictis patet ꝙ bona eccleſiaſtica licet ſine amore de
beát poſſideri:ſũt tũ illecebroſa & multoꝝ maloꝝ
occaſio ábiẽti.Quod tñ uidemus ĩpreſſuris huius
tpis in ſymoniis:ĩ litigiis clericoꝝ: & ĩ abuſoribus
bonoꝝ eccleſie:& in unguẽtis crebris pp appetitũ
ſue abundantie excitatis. Et de hoc magis flendũ
é q̃ ſcribẽdũ: nec de his experiẽdis occupandi ſu-
mus:qa ea ubiqꝫ in urbe romana experitur mũdus
Tñ.n.in hoc erũnoſo tpe multiplicata ſũt ĩ tpali-
bus eccl'ie:ut paꝝ ualde ſit qđ reperit̃ in dictis ſan
ctoꝝ reſpectu eoꝝ q̃ exp̃mitur in intuitu malorũ
p̃ſentiũ. Licet acutus expugnator ꝓſtibuli cleri-
coꝝ eximius doctor omnis ſanctitatis amator bea
Ber.Sagittas acutas & plurimas miſerit cõtra ipſo
rũ laſciuiá:poná hic uná de ſagittis parũ acutam re
ſpectu aliaꝝ.Ait.n.ſic de colloqis ſimonis & ieſu.
Ditatas dotatas uidemus eccleſias a potẽtibus &
diuitibus huius ſeculi: q ĩ opibus bonis dites iux
ta pauli admonitionẽ amicos ſibi facere ſtuduerũt
de mámona a quibus ĩ eterna tabernacula reciperẽ
tur qđ diu ſperarẽt ab aliis ſe recipi q claues uidẽt
habere. Sed heu data eſt iſta prouidentia eorum
in occaſionẽ carnis ꝙ ſibi atqꝫ aliis in celo taberna
cula facere debuerát ĩ terra cõiũgũt domũ ad do-
mum & copulát agrũ ad agrum. Quod rapuit ab
ore apl'oꝝ huius tẽporis uerbũ gratie:uerbum fi-
dutie.Ecce nos reliqmus oĩa & ſecuti ſumus te.Ec
ce.n.ut plus ſit.Et ſacerdotes diuites fieri uolũt. Si
militer Et ſuá h̃ & abũdãtiá ſuá recipiunt cõſolatio
nẽ.Similiter amicis egerẽt:& ipſi ut aliena taberna
cula reciperẽtur:& ipſi ut propria nõ habẽtes.Beati
.n.paupes ſpũ qm̃ ipſoꝝ é regnũ celorũ:h̃ Ber.

Quomõ át ſancti antiq paſtores tẽporalia eccle
ſie diſpẽſabát cũ ipſoꝝ cõtẽptu & ſpiritu pauperta
tis:quomõ inter reꝝ afflũẽtiũ copias ſic uiuebant
ſicut egẽtes:multos autẽ locupletẽtes táq̃ nihil ha
bentes & oĩa poſſidentes:ſatis oſtẽdũt perfectiões
eoꝝ in ꝓpriis legendis cõtẽte. Nihilominus ali
ſum gradum ꝑfectõis ipſimet attribuũt apl'ice pau
pertati:quod ſatis apte mõſtrat Hiero. ĩ cõmẽdati-
onẽ unius ſancti epi de quo ſic ſcribit ad ruſticum.
Sanctus exupius eps toloſe uidue ſareptane imita
tor eſuriẽs paſcit alios & ore pallẽte ieiunius ; fame
torquet̃ aliena:oẽm ſubſtãtiá xp̃i uiſceribus eroga
uit.Nihil eo dignius q corpus xp̃i caniſtro uimi-
neo ſanguinẽ portat ĩ uitro.Qui auaritiá ꝓiecit de
tẽplo:qui cathedras uendẽtiũ colũbas mẽſaſqꝫ ſub
uertit:mámone & nũmularioꝝ era diſperſit:ut do
mus dei domus orõnis uocaret̃ & nõ ſpelũca latro
nũ:huius ſectat̃ ueſtigia & ceteroꝝ q̃ uirtutũ illius
ſil'es ſũt quos ſacerdotiũ & humiliores facit & pau
periores.Aut ſi ꝑfectiões deſideras exi cũ abrahá
de patria & de cognatiõe tua. Si habes ſubſtãtiam
uende & da pauperibus:ſi nõ habes grandi onere
es liberatus:nudũ xp̃m nudus ſeqns: durũ:graue
difficile:ſed magna ſũt p̃mia. In his Hiero.uerbis
diſtĩguit̃ apte ꝑfectio bñ diſpẽſát̃s tpalia eccleſie
& ꝑfectio xp̃m nudũ ſequẽtis per ſpũm pauptatis
extreme q̃ qdẽ é ꝑfectio euágelica ſeu apl'ica: ſicut
idẽ dicit ad demetriadẽ.Apl'i faſtigii ꝑfecteqꝫ uirtu
tis é:uẽdere oĩa & paupibus diſtribuere:& ſic leuem
& expeditũ cũ xp̃o ad celeſtia ſubuolare. Quia
igit̃ ſacri doctores duplicẽ ꝑfectionẽ tágũt:de qui
bus magis infra dicet̃.ſ.perfectio q̃ habet̃ ĩ cõibus
bonis eccl'ie:de qbus ſácti dicũt ꝙ dño cõſecrãtur.
Et qa eoꝝ dominiũ nõ debẽt ſibi miniſtri eccleſia
rum proprietate dánabili uendicare:& ꝙ bona hu
ius magis ſunt celeſtia:q̃ mundana:magis comu-
nia q̃ priuata h̃ prima eſt. Alia eſt in paupertate
apoſtolica & penurioſa.Ideo ad euidentiam eiuſdẽ
diſtinguemus.Primo quadruplicẽ reꝝ tẽporalium
cõmunitatem ex quadruplici iure manãtẽ.Et poſt
modum diuidemus duodenam prerogatiuá paup
tatem apoſtolicam cõmendantẽ. Prima cõmu-
nitas eſt que manat iure neceſſitatis nature:que fit
ut omnis res ad nature ſuſtentationẽ idonea quá-
rũcunqꝫ ſit alicui perſone appropriata illius fiat qui
indiget neceſſitate extrema: & hoc poteſt dici ius
poli:cui diſcordare non põt ius fori.Et huic cõmu
nitati renunciare non eſt poſſible pro eo ꝙ manat
ex iure naturali inſerto homini quia dei eſt imago
& creatura digniſſima : propter quam ſunt omnia
mundana creata. Secunda eſt que emanat ex
iure charitatis fraterne que fit ut omnia ſint iuſto
rum excõmunicatione quadam charitatis que ſũt
propria ſingulorum fiant uniuerſorum cõmunia:
ſecundum illud Apoſtoli.i. ad Cori.iii.Oĩa ueſtra
ſunt.De qua Augu.ſup Io.ome.vi.loquẽs contra
donatiſtas.Veniát inqt ad catholicam eccleſiam &
nobiſcum habeant non ſolum terram:ſed & eum
qui fecit celum & terram.Et huic cõmunitati renũ
ciare non eſt licitum:quia manat ex iure diuinitus
infuſo per quod eſt unita in colũba.i.in uniuerſali
eccleſia.A qua quidẽ uniuerſitate & communitate
nullus poteſt diſcedere ſeruata lege diuina:que to-
ta cõpletur in charitate & in h̃ centuplatur qcqd ꝓ
deo relinquitur etiam in hac uita. Tertia cõmu
nitas eſt que emanat ex iure ciuilitatis mundane q̃
fit ut unius imperii regni uel ciuitatis una fiat res
uel unius ſocietatis mercatorum uel pugnatorum
cõmune fiat lucrum & damnum:uel unius familie
indiuiſe una fiat hereditas cõmunis.Et huic com
munitati renunciare ẽ de ꝑfectiõis euágelice neceſ-
ſitate:qa talis cõitas ꝑſonalẽ ĩcludit neceſſitatẽ que
manat ex iure diuinitus ĩſtituto.Cũ ẽt ánexa ſunt
q̃ occaſionaliter inducũt difficultatẽ ad bonum: &
pronitatẽ ad malũ. Ac p h̃ perfectioni euangelice
aduerſat̃.Et iõ aĩe ſcẽ huiuſmodi ſuadetur diuiſio:
ut in p̃s.dicit̃.Audi filia:& uide & inclina aurẽ tuá
& obliuiſcere populũ tuũ & domũ p̃tis tui. Quar
ta cõitas é q̃ manat ex iure dotationis eccleſie q̃ par

UVA. BHSC. IyR_070

tim ē dinū: parti ē hūanū. Si quis ſubtiliter pēſet di cta canonū & ſcōꝝ: hac cōitate fit ut oīa bona q̄ cō ferunt̃ eccleſiis domino dedicēt̃ ad cōem ſubſten tationē miniſtroꝝ ſuoꝝ & pauperū. Et hec cōitas ē i omnibus eccleſiis collegatis habētibus poſſeſſi ones. Et huic cōitati nolle renuntiare nō facit ho- minē iperfectū qa tenere pōt ſalua perfectiōe ſecū dū aliquē perfectionis ſtatum. Sicut apparet in reli gioſis cenobitis & in prelatis perfectis & ſanctis ſe cūdū ſtatū ſuum q tpalia poſſident i cōi: qa talis cō munitas ex iure diuinitatis manat: ut de altari ui- uat q ſeruit altari. Et ſunt illis oīa cōia qbus ē cor: unū & aīa una: unus ſpiritualis pī & una uiuēdi for ma: tamē renunciare facit ad euangelice pfectionis culmē: & dicit euāgelice perfectionis ſtatū: pro eo uidelicet ꝙ talis cōitas q̄q̄ manet ex iure dīno: ma- nat ēt ex iure humano: & qa nō ſolū ē ſpiritual̃ ue rū ēt tēporal̃. Et qa licet in ea excludat̃ proprietas pſonalis cōcluditur: tamē proprietas collegialis cu ius ēt quelibet perſona de collegio particeps eē di gnoſcit̃: nō ſolū quātū ad uſū uerū ēt quātū ad do miniū: dū unuſqſqꝫ auctoritatē habēs a iure ad res ſue eccleſie recuperādas & exceptionē ad defendē das: ꝙ uere declarat dñiipſaꝝ rerū agētē uel recipiē tē aliqualiter eē pticipē. Quoniā igit̃ ē ualde diffi- cile oībus abdicatis i ſola pauptate gaudere quod ē apoſtolici ſtatus: difficile ē nihilominus pſonali ꝓprietate excluſa ſola eccleſiaſtica cōitate eē cōten tū: quod ē prope cenobitici ſtatus i quo cōcōmita tur caſtitatis uotū cū abnegatione ꝓprie uolūtatis: ideo ē utrūqꝫ pfectū licet impari gradu: Et per h̄ patet ꝙ paupertas altiſſima q̄ ē apoſtolica nihil ſub celo poſſidet tēporale: ſed denudās poſſeſſionem ab omni iure & opulētia rerū uſus: nudus ſequitur crucifixum.

Quod pauptas ualet ad quatuor quoꝝ quodlibet ſequūtur tria bona & ſūt.xii.

Vius āt pauptatis altiſſime q̄ cōſiſtit i pe nuria uſus rerū tpaliū exterior nō ſolum i expropatione interna: ē multiplex utili tas diſtiguēda. Eſt.n. figurata p illā euāgelicam margaritam q̄ tāte precioſitatis ē ut ꝓ illa emenda ſint oīa diſtrahēda: ualet.n. ſpecialiter ad quattuor.

Ad exterminiū iniquitatis

Ad exertitiū pfecte uirtutis

Ad poſſeſſionē pfecte iocunditatis

Ad publicationē euāgelice pdicatiōis.

Primo pp expiationē culpaꝝ ꝑpetractarum. Eſt .n. caminus expurgans & eliminās ſordes uitio- ſoꝝ. Iuxta illud Eſa.xlviii. Elegi te i camīo paupta tis: quod maxime de illa pauptate intelligit̃ q̄ non tātū uolūtatē p reꝝ cōtēptū afficit: ueꝝ ēt corpus p penuriā affligit. De qua Grego. in ome. de lazaro & diuite: purgat ignis inopie etiā diuitis bona re- munerauit felicitas trāſeūtis uite. Illū paupertas af flixit & terſit: & iſtū abundātia remunerauit & re- pulit. Et infra. de pauperibus uero ſollicite pēſate: quia eoꝝ uitā magiſtra paupertas cruciat quouſqꝫ ad rectitudinē perducat: h̄ Grego. Quod ſi purgat pauptas neceſſitatis cā radice charitatis multo ma gis illa pennrioſa paupertas purgat quā feruēs cha ritas i uoto uolūtatis cāt. Secūdo pp ſubtractiōem occaſionū peccādi q̄ ſicut diuitiarū affluēria creſcūt ſic uolūtaria pauptate minuuntur: unde Criſo. ſup epl̃am ad hebꝛ. Ser. ſecūdo xpianus i pauptate cō ſtitutus q cū diuitiis magnis qūo h̄ ē qa excludit a ſe ſupbie typū: nō erit arrogans ſed patiēs obtēpe rans: & pudicus: mitis & patiens. Qui uero i ditiis cōſtitutus ē multa illū adhuc. bona ipediūt. In- ſpiciamus ergo q̄ ſt̃ q̄ diues opat̃: rapit aliena: eſtu at cupiditate: nephandos nō deſinit perpetrare cō cubitus: maleficia cūcta cōmittit. Nōne uniuerſa h̄ ex diuitiis cōſpicis generari. Iterū quoqꝫ in paupe rie magis q̄ in ditiis uirtutes facil̃r poſſidemus: nec mihi dicas ꝙ i hac uita dites nullā uīdictā ſuſcipiūt Nā cū oībus malis ſuis ēt hoc malū hñt ditie quia malignitate peccātes ab ultiōibus tuēt̃. Et q ditias poſſidet ſp peccās nulla pena reuocat̃ ſed ſine ul- lis remediis uulnera ſuſcipit pccōꝝ & frenū illi ipo uit: hucuſqꝫ Criſo. Quod ſi forte aliqs dicat ꝙ de paupie mlta mala oriūt̃: Rñdet iferius .xviii. ſer. Nemo caet̃ ꝓ pauptate tāq̄ pauptas cā ſit ml̃ totū maloꝝ neqꝫ obloquat̃ xpo q pfectionē illā dixit. Si uis pfectus eē &c. hoc ipſe & uerbis dixit & opi bus cōprobauit & oſtendit & per diſcipulos ſuos docuit. Sectemur ergo pauptatē: maximū qppe bonū ē. Nihil.n. opulētius eo q pauptatē ipōte di ligit & cū alactitate ſuſcipit. Valet ēt.iii. ad iniqta- tū exterminū pp uitioſarū radicū abſciſiōem: un cri ſo. ſer. eodē.. Abiiciamus q̄cūqꝫ corpus florere faci unt: uiciāt āt aīam: ut puta ſunt ditie: delitie: & glo ria. Cūcta h̄ carnis ſt̃ & amoris corporeoſitas: non amemus āpliora: ſed pauptatē ſēp ſectemur iſtam. Magnū.n. bonū ē: ſed ſapiētia paupis inqt ꝓ nihi- lo: hētur. Et iteꝝ ditias & pauptates ne dederis mi hi: & ex camīo pauptatis liba me: q̄re ergo illa dcā ſūt & in ueti teſtamēto dicebātur ubi ml̃ta ditiaꝝ rō hēbat̃: ubi pauptatis erat pl̃imus ꝯtēptus ubi h̄ qdē maledictio erat. Sed nūc nequaq̄ ita ē. Si uis audire pauptatis pdicamēta ipſā & ꝓfeſſus ē ieſus, & dixit. Filius hoīs ñ hēt ubi caput ſuū rcliet. Et ite rū diſcipul̃ ſuis dicebat. Nolite poſſidere auꝝ neqꝫ argētū. Et eis dicebat petrus q ex ſua natiuitate erat claudus. Argētū & auꝝ nō ē mihi. Et in ipſo qdē ueti: teſtamēto. Nā helyas pter melotē nihil hēbat. Nōne helyſeus: nōne Ioā. hucuſqꝫ Criſo. Paup- tatis tollerātiā laudat: qa p eā corpaliū rerum amor abſcdiit̃ q̄ ē pma radix uitioꝝ: laudat ēt quia per eam abſciditur: ſecūda q̄ ē timor male hūiliās. un- de & conſequenter adiungit: uides ꝙ maxime fi- duciam facit h̄ pauptas. diues ſeruus eſt obnoxius dānis & tribuens omni uolenti ei nocere: ille āt ni hil hēt: preſcriptionē non timet nec cōdemnatio- nem. Nequaquā enim panpertas fuit ſine fiducia Tunc ieſus cum paupertate mittebat apoſtolos in cauſam opus habentem multa fiducia: ualde enim

UVA. BHSC. IyR_070

ē fortis paup & nō habet unde iniuriam patiatur:
hec uerba Criſoſtomi intelligi non poſſunt niſi de
paupertate que nihil habet:nec tria ſuperiora aliqd
concludunt de paūptate monaſtica que gloriatur
ſe ſolū nihil poſſidere:& oīa uelle habere in uſu a-
bundanti & rerum ubertate. Sed penurioſa paup
tas que ē euangelica ex his cōcludit mltū ualere ad
exterminiū oīs culpe. Valet ſecūdo penurioſa pau
pertas ad exercitū uirtutis perfecte:primum quidē
quia per eam uirtus acquiſita probatur:ūde Amb.
in primo libro de offi. Non pōt quis premiū acci-
pere niſi legitime certauerit:nec glorioſa uictoria
ubi non fuerint laborioſa certamina. Ideoq; domi
nus in euangelio. Sancti pauperes ſpiritu &c. Non
dicit beati diuites:ſed pauperes. Ibi.n. incipit beati
tudo diuino iuditio ubi erūna eſtimatur humana
ħ Ambro. cōſtat āt ꝙ erūna non eſt in paupertate
rōne cōtēptus rerū ī mente:ſed ex ſola expropria-
tione penurie tēporalis quā ſuſtinemus ī corpore.
Secūdo uidelicet quia uirtus prōpta cuſtoditur
Vnde Hiero. ad paulinum. Socrates thebanus ho-
mo quondā ditiſſimus:cum ad phandum athenas
pergeret magnū auri pondus abiecit. Nec putauit
ſe uirtutes poſſe ſimul & diuitias poſſidere. Deniq;
& tu audita ſentētia ſaluatoris. Si uis pfectus eē &c.
uerba uertis in opera:& nudā crucē ſequeris puriſ-
q; manibus:& candido pectore pauperē te ſpiritu
& operibus gloriare expeditior & leuior conde-
ſcendens ſcalā Iacob. Videlicet ēt tertio quia uir-
tus cuſtodita expeditius in finē perducit. Iuxta di
ctū Criſoſtomi ſup epl'as ad hebre. ſermōe.v. Nō
habētes diuitias:n̄ pp ħ doleamus: ſed gratias ma
gis uniuerſoꝝ deo ac dn̄o referamus:qa nos par-
uo labore eandē mercedē potuerimus quā diuites
promererii& ſi uoluerimus ēt ampliorē. Nā ex par
uis magna lucramur. Huic ēt Grego. ſuper euā-
geliū uocationis apoſtoloꝝ in ome. conſonās ait.
Regnū celoꝝ tantū ualet quantum habes. Et ite-
rum ibidē. Ante dei oculos nunq̄ ē uacua manus a
munere:cū archa cordis fuerit plena bona uolunta
te. Quapropt̄ cū uolūtas ubi deeſt poſibilitas p fa
cto reputaret':& ſanctis pauperibus q̄ diuitibus uel
le & facere. Multū igit' facit paupertatis inopia ad
uirtutū expeditionē. Vn̄ euāgelici paupes diſcurrē-
tes p mūdū quot uidēt neceſſitates xp̄i fidelibus:
tot habent cordiū cruces:& īmolatōes ī ſuis uiſceri
bus pietatis:unde & illi ſunt magis elemoſynarii ī
affectu & ab omni ſeduſi auaritia:nulli rei extrinſe
ce parcunt quin ea liberaliter tribuāt pro chriſti pau
perū releuando defectu. Quo contra his fallaces
pauperes q nihil uolunt ſubire penurie uſus arida
portant ultra ad aridos pauperes & mēdicos. Et n̄
ſolū de ſibi neceſſariis nil uolūt indigentibus īpar-
tiri:ſed multis ſuperfluitatibus quaſi continue ſata
gunt ſuperfundi. Expoliantes alios pauperes neceſ
ſario uictu in his q̄ cōſumūt ſuo ſuperfluo uſu & fa
ſtu. Hac ergo fallaci paupertate excluſa de medio
que oīum ē uitiorū ſentina:uerā pauptatē euange-
licam extollamus:qa plurimū uidelicet ad exerci-
tium plurimaꝝ uirtutū:ut dictū ē:& āplius foret di
cendū niſi modus uoluntatis nos artaret: qa p eā
uirtus pfecta probat':& in finē multū expedite re-
ducit. Conſequēter ēt ualet hec alta & penurioſa
panpertas ad perfruitionē iocunditatis interne: &
ad extaticā eleuatiōm contēplationis excelſe. Pri-
mo quidē rōne extriſece ſecuritatis. Excludit enim
omnē timorem mundanum & humanum ſeruilē
& uitioſū iperfectū & formidoloſū. Vnde Criſo.
in ome. ultima ſuper Mat. Diuitē neceſſe ē multum
indigere & turpiter ſeruire:formidare & ſuſpicari:
& timore eoꝝ q ſuſpicant' oculos & calūniatoris
ora:& auaroꝝ cōcupiſcentias:ſed nō paupertas ali-
quid tale:ſed contrariū uniuerſis regina ē pluribus
non ſubiecta:ſed munita portibus tranqllis & pa-
leſtra:& gynnaſiū phie. Conſtat āt ꝙ pauptas furi-
bus non ſubiacet:ea potiſſimū ē in qua nihil habe
tur:de qua ſubdit' ibidē. Audite quicūq; eſtis pau-
peres magni:& quicūq; ditari cōcupiſcitis nō pau-
perem eē malū:ſed nō uelle pauperē eē:& nec ma
lū extima paupertatē:& non erit tibi malū:& ſi phi
loſopharis multū ē bonorū finis & origo. Nec
tātū dat ſecuritatē penurioſa pauptas in hoc ſeculo
uiuiri:& in futuro iuditio. Vnde Ber. ſup p̄s. Qui
habitat &c. felix paupertas uoluntaria oīa relinquē
tiū propter te domine ieſu:felix tamē que tā ſecu-
ros tā glorioſos ī illo ſingulari fulgore electorum
in illo tremēdo examine meritoꝝ: & in illo tanto
diſcrimine iuditioꝝ. Ex qbus ſeqtur ꝙ penurioſa
& euāgelica paupertas reddit ſecuriſſimum profitē
tē:qd' multū ualet ad perfruitionē interne letitie.
Sed mirabiliter cōfert ad ſublimationē contēplatio
nis excelſe:quia ī nullo ſollicitatur aīus:nec etiam
pro neceſſario uictu:pp qd' xp̄s ieſus a ſanctis pau
peribus apl'is quos ſup mōtē pfecte contēplatio-
nis extulit:oēmq; ſollicitudinē amouit.d. Nolite
ſolliciti eē aīe &c. Vbi notat' ꝙ oīs diffidētia amo
uetur a pauperibus xp̄i cū eis dr̄ ꝙ p̄us q̄rat regnū
dei & iuſtitiā eius:& hec oīa adiicient' uobis. Eſt tn̄
q̄dā diffidētia q̄ prouenit ex peruerſitate q̄ hēt infi
delitatē & deſperationē ānexā:ut puta cū qs de bo
no diffidit:uel qa nō credit dn̄m curare humana tā
q̄ īfidelis:uel eſtimat ſe a deo derelictū pp peccata
ſua tanq̄ deſperatus:& talis diffidentia & ſollicitu-
do pcedēs ex ipſa oībus phibet':& cōfidētia illi op
poſita oībus p̄cipit'. Eſt & alia diffidētia q̄ ex pu
ſillanimitate cordis ueniēs hēt annexā remiſſiōem
amoris doni:& ſuperfluū amorē ſuū:& hec ſtare po
teſt cū charitate īpfecta. Et iō ħ puſillanimitas diffi
denda:& ſollicitudo ex ipſa pueniēs euangelicis &
pfectis uiris inhibet':& cōfidētia eidē oppoſita per
fectis iniungit' quatenus cōtēplatores ueritatis al-
gorē puſillanimitatis ſollicitudinem pro neceſſari
is fugiāt & calorem charitatis confidenter de deo
cū pmptitudīe ad pferēda pauptatis īcōmoda con
ſtāt aſſumāt:& ī iubilo iocūditatis intne ſit ei ſecu
ra mēs quaſi iuge cōuiuium & ſit eis ſicut uolatus

UVA. BHSC. IyR_070

ſecurus & liber ad contemplandum deum. Ad
hāc cōfidētiā Augu.inuitat in libro de elymoſina.
Metuis iqt ne patrimoniū tuū forte deficiat ſi ex
eo opari largiter ceperis. Quādo.n.uiro iuſto deeſ
ſe poſſint ſubſidia cum ſcriptū ſit. Non occidet de
us animā iuſti fame: helyas in ſolitudine coruis mi
niſtrantibus paſcit᷑. Et danieli ī lacu leonum ſpre
dā iuſſu regis incluſo prādiū diuinitus apportatur
& timemus ne operāti & deū promerenti deſint
alimēta cū ipſe ī euāgelio ad exprobationē aliorū
quorum eſt mens dura: & fides parua conteſtetur
& dicat. Aſpicite uolatilia celi que nō ſerūt neq; me
tunt neq; cōgregant in horrea: & pr̄ ueſter cele-
ſtis paſcit illa. Volucres deus paſcit in quibus nul
lus diuine rei ſenſus ē: nec cibus nec potus deeſt: &
tibi xp̄iano: tibi dei ſeruo caro exiſtimas aliquid de
futurū. An putas q paſcit xp̄m: a xp̄o nō paſcatur:
aut eis terrena deerunt: quibus deus & celeſtia non
deſunt. Vnde hec incredula cogitatio ē: unde ipia
& ſacrilega cogitatio: h̄ Augu. Nota ergo ſup uer
bū dn̄i q ſingulariter uolatilia celi ſe paſcere dicit:
qa uacātes cōtēplationi uolatibus ſingulari cura
nutriuntur ab ipſo. Ipſi enim ſunt q excellenter pa
ſcunt chriſtū de intimis ſue mētis occupati conti
nue in cōtēplatione magnaliū ſue potētie: & dolo
re & crucis ſue aſſūpte nature. Vnde excellentiſ
ſime uidelicet pauptas euangelica ad cōtēplatiōis
celſitudinē ſequēdā. Nā ipſoꝝ ē ſingulariter regnū
celorum: unde pluries dixi qđ repetere non piget
ꝙ paupertas euangelica eſt tranquilla & pacifica
dei poſſeſſio abſq; diſtractionis ſollicitudine mo
leſtia & īpedimēto: per quod patet ꝙ doctores illi
q dicunt ꝙ religio ordinata ad cōtēplationē eſſet
īperfecta niſi haberet ſufficiētiā oīum tēporalium
ignorant: & pauptatis bonū: & alte cōtēplationis
ſtatum. Nā per hoc ſequeretur ut dimittamus
de xp̄o ieſu ꝙ beatiſſima mater eius & ſācti apoſto
li fuiſſent in contēplationis altitudine. īperfecti &
inquieti. Nā aliquādo fuerunt pauperes penurioſi
ut ex predictis patet abunde. Secundo uidelicet
ad iocūditatē īternā rōne expectate mercedis: un
de ſup illud Iob.xii. Deridetur iuſti ſimplicitatis lā
pas cōtēpta apud cogitationes diuitum: parata ad
tēpus ſtatutū dicit Grego. Statutū quippe cōtēpte
lāpadis ē tēpus extremi iuditii predeſtinatis. Tunc
diues reproboꝝ oculis pateſcet: quia cecitati pote-
ſtati ſunt ſubmiſſi q terrena oīa reliquerūt. Qui-
qs enim diuini amoris ſtimulo excitatus h̄ terrena
deſpexerit. Ille proculdubio honorē iudiciarie pote
ſtatis obtinebit: ut ſimul tunc iudex cū iudice ueni
at qui nūc conſideratione iuditii ſeſe ſpōtanea pau
pertate caſtigat: h̄ Grego. Liquet ergo ꝙ pauptas
pro qua quis deridet᷑ & cōtēnit᷑ ea potiſſima ē: que
annexā hēt exteriorē penuriā & uilificatiōem. Vn
de Ber. Ser.cliii. Duo hēt pauptas: dominiū ſequē
tiū afflictiōem.ſ. & utilitatē de quibus ꝓpheta. Vi-
de inqt domine humilitatē meā & laborē meū: &
propterea in terra ſua duplicia poſſidebunt: ut pro
pudore ſit honor iuditiarie poteſtatis: pro labore
refrigeriū placidiſſime ſeſſionis. Hec.n.ē que caſti-
gat purgat: probat humiliat & exaltat. Pauperta
tē igit᷑ penurioſā comitat᷑ letitia mētis: unde ſup il
lū pſal. Ego ſum paup & dolens &c. glo dicit. Lau-
dabo ī me & ī mēbris meis nomē dei mei cū canti-
co.i. cū delectatione: qa ſi oīa deſunt: deus tu mecū
es. Sed conſtat ꝙ nullus ē illo pauperior: cui oīa
deſūt: nec illi tamē deeſt mētalis iocūditas ac ꝑ hoc
nec cōtēplatiōis ſublimitas: pp quod ſubdit᷑ uide-
ant paupes & letētur: querite dominū & uiuet aīa
ueſtra. Tertio quoq; ad ipſum ualde: uidelicet rōne
perfuſe cōſolationis. Ome.iiii dicit Criſo. Deſcen
damus inqt ad pauptatis caminum uideamus qui
ābulāt ī eo zelatoꝝ colla cōculcātis uideamus chri
ſtum hominē in camīo pſalētē: gratias agentē pau
pertati ultime alligatā & multā feruētē deo lauda-
tionē. Etenim pueris illis tribus ſimiles ſunt qui
paupertatē cū gratiarū actione ferūt. Nā & igne ter
ribilius paupertas incēdere conſueuit: ſed illos pue
ros nequaq̄ incēdit. Ita ut nunc ſup pauptate ſi gra
tia egeris uincula diſſoluūtur & flāma extinguitur
& ſi non extincta fuerit quod multo mirabilius eſt
pro flāma ros orit᷑. Quod & in prophetizātibus
ē: quoniam in paupere diuitibus diſponuntur co
pioſius: & in medio camīo rore puro potiūtur. Et
enim maximus ē ros nō detineri concupiſcentia di
uitiaꝝ: & illi tunc cōtēpnētes regē facti ſunt rege
emuliores. Et tu utiq; ſi deſpexeris mundana ne-
gotia mundo eris honorabilior ſecūdum ſanctos
illos quibus mundus nō erat dignus: ut igitur di
gnus celo efficiaris deride ꝑſentia. Ita.n. & hic eris
clarior: & futuris potieris bonis: hucuſq; Criſo. Eui
denter oſtendens ꝙ uoluntaria penuria rerum eſt
q̄ maxime utilis ad perfruitionem interne iocūdita
tis. Valet etiā quarto ad publicationē euangeli-
ce predicationis: primo quia facit eam magis credi
bilem: unde Criſo. ome.xv. ſuper Mat. Talis eſt lu-
minis uirtus ut nō ſolū luceat: ſed ēt illuc ducat il-
los qui ſequuntur. Cum.n. uiderint omnia preſen
tia nos cōtēnētes & ad futura preparatos ante oēm
ſermonē operibus noſtris credent. Quis enim ita
ē amens ut uidens eum qui heri laſciuiebat & dita
batur: omnia exutū: & ad famem & inopiam & du
ram uitam & pericula & ſanguinem & occiſionem
& omnia que uidentur periculoſa preparatam nō
manifeſtam accipiat hinc futuroꝝ demonſtratiōm
Si āt preſentibus nos implicuerimus & īmiſcueri-
mus qualiter potuerunt credere ꝙ ad poſſeſſionē
aliā feſtinemus: hucuſq; Criſo. In his demonſtrans
clare: ꝙ uoluntarie & penurioſe paupertatis exem-
plum in predicatore magis credibilem facit euan-
gelicam predicationem. In quo & aperte confun-
duntur ꝑdicatores huius tpis q ſe paupes iactant
impudens exceſſus. Et aperte concluditur ꝙ in
hoc cōſiſtit ratio quare eis ad fructum ſalutis: paꝝ
aut nihil credit mūdus. Scđo ēt uidelicet ad hoc ꝙ
eā reddit ualde efficacē. Iuxta qđ Dama.li.iii. dicit

UVA. BHSC. IyR_070

Euágelii diuine cognitióis p̄dicatū ē:nō bellis: ſed carneis exercitationibus adueſarios deuincēs. Sed pauci nudi paupes & illiterati:uerbati & mortificati crucifixū corpe mortuū p̄dicātes: ſapiētibus & iſipiētibus pualuerūt.ħ dama.Et ſiſ'ia i nr̄i tpis p̄dicatióibus fierent ſi adppl'ū ſiſ'ia uerba & exēpla deferrent. Tertio ēt uidelicet ad hoc ꝙ efficit eá magis acceptabilē:unde ſup illud Mat.Dignus eſt operarius mercede &c. dicit Criſo.ome.xxxii.Manifeſtum qm̄ ad- eos cibari oportebat:ut nec ipſi magna ſapiant aduerſus eos qui docebantur omnia prebentes:& nihil accipiētes ab ipſis. Neq̧ ipſi rurſus abſcidantur tāq̄ deſpecti ab eis: uult dicere Criſo.ꝙ magis conuinctio amoris erat:quando uidebát apoſtolos a qbus oia uerba ſalutis recipiebant ſibi familiariter uniti in acceptione familiariorū ad uictum:qa per ħ patebat ꝙ nō deſpiciebant populū iſirmū. Cū igitur uolūtaria rerū penuria euangelii predicationē magis reddat predicabilē & credibilē:efficacem & acceptabilē:ac per hoc auditores inducat ad fidē:erigat ad ſpem:& elliciat ad charitatē:manifeſtum ē ꝙ maxime:uidelicet ad euangelice ueritatis predicationē. Cuius ēt euidēs ſignū ē ꝙ per apoſtolos pauperes rebus & ſpiritu q̄q̄ numero diffuſa eſt euangelica ueritas in orbē uniuerſū:ut de ipſis uerū dictū ſit.In oēm terrá exiuit &c.Vnde & Criſo.ome.xlvi.ſuper Mat.Si át homines.xii.orbē terraꝝ conuerterunt: excogitate q̄ta ē ueſtra malitia:cū tanti exiſtentes qui reguntur nō poſſumus corrigere quos mūdis oportebat ſufficere & eē fermētū.Sed figurá habebant:ſed nō ſigna eos mirabiles fecerunt.Multi &enim demones piiciētes:qa iniqtatē operati ſunt nō ſunt facti mirabiles:ſed puniti. Sed qd inqt ēꝙ eos magnos oſtendit pecūiaꝝ cōtēptus:glorie deſpectus ab omnibus uite huius negotiis ereptio. Quia ſine hoc habuiſſent:& ſi chriſtū mortuū ſuſcitaſſēt nō ſolū nulli profeciſſēt:ſed & ſeductores eſtimati fuiſſent.hucuſq̧ Criſo. Quia ex his uerbis patēt oportet ꝙ nihil tātū ualuit ad dillatádū xp̄i euágeliū quātū pfectus contēptus oíum mūdanorū.Cū igit' uoluntaria pauptas & penurioſa ſicut ex predictis elucet ualores incōparabiles quattuor habeat triplicatos:ad quos maxime uidelicet:qa ſimplicit' cōfigurat' & aſſimilat paupi uite ieſu & ſue penurioſe morti:quia nudus in cruce pepēdit. Recte deſignatur per uná euangelicá margaritá:uerū ēt p.xii. illas prefulgidas gēmas i portis noue hieruſalē deſcēdētis de celo ꝑ magno ſui ualore miraq̧ pulchritudine poſitas quibus & noīa.xii.pauperū.ſ.in fundamētis collocata reſpōdēt:ſicut Io.apoc.xii.ſcribit

Deſignātur ēt p.xii.lapides i typico rōnali quarta ordinatione diſtictos.In quibus noía tribuū.xii iſrael moyſes legit' ſcripſiſſe. Quibus ſuccedit duodenus ille apoſtoloꝝ decalogus q i ſpū pauptatis ieſu cōſecuti ſūt ꝑmiſſiones patrū:& ꝑ uerbo abrahe ſemine cōputātur:his.n.tāq̄.xii.filiis uiri iſrael iſup humerali ſūmis pōtificis cōſcriptis:& per propa noía ſignificatis ſūma pauptas iducit'.Sic.n.ſcribit Mat.xii.Noía apoſtoloꝝ ſūt hec:p̄mus Simon q dr̄ petrus:& ſic ceteris noíatis ſubiūgit.Hos.xii. miſit ieſus p̄cipiēs eis.Nolite poſſidere auꝝ neq̧ argētū &c.q̄ ibi ponūtur de pfecta pauptatis forma

In qbus ſuperhumerale uite apl'ice cū rōnali perfectióis & pauptatis altiſſime ꝑ charitatē regni celeſtis tanq̄ uitta hyacenthina idiſſolubili iūctura cōſtringit cū iterponit.Gratis accepiſtis: gratis date. Hoc ſuphumerali & rōnali uerus pōtifex nr̄ xp̄s ieſus adornatus fuit dū ſácte pauptatis perfectionē uerbo docuit & exēplo mōſtrauit:& tūc potiſſime quádo uerus pōtifex ꝑ ꝑpriū ſáguinē igreſſus i ſcá paup & nudus i recōciliatióis ſacrificium ꝑ nobis opulēte uiuētibus i cruce pepēdit.

Ed redeamus ad ſpóſe pauptatis cōmendáde decorē ipſiuſq̧ ualorē:ſi forſitan & ipſi ꝑuocati nobiſcū deformitatē meretricis abiiciát:& legitime ſponſe pauptatis promiſſe amplexibus mēte cōuerſa ſuſpirēt. Eſt.n.icōparabilis huius p̄cioſitas margarite oí p̄cioſitati terrene ut ait Criſo.ſup Mat.ome.xlvi. Quid ait ſi qs tibi proponeret:ferrū:aurū & poſſeſſiōes pecunias ut fenū cōtēnere nō utiq̧ hoc ſuſciperes magis & ualde decēter & tibi:& hoc utiq̧ hoíes maxime attraxiſſes. Et ſi hoíes niderēt fenū auꝝ effici concupiſcerēt & ipſi hanc uirtutē ut ſūmá:& augeret' eis utiq̧ pecuniarū cupido.Si át uiderēt oēs auꝝ ut fenū deſpiciētes olim utiq̧ ab egritudine eruti eſſēt. Audiſtis precioſitatē margarite:nūc audi ſimul ualorē & pulchritudinē ſpōſe. Itē in ome.ultima. Si qs tibi p̄ncipatū & ciuiles poteſtates ciuitatū & diuitias & laſciuias ꝑponeret:deinde pauptatē & poſſes accipe quodcūq̧ uelles:hác cōfeſtim rapes ſi cognoſceres eius pulchritudinē.Mihi át pauptas cuidá puelle pulchre & ſpecioſe ſimilis eē uidet'.Cum hac helyas educatus ē i celū raptus:btá illa rapina. Cū hac helyſeus claruit:cū hac ieſus & apoſtoli oēs Sed ēt ipſá huius puelle pulchritudinē itueamnr. Et.n. eius oculus ē purus & preclarus nil habēs turbulētū:ſed máſuetus:trāqllus:delectabil':ad oēs reſpiciēs mitis hūilis:nullū odiū habēs:nullū aduertēs.Os illi & lingua ſana ē cōtinua gratiarum actio plena retributióe & nutibus & uerbis amicabilibus.Si át uis & pfectionē mēbroꝝ eius uidere lōga eſt & multo excelſior q̄ ſuperhabūdātia.Si autē fugiunt eam multi ne mireris:&enim alias uirtutes fugiunt inſipiētes:ſed contumeliis ut pauper a diuitibus. Rurſus mihi inopie laudes dicis:quoniam eſt beatus qui conuicium patitur: ſed hoc ferre ammonet inopia. Si eſurit paup:& paulus eſuriebat.Si nō habet requiē nec filius hoís hēt ubi reclinet caput ſuū.In his expreſſe declarat os aureū ꝙ uoluntaria inopia non ſolū eſt magne precioſitatis ſed mire pulchritudís:& ꝙ plus ē magne opulētie & honoris.Sicut idē uir ſanctus ait ſuper Io. ome. xlvii.Anima inopis quidem fulget uoluntarii uelut margarita fulgēs:floreſcit át ut roſa.Nō ē enim

UVA. BHSC. IyR_070

illic tinea.non fur.nõ ſollicitudo huius uite negotiorũ:ſed ſicut angelus ita conuerſatur Vis anime huius pulchritudinẽ uidere:uis inopie diuitias addiſcere. Non ſubiacet demonibus:non aſſiſtit regi ſed aſſiſtit deo. Non militat cũ angelis: non habet archas duas uel tres uel decem:ſed talem abundantiá:ut habere mundũ uniuerſum nil eſſe exiſtimet non theſaurum ſed celum:non idiget ſeruis: magis autẽ ſeruos poſſeſſiones & cogitatiões que regum dominãtũr:regnũ:aurũ:& omnia talia quẽadmodũ ludibria puerorũ deridet:& ſicut rotas: pilá hec oĩa extimat eẽ cõtẽptibilia:habet.n.mũdũ quẽ nunc uidere qui in his ludũt. Quid igit̃ pauperibus melius ẽ. Nunqd pauimẽtũ hẽt celũ. Si ergo pauimentũ tale ẽ:cogita tectũ. Si nõ habet equos & currus quid auri in his opus eſt q̃ ſupra nubes uehi debet & eẽ cũ chriſto. Hucuſq̃ Io.os auri. Ignitus:fulgidus:põderoſus & pretioſus eloquiis uoluntarie pauptatis q penuriá uſus rerũ habet annexá admirabilẽ pulchritudinẽ ꝓcioſitatẽq̃ cõmẽdat:qa tamẽ nõ reuelantur hec mũdi ſapientibus Iuxta illud Mat. Abſcondiſti hec a ſapientibus: & reuelaſti ea paruulis. Non ꝓponũtur carnalibus: ſed ſpiritualibus. Iuxta illud. Nolite ſanctum dare canibus &c. Non innoteſcũt amatoribus diuitiarũ ſed paupertatis amatoribus & deſpectis qui iam uicerũt mũdũ. Iuxta illud apoc.ii. Vincenti dabo mána abſconditũ & dabo illi calculũ cádidũ:& i calculo nomẽ nouũ ſcriptũ quod nemo ſcit niſi qui accipit. Pauptas ẽ calculus ille actiue & paſſiue: qa paupertas ſeipſá:& oĩa mũdana calcat:& per humilitatis ſpiritũ ab oĩbus uult calcari:& in hoc calculo eſt nomen dei magni tetragramatõ ſcriptũ: quod legi poterat nõ proferri:quia pauptatis cõfiguratiue ieſu delitias põt pauper ſpiritu aliqualiter ſentire:nõ loq. Iõ pauptas huius per theſaurũ abſcõditũ in agro deſignat̃:quẽ q inuenit hõ abſcondit & pre gaudio uadit & uendit uniuerſa que habet & emit agrum illum. Si quis igitur ſuſtantie paupertatis uult noſcere ualorem aut in ſe:aut i expientia ſtudeat:aut exptorũ ſnĩe cõquieſcat. Iuxta quod Ber. i ep̃la quá ſcribit ad thomá quẽ amor ſcie retardabat a ꝓpoſito ueniẽdi ad religionẽ ait. Quam ſalubrius diſceres xp̃m ieſũ & hũc crucifixũ:quam utiq̃ ſciẽtiá:haud facile niſi q mũdo crucifixus fuerit attendit:falleris fili falleris ſi te putes inuenire apud mũdũ magiſtrũ quẽ ſoli diſcipuli ieſu mundi contẽptores dei munere aſſequũtur. Nec.n.hác lectio docet ſed unctio:nõ eruditio ſed exercitatio in mandatis domini. His Bernardi ſacris eloquiis multorũ religioſorũ huius tẽporis uana ſtudia feriuntur. Et ideo quia magis lectione ſciẽtifica q̃ unctiõe deuota uitam ſuá occupant: parum eſt eis ſepe de uirtuoſa & euangelica uita creditũ. Sed utiná ſaltẽ ocioſitatẽ ſuá uel talibus ſtudiis occuparẽt:qa quod cũ dolore referimus ipſorũ multitudinẽ quaſi de mane uſq̃ ad ueſperá niſi forte illo modico tẽpore in quo licet male & indeuote ſepe diuinũ officiũ dicũt:uidemus eos ſub porticibus uanis uerbis & ocioſitati uacare:uel per uicos & plateas ciuitatis diſcurrere non ingrẽtes dilectũ ieſum:ſed uanũ cõtẽplátes mũdi decurſũ:& circa quẽ partim ſuſpiratũ:partim relictũ eorũ miſera uidet̃ uita láguere. Hec uere & his ſimilia que loquimur ſupra & infra contra ſolos uitioſos dicimus:de quorum uitiis reſpectu eius quod ẽ ſatis loquimur temperate. Quod át pauptas male ſit amata:experiẽtia cognoſcitur. Dicit.n. Criſo.ome.xxxviii. ſuper Mat. Vnũ ẽ q̃cũq̃ dixero. Nil reputabát ſermo theologie talis qualis rerũ experiẽtia. Ideo uellẽ quẽdam illorũ q iá i illũ deuenerũt prophetie uerticẽ nobis adeſſe:& tũc manifeſte uiderẽ huius rei declarationẽ:& qualiter nulli eorũ q diligũt pauptatẽ acceptarent ditari.x. milibus prebenti:tanq̃ q nõ lamentátur in ſolitudinibus:ſed rident & ſaltant in his q diadema ſibi circũponũt magis in paupertate decorantur. Si igitur paupertatis ualorem:pulchritudinem & delitias ſola experientia & unctio docet illi qui in uſũ tẽporaliũ delitiis & honoribus abundare ſatagũt:& omnẽ pauptatis auſteritatẽ fugiũt nec experti ſunt:nec expiri uolũt:neceſſe hñt q huiuſmõi ſũt circa hác matiá cõtra ueros paupertatis amatores deſiſtere garrulare ne tanq̃ ceci uideantur de coloribus diſputare. Taliũ temeritatẽ Hiero. ad demetriadẽ redarguẽs ait. Quidá cũ loq neſciát tacere nõ pñt. Docẽt ſcripturas quas nõ itelligunt & cũ aliis perſuaſerint accipiũt ſupciliũ p ꝑus iperitorũ magiſtri q̃ doctoris diſcipuli. Bonũ.n.ẽ obedire maioribus & parere ꝓceptis:& poſt regulas ſcripture uite ſue tramitẽ ab aliis diſcere. Nec ꝓceptore uti peſſimo preſũptione ſua:hucuſq̃ Hiero. Hoc ꝓceptore peſſimo ſi multi fallaces paupes huius tẽporis nõ uterent̃:nequaq̃ in ſugillationẽ paupertatis penurioſe quá chriſtus ſeruauit & docuit ueros paupes artitudinẽ uſus paupis ápleciẽtes tá ſuꝑſtitioſos arguerẽt:nec religionis deſtructores aſſererẽt. Cũ apte clareſcat ꝙ xp̃m ieſũ ꝑmũ paupertatis magr̃m & eius ap̃l'os & ꝑmos pr̃es ordinum fũdatores & maxĩe paupum p̃riarchá fráciſcũ i rerũ penuria ſatagát imitari. Aliqua ſublimia de paupta te dicta ſunt ſub tractatu illo capitulo.iii. Ieſus deſertũ incolẽs. Duo errores cõtra pauptatẽ. Tẽdẽ át ꝙ circa pauptatis altiſſime ſtatũ duo errores ipſi cõtraria uia decurrũt. Manicheus.n.errauit dicẽs ad altitudinẽ pauptatis euágelice oẽm xp̃ianũ obligari:neſciẽs diſcernere iter ea q̃ xp̃s pfectis cõſuluit:& iter ea i q̃bus ipſfectis miſericorditer cõdeſcẽdit: uſus ẽ illo peſſimo fũdameto ponẽs unũ ꝑncipiũ oĩum malorũ a quo oĩa uiſibilia creata ſũt. Cõtra quẽ in ſymbolo dr̃. Credo i unũ deũ patrẽ oĩpotẽtẽ factorem celi & t̃re:& addit:uiſibiliũ & inuiſibilium. Et hũc elidens paulus. Deus inquit fecit huuc mundum & ea que in eo ſunt. Contra hunc ipſũ manicheum qui ẽt in multis aliis errauit. Auguſtinus ſcribit & contra eius impiam prolẽ fauſtũ & adamátum

UVA. BHSC. IyR_070

contraria acie incedit uigilãtius ius poſſeſſionis attribuens paupertati. Contra que ſatis ſcribit Hieronymus. Ad cuius increpationẽ error ille ut nihil apparentie habens: iã dudũ ẽ: dormitauerit: hunc excitaſſe noſtris temporibus uidentur magiſtri erroris Guil. de ſancto amore q ſine amore dei melius dici poſſet. Et quidã Girardus ĩpietatis illius diſcipulus quos eleganter eximius doctor frater bonauẽtura cõfudit. Noua labes tunc inſurrexit cõtra altiſſime paupertatis uſũ penurioſum & altũ: quo uirtus paupertatis efficaciter uſũ opulẽtũ & latũ exſufflauit de medio: imo etiam cõtẽplabilis redditur & cimerta reputatur non ſolũ ab occultatis uiris pfectis: ſed etiã a quolibet intelligente quantũcũq amatore mundano. Propter quod quia dulce ẽ loqui: & dulcius ẽ perfectiõis archana ſcrutari quã multorũ ruditas porcina cõmaculat. Idcirco prolixiorem tractatũ pro ipſius defenſione compegimus quaſi requireret capitularis anguſtia: q etiã propter multiplices detrahentiũ morſus niſi ſumus ſanctorum patrũ depreſſa allegatione firmate: ut iter ſecurũ & clarũ per artũ uſum penurioſe paupertatis christi ieſu pateat uolentibus perfectionis euangelice regulã icalũniabiliter obſeruare.

Ieſus inhonoratus. Cap. x.

Xpergiſcere aĩa mea neq & impia que deſpectus refugis & ad honores aſpiras: & intuere dilectũ ieſum regẽ regum: & eterni patris filium ĩ totius uite ſue decurſu propter te redimẽdã & informãdã multiplici inhonorationi ſubiectũ: quinimo & cõtumeliis iniurioſis a reproba plebe deſpectum. Excepta. n. illa ultima ĩmo ĩ iniuriarũ exercitu qbus repletus fuit circa tẽpus paſſionis ſue quãdo finaliter in opprobrioſa cruce opprobrioſo modo inter ſceleratos uoluit pro noſtra redẽptione pẽdere: quod fuit in uite ſue exitu. Inuenio tamẽ ipſũ dilectum & ſuper omnia honoratũ ieſum multiplici iniuria fuiſſe confuſum & inhonoratũ in uite ſue decurſu. Fuit enim a iudeis ſicut ſacra euangelii docet hiſtoria inhonoratus: in uerbis: in factis: in cordialibus machinationibus & eſtimationibus impiis. In quibus primo fuit inhonoratus & iniurioſe confuſus impoſito ſibi multiplici defectu: ſapiẽtie: innocentie: potentie: ſequele originis: ſeu parẽtele uel proſapie & religionis diuine. Imponẽtes ſibi defectũ ſapientie quo ad naturalẽ induſtriã Io. x. Quid eum auditis. Dicebant. n. Demonũ habet & inſanit? Et alibi dicebãt q in furiã uerſus ẽ. Mar. iii. Ipſi furioſa mẽte reprobi qui pacificũ ſplendorem eterne ſapientie ieſũ audebant de furia increpare. De defectu litterature & noticie legis dei ſibi ĩponebant cũ dicebant. Io. vii. Quomodo hic litteras ſcit cum nõ didicerit. Quod ãt iſta admiratio de ĩdignatione & uilificatione procederet oſtenditur cum dicit̃ Et ſcandalizabantur in eo. Mar. vi. Quod autẽ reputarent ſuã ſcientiam dubiã oſtendunt. Io. ix. dicẽtes. Nos ſcimus q moyſi eſt deus locutus: hunc ãt neſcimus unde ſit: ũde glo. dicit qꝺ Moyſes docta a deo accepit: de hoc neſcimus unde acceperit. Nos autẽ cũ beato petro dicamus magiſtro ueritatis ieſũ. Verba uite eterne habes. Et cũ iudeis conuerſus coufiteamur. Io. vii. Nunquã ſic locutus eſt homo. Et ipſe forſitan nobis explicãdo ſuam ſapientiam reſpondebit. Verba que ego locutus ſũ uobis ſpũs & uita ſunt. Io. vi. Multa circa deſpectum ſapientie eius ſibi iniurioſa & inhonorabilia locuti ſunt in diuerſis euãgeliſtis & tã reſpectu eius qꝺ dixerũt ei: pauca ſcripta ſunt. Contra eius innocentiã multipliciter prorũpũt aſſerentes eum peccatorem reſpectu ſui: ſeductorem reſpectu populi: tranſgreſſorẽ reſpectu legis moyſi: blaſphematorem reſpectu dei. Et quod nequius ẽ diabolo coniunctũ in ſocietate cõmertii. Pro primo dicunt Io. ix. Scimus quia hic homo peccator ẽ. Cõtra quos tamen ſecura mẽte allegat ſuã innocentiã. d. Quis ex uobis arguet me de peccato? Et Mat. xi. Ecce hõ uorax & potator uini. uer. panẽ qui de celo deſcendit. & dat uitã mũdo de edacitate redarguunt: cum tamen ipſe ſemper ſobriiſſime uixerit & ſobrietatẽ docuerit dicẽs: luce. xxi. In crapula & ebrietate. Dicamus ergo de benedicto ieſu contra iudeorũ perfidiam & mendacitatẽ cũ deuotiſſ. mo petro: prime pe. ii. peccatũ nõ fecit nec inuentus eſt dolus ĩ ore eius &c. Pro ſecũdo dicit Io. vii. Seducit turbas: Et Mat. xxvii. Recordati ſumus: quia ſeductor ille &c. Et luce. xxiii. Hunc inuenimus ſubuertentem gẽtẽ noſtrã: cũ tamen ſumma cupiditate uellet eos ad modũ galline nutrire: & ſub alis ſue protectiõis eorum infirmitatẽ aſſumẽdo ſaluare & curare. Ideo dicitur Mat: xxiii. Quoties uolui cõgregare filios tuos &c. Et alibi. Filius hominis uenit querere & ſaluum facere quod perierat: luce. xix. Pro tertio dicunt Io. ix. Non eſt hic homo a deo qui ſabbatũ nõ cuſtodit. Contra quos dicitur Mat. xii. Dominus eſt filius hominis etiam ſabbati. Pluries ãt ſicut patet in multis locis de hoc redarguerunt eũ Et ipſe ſemper humiliter ſatiſfecit.

Aliqñ rõnẽ aſſumẽs a paterna filiatione ut Io. v. pr̃ meus uſq mõ operat̃: & ego opor. q. d. Sicut opa creatiõis q maifeſta ſũt attribuũt̃ pr̃i fcã ſũt ĩ ſex diebus: & ſic opa redẽptiõis ego una cũ pr̃e inchoo ſeptimo die: p hoc ſecũdũ Ambro. ſe oñdens eſſe creatorẽ: q opa diei ſeptie que ad redẽptionẽ pertinebãt. vi. creationis operibus intexebat.

Aliquando cõuincit eos ex operibus bõitatis & utilitatis: ut ĩ luca ubi poſt plura dicit licet ſabbatis curare. Et alibi hec probat oſtẽdens q merito magis & melius eſt hominibus ſubuenire q beſtiis. quod tamen ipſi faciebant ſine uiolatione ſabbati.

Aliquando conuincit eos ex legis ſimilitudĩe & cõpõne: ut ibi & in ſabbato circũcidit hoĩem: ſi circõciſiõem accipit hõ ĩ ſabbato. Ex quo apte cõcludit q opuſ ſuũ erat ml̃to pr̃ectiuſ & utilius q opus circũciſionis legalis: & ideo multo magis exẽptũ a reprehenſione mandati de ſabbato.

UVA. BHSC. IyR_070

Aliquando eos conuincit ex auctoritatis pote-
ſtate:ut Mat.xii.Dominus ē filius hominis ēt ſab
bati. Pro quo ſepe imponunt ei blaſphemā ut ibi
De bono opere non lapidamus te.ſed de blaſphe
mia quia tu ipſe cum homo ſis facis teipſum deū.
Et pluries tanq̄ dei blaſphematorē & arrogantem
ieſum impie reprehenderunt.Contra quos tamen
humiliter reſpondit:Ego honorifico patrem meū
& uos inhonoraſtis me.Egogloriam meā nō que
ro.In multis operibus noſtre ſalutis. Iudei mortis
filii & uere blaſphemie ſanctificato dei filio ieſu cri
men blaſphemie iniecerunt. Pro quinto dicebāt
illi filii diaboli opera benedicti ieſu attribuētes dia
bolo.Luce.xi.Et Mat.xii.In beelzebub prīcipe de-
moniorum eiicit demonia: calūniantes ieſū ꝙ oc
culto cōmertio cum demone eiicit demonia de ob
ſeſſis corporibus .Quibus reſpondens ieſus pro-
bauit ꝙ in digito dei.i.in ſpiritu ſancto: per cuius
ampliſſimū donum ipſe benedictus ieſus erat de-
us per gratiam unionis:& per hoc eiiciebat demo
nia q̄ ipſe expellebat uirtutis & poteſtatis efficatia:
nō demonū occulta amicitia:que nullo modo po
teſt ſtare cum effectibus chriſti.Quia diabolus di-
ſpergit humanam mentem a uero dei cultu quam
uere chriſtus recollegit ingēti charitatis affectu &
efficatia uirtutis ſue:fortem armatum diabolum de
atrio mentis humane:quam per excluſam chriſti
gratiam pacifice poſſidet per fortitudinis ſue potē
tiam miſericorditer ſtillando gratiam ſuam menti
bus redēptor alligat:& ipſum de tabernaculis hu-
mane mentis cum tota uitiorum ſuorum armatu
ra diuidit & expellit. Ex quibus omnibus pla-
ne concludi poterat iudeis ꝙ profecto peruenit in
eis regnum dei ideſt totum regnū diuine gratie
ſanctis patribus repromiſſū per chriſti dei & homi
nis & ſaluatoris aduentum.Quod quia ingratiſſi-
me receperunt non ſolum unū demonium ſecula-
ris uite habitauit in eis:ſed uniuerſitas demonū &
ſpiritualium uitioꝝ eos in maligna oſtinatiōe poſ
ſedit inducens eos ad blaſphemandū deum huma
natum:& ipſum ad mortem querendum ut meri-
to & rationabiliter conueniat eis illud Io. viii. uos
ex p̄re diabolo eſtis & deſideria p̄ris ueſtri uultis fa
cere.Ille ab initio homicida erat & in ueritate nō ſte
tit. Simile contigit omnibus ad altum ſtatum uo
catis qni ex mentis ingratitudine & diabolica frau
de proprie ſalutis ſtatum impugnando peruertunt
ſicut & infra notatū ē in capitulo illo:Ieſus cruce di
tatus:in expoſitōne phariſayce crucis. Sic igit̄ ui
des quomodo impie pharyſei & iudei inhonora-
bant benedictum ieſum ipſum omnimoda inno-
centia ſpoliantes.Cuius nos deuoti filii cum Ioā.
baptiſta innocētiā predicantes in eius innocentia.
confidamus .d.Io .i.Ecce agnus dei &c. Defe-
ctum potētie impoſuerunt non ſolum ſicut dictum
eſt ſupra opera ſue potentie & uirtutis attribuentes
diabolo:ſed etiam miracula que ab ipſo facta exp̄ſ-
ſe a ſua potentia detrahentes:ſicut Io.ix.dicebat ce

co. Supple da gloriam deo qui te liberauit p ſeipſū
non per hominem iſtum: quia nos ſcimus: quia
hic homo peccator eſt.q.d. Nos ſcimus: quia per
ipſum non eſt factum miraculum.Contra quos ſā
ctus cecus conſtanter reſpondit.Vnum ſcio:qa.cū
cecus eſſem modo uideo:& ſibi attribuens miracu
lum adiunxit.In hoc enim mirabile ē:quia uos ne
ſcitis unde ſit & aperuit oculos meos. Multis ali
is modis ſue potentie detrahebant ſibi īponentes
infirma:& ſue maculantes potentie miracula uł di
centes non eē uera:uel non eſſe ſua:uel eſſe male fa
cta:ſicut Ioā.v.dicebant illi qui.xxxviii.annis iacue
rat in grabato. Sabbatum eſt:non licet tibi tolle-
re grabatum tuum.Quibus ille cum iam mēte ſa
nus eēt reſpondit:ꝙ qui fecerat eum ſanum dede-
rat ei ſalubre mandatum.Qui me ait ſanū fecit:il-
le mihi dixit.Tolle grabatum tuū & uade &c. Fu-
gientes igitur malitiam iudeorum omnipotētis ie
ſu potentie detrāhentium cum ſancto leproſo no-
ſtrā īfirmitatē recognoſcētes: adoremus benedictū
ieſum dicentes.Domine ſi uis potes me mundare.
Si ipſe fortaſſis noſtram infirmitatem uiſitans tan
gat nos ſue benedicte uirtutis effectu:& dicat uolo
mnndare.Mat.viii. Pro defectu ſequele dicebāt
Io.vii.Nunqd aliquis ex principibus credidit ī eū?
ſed turba hec que non nouit legem maledicti ſuut.
Sed & uilitatē diſcipulorum ſuorum ſibi īponebāt.
Nōne fratres ſui ſt̄ Iacobus & Ioānes?Etiā de ami-
citia peccatoꝝ ipſum inculpabant.Mat.ix. Quare
cum publicanis & peccatoribus manducat magi-
ſter ueſter.Luce.xv.Erant appropinquantes ad ie-
ſū publicani & peccatores &c.Et luce.xix.Et cum
uiderent omnes murmurabant dicentes ꝙ ad ho
minem peccatorem diuertiſſet.Quibus efficaciter
r̄ndit nō excuſās hāc infamiā:ſed ſuā exprimēs mi
ſericordiā & reprobās falſam iuſtitiam.Mat.ix.Nō
eſt opus ualentibus medicus:ſed male habentibus
& ſequit̄.Non enim ueni uocare iuſtos ſed pecca-
tores. O miſeri pharyſei euntes .i. diſcedentes a
ueſtra ſapiētia ceca:diſcite dei miſericordiam q̄ ſup
exaltat iuditium & ueſtram infectiuam malitiā &
penitētiā:quia dicitis ꝙ peccatores recipiat celeſtis
medicus.Cū ī tota maſſa pditiōis nullū ieſus īueniat
q̄ nō ſit miſerabilit̄ egrotus. O dura ſentētia ſup
falſā iuſtitiā.Nō ueni uocare iuſtos ſed pecaatores.
Si iuxta ſētētiā apoſtoli .Ad Ro. Quos p̄deſtina-
uit hos & uocauit.Si hos iuſtos miſeros uocare nō
uenit illos nec p̄deſtinauit:& ibi multa uide de hoc
Pro defectu originis ſiue proſapie ipſum īho-
norabant.d.p̄mo p uoluntate p̄rie.Io.vii.Scrutate
ſcripturas qa a galilea ꝓpheta nō ſurgit. Pro de-
fectu parētele dicūt Io.vi.Nōne hic ē filius Ioſeph
cuius nos nouimus patrem & matrē?Quomodo
dicit h̄:qa deſcēdi de celo.Et.v.Mar. Nōne hic eſt
fabri filius & marie frat̄ Iacobi & Ioſeph & Iude &
Simonis?Et alibi.Nonne mater eius maria dicitur
.q.d.Mulier plebea paupercula & deſpecta:pro cu-
ius paupertate & uilitate arguebant ieſū chriſtū nō

UVA. BHSC. IyR_070

eē chriſtū.d.Io.vii.Nōne ex ſemine dauid chriſtus
uenit:& de bethleem caſtello.q.d.ex hoc patet ꝙ
xp̄s nō ē ieſus:qa nec de ſemine dauid nec in beth
leē natus cū ipſe ſit galileus:patet autē ꝙ in hac ui
lificatione & in aliis que blaſphemando dixerunt.
Mentita ē iniqtas ſibi. Benigne & pie ieſu non
horruiſti paupercule matris infamiā quā predeſti-
naſti omnium creaturarū fore reginam:& quā uo-
luiſti ſecūdū carnē ex ſemine dauid regis oriri:uolu
iſti uilitate & paupertate deſpici:ut in uilitate humi
litatē ſeruares:& in exēplaritate nobilitatē faſtus hu
mani deſpiciēdā eē oſtenderes:pp quod in omni
mundano deſpectu fuit totus ſanctiſſime uite tue
decurſus quod & eē uoluiſti in tua ſanctiſſima ma-
tre:& eē precipis in tua perfecta & imitatoria prole
Tabeſcente igitur ꝓ̇cipū & pharyſeoꝝ perfidia cū
turba ſimpliciū chriſto dicamus. Oſanna filio da-
uid:benedictus q uenit in nomine dn̄i &c.Mat.xxi
Pro defectu religionis diuine docebāt eū Io.viii
ſamaritanū .q.in diuino cultu hereticū nō iudeum
ꝓ cuius defectus calūniā continuādā ēt cōſpiran-
do ſtatuerāt Io.ix.ꝙ ſi quis eū cōfiteret̄ eē chriſtū
extra ſynagogā fieret. Quia uero ipſi iudei he-
rant heretici in diuino cultu:& a diuini cultus ſede
precidēdi: ideo hāc infamiā qua uocant eum ſama
ritanū chriſtus ieſus non curauit uitare.Tū quia q
oēs ſaluare uenerat:nullā gentē uolebat ſpernere.
Tū qa ēt ſciebat ſibi ſignificatū huius nominis cō
uenire.Samaritanus.n.cuſtos interpretatur: & ipſe
eſt dominus qui cuſtodit nos:& qui ſolus ē pro-
tector omniū electorum. Extra uero ſynagogā
excludebāt ieſum:& illū cōfitētes illi q a dei cultu
& regno excludi debebant ex ſua malitia. Et ſicut
tunc fuit.Sic in ſimilibus tēporibus ſimili neqtia ī-
uolutis contingit. Sicut.n. tunc ex diuturna &
longa tranſgreſſione diuine legis in ſcribis & pre-
ſūptuoſa ābitione & prelatione plebis & ſymonia-
ca & contētioſa procuratione dignitatis in princi-
pibus ſacerdotū ex falſa & hypocritali apparentia iu
ſtitie in pharyſeis & ſub typo ſuarꝫ obſeruādarꝫ tra
ditionum uera falſificatione totius religioſe & uir-
tuoſe obſeruatiōis cōtēta ī legis medulla.
Scientia ſcribarū ē excecata
Poteſtas principum fuit deordīata
Religio pharyſeoꝝ fuit ſimulata.
Ac per hoc reprobata:& ſimul hec tria genera ho-
minum propter amorē reciprocum & carnalē ho-
noris proprii: cauilloſe tamen excuſantur ſub zelo
honoris domini:& propter timorem carnalis ſub
ſtractionis ſuoꝝ appetituum coopertum falſa ſu-
ſpitione qua dicebāt ſentire deleri tēplum dei. Pro
pter iſta inquā:& propter multa alia que ſequūtur
Ad hoc dati ſunt omnes hi in reprobum ſenſū ut
cōſpirarent unanimiter malitioſiſſime cōtra xp̄m ie
ſum uerum principē ſacerdotū uerū cultorem eter-
ni dei & tēplū ſpiritus ſancti in aſſūpta natura: eter
nū deum in unita perſona. Et dicunt ſe honorare
deū cuius filium crucifixerunt:& pretendentes le-
gis zelū occiderunt finē legis chriſtum:& dicen-
tes ſe ſeruare hereditatē ſanctorum patrum.extra he
reditatē ieſum eiecerunt heredem legitimum. Ac
per hoc reprobata ē eorum poteſtas ut poſſint ma
le facere & nō bene:eoꝝ excecata magiſtralitas ut
ut ſint duces ceci & īpulſos precipitii.Eorum ē ſu-
perſtitioſa & reproba facta religioſitas ut ſint falſi
iniuſti & uiri impii:& omni ſpurcitia pleni:& exte-
rius hypocriſi dealbati.Et his excluſus datus ē prin
cipatus uiris humilibus- ſidis ſimpli
cibus celibatis publicanis & peccatoribus. Sic ꝑ
omnia intellige ī finalibus tēporibus circa natiōes
reprobas & miras dei īmutatiōes contingere. Nā
tunc pp longā & diuturnā traſgreſſionē in ſimili-
bus ſtatibus illos in iuditio ſtupēdo confundit ut
prelatio deordinet̄ & precipiat mala & prohibeat
bona ac per hoc ſit reproba.Scientia excecatur ut ꝑ̄
lationē ad predictā ruinā īpellat: & quod uerū eſt
& ſalutiferū nō agnoſcat.Religio falſificet̄ ut per
hypocreſim tantū in oculis hominū ſe diffundat:
& interius uacua omni perfectiōe in dei oculis eua
naſcat:& pre oībus furioſa in ſua uanitate confidēſ
contra oriētē nouū ſtatū de celo q ſuā denudat hy
pocriſim per furiā inardeſcat:ac in eū dētibus ſtri-
deat:ſicut & tuuc uidemus ꝙ ꝓ̇ncipales in chriſti
paſſione fuerunt pharyſei:qbus intēta rōne:& de-
ceptionis conatu ꝓ̇ncipes ſunt imitati ut populū
facerent conſentire:imo acclamare & expetere mor
tem chriſti.In quo ēt ſecūdū eos exquiſitā malitiā
nihil poterūt dānabile inuenire:quia etiā falſe cri-
minationes cū exquiſita fraude adducte prima fa-
cie apparebāt inepte & maligne conficte. Ad
hanc autē malorū uoraginem & ſic horrendā cali-
ginē multis ſue malitie gradibus peruenerunt.Nā
ꝓ̇mo uiderūt ipii chriſti uitā innocētē:doctrinā ue
racē:ipſūq; tēporalia reiicere ad quorū hauſtū ipſi
continue erāt ſolliciti corde:ac per hoc chriſti ſta-
tu eoꝝ malitia denudāti detraheī ceperūt. Sl'iter
de chriſti humilitate contra eorū ſuperbiam & eius
ſanctimonia contra eorū laſciuiā ex inuidia cepe-
rūt ſibi detrahere.Et quia doctrinam ſuam xp̄s ie
ſus confirmabat per opera potētie diuine: ceperūt
miracula falſificare:& que falſificare non poterant
ex modo agendi:quia in ſabbato ceperunt reprehē
dere:& que hoc modo non poterunt inficere:cepe
runt principi demoniorum āttribuere:ſed quando
nihil tale potuerūt dicere ſicut in reſuſcitatione La
zari ceperunt ira & inuidia tabeſcere ac de eius mor
te tractare.Et quia ꝓ oīa ſupradicta uidebāt uirtuo
ſum ieſum populū ad ſuā ſequelam attrahere:& ad
uerū dei cultū reiecto falſo inducere: ceperūt chri-
ſtum ieſū diffamare uerbis.perſequi factis expelle
re de ſuis terris reprobū oſtendere de ſuis ſententi
is:& cōtra omnes ipſum ſequentes & cōfitētes tā
q̄ contra diuinū cultus deſtructores ſententias ful
minare.Ex quibus ſecutum eſt ꝙ pauci erant qui
in eorum conſpectu auderent chriſtum confiteri ni
ſi chriſti perfecti diſcipuli.Et inundante perſecutio

UVA. BHSC. IyR_070

nis procella in crucifixiõe ieſu ſola dilectiſſima ma
ter in fide remãſit. Sic ꝑceſſit ergo pſecutio per
ſone xp̃i.Sicut per oia aduertunt xp̃i ieſu diſcipuli i
hoc tẽpore illuminati circa crucifixionẽ uite xp̃i.Et
er nunc tribus clauis eũ in cruce figentibus falſa ſa-
piẽtia arguẽte nãq͡ hypocriſi ĩpugãte reproba po-
tẽtia condẽnantẽ:pendens in cruce ſic confixa do-
loribuſ cũ clamore ualido & lachrymiſ expirat̃ uide
tur. Idcirco nullus audet eam confiteri niſi hi q̃
amore materno xp̃m ieſum crucifixũ & ſue pfecti-
onis ſpiritũ intra ſue mẽtis uiſcera p amorẽ ſeraphi
cũ portãt incluſum.Hi typo matris omniũ priuati
potẽtia & repleti doloribus pro crucifixione uite
ieſu lamẽtis & ſuſpiriis uacant:lamẽta continue re-
plicãt:que tãto ſibi uerius cõpetere ſentiũt:quãto
uerã ihrl̃m & uerum dei tẽplũ nunc plãgũt p prin
cipes babilonis deſtrui.tãto pniciosius q̃ tũc fiebat
quãto ueritas figurã ſuperat:& corpus umbram.

Hoc deducto mihi mõ occurit data occaſiõe ab
inhonoratione ieſu qui tanq̃ in diuiuo cultu here
ticus excomũicabit̃ ab ipiis qr nunc ſimilia ſuſtiet
ſpiritus paupertatis. Ex predictis patet qũo bñ
dictus ieſus fuit mľtiformit̃ inhonoratus ab ipiis:
& multis affectus iiuriis falſis uerbis q̃ ut epilogã
do pſtrigã:uide aĩa & cõſidera cũlamẽto ꝙ tuus ie
ſus ſuper oĩa benedictus deus ꝑte ſubſtinuit uoca
ri in deſpectum paupercule mr̃is filius & fabri frat̃
pauperum:de uili pentcla.Iacobi &.Ioãnis de uili
patria galileus & quod peius eſt peccator:peccato-
rum amicus uorator & uini potator ſeductor po
puli:blaſphemus dei:uiolator ſabbati expugnator
moyſi: commotor populi: Inſanus & furioſus de
moniacus & demonioꝝ ſotius: literaꝝ indoctus.
Samaritanus & i diuina lege hereticus Quid in iu
riarum defecit benigniſſimo ieſu?Vbi eſt ergo ſimi
litudo ſpõſi tui reproba anima mea?Si laudari deſi
deras:& iproperia illata non portas : benedictus ie
ſus falſiſſimas iniurias pro te ſuſtinuit:& ſuas ueras
iuſtitias deſpiciet falſa crimina ſibi imponi. Et tu
uis ſuperbia ceca in tuis peccatis laudari & non re
prehendi & falſis in te uirtutibus gloriari & uano
rumore extolli. O quanta diſſimilitudo eſt in aĩa
tali ad dilectum ieſum.Non eius ſponſa:ſed emu-
la probatur: que pro imitatione ieſu tolerantia in
iurie non gloriatur.Et non ſolum uerbis nephariis
ſed factis impiis inhonoratus eſt benedictus ieſus
Nam preter apprehenſionem crucis de qua dicen-
dum ẽ infra paruulus fuit de terra iudeorum expul
ſus & i egyptum fugatus.Mat.ſecũdo. Poſtea
docere incipienſ fuit i nazareth:luce quarto de ſyna
goga contumelioſe eiectus:& cum uituperio extra
ciuitatem expulſus & uſq͡ ad ſupercilium montis
ductus & ibi precipicio intentatus:poſtea Ieroſoli
mis.Ioãnis.viii.pro ueritate doctrine uoluit lapida
ri quod non ſemel:ſed pluries attẽtauerũt.Similit̃.
Ioãnis.vii.miſſerunt principes miniſtros ut appre
henderent ieſum.Non ſolum ab hoſtibus talia ſu
ſtinuit in factis:ſed etiam ſamaritanis recep hoſpi-
tio uoluit: ut dicit lucas tẽpore neceſſitatis. Sed &
ſepe acceptus in mľtis locis poteſt cogitari ꝙ ſicut
mendicus & pauper fuit cũ multa uilitate tractatus
imo ab illis cũ quibus fuerat nutritus deſpiciebat̃
.ſ.a fratibus ſuis:qui nec credebant in eum.Ioãnis.
ſeptimo.Sed ab illis cũ q̃bus fuerat nutritus cõpa
triotis & parentibus fuit i multo depectu habitus.
Ioãnis etiam.vii.ubi dicitur ꝙ uolebat in iudeã am
bulare qr querebãt eũ iudei interficere. Sequitur.
Neq͡ enim fratres eius credebãt in eũ.Illi enim pũ
gebant ac ſi mũdanã gloriam quererẽt dicẽtes. Si
hec facis manifeſta teipm̃ mũdo. Licet autẽ iſta
referri ad diſcipulos non credã:tñ ipſi. Sicut groſſi
& inexperti:& nõdũ abũdãtia ſpiritus ſancti pleni
nondũ plene cognoſcẽtes ieſum ipm̃ non fuerũt
dum eſſet in carne paſſibilli ut dignus erat ueneran
quin potius ipſe benedictus ieſus etiã i eis multos
ſupportauerit defectus & multas reuerentias nõ ſo
lum patienter: ſed amoroſe ſuſtinuit. O bone ie
ſu quomodo inter uiros huius uite ſemp inglorio
ſus fuit aſpectus tuus:& quot factis iiuriis in tue ui
te decurſu ab ingrato humano genere irreuerẽtias
& iniurias ſuſcepiſti.Nã pluries ſoluitur:paup:ſine
pecunia male ueſtitus:& nudis pedibus circuiſti p
mundũ:ſicut exeuãgelio credi poteſt:ut puta quan
do a nazareth ueniſti ad Ioãnẽ ante baptiſmũ. Si
cut dicitur.Mat.tertio.Et quãdo rediit poſt baptiſ
mũ iterũ in nazareth ante comitiuã indiuiſibilem
apľorum forſitã uenit ſolus:& tunc poteſt credi p
babiliter mẽdicaſſe qr p extraneas terras uadẽs pe
cuniam nõ portabat. Et forſitã tũc multas recepit
iniurias:& propeticione elimoſynaꝝ contumelias
reportauit. Quod ſi alñ receptus attende
Quã uiliter &.penurioſe cibatur
Quã hũiliter ſedet:& q̃ deuote recipit
Quã ſingľarit̃ comedit:q̃ grate recognoſcit
Quã patiẽter pũctiõis audit:q̃ hũiľr rñdet
Quã ſalubrit̃ iſtruit:quot dilectiois ſigna: ꝑtẽdit
Quẽ enim laborare fecimus in peccatis nr̃is forſi-
tam dũ ſic peregrinus icederet & elemoſynas pete
ret fuit de ocioſitate redargutus. Miror quomõ
anima xp̃iani quantũcũq͡ parũ fidelis & xp̃o deuo
ta poteſt mẽte ruminare ꝙ dei filius propter ip̃am
redimendam ad talia deſpicabilia ſuſtinẽda deſcen
derit ſine cordis ſciſſione interna:& extrinſeca i mu
tatione perfecta ad benedicti ieſu ſuſtinẽdos am-
plexãdos & imitẽdos deſpectus. O aĩa mea aſſo
tia te iiuriato ieſu & ip̃m in omnibus ſuis deſpecti-
bus cõtẽplare & ihonoratũ ab aliis nitere totis uiri
bus pro te & pro electis honorare:& nullo modo
dubites ꝙ inter iniuriantes ei pro tua malitia tu ob
tinebis principatũ:qr te ſẽtio iſta ſine corde reuol-
uere:& ad iniuriam leto corde portãdam ſequit̃ te
habere ſed peregrina es ad emendandũ benedicto
ieſu honoris defectum :quẽ te ſibi ſubtraxiſſe in to
ta uita tua recognoſcis. Sed ille qui ab infantia
portare iniurias didicit:tuas uſq͡ hodie portare nõ
deſiſtit. Fuit tertio inhonoratus bñdictus ieſus

UVA. BHSC. IyR_070

in cordialibus machinationibus & internis eſtimationibus impioꝝ. O quãta ſunt hec: & quis iſta cogitare & eſtimare ſufficiat quẽ turpiter illa natio reproba ꝑncipũ ſacerdotũ: ſcribaꝝ: & q̃ maxíe pharyſeoꝝ qui grandi ſupcilio ſe xp̃o opponentes & ipſũ ut ſceleratũ & dei blaſphemũ ĩ cordibus reputãtes ſibimet formabãt de ieſu fãtaſma prophanũ & quãtũ cũ rſpectu ſui pharyſaici cultus ſecũdũ dei cultorẽ ieſũ reputabãt blaſphemũ dei hoſtem legis tranſgreſſorẽ: & mũdi gloriã querere: & uerã dei gloriã non docere: unde merito eos reprehẽdit de pluribus locis de ſuis cogitationibu s nephandis maxime luce.xv. ubi dicit ꝙ cognoſcens ieſus cogitationes eoꝝ dixit ad eos: ut q cogitatis mala in cordibus ueſtris? O benigne ieſu q̃ perlucide uidiſti illoꝝ ſcelerata corda: in quibus te ſic ĩpie deſcribebãt: & ex quibus ſepe ĩmo quaſi cõtinue te dilacerabãt: diuellebãt & cõſpuebãt: ut ĩpiũ dei hoſtẽ: ſediciosũq; latronẽ & diuini nominis uſurpatorem rapacẽ: & paterni honoris diſſipatorẽ: quẽ tamẽ pre omni creato ſedula mẽte & perfecta colebas: ĩmo ĩ quo ſolo & nõ alibi ẽ ueriſſimus dei cultus. Quis enim enumerare ſufficeret: quot cruces: quot mortes: quot uerba: quot ĩproperia: ille reprobe mẽtes benedicto ieſu dicebant ſeu cogitabãt: ruminabant pertractabant: & cupiebãt inferre: ſed & tã horrida corda horribiles xp̃o ĩpioꝝ oculoꝝ ſuoꝝ emittebant aſpectus toruos & deformes uultus crudeles & ſubſanationis & iracundie plenos pretendebant geſtus: ut in benegniſſimũ ieſũ inſania cordis eoꝝ & per extera ſigna toruo uiderẽtur furore bachari: die & nocte chriſti mortẽ exqſitã & horridam illa ĩpia corda tractabant: & intra ſua beluina cogitamina totũ decapillãdo corrodebant dentibus: lacerabant manibus & pedibus conterebãt. Et quomõ poſſẽt hoc facere opere: quod impie continue tractabãtin corde cruciatu continuo ſatagẽtes magis ſeipſos cruciabãt perfidia: quia adhuc ĩplẽda occurrebant ĩpedimẽta. Hec fuit ſũma inhonoratio & contumelia filii dei ieſu quẽ uidebant: & in hoc apparuit magna patiẽtia benigni ieſu qua nõ ſolum eos ĩ predictis malis ſnſtinuit: ſed etiam continue pro eorũ cõuerſione ad patrẽ orauit. Et in audito preteritis ſeculis dilectionis feruore pro tã ſceleſtis redimẽdis ſeipſũ ſatiſfactionis preciũ obtulit eterno patri ipſamet quã intulerũt acerbiſſima morte.

Sic ergo potes uidere de ieſu benigno & patientiſſimo ſponſo tuo quecũq; es aia xp̃i ieſu deo deuota quomõ uerbis & factis: & internarum cogitationũ tractatibus ĩpiis nõ ſolũ inhonoratus deſpectus & uilificatus: ſed ẽt iniuriatus & cõtumeliis affectus fuit patiẽs ieſus ac ĩpie blaſphematus.

Ieſus miranda faciens. Cap.xi.

On ſolũ pro ſua uilitate ſic deſpectuſ fuit ieſus ab ĩpia gente: cũ a ſue uite principio uſq; ad extremũ mortis ſue ſicut fidelia fuerũt aſſũpte humanitatis indicia. Sic etiã diuinitatis unite: ĩ ꝑncipio: medio: & fine apparuerũt euidentiſſima ſigna per diuine maieſtatis miracula ſepe circa ipſum & per ipſum effecta. Vnde & miracula q̃ fecit ĩ carne mortali fide dignũ teſtimoniũ & ſufficiens prebebat diuinitatis & hũanitatis in eo ſicut ipſe dixit Io.v. Opera q̃ dedit pater ut faciam ipſa teſtimoniũ perhibent de me. Que quidẽ miraculoſa opera cõſiderare conuenit: ꝑmo ſub rõne cõi: poſtea ſub ſpeciali. Et primo uidẽdũ quomodo eius diuinitas per ea ſufficienter probatur: quomodo ea ipſũ decens fuerit facere diuina uirtute: quomono congruo tẽpore ſciuit ea monſtrare.

Primo ergo quia ſua miraculoſa opera per reſpectũ fuerũt diuinitatis ſue teſtimoniũ fide dignum.

Primo quidẽ ſecũdũ ſpeciẽ operum: qa tranſcẽdebant omnẽ poteſtãtẽ uirtutis create: & iõ nõ poterãt fieri niſi diuina uirtute. Et pp hoc cecus a xp̃o illuminatus dicebat. Io.ix. A ſeculo nõ ẽ auditũ: qa qs aperuit oculos ceci nati. Niſi eẽt hic a deo ñ poterat facere qc̃q̃. Secũdo pp modũ miracula faciẽdi: qa ꝓpria uirtute miracula faciebat nõ ad inuocationẽ alterius nois q̃ ſui: Ideo luce.vi. Virtus de illo exibat & ſanabat oẽs: propter quod oſtenditur ſicut Cyrillus dicit ꝙ nõ accipiebat aliã uirtutẽ: ſed cũ eẽt naturalit̃ deus propãm ſuper infirmos oſtendebat uirtutẽ: & propterea miracula faciebat Vnde ſuper illud Mat.viii. Eiiciebat ſpũs uerbo: & oẽs male hñtes curauit: dicit Criſo. Intende quã multitudinem curatã mõſtrãt euãgeliſte nõ unũquẽq; curatũ narrantes: ſed uno uerbo pelagus ineffabile miraculoꝝ ĩducentes. Et ex hoc oñdebat ꝙ habebat deo p̃ri coequalẽ uirtutẽ. Secũdum illud Io.v. Quecũq; pater facit: hec & filius ſiliter facit. Et ibidem ſicut p̃r ſuſcitat mortuos & uiuificat. Sic & filius quos uult uiuificat. Tertio ex ipſa doctrina q̃ ſe deũ & dei filiũ aſſerebat: & niſi eẽt uera nequaq̃ dĩna uirtus aſſiſteret ĩ miraculis faciẽdis. Et hec eſt oĩum fortior rõ. Impoſſibile ẽ.n. tã ſceleſto mẽdatio q̃tũ eẽt illud ſi nõ eẽt uerũ deũ ferre teſtimoniũ ꝑ opa ĩfinite uirtutis & que fecit ipſe ieſus ĩ carne mortali: & q̃ poſt eius glorificationẽ ad dexteram p̃ris ĩ huius ſublimiſſime ueritatis aſſertione uſq; hodie ĩ fide ſãcte eccleſie fuerit: pp quod dr̃ de his q̃ faciebat ipſe Mat.i. Que nam eſt hec doctrina noua: qa in poteſtate ſpiritibus ĩmundis impat & obediũt ei. Nec obſtat cõtra hanc ĩexpugnabilẽ ueritatẽ ſi dicat ꝙ ſimilia miracula & ãte & poſt ab aliis legũtur facta ſicut gentiles obiiciũt: & Auguſtinus refert in ep̃la ad uoluſianũ. Nulla inquiunt cõpetẽtibus ſignis tãte maieſtatis indicia claruerunt: qa carnalis illa purgatio: debilium cura reddita uita defunctis: & ſi alia conſiderantur deo parua ſunt. Et ad hoc rñdet Augu. Fatemur & nos talia quidem feciſſe prophas: ſed & ipſe moyſes & ceteri prophe deũ uerũ prophetauerũt: & ei gloriam magnam reddiderunt: quia poſtea talia & ipſe facere uoluit ne eẽt abſurdũ quod per illoſ fecerat ſi ip̃e nõ faceret. Sed tamẽ aliquid proprium debuit facere: naſci de uirgine: reſurgere a mortuis: & celum

UVA. BHSC. IyR_070

aſcendere hic deo qui para putat qd plus expectet ignoro unde homine aſſumpto alium mundũ fa cere debuit ut eſſe crederemus:per qđ factus ẽ mũ dus. Nec iſti equales in hoc fieri poſſet. Si autẽ mi norẽ fecerit infra iſtũ: hoc pa similiter putaretur.

Cui obiectõi apte rñdet: quá ẽt alit rfellimus qr q̃ alii fecerũt in nomine alieno: xp̄us excellẽtiſſie fecit in ſuo: & per ip̄os: & in ip̄is xp̄us opatus ẽ un de ſup illud. Ioãnis. xv. Si opera nõ feciſſẽ in eis & ce. dicit. Auguſtinus. Nulla i opibus xp̄i uidet̃ eſſe maiora q̃ ſuſcitatõ mortuo: qđ ſcimuſ & ãtiquos feciſſe pp̄has: fecit tñ aliqua xp̄us: que nullus alius fecit. Sed rñdet̃ nobis & alios feciſſe: q̃ nec ip̄e: nec alius fecit: ſed ꝙ tã multa uicia & malas egritu dines uexatiõeſq; mortaliũ nullus oĩno legit̃ feci ſſe antiquo ut enim taceat̃ ꝙ iubẽdo ſicut occurre bat ſaluos fecit: ut. Marcus dicit quocũq; introibat in uicos aut in uillas: aut in ciuitates in plateis ponebant infirmos & deprecabãt̃ eũ ut uel ſaltim fimbriam ueſtmẽti eius tangerent: & quotquot tã gebãt eum ſalui fiebant: hec nemo alius fecit ĩ eis. Sic enim intelligendũ eſt ꝙ ait in eis: non ĩter illos aut corã eis: ſed prorſus in eis qr ſanauit eos nec tñ alius fecit quicũq; in eis talia opa fecit quoniã quiſ quiſ alius homo talia ĩ ip̄o faciẽte fecit: hec autẽ nõ illis faciẽtibus fecit. Vbi apte cõcludit. Auguſtinus ꝙ in omnibus miraculis factis ante & poſt xp̄s eſt auctor: cuiusp oteſtate fiũt aquocũq; fiant. Propter qđ etiã diſcipuli xp̄o maiora fecerũt. Sicut ip̄e dicit Ioãnis. xiiii. Qui credit in me opa que ego facio & ip̄e faciet & maiora ho faciet. Sicut exemplum ponit Auguſtinus tractãs hoc uerbũ ꝙ xp̄o predi cãte adoleſcẽs diues triſtis abſceſſit diſcipulis predi cãtibus tẽporalia multa populus mltus dereliquit & ait. Ecce maiora fecit predicatio alloquẽtibus: q̃ allocutio audiẽtibus. Et ĩfra. Audi ergo. Qui credit in me: opera que ego fatio: & ip̄e faciet: prius ego fatio: de inde ip̄e faciet. Sic ergo uides ꝙ nullus ſi milia facit chriſto. Nullus enim operatur ſuo noie nec teſtimoniũ de ſe dicit Vnũ ergo miraculum diuine potẽtie factũ in tali aſſertione eſſet teſtimõi um fide dignũ deuote mẽti & illuminate: qđ faci ens ieſus ip̄e deus ſit ſicut unus actus rationis ĩ ho mine eſt ſufficiẽs argumẽtum ꝙ ip̄e ſit rationalis.

Circa ſecũdum ſcias ꝙ decẽs fuit xp̄m talia mira cula facere. Cõcedit̃ etiã diuinitus homini miracu la facere ꝓpter duo. Primo & principaliter ad cõ firmãdũ ueritatẽ doctrĩe: qr enim ea que ſunt fidei excedũt humanã rõnẽ: & non poſſũt de facili ſim plici mẽti rõne probari: oportet ꝙ ꝓbẽtur p mira cula uirtutis dei: ut dũ aliquis facit opera que ſolus deus poteſt facere ea que dicũt̃ credãt̃ a deo proce dẽtia. Sicut littere ſigillate ſigillo rḡis credũt̃ ex uo luntate regis manate. Et ideo xp̄s fecit miracula in quibus ſe deũ eſſe ꝓbauit. Et licet miracula minuãt meritũ fidei: inquãtũ per hoc oñdit̃ duritia audito ris: tamẽ melius eſt eis ꝙ per miracula cõuertantur ad fidem: q̃ ꝙ ſine eis in infidelitate permaneant. Propter quod dicit̃ p̄me ad. Cor. xiii. Signa infide libus data ſunt ut. ſ. conuertantur ad fidẽ. Secun do fiunt miracula ad oñdẽdum preſentiã dei in ho mine: ut dũ homo facit opa ſoli deo poſſibilia cre datur deus per gratiã habitare in eo. Ideo dicit̃ ad Gal. iii. Qui tribuit nobis ſpiritũ & opatur in no bis uirtutes: utrũq; autẽ erat circa xp̄m mũdo mani feſtãdũ. ſ. ꝙ eſſet deus per gratiam in eo: non adop tionis: ſed pſonalis unionis & ꝙ eius ſupnalis do ctrina & perfectionũ cõſilia eſſent adeo. Et ideo cõ uenientiſſimũ fuit ut in ſuis opibus bene ictus ie ſus miracula oparet̃: unde. Ioãnis. iiii. dicit̃. Si mihi non uultis credere opibus credite. Et qr uera mi racula nõ poſſũt fieri niſi uirtute ſolius dei: cui ſolũ ſubeſt rerũ imutare naturas & ordinẽ quod eſt de rõne miraculi. Ideo deus homo ieſus opabat̃ ĩ uir tute diuina: ita ꝙ una natura agit in xp̄o cũ coĩcati one alterius: ĩquãtũ. ſ. humana natura ẽ inſtrumẽ tum diuine actionis: & actio humana a diuina na tura accepit uirtutẽ: ut ſupra oſtẽſũ eſt. ix. c. primi li bri: cũ de xp̄i duplici actione tractaremus. Nec ob ſtat ſi aliqñ ĩ miracl'is xp̄s oraſſe legat̃: qr ſicut dicit Criſo. ſup illđ. Mat. xiiii. Acceptis. v. pãibus & duo bus piſcibus. Oportebat inqt de xp̄o credi quoniã a patre eſt: & quoniã ei eq̃lis ẽ. Et ideo ut utrũque oñdat: nunc quidẽ cũ poteſtate: nũc autẽ orãs mira cula facit. Et in minoribus quidẽ reſpicit in celum: puta in mltiplicatione panũ. In maioribus autẽ q̃ ſunt ſolius in poteſtate dei ut puta cũ peccata dimi ſit mortuos ſuſcitauit: h. Criſoſtomus. Quod au tem dicit: Ioãnes. xi. ꝙ in reſuſcitatione lazari occu los ſubleuauit: non ſecit pp ſuffragiũ: ſed pp exem plũ unde dicit pp populũ qui circũſtat dixi: ut cre dãt qr tu me miſiſti. Licet autẽ aliqua eorũ que xp̄us faciebat poſſent aliter fieri q̃ uirtute diuina: ſi cut phiſei xp̄o ĩponebant ꝙ in belzebub principe demonio eiicit demonia: non tamẽ eo mõ quo xp̄us expulit: poſſũt niſi uirtute dinina expelli: ut ſ. de corpore expellantur & mẽte: quod eleganter xp̄us probat eiſdẽ. Sicut ſupra dictum eſt. Con gruo autẽ tempore xp̄us cepit miracula facere licet enim oĩs creatura ſue natiuitati teſtimoniũ peribue rit ut ſupra probatũ eſt: tñ ip̄m miraculũ nõ decuit facere ĩpio uocis ſue ĩ infantili etate. Sicut dicit Cri ſoſtomus ſup. Io. Decẽter ĩquit nõ incepit facere ſi gna ex p̄ma etate: extimaſſẽt enim fantaſticã eſſe ĩ carnationẽ: etiam qr ut dictũ eſt ſupra: miracl'a fiũt ad cõfirmationẽ doctrĩe: & ad manifeſtationẽ pſo ne. Et xp̄us noluit ante. xxx. ãnũ docere nec ſe ip̄m manifeſtare. Ideo ante illud tẽpus nõ decuit mira cula facere nec fecit. Sicut enĩ ĩ pluribus locis ſupra ꝓbatũ. Circa miracl'a autẽ xp̄i in ſpali eſt quadri faria cõſideratio: que miracula fecit

In angelicis ſpiritibus

In corporibus celeſtibus

In hoibus & in creaturis irrõnabilibus

Circa ſp̄us angelicos attẽde ꝙ effectus redẽptiõis xp̄i & ſue doctrine erat: hoĩes a diabolica poteſtate

UVA. BHSC. IyR 070

eripe & ágeloꝝ glorie ſociare.Et idcirco deus oẽs
debuit de corporibus humanis ĩperio ſue poteſta
tis expellere ſecũdũ illud Io.xii.Nũc p̄nceps huius
mundi eiciet̃ foras & ſcõs angelos deuotis facere
apparere ſecũdũ ilud ad colo.i. Pacificás per ſágui
nẽ crucis ſue que ĩ celis & q̄ in terris ſunt. In cuius
ſignũ in natiuitate pacifici regis ieſu & reſurrectio
ne & aſcenſiõe ipſius ipſemet fecit deuotis ſuis an
gelos ſuos pacifice & conſolatorie apparere. Cir-
ca autẽ angelos ſanctos nõ oportuit illud miraculo
ſe oñdi:demones ſicut fuerunt expellendi:ſic uirtu
te potẽtie chriſti fuerũt multipliciter coercẽdi:& iõ
cõpulſi ſunt:& adhuc hodie cõpellũtur ueritatẽ uo
luntarii confiteri:de qua tãtũ circa xp̄m poterunt &
hodie corporis eius mẽbra pñt & nõ plus q̄ ꝑ ele
ctorũ utilitate xp̄s ieſus dignatur cõcedere. Multa
tamẽ fallaciter oñdũt ſe ſcire q̄ neſciunt.Vnde Au-
gu.ix.de ci.dei:xp̄s inqt tantum innotuit demoni
bus quãtũ uoluit:tantũ uoluit q̄tũ oportuit. Sed
ĩnotuit eis nõ ſicut angelus ſanctis ꝑ id quod eſt
uita eterna ſed ꝑ quedã tp alia ſue uirtutis effectiua.
Quod ãt aliq̄n demones de corporibus hominũ
eos moleſtarent:ſicut Mat.ix.dr̃ ꝙ demõ ad prece
ptũ ieſu exclamãs & multũ diſcerpẽs hoĩem exiit
ab eo & factus ẽ ſicut mortuns.Ita ꝙ multi dicerẽt
quia mortuus ẽ:& ꝙ in porcos ſe mitterent:& eos
precipitarẽt in mare:ut dr̃ Mat.viii.Non fuit q̄a p̄-
ualerẽt demones ĩperanti ieſu ut plus poſſent lede
re q̄ ipſe permitteret:ſed fuit ut per talia opa demo
nũ nos ſalubriter inſtrueret:ſicut Criſo.dicit ſuper
Mat.ꝙ ieſus ꝑmiſit demonibus in porcos ire:non
quaſi a demonibus pſuaſus:ſed p̄mo q̄dẽ ut inſtru
at magnitudinẽ nocumẽti demonũ:q uel in eo ꝙ
pñt nocere hominibus inſidiant̃.Secũdo ut hoĩes
diſcerent q̄m nec aduerſus porcos aliquid facere au
derit niſi ut ipſe conceſſerit. Tertio ut oſtenderet
ꝙ grauiora in illos hoĩes operati eẽnt q̄ ĩ illos por
cos niſi diuina ꝓuidẽtia eẽnt adiuti:h̃ criſo. Po
teſt addi quartũ ut oſtenderet ieſus ꝙ a rõnabiliter
uiuẽtibus demones exeũt:& a porcinis moribus
inuolutos plena poſſeſſione diuino dei iuditio in
troeũtes in mari bullientis cõcupiſcentie eos ſuf-
focando p̄cipites mergunt. Hominem autẽ de
quo exit diabolus affligit:ut oſtẽdat q̄ inuolũtari
us exit:& ꝙ q̄ peius põt facit: a qua tñ afflictione
xp̄s liberat.Sed uelut homo mortuus dimittit̃ in
ſignũ ſpũalis mortis introducẽde q̄ uere uita ẽ ut
Hiero.dicit:q̄a ſciſ dicit̃.Mortui eſtiſ & uita abſcon
dita ẽ cũ xp̄o in deo.Secũdo circa corpa celeſtia de
buit ieſus facere miracula.Mutatio.n. iſtoꝝ corpo
rũ inferioꝝ multis caſibus põt contingere: ſed cur
ſũ celeſtiũ ſolus deus põt mutare.Et ideo ad ſuam
deitatẽ ꝓbadã maxime fuit cõueniens ieſũ ĩ eius
miracula facere.Et hóc ẽ q̄d dicit Dio. in ep̄la ad
policarpũ.Cognoſcere oportet nõ aliter poſſe ꝑ-
uerti aliq̄d celeſtis ordinationis & motus niſi cau-
ſã haberet & adhuc motorẽ q facit oĩa & mutat ſe-
cũdũ ſuũ ſermonẽ.Tunc ãt fuit maxime cõſequẽs
eius deitatis potẽtiã teſtimoniũ habere a celeſti
natura quãdo eius infirmitas multũ mõſtrabat̃ in
terra:quod quidẽ fuit quãdo fuir paruulus ligatus
in preſepio:ſed maxime q̄ñ fuit crucifixus & mor-
tuus in crucis patibulo.Et ideo utroq; tẽpore ieſu
deſpecto in terris celũ teſtimoniũ reddidit.Nã pro
p̄mo dicit maximus in ſermone natiuitatis.Si pre-
ſepe deſpicias:erige ꝑauliſper oculos:& nouã in ce
lo ſtellam proteſtantẽ mũdo natiuitatẽ dominicã
contuere. Pro ſecũdo dũ ieſus crucifixus eẽt de
quo dicit paulus.ii.corin.ultimo ꝙ crucifixus ẽ in
infirmitate:ſed uiuit ex uirtute dei:dr̃ luce.xxiii.ꝙ
tenebre facte ſunt ſuper nniuerſã terrã uſq; in ho-
rã nonã:& obſcuratus eſt ſol.Et q̄a tunc ſol iuſti-
tie totus luminoſus ieſus morte illata ab ĩpiis ob-
ſcurabat̃ in mortẽ.Et eius deuotiſſima mr̃ tanq̄ lu
na plena oĩ lumine gratie a ſole ieſu obſcurabat̃:cũ
ipſo doloribus mortalibus ĩ ſuo corde receptis.
Ideo tũc maxime fuit cõueniẽs ad teſtimoniũ dei-
tatis ieſu ꝙ p̄ncipalia luminaria mundi:ſol & luna
curſũ naturalẽ mutarẽt in moriẽtis uirtute. Et hoc
eſt quod dicit Criſo.ſuper Mat. Hoc ẽ ſignum ꝙ
petẽtibus dare promittebat.d.Generatio praua &
adultera ſignũ querit:& ſignũ nõ dabitur ei niſi ſi
gnũ Ione ꝓphete per hoc crucẽ ſignificans & re-
ſurrectionẽ. Etenim multo mirabilius ẽ in eo ꝙ
crucifixus erat h̃ fieri q̄ ãbulante eo ſuper terrã.Nõ
ãt pp hoc ſicut ĩfra patebit debuit ĩmutare. Et hoc
ẽ quod Ambro. dicit.xxii.cõtra fauſtũ.Et habetur
in glo.ſuper illud ad Roma.ii.Contra naturã inſer
tus &c.Deus creator & oĩum creaturarũ conditor
nil cõtra naturã facit:q̄a idẽ ẽ cuiuſcũq; natura q̄d
facit.q.d.Naturalis creature obedientia ſic eſt ſub
creatore ꝙ illud ẽ bonũ create nature:quod de ea
creator uult facere. Circa miraculũ ãt eclypſis: no
ta ꝙ per eã nõ ẽ peruerſus tẽpoꝝ curſus.Nã ſecun
dũ Hiero.ille tenebre facte ſũt per h̃ ꝙ ſol lucis ſue
radios abſcõdit:dicit tñ ſup Mat.Videt̃ ãt lumina
re maius retraxiſſe radios ſuos ne pẽdẽtẽ uideret
dominũ:aut ĩpii luce ſua blaſphemãtes fruerẽtur
Talis ãt ſermo tropicus ẽ:nã radioꝝ retractio non
ſic ẽ intelligẽda quaſi radios retrahere uel remitte-
re ſit in ſolis poteſtate.Nõ.n.ex electione ſed na-
tura redios emittit:ut dicit Diony.vi.c.de di.no.
Sed dicit̃ retrahere radios inquãtũ diuina uirtute
ẽ factũ ut ſolis radii nõ uenirẽt ad terrã. Orige.
ãt dicit hoc accidiſſe ꝑ ĩterpoſitionẽ nubiũ ſuper
Mat.Sed circa hoc magis credẽdũ ẽ Dio. q hoc di
cit contigiſſe ꝑ interpoſitionẽ lune inter nos & ſo
lem q̄d oculata fide ſe aſſerit aſpexiſſe: dicit.n.in
ep̄la ad policarpũ.Inopinabilit̃ ſoli lunã inſideutẽ
uidebamus ĩ egypto.ſ.exiſtẽtes:ut ibidẽ dr̃:& deſi
gnat ibi quattuor miracula:quoꝝ p̄mũ ẽ ꝙ ecly-
pſis per interpoſitionẽ lune nunq̄ accidit niſi tẽpo
re cõiũctiõis utriuſq;.Tunc ãt luna.xv:erat in op-
poſitione ad ſolẽ:unde dicit ibi.Nõ.n.erat cõueni
ens tẽpus.Secũdũ miraculũ ẽ ꝙ circa horam ſextã
luna uiſa fuiſſet ſimul cũ ſole in medio celi. In ue-

UVA. BHSC. IyR_070

ſperis apparuit i loco ſuo.i.in oriēte oppoita ſoli un de dcit.Et rurſū uidimus ipām.ſ.luna hora nona.ſ. in qua receſſit a ſole ceſſātibus tenebris uſq; ad ueſpā ſupnaturaliter reſtitu tā ad dyam etrū ſolis.i.dyametraliter eſſe ſoli cōiūcta.Et ſic patet ꝙ nō ē turbatus cōſuetus tēporis curſus qr uirtute diuina ē factū:ad ſolē ſupnaturaliter accederet:& poſt aſole recedēs ad ꝓpriū locū rediret. Tertiū miraculū eſt ꝙ naturaliter ſolis eclypſis ſēp incipit ab occidētali pte & puenit ad oriētalē:de cuius rōne ptraſeo.Et hoc ē qđ dicit eclipſim & ipām ex oriēte uidimus inchoatā & uſq; ad ſolarē terminū ueniētē poſt iterū regrediētē:& hoc eſt dicere ꝙ totū ſolē eclypſauit. Quartū miraculū fuit ꝙ i naturali eclypſi ex eadē pte incipit relucere ex qua pte eclypſis incipit obſcurari:qr.ſ.luna ſe ſoli ſubiiciēs & nr̄o aſpectui i terponēs naturali ſuo motu ſolē ptrāſit uerſus oriētē:mouet̄ enī citius ſole:qr hēt orbē minorē:& ita ptē occidētalē ſolis q̄ pmo occupat & pmo reliqt Sed luna tūc miraculoſe ab oriēte uerſus occidētem rediens nō pertrāſit ſolē:ſed poſtq̄ puenit ad terminū ſolis uerſus occidētē ſole eclypſato in toto reuerſa eſt uerſus occidentem:quā ultimo occupat pmo & poſtea relinquit :& ſic exparte oriētis ichoat eclypſis & i parte occidētis pmo reapāruit claritas ſolis. Et hoc ē qđ dicit.Et rurſus uidimus nō ex eadē pte ſolis & defectū & repugnatiōem:ſed ecōtra:ſecūdū diametrū facta. Quintū miraculū addit.Criſoſtomus ſup.Mat.ꝙ tribus horis tūc tenebre permāſerūt cū eclypſis in momēto trāſeat:unde datur intelligi miraculoſe ſub ſole quieuit:nel ad eius obſcurationē magis lente mota ſit.Nō ē autē incōueniēs credere hoꝝ pdictoꝝ triū doctoꝝ ſimul quo ad aliquid uerā eſſe ſententiā:qr hoc magis honorat miraculū & oſidit multiplicius creaturaꝝ ſup mori ētē ieſū ſecūdū illos factū fuiſſe lamētū.Cū enī lūa totū ſeculū ſimul ſcd̄m oēs ptes ſuas cū minor ſit obſcurare nō poſſit ad hoc ut plena reddat̄ obſcuritas.Verum eſt ꝙ dicit.Hiero .ſolē radios retraxiſſe & lunā ſimul cū hec opacare ſe in ipſoꝝ oculis ob ſcurādis i cōpaſſionē iħu creatoris moriētis. Sed ꝙ.d.Oꝝ.quaſdā tenebroſas nubes multas & magnas tunc occurriſſe ſup hirl'm & terrā iudee: cōueni enter dicit̄ ad grauādū tenebroſitatē ſceleratoꝝ iudeoꝝ:& ad oſidēdū etiā ꝙ ipſſiones aeris occurūt ad pii ieſu mortē lamētandā. Circa miracula i hominibus facta ſcias ꝙ piiſſimus hoīm ſaluator iħus qui de ſe ipo dicit.Io.iii.Nō miſſit deus filiū ſuū in mūdū ut iudicet mūdū:ſed ut ſaluet̄ mūdus per ipſū:circa hoīes uoluit m'tiplicia ſalutis miracula facere & unū uoluit miraculoſe pcutere: ut uniuerſalem & ſpālē ſaluatorē oſideret:& confirmaret facto qđ dixerat uerbo:filius hoīs nō uenit hoīes pdere ſed ſaluare.Cū autē miracula ſint opa diuine potentie ſua uirtute ptātiua uirtutes imutat circa corporales egritudines humanoꝝ corporū maxīe debuit hāc oſidere ptātē ut p hoc oſideret ꝙ ēt ſpūales mētis egritudines expellere uenerat ſi uellet ei uoluntarie conſentire.Nā ſicut ea que ſūt ad̄ finē ab ipo differre noſcūt̄.Sic miraculoſa corporum debēt differre ab effectu ſalutis aīaꝝ. Ad hoc enim ordinabāt̄ a ſaluatore ieſu tanq̄ ad finē itētū : & qr ſalus aīaꝝ nō eſt niſi p nr̄e uolūtatis cōſenſū:idcirco nō decuit ſaluatorē ieſū ſubito pmutare ptinaces uolūtates ſuoꝝ hoſtiū ad ꝓprie ſalutis bonum: nec illuſtrare tenebras ſuoꝝ cordiū ad cognoſcēdū ieſū:qr ſaluare hoīem uenerat nō eius uolūtatē opꝑmēdo:ſed p exteriora miracula inducēdo ad fidē qua iuſtificamur. Que quidē rectitudo i nobis fit p gratiā pueniētē intellectū & i mutātē affectū noſtrū ab affectu mali ad boni dilectionē imutando uolūtatis cōſēſū.Inquo conſēſu i bono ſi plenus ē ſanitas mētis cōſiſtit quē poſſumus i nobis ipedire nō facere. Sola enim gratia hūc cōſēſū i nobis facit nobis nō reſiſtētibus nō ex noſtra uirtute bono cōſētiētibus:ſed cū gratia & p gr̄am.Idcirco exigēte dīna iuſtitia noluit nec debuit rectus & pius ieſus facinoroſas & cecas mētes ſuoꝝ hoſtiū ſubito imutare ad ſue ſalutis cōſēſū ipis rebellantibus ſue ſaluti.Nihilominus hoc plene poterat: ſicut ex habūdāti miſericordia ſecit in paulū.Et ideo iuſtificare hoīem iſto mō infundēdo ſapiētiā & uolūtatē imutādo p gr̄am magis ſpectat ad miraculoꝝ finē & fructū q̄ ad opationē & actū loquēdo de miraculis que exterius faciebat xp̄us ad ſue pſone teſtimoniū & doctrinā.Nihilominus & hoc ſūmū miraculoꝝ ac oīm mirabiliū finē & intentū & ultimū ipe ſaluator ieſus tūc fecit:& uſq; i finē faciet ad ſui cordis cecitatē & puerſitatē: potiſſimis modis cōuertēdo electoſ.Et hoc faciet occultis modis.Non tū miꝝ ſi ex tūc circa imutabilitatē & ad ſapiētiā & iuſtitiā multa miracula fecit in ſuis electis.Nā in mundo ad iuſtitiā patuit eius uirtus in inuocatione apl'oꝝ quos ſubito potēter ac miſericorditer imutauit:ut patuit. Mar.i. Mat.iiii. Sed q̄ maxime.Hieronymus in ome.viiii.i eius cōuerſione.Mat.unde ibi ſupra illud.Surgēs ſecutus & ce. Hiero.fulgor ipe & maieſtas deitatis occulte: que etiā i facie relucebat humana uidētes ad ſe attrahere poterat ex pmo aſpectu.Et ipe humilis.Mat.cōueſionē ſuā inter miracula ſimpliciter ſcribit ſimplicibus diſcipulis ſapiētiā infudit. Propter qđ dicitur luce.xxi.Dabo uobis os & ſapiētiā cui nō poterūt reſiſtere & cōtradicere oēs aduerſarii ueſtri. Quod quidē quātū inter ſēſibilia quātū ad illuminationē mētis miracula de quibus nnuc loquimur cōputamus.Sed quātū ad exteriorē actū pdicationis inquātū.ſ.uidebāt hoīes illos idiotas & ſimplices ſubito in ſua locutione i ſcripturaꝝ expoſitione ſup alios legis doctores apparere ſapiētes. Propter qđ dicitur.Act.iiii.uidentes iudei petri cū ſtātiā:&.Io.cōpto ꝙ hoīes eſſent ſine litteris & idiote admirabat̄. Et hi ſpirituales effectus ſunt manifeſta teſtimonia xp̄i doctrie & uirtutis magis q̄ ea q̄ fiunt in miraculis corporis:ſecūdū ꝙ dicitur ad hebreos.ii.Teſtante deo ſignis & portētis & ua

UVA. BHSC. IyR_070

riis uirtutibus & ſpiritus ſancti diſtributionibus.
Nihilominus ipe benedictus ieſus licet i hoſtibus
noluerit facere miracula imutationis mētis modo
predicto:fecit tamen circa inferiores eorū uires mī
ta porteta. Vnde ſuper illud Mat.xxi.Eiciebat emē
tes & uendētes dicit Hiero.Mihi inter oīa ſigna q̄
fecit dominus hoc uidetur mirabilius eē: ꝙ unus
hō & illo tēpore cōtēptibilis potuerit ad unius fla
gelli uerbera tantam eiicere multitudinē.Igneum
enim quoddā & ſydereū radiabat ex oculis eius &
deitatis maieſtas lucebat i facie.Et Ori.dicit ſuper
Io.hoc eſt maius miraculū ex quo aqua conuerſa i
uinū eo ꝙ illic ſubſiſtit inanimata materia: hīc uero
tot milia hominū cogantur ingenia. Et ſuper il
lud Io.xviii.Abierunt retroſum & ceciderunt in ter
ram.Vna uox defenſione turbā pro armis terribi-
lem ſine telo ullo percuſſit repulit & proſtrauit: de
us enim latitabat in carne:& ad idē pertinet quod
dicit luce.x.Ieſus āt tranſiens p mediū illoꝝ ibat.
Vbi dicit Criſo. ꝙ in medio inſidiantiū & nō ap-
prehendentiū deietatis eminētiā oſtēdebat.Et ꝙ
dicit Io.viii.Ieſus abſcōdit ſe & exiuit de tēplo.Ex-
ponit Aug.d.ꝙ nō abſcondit ſe in angulo tēpli:
uel poſt murū aut colūnā:ſed celica poteſtate ſe red
dens inuiſibilē inſidiantibus proſtratis per mediū
illoꝝ exiuit.Ex quibus oībus claret aperte ꝙ quā-
do uoluit oīpotēs ieſus ſua uirtute potuit aīas ho-
minū imutare nō ſolū iuſtificando & ſapientiā in-
fundēdo quod ptinet ad miraculoꝝ finē: ſed etiā
exterius alliciēdo: alterādo: terrēdo:ſtupefaciendo
quod ptinet quo ad tēporalia miracula.Multa talia
fecit in die palmaꝝ de qbus infra dicet in p̄mo ca.
Ieſus aſello latus.Similia miracula nō ē dubiū ipm
ſepe facere circa mēbroꝝ ſuoꝝ tutelā & ipugnanti
um malitiā ꝙ ſepe ad paciſce audiēdos electos de
his que ſibi ſūt ualde moleſta imutat eoꝝ furiā ne
ipſos perſequat:refrenat eoꝝ audaciā:& oculos &
aſtutos conatus ſepe infatuat & ebetat & quaſi ex-
ut per ipſoꝝ medicinā illi paupercu
li ſic teneantur ab eis:licet aliquādo ēt ipſos repro
bos p ſuos pauperculos furere ſinat.Sicut & ipſe i
corpus,pprium furere permiſit iudeoꝝ inſaniam.

Cū multa iocunditate expecto illud uirorū mi-
raculū quod per uiros uirtutis mūdo deſpectos fa
ciat flagellū de funiculis pauptatis & es nūmula-
riorum effundat:& ſymoniacos auaros & ſupbos
de eccleſie tēplo eiciat:& cathedras uendētiū colū
bas euertat. Sic ergo iuxta optimi & pii ieſu mo
dū circa miracula facta i mutationibus animaꝝ ho
minū:nunc āttēde modū quē tenuit circa miracu-
la corporis. Nam qa piiſſimus ieſus mūdū ſal-
uare uenerat nō ſolū diuina uirtute:ſed ēt p myſte-
rium carnis aſſūpte:que qdē natura aſſūpta ē iſtru
mētū diuine pſone:ideo frequēter in reſuſcitatiōe
mortuoꝝ uel ſanatiōe infirmoꝝ:ut oñdat pulchri
tudinē ſue ptātis:ſanat uł ſuſcitat uerbo iperii ēt in
abſentia corpis ſui:ſicut Io.iiii.patet de filio reguli
Cui dixit.Vade filius tuus uiuit.Et ēt in filia chana
nee.Mat.xv. Aliquādo uero & frequēter utebat
aliqua ptinēte ad humanitatē ipſius ut tactu manu
um & ſimiliū ut carnē ſuā doceat inſtrumētū fore
noſtre ſalutis:unde ſuper illud Luce.iiii. Singulis
manus iponēs curabat oēs dicit Cirillus quāuis ut
deus oēs pellere uerbo morbos potuiſſet:tāgit ta
mē eos oñdēs ,ppriā carnē eē efficacē ad p̄ſtādum
remedia. Et ſuper illud Io.ix.Fecit lutū ex ſputo
dicit Augu.De ſaliua lutū fecit:quia uerbū caro fa-
ctū ē.Aliquādo ēt i his corporalibus ſignis uolu-
it ſignificare ſpiritualia inſtrumēta:unde hic ſicut
dicit Criſo.Lutū fecit ex ſputo:ad ſignificandū ꝙ
ipſemet erat q ex luto terre hominē formauerat.Et
ſuper illud Mar.viii.Et expuēs in oculos eius ipo
ſitis manibus ſuis &c.dicit Criſo. Expuit quidem
& manus iponit:uolēs oſtēdere ꝙ uerbū diuinum
operationi adiunctū mirabilia facit & perficit. Ma
nus.n.operatiōis ē oſtēſiua:ſputū ſermonis ex ore
prolati. Eſt ēt circa miracula xp̄i cōſiderādum ꝙ
cōmuniter pfectiſſima opa faciebat:unde ſup illud
Io.xi.Oīs hō p̄mū bonū uinū ponit &c.dicit Cri-
ſoſto.Talia ſunt xp̄i miracula ut multo his q̄ p na-
turā fiunt ſpecioſiora & utiliora fiunt.Et ſimiliter
in inſtāti infirmis perfectā ſanitatē cōferebat:unde
ſuper illud Mat.viii.Surrexit & miniſtrabat eis:di-
cit Hiero.Sanitas q̄ cōfertur a domino tota ſimul
ſpecialit aut in ceco illo quē curaſſe dr Mat.viii.cō-
trariū apparuit.Nā p̄mo iperfecte uidit:uideo inqt
homines ſicut arbores ābulātes.Deinde poſuit ite
rū ieſus manus ſup oculos eius & cepit uidere &
reſtitutus ē ita ut clare uideret oīa.Et ſic patet ꝙ eū
p̄mo iperfecte poſtmodū perfecte curauit.Quod
ut dicit Criſo.accidit pp infidelitatē ipſius:uel pto-
pter myſteriū ſicut dicit Beda:qa uno uerbo ſimul
totū curare potuit:& paulatim curat ut magnitudi
nē humane cecitatis oſtēdat qd uix & quaſi p gra
dus ad lucē redeat: & gratiā ſuā nobis indicet per
quam ſacramēta adiuuat. Per ſimilem modum
ſepe per ſanctos ſuos pius & ſapiens ieſus facien-
do miracula non ſimul:ſed ſucceſſiue curat: ſecun-
dum ſue diſpoſitionis eternam ſapientiam ſua mi
racula monſtrando:nunc ſanando perfecte ſimul
nunc paulatiue & ſucceſſiue:prout fidei & utilitati
recipientium cum reparamēto ſue iuſtitie expedire
cognoſcit. Nec ſunt talia deſpicienda miracula
ſed magis cum gratiarum actiōe recipiēdū ē qcqd
illud ſit p ſcōs ſuos impartiri dignatur. Semp enī
addit qd melius ē ibi declarat q̄ opat.Quia uero
dictū ē ſupra ꝙ finis xp̄i erat ſalus aīaꝝ:& iperfectū
ē ꝙ finē nō cōſeqtur:ideo ut eius opa eēnt pfecta
decebat ut nullū curaret in corpore quē ēt nō cura
ret i mēte:unde ſup illud Io.vii.Totū hoiem ſanū
fecit in ſabbato:dicit Augu.Curatus ē ut ſanus eēt
i corpe:credidit ut ſanus eēt i aīa. Aliqñ tñ i ſpe
ciali exp̄mebat aīe ſalutē.ſ.ꝙ Mat.ix.dixit palitico
Dimittūtur tibi pccā tua. Quia ſicut dicit Hiero.
Ex hoc nob itelligētia dat pp pccā plerūq euenire
corporū debilitatiōem:& iō forſitan prius dimit-

UVA. BHSC. IyR_070

tũtur peccata ut cauſis debitis ablatis reſtituatᷣ ſanitas.Et ideo uideť ꝙ de ꝑdictis dimiſſis faciat mẽtionẽ:ut illa oñdat egritudĩs fore cãm. Licet autẽ dimittere peccata maius ſit ꝙ̃ ſanare corpa: qr tñ illud occultũ eſt:& hoc mãifeſtũ:ꝓbat minuſ notũ tñ in ſe maius.ſ.hrẽ poteſtatẽ dimittẽdi peccata: p illud ꝙ eſt ĩ ſe minus tñ hoĩbus notius.ſ.ſanare corpora miraculoſe.Et tñ argumẽtũ eſt efficax & forte ꝙ utrũqꝫ eſt ſolius dei potẽtie.Et ideo ſicut miraculum ꝓbat ieſũ deũ:ita ꝓbat ip̃m poſſe dimittere peccata: unde hĩ expſſiſſie xp̃us per miraculum probat ſe deũ:cũ dicit.Vt autẽ ſciatis qr filius hominis habet poteſtatẽ in terra dimittendi peccata:ait palytico.Tibi dico ſurge tolle grabatum tuum & cetera. Sicut enim deum eſſe probari nõ poteſt per alliud notius ſecũdum rem:quia nihil eſt uerius: ſed per aliquid notius intellectiui audientis.ſic chriſtũ eſſe deum inter creata nihil habet notius:uel uerius per quod poſſit probari.Nihil enim eſt uerius ꝙ̃ ieſum eſſe dei filium & fili dei perſonã in aſſumpta carne Sed hoc nobis ꝓbat per aliqua minus uera .Sicut patet per ĩmutationem corporum ſoli deo poſſibilem:hec autẽ ſua miracula magiſter oĩs uirtutis ieſus aliquando ocultari ꝑcepit:ut.Mar.ix.uidete ne quis ſciat:aliquando publicari:ut.Mat.v.liberato a demonio dixit uade in domũ tuam & nuntia quãta fecit tibi deus ut ſicut dicit Criſoſtomus. Super primum uerbum.Erudiat nos ꝓhibere eos qui uolunt nos propter nos laudari.Si autem ad gloriam domini refferãtur non debemus ꝓhibere: ſed magis iniũgere ut hoc fiat. Non autem ſolum circa rationales creaturas omnipotens deus debuit miracula facere:ſed etiam circa irrõnabiles & inſenſibiles debuit ſuam uirtutem mõſtrare:ut ſic ſue diuinitati ꝓbeť omnis natura ſubiecta. Quia uero aliqua bruta ꝓpinqꝫ ſe habent ſcd̃m genus ad hoĩem unde & in eodem die cũ hoĩe facte ſunt nõ oportebat ꝙ circa brutoꝝ corpus aliq̃ miracula faceret: quia quãtũ ad naturam corporalem & ſenſibilẽ eadem rõne cũ oĩbus cenſebiť:& multo fortius mãifeſtabatur uirtus in corporibus hoĩm. Piſces autẽ cũ uiuãt in aqua magis a natura hoĩm differũt:unde & in alio die ſunt facti in quo miracula fecit ĩ copioſa captura piſcium:ut legitur luce.v.&.Io.ultio. Et in piſce quem petrus cepit in cuius ore ſtaterem repit. Quod autẽ porci ĩ mari precipitati ſũt nõ eſt opus diuini miraculi ſed nequitie demonum ex ieſu diſpenſatiua & utili permiſſione. In plantis autem miraculum fecit:cũ ad uerbũ illius ficulnea aruit.Mat.xxi.Nec propter hec ſicut dicit.Criſoſtomus ſuper.Mat.ꝙ in plantis & brutis aliq̃n tale dominus operatur: queras quare ſicata ſit ficulnea iuſte ut.Mat. dicitur:hoc niſi querere ẽ ultime dementie:quia.ſ.in talibus non inueniť culpa & pena:ſed miraculũ inſpice factorem.Non facit creator iiuriã poſſidenti ſi creatura ſua ad aliorum ſalutẽ ſuo utaẗ arbitrio.Sed magis ut hylarius dicit ſuper.Mat.Ibi deitatis diuine reperimus argumentũ.Nã ubi afferre uoluit & procurare perſe ſalutis exemplum uirtutem ſuã ĩ hũanis corporibus exercuit:ubi uero ĩ cõtumaces:formas feriẽtis cõſtituebat facere ſpeciem in damno arboris indicauit. In aere uero & aqua benedictus ieſus miracula fecit que nouit ſue pietati cõgruere:ut legitur.Mat.viii.Imperauit uentis & mari.& facta ẽ tranquillitas magna. De his & aliis plribus miraculis eius infra diceť ꝑticulariter. Nõ conueniebat pacifico ieſu qui omnia in ſtatũ pacis & trãquillitatis reuocare uenerat:ut uel turbationẽ aeris uel diuiſionem aquarum induceret.Sicut moyſes mare diuiſit:& Helyas & Ioſue Iordanem. Et quando dabatur lex in monte ſynai fuerunt ĩ aere tonittua & micantia fulgora. Sicut & helyas fecit. tertio regum.xviii. Poſtq̃ baal prophetas occidit. Quod autem hoc facere non debebat pium ieſum oſtendit.Apoſtolus ad hebreos.xii.dicendo. Non enim acceſſiſtis ad tractabilem ignem & turbinem & caliginem & procellam & tube ſonum: & uocem uerborum quandiu audierunt excuſauerunt ſe ne eis fieret uerbum.Et infra.Sed acceſſiſtis ad ſyon montem & ciuitatem dei omnipotẽtiſ hieruſalem celeſtẽ.Et poſt.Et iã teſtamenti noui mediatorem ieſum & ſanguinis aſperſionem melius loquentem ꝙ̃ abel Circa paſſionem tamen ſciſſum eſt uelum templi:ad oſtendendum reſerationem myſteriorum legis.Apperta ſunt monumenta:ad oſtẽdendum ꝙ p eius mortem daretur mortuis uita.Terra mota eſt:& lapides ſciſſi ſunt:ad oſtendendum ꝙ lapidea hominum corda per eius debent paſſionem ſcindi & ꝙ totus iſte mũdus debet ad bonum paſſionis moriẽtis ieſu uirtute mori. Tanta ergo miracula facienti in uniuerſa creatura omnipotenti ieſu cum pſalmiſta cantemus. Domine dominus nr̃ ꝙ̃ admirabile eſt nomẽ tuum in uniuerſa terra

Ieſus uerbis ſenſatus cap.xii.

Aterne ſapientie ſplendor:& ueritatis magiſter ſapiens ieſus qui uſqꝫ ad tempus tricennarium tacuit: poſtmodum aperiens os ſuum celeſtem mundo ſapientiam in ſue predicationis affluentia eructauit:quod maxime diſcipulis fecit tam in ſermone quem eis fecit in monte: ꝙ̃ in illo quem eis fecit in die Iouis ſancto per crucis ſuplicium egreſſurus de corpore :his enim electis diſcipulis dei tanq̃ ſapientie uaſculis gratuita electione magiſtri ieſu datum ẽ noſce myſterium regni dei. Ac per hoc uerbi incarnati abundantius aliis uerbis ſplendentibus illuſtrari. Licet autem magiſtri ieſu ſapientia magis ſuper electos diſcipulos fulſerit uniuerſaliter cum reſpectu omnium uerbum patris ieſu in omnibus uerbis ſuis ſẽſatus apparuit:quod triplici effectu oſtendit: fuit enim

Suauiſſimus in attrahendo

Clariſſimus in manifeſtando

UVA. BHSC. IyR_070

Efficaciſſimus in coniūgendo
Pro eius ſuauitatis ſapientia dicebant miniſtri iudeorum:qui miſſi fuerāt apprehendere eum.Io.viii. Nūq̄ ſic locutus ē hō.Et turbe mirabāt̄ i uerb' gr̄e que pce ebāt de ore eius.Et Symonpetrus uerborum eius ſuauitate attractus ꝑ ſe & ceteris diſcipulis ait Io.vi.Dn̄e ad quē ibimus?uerba uite eterne h̄es.Et nos credimus & cognouimus quia tu es chriſtus filius dei. Propt̄ diſertionē ī rōnē reddēdo tāq̄ nouus magiſter laudabat̄: Mat.i. Que nā eſt hec doctria noua?Et Luce.iiii.Cū aperuiſſet ieſus prophetiā & legiſſet:ſpūs dn̄i ſup me euāgelizare paupibus miſit me &c.Sequit̄ ꝙ oīum oculi erāt itēdētes ī eū ī ſynagoga.Et hac māifeſtatione utebāt̄ apl̄i qn̄ cū eis erat ſingularis.& eis ſicut Mar.dicit diuīa diſſerebat. Propt̄ ptātē ī cōuincēdo dicit Lu.Feīn ē dū h̄ diceret erubeſcebāt oēs aduerſarii eius.Et licet fuerit uerꝫ ſpālit̄ de ill̄ q tūc dicebat ſingl̄r:fuit tn̄ uniuerſalit̄ uerꝫ:qr ſermōis efficacia oēs aduerſarios ſuos cōfudit:q̄tūcūq; ſuiſ tpibus uoluit rn̄dere:ſicut patuit ī oībus diſputationibus quas h̄ūit cū ſcribis & ph̄iſeis & ī calūniis ſibi ipoſitis uel attētatis:ut de uiolatione ſabbati de quo pluries eos cōuicit:& de aliis calūnis ſibi impoſitis:de qbus aliqd dcm̄ eſt ſupra capl̄o:Ieſus ī honoratus:.Patet ēt ī tētatiōe multiplici quā ei fecerūt:ut Mat.xv de trāſgreſſiōe traditionū ſeniorꝫ ꝙ diſcipl̄i nō lauabāt manus cū panē māducabāt: Et de qōne cēſus:utrꝫ liceret dari ceſari.Et de muliere ī adultio deprehēſa.Et calūnia reſurrectiōis ī muliere q̄ h̄ūit.vii.uiros.Et de qōne p̄cipui mādatorꝫ fcā a legis doctore:& de multis aliis qōnibus ſibi fcīs:ī qbus oībus ueritatis hoſtes cōfuſi remāſerūt:ſicut q̄ maxīe patet ī multis diſputatiōibus quas ſingl̄arit̄ ille dilcūs diſcipl̄s Io.colector uerborꝫ etni uerbi ih̄u ī decurſu euāgl̄i ſui pōit maxime.v.vi.vii.&.viii.capl̄is.& q̄ſi p totū euangeliū ſuū pp qd̄ merito pōt cōcludi de efficacia ptātis ſapiētie ih̄u qd̄ ſcribit̄ Mat.xxii.Nēo poſſat ei rn̄der̄ uerbū:nec auſuſ fuit q̄ſq̄ ex illa hora eū āplius iterrogare. Ad euidētiā oīpotētis efficatie uerborū etne ſapīe ih̄u ē maxīe pōderādū:ꝙ ī rn̄ſiōibus q̄s fecit eterna ſapīa ieſus hoſtibus ſuis cōit̄ tria facit
Reſpōdet ad queſtionem realiter
Reſpōdet ad hominē condecenter
Doctrinā ſuā ordinariam cōtinuat euidēter.

Rn̄dere ad rē eſt aliqd dicere uñ q̄ſite qōnis ueritas pateat illūīnate mēti:hoc ꝑ tanto dico ꝙ nō patet ceco cordi ꝙ ad rē ptinet rn̄dere.Sicut ſplēdētē ueritatē ſuaꝝ rn̄ſionū pfida ignorātia iudeorum nō aduertit. Rn̄dere ad hoīem cōdecēter ē eius malitiā fraudulentā detegere & percutere uitium: unde īpingere nitit̄ in magiſtꝝ. Ordiaria uero xp̄i doctrina dignitate ſue pſone & gr̄as & officia & cās aſſūpte nature:& ſui aduētus ī carne : quam ſapiēs ieſus tunc ſingulariter cōtinuauit:qn̄ ipſam temptatorū pfidia adhuc īpedire uiſa fuit. In quo maxīe oñditur ſue ſapīe efficacia:ꝙ ſic illoꝝ mala faciebat ſue ītentioni ſubſeruire:ut īde expediat ad ſuū ītentū & ad ſui aduētus manifeſtandum beneficium:unde adhuc ſibi dare conant̄ impii īpedimentum. Vt ſi fortis pugil in campo certamis poſitus quidqd ſibi ab hoſte proiicat̄ ad ītentū:ul̄ ī hoſtē retorqueat:uel iu ſuū ſubſeruire faciat fundamētum:hoc aūt eſt magne ſapīe ſcire ītueri ī ſapientia ieſu:& ſi in lumīe loquentis ieſu lector ad uerba ſacri euangelii cū humilitate acceſſerit cum magno intellectus tripudio in reſpōſionibus ieſu tria ſuperiuſ dicta contineri excellenter aduertere poterit. Exēpli cauſa adduco illud .Mat.xxii. quando mittunt phariſei diſcipulos cum herodianis ut caperent ieſum in ſermone cū multis blanditiis dicētes. Licet cenſum dari ceſari an nō? Vbi eleganter noto tria predicta Nam ad homines reſpōdit:eorum diſcoperiēs fallaciam: oſtēdens eos in laudibus ſubdolos:& in queſtiōe malignos.Cognita inquit ieſus nequitia illorū dixit. Quid me tentatis hypocrite? Ad rem reſpōdit: cum dixit.Reddite que ſūt ceſaris ceſari:& que ſūt dei deo:propter quod ſequitur. Et audientes mirati ſunt & abierunt:quaſi de ſua malitia confuſi & ſua intentione priuati. Ordinariam etiam ſuam continnat doctrinam.Cum eni propoſuiſſet parabolam de nuptiis filio regis factis:in quibus docuit ſe animarum ſponſum.Qua propter nō ſine charitatis ornamento in ſua copula recipitur & parabolam cōcluſit. Multi ſunt uocati:pauci uero electi. Predictis impedimenta preſtantibus p dolōſam iterpoſitam queſtionem ſuam: ordinariam continuauit doctrinam:oſtendens alio typo ꝙ ſicut anima redempta eſt ſponſa ieſu.quā tamen de ornamento charitatis examinat & pro defectu repudiat.Et ſic ipſa eſt moneta regia eterni regis naturali inſignita imagine:& uirtuali ſimilitudie ſubſcripta. De quorum integritate uel ſuperinduta peregrina deformitate diabolici characteris ih̄s examinator aduenit:& reprobator characteris diabolici:quaſi imaginis ceſaris & recolector ſimilitudinis dei:propter quod nummiſma petit oſtendi:qr que ſunt iu facie anime per contritionem & operationem noſtram iubet examinari in oculis dei: & inuentam deformitatem inuectiue redarguit cū ex queſtione mentem ad ſui confuſionem inducit dicendo.Cuius eſt imago hec & ſuperſcriptio?

Quod ſi anima confuſa ex confeſſione iudicat ſe peccatricem:recognoſcens dicat ceſaris.i:demonis. Ceſar enim interpretatur preſideus princeps:& poteſt ſignificare illum qui eſt princeps ſuper omnes filios ſuperbie. Audi remedium ꝑ ſalutis.Reddite ergo que ſunt Ceſaris ceſari. & que ſunt dei deo. Ceſari uero reddere ē diabolo ſua tētamēta reſiſtēdo refūder̄:& deo purā cōſeruādo naturā:& ab ipo oēm rcognoſcer̄ gr̄am:h̄ tibi exempli gr̄a dicta ſunt:licet & multis

UVA. BHSC. IyR_070

aliis modis poſſit hec figura exponi. Circa aũt magiſtralem eterni uerbi ſapientiam debes notare quattuor ſcilicet.

Quod decẽs fuit ieſum primo ſolis p̃dicare iudeis

Secundo etiam cum ſcandalo ipſe ſue predicationis debuit predicare ueritatem.

Tertio docere debuit publice non occulte.

Quarto ꝙ docere debuit ſolũ uerbo & nõ ſcripto.

Pro primo potes notare quod licet de bñdicto ieſu ſit ſcriptũ: Eſa.xlviiii. Paꝝ eſt ut ſis mihi ſeruuſ ad ſuſcitandas tribus iſrael cõuertendaſque feces iacob: dedi enim te in lucẽ gentiũ ut ſis ſalus mea uſque ad extremũ terre. Tamẽ a principio fuit cõueniens: tã per apl'os: q̃ p chriſtum ieſum predicationis ſue aduentũ ſolum exhiberi iudeis. Primo quidem ut oſtẽderet p ſuum aduentum ípleri ꝑmiſſiones pr̃m: que iudeis & non gentibus pria facie fieri uidet'. Propter quod Roma.xv. Dico ait Apoſtolus xp̃m ieſum miniſtrũ fuiſſe circũciſionis.i. apl'm & p̃dicatorẽ iudeoꝝ ꝑpter ueritatẽ dei ad cõfirmãdas ꝑmiſſiones patrũ. Secũdo pp cõſeruandum ordinẽ hierarchicũ quẽ ſemp deus in oĩbus ſeruat. Quapropter dr̃ ad ro.xiii. Que a deo ſunt: ordinata ſũt. Et iudeis qui deo erãt propinqores p fidẽ & cultũ unius dei decuit prius xp̃i doctrina ꝑponi & p eos ad gentes trãſmitti: ſicut p ſupiores angelos ad inferiores diuina luia deueniũt: unde ſup illud mat.xv. Nõ ſũ miſſus niſi ad oues q̃ pierũt domus iſrael. dicit Io. non hoc dicit qn ad gentes miſſus ſit: ſed ꝙ primo ad iſrl' miſſus ẽ. Et hoc ẽ quod dicit' Eſa. ultimo: mittã ex hiis qui ſaluati fuerint.i. ex iudeis ad gentes: & multis enaratis nationibus dicit: & annũciabũt gloriã meam: unde aperte hũc ordinẽ deſcribit propheta. Tertio ut a iudeis auferret ſcandalũ: uel ſaltem materiam ſcandali unde ſup illd' mat.x. In uiã gẽtium ne abieritis dicit hier. Oportebat p̃mo aduẽtũ xp̃i nũciare iudeis ne iuſtã haberẽt excuſationẽ dicẽtes ꝙ ad gentes & ſamaritanos populos miſerit. Quarto ut oñderet ſue paſſionis fructũ & meritũ in cõuerſione gẽtiũ per q̃ meruit gentibus piſſimus ieſus ſue redẽptiõis notitiam & ab eis excludi idolatriã: & i eis predicari ſui nominis gloriã: pp quod dicit' Apoca. ſecũdo. q uicerit dabo ei poteſtatem ſup gẽtes: & reget eos: ſicut & ego accepi a pr̃e meo: & ad phil'. ſecũdo dr̃. ꝙ factus ẽ obediẽs uſq; ad mortẽ: mortẽ aũt crucis: pp qđ & deus exaltauit illũ & dõauit illi nom̃ &c.

Et iõ paſſionẽ ſuã noluit ante aliis publicari doctrinã: ſed poſt paſſionẽ ſuã dicit matth. ulti. docete oẽs gentes. & predicate euãgelium omni creature Hãc rationem ieſus innuit cum iminẽte paſſione qdam gentiles uellent uidere ieſum rñdit. io.xiii. niſi granum frumẽti cadens in terrã mortuũ fuerit nullũ fructũ affert: uñ dicit aug. ꝙ ipſe erat grañũ mortificandũ i infidelitate iudeoꝝ: & multiplicãdũ i fide ppl'orũ: & ſicut nõ decuit ſapiẽtẽ ieſũ a p̃ncipio cõitet ſuã doctrinã ad terras gentiũ mittere: ut iudeis tanq̃ p̃mogẽito ppl'o honor debitus ſeruaretur: ita non debuit gentiles omnino repelleri ne ſpes ſalutis eis oĩo p̃cluderet': & pp hoc aliqui gẽtiles particulariter ſũt admiſſi pp excellẽtiã fidei & deuotõiſ eoꝝ ſicut cẽturio & mulier ſanguiflua: & chananea i quibus magna fides eccleſie tãquã in ſuis primitiuis fuit dulciter accepta a benigno ieſu & cõmẽdata magnifice. Quia uero ꝑmiſſiones pr̃m etiam: i iudeoꝝ ppl'o ipoſſibile erat euacuari: idcirco i ipſoꝝ cõuerſione quã cũ magno gaudio expectamus meritũ perſone xp̃i & ſue paſſiõis: uite & ſublimitatis glorie p̃guſtabũtur magnalia. Eoꝝ.n. conueſio erit pfecta: ita ꝙ i filiis iudeoꝝ futuris apparebit emẽdata malitia: & ipſi metẽt habũde xp̃i doctrine lumina & pfectionis exẽpla que nũc uidẽtur ocioſe a ieſu ſuper patres eoꝝ icredulos ſeminata.

Et paſſionẽ ieſu a pr̃bus ſuis illatam ſup oẽs alios plãgunt p amara ſuſpiria ſingulariter cõplãtati & cõſepulti ſimilitudini mortis ieſu: ita ꝙ i eis apparebit ꝙ nõ ocioſe intus eos.xxxiii. ãnis i carne mortali uixit: unde & figure que illam conuerſionem ſignificãt multũ p̃cellẽter diuinã familiaritatẽ pretẽdũt in eis reſpcũ p̃teriti ſtatus: ſicut patet i reſuſcitatione filii archiſynagogi: ut infra dicet' & ſicut aliqd i illo.ca. ieſus redemptus paruulus: de ſymeõe & eius cãtico ẽ ſupra dictũ. O benigne ieſu q mihi peccatori dediſti anxie ſuſpirare ad illius ſtatũ ſublimis excellentiã & illis felicibus iudeis non inuidere. ſed tota mente colletari ad tuã gloriã: p illã ſuperexceſſiuã gratiã quã i primo tp̃e te ſupelectos tuos idignus cognoſco uelle effũdere te humiliter & inſtãter deprecor ut more catelli tui de micis illius ſuperabundãtis conuiuii tui me digneris reficere meritis illoꝝ ſicut excellenter perfectoꝝ q i ſua natura nõdũ ſũt: & in tua bonitate & uolũtate imutabiles ſũt. Circa ſecũdũ debes ſcire: ꝙ ſicut p excellentiã pfectiõis pr̃m & filioꝝ futuroꝝ debuit benedictus ieſus in ſua pſona tm̃ p̃dicare iudeis: ſic pp malitiã & ſcãdalũ iudeoꝝ tũc pñtiũ nõ debuit dimittere qn aperte pãderet ueritatẽ & utilitatẽ ſue ſapiẽtie doctrinalis qa ſalus multitudinis: & utilitas electoꝝ quã redẽptor ieſus clare uidebat ẽ p̃ferẽda paci quorũcũq; ſingulariũ hoiũm. In finalibus aũt tpibus ſẽp ſũt aliq peſtilẽtes q alios uidẽtur regere q i doctrina iflãtur ſcĩa & de falſa p̃ſumũt iuſticia: & tales ꝑterue ſeuiũt cõtra ueritatis ſpũm oñtis & multitudinẽ plebiũ ſimpliciũ q̃ parata eſt ſeq ac credere pertinaci malitia & doloſa aſtucia toto conatu ipediũt ne in ſplendore noui luminiſ accipiãt remediũ p̃dicare ſalutis. Quod licet uideatur nouũ qa noua pfectõe nouiter explicatũ tñ antiqũ eſt qa in antiqs & auctenticis medullitus eſt incluſum: ſicut chriſtus dicebat iudeis: ſcrutamini ſcripturas i quibus uos putatis uitam eternam habere. Et ille ſũt q̃ teſtimoniũ phibẽt de me. & iudeis zelãtibus ꝑ moyſe dixit: ẽ q accuſat uos moyſes i quo ſpatis ſi moyſi crediti ſ: forſitan & mihi: de me ille ſcripſit

UVA. BHSC. IyR_070

Io.v.Tales.n.hypocrite nouũ uirtutis ſpm̃ ꝑſequẽ
tes gl'iant' ſe ãtiquã doctrinã defẽder̃:& ꝓ ãtiquo
rũ pr̃m hõre zelar̃. Quod cõtra xp̃s oñdit ꝙ ẽt
ſcripturã ignorãt:& ſcõꝝ pr̃m cõtra ſe iracũdiã ꝓ
uocãt:uñ & gl'iãtibus ĩ pr̃e abraham dixit Io.viii.
Vos ex pr̃e diabolo eſtis:& deſideria pr̃is ur̃i uul
tis facere. Sil'r & ioan.ĩ caõica oñdit euãgl'ii do
ctrinã nõ eẽ nouã:ſed ãtiquã.d.Nõ mãdatum no
uũ ſcribo uobis ſed mãdatũ uetus:qd' audiſtis ab
initio:qr cũ noua ſpũs ſcĩ illũinatio ꝑ ſcriptũ circa
ſcripture ĩtelligẽtiã:& circa ꝑfcõnẽ aſſũmẽdã daba
tur diſcipl'is ſuis:Io.xiii.Mãdatũ nouũ do uobis:
&c. Pro uitãdo ergo ſcãdalo:nec xp̃s uoluit ue
ritatẽ omittere:nec eoꝝ ſcãdalum docendo uitare.
Impugnabant enim ſalutem ſimplicis ꝑpopuli': tũ
qr impugnabant chriſti doctrinã per quã ſolã po
terat eſſe ſalus:tũ ẽt qr ſuis prauis moribus uitam
populi corrũpebãt.Et qd' ẽ peius iſta duo mala q̃
ſub ſp̃e bõa ppl'o ſuadebãt:ad hoc ꝓbãdũ ſcriptu
raꝝ ĩtelligẽtiã ſubuertẽtes. Propt̃ qd' utilius e
rat ut apparerẽt hoſtes xp̃i publice q̃ ſibi blãdiẽtes
ĩ facie & ab eius ſeq̃lla ppl'os reuocarẽt occulte.Ex
publico.n.ip̃oꝝ ſcãdalo cõtra xp̃m poterat ĩnote
ſcere ꝙ exq̃ſita malitia & ĩuidia detrahebãt ei & e
ius ſalutari doctrĩe:pp qd' nec eius ſcãdalũ uitare
debuit:ſicut nec fecit:nec tã ſcãdalizare eos debuit
nec uoluit niſi ex uirtute ſue doctrĩe ul' ſcĩtate uite
quã ꝓ eoꝝ ſcãdalo:nec debuit nec uoluit omitter̃:
qn potius illa q̃ potuit alit̃ facere ĩ ocl'is eoꝝ uolu
it facere ĩ ſabbõ uñ accipiebãt mat̃iã cecitatis:qr d
ĩduſtria uoluit uirus latẽtis malitie ip̃oꝝ miſerator
ſimpliciũ ieſus mãifeſtare ppl'is: ne ſeducerẽt' ab
eis.Et eos ſicut digni erãt ãplius excecare:& tñ fa
ciebat opus ſcm̃ & utile:qr cerimonialẽ obſeruãtiã
ſabbati de qua curabãt ph̃iſei & de eius deſtructõe
mortali nõ curabãt:debuit retificare & ap̃ire ppl'iſ.
Sil'iter & aliis ſuis obſeruãtus ſ'ſtitioſis debuit
eoꝝ carnalẽ hypocriſim & cecitatẽ detegere:De q
bus dr̃ Mat.& Mar.Ph̃iſei.n.niſi crebro lauẽt ma
nus ſuas nõ mãducãt panẽ: tenẽtes traditionẽ ſe
nioꝝ:& a foro uẽientes niſi baptizati ñ comedũt.
Et alia mlta ſũt q̃ tradita ſũt illis ſeruar̃ baptiſmata
calicũ & urceoꝝ & eramẽtoꝝ & lectoꝝ. Pro qbuſ
oĩbus acute ibi cõfundit eos uocãs hypocritas ex
teſtimõio Eſa.Eoꝝ cultũ dei uanũ reprobãs tanq̃
externus cultũ appentic hypocriſis & int̃ius uacuũ
ueritate mortali:ex quo fuerũt fortit̃ ſcãdalizati: h̃
ſcripta ſũt Mar.vii Propt̃ qd' Mat.xv dr̃:ꝙ diſci
puli dixerũt ei.Scis qr iudei audito hoc uerbo ſcã
dalizati ſũt.At ille r̃ndẽs ait.Oĩs plãtatio quã non
plãtauit pr̃ meus celeſtis eradicabit'.Sinite illos:ce
ci ſũt & duces cecoꝝ.Ex qbus patet expreſſe ꝙ eo
rũ ſcãdalũ ꝑuipẽdit:& ꝑuipẽdere debuit:qr ip̃i po
pulũ uere ad et̃nũ ſcãdalũ deducebãt. Mat.ẽt legi
mus.xvii.ꝙ ipſe recte uitauit ſcãdalũ gẽtiliũ:q pe
tebãt dragmã:ubi ꝓbato ꝙ ipſe nõ tenebat' ſolue
re:uoluit tñ ſoluere ꝑ ſupererogationẽ:nolẽs eos
turbare:uñ ip̃e dixit petro.Vt ãt nõ ſcãdalizemus
eos uade ad mare &c. Ibi dr̃ ꝙ fecit ſolui cenſũ ꝓ
ſe:& ꝓ petro ad euitãdũ ſcãdalũ:ubi nota miſeri
cordiã:ſapiam:pietatẽ:ſimulq; iuſtitiã bñdicti ie
ſu.Quia.n.ſcribe & ph̃iſei ĩpugnabãt ſp̃m xp̃i: et
obſtĩata eorum malitia ſcãdalizabãt' de oĩpotẽtis
ieſu doctrĩa:& idcirco erãt excecãdi: & a dei cultu
ꝑſcidendi:iõ eoꝝ ſcãdalũ nõ curauit:& nõ curãdũ
diſcipl'is dixit:qn potius docẽdo & faciẽdo ea q̃
erãt ꝑdĩni hõris mõis illis diſplicibilibus ip̃oꝝ ſcã
dalũ occõnalit' augmẽtauit:& q̃ſi de ĩduſtria ꝓcura
re appuit. Quia uero colligẽteſ didragma & gẽ
tiles & ſimplices iudei & ĩfirmitate & ignorantia
ſumebãt ſcãdalũ ex omiſſiõe aliquoꝝ ex qbus ie
ſus & eius diſcipl'i erãt liberi:licet illa facere nõ eſ
ſet pcm̃:ſed magis ſuperogationũ.Idcirco qr pi
us ih̃s tales uocare uenerat:eoꝝ ſcãdalũ pie uitat:
ꝑ hoc dãs exẽplũ ĩ ſimilibus tp̃ibus puſilloꝝ ſcã
dali q pati erãt ſeq ſp̃ũm gr̃e totiſ uiribuſ deber̃ ui
tari.Et illoꝝ q ſũt ſimiles ph̃iſeis & ſcribis q ſcan
dalizãt' de his de qbus edificari debuerũt ſcãdala
ꝑuipẽdi. Pro p̃mo dr̃ mat.xviii.Quicũq; ſcãda
lizauerit unũ ex puſillis iſtiſ q ĩ me credũt:expedit
ei ut ſuſpẽdat' mola aſinaria ĩ collo eius:& demer
gat' ĩ profundũ maris.Mola aſinaria põt inelligi
uita laborioſa:& ꝓfũdũ maris ĩtelligi ꝓfũdũ hũi
litatis & tribulationis. Vult ergo oñdere ꝙ uiri
uirtutũ exẽplares ĩ pricipiis ſtatuũ maxĩe:debent
labores & multas tribulatiõesmũdi uiriliter ſuſti
nere:ut poſſ nt ſimplices & rudes ppl'os attrahe
re:& eoꝝ ſcãdalo cauere:pp quod dicebat apo. Si
eſca ſcãdalizat frẽm meũ:carnes nõ comedã ĩ eter
nũ.Btũs frãcicus ſciens ſe datum aliis ĩ exẽplũ:li
cet ĩnocẽs eẽt eius caro:& nullo modo pp offẽſas
egeret flagello:cõtinuo tñ illi penas renouabat &
onera:cuſtodiẽs pp alios uias duras:dicebat enĩ.
Si linguis hoĩum loq̃r & ãgl'oꝝ:charitatẽ ãt non
hẽam:& ꝓximis uirtutũ exẽplar nõ monſtrẽ:parũ
ꝓſũ aliis:mihi nihil. Hoc itaq; mõ exẽplo ma
giſtri ꝑfcõnis ieſu & ſtrenuii eius imitatoris pauli
& fidelis renouatoris eius frãciſci puſilloꝝ ſcãdala
uitare debemus:& molã aſinariã in collo portare.
Tales.n.ſcõs aſinos dñs eq̃tare dignat':& felici ſeſ
ſiõe ſup eos cũ ſcõꝝ angl'oꝝ iubilo eos ĩ ciuitatẽ
ſupni hierl'm ĩtroducit. Pro ꝑuipendẽdo ãt ſcã
dalũ hypocritaꝝ & ph̃iſeoꝝ q uolũt famã hẽre &
ſcĩtatis opa ñ facer̃:dicebat apl'is ſuis p̃dicãs.Emu
lant' uos & nõ bñ.& ſubuerter̃ nos uolũt ut illos
emulemur. Tales.n:q opa ꝑfcõis facere nolunt
uolẽtes ĩpediũt:& ad ſũa carnalia opa imitãda in
ducẽtes:& cogẽtes eos q ꝑfcõni ĩuigilãt: ipſos a
ꝑfcõne ſubuertũt:caudã lõga uulpie aſtutie ſuper
anũ ĩperfcõis portãtes ne ipſoꝝ appeãt in oculis
ꝑuipẽdenda. Pro taliũ uitãdo cõſortiũ & ꝓ ui
tãdo ſcãdalũ:ieſus dicebat apl'is Luce:xii.Attendi
te a fermẽto ph̃iſeoꝝ qd' ẽ hypocriſis.Iſtud eſt fer
mẽtũ malitie & neq̃tie qd' totã maſſã religiõiſ cor
rũpit.ne uiuat ĩ azimis ſinceritatis & ueritatis uite
ꝑfcẽ.Quia tñ diuina & ſãcta perfectiõe creſcẽte &

UVA. BHSC. IyR_070

ſub bñdcõ filio ĩ elcĩs debet ħ impie uulpis cauda
cruentari & ipſius reuelari opprobriũ:ĩ cuius tñ no
doſa aufractu q̃diu ſtat ita lõga cetus electoꝝ affli-
git᷑:idcirco cõſolationẽ ꝓmittit.d.Nihil optũ: qđ
ñ ĩuelet᷑ &c. Quia uero ill᷑ de pfcã ueritate naſcit᷑
ſcandalum quam ſpiritus ieſus in aure cordis ſuis
paupibus loquit᷑:idcirco p̃cipit ueritatẽ ĩſpiratã pu
blice p̃dicari:& illoꝝ obſtiatoꝝ ſcãdalũ puipẽdi.d.
qđ dico uob̃ ĩ tenebris:p̃dicate ſr̃ tecta. Patet igit᷑
ꝙ taliũ obſtinatorũ & ueritatẽ pſequẽtiũ ñ uult ie
ſus uitari ſcãdalũ:ſed ad pfecta opa acrius ꝓuocari
Nõ eni ſcãdalizant᷑ niſi đ ope pfecto:mor̃ phonsi
maſculũ onẽs ſue relaxatõis iactãtes in flumine:&
femininũ fragile nutriẽtes ĩ obſeqũ ſue ĩperfecte ui
te. Hoꝝ exẽpla tm̃ ĩ nr̃is doloribus multiplicata
uidemus ꝙ gemẽtes ĩ talibus pñt cũ dauid lugere
dicẽtes.Circũdederũt me ſicut apes &c. hec eſt ul-
tio puritatis ut a ſuis ĩpugnatiõibus cõuertant᷑: li-
cet:apl᷑s.d.p̃me ad choꝝ:q̃rto:ſine offẽſiõe eſtote
iudeis & gẽtibus:& eccleſie dei. Et p̃me ad thy. v.
ſeniorẽ ne ĩcrepaueris:ſed obſecra ut pr̃em. Nõ fe-
cit cõtra hoc xp̃s nec imitatores pauli faciũt: qa ĩtel
ligit paulus ſine affectu eſſe ut nulli fcõ ſuo uel di-
cto rectis occõ det᷑ ruine. Si tñ ſcãdalũ de uerita
te naſcit᷑ ſiue uite:ſiue doctrine:tutius ſcãdalum na
ſci pmittit᷑:q̃ ueritas relinq̃t᷑.dicit gre.hõrare aũt ſe
niores & nõ ĩcrepare:apl᷑s ĩtelligit de illis ſẽioribus
q nõ etate uel auctoritate ſed etiã ſcĩtate & honeſta
te ſt̃ ſenes:ſcđm illud.Numeri.xi.cõgrega mihi.x.
uiros de ſenioribus iſrl᷑ quos tu noſti ꝙ ſenes ſũt.ſ.
nõ tm̃ etate tpis:ſed ſcĩtate uirtutis:ſi aũt auctorita
tẽ ſenectutis ĩ ĩſtrum̃tũ malitie uirtutis publice pec
cãdo & alios ſuo male exẽplo deformãdo manẽte
& acriter ĩcrepãdi ſũt:et a ſpũ iunioris:qđ ꝓbat᷑ da.
xiii.ubi dr̃:ꝙ ſuſcitauit dñs ſp̃m pueri iunioris &c.
ſeqt᷑ ꝙ dixit ad p̃mũ:ĩueterate dieꝝ maloꝝ & ad ſe
cũdũ:ſemẽ canaã & nõ iuda:ſpẽs decepit te & ↄcu-
piſcẽtia ſubuertit cor tuũ. Circa tertiũ ſciẽdũ:ꝙ ie
ſus publice:& nõ occulto p̃dicauit:& ſic p̃dicare de
buit:ſicut ipſe dixit:ego palã locutus ſũ mũdo:ego
ſp docui ĩ ſynagoga & ĩ tẽplo quo oẽs iudei cõuẽi
unt &c. Ad cuius euidẽtiã ẽ ſciẽdũ.ꝙ doctrĩa ali-
cuiuſ põt eẽ ĩ occulto tripl᷑r:uno mõ q̃tũ ad ĩtẽtio-
nẽ docẽtis q ĩtẽdit ſuã doctrinã nõ manifeſtare ml᷑
tis ſed magis occultare:qđ duplici cã cõtingit:qñq;
ex ĩuidia docẽtis:q ſupbe uult ĩ ſcĩa ſolus apparere:
qđ ĩ xp̃o locũ ñ hũit qnĩmo dicere potuit illđ ſapiẽ
tie.vii.ſine fictõe didici & ſine ĩuidia cõico:& hone
ſtatẽ illius nõ abſcõdo:qñq; cõtigit pp ĩ honeſtatẽ
eoꝝ q̃ docẽtur:ſicut augu.docet ſup io.ꝙ q̃dã ſunt
mala q̃ portare nõ põt q̃l᷑cũq; pudor humanuſ:uñ
de doctrina hereticoꝝ.ix.ꝓuer. dr̃ aque furtiue dul
ciores ſũt.doctrĩa aũt xp̃i fuit mũdiſſima:& uera:de
q̃ mar.iiii.dr̃:Nũq̃ uenit lucerna.i.uera & hõeſta do
ctrina ut ſub modio ponat᷑. Alio mõ aliq̃ doctri
na dr̃ ĩ occulto quia paucis preponit᷑:& ſic chriſtus
in occulto non docuit:quia uel doctrinã ſuã turbe
ꝓpoſuit uel ſuis in cõi dixit diſcipulis:ut ĩpi poſtea
tpe cõgruo docerẽt turbas:uñ aug.dicit ſup io.qs
ĩ occulto cũ corã tot hoĩbus loqt᷑:ꝙ p eos uelit in
noteſcer̃ ml᷑tis. Tertõ mõ aliq̃ doctrina ẽ ĩ occul
to q̃tũ ad docendi modũ.& ſic xp̃s qbuſdã turbis
locutus ẽ ĩ occl᷑to parabolis utẽs ad ſpiritualia anũ
tiãda myſteria: ad q̃ capiẽda ñ erãt idonei: uel forſi
tã digni:& tñ xp̃s tm̃ audiẽtibus dabat intelligere
in hiis que docebat:quantum ſue iuſticie:& pietati
uidebat congruere. Vaſis tamẽ gratie & ſapien-
tie ſue apoſtolis ſuis parabolas expõebat per quos
ſapiẽtia chriſti deueniret ad alios:ſicut eſſent idõei:
ſecũdũ illud ſcde ad thy.ſecũdo.quo audiſti a me p
multos teſtes hec commendo fidelibus homini-
bus qui idonei erunt & alios docere. apoſtolis aũt
dicit ih̃s luce.viii.Vobis datũ eſt noſce myſteriũ re
gni dei:ceteris autẽ in parabolis &c.quod figuratũ
fuit.Nnmeri.iiii.ubi mandatur qđ filii aaron inuol
uerent in uaſa ſanctuarii:que leuite inuoluta porta
rent. Licet autem dicatur mat.xiii.ꝙ ſine parabo
lis nõ loquebat᷑ ad turbas:illud ĩtelligẽdũ eſt ſecũ
dum criſo.per illũ ſermonẽ quem tũc fecit: q̃uis &
alias ſine parabolis turbis ml᷑ta locutus fuerit. ſed
quia nullũ fere ſermonẽ explicat ubi nõ p parabo-
lã aliqd ſignificauerit: quanuis ĩ eo aliqua proprie
dixerit.Non enim diſcipulis ſuis dominus omnia
profunda ſue ſapientie manifeſtat cum eis dicit:io.
xvi.adhuc multa habeo uobis dicere que nõ pote
ſtis portare modo. Et ſi ſcintillam ſermõis eius
ſuſtinere certe nec ſũmi ſeraph hoĩs ieſu ſapiẽtiam
cõprehendunt:quin potius ut dicitur:ezechiel᷑.i.cũ
fieret uox ſuper firmamẽtum quod erat ſup caput
eorum ſtabãt & ſubmittebãt alas ſuas. Et licet ĩ
ezechiele uocetur ſeraph:eſaie tamẽ.vi.dicitur ꝙ ſe
raphin uelabãt facies ſuas:ſicut exponit diony.ĩ ty-
po eius qđ dictũ ẽ: quicquid tamen ſecũdum uia
rum ſuarum moderamen ſapiens ieſus palam pro
poſuiſſe dicitur:licet non omnes intellexerint eum
ſicut dicit:aug.intelligendum ẽ ſic dixiſſe dominũ.
Palam locutus ſũ mundo:acſi dixiſſet:multi me au
dierũt:& rurſus:non erat palam:qa nõ intelligebãt
Nec erat contra hoc qđ mat.x.dixit:qđ ĩ aure au
ditis:predicate ſuper tecta:ſicut hylarius exponens
hoc dixit:Non legimus dominum ſolitum fuiſſe
ſermocinari noctibus & doctrinã in tenebris tradi
diſſe:ſed hoc dicit quia omĩs ſermo eius carnalibus
tenebreſcit:& uerbum eius infidelibus nox eſt. uel
ſecũdũ:Hiero.comparatiue legitur:quia erudiebat
in paruo iudice loco reſpectu totius mundi:In quo
per apoſtolorum predicationem debebat chriſti pu
blicari doctrina. Fuit autem multum conueniẽs
chriſtum in parabolis loqui:parabola enim eſt ſen
ſibilium rerum acceptio ad ſpiritualia firmanda.&
quia una figura poſſunt ſignificari innumera: ideo
maxime altos magiſtros decet in parabolis loqui:
quorum eſt doctrina breuiloqua.quod chriſto ma
xime conuenit:qui uerbum eternum paterne ſapi
ẽtie ſepſũ ĩ breui archa recluſerat hũanã aſſumẽdo
naturã:ut ex ħ merito dicat᷑ uerbũ abbreuiatũ fecit

UVA. BHSC. IyR_070

dominus ſup trã &c. Secũdo qr p hoc decebat
ſẽſibilia debeẽ & poſſe ad ſpũalia & diuina refferre.
Tertio qr p hoc ſapiens ihs magis illuſtrabat &
fortius exercebat hũiles diſcipl'os & execrabat im
pios phariſeos:& eis archana ſapĩe ſue abſconde-
bat :ſeruãs hũilis ieſus qđ ipẽ ſcẽ precepit. Nolite
ſcm̃ dare canibus. Quarto ut mõ docẽdi utriuſ-
q̃ nature ueritatẽ ihs incarnatũ uerbũ oñderet. Si-
cut.n.ĩ pabola carnis & ſpũalis ſẽſus corpalibus fi
guris obuoluitur:ſic & ſpũs q deus ẽ dei filius &
carne neſtitus & dei uerbũ etnũ ligua corpali ĩ aſ-
ſumpta carne pñe ſapĩe eructat archana. Multiſ
aliis rõnibus põt pacẽ ieſũ decẽtiſſime fuiſſe locu
tũ:licet hoc p ſũma rõne deuote & fideli mẽti ſuf
ficiat ſolũ.ſ.ſcire q̃ ſit de facto pcedeẽ & loqui xp̃s
elegit. Non.n.dubitat mens deuota & illumĩa
ta a ieſu q̃ optimo & decẽtiſſimo mõ cum xp̃s fe-
cit & ex eo quodcũq; ſit illud optimũ ẽ q̃ illud di-
cere uel facere ieſus deus & homo elegit. Circa
q̃tũ debeẽ ſcire q̃ nõ decuit prudẽtẽ ieſum qui oĩa
facit in ſapĩa doctrinã ſuam tradere ſcripto ſed uer-
bo. Primo pp dignitatis ſue excellentiã. Cũ.n.
xp̃s eẽt ſummus doctor:ſũmum docendi modũ
cõpetebat accipe:ut.ſ.uerbo uocali ĩ diſcipulorum
ĩprimeret cordibus. Propter quod dr̃ Mar.i.q̃ erat
docẽs eos:ſicut ptãtem hñs. Vnde ẽt apud gẽtiles
Pythagoras & Socrates excellẽtiſſimi doctores int̃
eos nihil ſcribere uoluerũt. Scripta.n.ordinãt̃ ad ĩ
preſſionẽ doctrine ĩ cordibus auditoꝝ ſicut ad fi-
nem. Et maioris efficacie ẽ doctrinam ſuã imp̃me
re uerbo q̃ ſcripto:unde teſtimoniũ increate ſapie
ieſu :q̃ ipſe ẽ magiſter magroꝝ: iterius ĩprimens:
fuit pmaximũq; ſimplices & idiotas apl'os tãta &
tã alta retineẽ fecit ſine ſcripto ſed ſolo impreſſiuo
uerbo de ip̃ius ieſu ſublimitate doctrĩe. Secũdo
pp excellẽtiã doctrĩe ieſu q̃ lr̃is comp̃hẽdi nõ põt:
ſcđm illud Io.ultio. Sũt & alia multa q̃ fecit ieſus
q̃ ſi ſcriberẽt̃ p ſingl'a:nec ip̃m arbitror mũdũ cape
poſſe eos q ſcribẽdi ſũt libros:ſicut dicit Aug. Nõ
ſpacio locoꝝ credẽdũ eſt mũdũ cape nõ poſſe ſed
capacitate legẽtiũ cõprehendi nõ poſſe. Si ãt ie-
ſus ſuã doctrĩam ſcripto mãdaſſet p ſe:nihil ult̃ius
de ieſu doctrĩa hoĩes eſtĩarẽt:q̃ qđ ip̃amet doctrĩa
p̃tẽderet. Tertio ut ordĩe hierarchico ad oẽs ſua
doctrĩa pcederet:dũ ipẽ diſcipulos ſuos uerbo do
cuit:q poſtmõm alios uerbo & ſcripto docuerũt:
uñ & de ſapĩa dr̃ Prouer.ix.q̃ miſit ancillas ſuas ad
arcẽ & ad menia ciuitatis. He ancille fuerũt apl'ice
mẽtes dociles & ſubiecte. Si ãt ipſemet ieſus ſuam
doctrinã ſcripſiſſet:cũ oẽs legeẽ potuiſſẽt ĩmedia-
te pueniſſet ad oẽs. Sic ergo patet q̃ ſapĩa ieſu pru
dent̃ elegit nõ ſcripto:ſed uerbo docere. Nec ob-
ſtat q̃ lex uetus dicat̃ a deo ſcripta:Exo.xxiiii. Da
bo tibi tabulas lapideas & legẽ atq; mãdata q̃ ſcri-
pſi. Sicut.n.lex uetus ſẽſibilibus figuris dabat̃ po-
pl'o rudi:ſic coſeq̃nt̃ ſẽſibilibus figuris debuit ſcri-
bi. Sed doctrĩa chriſti ieſu q̃ dr̃ lex ſpũs uite ſcribi
nõ debuit attramẽto:ſed ſpũ dei uiui:nõ in tabl'is
lapideis:ſed ĩ tabl'is cordis:ut dicit apl's ſcđe ad
Coꝝ.iii. Et ſi dicat̃ ſicut ad hebꝝ.x.dr̃:q̃ ũbrã
hẽt lex futuroꝝ bonoꝝ:& iõ ſicut moyſes dedit li
brũ legis ſcriptũ:ſic ſecũduſ legiſlator ihs tradidit
ſcriptũ uerbũ. Dicẽdũ ẽ q̃ nõ ẽ ſimile de ieſu &
moyſe. Moyſes.n.fuit hõ defectiuus & ideo uite
potuit eẽ liber exẽplaris nõ plene:ſed libꝝ ĩforma
tiuũ dđit libꝝ ſcripture. Ieſus uero ex toto ſe ĩtuſ
& extra ẽ liber uite cõtinẽs:mittẽſ lumĩaria uite cõ
tinẽs exẽpla:iuxta qđ dcm̃ eſt moyſi. Inſpice & fac
ſcđm exẽplar qđ tibi mõſtratũ ẽ:nã & ipſe exulta
uit ut ipſe uideret ihm:uidit & gauiſus ẽ. Scriptura
ergo legis ĩ tabl'is lapideis ñ fuit ũbra ul' figura q̃
ieſus ſcribeẽ deberet ĩ chartis. Sed qr ipẽ uerus la-
pis abſciſſus de mõte eminẽtie uirgĩalis ĩſtabili &
ĩdelibili firmitare ſue cõuerſatiõis ſcriberet exẽpla
xp̃iãe pſcõniſ:q̃ q legeret imitãdo uiueret uita pfe
cta. Et tñ ſicut lex dr̃ ſcripta mãu ul' digito di:ſic
doctrĩa euãgl'ica ſcripta ẽ p apl'os q̃ſi mãibus xp̃i.
Et hoc ẽ q̃ dicit aug.ĩ lib.đ cõſenſu euangl'iſtaꝝ.
Oĩbus diſcipl'is ſuis tãq̃ mẽbris corporis ſui xp̃s ẽ
caput. Itaq; cũ illi ſcripſerĩt q̃ ipſe oñdit & dixit.
neq̃q̃ dicẽdũ ẽ q̃ ipſe nõ ſcripſerit qñ mẽbra eius
id opata ſũt qđ dictãte capite cognouerũt. Quic-
qd.n.de ſuis fcĩs & dcĩs nos legere uoluit:hoc ſcri
bẽdũ illis tãq̃ ſuis mãibus ĩpauit. Qui uero ſcri
pturis apl'oꝝ credere nolũt:nec ipſi ieſu ſcribenti
crederẽt:cũ ipẽ eis dicat. Qui uos audit me audit:
& q uos ſpnit me ſpnit. Incipit Tractatus de p
fectiõe. Ieſus perfecta conſulens cap.xiii.

Icut ãt ſapiẽs ieſus ĩ oĩbus uerbis ſuis ſẽſa
tus appuit:ſic & ĩ oĩbus diſcipl'is ſuis ma
giſt pfectiõiſ ieſuſ pfcã cõſulit:& ĩ uite ſue
curſu:& ĩ ſe & ĩ deuotiſſima matre ſua pfectionem
tenuit:& ĩ oĩbus pfectus exñs:ſiue cõdeſcẽdendo
ĩfirmis:ſiue alte uolãdo ĩ ſblimibus uirtutibus p-
priis oĩbuſ ſaluator oĩm uiã ſalutis oñdit:& ĩ ſe ſin
gular̃ pfcõis uite ſemitã declarauit. Et q̃ ĩpfcõnis
aliis uidẽt̃ aſſumẽs ĩ ſe maioris pfcõis ex hoc cha-
ritarẽ oñdẽs nõ ſolũ carne ſed ẽt mẽte cõdeſcẽdit ĩ
firmis:ſicut ĩ tractatu de paupertate in ſcõrũ dictis
pluribus ſuperius fuit allegatum:dũ de pauperta-
tis eius altitudine ageretur. Aduidẽdũ autẽ quõ
bñdictus ieſus perfecta cõſuluit. Primo tria preã
bula ponunt̃.in quoꝝ primo oñdit̃ q̃ ſine leſiõe
pfectiõis in multis condeſcẽdit ĩfirmis. In ſecũ
do:q̃ non uult ieſus q̃ ipſũ imitentur uiri pfecti ĩ
oĩbus extrĩſecis actibus ſuis. In tertio quõ per-
fectio & ĩperfectio dr̃nt:nõ quõ uirtus & uitiũ: nõ
ſicut meritũ & peccatũ. Poſt hec p̃ambula quar-
to declarabitur quid ad pfectionẽ conſiliorũ ieſu
ſubſtãtialiter cõtineat:& ĩ quo ĩperfectionũ ſtatũ
trãſcedit:ĩ qua etiam pte ẽ expoſitio oronis dñice.
Quĩto multiformitas ſtatus pfecti uiri diſtĩgu
et̃. Sexto ipſoꝝ ſtatuũ adĩuicẽ cõpatio oñdet̃.
Et ſic ĩ.vi.partibus capl'm cõſumabit̃. Primum
preambulum q̃ ſine leſione pfections ieſus con-
deſcendit infirmis.

UVA. BHSC. IyR_070

D declarationem p̄mi ponuntur prío dcá
ſcóꝝ:poſtea diſtinguet̃ bonũ & malũ: ꝑ-
fectum & ip̄fectũ:ut ꝑ hec uideat̃ quõ ihs
cũ perfectionis rectitudine códeſcendit ĩfirmis.Di
cit enĩ Ambro.ſuper illud:Luce.xxii.Tranſfer cali-
cẽ hũc a me.Erant inq̄t hoc loco qui triſtitiã ſalua-
toris ad argumẽtũ inolite potius a p̄ncipio q̄ ſuſce
pte ad tp̄s infirmitatis inclinãt:& naturali cupiunt
detorquere ſnĩe.Nunq̄ enĩ magis pietatẽ maieſta-
tẽq; dñi admirator. Minus enĩ mihi detulerat niſi
meũ ſuſcepiſſet affectũ. Vbi ſacer Ambro.oñdit ꝙ
ꝑfectio mentis ieſu condeſcẽdit infirmis ſpãlẽ mẽ
tis horrorẽ aſſumens ad impfectoꝝ ſe actui cõfor
mandũ:p̄ter illam generalẽ carnis infirmitatẽ quã
ab origine ſũpſerat. Cui concordat Aug.ſup p̄s.
ciii.Habuit inq̄t dñs loculos:ſicut dcm̃ eſt de q̄buſ
dam religioſis femĩs q̄ miniſtrabãt ei de ſub̃a ſua.
Futurus erat paulus nihil tale alñ querens:& oĩa ꝓ
uintialibus donãs:ſed quia multi infirmi iſta q̄ſitu
ri erant magis infirmoꝝ pſonas ſuſcepit xp̄s.Sub-
limius paulus nũq̄ & xp̄o?immo ſublimius xp̄us:
quia miſericordius. Cum enĩ uideret paulũ iſta
non eſſe q̄ſituꝝ ꝓuidit ne dãnaret q̄ſituꝝ: & p̄buit
exẽplũ infirmo:quo cũ uideret & gaudentes & fer
uentes ad martyriũ paſſionis exaltaturos ĩ ipſa paſ-
ſione fortes centenarios maturos ad horreũ tamen
quorũdã infirmoꝝ quos uidebat poſſe turbari uen
tura paſſione ne deficerẽt:ſed potius uoluntatẽ hu
manã uoluntati creatoris coniungerent:eoꝝ pſo-
nam uoluit in paſſiõe ſuſcipere xp̄s dicẽdo.Triſtis
eſt aĩa mea uſq; ad mortẽ. Hic aug. claris uerbis
oñdit ꝙ ſublimis pfectionis fuit in xp̄o talia opa ĩ
perfectionis aſſumere.In q̄bus non tm̃ carne infir-
mis condeſcendit ſed benigniſſima mente. Vt
autẽ clareſcat in q̄bus magr̃ uite nr̃e ieſus uiam per
fectionis edocuit:& in cuius ſũma perfectione in-
terius retẽta imperfectiõis opa egit exterius.Nota
ꝙ ſicut bonũ & malũ tripliciter dr̃.In genere:ex cir
cũſtantia:& ſcd̃m ſe:ſic pfectũ & imperfectũ.Bonũ
nãq; in genere eſt actus tranſiens ſupra naturã de-
bitam ut ire ad eccl̃iam:dare elemoſynã.Bonũ ex
circũſtantia eſt actus circũſtantiis laudabilibus in-
formatus.Sicut dare elemoſynam debitis circunſtã
tiis ſeruatis circa dantem & recipientẽ circa loca tem
pora:& pſonas.Hec duo bona deprauari pñt ꝑ ali-
cuius circunſtantie defectũ:& maxime pp inordina
tionẽ intentionis:ut pote ſi quis dãdo elemoſynã
uel ieiunãdo querat gloriam humanã p̄ncipalit̃:&
intendat. Tertium bonũ eſt bonũ ſecundum ſe:
quod nullo mõ põt male fieri.Sicut eſt opus uir-
tutis a charitatis radice procedens:& hec ſũt opera
dei in nobis.Sicut eſt de habitu unde procedunt.

Aug.dicit ꝙ uirtus eſt bona qualitas mentis q̄
recte uiuit̃:quã deus nobis & ſine nobis opatur.

Per hunc etiam modũ:tripliciter dicitur malum
Malũ in genere:qui ẽ actus tranſiens ſuper materi
am indebitam:ut occidere hominem.Malũ ex cir-
cũſtantia eſt actus informatuſ circũſtantia indebita
ut comedere ante horã.Malũ ex ſe ſunt illa q̄ mox
noĩata cõmixta ſunt malo ut mẽtiri: fornicari:odi
re ueritatem:& approbare errorẽ. Sil̃i etiam mõ
pfcm̃ tripliciter dr̃:perfectũ in genere eſt actus dif-
ficilis & excellẽs ut pote oĩa relinquere:uirtutẽ ſer
uare:religionẽ intrare:pfectum ex circunſtantia di
citur actus predictus debitis circũſtantiis adorna-
tus:ut relinquere diuitias gaudenter & humiliter ꝓ
pter honorẽ dei & edificatõnẽ ꝓximi:pfectũ ſcd̃m
ſe eſt actus difficilis a uirtutis ſublimitate ꝓcedens
& eſt motus feruide & extatice pfectiõis:ĩmo dile
ctõis in deũ: uel pure & plene dilcõis ad inimicũ.

Iuxta hũc modũ tripl̃r dr̃ imperfectũ.ſ. in gene
re: ut actus fragilis ad quẽ humana fragilitas incli
nat̃:ſicut mortẽ fugere:ieiunia ſoluere:uel pecuniã
poſſidere:impfectũ ex circũſtantia ẽ actus informa
tus circunſtãtia inclinante ad ĩfimũ iuſtitie ſtatũ ut
uim faciẽti & iniurianti:dimittere ueſtẽ pp fugam
maioris iniurie.Impfectũ ſcd̃m ſe eſt actus qui nõ
ſtat cũ euãgelica pfectiõe:ſicut in matrimoniũ cõ-
ſentire:uxorẽ ducere:uel fugere pauptatẽ. Cum
igitur tã mľtiplicit̃ dicat̃ impfectus q̄ pfcũs actus
claꝝ eſt ꝙ ſicut malũ in gener̃ põt fieri bonum ex
circũſtantia:ut occidere hoĩem auctoritate iudicis:
q̄a maleficus ẽ:& quia lex iubet:& quia rei publice
confert.Et econtrario bonũ in genere põt fieri ma
lũ ex circũſtantia:ut dare elemoſynã pp inanẽ gl̃iã
ſic & pfectũ in genere põt fieri ĩpfectum ex circun
ſtantia:ut relinq̄re ſua modica bona ut recipiat ma
iora bona eccleſiaſtica:uel religionẽ intrare ut pe-
nuria fugiat̃:uel ab oĩ carnali libidine abſtinere pp
uitam carnis ꝓlõgandam.Ecõtrario ĩpfectum in
genere poteſt fieri pfectũ ex circũſtantia:ut fugere
mortem ut quis gl̃ioſius & fructuoſiuſ & ĩ oppor
tunius patiat̃ ꝓ honore dei & ſalute proximi quõ
fugit xp̄s & apl̃us paulus.Sic & in conſimilibus ẽ
dicendum ac intelligendum. Ex his patere põt
quid de pfectione operum ieſu ueraciter ſentiẽdũ
ẽ. Nam cũ loquimur de operibus xp̄i:poteſt fieri
ſermo de opere interiori uel exteriori.Interius di-
cimus opus opans:uel illud quod in ſua efficit mẽ
te.Exterius dicimus operatum opus quod patet ĩ
oculis hominum uel in animo ſenſitiuo. Omne
aũt opus xp̄i opans uel interius in mente eſt per-
fectiſſimum quia ex charitate perfectiſſima proce-
dit & ẽ actus pfectiſſime uirtutis. Opus uero ex
terius in ſe conſideratum aliq̄ñ fuit pfectum de ge
nere actus:ut morti ſe offerre:animam pro ouibuſ
dare. Aliquando imperfectũ:ut a facie perſequenti
um fugere:& ſeipſum abſcondere & triſtem eſſe:&
mortem timere:& pro amotione calicis exorare.

Veruntamen hoc opus relatum ad incendium
charitatis ieſu:& rationem & cauſam quare hec fa-
ciebat:& ad diuinam perſonam ieſu xp̄i cuius erat
opus:non ſolum non erat imperfectum:ſed erat ꝑ
fectiſſime pfectum.Vnde Bernardus in ſermõe de
beato Andrea tractans illud. Si fieri poteſt tranſeat
a me calix iſte. Agnoſco in duce belli puſilla-

UVA. BHSC. IyR_070

nimem trepitudiuem. Agnoſco uocem egroti in medico. Agnoſco infirmātem gallinam cum pul-lis. Conſidero charitatem: ſtupeo indignationem: expaueſco humilitatem. Miſericors deus nō beati Andree robuſtum ſuſcepit affectum: quia nō ſanis eſt opus medicus: ſed male ſe habētibus. Si forte quēpiam dignatio ſcandelizat: plane mereatur audire. An oculus tuus neq̄ ē: quia ego bonus ſum: cui enim odor uite in mortem eſt. Quid magnum fuerat domie ieſu ſi accedēte hora propter quam ueneras ītrepidus ſtares tanq̄ qui poteſtatē habebas ponendi animam tuā: & nemo tollebat eam a te. An nō longe glorioſus fuit: quando quidem totū propter nos agebatur: unde non ſolum paſſio corporis: ſed etiam cordis affectio ꝓ nobis faceret: & quos uiuificabat mors tua: nihilominuſ & tribulatio robuſtoſ: & meſtitia letos: & tedium alacres: & turbatio quietos faceret: & d̄ſolatio conſolatos: hucuſq; Ber. Et ſupra habuiſtis ab auguſtino ꝙ ſublimius aliqd fecerit Paulus quantum ad extrinſecum opus: nec tamē paulus ſublimius chriſto: imo chriſtus ſublimius: qr miſericordius. Quando dicit ꝙ ipſa condeſcenſio: qua chriſtus condeſcendebat īfirmis & imperfectis: & ſub limitate procedebat perfectiſſime charitatis. Ac ꝓ hoc uerū eſt ꝙ chriſti opera infirmorum in ſe ſuſcipiendo perſonam de genere actus īfirma & imperfecta erant. Verum eſt nihilominus ꝙ illorum oppoſita laudabiliter poſſunt fieri: & laudabilius eſt facere illa perfectis pro loco & tēpore: q̄ in hoc imitari chriſtū in exteriori opere: uerū etiam ꝙ nūquā ex hoc diſcipulus eſt ſuper magiſtrum: qr nullus tanta charitate aſcendit ad illa fortia: quāta chriſtus condeſcendit ad iſta infirma.

Secundum preambulum ꝙ uiri perfecti non ſe quūtur ieſum in omnibus extrinſecis actibus ſuis.

Ro ſecundo preambulo ſciendum eſt ꝙ benedictus ieſus non uult ꝙ in omni exteriori opere uir ad perfectionē anhelans ipſum debeat imitari: quia aliqua ſibi conueniunt ſicut uniuerſali exēplari omnium ſaluandoꝝ: & ſicut uniuerſali medico & medicine omnium infirmorum: que aliquis uir particularis laudabilius omittit q̄ facit: ſicut pius ieſus mulieres ſe cōcomitātes & ſuſtātātes habuit: quia ſicut dicit Hieronymus inter iudeos cōſuetudinis non reprehenſibilis fuit: paulus tamē perfecte fecit: qui gentibus predicans hoc ipſum ad euitandum ſcandalum recuſat. Similiter cōmunis omnium ſaluator ieſus īter homines habitauit perfectus baptiſta Ioānes ad reddendum inſuſpectum chriſto teſtimonium: in deſerto ſolitarius uixit: ieſus pius condeſcēſoruinum] bibit. Ioannes baptiſta rigidus predicator uinum & ſiceram non bibit. Ieſus cū muliere ſolus locutus fuit: ſectator puritatis chriſti Ioannes mulierū conſortia fugit. Chriſtus peccatrici deoſculandos pedes prebuit. Sanctus uir peccatoribus predicās tactum mulieꝝ abhorret & abegit. Chriſtus ſciēter loculos ſeruādos furi commiſit. Sapiēs prelatus nō fidum diſpēſatorem reppellēs fidum requirit. Chriſtus miſertus pauperibus loculos habuit. Paulus propriis laborans manibus pauperes ſuſtētabat. Omnium fortitudo ieſus imminente paſſiōe ſua trepidauit. Andreas letus & gaudens crucem ſalutauit. Sic & in pluribus aliis poteſt inductio fieri: ut in fuga & loculis ī quibus benedictus ieſus ſuam charitatē ex qua talia procedebant opera: imitādam proponit uiris pfectis. Sed in exteriori opere non ſolum imitationem nō quetit: ſed contrariū uiris perfectis aliquādo ſuadendo: aliquando predicādo imponit: ſicut de pecūnia patet quā apl̄is precepit nō portare. Sicut & apoſtolos cōfortauit ad ītrepide portāda tyrannorum ſupplitia. d. Nolite timer̄ eos qui occidūt corpus: ſicut & benedictus ieſus eternū uerbum & ars plena omniū rationum uiuentium ē exemplar perfectum & ydea oīum creaturarum: ita ꝙ ſine aliqua imperfectiōe diuinitatis ſue omnis creatura quātūcūq; modica repreſētatur in ea: ſicut & quātum participat diuini exemplaris ſimilitudinem tm̄ eſt. & non plus. Et q̄liber creatura habet propriā rationē: quā imitatur ī eſſe diuio: & ad cuius exemplar ē facta. Sic & omniū redemptor ieſus uniuerſale principium gratie fons & exēplar omnis iuſtificationis create: ſecūdum ſuam humanitatē in ſue charitatis īmenſitate continet omnē gratiā & omnē gradū glorie datū & donandū: & ut credo dabilem omni redēpte nature. Nec aliquid ſiue modicum: ſiue magnū gratie uel uirtu is ē ī membris ieſu: niſi illud ꝙ ipſe eiſdē in ſeipſo meruit: diſpēſauit: & diſtribuit: & ꝓ ipſis ī ſeipſo a ſua deitate accepit. Nec aliqd ſumuſ ī eē gratie: niſi ꝙ benignus ieſus ī ſeipſo nos fecit. Et ſicut diuinū uerbum ieſus ſine īperfectione ſue pulchritudis eterne: fecit uarias figuraꝝ formas ī corporibus: quaꝝ aliq̄ in reſpectu ſuperioꝝ uident̄ impfecte: licet in ſua ſpecie ſint pfecte: ſicut incarnatū uerbum in ſue cōuerſatiōis uniuerſali exēplo uarios mēbroꝝ figurauit ſtatus & actus: quoꝝ aliq ex genere opis ſūt īperfecti correſpōdentes ſuis impfectis mēbris: q̄ tn̄ membra perfectionē hn̄t debitā ſcd̄m illū gradum gr̄e ad quem electrix charitas ieſus eos elegit & ſibi ī ſeipo & ī ſuo merito diſpēſauit. Et illa opa piiſſimi ieſu q̄ exterius īperfecta appent ī ipſa radice charitatis ſue tāto ſūt ſublimius pfecta ſicut dictū eſt ſupra: quāto maioris miſeratiōis cōdeſcēſione ſūt a piiſſimo corde ieſu exhibita & aſſūpta: ut dictum ē ſupra. Aduidendū autē in quibus actibus uniuerſale exēplar uirtutis ieſu ſe exhibet imitādū uiris perfectis: diſtinguemus actus multiformes q in xp̄o ieſu refulgēt. Nā in chriſto ieſu actus quidam

Oſtendunt ſublimitatē potentie: ut ſup aquas nudis pedibus ambulare: elementa conuertere: panes multiplicare: ſeipſum tranſfigurare: & cetera miracula facere: Quidam

UVA. BHSC. IyR_070

Oſtendunt lucem ſapientie & archana celeſtia referre: ſecreta cordium ſcrutari: futura precedere.

Oſtendūt quidam ſeueritatem iudicii & potentie iudiciarie: ut eiicere uendentes & emētes de templo: & carhedras uendentium columbas eiicere & dura increpatione ferire pontifices.

Oſtendunt quidam officii dignitatem: ut ſacramētum conficere corporis ſui: imponere manus & peccata relaxare.

Oſtendunt quidam condeſcenſionem miſericordie: ut latere in perſecutione: fugere: ſudare: trepidare: contriſtari in morte: loculos portare: & ꝓ amotione calicis p̄rem exorare.

Oſtendunt quidam & reſpiciunt informationem uite perfecte. Sicut paupertatem ſeruare: uiginitatē cuſtodire: deo & hominibus ſe ipſum ſubiicere: pedes diſcipulorum lauare: peruigiles noctes in oratione ducere: pro crucifixoribus exorare: & ſeipſum morti etiam pro inimicis offerre. Cū igitur ſex ſint huiuſmodi actuum uarietates: ī ultimis his dūtaxat eſt imitari ipſum perfectum. Nam in his que ſunt excellentie ſingulatis eſt impium & luciferianum: niſi fuerit alicuius priuilegii ſingularis dono impoſitum & conceſſum. In his autem que ſūt ſeueritatis & dignitatis eſt preſidentium & prelatorum. In his uero que condeſcenſionis ſunt infirmorum & imperfectorum eſt imitari xp̄m quantum ad actum extrinſecum. Non ꝙ imperfectorū ſit condeſcendere quantum ad actum intrinſecum & aliquando extrinſecum eſt perfectorum. Sed imperfectorum eſt ſimilia facere ī ſue uite decurſu que in talibus condeſcenſionibus exterius chriſtus oſtēdit. Quod perfectio & imperfectio non dr̄n̄t ſicut uirtus & uitium.

Ro tertio preambulo attendendum ē ꝙ imperfectio non differt a perfectione: ut multi ignorantes dicunt ſicut rectitudo & diſcortitudo ſicut iuſtitia & peccatum: ſicut: puritas & pollutio: ſicut gloria & ignorantia: ſicut uita & mors: ſicut ſanitas & egritudo: ſicut inceſſus rectus & claudicatio: quia ex hoc multa ſequūtur abſurda. Nec perfectio & imperfectio dr̄n̄t ſicut contraria: ſed ſicut maius bonum: & minus bonum. Ac per hec ſicut maius meritorium: & minus: ſicut maius dei forme: & minus: ſicut gloria & ſanctitas maior & minor. Quod licet intelligentibus ſit ꝑ ſe notum: tamen de hoc oſtendamus' ſententiam ſanctorum. Dicit enim Ambro. p̄rio libro de offi. Officium omne aut medium: aut perfectum eſt: ꝙ ea q̄ approbare poſſumus ſcripture auctoritate cōuenire: & in euangelio dixiſſe dominum. Si uis ad uitam ingredi ſerua mandata. Nō occides &c. hec media ſunt officia de quibus aliquid deeſt. Ideo ſequitur. Si uis perfectus eſſe &c. Hoc eſt igitur perfectum officium: quod greci cathothema. i. correctionem uocant: quo corriguntur omnia que aliquos poterant lapſus habere: hec Ambro. Ex q̄bus colligitur ꝙ medium eſt officium imperfectū & nullum dicit peccatum cum conſiſtat in obſeruantia mandatorum. Cui conſonat Aug. de bono coniugali. Quid dicturi ſumus aduerſus euidētiſſimam apoſtoli uocem dicentis. Qui nubit nō peccat: & ſi acceperis uxorem non peccas: & ſi nupſerit uirgo non peccat: hec certe non dubitare fas eſt nuptias non eſſe peccatum. Non utiq; nuptias ſed ueniam concedit Apo. Non quiſ ambigat abſurdiſſime dici non eos peccaſſe quibus uenia dat̄: ſed illum concubitum ſecundum ueniam cōcedit qui fit propter incontinentiam: non ſolum cauſa procreandi: ſed etiam nulla cauſa procreandi: q̄ nuptie fieri non coguntur: ſed ignoſci impetrant. Cōcubitus enim ſola cauſa generandi inculpabilis: ſolus ille nuptialis eſt: hec Aug. Conſtat autem ꝙ nuptie non ſtant cum euangelica perfectione: que eunuchizare docet perfectionis ieſus propter regnum celorum: igitur in perfectis coniugatis non requirit ueniam. Multa enim ſimilia Aug. docet in eodem libro. Bonum inquit erat ꝙ martha occupata circa miniſterium erat ſanctorum: ſed melior quod maria ſoror eius. Bonum ſuſanne in coniugali caſtitate laudamus: ſed tamen ei bonū uidue anne ac multo magis marie uirginis āteponimus. Bonum erat quod faciebant qui de ſubſtantia ſua xp̄o & eius diſcipulis miniſtrabant. Sed melius q̄ omnem ſubſtantiam ſuam dimiſerunt ut xp̄m dominum expeditiores ſequerentur: hec Aug. Hieronymus quoq; ad demetriadem: prohibent̄ mala: precipiuntur bona: conceduntur media: ſuadentur perfecta. In duobus primis eſſe peccatum concluditur. Reliqua uero in noſtra poteſtate cuncta ſunt poſita: ut aut utamur conceſſis ac licitis: aut ob maius premium ea que nobis permiſſa ſunt reſpuamus. Ex his ſanctorum auctoritatibus clare patet ꝙ imperfectio nullam dicit culpam: ſed dr̄n̄t ſicut maius bonum: & minus bonū: ꝙ ex hoc minus intelligens aduertere poteſt ꝙ recenter baptizatus quā̄q̄ nondum peruenerit ad apicem perfectionis boni: nulla tamen eſt infectus labe peccati. Circa materiam perfectionis quattuor declarantur articuli.

Is ergo preambulis prenotatis: nobis conſiderandum eſt in quo perfectionis euangelice que in cōſiliis ieſu continetur ſumma conſiſtit: quid ue perfectionis ſtatus ad ſtatum imperfectionis adiiciat: quotq; modis perfectionē reperiri contingat: tandemq; per quē modū unus ſtatus perfectionis alterum tranſcendat in ipſa perfectione. Sciendum igitur ꝙ radix: forma finis: complementum: & uinculum perfectionis charitas eſt ad quam magiſter ſummus xp̄s leges & ꝓphetas & per conſequens uniuerſa dei documenta reducit. Charitas uero triplicem habet ſtatum.

Vnum infimum in obſeruantia mandatoꝝ dei.

Secundum medium q̄ cōſiſtit in obſeruatiōe & impletione ſp̄ualium conſilioꝝ.

UVA. BHSC. IyR_070

Tertiū.ſupmū qui cōſiſtit ī pfruitōe premiorum.
Ideo triplex eſt perfectionis differentia in ſcriptura ſacra deſcripta.
Vna neceſſitas de q̄ deutero.xviii.perfectus eris.& abſq̧ macula corā dn̄o deo tuo.Glo.abſq̧ macula criali.Et de hoc pſper de uita cōtemplatia. per fecti ſunt qui uolēdo quod deuſ uult pctibus nullis quibus offendatur acquieſcunt.
Secunda eſt perfectio ſupererrogatōis: de qua dicitur Math.xviiii.Si uis perfectus eſſe:uade & uēde oīa que habes & da pauperibus:& hēbis theſaurū ī celo & ueni ſeq̄re me.Et de hac Hiero. ad Heliodoꝝ.pfectus ſeruus chriſti nihil preter chriſtū:aut ſi p̄ter xp̄m aliquid habet perfectus nō eſt
Tertia perfectio eſt illuīate plenitudinis .& hec eſt patrie.de qua ſapiēs ī puer.iiii.Iuſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplēdens pcedit & creſcit uſq̧ ad perfectū diem ideſt diē uiſionis fulgidā claritatē. Prima & ſecūda pfectio differūt a tertia: ſicut meritū & premiū. icut uia & pria.media quoq̧ differt a p̄ma:ſicut diſtiguunt᷑ cōſiliū & preceptū. Oīa uero tam cōſilia q̄ pcepta referūt᷑ ad chariraris illius impletionē & excellentiā uel obſeruantiā:quā ſic deſcribit apo. i.ad thy.i.Finis p̄cepti eſt charitas de corde puro:& & conſcia bona:& fide non ficta. inſinuās triplicē actū charitatis ſcilicet
Declinare malū cū dicit:de corde puro
Proſequi bonū cū dicit:conſcientia bona
Patienter ferre aduerſa cū dicit:& fide non ficta.

Glo.i.non fictili uel fragili.ſed cōtra aduerſa forti. Quia uero hic triplex charitatis actus duobuſ modis ab habitu uirtutis egredit᷑ uel ſecundū legē precepti & obligatiōis neccīe & utilis qđ includit omēs qui uolūt ſaluari:uel ſecundū legē conſilii & obligatōis ſpōtanee & ſpālis.qđ ſolū ſuadetur hiiſ qui perfecte deſiderāt cōfigurari ad xp̄m ieſum .& ſequens includit p̄mum.Et ſuperaddit q̄tum poſſibilitas uiatoris admittit diuerſo tamē gradu in diuerſis:hinc eſt q̧ ſecundū cū p̄mo dicit᷑ pfectum. Primū uero abſq̧ ſecūdo q̄q̄ ſit aliquo mō pfectū ſecūdi tamē reſpectu dicit᷑ impfectū.ſicut ſupra uiſum eſt per Ambro.in li.de officiis. Cum igitur de perfectiōe euangelica loqmur dicentes q̧ ieſus perfeta cōſuluit cōiter de hac media intendimuſ loqui:& iſtiuſ mōi pfectionis notificationē ex precedentibus colligere poſſumus.ſ.q̧ ipſa ſit conformitas uiatoris ad xp̄m.i.per illū uirtutiſ habitum quo ſupererrogatiue benedicti ih̄u ſequēdo cōſilia declinantur mala efficiunt᷑ bona & proferūt aduerſa. In hiis.n.tribus tres partes euangelice perfectionis magiſter ieſus non ſolū uoluit declinare mala innocenter uiuēdo:ſed etiā oēm ocaxionē extriſecam euellendo radicē in exteriori ſua cōuerſatōe fugiendo.Et ideo pauperrimus ſemper fuit ut ſupra patuit de uirgine natus uirgo mundiſſimus & honeſtiſſimus ſemper fuit. Et licet eſſet ſecundū q̧ homo rex regum & dominus dominantium ſecundū perſonam dei filius tamen ſemetipſum exinaniuit: non ſolum accipiens ſerui naturam. ſed etiam ſeruilem & ſubiectam deo & hominibus ducendo uitam.propter quod beatiſſime marie uirgini matri & Ioſep ſubditus fuit:& patri uſq̧ ad mortem obediuit. In his ergo tribus trinam malā radicem que treſidentium ordīes beſtie quibus carnalium uitam deuorat perfecte cōtriuit. ac per hec ab omni malo & mali occaſione perfecte declinauit:he radices ſunt.
Auaritia ſiue concupiſcentia oculorum.
Luxuria ſiue concupiſcentia carnis.
Superbia uite.

Poſtquam autem ſic mala omnia perfecte declinauit in ſe declinanda docuit in perfectionis ſue cōſiliis. In primo dedit conſilium pauptatis:ī quo conſuluit omnia tēporalia iura derelinq:cum dicit. Si uis perfectus eſſe uade & uende omnia que hēs. Et ſi poſſibilitas adeſt pauperibus diſperge cū ſubdit.Et da pauperibus.& penurioſo & ſtricto rerum uſu alienarum amore dei conceſſarum cōtentari.q̄tum ad necceſſitatem uite in eo quod ſubdit.Et ueni ſequere me.Nā ſicut ſupra probatum eſt. uixit ī paupere uſu. In ſecūdo dedit conſiliū profundiſſime humilitatis.Math .xvi. Qui uult uenire poſt me abneget ſemetipſum:& tollat crucē ſuā & ſeq̄tur me:& de ſua uoluntate nihil retinēdo ſibi tollat crucem ſuam.i.diuinas inſpirationes interius etiā imponēs prelatis exterius cōtra proprie uoluntatiſ appetitū cōplendo:ac per hoc ad ipſius ſemp ſtudens cruciatū.& ſequat᷑ me.ut in his ſemper perſeueret uſq̧ ad mortem : & in hoc ſuperbiā & omnē eius prolē funditus eradicat. Pro tertio conſilio dicit Math.xviiii.Sūt eunuchi qui.ſ. propter bonū mūdicie deſiderate ſe caſtrauerūt.i. omnē actū de carne abſciderūt propter regnū celorū propter imitandum xp̄m mundiſſimū & uirginē mundiſſimā in quibus ſolis celeſtis mundicia plene regnat.

Et quia ſemper oportet iſtoſ falcem acutam portare in māibus ad ſe iugiter caſtigandū & amputādum pululatōes carnalis libidinis que in membris continne germinant urticas & ſpinas appetituum immundorum.Et hoc eſt ſumme difficile cōtinue amputationi uacare : & ab omni etiā conceſſo carnis actu abſtinere.Idcirco hec ſingulariter ſubiungit conſulendo non precipiendo.Qui poteſt capere capiat. Et quia idē eſt perfectiſſimū dei donum nullo modo ex nobis.Ideo Petro dicenti.Non expedit nubere.R̄ndit ieſus gratie zelator. Non oēs capiunt uerbum iſtud.ſed quibus datum eſt. Et tunc diſtincte diuerſis modis continētie ſubiūgit euangelice puritatis conſiliū.ſicut dictū eſt: quam mundiciam docet cuſtodiri in affectibus:operibus: & in omnibus ſenſibus In hac igitur triplici ſupererrogatōe decliatiue triformis origis oīs mali ieſus chriſtus docuit p̄mā ptem cōſiſtere pfectionis euangelice & omnis regule perfectiue Secundā uero perfectionis partē notificatio ſuprapoſita dicat conſiſtere in proſeq̄ndo bona q̄ ſecūdū duplicē

UVA. BHSC. IyR_070

uitã.ſ.actiuã & cõtẽplatiuã. in duobus conſiſtit.ſ.
cõdeſcẽſione ad ꝓximũ: & i ſurſũ actiõe mẽtis i de
um. Cõſiſtit autẽ ſuperogatio charitatis ad pro
ximũ in eo: ꝙ ſecũdũ legẽ iuſtitie & miſericordie:
amoris ſigna & beneficia non ſolũ ad amicos: uerũ
etiam ad inimicos benignitate largiflua ꝓtendũt.
Secundum illud. Mat.v. Diligite inimicos ueſtros
& ce. Et ſubiungit. Eſtote pfecti & ce. Per hunc
etiam modũ ſuperogatiua ſurſũ mentis actio in de
um in hoc attenditur: ut ſecũdũ legẽ mẽtalis mun
ditie ac pacis per amorem extaticũ in diuinos ſplẽ
dores & ardores mens deuota ſacrum ſentiat & pa
tiatur ut dictũ ẽ ſupra exceſſũ. Quia ſecũdum illud
Apl'i.ii.Cor.v. Siue mente excedimus deo: ſiue ſo
brii ſimus uobis. Et hic eſt cibus ſolidus pfectorũ
eoꝝ q exercitatos habẽt ſeſus in orationis ſtudio.
pro quo dicit ieſus oportet ſemp orare: & nũq̃ defi
cere. Et multum ad orationis ſtudiũ efficaciter idu
cit apoſtolos: dum eis in multis uerbis exhortati-
uis & parabolis inductiuis docet in oratione apud
patrem inſtare oportune: oſtendens piiſſimum pa
tris affectum ad affluenter dandum humilirer po-
ſtulata. Licet autem miſericors deus ſit liberaliſſi
mus & promptior ad dandum: q̃ nos ad recipien-
dum: uult tamen orari a nobis ut occaſionem ha-
beat largiendi: non ſolum oratione mentali: que ẽ
aſcenſus mentis in deum: uerum etiam uocali que
eſt petitio decentium adeo non ſolũ propter noſip
ſos: uerum etiam per ſanctos tanq̃ per coadiutores
nobis diuinitus datos. Horum autem ratio eſt:
quia licet humilimus & miſericors ieſus ſit ſũme
bonus in ſeipſo: eſt tamẽ ſiml' miſericors & iuſtus
in opere propter ſuam miſericordiam libentiſſime
condeſcendens humane miſerie ſuam gratiam in
fũdendo. Et ſemper primã gratiam dat ſine aliquo
merito maxime condigni. Quia uero ſimul cũ hoc
eſt iuſtus: ideo donum perfectum non dat niſi de
ſideranti de lege cõi. Nec gratiam niſi regratianti.
Nec impendit miſericordiam niſi miſeriam ſuã re-
cognoſcenti. Nihilominus regratiare: deſiderare
recognoſcere ſe miſerum: totum a gratia ſua proce
dit: que niſi preueuiat: in anima corrupta nullo mo
do ſunt iſta. Vult ergo dominus per gratiam ſu
am peti: ne uileſcat nobilitas doni. Quoniã ergo
orantis eſt

Diuinum affectare ſuſidium

Proprium allegare defectum

Gratias agere pp beneficiũ gratis datum

Hinc ẽ ꝙ deus uult his orari ut iuſtius ſua munera
largiatur. Quia uero ad hoc deſiderium ſurſum
tendit ad impetrandum efficaciter dona diuina: ne
ceſſe eſt ꝙ affectio noſtra ſit feruida: & cogitatio i
unũ collecta: & expectatio noſtra ſit certa & firma.
Et quia cor noſtrum frequenter eſt tepidum diſper
ſum & pauidum: propter peccati remorſũ: nec au-
det per ſeipſum ſepe comparere ante diuinum con
ſpectum: hinc eſt ꝙ dominus uoluit nos orare: nõ
tantum mentaliter: uerum etiam uocaliter ad no-
ſtri affectus tepidi excitationem: inflanmationem
& recollectionem cogitationum per ſenſum uer-
borum que uocaliter proferimus. Voluit etiam
nos orare: & ab ipſo petere per ſanctos & ſanctas &
ipſoſmet orare pro nobis ad dandam fiduciam pa-
uidis: & qui non audent: uel non poſſunt impetra
re per ſe: per idoneos impetratores obtineant: ac
per hoc in orantibus humilitas obſeruatur. In ſan
ctis intercedenntibus dignitas declaratur. In om
nibus chriſti membris charitas & unitas oſtẽditur:
quia inferiora ad ſuperiora fiduciáliter recurrunt: &
ſuperiora inferioribus liberaliter condeſcendunt.
Rurſus quia deus iuſtus & miſericors exaudire
non debet niſi in his que ſpectant ad ſuum hono-
rem & noſtram ſalutem: que quidem neſcimus ni
ſi doceamur ab ipſo: deo piiſſimus ieſus ne uaga-
remur incerti: formã nobis poſuit in oratione quã
docuit. In qua ſub ſeptenario petitionum uniuerſi
tas conprehenditur petendorum. Si autem con
ſideretur quis hanc orationem ſanctiſſimã compo
ſuit: quia ieſus aperte uidebitur: quia nec ſapiẽtius:
nec ordinatius: nec feruẽtius: nec efficacius: nec ſa
lubrius pouit ab alio q̃ ab ipſo ea nr̃e oȓonis forma
componi. Nam ipſe benedictus & miſericors ieſus
ſplendor paterne ſapientie clariſſime cognouit que
decebat eum dare: & expediebat nos recipere. Ie
ſus autem amore noſtro tantum ebrius ut mortẽ ꝓ
nobis liberandis eligeret ex ardentiſſimo amore
in hac oratione poſuit quicquid nobis neceſſarium
& utile uidit. Et quia tota noſtra uilitas fuit & ẽ
deum colere perfecte: quem ieſus homo ꝓ nobis
perfecte coluit. Id circo hanc orationem illo modo
compoſuit quo magis dicendo in ea deus collatur
a nobis. Et ideo nulli dubium eſſe debet quin iſta
perfectiſſima ſit oratio: & ſuper omnes alias perfe-
ctiſſime ruminauda: & eterno patri feruentiſſime
& confidentiſſime proponenda in merito & cha
ritate inſtruentis ieſu. Conſulo tamen omni
ipſam recitanti ꝙ mentem ſuam colligat & erigat
ad intellectum & charitatem ieſu inſtituentiſ ipſam
qui tunc perfectiſſime diligens membra ſua actu
uidebat omnes eorum defectus & neceſſitates: affe
ctus & deuotiones: & omnibus ſuum applicauit
amorem. Et ideo dicat orans ad chriſtum. Me
totum intromitto in alium ſplẽdorem intellectus:
& in illum ardorem affectuſ quem habuiſti inamo
rate de nobis ieſu: quando hãc orationem compo
ſuiſti & dixiſti pro nobis membr̃is tuis: & pro me
miſero peccatore. Ad totam autem beatiſſimã
trinitatem que in paterno premittitur nomine di
cat in corde ſuo ꝙ in merito & charitate redempto
rĩs ieſu & anime ſue accedit ad ſuũ aſpectum: hoc
ſolum & nihil aliud intendens petere ꝙ anima ie
ſu pro ſe & pro omnibus hanc orationem dicendo
petere intendebat. Attende autem ꝙ due ſunt
radices diuini cultus in quibus uere colit' deus. Et
has in principio orationis ante petitiones ieſus ꝓ
fundamento locat

UVA. BHSC. IyR_070

Prima eſt ſentire de deo piiſſime. Et pro hac dicit.
Pater noſter: ut & piiſſimum te faciat ſētire deū
cui dat uocabulum paternum & affectum cū di
cit. Pater. Et in teipſo te piiſſime faciat diligere
omnem proximum quem ad ſummi patris te-
cum filiationem aſſociat: cum dicit. noſter. & ñ
meus. In quibus duobus uerbis perfecte duo p̄
cēpta charitatis ſubſternit.

Secunda radix eſt ſentire de deo altiſſime ut per
primā ſcias eam uelle: & per ſecundam poſſe. Alti-
tudo autem ſui eſſe nobis ſenſualibus ingeritur p
eius exiſtentiam in altiſſimo celo etiam corporali.
Sed ſpiritualiter eleuando intellectum per eſſe ī ce
lis uult intelligi ſiue oſtendere deum eſſe in altiſſi
mis ſue nature proprietatibus incomprehenſibili-
bus & celatis: & etiam ꝙ eſt ī altiſſimis ſāctis quos
celos uocat. Ac per hoc noſtra augetur fiducia: cum
ipſi ſolliciti ſint pro nobis inter quos eſt principa-
liſſima beata uirgo maria. Poſtea format petitio
nes quarum prime tres animam formant ſiue ordi
nant in deum: quattuor ſequentes ſpecialiter reſpi
ciunt hominis defectum. Prima petitio petit regu-
lari hominem ad deum totam noſtram intentio-
nem. Secunda petit nos eſſe perfecte dei poſſeſſorē
Tertia petit ī nobis ad deū nullā eē rebellionem:
ſed perfectam in ipſum transformationem. Pri-
ma dicit. Sanctificetur nomen tuum. i. talis ſit tota
uita mea: ꝙ nomen tuum ſanctificetur ī ea. Et hoc
eſt primum & ſummum quod debet anima pe-
tere ꝙ in ſe dei factura laudetur: & glorificetur il-
le qui fecit eam. Ac per hec appareat ſanctus & bo-
nus talem creaturam faciendo: & talem ſibi tribuē-
do uitam: & hoc quidem erit ſi addatur ſecunda pe
titio pro qua ſecundo addit. Adueniat regnum tu-
um. i. ſicut regnum tuum eſt optimum. Sic ad me
ueniat ut me plene poſſideat in omnibus interiori
bus & exterioribus meis. Nam ſi aliquid remanſe-
rit non a te poſſeſſum: in me non ſanctificabitur no
men tuum. Nūc autem a te plene poſſidebor ſi tue
uoluntati per omnia ſubiacebo. Et hoc eſt quod pe
tit tertia petitio pro qua ſubiungit. Fiat uolūtas tua
ſicut in celo & in terra. i. ſicut in patria uolūtas bea
torum eſt ibi tibi ſine rebellione ſubiecta. Sic & no
ſtra ſit qui ſumus in uia. Illi celum & nos terra: uel
ſicut fit in celo mentis. Sic fiat in terra totius ſtatuſ
inferioris: uel ſicut in celo tui influxus & immiſſe
gratie fiat uoluntas tua. Sic ſit in terra noſtri affcūs
operationis extrinſece: uel altius. Sicut in celo aſſū-
pte nature ieſu. Sic ſit in terra infirmitatis noſtre q
ſumus eius membra. Tunc autem uoluntas dei
fit in nobis quando tota uoluntas noſtra eſt p xp̄i
gratiam mortificata & excluſa a nobis: ut in omni-
bus nihil uelimus de nobis uel de aliquo creatura
niſi quod & pro quo deus uult: & ſicut ab eterno
in ſuo ſecreto diſpoſuit: & in chriſto ieſu impleuit.

Et in hoc ſtat plene uoluntas deo ſubiecta & in
ſe mortua & in deo totaliter traſportata. Et hoc eſt
ꝙ dicit. Fiat uoluntas tua ſicut in celo & in terra: ſi-
cut in tuo celato: & eterno cōſilio eſt factum & diſ
poſitum: ſic fiat in terra. i. in omni creatura que re-
ſpectu eius terra eſt per opus extrinſecum. Et ſic
uides ꝙ iſtud petere eſt pleniſſime dei uolūtati cō
formem eſſe: & unam uoluntatem ſine rebellione
ſub deo annihilatam iacere. Et hoc eſt nomen dei
in nobis ſanctificari: & ſuum regnum ad nos ple-
narie aduenire. Vnde uides ꝙ petitiones ipſe ſe
mutuo continent: & una eſt explicatio alterius: & ī
una intelliguntur omēs. Ad hanc autem poſſūt
reduci inferiores quattuor: quia hic eſt ſolus panis
qui eſt ſuper omnem creatam ſubām: ut ſit ſuper
ſubſtantialis qui eſt & quotidianus. i. quotidie ſu-
mēdus: quem ſolum debemus comedere: & a deo
petere: ut in hoc reficiamur nos nihil uelle niſi diui
nam uoluntatem perficere In hoc ſolo ſunt no-
ſtra debita que debemus petere nobis dimitti ſi in
ueniamur in aliquo diuine uoluntati contrarii: hec
eſt ſola tentatio in qua debemus petere non in
duci ne in nobis aliquid remaneat uel initatur pro
prie uoluntati ſub ſpecie cuiuſcunqꝫ boni proprii
uel alieni. Et in hoc plene ab omni malo libere
mur: quia in deo tranſeūtes efficimur dii & filii dei
excelſi. O q̄ innumera hic continentur altiſſima
& inexplicabilia menti infirme. Sed deſcendendo
īferius proſequamur quia diximus ꝙ quattuor pe
titiones ultime noſtre fragilitatis ſignificant defe
ctum. Nam ad tria ſuperiora petita habemus dupli
cem defectum. Impotentie quia ad hec nō poſ
ſumus attingere. Malicioſe reſiſtentie: quia hec co-
namur impugnare. Contra primum eſt quarta pe-
titio. Panē noſtrum quotidianum da nobis hodie:
ubi nomine panis intelligitur omne adiutorium:
tam ſuſtentationis nature q̄ collatiōis gratie ad cō
ſeruanda & conſequenda. Pro ſecūdo ſubnectit ter
ra: quia enim collationem gratie impedit preterita
culpa: preſens pugna: pēalitaſ cōtracta. Idcirco hoc
triplex īmpedimētum poſtulat ammoueri. Ali
ter poſſumus dicere ꝙ nomine panis intelligitur
ſuſtentatio corporalis que petitur temperata: unde
Caſſiodorus dicit ſuper hoc. Qui ſuperflue come-
dunt: non petunt panem quotidianum: ſed multo
rum dierum. Qui uero nolunt communicare non
poſſunt dicere noſtrum. Pro quinta petit dimitti
debita. i. peccata preterita cui & ratio ſubditur di-
miſſio fraterna. Pro ſexta petit in tentationem ñ
induci per conſenſum. ꝙ eſt a tentatione ſuperari.
Non enim petit non tentari: quia hoc poſſet eſſe
damnoſum: ſed petit de tentatione triumphare.

Pro ſeptima petit liberari a malo omnis pene:
tam preſentis: q̄ future. Aliter has ſeptem petitio
nes diſtingunt aliqui: quia tres prime ſpectant ad
premium patrie: quattuor ad uiaticum uie. Ad
primum ſpectant tria: uiſio ſummi ueri: quia non
uidetur niſi a mundis & ſanctis. Et hoc petitur cū
dicitur. Sanctificetur nomen tuum. i. tui nominis
noticia mundis & ſanctis donetur. Secundum eſt
tentio ſummi ardui que reges facit. Et hoc petitur

p ii

UVA. BHSC. IyR_070

cum dicitur. Adueniat regnum tuum. Tertium eſt fruitio ſummi boni que non dat̃ niſi diuine uolũ tati ſubiectis. Pro p̃mo dicit̃ fiat uolũ tas tua & ce.

Que autem ſpectant ad meritum uie. Aut ſunt adiuuantia: & ſic petuntur in pane quottidiano: In quo quicquid eſt neceſſarium ſpiritui ſiue corpori poſtulatur. Aut ſunt impedientia. Et ſic ſunt mala preſentia: preterita: uel futura. Aut ſunt mala culpe uel pene. Primum petitur ãmoueri ĩ dimiſſionẽ debitorum. Secundum in uictoria tentationũ. Tertium in liberatione ab oppreſſione malorum omnium. Et in hoc ſtat dominice orationis ſufficiẽtia & complementum. Et quia ſicut omnis uirtus corporis per guſtum oris enutritur ĩ omnibus mẽbris. Sic per affectum uoluntatis orando a piiſſimo deo intra os anime: quod eſt ipſa uoluntas nutrimentum gratie infunditur queſtio anima reficitur & dulcoratur: letificatur: uegetatur: roboratur: ut omnem partem compleat perfectionis in oratiõe: & in robore percepto perfecte declinet mala: & p̃ ſequatur bona: & ut p̃ferat patienter aduerſa. Idcirco perfectionis magiſter ieſus ſtupende & mirabiliter pluries dedit diſcipulis ſuis orationis exemplũ. Nã ad uitãdũ mala dum turba uoluit eum regem facere: & ad ſuperbiam uite inducere & diſcipuli intrarent in uentoſum mare dicitur ꝙ aſcendit in montem ſolus orare: ut oſtenderet orationis uigorem ad proſequendum bona quãdo apoſtolos uoluit eligere: legitur pernoctaſſe in oratione: ut dicitur luce.vi. Et ut oſtenderet ꝙ in uirtute orationis proferuntur aduerſa in illa ſeptimana penoſa dicit lucas: ꝙ exibat noctibus in montem oliuarum: & ꝙ erat pernoctans in oratione dei. Et quãdo uoluit morti occurere: eam pro omnibus morituris uincere & omnia corporis ſui tam in ſe quam in membris ſuis aduerſa tollerare & triumphanter ſuperare: orationis armaturam aſſumpſit: cum procidens in faciem ſuam factus in agonia prolixius orabat. Cum quanto autem feruore nos uellet orare: exemplo monſtrauit: dum inaudito feruoris exceſſu factus eſt ſudor orantis & agonizantis pro nobis piiſſimi ieſu ſicut gutte ſanguinis decurrẽtis ĩ terram: oſtenderet ꝙ ſola uirtute orationis eſt oĩum hoſtium proſtrata uictoria: & charitatis dulcedo in ea acquiritur patienter ſupportatiua iniuriarũ & ad inimicos benefica. Ideo ab oratione chriſtus ſurgens in dei & proximi amore feruidus occurrens turbis hec tria oſtendit.

Dum furentem turbam uocis ſue uerbo terre proſtrauit

Fetidum oſculum impiiſſimi proditoris benigne ſuſcepit

Muttilati hoſtis auriculam ſerui pontificis tactu ſuauiſſime ſue manus ſanauit.

Hec ſunt ergo militie noſtre orationum ſtudia: que non ſunt carnalia: ſed potentia deo ad deſtructionem mutationum ſine quibus in uanum laborat & orat qui perfectionis non dico culmen: ſed initium ſe credit poſſe conſequi uel ſaluare. Hec ſunt ſcuta aurea: que perfectionis fabricator tanq̃ uerus Salomon pacificus ieſuſ fecit ĩ armamẽtario domus ſalutis. ſ. apoſtolici ſtatus: que ſecundum intrinſecam & extrinſecam perfectionis duplicem p̃tem occulta conſtituit: ut per hoc oſtendat ꝙ in precioſiſſimo: puriſſimo: luminoſiſſimo: feruentiſſimo: patientiſſimo: auree orationis ſtudio predicta perfectio conquiritur: roboratur: conſumatur: & cõſeruatur. Propter quod dicitur ꝙ. Armigei regis idest uiri perfecti: ante faciem regis portabant ea cum ingrederetur domum domini. Hanc armaturam imitator perfectionis chriſti ieſu franciſcus inponebat cum dicebat. Et non curent neſcientes litteras litteras addiſcere: in quarum ſupple uacationem itellectus diſpergitur: & a uirtuoſa oratione diſtrahit̃: ſed attẽdãt ꝙ ſup oĩa deſiderare debent ſpiritũ domini & ſanctam eius orationem: orare ſemper ad deum puro corde. Et quia ſancti patres religiõis ſtudio fũdamẽta iacuerũt: iõ ĩ multa pacis cõcordia religionũ ſuaꝶ poſſederũt initia & diuinarum illuſtrationum adeo receperũt ſapientiſſima lumina: & animas ſuas apoſtolica dei templa poſſederunt: unde de quolibet poteſt Salomonis aſſumi figura: de quo dicitur. Eccle. xxxxvii. Salomon imperauit in diebus pacis cui ſubiecit deus omnes hoſtes ut conderet domum nomini ſuo: & pareret ſanctitatẽ in ſempiternum: quaſi flumine ſapientie ad inſulas longe diuulgatum eſt nomen tuum & cetera. Multa ibi pulcra dicuntur que licet ad omnium religionum patres poſſent referi: ſingulariter tamen ad minimum minorum pacificum & euangelicum patriarchã franciſcũ. Sed p̃ch dolor de ſuis degeneribus filiis poteſt nõ minus ueraciter aſſumi quod ſeq̃t. Et fratrem habuit ſalomon: & ſepultus eſt cum patribus ſuis: & dereliquit poſt ſe de ſemine ſue gentis ſtultitiam & ĩminutum a prudencia roboam: qui auertit gentẽ conſilio ſuo. Vere ſtultitia generis eſt imutatio conſiliorum patris: & diminutio prudẽtie: & refutatio hereditatis paterne. Auertũt autẽ gentem conſilio ſuo: qr auertunt religionẽ ab obſeruando teſtamẽto paterno: & more ſtolidiſſimi roboã dimittentes conſilia piorum & primorum fundatorum ſecuti ſunt relaxationem & gulam quaſi adoleſcẽtiam ſuam. Sed cum dolore uideamus cõplemẽtum: quod iterum ſequitur. Cõmouit ei bellũ rex egypti intrauit ihr̃l'm & dep̃datus eſt templum: & theſaurum regum: & ducenta ſcuta aurea que pater eius Salamon fecit: quia uanitas mundi bellũ mouit religioſis & obtinuit ac expoliauit templũ: & uiolauit dominicũ cultum: aſportauit theſauũ: quia dep̃data eſt omnẽ p̃fectionẽ uirtutũ. Clypeos ardorum mẽtaliũ & anagogicoꝶ guſtuũ quos ſãcti patres fecerant in religione ſup omna ſtudia mẽtaliũ orationnm adamãtes. Hec mũdi peſſima uaitas a rel'ionibus ſuſtulit cũ eis orõnũ mẽtaliũ p diſtractionẽ tpaliũ & uaitates & ãbitiones regiminũ ſic

UVA. BHSC. IyR_070

impediunt exercitia:ut magna pars religioſoꝝ huius temporis ignorent nō ſolum internoꝝ mentalium exceſſuū experimenta:ſed etiam ignorent ipſa uocabula. Et quando legunt in ſcriptis non itelligunt:& quando audiunt a perſonis expertis derident & deſpiciunt: quinimo exceſſus mentales & contemplationes alias ſublimium:quaſi omnes propter ſuam experiētiam demonum oppreſſiōes & deceptiones eſtiment: & ideo multas altas perſonas a mentalis orationis ſtudio perturbant.Nec eſt minus uera illa figura que de talibus dicit ꝙ ꝓ ſcutis aureis perditis fecit ſcuta enea: qr de generes religioſi ab aurea patrum ſuoꝝ charitate & anagogica perfectione excluſi per mundi diſtractiuā curā ſpoliati ſcuta enea configunt:dum de lachrymoſis & mentalibus exceſſionibus nō curantes iſola oratione uocali confidunt:quam etiam ipſam cū inſipiditate interna in oculis hoim opponendo tranſcurrunt:& per uana ſtudia litterarum ut uerboſi nō operoſi mundo appeant:tempus conſumunt:magis ſtudentes in dictis paganicis:q̄ i deuotis ſāctorum dictis:& quod peius eſt in congregandis temporalibus:locis mutandis:& ſuperfluis edificiis de rapinis pauperum conſtruendis:ſic mentem ſuam diſtrahunt & ab interna quiete diuellunt: ut nec in pace interna uiuant:nec altum ſue perfectionis ſtatum cognoſcant.Nec diuinarum imiſſionum alta ſentimenta percipiant:ſed in quadam ſuperficie ſe metipſos paralogizando:ac ſemetipſos decipiētes in his ſibi religioſam obſeruantiam fingant:& qua ſi colorem aureum in oculis ſecularium:uerum tamen auricalcū ſuperſticioſa uanitate cōpingūt: dū in his ſe oſtendunt ſue ſaluti ſeruire. Tabulata ſcuta tradidit iſte roboam in manu ducum ſcutariorum & eorum qui excubabāt ante oſtium domus regis:quia in talibus quaſi tota eorum uita ſtudēt: & ad talia intendentes uolunt habere p̄latos:& talibus uacare ſtudiis ſuos compelluut ſubditos:& i talibus ſe gloriantur ordinem promouiſſe dicentes. Tot ſtudia p̄hica feci in iſta prouincia:& loca tā alta & tam ampla erexi edificia: tot ordini procuraui temporalia loca. In his miſerrimi ſui ſtatus calūnias & ſue perfectionis iniuriis gloriant ſe dignos fuiſſe prelatos:& diuinum cultum & ordinis promouiſſe ſtatum: ac per hoc dignitoſum in eccleſia tenent locum. Propter quod optime in predicta figura continentur.Cū ingrederet roboam in domū domini portabant ſcuta aurea qui p̄ ceteris habebant officium.In his ergo ſcutis gloriantur qui ſe dicunt in huius tēporis religione pfectos.Omittimus de illis dicere qui etiam de hoc arido ſtudio non curantes ocioſitatibus & uanis digreſſibus:& quantum poſſunt comeſſationibus uacant:i quibus non eſt tegumentum predictorū ſcutorū quia inde eſt aperta tranſgreſſio & ānihilata perfectio & ordinis deuotio ſepulta in carne. Hec forſitā nimis diſgrediendo prolongamus pro magno deſiderio quod habemus:ut omnes legentes attendāt ad orōnis ſtudiū:& ꝓ ingentis doloris aculeo quo pcutimus ipſum a xp̄o ieſu pfectꝫo conſilioꝝ exercitū de medio religionis ſublatū. Sed iā ad propoſitū redeamus.Tertia igitur perfectōis portio cōſiſtit in ſuperogatiua tolerātia aduerſoꝝ:que attendit nō ſolū in hoc ꝙ quis patienter aduerſa pferat cū ſibi ſupueniāt que ſecūdū legem dei declinari ñ pñt:quoniā ad hec oēs tenent: uerū ut ex feruore diuini amoris ꝓ honore dei & ſimilitudine crucifixi ieſu magno deſiderio illa poptet: & cū magno gaudio illa ſuſtineat: ſicut dicit Apo.ad hebre.xii. Per patiētiam curramus ad ꝓpoſitū nobis certamē aſpiciētes in auctorē fidei & conſumatorē ieſum:q ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē. Secūdū etiam ꝙ Iacobus dicit.i.ca.Oē gaudiū extimate frēs mei cū in tentationes uarias incideritis.Cōcludēs poſtea patia opus pfectū habet ut ſitis pfecti & integri in nullo deficiētes:hec nāqꝫ eſt cōſumatio perfectionis & charitatis:propter quod dr̄ Io.x.Perfcā charitas foras mittit timorē.Et petrus ſi q̄d patimini ꝓpter iuſtitia btī:hāc ſingulariter pfectionis ſūmā magr̄ ieſus exēplificauit i ſeipſo a ſuis cunabilis uſqꝫ ad patibulū crucis. Ad hāc quicunqꝫ habet amorē:ad ſimilitudinē pfectionis ieſu cōtinue iſudare debet:ut quātū expedit diuino honori & glorificande ueritati & cōfigurāde in ſimilitudine dei & hoīs ieſu pſecuti ab impiis:tribulati in pſecutiōibus uiuāt:ut de ipſo xp̄s dicat pfectus quiſqꝫ erit ſi ſit ſicut magiſter ſuus. Hanc btītudinis uie ſummā magiſter patie ieſus declarauit in ſermone quē fecit in cena diſcipulis:de hoc fundamētum faciēs ſuo uſitato iuramento cōteſtans &.d. Ioānis.xiii. Amen amē dico uobis nō ē ſeruus maior dn̄o ſuo: neqꝫ apoſtolus maior ē eo q miſit illum.Si hec ſcitis:btī eritis ſi feceritis ea.Et infra.xv.idem repetēs dicit.Mementote ſermōis mei quem ego dixi uobis.Non eſt ſeruus maior dn̄o ſuo. Si me perſecuti ſunt:& uos perſequentur.Si ſermonem meū ſeruauerunt:& ueſtrum ſeruabūt.Ac ſi apte dicat.In hoc eſt beatitudo ueſtra perfecta in hac uita:ut pro ueritate uite & doctrine patientes nunq̄ aliud appetatis honoris:conſolationis:& opulentie rerum:q̄ ꝙ in me dn̄o ueſtro magiſtro & ſaluatore refulget.

O q̄ breuis ſufficiens & ſubtilis eſt hec doctrina ieſu:ad omnis perfectionis cacumen attingens: ut nihil aliud deſideret q̄ ꝙ ipius benedicti ieſu dei & hominis uita refulget. Vere anima que dignatione ipſius hāc recognoſcit ipſo benedicto ieſu cōfortatore ꝓ ſua preſenti beatitudine tota mente deſiderat:& in hoc eſt omnium conſumatio ſcripturarum:& in hoc uniuerſa lex pendet & prophete. De his perfectionibus eſt ſupra dictum in illo capitulo:Ieſus redemptus paruulus.Et in illo: Ieſus deſertum incolens.Et infra:Ieſus cruce ditatus. In tertia cruce que perfectorum dicitur plene dicta ſunt.

Ex predictis igitur colligitur ꝙ ſpiritualis perfectionis in ſimilitudinē illius noe archa:cum ſit tricamerata inferius in triplici auulſione malorum: &

UVA. BHSC. IyR_070

bicamerata in medio in duplici perſecutione bono
rum conſumatur in cubito iocunde tolerantie ad-
uerſoꝝ:& ſicut illa requieuit in montibus ualles re
linquens:& diſcipulos ad perfectionē formandos
ad perfectionis altitudinem ducens:& ibi xp̄s et̄
na ſapia os ſuum ſapienter apiens a pfectione pau
pertatis expoliatione incipiēs & fundamentū po-
nens.vi.predicta eo ordine quo dicta ſunt docuit ī
aduerſorum leta tolerantia ſanctifice perfectionis
finiens ſtatū. A fundamento igitur inchoans p
fectam oīum abrenunciationem ſanctificat.d. Bt̄i
paupes ſpū &c.ſecundo addens.Bt̄i mites: īducēs
abnegationē ꝓprie uoluntatis & ſenſuū:qua ſi qs
īnitit̄ imitis & proteruus efficitur.Tertio ſubdens.
Bt̄i qui lugent oēm uanā laſciuiam & carnalē leti-
ciam:ac uoluptatis fugat concupiſcētiā. De hic
quarto ſubiungens. Beati qui eſuriunt & ſitiunt
iuſtitiam. Et beati miſericordes attrahit ad iuſti
tiam & zelotypā uoluntatem aliene procurande ſa
lutis:& piam cōdeſcenſiuā ſupportationem aliene
infirmitatis: neceſſitatis & iniquitatis. Poſt hec
pſuadens.Bt̄i mundo corde.Et bt̄i pacifici: allicit
ad ſurſum actionem limpidā & claram in intellectu
& tranquillam & pacificam in affectu. Quibus di
uinus amor in aīa pfecti uiri eſt extaſim faciens: ut
dicit diony.de diuinis noībus.In quibus duobus
anima pfecti uiri ſalomonis & hierl'm ſedes effici-
tur:que uiſio pacis interpretatur. Tandē in cubito
patiē concludens oēm conſumationē doctrine bt̄i
fice.Bt̄i qui pſecutionem patiūt̄ ꝓpter iuſtitiam̄:
quoniā ipſoꝝ eſt regnum celoꝝ:ubi quaſi circulū
faciens uenit ad principiū pfectionis:integritatem
ut in hec oſtendat conſiſtere qui in hoc uno ſūma
cōpletur uniuerſoꝝ. Et quia pati pſecutionem
propter iuſtitiam:& ſimpliciter paupeꝝ ſpū: quia
non humano fulciunt̄ auxilio ſed nec fulciri uolūt
quia in hoc conſiſtit ſue uoluntarie paupertatis p-
fectio:quia ſicut ſunt paupes rebus:ſic amicis & car
nalibus adiutoriis.Idcirco regnū celoꝝ pro p̄mio
ponitur utrobiqꝫ.Ac per hoc ſenaria perfectio mi-
noris mundi in eſſe repationis & gratie directe cor
reſpondet ſenarie productioni mundialis machīe
in eſſe nature. Vnde ſicut illoꝝ tria prima ptinēt
ad diſtinctionem:tria ad ornatū: ſic ſuo modo &
hic in cuius rei teſtimonium euangelice regule in
ſtitutione franciſcus in principio ſue regule:tria ꝓ
ponit primo uouenda tanq̄ fundamenta altiſſima
ut infra patebit.Regula & uita ait fratrū mīoꝝ hec
eſt.ſ.dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ſanctū euangeliū ſeruare uiuē
do:& in obedientia ſine ꝓpo:& caſtitate.Alia uero
tria poſtmodū ut deſiderata cōmendat tāq̄ cōple-
menta & ad hec toto conatu etiam in uita & regu
la frēs inducit.d.Attendāt frēs ꝙ ſuper oia debent
deſiderare habere ſpūm dn̄i & ſcām eius operatio-
nem:orare ſemp ad deum puro corde:& haber̄ hu
militatem & patientiam:in perſecutione & in infir
mitate:& diligere eos qui nos perſequuntur ap-
prehendunt:& arguunt ubi tria utilia tangit exp̄ſ-
ſe.Nam primo ſurſū agit in deum:& ſubiūgere ua
lens ordinationem & condeſcenſionem ad proxi-
mum interponit in medio tolerantiam aduerſoꝝ.

Igit̄ in tribus primis uir perfectus crucifigit̄ mū
do:in tribus ſequentibus conformis efficitur ieſu
xp̄o:ut quaſi ſex alis ſeraphicis tribus primis qua
ſi ſiniſtris a mundialibus eleuatur:& tribus ultimis
quaſi dextris in diuina feratur digne. Proīde huic
pauperculo franciſco qui perfectionem euangelii p
fecte ſeruauit & docuit apparens xp̄s ī ſeraphica for
ma ſtigmata piiſſime paſſionis ſue paſſionatus xp̄s
tāq̄ ſigillum ſignatū & appropriatū īpreſſit. Vt
circa finaliſſimum tēpoꝝ piculoſam caliginē mani
feſtum nobis in uia perfectionis oſtēderet ſignū
quo reficimur perfecte uirtutis exemplar & finis
crucifixum ieſum:ac per hec edocemur perfectio-
nem attingere:ſi tamen diſcamus non alta ſapere
cum de generibus filiis:ſed hūilibus conſentire cū
pauperculis:minimis & deſpectis.

Multiplex diſtinguitur hic perfectio.

Oſtq̄ ergo euangelica perfectio conſilioꝝ
xp̄i in quibus ſubtiliter conſiſtat eſt dictum
Et etiam quid ſupra omnem ſtatum addāt
precepta ſeruantium.Nunc eſt eius multiformitas
diſtinguenda. Non enim conſiſtit perfectio in
internis habitibus tātū:ſed etiam in extrinſecis ex
ercitiis perfecte uirtutis:huius autem uirtutis exer
citia taliter ſuperogantium pro imitatione ieſu in
triplici differentia reperiri contingit. Aut enim fi-
unt ex mera uoluntate abſqꝫ obligatione perpetua
& tunc dicunt quādam perfectionem actionis &
mentis.Aut fiunt cum obligatione uoti perpetui
ſicut in ſtatu religionis in manu prelati: & tunc di
cunt ſtatum perfecte ſanctificationis operis & ſub
iecti.Aut fiunt de debito excellentie ſtatus ſuſcepti
officii:& tunc dicunt ſtatum paſtoralis dignitatis
ouium xp̄i. In quibus ultimis modis aut perfe-
ctis actibus non ſolum eſt debitus : uerum etiam
ad actus perfectionis in eternum aſtrictus. Et hec
quidem aſtrictio de perfectione nō minuit:ſed po
tius culmen ſuperinducit:quia de temporali facit
eternum:dū non licet reſilire a uoto: & de noſtro
facit diuinū:dum non ſolum actum:ſed etiam uo
luntatem dedicans deo totum illi quod eſt offert
redigit ſub iure diuino.Dūqꝫ propriam ſanctificat
uoluntatem que eſt īpreciabile bonū & maxime
charū,& peroptimum:offert deo ſacrificium me-
dullatum:ac per hoc perfectum & integrum.i. op
timo deo ſūme acceptum. Et hoc eſt ſacerdotale
officium oīum perfectoꝝ.In quo non eſt diſtin
ctio:iudei & greci:maſculi & femine:ſerui & liberi
quia omnibus uolentibus eſſe perfectis conuenit
illud anthomatice quod prime petri.ii.dicit̄. Vos
eſtis genus electum &c. Propterea aug. tractās
illud p̄s.Sicut iurauit dn̄o &c.ait. Quid uouemus
deo:niſi ut ſimus templum dei:nil enim gratius
poſſumus deo offerre:q̄ ut dicamus illud Eſa.Poſ
ſidet nos:hec Aug.Si ergo perfectius poſſidet qui

UVA. BHSC. IyR_070

poſſidet quantum ad proprietatem quam quiſqꝫ
ad uſum tantũ : ꝑfectius ſe deo ſanctificat qui deo
ſe offert & quo ad uſum operis: & quo ad arbitriũ
uolũtatis. Queadmodum Anſelmus ĩ libro de
ſimilitudinibus ꝑ exemplũ ſpirituale patẽter oſtẽ-
dit ĩ duobus : quoꝵ unus tempore ſuo offert do-
mino arboris fructum: ſed retinet proprietatẽ. Al-
ter uero largitur utrũqꝫ . Et huius donũ ſecundi &
oblationem tanq̃ liberalius offerẽtis dicit merito
debeꝛ preferri. Ac per hec iuxta huius ſimilitudinẽ
opus uouentis deo acceptabilius eſſe confirmat ac
pro eo uidelicet ꝙ ſic introductam uoluntatem ex
mera liberalitate neceſſitas gratioſitatem obſequi
non minuit: ſed conſumit. Idem quoqꝫ ſcribens
ep̄o pariſienſi: & eum redarguens ꝙ quẽdam cleri
cum de mõaſterio ſancti martini extraxerat ait ſic.
Si omnia agenda ſunt cum conſilio: cuius magis
cõſilio q̃ eius q admirabiľ cõſilariuſ deus fortis di
citur. Ipſe quoqꝫ conſulit ad perfectionem tenden
tibus ut omnia relinquant & ſequantur: & hoc cõ
ſilio magis in monaſterio: q̃ in alio uite ꝓpoſito
ſancti patres ĩtellexerunt. Hoc ipſum Gregori-
us in regiſtro ſcribens deſiderio ep̄o pro clerico uo
lente intrare religionem. Sicut minime ei fit impe-
dimentum noſtra infirmitas: magis tamen apoſto
li monitione ſuccedit: ut feruor huius deſiderii ĩ eo
non tepeſcat: ut quia turbatio ſecularium tumultu
ſegregãs quietis deſiderio monaſterii ꝑtiũ. Rur-
ſus eccleſiaſticaꝵ curarũ nõ debeat tumultibus im
plicari: ſed in dei laudibus ſecure ꝑmittatur liber ab
his oĩbus ut poſtulat remanere. Bernadus quo
que in libro de prepto et diſpenſatione. Audire in
quã uultis ame nnde ĩter cetera penitentie exerci-
tia moneſticalis diſciplina meruerit hanc prerogati
uam ut ſecundum baptiſma nuncupetur. Arbitror
perfectam mundi abrenunciationem: ac ſingularẽ
uite excelentiam ſpiritualis que p̃eminet uniuerſe
uite humane generis. Huius conuerſatio que pro
feſſores & amatores ſuos angeliſ ſimiles & diſſimi
les hominibuſ fecit ĩmo differentia ĩ homine refor
mari imaginem configurans dum pro illo ꝙ mor
tificamus membra noſtra que ſunt ſuper terrã ſur-
ſum xp̄m induimur: complantati ſimilitudini mor
tis eius. Idem aſtruit glo. leuiti. xxxiiii. Alii dicit
uouent uitulos : Alii arietes uel domos . Nazareus
ſemetipſum hoc enim eſt uotum nazarei qđ eſt ſu
per omne uotum: filius enim uel filia: aut pecunia:
aut p̄diũ extra nos eſt. Semetipſum deo offerre nec
alio labore: ſed proprio placare perfectius & eminẽ
tius eſt omnibus uotis. Ex his omnibus aperte
clareſcit ꝙ religionis uotum in ſtatu perfectionis
collocat & quõ obſeruatur religio: plurimum ad iu
uat ad perfecte uirtutis exercitium: cuſtodiã & com
plementum. Quod intelligentes ſancti patres
in. iiii. conſilio toletano ſtatuerunt ꝙ liber ſit cleri-
cus religionis ingreſſu dicentes. Sicut placuit cleri-
cos monaſteriorũ propoſitũ appetentes qr meli-
orem ſequi uitam cupiunt liberos eſſe debere ab epi
ſcopis ad monaſteriorum ĩgreſſus. Propter qđ
patet error aliquorum modernorũ carnaliũ & igno
rantium proprium ſtatũ excellentiũ qui dicunt ꝙ
ſacerdotes & clerici intrantes religionem deſcẽdũt
ſecundum gradũ quod utiqꝫ eſt uerum ꝙ deſcen-
dũt ſcđm gradũ humilitatis perfecte: ſed aſcendũt
ad culmẽ perfectionis euangelice: qđ patet luce cla
rius nec eſſe nec ſeruari cõmuniter in ſacerdotibus
regularibus quantũcũqꝫ curatis. Hoc autem qđ
non ſolum auctoritatibus ſanctoꝵ probari poteſt
ĩnumeris ſanctoꝵ exemplis qui de ſtatu cľicali ad
religionem tranſierunt adeo certum eſt ꝙ ſi quis
uoluerit dicere contrariũ non minus uideatur deci
pere q̃ errare. Si quis autem errore deceptus ma
iori ignorantia prefatiſ conetur obſiſtere : aſſerẽdo
qđ perfectius ſit remanere in ſcľo & in uoluntario
exercitio perfecte uirtutis: quia circa magis difficile
uirtus conſiſtit: & difficilius eſt inter multimodas
occaſiones peccata uitare: & mirabilius eſt homi-
nem ĩmedio flãmarum non uri inter numeroſio
res hoſtium acies: & frequentiores inſultus: & ma
iora bellorum diſcrimina de hoſtibus triunphare.

Reſpondebimus non ideo ſtatum eſſe minoris
uirtutis: qr eſt maioris ſecuritatis. Nec ideo ſtatũ ali
quẽ perfectioris eſſe iuſtitie qr proximior eſt ruine
Nec etiam ideo magis eẽ ꝑfectum quia difficilius
contingit in ipſo uitare peccatum. Eſt ergo tri-
plex difficultas: quedam prouẽniẽs ex arduitate &
nobilitate generis operatiõis. Sicut ab omni carna
li abſtinere cõmertio. Abrenũtiare perfecte ſcľo: &
propter deum alteri ſe ſubiicere uoto. Hec abſqꝫ
dubio meritum augent. Iuxta illud. Mat. Intrate ꝑ
anguſtam portam: ubi glo. Anguſtum eſt omnia
pretermittere: unum ſolum diligere: unũ querere:
ad unum quotidie pulſare: proſpera non ãbire ad
uerſa non timere. Maior qꝫ affinitatis anguſtia repe
ritur iu obſeruantia conſiliorum ieſu q̃ in obſeruan
tia cõmuniũ mandatoꝵ. Et hec dicit. Hieronymuſ
ad Ruſticum monacum. Eſt & alia difficultas ꝓ
ueniens ex uicioſitate perſone agentis. Sicut homi
ni auaro difficilius eſt dare minimum ſeu minima
& pauca: q̃ largo magna & mľta. Et ſuperbo ſe al-
teri ſubiicere: & guloſo ieiunare: & carnalibus diffi
cilius continere. Et hec difficultas minuit meritum
& auget miſeriam & defectũ: unde hieronymus ad
Euſtochium. Soror tua bleſilla etate maior: ſed pro
poſito minor poſt acceptum maritũ ſeptimo mẽ
ſe uiduata eſt. O infelix humana conditio & futuri
neſcia: nam & uirginitatis coronam: & nuptiarũ ꝑ
didit uoluptatem q̃q̃ ſecundum pudicitie gradum
teneat quaſi iam per momenta ſuſtinere eſtimans
cruces ſpectantem quotidie in ſorore qđ ipſa perdi
dit & cũ difficilius expte cadat uoluptatis minoris
continentie habere mercedem. Eſt tertia difficul
tas ex circunſtãtiis ãnexis extrinſecus originẽ tra-
hens. Sicut difficilius eſt abſtinere cum apponunť
delicata cibaria: difficilius temporalia bona contẽ-
nere quando offeruntur magna & pulcra difficilius

UVA. BHSC. IyR_070

continere in conſortio feminaꝝ.Et hec difficultas per accñs & indirecte auget aliquando meritũ: ſed directe & quantum eſt de ſe magis eſt uia ad ruiná Et ideo uir perfectus animo oino eam debet fugere:niſi uel uinculo obedientie:uel magno & euidenti profectu ſalutis aliene cum probabili ſecuritate ſui uelit hec ſuſtinere ad tempus. Aliter autẽ preſumentes ſepe uidimus ad maximam deuenire ruinam:& ideo expedit ad perfectionem uirtutis & meriti difficultatem huius fugere non amplecti. Vnde Aug.de ſingularitate clericorum.Lubrica ſpes eſt que inter fomenta peccati ſaluare ſe ſperat. Incerta uictoria inter hoſtilia arma pugnare:& impoſſibilis liberatio flammis circundari:nec ardere.

Audi etiam hier.contra uigilácium hereticum qui ſtatum ſecularem religioni conabatur preferre. Cur inquit ſupple uigilantius pergis ad heremum .ſ.ut te non audiam:non uideam:ut tuo furore nõ mouear:ut tua bella non patiar nec capiat oculus mentis ut non me forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexus. Reſpondebis hoc non eſt pugnare:ſed fugere:ſta in acie:aduerſariis armatus obſiſte:ut poſtq̃ uiceris coroneris:fateor imbecillitatẽ meam.Nolo ſpe pugnare uictorie:ne perdam alñ uictoriam.Si fugero gladiũ deuitaui.Si ſtetero:aut cadẽdũ ẽ mihi aut uicẽdũ:qd neceſſe ẽ certa dimittere & incerta ſectari.Non ſecuritas eſt uicino ſerpente dormire:poteſt fieri ut me non mordeat. Et poteſt fieri ut aliquando me mordeat.Et quod de libidine diximus refertur ad auaritiam & ad omnia alia uitia que uitantur ſolitudine.Et ideo urbium frequentiam:declinamus ne facere compellamur que nos non tam natura cogit facere q̃ uoluptas. Hec Hieronymus. In quibus confutatur error uigilácii:ſuorumq; ſequatium aduerſus quos & paulo ante premittit. Quod autem aſſerit uigilancius melius facere eos qui utuntur rebus ſuis:& paulatim fructus rerum ſuarum pauperibus diuidere:q̃ illos qui poſſeſſionibus uenditis ſimul omnia largiuntur: nam non a me ſibi ſed a domino reſpondebitur.Si uis perfectus eſſe uade & uende omnia que habes & da pauperibus &c.ad eum loquitur qui uult perfectus eſſe:qui cũ apoſtolis patrem:nauiculam: & rete dimittit iſte eſt:quem tu laudaſ.Secundus aut tertius gradus ẽ dummodo ſciamus prima ſecundis & tertiis preferenda:hec hieronymus. Sicut dixi de religionis uoto: ſic intellige de officio prelationis quod ſine culmine uirtutis & meriti: non eſt uera ſublimatio: ſed uirtutis diſtractio: nec glorioſa excellentia ſed periculoſa ruina. Qua propter ad prelationis ſtatum non congruit accedere niſi perfectũ obedia ſpũs ſci aſtrictũ ut ait Greg.in paſtorali Virtutibus pollẽs coactus ad regimẽ ueniat:uirtutibus uacuus nec coactus accedat.Status enĩ prelationis pfectionẽ requirit iá hítam:quia ordinatᷣ ad ipſam exercendá. Status uero religionis inducit nõ hítam:quia ordinatᷣ ad ipſam acquirendá:unde Grego.in regiſtro.Viá capitis mei ſequens ſũmopere decreuerá eſſe opprobrium hoium & abiectõ plebis:ut tanto ueracius intus aſcenderẽ quáto foris hũilius iacerẽ. Ad euidentiá autẽ huius difficultatis nota:ꝙ uiuere cũ talibus circũſtantiis ipellentibus ſit laudabile & auget meritũ:qñ talia occurrũt uolentibus & nolẽtibus nobis:nec eis delectationẽ accipiẽtibus cũ talibus ad ruinam ſe imittere:& cũ talibus morá facere uolũtarie:niſi circunſtantiis corrñdentibus ſupra poſitis preſũptuoſis: & temerariũ:& uituperio magis q̃ laude dignum. Et licet aliqñ talis euadat carnalitatis caſũ: ſepe ex hoc peius interius labitᷣ ꝑ ſuperbie ſupercilium.Et quáto ſua caſtitas ſibi mũdior uidebatᷣ & fortior:táto eſt immundior & peior. Nullo enim mõ dũ ſumus in carne fragili debemus nos ſine grádi neceſſitate piculo exponere:nec de infirmitate preſumere.Sed qñ deus uel preceptũ prelati uel grandis zelus ſalutis ꝓximi nos mouet:talibus nos exponere debemus patienter:& uiriliter uincere coronati & de uictoriis ieſu protectõe cõfidere. Quod ſi aliquis obiiciat ꝙ ſupra dictũ eſt ꝙ pfectoꝝ ẽ ſibi pro ueritate tribulationẽ & maiora ꝓcurare.Rñdemus ꝙ non eſt ſimile de illaſciuiis laſciuie:& tribulationibus anguſtie.Nam tribulatiões ad deum ire cõpellũt etiá ipfectos: & ſepe effrenes edomát mentes:uoluptates uero & tpaliũ effluentie & mũdani honores debilẽ ſpũm frangunt:fortem emolliunt:& eũ qui perfectus uidetur ſepe cõſternunt. Alias enĩ perfecti & diſcreti uiri tribulationibus & martyriis ſe exponũt pro ueritate doctrine & uite:& caſtigatione interne laſciuie.

De comparatione ſtatutũ pfectionis:& ꝙ in eiſ eſt gradus & in eodem genere & in diuerſo.

Ic ergo diſtinctis pfectionũ ſtatibus: patet ꝙ ſecundũ comparationẽ in eis eſt gradus & i eodem genere:& in diuerſo:& in utroq; mõ pñt adinuicem compari. Cũ enĩ ſeipſum caſtrare pp regnũ celoꝝ per actũ continentie ſit pfectũ: certũ eſt ꝙ perfectiori mõ fit illud ꝑ uirginalẽ cõtinentiá:que fructu cõparatur centeſimo: q̃ ꝑ uidualẽ:que ſexageſimo in euangelica parabola deſignatᷣ. Non eſt ergo contra naturam pfectioniſ ꝙ unũ dicatur perfectius alio:& etiam unus hõ in pfecto religionis ſtatu conſiſtens ſecundum argumentũ gr̃e in eodem diuerſis gradibuſ & temporibus eſt ſeipſo perfectior;ſecundum ꝙ magis appropinquat ad tranſformationem mentis & operis i pfectum ieſum & ueſtigia crucis ſue. Poſſũt ergo conſiderari ſeu comparari tres pfectiones predicte que conſiſtunt.

In exercitio uirtutis ſine uoto
In aſſumptione religionis cum uoto
In prelatis iniuncto officio in eodem.
Generi uel diuerſo:ſcá ergo cõpatõe i eodẽ genere

UVA. BHSC. IyR_070

117

primo ſcd'm exercitiũ pfcẽ uirtutis ſcd'm ꝙ ſingu
lares pſone. Diſtinguũt' ẽt religioĩs eiuſdẽ ſta
tus. Illa pfectio eſt eminẽtior ĩ qua radix charitatis
eſt pinguior:& ſublimitas opationis excellẽtior:&
fraterne edificatiõis fructus uberior:q̃q̃ huius per
fectiõis totius origo ſit charitas:multũ tñ facit ad
eius complementũ opatio:Gregorio atteſtante q
ĩ omel' Pentec. de dilectiõe cõditoris lĩgua manus
& uita requirant'. Nunq̃ dei amor ocioſus ẽ: opat'
.n. magna ſi eſt. Si aũt opari deſinit:amor non eſt.
Multum etiam facit genus & nobilitas operis.
Clarum eſt enim aureole premium non deberi tã
tum habitui uirtutis intrinſeco:ſed cum hoc operi
priuil'iato:utpote predicationi:martyrio:& uirgini
tati. Multum etiam ualet edificatio proximi:cũ
deus dicat uiris perfectis. Vos eſtis lux mundi: ſic
luceat lux ueſtra coram hominibus ut uideãt ope
ra ueſtra bona:& glorificẽt patrem ueſtrum qui in
celis eſt. Similiter quantum ad uotum religiõis
illius profeſſio preponitur in qua uouetur pauper
tas altior:obedientia uilior:& forma caſtitatis ho-
neſtior. Nam iſta tria ſicut expreſſe patet:& gradus
habent:& & minus & plus recipiunt:ac per hoc ĩ
maiori ſtatu conſtituut profeſſorem ſuum quanto
mouentur ſublimiuſ:potiſſime ſi ad uotum ſequa
tur obſeruantia promiſſe regule plene & perfecte.
Ita ꝙ ex hoc auſterius caſtigatur corpus: fructuoſi
us edificetur proximus:& reuerentius colatur de-
us. Conſiſtit autem caſtigatio corporis in artitudi
ne ueſtium:uictualium edificiorum:uerborũ cum
auſteritate laborum :uigiliarũ:& aliarum corpora-
lium afflictionum:edificatio uero proximi in, ex-
hibendis
Exemplis uirtutis
Documentis ſcripturarum
Remediis ſacramentorum
Preſidiis regiminum
Indiciis iuſtitiarum &
Beneficiis miſerationum.
Cultus aũt dei licet fundamentaliter ſtet perfe-
ctius in maiori trãſformatiõe cordialis amoris &
continue meditatiõis in xp̃m ieſum & eius crucifi
xum ſtatũ:uel aliquẽ ſue uite actum:uel ĩ ſue diui
nitatis pelagũ ĩfinitum tñ exterius conſiſtit ĩ reue
renti ac iugi frequẽtatione pſalmoꝝ himnoꝝ ſpi-
ritualiũ:ac orationũ:miſſarum:& aliarum deuotaꝝ
orationum. Hec autẽ omnia ſimul reperire ĩ ali
quo uno ſtatu religionis precellentius q̃ ĩ aliis ual
de difficile & fortaſſis impoſſibile uidetur diligen
ter cõſideranti. Et ideo q̃uis unus religionis ſta
tus alterum excedat in uotis ſubſtantialibus:ac p
hoc ſit ſimpliciter perfectior ſi debita obſeruantia
comitetur non preferri poteſt in oĩbuſ aliis:cũ qui
liber ſtatus aliquid prerogatiue ſpalis obtieat:quo
ſancta mater noſtra ĩ xp̃i ieſu ſpõſa eccleſia tanq̃ in
ueſtitu deaurato circũdata uarietate decorat' & dei-
formis efficit'. Per hunc etiam modũ ſecũdum
officium prelatorum excellentior ẽ perfectio ĩ qua
eminentior confert dignitas ordinis uidelicet
Ad purgandum
Ad illuminandum &
Perficiendum.
Oneroſior ĩponitur ſarcina laboris in paſcẽdo co-
miſſum gregem:exẽplo:uerbo: & temporali ſub-
ſidio:uberior etiam comittat' fructuoſitas ſalutis
ĩ eo q pſidet:& ĩ eis qui ſubſũt & ĩ ceteris redẽptis
ieſu:ad quos preſidẽtes exẽplo pueniũt. Regrit
igit' huius pfectiõis eminẽtior ſublimitas ut pla-
tus eccl'ie xp̃i ſponſe q̃to ſublimius pẽſt cõformis
dignitati ieſu xp̃i:tãto ſãctius uiuat:& ſollicitius ĩ
uigilet: & fructuoſius gregẽ paſcat: ut ſicut digni
tatẽ ieſu ſublimius pticipat:ſic ſcitatẽ ſci ſcõꝝ ieſu
excellẽtius ĩtus ħeat p contẽplationẽ: & exterius
p alte uirtutis exẽpla ſubditis foris oñdat. Si ãt
fiat cõparatio p fcõis ad pfectionẽ ĩ diuerſo gene
re:quẽadmodũ & ſtatu:dici põt ĩtelligi cũ ſuppo
ſitiõe:uel preciſe uel ſuppoſitiue. Abſq; dubio ma
ior ẽ pfectio q̃ attẽdit' ſcd'm exercitiũ uirtutis:acci
piẽdo.ſ.illa ſola expte rel'ionis & plãtiõis:in qbus
hec duo differũt a uolũtario exercitio pfecte uirtu
tis aliqd aliud appens ultra hec ſupaddendo prio
excluſo. Sic uidemus ꝙ ẽ hec abuſiua cõparatio &
nulla ĩ iure pfcõnis. Nã uotũ rel'ionis ſine ex-
ercitatiõe pfcẽ uirtutis corrñſione regule pfitẽtis
non ẽ pfectio:ſed puerſio:nõ pfcõis ſublimitas:
ſed ſimulatio ſcitatis & ruina uirtutũ. Vnde ſi uiri
ſci ĩ uirtutibus exercẽtes ĩ ſeculo ſibi cauẽt ab ĩgreſ
ſu rel'iõis:qr uidẽt regulã ſublimẽ & artã:& iniqta
te pfitẽtiũ deprauatã: & qd' peius eſt ĩ aliqbus re
ligiõibus multipl'r uitioſã & lubricã:& correctio-
nẽ ul' puã uel nullã:ac p hoc profitẽtes in tali mõ
uiuẽdi ſe mutuo ĩpellũt ad ruinã:tali cã rel'ionẽ fu
gere:& al'r ſolitarie uiuẽdo ſeruare uitã ſcãm nõ ẽ
a religiõe deficere:ſed ẽ rel'ionis defectũ gemere:
& trãſgreſſionis laqueum ſapiẽti cautella deuitare.
Cũ igit' generalis ſit regl'a:ꝙ corruptio melio-
ris ẽ peior:nihil ĩfelicius uel ſceleſtius q̃ altũ gradũ
cõſequi uoto:uel officio:& illũ a tali ſua malitioſa
uita m'tipl'r ĩqnar'. Tales.n. ppc dicũt' ſacrilegi: q
ſe deo ſacratoſ p ſcitatis ſtatũ uiolãt':& ſpũi grẽ cõ
tumeliã irrogãt.dũ ĩ ſeipſis grãm deſtruũt:& cete
ris cõtẽtibiles rddũt. Heu quãtus dolor ẽ uider
utrãq; pfcõnẽ ſic cõculcari:ſic ĩ ceno miſerie & ma
litie uolutari:ut ĩ multis ſcl'aribus exercitii uirtual'
efficacia cõfũdat hodie uitã platoꝝ:& ſtatũ rel'io-
num. Sed nũc iſta omittamus.qr iſta pſequi ni
mis ẽ duꝝ & plixũ lamentũ. Sed ſicut dixi d' rel'io
nis uoto:ſic intellige de officio platõis quod ſine
culmine uirtutum & meriti non eſt uere ſublima-
tio ſed defectio:non excellentia glorioſa:ſed ruina
periculoſa pro eo ꝙ potentes potenter tormenta
patientur & duriſſimum iudicium his qui preſunt
fiet. Cum igitur perfectio ſtatus ſine ratione me
riti:ſiue officii:ſiue exercitii uirtutum nõ ſolum ſit
modicum bonũ:ſed potius horrendũ dei iudiciũ
perfectio uero meriti nõ poſſit obtineri ſine chari

UVA. BHSC. IyR_070

tate:que eſt donũ ſpũs ſancti:& nemo ex ſuo opere extrinſeco poſſit niſi indocte aſſerere ꝙ alterũ in hoc dono precellat:cum etiã ſemper ſibi debeat eẽ dubius utrum charitatẽ habeat. Nullus abel imperfectione ſe ſuperferre preſumat:quin potius debẽt uiri quantuncunqꝫ perfecti:iuxta doctrinã apoſtoli ſuperiores ſibi inuicem arbitrari: immo ſicut alibi eſt traditum in libro magne perfectionis ſignum quando aliquis quãtũcunqꝫ apparenter perfectus nõ ſe ſentit ex ſeipſo niſi peccatorũ maximũ & donorum dei in ſe:& ex ſe eſſe ipſum deſtructorem. Porro de cõpatione ſtatuum prelationis & religionis poſſumus loqui ſecundũ ꝙ nunc expimento uidetur. Et tunc non eſt dubium ꝙ religioſi obſeruantes ſuam ꝓfeſſionem:quia ex hoc ſolum totaliter debent dici religioſi:multo ſunt pfectiores ĩ uirtutibus:q̃ illi qui ſecundũ malitiã huius temporis dicũtur reputari boni prelati. Non enĩ attendit̃ hodie ꝙ hẽant culmen pfectionis debitũ officio ſuo ut btĩ reputentur. Sed quia multitudo eorum plus facit infinita mala q̃ bona:ideo quaſi ſufficienter reputat̃ bonus:quia non eſt apte malus ptialis uel diuiſor & ĩmundus:& fidelium eccleſie expoliator. Plura aũt pfectionis ſigna in religioſis famoſis mundus reqrit:licet & ipſi ut ſepe diximus corruperint uiã ſuã. Quod cõi iudicio hoium con firmatur:qa multo plus qñ uir religioſus ĩtegre facit aliqd reprehenſibile:q̃ ſi hoc cõmittat qui dr̃ ꝓlatus. Primo eſt tanta corruptio hodie illius ſtatus:ꝙ ad eius opa non multũ attentur ut ad uirtutũ exẽpla:ĩmo cõcedit iudiciũ mũdi prelatis auctoritatẽ:religioſis attribuit ſanctitatẽ. Et ideo hodie etiã carnales hoies appetentes dignitates iudicant ambitioſos tãq̃ querentes diuitias & honores: & paꝝ aliud ibi appeti aliqd cernitur. Vñ Greg. in paſtorali dicit ꝙ tũc laudabile erat ẽpatũ querere:quãdo p hunc quẽqꝫ dubiũ non erat ad ſupplicii grãm puenire. Sed aptum & horribile teſtimoniũ eſt: ꝙ eccleſia dei in illo ſtatu ad ꝓfundũ maloꝝ deuenerat:ꝙ ſtatus prelationis q rõne ſublimitatis & honoris:& reqſite adeo pfectionis in eo eſt etiã ipſis ſũmis ſeraph merito tremebũdus ab ĩmundis hodie nullius experientie & uirtutis & pue & inſufficientis ſcie non ſolũ ambitioſe appetit̃. Sed & nephas eſt auribus audire a uiris ſcis aperte apreciari uenit̃ a talibus & ſepe tyrãnice uſurpatur. Nõ ergo miꝝ ſi ſedent in cathedra peſtilentie:ſi peſtilenter regũt populum q per oſtiũ peſtilentie ĩtrauerunt. Si uero ſtricte reſpiciamus nõ quod fit:ſed fiendũ eſt:& hoc loquẽdo quantũ ad ea que ſunt de congruẽtia & ſuba utriuſqꝫ ſtatus. Sic ſimpliciter dicendũ eſt:ꝙ ſtatus prelationis & eius perfectio eſt eminẽtior:queãdmodũ inſinuat diony. in li. de ãgelica Hierarcha. d. Sicut qui dicit hierarchã ſũmũ dicit ſacroꝝ uniuerſoꝝ ornatũ. Ita dicẽſ hierarchã mõſtrat in deũ manẽtem:& diuinũ uirũ in oĩ hierarchia ꝑfectũ. Similiter Hiero. ad fabulã. Tanta debet eẽ ſcia & eruditio pontificis dei:ut greſſus eius & motus & uniuerſa uocalia ſecuritatẽ mentis concipiat & toto eã habitu reſonet & ornatu:ut quicquid facit aut loquitur ſit doctrina populorũ. Itẽ ad oceanũ futurus paſtor eccleſie talis eligat̃ cuius comparatione ſubiectus ppl's mento grex dicat̃. Et gre. in paſtorali. Tanto debet actionẽ ppl'i actio precedere ꝑſulis:quãtũ diſtare ſolet a grege uita paſtoris. Quãtum ad prelationis ſtatũ non congruit accedere niſi perfectũ:obedia ſpũs ſancti aſtrictum ut ibidẽ ait Grego. uirtutibus pollens coactus ad regimen accedat:uirtutibus uacuus nec etiam coactus accedat. Status enĩ prelationis perfectionẽ requirit iam hĩtã:quia ordinatur ad ipſã exercendã. Status uero religionis non hĩtã:quia ordinatur ad eã acquirẽdam:unde peccõres & imperfectos admittit ut iuſtos efficiat & perfectos. Propter qđ q̃q̃ prelationis ſtatus in perfectionis ſit altior: religionis tamen eſt ſecurior:& moribus noſtris curandis expeditior: pro eo ꝙ a multis periculis eruit: quibus ſtatus prelationis exponit. Primũ quidẽ rõne cõnexi honoris. Iuxta illud Augu. ſuper ꝑs. iiii. Quanto plus honoramur tanto plus periclitamur Huius autem piculi occaſionẽ manifeſtat Greg. ſuper illud Iob. qui dicit:uir apoſtata unuſquiſqꝫ ut rector quotiens extollitur ĩ eo ꝙ regit:totiens plauſu ſuperbie a ſũmo rectoris officio ſepatur. Item in regiſtro uiã capitis mei ſequẽs ſũmope decreueram eſſe opprobriũ hoĩum & abiectio plebis:ut tãto ueratius intus aſcenderẽ:quãto foris humilius iacerẽ. Adiacet igitur ſube prelatiõis periculum rõne honoꝝ:quia tenetur nõ ſolũ ad ea que ſũt ſalutis ꝓprie:ſed etiam plebis ſibi cõmiſſe. Nã ei pro quolibet ſubditoꝝ dr̃. Cuſtodi uirũ iſtũ:qui ſi lapſus fuerit:ꝑ aĩa illius aĩa tua erit. Itẽ rõne occupatiõis & diſtractiue diſpẽſationis tpalium: unde grego. vii. li. moꝝ. Qui diſpenſandis rebus terrenis preſidet aculei hoſtis iaculis latius patet. Nã cũ ad miniſtrãda mens exterius efficaciter ſe extendere nititur:a ſui cõſideratiõe ſeparatur: propter qđ flens ꝑmo dialogoꝝ dicit cõpando ſeipſum ꝓ ſtatu monachatus & põtificii. Infelix aĩmus meus meminit quõ rebus oĩbus eminebat:& nulla niſi celeſtia cogitabat. Nunc autẽ occaſiõe cure paſtoralis poſt tã pulchrã quietis ſue ſpẽm terreni actus fedatur puluere:cunqꝫ ꝑ condeſcẽſione multoꝝ ad exteriora ſe ſparſerit etiã cũ interiora appetit:ad ĥ ſeꝑ culdubio minorẽ reddit. Religioſi uero qui promouẽtur in ẽpos tenentur ad regulares obſeruantias ſue profeſſiõis que nõ ĩpediũt pontificale officiũ:quia ſtatus religionis cõpatur ad ſtatũ pontificalẽ ſicut diſpoſitio ad pfectionẽ:diſpõ uero ñ tollitur pfectõe aduẽniente:niſi ĩqtũ pfcõi ꝛepugnat. Sicut clerico fcõ magro ñ cõuenit cõiter ꝙ ſit auditor:ꝙ tñ legat & meditet̃ magis ſibi cõuenit q̃ ante. Sic ad oĩa que pfecta imitatõe xp̃i ieſu in uirtutibus ſue cure paſtoralis infulgent:& in his que perfectionẽ ſimpliciter cõtinent:multo magis cõuẽit religioſis ẽpis exercen q̃ ante. Vñ dr̃. xvi. q. i. de

UVA. BHSC. IyR_070

mōachis qui ad clericatus ordinē perueniunt. Statuimus nō debere a priori ꝓpoſito diſcedere. Manet igitur religioſus epūs obligatus ad continētiā & pauptatē: & ad portandū habitū ſue religionis: q eſt huius obligatiōis ſignū. Ad ea uero q̄ repudiant ſuo officio: ut ſūt ſolitudo & ſubiectio ꝑ ris ſue religiōis ꝑlatis non tenet᷑. Et quātū ad hec & ſimilia dicit᷑.xviii.q.i. Monachū canōica electio a iugo regule mōaſtice profeſſionis abſoluit: & ſacra ordīatio de monacho epm facit. Item teſtamentū facere non pōt ſine pape licētia: qr ſola diſpenſatio rex ecceleſiaſticax eſt ei cōmiſſa: q̄ morte finit᷑: uiuens aūt pōt dare ſine dilapidatiōe eccl'ie: maxime debet paupibus diſpēſare: & pōt etiam ꝓpinquis & cōſanguineis ſi indigēt neceſſariis. Vnde Ambro.dicit in lib.de officiis. Proximos ſeminis tui ne deſpicias ſi indidigere cognoſcas: nō tñ illi ditiores fieri uelint: eo ꝙ potes cōferre pauperibus. Singulariter aūt etiā ipſi tenent᷑ in his malū exēplum cauere: & in oībus indigētibus ſue diocefis: maxime ſcđm gradū bonitatis & paupertatis eox ſe prebere cōes. Et mortaliſſimū eſt ī ſanguie crucifixi aliis paupibus negletis ſuos uelle ditare parētes cuicūq prelato: & eos etiā diuitiis eccleſie uelle facere de nouo uolēs qui prius noſcūt᷑ populares cōmunes. Nam talis de fame & penuriis paupex ditat ſuos parētes: quos ſibi rapinam & ſacrilegium ieſuſ pr paupū imputabit. Appet itaq ꝙ prelatiōis ſtatus & religiōis eſt excelſus: & iō ipm aſpnere ſimul eſt ꝓſūptuoſū & ſtultū. Propter qđ Au.xix.de ciuitate dei dicit. Locus ſupior ſine quo populus regi nō pōt: & ſi ita adminiſtretur ut decet: tamen indecenter appetitur. Et ideo Gregorius.xviii.moral᷑. Sācti uiri nequaq̄ curas extrinſecas appetunt ſed occulto ordine ſibi ſuperipoſitas gemunt. Et q̄uis illas propter meliorē intentionem fugiāt: tamen propter ſubditam mentem portant: quas quidem ſūmopere ſi liceat uitare feſtināt: ſed timentes occultas diſpenſatiōes dei tenent. Tenent quod fugerunt: exercent quod uitant. Ex his aperte colligitur ꝙ locus prelationis ꝓ ſublimitate quidē gradus & multiformitate periculi a uiris iam approbate uirtutis poteſt cum coatione & formidine ſuſcipi. A peccatotibus uero & infirmis tota debet intentione uitari: & a nullis prorſus appeti: & ab omnibus honorari: quia cōſtituit in dignitates hominis ieſu xpi. Status autē religionis ab uniuerſis tam iuſtis q̄ peccatoribus: tam perfectis q̄ imperfectis: tam ſapientibus q̄ ſimplicibus licite poteſt appeti: & a nullis debet contemni. Ab hiſ uero qui uocantur diuinitus ſecure ſuſcipi: & ſtudioſe obſeruari poteſt: qr ī tali obſeruātia ſimilitudo acquiritur perfectionis & ſanctitatis & mortificationis crucifixe uite perfectiouis magiſtri hominis dei ieſu chriſti.

Ieſus tranſfiguratus cap.xiiii.

Vi in monte perfectionis ieſu chriſti ſublimia obſeruando conſilia: cum Petro: Iacobo: & Ioanne conſcenderit tranſformatus in ſimilitudinem crucifixe uite ieſu: merebitur cum eis uidere gloriam tranſformati. In ſignū autem ꝙ circuncīſio mentis cum chriſto patiente pro nobis ducit ad exceſſum contemplationis claritatis ipſius glorioſi ieſu: dicitur ꝙ Moyſes & Helias loquebantur exceſſum quem completurus erat in hieruſalem: exceſſum ſcilicet amoris: doloris & uigoris: quem pius & robuſtus bellator noſter ieſus oſtendit in conflictu paſſionis & mortis. Modus autem eleuationis mentalis in illo facto ieſu: quod ſcribitur Matthei.xvii. Et luce.ix. aperte nobis oſtenditur quadruplici gradu

Primo enim mens affligitur per exercitium & deſiderium

Secundo dulcoratur per internum guſtum

Tertio illud quod diligit charum ei efficitur per iocundum amplexum

Quarto ſecretum tenetur propter timorem nocturnum.

Et hi quattuor gradus in euangelio aperte oſtēduntur. Quantum ad primum in quo mens affligitur: aduerte ꝙ chriſtus predixerat eis ſuam paſſionem & mortem: & eos animauerat ad tollerantiā paſſionum: & ne terrerentur ab afflictiōibus imitatorie crucis ieſu: ipſe chriſtus oſtendit eis gloriam quam eis in remunerationem tribueret. Oportet enim ſecundum apoſtolum operantem agricolam primū de fructibus ꝑcipere. Idcirco oppottet nos primo crucem perfectionis predicte in factis chriſti ieſu per iugem ſue paſſiōis & crucis preſentiam ī corde geſtare: ac etiam ad ſimilitudinem apoſtoli in corpore circunferre: & hoc eſt in monte aſcendere e: immo aſcendente ieſu ſecum duci in ſpiritus uirtute. Qui enim negociantur & delitiantur in luctuoſa planicie efficiuntur ad talia guſtāda inexperti. Status.n.ſeculi qui hac ſigṫur ualle eſt

Locus exilii

Locus contagii

Lapſus periculi

Lectus ocii.

Econtrario ſtatus huius perfectiōis mōtane eſt

Status ſtabilitatis contra exilium

Sanctitatis contra contagium

Securitatis contra periculum

Strenuitatis conta ocium.

Et ideo qui a benedicto ieſu ducūtur ad montem ſalutis eruti a ſodomorum incendio non debent poſt tergum reſpicer᷑ ad uallem laſciuie ſodomorum: ſed aſcenſu celeri ſeipſos cum Loth ī mōte ſaluos facere: ne exemplo uxoris Loth uertātur in ſtatuam ſalis: ſtatuam inquam hypocritalem habentem figuram religiōis: ſed uacuam religionis ueritatē. Sal autem ſterilitatem habet in ſe: & aliis condimentum preſtat ſalubre. In cuiuſ figuram benedictus ieſus anteq̄ celum aſcenderet aſcendit in montem oliuarum: & anteq̄ corpus ſuum gloria reſurrectionis ueſtiret aſcendit in crucem.

UVA. BHSC. IyR_070

Hoc exemplū deberet nobis ſufficere ꝑ omni ratione: unde anima bn̄dicti ieſu ſimilitudine adiuncta nullam aliā rationē querit: nec aliud p̄mium intēdit ut delectetur in paſſionibus crucis: niſi xp̄i ſimilitudie frui: imo ſtatim inebriatur cruciſ amore: quādo audit ꝙ bn̄dictuſ ieſus .xxxiii. anniſ eā pro nobis in corde portauit & corpore. Et qn̄ aſcendit in celum eam uoluit ī mūdo relinquere: ſ cur q inſignia uulnerū portās ipſe locaret in ſede celeſti. Ad hunc montē leuemus oculos noſtros: q̄a inde ueniet auxiliū nobis. Et hoc notatur cum dicit ꝙ diſcipulos duxit ī montem excelſum propter ſtatus altitudinē: ſed ſeorſum propter ſeparationē ab omni mundanoꝝ affectu: & ſingularem experientiam crucis ſue. Quantū ad ſecūdū nota ꝙ mens poſt afflictionem in preſentia dulcoratur dilecti. Et ideo xp̄s oſtendit uultum glorioſū poſt montis aſcenſū: & hoc cum teſtimonio legis & prophetaꝝ: ubi apoſtoli quaſi mortui ceciderūt: q̄r fortis eſt ut mors dilectio in tali amati ieſu aſpectu. Mentem enim quam celeſtis dilectio ſemel iuaſerit: ab omni amore mundi & ſui funditus occidit. Cuius ſignum eſt ꝙ ſicut homo mortuuſ nullum habens actum proprium: ſed corpus ſuū ſolum mouetur pro uolūtate impellentium: ſic anima que ad hanc tranſfigurationem aſcēderit ſentit ꝙ in ſe debet eſſe mortua: & nullo motu affectionis proprie debet agi: ſed a ſolo ieſu ut membrū ſibi unitum: & ab eo uiuificatum ex ſola inſpiratione dei pro honore ſui & ieſu chriſti cōformitate moueri. Et tunc ſicut manus mota ab imperio anime: facit in uirtute anime quicquid facit & ſentit eam ſibi intrinſecam & ſe mouētem: ſic etiam iſta anima ſentit chriſtum in ſe ſolum principalem motorē: & audit paternā uocē ſuper ſe tranſformatā in ieſum dicētem ſibi. Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi complacui: ipſum audite: quaſi dicat. O multitudo uirium: actuum: conceptuum: ſenſuum huius anime tranſformitate. Audite ieſum in uobis loquentem: uos inſtruentem: uos monētem: uos in ſe tranſformantem: quia hic ē filius meus ieſus qui in uobis habitat: filiuſ meus naturalis & eternus pro uobis incarnatus: crucifixus & mortuus: in quo ſolo mihi complacui: uos in ipſo eternaliter eligendo. Et nihil ex uobis mihi placet: ſed in ipſo ieſu dilecto filio meo: in quo uos eſtis filii mei dilecti facti & ipſius ieſus & eius uiuaciſſima & iunctiſſima membra. Stemus ergo cum anima in uertice talis montis dilectum nobis datum filium expectantes Thobiam: quia montes hi diuine perfectionis ieſu fluunt lac & mel ſapientie & dulcoris. Et cum beata heſter dicamus ieſu beato aſſuero. Valde enim admirabilis es domine: & facies tua plena eſt gratiarum: & cum Daniele ſimus uiri deſideriorum dicenteſ. Domine in uiſione tua diſſolute ſunt compages mee: & nihil remanſit in me ultra uiriū: ſed & halitus meus īterclūdit: ideſt in uiſione mee tranſformationis diſſolute ſūt mee concupiſcentie ex me ipſo me compaginantes in malo: & nihil uirium reputationis proprie ī me de me remanſit eruditis a lege & prophetis: a moyſe .ſ. & helia: per exceſſum ineſtimabilis amoris omnia opera noſtra operatus eſt in nobis: & ideo intercluſo uitali anhelitu omnis dilectionis mee: uiuo ego: iam non ego: uiuit autem in me chriſtus.

Origenes autem dicit hec myſtice exponēdo: quia in ſex diebus perfecti numeri totus factus eſt uiſibilis mundus: qui tranſcendit omneſ mūdi res poteſt oſtendere ſuper montem excelſum: & gloriam aſpicere uerbi dei. Et infra dicit. Vide cum aliquis ſic tranſierit ſexto die uidebit tranſfiguratum ieſum ante oculos cordis ſui. Diuerſas enim habet dei uerbū formas. Appet unicuiqꝫ ſcd̄m ꝙ uidenti expedire cognouerit: & nemini ſupra quod cupit oſtendit ſemetipſum: unde non dicit ſimpliciter tranſfiguratus eſt: ſed coram eis. In euangeliis enim ieſus ſimpliciter intelligitur ab eis qui nō aſcendunt per exercitationem uerborum ſpiritualium ſuper excelſum ſapientie montem. Eis autem qui aſcendunt iam non ſecundum carnem cognoſcitur: ſed deus uerbum intelligitur. Coram his ergo tranſfiguratur ieſus: & non coram illis qui ſūt deorſum in conuerſatione terrena uiuentes. Hi autem coram quibus tranſfiguratur facti ſunt filii dei: & oritur eis ſol iuſtitie. Et ueſtimenta eius ſiūt cādida ſicut lana q̄ ſūt ſermōes & lr̄e euāgeliorum quibus eſt ieſus indutus: ſed etiam illa que ab apoſtolis dicuntur de eo. ſ. Sicut Criſo. ſuper Matthe. dicit ideo non confeſtim promiſſione ſurſum eos ducit: ſed poſt dieſ ſex: ut horum dierum ſpatio uehementiori concupiſcentia repleti repleti qui aſſumendi erant ſollicita mente aſcenderent. Ideo autē hos ieſus aſſumpſit: quoniam aliis potiores erant: intende autem qualiter: Matthe. autem non occultat eos qui prepoſiti ſunt ſibi: licet etiam Io. precipuas faciat laudeſ petri commemorans: ab emulatione enim & uana gloria mundus fuit apoſtolorum chorus. Vel ſecundum remigium ſolummodo ſecum tres diſcipulos ſumit: quia multi ſunt uocati pauci uero electi. Et in his tribus oſtenditur tota electorum perfectio. Nam omnes electi aut ſunt.

Actiui cum iacobo
Aut contemplatiui cum ioanne
Aut utroꝝque prelati cum petro.

Poſt hunc gradum ſequitur tertiuſ: etiā quo mens dulcoratur: amplexatur: & ſtringit dilectum clamans cum ſpōſa: Cant.ii. Inueni quem diligit anima mea tenui eum: nec dimittam. Et conſiderans iſta non tranſitiue ſed permanſiue iebriata cū petro dicit. Domine bonum eſt nos hic eſſe. O q̄ bonum & ſuaue: & ideo pre nimio dulcore oblita ſui pro dei honore & proximi faciamus hic ant tria tabernacula: tibi unum: moyſi unum: & helie unum: neſciens inquit quid diceret.

Quantumcunque enim ī hac uita eleuemur in

UVA. BHSC. IyR_070

deum:multis implemur ignorantiis noſtri & dei. Et ideo ſepe petimus multa fieri nobis multiſ mo dis:que multo meliori modo ī dei eterno decreto & immerito ieſu ſunt facta. Vnde nec hic fuerunt petenda tabernacula frondiū:quia ī domo patris ſunt eterna tabernacula: īmo palatia ſtabilium mā ſionum. Hic eſt mons dei Oreb:qui interpreta tur menſa:ad quem moyſes gregem ducit:ad quē helias ieiunans peruenit. In quo ſibilus aure tenu is preſentia ieſu auditur. O anima mea te confortā tem audi Eſaiam dicētem. Venite aſcendamus ad montem domini &c. Quo ad quartum patet ꝙ anima amatum tenens charum: tanquā ſolum & ſummum theſaurum:ne perdat tenet ſecretum: Et ideo dilectum quaſi faſciculum ſponſa inter u bera quaſi inter intima precordia:non extra per ua na & oſtentatiua uerba & facta uoluit collocare:un de & theſaurus euangelicus abſconditur ut ſerue tur:quia depredari deſiderat qui theſaurum publi ce in uiam portat. Et ideo hic dicitur ꝙ eleuantes oculos neminem uiderunt niſi ſolum ieſum:& ꝓ hibiti ſunt diſcipuli ne uiſionem dicerent uſqꝫ poſt tranſitum in gloriam immortalem. In quo oſten ditur ꝙ ex quo charitatem chriſti ſentimus : & ſic in ipſum tranſimus nihil uidemus quod nos mo leſtet:niſi illa que dolorem iniecerunt ieſu & eius paſſioni:& nihil aliud flebile reputantes in mun do:niſi ꝙ deus eſt ita crudeliter ab hominibus & a nobis offenſus:& pro his ſoluendis & emendis & nobis redimendis ieſus dei filius : & omnibus doloribus noſtris & omnium hominum innume rabilibus modis crucifixus & mortuus. Nihil etiam reputamus delectabile nec iocundum niſi ꝙ ieſus homo eſt deus:& ineffabilibus modis in trinitatis gloria aſſumptus:& in ſe & in membris ſuis perfectus uirtutibus & plene beatus:& quod nihil de his poteſt ſibi deficere in eternum:hoc eſt leuare oculos & neminem uidere niſi ieſum. Sed nemini dicere uiſionem:eſt nō ſe uerbis:geſtibus actibus:uel ſignis quibuſcunqꝫ iactare:a nulla crea tura gloriam uel reputationem querere:in ſolo ſe creto cordis ieſu totam ſpem ſuam locare : ceteris membris ieſu uelle ſemper uilior apparere:& ſe in corde uiliſſimum reputare. Et in tali ſilentio ex pectare ſolum ieſum qui reformabit corpus hu militatis noſtre &c. Cuius exemplum in concha marina ſeu oſtrea habemus:ꝙ recepto rore celeſti ſe claudit:& pretioſam margaritam,ſuis intimis ſic clauſam gignit. Nunc ad certificationem hu ius operis litteraliter accedamus:quattuor hic bre uiter exponentes.

Primo quomodo fuit conueniens chriſtum tranſ figurari.

Secundo quomodo fuit conueniens hanc tranſfi gurationem in gloria claritatis oſtendi

Tertio de congruentia teſtium

Quarto de teſtimonio paterne uocis.

Circa primum ſcias ꝙ conueniens fuit chriſtū tranſfigurari pro pter cauſam in parte ſuperius ta ctam.ſ.prop ter animandos diſcipulos certitudīe premii ad tollerātiam paſſionum:ut.ſ.in ſpem pre mii oculos mētis ſue dirigerēt:& populos de pre mii expectatiōe certificarēt. Non.n.paſſiōes & do lores ieſu & membrorū ſuorum ſunt delectabiles uel uirtuoſe:nec appetende niſi inquantum in eis & ex eis deus honoratur & eius uoluntas implet̄ & in nobis eius amor ſeruatur. Non aūt cederent in honorem dei:niſi ex eis eliceret īcompabiliter excellentiora bona q̄ illa uidebātur mala:ut.ſ.pro temporalibus iniuriis & deſpectibus eliceret & iu ſte retribueret ſublimes & eternos honores ꝓ cru ciatibus dulcores:pro penuriis ſuperabūdantias: eternas:pro humane uite perditiōe diuinā & eter nam uitam. Propter quod dominus ieſus quā do predicabat diſcipulis paſſionem:ſtatim tanquā principale intentū ſubmittebat gloriam reſurgen tis:uñ & fūdamētū ꝑdicatiōis apl̄ice areſurrectiōe īcipit : ppqđ de eis dicit̄:uirtute magna reddebāt apoſtoli teſtimonium reſurrectiōis ieſu xp̄i domi ni noſtri. Vnde nec xp̄s uoluit publice ꝑdicari:do nec a mortuis reſurrexit. Hāc certitudinē ponit pe trus pro fūdamento ſecūda epiſtola.i.c. Nō.n.ait indoctas fabulas ſecuti notā fecimus uobis domi ni noſtri ieſu xp̄i uirtutē & preſcientiam uſqꝫ ibi. In monte ſācto. Hec ergo cā quare traſfigurari uoluit:unde Beda ſup Matth̄. Pia prouiſiōe factū eſt ut contemplatiōe ſemper manentis gaudii: ad deriuata fortius aduerſa tollerēt. Nec fuit iſta trāſfi guratio mutatio figure:ſed glorificatio, & ſplēdor faciei & carnis ſue redūdans a gloria anime. Cir ca ſecūdū nota:ꝙ conueniens fuit ieſum gloriam ſuā manifeſtare ī dote claritatis:q̄uis.n. dotes ſint quattuor:ſola tamē claritas cognoſcitur magiſ ipſi us perſone ī ſe:& eſt magis glorie manifeſtatiua. Alie uero tres nō percipiunt̄:niſi aliquo actu:paſ ſione uel motu. Noſter aūt ieſus ī ſe oñdit illarum trium indicia:puta ut habetur in euangelio

Agilitatis:cū ſupra maris undas aubulauit

Subtilitatis:quādo clauſo exiuit uirginis utero

Impaſſibilitatis:quādo de manibus iudeoꝝ eū ꝑ cipitare uel lapidare uolentiū illeſus euaſit:uel me lius quādo corpuſ ſuū diſcipl̄is ſub ſacramēto mō īpaſſibili comedendū tradidit īaudito charitatis ex ceſſu. Nec tamē pp illas trāſfiguratus dr̄:ſed pp ſo lā claritatē q̄ ptinet ad aſpectū pſone. Claritas aūt quā in trāſfiguratiōe xp̄s aſſūpſit fuit claritas glo rie quātū ad eſſētiā:nō tamē quātū ad modū eſſē di. Claritas enī corporis glorioſi deriuat̄ ab aīe cla ritate ſicut dicit Aug. in ep̄la ad dioſcoꝝ. Et ſimili ter ut damaſcenus dicit. Claritas corporis xp̄i ieſu deriuata eſt a diuinitate ipſius : & a gloria aīe eius Quod enī a prīcipio cōceptōis xp̄i ieſu gloria aīe nō redundaret in corpus eius:ex quadam diſpe ſa tiōe dīna factū ē ut ī corpore nr̄e redēptōis paſſibi li expleret̄ myſteria. Nō tñ pp hoc adēpta ē ptās ie ſu deriuādi gl̄iā aīe & corpus cū uellet quo ad oēs

UVA. BHSC. IyR_070

dotes: & hoc ipſe fecit q̃tũ ad claritatẽ ĩ trãſfigura
tiõe. Aliter tñ quãtũ ad modũ q ẽ in corpe glo-
rificato. Nã ad corpus glorificatũ redũdabat clari-
tas aĩe: ſicut q̃dã qualitas pmanẽs corpus efficiens
& ipſum ſtabiliẽs ĩ eternũ: uñ fulgere corpaliter nõ
ẽ miracl'oſũ ĩ corpore glorioſo. In trãſfiguratõe ue
ro ieſu denuata ẽ claritas a deitate & ab aĩa eius ad
corpus p modũ paſſiõis trãſeũtis & claritatẽ & btĩ
tudinẽ ſue aĩe oñdẽtis: & futurã gloriã corpis p̃li-
bãtis. Vñ ille fulgor tũc ĩ corpore xp̃i apparens
miraculoſus fuit. Sicut & hoc ipſum ꝙ ſup undas
maris ambulauit. Propter quod melius dicit' ꝙ mi
raculoſe aſſumpſit actus q̃ aſſumpſerit ipſas dotes:
quia dos noĩat quandã claritatem ſtabiliter imma-
nentẽ corpori glorioſo. Et ſimile eſt quantum ad
aĩam de uiſione qua paulus uidit deum in raptu. Si
uerum ẽ ꝙ uiderit uiſione nuda que pertinet ad be
atos. Quod autem ſancti dicunt ꝙ claritas hec
fuit imaginaria nolunt dicere: quin fuerit uera glo
rie claritas: ſed ꝙ non fuit modo ſtabili & manſiuo
nec per hoc corpus xp̃i eſt factum glorioſum quã
tum ad omnes dotes: quia corpus xp̃i non eſt fa-
ctum impaſſibile: tamen paſſibilitatem ſue glorie
oſtendit quantum ad ſtatum & actum ſue claritatiſ
qui ſicut apparuit cum uoluit: ſic diſceſſit & in pre-
ſtino ſtatu corpus remanſit. Per claritatem autẽ
ueſtiũ deſignatur claritas alioꝝ ſcõꝝ membrorum
xp̃i in corporibus ſuis que ſuperabit' a claritate xp̃i
ſicut candor niuis a candore ſoliſ: unde Greg. xxxii
moꝝ dicit ꝙ ueſtimenta xp̃i facta ſunt ſplenden-
tia: quia in ſuperne claritatis culmine ſcĩ oẽs ei luce
fidei fulgentes adherebunt. Veſtium enĩ nomi-
ne iuſtos quos ſibi adiunget ſignificat. Secundum
illud Eſa. xlix. His omnĩbus uelut ornamento ue-
ſtieris. Nubes autem lucida obumbrans apoſtolos
ſig̃t gloriã ſpũs ſancti: uel uirtutem p̃rnam. Vnde
Orig. dicit p quam ſancti in futura gloria protegẽ
tur: q̃uis etiam conuenienter ſignificare poſſet cla-
ritatem totius mundi tunc renouati quererit ſcõrũ
tunc tabernaculum glorioſum: unde petro diſpo-
nente tunc tabernacula facere lucida nubes diſcipu
los obumbrauit. Si autem querat' quomõ apo-
ſtoloꝝ oculi tantã potuerunt ſuſtinere claritatem:
breuis eſt reſponſio: quia ieſus cũ miraculoſe ſuam
claritatẽ oſtendit: potuit ipſorum oculos conforta
re ut uoluit. Poteſt etiam aliter dici: ꝙ licet claritas
ſolis propter influentiam caloris conſumendo hu
midum oculi affligat in cunctis aſpectum: claritas
tñ glorioſi corporis hoc non facit: ſed confortat &
demulcet aſpectum: quod tamẽ eſt temerarie nõ aſ
ſerendũ: quia illius claritatis adhuc ignoramus na-
turam. Quod autem lucas dicit ꝙ facta eſt ſpẽs
uultus eius altera: non uult dicere ꝙ figuram muta
uerit: ſed ꝙ per claritatem faciem alterauit: uñ Hie-
ro. ſuper hunc locum. Vbi ſplendor faciei oſtendit'
& candor ſcribitur ueſtiũ: non ſubſtantia tollitur:
ſed gloria cõmutatur. Certe tranſformatus eſt ieſus
in eam gloriam qua uenturus eſt poſtea in regno
ſuo. Tranſformatio ſplendorem addidit: faciẽ non
ſubtraxit: ubi & remigius. Si facies domini reſplen
duit ſicut ſol: & ſãcti ſicut ſol fulgebũt: nũqd equa
lis erit claritas domini & ſeruoꝝ. Nequaq̃. Sed qa
nihil inuenit' lucidius ſole. Ideo ad mãifeſtandum
exemplũ future reſurrectionis: facies domini reſplẽ
dere & iuſti fulgere dicuntur ſicut ſol. Dictum
tamen eſt ſupra ad huius diſtinctionem oſtenden-
dam ꝙ facies eius reſplẽduit ſicut ſol: ueſtimenta
eius facta ſũt alba ſicut nix: ubi Mar. ait. Qualia ful
lo non poteſt facere ſup terrã. Quare ſecundũ glo.
candidi erunt ſancti uirtutibus: & oĩs uitioꝝ eſtus
erit ab eis amotus. Circa tertiũ nota ꝙ congruẽ-
tiſſime adducit' teſtium multitudo ad uidendum
gl'iam tranſformati: que qdẽ teſtificatio eſt oĩ exce
ptione maior: facit enim de celo: de terra: de padiſo
& de ĩferno: a deo & hoĩbus: uiuis & mortuis.

Teſtis de celo fuit deus pr̃: de terra diſcipuli: de
padiſo helias eximius pphetaꝝ in zelo feruenti:
de inferno moyſes legis lator. Et hanc uoluit ſic
manifeſte teſtari: ut ſupra dictũ ẽ ut homĩes nõ ti
merẽt p caminũ tribulatiõis & mortis trãſire ad tã
tã gloriam cõſequendam. Et quia hoc cõueniebat
in utroq; teſtamẽto electiſ: idcirco de antiquo teſta
mento adduxit moyſen & heliã. De nouo apoſto-
los tres: ut in ore duoꝝ uel triũ ſtet oẽ uerbũ. In cu
ius ſignũ ipſo ad paſſionem pperante in qua ſola
eſt uia ad hancpueniendi claritatẽ glorie: dr̃ Mat.
xxi. ꝙ turbe que ſequebant' & que precedebãt cla-
mabãt oſãna filio dauid. Non aũt hic angeli in-
terfuiſſe dicũt': ſed ſoli hoĩes: quia nõ illos ſed iſtos
intendebat p deſideriũ monſtrate glorie: ad paſſio
nis tolerantiã aĩare. Quod aũt quedã glo. dicit ſup
illud: Luce. ix. Erant autẽ moyſes & helias uiſi ĩ ma
ieſtate: & dicebant exceſſũ eius quẽ cõpleturus erat
in hierl'm &c. Sciẽdũ ẽ nõ corpora uel aĩas moyſi
& helie ibi apparuiſſe: & in ſubiecta creatura illa cor
pora fuiſſe formata. Et poſtea dicit poteſt etiam
credi quod angelico miniſterio hoc factum eſſet
ut angeli eorum perſonas aſſumerent. Hoc in-
quam quod dicit gloſa non eſt uerum. Quia ab
aliis ſanctis & auctenticis inuenitur contrarium.
Et illa gloſa dicitut ſumpta de libro qui intitulatur
de mirabilibus ſacre ſcripture qui non eſt plene au
ctẽticus: ſed falſe attribuitur Auguſtino: licet mul
ta bona contineat: unde ſi hic liber aliquãdo quaſi
Auguſtini allegetur: hoc per inaduertentiam acci-
dit ex communi uſu loquendi. Hieronymus. n.
expreſſe aſſerit contrarium dicens ſuper Mattheũ.
Conſiderãdum eſt ꝙ ſcribis & phariſeis de celo ſi-
gna petentibus dare noluit: hic uero ut apoſtolo-
rum augeat fidẽ dat ſignum de celo Helia ĩde de-
ſcendente quo aſcenderat: & Moyſe ab ĩferis reſur
gente. Et ꝙ Achaz per Eſaiam precipitur ut petat
ſignum de ĩferno: uel de excelſo. Nõ autẽ intelli-
gendũ ẽ ꝙ anĩa moyſi corpus ſuum reſũpſerit im
mortale: quia in hoc ſecũdum apoſtolum chriſtus
eſt primogenitus ex mortuis. Sed anima eius ap-

UVA. BHSC. IyR_070

paruit per aliquod corpus aſſũptum in forma glo rioſa:uel forte ſolum talem formabat ſimilẽ i oculis apoſtolorum ſine noua aſſumptione corporis uirtute diuina. Helias autem apparuit in propo corpore:non quidẽ de celo eſt proxime ablatus: ſed de aliquo loco eminẽti:ut credit' de terreſtri paradiſo:in quo fuerat in curru igneo raptus. Nõ ſolũ autẽ ieſus in forma glorioſa apparuit:ſed etiam hi duo ſicut remigius exponit.Et textus aperte dicit Luce.ix.cũ dicit apparuerũt uiſi in maieſtate. Hi autẽ duo ſingulariter du cuntur in teſtimoniũ:ſicut Criſoſtomus dicit ſup Mattheum. Primo quia turbe dicebãt ipſum eſſe Heliam : aut hieremiã:aut unum ex prophetis.Capita prophetarũ ſecũ ducit:ut ſaltem hic differẽtia uideatur ſeruorum & domini.Secũdo quia moyſeſ legem dedit:helias pro zelo legis & gl'ia dei emulator fuit Illis ergo apparẽtibus cum chriſto excluditur calumnia iudeorum accuſantium ieſum tanq̃ tranſgreſſorem legis & blaſphemum patris ſibi gloriam uſurpando.Tertio ut oſtẽdat habere poteſtatem uite & mortis:& iudicẽ uiuorũ & mortuorũ: quia moyſen mortuum & heliam uiuum teſtes ad duxit.Quarto ſicut dictum eſt uolebat eos animare ad tolerãtiam paſſionum:ideo moyſes & helias loquebãtur cum eo:ſicut dicit Luc. de exceſſu quẽ completurus erat in hieruſalem .i.de paſſione & morte.Et ideo hos duos adduxit in medium: qa conſtanter ſe morti expoſuerũt pro gloria domini:aperte ſe preſentãdo & reſiſtendo tyrãnis: helias impio achab:moyſes pharaoni.Qũto quia uolebat ꝙ diſcipuli eorum zelarent priuilegia ut fierent manſueti ſicut moyſes:& zelantes ſicut helias.Sexto addit hylarius ut oſtenderet ſe ieſus predicatum per leges & prophetas:quia moyſes legẽ dedit:& helias extitit inter prophetas precipuus. In quorum medio ieſus apparet glorioſus: propẽ quod aut- que eſt Origenis dicunt. Si quis intelligit ſpiritualem legem cõuenientem ſermonibus ieſu:& etiam prophetis abſconditam ſapientiam chriſti:ille uidet Moyſen & Heliam in gloria una cũ ieſu ibidẽ. Exponit aũt Criſoſto. ꝙ illud uerbum petri:Domine bonum eſt noſ hic eſſe &c:proceſſit ex feruido & tenerrimo amore ad ieſum:quia audierat eum hieroſolimam ire uelle. In qua iudei uolebãt eum interficere:& non audebat contradicere iam dure increpatus de hoc:ſed ut iſtud ieſu deſuaderet per aliquam uiam hoc ex pietate uolebat precludere:& ideo petit ibi tabernacula fieri:ut uel ſic inducatur ad morãdum. Sed dicit hieronymus.Erras petre:noli tria tabernacula querere:cum unum ſit tabernaculum euangelii ieſu chriſti:in quo lex & prophete recipiendi ſunt.Si autem hic queris tria tabernacula : nequaq̃ ſermones cum deo conferas.ſed fac tria tabernacula:immo unum patri & filio & ſpiritui ſancto.

Errat etiam ſicut dicit remigius:quia uoluit regnum electorũ in terra:quod dominus in celo dare promiſerat.Et quia oblitus ẽ ſe eſſe mortalem: ſine morte uoluit eternam felicitatem habere .Et etiam quia languente & moriente mundo uoluit cum paucis in montẽ quieſcere:& quia tabernaculum de frondibus petiit:ubi deus eſt eternum tabernaculum electorũ.Non tamẽ uacat a myſterio uerbi profunde uirtutis:nã tria tabernacula ſecundum diuerſitatem temporum fuerũt fienda in mõte dei cultus pro ſalute electorum in gloria dei. V unm factum per moyſen quod attribuitur patri in cultu ſanctorum patrum ueteris teſtamenti. Aliud expreſſum ieſu apparente quod ſibi dei filio attribuitur in cultum noui teſtamenti quo ad uocationem gentilis eccleſie:quod uſq; modo durat. Tertium ẽ Helie:cuius eſt patrum corda conuertere in filios: & incredulos ad prudentiam iuſtorum & parare domino plebem perfectam per ſpiritum concordie utriuſq; teſtamenti conuerſioniſ & unionis utriuſq; populi in altiſſimo ſpiritu paupertatis euangeliceq; perfectionis . Et hoc attribuitur ſpiritui ſancto : & tamen eſt unum tabernaculum in unione charitatis & fidei ſimul:& tria in diſtinctione gradus & ſtatus perfecti.Et de hoc fuit & erit alias ſermo magis prolixus.In huiuſmõi.n. claritudine myſterii uniuerſa lex pendet & prophete:& perfectio intelligentie ſacre ſcripture & experimentum perfectionis fundate eccleſie. Circa quartum attende ꝙ nunc paterne uocis teſtimonium conuenienter auditur: per receptionem enim xp̃i ieſu dei filii reformamur ad ſui conformitatem imagis.Et hoc dupliciter:primo ꝙ per uiam gratie que confertur in preſenti que eſt ieſu conformitas ſed imperfecta.Secundo per cõſumatam reformationem glorie:ſecũdũ illud.i.Ioãnis.iii. Chariſſimi filii dei ſumus.& nondum apparuit quid erimus:quoniam uidebimus eum ſicuti eſt:quia gratiam prime reformatiõis per baptiſmum cõſequitur.In tranſfiguratione autem future reſtaurationis glorie claritas premonſtratur.Ideo tam in baptiſmo q̃ in tranſfiguratione conueniens fuit mõſtrari naturalem & diuinam xp̃i ieſu filiationẽ teſtimonio eterni :quia nemo nouit filium niſi pater. Solus eni ipſe eſt cõſcius illius ſũme generati õis: ſimul cum filio & ſpiritu ſãcto:ut p hoc oſtẽdatur ꝙ quicquid ẽ perfectionis & gratie:ſiue in uia ſiue in patria:totum eſt per illam ineſtimabilẽ charitatem p̃ris & filii & ſpiritus ſancti:quia electi ſumus conformes fieri imagini filii dei ieſu chriſti:& totum per ineſtimabilem cõionem ieſu:qua nobis cõmunicat ſeipſum:& nos in ſemetipſum tranſtulit:faciens nos ueros dei filios adoptiouis in ſua gratia:ſicut ipſe ieſus deus homo in ſua gratia per perſonalem unionem ẽ uerus dei naturalis filius

Et qr uenerat actualiter dare gratia in baptiſmo in quo ſue morti configuramur:& gloriã per quã perfecte tranſfiguramur in deũ & hominem ieſũ xp̃m gl'ioſũ pmittere uerbo.Ideo cõuenicẽ in trãſfiguratiõe addit' p̃ma iſtitutio.d:lp̃m audite:qd.

UVA. BHSC. IyR_070

Sicut ipſe nobis dicit:nũc in ſua cruce & morte uin
centi & per multas tribulationes tranſeuntes indu
bitanter celeſtis regni quam nobis promiſit glori
am expectare. Et quia dei maieſtas omnem crea
turam excellit:ad oſtendendam gloriá future uiſio
nis dei:conueniens fuit apoſtolos in auditu pater
ne uocis terreri & proſterni:qa ſicut dicit Hiero.ſu
per Mat.Humana fragilitas cóſpectũ maioris glo
rie ferre nõ poteſt.Ab hac auté fragilitate ſaluamur
per piiſſimi ieſu transformatũ tactum & conſolato
ris uerbi influxũ:quod Mat. exponit.d.Acceſſit ie
ſus & tetigit eos dicens.Surgite nolite timere.

Et quia tam chriſti formatio per gratiam iuſtifi
canté:q̃ dei formatio per gloriam beatificantem ẽ
totiuſ trinitatis beatiſſime opus ídiuiduum ſimul
& unum.Idcirco tá in baptiſmo ieſu q̃ in tranſfigu
ratione apparuit ſuperinfinite trinitatis teſtimoni
um expreſſiſſimũ. Ná in primo uox patris into
nuit:filius incarnatus affuit.Spiritus ſanctus corpo
rali ſpecie in ipſum ſicut colũba deſcendit. Sed &
nunc in tranſfiguratõe que eſt ſacramentum ſecun
de regenerationis apparet.

Pater in uoce
Flius in homine
Spiritus ſanctus in lucida nube.

Et diuerſá ſpecié ad hoc manifeſtandũ aſſumpſit.
Nam quia in baptiſmo dat innocentiam charitaté
& efficatiam operandi.Ideo figuratur per ſpeciem
colũbe animalis innocentis:quia ſine felle:amoro
ſi quia multũ gregalis & ſocialis & multorũ puel
lorum:ac ſi uirtuoſorum operũ generatione fecũ
di.Quia uero in reſurrectione dabitur electis refri
gerium ah omni eſtu concupiſcentie & abſconſio
& perfectio ab omni malo infirmitatis nature: &
dei formis glorie claritas lucida.Idcirco ſpiritus ſá
ctus ibi per nubem lucidam deſignatur.

Ieſus per noctem uigilans cap.xv.

Xcita nunc oẽs potẽtias cordis & corpo
ris tui anima mea:& prepara cor tuum ad
uigilandũ diluculo: excutere de puluere
omnis diſtractiue occupatiõis:& ſolue uincula col
li tui concupiſcentie deprimentis & litargice & ne
gligentie tue a qua te excitare nõ potuit eternus
pater miſſis exercitibus patriarcharum & prophe
tarum tonátibus tonitruis & micátibus fulguri
bus antiq; legis.Quia uero hora eſt iá te de ſõno
ſurgere:neq; tibi licet amodo pre tedio dormitare:
quia ſanctus & uigil de celo deſcendit.Ecce dicitur
tibi q̃ ieſus ſaluator ſpõſus tuus qui propter te redi
mendam excitandá te ſpõſam iſlámandam ſimul
& beatificádá de celo deſcendit pro te ſimul adiu
uanda & informáda nigilat & pernoctat in mõte
orationis deuote:factũ ẽ ait Luce.vi.In diebus illis
exiit í mõte orare & erat pernoctás in oratione. O
uirga de radice yeſſe ieſu benedicte q exiſti de glo
rioſa uirgine:tu es uirga uigilans.Hiere.i.Quá uti
nam ſemper uideam contra mea uitia uigilare ut il
la expellat:& ipſe benedictus ieſus ubi habitant il
la ſaluator introeat.Non defuerunt bone ieſu í no
cte mee horrende malitie uigilie quattuor:aut ſal
tem noctis quarta uigilia:iam meis iniquitatibus
conſumatis pariter & confuſis digneris ad me uẽi
re ambulans & calcans ſupra mare mee malitie flu
ctuoſe:ſed ſimul uigilaui & dormiui dum inique
agere laboraui:dum facerem mala uigilaui:ſed dor
miui ne facerem bona ut preſſus ſomno peccati ſi
liens clamarem faciens doleré naufragus delitiaret
& ocioſus impie laborarẽ. Hec ſunt quattuor ui
gilie ípie noctis mee

Conticinium tumultuoſi ſilentii
Gallicantus delitioſi naufragii
Intẽpeſtum doloroſi ſolatii
Antelucanum ocioſi exercitii.

In prima uigilia fuit labor mẽſtrualis ſpurcitie ener
uantis p affluẽtiá í delitiis in quo fuit cõticinium
diuine laudis.In ſecũda uigilia fuit labor in opere
ſũmalis arrogantie mẽtis precipitanee per extollen
tiam in emeritiũ.In quo fuit gallicantus oſtentatõ
nis proprie iactantie.In tertia uigilia fuit labor ſter
coralis opulentie mentem excecantis per aſtutiam
& mollitiem indefenſam in diuitiis.Et in hac fuit
ítempeſtum inſenſibilitatis unctionis anxie. In
quarta uigilia fuit labor in opere falſitatis umbrati
ce menté euacuantis per euaneſcentiam in lucti
bus nociuis.Et in hac fuit ante lucanum aduerſan
tiſſime uanitatis mee. Et in hac ad me miſerum
dignatus es aduenire dum me uidere feciſti: quia
opera mea opera inutilia:& quia tota coruſcatio ui
te mee fuit telas aranee texere: Contra has fal
ſas meas uigilias & litargicos ſomnos uigilaſti bo
ne ieſu paſtor meus & pater meus & factus ẽ pro
me ſicut paſcer in tecto.Nam cõtra has quattuor ui
gilias mee peſſime noctis habuit:& nox tua quat
tuor uigilias ut me doceres contra predicta quattu
or uigilare. Vnde & te lego pernoctaſſe in oratio
ne dei & ſemper in monte ut me doceres q̃ uigi
lia & oratio mea nihil ualet:niſi ſit in te monte & i
lapide ſumpto de monte eminentie uirginalis. In
te ergo ſum quod ſum:extra te non niſi male ſum
In te uigilo ut faciam bona:& dormio ut quieſcam
a mea malitia.In me uigilo ut faciam mala & dor
mio in te ut ſentiam diuía.O q̃ male uigilaui í pria
uigilia noctis mee que tres horas peſſimas habuit
In comeſſationibus ciborum & potuum. In tacti
bus & ſpurciciis ímũditiarũ.In iocis & uanitatibus
cátuũ.Ex quibus p̃mo p̃cedunt opa tenebrarum
ſpurcitie menſtrualis & effeminate eneruationis.
O q̃ malus ſõnus ẽ ille. Qui.n.dormiunt nocte:
dormiũt:& qui ebrii ſunt nocte ebrii ſunt: prime
Theſal.v.quaſi dicat.In hac nocte ípie uanitatis eſt
quies ſpurciſſime uoluptatis.Hi ſunt tres mali ope
rarii:& tres mali laboratores ebrioſi lubrici & la
ſciui.

Primi operantur ad guloſitatem

UVA. BHSC. IyR_070

Secundi ad luxuriam & carnalitatē
Tertii ad cantus & diſcurſus riſus.
familiaritatem & impudicā inhoneſtatē. Hec ſūt opera carnis contra que dicit apoſtolus ad gal.v. Spiritu ambulate & deſideria carnis non pficietis. Sequitur. Manifeſta ſunt opa carnis: que ſunt ebrioſitas: comeſſationes quātum ad primum: fornicatio luxurie quantum ad ſecundum. Immundicia impudicicie: q̄tum ad tertium. In hac pma peſſime noctis uigilia fuit conticiniū diuine laudis: clamor tumultuoſe ſpurcitie ſodomoꝝ. Non enī peccator carnalis poteſt digne laudare deum: imo nec quid laudis ſentire: quia totus īmergit̄ in carne: & iacet in lecto ſpurcitie & luxurie: Hec eſt dura uigilia. Eccle.xxxi. Vigilia & tortura: & cholera uiro infrunito: ſomnus ſanitatis ī hōie parco: hoc eſt tam horrendū conticiniū diuine laudis: ꝙ non ſolū nō poteſt dei laudes dicere: ſed ſicut totus leproſus & naſo corruptus nihil pōt diuine pulchritudinis ſentire. Sed qcqd uidet & aſpicit q̄tuncūq; pulchrū & ſanctū ſtatim ſua interna malitia ificit: & ad ſuam ſpurcitiam concupiſcit: & illi pulchritudini quā deus creauit ad ſuam laudem ſua deſideria circūponit. Hi ſunt fluctus luxurie ſpumantis maris: quibus naucula īmundicie occupat̄: & per quos diſcipuloꝝ cetus a ihū diuiditur. Illis .n.i hiſ fluctuantibus ipſe ſolus erat in mōte puritatis altiſſime. Ipſe enī eſt ieſus dilectus filius unicornium qui nullā habet īmundiciā ſuſcipere: ſed ī ſolo uirginitatis gremio ſopotari dignatur. Cōtra hanc uigilat benedictus ieſus: & uigilare nos docet. Attendite inquit. Luce.xxi. Ne grauentur corda ueſtra in crapula & ebrietate & curis huius uite. Et infra uigilate itaq; omni tpe orantes ut digni hēamini fugeř &c. Exurge ergo aīa mea & lauda ī pncipio uigiliaꝝ ut in iuuentute fugias laſciuiaſ uiuentium: & in uirginitate aſſocia in mōte uigilātē ieſum ſponſum tuum: ꝙ ſi ab eo cecidiſti & dediſti maculam in gloria tua: & inclinaſti femora tua mulieribus ſaltem facias quod ſcribitur Trē. ii. Effunde ſicut aqua cor tuū ante conſpectū domini: nt excideris in pncipio noctis tue iniquitatis anteq̄ conſeneſcas: quia libido inueterata fit neceſſitas. In quo habes bonum exemplum de pauone: qui poſt pmum ſomnū euigilat̄ dicit̄ exclamādo: quia ut dicitur uidens tenebroſitatem noctis: & ſuū non ſplendere colorē: ſuā pulchritudinē eſtimat ſe perdidiſſe. O aīa mea clama pauone terribilius: effunde ſicut aqua cor tuum: te totam ī lachrymaꝝ fluuiū effundēdo: quia ille.ſ. pauo colorem non perdidit niſi ad tp̄s. Sed tu miſera & im mūda uirginitatis puilegio expoliata iam in eternum ipam recuperare non potes. Hec ē prima uigilia noctis bone: in qua opera menſtrualis ſpurcitie prime male uigilie conticinii laudis diuine debes uigilare in operibus contritionis & penitētie. De qua Apoca.iii. Penitentiam age. Si ergo non uigilaueris ueniam ad te ſicut fur: & neſcies qua hora ueniam ad te. Certe hoc eſt uerum de iudice punitiuo immundicie: & ſimiliter uerum eſt de hoſte impugnantis luxurie qui ſtupēdo modo negligentes inuadit incaute. Et ideo uolentes fugeř periculum ſue ruine debent iugiter uigilare: & rigidi in diſciplina ſuper cuſtodiam ſuam ſtare. Sicut dicitur Luce xii. Si ſciret paterfamilias qua hora fur &c. Si prudens eſt quia neſcit horam: debet ducere totam noctem ſuſpectam. Secūda uigilia noctiſ male eſt ſuperbe altitudinis in qua uigilant uiri q̄ ſe reputant excellentes: & uirilitatem ſuam expendunt in operibus friuolis arrogantie que mentem precipitant ad multas arrogantias & inſanias propter ſuperbam excelentiam ſui qua uolunt omnibus eminere. Et recte hi aſcendūt ut fumus qui q̄to plus aſcendit plus deficit: & per horrenda precipicia ſe ruūt. Qui enim altam faciunt domum ſuā querunt ruinā. Hec tres habet horas ſcilicet triplex genus abhominationis.

Dignitatis eccleſiaſtice ī prelatis.
Oſtenſionis ſcientie in magiſtris.
Donationis mundane in ſecularibus dominiis.

Hec uigilia dici poteſt gallicātus ad modum galli cantus predicti ambicioſi ad ſupraſcripta expandunt alas ſuas interni deſiderii & conatus extrinſeci. De hac peſſima uigilia dicit Eſaias xxviiii. Succiſi ſunt qui uigilant ſuper iniquitatem. Iſti ſunt qui non dormiunt niſi malefecerint: immo corū malitia in conſpectu domini debet uigilare: eo ꝙ ipi uigilant. quia ex ea prouocant ſibi lanceam diuine iuſtitie: unde quilibet eorum dicitur lancea perfoſſus. Concinit cum Hiere. dicente Terren.i. Vigilauit iugum iniquitatum mearum in manu eius: cōuolute ſunt & impoſite collo meo. O quot exempla habemus ſi attendere uolumus quomodo conſilium horum impiorum precipitat eos q̄ malos fines & ruinoſos uidemus illorum latronum qui non intrant per hoſtium in ouile dominicū: & uidemus eos mala morte mori in tempore ꝑpter euidentiſſima ſigna ſepe mori indubitanter creduntur in eternitate. Hi tres mali operarii iuxta tres horas huius ſuperbe uigilie.

Ambicioſi.
Indiſciplinati.
Contencioſi.

Ambicioſi ſunt prelati qui omnino nolunt ſuſtinere alios de ſcientie ueritate laudari. ſed uolunt q̄ ſi idee inenarrabiles reputari. Contentioſi ſunt ſeculares domini qui ſemper contendunt: & guerras mouent. Alias etiam cum omnibus comuniť quia in quolibet iſtorum eſt ſentina malorum.

Hec ſunt opera diabolica. de quibus prime Io. .iii. Qui facit peccatum ex diabolo eſt: quoniā ab initio peccauit diabolus. ſupple peccato ſuperbie. Ipſe enim rex eſt ſuper omnes filios ſuperbie. In hoc loco eſt piculoſiſſimū dormire. Eſt.n.ī medio fluctuum inſidiationis humane: & etiā iubilantis ſuper ſe diuine ſententie quam non poteſt fa-

UVA. BHSC. IyR_070

gere. Contra quos dicitur Prouer.xxiii. Eris ſi-
cut dormiens in medio mari: & quaſi ſopitus gu-
bernator amiſſo clauo. Quantum autem peri-
culum ſit dormire in confidentia alti ſtatus oſten
do exemplo Iſboſeth.ſecũdo Re. q̃rto: q dormiẽs
fuit occiſus.Surgite ergo miſeri ambitioſi:egredi-
mini de loco iſto:quia delebit dominus ciuitatem
hãc dicit Loth ad ſuos generos.Gene:xiiii. Cõ
tra hanc humilis ih̃s uigilat qñ humiles prelatos
uoluit ad regendas aĩas mittere. Sicut dicit᷑ Luce
vi.ꝙ poſtq̃ uigilauerat & orauerat tota nocte cum
dies factus eſſet uocauit diſcipulos ſuos & elegit
ex ipſis.xii apl'os.Qui ergo ſentit ſupbiſſe in ho-
noribus huius uite.uideat cõtra ſe uigilãtẽ ieſum:
& ipſe incipiat uigilare uacãs opibus ſatiſfationis
& iuſticie:tantũ ſe hũilians deſcẽdẽdo poſt xp̃m:
q̃tum aſcendit imitando diabolum diuini iudicii
dei concuſſus timore.Dicitur enim Math. xiii.ꝙ
Ianitori precepit ut uigilet. Ianitor iſte eſt timor
humilians qui ſemper debet uigilare ne deficiat ĩ
operibus penitentie. Inter omnia enim que de
pauperant animã eſt ſuperbia:que more tyranni
omnia deuaſtat frutecta uirtutum:& ideo conuer
ſi ſuperbi debent ſe nudos & inopes omnibus bo
nis attendere:& facere ſicut pauperes qui nocte ui
gilant:ut opera faciant:& uictum acquirant. De-
bẽt enim eſſe ſicut fabri ferrarii:maleo timoris dei
percutientes incudem ſue obſtinate malitie. De
qua dicitur Eccle.xxxviii.Faber ferrarius ſedenſ cõ
tra ĩcudẽ & cõſiderans opus ferri:uapor ignis urit
carnes eius:& in calore fornacis concertatur: uox
mallei innouat aures eius:& contra ſimilitudinem
uaſis oculus eius ſequitur:cor ſuum dabit in con-
ſumatione operum: & uigilia ſua ornabit imper-
fectionem. Exemplum huius habemus in paſ-
ſere ſolirario:quod eſt uolatile paruum tenerrime
diligens pullos ſuos qui in foramine petre nidifi-
cat propter accipitris metum:& uigilare nõ ceſſat.
Et quoniam talis humiliatio contra ſuperbie faſtũ
eſt de ſupernis donis nunquam illud poterit obti-
nere:niſi diſcat in oratione uigilare :propter quod
de tali dicitur Eccl'.xxxviii.Cor ſuum dabit ad uer
ſandos ſulcos : & uigilie eius in ſagina uacarum:
quia uere humilis ſemper uerſat ſulcos ſuoꝝ defe
ctuum:& continue uigilat adconſiderandum & ꝓ
ſequendum profectus aliorum. Tertia uigilia ẽ
in opere ſollicitudiniſ aſtare & ſtercoraliſ opulẽtie:
in qua eſt intempeſtum doloroſi ſolacii: ualde.n.
doloroſum eſt ſolacium delectari in punctionibus
ſpinarum. Talis eſt delectatio auaroꝝ.In hac uigi
lãt proprie ſenes:quia ĩ eis auaritia iuueneſcit .hoc
dicitur intempeſtum impie tempeſtatis. Tẽpeſtat
enim tempeſtatibus extollendorum & fiendorum
edificiorum: & congregandorum theſauroꝝ. Nã
his habundare opulenter: repugnat tranquilitati:
quam tamen ratio illuminata grandinantem repu
gnat tempeſtatem. Vnde & Paulus hec omnia
detrimentum fecit:& ut ſtercora arbitratus eſt: ꝓ-

pter hoc dixi ꝙ hec uigilia eſt intempeſtũ ſolacii
doloroſi: hec uigilia habet tres horas in quibus la
borant tres mali operarii.
Violentia:in qua rapaces uel raptores.
Continua inobedientia:in qua uſurarii.
Doloſa fraudulẽtia:in qua mercatores & aduocati.
De his malis operariis dicitur Iaco.ii. Nõne di
uites per potentiam opprimunt uos: quo ad rap-
tores.Et ipſi trahunt uos ad iudicia? quo ad uſura-
rios.Et ipſi blaſphemant nomen bonum quod in
uocatum eſt ſuper uos:quo ad fraudulentos mer-
catores & aduocatos:qui ſuis uerbis negociantur
de ſimplicibus & labiis doloſis in corde: & corde
locuti ſunt qui linguam ſuam docuerũt loqui mẽ
datium. Hi uigilant in ſtercoribus temporaliũ
congregandis.De quibus Iob.xxiiii. Quaſi ona-
gri in deſerto egrediuntur ad opus ſuum:uigilan-
teſꝗ ad predam preparant panem libidinis.Et po
teſt eorum uita ſomnus non ſolum uigilia appel-
lari.Hi enim dormiunt in umbra iuniperi pungẽ-
tis:quibus dicendum eſt illud Michee.ii. Surgite
& ite quia non habetis hic requiem. Hi ſunt ſi
miles molendinariis qui in rumoribus aquarum
ſuarum dormiunt:ſicut & hi in ſtrepitu ſollicitudi
num temporalium :unde figurantur in Iona qui
graui ſopore dormiebat in naui .Ione.i. Contra
iſta uigilant paupertatis amatores. Vnde poſtquã
ieſus eiecerat ſymoniacos & mercatores fraudulen
tos de templo dei:dicitur ꝙ noctibus exiens mo-
rabatur in monte olіueti:per quod docet nos uigi
lare contra dictam malitiam in operibus compaſ-
ſionis & miſericordie. Vnde dicitur Apoca.iii.Eſto
uigilans & confirma cetera que moritura erant ſci-
licet per peccati tempeſtatem:ſiue etiam per tem-
poralium defectum penuria aflicti.quia tã per ſpi-
ritualem quam per temporalem elemoſynam eſt
indigentibus ſuccurrendum. Iſtud eſt proprię
officium pauperũ ſpiritu: qui a ſe abiicentes tem-
poralia ipſa diſpergunt indigentibus:ſolliciti & ui
giles pro animabus proximorum : ne per tenta-
tionis conſenſum rapiantur a lupo. Et hi ſunt qui
debẽt eſſe ſpeculatores aliorum :qui nihil habent
perdere pro ſeipſis. Tales debent eſſe prelati q
greges eleganter informent:ſicut grues que alter
natim uigilant pro ſe ipſis habentes ſollicitudinẽ:
ne a uenatoribus capiantnr.Et una precedit ad ſi-
militudinem prelatorum. Talibus uticꝗ obedien-
dum eſt.Sicut dicitur ad Hebreoſ.xiii.Obedite p̃
poſitis ueſtris.Ipſi enim peruigilant tanquam red
dituri rationem pro animabus ueſtris:ut cum gau
dio hoc faciunt non gementes.Hoc enim nõ ex-
pedit uobis uti:nam tales haberemus uigiles ec-
cleſiaſtice ciuitatis. Sed multos habemus hypo
critas qui pretendunt ſe habere animarum zelum:
& attendunt ad queſtum ad hec laborantes ut co-
medant oues non paſcant . De quibus Prouer.
xvi.Anima laborantis laborat ſibi:quia compulit
eum os ſuum:ideſt auaricie deſiderium quo uult

UVA. BHSC. IyR_070

ſubditorum ſubſtantiam deuorare. Contra hos uigilat xp̄us pauper in monte: ubi non lectū nec cibum:non tectum nec marmoreum:nec deauratum templum habuiſſe legit᷑:Sed nudus ab omnibus temporalibus:omnibus pietatis oleum infundere chariſmata diſpenſaſſe. Taliter uigilare cōfortat ſuos imitatores in paupertatis ſpiritu ne tentatione temporalium ſuperentur. Math.xxvi. Vigilate & orate ut non intretis in tentationem. Qui.n. uolunt diuites fieri incidūt in tentationē & laqueum diaboli:& deſideria multa inutilia & nociua q̄ mergūt hōies in interitū & pditionem.i. Thy.vi.

Quarta uigilia eſt falſitatis umbratice in uanitatis opere mentē uacuantis per euaneſcentiā in fructibus nociuis & hec eſt ante Lucanū ocioſi exercitii:in qua laborant omēs predicti qui quando uolunt exaīare tenebras operis ſui:& malum aſſequuntur fructum:recte dicere poſſunt ſaluatori p totam noctem laborantes nihil cepimus:ſuple utile & fructuoſum:ſed peccatū acquiſiuimus & infernum. Vnde quilibet eoꝝ poteſt lamentari cū Iob vii. Sic et ego habui menſes uacuos:& noctes laborioſas enumeraui mihi. Hec uigilia hēt tres horas multipliciter differentes.

Prima eſt recognoſcentium propriam uanitatem.
Secunda eſt permanentium in ſua obſtinatione.
Tertia eſt uane confidentium de dei miſeratione qui ſemper ſe emēdare proponūt & nūq̄ icipiūt.
Primi operantur ad remigationem emende.
Secūdi operant᷑ cruciatus ſuos i tormētis gehēne.
Tertii periclitantur propter defectum ignauie.

Ad primos uenit ih̄s ambulās ſupra mare & uidens eos ambulantes in hac quarta uigilia noctis. Et qui prius piſcati fuerant in ſiniſtra capientes ſerpentes:iubent᷑ mittere rete in dextra:ut capiāt ſpiritualium cōſolationū piſces. Secundi deſperati a miſericordia dei in inferno lamētant᷑.d.illđ Sap.v. Quid nobis profuit ſuperbia:aut diuitiaꝝ iactantia quid contulit uobis? Tranſierūt oīa illa tāquam umbra:& tanq̄ nuncius precurrens &c.uſq₃ ibi qui eſt longus textus. In malignitate enim nr̄a conſumpti ſumus. Vbi nota quomodo ſapienſ eleganter oſtēdit eos deflere tam ſui q̄ omniū temporalium quo ad delectamēta huius uite falſitatē breuitatē:ſiue uilitatē:& pernicioſitatem. Contra hos omnes uigilat deus homo xp̄s ih̄s orās mortī uicinus:& ortatur nos uigilare.d. Vigilate & orate ut non intretis in tentationē. Et Ioh.vi. ortatur eos operari contra laborum infructuoſitatem opus deuotionis & ſapiētie.d. Operamini non cibum qui perit:ſed qui permanet in uitam eternā: quam filius hominis dabit uobis. Hūc etiam pater ſignauit deus:& poſt hoc eſt opus dei ut credatis in eum quē miſit ille. Hoc autem eſt opus ſumme ſapientie & deuotionis perfecte totam mentē ſuam in dilectum ieſum tranſportare. Et hic eſt uetus iuſtus qui tradidit cor ſuū ad uigilandū diluculo ad dominum qui fecit illum:& in conſpectu altiſſimi deprecabitur. Eccc᷑.xxxviiii. Ad ipſum ſupple dominum ieſum xp̄m qui ſupplet omnis talis anime defectum:& ſubmergit omnem ipſius anime aduerſarium:quia ieſus colūna ignis & nubis que in uigilia matutina re picit caſtra egyptiorum electis aduerſantium:& ſubuertit rotaſ curruū & ferebāt᷑ in pfundū. Exo.xiiii. Tūc aīa pacifica uigilat deuotiōi & dormit omni extrinſece diſtractōni in lecto pacifici Salamonis pacifico trāquilo & qeto:quem.lx.fortes ambiunt ex fortiſſimis iſrael. Quia tota malitia celeſtis exercitus eſt tali aīe intēta:Propter qđ aſſecurat᷑ ſponſa:iubilat in amplexibus ſpōſi:& cātat illđ Cant.v. Ego dormio & cor meum uigilat:uigilat cor dormiētis qñ uiget affectuſ mētis in gratia deuotōis ih̄u & contēplatiōis tranſformatiue in amplexus benedicti ih̄u: tā peregrinātis in mūdo:q̄ pendētis in patibulo:q̄ regnātis in celo. Et quia oīs alia conditio tali aīe teneb reſcit:& ab omni diſtinctōe quieſcit. Ideo non ſolum dicitur dormire:ſed etiā in nocte dilectum deſiderare. Vnde Eſaias.xxvi. Anima mea deſiderauit te in nocte:ſed & in ſpū meo & in p̄cordiis meis de mane uigilabo ad te:de mane dicit & nocte: qr & ſenſus ſopiunt᷑ ab exterioribus: & recolligunt᷑ ad interiora. Et a benedicto ih̄u uidet aīa ſibi oriri claritatis noue lucem. Iuxta eius pmiſſionem Prouer.viii. Qui mane uigilauerint ad me: inuenient me. O q̄ dulcis eſt iubilus talis. Nā aſſimiliatur Phylomene. Et de huiuſmodi conditionis auibuſ dr̄ ꝙ cū cantāt per totam noctem diligētius uigilant & cantāt cū diē appropinq̄re ppendūt. Sic & ſancti contēplatī ad amorē flagrātes dilecti:licet in tota nocte uite pn̄tis uigilēt cū uigilāte ih̄u: tamē cum ſenſerit appropinq̄re padiſi aurorā tūc ſingl'r iubilāt & armonizāt uoces ſuas de oībus actibus exterioris uite dilecti ih̄u & de oībus uenis cordis ſui in mirabili & inextimabili charitate faciētes cytharā ſuauiſſime melodie cōtra triſticiā mortis corporee. Iuxta Pſal᷑.xlii. Cōfitebor tibi in cythara &c.

Hic tā uarius iubilationis mōus qui format᷑ in gutture phylomene aliquod exemplū eſt illius ſuauiſſime iubilationis extatice. Nā mirabile eſt:unde eſt tāta uox in tā puo corpuſculo:tā fixuſ:tā moderatus ſonus ſine murmure:diſſonātie ḡuis:acutuſ: circūflexus:cōciſſus:creber:plenus::extētus: ut oē genus iubili & cātus armoniaci uideat᷑ preferre:& oēm pigritiā ſōnolentiā & negligentiā ignorare: q̄ oīa ad uarias iubilatōis & deuotionis drīas refferunt᷑. Dicamus & nos cū ſanctis auibus extatice uigilātibus uigilāti pro nobis ieſu. Deus deus meus ad te &c. Ad has ſacras & pticulares uigilias ſanctus abbas Iſaac in uia contēplatōis exptus in li.de contēplatōe hortat᷑ quēlibet qui uelit pficeř i uia dei mitis mōis & mſ'tis.d. Noli putare hō ꝙ iter opatōes monachoꝝ ſit alia maior uigiliis nocturnis. In ueritate frēs ſi ñ fiat religioſo diſpſio & turbatio in carnalibus rebus:& ſollicitudo tēporaliū:& cauerit ſibi a mūdo:& cuſtodierit ſeipm cum

UVA. BHSC. IyR_070

uigiliis:mens eius q̄ſi cum alis in breui tpe uolat
& exaltatur in dilectione dei:& cito puenit ad glo
riam eius.Et infra monachū pſeuerantem in uigi
lus cum mentis diſcretione:ne reſpicias illū ſicut
ferentē carnē:hic utiq; angelici cordis eſt non hu
mani.Et infra. Qui autem hec neglexerit pſumo
dicere ꝙ ignorat ad quid laborat : & dicit mira de
utilitate uigiliarum.Dicit tn̄ ꝙ parum ꝓdeſt uigi-
lare in nocte in orōne:& in die ſe diſpgere : propt̄
duo.Primo quia in die perdit lucrum noctis . Se-
cūdo quia in nocte plenus eſt fantaſmatibus diur
narum diſtractionū.Et ideo oratio eius ē inquieta
& impura:ac per hoc paꝝ deuota:& in deum tráſ-
formatiua.Sed qui ſe cōtinet a noua diſtratiōe in
die cito cū nocturna uigilia ad pfectionem aſcen-
det.Vnde & de hoc infra dicit.Nā ſi nocturne me
ditationi concordem faceres opationē diurnā ca-
loris cordis:nec in medio dn̄am adhiberes in bre
ui tempore amplexaueris pectus ieſu.Et infra con
cludit:unde rogo te qui affectas adipiſci mentem
ſtudioſam apud deum & agnitionē noue uite to-
to tpe uite tue noli negligere contēplationē uigi-
liarum:quia per ipſam aperiuntur oculi tui ad intu
endum totam gloriam cōuerſationis noue:& uir
tutem uie iuſtitie. Dicit etiam ibidē ꝙ ſi homo
uel corpore fatigatus:uel iſirmitate debilitatus nō
pōt genuflectere:uel alia corporis exercitia facere ī
orando:ſicut eſt ſtare brachiis extentis ante crucē:
ſe ꝓſternere:& tanq̄ moriens ꝓdolore ante crucifi
xum clamare:& ſimilia.Dicit ſic.Rogo te in chari
tate:ut ſi derelictus fueris in huiuſmodi ne poſſis
eadē opari:ſaltem ſedendo uigilia ne dormias in
corde tuo:ſed oī negotio educ noctem ſedens &
bona cogitās in intellectu tuo.Et infra confortat
omnem hōiem negligentiā excutere:quia ſe pro-
bat homo ꝙ dormitatō & ignauia & grauedo cor
poris & orōnis tedium:& inſipiditas mentis: que
omnia opprimunt homiem ne uigilare poſſit uel
uelit.Vnde preſcidendus eſt ſomnus oībus mōis
uolēti ad perfectionem aſcendere:& in ipa perſe-
uerare niſi q̄tum requirit ſtricta neceſſitas. Et ī his
mirā benedicti ieſu potentiā experietur aīa que ſu
am corporis fragilitatem ſuo ſuſtentabit conforta
tiuo.Expietur maxīe ſi uigilia p̄ nimia xp̄m pro ſe
uiglantē attendat: ipſumq; aſſociet in oratione p-
noctantē in monte.

Ieſus die occupatus. Cap.xvi.

Agiſter perfectionis ih̄s & omnis alte uir
tutis forma predicti ſancti patris Iſaac do
ctrinam ſuo premonſtrauit exemplo : dū
non ſolum pernotabat in uigiliis nocturnis ꝓ no
ſtra ſalute:uerum etiam in die uacabatur pro opere
conſimili ab omni ocioſitate cauens & iugiter in
noſtre ſalutis operibus ſe exercens . Propter quod
Mar.vi. Quod erant qui ueniebant & qui redibāt
multi:ita ut nec quidē tempus manducandi habe
rent.Multum ergo damnauit ocium benedictus
ieſus dū ne die nec nocte uoluit iterrūpere opus
paterni honoris :& exercitium perfecte uirutis: ex
quibus ſecutum eſt beneficium noſtre ſalutis.

Inter omnia autem opera ſpūale exercitium mē
tis ſemper fuit in eo:nec unq̄ in eo interruptū. tan
quam intrinſecum:non ſolum inq̄tum comphen
ſor fruitione glorie: ſed etiam inq̄tum uiator con-
templatione ſublimiſſima uiatori cōueniente quā
tum ad illum modum quo erat uiator.Et hoc cre
dimus de beata uirgine matre ſua:adminus poſt ſe
cundam ſanctificationem ſuam:ſicut dictum ē ſu-
pra.Et ideo labor ille quo mens exercetur contem
platione diuina de genere operis eſt labor pfectus
& ſic exercitium corporiſ que adhuc immediate iū
guntur:ſicut cantus pſalmoꝝ & diuini officii exer
citium genuflexionis & clamoꝝ uocalium & cor
dialium ſuſpirioꝝ & gemituū & fletuū. Et hec
poſt p̄mum modum tenet ſecundū locum:que p
opere alio nō ſunt p̄termittenda niſi aſſit facultas
perſeuerandi in eis niſi inq̄tum requirit ſtricta ne-
ceſſitas corporis uel zelus procurande ſalutis.

Tertium locum tenet exercitium ſtudii illarum
ſcripturarum ſanctaꝝ que mentē inſtruūt & attra-
hunt ad ſenſum tenendū in deū:uel uiliſicationē ī
ducūt ſuum manifeſtando defectum:uel de ſtatu
uirtutum & articulorum fidei & efficatia ſacramen
torum:& occulta lucta tētationum & aliis neceſſa
riiſ ad intellectū ſupradictoꝝ tam pro ſe q̄ pro alio
rum ſalute. Contrarium huius ocupationis faci
unt ſtudētes in dictis paganicis & ſubtilitatibus
curioſis que inflant non edificant. Quartum lo
cum tenet exercitium operis manualis uel mecha
nici in quo eſt utile occupari tam pro edificatione
proximi ne uideamur ſolū uelle alioꝝ manducare
labores:q̄ etiam pro utilitate uitandi ocium ne pe
reamus iaculis inimici.Et hoc nō eſt curioſis & ua
nitatibus mūdi & incōpetentibus pauptati & pau
peri uſui ſtatus euangelici:ſicut ſunt curioſa edifi-
cia alta:ampla: mōſtruoſa: que magis regalibus fa
ſtigiis q̄ pauperibus mendicis apta uidentur.

His ergo excluſis malis opationibus que in ſu
perfluitate aggregationis uel edificationū tēpora
lium pauperum ieſu ſunt incōpetentes:multū lau
do ope mechanico operari duplici cauſa cū predi-
cta & tribus melioribus exercitiis:nō propter hec
impeditur. Quandocūq; autem uidemur conſtrī
gere uiros euangelicos ad opus manuale in opē
iſto:ſic uolumus ineſſe ut dictum eſt in hoc loco:
& tali operi priora exercitia anteponi.Nam ſtudiū
illud paganicum uanū & garrulū magis ad nocu-
mentū q̄ ad perfectū euangelice uite ſentimus nō
ſolū inq̄tū per hec tentamenta carnalium excludū
tur:q̄ multo melius & ſalubrius mōis aliis deuin-
cuntur. Nam per alios modos raro deuincitur lu-
xuria qn fortius per hoc ſupbia dn̄etur:quod nō ē
ſuperare:ſed perdere.Nequaq̄ enī benedictus ih̄s
talibus ſtudiis docuit tentamēta uincere:uel uirtu
tes acqrere.Sed dicit ꝙ oportet orare:& nunq̄ de
ficere:qui maxime tale uanitatis ſtudiū aduerſat-

UVA. BHSC. IyR_070

Attende autem𝔮 licet in die artificiali ad litte-ram multũ compaſſiue fuerit occupatus iħs mul-tas ſuſtinẽdo moleſtias tam infirmoꝝ uacádo cu-re:q̃ indoctoꝝ inſtruendo ignorantiam:q̃ etiam i piorum impugnátiam refellendo fallaciam: q̃ eti am in itinerádo & diſcurrẽdo pro nobis affligẽdo ſuam tenerá & delicatá naturá:tñ iſtũ diẽ latiuſ ex tendamus. Et cũ ipſe benedictus ieſus ſit ſol iu ſtitie:& dies ſit ſolis latio ſuper terrá: dicemus diẽ totum decurſum luioſe uite benedicti iħu quo lu xit in mundo in medio nationis praue & peruerſe ſolũ & uerũ luminare:quia ſua luciformi uita effu gauit tenebras orbis terre.Et hoc modo uita eius fuit una longa dies:de qua poſſumuſ aſſumere qđ dicitur Eccľ.xlvi.Vna dies facta eſt quaſi duo : qr luciformis eius uita uim duplicis illuminationis perfecte obtinuit:dum & ipſe in ſe perfectus uiri bus ſplenduit:& omniũ elemẽtoꝝ ſuoꝝ uitam i ſue uite merito ſplẽdidũ fecit. Vere ſacratiſſima dies in benedicto ieſu fuit

Longa merito
Longa labore aſſumpto
Longa dulcore interno
Longa exemplo undiq̃ luminoſo

Vere hec ſanctiſſima dies in benedicto ieſu de primo non fuit ante & poſt tam longa dies obe-diente domino uoci hominis:& pugnáte pro iſ rael.Sicut dicitur Ioſue.x.ideſt diuina miſericordia obediente uoci & clamori aſſumpte nature bene-dicti ieſu & pugnante contra hoſtem malignitatiſ noſtre pro electorum ſalute.De hoc Ioħ.xi.Qui á bulat in die non offendit.ſ.in die exemploꝝ chri ſti:hec dies luminoſa opponitur tenebris noctis p̃ ſate in alio capitulo:que & ipſa ad ſimilitudinem quattuor uigiliarum noctis predicte quattuor hẽt diſtinctioneſ efficatie luminoſe ſecundũ quattuor modoſ conſiderádi ſolem in artificiali die.ſ.q̃tum ad ortum:aſcenſum:reflexum ſiue deſcẽſum:& oc caſum.Sicut Eccleſiaſtes.i.dicitur.Oritur ſol & oc cidit:& ad locũ ſuum reuertitur &c. Hec igitur di-ẽs quam fecit domius:qui dicit.Ego ſum lux mũ di.Et quelibet pars huius ſancte diei habet treſ ho ras que poſſunt opponi tenebris noctis horrẽde. Et ſicut ſunt.xii.illuminationes exemplares ſolis iuſtitie ex ſue uite decurſu que rutillant & reſplen-dent in emiſperio mentiũ electoꝝ.Quantum ad benedicti ieſu ortum incarnationis & natiuitatis aſcenſum eminentie conuerſationis uſq̃ ad bap-tiſmum reflexmu ſiue deſcenſum

ſue deitatis ad máifeſtandũ ſeipm mũdo indigno per ſue p̃dicatiõis trienniũ:occaſum per uictorioſe paſſionis & mortis exterminium & ſuppliciũ quo ad paſſibilis uite decurſum. In ortu habuit iħs tres horas radioſe exemplaritatis : ſcilicet mũdiſſi me & integerrime puritatis in conceptu in utero ſacratiſſime matris.Et in egreſſu natiuitatis paup tatis penurioſe in inuolutione in panniculis & in reclinatione in preſepio auſteritatis rigidiſſime:in circunciſionis uulnere afflictiuo:in quo nobis piiſ ſimus ieſus & ſibi rigidus uoluit apparere in par-tibus illis multũ ſenſitiuis uulnus accipiens circu lare:ut doceat nos omne delectamentum concupi ſcentie & ſuperbie circuncidere : quia hoc ſuſtinuit obediens:in quo uerus ſol ieſus mundo oriens eſ fugauit omniũ tenebroſitatum radices. In aſcẽ ſu hũit ſol iuſtitie tres horas radioſi exẽpli . Ná in toto illo decurſu legiť fuiſſe p̃fundiſſime ſubiectõ nis & humilitatis tam legi i templo q̃ ſanctiſſime matri & Ioſep in ſue conuerſationis medio. Se-cundum exemplum fuit exultationis & peregrin-tionis dum fugit in egyptum ſtetit & rediit: & ut peregrinus ad gallileam tranſfugit; nec in terra tri bus iuda:unde ortus fuit conuerſationẽ habuit in exemplum 𝔮 peregrini & aduene debent eligi in ter ciues babilonis huius mũdi. Tertia hora ra-dioſa fuit ſilentium quietis ieſu.Nihil enim de eo legitur a.xii.anno uſq̃ ad.xxx.niſi conuerſatio cũ Ioſep:& ſilentium de omni facto ſuo i quo uitam noſtram quo ad duplicem uitam actiuam & contẽ platiuam:ut dictum eſt ſupra inſtruxit cum de hoc ageretur in ſignum huius ternarii ex triplici amo-ris denario in his tribus predictis ſue uite benedi-ctus ieſus deduxit decurſum. Tertio benedictuſ ieſus in reflexu ſiue condeſcẽſu ſumme pietatis qñ ſuum aduentum ad nos uoluit máifeſtare mũdo: tres horas habuit radioſas in triẽnio p̃dicatõis ſue.

Prima fuit radius uirtuoſe potentie in oſtenſis mi raculis.

Secunda fuit radius ſplendentis ſapientie in effuſiſ doctrinis.

Tertia fuit radius demulcentis miſericordie aſſum ptis conſortiis deſpectoꝝ & pauperum & nuptiis familiaribus peccatoribus oſtenſis. Huius hodie radioſa teſtimonia ſunt ignobilitates & deſpectio nes ſecundum mundum in ſuis apoſtolis refulgẽ tes.Sed & detractiones mordacium iudeoꝝ qui i multis locis de pietate oſtenſa peccatoribus pieta ti ieſu impie detraxerunt. In his tribus horis re-fulgent magnificentie dei:eſſentia:potentia:ſapiẽ tia:bonitas:per quas ieſus manifeſtans ſe mundo potuit cognoſci per omnia benedictus ieſus eẽ de us. Quarto benedictus ieſus ſol in ſuo occaſu tres horas oſtendit radioſe uirtutis

Ardentiſſime charitatis in ſe uolũtarie exponẽdo
Paſſibiliſſime doloroſitatis in acerrime patiendo
Victorioſiſſime ſtrenuitatis mortis dominium ab ſorbendo.

Vel aliter poſſumus dicere 𝔮 he tres hore ſunt pacientia in iniuriis:conſtátia in tormẽtis:uictoria de hoſte mortis: i quibus ſuos martyres exaiauit: cõfortauit:& uictores effecit. He ſunt.xii.hore: de quibus poteſt aſſumi uerbũ iħu Ioħ.xi. Nõne xii.hore ſunt diei?qui hanc die ſequitur nõ ambu-lat in tenebris:& qui in ea ambulat non offendit. Hec ſunt opera p̃ris:de quibus Ioħ.viiii.Me opor tet operari opera eius qui miſit me donec dies eſt

UVA. BHSC. IyR_070

uenit nox.i.deformitas a xp̄i uita qn̄ nemo poterit operari. Imperfectio autem huius diei ſoli trinitati beatiſſ.me: & ipſi hōi iħu eſt pfecte nota: hec eſt dies de qua dicitur in Zacha.xiiii. Eſt dies una que nota eſt dn̄o. Non dies: neq; nox ſupple decurſus naturalis tpis: ſed decurſus eterni & incarnati ſolis: & in ueſpe erit lux: qr tūc nox magis illuiata fuit: qn̄ magis radiis ſue infirmitatis adueſpaſcēdo p nobis noſtras infirmitates aſſumpſit: & mēbris infirmātibus condeſcēdit. Et qr de iſto decurſu ē totus liber: iō de oībus lſal'r pſeq omitto. Sed huiuſōi diei claritatē ad clarificādā aīam p iħu radiū cōuertamur. Nā in aīa facit p̄dictos quattuor curſus ſpūalis ſol ieſus. Nam

In ortu ip̄am rorificat per gratificationem
In aſcenſu ipſam clarificat p utriuſq; uite pfectōnē
In reflexu ip̄am ſimplificat per ſui exinanitionem
In occaſu ip̄am deificat p totalē trāſfigurationē.

Primo ergo inortu &c. Pius iħs aīam refrigerās ab eſtu peccoꝝ. Ad Hebreos p̄mo. dr̄ q; iħs ē ſplēdor gl'ie & figura ſubſtātie eius purgationē peccatoꝝ faciēs. Et hēt tres horas ieſus bn̄dictus ſecundum tres purgatōes pfectas omniū maloꝝ in plena obſeruantia xp̄i cōſilioꝝ. Et hāc diē nō pōt cogitare uel aſſumere mēs carnalis. Hoc enim eſt tm̄ pfectoꝝ qui oīa mala & occaſiones maloꝝ uolūt uitare ad plenū. Huic congruit qd' dicit' Mala. iii. Ecce uēit Et quis poterit cogitare diē aduentus eius? & quis ſtabit ad uidendū eū? Ipſe enim quaſi ignis conflās: & q̄ſi herba fullonū. Nullum pilum omittit ſubtegiminis: ſicut pfectio ortus iħu i aīa nihil dimittit pullulationis male radicis. Secundo ſuo aſcēſu mentē clarificat: dū in actiua ſuo exēplo eam dirigit: & in contēplatiua ſibi radioſe interius ſplendeſcit: & etiā utriuſq; uite alternata occupatōne & prudēti alterutriuſq; intermiſſione eā inſtruēdo perficit. Et in iſta pfectōis ſumma ut ſciat aīa p radiū ſctis iħu in ea ſecundū congruentiā tpis & operis: nūc contēplatiue: nūc actiue: nūc in utroq; ſalubriter occupari. Et de hoc in pluribus locis ſentiēs iħm ſue contēplatōis & actionis p̄ncipiū i fluxiuū: mediū reductiuū: terminū qetatiuū: dicit cū p̄s iħu xp̄i Tecum p̄ncipium in die uirtutis &c. Tertio ſuo reflexu benedictus iħs mentē ſimplificat: dū p exinanitionē ſui ſub maieſtate dei eā icinerat. Et ip̄e ſe ad ſenſum ualde pprie: qr quanto mēs plus eleuatur in contēplatione dei: tāto fortius & intimius reflectit' in cognitōe ſui. Et hic ſunt tres hore: qr ſentit ſe ex originali corruptiōe impfectam: & ex pp̄a malicia ad oēm malū pmptiſſimā: & qd' peius eſt oīſ diuini ifluxus & dōi p omnia deſtructiuā. Et hec eſt ualde uitalis cōdicio que facit aīam fecūdari oī bono dū ſentit ſe in ſe: & a malo originis exire: & ad malū tēdere proprie actionis. Huic diei cōuenit illud Zacha.xiiii. In die illa exibūt aque uiue de hierl'm: mediū eaꝝ ad mare orientale: & mediū ad mař nouiſſimū: & erit dn̄s rex ſuper omnē terrā: & erit dn̄s unus: & nom eius unū. Aque uiue ſunt p̄dicta cognitio aīam uiuificās: q̄ de hierl'm medio xp̄o iħu exeunt i aīam infinitā amaritudinē originalis infectōis & cōcupiſcentiā inſatiabilē amariſſime nr̄e actiōis: i cuius plena cognitōe fit dn̄s rex ſuper terrā talis aīe: dum total'r ſe ſibi ſubiicit: & a ſeip̄a deficit: & tūc fit dn̄s unus: & nomē eius unū: qn̄ qcqd bōi aīa in ſe ſentit: totū deo attribuit: & nō ptim deo & ptim ſibi. Ad talis ſolis reflexū iſte ſeqt' occaſſus: in quo q̄rto mentē deificat ſol iħs per totalē trāſformatōnem: ut iā i ſeip̄a deficiēs nihil i ſe de ſe ſentiat tal' aīa: ſed dicat. Mihi uiuer xp̄s ē. Et h̄ ſunt tres hore

Amor trāſformās ut in deum tranſeat
Dulcor ſatians: ut nihil utilius querat.
Vigor fortificans: ut inde non diſcedat.

Vere hic cōmendat deus charitatē ſuā in nobis dū ſic pius iħs nos facit ſeip̄m. De hac die dr̄ Ioel ultīo. In die illa ſtillabūt mōtes dulcedinē: & colleſ fluēt lacte: & per oēs riuos iuda ibūt aque. Montes ſunt eminētes pfectōes diuinitatis & hūanitatis ie ſua que tūc ſtillāt i aīam: dū illā in ſe trāſformant: ſed multo melius in eis recognoſcat: qr ſunt iħu: q̄ ſi ſue pp̄e eſſent: qr in ſe non eſt: ſed i iħu: & hec ſpectāt ad p̄mā horā amoris. Statim ſequit' ſecūda dulcoris: in qua etiā colles fluūt lac & mel: p colles accipiunt' hūiles condeſcēdentes quos guſtat aīa pietatiſ iħu electis facete: i q̄ miriſ mōis dulcorat': & extatice ſoporat'. Tūc aūt p oēs uicos iuda aq̄ uadūt. qn̄ i tertia hora ſic uigorat': q; ſic i iſtis pſeuerat: q; qcqd ē in ea turpis opatio cōis cordis & oris trāſeat & maneat fixe in p̄dictis pfectōibus dei hōis ieſu xp̄i. Hec eſt ſalubris occupatio in qua ſemetip̄m ad horas diei eructat uerbū iħs lux aīe illuiate eructat: & māifeſtat: & icorporat ſemetip̄m. Ad hoꝝ aūt intelligentiā multum faciūt que in aliis capitulis dicta ſunt: ubi contēplationis rami amplius dilatantur.

Ieſus panes multiplicans. Cap. xvii.

Criptum eſt. Qui non laborat non manducet. Et ideo xp̄s cuius oēs uie ſunt miſericordie & ueritas nō niſi laborantibus in uia iuſtitie. ſ. imitatōis ſui ſue ſpālis refectionis alimoniam dignatur miſericorditer miniſtrare. Et quia ſaporoſior cibus quē poſſit habere anima in imitatione ieſu occupata eſt ipſemet paniſ uite qui de celo deſcendit: & qui ſolū confortat cor hominis. Ideo primo de ipſo ſumamus. & ipſum ſuauiter comedamus multiplicatum & fractum quinque panibus ordeacis & duobus piſcibus. Et in ſe ptē triticeiſ & paucis piſciculiſ figurarū. Sed nō poterit comedi: immo recognoſci talis panis: niſi ubi & de predictis panibus faciaſſe turbas legitur. ſ. in loco deſerto: nō cuiuſcūq; patrie ſed galilee. Nam Mar. vi. & viii. ubi de utroq; miraculo legitur. Etiā in galilea dicitur laſſatis turbis miniſtraſſe. Hūc cibū qui no in trāſportatōe pfecta mentis in deū: & derelictis oībus ſollicitudibus diſtractatiuis: & i ſola imitatōe ieſu nobis occupatis: nō ē uer & ſpūa-

UVA. BHSC. IyR_070

ter guſtare ieſum ordeaceū & triticeum panem.i.
ſecundū utranqȝ eius perfectionem intrinſecam &
extrinſecam: ſenſualem & intellectiuam. Nam tur-
ba infirma circa occupationē extrinſecam domini
occupatur. Et ideo in quinque milibus deſcribitur
quaſi numero ſenſuali: quia i ſenſibili ieſu uita cō-
templanda imitanda & deguſtanda perficitur: quā
ut ſequi delectabiliter poſſit: duplex ſpeſ quaſi duo
piſces condiūt ordeaceum panem iſtum: ſpes.ſ.ꝙ
per ipſum redimemur ab omni malo: & ſpes ꝙ in
bonis celeſtibus collocamur. Et hec anima co
medēs ordeaceū ſenſibilium operum ieſu fit iu-
mentum. Super quo ipſe ieſus ſedere dignatur fi-
denter cū ps.lxxii. dicensad benedictū ieſum. Vt
iumētum factus ſum apud te: & ego ſemper tecū.
Tenuiſti manum dexteram meam & in uolunta-
te tua deduxiſti me: & cū gloria ſuſcepiſti me: qua-
ſi dicat Nihil quero terrenum. Et ideo tali turbe ꝑ
cipit ſuper fenum ſedere & diſcūbere.i. ꝓpriū cor-
pus calcare: & plene poſſidere. Et in hoc fit unū
paſca: in quo tranſeunt ſenſus noſtri in deum. Vn
de Ioh.vi. dicitur ꝙ erat proximū paſca dies feſtus
iudeorum. Et hec eſt ſummi gradus perfectio. Id
circo dicitur Math.vi. ꝙ diſcubuerunt per cētenos
& quinquaginta. Et quia multa eſt refectio in
cogitatione & guſtatione ſenſitiue uite ieſu. Ideo
dicitur ꝙ manducauerunt omnes & ſaturati ſunt.
Ne autē crederes ꝙ totum comederint quod per-
fectionis eſt in operibus illis. Scias ꝙ beneditione
ieſu frangentis & multiplicantis intellectum i eis
ſuperſunt.xii.cophini fragmētorum: ſcilicet ad nu
merum .xii. apoſtolorum: ut ſcias ꝙ apoſtolice ꝑ
fectionis eſt & non ſimplicis turbe plene intellige
re ea que benedictus ihs pro nobis fecit in paſſibi-
li carne. Sed adhuc plus aſcendit cibi.vii. panum cō
ſideratio: ſcilicet iternarum uirtutum & perfectio-
num mentalium anime ieſu. Et ideo ille eſt panis
triticeus & ſeptenarius perfectionis donoꝝ ſpiri-
tus ſancti: in qua conſideratione iam non remanet
homo in uita iumenti: ſed eligitur ad ſublimitatē
ſtatus angelici: ut de ipſo poſſit dici. Panem ange-
lorum manducauit homo &c. Hoc autem non
fit niſi per receptam abundantiam ſpiritus ſancti
introducentis mentem in feruore cordialis amoriſ
ad intima ieſu exſiccatis omnibus que ſunt carnis.
Vnde & predictum miraculum dicitur factū poſt
penthecoſten tempore magni eſtuſ & ſiccatis hūori
bus germinantibus: propter quod de hoc pane nō
comederunt niſi uirtuoſi uiri & ſolide quadrature.
Ideo dicitur ꝙ erant quatuor milia: nulla mentiōe
facta de pueris & mulieribus. Quod cōtra dicitur
Math.xiiii. ꝙ de quinque panibus comederūt mu
lieres & paruuli: quia de ſenſualibus operibus ieſu
etiam reficiuntur īfirmi. O q̄ ſuauis ē ille panis &
q̄ multiplicatur in mente hominis deuoti facta be
neditione ieſu. Ne credat aliquis ꝙ poſſit to-
tum comedere: quin multo plus opporteat ſuper-
fluere: q̄ ipſe cum omni creatura quantūcunqȝ per-
fecta potuerit deguſtare: unde ſuperfuerunt ſeptē
ſporte. O anima mea noli te in alia diſtrahere: nec
alium cibum querere: quia ſufficit tibi ad omnem
ſuperabundantiam ieſus: ſi tamen ipſe ſe tibi frege
rit & multiplicauerit: & quanto plus conſideraue-
ris eum: tāto magis tibi ſuperfluet: iuxta illud. Glo
rificantes eum quantūcunqȝ ualebitis ſuperualebit
adhuc. Illis ſolis paruum eſt: & paruus ē panis iſte
in quibus necdum fractus & benedictus eſt qui &
per opera exteriora interna ſublimis ieſu in dignita
te ſue perſoue conſiderare non norunt dicentes.
Quid ualet tantum cogitare: & tota die tempus in
hoc occupare. Verum eſt ꝙ fuit cōceptus & natus:
& in preſepio reclinatus: & in mundo peregrinus.
Quid de hoc: hec oīa trāſierunt. Quid ualet ibi tē
pus perdere: melius eſt ſeipſum i aliis occupare uti
libus. O ceca ſtoliditas: quid eſt utile extra ie-
ſum? q̄q̄ enim extra ipſum eſt: eſt perditio non ſo-
lum temporis: ſed etiam ſubiecti operantis: & ipm
eſt opus amarum. Anima mea noli audire iſtoſ gar
rulos: quia nihil eſt ſalutare: nihil delectabile: nihil
refectiuum: nihil perfectiuum: niſi benedictus
ieſus: & illud quod ipſe facere dignatus eſt in carne

Et utinam anima mea ſemper poſſes occupare
cor tuum in minori quod in illa carne fuit: uel qd'
de ea exiuit. Sed in omnibus conſidera ꝙ deus eſt
ille qui in illis dignatus eſt ſe tibi monſtrare. Stoli
dus eſt ergo qui hanc occupationem non ſolum
reprehendere preſumit: ſed etiam qui ſuper omne
aliud opus quod extra illum eſt non extollit.

Quarum typum bene Andreas tunc infirmus
tenuit cum dicit.viiii. Eſt hic puer unus qui habet
quinque panes ordeaceos & duos piſces. Sed hec
quid ſunt inter tantos? Et ſimiliter de quattuor mi
libus dixerunt diſcipuli: unde illos quis poterit ſa-
tiare panibus in ſolitudine. Sed utrorunqȝ igno
rantiam ieſus reſſellens utrobiqȝ precipit diſcipulis
diſcūbere: qr in utroqȝ ꝑcipit ſi aīa uult ꝑfici ipam
amoroſe tranquille & abſqȝ diſtractione cogitare.
Nec hoc tibi ſufficiat aīa niſi ipſe dignetur māu ſue
potentie frangere duriciam cordis tui: & excellen-
tiam opis ſui: & ſue beneditionis influxus faciat ſa
pere tuo palatui. Quid eſt donum ꝙ ſic deus dile
xit mundum: ut filium ſuum unigenitum daret ad
opera nr̄e carnis? Et illud quod poſt ſcelera tantaꝝ
noſtrarum offenſionum in aſſumpta carne uoluit
uideri? & ſicut homo infirmus uoluit conuerſari?
O inq̄ raptus: & raptus exceſſus cui iſta multiplicē
tur ſi adhuc te itroduxerit: q habet clauem Dauid
qui aperit & nemo claudit: claudit & nemo aperit.
Non ſolū uidebuntur tibi ſuperfluere ab eo ꝙ cō-
ꝑhēdere poteris.xii. cophini & .vii. ſporte: ſed.xii.
milia celorum & uniuerſum creabile aut creatum
abinuicem diuine perſone dimiſſum. Licet autē
ſic contingat de toto uite benedicti ieſu decurſu:
& de ſingulis operibus que fecit in carne. Spāliter
tamen quinariū & ſeptenariū referamuſ ad ſue paſ
ſionis conflictū. Licet autem quinque panes or

UVA. BHSC. IyR_070

deacei poſſint dici quinque ſaluatoris uulnera: uel quinaria effuſio ſanguis ieſu ex ſua carne fluētis.ſ.
In ſudore
In flagellatione
In coronatione de ſpinis
In confixione in patibulo crucis &
In ultima apertione lateris
Poteſt tamen rationabiliter dici ꝙ per quinque panes intelligitur qcqd ſuppliciorꝝ: deriſionū: contumeliarꝝ: & flagellorum doloroſorꝝ uulnerum: que in carne ſuſtinuit. Quod pro tāto panis dicitur:quia ibi eſt noſtre refectionis redemptio.Sed ordeaceus & aſperrimus: qr ibi eſt uite amari ieſu doloroſa ſubtractio & extinctio. Qui quidē panis pro ſui aſperitate erat incōmeſtibilis:niſi ibi eſſent duo piſces certiſſime ſpei duplicis ſequētis operis: ſcilicet glorioſe reſurrectionis ipſius ieſu i beata carne:& uictorioſe aſcenſionis ſimul & eterne ſeſſionis in celeſti ſede. Diſtinguendo hos panes aľr poſſumus dicere ꝙ ſunt
Patientis iniuria
Patientis anguſtia
Patiendi cauſa
Paſſionis forma
In paſſione penuria:& finalis mortis deficientia.q oēs ſunt amari & duri niſi predictis condiantur.

Per ſeptem autem panes poſſunt ſignificari oēs rōnes doloroſe mentis ieſu: de quibus uere nihil poteſt comedi niſi a uiris perfectis:qui p ſpūs ſancti donum in feruore amoris ſeraphici introducuntur ad ſentimenta cordialia pfectionis cordis ieſu: & ad ieſſentiabiles obuias rōnes dolorum: que ab initio ſue conceptionis uſq; ad extremum mortis ſemper ſe obtulerūt potentie mentis ieſu:ipām ineſtimabiliter transfigentes:& maxime dum ſimul exterius crucifigentur in carne:de quibus infra dī: ubi & fuit prima ſcriptura huius libri que inchoauit in rōnibus obuiis dolorum cordis ieſu benedicti & intenſione doloris eius. Hic eſt panis ſimilagineus & quaſi melleus:qui ſoli ſponſe ſeruabatur.De quo dicitur in Ezech. xvi.c. Similā & mel & oleum comediſti:& perducta es ad mundū muliebrem.Et in ṗs.cxlvii. Adipe frumenti ſatiat te. Hoc ſolo pane inamoratur & impinguatur:decoratur:& deiformatur anima: ut uere dicat̄ & ſit benedicti ieſu ſponſa dum deguſtat infirmitatē amoris:quo chriſtus eam adamauit:dum tam infinitoſ dolores exceſſiuos continue ꝓ ea aſſumpſit. Hi ſunt etiam pauci piſciculi:qui licet ſint pauci & parui:tñ iubet apponi.i.a mente conſiderari.ſ.pfectiones aliorum ſanctorum xp̄i dolores meditantiū & ſibi cōpatiētiū maxime ſacratiſſime matris uirgīs cuius dolores licet fuerint maximi reſpectu oīs alterius doloris creati:reſpectu tamen doloris benedicti ieſu dilectiſſimi filii ſui ſunt ualde pui Cauſas autē cordialis doloris ieſu:& illius ieſtimabilis a nobis & oī creature infinite menſure. Poſſumus & aliter diſtiguere iſtos ſeptem panes manibus benedicti ieſu & ſpūs ſancti nobis beneditiōe confractos. Edamus in ſuauitate correſponſiua amoris dicētis pro primo pane primā & radicalem cauſam doloris ieſu eſſe infinitam miſericordiā diuine uolūtatis miſeri humano generi diſponētis.

Secundā requiſitionem inobliqualis diuine iuſtitie ſolū rōne iniurie requirentis. Tertiam cōmenſurationem diuine ſapie quantitatem dolorū pro ſatiſfatione plenaria oīs iniurie mille milium mundorum in natura aſſumpta a diuina perſona in menſura omni creature īmenſurabili diſpenſantis & miſerantis Quartam efficatiam diuine potentie exequentis in opere:& aiam ieſu tam īmenſurabilis menſure capacē per unionem infinitū deum ſimul producentis & perſone filii dei ſimul cū carne ſua ſibi unita eternaliter uiuentis. Quintā ſplendidam cognitionē & luīoſam ſapientiam in aīam benedicti ieſu a uerbo influxam oīa predicta plenarie cognoſcentis:librantis:diſtinguētis:ponderantis:& pleniſſime ad plenam ſufficientiā comꝓhendētis. Sextam ineſtimabilem ardorē charitatis īmenſurabilis cordis ieſu influxum a uerbo ī aīam ſiue uoluntatem pleniſſime & ardentiſſime ſemetipām totā in pfectis doloribus ſecundū lumen diuine ſapie īmergētis īmenſurabiles omniū dolorꝝ menſuras totaliter amplexantiſ pro honore dei reddēdo in zelatiuo dolore ſuarū iniuriarū: & perfectione ſui in correſpondentia: & exercitio uirtutum ſimilium uerbo aſſumenti:ſicut dictum eſt ſupra:dū agetur de perfectōe gratie xp̄i pro humano genere redimēdo & abſoluendo ab oī labe cuiuſcūq; peccati:& ꝓmouēdo & perficiēdo i ope & gradu & ſtatu cuiuſcunq; meriti reſpectu cuiuſcunq; particularis & cuiuſcūq; operis actus ſiue interioris ſiue exterioriſ q̄tuncūq; minimi:quo ad rōnem operis meritorii & deo accepti. Septimam ineſtimabilem & indefectibilē uigorem potētie in aīa benedicti ieſu influxū a uerbo ad tenendum īmobiliter infixam animā & carnem ieſu ſecundū predictū:ordinem ad iſta indefectibiliter & ſtrenuiſſime tolerāda ſimpľr non determinādo certum tēpus:ſed q̄ntū placeret diuine miſericordie & iuſtitie & ſapie pro tota eternitate: ſi hoc uellent eligere ita ꝙ anima ieſu non poſuit ex ſe finem in his.Sed ſimpliciter pro ſeculo eterno ſe expoſuit in manu diuine iuſtitie:& in ipā mirabiliter perdurat:licet diuina iuſtitia paſſiones ſuas ad certum ſue paſſibilis uite terminū finire uoluerit. Horum ſeptem panum ualde paruum ē quod guſtamus.Vnde & ſeptem ſporte remanēt plene:quas ſolus ſpūs ſeptiformis in ſe guſtat.accipiendo perfectionem mentis ieſu:& ipſum ihm plene guſtare fac̄ faciēdo ipm frui oībus diuitiis ꝑfectōibus:& ſuis pfectis uirtutibus:tā ī ſe:q̄ in oībus ſuis m̄bris.Et de his diſpēſat mētibus amatiuis ſecundum proportionem ſue ſapientie & amoris:quas ad ſtatum ſeraphicum dignat̄ aſſumere.

Multi ſunt alii mōi diſtinguēdi & figurandi pa

UVA. BHSC. IyR_070

nes iſtos:tam quinqꝫ:q̄ ſeptem.Nam quinqꝫ ſunt que reqrũtur in preſẽtia ſeculariũ & ſeptenaria per fectio q̄ requirit̃ in eminẽtia pfectoꝝ. Vel qnqꝫ panes poſſunt dici:quinqꝫ libri moyſi:& ſtatus ueteris teſtamenti:quifuit ordeaceus & ſenſualis aſpe ritate timoris conditus:tamẽ iubilatio pſalmodie & ſpiritus prophetie predicentis ſuauitatem ꝓmiſſi ieſu.In cuius condimento ſolus ille panis comedi poterat cum ſalute.Iuxta illud.Neceſſe ẽ impleri omnia que dicta ſũt in lege & ꝓphis:& ps de me: luce ultimo. Septem autẽ panes poſſunt dici ſta tus noui teſtamenti:In quo abunde effunditur ſpi ritus ſancti gratia ſeptiformis que animam perficit in uirtute:ut iam non ſub teſta figure: quaſi ſub uelato hordeo ueteris teſtamenti comedat panem aſperum:ſed puriſſimũ granũ frumẽti nudũ & aptum in ueritate reuelata gratie ieſu chriſti:ut ſponſe eccleſie dicatur illud Cant.vii.Venter tuus ſicut aceruus tritici uallatus liliis pro predicatione & ob ſeruantia:ut etiam pauci comedunt:piſciculi contẽ plationis uie:qui dicuntur parui & pauci reſpectu conſolationis glorie reſeruate. Quia multi alii modi iſtorum panum ſunt:& ab aliis traditi:& diu iã illud capitulũ protraximus:faciamus finem in pane uite ieſu qui in cenaculo ſyon quaſi electus ad ſtatum extaticum ſolis diſcipulis tradidit ſemet ipſum miniſtrans in cibum & precium ſacrificium & ſacramentum. Benedictus ſit ergo ieſus eternus panis:qui panem ſe dicit:panẽ ſe fecit: panes multiplicauit:panẽ in ſeipſũ conuertit:ut ſic di lecte anime plene ſufficiat hic ſuauiſſimus panis ui te. Expecta ergo anima mea in deſerto ieſu:& ſuſtine triduo patienter:dare intelligens per infirmi tatem tui:impugnationem tui: ſubtractionem ſui tibi utiliter facit.Nec turberis ſi pertrãſit hora: & tibi conſolatio aduesperaſcit:quia certiſſime ipſe te re ficiet in quinario & ſeptenario hordeo & tritico mi ris modis .Si tamẽ in primo ſuper fenum ſederis: & in ſecũdo uirtute perfecta te quadraueris.

Ieſus tranquillãs flatus Cap.xviii.

Ranquillus ieſus tranqllans omnia & qe tum aſpicere quieſcere eſt.Iſtud erit cum uidebimus eum ſicuti eſt. Sed dum ſumus in uia ſepe abſcondit faciem ſuam:& tunc me nto conturbamur: quod maxime facere ſolet amicis cariſſimis:unde & diſcipulis ſepe permiſit mare turbari. Et ne ſe aſſecuret periculis huius uite ex conſolationibus receptis dicitur Mar.vi. ꝙ ſtatim poſt miracula quinqꝫ panum cum ſero eẽt factum ipſe erat ſolus in terra:unde aſcendit in mon tem ſolus orare:& tunc in mari ceperunt diſcipuli laborare in remigando.Erat enim uentus eis cõtrarius.O quot uenti ſunt cõtrarii nauigantibus hoc mare magnum & ſpatioſum:uideamus de his uentis contrariis.Quia nos ipſi ſumus uenti contrarii noſtre ſaluti:unde Iob.vii.Memẽto mei deus:quia uentus eſt uita mea. Nota autẽ ꝙ uenti principales dicũtur quattuor qui habent fieri ſecũdũ quoſdam ex ĩpulſu quattuor brachioꝝ maris cõtra quat tuor latera terre:& ex illo conflictu fit motus in ae re:& ex illo motu cõcitat̃ uẽtus ſecũdũ diuerſas par tes illius cõflictus.ſ.orientis:occidentis:auſtri & aq lonis. Hi ſunt quattuor uẽti de quibus dicitur in Dañ.Quattuor uẽti pugnabant ĩ mari magno:licet poſſint dici quattuor paſſiones q̄ turbãt mẽtem carnalis & beſtialis: tamen poſſumus dicere ꝙ hi quattuor uẽti ſunt quattuor peccata principalia in turbine huius mundi. Vnde quattuor ſunt uẽti cardinales:& q̄libet habet duos collaterales hinc & inde:& ſunt.xii. Primus eſt orientalis:& iſte cali dus ẽ & ſiccus:& ſignificat iram & ſuperbiã q̄ ẽ calida dum facit hominẽ furioſum & ſepe uenit ab oriẽte natiuitatis proſapie:& eſt ſicca ab omni pietate:qa ſitit uindictã & proximoꝝ oppreſſionem.

Iſte uentus faciat tẽpeſtatẽ in diuitibus nobilibus & potentibus huius ſeculi. De hoc Hiere.iiii. Ventus urens in uiis q̄ ſũt in deſerto.i.in corde gra tia derelicto:gratia.n. dereliquere mẽtẽ ſue ſupbie turbidus fit:qđ dicit̃ Iob.xxvii. Tollet eũ uentus urens & auferet:& uelut turbo rapiet eum de loco ſuo. Ventus urens ẽ iracundia q̄ aufert homini rationem.Turbo ẽ ſuperbia q̄ precipitat eum per preſumptionem:& tunc rapit eum de loco ſuo:qñ ſuperbus nõ ſuſtinet uideri quod ẽ:ſed multa oſtẽ tatione:quaſi in omnibus ſe facit quod nõ eſt. Cõ tra turbinẽ huius uẽti eſt remedium quod habent naute.Nã quando nauis periclitatur qui poſſunt ad paruam fugere nauiculam liberantur. Sic q po teſt hic uilitatẽ ſuã cognoſcere:liberabitur a uento ſuperbie. Secundus ẽ meredionalis ſeu auſtralis & iſte eſt calidus & humidus:& ſignificat concupi ſcentiam q̄ orit̃ ex ſanguine qui ẽ calidus & humi dus.Iſte facit tempeſtatẽ iuuenibus.Nã luxuria calefacit & ardere facit mentem adurendo per ardorem ſulphureum:ſed humida fluit per humorẽ fedum.De quolibet tali dicitur. Hier.ii.In deſiderio anime ſue attraxit uentum amoris ſui. Sed quod doloroſius eſt etiam hunc peſtilentem uentum. Hieremias paſtoribus attribuit dicens. Paſtores tu os paſcit uẽtus & amatores tui ĩ captiuitate ibunt.

Contra hãc peſtem ẽ aliud remediũ exẽplo nau tarũ:qui quãdo naues nimio retrahuntur ponde proiiciũt merces in mare:ſic qui humoribus corpo ris ſui in caſtitate ſubmergitur:hos proiiciat in ma ri auſteritatis & abſtinentie amaricantis gulam & uentrẽ:per uigilias enim & lachrymas ſuſpiria & au ſtera ieiunia euacuantur humores facientes laſciuie tempeſtates. Tertius eſt ſeptentrionalis qui dici tur tramontana:qui tranſit per loca ſempiterni frigoris & ſignificat inuidiam & accidiam:& ex malanconia oritur que eſt frigida & ſicca:ſicut eſt iuidia & accidia. Nam inuidia frigida eſt ad bonum aliorum: & accidia ſicca ad proprium:hꝫ facit tẽpeſtatem pauperibus in ſpiritualibus bonis p quos nunquam tranſit calor celeſtis ſolis. De his dicitur Oſee.Ventum & turbinẽ metent. Cõtra hunc

UVA. BHSC. IyR_070

uentum in paruulis barculis eſt remedium ꝙ ad
terram ueniant. Nam & hi paruuli ſunt: quia par-
uulum occidit inuidia ſicut dicit Iob.v.ca. unde re
medium iſtorũ eſt ꝙ ipſi dimittãt inuidiam re-
ſpectu bonorum proximi: & cum illo incipiãt cha
ritatẽ mercari: & accidiã reſpectu ſue pigritie: & in-
cipiant operari terram corporis ſui: quia qui opera
bitur terram ſuam ſatiabitur panibus. Quartus
ẽ occidẽtalis: & hic frigidus & humidus ẽ: & ſigni
ficat auaritiam que a flecmate habet ortum: & hic
tempeſtatem facit in ſenibus. Nam facit frigidũ in
retinendo: & humidũ ĩ appetẽdo: nec ſatiat᷑ prop̃
is: ſed ſemper in aliena defluit anxietatibus cupi-
dis. Sicut humidũ nõ terminat᷑ termino proprio:
ſic auaritia nõ niſi in morte terminat᷑ que aliena ẽ
ab inſtituta natura. De hoc dicit᷑ Eccle.xxiiii. Qua-
ſi qui apprehendit uentũ & ſequitur umbram: ſic
qui aſcendit ad uiſa mendatia.i. ad mendaces & fal
laces diuitias: de quibus p̃s. Vt quid diligitis uani-
tatem & queritis mendaciũ. Iſtis ergo oĩbus uẽ
tis ieſus imperauit: quãdo eos omnia relinquere fe
cit: & tunc in conſcientia facta ẽ tranqllitas magna
que nulla querunt terrena. Attende ꝙ iſta quarta
turbatio erat in apoſtolis.

Primo pp̃ defectũ lucis ſiue claritatis qa nox erat.

Secundo pp̃ defectum dulcedinis ſiue ſuauitatis:
quia erãt in mari.

Tertio propter inſultũ turbinis ſiue hoſtilitatis: qa
uentus erat contrarius.

Quarto propter defectum roboris ſiue poteſtatis:
quia laborabant in remigando. Et tanto plus uen
tus intumeſcebat. Horum omnium cã fuit xp̃i
abſentia. Quando enim anima ſẽtit ſe obtenebra-
ri in recognoſcendis: & priuari ſuauitatibus inter-
nis: & ĩpugnari hoſtibus extrinſecis: & deficere in
uiribus propriis: ſepe quaſi ad peccatum diſpera-
tionis uenit: unde & hic dicitur ꝙ nauicula operie
batur fluctibus: & ſepe ſe credit derelictam a xp̃o:
qui tamẽ eam talibus exponit ut augeatur in meri
to: unde omnes tribulationes electorum eis a deo
procurantur & permittuntur affectu paterno.

Vnde Origenes dicit: ꝙ ieſus fecit mare turbare
& dicit ꝙ hec tẽpeſtas non ex ſe orta ẽ: ſed poteſta
ti paruit ĩperantis. Qui educit uentos de theſauris
ſuis. Facta ẽ autẽ tẽpeſtas magna ut magnũ opus
oſtẽderetur: h̃ ãt dicit Ori. de alia tẽpeſtate de qua
habetur Mat.viii. Sed ſimile ẽ etiam de iſta: unde di
cit Criſo. ꝙ h̃ turbatio typus erat futurarum tẽtatio
num: de quibus paulus dicit. Nolumus uos igno
rare fratres quoniam grauati ſumus ſupra uirtutem
ita ut tederet nos etiam uiuere. Facit autem h̃ ie
ſus electis. Primo ut tẽtatiõibus coronẽtur & ho
norabilius poſſideant regnũ uite. Secundo ut de
mones amplius confundantur: quia permiſſi ſunt
electos ita acriter ĩpugnare qui ſunt carnis debilita
te ueſtiti. Multum confunduntur illi ſpiritus arro-
gantes & ſuperbi: & in hoc maxime deus honorat᷑
& ideo ſolẽniſſimas uictorias & uniuerſaliter dia-
bolũ proſternentes in mundo non conſueuit deus
facere niſi perſonas deſpicabiles & abiectas que in
hoc ſeculo cum Iob non cenſentur nomine uiro℞
ſed ancillarum: ubi glorianter dicit deus ad Iob. de
ſuperbo demone: ꝙ alligabit eũ ancillis ſuis. Ter-
tio propter cuſtodiã infuſe uirtutis: nõ.n. conſerua
tur uirtus nec auget᷑ niſi recognoſcatur. Opor-
ter ergo ꝙ flumina gratiarũ partialium reintrẽt in
mare abyſſaliũ meritorum ieſu per gratiarum actio
nem ut iterum fluant per continuationẽ & augmẽ
tum: quod tunc maxime fit quando anima ſuũ ple
ne cognoſcit defectum: unde & Apo. dicebat. Cũ
infirmor tunc fortior ſum: nam uirtus in infirmita
te perficit᷑ recognitionis uidelicet defectus ꝓprii &
diuini preſidii: propter quod non ſtatim ſuccurrit:
ſed expectat uſqꝫ ad quartam uigiliam noctis: un
de theophilus dicit ꝙ non ſtatim eis aſtitit: ſed per
totã noctẽ eos periclitari ꝑmiſit ut doceret eos pa-
tienter expectare: & non a principio in tribulati-
one ſperare ſubſidium. Et dicit ꝙ cum ieſus debet
eorum pericula cõpeſcere tunc maiorem timorem
incutit: unde ad tantum eos deduxit ꝙ uidẽtes eũ
ſupra mare ambulantẽ eſtimauerunt fantaſma eſſe
ut per hoc etiam eis oſtendat ꝙ ipſi deficiunt in co
gnitione non cognoſcentes preſens adiutorium:
& non intelligentes precedens beneficium: unde
etiam Mar.vi. dicitur ꝙ ipſi nõ intellexerunt de pa
nibus. Erat enim cor eorum obcecatũ: ut per hoc
oſtendatur ꝙ deus notificat anime ꝙ ipſa ẽ ingra-
ta & ceca: & adhuc plus eſt inſida: quia uirtutẽ ſuc-
curſus eſtimat defectionis fantaſma. Ad h̃ aũt
notificanda menti etiam ieſus dat adiutorium: qa
dum animã oppreſſam iuuare uenit: quaſi ſe alio
ire oſtendit: unde dicitur ꝙ uolebat preterire eos:
ac ſi de eis nõ pertineret ad eum. De hoc ſimile
habuiſti ſupra de chananea: imo quod ſtupendiſſi
mũ ẽ tãtũ placet recognitio ſue impoſſibilitatis ad
bonũ: & inabyſſatio proprie uoluntatis ad appe-
tẽdũ & perpetrãdũ omne malum: ꝙ quando ani-
ma ad iſta plene de ſe ſentiendũ ſe reddit difficilem
& nõ habet h̃ ſicut cognitionem indubitabilẽ qd
nunꝗ̃ ẽ niſi per ſuperbie & preſũptionis ſuperciliũ
quãtũcũqꝫ talem animam deus eternaliter exceſſi-
ue dilexerit: & ad ſublimẽ ſtatum prouehendã ele-
gerit: tamen propter iſtud humilitatis profundum
in ea formandũ: in quo eſt omnis boni fundamẽ
tũ fomẽtum: & cõplementum: aliquando permit-
tit eã ad multa horribilia & ſibi cõtraria ruere: ſicut
eſt exẽplũ in paulo. Aliquãdo ãt permittit poſt in-
numera beneficia & altã experientiam amoris dei
horribiliter & uiliter ruere. Exẽplũ de apoſtolis oĩ-
bus ruẽtibus tp̃e paſſionis. Sed ꝗ̃ maxime de dauid
in adulterio berſabee: & homicidio urie: poſtꝗ̃ tan-
ta beneficia a deo receperat: & hec oĩa ſalubrit᷑ per-
mittit ut dicit Grego. ut eos ſublimius ꝑ humilita
tẽ erigat q debilius per cecã ſupbiã ſtabãt: hoc ãt ĩ
pluribus locis ẽ actũ. Quarto ut per h̃ dei potẽ-
tia: ſapientia: & bonitas multiplicius innoteſcat:

UVA. BHSC. IyR_070

dum nõ ſolũ bona:ſed etiam mala electorum facit ſubſeruire ſaluti: ac per hoc ipſi electi cautius humilius & electius aſſurgunt ad dilectum ieſum amandum in cuius merito & ſolo adiutorio reſurgunt a malo:& proficiunt in bono:ac per hoc ſibi nihil de ſe relinquentes totaliter in ieſũ tranſeunt. Quinto ut ſatiſfaciat diuine iuſtitie q̃ requirit talium electorũ uitã in tribulatione purgari:& p hũc modũ gratiã in eis augeri:ubi & uides maximã aſſociationẽ miſericordie ſaluatoris ieſu cũ ſue rigore iuſtitie:dũ oia per que iuſtitia punit ad eterni p̃mii ſuperexcellentiã ſubſeruire facit. Sexto põt dici ꝙ etiam hoc facit ut poſt tribulatiõis experiẽtiam ſue abſentie:iocũdius teneatur.Idem.n.bonũ perditũ & poſtea reinuentum habet nouã gaudii rationem:quod maxime fieret ſi in reinuentione haberet augmẽtũ:quod cõmuniter fit electis. Nullus deſperet ſi tribulatiõibus ipſũ ieſus exponit:qa per tribulationes ipſum probat: nõ reprobat:gratiam auget nõ aufert:& letitiam eternã cumulat dũ tẽporaliter cõtriſtat:unde apl's ad hebre. Si extra diſciplinã eſtis:iã nõ filii:ſed adulteri. De hoc dicit Ber.in ſermone.xvi.ſuper Qui habitat. Vtilis ẽ tribulatio que probationem operatur & ducit ad gloriam:& infra.Res ut dixi neceſſaria ẽ tribulatio que in gloriam uertitur:triſtitia que mutatur ĩ gaudium.Sane lõgum quod nemo tollet a nobis & multa ibi de hoc pulchra:Idẽ ſermone.vi. ibidẽ. Si magnũ ibid eccleſie corpus cõſiderare libet: facile ſatis aduertimus lõge acrius ĩpugnari ſpũalis eccleſie: q̃ carnales agit hoc ſane ſemper ſuperbia & inuidioſa malitia perfectiores quoq͂ uehementius pulſat.Iuxta illud. Eſca eius electa. Agit inq̃ & nõ ſine certa diuini diſpenſatiõe cõſilii qui qdem nec imperfectiores ſupra id quod ferre poſſunt tẽtari permittit: faciẽs cõ tẽtatione prouentũ:& perfectioribus nõ modo glorioſiores:ſed numeroſiores parat ex hoſte triũphos:h̃ Ber. Noli ergo timere ꝙ dominus electos ſuos magnis & multis tribulationibus exponit:ſed finaliter non relinqt: unde & pluries pmiſit diſcipulos tẽpeſtati: ſed nũq̃ ſubmergi:qn potius ſecũdũ multitudinẽ doloꝝ ſuoꝝ in corde ſuo ſubite & ĩſperate cõſolationes benedicti ieſu letificãt animas electorum. Vnde & contra quatuor picula ſupraſcripta quatuor remedia adueniens apportat. Nã cõtra tediũ noctis & ignorantie aduenit cũ diluculo lucis radioſe.Cõtra defectum amaritudinis interne uenit cum dulcedine allocutionis:ſuauiſſime mẽti ingerens infinitũ pelagũ ſue eẽntie in qua eſt mare ĩmenſe cõſolationis:& hoc cũ dicit.Confidite ego ſũ:nolite timere unde talis anima reliquatur dulcore.d.illud Cant. Anima mea liquefacta ẽ: ut dilectus locutus ẽ.Cõtra hoſtis tẽpeſtatẽ aduerſantis apportat remediũ ſolide deãbulationis:unde dicitur ꝙ uenit ad eos ambulans ſupra mare. Suum ambulare ſupra mare eſt nos ambulare facere ad ſimilitudinem greſſuum ſuorum quibus calcat per patientiam omnes fluctus tribulatiõis illate: facit nos hillariter per tribulationes incedere: & in medio ipſarum in ueritate ambulare. Et hoc eſt maximum ſignum utilis adiutorii quando tribulationes non auferuntur:ſed in medio ipſarum greſſus ſolidi cõferuntur:& hoc eſt quando uirtus patientie datur que habet opus perfectũ:in qua plene anima poſſidetur.Hoc debent petere qui ad perfectionẽ aſpirant:ꝙ per tribulationes uirtuoſe procedant:nõ ꝙ tribulationes recedãt.Hi ãt ſũt qui cãtãt in uiis dñi quoniam magna eſt gloria domini.Hoc fortis athleta petrus petit cũ dicit.Domine ſi tu es iube me uenire ad te ſuper aquas &c. Mat.xiiii.uide totum

Quartum remedium quod datur contra quartum defectum.ſ.noſtre uirtutis & roboris tribulationibus ſubcũbentis:contra quẽ imperialis acceſſus poteſtatis ieſu omnia increpantis in mari facta ẽ tranquillitas magna. Sed contra uniuerſalem radicem predictorum periculorum que fuit chriſti abſentia introducitur uniuerſalis radix omniũ predictoꝝ remedioꝝ que ẽ chriſti ſocialis & unitiua p̃ſentia:cũ dicitur ꝙ aſcẽdit ad illos in naui.In cuius unione eſt ceſſatio oĩs mali:& dulcoratio oĩs afflictui. Ipſe elegerat mẽtem ad ſublimia. Et iſte eſt unus modus quo dulcoratur aqua amara per eleuationem uaporoſã in aera a uirtute ſolis.Ipſe ẽt oẽs tribulationes mentis oſtendit pertranſiſſe per oẽs uenas cordis ſui:& ideo inde exire debuit dulcoroſitas :& amore paterno nobis ꝓpinquitas. Et hic ẽ ſecundus modus quo dulcoratur aqua amara qñ tranſit per occultos terre meatus in quibus purificationẽ accipit & dulcorẽ.Oſtenditur etiam in nobis:quia ipſe eſt qui portat & non nos: unde ſicut nos non ſumus qui loquimur:ſed ſpiritus patris noſtri: ſic nec nos ſumus q portamus:ſed uirtus ĩ nobis habitãtis piiſſimi & uictorioſiſſimi ieſu xp̃i Ipſe eſt enim illud lignũ forte & ĩputribile quod artifex ſapiens elegit ad faciendũ pontẽ & nauẽ nobis infirmis:ut illeſi per aquas tribulationis trãſeamus:& ipſas dulcoratas leti bibamus. Et iſte eſt tertius modus quo leguntur aque dulcorate ĩ exo.cum dicitur:ꝙ ex p̃cepto domini poſuit moyſes lignũ in aquis amaris q̃ in dulcedine ſunt cõuerſe:huic ligno modico humili & deſpecto:quod dominus exaltat homines prebent animas ſuas.Ipſe etiam ieſus ẽ eterna ſapientia que omnibus dat ſaporem debitum ſecundum congruentiam temporis & cauſaꝝ.Et ideo nobis ĩmittit:ꝙ dum habitamus in peregrinatione paſſibilis carnis nihil nobis debet eẽ dulcius q̃ ſimilitudo chriſti uite paſſibilis:& ideo ĩmittit menti ꝙ nihil debet ſibi dulceſcere niſi cũ chriſto crucifixo ſimul crucifigi & cordis ſui continue deglutire anguſtias. Et hic eſt quartus modus quo legũtur aque dulcorate & ab amaritudis morte ſaluate.iiii.Re.ii.dũ helyſeus fecit uas nouũ & miſit ĩ eo ſal.& de illo miſit ĩ fõtes aquaꝝ:& dixit:h̃ dicit dominus deus. Sanaui aq̃s has: & non erit in eis ultra mors neq; ſterilitas.

UVA. BHSC. IyR_070

Vas nouum eſt cor per ſpiritum ſanctum a uetuſta
te proprii ardoris tranſlatum in nouitatem amo-
ris ieſu:ut eodem guſtu ſaperet omnia. Qui bene-
dictus ieſus licet impari gradu & tunc mit-
titur in fontē omnis amaritudinis noſtre.ſ. noſtri
amoris uitioſi & reciproci ad nos in quo eſt fons
omnis noſtre culpe & tribulationis. Sic ergo ui
diſti quomodo ieſus ſaluator optimus oēs aduer-
ſarios flatus tranquillat anime tribulate. Sed attē
de ꝙ duplici tēpore tempeſtas legitur diſcipulorꝫ
inuaſiſſe nauiculam:primo ſicut dictū ē:hic ieſu ab
ſente. ſcd'o ſicut dr̄ Mar.iiii.ieſu dormiente: licet ī
his multa poſſent ſignificari:tamē poſſumus dice
re ꝙ abſentia ieſu chriſti ſignificat tempeſtatē ab
hereticis ortam:eis.n.abeſt ieſus qui fides abeſt.
Dormitio uero ſignificat tempeſtatē a prauis mo
ribus excitatam. Adeſt quidem peruerſis fidelibus
per fidei ueritatem:ſed eis dormit per operandi ne
gligentiam & torporem:& ideo multarum concu
piſcentiarum & ambitionū fluctibus talium opp̄
muntur nauicule:unde ad exaggregationē iniqui-
tatis eorꝫ ualet qd' Mar.dicit ꝙ ieſus erat in puppi
ſuper ceruical dormiens. Puppis ē poſterior pars
nauis in qua ſignificatur ꝙ ieſum poſt dorſum ꝑie
cerunt. Et ſicut dicitur de malis ſenibus in Daniele
ꝙ auerterunt faciem ne reſpicerēt celum: nec recor
darentur iuditiorum iuſtorum: ſic & hic peruerſi
chriſtiani aduertunt intellectum ne reſpiciant alti-
tudinem ſui ſtatus qui ſunt chriſti ſanguine precio
ſo redempti ne recordentur iuſti iuditi dei. Qua
propter iuſte cōdēnabit eos in ſupplitiis:qui tantū
neglexerunt ſpem ſalutis. Et quod peius eſt unū
molle ceruical poſuerunt ſub genu ieſu: ut ſuauius
ab eorum protectione & auxilio tā aures ꝗ ſenſum
auertant. Hoc ceruical eſt delectatio & requies
quam habent impii in diuine offenſionis operibuſ
qui letantur cum male fecerint & exultant in rebus
peſſimis:propter quod chriſtus ſuauiter dormit &
requieſcit ꝙ tribulentur:& diabolice poteſtati tra-
dantur. Sicut ipſe dicit Prouer.i. Deſpexiſtis omne
conſilium meum:& increpationes meas neglexi-
ſtis:ego quoqꝫ in interitu ueſtro ridebo & ſubſana
bo cum uobis id quod timebatis aduenerit. Sed
attende ꝗ diu laborant in remigando:& in aliis ꝓ-
prie induſtrie inſtrnmentis :tādiu magis īualuit uē
tus:quia quando mali chriſtiani credunt per alia re
media uentum tribulationis effugere ꝗ per ſalubrē
penitentiam & orationē deuotam chriſtum excita
re:uano labore conſumuntur :quia & ſua expēdūt
& tribulationem non effugiunt. Et ſi per ħ aliquā
do tēporaliter ceſſat periculoſius uaſtat:dum per
ħ eterna incendia preparat. O ꝗ lachrymabiliter
ħ poſſent ad preſentis tēporis malitiam retorqueri
ut dicamus ieſum dormire negligenter & miſerri-
me ſeruantibus ſuum ſtatum. Sed dānabiliter abeſ
ſe pertinaciter defendentibus:& ſub ſpecie uirtutis
colorantibus ſuum defectum: per hoc exhortatio
nis remedium ſi uolunt excludere negligentiam:
& miſeriam:ex quo ſuum nolunt recognoſcere de
fectum. Secūdis ſtat ſubmerſionis periculū:im-
mo neceſſario habent perire niſi aduenire dignet̄
dominus. Sed quomodo eis aduenit qui nec ī ma
ri dicunt ſe eē nec in periculis laborare? O ꝗ ama
rum eſt ſibi mare:in eo ꝙ ſuarum amaritudinū eis
amaritudo dulceſſit ꝗ tenebroſior eſt in eis nox:in
eo ꝙ ſuam noctem tenebroſam dicūt lucem diſcre
tionis. O ꝗ eſt eis tēpeſtior uentorꝫ cōflictus quo
magis in medio eorum poſuerūt ſui appetitus le-
ctum:dum diſtractionibus tribulationū ſtatui ſuo
repugnātiū conquieſcunt. Hi ſunt ſimiles feris
marinis que in tēpeſtatibus fluctuum delectantur
& appropinquant ad barculas que ad portum feſti
nant:ut eas ſi poſſent ſubmergant. Sic & hi amen-
tes & furioſi pauperculos tales turbines fugientes
nituntur ad ſui imitationē attrahere. ut ſimilis eos
unda ſubmergat:quāto periculoſius periculū defe
ctu roboris & deſiſtentis uirtutis incurrunt: dum ī
eo ꝙ ſtatū ſuū deſtruunt per labores multos tēpo
ralia:& mūdanos honores ac ſtatus ꝓcurāt:& ī his
uitā ſuā occupant ieſu imitatione relicta & cauſidi-
cationibus & defenſionibus ſuarū malarum liber-
tatum uacaut:hi ſunt remi cum qbus laborant ina
nitus:quia fluctus non minuūt: ſed intendunt: &
dum contra unū litigant multos alios prouocant.

O ꝗ periculoſe omniū bonorꝫ radice xp̄i p̄riā
ſunt priuati:& tanto peius quanto falſo xp̄o ímo
cum antichriſto ipſi ſunt ſociati:dum deſtructionē
promiſſe paupertatis & cauſidicationem machinā
ſue hūilitatis p tēporaliū affluentiā maculant ſue
puritatis diſtractionē cōtinuā ruinā interne charita
tis qetis & deuotionis & alia ſimilia reputant cultū
uere religionis ac in his chriſtū habere dicunt. Sed
nō mirū qa erat cor eorꝫ obcecatū & nō intellexe-
runt de panibus. Nōne ſūt palpabiles cecitates ap
tas ſue profeſſionis tranſgreſſiones tam horribi-
les dei cultus in oculis mūdi oſtēdere:& de hoc tā-
ſe de malignitatē iactare? Sed hoc accidit eis: qa
non intelligunt de panibus. Nō.n.ſpiritualem refe
ctionē que eſt in altis uirtutibus ſue perfectionis &
profeſſionis & in guſtibus mentis intelligunt:pro
pter quod etiam ieſum uenientem in ſāctis paruu-
lis uirtutibus deformibus:qui calcant undis ſue tu
multuoſe turbulētie & occupationis diſtractiue oīa
deſpiciendo non cognoſcunt:ſed eſtimant fantaſ-
ma deceptionis & pre timore ne uitioſitatis ipſo-
rum confringant malitiam clamāt multis iurgiis
& detractionibus ſuper eos. Sed ſpiritus uerita
tis ab eis prudenter declināt eos in ſua malitia di
mittendo: ſed finaliter non declinabit a naui: qn
immo omne ſemen electum quod in eis fuerit ad
ſe trahet: & tunc ſe cognoſcentes erraſſe propriam
recognoſcētes offēſā adorabūt ſpūm ieſu dicētes.
Vere filius dei es. Si āt his filiis claudicantibus
& aliēis qui dn̄o ieſu mētierūt n̄ ſeruātes ꝓmiſſa at
tribuat̄ & ſōno quo ſoportatus ieſus ex obligatiōe
ꝓmiſſe regl'e ſup ceruical dormiuit ī puppi q ꝓprie

UVA. BHSC. IyR_070

myſterium eis adaptatur qui totū ſue profeſſionis
ſtatum proiicienres poſt tergum ſuum:dimittunt
ieſum & eius imitationem perfectam ſuper puppi
dormire ad proram ſui naui conatus:& cōtinui ſtu
dii procurādi ea que ſui ſtatui aduerſantur faciem
ſue uigilie conuertentes. Sed & ceruical ſue mo
litiei & relaxate uite & anxie congregationis tēpo
ralū ſub capite ieſu ponunt. Quia ħ in ſua ſollicitu
dine & procuratione intendunt:ut talibus eorum
maleſitis ſoporatus ieſus iuſtitia exigēte ad eorū
iubilationē non euigilet:ſed inundante uento per-
ſecutionis ſuper eos qui electi fuerunt ex eis ma-
lam dimittentes prorā:& ad puppim iam diu obli
tam inſtitutionis primarie & perfectionis ſue con
uertentes aſpectum impetu timoris uehementis
uidentes ſe ſubmergi in fluctibus tranſgreſſionis
ſue clamabunt fortiſſime cordialiter dicentes. Do
mine ſalua nos perimus. Quibus ex pietate ex
citatus ieſus imperauit uentis & mari eorum tranſ
greſſiones & turbulentas diſperſiones & amaras
occaſiones exſufflant:& eorum modicam fidē qua
timebant ſe non poſſe regulam ſeruare increpabit
& tunc fiet tranquillitas magna religionis & eccle
ſie reformate. Vnde honor coronati regis ieſu eſt
principaliter ſanctorum martyrum comitiua & mi
litia triūphalis:propter quod ab hoc fundamento
honorifico incepit ſe chriſtus in eccleſia honorare
dum a martyriis incepit tyrānoꝝ quorum perſe-
cutio.ccc.annis durauit. Et ſicut legitur dictum a
Hiero. Tāta fuit multitndo illius coronate militie
ꝙ cōputatis omnibus martyribus: & qui per di-
uerſas partes orbis pro confeſſione ieſu ī illis.ccc.
annis martyria pertulerunt poſſunt .ccc. martyres
cuilibet diei illius tēporis aſſignari.

Ieſus lepram eiiciens Cap.xix.

Anima mea attende ieſum de mōte de-
ſcendentē ſublimitatis diuine ad aſſum-
ptionem paſſibilitatis tue:& te totam le
proſam attēdens cum multis lachtymis te proſter
ne.d.ei. Domine ſi uis potes me mundare. Si for-
te tibi cōpatiens extendat manū ſue uirtutis & di
catiuolo mundare. In quo & attende tue iniqui
tatis uitium:quia leproſa es:pietatis ieſu beneficiū
quia per ipſum mundata es:lepra autem ſignificat
omne mortale peccatum:primo quantum ad uitia
capitalia:unde lepra eſt morbus contagioſus per
ſuperbiam:quia qui communicat ſuperbo inducit
ſuperbiam. Eccle.xiii. Ardens per luxuriam faciens
ſitire per auaritiam: deformans aſpectum & faciē
per iram:reddens hominem abhominabilem per
per iuuidiam. Nam abhominatio hominū detra-
ctor. Prouer.xxiiii. Immundus per gulam. Daniel
enim propoſuit ne pollueretur de menſa regis pō
deroſum reddens hominē per accidiam. Prouer.xv
In merore animi deiicit' ſpiritus. De his ſeptem le-
uit.xiii. Quicunq; maculatus fuerit lepra habitabit
extra caſtra. Primo igit' leproſus ſepatur ab aliis in
quo ſignificatur peccatū ire cō quo nullus poteſt
habitare. Prouer.xxii. Eiice deriſorē & exibit cū eo
iurgiū:ceſſabuntq; cauſe contumelie. Hec eſt le-
pra marie que rixata eſt cū moyſe:& eiecta a caſtris
Nūeri.xii. Maria apparens candens lepra quaſi nix
Eiiciendi ergo ſunt rixoſi & iracundi. Numeri.v.
Precipe filiis iſrael ut eiiciāt de caſtris omnem lepro
ſum ne contaminent ea cum habitauerat uobiſcū

Secundo habebant ueſtimenta diſſuta:hec eſt le
pra inuidie que procurat diuiſionem & ſciſſuram.
Nituntur enim inuidi illam chriſti tunicam incon
ſutilem deſuper &c. diuidere. Cū tamen chriſti cru
cifixores noluerunt eam ſcindere:hac ſcinditur uin
culum charitatis fraterne. Hec eſt lepra ſimonis
Luce.vii. Qui inuidebat ſuperne gratie curatione
Magdalene. Cui dixit dominus. Aquam pedibus
meis non dediſti:oleo caput meum non unxiſti:
oſculum mihi non dediſti:quia inuidi non habēt
lachrymas contritionis in corde:nec oleum charita
tis in opere:nec oſculum unionis in ſermone. Ideo
dicitur deute.xxiiii. Obſerua diligēter ne incurras
plagā lepre:lepra enim ſolutio continuitatis & in-
uidia diſſipatio unitatis. Tertio leproſus habet
caput nudum. In quo deſignatur lepra ſuperbie.
Caput enim nudat q opera alicuius eminentie uel
ſanctitatis per preſūptionis ſuperbiā oſtētat. Hec
lepra eſt ozie qui ex preſūptione cordis uſurpauit
ſibi officium ſacerdotis. Ideo lepra apparuit ſibi in
fronte ubi ē ſignū ſuperbie.ii.paral'.xxvi. Et dicitur
ibi ꝙ fuit leproſus uſq; ad diē mortis ſue: quoniā
tale peccatum quia corruptionē nō ſuſtinet ut fre
quentius percurret in finē. Quarto habebat os ue
ſte contectū:in quo lepra accidie deſignatur q̄ non
uult per bonū opus reſpicere. aliter etia m os ueſte
contegit':cū accidioſus dominā te uerecūdia nō cō
fitet'. Contra quos dicit Iob. Quaſi in ſinu abſcō-
ſa leproſa efficit' dū accidioſa manus nihil ad iuſtiti
am operatur. Quinto contaminatū ſe clamabit
in quo ſignificatur lepra luxurie per quā maxime
contaminatur anima. Hiero.iii. Si dimiſerit uir uxo
rē ſuam & recedens ab eo duxerit uirum alterum
nūqd contaminata eſt mulier illa? Contaminatū
ſe clamat qui publice per luxuriam peccat:hec ē le-
pra Ioab.ii.Re.iii. Non deficiat de domo Ioab flu-
xum ſeminis ſuſtines & leproſus tenēs fuſum &
cadēs gladio:& indigens pane:qa in ea hō totus ef
feminat'. Tenet fuſum per momētaneam delecta-
tionem:uel propter effeminatorum confuſionem
quia ibi eſt eneruatio:cadens gladio per iugem cō
ſcientie cōpunctionem:hoc enim proprium habet
illud peccatum:quia conſcientiam pungit:quia ipā
continue naturalis lex arguit quā corrumpit. Indi-
gens pane:quia omni ſpirituali conſolatione ſe red
dit indignū. Sexto ſordidum ſe clamat:hec ē le
pra gule:quia per eam ſordidi & animales efficimur
Iob.xviii. Quare ſorduimus & reputati ſumus ut
iumentum apud te. Iumenta certis temporibus
a coitu abſtinent: ſed nunquam ſobrietatis me
dium tenent. Semper enim uacant nutritiue:

UVA. BHSC. IyR_070

ſed non ſemper generatiue:hͦ eſt lepra naamã qui
erat princeps mil tie regis ſyrie uir diues ſed lepro-
ſus.iiii.Re.v.Nobiles enim & diuites maxime in-
fecti ſunt lepra gule.Vnde Luce.xvi.dicitur de di-
uite epulone ꝙ epulabať quottidie ſplẽdide:hi.n.
ſunt in epulis ſuis male cõuiuãtes ut dicit Iudas.

Septimo ſolus habitat extra caſtra:hec ẽ lepra
auaritie.Auarus.n.per interminabilitatẽ & inſacia-
bilitatẽ appetitus infiniti uellet ſolus totum mun-
dũ occupare.Eſa.v.Ve qui cõiũgitis domũ ad do
mũ:& agrum agro copulatis uſq; ad terminũ loci
Nũqd habitatis uos ſoli ĩ medio terre:hec ẽ lepra
giezi.iii.Re.v.Egreſſus ẽ gieziab helyſeoquaſi nix
& licet omnis auaritia ſit mala lepra: ſimoniaca
tñ peſſima ẽ q̃ in giezi uẽdẽte gratiã figuratur:un-
de notabiliter dicitur quaſi nix.Nix.n.nocet oculis
ne uideant & pedibus itinerantiũ:aliquãdo uiam
occultat:quia ſimonia maxime obcecat prelatos:
& errare facit ſubditos:ſed bene ſicut helyſeus eie-
cit giezi a ſe.Sic chriſtus emẽtes & uẽdentes eiicere
cepit de tẽplo.Io.ii. Vtinã ſit hodie aliqs hely-
ſeus & aliqs chriſti uicarius qui hanc leprã de ſcũa
rio purget:propter hͦ forte dicitur Luce.xix.ꝙ ieſus
cepit tales eiicere:quia quod chriſtus cepit facere:
debet eius bonus uicarius conſumare. Hec ſũt ſe
ptẽ conditiones leproſi: & ſeptẽ perſone leproſe
ſignificantes offenſionẽ ſeptẽplicis culpe. Cõtra
que mala in ſacra ſcriptura ſeptẽ remedia inueniũ-
tur purgatiua:tamẽ unũ erat remediũ generale &
ordinatũ in lege.In quo oĩa figurantur purgari.
Ibi erant duo paſſeres & lignũ cedrinum: & habe-
bant uermiculũ & iſopũ:& lauabať patiẽs:radebať
& ungebatur:leuit.xiiii.In quibus oĩbus deſignan
tur officia ſeptẽ uirtutũ: per que dicte ſeptẽ lepre
mundantur. In paſſere qui a puſillanimitate di-
citur ſecũdũ Iſidorũ:& ẽ minutũ animal:humili-
tas deſignatur per quã ſuperbia mũdatur. Et pro-
pter duplicem humilitatem interiorẽ & exteriorẽ
ſunt duo paſſeres.In ligno cedrino quod ardebať
cuius odore ſerpẽtes occiduntur & fugiunt.Sobrie
tas intelligiť que motus carnales reprimit & occi
dit. Tertio ardebatur uermiculus:hic e at coctus
bis tinctus:hec eſt charitas que totam inflãmat ani
mã per modũ dilectionis in deum:& pietatis in ꝓ
ximum:hac lepra mundatur inuidia.Quarto arde
batur iſopus petre adherens:& maculas faciei emũ
dans:hͦ ẽ hilaritas ſpiritualis per quam mũdatur le
pra accidie:ut alacres in dei ſeruitio ambulemus.
Quinto lauabať leproſus.In quo ſignatur caſtitas
q̃ mũdat lepram luxurie :unde mẽſtruate & luxuri
oſe dicit dñs Eze.xvi.laui te aqua & mundaui te
& ſanguinẽ tuum ex te.Sexto radebatur. Raſio pi
lorum abiectionem ſignificat ſuperfluorũ:hͦ ẽ libe
ralitas que mundat lepram auaritie.Septimo lepro
ſus ungebatur ſanguine & oleo:hec eſt tranquilli
tas mentis que mũdat leprã ire.Sic ergo habes
Paſſeres humilitatis cõtra ſuperbiã
Cedrũ ſobrietatis cõtra gulã
Vermiculũ charitatis contra inuidiã
Iſopum hilaritatis contra accidiam
Lotionem caſtitatis contra luxuriam
Raſionẽ liberalitatis contra auaritiã
Vnctionẽ trãquillitatis cõtra iram.

Sunt ẽt ſpecialia remedia ĩ ſpũalibus lepre mũ-
datiõibus deſignata. Nã mũdatio ſupbie deſi-
gnať p unctionẽ manus moyſi q̃ ĩ abſtractiõe de ſi
nu apparuit leproſa:qa ſupbia ĩcurriť:dũ hõ exteri
us apparẽdo extollit. Inuidia mũdať per cõbu-
ſtionẽ ſicut de lepra ueſtis ſcribiť.Sic & inuidus qñ
diuino igne ĩflãmať malitia ueſtis ĩ eo ĩuidie cõbu
ritur & aĩa & corpus ad obſeqũ xpĩ & ꝓximi exhi
beť. Accidia ſimiliť curať p manus extẽſionem
qñ xp̃s manũ extẽdit & tãgit leproſũ:qa uigorat ĩ
fluxu laborãtis accidioſũ.Huic tñ ꝓ̄cipit ꝙ offerat
munus qđ ꝓ̄cepit Moyſes.ſ.duos paſſeres corpus
& animã:ut q nec bona cogitabat in exteriori ope
re:iã utroq; uolet affectionis agilitate.Ita tñ ꝙ unũ
paſſerẽ uiuũ ĩmolet quãtũ ad opa que ſũt carnis ſu
per aquas uiuas uiride contritionis:& alterũ paſſe-
rem.ſ.uiuũ ſpũm.ſ.ſinat aduolare in agꝝ cõtẽpla-
tiõis libere ſepties aſperſũ ſãguine ĩmolati: qa aĩa
debet tota agilis fieri in caſtigatione uili corporis
ꝓprii.Et debet lignũ cedrinũ ſacratiſſime crucis paſ
ſionis ieſu:& iſopus candidã herbam calefaciẽs &
purgans pectora frigida in ſe habere:iſopus inq̃ ta
lis coloris mẽdacium cordis ieſu debet ligari ad pe
dem paſſeris cum pede anganante ut portet crucẽ
uiolenter ad modum ſimonis:ſed cum funiculo ſe
riceo amoris ignei cocti bis tincti ut tingatur imen
ſa charitate filii dei talia ſuſtinentis in aſſumpta na
tura & charitate anime ieſu talia acceptantis pro no
ſtra redẽptione. Taliter alia excluſa accidia libere uo
lat ad alta:hͦ ponit in domo Simonis leproſi: ubi
beata magdalena paſſerem ſui cordis ĩmolat ſuper
aquas uiuidas lachrymarũ omnis accidie excluſo
corpore:& alligato prius ad pedes affectus ſui ce-
dro extrinſece paſſionis ieſu & iſopo ignee charita
tis interne cordis ieſu cum filio amoris ſubtiliſſimi
& fortis. Sic diſtincti in corde & corpore ieſu xp̃i
crucifixi auſteritate corporis aſperſa ſepties aduola
bat ad litteram in contẽplationis agrũ dum .xxx.
annis ab omni cura corporis abſtinens ſepties ele
uabatur in die ad angelicum & iubiloſum conſor-
tium celeſtis pſalmodie:hoc modo omnis torpor
accidie figuratur. Quarto:lepra ire eo modo de
bet curari:quo legitur curata lepra marie per ſepara
tionem a iurgio.Nam ſicut legitur Nũeri.xii.Eie-
cta ẽ de caſtris ſeptem diebus & poſt curationem
reuerſa:qa ſeparãdo ſe a cõtẽtiõibus & ab occaſioni
bus offẽſionũ ꝓximi curať ira aĩ.Quĩto lepra aua
ritie figurať p leprã domus cuius cura erat expor
tatio uaſorum domus:& abraſio parietũ quia im-
poſſibile eſt ꝙ auaritia retenta rerum congregatio
ne curetur :ſed interius radatur affectus cupidita-
tis & ſubſtantia exportetur per elemoſynarum lar-
gitatẽ. Sexto lepra luxurie curatur per ſeptẽpli-

UVA. BHSC. IyR_070

rem lotionem aque:que figurata eſt in lotiõe na-
amã qui lotus eſt ſepties: quia debẽt lauari & ab-
ſtergi uniuerſaliter cogitationes: locutiones tur-
pes actus:aſpectus:geſtus:inceſſus:& omne quod
ad illam labem põt inducere.Et tunc reſtaurat̃ ca-
ro ad innocentiam puerilem. Septimo mũdat̃
gula per ſollicitam cuſtodiã diuini mandati:quam
lepram primus leproſus Adam per inobedientiã
incurrit lignum uetitum deguſtans:quo etiam fit
mundatio lepre ſolo uerbo & dei mandato:maxi-
me illis qui ſciunt dicere diabolo ſuggerenti cibũ
inordinatum.Non in ſolo pane uiuit homo: ſed
ex omni uerbo quod procedit de ore dei &c. Hoc
modo mondati ſunt.x.leproſi.Luce.xvii. Qui le-
uauerunt uocẽ.d.ieſu.p̃.&c.quaſi.d.Tuũ eſt precci
pere:noſtrum obedire:unde & ſolo uerbo curauit
eos.d.Ite oſtendite &c.& dei mandati obedientia
ſunt curati:factum eſt dum irent mondati ſunt.
Sed quia lepram gule curare incipiunt:ſed pauci p-
ficiunt niſi in curatiõe perſiſtant:& ſuũ ieiuniũ pu-
re in deum referunt.Idcirco licet.x.ſint mundati de
uno ſolo dicitur ꝙ ad ieſum rediit gratias egit: &
ad ipſum ieſum refugit:de quo dicitur ꝙ erat ſama
ritanus:quaſi cuſtos gule inſultus:& in alienigena
a concupiſcentia carnis ſue. Quia uero lepra eſt
uniuerſalis corruptio in corpore a uenis incipiẽs:&
in frontibus terminata nature uim naturalem infi-
ciens que operatur ĩ epate.Idcirco lepra ſpiritualis
ẽ quedã anime corruptio uniuerſaliter in omnibus
uiribus ſenſuum:que ſunt affectiua:intellectiua: &
operatiua. In operatiua eſt triplex lepra:una ĩ trãſ
greſſione inchoando malum opus agere: ſecun-
da in continuatione aſſuefaciendo malum opus
continuare: tertia in ueterata conſuetudine: pri-
ma dicitur lepra cutis:ſecunda carnis:tertia cicatri-
cis. Intellectiua autem eſt lepra:que eſt defectus
fidei:ſiue ſit in ſingularis perſone corruptiõe: ſiue
ĩ plurium congregatione. Et hec eſt duplex lepra
prima capitis & barbe:ſecunda domus leproſe.
In affectiua uero eſt lepra affectionis:ſiue ſit ex ope
ribus iuſtitie:ſiue ex operibus miſericordie:prima ẽ
lepra cutis:uidelicet ĩchoatiõis bõi operis & exteri
oris conuerſationis de qua dicitur. Homo ĩ cuius
carne & cute ortus fuerit diuerſus color:ſiue cruſtu
la:aut quaſi lucens quippiam.i.plaga lepre adduce
tur ad ſacerdotem:qui cum uiderit lepram & pilos
in album mutatos colorem:ipſamq; ſpeciem lepre
humiliorem cute & carne reliqua plaga lepre ẽ.
Color diuerſus alterat cutem:cruſtulla etiam corrũ
pit carnem interiorem:per cutem & eius colorem
intelligitur noſtra conuerſatio per quam boni aut
mali extimantur ab aliis:per carnem que clauditur
intra cutem intelligitur noſtra conſcientia que no-
bis & dei ſolum patet oculis. Vbi uero color ſancti
tatis deficit in actu uel in conuerſatione:& apparet
corruptio conſcientie:aut lucet exterius euidẽtibus
ſignis:lepra eſt & oportet mundari ad arbitrium ſa
cerdotis. Pili qui inſenſibiliter de corpore exeũt
ſunt cogitationes que de corde procedunt. Albe-
do pilorum que de infirmitate procedit naturalem
colorem expellit:hec ſunt uerba uel ſigna que con
tinent uirtutum defectum. Ex quibus manife-
ſte concluditur ꝙ habent in corde malum funda-
mentum & ſpeciem lepre humiliorẽ carne reliqua
ſi ex actu qui ſibi obiicitur intellige ſufficientẽ excu
ſationem non habere quin potius ab eo quod pri
us apparuit uel fuit ipſum conuicit defeciſſe ſepara
bit cum a congregatione ut ne ex familiaritate in
fundat aliis corruptionis uenenum. Si autẽ lu-
cẽs candor fuerit in cute.i.infamia in ſociorum opi
nione:nec humilior carne reliqua pili coloris pri-
ſtini.i.ſibi proprio certa:nec ab eo confitetur culpa
debet eum recludere ſeptẽ diebus:quia debet eum
reſtringere correctiuis ammonitionibus & ſollici
tis obſeruationibus interdicendo ſibi actus qui ſũt
uia ad culpam.Et hoc tãdiu obſeruandum ẽ donec
uideatur ſi ab opere peruerſo ceſſet:& in domino
ſabbatizet.Iterũ ãt.vii.diebus aliis recludendus ẽ:
quia ſollicita debet obſeruari diligentia:& etiam ſi
bi libera data lumina qualis appareat eius uita ne
forte in prima clauſura fuerit culpa: fuerit abſtinen
tia ſolo timore pene & obſeruantis cuſtodia: quia
& lupus captus predam non tangit. Et ſequitur
ſi obſcurior fuerit lepra.i.obliti criminis nulla ap-
pareat euidentia: & in homine continentur bona
ſcabies eſt.i.infamia ex ſua leuitate ſuborta.Scabies
enim licet mortem non inferat:cutẽ tamen detur-
pat:ſic & conuerſationis leuitas licet mortẽ nõ in-
ferat ſi ſola ſit:tamẽ famam denigrat. Secunda ẽ
lepra carnis uiue & exfloreſcẽtis in aſſuefactione cõ
ſuetudinis de qua leuit.xiiii.Plaga lepre ſi fuerit in
homine &c.Cũq; color albus in cute fuerit & ca-
pillorum mutauerit aſpectum: ipſa quoq; caro ui-
ua apparuerit:lepra uetuſtiſſima iudicabitur. Capi
li ſũt prolixiores pili ĩ qbus ꝑceſſus iniqtatis uide
tur deſcribi.Immutatio capilloꝝ ſignũ ẽ ꝙ longa
cõſuetudine iniquitatis iniquoꝝ affectibus ẽ radi-
cata:hec lepra non exigit ſacerdotis diſcuſſionem
ſed meret̃ ſeparationem que dicit̃ uetuſtiſſima
propter inueteratam conſuetudinem: & dicit̃ car-
nis uiue:quia peruerſitas habet apparere. Sed ali
quando in uirũ iniuſtum inſurgunt teſtes iniqui:
quando loquũtur homiues aduerſus iuſtum iniq
tatem:mentiẽtes propter odium ueritatis.Et ideo
hec eſt alia lepra ſolius calũnie & falſe criminatiõis:
ideo ſequitur.Si autem effloruerit diſcuſſa lepra in
cute: & operuerit omnem carnẽ a capite uſq; ad pe
des:qcqd ſub aſpectu oculoꝝ cadit cõſiderabit eũ
ſacerdos & teneri lepra minime iudicabit. Hec
lepra calũnie impietatis que totũ benedictum ie-
ſum operuit & ſingulariter oĩa mẽbra eius. Nã de
eo dicitur Eſa.liii.Nos reputauimus eum leproſũ
qui cum in cute non corpore fuerit: quia in infa
mia impoſiita non eſt culpa commiſſa:& dicitur
diſcurrens lepra in cutis ſuperficie: diſcurrit enim
& nunquã figitur:quia non inuenit locum in quo

UVA. BHSC. IyR_070

ſtabiliatur :unde & de falſis teſtibus eius dicitur: ꝙ conuenientia teſtimonia non erant. Dicitur omnẽ carnem eius operire a capite uſq; ad pedes: quicqd ſub aſpectu oculorũ cadit:quia omnia opera eius prima & nouiſſima peruertebant: & qcqd aſpicere poterant maculabant. Sed hec lepra diſcurrens eſt floreſcebat:quia ſub obfuſcatione infamie apparebat puritas innnocentie:hec lepra ẽ minima quia minuitur homo per patientiam. Et quia diſplicere malis eſt laudabile:unde ſignum magne uirtutis ẽ impugnari ab impiis. Curatur etiam lepra minima per deformatiua ſupplicia que deformat ſpeciem carnis: ſed cauſat pulchritudinẽ mentis: ſi fuerunt in martyribus & in chriſto ieſu de qua Eſa.liii. Non erat ei ſpecies neq; decor. Tertia lepra ẽ cicatrix que ẽ ex recidiuatione poſt bonum ſanitatis Et quia duplex eſt opus prauum:quoddam flagitioſum per intẽperantiam in ſeipſum:quoddam facinoroſum per iniuriam ad proximũ .Ideo duplex ẽ lepra cicatricis.ſ.in ulcere & cõbuſtura. De prima leuit.xiii. Caro & cutis in qua ulcus natum ẽ & ſanatũ: & in loca ulceris cicatrix apparuerit alba uel ſubrufa &c. Vulnus quod corrumpit decorẽ corporis flagicium ẽ uiolans ſpeciem noſtre honeſtatis. Si tamẽ ſanatum fuerit & ad cicatricem perductum timendum eſt ne morbus redeat: ſicut apparet eis qui reuertunt᷑ ad uomitũ. Tunc autem apparet alba macula quando fit recidiuum ex ſola contaminata uoluntate. Tunc uero ſubrufa quando ex certa malitia:& quando fortiter iraſcuntur contra corrigentes ſicut Herodes contra Ioannem. Talis leproſus & contaminatus eſt pronunciandus. De cõbuſtura ſimiliter idem caro & cutis quam ignis exuſſerit:& ſanata albam ſiue rufam habuerit cicatricem &c. Ignis ſignificat iracundiã que tunc exurit carnem humanam quando parit contra ꝓximũ diſcordiam:tunc ſanatur quando reformatur. Sed in cicatrice albedo naſcitur quando ex ſurreptione uel infirmitate aliqd pacis uiolatur. Tunc autẽ eſt ſubrufa lepra & contaminanda:quãdo rũpitur ex certa malitia. Quarta lepra parat defectum fidei ſingularis perſone: & hec lepra dicitur capitis uel barbe de qua leuit.xiii. Vir ſiue mulier in cuius capite germinauerit lepra &c. Et ibi dicit᷑ ꝙ ſi locus fuerit humilior:& capillus flauus & ſolito ſubtilior lepra capitis eſt aut barbe:& contaminabit eum ſacerdos:lepra in capite ẽ error in fide:de deo uel de chriſto eius. Nam deus & chriſtus eſt caput fidelium:& fides caput & ſalus in anima. Barba autẽ ꝑfecte uirilitatis indicium eſt:& ſignificat uirtutes ſãctorum:unde inquãtũ capitis humana ſcientia.ſ. chriſti hominis a chriſto capite deſcendit in barbã .i.in ſanctorum uitã perfectam. Quodcunq; ergo a cõmuni chriſti fide & a ueritate doctrine ſanctorum deficit in iſto locus lepre apparet humilior reliqua carne:quia error ipſius iacet iferius ſalua credentium fide. Capillus etiam flauus eſt ſolito ſubtilior:quia de ſuo ingenio preſumentes & imaginãtes fantaſtice ſubtilitates non ſtãt in uera humilitate. Nam per flauũ colorem qui a nigredine recedit & appropinquat albedini ſignificatur fiducia ſublimis ſui ingenii:uel ex preſũptione ſingularis reuelationis dei:ꝙ ſi alicuius talis fides ſancte eccleſie cõmuniter cõferatur:& rationes ſuas tãq̃ deceptorias aſpernantur :non iudicabitur teneri lepra hereſis:ſed redudetur correctiõe ammonitiõis. Et hoc eſt quod dicit ſi locum lepre uiderit equalem carni uicine.i.confeſſionem ſimilem fidei tranſire: prohibebit eum donec ab errore quieſcat. Sed interdum die ſeptimo intuebitur eum: quia diligenter eſt conſiderandum ne forſitan errorem quem dãnauit in publico ſuſtineat in ſecreto. Sed abſq; loco male radicis caput & barba eius proprii deſiderii ſenſuum :non ſimiliter & proprii ingenii fiducia detruncat᷑:locus tamen macule non raſus relinquitur:ut erroris memoria habeatur:& quantum malum faciebant i eccleſia ſuis oculis oſtenditur. Sed redudituṛ ſeptem diebus aliis dum plus q̃ catholicus nominatus fuerit. Quinto dicitur lepra domus & ſignificat defectum fidei in congregatione de qua leuit.xiiii. Si fuerit plaga lepre in edibus:Ibit cuius eſt domus nuncians ſacerdoti. Iſta dicuntur in textu ꝙ debent ſacerdoti nunciare: ꝙ ſacerdos precipit uaſa ꝓferri: ꝙ debet eam diligenter conſiderare &in parietibus attendere:ſi pallor ſiue rubor apparet in lapidibus & humidiores ſũt ceteris partibus domus. Debet ſeptem diebus claudere:& ſi lepram creuiſſe uiderit:lapides inde extrahet & alios loco ipſoꝝ ponet:domus tota intrinſecus raditur & alio luto linitur. Domus eſt eccleſia:lepra in domo:hereſis i collegio. Sacerdos precipit uaſa offerri ne contaminentur:quia fideles precipit a talibus ſeparari ne inficiantur. Sacerdos ſtat ad hoſtiũ domus quando talium conſiderat ingreſſus & exitus:pallor color mortis hereſim ſignificat:unde & equus pallidus in Apoca. hereticum ſignificat. Sed cum palore eſt in lapidibus rubor quando ad reſiſtendum coram omnibus apparet in eis zelus & feruor:domũ uero claudi precipit: quia fideles ab iſtis ſeparari iubet:& eorum mala documẽta nõ audiri:qui ea intrauerit immundus erit. Lapides precipit erui:& in locũ ĩmũdum poni :quia doctores talium precipit ſeparari:& illorum errorem excõmunicari. Domum totam precipit radi:quia corporibus omnium auditorum precipit errores euelli:& alios lapides.i.catholicos doctores ibi poni & alio luto.i.alia ſana doctrina fides iſtrui. Sexta lepra eſt caluitii & recaluatiõis:hec lepra elationis in affectu ex operibus miſericordie procedẽs tanquã ex cibo ſano infirmitas ex inordinatione ſumẽtis De hoc leuit.xiii. Vide cuius capite capilli fluũt caluus & ĩmundus ẽ. Caluities uero fluxus capillorũ in toto capite per quem fluxus nulla pars capitis denudatur:ſed ceſaries attenuatur:& ſignificat erogationem elymoſine de paupertate domus ſue.

Si autem in parte anteriori ex fluxu capillorum

UVA. BHSC. IyR_070

frons fuerit denudata recaluaſter. Et tunc denudatᷣ frons cũ affectus temporalium abiicitᷣ: & ſubſtãtie ſue abrenũtiat ut facilius anime ſine diſtractiõe ſolicitudines eoꝝ dominũ contempletur. Sed capilli in parte poſteriori retinentur: quando ad ſolã neceſſitatem tempalia conſeruantur: hic recaluaſter eſt qr uir perfectus & illuminatus talis poteſt reputari. Si autem caluitio: uel in recaluitione albus uel rufus color fuerit exortus: & hoc ſacerdos uiderit condemnabit eum: haud dubium lepra ẽ albus color qui eſt ſignũ lepre appens in utroq; uertice ẽ cũ p hoc ꝙ quis largitur ꝓpria: eius animus in ſupbiam leuatur. Quo contradicitᷣ. Mat.vi. Cũ facis elemoſynam neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua & ce. huiuſmodi etiam color ibi naſcitᷣ cũ quis de rapina elemoſynã facit. De quo Ecc.xxxiiii. Dona iiquoꝝ nõ ꝓbat altiſſimuſ. Septĩa lepra ẽ ueſtiũ: q̃ eſt elationis in operibus iuſtitie. De qua leuiti. xiii. ueſtis linea uel lanea que lepram habuerit ſtamine uel ſubtegmine: aut pellis: aut quicquid ex pelle confectũ eſt ſi alba uel rufa macula fuerit ĩ fecta lepra reputabitᷣ. Attende lcõr ꝙ omnia hec ĩ figura cõtigebant illis. Nõ enim ſic fuit ſimplex moyſes: ut quicũq; iſta legit debet eſſe quin uideat ꝙ iſta ſunt ridicula. Nihil enim coram deo ĩmũdũ niſi peccatum: qđ in ſola uoluntate deordinata cõſiſtit. Veſtis que ornamentũ corporis tribuit: & fomentum uirtutis eſt iuſtitia: animã ornanſ exterius coram ꝓximo: & fouens interius in conſcientia coram deo: ps.cxxxi. Sacerdotes tui induãtᷣ iuſtitiam. Lanea ẽ per exercitiũ actiue uite: linea p ſimilitudinem contemplatiue: & utraq; ornatᷣ anima & fouetᷣ: ꝓuerbioꝝ ultimo. Queſiuit lanã & linũ & ce. In ſtamine fortitudo intentionis: unde & a ſtando dicitᷣ: ĩ ſubtegmĩe diſcurſus & frequentia bone oponis: p pellem mortificatio corporis p illud qđ conficitur ex pelle multiplex utilitaſ que ex corporis mortificatione ꝓcedit. Sicut eſt caſtitas corporis contẽptus mundi: ſilentiũ & huiuſmodi. In macula alba fauor inanis glorie: in rufa malitia ĩuidie. In ſtamine ergo eſt alba macula: uel rufa: cũ noſtra intentio deprauata non plene querit gloriam dei: ſed fauorem mundi: & tamen de apparẽti utilitate ꝓximi contabeſcit p ĩuidiam qr p ꝓximi excellentem famã timet perdere ſuam reputationem extrĩſecam. Item in ſubtegmine & in pelle: quando de mortificatione corporis eſt appetitus laudis ꝓprie uel dolor felicitatis aliene: uel p maculam rufã poteſt ĩtelligi crudelitas iudicantis uitam alienã: que maxime ĩ taliũ pelle uel ſubtegmine ſolet accidere. Talis ueſtis debet includi: quia talium anime debet ſenſus claudi: ne. ſ. ſe effundant in oculis hominum & ne aliis irrideant uel ne de eis ferant iuditium ꝙ ſi ſecus talis lepra non curatᷣ lauetᷣ aqua contritionis in ſecreto ſue conſcientie: & quãtum poteſt eleuat ab aſpectu ſue cõſiderationis quicqd in ſe appet eſſe uirtutis: ꝙ ſi nec ſic correctus fuerit ſciat ꝙ igne eterno ardebit: maxime ſi talis lepra

ipm ſic mõrtaliter inficit ꝙ a dei honore ĩtentionem auertit. Cum tot ſint uarii modi lepram curãdi: unde dictus ieſus ſolus lepre mũdator omnium curam ſuam per duo curauit: p uerbum. ſ. & tactũ: de uerbo curauit decẽ: tactu unũ. Quia plene & perfecta cura omnis noſtre lepre eſt pfecta hũilitas diuine obedientie: & tractatus tranſformatiõis amatiue maxime p benedictũ ieſũ ĩnocẽtẽ & purũ ꝓ nobis crucifixũ: in cuius ſanguine bulliẽte igne ſpiritus ſancti: oĩs noſtra lepra conſumitur & mundatᷣ lauatᷣ & reſtituitᷣ ſicut pura: qr mẽbrorũ purũ & ſanũ efficiuntᷣ puriſſimi ieſu xpi

Ieſus medela datus Cap.xx.

On ſolum benedictus ieſus ex pietate cordis leproſos mũdauit & curauit: ſed oĩum infirmitatũ noſtraꝝ ulis extitit medicina: Et ideo uerbo: tactu: ueſtimẽto: pſens: abſens remedia tribuit ſanitatũ: & omne genus egritudinis ipe curauit. Nã cecos illuminauit: claudos erexit: mutos ſoluit: ſurdos appuit: mũdauit leꝓſos: ſanauit palyticos: liberauit lũaticos expulit febres: eiecit demões: eleuauit curuos: extẽdit cõtractoſ: purgãit ſãguifluos: mortuos ſuſcitauit: ũde. Mar.vi. dicitᷣ ꝙ quocũq; ĩtroibat ĩuicos aut uillas aut ciuitates ĩ plateis ponebant infirmos & depcabãtur eum: uel ut fimbriã ueſtimẽti eius tangerẽt: & quotquot tãgebant eum ſalui fiebant. Et luce.iiii. dicitᷣ ꝙ omnes qui habebant infirmos uariis lãgoribus ducebant illos ad ieſum. At ille ſingulis manus ĩponẽs curabat eos. Licet autem ĩnumera ſanitatũ beneficia intulerit medicuſ hũane ſalutis ieſus: qr tñ ſunt.iiii. generales egritudĩes: pp q̃s curãdas pricipalius de ſe fecit medicinã ut ad mẽtis curã ĩ pñti ſequatᷣ plena corporis cura in futuro: q̃ mentis egritudĩes ſũt

Ignotantia

Impotentia

Malitia et

Concupiſcẽtia

Idcirco de.iiii. egritudinibus curatis a ieſu his correſpõdẽtibus breuiter ſubnectamus: In quibus xpus ſe ſinglariter ondit medicinam. Er pmo de ceco quẽ luto cõfecto ex ſputo ꝓprio ad lucẽ reſtituit: cõtra malitiam ignorãtie cece. Nã de illo dicitᷣ. Ioãnis.viiii. ꝙ pteriẽs ieſus uidit hoĩem cecũ a natiuitate. Xpi ieſu ptentio fuit eius uite peregrinatio que tota eſt collyriũ noſtram illuminans cecitatem qđ ipe declarans dixit: q̃diu ſũ in hoc mũdo lux ſũ mũdi. Et in ſignũ ꝙ ipe eſt totus uera lux: & uerũ lumẽ uolens illuminare cecũ: lutum fecit ex ſputo.

Sputũ ẽ eterna ſapiẽtia: quia ſicut ſputũ a capite fluit: Sic xpus ſapiẽtia eterna a patre ꝓcedit. Eccleſiaſtici.xxiiii. Ego ex ore altiſſimi ꝓdii. Terra eſt caro aſſũpta de uirgine glorioſa q̃ dedit fructũ ſuũ qr cõcepit & pepit ieſum: filiũ dei. Saliua ergo terre cõiũgitᷣ: quando ieſus ex uirgine naſcitᷣ. Et tamen fit lutũ quãdo uerbũ caro factũ eſt. Et ut ondatur ꝙ hoc fit ad nr̃am illuĩnationẽ: dr̃ ꝙ hitauit in nobis: Ioan.i. Ecce curã: uidimus gloriam eius &c. Sicut

UVA. BHSC. IyR_070

dicit qui tale lutũ ſup oculos hũit. Licet autẽ ſo
lo uerbo poſſet curare:ſic tñ ut dictũ eſt uoluit face
re cũ tactu:ut oſtenderet ſe eẽ illũ reformatorẽ quẽ
de luto pͥmi hoĩs legimus formatorẽ:& ut oſten-
deret ſicut dictũ ẽ:ꝙ ſua carnis aſſũptio eſt nr̃a illu
mĩatio:uñ & lutũ lauari pcepit.i.a nobis talẽ fidem
reqrit ꝙ aſſũptionem nr̃e ĩfirmitatis credamus ho-
norẽ ſue deitatis.Et hoc ẽ lauare lutũ:nullá ĩdecen
tiá in deo uidere:qr ẽ caro factũ.Et ſicut dicit Theo
philus ſup hunc locũ:qdá dicũt ꝙ lutũ nõ fuit de-
poſitũ:ſed ĩ oculos eſt conuerſũ quod multũ con-
cordat myſteriis:licet Criſo.cõtrariũ de luto dicere
uideat᷑:quia ĩ tali lotione nõ amouet᷑ a bñdicto ie-
ſu ueritas carnis:ſed ĩ amorẽ tá carnis q̃ uerbi fit to
talis tráſformatio nr̃e mentis:& ipſũ uerbũ caro fa
ctũ fit oculus diuine cognitiõis. Vñ bñ dr̃ ꝙ nõ
in quacũqꝫ aqua lauat᷑:ſed ĩ natatoria ſyloe:quod ĩ
terptat᷑ miſſus p hoc uerbũ euãgeliſte notáter oñ-
dens ſacramẽtũ huius piſcine.Sicut hic dicit Aug.
Niſi ille fuiſſet miſſus:nemo nr̃m fuiſſet ab iniqta
te dimiſſus.Lauare ergo ab oĩ indecẽtia pcci. Mi-
rabilis aũt cõmendatio huius ceci ex ipſius hũilius
obedĩa:ſicut dicit Criſo.dicas ceci fidẽ:qui nõ con
tradixit:nõ cogitauit apud ſemetipſũ:lutũ ſolet ex
cecare uidẽtes:ſyloe laui & iá a nullo ſum adiutus:
ſi quá uirtutẽ haberet pñs utiqꝫ curaſſet.Sed ſingu-
lariter obedit:unde ſeqtur abiit & lauit & uenit ui
dens. Nota etiá ceci gratitudinẽ:nam cognouit
bñficiũ:unde dixit.Ille hõ qui dr̃ ieſus lutũ fecit &
unxit ocl'os meos.O bñdicte cece:unctionẽ dixit:
ut det paſſionẽ.Multũ enĩ te xp̃s unxit: cũ carnem
tuá aſſũpſit:& bene unxit uirtus ieſus qui unctus
fuit oleo leticie pconſortibus ſuis. Scd̃o exhibu
it pconiũ.Iuxta illud.Quid dicis de eo q apuit ti-
bi oculos.Et dixit.Quia ppħa eſt & licet paꝝ di-
xit:tñ ueꝝ dixit:hic uere ẽ ppħa quẽturuſ ẽ ĩ mũdũ
Et ꝙ multũ dixit cõtra affectũ malignátiũ & mali
gne interrogantiũ:& ieſus ẽ talis propheta : cuius
oculis oĩa ſunt nuda & apta. Tertio cõfutat ad-
uerſarios ſicut patet in textu.Et poſt multa cõclu-
dit᷑.In hoc mirabile eſt:ꝙ uos neſcitis unde ſit &
apuit oculos meos.Et ĩfra niſi hic eſſet a deo non
poſſet facere quicq̃ &c.Iſte aũt benedictus cecuſ ue
re eſt mẽte illuĩatus & corpore ſicut prudẽter:ſic ef
ficitur.Sic & cõſtanter iudeoꝝ cõfutauit ſuperbiá
& pfidiá:qui cũ nõ hẽrent quid reſpõderẽt in eius
contumeliá pruperũt.Quarto reddidit debitũ ob
ſequiũ:ná corde credidit & ore cõfeſſus fuit dei fi-
lium ieſũ dicens.Credo dñe & reuerẽtiá in ope:ná
procidens adorauit eũ.Sic ergo patet plena illũina
tio nr̃e cecitatis:ubi informat᷑ mẽs nr̃a illuĩata quõ
dẽat deũ colere in opeꝝ huius ceci imitatiõe.Iſte
ut dr̃ fuit btũs cedonius:q cũ benedicta magdale-
na & aliis fuit mari expoſitus.Sicut hẽtur ĩ legẽda
magdalene & requieſcit in ſcõ maxĩo iuxta corpus
magdalene.Secũda infirmitas mẽtis dr̃ ĩpotentia:
quá xp̃s ieſus pr̃is uirtus curauit:huius curatõ figu
ratur ĩ illo qui ĩcidit ĩ latrones:Luce.x.In cuius cu-
ratiõis hiſtoria primo nota caſũ.Secũdo remediũ.
In caſu nota ꝙ dimiſit primo mẽtis tráquillitatem
quia diſcedit ab hierl'm:cõuertit ſe ad tpaliũ uani-
tatẽ quia ĩ hierico quod interp̃tatur luna:quia tpa-
lis pſpitas aſſimulatur lune:que habet lucẽ ſepius
eclypſantem maculatam & uariatam.Modo enim
eſt plena ::modo uacua ab alio mutata: quia non
lucet a ſe.Sic & tpalia nõ lucẽt unde ĩordĩate dẽant
appeti niſi ex nr̃a puerſitate. Tertio in caſu nota
latronũ ĩcurſionẽ: bonoꝝ expoliationẽ:uulneꝝ ĩ-
flictionẽ:& adiutorii deſtitutõnẽ.Ná ſacerdoſ & le
uita deſcenderũt eadẽ uia:uiderũt miſerum ptran-
ſierunt eũ:& nullũ prebuerũt adiutoriũ:quia ſacer-
dotiũ legis átique:uel ipſa lex datá a moyſe uulne-
ra quidẽ pcci oſtẽderũt:ſed nullũ remediũ plene cu
rationis dederũt:lex eni ſubintrauit ut abũdaret de
lictũ:& ĩpoſſibile eſt ſáguĩe tauroꝝ aut hircoꝝ au
ferri pccm̃:unde tranſitus iſtoꝝ quia ſine miſericor
dia fuit magis uulneratũ afflixit:dũ concupiſcentiá
auxit phibẽdo nõ remediũ cõtulit miſerẽdo:pro-
pter quod etiá dr̃ ex hoc fcm̃ ſup hoc peccás pccm̃
Relictus ẽ igit᷑ hic miſer ſemimortuus deo: ſed
totus mortuus in ſeipſo.Semimortuus deo dr̃ qui
nõdũ incurrerat maleficiũ obſtinatiõis:nec iudiciũ
interne dánatiõis ſed liberari puiſus erat in benefi
cio redẽptõis.In ſeipſo erat mortuus : quia hẽbat
mortis uulnus & erat ueraciter dei inimicus : nec a
cura ex parte ſua poterat eſſe aliquis motus:nec co
natus fructuoſus ul' uirtuoſus. Aliter poſſumuſ
dicere ꝙ plura fuerũt mala huius deuiátis.ſ.
Primũ fuit exilii & uagationis
Secundum fuit defectus ſubſidii & ſuſtentatatiõis
quia in hierico deſcendebat
Tertium continuitas morbi & effluxionis in eo ꝙ
dicit deſcendebat.
Quartum atrocitas inimici:quia incidit ĩ latrones
Quuintum demũdatio ſtatus gratuiti & ſtole in-
nocentie:quia deſpoliauit eum .
Sextũ uulneratio bõi naturalis:quod notatur ĩ pla
gis impoſitis in oĩbus mẽbris.Ná in rõne fixa eſt
ignorantia.In mẽoria ĩpotentia:in uolũtate mali-
tia.Eruerunt ſibi oculos ĩtelligentie:p̃ſciderũt᷑ au-
res obedĩe:obturauerũt nares diſcretiõis:mutilaue
rũt linguá diuine laudis: ápútauerũt manuſ opis
uirtuoſi:cõfregerunt pedes ſtabilitatis ppetue &
greſſus boni:foderũt latus delectõis pximi:& inie
cerunt in capite uulnus ſupbie:in oculis toruitatẽ
inuidie.In dentibus ſtridorẽ ire.In corpore triſtitiá
melancõie:in manibus rapacitatẽ auaricie:in uẽtre
ĩgluuiẽ gule:& in renibus fluxum luxurie. Vide
tur tibi ꝙ multa ĩcurrerit hic ſtoliduſ deuiator huic
põt dici illud Baruch.iii.Quid eſt ꝙ in terra ĩimi-
coꝝ es.Inueteraſti in terra aliena:coinquinatus es
cum mortuis:deputatus es cum deſcendentibus ĩ
infernum:dereliquiſti fontẽ ſapie.Et audi deſtitu-
tionẽ ſubſidii.Ná oĩa remedia ſine ſamaritano ſũt
inutilia & ĩperfecta.Nam p ſacerdotem & leuitam
ſtatus ueteris teſtamenti in ſacrificiis & in lege no

UVA. BHSC. IyR_070

tat̃ m̃l'tiplicẽ defcm̃ huius adiutorii:& nihil pdeſ ſe: imo obeſſe ſine expiẽtia ſamantai. Nã pmo oñdit̃ ꝙ lex ãtiq̃ hũit auctoritatẽ ñ ſtabilẽ necitatẽ pterq̃d dicit:ꝙ icidit:nec ipa ratio neceſſaria fuit: hũit & effabilitatẽ. Ideo dr̃ ꝙ ſacerdoſ deſcẽdebat: habuit infirmitatis idemptitatẽ: Ideo dicit̃ ꝙ eadẽ uia habuit remedii pticularitatẽ: unde dicit̃: Sacerdos quidã: qr nõ fuit ul'e omniũ gentiũ: habuit cõ paſſiõis uacuitatẽ: nã ĩfirmũ uidit ſed nõ ſuccurrit: habuit durationis breuitatẽ: cũ dicit̃ ꝙ pteriit: quia ſiue lex ſiue pphe poterũt ĩfirmitatẽ cognoſcere: ſed remediũ non afferre: ſed oportuit eos ĩ xp̃m p tranſire & quo ad ſua figuralia preterire. Sequit̃ .vii. ſ. efficacia remedii in medico noſtro ieſu qui eſt medicus et medicina: ueniat igitur magiſter & medicus qr piiſſime ĩfirmatũ iacet hũanũ genus. Sed audi prius conditiões medici: & poſtea uidebis efficatiam remedii. Sed certe ipe benedictus ieſus ẽ remediũ & medicina in omni parte ſua. Nã primo notat̃ i eo difformitas cõditionis a uulnerato. Cũ dicit̃ ſamaritanus interpretat̃ cuſtos: hic enim ĩ no centiam p ſe & p omnibus cuſtodiuit: quã ille mi ſer deuius pdidit. Secundo ſanctitas pfectionis In eo ꝙ dicit̃ quidam. Tertio unitas cõuerſationis in eo ꝙ dicit̃ iter faciẽs. Nõ deſcendit eadem uia ſi cut ſacerdos & leuita ſed totus fuit noue pfectiõis uia. Quarto ueritas ĩcarnatiõis: qr uẽit ſecus eũ: nõ ubi erat ille: ſed iuxta: qr nõ aſſũpſit naturã culpabi lem ſed palpabilẽ: in ſil'itudinẽ hominũ factus: ubi Ber. hoim dicit nõ hois: qr pmus hõ non in carne peccati: nec i ſil'itudinẽ carnis peccati creatus ẽ: xp̃s autẽ in ul'i hoim miſeria pſcius & pfũdius ſe ĩmer ſit: ne ſubtilis ille diabolus magnũ pietatis dephẽ deret ſacramẽtũ. Quinto affectuoſitas cõpaſſiõis: uidẽs eũ miſericordia motus ẽ. Sexto acerbitas tol lerantie paſſionis: qr appiãs alligauit uulnera eius infundẽs uinũ & ol ũ: ubi ſim' & radix q̃ fuit charitas in approximatiõe & cruciatus doloriſ notatur i ligature copia & uino. Nã tanta fuit exterior paſſi bilitas & uilitas ut recte uideret̃ latro ip ſe: unde in medio latronũ fixus ſtabat in cruce: & ſuper ſe p to to latrocinio humane nature ſuſcepit iudiciũ diuĩe ſentẽtie. Nempe qui ſibi in creaturis fere oĩa uulne ra alligauit. Vere ul'is iſtius alligature ſalutis: dũ ſic ſibi oĩa mala noſtra ut deleret uniuit & ſingl'ari uelamine omnes in ſe includens p omnibus penã ſuſtinuit debitã & pleniſſime ſatiſfecit: & omnibus infudit oleũ plene remiſſionis: & uinũ ſil'is confor mationis & punitionẽ penitentie & cõpaſſionis & imitationis ſue crucis. Et ne conqueratur hic in firmus quod non poſſit talem medicum imitari Ideo ponitur .vii. ſ. intimitas coniũctiõis qr impoſuit ĩ iumẽtũ ſuũ .i. in corpus ſuũ. Sicut dicit. Theophilus. Mẽbra nãq; ſua nos fecit & ptcipes corpo ris ſui: ut iã os noſtrũ & caro noſtra ſit ut uiuamus ipi: iã non ipi: ſed uere xp̃i. Ducit ĩ ſtabulũ: põt uno modo introduci ĩtra domũ ſue uite paſſibilis ſurſũ in quo huius noſtre ĩfirmitatis appuit ĩ quo relaxata militia & laborioſa in arbore ſue ſimilitudinis requieſcũt: dũ uidere ip̃m m'l'to plus nobis in huius uite laboribus ĩſudaſſe. Et bñ curã illius egit: qr ſi attẽdat̃ ſue uite ſtatus & opus plene eſt curatũ quicquid nobis poteſt eſſe male fa ctum. Altera autẽ die ptulit duos denarios oſtẽ ſionẽ ſue glorioſe reſurrectionis: & pmiſſionẽ nr̃e ſil'is beatitudinis: qr dũ reſurrectio noſtra glorioſa futurã gloriam explorauit: hic dedit ſtabl'ario a ĩo ſoluto p ſe & omnibus ſuis dicens. Quicquid ſup erogaueris reddam tibi. Superogare eſt ſine ĩtuitu mercedis ex ſolo feruore dei: aĩaꝝ etiã zelo ſui horum debite rectitudinis deo tota mente ſeruire: & in redẽptoris ieſu ſil'itudinẽ trãſformari. Quod qui in reditu ſue clare uiſionis tanto ãpliorẽ ſue re tributionis accipiunt mercedẽ: quãto in maiori gra du amoris: ſupra ſolã expectationẽ mercedis perfectius facta ſũt. Vides ergo q̃ plene medicus ieſus totus ẽ noſtre iniquitatis medela: & q̃ plene ĩ ip̃o & per ip̃m eſt noſtra ĩpotẽtia firmata. Aliter pñt aliqua pdicta intelligi. ſ. ꝙ alligat uulnera ſacramẽtoꝝ: ph'ſeis: infũdẽs oleũ: dans ſpẽ remiſſionis & beatitudinis: infundẽs uinũ: ſcilicet cõpũctionem noſtre tranſgreſſionis: & timorẽ ultionis. Et impo nit i iumentum ſuũ: cũ peccata noſtra ip̃e pertulit ĩ corpore ſuo ſuper lignũ: ĩtroduxit ĩ ſtabulũ .i. ĩtra ſancte eccleſie collegiũ. Curam egit: qr ſic uulnera noſtra ſanauit. Altera die. ſ. poſt diẽ ſue paſſibilit'ui te qr non uacabat ei i terra diutius ſtare cõſumato noſtre redẽptionis ope: protulit duos denarios & dedit ſtabl'ario. ſ. duas claues. Scientiã diſcernendi & potẽtiam abſoluendi: & dedit apoſtoloꝝ colle gio: uel duos denarios duo pcepta charitatis: ul' du os denarios duplicis ſue nature articuli. ſ. diuine & humane: uel duos denarios: noticia duplicis teſtamẽti: uel duos denarios affectus cordis & effectus operis & corporis. His omnibus modis dantur duo denarii: ſtabl'ariis. Qui ex omnibus his debẽt ſolliciti eſſe i paſcendis gregibus dominicis. Dicit autem: quicquid ſuperogaueris: reddã tibi. Sup ero gat apoſtolus qui de uirginibus pceptum non ha bet: conſiliũ dat. Superogat etiã de ſuis manibus opatur: ne euãgeliũ uenale oſtẽdat. Superogãt qui a licitis abſtinent: ne debiles ſcandalizent. Nota autem ꝙ pius & benedictus ieſus ſamaritanus per ſemetip̃m curauit uulneratio poſtq̃ ſtabulario tradidit curandũ: quod etiam ſeruauit in curatione la zari. In quo patet ꝙ inutiliter exhibetur cũra mini ſtri: niſi ueniat dei cura: unde Gregorius. Si diſcipl'i lazaꝝ mortuum ſoluerent: fetorem magis oſtende rent: q̃ uirtutem. Vides ergo benedicti ieſu curã ſollicitam: qr non ſolum ſe in medicinam totũ im pedit: ſed effectum noſtre cure & cuſtodie ſimiliter pximus & maxime paſtoribus conmittit: uade ergo & tu fac ſimiliter: quaſi. d. ſecũdũ. Criſoſtomũ Si quem uides oppreſſum: non dicas nequaq̃ ita ẽ ſiue ſit gentilis: ſiue iudeus & opere egeat nõ cauil leris: uix enim habet auxilium quicũq; mala fuerit

UVA. BHSC. IyR_070

paſſus. Tertia īfirmitas quā curat noſter medi-
cus eſt defluentis nature concupīa:que eſt tā carna
litatū que figurat̄ ī cura ſanguiflue:q̄ cupiditatum
que figurat̄ ī cura manus aride:q̄ in p̄lationū ſiue
honoꝝ tpaliū:ſiue ſpūaliū que ſignat̄ in cura hy-
dropici in domo principis phiſeoꝝ. Cura ergo
fluentis cōcupīe eſt tactus fimbrie ueſtimēti ieſu:
fimbria eſt ultia ps ueſtis & ſignificat extremū uite
ieſu in patibulo crucis. Nā ueſtimentū eius dr̄ cor-
pus eius ſiue caro & eius uita paſſibilis. Tactus er-
go fimbrie ē amplexus paſſiōis ſue: qn̄ deuota aīa
ieſu paſſionē ruminat:& carnē ſuā tali cogitatōe &
extrinſeca edomatōe caſtigat. Et ħ retro accedit qn̄
indignā ſe tanto bn̄ficio recognoſcit:fimbriā tan-
git qn̄ tā carnis afflictione q̄ mētis cōpaſſione ieſu
crucifixo ſe unit & tūc fluxus cōcupiſcētie areſcit:
uñ & ibi dicit. Nā & ego noui uirtutē de me exiſſe:
luce. viii. Non ē dubiū ꝙ quotquot eū ſic deuote
tetigerūt eius uirtutē ſenſerūt:& a fluxu imundicie
ſalui fuerūt. Cupiditas auaricie & eius ſanatio ſi
gnatur in hoīe hēnte manū aridā. Nā manus arida
& cōtracta nihil boni pōt facere nec ſibi nec alteri.
Sic impius auarus & ſeipſū cruciat congregādo: &
ꝓximū ñ adiuuat ſibi ſubueniēdo. Sed que fuit cu-
ra? fecit eū ieſus ſtare in medio:quia omnis auaricia
uult ſtare in angulo. Stare ergo in medio eſt cha-
ritate feruere corde ad ꝓximos dilatato:& angulo
reciproce cupiditatis ab affectu dimiſſo. Et ſic p̄mo
curat̄ auaricia interior que eſt ex ſiccitate dilectiōis
ī corde:poſtea dicit īfirmo. Extende manū tuā. Ma
nū extēdere ē extiorē ſub̄am paupibus deſcribere:
& tunc eſt hō plene ſanatus ab auaricie cupiditate.
Tertia cōcupīa honoꝝ figurat̄ in hydropico: ē enī
hydropiſis defectus digeſtiue ī epate inflationē hu
moꝝ generās:& tumefaciēs uentrē. E par ſigt̄ affe-
ctū:ubi ergo ꝓp̄a ueritas nō digerit̄:ardor ambitō
nis generat̄ & tumeſcit uēter īflatura ſupbie: & tūc
incipit honores anxie deſiderare qui recte hydropi
cus fit:& quāto plus gradatī ꝓmouetur:tāto plus
ſitis in eo maioris ābitiōis accēdit̄. Et qa in tali am
bitōe aīa alios fatigat̄:& in ſeipſa fatigatur:iō hy-
dropicus in ſabbato curatur. Si enī mēs ſuperba
uellet in ſeipſa:& in ſue uilitatis cōſideratōe qeſce-
re:deſineret exterius ābire. Cui dici pōt illud Eſaie.
xvi. Supbia tua & arrogātia cordis tui plus ē q̄ for-
titudo tua. Sed dr̄ luce. xiiii. Ipſe uero app̄henſū ſa-
nauit eū ac dimiſit. Cū. n. ſupbus deū fugiat:& uē
tū ſequatur & umbrā tūc ipſū ieſus app̄hendit qn̄
ſibi cōfringit honores cupitos. Et qa ſepe mēs ex-
terius hūiliata p deuotionē:ad uerā hūilitatē p ſui
cognitionē redit:iō dr̄ ꝙ ieſus hūc ſic app̄henſum
ſanauit:uñ Hiere. li. App̄hēſi ſt̄ fortes eius:& emar
cuit arcus eoꝝ. Fortes app̄henduntur:cū ſibi ſup-
bi ab hoībus humilibus eiiciūtur. Sed arcus eorū
emarceſcit:cū ambitio p quā alios ſagittabāt inti-
māte hūilitate de corde euaneſcit. Sic ſanatū dimit
tit cū ad appetendū & opandū hūilia reddit. In hu
ius ſignū ſtatim pabolā inſtructiuā de hūilitate ſb̄
iungit:ut inuitatus ad nuptias nouiſſimū locū te-
neat. Et in illa pabola ambitionē p̄ncipū & phiſeo
rū confutat. Sic igitur bn̄dictus ieſus:triplicē con-
cupīam maloꝝ radicē curat. Quarta infirmitas
& oīum hoꝝ peſſima eſt malitia:& hanc figurat ie
ſus & curat in ſurdo & muto. Nā in ſurdo ſignifi-
catur malitia obſtinatiōis & inobediē. In muto cef
ſatio laudis dīne. Et ħ ē naturale ꝙ q generaliter eſt
ſurdus:eſt & naturaliter & generaliter mutus. Sic &
qui a deo p auditū ſapīam non pcipit:nequaq̄ eius
laudes canit:uñ eſt iſta obſtinata malitia deū nolle
laudare: & qa qui tā pfidus eſt indiget adiutorio:
ideo de iſto dr̄:ꝙ p alios ad ieſum adducitur ut cu
retur. Et quia ualde raꝝ eſt ut q malitioſe peccant
miſericordiā inueniant:iō de iſto dr̄:ꝙ apprehēdit
eū de turba ſeorſū quia ſingulare ei p̄ſtitit bn̄ficiū
Et ut oñdat q̄ ſit graue ex malitia peccare:dr̄ ieſum
in celū reſpicere & ingemiſcere. q. d. hoc ē opus ce
leſtis miſericordie nō hūane:tam delitioſā culpam
delere:que filiū dei ſimpl̄r facit in carne gemere p
ipſius culpe intolerabilitate. Et quia ſepe diuina
miſericordia ubi maiorē indignitatē inuenit:ibi ad
ſuā bonitatē oſtendēdā maiorē grām infundit: iā
iſtū cū multa familiaritate curat:nā ſuos bn̄dictos
digitos ī auriculas miſit:qa ſeip̄m familiariſſie ſepe
in talibus interius & exterius infundit. Et ſequitur
ꝙ ſapidiſſimo ſputo oris ſui linguā eius tetigit:qa
ſepe talibus celeſtiū guſtuū & ſuaꝝ ſublimiū fami
liariſſimas & ſaporoſiſſimas ſuauitates immittit: p
pter quod ſequitur:ꝙ ſtatim aperte ſunt aures eius
quia talis aīa aperitur plenitudine ad auditū diuine
obediē. Et ſolutum eſt uinculū lingue eius & loq̄-
batur recte. Tūc aūt recte loquitur cū ſibi oēm ma
litiam attribuit:& a deo oē bonum recognoſcit:&
non ſolum recte confitendo culpam:ſed & deuote
reddendo grās & attente ad hoc recolligendo totā
animam & iuſte corrigendo totam conuerſationē
preteritam. Attende autem ꝙ litteraliter ſicut di
cit Criſo. miſit digitos in auriculas eius potens uer
bo ſanare:ut oſtenderet ꝙ diuina uirtute ditatum
erat corpus diuinitate unitum & operatio eius.

Quia enim propter tranſgreſſionem ade mul-
tam incurrerat humana natura paſſionem: ac per
hoc membrorum & ſenſuum leſionem:ueniens ie
ſus in ſeipſo demonſtrat perfectionem humāe na
ture. Et propter hoc digito aures aperuit & ſputo
loquelam dedit. Theophilus autē dicit. Ex ſputo
tetigit linguā eius:ut oſtenderet ꝙ omnia mem-
bra ſui corporis diuina & ſancta exiſtunt. Sicut eſt
ſputum quod uincula lingue ſoluit. Etenim
omne ſputum eſt ſuperfluitas: ſed in domino om
nia diuina fuerunt. Ex quibus patet ꝙ totus ie-
ſus ex toto ſe eſt factus noſtre infirmitatis medela.

Vnde & maximā deuotionē & delectationē de
bemus concipere cogitando ī benedicto ieſu etiā
ſupflua ſue nature. Quia qđ in aliis eſt abomina-
bile ſuſtinere ſupfluū & imūdū: in benedicto ieſu
eſt maxime charitatiſ & condeſcēſionis ad nos pie

UVA. BHSC. IyR_070

tatis plenũ & oſtenſiuũ ſignum : ac per hoc noſtre
ſaluti neceſſariũ & accomodũ: & noſtre dilectionis
fortiſſimũ attractiuũ. Immiſit autẽ in auriculas
ſurdi ſpirituales digitos manus.
Primo pollicẽ potẽtie:inquo dat̃ poſſe reſiſtere ma
lo & poſſe exerceri i bono ſecũdũ duas iũcturas pol
licis. Omnia inquit apoſtolus poſſũ in eo qui me
confortat. Ad philip.ultimo.Secũdo indicẽ ſapien
tie:qui dat cognoſcere creatorem:redẽptorẽ:&, bñ
factorẽ.Secũdũ illud. Deutro.xxxii.utinã ſaperent
& intelligerent & c.hoc autem eſt amare bona que
audit cũ omni cõcupiſcentia ſapiẽ.Et hic eſt ille di-
gitus qui ſcribit legẽ domini ſiue dei uiui non lapi
deis tabulis:ſed cordis. Tertius digitus eſt beni
gnitatis & charitatis quo dilligũt̃ inimici: ad quẽ
magi & malefici pharaonis non poſſunt attingere
Exo.viii. dicentes .Digitus dei eſt hic. Non enim
poterãt cynifes opari:nec uexationes importunas
pati:quia ſine feruore dilectiõis ſpũs ſcĩ non põt
pũgens inimicus diligi.Et licet dici poſſit ꝙ iſte di
gitus hẽt tres iuncturas:diligere deum ex toto cor
de:ex tota mente:& ex tota aĩa:uel diligere deum:
ſeipſũ:& proximum:tamẽ has tres iuncturas uolo
dat̃ digito auriculari reſpectu inimici.Prima ſit eius
letãter:uel ſaltẽ patienter ſuſtinere aduerſa inflicta.
Secunda: con toto corde ſibi procurare ſpiritualia
bona.Tertia eſt pro ſuo poſſe ſibi ſuccurrere per tẽ
poralia bona:& eius impedire aduerſa: h̃ ſũt tres
iuncture & digiti quibus deus in altum perfectio-
nis ſtatum appendit molem terre ideſt anime iter-
na carne uiuentis. Quartus medicus penitentie:
cuius iuncture ſunt contritio: confeſſio:& ſatiſfatio
hoc digito eiiciuntur demonia:ut poſſit regnũ dei
fieri i aĩa .Quintus minimus humilitatis & obedi
entie preceptorũ:ꝓhibitionũ :& conſiliorũ:hic ꝓ-
prie dicitur auricularis:quia aurem facilius intrat &
purgat.Non enim ibi dimittit ſuperbie uentũ:nec
putredinẽ ꝓprie confidentie:nec terram uel lapidẽ
obſtinatiõis maligne ſed hũilitatis ꝓprie ſẽſũ quẽ
euacuat:& ſue iuſtitie ꝛputationẽ purgat:& totam
cordis affectionẽ ad obediendũ aperit & pat̃:& il
luc diuina ſapiẽtia intrat .Sapiẽtiam inquit ſapiens
ſcribe i tempore uacuitatis.i.illo tẽpore quo aĩa ple
ne eſt euacuata p ſpiritũ humilitatis:hoc digito ie-
ſus inclinatus ſcribebat in terra.i.i aĩa hũiliatã & cõ
tritã:& deo multũ humiliauit & purgauit aurẽ pec
catricem:cũ dixit.Nemo te condẽnauit mulier nec
ego te condẽnabo.Nõ ẽ hic digitus ſupbie roboã
qui ait.iii.Re.xii.Minimus digitus meus ẽ groſſior
dorſo patris mei:& ꝑpter ſuam ſuperbiã perdidit
magnam partẽ regni. Hec eſt illa manus integra
quã diu expectatã petebat ꝓpha:cũ dicebat.Emit-
te manũ tuam de alto.Manus miſſa de alto ẽ ieſus
miſſus a patre eterno que manus ẽ medicinalis &
curatiua.Nã quicũq; bene tangitur ab ipã uere con
firmatur & confitet̃.d.Bene oĩa fecit. Sic igitur
patet:ꝙ qui a planta pedis:uſq; ad uerticẽ ſalutẽ nõ
requirit:ieſus medicus piiſſimus in humano gene
re ad ipm totũ curãdũ de ſe totum medicinã fecit:
& in ſabbato requietionis eius & unionis in pſona
filii dei totũ hoiem ſaluũ fecit.Bene ergo dictũ eſt
Ieſus medela datus:qr nõ fuit opus ualentibus me
dicus ſed male habentibus.

Ieſus a morte ſuſcitatus Cap.xxi.

T autem benedictus ieſus oſtendat̃:quia
omnibus oĩa factus eſt:nõ ſolũ dicit̃ me-
dicina languentiũ ſed ꝛſurrectio ẽt mortu
oꝝ:q̃admodũ ipẽ dicit.Ego ſũ ꝛſurrectio & uita.
Licet autem inumeros mortuos & diuerſis modis
ſit credẽdũ ſuſcitaſſe dominũ:ꝑpter qd̃ i ſignũ ſui
aduentus multitudinẽ reſurgẽtiũ Ioãni adducit ad
ꝓpoſitũ.d.Mortui reſurgent:tamẽ ſpeciali ſpũs ſã
cti conſilio in hiſtoria euangelii triũ expmit̃ reſurre
ctio:in ſignũ triplicis ſtatus mortui per ieſu gratiã
reſurgentis. In his ergo tribus perſonis ſignifi-
cat̃ triplex genus ſpũalis mortis.ſ.cõſenſus:actus:
& conſuetudo.Et triplex ſtatus moriẽtium.ſ.inci-
pientium:proficientium & perfectorum.ſ. laicorũ
clericorum:& religioſorum.In quibus modus ruie
mortis:& reſurrectiõis multũ differre uidetur . Et i
hac triplici figura uariatur myſtica ſignificatio hoꝝ
trium.Nam in genere peccatorum peccatum ſoli-
us conſenſus figuratur per puellam mortuam i do
mo:peccatum actus per adoloſentem extra portã
in lecto:peccatum conſuetudiuis per fetorem laza
ri i ſepulchro. Aliter autẽ in ruina ſtatuum hoꝝ
uariatur perſonarum myſteria.Nam ruina ſecularĩũ
in iuuene adoleſcẽtulo. Mors clericorum in lazaro
Mors religioſorum iu puella apta cõnubio .Et ho
rũ mors & reſurrectio:loco:etate:modo:& ſigno:
differre uidentur. Loco differunt:qr puella in do
mo:adoleſcens extra portam:Lazarus in monumẽ
to fetens:quia peccatum conſenſus latet in corde:
actus manifeſtat̃ in aperta uiſione:cõſuetudo fetet
ex fame corruptione. Differunt etate:Nã puella
ãnorum .xii. Adoleſcens maior :lazarus uir perfe-
ctus:quia peccatum cogitationis reſpectiue dicitur
puum : i opere dicitur creſcere:ſed in conſuetudine
maxime confirmari :ubi ergo peccatum inuenitur
ibi a benedicto ieſu reſuſcitatur. Differt etiam
horum reſurrectio mõ. Nã puellã reſuſcitauit pau
cis uerbis. d.Puella tibi dico ſurge : in reſurrectiõe
uero adoleſcẽtiſ dr̃ ꝙ pmo miſericordia motuſ po
ſtea acceſſit & tetigit loculũ:poſtea pl'ra uerba lo-
cutus eſt:& nõ ſtatim reſurrexit ſed reſedit.In reſur
rectione uero lazari infremuit ſpiritu & turbauit ſe
ipſum:lachrymatus eſt: uoce magna clamabit : &
tamen cum toto hoc ligatus producitur .In
quo notatur ꝙ facilior noſtra correctio ſolius co-
gitatiõis: ſed difficilior eſt operis:difficilima uero
conſuetudinis.Ezechielis.xxiiii.dicitur.Multo la-
bore ſudatum eſt & non exiuit de ea rubigo eius.
Differentia uero ſignorum fert̃ ad diuerſas ſi-
gnificationes ſtatuum:Sed nihilominus etiam in

UVA. BHSC. IyR_070

modo eſt alia differentia quo ad teſtes.Nam puel
l[illegible]m ſucitauit paucis preſentibus.Sed adoloſcentem
turbis aſtantibus: lazarum congregatis multis na
tionibus:tā eorum qui uenerant ad conſolandum
ſorores: q̈ eorum qui uenerant ad diem feſtum.In
his ergo uaria myſteria ſecundum uarias cerimoni
as figurantur pccōꝶ. Sed nunc accedamus ad ſi
gnificationem ſtatuum.Et hoc modo hanc ſuſci-
tationē triplicem exponamus:quia facile ē ad alia
diuerſimode applicare per adoleſcētem primo ſta-
tus ſecularis exprimitur:quem continue mr̄ eccle-
ſia lamentatur:qui bñ in Naym moritur que com
motio interpretatur quia quotidie quattuor com
motionibuſ cōmouetur.

In gaudio proſperitatis
In dolore aduerſitatis
In ſpe longioris uite
In timore temporalis pene.

His continue terra ſecularium mouetur ut merito
tota illorum conuerſatio naym.i.cōmotio noīetur
Merito etiam per etatem adoleſcentie figuratur:qr
adoleſcentia eſt etas

Virtutis improuida
Laudis auida
Complexione calida
Conuerſatione lubrica.

Improuidentia ptinet ad ignorantia uel ſtulticiam
que reſpectu ſpūalis cognitōis in ſtatu ſeculari abū
dat.In cuius ſignum lapidantes ſtephanū depoſue
runt ueſtimenta ſua penes adoleſcentem qui uoca
batur ſaulus.Actuū.vii.Et hic eſt paulus qui dicit
ſe miſericordiam conſecutum:quoniam ignorans
fecit:prime ad thy.i. Laudis auiditas ptinet ad ſu
perbiam & inanē gloriā:unde Eccle.xii.Adoleſcen
tia & uoluptas uana ſunt:unde & ſic p adoleſcen-
tiū cōſiliū p̄cipitauit roboā.iii. Re.xii. Hec multū
abūdat in ſecularibus:unde & in eis eſt maxima cā
mortis:unde Hiere.xxii.Ad iſtū ſtatū loquitur.Lo
cutus ſum ad te in abundantia tua:dixiſti:non au-
diā:hec eſt uia tua ab adoleſcentia tua:quia nō au-
diſti uocem meā. Complexionis caliditas perti
net ad auariciam:quia ſemper mens ſitit & diligit
temporalia:unde adoleſcēs audito uerbo ieſu abiit
triſtis.Erat enim multas diuitias habens quas dili-
gens relinquere noluit. Lubricitas ptinet ad lu-
xuriam:unde dicitur:luce.xv. Adoleſcentior filius
totam ſubſtantiam ſuam diſſipauit uiuendo luxu-
rioſe.Sed adoleſcens in his ſuis malis non ſolum
per conſenſum intus moritur ſed p prauum opus
effertur.Nam

Primo diſtemperatur in ſubiectione
Secundo languet in delectatione
Tertio moritur in conſenſu:ſed effertur.

In malo actu unde magnum dei beneficium ē: qñ
etiam poſt conſenſum retrahitur ne faciat actū:Iob
xxxviii.Quis concluſit oſtiis mare quando erum
pebat:quaſi de uulua procedens.Mare eſt cor pec-
catoris per internum conſenſum amaricatum & cō
motū:ſed per dei gratiam intus concluditur quan
do exterior actus impeditur. Hunc mr̄ier uidua
deflet cuius fletu ieſus miſericordia mouet᷑: uidua
eſt eccleſia a uiro ſuo dimiſſa:dum eſt in terris pere
grina:ſed turba ciuitatis eſt multa cum illa.ſ.electo
rum que tota affligitur pp ppl̄i xp̄iāi ruinā. Ange
li pacis dicit ſcriptura amore flebant. Nota autē
ꝙ nullus mortuorum niſi precibus aliorum reſur-
git:unde & hec meretur uidua:patet in puella.In la
zaro maria & martha.In ſignum ꝙ ī mortuo p pec
catum nulla poteſt eſſe ratio meritoria:nec ex ſe ad
gratiam diſpoſitiuam:ſed eſt totum ex ſuperinfini
ta dei miſericordia:q̄ mouet᷑ merito alieno.Sugul̄r
autem & principaliter merito quo ieſus unicuiqꝫ
diſpenſauit in ſua paſſibili uita:unde ſequitur ꝙ ac
ceſſit & tetigit loculum:& hi qui portabant ſtete-
runt. Nota ergo reſurrectionis modum.Nā ac-
cedit ieſus ad defunctum per timoris īcuſſionem:
tangit loculum per cōpunctionis immiſſionē:ſub
ſiſtunt mali portitores per paſſionem & ſtupefacti
onem & deteſtationem peccati:uocat per interne
conſolatiōis inſpirationem & uenie ꝑmiſſionem:
reſidere dicitur per quietem in dimiſſione peccati:
ſed incipit loqui confeſſiōe flagitii:& laude ac gra
tia beneficii. Vide ergo ꝙ in hoc adoleſcēte mo
dus reſurrectionis fuit caput eleuare & pectus & lo
qui:ſed non totaliter locum relinquere: hec dicun
tur pro myſterio.Quia ſecundum hiſtoriam & lo-
culum reliquit & ſanus ambulauit. Sed figuratiue
ſic ſpūs ſcripſit:reſedit qui erat mortuus & cepit lo
qui:quia ſtatus ſecularis uix adhuc poteſt reſurge-
re:ut ex malitia deum extrinſece nolit offendere.
Sed adhuc reſurgens renes & nates tenet i feretro
quia concupiſcentiarum & ſollicitudinum multo
tenetur allectiuo etiam impedimento: ſed loqtur:
quia ſuas imperfectiones & offenſiones confitetur
& caput & uitalia mēbra eleuat: quia ſic ſuſcitatus
nō p malitiam ſed p īfirmitatē peccat: quā īfirmita
tē cōtinue p confeſſionem accuſat.Sed quia ſtatus
ſecularis in amicitia aliena recipitur:dum facit uiroſ
pfectos ſibi amicos p elemoſynaꝶ largitionem.
Quos q amici ſūt ꝑp̄e mr̄ huius populi:q̈ eum cū
paulo orationibus & gemitibus pturiit.Ideo dr̄ ꝙ
dedit illū mr̄i ſue:qa hoꝶ merito accipiūt bñficiū
gr̄e. Loculus in quo iacebat mortuus eſt cōſcīa
male ſecura:Eccle.viii.Sunt impii qui ita ſecuri ſūt
quaſi iuſtoꝶ facta hēant:portitores igit᷑ illius mor
tui in loculo ſunt quattuor facientes eum perſeue
rare in peccato.

Primus eſt fiducia uiuēdi de quo:Luce.xii.Aīa hēs
multa bona repoſita ī ānos plurimos.
Secundus ē leuigatio pcc̄i:Prouer.xxx.Mulier adul
tera comedit & tetigēs os ſuum dicit: non ſum
operata malum &c.
Tertius ē aliene uite conſideratio.ſ.multitudo ma
loꝶ.Contra quos Eccle.ii.Non pecces in mul-

UVA. BHSC. IyR_070

ditudie ciuitatis.i.exemplo multitudinis:quia non minus uritur qui cum multis ardet.

Quartus ē uenie remiſſio:quo cōtra:Eccl.v.Ne dicas miſeratio dñi magna ē. In lectulo uero ipſe ctiōis & multitudis offēſiōis uitā ſeculare portat i- petus paſſionū i qbus quotidie mltis i ordīationibus cōmorat:unde & hic adoleſcens etiam reuiuiſcens i naym comorat:qr uita ſecularīū etiam poſt ḡ dimiſit mortale peccatū iugit pturbatur cōmotionibus paſſionū:& ideo oportet q̄ uiuat ſemper ſub mris tutela:ut p eo ſēp ſit ſollicita pfcior eccl'ia

Circa reſuſcitationē lazari in qua ſignificatur ſtatus clericorum nota q̄ ſignāter dicitur a deo dilectus & lazarus. i. adiutus uocatus:& ieſu hoſpitio ſingulariter dignus & hōratus: qr clericalis ſtatus habuit ſingularē dei dilectionē & electionē:unde & hi ſunt ps domini:& funiculus hereditatis eius.

Singulariter fuit a deo adiutus.i. pductus ad uite pfectionem:ppter qd duabus ſororibus meruit hoſpitari.ſ.maria & martha:actiua & contēplatiua uita:quas ſorores habuit ut uxores: quia utraq̄ cognouit & ſibi ſubiecit:propter qd & marthe extinctus eſt fluxus ſanguinis ſicut Ambroſi.d.i tractatu de ſalute.Ieſus autem largū ſanguinis fluxū deſicauit in martha:& demones expulit de maria: qr ab actiua uita per ieſum fuit fugatus faſtus omnis uane oſtentationis & diſcurſus in appetitu glorie a creatura.Et a maria fugatum eſt ſeptenariū demonum:qr a uita contēplatiua fugatum eſt ſupcilium ppriarum reputationū.In quo cōſiſtit uniuerſitas omnium malorum:unde de reputāte ſe in ſpūalibus bonis:poteſt dici q̄ ſeptem nequitie ſūt i corde eius:de quibus infra libro quarto:Ieſus cruce ditatus.Eſt etiam dignus deo hoſpite:qr apud ſtatū clericalem eſt auctoritas de dei regno.Ecce ergo qr ſtatus clericalis lazarus dicitur. Iſte dicit ifirmari: dormir:mortuus eſſe:& i ſepulchro quatriduanus fetere. Sed attēde q̄ hec ſibi contingunt i bethaia qd eſt magis horrendū.Bethania enī uno modo interptatur domus domini dei:qr ex uſurpatione donoꝝ dei:hec mala incurrit:unde & dominus cō queritur admirādo.d.Quid eſt qd dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa. Iſte autē ſtatus pmo infirmatus fuit: quando ab apoſtolorū ſtatu deficit:& ad temporalia mens anxie ſe cōuertit unū i tēporalibus huic ſtatui pdiſcurſia febrilis orta eſt dū nimis iſta curans a ſpūalibus ſtatim tepefactus eſt. Que infirmitas tantū pceſſit ut etiam palyticauit manū & caldiacā faceret ad actus contēplatiue.Ita q̄ tranſformationē huius mortalitatis uſq̄ ad celū trinitatis haꝝ ſoroꝝ puenerūt qrele: dñe ieſu.Ecce quē amas infirmatur:qr clerus utraq̄ uita deſtituit:poſt infirmitatem ſoporatur dū clerus correctione priuatur.Et hec eſt prima querela ieſu quando malū ad tantū aſcendit q̄ prelati ſunt iſe cti:& ad corectionē nō idonei.Vñ dixit diſcipl'is ſuis ihs:lazarus amicus nr dormit.Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit:incraſſatus ipīguatus dilatatus ad temporalia mltiplicanda:& ſpūalia negligēda: & factus eſt ſicut populus:Sic & ſacerdos & paſtores eius qui conſueuerūt uocari uigiles & angeli cuſtodes uocati ſūt homines dormiētes.Mat.xiii. Cū inquit dormirēt homines uenit inimicus eius & ſuperſeminauit zinzaniā i medio tritici. O q̄tus dolor eſt iſte q̄ dormientibus p̄latis & requieſcentibus i amote temporaliū: diabolus zizaniam ſemaīuit. Zizania.n.tēporaliū abūdatiā ſignificat: zizania ſopore grauiſſimo caput depmit in terra. Primo.n.fuit torpor negligētie i tpaliū ſufficiētia. Secundo fuit ſopor actiue i tēporaliū copia Tertio liuor itentionis deprauate: inſupſeminata Zizania i medio tritici.i.principaliter itendere tēporalia in cultu dei:& ſic ſemen ē illud de quo fructus intenditur.Sic & poſſeſſiones temporales ſūt illud propter quod eccleſiaſtica beneficia appetuntur. O q̄ malus ſomnus eſt iſte in quo eſt reuocatio caloris:quia ſunt ſeipſos amantes:& de populo non curantes:in quo eſt deſtructio operationis. Nullius enim actionis libere a dormiente actus egreditur.Sic etiam & in iſtis nulla exemplaritas uite uirtuoſe monſtratur in quo eſt oſtentatio operationis. Sicut enim mlta fantaſtica & uana ad modum laicorum qui ſomniāt & oſtentāt ſe prelatos & diuinationis:cum tamē nulla ſit ueritas cure:ſed ſomnium fantaſmatum hypocritalis apparētie ut diceret ieſus:uado ut a ſomno excitem eum: Licet autem a principio dixerit dominus ſolum de ſomno curialiter loquens:tamen i illo ſomno uere erat mortuus.Sic dudum in ſe ipo mortuus erat ſtatus clericalis:ſed dicebatur ſopitus:non mortuus:quia ad hec apparebant aliqua ſigna prioris uite i aliqua proximiorum utilitate. Sed poſtq̄ non ſolum ſibi:ſed ſubditis eſt inutilis factus:& temporaliū cura:ſpiritus uitalis in eo extinctus eſt: tunc ieſus dixit diſcipulis ſuis & uiris perfectis manifeſte:Lazarus mortuus eſt:quaſi dicat.Status iſte peruerſus ē & gaudeo:quia ibi non eram propter uos quaſi dicat.Non ſum alligatus ſubſtantie clericali:& ideo ſi uultis me ſequi uiri ſimplices utiq̄ poteſtis in paupertate uite mee. Quia dum uixi in temporalium preſentia: non eram ibi ubi mortuus eſt clerus.ſ.i temporalium ſuperefluētia poſt mortem non eſt mirum ſequitur corruptiōis fetor:& maxime quatriduano mortuo & in ſpelunca obſcura ſepulto.

Propter quod dicitur:q̄ iuenit eum quattuor dies iam imonumento habētem. Primus dies ē auaritia:nō qualiſcūq̄:ſed ſimoniaca. Secūdus ē laſciuia nō qualiſcūq̄:ſed imundiſſima:& ignominioſa omnibus modis in gula & in luxuria:q̄ magis relinquo deflenda contuentibus:q̄ ſcribenda legētibus. Tertius eſt ſupbia:non qualiſcūq̄: ſed nec luciferiana:ſed magis monſtruoſa.Nam lucifer ſuperbiuit de nobilitate nature:decore forme: claritate intelligentie:& de comitiua ſequele.Iſti qui ſupra oē genus hoīum ſūt cōfuſibiles & ignomīoſi: & tñ ſupbiſſimi:& uñ hñt he? Nūquid qr naturam

UVA. BHSC. IyR_070

ꝓſtituūt p paſſionē ignominie. Nūqd quia formā cōuerſatiōis habēt porcine turpitudīs:potius q̄ humane īfirmitatis. Nūqd qa nō ſolū ſcripturas neſciūt:ſed de ſui ignorātia toti mūdo ridiculū faciūt Nā totus mūdus plenus ē ridiculoſis ꝓlatōnibus ſacerdotū legētiū ī ſcripturis dīnoꝝ officioꝝ. Nūqd iſti pñt ſupbire ſe hēre ſocios āgelos:cū magis clarat mūdo ipos hre ſerpētes uiros īfames & ſerpētes uñ & mōſtruoſa ē iſta ſupbia:q̄ ñ pt niſi de horribilibus ignominias gl'iari. Quarta dies oīum peſſima ē ī his īueterata cōſuetudo:ut iā mōſtꝝ ſit īuenire unū ab his exēptū uitiis:etiā ꝙ apd' eos excuſabile reputet' multipharia ī ꝑdictis īgnari peſtilētiis:dū mō ad paſſiōes īnoīabiles nō deſcēdant.

O quātū pōt & actio & cōtēplatio lamentari & flere uitalē ſpm̄ ieſu a lazaro receſſiſſe:uere lazare qr dñs nō erat tecū īuenerūt te oīa mala iſta:dicūt āt ſorores:dñe ſi fuiſſes hic lazarus nō eſſet mortuus &c.q.d.Si pauptas tua & amor fuiſſēt ī eccleſia:nō eēt ſepultus clerus ī tāta ſpurcitia. Et etiā ſi fuiſſet hoc ī ītentione ꝑmaria:qa.ſ.pp tuū cultum & aīaꝝ zelū accipet' aīarū cura:nō fuiſſet poſtea ita corrupta:qr ſicut corpus mortuū ad nihilū niſi ad corrūpēdū uiuū:ſic taliū ↄuerſatio ē oīm uiuētiū ſecū putrefactio. O q̄ doloroſa mutatio:q debuerūt eē exēplū oīm bōrū:radices fiūt oīum maloꝝ hodie uñ ieſus ex his tactus dolore cordis ītrinſecus īfremuit ſpū & maxīa ultōe ſup reprobā nationem:& turbauit ſeipſū:quia illū ſtatū quē loco ſui poſuerat ī terra:multis pmiſit tribulatiōibus pturbari:& īdignās eiulās & plorās dixit:ubi poſuiſtis eum.

Oīa ſupiora male audiēti aīe īgerens ī hoc uerbo:dicūt ei ueni & uide:ſed hoc audire no potuit ſine lachrymaꝝ effuſiōe.ſ.tā horrēdā mortē ī dilectō:pp qd' ſeqtur:& lachrymatus ē ieſus. Tātā enī cōpaſſionē oñdet ſup clericatū ꝙ hēbit mundus admirari.d.Ecce quomō amabat eum. Nec uideat' tibi modicus dolor qa ſi querāt ubi ē clerus: nō pōt ſibi rñderi niſi ī terra deſerta:& opta mortis caligine &c. Vñ & martha.i.actiua extrinſeca, hodie cōpellit' ↄfiteri:dñe iā fetet q̄triduāus.n.ē. Nā maria hec nō loquitur qa ab eis quid nam ſit cōtēplatio ignorat'. Et ut eius ſtatus peſſimus deſcribatur: de ſepulchro eius dr̄ ꝙ erat ſpelūca obſcura corrūptiōis & fetoris cōtētiua. Eſt iḡt uita eoꝝ obſcura:tā ignorātia q̄ deformi uita & īueterata corruptōe fetida. Sed lapis ſuppōitur qñ ſcitas auctoritatis oculis ſeculariū obiicit'. Et ne ſentire corruptionū fetorē uite debeāt ꝓhibent. Sed ſicut uere auctoritas ē ſcā quia utiqꝫ ē lapis magni pōderis. Sic & multoꝝ eſt obſtīata malitia & ꝑuata oī hūore cōpūctiōis. Et hic ē ꝓprie lapis offenſiōis eoꝝ: & petra ſcādali q̄ ſupponit' eoꝝ uite deformi. Attēde aūt reſurrectiōis modū difficilē & laborioſū. Nā tanta ē iſta corruptio:ꝙ p deū oportet ꝙ fiat laboratiuo mō:ut iteꝝ poſſit eis ieſus dicere laborare me feciſtis ī pccīs uřis. Nā cū fremitu ſicut dictū ē ppl'oꝝ:& cū turbatōe ſciſmatū:& cū lachrymis ieſus p ſuſpiria paup pducet' uſqꝫ ad monumētū ut.ſ.uelit facere ſup reprobatōe iudiciū. Et tunc ꝑmū quod dicit ē tollere lapidē ut ſic quo ad ꝑprobādos referat'. Hoc uerbū ē dcm̄. Tollite ab eis auctoritatē p eoꝝ depoſitionē:& nō cognoſcāt eos ꝓlatos:ſed lupos:quia ablatū ē ab eis regnū dei & datum eſt genti facienti fructus eius. Si uero quo ad electos referatur uerbum:lapidem tollere ē eorum duritiā ad compūctionem mollire:& ad proprii fetoris ſentimentum reducere:ut paucī o ſepulchro offenſionis aperte ex uřī fletu ſue calamitatis uideatur dei miſericordiam prouocare. Et quod ē magnum beneficium per ſolum chriſti meritum & ſuſpirium ad clarificationem ſui nominis dādū.

Ideo premittitur ieſum gratias agere de ſua exauditione & proclamatione ſue miſſionis coram populo facere. Et quia talis effectus erat.

Sūmi uigoris & poteſtatis
Sūme clarificatiuus diuine uirtutis
Sūme īflāmatiuus diuine charitatis
Maxime coniunctiuus diuine ſocietatis.
Plene eductiuus de ſtatu corruptiōis:& mortis. Iō dr̄ ꝙ clamauit ieſus uoce magna.d.lazare ueni foras:ut ptās in clamore ueritas in uoce: charitas in magnitudine:ſocietas in propro nomine:quod īterpretatur adiutus:nouitas in egreſſiōe mōſtrat'.

Et ut oſtēdatur uirtuoſus effectus qui ad iſta ſequitur:dr̄ ꝙ ſtatim prodiit qui fuerat mortuus: qa haud dubie de his corruptionibus exibit ſanctus clerus. Sed quia ſub ſpecie diuini cultus remanebit preteritarum ſollicitudinum appetitus. Ac per hoc oculus aſpectus eorum non erit in conremplatione clarus non ad ambulandum libere in nouitate future perfectionis expeditus. Et ideo dicitur ligatus manus & pedes infectus & facies eius ſudario ligata. Quia uero per uiros perfectionis tunc clare oſtendetur illi perfectioni talia non congruere:ideo per eos imperfectōnes diſſoluet dominus a talibus:quod notatur in uerbo ieſu dicentis. Soluite eum & ſinite abire. In hoc autem ſigno tantū clarificatur nomen domini ieſu ut omnes demones inuidia tabeſcentes compellantur clare dicere. Videtis quod nihil ꝓficimus. Ecce mūdus totus abiit poſt ipſum. Nam in ſuſcitatione cleri: per illum erit conuerſio totius mundi per ſubiectam reuerentiam ſui humilis ſtatus & deſpecti:paupis & māſueti:quod notat' cū dr̄. Ecce tāq̄ filie ſyō ueritatē uite ieſu ſpōſi ſui hūilirer ſpeculāti & imitāti. Ecce rex tuus uenit tibi mitis & māſuetus:ipſe paup ſedens ſup pullū aſine. Tūc layci & clerici clamabūt:Oſāna filio dauid. Ad oſtendendū autem predicta dicitur:Io.xii. propterea obuiam uenit ei turba qa audiebat eū feciſſe hoc ſignū. Nihil enim eſt ꝙ tātū cōuerteret mūdū:q̄tū ſi uideret cleꝝ uere ſuſcitatū. Tertio cōſiderāda ē ſuſcitatio puelle:de q̄ Matth.ix. In qua figurat' religiōis ſtatus &

UVA. BHSC. IyR_070

eiuſ pfectio defectio & reformatio iſinuat᷑:pfectio
qr filia nō cuiuſcūq; ſed archiſynagogi cui nomen
Iairus:p archiſynagogū pnceps eccľie ieſus meri-
to deſignat᷑:cui & nomē cōcordat.Iairus.n.iterp̄-
tat᷑ illūinatus.Ihs aūt de ſe dixit.Ego ſū lux mun-
di. Huius archiſynagogi ſcā religio & ſpālit̄ fi-
lia:& ꝓprie dr̄ filia:qr ſicut filia nutrit᷑ i dulcedine
dīnoꝝ bn̄ficioꝝ:nutrita cuſtodit᷑ i ſollicitudie cor
rectionū:cuſtodita tradit᷑ nuptui i āplexu cōtēpla
tionū:ſic nupta fecūdat᷑ cōceptu oponū pfcāꝝ.
Sic bn̄dictus ihs & qlibet religiōis fūdator iſtā fi-
liā nutrit i dulcedie bn̄ficioꝝ maxie icarnatiōis ie-
ſu:cōuerſatiōis paſſiōis & mortis eius. Hūc cibū
comedebat ouicula illa pauperis ieſu:de q̄ dr̄ ſcd̄i
Re.xii.ꝙ nutrierat illā cū filiis ſuis:ſimul de pane
illius edēs & de calice bibēs:& i ſinu illius dormi-
ens:eratq; ei ſicut filia.Hec ē.n.heſter abſcōdita &
pulcherrima quā Mardocheus adoptauit i filiam.
Scd̄o nutrita cuſtodit᷑ p correctionē: Ec.xxvi.
In filia nō aduertēte ſe firma cuſtodiā:ne forte ad
iuenta occaſiōe abutat᷑ ſe.In hoc ſtat religiōis cu-
ſtodia:ut ſit i ea correctiōis diligētia.Eſa.iiii.Si ab-
luerit dn̄s ſordes filiaꝝ ſyon & ſāguinē hierľm la-
uerit de medio eius. Tertio correcta nuptui tra-
dit᷑:qr ad pfcōnē adducit᷑:eccľ.vii.Trade filiam &
grāde opus feceris:& hōi ſēſato da illā. Quarto
nupta fecūdat᷑:Eſa.ultio.Syō pepit filios ſuos:ubi
mľta de ſpūali fecūdatione dicūt᷑. Hec filia.iiii.
mōis oppōitis morit᷑.Primo qr hēt nutrimētū ue
nenatū:qn̄ nutrit᷑ i hoꝝ excellētiis:Eſa.iii.ꝓ eo ꝙ
eleuate ſūt filie ſyon:& ābulauerī extēto collo:hec
ē p̄ma ruia reľiōis:qn̄ elōgat᷑ fūdamēto hūilitatis
ſed ſub occulto uenēo diaboli ꝓpinat ſibi cibū ela
tiōis iflatiue:dū facit eos appeteř ſublimia ſub titu
lo ꝓuiſiōis reľiōis ſue:& dū eā ꝓmoueř i cōi iten-
dūt:totū ſupbia i ficiūt:& pticulares pſōe ad appe
tēdū ſiľia aſſueſcūt. Ex quo ſeqt᷑ ſcd̄m adiutori
um ad mortis ruinā:qr hēt cuſtodē ꝓditorē q eam
cuſtodit ab extiori uilitate:ac p hoc eam excludit a
uera hūilitate:uñ dicūt uiles tūicas:loca hūilia:hita
cula paupcľa eē dedecus ordis:q̄ ſt̄ uere uirtutes &
reľiōis fūdamēta cū uera hūilitate itna. Ad qd̄
ſeqt᷑ ťtium:qr ſicut hēt cuſtodē ꝓditorē:ita accipit
ſpōſū adulťinū.Spōſus ē cui cōiungit᷑ p affectū:&
h̄ debet eē hūilitatis & pauptatis ſpūs:quo contra
ſpūs adulťii facit eā d̄ſiderare exaltari i p̄uiľiis:ap-
peteř i ſciis:ꝓmoueri i aſſūptis p̄latiōibus. Hoc
peſſimū mr̄imōiū iꝓpat ſibi hiere.xlvi.c. Cōfuſa
eſ filia egypti & tradita es i māu ppľi aqlōis:qr uñ
credidit ſe exaltari:inde hēt ut ſpuria uilificari:& ut
adultera a mūdo reputari:propter qd̄ cōfuſa dicit᷑.
Traditur in manu regis aquilonis.ſ.in manu am-
bitioſoꝝ p̄latorum:qui eā in ambitiōibus nutriūt
Et uere iſti popľi aqlonis.Aquilo dr̄ aquas ligās:
& hi oēs aquas celeſtis influxus que deſcendūt ad
ualles mundani deſpectus ligant uinculo occupa-
tiōis uitioſe & ambitioſe.Hec igit᷑ puella illa duo
dena ſtatus religionis formoſa amoroſa ſubiecta

ſpūali fecunditati apta:ac per hoc bn̄dicto ieſu ſpō
ſalitio tradenda:que i malis p̄dictis iacet mortua:
ſed i domo paterna abſcōſa:& adhuc patrum me
rito & odore nuper preterito occultata:ac per hoc
a mundo ſupportata:& non niſi a uiris eccleſiaſti-
cis plene nota. Vbi uſq; dicit Hierony.de ſy-
nagoga:habet ſibi canētes carmina lugubria:dum
p̄dicti ſupbi & ceci iactant eā multa perfectiōe ſol
licitam:& in his i qbus eam uelint nolint mortuā
cantāt i opibus ſuis q̄ ſuā perfectionē mortificāt
eā utilē mundo iactāt:& ieſum itroductū in eam
haud dubiū pr̄no patrocinio:q in uiris uirtutis i-
ter eos ingrediētibus igredi incipit ad eam reſuſci
tandā deridēt fatuū reputātes.Sed ſicut dicit Cri.
de illis:ſic & de his dicimus ꝙ puelle reſurrectio-
nem nō merent᷑ uidere.Hoꝝ aūt malitia nō ē cō
tenta illo more ſolū irridere ihm:ſed in illis ſcis ui
ris atrociter ꝑſequūt᷑:ut pote q reſurrectionem re
fugiūt:qr mortē cognoſcūt:uel forſitā cognitam
pallio operiūt. Modus aūt reſurrectionis puelle
eſt iſte.Venit.n.ad domū principis:qr reformat i
reľione ſtatū p̄mi pr̄is:qui i uiris ſue legitime filia
tiōis adhuc uſq; hodie clamare nō ceſſat.Filia mea
modo defūcta eſt.Sed añq̄ intret ad lectū mortis
icrepat tibicines & turbas iqetudinis:qr añq̄ refor
met ſtatū cōitatis:opportet ꝙ ř̄formet turbas tāte
diſtractiue ſollicitudinis:& expellat & faciat qeſce
re p̄dictos cātores tā fľe adulatiōis & mēdoſe cō-
mēdatiōis. Et tūc itrat ad itima cū perfcē eos fa
cit oia trāgreſſiua relinqre.Etiā introducit pr̄em.ſ.
pr̄nā exēplaritatē:& mr̄em.ſ.regľarem ꝓmiſſionē
& Petrū.ſ.clarā utriuſq; cognitionē:& Iacobū.ſ.co
natū ad obſeruādū:& Ioānē.i.grām ad pficiēdū.
Tenet manū:cū eā ſibi aſſociat familiarit̄ adiun
gēdā:eā familiarit̄ alloqt᷑ uerbo amatiuo cū dicit.
Puella tibi dico ſurge:cognoſce me ſponſū:& itel
lige uerbū.Nō.n.uoco te iueterata i ťra aliēa:cui ru
ge trāſgreſſionis dāt teſtimōiū ꝓſtibuli.Sed uoco
te puellā quaſi uirginē decoratā:řnouatā:& nihilo
minus ſpōſā fecūdatā ſpū ſcō.Tibi ergo dico ſur-
ge.i.plene & pfecte tpalia relinq̄:& ad celeſtes ele-
uare dulcores:qr āgľi mei accedēt & miniſtrabunt
tibi me.ſ.illū panē celicū & cibū deſideratū:qr ſcio
te oēm aliū cibū faſtidire:& hoc ē qd̄ ſeqtur.Et iuſ
ſit ut darēt illi māducař. O dilecte ieſu:iā ebriuſ
uideris de iſta ſpōſa:de q̄ ſic locutus es ne remane
at conſolatiōe uacua:pp qd̄ de hac ſola legit᷑ ꝙ iu
bes illius refectionē haud dubiū relictā celerius p̄-
parari. Vides ergo q̄ dulcit̄ reſuſcitat᷑ hec puella
xp̄i ſpōſa:ſed nō erit ifecūda:imo in uniuerſā ťrā
eccľie exhibebit odoriferā famā:& eius reformati
one reformabit᷑ eccľia tota. Vidiſti ergo i triplici
eccľie ſtatu:ꝙ ſicut pr̄ uiuificat mortuos:ſic & ihs
uſq; hodie nō ceſſat uiuificare electos. Viuifica
ergo me uiuificator ieſus & reſuſcita me a morte cō
ſuetudinis praue.In qua uſq; hodie fetentē pfite-
or me iacere:ut in merito reſurrectionis poſſim de
cetero in nouitate uite ambulare & puenire ad iocū

UVA. BHSC. IyR_070

ditatē religionis & eccleſie renouate.

Ieſus laxans reatus Cap.xxii.

Ilius dei ieſus q ad hoc appuit ī carne mortali ut diſſolueret opa diaboli cuius opus ſuum ē pccm̄: ꝓprie ꝓpriū habet quod cōuēit ſibi ſoli & ſp:pccā miſericorditer relaxar̄. Nā ex affectu ꝑp̄o nullū pūit: ſed quātū ē ex ſe oībus miſericordiā tribuit. Ipſe eni ieſus eſt deus: cui ꝓprium eſt miſereri ſēper & parcere: ſed nolētibus pccā dimittere: cōpellitur miſericordie ſubtrahere bn̄ficiū. Iuſtus eni & rectus ē ieſus: & ſeipſū negare n̄ pōt Et quia ipſe ſolus ex ſe ē ſine pccō: ſolus digne peccatū pōt arguere: & ī ſe peccātibus idulger̄. Quod recognoſcens baptiſta ſāctificatus ī utero p has duas ꝓprietates inocētiā & miſericordiā manifeſtauit eū.d. Ecce agnus dei: ecce q tollit pccā mūdi. Tātū aūt hanc ꝓprietatē.ſ.dimittere pccā dilexit: ꝙ licet filii mortis. ſcandalizarent̄ ex hoc & ipſū bn̄dictū ieſū dei filiū: tāq̄ dei blaſphemū ꝑſequerēt̄ ad mortē: tn̄ piiſſimus ieſus ꝓ dimiſſione pccōꝝ libēter mortē ſuſcipiēs: mortuus ē eni ꝓ pccis noſtris oēm modū dimiſſiōis pccōꝝ iuenit: quē ſaluis dei ꝓprietatibus miſericordia & iuſtitia potuit & congruū fuit inuenire cū hoc etiā miſericordia ſupexaltāte iudiciū. Et ut oñderet ſe auidū p oēm modū remiſſiōis pccōꝝ. Ideo etiā que cōtra hoc uidēt̄ facere ad hāc delectabilē opōnē fecit pluries ſubſeruire. Sicut ſūt ipugnationes pħiſaice & hoſtiles: imo quod plus ē ſp cōtraria: & que ad ruinā ipellūt ad ſalutarē electionē facit ſubſeruire electis. In cuius ſignū ubicūq; legit̄ pccā dimiſiſſe: quaſi ſemp excitantur incurſus hoſtiles: ex quo talis r̄miſſio ab ore piiſſimo ieſu magis clarificat̄ & firmat̄ & ulterius liberalis exhibet̄. Et nō ē q ſe abſcōdat a calore ſue miſericordie: niſi ex ꝓprii cordis malitia eligāt ipſū ipugnare maligne. Pro eoꝝ dimiſſione a iudeis ut blaſphemus iudicatus ē: & tādē paſſus: & mortuus. Inuenio aūt tres modos in opibus miſericordis ieſu: quibus peccatoribus ueniā idulſit.

Primo per modum deuotionis proprie.

Secūdo p actū interceſſiōis aliene. Sicut ī palytico.

Tertio p conatū accuſatiōis fraudulēte. Sicut ī muliere ī adulterio dep̄henſa. De p̄mo hr̄ luce.vii. de remiſſiōe facta magdalene. De ſecūdo hētur Math.ix. De tertio Io.viii. Circa autē remiſſionē factam magdalene.

Primo ponitur exceſſus preuaricationis.

Secundo proceſſus conuerſionis: ibi ut audiuit ꝙ ieſus accubuit &c.

Tertio effectus defenſionis ibi. Simon habeo tibi aliquid dicere &c.

Quarto ꝑfectus iuſtificatōis: ibi remittūt̄ tibi peccata tua &c. Circa p̄uaricatiōis exceſſus ſcias ꝙ ī hac hiſtoria fuit exceſſus pcci tripl'r uariatus. Nā in magdalena erat pccm̄: & querebat remediū. Sed in pħiſeo erat pccm̄ nec querebat remediū: ſed iudicabat medicū & egrotū: uidēs aūt pħiſeus apud ſe uetacit̄ ſupbus & fallacit̄ iuſtus: egrā rep̄hēdit de egritudīe & medicū de ſubuētiōe. In aliis ſtatibus erat pccm̄: & eiſ nocebat r̄mediū: nā dicebāt bono odore mortui. Quis eſt hic q etiā pccā dimittit. Ieſus ergo pius: ſapiēs & iuſtus ī magdalēa pccm̄ dimiſit: & in pħiſeo ſupbiā cōfudit: in aliis incredulis ꝑfidiam dereliqt. Oñdit autē euāgeliſta ī peccatrice peccatoꝝ multitudinē & magnitudinē ī aduerbio demōſtratiuo. Ecce mulier: quod notat admirationē exceſſus. Et ſecūdo pcci cōſuetudinē ī uocabulo infamatiuo: qa peccatrix: quod nomē ſibi ex iueterata cōſuetudīe cōqſierat. Tertio pccōꝝ īfamiā & certitudinē: quia toti ciuitati inotuerat. Offenderat aūt deū uario oculoꝝ aſpectu: laſciuio capilloꝝ ornatu. Infectio oris oſculo & affatu: delectatiuo unguentoꝝ olfatu: ſupbo totius corporis icessu: & inuerecūdo & publico peccandi actu. Ecce magnitudinē exceſſus tranſgreſſionis. Adhuc autē fuit in ea triplex motiuū quod multū allicit ad pccm̄.ſ.

Corporis pulchritudo

Temporalium plenitudo

Dominii & libertatis relaxatio.

Nā pl'chra fuit: diues fuit: & ſub nullius ptāte extitit: quod eſt oīum piculoſius. Nā ſicut Aug. in lib. de.x.chordis dicit. Mulieri quattuor ſūt adhibēde cuſtodie.ſ timor dei cuſtodia: uiri: uerecūdia & cōfuſio mūdi: terror legū & tpalis iudicii que uxores fornicātes cōdēnant. Cuſtodia autē uiri ſicut dicit ibidē debet eſſe timor dei: & ipſa ſua uirilitas. Audi ſecūdo proceſſū cōuerſionis. Et qa oīs nr̄a conuerſio eſt.

Per diuine uirtutis influxum in intellectu

Diuine charitatis igniculum in affectu

Diuini roboris brachiū in conatu.

Ideo hec tria ponuntur per ordinem.

Splendor uirtutis: quia cognouit

Ardor charitatis: quia alabaſtrum attulit.

Vigor ſtrenuitatis quia uenit & ſtetit. Et uide q̄ pulchro ordine hec benedicta peccatrix ē oībus exemplū cōuerſiōis. Nā quo ī ſe habuit delectamēta tot de ſe hūit holocauſta: & quot mōis offēderat: tot mōis ſatiſfactionē aſſūpſit. Cōtra ipudentiam peccādi accepit maximā uerecūdiā pcci: pp qd̕ dr̄ ſtās retro: un̄ ſcđi Parali. ultimo dixit manaſſes peccator & penitēs. Nō ſū dignus uidere altitudinē celi: p̄ multitudinē iniqtatū meaꝝ: un̄ nec iſta p̄ uerecūdia audebat ī faciē ieſu reſpicere: ſed acceſſit retro: ut que poſt tergū ieſum ꝓiecerat: iā ī hūanitate aſſūpta dei hoīs hūil'r poſteriora q̄rebat. Cōtra ſupbiā iceſſus toto ſe corpe ī terrā ꝓſtrauit & totū corpus ad pedes dn̄i iclinauit. Et ſicut dicit Greg. Nō uideat̄ tibi deſpicabilis locus pedū ieſu: ubi ſcā peccatrix cādorē iduit & ſcitatē. Multū amabilis fuit locus pedū ieſu iſti amabili peccatrici. Et hūc locum triphariē cōſiderauit. Nā inceſſus cōſiderationis ieſu eſt nr̄oꝝ peccatoꝝ remiſſio: & ideo ad pedes ieſu peccatrix iuenit ueniam ſicut hic dr̄. Inceſſus conuerſationis ieſu eſt noſtre cecitatis illuminatio: & totius uite noſtre directio: ac totius conuerſa-

UVA. BHSC. IyR_070

onis īformatio:& iō ad pedes ieſu magdalēa īuēit
ſapiam:Lu.x.maria ſecus pedes dn̄i ſedēſ audiebat
uerbū illius &c.Et Deut.xxxiiii.dr̄:ꝙ q appropin-
quāt pedibus eius accipiūt de doctrina eius. In-
ceſſus ēt pedū ih̄u ē totius cordis nr̄i & amoris leti
ficatio:dū aīa ſe ſētit tātū đo charā & a deo dilcām
ꝙ ꝑ amore illius deus carnē aſſūpſit. Itē dn̄s ih̄s
xxxiii.ānis nobiſcū pegrinus īceſſit:& ideo ad pe-
des ipſius īuēit leticia:uñ poſt r̄ſurrectionē de mag
dalēa:& aliis duabus mariis dr̄:ꝙ tenueruut pedes
eius uiſo gaudio r̄ſurrectiōis:Mat.ultīo.Recte er-
go de iſta magdalēa dr̄ ꝙ tenuit pedes ih̄u. Que
.n.diu male ābulauerat:ueſtigia recta q̄rebat: ueſti
giū.n.ſignū ē precedētis.Et iō ex ueſtigiis dei cul
tor cognoſcit̄ & diaboli.Vnde Dan.p ueſtigiū co
gnouit fraudē ſacerdotū belis:ꝓbāſ uolūtatē eorū
qui per occulta oſtialia belis deuorabant impenſa.
Sparſit.n.ī circuitu cineres:& mane apuerūt ueſti-
gia mulieꝝ:pueroꝝ & puellaꝝ.O ſi ſpargerēt̄ cie-
res ī circuitu uite multoꝝ:quot īuenirentur ueſti-
gia mulierum puerorum:& puellaꝝ deuorantium
hereditatem crucifixi.Sed reuertamur ad pedes ie-
ſu cū magdalena:& uideamus quomodo cōtra a-
ſpectus īpudicos deo īmolat oculos.Nam lachry-
mis cepit rigare pedes eius & de oculis eius riuos
contritionis eduxit. Et īntellige ꝙ benedicta
magdalena de puriſſimis oculis quadruplicis gene
tis lachrymas eduxit.Primo cōtritionis:de quibus
dicit̄ hic:ꝙ fuerūt tante uirtutis & efficacie:ꝙ im-
petrauerūt omnium peccatorum remiſſionē:unde
ei hic dixit chriſtus.Remittūtur tibi peccata tua.
Secundo habuit lachrymas fraterne compaſſionis
in morte fratris ſui:Ioan.xi.Et he fuerūt tāte effi
cacie.ꝙ īduxerunt ieſum ad fletum:& fecerūt ſuſci
tare lazarum.Tertio lachrymas trāſſormatiui dolo
ris ī chriſtum paſſum.Vnde Luce.xxiii.dicitur,ꝙ ſe
quebatur ieſum multitudo populi & mulierū que
plāgebant & lamentabantur eum.Certum eſt aūt
ꝙ inter illas erat principaliter maria magdalene &
iſte īduxerūt ieſum ad recōpaſſionē:unde & dixit.
Filie hier̄lm nolite flere &c. Vnde Ioan.xix.dicit̄
ꝙ ſtabat iuſta crucē ieſu &c. Attende quātus ho
nor eſt iſte bn̄dicte magdalene factus ab euangeli
ſta:qr matri ſociat̄ in compaſſiua trāſfixione & la-
mentatiua deploratiōe ieſu ī eoꝝ oculis crucifixi.
He lachryme tātū inundauerunt:ꝙ nō ſolū moriē
tem defleuerunt:ſed in ſepultura eius & poſtea iux
ta ſepulchrum tantum excreuerūt:ut ī horto illum
defleret mortuum quem neſciebat reſuſcitatū:uñ
cor eius poteſt dici fons hortorū & puteus aquaꝝ
uiuentiū:& oculi eius quaſi piſcine ī eſebon. De
his dr̄ Ioan.xx.Maria ſtabat ad monumentū foris
plorās.He fuerūt tāte efficacie:tanteq; uirtutis:ꝙ
nō ſolum meruerūt angelos uidere:ſed etiam di-
lectū ieſum in corpore īmortali ſibi primo oīum
apparere. Quarto habuit lachrymas deuotiōis
& dulcoris celeſtis patrie: pro cuius dulcore fugit
omne conſortiū creature clamans & dicēs. Fuerūt
mihi lachryme mee panes die ac nocte: dū dicitur
mihi quottidie:ubi eſt deus tuus. Triginta annis
habitauit ī deſerto oībus manens incognita:& ibi
impleuit omnes hydrias ſenſuum ſuoꝝ interiorū
& exteriorū irriguis gratiarum: & aquis deuotarū
lachrymarum:que in nuptiis dilecti conuerſe ſunt
in uinum optimum. Et licet hoc uino inebria-
ta fuerit ī īgreſſu celeſtis glorie:tamē de iſto uino
magnam prelibationem accepit in concentu ange
lice melodie.Nam ſeptem uicibus laudes dicebat
dilecto leuata in aera in medio angelorum:hec ꝑ
lachrymis iſtius benedicte peccatricis. Contra
uanum capillorum ornatum in quo multū mulie
res offēdunt ſicut dicitur Eſaie.iii.Prebuit pedibus
ieſu obſequiū capilloꝝ:quia capillis capitis ſui ter
gebat.Et licet ꝑ capillos ſuperfluitas tēporaliū in-
telligat̄:inq̄tum capilli ſunt quedā ſupflua corpo
ris:quibus capillis in pedibus dn̄i.ſ.pauperibus de
bent tergi lachryme neceſſitatū ſuarum.Inquantū
autem capilli ſunt ornamenta capitis de ipſo ma-
nantes ſubtiles & longi ſignificāt cogitatiōes ſub
tiles contemplationis & meditatiōis prolixe: que
ornant caput deuote mentis:& ab ipſa mente īflu
xu diuine gratie oriuntur:immo uerius a capite ie-
ſu oriuntur in capite mentis noſtre.quia nō ſumus
ſufficientes cogitare aliquid ex nobis tanq̄ ex no-
bis. Hi capilli precipiuntur a nazareo nutriri: et
toto tempore ſanctificationis eius nouacula non
debet aſcendere ſuper caput nazarei:ideſt diſtractō
impeditiua cogitatus cōtemplatiui.Hi ſunt capil-
li ſanſonis:Iudicum.xvi.in quibus eſt ſua maxima
fortitudo:quia totum robur mētis perfecte eſt in
cogitatione actuum uite chriſti & charitatis ſue ī-
terne.Et durātibus iſtis capillis ī capite:impoſſibi
le eſt hoſtem preualere.Sed dalida abſtraxit ſanſo-
nem dormientem in gremio ſuo.Dalida interpre
tatur ſitula uel paupercula.Situla eſt carnis cōcupi
ſcentia inſatiabilis:paupercula ē dei diffidentia: q̄
ſemper timet ſibi temporalia deficere: & ſibi ſem-
per uidetur parum habere.Hanc Sanſon incipit ni
mis diligere:quando incipit ſe nimis carnaliter nu
trire:& tēporalia ſub neceſſitatis titulo congregat̄.
Cum hac principes philiſtinorum pactum fa-
ciūt:quia huic ſe demones uirum ſcm̄ tētando cō-
iungūt.Cuius tētationis ordo elegāter exprimit̄
Et primo funibus neruicis humētibus ligat̄: dum
propriis cōcupiſcentiis edomitus moleſtatur.Cui
addūtur noui funes qui nunquam fuerunt ī opere
qr noue tentationes & inexperte immittūtur a de
mone:ſed capillis durantibus quaſi fila telarum
franguntur:qr durantibus cogitatiōibus xp̄i ī mē
te nullius poteſt eſſe roboris tētatio carnis uel ho
ſtis.Sed procedit tentatio dum & crines plectun-
tur licio: quia tunc ſanctus uir impeditur a con-
templatione:quando clauo prelationis & exterio-
ris ſollicitudīs quaſi circūligat̄ & terre īfigit̄. Sed

UVA. BHSC. IyR_070

ſi caput nõ abradatur:& ſi multũ uir ſanctus ĩpeditur:non tñ ab hoſte capit᷑. Tũc ãt caput raditur: cũ ſe uolũtarie meretrici aperit:& appetitui ambitiõis inhiantis ſeruit. Et tũc miſer ſopore graui in gremio meretricis quieſcit:qñ ſibi faſtus ꝑlationis dulceſcit. Sed tũc miſero caput radit:cũ eũ a conſueta cõtemplatõe xp̃i uite excludit:a meretrice ꝓiicitur: ab hoſtibuſ capit᷑:exoculatur:& ad mole obſequiũ deputatur:qa miſer ille q pp ambitionẽ cõtemplationẽ reliqt:ſepe nõ cõſeqtur honorẽ quẽ appetit: & tñ ſimulatõibus occupatur & taliũ demonũ tẽtationibus exoculat᷑ ne cognoſcat bonũ quod perdidit:& malũ quod agit. Et molá uoluit: dũ ſe de malo ĩ peius ruere ꝑmittit. Hec de capillis magdalene ꝓlixius dcá ſunt. Contra oris laſciuiá habuit ad pedes ieſu oris cõiunctionem hũillimá. Nam oſculabat᷑ pedes eius. Oſculũ eſt ſignũ pacis: & pius ieſus ipſam recipiebat ad pacẽ ſue imitatiõis que ẽ in pñie ꝑncipio inceſſus rectitudo ut imitet᷑ ieſũ deſerendo pccm̃:& ꝓſequendo oẽ bonũ:hic ſtatus ſignificabat᷑ p oſculũ pedũ. Sed aius creſcenſ nõ eſt cõtentus poſt ieſũ cõi uia incedere: ſed uult ad opa pfectionis aſſurgere:& tũc recipit᷑ ad oſculum manus. Ad hoc oſculũ fuit recepta magdalena: quando poſt aduentũ ſp̃us ſci pfecte ꝑ xp̃o reliqt omnia. Sed amor ebulliens non eſt cõtentus quátacũq; pfectione opis: niſi transformet᷑ ad intima redemptoris:& iõ deſiderat oſculũ oris clamás cũ ſponſa. Oſculetur me oſculo oris ſui. In quo oſculo eſt.

Cõmenſuratio facieꝝ
Coniunctio labioꝝ
Mixtio anhelituum.

Quia nũq̃ quieſcit ſponſa bene amare:donec tota cõuerſatione xp̃o ieſu afiguret᷑ & lingua ſua p ieſũ ſonat intra ſua ꝑcordiá & nihil niſi ieſum ſpirat nõ ſui uiuens ſed amati uita. In cuius figura ieſus ĩpaſſibilis in die reſurrectiõis ſpirás dedit apl̃is ſpiritũ in flatu ſuo:ut iá non ſua:ſed uerbi uita uiuerẽt: & eius flatu ſpirarent & reſpirarẽt. Cõtra offenſam unguentoꝝ portat unguẽti alabaſtrũ:de quo in ſequẽti capitulo dicet᷑. Vidiſti ꝓceſſũ cõuerſionis:ui de effectũ defenſiõis. Nam cõtra iudiciũ ph̃iſei qui eam ĩpie iudicabat de ĩmũdicia:& ieſum de neſcia & ſe nõ intelligebat multo peiorẽ excecatus ſupbia ꝓponit padĩgma. In quo cõcludit ꝙ ip̃a ẽ multiplicata in merito:añpoſita ph̃iſeo:ac p hoc ĩnocẽtem defendit:& ſe ꝓphetá oſtẽdit:& ph̃iſei ſupbiam cõfũdit:& quãtũ fuit ex ſe cõuertit. Nam dũ ſua ſnia cõuincitur:quaſi freneticus funẽ portat quo ligat᷑.

Eſt aũt iſte modus ꝓtudẽtiſſimus dũ padigma ꝗ.legicũ ponitur & ex ore reſiſtentis dũ nõ aduertit cõtra ſe ſnía extrahit᷑:ex qua poſtea error proprius demõſtrat᷑. Duo igitur debitores ſũt. Simon & magdalena:ħ debebat.500.qa laſciuia uita ſuoꝝ ſẽſuũ erat tranſgreſſione obligata.q.v. centenarioꝝ. Alio mõ quia aie data ſunt qnq; ĩmedia ꝑceptoꝝ: ſacramentoꝝ:uirtutũ:donoꝝ:btĩtudinũ. Cẽtenarũ aũt cõſumatio deſignat᷑.v.ergo centenariis offendit quia oía in ſe predicta dei dona p pccm̃ ſuũ deſtruxiſſe cognouit. Quinquaginta in quo medius centenarius & eſt nũerus quietis ſignificatur defectus omiſſiõis:a quo uix eſt liber quicũq; pfectus:quia uix eſt aliqs qui multa cõtra deũ obleqa nõ omittat:eſto ꝙ grauia nõ cõmittat. Et uix iuenitur tá ſupba preſũptio in ſupcilio lapſe iuſtitie:q nõ recognoſcat in ſe hũc defectũ culpe. Tales autẽ ſũt cõiter in amore tepidi:in obſeqo deſidioſi:in ꝓpria reputatõe ſupbi: ac p hoc paꝝ deo obnoxii ac ab ip̃o parũ dilecti:hic eſt ergo debitor.l. Conuicto ergo ꝙ mulier ſupabat in amore ex maioris debiti dimiſſiõe elegátiſſime cõuincit ꝙ eũ ſupat etiá in exteriori ope:ubi oñdit ieſus ſui ad ph̃iſeũ maiorem dignationẽ. Intraui inqt in domũ tuam: hec autẽ ad me acceſſit in domũ alienam tali tempoꝛ.i.cõuiuii: tali loco:qa ad pedes: tali mõ qa cũ tot lachrymis. Ex quo cõcludit maiorẽ affectionẽ.

Poſtea ponit tria genera operũ:in quibus oſtendit magdalená feciſſe maxía:& ph̃iſeum non feciſſe minima. Primũ fuit opus ꝓfundiſſime hũilitatis:ad pedes ieſu. Secũdum ardentiſſime charitatis ad oſculum unionis. Tertium pinguiſſime deuotionis & rectiſſime intentionis. In primo ubi nõ dedit phariſeus aquá ſimplicem erat etiam de cõi uſu hoſpitii. Magdaléa dedit lachrymarum irriguũ & capillorũ obſequiũ. Ille non dedit aque paululũ hec reliquauit cor ſuum. In ſecundo ille neſciuit diligere ſumma dei beneficia que intelliguntur in oſculo oris ſui. Nam illud intelligitur qñ ſimplicit᷑ oſculum datur:hec continue adminiſtrabat lachrymas & in eis ardebat charitate accenſa:cũm tamen hoc ſit paꝝ infinito deo:hoc ſignificatur ĩ eo ꝙ dicit. Ex quo intrauit non ceſſauit ungere pedes meos:ubi oſtendit ſimul humilitatem charitatẽ: & cõtinuitatem:& ex his pfectam tráſformatõem:quia ſolũ propter diuinũ honorem. Primũ in pedibus:ſecũdũ in oſculo:tertiũ in nõ ceſſatõe: quartũ cum dicit meos non propter ſe ſed propter me. In tertio oſtendit ꝙ nõ habuit ad eum cõem deuotõnem que in oſculo deſignatur & ad eius ſummum quia in capite. Sed iſta hũit ſingularem:que ſignificatur in unguento:& ad eius infima quãdo pedes unxit. Ex his non eſt mirũ ſi ſua confunditur ſupbia:quando concludit deus ex tot rationibus: propter quod.dico tibi. Remittuntur ei peccata mľta qm̃ dilexit multũ. Et attende charitatem dei. Nam in cõmendatione eam expreſſe nominauit. Quia uero defectum in phariſeo uolebat curialiter reprehendere indiffinite propoſuit dicens. Cui autem minus dimittitur minus diligit.

Vnde & chriſtus in feruore obſequii & amoris tenerrimi ad peccatricem conuertit ſe ad mulierem:dicens. Dimittuntur tibi peccata tua.

Attende autem quod ex premiſſis uidetur

UVA. BHSC. IyR_070

magis ſequi ſic diligit multũ:qm̃ mľta dimiſſa ſũt ei.Sed artificioſe ſapientia iħu oñſis amoriſ opibus ſic cõcluſit.d.Dimittunť ei pcá multa &c.Ná dilectio iħu remiſſiõis pcí quo ad culpá ſe hét p modũ effectus uno mõ.Ideo.n. deũ mľtũ diligimus qr in remiſſiõe multoꝝ pcõꝝ multá dilectionem accipimus:& ſic diligimus eũ de ſuo:& ſic põt dici multũ:qr multũ dimiſſum eſt ei.Et in dimiſſiõe mľtũ ẽ ei datũ de dilectiõe dei:licet ẽt ipa dilectio aliquo mõ ſit cá dimiſſiõis pci. Eſt & alia dilcõ quo ad obligationẽ pene:& hec cátur a dilectione opante opa penitẽtie ſatiſfactiue.Et qr de his opibus fuerat locutus phiſeo in commẽdatiõe magdalene:ideoq̃tũ ad hoc concludit. Remittunť ei pcá multa:qm̃ dilexit multũ. Feruidus.n.dilcõnis actus intior & extior ẽ cá dimiſſiõis pene & ſepe totaliſ.Sic ergo dimiſſio culpe cát dilectionem p cognitionẽ bñficii.Exercitiũ dilectionis & charitatis recepte cát debiti dimiſſionem:alias aũt ſcias ꝙ infuſio dilectiõis delet culpá. Recognitio talis dilectiõis ex ſtrenua opatiõe ſeipſa auget gr̃am & remittit pcá. Audiſti effectũ defẽſionis:audi pfectum iuſtificatiõis.Nam illis impiis q murmurabát iħm pccá dimittere ex ſua pertinacia neglectis quos excecauit malitia ſerpẽtina. Sicut.n. ſerpẽtes moriũtur odore uinee:ſic iſti odore xp̃i miſericordie his inq̃ contẽptis iterato dixit ad mulierẽ. Fides tua te ſaluá fecit:uade ĩ pace.Et ſibi additť proceſſus in bono & in opando quies in animo:ut ſẽper quieſcat ſine cõſcientie ſtimulo & appetitu inquieto:& ſemp pcedit in melius:excluſo ocio deſidioſo. Nota aũt ꝙ ut oſtendat ieſus neceſſitatem gr̃e dicit:ꝙ duo debitores nõ hñt unde reddant.Vnde ambr.Heu mihi ſi nõ petiero concedi mihi debitũ:& ita nõ eſt dubium ꝙ plus debet q plus accipit:ſecũdũ homines plus fortaſſe offẽdit qui plus debuit: ſed per miſericordiam dominicá mutatur:ut amplius diligat qui amplius dedit.ſi tñ gr̃am cõſequatť.Et ideo qr nihil ẽ qđ digne do offerr̃ poſſimuſ:ue mihi ſi nõ dilexero.Reddamuſ ergo amorẽ pro debito:hec Amb. Nota ẽt quõ iħs nr̃ ociũ excludit:ĩ eo ꝙ feneratorẽ ſe dicit:qui capitale gr̃e requirit cũ uſura opatiõis ſtrenue. Sed & hypocriſim excludit:qr taľ fenerator pecuniá cognoſcit:uñ & imaginẽ & ſimilitudinẽ reqrit: quá dedit. Licet aũt ĩter doctores tá grecoꝝ q̃ latiorum ſit opinio hác nõ eſſe magdalená Mariá ſororẽ lazari:ſed quandá aliá:Augu.tñ de cõſenſu euágeliſtaꝝ credit fuiſſe eandẽ:qđ ẽt probat per textũ Ioan.vi.de ſorore.d.ꝙ maria erat q̃ unxerat dñm unguẽto & extſit:cuius fr̃ infirmabatť. Vnde & ĩ textu euágelii patet ꝙ repetitť actus unctiõis quẽ lucas dicit:& hoc añ oẽs alias unctiões:uñ & poſt Ante ſex dies paſche:iterꝫ ũxit pedes ieſu:ut dicitť Ioan.xii.& tũc ẽt forte effudit unguẽtũ ſup caput ut dr̃ Mat.xxvi. Licet.n.potuiſſet eẽ p̃ma de pedibus ĩ domo Marthe & Marie:& una alia de capite ĩ domo ſimonis:aliq tñ dicũt ꝙ totũ fuit in domo ſimonis:ſimul ubi & ille due ſorores dicũť ei feciſſe cená táq̃ ĩ domo familiaris ſui:cũ ipſe eẽnt p̃cipales dñe caſtri: uñ & Lazarus dr̃ a bethania de caſtello Marie & Marthe ſoroꝝ eius. Quod iſta eadẽ fuerit maria ſatis oñditur Mar.ultimo.ubi dr̃ ꝙ p̃mo apparuit marie magdalene:de qua eiecerat vii.demõia.Huic ſñie cõcordat Greg.& uniuerſaliter tota romana eccľia iſtud tenet ꝙ euangelium huius peccatricis ponit ĩ feſto marie ſororis lazari.

In hoc aũt magis credendũ eſt latinis q̃ grecis: qr apud eos ĩ regiõe marſilie p̃dicauit: & ibi.xxx. ánis ĩ ſpelũca permáſit:& ſacerdoti ſcõ ſe manifeſtans illá ſe peccatricẽ eẽ dixit:& ibi corpus ſuũ diu honorifice reqeuit:& ĩ eadẽ regione corpus marthe ſororis ſue.Nõ debet igiť dubitari mariá magdalená hanc peccatricẽ fuiſſe. Vidiſti ergo ĩ btá peccatrice quõ ieſus peccata dimittit motu deuotioniſ proprie:nũc ĩ paralytico uide quomodo iħs peccata dimittit merito ĩterceſſiõis aliene.De quo Matth.ix.& Mar.ii.& luce.v.dicitť:ꝙ quattuor uiri ĩ grabato non inuenientes qua pte illũ inferrent: aſcẽderunt ſupra tectũ:& p tegulas illum ſubmiſerunt ante xp̃m. Vbi attende quattuor

Ipſius paralyci deſtructionẽ
Feruentium magnam deuotionem
Ieſu chriſti miſerationem
Phariſeoꝝ malignam detractionem.

Circa paralytici egritudinẽ:attẽde ꝙ paralypſis dr̃ diſſolutio.& ẽ aliqñ particularis:aliqñ uniuerſalis: & ſignificat deſtitutionẽ uirtutũ:& relaxationem ad pcá carnis.De hac dr̃ Hieremie.xxxi.Vſq; quo deliciis diſſolueris filia uaga?Priuat aũt ſenſum & motũ:& aliqbus facit motũ tremulũ.Priuat.n:ſenſum ĩ illis talibus:ut nõ ſẽtiát q̃ttuor q̃ ſẽtir̃ ẽ utile. Primũ diabolicas tẽtatiões:& hoc facit pcm̃ cõſenſus & uſus:qr ſcđm Hiero.nõ ſentit q cõſẽtit. De talibus dr̃ Prouer.xxiii. Vulnerauerũt me & nõ doluí:traxerũt & nõ ſenſi.Secũdũ dĩnas ſuauitates:ħ fecit amor iumẽtinus:de quo ĩ p̃s.Poſuerũt me abominationẽ ſibi.Has ſeruauerũt illi qbus mána fuit ad nauſeá:Nume.xi.Quis dabit nobis carnes ad ueſcẽdũ. Et illud ibidẽ.Nihil aliud r̃ſpitiũt oculi nr̃i niſi mana.Et illud Treno.iiii.Qui nutriebátť in croceis amplexati ſũt ſtercora.Tertiũ miſeriá p p̃am:& ħ facit amor cecus ſui:& p̃ſũptuoſus.Eccľ. .x.Quid ſupbis t̃ra & cinis?Et qr qñ hõ ĩfirmitatẽ ſentit:deus ipſos defectus pficit:ideo dr̃ ĩ p̃s.xxx. Infirmata ẽ ĩ pauptate uirtus mea.Et illđ p̃s.lxvii. Tu uero pfeciſti eá. Quartũ amor auarus rei temporalis ſẽtire nõ facit pxioꝝ afflictiões:ideo de auaro dr̃ Exo.x.Tribus diebus nemo uidit frẽm ſuum:nec ſe mouit de loco ĩ quo erat. Nõ mouetur ad deũ p timorẽ & amorẽ.Et ſi aliquo mõ mouetur hẽt motũ tremulũ nõ regulatũ:qr timore pene aliq̃tulũ tremit:ſed opus bonũ ñ pficit.Et duo timores in miſero tali collocátur. Timor enim ſeruilis ipſum pungit:& timor carnis ſue eũ retrahit.

Iſti ſũt ſiľes ceruo:de quo dr̃ ꝙ hẽt cor timidiſ

UVA. BHSC. IyR_070

ſed utinā cū ceruo recipent antidotum. Nam dr̄ ꝙ comedit herbas medicinales: ex quibus cor cōfortatur: & os ſuū cartilogo in eius corde generat᷑: ex quo cor medicinale efficit᷑. He herbe ſunt opati ones xp̄i uite maxīe dolores & paſſiōes crucis ſue quaꝝ comeſtio confortat cor ad aggrediendū ardua. Os.i.robur in corde generat᷑ ad ſufferēdū diuerſa aduerſa: & ex tūc cor illud ē medicinale: tā in ſe q̄ ī aliis ad purgandum pccā. Cauſe paralyſis ſunt tres.

Aliqn̄ nimia frigiditas: hec eſt auaricia

Aliquando hūoꝝ ſupfluitas: hec eſt luxuria

Aliquando neruoꝝ inciſio: hec eſt ſuperbia et preſūptio: quia proprii ſentimenti neruū uulnerat. Ecce q̄ malus eſt lectus palytici: uere uniuerſū ſtratum eius uerſatū eſt in īfirmitate eius. Circa deuotionem offerentium attende ſex que eſſent neceſſaria in prelatis.

Primū ē manifeſta uirtutū pfectio: quod notat᷑ cū dicitur: ecce inquit uiri &c.

Secundū eſt quadratura oīum uirtutū cōſuetudinariū: ut ſint quattuor

Tertium ē ſupportatio ꝓxioꝝ īfirmoꝝ: ut portēt in lecto īfirmū.ſ.palyticū.

Quartū ē ut ſollicitudo circa ꝓximū curatōis: & q̄rant inferre eū ante ieſū.

Quintū ē ut hēant ad eū: nō carnalē: ſed ſpūalē affectū: ut ſolū ꝑpter deū & celeſte premiū: ideo dr̄ ꝙ aſcenderūt ſup tectū.

Sextū eſt ꝙ pn̄tent eū ad ieſum p cōpaſſionis affectū: & deuote oīoniſ actū: unde Exo.xxviii.de aarō dr̄: ꝙ portabat noīa filioꝝ iſrael ſup utrūqȝ hūerū: ob recordationē. Multa ergo fuit deuotio offerētiū hūc palyticū. Circa cōpaſſionē ieſu piiſſimi attēde ꝙ magne pietatis fuit reſpicere fidē alienā unde p̄mo ipſum cōfortat: ut qui fidē alienā reſpexerat ſibi ꝑpriam īfundat: cū dicit. Cōfide fili. O uerbū dulciſſimū: deſpectū & debilē totis mēbroꝝ cōpaginibus diſſolutū filiū uocat: quē phiſei nō dignarent᷑ aſpicere. Nā ſceleſtiſſimos pccōreſ ieſus gr̄iat᷑ ſibi adoptare p gr̄am: ut in eoꝝ infirmitate ſe oſtēdat oīpotentē: un̄ iſtis uidetur dicere uerbū potētie Cōfidite: ego ſū nolite timere Mar.vi. Et illud ioānis.xvi. Cōfidite ego uici mūdū. Et uerbū ſapīe eorū intima ſcrutātis. Sicut dixit Mat.ix. Cōfide filia fides tua te ſaluā fecit. Sed & dicit eis uerbū pietatis & clemētie: ut eis dicatur. Bn̄dictus uir qui cōfidit in dn̄o: & erit dominus fiducia eius. Nā pccā liberaliter donat cū dicit. Dimittuntur tibi peccata tua: ubi ſic dicit Hiero. Remouet᷑ p̄mo infirmitatiſ cā: ut ſequat᷑ ſanitas pfecta. Vide.iiii.detrahētiū impugnationē. Nā ceperūt quidā de ſcribiſ dicere ī fra ſe: hic blaſphemat. Quis pōt peccata dimittere: niſi ſolus deus. O ipii phiſei quis pōt intueri cordis ſecreta: niſi ſolus deuſ. Ergo qa corda ur̄a uideo ego ſū q pccā dimitto. Et ego ſū qui dico unicuiqȝ ſaluatico iuxta illud Eſa.xliii. Ego ſū qui deleo īiq̄tates tuas propter me. O ueriſſimū uerbū. Ego ſū qui deleo: qa ego ſolus pccā dimitto: ſed pp me quia ī merito meo: unicuiqȝ enī p meā hūilitatē in me ipſo merui quicqd ipſis ex diui na pietate cōceſſi. Intellexerūt ergo & bene: licet maligne nō crediderit: qa ieſus ſe dicebat deū. Et ideo hāc opinionē cōfirmat: nō excludit cū manifeſte & ex nomīe ſue hūanitatis dicit. Vt ſciatis quia filius hoīs hēt poteſtatē in terra dimittēdi pccā. In terra dicit nō ſuper terrā: hoc ē ī celo: quia nō ſūt ibi pccā. Subtus terrā in iferno pccā ſūt eterna. In terra uero.ſ.ī hac uita ſt̄ remiſſibilia. Quō autē ſequit᷑ iſta cōſequentia dcm̄ eſt ſupra: cū de xp̄i miſericordia ageret᷑. Attende ꝙ hoſtilitaſ detrahentiū occaſionaliter iuuat: ut maius largiret᷑ bn̄ficium: un̄ dedit iſirmo robur pfectū cōtra triplicē eius defectū. Nā nix poterat caput leuare: cōtra ꝙ dicit. Surge deficiebat ī oī robore. Cōtra quod dicit: tolle lectū tuū. Nō poterat ambulare: contra quod dicit: uade. Sed tūc peccator ſurgit qn̄ pccm̄ deſerit: portat lectū in quo iacuit: qn̄ peccatū in quo delectationē recepit: ī cruciatū oīs pn̄ie cōuertit. Et tūc domū ſuā uadit: qn̄ cōſciam ſuā diligenter diſcutit. Sic ergo apparuit quō pietas ieſu accepit dimittēdi pccā p actionē itercēſſiōis aliene. Tertio attēde ſūmā pietatē ieſu cōdonantis & miſerētis pccā ſūpta occaſione a conatu accuſationis fraudulēte. Vide q̄ propriū ē bn̄dicti ieſu uelle miſereri & pccā dimittere: nō ex detractiōe & murmuratiōe: nec īſidiis malignantiū potuit ab ipendenda miſericordia peccatoribus reuocari. Interroga mattheū publicanū: & zacheū puſillū: & fraudulentū. Interroga peccatricē m̄lierē: interroga palyticū: interroga hāc de qua ē ſermo in adulterio dep̄henſā. Et oēs una uoce clamabūt. Ecce agnus dei &c. In hiſtoria autē deprehenſe in adulterio mulieris conſidera conditiones.

Cetus accuſātis

Chriſti miſerentis

Mulieris in medio ſtantis

Primo in cetu phariſeoꝝ fuerūt duo: ſubdola adulatio: & fallax īterrogatio. Adulatio qa ſibi blādiūt᷑ nō magiſterii: cuius nolūt eē diſcipl̄i: ut ſecurius & inſuſpecte procedāt. Secūdo fallax interrogatō: un̄ oſtēdūt publicū flagitiū: hec mulier mō dep̄hēſa ē in adulterio. Allegāt legis edictū. In lege autē moyſes mādauit huiuſmōi lapidari: & ꝓuocāt ad p̄cipitiū. Tu aūt qd dicis: & īpropant ſibi ſcandalū dū adultera aſtat & turba. Attende autē ꝙ ſicut dicit Aug. miraculis fama māſuetudīs diuulgabat᷑ in ppl̄o: un̄ hēbat famā: ꝙ nullū emittebat a ſe deſolatū & iō h̄ pauerūt ſibi laqueū. Cogitauerūt enī ꝙ nō poſſet rep̄henſionē euadere: qa ſi dicet dimittat᷑: perdet famam manſuetudinis. Si dicet lapidetur: perdet iuſtitiam legis. Si tacebit non ſe oſtendet doctorem ueritatis: unde merito dr̄. Hoc autē dicebant tentantes eum ut poſſent accuſare eum.

Sed mentita eſt iniqtas ſibi: quia ſemper cantabit cum propheta: propter ueritatem & manſuetudinem & iuſtitiā. Nā & ueritatē ꝓfert: & iuſtitiam

UVA. BHSC. IyR_070

non offendet:& manſuetudinē ſeruādo miſericordiā ipendet.Ita ꝙ erit iuſtitia rectus:ueritate clarus & māſuetudine pius. In ieſu aūt fuerūt duo oſtēſa:matura diſcuſſio:& iuſta diffinitio : ex quibus ſecuta eſt:nō illoꝝ ſed xpi intentio.ſ.mulieris abſolutio. Primo pōit̄ diſcuſſio matura ſimul & exēplaris in eo ꝙ ſe īclinauit & digito in terra ſcripſit ꝑ hoc informās iudices ꝙ qñ audiūt accuſatores: non ſtati fulminēt ſniām:ſed digito diſcretōis prius examinēt cām.Informat etiam quoſcūqꝫ:ut qñ audit̄ uel uidet̄ ꝓximi culpa inclinet ſe ad ſuā infirmitatem cōſiderandā:& diligenter ſcribat maliciam ꝓpam.Scribebat aūt ad ſignificandū ꝙ ipſe eſt ille q primo legē ſcripſerat.Inclinatus autē ſcribebat in terra ad oſtendendū ꝙ inclinatio ſua ad aſſūptionem carnis fecit eū ſcribere ī terra carnis ſue paſſibilis ſcripturā nr̄e iformatōis.Et quia hoc fuit opus ſūmi amoris:ideo dr̄ ſcribere digito.i.de ſpū ſancto. Quid aūt ſcripſerit licet multi multa dicāt:ego tn̄ litteraliter credo ꝙ illud ſcripſerit quod poſtea expreſſit.ſ.qui ſine peccato eſt &c.Et hec eſt ſententia Auguſtini.Et illud uerbū cū uirtute ieſu ſufficienter poterat unicuiqꝫ ſua peccata igerere: & inſpectorem ieſum demōſtrare:ut pre uerecundia quam habuerunt unus poſt unum exiit : īcipiētes a ſenioribus q magis debuerūt erubeſcere:qr etas ſenectutis debet eē īmaculata. Dum aūt in terra qr peccata eoꝝ dr̄ ſcribere:oñdit ſe eis miſericordiam attuliſſe nō peccatū.Inde olim dicebat̄ ſcriptū ī ungue adamātino pp īcuſſionem timoris: ī cuius ſignum moyſi lex ſcripta fuit ī lapide:qr nō poterat peccatū delere. Sed bñdictus ieſus ſcripſit ī puluere:quia dat tantā ſpem uenie:ut modico cōtritiōis motu:& ſatiſfactōis manu unuſqſqꝫ poſſit culpā ſuam delere in uirtute illius q in puluere ſue carnis ſcripſit lrās nr̄e abſolutiōis plenarie. Tūc aūt uere īclinauit ſe ieſus deorſū:nō ſolū qr factus ē homo:ſed qr pauprimus & hūilimus hō deſpectiſſimus & opprobriatus:& nō ſolū mulieri ſubiectus uirtualit̄:ſed ipſis linguis blaſphemātium: detrahētiū:diffamātiū:& iſultantium uoluit cōfuſibiter eē ſubiectus:& qd̄ plus eſt ieſus creator omnium ſe ſubiecerat manibus capientiū:uulnerātiū: trahētium:decapillātiū:& palmis & collaphis eū pcutiētiū. Sed & creaturis ſe ī ſenſibilibus ſubiecerat & crudeliſſimā penā:ut uicula poſſent eū dure ſtrīgere:flagella penalit̄ cruētare: ſpine atrociter pūgere:claui dilacerādo pforare:crux crucifixū tenere.Arūdo percutere:uela obūbrare:ſputa turpit̄ adherere:lācea lateris intima penetrare.Et qd̄ omnium ē terribilius mors aīam dīnam eiicere. His oībus uolūtarie ſe ſubiecit:q̄ nihil in eū potuiſſent agere:niſi ꝓ ſalute noſtra pius ieſus ſe eis uolūtarie ſubieciſſet.Et tñ ſe deorſū īclīauit ꝙ ſub lapide mortuus iacuit:nō potuiſſet plus deſcēder̄: nec ſe plus īcliat cui oēs electoꝝ pene īcarnate dicuntur. Fuit igit̄ in ihū diſcretio matura fuit ī xpo diffinitio iuſta.Qui ſine pcō &c.Qui.n.ſe īcliabat humilit̄ expectans eoꝝ erubeſcētiā & conuerſionē a ſuis ſcelenbus:dū uideret eos pſeuerātes in qōnis fraudibus ſñtiā protulit legis cōſeruatiuā:ſceleris repercuſſiuā:mulieris liberatiuā. Nā ſicut dicit Aug.nō dicit.Nō lapidet̄:ne cōtra legē dicere uideret̄.Abſit aūt ꝙ diceret:lapidet̄.Venit.n.non ꝑder̄ qd̄ īuenerat:ſed q̄rere quod pierat.Quid ergo rñdit.Qui ſine pcō eſt &c.Hec ē uox iuſtitie: lapidem mittat:q.d.Impleat̄ lex:ſed nō a ꝑuaricatoribus legis.Oñdit aūt eos eē tales ꝙ magis q̄ mulier digni erāt lapidari.Et ideo ſi debuit lex obſeruari:debuerūt ſimul cū muliere occidi. Hūerūt ergo fugere mortis filii:qr nec fontē cognoſcebant grē & uenie ihm:nec uolebāt legis ſubire ſuppliciū:nec īſpectoris ſuoꝝ ſceleꝝ ihm poťant ſuſtinere uultū:& ideo petūt fuge preſidiū. Sed pius ieſus iteꝝ ſe īclinās ſcribebat ī terra ad lrām: ut eis liberā exeūdi facultatē tribueret:uultū declinās ab eis.Sic igit̄ ſcd̄m Aug.Illi uoce iuſtitie tāq̄ tello ꝑcuſſi ſeſe reſpitiētes:& ſe reos īueniētes:unus poſt aliū oēs receſſerūt.Vñ glo.ſup illud:Incipiētes a ſenioribus q forte magis erāt rei:& remāſit ſolus ieſus & mulier ī medio ſtās. Au.Credo t̄rita ē illa mulier:ab illo ſe pūiendā timebat:ī quo pcm̄ īueniri nō poterat.Sed q aduerſarios repleuerat līgua iuſtitie:ī illā leuat oculos miſericordie.Erexit ergo ſe ad ſoluēdā miſerā q ſe īclinauerat ad ſuſtinēdū ꝓ ipa penā.Mulieri ait.Vbi ſūt q te accuſabāt? Ad hec nō rñdit mulier tremefacta ſibi maxie conſcia: ſed eā cōfortauit.Nemo te cōdēnauit. Ad hec reſpondit leta.Nemo dñe.Nec ego te condēnabo. Qui ſolus uerus iudex & a me forte dānari timuiſti:qr ī me pcm̄ nō inueniſti.O dulciſſimū uerbū:Nec ego te cōdēnabo.Quiſ ergo me cōdēnabit dñe ieſu:cū tibi pr̄ omne iudiciū dederit.Si deus ꝓ nobis:qs cōtra nos?Si ieſus abſoluit. qs ē qui cōdēnet?Ieſus mihi adiutor ſit:nō timebo qd faciat mihi hō. Dñe ihū:data eſt tibi oīs ptās in celo & ī terra.Dic ergo miſero pcōri iugit̄ ī oculis tuis adulto.Nec ego te cōdēnabo.Relicti ſūt duo ſoli:miſeria & miſericordia:& ego tibi ſoli peccaui :& malū corā te feci.Tu ſolus īſpicis mea ſcelera:cui ſit ſoli occulte īiuria:dicit ergo.Nec ego te cōdēnabo.Et bñ dñe ieſu cōdēnatio ē ſcd̄m nomen tuū:ut qd noiaris ſaluator.Sed neqꝫ laues criminibus q odis iniquitatē:uñ & abſolute īndicis peccare:& ipois bñ agere.d.Vade:& amplius noli peccare. Simil̄r duo fuerūt ī muliere:pci flagiciūm:& remiſſiōis bñficiū:que ex dcīs patet. Vides ergo ꝙ bñdictus ihs delectat̄ dimittere pcā penitētibus:merito ergo dcm̄ ē.Ieſus laxans reatus.

Ieſus unguentis redolēs Cap.xxiiii.

Via tāta ſollicitudie curauit alioꝝ pcā deleere piiſſimus ieſus tot ūguētis miſericordie redolebat.Nec miꝝ qr hūc ūxerat deus pr̄ ſpū ſcō & uirtute ī aſſūpta natura:qd̄ fuit ſibi ꝑuil̄m īcōicabile cuicūqꝫ alt̄i creature: ꝓptea īnqt ps.xliiii.Vnxit te deus deus tuus. Licet autem

UVA. BHSC. IyR_070

unguētorum tuorum. Tamen litteraliter unguentis redoluit: quādo deuotiſſima magdalena domini ante paſſionem pedes unxit. Et ante ſex dies paſche iterum unxit pedes ieſu: & tūc uel alias fracto alabro effudit unguētum ſuper caput ipſius recumbentis: quod in ſabbato palmarū admiuus de primo traditur ex euāgeliis fore factū: tūc & domus impleta eſt ex odore. Et ī typo futurorum peruerſorum impugnantium perfectionis unguentum mentium uacātium unctioni capitis & pedum ieſu. Iudas proditor bono odore ē mortuus: nā uoluit uēdere de quo pedes domini & caput debebāt inungi: & cuius mors & ſepultura preuenitur: & ī laude operis & preconium operātis per totū mundum euangelium predicari. O domine deus cū quanto dolore refero ꝙ nunc iudam uideo reſuſcitatū: qui & indigne refert hanc perfectiſſimam unctionem: & fremit dētibus iracūdie: & huic ſancte moleſtus ē mulieri. Hec mulier ē paupercula tua a mūdana neceſſitate conuerſa religio: que ſibi nil tpalium retinens: tā de propriis ꝙ̄ de alienis pedes tuoſ bone ieſu in fatigatis pauperibus perūgere ſatagit: ꝙ more magdalene pferre bis facit. Nā pmo iungit: dum oīa ſua pauperibuſ diſtribuit. Secundo iungit: dū deuotioni fideliū ſibi tpalia offerētium ad diſtribuenda paupibus aliis inducit nihil ab eis uolēs accipere pter neceſſariū uictum. Hoc iudaſ indigne fert falſus paup: & uerus pdo. & fremit in mulierē quia non amat ſilem expropriationē. Sed & ipſe paupes inuenit: qui unguentū dñico corpori ſubtrahūt: ut. xxx. uendat denariis & eoꝝ non tā neceſſitati ꝙ̄ rapacitati donet q ſunt de quibus ē eidē iude qui fur & loculos hēns: ubi illi qui uolunt eē pauperes ſine defectu: & humiles ſine deſpectu patiētes ſine iiuria: auſteri ſine aliqua corporis moleſtia: immo ꝙ monſtruoſū eſt & īfernales uolunt eē paupes opulenti: hūiles faſtidioſi: patientes cauſidici: penitentes laſciui: religioſi relaxati: magri librarii: plati nō curati: cōtēpnentes mūdū: & ipſum brachiis ferreis amplexantes. Iā reuertamur ad pmum obſequ magdalene cuius p uniuerſū orbem adhuc flagrat unguentū: & ſecundū triplicē ſignificationē eam legimus tribus uicibuſ paſſe dño unctionē ſecūdū figurā inchoantiū: pficientiū: & pfectoꝝ. Et licet in magdalene ope: poſſimus cōſiderare iſta ut. [illegible]

In primo domini pedibus parauerit amare contritionis unguentum.

In ſecūdo parauerit capiti ieſu deuote laudis iubilū ut fuerit unguentum deuotionis.

In tertio pauerit toti corpi ieſu ut ſit unguētū pie & frne ſubuentōis: quia iā in ſe pfecta digne ſaluti aliene itēdit: tū ipſius unguenti & aliaꝝ duaꝝ de qbus Mar. ultio ſcribit. Cōiūgamus & cōſideremuſ bñdictū ieſum in illis tribus mariis: quaſi in tribus ſtatibus ſpūalibus redolere unguentis. Et cōſideremus in illis tribus deuote aīe xpi ſpōſe reſpectu dicti ieſu triplicē ſtatū: triplicē actū: triplicē cōtractū Sed qd ibi dr. Maria magdalene: maria iacobi & Salome emerūt aromata ut uēiētes ungerēt ieſū. Nā ſtatus triplex aīe ſignificat in hoꝝ triplici unctōne cōtractus in ſollicita mercatiōe. Emerūt inqt aromata. Nā litteraliter ſicut xpm in uita ardēter dilexerūt. Ita & in morte ipſum deuote ungere qſierūt ut corpus mortuū poſſēt a putredie cōſeruare. Sed errabāt hōe mulieres: qa ībalſamatū corpus dñi ieſu unctiōe diuinitatis: & ſi mille ānis ſtetiſſet ſine aīa nullā recipe poterat corpis corruptelā. Nobiſ ergo neceſſaria ē unctio: qa ſumus corpus eius & mēbra de mēbris. In qbus multas corruptōes patitur ſpūalis uita dñi ieſu: niſi myſtico unguēto ſepiuſ inungat. Sed pmo uideamus triplicē ſtatū aīe per has triplices mulieres myſtice deſignatū. ſ.

Cōuerſionis Cōuerſationis Conſumationis.

Primus eſt ſtatus in magdalena deſignatus: dē qua luce. vii. dr ꝙ erat peccatrix. Et Mar. ultio ꝙ de ea vii. eiecerat demōia: que a peccatore cōuerſo p gratiam auferūt. Huic ſtatui cōuerſionis duo ſūt neceſſaria que ſūt magdalene. i. cōuerſiōis mācipia. ſ.

Retētio memorie & Sollicitudo diligentie.

Quia mēorie ē pterita mala plāgere: & debet eē capax ſuoꝝ maloꝝ ſine extenuatiōe & diminutōne: de magnis nō faciat pua: & de multis nō faciat pauca ut dicat cū ps. Iniquitates mee ſupgreſſe ſūt caput meū: & multiplicate ſūt ſup numeꝝ &c. Debet eē mēoria tenax ſine obliuiōe: & ſine iterruptōne: ut ſp recordet & dicat. Iniqtatē meā ego cognoſco & pccm̄ meū cōtra me ē ſp. Sollicitudo diligētie debet eē audax ſine dubitatōe: & ſine dilatōe ut nō dubitet accipe opa pnie: & nō differat ichoare. Debet eē uerax ſine ſiſatōe ut nō ſimulet ſe agere bonū quod nō facit: nec diſſimulet ī ſe eē malū qd callide agit. Et ſi iſta duo mācipia fuerit bñ obſeqoſa: durabit magdalene ī cōuerſiōis bñficio. Secundus ſtatus. ē cōuerſatōis: deſignatus p manā iacobi q īterptat luctator: qr poſt cōuerſionē qdā eſt lucta in cōuerſatōe uirtuoſa. De qua ad eph. ultio. Nō eſt nobis colluctatio aduerſus carnē & ſāguinē In cuius figura iacob luctabat Gen. xxxiii. Huic ſūt neceſſaria duo mācipia: itellectus & opatio unū īſtruat: & aliud pagat. Intellectus debet eſſe ſubtil ſine nube ignorātie: & fidelis ſine errore perfidie. Opatio hūilis ſine tumore ſuperbie: & hilaris ſine torpore accidie. Tertius ſtatuſ cōſumatōis ſignificat p mariā ſalome. Interpretatur eni ſalome pacifica: quia aīa in perfectione conſumata ieſū īcipit in quiete pectoris ſui. Et ſecūdū ps. xxiiii. dr de ioſia uiro in uirtutibus conſumato. Colligam te ad patres tuos: & infereris in ſepulchro tuo in pace.

Huic ſūt duo mācipia neceſſaria. ſ. icenſus charitatis ardor: & luīoſus uirtutis ſplēdor: ut pmo uehementer afficiatur ad diligendum deum in tantum ut quaſi tota tranſeat in dilectum: & per unguēta celeſtia filius dei de celo deſcendēs attulit: quorum odorem ſenſerat ſponſa: que clamabat in canticis. Trahe me poſt te: curremus in odorē

UVA. BHSC. IyR_070

omnes ſpiritus angelicos uideatur nũtiare dilectio quia languet amore ſuo:& dicat cũ p̄s.Defecit caro mea & cor meum:deus cordis mei & pars mea deus in eternum.Et hec charitas debet eē ſimul ardens per dilectionē & feruens per delectationem. Splendor uirtutis tantum illuceat: ut clauſtra carnis in cogitatione tranſcendat:ſemper tamen in cognitione ſe deficere recognoſcat:ut dicat illud prime ad Cor.xiii.Nunc experte cognoſco:tunc autē cognoſcam ſicut & cognitus ſum. Et hec cognitio debet eē prudens per diſcretionem: ut ſciat qd ſtatui ſuo cōpetat:& tamē ſupereminēs per ſupnā irradiationē ut ſciat ſe non proprio lumine uidere que uidet.De hac exēplum habemus in raptu pauli qũi audiuit archana uerba que non licet homini loqui.Sed in his parum pōt doctrina humana. Sēnit autē experientia.Nam & paulus qui fuit raptus in paradiſum dei:uidit ea que nō licet homini loq. Et moyſes poſt uiſionē dei in monte dicit ſe inexpeditioris lingue q̄ heri ꝙ nudiuſtertius effectum: parum eſt enim quicqd in hac uita anima ſentit reſpectu huius quod eſt:& adhuc multo minus eſt quod dicere pōt. Poſt triplicem anime ſtatum uideamus triplicem actum unctionis:& triplex unguentum.Nam

Conuerſio habet unguētũ corpotalis pñie
Conuerſatio tēporalis iuſtitie
Conſumatio ſpiritualſs letitie.

Primum fuit unguētũ magdalene de qua dicit᷑ Io.xii.ꝙ domus impleta ē ex odore unguenti.Noli deſpicere hoc unguentum ſancte peccatricis: qa odor penitentie ſpirat uſq; ad ſupercelestes manſiones ſpirituũ bonorũ ut ſit gaudium angelis dei ſuper uno peccatore penitētiā agente &c.Vide ꝙ angelis eſt gaudiũ ad exaltationem:ſed hominibus eſt exēplum ad correptionē:& fit de herbis amoris que in noſtro habētur hortulo:quas facile inuenit homo:ſi iniqtates ſuas ſine diſſimilatione recogitat. Cum iſtis herbis amaris ad ignem feruētis amoris aromata miſceantur. Myrrha inqt ſponſa Cant.iiii.& aloe cum oībus p̄mis unguētis:utrũq; āt amariſſimũ & a preſeruandis corruptiōibus aptũ & duplicem amaritudinem in penitentę figurant.

Prima eſt amaritudo mortis cum incertitudine hore.Secunda ē incertitudo iuditii cũ incertitudine ſententie:ex quibuſ amaꝶ cōficitur & pungitiuum unguentũ. Secundum fuit unguentũ ſtrenuitatis & iuſtitie quo unctus eſt dauid:manufortis & pulchro aſpectu:de quo dicitur in p̄s. Inueni dauid ſeruũ meũ &c.Hoc unguētum conficitur ex oleo & balſamo.Oleum lucet & balſamũ redolet: quia ex operibus iuſtitie procedit lucida conſciētia & odorifera fama:ut p̄uideamus bona nō ſolũ corā deo:ſed etiam coram omnibus hominibus.

Hoc eſt ſanctum criſma quo unguntur ſpũales athlete eccleſie tā pugiles q̄ prelati: qa hoc odore debent ipſi ſingulariter fragrare:qa ſunt ubera ſpōſe:ut unicuiq; eorum ueraciter poſſit dici illud Cāt. primo.Meliora ſũt ubera tua uino fragrātia unguē tis optimis. Hoc unguētũ multũ ē euaporatiuũ maxime propter balſamũ: quia ſancta uita in talibus ſpargit odorem ſuũ:ut quilibet eorũ poſſit dicere illud.Eccle.xxiii. Quaſi balſamũ nō mixtum odor meus. Dicitur ꝙ balſamũ purũ hoc modo cognoſcitur:ꝙ ſi gutta eius in lacte caprino ponatur:lac coagulatur & gutta deſcendit ad fundũ:ſophiſticum uero in aqua ſupernatat.O q̄ mirabile ē illud experimentũ:per lac caprinũ intelligo exceſſiuas cōmēdationes adulantium de uite perfectiōe. Sed uerum balſamũ in ſancto uiro lac coagulari facit:quia uerba adulatoria in uane blandientibus triſtitia ſue faciei & dura increpatione reſtringit:& ad ſua congregatus intima ad fundũ ſue uilitatis deſcendit.O q̄ uerum ſignũ ē:ꝙ ē balſamũ uerũ quādo ſuũ ſibi retinet & reſtituit alienũ:ſed ſophiſticũ in aqua ſupenatat:qa cui ueritas nō ſubſiſtit:ſtatim laudi quātũcunq; modice aures aperit:facie hilare ſcit:& totũ in illorum applauſum ſe ſpargit. Tertiũ ē unguentum ſpiritualis letitie:quo ungit᷑ ſummus ſacerdos Aaron:ſicut in p̄s.dicit᷑.Sicut unguētũ in capite quod deſcendit in barbam barbā Aarō quod deſcendit in orā ueſtimēti eius:hec ſpũalis letitia a xp̄o capite principali deſcendit in capitibus prelatoꝶ:& deſcendit in barbā.i.in eorum opera infirma ſiue extrema:quia tā in arduis q̄ in paruis letitiā ſpiritualem oſtendũt. Hi ſancti prelati eccleſie debebant portare in uberibus ſuis utrũq; unguentum & conuerſationis ſtrenue per opa actiue & ſpiritualis letitie per guſtũ cōtēplatiue:ut in primo ſint regeſ & ſtrenui bellatores:& in ſecũdo ſint pontifices & deuoti oratores:unde hoc unguentũ conficit᷑ ex nardo deuotionis & thure orationis. De nardo Cant.i. Nardus mea dedit odorē ſuauitatis.Nardus herba ē humilis creſcens in cacumine montis multos emittens capillos calefaciēs & deſiccans. Hec ē ſpiritualis letitia:quia conſolatur deus eos qui ſe reputant uiles:cum tamē in eminētia uirtutũ habeant ſtatum ſuum.Et multos capillos affectuoſarum meditationum emittunt: & in igne diuini amoris ardent:quē tamen in terra cohibent per humilitatis conuerſationē:& a ſe omnem carnis abdicant uoluptatem.Bona nardus eſt iſta: de qua dicitur ꝙ non multum reddit odorem: niſi conteratur:quia nec ſancti uiri ſuam ſanctitatē oſtēdunt niſi neceſſitate cogente: & maxime quando tribulationibus conteruntnr:ut Iob:uel quando p manifeſtationem ſuorum magnalium pſeudo cōfunditur:ſicut fuit in paulo. Audi de thure Cant. iiii.Odor ueſtimentorum tuorum ſicut odor thuris.Ibi enumerātur diuerſa unguenta & omia aromata:quia anima orationi dedita ex diuina influentia omni uirtuti redditur perfecta:in tantum ꝙ tota ſua conuerſatio uidetur odor thuris: quia aperte in oculis omnium clareſcit:quia totus eſt mente & corpore ſine fictione tranſlatus in deum. Sicut.n. odor thuris ſoli deo offertur:ſic & tota eius inten-

UVA. BHSC. IyR_070

tio deo conformatur:& in ipſo ſolo ſtabilitur. Et hoc eſt illud unum quod maria elegit. Et quia de dei bonitate nihil dubitat:quin ſemper quod meli us eſt faciat:ideo eius oratio ſemper faciem ſuam ī deum ſtabilit:& ab omni uanitate excludit: & ſēp ī deo letitiam reddit:ut de ea dici poſſit illud p̄mi Re.i.Vultus eius non ſunt amplius in diuerſa mu tati:hec autem unguenta tria triplici uenundantur contractu.In triplici apotheca a triplici unguenta- ria. Nam conuerſio emit ſuum unguentum a qua dam diſcreta unguentaria que dicitur ſacerdotalis iuriſditio que collata ē petro & ſucceſſoribus ſuis tam illis qui uoluptati ſunt in plenitudine poteſta tis:q̄ in parte ſue ſollicitudinis quibus oībus affe- ctus pietatis ieſu per inſufflationem ſui flatus cō- mittitur:cum dicitur Io.xx.Accipite ſpiritū ſanctū: quorꝫ remiſeritis peccata remittunt̄ eis:&quorum retinueritis retēta ſunt.Illud āt unguētū ſumitur de apotheca diſcipline.ſ.de ordinata eorum corre- ctione.De qua ad hebre.xii.Omnis diſciplina ī pre ſenti uidetur no eē gaudii ſed meroris.Et ibidem ī diſciplina perſeuerate tanq̄ filiis uobis offert ſe de- us.Emitur āt donatio cōfeſſionis legitime. Cō uerſatio emit unguentū ſuū a quadā unguentaria que uocatur lectio ſtudioſa:que īplet per opera que legitur in ſcriptura.Et illud ſumitur de apotheca ſa cre ſcripture.Non extranee in qua ſunt precepta & ſalubria conſilia uirtutis eius.De hac prime ad thy. iiii.Attende lectiōi: exhortationi:& doctrine &c.& ſequit̄.Hoc.n.faciens & temetipſū ſaluū facies: & eos qui te audiunt.Quia ſicut piguia pecora ſigna ſunt boni paſtoris.Sic diſciplinata uita & ordinata familia ſignū ſunt boni doctoris. Emitur autem a deuotione obediētie & adimpletiōis ſtrenue: qa obedire debemus ſacre lectioni:adimpleamus pre cepta: imitemur exēpla:declinemus prohibita: ac- quieſcamus conſiliis:& nō abutamur permiſſis:ſe- cūde ad Cor.ii.Ideo ſcripſi uobis ut cognoſcā expe perimētum ueſtrū:an in omnibus obediētes ſitis Conſumatio emit unguentū a quadā ſubtili un guentaria & ſublimi:que uocatur cōtēplatio.Abac. ii.Super cuſtodiā meā ſtabo:& figā gradū meum ſuper munitionē:& cōtēplabor ut uideam quid di cat̄ mihi:& qd reſpondeā ad arguētē me. Con- tēplatio ē liber & perſpicax mētis intuitus in tres reſpiciens partes uſqꝫquaqꝫ diffuſas ad oīa que pro ponuntur.Sumitur autē hoc unguentū de apothe ca ſapiētie:quā paulus loquit̄ inter perfectos. Hic enī ſanctus in ſapiētia ſua manet:ſicut dicit̄ Eccle. xxvii.Iſtud unguētū emit̄ denario aureo.ſ. cordis munditia qui denarius non eſt reprobatus pro- pter infidelitatē.Nec falſus per ſimilationē.Nec fra ctus per interruptionē:ſed formatus in fide & ueri tate:& ad ſimilitudinē chriſti uite:& finali perſeue- rantia rotundatus.De quo Mat.v.Beati mūdo cor de &c. His unguentis ieſus inungitur:ſed p̄mū funditur ad pedes:quia anima a ſui cōuerſione ſe humiliat:& ſolum in his que ſue ſunt utilitatis de- lectabiliter ſe occupat:propter quod luce.vii.dicit̄ ꝙ benedicta magdalena oſculabatur pedes ieſu:& unguento ungebat. Secūdū funditur ad caput: dum rectitudinē iuſtitie obſeruamus que in capite deſignatur:propter quod cetera mēbra regit.Sicut ceteras uirtutes regit iuſtitia. Mat.vi. Vnge caput tuū:unctio capitis ē cōpati chriſto ī mēbris ſuis:qđ pertinet ad rectitudinē ſancte uite. Tertiū unguē tum pertinet ad totū corpus:ut in omni congene operū noſtrorū letitia manifeſtetur. Prouer.xxvii. Vnguento & uariis odoribus delectatur cor: quia affectiones ſpiritualis letitie tollūt omne īpedimē tum difficultatis in opere uirtuoſo. Quo cōtra de accidioſis dicitur Eccle.x. Muſce morictes perdūt ſuauitatē unguēti: hec omnia unguenta perficit il le benedictus unguētarius:de quo dr̄ Eccle.xxviii. Vnguentarius faciet pigmēta ſanitatis & unctiōes conficiet ſuauitatis qua unctus ieſus q xp̄s dicitur ungit oēm animā quā ſanat:ungit inq̄ in remiſſi one peccatorꝫ:ungit in ſtrenuitate operū:ungit in ꝑfectione cōſumata ſupernorꝫ guſtuū & affectuū. In cuius ſignū incipiētes:unguntur itrātes ad ſta- tū pn̄ie in baptiſmo:ungūtur ꝑficientes ī ſtrenuo ope in cōfirmatione:ungūtur exeūtes iā ī perfectio ne cōfirmati & cōſumati q debēt in āplexus ſpōſi & nude uiſionis aſſumi in extrema unctione:ut ſic & p̄ncipio boni ꝑfectus & cōſumatio ī uncto ieſu recognoſcatur in eius interna & continua unctio- ne: Voluit autē ad paſſionē appropinquās ieſus inungi:& ſup caput ſuū alabaſtrū frangi: in ſignū ꝙ cū multa cordis letitia ex amore feruenti & ſua- uiſſimo ad nos pugil inunctus procedebat ad cā- pū certaminis:& ꝙ per fractionē ſui mūdiſſimi cor poris in cruce tanq̄ lucidi alabaſtri:& ab omni con- cupiſcentia refrigerati effūdebat̄ unguētū gr̄e ſup oēs mētes electorū oīum:cuius odore tota domus uniuerſalis creature ſuauiſſime debuit delectari ex- cepta īpiorꝫ caterua deſignata in iuda:q̄ ſicut uene num humane nature uoluit hoc ſuauiſſimo odore mortis ruinā accipere:& in illa crucis ſtructura:tanq̄ in uirtuoſiſſima apotheca p expreſſionē ſanguinis ꝓprii benedictus ieſus unguētarius h̄ facit unguē ta. Que Ber.xxii.Ser.ſuper Cant.a paulo accipit ad quattuor reducta:dū oſtēdit eū nobis factum a deo ſapientiam:iuſtitiā:ſanctificationē:& redēptio nē:q̄ a quattuor uirtutibus cardinalibus ipſe expo nit:per ſanctificationē ipſe accipiēs tēperātiā. Et p redēptionē fortitudinē prorſus copioſa redēptio: qa nō gutta:ſed unda ſanguinis largiter per quinqꝫ corporis ptes emanauit. Et poſtq̄ excuſationē nō habēt q in odorē unguētorꝫ horum nō currunt:ni ſi ad quē minime forte odor puenit.Sed iā in oēm terrā exiuit odor uite:quoniam miſericordia domi ini plena eſt terra :& miſericordia eius ſup oīa opa eius.Sic q uitalē hāc ſparſā ubiqꝫ fragrātiā nō ſen- tit:& ob hoc nō currit:aut mortuus ē:aut putridus hec Ber. Et ibi probat ꝙ nunq̄ fuerūt in aliquo uere uirtutes niſi q̄ de effuſione unguēti ieſu ī mē

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus aſello latus Ieſus & lachrymatus **Cap.i.** Ieſus rex orbis ueniẽs Ieſus tẽplum ĩgrediẽs
Ieſus uoce laudatus Ieſus zelo armatus Ieſus urbi cõpatiẽs

ribus fideliũ diffunduntur.d.ſic.Quid uobis cum
uirtutibus qui dei uirtutẽ ieſum ignoratis? Vbi nã
queſo uera prudentia niſi in xp̄i doctrina? Vnde &
uera iuſtitia niſi de chriſti miſericordia? Et ubi uera
tẽperãtia niſi in chriſti uita? Et ubi uera fortitudo
niſi in chriſti paſſione? Et infra. Incaſſum quidem
qs laborat in acqſitione uirtutũ ſi aliũde eas ſperã
das putat q̃ a domino uirtutũ. Cuius doctrina ſe-
minarium prudẽtie. Cuius miſericordia opus iu-
ſtitie. Cuius uita ſpeculũ tẽperãtie. Cuius mors in-
ſigne ẽ fortitudinis: hec Ber. Vbi dicit ꝙ unguẽ
ta ſponſi ſunt uirtutis fragrantie & ſuauitatis de-
ſcendentis in ſponſam quibus attrahit̃ in crucem
poſt ipſũ. Nã eius ſapiẽtia ẽ occultũ fidei. Eius emi
nentia arduũ ſpei: ſũma bonitas incendium chari-
tatis: & eius doctrina regula prudẽtie: eius uita for
ma tẽperantie eius miſericordia infuſio iuſtitie: eius
ſtrenua paſſio uigoratio fortitudinis nature. Hi
ſunt influxus ſpiritualis tracture dilecti ieſu qui-
bus petit ſponſa ſe trahi poſt dilectũ ieſũ: & ꝓmit-
tit ſibi non ocio ſe recipere: ſed ſimul cũ oĩbus his
q ſibi uoluerint adhuc delectabiliter currere in odo
rem unguẽtoꝶ ſue precedentis: dirigẽtis: adiuuã-
tis: & delectantis perſone: donec introducatur in
cellã uinariã in qua inebriatur ab ubertate domus
ſue: ut eam iã nõ trahi oporteat odore longinquo
ſed in amplexibus dilectiſſimi ieſu eternaliter con-
quieſcat. Et hic terminetur liber tertius qui plus
q̃ credidi: diffudit ramos doctrine ieſu & miraculo
ſorũ operum: quibus ſuã diuinitatẽ condeſcendẽ
tem humano generi in unione noſtre infirmitatis
ſibi facte per aſſumptionem paſſibilis nature no-
ſtre mõſtrauit.

Explicit felicit̃ lib̄ tertius arboris crucifixe uite ieſu.
Incipit eiuſdem uite ieſu prologus quarti libri.

Vltiplicatis ramis perfectionis uite & do
ctrine ieſu & operationis miraculoſe mul
tiplicis: & adheſione diſciplinaris cohor-
tis que omnia ſecundum proportionẽ radicis & ſti
pitis huius ſacre arboris proceſſerunt. Iã tẽpus eſt
ut in hoc libro quarto hec felix arbor producatur
ad ſũmũ. Ita tñ ꝙ eius finis ꝑncipio & medio ap-
pareat cõuenire. Nã in oĩbus premiſſis claret per-
currenti quod ſcriptũ ẽ: ꝙ ſũmus deus ieſus p aſſũ
ptã naturam ſemp ab humilitate incipiẽs creature
in ſuũ ſũmũ uirtualiter reaſcendat. Qui cũ ſemper
hunc ordinẽ ſeruauerit cõplẽs quod docuit maxi-
me circa ſuũ finẽ euidẽtiſſime demõſtrauit: dũ ab
humilitate aſelli incipiẽs: & per ſacratiſſime crucis
ſuppliciũ uſq; ad inferna deſcẽdens: & poſt uictor
mortis glorioſe reſurgens ad dexterã dei patris et-
naliter ſeſſurus aſcendens. Et quia ſancta mat̃ eccle
ſia in die palmarum filii dei ieſu incipit paſſionem:
ideo hunc librum quartum ab hac die inchoantes
dicimus.

Ieſus aſello latus Ieſus rex orbis ueniẽs.
Ieſus uoce laudatus Ieſus urbi compatiens
Ieſus & lachrymatus Ieſus tẽplum ingrediens
Ieſus zelo armatus Cap.i.

Ttende ꝙ ĩ hoc facto domini
ſaluatoris myſtico & mirabili
cõprehenduntur multa deuo
a ta memorie ruminãda: que ut
facilius occurrerent memorie
illius q uult uitã xp̄i trãſcur-
rere ĩ iſtos meditãdo uerſicu-
los: quod ſub uno poterat uer
ſiculo dici. In ſeptẽ multiplicaui qđ & in aliis locis
ſepe feci: ubi ſũt ſaluatoris facta myſtica & deuota:
ut per multos reſpectus eiuſdẽ facti licet ſint diuer
ſa opa multiplicetur & attẽdat̃ deuotio meditãtis.
Et licet de quolibet poſſet per ſe capl'm fieri ualde
magnũ: pp cõiũctionẽ memorie & breuitatis amo
rẽ ſimul tractãdo ꝑſtringo. In hoc autẽ facto my
ſtico continet̃ hiſtorialiter chriſti
Receſſio de bethania ſũmo mane:
Miſſio diſcipuloꝶ ꝓ adductione pulli & aſine.
Seſſio xp̄i ſup iumẽta diſcipl'oꝶ ueſtibus adornata
Occurſus turbaꝶ ipſũ ut regẽ recipientium
Proſtratio ueſtimẽtoꝶ in uia:
Et ceſio de arboribus ramorum oliuarũ:
Et baiulatio & oblatio palmaꝶ:
Et omniũ ſimul precedẽtiũ & ſequẽtiũ cõcors ac-
clamatio: ut ſaluarentur p potẽtiã noui regis. Inſi-
diatio phariſeoꝶ & increpatio dicẽtiũ ſibi ut diſci-
pulos: & turbas laudãtes increparet. Cõpaſſio be-
nigniſſima dñi ieſu cũ uidiſſet ſacrilegã ciuitatem:
ſuper cuius futurũ excidiũ ĩ uoces laudantiũ cũ ma
gno fletu aſſũpſit lamẽtũ. Cõmotio totius ciuita-
tis pro gloria ĩtroeũtis ieſu. Et ingreſſus ĩ tẽplũ ubi
ſymoniacos & rapaces & ppl'm in latrocinio ſpolian-
tes: ſtupẽdo miraculo eiecit de tẽplo cũ duro ĩcre-
patiõis uerbo. Ibiq; in tẽplo multis ſanatis cecis &
claudis & aliis infirmis acclamãtibus pueris. Oſã-
na filio dauid ĩ tẽplo: & phariſei tabeſcẽtes inuidia
& iracũdia diſſecati circũdederũt eũ. Et oſtẽdentes
ĩdignationẽ cordis ſui de laude puerorũ audierunt
cõfutationẽ per uerbũ ꝓpheticũ. Et iterũ ĩdigne fe
rentes expulſionẽ ſuoꝶ facinoꝶ de tẽplo queſie-
rũt a xp̄o. In qua poteſtate hoc faceret: ubi p nega-
tiuã niſi fuiſſent ceci eis plene rñdit: & ſic benigniſ
ſimus ieſus tota die cũ eis diſputãs ad ipſos cõuer
tẽdos: & ĩ oculis eoꝶ faciẽs diuinitatis miracula & at
trahens turbã gẽtiliũ ad ſe: uoce ad ipſã dilapſa de
clarificatione paterna ſic dicit. Ioannes paſſiõis ſue
modũ & mirabilẽ fructũ eis predicens: uſq; ad ue-
ſperã ꝑdicauit: & circũſpectis oĩbus ſicut dicit Mar.
cũ iã ueſpera eẽt hora: quaſi aſpiceret ſi qs eum ex
pietate in tota ciuitate ſacrilega inuitaret hoſpitio:
& non inueniẽs cũ ſuis diſcipulis ẽ de ciuitate egreſ
ſus famelicus & ieiunus. Qui tamẽ mane a popu

UVA. BHSC. IyR_070

lo inſtabili fuerat cum tanta gloria introductus: & ſic rediens bethaniā unde manc receſſerat magnā terminauit dictam:ibiqꝫ ſicut dicit matheus.xxi.illū fidelium cōuētū docebat de regno dei. Creditur autē ꝙ ſic omni die faciebat & fecerit: & ſic cum aliis conflictatus fuerit & ieiunus ſero redierit in bethaniā uſqꝫ ad feriam quintā in qua fecit paſchalē cenā ī mōte ſyon. Attēde āt ꝙ dominus ueniēs ad locū ſue paſſionis & mortis uere oſtēdit ſe deū: ac p̄ hoc uolūtarie paſſū:hodie nāqꝫ potētiā ſapiētiā & bonitatē dei appropriata ī ſe patēter oñdit. Potētiā mirabilē oſtēdit ī mutādo mētes dñoꝝ animaliū:ut ſtatim qñ diſcipuli ſuū proferrent dominiis dicētes:dominus hi opus habet:ſtatim dimiſerūt libere:ubi anthonomatice dicitᷣ dñs uniuerſalᷣ Secūdo ī attrahēdo ppl'm ad ipſum ſic ſuſcipiēdo cū diuinis honoribus & regio faſtu: ubi & attracti fuerūt plurimi hoſtes ſui. Tertio ſuā mirabilem oſtendit potētiā qñ in tēplo ſolus inermis illos ſacrilegos q̱ iā cōſpirauerāt eū occidere ſic eiecit de tēplo: & per nullos fuit ſibi reſiſtere attēptatū. Dicit āt Hiero. ꝙ quoddā igneū & radioſū egrediebatur de facie ſue maieſtatis īſigne. Secūdo oſtendit magnā ſapiētiā in cognitione futuroꝝ & cōtingētiū cauſualiū & abſentiū:quorū cognitio ē poſſibilis ſoli deo. In hoc ꝙ uidit ubi erant animalia: in eo ꝙ predixit:ꝙ domi dimitterent ea libera. Itē ī eo ꝙ p̄dixit ruinā & deſtructionē illius impie ciuitatis: & ordinē quo euenit:ultra hoc etiam mirabilis ſapiētia ipſa dic ī multis reſpōſionibus & parabolis illos phariſeos cōfutauit aperte. Tertio oſtendit bonitatē altiſſime pietatis cordis ſui ī humili habitu quo aduenit:licet enim ita poſſet accipere dextrariū etiā cuiuſcūqꝫ hoſtis ſui ſicut aſinā: uoluit tamē pietatē & māſuetndinē & humilitatē oñdere ſup iumētū deſpectū & māſuetū totū datū obſeqis hominū:nō adornatū auro uel ſerico: ſed ueſtimētis uilibus apoſtoloꝝ pauperū uoluit aduenire. Secūdo ſūme oñdit bonitatem cordis ſui: quādo ſic flebile lamētū aſſumpſit inter uoces laudantiū & diuinū cultū & honorē regiū ſibi offerētiū ſuper excidiū illius impie ciuitatis q̄ nec de ſāguine uiui:nec de infamia mortui potuit ſatiari.

Tertio oſtendit affluētiſſimā bonitatē ſuam in eo ꝙ ī tāto honore & applauſu ciuitatis & omniū ſubiectionē nō iuit ad palatiū:nec ad ſoliū regium nec ad tribunal iuditiariū:ut faceret uīdictā de ſuis ſacrilegis homicidis qui iā eū ſuo firmo ſtatuto occiderant:ſed iuit ad tēplū ubi piiſſime illuminauit cecos:erexit claudos: & multos ſanauit infirmos. Manſuetiſſime docuit mortē ſuā: & modum mortis etiā cū alacritate predixit: & uocās eum clarificatorē ſui. Et ne iſta bonitas ī reſolutionē degenerare uideretᷣ:eadē pietate qua ſanauit infirmos: increpauit incredulos: & expulit ſymoniacos:tēplū purgans a ſordibus ī figura purgatiōis future p̄ ipſū tēpli ueri cordiū electorū. Sic ergo iſtū benedictū ieſum q̱ ut agnus māſuetus hodie uenit ad locū uictime potes uidere deū oīpotentē: ſapiētē & optimū:ne tibi uileſcat quod pro te dedit in morte ſic uolūtarie precioſiſſimā uitā ſuā. Preceptū.n.erat in lege:ut decimo die agnus introduceretᷣ in ciuitatē ad locū īmolationis fiende.xiiii.die:pp quod ut oſtenderet tibi ieſus cū quāta prōptitudine uolūtatis ueniebat īmolaturus pro te:cū tanto honore uoluit ciuitatē intrare:per hoc tibi ſignificās ꝙ ſe reputabat honoratū in ſūmo. Si p̄ ſue mortis obprobria & doloroſa ſupplitia te filiū mortis poſſet educere de īferno:unde hodie quelibet anima deuota intuēs chriſtū in aſino ſedētē pōt admiratiue dicere uerbum baptiſte. Ecce agnus dei &c. Io. primo. Ecce corporali pñtia demōſtratᷣ. Agnus naturali innocentia cōmēdatᷣ: dei perſona ī excellentia ſublimatur. Ecce eſt aduerbiū demonſtratiuum triūphalis proceſſionis cū floribus perſonalis oblationis:prophtalis p̄dicatiōis & figuralis expreſſionis:q̄ oīa hodie fuerunt īpleta & demōſtrata ſicut dictū ē ſupra. Et ſicut fuerūt p̄dicta per zachariam ꝓphetā.ix.c. Exulta ſatis filia ſyon:iubila filia hieruſalē. Hoc fuit in triūphali proceſſione. Ecce rex tuus. Rex inq̄ poteſtate:tuus germanitate:iuſtus equitate:ſaluator pietate:hoc fuit īpletū hodie in perſonali oblatione ſui ad locū certaminis:ut tūc poſſet dici oībus electis illud Eſa.xxxv. Confortate manus diſſolutaſ: & ſeqtur. Ecce deus ipſe ueniet et ſaluabit nos. & ſic uides īpletā prophalē predicationē. Seqtur ipſe paup̄ īmo ſimul in unū diues & paup̄:paup̄ humanitate: & diues diuinitate. Sequtur figuralis expreſſio cū dicitᷣ. Et aſcendēs ſup̄ aſinā & ſup̄ pullū filiū aſine:hoc ē ſuper populū iudaicū & gentilē. Ipſe.n.ē pax noſtra q̱ fecit utraqꝫ unū Attēdat āt ipia obſtinatio iudeoꝝ. Quoniā ſicut ait Criſo. Nunq̄ uidit in decurſu tēporū regē iudeorum tali habitu incedētē:ſed in hoc ſolo ē cōpletū qa de hoc ſolo ante fuerat p̄dictū:unde inexcuſabilis ē eoꝝ malitia:qa ī toto decurſu uite ſue paſſionis & mortis chriſtus proceſſit ſicut antea fuerat prophetatum. Stupendo autem modo hiſtoria iſtius diei in myſtico ſignificato diuinā ſapientiam repreſentat

Hic enim figuratur & exemplatur tota xp̄i uictoria & modus uictorie de toto regno:carnis mundi & diaboli

Hic mirabiliter inſtruitur contemptus honoris mundani

Hic mirabiliter informatur hō ad moderātiā obſeruandā ī omni ſtatu regiminis ſui

Hic quarto inſtruimur quomō exire debeamus obuiam xp̄o in actibus uirtuoſis. Primo uide hic excellenter ſignificari chriſti uictoriā:quaſi.n.triūphāti de morte:licet hoc nō caperent faciētes occurrunt turbe cū floribus & palmis redēptori obuiam & uictori triūphanti dant digna obſeqa:filium dei ore gentes predicant in laudē xp̄i uoces tonāt

UVA. BHSC. IyR_070

per nubila. Oſanna. Sicut.n.nunc benedictus ie
ſus duos diſcipulos de mõte olíueti in caſtellũ qđ
erat contra eos miſit:& ſic turbã attraxit ad ſe cum
ſignis ſupradictis. Sic de monte olíueti.i.de ſua pie
tate altiſſima & ineſtimabili in caſtellum mundi
obſeratum & obſirmatũ in ſua pertinacia cõtra ui
tã xp̄i miſit duos diſcipulos ſuos.i.duas emanatio
nes a ſeipſo ſinceras: ſplẽdorẽ.ſ.uirtutis & ardorẽ
charitatis
Vel duos diſcipulos pp notitiã duoꝝ teſtamẽtoꝝ
Vel duos propter litterã & ſpiritũ
Vel duos propter duo precepta charitatis
Vel duos propter duplicẽ uite perfectionẽ: actiuã
.ſ.& contẽplatiuã
Vel duos pp duos conuertẽdos populos. Synago
gã.ſ.que figurata ẽ per aſinã que fuit domita iugo
legis:& eccleſiam de gentibus figuratã per pullũ
propter laſciuiam cõuerſatiouis:quẽ tamẽ pullum
genuit filiũ ſynagoge:uel duos miſit pp duplicẽ
ordinem ſublimiũ doctorum figuratoꝝ in apoſto
lis & alioꝝ mioꝝ figuratorũ in ſeptuaginta diſci
pulis. Hi per ĩperiũ dñi ſoluũt aſinã & pullum nec
demones q p̄us dominabãtur eidẽ audita domini
maieſtatem auſi ſũt prohibere. Sup iſtos apoſtoli
ponunt ſua ueſtimẽta:qa p̄ncipales ſancti honorãt
inferiores p ſua uirtutũ patrocinia & p ſuarũ predi
cationũ ĩplenda lumina:ut ſic fiãt dominice ſeſſio
ni aperti per humilẽ obediẽtiã:mãdata xp̄i faciẽtes
humiliter:& exẽpla ſue perfectionis imitãtes uirili
ter & ardenter. Hi ergo ſicut & in aĩalibus: ſic & ĩ
turbis figurãtur. Et iſtius benedicte multitudinis
credẽtiũ plurima turba.ſ.ſacratiſſimoꝝ martyrũ ſtra
uerũt ueſtimẽta ſua in uia: qa tradiderunt corpora
ſua propter deũ ad ſupplitia: & ſic uiã dño parane
runt p tormẽta corpoꝝ ſuoꝝ:ut ſic ueñirẽt ad ciui
tatẽ conuerſe multitudinis credẽtiũ populoꝝ. Alii
ãt ſunt cõfeſſores & doctores q cedebãt ramos de
arboribus:qa de cõuerſationibus primoꝝ patrum
accipiẽtes uirtutũ exẽpla ſuã reformauerũt uitam:
& ſanctis dei ĩſpirationibus occurrẽtes p opera uiã
ordinauerũt xp̄o aliis efficatia prebẽdo exẽpla:per
que xp̄s intrat ad alios poſſidendos. Alii uero
de hac turba ſũt ſacratiſſime uirgines:q̄ licet fuerint
corpore fragiles:fuerũt tamẽ uirtute potẽtes: cum
floribus & palmis .i.cũ mũditia mẽtis & carnis:&
cũ palmis multiplicis paſſionis exierũt obuiã redẽ
ptori:ipſũ tanq̃ ſpõſum ſanguine recipiẽtes:cui cõ
formabantur p mũditiã & cõiũgebant̃ p ſimilitu
dines paſſiõis ſanguinẽ ſibi pro ſanguine redden
tes ĩ tollerãtia dure mortis. Et ſic benedictus ieſus
oleo ſue pietatis diuerſimode ſuper electos fundẽ
te fiat finalis coniunctio omniũ ſcoꝝ precedentiũ
& ſequẽtiũ ĩmo una uoce laudãtiũ ſuũ benigniſſi
mũ aduentũ:& uictorioſũ mortis triũphũ:& accla
mantiũ ſuũ benedictũ & eternũ regẽ & recogno
ſcẽtiũ ab ipſo plenariũ reformatiõis beneficiũ ĩ re
ſũptione corporũ glorioſorũ:a quoꝝ cõſortio ex
cluſis ĩpiis ſymoniacis:& in dolo & malitia occu
pãtiũ dei tẽplũ Ieſus uictorioſus rex & eterni p̄ris
filius cũ oĩbus mẽbris ſuis illã ſupernã ciuitatẽ et̃
na pace dotatã perpetuo regnaturus ingreditur in
qua ẽ eterna gratiaꝝ actio & uox laudis. Quomõ
ãt plene ĩ hoc facto doceat ueritatis magr̃ ieſus fal
ſitate honoris mũdani:ac p hoc prouocat ad cõtẽ
ptũ patet. Si attẽdas quattuor in hiſtoria hodier
na:quoꝝ cõtraria appetũt ambicioſi: nec inueniũt
in honoribus ſuis. Appetũt.n.ſublimitatẽ & excel
lentiã. Cõtra qđ xp̄s accipit aſinã:nõ qualẽcũq; ſed
cõmunibus obſeqis ppl'i multiplicit̃ ſubiugatam:
afflictã & inhonoratã.q.d.ieſus ãbicioſis. Nõ ap
petatis honorẽ huius uite:qa nõ ẽ excellẽtia:ſed aſi
na uiliſſima multiplici ſollicitudine & timore:& ui
liũ perſonaꝝ ſubmiſſione domita & uilificata: qa
quo ſuper plures ãbitioſi appetũt dominari:eo ne
ceſſe habẽt pluribus ſubiici & ſepe uſq; ad deſpe
ctiſſimas uilitates. Secũdo uanitas mũdi & am
bitio petit ĩ honoribus iocũdari:unde & iſtis magi
ſtratibus fiunt cãtica & choree in tĩpano & choro:
in cordis & organo. Cõtra quod dñs hodie offerẽ
tibus cantica dedit lamẽta dũ abũde fleuit: p hoc
dans intelligere ꝙ hoĩes mũdi ducũtur ad fletum
eternũ. Iuxta illud Iob. Tenẽt timpanũ & cytharã
ducunt in bonis dies ſuos & ĩ pũcto ad ĩferna de
ſcendũt. Tertio ambitioſi in honoribus ſibi ſecu
ritatẽ ꝓmittũt:eo.n.fatue dicũt ꝙ ẽ ſecurior quo ẽ
ſupior. Cõtra qđ hodie ieſus uoluit hẽre dũ ſic ho
noraret̃ ſuos inſidiatores ad latus:dũ dicũt ei p̄hi
ſei. Audis qd iſti dicũt. Increpa eos:& dũ ppl'us eũ
regẽ acclamabat:p̄ncipes phariſeorũ eius ptracta
bãt mortẽ:p hoc ſignificãs ꝙ ubi ẽ ſtatus altior ĩ
iſta uita:ibi ẽ caſus grauior:ſicut ſatis patet cõſiderã
ti ruinas magnoꝝ:maxime regũ iſrl':q ſic ꝓditorie
iugulabãtur a ſeruis. Quarto hũana ſtoliditas
ꝓmittit ſibi in honoribus ſacietatẽ. Credit.n. ſuũ
qetare appetitũ cũ ceperit dominiũ: & repleuit ſe
ipſũ de ſubſtãtia paupum. Iuxta illud Iob.xii. Abũ
dant tabernacula p̄donũ. Cõtra qđ ieſus hodie in
ciuitate honoris nõ comedit nec bibit:ſed fameli
cus ĩde exiuit p hoc oñdẽs ꝙ honores & abundã
tia tẽporaliũ ducũt ad ppetuã egeſtatẽ & famẽ. Si
cut patet ĩ diuite epulone. Quomõ ãt ſic docea
tur moderamẽ ĩ oĩ ſtatu regiminis humani:patet ſi
iſta quattuor ſupradicta etiã aliter pertractemus:ho
die.n. ieſus mirabilem fecit proceſſionem exiens
a bethania: & rediens in bethaniam quia omnis
proceſſus uirtuoſus eſt ab imperio paterne obedi
entie exire ad opus p̄cepti conſumandum & poſt
cõſumationẽ redire ad eãdẽ obediẽtiã p̄ris regratiã
do & recognoſcẽdo ſe habuiſſe ab ipſo uigorẽ ope
rãdi & pfecte ſubiiciẽdo nihil ſibi glorie retinẽdo.
Bethania.n.interp̄tat̃ domus obediẽtie. In iſto ãt
itinere benedictus ieſus fecit quattuor uirtuales ſta
tiones:quas nos debemus facere in greſſibus mẽ
tis nr̃e. Incepit nãq; ĩ hũilitate:ꝓceſſit in charitate.

UVA. BHSC. IyR_070

ꝓfecit in eq̃tate:& cõſumauit ĩ pauptate.Et q̃a oĩs humana uia ad pditionẽ tẽdẽs pĩmoderãtiã incedit inflãdo ſe ĩ honoribus: effundẽdo ĩ carnalitatibus:diſtrahẽdo ĩ diuitiis tẽporalibus: indignãdo ĩ aduerſitatibus: ideo benedictus ieſus in quolibet iſtoꝝ quattuor miſcuit moderãtiã cũ ſupfluitate uitii ut ipſã expelleret:& expellẽdã doceret. Nãq; in pmo gradu ſue ꝓceſſionis miſcuit honorẽ cũ humilitate ut excluderet ĩmoderãtiã q̃ ẽ ĩ honoribus: unũ cũ ſciret ppl'm exire ei obuiã ad recipiẽdũ eũ ut regẽ:ecõtrario accepit aſine uilitatẽ & alia hũilia q̃ dcã ſũt ſupra ut eius exẽplo chriſtianus edoctus:cum ſe honor igerit:ſe hũiliare addiſcat:& laſciuiẽtẽ ppl'm uanitates cordis ſui ſub diſciplina ſubiicere: ſciens ꝙ q̃to ſub maiori honore aliq̃d ad dedecus uel patibulũ inducit':tãto magis uituperat'. Ec hoc cõſiderare multũ deſtruit honoris appetitũ: pp qđ dr̃ Zacha.ix.De rege paupe q ſedet ſup aſinã & pullũ ꝙ ipſe deſtruet quadrigas effrain. In ſecũdo gradu ſue proceſſiõis miſcuit meroris fletũ cũ alacritatis cantu:ut dictũ ẽ ſupra:dixit.Si cognouiſſes & tu q.d.fleres ſicut ego:q̃a q ĩ mũdano ſolacio delectat':ſicut.d.Grego:quaſi p prata uirẽtia ad iteritũ ducit':unũ licet gaudiũ ſit honeſtũ qđ ſepe ſcis uiris offert' a mũdo: ſẽp tñ debẽt triſtitiã admiſcere: q̃a eccle.vii.dr̃.Cor ſapiẽtis ubi ẽ triſtitia & eiuſdem li. iiii.ca.Cõſulit' ꝙ ĩ die bonoꝝ nõ ĩmemor ſis malorũ:ut ſic gaudiũ tẽperet'.Sed heu hodie hoĩes carnales nõ in honeſtis gaudiis occupati:ñ ueſtes:ſed lapides:nõ frõdes:ſed ſpinas ĩ itinere xp̃i ſpargũt obdurati ĩ malo:ut lapis & ſpinis diuitiaꝝ atq; delitiarũ hirſuti ad modũ ericii:xp̃i uiã & uitã pũgunt & lacerãt tã exẽplo q̃ uerbo.In tertio gradu xp̃s exhibuit rigorẽ eq̃tatis cõtra falſã pietatẽ excludẽdã ĩmoderãtiã in diuitiis.Nã cũ introiſſet in tẽplũ.in de latrocinãtes eiecit.d.ꝙ domũ patris fecerũt ſpelũcã latronũ. Attẽde ãt ꝙ ibi uẽdebãt res aptas ꝓ ſacrificiis & nũmularii ſtabãt ad ſedẽdũ ꝓ preſtãdis pecuniis ad talia emẽdũ ut offerẽtur ĩ tẽplo. Sicut nũc candele uẽdunt' & huiuſmodi talia in eccleſiis ut ſacerdotibus offerãtur. O q̃ multi ſũt hodie tales q ſub ſpetie pietatis modos nouos ĩueniunt in eccleſiis:q̃bus a paupibus poſſint pecuniã extorq̃re:q̃ tñ in ſubtili dei examine ab eis tanq̃ latrocinia requirẽtur:nec credãt deũ decipere:& ſuam auariciã excuſare:quia xp̃s tales eiecit de templo:ut oñderet ꝙ qui talia agũt de ſuo eiitient' regno.

Propt' hoc hic cũ ſigno ire ſingl'arit' contra falſã pietatẽ armat'.Id.n.ſingulărit' deũ turbat ꝙ malignã auariciã & ſymoniacã fraudẽ ſub ſpẽ pietatis & dĩni cultus colorat:uult.n.deuſ ꝙ ſibi obediatur in puriſſima pauptate ſeruãda:& nõ uult honorari ſupfluo cultu habũdãtie quorũcũq; p̃cioſorũ: maxime autem ab his qui habent' de paupertate uotum: quoꝝ malitia bñ figurata fuit ĩ ſaul q in deſtructiõe amalech cõtra dei p̃ceptũ pepcit melioribus de gregibus retinẽs ut decebat ad diuinũ ſacrificiũ:ſed ibi perdidit regnũ:q̃a melior ẽ obediẽtia q̃ uictime.Ita mľti ĩ ſimili pdũt ſue ꝓfeſſiõis ſtatũ: & p cõſequẽs etnũ regnũ.Et q̃a iſta malitia cõiter a maioribus uenit.Iõ dr̃ facta expulſiõe taliũ de tẽplo:& ſanatis cecis & claudis pueri clamabãt. Oſãna filio dauid.De qua tamẽ phiſei murmurabant: q̃a ſi aliq̃ñ ſpũs xp̃i p os alicuius ferueat: & talia uelut ĩdigna tẽplo ꝓfeſſionis ꝓmiſſe reprehẽdãt:ſimplices & pueri illuminãtur ad cognoſcẽdũ:& rectificãtur ad imitãdũ:& iõ laudãt dei filiũ.Ecõtra uero obſtinati auctores taliũ & imitatores uitii phiſeorũ:tales ꝓ xp̃o zelãtes redarguũt. Quibus optia adiuẽtiõe põt reſpõderi:ꝙ ſi hi tacuerit lapides clamabũt.Eſto ꝙ p̃dicatores ueritatis nõ condẽnarent talia:lapides ſupfluitatis & curioſitatis in edificiis exceſſiuis trãſgreſſionem promiſſi ſtatus alta uoce clamarent.O cõtra quot hodie lapis de pariete clamat:q panes paupeꝝ faciũt lapides ſuaꝝ uanitatũ.Melior eẽt ſñia ĩ iſta pte quã diabolus dicebat.Dic ut lapides iſti q ſũt ſupflui & nociui fiant panes: & reficiãtur uiſcera pupilloꝝ. In quarto gradu miſcuit uigorẽ cũ aduerſitate ad ĩpatiẽtiam tẽperãdã.Nã cũ ĩ mane receptus fuiſſet cũ tãto honore:& ſic laboraſſet ꝓ eis tota die:ut dictũ ẽ ſupra circũſpectis oĩbus ut.d.Mar.Nõ ĩuenit q ſibi guttã aque offerret:ſed ĩ bethaniã rediit per hoc dans nobis exẽplũ patiẽtie:ut equanimit' ſuſtineamus:ſiue ſit fames:ſiue penuria:ſiue humana uerecundia licet olim fuerimus diuites:& in honore ſublimes. Sed uide q̃a ieſus q cibũ nõ ĩuenit in hieruſalẽ ciuitate opulẽta:ĩuenit ĩ bethania uillula:q̃a ſepe diuites ſũt obdurati:& auari ipſi ieſu:cui ſũt paupes liberales.Et ſic potes uidere ꝙ bñdictus ieſus ſuam ꝓceſſionẽ hodie ĩ pauptate finiuit: & de uanitate mũdani honoris nudus aufugit. Stupẽdo ãt mõ honor hodierne diei doloroſas & opprobrioſas cõditiões paſſionis xp̃i mľtiplicit' augmetauit. Opprobrioſius ẽ.n.ſtatim poſt ſublimes honores uiliſſime deiici.Et doloroſius ẽ ab his qui debẽt eſſe amici crudeliter tractari & occidi:unũ ĩ honore benedicti ieſu hodie ſuſcepto cõplet' illud p̃mi Mach.i. Secũdũ gloriã eius mľtiplicata ẽ ignominia: & ſolẽnitas eius cõuerſa ẽ ĩ luctũ. Quod ut aliqualiter uideas: ſcias ꝙ iudei hodie eũ quadrupliciter honorauerũt:& ꝓ quolibet honore cito duplex dedecus reddiderũt.Et ſic bñdictus ieſus ſuſcepit de manu iudeoꝝ ĩpioꝝ duplicia ꝓ oĩbus pccĩs nr̃is. Honorauerũt eum.

In perſonis propriis
In uerbis laudis
In operibus uirtutis
In rebus ſuis.

In pſonis ꝓpriis:q̃a pceſſerũt ei obuiã perſonalit' & ſic ĩtroduxerũt eũ in hieruſalẽ.Sed multiplicata ẽ eius ignominia:q̃a idẽ populus ĩ eodẽ loco tẽporibus eiſdẽ eũ crucifixit poſtmodũ:& de eadẽ ciuitate eũ nõ equitãdo:ſed crucẽ portãdo cõtumelio

UVA. BHSC. IyR_070

ſe eiecit. Nec ſufficit una ignominia ꝓ uno honore:ſed uili ꝑcio uenditus ut latro ab eis capit᷑:& barrabas peſſimus latro ei preponit᷑.Sic ſepe multi ꝑſonaliter uadūt ad eccleſiā:uel ſumūt fidē catholicā:uel aſſumūt religionē altā: & ſepe multiplicant malitioſa opa:& ſic ꝓ uno honore multiplicē ignominiā faciūt xp̄o:q̄a ipſū dehonorant corde & opere:quē honorāt tm̄ ſimpliciter pn̄tia pſone uel chriſtiani falſo noīe:uel religiōis habitu ſiue religiōis effectu. Secūdo ī uerbis & ī laudibus honoraue rūt eū iudei acclamando eū deū regē iuſtū & ſaluatorē in his uerbis. Bn̄dictus q uēit ī noīe domini: quo ad p̄mū.Rex iſrael:quo ad ſecūdū.Benedictū regnū p̄ris nr̄i:quo ad tertium.Oſanna.i.ſaluifica: quo ad quartū.E cōtra ml᷑tiplicata ē ignominia. O q̄ male cōueniūt.Benedictus q uenit &c. Et tolle tolle crucifige eū.Rex iſrael: & nō habemus regē niſi ceſarē.Et benedictū regnū p̄ris nr̄i dauid.ſ.ſancti & iuſti.Et ſi nō eēt hic malefactor nō tibi tradidiſſemus eū.Et ſalua nos:& ſanguis eius ſup nos. Et ſaluum te fac:deſcende de cruce.O quam mala mutatio gentis exaſperantis in uerbis aſperis: ſed non ſufficit hec ignominia: ſed uerbis irriſoriis & īproperatoriis inſultant ei dicētes .Propheza:& uach q deſtruis tēplū dei:& aue rex iudeoꝝ:& ſi tu es filius dei deſcēde de cruce:& multa ſimilia. Vertat᷑ ergo in luctū cythara nr̄a:& ne letet᷑ ī laude ſua ne forte extrema gaudii luctus occupet: quia ſic in ſaluatore nr̄o oēs laudes uituperio cōmutātur.

Tertio honoratus ē ī operibus uirtutis:q̄a ſternētes ramos palmarū & oliuaꝝ:flores & folia pro ſternebāt in uia:p hoc.n.deſignātur opa uirtuoſa ſecūdū Grego. O q̄ diſſimilis ē ignominia ſubſecuta:q̄ diſſimiles ſūt rami & crux:flores & ſpine:folia & claui:palme & uirge.O mala īmutatio cordis ꝑuerſi:nō ſufficit hoc:niſi ēt ml᷑tiplicet᷑ ignominia: ultra hoc ēt cōſputus & collaphizatus: ac amariſſimo felle potatus. Quarto honorauerunt eū cū rebus ſuis:q̄a ueſtimēta ei ꝓſternebāt in uia:ſed cū reuerētia exuētes & xp̄i pedibus ſūmittētes:ſed q̄ta ē ignominia ſubſecuta:& q̄ multiplicata cuius prius proſternebāt aliena ueſtimēta:nūc auferebāt ſua & ſors ſuper ea mittit᷑. Nō fuit dimiſſa ei niſi una tunica.ſ.caro mūdiſſima ſuo ſanguine rubricata & uulneribus lacerata:ſed & ab iſta fuit anima eius ſāctiſſima dolore abiecta.Nec ſufficit īpiis ꝙ xp̄m nudant ueſtibus ſuis:niſi ipſū derideāt in alienis.Nūc chlamide coccinea:nūc purpura:nūc ueſte alba:nūc uelāt oculos:nūc pcutiūt pugnis:nūc polluūt ſputis:ut ſic nō deficiat a multiplicatiōe ignominioſa dedecoris ꝑ gloria ſuſcepti honoris.Sic ergo poteſ uidere:q̄ multiplicit᷑ xp̄s hodie mūdanos uilificauit honores.Multiplici.n.de cā iſtū honorē uoluit aſſumere ī fine uite ſue:p̄mo ad oñdēdū ꝙ honores mūdani ſūt ī ſua ptāte.Ita ꝙ q̄n uoluit eos acce pit:ſecūdo ut nos ab ipſoꝝ appetitu retraheret ſicut multipliciter declaratū ē ſupra.Sicut.n. mr̄ nuces plenas uermibus uitupans īduceret paruulum ne comederet uermes cū nucibus:ſi paruulus nollet ſibi credere:una manu accipet & frāgeret:& paruulo deteſtādū uermē oſtēderet.Sic xp̄s hodie fecit paruulis ſuis:q̄bus fugā honoꝝ uerbo predicauerat & exēplo mōſtrauerat ī tota uita ſua . Et nūc in iſto honore ultimo aſſūpto quattuor uermes ꝑdictos horribiles ſub falſō noīe mūdani honoriſ declarauit latere. Tertio ſūpſit iſtū honorē ad paſſionē ſuā multiplicit᷑ augmētādā & accelerādā: excitādo p hoc inuidiā iudeoꝝ:unde & ipſi ꝓuocati dicebāt:uidetis q̄a nihil proficimus:ecce totus mundus poſt ipſū abiit:p hoc.n.ſunt prouocati nō ſolum ad cicius capiēdum eum:ſed etiam ad tractandum eum uiliuſ & crudelius:& iſultandum ei ml᷑tiplitius: tanquam ei q malis gratibus ſuis ſic fuiſſet de nouo ſublimiter honoratus.Hoc āt fecit Ieſus non intentione augmētādi eoꝝ malitiā.ſed cōpleuit quod decebat ſuā ſapientiam & diſpoſitionē paternā:& ſemper de bono ieſu facti ſunt phariſei īpii peiores. Quarto ſicut dictū ē ſupra ad oñdēdū cū q̄ta uolūtatis prōptitudine mortē recipiebat pro nobis quādo illa faciebat q̄ & accelerabāt eū & eius cumulabāt anguſtiā: unde ſicut dicūt Ber. & Criſo. Quādiu eū mors inſecuta fuit in iudeoꝝ īſidiis:nihil cōtra ipſū potuit:ſed ex quo ipſe inſecutus ē mortē eā ſibi ꝓcurando pro nobis: nec fauor populi:nec reuerētia loci:nec ſanctitas feſti potuerunt ei mortē uel ī minimo retardare. Quis ergo n̄ deſiderat totis uiſceribus mortē ſuſtinere pro xp̄o q̄n uidet eāipſū bn̄dictū dei filiū pro nobis tot conatibus inſectari?Suſcitauit lazaꝝ:uenit ad cōuiuādū ſecū:excitauit turbā:ut eū reciperēt tanq̄ regem ſūmum:expurgauit tēplū a ſpurcitia phiſeoꝝ. Increpauit eoꝝ malitiā:& quotidie ſtabat cū ipſis ꝑdicādo icrepādo:ſcripturas exponēdo: & filiū dei ſe manifeſtādo:ex quibus omnibus excādeſcebat eoꝝ malitia impia:ut eū deglutirent in mortē:quē tn̄ ex his ſūme debebāt diligere:ut uere ſalutis auctorē:ultimo figuratur quomō debemus exire triūphādo de uitiis obuiā ſaluatori.Ipſe.n. ſaluator eſt mediator p incarnationē: & redēptor pro paſſione triūphator pro reſurrectiōe.Remuuerator p extremā remunerationem & retributionem. Ad ſimilitudinē autē honoris hodie xp̄o exhibiti debemuſ ei exire obuiā ſpūalit᷑.Mediatori ramis & floribus choruſcātes ad ſimilitudinē puritatis incarnatiōis ſue.Redēptori ſalutē aīe poſtulantes:quia ipſe per mortē ſuā redemit nos de maledictione legis factus pro nobis maledictus:ſicut dicit Apoſtolus. Triūphatori uocibus & cordibus iubilantes: quia mortē nr̄am moriēdo deſtruxit &c.Remuneratori ueſtimenta eius pedibus proſternentes.i. tēporalia noſtra amore ipſius pauperibus arrogātes q ſūt pedes ſui. Iſtis enim quattuor modis iudei exeuntes honorauerūt eū:ſicut patet diſcurrēti hiſtoriam.Primo igit᷑ debemus exire ramis & floribus

UVA. BHSC. IyR_070

adornati:unde cātat eccleſia.Occurrūt turbe cū ramis floribus & palmis.Nā per ramos intellige bona opera:per palmas uitiorū uictoriā:ſine qbus exire obuiā chriſto nō poſſumus:pp quod dicit᷑ exo.
.iii.Cū egrediemini ñ exhibitis uacui.ſ.bonis operibus.Quia ſicut precipit᷑ Exo.xxiii.Nō debes apparere in cōſpectu dñi uacuus.Exeas ergo cū uiola hūilitatis:cū lilio caſtitatis: cū roſa charitatis. His floribus deſiderat fulciri ſpōſa:cū dicit Can.ii.Fulcite me floribus ſtipate me malis &c.Sed multi in malitiis ſuis ramos cōuertunt i flagella: & flores i ſpinas more iudeorū.Contra quos Ambro.d. i ſermone.Scitote & firmiter credite ꝙ hodie faciunt chriſtiani male uiuētes:quod tūc fecerūt iudei chriſtū pſequētes. Secūdo debemus xp̄o obuiam ut redēptori exire:ſalutē aīe poſtulantes:unde dicitur Mat.xxi.Turbe āt que p̄cedebāt:& ſequebātur clamabāt dicētes.Oſanna filio dauid.Oſanna ſaluifica interpretat᷑:hec āt ſalus facta eſt in cruce quādo effuſo ſuo ſanguine xp̄s operatus ē ſalutē i mūdo in medio terre.In qua ſanguinis effuſione:tā q pcedūt in ueteri teſtamēto:q̄ qui ſequūtur in nouo cōſequuntur ſalutē:pp quod ad hebre. ultimo ait ap̄ſ s.Ieſus ut ſacrificaret per ſuū ſanguinē populū extra portā paſſus ē.Exeamus ergo extra caſtra improperiū eius portātes. Tertio exire debemus obuiā xp̄o triūphatori uocibus & cordibus iubilātes: triūphator fuit xp̄s in reſurrectione: q̄m ut dicit ap̄ſ s ad coſ.ii.Expolians p̄ncipatus & ptātes traduxit cōfidenter palā illos in ſemetipſo ratione cuius ſibi debet᷑ honor & gloria: hūc honorē exhiberunt ſibi iudei.qñ ſicut dr̄ luce.xix.Ceperūt oēs turbe deſcendētiū gaudētes laudare deū uoce magna ſup oībus que uiderant uirtutibus dicētes. Benedictus q uenit rex i noīe dñi:pax in celo & gloria in excelſis. Quarto debemus exire obuiā remuneratori ueſtimēta eius ſternētes pedibus:hoc fecerūt hodie iudei:de qbus Mat.xxi. Plurima aūt turba ſtrauerūt ueſtimēta ſua i uia.Sicut āt Grego. dicit i quadā ome.Quid ſūt terrena oīa:niſi q̄dam corporis indumēta?Pedes uero chriſti ſūt paupes quibus mēdicādo diſcurrit.Iſtis ergo pedibus ueſtimēta ſternūt:cū bonis tēporalibus ſuſtētātur.Et ſi tēporalia habētes remunerationē attēdāt: bonū ē in paupibus ſeminare:qa tale ſemē centuplū reddit fructū:quod ſignificatū fuit geñ.xxvi. cum de Iſaac legit᷑.Seuit iſaac i terra illa:& īuenit in ipſo anno cētuplū.Sed multi ſūt ſimiles iudeis q hodie ueſtimēta ſua p̄ſternūt pedibus ieſu: & in paraſceue ipſū p̄priis ueſtibus ſpoliauerūt:& flagellis multipliciter afflixerūt.Sic & multi ex una parte elemoſynas aliquas faciunt:& ex alia xp̄m denudant per rapinas & uſuras:dolos & fraudes:ipſū in pauperibus ſpoliātes:& multis iniuriis cōtriſtātes. Sciant ꝙ q̄cq̄d pauperibus fit comodi uel iniurie ſe acce‑piſſe in ſeipſo teſtat᷑ Mat.xxv.Quādiu feciſtis uni &c.Sic ergo ad ſimilitudinē hodierne p̄ceſſiōis uirtuoſe exeamus xp̄o obuiā oīa mundi gaudia & uana bonorū faſtigia relinquētes .Sicut & xp̄s de hieruſalē hodie exiuit toto faſtu diei excluſo ieiunio: & humilis in bethaniam ſequenti die ad noſtre ſalutis opera reuerſurus:propter quod ſequitur aliud capitulum.

Ieſus pactum p̄ficiens cap.ii.

Ciens enim ieſus benedictus approximare ad finem in hac ultima ſeptimana uite ſue licet ſemper de noſtra ſalute ſollicitus fuerit:nunc autē euidētius opere declarauit de ſūmo mane rediens in tēplū tota die quaſi uacabat predicationibus:beneficiis:& miraculis exponi ſcripturarū teſtificantiū ipſū eē deū & filium dei: audiens doloſas phariſeorū & ſcribarū qōes quibus inſidiabant᷑ ut eū caperēt in ſermōe:& ipſe ſicut agnus māſuetus & noſtro amore ebrius ſemper ſalutifere reſpōdebat:licet ſepe ad eorū confundendā uel corrigendam malitiam eos punxit uſq; ad intima uētris eorū uitia multipliciter denudādo:unde & m̄ſ totiens minatus eſt eis ue:& uocauit cecos hypocritas & aliis multis noībus qbus eorū ſcelera denudabat.In hac āt ſeptimana fuit arefactio ficulnee & ne uideretur eos ex iracundia ſic increpare cōminādo:nunc eorū malitiam & perfidiam cum multa ſapientia in pluribus cōfutauit.In pmo reducendo eis ad memoriā teſtimoniū Ioan. cū dixit baptiſmum Ioan.eē de celo nō ex hoībus.Secūdo ſe deū probando per teſtimoniū dauid qui uocat eū dominum ſuum.Tertio charitatiue oſtendēdo eis ſuum flagitium cū preſentauerunt ei mulierem in adulterio deprehenſam cum digito ſe inclinans p ſcripturam quam fecit omnia ſcelera eorū oculis mentis eorum obiecit:propoſuit etiam eis malitiā quam cōceperant de eius morte cum multis parabolis :que ratione modi loquendi manifeſte conuincebat malitiam iudeorū ſi uoluiſſent attendere dum oſtendebat ſe ſecreta eorū ſcire:& eos diu in ſuis ſceleribus ſupportaſſe:unde & in iſta ſeptimana dixit eis parabolā de phariſeo & publicano adorantibus in tēplo:ubi eos de preſumptione & iactātia notauit expreſſe: dixit etiam eis parabolam de uinea quam paterfamilias locauit agricolis:ubi eos de expreſſa malitia necis ſue redarguit & ꝙ propter hoc diuini cultus regnum debebat ab eis auferri & dari gēti fructus eius faciēti. Dixitq; eis parabolā de rege qui fecit nuptias filio ſuo:in qua diuinam charitatē ad eos multis ſignis oſtendit:& ꝙ nuptias incarnationis ſue ex eorum horrenda malitia & diſtractione inutili reiiciant:propter quod in tenebras exteriores merito eiiciendi erant dei uocationē ipie repellentes. Dixit etiam eis euerſionem hieruſalem & diſperſionem eorum propter peccatum horribile ſue necis. Ipſi uero econtra dura ceruice & maligno corde reſiſtentes eidē :nunc

UVA. BHSC. IyR_070

doloſe querunt cum blandiciis:ſicut dictum eſt ſupra de muliere adultera:& de cenſu reddendo Ceſari:uel non:de mandato magno in lege:& de ſaduceis:& de muliere que hūit ſeptē uiros:& in multiſ ſimilibus. Nunc uero increpātes eū aperte furiunt: ſicut cū congregati cōtra ipſum dixerūt. In qua poteſtate hoc facis? Et ſicut qñ miſerunt principes & phariſei miniſtros ut caperent eum:& in tota iſta ſeptimana ipm obſeruantes doloſe nitebant aliquid capere ex ore eius:ut accuſarent eum:& pl'ieſ conati ſunt eū cape:ſed ꝓhibiti ſunt id agere:donec ipe ieſus dignatus ē ſe ad capiendū & occidēdū offerre. In hac etiā ſeptimana ne uideret dicere tāta ex odio contra eos benignus ieſus āmonuit eos de reuerētia cum dixit. Super cathedrā moyſi &c. Sic tamen hortās ut ea facerēt que dicūt ſecundū legē moyſi: non ſecundū ſuas traditiones falſas. Nō ſolū laborauit ieſus benedictus in colluctatōe cū impiiſ phariſeis:ſed ēt ī iſtructōe facta diſcipulis ſuis. Vnde & iſta ſeptimana eos de multis inſtruxit:& in multis ſe deū oñdit:dū eſſe ſe potentē pūire impioſ demōſtrauit in areſactōe ficulnee. & ſe ꝓuidentē futura in ſignis deſtructōis hierl'm & aduētus ſui & cōſūmationis ſeculi patenter oñdit. Hortatus ē etiā apl'os ad ſtrenuitatē opis ſub ſimilitudīe hōis pegre ꝓficiſcētis:qui diſtribuebat talēta ad uigilantiā circūſpectōis ſub ſil'itudīe piculi furis:q domū nō uigilantis pfodit:oſtēdens ſuū aduentū cū multa latentia uēire:& ad hoc multas ſil'itudies adduxit. Inter quas eſt illa de decē uirgībus:ubi dr ꝙ fatuis dormientibus ſine patura olei charitatis ſpōſus aduēit: qui receptis ſapiētibus ianuā clauſit:ſtultis uacuis derelictis. Final'r etiā ſuā maieſtatā ꝑdixit.dū ſe uēturꝫ in maieſtate & oēs gētes tanq̄ gregē diuidere in agnos & edos aſſeruit:qbus ꝓ meritis uitā eternā & penā ppetuam retribuet. Merito ergo de iſta ſeptimana in qua tantū laborauit cōplet qd dicit Dañ.ix. Conſumabit pactum multis hebdomada una:pactum eīm quod nobiſcum fecit eſt qñ naturam noſtrā aſſumpſit:quo.ſ.nobis totā uitam dedit:ut tota eſſet redēptio mortis noſtre. In hac hebdomada ſingulariter conſumauit:dum tota die uacans predictis q̄ pie credit ieiunabat uſque ad ueſperam:tunc in bethaniam rediēs modicū ſumpturus cibum in domo benedicte Magdalene:& nocte in monte oliueti ſtabat. Sicut dicit Lucaſ:pernoctans in oratione dei. Vnde non īmerito dixi. Ieſus pactum perficiens.

Ieſus dolo ſeruatus Cap.iii.

Bi etiā attende ꝙ feria quarta ꝑncipes ſacerdotū & ſcribe congregati in atrio Cayphe propter ea que continue audiebant a xp̄o accellerationi mortis eius inardeſcētes de nouo q̄rebant quō ieſum dolo tenerēt & occiderent. Et quia nolebāt eius intentionē impediri clamore & uiolentia populi nolebant in die feſto hoc fieri: ſed ante ſi poſſent. Ieſus autē ad ſuā mortē diem feſtum elegit:qui non pro illoꝝ conſilio:ſed pro ſuo beneplacito quādo uoluit paſſus fuit:& hoc uoluit ut mors ſua magis eſſet opprobrioſa in die ſolēnitatis facta:ut per hoc oñderet ꝙ ipſe erat ille:cuius mortis paſcalis agnus erat figura:& ꝙ in eius morte redemptus populus debebat eternal'r feſtinare tranſiens de corpore mortis huius ad ſtatum glorie īmortalis. Tunc ergo impius Iudas abiit & pepigit cum illis impiis de tradendo eis ad mortē benedictum ieſum pro triginta argēteis:ubi & gauiſi ſunt impii uidentes ſe habere adiutorem mortis ieſu in familia eius:propter quod dies iſta eſt lamentationis & fletus. In qua caro chriſti eſt uendita pro nobis miſeris redimendis. Vnde & in hoc ī ieiuniis penitentialibus ſolennis feria reputatur: propter quod deuota deberet mens:uel ieiunare ī memoria tanti piaculi uel ſaltem a carnibus abſtinere. Signanter autem nota ꝙ iſto pretio uenditiouis ieſu eſt emptus ager Acheldemach in ſepulturam peregrinorum:de quo nequaq̄ Lucas ſiluit in actibus apoſtolorum: quia in pretio ſanguinis ieſu peregrini & aduene:qui nihil in hoc mundo poſſident ſic ſepeliuntur:ut in eius cruciformē uitam totaliter tranſformati ſibi cum apoſtolo uiuere chriſtus ſit:& mori lucrum.

Ieſus ſubiectis ſeruiens Cap.iiii.

Rima aute die azimorum que uocatur feria quinta:quia in eius ueſpere occidebat agnus paſcalis:& comedebatur azima:diſcipuli uidentes diem feſtum appropinquare:& ſcientes ieſum regem glorie in hoc mundo hoſpitiū ꝓpriū nō habere acceſſerūt ad ipm dicētes. Vbi uis paremus tibi comedere paſca? qui eis ſuā diuinitatem oſtēdit duplici ſigno:dū ſic potenter illū iudeum inuitauit:ut hoſpitium quod ſibi & familie ſue parauerat ad celebrandum paſca ipi benedicto ieſu dimitteret libere:& per abſentia ſigna & futura cōtingentia ſe cognoſcere limpide demōſtrauit. Ait ergo. Ecce introeuntibus in ciuitatem occurret uobis homo amphoram aque baiulans uſque ibi: & illic parate nobis. Per que patet ꝙ iſte non uidetur fuiſſe familiaris. primo:nec chriſto: nec apoſtolis: ut oſtendatur uirtuoſitas poteſtatis hoſpitium poſtulantis. Vnde ſic ſe nudauit pater ille familias uſu illius hoſpitii:& ſic ad chriſtum ieſum & apoſtolos tranſtulit:ut ex tunc factum fuerit refugium recollectionis apoſtolorum: & nunc eſt ibi eccleſia que uocatur cenaculum ſyon. O felix domus que fuit tantis myſteriis conſecrata:ut chriſtus ieſus ibi legalia conſumaret noua ſui corporis & ſanguinis ſacramēta inaudita charitate inſtitueret: nobilem ſermonē diſcipulis faceret:ibiq; poſt reſſurrectionem:pluries diſcipulis appareret:& ipſam in die pentecoſtes deſcenſu ibidem ſpiritus ſancti conſecraret. Felix ille paterfamilias qui tam

UVA. BHSC. IyR_070.

grãdis charitatis xp̄o ieſu cenaculum preparauit.
Quod ſi nos uolumus facere:ab huius patriſfami-
lias non declinemus ſigno: hominem ſequamur:
qui ſeruum miſit ad hauriendum aquam:& ad ꝓ-
p̄am domũ portabat.Sic & totius noſtre fragilita
tis homo exterior hauriat aquam lachrymoſe cõtri
tõis in puteo ſuo ꝓfunde malitie:quá & humeris
ſatiſfationis uirtuoſe portet ad iudiciũ rõnis : quo
ip̄a ratio & uolũtas lota poſſit dignum ieſu cenacu
lum preparare. Quod ſi fecerit homo Petrum &
Ioannem ſui aduentus nũcios deſtinabit deus: qr
ſi ſplendorem cognitionis & dulcorẽ deuotionis
ĩgeret tali mẽti:per quos tanq̃ ꝑ ueros nuncios
xp̄s plene mentẽ poſſidebit illuc ĩgreſſus cũ diſci-
pulis ſuis.i.cũ oĩbus hr̃ibus uirtuoſis xp̄s per no
uum effectum expurgabit uetus fermentũ:& no-
ua conſperſione ip̄m trnſformabit in ſue memoriá
paſſionis. Attende autem ꝙ iſta cena bñdicta ẽ
multis dotata priuilegiis . Nam benedictus ieſus
hodie dedit
Exemplum in ablutione pedum
Complementum in excluſione legalium
Conuiuium in inſtitutione ſacramentorum
Mandatum in confederatione amoris
Teſtamentum in pacifica tranqllatõe omniũ per-
turbationum:heredem excluſum ab oĩ affectu mũ
datum.Se ducẽ uiam ſtatuẽs per crucis ſuppliciũ.
Se regẽ amoris & penaꝶ:dedit legẽ celeſtiũ cariſ-
matum:Indixit bellum contra p̄ncipes mundi &
rectores tenebraꝶ.Stipendiũ ſui corpis uiaticũ ꝓ-
mittens ſe ſemper eſſe nobiſcum ad noſtrum adiu
torium:nouũ ꝓmiſit premiũ ut ꝑfecte cognoſcát
deũ:& quem miſit ieſum xp̄m.Nouum & nouiſſi
mũ de ſe fecit donum:& ineffabilibus modis con
ſumauit charitatem:dũ ſe dedit in exemplũ ĩ cibũ
& uiaticũ:in documentũ & magiſteriũ:in aduoca
tum & procuratorẽ fideliſſimũ.In quo etiá orando
pro nobis ad patrem tantũ laborauit ĩpetrando no
bis uictoriá ꝙ inexp̄ſſibilis agonie ſudor ſanguine
us teſtis fuit.Nobis ſe dedit in pretium :dũ ſuá in-
choauit mortem in ſacramẽto repñtatam. Noſtrũ
ſe fecit ſacerdotem & noſtrá hoſtiá placatiõis eter-
ne:ut merito dicat᷑:Cũ dilexiſſet ſuos in finem di-
lexit eos. Licet aũt iſta dies ſit plena ĩeffabilibus
ſignis amoris ad preſens: tamen ad tria reducun-
tur:ſcilicet ad
Exhibitionem exempli
Conſecrationem ſacramenti
Placationem ſermonis uiſceroſi
Habes autẽ attendere ꝙ in ablutione pedũ diſcipu
lorũ omnes alias ablutiones cerimoniales ueteris
teſtamenti terminaſſe & conſumaſſe uidet᷑.Singl'r
autem ablutio iſta ſignificari uidetur ĩ opere Abra
há: qui dixit Gene.xviii.Afferam pauxillum aque
& lauentur pedes uiri:& requieſcite ſub arbore:po-
namq; buccellam panis:cõfortate corda ueſtra : po
ſtea tranſibitis. Vere autẽ iſta uerba noſtro dilecto
ieſu conueniũt qui eſt Abrahá.i.pater excelſus oĩ-
um credentium.Dicitur autẽ de Abrahá ꝙ fixerat
tabernaculum ad radicem mãbre:& ꝙ ſtabat in ho
ſtio tabernaculi in ipſo feruore dei.Oſtium taber-
naculi eſt exitus mortis xp̄i.Feruor dei eſt exceſſus
amoris ſui. Cum enim omnia fecerit in menſura:
hoc ſolum.ſ.diligere nunquá fecit in menſura:nec
mirum quia ipſe ſpiritum ad menſuram non acce-
pit:licet autem ſemper in amore exceſſerit : tamen
in hoſtio tabernaculi hoc eſt hodie uere in feruore
amoris exceſſit.Hic eſt ille exceſſus quem comple
turus erat in hieruſalem:de quo Moyſes & Helias
ſibi loquebantur in monte.Vnde in euangelio ho
dierno dicitur.Sciens ieſus quia uenit eius hora ut
tranſeat ex hoc mundo ad patrem. Ecce oſtium ta
bernaculi:cũ dilexiſſet ſuos in finẽ dilexit eos.Ecce
feruor dei.hoc autem factum eſt in hieruſalem q̄ ſi
ta eſt ad radicem montis mãbre:ubi dicitur ꝙ fixe
rat Abrahá tabernaculum.Ipſe enim eſt mõs cal-
uarie qui recte dicitur mambre:ideſt diuiſionis.Ibi
enim diuiſus eſt xp̄s in duas partes per ſeparatio-
nem aĩe a carne:licet neutrũ fuerit ſeparatum a diui
nitate.Ibi etiá ieſus qui ſicut dr̃ Heb.viii. Oſtium
illius tabernaculi quod fixit deus & nõ homo fra
ctum ẽ in qnq; uulneꝶ apturas:ut foris expectan-
tes ꝑ iſtud hoſtiũ introeát paradiſum.Iſte ergo A-
brahá.i.xp̄s dixit ad angelos.i.ad angelicos ap̄l'os
Afferá pauxillũ illũ aque &c.Vbi licet tá pedũ lo-
tio:q̃ paſſionis xp̄i recordatio & ſacri altaris inſtitu
tio:ſumptio:& fructificatio contineant᷑ exp̄ſſe: tñ
ſolum primũ qđ ad lotionẽ ptinet ꝓſeq̃mur. Di-
cit ergo.Afferá pauxillũ aque:uere pauxillũ:qr qc-
qd tu facis bone ieſu per actum extrinſecũ licet ſit
multũ & ualde multũ : eſt tñ pauxillũ ad tui inter-
ni amoris cõpatũ exceſſum.Sed quid eſt qđ dicit.
Afferam.magis decẽs eſt ꝙ ego uadá ꝓ aqua dñe
mi.Nequaq̃ ita erit ait dñs:non.n.ĩuenies aquam
ſed lutũ ſi tu iueris.Aqua.n.hec ablutiõis perfecte
egredit᷑ de tẽplo a latere dextro:teſte Ezechi. quia
egredit᷑ de medio cordis mei:qđ ẽ domus dñi:de
qua egredit᷑ torrẽs ad rigandũ torrentẽ ſpinaꝶ:qđ
eſt etiá p̄adiſus uoluptatis:de qua egredit᷑ fons ad
irrigandá & lauandá faciẽ orbis terre:qđ etiá ẽ fõs
patẽs domui Dauid in ablutionẽ peccõꝶ & men-
ſtruate:qr lancea fecit ĩ eo patulá apturá.Hác aquá
opportet me afferre: qr me opportet pro te aĩam
meam ponere.Nemo.n.tollit aĩam meá a meip̄o:
ſed ego uolũtarie ad mortẽ me offero: & tibi laua
crum uite mee expono.Ex quo ita eſt domine af-
fers aquam tu ſaltem lauabo me manibus meis:ut
non te opporteat amplius laborare. Nequaq̃ ita ẽ:
ait dominus.Manus tue ſanguine plene ſuut: no-
runt inficere:non lauare.Si non lauero te non ha-
bebis partem mecum . Ego enim ſum qui deleo
iniquitates tuas propter me. Sic ergo dicamus cũ
Petro.Domine non tantum pedes: ſed & manus
& caput &c. Quod uere ĩ nobis ẽ neceſſe:qr a plá-
ta pedis uſq; ad uerticẽ capitis nõ ẽ ĩ nobis ſanitas.
Admirare tamen aĩa mea & obſtupeſce cum Petro

UVA. BHSC. IyR_070

dei filium talibus tuis obſequiis occupatum & dic ei. Domine tu mihi lauas pedes. Vbi dicit Augu. Quis es tu: quidem mihi cogitanda ſunt potius hec q̄ dicenda: ne forte qđ ex his uerbis aliq̄tenus quidē digne & concipit anima nō explicet lingua. Quātus enī ſtupor mentē Petri inuaſit: qn̄ pedibus ſuis uiliſſimi piſcatoris filiū dei īclinatum uidit ad miniſteriū locationis uere: ſicut ſupra dicit Augu. cū liq̄factione cordis cogitandū eſt non effandū.

Refert tamen de eo clemēs in itinerario: ꝙ cum beatus Petrus quaſi continue fleret ex memoria dulciſſimi ieſu interrogatus ab eo cur tantū fleret. Reſpōdit: qn̄ recordor hūilitatis & pietatis dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ꝙ ad pedeſ meoſ fuerit inclinatuſ lauādos: lachrymas cōtinere nō poſſum: ab hac admiratiōe hūilitatis ieſu ille impius ꝓditor alienus fuit. Cui ſicut credit Criſo. & ego credo cū ipſo. Primo xp̄s pedes lauit: qđ notat ipſe ex euāgelio cū dicit. Cepit lauare deīn uēit ad Petrū. Ex quo ſicut dic̄ theophilus cōcordās cū Chriſoſto. patet qr nō ꝑmitus lauit Petrum ex ceteris uero diſcipulis nullus attēptaſſet ante Petrū lauari. Ipſe uero ſolus ꝓditor nec horruit filiū dei hūiliari: nec ꝓhibuit ſe lauari. O impietas crudelis diſcipuli q nec hūilitate obſequii: nec oblatione corpis chriſti a cōcepta malitia potuit uocari. Ceteri uero apoſtoli ex correctione Petro facta per xp̄m nō fuerūt amplius auſi ꝓhibere. Credendū eſt enī ſicut dicit Criſoſto. ꝙ ſolū ꝓditorē ante Petrū lauit: ut in ip̄o conſumaretꝰ charitatis indicium. Si enī aliquē de aliis lauiſſet utiq; dixiſſet ex reuerētia ieſu quod Petrus dixiſſe refertur. Quia uero tantū honorē uidit ieſus in mēte Petri de ꝓfunda humiliatione: qđ nō fuiſſet ei perſuaſū āmonitione cōi. Ideo illā cōminationē intulit quā ſolus Petrus & nō alius formidabat. Si non lauero inquit te: non hēbis partē mecū: ꝑpter quod hanc non ſuſtinēs Petrus iacturā totū ſe ſubdit ſaluatori. Attēde aūt ꝙ qn̄ Petrus ſtupuit & dixit. Dn̄e tu mihi lauas pedes: xp̄s r̄ndit. Quod ego facio tu neſcis modo: ſcies autē poſtea. q. d. admirationem mee hūilitatis non tibi minuo: ſed augeo: & dico ꝙ tu nūc non ſufficis admirari: & non ſolum non cognoſcis myſteriū locationis: ſed nec ſufficienter eſtimare potes dignitatē lauātis. Scies autē poſtea ut amplius admireris tā in receptōe ſpūs ſancti: q̄ in plena uiſione dei. Notandū aūt ꝙ in hiſtoria huius euāgelii xp̄s ſeptē exempla dedit diſcipulis ſuis: uidelicet:

Cōſideratiue mortalitatis ſciens inquit qr uēit eius hora: ut tranſeat de hoc mundo &c.
Conſumatio charitatis. ſ. in finē dilexit eos
Contemnēde ꝓſpitatis. ſ. ponit ueſtimenta ſua
Conſeruāde caſtitatis: & cū accepiſſet lintheum
Deſiderāde ſocietatis. Si nō lauero te nō hēbis &c.
Exercēde hūilitatis. Cepit la. pe. diſcipulorꝫ ſuorꝫ
Amplectēde benignitatis: quia Iudam tolleranit: reuocauit q̄tum in ſe fuit & cōicauit ꝑpter hec ſeptem exēpla dicit in fine euāgelii. Exemplū dedi uobis: Vnde ipſe benedictus ieſus cū ſeptē exēplis p̄dictis uideꝛ figuratus fuiſſe. Zacha. iiii. Vidi & ecce candelabrum aureū totū & lampas eius ſup caput ipſius: & ſeptē lucerne eius ſuper illud. Candelabrū iſtud eſt xp̄s ieſus qui eſt totus aureus. i. charitate flāmeus in myſterio huius ſanctiſſime cene. Septē lucerne ſunt ſeptem exempla predicta q̄ lucent uolentibus imitari: quando magiſter & dn̄s ſic uoluit ſubiectus ſeruire hūiliter & deuote: ut merito dictum ſit. Ieſus ſubiectis ſeruiens.

Ieſus panis ſacratus Cap.v.

Inter omnia chriſti opera memoriale ſue feruide charitatis & admirabilis poteſtatiſ & liberalitatis diffuſiue fuit inſtitutio iſtius uenerabilis ſacramenti: qua non ſolum ſeipſum dedit in cibum apoſtolis: ſed etiam inſtituit & poteſtatem dedit uiris ſacerdotibus apoſtolorum ſucceſſoribus: ut hoc ſacramentum conficerent: & in eternū dum durabit eccleſia peregrina iſtud haberent uerum ſacrificium cibum & uiaticum & memoriale digniſſimum ſue ſacratiſſime mortis: qđ quidem propter ſui ſummam excellentiam fuit figuratum iuſtorum antiquorum actibus uirtuoſis ſicut Abel: Melchiſedech: Abraam oblationibus fuit premonſtratum ſacrificiorum legalium ſymbolis copioſis ut agni paſcalis & aliorum que offerebantur in lege. Fuit reſeratum ſignorum diuinorum frequentiis amoroſis: ut manna quo nutriti ſunt filii iſrael in deſerto: & aqua que fluit de petra & melle quo illuminati ſunt occuli Ionathe: p̄mo Re. xiiii. & ſimilibus fuit prenunciatum uirorum illuminatorum uaticiniis glorioſis: ut Eſaie. Eſa. lv. c. Omneſ ſitientes uenite ad aquas. Et Hieremie de torta panis que ſatiauit eum in ueſtibulo carceris. Et Hiere. xxxvii. Et multis ſiꝉibus Dauid etiam uno uerbo excellentiam huius ſacramēti mirabiliter comprehendit cum dicit. Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſereator dn̄s eſcam dedit timētibus ſe. p̄s. cx. Vbi oſtēdit ſacr̄m ueneratione magnificum rōne ſui auctoris: in quo cōcurrit iſtarꝫ propꝛietatū unitas ſiue collectio: cum dicitꝰ. Miſericors & miſerator dn̄s: quaſi peteti quis ſit auctor huius ſacr̄i. Reſpondit Dauid. Miſercors & miſerator dominus. i. ille in quo ſunt ille due ꝓꝑetates. ſ. miſeratio & dn̄atio uniuntꝰ. Nam ut eſſet deus huius ſacr̄i auctor opportuit ꝙ moueretꝰ pietate: & exequeretꝰ potāte. Iuxta dictum Dauid alibi Miſerator & miſericors dn̄s longanimis & multū miſericors. p̄s. cii. Et ideo auctor huius ſacr̄i merito dr̄ miſericors & miſerator dn̄s. Oñditꝰ etiā hoc ſacramētū admiratōe p̄cipuū rōe ſui ualoris. Et hoc oñdit nōiatōis mirabilitas qr nō ſolū dr̄ mirabile: ſed q̄ſi mēoria oīum mirabiliū. Hec ē. n. mēoria infinitiſſime ptātis: ī tā ſupnali cōuerſiōe iueſtigabilis ſapie: dū ſic ſciuit ſe uti ꝑr & decēter ī cibū & uiaticū & ſacrificiū & īdiuiſibile cōſortiū mōis mirabilibuſ exibeꝛ. Hec ē mēoria ſuauiſſīe bōitatis: dū oēs

UVA. BHSC. IyR_070

uī amoris ſic in unum comprehendens uoluit ſe
nobis ſic ineffabiliter exhibere:& nos ſibi unire &
incorporare.Et hoc fuit decens fieri inſtante paſſi-
onis hora:ut ꝑus nos in ip̄m cōuerſi ſecum patia-
mur & moriamur cū illo:& ipſe in nobis: & ꝓ no-
bis ſoluat redēptoris ꝑciū:& nos deo ī ſeip̄o cōfor
met.O uere admirabiliſſimū ſacramentū & oī ſua
uitate pleniſſimū:ut merito idē Dauid alibi canat.
Memoriā abundantie ſuauitatis tue eructabūt. p̄s
cxliiii. Eſt etiā delectatione ſiue dilectiōe digniſ
ſimū rōne ſui dulcoris:qđ oſ̄dit cibi nutrientis ꝓ
ꝑetas:cū dr̄ Eſcam dedit.Nā hec memoria omniū
mirabiliū eſt ordinata:ut ſit noſtre mētis cibatiua:
& in deū trāſformatiua.Et ideo hoc ſacr̄m eſce no
mine appellat̄.Nutrit aūt cibus rōne dulcedis.Vn
de nec hoc ſacramentū uegetat niſi ſapiat ex chari
tate dulcorē.Hec autē eſca ꝓpōita eſt oī carni deuo
te uolēti accedere plēa fide:ut uerificet̄ qđ dic Da-
uid.p̄s.cxxxv.Qui dat eſcā oī carni confitemi deo
celi. Eſt etiā hoc ſacr̄m timoratōe potiſſimū rōe
ſui nitoris:& hoc oſ̄dit ſubiecti recipiētis puritas:
q̄ in timore ſignificat̄:cū dicit. Timentibus ſe.Ti
mor enī dn̄i expellit peccatū:& qui ſine timore eſt
non poterit iuſtificari. Multū aūt debet purificari
ille q debet uas fieri illius q candor eſt lucis eterne
& ſpeculū ſine macula &c. Ad iſta ergo quattu-
or.ſ.ad conditionē auctoris & miniſtri.Ad cōſide-
rationē ualoris & miraculi:ad cōmendationem nu
trimenti & cibi & ſuſcepti beneficii.ad timoratio-
nem & purgationē ſubiecti:quod recipe debet in
tendo tibi reducere q̄ ſum de hoc ſacro dicturus.
De auctore ergo ſcias ꝙ auctor ē ip̄e deus qui ē in
finite potētie:quā oſtēdit multipl̄r in hoc ſacramē
to.Vnde benedictus ih̄s oſtēdit ſe excelētiſſime eē
illū qui naturā cōdidit:qr etiā ſic potētiſſime imu
tauit:& in ſeip̄m cōuertit. Et qr iſta excellētia potē
tie deſcribet̄ iferius cū aget̄ de mirabilibus hic cō
tētis.ideo cōſideremus hic infinitiſſimā bonitatē
inſtituētis ſacramentū:in quo ſe fecit nr̄m ſacerdo
tem:hoſtiā:& ſacrificiū.xp̄s enī fuit uerīſſime ſacer
dos noſter.Officiū enī ſacerdotis eſt eſſe mediato
rem iter deum & populū:inq̄tū.ſ. diuina populo
tradit:& inq̄tū ꝑces populi deo offert: & ꝓ illorū
peccatis deo aliq̄l̄r ſatiſfacit:hec aūt ꝓpiſſime cōue
niunt xp̄o.Nā per ip̄m dona hōibus ſunt collata:
ſecūdū illud ſecūde Pe.p̄mo: per quē.ſ.xp̄m maxi
ma & ꝑcioſa nobis ꝓmiſſa donauit:ut per hoc effi
ciamur diuine cōſortes nature.Ipſe.n.hūanum ge
nus deo recōciliauit:ſecūdū illud Col̄.i. In xp̄o cō
placuit omnē plenitudinē inh̄itare:& per eū recon
ciliare oīa.Nō ſolū autē ip̄e eſt ſacerdos: ſed etiam
hoſtia ſecundū illud Ephe.v. Chriſtus dilexit nos
& tradidit ſemetip̄m ꝓ nobis oblationē & hoſtiā
deo in odorē ſuauitatis. Debes aūt ſcire ꝙ ieſus
fuit nobis hoſtia oī mō.In antiqua lege offerebat̄
hoſtia ꝓpter tria.ſ.p̄mo ꝓ peccato:ūde ad Hebre.
.v.dicit apoſto.ꝙ ſacerdos ꝓ hōibus conſtituit̄:ut
offerat dona & ſacrificia ꝓ peccatis.Secundo ut ho
mo in ſtatu gratie cōſeruet̄ ſemper dn̄o inherens:
in quo eius pax & ſalus conſiſtit.Et q̄tū ad hoc eſt
hoſtia pacificoꝝ pro ſalute offerentium.De qua ha
betur Leuit.iii.Tertio etiam ad hoc ut homo perfe
cte deo uniatur & totaliter abſorbeatur in deū:qđ
maxime erit in gloria:& hoc ſignificat holocauſtū
quaſi totū incenſum:de quo habetur Leuit. p̄mo.
Iſta tria xp̄s in nobis effecit per ſuū ſacerdotium
offerens ſemetip̄m pro nobis.Nam p̄mo nr̄a pec
cata delecta ſunt per ipſum:ſecūdū illud ad Roma.
.iiii.Traditus eſt ꝓpter delicta noſtra.Secundo per
ipſum gratiam ſalutis accepimus:ſecundū illud ad
Hebre.v.Factus eſt oībus obtemꝑantibus ſibi cau
ſa ſalutis eterne. Tertio per ip̄m conſumationē &
ꝑfectionē gratie & glorie adepti ſumus:ſecundum
illud ad Hebre.x.Habemus fidutiam ꝑ ſanguinē
eius in introitu ſanctoꝝ.Nam xp̄s eſt ſimul hoſtia
ꝓ peccato & pacificoꝝ holocauſtum.Et qr ſicut di
cit Augu.x.de trinitate.Omne ſacrificium uiſibile
inuiſibilis ſacrificii eſt ſacramentum:ideſt ſacrum ſi
gnum.Ideo expoſitio qua chriſtus ſic ineffabiliter
ſe expoſuit exterius in hoſtiam & ſacrificium tam ī
iſto benedicto ſacramento q̄ in crucis patibulo eſt
ſignum illius ineffabilis expoſitionis & ſacrificatō
nis:qua ſpiritum ſuum immolat iugiter in templo
latiſſimo cordis ſui.In quo latiſſimo tēplo ſeipſum
obtulit continue a ſue conceptionis initio uſque ī
horam mortis omni menti create modis ineffabi-
libus.Et ideo tota uita eius fuit una ſolenniſſima
miſſa:in qua ipſe ieſus eſt templum & altare: ſacer
dos & hoſtia deus acceptans ſacrificium.Ipſe idem
offerens ſeip̄m ſecundū aſſumptam naturam ipſe
idem conuertens nos peccatores in ſemetip̄m:qđ
ſignificat conuerſio huius ſacramenti:ut ſit ipſe ēt
illi pro quibus offertur. Que miſſa tanta ſolenni-
tate cantat̄ ab omnibus potentiis mētis xp̄i & ab
omnibus ꝑcordiis charitatis eius:ut in ipſa uirtu-
te accipiat oē ſacrificiū noſtrū.Iſtud ergo ſacratiſſi-
mū templū nitatur ſacerdos intrare:qn̄ uult ſacrifi
cium offerre:& iſti magno ſacerdoti ieſu ſe coniun
gat:& ſue ardentiſſime charitati:quia in eius chari-
tate & oblatione oīs nr̄a charitas & oblatio conſe
cratur.Maior autem ſi ſic ingrediens poterit eſſe tā
ta frigiditate gelidus:ꝙ non ſtatim reſoluatur to-
tus:& inflammetur ab ardore fornacis ieſu:que to
ta ardet ſpiritus ſancti igne. Quod autē ieſus oīa
iſta fuerit dicit Augu.iiii.de trinitate ſic inquiens.
Quoniam quattuor conſideranda ſunt in omni
ſacrificio:cui offert̄:a quo offertur:quid offeratur:
pro quibus offeratur.Idem ipſe unus uerusq; me-
diator per ſacrificium pacis nos reconcilians deo
unum cum illo manens cui offeratur: unum in ſe
faciens pro quibus offerebat:unus ipſe eſſet qui of
ferebat:& quod offerebat.Huius itaq; oblationis
ſic ip̄e Aug. ait.x.de ci.dei. Nr̄m ſacrificiū & ſacr̄m
ait enī ſit ſacerdos ipſe xp̄s offerens ipſe & oblatio:
cuius rei quottidianū ſacr̄m eē uoluit eccl̄ie ſacri-
ficium.Et ſicut ip̄e ſe obtulit in uia per ineffabiles

UVA. BHSC. IyR_070

dolores & ſupplicationes pro nobis.Sic continuē
nunc ſe offert deo patri:nō dolore: ſed amore ſem
per uiuēs.Sicut dicit Apoſto.ad Hebre.vii.ad inter
pellandū ꝓ nobis.Et qr ſacrificiū ſuum habet effe
ctū eternum.ſ.glorificationem interminabilē electo
rum:habet ip̄m etiā ſacerdotē eternū.ſ.ip̄m deum
in aſſumpta natura.Ideo uere dr̄ chriſto. Tu es ſa-
cerdos in eternū:& merito ſecundū ordinē melchi
ſedech.Nō ſolū qr eaſdē ſpēs obtulit panē & uinū
ſed etiā quia in ſcriptura : ſicut dicit Apoſto ad He
bre.vii.Ipſe deſcribitur ſine pr̄e & ſine mr̄e & ſine
genealogia:neq; initium dieꝝ:neq; finem uite ha
bens.non qr nō hūit:ſed qr de hoc ip̄o ī figurā ta-
cuit aſſimillatus ſicut idē dicit filio dei q̄ eſt in ter-
ris ſine pr̄e:& ī celo ſine matre:& ſine genealogia:
qui ex charitate nimia noſter ſacerdos dignatus eſt
fieri.Et qr ip̄e xp̄s fuit totus ſanctitas:ſicut dr̄ Lu-
ce p̄mo ad uirginē.Quod naſcetur ex te ſanctum.
Ideo miniſter huius ſacri q̄ tenet uicē xp̄i debet eē
totus ſanctificatus. Vnde & nullus pōt eſſe mini-
ſter:niſi p ep̄m tanq̄ p alteꝝ xp̄m ſit cōſecratus in
ſacerdotē . Et oīa que circa iſtud ſacramentū ſunt
debent eſſe ſaucta & conſecrata:eccl'ia:altare: para-
mēta:calix:corpale:ut oīa ſacerdoti modo ſtupen-
do dament & ingerāt ſanctitatē: ꝓpter quod etiā
ipſe ſacerdos cōficiēs in pſona chriſti loquit̄:cuiuſ
charitati debet eſſe per oīa unitus:ut hoc intendat
ſaltē in generali ꝙ xp̄s intēdebat.Et qr xp̄s in ſuo
ineſtimabili actu & habitu fuit coniūctus oībus:q̄
unq̄ conficiēt & ſumēt iſtud ſacramentū : ideo tā
in cōfectiōe q̄ in ſumptione debet ſacerdos ſe xp̄i
charitati unire:ut q̄tum deus donat ſeip̄m ſentiat
xp̄m conficientē:& xp̄m ſumentē:& charitatē ſuā
dilatet ad offerendū ſacrificiū ꝓ oībus:uel ꝓ qbus
xp̄s ſeip̄m itēdebat offerre.Sentiat ergo iſte ſacer
dos pticipatiue & diuino munere aliquid in ſe re-
cipe de eo qđ dictū eſt ſupra de ſacri auctore: q uo
catur miſericors & miſerator dn̄s:ut moueat̄ pie-
tate:charitate: & cōpaſſiua memoria mortis ieſu:
ad conficiendū & celebrandū iſtud memoriale do
minice paſſionis.Moueat̄ etiā pietate & miſercor
dia ad ſalutē populi īpetrandā & ꝓcurandā & offe
rendā deo pr̄i dilectiſſimū filiū ſuū oblationem &
hoſtiā in ſacrificiū recōciliatōis oīum peccatoꝝ:&
ſic erit miſericors & miſerator . Exequat̄ aūt po
teſtate collati ordīs:quo uere dn̄s myſterii:& nitat̄
ut poſſ t cōficere ſe ſentire dn̄m ſuoꝝ fantaſmatū:
quo p gr̄e donū ſentiat ſe ſupferri oībus diſtractō
nibuſ mādatoꝝ:& uni ſoli deo adherere:cui debet
eſſe p populo mediator: qđ ut poſſit facere ſemp
portet an̄ oculos mētis ſue documentū ſapiētis in
ꝓuerbiis.Si ſteteris ſedere ad menſam potētis dili
genter attende q̄ apponunt :ſciēs qm̄ opportet te
talia p̄parare.Menſa potētis ē ſacrū altare quod eſt
mēſa xp̄i potētis ſacramentū iſtud potēter efficien
tis.Diligēter ergo attēdere debes nō ſolū que.ſ.
xp̄m:ſed qual'r.ſ.quo charitatis ardore:quo paſſio
nis dolore:qua tua neceſſitate:qua ꝯſequēti uti
litate:qua dei acceptatione: quo xp̄i doloroſo cla-
more:q̄ta ſanguis effuſiōe:quo ēt tp̄e:qr ī ſue uite
fine:& ſua ſacratiſſima morte : ut & tu cōmoriaris
cū illo:& trāſeas a temetip̄o: & hoc eſt p̄parare ta-
lia &ſi nō eq̄lia.Attēde aūt q̄ ip̄iſſimū ſacrilegium
ſit circa celebrationē iſtius ſacri attēdere peccuie q̄-
ſtum:uel quodcūq; tpale cōmodū:quod ex hoc li
q̄do pōt patere:qr dixi ꝙ ſacerdos debet coniungi
xp̄i gratuite charitati:qr ſicut patet ſolā intēdebat
electoꝝ ſalutē.Ve illis impiis ſacerdotibus q̄ a cha
ritate diſticti:& cupiditati ſacrilege ꝓditoris inde
coniūcti de ſacro dn̄ici corpis tāto illo ꝓditore ne
gotiant̄ ſceleſtius q̄to ſepe ꝓ minori p̄cio ſicut ꝓ
tribus denariis negotiant̄ impie de xpo regnante
in celis:q̄ ille qui pro.xxx.uēdidit peregrinū in ter
ris. Sceleſtius etiā illo uendūt:qr ille nō credebat
deū quē uēdidit ſed hoīem.Vnde & ipſe dixit.Pec
caui tradēs ſanguinē iuſtū.Iſti ergo impii uelīt no
lint ſciūt eſſe deum quem uēdunt:qui iam morte
deuicta ſubiugauit ſibi terminos orbis terre : nec
cauſentur hii ſcelerati ꝙ ille uendidit chriſtum ad
mortem:quia ſceleratius iſti terunt dentibus chri-
ſtum in ſepulchrum ſpurcitie uentris ſui: & anime
ſue ſcelerate chriſtum traiciunt& includunt:quod
multo chriſto eſt horribilius ſepulchrum : q̄ illud
nouum ſepulchrum ioſep iuſti quod in ſyndone
mundo cōditum aromatibus claudebatur.Quod
& apoſtolus notat ad Hebre.vi.de impiis ſceleratiſ
.d.Rurſum crucifigenteſ ſibimetipſis filium dei &
oſtentui habentes. Hec pro ſacerdotum malitia
uitanda dicta ſint : ut diſcat qui hoc legit ꝙ nil tē-
porale debet in hoc ſacrificio intendere:qui uult ſi
ne ſacrilegio celebrare.Licet autē ſic debeat & poſ-
ſit aggrauari malitia ſacerdotum propter contu-
meliam quam faciunt ſacramento:non eſt tamen
propter hoc temere aſſerendum ꝙ peccatum eorū
ſit ſimpliciter maius peccato Iude tradentis chriſtū
uel iudeorum crucifigentium : quia non ex tanta
malitia cōmuniter procedit: licet quo ad aliquam
circunſtantiam:quia ſi plenius cognoſcunt chriſtū
iſti q̄ illi:& pro minori dant pretio:ſepe poſſent ā-
plius aggrauari.Sic autem docet nos chriſtus ag-
grauare peccata quantum ad illum reſpectū ī quo
excedunt:licet non ſint ſimpliciter grauiora: quan
do comparat peccata ſodomorum niniuitarum &
ſimilium:quos ſcilicet excedebant in crudelitate:li
cet gentes ille facerent plura mala. Docet enim
nos uituperare peccata ad ingerendam confuſio-
nem peccatoribus in illa circunſtantia: in qua uidē
tur aliqua peccata excedere:licet ſepe in multis ma
ioribus excedatur.

De magnis mirabilibus que fiunt in hoc bene
dicto ſacramento.

Secundo debes uidere quō hoc benedictum ſa
cramentum mirabilium eſt memoria. Eſt autem
memoria
Mirabilis operationis
Mirabilis ſui expreſſionis

UVA. BHSC. IyR_070

Mirabilis paſſionis

Mirabilis opationis inq̄:qr in hoc ſacro eſt tanta multitudo mirabiliū ut ſupet intellectū uiatoris & ſenſum cōprehēſoris. Vnde hic uere deus ē abſcōditus:qr omni ſenſu uelatus ſola fide credit̄:ut uere poſſit dici cū Eſaia. Vere tu es deus abſconditus. Eſaie.xlv. Vnde ibi abſcōdita eſt fortitudo eius:dū īnumera mirabilia fiūt in hora cōſecratōis q̄ latent in abſcōdito ſacramēto. Ad pn̄s aūt conſideremus tria mirabilia :ad que poſſunt alia reduci:uidelicet:

Virtus operatiua

Virtus cibatiua

Species cōtentiua.

Primo qdē ex pte uirtutis opatiue conſidera ꝙ in hoc ſacro cōcurrūt ſimul uirtus uerbi creati & increati:huius ut ꝓferētis:illius ut aſſiſtētis: huius inuocantis:illius opantis. Vnde xp̄s ex hūilitate ꝓmeruit:ex deitate ꝑfecit:ex hūanitate formā ꝑtulit:& ex diuinitate cōuerſionē plenā fecit. Cōcurrunt etiā ſucceſſiua ꝓlatio & inſtātanea imutatio: cum corporalis oratio forme ſit enūciatiua & opatiua:& tn̄ ſucceſſiua ē enūciatio & inſtātanea operatio:qr uirtus infinita dei ſine tpe traſſubſtatione panis & uini fac̄ i iſtāti i ueꝝ corpus & ſanguinē xp̄i ꝑ ꝓlationē forme ſacri q̄ ſucceſſiue ꝓfert̄ ꝑ os miſtri cū itentōe animi. Vn̄ finis dicti per opus dei ē cōplemētū facti:Mirabilia ſunt hec:ut merito poſſit intellectus dicere manu qd ē hoc:hec ſunt illa abſcondita de quibus dicit Eſaias xlv. Dabo tibi theſauros abſcōditos & archana ſecretoꝝ: ut ſcias qr ego ſum dn̄s. In hoc enim ſacro ꝑ hanc infinitā opationē theſauri gratie abſcōditi cōferunt̄: & archana ſecretoꝝ fidei eccleſie ꝓponunt̄: ut ſciat intellectus fidelis credēdo ueraciter:qr ipē ē dn̄s:qui qm̄ oīpotētiſſimus potuit:qr clemētiſſimus uoluit:qr ueraciſſimus & ſapiētiſſimus facit ſigna & mirabilia in hoc ſacro quoꝝ nō ē numerus. Dixit.n. Hoc eſt corpus meū. Et ideo ſancta eccleſia ꝓfitet̄ in xp̄o infallibilē ueritatē:qr ſic dixit:& inſupabilē poteſtatē qua potuit. In qbus cōcludit ſacri irrefragabilē ueritatē ꝙ ita ſit. Oia eni q̄cūq; uoluit dn̄s fecit in celo & i terra:& i mari & in oibus abyſſis.

Secūdo cōſidera mirabilia ex pte uirtutis cibatiue. Chriſtus enim eſt cibus

Indigne ſumentē ꝓbans & reprobans

Digne ſumentem ꝓbans & approbans

Cibatum ſibi incorporans

Poſt cibationem integre perſeuerans

Seipſum conſecrans:&

Ex ſe ipſo ſeipſum cibans

Vides q̄ta ſunt mirabilia:de quibus oībus ſcriptura teſtat̄. Vere mirabilia tua dn̄e:ideo ſcrutata ē aīa mea in tue fidei luie: nō i meo acuīe: qa declaratio ſermonū tuoꝝ illuiat:& intellectū dat puulis. Os meū apui & attraxi ſp̄m:qr iſte ſolus eſt q ſcrutat̄ etiā ꝓfunda dei:al̄r ꝑſcutator maieſtatis a gl̄ia opprimet̄. Tertio ſi cōſideret̄ ſpēs contētiua occurrit triparia cōſideratio mirabiliū: ſcilicet

Quidditas tranſitiua

Quantitas dimenſiua

Qualitas obiectiua.

Quidditas eni ſubſtātie pāis & uini trāſit in ſubſtantiā corpis & ſanguis xp̄i. In quo tranſitu ſunt mirabilia mirabiliſſima. Nihil.n. ſubſtātie reliquit̄: ſed totū cōuertit̄:nihil ſubſternit̄:nihil de nouo efficit̄. Solū.n. trāſit aliqd in aliqd:& tn̄ ſine anihilatione. Nō.n. ē anihilata ſubſtātia panis & uini: ſed uere in xp̄i corpus & ſanguinē cōuerſa:nō tn̄ cōfecit xp̄i corpus de nouo. Ibi.n. ꝑ cōuerſionē alicuiuſ in ip̄m:& ibi ꝑus nō erat. Nihil ibi ſubſternit̄:quia trāſit totū in totū:nullū hn̄s ſubiectū. Quātitas ē dimēſiua ſpēꝝ ſine ſubiecto ſupra naturā ſubſiſtit: ſub qua ſacral̄r cōtinet̄ xp̄s in ſe dimenſionatus a ſpēbus nō dimēſiue cōtentus in ſe cōmenſuratus: nō tn̄ cōmenſuratiue cōtentus ſignatus: qr ſic ipē eſt i altari ubi conſecrat̄ ꝙ nō eſt i alio loco ubi nō cōſecrat̄: nō tn̄ diffinitiue:qr ſic ē hic ꝙ nō eodem mō alibi pn̄t eſſe. Eſt ibi pōitionē hn̄s i ſe:nō tam̄ poſitiue ſub ſpēbus. Eſt.n. totus i tota ſpē uiſibili: totus in q̄libet pte ſignabili: totus in q̄libet parte ptibili. Qualitas etiā ſpēꝝ ſenſibiliū teriat uiſum: alterat guſtū:excitat odoratū:imutat tactū. Nullus n. iſtoꝝ quattuor ſenſuū diſcernit iſtū ſp̄ualē cibū. Solus fidelis auditus iudicat uerū dū audit aſſentit & credit. Hoc ē corpus meū. Fides enim ex auditu Roma.x. Auditui ergo meo dabis gaudiū & letidam bone ih̄u:dū audio me poſſe fieri te ip̄m. Hoc .n. tu intēdis i p̄ma cōuerſione: nō.n. erat tibi cure panē i te cōuertere:niſi ut ꝑ hoc itelligeret xp̄ianuſ ſe & debere & poſſe ꝑ tuā infinitā uirtutē in te per gratiā total̄r trāſire. Ip̄a.n. accn̄ia ꝑ diuinā uirtutē accipiūt talē modū eēndi & opādi ꝙ ex illis accn̄tibus & circa illa accn̄tia pn̄t oia fieri: q̄ p̄mo poterāt:qn̄ erāt in ſubſtātia pāis & uini: durātibus tam̄ illis accn̄tibus tādiu exiſtit ueꝝ corpus xp̄i:q̄ diu n̄ ē facta tal̄ mutatio:ex q̄ ſeq̄ret̄ corruptio ſubſtātie pāis & uini:uel uariatio ſignificati īdiuidui: hoc dico qr īdiuiduū ſigificatū ꝑ hoc ꝓnom̄ hoc cōuerti demōſtrat̄:& ideo qn̄ deſineret eē hoc ſicut uinū ꝑ mixturā alterius liquoris ſiue:eiuſdē:ita ꝙ uariaret totā ſupficiē:ꝙ nō eſſet poſtea hec ſupficies:ſed alia de nouo facta ex mixtura:tūc deſineret ibi eſſe ſanguis:& hoc ſi eēt tota cōmixta. Attēde aūt ꝙ corpus xp̄i i ſacro nō compat̄ ſecūdū ꝓpas dimēſiōes ad ſpēs ſacrales:nec ad corpa q̄ circūſtāt. Ideo q̄tū ad talē modū eſſendi nō dr̄ ꝓpe agere & pati. Poſuit.n. ſe ibi bn̄dictus ih̄s mō ipaſſibili:licet poſuit ſe ibi paſſibilem:ſicut in cena paſſibilis erat. Et ideo illa que notāt paſſionem ab extrinſeco inferri in actu non conceduntur. Sicut non conceditur ꝙ ibi ieſus capiatur:ligetur:percutiatur:uulneretur:& alia huiuſmodi. Illa uero que important actiones & paſſiones ut ſtans & intra corpus chriſti exiſtentes conceduntur:quia uera ſunt. Vnde ſi fuiſſet cōſumatum ſacramentum in paraſceue:uere dici potuiſſet ꝙ ubi fuiſſet corpus chriſti captum: ligatū:

UVA. BHSC. IyR_070

percuſſum:uulneratum:& mortuum. uere etiam
potuiſſet dici ꝙ ibi moriebatur: quia mors eſt itra
per diuiſionem principiorum. Et breuiter omnia
que fiunt in chriſti corpore ubicunqꝫ eſt locatum:
uere ſunt in eo ſub ſacramento: quia xp̄s & idem
corpus eius eſt utrobiqꝫ:licet ibi non fiant prout ē
ibi:quia omnis actio & paſſio in corpotibus eſt ra
tione contactus. Non eſt autem ſub ſacramento
tangibilis niſi mediantibus ſpeciebus. In his er
go abſconditis mirabilius fideliter & firmiter cre-
ditis captiuatur intellectus fidelis contra debilita-
tem ſui naturalis luminis credens ſupernaturale lu
men fidei:aſſentiens uerbo chriſti. Hoc eſt ſacram̄
tum abſconditum a ſeculis in deo:qui omnia crea
uit. Sicut dicitur Ephe.iii.quaſi dicat Eadem po-
tentia qua de nihilo creauit hoc totum:in totū ab
ſcondēte conuertit:& ſacramentaliter conſecrauit.
Hoc abſcondit deus a ſapientibus & prudētibus:
& reuelat paruulis ieſu chriſti:qui cum Apoſtolo
dicere poſſunt. Nos autem ſpiritum chriſti habe-
mus:& in hoc mirabiliter ipſe ſapiens ieſus ſtultā
fecit & fatuam oſtendit ſapientiam huius mundi:
qui dei potentie ponunt terminos ſecundum ar-
tationem cecitatis ſue. Non tamen eſt contra uerā
ſapientiam & illuminatam etiam rectitudinis na-
ture:ſed ſupra enim ualde conueniens eſt dicere ꝙ
deus de ſua creatura poſſit facere quicquid uult: &
eam ſicut plene dominus uoluerit immutare:& ef
fectus ſecundarum cauſaum ſine ipſis ſecundis cau
ſis & facere & conſeruare:& ea que poteſt animus
diſtinguere: ut diſtncta etiam ipſe poſſit diſtingue
re & ſeparaꝛ:& unum immutare & conuertere alio
non mutato:& conſeruare illi eidem eſſe quod pri
us habuit per ſeipſum:& quencunqꝫ effectum uo-
luerit tradere illi quod conſeruat in eſſe primo. Si-
cut ſi uere facit in ſacramento: dum accidens facit
eſſe ſine ſubiecto. Sicut primo erat in ſubiecto: dū
eidem accidenti confert actiones & paſſiones:quaſ
prius habebat ſubiectum: ut poſſit ex eo generari
quicquid poterat ex ſubiecto poſſe corrumpi & pa
ti eo modo quo poterat ipſum ſubiectum. Et ideo
licet multi multa dicant circa ea que generantur ex
illis ſpeciebus circa quod ſubſtantia pāis redit qđ
non credo:immo puto ꝙ ſit hereticum ꝙ illa ſub-
ſtantia que conuerſa eſt in corpus redeat: ut ſit ma
teria uermis:uel cibus muris:uel etiam ꝙ de nouo
creetur materia ſub illis ſpeciebus: ſub qua fiat talꝭ
generatio:licet hoc poſſet ſuſtineri. Videtur tamen
mihi magis honorabile diuino operi:ꝙ dicatur ꝙ
nullum aliud miraculum ibi fiat:niſi illa que ī trāſ
ſubſtanciatione fiunt. Vt tunc per illud miraculum
quod habet in ſe rationem multorum miraculorū
detur tale eſſe accidentibus:& talis uirtus aſſiſtente
ſemper diuina potentia:ut ex illis fieri poſſit: ſicut
dictum eſt quicquid poterat ante conuerſionē de
toto compoſito ex ſubiecto & accidente:quāto.n.
diuinum opus eſt efficatius ad plura:tanto uidetur
honorabilius eſſe factum. Et ideo uideꝛ ꝙ magis
honoretur iſtud ſacramentum quando in uno pri
mo miraculo continētur tot mirabilia:q̄ ſi dicatur
ꝙ poſt illud miraculum fiant alia & alia miracula:
licet nihil depereat ueritati ſacramenti:dū uere dica
tur ꝙ ſubſtantia panis & uini ſit conuerſa in uerū
corpus:& ſanguinem xp̄i:quod tādiu ibi eſt q̄ diu
illa accidentia durant. Attende autem ꝙ dicere
xp̄m eſſe in altari ſacramentaliter eſt dicere ip̄m ibi
eſſe uere & cum hoc ſignificatiue. Non enim ē ue-
rius in celo q̄ ibi. Et ideo hoc quod eſt ſacraľr non
dicit diminutionem ueritatis exiſtētie:ſed dicit no
uum modū eſſendi:quod ibi eſt:non per modum
corporis cōmenſuratiue & configuratiue ſp̄ebus:
ſed ibi eſt eo modo quem ipſe ſolus nouit: & quē
per deiformitatem glorie comp̄henſoribus mani
feſtat. Hoc ergo quod eſt ſacramētaľr ultra hoc ꝙ
dicit modū eſſendi nobis inexp̄ſſibilem dicit chri-
ſtum ibi eſſe ſignificatiue. Significat enim perfectā
conuerſionem noſtri in ſe:& perfectam unionem
mēbrorum eccleſie:& perfectum ſacrificium recon
ciliationis diuine:& perfectam ſacietatem charita-
tis noſtre:& pfectam corroborationem noſtre in-
firmitatis:ꝓpter quod eſt ibi ſub talibus ſpeciebus
& per talem modum ꝙ iſta ſignificet. Vnde eſt ibi
per cōuerſionem panis & uini ut ſignificet p̄dictā
conuerſionē nr̄i in ſe Panis fit ex multis granis:
uinum ex multis racemis:ut per hoc ſignificet uni
onem predictam mēbrorum cū capite: & inter ſe.
Panis etiā fit ex grāo trito cribrato & cocto. Vinū
eſt ex acinis de uite generatis:& per calorem ſolis
maturatis:& in torculari fortiter preſſis. Que oīa ſi
gnificant dolores & anguſtias illius qui eſt granū
frumenti:ꝙ benedicta terra uirgo maria dedit:& ē
botrus uue:quem glorioſa uirgo benedicta tanq̄
uitis pulcherrima protulit:qui per calorē charitatiſ
eterni pr̄is ſic maceratus ē amoris nr̄i dulcedie: ut
uolūtarie ſe expoſuerit triture & p̄ſſure ſupplicii du
re crucis:q̄ ē molendinū & clibanus & torcular. Et
qr p mortē ſuā fecit ſe ſacrificiū recōciliatōis:q̄ qui
dē eſt facta uituli ſanguīe & hūore ſui corpis effu-
ſo ꝓ nobis. Idcirco in hoc ſacro ſanguis p ſe conſe
cratus in calice:& corpus in hoſtia:ut uere & ſenſi-
bili ſepatōe ſp̄ęꝝ ſit memoriale deuotiſſimū mor
tis xp̄i:quo ſub ſp̄ebus cōſpicimus ſanguinē ut ef
fuſum:ꝓpter qđ etiā ī forma ſanguis pōiť uerbū
effuſionis cū dr̄. Qui ꝓ nobis & ꝓ multis effūde
tur:ac p hoc etiā ē plenū & pfectū ſacrificiū diuine
recōciliatōis:in quo fit remiſſio peccōꝝ. Charitas
etiā nr̄a plene ſatiať: dū ſe tantū ſentit amatam &
xp̄o carā:ꝙ ut ip̄a poſſet ſp̄ūaľr deo uiuere. & ī ip̄o
frui perfecte xp̄s in morte uoluit ſuā corporalē ui-
tam in paſſione totā exponeꝛ:& ꝓ amore nr̄o con
ſumere:ut ſic charitas nr̄a uere cognoſceret ſe ama
tam a xp̄o in tāto exceſſu ꝙ plus nō pōt creatura
amari: qđ ipſe oñdit dicens. Maiorem hac dilectō
nem nemo hēt ut aīam ſuā ponat quis pro amicis
ſuis. Que qdē expōitio ſignificať in hoc ſacramē-
to:dum ſanguis ſeggregatī conſecratur a corpe.

UVA. BHSC. IyR_070

Et quia ĩ hoc amor noſter debet ſatiari & perfecte
refici: & cognoſcere ꝙ plus nō poteſt amari: Ideo
etiam ſumitur ſub ſpecie delicatiſſimi cibi & po-
tus.ſ.panis & uini: in quibus eſt plena refectio cor
poralis. Quia uero ĩ xp̄o regeneramur per baptiſ-
mū: & res genita que adhuc eſt debilis indiget nu
triri: ut ad debitum reducatur augmentum: ideo
etiam datur in ſpecie cibi & potus: ut noſtra infir-
mitas roboretur per panem qui cor hominis con
firmat: & noſtra peregrinatio letificetur per uinū ĩ
ebriantis amoris quod letificat cor hominis. Et qr
iſtud benedictum ſacramentum habet tot ſignifi-
care & efficere: ideo diuerſa ſecundum hoc ſortitur
uocabula. Ná ut eſt cōmemoratiuum dñice paſſio
nis que fuit uerum ſacrificium iſtud ſacramentum
ſacrificiū nominatˀ. Quia uero in iſto ſacrificio cō-
tinetur uere xp̄s qui ſolus fuit hoſtia placatiōis di
uine. Ideo q̄tum ad hoc dicitur hoſtia. Et ſi mille
milia hoſtie in mane offerrentur altaribus & in oī
bus temporibus ſemper eſt uera & una ſola hoſtia
ihuſ xp̄s qui ſignificat & efficit eccleſiaſticam unio
nem: per quam membra eccleſie coniunguntur in
unum xp̄m: ideo nominatˀ cōmunio: qr per ipſam
cōmunicamus chriſto: & quia participamus eius
carnē & diuinitatem: & qr participamur & unimur
adinuicem per ipſam. Secundum uero ꝙ ſacra-
mentum iſtud eſt prefiguratiuum fruitionis dei q̄
erit in patria: & fortificatiuum debilitatiſ noſtre dū
ſumus in uia: ut illuc peruenire poſſumus: dicitur
uiaticū. Et quia iſtud eſt optimū: & nobis gratuite
datum. Ideo ſecundum hoc anthinomatice dicitur
euchariſtia: tamen eſt proprium nomen eius: quia
in hoc ſolo continetur uere xp̄s: qui eſt plenus gra
tia: & a quo ĩ nobis oīs gratia deriuatur. Dicitˀ etiā
in greco methalipſis.i.aſſumptio: quia ut Dama-
ſus dicit per hoc filii diuinitatem aſſumimus. Et qr
omnia hec abſconſe continentur in eo que ſunt ſa
cratiſſima & ſecretiſſima. Ideo etiam anthonoma-
tice dicitur ſacramentum. Conuenientiſſime au
tem iſtud ſacramentum xp̄s inſtituit in cena a diſci
pulis receſſurus & non ante: dum cum eis erat pre
ſentia corporali: quando enim propriam ſpeciem
diſcipulis ſubtrahebat: tunc ſe ſub ſacramento reli-
quit diſcipulis cum ſua dilecta eccleſia ſemper ſub
hac ſpecie moraturus: quod maximi fuit amoris in
dicium. Cum enim non eſſet conueniēs ꝙ in car-
ne paſſibili diutius moraretur in terris modū hunc
adiuenit mirabilem: quo ſponſam ſuam nō dimit
teret ſine carnis ſue preſentia peregrinam. Et quia
ſemper ipſe inuiſibiliter intra nos eſt iuxta illud Lu
ce. Regnum dei intra nos eſt. Idcirco modū inuēit
ſub ſpecie cibi & potus quo ad noſtra intima ĩtroi
ret: & nos de ſe ſatiaret: & amplexaretur dulciter &
ſtatueret firmiter in ſue ſemita uoluntatis: ut ſemp
eū coleremus preſentem qui regnabat in celis. Vn
de Euſebius dicit ꝙ quia corpus aſſumptum abla-
turus erat ab oculis illaturus ſyderibuſ: neceſſe erat
ut die cene ſacramentum corporis & ſanguinis ſui
conſecraret nobis: ut coleretur iugiter per myſteriū
quod ſemel offerebatur in precium. Secundo
etiam fuit conueniēs ut tunc inſtitueret memoria
le ſue paſſionis: ut omni tempore apud homines
eſſet rep̄ntatiuum dominice paſſionis: quia ſine fi-
de paſſionis xp̄i nunq̄ potuit eſſe ſalus: ſecundum
illud Roma.iii. Quem poſuit deus propitiatorem
per fidem in ſanguine eius. Et ut iſta memoria ex
continua celebratione ſacramenti iugiter creſceret:
debuit inſtitui in xp̄i receſſu: quod ipſum corā ocu
lis noſtre mentis repreſentaret. Et quia precipuum
ſacramentum huius erat figura paſſionis future. iō
conſumata ueritate & illo celebrato & excluſo me-
rito dicit Apoſtolus.i.Cor.v. Paſca noſtrum imo
latus eſt xp̄s. Tertio etiam debuit inſtitui in cēa
in receſſu iſtud ſacramentum: quia nunq̄ erat tan-
tus amor de noſtra delendus memoria: quia que ĩ
receſſu & ultimo dicuntur a dilectiſſimis nobis ma
gis memorie cōmendantur: quia tunc maxime in
flammatur amicorum affectus. Propter quod dicit
Alexander papa. Nihil in ſacrificiis eſſe maius pōt:
q̄ corpus & ſanguis xp̄i: nec ulla oblatio hac poti-
or eſt. Ideo ut maiori ueneratione haberetur domi
nus in ultimo diſceſu ſuo a diſcipulis hoc ſacramē
tum inſtituit. Aug. etiam in libro reſponſionū ad
Ianuarium dicit ſic. Saluator ut uehementius com
mendaret myſterii illiuſ altitudinem: ultimum hoc
uoluit infigere cordibus hominū & memorie di-
ſcipulorum: a quibus ad paſſiōem diſceſſurus erat.
Sic ergo patet ꝙ iſtud benedictum ſacramentum ē
memoria operationis mirabilis. Eſt etiam me-
moria paſſionis dolorabilis: quod licet iā ex dictis
pateat: tamen adhuc triformiter manifeſto: atten-
das tamen motiuum quo inſtituitur: formatiuum
quo conficitur: modum quo ſuſcipitur. Ex his
enim tribus diligēter exaiatis rep̄ntatur amare me
moria paſſionis dilecti. Motiuum enim quo inſti-
tutum fuit Apoſto. dicit p̄me Cor.xi. cum dicit.
Quotienſcunq; manducaueritis panem hūc: & ca
licem bibetis: mortem domini annūciabitis dōec
ueniat. Et ipſe ihs per ſemet ip̄m dicit Hoc facite ĩ
meam cōmemorationem. Ad hoc ergo iſtud
ſacramentum conficitur: ut ex eius exercitatione cō
tinue intuentes xp̄i ſanguinem ut effuſum ſit me-
moria noſtra repleatur xp̄o paſſo: ut ſemper fixus
ſit in corde noſtro: qui pro nobis ſemel fuit fixus
in ligno. Et ideo etiam ſacramentum inſtituit: ut
quaſi daret nobis plenam poſſeſſionem ſue paſſio
nis & mortis: ut quottidie lauaremur cum ſuo ſan
guine: & reficeremur ſuo corpore: quaſi non ſuffe-
cerit ei quo ad oſtenſionem amoris: ꝙ ſemel rea-
liter ſanguinem effudit in ligno niſi quottidie ti-
bi effundatur ſub ſacramento. Vnde iſta eſca fuit in
figura. Sapientie.xvi. per ortigometram q̄ eſt auis
uiuens de ſeminibus uenenatis. Sic & xp̄s qui di-
cit. Meus cibus eſt ut faciam uoluntatem eius qui
miſit me: & uolūtas patris fuit ut biberet calicē paſ
ſionis: quaſi fuerit uolūtas eius ut xp̄uſ uiueret de

UVA. BHSC. IyR_070

uenenatis cibis.Bibit enim i diſcipulo tradente:&
comedit uenenũ cupiditatis in accuſantibus:bibit
in teſtibus uenenũ falſitatis.Bibit in crucifigẽtibus
uenenũ impietatis. O quot ſemina uenenata trãſi
erunt intra ſtomachũ iſtius benedicte auis:ſi conſi
deres q̃ & qualia paſſa fuit:que tibi omnia ad mẽo
riam reducuntur in huius ſacramenti celebratione.
Si autem conſideres formatiuũ quo cõficit̃:oĩa
ingerunt ad paſſionẽ.Ad qđ facit ꝙ numerus di-
ctionũ i forma poſitarũ eſt ſecũdũ numerum pla-
garum:licet forſitam enim non ſit de ſubſtãtia for
me:ſed copulatio ad locutiones predictaſ:ſic & ip̃e
modus formandi hoſtiã:quo inter ferra ignita ſtri
gitur & decoquit̃:ingerit paſſionis ieſu memoriã.
Ferrũ enim ignitũ fuit impia crudelitas iracundie
iudeorũ i xp̃o :ferrũ multo plus ignitũ fuit ĩmo-
bilitas flãme & charitatis xp̃i qua deſiderio deſide
rauit ſeip̃m offerre i p̃ciũ noſtre ſalutis. Primi fer
ri figura remanſit in xp̃i corpore dũ uulneratus cla
uis & foſſus ſpinis:turpatus ſputis :,ligatus uincu
lis:uelatus oculis:totus plenus iiuriis:nõ apparuit
ei ſpẽs neq; decor: formeris hoc ferro & figureris
qui accedis ad ſacramentũ non ut iſta inferas xp̃o
cũ crudelitate iudeorũ:ſed ut iſta libenter perferas
cũ xp̃o & ꝓ xp̃o ad exemplũ ſanctorũ martyrum:
& ut crucifixi effigiẽ tranſformes in teipſũ de eius
paſſione iugiter meditando. Secũdi ferri.ſ.amo
ris ieſu i te ſculpatur figura ut eius amore tã arden
ter ferueas: quo tibi parum uideatur ad ſĩitudinẽ
ſui ꝓ honore dei omnia ſuſtinere mala:& tũc eris
ip̃e hoſtia formata & cauterizatus ſĩitudine paſſio
nis.Infinita ſunt huius memorabilia paſſionis.Si
tu anima deuota ſciueris ruminare i omnibus que
circa huius ſacramẽti celebrationẽ agunt̃:ſi etiã cõ
ſideres modũ quo ſuſcipit̃:uidebis paſſionis ama-
ritudinẽ memorari.Nam hoſtia frangit̃ p manus
ſacerdotis:dentibus territur & in ſtomaco trãſmi-
titur: p quod ſignificatur corporis xp̃i fractio & at
tritio i flagellis & in ſpinis:& clauis:& cõſumata
i morte & occultatio i ſepulchro:facias tu quicũq;
ſumis ꝙ anime tue uẽter ſit dignum dei ſepulchꝝ
petrinum firmitate propoſitum nouum reformati
one tui ſit ſindon munda puriſſime cõſcientie:ſint
aromata ſancte uite:ſit firmiſſima ligatura cõtinue
circũſpectiõis tui & obſeruantie ſtatus tui.Iſtis er
go mõis dicẽte tibi illud.Teren.iii.Recordare pau
pertatis & tranſgreſſionis mee abſinthii & fellis:re
ſpondeas dillecto morienti pro te.Memoria meõr
ero:& tabeſcet in me anima mea.Quomodo autẽ
tertium in hoc ſacramẽto fuerit mirabilis expoſui
ꝓ nobis licet pateat ex predictis:tamẽ hic ſinglʼa
riter nota:ꝙ ſtupendum amoris ſignum fuit:ꝙ ſic
ſe in ſacramento expoſuit pro te:& ſic quaſi noua
morte uoluit ſeipſum ꝓ te exponere mãibus cuiuſ
cũq; ſacerdotis quantũcũq; ſcelerati dũtaxat catho
lici.Et quia pro nullius malitia uel pro aliqua iniu
ria que ſibi ibi fiat poteſt eius preſentia uiolari qn
ſẽper ibi ſit:rite factis q̃ debẽt fieri circa conſecrati
onem & durantibus ſp̃ebus. O quantum eſt in
effuſione amoris ſui ſi ſciueris ponderare:& ut tibi
aliqualiter oſtendam quanta unione xp̃o coniũge
ris:uolo hic aliquantulum dilatare ſermonem.Ad
hoc enim facta eſt tanta expoſitio xp̃i in ſacramẽto
ut nõ impediatur ſacramẽti effectus:qui eſt cõuer
ſio tui in ipſũ:unde nota ꝙ in iſta benedicta paren
tela xp̃i & coniunctione tui ad ip̃m:non tãtũ effice
ris filius:frater:uel conſobrinius: ſed efficieris ipſe
xp̃us per gratiam tranſformationis.Et ut hanc idẽ
titatem tuam ad xp̃m poſſis cognoſcere:ſcias ꝙ tri
bus modis cognoſcimus aliquid nobis attinere.ſ.
Generatione
Nutritione
Familiari allocutione.
Generatione ſcis te eſſe hominẽ:qr ab hoĩbus ge
neraris:ſed non idẽtitate indiuidui:ſed ſpeciei:quia
non idem pater qui filius numero:ſed ſp̃ẽ qr uterq;
homo.Ad qđ autem ſemen ſaltẽ pro maiori parte
eſt de ſupfluo nutrimenti qđ eſt ſupfluũ ĩdiuiduo
ſpeciei neceſſariũ:at non tale ſemen quo tu xp̃iane
generaris de xp̃o.Non eni exſupfluo: ſed ſue uite
neceſſario:de tota enim uita ſua te genuit:qui te in
morte ſua baptizari conſtituit.Cuius ſignũ fuit illa
crudelis lancea que latus & cor xp̃i aperuit:ex quo
ſanguis regenerationis & aqua baptizationis pro
fluit & profluxit:unde & i eius morte ſubmergeris
& in baptiſmo:& quaſi nouus xp̃us reſurgens de
ſubmerſione emergeris.Quod ſignificans apoſto
lus dicit.Roma.vi. Conſepulti ſumus chriſto p ba
ptiſmũ eius in morte ut in nouitate uie ãbulemus.
Et quia efficimur nouus chriſtus per gratiam i ba-
ptiſmo:ut oſtenderet ueram ſui exiſtentiam in no
bis.& noſtri inſe noluit nos ſpiritualit̃ genitos de
alio enutrire:q̃ de ſe ipſo ut uere oſtenderet nos in
ipſum tranſportatos quia ex eiſdem ſumus ex qui-
bus nutrimur. Ex quibus patet ſecũdus modus
attinentie qui eſt ex nutritione:unde ipſe dicit caro
mea uere eſt cibus &c.Nõ quidem conuertendus
in naturam cibati que eſt infecta peccatrix & mi-
ſera:ſed cõuerſurus cibatuſ in naturã ſui que eſt ſpi
ritualis & ſanctiſſima: glorioſa & diuina. O q̃ ſa-
pidus eſt hic cibus qui hominem facit deũ: & nos
a noſtra uita que uere mors eſt funditus occidit:&
in dei uitam prouehit.Quia inquit ſaluator:Ioan-
nis.vi.Qui manducat me uiuit propter me.Et ite
rum.Qui manducat meam carnem &c.in eo uere
ſic cibati dicere poſſumus cum apoſtolo ad.Galʼ.ii.
uiuo ego:iam non ego: uiuit uero in me chriſtus:
ut merito dixerim ꝙ in hoc benedicto ſacramento
eſt ſupramirabilis expoſitio chriſti:cũ tali modo ſe
nobis tradidit in cibum:uere poteſt nobis dicere.
Quid ultra debui tibi facere & non feci:qđ tui cor
dis poſſit duriciam emollire. Tertius etiam mo
dus quo attinentiam alicuius recognoſcimus ſcili-
cet per familiaria uerba:quo mater uocat nos filiũ:
& frater fratrem:& ſic de ceteris ſtupendo modo.
Si conſideremus chriſti uerba nos ducit in ipſum

t

UVA. BHSC. IyR_070

Ipſe enim dicit ſe frumentum & nos farinam. Se uitē:& nos palmites. O qualis eſt iſta parentela: ñ enim facit gradum:ſed unionem. Tota enim paſta poſt fermentationem eſt de natura ferm̄eti. Et qd palmes reſpectu uitis:niſi uitis parua reſpectu magne & pars reſpectu totius. Sic & intelligas te non chriſti filium ab ipſo ſeparatum:ſed eius membrū in ipſo fixum:& totaliter in eius gratiam per ipſius charitatem conuerſum. Et ut enfatice & inexplicabiliter unionem ſui ad nos ipſe exprimeret:alloqtur patrem. Ioannis.xvii. Tu in me: & ego in eis aſſimulans modum quo in nobis eſt: modo quo in ipſo patre eſt. Etiam dilectionem ſui ad nos aſſimulat dilectioni paterne ad ſe cum dicit. Sicut dilexit me pater:& ego dilexi uos:hanc autem dilectionē dei ad nos & unionem noſtram ad chriſtum Aug. eleganter exprimit ſuper. ps.lxxxv. Inclina domine aurem tuam &c.dicens. Nullum maius donum pſtare potuit deus hominibus:q̄ ꝙ uerbum ſuum p quod condidit omnia faceret illis caput:& illos ei tanq̄ membra coaptaret ut eſſet filius dei & filius hominis: unus deus cū patre:& unus homo cum hominibus:ut & quando loquimur ad deum dep̄cantes:non inde filium ſeparemus:& quando precatur corpus non a ſe ſeparet caput ſuū. Sitq; unus ſaluator corporis ſui dominus noſter ieſus chriſtus filius dei qui & oret pro nobis:& oret in nobis: & oretur a nobis. Orat pro nobis ut ſacerdos. Orat ī in nobis ut caput noſtrum. Oratur a nobis ut deus noſter. Agnoſcamus ergo in illo uoces noſtras & uoces eius in nobis. Et infra ſequitur. Oratur in forma dei. Orat in forma ſerui. Ibi creator hic creatus:creaturam mutandam:non mutatus aſſumēs: & ſecum nos faciēs unum hominem caput & corpus. Oramus ergo illum in illo:& dicimus cū illo & dicit nobiſcum. Inclina domine aurem tuam & exaudi me. Non ego dico:immo in corpore agnoſcat utrunq;:& dicat chriſtus. Ego dico: non dicis aliquid ſine illo:& non dicit aliquid ſine te:hec Auguſti. Licet autem omnes chriſtiani transformētur in chriſtum per efficatiam charitatis:miniſtri tamen huius ſacramenti tenēt perſonam chriſti per cōionem ſue excellentiſſime dignitatis:& efficaciā inſtrumentalis poteſtatis in conſecratione ſacramenti. Vnde cum altiſſimis affectibus mentis debent ſacerdotes parari: & ad conſecrationem tanti ſacram̄eti accedere. Sic ergo uides mirabilem memoriam miraculoſe operationis:amariſſime recordationis:amoroſe expoſitiōis. Hec ſunt illa mirabilia de quibus ſola catholica poteſt eccleſia gloriari & dicere cum Daniele.iii. Signa & mirabilia fecit apud me deus excelſus. Vere enim iſta ſunt mirabilia que extollere non ſufficit etiam angelica natura:que apud ſolam eccleſiam fiunt:quia extra eā ueri ſacrificii non eſt locus.

De ſuauitate & dulcendine huius ſacramenti.

Ictū fuit ī principio ꝙ iſtud ſacramentū erat tertio dulcedine ſiue dilectione digniſſimū ratione ſui dulcoris: propter proprietatem cibi nutrientis:quia dicitur eſca: uere iſte eſt cibus dulciſſimus:licet enim ibi ſit amaritudo ut dictum eſt ſupra per memoriam paſſionis:eſt tamen ibi ſūma dulcedo propter ſummam expientiam diuini amoris. Nihil enim dulcius:q̄ ſentire ſic ineſtimabiliter a deo ſe amari. Quia uere iſtud ſacramentū datur ut cibus nutriens:ideo debet in nobis efficere illa ſpiritualiter:que corporaliter efficit cibus corporalis:qui quidem.

Mutat palatum delectabiliter
Repat deperditum utiliter
Roborat defectum firmiter.
Perducit debitum effectum efficaciter. Et quia iſtud ſacramentum non ſolum eſt cibus:ſed medicina & armatura:ideo expulit morbum & protegit contra hoſtis inſultum. Et per hoc potes uidere ꝙ inducit ſpiritualis dilectionis feruorem:quotidianorum defectuum expurgationem: gratie ī nobis exiſtentis confortationem & augmentationem:in uia dei firmam ſtabilitionem. Expellit & purgat morbum concupiſcentie. Munit & roborat contra inſultum tentationis ſiue per aſpera: ſiue per aduerſa:& per ipſum ſacramentum multum remittitur de pena nobis debita pro peccatis. Quod autem inducat ſpiritualis dilectionis feruorē:patet ex hoc quia chriſtus ibi perſonaliter continetur: unde ad eius p̄ntiam niſi ſit defectus ex parte noſtri multū debet feruor charitatis excitari:& quia gratia & ueritas per ieſum xp̄m facta eſt:ideo in hominem ueniens ſacram̄etaliter ipſe chriſtus uitam gratie operatur. Iuxta illud Io.vi. Qui manducat me uiuit propter me:unde Cyrillus dicit:uiuificatiuum dei uerbum uniens ſeipſum proprie carni fecit ipſam uiuificatiuam. Docebatur enim cum noſtris quodam modo uniri corporibus per ſacram eius carnem:& precioſum eius ſanguinem:que accepimus in benedictione uiuificatiua:& in pane & in uino ex quibus multum feruor debet excitari charitatis: unde & in multis deuotis perſōis ſumptio huius cibi extaſim operatur. Quod etiam conferat gratiam roboret & augmentet hoc patet ſi conſideretur ꝙ ibi paſſio chriſti repreſentatur expreſſe ut dictum eſt. Et ideo effectum quem chriſti paſſio fecit in mundo hoc ſacramentum facit in digne ſumente:unde ſuper illud quod Ioan.xix. Continuo exiuit ſāguis & aqua:dicit Criſo. Quia hinc ſuſcipiunt principium ſacra myſteria cum acceſſeris ad tremendum calicem ut ab ipſa bibiturus chriſti caſta ita accedas: ut ipſe dominus dicit Matthe.xxvi. Hic eſt ſanguis meus qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Et ideo ſicut chriſti paſſio uiſa debuit attendere & transformare & augere charitatē amātis:ſic & huius celebratio ſacramenti:unde damaſus comparat hoc ſacramentum carboni quem uidit Eſa.vi. Carbo enim lignum ſimplex non ē ſed

UVA. BHSC. IyR_070

unitum igni. Ita & panis conſecrationis non eſt ſimplex panis: ſed unitus diuinitati. Et ideo in hoc ſacramento quantum eſt ex ſui uirtute habitus gratie & uirtutes cõferuntur: fruſtra enim daretur in cibum a xp̄o qui nihil fruſtra facit enim effectũ ſpiritualem faceret in anima: quẽ cibus corporalis facit i corpore. Vides autẽ ꝙ cibus corporalis ſuſtentat: auget: reparat: & delectat: que omnia facit iſtud benedictũ ſacramentum: unde Ambroſius in libro: de ſacramẽtis dicit. Iſte panis ẽ uite eterne qui anime noſtre ſubſtãtiam fulcit. Et Criſoſtomus ſuper Ioãnẽ: preſtat ſe nobis deſiderantibus & palpare: & comedere: & amplectere: unde Auguſtinus ſuper Ioãnem exclamat. O ſacramentũ pietatis: o ſignũ unitatis: o uinculum charitatis: qr oĩa iſta xp̄us efficit i nobis: propter oẽs iſtos effectus dicit xp̄us Ioãnis. vi. Caro mea uere ẽ cibus &c: ut oſtendat iſta ueraciter efficere: propter qḋ ſingulariter in hoc ſacramento ſecundũ illud ſecũde. Corin. v. charitas xp̄i urget nos: & inde eſt ꝙ urgetur aĩa ſpiritualiter delectari refici & inebriari dulcedine bonitatis xp̄i: ſecundũ illud Cãticoꝝ. v. Comedite amici mei: bibite & iebriamini chariſimi. Quia ergo xp̄us & eius paſſio eſt cauſa gratie & ſp̄ualis refectio: cauſa feruoris & roboris: manifeſtũ eſt ꝙ hoc ſacramentum & ſpiritualem feruorem & firmitatẽ gratie & eius augmentum cauſat in nobis. Cauſat etiam apertionem ianue. & conſecutionem glorie quia per ſuam paſſionem xp̄us aperuit nobis aditũ uite eterne. Similiter & unio repreſentata per ſpecies panis & uini & ſpiritualis refectio in ipſo contenta facit nos tranſire hic per gratiam contemplationis & glorie guſtum: & poſt mortem in plenũ ĩtroitũ Vnde Auguſtinus ſup illo uerbo. Caro mea uere ẽ cibus. Cũ enim cibo & potu id appetant homines ut non exuriant neq; ſitiant: hoc ueraciter non preſtat niſi iſte cibus & potus qui eos a quibus ſumitur imortales & incorruptibiles facit i ſocietate ſanctorũ ubi pax plena eſt atq; perfecta. Quod autem roboret in nobis uirtutem perſiſtendi in uia dei & perueniendi ad gloriam: fuit prophetatũ ſeu manifeſtatũ i figura helie. iii: Re. xviiii. ubi dr̄: ꝙ helias comedit & bibit ſub ũbra iunipi: & ãbulauit i fortitudie cibi illius uſq; ad montẽ dei oreb. Habet aũt uirtutem remittendi uenialia ſi conſideretur ipſum ſacramentum & res ſacramenti. Nam hoc ſacramentum ſumitur ut cibus ut dictum eſt. Nutrimẽtum autem eſt ad reſtaurandum deperditũ quod conſumitur ex ui caloris naturalis. Spiritualiter autem in nobis quottidie aliquid perditur ex calore concupiſcẽtie: ex quo per multa uenialia feruor in nobis diminuitur charitatis: contra q̄ ẽ huiuſmodi reſtauratio ſacramenti. Vnde Ambroſius dicit in libro de ſacramentis ꝙ iſte panis quottidianus ſumitur in remedium quottidiane infirmitatis. Res autem huius ſacramenti eſt charitas: nõ ſolum quãtũ ad habitum: ſed etiam quantum ad actum qui excitatur in hoc ſacramento: per quã excitationem uenialia delẽtur: & purificatur & clarificatur aĩa: unde licet nõ poſimus ſemper uiuere ſine ueniali: tamen ſepe contingit ꝙ ipſa ſumptione anima glorificat̃ & purificatur ab omni reatu ueniali: & ab omni ſcoria cuiuſcũq; peccati: perfecte cõfiguratur claritati ſolari ipſius ieſu: in quẽ per ſumptionem ſacramẽti ſepe totaliter abſorbentur. Iſtum autẽ effectũ quo ad tãtã pulchritudinem multũ impediret mẽtis diſtractio: maxime ſi homo accederet cũ affectu ueniali ter peccandi. Quomodo autẽ debeat mẽs recolligi: infra exponetur in expoſitione canonis miſſe. Non eſt autem proprius effectus iſtius ſacramenti remittere peccata mortalia in ſumente: qr nõ debet accedere cũ conſcientia mortalis peccati. Qui enim nõ uiuit ſpiritualiter non poteſt ſpirituale nutrimẽtum ſuſcipere: nec poteſt uniri xp̄o ut mẽbrũ qui ẽ a xp̄o preciſus per mortale peccatum. Poteſt autem hoc ſacramentum remiſſionem peccati mortalis operari dupliciter: uno modo nõ perceptũ actu ſed uoto: ſicut cũ quis ex conſcientia peccati abſtinet ſe ex reuerentia: & amore ſacramenti appetit ſumere: & ex appetitu meretur aliqualiter de cõgruo ſibi contritionẽ infundi: ut ſic a peccato liberatus pure poſſit accedere. Alio modo etiam pceptũ ab eo qui eſt in peccato mortali ſic occulto cuius conſcientiam & affectũ nõ habet: forte enim p̄mo nõ fuit ſufficienter contritus: ſed deuote & reuerenter accedens ſepe conſequitur per hoc ſacramẽtũ gratiam charitatis que contritionẽ perficit: & peccatum expullit. pena autem peccati debita p hoc ſacramẽtum remittitur: quia hoc ſacramentum nõ ſolũ eſt ſacramẽtũ per ſũptionem: ſed etiam eſt ſacrificium per oblationem: & ideo habet effectũ remiſſionis peccati & pene debite: & in eo qui ſumit: & i eis ꝓ quibus offertur. Hoc autem ſacramentũ habet ex ui ſacramenti directe effectum illum ad quẽ eſt inſtitutum. Sicut nutrire: augere: xp̄o unire: & in xp̄m trãſformare. Sed qr hec unio ſit per charitatẽ: ex cuius feruore & augumento anima cõſequitur remiſſionem: non ſolum culpe: ſed & pene. Licet autẽ i iſto ſacramẽto contineatur totus xp̄us: & memoretur eius paſſio que eſt ſufficientiſſima cauſa remiſſionis peccati & omnis pene: non hoc operatur ſecundum plenitudinem ſue efficacie: ſed ſecundũ diſpoſitionem in ſumente repertam: & ideo nõ ſepe tota pena remittitur: ſed quantum ĩquint ardor charitatis ipſum recipientis. In q̄tum uero iſtud ſacramentum eſt ſacrificium noſtre oblationis habet proprie uim ſatiſfactiuam: & ideo inter omnia ſatiſfactibilia iſtud eſt ſũmũ pro remiſſione tam pene q̄ culpe. In qua etiam non ſemper operatur: ſecũdum plenitudinem ſue efficatie: ſed ſimul compenſando xp̄i preſentiam & ĩmolationem ad deuotũ offerentis affectũ: qḋ xp̄us notauit luce. xxi. de uidua que obtulit duo minuta q̄ plus omibus obtulit conſiderato ſuo affectu. Debes autẽ ſcire ꝙ ex

UVA. BHSC. IyR_070

hac ratione qua eſt ſacrificium non ſolum prodeſt
ſumenti:ſed etiam omnibus quibus offert̄. Quia
uero ſacerdos eſt perſona publica:& quaſi os toti-
us eccleſie que eſt unum corpus per uinculum cha
ritatis:ideo ſumptio ſacramenti a ſacerdote:nō ſo-
lum oblatio dicitur totum corpus eccleſie uegeta-
te:unde & ſacerdos debet niti ſtatum ſuum cogno
ſcere & charitatem ſuam ad omnes electos plena-
rie dilatare. Contra autem tentatiōes futuras ua
let ſumptio huius ſacramenti tripliciter. Primo
quidem quia r frigerat eſtum concupiſcentie:& ro
borat habitum gratie:ex quibus tāq̄ ex cibo & me
dicina mors īterior pellitur:propter quod dicit au-
guſti. ſuper Ioannem. Securus accede: panis eſt nō
uenenum. Alio modo premunit ab offenſa futu
ra:& eſt armatura contra ſpirituales nequitias. In-
quantum enim ſignum eſt & memoriale paſſio-
nis chriſti:per quam uicti ſunt demones fortiſſime
timent mentem deuotam ſumptione huius ſacra-
menti munitam:unde Criſo. ſuper ioānem. Vt leo
nes flammas ſpirantes:ſic ab illa mente diſcedimuſ
terribiles effecti diabolo. Sed qui indigne ſumunt
chriſtum crucifigunt cum iudeis & iuda proditore
& ideo plenius iſti a diabolo poſſidentur. Penſa
tis ergo iſtis effectibus potes uidere ꝙ īte tio xp̄i
fuit hoc ſacramentum inſtituere ut celebretur quo
tidie:& ideo quilibet chriſtianus debet ipſum ſepe
& deuote ſumere. Nam tempore apoſtolorū quo
tidie ab omnibus fidelibus ſumebatur:propter qđ
patet abuſio ſacerdotum diu a celebratione ceſſan
tium. Et ipſa enim ſumptione ordinis ſacerdotalis
facti ſunt ipſi os eccleſie:per cuius oblationem ſa-
cramentalem ſalutare nutrimentum ad membra ce
tera deriuetur:unde impie priuant & ſeipōs & alioſ
effectibus memoratis. Debēt ergo ubi malum eſt
medicinam apponere:non bonum a ſeipſis expel
lere. Malum autem eſt in malitia ſue uite quam de
bent corrigere:& non ſeipſos & alios tanto bono
priuare. Ipſi enim poſiti ſunt ut ſint mediatores in-
ter deum & populum:& ut ſibi iſtud offerant ſacri
ficium:in quo ſolo plene colitur:& ideo debent ni
ti quotidie deo reddere debitum:& populo beneſi
cium. Licet autem ſacerdos curatus plus teneat̄
humano ſtatuto:& etiam quo ad hoc diuino ſuo
pticulari populo:tamen plus obligatur in conſpe-
ctu dei ipſum dignum colere:& toti corpori eccle-
ſie influere. Ille qui a deo eſt ſanctifica us & totus ſi
bi dedicatus per religionis bonum & multiplicia
beneficia diuinarum gratiarum & refectionum mē
talium:unde iſtum lex celi debet compellere uelle
ſepe ut deum honoret ſacrificio:& populo ſubue-
niat beneficio. Quod ſaluator notat in illa parabo
la de talentis diſpenſatis ſeruis:unde dicit grego. ī
omelia. Tanto ergo eſſe humilior atq; ad ſeruien-
dum deo promptior quiſq; debet ex munere: quā
to obligatiorem ſe conſpicit in reddenda ratione.
Nec ſubrepat te fatua multorum locutio dicentiū.
Ego non accepi magnos redditus temporalium:
nec dignitatem cure populorum:& ideo non tene
or celebrare. Licet enim plus teneantur quo ad ali-
quid:tu tamen multo plus teneriſ ſimpliciter ad ho
norandum deum & diligendum populum ſi ma-
iora recepiſti cariſmata gratiarum reſpectu quorum
temporalia nihil ſunt. Quod ſi tuam infirmitatem
cauſeris & timorem irreuerentie:ſcias ꝙ iſte timor
& reſilitio in propriam paruitatem eſt optima pre-
paratio ad celebrandum:dummodo non graueris
mortalibus:& tuam uitā proponas in melius emē
dare. Et licet non ſemper conſequaris emendatio-
nem plenam:tamen multum tibi ſuffragat̄ ad hoc
deuota celebratio ſacramenti & continua deteſta-
tio & uilificatio tui in cōſpectu dei. Multū etiam iu
uabit tuam preparaturam: ſi tu dilates charitatem
ad compaſſionē electorum & quaſi alloquaris do-
minum:pro me non ſum dignus accedere:nec au-
derem:ſed in uirtute charitatis ſancte eccleſie ſpon
ſe tue:cuiuſ me dignum feciſti miniſtrum accedo
tibi offerre ſacrificium quod per os tuum benedi-
ctum eſt quotidianum. Et ad hoc hortatur Ambr.
.d. in quadam oratione. Graue eſt ꝙ ad menſam tu
am mundo corde:& manibus innocentibus non
uenimus:ſed grauius ſi de peccatis metuimus & ſa
crificium non reddamus:unde Aug. in lib. de uer-
bis domini. Quotidie ſume quod quotidie tibi ꝓ
ſit. Et Ambro. in lib. de ſacramentis. Si quotiens ef
funditur ſanguinis chriſti: in remiſſionem peccato
rum effunditur: debeo ſemper accipere qui ſem
per pecco ſēper debeo habere medicinam. Illud
autem quod dicit Auguſti. in libr. de eccleſiaſticis
dogmatibus. Quotidie euchariſtiam ſumere: nec
laudo nec uitupero:proprie referendum eſt ad lai-
cos non ad ſacerdotes:quorum eſt īmolare & offer
re iſtud ſacrificium in cōi eccleſie charitate. Sicut il-
lorum qui in conſecratione ordinis chriſti ſponſe
inſtituuntur miniſti. Superiora autem fuit dicta cō
tra negligentiam ſacerdotum:qui cum debeant ex
charitatis ardore habere alas aquile ad uolandum
ad guſtum huius ſapidiſſime eſce: ſicut dr̄ Iob. ix.
Quaſi aquila uolans ad eſcā:facti ſunt ſimiles illis
impiis qui fuerunt horū ſacerdotum negligentiū
figura. Sicut dr̄ Numeroꝝ. xi. Anima noſtra arida
eſt:nihil aliud reſpiciūt oculi nr̄i niſi man. Man. eſt
ſufficientiſſimus cibus omnis ſaporis appetibilis:
habet enim omne delectamentum & omnem ſa-
porem ſuauitatis:unde Sapīe. xvi. ubi hec habent
dr̄. Angeloꝝ eſca nutriuiſti populum tuum:ꝑ qua
eſca impii murmuratores ubi ſupra deſiderauerunt
carnes & perierunt in ſepulchris cōcupīe. Sic ſic ni
miꝝ ipii ſacerdotes ꝓmpti ad deſiderādū q̄ ſſe car-
nis faſtidio ꝓprie negligentie retrahūt̄ ab hac ſua-
uiſſima cena:& ſepe eis diuino iudicio datur reddi
tuum affluentia:in quibus tāq̄ in rebus cupitis ſe-
pelitur tota affectio mentis ſue:ut circa terrena di-
ſtracti & temporalibus ſaciati non ſentiant que ſūt

UVA. BHSC. IyR_070

dei.Hi moriuntur & non in ſapía:qbus merito ſua cócupiſcétia fit ſepulchrũ:ac ecótra famelici de bono ieſu ſentiũt eius ſuauitaté mirabilé i bñficio ſacraméti:qđ qntũ ad ſuauitaté refectóis: & quo ad multas alias códitões in man.merito figurať. Et hoc ſi conſideretur gñatóis modus:qr inuiſibiliter de celo deſcendebat:qr i nocte.Sic & iſtud ſacrificium fide creditur:non humano experimento pbatur.Deſcenſionis locus:qr ſolũ circa caſtra filiorũ iſrael apparebat i deſerto:& eis defecit cũ intrauerunt promiſſionis terram.Sic & illud benedictũ ſacramentum non niſi intra eccleſiam & in eius fide conficitur.Recollectionis tempus:qr non niſi ſex diebus poterant inueniri.Nam ſabbato egreſſi nõ inuenerunt.Sic & hoc benedictũ ſacramentũ non niſi ſex diebus huius peregrinationis habet nos reficere.Sabbato enim eterne requiei iuenitur bonus ieſus non ſacramentis uelatus:ſed decore regio manifeſtus.Menſurationis terminus:qr gomor p ſingula capita:nec qui plus collegit plus habuit.Nec q minus:minus inuenit.Sic & iſtud bñdictũ ſacramentum non continet maiorem ieſum in maiori hoſtia:q̃ in minori:nec in pluribus q̃ in una.Preparationis ritus:qr igné optime ſuſtinebat: & ad modicũ radium ſolis tabeſcebat.Sic & iſtud benedictũ ſacrificium optime ſuſtinet igné feruentis amoris: & rationes ab amoris fornace procedentes optime concludunt ſacraméti irrefragabilé ueritaté. Sol enim humane curioſitatis & fantaſtice rationis q̃ ſecundum experimenta phie paganice procedit:& ad perſcrutationem ſacramenti facit eũ liqueſcere p perfidiam:& deludit ſemetipſum ut ſibi euaneſcat ſacramentum non fidei electorum. Reſeruatiois uſus:qr reſeruatum ſcatebat uermibus.Sicut & reſeruatum ſacramétum ad queſtum temporaliũ ſcatet uermibus ſimonie.Soporationis guſtus: quia unicuiq; ſapiebat ſecundum ſui deſiderium & appetitum.Sic & iſtud benedictũ ſacramétũ diuerſimode ſapit ſumentibus ſecundũ uarias diſpoſitiones q̃s in eis format deſideriũ charitatis: hoc eſt ergo illud benedictũ mána:quo in quadragenario.penitentie reficiuntur electi per deſertũ preſentis uite quod cũ magno deſiderio debet appeti & ſumi:qr in eo uere recipitur deus homo qui ſeipſum dat eſcam omni menti fideli in carne peregrinanti:non ciuibus huius mundi.

Qualiter quis debeat pparari ad ſuſceptionem ſacramenti

Ictum fuit in principio huius tractatus q̧ iſtud ſacramétum erat quarto timoratiõe potiſſimũ tatione ſui nitoris qui requirit i recipientibus puritatem:qr iſta eſca nõ qualiũcũq; dicitur:ſed timentium deũ: qui p timorem a malo declinant. Et ideo licet multũ confortauerim ſupe tius deuota xpi mébra: ut ſecure ad ſũptionem ſacramenti accedant: hoc intelligere debes de illis quos mortalia peccata nõ grauãt:unde & digne accedens debet in conſideratione ſua iſta ſeptem attendere: & nota

Primũ eſt examinatio conſcientie
Secundũ extirpatio imũdicie in cogitatione
Tertium excuſſio negligentie
Quartum excluſio irreuerentie
Quintum premeditatio diſcretionis:ut hunc cibũ diſcernat ab aliis
Seſtum preocupatio orationis
Septimum prediſpoſitio deuotionis

Et propter hec omnia dicitur.i. Cor.xi.probet autem ſe iquit homo non ſophiſtice falſo & ficte per duplicitatem ad cooperiendum humaná uerecondiam:qr iſtud eſt igneum coopertorium quo ardet anima in eternũ:non temptatiue diſcernédo: uel dubitando p infidelitatem: non p̃ſumptuoſe contépnendo p temeritatem: ſed demõſtratiue ueraciter per cordis totalitatem:per métis humilitaté: p ſinceritaté:& p cordialis amoris flámeam charitatem:& p probabilitaté:& propriá infirmitatem.Et hoc ſatis ſufficit accedéti.Alter autem accipit ad iudicium irreuerétie dei:contumelie ſacraméti: uindicte & ſentétie ſui:unde & reus erit corpis & ſanguinis domini:ubi & gloſa.Ac ſi deũ occideret pũietur. He cõſiderationes quas debent timétes deũ habere q uolũt digne ad ſacramétũ accedere: figurantur Zacha.iii.ubi dicitur.Super lapidé unũ ſepté occuli ſũt lapis unus una fides fundamétalis & ſtabilis & unio charitatis.Septé occuli ſepté conſiderationes p̃paráteſ ad reuerétiam ſacraméti. Multis auté figuris.Ná figurať hoc ſacramétũ quantũ ad diuerſas ſui conditiones

Quia eſt ignitiuum dilectioniſ figuratur per agnũ aſſatum.Exodi xii.
Quia eſt impinguatiuum deuotionis figuratur p uitulum ſaginatum:luce.xv.
Quia é roboratiuũ actionis figurať p fauũ ſápſonis qui exiuit de ore leonis:Iudicũ.xiiii.
Quia é contétiuũ plene refectionis figurať p ſacrificiũ melchiſedeh q otulit pané & uinũ gen.xiiii
Quia eſt memoratiuũ & repreſentatiuũ paſſionis figuratur per panes propoſitionis:Exo.xxv.
Quia eſt plene dulcoratiuũ métis figuratur per cibum máne ut expoſitũ eſt ſupra

Et qr omnia iſta ſi ſubtiliter examinétur poſſũt rep̃ſentari:& ïueniri i figura agni paſcalis:ideo aliis dimiſſis eá aliqualiter p ſequamur. Quãtũ enim ad id qđ creditur in iſto ſacraméto qui eſt xp̃us ieſus & quantũ ad id p quod més xp̃o afficiť:qđ eſt imolatio xpi in cruce:& quátũ ad id p quod ſumés digne diſponiť in hac figura exp̃ſſius contineť.Ieſus é uere agnus dei q tollit peccata mũdi. Attéde autem.iiii.que deſcribũť.Exo.xii.que in ſũptione iſtius benedicti agni debent ſp̃ũaliter obſeruari: q̃ ſũt:máducádi tempus:Ritus:Cultus:& fructus. Tempus enim erat méſis p̃mus:dies decimus:lũa quartadecima:hora ueſpertina .Et in his omnibus aliquid ſp̃ũale ïtelligimus:méſe p̃mo pfectá reformationé penitétie:die decimo pfectá obſeruationé

UVA. BHSC. IyR_070

legis diuine luna.xiiii.perfectam actionem opõnit uirtuoſe:hora ueſpertina perfectam conſumationẽ perſeuerantie.Sola enim perſeuerátia ſecundũ ber. inter ceteras uirtutes triumphat.Et ideo licet ĩ aliis temporibus ſit quedá agni preparatio:in ſola hora ueſptina eſt ſumptio:quia ſemper debet ſumi ĩ nũ q̃ mortaliter peccandi ꝓpoſito:ut ſemper tali menti occidat ſol oĩs glorie tẽporalis:ut quaſi ĩ ueſpera mortis exiſteret.Sic & ob amorẽ ieſu oĩs uite claritas obſcuret̃ eidẽ.Manducãdi ritus erat:ꝙ nihil ſũeret̃ crudũ:nihil lixũ:nihil frixũ:totũ aſſũ:totum intinctũ. Crudum ſumit qui non cogitat quod recipit:& mentẽ diligenter non diſcutit.Lixũ ſumit qui mẽte diſtracta & terreno affectu hũida & inſipiditate tota aquea ad ſacrm diſſolutus accedit.Frixũ ſumit qui de ſacramento preſumptuoſe inquit. Et ſic potes uidere ꝙ crudũ ſumit deſidioſa indiſcuſſio.Lixũ accidioſa indeuotio:frixum preſumptuoſa perſcrutatio:ſed aſſũ & incenſũ ſumit opoſa dilectio.Intinctũ lacrhymoſa deuotio & ſtudioſa grãrũ actio. Mãducandi cultus erat hic:debebat enĩ eſſe calciatus pedibus : accictus renibus:tenẽs baculũ in manibus & lactucis agreſtibus.In his aliquid morale itellige.In pedum calciatione cõculcationẽ cõcupiſc & obſeruatõnẽ diſcipline.In renũ accĩctõe abiectionẽ ĩmundicie:& aſſumptõnẽ mũdicie: qđ fit in reſtrictura cogitationis uage & fantaſie ĩmunde.In baculi ſuſtentatione tolerantiam pacientie & peregrinationem patrie.In lactucarum comeſtiõe deteſtationem culpe & meditationem xp̄i paſſionis acerbe:& ex hoc executionem auſtere penitentie.Si uis ergo digne ad mẽſã agni accedere oppor tet te conculcare concupiſcentiam:& conſeruare diſciplinam:aſſumere continentiam:aduerſa tolerare cum pacientia:& peregrinum te reputare in uia & agreſtam memoriam paſſionis deguſtare cũ mente deuota.Et idcirco ante iſtum cibũ fortitudinis debet precedere dieta:ut comedas panẽ lachrymarũ cũ ꝓpheta ex recordatiõe crimĩs.Cũ helia panẽ ſubcineritiũ ex recordatiõe finis.Cũ turba euãgelica panẽ ordeaceũ ex mortificatiõe carnis.In qua dieta tibi adminiſtrat pſalmiſta uinũ cõpunctionis in contritione. Samaritanus uinum compunctionis & curationis in cõfeſſione.Aſſuerus uinum conſolationis in remiſſione.Sed ne hec dieta nimis grauaret infirmũ:apponit uir euangelicus duos piſces quoꝶ unus eſt leticia de euaſione tormentoꝶ.Alter fiducia de adeptione premioꝶ.Sic ergo dietatus accedit ad menſam agni:ubi ꝓpõitur panis celicus origĩe: angelicus dulcedine: uiuificus btitudine.Ad quã affert gedeon edũ lixatum aqua contritionis.Moyſes agnum aſſatũ igne dilectionis: paterfamilias uitulũ ſaginatũ adipe deuotionis. Sampſon mellis fauũ dulcedine contẽplatiõiſ.Spõſa uinum cõditũ ex charitate inebriationis.Et ipſa eadẽ preparat lectũ pacificũ:quẽ ſexaginta fortes ambiunt quiete ſoporatiõis.Et tũc dicet aĩa.Bonũ ẽ nos hic eſſe. Manducandi modus & mãducantis fructus eſt:ꝙ ſanguine illius agni poſtes & ſuplimare ſignabant:& ex hoc duplicẽ fructum accipiebãt.ſ. cõſternatõnẽ hoſtium exterius:& defenſionẽ & cõſeruationem interius.Et ſic in eo qui digne ſumit hoc ſacramentũ:ſanguine huius agni & efficacia ſacramenti hoſtes conſeruantur:dum tentationes ſupantur:omnia defenſantur dum uirtutes uirtute ſacramenti roborant̃:ſuplimare ſignatur:dum imago mentis deo aſſimulatur uterq; poſtis intingitur in quo oſtium uoluitur dũ diuina & angelica cuſtodia in qua uita noſtra defenditur uigoratur dũ uirtute ſacramenti & deus eſt nobis magis propitius & angelus circa nos magis ſollicitus.Et ſic ſpoliatis egyptiis:liberati a ſeruitute egredimur xp̄i crucis ſequentes tropheum quod nobis diuidit mare rubrũ:& in terrã uiuentium ĩtroducit.

Expoſitio eorum que fiunt in canone.

D intelligendũ autem quõ mens debeat ordinate ꝓcedere ad celebrationẽ huius ſacramenti debes uidere ea que ĩ canone miſſe fiunt.Que quidẽ celebratõ miſſe ĩmolatio noĩatur: tũ quia expſſe ſicut dictũ eſt ſupra eſt ibi imago & memoria immolatiõis facte in cruce: tũ quia effectus ipſius ĩmolationis qui eſt noſtra redemptõ & peccatoꝶ remiſſio:& in xp̄m crucifixum transformatio recipitur abũdanter:unde etiã in quadã oro ne dñica ſecreta dr̃.Quotiens huius hoſtie ĩmolatio celebratur opus noſtre redemptionis exercetur Et quia xp̄s ſemel oblatus eſt:ſicut dicit Ap̄l'us ad hebre.ix.Ita tñ ſemel in die cuilibet ſacerdoti ſufficit miſſã celebrare:unde de cõſecratiõe diſtinctiõe prima ex decreto Alexãdri pape habet̃:ꝙ ſufficit ſacerdoti unã miſſã celebrare: quia xp̄s ſemel paſſus eſt:& totũ modũ redemit.Et ualde felix eſt q unã digne celebrare poteſt:quoniam & ualde abſurdũ eſt ꝙ ſacerdos duabus miniſtret eccleſiis:ubi bis in die celebret:uel ꝙ in eadem eccleſia ꝑ temporalibus oblationibus uel quacũq; alia cauſa celebret niſi ſemel:excepta die priuilegiata natiuitatis dominice.In qua ex certis ratiõibus triplex miſſa poteſt & debet celebrari a quolibet:uel audiri.Sicut autem non debet plurieſ celebrari ĩ die.Sic nec debet omitti niſi ex ardua cã quin uel celebretur quotidie : uel miſſa audiatur deuote:unde & iſte panis:luce.xi.a ſaluatore quotidianus uocatur quia quotidie eſt ſumendus uel ſuaui guſtu uł deuoto auditu:unde & tunc per os ſacerdotis ſumi ſp̄ũaliter dicitur ab illo qui deuote aſſiſtit.Attende autem ꝙ circa hoc ſacramentum quedam fiunt ad repreſentationem que circa dominicam paſſionem ſunt acta : cuius iſtud ſacramẽtum eſt memoria ut dictum eſt ſupra. Alia fiunt ad reuerentiam & mundiciam huius ſacramenti. In quo chriſtus ueraciter & corporaliter continetur.Et hoc non ſolum ſicut in figura. Quedam etiam fiunt ad repreſentandum mundi

UVA. BHSC. IyR_070

ciam & gratiam que requiritur in ſumente: unde & conſecrationes adhibent̄ his rebus que ueniunt in uſū huius ſacraméti: tū ad repreſentādū ſanctita tem ipſius ieſu qui eſt ſanctus ſanctoꝝ: tū etiam ad repreſentādū effectū ſcitatis qui i ſumēte ex xp̄i paſſione cāuat̄ ſecūdū illud ad hebreos ultimo. Ieſus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinē populū. Et ideo regulariter hoc ſacramētū non debet celebrari niſi in eccl'ia p epiſcopū conſecrata: que quidē dicit̄ do mus dei ſecundū apoſtolū. i. thy. iii. uel niſi in ora torio de ſp̄ali priuilegio domini pape: uel licētia epi ſcopi. Et licet indulgeatur ꝙ eccleſia non ſit conſe crata: nūq̄ tamē conceditur quin ſup altare lapideū conſecratum p epiſcopū celebret̄. Quia licet ſepe in ſuſcipiētibus deſit ſanctitas q̄ ſignatur p cōſecra tionē eccleſie: nūq̄ tamen deficit ſanctitas in ſacra mento: ut in xp̄o ieſu: cuius xp̄i ieſu ſanctitas p alta re ſignificatur. Conceditur in itinere poſitis ſi ec cleſia defuerit ſub diuo uel ſub tentorio miſſa cele brari: & hoc ſi habeatur altare portatile. i. lapis con ſecratus: & omnia alia que requirūtur ad ſacrū my ſterium celebrandum. Sicut dicitur de conſecratio tione diſtinctione. i. ca. Concedimus. Conſecra tur & calix per epiſcopū qui debet eſſe aureuſ uel ar genteus: uel de ſtagno ad minus. De ligno autē uel de uitro nullo modo conceditur: nec de cupro ſiue ere: quia uomitū prouocat: qđ eſt contra reue rētiam ſacraméti. Corporale etiā bn̄dicit̄: & ueſtes ſacerdotales benedicūt̄: non qr res inaniate ſint ſu ſceptiue gratie: ſed qr ad coſecrationem talium ad monetur modus rationalis quantū ſe debeat diſpo nere: ac per gratiam conſecrata accedat ad ſacramen tum: quando nec ipſe res inanimate quantūcunq; precioſe & munde non debent aſſumi ad uſum ſa cramenti; niſi ſint per epiſcopum qui uicē xp̄i ſpiri tualiter tenet ad hoc: per ſanctitatē bn̄dictionis aſſū pte. Vbi & attende: q̄ abominabile eſt & horrēdū ꝙ ueſtes mulierum & lectorū ſepe multiplici ſpur citia maculate per auariciam quorūcūq; religioſoꝝ uel ſacerdotum ſacris altaribus applicentur. Tanta autem eſt efficatia gratie xp̄i ꝙ ſepe ad humilitatē noſtram his rebus inanimatis q̄ ſunt p benedictio nem conſecrate fit remiſſio peccatorū. Sicut patet de aſperſione aque benedicte & olphatione incēſi: unde & nō nulli uolunt & non indocte: ꝙ per ingre ſſum eccleſie conſecrate homo conſequatur remiſſi onem peccatorum uenialium. Sicut & ſuperius di cta patet inducentes illud p̄s. Benedixiſti domine terram tuam: ideſt eccleſiam: remiſiſti iniquitatem plebis tue: unde i ſecundo machabeoꝝ dicit̄. iii. ca. Vere quedam dei uirtus eſt i loco. Nam ipſe qui i celis habet habitationem: uiuificator & adiutor eſt loci illius: propter qđ etiam regulariter ſacerdos eſt amonendus: ꝙ q̄to reuerentiorem locū poteſt eli gat ad celebrandum: niſi cōmunis cōpaſſio popu li aliter ſuadeat: legitima licentia prius obtenta. Tā ta autem eſt ſanctitas eccleſie conſecrate: ꝙ ligna & lapides eius in humanum uſum nō debent aſſu mi in opera laicorum. Sicut habetur ex Niceno cō cilio eadem diſtinctione. Et ibidem legitur ꝙ palla altaris: cathedra: candalabrum: & uelū: ſi fuerint ue tuſtate conſumpta incendio dentur: cineres quoq; eorum in baptiſmario deferantur: aut i pariete: aut in foſſis pauimentorum iactētur: ne introeūtiū pe dibus inquinentur. Vbi attēdat humana malitia ꝙ ſi cineres talium rerum non debent cōculcari pedi bus hominum: quomodo anima deo deuota & cō iuncta per ſumptionem ſacramenti: conculcat̄ ſter coribus demonum: & imundiciis meretricū. Vides ne miſera anima quomodo omnia circa hoc ſacra mentum tibi intonant ſanctitatem. Nam corpale ē mundū: palla mūda: altare: eccleſia: uaſa omnia ſūt conſecrata & tu filia mortis es in diaboli meretricū proſtituta: pro qua ſola ſacranda chriſtus i ſacramē to ſe tanta uoluit ſanctitate icludere: & ſuā tibi co mittiuā per talem modū gratie dignanter tribue re. Vere imperium eſt ſacrilegium ſanctitatis ſacra mentum ſine ſanctitatis reuerentia ſumere. Quod ut aliqualiter pateat ad expoſitionem eorum que aguntur in miſſa aliqua tibi conſideranda ſubiūgo

De ueſtimentis ſacerdotalibus

Via enim ſacerdos debet eē ſeperatus a co muni hominum cōuerſatōne: ſecundū il lud mala. primo: ubi angeluſ domini uoca tur: ideo tam ipſe q̄ omnes eius miniſtri inſigniū tur clericali tonſura: qua fit abraſio capillorū in mo dum corone: que recte denudationis capitis ſigni ficat claritatem contemplationis: & puritatem intē tionis. Et quia hoc fit per capillorum abraſionem qui capite oriuntur nihil in ſe habentes uitale: ſigt ꝙ non ſolum nociue cogitationes ſed etiam uane & ocioſe que nobis ex noſtra miſeriā oriunt̄ debēt nouacula ſollicite circunſpectionis noſtre diligen ter abſcindi. Quia etiam capilli ſunt quedā corpo ris ſuperflua: ideo ſignificant ꝙ amor ſuperfluus tē poralium: & cura ipſorum debet ſollicitius reſecari. Et quia ex tali raſura coronatur caput: ſignificat ꝙ noſtrum ſacerdotium eſt regale & honorificum in ſimilitudinem chriſti regis & ſacerdotis. Significat etiam ꝙ pro magno honore & munere debet ani ma ſibi reputare adeo ꝙ ſic caput mentis ſue radat pro chriſto modo p̄dicto. Veſtitur autem paramē tis ſacramentalibus & nō ueſtibus cōmunibus: ut ſciat ꝙ in ipſo non communis: ſed celeſtis requiritur uita. Vnde & fortitudo pacientie in omni tentati one ſubſternitur in amicto quod caput & hume ros munit. Pulchritudo mundicie & ſāctimonie ad iungitur in alba: que in toto corpore & i omnibus ſēſibus eſſe debet. Que mūdicia nequaq̄ aptabitur menti nec corpori niſi fortiter cingatur & ſubciga

UVA. BHSC. IyR_070

tur diligenti cuſtodia ſenſus ſui:& totius appetitus animalis & exterioris hominis. Adiungitur manipulus quaſi ſcutum fidei quod opponat tentationibus inimici. Superadditur ſtola quaſi iugum dñi leue & ſuaue:quod in longum perſeuerantie uſq; ad finem uite debet protendi. Superadditur planeta latitudo charitatis que operit multitudinem peccatorum:& que omnium aliarum forma eſt uirtutũ: ut p hoc detur intelligi ꝙ in charitate dilatata debet ſacerdos accedere ad ſacra myſteria celebrãda. Et ꝙ debet habere ſanctorum prim memoriam que preceſſerunt in uite xp̃i exemplaritate cuius memoria ipſius calciatur affectus. Ideo in ſignum huius premiſſis omnibus debent calciamenta eſſe ĩ pedibus ſacerdotis de pellibus animalium mortuorum. Cũ autem hoc ſacramentum ſit memoriale paſſionis xp̃i:ut dictum eſt :ĩ quo xp̃s eſt ſacerdos & hoſtia: a quo nobis eſt omnis uirtutis influentia deriuata Idcirco per hec paramenta ſignantur xp̃i ludibria: ut ſacerdos ad altare accedens ſciat ſe crucifigendũ cum xp̃o:ut & ipſe tranſformatus in ipſum merito ſit hoſtia & oblator:unde & amictus ſignificat uelum quo in deriſionem xp̃s fuit uelatus. Alba ſignificat ueſtimentum album in quo ſibi illuſit herodes. Cingulum manipulus:ſtola diuerſa uincula q̃bus pluries fuit ligatus:planeta in qua communiter eſt aliquid purpureum uel ſericum & rubeum ſignificat chlamydem coccineam & ueſtimentum purpureum:in quo xp̃s fuit irriſus. Sic & flagellatura poteſt figurari in manipulo qui habet formam ſcutice. Non enim eſt inconueniens per idem plura ſignificari. Quia uero ep̃s excellenter tenet figuram & perſonam xp̃i:ideo preter hec pamenta habet ſandalia rubea:& cyrothecas cum anulo in q̃bus ſignificãtur pedum uulnera & manuum & rubricationes ſanguinis emanantis:habet & mitram in capite:In qua ſignificatur corona ſpinea uulnerans caput xp̃i:habet & baculum in quo arundo exprimitur:qua fuit xp̃i corpus percuſſum:ut ſic recognoſcãt ſacerdotes & ep̃i:ꝙ chriſti opprobriis adornantur. Quia uero ſicut tibi dictum eſt ſupra: cum de ſancte trinitatis myſterio ageretur:due ſunt alte radices ad omnia que ſunt fidei.ſ.ſentire de deo altiſſime & piiſſime.ideo in iſtis duabus radicibus ſacerdos prediſponitur anteq̃ ad altare accedat. De deo enim ſentit altiſſime charitas humiliata per recognitionem ſui:quod ſacerdos ſe ſẽtit habere dũ incipit a confeſſione ſue iniquitatis & indignitatis. Et timor proſternit niſi ſpes erigat: idcirco ſequit̃ charitas eleuata per fiduciam que de deo ſentit piiſſime dum ipſum non dubitat benignum remiſſorem offenſe:propter quod dicit in plena fiducia remiſſionis. Aufer a nobis cunctas iniquitates n̄ras. Et ſic poſtulans ſanctorum patrocinium qui in altari requieſcunt & qui regnant cum xp̃o dicit. Oramus te dñe p merita ſanctoꝝ. Oſculatur altare in ſignum pacis & confederatõis ſui cum xp̃o: ut iam unum cum xp̃o effectus tranquillus & quietus incipiat celebrare ſecluſis ab altari & ab eius mente oĩbus tumultibus diſtractiuis. Quia uero iſtud eſt ſacramentum totius diuini cultus & ritus fidei cõtetiuum:ideo circa iſtud ſacramentũ fit ꝑcipiũ cõiter totius eccleſie:unde ſacerdos:ſicut caput ẽ actor principalis:clerici ſunt miniſtri:& circunſtant omnes populi. Tria uero ſunt attendenda in ſacra miſſa.

Verba que proferũtur que debẽt proferri cum multa diligentia.

Geſtus & actus qui fiunt maxime a ſacerdote: qui debent attendi cum multa reuerentia.

Defectus qui contingunt ex noſtra infirmitate & miſeria:qui debent ſuppleri cum digna penitentia.

De his uerbis que proferuntur in miſſa.

Itea primum attende ꝙ miſſa poteſt diuidi in preparationem:oblationem:conſecrationem:ſumptionem:& gratiarũ actionem Preparatõ durat uſq; ad offertorium. Oblatio uſq; ad prefationem. Conſecratio uſq; ad pater noſter: Sũptio uſq; ad poſt cõionem. Grãꝝ actio uſq; ad finem. Quia uero ſcriptum ẽ Eccle.xviii. Ante orõnem prepara aĩam tuã ideo premittitur preparatio quedam ad digne que ſequuntur agenda: Cuius ꝑparationis due ſunt partes ſecundum ꝙ duo principalia ſunt in nobis. Affectus.ſ.& intellectus. Primo igitur ꝑparatur affectus:& hoc quadrupliciter primo p laudis iubilũ:qa ſcriptũ eſt.p̃s.xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me:& illic iter quo oſtendam illi ſalutare dei. Hoc fit in introitu : quia ut in pluribus ſumitur de pſalmo.uel ſaltem cũ p̃s. cantatur. Quia ut dicit diony.iii.li.ãgelice hierarchie. p̃s.cõprehendũt p modũ.p̃s.& iubili quicq̃d in ſacra ſcriptura hiſtorice cõtinet̃. Secũdo p ſue miſerie gemitũ dũ miſericordia petitur:dicẽdo kyrieleiſon ter:pro perſona pr̃is. Ter xp̃el̃. pro perſona filii. Ter kyriel̃. p pſona ſp̃us ſci cõtra triplicem miſeriam.ſ.ignorãtie:culpe:& pene. Etiam ad ſignificandum ꝙ oẽs pſone trinitatis ſũt in ſe iuicẽ p eſſentie unitatẽ ſimplicitatẽ:& idiuiſibilitatẽ. Tertio fit per celeſtis glorie concentum:ad quam tendimus propter preſentem miſeriam:dicendo. Gloria in excelſis deo:que cantatur ſolum in feſtis : in quibus commemoretur gloria celeſtis. Intermittitur autẽ in officiis luctuoſis que ad commemorationẽ noſtre miſerie intorquentur. Quarto fit preparatio p orationis ſuſpirium:quam ſacerdos facit pro toto populo:ut digni habeantur tantis myſteriis que non debent eſſe multiplicate. Nam regulariter

UVA. BHSC. IyR_070

in feſtis duplicibus ſolum una dicitur prima colle cta. In aliis feſtis uel feriis cōmuniter tantū tres. In miſſis priuatis non debet numerus quinarius: uel ſeptenarius ſuperari. Secundo preparatur intel lectus per inſtructionem fidelis populi: quod ma xime eſt conueniēs: quia hoc ſacramentum eſt my ſterium fidei: unde & quia in hoc ſacramēto etiā ē collectio totius populi: propter quod cōmunio ſi ue grece ſynaxis nominatur. Fit autē hec īſtructio diſpoſitiue quidem per doctrinam prophetarum & apoſtolorum: que in eccleſia legitur per lectores & ſubdiaconos. Poſt quam lectionem a choro cā tatur graduale & alleluia: quod ſignificat ſpiritualē exultationem: uel tractus in officiis luctuoſis: qui ſignificat ſpiritualem gemitum. Alterum enim ho rum uel ambo conſequi debet in populo ex predi cta doctrina. Perfecte autē populus inſtruitur p do ctrinam in euangelio contentam: que a ſūmis mi niſtris legit̄. ſ. a diaconibus. Et quia chriſtus ī euan gelio loquitur tanq̄ diuina ueritas cui credimus ſe cundum illud Ioānis. viii. Si ueritatem dico uobis &c. idcirco ne more illorum īcredulorum inuenia mur rebelles. Finito euangelio cantat̄ ſymbolum fidei: in quo populus oſtēdit ſe per fidem doctrīe chriſti fore ſubiectum. Cantatur aūt hoc ſymbolū in feſtis illis de quibus fit mētio aliqua ī hoc ſym bolo. ſicut ī feſtis chriſti: Ac per hoc ī omnibus do minicis & beate uirginis & apoſtolorum: q̄ hāc fidē fundauerunt: & angelorum qui eam ſuggerunt: & fi deles cuſtodiūt: & ſancte crucis in qua noſtre fidei myſterium eſt completum. In aliquibus autem ec cleſiis cantatur in feſtis martyrum qui fuerunt hu ius ſancte fidei defenſores. Sed quia principalia fū damenta ſunt in apoſtolorum martyrio conſecuta idcirco rationabiliter ſancta mater eccleſia romana nullorum uirorum feſtiuitatibus: p̄ter apoſtolos & euā geliſtas: attribuit ſymbolū fidei decātandū. Fa cta prefatiōe ſeq̄tur ſecunda pars miſſe: que quidē uocatur oblatio: ubi duo agūtur. Primo laus popu li ī cantu offertorii: per quod ſiḡtur letitia offerēti um: & orō ſacerdotis petētis orōnem populi eſſe deo acceptā. Vnde primi Paralipo. ultimo. Dixit Dauid. Ego ī ſimplicitate cordis mei letus obtu li uniuerſa hec. & populū tuū qui hic reptus ē ui di cū ingēti gaudio tibi offerre donaria. Dn̄e deus Abraham & Yſaac & iſrael patrum noſtrorum cuſtodi ī eternum hanc uolūtatem cordis eorum &c. At tendat autem ſacerdos ea que dicta ſunt ſupra: ſcili cet ꝙ offerendo ſe coniungat chriſti charitati & ī tentioni in offerendo quaſi ſentiens ſe chriſtum: & in illo affectu in quo obtulit: ſciens ꝙ altare eſt ibi pro cruce: paramenta etiam pro preparatoriis paſſionis ut dictum eſt ſupra. Poſt oblationē ſequitur conſecratio: que quia ſupernaturali uirtu te agitur: ideo excitatur populi deuotio: ut ſur ſum feratur in deum prefatione. Et quia per cō ſecrationem uere ibi chriſtus in ſacramento eſt de us homo: cuius ſedes proprie eſt in celo: iuxta p̄s .x. Dominus in celo ſedes eius: ideo mouemur ſurſum habere corda & ad angelorum cōſortium eleuari. Vnde & reſpondet chorus. Habemus ad dominum: ne mendax uideatur. Finita prefa tione cantat ter Sanctus: quaſi uocibus angelicis ſociatus. In quo cantu laudatur chriſti deitas cum angelis & totius trinitatis quantum ad multipli cem commendationem trinitatis & unitatis: & re pletiue omnium maieſtatis. Laudatur etiam eius humanitas cum pueris iudaicis qui in die palma rum clamauerunt: Oſanna in excelſis: Benedictus qui uenit in nomine domini. Deīde ſacerdos con ſecrationem ſecrete peragit: in qua ſic procedit.

Primo quidem commemorat pro quibus hoc ſacrificum offertur. Et poſtea generalit̄ pro omni eccleſia: & pro his qui in ſublimitate ſunt conſtitu ti: pro quibuſdam poſtea ſpecialiter qui ſpecialiter offerunt: uel pro quibus offertur. Secūdo com memorat ſanctos quorum patrocinia implorat: & quorum meritis ſe coniungit: ut digne ſacrificium peragatur: cum dicitur: Communicātes & memo riam uenerātes. Et quia ſūmum quod poteſt habe ri in digna oblatiōe & conſecratione eſt coniungi chriſti hominis merito. Ideo in diuerſis chriſti ſo lēnitatibus actus illos ſacros commemorat quos in illis diebus chriſtus feciſſe refertur ut eis coniū ctus dignus huius ſacrificii hēat̄ miſter. Tertio petitionem condudit ꝙ oblatio pro quibus offer tur fiat ſalutaris: cum dicit. Hanc igitur oblationē: &c. Deinde quarto ad ipſam cōſecrationem ac cedit: in qua primo petit conſecrationis effectum cum dicit. Quam oblationem tu deus &c. Secū do conſecrationem peragit per uerba ſaluatoris: cum dicit. Qui pridie q̄ pateretur &c. Tertio ex cuſat preſumptionem per obedientiam ad chriſti mandatum cum dicit. Vnde & memores Quar to petit hoc ſacrificium peractum eſſe deo acce ptum: cum dicit. Supra quē propitiatio. Quin to petit huius ſacrificii & ſacramenti effectum. Et primo quidem petit intentiones & opera ſa crificantium diuino conſpectui preſentari: tanq̄ accepta grata & digna: & ſummo altari creatri cis eſſentie preſentari: cum dicit. Supplices te ro gamus omnipotens deus iube &c. Secundo pe tit iſtum effectum ſacramenti quo ad mortuos qui ſumere non poſſunt: cum dicit. Memento eti am domine. Tertio petit iſtum effectum ſacra menti quo ad ipſos offerentes: & quo ad totum populum: ut in uirtute ſacrificii iungantur meri tis ſanctorum cum dicit. Nobis quoq; peccato ribus: & ſic conſumatur conſecratio ſecreta.

Deinde agitur de ſumptione & receptione ſa cramēti. Et primo quidē fit ſpālis preparatio p ora tionē totius ppl̄i q̄ ē orō dn̄ica. In qua & pāis quo

UVA. BHSC. IyR_070

tidianus petit̃ ſecundū ſaluatoris preceptū:pp qđ
excuſat ſe & populum:ne ad preſumptionem repu
tetur quod tantum ſumunt ſacramentum.Prepara
tur etiam per ſpiritualem orationem qua ſacerdos
pro populo petit liberari ab oī malo:cū dicit ſecre-
to:libera nos queſumus domine. Preparatur eti-
am populus ad ſumptionem per pacem que datur
cum dicitur Agnus dei.Eſt enim hoc ſacramētum
unitatis & pacis.In miſſis autem defunctorum in
quibus hoc ſacrificium offertur:non pro pace ſed
pro requie mortuoꝶ pax intermittitur. Deinde
perceptio & ſumptio ſequitur ſacramenti prius hu
miliato ſacerdote per orōnes preambulas & coniū
ctas xp̄i paſſioni & morti p affectiones tranſforma
tiuas que in ipſo ſacerdote debent formari: tam ex
uerbis que dicunt̃ in ipſis orationibus in quibus
fit mentio de pace relicta p teſtamento diſcipulis
de morte uiuificatiua & effuſo ſanguine p noſtris
peccatis:q̃ etiam ex aſpectu ſacramēti in quo ſenſi-
biliter repñtatur xp̄i paſſio & mors:dum aſpicit ſā
guinem ut effuſum & a corpore ſeparatum per ſe
ſanguinem in calice & chriſti corpus ut mortuū ex
alio latere:licet ſecundū rei ueritatē totus chriſtus
uiuus & īmortalis ſit ſub utraqꝫ ſpē.Sacerdote autē
refecto per ſacramentū poſtmodū aliis cōicandis
diſpenſat:quia ut dicit diony.iii.li.angelice hierar-
chie.Qui aliis diuina tradit primo debet ipſe parti
ceps fieri. Vltimo aūt tota miſſe celebratio ī gra
tiaꝶ actione finitur:populo exultāte pro ſumptio
ne myſterii:quod ſigt cantus poſt cōem: & ſacer-
dote p orationem gratias referente. Sicut & cena
celebrata:chriſtus cum diſcipulis dixit himnū: uñ
& diaconus ppl'm licentians dicit.Ite miſſa ē.ſ.ho
ſtia filii dei a deo patre miſſus eſt:in nobis in ſācto
quod ſumpſimus ſacramēto. Et ipſa eadem hoſtia
uobis a deo data:miſſa eſt deo in ſancto ſacrificio
quod conſumauimus & ſibi miſimus per ipſum
ſacerdotem:tanq̃ p dignum āgelum deferentem:
pp quod & tota celebratio huius ſacrificii miſſa dr̃.
In officiis autem luctuoſis nō dr̃. Ite miſſa eſt: ſed
tm̄ Benedicamus dño:ut p hoc oſtendat̃ ꝙ diuer-
ſimode format̃ affectus:dū ſublimia xp̄i magnalia
& ſāctorum gloriam celebrat.Et dū ſub ſua ul' alio
rum miſeria in gemitu lamentationis ſuſpirat: pp
quod uidere potes rationem:quia omnia leta in ta
libus officiis omittuntur. Licet autem hoc ſacra-
mētū paucis uerbiſ cōficiat̃: quia pauca ſunt uerba
forme:tñ omnia iſta alia ſunt addita ī canone miſſe
ad preparationem populi & reuerentiam ſacrificii.
Et ipſe canon miſſe qui pertinet ad conſecrationē:
traditus eſt nobis ſolēniter ab apoſtolis qui ſic tra
diderunt ſicut formam habuerunt a xp̄o: & ſic ad
memoriam eorum fuit reductum ſpū ſancto inſpi
rante:unde licet alia contineātur ibi que a nullo ex
primuntur euangeliſta:nō ideo debet aliquid omit
ti:quia non eſt minus auctenticum quod ab ipſo
petro apoſtolorum principe eſt eccleſie traditum:
q̃ id quod eſt ab euangeliſtis tranſſcriptum: cum
ex eius auctoritate euangelia ſint recepta. Circa
autem illa que dicuntur debes attendere:ꝙ quedā
dicuntur a choro que pertinent ad totum populū:
quorum quedam chorus inchoat:& illa ꝓſequitur
.ſ.que ſignificant id quod communiter toti popu
lo inſpiratur.Quedam uero populus proſequitur
ſacerdote inchoāte:qui eſt princeps miſterii & dux
ſacri officii.In ſignum ꝙ talia peruenerunt ad po-
pulum ex ſola reuelatione diuina.Et quia firma ad
heſio fidei:& gloria maieſtatis dei ſunt in nobis ſo
lo deo interius reuelante & faciente: ideo ſacerdos
inchoat ſymbolum fidei & gloria in excelſis:quaſi
dicat ſacerdos. Iſta nec ſciremus nec cognoſcere-
mus ex nobis:ſed ipſe deus reuelat nobis:cuius ui
cem fungor iſta inchoando.Quedam uero dicun
tur per miniſtros tantū:ſicut doctrina noui & uete
ris teſtamēti:in ſignum ꝙ per miniſtros adeo miſ
ſos eſt hec doctrina populo nunciata.Quedam ue
ro ſolus ſacerdos proſequitur:que ſcilicet ad propri
um ſacerdotis officium pertinent. Sicut orationes:
ſacrificium:oblatio:& conſecratio.Et ideo illa que
dicenda ſunt circa hoc:occulte a ſacerdote dicūtur:
tum ut oſtendatur ꝙ populus non attingat: tum
ut oſtendatur ꝙ circa chriſti paſſionem que in
hoc figuratur diſcipuli non niſi occulte confiteban
tur.In omnibus autem que ſacerdos dicit:ſiue pu-
blice ſiue priuate:primo excitat populum ipſum
ſalutando & benedicendo:cum dicit Dominus uo
biſcum:& in fine expectat eius aſſenſum ut reſpō
deat.Amen.Et ideo in his que ſecrete dicuntur:pu
blice premittit.Dominus uobiſcum & oremus.Si
cut poſt euangelium.Et ſubiungit in fine alte: Per
omnia ſecula ſeculorum.Et ideo ſacerdos ſemper
loquitur in plurali orando:quia ipſe tota eſt eccle-
ſia.In his uero que dicit poſt Agnus dei que ſpe-
ctant ad preparationem ſui ad recipiendum ſacra-
mentum loquitur in ſingulari & hoc chriſto pre-
ſenti:unde nec ibi preſalutat populum: nec expe-
ctat eius reſponſum. Attende autem ꝙ ſacerdoſ
demonſtratur tenere perſonam chriſti qui ſe offe-
rebat pro nobis ſacrificium deo patri:& ipſum pro
nobis orat.Ideo in toto canone communiter ſacer
dos alloquitur deum patrem obſecrans per illud
ſacrificium ſibi & populo fore placatum. Tunc ue-
ro poſt agnus dei ſacerdos conuertitur ad alloquē
dum chriſtum preſentem ut per hoc oſtendat ipſū
eſſe non ſolum ſacrificium quod offertur: ſed de-
us cui offertur:unde & ip̄e ſacerdos ipſum colit cul
tu latrie ſub ſacramento:cum eum alloquitur di-
cens.Domine ieſu xp̄e filii dei uiui. Attēde autē
ꝙ in ſecreta quando ſacerdos orat ut nobis fiat cor
pus & ſanguis dilectiſſimi filii tui nō ītēdit orare p
pter dubitationē ut fiat ſacramentū cōpletum pp
ꝓlationē forme uerborū a ſacerdote cum intentio-

UVA. BHSC. IyR_070

ne conficiendi ſuper debitam materiam. Sed orat
ut talis confectio fiat nobis fructuoſa:quia bene
poſſet ſacramentum rite compleri cum dãno offe
rentis & populi: unde ſignanter dicit. Fiat no
bis corpus & ſanguis: unde & premiſit Quam
oblationem facere digneris benedictam.i. ſecun-
dum Aug.p quã benedicimur:p gratiã aſcriptã.i.
p quã in celo aſcribimur.Ratã.i.per quã in xp̃i ui-
ſceribus eẽ cenſeamur.Rationabilẽ.i.per quã a be
ſtiali ſenſu exuamur.Acceptabilẽ.i.q nobis ip̃is di
ſplicemus:p hãc acceptabiles unico filio ſimus.
Nõ eẽt ãt icõueniẽs ẽt ſi i hoc & multis aliis peta
mus:quod idubitãt fieri certi ſumuſ:ſicut & xp̃ſ lo
an.vii.petit ſuã clarificationẽ:quã tñ fieri nõ dubi
tabat.Et nos docuit xp̃s in orõne dñica pricipales
petitiões peti:q̃s ipoſſibile ẽ impediri:ſicut ſãctifi
cari nomẽ dei & uolũtatẽ eius fieri. Licet autẽ
iſtud ſacramẽtũ preferat ex ſeipſo oĩbus antiquorum
ſacrificiis tãq̃ ueritas figure & corpus ũbre:tamen
ſacrificia antiquorum patrum fuerũt deo acceptiſſima
ex eorum deuotiõe.Inter quos pricipatũ tenere uidẽ
tur tres q cõnumerãt i canone. Abel rõne oblõis
primarie & patiẽtiſſime occiſiõis:quã ſuſtinuit ab
ĩpio fratre i figura xp̃i occiſi ab ip̃a gẽte.Abrahã ra
tiõe primatus fidei:qr ſibi primo i ſcriptura d xp̃o
icarnato facta ẽ repromiſſio & multiplici alio p̃ui
legio fidei ſue:q etiã in ſuis ſacrificiis acceptiſſimuſ
deo fuit & maxĩe in imolatiõe filii:i quo typũ te-
nuit dei p̃ris.Melchiſedech cuius ſacerdotium ſũ-
mum dicitur:ut dictum eſt ſupra. Et ideo ne mi
niſter huius ſacrificii:quia uere chriſtũ conſecrat:
ſeipſum preſumptione erigeret ſuper eos quibus
hec gratia non eſt data:humiliatur ut pateat ſuam
deuotionem a deo acceptari ad ſimilitudinem de
uotionis illorum patrum non q intendat petere
q immolatio corporis chriſti fiat eo modo acce-
pta quo ex parte ſacrificii erat ſibi accepta immo-
latio animalis. Quando autẽ ſacerdos dicit.Iube
hoc fieri &c.Non debet eſſe intentio ſacerdotis q
petat ſpecies ſacramentales ferri in celum:nec cor-
pus chriſti uerum quod ibi eſſe non deſinit:ſed pe
tit hoc pro corpore miſtico in illis ſpeciebus ſigni
ficato:ut ſcilicet orationes & affectus populi & ſa-
cerdotis angelus aſſiſtens diuinis myſteriis deo re
preſentet. Licet enim poſſet appropriate dici de
angelo qui eſt cuſtos ſacerdotis offerentis:non ta
mẽ opportet ſic ad unum angelum orationem re
ſtringi:ſed nomine angeli poteſt intelligi celeſtis
exercitus qui eſt charitatiue unus qui circa miniſte
rium deuote aſſiſtit. Sicut enim dicit Ambroſius
In hora immolationis aperiuntur celi:deſcendunt
angeli qui ibi aſſiſtunt tam ad memoriam preſen-
tis domini:q̃ etiam ad adiutorium efficax recolle-
ctionis cordis:tam ſacerdotis q̃ populi ad reueren
tiam ſacramenti:& ad impediendum malitiam im
pugnantis aduerſarii. Poſſet etiam dici iſte an
gelus qui tam ſacerdotis mentem q̃ eccleſiaſticam
unionem petitur in ſublime deferri eſſe ieſus chri
ſtus qui eſt angelus magni conſilii:cuius eſt ſpeci
aliter officium totum corpus eſſe ſibi per ſumpti-
onem ſacramenti ſpecialiter coniunctum in ſubli
me deferri. Sublime autem altare dei dicitur uel
ipſa eccleſia triumphans: in cuius medio transfer
ri petimus: uel ipſa superſumma trinitatis eſſen-
tia: cuius participationem petimus. De quo alta
ri dicitur Exodi uigeſimo. Non aſcendes per gra
dus ad altare meum:quia in trinitate.Sed tote tres
perſone coeterne ſibi ſunt & coequales.Et iſta ſuf
ficiant de primo:ſcilicet de his que dicuntur.

De actis qui fiunt in miſſa

Irca uero geſtus & actus qui fiunt a ſacer-
dote: ſicut manuum extenſio: ſignatio:
& alia huiuſmodi. Sciendum eſt q que-
dam fiunt in hoc ſacramento pertinentia ad repre
ſentationem paſſionis chriſti: quedam ad ſignifi-
cationem corporis miſtici: quedam ad deuotio-
nem & reuerentiam huius ſacramenti.Ad memo
riam ſacramenti ſpectat modus ſtandi ipſius ſacer-
dotis: qui communiter ſtat manibus mediocriter
extenſis & eleuatis in typum chriſti crucifixionis.
Iungunt aliquando manus ad deſignãdum deuo
tam recollectionem mentis & cordis:qua & oran
do ipſe totus debet ferri in deum: & quam etiam
ipſe chriſtus ſe obtulit in ſacrificium deo patri.
Ipſa etiam crucis ſignatio ſingulariter in hoc my
ſterio iteratur ad exprimendam paſſionem & cru-
cem in qua iſtud ſacrificium fuit immolatum.
Vnde & breuiter tibi reddam rationem unam de
omnibus crucibus que fiunt in celebratione hu-
ius ſacramenti. Debes autem ſcire q conſecratio
huius ſacramenti: & acceptatio ſacrificii & deuo-
tio offerentis: & fructus eius in omnibus eccleſie
membris procedit ex uirtute chriſti in cruce paſſi:
& immolati pro nobis a quo habemus iſtud ſacri
ficium ut oblatonem & donum: & ut ſacramen-
tum.& omnibus modis quibus dictum eſt ſupra.
Et ideo ubicunq fit mentio de aliquo horum:ſa-
cerdos crucis ſignatione utitur:ut per hoc chriſti
paſſio ſibi amplius imprimatur:i quam debet trãſ-
formari offerẽdo: ut hec ſibi ſciat & eccleſie i cruce
fore collata Ne aũt preteriſſe uideamur tot cru-
ces que fiũt:attende q in ipſis crucibus xp̃i paſſio
ſicut gradatim fuit facta:ita & in his quibuſdã gra
dibus configurat. Quorum primus fuit traditio fa
cta a iuda iudeis:quod ſignificãt proprie cruces ſu
per illa uerba.Hec dona:hec mũera:hec ſancta ſacri
fi. illib.Ex illo enim maleficio quo traditus eſt no
bis a patre i donũ:munus & ſacrificiũ benigne do
tatus. Secũdo i iſta traditiõe fuit pactio:traditio
uenditio & emptio:ac precii ſũptio:ex quibus xp̃s
uidet factus eẽ iudeorum ad occidendũ i morte cu-
ius pactiõis maleficiũ deus uertit in nobis bonũ
finẽ firme traditiõis & poſſeſſiõis iſtiuſ bñdicte ho
ſtie nos ad benedicẽdũ diuina natura ſpirituali &

UVA. BHSC. IyR_070

corporali:quaſi triplici denario nobis dato. Quod
ſignificat precium uenditionis triginta denarioꝝ.
Ad quod deſignandum fit iterum triplex ſignatio
ſuper illa uerba. Benedictam:aſcriptam:ratam.
Ad deſignandam autem malitiam proditoris
qui nec humilitate obſequii quo ſibi pedes lauit:
nec beneficio amoris oſtenſi quo ſibi corpus ſuū
tradidit: potuit reuocari. Fit iterū duplex ſignatio
ſuper illa uerba:ut nobis corpus & ſanguis fiat dile
ctiſſimi non quo ad ſimilitudinem illius impii.
Tertio fuit ipſa paſſio xp̄i figurata in ipſa conſe
cratōe ſacri in cena. Ad qđ deſignādū fiūt due cru
cis:una ī cōſecratiōe corpis:alia ī cōſecratōe ſāguiſ
ubi utrobiꝗ dicit̄. Bn̄dixit. Quarto fuit xp̄i paſ
ſio pacta per quinꝗ plagas in cruce receptas. Ad
quod rep̄ntandum fit quintuplex crucis ſignatio
ſuper illa uerba:hoſtiam purā:hoſtiā ſcām:hoſtiā ī
maculatā:panem ſanctū uite eterne:& calicem ſalu
tis perpetue. Quinto rep̄ntatur dura extēſio cor
poris & effuſio ſanguinis:& fructus paſſionis p tri
nam crucis ſignationem:que fit ſuper illis uerbis.
Corpus & ſanguinem ſumpſimus. Sexto rep̄n
tatur triplex ōro quam fecit in cruce:unam ꝓ pſe
cutoribus cū dixit:paṫ ignoſce illis. Secūdā ꝓ libe
ratiōe a morte:tam ſua:q̄ oīum electoꝝ:cum dixit
Deus meus ut quid dereliquiſti me. Tertiam pro
adoptione glorie ꝓ omnibus electis ſuis:quos ꝓ
prium ſpiritū noīauit:cum dixit. Pater in manus tu
as comēdo ſpm̄ meum. Et ad hoc ſignificandum
fit trina crucis ſignatio ſuper illa uerba. Sanctificaſ:
uiuificas:bn̄dicis. Septimo rep̄ntantur tres hore
quibus pepēdit in cruce.ſ.a ſexta uſꝗ ad nonam.
Et ad hoc ſignificandum fit iteꝝ trina crucis ſigna
tio: ad illa uerba.ſ. Per ipſum cum ipſo: & in ipſo.
Octauo ad rep̄ntandum mortem in qua due p
tes gratie humanitatis ſunt ab inuicē ſepate.ſ.cor
pus & aīa:non a diuinitate. Et ad hoc ſignificandū
fiunt due cruces ſubſequentes extra calicem:cū dr̄.
Eſt tibi deo p̄ri &c. quia in charitate mortis xp̄i eſt
oīs gloria dei quā habet ab humana natura. No
no ne credat̄ remanſiſſe xp̄m in morte:fit rep̄ntatō
reſurrectiōis xp̄i tertia die p tres cruces que fiūt ad
illa uerba:pax dn̄i ſit ſemp uobiſcū. Vnde & ſignū
pacis fcē in eius morte:mortis uulnera ſeruauit in
gl̄ioſa carne. Quod autē ſacerdos quīquies ſe uer
tit ad ppl̄m ſiḡt ꝙ quinquies ſe manifeſtauit ī die
paſcatis glorioſe reſurgēſ. Salutat āt ppl̄m ſacerdoſ
ſe reuoluēs ad ip̄m:in ſignū ſalutaris bn̄dictionis
quā xp̄s attulit reſurgēs a mortuis:cū dixit pax uo
bis. Et quia ep̄s ut dictū ē principalius xp̄i rep̄ntat
pſonā:iō ſolēniter celebrās ī feſtis ī p̄m a ſalutatōe
q̄ ſe uertit ad ppl̄m dicit pax uobis. Ablutio uero
digitoꝝ:& thurificatio incēſi nō ponūt̄ hic ſicut ce
rimoniales obſeruantie iudeoꝝ. Sed quia iſta lr̄alr̄
ſpectant ad reuerētiā ſacramēti:p̄mo quidē de ablu
tione:qa xp̄s ſp̄aliter ſub ſpēbus tractat̄: non niſi
mundis & lotis manibus debet tractari. Secundo
pp ſiḡtionē:quia ut diony. dicit.iii.c. eccl̄iaſtice hie
rarchie. Extremitatū ablutio ſignificat emēdatōnē
etiā a minimis pccīs:& ab ipſis fantaſmatibus cor
dis. Ipſa uero thurificatio ptinet ad ſacīm dupl̄r:p̄
mo lr̄alr̄:ut p bonū odorē depellat̄ ſiqđ praui feto
ris in loco fuerit quod poſſit ꝓuocare horrorē. Se
cūdo ſp̄ualiter ad rep̄ntandū effectū gr̄e: quia ſcm̄
ſacrificiū ē deo p̄ri odoriferꝝ. Sicut de ſacrificio noe
dr̄ gen̄. viii. Odoratus eſt dn̄s odorē ſuauitatis. Et
xxvii. capi. Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni
cui bn̄dixit dn̄s:un̄ ipſa thurificatio ſignificat odo
rē nō tm̄ ſacrificii:ſed etiā ſolēnitatē illius diei ī cu
ius honore ſacrificiū celebrat̄. Que qdē figurata fu
it in thymiamate ueteris teſtī. Et qr oīs gr̄e odor p̄
mo ē ab ipſo ieſu:& in ipſo ieſu:& ab eo deriuatus
ad fideles officio miniſtroꝝ:ſecūdū illud. ii. Cor. ii.
Odorē notitie ſue ſpgit p nos in oī loco. Idcirco
fit thurificatio altaris:p quod xp̄s ſignificat̄:deīde
thurificant̄ p ordinē oēs. Et quia in magnis ſolēni
tatibus debemus deo ſingulariter offerre icēſū cor
dis deuoti quaſi p hoc ſignificātes nos ſentire ī il
lis feſtis quaſi ī qbuſdā odoribus ſuauitatē patrie.
Ideo in p̄ncipalibus horis:matutīo miſſa:& ueſpis
fit incēſatio ſuauis odoris quaſi matutinū ſacrificiū
& ueſptinū. Inclinatōes aūt quas facit ſacerdos ī
miſſa:ſignificāt hūilitatē obedīe & reuerētiā ex qua
paſſus ē xp̄s:& quam debet ſacerdos in ſacramēto
ſētire. Digitos aūt iūgit poſt cōſecrationē.ſ. pol
licē cū indice:quibus corpus cōſecratū tetigit ut nō
diſpgat̄ ſi qđ forſitā digitis adheſit. Quod ptinet
ad reuerētiā ſacri. Cū enī in qualibet pticula ſit to
tus xp̄s multū debet eſſe ſollicitus ſacerdos ne ī tā
gendo:uel frāgendo:uel ſumēdo:uel aliis diſpenſā
do aliqua pticula depeat uel remaneat ſup corpali:
uel patena:uel calice:uel quod pnicioſius eſt alibi
cadat:unde ſacerdos qui talia nō pōt diſcernere:de
bet a celebratiōe arceri. Fractio uero hoſtie ſigni
ficat tria. Primo qdē ipſam diuiſionē & fractionem
corporis xp̄i factam in paſſiōe p uulnera. Secūdo
diſtinctiōnē corporis miſtici ſecūdū diuerſos ſta
tus & officia. Tertio diſtributionē gratiarum ꝓce
dentiū ex paſſione & ſacramēti efficacia. Significat
aūt ſicut dicit. Sergius papa de cōſe. di. ii. c. trifor
me eſt corpus domini. Pars ī calice miſſa corpus
xp̄i quod iam reſurrexit:demonſtrat.ſ. ipſum xp̄m
& btām uirginem. Et ſi qui alii ſunt ſancti in glo
ria cum corporibus glorioſis. Pars comeſta & ſicca
& dentibus trita ſignat corpus chriſti peregrinū ui
uens & ambulans ſuper terram:quia.ſ. uiuentes in
terra:ſicci ſunt adhuc ab ubertate domus dei:& paſ
ſionibus conterunt̄. Pars in altari uſꝗ in finem re
ſeruata ſignificat corpus chriſti quo ad illos quoꝗ
corpora remanent in ſepulchris:uſꝗ ad reſurrectō
nem finalem:quorum tamen anime ſunt in purga
torio:uel in celo:hic tamen ritus non ſeruatur mō
.ſ.ꝙ una pars ſeruetur in fine miſſe:nihil tamen de
perit ſignificationi quia utraꝗ pars ſicca ſumitur
& teritur & ſignificat quod tam uiuentes: quam il
li qui ſunt in purgatorio. Vel ad minus quorum

UVA. BHSC. IyR_070

teruntur. Significationem prepoſitam quidā me
trice ſcribit dicēdo Hoſtia diuiditur ī partes: tin
cta beatos plene ſicca notat uiuos:reſeruata ſepul-
tos. Aliquibus tamen uidetur ꝙ pars in calice
miſſa ſignificat eos qui uiuunt in mūdo:qui ſunt
calici paſſionis immiſſi. Pars autem extra cali-
cem reſeruata ſignificat plene beatos quantum ad
animam & corpus. Pars comeſta ſignificat terti
os. Per calicem enim duo poſſunt ſignificari.
Vno modo ipſa paſſio:iuxta illud Luce uigeſimo-
ſecundo. Pater ſi uis tranſfer hunc calicem a me.
Alio modo beata fruitio:ſecundū illud ṗs.xxii.
Calix meus inebrians q̄ preclarus eſt. Et ideo poſ
ſunt in talibus diuerſe ſignificationes aptari. Et
attende ꝙ pars in calice miſſa:nullo modo poteſt
populo dari in ſupplemento communionis: quia
panem intinctum non porrexit chriſtus niſi iu-
de proditori:licet illa buccella intincta non fuerit
corpus chriſti. Quod autem poſt ſumptionem
ſanguinis ſacerdos ſumit uinum non conſecratū:
& lauat manus: ſpectat ad reuerentiam ſacramen-
ti:ut.ſ.humor ille ſpecierum ſāguinis abluatur ab
ore:& manus lauētur:ne quid adhereat de reliquiiſ
ſacramenti.

De defectibus qui poſſunt euenire
in celebratione miſſe.

Irca tertium autē ideſt circa defectus qui
poſſunt occurrere ex infirmitate & negli-
gentia in miniſterio huius ſacramenti:de
bes notare ꝙ dupliciter talibus defectibus poteſt
occurri. Vno modo ſollicite attēdendo facere oīa
debito modo & ſine defectu ſecundum ritum ab
eccleſia inſtitutum. Vnde maximum periculum ē
negligentem eſſe circa tanti myſterii celebrationē
ſiue ex parte ſacerdotis ſiue miniſteriorum. Vnde
aliqui uolūt dicere(quod ſatiſ eſt durum)ꝙ omnis
negligentia omiſſioniſ circa celebrationem huius
ſacri myſterii propter ſui ſummam reuerentiam ē
mortale peccatum. Licet autem durum ſit de om
ni omiſſione hoc dicere: tamen ſi quis omitteret
ea que ſunt de integritate ſacramenti:non eſt dubi
um ꝙ eſſet mortale. Et etiam ſi quis de induſtria
omitteret ritum ab eccleſia inſtitutum : maxime
circa principalia. Sicut eſt celebrare ſine paramen-
tis debitis & uaſis & ſine principalibus officiis ca
nonice inſtitutis::epiſtola & euangelio & ſimiliū:
& non admiſcendo aquam uino ante conſecratio-
nem bene credo ꝙ in talibus ex induſtria obmiſſi
peccatum incurratur mortale :quia hoc ſine contē
ptu non fieret:pro qualibet autem leui omiſſiōe
ex humana infirmitate que ſepe non poteſt omni
um recordari:& multum intenta uni : obliuiſcitur
alterius:non credo animam debere ad mortem dā
nari : licet multum omnis negligentia hic debeat
reprehendi. Iſte ergo eſt optimus modus occur-
rendi defectibus:ſcilicet precauere ne ueniāt Ali
us etiam modus eſt poſtq̄ defectus accidit:prout ē
poſſibile ſalubriter emendare. Defectus autem
poteſt accidere multipliciter. Primo ex parte mini
ſtri:puta ſi infirmetur:uel moriatur ante completi
onem ſacramenti. Vbi nota ꝙ ſi ante conſecra
tionem corporis chriſti aliquod impedimentum
occurrit miniſtro : non opportet ꝙ per alium ſup
pleatur: quia adhuc nihil factum eſt. Si uero
poſt inceptam cōſecrationem: puta cōſecrato cor
pore:ante conſecrationem ſangīs uel ēt poſt con
ſecrationem utriuſqȝ:debet miſſe celebritas per ali
um ſacerdotem ſuppleri. Omnes enim unum ſu
mus in chriſto. Et ideo omnes ſacerdotes in tali ca
ſu tenent perſonam unius miniſtri:& ideo ne ſa-
cramentum ſit uel ſacrificium incompletum ꝑ ali-
um compleri opportet. Abſqȝ autem tali cau-
ſa ſi quis ex negligentia dimitteret myſteria incō-
pleta:non ſolum mortaliter peccat:ſed etiam ſen-
tentiam excommunicationis incurrit. Sicut habe-
tur ſeptima queſtione prima capitulo Nihil : & eſt
ſtatutum concilii toletani. Alio modo poteſt
eſſe defectus ex parte miniſtrantium : ut ſi offera-
tur calix cum uino ſine aqua. Et ideo ſi ſacerdos
ante conſecrationem ſanguinis : etiam poſt con-
ſecrationem corporis percipiat aquam non eſſe
in calice : debet ſtatim apponere & conſecrare: &
in miſſa procedere : quia appoſitio aque ut di-
ctum eſt non eſt de neceſſitate ſacramenti: debet
tamen puniri ille ex cuius negligentia contingit.
Nullo autem modo debet aqua uino conſecrato
miſceri : quia ſequeretur corruptio ſacramenti pro
aliqua parte ut dictum eſt ſupra. Si uero percipi-
at poſt uerba conſecrationis ꝙ uinum non fuit
poſitum in calice :ſi hoc percipiat ante ſumptio-
nem corporis: debet deponi aqua ſi ibi fuerit : &
accipi uinum cum aqua modo conſueto : & de-
bet ſacerdos reſumere uerba canonis : incipiendo
a conſecratione ſanguinis ibi. Simili modo po-
ſtea q̄ &c. & totum compleatur:ſicut ſi antea non
percepiſſet ultra iſtum punctum in miſſa. Si ue
ro perceperit poſt ſumptionem corporis: puta ſi
uolendo ſumere ſanguinem aquam ſenſerit: de-
bet aliam hoſtiam nō conſecratam accipere: & ui
num cum aqua in calice ponere : & conſecrare to-
tum de nouo ſacramentum in duplici ſpecie: & ri-
te ſacrificia conſumare. Si enim inciperet a con
ſecratione ſanguinis : & nō haberet hoſtiam con-
ſecratam : uerba non competerent ſacramento: &
debet poſtea totum ſumere modo conſueto:quia
perfecta non poſſunt dici ſacrificia niſi perfecto or
dine compleantur: ſicut dicitur in predicto capitu
lo concilii toletani. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ prius
ſumpſit aquam que erat in calice:quia preceptum
de perfectione ſacramenti maioris eſt ponderis:
q̄ preceptum ꝙ hoc ſacramentum ſumatur a ieiu
niis. Vnde in tali caſu debet tale ſecundū preceptū

UVA. BHSC. IyR_070

omitti propter primum. Similiter ſi poſtq̄ ſa-
cerdos proceſſit in celebratõne miſſe:recolat ſe ali-
quid ſumpſiſſe in illa die debet conteri & ualde
dolere:ſed tamen inchoata myſteria rite complere.
Si autem ſacerdos non recolat ſe dixiſſe aliqua
eorum que dicere debuit non debet ex hoc mente
turbari.Non enim qui multa dicit: recolit omniũ
que dixit:niſi forte in dicendo aliquid apprehẽde-
rit ſub ratione iam dicti.Sic enim aliquid efficitur
memoriale & fit obiectum memorie inquantum
accipitur ſub ratione preteriti:a cuius tñ memoria
impeditur ex multa attentione eorũ que dicit ut ſi
quis attente cogitet illud quod dicit non tñ cogi-
tet ſe dicere illud:non multum recolit poſtea ſe di
xiſſe.Et ideo non poteſt eſſe ſcrupuloſus ſacerdos
in examinando ſeipſum & luctando ĩtra ſe.d.forte
dixiſti:forte ñ dixiſti ſed ſp̄ ſuppõere dẽt ſe dixiſſe:
niſi oĩno certus eẽt plene ſe ñ dixiſſe quod raro cõ
tingit. Ex ipſo enim uſu proferendo uerbo cano-
nis debet ſupponere ſe ea debite dixiſſe ſiue protu
liſſe. Si uero conſtet ei aliqua probabiliter omiſiſ
ſe:que non ſunt de neceſſitate ſacramenti:non eſti-
mo ꝙ debeat reſumere ĩmutando ordinem ſacrifi-
cii:ſed debet ulterius procedere:ac ſi nihil eſſet. Si
uero certificetur plene ſe omiſiſſe aliquid eorum q̄
ſunt de neceſſitate ſacramenti.ſ.formam conſecra-
tionis:cum forma ſit de integritate.Sicut & mate-
ria:idem uidetur faciendum quod dictum eſt in de
fectu materie:ut ſcilicet reſumatur a forma conſe-
crationis:& per ordinem reiterentur dicta:ne mu-
tetur ordo ſacrificii:ita tamen ꝙ forma ſuper eadem
materia nullatenus iteretur. Vbi autem ẽ dubitatõ
quod ſolet accidere conſcientiis ſcrupuloſis & obli
uioſis:debet argui ꝙ ſit dictum illud quod eſt de
neceſſitate maxime ex ordine loquendi uerborum:
ut dictum eſt ſupra.Et quia non eſt ueriſimile ꝙ il
lud ſolum omiſerit:& ad alia uenerit: & ideo talis
debet a ſe huiuſmodi cõſcientiam repellere:qr ſepe
eſt tentatio ab hoſte talis lucta ut impediatur deuo
tio ſacramenti.Et ſicut dictum eſt ſupra. Sepe ma-
gna dicentis attentio memoriam impedit nec eſt
per hoc minus dictum. Similiter:quando multe
hoſtie conſecrantur:& una ſola accipitur in manu a
ſacerdote:non propter hoc alie minus conſecrant':
eſto ꝙ tunc actu non cogitauerit de eiſdem:licet.n.
ualde decens ſit ꝙ intentio feratur tunc ſuper ma-
teriam conſecrandam:non eſt autem omnino ne-
ceſſarium propter labilitatem noſtre attentiois ſed
ſufficit habitualis attentio & intentio continuata:
& non interrupta per actum contrarium illi actui:
quo primo poſuit hoſtias & eas obtulit cum inten
tione conſecrandi. Si autem contingat uel pro-
pter frigus uel propter negligentiam ſacerdotis:ꝙ
tota hoſtia cadat in calicem ante fractionem:uel in
fractione:uł quõlibet aliter:non propter hoc omit
tat procedere:& omnia dicere que dicere debet: qa
fractio hoſtie:& ꝙ una pars mittatur in calicẽ:ma-
gis reſpiciũt corpus myſticum ut dictum eſt ſupra
ſicut & admixtio aque ſigt populum.Et ideo ho-
rum pretermiſſio non facit imperfectionem ſacrifi
cii:ut propterea ſit neceſſe aliquid iterare circa cele-
brationem ſacramenti.Eſt tamen dure negligentia
punienda. Si autem quod doloroſum eſt relaxa
tione contingat ꝙ per negligentiam ſacerdotis ef-
fundatur ſanguis:uel ꝙ ſtillet alibi. Sic eſt procedẽ
dum ut habetur de conſecratione:di.ſecunda:ex de
creto piiꝰ pape.Si per negligentiam ſtillauit de ſan-
guine in tabula que terre adheret:lingua lambatur
& tabula radatur.Si uero non fuerit tabula:ſed ter-
ra conſulo ꝙ lambatur quantum poteſt:& igne cõ
buratur ſiue raſura tabule:ſiue terre & cinis intra al-
tare condatur:& ſacerdos.xl.diebus peniteat.Si aũt
ſuper altare ſtillauerit miniſter ſorbeat:& tribus die
bus peniteat.Si ſuper lintheum altaris: & ad aliud
lintheum ſtilla peruenerit:quattuor diebus penite
at.Si uſqꝫ ad tertium:nouem diebus peniteat:& lin
theamina que ſtilla tetigit:tribus uicibus lauet mi
niſter in illa parte ubi ſanguis ſtillauit:calice ſubtus
poſito:& aqua ablutionis ſumatur: & iuxta altare
recondatur:melius tamen eſſet ſi ſumeretur in po-
tu a miniſtro:niſi propter abominationem dimit-
tat. Quidam autem ulterius partem illam linthea-
minis ĩcidũt & comburunt & cinerem in altari:uł
in ſacrario reponunt. Subditur autem ibidem ex
penitentiali bede preſbyteri.Si quis per ebrietatem
uel uoracitatem euchariſtiam euomerit quadragin
ta diebus peniteat ſi laicus eſt. Clerici: uel mona-
chi diacones ſeu preſbyteri octuaginta diebus
peniteant: Si autem infirmitatis cauſa euo-
merit: ſeptem diebus peniteat. Et in eadem
diſtinctione ex concilio arelatenenſi. Qui non
bene cuſtodierit ſacrificium & mus uel aliquod
aliud animal in eccleſia exiſtens id comederit:
quadraginta diebus peniteat. Aut pars eius ceci-
derit:& non inuẽta fuerit:trigĩta diebus peuiteat.
Et eadem penitẽtia uidetur dignus ſacerdos uel ſa
criſta per cuius negligẽtiã hoſtie cõſecrate que re-
ſeruãtur in eccleſia putreſiũt:& tanto maiori quan
to hic ſepe culpabilior negligẽtia reperitur: Pre
dictis autẽ diebus debet penitens ieiunare:& a cõ
munione ceſſare:penſatis tamẽ conditiõibus ne-
gocii & perſone:poteſt addi & minui ad peniten-
tiam ſupradictam.Hoc tamẽ eſt regulariter obſer-
uandum:ꝙ ubicunqꝫ ſpecies integre inueniuntur:
maxime ſi appareat forma panis:ſunt reuererẽter ob
ſeruãde:uel etiã ſumende:ſi ſine abominatione fie
ri poteſt:quia manẽtibus ſpeciebus manet ibi cor
pus chriſti ut dictũ eſt ſupra.Ea uero ĩ quibus inue
niuntur comburẽda ſunt:ſi comode fieri poteſt:ci
nere ĩ ſacrario recõdito:ſicut de raſſura tabule dictũ
eſt. Licet autem hoc ſacramẽtum nec bonitatẽ
nec malitiam recipiat a miniſtro: & ideo quãtum
ad hoc equalis bonitatis ſit miſſa boni ſacerdotis
& mali:licet etiam orationis fructus que dicitur, p

UVA. BHSC. IyR_070

os ſacerdotis inquātum eſt miniſter cōmunis ec-
cleſie nō fraudet fructu charitatis cōis:fructus ta-
men qui debet haberi in miſſa ob deuotionem of
ferentis miniſtri:& grato miniſterio ipſius quo ad
alios deficit:quo ad ipſum offerētem in ſuā perni
tiem miniſteria agit:ſed in ſumendo iudicium ſibi
mādicat & bibit.Et idcirco qlibet fidelis licet poſ
ſit ſumere ſacramenta a ſacerdote:ꝗdiu ab eccleſia
tolleratur:quia tamē hodie multū deficit correctio
& non tollerāda impia tollerant. Cōſulo cuicūꝫ
fideli:ꝙ nulli ſacerdoti det occōnem celebrādi dē
quo ſibi plene cōſtat ꝙ ſit i ſtatu mortalis peccati:
quod ſi omnino notoriū eſt ipſum fugiat:ſi occul
tum eſt talē modum teneat ꝙ alius nō reuelet.Nō
tamē debet aliquis temerarius eē i iudicādo quod
neſcit:nec debet alium eſtimare reū:niſi quādo ex
certitudine uitare nō poteſt.Magne.n.ingratitudi
nis eſt ad xp̄m ieſum qui tāta charitate condidit ſa
cramētum materiam prebere ꝙ in ſacramēto con
tumelioſe tractet:magneꝫ deteſtatiōis ē: ſimoni
ace celebrare uel emere cui materiā dat abuſus quo-
rundā nō ſolū ſacerdotum ſeculariū:ſed etiam reli
gioſoꝝ:qui ut poſſint extorquere multitudinē pe
cunie a populo:iueniunt numerū miſſarum quaſi
ſub circulo anni ꝑfectā deuotionē ſacramenti face
re dicere miſſas unius āni.ſ.tot quot ſunt dies an-
ni:accipiētes tres uel quattuor denarios pro miſſa:
uel ſub ſpecie maioris deuotiōis & ꝑfectionis que
ad millenariū ſpectat:facere mille miſſas dicere:uel
ſub deceptiōe ꝑfectionis ſūme:ut poſſint maiorē
pecuniā extorqre reduplicant millenariū in ſeip̄m
& ſic hortāt diuites ut miſſaꝝ faciāt dici millena-
riū.i.mille milia miſſarum:puto ꝙ mille milia de
monum mentes inhabitāt talium ſacerdotū. Hy-
pocrite etiā ſacerdotes publice erubeſcētes pecuni
am extorqre numerum miſſarum pro penitentia
imponūt:& per hanc uiam ſepe ſimoniace capiūt
ſub titulo pietatis. Circa hoc ſacramentum ſunt
multi errores. Primus ē dicētium non eſſe ueꝝ
corpus xp̄i in hoc ſacramēto:niſi ſignificatiue. Cu
ius erroris dicitur fuiſſe aliquando bengarius:cō-
tra quem dicitur Ioānis ſexto.Caro mea uere eſt ci
bus &c. Secundus error eſt accordinatarum of-
ferentiū in ſacramento panem & caſeum. Terti
us eſt acquiriorum offerētium ſolum aquā in ſacri
ficiis.Cōtra iſtos duos eſt ieſus huius ſacramenti
inſtitutor:qui panem & uinum diſcipulis dedit.
Quartus eſt error catafrigarū & pepuciatorum:q
de infantis ſanguīe quē de toto ſuo corpore mi-
nutis punctionū uulneribus extorquēt:panem cū
farina faciunt quem pro euchariſtia conficere di-
cunt:quod magis eſt ſimile ſacrificiis demonum:
ꝗ fidelium:ſecundum illud p̄s.Effuderunt ſangui
nem innocentem. Quintus error eſt penpici
anorum qui tantum dant mulieribus principa-
tum:ut apud omnes ſacerdotes honorentur
Sextus error eſt pauperū de lugduno dicentiū
quencunque iuſtū poſſe hoc ſacramentum confi
cere. Contra quos eſt ꝙ dominus ſolis illis di-
ſcipulis hanc contulit poteſtatem quos preſbyte-
ros ordinauit. Septimus eſt error quorundam
qui dicuntur adamani: quaſi imitantes nuditatem
Ade. Nudi nanꝫ mares femineꝫ conueniunt.
Nudi lectores audiunt:nudi orant: nudi ut dici-
tur ſacramenta celebrant.Contra quos dicitur pri-
me Corinth.xiiii.Omnia honeſte & ſecundum or
dinem fiant in uobis.

Ieſus Iudam corripiens Cap.vi.

IN hac ſacratiſſima cena Ieſus multa chari-
tate ut ex ſupradictis patuit iudam a con
cepta nequitia ſtuduit reuocare: non ſo-
lum obſequendo ſed etiam increpando: ſub uer-
bis tamen generalibus ita ꝙ crimen occultum in-
debite non prodebat. Vnde & loquens: Vnus ex
uobis me traditurus eſt: & dicens. Non de omni
bus uobis dico: & non eſtis mundi omnes: & ſi-
milia ingerebat menti proditoris: quia eius co-
gnoſcebat impiam uoluntatem: ut tamen chari
tatiua oſtenderetur correpto: nec ipſum aliis
prodebat ut poſſent intelligere tunc: nec omitte-
bat charitatis ſigna. Sed ut dictum eſt ſupra am-
plius augumentabat.Vnde licet Hylarius dicat ſu
per Mattheum:ꝙ corpus ſuum non tradidit iude.
Non tamen in hac parte eſt eius ſequenda ſenten
tia: quia ratio per quam probat non concludit.
Probat enim ex hoc ꝙ chriſtus dicit diſcipulis:cū
corporis & ſanguinis tradidit myſteria. Bibam
illud uobiſcum nouum in regno patris mei:ideſt
poſtꝗ reſurrexero comedam & bibam uobiſcum
in gaudio reſurrectionis.Sed iudas non bibit cum
eis:quia ante creditur fuiſſe ſuſpenſus ꝗ reſurrexe-
rit chriſtus: ergo tunc non accepit cum diſcipulis
corpus & ſanguinem. Non concludit inꝗ: qr
xp̄s loqtur diſcipulorū collegio: qd̄ qdē collegiū
manet ueꝝ etiam iuda excluſo.Nec ipſum xp̄s ex-
cluſit:immo quantum fuit ex parte xp̄i: bibiturus
erat cum ipſo in reſurrectionis gaudio:niſi ipſe per
ſuam malitiam apoſtataſſet.Conueniens autē fuit
magiſterio xp̄i ut occultum peccatorē abſꝫ accuſa
tione & euidenti ꝓbatione ab alioꝝ cōione nō ſe-
paret:ut per hoc informaretur eccl̄ia occultos non
ꝓdere peccatores.Ipſe autem iudas exaſperatus ex
hoc uideretur a xp̄o occaſionem aſſumere receden
di.Propterea Diony.in libro angelice Hierarchie.
Et Aug.ſup Io.Et Criſo.dicunt ipſum ſacra myſte
ria cum aliis diſcipulis ſuſcepiſſe.Buccella autē in-
tincta quam ſibi dedit:de qua dicitur Ioā.xiii. Nō
fuit corpus xp̄i:ut Aug.expreſſe dicit: quia iam cū
aliis ſumpſerat ſed ex p̄te xp̄i fuit ſignum dilectio
nis & familiaritatis ipſi iude.Ioanni uero licet tūc
forte plene non intellexerit fuit ſignum proditio-
nis:& ꝙ ficte & infecte ceteris diſcipulis iungeba-
tur:unde & iſta duo ſigt intinctio.Aliqua enim in
tinguntur & inficiuntur:& per hoc ſignificatur ſi-

UVA. BHSC. IyR_070

ctio & infectio amicitie iude ad xp̄m. Sed panis in tingitur ut ſapidius comedatur: & ideo ex p̄te xp̄i fuit ſignum amoris ſapidi & remiſſionis dulciſſime & cordialis perpetrate iniurie & reuocationis plene per ſigna familiaris amicitie. Sed maledicta aīma illa que tantam amoris dulcedinem in felleā ꝑditionem conuertit: unde ſequitur ꝙ poſt bucellam introiuit in eum ſathanas: quia tunc plenius eum poſſedit: quando ex tam familiari ſigno reuocatus fuit: propterea ſequitur. Exiuit autem iudas continuo: & tunc dixit ei. Quod facis fac citius: nō intendens ſuam malitiam ad ſcelus impellere ſed quod facturus eſſet ſe oſtenderet cognoſcere: & fructum paſſionis qui ex eius opere ſequutus eſt non ex intentione: oſtendit ſe ardenter deſiderare.

Ieſus dilecto ſtratus. Cap. vii.

Sicut autem perditum & ꝑfidum iudam per ceptio ſacramenti in maiorem poteſtatem diaboli tradidit: quia indigne acceſſit. Sic dilectum ioannem deuote ſuſcipientem ad tantam familiaritatem adduxit ut pectus ieſu diuinitate repletum acceperit ad quietem. O felix ſōnus & extaticus ſancte contemplationis accubitus: qui tūc in hoc dilecto ineſtimabilia dei beneficia ſuper electorum ſuorum animas diffundenda in fine temporum figurauit. In hoc enim benedicto ſomno figuratur eccleſia contemplatiua: que in fine temporum debet ad tam ſuauem guſtum adduci contemplationis: ut uere requieſcat in pectore chriſti: quia ſibi debet ſpecialius reuelari archanum unionis perſonalis in chriſto: & iſtius unionis diffuſio in corpus ſuum myſticum: & tranſformatio mentium in dilectum: propter quam tranſformationem hi ſingulariter omnibus temporalibus abdicatis: que tunc erunt materia diuiſionis & ſeparationis a chriſto: reprobatis illis ſacrilegis qui de chriſto ieſu & eius cultu ſimoniace negociantur: ad temporalium queſtum in hereditatem domini aſſumuntur: & ad ſublimitatem perfectōnis & quietem adducti ab omni diſtractionis turbine ſopiuntur. Qui deſcribuntur in propheta cum dicit. p̄s. cxxvi. Cum dederit dilectis ſuis ſomnum &c. Hi enim dilecti tempore tentationum impii antechriſti tam myſtici q̄ aperti ab omni diſtractiuo temporalium amore ſeiuncti in hoc aduerbio demonſtratiuo. Ecce inquit hereditas domini: quia hi dilecti nihil querentes de mundo; ſed totaliter reſpicientes in chriſti pectore configurati nunc ſimilitudini mortis eius in charitatis ardore que tunc quando hic dilectus dormiuit ſuper pectus ieſu: in ipſo ſingulariter bulliebat: nihil aliud querunt niſi cum dilecto mori in feruore amoris & tolerantia paſſionis: & ī ipſo frui in perfecta quietudine adimpletionis ſuoluntatis diuine. Et ideo ſingulariter dicuntur hereditas domini: tum quia ſingulariter deum poſſident omnia alia contempnendo: tum quia ab ipſo plenarie poſſidentur per immolationem uolūtatis ſue. Et ideo ſingulariter tanq̄ domini hereditas demonſtrantur quia tempore inundantis tempeſtatis predicte ipſi uidentur reliquie dominice portionis: qui proprie dicuntur filii merces: quia ex ſingulari chriſti merito dantur ipſi dei filio pro mercede. In quo etiam innuitur ꝙ hi ſingulariſſime diffidentes de propriis meritis & propria utilitate inabyſſati de ſolo chriſti merito gloriantur: & de hoc ſunt contenti: & nihil aliud uolunt niſi illud quod benedictus ieſus dum uiueret eis meruit in ſeipſo maxime per ſupplicia paſſionis. Et idcirco ſunt totaliter in chriſto paſſiones & dolores & penurias tranſformati per altiſſime paupertatis amorem: hi ſunt uiri ſeraphici legitimi filii franciſci: qui dicuntur fructus uētris: quia in uentre carnalis eccleſie abſconſi: & non appetentes in exteriori pompa eorum que carnis ſunt tan q̄ ſingularis fructus huius ſpōſe ab eiuſ ſpōſo ieſu in ſucceſſores legitimos aſſumuntur. De his uerificatur quod ſequitur. Sicut ſagitte in manu potentis: ita filii excuſſorum. i. filii excuſſi: qui in māu potentis ieſu tanq̄ electe ſagitte ad inimicos eius uulnerandos: occidendos: & conuertendos expedientiſſime conuertuntur & diriguntur. Et ideo beatus uir qui impleuit deſiderium ſuum ex ipſis: quia iſtiſ ſingulariter reuelatur manna abſconditum. Iſtis datur liber apertus ut predicent populis tribubus & linguis: quia eis datur intelligentia ſcripturarum. Iſtis datur calamus menſure: ut metiantur templū & ciuitatem. i. diuinum cultum inſtituant & reforment eccleſiam impiorum uitiis deformatam. Iſtis datur poteſtas alligandi ſathanam. Iſtis datur firmitas columnaris. Iſtis datur fundamentaliter: ut in eis noue eccleſie cōtēplatiue ſtructura fūdetur. Iſti ſignantur per ioannē in hoc ſomno non ſolū ſed in multis que in apocalypſi ipſe deſcribit & in leta tolerantia paſſionum. Sicut enim iſte dilectus in feruentis olei dolium miſſus: non aduſtus: ſed unctus exiit: ſicut uenenum benedicto ioanni mortē non intulit: ſed uenenatos ſuo ſuffragio ſuſcitauit ut ioannis martyrium defuerit ad penā: & non defuerit ad coronam. Sic & hi dilecti ſingulariter martyrizantur in dolio feruētis olei. i. in īmēſitate bullientis amoris cordis ieſu paſſionati ꝓ nobis: in quo tanq̄ tyrones celeſtis regni ſic cōſecrātur: & ad pugnādū pro xp̄o uiriliter animant ut omnia martyria reputēt unctiōes. Hi bibunt cōtinue uenenū mortiferū carnaliū & falſoꝝ chriſtianoꝝ cū quibus uiuūt: eoꝝ ſupportātes & gementes defectū: ad hoc ſolūmodo cōuerſantes cum eis non ut moriātur in illoꝝ defectibus: ſed ut ipſos ſuſtinere ab illa flenda morte: q̄ ex uenenata falſificatione uite chriſti eos gemētes conſpiciunt incurriſſe. Sed nūc ħ claudant ſermones: qa de his nimis grandis ē ſermo & interꝑtabilis ad dicendum. Multum enim fuit myſticuſ ille dilectiſſimi diſcipuli ſuper pectus domini ſōnus in memoria tāti turbinis

UVA. BHSC. IyR_070

tunc expreſſi cū annunciaret ſaluator pſeſentiā ſue mortis. In medio.n.perſecutionis & turbinis huius uite abſorbentur hi dilecti a fruitione amati ieſu:in quo ſe ſentiūt de omnibus dei operibus tranquillatos:cognoſcentes in omnibus honorē diuinū:& melius electoꝝ nō obſtāte impiorū ſiue demonū ſiue hominū malignitate cōpleri:ſicut etiā fuit de ſūmo ſcelere.ſ.xp̄i uenditionis & occaſiōis inique.De qua tūc loq̄bat᷑ xp̄s. Vbi & nota:ꝙ quia iſtud beneficiū ē gratuitū donū:nō hominis meritum.Ideo hic diſcipulus dicit᷑ a ieſu diligi paſſiue:nō actiue quia talibus dilectis fortiſſime imittetur recognitio tantoꝝ donoꝝ que ſuper eos ſingulariter pre aliis effundent᷑:ut reputēt ſe parū diligere:& a ſe nihil boni eē:ſed tm̄ a diligentis ieſu gratuita bonitate. Attende autē ꝙ quia hic ſtatus ē ſūma perfectio mētis.Ideo ħ ſurrexit ipia deceptio hoſtis qui mētes ſimpliciū decipit:ac ſi tā de paſſione xp̄i:q̄ de afflictione ꝓximi debeāt ſub ſpecie qetudinis in uolūtate dei inſenſibiliter pertranſire:& quaſi in ſola dei fruitione gaudere: non curantes de dei iniuria:ſiue de proximi āguſtia dicētes.Deus omnia ordinat in melius electorū. Et qdē ſuper hoc uero:imo ueriſſimo ħ ipietatis non debet fundari:qa anima in carne paſſibili uiuēs nō debeat ſentire dei iniurias & xp̄i dolores in toto corde electoꝝ.Nec iſta ipietas & iſenſibilitas quā Augu.in.xiiii.li.de ciuitate dei ca.viii.p totū prolixe & aperte iprobat & uocat eam ſtuporē mentis & inſenſibilitatē oībus uitiis peiorē:oñdēs exēplo chriſti & ap̄li ꝙ affectiones mētis iſto modo ſunt ordinate ſub regula diuine uolūtatis:ut.ſ. adhibeātur ubi & quādo expedit:& opportet:& tūc ſūt uirtutis materia & ſtatui cōpetit uiatoris:hec inq̄ impietas nullo modo figurat᷑ i ſōno dilecti:qn potius ē incōpaſſio diaboli:licet ſepe nō tamē tanta malitia deludat incautos. Sed hec ē uera qetudo mētis q̄ auritur de pectore ieſu:ut.ſ.anima uice dei q̄tū pōt oēs eius iniurias doleat:& omnes exēplo xp̄i in ſeipſo recipiat:& ad deplorandū & lamentādum ac ſi ipſe quaſi eēt auctor omniū mirāda cōpaſſiōe in ſe retorquens defectus proximoꝝ:& ſic ſit contētus de dei ꝓuidētia:ut nō turbetur cōtra eius ordinem:nec pp culpā moueat᷑ cōtra proximū in rancorē.Sed nihilominus oīa mala que uidet uel ſentit fortiſſime in ſe recipiat cū dolore & cōpaſſione dei:iniurie & anguſtie proximi:& tāto plus quieſcet quāto plenius iſta ſentit:& hanc ſuā reputet qetem omnia hec ſuſtinere:ut quies augeat᷑ ex anguſtia:& anguſtia ex qete uolūtaria:& hoc eſt participiū ſoporis dilecti. Nec obſtat cauillatio quam dicunt maligni.Vis tu dolere de eo quod deus fecit:& de quo bonū elicit? Ad quod reſpōdeo ꝙ uolo dolere dū ſū in carne paſſibili:ſicut deus me dolere uoluit:& ſicut chriſtus me ſuo exēplo docuit: nec bonū qđ deus de malo elicit: ipedit qn debeat doleri de omni iiuria dei:ſed hoc ſolū ipedit ipatiētiam animi. Sic āt ubiq; i toto libꝛo uolo itelligi mētis qetudinē:& nr̄e uoluntatis anichilationem ſub deo:qa.ſ.uolumus qđ ſibi placet nos uelle dū ſumus in carne.

Ieſus ſermonē faciens
Ieſus euiſceratus   Cap.viii.

Vātū fauus ille poſt cenā in ſermōe quē fecit diſcipulis ſuis dulcoris habundantiam eructauerit:ſatis patet perlegenti euāgeliū cū oculis mētis.Et qa ibi euiſcerata ſūt intima charitatis ſue:nō debuit ille ſermo ab aliis ſcribi q̄ ab illo diſcipulo q melleos guſtus ſūpſerat recūbens in pectore ſui bullientis amoris:pp qđ ſubiūxi:Ieſus euiſceratus.Quia uero tunc plus q̄ humana mēs cuiuſlibet eleuata ſit ſufficiēs capere eterne charitatis ap̄lis patefecit archana:unde & ille bene dictus Ioānes per ſpiritum ſanctū memoriā retinēs uerborum ieſu:miro ſacramēto cōſcripſit. Licet āt hec ſcriptura ſit ſup oēs alias aqlini uolatus: tm̄ hi quibus datū ē noſſe myſteriū regni dei per beneficiū ipſius ieſu:licet ſemiplene ibi cōtēplātur beneficū ieſum apoſtolis predicētē receſſū per iminētiā paſſionis quā & eis multis replicat uerbis.Cōtemplantur etiam ipſum reuelantē ſue diuinitatis abyſſum:& totius trinitatis myſteriū & propria perſonarū & indiuiſibilem unionē eēntie: quia pſone ſingule mutuo ſe circūncidūt:& mutuo in ſeipſis exiſtunt.Contēplātur ēt ipſū contriſtatos apoſtolos de paſſionis iminētia cōſolātē:benigne predicādo ſue reſurrectionis gloriā:promittēdo poſt reſurrectionē apparitionē iocūdā:affirmādo ex ſua morte magni fructus exuberātiā tā i ipſis ap̄lis ſingulariter q̄ generaliter i omni᷑ eccleſia electoꝝ. Cōtēplātur ēt ipſū promittētē ſpūs ſancti aduētū in abūdantia ad cōſoládū apoſtolorum mētes:& fugandā triſtitiā:unde & paraclitū uocat ad illuminandū & docēdū oīa:& ad fugādā oēm nociuam ignorātiā.Docebit nos inqt omnē ueritatem:& multa ſimilia. Ad teſtificandū in chriſto ieſu humanitatis innocētiā:& dinitatis ſuppoſitū ſiue perſonam Et ad tale teſtimoniū in apoſtolis reformandū ut huius populis predicarent.Ille, inquit teſtimoniū perhibebit de me:& uos teſtimonium perhibebitis. Ad arguendum mundum de impietate ſacrilega illate ſibi mortis:& deformitate mundane cōuerſationis:& temeritate preſumptionis contra deum.Cum uenerit inquit ille ſpiritus ueritatis arguet mundum de peccato & iuſtitia & de iudicio. Ad pacificandum & tranquillandum corda diſcipulorum in omni diuino uolito non obſtante mundi turbine & perſecutionibus multimodis impiorum.Pacem inquit relinquo uobis:pacem meam do uobis.Quod quidem per ſpiritum ſanctum ē factum.In cuius receptione apoſtoli tranſformati in chriſti paſſiones perſecutiones mundi pro chriſto pacem ſuam & refectiuum cibum ſunt arbitrati. Ad imprimendum & manifeſtandum cordibus apoſtolorum ſummam intimitatem chriſti ad eos.Illo inquit die cognoſcetis: quia ego in patre

UVA. BHSC. IyR_070

meo:& uos in me:et ego in uobis. Ad efficiendum potentes apoſtolos imitari chriſti uitam i perfectióibus uirtuoſis per exépla uite data mundo:& ad manifeſtandum chriſti gloriam per opera miraculoſa facta in nomine ſuo. Qui credit inquit í me opera que ego facio:& ipſe faciet & maiora horum faciet:quia ego ad patrem uado. Maiora enim fecerunt quo ad conuerſioné multitudinis populorũ licet hec omnia chriſtus in eis miſericorditer fecerit:promittit & ſpiritum ſanctũ ad firmiter & imobiliter inhabitádũ in eis:& eos adiuuádo in oíbus neceſſitatibus ſuis. Apud inqt uos manebit & í uobis erit. Hos.n.effectus & multos alios in eis ſpiritus ſanctus effecit:ad cuius tamẽ aduentum oſtendit oíno neceſſariũ meritũ mortis ſue cum dicit. Si enim non abiero:per mortis ſubſtinentiam hoc uobis merendo:paraclitus non ueniet ad uos. Si aũt abiero:morté ſuſtinendo pro uobis: mittam eum ad uos .i.dignos uos faciã ut mittat́: & ideo mittam uobis:licet autẽ iſta approprientur ſpiritui ſãcto:tñ ſũt trinitatis effecus:& iõ tã pr̃ q̃ filius ſimĺ cũ ſpũ ſãcto aduẽiũt: pp quod dicit:pater diliget eum:& ad eum ueniemus ſupple omnes tres pſone:& manſioné apud eum faciemus: unde etiam eos conſolatur dicens. Non uos relinquã orphanos:uado & uenio ad uos:quod in penthecoſte ẽ factũ:quando & ipſe nouo modo ſe reuelauit.

Contemplantur etiam ipſum ieſum benedictũ benedictos ipſos apoſtolos uiſceraliter alloquẽté & coniunctionem ipſoꝝ cum ipſo & ſue humanitatis merita exprimẽté cum dicit. Ego ſum uitis:& uos palmites:& manete in dilectione mea:& ipſos ſingulariter adhortanté ad mutuam dilectionem tanq̃ ad ſuum ſingulare preceptum nouo modo datum:& ſui diſciplinatus euidens ſignũ dicens. Mandatũ nouum do uobis &c. Et hoc eſt preceptum meum &c.& in hoc cognoſcent omnes: qa eſtis mei diſcipuli. Afferit etiam eis euidens ſue dilectionis ſignum:obſeruantiam mandatorum. Si quis inquit diligit me ſermonem meum ſeruabit. Et illud. Si diligitis me mandata mea ſeruate. Cõteplantur etiam ipſum animãté apoſtolos ad tollerantiam paſſionum & uigoroſe ſperandum oẽm corporis cruciatum. Et primo exemplo ſui. Non ẽ inquit ſeruus maior domino ſuo. Neq; apoſtolus maior eo qui miſit illum. Sed hoc ſcitis inquit ꝙ nõ debetis in mundo uelle aliter tractari q̃ ego: & illa recipere q̃ ego recepi. Beati eritis ſi feceritis ea. Et quia appetitus ſimilitudinis chriſti eſt maximũ confortamẽtũ ad tollerantiam omnis aduerſi:ideo tantum eis replicat dicens. Memẽtote ſermõis quẽ ego dixi uobis. Non eſt ſeruus maior domino ſuo ideſt non eẽ debet nec uelle. Si me inquit perſecuti ſunt & uos perſequẽtur. Secundo confortat eos:qa iſta non inferentur ſibi propter malitiam criminis proprii:ſed propter honorem nominis chriſti: propter quod eſt ad portandum maximum ſolatium Hec inquit facient uobis propter nomen meũ: qa non nouerunt patrem neq; me. Tertio confortat eos dominus oſtendens ſe totum pondus prelii ipſorum & preaccepiſſe in ſeipſo:& cum eis & in eis toleraſſe:& de eo uictorialiter triũphaſſe: unde cum preſſuras predicit ipſos habituros in mundo: hortatur pacem in ſeipſo habere cum dicit:hec locutus ſum uobis:ut in me pacem habeatis. In mũdo preſuram habebitis:ſed confidite:Ego uici mũdum in me & in uobis & in omnibus electis:propter quod omnis diffidentia & puſillanimitatis timor abſcedat:quia iam in me de omnibus eſt uictoria conſumata. Et in hoc felici triũpho concludit ſermonem ad apoſtolos loquens. Quia uero hẽ omnia ſunt in apoſtolis per chriſti meritum: quod quidem radicem & perfectionem habet per interne chriſti charitatis incendium ad deum & ad proximum:& per ſui ſuppoſiti dignitatem quo uere eſt deus & dei filius:qui meretur omnibus in aſſumpta natura. Ideo in fine ſermonis eleuatis oculis in celum alloquitur deum patrem petens mira & ineffabilia pro ſeipſo homine:& ꝓ toto ſuo corpore:unde ſicut ſũmũ bonũ omnium electorum petit clarificationem ſui per gloriam reſurrectionis in ſuo corpore:& per firmitaté adheſionis omniũ mẽbrorum ad ſe caput digniſſimum firma fide cũ dicit. Clarifica filium tuũ. In his enim duobus eius clarificatio conſiſtit. Secundo oſtendit ex hoc ꝙ ex hoc ſequitur plena clarificatio trinitatis:ut filius inquit tuus clarificet te. Tertio petit clarificationem aſcenſionis. Clarifica inquit me apud temetipſum claritate quã habui prius q̃ mundus fieret. Et hoc fuit ipſum equalem oſtendendo ſibi:& ad ſuam dexteram collocando. Attende autẽ ꝙ xp̃s allegat rationes meritorias apud patrẽ:ut iſta ſecundum humanitatem obtineat.

Primo qa clarificauit gloriã trinitatis.

Secundo quia cõſumauit opus ſue uoluntatis:poſt ea petit pro ipſis diſcipulis allegans in eis ꝙ patris erant in eterna predeſtinatione. Tui inquit erant ꝙ ſibi chriſto dati erant a patre per téporalem uocationem:& mihi eos dediſti. Cõmendat eos

- A perſeuerantia finali:& ſermonem tuum ſeruauerunt.
- A perfectione fidei. Nunc cognoſcunt quia omnia dediſti mihi q̃ apud te ſunt
- Ab inſpiratione ſpũs ſancti:qa uerba q̃ dediſti mihi dedi eis ſupple intus ſpirando
- A cõſenſu & cõformitate liberi arbitrii:& ipſi acceperunt
- A plenitudine intelligentie dei ſimul & ſublimitate fidei:& cognouerunt quia a te exiui:& crediderũt qa tu me miſiſti.
- A plenitudine imitationis chriſti cum dicit: qa nõ ſunt de mundo & plena fuga mundi: & clarificatione nominis chriſti:cum dicit:quia non ſũt de mundo:ſicut & ego non ſum de mundo: & quia

UVA. BHSC. IyR_070

clarificatus ſum in eis. Non pro his tātū rogat: ſed pro omnibus electis. Allegat etiam ꝙ eos in mundum miſit in medium hoſtium ad tollerantiā paſſionum cum dicit. Sicut tu me miſiſti in mūdum. Allegat etiam ꝙ eos reliquit preſentia corporali: cum dicit. Et iam non ſum in mundo: & hi in mūdo ſunt: & ego ad te uenio: ubi aſſerit iam factum de ſe quod in proximo erat fiendum. ſ. paſſionem reſurrectionem: & aſcenſionem: & ideo eis magis erat neceſſaria paterna cuſtodia: & ſpiritus ſancti abundantia: unde dicit. Cum eēm cum eis ego ſeruabam eos. Petit ēt iſtis mira. ſ.

Perfectā unionem ad inuicem: & ad chriſtū

Perfectam cōuerſationē ab omni inquinamēto culpe ut ſerues eos inquit a malo

Perfectam ſanctificationem in ueritate gratie. Sanctifica inquit eos in ueritate.

Perfectam conſumationem in beatitudine glorie cum dicit. Volo ut ubi ego ſum & illi ſint mecum ut uideant claritatem meam quam dediſti mihi: & nō qualemcunq; gloriam: ſed guſtum participationis perſonalis unionis filii dei cui uniuntur ſicut legitima mēbra capiti: & ſicut unum corpus chriſti myſticum unitum plene ſuppoſito ſuo perſonali: propter quod dicit. Ego claritatem quam dediſti mihi: ut. ſ. ſim deus homo ī diuino ſuppoſito: dedi eis per participiū mee unionis: ut ſint unū ſicut & nos ſumus unum. Ego in eis & tu in me: ut ſint conſumati in unum & cognoſcat mūdus: quia tu me miſiſti & dilexiſti eos: ſicut me dilexiſti. Nec eſt intelligendum per hoc quod dicit. Ego in eis & tu in me: quin pater & ſpiritus ſanctus ſint ī nobis: & nos in eis: ſed hic mediatorem ſe oſtendit. Specialis enim relatio eſt filii dei ad humanam naturam ſibi perſonaliter unitam: ex cuius coniūctione eſt ſingulariter mediator. In quo ſenſu loquitur apoſtolus. Vox xp̄i: chriſtus autem dei. Attende autē ꝙ licet hanc orationem ſpecialiſſimā chriſtus ſecrete potuit facere in qua mirabilem dignitatem ſue perſone & mirabilem affectionem & cōiunctionem ad ſua mēbra oſtendit: uoluit tamen manifeſte coram apoſtolis eam facere: & quantū patet ex textu Ioan. in cenaculo ſyon: ubi & factus eſt ſermo ut notam faceret affectionem ſuā & ſublimiſſimam ſue ueritatis doctrinam: tam preſentibus diſcipulis: q̄ etiam futuris ſuis mēbris. Tanta eſt autem altitudo iſtorum uerborum & euiſceratio cordis ieſu in manifeſtatione cordis ſui ad nos & expoſitione ſui pro nobis: ꝙ non ſolum humani affectus: ſed lapidoſi montes & colles deberent in talium auditu pre amore liquari: ſed qui pōt capere capiat. Multum enim ſublimiter uolat hec aquila: que nos deos facit in deo: & chriſtos ī chriſto: & filios in filio: ut iā non ſumus homines: ſed dii. Iuxta p̄s. lxxxi. Ego dixi. Dii eſtis. Conſumantur etiam hec uerba in dilectionis dulcore: cū in fine ſubnectit: ut dilectio qua dilexiſti me in eis ſit & ego in ipſis. O cor uanum & diſperſum: recoligaris aliquando in teipſo imo in chriſto tuo qui ē tuipſe. Et quia nihil tibi decetero ſcias eſſe deſiderandum: niſi ut tu ī chriſto ieſu ſis deus homo deficiens a teipſo. Quis ergo poterit decetero uiuere niſi ieſu uita amabili & conuerſatione conſimili cōfigurato ſimilitudini crucis eius: quam ꝑ nobis corpore & mente portauit. Infelix anima mea non facias chriſtum mentiri qui dicit de te & aliis. Et mūdus eos odio habuit: quia non ſunt de hoc mūdo ſicut nec ego. Sicut tu pater in me: & ego in te: ut & ipſi in nobis unum ſint: & illud ego in eis: & tu in me. Nihil ergo extra xp̄m ſis: & iam eius beatitudine fruens: & cum ieſu glorificato & reſuſcitato tua conuerſatio erit in celis. Huius autem ſermōis melliflui quem ip̄e benedictus ieſus dedit expoſitionem pleniorem intendo facere ſpeciali tractatu.

Finito autem ſermone ieſus benedictus ſicut dicitur Ioan. xviii. Egreſſus ē cū diſcipulis ſuis trans torrentem cedron ubi erat hortus: in quē introiuit ipſe & diſcipuli eius. In quo horto illam aliam orationem & agoniam ſudoris ſanguinei feciſſe ipſū alii euangeliſte referunt: de qua in ſequenti capitulo agetur.

Ieſus futura preuidens.
Ieſus orans proſtratus Cap. ix.

Sicut dicit euangeliſta. Sciens omnia que uentura erant ſuper eum ſe oratiōis preinduit armatura: unde & ſequitur Ieſus orans proſtratus. Tunc enim perfecte ſe adorandū conferens totus pondus belli ſui & ſuorum in ſeipſo triūphaliter recollegit: dans nobis exemplum ꝙ oratio eſt plena uictoria aduerſorum: unde tunc & ſuum ſenſitiuū tanto uiſum eſt timore concuſſum: ut dicatur ꝙ apparuit ei angelus de celo confortans eum: & ꝙ factus in agonia prolixius orabat: & ꝙ factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram. Licet autem mens chriſti fuerit in continuo apice ſummitatis omnium uirtutum: & nunq̄ mutabiles uirtutes uariantes mentem eius intrauerunt: & ſuum uiuere fuit continue orare in ſummo & continua agonia uictoriae regni mortis: conueniens tamen fuit ꝙ id quod latuit intra ſue perfectionis ſecretum ab utero matris ſue ipſe ſignis ſenſibilibus ſuis fidelibus reuelaret: qđ maxime imminente mortis tranſitu decens fuit: &

UVA. BHSC. IyR_070

ſicut ille ſudor ſanguineus eſt ſignum omnem hu manam ſuperans rationem. Ita agonia dolorum cordis ieſu que illo figurabatur ſudore cōprehē ſionem omnis ſuperat creature. Licet autem ple na ratio naturalis reddi non poſſit de tam ineſtima bili ſigno doloris in ſudore ſanguineo:tamen poſ ſumus dicere ꝙ aliq̄liter diſpoſitiue timor & amor bellantes in corde ieſu quo adſuum ſenſitiuum fue runt in cauſa:dum enim attenderet tam ineſtima bile preliū ſibi īminere ſicut aliqualiter infra dice tur. Timor cōcuſſit ſuum ſenſitiuū ex quo humor ſanguineus fuit ad interiora reductus:ſuper quem timorem reiiciendum fortiſſimus & ineſtimabilis amor tanq̄ mire īmenſitatis malleus repercutiens & ipſum excludens:omnes poros corporis ieſu & uenas relaxaſſe uidetur:ut ſic toto corpore flueret guttis ſanguinis decurrentis in terram. Quod etiam ſicut dicit Auguſtinus fuit ſignum ꝙ de to to ſuo corpore quod eſt eccleſia emanature erant martyrū paſſiones. O quali ardore erat incenſa for nax cordis ieſu:que ſic carnem ſuam totam in ſudo re pro nobis reliquabat. O quali fluuio decurrebat ſanguis igne feruenti. Dañ.vii. Fluuius igneus ra piduſq; egrediebatur a facie eius. Et attendas ꝙ ra tionabile fuit ꝙ ſic dolores ſue mentis oſtenderet ut in omnibus mēbris ſanguine ſudaret. Quia.n. anima eſt in qualibet parte corporis tota:& eſt ipſi us corporis uita:ideo ad oſtendendam immenſita tem ſui doloris:quo tota paſſa fuit: debuit dolorē ſuum ſignificare omnibus membris ſuis. Et hoc ſi gnum ſudoris partim fuit memoratiuum omniū dolorum quos ab inſtanti conceptionis ſue in cor pore occultauit: partim repreſentatiuum illorum quos in preſenti agonia ſuſtinuit:partim pronoſti cum & figuratiuum tā eorum que debebat in con tinenti ſuſtinere in corpore proprio q̄ ſucceſſu tem poris in corpore miſtico electorum in quibus & ipſe tunc patiebatur. Nam ſtatim uelut athleta bul liens amore & triūphans fortitudine:ſciēs omnia que uentura erant ſuper eum:impius occurrit:ſicut infra dicitur. Et adimpleuit que deerant doloris in carne ſua. Vt enim aduertas q̄ uerum ſignum fu it ſudor uniuerſalis ſanguinis in omnibus mēbriſ: ſcias ꝙ paſſus fuit in pedibus non ſolum confixio ne in cruce:ſed multa fatigatione itineris in ſue ui te decurſu

Cum multo labore peditando.
In tibiis corpus ſupportādo
In genibus procidendo & genuflectendo
In cruribus tunc corpus ſuſtinendo:& in omnibus iuncturis ſepe multo labore laſſato:utpote tener & delicatus tam duris laboribus ſubditus: clamādo predicando:orando:uigilando:ſuper dura ſtramen ta iacendo:imo ſepe in terra pernoctando:& in de ſerto.xl.diebus & noctibus culcitram non habuit ad quietem:& ſepe cum diſcipulis pauperibus & deſpectis fuit in multis locis uiliter & auſteriter re ceptus:& aliquando reiectus:unde lucas dicit ꝙ ſa marite non receperunt eum q̄a facies eius erat eun tis in hieruſalem.

Membra generationis que in nobis ſunt pudoris i ipſo fuerunt doloroſe uulnerata in circūciſione.
Inteſtina mēbra deſeruiētia nutrimēto fuerūt ſepe afflicta in dura fame
Mēbra uitalia & reſpirantia ſicut cor & concauū pe ctoris & ſimilia fuerunt dure afflicta in multorū ſuſpirorū & gemituum aſſumptione pro noſtra ſalute
Coſte & corporis latera dorſū & uniuerſaliter mē bra fuerunt dure afflicta in flagellatione ſua i qua ſuperficies carnis ſue delicate & tenere fuit do loroſe conuulſa : & dilacerata : & ſanguine re ſperſa.
Brachia fuerunt dure ligata & conſtricta: & quātū credo hinc inde:ante & poſt:contumelioſe retor ta:tam in horto q̄ in domo Anne:& cayphe: pyla ti & herodis: a quibus omnibus locis ligatus proceſſit
Humeri fuerunt dure afflicti crucis onere: & tunc credo collum afflictum chamo in eo poſito per quē ad maiorem contumeliā traheretur
Os fuit afflictum tā proditoris oſculo fetido:q̄ ace ti & fellis potu amaro
Nares fuerunt afflicti fetore horribili ſputorum il lorum abominabilium iudeorum.
Sed & facies turpata in quam abominande ſpue bant. Et non eſt inconueniens cogitare:ꝙ illa im munda ſputa ſuper labia dilectiſſimi ieſu ſpuerit ꝙ quantū abominationis ſibi fuerit cogita
Gene afflicte & tumefacte
Et tota facies tam alapis q̄ percuſſionibus duris.
Oculi fuerunt afflicti & confoſſi:quia uelati & q̄a i multiplici fletu ſepius reliquati:& quia facies illas diabolicas hoſtium ſpirantes in ipſum iracundie ignē ſepius uiderunt
Aures fuerūt replete opprobriis
Vertex capitis dure fuit afflictus ſpinis.
Tota facieſ mľtū fuit cōfuſa uerecundiis:maxīe q̄n ſic ſaturatus opprobriis fuit corā inimiciſ adductus ubi & eorum linguis fuit crucifixus. Omnium āt membrorum fuit dolor repetitus in duriſſima cru cis extenſione:ubi ratione modi duriſſime patieba tur in toto corpore. Quid ergo mirum ſi pondus tantarum paſſionum attendens:ſuſtinens:& expri mere uolens ſic uoluit in ſudore mēbrorum rela xare uenas. Sed magis credo internorum dolorum & anxietatū cordis ſui īmenſitatem hoc ſigno uo luiſſe exprimere :licet multe rationes ſint in hoc ſi

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus futura preuidens
Ieſus orans proſtratus

quo noluiſſe exprimere:licet multe rationes ſint in
hoc ſigno contente. Vt ãt modicum de his dolo
ribus differamus:cum reuerentia aliquid icipio bal
butire:quia quicquid humanis põt dici uerbis: eo
ipſo ꝙ dici potuit illos ineſtimabiles omniũ mẽti
cordis chriſti dolores non tam exprimit q̃ ſepelit
dum uidetur dicere quod non dicit.Tamẽ eorum
infinitas quo ad noſtram eſtimationem ex tribus
uidetur aliqualiter ſuboriri.ſ.

Ex multitudine & magnitudine doloroſarum ra-
tionum: que in ratione obiectiua continue illi ſe
aie offerebant

Ex uiuacitate potentiarum tam mentis ſue q̃ etiã
ſenſitiue ſue cõplexionis corporee:que doloroſas
illas rationes cum ſui plenitudine ſuſtinebat

Ex plenitudine ſui dominii ſue libertatis tẽdi po-
tentias predictas:& in plena & in continua conſi
deratione taliũ obiectorum a quibus nunq̃ uł mo
dicum dum uixit in carne paſſibili illas potentias
ſue mentis declinare permiſit.Nec intendas ꝙ ſim
ſic fatuus:ut iſta preſumam intelligere:& illud mo
dicũ quod in his capio nõ itendo exprimere niſi
modicum prelibando:ut detur deuotis aliqualiter
materia in infinito mari dolorũ cordis ieſu dilatatis
natare ſpatiis ſemetipſas in tranſformatiuis dolori
bus ſubmergendi.Primo rationes fuerunt ſibi mł
tipliciter innumerabiles :& ſic in aggrauatura mul
tiplices:qa abyſſus eſt intellectui ad iſta ſue conſi-
derationis applicare aſpectum. Primo enim fue
runt omnia peccata preterita:preſentia & futura: q̃
ipſe ſimul uidit plenius & clarius:& magis diſtin-
cte q̃ aliqua mens humana poſſit intelligere aliqd'
ſingulare:p̃mo faciebant ſibi quinq; rationes exceſ
ſiuas doloris in tanto exceſſu ꝙ nullus intellectus
minor ipſo in eternum poterit mẽſurare: & hoc fa
ciebat quodlibet peccatum per ſe ſumptum:ita ꝙ
quodlibet peccatum mortale eſt ſicut furca quiq;
dentium uno ictu faciens uulnerum aperturas:mo
do cogita & numera tu ſi potes quot ſũt oia ſimł
ſũpta:& primo

Quia peccatum ẽ dei iniuriatiuũ

Secundo quia diuine uindicte & iracundie prouo
catiuum

Tertio horribiliſſime macule intra imaginem aĩe
inflictiuum

Quarto totius regni gratie diſtractiuum

Quinto eterne pene & acerbitatis inferni acquiſi
tiuum.

Chriſtus autem ſecundum naturam paſſibilem ha
buit iſta deteſtari:& de iſtis dolere quan um requi
rebat regula perfecte iuſtitie que in ipſo erat.Ita ꝙ
de iſtis tantum dolebat quantũ iuſtus erat. Ita ꝙ
ſecundum naturam paſſibilẽ exceſſus doloris ex-
ceſſui rectitudinis reſpondebat.In chriſto fuerunt
quinq; cõditiones nobiles:ex qbus ortus fuit huius
doloris exceſſus:fuit enim

Dei filius

Pacis mediator

Animarum ſpõſus

Regni gratie reſtaurator

Saluandorum redẽptor.

Sicut ergo dei filius quantum amauit diuinitatis
gloriam tantum doluit dedecus peccati:& ipſius ĩ
deũ iniuriam.Modo uadẽ tu & mẽſura:quia pacis
mediator. Quantũ dilexit pacem inter deum &
creaturam:tantum doluit inimicitiam & irã ex pec
cato contractam ſiue cauſatam:quãtũ diligebat de
corem anime:tantum dolebat turpitudinẽ macule
Quãtũ diligebat totum regnũ gratie & glorie:tã
tum dolebat eius diſtractionẽ per grauitatem offẽ
ſe.Quãtũ amabat qetẽ rationalis nature in ſuo au
ctore:tãtum dolebat eius eternum cruciatum:& ſe-
parationem a deo in ignẽ gehẽne. Et iſti dolores
fuerunt in chriſto ex rectitudine ſue gratie:inquan
tum erat homo diligens perfectiſſime deũ & ꝓxi-
mum ſecundum exigentiã tante perfectionis qua
erat homo deus:& ſecundum hoc etiam deteſtans
omne malũ ſecundũ ꝙ deteſtabile erat & ſibi erat
poſſibile.Et ita uidetur ꝙ iſti dolores accipiãt iſtã
primam rationem exceſſus ex gratia unionis & ſin
gularis perſone in natura paſſibili.Eſto aũt ꝙ nul-
lum haberet redimere: & nullis uniretur ut caput
ad mẽbra:ſi tamẽ ẽ iſta poſſibile ſeparare.Stupen-
dum autẽ exceſſum dolores iſti accipiunt ex reſpe-
ctu gratie capitis quo factus ẽ redẽptor & emenda
tor omnis mali quod inflictũ fuerat per peccatum.
In iſto enim reſpectu accepit iſta oĩa lamẽtanda ut
ſua non cõmittendum:quia peccata nõ fecit:ſed
ad ſoluẽdũ & ſatiſfaciendũ.Et ideo iſte eſt ille ma-
gnus peccator & penitentiatus pro omnibus & ĩ
omnibus cuius penitentia gaudiũ ẽ in celo plus q̃
ſuper omnibus ordinibus angelorum qui digna
penitudine non egerunt.Et quia naturalis ẽ filius
dei patris tantum aggrauauit iſtam iniu iam quan
tum ipſum dilexit:& inquantum iſtas iniurias ad
ſatiſfaciendum accepit:tantũ dolorem aſſumpſit,p
qualibet ſingulari iniuria omnis peccati:quantum
erat grauitas iniurie & requirebat emendam.Et ſi
unius iniurie tanta eſt grauitas:q̃ta eſt ſimul omni
um?Ad quãlibet enim ſuus dolor reſpectum ha-
buit ſingularem. Secure audeo dicere ꝙ ſufficiẽ-
tem dolorem non poſſet pura creatura capere: ſed
ineſtimabiliter capacitas illius anime ex unione ꝑ-
ſonali ad deum ampliata:& ĥ et alia capere potuit
in tanto exceſſu:ꝙ nulla creatura beata uel miſera
quantum credo cõprehendere potuit in eternum
Et ut poſſis capere quantum paternas iniurias do
luit:imaginare ſi filius imperatoris ſũmi uideret ui

UVA. BHSC. IyR_070

tiſſimū ribaldellum trahētē patrē ſuū imperatorem
per capillos & barbam: & per chloachas interficien
do iactaret: & calcibus os & faciem horrende percu
teret: quantum ille dilectus illius patris filius talia
decernendo amaritudinis deguſtaret? Et ultra hoc
ſi ſeipſum in illum ruſticum tranſformaret ut qua-
ſi ſibi ac ſi illa feciſſet imputaret ad penam. Nihil
enim eſt hoc cōparatione eius quod fuit in chriſto
reſpectu dolorum iniurie diuinitatis ſue: quia ue-
nit ut mediator per ineffabiles dolores fortiſſimos
& unitiuos utriuſqꝫ partis deum iratum & mentē
rebellem pacificando coniunxit. Et ut habeas groſ
ſum exēplū cogita quātū laborauerunt brachia for
tiſſimi pugilis ſoliditatē celorū inclinantis ad ima
& ponderoſitatē terre eleuantis ad alta. Ita ꝙ i mo
dico ſpacio in pacis oſculo conuenirent utraqꝫ. Sic
laborare eum fecimus in peccatis noſtris: quia fle-
xit rigorem diuine iuſtitie & eleuauit grauiſſimū
pondus noſtre culpe: quia uenit ut ſponſus perfe-
ctiſſime diligens ſponſarū decorē in doloribus &
anguſtiis totum ſe reliquauit: & totum ſe per cine
res malitiarum noſtraꝝ infudit ut faceret de ſe laua
crum: ut poſſet delere & lauare tantam turpitudinē
& maculam peccatorum. Et iſtam rationem dolo
ris quam habebat illa dulciſſima anima in horro-
re aſpectus macularum noſtrarū quis enarrare ſuf-
ficiat? Nēpe ipſe eſt zelotipiſſimus ſponſus: ꝗ quā-
tum amauerit animas tunc oſtendit quādo pro il
lis in mortem tradidit animam ſuam. Er ut ſimili
ter groſſum habeas exēplum. Si aliquis pulcherri-
mus ſponſus nobiliſſimus & cōpletiſſimus circuiſ
ſet mare & aridam pro una ſibi conquirēda ſpōſa:
quam de uiſceribus ſuis pauiſſet & nutriſſet: & ad
debitam formā ſtature perduxiſſet: & ex eiſdē ſuis
uiſceribus ueſtes & ornamenta ei donaſſet: & feciſ
ſet eam reginam nobiliſſimā & decoram: ſi illa in
oculis ſponſi uiliſſimū ribaldellum & nigerrimū
ethiopem acciperet & amaret & ſtercora eiuſ come
deret: & de ipſis totam faciem ſuā deturparet: & ſic
diceret ſponſo: modo deoſculare: quia me in alia
forma habere non poteris: nihil eēt dolor illius ho
minis ſponſi poſiti in exēplo doctoris ieſu chriſti
in maculis ſponſe: qa incōparabiliter plus pro illa
fecit: ꝗ deſcriptus ille ſuperius feciſſet & ita icōpa-
rabiliter peius cum diabolo fornicatur: & turpiorē
deo ſpōſo oſtendit faciem mentis ſue. Satis huic
exēplo alludit Eze. xvi. quia uenit ut imperator re
gni gratie contraxit ex illo reſpēctu ineffabiles &
inexpreſſibiles rationes doloris. Culpa enim totū
regnū gratie & glorie quantum eſt ex ſe anichilat:
& diſſipat. Hic attende quātū horrore habuit & do
lore. Ipſe enim ieſus ſecundum ſuum eē uidet' qua
ſi totaliter gratia. Non enim eſt conceptus natura
li opere: nec ſubſiſtit in diuino ſuppoſito niſi per
infinitam gratiam unionis: habuit ergo horrore
culpam ſicut deſtructiuam totaliter ſui eſſe & ſue
intentionis & eſſe aſſumptionis nature. Et quia re
paratio regni gratie non eſt niſi per dilectionē cul
pe: que non habet dolere niſi per dolores correſpō
dentes offenſe. Et ſic indignis ex culpa nullo mō
eſt donabilis gratia. Ideo ex illo reſpectu fortiſſime
habuit dolere: & per ineffabiles ſupplicationes &
imolatiōes ſui acquirere gratiam & gloriam ſic i-
dignis Quia ipſe uenit ut ſolutor oīum debitoꝝ
nroꝝ & libator a pēis iferni: iō ut nos de his libart
habuit pro quolibet peccato mortali dolorem di-
uine iuſtitie exſoluere: & correſpōdētē & ꝓpollen-
tē i meritū dine acceptatiōis cuilibet particulari pe
ne i inferno debite malitie ſinguloꝝ: hoc. n. reqre
bat diuine iuſtitie inflexibilis rectitudo & ipſius
redēptoris in ratione ſatiſfaciendi integerrima ple
nitudo ut nihil remaneret ipunitum a diuina iuſti
tia: nihil remaneret iſolitū a diuina miſericordia: ac
per hoc ſūme honoratur utrūqꝫ. Si āt ratiōes iſte
protendantur a mēte deuota: cognoſcet aperte ꝙ
omni menti create in ſe ſubſiſtenti ē impoſſibilis
cōprehenſio dolorum quos portauit pro nobis di
lectus ieſus & per conſequēs gratitudinis eorūdē

Adhuc āt omnes iſti dolores: tertio replicantur
ex reſpectu ad ingratitudinem redēptorum inquā
tum. ſ. ipſe conſiderabat illoꝝ ingratitudinē ꝗ poſt
cognitā & receptam tantam & doloroſam in xp̄o
ieſu redēptionem iterū uō uerētur iterare peccata.
rurſum crucifigentes ſibimetipſis ieſum & oſten-
tui habentes. Noua ratio doloris: & plurimū exceſ
ſiua: poſt tam doloroſam ſatiſfactionem cognitā
& receptā iterum infinite maieſtatis iterare iniuriā:
poſt tam laborioſam amicitiā & pacem reformatā
& receptam iterum paterne pietatis iracundiā pro
uocare poſt tam anguſtioſam & ſūptuoſam ablu-
tionē macule in qua ſponſus totum ſuum ſangui-
nem effundens: ſeipſum totum reliquauit in laua
crum: iterum faciem anime ſue dilectiſſime ſpon-
ſe iterati fetoris horrore turpare: poſt tantam diffi-
cultatē impetrate gratie & acquiſite glorie heredita
tis eterne: iterū eam uiliſſime repellere & pro feti-
diſſima delectatione quaſi nihilū diſſipare. Qui
to etiam poſt tam ineſtimabilem pene ſolutiōem
pro redimendis infernalibus penis debitis offenſi
onum mortalium peccatorum: iterum ultionē tan
te pene uelle incurrere: & reatum eterni incendii re
plicare. Que omnia iſta trina replicatione iſtius ter
tii mali quinarii totiens repetuntur: quotiens poſt
receptum baptiſmatis ſacramentum a quocūqꝫ fi-
deli iteratur peccatum. Et quanto plura recipit bo
na: ut puta religionis ingreſſum: uirtutis exercitiū
ſapientiale ſtudium: contēplationis exceſſum: exte
rioris fame & reuerentie ſtatum: prelationis faſtigi

UVA. BHSC. IyR_070

um:plures iterate tranſgreſſionis & ſue horribilis
culpe reconciliatiuum remediũ: tanto ſemper in
omni poſteriori lapſu aggrauat xp̄i dilecto ieſu ſuo
remiſſori maioris doloris aculeum:& ipſum in ſu-
is ſceleribus horribilius crucifigit:q̄ quãtũ augmẽ
tent dolorem in corde ieſu ipſe ſolus poterit ſicut
ſunt aliqualiter menſurare. Alia obiecta dolorꝫ fue
rũt plura:de qbus magis tranſeundo q̄ explicando
aliquid tango:uidelicet paupertates:fames:ſitis:ui
gilie:labores:deſpectus:uituperia:infamie:irroga-
te iniurie:ultro proditiones inſidie:tractatus & ma
ligna conſilia contra ipſum:ulterius captio:ligatio
uiliſſima tractura:perſecutiones: percuſſiones: fla-
gellationes:ſputa:ſpinarꝫ aculei:dura expetitio ad
crucis ſupplitium a iudeis facta impia ſententiatio
mortis in ipſũ:crucis onus:conclauatio:extenſio ĩ
patibulo crucis:agonia & tranſitus mortis. Et oĩa
alia inumera ſingularia q̄ ſuſtinuit ĩ corpore mor-
ris noſtre: in quibus omnibus tantũ ſibi cõpaſſus
fuit:& tantũ pro ſeipſo doluit:quantum ſemetipſũ
dilexit. Tantũ autẽ ſeipſũ dilexit quantũ ſe optimũ
ſine omni malo recognouit:& in diuino ſuppoſi-
to radicatum ſenſit ĩmobili unione:unde in illo re
ſpectu ſibiipſi condoluit:uice omnium mẽbrorũ
ſuorꝫ ſicut deo in aſſumpta natura pro humão ge
nere patienti:unde ſicut in aliis:ſic & in hoc omni
um electorum ſuorum ſuppleuit defectũ: ſibi ple
ne uice eorum regratiando:& ſibi pleniſſime con
donando:& nouo reſpectu expoſitionis ſui ſeipſũ
iterum totum reliquans in actione gratiarũ deo
& ſibiipſi de tanto beneficio electis collato: & ui-
ce omnium electorum ſibi pleniſſime condoluit:
& in ſeipſo nos fecit recognoſcẽtes oĩa ſupradicta
in quo nos reputamur plene grati beneficio redẽ-
ptionis:& crucifixi ſimilitudini mortis eius. Iterũ
exceſſiuum obiectum dolorum chriſti fuerunt an
guſtioſiſſima iacula:que reſpectu omnium predi-
ctorum de ſeipſo uidit continue materna uiſcera
pertranſire. Cum enim beata uirgo fuerit ſublima
ta in cognitione omnium predictorum & aliorũ:
& in charitate perfecta: quantum decebat ſtatum
excelẽtie materne tantum doluit de omnibus ſu-
pradictis quantum debuit talis mater:& oẽs dolo
res uirginis continue mẽtem filii ſagittabant: un-
de nouam crucem iſti ſemper dilecto ieſu tribuit
crux materna. Iterum aliud obiectum maiorum
dolorum chriſti fuerunt omnia martyria que unq̄
fuerunt facta aliquibus martyribus pro eius nomi-
ne. Et omnes labores:dolores:pene:quocũqꝫ mo-
do fiant que unq̄ fuerunt uelerunt in omnibus ele
ctiſque omnia pleniſſime in corde ſuo recepit mł
to plus q̄ unq̄ alius poterit recipere ex cordiali cõ-
paſſione anguſtias mortis ſue. Ita ꝙ nihil penale ẽ
receptum ab aliquo electo:quod nõ fuerit multo
ſublimius q̄ illi qui recepit cordi chriſti affixũ. Hec
autem omnia non ſolum generali reſpectu in cor-
de ſuo recepit:ſed ſingulariter ſingula multo diſti
ctius q̄ ille cui pro ſuo nomine fuerunt facta. Itẽ
una alia magna ratio doloris poteſt conſiderari ꝙ
ipſe bene uidebat ꝙ in omnibus ſuis doloribus
nulla pura creatura poſſet ſibi cõdolere neccogno-
ſcere beneficium ſic infinities infinitum:quod ipſe
ſic gratuite impendebat indignis. Ex parte po-
tẽtiarum mẽtis chriſti fuit dolor eius ĩmenſurabi-
lis nobis:& fuit multipliciter plus q̄ poſſumus in-
telligere augmentatus:quia intellectus eius plene
& exceſſiue cognouit predictorum omniũ grauita
tem. Affectus uero ſiue uoluntas perfectiſſime de-
teſtata eſt omnium predictorum malignitatẽ:ſicut
eorum grauitatẽ intellectus uoluntati repreſenta-
bat perfecte. Et tunc ex uoluntate ſatiſfaciendi ple
ne ſũpſit quãtã potuit & decuit omnium predicto
rum acerbitatem:potentie autem inferiores ſenſiti
ue fuerunt perfectiſſime uoluntati ſubiecte:& cum
hoc uiuaciſſime ad ſentiendum dolorem:& cõple-
xio carnis ſue eq̄liſſima & delicatiſſima. Ita ꝙ mo-
dica moleſtia multum affixiſſet ne dum tantum
diluuium tranſigentis tẽpeſtatis:que.ſ. uoluntas
ſe & omnes potentias tam intellectuales:q̄ ſenſiti
uas ĩmerſit in has amaritudines & in alias nobis
ineffabiles quantum decebant:& quantum ſuffici
ebant:ĩmo ut uerius dicamus quãtum excedebãt
ad deum placandũ:& hominem a penis infernali-
bus redimendum:& ad omnia omnium electorꝫ
uicia & peccata exceſſu uirtualis exercitii annichilã
dum. Augmentauit etiam multum dolorem iſtarꝫ
potentiarum liberum dominiũ:& poteſtas liberi
arbitrii chriſti ieſu tenendi omnes ſuas potentias
fixas in continua adherentia ſupraſcriptorum oi-
um obiectorum. Fuit enim plene potens abſqꝫ ali
qua reſiſtentia:& uoluntarius abſqꝫ interpolatiõe
aliqua tenendi ſemper iſtas potentias in doloroſis
obiectis quantum requirebat rigor diuine iuſtitie
& rectitudo uirtutum mentis ſue:& reatus noſtre
culpe:& quantum erat expediens ad attrahendum
quadam amoris ſuaui uiolentia ad ſe diligendum
plenarie:& ad deteſtandum peccatum gelida cor-
da noſtra. Et ideo in omnibus apud ipſum fuit in-
finita miſericordia reſpectu noſtri & reſpectu dei re
demptio copioſa. O cor durum:quod male habe-
bit in nouiſſimo quod ad tanti caloris ignem li-
quari non poteſt:& ad tot attractionis funes non
poteſt a ſua pertinacia remoueri. Quid enim debu
it ultra facere & non fecit quod noſtri cordis poſſit
duritiem emollire? Et idcirco mens que uſqꝫ nunc
fuit ingrata & gelida a tanti amoris incendio teca
leſcat & cũ Hiere. clamet & dicat Memoria memor
ero &cetera.

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus ad bellum exiens Cap.x.

Vando ſcilicet proceſſit obuiam eis & di
xit. Quē queritis:tunc etiam turba ualla
tus:cum dixiſſent ipſi. Nos querimus ie-
ſum nazarenum:ipſam turbam uocis ſue maieſta-
te pterruit:& impios ſatellites terre alliſit. In quo
uere deum ſe eē mōſtrauit: q.ſ. in ueteri teſtamēto
dixerat. Ego ſum q ſum. Non ſolū autē oſtendit
ſe deum omnipotentem:ſedetiam dementiſſimū
ſaluatotem:quando mutilatum ſeruū zelo fenētis
diſcipuli ſue manus tactu lutuoſe ſanauit. Maledi-
ctus furor eorum:quia pertinax dum nec maieſta
tis miraculo:nec pietatis beneficio a concepta ma-
litia potuit reuocari:propter quod & h̄ ſubiunctū
eſt. Ieſus deus monſtratus. Ieſus uinculis ligatus.
Ieſus imperium ſuſtinens. Ieſus tractus crudeliter.
Quando.ſ.ab īpio iuda ſe eſt paſſus oſculari. Quā
do.ſ.truculentas iniecerunt manus in eum:& ipſū
impie ligauerunt. Quando.ſ.ſicut n̄ eſt aliq̄tenus
dubitandum malitiā ſuam in eum exercentes:eūq;
de horto extrahētes & eū crudeliter ad pontifices
ducentes percutiebant:& eum funibus ligatum tra
hendo impie multipliciter affligebāt:unde & bea-
tus Ber.dicit ꝙ & capillos & pilos barbe euellebāt:
& dorſum pugnis:& corpus baculis pungebant:
& percutiebant ut in eum exercerent crudelitatem
beſtialitatis ſue:quod & in hoc loco & in multis ali
is actibus qui infra nominantur:poteſt rationabi-
liter eſtimari. Ieſus ter denegatus. Quando.ſ.pe-
trus amore feruidus:tamen īmanitate trahentium
eum & paſſionis ſue ineſtimabilitate perterritus, ſe
quebatur eum a longe ut uideret finem ipſe & di-
ſcipulus ille quem diligebat ieſus:ceteris aliis ad ꝓ-
pria diſperſis timore:unde etiā dicitur de illo. Ado-
leſcens quidam ſequebatur amictus ſindone ſuper
nudo. Qui etiam & ipſe Ioannes dilectus qui & in
cena recubuerat ſup pectus ieſu: & tāta ſigna amo
ris receperat crudeli paſſione ieſu perterritus nu-
dus effugit. De quo tamē dicitur ꝙ erat notus pō
tifici.ſ.anne:& ꝙ dixit ancille hoſtiarie & introdu-
xit petrum. Qui & ipſe petrus tanto honore ſubli
matus a chriſto animatus mori pro chriſto uili exa
minatione probatus per mulieris uocem & alioꝝ
aſtantium:ter negauit ſe noſcere illum pro quo ſe
promiſerat moriturū. Hoc autem ſapienter proui
entia diuina permiſit multis aliis cauſis promiſſio
nis allegatis a ſanctis :ad oſtendendum ꝙ impii iu
dei tam crudeliter & tam dure ſe habebant ad ieſū
& ad eius conſortium:ꝙ colūne celi habuerunt cō
tremiſcere uidentes dominum & regnum celorū
tam crudeli tractatione diuelli:unde & hi duo ſin-
gulariter deſcribuntur qui pre ceteris magis hono
rati & magis dilecti fuerunt ſingulariter defeciſſe:
ad teſtimonium ꝙ humana infirmitas non fuit ſuf

ficiens cum ſuo redemptore tantum pondus pre-
lii ſuſtinere:licet ab aliquibus dicatur ꝙ iſte adole-
ſcens fuit Iacobus minor:tamen magis creditur ꝙ
fuit Ioannes:qui primo forte fuit tentus dum ſeq̄
retur ieſum:& nudus tūc fugit:& ſtatim poſt amo
re rediens & petro ſe aſſocians introduxit eum:uel
forte fuga Ioannis fuit poſtea dum duceretut ieſus
ad caypham:& hoc magis credo:unde & ſtatim de
ludentes eum:& uelantes & collaphizantes & cō-
ſpuētes turpiter:non tam humano furore q̄ beſtia
li horrore in ſuo creatore inſaniunt: propter quod
ſequitur. Ieſus deluſus nequiter. Ieſus uultu uelatus
Ieſus conſputus turpiter. Ieſus collaphizatus. Co
gita autem durum illud ſpectaculum quando ge-
ne ille que celos adimplent letitia mundumq; de-
core letificant:ſic impie credebantur manibus ho-
micidiis:& uultus ille deſiderabilꝭ āgelis: ſpurcicia
ſputorū polluti labii inquinatꝰ:& collum illud per
quod nobis eſt effuſa doctrina ſalutis collaphoꝝ
percuſſione percutitur. Ieſus mutus hūiliter. Quā
do.ſ.interrogatus ab ipſo anna & a ſocero caypha
ſue impietatis collega:necnon a pylato pluries: &
ab herode etiam qui ſigna uanitatis ab ipſo cupie
bat uidere:coram omnibus illa tacuit ex feruenti
amore:que ſue paſſionis poſſent inpedire effectū:
licet enim ſicut expediens fuit cōfeſſus fuerat ueri
tatem:ſe uidelicet eſſe dei filiū:qui ſe ſic exponebat
amore noſtri tractādum peccatorum manibus ini-
quorum.

Ieſus circūrotatus. Cap.xi.

Ic expergiſcere anima & attende ꝙ ille q
implet celum & terram:& ſtabilis ma-
nens dat cuncta moueri:non ſolum eſt
paulominus ab angelis minoratus:ſed etiam uiliſ
ſimis hominibus & cruūeliſſimis iudeis tanta ſua
annihilatione ſubiectus: ut factus quaſi pila delu-
ſionis eorum ipſum circūrotarent: & de ipſo ſibi
mutuo luderent mittentes ad alterutrum confuſi
one repletum:& alligatura conſtrictum. Sicut an-
nas miſit ad cayphā:cayphas ad pylatum: pylatus
ad herodem:herodes ipſum deluſum remiſit ad
pylatum:pylatus ipſum flagellatum: ſpinis coro-
natum:uultu uelatum:facie conſputum & in deri-
ſione chlamide coccinea circūtectum in deriſionis
ſpectaculum produxit ad populum. Et ut tibi ali-
quid breuiter cōprehendā in octo locis ut fiat cir-
culus ſue paſſionis:quia octonarius eſt numerus
circulariſ in computatione dierum. Idem enim eſt
octauus q primus ut ad circulū redeatur. In his

UVA. BHSC. IyR_070

inq̃ octo locis fuit iſte dilectus ieſus ſic uiliť tracta
tus ab ipiis:ꝙ nulla deuota aïa pôt iſtud nũerare ſi
ne ĩgẽti dolore uno.ſ.loco bis ſũpto.ſ. domo pila
lati. Sicut & bis ibi fuit ab impiis contumeliis
deriſus. Primo:ſcilicet ĩ horto ubi fuit captus &
ligatus cum circunſtantiis deuota anima tibi no-
tis:quod hic & in aliis locis tue ruminatiõi dimit-
to. Secundo in domo Anne:ubi alapa percuſſus
& examinatus:& a miniſtro impio reprehenſus fu
it. Tertio ĩ domo Caiphe:ubi fuit illuſus & uul
tu uelatus:facie conſputus:& pro blaſphemia mor
ti adiudicatus. Quarto in domo Pilati: ubi fuit
accuſſatus & diffamatus:& a Pilato multipliciter q̃
ſtionatus. Quinto in domo Herodis: ubi fuit
ueſte alba indutus: & ludibrio habitus uelut ſtul-
tus. Sexto iterato in domo Pilati ad ipſum re-
miſſus:ubi poſt multas conflictationes examinis
fuit denudatus:flagelatus:& in regali ſolio deriſi-
one poſitus:ſpinis coronatus:& attrociſſime con-
foſſuſ:& arundine percuſſum caput eius. Septio
in loco ubi ſicut infra patebit:fuit derſorie popu-
lo preſentatus:& crucifigi acclamatus: & per Pila-
tum crucifigi adiudicatus. Octauo in loco Cal-
uarie:ubi fuit crucifixus & mortuus:& alia ſuſtinu
it:que hic deuota anima tua perſcruteť cogitatio.
Debes etiam non mediocriter ponderare: ꝙ non
ſemel in octo locis prefatis fuit circunrotatus & ui
lificatus:ac afflictus tuus dilectus ieſus:ſed in ſep-
tem uiis intermediiſ fuit multum contumelioſe &
iniurioſe proſtractus:acclamantibus & inſultanti-
bus ſibi furiiſ & proteruiiſ iudeorum. Prima uia
fuit ab horto ad domum Anne. Secunda a do-
mo Anne ad domum Caiphe. Tertia a domo
Caiphe ad domum Pilati. Quarta a domo Pi-
lati ad domum Herodis. Quinta a domo Hero
dis iterum ad domum Pilati. Sexta a loco ubi fu
it deriſus:& ſpinis coronatus ad illum locũ: ubi fu
it coram populo productus:& morti adiudicatus.
Septimo ab illo loco.ubi fuit ſententiatus: uſq;
ad locum Caluarie:ubi fuit crucifixus & mortuus.
Non merito ergo anima reuolue cum dolore pre
dicta:& dic.Ieſus circunrotatus. Sequitur. Ieſus
fortiter ligatus.Hoc licet fuerit uerum in omnibuſ
locis ſue deriſionis:tam in horto:q̃ ĩ domo Anne
& Caiphe:ſingularis tamen contumelia fuit:quan
do in domo Pilati propria ueſte nudatus ligatus ẽ
ad colunnam:& tunc illa caro uirginea truculentis
manibus flagellata eſt:uſq; ad multorum liuorum
pallorem:& uſque ad effuſionem ſanguinis de il-
lis reuerendiſſimis ſcapulis:coſtis:& membris: ut
merito non ſolum flagelatus:ſed et perflagellatus
.i.ualde ſe quẽti uerſiculo ſubnectatur.Ieſus perfla-
gellatus.Ieſus punctus crudeliter.Quando ſcilicet
fuit ſpinarum aculeis caput illud tremendum an-
gelis coronatum.Tunc etiam fuit dure plagatus:
quando ictus arundinis ſuperueniens affligebat.

Nec uideatur tibi leuis ictus arundinis: qui ſuper
ſpinas percutiens capiti eius infixaſ: ipſas tali ictu
crudelius profundabat:ut non imerito clamet bea
tus Bernardus: ꝙ uſque ad cerebrum ſpinarum acu
lei peruenerũt dicens ſic.Diuinum illud caput mľ-
tiplici ſpinarum denſitate denſatum:uſque ad cere
bri teneritudinem confixum eſt: dum configitur
ſpina.Spinis peccatorum ſuorum ait dominuſ per
prophetam circundedit me populus iſte. Hec Ber
nardus. Quod forſitan eſſe potuit per pondus
percuſſionis prefate. Ipſe enim ſpine iunci marini
fuerunt fortes & acuti:& directi carni eius infixi: q̃
forte in aliquo loco iuncture ex tali percuſſione &
dura infixione potuerunt uſque ad cerebrum pene
trare:ut ſic uerificetur uerbum beati Bernardi: uel
forſitan quod magis eſt cogitare deuotum. Ipſa
duricies ſpinarum oſſa pertranſit: quod miraculo
uidetur attribuere beatuſ Bernardus.Nec eſt incon
ueniens:ꝙ miraculis uſus fuerit ieſus chriſtus ad
ſuum augmentandum dolorem in carne:ſicut in-
fra dicetur:unde & innumera uulnera ſpinarum fu
iſſe clamat beatus Bernardus.Quodcũque ſit mľ-
tipliciter fuit ipſe ieſus deriſus:& uilificatus:& do-
lorum punctionibus anguſtiatus:ut dicatur merti-
to.Ieſus dire plagatus. O uanitas impiorum tã
hominum q̃ mulierum:qui caput ornant tanta ua
nitatum multitudine: & curioſitate ornatus.Cura
impia non recordaris anima illius diuini capitis:
quod eſt angelis tremebundũ:quod pro tua uani
tate purganda tanta cõfuſione deiicitur:& tam cru
deli ſpinarum infixione quaſſatur:uere tempus ue
niet:niſi peniteas quo a capite chriſti priuata capi-
ti iungaris lucifero in ignominia & dolore:cui cõ-
iuncta es in tui capitis uanitate:contra Petri apo-
ſtoli documentum.Ieſus productus uiriliter.Hoc
fuit quando exiuit foras ieſus a Pilato productus
portans ſpineam coronam:& purpureum ueſtimẽ
tum:ubi quantum probabiliter capio ſic uiriliter
fuit productus coram populo:ſicut in domo pre-
torii per ſuos miniſtros fuerat tractatus uiliter a Pi
lato:ſcilicet nudatus propriis ueſtibus: cruentatus
& liuidus flagellorum ictibus:zona purpurea ĩ de
riſione amictus: ſpinis coronatus: uultu uelatus:
ſputis deturpatus:genis & tota facie ex ictibus ala
parum tumidus:ut in conſpectu populi appareret
bene deriſus & uituperatus. Pilatus enim ſi-
cut ex euangeliis colligitur:ſciens ꝙ per inuidiam
tradidiſſent eum:plurieſ uoluit eum liberare:quod
diuerſimode attemptauit:ſcilicet allegatiõe ſue in-
nocentie:unde & dicebat.Ego nullã cauſam mor-
tis inuenio in eo.Cumq; iſta cauſa plus prouocaſ-
ſet iudeos ad iram:accedit ad ſecundam uiam ſcili
cet liberationis. Mutatione fori mittendo eum
ad Herodem tanq̃ galileũ ſibi ꝑpa dñatione ſubie
ctũ:credeſ ꝙ herodeſ nõ iudicaret:ſed liberaret ſub
ditũ ſuũ:cũq; nec ſic ꝑfeciſſet:herodes.n. illuſũ &

UVA. BHSC. IyR_070

derifum nihil de ipſo curans:quia ieſus noluit co-
ram ipſo facere miracula:nolés beneficium noſtre
redemptionis excludere : remiſit eum ad Pilatum
pro ſuo libito cum ipſius Herodis beneplacito iu-
dicandum. Tertiam compulſus adinuenit uiá:
ut ſcilicet ſatiaret iudeorum impietatem contume
liis & ſuppliciis irrogatis : ut ſcilicet ſaturati iudei
opprobriis ipſius mortem amplius non ſitirent.
Et ideo dixi ꝙ probabiliter credo quanto uilius &
contumelioſius potuit:ieſum coram impiorũ oc-
culis preſentauit. Vnde & quando ipſum produ-
xit:quia iudei allegauerunt ꝙ dicebat ſe filium dei:
In deriſionem dixit Pilatus. Ecce homo: quaſi di-
cat uidetis iſtum non habere diuinitatis inſignia:
ſed hominis deſpecti & uilificati: ac doloribus ple
ni:ludibria in noſtris oculis manifeſtant. Atten
de autem anima crudele iudicium dei patris ſuper
unigenitum filium ſuum:ut te meretricem repro-
bam de crudelitate eterne mortis eriperet:ut enim
oſtenderet ꝙ dira ſententia tibi eternaliter debeba
tur pro ſceleribus tuis:qua ſcilicet & omnia bona a
deo creata:& omnia mala pene:& omnia mala cul
pe tue debebant tibi conuerti in atrocitatem eter-
ni ſupplicii quaſi in aliquo ſimili ſuper unigenitũ
filium ſuum:qui hanc tuam penam ſoluendam aſ
ſumpſerat:uoluit crudelitatem iudicii demõſtrare.
Omnia enim que poſſunt rationabiliter cogitari:
concurrerunt ad aggrauationem penarum & do-
lorum iſtius paſſionati ieſu. Et omnis gloria & fa-
ma miraculorum ſapientie:eloquentie:ſanctitatiſ:
predicationis:conuerſionis populorum:aggrega-
tionis diſcipulorum ſibi ſunt conuerſa in amaritu
dines ſupplicii. Sicut facile eſt uidere ſubtiliter intu
enti. Sáctitas autem matris:& uirginitas eius:& te
neritas cordis:& dilectio ad ipſum in abſinthium
amaritudinis ipſi dilecto ieſu multipliciter uerte-
bantur. Ipſa ſimiliter teneritudo & nobilitas com-
plexionis: & limpitudo cognitionis :& ſanctitas
uoluntatiſ qua malũ deteſtabat᷑:& ſua potẽtia qua
applicabat potẽtias obiectis doloroſis: & qua uſqꝫ
in finem cóſeruauit robur corporis dolorem auge
bat fortiſſime. Pores enim uidere ꝙ quanto fue
rat chriſti in omnibus preclarior fama:táto oppro
brioſior erat horribilis uerecundia ſubſecuta. Et q̃-
to plus diſcipulos dilexerat:tanto plus affligeba-
tur in eorum ruina:& quanto plus mater ſibi ſolli-
cite ſubſecuta fuerat:tanto magis eius doloribus
affligebatur. Et ut nihil deſit chriſto ad ſuppli-
cium:omnes modi qui adinuenti ſunt ad liberatõ
nem ipſius adduxerunt ſibi cumulum paſſionũ.
Ex hoc enim ꝙ Pilatus ſuam innocentiam allega
bat:iudei multas falſas accuſationes adducunt. Et
quod horribilius eſt ut ipſum ieſum bene oſtende
rent ſceleratum ipſi latronem impium:inſignem:
& ſeditioſum:& homicidam horribilem pretule-
runt. De mutatione fori quo fuit ad herodem
miſſus acquiſita ſunt chriſto noua infamia : noua
ludibria:nouus deſpectus:& noua irriſio:qua ip̃m
Herodes cum exercitu ſuo ſpernens factus eſt eis
opprobrium & deſpectio. De tertia uia libera-
tionis qua uoluit eum affligere & uitupare: ut uel
ſic ſatiatis iudeis euaderet mortem : ſecutum eſt ꝙ
& mortem crudeliorem accepit:& irriſiones pluri-
es a iudeis habuit:& tormenta dura:& deiectiones
horriibileſ ſub hoc titulo a Pilato ſuſcepit. Vnde &
in fine in ſecũda allegatione dixit Pilatus. Ecce rex
ueſter. Quod quidem uere eſt probatum: qui ſcili
cet omnium opprobriorum & omnium modoꝝ
patiendi:& omnium deſpectuum & abominatio-
num mundi pungentem & doloroſam portauit
coronam:ut merito dici poſſet rex dolorum & ui-
tuperiorum & malorum omnium huius uite. Hác
diſgreſſionem ideo feci : ut perpendat intellectus
acutus quanta diſtrictione iudicabit᷑ peccator in ꝓ
prio ſcelere:ſi tanta diſtrictione iudicatum eſt ip̃m
peccatum:ad ſatiſfaciendum aſſumptũ in ipſo mũ
di redemptore. Et ſicut apparet ꝙ omnia fuerunt
ad tempus chriſto in dolorem conuerſa: ſic & im-
piis & peccatoribus reprobis omnia dei dona &
beneficia qualiacunque ſunt ex eorum malitia fina
liter in ſupplicia conuertentur. Sed nunc ad pro
poſitũ redeamus ꝓducto aũt ieſu cum tali piaculo
preſentato populo neq̃:ſtatim quando Pilatus de
riſorie:& uolendo eos ad miſericordiam prouoca
re dixit. Ecce homo. Reſponderũt. Tolle tolle: cru
cifige eum. Secundum enim legem debet mori:qr
filium dei ſe fecit:& multa alia allegantes : ſicut e-
uangelica continet littera ipſum Pilatum ad necé
innocentis ieſu multipharie incitabant. Que oĩa
ſub uno uerſiculo comprehendens dico:Ieſus reuſ
clamatus:Ieſus ſpretus maligniter. Hoc fuit quan
do Pilatus ueſcio quo timore uel ſeruili forte ti-
mens diuinum iudicium ſuper ſe:quia innocenté
impie comdennabat. Quartum liberationis ie
ſu modum reperit de conſuetudine iudeorum: qr
in paſcha unus reorum liberabatur a morte:& pro
ponens illum iudeis:qui ratione inſignis malitie:
& de nouo in populo ſuſcitate diſcordie & perpe-
trati homicidii ipſi populo merito omnium horri
bilior debuit uideri:ut uel ſic chriſtum ĩnocentem
tali ſcelerato preferret:ipſum ieſum ſpreuerunt: tá
impie q̃ inſane ex malignitate cordis eorum accla-
mantes. Dimitte nobis Barrabam:& ieſum crucifi
ge. Et ut oſtendatur pertinax furor eorum dicitur
ꝙ inualeſcebant uoces eorum acclamantes ieſum
impie crucifigi. O anima deuota excipe illos cla-
mores horribiles:& illas duras impiorum uoces
crudeles tanquam ſagittas cor tuum perforantes.
Auſculta & ĩ toto tuo corpe taliũ ſagittaꝝ uulnera
rep̃nta & imagiare ꝙ oẽs ꝑcutiebát ſuper cor ieſu

UVA. BHSC. IyR_070

& uirginis matris eius:ut merito quelibet uox acclamás ſit ſicut ſagitta infixa in ipſum ieſum:& ex multitudine talium ſagittarum ipſum ieſum quaſi hericium ſpinis plenum tuo cordi preſēta. Quod ſi ſibi amore coniungeris:& tu ipſa plena compaſſione clamabis. Vulnerata charitate ego ſum.

Ieſus ſententiatus.

Hoc fuit quando ſuccumbens Pilatus & recedens ab illo principio boni quod forte ſeruili timore cōceperat:uolens placere iudeis in crudeli ſententia innocentem adiudicauit ieſum crucis diro ſupplicio moriendum. In qua ſententia omnium electorum eterna damnatio merito charitatis ieſu eſt ꝑ iſtud iudicium anihilata. Tunc enim deus in humana natura aſſumpta in ſe ad expellendum noſtra ſcelera:ſicut peccator pro omnibus peccatoribus adiudicatus eſt morti. O anima quecunq; es chriſto deuota eris tu inſenſibilis & petra dura: ut auditum talis ſententie:qua ieſus filius dei pro te adiudicatur diro crucis ſupplicio non recipias ſuper te:quaſi gladiū ancipitem penetrantem a ſummo capitis tui uſque ad plantas pedum: & pertranſeuntem per omnes uenas corporis tui:& diuidentem te a uitioſo amore tue carnis infecte: & te doloribus ſue mortis totaliter coniungentem. Nunquid non uides qualis eſt iſta mutatio:ut ſententia tui eterni ſupplicii in crucifixionem mutetur filii dei. Et nōne ſi ipſe uoluit fieri tu in tua recipienda ſententia fies tuipſe:ut cunque in ſua participāda anguſtia. Vere ingrata es anima mea neq̄ & impia:niſi auditum talis ſententie quaſi crucem tranſuerſalium gladiorum a capite in pedes: & a manu in manum ſemper in teipſa portaueris te doloribus crucis ieſu continue tranſfigentem.

Ieſus crucem circunferens.

Hoc fuit quando receptis propriis indumentis cōtinuo iuxta crucem irrecuperabiliter exuendus ab eis ſub crucis onere dorſum curuare iubetur:& ſuam ipſius portare ignominiam:quando baiulans ſibi crucem exiuit in caluarie locum: qui ex uigilia preterite noctis: nec non:ex laboribus per totam illam ſeptimanam aſſumptis & exptis & multiplicatis anguſtiis:addito ſuper his onere crucis & impoſito humeris illis tenellis & ſanctis:non modicum ſecundum corpus debilitatus eſt ipſe fortitudo debilium deuotus ieſus:ut merito dicatur

Ieſus debilitatus.

Cuius cauſa adhuc merito oſtenditur in ſequenti uerſiculo:cum ſubditur.

Ieſuſ matrem conſpiciens.

Hoc fuit ſicut legi in quadam hiſtoria fidedigna: quando in quodam concurſu uiarum ipſo iħu portante ſue crucis ſupplicium in humeris ſuis: mater eius eum ſic tractatum doloroſe conſpexit. Dicit' enim in prefata hiſtoria ꝙ mater ipſius preſens in loco ſue condemnationis & oſtenſionis ad populum quando Pilatus ipm̄ produxit ſpinea corona & purpura deriſum:ubi poſtea ipſum adiudicauit ad mortem:uidens tumultū populi acclamātis & ſequentis ieſum cum duceretur ad crucem per aliā uiam forſitan breuiorem preuenit occurrere:timēs ne forte poſſet accedere ad locum:& uidere modū doloroſum mortis filii ſui:cui & ipſa cō mori & crucifigi anxio mentis deſiderio anhelabat. Cūq; in concurſu uie conſpexiſſet filium:& ex conditionibus faciei ipſius anxietates cordis ſui & oppreſionem duri oneris aſpexiſſet ſincopizaſſe ubi dicitur in conſpectu filii pre dolore. Quod conſpicienſ & ipſe totus pietate plenus ieſus crucem quam de doloribus matriſ ſemper i corde portabat:licet poſſet ſicut ſemper fecerat ſuum occultare dolorem:tamen ſibi prefatis occaſionibus datis uoluit manifeſtare extrinſeco ſigno:& matrem aſſociare in pena. Vnde & ibi dicitur ꝙ quibuſdam ſignis doloroſis & palloribus pretenſis in facie quaſi anguſtiatus & totus gladiatus ſuper lapidem ibi poſitum quaſi deſpectuoſe & doloroſe reſedit. Et ex tūc malefici illi qui ipſum ducebant ad necem: uidētes eū quaſi deficere:angariaſſe dicuntur illum Simonem cyreneum uenientem de uilla ut tolleret crucē eiuſ. In teſtimonium illius facti refert hiſtoria illa:ꝙ poſtea edificata eſt ibi eccleſia in honore uirginis matris dei:que uocatur. Sancta Maria de ſpaſmo:& ꝙ ibi proprie oſtendebatur lapis:ubi poſt defectum chriſtus tunc ferebatur ſediſſe. Propter quod ſubicit alium uerſiculum

Ieſus anguſtiatus.

Hec ſi uera ſunt non affirmo:non tamen eſt dubitandum ꝙ multa & ualde multa dolorem xp̄i augmentantia & multa ſigna dolorum maternorum uiſcerum tunc temporis facta ſunt:de quibus euāgelica hiſtoria nihil dicit. Non enim fuit cure euangeliſtis niſi ſubſtantialia mortis chriſti retexere: cetera cogitanda relinquentes menti' deuote & inſpirationi eterne. Mulieres etiam deuote que ipſū ſecute fuerant a Galilea miniſtrantes ei:& q̄plures alie:ut arbitrandum eſt de hieruſalem ſimul cum illis dominabus nobilibus & deuotis: Maria magdalena:& Martha matrem chriſti comitantes dabant in conſpectu talium ululatus & fletus: quas alloquens pius ieſus dixit eis. Filie hieruſalem nolite flere ſuper me. Et predicens eis calamitatem uēturā de occiſiōis ſue merito:eaꝝ ſuppliciū ſuo exēplo ꝓbauit dicēs:qr ſi ī uiridi ligno hoc faciūt ī arido qd fiet.q.d. Si ego totus plenus ſpū ſcō & nitore uirtutū ꝑ alieniſ diluēdiſ peccatis ſic ſum igne paſſionis decoctus?quid erit ſuper reprobos ſpiritui gratie repugnantes & exſiccatos omni humore pietatis & compaſſionis humane?utique ineſtimabile & eternum incendium uanitatumq; diuine iuſtitie proferendum iudicium illos cruciandos expectat. Et huic ſententie alludit parabola: quia uiri

UVA. BHSC. IyR_070

de lignum uix cum difficultate inceditur:ſiccum autem ſtatim aduritur & flammeſcit. Et pro his duo ſubnectuntur uerſiculi.

Ieſus deuotus alloquens
Ieſus uirens aſſatus Cap.xii.

Erductus autem ieſus in monte ad locum caluarie:ubi eum dire mortis anxietas expectabat:ut oſtenderet ſibi nihil cõmune cum mundo ſic omnibus temporalibus eſt priuatus:ut ſic remaneret nudus in conſpectu deriſorum & populi circunſtantis ſicut nudus exiuit de utero uirginis. Tuncqꝫ plenus charitate & cordis feruore ad explendum in opere noſtre redemptiõis myſterium: quod triginta tribus annis ineſtimabilibus doloribus cõſummauerat corde:pietatem cordis ſui internam exterioribus ſignis in impiorum oculis exprimebat cum manſuetudine:cum pietate:cum tanta deuotione faciei ſue :offerens ſe morti:ꝙ non ſolum moueri ad pietatem impii perſequentes:ſed etiam eorum corda naturali quadam compaſſione debuerant ĩtali aſpectu pſcindi:quorum uicem duricies lapidoſa ſuppleuit: obſtinatione enim maligna ipſum manſuetum non reſiſtentem:ſed ſignis indulgentiam pleniſſimam precedentem crudeliſſime & dure tractantes : & in modum pellis trahentes :& dire clauorum aculeis cõfodientes crucis patibulo affixerunt. Cuius tractature duricies exprimitur per prophetam:cum dicitur:Dinumerauerunt ſibi omnia oſſa mea. Tuncqꝫ manſuetus ieſus uerbum ſcilicet miſeratiõis & gratie a ſeculis inauditum ſuper ſceleratos effudit dicens. Pater ignoſce illiſ:quia neſciunt quid faciunt. Vbi non ſolum de pleno corde indulſit: ſed etiam apud patrem pro ipſis eorum ignorantiam allegauit:uere neſcierunt quid facerẽt:ſicut nec ceteri peccatores ceci qui ſemper ad minus quinque ignorãtias habent:& habere probantur: quantacunqꝫ malitia eis uideatur ineſſe. Non enim attendunt
Quantam iudicis maieſtatem contemnunt
Quantam patris bonitatem offendunt
Quantam ſibi in facie anime macule turpitudinẽ affligunt
Quantum eterni cruciatus tormentum incurrunt
Quantam etiam glorie beatitudinem perdunt.
Et licet etiam in iſto ſcelere multe ignorantie ſpecialis circunſtantie ſint connexe:ut enim de ceteris tranſeam ſilenter:craſſa fuit ignorantia & ſupina: ſi chriſtum ieſum non cognouerunt dei filium:cum hoc eis ipſe per multa opera ſupernaturalia: & ſoli deo poſſibilia comprobaſſet:quod per ipſorum ignorantiam non ſolum non fuit excuſabilis:ſed etiam obſtinatione mentis abominabilis & horrenda. Sicut ſatis ipſemet chriſtus expreſſit in parabola de colonis uinee:qui domini ſui filium occiderunt ipſum heredem aſſerentes:uidebant enim euidentia ſigna diuinitatis ipſius:que ex odio chriſti & inuidia peruertebant:& uerbis quibus expreſſe fatebatur ſe filium dei credere noluerunt:unde ipſe eis dixit Ioannis quintodecimo. Si non ueniſſem:& eis locutus non fuiſſem:peccatum non haberent:nũc autem excuſſationem non habent de peccato ſuo. Et poſtea ſubdit. Si opera non feciſſem in eis: que nemo alius fecit:peccatum non haberent:nunc autem & uiderunt & oderunt me & patrem meum: ubi expreſſe chriſtus attribuit mortem hominis iuſti:ſed hominis dei. Et licet dicatur prime Cor.ſecundo. Si cognouiſſent:nunquam dominum glorie crucifixiſſent. Et Petrus actu.tertio. Scio ꝙ per ignorantiam feciſtis ſicut & principes ueſtri: tamẽ hoc debet intelligi ꝙ non cognouerunt per gratiam intenus illuſtrantem:& chriſto per amorem coniungentem:tamen hoc fuit ex culpa ſua. Et licet in minoribus iudeis aliqua ignorantia diminuerit culpam:in ipſis tamen maioribus culpam aggrauauit:ſicut omnis ignorantia affectata. Tanto enim odio in chriſtum ferebantur:ꝙ ex affectu peruerſo falſificabant omnia eius dicta & miraculoſa opera. Nec de eo uolebant audire bona :ſed tantũ mala pp quod eiſ publicari poteſt illud Iob uigeſſimo primo. dixerunt deo. Recede a nobis : ſcientiã uiarum tuarum nolumus. Quia tamen ignorãtia non prout eſt affectata :ſed ceca aliqualr̃ diminuit. Ideo chriſtus allegat:ꝙ neſciunt quid faciũt. Poteſt etiam dici ꝙ infinita benignitas cordis ieſu exquirebat uias qualeſcunque pro eis allegãdo ad patrem. Beda etiam dicit ꝙ non pro illis malicioſis:ſed pro ſimplicibus ignorantibus exorauit. Similes nequitias & ignorantias malitioſas & affectatas reperies hodie in phariſeis malignis huius temporis reſpectu regule ſancte & chriſti uite : & modis ſimilibus ueros pauperes euangelicos perſequuntur:& eorum ſancta uerba deprauant: & eorum omnia dicta & facta interpretãtur in malum: uolentes attendere quomodo eorum uerba chriſti ieſu doctrine & facta conſonant chriſti ieſu uite: & regule per beatum Franciſcum inſtitute. Propter omnia iſta deuota ſuperius poſita adduntur hi uerſiculi
Ieſus ad crucem ueniens.
Ieſus ueſte nudatus.
Ieſus morti ſe offerens.
Ieſus dire clauatus
Ieſus uexillum erigens.
Hoc fuit quando erectus in cruce ad ſpectaculum impiis uexillum penitentie & amare contritionis

UVA. BHSC. IyR_070

ſeipſum prebuit electis ipſum contueutibus mente deuota: ſiue enim in terra poſita cruce extenſus fuerit crucifixus: & poſtmodum ipſum lignum taliter deo inſignitum fuerit eleuatum: quod non ſine grandi dolore ponderoſitatis corporis lacerantis & diuellētis carnem & nuos in locis clauorum potuit fieri. Siue etiam per ſcalas crucem aſcenderit: & a pluribus carnificibus crudeliter protractis brachiis fuerit conclauatus: totoq; pondere corporis imprimente ſuper uulnera manuum: aliquis alius in anteriori parte poſitus crudeliter per tibias trahens ad ima ſic enim clauauerunt eum: ex euangelica hiſtoria non declaratur aperte: uterq; enim modorum fieri potuit: & ſpeciales duricias afflictionis pretendit. Reſpice anima iaculo compaſſionis percuſſa ad tuum dilectum ieſum: & uide eum tue peregrinationis tricoloratum uexillum. Candor enim carnis uirginee: & nigredo liuida flagellorū: & rubor cruoris effuſi ipſum tibi tricoloratum oſtēdunt: propter quod ſequitur:

Ieſus tricoloratus

Vt tu ipſa ſimili formeris effigie: innocentia candida: & tota piiſſimi ieſu ſanguie colorata: deſiderās toto corde pro amore dilecti ieſu tuum ſanguinē fundere: ut ſue morti ſanctiſſime conformeris.

Ieſus ſceleſtos diuidens

Hoc fuit: quando duos latrones crucifixerunt hic & hinc: medium autem ieſum. Ad confuſionis enī ſue augmentum inter latrones ſceleſtos ipſum poſuerunt medium: quaſi ſimilibus ſceleribus inuolutum. Nihil enim defuit ieſu de his que potuerūt dedecus mundane uerecundie augmentare. Vnde & in ciuitate metropoli in qua ante ſex dies fuerat glorioſe receptus in feſto ſolenni azimorum: quādo de uniuerſo iſrael populus conuenire debebat hora meridiana in altam crucē: ut ab omnibus poſſit uideri nudus totaliter in medio latronum in loco punitionis malefactorum: quaſi ad ſpectaculū opprobrii eſt erectus. Denudationem autem eius exprimit Ambroſius dicens ꝙ auctor humane ſalutis ſic nudus poſitus fuit in patibulo crucis: ſicut nudus exiuit de utero uirginis. In aliquibus autē hiſtoriis non autenticis legitur ꝙ mater uidens eū ſic nudum: uelum capitis ſui a ſeipſa amouens ad filii renes proiecit: quod ad aliqualem conſolationem uirginis illis locis corporis ſui miraculoſe adheſit: que femoralia in ceteris contegunt ad pudēda celanda: quod an uerum ſit neſcio. Cum enim tunc eſſet tempus iudicii pro nobis impiis ſuper filium dei: non uidetur mihi ꝙ circa ieſum factum fuerit aliquod miraculum: quod uel dolorem: uel dedecus minueret: uel aliquod adiutorium patienti dei filio miniſtraret: ſed magis ipſemet ieſus ſecū dum ſuam diuinitatem faciens: & ſecundum ſuam charitatem amplectens: elegit omnia facere & permittere que poſſent augere dedecus: & augmentare dolorem. Vnde chriſtus ieſus pendens in cruce: non ad diminutionem: ſed augmētum doloris miraculoſe tenuit naturam ī robore: uſque ad ultimū mortis ſue. Et quia quanto natura eſt uiuatior & fortior: tanto doloroſius cruciatur: Hinc eſt ꝙ ex hoc ineſtimabilis augebatur dolor: & ſemper damnificabatur emitteudo uitalem ſanguinem: & uirtus conſeruabatur: ut intenſiſſimum ſentiret dolorem. Fuit autem mirabile in chriſti paſſione: quia uelocius mortuus aliis latronibus: unde & eorum fregerunt crura: ut morerentur. Et Mar.xv. dicitur ꝙ Pilatus mirabatur ſi iam obiiſſet. Quando autē clamauit. Pater in manus tuas comendo ſpiritum meum: ſubito totum robur nature ceſſit. Et quanto tunc erat natura robuſtior: tanto fuit mors doloroſior. Vbi ſimul attende tria: ꝙ chriſtus uoluntate paſſus eſt: & ideo quando uoluit: & quantum uoluit tenuit naturam in robore: & quando uoluit ſtatim natura ceſſit uulneribus: & expirauit in morte. Secundum uero quod ex his ieſtimabiliter fuit intenſius cruciatus: licet celerius mortuus. Tertium uero ꝙ ſic uoluit intendere ſui corporis cruciatum: ad purgādum noſtri impuriſſimi corporis delectamentū immūdum. Et quia omēs dolores qui fuerunt in corpore & anima ieſu fuerunt ab eius charitate & poteſtate ſecundum regulam diuine ſapientie commenſurati paſſionis fructui & intentioni. Ideo dixi ſupra: & dico ꝙ illa miracula fecit in ſe: & circa ſe: que dolorem augerent ad predictam menſuram. Et propter hoc non eſt inconueniens quod Bernardus miraculo attribuit tranſitus penarum ſpinarum uſque ad cerebrum: quia etiam clamore mortis quod fuit ſignum uigoris & doloris Centurio miraculo attribuit: Mar. decimoquinto: & ex hoc dixit. Filium dei. Attēde autem ꝙ licet iudeorum inſania ad infamiam ieſu ipſum inſeruerit medium: diuina tamen prouidentia in hoc facto: & futurum iudicium: & redemptionis beneficium ſignāret expreſſit. Totum enī genus humanum latrocinio paterne preuaricationis infectum: & infernali cruci debuit iuſtitia exigēte affigi. In cuius generis medio mundi ſaluator affixus electos ex mera gratia quaſi dextrum latronem iuſtificando conuertit. Reprobos autem quaſi ſiniſtrum latronem exigente iuſtitia in ſua pertinacia dereliquit: ut dexter latro inueniat in miſericordia ieſu chriſti: unde gratias agat. Siniſter uero in ſua obſtinatus malitia non inueniat quod reprehendat. Et ideo concordat myſterio ꝙ uterque latro fuit blaſphemus conuicians ſaluatori: quia ſaluator mundi ſicut a reatu nullum liberum reperit. Sic liberandis omnibus uenit: licet fructus libe-

UVA. BHSC. IyR_070

rationis ad ſolos tranſferatur electos. Sed hoc non ex defectu redimentis precii uel redemptoris chriſti: ſed ex obcecata malitia obſtinati animi reproborum. Quorum figuram tenuit ille latro ſiniſter: q nec manſuetudine boni ieſu cōſpecta: nec aſpectu miraculorum: quibus tota fuit mundi machina imutata: nec ex benigna ipſius ieſu ſuſceptione facta de ſocio latrone côuerſo: nec ex charitatiua correctione conſocii ſe in maleficio confitentis cōſortem & ieſum ſibi predicantem inſontem uoluit reuocari. Cui ergo iſte niſi proprie malitie ſuam damnationem aſſcriberet: & cui ille alter latro dexter ſuam ſalutem deputare poteſt niſi reſpectui gratie ipſius: qui in eius pēdebat latere: qui ipſum ad ſe diligendum: confitendum: predicandum: defendendum gratuita miseratiōne conuertit? Sic ergo uidere potes ꝙ crux patientis ieſu iam iudicantis ſolium mentis occultare pretendit. Et ſic licet ſupplicia & opprobria chriſti fuerint a malignitate ꝑtinacie iudeorum chriſto inflicta: fuerunt tamen ſic a diuina ordinatiōe diſpoſita: ut chriſti magnalium & eorum que in ſuo myſtico corpore futura fuerant ſint figura. Ieſus tunc blaſphematus.

Hoc fuit quando ſufferit impiis iudeis tanta exercuiſſe ludibria in ieſum quibus tota nocte & uſq ad horam crucis totam repleuerat animam eius: quin potius tanq̄ eſtimatores omni humano pudore eiecto: ipſi ſcelerati principes ſacerdotum cū ſcribis & ſenioribus iudeorum exeuntes de ciuitate ad locum crucifixionis ipſi manſueto ieſu inſultari accedunt dicentes. Vah qui deſtruis templum dei: & in triduo illud reedificas. Et alios ſaluos fecit: ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Si rex iſrael eſt: deſcendat nunc de cruce: & credemus ei: & alia multa blaſphemantes dicebant in eum. Attende autem anima deuota cum quanto furore miniſtri talium impiorum ſacerdotū in omnibus actibus ſue paſſionis tractauerunt ieſum: quin etiam ipſi principes ſacerdotum & ſcribe & ſeniores: in quibus debuit apparere maturitas in iudicando ēt ſceleratos ex furore interno ad tantam exterius inſaniam proruperunt: ut in feſtiuitate dierum ſanctoꝝ nō erubeſcētes populū cōtra oēm cōſuetudinē exierūt ad locū opprobrioſi ſupplcii morienti iuſto ſic inſultantes impie. Mirabilis enim uerecundia ſui ſtatus in iſto actu apparet: que ex horribili odio in ieſum proceſſiſſe uidetur: propter quod oīs inanitas & crudelitas que poſſit narrari facta circa chriſtum per iſtos impioſ & eorum ſatellitesſ: ut placerent eiſdem magnam ex ipſorum furia probationem accepit. Cogita q̄ crudeliter ipſum tractabant cum de nocte ipſum haberēt in domibus ſuis: quādo inaudita inpudētia ſic coram toto populo exeuntes inuectiones pungitiuas & contumelias deriſiuas exclamabant contra hominem morientem: & toto corpore ſanguine fluentem & pendentem in ligno. Vere nulla anima eſt ſufficiens cogitare circunſtantias aggrauantes dolores & anguſtias mortis chriſti. Quanto autem cruciatu fuerit afflictus ieſus tam mente q̄ corpore ad uerecundiam humane malitie inſenſibilis creatura teſtatur: concuſſo per diuinitatem ieſu toto iſto ſenſibili mundo. Nam ſol obſcuratus eſt: quaſi tanta horrēs ſupplicia in ſuo contueri auctore. Terra ipſa tremuit horrens ſuper ſe tale ſupplicium fieri creatori. Lapides compaſſione franguntur arguentes pertinaciam cordium malignorum. Velum templi ſciſſum eſt: oſtendens propalatam uiam ſanctorum in aſſumptione crucis: quam ipſe ieſus chriſtus dignatus eſt ſuſtinere pro nobis. Monumenta ſunt aperta: ut per hoc oſtendatur ꝙ mors crucifixi noſtras mortes ſua uirtute pellebat: & totus iſte ſenſibilis mundus ſuo priuatus colore: ſuo uidebatur compati auctori: & in eius morte lugubre & funereum aſſumere ueſtimentum: ac ſi deus pater: cuius natura fletum & compaſſionem non recipit uerecunde matri ieſu: que ſola flebat mortem condemnati ieſu pro ſcelere peccatorum uoluerit quaſi comitiuā facere de morte unigeniti lamentanda: & quaſi reſpondet queruloſis uerbis uirginis matris: quibus ipſa poterat clamare ad deum. Et nunquid deus omnipotens ego ſum ſola mater: & tu non es huius dolorati & tui unigeniti pater eternus? Cur ergo me ſolam flere permittis: que non ſola ad ipm filialem recepi reſpectum: & ubi eſt amor tuus quē in monte expreſſiſti dicens. Hic eſt filius meus dilectus &c. Nunquid quia a iudeis reiectus: & a diſcipulo traditus: ab apoſtol relictus: & qr ſpinis coronatus: quia facie conſputus: qr toto corpe flagelatus: & qr nūc diris cordis & corpis doloribus cruciatus: ideo tuus eſſe deſiit filius: qr nulla ad ipſum cōpaſſione moueris: Nunqd ego ſola iſelix debeo flere filiū que non ſola poſſedi dilectū? Cur mihi pater ſocietatem frangis: qua me tibi per ſpiritum ſanctum in matrimoniū ſuſcepiſti in unius generationē dilecti. An qr deus es: ideo non bonus es: an qr oīpotens es inſenſibilis es: an tu qui ubique pñs es non intueris opprobria & dura cordis iacula: & anguſtioſiſſima corpis uulnera que perſona filii tui ſuſtinet in aſſumpta natura: & ſi mea eſt natura: nunq̄ non tua eſt perſona. Noli obdureſcere pater ſancte: ſed aſſocia ſolitariam & meſtiſſimam matrem: quā uſq nūc in obſequiis filii tui fidelem ꝓbaſti ancillā: & ſuper quam tue dilectionis uiſcera effudiſti. Quibus q̄rulationibus pater potuit reſpondere. Ad punctū & in modico dereliqui te: & in tribulationibus magnis conſolabor te. Nō me reprehendas ſi ſola mortem filii dei defles in terra: quia tu ſola bona es munere meo: reliqui omēs mali ſcelere ſuo compaſſionem dignam ad meum

UVA. BHSC. IyR_070

unigenitum non oſtendunt:non meo defectu ſed ſuo reatu.Sed quid mihi deeſt in diuinitatis natura conſortii fletus tui:ego faciam in mihi ſubiecta creatura : que tota tecum uoces funereas dabit ad celum.Iſte enim ſenſibilis mundus mihi obedit ad nutum:ſed homo impius mihi reſiſtit per ſuū malignum conatum quem in contrariis uolo cogere:quia nolo libertatem quam feci deſtruere:& quia ipſe non meruit tantum bonum.Nunc ergo uirgo beata dabo imperium de filio meo deflendo toti orbi mundano.Sol obſcurare:& totū mundum induc ueſtimentis nigris:& illam ſpōſam uirginem illius anguſtiati filii mei aſſocies in lamentis. O terra:terra:terra:cōtremiſce de ſcelere qđ ſuſtentas:& illi amaricate matri tuū prebe conſortium & dolorē. O lapidoſa duricies ſupra oēm duriciem creature argue corda maligna:que noluūt ad compaſſionem ſcindi:nec de morte filii mei pietate molliri. O mors ipſa ex tua crudelitate oīs uite uorattix:oſtende te compati filio meo: cuius membra depaſcis:& ātiquoꝝ mortuorum aperias monumenta:ut uel ſic cōfundatur iſtoꝝ impioꝝ ī ſenſibilis uita.Sic quaſi uidet' deus pater filiū flere per naturā corporeā:& ſic matri anxie remediū ſocietatis conferre:quod qr eadē eſt operatio p̄ris & filii:ideo ut oñdat' deus eſſe qui patit' in duobus ſubnectit uerſiculis.

Ieſus orbem cōcutiens.

Ieſus excruciatus.

Quomodo autē putas:m̄na uiſcerā de nouo conq̄ſſabant' cōpaſſionis affectu ad deū filiū morietē: qñ ſic uidit ſup ip̄m flere luīaria celi:terrā tremere ſub pedibus ſuis pro īmanitate flagitii:& ſaxa duriſſima contra naturā pſcīdi:ac ſi lamētoſis clamoribus deplorantis in cruce filii ſenſum pie compaſſionis acciperent.Certe poterat bene concludere ꝙ dicebat matrem illū flere:quem elementa inſenſibilia deplorabant.

Ieſus latronem erigens Cap.xiii.

Oc fuit ꝙ benignus ſaluator in aīam dextri latronis reſpexit reſpectu miſerationis & gratie ip̄m tpaliter uocādo ad ſue redēptionis beneficiū:ſicut ip̄m eternal'r elegerat p̄deſtinādo ſecundū ꝓpoſitum uolūtatis ſue gratuita ſua bonitate:nulla alia cā ex p̄te ipſius latronis experta.Sicut nec in aliquo electo nō ſola dei gratuita bōitate:qui reprobis occulto ſuo ſemp tñ iuſto iudicio dat qđ oībus debebatur.Electis autē ex ſolo influxu ſue bōitatis quo eternal'r apparuerunt ſibi in ſancto hoc eſt ieſu:temporalis iuſtificatiōis effectum tribuit:& in eodem ieſu perſeuerātie brauium:& in ipſo eodem eterne beatitudinis largit' aſpectum.Quod quidem eſt ita electorum gratuitum donum ſola dei bonitate ip̄is impenſum: & nullo modo eſſet eis debitum:cum ipſi eſſent eterne mortis ut ceteri debitores:non ex electione gratuita qua nos eternaliter elegit in merito paſſionis filii ſui:ut eſſemus participes ſue beatitudinis : cuius nos in preſenti uita per gratiam facit conſorteſ imaginis.Et licet tota chriſti uita fuerit noſtrę redēptionis meritū:tñ ī ſue mortis doloroſo ſupplicio facta ē electorum copioſa redemptio . Et ideo dum theſaurus ſue paſſionis effunderetur in actu ad paternam iuſtitiam pro nobis:congruum fuit ī electum latronem abundāter largiflua charitate cōtribui.Et quia indignus oīmode quantum ex ſe ipſis erat ſola dei bonitate debebat effundi . Sicut & Dauid canit nulla alia alegata cauſa.Saluum me fecit.quouiam uoluit me.Ideo congruum fuit ꝙ hic latro ſue malitioſe uite dimiſſus forſitan in p̄ncipio paſſiōis ſimul cū reprobato latrōe ī ſaluatorem pium iuxta ſuū crucifixum latus blaſphemie uerba iactaret:ut declinaretur qđ erat de ipſo:& qđ foret per ſaluatoris gratiam mox futurus. Non tñ aſſero ꝙ in cruce cum altero blaſphemauerit xp̄m: licet pluraliter hoc ſcribat euangeliū.Poteſt enī ſecundum Augu.ſaluari:ut ponatur more ſcripture plurale ꝓ ſingulari:& ad gratuitā electiōem ſuam mōſtrandā ſufficit tota p̄terita malitia uite ſue. Iſte aūt latro iuxta dextrum ſaluatoris latus confixus figuram tenuit omniū electoꝝ:qui priuſ natura filii ire ſicut & ceteri:uocant' ad eternam beatitudinem ſolo pii patris miſeratiōis reſpectu.Et ideo erectio iſtius latronis debuit eſſe altiſſima:tam ex condecentia dei gratiam largientis : q̄ etiam ex figura quam tenuit dictus latro:ſue uite terminum cum patiente ieſu compenſato curſu.Muſtum enim inebriantis amoris quod tunc de uua ieſu exprimebatur in torculari ſupplicii:quod etiam in futurum in omnes nationes debebat effundi: largifluo participio debuit animā eiecti latrōis replere:& ip̄am inebriare perfecte:& ſic a ſuo uicioſo amore omniſ mali alienare totaliter:ut in nouam creaturam ſi'itudinis mortis ieſu plēiſſime formaretur. Vnde & uirtutes huius latronis infuſe menti ſupra cōmunem ſtatum ad alta tranſcendunt.Quale enim fuit ipſum dei filium credere:quem uidebat ut hominem infirmum contumelioſa morte finiri? Quale etiam fuit ab illo ſperare ſalutem:quem ī proprio corpe uidebat oī ſalute p̄uatū? Quali charitatis ardore illū dilexit: quē ſue mortis p̄cio uidit ſibi in ipſa die padiſum cōferre tot ſceleribus irretito.Vnde & totum quod habuit ipſi ieſu in ſacrificium p̄fecti immolauit amoris:maibus enim & pedibus crucifixus non potuit ſibi ſeruire niſi de corde & ligua:cor ſibi ī thymiama perfecti amoris & odoris ardēti charitate ſacrauit:lingua ſibi exhibuit omni modo. Primo propria & totiuſ generis humani ſcelera confitendo:aſſerens nos penalibus anguſtiis digne plecti:cū dixit.Et nos quidē iuſte. Secū

UVA. BHSC. IyR_070

do anguſtias chriſti ieſu gratuitas aſſerens ex ſola charitate ꝓcedere eius innocentiam allegando: cū dixit. Hic autem nihil mali geſſit. Ex quo ſequitur ꝙ a diuina iuſtitia nihil pati potuit quod noluit.

Tertio etiā blaſphemantem latronem impium charitatiua reprehenſione arguebat: cū dixit. Neqꝫ tu times deum: qui ī eadē damnatione es. Vbi forte contra ſuperius dictum poſſet dici ꝙ nō blaſphemauerit deū ſaluatorem: quod ſi ita eſt placet. Nō tamen poteſt neceſſario argumento concludi: potuit enim prius blaſphemare: poſtea uiſis ſignis cōuerti: & ſic conuerſus non conuerſum redarguere ī blaſphemia perdurantem. Quarto toto mentiſ affectu: & ipſius lingue affatu cū multa cordis contritione: cū multa mentis deuotione: & q̄tum pmiſſit acerbitas ſupplicii cū conuerſione faciei bēigna & humili ad dilectum ieſum ſtupēde perfectionis & breuitatis orationem effudit: cū dixit. Domine memento mei cū ueneris in regnum tuum. In qua oīs uirtualis cōplementi perfectio continetur: ſi deuota mens ſciuerit explicare. Et ut modicū pateat in quanta fide fundatur in moriente eternam uitā credere: in quanta ſpe erigitur: & ſic ab omni mundo reiecto celeſte regnum ſperare: in qua exceſſiua charitate liquatur: qui ſola dilecti ieſu memoria cōtentatur. Quali fulcitur prudentia qr nulla poſtulauit caduca. Quali fortitudine roboratur: qr ſic ſubito ſupra omnia ſua ſcelera ſuperfert̄. Quali tēperātia contentatur: qr in ſola uoluntate ſaluatoris premii menſuram reliquit. Quali fulcitur iuſtitia: quia ſic oībus debita tribuit ſecundum conuenientiam rationis: ut ſibi ꝓprie confuſionis contumeliam in confeſſione redderet: proximo tranſgredienti charitatiuam correctionem impenderet: deo ſaluatori plenam compaſſionem ſue mortis: & totalem immolationem ſue tribueret uoluntati. Vnde nec mirum ſi ſic conuerſum latronem ſaluator ſic copioſe ditauit: quando in reſponſione dixit. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiſo

Vbi pondera
Quantam rem dedit: quia paradiſum
Cum quanta celeritate: quia hodie
Cum quali ſocietate: quia mecum
Cum eterna ſtabilitate: quia eris
Cum iuramenti certitudine: quia amen
Cum alterius internūcii excluſione: qr ego dico
Cum quanta dignatione: qr ignominoſo latroni.

Per uirtutem tamen penitentie ex infuſa gratia facto digno: cū dixit. Tibi. Et ideo nō uilipendēdus eſt iſte latro: nec locū modicū ītēr ſanctos debet arbitrari tenere: ſicut ex ſeq̄nti uerſiculo explicatur.

Ieſus dans principatus Cap.xiiii.

Oc enim fuit quando ſue matri dedit primatum compaſſionis: ut eſſet mare magnum omnis deplorationis & lamentatōnis mortis ſue: in qua omnes mentes alie tanquā ī mari magno quaſi uaſa modica exhaurirēt: de quo magis infra dicetur. Ioanui dilecto diſcipulo dedit ꝑmatum adoptionis: cum ipſum fecit ſue matris filium dicendo. Ecce mater tua. In quo exemplariter omnes electos fecit & īſtituit legitimos filios charitatis materne. Ipſi enim in Ioanne figurantur in quo eſt gratia: omnes electi per gratiam adoptantur: unde & ipſi electi ſi uolunt huius gratie habere participium: debēt ſatagere dolores maternorum uiſcerum mentaliter experiri in ſimilitudine Ioannis: qui dolores crucifixionis ieſu & materne compaſſionis plus omnibus deguſtauit. Talibus enim doloribus conquerit̄ huius filiatio cōis: latroni autem electo primatum aſſociationis contribuit ipſe ieſus: cum ipſum taliter conuerſum iuxta latus ſuum crucifixum elegit. Singulariſſima enim priuilegia gratie in iſto latrone fulxerunt. Primo quia ſolus inter membra xp̄i corporaliter paſſus eſt crucis ſupplicium ſimul cum ipſo: in quo decoratur effigiata ſimilitudine ſaluatoris: quia crucifixus crucifixum aſſociauit: & hoc priuilegium non conuenit alteri cuicunqꝫ: nec obſtat ꝙ crucifixus fuerat ꝓ ſceleribus ſuis: quia poſt plenam conuerſionem fuit legitimum mēbrum xp̄i: & ex tunc pena ſua fuit cōfigurata ſimilitudini mortis eius. Secundo etiā ſolus matrem aſſociauit in lamentatiōe doloroſa morientis filii dei pro ſceleribus noſtris. Nulla enim creatura huius uite matrem aſſociauit in lamēto ꝑfato: iſto dum taxat excepto latrone. Licet enim Ioannes & maria magdalena deflerent amare moriētem ieſum: non tamen ipſum defleuerunt: ut deū pro redemptiōe hominū morientem. Vnde & eorum lamenta multa fuerunt informitate inſipida. Solius autem latronis huius fuerunt ſimul cū maternis uiſceribus acceptata lamenta: quia uere deū credidit ſibi infuſa fide: quem tamen multo doloꝛ hominem morientem uidit. Tertium latronis priuilegium in quo non hūit ſocium fuit: ꝙ xp̄o condemnato ab impiis iudeis tanq̄ reo eius innocentiam publice predicauit: & ipſum ſaluatorē ſuū moriētem tanq̄ eternum deum: armis quibus potuit ut ſuus collateraꝛ miles ſtrenue defenſauit. Vnde poteſt probabiliter credi: ꝙ non ſolum ſceleſtū increpauit latronem: & ſibi xp̄i innocentiam allegauit: & proprium ſcelus iniecit: ſed etiam ꝙ propter iudeos & illos malignos principes: poſt tam duras contumelias illatas ſaluatori non aſſociatos de eius ſuppliciis: que ſic impie exierant inſultaturi morienti ieſu aſpera increpatione confudit: nec eſt inconueniens credere ꝙ cum ipſe ſuperuixerit morti ieſu: & uideret maternos geſtus uerſus filiū amaritudineſ exprimentes dolorum: ꝙ aliqua uerba cōpaſſibilia & affectualia illi quā matrē ſuam uere recognoſcebat expreſſit. Qui enim ſciuit ſe ꝛedemptum a xp̄o: non dubitauit ſe filium uirginis matris eius. Quartum quia ſolus tunc petiit ſalutem: quādo ſaluator eam pro omnibuſ faciebat. Vnde & abunde recipere debuit: ſicut & fecit.

UVA. BHSC. IyR_070

Quintum:quia tunc tenuit figuram & quaſi uicē
omnium electorum:cum ipſe repletus fuerit ſpiri
tu ſancto:tanq̄ electus ad iſta percipienda priuile-
gia:& m̄lta alia q̄ nō ſufficio explicare:ſcias ꝙ ſpiri
tus ſanctus ipſum inhabitans ipſū agitauit ad oīa
facienda que dicebat ipſum facere tanta īmutatiōe
a xp̄o ſubito īnouatum. Arbitror autē ꝙ electrix
gratia que in iſto ſic ſignanter effulſit:ut eſſet om-
nium redemptorū figura: iſtum latronem tam in
plene compatiendo ieſu:q̄ in predicando eius ſan
ctitatem:q̄ in aſſociando matrem lamentantē q̄ in
arguendo iudeorum proteruiam & impiam ceci-
tatem:q̄ etiam prouocando omnes aſſiſtentes ad
tanti piaculi pietatem:facit ſtrenuiſſime operari.

Nec obſtat ſi diceres quare euāgeliſte de talibus
nihil ſcribunt.Scribunt enim tantū: ex quo poteſt
menſ deuota iſta enucleare non dicta.Scribunt enī
ipſum a deo electū:ipſum exorarē xp̄m: & ab eo po
ſtulaſſe regnum .Ex quibus luculēter apparet ipſū
a xp̄o redemptum:& per ſpiritum ſāctum iuſtifica
tum. Attende autē tu qui es prefactiſ repugnās:
ꝙ quando ipſe ſpiritus ſanctus aliquā creaturā ad
aliquem ſtatum elegit:omnia ſibi tribuit:que de-
cet illum ſtatū habere.Modo cogita ſi decebat chri
ſtum redemptorem mediocriter dare taliter poſtu
lanti latroni:īmo uere ip̄m decuit.Sicut ipſe habe-
bat latus corporale aperum ad faciem illius latro-
nis:ꝙ ipſe reſeraret ſui cordis archanum illuſtratiōi
mētis illius electi militis & fidelis ſodalis .Et ꝙ ſi
cut tunc ſine menſura ſeip̄m toti exponebat orbi.
ꝙ ſimiliter ineſtimabiliter effunderet ſe illi menti.
Tunc enim quando muſtum amoris ieſu in torcu
lari crucis exprimebatur compreſſiōe doloris:quo
totus inebriandus fuerat orbis:non debuit quaſi ī
paruo ciatho propinari latroni:ſed tota apertio ſue
mentis in torculari cordiſ ieſu quaſi ſine mēſura di-
mergi:unde non puto iſtum latronē:niſi inter ſub
limes dei principes collocandum. Attende autē
ꝙ quandocūq; de aliquo electo ſcriptura mētionē
facit in aliquo ſtatu ſublimi:licet nihil dicat : relin-
quit cogitandum expertis mentibus omnia alia
circa ipſum electum:& per illum fore facta q̄ ſtatū
illum copioſe decorant:unde cogita q̄ decuit illum
latronem facere:& tūc poteris uidere ipſum feciſſe
ſtupenda circa prefata:& q̄ nō potuit:ſuppleuit mē
te. Vnde nec mediocriter eſt penſandū: ꝙ xp̄us
ſibi paradiſum promittendo ſingulariter dixit.Me
cum eris:per hoc inſinuans ꝙ iſtum tunc in cruce
habebat rex crucifixus ſicut collateralē militem ſe-
cum ſtrenue cōpuguantē:unde in illo uerbo .Me-
cum eris : anthonomatice exprimitur aſſociatio &
ſimilitudo xp̄i regnantis correſpondentis aſſociati
oni ſimilitudinis morientis .Oro ergo te piiſſime
& potentiſſime latro in regno celoꝝ:ut mihi pecca
tori impio & uero latroni impetres a tuo dilecto ie
ſu:ut ſibi perfecte cōmoriar: uirgini condolenti &
lamentanti filius condolens & collamētator adiū-
gar:xp̄m in ſua uirtute falſificatū ab ipiis zelo uir-
tutis toto corde defendam:& impietatem ſcelerato
rum xp̄m impugatiū zelo charitatis reprehenden-
do conuertam:ut ſic tuaꝝ particeps uirtutū ī decur
ſu uite tue paradiſo cōiungar ſocius ī fruitione ui-
ſionis beate.

Ieſus matri compatiens.capi.xv.

Vis bone ieſu poſſet exp̄mere quāto cōpa
ſſiōis feriebaris telo: quādo materna uiſce
ra cōtuebariſ omni amaritudine tue paſſio
nis repleta .Nec non & ipſam faciem pallidam &
quaſi ſine morte mortuam:& tui ſanguinis aſperſi
one manibus & ueſtibus & faciem cruentatā gemi
tibus anxiam:uoce raucam:lachrymis ꝓfluā:& to-
tam in tuis doloribus inabyſſatam: ictibus caſuum
ex uoluntate te tangendi colliſam:& omnis conſo
latiōis ſotietate priuatam:uere enim bone ieſu no-
uam & magnam amaritudinis crucem ex tue ma-
tris tali conſortio pro nobis peccatoribus aſſumpſi
ſti:unde cum nulla creatura minor ipſa dolores cor
dis eius mēſurare ſufficiat:tu ſolus tue dilectiſſime
matri pro te & pro nobis miſeris & īdignis filiis fu
iſti debita menſura compaſſus.Et hoc bone ieſu fu
it ad tui doloris augmentum: quod non ſolum in
te ſed in altero hoc eſt in materno corde fuiſti ſic le
taliter crucifixus . Vt autem tibi anima mea miſe
ra aliqualiter pateat quantus fuit dolor cōpaſſiōis
cordis ieſu ad matrem dilectam:cogita quantū po
tes:quanta fuerit in corde uirginis dolorum mēſu-
ra.Nulla enim ratio fuit in corde uirginis:non ſolū
q̄ minueret ſed que non augumentaret huius dolo
ris uirtutem.ꝙ ſi mens tua ſemper dei diminuens
bona:dicat quod nō debuit tantum dolere cū ſci-
ret iſtum iſta pati uoluntarie:& ſeipſum ſi uellet de
morte:& de pena poſſe redimerē: ſciret etiā ꝙ ip̄am
& omnes electos de infernali gehēna ſua liberaret
morte.Et ꝙ ſicut dei filius tertia die debebat reſur
gere:& ꝙ ex iſta morte iſte filius ſuus deus homo
debebat accipere a deo patre nomen ſuper omne
nomen: quo in nomine eius flecteretur omne ge-
nu:celeſtium ſcilicet terreſtrium:& infernorum.Et
non ſolum ipſi ieſu:ſed etiam ꝑpter ipſum ipſe-
met uirgini eius matri . Aduertas carnalis ani-
ma:ꝙ hec omnia dolorem pietatis materne multi
pliciter augmentabant ex iſtorum etiam reſpectu:
ſi tamen eius menti tunc occurrent dolorum acule
is amplius pongebatur . Ad quorum euidenti
am nota duplex fore genus dolorum . Quidam
manantes ex impatientia & deſperatione mentis
a deo & ex cōdeſcendentia odii in proximum qui
bus anima delectatur & in abyſſatur in anguſtia: ꝙ
de deo : uel de proximo ſe uindicare non poteſt:&
ꝙ uelit:nolit penas ſuſtinere ab eiſdem.Iſti ſunt do
lores infernales & prophani qui ſolum reprobis re
ſeruantur.Nec infliguntur electis niſi in quantum
ad tempus ꝑ ſuis peccatis illi impie ciuitati iungū
tur.Abſit autē talis dolor a chriſto:& a corde ma-

UVA. BHSC. IyR_070

terno:& ab omni eius electo. Nunq̄ enim de hoc
dolore:uel modicū deguſtauit. Eſt aliud genus
dolorum quod ex complacentia uoluntatis aſſu-
mitur & ſecundum uirtuales regulas ab eterna in-
fluentia dei in electorum mentibus menſuratur.
Nec iſtius doloris poſſet unam ſtillam habere crea
tura aliqua in ſeipſa. Eſt enim ex ſpiritus ſancti in
fluxu agitantis mentem ad dolendum quantū do
lere debet. Et ſicut iſte dolor eſt ſemper uirtuoſus:
ita eſt ſemper uoluntarius. Et quanto magis ē uo-
luntarius tanto magis eſt incenſus. Et quanto ma
ior eſt gratia in anima:tanto eſt magis uoluntaria
ad augmentandum in ſe omnem uirtualem dolo
rem:unde & dolores ineffabiles corporis ieſu:de q
bus eſt modicum ſuperius balbutitum:a gratia uni
onis ſumpſerunt ſue immenſurabilitatis augmen
tum:unde & ab aliquibus dī:ꝙ illi dolores fuerūt
in corde ieſu a diuina ſapientia diſpenſati:quod ſic
ego intelligo:ꝙ diuina ſapientia uidens infinitatē
culparum offenſionis uidit quantum dolorem req
rebat plena & abundans ſatiſfactio eorundem. Et
quia nulla creatura tantam poterat in ſe dolorum
menſuram niſi ꝑ unionem diuini ſuppoſiti dilata
re in ſummo. Ideo ſtatuit hominem aſſumere ī uni
tatem perſone:& ex tali unione illam dilatare aſſū-
ptam naturam:ad illius ineſtimabilis menſuratōis
receptandam capturam:unde om̄ia obiecta occur-
rentia aſpectui mentis chriſti argumenta que men
ti carnali concludunt:ꝙ in mente xp̄i ex diuerſis &
reſpectibus ſue paſſionis minuerentur dolores: ex
ſophiſticatione carnalis ſenſus & apprehenſione ꝓ
cedunt:nec illum uirtuoſum dolorem diminuunt:
ſed augmentant:ſed & alium prophanum & īfor-
mabilem excludunt. Vnde ſi argueretur a men-
te carnali de chriſto homine:ꝙ precognitio ſalutis
humane quam preuidebat ſequi ex ſua morte:& re
ſtauratio ciuitatis ſuperne:& acceleratio reſurrectio
nis tertia die:& diſpoſitio & acceptatio uoluntatis
paterne:& honor predicandus in populo charita-
tis ſue debuerunt minuere dolorem in chriſti men
te. Reſpondemus expreſſe ꝙ iſta omnia debuerūt
uirtualē dolorem augere. Cum enim omnia ſupra
dicta ex chriſti acquirantur dolore:tantum dolo-
rem debuit chriſtus aſſumere:& tantum ſibi debu
it diuina ſapientia infundere:quantum ſufficeret ad
predicta omnia conquirenda. Et ideo ſi iſte nō fuiſ
ſent ſubſecute gratie:de ſua morte nūq̄ uoluiſſet n̄
ſolum tantū dolere ſed etiam nihil tolerabile aſſū-
pſiſſet. Et ideo quanto ipſe uidebat uicinius reſur-
rectionem inſtare tanto ſciuit ꝙ pro tempore paſ-
ſibilis uite & maxime paſſionis illate ampliorem
oportuit anguſtiam aſſumere:ut poſſet illorum do
lorum a diuina ſapientia dipoſitorum exigente iu
ſtitia immenſurabilem mēſuram adimplere. Quia
uero dolor in amore menſuratur: ut quantus eſt
amor alicuius:tantus ſit dolor de eius offenſa. Et
chriſtus ex unione diuina deum amaret ineſtimabi
liter:hoc ipſo inquantum paſſibilis erat habuit do
lere ita immenſurabiliter ſicut amabat:propterq̄d
ad uidendum aliqualem cauſam illius immenſura-
bilitatis:imaginare ſi eſſet unus deus qui eſſet to-
tus dolor:ſicut uerus deus eſt totus amor:& ille de
us doloris uniretur chriſto unione perſonali & ſibi
dolores infunderet:cogita quantum doleret. Sic
aliqualiter poteſt uideri quomodo dolores chriſti
ineſtimabiles fuerunt:unde & rationes contradicē
tium fantaſmata ſunt errantium & ignorantiū do
lorum ieſu radicē & cauſam. Sicut ergo tibi aliqua-
liter expreſſi in chriſto homine. Sic & in ipſius intel
ligas reuerendiſſima matre:ꝙ ad illam immenſura
bilem menſuram dolorum ieſu ſupra omnem cre
aturam ſpiritu ſancto influente acceſſit:quātum ſta
tus materne puritatis & dignitas participii ieſu: &
nature conſortium requirebat:unde cum iſti dolo
res ſint radix omnium uirtutum reducte poſt deri
uationem peccati:nulli dubium eſt ꝙ in mētes hu
manas infunduntur ſola influentia ſpiritus ſancti.
Et ideo quanto mens ē magis deputata a labe pec
cati:& magis dilatata in amore dei:magis eſt capa
bilis huius doloris intenſi. Et quia in chriſto ieſu
eſſe nature aſſumebatur in unione gratie:ideo om-
nes dolores quos afflictio nature paſſibilis format
a conſortio gratie:in uſum uirtutum reformat: &
ſic augmentat ſicut illa eterna ſapientia ad redem-
ptionem copioſam requirere cognoſcebat. Sic per
omnem modum ſecundum maternos gradus fu-
it in dilectiſſima matre eius. Nam cum ipſa non ꝑ
naturam:ſed per gratiam ſimul fuerit uirgo & dei
mater:omnes ille operationes nature fuerunt gra-
tia ſupereueſtite:& ex ipſa ſpiritus ſancti gratia agi-
tate & mote:unde & poſt ſanctificationem puto ꝙ
in dei matre nullus fuit motus reſpectu filii quan-
tumcunq̄ uideatur nature:qui non fuerit ſpiritus
ſancti gratia agitatus. Quod maxime non dubi-
um eſt in illis motibus quibus ferebatur in chriſtū
tanq̄ in ſuum filium naturalem:& filium dei patriſ
unde etiam in omni anima electa iſtud eſt ineffabi
liter uerum:ꝙ quanto magis continue ab omni-
bus uitiis depuratur:tanto magis ī doloribus chri
ſti continue crucifigitur. Et ratio eſt:quia talis cru-
cifixio non poteſt eſſe niſi ex ſpiritus ſancti in-
fluxu. Et eſt iſte dolor operatio ſpiritus ſan-
cti: quam in anima facit: & ideo anima uitioſa
non libere permittit ſpiritum ſanctum agere in
ſe: ſed continue contra ipſum bellat & repugnat
ſuorum reſiſtentia uiciorum diſputans dubitans
& allegans: quod non debuerunt tales dolores
eſſe in corde chriſti & corpore. Et ꝙ non ſit mul-
tum neceſſarium tali participatione dolorum xp̄i
ieſu continue inſudare:& quaſi ſub ſpecie utilitatis
maioris ex uitio ſuo ſuo auertens cor a contempla
tione talium ſe in aliis occupat diſtractiuis & ſuper
norum afflatuum deſtructiuis: & ſua malitia ceca
dicit ſepe ſe in his plus deo ſeruire: unde nec ad ex
perientiam illius quaſi infinite capacitatis chriſti ie
ſu in doloribus & uirtutibus ſuis ſinit ſe ducere:pro

UVA. BHSC. IyR_070

ut ſepe miſera ipſamet experitur:ꝙ ipſam uellet in
pellere internus afflatus. Anima autem ſcelerata ra
ro aliquid poteſt capere:niſi illos ſuperficiales dolo
res:quos in ꝑpeſſione uulnerum uiſus eſt ſuſtinere
in corpore:quia non nouit aliter: q̃ ſecundum ſuũ
carnalem ſenſum ſpiritualiter eſtimare. At econtra
mens munda permittit intra ſe ſpiritum ſanctum
currere:& abſqꝫ aliqua ſui reſiſtentia operari in ſe e
manationes uirtutum:ſine ſui rebellione uel negli
gentia: ſuos cum tota ſe recipiẽdo influxus. Vnde
ſecundum menſuram emundationis a uiciis ẽ mẽ
ſura tranſformationis per ſpiritum ſanctum in do
loribus crucis. Et ideo anima que magis accedit ad
puritatis faſtigium ſentit tranſformationem totalẽ
dolorum chriſti:unde non eſt dubitandum ꝙ errãt
dicẽtes uiam crucis nouiciales feruores: & dicunt
ſe eleuatos ad altiora ſolatia:arduitatem intermittẽ
tes uirtutum & in ſeipſis extinguentes ſpiritus ſan
cti influxum. Non enim uacat iſta crucifixio a ſum
mo diuinitatis dulcore:immo quanta eſt tranſfor
matio in chriſtum paſſum & doloratum: tantum
tranſformaris in deum ſublimẽ & glorioſum: ma
xime ſi uenisti ad purgationem tui uicioſi amoris:
ut glorias eterni dei & tropheos uirtutum non di
ligas propter te:nec in recuruo amore reciproces:
ſed in perfectiſſima abnegatione tui ſolum diuinã
gloriam ut dei eſt:& uirtutes ipſas ut emanationes
uoluntatis diuine:propter hoc tamen qr ipſe uult
& nulla alia ratione deguſtes. Et cum ipſe ſaluator
dicat:uolo ut ubi ego ſum ibi ſit miniſter meus:ta
li menti ſic abnegatione ſui ſoli ſue miniſtrans uo
luntati duplicis ſtatus ſui ſimilitudinem impartit
Sicut enim ipſe ſimul fuit uiator & cõprehenſor:
& ſecundum eandem partem mentis ſue ſimul in
in ſummo beatus & doloratus:ſic & tali anime per
fecte purgate ſimul aliquãdo perfectam tranſfor
mationem in ſuis doloribus:& perfectam fruitio
nem de fruitione uie locor in ſuis eternis ſplendo
ribus cõmunicat. Et puto ꝙ forte fuerunt plures ĩ
hac uita ad hanc perfectionem adducti ut ſimul ſe
ſentirent mente & corpore tranſfixos & inabyſſati
onibus & ardoribus diuinitatis ieſu & paterni pe
ctoris ĩ mentis inabyſſatos dulcore. Quod uere ar
bitror ĩ beato franciſco poſt apparitionem ſeraphi
cam eſſe completum:ꝙ & ipſa apparitio dilecti ie
ſu crucifixi in ſpẽ ſeraph manifeſte declarat. Ap
paruit enim crucifixus pariter & alatus & ſimul con
foſſus uulneribus:& ſplendoribus flãmeus:ut hac
apparitione oſtenderet:ꝙ franciſcum & carne cruci
figeret:& mente tranſformaret in ſuos inabyſſales
dolores:& anagogicos & flãmeos ardores:& ſera
phicos guſtus & contemplationis uolatus ſic ſua
benignitate formaret:ꝙ ĩ ſuis meditatiõibus & le
gitimis filiis ſpiritualiter deberet compleri:illa cor
poralis effigiatio prothõſigniferi crucis frãciſci ex
tatice ſignum. Vnde & cũ chriſtus crucem accepe
rit in utero matris ſue: cõtinue eam baiulauerit cor
de:& eam formauerit multa auſteritate in corpore:
nunq̃ dixit Conſumatum eſt:donec toto ſuo effu
ſo ſanguine dilaceratum corpus in dolore affixum
cruci reliquit exanime. Nec unq̃ niſi de cruce legi
tur ſpiritum ſuum in manus recommendaſſe pater
nas:unde multum errat qui credit ſe aliquid degu
ſtar̃ diuinum:niſi per oſtium introducatur ſacratiſſi
me crucis. Et ſi quando anima abſorta totaliter in a
byſſum increati luminis omnium creatorum: tam
ſui:q̃ aliorum obliuiſcatur ad tempus. Si lumen il
lud fuerit uere diuinum:& non diabolicum:nec de
ceptorium:quanto plus fuerit inabyſſata in deum:
tanto nouo gradu reperiatur ĩ altiori participio do
lorum inabyſſalium crucis chriſti. Et ideo timeo ꝙ
multi eleuantur a cruce dicentes ſe contemplari di
uina:per illum q ſedem ſuam poſuit ad aquilonẽ
& ſic ſe ſimilem altiſſimo fore dixit. Occulte autẽ
preſumptiones reputationis proprie talium fatuo
rum in ſpiritu errantium merentur ſibi a deo tales
excecationes permitti:ut auulſi a porta uerorũ gu
ſtuum & fruitionis uirtutum: & diuinorum lumi
num:ſcilicet crucis chriſti:in quibus deceptoriis ui
ſionibus & uanis uel internis ſuis falſis fantaſmati
bus a diabolo forte ut poteſt credi formatis fatue
delectentur:qui niſi conuertantur: timẽdum eſt ꝙ
uorago luciferina ſubſequetur. Vnde concludo de
uotionem iſtam:ꝙ ſicut ex gratia unionis non eſt
finis in chriſto. Ita non eſt finis in doloribus ſuis:
ſane intelligendo. Nec in uirtutibus & ſtatibus ſub
limibus ibi contentis. Et quantus eſt homo in illis
ſtatibus:tantus eſt in diuinitatis ſplendoribus: un
de in uia nullus audeat preſumere ſe non ſolũ non
tranſiſſe crucis ſtatũ: ſed nec perueniſſe ad eius uel
debitum gradum:& quantumcunqꝫ in ea profici
at:ſciat tamen ſemper in ea ſupereſſe quod querat.
Qui autem tranſiſſe ſe dicit:uel nunq̃ eam uere at
tingit:uel impie ex ꝓpria cecitate relinquit. Attẽ
de autem ꝙ ſicut nulla creatura in hac uita fuit per
fecte purgata a fomite:ita nulla fuit ſine ſpiritus ſã
cti rebellione in illis perfectionibus & uirtutibus
q̃s in ea ſpiritus operari conatur. Et cum inſpiratio
ni ſpiritus ſancti rebellari non poſſit nec eius opa
tiones impediri:uel minui:ſine offenſa ſaltem ue
niali:puto ꝙ iſta ſit cauſa quare nullus quantũcũqꝫ
perfectus:ſicut nec ipſi apoſtoli:uiuit ſine offenſa
delicti. Sola ergo beatiſſima uirgo pleniſſime ex
purgata liberrime ſine aliqua rebelliõe recepit ſpiri
tus ſancti influxus:& ideo ſpiritus ſãctus qui ex ſe
ſemper largus eſt non auarus: quia ipſam uirginẽ
ſine rebellione fecit:ideo eam in omni gratia reple
uit: quantum poteſt creatura capere non unita: &
quantum creature capacitas dilatatur ex dignitate
materna. Et quia fundamentũ & radix omnis gra
tie & meritum eſt dolor cordis & corporis crucis
chriſti ieſu:ideo ipſam tantum repleuit in ſummo

UVA. BHSC. IyR_070

de chriſti doloribus:quantum non poteſt omnis
creatura capere maternali ſtatu non euecta. Mo
do cogita & menſura mentem uirgineam: quod ſi
tua modicitas poteſt facere ſicut formice pes po-
teſt uno paſſu totam mundi machinam menſura-
re.Sed ſibi conceſſum eſt aliquantulum peditare i
latitudine orbis terre.Sic & tu aĩma deuota aliquã
tulum pedita in latiſſimo mari oceano amaritudi-
nis dolorum uiſcerum maternorum. Et cum iſti
dolores in amore fundentur:omnes rationes in-
tendentes amorem intendebant non dubium pa-
riter & dolorem.Et ſicut non minus dilexit ipſum
quia ſciuit eum eſſe filium dei:de ſe naturaliter ge-
nitum.Ita non minus:immo ineſtimabiliter plus
doluit:qa uidit filiũ dei ſic horribiliter tractari: uili
ficari:& occidi in aſſumpta natura:& de ſuis uiſceri
bus concepta natura.Et ſicut non fuit minus dili-
gendus dei filius:quia iſta uidit pro noſtra redem-
ptiõe aſſumere.Ita ſibi fuit magis cõdolẽdũ: qa ſic
amoroſe tã imẽſos ꝓ nobis ſuſtinebat dolores.Et
ſicut ip̃e maiores dolores aſſũpſit ꝓ rẽdẽptõe hũa-
ni generis:q̃ ſi nullum redemiſſet electũ.Sic & bea
ta uirgo maria ſibi magis condoluit:quia ipſa uide
bat ꝙ dolores omnium in ſe portabat: immo ſi-
ſicut ipſe fuit omnium redemptor:ita ipſa fuit om
nium genitrix:mediatrix:reconciliatrix:excuſatrix;
& aduocata omnium peccatorum.Et ideo cum ip-
ſa eſſet aduocata mundi:tantum dolorem ſpiritus
ſanctus ſuiſ infudit uiſceribuſ:quantum ſufficiebat
omnium electorum genitrici:ad excuſandam ĩgra
titudinem mundi:qui ſic dura morte de mundi fa
brica ſuum expellebat auctorem:qui ad ipſos eruẽ
dos de faucibus mortis de ſinu patris aduenerat
ſeruilem aſſumendo naturam:unde ipſa pro ſe & ꝓ
toto mundo dignum deo morienti:& de ſe geni-
to exhibebat lamentum.Et quanto certius ſciebat
ſeipſam per filii mortem redimi:tanto magis ſibi
grata ſuo coniungebatur dolori:& quanto ſciebat
breuius eſſe tempus:quo mors ad ſolum triduum
debebat in membris chriſti includi:tanto magis ſa
tagebat ſibi toto corde commori & conſepeliri:&
tanto magis uacabat dolori: nullo modo uolens
nec etiam pro reſurrectione filii dum uiueret in car
ne paſſibili a dolore mortis eius participatõne frau
dari.Et cum omnes electi regenerentur in chriſti
morte:cuius mortis guſtus debet electis eſſe refe-
ctio dulcoroſa:dum uiuunt in paſſibili carne:ipſaq̧
fuit principaliter redempta:& in ipſa redemptione
ad maternam unionem euecta:ſicut per gratiam re
demptoris ipſum redemptorem ſola ipſa genuit:
ſic per eandem gratiam dolorem ſue mentis ple-
niſſime ſola participauit. Et ad hoc ipſam impulit
illud quadruplex principium:de quo ſupra facta eſt
mentio:ꝙ dignum reddidit ſacre conceptioni filii
dei conſenſum:ꝙ in dolorum eius materia replica
re non piget.Electrix enim gratia que ipſam ad di-
gnitatem maternam elegerat totam ad compaſſio
nem morientis filii impellebat.Ipſa autem celeſtis
Hierarchia omnium angelorum influẽtia: toto co
natu eum Hierarchizabat & ſibi influebat:ut ſicut
dignum erat dignam matrem dei compati et dole
re:ſicut ipſa pleniſſime faceret & ſe haberet circa ſu
um & dei filium pro ſe:& pro omnibus dilectioniſ
ſue filiis morientem.Ipſe etiam habitus gratie mẽ
tem informans uirgineam: qui ipſam reformabat
ad dignitatem maternam:cum plãtatio uirtutum
omnium uirginee mentis ultimato conatu men-
tem uirgineam propellebat:ut totaliter in chriſti
penas & dolores anguſtiata mente ſaltaret. Qui-
bus uirtutibus magis adiutorium contulit mater-
nalis dilectionis connexio naturalis:qua ſimul eo
dem luctu quo lamentabatur morientem deum ſi
mul & doleret predilectum filium ſibi contume-
lioſe ſubtractum:& coram ſuis corporalibus ocu-
lis ſic per omnem modum penaliter crucifixum.Ip
ſe etiam ieſus qui ſciebat quod dignum erat ma-
trem ſuam participare paſſionem: eam pleniſſime
ſuis doloribus coiungebat:& hoc ex magno amo
re:quia bene uidebat ꝙ mater nihil aliud deſidera-
bat pro tunc:ſed nec deſiderare debebat: ideo eam
plene exaudiuit:unde quaſi ſeipſum totum dolora
tum intra cor uirginis ad modum ſagitte iaciẽs di
xit.Mulier ecce filius tuus:hoc etiam requirebat to
ta uniuerſalis gratia diſpoſitionis eterne diffundẽ-
da in cordibus electorum que ſicut apud patrem
eternum ex ſua gratuita bonitate meruit habere ſu
um filium per mortis ſupplicium redemptorem:
ſicut etiam meruit:quia non erat bonum hominẽ
eſſe ſolum:adiutorium apud patrem redemptori ꝑ
omnia ſimile aduocatõnis materne.Et ideo dignũ
fuit ꝙ talis mater:que omnibus filiis gratie prepa
rabatur genitrix digna:digne obſequio morienti
deo pro omnibus electis compaſſionis & lamenta
tionis & participii mortis:que actualiter cor & cor
pus depaſcebat:unigeniti dei ſacrificium lamentati
onis & tranſformatiue crucifixionis efferret.Et iõ
merito dixi ꝙ menti uirginee nulla ratio occurre-
bat de filio:niſi in ratione amaritudinis & amaricã
tis & tranſfigentis doloris.Et ſi aliqua ratio menti
carnali uideatur poſſe occurriſſe materno aſpectui
ſic abſorbebatur ab amaritudine maternorũ uiſce-
rum:ſicut gutta aque dulcis ab amariſſimo mari.
Et ſicut influxus omnium fluuioꝝ in mari in ama
ritudinem conuertuntur:ſic omnes rationes quas
intellectus hebes in ſolatium conſiderat uirginis:
mare cordis uirginei in amarum lamentum abſor
bent:unde ſicut etiam ſpiritu ſancto afflata:illo tẽ-
pore quo meminit iſta facta:tum ſaluatoris carne:
omnibus conſolatoriis actibus excluſis: quan-
tum poteſt ſe in compaſſionem memorie mortis
filii dei inabyſſat totaliter. Sic non dubium quod
multo plus hoc fecit pro omnibus pia mater. Et

UVA. BHSC. IyR_070

Et ideo ipſa eſt ſpeculum & exemplum omnium lamentantium mortem xp̄i: & archa & armarium dolorum corporis boni ieſu: quo theſauro ſuo intercesſorio merito omnium debet mentes reſpergere filiorum: unde & iſtud uerbum qđ dixit ieſus demonſtrans ioānem. Mulier ecce filius tuus: licet etiá litteralit̃ fuerit doloris gladius: penetralia cordis uirginei doloroſe confodiens cū doloroſo cōmertio filius zebedei ſibi cōmutabatur ꝓ filio dei: tamen in intellectu ſpirituali: quo illi duo ſeraph: mater & filius ſemper ſibi mutuo loquebātur: alterius generis dolore materna uiſcera perfudit: quaſi dicat filii gratie ſunt filii tui: qui in peccatis nati per dei gratuitam miſericordiam redempti: & poſt hoc lauacro mee mortis ingrati ĩpetitis ĩiuriis ſibi horribileſ infligentes maculas: & deo irrogantes iniurias: cauſas dolorum mortis mee repetere non uerentur. Tu ergo nunc illorum aduocata: & ſuorum ablutrix ſcelerum: collige mei ſanguinis lauacrum: quo tanq̄ forti liſciuio: filiorum tuorum poſſis abluere maculas. Collige mee faciei pallores: meorū uulnerum dolores: mee lamentationis clamores: cordis quos conſpicis ineſtimabiles anxietates: & digno affectu mihi compatere: mihi cōmoriaris: mihi crucifigere: & omnium iſtorum ingratorum ſic defectus ſupple: ut meo ſuppoſito merito: qui ſum omnis boni radix: in te: & in aliis merearis ꝓ iſtis filiis: quicquid uolueris apud meam clementiam impetrare. Vnde potes uidere anima deuota: ꝙ inſatiabilis amor boni ieſu: qui omni modo tuam operatur ſalutem: tuis iam compatiens lapſibus: ſalutarem in recōmendatione materna tibi ꝓuidebat medelam: & apud propriam iuſtitiam efficacem tibi conſtituit aduocatam: unde & ille qui primo meruit huius medicine ſanitate potiri diſcipulus ille quem diligebat ieſus: qui ſicut in ceteris ſic & maxime fuit in iſta recomendatione dilectus: non mediocriter fuit ditatus ampliatione uirtutū iſtius ſacratiſſime matris uirtutibus & exceſſiuis meritis: & eius cordialibus affectibus ex unigeniti filii ſui illa recōmendatione inſertus. Supplico igitur tibi dilectorum dilectiſſime: & uere dilecte Ioānes: ꝙ mihi procuratorio iure quo me functus es in receptione poſſeſſionis materne: tibi: & mihi: & omnibus peccatoribus ab unigeniti filii charitate largita: me in poſſeſſionem ſacratiſſimi beneficii: materni amoris: protectionis: & lauacri: & ſacrarum ſuarum uirtutum optati participii: continuis apud ipſam patrociniis introducas: ut uel modicum poſſit pungi inſenſibilitas cordis mei: dolorata mēoria mortis ieſu: quā piiſſima mater tua mihi & aliis indignis filiis diſpenſandam in ſe in unda refudit: ipſi materno conſpectui preſentato ĩpetrare digneris arido cordi meo ſimili liquefactione: totum in cōpaſſionis lachrymas emanare. Ex prelibatiōe ergo modica dolorum matris indigne deſcripta poteſt aperte clarere: ꝙ ſicut ſolus ieſus fuit ſibi plene compaſſus propter immenſurabilitatem dolorum mētis ſue: ſic & ipſe ſolus matris affectum pleniſſime ponderans ſolus plene cognouit: & ſolus plene compaſſus eſt doloratis aculeis mentis ſue: ut merito dictum ſit. Ieſus matri cōpatiens: unde pie credendum eſt ꝙ in aſpectu eius iuxta crucē mſ̃ta fuerit lachrymarum abundantia ſuperfuſus: propter quod ſequatur.

Ieſus fletu rigatus. Capi.xvi.

Ane ut nobis detur occaſio loquēdi de fletu pii ieſu ex compaſſione materna: notandum: ꝙ totus uirtuoſus ſue uite decurſus fuit quidam ſpiritualis fletus contrictionis noſtrarum offenſionum: & dolorum diuinarum iniuriarum & ſupplicationis remiſſionis penarum infernalium pro electis: & impetrationis uirtualium perfectionum: & iuſtificantis gratie mentibus filiorum. Et licet ſic fleuerit: fletu mentali: fleuit tamē corporalibus occulis tam afflictionem nature ſue ſenſibilis: q̄ etiam maxime reliquato miſerationis affectu: ex multiplici miſerie noſtre cauſa manante: propter quod fleuit paruulus in preſepio: & ſepe ĩ matris gremio. Et tu cogita deuota anima: qualibus agitabatur affectibus mens uirginea quando deū paruulū filium uteri ſui flere uidebat in brachiis ſuis: puto ꝙ & ipſa copioſis lachrymis filii flectibus iungebatur. De hoc fletu poteſt ſumi illud ſapientie ſeptimo. Vocē ſimilem omnibus emiſi plorás.

Cum autem ipſe ieſus fecerit & docuerit: ut merito magnus uocetur qui docuit. Beati qui lugent: non ſeipſum huiuſ beatitudiniſ benedictione priuauit: maxime cum in eius luctu tanq̄ in radice meriti omniſ electorum luctus a diuīa miſericordia acceptetur. Sicut & omne aliud opus meritorium & perfectum in radice eorum que fecit ieſus rationē acceptationis accipiat: pro ut chriſti charitas omnium filiorum operibus: & actibus: & affectibus: religione ſingulari: iuncta. Et ideo omnia opera filiorum uirtuoſa acceptantur in chriſto: & ſunt digna

UVA. BHSC. IyR_070

uita eterna:ſicut principali agente. Ipſe enim ſecũdum ꝙ homo eſt principalis auctor omnis operis meritorii filiorum: inquantum illud opus diuine acceptationis retributionẽ meretur. Non ſolũ autẽ in uita abundanter fleuit ieſus: ſicut in reſuſcitatione lazari legitur. Et in die palmarum in aſpectu ciuitatis diſſipande pro ſue necis flagitio: ſed q̃ maxime in patibulo crucis abũde defleuit. Quod declarans apoſtolus dicit:ꝙ cũ clamore ualido & lachrymis ſeipſum offerens exauditus eſt ꝓ ſua reuerẽtia Quod ſi lachryme ſicut credendum eſt reſpondebant clamori uocis:& affectibus mẽtis:& ſtatui ſui corporis:non ſolum fleuerunt illi pii oculi:ſed fontes fuerunt irrigui lachrymarum : unde & omnis mens deuota flere cupiens hauriat ibi aquas de fõtibus ſaluatoris. Et in iſto noſtro ieſu bono completum fuit deſiderium Hiere. dicentiſ. Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lachrymarum:& plorabo &cetera. Vnde non immerito edocta per ſpiritum ſanctum ſancta mater eccleſia tempore chriſti mortis in eius perſona deplorat. Caligauerunt oculi mei a fletu meo. Non eſt ergo multum admirandum ſi totum maternum cerebrum defluebat in lachrymis:quando & corpus filii totum fluere ſanguinem:& oculos eius in lachrymas quaſi fontes effluere ſuo doloroſo contuebatur aſpectui. Quid mirum ergo tunc:ſi etiam dilectus ioannes:& illa beata maria magdalena : q̃ ab ipſo bono ieſu tot ſigna dilectionis acceperant: Si iſti inq̃ duo dilecti totaliter reliquabantur in lachrymas:& ſi precordia mentis eorum intenſo ſcidebantur dolore:aſpicientes dilectum ſuum tam doloroſo flere ploratu:& totum laceratum:& ſanguine cruentatum in duro ſui corporis cruciatu.

O anima mea inſenſibilis & arida:& durior omni petra:tota mente ſupplica iſtis duobus dilectis ut ab omnis boni fletus ipſo fonte ieſu tibi impetrent tibi tui cordis pertinaciam emolliri & in abundantes effluere lachrymas:pro tui compaſſione dilecti:ut planctu unigeniti plangas eum.

Ieſus cruore effluens. Cap.xvii.

Vis ſine cordis ſincopizatione intueri ualeat illos fontes manuum & pedum ieſu emanare ſãguinẽ dei: ſic ex amore noſtri manibus & pedibus lacerati? Quis non uideat ibi apertas catharactas celi ut inundet diluuium gratie ad noſtram giganteam ſuperbiam:& carnalem laſciuiam ſuffocandam:quando capite confoſſo ſpinis: corpore diuulſo flagellis:manibus & pedibus dilaceratis clauis:& ultra hoc omnibus corporis ſui pũctis & atthomis fluentibus ſanguine in ſudore? Totus enim ipſe ieſus uidetur in effuſione ſanguinis reliquatus. O amor qui liquas omnia: quomodo in doloribus pro redemptione mei impii peccatoris reliquaſti dilectum. Sed ut undiq; inundaret diluuium:fontes abyſſi rupti ſunt:penetralia uitalium & cordis ieſu:quibus uſq; ad intima progrediens dira lancea non pepercit. O febris putrida & continua fetidiſſime concupiſcẽtie mee: quomodo poteris ultra ebullire in corpore mortis mee que in meo dilecto ieſu eſ purgata tam precioſo ſui ſanguinis ſudore? Egredere & longius fuge malorum meorum ſpurcitia:quia ſacra boni ieſu minutio te expellit:non lãceola educta barbarii. Sed clauis ſpinis:& lancea:in tanta fluuiorum copia deriuata:ut niſi longius uoluntaria fugias eorum uirtuoſos impetus & illapſus non debes impia poſſe ſufferre quin ſuffoceris & per eas tanto ſuper te effluxo amore. O bone ieſu:totus a teipſo effuſus in me:effunde me peccatorem impium a meipſo:& in tua precordia tuo ſanguine uacuata tranſporta. O uirgo beata tota infundere cruore dilecti filii tui:& pro te & pro ſceleratis filiis totam te in ſuo effuſo ſanguine inabyſſa. Sed & tu Ioannes dilecte guſta nunc in uigilia & bibe uinum illius pectoris:ſuper quem in cena ex ardore charitatis ieſu recepiſti delicatiſſimum ſomnum. Sed & tu penitens magdalena:dulcis deuota diſcipula:& ſingulariter dilecta: coruinam tuam pellem uite preterite in calido ſanguine delicati pueri ieſu qui igne amoris feruet & ebullit uſq; ad paternum pectus ſic totaliter laua: decoque :& purga ruminãs miſericordiã ibi ad pedes dilecti ieſu impenſam:& ſic te efficaciter tenẽs a reprehẽſibilibus excuſatam:quo tota in ſuo lauacro candidata columba albiſſima & dilecta effecta: ſicut & uere es:ramum oliue decetero ſemper tuo portans in ore:pacem peccatoribus annuncians remiſſionis & gratie:& tu uere ſis dilecta : uexillatrix & primiceria omnium per chriſti ſãguinem:& ſue mortis incertum ueraciter conuerſorum. Sed & mihi ſceleratiſſimo omnium peccatorum tuo utcũq; deuoto perfectam expoliationem ueteris mee malitie & induitionem plenam cruciformis uite chriſti miſericorditer implorare digneris.

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus fons deſicatus Capi.xviii.

On eſt mirum ſi dilectus iſte ieſus tot doloribus cordis anxius: tot impiorum flagellis: & opprobriis & laborioſis uigiliis: preterite noctis fatigatus. Nec non & diſcurſibus: & impiorum ictibus impulſiuis: & tot circumrotationibus quibus fuerat ad locum ſupplicii crucis contumelioſe deductus. Nec nō & tanto fluxu humorū lachrymarum: & ſāguinis: ī ſupplicio crucis doloroſe portato: ſic deſiccatus fuit tā corde: q̃ omnibus mēbris: ut merito dicatur. Ieſus fons deſiccatus. O hydropiſis & ineſtimabilis ſemper fluens & ſitiens mei uitioſi & in omnibus abominabilis appetituſ: quomodo non exſiccaberis: ut curens tāta in dilecto ieſu pro te ſiccitate & ſiti afflitiua portata. O bone ieſu qui pro me miſero ſic a uitali humore ſiccaris: ſicca me impium & tibi ingratum ab omni deſiderio mortifero omnis uicioſi amoris cuiuſcunq; creati.

Ieſus amorē ſitiens. Capi.xix.

Vm naturaliter omnes morientes ſitiant: quantam ſitim debuit habere fons ille diuinitatis ieſus: tantis exſiccationibus arrefactus: puto ꝙ nullum corpus in hac uita tantam penalitatem ſuſtinuit. Licet autem aliam ſitim illud uerbum Sitio ingerat ſpirituali auditui mētis deuote: tamen ipſe bonus ieſus humectationem refrigerantis & ſuſtentantis uitalis humoris: uoluit nobis exprimere ſe in noſtra effudiſſe ſalute. Et ideo corpus eius ſiti amariſſima cruciabatur pro nobis. Quantum preſcidit putas uerbum illud precordia uirginee mentis: que in tali anxietate uidens mori dilectum dei & ſuum filium: & clamoroſis uocibus potum expetere: & ipſa non habuit uel aque ſimplicis modicum unde poſſet refrigerare ardorem. Potuit autem ipſa filio reſpondere. Fili dulciſſime ſic ſum circuncincta tue paupertatis & doloris funiculis: ut nec tectū habeam: nec cibum poſſideam: nec uinum: nec aliquid temporale. Sed & te dilectiſſimum theſaurum cordis mei quem ſolum habebam: uideo ſic mihi doloroſe ſubtractum ut nec te contingere ualeam: nec uitam in dolore finire. Nec te clamantem pre ſiti & morientē poſſū uel aque modico humectare. O bone fili bibe me totam in tuis doloribus reliquatam: effuſam: & ſautiam: & me intra tuorum dolorum intima introductam exhaurias: ut in me penitus anihilata: tota ſim in tuis intimis dolorata. Licet autē dilectus ieſus ſciret ſuas penurias & defectus uirtuoſe portare: & prenoſceret expreſſe: ꝙ ſibi nō niſi potus ſpotabilis & horrende abominabilis preberetur: uoluit tamen ſitio exclamare: non ſolum propter cauſā deſcriptam ſuperius: ſed etiā ut ſitis inſatiabilis ſui amoris interni ſeraphicis ardoribus ſic loquendo īgereret: quaſi diceret peccatoribus. Ecce ꝙ in actibus corporis nihil poteſt doloroſius: opprobrioſius & penalius de cordis mei amore oñdi: quia tali morte uitam finio pro uobis redimendis debitoribus mortis. Sed tamen adhuc Sitio: ſi poſſibile foret mille milibus modis mortis uobis induratis & inſenſibilibus: diuinum ueſtre ſalutis declarare amorem: ut uel ſic ſaxea pectora ueſtra conterantur: & ad reamandum illum fortiter attrahātur: qui ſic gratuite: ſic infinite uos omni dignos morte in amore preuenit: propter quod: quia redēptoris fortiſſime ſitiebat amorem: dicitur in prefacto uerſiculo. Ieſus amorem ſitiens. Nihilominus uerbū iſtud ſitio poteſt ad deum patrem refferri quaſi dicat. Manifeſtaui nomen tuum: opus conſumaui quod dediſti mihi & aſſumptam naturam paſſibilem ſic in tuum honorem conſumpſi: ut omnibus exſiccatis & effuxis humoribus uite uideam mortem inſtare q̃ finis eſt mee paſſionis & uite. Sitio tñ ſi poſſibile foret plus facere. Et ſi tui honoris eſt & uolūtatis ī his penis acerbiſſimis: tāto tēpore in holocauſtum tui odoris deſidero meipſum offerre: ut quantum eſt ex mee charitatis uirtute: nullo terminetur fine. Licet enim deitas ad ſolum trienarium terminū ānorum: uel parum plus terminauerit corpus ieſu: & peregrinationis eius holocauſtum in penam & cruciatum corporis ſui in cruce ad ſolum trium horarum reſtrinxerit ſpatium. Abſit tamen ut charitas ieſu horum breuiū terminorum fuerit artatione cōtenta: niſi inquantum fuit diuine uoluntati conformis. Sed ſimpliciter totaliter & libere quantū ex ſe fuit ſi diuine uoluntati placuiſſet ab ea tantum pōdus exigere ſe optulit & ꝓ toto eterno honore diuini nominis: & redemptione humani generis in omni dolore predurare uirtualiter & letanter. Et ſi uoluntas reputatur pro facto in quocūq; peccatore gratia informato quando deeſt facultas: ꝑ quanto & q̃ infinitiſſimo ſacrifitio: reputata & acceptata fuit talis uoluntas in homine deo: uere hoc eſt reconciliationis ſacrificium: & redemptionis preciū infinitum plus beatiſſime trinitati placabile: q̃ totius mundi culpe potuerint diſplicere: ut per hāc merito ieſu charitate ſimus copioſe redempti. Expgiſcere ergo anima mea chriſti morte redempta & regratiari charitate cordis ieſu: non pro trium horarum cruciatu ſicut actu fuit in patibulo crucis: ſed pro toto affectu & actu mentis ſue: quo factus eſt ſacerdos in eternum & pontifex ſecundum ordinem melchiſedech: neq; initium neq; finem hēns uite.i.non habens terminū in ſui longitudine & la

UVA. BHSC. IyR_070

titudine charitatis. Nihilominus etiam matri & p
fectis imitatoribus ſue crucis: illo uerbo Sitio inge
rere uoluit: ꝙ ipſe in cruce pendens bibebat & in-
corporabat ſibi omnes dolores: oēs paſſiones: oēs
mētis āguſtias: oīa corpis martyria oīa lachrymarꝫ
ſuſpiria: oēs oneroſas obedīas: omnes auſteritates
uirtuoſas ieiuniorum fletuum: aſperitatis ueſtimen
torum: frigorum: calorum penuriarum quarūcūqꝫ
opprobriorum: uituperiorum: uilitatum: & iniu
riarum: quas unq̄ ipſi pro ſuo nomine ſuſtinue-
runt: unde tali ſue ſiti nec fuit cyphus modicus ꝓ-
pinatus ſuorum dolorum calici & amaritudini ſup
infuſus. Expreſſit etiam ꝙ āxie deſiderabat iſtoſ
ſuos electos talem potum ſibi dum uiueret in hac
uita in abundantia propinatum letanter ſuſcipere.

Ieſus felle potatus. Cap.xx.

Quanta fuit impiorum malignitas: que in-
nocēti & iuſto homini: & dei filio ſic omni
humore pro ſua ſalute ſiccato in mortis an-
guſtia conſtituto: nec modicum aque frigide uolu
it propinare: quin potius rabida crudelitate furens
acetum: fel: & myrrham diabolica arte cōficiens in
potum ſuo propinauit auctori: Quorum impieta-
tem horrendam illi multo horribilius imitantur: q
poſt finitam chriſti mortem: & reſurrectionis pre-
dicatam gloriam: & aſſumptā regeneratōnis grām
ſuo ſaluatori ipſorum ſitienti iuſtitiam: abominati
ones horribiles: & amaritudineſ felleas: acetoſa acu
mina: myrrhata faſtidia ſuorum ſcellerū ī ſpurcitiis
carnis: in ſuperbiis mentis: in iracundiis odioſis: in
deſidioſis accidiis & faſtidiis omnis boni: & actis
deſideriis & ſtudiis omnis mali iniurioſe propināt
Quorum potus licet ſit abominabilis chriſti ui-
ſceribus in uita ſeculari & impia: tamen fortiſſime
chriſti nauſeam prouocat in deſidioſa & inepta reli
gioſorum uita: qui inaudita crudelitate: non ſolum
potum ſuarum ſpurcitiarum: ſicut & ſeculares faci-
unt: chriſto bibendum propināt: ſed potius quod
doloroſius eſt: de charitatis uiſceribus: intra que be
nigniſſimus dominus in religionis aſſumptione
eos receperat: cum inteſtinorum boni ieſu doloro
ſa quaſſatione ſeipſos diuellunt. Quos ipſe ſignā-
ter exprimit angelo laodicie qui interpretatur cibuſ
amabilis: cum dicit: quia tepidus es īcipiam te euo
mere ex ore meo. Quos enim in ardore conuerſio
nis primarie intra ſui ſtomachi intima amoroſe re-
ceperat: in ſue uite dirigendos ſequela noxie tepefa
ctos cum quaſſatura ſui pectoris euomendos eſſe
prenunciat: tanto horribiliores effectos illis cibis
qui nunq̄ ori dominico applicati ſunt. i. peccatori-

bus ſecularibus: quanto ꝙ per nauſeam proiicimuſ
fortius deteſtamur. In iſtis enim religioſis bo-
nus ieſus exemplar eis & forma uiuendi ſingulari-
ter ſitit ſue imitationis amorem: qui econuerſo pi
gritias: deſidias: ocioſitates: guloſitates: ſeditiones
ambitiones: paupertatis exceſſus: apparēcias: hypo
critales: ſuperſtitiones ſuperfluas: & idola falſi no-
minis religionis aſſumpte: defenſiones ſue malitio
ſe uite: impugnationes innocentium: reprehenſio-
nes bene agentium: ne eorum tepiditas ueniat in
contemptum in arundinea eorum uita: & ſpongio
ſa ac cauernoſa malitia hiſopo cuiuſdam ſuperficia
lis & apparentis amoris: diuini cultus ampliandi ī
eis contumelioſe non tam bibendam propinant:
q̄ uiolenter ingurgitant ipſi ieſu uelit nolit ītra ſua
uiſcera abſorbendam. Nituntur enim iſti falſi reli-
gioſi ſcelera ſua demonſtrare uirtutes: & ſuam rela-
xationem tepidam augmentationem eccleſiaſticā:
ac per hoc uirtuoſam & prouidā xp̄o probare. Sed
quia ipſe nouit decipientem: & eum qui decipitur:
ideo cum guſtaſſet noluit bibere: qui eorum cogni
tam hypocriſim & malitiam noluit approbare: ſed
tunc proprie clamauit. Conſumatum eſt: & īclina
to capite emiſit ſpiritum: quando ſtatus religionis
corrumpitur: ſub ſpecie prouidentie & colore uirtu
tum: tunc illius eſt conſumata malitia nationis: hec
enim eſſe non poteſt: cum religio in perfectioni-
bus uirtualibus teneat ſummum gradum: niſi in-
ferioribus ante corruptis. Et ideo non reſtat bono
ieſu niſi ut inclinato capite: hoc eſt aſſumpta & ap
probata & electa & iuſtificata & illuminata ſimpli-
citate perſonarum uilium illius temporis & deſpe
ctarum in faſtu & ſtatu reprobe nationis caute &
occulte ab illa natione expiret. Et quia illis corru
ptis qui debent eſſe ſpecula aliorum qui regunt do
cent & informant alios: quaſi ex ore domini: ut eo
rum relaxationes noxias imitentur dicentes alia eē
ſuperſtitioſa non pertinentia ad perfectionis fa-
ſtigium. Quod etiam ſcripturis per eorum malitiā
deprauatis approbare nituntur: non reſtat per ho-
minem reformatio. Ideo cum clamore ualido & la
chrymis ipſe bonus ieſus tactus dolore intrinſecus
in ſolas paternas manus ſuum ſpiritum recommē-
dat. d. Pater in manus tuas commendo ſpiritū me
um: quaſi dicat Sanctiſſime pater: corruptum eſt in
mundo quicq̄ docui: quicq̄ feci: quicq̄ paſſus fui:
quicq̄ per meos ueros imitatores exemplariter p̄-
bui de generibus filiis: & ideo niſi p te fiat reforma
tio non apparet. Tu ergo elige illos qui in ſecreto
ꝓpoſito tue ſapie tibi placuerunt a p̄ncipio in qui
bus mee regenerationis & uite poſſit continuari
decurſus excluſis ſuperbis impiis: qui ſic dolo-
roſe mei corporis inteſtina quaſſauerunt. Vnde &
talibus temporibus ſtupendis modis & occultiſſi

UVA. BHSC. IyR_070

Ieſus clamando moriens

mis ueritas diuini cultus a phariſeis:ſcribis & ſapi
entibus in oculis ſuis latenter declinat:& ſup per
ſonas quantum ad reputationem talium nullius
momenti mirabilibus illuminationibus & uirtuti
bus requieſcet. Hoc expreſſe patuit in reprobatio
ne ſynagoge cum ſuis ſapientibuſ & prudentibus
phariſeis & ſcribis electis apoſtolis ſimplicibus
paupibuſ & deſpectis idiotis & illitteratis:qr iude
is reprobiſ i tāto cōtēptu ſūt hīti & ut propria uita
reputarent indigni. Videſ autem quomodo deus
eos poſuit fundamenta electa & firma omni ſplē-
dore & uirtute repleta ad edificium noui ſtatus in
conuerſione latitudinis orbis terre. Vnde & ſi iſta
latentia fuge diuini ſpiritus per eundem ſpiritum
ab ipſorum impiorum rebrobatorum ore proce-
deret:euangelium refert dixiſſe iudeoſ cuſtodibus
ſepulchri noue reſurrectionis ieſu gloriam nunciā
tibus: dicite quia diſcipuli eius nocte uenerunt:&
nobis dormientibus furati ſunt eum. Vere & non
ad inſipientiam eis ipſi benedicti apoſtoli & chri-
ſti diſcipuli nocte uenerunt:ueſtra quidem impii
iudei:non ſua uobis:ſcilicet relicta cecitate:quia eiſ
nox ueſtra ſicut dies luminoſa reſplenduit : & uo-
bis dormientibus in torporibus carnis:ipſi furto
ſue latentis humilitatis ſuam perfectionem occul
tantis a mundo:furati ſunt uobis regnum gratie
& uirtutis:& intelligentiam omnis boni. Sic per
omnia intellige ſimile inūdantibus finalibus cor-
ruptiōibus omnis ſtatus populi chriſtiani in tē-
poribus antechriſti:tam miſtici ꝙ aperti. In illis
enim diebus ſatis chriſtus in cruce ſitire potuit: &
non niſi potum impotabilem receptum a reproba
gente:illis ſolis & paucis exceptis:qui minimita-
te ſua ſeipſos abſcondent per dei gratiam a turbi-
ne tempeſtatis & uniuerſalis ruine:quos chriſtus
iudex in ſuam indiuiduam unionem aſſumens in
iudicio cūctis ſpectandos proponet dicēs. Quod
uni ex minimis meis feciſtis.mihi feciſtis: oñdēs
ꝙ iſtorum minimitas aliis mentibus per antechri
ſtianas decipulas ſue uite pfectiōi adheſit. Pro-
expreſſiōe ergo affectus cordis ieſu & effectus mā
litie peccatorum ſcriptum eſt:Ieſus amore ſitiens
Ieſus felle potatus.

Ieſus clamando moriens Cap.xxi.

Oc fuit quando ille benedictus & inno-
cens agnus : qui eſt uere ſol iuſtitie trium
horarum ſpacio in cruce pependerat: iam
conſumatis omnibus cum clamore ualido & la-
chrymis:ad miſerationis manifeſtandum affectū:
& diuinitatis declarandam potentiam: ſpiritum
in manus patris commendans ſue uite paſſibili ter
minum poſuit: & mortis noſtre amaritudinem
deguſtauit. Quanto putas tunc dolore com-
motam deuotiſſimam matrem ſuam in auditu cla
moris letalis diuidentis illam dilectam animam a
corpore huius uite: & in aſpectu deuotiſſime fa-
ciei eius benedicti ieſu dulcorate in effigie mortis
quando ipſum illi ſceleſti iudei qui ad ipſum ſpe-
ctaculum inſultaturi conuenerant ex tam aperto
piaculo quaſi compellebantur reuerti percutientes
pectora ſua in ſignum penitudinis & compaſſio-
nis pro affectu tam deuotiſſime matris. Licet
autem in ultimo uocis clamore quo dixit:Pater in
manus tuas comendo ſpiritum meum:pertranſie
rit & receperit in ſe amaritudines mortis noſtre:ta
men quia de clamoribus eius eſt ſermo:nota pon
dus ſeptem uerborum que ipſum in cruce lactum
euangelium dixiſſe refert. Vere enim in cruce bo
nus ieſus ex abundantia cordis uerba ſalutifera &
ſue mentis qualitatem exprimentia eructauit. Li
cet enim i ipſo fuerit omnium uirtutum perfectio
tres tamen in ſue crucis ſupplicio nunc uel tenui-
ter exprimo in ſuis uerbis cōtentas: ſi quis ſubtili-
ter eas examinauerit.In eius enim corde fuit
Ineſtinguibilis charitatis ardor.
Ineſtimabilis acerbitatis dolor.
Inſuperabilis ſtrenuitatis uigor.

Et primo de amore explicemus : in quo eſt om
nium fundamentum. Amor enim ipſius fuit
Remiſſionis peccatorum
Largitionis donorum
Confederationis animorum
Expoſitionis ſui attractionis animi
Conſumationis mire diuini decreti
Recollectionis & recōmendationis intra paternū
ſinū totius exercitus ſui.

Primo oſtendit primum uerbum:ſcilicet remiſ-
ſionem miram peccatorum.Pater ignoſce illis :qa
neſciunt quid faciunt. Vbi nota q̄ ſupereffluens
fuit amor cordis ieſu ſuper tam impios hoſtes ſu-
os:quia non ſolum plene de corde pepercit:ſed eti
am cum uerbis inexpreſſibili efficacia pro ipſis im
piis aduocauit. Vnde nec allocutus eſt iudicem : q
prece non flectitur : ſed paterno nomine ſuo blan
diens genitori ſibi quaſi concluſit nihil filio debe
re negari. Secundo non dixit examina : uide:
pondera : ſed ignoſce : quaſi dicat.Et ſi iuſtitia pu
nitionem expetit ex ſuis actibus:miſericordia ſaltē
remittat gemitibus meis. Illud autem relatiuum
illis refertur ad illos crucifixores cecos:debiles: in-
firmos & corruptos & ad malum promptos ex in
fectione nature : quaſi dicat : pater non perma-
neat ſpiritus tue indignationis in illis : quia ipſi
non ſunt ſpiritus ſeparati : qui ex impia eorum

UVA. BHSC. IyR_070

malignitate offendunt:ſed ex carnis ſue pondere
ſceleribus immerguntur: unde & poſtea ipſorum
ignorantiam allegauit dicens: quia neſciunt quid
faciunt.i.redemptionis mee & interni amoris be-
neficium non cognoſcunt. Addiſcas ergo huma
na malitia dilecti ieſu crucifixi doctrina:tuas annul
late iniurias:& pro inferentium tibi conuerſione to
to mentis incendio diuinam maieſtatem orare.
Non ſolum autem in hoc uerbo feruens amor oñ
ditur:ſed etiam magni doctoris materia euidenter
exprimitur dum dignitas ſue perſone: & acerbitas
illati ſupplicii:& charitas ſic feruẽtiſſima cordis ſui
ab omnibus ignoratur & ingrate recipitur. Vi-
gor autem ſue mentis expreſſe oſtenditur:quo cru
delium perſecutorum ſuorum iniuriis uictorialiter
ſuperatis eas calcans & ducens pro nihilo ſic exceſ-
ſiue remiſit. Secundum fuit mire largitionis do
norum:cum dixit electo latroni. Amẽ dico tibi ho
die mecum eris in paradiſo. Quod quia ſuperius ẽ
manifeſtum:q̃tum ieſus eundem latronem dilexe-
rit:dolorem & uigorem in hoc uerbo pandamus.
Non enim fuit modicus dolor menti boni ieſu q
de toto cetu diſcipulorum:& omnium per ipſum
conuerſorum:in ſue uite decurſu & q̃ maxime illi-
us apoſtolici collegii ſic in omnibus dilecti ab ipſo
non fuit inuentus uel unus qui ĩ eum perfecte cre
deret:uel ſibi in cruce pendenti digne paſſionis pre
ferret lamentum ut ſue diuinitati exorationis debi
tum cultum:quinimmo latrone confitente in cru-
ce omnes ſui dilecti in propria diſperſi: ipſum ſo-
lum ſinebant mori:ſolo duntaxat Ioanne excepto:
qui etiam iuxta latus ieſu doloroſe deplorans eius
diuinitatem non credidit plena fide. O ubi tu eras
lazare de nobilibus hieruſalem en forte te timere
oportuit ne poſſet tibi reddere uitam pro ſuo amo
re expoſitam:qui ſibi eam reddiderat nature condi
tione ſublatam:ubi & alii qui corporalia & ſpiritua
lia beneficia receperant. Non eſt inuentus qui redi-
ret & daret deo gloriam dignam morienti:nec ſibi
compaſſionem offerret:niſi hic alienigena latro:p
pter quem dolorem amplius etiam motus fuit ip-
ſe ieſus confitentis latronis precordiis:ſic ſe totum
inſerere:ſicut aliqualiter modicum expreſſum eſt ſu
pra. Vigor etiam mentis ieſu in hoc uerbo patẽ
ter oſtenditur:quo nequaq̃ confuſus nec uitupera-
tus ſeu conculcatus fuit tantis doloribus ſic contu
melioſe receptis:quin in alta ſede ſue omnipoten-
tie & ſue maieſtatis regie ſe ſedere ſentiret. Pro-
pter quod ſicut imperator eternus de omnibus ui-
goroſe triumphans cum tanta certitudine & cum
ſic honorificis circuuſtantiis ſicut dictum eſt ſupra
dilecto & electo latroni contulit paradiſum. Ter
tium autem.ſ.confederationis animorum non ſo
lum exprimit:ſed & uirtualiter efficit ĩtellectus uer

Ieſus clamando moriens

bi tertii:cũm dixit. Mulier ecce filius tuus:deĩde di
xit diſcipulo:ecce mater tua. Vbi cum tota electo-
rum caterua contineatur in ſubditis & prelatis: mi
ro charitatis eos copulauit federe:cum matris & fi
lii inſigniuit nomine:ut per hoc diſcant prelati ad
ſubditos ſe debere habere maternales affectus ſeu
conceptus:& pie conſolationis affatus: & ſollicite
prouiſionis ſuccurſus:ut ſi neceſſe fuerit more pie-
tatis materne ſibi ipſis eſuriant:& ſatient uiſcera pu
pillorum. Sciant ergo ſe ad ſubditos debere ma
terna portare ubera:non tyrannica uel pompoſa fa
ſtigia:que quidem ubera illa pia mater que conti-
nue per euangelium in chriſto filios generabat; &
eos ex materno affectu iugiter percutienſ:ipſorum
ſupportabat defectus:paulum dico apoſtolum do
ctorem gentium in fide & ueritate ſe habere oſten
dit:& aliis declarauit cum dicebat. Quis ĩfirmatur
& ego non infirmor: Quis ſcandalizatur & ego ñ
uror. Et concludendo ſingula dicit. Omibus om
nia factus ſum. Et iſta ſolatia propinationis mater
norum uberum in ſubiectoſ ad duo reducit.ſ. Gau
dere cum gaudentibus & flere cum flentibus. Si
cut ergo unum uber pietatis materne bene agenti
bus & conſolatis propinat lac congratulationis.ſ.
gaudere cum gaudentibus. Aliud uero omnibus
peccantibus & afflictis lac compaſſionis: cum dici
tur:flere cũ flentibus:ut per hoc & defectus & pfe
ctus ſubditorum ſuorum deuoti prelati in ſemet-
ipſos materna dilectione retroqueant. Vnde &
quando ſaluator dixit nerbum prefatum.ſ.Mulier
per hoc prelatis ingerebat ꝙ ad compatiẽdum ſub
ditis ſuos debent ruminare defectus expreſſos no
mine mulieris:& ſe in perlatione poſitos ut uacent
conceptioni & generationi ſpiritualis procreande
prolis:& ipſorum reformationi & educationi ſalu
bri. Et ſciant ſe habere filios non ſeruos quibus de
bent prouidere de ſuis propriis:non eos tyrannice
ſpoliare. Subditi uero ſciant ſe habere ad prela-
tos ſuos filiales reſpectus in omni dilectiõe & eſti
matione pia:tanq̃ de amoroſis matribus de ſuis ſu
perioribus eſtimãtes:& quicqd durum & aſperum
ab eis manare uidetur:arbitrentur non de tyranni
de odii:ſed de medicinali amore manare. Sicut &
ipſe qui prelationem inſtituit amoroſam bonus ie
ſus illos quos in filios genuit: non de ſuperfluo
nutrimenti: ſed de precioſo ſanguine cordis ſui:
nunc blanditur:nunc percutit:nunc flagellat: nũc
ungit:nunc uulnerat:nunc medetur. Que omnia
in prouiſionem electorum equali charitate a ſuis
piis uiſceribus in uirilitatem filiorum emanant. O
quis mihi det ſanctam matrẽ eccleſiam chriſti cha
ritatis glutinio ſic copulatã in oĩbus p̃lati ſe m̃res:
& ſubiecti filios arbitrentur? Vere tunc ipſa eſſet pa
radiſus quietis & pacis: in cuius medio libenter

UVA. BHSC. IyR_070

requieſceret ieſus:cui ſemper ĩ pace factus ẽ locus.
Dolorem etiam & intenſum cordis ieſu ge-
ſtum maternis uiſceribus ſatis illud exprimit uer-
bum : cum dixit. Mulier : ecce filius tuus:demon
ſtrato Ioanne :quaſi dicat :pro tuo dilecto ieſu in-
fluxu diuinitatis in te uirtuoſe concepto : quem
poſſidebas in terris: tuum & dei patris filium.acci
pe Zebedei filium : hominem comparatione mei
uilem & paruulum : quia tuus dilectus quem ge
nuiſti ieſus :corporaliter nunc finitur in oculis tu-
is per ſupplicium dire mortis . Illa etiam demon-
ſtratio ecce: totam conditionem doloroſam tam
ſue mentis q̃ corporis ipſimet ieſu & maternis ui-
ſceribus : & nunc deuote ruminantibus ingerebat
expreſſe . Vnde infinitum pondus illa demonſtra
tio ingeſſit cordi materno.Sed & ipſemet ieſu cõ-
ſideratione reciproca omnes circunſtantias dolo-
rum ſuorum non affectu retorquere uidetur : cum
ſubditur . Ecce mater tua . Vigorem etiam mẽ
tis oſtendit talis allocutio matris : in qua etiam
diſcipulo ſollicita recommendauit cura : & diſci-
pulis inſeruit in charitate materna . Solent enim
uicti doloribus ſic ſuis occupari penis : ut de alie
nis curis non ſufficiant cogitare . Quartum uer
bum miram expoſitionem ſui ex amore ad omne
difficile repreſentat expreſſe:cum dicit . Deus me-
us:deus meus:ut qd dereliquiſti me?Et cum una-
met derelictio & expoſitio ſit patris & filii :non ui
detur aliud dicere patri: ut quid dereliquiſti me:q̃
reſpectu reciproco ſuper proprium amorem con-
uerti & admirari ſtupendo & aliis admirabilis pro
clamare: miram ſui expoſitionem ad tam horribile
genus mortis pro ſic impiis & ĩgratis. Cuius ue
re nulla poteſt alia ratio reddi q̃ ſue ineſtimabilis
charitatis incomprehenſa menſura. Sciat ergo ſe
non diligere : qui non ſe uult ad difficilia queque
pro amico exponere . Et iſta ſatis poteſt protrahe
re hic intuens mens deuota: Dolorem autem
cordis ipſius Ieſu etiam pretendit in littera : quo
deuota boni ieſu mens diram dei ſententiam pro
omnibus peccatoribus in ſeipſa recipiens & pon
dus omnium dolorum pfectiſſime ſentiens :pon
derans & intuens:q̃ſi ad ipſum patrem querulla la
mentatione proclamat : ꝙ ſic paſſionibus & con-
tumeliis mortis opprobrioſe ſit datus : ut quaſi il
lius beate unionis & inuiolabilis coniunctionis:
qua in dei ſuppoſito eſt iſta dolorata natura inſer-
ta : uideatur oblitus paternus affectus zelo iuſtitie
ſue :& ꝙ eum ſic crudelitati impiorum carnificum
& ſue uoluntatis ludibrio dereliquit. Attende
autem ꝙ chriſti natura paſſibilis aliam derelictio
nis querelam & maxime expreſſiuam doloris:tam
ſue diuinitati & paterno amori :q̃ etiam nobis cũ

multa compaſſione ſui ruminandam proponit.
Quod cum in ceteris iuſtis & electis dei pro ſuo
honore certantibus influxus diuini dulcoris qua-
ſi totam ſupportauerit & temperauerit uehemen-
tiam illati doloris : ſolus ipſe benedictus ieſus q̃-
tum ad hoc eſt preter ceteros in paſſionibus dereli
ctus : ut tam intenſe pateretur : quantum illa na-
tura paſſibilis pati poterat ſine refrigerio aliquo:
& quantum requirebat complementũ illius men
ſure:quam ſibi eterna ſapientia iuſtitia exigente ſta
tuerat : & quatum tantorum ſcelerum requirebat
copioſa redemptio . Et hoc etiam atteſtatur uir-
tualis perfectio omnium habituum mentis chri-
ſti . Quanto enim fortius patitur uirtus nullo alio
habito dulcore niſi ſolo amore ipſiuſmet rectitu-
dinalis uirtualis : tanto eſt ſublimior actus qui ab
ipſo procedit. Potes ergo cogitare ꝙ nec chri
ſti paſſio: nec aliquis actus totius ſue uite paſſi-
bilis eſt aliquo modo comparabilis :nec paſſioni
nec operationi alicuius ſancti quantumcunq; acer
be : immo quod plus eſt :quaſi totum quod fuit
doloris & paſſionis uirtualis in omnibus aliis ſu
is mẽbris:multo p̃abũdantius fuit in capite & fon
te omnium noſtrorum dolorum uirtualiũ & om-
nium habituum gratie : & tantum & non plus
paſſi⁹ ſunt omnes ſancti . Et uirtualiter doluerunt
quantum ſibi benignus ieſus eos ſibi uniuit ut
membra : & quantum dignatus eſt eis ſue paſſio
nis communicare dolores . Qui quidem eis tan
tum communicatur quantum requirit beatitudi-
nis ſtatus : quẽ in ipſomet ieſu ſicut membra ipſi-
us ſunt in ſuſceptione eterne beatitudinis recep-
turi. Suis autem doloribus naturalibus : uel eti-
am uiolenter illatis : ipſis ſuis electis immanitate
carnificum multo plus & multo doloroſius : im
mo ineſtimabiliter plus ipſe compaſſus eſt : & in
ſeipſum miranda compaſſione retorſit q̃ aliquis q̃-
tumcunque deuotus : uel etiam ipſa mater: ſua ſu
os proprios dolores ieſu potuerit deguſtare. Et
hoc penſato gradu dolorum immenſurabilium
chriſti : & modicitate dolorum qui ſunt quibuſ-
cunq; aliis ſanctis illati. Omnes enim dolores e-
lectorum guſtauit : dum uiueret in carne paſſibili
uirtuali guſtu mentis ſue : & omnes accepit ut p-
prios : quia propriorum membrorum in ſui amo
ris feruore: ſicut & oẽs actus g̃tie uirtutis nũquam
fuerunt facti : nec fient in humana natura:inde oĩa
rationem meriti & diuine acceptationis accipiũt.
Cui reſpondet btĩtudinis oĩum g̃dus.Sic enim
inquantum comprehenſor fruebatur plene p̃miis
omnium electorum. Quod apoſtolus dicere uult
cum dicit. Ad ephe.quarto.In charitate creſcatis in
illo per omnia qui eſt caput ueſtrũ chriſtus: ex quo

UVA. BHSC. IyR_070

totum corpus compactum & connexum per oēm iuncturam ſubminiſtrationis ſecundū operationē in menſuram uniuſcuiuſq; membri augmentum corporis facit in edificationem ſui in charitate. Et totum illud capitulum & epiſtola de hoc & tota doctrina pauli. O q̄ deuota diſputatio huius queruloſi lamenti cum reſponſione paterna rationali & deuota:hic poſſet formari de derelictione ieſu.Ipſe enim ieſus ſolus fuit derelictus in alio ſenſu:quia ipſe ſolus pugnauit ex gratia propria: liber ab omni adiutorio:cui gratia ſua tanq̄ radici meriti debet conecti:& ideo in ſeipſo fiebat tota ſuorū dolorū ſupportatio:quia nullus poterat ſibi plene cōpati: ſed ipſe patiētis & cōpatiētis tenuit ī ſe dolores & actus:uū admodū magni maris:intra cuiuſ abyſſalem ambitum ipſius inundationes & fluctus ſemetipſos elidunt.Sic dolores chriſti mirabilibus in ſe refluxibus & reciprocationibus quaſi infinitorum reſpectuum intra ſolum ambitum immenſurabilis capacitatis mentis illius ſemetipſos illidendo confringunt & conquaſſant mentem:& quo ad multum:carnem boni ieſu. Nullus autem alius ſanctus ſic potuit derelinqui:qui nullus alius habuit gratiam nec habebit niſi gratie chriſti inſertam:immo nullus eſt aliquid niſi id quod ipſum ieſus in ſemetipſo dignatus eſt facere:& ideo nullus derelinquitur in paſſione:nec in aliquo actu uirtutis:quin ieſus patiatur & agat cum illo. Ad eſtimationem etiam dolorum maternorum hanc derelictionem ieſu in doloribus ſuis applica ipſi matri:tu qui ueraciter & deuote ſuis cōpaſſiuis doloribus affectas coniungi.Ipſa enim fuit ſicut & filius derelicta quantum requirebat gradus materne gratie ut ipſa impleret ſibi correſpondentem & debitam digne lamentationis & participationis dolorē filii pro ſe & pro toto mundo redempto: cuius eſt pia mater.Et ideo omnis dulcoris influxus qui poſſet predictam menſuram dolorum quomodocunq; minuere:non ſolum nō poſſet procedere ex gratia in mente materna:que tota eſt mater gratie & a gratia mota:Sed potius talis influxus gratiam impugnaret:que ipſam exaltabat ad tantam dignitatem ut eſſet digna filii morientis conſortia:& omnium lamentorum eius a quocunq; electo fierent mater & aduocata.Sed de his plus dictum eſt ſupra in illo uerſiculo:Ieſus matri compatiens. Vigorem autem mentis ipſius ieſu uerbum illud efficaciter innuit:dum ſic ſecura confidentia proprie innocentie patris duram ſuper ſe ſententia tā doloroſe:q̄ admiratiue prodamat.Solent enim condemnati pro ſuis ſceleribus male ſibi conſcii iuxta ipſius iudicis uel modicum poſſe ſuſtinere aſpectum. Intuens enim anima ieſu chriſti & aliis intuendam proponens abyſſalem perfectionem omnium uirtutum & perfectiſſime innocentie:tam in ſua mente q̄ carne & tam opprobrioſum & doloroſum ſupplicium mortis ſuper ſe ſic uenire uirtuoſum: qui diuinitatem ſibi unitam perfectiſſime iuſtitie cultu ſemper honorans:nunq̄ ab eius uoluntate declinauit in pūcto ſecure allegat ad patrem:q; nullo modo derelinqui debuit ad penam uel modicum pro aliquo ſui reatu ſceleris:niſi hoc feciſſet ineſtimabilis dilectio charitatis:tam dei patris q̄ ſui pro nobiſ miſerabilibus redimendis. Et quia hic eſt ſtupor admirationis nulli menti plene comprehenſibilis: ideo in iſto uerbo fortiſſime clamaſſe refertur illum uocans deum ſuum. Suum inq̄ tam unione ſuppoſiti:q̄ innocentie cultus ueri. Et certe iſte doloroſus lamentator & ſincerus amator:& ſtrenuus uictor ſic alte intonuit:q; nulla pura creatura poteſt perfecte proſequi quod incepit. Quintum uerbum miram attractionem omnium ad ſe ſub ſitis uocabulo ſignanter expreſſit: cum dixit.Sitio. Sicut enim illud quod bibitur delitioſe recipitur:& ſubito ad intima cordis attrahitur.Sic enim ipſe in ardore amoroſe ſitis omnes electos ſuos delitioſe bibit & ſibi incorporat:& ad intimas uenas cordis ſui:& ad archana glorie delectabiliter introducit. Vnde & ipſe de ſeipſo predixerat.Et ſi ego exaltatus fuero a terra: omnia traham ad me ipſum.

Qui ergo per ſitim amoroſam ieſu nō trahitur: ſentiat ſe non eſſe de ouibus: quia ſuum eſſe non eſt ſibi niſi malum eſſe:niſi intra ſuauiſſima chriſti precordia introducatur & ipſe tanq̄ chriſti dignum poculum in amore liquatus. Dolorem etiam uehementiſſimum chriſti ſitis oſtendit:qua noſtram deſideranti iuſtitiam & conuerſionem gratam & floridam tante abominationis & tante amaritudinis ſibi potandam ſpurcitiam ingerit mens noſtra impia:ſicut ſupra aliqualiter eſt notatum. Victorioſum etiam omnium paſſionum triumphum ī hoc euidenter oſtendit:quia non ſolum non ſuccumbit mortis doloribus quos recepit: ſed etiam pro diuino honore & noſtra redemptione ſi foret neceſſarium amplius ſitire ſe dicit. O amor uincens omnia quomodo uiciſti in bono ieſu omnem ſue mentis & corporis cruciatum? Sextum ſcilicet mitam conſumationem diuini decreti:& omnium que ad ſalutem ſunt utilia breuitati admirabili comprehendit:cum dicit.Conſumatum eſt. Vbi nota quod euangeliſta premittit.Sciens autem ieſus q; omnia conſumata ſunt.Conſumate enim fuerunt in eius paſſione & morte omēs ſcripture:omnes figure: omnes prophetie: omnia ſacrificia: omnia dei promiſſa: omnia dei precepta.

Nam omnia prophetata & promiſſa ſunt de

UVA. BHSC. IyR_070

eius redemptione: omnia cerimonialia erant de ie ſu figura: maxime ſacrificia: omnia iudicialia ſunt in eius condẽnatione: omnia mortalia in eius di lectione: & omnia promiſſa in ſue paſſionis fru ctu pleniſſime conſumata. Conſumate ſunt eti am in eius corpore omnes anguſtie: omnes illu ſiones: omnes deriſiones: omnes deſpectiones: omnes peregrinationes: omnes laſſitudines: fa mes: ſites: uigilie: flagella: ſpine: ſputa: lachry me: ſuſpiria: & interna deſideria. Et cum quodli bet membrum ſuum accepit paſſionis ſupplicíũ in amaro guſtu abominabilis potus: lingua non fuit immunis: ut & ſic conſumata ſint mẽbra. Ni hilominus tã ĩ cordialibus affectibus q̃ ĩ extrĩſecis actibus totius ſue peregrinationis & mortis con ſumatus eſt omnis modus amoris: ut iam non cor hominis ſed obſtinatio demonis illius cenſeatur impiiſſime mentis que tot ſignis conſumati amo ris receptis a bono ieſu: non ſe in amoris perfectio ne benedictum ieſum reamando conſumat: ho c eſt uerbum omnis perfectionis & gratie quod ab breuiauit curſum totius noſtre prolongate & di ſtractiue malitie in conſumatione amoris cõtinui. De quo dicitur ꝙ uerbum abbreuiatum fecit do minus ſuper terram. Quantum autem dolo ris contineat hoc uerbum: excepto ꝙ omnia ſupe riora declarat: ſpeciali oratione concluditur: quia in guſtu felleo & amaro quo ſua conſumata ſunt in ſuppliciis membra: & in toto ſue paſſionis cru ciatu conſumata omnium modorum dolendi ge nera: concludit ꝙ eiſdem doloribus conſumatur & uita. Triumphalem autem uictoriam ſe de omnibus habuiſſe patenter oſtendit: cum ſuper illum hoſtem antiquum contra quem pugnare ue nerat in noſtre infirmitatis natura: omnia ſua retor ſit iacula: & omni conuenienti modo pugnandi eſt ſuper caput impii ſerpentis ingeſta confuſio: ut ĩ chriſto ieſu & in omnibus membris ſit de ipo ſerpente maligno omnis uictoria conſumata. O q̃ longa ſententia breuis uerbi: in qua quicquid eſt a deo decretum: quicquid patribus repromiſſum: quicquid in decurſu ſcripture ſcriptum: quicquid ẽ utile & ſuperabundans ad noſtre redemptiõis bo num: quicquid poteſt cogitari ad exprimendum amoris exceſſum: quicquid poteſt fieri ad obtinẽ dum glorioſum triumphum: eſt ſic mirifice con ſumatum. Conſũma nos conſumator omni um bone ieſu in omni tuarum uirtutum amoro ſa ſequela: quo noſtra culpa conſumpta conſume mur perfecte in tranſformatiua ſimilitudine mor tis tue. Et quia iſta conſumationis pfectio ſingu larit̃ debet̃ filiis ſeraphicis amoroſe cõfiguratiõis frãciſci: ideo eoꝝ regule iſerit̃ ut breui amoris cõ pendio conſumet̃ ĩ xpo: cũ ĩ ea ſcribit̃ qr uerbũ ab uiatum fecit dominus ſuper terram. Septimũ autem ſcilicet miram omnium reductionem in de um efficit ſeptimum uerbum: cum dicitur. Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. Vbi debes attendere: ꝙ ille qui exiuit a patre & uenit im mundum tanquã hamus piſcationis paterne: & tanquã ſagena charitatis latiſſime in mari mun di a diuinitate iactata ad littus paterni reducitur pe ctoris plenus omnibus perfectis & perfectualibus uirtutibus & omnibus adiutoriis & mentis no ſtre ſalutis: & ĩtellectus affectus dei hominis actu ali & ſingulari reſpectu in ipſo ſue mortis dolore omnes ſuos electos: & omnia eorum merita di lata charitate complectens in manus recomman dauit paternas: & una ſecum intra paterna uiſcera collocauit dum expiraret in mortem: unde nihil de ſuo extra ſe reliquit dum exiuit de mundo. Do lorem autem intenſiſſimum illud uerbum pro tan to exprimit: quia quaſi uidetur boniſſimus ieſus paternam alloqui pietatem. q.d. Ecce pater ſan cte uides q̃ contumelioſe de mũdo eiitior: quia omnibus uilipendor. Omnes.n. maledicunt mi hi. Vides etiam ꝙ ab omnibus dilectis diſcipu lis derelinquor. Omnes enim me relicto fugerũt. Vides quia in membris ſingularibus tormentis crucior. Vides quia non eſt attomus in meo cor pore: qui non ſit repletus dolore. Vides ꝙ diſſi patur corporis armonia: ut iam ibi anime uita ſub ſiſtere non poſſit: nec eſt locus ſub celo me dignus niſi maternalis affectus: qui ſic eſt meiſ doloribus plenus: ut aliquid capere ultra non poſſit. Ani ma ergo mea ex ſuorum immenſurabilitate dolo rum magis mentem uirginis oppri meret: ꝙ con ſolationem conferret. A ſolo ergo infinitiſſimo pelago diuinitatis poteſt dolorum meorum angu ſtia in delitias abſorberi: & ideo ſic doloratum ſpi ritum in tuas dulciſſimas manus expirans com mendo. Triumphalis etiam uictoria miro mo do in hoc uerbo refulget: cum ſpiritus ille creatus boni ieſu: qui carni coniunctus fuerat: & mũdum peregrinus intrauerat ad diuinum honorem con quirendum laborioſum prelium cum antiquo ho ſte aſſumptum: & cum omni malitia creature: de qua debuit electos plene purgatos eruere: & ſue ſi militudini conformare: iam conſumata uictoria omnes electos: ſicut predictum eſt & replicare nõ piget in ſeipſo triumphando recolligens de cam po huius mundi in locum poſſeſſionis ſecure: & quietis eterne: paterni ſcilicet pectoris cũ tropheo intrauit perpetue pacis. In ſignum autem hu ius uictorioſiſſimi triumphi in puncto mortis ſue in ſtatu quo ceteri morientes uix poſſunt modicũ flatum emittere: quaſi tuba triumphali ſic predi ctum uerbum uictorioſiſſime clamauit ꝙ mun dus iſte ſenſibilis totus a ſui clamore concuſſus ſe tantam uim ponderis nõ poſſe ſuſtinere preten dit. Vnde quia talis uictoria puri hominis eſ ſe non potuit: uidens Centurio ꝙ ſic clamans expi

UVA. BHSC. IyR_070

paſſet: diuinitati ſue perhibens teſtimonium.d. Vere hic homo filius dei erat. Recognoſce ergo anima deuota tue requietionis thalamum: & preparatum tibi a dilectiſſimo ieſu delitioſum lectum ī corde paterno: & ibi oīa tua bōa deguſtās: & oīa alia ut ſtercora uilipēdēs ī mūdāis diſtrahi dedignare. Stupenda autem erit anima neq̄ & impia inſenſibilitas tue obdurationis maligne ſi ad tam exceſſiuos clamores morienti ieſu qui etiam lapides ſcidunt: terram cōcutiunt: celi luminaria feriūt: & qd̄ terribilius eſt mortem ipſam abſorbendo deglutiunt: non tota profundaris in lachrymarum profluuium: luctum unigeniti faciens tibi ſuper mortem dilecti ieſu: & amarum planctum ſuper queruloſis lamentationibus uocis ſue nec teipſam creaturam rationalem reputes: uel ſaltem inſenſibilem petram ſed infernalem malitiam & diabolicam pertinaciā ī tua ingratitudine obduratam: ſi ad tanti clamoris uocem non frangens: & ad tanti piaculi recordationem non compaſſiua pietate molliris.

Ieſus uita priuatus. Cap.xxii

Ane ꝙ durum effectum fecerint dolores inflicti in xp̄i delicatiſſimo corpore uerſiculus iſte deſcribit. O qs digne narrare ſcribere: uſ mēte tractare ſufficiat cū q̄ta dignatiōe & exceſſiua dilectiōe noſtri diſſolui uoluerit bonus ieſus illud celeſte connubium carnis ſue & corporis relinquēdo in cruce per gladium dire mortis ſuum corpus exanime: ut nos damnatos eterno exilio reuocaret ad indiuiſibilem unionem beatitudinis ſue? O qs digne ſtupere ſufficiat illam tenebroſam eclypſim celeſtium luminum gratioſiſſimorum oculorum boni ieſu qui ſic interiectu dire crucis obſcurantur ī morte.? Non mirum ſi tota mundi machina tenebreſcit ſic ſubtracto ſole iuſtitie domio ieſu chriſto & clauſis ſui oculis gratioſi aſpectus. O organū diuinitatis: pſalterium & cythara ueri dauid & ueri patrifamilias ſymphonia & chorus dulciſſima uox boni ieſu quis tibi dire mortiſ ſilentium impoſuit: ut iam nobis miſeris in hac uita nō liceat audire auribus corporis concentum tue ſuauiſſime melodie. O pectus ſuauiſſimum ſacratiſſimum boni ieſu ſapientie eterne: & theſaurorum gratie contentiuum armarium: quiſ & inſufflans in faciem creature ſpiraculum uite: quis te priuauit reſpiratione uitali?

O ſacratiſſime manus: que tactu ueſtro ſanabatis infirmos: & non dedignabamini pie leproſos contingere: quis uos dire crucis crudeliſſime clauiſ affixit. O pedes recti ſāctorum greſſuum qui ueſtre charitatis inceſſu: uirtutum omnium poſteris ueſtigia reliquiſtis: quis ueſtrū turbauit incurſum? Currebatis bene & totam mūdi machinam ueſtro ſupportabatis uigore: Quis ergo mundum impediuit exemplo & uos affixit crudeli patibulo? O caro uirginea amantiſſimi iuuenis ſpiritu ſancto artificioſe concepta de caſtiſſimis uiſceribus uirginis matris: quomodo dilacerata & diuulſa liuida & ſanguine cruentata maternis aſpectibus doloroſis inijceris. Ve tibi impia ſynagoga que omni fera peſſima crudelior uitam deuoraſti boni ieſu: qui tibi pater: ſponſus & amantiſſimus filius a paterna charitate de regalibus ſedibus miſſus fuit? O q̄ crudeliter a tua impietate reiectus fuit iſte celeſtis legatus paterni lateris: cuius carnis pallium inteſtimōium tue adulterine malitie tuis cruentis manibus īpudica meretrix ſtipendium tue malitie recepiſti. Vere enim puer noſter Ioſeph tue adulterine uocis non acquieſcens ludibrio: ſpoliatus carnis pallio: de thalamo tui proſtibuli ad patnū refugiū nuduſ aufugit. O q̄ dura erit accuſatio tui laceratio ueſtis ſancte corporis dilectiſſimi ieſu: in quo preter ſciſſuras minutas ſpinis & flagellis diuulſas quinq̄ doloroſas & amplas aperturas uulnerum immiſiſti. Plange igitur doloroſe hieruſalem que olim ciuitas ſancti: nunc ciuitas homicidii: immo patricidii: immo deicidii horrēdo uocabulo nuncuparis. Super tuam crudelitatem lamentū aſſume: & exue te ueſtibus iocunditatis tue: induere ciere & cilicio quia in te eſt iſrael ſaluator occiſus. Deduc quaſi torrentem lachrymas per diem: & noctem non taceat pupilla oculi tui: quia in tuo inaudito flagitio angelos pacis amare flere compellis: immo ipſam diuinitatis gloriam ſi foret poſſibile contra ſcelens tui immanitatem prouocas ad lamentum. Sed & tu anima deuota mente protractans ꝙ exceſſiuus amor tui animam dilecti ieſu propria auulſit a carne habitaculo puritatis & gratie. Erubeſce propriam carnem tuam ſequi in ſuis ſpurcitiis: & eius concupiſcentiis horrendis immergi. Aſſidua illi flagella exemplo bōi ieſu: & ſic eius uitam uitioſam mortifica: ut in ſpiritu mortis ieſu in nouam reformetis uitam gratie & uirtutum quam tibi bonus ieſuſ in ſue carnis pelle diris clauorum calamis & ſanguine proprio figurauit.

Ieſus pallore decidens. Cap.xxiii.

Mens chriſto in ſuo ſanguine deſponſata: reſpice in faciem chriſti tui: & uide ſpecioſum forma pre filiis hominum non habentem ſpeciem neq̄ decorem: quia uultus ille deſiderabilis angelis ſue ſpecioſitatis robore: & uirginali candore totus decoloratus in morte palleſcit.

Attende etiam quod denſitas capillorum ieſu ſpinarum ſanguine cruentata: & coagulati ſanguinis pōdere grauis in iclinatione capitis boni ieſu cū ſpm̄ emiſit ī morte ſup ſacratiſſimū pectus reuocata: ipſius totum aſpectū faciei eius in mortis

UVA. BHSC. IyR_070

pallore decidenté ad ima:quaſi p cancellos deuoti piaculi tibi intuendū ingerens ipm pectuſ mortui ieſu ſanguine effuſo cruentat. Reſpice & tu ſancte pater eterne deus unigeniti tui :in quo tibi ſolo complacuit:doloroſam figurá:qui p noſtris ſeceleribus tibi factus ſacerdos & hoſtia:tunicá habet thalarem & proprio ſanguine rubricatá tibi eterno deo intra ſancta ſanctorū penetralium corporis ſui in que ſolus ipſe ieſus intrat ſuorum dolorum & amorum pontifex ſummus:thymiama ſūmi odoris concremat : & in atrio carnis ſue:ſui corporis ĩmolauit holocauſtum.Eſto ergo ſancte pater placabilis ſup nequitia populi tui táte propitiationis recepta hoſtia: & deméti pietate auerte indignationem tuam a nobis.

Ieſus tranſlanceatus Cap.xxiiii.

Orro ut ſcriptura impleretur que dicit.Videbunt in quem tráſfixerūt:diuina eſt ordinatione diſpoſitum:ut unus militū láncea latus illud ſacrū aperiendo perfoderet: de quo ſanguine cum aqua manáte precium effunderetur ſalutis noſtre:quod a fonte ieſu.ſ. cordis archano perfuſū inundaret ſacramentis eccleſie ad uite gratiá cóferédá:eſſetq; iá in chriſto uiuétibus poculū fótis uiui ſaliétis ĩ uitá eterná.Ecce iá nūc láncea ſalutis pfidiá populi reprobati caſſo uulnere ĩ parietem carnis ieſu diuina miſeratióe prolata: foramé fecit in petra:& cauernam ĩ materia tanq̃ habitaculum columbinum.Exurge ergo uirgo beata : que ſola es & una ieſu dilecti colūba formoſa:eſto edificans in ſummo ore foraminis aperti cordis & lateris chriſti tui:recipe doloroſum gladiū quem tibi ſymeon diu prophetia pmiſit.Et tuam ait ipſius animam pertranſibit gladius:Vere tuam ipſius quia tua fuit ipſius benedicti ieſu mlto plus q̃ tui in ipſum totaliter per amoris incendium tráſportata.Vere etiam ipſius tuam:quia gladius diri ſupplicii ieſu mortis tuam dilectiſſimam animam ptranſiuit:totam ſe in ſuos tráſportando dolores.

O tu deuote fili huius uirginis matris ingredere cum ipſa deuotiſſima uirgine intra penetralia cordis ieſu:quod tibi lancea crudeliter aperuit: & ibi adimpleas illa que deſunt paſſioni chriſti:degu ſtans ſimul cum uirgie dolores uulnerum ſaluatoris uice ipſius ſpūs ieſu xpi:q iam ipſos ſentire nō poteſt expiratus ĩ morte pro tua eterna morte ſoluenda. Ad breuem autem concluſionem in ſūma eorum que dicta ſunt de dilecti ieſu paſſione & morte:ſcias q paſſus eſt paſſione
Generaliſſima
Accerbiſſima
Ignominioſiſſima
Interemptoria ſimul &
Viuificatiua.
Paſſione inquá generaliſſima paſſus eſt quantum ad naturá humani generis:nō ſolum ſecūdum oía membra corporis pricipalia:uerū etiam ſecūdum omnem anime potétiam:licet pati nō potuerit ſecundum diuinam naturam.Et quia ab omni ſexu: etate & ſtatu:& quia ĩ perſona & ĩ rebus:& in ſuis dilectiſſimis paſſus fuit:ĩ quibus cõtinetur omnis patiendi modus. Paſſus eſt paſſióe accerbiſſima quia nō ſolum dolendo ut patiens propter uulnera corporis & alia doloroſa obiecta métis ſuperius dicta:uerū etiam ut compatiens tá matri q̃ aliis: ſicut dictum é ſupra. Paſſus eſt etiá paſſione ignominioſa:& propter patibulū crucis:quod erat ſupplicium peſſimorum:& propter iniquorum latronū conſortiū:in quorum medio fuit crucifixus. Paſſus fuit etiá paſſione íterẽptoria per ſeparationem anime a corpore:ſalua tamen unióe utriuſq; cum diuinitate.Ratio auté quare paſſio debuit eſſe generaliſſima é:quia chriſtus ſatiſfaciés ſoluit pretiū pro tota infectióe nature:qr enim generalitas corruptióis ĩ nobis infecerat nō ſolum corpus & animam ſecūdū omné corporis partem : & omnem anime potentiá:hinc é q chriſtus paſſus eſt ĩ omni corporis pte.& in potétia anime:& in ſuperiori portione ratióis que ſūme ĩ deo delectabatur uno reſpectu.Alio reſpectu ſumme patiebat̃:quia chriſtus ſimul uictor fuit & comphenſor.Quia etiam omnes redemit ab omnium hominū differentiis paſſus fuit.Omnem auté extrinſecam paſſionem in ſpecie pati non debuit:quia una noſcitur alteri repugnare naturaliter.Sicut ĩ aqua ſubmergi:& in igne cóburi:ſed ſecundum genus ſuſtinuit omnia ut dictum é. Ratio auté quare paſſus eſt paſſione acerbiſſima é ut ſatiſfaceret pro noſtra libidine: libido enim ĩfecerat uehementer in nobis carnem & animam.Et quantum ad peccata ſpiritualia : & quantum ad carnalia. Et quia in carne chriſti erat maxima equalitas complexióis:& pfecta uiuacitas ſenſuum:in anima uero ſumma charitas ad deum: & ſumma pietas ad proximum:hinc é q uterque dolor fuit intenſiſſimus. Ignominioſe etiá uoluit pati ad noſtram ſuperbiam emundandam. Et quia tumor ſuperbie aliquádo ſurgit interius ex pſumptione:aliquando exterius ex oſtentatione:& aliquádo aliena laude:hic eſt ad q ad delendá omnem ſuperbiam chriſtus paſſus eſt utrunq; genus ignominie:& in ſe patiente:& in comitatu latronum:& in uituperiis inſultantium ſibi. Poſtremo quia hec omnia nō attingebant diuiná impaſſibilem naturam:ſed ſolum humanam:hinc eſt q in morte ſic facta eſt diuiſio anime a corpore:ut tñ ſalua eſſet unitas perſone.Et unio tam carnis q̃ animę cum diuinitate.Et quia unio anime cum corpore facit hominem:& facit uiuum:hic eſt q chriſtus non fuit homo in illo triduo:licet caro & anima unite eſſent uerbo.Vnde quia mors in humana natura nō potuit íducere morté ĩ pſona q̃ ſemp fuit:ideo mortua é mors ĩ uita : & p xpi morté abſorta é mors ĩ uictoria:& pnceps mortis deuictuſ: ac p hoc hó a morte:& cá mortis p meritū mortis

UVA. BHSC. IyR_070

chriſti tanq̃ per remedium efficaciſſimũ liberatur. Et ſic fuit paſſio intemptoria chriſti: & uiuificatiua noſtri.

Ieſus matrẽ afficiens. Cap. xxv.

Onſumato iam paſſiõis agone: cũ ipſa mater ſuper morte unigeniti ſui uideret celum terramq; lugere: & doloroſum piaculum figure corporis ieſu ante ſuos corporales aſpectus attenderet: quomodo putas eam affectam ſimili i ſe formatiõe figere. Vere enim ipſum exemplar mortis tanq̃ ſigillatiua impreſſio totam mentem uirgineam ſculptura ſimili figurauit: ut merito dicatur: Ieſus matrem afficiens. i. ad ſe faciens: quia totam eam in ſue mortis ſimilitudinem tranſſformauit.

O quantis doloꝝ ſtimulis contuebatur mr̃ corpus dilecti filii in cruce pendere: & quaſi horrore mortis filii inſtrumenta ipſa inferentia crucem: clauos: ſpinas: & lãceam: potuit queruloſa pietate de temeritate arguere: & ſibi irrogatas iniurias in ipſa inſenſibilia inſtrumenta: lamentatione retorquere deuota. Quaſi dicat uirgo loquens ad crucem. O dura crux & crudelis in tuum auctorẽ: qua audacia meum dilectiſſimum filium deum uiuum: & eternum audes ſuper tuam rigiditatem auſteram & duram ſic crudeli extenſione protrahere: & clauis ferreis tibi ſic crudeliter alligari. O uos claui creature illius qui ueſtris uulneribus moritur: quo temeritatis auſu dilectiſſimam dilectiſſimi mei filii carnẽ ſpiritu ſãcto conceptam ſic atrociter perfodiendo diuellitis? Et uos ſpine non fuiſtis create: ut caput ueſtri pungeretis auctoris. Cur duce creature ueſtram innatã duritiam non reliquaſtis ueſtri timore auctoris. An non aduertiſtis ſolem horrere piaculum crudelis operi ueſtri? terram tremere ſuſtinendo tormentum illati ſupplicii? Lapides natura & conditione uobis duriores ſuper filii mei dolore perſcindi? Certe uos nec uidere: nec nominari audire ueſtra ipſa crudelitate impediente: uel tenuiter poſſem: niſi quia uos totaliter filius meus in dulcorem ſui humoris conuertit: ut ſpernere uos nõ poſſim: ſanguiſ de ſanguĩe meo: & caro de carne mea. Ipſe enim dilectiſſimus filius meus: uos natura ſilueſtres & duras in ſui corporis plantauit delicioſiſſima paradiſo. Et uos ſui ſanguinis ſic humectauit irriguo: ut non iam alius cibus plus mihi placeat q̃ ueſtra deglutire acumĩa: & uos infigere cordi meo. Sed tu crux alte ſtature ſi ad me pietate ꝑmota mitti uelles ſtipite tendere membra dilecti & rigorem tue natiuitatis inflectere ut mihi inclinata me permitteres meum dilectum filium amplexari: iam tuarum iniuriarum oblita pacem tecum compõerem mente deuota. Hanc autem deuotam crucis diſputationem & uirginis matris: quidã deuotus paſſionis chriſti gratioſo tractatu contexuit: quem & hic ex deuotione inſerendũ eſſe decreui.

Lamentatio beate uirginis de cruce

Crux dura quid feciſti
Multũ certe ꝑſũpſiſti   Qui creauit omnia.
Chriſtum deum ſuſcepiſti.
Crux redde mihi filium
Iã nõ experto aliũ   Sicut ſcripture ꝑdicãt.
totum meum ſolatium
Crux aperte reſpice
Vide terram tremere Hec xp̃m deũ nũciãt.
Solem lumen claudere

Reſponſio crucis ad beatam uirginem.

Tibi uirgo reſpondeo
ꝙ ꝑ mũdo ihm̃ teneo Vt mũdũ a morte re-
Hunc tibi non reſtituo   dimat.
Ec eſt certe lex nature
Iugũ graue geniture   Vt mors oẽs recipiat.
Omnes uiuunt iſto iure
Ors eſt quies uiatoris
Finis oĩs ẽ laboris   Oportet ꝙ tranſeat.
Per mortem corpus redemptoris
Eus mortem ordinauit
Mũdũ morti ſbiugauit Quod & aliis ordi-
Propter hoc ip̃e guſtauit   nauit.
Ihil conuenientius
Quã xp̃s dei filius   Secũ ad celũ ꝑuehat.
Patri ſuccurrit penitus
Irgo tu eue filia
Mr̃em dãnatã libera Mũdus te laude ſerui-
Solue ſerpentis uincula   at.
Er hec mũdus te laudabit
Paradiſus exultabit   Reſurrexit die tertia.
Adam xp̃s liberauit

Reſponſio beate uirginis ad crucem

Crux tua uerba audio
Nõ tñ dolore careo   Inter latrões uiliter.
Ieſum pendere uideo

Reſponſio crucis ad beatam uirginem.

N me deus ſe hũiliauit
pp me celũ letificauit   Xp̃s agẽs hũiliter.
Et infernum ſpoliauit
Vm ſcala celi ordinata
Sũ xp̃i morte cõſecrata Vexillũ ſũ uictorie.
A deoq; predeſtinata
Ẽbes ergo tu gaudere
Nõ dẽs mũdo ĩuidere   Voluit eis rex gl̃ie.
Si per mortem ſubuenire
Vndus debet hanc amare
Et deuote ſalutare   Pro chriſti amicicia.
Se mihi totum indiare

Reſponſio pacificate uirginis cum cruce.

Acem ſimul habeamus
Amplius ñ cõtẽdamus   Cui ſit laus & gl̃ia.
Deo cuncta cõmittamus
Ortem iam non timeamus
Crucẽ oẽs diligamus   Cũ oĩ reuerentia.
Deuote deo ſeruiamus
Amen.

UVA. BHSC. IyR_070

O quanta impietate uiſcera afficiebantur uirginea maternalis amoris: quando adueniente Ioſep illo nobili centurione ieſu diſcipulo occulto: & Nichodemo legis doctore: & ipſis deponētibus corpus filii dei de ſupplicio crucis: ipſa benigna mat corpus ex anime uulneribus ſauciū: & cruore madidū ſuſcepit in brachiis charitatis ſue. Cogita quāto affectu potens: quia illud lamentū tā uirginis q̄ aſſiſtentiū mulierꝝ & xp̄i diſcipulorꝝ nulla mēs digne poterit explicare. Aſpice dilectiſſimā uirginem corpe dilectiſſimi ieſu filii ſui de cruce depoſito totam ſuper faciē eius ruere: totam filii faciē lachrymis doloroſis lauare: totā filii ſui ſanguinē rubricare: & doloroſis gemitibus pectoris anhelitū interdudendo diſrumpe: & uix poſſe pre doloribus uocē formare. Cogita tamen quantam in corde diſputationē intexuit: & quō ſuper ſingula filii ſui mēbra deflendo ingemuit. Et puto ꝙ nulla ferina mēs iſta cōſiderans poterit cordis continere lamēta. Puto enī ꝙ tā in paſſione & morte: q̄ i filii ſepultura: & in reuerſione in hieruſalē ex aſpectu ſignorꝝ ſue faciei: & ex puriſſimis fletibus charitatis ſue: nō ſolū mulieres & hoīes: ſed etiam quaſi ſi eſſet poſſibile: ipſos lapides prouocauit ad lamentum.

Ieſus intumulatus. Cap.xxvi.

Ttende anima ꝙ ſoluto precio noſtre ſalutis: & leone ſtrenuo de tribu iuda de antiquo dracōe obtēta uictoria in tyrocinio mortis iā circa dei filiū cōditiones mutant: ut ſibi poſt mortis ludibria exhibeat honorifica ſepultura. Vnde & deuoti diſcipuli Ioſep & Nichodemus in ſindone mūda conditū multis aromatibus corpus inuoluētes deuote in ſepulchro nouo: quod ſitum erat in horto recondūt. Cogita anima deuota ſi corpus illud fuit a ſanguine lotū: ut cōditure aromatū eſſet accōmodū illam loturam ſanguinis bibere cū amoris dulcore: imo teipām totam i aquā conuerte: ut merearis illo ſacro corpi applicari. Cogita q̄to affectu ille ſancte mulieres: que ſibi ſedule miniſtrantes dū uiueret illud ſacrū corpus nitebant contingere: & ſe maternis fletibus ſociare. Sed & ille dilectus Ioannes expti amoris memoria: & corpalis aſpectus figura: dolorꝝ piete perfoſſus: totū ſe lamēto ſacri corpis: & quali poterat refrigerio ſuſpiriis maternis exhibebat. Vnde puto ꝙ iſtorꝝ ꝓlongatione fletuū & deuotorꝝ luctaminū: quibus marer a filii corpore auelli nō poterat: & q̄bus ipſa illorꝝ corda reliquabat in lachrymas uſqȝ ad horam cōplectorii ē ſepultura ꝓtracta: ut hora cōplectorii ꝓ tardis accipiat ueſpis ante ſolis occaſum: ut q̄ſi poſſit dici ſepultus in ueſpis.

Piam aūt cōcertationē dilatationis ſepulture iter deuotā uirginē & aduenētes diſcipulos: deuotus lamētator paſſiōis ieſu & eximius doctor Bernardus in quodā deſcribit tractatu: de ſacre uirginis planctu. Terminato autem ſepulture officio cogita cum quantis geſtibus ipſum ſacrum ſaxum ſepulchri materna complectebantur brachia: rigabāt oculi: oſculabantur labia: & totus geſtus corporis intra ſua p̄cordia abſorbere uidebatur ſepulchrum.

Amplectere ſepulchrū pia mater: & ſuper ipſum ingemina myrrhata ſuſpiria i tuo receſſu: ipſum in tuo dolore aſporta: & illud corpale monumentum tui ſpūalis ſepulchri quod filio tuo excidiſti in petra ſtabiliſſimā cordis tui perfectionē ſignificat. Et ſi illud monumentum corporale fuit in horto: nō tamen cultu regio & manu exculto. Sacer autē animus tuus hortus concluſſus ſponſi & pomeriū ſalamonis pacifici: & ueſtibulum horti aſſueri beati.

In hoc ergo horto uirtualis pullulationis tue ſacratiſſime mētiſ dilectiſſimo filio tuo excidiſti monumentū nouum: in quo nunq̄ poſitum fuit uel ueniale peccatum. Nec tibi defuit ſindo mūda uirginalis candoris: Sed nec myrrha & aloes compaſſionis amare: & aromata fragrantis amoris. In his ergo reporta filium & me peccatorem indignum in petra ad ſimilitudinē tui dignum dilecto tuo filio preparare ſepulchrum. Attende autē aīa deo deuota quante iaculationis aſpectum prebet maternus contuitus: quando a ſepulchro filii doloroſe auulſa: facie pallens: reſperſa ſanguine cū anheloſis ſuſpiriis & gemitibus interruptis: & fletibus lachrymoſis in manibus dilecti Ioannis: & illorum fidelium deuotorum in ciuitatem reducitur. Certe qui non percutitur: immo qui non conteritur cōpaſſionis affectu in tali memoria uirginis matris: degener eſt filius: & ſua miſeratione indignus. Sed & illa Magdalena deuota tanto ferebatur cordis īcendio: tanta pietatis afficiebatur dulcedie: tam ualidis trahebatur uinculis charitatis: ut feminee fragilitatis oblita non terreretur noctis caligine: nec retardaretur perſecutorum īmanitate: nec armatura cuſtodum a uiſitatione ſepulchri: quin potius foris ſtans: & rigans lachrymis monumentum recedentibus diſcipulis non recedebat: pro eo ꝙ diuine dilectionis igne ſuccenſa: tam ualido urebat deſiderio: & pacientie uulnerabatur amore: ut nihil ei ſaperet niſi flere: poſſetqȝ ueraciter illud eructare propheticum. Fuerūt mihi lachryme mee panes die & nocte: dum dicitur mihi quottidie ubi eſt deus tuus. Deus meus pro me totus in mortem traditus bone ieſu concede mihi: q̄q̄ in omnem modum immerito & īdigno: ut qui his corpore intereſſe non merui: fideli tamē licet arida eadem mente pertractans illum ad te deum meum pro te crucifixum & mortuum compaſſionis affectum experiar: quem innocens mater tua: & dilectus tuus diſcipulus: & frater uterinus per adoptionis gratiam & recomendationem maternam Ioannes apoſtolus: & penitens Magdalena cum ſodalibus ſuis in ipſa tue paſſionis hora ſenſerunt.

Attēde aūt i fine tractatus paſſiōis dilecti ieſu ꝙ diuina puidētia in conſumatōe myſterii nr̄e redemptionis: non omne genus mortis eligere uoluit.

UVA. BHSC. IyR_070

Vnde nec iugulari uoluit cũ innocentibus pueris impietate herodis:ſicut refert Matheus. Nec precipitari ſuſtinuit a ſuis compatriotis impiis nazareis:ſicut refert Lucas. Nec lapidibus obrui ab impiis ſcribis & phariſeis in hieruſalem:ſicut narrat Ioannes. Sed mortem crucis accepit tanq̃ ſignum uictorie:& tanq̃ ſignificatiuam perfectionis & gratie in totam eccleſiam:per tale mortis beneficium diffundende. Vnde & talis modus expanſionis ſic in cruce eſt conuenientiſſimus etiam in ipſa figura ad omnia impetranda a pietate paterna:ad omnia diffundenda in electos filios charitate largiflua:ad omnia amplectẽda remiſſione plenaria: ad omnia trahenda ad ſe uirtute mirifica. Propter quod ĩ cruce totus uirtute caleſcens more ſolaris radii humores deuoti cordis trahit ad ſe in pluuias reſoluẽdos deuoti & cõpaſſiui ploratus ſue ſacratiſſime mortis. Per naturam uacui quo ſemetipſum totaliter exinaniuit:ſeipſum effundendo pro te efficaciſſime trahit:quicquid in te eſt:tam nature: q̃ gratie & cuiuſcunque ſubſiſtentie uirtuoſe:ut ſeipſo euacuatus ĩ morte totus iterum impleri deſideret tua ſancta conuerſatione & uita. Per naturam ſimilitudinis uirtuoſiſſime trahit totus aſſimilatus ſimilitudini noſtre miſerie:preter ignominiam & peccatum. Vnde & ipſe modus moriendi extenſionis in cruce figuram pretendit uirtuoſe baliſte: que reſpectu ancipiti poteſt celum iaculare & terram: ut per ipſam eternus pater quaſi per arcum ineſtimabilis amoris filium ſuum crucifixum & mortuum pro tui expiatione ſceleris intra cordis tui intima: ipſius tui cordis duriciem perforando tranſfigat. Sed & tu in terra poſitus uerſa uice pectus potes iaculare paternum dilectiſſimum filium ſuum pro ſui honoris defenſione crudeliter dilaceratum & mortuum in ipſo crucis uehiculo:uſque ad ſua intima arcu affectuoſi amoris extenſo proiiciẽs:quo iam tibi remiſſionis beneficium negare non poſſit. Vide ergo arcum anima deuota:& benedic qui fecit illum:qui in ſe pactum diuini federis repreſẽtat. Ex ipſa autem penetratiõe clauorum fuit ſignum talis perpeſſio mortis conclauationis & penetrationis cordium electorum in memoria tanti beneficii recepti in ſupplicio crucis. Ex conuerſatione autem integra oſſium & membrorum ieſu: eſt ſignum perfecte conſeruationis omnium:tam diuini honoris:q̃ humani generis ſalutis & promotionis electorum in melius:quo expreſſe concluditur ꝙ nullo maligno hoſtis conatu antiqui poteſt diuini nominis honor:uel eius beneplacitum uel electorum melius impediri. Ex eleuatione autem ſui inter celum & terram eſt ſignum meditatõnis & reconciliationis inter peccatores & deum:inter quos fidelis mediator exiſtens deum inclinãdo pietate:& nos eleuando ſui amoris infuſione in pacis dulciſſimum oſculum in ſemetipſo uirtuoſe cõiungit. Propter quod & apoſtolus dicit ꝙ inimicitias ſoluit in carne ſua. Ex ipſa etiam eleuatione & exaltatione a terra:eſt ſignum glorioſe uictorie ſui & ſuorum:& exaltationis ſuper hoſtilem exercitũ: & eleuationis cordis fidelium ſuorum ab omni eterno amore. Vnde & eleuatur in altum :ſicut triũphale uexillum. Ex hoc etiam ꝙ in aere paſſus fuit:oſtendit ꝙ debellabat aereas poteſtates: & ſicut ipſe terram honorauerat in ipſa cõuerſando uirtuoſe & uirtualiter:& aquam ipſam calcando potẽter:& in ea ſacrum inſtituendo baptiſma: & ignem honoraturus erat:ſpiritum ſanctum in eius ſpecie largiendo gratanter. Sic & aerem in ipſo bellando atrociter:& uincendo feliciter ſpeciali prerogatiua ſacrauit:ut non ſit in elementari orbe: qui ſe abſcõdat a calore eius. Ex ipſa autem totius ponderoſi corporis impendentia in ſolis clauis ligno crucifixis:ſignum fuit ꝙ ponderoſitas noſtri reatus tota ſuſpenderetur & eleuaretur in contemplatiõis exceſſu ſolis clauis cõfixa ſpiritualis amoris. Ipſa autem affixio corporis ieſu & confoſſio lateris:qua ipſe innocens manibus & mundo corde fuit cruci fixus ad horam: ſignificat illum impiiſſimum & crudelem latronem luciferum :cuius manus ſunt plene ſanguine cum tota caterua homicidiali ibi in eternum fuiſſe cõfixum:& in omni machinatione ſua confuſum. Nihilhominus etiam noſtrorum peccatorum cyrographum : quo gloriabatur nos poſſidere ille tyrannus impius fuit in chriſti carne ſacratiſſima totali laceratione conuulſum:ut quia innocenti corpore clauis duriſſimis uoluit ſatelles impius ſcribere penam mortis ipſo diuinitatis aculeo ſub carne latente:& ipſe configeretur hoſtis:& erueretur de impiiſſimis manibus eius quilibet chriſti fidelis expurgatus ab omni reatu:tam infectionis proprie oſtenſionis: q̃ iſectionis originis. Vnde & apoſtolus dicit ꝙ palam triumphans in ſemetipſo principatus & poteſtates cyrographum decreti:quod erat nobis cõtrarium tulit de medio affigens illud cruci. Ipſa uero crucis figura que ſola inter figuras rectilineas poteſt intra ſe totam circuli ſuperficiem claudere: ſignificat aperte ꝙ crucis myſterium in ſe claudit totum ambitum gratie & totum orbem clarificatiõis noſtre. Vnde de duobus lignis:uno recto:& alio tranſuerſali crucis cõpaginatur figura: quia due ſole ſunt gratificate & beatificate nature:angelica uidelicet & humana. Vnde & illa bona uidua in libro regum ait ad Heliam. En colligo duo ligna &c. Vidua illa eſt rationalis anima:que in angelis ſuo uiduata numero:& in hominibus iſecta peccato:uirilitatis complementum debitum non habebat. Colliguntur ergo duo ligna :quia In cruce per omnium conſumatorem ieſum angelica ruina perficitur:& humana captiuitas liberatur. Et in duobus lignis crucẽ compaginantibus utraque poteſt configurari natura. Et illud quidem lignum quod recta ſublimitate erectum eſt ad celos:ſignificat naturam angelicam:que in rectitudine facta offícioſiſſima deuotione & plenaria uoluntate diuine ſublimitati ad-

UVA. BHSC. IyR_070

heſit. Illud uero quod tranſuerſum eſt: humanam deſignat naturam: que tranſuerſa immo ut uerius dicam euerſa: ſtatus ſui perdidit equitatem. Intuere cum quanto ſacramento iungantur in utroque ligno: ſciſio fit: & ex occaſioue uulnerum unitior iũ ctura componitur. Super celeſtes enim ſpiritus nõ mediocre uulnus acceperunt: cum deus in angelis ſuis reperit prauitatem. Nec contemnenda plaga cum eam reſartiri opporteat: quia non reſtituto ſociali numero numeroſitas cadens facta uideretur i uanum. Inferior uero natura miſerrimi hominis a planta pedis uſque ad uerticem ita uenenifera fermentatione infecta eſt: ut tota ſcatens ſue putredinis uermibus neſciat unde ueniat: aut quo uadat.

Vtrorũque ergo ſpirituum utriſque uulneribus nõ mediocriter habitãtibus facta eſt iũcturalis impreſſio: que chriſto iungente ita reſarcita eſt: ut nihil uulnerificum uideatur ineſſe. Chriſtus enim in utriſque confixus: illos quidem reintegrans numero: hos uero expurgans peccato: utroſq; cauilla corpiſ ſui ualidiuſ nectit: & corpus proprium iuncturis oppõit: ne ualeat reſilire. Crux igitur iungit celum & terram: & plene pacificat & perficit naturam angelicam & humanam. Vnde potes uidere quomodo ipſa benedicta crux eſt firmiſſimum & indiſſolubile glutinum: quo conglutinantur rationales creature electionis & gratie: ut ex utriſque illa compleatur ciuitas: cuius participatio in idipſum. Vide etiam quomodo quadripharia angulatione ſui: quattuor mundi comprehendit climata: & omnem ad ſe pertrahat creaturam. Et ne forte occurreret tibi ut ubiq; terrarum currens: redẽptorem tuum inuenire nõ poſſes: a quacunq; mũdi parte procedas: ſiue ab oriente: ſiue ab occidẽte: ſiue a meridie: uel ſeptentrione: paratus eſt ſuſtinere uenientem: & blanda confouere dulcedine.

Sed attende quid tibi exprimitur de corde altiſſimi: uenis ad hominem crucifixum? crucifixus uenias aut crucifigendus. Sic enim chriſto eſt dignum: & neceſſarium tibi: quia qui chriſti ſunt: carnẽ ſuam crucifixerunt cum uitiis & concupiſcentiis. Et ſibi longe abeſt gloriari niſi in cruce domini noſtri ieſu chriſti per quem eis crucifixus eſt mundus: & ipſi crucifixi ſunt mundo. Non imerito igitur crucis nomine intelligitur uniuerſalis perfectio: quãdo piiſſimus ieſus qui crucis myſterium in ſeipſo receperat: imo qui crucis beneficium ex ſeipſo effecerat: ad hanc benedictam crucem toto mentis affectu a ſuis deuotis imitatoribus aſſumendam inuitat. Attende ergo conſilium dei tui: non ſolũ cũ patre regnantis: ſed & dilectiſſimi tui amici pro te i cruce pendentis: nec falli poteſt: quia ſapientia eſt: nec te fallere uult: pro quo tam ignominioſam ſuſtinuit penam. Ait ergo. Si quis uult poſt me uenire: abneget ſemetipſũ: & tollat crucem ſuam: & ſequatur me. Sicut enim in cruce eſt omnis perfectio: ſic in abnegatione proprie uoluntatis eſt perfecta & grata crucis aſſumptio. Et merito ſe uirtuoſe crucis euacuat: qui non ſe totaliter ſub diuina uoluntate anihilat. Hec ergo beata crux diuine ſapientie inſtrumentum eſt lignum uite i medio paradiſi hominis per gratiam reformati multo felicius reſtaurans deperditum: q̃ corporis defectum releuare ſufficeret illud corporale lignum. Hec eſt archa ſancti Noe iuſti a generationibus ſuis: in qua ſola omne ſemẽ gratie reſeruatur. Hec eſt ſtrues lignorum: in qua Abraham pater excelſus filium dilectum immolauit. Hic eſt arcus & pharetra: quã Yſaac accipi iubet: ut ſibi capta deferatur uenatio: q̃ guſtata filio benedicat. Hec eſt ſcala Iacob: cui uere dominus eſt innixus: in cuius uirtute deſcendũt angeli nobis deferentes chariſmata: & aſcendũt ad deum noſtra digna deſideria repreſentantes. Hic eſt cyphus ille argẽteus diuine ſapientie & eloquẽtie contentiuus: in quo uerus Ioſep anguriatur & cognoſcit omnem futuram gratiam electorum. Qui etiam iſte cyphus in ore Sacci minimi fratris ſui. i. in predicatione Franciſci ueſte ſaccina contecti in diſquiſitione ſollicita reperitur. Hec eſt uirga Moyſi: i qua flagellauit egyptum: aperuit mare rubrum: profundauit Pharaonis exercitum: & eduxit in uirtute populum liberatum: hic petram percu ſſit: & fluxerunt aque largiſſime: & bibit populus & iumenta. Hec eſt colunna ignis & nubis: q̃ nobis mundanam obſcurans gloriam: & noſtram illuminans noctem horrendam ducatu ſalutifero in terram uiuentium introducit. Hic eſt clypeus Ioſue: quem leuauit cõtra ciuitatem Hay. Hec maxilla Sampſonis: Hic gladiuſ Gedeõis. Hec funda regis Dauid: & baculus paſtoralis. Hic tronus ueri Salamonis: & armamentarium domus ſaltus. Hic armoniacum horologium regis Achaz: i quo uerus ſol iuſtitie decem lineis retroceſſit. Hoc excelſum ſolium in quo dominũ uidit ſedere Eſaias & Seraphin amoroſas laudes inferius acclamãtes. Hec ẽ uirga uigilans Hieremie. Hic thau ſacre cõfiguratiõis Ezechielis. Hic eſt ille lapis modicus percutiens ſtatuam Danielis. Et ut ſilua figurarum dimiſſa in claue celeſtis aperture claudamus myſterium: noueris q; hic eſt clauis Dauid: que ſuper chriſti hominis humerum data. Dabo inquit Eſaias clauem Dauid ſuper humeris eius: aperit: & nemo claudit: quia ſapientia crucis omne archanũ aperit ſapientie ĩcreate: quod & ſui auſteritate claudit impiis excecandis: ut ita ipſam contemnẽtibus nemo aperire ualeat uias uite. Hec eſt illa ſapientia: quam uas electionis Paulus chriſto cruci confixus dicit in myſterio abſconditam: & ſibi per ſpiritum ſanctum reuelatam: quam & uocat ſacramentum abſconditum a ſeculis in deo: quia ſacratiſſime crucis myſterium in trinitatis ſacrario fuit eternaliter diſpoſitum: tam ad ſublimationem aſſumẽ

UVA. BHSC. IyR_070

di hominis per opera perfecte uirtutis:q̃ etiam ad redemptionem humani generis per ſapientiſſimũ modum proſtrationis hoſtilis & illuminatiõis humilium mentium:qui deo homini non horrerent ſimili charitate configi.Et qui gloriantur cum apoſtolo ſe nihil uelle:niſi chriſtum ieſum & tunc crucifixum. Hec eſt ſapientia: quam idem magiſter gentium inter perfectos loquitur: quam etiá pro defectu impiorum:qui teſtamentum chriſti mortis pollutum dicunt iniquis operibus nomiat ſtultum dei.Nihil enim ſtultius uidetur menti carnali:q̃ uiſibilibus delectationibus & mundi uanitatibus crucifigi:& inimicos diligere:& ꝑ illis ĩ mortem animam tradere:in quibus ſapientia conſiſtit chriſtiana. Vnde & nomine ſtultitie:ſtultum dei ſignificatur lux inacceſſibilis claritatis ſapientie dei: quam mens brutalis & ceca ſtultitiam reputat ſenſus ſui. Attingere ergo mẽs ſapientie emulatrix & clauem ſapientie amplectere ſplendidiſſimam: uidelicet crucem:quia ipſa eſt quam artifex omniũ ex omnibus mundi inſtrumentis elegit: ut de ipſa clauum faceret defenſionis:& clauem omnis ſalutifere apertionis:& nauem ſacratiſſimi tranſitus ꝑ turbines mundani maris:quo feliciter ad portum eterne peruenitur ſalutis. Hec eſt ſola ſignum filii hominis quod in ſolo celo eleuate mentis cernitur rutilare:quo ſigno celeſtis regis:& impii demonis ſuperantur exercitus:quodq; in extremo iudicio ſolares radios ſuperans: eternum chriſti uictorie & membrorum ſuorum teſtimonium redderet ad confuſionem nationis reprobate: que uidebunt in quem confixerunt: & ad iubilationem & laudem nationis electe qui amplexabuntur iocundum iſtrumentum ſue eterne glorie & ſalutis.

Aue igitur ſacratiſſima & immaculata crux: que pulchritudinem & decorem de membris domini mei ſuſcepiſti:& ex eius precioſo ſanguine rubricata amoris incendium & honoris titulum electis tibi ingeris deuotis:ſecuruſ & gaudens uenio ad te. Ita & tu gaudens ſuſcipias me diſcipulum eius:qui pependit in te.Eleua me' ſanctiſſima crux mentis ſuſpenſione a terra:& recipe me ab hominibus: & redde me meo magiſtro:ut per te ſuſcipiat me:qui per te me redemit. Sed & tu pie ieſu crucifixe nõ permittas mentem cui reuelaſti myſterium tue crucis:& per ipſam tuis uitalibus uiſceribus introducis rurſum puluere inquinari mundano:ſed in ipſa conſumma deſiderium meum:ut in tuis ſacratiſſimis & deſideratis doloribus totus dũ uixero corpore & mente transfigar. Conueniens autem fuit corpus domini ieſu ſepeliri. Primo ad probandam ueritatem mortis eius:quia nullus cõmuniter ſepelitur:niſi conſtet de morte:Vnde Mar.xv.legitur ꝙ Pilatus anteq̃ concederet ieſum ſepeliri: diligenti inquiſitione cognouit eum mortuum eſſe. Secundo quia per hoc ꝙ chriſtus de ſepulchro ſurrexit datur ſpes reſurgendi per ipſum his q ſunt in ſepulchris:ſecundum illud Ioannis .v. Omnes qui in monumentis ſunt:audient uocem filii dei. Tertio ad exemplum eorum qui per mortem ieſu ſpiritualiter moriuntur peccatis qui abſconduntur a conturbatione hominum. Quibus & dicitur Colo.tertio.Mortui eſtis:& uita ueſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo.Vnde ſicut mors efficaciter operata eſt noſtram ſalutem: ſic & ſepultura ieſu. Propter quod in quodam ſermone epheſin concilii dicitur.Nihil horum que ſaluant homines iniuriam deo facit:que oſtendunt eum nõ paſſibilem:ſed clementem. Conuenienti autẽ modo ſepelitur in horto in monumento nouo exciſſo in petra:inunctus myrrha & aloe:inuolutus in ſindone mũda aduoluto magno ſaxo ad oſtium monumenti: Primo ad confirmandam fidem mortis & reſurrectionis ipſius:ſicut infra exponetur.

Secundo ad commendandam pietatem & deuotionem ieſum ſepelientium:& admirandam uictoriam morientis.Vnde licet paſſio & mors quáto fuit abiectior:tanto magis pacientiam & conſtátiam ieſus commendauerit: ut per hoc abundantius pro nobis ſatiſfaceret.Sepultura tamen honorifica eſſe debuit:in ſignum uirtutis morientis ieſu:qui contra intentionem occidentium honorifice ſepellitur.Vnde Criſo.dicit.Ante crucem omia meſta ſunt & infirma:ut autem crucifixus eſt omia clariora ſunt facta:ut noſcas nõ purum hominem crucifixum. Tertio ad myſterium ſpirituals ſepulture taliter ieſus uoluit ſepeliri:& ad figurá emẽdationis perfecte peccati Ade:unde in horto ſepelitur: quia ille in horto peccauerat. Ideo autem ſecundum Auguſtinum:in aliena ponitur ſepultura quia non propriam:ſed alienam mortem' eſt' paſſus:dum pro aliorum ſalute moritur: licet etiá per hoc extrema ieſu demonſtretur paupertas: qui ſicut uiuens domum non habuit:nec aliquid proprium unde uiueret.Sic & moriẽs aliorum elemoſynis:& ĩ mutuato ſepulchro eſt poſitus. In nouo autem ponitur monumento:ut ſignificet cor nouum creari in illis qui ſpiritualiter conſepeliuntur chriſto.Vnde & ſindon noua mũdiſſime uite myrrha & aloes mortificationis amare penitentie & odoris bone fame eis deeſſe non debent. Exciſũ autem fuit monumentum in petra: in ſignum ꝙ excidenda erant uirtute mortis ieſu corda petrina: ut in ipſis chriſti paſſi locaretur memoria. Saxũ magnum aduoluitur ad oſtium monumenti: ꝗ grandis & fortis conſtantia debet ſuper cor apponi:ne furto hoſtis maligni de ipſo corde mortis ieſu continnus gemitus & preſentia auferatur. Non autem debuit corpus ieſu quomodocunq; putrefieri uel incinerari:quia putredo cuiuſcunque corporis ex infirmitate nature prouenit:que non poteſt amplius corpus continere in unum.Sicut autẽ

UVA. BHSC. IyR_070

mors chriſti non debuit eſſe ex aliquo morbo uel ſenio:ne crederetur neceſſitate nature mori:ſed debuit eſſe ex paſſione illata:cui ſe ſponte obtulit iħs pro noſtra ſalute.Sic nullo modo uoluit corpus ſuum qualitercunque putreſieri:uel reſolui: maxime quia hoc nō uidebatur expediens noſtre ſaluti: qȝ potius urgebat in detrimentum fidei: & iniuriam corporis ieſu chriſti :qui ſine aliqua iſectione fomitis cuius incineratio & mors proprie eſt pena:conceptus eſt de ſpiritu ſancto:nihil contrahens fomitis:& nihil in mēte relinquēs: ac per hoc incinerari non debuit:quia licet mors fuerit utilis pro noſtra ſalute:quam pertulit diſpenſatiue:incineratio tamē inexpediens fuit:ſecundum illud ꝑs in perſona ieſu dicti. Que utilitas in ſanguine meo &c.quaſi dicat ieſus: ſi corpus meum putreſcat: perdetur ſanguinis mei effuſi utilitas:dum carni mee non crederetur unita diuinitas . Manſit autem in ſepulchro ieſus tribus diebus & tribus noctibus per ſynodochem:ſicut computat Auguſtinus hoc modo.Vt ultima pars ſexte ferie accipiatur ꝓ tota die: nox ſequēs cum die tota ſabati accipiatur pro tota die naturali.Nox uero ſequēs ſabbatum que ē ꝑncipium dominice diei:ſiue dicatur reſurrexiſſe iħs diluculo ſecundum Auguſtinum :ſiue media nocte ſecundum Gregorium accipiatur pro tota die dominica.Nam ſicut dicit Auguſtinus tertio de trinitate.Mutatus eſt ordo temporum : ut ſicut ꝑmi dies creationis incipiunt a luce:& terminantur in noctem:propter futurum hominis lapſum: ſic ꝓpter reformatiōem hominis factam a tenebris noſtris ad lucem chriſtum incipiat decetero a nocte: & terminetur in lucem diei:iuxta illud Mathei ultimo.Veſpere autem ſabbati que luceſcit in prima ſabbati.i.nocte ſabbati que terminatur in luce dominice diei:& ſignatur in duabus noctibus:& una die quibus chriſtus iacuit in ſepulchro : quod una ſua ſimplici morte que propter uirtutem in ea ſplēdentem merito dicitur lux diei: a noſtra duplici & tenebroſa morte tam pene q̄ culpe nos eduxit .

Circa autem paſſionem mortem & ſepulturam chriſti eſt ſecundus articulus de his que pertinent ad humanitatem ipſius:contra quem duplicem errorem nunc inuenio. Primus quidem eſt manicheorum:qui ſicut corpus chriſti fantaſticum aſſerunt:ita paſſiones chriſti non in ueritate ſed in fantaſia arbitrantur eſſe.Contra quos dicit Eſaias .lii. Vere langores noſtros ipſe tulit &c.Et illud.Tanquam ouis ad occiſionem &c.Quod etiam inducitur Actuum.viii. Secundus eſt error Galieni:qȝ in chriſto ieſu unam naturam poſuit:ſed incorruptibilem & īmortalem.Cōtra quem dicitur prime Pe.tertio.Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt &c.Et contra hos errores ponitur in ſymbolo.Crucifixus mortuus & ſepultus .

Ieſus infernum adiens Cap.xxvii.

Ane peregrinationiſ dilecti ieſu uirtualiter terminato curſu:quo triginta trium annorum uel circa curriculo nobiſcum benignus ieſus conuerſatus eſt in paſſibili carne relicto corpore in cruce confixo : cum draco ille cruentus & rapidus leo eſtimaret ſe de occiſo agno aſſecutā eſſe uictoriam:ſtatim poſt ſeparationem a carne refulgere cepit in anima deſcendente ad inferos diuinitatis potentia : quia leo noſter fortiſſimus de tribu iuda aſſurgens in fortem armatum : & predā electorum ſuorum uolens ab ipſo diripere : perſonaliter deſcēdit ī anima ad uiſitādum illum electorum cetum:quem idem predo impius a principio mundi uſque tunc detinebat incluſum. Vbi ſtupende dignationis dulcedo in ieſu benedicto reſplenduit:qui non per ſubiectam creaturam :cum eſſet dominus omnium uoluit electos uiſitare in profundo.Sed per ſemetipſum ad ipſos uiſitādos amplexandos:oſculandos: beatificandos in inferiores terre partes:omnem humiditatem conſumādo deſcendit.Deſcende tu anima quecunque deuota:& ſanctorum patrum toto cordis affectu occurrentium ieſu contuere applauſum : & audi eos ſecura uoce cantantes inſultando impiiſſimis principibus mortis.Attollite portas principes ueſtras: & eleuamini porte eternales:& itroibit rex glorie. Quibus tremore confracti:ſcilicet ipſe impius Lucifer potuit reſpōdere: Quis eſt iſte rex glorie. Cui inſultantes electi inuectiue retorquent. Dominus fortis & potens:dominus potens in prelio : quaſi dicant:impie:crudelis:& dire tyranne: iam nos nō potes incluſos tenere: quia dominus fortis & potens:qui in noſtra carne paſſibili tanq̄ in ſue infirmitatis femore & ueſtimēto aſſumpte nature ſcriptū habet . Rex regum:& dominus dominantiū: te in prelio mortis ſue uictorioſe proſtrauit.Cunqȝ iterum ingeminaret quis eſſet iſte rex:de quo tāta predicarent in paſſibili carne:potuit ſua ī confuſiōe audire:dominus uirtutum ipſe ē rex glorie .i .iſte ē ille qui in uirtute ſue pacientie quam operatus eſt in cruce tuam pertinacem ſuperbiam ſepeliuit. Et ideo cum tuis ſodalibus uos tenebrarum principes attollite portas ueſtras:& uos eternales porte predeſtinationis diuine eleuamini omnem impugnantem malitiam ſuperando:& introibit rex glorie ſecūdum diffinitionem bōitatis diuine.Quod ſi uos principes mortis tardatis portas ueſtras tol

UVA. BHSC. IyR_070

lere:audite dauid patriarcham & eximium prophe tam iam ex tunc in mundo cantantem in iubilo: quod nunc per ipſum regem glorie opere intuet̃ completum.Cõtriuit portas ereas:& uectes ferreos confregit.Ibi enim confregit potentiaſ:arcum: ſcutum:gladium:& bellum. Tuncq; fulgor diuinitatis reſplendens in anima:omnia confringẽs hoſtilia inſtrumenta:alliganſq; ſerpentem:& ad locum ubi ſancti detinebantur accedens : diuinitatis ſue radio eis ſerenus illuxit:& oſtenſa ſue nude diuinitatis eſſentia eos:in loco beatificauit inferni.

Licet autem ibi non opporteat eſſe tales uoces formatas:tamen noſtra deuotio que diuina nõ capit:niſi circumuelationibus a ſcriptura ſancta ad noſtram condeſcenſionem expreſſis iſtas uoces & replicationes pſalmorum prophetiarum & cantuum format ſibi ad proprium excitandum affectum. Quod etiam multis ſanctorum operibus omeliis & ſermõibus factum reperitur deuote.Vnde & poteſt anima cogitare:ꝙ ſaluatoris preſentientes aduẽtum illi ſancti prophete ſemetipſos mutuo hortabantur dicẽtes.Leuate capita ueſtra &c.Et pio occurrentes ſaluatoris aſpectui:cum multo gaudio & reuerentia ipſum adorantes:amplexantes:& oſculantes dixerunt.Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem : priuſq̃ montes fierent:aut formaretur terra & orbis a ſeculo & in ſeculum tu es deus.Niſi quia tu domine adiuuiſti nos:ſemper fuiſſet in inferno anima noſtra: ſed memor fuiſti opprobrii ſeruorum tuorum:& redemiſti nos deo in ſanguine tuo: & feciſti nos deo noſtro regnum & ſacrificium : & tecum regnabimus in eternum.Benedictus igitur qui uenis ĩ nomine domini deus dominus:& illuxit nobis. Et ideo confitemur tibi:quoniam bonus & laudabilis in ſecula deus noſter. Infinitas autem adaptationes ſcripture potes tibi in his o deuota anima fabricare:& quando adduxeris hincinde non poteriſ digne percipere illud iocundiſſimum feſtũ & pleniſſimum gaudium mutuorum amplexuum redemptoris & redemptorum:nec illam confuſionem & nequiſſimum dolorem ſpirituũ malignorum & triumphalem modum quo chriſtus omnẽ impietatis contrarie confudit conatũ.

Tunc enim extractus leuiatham hamo ipſius per chriſtum pforata maxilla quicquid iuris habere uidebatur ĩ electoꝝ corpore perdidit: proprer ꝓ ſumptionẽ iniurie capitis quod inuaſit

Tunc uerus Sampſon moriens:uictoriam de ſuis hoſtibus reportauit.

Tunc uerus triumphator mortis ieſu impios ſuppeditauit:& electos ſanauit.

Tunc agnus ſine macula ĩ ſanguine teſtamẽti ſui de lacu in quo non erat aqua uinctos eduxit.

Tunc habitantibus in regione umbre mortis:noua lux expectata radiauit.

Tunc ſanctis ueteris teſtamenti uerũ ſabbatũ eterne requietionis illuxit.

Et fugata eſt figura obſeruationis figuralis ſabbati per filium hominis:qui etiam dominus eſt ſabbati:qui ueritatem illius figure adimpleuit electis eis data quiete eterne beatitudinis.Propter quod ẽ merito magnus iſte dies ſabbati:qui omne de cetero effugabit ſabbatum figurale. Pernicioſa igit̃ eſt obſeruantia ſabbati iudeorum recepta eterna qete beatitudinis glorie in populo chriſtiano. Attende autem ꝙ licet iſtud ſabbatum fuerit ſanctis patribus delicatum pro aſpectu eterni luminis.Fuit etiam ſabbatum requietionis ipſi dilecto ieſu ab operibus noſtre redemptionis in ſua paſſione & morte:ipſi tamen uirgini fuit ruminatio doloroſe memorie eorum:que uiderat fieri in filii ſui dilecta carne & mente:quatuncunque etiam ipſa exterius ſabbatizauerit ab aſpectu uiſionis corporee illorũ uulnerum:que chriſtus ieſus die precedenti receperat pro noſtra ſalute. Vnde & ipſa mater ſentiens adhuc mortem in corpore diuinitati unito ĩ ſepulchro incluſa tota impellebatur a ſpiritu ſancto : & omnis gratie adminiculo:ut ipſa perfecte mortem guſtaret in uulneribus ſaluatoris:cuius corpus adhuc proſtractum iacebat in morte. Vnde ipſa in ſe ſupplebat:quod anima filii abſens & beata ſentire non poterat.Nec te moueat ꝙ ſciebat filium non dolere in carne:quia ſatis ſufficiebat ſibi ad dolorem ſcire corpus ſine uita iacere examine. Nec debuit deus mortuus in aſſumpta carne:maxime eo tempore quo in ipſo durabat mors:non recipere a creatura redempta dignum deplorationis lamentum:quod quia non uidebat fieri ab aliqua creatura uite huius:nec etiam digne poſſe fieri a ſecuturiſ electis:ipſa omniũ mater electorum digniſſime ꝑ omnibus fecit.Et quia ſola fuit ĩ hoc planctu:ideo in corde ſuo tantum doloꝝ exercitum adunauit. Ipſe enim ſpiritus ſanctuſ qui in officio ſabbati ſancti in ipſa eccleſia iam artificioſa coadunauit lamenta:ad memoriam preterite mortis illius inq̃: cuius tota caro iam eſt in gloria paterne ſedis euecta:'& hoc ut ſoli memorie ab electorum gemitu dignũ exhibeatur lamentum.Quanta putaſ formabat ſuſpiria & compaſſiua iacula in corde illius ſacratiſſime uirginis matris:que mortem preſentem unigeniti filii ſui dei non tam recolebat preteritam : q̃ ẽt intuebatur preſentem & recentem in uulnerato filii ſui corpore nuper morte extincto : cuius adhuc forſitan ſanguine ipſa tota erat cruentatione reſperſa.Propter quod omnia facta circa dilectum ſuum: que in precedenti die ſtudioſe collegit:nunc in cordis ſui amplo mortario maleo intentiſſimi doloris

UVA. BHSC. IyR_070

& ponderis omnia reuoluendo:examinando:pō-
derando:tam ex pietate ſuſcipientis filii & patien-
tia in omnibus oſtenſa:q̄ ex nequicia inferentis a-
nimi:& exterius crudelitate monſtrata ſtudioſe cō
triuit.Vnde & amarum ſalſamētum in hac tritum
confecit omnibus deuotis mentibus filiorū:i quo
intigant & cōmedant chriſtum crucifixum & mor
tuum:& in igne paſſionis acerbe totum aſſatum &
coctum eis in menſa deuote memorie preparatū
in cibum. Quicunque ergo uis comedere chri-
ſti mortem:aſſocia tibi matris amariſſimum ſalſa-
mentum. Attendē autem ꝙ licet ieſus in hoc
ſabbato quieuerit a dolore: non tamen quieuit a
damno & impiorum iniuria iudeorum. Nam &
anima fuit ſuo corpore priuata:& mors incluſa in
ſua carne:que niſi fuiſſet caro diuinitati unita: & ab
omni infectione fomitis aliena:& ſpirituali dotata
gratia per ipſum mortis uigorem ad incinerationē
fuiſſet adducta:ſi cōmuni hominum lege mors ꝑ
mitteretur agere in corpus quod tenebat proſtra-
ctum. Sic ergo uides ꝙ xp̄us non quieuit a dā-
no:licet quieuerit a dolore: non etiam ab iniuriis
quieuit.Ipſa enim die principes impii ſacerdotum
non ſaciati ſue ſupplicio mortis accedentes ad Pi-
latum:ut ſeductorem infamantes & cuſtodes ar-
matos in iniuriam corporis circa ſepulchrum po-
nentes:& ſigillis malitie ſue lapidem conſignātes
mente pertinaci reſurrectionis gloriam impedire
nituntur.Sed mentita eſt iniquitas ſibi: & ſeipſos
proprio mendacio peremerunt:& ementes ſui cor
dis perfidiam peccunia copioſa & ueritati reſurgen
tis digna teſtimonia tribuentes inuiti:non eſt ſapi
entia:non eſt prudentia:non eſt conſilium contra
dominum. Tanta enim malitia iudeorum de cu-
ſtodiēdo ſepulchrum electorum fidei ſubſeruiuit.
Nam & proſtractio uictorioſa cuſtodum: & fuga:
& nunciatio ad principes ſacerdotum:ipſoſmet im
pios iudeos de ſua machinatione confudit. Po
tes ergo uidere ꝙ paſſio non fuit conſummata ꝑ-
fecte:donec gloria anime redundauit in carne: cor
pus reaſſumens reſuſcitatum a morte:& immorta
litatis gloria reformatum: propter quod chriſtia-
nus populus qui deflet corruptionem inſtitute na
ture in creatione primaria: & gaudet ſolum in re-
formatione gratie facta per chriſtum: cuius refor-
mationiſlabor non p'ene quieuit:ut preoſtenſum
eſt uſque ad dominicam diem:& ipſam dominicā
pro reſurrectionis chriſti gloria ſabbatizauit: litte-
rali ſabbato relicto iudeis: qui in ſolis figuris ad-
huc uerſaſ uirtute uacui: & dicentes ſe honorare
creatorem:ipſum contumelioſe uituperant: labori
redemptoris ingrati:cum ſit nobiſ factus ineſtima
bili pietate redemptor:& formator in eſſe gratie.

Ipſe idem omnipotēs deus ex miſericordia factus
homo de uirgine:qui in eſſe nature de nihilo nos
creauit:cui tanto plus grata debet eſſe humana in-
firmitas:quia in creatione ſine labore dixit ſolum
& facta ſunt:Sed in redemptione pre laboris angu
ſtia toto corpore ſudore ſanguineo fluens dixit
multa ſalubria:& audiuit indigna:fecit mira:& per
tulit dura. Deuoti ergo filii beatiſſime uirgi-
nis ſuo compatientes dolori:& configurati ſimi-
litudini mortis chriſti ſabbatum aſſociant ipſi pa-
raſceue:ducentes ſabbatum diem amarum in ieiu-
niis:lachrymis:& afflictionibus carnis.Quia enim
ſola uirgo ieſum digne plorauit in ſabbato:& ſola
fuit colunna eccleſie in fidei fundamento. Ideo ſi-
bi appropriatur ſabbatum:tam in reuerentia cele-
bratōis miſſaꝝ:q̄ ēt i abſtinentiis pro ſuoꝝ uenera
tione dolorum.Multum enim indeuotus eſt fili-
us mortis ieſu:qui in illa die in qua caro ſua mor-
tua iacuit:ſe uult carnalibus reficere:uel pinguibus
uel delicatis:& non potius cum deuotis filiis ie-
iunare.

Pro iſto uirtuoſo boni ieſu deſcenſu ad īferos:
& confractione hoſtilis nequitie dicuntur duo uer
ſiculi:quos ſimul tractando compegi.

Ieſus infernum adiens.
Ieſus frangens conatus Cap.xxviii.

E hoc autem deſcenſu chriſti ad inferos
corpore in ſepulchro iacente eſt tertius
articulus fidei ad humanitatem ieſu ſpe-
ctans.Contra quem eſt error quorundam dicenti-
um ieſum non deſcendiſſe ad inferos per ſemetip-
ſum:cum tamen Petrus dicat contra hoc Actuum
ſecundo:ꝙ non eſt derelictus in inferno propter
quod dicitur ꝙ i ſymbolo apoſtolico habetur. De
ſcendit ad īferos. Conueniens autem fuit chri
ſtum ad infernum deſcendere. Primo quia uene
rat omnes penas noſtraſ portare:inter quas erat ne
ceſſitas deſcendendi ad inferos.Vnde ſicut conue-
niens fuit eum mori:ut nos liberaret a morte: ita
eum illuc deſcendere:ut nos liberaret ab illo deſcē
ſu.Propter quod dicitur Ozee. xiii. Ero mors tua
o mors:morſus tuus ero inferne. Secundo ut di
co diabolo per paſſionem uinctos eius eriperet: ſe
cundum illud Colo. ſecundo.Expolians poteſta-
tes & principatus traduxit confidenter. Tertio

UVA. BHSC. IyR_070

ut ſicut poteſtatem ſuam oſtendit in terra uiuēdo: & moriendo:ita in inferno oſtenderet uiſitando & illuminando bonos:& terrifice confundendo malos:ut ſic in nomine ieſu omne genu flectatur etiam infernorum:ut dicitur Philippen.ſecundo. Deſcendit autem ſecundum animam ieſus ſolum ad inferni locum:in quo detinebantur iuſti: ſed uirtus eius eſt diffuſa in omni loco inferni.Nam uirtus liberans a carentia uiſionis fuit diffuſa in iuſtos perfecte purgatos. Virtus liberans a doloribus pene fuit diffuſa in purgatorio quantum puto. Credo enim ꝙ omnia ſua membra tunc ibi exiſtentia de purgatorio eduxit. Nec obſtat quod aliqui dicunt ꝙ paſſio chriſti non habet effectum temporalem & tranſitorium:ſed permanentem & ſempiternū: ac per hoc ꝙ tunc non fuit maioris uirtutis q̄ modo: ex quo ſequitur ꝙ ſicut nunc non liberat niſi finito tempore debite purgationis:ſic nec tunc.

Duplici enim modo poteſt huic rationi reſponderi. Vno modo ꝙ effectus permanens & eternus non impeditur ex hoc ꝙ ſpecialiter in aliquo tempore:& aliquo caſu miſericordius operetur: ſicut etiam dictum eſt ſupra:ꝙ ſingularius influxit uirtus paſſionis in latronem conſocium. Tunc.n. ſatis uidetur conueniens:ꝙ preſentia anime redēptoris omnia membra ſua in inferno exiſtentia ſibi glorioſe coniunxerit. Et hoc modo poteſt dici ieſus ſoluiſſe dolores inferni:quia idem eſt ignis quo dolent purgandi:& quo cruciantur reprobi.

Alio modo poteſt dici ſeu ſolui ratio predicta: dicendo ꝙ diuina ſapientia ſic ſciuit contemperare intenſionem pene reſpectu prolixitatis temporis:quo ibi debebant morari:ut hora deſcēſus chriſti eſſent plene purgati. Quicquid ſit de hoc parum concludit ratio predicta:quin ſatiſ uideatur cōueniens nouum munus liberationis accepiſſe oēs electos qui erant in inferno ex piiſſimi ieſu preſentia. Ad locum uero damnatorum uirtus deſcendentis ieſu pro tanto fuit diffuſa:quia magnificentiam ſuam uictorioſe poteſtatis monſtrauit ſuper Luciferum:& ſuper reproborum omnium cetum impium:eorum malignitatem & incredibilitatem plene conuincens. Quod autem Petrus apoſtolus dicit prima tertio:ꝙ chriſtus his qui in carcere concluſi erant:ſpiritu ueniens predicauit his qui fuerant increduli aliquando. Super quo dicit Athanaſius:ꝙ corpus chriſti fuit in ſepulchro poſitum: quando ipſe perexit predicare his qui cuſtodia erāt ſpiritibus.Sicut dixit Petrus.Ex quo ſequi uidetur ꝙ p̄dicauerit damnatis:Nam illi ſoli erant increduli:ſic intelligendum credo:ꝙ his qui in carcere infernali erant concluſi:ieſus ueniens ſpiritu ideſt ſecundum animam predicauit:qui increduli fuerant aliquando.Non ꝙ ut incredulos ad fidem ibi conuerteret:ſed ut eorum infidelitatem confutaret. Et predicatio nihil aliud intelligi debet ut credo niſi manifeſtatio diuinitatis eius per effectus terrificos ſuper reprobos in deſcenſu anime ieſu. Auguſtinus tamen predictum uerbum Petri in epiſtola ad Enodium exponit de operatione diuinitatis eius: quam exercuit a principio mundi:ut ſit ſenſus ꝙ hi qui in carcere concluſi erant:ideſt i corpore mortali:quod ratione paſſionum & fomitis eſt quaſi carcer anime:ueniens ſpiritu ſue diuinitatis predicauit per internas inſpirationes:& per externas admonitiones in uerbis iuſtorum: his inq̄ predicauit qui increduli fuerant aliquando:ſcilicet Noe p̄dicanti quando expectabat dei pacientiam: ꝓpter eorum conuerſionem deferens penam diluuii.Vnde ſubdit in diebus Noe cum fabricaretur archa. Et hoc modo exponendo nihil tangit de deſcenſu ad inferos. Dicitur autem totus chriſtus fuiſſe in inferno:quia totus maſculine refertur ad perſonam:que ubique eſt tota:& in inferno tota erat in anima:& tota in ſepulchro cum carne:& ibi creditur tantum ſtetiſſe anima ieſu:quantum in ſepulchro ſtetit corpus eius:ut ſimul illa exiret de inferno:& corpori iuncta glorioſo ſimul utrunque exiret triumphaliter de ſepulchro.

Ieſus triumphans mortuus
Ieſus ſurgens beatus Cap.xxix.

Via uero ſi corpus remaneret in morte & anima chriſti perſiſteret in inferioribus partibus terre:nō appareret uictoria mortis eius.Ideo chriſtus expolians poteſtates & principatus:& palam triumphans illos in ſemetipſo cum illo beatorum exercitu ab inferis uictor aſcendit:& ſacre quietis domini in ſepulchro illuceſcentem tertia die:que in dierum reuolutione eſt octauus & primus dei uirtus & ſapientia chriſtus: mortis proſtracto auctore etiam ipſam mortem que in ſuo corpore adhuc uidebatur incluſa deuicit:& eternitatis nob̄ additū apuit:dū ſeſe a mortuis diuina potētia ſuſcitauit:ut notas nobis faceret uias uite. Tūc terremotus factus ē magnus & āgelus dn̄i in ueſtimto albo & cādido & aſpectu fulgureo deſcēdit de celis:piis apparēs blandus:impiiſq; ſeuerus: propter quod & proteruos perterruit milites:& cōfortauit pauidas mulieres .Merito ergo in his duobus uerſiculis dicitur. Ieſus triumphans mortuus. Ieſus ſurgens beatus. Ideoq; triūphalis uictoria & reſurrectionis letitia maxime repreſentantur in

UVA. BHSC. IyR_070

officio diei miſſe ſabbati ſancti que cantatur meridie:& conſueuerat cantari antiquitus in reſurrectionis nocte:propter quod dies iſta ē.
Primo fontalis beniuolentie:quia hodie collatum eſt ſubleuamen peregrinantibus.
Secundo triūphalis uictorie:quia propoſitū ē adiuuamen certantibus.
Tertio precordialis letitie:quia prolatum eſt ſolamen laborantibus.
Quarto ſpiritualis intelligentie:quia remotum eſt uelamen a conſiderātibus.Et ſic hac die recipiūt omnes quod eis expedit
Peregrinātes fiduciam
Decertantes conſtantiam
Laborantes perſeuerantiā
Contemplantes refulgentiam
Eſt igitur hec dies fontalis beniuolentie quia hodie fuit
Meſtorum conſolatio
Afflictorum liberatio
Peccatorum confortatio
Puſillorum conſolidatio.
Et ſecundum iſta quattuor:hec eſt dies frondoſe condenſationis ſacre cōmunionis: ſolennis baptizationis.Certe illuminationis. Igitur dies iſta ē frondoſe condenſationis in multiplicatione lectionum & cantuum:quia ſingulariter letificati ſūt meſti:quia mater afflicta:& ſancte mulieres deuote benigna ieſu apparitione fuerunt conſolate:cum uiderunt in iubilo regem in reſurrectionis decore: & multiplicate ſunt apparitiones hac die: & diuerſis modis gaudia cumulata.Conſtituite inquit ps. diem ſolennem in condenſis. Eſt etiam dies ſacre cōmunionis:ad confortandum & recreandum afflictos:quia reſurrectio eius eſt afflictorum conſolatio & omniū patientium pro chriſto:unde Iacobus frater domini:& Ioſeph ab arimathia fuerūt ab afflictione liberati ſicut dicitur infra:quia per reſurrectionem domini etiam liberabantur qui fuerunt in īferno detēti:unde hec nox ſpoliauit egyptios:ditauit hebreos.Et ſic moyſes noſter de aqs paſſionum aſſumptus:proſtrauit exercitū pharaonis.
Eſt etiam dies iſta ſolennis baptizationis:quia in hac nocte conſueuit magna ſolēnitas baptiſmi fieri in ſignum remiſſionis peccatorum. Hauriant ergo peccatores ſpem uenie in reſurrectione chriſti in qua iuſtificamur a peccatis. Eſt enim hec ſūma confortatio peccatorum:dum magdalene peccatrici prius apparuit intra mulieres ut infra dicitur & poſtea petro qui eum negauerat:quem etiam p angelum ſpecialiter nominauit.Mortuus eſt enim bonus ieſus pro peccatis noſtris & ſurrexit propter iuſtificationem noſtram.Ecce igitur dauid arreptitius hircus emiſſarius & paſſus pro leproſo oblatus effugiunt liberi in miniſterio de poteſtate diaboli:ut ultra non ſeruiamus peccato.Primum habetur primi Ro.xii.Secundum leuit.xiii.Tertium leuit.xiiii. Eſt etiā dies certe illuminationis cuius flammas lucifer matutinus inueniat: hodie nāq; fit cereus qui ſingulariter & ſolēniter benedicitur: & nouo igne illuminatur.In ſignum ꝙ ſolēni iocunditate ſacra reſurrectio domini celebratur:ī qua chriſtus nouo ſplendore glorioſi corporis illuſtratur & apparens diſcipulis in corporali ſpetie uſq; ad diem aſcenſionis diſtulit aſcendere in celum:unde cereus uſq; ad diem illam poſt prandium in eccleſia conſeruatur.Significat nihilominus ꝙ hac die facta eſt puſillornm cōſolidatio:quia hodie reformati ſunt diſcipuli & ſancte mulieres in fide reſurrectionis.Et ideo quaſi cereus noua benedictione a chriſto conſecrantur: & fidei lumine illuſtrantur quia hodie inſufflauit & dedit eis ſpiritum ſanctū & aperuit eis ſenſum ut intelligerent ſcripturas.Et ſic uides ꝙ merito hec dies eſt fontalis beniuolentie quo ad quattuor predicta. Eſt etiam triumphalis uictorie:unde hodie ſingulariter crux erigitˀ & tanq̄ chriſti uexillum a ſubdiacono in miſſarum ſolemniis deportatur.Ad cuius aſpectum contremiſcunt & fugiunt contrarie poteſtates.Nam dominus in hac die hebetauit:mortis ſtimulum: q̄a ſtimulus mortis peccatum eſt.Ipſe autem factus peccator pro nobis affixit peccatum in cruce:& uictor poſt mortem clauſo prodiit tumulo: qui uiuens & patiens & pro nobis moriens noluit deſcendere de crucis patibulo.Signum huius uictorie queſierat praua generatio dicens. Si filius dei es deſcende de cruce.Sed chriſtus eis ſignum dedit prophetie Ione:paſſionis: mortis:& ſepulture. Nobis autem & electis ſuis leo fortis de tribu Iuda ſurgens cum reſurrectiōis tropheo dedit ſignū de celo:dum uitam celeſtē nobis manifeſtauit clauſo reſurgens ſepulchro:clauſo ſubintrans cenaculo Scandens celum aſpectu patulo:inde ſuper electos pluēs de ſpiritu ſancto.Et ſic multa maiora dedit: q̄ perfida natio petiit.Quod autem maius ſit: inimici noſtri ſunt iudices. Si enim de cruce deſcendiſſet uideretur peccato uictus in patiētia pene: ſed nunc uictor peccati patientiſſime mortuus fuit: unde nec proprium tumulum habuit:ſed alienum ſingulare & ſolitarium:ut alienū & non ſuum ide purgaret peccatum:ubi eſt ergo mors ſtimulus tuus &c.Affixus eſt cum chriſto in cruce:ubi & hebetatus manet chriſto reſurgente.Sicut enim in adam omnes moriuntur.Ita & in chriſto omnes uiuificabuntur ſue cruci confixi. Noli ergo deſcendere de cruce:niſi de crucis memoria:non de crucis amicitia non de crucis preſentia : ſi uis reſurgere de tue iniquitatis ſepulchro : & glorioſus apparere

UVA. BHSC. IyR_070

cum chriſto. Debellauit etiam ſecũdo mortis za bulũ:& auctorẽ ipſius mortis diabolũ ab eo predã auferẽs calcauit:ſicut dictũ ẽ ſupra. Sampſon enim noſter gaze feras pandit:& aſportans portas ſcandit montis ſuperciliũ. In maxilla mille ſtrauit:& de tribu ſua ſpernit ipſe matrimoniũ. Tertio etiam proſtrauit mortis ergaſtulũ: dũ ipſã mortẽ moriẽdo deſtruxit. Mors enim & uita duello conflixere mirando:ſed dux uite mortuus ieſus chriſtus feliciter regnat uiuus. Sicq; factũ eſt ut mors peccatoris ueniens ex dãnationis neceſſitate ſit mortua: & in gloriã ſit reſurrectionis tranſlata per mortẽ iuſti dei hominis uenientẽ ex miſericordie uoluntate. Nam ſecundũ Auguſtinum duplici noſtre morti ſpendit ſuã ſimplã:ut faceret utranq; noſtram mortem. ſcilicet tam pene q̃ culpe in uita reſurrectionis tranſire:unde ſicut dictum eſt ſupra:deiecit carcerem infernalem: ut ibi nullus electus amplius includat̃. & cõpleuit illud Oſee. Ero mors tua &c. Quod exponens Gregorius ome.xiiii.ait. Quia in electis meis te funditus perimo. Ero mors tua o mors. Quia uero illis ſolis ſublatis te experte tranſfigo: ero morſus tuus inferne. In cuius triũphalis uictorie ſignum primũ uerbũ quod poſt reſurrectionẽ dixit diſcipulis ſuis fuit: pax uobis. Quarto amputauit mortis obſtaculũ:dũ gladiũ flãmeum atq; uerſatilem quẽ diuinũ decretũ poſuerat ad cuſtodiã ligni uite. Adam primitus ſuccũbente hodie noſtro ieſu triũphãte amouit. Amota eſt enim iſta cuſtodia:& paradiſi ianua reſerata: & terra hereditatis noſtre per peccatũ:perdita. Iure belli nobis captiuis eſt reddita per chriſti uictoriam triũphalẽ unde & ad illam ſanctos eductos de inferno iam diuina uiſione beatos:chriſtus hodie creditur aduenisse:dum eos in paradiſo locauit:unde eiectus fuerat prothoplaſtus tranſgreſſor:& deleuit cyrographum ſecundum apoſtolum. Quo iuſte eramus a patria exulati:quantum poterit ueniens in maieſtate ſua qui tantum potuit in noſtra infirmitate & pro noſtro ſcelere crucifixus. Secure ergo erigatur crucis triumphale uexillum:& in quattuor cornibus ſuis adornetur lapidibus precioſis qui chriſti uirtutes repreſentent: cum quibus diaboli uicia ſuperauit.

Vt in ſiniſtro cornu ſit patientia que deuicit mortis ſtimulũ & perſecutionẽ illatã.
In dextro obedientiam que deiecit mortis zabulũ & eius trãſgreſſionẽ temerariã.
In profundo radix oĩum hũilitas q̃ deuicit ſupbie ergaſtulũ carceralẽ.
In ſupremo oĩum charitas q̃ ammouit obſtaculũ exulare ut iã reuelata facie ĩ chriſti lumine gloriã domini ſpeculemur.

Eſt etiã hec dies
Precordialis letitie:quia hec eſt dies
Tranſmirationis humane inſtabilitatis
Subarrationis hũane ĩmortalitatis
Reuocationis hũane uetuſtatis
Sublimationis humane fragilitatis.

Nã hodie de inſtabili mundo uocati ſumus:dũ per ieſum uocamur ad patriã & mundi contemptum:dum ipſe ſuam gloriã oſtenſurus mandat diſcipulis ſuis q; eant in galileam: quaſi neceſſe ſit ab huius mundi inſtabilitate tranſire uolentem ſpeculari gloriam reſurgentis. Sumus etiã ſecũdo de premio certificati:dũ chriſtus eternitatis nobis aditum deuicta morte reſerauit:& pacificauit nos deo patri:unde dixit diſcipulis:pax uobis. Sumus tertio in corpore reuocati quia chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur:& qui ſuſcitauit ieſum:ſuſcitabit & mortalia corpora noſtra:ut iam ſecure quo abiit per gloriam caput: eo ſecura ſpe tẽdat & corpus. Sumus quarto ſublimiter exaltati dũ in chriſto ſumus ſuper angelos exaltati & angelis conſociati & coequati. In cuius ſignũ poſt reſurrectionẽ ut dicitur in Apoc. Non ſe permittit angelus a Ioanne adorari:& hoc angeli annunciant: q̃a ieſus quaſi alter Ioſeph eterni patris filius uiuit: & dominatur in omni terra regis eterni:& ideo hodie ſit tranſitus de triſtibus ad leta. dum ubiq; ſolẽniter cantatur & redditur alleluia. Quod ſacerdos inchoat ter repetens altius ĩtonãdo:ut

Primo alte cantetur Alleluiã:quia ſumus liberati ab anguſtia pene.
Secundo altius:quia ſumus liberati a tranſgreſſione culpe.
Tertio altiſſime:q̃a in xp̃o ſumus tranſformati in deiformitatẽ glorie.

Vnde & in chriſto ieſu natura noſtra eſt ſuper angelicam ſublimata:& noſtra penalitas in chriſti reſurrectione abſorta. In cuius ſignum quot horſ ſteterat xp̃s mortuus:tot diebus uixit poſtea ſup terram glorioſus anteq̃ celos aſcenderet: ubi regnat perenniter glorioſus noſtra iniquitas eſt emundata:ut ſicut chriſtus reſurrexit per gloriam patris:ſic & nos in nouitate uite ambulemus educti de ſepulchro peccati. In cuius etiã ſignũ hodie nouus ignis excutitur de petra:qui accenditur in cera noua. Eſt etiam quarto iſta dies ſpiritualis intelligẽtie. Hodie enim reuelatur chriſti ſublimitas latens ſub ſignaculo:dum leo reſurgens librum aperuit: & ſoluit ſeptẽ ſignacula eius.i.omnẽ clauſurã ueteris teſtamenti. Aperuit etiam ſingula ſue ĩfirmitatis q̃ quaſi uidebãt ſuam claudere gloriam maieſtatis. Que quidẽ ſignacula ſunt iſta.

Matris deſponſatio:quia conceptus & partus uirgineus uelabatur: ut fabricator hominis:fabri filius putaretur.

UVA. BHSC. IyR_070

Secundum corporis infirmitas:qua potentia & uirtus diuinitatis uelabatur: quia plorans & uagiēs & ceteris carnis infirmitatibus ſubiacens uidebatur.

Tertium circuncisionis cauterium:quod erat peccati originalis remedium:uelans chriſti innocentiam & medicinam:qua tollere uenerat omne peccatum.

Quartum fuga in egyptum a facie herodis regis: quo diuinum dominium uelabatur ut non poſſet cognoſci filius dei: nec uniuerſalis dominus omnis creati.

Quintum trina tentatio:qua ſe permiſit a diabolo tentari & portari:cuius ſuggeſtioni non acquieſcens:ſed ipſum rationabiliter & uirtuoſe confūdens:ipſum dimiſit dubium ſicut primū & ſibi celauit ſue diuinitatis archanū.

Sextum eſt crucis ſupplitium & trāſitus mortis:qn̄ inter latrones pendens totam uelauit gloriā ſue beatiſſime maieſtatis.

Septimum ſepultura in qua uelata fuit & abſconſa tota ſpes & efficatia ſue uite & fructus reſtaurationis humane.

Hic eſt liber clauſus flebiliter:qui hodie aperitur letanter:dum eius reſurrectionis gloria predicatur. Nam poſt tres dies ſicut ipſe predixerat propria uirtute reſurgens tanta efficatia ſe oſtendit dominū maieſtatis:quod manifeſte patet:ꝙ omnia ſignacula precedentia & operimenta dignitatis ſue fuerūt uoluntaria in ipſo non neceſſaria nec conditionis uere:ſed dignationis miſericordie. Quod ſecundū Bernardum in quodam ſermone ſeptiformi uiſitatione ſpiritus.xl.dierum numero reſerauit ꝑ adaptationem quādam magis q̄ per proprietatem neceſſariam. Nam in ſpiritu timoris fuit prima apparitio angelorum quando factus eſt terremotus magnus:& angeli apparuerunt proſternentes cuſtodes & confortantes pauidas mulieres ut reſerarēt ſignaculū:quia qui fabri putabatur filius hic fabricator apparuit angelorum. In ſpiritu pietatis apparuit ſimoni petro:quem pre ceteris de negatione chriſti rea conſcientia confundebat:ut qui uiſus fuerat infirmus & inualidus puer appareat habere poteſtatem etiam dimittendi peccata. In ſpiritu cōſcientie apparuit diſcipulis pergentibus in emaus ſcripturas eis exponens & oſtendens quomodo ꝑ originali culpa mundanda oportuit hoc chriſtum pati. In ſpiritu fortitudinis apparuit diſcipulis ianuis clauſis oſtendens manus & latus in ſignum uictorie & uirtutis:ſicut ſolent clypeoꝝ foramina demonſtrari: confortans eos a timore iudeorum qui prius quaſi timidus a facie reguli fugerat ī egyptū. Quod ſigi lū maxime reſerauit apparens ī mōte galilee quando dixit. Data eſt mihi omnis poteſtas in celo & in terra &c. In ſpiritu conſilii apparuit fruſtra in piſcatione laborantibus dum mittere in dexteram nauigii rete conſuluit:ut tentatas animas in ſiniſtra & inabyſſata in gurgite uentris hoſtilis eriperet a uerſutia maligna tempeſtantis. In ſpiritu intellectus apparuit illis: quando aperuit ſenſus illorum ut intelligerent ſcripturas: quoniam pro noſtra redimenda morte neceſſe erat filium dei crucifigi. In ſpiritu ſapientie apparuit die quadrageſimo:quando uiderunt filium hominis aſcendere ubi erat prius:qui tamen ſub lapide iacuerat tumulatus. Et ideo ſicut ſepultura totum librum clauſerat & quaſi in baratrum deſperatiōis mentes diſcipulorum incluſerat:ſic glorioſa aſcenſio qua ad dexteram patris ſedet oīum credentiū ſpem erexit:fidem confirmauit & charitatem accendit:dum aperte cognouerunt omnia chriſti facta & dicta:ſūma ſapientia dei plena & ſūma charitatis pietate referta:ad noſtrum curandum morbū:& in ipſum tranſformandū affectū. Secundo fuit reuelata reſurrectionis ueritas que latebat ſub mendatio iudeorum:ſicut explicatur infra. Tertio mutata eſt temporū uarietas que latebat ſub cōputationis modo. Nam uſqꝫ ad reſurrectionis noctem dies noctem preceſſit. Ad ſignificandum lapſū ade qui a die gratie cecidit in noctem culpe. De cetero autem nox precedit diē:in ſignum ꝙ nox noſtre culpe ē effugata per renouationē chriſti gratie que nobis eſt in reſurrectione monſtrata:propter quod cantamus hodie:ꝙ nox ſicut dies illuminabitur.

Quarto propalata eſt hodie dignitas eccleſie latens ſub titulo ſynagoge. Nā hodie repudiata ſynagoga tanquā altera uaſchi ſuperba electa eſt benedicta heſter humilis & noua ſponſa eccleſia. Legalia enim nō erant mortua nec mortifera donec de latere chriſti dormientis in cruce quaſi noua uirgo formata ē eccleſia chriſti ſanguine lota. Et ideo in reſurrectione chriſti ſynagoga euanuit & eccleſia floruit:& omnis legalis cerimonia ſimul obiit ita ut nullus ad eas ex tunc ſeruādas obligatus fuerit: nondū tamē fuerunt mortifera ſecundū Auguſtinū quouſqꝫ fuit doctrina fidei promulgata. Propē quod hodie ſingulariſſime in ſignū nuptialis copule xp̄i & eccleſie debent ſolēniter tā miniſtri eccleſie q̄ altaria adornari:quia datum eſt chriſti ſpōſe:ut operiat ſe byſſino ſplendenti & cādido. Hec eſt enim illa noua nupta ſponſa agni oſtenſa Ioanni in ſpiritu quando uidit hieruſalem ſanctam nouam deſcendentem de celo &c. Hec dicta ſunt pro reuerentia miſſe ſabbati ſancti. In qua ſingulariter chriſti reſurgentis myſterium explicatur. In qua myſtice de nocte facimus meridiem: ut oſtendatur ꝙ tota cecitas noſtre noctis ꝑ gloriam reſurgentis eſt in lumine ſue diuinitatis cō-

UVA. BHSC. IyR_070

uerſa. Quia uero in dominice reſurrectionis glo
ria innituntur noſtre fidei fundamenta ſicut dicit
apoſtolus. Si chriſtus non ſurrexit inanis eſt pre
dicatio noſtra:quia dolores paſſionis ipſum in in-
firmitate totaliter defeciſſe pretenderent:niſi reſur
rectiõis gl'ia ſtatim poſt modicũ ſeqret'. Iõ dina ẽ
nobis miſeratiõe idultũ ne bñdicti ieſu reſurrectio
remãeret occl'ta:& ne uſq; ĩ finem ſicut ceterorum
dilationẽ acciperet:& tam diu caro mortua iaceret:
ꝙ plene ipſũ mortuũ fuiſſe conſtaret. Vtrũq; enim
fidei noſtre neceſſariũ fuerat:quibus etiam iudeoꝝ
nequitiam uel in uita deſeruit:dum & mortuũ ipſũ
fore teſtant':& in ſepulchro concluſũ & uana con-
ſultatione ĩpietatis ſue cuſtodum ſepulchri uendi-
cam atteſtationẽ corrupit iuſto reſurgentis iuditio
perdentes pecuniam:& retinentes perfidiam ne cõ
uertantur a ſuis ſceleribus & eius pietate ſanentur.
Et quia dulce eſt cogitare gaudium reſurrectionis
dominice:ideo hunc articulum aliquantulum di-
ſcendamus. Sane reſurrectionis hora in euange
lica non expreſſe declarari uidetur hiſtoria:propter
quod doctores hic uarie opinantur. Quidã enim
dicunt ꝙ reſurrexit in aurora diei dominice. Reliq
uero ꝙ in media nocte. Pro quibus multum facit
quod antiquorum habet traditio: ꝙ apoſtoli ĩ ui-
giliis ſancti paſce chriſtianum populum uſque
ad noctis medium retinentes:& illa hora reſurre-
ctionis domini laudes cũ populo iubilantes poſt
populum ad propria dimittebant. Cui etiã cõcor-
dat figura ſampſonis:qui uſq; ad medium noctis
dormiens:tunc ſurgensa ſõno portas gaze ad ſup
cilium montis duxit & tulit. Quod & uerus Sã-
pſon de inferno exiens cum comitiua ſanctorum
uere compleuit & portas mortis & ſeras ſua potẽ-
tia eminenti abſorbuit:quia ex tunc nullum electo
rum ſuorum expurgatũ a ſorde peccati mortis au-
ctor a uiſione diuine glorie impedire preualuit.
Multum autem totum officium eccleſiaſticum in
reſurrectionis miſſa que cantatur in ſabbato ſancto
uidetur huic opinioni annuere:quia miſſa illa que
nunc cantatur in meridie:antiquitus cantabatur in
nocte media reſurrectio nis dominice. Sed nũc ab
breuiantes meſtitie tempus: & occurrentes gau-
dio reſurgentis: ſpiritu ſancto dictante comple-
mus corporali aſpectu illud quod de illa ſacratiſſi
ma nocte fuerat ante predictum. Nox ſicut dies il
luminabitur:& nox illuminatio mea ĩ delitiis me
is. Vnde & in benedictione cerei ſepe huius ſacre
noctis comendatur myſterium:cum pluries itera-
tur:hec nox eſt. In collecta autem dicitur: ꝙ deus
qui hanc noctem ſacratiſſimam gloria reſurrectio-
nis dominice illuſtras. Figura etiam litteralis pa
ſce iudeorum ſcilicet liberationis & exitus de egy-
pto:huic uidetur conuenire ſententie: quia media

nocte educti ſunt de egypto. Media nocte inquit
dominus moyſi. Ingrediar egyptum &c. Propt
quod nullus euangeliſtarum uidetur loqui niſi de
hora qua mulieres deuote que ueniebant cum aro
matibus ad monumentum uenerunt. Qua etiam
hora & uidetur fuiſſe factum quod narrat matheus
cum dicit ꝙ ueſpere ſabbati ideſt nocte ſabbati que
luceſcit in prima ſabbati ideſt que tenebras ſuas fi-
nit in aurora dominice diei:uenit maria magdalene
& altera maria uidere ſepulchrum:& ecce terremo-
tus factus eſt magnus:angelus enim domini de-
ſcendit de celo & accedens reuoluit lapidem. An
gelus enim iſte non aperuit ſepulchrum domino
reſurgenti:ſed uirtutem reſurrectionis domini mu
lieribus ſacris oſtendit uacuitate ſepulchri. Ipſe.n.
qui moriturus pro nobis clauſo exiuit utero uirgi-
nis:ſigillato exiuit ſepulchro: perenniter regnatu-
rus in gloria immortalitatis. Quod uero in au-
rora ſurrexit:ſatis expſſe oſtendit Auguſtinus.iiii.
de trinitate. Pro hac opinione etiam facit mul-
tum:ꝙ ſancta eccleſia laudes cãtat in aurora in glo
riam reſurrectionis dominice. Quicqd autem ſit
de reſurrectionis hora nihil deperit ueritatis reſur-
rectionis ieſu:cum utraq; hora diuerſis modis con
grua format myſteria. Vt autem aliquid breuiter ui
deas de ueritate concordie ſacer textus circa uiſita-
tionem ſepulchri & apparitiones domini noueris
ꝙ ille ſancte mulieres:& ſpecialiť deuotiſſima mag
dalena tantum habebat cor plenum memoria cru
delis ſpectaculi mortis ieſu & imaginatione corpo
ris mortui:quod ſimul cum aliis in ſepulchro recõ
derant ꝙ nihil uidebantur attendere nec ſperare ni
ſi corpus mortuum cum deuotione poſſe ungere
& tractare. Et quia ſciebant duram contra chriſtum
iudeorum malitiam ebulire:uidentes reuolutum la
pidem & angelum chriſti nunciantem reſurrectio
nem iam factã:non credentes uerbis angeli:ſed ſo
lũ dolore pcuſſe perditiõis corporis quod ſublatũ
credebant:uenerunt ad apoſtolos maxime magda
lena. Non eſt enĩ inconueniens ꝙ citius cucurrerit
que feruentiori agitabatur amore. Item diſcipuli q
plus ceteris amauerũt:citius cucurrerũt .ſ.petrus &
Ioannes. Quorum ſatis curſus actus eſt myſticus:
qui & ipſi diſcipuli furto credentes corpus ſublatũ
tam merore:q̃ pauore pſtracti ad ſemetipſos abie
runt relinquentes ſepulchrum:ideſt ſibi prouiden
tes propter metum iudeorum. Tunc ergo ſicut lu
cas narrat ille mulieres ſimul monumentum intrã
tes: uiderunt angelos ſtantes: qui eis dixerunt.
Quid queritis uiuentem cum mortuis? Quo au-
dito cetere dimittentes ſepulchrum & forſitan in
illo horto aliquantulum longe facte:ſicut Ioan-
nes dicit. Maria magdalena ſtabat ad monumẽtũ
foris plorãs. Tota.n.ardẽs ãore ieſu & nihil de ipo

UVA. BHSC. IyR_070

 Ieſus ſurgens beatus

in hac uita conſpiciens nec ſciens ubi quereret eũ: in dolore cordis ſui fluebat lachrymis circa ſepulchrum ubi certa erat precioſum corpus domini iacuiſſe. Et quia amor impatiens quieſcere non ſinit: & ſemp de nono ſperat inuenire quod querit. Ideo de nouo inclinauit ſe in monumento iterato querẽs dilectũ: tũc que duos angelos ſedere uidit unum ad caput & alium ad pedes: ubi corpus ieſu fuerat: ſicut Ioannes ſcribit. Qui dicunt ei. Mulier quid ploras? Quibus illa reſpondit: quia tulerunt dominũ meũ & neſcio ubi poſuerũt eũ. De quoꝝ expoſitione uerborũ & iſtius facre magdalene plures ſancti ſacras & longas omelias deſcribunt: quas breuitatis cauſa dimitto. Poteſt etiam forſitan eſſe: ꝙ primo maria magdalena propius inclinata circa locũ illum ſepulchri ubi corpus iacuerat: & aliis aliquantulum longe ſtantibus intra ſepulchri clauſurã ſola uidit ſedentes angelos: & eoꝝ locutiones accepit. Qui quidẽ angeli ſtantes ſentientes aduenire ieſum dominum ſuum in hortum aſſurgunt & aliis mariis ipſos uidẽtibus tunc dicũt quod ſolus lucas refert. Quid queritis uiuẽtẽ cũ mortuis? Conuerſa autem maria retrorſũ forte propter aſſurgentiam angelorum quos deuote conſpexit aſſurgere: neſciens tamen querere uidit dominum non recognoſcens ipſum: ſed ipſum exiſtimans hortolanum: uerũtamẽ quia ipſe in corde ſuo & electoꝝ excolebat uirtutum plantaria. Qui dixit ei. Mulier qd ploras? quẽ queris? Illa audiens relatiuũ quem: qui ſibi ſui cordis referebat amatum. Reſpondit. Si tu ſuſtuliſti eũ dicito mihi: ubi poſuiſti & ego eum tollã. O amor ſic congrua relatione reſpondens. Quomodo credis magdalena ꝙ hortolanus ille intelligat tuum cũ: cum de nullo adhuc fuerit a te mentio facta cum illo. Sed ſicut tu intellexiſti ſuũ quem: ita & ille intellexit: tuũ eũ. Et ſibi reſpondiſti. Vere enim ipſe ſolus potuit tollere quẽ tu queris: & ipſum tulit a morte: & in gloriam claritatis euexit: & ipſe ſolus tibi narrare ſufficit ubi ipſũ poſuit. Attende autẽ quanti uigoris amor in huius mulieris corde flagrabat: licet enim ſpiritus ſanctuſ in corde eius & ore ſic uerba formaret ut operi xp̄i conuenirent: tamen litteraliter ipſa adhuc de reſurrectione non ſperans credidit iſtũ hortolanũ horore cadaueris ipſum forte in aliquo loco uili aſportaſſe de horto. Nec obſtat ꝙ ipſa ſcire potuit ꝙ monumentũ fuit Ioſeph & forſitan hortus: & ideo nõ debuit eſtimare ꝙ predicta cauſa inde fuiſſet chriſtus eiectus: quia forte hoc neſciuit uel ſi ſciuit: nõ eſt inconuenieus ꝙ ſic dolor impatiens de hoc ꝙ non reperiebat amatũ ſibi illa ſola ingereret q̃ augmentarent dolorẽ: & alia multa abſconderet q̃ poterat humanirer eſtimare: propter quod & ipſa arbitrans in aliquo uili loco corpus contumelioſe reiectum amore feruens corpus tã magnũ: & centũ: libris aromatũ inuolutũ: ſola aſportare in ſuis brachiis preſumebat: cum dicit. Dicito mihi. O maria fortiter inſta: quia iſte eum tulit: & iſte tibi indicabit: non ut tollas: ſed ut gaudeas in amplexu. Tũc dicit ei ieſus maria. Que ſolitam dilecti uocem recognoſcens ipſum amore ebrio adorans dulciter uoluit uel ſaltẽ pedibus amplexari. Qui eam uolens eleuare ſublimius non premiſit dicens. Noli me tangere: Nondũ enim aſcendi ad patrẽ meũ.

Vbi nota: ꝙ ut eam quaſi de infidelitate argueret: uel forſitan ut eã humiliaret ne nimis preſumeret: quia prima omnium ipſũ reſurrexiſſe cernebat: tactũ diſtulit ſibi concedere donec ſecunda uice ſibi cũ aliis appareret. Quanto autem tunc repleta fuerit gaudio que uiuentem uidit: quẽ mortuum ſublatũ credebat: quantoq; priuilegio fuerit a chriſto dotata: que prima omniũ dominũ uidit in uita glorioſa: & ceteris reſurrectionẽ nunciauit domini apoſtolorum apoſtola conſtituta: quis enarrare ſufficiat? Recepta ergo conſolatione dilecti celeriter cucurrit ad ſocias eis annuncians uiuere ſaluatorem. Cũq; ſimul ad apoſtolos currerent: occurrit eis ieſus dicens. Auete. Et ſimul cum eis ſicut deſiderauerat tenuit pedes eius: peruenientes autẽ ad apoſtolos & annunciantes eis quod ſaluator ipoſuerat: qui petrum pie & miſericorditer ex nomine inuitabat: licet nõ plene nec ipſe petrus: nec alii mulierum teſtimonio fidem darent: tamen aliquod recipiẽtes reſpiraculum fidei: & aliquam ſtillã gaudii ceperunt uerborum ieſu que dixerat aliqualiter memorari licet & diſpenſatiue permitterentur a uiſe mortis ieſu anguſtia detineri. Tunq; probabilit̃ creditur ꝙ petrus tali nũcio excitatus iterum in feruore cordis ſolus perrexit uidere ſepulchrum. Et tunc modo quo ſaluatori placuit ſibi benignus apparuit: & ipſum benigue cõfortans & ad ſpem ueniẽ: & ad ſuum amorẽ inflãmans letificauit primo omnium uirorũ in euangelio poſitorũ de ſua uita beata. Scribit etiam apoſtolus .i. Corin. xv. ꝙ uiſus eſt iacobo minori. qui frater domini appellatur & ei ſimillimus fuiſſe refertur. Qui etiam pro ſanctitate uite ſue epiſcopus hieroſolimis ordinatus primus in medio apoſtolorũ poſt receptionem ſpiritus ſancti miſſã creditur celebraſſe. Attende aũt quante ſanctitatis & circũſpectionis & honeſtatis fuerit: qui multis annorum ſpaciis in medio iudeorũ dura ceruice chriſtũ perſequẽtium cũ ipſorum reuerentia remanſit illeſus: cui ſoli pro ſua reuerentia concedebatur ingredi ſancta ſanctorũ. Mitiſſimus enim fuit qui ſic diſcrete ſciuit eorum furiã ſupportare. De iſto refert Hieronymus ꝙ dolore mortis ieſu ſautius ſe nunquam comedere uouerat: niſi xp̄m uideret reſurrexiſſe a mortuis: huic ergo appuit dn̄s & dixit ei: & his qui cũ eo erant. Ponite menſam: deinde panem accipiens dedit ei dicens. Comede dilecte frater: quia filius hominis ſurrexit a dormientibus. Scribitur etiam in

UVA. BHSC. IyR_070

euãgelio nichodemi ꝙ Ioſeph qui chriſtum ſepelierat captus fuerat propter hoc a iudeis & recluſus in quodam cubiculo diligenter ſigillato: poſt ſabbatum eum interficere ordinabant. Apparuit ergo ei ieſus flẽti:q faciẽ eius exterſit & oſculũ dedit & idẽ ſaluis ſigillis i domo ꝑpͣ collocauit.

Poſtmodũ diſcipulis duobus ambulantibus in emaus iũctus eſt ieſus in ſpecie peregrini.illiſq; cognoſcentibus dominum in fractione panis: & reuertentibus in hieruſalem cum inueniſſent cõgregatos.xi.letantes de apparitione ſimonis petri: & ipſi narraſſent que geſta erant in uia:& quomodo cognouerunt eum in fractione panũ.Poſt hec iterum thoma abſente ianuis clauſis ſtetit ieſus i medio & dixit eis.Pax uobis:ſicut lucas refert & Ioãnes.Et poſt dies octo iterum ſtetit ieſus i medio eorum pñte thoma:& palmandas ſibi prebuit uulneꝝ cicatrices.Poſt hoc.xi.diſcipuli abierunt in galileam: & in monte thabor ut creditur:ubi cõſtituerat illis ieſus ubi & illa ſolẽnis apparitio:de qua & ante mortẽ & poſt reſurrectionẽ:tam per ſe ꝙ̃ per angelos promiſerat:facta fuit:ubi ſingulariter eum adoraſſe dicũtur:licet enim nõ ſit dubitãdũ ꝙ quã docũq; eis apparebat:eũ cũ multa reuerẽtia adorabant.Hic tamen ſingulariter ſcribitur: ut per hoc iſtius apparitionis excellentia demonſtretur. Viſũ etiam ipſũ narrat Apoſtolus.i.Corin.xv.plus ꝙ̃qn gentis fratribus ſimul.Quod ubi factum fuerit & quomodo non refertur. Diſcipulis autẽ adhuc exiſtentibus in galilea :iuit quadam die ſimon petrus & filii zebedei:& thomas q dicitur didymus:& alii ex diſcipulis eius duo & nathanael ſeptem.ſ. diſcipuli piſcari ad mare tyberiadis:& tunc eis iterũ apparuit ſtans in littore comedit cũ eis: & petro de ſuo amore examinato ſibi oues paſcendas cõmiſit.

Habes ergo preter apparitiones diei aſcenſiõis xii.hic deſcriptas:quarum octo ſolum in euangelio continentur:& due in die aſcenſionis:& ſic ſũt decem in euangelio. Due in epiſtola beati pauli: una ioſeph in euangelio nichodemi. Credẽdũ ẽ autem ꝙ dilectus ille ieſus infra illum quadrigenarium ſacratiſſimorum dierũ numeꝝ: qui inter reſurrectionẽ & aſcenſionẽ defluxit pluries ꝙ̃ ſcriptũ ſit diſcipulis ſuis apparuit:licet non ſine ſpiritus ſancti miniſterio ſit ſcriptũ quod ſcriptum eſt & qđ omiſſum ẽ occultatũ.Dicit tamẽ Auguſtinus.Nõ oĩa ſcripta ſunt que dominus cum ipſis diſcipulis fecit poſtꝙ̃ ſurrexit a mortuis. Crebra autem eius erat cum ipis conuerſatio:loquitur autem de tempore ſupraſcripto.Quia uero de ſacre matris ſue cõſolatione aliqua poſt reſurrectionẽ nihil euangelica narrat hiſtoria:non inde credendum ẽ ꝙ ieſus fauus conſolationis & gratie:qui omnes alios tantum ſtuduit conſolari:oblitus ſit ſolacium exceſſiuum illi impendere:quam ſolã nouerat ſue mortis in plenitudine amaritudines deguſtaſſe.Sed qa cura erat ſpiritui ſancto per euangelicas illas apparitiones deſcribere que carnalibus hominibus de chriſti reſurrectione poſſent fide dignum teſtimoniũ perhibere:& maternus effectus in eorum oculis minueret uirtutem:ideo nullam poſuit apparitionem ex teſtimonio matris:nihilominus in rei ueritate in omni natura creata poſt ipſum ieſum non ẽ tantum teſtimonium ueritatis: quantum in lĩgua materna.Nec cui tantum credere debeat mens deuota.Sed in hoc imperfectioni carnalium eſt conſultum quorũ cecitas ex inſerta malitia:omnia dei dona & facta tantum nouit minuere & cauillatiõe ſue mentis ad inficiendam ueritatẽ ſemper itra ſui cordis cauernoſa uolũtate lutamina: & ea que purã ueritatẽ aſtruunt:nec uult nec poteſt ex ſeipſa recipere:ſed ſolo ſpiritus ſancti lumine illuſtrata ipſa põt credere & amare. Aliud eſt ſpiritus ſãcti motiuum:quo nihil poſt reſurrectionẽ de matre:& ante per pauca euangelii uerba inſeruit:quia illa matris & filii familiaria colloqa & amoris ſigna ſublimia tantum debuerunt humanã capacitatem excedere ꝙ elegit ipſam plus ſacro ſilentio honorare.

Quantũ.n.perſonalis unio & materna dignitas excedunt ſtatum creature cõmunis:tantũ mutue confederationis inditia:que inter illos duos ſũmos dilectos & diligentes.ſ.matrem & filium in mutuis reſpectibus fuerunt : mentem ſuperant omnis noſtre apprehenſionis infirme.

Poſuit tamen fundamenta ex quibus mens apta maiora concludit ꝙ̃ poſſit littera uel lingua narrare:ut puta ꝙ modum ſue conceptionis altiſſime angelo nunciãnte:& ſpiritu ſancto ſuperueniente deſcribit:& eam ut doloroſam matrem unigeniti dei:& in dolore morientis pro nobis iuxta crucis ſtipitem collocauit.Quod ſi uerum eſt: imo quia uerum eſt illud apoſtoli.Si ſocii paſſionũ eſtis: ſimul & reſurrectionis eritis.Menſura tu poſtea quãtum ipſa uirgo fuit reſurrectioni filii ſociata: unde non dubium ꝙ eã primo letificauit ſue reſurrectionis grorioſe notitia.Quod etiã ſancta eccleſia uidetur innuere:que ipſa die ſtationem facit rome ad ſanctam mariam maiorem. Si enim uelis arguere ꝙ ſibi nõ apparuit:pͥmo quia euangeliſte nõ dicunt:concludes impie:ꝙ ipſum nunꝙ̃ uidit in reſurrectionis letitia:quia ſicut nec primo.Sic nec ultimo nec medio referunt ieſum cõſpectui apparuiſſe materno. Attende autẽ ꝙ ſi quis contentioſe uel forſitan deuote uult textui deferre euangelii & dicere ꝙ corporali aſpectui primo apparuit peccatrici:poſſit ſic merito utriq; ſenſui tua cõuenire deuotio:ut diſtinguamus duplicis uiſionis modum

Vnum corporalis aſpectus

Alium mentalis intuitus.

Primus eſt debilis & infirmus: & ſepe multe deceptioni & uanitati ſubiectus. Secundus eſt ſtabilis certus & clarus:qui de leui non niſi purgatis mẽti

UVA. BHSC. IyR_070

tibus exhibetur. Eſto igitur ꝙ primum aſpectū pro quodam ſpeciali priuilegio bonus ieſus peccatoribus uoluerit impartiri:non mihi dubium ad minus:ꝙ certiſſimo mentis intuitu chriſti reſurrectionem uidit:& certitudinaliter cognouit: firmiẽ tenuit:& iocundiſſimis amplexibus coſtrinxit.Huic autem aſpectui q̄ parum comparatiue afferat extrinſecus intuitus oculoꝝ:de facili non credit carnalis mens tota immerſa ſenſibus ſuis. Sed mens eleuata deuota & talibus aſſueta: & clare intelligit & experimento cognoſcit.Huic āt ſententie ſuffragrare uidetur:quod expreſſe dicit Ambroſius loquens de apparitione facta magdalene:qui.d.nondum diſcipulis apparuerat:nec ipſi genitrici. Cui etiam non modicū affert ſuffragium quedam prolixe contēplationis deuotio uirginis matris de filio reſurgente:quam quidam ſanctus intexuit ꝓlixo ſermone quem & abbreuiando interſero: dicit enim ꝙ mens uirginea tota uulnerū filii cauernis incluſa:& intra ipſius ſepulchri anguſtias cōſepulta:uicē ut ſic loqui liceat anime boni ieſu ſupplebat in ſentimento dolorum paſſibilis carnis.
Cūqꝫ ipſa per ſpiritum ſanctum illuminata reſurrectionis horam ſentiret inſtare: aduenientem animam filii: ut in propria gloria aſſumeret corpus ſuum ſic deuote allocuta eſt dicens. Quid tu dilecte fili aduenisti facturus.Si uis me tecū abſorbere in gloria reddendo depoſitū quod ſola cuſtodio. Si āt in paſſibili carne uiuente me tuo uis dolore ꝓuare:& has tui corporis ſciſſuras in quibus ſola uiuo:tua uis medicina ſanare niſi cum pacto nō annuo.Nunq̄ enim tu filii dilecte in iſta carne paſſibili tuo uoluiſti priuari dolore.Et nunc quare me uis facere tue conformitatis exortem?An hoc ego a te merui que tibi cōmortua & concrucifixa a me euulſa:tota in tuos ſaltaui dolores?Aut me ergo ī tuā aſſume gloriam:Aut ſicut iam dixi:mihi dimitte tui doloris āguſtiā.Cui bn̄gniſſimus filius deuota cōſolatione reſpondit.Mr̄ mea dulciſſima non poteſt puſillus iſtorum filiorū tuoꝝ grex tua nūc ſocietate priuari:omnes enim deficient niſi tue fidei fulcimēto firmentur:& nimis durum eſſet eos ſimul me paſtore & patre:& te matre & magiſtra priuare.Multus eſt mihi per eos populus acquirēdus qui de uiſcerum tuorum charitate procedet.
Patienter ergo fer dulciſſima mater ꝙ te ad tēpus cum eis relinquam:& meum corpus in gloriam maieſtatis aſſumā.Cui deuota mater ait. Hoc eſt quod attente conſidero:quia ī tua ſacratiſſima cruce moriens in dolore mihi recōmendaſti Ioannē. In quo & tu omnes includēs:omnes electos ī meis uiſceribus īcluſiſti.Quomodo ergo eorū apud te operiam multitudinē peccatorū ſi mihi tue carnis abſtuleris palliū?Quomodo ergo lauabo eoꝝ deformes facies ſi mihi ſanguinis tui abſtuleris lauachrū?Quomodo etiam eos tuorū uulnerū crucifixioni configam:ſi ipſorum uulnerum non apparuit ſignū?Quomodo etiam eos in tua morte ſepeliam:ſi eiuſdem mortis tue mihi abſtuleris guſtū?Iſtis fili mi dilecte ꝓuideas:& mihi tue paſſionis inſtrumēta:clauos: ſpinas:crucem & lanceam cū tuis doloribus derelinquas:quia ſine his ī mea paſſibili non uiuo carne. Scis.n. fili dulciſſime ꝙ nunq̄ tue uoluntati uel modicū reſtiti: & ideo ſi cōpleas deſiderium meum:reddo tibi carnis ſubſtantiam:quā de uirginitate mea concepi. At dulciſſimus ieſus totus flagrans amore materno ī auditu ſic doloroſe querele ac amoroſe. Mater ait dulciſſīma uideo ꝙ mea glorificatio per omnia tibi placet :tibi mee mortis & acerbi doloris reliquo theſaurum:inſtrumenta paſſionis tue menti infigo:clauos comede qui manus meas & pedes crudeli dente roderunt:ſpinas glutias: quas humor mei cerebri in meo humectauit dolore:lanceam intra tui cordis archanum includas: que meum cor aperiens intra mea penetralia eſt ſacrata:crucem amplexaris:& in ipſa requieſcas:que meo inebriata ſāguine omnibus mee paſſionis filiis tota dulceſſit.
Nec credas mater dulciſſima:ꝙ mee paſſionis theſaurum quem tecum.xxxiii.annorum curiculo cōgregaui & cōſumaui:uelim de mea memoria tollere quantūcunqꝫ beatus reſurrectione. In ipſa mei corporis gloria apparebit figura uictorie: & aperta relinquam uulnera quantūcunqꝫ ſanata per q̄ dulciſſima mater mea ad cordis mei dulciſſimum thalamū & patulum habebis introitum ut ad me intrans:& ad filios exiens non poſſis offere quod uelis & tuis tribuere filiis:& ipſos pro tua uolūtate recondere & introducere intra mei intima cordis.
Exurge ergo gloria mea:quia cōſumata eſt reſurrectio mea.Tunc mater tota tranſformata in gloriā reſurgentis filii ipſum dulciſſime ſe alloquentē audiuit. Reſurrexi & adhuc tecum ſum alleluia: poſuiſti ſup me manū tuā:mirabilis facta eſt ſciētia tua alleluia ut habetur in introitu.Et primo honori de hoc mille milies alleluia.In quo filius introducitur ſubito in gloria maieſtatis menti matris apparens: ipſam āplexans & oſculans & ipſam totam in gloriam reſurrectionis ſue tranſformans: ingerit ſibi ſue reſurrectionis preſentiam:& indiuiſibilem ſue ſocietatis copulam: cū dicit.Reſurrexi &c.Et de tāta cōpaſſione & lamētatione ſue mortis regratians dicit.Poſuiſti ſuper te manū tuā. Manus enim hic cōparationem uirginei cordis ſignificat: que tota fuit ſuper filii morte effuſa.Et quia in tantis doloribus nihil perdidit de fidei claritate: & in omnibus ſe habuit ſicut diuine ſapientie ſplendor exigit ideo illam exceſſiue cōmendans dicit.Mirabilis facta ē ſcientia tua. Et ideo ambo ſimul dulciſſima mater mea iubilemus iocundiſſimū alleluia. Huc uſqꝫ pōt uidere ꝙ in contēplatione & uirginis matris & filii pro die reſurrectionis ſanctus iſte deuotos ſuos oſtendit uolatus.Ex quo ſatis pōt patere ꝙ qcquid ſit de corporali aſpectu:nullum dubium illi fuit de mentali intuitu:propter quod certiſſima ad ſepulchrum non uenit:quod uacuum fore ſci-

UVA. BHSC. IyR_070

uit.Et licet ipſa eēt multiplici doloris colliſiōne qſ ſata:tamē etiam reptando ad monumentum uenif ſet:pre dulcore corporis filii amplexandi ſi poſſet niſi ſibi certiſſime de reſurrectiobe conſtaret. Attē de autem ꝙ diſputatio ſuperius facta loquitur de cordiali affectu:& uerīſſimā quantum ad intentionem ſpiritus ſancti in mentem ſanctorum dat cōtēplandi materiam.Cum enim inuiſibilia dei non niſi mō nr̄o poſſumus apphēdere:licet nobis ad nr̄um adiutoriū ſcd̄m nr̄m mōm conueniētia ſigna conformare: imo ipſe ſpūs ſcūs format: ut noſtri corporis torporem attendat.Sicut enim dicit dionyſius nō eſt poſſibile ſuperlucere nobis diuinum radium:niſi ſacris uelaminibus circūuelatū Et ideo ſicut ſacra ſcriptura introducit deum habētem manus & os:aures & oculos:& alia corporis mēbra:& nunc oculos dicitur claudere:nunc aperire:nunc obſurdeſceř:nunc audire:nunc loqui: nūc tacere:nunc faciem hilarem pretendere:nunc turbatam. Ex quibus omnibus manuducitur noſtra infirmitas:ad intelligendum ꝙ ſua in ſe imutabilis prouidentia per ſuos effectus in nobis uarias diſpoſitiones prouidet ut oportet.Sic & per iſta q̄ ſancti in ſuis contēplationibus ſcribunt: & mente concipiunt eorum guſtui datur participium: & eorum intellectūi datur ſpeculum illorum ineffabilium luminum:& amoroſorum guſtuum que mēs materna in diuerſis actibus a filio ſuo:& atota trinitate recepit.Sed indeuota mens ignorans cōmotiones cordium & influxus ſpiritualis amoris & aſſueta paganitas manducare ſe necias.i.iſipida ſophiſmata in ſua deuotione & cordis ariditate ſepe talia deridet. Circa apparitiones autem ſenſibiles reſurgentis ieſu attente nos notare conuenit: quomodo ipſe piuſ dominus eandem humilitatē benignitatem & charitatem ſe retinere mōſtrauit poſt ſue carn s gloriam:que in ſua peregrinatione nobis imitenda oſtenderat. Quante enim pietatis fuit:& conſolationis ad peccatores deuotos:ꝙ primo apparere uoluit magdalene.Et ut huius pietatis exprimeretur affectio.Marcus in ipſa magdalena flagitium preterite offenſionis cōmemorat cum dicit.Surgens ieſus mane prima ſabbati: primo apparuit marie magdalene:de qua eiecerat ſeptem demonia:quaſi dicat.Vide quia qui propter peccatores mortuus eſt:peccatoribus ſue reſurrectionis gloriā conquiſiuit.Vnde & huic principali peccatrici primo apparuit.Simul & nota ꝙ amatus ieſus amāti peccatrici uitā rependit.Quia enī plus oībus amauit & ſollicitius q̄ſiuit:& ad monumētū cū lachrymis perſeuerauit.Prima omniū uidit gloriā reſurgentis:ubi & ſimul attēde:ꝙ qr reſurrectio ad uitā beatā eſt ſtatus omnino ſuperans cognitionem pegrinātis nature.Ideo licet xp̄s paſſus fuerit in oculis omniū:per hoc oſtendēs noſtre conditionē nature:& quid noſtre malitie debebatur: nō tn̄ reſurgere debuit i oculis peccatoꝝ.partim ne diuina pandanť indignis:ptim etiā quia reſurrectio glorioſa non eſt ſtatus noſtre cōditioni cōueniēs: parti ēt ut ſeruareť ordo hierarchicus:quo tā ſublimia conueniēti ordine ſolis electis manifeſtarenť amicis.Et hoc primo mediantibus angelis: quoꝝ ē nobis reuelare diuina:ut ſic p eos manuducti & eleuati tandē mereamur imediate uidere ieſum familiariter apparentē.Et ideo btūs petruſ dicit i act. loquēs de reſurrectiōe.Dedit eū manifeſtum fieri non omni populo:ſed teſtibus pordinatis a deo nobis q manducauimus & bibimus cū illo poſtq̄ reſurrexit a mortuis. Et attende ꝙ in his contēptibiles mūdi elegit:qď & cōueniēs fuit: qt enī in creatione rōnalem naturam in alta nobilitatis ſublimitate cō diderat:& nobiliores i ea ſicut lucifer & adā bonitati creatoris illuſerāt de ſua alta ſupbientes natura.Ideo nunc reformator nature & glorie aſſūptus hō ieſus nobilibus & ſapiētibus & de ſe preſūmētibus digna punitione illuſit.dū ipſis eiectis pauperes ſimplices & deſpectos elegit diſcipulos ad ſue redēptionis cognoſcendū myſterium: & nūc etiam ad nunciandū ſue reſurrectionis gloriā ipſiſmet dilectis diſcipulis magdalenā quondā peccatricē elegit. Conueniēs.n.hic ordo fuit reformatiōiſ hūane:ut mľier peccatrix primp recognoſceret & nūciaret gloriā reſurgētis:q̄ trāſgreſſionis foueā prima fouit.Vnde & inť homines etiā ipſi petro piſcatori:& qui eū ter i paſſione negauerat primo apparuiſſe referť.Nec tibi uideať petrus ceteris diſcipulis fuiſſe debilior:qui eū nō negaſſe legūť:qr i amore impares petro ſaluatorē ductum p nobis ad uictimā citius reliquerunt:& maiori timore pterriti non ſecuti ſunt eū in atriū principis ſacerdotū:ubi poſſet de xp̄i examinari notitia. Vnde fortior ille miles eſt q uulnerať in prelio q̄ qui timore nec belli campū intrauit. Hoc dixi qr ſepe electoꝝ caſus etiā in eis maiorum ſūt ſigna uirtutum quātūcūq; dum durāt ſepe ſūt peſſimi q etiā eterna dānatiōe ſubmergerēt:niſi ſup manū caderent ſaluatoris:q eos ſua grata pietate ipſis facit cooperari in bonū.Propter qď de electo canit dauid pſ.xxxvi.Cum ceciderit non collidetur:qr dn̄s ſup ponit manū ſuā &c. Impius autē cum cad t non adduciet ut reſurgat. Circa autem illam apparitionem qua dilectus ieſus i ſpecie peregrini diſcipulis in uia tertius iunctus eſt comes. Attende quante dignationis fuit : ꝙ ſic in ſpecie peregrini itinerans cum ipſis uadit:loquitur:confortat:arguit:inflāmat:& ſcripturas exponit.Nonne tibi uidetur bonus ieſus ad primordia ſue humilitatis rediſſe? Attende ergo anima mea miſera:& in nullo tuo ſtatu humilitatis tibi pebite uirtutē relinque: quia dei filius ieſus:cuius humilitas ē ſola dignatio pietatis illius noluit actū omittere propter gloriam reſnrrectionis aſſūpte. Diligēter nota mutua diligentis chriſti & diſcipulorum colloquia: quia i ipſis magna deuotionis materia ē abſconſa. Vere enim ille ſolus eſt peregrinus in hieruſalem:non i illa que ſurſum eſt : ſed in illa in qua pax carnalis

UVA. BHSC. IyR_070

conquiritur:& homicidii ſcelere ieſus xp̄us occidit̄
de quorum conuerſationis contagio: benedictus
ieſus nihil cognouit per opus in ſua carne paſſibili.
Vide autem quomodo confūdit illorū ſuperbiam:
quia ſemen diuini uerbi ſpargere nolunt niſi perſo
nis ſublimibus & multitudini populorum. Iſtis e-
nim non de apoſtolorum numero quos maiores
efficerat:& ſolis duobus tā copioſum ſermonem la
bia illa ſancta diſtillauerunt dulciter īcipiēdo a moy
ſe:& in omnibus ꝓphetis & ſcripturis myſteria ſue
paſſionis & glorioſe reſurrectionis aperiēs. Attē
de autē quomodo eorū oculi tenebantur ne eum
agnoſcerent:quod ſicut Criſoſtomus dicit forſitā
opere fiebat ſathane:qui exigente uacillatione fidei
ipſorum:permittebat̄ iuſte eos a reſurectionis co-
gnitione tardare. De ſpecie autē peregrina & ſimili
bus infra dicetur. Sed nota cū appropinquat ho
ſpitio:qr ieſus longius ire ſe finxit. Nihil quidem
illa inoffuſcabilis ueritas duplicitatem fecit:ſed in
tali modo illorum charitatem accendit: que ſi nō
exarſiſſet in maiorem coactionem pretendentis re-
ceſſum forſitan fuiſſent indigni:ꝙ ad illorum de-
clinaſſet hoſpitium. Etiam talem foris ſe exibuit:
qualis apud eos in eorum conceptibns fuit. Ipſum
enim adhuc peregrinū eſtimabāt a uita:& ideo ire
ſeſe longius finxit:qr uere longe & ſupra id qđ cre
debant eos eleuare diſpoſuit:dū eos ad credendā
gloriā illius de cuius morte triſtabant̄ euexit. Vbi
ſicut dicit auguſtinus:nota ꝙ hoc non ad menda-
cium pertinet. Non enim omne quod fingimus
mendaciū eſt:ſed quando illud fingimus quod ni-
hil ſignificat tūc ē mēdaciū. Cū aūt fictio nr̄a īfert̄
ad aliquā ſignificationē:nō ē mēdaciū ſed aliq̄ fi-
gura ueritatis. Alioqui omnia q̄ a ſapiētibus & ſan
ctis uiris uel etiam ab ip̄o domino figuratiue dicta
ſunt mendatia putabuntur:qr ſecundū īuſitatū ītel
lectum non conſiſtit ueritas in talibus dictis. Sicut
autem dicta:ita finguntur & facta ſine mendacio
ad aliquā rē ſignificandā:hec auguſtinus. Diſci-
puli autem recepto domino in ſue carnis hoſpitio
ipſū ī fractione panis agnoſcunt. Procul aūt abiici
atur illud fabuloſum figmentū:quo dicitur ꝙ chri
ſtus ſic panem conſuerat frangere manibus curio
ſe. Sicut ceteri cū cultello ſcindunt:& ideo dicantur
tali ſigno diſcipuli dominū cognouiſſe. Non enī
eſt credendū ꝙ ſapiens ieſus in omnibus actibus
ſuis talem modū panē ſcindendi accepit qui nulla
leuitate uel curioſitate:ſed ſola neceſſitate uel utili-
tate operationes miraculoſas effecit. Et iſte modus
dicendi multū diminuit de iſtorū diſcipulorū in
hac uiſione ſolatio. Tunc enim magis uidentur ſi-
gnū cognouiſſe q̄ dominū. Nec illius benedicte
faciei contuitu:ſed ī ſolo panis ſigno ſui gaudii ma
teriam receperūt:ꝓpter quod ſicut narrat Grego.
magis ex merito receptiōis dn̄i ad hoſpiciū & mi-
ſtrandi ſibi tanq̄ peregrino cibū neceſſariū aptum
eſt illoꝝ ocuoloꝝ impedimētū:ut qui in auditu uer
boꝝ non cognouerūt ipſum. In cōplemēto opeꝝ
intuerēt̄ dilcm̄. Vt p hoc ſignificaret̄ ꝙ auditores le
gis nō iuſti ſūt apud dn̄m:ſed factores legis iuſtifi
cabūtur. Sicut etiam dicit Theophylus. p hoc īnui
tur ꝙ ſumētibus ſacrū panem corporis dn̄i digne.
aperiuntur eoꝝ oculi ut eū agnoſcant. Quod non
de corporalibus quos etiā iſti diſcipuli aptos habe
bant in uia:ſed de mentalibus intelligēdū: quibus
ſp̄uale pcipitur lumen:licet nō ſit inconueniens:ꝙ
uel ex pte xp̄i ſapialiter diſponentis ꝑ ut infra dice
tur:uel ex pte hoſtis eoꝝ corporali aſpectui p̄bere
tur obſtaculum. Quod in recepto beneficio xp̄s
amouit:& tunc arbitror ſubito & in pūcto ipſos ui
diſſe dilecti ieſu faciē uſitatā:& ſtatim poſt ipſum
euanuiſſe ab eorum aſpectu. Quod ſi quis uelit ex
tendere ꝙ ſic curioſe panē fregit hēat ſibi. Mo-
raliter autem ī hac benedicta apparitione inſtrui-
mur ꝙ nos qui dubium iter facimus:debemus hu
ius peregrini deſiderare cōſortium. Nos autem pe
grini uere a terreſtri paradiſo unde exulauimus per
peccatū:ad celeſtē paradiſū uocati ſumus. Et ideo ꝓ
pter inſidiantes latrunculos benedictū ieſū qui de
celo uenit:certū ductorē habemus:ſi tn̄ ipſum no-
biſcū manere cogamus:pp quod diſcipuloꝝ pere-
grinatio cū ieſu hic ponitur nobis in exemplū &
de hierl'm in emaus.i.de terreſtri in celeſtē:qa ema
us mr̄ feſtina interpretatur ſignificans illam requiē
ad quā feſtinare debemus. In hac autē pegrinati
one quattuor ſunt gradus.

Inchoatur euim in feruore celeſtium deſideriorum
Proficit in merore orationum & ſalubriū eloquio-
rum.
Progreditur in uigore operū uirtuoſoꝝ
Cōſumatur in dulcore guſtuum diuiorum. In hoc
gradu eſt in ītroitu paradiſi & iſta deſiderata ſūt.i.ꝓ
ceſſu huius pegrinationis. Nā.

Primo ſe eis aſſociauit
Secundo confabulari cepit
Tertio coactus perſtitit
Quarto inuitatus ad cenam.

Sedit & panem confregit. Aſſociat enim ſe deſide-
rantibus Confabulatur cum orantibus:perſiſtit cū
operantibus:cenat cum guſtantibus gaudia ſem-
piterna. Sed attende ꝙ ſepe in primo gradu on̄-
dit ſe ignotum. In ſecundo peregrinum. In tertio
quaſi fictum. In quatto ſublatum. Et licet iſta diuer
ſimode poſſint myſteriari:tamen hic attende cōdi
tiones diſcipuloꝝ qui repreſentantur ut ceci:ut tar
di:ut triſtes:ut ſtulti. Ignotus eſt enim ieſus cecis:
peregrinus tardis:fictus tepidis: Abſens ſtultis.
Inchoatur ergo peregrinatio noſtra qua ad patriā
ſurgimus in feruore deſideriorum celeſtium: quia
ſicut peregrini longe exulantes debemus ad patri-
am anhelare & hoc facit iter feſtinanter aggredi.
Feſtinamus igitur & nos ingredi in illam requiē.ſ.
celeſtē hieruſalem:que eſt mr̄ noſtra. Quod quidē
fit:cū anima preteritoꝝ oblita deſerit peccata uilia:
& contemnit caduca temporalia:& ī anteriora ſe
extendit:cogitans & reputans ſola celeſtia:Nec ti

UVA. BHSC. IyR_070

meas ꝙ egeſtas cõtemnenti:nec tentatõ preualeat
deſerenti:quia ſtatim xp̃s ſe aſſociat ſic deſideranti:
deſiderare enĩ eſt ire:quia paſſus aĩe ſunt affectus.
Ipſe inqt ieſus appropinquãs ibat cũ illis. Adeſt
enĩ xp̃s deſiderantibus adiuuandũ contra hoſtis ĩ-
ſultus:& ad ſupplendũ quãtũ expedit corporales
defectus. Nec mireris ſi eum tecũ non uides ambu
lantem:quia oculi eorũ tenebant' ne eũ agnoſcerẽt
Ignotus eſt enim adhuc cecis:quia poſt deſertõ
nem pcci uel abiectõem mũdi adhuc tenẽtur ocu
li limpiditate praue conſuetudinis & reliquiis ten
tationum que remanent poſt pccm̃. Huius exẽ-
plum habetur in thobia qui angelum nõ uidebat
peregrinantẽ:& ab hoſte & penuria liberantem:ſed
eſtimabat eum hoĩem. Sic ſic nimiꝝ ſepe conti-
git inexpte menti:que illa que diuinitus facit & ꝑ
influxus ſpũs ſancti cognoſcit ſepe ꝓprie induſtrie
ceca attribuit:que reprehendit' cum Io.primo dr̃.iu
deis. Medius ueſtrũ ſtetit quẽ uos neſcitis. In cuius
cecutientis pſõa accipit' uerbum:Iob. Si uenerit ad
me non uidebo eũ:& ſi abierit nõ intelligã:& tam̃
pñs eſt & patus bonus ieſus:qui dicit: Matth. viii.
Si dimitto eos ieiunios in domũ ſuam deficient in
uia:quidã enim ex eis de longe uenerũt. Non ergo
timeat noſtra miſeria:quia Raphael.i.xp̃s ieſus dei
medicina nr̃e peregrinationis itinera nouit:& ten-
tatus per oĩa noſtre nature penalia pambulauit. Et
ideo ex cõpaſſione expientie nobis ſocius erit:& ſa
nos ducet & reducet uſq; ad ſue diuinitatis aſpectũ

Sed heu quia ſepe remanet bonus ieſus in hieru
ſalem:& non cognoſcũt parentes:maxĩe prelati ec-
cleſie qui ipſũ debẽt in ſubditoꝝ mentibus etiam
pturire:ſed' eſtimant eũ eſſe in comitatu multorum
equoꝝ & ſeruientiũ & ſollicitudine mundanorum
& abũdantia ferculoꝝ:utinã cognoſcentes ibi eſſe
ieſum eadẽ hora inſpiratiõi cõſentirent & cũ ſanctiſ
xp̃i pentibus reuerterẽtur in hieruſalem: a qua per
malitiã tranſgreſſionis receſſerunt requirẽtes ieſum
Sed ceci ſunt multi ex eis nec pñt uidere lucernam
dñi donec extinguat' ſocii heli.i.Regũ.iiii.qui pre
cioſitatẽ diuinaꝝ inſpirationũ derelinquendo ieſũ
eſtimare nolũt donec extinguat' eis oĩno:quia tũc
ſolũ recognoſcũt qñ inflicta uexatio intellectui dat
auditũ:qñ.ſ.cum heli de ſella dignitatis cadẽtes re
trorſum fractis ceruicibus expirant in infernum.

Secũdo ꝓficit noſtra pegrinatio in merore ora-
tionũ & ſalubriũ eloquioꝝ:quia poſt deſideria ſe-
quũtur ſuſpiria & confabulãtur & orant deũ ſibi da
re ſalubria remedia:unde & hi loquebant' de his q̃
acciderant:pegrini enim loquebantur de uia:paſſio
enim xp̃i eſt uia ad patrem:propter quod eis xp̃us
etiam materiam locutionis augmentat.d. Qui ſũt
hi ſermones quos confertis &c. quaſi ipſe ignora-
ret que tñ ptulerat. Sic ſepe ſe intelligere diſſimulat
que oramus:que tñ intus inſpirat:quia pegrinus ẽ
tardis:& ad hoc diſſimulat:ut in nobis augeat qd'
deſiderat. Tu ſolus inquiũt peregrinus es? O q̃ mł
ta eſſent hic cogitanda aĩa mea:quõ iſte tuus ieſus
eſt ſolus peregrinus:ſed pſequamur quod incepi-
mus. O ſtulti inquit & tardi corde: quid dubitatis
me uobiſcũ eſſe:& uos in utilibus fauorabiliter ex-
audire: Non enim debetis dubitare ꝙ uos uelim re
linquere:ꝓ quibus uolui mortem portare: unde &
eius longa facta predicatio diſcipulis ad hoc tẽdit.
Huius exẽplũ patet:Geñ.xliiii.cũ Ioſeph ſuis fratri
bus peregrinũ ſe offert:& quaſi ad alienos durius
loquit':quos tñ gratis paſcit & eis diuitias egypti
tribuit. Sic & ieſus apparuit extraneus magdalene
quã ſincere dilexit. Tertio progreditur nr̃a pere
grinatio in uigore uirtuoſoꝝ opeꝝ quia uirtuoſa
operatio ſingulariter cogit xp̃m ut nõ deſerat opã
tem. Coegerũt inquit eũ dicẽtes. Mane nobiſcum
dñe &c. Aduespaſcit enim opantibus niſi xp̃s ĩma
neat:quia lux boni opis eis per faſtidiũ tenebreſcit
niſi ſuccurrãt brachia pietatis xp̃i qui oĩa opera nr̃a
operatur in nobis. Vnde aĩa que ſe ſentit deficere ĩ
ope penitentie cogat recedentẽ ieſum frequenti p̃
ce allegãdo audacter:ꝙ niſi xp̃s remaneat:eius ad-
ueſpaſcet intellectus & recedet de affectu eius: & af
fectu ſol igneus charitatis. Nec mireris ſi ſe finxit
longius ire:& a te recedere:& in labore deſerere:qa
fictus eſt tepidis:unde & iſti erant triſtes:quod fa-
cit accidia:& ideo finxit ſe uelle ĩcedere:ut ſic te poſ
ſet de triſtitia redarguere:ac p hoc a tepiditate excu
tere:hilarem enĩ datorẽ diligit deus. Tamẽ ſcias ꝙ
ꝓpter hoc uenit ut tecũ remaneat ſi tñ coactus fuit
charitate. Huius exẽplũ patet ĩ abrahã: Geñ.xviii.q
importuna & efficaci p̃ce dñm ad prandium retinu
it ne tranſiret & ſibi hilariter preparauit. Et nota ꝙ
ibi ſubdit' abraham dixiſſe dño:ſiue angelis ipſius
Idcirco enim declinaſtis ad ſeruum ueſtrũ. Quar
to terminatur dieta nr̃e peregrinationis in dulcore
guſtuum diuinoꝝ qñ peregrinus perueniẽs ad ho
ſpitium cum gaudio epulatur. Ex quo enim mens
intrat ad ſecreta dei rimanda p altas meditationes
quaſi ad menſam xp̃i ſedet:ubi & minutati ſibi di
uina franguntur:& tũc incipit dulcedinem dei co-
gnoſcere:& quaſi quaſdam micas dei ſuauiſſimas
deguſtare:unde & hic ſequitur ꝙ factum eſt dum
recumberent ꝙ ipſe accepit panem benedixit ac fre
git:& ipſi cognouerunt eum in fractione panis.

Sed nõ mireris ſi cognitus ſe abſentat: quia ſub
latus ẽ ſtultiſ. Stulta.n. mens noſtra ſi ſẽp reficeret
a xp̃o:ſepius ſuperbiret:unde ut ardentius quera-
tur quando ſepe mens aſſecurata fuerit ſe abſentat
quouſq; ſtulticia noſtra purgetur:ut noſtra igno-
minia & malitia cognoſcat'. Vnde & dicunt. Nõne
cor noſtrum ardens erat in nobis:quaſi dicant. Ar-
demus dum incendit:frigeſcimus dum relinquit.
Et per tales ſaltus reducitur anima ut cognoſcat:ꝙ
in ſe & a ſe eſt omne malum:& a ſola chriſti gratia
prouenit ſibi bonum. Cuius exemplum patet
in ſponſa:Canti.v. Surrexi inquit ut apparerem di
lecto meo:at ille declinauerat atq; trãſierat. Ideoq;
debet queri per uicos & plateas ciuitatis: unde &
ibi ſubditur. Anima mea liquefacta eſt ut dilectus

UVA. BHSC. IyR_070

locutus eſt mihi queſiui & non inueni illum: uocaui & non reſpõdit mihi:ubi & ſequitur ardentiſſima inquiſitio.Sic etiam conueſcens cum diſcipulis aſſumptus eſt ab eis:Act.primo.ad eorũ corda ardentius excitanda.Cuius rõ ſecundũ Aug.de trinitate eſt ꝙ quanto creſcit deſiderium rei habende:tãto maior eſt fruitio rei accepte. Alia rõ diſparitionis chriſti ab anima ſepe eſt nimia curioſitas uolendi eius perſcrutari ſecreta:a qua reuocet ſpõſam ſpõſus:Can.vi.Auerte oculos tuos a me.i. me curioſe perſcrutari omitte:ſed ſimpliciter dilige & reuereri quod dignor concedere:quia ipſi aduolare fecerũt .i.curioſitas inueſtigationis mee meruit ſubitum receſſum & reuocationem tui. Quod etiam dicit ĩ Eccle.Dixi ſapiens efficiar:& ipſa longius receſſit a me.Sic itaq; cum peregrino ieſu pergamus uiam ſalutis noſtre & hoſpitemur in hoſpitiis uirtutum in quibus ipſe benedictus ieſu ſuas manſiones ſacrauit.Sed & tabernas ibi inſtituit:ut peregrini nõ deficiant pre labore. Primum hoſpitium fuit in domo paupertatis & indigentie:in quo hoſpitatus fuit in prima dieta natiuitatis ſue. Huic hoſpitio reliquit hoſpitalarium ſtatum apoſtolicum:qui guſtat de taberna regni celorum: que eſt media huic hoſpitio intendenti. Secundum hoſpitium fuit in domo puritatis & mundicie.In quo fuit hoſpitium ſecunde diete.ſ.conuerſationis uirtuoſe dilecti ieſu.Ad quod peruenitur per uiam auſteritatis & penitentie.Sed hic locatur abundans taberna cõtemplationis dulciſſime. Quia beati mũdo corde quoniam ipſi deum uidebunt.Huic hoſpitalarium dimiſit ſanctum uirginum chorum:quarum eſt iugiter cantare dilecto. Tertium hoſpitium eſt in domo hũilitatis & modeſtie.In quod ĩtroducit tertia dieta.ſ.chriſti doctrina.Diſcite inquit a me quia mitis ſum & hũilis corde Mat.xi.Huic hoſpitio reliquit hoſpitalarium ſanctorum pontificum & confeſſorum cetum:qui in luctum humiliationis ſue & mititate exemplantatis uite ſatagunt per xp̃i doctrinam in hac domo ſubditos recreare:qui & ſingulariter guſtant de taberna altitudinis diuine: qa magna gloria dei ſolius ab humilibus honoratur: unde hũiles ſingulariter dei ſummum guſtant & nihilum creature. Quartum hoſpitium eſt ĩ domo ꝓbitatis & conſtantie.Ad quod deducit quarta dieta.ſ.chriſti paſſionis acerbe:per quam eſt eius conſtantia probata.Huic prefecit hoſpitalarium ſãctorum martyrum exercitum qui inebriabantur de taberna uulnerum crucifixi: quia chriſto in carne paſſo & ipſi eadem cogitatione armantur. Quitum hoſpitium eſt ĩ domo equitatis & iuſtitie.In quod introducit quinta dieta que fuit de crucis anguſtia in mortem & ſepulturam.Huic prefecit aliũ hoſpitalarium.ſ.ſtatum doctorum & ſpeculantes tam durum iudicium ſuper dei filium propter peccatum alienum per ſeueritatem diuie iuſtitie ſemet ipſos continue iudicant:& ſub dei iuſtitia trepidãt eſtimantes qualia ſunt ſuper peccatores ſupplicia ex propriis ſceleribus ſi dei filius pro alienis tot ſuit ſubiectus doloribus.Quod & ipſe chriſtus declarat.ſ.Si in uiridi ligno hoc faciunt:in arido quid fiet?Et quia qui addit ſciam addit & laborem:ideoq; iſti in taberna ſua ſatiant peregrinos pane ſubcineritio recognitionis culpe & aqua contritionis amare:propter quod ſe baptizant cum ſanctis patribus ĩ mari rubro quod fuit ſepulture dominice figura.

Sextum hoſpitium eſt in domo contemplationis tranquillare:ad quod introducit ſexta dieta:q̃ de ſepulchro tranſiit in impaſſibilitatem carnis. Huic hoſpitio dantur hoſpitalarii reformatores ſtatus euangelici:cuius quaſi uirtutes in impaſſibilitatem tranſeunt:dum a ſe & ab omni amore creato totaliter deficiunt & intra chriſti immutabilem gratiam totaliter transferuntur.O q̃ bonum hoſpitiũ eſt hoc.Iſti enim reficiuntur in taberna paterni pectoris:quia nihil comedunt niſi guſtum diuine uoluntatis. Septimum hoſpitium eſt in domo eternitatis glorie.Ad quod introducit ſeptima dieta.ſ. aſcenſionis ad celos.Iſtud hoſpitium non eſt hoſpitale peregrinorum:ſed eterna manſio ciuium ſupernorum.Cui non imponitur hoſpitalarius huius uite:ſed deus trinitas eſt domus & tibus lectus & iubilus:& deus homo diſpenſator fideliſſimus: & miniſter gratioſiſſimus:qui precingit ſe circũſpecta conſideratione meritorum & tranſiens miniſtrat ſingulis correſpondentia premiorum: prout ſecundum miniſtrationem membri uniuſcuiuſq; eos in ſuo corpore collocauit & in ſuo merito iuſtificauit & in ſuo premio ſecundum debitas proportiones beatos efficit. Hanc ergo ciuitatem & noſtram patriam cum benedicto peregrino ieſu totis deſideriis requiramus:& ad illam indeclinabiliter feſtinemus. Circa ultimam apparitionem huius ſacre diei ĩ qua dominus reſurrexit: nota ꝙ ad eos iuit ianuis clauſis:pacem obtulit:cicatrices uulnerũ oſtendit:ſe palpandum prebuit:ſpiritum ſanctum per ſuam inſufflationem dedit:deuote eis ſcripturas expoſuit:charitatiue cum illis manducauit partem piſcis aſſi & fauum mellis:& dulciſſimas comeſtionis ſue reliquias dedit eis.Et hec omnia ex luca & Ioanne trahuntur quorum uterq; hanc recitat uiſionem:uide autem quot ſigna uere reſurrectionis oſtendit.Nam palpandam carnem diſcipulis ꝑbuit:quam clauſis ianuis introduxit:ut per hoc corpus oſtenderet ſuum eiuſdem cuius prius nature ſed alterius glorie. Vbi etiam nota:ꝙ non ſolũ ianuis clauſis cordis ſui fantaſmatibus ſenſuum & carnalium rationum & ĩ congregatõne ad intima omnium tuarum uirium quaſi chriſti diſcipulorũ ĩ plena concordia charitatis uidetur gloria reſurgentis uera pax a chriſto tribui:ut noue uite per chriſti flatum inſpiratio miniſtretur. Ad hoc enim ore ſuo benedicto in diſcipulorum faciem inſpirauit reſurgens a mortuis:ut per hoc oſtenderet ꝙ ab ipſo ſolo poſt culparum noſtrarum mortem eſt ĩ nobis ſpiraculum gratie reformantis animam ad im-

UVA. BHSC. IyR_070

paſſibilitatem uirtutum & glorie dei formis:p hoc etiam minuit:ꝙ ſicut flatu aereo cor noſtrum íſpirando reſpirando:expirando interiorum coruptionem emittit:& extríſecam aeri ſanitatem ad itima trahit:& ſine tali reſpiratione:nec ad monumētū uiuit cui etiā tātū initiꝰ aīa:ut flatus & ſpiraculū nōi necꝰ.Sic & i charitatis ardore recepto ſpiraculo ſpūs chriſti omnia expiret chriſto diſformia:ſemper aſpiret a xp̄o conformia:intus inſpiret & recolligat ipſius exempla:ſuſpiret & reſpiret continue ipſius recepta flagitia ſeu ſupplitia:& totaliter uiuens non ſua ſed amati ieſu uita clamet cum apoſtolo.Mihi uiuere chriſtus eſt &c.Et uiuo ego: iam non ego:uiuit uero in me chriſtus &c. Vulnera autem ſue paſſionis poſt gloriam ſue reſurrectionis diſcipulis chriſtus oſtendit & palpanda exhibuit: non ſolum ut ſeipſum eundem qui in cruce pependerat demonſtraret:ſed ut eis imprimeret ſue paſſionis nō intermittendam eē memoriam:cuius etiam ſigna circūferet in ſue gloria maieſtatis. Non ergo obliuiſcans boni ieſu anima ſibi deuota:quia ut tui non obliuiſceretꝰ:ipſe ſcripturam uulnerum expreſſiuā tue memorie quam in cruce clauiſ conſerat noluit in ſepulchro:relinquere ſed in eternum í ſuo corpore circunferre. Quis ergo non deficiat totus aſe p̄ iſtius amore dilecti:qui nos ſibi tamq̄ crebris & fortiſſimis uículis ſue dilectiōis aſtrígit. Vere memoria memor ero:& in me deficiam bone ieſu pre tui amoris uigore:ut in tua benedicta uulnera ualeam ſubintrare. Nec decetero dolorē cauſaberis ex mea groſſitie tranſeunte per anguſta foramina: quia ea dilatauit tue imenſitas charitatis & gloria reſurrectionis doloris paſſione priuauit.Ingrediar ergo in locum tabernaculi admirabilis:quia ipſe dilectus me inuitat:dicens:Ingredere benedicte domini:cur foris ſtas:preparaui domū & pabulum gratie non ſolum tuo dilecto ſpiritui:ſed etiā iumento corporis tui.Et porte iſtius mee ſancte hirl'm nulli meo dilecto clauduntur etiam nocte cōmiſſionis offenſe quando reſurgere liceat & dulciter reintrare. Attende autem ꝙ &ꝰ iſta uulnera tranſferūtur ubiq; a ſtrenuo pugile in ſignum perfecte uictorie & ab aduocato piiſſimo in auxilium placatiōis paterne: & a iudice equitatis in ſignum iuſte reprobationis mētis in igratitudine obdurate. Non autem ſeruauit predicta uulnera xp̄us ieſus ex difficultate ea ſanandi:qui enim maiora fecerat mortem uincendo: utiq; poterat ſanaꝛ uulnera.Sed propter cauſas ſupeius dictas & alias ínumeras diuina ſapientia maluit ipſa in glorioſo corpore reſeruare.Nec apparent ibi ut corporis uitia:ſed ut ſtrenue uirtutis inditia. Quod etiam de cicatricibus martyrum ſentire Auguſtinus uidetur ſic.d.Neſcio aūt quomodo ſic afficimur amore martyꝝ beatorum ut uelimus í illo regno in eorum corporibus uidere uulnerum cicatrices que pro xp̄i nomine pertulerunt. Et fortaſſe uidebimus.Non eni deformitas í eis:ſed dignitas erit:& quedā q̄uis in corpe: nō corpis: ſed uirtutis pulchritudo fulgebit.Nec ideo ſi aliqua martyribus āputata & ablata ſūt mēbra:ſine ipſis mēbriſ erūt í reſurectiōe mortuoꝝ: qbus dictū ē. Capillus capitis uñi ñ pibit:Sed ſi hoc decebit í illo nouo ſeclo: ut idicia gl'ioſoꝝ ulꝰ neꝝ í illa ímortali carne cernētur ubi membra ut preciderentur percuſſa uel ſecta ſunt:ibi cicatrices:ſed tamen eiſdem mēbris redditis:non perditis appebunt.Quanuis itaq; omnia que acciderant corpori uitia tunc non erunt: non tamen ſunt appellanda uitia: ſed uirtutum inditia: hec Auguſtinus. Circa antē domini comeſtionem ſcias ꝙ corpus glorioſum non ex neceſſitate ſed ex poteſtate poteſt comedere:non in ſe ícorporando cibum:quia nihil extraneum recipit ſed eterna ſoliditate perſiſtit ſcilicet cōmſumendo ipſum. Aliter enim abſorbet aquam terra ſitiens. Aliter ſolis radius ipſam ſui uigoris calore conſumens. Sic dominus ex poteſtate & pietatis diſpenſatione cū diſcipulis poſt reſurectionem comedit:ut & uirtutem reaſſumpte carnis eius perſuaſibilem faceret:& ſui cordis amorem ad ipſos familiariter demonſtraret.Quia enim conturbati & conteriti eſtimabant ſe ſpiritum uidere:non carnem:ſeipſum eis palpandum tribuit: & mirantibus & letantibus familiariter per effectum cōmeſtionis uiutē eis ſue carnis oſtendit:non intendens eis perſuadere:ꝙ in illa beatitudinis gloria coruptibili ídigeatur cibo: ſed ꝙ plene reſurgitur in corpore uero. Attende etiam ꝙ in omnibus uiſionibus iſtis:licet ad fidem & ſpē & charitatem diſcipuloſ uellet formare:intendebat tamen illas tres uirtutes erigere in eis ad amplexū future inuiſibilis uite inqua í cludimur glorioſe in ieſu chriſto ſicut membra in corpore: ut qui nunc in nobis patitur:ip̄e etiam tunc glorificetur in nobis:& nos qui nunc in ſue paſſionis morte conſepelimur & in eius gratie merito radicamur: & per ipſum uirutum opera facimus tunc in ſue fruitionis premio ſecundum diſpenſationem portionis nobis debite:quam ipſe nobis in ſeip̄o ex mera ſua charitate diſtribuit eternaliter dei gloria fruamur in illo:propter quod apparens ieſus diſcipulis ſuis & dignis argumentis ipſos de fide reſurrectionis firmans & erigens eorum mentes & oſtenſa ſibi tam intima familiaritate cōnectens ſubito diſpebat quaſi hamus piſcationis diuine in illorum mentibus qui tantum ſtabat cū eis ut ei applicarentur amoꝛ: & tunc de profunda uoragine uicioſi amoris recurui ipſoꝝ eos educens:& a ſe ipſis quaſi totaliter eradicans dū ſic diſparebat ſubito in amorem ſui ipſius & inuiſibilis glorie tranſportabat. Sicut mater ſollicitiſſima aquilina prouocans ad uolādum pullos ſuos:& ſuper eos uolitans extendebat alas ſuas ſup eos:& í humeriſ uirtuis ſue aſpotabat.Vnde & ſicut infra dicetur poſt multos tales uolatus quibus ipſorum mentes prouocabat ad ſumma: uno uolatu completo in eorum oculis:ad dexteram patris aſcendit:& ubi illorum theſaurus erat ibi illoꝝ requieſcerent cordia.Et ideo non immerito angeli

UVA. BHSC. IyR_070

eis appẽtes poſt aſcenſum xp̃i ad celos eos conue
nienti nomine appellarunt.d.Viri galilei quid ſta-
tis aſpicientes &c.q.d.Vere uos eſtis uiri tranſmi-
grati a uobis auulſi & xp̃o inſerti. Quia etiam nõ
decebat xp̃m ĩ gl'ioſa uita diu morari ĩ terriſ:iõ táſu
bito diſpebat:ne eiſ occaſionẽ eroris tribueret:ꝙ ſci
licet reſurrexiſſet ſicut prius ad morandum in terriſ
uita animali. Attende autem ꝙ xp̃s corpus ſuũ di-
ſcipulis oſtendit ut ex ſupradictis patet:uerum pal
patione:uiuum comeſtione:Idem quod prius uul
nerum oſtenſione:glorioſum introductione clauſi
tenaculi:& ſubita diſpantione ſui:per que ſubtili-
tas & agilitas demonſtrantur corporis glorioſi.
Nec eſt credẽdum ꝙ ſolũ eis decies apparuit: imo
multotiens cum ad hoc ſolum ſuam aſcenſionem
tardaret.xl.diebus ut in eis prefatos ſue uirtutis ef-
fectus inſereret. Quod lucas ſatis in actibus ínuit
cum dicit:per dies.xl.in multis argumentis appa-
ruit eis:licet enim non poſſet concludi ꝙ quotidie
apparuerit:uidetur tñ ſatis expreſſe innui ꝙ ſepe ap
paruit.Et non ſolum illa ſigna ſola que ſcripta ſunt
amoris:ad eos & ſue omnipotentiſſime maieſtatis
eis oſtendiſſe credendum eſt:ſed etiam alia tantũ i-
effabilia:ꝙ ſpũs ſanctus in euangeliſtis habitans ta
lia ſigna non inſpirauit exprimere:quia incapabilia
forent inexpte menti.Et ideo magis elegerũt euá
geliſte illa ſigna ſacro ſilentio honorare: q̃ parum
uel nihil dicere:& inexpreſſibile uelle narrare.Sic ta
men ille diſcipulus quem diligebat ieſus:euangeli
ſta Ioannes iſta ſiluit quod ſcribendo ſignauit: &
menti deuote cogitanda reliquit cum dicit. Multa
quidem & alia ſigna fecit ieſus in conſpectu diſci-
pulorum ſuorum que non ſunt ſcripta ĩ libro hoc:
que ſi ſcribantur arbitror nec ipſum mundum poſ-
ſe capere eos qui ſcribendi ſunt libros. Quod non
intelligitur de quantitate chartarum ſed de altitu-
dine ſententiarum. Quod etiam Criſo.exponit pͥn
cipaliter de ſignis poſt reſurrectionem oſtenſis. Li
cet etiam poſſet intelligi de multis aliis ante mor-
tem. Ineffabilis enim fuit ipſe bonus ieſus ĩ ſuis
excellentiis in aſſumpta natura.Sicut radicatus & p
ſonaliter plantatus in eterni patris ineffabili uerbo
Quod etiam ſubtilitatem glorioſi corporis oſten
dit clauſo reſurgẽs ſepulchro.Et foribus clauſis ap
patens in diſcipulorum medio: non eſt intelligẽ-
dum ꝙ fuerit ſubtilitatis aeree:cum ipſe dicat apo-
ſtolis.Palpate & uidete quoniam ſpiritus carnem
& oſſa non habet ſicut me uidetis habere. Sed pro
tanto ſubtile dicitur:quia poteſt omne corpus non
glorioſum efficaciter penetrare.Et non obſtante il
lius groſſitie ſimul cum illo eſſe:& per ipſum libe-
re pertranſire. Quod uero legitur diſcipulis ap-
paruiſſe in forma peregrini:& ꝙ oculi eorum tene
bantur ne eum agnoſcerent:& ꝙ magdalena ipſũ
hortolanum eſſe eſtimauit:non eſt intelligendum
ꝙ in ſuo corpore glorioſo ſit uariatio figurarum:
que ſoliditati immutabilis ſue glorie repugnaret:
ſed hec poteſtas corporis glorioſi ꝙ ſeipſum mani
feſtat & occultat pro libito:& qualem uult figurã
ſui formare poteſt in paſſibili oculo.Et ideo ſapiẽs
& bonus ieſus tales figuras ſui in oculis diſcipulo
rum formabat quales eorum meritis & ſtatibus &
ſue intentioni in eis uidebat congruere.Nec ipſe ie
ſus reſuſcitatus laborabat ĩ procurãdiſ ueſtibus:qui
immortali gloria ueſtitus ſurrexit.Sed talium ue-
ſtium in oculis aliorum formabat figuras: quales
ſua ſapientia formanda pro aſpicientium qualitate
dictabat.Nec in hoc erat falſitas ſicut ſupra in ſimi
li per Aug.expreſſe eſt probatum. Attende autẽ
ꝙ in dote claritatis non fuit expediens reſurrectio
nem probari:cum ipſam in tranſfiguratione mon
ſtraſſet diſcipulis:etiam in carne paſſibili:Nec oculi
diſcipulorum ipſam ſuſtinere potuiſſent:ſicut eti-
am ibi patuit:propter quod uidetur ꝙ fuiſſet im-
pedimentum illius familiaris colloquii & amoro-
ſi cõſortii:quod eis intendebat ingere:dum eos ex
nimio ſplendore ſui proſtratos & tremefactos in
ſe non ſiniſſet aſpicere.Non autem forte inconue
niens eſt credere:ꝙ in illis ineffabilibus ſignis de q
bus dicit.Ioannes ꝙ non ſunt ſcripta:ipſam excel-
lentiam ſue claritatis ſimul condeſcenſiue & maie-
ſtatiue oſtenderet:tamen in hoc ꝙ clauſis intrauit
ianuiſ & ſubito diſparuit ſubtilitatem & agilitatem
monſtrauit.Nam impaſſibilitas ſatis oſtenditur qr
mortem uicit:& uulnera aperta ſine dolore dimiſit
Conſidera anima xp̃o deuota quõ iſte tuus di-
lectus ieſus ante mortem & poſt reſurrectionem ſi
gnis flagrauit amoris:& uide eum nunc ſollicitum
ad releuationem puſilli gregis licet ſine anxietate
tot ſignis extrĩſecis laborare.Ipſi enĩ fide deficie-
bant qui ipſum non credebãt deum:iaculo percuſ-
ſi mortis ſue & infirmati nimio amore ieſu in mor
te oſtenſo:quo tamen mens humana ſibi magis
erat obnoxia. Amore tamẽ licet informi ipſum ut
hoiem diligebant & eius mortem deflebant.Ex re
uelatione tamẽ mulierũ & ex memoria uerborum
ieſu fluctuabãt & uacillabant inter infidelitatem &
fidem.Amor eos impellebat diſcurrere: querere &
anxiari & deſiderare ieſum:infidelitas eos contriſta
bat proſternebat:& reddebat pauidos:quia ipſum
totaliter dubitabant extinctum. Quod in ipſis
deuotis mulieribus intellige.ſ.magdalena & aliis:
donec ipſe bonus ieſus ipſas anteq̃ uiros dignatuſ
eſt ſolidare:propter quod ipſe benedictus ieſus in
amore totus datus noſtre ſaluti ſicut ante paſſionẽ
ſollicitus fuit cum dolore & pena explere myſteri
um nr̃e redemptionis:quod & conſumauit in glo
ria reſurgendo:ſic & poſt reſurrectionem ſine pe-
na & dolore:tamen eodem amore quo prius fuit
ſollicitus ipſum idem noſtre redemptionis benefi
cium mentibus noſtre inſerere per ſtudium appari
tionis frequentate: & diſcipulorum infirmitatem
ſupportauit & noſtram: ut qui prius preparauerat
cibum:nunc ut cibus ſaperet & nutriret: infectum
ſanaret palatũ. Quod manifeſte declarat dignatio
pietatis thome dubitanti in octaua reſurrectionis

UVA. BHSC. IyR_070

oſtenſa:dum ipſi ſic miſericorditer condeſcendit: ut quod ex incredulitate petiit:totum inefabili pietate tribuerit. Dixit enim: Infer digitum tuum huc ſupple uulneribus imittēdo clauoꝝ:& uide māus meas corpali aſpetu:& affer manū tuā: & mitte i latus meū: qđ tibi patulo aperitur affectu & noli eē icredulus ſed fidelis. Vide ꝙ eadem omnio repetit que thomas in ſui abſentia coram diſcipulis protulit:ut per hoc ſe deum uerum oſtendat qui ubiq; ē & amoroſe ſe ſupportare infirmum cui deſiderata concedit. Attende autem quomodo diuina ſapientia nobis ſeruiuit utiliter que cum poſſet in ꝑma apparitione totam omnium diſcipulorum dubitationem excludere:noluit tamen aliquos ex eis diſpenſatiue duros & incredulos permittere. Quos quia multis ſignis & irrefragabilibus argumentis ſue ueriſſime reſurrectionis in fide firmauit:& illos ad maiorem ſui amoris accēdit flāmam ex dignatione oſtenſa:& omnium poſtenorum amputauit perfidiam per indubitabilia ueritatis īditia. Vbi & nota ſtupendum proceſſum & iocundum gratie dei ſemper dirigentis electos in melius:non opere noſtro:ſed benefitio ſuo:quia etiam ipſiſmet diſcipulis ſua tarditas incredulitas & fuga derelictionis ieſu tempore paſſioniſ & mortis ex diuina pietate ē cooperata in bonum:dum exhoc & ſue infirmitatis qua ſemper in malum ruerent:niſi eos deus ſua pietate teneret: facti ſunt coſcii:& ſemper ſub dīne bonitatis conſideratione in ſe ipſis omnino anullati per humilitatis uirtutem. Auxit etiam in eis fortiſſime compaſſionis abſinthium:cū in memoria paſſionis & mortis boni ieſu memorētur ſue ſimul derelictionis flagitium:quo ſemper in ſue utilitate ſconfuſi maius experiebātur ieſu xp̄i participium paſſionis. Et quanto plus ipſum attractauerūt poſt reſurrectionem:ut formarentur ad fidem:tanto magis poſtmodum incaleſcebant amoris feruore tenentes in tot ſignis probatam ipſius dignatiſſimam charitatem. Quomodo putas thomas flagrabat amore ieſu: dum recordaretur ꝙ manus in illis feneſtris fornacis ardentiſſimi amoris ieſu ex xp̄i dulciſſima īuitatione poſuerat. O bone ieſu fac me indignum participem illorum cōpaſſionis affectum & charitatis ardorum:quos in tuorū apoſtolorum cordibus tot ſignis tue dilectionis plantaſti ut qui hic percipere corporali aſpectu non merui: ſaltem codiali tranſportatione percipiam. Fuit autem xp̄i reſurectio omnium prima ueriſſime facta: ſufficienter probata:& reſurrectionis noſtre cā tam i corpore:q̄ in anima. Primo quidem:quia reſūrrectio eſt a morte erectio. Quod quidem tunc fit perfecte: quando aliquis taliter reſurgit:ꝙ liberatur non ſolum a morte:ſed etiam a moriendi poſſibilitate:& ſic fuit in xp̄o ieſu:quem impoſſibile eſt internum mori:iuxta illud Roma.vi.xp̄us reſurgens ex mortuis iam non motitur. Aliorum uero oīum reſurrectio q añ & poſt iħm ad hāc uitā p miracula ſurrexerūt:ꝛſurrectio ē īpfecta reſpectu huius de qua loquimnr modo:quia eripiuntur tantū morte in actu quem prius habuerant: & incipiunt uiuere iteꝝ neceſſitati moriēdi aliqñ ſubiecti & ita mors eis quodam modo dominatur:ſecūdū illud Ro.viii. Corpus quidem mortuū eſt propter peccatum. Contra quod de ieſu dicitur. Mors illi ultra non dominabitur. Ac per hoc ipſe ſolus & ſimili reſurrectione reſurgentes poſſunt dici uere reſurgere. Hanc autem ueritatem ſufficienter xp̄us probauit teſtimonio & argumēto utroq; ī genere ſuo certiſſimo. Eſt autem uſus duplici teſtimonio quorum neutrum poteſt refelli. Primū fuit teſtimoniū angelorum ut patet per omnes euāgeliſtas. Secundum fuit teſtimonium ſcripturarum quas ip̄e ad oſtenſionem ſue reſurrectionis expoſuit: tam duobus in uia ut dicitur luce ultimo: q̄ ſimul aliis cōgregatis. Et ut iſtud teſtimonium eſſet efficaciſſimum aperuit eis ſenſum ut ibidem dicitur ut intelligerent ſcripturas. Quod ad ſecundum modum probandi per argumenta ſcias ꝙ argumenta per modum ſcientie probande hic locum non habent:quia talia procedunt ex principiis que ſecundum humanam rationem procedunt & eſſe debēt auditoribus nota. Alioquin nihil probatur ꝑ illa. Reſurectio autem eſt ſtatus ſupra humane nature curſum ad aliā uitā ſpectans: & ideo princpiia eius uite ſuperant intellectum:propter quod tali modo non eſt ieſus apoſtolis argumentis uſus. Aliter accipitur argumentum. Aliquod ſenſibile ſignum quod ad ueritatis mauifeſtationem inducit Actu. primo. Et hoc modo ad probandam ueram reſurrectionem & glorioſam ſufficientia argumenta apoſtolis oſtendit xp̄us:tam ex parte corporis: q̄ ex ꝑte anime. Nā oſtendit corpus uerum & ſolidū:nec fantaſticum uel aereum:ſed palpabille. Ip̄e uero numero quot prius habuerat cicatricū reſurrectione. Ex parte uero anime oſtendit xp̄us uiuere uita uegetabili & nutritiua: quia cum eis māducauit & bibit: uita animali & ſenſibili:quia coram eis ſēſibus uſſus fuit uita intellectuali:quia de ſcripturis: & de aliis clare diſeruit. Naturam etiam diuināſe habere oſtendit per miraculum quod fecit ī piſcibus capiendis: ſed in hoc maxime quia ipſis uidētibus aſcēdit ad celos. Nemo enim aſcendit ad celū niſi qui deſcendit de celo. Glorioſum autem corpus in aliquibus mōſtrauit dotibus. De quibus omnibus plenius ſupra dictum eſt:licet ergo unum argumētum per ſe forſitam minus ſufficeret:tamen omnia ſimul ſumpta perfecte coucludunt. Fuit autem xp̄i reſurrectio noſtre reſurrectionis cauſa effitiens & exemplaris. Meriroria uero propria non dicitur eſſe quia omnia nobis meruit ut uiator in paſſione & morte. Efficiens quidem: quia licet diuina iuſtitia ſit principalis cauſa efficiens: quia tamen uerbū dei unitum eſt carni ieſus per ip̄am tanq̄ per īſtrumentum & tanq̄ per ꝑmum ī genere reſurgentiū dicitur omnia humana corpora ſuſcitare. Et hoc eſt quod dicit apoſtolus.i.Coꝛ.xv. chriſtus reſurrexit

UVA. BHSC. IyR_070

a mortis primitie dormientium: quoniam quidē p hominem mors & per hominem reſurrectio mortuorum. Et hoc ſiquidem fuit conueniēs ut uirtus uerbi eterni prius effunderetur in carnem propriam & per illam ad omnes alios. Nam humanitas chriſti tanq̄ inſtrumentum diuinitatis ipſius in uirtute eius reſurrectionem noſtram cauſat: & quātum ad hoc reſurrectionem non ſolum in bonis ſed in malis etiam in omnibus effecit. Nam reſurrectio corporum ad iuſtitiam dei ſpectat: ut i eis reddatur animabus pro meritis. Cauſa uero exemplaris licet quo ad aliquid ſui reſpectu uideatur: quia omnes ſicut ipſe reſument corpus proprium & unum: tamē quo ad conformitatem glorie dicitur proprie cauſa exemplaris reſurrectionis electorum. Secundum illud phy.iii. Reformabit corpus humilitatis noſtre configuratum corpori claritatis ſue. Et i electoſ reſurrectio chriſti non ſolum efficit reſurrectionem corporum glorioſam: ſed etiam reſurrectionem aīarum ad grām ut inſtrumentum: ſicut dictum eſt. Et quia in reſurrectione animarum que fit per gratiam duo concurrunt: remiſſio culpe: & nouitas uite. Ideo quantum ad efficientiam que eſt per uirtutem diuinam: tam paſſio xp̄i q̄ reſurrectio eſt cauſa iuſtificationis quo ad utrūq;. Sed quantum ad exēplaritatem paſſio & mors ieſu eſt cauſa efficiens remiſſionis per quā peccato morimur. Reſurrectō autem cauſa nouitatis uite: ut ſicut chriſtus reſurrexit per gloriam patris: ita & nos in nouitate uite ambulemus: ut ſicut chriſtus reſurgens a mortuis iam non moritur: ita & nos eſtimantes mortuos q̄dem peccato eſſe: uiuentes autem deo non permittamus de cetero regnare peccatum in noſtro mortali corpore ut obediamus concupiſcentiis eius. Sicut dr̄ Ro.vi. Et quia in hoc ſtat iuſtificatio noſtra: ideo dr̄ Ro.iiii. quia xp̄s traditus eſt propter delicta noſtra. ſ. delēda: & reſurrexit propt̄ iuſtificatiōes nr̄as efficiendas & exēplādas. Nā paſſio & charitas uie chriſti eſt omnium meritoria cauſa. De chriſti autem reſurrectione eſt quartus articulus. Contra quem primo errat Corinthus: aſſerenſ chriſtum non reſurrexiſſe: ſed reſurrecturum eſſe. Contra quē ſatis dictum eſt. Secundus error eſt qui imponitur Origeni. ꝙ iterum paſſurus ſit ieſus pro demonum ſalute. Contra quem dr̄ Roma.vi. chriſtus reſurgens a mortuis &c. Et contra hos errores & ſimiles dicitur in ſymbolo. Tertia die reſurrexit a mortuis.

Ieſus decor precipuus Cap.xxx.

D contemplandum chriſti reſurgentis decorem: attende ꝙ ipſe pulcherrimus flos de radice ieſſe qui in incarnatione floruit: in paſſione defloruit: in reſurrectione corporis glorioſa reſumptione refloruit: ut omnium eſſet decor. Nā corpus illud ſanctiſſimum ſubtile: agile: immortalitate claritatis ſuperueſtitum eſt gloria: ut uere ſit ſole fulgentius exemplarem pulchritudinem preferens fulgoris corporis electorum ſuorum: quos ſui corporis ſimilitudini in gloria reformabit: de q̄bus dicit in euangelio. Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum. Quod ſi quilibet iuſtus ut ſol fulgebit: quanti putas fulgoris ipſum iuſtitie ſolem? Tanti inq̄ eſt ut ſit ſpecioſior ſole & ſup omnem ſtellarum diſpoſitionem: luci comparatus decor precipuus non immerito iudicetur: immo quaſi omnis alia lux illius comparatione nigreſcat. Aderit & fulgor & ſingularis decor in locis uulnerum, quaſi ſi in uaſe aureo fulgeant lapides precioſi qui ipſum oculis electorum ſuorum ſimul ſpecioſum & amabilem reddunt: in tātum ut ſua uiſiōne nunq̄ poſſunt faſtidiri: ſed continue uiuendo deſiderent ſui ſpecioſitatem dilecti. O q̄ beatus ero ſi fuerint cordis mei reliquie ad uidendum tam interius q̄ exterius illam deſiderabilem claritatem.

Ieſus orbi prelatus. Cap.xxxi.

Mnium uiſionum promiſſa frequentius & exhibita ſolennior fuiſſe uidetur illa in qua dominus apparuit diſcipulis i galilea in mōte ubi cōſtituerat eis: propter quod & tempore ſue paſſionis fuit eis promiſſa & de ipſa ſola āgelus apparens mulieribus diſcipulis nunciando mandauit. Non quia non intenderet ante i hieruſalem apparere diſcipulis ſicut & fecit: ſed quia ibi ſolēnius quantum ad lr̄am & magis poteſtatiue gloriā ſue maieſtatis oſtendit: propter quod etiam ibi ſingulariter diſcipulis dixit: omnium ſibi poteſtatem tā celi q̄ terre a patre collatam: propter quod etiam tā q̄ orbis dominus ibi mandatum dedit diſcipulis: ut mūdum uniuerſum percurrerēt: omni creature predicantes euangelium: ſalutem promittentes credentibus: damnationem cōminando incredulis: & ſue ſocietatis promittentes eis indiuiſibilem comitiuam cum dicit. Ecce ego uobiſcum ſum omibus diebus uſq; ad conſumatiōem ſeculi. Iſtius autem unionis tam promiſſio q̄ exhibitio magni myſterii fuit figura. Sicut enim hic dicitur ſingulariter apparuiſſe in monte: & ab eis adoratus fuiſſe: & ꝙ ſibi ſue poteſtatis uſ̄is reuelauit imperium: & ꝙ uſ̄is doctrine & baptiſmatis dedit mandatum: & ſue ſocietatis indiuiduum promiſit conſortium. Sic in ſpūali galilea tranſportationis cordis ab amore ꝓprio & omnium mundanorum & i locatiōe cordiſ ſui in contemplatione uoluntatis & ſapientie dei: & glorificatione hominis xp̄i: tāq̄ in monte ſublimi uere adorat̄ deus in ſpū & ueritate: & uere ibi cognoſcitur ꝙ ipſe eſt dominus orbis terre: in tātum ut inde delectabilius ſuam uoluntatem in omnibuſ compleat. Vnde a maligniſ impugnari uidetur in quibus eſt tanta doctrina ſapientie ꝙ mens pacificata in deum tanq̄ in nouo baptiſmate ab omni ſue diſtractionis labe & creaturarum turbatiōe purgatur: & tunc in omnibus tam bonis q̄ malis pro-

UVA. BHSC. IyR_070

uidentiam & gratiam guſtans boni ieſu in ſuorum electoꝝ ſecura tutela ſentit expreſſe ꝙ nūq̄ ſocietas boni ieſu quo ad utilitatē & ſuccurſū neceſſariū poteſt deeſſe electis. Et in hoc uere conſiſtit pax que exuperat oēm ſenſū. Allegorice autē iſta ſignificat uiſio ꝙ in tranſportatione diuini cultus ad eccleſiā de gentibus debebat ieſu imperiū ſingulariter refulgere quo eius ībutus deo trino & grā ablutus baptiſmali nūq̄ romano orbi aſſiſtentia xp̄i deficeret quātiſcūq; ipulſionibus petri uideretur fluctuare nauicula: quī potius ipſe xp̄s ſemp ipſius proui dus nauta fluctibus erroꝝ minime īpedire ualentibus ipſe ſēp ipſā in fidei ueritatem perduceret & in littore ſue eterne glorie collocaret. Quod uere cernimus eſſe cōpletum: dum ſubiectū ſibi orbē terre cernimus: & tanto nomen ieſu ſublimatū honore quod uere patet ſeculo toti ꝙ ipſe ieſus magis p̄ris filius tāq̄ alter ioſeph ueruſq; ſaluator uiuit & dn̄atur non ſolū in oī terra egypti: ue𝔯 etiā in oī loco dn̄ationis regis eterni. In iſta autē galilea: non ſolū hac uice: ſed pluries credendū eſt xp̄m ſui p̄ntia cōſolationem feciſſe diſcipulis ſicut Euſebius narrat. Ad minus certū eſt p Io. ꝙ ibi apparuit ſimoni petro cum aliis ſex in mari piſcantibus: quibus p noctem totā laborantibus ieſus mane ſtetit in littore .d. eis ꝙ mitterēt in dexterā nauigii rete. In quo magnoꝝ piſciū cōcluſa ē multitudo ſine retis ſciſſura: ubi & Ioannes primo dn̄m cognouit. Petrus feruētior in mare ſe mittens ad ieſum prior acceſſit: applicantibus nauigio ceteris: & familiari cōſumato cōuiuio: bonus ieſus apl̄oꝝ pricipē petrū de ſuo amore queſtionem ter repetendo examinās paſcēdorū agnoꝝ & ouiū curā cōmiſit: & futurā ſui paſſionis in crucis ſupplitio cōſumationē predixit. Ioāne ſic dimiſſo finire dies ī qete cōtēplationis extatice: ubi mutuis priuilegiis ſe inuicem reſpiciūt mutuo duo dilecti Petrus & Ioannes: de quoꝝ precellentia diſputare non curo: cum ipſi pacifice ſint concordes: & unus in alio dulciter ſe poſſidere ſentiat quod ſibi deeſſe cognoſcit: immo eadē charitate guſtauit unuſquiſq; ieſu xp̄i efficacia dona in altero: q̄ a xp̄o recepta dona diligit in ſeipſo. Ipſi enim ſunt ciues illius ciuitatis: cuius participatio in idipſum. Attende autem quanti ſēper petrus oñditur fuiſſe feruoris: quia & ante reſurrectionem ſup aquas ambulare petiit in ſimilitudine xp̄i: & nunc aliis diſcipul' uenientibus cū nauigio in feruore ſp̄us ſe miſit in mare. In paſſiōe ex zelo magno xp̄m defēdere uoluit: & unius ſatellitū amputauit auriculā: uñ & ih̄s xp̄s nunc ſibi de amore pre aliis teſtimoniū dedit: cum dixit. Diligis me plus his: ubi ſecūdū gloſam querit quod in ipſo cognouit. Et cū ſibi dominici ouilis cura cōmittitur de amore ieſu examiatur: qa ſolus ille magnus eſt prelatione: qui amore ieſu & ſuaꝝ ouiū dulcedine grādeſcit. Vbi & nota ꝙ ideo h̄ ſue paſſionis ſuppliciū petro predicit: ut qui uocat' ad curā: ad martyriū ſe ſentiat uocari. Quod ſi gladius pſecutionis non ingerit: ipſe tñ ſi bonus ē paſtor grande ſibi martyriū īducit: dū exemplo ſue crucifixe uite ſubditos ad crucis amorē trahit: & oīum ipſoꝝ tribulationes paupertates & defectus & pia ſubuentione in ipſis ſupplet: & in ſeipſo cordis compaſſione retorquet. Quod quia bonus ieſus princeps paſtoꝝ pleniſſime fecit: ideo nunc petro dicit. Sequere me in ſimilitudine ad ſubditos charitatis.

Ieſus ductor exercitus. Cap. xxxii.

Actoꝝ igitur dieꝝ quibus fidē roborauerat naſcentis eccleſie iā inſtante .xl. die ſaluator noſter ieſus illoꝝ btōꝝ ſpirituū & ſanctoꝝ patrū qui cū ipſo glorioſi de inferno aſcēderant ad ūocato exercitu iā tēpus inſtabat ꝙ cū illis terras relinqueret aſcenſurus ad patrē. Vtrūq; aūt ex eis aliquis iā reſurrexiſſet in carne cōſumata gloria corporis ipſoꝝ inter ſcōs eſt ſuborta cunctatio. Aliq̄bus enī uidetur pp illud ꝙ apl'us ſanctorū ueteris ſtamenti enumerato cathalogo. Ad hebre. xi. dicit: Hi oēs teſtimonio fidei pbati īuenti ſunt in xp̄o ieſu dn̄o nr̄o pro nobis meliuſ diſponēte: ne ſine nobis cōſumerentur. In quo uidet' ipſe ſentire: ꝙ corporibus dormientibus in puluere: nō ſit ī eis cōſumata gloria donec oīum ſimul facta reſurrectiōe ī cōi gaudio maius etiā fiat gaudiū ſinguloꝝ. Et pp nōnulla alia teſtimonia que addunt: ꝙ nullius ſit facta glorioſa reſurrectio: donec oīum mēbroꝝ xp̄i ſit cōſumata pfectio. Et quia euangelii textus multoꝝ corpa ſcōꝝ q̄ dormierāt cū ieſu reſurrexiſſe teſtat'. Qui etiam introeūtes in ſcām ciuitatem reſurrectiōi xp̄i fide dignū teſtimoniū tribuerūt: dn̄t tenentes primam ſn̄iam ꝙ pacto officio pro quo ſurrexerant in terre puluerem redierūt. Aliis aūt nō minus docte nec minus pie uidet' īmo forſitan magis ꝙ in calūniā teſtimonii reſurrectionis dn̄i cum facer textus eos cum ieſu reſurrexiſſe teſtet': ꝙ ſimili reſurrectione eos cū ipſo in puluerē rediſſe dicat' Et ideo hi aſſerūt ipſos beata frui reſurrectioue cū xp̄o: īmo & ſubiungunt: ꝙ non eſt inconueniens credere: ꝙ qñcūq; xp̄i reſurrectionis ī eccleſia dies reuoluit' annua ꝙ aliquibus ſanctis electis ab ipſo ieſu reſurrectionis priuilegiū tribuat'. Quod. n. reſurrexerint plene uidetur probari poſſe ex eo ꝙ beatus petrus ad iudeos loquens de patriarcha dauid: dicit. Et ſepulchrū eius apud nos ē: quaſi illis noluerit reſurrectiōis reuelare archanū. Nec tamen uoluerit dicere ipſum ibi eſſe ſepultū: quaſi iam cū xp̄o reſurrexerit & ſolum ſepulchrum remāſerit uacuum. Quod etiam gloſa ſuper librum gen̄. quando Iacob petiit in ſpelūca duplici ſepeliri cū abrahā īnuit: ſic dicēs. Cura fuit ſanctis in terra pmiſſionis ſepeliri: ut chriſto reſurgente reſurgerent. Quicqd autem ſit de hoc ultimo. ſ. de annua reſurrectione ſatis probabile uidetur de primo. Cum his ergo ſacris agminibus benedictus ieſus ad montem ap

UVA. BHSC. IyR_070

propinquans oliueti: primo recumbentibus undecim in ipſa aſcenſionis die in cenaculo ſyon:ubi ſatis deuote creditur ꝙ & beata uirgo mater:& deuota magdalena:& nonnulli alii :ſicut ieſu placuit: diſcumbebant:apparuit glorioſe ieſus:& more ſolito ſalutatis aſtantibus cum ipſis uiſceroſa charitate comedit. Attende autem ꝙ nunc reprehendiſſe dr̄ incredulitatē illoꝝ & duriciam cordis:quia qui uiderāt eum reſurrexiſſe a mortuis nō crediderant. Vbi nota ꝙ de hoc omneſ excepta ſola matre reprehenſiōe digni erant. Nam mulieres quantūcūq; xp̄o deuote āgelis q uiderāt eum reſurrexiſſe a mortuis:credere noluerunt:donec per ſeipſum eis ſaluator apparuit. Ipſi uero diſcipuli ſacris mulieribus quas nouerant nō eſſe mēdaces:credere noluerunt:cum tamen ſeipſum uidiſſe & tetigiſſe narrarent. Et quod in aliquibus durius fuit:poſtq̄ aliquibus ipſorum apparuit:alii nec ip̄is credere uoluerunt. Merito ergo quando mittuntur ad predicandum gentibus chriſti reſurrectionem : reprehenduntur:ꝙ ad credendum tardi fuerūt & duri: cum ipſe gentes preuēte in eis chriſti gratia erant tam faciliter crediture. Licet autem tunc omnes eſſent ex frequentibus apparitionibus chriſti iā ſolidati in fide:uoluit tamē eos reprehendere ſalutaris medicus & magiſter ieſus:ut lectionē humilitatis quam eis a principio legerat:nunc in recognitionem ſue defectibilitatis cognoſcerent:& quantūcunq; eleuarentur diuino beneficio in altū ſtatum gratie & uirtutum ſemper ſācte humilitatis & proprie recognitionis domino offerrent ſacrificium: ī qua ſola ſpiritus domini requieſcit. Quod.n. opportuit dominum eis poſt reſurrectionem totiens apparere:& tot argumentis cum tanta difficultate eorum cordibus fidei ueritatem inſerere:quātuncunq; hoc deus ipſis & aliis ſua bonitate ineffabili in bonum conuerterit:non tamen ſine multo ip̄orum defectu:& innata malitia & duritia cordis potuit euenire : propter quod etiam omnes electi quāto plura beneficia a chriſto recipiūt:tanto magis ſuam debilitatem cognoſcūt:qua in dei ſeruitio ſine tot adminiculis perſeuerare nequirent. Et ideo omne dei donum quāto maius eſt & ſublimius ſi utiliter recipitur:tanto magis in ſua nihilitate & humilitate recipientem plenius inabyſſat.

Poſt hoc blanda conſolatiōe pro ſuo aſcēſu ad patrem benigne affatur:oſtendens q̄ congruū eſt peractis pro quibus uenit carnis myſteriis ꝙ celorum alta aſcendat:ubi & de patriſ amore:& de multa circa ip̄os ſollicitudīe:& quod maximum eſt de mittendo ip̄is ſpiritus ſancti munere cōſolatus eſt eos longo ſermone. Vnde quecunq; es anima deo deuota hic multa ad tuā deuotionē potes adducere:ſicut eccleſia tunc tēporis facit:aſſumēs uerba ſermonis que eis dixit in cena. Sicut ē illud. Nō turbetur cor ueſtrū neq; formidet : uado & uenio ad uos. Si diligeretis me gauderetis utiq; quia uado ad patrem:& illud. Ego ueritatē dico uobis:expedit enī ut ego uadā. Si enī nō abiero paradytus non ueniet ad uos. Tanta enī ſuauitate tenebātur diſcipuli ſui corporalis aſpectus:ꝙ īpediebantur ī ſua inuiſibilia rapi. Hoc autē ē ſpiritu ſancto abundare.ſ.in inuiſibilem tā diuinitatis ieſu:q̄ beatitudinis cōmunicate anime ieſu ſūma contemplatione ſuſtoli. Vnde non modicum eſt penſandū ꝙ ſi corporalis effigies faciei ieſu:in cuius merito tota noſtra eſt īſerta perfectio debebat abire:ut ſpiritus ſanctus adueniret:quo pacto pōt ſibi aliquis de cuiuſuis creature familiaritate blandiri: uno.n.uerbo omnis creature terrene quantūcunq; ſancte nimiam excludit familiaritatem. Sicut enim dicit Auguſtinus. Quo ſanctior es eo magis alliciunt :& ſub pretextu ſermonis blandi īmiſcet ſe uiſcus impiiſſime libidinis. Crede inquit mihi:ep̄ūs ſum non mentior:cedros libani & gregum arietes ſub hac ſpecie corruiſſe memini:de quorum caſu non magis preſumebā q̄ Gregorii uel Ambroſii. Quid etiam bernardus ſentiat de hac materia audi quid dicat in ſermone tertio aſcenſionis. Non inq̄t ſpiritus & caro:ignis & tepiditas ī uno domicilio cōmorantur:preſertim cum tepiditas ſoleat ipſi domino uomitum prouocare. Si enim apoſtoli carni adhuc dominice īherentes:que ſola ſancta:quia ſācti ſanctorum erat:ſpiritu ſācto repleri nequiuerūt: donec tolleretur ab eis:tu carni que ſordida eſt:& diuerſarū ſpurcitiarum fantaſiis repleta aſtrictus & conglutinatus illū meraciſſimū ſpiritum te poſſe putas ſuſcipere:niſi iſtis carneis cōſolatiōibus funditus renūciare tēptaueris? Reuera cū īceperis triſtitia īplebit cor tuū:ſed ſi pſeueraueris triſtitia uertet̄ in gaudiū. Et tūc diſcipulis ab eo multa q̄renti bus:ſicut apoſtoloꝝ actus narrat hiſtoria:eoꝝ imbecillitatē ad talia capiēda & ītelligēda corpali auditu declarans dixit eis. Nō eſt ueſtrum ſupple ita inexpertū & modici ītellectus ſicut modo eſtis: noſſe tēpora uł mométa que pater poſuit ī ſua poteſtate:ſed accipietis uirtutē ſupuenientis ſp̄ūs ſcī in uos:& eritis mihi teſtes in hierl̄m & in omni iudea & ſamaria & uſq; ad ultimū t̄re:q.d.illud qd̄ alias eis dixiſſe refert̄. Multa hēo uobis dicer̄ q̄ nō poteſtis portare modo. Paradytus autem ſpiritus ſcūs quē mittet pr̄ ī nomine meo:ille uos docebit oīa. Et licet tūc dederit p̄ceptū:ſicut Mar. refert:ꝙ irēt ī uniuerſū mūdū:& oī creature euāgeliū p̄dicarēt:p hoc oñdēs ꝙ miraculis & uirtutibus ſibi datis ad tātā eis dignitatē efferret ꝙ totū mūdū illiſ ī cōuerſiōe ſubiiceret. Oñdit:tñ ſēp eos ī ſuā reducēs uilitatē ꝙ ad hoc nō erāt idonei:q̄tuncunq; a xp̄o totiēs īformati:niſi eos de nouo ī maiori plenitudine ſpiritus ſancti uirtute ex alto ueſtiret. Propter quod narrat Lucas ꝙ dixit illis. Vos autem ſedete in ciuitate: quoadusque induamini uirtute ex alto:& ego mittam promiſſum patris ī uos:ubi eis oſtendit ꝙ ſpiritus ſanctus eos plene cōſolabitur:& omnem ueritatem utilem pro ip̄is & pro aliis eorum cordibus reuelabit:& ipſos for

UVA. BHSC. IyR_070

tes efficiet:ut poſſint imitari ieſum in zelo diuini
honoris:& conuerſione mũdi uſq; ad hilarem tol
lerantiam paſſionum. Attolle ergo contempla-
tionis oculos quanta pietate ſimul fruebantur &
liqueſcebant uiſcera pietatis materne in conſpectu
filii in glorioſa carne:& in auditu corporalis diſceſ
ſus:& cogita mutuos & flammeos reſpectus qui-
bus illi duo dilecti ſe mutuis uiſceribus inſerebãt:
& cordialium effectuum ſibi refundebãt archana:
puto ꝙ illas ineffabiles intimationes : & ſpiritua-
les collocutiones inſenſibiles aliis quibus mater
& filius ſe intima inſertione mutuo fruebãtur: nõ
eſt poſſibile exprimere ulli lingue.Sed & exterio-
ra ſigna reuerentie & amoris quibus eam coram
apoſtolis honorabat:non eſt dubium ꝙ ad ma-
gnam reuerentiam illius benedicte uirginis ip̄os
medullitus attingebant:ſed hic honoremus ſilẽ-
tio:ſed cogitanda relinquamus mẽti deuote Po
tes etiam cogitare ꝙ & ipſa magdalena & dilectuſ
Ioannes:& apoſtolorũ princeps pe.rus & alii mul
ta chriſto potuerunt dicere:& multas conſolatio-
nes ab ip̄o recipere:que magis cogitanda ſunt q̃
ſcribenda. Non eſt autem inconueniens credere ꝙ
apoſtoli reprehẽſi a chriſto de cordis duricia ſe cũ
multa humilitate proſternentes accuſant:& peten
tes a receſſuro ueniam:ſeip̄os eidem cum m̃tis la
chrymis deuotiſſime recommẽdant:quorum quã
to fuerit copioſior contritio & humiliatio magis
profunda:tanto chriſti benigna ſuſceptio fuit ma
gis conſolatoriis uerbis plena. His igitur in ce-
naculo ſyon cum multa charitate completis dicit
Lucas ꝙ eduxit eos ĩ bethaniam:quod magis crẽ
do ĩtelligendum foreꝙ pro tãto dicatur eos edu
xiſſe:quia eis precepit ꝙ irent ad montem olnieti:
unde erat aſcenſurus ad patrem:& ſic diſparuerit
ibidem ab eis denuo reuidendus q̃ ꝙ eos precedẽ
do corporali inceſſu eduxerit per tantum uie ſpaci
um:ſemper cum eis comes itineris incedendo.Li-
cet & iſtud concedere non uideatur abſurdum:ſed
multa chriſti dignatione & apoſtolorum conſola
tione repletum.Potuit enim pius ieſus hoc ad cõ
ſolationem puſilli gregis quem relicturus erat ſta
tim corporali preſentia taliter facere: ut eum ſolũ
uiderent uirgo mater & diſcipulorum cetus ſuo
aſpectu aliis iudeis qui forſitan in uie ſpacio ade-
rant:uel quibuſcunq; aliis in ſpacio denegato:
Quomodocunq; ſit non dubium ꝙ mater reue
renda cum ſanctis mulieribus:& apoſtoli cum ce-
teris diſcipulis fuerunt in monte olnieti cum mul
ta deuotiõe & mentis ardore congregati: ut inde
ſaluatorem aſpicerent aſcenſurum.Circa quẽ mon
tem beatorum ſpirituum ſanctorum patrum erat
congregatus exercitus & tunc inter duas turmas
ieſus medius ſtabat utroſq; in ſeip̄o & inuicem mi
rando amore cõnectẽs:propter quod dictũ eſt.Ie-
ſus ductor exercitus . In baculo enĩ ſacratiſſime
crucis iordanem noſtre mortalitatis tranſiens:nũc
cũ his duabus ſacris turmis: una in ſe formata per
gratiam quam & ad tempus relĩquebat ĩ terris.Al
tera in ſe ipſo beatificata per gloriam:per quã & ad
ſue aſcenſionis ſocietatem adducebat ad celos: re-
uerſus eſt ſcilicet ad ſedem paterni pectoris:in quo
eternaliter requieſcit.

Ieſus celo leuatus.Capi.xxxiii.

Trum autem ille benedictus ieſus aliquos
de illis ſanctis patribus qui forſitam iã ſe-
cum in coporibus glorioſis aſtabãt uirgĩ
ſue matri & ceteris apoſtolis conſpiciendo mõſtra
uerit:qui & eos ſint familiariter allocuti non abſur
dum eſt credere:licet ſit temerarium affirmare.Pie
tamen extimandum eſt quod licet ſanti apoſtoli il
lum non uiderent ſanctoꝝ exercitum:ipſi tamẽ pa
tres ſancti cũ multa iocunditate uidebãt illam glo
rioſam uirginem matrẽ domini: quã ſciebant eſſe
ſuam matrem & filiam dominam:& reginam: & ĩ
cuius benedictione uentris & ipſi erant a captiuita-
te educti:& beatitudiuis gloriam conſecuti.Intue-
bantur etiam cum multa coniunctione charitatis
cordialis illos dilectos ſue fidei filios uictorioſos
apoſtolos ꝑ quoꝝ ſtrenuos actus & paſſionũ cru
ciatus debebat tropheum crucis xp̄i per totũ mun
dum deferri & uniuerſus orbis ĩ fide abrahe ꝓmiſ-
ſionem poſſidere hereditatis eterne. Appens er-
go ibi matri & diſcipulis iterum blandis ſermo-
nibus alloquens: & eorum commota corda ex-
tali ſeparatione demulcens cũ benignitate multa
conſolatus eſt eos:& ad futura confortans prelia p̄
dicit eis.In mũdo preſſuram habebitis:ſed confidi
te:quia ego uici mũdũ.Eſtote inquit fortes ĩ bello:
& pugnate cũ antiquo ſerpente:& ſtate confidẽter
quia non eſt pugna ueſtra:ſed dei: & ego p̄cedam
faciem ueſtram in igne ſpũs ſancti quo ad electos:
& ueſtros inimicos in circuitu inflãmabo.Tũc ma
trem quanto putas amore cõmotã:& quanto deſi
derio ĩ gloria filii ferebatur.Nõne tibi uidetur ipſe
dilectus filius quaſi blanda excuſatione oſtendere
matri deſiderium quo ferebatur ad ipſam quaſi ap
tis uerbis?O mee nature digniſſia genitrix:& mee
peregrinationis & infantilium neceſſitatum ſedula
miniſtratrix:& participes omnium laborũ meoꝝ:
que ultimo fuiſti mecum cruci confixa:materne di
lectionis teneritudo requireret ut te nunc mecũ ab
ſorberẽ in gloriã niſi hoꝝ dilectoꝝ filioꝝ tuorum
& puſilli grecis mei indigentia moueret:quibus te
matrẽ & cõſolatricem & magiſtram ĩntima pietate
relinquo:& te eis ut ipſorũ reginã matrẽ & domi-
nã recõmãdo. Iteꝝ autẽ ueniã ad te:& aſſumam
ad meipſũ:ut ubi ſũ ego:& tu in eternũ ſis mecum
quia claritatẽ quã dedit mihi pater dabo tibi: & eã
tibi fideliſſima charitate reſeruo. Potes etiã rõna
biliter cogitare ꝙ uicariũ ſue cure paſtoralis & chari
tatis petrum apoſtolũ ẽ ſingulariter allocutuſ.Ego
rogo ꝓ te petre ut nõ deficiat fides tua:& tu aliq̃n
cõuerſus cõfirma fratres tuos.Tibi ſubiiciẽda tradi
di omnia regna mũdi: & tibi dedi claues regni
celorum .Nec aliud fixum erit in celo de mundo

UVA. BHSC. IyR_070

q̃ illud quod tuo diſponetur arbitrio. Et tu mi dile
cte Ioannes memento dilectionis & gratie: quã ſe
per tibi mea ꝓbaſti oſtēdiſſe precordia: dormiſti ſu
per pectus iſtud ſanctiſſime trinitatis ſacrariū: recō
mendate tibi m̄ris in cruce diligenter exquens offi
ciū: quia p̄ ſacri amoris incēdiū ad meū finaliter de
duceris ãplexū. O aīa xp̄o deuota ĩgerere te mē
taliť illi delitioſo cōſortio. Intuere dilectū ieſū totū
ſignis faciei affluentē ſignis intime charitatis: &
modis quibus decens fuit oīum aſtantiū cōſolari
ſuſpiria: ut ipſoꝝ corda fortiſſime ſibi attraheret p̄
oſtenſa ſibi amoris ineffabilia indicia. Sic ergo
oībus rite pfectis: m̄ris & diſcipuloꝝ in terris relin
quēs copã: ſed corda ſecū trãſportãs ad ſūma: eleua
tis mãibus benedixit eis: & motu ſuaui & plano in
eoꝝ oculis ferebať ĩ celū: tunc optime cōgruit qđ
Matth. ſcribit uerbū quod eis dixerat: Matth. xxviii
Ecce ego uobiſcū ſū oībus diebus uſq; ad cōſuma
tionē ſeculi. Arguo meipſū q̄ ſi aliquid inceperi
uelle inſerere de ſignis amoris: qbus tūc m̄ris & di
ſcipuloꝝ ad ſe corda attraxit: quod licet feceri ut oc
caſionē cogitãdi legenti tribuerē: inexpreſſibilia tñ
fore nō dubito. Pie autē cogitari pōt: q̄ dū eleua
tis manibus ferebať in celū: in principio motus ali
quãdiu uerſa facie ad apl'os leuabať ad alta: tibi ſi
mul attendendū: q̄ dū uiderent ĩ corpore aſcēden
tis diſcipuli crucis ſigna: oñdit q̄ illa aſportabat cū
oſtenſiōe eoꝝ ſupplicaturus ad patrem: & q̄ ſue
paſſioni nūq̄ in diſcipulis deberet pire mēoria: cu
ius ſigna uidebanť ĩ celeſti patria nō deleri. Per hoc
etiã inotuit q̄ qui ſanguinē pluerat p̄ illa uulnera ĩ
ſupplicio crucis: p̄ ipſa eadē tãq̄ per meritoria iſtru
mēta abūdantia ſp̄us ſancti effunderet ſublimatus
ĩ celiſ. Intuētes ergo diſcipl'i radios mētis ſue emit
tūt poſt xp̄m: & eū corporali comitanť aſpectu: q̄
diu licuit intueri. Adeſt nubes q̄ celeſtiū militū ob
ſeq̄ gratioſū iubilantibus cunctis: & uictorie triū
phū cantantibus: & mutuis ſe uocibus exhortanti
bus precordia laudis de regis aſcendentis uictoria
ſibi inuicem intonabãt. Quãto autem terrore & do
lore ululatu & mentis ſtridore ille teter & horriduſ
demonū cetus de illa pte aeris p̄ quã xp̄s aſcende
rat tã ꝓprio terrore: q̄ angeloꝝ compulſione aufu
git. Vere ſicut in electis multiplicabanť cantica: ita
eis tūc ſunť data doloroſa lamenta. Potuit uere
ſanctorū ille celeſtis exercitus ad celeſtes ciues ĩ
trepida uoce clamare. Apite portas: quia nobiſcum
deus. Attollite portas principes ueſtras & eleuami
ni porte eternales: ut rex glorie triumphator poſſit
intrare. Occurrite celeſtes ciues cantate deo & pſal
mū dicite cõiter facite ei qui aſcendit ſup occaſum
quia dñs nomen eſt illi. Educit enim in uinctos ĩ
fortitudie: & electos ſuos in leticia. O cū quan
to amore pr̄ totam ſupnam cōmouet ciuitatē: ut fi
lio uenienti digno occurrat applauſu: feſtinant illa
agmīa ciuiū ſupernoꝝ digne occurrere ſuo regi: &
uere unus ex eis non remanſit. Potes aūt in tua
cōtēplatōe angeloꝝ & ſcōꝝ mutuas queſtiones &
m̄ſiones inducere: que non de ignorantia: ſed de
exercitatōe procedūt: licet autem btūs diony. iſtas
auctoritates de queſtiōe mioꝝ angeloꝝ & m̄ſione
maioꝝ & ipſiuſmet xp̄i ad angelos exponat & be
ne: non tñ illi expoſitioni preiudicat ſi ſanctoꝝ an
gelorum & aſcendentium hoīnm mutuis iubilati
onibus applicemus. Pn̄t enim ſancti angeli admira
ri & dicere. Quiſ eſt iſte qui uenit de edom tinctus
ueſtibus de boſra: quaſi dicat. Natura iſta humana
tota infecta quaſi ſanguine infectiōis originis: ci
ues ſuos non conſueuit ad ſūma trãſmittere. Qui
bus ſancti glorioſi potuerunt reſpondere. Iſte for
moſus in ſtola ſua. i. totus innocens & uirtuoſus ĩ
aſſūpta natura: qua q̄ induitur ſtola graditur ĩ mul
titudine fortitudinis ſue. Quia fecit potentiam in
brachio ſuo: diſperſit ſuperbos mente cordis ſui. i.
ſuperbos demones & exaltauit humiles homines
Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum: & ue
ſtimenta tua ſicut calcantium ĩ torculari. q. d. ange
li xp̄o. Si in tanta potentia triumphaſti: quid ē qđ
apparet de ſignis paſſionis recepte? Attende au
tem hic in myſterio q̄ ſoli xp̄o de ſua paſſione in
gerunt queſtionem: quia ipſe ſolus de illius immē
ſitate potuit reſpondere: unde & dicit. Torcular cal
caui ſolus: & de gentibus non eſt uir metum. q. d.
Sicut ſolus immenſitatem mee paſſionis ſuſtinui:
ita ſolus mei doloris & uirtutis menſuram cogno
ui. Attende autem cum quanta reuerentia ange
li chriſtum aſcendentem adorant: & ſibi dignis uo
cibus iubilant. Gloria laus & honor tibi ſit rex xp̄e
redemptor. Noīe qui in domini rex benedicte ue
nis. Nūc tibi regnanti pangimus ecce melos. Be
dictus es dñe qui ambulas ſuper pēnas uentorum
Benedictus es qui ſedes ſup cherubin & intueris
abyſſos. Ecce nunc tecum aſcendūt tribus tribus
domini ut confiteantur nomini ſancto tuo & ĩ lau
de tua glorientur ad letandum in leticia gentis tue
ut lauderis cum hereditate tua. Benedicant te celi
terra & mare & omnia que in eis ſunt: quia uidiſti
nationes: impleſti ruinas: conquaſſaſti capita mor
tis demonum & inferni: letentur celi & exultet ter
ra: iubilate montes laudem: quia pauperum ſuoꝝ
dominus miſertus eſt. O cum quanto gaudio
& amore inexpreſſibili a nobis illa celeſtis ciuitas
cuius eſt participatio in idipſum in aſcendentibus
hominibus ſanctis & occurrentibus angelis eſt cō
iuncta in piete xp̄o: qui fecit utraq; unum: iubilans
uoce concordi. Et maximū illud Alľa decantans.
Dignus eſt inquit agnus qui occiſus eſt accipe uir
tutem & diuinitatē & ſapiam & fortitudinē & ho
norē & gloriam bñdictionē. Aſcendentibus aūt oī
bus ſiľ in iubilo & uoce tube regi nr̄o ieſu pſallen
tibus ſapienter: dū intraret celi palatiū. Rex noſter
xp̄s intonat alta uoce. Pater maīfeſtaui nomē tuū
hoībus quos dediſti mihi de mundo: nunc autem
pro eis rogo non ꝓ mūdo: quia ad te uenio peren
niter regnaturus. Clarifica me pater apud temet
pſum claritate quam habui pluſq̄ mundus fieret.

UVA. BHSC. IyR_070

Pater iuſte mundus te nō cognouit:ego autem no ui te. Opus cōſumaui quod dediſti mihi:& nemo ex eis periit:niſi filius perditiōis:ut impleatur ſcriptura. Tui erant:& mihi eos dediſti:& ſermonem tuum ſeruauerūt:& nunc cognouerūt quia omnia que dediſti mihi abs te ſunt:quia uerba que dediſti mihi dedi eis:& crediderunt quia tu me miſiſti. Pro his ergo rogo quos dediſti mihi.quia tui ſūt: & omnia mea tua ſunt:& tua mea ſunt:& clarificatus ſum in eis:& iam non ſum in mundo:& hi in mundo ſunt:& ego ad te uenio. Pater ſancte cum eſſem cum eis:ego ſeruabam eos in nomine tuo. Non rogo ut tollas eos de mundo : ſed ut ſerues eos a malo. De mūdo non ſunt:ſicut & ego nō ſū de mundo. Sanctifica eos i ueritate:quia ſermo tu us ueritas eſt. Sicut tu me miſiſti in mundū & ego eos miſi in mūdum:& pro eis ſanctifico meipſū: ut ſint & ipſi ſanctificati in ueritate. Nō pro eis au tem rogo tantum:ſed & pro eis qui credituri ſunt per uerbum eorum in me:ut omnes unum ſint. Sicut tu pater in me:& ego in te:ut & ipſi in nobis unum ſint:ut mundus credat quia tu me miſiſti:& dilexi eos:ſicuti& me dilexiſti. Pater quos dediſti mihi : uolo ut ubi ego ſum:& illi ſint mecū:ut uideāt claritatem meam quam dediſti mihi:quia dilexiſti me ante mundi conſtitutionem. Notum feci eis nomen tuum & notum faciam:ut dilectio q̄ dilexiſti me in ipſis ſit:& ego in ipſis. Ad hec pater benignus & pius potuit reſpondere. Fili:ſicut aſſeris:tu ſemper mecum es:& omnia mea tua ſunt:& ego clarificaui te inglorioſa reſurrectiōe:& iterū clarificabo in ſpiritus ſancti miſſione:& p totum mundum effundam nomen tuum:ut in nomine tuo omne genu flectatur celeſtium: terreſtrium & infernorū. Adhuc benedictus ieſus:pater inquit gratias tibi ago:quoniā audiſti me:ego autem ſciebam quoniam ſemper me audiſ. Cui benignus pater. Sede a dextris meis:quia ſedes tua deus in ſeculum ſeculi uirga equitatis uirga regni tui. Dilexiſti iuſtitiā & odiſti iniquitatem:propterea unxit te homo aſſumptus oleo leticie pre cōſortibus tuis. Et tu in pricipio mecum terram fundaſti:& opera manuum tuarum ſunt celi. Ipſi peribūt tu autem permanes:& omnes ſicut ueſtimentum ueteraſcēt. Et ſicut opertorium mutabis eos & mutabuntur:tu autē idem ipſe es & anni tui non deficient. Ponam inimicos tuos ſcabellū pedum tuorum. Sed & ſuper ſeruos meos & ancillas meas p quibus me rogaſti effundam de ſpiritu meo:& dabo prodigia in celo ſurſum:& ſigna in terra deorſum:ut ſaluum populum meum faciam:& honorificem in ſecula nomen tuum. Ideo autem hec uerba hic tam prolixa iſerui:quia iſtius ſolēnitatis in eis continentur ieffabilia ſacramenta. Vbi potes notare cū quāto affectu relictos diſcipulos patri commendat:& quomodo apud patrem fidelē recepimus aduocatum. Nota etiam qualē unionem in electis poſtulat:quia etiā unioni diuinarꝫ perſonarum aſſimilat. Quanta autem cōnnexione i nobis eſt ipē chriſtus:ipſe exceſſiue declarat cum dicit Tu in me & ego i eis. Infelix ergo qui chriſti ſcindit unionē:ſeminator diſcordie. Hic eſt uere perditiōis filius:in cuius perditione digne ſcriptura cōpletur. Attende autē & pondera uerba ſuperius poſita:quia uere eructauit charitatis chriſti preconia & mirabili efficacia tranſformant deuotam mētem in chriſtū. Vide etiam paterna uiſcera charitatis in amplexu dilectiſſimi filii:& quomodo ipm benigne collocat i ſolio:& exaudit dulciter in omni petito:ut iam uere poſſit uerificari de ipō quod dixerat ipē ieſus diſcipulis. Ipē enim pater amat uos:quia uos me amaſtis. Attende etiā q̄ reuerenter ipm ut deum adorādum igerit agminibus angelorum. Nonne tibi uidetur de throno maieſtatis intonare:& dicere angelis ſanctis. Hic eſt filius meus dilectus:in quo mihi cōplacui:ipſum audite. Seruite ei cum timore:& exultate ei cum tremore:qa ipē ē deus magnus dominus. & rex magnus ſuper omnes deos. Eleuato autē ieſu ab aſpectu matris diſcipulorūqꝫ:& ipis remanentibus i monte oliueti:quāto putas eos gaudio pro ieſu aſcendente fuiſſe repletos. Et quia adhuc erant infirmi: quot lachrymis pro ſeipſis quos ſic uidebant relictos credis fuiſſe pfuſos. Cogita q̄tū potes : quia non digne ſufficies eſtimare cum quanto dulcore oſculabantur recedentis ieſu illi ſacro mōti impreſſa ueſtigia. Cum quanto etiā cordis deſiderio erecti reſpiciebant ad ſumma. Sed benignus ieſus totus affluens pietate ad eos:eos conſolari nō diſtulit:cum angelos ſuos ſui receſſus & redditus nuncios miſit. Viri inquid galilei quid ſtatis aſpitiētes in celum? hic ieſus qui aſſumptus eſt a uobis in celum:ſic ueniet queādmodum uidiſtis eum eūtem in celum. Galileos uocant quaſi cum ieſu in celeſtibus tranſportatos. Poterant etiam ſancti apoſtoli angelis reſpondere. Quo habemus reſpicere niſi in celum? nonne ipſum continet noſtrum theſaurum ieſum chriſtum:qui uoſtrū cor rapuit:nos hic ſine corde dimittens:non poſſumus decetero niſi cum ieſu in celeſtibus cōmorari:& nobis celum libet intueri non terram:ueſtre autem charitatis admiramur feruorem:quomodo dimittentes r̄gem ueſtrum aſcendere ad nos placuit aduenire:ſed nūciate dilecto:quia amore languemus. Diſparentibus angelis:& iam ſe diſcipulis una cum matre ad receſſum parantibus eſt credendum: qꝫ illa ſacra ueſtigia & terram benedictam oſculantes cū multa gratiarum actiōe & gaudio magno domio gratias referunt. Sed & ipſam dominam potes dulciſſime intueri pro filio iubilantem:& promiſſionem ſpiritus ſancti dulciter exorantem:& cordis ſui exprimentem affectum:& ſibi potes attribuere iſta uerba.

Ieſus decus angelicum
In aure dulce canticum
In ore mel mirificum

UVA. BHSC. IyR_070

Cordis pigmentum celicum.
Qui te guſtant eſuriunt
Qui bibunt adhuc ſitiunt
Deſiderare neſciunt
Niſi ieſum quem ſentiunt.
Deſidetate milies
Mi ieſu quando uenies
Quando me letam facies
Vt me de ieſu facies.
Mi dilecte reuertere
Conſors paterne dextere
Mundum uiciſti proſpere
Iam celi regno fruere.
Sequor quocunq ieris
Mihi tolli non poteris
Cum cor meum abſtuleris
Ieſus laus noſtri generis.

Et conuerſa ad diſcipulos ipſa uirgo:eos potuit dulciter alloqui.d.

Ieſus in pace imperat
Qui omnem ſenſum ſuperat
Hunc ſemper mens deſiderat
Et illo frui properat.
Ieſus ad patrem rediit
Regnum celeſte ſubiit
Cor meum a me tranſiit
Poſt illum ſimul abiit
Iam proſequamur laudibus
Ieſum himnis & precibus
Vt donet non celeſtibus
Frui cum celi ciuibus.

Et tunc montem dimittentes:corpore reuerſi ſūt i hieruſalem corpore & in ſupernam hieruſalem ſimul cum chriſto aſcenderant tota mente. Attende autem ut breui ſumma comptehendam predicta:quomodo iſta benedicta aſcenſio fuit ordinata congruitate:quia ſeruauit ordinem diuina lege ſanctificatum. Qui ſe humiliat exaltabitur. Qui.n. aſcendit ipſe eſt & qui deſcendit. Quomodo primaria nouitate?quia hodie primo gleba corporis noſtri celeſtia penetrauit:dum noſtram naturam in celorū alta tranſuexit. Et uide q oſſa intra ſepulchri anguſtias paulo ante concluſa:iam nunc angelorꝫ cetibus inferunt᷑:imo & ſuperferuntur. Nec unq̄ fuit nec erit tantū de nouo i illa ciuitate tripudiū quātum hodie qñ in illa primo ingreſſu receptus ē deus hō. Quō fuit publica ueritate qñ uidētibus illis eleuatus eſt & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorū. Quō ēt fuit uirtuoſiſſima ptāte:qa ppa uirtute fuit ieſus nullo egens adiutorio ſurſū uectus:ut merito ſibi cantemus. Exaltare dñe i uirtute tua. Dr ăt ieſuſ aſcēdiſſe pp ppe uirtutis actū. Eleuatus eſſe ppter āgelorꝫ & nubis obſeqū:quia illi obſequebāt᷑ ut dño :ñ prebebāt auxiliū ut ifirmo. Dr exaltatus pp dignitatis gradū & regni quod accepit faſtigiū. Quō etiā fuit uallata ſocietate:qa turba ſcōrū i ſua fide decedentiū ab origine mūdi quos ſecū ad celeſtia ducēs aſcēdebat:iter pādens āte eos.

Quō etiā fuit feſtina ſolēnitate:qa tūc aſcēdit i iubilo ſupne ciuitatis ſponſus:& in uoce tube uictorie triūpho dotatus. Quis h̄ enarrare ſufficiat. Iſtud enī ē feſtū feſtorꝫ:& ſolēnitas ſolēnitatū i quo oēs āgeli regi ſuo iubilāt gl'ioſe:ſicut in Apo. ſcribitur Et oēs āgeli ſtabāt i cōſpectu throni & ceciderūt i cōſpectu throni i facies ſuas. Et cātantes & iubilantes. Salus deo nr̄o ſedenti ſup thronum & agno.

Quā ſolēnitatē ſic Ber. deſcribit i ſermone aſcenſiōis. Solēnitaſ iſta chariſſimi gl'ioſa ē cōſumatio & adimpletio reliquarꝫ feſtiuitatū & felix clauſula totius itinerarii ieſu xp̄i filii dei merito quia ſolēnitatis & leticie dies agit᷑ qñ ſol iſte ſupceleſtis ſol iuſtitie nr̄is ſe p̄ntauit obtutibus. Magna quoq letitia & exultatio multa nimis qñ cōſciſſo ſacco leticia circūdatus ē & nr̄e dedicauit p̄mordia reſurrectōis:uerūtñ qd mihi ſolēnitatibus iſtis:ſi cōuerſatō nr̄a adhuc retinet᷑ i t̄ris?Dico ergo ñ multo minus mihi tollerabilior erit exilii huius hītatio q̄ gehēna:deniq niſi abiero iqt paclytus nō ueniet ad uos: uides ne quēadmodū cetarꝫ ſolēnitatū ea quā hodie celebramus & cōſūatiōnē hēat:& fructū declaret: & augeat grām?Sicut.n. ceta oīa eiuſ q p nobis natuſ ē: ita quoq ipſius aſcēſio p nobis fcā ē:& facit p nobis:h̄ Ber. Vbi māifeſte cōcludit᷑:q hec i ſolēnitatibus tenet ſūmū. Hodie nāq ipe rex celorꝫ iſſis ſuā humanitatē p̄rne dextere collocauit in throno: hodie angelici ſpiritus nouum diuinitatis guſtum in xp̄o hoīe acceperūt:dū deū guſtāt i amoris exceſſu natur᷑ create ſuppoſitū:& p grē uniōnē hoīem deū i quē ipi total'r traſſformati p amoris icendiū: etiā i illo guſtāt deū. Quod ſūme dulcedis ferculū nūq̄ potuit i illa ſupnorꝫ ſpirituū citate guſtari:donec p xp̄m ieſū ē eorꝫ guſtibus dulcit᷑ iſtillatū. O q̄tus ē iſte guſtus quo oēs electi i hoīe deo ſūt dii. Merito ergo illū plus q̄ ſe diligeret:i quo plus i ſeipſis btītudis recipiūt. Hodie ēt illius ſupne citatis ē reſtaurata ruia:dū ſpirituū neq̄ ſci p̄res deſerta ſedilia poſſederūt. Hodie pax p xp̄m i terris fcā ē:dū eccl'ia iudeorꝫ & gētiliū ē unita. Prio enī ipi apl'i coutebāt᷑ gētibus:qbus erat mādatū. In uiā gētiū ne abieritis:ſed ite tm̄ ad oues q̄ pierūt domus iſrl'. Nūc mādatū accipiūt. Docete oēs gētes:& p̄dicate euāgelium oī creatur᷑:quaſi dicat ih̄s:pax ē fcā unus quoq ē paſtor:& unū ouile. Nō.n. ē diſtīctio iudei & greci. Nā idē dn̄s oīm diues i oēs q iuocāt illū. Hodie ēt ē fcā pax it᷑ hoīem & āgelū:dū exercitus ih̄u xp̄i ſcōrꝫ.ſ.p̄rm i eiſdē ordībus cū āgelis collocāt᷑. Hodie ē fcā pax iter hūanā naturā & deū:dū ipſā ſup oēm creaturā euectā i ſue dextere collocauit cōſeſſu Hodie oīum electorꝫ mēs i celeſtia trāſportat᷑: dū theſaurus cordis iporꝫ ieſus xp̄s celorꝫ alta aſcēdēs eorꝫ corda ibi poſuit:ubi ipe cōſedit. Merito ergo p̄nt āgeli hoībus de hac ſolēnitate cātare. Cōſtitui te diē ſolēnē i cōdēſis:qa hec iocūdiſſima dies oīm gaudiorꝫ adūatiōe cōdēſat᷑. Quō ēt fuit ſublimis localitate q̄ uſq ad ātiquū dierꝫ puenit p̄rem.ſ. et nū:& in eius dextera ſibi equalis per omnia gl'ioſe

UVA. BHSC. IyR_070

reſedit. Quomodo fuit uiuifica largitate: qa poſt aſcenſum ſuum ſpiritu ſancto omnia adimpleuit.

Hanc autem ſolennitatem gratioſo dictatu quidam deſcribit: ubi quaſi tota hec materia delectabiliter continetur. Incipit autem ſic.

Sequentia

Vrſum ſonet laudis melos
Rex uirtutum ſcandit celos
Sublimi potentia.
Totus celi potentatus
Erit illi laureatus
Summa cum letitia.
Iubilant & mirantur
Laude ſimul iocundantur
Circa hec magnalia.
In dulcorem ſonant uoces
Diſtinguuntur per cohortes
Aſtra celi fulgida.
In amore inardeſcunt
Querunt ſic & extupeſcunt
Et reſpondent qui cognoſcunt
Ieſu mirabilia.
Queſtio minorum angelorum de regis pſona.
Quis eſt iſte glorioſus
Sua forma ſpecioſus.
Tanto fulgens lumine.
Reſponſio maiorum
Hic eſt rerum procurator
Ade lapſi reparator
Gratuito munere.
Queſtio minorum de aſſumpta natura
Quid eſt iſtud quod ueſtitur
Cur maieſtas operitur
Que non eget tegmine.
Reſponſio maiorum
Hec eſt ueſtis illa pia
Caro ſumpta de maria
Sine uiri ſemine.
Queſtio minorum de paſſione recepta
Cur eſt ueſtis lacerata
Et hinc inde rubricata
Quaſi tincta ſanguine.
Reſponſio ieſu chriſti
He ſunt plage quas portaui
Hic eſt ſanguis quo manaui
Moriens pro homine.
Queſtio de comitiua ſanctorum
Quis eſt iſte comitatus
Tá ſublimis appatus Quaſi cinctus agmíe.
Quo procedit rex uallatus
Reſponſio maiorum
He ſunt aíe beate
De iſerno liberate Pro parentum crimine.
Quo fuerunt captiuate
Nunc ſimul maiores & minores laudant aſcendentem.
Ergo cantent in hac die
Tres celeſtes hierarchie Laudes & preconia.
Nato uirginis marie.
Qui moriens hoſtem ſtrauit
Et iſernũ ſpoliauit Reſurgens in gloria.
Et de morte triumphauit
Sic naturam reparauit
Et ruinas reſtaurauit Equa dans faſtigia.
Nobis ſanctos ſociauit
Nunc aſcendit ſic patenter
Celos penetrat potẽť Omnium cacumina.
Et tranſcendit excellenter
Pater ſtringit amplexatur
Vnigenitũq; pſtrať Cui dedit omnia.
In quo ſolo iocundatur
In dextra iam patris ſedet
Vnde ſcás mẽtes íplet Tribuẽs cariſmata.
Et conformes ſibi prebet
Rex benigne nos conforta
Et ſp tibi nos cõcorda Qui adiples oía. amẽ
In te ipſum nos tranſporta.

Ieſus largitor ſpiritus Cap.xxxiiii.

Ane ſacer ille chorus apoſtolorum í cenaculo ſyõ reductus cũ aliis diſcipulis ipſam beatam uirginem ut magiſtram ueneran-tes: & ut dominam cum ipſa & ceteris mulieribus ſacris orationi uacabát. Sicut enim ſcribit Lucas in Act. Omnes apoſtoli a mõte oliueti Hieroſolimá regreſſi erant pſeuerantes in oŕone unanimiter cũ mľieribus & maria matre ieſu: & fratribus eius. Super quo dicit Hieronymus. Ecce domino ieſu aſcẽdente í celum: cũ quibus uacat í ſcola uirtutum: ac in lege mandatorum dei meditatur: ut ipſa ſit forma diſcipline xp̃i: & uirginibus ceteris perfectióis exẽplum. Conuerſatur etiam cum teſtibus reſurrectionis: & ipſa teſtis cõuerſatur cũ ſenatoribus celi in curia paradiſi ſub diſciplina ſpiritus ſancti totius maieſtatis diuine magiſtra. Inuenitur prima inter paſtores ſummi regis: quorum uita iam non erat de ťris ſed de celis. In cenaculo aſcẽdiſſe legũť quo paſcha diligẽtiſſime celebrať. Ibiq; manebáť cũ maria mŕe dñi nŕi ihu xp̃i unanimiť aſpirati charitate pſeuerátes í oratiõe: donec ex alto íducerẽť uirtute. Nam quidem cum domino conuerſantes uirtutibus & miraculis paſcebantur: bene in oratione perſeuerabant nihil heſitantes donec accipẽť ſpiritus ſancti munera que poſcebant. hec Hieronymus. Vbi potes uidere cum quanto mentis feruore expectabant promiſſum: nihil dubitantes ꝙ ille qui uiuens in carne in hac uita tot eis ſigna dilectionis oſtenderat eis deficere in promiſſione nõ poterat. Credendum etiam eſt: ꝙ ſicut chriſtus predixerat ꝙ filii nuptiarum non poſſunt lugere: nec ieiunare: q̃diu cum eis eſt ſponſus. Sed uenient dies cum auferetur ab eis ſponſus: & tunc ieiunabũt quo carnem affligendo ieiuniis cum multis lachrymis omnia ſigna amoris q̃ xp̃s eis in uita oñderat.

UVA. BHSC. IyR_070

& dolores paſſionis quos in cruce pertulerat:& ſa
cros illos tactus:quibus manus & pedes eius & la
tus palpando tractauerat ſimul cum ſuis negligen
tiis defectibus & incredulitatibus conferebant
duriſſime proprias deflentes culpas & dulciter ad-
mirantes dignatiuas xp̄i miſericordias. Accede-
bant etiā humiliter & deuote ut pie credendū ē ad
pedes ſacratiſſime uirginis ipſoꝝ dn̄i m̄ris: & tunc
cū ipſa cōferentes de oībus. Que tota ſp̄ū ſancto
plena:oī filii ſui actuū erat magr̄a & conſcia:ſe eidē
uirgini cōmēdabāt hūilit̄:ipſā exorantes ardēt̄:ut
p̄ ipſis apud filiū ītercedere digneret̄:ne eorū exi
gentibus culpis:ſpiritū ſanctū mittere retardaret.
Non enim erat ignorans ille apoſtolicus cetus: q̄
nec erat ſpiritu ſancto uacuus:licet expectaret ma-
iori copia ueſtiri:q̄ꝫ dona que uult dare altiſſimus:
& uult deſiderari ardenter & ſibi peti inſtanter:ut p̄
hoc noſtri fiat menti:quod ſui futuri eſt doni. Qui
enim iam ſpiritum ſanctum in pluribus ſuis donis
recepiſſent a xp̄o ſatis oſtendit flatus ille boni ieſu
quo in ſacra reſurrectionis die:in facies eorum ī ſuf
flans dixit eis. Accipite ſpiritum ſanctum. Quod
oſtendens leo papa in ſermone penthe.ſic ait.Spe
rabat̄ ab apoſtolis ſpiritus ſanctus.Non ut tunc p̄
mo habitator ipſorum eſſe inciperet:ſed ut ſacrata
primo pectora & feruentius accenderet:& copioſi
us mūdaret:ſua cumulans dona:non inchoās nec
ideo nouus in opere ſed ditior largitate. Si autem
oratio eſt aſcenſio mentis in deum quantū tūc cū
xp̄o tranſcendebant mente ſurſū acti etiam ab ipſa
uirgine m̄re quando recordabant̄ quomodo uide
rant ipſum aſcendentē in celum:eis benedicentem
extenſis manibus:in quibus apparebant ſigna cla
uoꝝ & omnium alioꝝ recordantes que ipſoꝝ trāſ
portare ad diuina poterant mentes:ꝑpter qd̄ licet
numerus iſte duodenarius: quo benedictus ieſus
qui omnia fecit in ſapientia mittere tardauit promi
ſſum. Sic aliter ſacris myſteriis plenus tn̄ ex ipſius
miſerationis indultu ꝓceſſit:ut in hoc diſponeren
tur tempora:exſiccarentur ieiuniis: eleuerentur deſi
deriis:exſubtiliarentur in affectibus ſuis:& recolli-
gerēt dicta & acta benedicti ieſu ſim̄l cū matre ma
giſtra:ut ſic ex omnibus circūſtantiis diſponerent̄
perfecte:ut ſubito arderent pleniſſime aduenienre
ſpiritus ſancti igne Expregiſcere nūc anima que
cunq̄ꝫ es xp̄o deuota:& cogita in toto āni decurſu
memorialia & inſignia xp̄i uite:q̄ ī ſacris ſolēnitati
bus recoluntur natiuitatis & decurſus uite:paſſiois
acerbe:reſurrectionis glorioſe:& aſcenſionis ad ce-
los:in deuota & arida mēte recepis: & rea ideuoti-
onis in xp̄m indigna ſis recipe ſpiritus ſancti ꝓmiſ
ſū: ꝑpter qd̄ ī his diebus:ieiuniis & lachrymis ua-
cans:in mētis ſpiritu nitaris ingredi ſacrū illud ce-
naculū:& pedibus deuoluta ſacre uirginis matris:
& principiū mūdi tota intētione eis ſupplica q̄ꝫ tibi
ueniam īpetrēt a dilecto ieſu& ī ſuo ſacro recipiētes
collegio:te cōſortem fieri receptatiōe ꝓcioſi mune
ris ſpiritus ſcī:quo tota cū eis in xp̄m trāſformeris.

In his etiā diebus exurgēs petrus in medio fra-
trū qui erāt in numero diminutiuo:ſermonē eis de
duodenario numero ſupplēdo ꝓpoſuit: & forte di
uine lucis cadēte ſup mathiā:cōpletus eſt ſacer ille
numerus ſecūdū diſpoſitionē etn̄a: ut filio ꝑditio
nis excluſo:p ſp̄m ſanctū integer ſeruaret̄. De nu-
mero enim ipſoꝝ nullus poſtea mortaliter ruit. Li
cet de numero illoꝝ alioꝝ qui receperūt ſp̄m ſāctū
in die pētecoſtes corruiſſe plures narrant̄. Ait enim
Ioānes climacus doctor grecus:q̄ꝫ.xii.hereſiarche
ex illo numero corruerūt:de quibus expoīt uerbū
Ioānis apoſtoli dicētis. Ex nobis exierūt: ſed non
erāt ex nobis. Nā ſi fuiſſent ex nobis: remanſiſſent
utiq̄ꝫ nobiſcū. Quicquid autē ſit de hoc adminus
ſatis ꝓbari uidet̄ ex textu actuū apoſtoloꝝ: q̄ꝫ ille
Nicolaus unus ex ſeptē diaconibus: fuit de nume
ro iſtoꝝ.cxx.qui in die pētecoſtes ſpiritū ſanctū ac-
cepiſſe narrant̄:cū tn̄ ipſe poſtea a charitate cadens:
auctor fuit īpiiſſime hereſis de qua in Apoc.dn̄s di
cit. Odiſti facta nicolaitaꝝ: q̄ & ego odi: hoc autē
ideo diuā ſapiētia eſſe ꝑmiſit:ut omnes electi in ali
orum caſu qui uidebant̄ ſublimes in ſtatu:addiſcāt
ſeruire dn̄o cū timore:& ei exultare cū tremore: &
ſic ſemp ſacre circūſpectionis diſciplinā apphēdāt
q̄ꝫ p̄ irā dn̄i de uia iuſta nō cadant:unde etiam licet
ap̄l'i tāta fuerit nūc ſpiritus ſācti copioſitate firma
ti:ut faciliter potuerint omne peccatū mortale uita
re:& etiā frequētiā uenialiū: nō tamē credo eos fo
re factos īpoſſibiles ad peccādū. De ueniali enim
non eſt dubium q̄ꝫ pluries peccauerūt. Gracus
enim ſp̄ūs ſancti ī tanta pfectione q̄ꝫ ab ip̄o cadere
ſit īpoſſibile:& q̄ꝫ nullū poſſit peccatū admitti. So
lius eſt dignitatis materne ut arbitror in hac uita:
que in illa ſanctificatione qua facta fuit dei mater:
tantā copiā ſp̄ūs ſancti accepit:quātā poteſt uiatrix
accipere:nō unita deo unione pſone: unde nec po
ſtea īdiguit ſpiritū ſanctū recipere:licet nouis ſemp
gaudiis frueret̄ de bn̄ficiis filiorū. Quod autē
apoſtoli non fuerint impoſſibiles ad ruendum:ui-
detur poſſe probari per illud Ap̄l'i.i.Cor.ix.Caſti-
go corpus meū & in ſeruitutē redigo:ne forte cum
aliis predicauerim ipſe reprobus efficiar. Vbi dicit
quedā gloſa:q̄ꝫ eſt poſſibile.ſ.me reprobum fieri:ſi
corpus non caſtigarē.Ex quo uidetur q̄ꝫ cōfirmatō
illa licet tantam infirmitatē dederit:ut ſicut dictum
eſt faciliter poſſent oē peccatū mortale uitare: non
tamē fuit impoſſibile ſi uoluiſſent:& nō debito re
gimine occaſiones peccatoꝝ cauiſſent eos peccare
mortaliter niſi forte diceres q̄ꝫ certū eſt q̄ꝫ non pec
cauerūt poſtea & ideo fuerit impoſſibile:quia deus
eos preuiderat & diſpoſuerat nō peccaturos. Talis
īpoſſibilitas nō remouet poſſibilitatē cōtingentie
creature. Nec obſtat ſi diceres q̄ꝫ paulus non rece-
pit ſp̄m ſanctum in penthe:quia non minus habu
it de ſpiritu ſancto poſtea:q̄ ceteri apoſtoli. Impoſ
ſibilitas.n. nolūtatis ad peccandum: nō eſt ſtatue
coīter huius uite. Hoc enī nō pōt uoluntati ineſſi
niſi eius defectibilitas abſorbeat̄ a gr̄a:qd̄ ſolū fiet

UVA. BHSC. IyR_070

credo in gloria :excepta uirgine glorioſa.Non du
bito tamen ꝙ tanta ſunt ſuperueſtiti gratia illi duo
decim athelete expugnatores mūdi : ꝙ ualde dif-
ficile fuiſſet eos ruere per peccatū mortale.Et ſi ali
cui uidetur impoſibile :uolo deuotiōi apoſtolice
denegare. Apoſtolis igitur ut dictum eſt con-
gregatis & ſacris diſpoſitiōibus eleuatis dū com-
plerentur dies penteco.quīquageſimo reſurrectio
nis die:& ab aſcenſione decimo : hora tertia dum
eſſent cōgregati in unū : & ſederent ut quieſcerent
tam mente q̄ corpore:factus eſt repēte de celo ſo-
nus tanquā aduenīetis ſpiritus uehementis:& to-
tam domum replens pre magnitudīe ſonitus: de
ſcendit ſpiritus ſanctus ī forma linguarū ignearū:
& requieuit ī magna copia ſup eos: ſicut ſcriptum
eſt in actibus apoſtolorum : quia apparuerūt illis
diſptite lingue tanq̄ ignis: ſeditq; ſupra ſingnlos
eorum:& repleti ſūt omnes ſpiritu ſancto:& cepe-
rūt loqui prout ſpiritus ſanctus dabat eloqui illis.

Attendendum ē autē ꝙ ſpiritus ſanctus ſem-
per animam in ueritate cōſtituit : & idem eſt ueri-
tas quod uera humilitas . Ideo ut illam maieſta
tem diſcipulus oſtenderet:& debilitatem creature
ingereret :factus eſt ſonus ipſorum corda concu-
tiens:ut in ſuum redacti nihilum : poſtea magis in
deum attollerentur in altum.Sonus autē ille repē-
tinus fuit celeſtis uehemēs & replenſ.Repentinus
quia neſcit tarda molimina ſpūſſācti gr̄a. Subito
enim in nouos uiros tranſportati fuerunt:& nouā
augmentationē habituum mētis:fidei ſpei:& cha
ritatis:& omnium uirtutū receperūt. Dicit̄ autē
ſonus de celo:qr ip̄oſ celeſtes effecit:ut ex tūc poſ-
ſet quilibet dicere.Noſtra conuerſatio in celis eſt.

Dicitur autē uehemens:qr uehemēter eoſ timo
re filiali nihilauit ſub deo:ut ſi perſeuerarēt: ue eis
adimeretur eternū.Nihilominus uehemēs fuit:qr
mētē ab omni carnali amore eradicās:fortit̄ ip̄am
uehebat ad ſpirituales ardores:unde & uehemens:
quaſi mentē uehens. Dicit̄ autem replens:quia
ſpiritus ſāctus eos abūde repleuit:ut non reſona-
rent amplius p impatientie murmur:ſed ſic eſſent
amore celi & ieſu chriſti pleni:ut nihil plus poſſēt
capere de amore mūdano:ſic ex plenitudīe ſupeſ-
fluerent:ꝙ tāq̄ dei flumina paradiſū eccleſie abun
de rigarēt.In ſpecie autē ignis rationabiliter ſpiri-
tus ſanctus diſcipulis apparuit:quia ſicut īter uiſi-
bilia corpora ignis ē excellētius :dilatato nomine
ignis ad totā celeſtem naturā:ſicut ſepe ſancti dila
tant in tantum ut ſit principium ſplēdoris caloris
& uitalis uigoris ī corporibus . Sic & ille q eorum
imitabatur mentibus:ſcilicet ſpūs ſanctus eſt fons
radix & origo omnis ſapientialis cognitionis : &
& omnis meritorii amoris:& omnis ſpiritualis ui
uificatiōis & opationis uirtutis. Conueniūt eti
am proprietates ignis ſeptiformi multiplicationi
donorum ipſius ſpiritus ſācti:& effectui quem in
apoſtolis fecit & facit ī uiris apoſtolicis. Ignis eſt
calefactiuus:illuminatiuus:aſcēſiuus:qr eius ē pro
prie ſurſum ferri.Solidatiuus:ſicut patet ī luto & la
teribus.Diſtictiuus materiarum ſibi cōuenīetium:
& ſibi īflammabilium:unde ſecūdum gradus ma-
terias ſibi cōuenīetes accipit.& contrarias fugit.
Sicut ī paleis patet & ſtupa que cito incendūtur:&
in lignis ī quibus multiplicatur.Lapides uero raro
& tardius in ſuam ſimilitudinem adducit.Aquam
uero & alia ſimilia tanq̄ hoſtilia ſtridēdo fugit .Et
ideo diſtictiuus liquefactiuus:ut patet ī cera & me
tallo. Contratiuus & īcineratiuus:ut patet ī pel
le & omnibus aduſtis.Sic & ſpiritus ſāctus ut reſo
lutone procedamus cōtrahit & īcinerat per donū
timoris:liquefacit per donū pietatis:diſtiguit & di
ſcernit per donū ſciētie:per quam diſcrete conuer-
ſamur ī medio natiōis praue.Solidat & firmat per
donū fortitudis:per quam de omnibus tribulatio
nibus triumphamus.Eleuat & facit aſcēdere p do
num cōſilii:per quod promouet ad euāgelica ſer-
uanda cōſilia:& ad atdua uirtutum facit aſcēdere.
Illuminat per donū ītellectus in cognitione uirtu
tis dei.Calefacit p donum ſapiētie in ardore ſūmi
boni.Sicut autem per iſtos effectus ignis calefaciē
do corda inflammat:liquat:purificat & in ſimilitu
dinem ſui immutat:& per hoc metalla renouat: ſic
hodie ſpiritus ſanctus per cordialem calorem liq̄-
fecit apoſtolorum corda:& purgans a labe pecca-
ti.& totaliter tranſformans in ſimilitudinem chri-
ſti nouas creaturas effecit.

Ieſus clarificatus Cap.xxxv.

Via uero ſpiritus ſanctus omnia que dixe
rat & fecerat clarificādo ſpiritualiter eos ī-
telligere fecit ſicut promiſerat dicenſ.Sug
geret uobis omnia q̄cunq; dixero uobis:& me cla
rificabit:qr de meo accipiet.Ideo cōuenienter non
ſolū in igne:ſed ī lingua ignea uoluit apparere.Si-
cut.n.lingua exprimimus q̄cquid eſt in corde uer
bo conceptū.Ita ſpūs ſcūs tanq̄ ipſius eterni uerbi
ad fideliū corda uehiculū & expreſſiuum teſtimo-
niū manifeſtauit pfecte ieſū quātū ſtatus regrebat
apoſtoloꝝ.Vnde prīcipalis ītentio ſpūs ſancti eſt
manifeſtare in cordibus noſtris excellētias dei ī ſe:
& in aſſumpta natura.Ac per hoc nobis oſtendere
quātum nos amauit filius dei:qui talia pro nobis
dignatus eſt facere.Sicut enim nihil ſumuſ in eſſe
gratie niſi in chriſto ieſu:ita nihil aliud in nobis ī-
tendit:niſi nos uouos chriſtos facere.Et ut hoc eē
poſſimus:chriſti precordia nobis reuelat quantum
nos amoroſe dilexerit : q̄ ſpiritualiſſime & diuiniſ-
ſime omnia fecit:quanta tranſformatione nos ſibi
uniuit:ita ut faciat nos experimento apoſtolicum
illud ſentire.Viuo ego:iam non ego:uiuit uero in
me chriſtus.Tale autem teſtimonium dat ſpiritus
ſanctus de chriſto menti quam plene illuminat:ut
aperte cognoſcat ꝙ omnis creatura tā celica q̄ ter-
rena a deo facta eſt ad fruendum ſummam diui-
nitatem : & ad honorandum illum hominem:

UVA. BHSC. IyR_070

quem aſſumpſit in unitate perſone. Vnde aſſū-
pta natura ſublimis ieſu uidetur eſſe principaliſſi-
mum opus a deo intentum inter oīa que produ-
xit. In cuius perfectione uirtutis humanā reparatio
nem: & ruine angelice reſtauratione: propter ipſius
ieſu honorem ſimul intendit: & uniuerſe creature
meliorauit ſtatū: & conſumauit appetitum: cum ni
hil poſſit deus creare plus facere q̄ ipſam ſibi unire
unitate perſone. Quod enim melius eſt: deus ma
gis diligit: & quod maius bonum eſt: deus magis
intendit. Cum igitur natura aſſumpta ſit melior oī
creato: & magis bonum magis eam deus ītendit:
imo in ipſa quo ad aliquid omnium creatorum bo
num intendit: dū per ipſū oīa meliorauit. Et ideo
nō īmerito dixerim: ꝙ oīa creata ordinauit domi-
nus ad honotem illius humanitatis aſſūpte poſt il
lum otdinem quem eis indidit glorie diuinitatis
ſue: & ꝙ hanc excellentiam ieſu chriſti nec ipſi apo
ſtoli ante aduentū ſpūs ſācti plene recognoſcebāt:
nec actus ſue dignatiue clementie ipſis oſtenſos ī
decurſu uite ieſu nouerant ponderare. Ideo ſpiritus
ſanctus adueniens omnia eius pondera monſtra-
uit: propter quod ſicut ignis congregatis lignis in
magnū aceruū quando ſuperuenit: omnia incendit
inflāmat: & finaliter incinerat: & quaſi inuiſibiliter
annihilat. Sic & ſpiritus ſanctus in apoſtolis fecit:
quia omnia dicta & acta chriſti ieſu tanq̄ digna cō
gregata in eorum cordibus ſtatim ſpirituali mō fe
cit clareſcere & ardere: & omnia ex īmēſurabili chri
ſti amore procedere: quo quaſi totuſ pro nobis fuit
incineratus in ſui humilatione profunda: & ſic apo
ſtolos annihilauit in ſe: ut eos in chriſtum totali-
ter tranſportaret: unde hodie proprie potuit dicere
q̄libet apoſtoloꝝ. Et ſi chriſtum uſq; nunc ſecūdū
carnē nouerimus: ſed nunc iam nō nouimus. Sic er
go uides quomodo ī līgua ſpūs ſanctus chriſtū ie
ſum apoſtolis predicauit de nouo. Et ideo ſic chri-
ſto ībutus linguā igneā fecit: qua ignita chriſti uer
ba & facta proferrent: & audientiū mētes adurerēt:
& nihil ſibi attribuentes ſcirent ꝙ non ipſi ſunt q̄
loquūtur: ſed ſpiritus patris eorum qui ī eis loqui-
tur. & in audientium cordibus operatur. Vides er-
go quomodo ſpiritus ſanctus concordat cū chri-
ſto ī humilitatis doctrina. Nullus enim poteſt ple
ne humiliari niſi per ſpiritū ſanctū cognouerit dei
īmenſitatem tam ī ſe: q̄ in aliis que pro nobis fecit
& nihilitatē ſui tam in ſuis offenſionibus: q̄ etiā in
continue reſiſtendo ſuis in nobis effectibus gra-
tioſis. Et in hoc clarificatur xp̄s: & nos obſcura-
mur: quia ipſe eſt oē bonū noſtrū qui nobis oīa
bene fecit. Cui & nos continue reſiſtimus impie:
dum ſumus in hac uicioſa carne: quātūcūq; uidea-
mur uirtutibns pleni: & aliorum reſpectu in eius
gratia conſumati: īmo qui maior eſt in gratia ma-
iorem ſe ſentit ex ſe eē ī hac reſiſtentia īpietatis ſue.
Epilogando ergo claritatem glorie xp̄i potes uide
re: quia uirtus chriſti que abſcōſa uidebatur in cru-
ce: clarificata ē ī inferno dum ipſū ſpoliauit. Clari-
ficata eſt in ſepulchro: dū glorioſe reſurrexit. Clari
ficata eſt ī mūdo: dum diſcipuloꝝ mentes in fide
reſurrectiouis firmauit. Clarificata ē in celo: dū co-
ram eorū oculis comitantibus ſanctis angelis & iu
bilantibus patenter aſcendit. Clarificata ē in dexte-
re paterne conſcenſu: dum inde abundanter & uiſi
biliter ſpiritum ſanctum miſit: qui ipſorū apoſtolo
rum corda illuſtrauit: inflāmauit: & tranſportauit ī
chriſtum: & ipſorum ori dedit efficaciſſimum uer-
bū ad conuertendum mundū. Cuius hodie premi
ſit ſignū: dum ad petri predicationē q̄nq; milia ſūt
cōuerſi: Act. iiii.

Iesus ſpirans afflatibus Cap. xxxvi.

Sicut autem tunc in primitiua eccleſia da-
batur ſpiritus ſanctus uiſibilibus ſignis
predicantibus apoſtolis ceteriſq; diſcipu
lis. Sic uſq; ad finē mūdi benedictus ieſus eundem
ſpiritum mēbris ſuis inſpirare non deſinit ſecūdū
illam mēſurā qua iſtos dū uiueret in ſui amoris &
doloris portauit merito: & tunc ī ſui fruitionis gau
dio portat in illo beatitudinis regno. Totus enim
influxus ſpiritus ſancti in nos ad hoc ſolū eſt: ut in
nobis fiat de nobis: quod chriſtus de nobis fecit in
ſe. Nihil enim ſumus niſi in eo. Et ideo nullus de-
bet nec poteſt in ſe minuere ſpiritus ſancti afflatus
ſine offenſa ipſius inſufflantis ſpiritus: quia ex hoc
meraciſſima noſtra mēs que ſemper proprio bono
reſiſtit minuere uult illam meſuram: quam chriſtuſ
ſibi meruit in ſe: & ī nobis formare diſpoſuit. Nec
dum mens noſtra impia quando a ſpiritu ſancto
uult duci ad perfectionis faſtigia excuſare ſe ſub ſi-
militudine aliorum dicendo. Sufficit mihi facere
quod talis facit uel quod faciunt ceteri in com-
muni: quia in ſitu corporis proprium locum habet
quodlibet membrum & ſpeciale officium: ad qd
influit ſpiritus uiuificationis nature. Sic in chriſto
ieſu cuius nos ſumus corpus & mēbra: de mēbro
ſpiritus ſancti influit cuilibet membro electo illa
operāti & facere que congruunt illi ſtatui ſpiritua-
lis menſure. In qua chriſtus ieſus ipſum ī ſe locauit
in merito ſue uite paſſibilis: & locaturus eſt ī glo-
ria diuinitatis. In hoc ſtat noſtra perfectio ut non
contriſtemus ſpiritum ſanctum dei ſibi reſiſtendo
īſpirationibus ſuis: quibus ſe nobis dignatur inſe
rere: ſed ſemper ſimus obedientes mortificati ī no
bis: & ſolo eius ductu mobiles ad omne bonum
perfectum. Ad habendam autem diſcretionem
in iſtis īſpirationibus que eſt omnium uirtutum
auriga: debes ſcire: ꝙ quia limpide flāme inſpiratio
num diuinarum dum ſumus in tenebris & umbra
mortis non ad plenum illuminat noſtrā noctē hor
rendam: ideo ſepe uenit nobis dubitatio ne inſpi-
ratio ſit deceptio propter illius hoſtis aſtutias qui
ſe tranſfigurat in angelum lucis. Ad cuius fugiē
das decipulas notare debes ꝙ influxus gratie: qui
ramificantur in habitum uirtutū: donorum & bea-

UVA. BHSC. IyR_070

[illegible]tudinum ſicut infra patebit impelli nos ad multi
plicem actũ.ſ.ĩtrinſecũ qui mentẽ perficit: & extri
ſecum:qui per opus ſe extendit. Actus interior eſt
quo uirtutes agunt in aĩa:ſicut charitas eã inflãmat
ad plene diligendũ deum & proximũ: humilitas
ad reputandũ ſe uiliſſimũ & omni bono indignũ.
Temperantia ad refrenãdũ animũ ne delectet car-
naliter in aliquo bono creato. Fortitudo: ut nulla
aduerſitate uacillet uel moueatur a bono. Prudẽtia
ut ſemper de proximo prout debet eſtimet bonũ:
& diſcrete intus de omni extrinſeco formet iudici-
um. Iuſtitia ut ſemper ſibi & deo: & proximo inten
dat reddere plene quod debet. In iſtis raro uel nũq̃
põt eſſe deceptio. Nec ad iſta ĩ te formanda etiam
ſi poſſet ſe uellet diabolus ĩmiſcere: quia quanto
plus iſta creſcunt tanto perfectius ſpiritus ſanctus
inhabitat mentẽ. Et ſi in iſtis ad ſpiritũ ſanctũ non
eſſet rebellio ipſe plene dirigeret: ut in extrinſecis
actibus non eẽt deceptio. Exteriores autẽ actuſ
ſũt: ut uerbi gratia. Charitas ad deum: iubilatio uo
calis: ſtridor clamoris: & alia ſigna corporis: ad pro
ximum elemoſyna: obſequium ĩ infirmitate & ne
ceſſitate & ſimilia. Humilitatis actus extrinſeci
ſunt humiliter reſpondere: extrinſecos honores ui
ſibiliter fugere: actus uirtutis facere: & per ſigna ex
teriora omnibus ſe ſubditũ reddere: & ſimilia. Tẽ
perantie uero actus extrinſeci ſunt ieiunia: dura &
pauca ueſtimẽta: & ſimilia. Fortitudinis uero ar-
dua & dura queq; aſſumere: periculis ſe opponere:
& in defendẽdo ueritatẽ conſtantiã pretendere.

Prudentie uero actus ſunt diſcrete loqui omnia
facta tam tua q̃ alioꝝ: ſecũdum ꝙ ad te ſpectat de-
bita circũſtantia examinare. Iuſtitie uero multi
ſunt actus: reſpectu tui: ſicut dignus es de omni-
bus tibi confuſionem reddere & penitentiam talẽ
facere: ꝙ poſſis ad innocentiam reformari. Reſpe-
ctu proximi: zelus & equitas iudicii in malis: libera
litas beneficii & retributio boni. Reſpectu dei ſicut
ſũt ſigna latrie & cultus dei in diuinis officiis & ge
nuflexionibus & actibus corporalis orationis.

Omnibus iſtis inſidiatur angelus ſathane & ſẽ
per per exceſſum & ſepius per remiſſionem ĩ diſcre
tis parat ruinam: que nunq̃ eis eueniret: niſi quia
maligna rebellio mentis eoꝝ qua rebellant ſpiritui
ſancto & internis actibus in quibus plena cõſiſtit
perfectio: & in quibus non cadit exceſſus de[illegible]leui
meruit eos relinqui deceptioni ſathane in exteriori
bus: ut uel ex indiſcretione deficiant: uel ex tepidi-
tate omittant: uel ex leuitate in oculis hominum
uane glorie mercedẽ recipiant: & ad dura proximo
rum ſepe inditia dilabantur. Et hoc etiam eis acci-
dit: quia ſtudent perfectioni uirtutum quo ad exte
riores actus ſepe neglectis interioribus perfectioni
bus mẽtis. In illis ergo dixi ꝙ nullo modo ẽ diui-
ne inſpirationi reſiſtendũ: ſed ſine timore ſequen-
dũ eſt: quia ſemper dicit ad optimum. Attende
autem ꝙ flatus iſtius benedicti ſpiritus animã re-
ctificant per ſeptenariũ uirtutũ uincendo ſeptena

num uicioꝝ: ſed quia uicia uicta & iam ſuccũbentia
ad hoc flant in anima ſinthomatha exaltationum:
& inclinationum ad ea ex quibus anima impugna
tur & impedit᷑: ne ſine difficultate poſſit operari uir
tutũ exercitia. Ideo ſepenariũ donorum datur ad
expediendũ potentias mẽtis: ad agendũ actus uir
tutum: & ad extinguendũ illa ſinthomata uiciorũ.
Et ut tibi aliq̃tulũ claret: ſcias ꝙ iſto mõ obliqui-
tates uicioꝝ repellunt: ut timor reliqas ſupbie: pie
tas reliquias inuidie. Qui enim pie ad proximum
afficitur: nõ ei inuidet. Scientia reliquias ire. Ira.n.
eſt quaſi quedam inſania. Fortitudo reliquias acci
die: que mentem ad bonũ reddit inualidam & pi-
gram. Conſiliũ reliquias auaritie. Conſilium enim
diſponit ad ſpiritus paupertatem. Intellectus reliq
as gule que mentem facit brutalem. Sapientia reli-
quias luxurie: quia guſtato ſpiritu deſipit omnis ca
ro. Iſtud etiam donorũ ſeptenarium expedit ui
res naturales ad actus ſibi conformes. Iraſcibilis.n.
impediri põt ne ĩ actus tendat uirtutũ: tã per pſpe-
ra: q̃ per aduerſa. Expeditur ergo in proſperis per ti
morem: & in aduerſis per fortitudinem. Concupi
ſcibilis ĩpediri poteſt per duritiam ad proximum
& per faſtidium ad deum. Expeditur ergo ad pro-
ximũ per pietatẽ ĩ ipſũ. Ad deũ per ſapiẽtie guſtũ
ſuauiſſimũ. Rationalis uero indiget expediri in
uirtutis ſpeculatione: electione: & executiõe. Per
donũ intellectus expeditur ad uerum ſpeculãdum.

Per donum conſilii ad uerũ eligendũ. Per do
num ſcientie ad recte exequẽdũ: per donũ enim
ſcientie recte conuerſamur in medio nationis pra-
ue & peruerſe. Tertio etiam iſtud benedictũ ſe-
ptenarium donorũ expedit uirtutũ actus & officia
quod ſatis ſequit᷑ ad p̃miſſa. Nam timor expedit
ad temperãtiã. Timor enim carnes configit. Pie-
tas uero ad uerã iuſtitiã: ne in crudelitatẽ degene-
ret. Scientia ad prudẽtiã ne deuiet in aſtutiã uulpi-
nam. Fortitudo ad patientiã ut non tantũ portet
per patiẽtiã que ẽ uirtus: ſed etiam benigna ſit ad
hoſtes per fortitudinẽ que eſt donum. Conſilium
ad ſpem. Dũ.n. conſiliũ ad alta uirtutũ mentẽ ue-
hit: merito ſpem erigit. Intellectus ad fidem: quia
multã firmitatẽ fides accipit ex dono intellectus
dum credita ſibi luceſcunt per intellectus donum.
Sapiẽtia ad charitatẽ: unde ſicut charitas ẽ mater &
cõſumatio omniũ uirtutũ: ſic ſapiẽtia ẽ cõſumatio
oĩum donorũ: ut merito de ſapiẽtia poſſit dici: ue
nerũt mihi oĩa bona pariter cũ illa: & ĩnumerabilis
honeſtas per manus illius Sap̃.vii. Iſta etiã do-
na multũ mẽtẽ expediunt ad chriſti paſſiones imi
tandas. Sicut enim ad patiendũ mouit chriſtum pa
terna uolũtas uirtus ſtrenuitas: & humana neceſſi
tas. Sic etiã in his debemus eſſe chriſto cõformes
Diuina quidem uoluntas mouet ut cognita per ĩ-
tellectum: ut amata per ſapientiam: ut in reueren-
tia habita per timorem. Humana autem neceſſitas
mouet ſi cognoſcatur per ſcientiam. Si ad eam mi
ſerandã per pietatem animus moueatur: uerũtamẽ

UVA. BHSC. IyR_070

186

ſtrenuitas mouet:ut ꝓuida in eligēdo per conſili-
um: ut uigoroſa in pferēdo & pſiſtēdo:& pſeuerā
do per fortitudinē. Expediūt etiā mirabiliter im
pedimēta uite actiue:& fantaſmata repellūt impe-
dientia cōtemplationis uolatū. Non ſolū autē iſte
ſpūs ſanctus ſpirat flatus uirtutum in incipiētibus
uicia uincere per uirtutes:& in ꝓficiētibus & agēti
bus expedire per dona ſupius enumerata: ſed etiā
ſpirat beatitudinis perfectos hitus in his que cul-
men pfectionis attingunt:qui etiā guſtant ſuauiſ
ſime fructus ſpūs:& per qnqꝫ ſpūales ſenſus boni
ieſu expiunt delectabiliſſima ſentimēta. Habitus
autem beatitudinū enumerat magiſter pfectionis
ieſus pfectionē docens in monte. Et ſunt ſeptē.ſ.
paupertas ſpūs:mititas:luctus: eſuries iuſtitie:mi-
ſericordia:mūdicia cordis:& pax. Dicunt autē iſti
habitus beatitudines:qr mentē ad tantā pfectionē
adducūt:ut coniūgant eā ſuo fini.ſ.xp̄o ieſu q̄tum
eſt poſſibile in pegrino decurſu. Anima eni ſic ſin
thomata uicioꝝ:ſiue inficiētes reliqas tā alta per-
fectione trāſcendit:ut pfectiſſima delectatiōe fera
tur in oēs illos actus q pfecte cōfigurāt amato: &
hoc ſemp in hac uita eligat ꝓ ſumma beatitudine
ſua. Propter quod ex his q̄ pfectionē ītegrāt: & ex
his q̄ ad pfectionē diſponūt:iſtaꝝ beatitudinū ſuf
ficiētia declarat & ordo. Ad integritatis eni pfectō
nem reqritur neceſſario pfectus receſſus a malo: &
mali occaſionibus:& pfectus ꝓceſſus in bono: &
pfectus ſtatus in optimo. Malū autē omne: aut ꝓ
cedit ex timore ſupbie:aut ex rancore malitie: aut
ex lāgore cōcupiſcētie. Ideo ad pfecte elongandū
ab hoc triplici genere mali:ſunt tres neceſſarie bea
titudines:q̄ delicioſe fruuntur oppoſitis bonis.
Pauptas eni ſpūs elongat a malo tumoris: mititas
a malo rancoris:luctus a malo libidinis & langore
cōcupiſcētie. Quia uero pfectus ꝓceſſus in bono
attēdit ſecundū diuinā imitationē: & uniuerſe uie
dñi:miſericordia:& ueritas: hinc eſt ꝙ duplex eſt
beatitudo ſecundū has duas uias.ſ.eſuries iuſtitie:
& affectus miſericordie. Que ſi recte cōplentur in
nobis:& eas indeclinabiliter teneamus:nos perdu
cunt ad ſtatū in optimo. Et loquor de optimo hu
ius uite:quod plene cōfirmat ī optīo patrie. Iſtud
autē optimū eſt per limpidā cognitionē ueri: & p
tranqllam affectionē boni:quod fit per mūdiciam
cordis:que ducit ad deū uidendū: & p pacē mētis
que pfecte adoptatiin filiū. Si etiā attēdantur di
ſpoſitiōes p̄ambule iſtaꝝ ſeptē beatitudinū:pote-
ris uidere quomō reddūt habentē pfectū. Diſpo-
ſitiones eni p̄ambule ſunt dona ſupius nomīata.

Timor enim facit recedere a malo:& a mali oc-
caſione:& qr radix omniū maloꝝ ē cupiditas. Ideo
diſponit ad ſpūm pauptatis:in qua ſimul hūilitas
iungitur & pauptas:ut ſic elongetur uir perfectus
a fonte omīs culpe ſcilicet ſupbia & cupiditate. Hic
eſt ꝙ pauptas ſpūs eſt fundamentū totius euāge
lici ſtatus:unde p̄mo debet hoc fundamētum ſter
nere:qui uult ad culmē pfectionis uenire. ſecundū
conſiliū xp̄i dicētis Math.xix. Si uis perfectus eſſe:
uade:& uēde omnia que hēs:& da paupibus. Ecce
pfecta pauptas que nihil ſibi ꝓrſus retinet. Et ſeq̄-
re me. Ecce ꝓfunda hūilitas:que facit ut homo ab
negādo ſeipſum tollat crucē ſuam:& ſequatur chri
ſtū:qui eſt totius pfectionis p̄ncipaliſſimū funda
mentū. Diſponit ergo timor ſicut uides ad ſpūm
pauptatis. Pietas aūt ad mititatē. Nam q pie ad ali
quem afficit:nec illū irritat:nec irritat ab illo. Scien
tia diſpōit ad luctū:qm̄ p ſciam cognoſcimus nos
a ſtatu beatitudīs relegatos in lacu miſerie: & luto
fecis. Fortitudo diſpōit ad eſuriē iuſtitie. Vt autē in
telligas qd ſit iſta eſuries iuſtitie:ſcias ꝙ eſt deſide-
rare in te:& in ꝓxīo omnē abeſſe defectū:& omne
eſſe debitū bonū:ut pfecte merearis iuſtus īueniri
corā iudice eqtatis:& cū hac iuſtitia q̄ ī oībus recti-
ficat animā:ſic hō firmat cū eſt diſpōitus p forti-
tudinis donū:ꝙ ſic ſe tenet auide ī ea:ut malit ui-
ta p̄uari:q̄ aiuſtitia ſepari:quod ī martyriū flore re
fulſit. Conſiliū diſponit ad miſericordiā. Nihil enī
magis cōſulit deus ī ſcriptura:q̄ facere miſericordi
am:quod ſup oīa reputat holocauſta. Intellectus
diſponit ad cordis mūditiam. Nam ſpeculatio uir-
tutis mundat cor noſtrum ab omnibus fantaſiis.
Sapientia diſponit ad pacem. Nam ſapientia iūgit
nos ſummo uero & bono:in quo eſt finis & tran-
quilitas totius noſtri rationalis appetitus: qua pa-
ce adepta neceſſario ſequitur ſuperabundans dele-
ctatio ſpiritualis:que eſt in duodenario fructuum
ſpiritus continetur ad inſinuandam ſuperabundā-
tiam delectationnm. Eſt enim duodenarius nume
rus abundans in quo inſinuatur ſpiritualium cha-
riſmatum exuberantia:quibus fruitur & delectatur
anima ſancta ad ſtatum apoſtolicum ſublimata.
Qui ad deſignandam hanc perfectionem & alias
nobis incognitas in ipſis fuiſſe apoſtolis in iſto
ſacro numero eſt eorum cetus electus. Exinde au-
tem homo redditur diſpoſitus & idoneus ad aſpe
ctus & amplexus ſponſi & ſponſe:qui fieri habent
ineffabiliter ſecundum ſentimenta quinque ſpiri-
tualium ſenſuum:in quibus uidetur chriſti ſponſi
ſumma pulchritudo ſub ratione ſplendoris. Audi-
tur armonia ſub ratione uerbi. Ipſe enim eſt ſplen-
dor paterne glorie:& uerbum procedens a pater-
na mente. Guſtatur ſumma dulcedo ſub ratione ſa
pientie comprehendentis utrunqne:uerbum ſcili-
cet & ſplēdorem. Eſt enim ipſe dilectus ieſus ſapi
entia patris:& in ipſo omnes theſauri ſapientie pa
terne continentur:quos ſponſa ſapidiſſime guſtat.
Odoratur etiam ſponſa ſummam fragrantiam in
bono ieſu ſub ratione uerbi inſpirati in corde: ut
dicat. Veni auſter & perfla hortum meum & flu-
ant aromata illius. Aſtringit autem ſponſa ſua-
uiſſimo tactu ipſum ieſum ſub ratione uerbi īcar-

UVA. BHSC. IyR_070

nati inter nos corporaliter habitantis & reddētis ſe nobis palpabilē:oſculabilem: & amplexabilē: per ardentiſſimā charitatē:que mētē noſtrā per extaticum raptū tranſire facit ex hoc mūdo ad patrem. Ex his dictis manifeſte colligitur ꝙ habitus uirtutum preſtant exerciciū principaliter incipientibus & ad opera diſponunt actiue.Habitus donorū uiā expediunt proficientibus & ad ocium contēplatiue diſponunt. Habitus uero beatitudinum perfectis conueniunt:& utriuſqꝫ uite perfectionem concludunt.Fructus uero ſpiritus quos enumerat apoſtolus ad Galla.v. ſcilicet charitas: gaudium:pax patientia:benignitas:bonitas:longanimitas: manſuetudo:fides:modeſtia:continentia:caſtitas:delectationes dicūt conſequētes opera perfecta. Qui enim eleuatus eſt ad habitus beatitudinum: opera operatur perfecta in quibus delectationes ſentit maximas:que fructus nomine appellantur. Non ſolū autem illis.xii.uocabulis que enumerat Apo. ſed etiam multis aliis ſimilibus delectationes fructuum ſentiunt:qui tamē ad hos ſatis poſſunt reduci.Senſus uero ſpirituales dicunt perceptiones mentales circa ueritatē cōtēplandā per experimenta probata.In his gradibus inſufflationis ſpiritualis quibus bonus ieſus per ſpiritum ſanctū agitat mentē & attrahit:conſiſtit ſcala iacob: cuius cacumen tangit celum:& thronus ueri ſalomōis ī quo reſidet pacificus rex & amoroſus in dextera patris ſui:ut ſpōſus precioſiſſimus & deſiderabilis totus: in quem deſiderant angeli proſpicere: & ad quem ſpirat ſanctarum deſiderium animarū:ſicut deſiderat ceruus ad fontes aquarū. Vt autem ad thronum iſtius ueri ſalomonis ſcias aſcendere:diſtīguo tibi ſex gradus :quibus paulatine & ordinate procedens:poſt ſextum eius dulcibus amplexibus cōiungaris.Primus eſt ſuauitas: ut.ſ.homo uacando & ſabbatizando per meditationes ſanctas addiſcat guſtare ꝙ dulcis eſt dominus.Reliquie enim cogitationū diem feſtum agent tibi:quando in meditatione tua exardeſcit ignis:& ex preguſtatione amoris dei incipis in corde eius ſuauitatem ſentire. Secundus gradus eſt auiditas: quando.ſ. anima ceperit circa ſuauitatē aſſueſieri:naſcitur in ea tanta eſuries:ut nihil eam poſſit reficere:niſi eum quem amat perfecte poſſideat:quod quia non pōt in preſenti attingere:quottidie excedit & egreditur extra ſe ꝑ amorem extaticū clamans & dicens. Suſpendium elegit anima mea:& ideo ſi inueneritis dilectū: nūciate ei quia amore langueo:& qa ebria feruore nouicio credit eum quaſi poſſe inuenire in omni creato:unde & ſepe tales perſone multas ſimplicitates in ſuis feruoribus operantur. Tertius gradus eſt ſaturitas:ſiue omniū terrenorum faſtidioſitas:que ex ipſa auiditate habet oriri:& hoc poſt mltam experientiam. Quia enim uehementiſſime deſiderat deum:& probauit ꝙ ſepe impedimentū habuit ab illis creaturis:quas ſub ſpecie deuotiōis amauerat:omnia facta ſatur:& faſtidioſa incipit oīa faſtidire.Vnde ſicut ſatur ut cibum ſumat: potius incurrit nauſeam ꝗ refectionem.Sic in hoc charitatis gradu facit anima circa omne terrenū. Quartus gradus ē ebrietas que ex ſaturitate oritur.Ebrietas autē in hoc cōſiſtit ꝙ quis tanto amore diligat deum ut iam nō ſolum faſtidiat creature ſolacium: ſed etiam querat & delectatur inuenire tormētum: pro ſolatio reputans omnē penam opprobrium & flagellū ut configuretur ſimilitudini mortis eius quem diligit anima ſua. Quintus gradus eſt ſaturitas que ex ebrietate oritur.Ex hoc enim ꝙ aīa feruet & deſiderat omnia mala inuenire propter conformitatem amati:ſequitur ut iam mittatur foras timor:& tanta cōcipiatur ſpes de adiutorio dei: & aſſociatione dilecti:ut nullo modo ab eo ſe eſtimet poſſe ſeparari:unde & ſecure cum apoſtolo dicit.Quis me ſeparabit a charitate xp̄i &c. Sextus gradus eſt plena & uera tranquillitas:in qua eſt tanta pax & requies:ut anima ſit quodāmodo in ſilentio & ſōno quaſi dormiens in cena ſuper pectus ieſu cum glorioſo Ioāne.Hoc autem fit quando aīa mortua ſub deo:a ſeipſa tota tranſit:ita ut nihil uelit:nihil libeat:niſi illud quod de ipſa uoluerit ordinare dilectus.Quid enim mentē pōteſt turbare: ꝗ omnia que deus facit:uel que circa ipſam fieri permittit accipit ſicut ſuauiſſimum cibum?In hoc gradu anima cōpleuit uerbum apoſtoli petri:omnem inquit ſollicitudinem proiciētes in eū:quoniā ipſi cura eſt de uobis.Iſta anima ſentit quoniam bonuſ eſt dominus & ſanctus in omnibus operibus ſuis Quomō āt hoc poſſit intelligi: & per quē modū deuenitur ad hoc:in ſequēti capitulo magis patet. In tali nāqꝫ mente pax eſt & ſtatus ultimus:& ideo ibi requieſcit uerus ſalomō:quoniam ī pace factus eſt locus eius.Et ideo ualde conuenienter iſti gradus ſignificantur per illos ſex gradus quibus aſcēdebatur ad thronū ſalomonis.Et propterea dicitur in Canticis.iii.c. ꝙ aſcenſum purpureū media charitate conſtrauit:quia īpoſſibile eſt ad iſtam tranqlitatē pertīgere: niſi charitas animam totaliter deo reddat ut mortuam & plene ſubiectam. Et in hoc eſt iſtius uie feliciſſima uita. Omnes autē iſtas inſufflationes debet anima ſic a deo recognoſcere:ut ſemper illas ſentiat īpedire: & ideo nihil habet de ſuo unde ualeat gloriari.Quod oſtendens Auguſtinus in libro ſoliloquiorū:dicit ſic capitulo. Qui ſunt ueri pauperes.Scio domine & confiteor docēte te:quoniam ſoli illi qui cognoſcunt ſe pauperes & cōfitentur tibi paupertatē ſuam:ditabuntur a te: quoniam qui ſe diuites exiſtimant cum ſint pauperes a tuis diuitiis inuenientur excluſi. Ego igitur tibi confiteor paupertatem meam:& ſit tota gloria tua:quoniam tuum eſt bonum:per me.n.domine fateor ut docuiſti me.Nihil aliud ſum: ꝗ uniuerſa uanitas & umbra mortis & abyſſus quedam tenebroſa:& terra inanis & uacua:quoniam ſine tua benedictione non germinat fructum:quia non facit niſi cōfuſionem:peccatū & mortē:ſed ꝗcquid unꝗ

UVA. BHSC. IyR_070

boni habui a te recepi:quicquid boni habeo:tuum habeo:ſi qñ ſteti:per te ſteti:ſi quando cecidi:p me cecidi. Semper in luto iacuiſſem:niſi tu me erexiſſes.Semp cecus fuiſſem:niſi tu me illuiaſſes.Quãdo cecidi:nunq̃ ſurrexiſſem:niſi tu mihi mãus porrexiſſes.Poſtq̃ & me erexiſti:ſemper cecidiſſem:niſi ſemper me ſuſtinuiſſes.Semper periſſem:niſi me gubernaſſes.Sic ſemper domine ſic ſemper gratia tua & miſericordia preuenit me:liberans me ab oĩbus malis:ſaluans a preteritis:ſuſcitans a pñtibus: & muniens a futuris.Precidẽs etiã ante me laqueoſ peccatoꝝ:tollens etiam a me occaſiones & caſus. Quia niſi tu mihi hoc feciſſes:ego omnia mundi peccata feciſſem:quoniam ſcio domine ꝙ nullum peccatũ eſt:quod unq̃ fecerit homo:quod nõ poſſit facere alter homo:ſi deſit creator a quo factus ẽ homo.Sed ꝙ non facerẽ tu feciſti : ꝙ abſtinerẽ tu iuſiſti:& ꝙ tibi crederem:tu gratiam infudiſti. Tu nãq; domine regebas me:cui ſeruabas me:tibi: & mihi:ut adulteriũ & omne peccatum non cõmitterem:temptator defuit:& ut deeſſet tu feciſti: locus & tempus defuit: & ut hec deeſſent tu feciſti:affuit tentator:non defuit tempus.Sed ut nõ conſentirem:tu me tenuiſti:uenit tentator tenebroſus ut ẽ: & ut eũ deſpicerẽ tu me confortaſti.Venit tentator fortis armatus:& ut me nõ uinceret:tu eũ refrenaſti:& me roboraſti.Venit tentator ſe trãſfigurans ĩ angelũ lucis:& ut me non deciperet:tu eũ increpaſti:& ut eũ cognoſcerẽ:tu me illuiaſti.Hec Aug.de uerbo ad uerbum. Vbi clare patet ꝙ eius eſt ſentẽtia:ꝙ a nobis nihil poſſumus facere niſi malum. Sed oĩs bona uolũtas & opatio:imo ꝙ plus eſt bona cogitatio a deo ſit in nobis & nobiſcũ: & omĩs fuga omnis mali a deo nobis puidetur. Itẽ Augu.ſup illud ꝑsDeclinatio ſermonũ tuoꝝ &c.dicit ſic.Qui enim ſunt paruuli niſi paupes & infirmi? Noli ergo ſupbire:noli de tua que nulla eſt uirtute ꝑſumere.Et itelliges q̃re ſit a bono deo bõa lex data:que tñ uiuificare nõ poſſet.Ad hoc enim lex data eſt:ut te de magno faceret paruũ:ut te ad faciendam legem:uires de tuo non habere mõſtraret: ac ſi inops:indignus:& egenus ad grãm conſurgeres & clamares.Miſerere mihi dñe:quoniam infirmus ſum.Hoc ſcrutãdo itellexit hic Paulus ꝙ minimus apoſtoloꝝ Paulus.i.paruulus oſtẽdit:ideo datam eſſe legem que iuſtificare nõ poteſt:quia concluſit ſcriptura oĩa ſub peccato:ut ꝓmiſſio ex fide iħu xp̃i dareť credẽtibus.Ita domine:ita fac miſericors domine:impera qď nõ poſſit impleri:imo quod imperas non niſi per tuã gratiam poſſit impleri:ut cũ homĩes per ſuas uires id implere nequerint omne os obſtruatur:& nemo ſibi magnus uideať:ut ſint omnes paruuli:& reus fiat omnis mũdus tibi:qr ñ iuſtificabitur ex lege oĩs cato corã te:per legem eni cognitio peccati:nũc autẽ ſine lege iuſtitia tua manifeſta eſt:teſtimonium hñs ex prophetis:hec ſunt mirabilia teſtimonia tua:que ſcrutata eſt anima puuli huius.Et ideo inuenit quia humiliatus eſt: & paruulus factus eſt.Quis enim facit mãdata tua ſicut faciẽda ſunt.i.ex fide:que per dilectionẽ operatur:niſi eius in corde per ſpũm ſanctum ipa dilectõ diffundatur:quod iſte paruulus etiã confitetur dicens:Os meũ aperui & attraxi ſpiritũ &c.Hec Augu.Bernardus etiã ſuper Qui habitat:aperte oſtendit ꝙ ſolum in chriſto & in eius merito nõ in opere noſtro debet eſſe ſpes noſtra:ſuper illo uerſu.Tu es domine ſpes mea.d.ſic.Quicquid agẽdum ſit: quicquid declinandum:quicquid tollerandũ: quicquid optandum:tu es domine ſpes mea: hec una mihi omniũ promiſſionũ cauſa:hec tota ratio mee expectationis pretendat alter meritum:ſuſtinere ſe iactet pondus diei & eſtus.Se bis ieiunare in ſabbato dicat.Poſtremo uero non eſſe ſicut ceteri hominum glorietur.Mihi autem adherere deo bonum eſt ponere in domino deo ſpem meam : quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper uitas:quia non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Sperent in aliis:alii forte hic in ſcientia litterarum:hic in aſtutia ſeculi: ille in nobilitate:ille in dignitate:ille in alia qualibet uanitate confidat:propter te domine omĩa detrimentũ feci:& arbitror ut ſtercora:quoniam tu es domine ſpes mea.Speret qui uult in incerto diuitiarum.Ego nõ niſi a te uictui neceſſaria ſpero. Nimirum fidens in uerbo tuo:in quo abieci omnia. Querite ait primum regnum dei:& iuſtitiam eius &c.Nempe tibi derelictus eſt pauper &c.Si mihi ꝑmia promittuntur:per te obtinere ſperabo:ſi inſurgant aduerſum me prelia:ſi fremat malignum:ſi ſeuiat mundus:ſi aduerſum ſpiritum caro concupiſcat:in te ego ſperabo domine.Fratres: hoc ſapere ex fide uiuere eſt.Nec aliuſ ex ſcientia dicere poteſt ꝙ tu es domine ſpes mea:niſi cui intus ſit perſuaſum a ſpiritu:ut quemadmodum admõet propheta.Iactet cogitatum ſuum in domino:ſciens ꝙ nutriendus ab eo ſit.Sic etiam & Petruſ apoſtoluſ ait. Omnem ſolicitudiem ueſtram proiiciẽtes in eum: quoniam &c.Vt quid enim ſi hoc ſapimus cunctamur omnino abiicere ſpes miſeras:uanas:inutiles: & ſeductorias:& huic uni tã ſolide:tam perfecte:tã beate ſpei tota deuotione:quaſi toto feruore ſpiritus ĩherere.Sed quid impoſſibile:quid difficile: qd facilius debeo?aut nõne huius dicta intelligas uolo ſi decreueris ſaluare nos continuo liberabimur. Si uiuificare uolueris:uita in uoluntate eſt.Si ꝑmia largiatur eterna:licet ei quod uult facere.An nõ de facilitate non dubitas:ſi ipſa tibi eſt ſuſpecta uolũtas:plane & uoluntatis teſtimonia credibilia facta ſunt nimis.Maiorem hac dilectiõem nemo habet &c.Deinde quando in ſe ſperanti deſit illa maieſtas:que tam ſtudioſe monet in ſe ſperare:certe nõ derelinquit ſperantes in ſe:adiuuabit eos: & liberabit eos:& eruet eos a peccõribus:& ſaluabit eos: quia ſperauerunt in eo.ꝑs. xxxvi. Quibus meritis quia ſperauerunt in eo.Dulcis cauſa: attamen efficax & irrefragabiliſ hec iuſtitia:ſed que ex fide ẽ:nõ ex lege.De quacunque inquit tribulatione clama-

UVA. BHSC. IyR_070

uerint ad me exaudiam eos. Ecce miſericordia tribulationes ſecundũ multitudiné eaꝝ cõſolationes eius letificauerũt aíam tuã:dũmodo nõ ad alia cõuertaris:dũmodo clames ad eũ:dũmodo ſperes in eũ. Nec hũile aliqd uel terrenũ ſed altiſſimũ ponas refugiũ tuũ. Quis.n.ſperauit in eũ & cõfuſus eſt? facilius eſt celũ & terrã tráſire:q̃ eius uerbũ euacuari. Altiſſimũ inquit poſuiſti refugiũ tuũ. Non accedet illuc tentator:non calũniator aſcendet:nõ peſſimus ille accuſator fratrũ attinget. Népe ei dicitur. Hic recolite pſalmi pͥmordia ei dicitur qui in ꝓtectione altiſſimi cõmorat᷑. Illuc refugies a puſillanimitate ſpũs & tẽpeſtate. Que qdé duplex é neceſſitas fugiédi ꝗ.ſ.& itus timores & foris pugne. Minus.n.fugere oportet:ſi uel iterior magnanimitas exterioreſ tumultus uiriľr ſuſtineret:uľ exteriori trãquillitate puſillanimitas ꝓpͣ foueret᷑. Altiſſimũ ait poſuiſti refugiũ tuũ. Sepe illuc fugiamus frẽs: munitus eſt locus:nullus ibi timet᷑ hoſtis. Vtiná magis ibi ſemper manere liceret:ſed non eſt hoc temporis huius. Quod modo refugiũ é:qñq; erit habitaculũ ſempiternũ. Interim ſane & ſi ſemp eé nõ cõcedit:frequẽter tñ eſt recurrẽdũ. Népe ad omné tentationé:ad omné tribulationé:ad omné deniq; cuiuſcunq; modi neceſſitaté:aperta eſt nobis urbs refugii. Sinus matris expanſus eſt:aperta ſunt foramina petre: patent uiſcera miſericordie dei noſtri. Hoc refugiũ qui declinant: nihil miꝝ ſi effugere non merent᷑. Iam qdé finis que dicta ſunt ad expoſitioné uerſus huius uidemur poſſe ſufficere: ſi dixiſſet ꝓpħa: Quoniã i te ſpaui: ſicut in pͤs qbuſdã iuenitur. Ceteꝝ ꝙ dicit. Tu es domine ſpes mea. forte amplius aliquid & ſublimius ſonat qd᷑ uidelicet nõ mõ in eũ ſperet cũ. Conuenientius ſiqdem ſpes noſtra dicit᷑ qd᷑ ſpamus:q̃ in quo ſpamus. Sũt aũt forte nõnulli q a dñõ obtineri corpalia uel ſpiritualia q̃libet cõcupiſcũt:ſed pfecta charitas ſolum ſitit quod ſummũ eſt tota deſiderii uehemẽtia clamás Quid enim mihi eſt ĩ celo & a te.q.u.ſuper terram:deus cordis in eternũ. Pulchre nobis utrunq; paucis hodie uerbis hieremie lectio cõmendauit. Bonus es dñe ſpantibus in te aíe quereti te. Vbi ſane & ipſam numeri diſcretioné prudẽter aduerte ꝙ ſperantes quidẽ in dñõ pluraliter dixerit ꝙ hoc uideat᷑ cõe multoꝝ. Querenté uero eũ ſingulariter ꝗ.ſ.modo nil ſperare niſi ab eo:ſed nil querere niſi eũ. Quod ſi bonus illis q̃to magis iſti ꝓuide querẽti illũ aíe reſpondet᷑. Altiſſimũ poſuiſti refugium tuũ. Neq; enim ſic deũ ſitiés aía aut cũ petro ei ĩ terreno mõte facer᷑ tabernaculũ:aut cũ Maria deíceps eũ tãgere uult in terra. Sed plane clamat. Fuge dilecte mi:& aſſimiliare capree hinuloq; ceruoꝝ ſuper montes bethel. Audiuit eni dicenté. Si diligeretis me:gauderetis utiq; qr uado ad patré:qr pater maior me eſt. Audiuit dicenté. Noli me tangere &c. Et celeſtis iã nõ ignara cõſilii clamat cũ apoſtolo. Et ſi cognouimuſ ſecundũ carné xpm:ſed nũc iam nõ nouimus. Super mõtes inqd bethel ſuper oém inquit pͥncipatũ & poteſtaté ſuper angelos & archãgelos cherubin & ſeraphin. Neq; eni ſunt alii montes dei bethel quod ſonat plane in dextera patris: ubi nõ ſit pater maior eo in dextera altiſſimi coaltiſſimũ apprehẽdere cõcupiſcẽs. Hec eſt eni uita eterna fratres:ut patrem cognoſcamus ueꝝ deũ:ſed & qué miſit ieſum xpm ſuper oía benedictũ in ſecula Amen. Hucuſq; Bernardus. Item idé in ſermõe de ſepté panibus. Tria inqt cõſidero: in qbus tota ſpes mea conſiſtit

Charitatem adoptionis
Veritatem promiſſionis
Poteſtatem redẽptionis.

Murmuret iã q̃tũ uoluerit inſipiẽs cogitatio mea dicẽs. Quis enim es tu:aut q̃ta eſt illa gl'ia:quibus ue meritis hãc obtinere ſperas? Et ego fiducialiter rñdebo. Scio cui credidi &c.

Quia in charitate ſua adoptauit me
Quia uerax eſt in promiſſione
Quia potẽs eſt i exhibitione.

Et licet ei facere qd᷑ uoluerit. Hic eſt funiculus triplex qui difficile rumpitur:qué nobis a patria noſtra in hũc carceré uſq; detruſum firmiter obſecro teneamus: ut ipſe nos ſubleuet:ipſe trahat & ptrahat uſq; ad conſpectum glorie magni dei:qui eſt benedictus in ſecula. Hec ille. Ex his uerbis patet ꝙ ſancti ſpem amouerũt ab omni ꝓpͦ merito:& totaliter ſpẽ ſuã ponebant in xpo:& in eius gratie dono. Quia uero quidã q̃runt quid facit gratia:& quid liberũ arbitriũ q̃ſtio uidetur inſipida quo ad multos uident᷑ eni querere:ac ſi gr̃a & libeꝝ arbitriũ i opere meritorio eẽnt duo per ſe agentia:ſed non eſt hic. Non eni in noſtro bono opere iſta duo agẽtia ſeparata: ſicut duo edificãtes. Sed ſunt unũ ſicut ſubiectũ:& aliud ſicut agẽs:ita ꝙ opatio eſt totius coniũcti .ſ. uoluntatis bone:que nõ eſt bona niſi per gratiam. Et primã bonitaté deus in nobis facit infundẽdo gr̃am ſine noſtro merito. Alioqn gratia iã nõ eſſet gratia. Ex tũc uolũtas meretur per gr̃am quã accepit:ſpecialé tamen difficultaté circa gr̃am & libeꝝ arbitriũ faciunt diuerſi modi:qbus gr̃a accipit᷑:& ſpãlis conditio libertatis. Sed ſubtiliter intuẽti ualde bene diſſoluit iſtas difficultates Ber.in libro de gr̃a & libero arbitrio in hec uerba. Deus tria hec bonũ cogitare uelle & pficere opatur in nobis

Primũ ſine nobis
Secundum nobiſcum
Tertiũ ꝓpter eos facit

Siqdem mittẽdo bonã cogitationé nos pͥueit. Inſpirãdo etiã bonã uolũtaté nos ſibi pet cõſenſum cõiungit:miſtrãdo etiã cũ cõſenſu facultaté:uel facilitaté foris per aptũ opus noſtrũ iternus opifex ĩnoteſcit. Sane ipſi nos pͥuenire nequaq̃ poſſumus. Qui aut bonũ neminé iuenit: neminé ſaluat qué nõ pͥueit. A deo ergo ſine dubio ſit nr̃e ſalutis exordiũ:nõ per nos utiq; nec nobiſcũ ueꝝ cõſenſus & opus:& ſi nõ ex nobis:iam nõ tñ ſine nobis: & infra. Cũ ergo iuiſibiľr itra nos ac nobiſcũ actitan

UVA. BHSC. IyR_070

ſentimus:ſoli gratie attribuamus.Ipſa excitat liberum arbitrium cum ſeminat cogitatum:ſanat cum ĩmutat affectum:roborat ut perducat ad actum: ſeruat ne ſentiat defectum.Sic autẽ iſta cum libero arbitrio deus operatur:ut tñ in primo illud preueniat:in ceteris comitetur.Ad hoc itaq; inq̃ preueniẽs ut iam'ſibi deinceps cooperet᷑: ita tamen ut quod a ſola gratia ceptum eſt pariter ab utroq; perficitur: mixtim:non ſigillatĩ:ſimul:non uiciſſim:per ſingulos ꝓfectus operentur:non ptim gratia: & partim libeꝝ arbitrium:ſed totũ ſimul in opere indiuiduo pagunt.Totũ quidem hoc:& totum illa:ſed quod totum in illo'ſit:totum eſt ex illa: hucuſq; Bernardus. Vbi potes uidere ꝙ gratia & liberum arbitrium agũt ſic opera meritoria: ſicut compoſitum agit per formam:ut liberum arbitriũ ſit agens: ſed gratia ſit cauſa & ratio actionis.Et hoc dico de illa gratia que unitur libero arbitrio ut forma: quia preter hanc eſt illa influentia,dei que tenet rationẽ pricipalis agẽtis in omni agente:que in actione liberi arbitrii eſt ſpãlis rationis:ſicut & liberum arbitriũ ẽ ſpecialis rationis pre ceteris agentibus:imo ſemp gratia habet ſpiritum ſanctum ut principale agens cui ſemper coniungitur:& qui per gratiam inhabitat & ſanctificat uoluntatem. Hoc autem cõcludas ſecundum ſancte fidei regulam:ꝙ omne bonũ eſt a deo:& omne malum eſt a te: ut non glorietur omnis caro coram illo:ſed qui gloriatur in domino glorietur. Quia uero per afflatum ſpũs ſancti factum in nobis per gratiam xp̃i iuſtificamur a peccato:iuxta illud Roma. ii.Iuſtificati gratis per gratiã ipſius.Et de hoc eſt articulus fidei quartus iter eos qui ad diuinitatem ſpectant. Ideo hunc articulum exponimus:& errores cõtrarios excludemus.Et qr ſub hoc articulo comprehendunt᷑ omnia ſacramẽta eccleſie:& quecunq; ptinẽt ad eccleſie unitatem: & ad dona ſpiritus ſancti:& ad iuſtitiam aĩaꝝ.Ideo excluſis erroribus contra hunc articulum in cõi:poſtea in hoc eodẽ capitulo de ſacramẽtis ſingulis q̃tum reqret materia breuiter differemus. Primus ergo error contra hunc articulum eſt cherici & ebionis:& etiã nazareoꝝ dicentium gratiam xp̃i non ſufficere ad ſalutẽ:niſi a chriſti ſeruis circunciſio & alia legis mandata ſeruent᷑.Cõtra quos dicitur Roma.iii.Arbitramur iuſtificari hominẽ per fidem ſine opibus legis:& quaſi in epiſtolis Pauli p totũ: maxime ad Gala. Secundus error eſt donatiſtaꝝ ponentiũ gratiã ieſu ſolũ in affrica remãſiſſe: qr.ſ. totus alius mundus cõitabat ceciliano carthaginẽſi epiſcopo quẽ ipſi damnauerant:& in hoc negabant eccleſie unitatẽ.Cõtra quos dicit᷑ Colo.iii.ꝙ in xp̃o ieſu non eſt gẽtilis & iudeus: circunciſio & ꝑpucium:barbarus & ſyrus:ſeruus & liber. Sed oĩa & in omnibus chriſtus:ueꝝ eſt tamen ꝙ ſi in tota eccleſia reciperetur adulter pro ſponſo:hereticus ꝓ catholico:lupus pro agno:& pro paſtore ſciſmaticus & idolatra:qui etiam contra ſtatuta chriſti & eccleſie uſurparet ſibi ſedem papalem. Si unus ſolus ſibi catholice reſiſteret: & totus alius mũdus eum predicaret:& ei obediret a toto mundo recederet gratia ieſu & auctoritas eccleſie. Et in illo ſolo qui catholice reſiſteret remaneret. Hoc autem locum non habuit in hereticis donatiſtis:apud quos gratia ieſu non remanſit:quia ibi non fuit.Sed caueant ſibi qui nunc uiuunt quomodo hec pro hoc tempore habeant locum:de quibus infra dicetur quinto libro.Ieſus falſificatus. Tertius eſt error pelagianorum:qui primo negant peccatum originale eſſe in paruulis.Contra quos dicitur Roma.quinto.Per unum hominem peccatum introiuit ĩ mũdum.Et Dauid p̃s.l.Ecce enim in iniquitatibus cõceptus ſum.Secundo dicunt ꝙ principium bõi operis ineſt homini a ſeipſo: ſed cõſumatio ẽ a deo. Contra quos dicitur ad Phy.ſecundo.Deus eſt qui operatur in nobis & uelle:& perficere in bona uoluntate.Tertio dicunt gratiam dari hominibus ſecundum ſua merita.Contra quos Roma.xi.Si aũt gratia:iam non ex operibus:alioquin gratia iam ñ ſit gratia. Quartus dicitur origenis ponẽtis oẽs animas ſimul creatas cum angelis: & pro diuerſitate eorum que ibi egerunt:quoſdam homines uocari ad deum per grãm:quoſdã in ĩfidelitate relinqui.Contra quos dr̃ Roma.viii.Cum nũdum nati eſſent:aut aliqd boni:aut mali egiſſent:nõ ex opibus ſed ex uocante deo dictum ẽ ꝙ maior ſeruiet minori. Quintus ẽ error cathafrigaꝝ:montani: priſce:& alioꝝ dicentium prophetas quaſi arreptícios locutos fuiſſe: & ꝙ non prophetauerunt ꝑ ſpiritum ſanctum.Contra quos dicitur ſecunda Petri.Non enim uoluntate humana allata eſt ꝓphetia aliquando:ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſũt ſancti dei homines. Sextus eſt error cendonis dicentis deum legis & prophetarum non eſſe patrẽ chriſti:nec bonum deum eſſe. Quẽ etiam mãichei ſecuti ſunt legem reprobantes. Contra quos dicit᷑ Roma.ſeptimo:ꝙ lex quidem ſancta:& mandatũ ſanctum & iuſtum & bonum Roma.primo dicit᷑. ꝙ deus promiſerat ante per prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo. Septimns eſt eorum q quedam que ad perfectionem uite pertinent aſſerunt eſſe de neceſſitate ſalutis omnibus:quorum q dam fuerunt qui ſe arrogantiſſime apoſtolos uocauerunt:& nullam ſpem putant habere ſalutis eos qui utuntur coniugibus:& propria poſſident.Alii uero.ſ.taciani non ueſcuntur carnibus: eaſq; abominãtur.Quos notat apoſtolus .i.ad thymo.iiii. Docentes ait abſtinere a cibis quos deuſ creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus. Dicunt etiam ꝙ promiſſio de ſpiritus ſancti aduentu non fuit in apoſtolis completa:ſed in eis.Contra illud quod dicitur actuũ ſecundo. Thuciani etiam dicunt hominem non poſſe ſaluari:niſi oret continue propter uerbum ieſu.Luce.xviii.Oportet ſemper orare:& non deficere. Contra quos eſt intellectus uerbi uerus & impoſſibilitas adimplendi quod dicunt.Nam ſecundum Gregorium non

UVA. BHSC. IyR_070

ceſſat orare: qui non ceſſat bene facere. Alii uero qui paſſalonite uocantur: in tantū ſilentio ſtudent: ut labiis & naribus ſuis digitū apponant: & loquē tes etiam bona damnant. Quidam etiam dixerūt ꝙ homo non poteſt ſaluari: niſi ſemp pedibus nu dis ambulet. Contra quos omnes & ſimiles dicit apoſtolus i. Cor. x. Omnia mihi licent: ſed non omnia expediunt. Ex quo datur intelligi ꝙ licet ali qua a ſanctis uiris aſſumantur tanꝙ expedientia ad ſalutem & ad perfectionis culmen: non tamen ꝓ pter hoc oppoſita redduntur illicita. Et expreſſius contra hoc eſt uerbū chriſti. Math. xviiii. Si uis ad uitam ingredi ſerua mandata. Et poſt. Si uis perfe ctus eſſe &c. Ex quo manifeſte colligitur ꝙ ad ali qua trahentur perfecti: ad que non ſunt ligati imp fecti: ſed de his ſupra ſatis dictum eſt. Octauus eſt error dicentium ecōtrario opera perfectiōis nō eſſe preferenda cōi uite fidelium: ſicut Iouinianus poſuit: ꝙ uirginitas non prefertur coniugio. Con tra quos dicitur prima Cor. vii. Qui matrimonio iungit filiam ſuam bene facit: & qui nō iungit me lius facit. Et ſicut uigilantius qui equauit diuitias poſſidentium ſtatui euangelice paupertatis. Cōtra quem ait chriſtus. Si uis perfectus eſſe &c. No nus eſt negantium liberum arbitrium: ſicut nega uit qui dixit animas que ſunt male dationis non poſſe peccare. Et ſicut multi pagani philoſophos ſe quentes qui in multis diminuunt: & aliqui ex eis a nihilant arbitrii libertatem: ac per hoc dicunt nihil eſſe peccatum. Contra quos dicitur. i. Ioannis ſecū do. Hec ſcribo uobis ut non peccetis. Decimus er ror eſt priſcilianiſtarum & etiam matranticorum di centium homines eſſe fatalibus ſtellis ligatos: ita ſcilicet ꝙ eorum opera ſunt aſtrorū neceſſitati ſubie cta. Contra quos dicitur Hieremie decio. A ſignis celi nolite metuere: que timent gentes. Ad hūc errorem poſſunt adduci obſeruationes dierum: & omnia ſortilegia. Contra que ad Gala. dicitur: Dies obſeruatis: & menſes: & tempora: & annos: timeo ne forte ſine cauſa laborauerim in uobis. Dicit autē timeo propter aliquos ſimplices: qui ex ignorātia ſepe ſine malitia talibus inuoluuntur: alias autem talia facere & talibus attendere iudicatur mortale.

Vndecimus eſt dicentium ꝙ homines gratiam dei & charitatem habentes non poſſunt peccare. Quidam aſſerunt eos qui aliquando peccant nūꝙ charitatem uel dei gratiam habuiſſe: alii peſſimi he retici peiores primis dicunt i baptizatis electis nul lum poſſe eſſe peccatum: quātuncunqꝫ ſcelerata cō mittant. Contra quos dicitur apoca. ſecundo: Cha ritatem tuam primam reliquiſti: memor eſto itaqꝫ unde excideris. Et illud Apoca. tertio. Tene quod habes: ne alius accipiat coronam tuam. Et contra hoc eſt tota Pauli doctrina. Duodecimus eſt eo rum qui ea que ab eccleſia dei ſunt uniuerſaliter in ſtituta dicunt non eſſe de neceſſitate ſeruanda: ſed qui uoluerit ieiunet: & qui non: nō: ne uideatur eſ ſe ſub lege. Et ſicut theſoratetice ideſt quarto deci marii qui dicunt decimatertia lūa paſca eſſe celebrā dum: quocunqꝫ die ſeptimane occurrerit contra ec cleſie ſtatutum. Et eadem ratio eſt de quibuſcunqꝫ aliis a ſancta eccleſia inſtitutis. Contra quos d citur Luce decimo: apoſtolis & eorū ſucceſſoribus. Qui uos audit me audit &c. Et Petro ſingulariter Mat. decimoſexto: Quodcunqꝫ ligaueris ſuper terram &c. Et contra hos omnes errores in ſymbolo apo ſtolorum dicitur. Sanctam eccleſiam catholicā ſan ctorum cōmunionem. Et in ſymbolo patrū. Qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catho licam & apoſtolicam eccleſiam: ſanctorum comu nionem: remiſſionem peccatorum.

De ſeptem eccleſie ſacramentis.

Nunc reſtat conſiderare de ſacramentis ec cleſie: que ſub hoc articulo continentur. Eſt autem primo ſciēdum ſicut dicit Au guſtinus decimo de ciuitate dei. Sacramentum eſt ſacrum ſecretum: uel ſacre rei ſignum. Fuerunt aūt in ueteri lege quedam ſacramenta. i. ſacre rei ſigna: ſicut agnus paſcalis: & alia ſacramenta legalia: que quidem ſolum ſignificabant chriſti gratiam non cauſabant. Vnde apoſtolus ad Gala. quarto: uocat ea elementa egena & infirma: quia gratiam confer re non poterant. Sacramenta uero noue legis gra tiam chriſti ieſu continent & conferunt quod figu rant. In eis enim uirtus chriſti ieſu ſub tegumento rerum uiſibilium ſecretius operatur ſalutem: ut ait Auguſtinus. Et ideo ſacramentum noue legis eſt ī uiſibilis gratie uiſibilis forma: ut eius imagiem ge rat: & cauſa exiſtat per ueritatem paſſionis ieſu ſibi immobiliter aſſiſtentem. Sicut ablutio que fit in a qua baptiſmatis repreſentat interiorem mundatio nem que fit a peccatis per uirtutem baptiſmi i ſan guine ieſu chriſti. Sunt autem ſacramenta noue legis ſeptem ſcilicet: Baptiſmus: Confirmatio: Eu chariſtia: Penitentia: Extrema unctio: Ordo: & Ma trimoniuim. Quorum prima quinque ordinātur ad uitam ſpiritualem. Sumitur autem uita ſpiritua lis in eis ſecundum conformitatem uite corporalis in qua homo perficitur.

Primo quidem per generationem qua naſcitur.

Secundo per augmentum quo ad quantitatem & uirtutem perfectam perducitur.

Tertio per cibum quo uita & uirtus hominis ſuſtē tatur. Et hec quidē ſufficerēt ſi nunꝙ īfirmari cō tingeret. Sed quia frequenter infirmatur. Ideo

Quarto per medicinas ſanatio procuratur: ſic eſt ī uita ſpirituali.

Primo qdē eget homo regeneratōe: ꝙ fit per ba ptiſmū ſecūdū illud Ioānis. iii. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto: non poteſt introire in regnum dei. Secundo opportet ꝙ homo ac

UVA. BHSC. IyR_070

cipiat perfectam uirtutem:quaſi per quoddam ſpi-
rituale augmentum per confirmationem ad ſimili
tudinem apoſtolorum:quos ſpiritus ſanctus í eos
ueniens confirmauit.Vnde dicit eis Luce ultimo.
Sedete in ciuitate donec induamini uirtute ex alto.

Tertio opportet ꝙ homo ſpiritualiter nutriat
per euchariſtiam:ſecundum illud Ioannis ſexto.Ni
ſi manducaueritis carnem filii hominis & cetera.
Quarto opportet ꝙ homo ſanet ſpiritualiter per
penitentiam:ſecundum illud pſalmiſte p̃s:xl.Sana
animam meam quia peccaui tibi.Spiritualiter auté
& corporaliter ſimul per extremam unctionem: ſe
cundum illud Iacobi quinto.Infirmatur quiſ in uo
bis:inducat preſbyteros eccleſie & orent ſuper eũ:
ungentes eum oleo in nomine domini. Quantũ
ad omnem utilitatem eccleſie ordinantur duo ſa-
cramenta:ſcilicet ordo per quem eccleſia guberna-
tur:& ſpiritualiter multiplicatur: & matrimonium
per quod corporaliter propagatur. Eſt autem cõ
ſiderandum ꝙ predicta ſeptem ſacramenta: quedã
habent cõmunia:& quedam propria.Cõmune q̃-
dem eſt omnibus ꝙ conferunt gratiam digne ſu-
mentibus:& ꝙ cõſiſtant in uerbis & corporalibus
ſignis.Sicut chriſtus ſacramentorum auctor uerbũ
eſt caro factum.Sicut etiam chriſti caro ſanctiſſima
eſt:& uirtutem ſanctificandi habet per eternũ uer-
bum ſibi unitum.Ita materia ſacramentorum ſan-
ctificatur:& uim ſanctificandi habet per uerba que
proferuntur in eis.Vnde Auguſtinus ſuper Ioan-
nem.Accedit uerbum ad elementum & fit ſacramé
tum:propter quod uerba quibus ſanctificatur di-
cuntur ſacramentorum forme.Res autem ſanctifi
cate dicuntur ipſorum materie:ſicut materia baptiſ
mi eſt aqua:& confirmationis criſma. Requiri-
tur etiam in quolibet ſacramento perſona miniſtri
conferentis illud cum intentione faciendi quod fa
cit eccleſia:quorum trium ſi aliquid deſit: ideſt ſi
nõ ſit debita forma uerborum:ſi non ſit debita ma
teria rerum : ſi non ſit miniſter legitimus inten-
dens conferre in formam eccleſie: non perficitur
ſacramentum. Impeditur ſacramenti effectus p̃
recipientis culpam:puta ſi imperatus uel fictus ac
cedat:talis enim licet ſacramentum ſufficiat effectu
tamen inutili:quia gratia ſpiritus ſancti ſe priuat.
Quia ut dicitur Sapientie primo.Spiritus ſanctus
diſcipline effugiet fictum.Econtrario autem aliqui
ſepe non recipiunt ſacramentum iuſto impedimé
to:prohibiti:qui tamen effectu ſacramenti recipi-
unt:propter deuotionem quam habent in deſide-
rio ſacramenti. Sunt etiam quedam propria ſa-
cramentis quibuſdam.Nam quedam horum im-
primunt caracterem ideſt quoddam ſpirituale ſi-
gnum beato ieſu configuratiuum:& a ceteris diſti
nctiuum:ſicut baptiſmus: confirmatio: & ordo : &
iſtis tribus cõmune eſt:quia ponunt recipientem í
ſtatu notabili:a ceteris non recipientibus ſeparato.
Nam baptiſmus in ſtatu ponit filiationis ieſu. Cõ
firmatio in ſtatu uirilis militie & pugne contra ho
ſtes ipſius ieſu.Ordo in ſtatu dignitatis & princi-
patus eccleſie ieſu ſponſe. Et quia ab iſtis ſtatibus
nullus debet excidere:& impoſſibile eſt deleri im-
preſſum caracterem.Ideo hec ſacramenta nunquã
iterantur ſuper eandem perſonam.In aliis uero ſa-
cramentis character non imprimitur.Ideo poſſunt
iterari quantum ad perſonam:non tamen quantũ
ad conſecratam materiam.Poteſt enim unus ho-
mo frequenter euchariſtiam ſumere:frequenter pe
nitere:frequenter extremam unctionem ſuſcipere:
frequenter matrimonium contrahere.Non tamen
eadem hoſtia niſi ſemel conſecrari: nec idem oleũ
niſi ſemel benedici. Eſt autem alia differentia:qr
quedam ſunt de neceſſitate ſalutis:ſicut baptiſmus
& penitentia poſt lapſum:que ſunt inſtituta ad pur
ganda peccata:quibus exiſtentibus homo ſaluari
non poteſt. Alia autem ſacramenta non ſic ſunt de
neceſſitate ſalutis:quia ſine eis poteſt eſſe ſalus ni-
ſi interueniat contemptus:tamen ſecurum non re
puto:non niti toto conatu alia tria recipere ſcilicet
confirmationem:euchariſtiam:& extremam uncti
onem:& utique obmittere ſtatutum eccleſie circa
ſumptionem euchariſtie eſt mortale. His uiſis í
cõmuni opportet quedam in ſpeciali de ſingulis
dicere:ſed de baptiſmo omittitur:quia ſatis dictũ
eſt libro tertio capitulo ſecundo. Poſt baptiſmũ
ſequitur confirmatio:cuius materia eſt criſma con
fectum ex oleo:quod ſignificat nitorem conſcien
tie & balſamo qui ſignificat odorem bone fame
per epiſcopum benedictum. Forma autem hu
ius ſacramenti eſt talis.Conſigno te ſigno crucis
& confirmo te criſmate ſalutis in nomine patris &
filii & ſpiritus ſancti Amen.Miniſter autem huius
ſacramenti eſt ſolum epiſcopus.Non enim licet p̃
ſbytero confirmandos criſmate in fronte inunge
re:Effectus autem huius ſacramenti eſt ꝙ in eo da
tur ſpiritus ſanctus ad robur:ſicut in die pentheco-
ſtes eſt datus apoſtolis: ut confirmatus confiteri
libere audeat nomen ieſu chriſti.Et ideo inungitur
in fronte:in qua ſedes eſt uerecundie:uel ſecurita-
tis ſtrenue:& fit ibi crux cum unctione:ut ſecure &
ſine erubeſcentia fidem confiteatur ieſu : & preci-
pue rucem chriſti:que iudeis ſcandalum:gentibus
ſtultitia:& pati crucem chriſti ſuauem & fragranté
reputet unctionem. Contra hoc ſacramétum eſt
error grecorum quorundam dicentium ꝙ ſimplex
ſacerdos poteſt confirmare. Contra quos dicitur
Actuum octauo: ꝙ apoſtoli miſerunt Petrum &
Ioannem Samariam:ut imponerent manus ſuper
eos qui baptizati erant a Philippo diacono: & ac-
ciperent ſpiritum ſanctum.Epiſcopi autem in ec-
cleſia ſunt loco apoſtolorum:& loco illius impoſi-
tionis manuum hodie confirmatio datur. Tertiũ
ſacramentum eſt euchariſtia:de quo dictum eſt ſu-
pra eodem libro:capitulo Ieſus panis ſacratus.

Quartum eſt penitentia : cuius quaſi materia
ſunt actus penitentis : qui tres dicuntur peni-
tentie partes:quarum prima eſt cordis contritio:ad

UVA. BHSC. IyR_070

quam ptinet q̄ homo doleat de peccato cōmiſſo: & ꝓponat ſe nō peccare de cetero. Secūda ps eſt oris cōfeſſio.ſ.ut peccōr oīa peccata quoꝝ mēorat̄ cōfiteat̄ pſbr̄o itegre ea nō diuidēs diuerſis ſacerdotibus. Tertia ps ē ſatiſfactō ꝓ peccatis ſecūdū arbitriū ſacerdotis:que qdem fit precipue per orōnem:ieiuniū:& elemoſynā. Forma autē huius ſacramenti quā ſacerdos debet ꝓferre eſt. Ego te abſoluo ab omnibus peccatis tuis. Reliqua depcatoria. Miſereatur tui &c.ſunt de bene eſſe:& debēt dici.Sed ſine illis eſt itegrum ſacr̄m. Ex natura autē forme patet q̄ pn̄s debet eſſe qui abſoluit̄ ſacerdoti.Nā regulare eſt oībus ſacramētis q̄ ſemp debet eſſe materia preſens. Miniſter eſt ſacerdos hēns auctoritatē abſoluēdi:uel ordinariā:uel a ſupiori commiſſam. In caſu uero neceſſitatis mortis poteſt oīs ſacerdos quencūqꝫ cōfitentē abſoluere.Effectus huius ſacrameti eſt abſolutio peccatoꝝ:& remiſſio tēporalis pene debite uirtute clauiū ſecundū illā q̄titatē quā tenet ih̄s intra ſuū ſecretū. Contra hoc ſacr̄m eſt error manicheoꝝ dicentiū homiem poſt baptiſmū peccantē nō poſſe ueniā conſeq per pēitentiā.Contra quos dicitur Apoc.ſecūdo.Memor eſto unde excidens:& age penitentiā & p̄ma opera fac. Secūdus error eſt modernoꝝ quorundā patarenoꝝ:qui ſicut in ſacro euchariſtie errant:ſic & ī illo penitētie dicētes q̄ bonus homo pōt abſoluere & nō ſacerdos peccator.Contra quos eſt q̄ non oībus pſonis ſed ſolū apoſtolis:quoꝝ in hoc uicē tenēt preſbyteri dixit ieſus Math.xviii. Quecunqꝫ ligaueritis &c. Tertius error eſt quorundā dicentiū q̄ ſufficit deo cōfiteri:& non eſt neceſſaria confeſſio ſacerdoti.Contra quos eſt qd̄ in huiuſmodi ſacri figura dixit ieſus leproſo Math.viii.Oſtēde te ſacerdoti.Et illud Iaco.v.Confitemī alterutrū peccata ueſtra:quod ad ſacerdotes refert̄. Quītum ſacr̄m eſt extreme unctionis:huius materia eſt oleum oliue per ep̄m benedictū:& non debet dari infirmo:niſi qn̄ timetur de piculo mortis:qui debet ungi in locis quinqꝫ ſenſuū.ſ.

In oculis propter uiſum
In auribus propter auditum
In naribus propter odoratum
In ore propter locutionē & guſtū
In manibus ꝓpter tactū.Et ultra hoc in pedibus ꝓpter greſſum. Inungunt̄ etiā in aliqbus eccleſiis in renibus ſiue lumbis ꝓpter delectationē cōcupiſcētie que uiguit ī eis. Forma huius ſacri eſt hec. Per iſtam ſanctā unctionē & ſuā piiſſimā miſericordiā indulgeat tibi deus quicqd oculoꝝ uitio deliqſti:& ſiſr in aliis.Quidā aūt aliis uerbis eqpollentibus ꝓferūt formā:qr non eſt hic tantū piculum de forma p̄ciſa:ſicut in euchariſtia uel baptiſmo.Miniſter huius ſacramēti eſt ſacerdos.Effectus eius ſanatio mētis & corpis qui habet & dolorē corporalem alleuiare infirmo:& aīe expedire egreſſum: ꝓpter quod dicit Iaco.v.Infirmatur quis in uobis &c.

Contra hoc ſacramentū eſt error eraptitcaꝝ: q cōſueuerūt circa ſuos moriētes quedam agere per oleū:balſamū:& aquam in inuocationibus quas hebraicis uerbis dicūt ſuper capita infirmoꝝ:quod eſt contra formā ab eccleſia traditam. Sextum ſacramentū eſt ordinis. Sunt autē ſeptem ordines.ſ. preſbyteratuſ:diaconatus:ſubdiacōatus:acolitatus: ordo exorciſte:lectoris & hoſtiarii. Clericatus autē ꝓprie non eſt ordo:ſed quedam ꝓfeſſio uite dantium ſe diuino miniſterio.Epiſcopatus autem ab aliquibuſ dicitur ordo:nam ipſum ponit Dionyſius principalem:ab aliquibus dicitur eminentia ordis: ab aliquibus dicitur dignitas ſupaddita ordini ſacerdotis.Et aliqui dicunt q̄ in cōſecratione epiſcopi non imp̄mitur nouus caracter:ſed ampliatur in eo caracter ſacerdotalis:magis autē in archiepō:magis autē in primate & patriarcha ſupmaxime ī ſummo pontifice.Quicqd ſit de hoc in cōſecratione epiſcopali canonica ſecundū omnes datur noua poteſtas preſbytero in ep̄m cōſecrato:que qdem ita ē indelebilis quo ad ea que ſequntur ordinem epiſcopalem:ſiue uocetur dignitas:ſiue quicquid uis: quia non eſt mihi cura de noīe:ſed de re: licet meo iudicio debeat merito dici ordo:ſicut indelebilis ē poteſtas que in aliis ordinibus traditur ordinata. Ita aſſeritur ab omnibus miterabilem eſſe epiſcopalem conſecrationem:ſicut alii inferiores ordines. Vnde ſicut impoſſibile eſt auferre poteſtatē ſacerdoti quin ſi conficiat confectum ſit uerum corpus chriſti.Sic impoſſibile eſt epiſcopo auferre poteſtatem ordinandi:quin ſi ordinet in forma eccleſie ordinatum ſit:& uerus ſit ordo collatus.In collatiōe autem epiſcopatus nouum & ſpirituale matrimoniū cōtrahitur cum epiſcopo & eccleſia ſua.Quod ſecundum ſententiam Innocentii extra de renūciatione inter corporalia. Habet fortius uinculum: q̄ carnale:& a ſolo deo poteſt diſſolui.Nec enim niſi a deo diſſoluitur:quando a ſummo pontifice q uicem dei habet in terra mutatur epiſcopus uel tranſfertur:quod omni alteri impoſſibile eſt poteſtati. Propter quod cum ſummus pontifex multo melius integer & unicus ſponſus uice chriſti totius eccleſie peregrine in terris ſolennius & imobilius uiculum ſpiritualis connubii contrahit cum romana eccleſia ſolo dei iuditio:& non humana poteſtate ſoluendum:q̄diu idem pontifex uiuit intra corpus eccleſie peregrine:a cuius corpore per mortē emittitur:uel per hereſim condemnatur: etiam ſi prius canonice introiſſet.Et ideo quantūcunqꝫ renunciet ſummus pontifex non eſt in terris: qui uice dei ſuper ipſum fungatur:ut renūciationē poſſit uel debeat acceptare:niſi qui uinculum ſpiritualis connubii qd̄ cōtraxit cum uniuerſali eccleſia uice xp̄i poſſit diſſoluer̄:& onus paſtoralis cure de illius humeris amouere: uel qui poſſit a ſubiectione & reuerētia ſibi debita ſubiectam eccleſiam abſoluere:& eā ipſo uiuēte alteri deſponſare. Quod ſi ſecus fiat alter q ſic introducit̄ adulter eſt & non ſponſus:& eccleſia que ſibi ſubiicitur ſit meretrix & nō ſponſa

UVA. BHSC. IyR_070

& illa pars eccleſie que a tali proſtibulo ſeparat̃ ex
hoc:ſi in aliquo non erret:redditur legitima ſpõſa
chriſti:& ad ipſam totius ſponſi celeſtis influentia
& auctoritas deriuatur. Ad oſtendendum autẽ
quomodo ep̃atus ſit ordo:& quomodo nõ diſtin
guũt aliqui:& bene ꝙ ordo põt importare ptãtem
traditã ordinato uel reſpectu corpis ꝓp̃i qd̃ de glo
rioſa mr̃e maria ppetua uirgine traxit: uel reſpectu
corpis miſtici totius eccleſie:quod ĩ ſacratiſſima cru
ce per tolerantiã mortis redemit.Primo modo acci
piẽdo ordinẽ ꝙ qlibet p̃ſbyter ita plene põt qcqd
eſt poſſibile reſpectu conſecratiõis corpis ieſu:ſicut
põt epũs uel papa. Idcirco ſupra ordinẽ ſacerdotii
nullus eſt ſupior hoc mõ. Nec ad hec põt nouus
caracter imp̃mi:uel quõlibet ampliari niſi forte ꝓ
tanto ampliari dicat̃ in ep̃o:qr non ſolũ põt conſe
crare:ſed alteri dare poteſtatẽ cõſecrãdi:cõferẽdo or
dines.Et in archiep̃o ꝓ tãto etiã magis ampliatur:
qr nõ ſolũ põt alteri dare poteſtatẽ cõſecrãdi:ſed ẽt
põt ep̃os cõfirmare. Et in ſummo põtifice ꝓ tãto
põt dici ſumme ampliari caracter:qr ꝓ ſuo arbitrio
& interno ſpũs ſancti inſtictu põt ĩſtituere & deſti
tuere omnẽ aliã poteſtatẽ intra eccleſie corpus con
tentã. Secũdo modo accipiẽdo ordinẽ.ſ.p reſpe
ctum ad poteſtatẽ traditã ſup corpuſ miſticũ:dicũt
ꝙ noua & ĩdelebilis ptãs tradit̃ ep̃o cõſecrato uel
ordinato:qua põt omnes ordines cõferre ĩferiores
cuilibet xp̃iano:licet peccet dãs & recipiẽs mõ ĩde-
bito.Et hoc mõ dicũt ꝙ ep̃atus põt dici uerus or-
do.Et ſic dicũt ꝙ Dionyſius ĩtellexit uocando epi
ſcopatũ ordinẽ & ep̃m Ierarchã:reſpectu cuius pa-
pa eſt ſummus Ierarcha:qr ſummus p̃nceps totius
Ierarchie eccleſiaſtice:& qr uirtus huiuſmõi ordinis
eſt irregulata ſine artatiõe iuriſditõis:& oĩs iuriſdi-
tionis origo tanq̃ in xp̃i ieſu ſummi dei pleno uica
rio:a quo ſolo ip̃am accipit:licet ab hõibus eligat̃.
Idcirco ꝓ tãto põt dici quo ad iuriſditõẽ ordo ep̃a
lis in oĩbus aliis poſſe uariationẽ accipe:qr põt ĩ oĩ
alio iuriſditiõe p̃uari:dũ a ſummo põtifice põt oĩ
inferiori ep̃o ſubiecta plebs auferri:& legitima exe
cutio ſui ordinis ĩterdici:& ſpãle cõnubiũ illoꝝ cũ
eccleſiis pticularibus diſſolui:qr iuriſditio & regim̃
inferioꝝ a papa tenet̃:& ipſe eſt totius eccleſie legi
timus ſponſus:& cui uult põt auferre:& alteri con
iũgere:qr in hoc uice fungit̃ ſummi dei. Sicut aũt
impoſſibile eſt aliquẽ uice dei fungi in terris preter
ſummũ pontificẽ.Sic ĩpoſſibile eſt ſummũ matri-
moniũ cũ eccleſia ipſo catholico uiuẽte diſſolui: &
etiã ab eius ſubiectione ſubtrahi:ut dictũ ẽ.Et ideo
ĩpoſſibile ẽ in ſummo põtifice non ſolũ poteſtatẽ
ſummã ordinis deleri:ſed etiã iuriſditionẽ reſpectu
oĩs eccleſie quõlibet alterari:minui:uel augeri : qr
nec a tota eccleſia ſimul ſumpta cũ tota ſit ſibi ſub-
iecta:& in eũ nihil poſſit:nec etiã a ſeipſo renũcian
do:qr nullus põt auctoritate ꝓp̃a ſpõſam ſpũalem
dimittere uel carnalẽ:& qr nulla ordĩata ptãs põt a
liqd ĩ ſui deſtrutionẽ cũ hoc ſit deficer̃ & nõ poſſe:
ac ꝑ hoc nullo ſtatuto ſuo uel alieno licet ſibi aliqd
facere qd̃ p̃us nõ licebat:uel aliqd ĩpediri facere qd̃
prius poterat nõ obñte renũciatõe milleſſies facta:
qr ſemp anomala ẽ & fruſtra:ſemper debet eccleſia
ad ip̃m ut ad legitimũ ſpõſum recurrere: & omnẽ
aliũ ĩtroductũ ut adulteꝝ fugere & horrere. Pre
dicto ergo modo ſiue ampliat̃ p̃mus:ſiue det̃ no-
uus reſpectu ptãtis tradite in miſticũ xp̃i corpus ſẽ-
per dat̃ aĩe aliqd ĩmobile qcqd illud uocet̃.Et hoc
modo ep̃atus ſupra p̃ſbyteratũ eſt ordo. Contra
aũt predictas rõnes adductas ab hũana iuſtitia : qr
hoc uidit peſſimũ opus de facto in diebus nr̃is par
uipẽdens ptrãſeo:qr in lumĩe ſpũs xp̃i nulliuſ ſunt
momẽti:ſed gemitus cordis mei a p̃ncipio planxe
rũt tãtam cecitatẽ dñari in hoc mũdo: ꝓ qua conti
nue gemo:& effundo aĩam meã in cõſpectu domi
ni ieſu xp̃i eterne eccleſie ſpõſi:ut educat ſpõſam de
manu adulteri:& ipſe intra cor meũ p ſpũm ſuũ ef-
ficaciter me cõfortat:dicẽs ꝙ ſpuria uitulamĩa pro
quo alia trãſlatione ſcribit̃. Adulterine plãtationes
quas ꝓſtibulatio p̃terita in eccleſia generaſſe uide-
tur:non dabũt radices altas:& ſecure me facit dice
re cuiq; per adulterium falſe promoto:& in eccleſia
non legitime genito illud Iudith. Heres in domo
patris mei eſſe non poteris:quia de adultera natus
es.Et ipſe chriſtus omnipotens ſponſus eccleſie ci
to ſe dare promittit in ea per totum orbem roma-
num.Omnis plantatio quam non plãtauerit pater
meus celeſtis eradicetur:quod certa fide cito expe-
cto impleri. O q̃ doloroſum lamẽtum prouocat
uniuerſalis ruina:qua die male beſtie & adulterina
earum proles ſic ubiq; chriſti ſponſam occidit exce
pta pauca eius particula quam ſpiritus ieſu pro ſeie
conſeruauit:ut in ipſam & per ipſam ieſus quod p
didit querat:& quod deformatum eſt reformet: &
quod a ueritate excidit in ſuum uerum lumen ad-
ducat:faciet ipſe ieſus indubitãter nõ propter nos:
quia aliqualiter omnes quaſi errauimus: uel tacen
do timore peſſime beſtie & fugiendo uel eius reci
piendo caracterem:ſed propter nomen ſuum ma-
gnum quod uocatur ieſus ſaluator:ut non extin-
guat huius ſanctiſſimi nominis ſui in mũdo lucer
nam.Sed de his nunc tranſeo ſcripto:de qbus trã-
ſire non poſſum dolore interno. Plura querant̃ de
iſtis in quinto libro.c.Ieſus falſificatus: Nunc au
tem redeamus ad ſacramentum ordinis:cuius occa
ſione predicta ſunt ſcripta:quia in predictis diebus
malis falſificata eſt dignitas & ordo papalis & facta
eſt diſceſſio:quam predixit apoſtolus a uero paſto
re:& releuatus eſt homo peccati & filius perditio-
nis qui exaltatus eſt & eleuatus in ſuperbia corpo-
ris ſui & operis extrinſeci mundo oſtenſum ſupra
omne quod dicitur deus:& in templo dei tyranni
ce ſedit:& ſe quaſi deum magis infernalem q̃ cele-
ſtem oſtendit. Nam de illa terra tenebroſa in qua
ũbra mortis & nullus ordo ſed ſẽpiternus horror ĩ
hitat ſe ad ſanctã eccleſiã deuẽiſſe mõſtrauit:dũ qc
qd religiõis & ordĩs ueritatis:unitatis & pacis ĩ ea
repit ſerpẽtina aſtutia & uſurpata potẽtia pturbauit

UVA. BHSC. IyR_070

quem dominus ieſus iam interfecit in ſe:& cito in
terficiet in mala ſua prole & apparenti errore ſpiri-
tu oris ſui:& deſtruet illuſtratione aduētus ſui: uix
poſſum exire de his uerbis pre doloribus cordis.
Huius aūt ſacramenti materia eſt illud materiale ſi
gnum:per cuius traditionem confert' ordo:ſicut p̄
ſbyteratus ſecundum aliquos traditur p calicis pa-
rati pticipationem cum hoſtia & uino collatione:
& diaconatus per collationem libri euangelioꝝ.Et
quilibet ordinū inferioꝝ tradit' per collationē illi-
us rei:que p̄prie ptinet ad illius ordinis miniſte-
riū. Secūdū alios uero nō minus doctos hi duo
ſuperiores ordines.ſ.preſbyteratus & diaconatus q
conferunt' per impoſitionem manus ep̄i:quia ma
nus eſt organum organoꝝ:ac per hoc ſignificta al
titudinē & dignitatem poteſtatis collate & ſuperni
fuſe grē in ſuſceptiōe ſacroꝝ ordinū ſupremorū:p
pter quod ſingulariter in his ep̄us manus imp ōit
& uerbum dicit gratie abundātis:cū ait.Accipe ſpi
ritum ſanctum.Et ſacerdoti ſubiungit. Quoꝝ re-
miſeris peccata &c. Hec opinio magnum ha bet
robur:quia ſatis pbabiliter creditur ꝙ in primitiua
eccleſia apoſtoli per impoſitionem manuū ordies
cōtulerit:ſicut apoſto.Timotheo ſcribit. Et tūc hi
ſoli duo .ſ.preſbyteratus & diacōatus & ſupior ep̄a
lis ordo ſolenniter noiatur:& alii iferiores ſub mi
niſterio diaconi dant' intelligi: quos proceſſu tem
poris eccleſia explicite declarauit. Quicquid ſit de
iſtis opinionibus certū eſt ꝙ in actu unico dat' or
do.Et ideo quia inter ſapiētes eſt dubiū quis ſit il-
le actus de duobus predictis:idcirco multū teme-
rarium eſt alterutrū de illis omittere.Et ideo ualde
ſolliciti debent eſſe & ordinātes & ordinati:non ſo
lum de predictis duobus actibus:ſed de omnibus
que ad ſolēnitatem ſacramenti faciunt: ſicut in or-
dinatio eccleſie continetur. Forma huius ſacra-
mēti ſecundum omnes eſt imperatiua: cū dicitur.
Accipe:& ubi dantur inſtrumēta forma uerborum
iſtis reſpondet.Illi' qui dicunt ꝙ duo ordines ſup̄-
mi dant' in impoſitione manuū:dicūt ꝙ forma ē.
Accipe ſpiritum ſanctum &c. Alii uero dicunt ꝙ ē
hec.Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium &c.
Et ſimile aliquid in diacono cū accipit librum euā
gelii.Miniſter autē huius ſacramenti eſt ſolus ep̄s
qui ordines confert:dn̄s papa hoc concedit abba
tibus in minoribus ordinibus.Et uolūt aliqui di-
cere ꝙ illi minores non ſunt ita p̄pe ordies: ſed di
ſpoſitiones p̄ambule ad ſupremos : qui nō niſi ab
ep̄is cōferunt':ſed de hoc nihil modo curo. Di-
ctum uero ē ſupra ꝙ omnes ep̄i tenēt totā ſuā iu-
riſditionem a ſummo pōtifice:in quo ſicut in chri
ſti ieſu dei uicario remanet totius auctoritatis & iu
riſditionis eccl'iaſtice plenitudo. Cōtra hāc ueri
tatē irrefragabilē inſurgūt qdem temere ſentiētes:
& ad ſobrietatem ſapere neſciēte q dicūt ꝙ omēs
ap'li imediate hūerunt auctoritatem a xp̄o dicente
oībus apoſtolis.Math.xviii. Quecūq; ligaueritis
&c.Ita omēs ep̄i imediate tenēt a xp̄o: ſicut & pa-
pa.Nam ita alii apoſtoli ſicut petrus auctoritatem
ligādi & ſoluēdi a domino ieſu imediate accepiſſe
credunt':ac ſcribunt'.Quibus reſpōdemus: & eos
ſuo p̄p̄o argumento ligamus:utiq; uerꝝ eſt ꝙ oēs
apoſtoli imediate acceperūt a chriſto & uiuente ie
ſu ſummo pontifice:licet prehonoraret' petrus i ſi
gnum ſemper donādi p̄ncipatus ſucceſſionis iſtiu:
tamen iuriſditionē uiuente ieſu ſuper ceteros apo-
ſtolos non accepit:quo mortuo:& a mortuis ſuſci
tato:ſucceſſorem ſuū inſtituit:dum ſibi ioannis ul
timo paſcendoꝝ agnoꝝ & ouium ſuarū ſuper cete
ros ieſus curā cōmiſit dicens.Diligis me plus his?
paſce agnos meos &c. Vt ſicut ip̄m oſtēdit ali-
os precedere in chriſti dilectione:ſic ipſum pre cete
ris reputauit dignū ſue auctoritatis: iuriſdictōis: &
poteſtatis ſucceſſione:quā in ipſum tranſfudit ple
ne:ac per hoc ſicut omnes apoſtoli receperunt au-
ctoritatem imediate a xp̄o:cui erāt ſubiecti.Sic eā
tenuerunt poſt mortē ipſius & aſcēſionē ad celos
ab eius uicario beato petro:& ſibi plene ſubiacebāt
imo quod plus eſt:& cum reuerentia & cōplacen-
tia ſacratiſſime uirginis matris dei loquar. Ipſa pro
pter plenitudinem poteſtatis filii ſui in petrū tranſ
fuſam recognoſcebat ſe:inq̄tū erat mēbrum eccle-
ſie beato petro prelatica auctoritate ſubiectā : licet
beatus petrus ipſam merito ſanctitatiſ ut dei ſui ge
nitricem ueneraretur: ac totius eccleſie & ſuimet:&
omniū electoꝝ matrem. O q̄ ſumma & firma eſt
petri auctoritas & omnium ſummoꝝ pontificum
chriſti ieſu ſucceſſorum.Et ideo merito dixerim:ꝙ
eius auctoritate impoſſibile eſt alterari: augeri: mi
nui:uel imitari: Quod cum preſumpſit facere per-
ditionis filius qui deceſſit cum ſtolida in hac par-
te ſibi conſtruenda caterua.Hoc in tractatu de ſacra
mento ordinis dixi propter immobilitatem legi-
time inſtitutionis papalis.Illud autem uerbū chri
ſti Math.xviii. Quodcunque ligaueris &c.non re
fertur ad hoc ꝙ quilibet apoſtolus eſſet equalis pe
tro:imo ſi quis inſpiciat diligenter intentionem lo
quentis:ipſe loquitur congregationi: propter quā
ſanctam eccleſiam dat intelligi:apud quam uniuer
ſalis auctoritatis reſidet plenitudo. Contra hoc
aūt ſacramentū eſt error Arrii dicentis p̄ſbyteꝝ ab
ep̄o nō diſcerni:& error multoꝝ pactarenoꝝ dicē
tium poteſtatē ſolis ordinatis conceſſam a bonis
laicis poſſe exerceri. Septimū ſacr̄m ē m̄rimoni-
um:quod ē ſignū coniūctionis xp̄i & eccleſie. Cā
aūt efficiēs m̄rimonii ē mutuus cōſenſus p uerba
de p̄nti expſſus.Et ideo forma huius ſacr̄i ē omne
illud quod pōt mutuū ad hoc cōſenſum exprime
re.Sed niſi aſſit ipedimētū expedit uerba expſſe p-
ferri:uel mutuo ſibi dicāt:Ego accipio te i meū ui-
rū:uel in meā uxorē:uel ad minus alicui mō uerba
eiuſdē ſententie utriq; pferēti debent ſentire libere
in cōiugale uiculum.Materia eni ſunt pſone ad cō
trahēdū legitie:& oppotet ſolēniter i facie eccl'ie
m̄rimoniū cōtrahi:quia clandeſtina m̄rimonia ut
ſepius malos exitus ſortiunt'. Eſt autem triplex

UVA. BHSC. IyR_070

bonum matrimonii.Primũ eſt proles ſuſcipienda & educanda ad dei cultum.Secundum ẽ fides:quã coniuges debẽt ſibi ſeruare alterutrũ. Tertiũ eſt ſacramentũ.i.ĩdiuiſibilitas mrĩmonialis uniõis: pp quod ſignificat ĩdiuiſibilẽ coniũctionẽ xp̃i ieſu: & eccleſie ſpõſe ſue. Eſt autẽ contra hoc ſacramen tũ multiplex error.Primus eſt tacianoꝝ nuptias dã nãtium:quos ſecunt̃ pr̃es patarenoꝝ ſecte. Cõtra quos dr̃ Coꝝ.vii.Mulier ſi nubit non peccat.Secũ dus eſt Iouiniani nuptias uirgĩtati equãtis:de quo ſupra dictũ ẽ.Tertius eſt nicolaitaꝝ:q̃ indrñter mu tuis utunt̃ uxoribus:de q̃bus Apoc.ii.Odiſti facta nicolaitaꝝ:que & ego odi. Sunt alii multi hr̃tici ẽt moderni:q̃ dicunt de illo abomĩato ſpũ liberta tis turpia q̃dam dicẽtes:& abomĩabil̃r exercentes. Cõtra quos dr̃ ad hebꝛ.ultimo.Honorabile cõnu biũ in oĩbus & thorus ĩmaculatus:fornicatores.n. & adulteros iudicabit deus.Hoꝝ uirtute ſacramẽ toꝝ ſpirat ſpũs ſanctus ſpũales afflatus: q̃bus ani ma quelibet ſancta & tota ſimul eccleſia perfecte ſa nata ad eternũ ieſu ſpõſaliciũ per ſepationẽ a corpe euocatur.

Ieſus cruce ditatus Cap.xxxvii.

Ttende aĩa crucifixo deuota ꝙ iſte tuus ieſus cãdidus & rubicũdus electus ex milibus creatoꝝ oẽs theſauros paterne ſapientie hũane coĩcandos nature ĩcluſit & collocauit in cruce.In cuius explicatiõe myſterii p̃ cõformitatẽ ipſoꝝ redẽptoꝝ ad ſuã cruciformẽ uitã:& ipſi ditãtur meritis:& ipſe bñdictus ieſus,omniũ caput ditatur in ipſis tanq̃ in ꝓp̃is mẽbris. Quia uero filius dei ip̃m bñdictũ crucis lignũ fecit uitale per cõiunctionẽ corpis ſui & hũectationẽ ſanguis effuſi in ipſo.Ideo ſpũs ſanctus qui eſt ip̃ius emanatio filii ſicut & p̃ris:dũ perflat corda fideliũ ip̃m benedictũ crucis myſteriũ in eis plãtat:format: & ſecundũ diuerſos gradus uniõis ad xp̃m tranſforma tiua charitate diſpẽſat:pp quod poſt effuſionẽ ſpiritus ſancti merito dixeri:qr tũc ieſus eſt cruce ditatus. Attẽde ꝙ crux ꝓut a xp̃o ſumit̃ & filiis diſpenſat̃ dicit dolorẽ & gaudiũ in ꝓportionata mẽſura a ſpũs ſancti amore ꝓcedẽtia utrũq; equal̃r diſpenſãte.Sicut.n.ĩ fruitiõe beatoꝝ a q̃bus excludit̃ oẽ triſtabile & doloroſum deus honorat̃ & in ip̃is beatis & ab ipſis.Et ſil̃r in inferno ĩ tormento demonũ & dãnatoꝝ:quo ip̃i eternal̃r torquent̃ abſq; ullo gaudio deus in ip̃is plene honorat̃ ſed nõ ab ip̃is:ꝑpter quod & iuſte damnãtur.Sic & in iſta uita q̃ inter utranq; eſt media deus laudat̃ & honorat̃ in ſuis electis:& a ſuis electis ĩ aſſumptiõe crucis dolorẽ & gaudiũ cõmiſcẽtis per opationẽ perfecte uirtutis.Et ideo ad intelligendũ uirtuales dolores:tã xp̃i q̃ mẽbroꝝ ſuoꝝ nota diſtinctionẽ tibi ſupra deſcriptã in illo capl̃o. Ieſus matri cõpatiẽs. Diſtinguamus itaq; q̃ntuplicẽ crucẽ uirtutis.

Prima eſt ip̃ius dñi nr̃i ieſu chriſti.
Secũda ẽ ſacratiſſime ſue mr̃is.
Tertia pfectoꝝ alio gradu ſub ea.
Quarta ꝑficientiũ & ſuſpirantiũ ad pfectũ.
Quĩta incipientiũ & multũ uacantiũ circa extrĩſecũ crucis modũ.Et intellige iſtos gradus in illis q̃ uidẽt̃ a laxa uita & ſeculari ſeiũcti. In his.n.etiam aliq̃d ẽ crucis quã nõ cẽſui ꝑpter ſui modicitatem modo in his gradibus cõprehẽdi:licet infimuſ gradus hic poſitus ip̃oꝝ defectibus in magna ſui pte iungat̃.Sicut ergo iã dixi crux cõprehẽdit gaudiũ & dolorẽ ĩ ꝓportionata mẽſura.Sicut enim duo ligna ſe ĩterſecãtia faciũt crucẽ:q̃ ĩ medio clauo nectunt̃.Sic dolor & gaudiũ:ut gaudiũ uadat ĩ altũ p̃ honorẽ diuinũ:& dolor p̃ trãſuerſum pp cõmiſſum flagitiũ.In amore uero nectunt̃ q̃ſi in medio clauo:ĩmo qd̃ plus eſt ab ipſo oriunt̃ eq̃l̃r:tanq̃ a radicali ꝑncipio.Menſura ergo uirtuoſe crucis ẽ mẽſura amoris:a quo ꝓcedit. Mẽſura uero amoris eſt mẽſura ſpũs ſancti ĩfluxus:q̃ in illã mentẽ plus influit cui magis unit̃:& quam magis a ſua malitioſa rebelliõe depurat.Crux ergo xp̃i tãta eſt: q̃ntus eſt amor eius ad deũ & ꝓximũ. Quot ergo hũit reſpectus amoris:quaſi tot habuit numeroſas diſtinctiones crucis:& in illo reſpectu in quo amauit magis:magis crucifixus fuit. Quia ergo ip̃e fuit uerbo unitus pſonali uniõe tota capacitas nature ip̃ius que fuit dilatata ex perſonali unione quantũ nõ poteſt aliqua creatura cognoſcere tota fuit repleta amore:ĩmo tota fuit amor in uerbo. Vides autem hic crucis ſue ineſtimabilitatẽ. Quantũ eĩm uerbũ dilexit:tantũ ſuas iniurias doluit:& q̃tum in eo dilectionis fuit tantum delectabatur ſe ĩiurias uerbi dolere.Non eñi eẽt dolor uirtuoſus:nec deo acceptus ſi doleret ĩuitus:ĩmo ſicut aliis fruebat̃ uirtutibus:ita & iſta fruebat̃ ſuaꝝ ſumma uirtutũ. Vnde & ſicut ĩ rẽ ſibi placidiſſimã & a ſe ĩmenſurabil̃r deſideratã & amatã:toto ferebat̃ mẽtis conatu: licet eñi ſumme odirẽt dei ĩiurias:tanq̃ ſumma mala:tñ ſumme uolebat:& ſumme cõabat̃ ſe illa malla odire.Et attẽde ꝙ ĩ iſto reſpectu nõ minus doluit pro malis demonũ & dãnatoꝝ:licet ad ip̃os redẽptio nõ trãſiret:q̃ ꝓ culpis electoꝝ ſuoꝝ:ĩmo tãto pluſ q̃to maior malitia & maior dei ĩiuria cõtinet̃ ĩ eis. Sic potes reducere oẽs reſpectus quos hũit ad diuerſa obiecta:de q̃bus dictũ eſt ſupra cũ ageret̃ de doloribus cordis ip̃ius.Cũ ergo teneas ꝙ q̃tus ſit amor:tãtus fuerit dolor:& amor fuit ãpliatus ſecũdũ exigentiã gr̃e uniõis:potes aliqual̃r uẽire in extimationẽ ſui doloris ĩmenſurabil̃. Si imagĩeris p̃ ĩpoſſibile ꝙ eẽt unus deus uirtuoſi doloris:q̃ uniret̃ hũanitati ieſu pſonali uniõe:ſicut ſibi ueraciter unit̃ uerus deus:q̃ eſt deus uirtuoſi amoris. Hoc autẽ dixi ad aliqualẽ expreſſionem immenſurabiliſ crucis chriſti:licet enim ĩpoſſibilia ſupponã:ut ueritas exp̃mat̃. Ad tantum aũt aſcendit iſta crux iħu in mixtura doloris & gaudii: ut ex radice charitatis Chriſti: proceſſerit ſua fruitio glorioſa: & ſua

UVA. BHSC. IyR_070

peregrinatio doloroſa. Secundus gradus crucis
eſt gradus mr̃ne dilectiõis:quã ſic ſpũs ſanctus ex
purgauit a corruptiõis fomite:ut ſine aliqua rebel-
lione defectus uel negligẽtie ſpũs ſanctus oparet̃
in ipſa:tantũ eã repleuit abundãtia gr̃e: ut ipſa fue
rit in oĩbus conſummata q̃tũ põt creatura pfici ſi-
ne uniõe pſonali.Mẽſura ergo ſui amoris fecit ĩ ea
ĩeſtimabilitatẽ illius uirtual' crucis: quam ipſa ex to
to ſe plene dolebat ĩ illis reſpectibus: qbus doluit
filius:licet gradu ĩferiori & filio ĩpportionali: & in
illis doloribus ſimul ſe dolere gaudebat. Vnde po
tes uidere ꝙ licet iſta crux matris ſit ĩmenſurabilis
r ſpectu nr̃i:eſt tñ modica reſpectu mẽſure filii.Sed
qr de cruce mr̃is & filii in pl'ibus capl'is dictũ eſt ſu
pra.Ideo ad crucẽ quã facit ſpũs ſanctus ĩ aliis xp̃i
mẽbris accedamus.Sed qd iſtud?an iſtud me pſũ-
mo ſcire qd ſit?minime mihi tãte rei arrogo expiẽ
tiam:nec glorior ĩ p̃rogatiua illoꝝ qbus dictũ eſt.
Vobis datũ ẽ noſſe myſteriũ regni dei: potius cau
te uolo mẽſurare meip̃m:ut ſciã qd deſit mihi. Tñ
& ſi nihil oĩo ſcirem:nihil dicerẽ:qđ ſcio tibi nõ in
uideo:nec ſubtraho quod neſcio.Doceat me ille:q
docet hoĩem ſciam:& ſi qd recte non dico:emẽdet
ille & pcat:qui oẽs nr̃os ſupportauit defectus. Iſte
tertius modus crucis quẽ ſol' pfectis attribui:eſt cõ
mixtio doloꝝ & gaudioꝝ qbus ferunt̃ & replent̃
& agitant̃ aĩe pfectoꝝ.Ipſe aũt ſpũs ſanctus ipſas
agitat:replet:& eleuat ad iugiter hñdum pre oculis
unũ dolorẽ duplicis reſpectus:& unũ gaudiũ ſimi
liter duplicatũ:dolor ẽ tranſformatio cordis ipſoꝝ
in dolẽdo ĩmenſitatẽ iniuriaꝝ:quas beata recepit tri
nitas:tã ab electoꝝ culpis.q̃.etiã a ſceleribus impiiſ
totius reprobe creature. Alius reſpectus doloris
ẽ in dolẽdo & cõpatiẽdo doloribus : quos ex hoc
& aliis obiectis humana natura portauit ĩ xp̃o.

Iſtud eſt ergo trãſuerſum iſtius crucis in xp̃o p-
fecte:& licet altũ ſuũ eſſet ꝑpe gaudiũ uirtuale:qđ
mẽs eoꝝ cõcipit:dũ gaudet ſe ſic uirtuoſe dolere:
tam ut tota pfẽctio mẽtis ipſoꝝ cõprehẽdat̃ ĩ hac
uirtuoſa cruce:poſſumus dicere ꝙ altũ iſtius crucis
eſt fruitio & cõtẽplatio gaudioſa:qua ſpũs ſanctus
in xp̃o eos eleuat:ut fruant̃ & gaudeãt de illo gau
dio quo credũt:contẽplant̃:& intelligũt illud gau
diũ:quo in beata trinitate pſone diuine ſeip̃is gau
dẽt:& ĩfinities infinite fruunt̃. Secundũ gaudiũ
eſt ferri in illud gaudiũ:quod xp̃i hũanitas cõpre-
hẽdit fruẽdo illo gaudio:quo ipſe tres pſone fruũ
tur:& a quo ipſa pſonalis unio filii dei ſuã capacita
tẽ dilatat:licet ñ poſſit abyſſũ diuinitatis cõprehen
dere q̃tũ ẽ:ĩ quo ẽt gaudet & fruit̃:qr gaudet deũ ĩ
finite ĩfinities ſuã capacitatẽ ſupare: unde & ſentit
ſibi bonũ eſſe ꝙ uniat̃. Ad iſtius aũt ſtatus altitudi
nẽ mẽs hũana uidere nõ põt niſi pfecte deo unia-
tur: Ad uidendum autem quãdo deo perfecte
unitur recurre ad fundamẽtum unionis.In chriſto
enim eſt omnis unionis cõpletio. Vide ergo quo
modo fuit facta unio pſonalis:& uidebis quomõ

in te debeat fieri unio amoris. Ad hoc enim ut p-
ſonaliter uniat̃ filio dei humanitatis ieſu opportu
it ipſam hũanitatẽ in ſe nõ eſſe p ſe ens:nec ſuppo
ſitũ:nec pſona:ac pro hoc ſecutũ eſt ꝙ diuina natu
ra ẽ ſola in ieſu per ſe exñs:& perſona filii dei ipſius
humanitatis facta ẽ ſuppoſitũ & pſona. Sic ſic ni-
miꝝ opportet in te fieri aĩa que uis ad iſtius crucis
pfectionẽ attingere:ut qr uniri debes deo unione
amoris:& uolũtatis:& per abnegationẽ pfectã tui
deficiat amor ꝓpus & reciprocus tui:& omnis cõ-
placentia & appetitus uolũtatis tue:ut ſicut hũani-
tas xp̃i nõ eſt ſuppoſitũ nec pſona:ſed radicatur &
inſerit̃ perſone filii dei:ita ut ſit ſua pſona: ſic uolũ
tas tua & amor tuus abſorbeatur per influxũ ſpũs
ſancti ab amore dei & uolũtate ipſius: ꝙ ipſe ſpũs
ſanctus quaſi uideatur eſſe tua uolũtas & amor:ut
nihil pp te uelis:ſed ſolũ pp ieſum:ĩmo nihil uelis
niſi ip̃m:& quod ipſe. Et ut de ceteris ſileam etiam
in gloriã paradiſi:tal' anime deſideriũ nõ fertur p̃n
cipaliter ꝑpter aliam cãm:niſi qr deus uult:& quia
xp̃s ſibi meruit:& uult ipſam ſibi ſicut mẽbrum in
ſerere. Vnde nec ipſam gloriã reciproce diligit pp
ſe:ſed propter honorẽ diuinum:ac per hoc ſequit̃:
ꝙ talis anima oĩa diligit ſicut deus:ut deũ ſup oĩa:
& hũanitatẽ ieſu ſuper oĩa:& dignitatem maternã
ſuper omnia alia:& oẽs gradus ſanctoꝝ ſecundũ re
fulgentiã ĩ eis boni diuini. Semetip̃am autẽ ſemp
locat in ſponſi nuptiis in nouiſſimo loco:ſed cum
ſpõſus uenerit:qui eã inuitauit:dicet ſibi. Amice a
ſcẽde ſuperius ad meos cordiales amplexus. In ta-
li autẽ aĩa fiũt mirabiles adũatões diuinorum ſplẽ
doꝝ ipſam illuminãtes ad omnia: & inflãmantes
ardẽtiſſime:ipſam trãſportãtes ĩ omnia mõ diuio.
Et qr iſta in abyſſum cordis ieſu ĩtroducitur: ideo
plene illuĩat̃ reſpectu ſui: reſpectu dei : & reſpectu
proximi. Reſpectu ſui cognoſcit abyſſales malitias
infectionis ſue. Vnde uidet malitias ſuas ſufficien
tem cauſam immo deficientem ad omnia mala: q̃
unquam fuerunt facta per aliquem peccatorem:&
non ſolum ad facta:ſed etiam ad noua mala iueni
enda:& horribilia ſcelera : & uidet ſeipſam ſolam
eſſe operatricem ſuorum malorum. Vnde nec car-
nem:nec mundum:nec diabolum inculpat de ſce-
leribus ſuis ĩmo cognoſcit ꝙ ex magno amore de
us ſibi iſtos temptatores dederat:ut ipſos uincen-
do deũ honoraret:& ipſa eẽt maiori digna corõa:
& ip̃a ex ſua malitia eis ſuccũbendo uolũtarie & de
um uitupauit:& ſeip̃am ĩfecit. Videt ẽt ꝙ ſufficiẽs
eſt ſua malitia totũ mundũ corrumpe:& ad omnia
mala que fiũt inducere:& ad plura alia noua adiue
niẽda:& hoc.ſ.ſi ſua malitia nõ minueret̃ a bõita-
te diuina:que ipſam artauit ad paꝝ uiuendũ: & eã
reduxit ad unũ locũ:& regionẽ unam:& unã fami
liã ſpecialẽ.Sed ſi deus pmitteret eam ſemper uiue
re ſine ĩfuſiõe aliq̃ ſue gr̃e:& pmitteret eã oĩa loca
circuiř:& cũ oĩbus cõuerſari:& alios ñ defenderet a
ſuis malitiis:ne ĩficerẽt̃ p eã. Videt & cognoſcit ꝙ
oẽs ĩficeret:& oĩs creature uſus puerteret:& alioſ ſa

UVA. BHSC. IyR_070

ceret eis abuti ĩ cõtumeliã creatoris:a q̃bus oĩbus
ſolã dei gr̃a retrahit̃ m̃ltis mõis. Vnde potes uide
re ꝙ nulla aĩa ꝗtuncũq; peccatrix & pagana uiuit ſi
ne multis gratiis dei:licet nõ hẽat illã q̃ ẽ gratũ fa-
ciẽs:qr ſiue abbreuiãdo eis uitã ſiue alia ĩpedimẽta
ꝑbẽdo eas retrahit ab ĩnumeris malis q̃ faceret: ac
ꝑ hoc a multis pẽis quas incurreret. Vnde & q̃cũq;
dãnati multa bõa ĩmeriti recipiũt a deo:q omibus
optimus ẽ:& ſolũ a ſeip̃is hẽnt malũ dãnatõis ſue
q̃d ĩdubitabili fide credit:q̃ſq; in ih̃m recte credit.
In cuius merito etiã oẽs dãnati hoĩes aliq̃d gr̃e ꝓ
tãto pñt dici recipe:qr oĩbus ẽt merito xp̃i ut cre-
do auferẽt mõis ꝑdictis:& pl̃ibus aliis peccãdi fa-
cultas:ac ꝑ hoc minuit̃ pene acerbitas. Quia etiã
ꝑꝑ moderamẽ tẽtatõis electoꝝ ĩpediunt̃ reprobi:
ne tantũ poſſint q̃tũ uellẽt:& ſepe ne tantũ uelint
q̃tũ poſſent. Ex quo ẽt ipſiſmet minuit̃ ĩteſio eter
ne pene:& ẽt qr ut credo per meritũ xp̃i reſtrictus
ẽ curſus infectiõis nature: ne tantũ ꝓcedat ad ſub-
uerſionẽ potẽtiaꝝ mẽtis nr̃e & aĩe ſenſibilitatẽ q̃tũ
ꝑma merebat̃ trãſgreſſio. Vnde tã ĩ pagãis q̃ ĩ xp̃i
anis m̃lte uident̃ bõe cõditões: quas ĩgrati uocãt
naturales rectitudĩes:quas credo eſſe bñficia gr̃e ie
ſu. In cuius merito ut puto actũ ẽ:ut naturalis infe
ctio original̃ peccati nõ ſic corrũpet q̃cq̃d erat gr̃e
& nature:qn relinq̃rent̃ hec bõa diſpõitoria ad re-
ceptionẽ fidei & gratie redẽptoris: q̃ tñ nõ pñt ad
aliq̃d bonũ meritoriũ:niſi iteꝝ in gratiã ih̃u donũ
gr̃e gratũ facientis ſine aliquo ipſoꝝ merito ĩfun-
dat̃ eiſdẽ. O q̃ miris mõis tenet̃ oĩs caro gr̃e ſalua
toris ieſu q nobis ſunt occulti:licet nõ ſit dubiũ ꝙ
aliq xp̃iani & ĩfideles pſequẽtes & ĩcreduli ſibi oc
caſional̃t ex xp̃i gr̃a auxerit eternã mortem a ꝓp̃a
malitia ꝓcedentẽ & reſiſtentẽ. In q̃bus tñ & aliq̃n
gr̃a ieſu fulget ad minus:qr eis abbreuiauit uitã:&
a multis malis eos ĩpediuit. Vnde non credo ꝙ ſit
q ſe abſcondat a calore eius:licet in aliquo reſpectu
reprobi faciãt ſibi malũ de oĩbus dõis dei. Et hoc
ip̃m cognoſcit aĩa:q̃d facerẽt oẽs electi: niſi eis ex
ſolo xp̃i ih̃u merito gr̃a ſubuẽiſſet: & multi ex eis
multo peiora. Ad intelligendum autem propri
am malitiã etiam in his que nobis a gratia prohi-
bentur ualet exemplum uaſis pleni ueneno morti
fero:de quo licet minus recipiat nihilominus eſt ĩ
cluſa in uaſe tã ſufficiens mortis omnium uiuenti-
um:ut uocetur merito uas mortis & cibus mortifi
cationis omnem animam uiuentem. Sic eſt aliqua
liter de anima ex ſua malitia licet non permittatur
in omnes actus exire. Cognoſcit etiã & uidet ani-
ma ꝙ ſolus ſpiritus ſanctus eam tenet:ne delectet̃
in ſuis uitiis & peccatis:& ne ipſa multiplicet: ſibi
occaſiones aufert:& quod peius eſt uidet ſe dolere
ſepe ꝙ eam ſpiritus ſanctus impedit ne delectetur
in propriis malitiis:& ne ip̃as opere compleat: &
ſe uidet ſic ĩmpiiſſimã diſſipatricem ſui & profun-
datricem in omni malo ꝙ incõperabiliter plus op
portet laborar̃ ſpiritum ſanctum ad deffendendũ
eam a ſeipſa:q̃ a diabolo:carne:uel mundo. Videt
etiam ꝙ omẽs uirtutes quas ſpiritus ſanctus ĩ ip̃a
uult facere:ipſa ſibi eas falſificat:inuoluit:diminuit
& queſtionando & cauillando cõmaculat:& cõtra
ſpiritus ſancti lumen ſibi falſitates & errores fodit
& inquirit:& ipſas diligit & defendit: ita ꝙ in ſuis
ueritatibus ipſum ſpiritum ſanctum contumelioſe
quaſi continue demẽtitur:ipſum reputans falſum
in luminibus ſuis. Et ꝙ iſta non faciat: hoc ſolum
uenit ex ſuperabundanti lumine ſpiritus ſancti:un
de iſta anima uidet ꝙ tanta lumina ſpiritus ſancti
ideo ſibi danrur:quia cõmunia uel modica nõ ſuf-
ficerent abyſſum ſue inuoluptuoſe tenebre effuga-
re. Videt etiam ꝙ nõ permittit ſpiritum ſanctum
in ſe ex ſua malitia reſiſtentie & rebellione carnali
operari puritatem:quia omnes ſuauitates quas ſpi
ritus ſanctus dat ſibi:cõmaculat:nec permittit ſe e-
leuari ad guſtus ſpiritualis amoris carnalibus dele
ctata. Et ſi quando eleuatur nõ ꝑmittit ſe tm̃ eleua
ri quantum uellet ille fluxus:& poſtq̃ ibi eſt: non
permitrit ſe teneri: ſed ſemper ex ſuo pondere ad
ima relabitur. Et quantuncunq; iſta bona deſtruat
ſpiritus ſancti:ipſa tamen non uult reputare ſe uilẽ:
ĩmo ſe reputat aliis meliorem:& bona ſua accumu
lat:& aliorum anihilat:& ſuos ſibi defectus occul-
tat:& que deus facit in ea ex mera pietate & gratia
dicit proceſſiſſe de ſua induſtria:& uidet ꝙ ipſa eſt
deo ingrata de preteritis beneficiis:& de deo con-
q̃rit̃ ꝙ ſibi maiora nõ fecit:& ſua peccata anihilat:
diabolo: carni:& mũdo ĩpie tribuẽdo: ĩmo ꝙ blaſ
phemum eſt ipſi deo dicens ꝙ ipſa uitare non po
teſt:quia deus non uult eam adiuuare:cum tamen
ipſa continue ipſum & eius adiutorium collaphi-
zando reiiciat. Videt etiam anima ſe horrere omẽs
auſteritates & omnes penales afflictiones actuum
penitentie:& inclinari auide ad delectamenta con
traria. Videt etiam ſe fugere omnem perſecutionẽ
omnem tribulationem:& omnem anguſtiam: &
uerecundiam:uel minorationem ſui honoris pro
defenſione ueritatis & honoris chriſti: ĩmo ſic ſe
impiam uidet ꝙ ut poſſit habere honores & deli-
cias huius uite:ueritatem cognitam in ſeruis dei in
ſequitur & impugnat. Videt etiam ſe tantum effer
ri:& ſic impie ſe ipſam amare: ut ſola uellet uide-
ri ſapiens:bona:& uirtutibus plena:propter quod
proximo detrahit:& inuidet bonis ſuis:niſi ꝑ blã
dicias & uanas laudes ſue ambitioni deſeruiat:im-
mo nec ipſum deum diligit:niſi faciat ſibi bona:
& illam exaltet ſuper omnem creaturam. Et uidet
ꝙ de ſemetipſa unum facit iniq̃tatis deum: ad cu-
ius delectandam malitiam more luciferi omĩa or
dinare uidetur:& ꝙ iſta impia mala non ſint in ſe-
ipſa:uidet ꝙ ſolum eſt ex mera dei gratia: propter
quod talis horret ſemetipſam ſicut abyſſalem ĩfer-
num:& armatur pleniſſimo odio ſui:in quo eſt ꝑ-
fectio & conſumatio omnis boni. Vnde a tali aĩa
nullius appetitur uindicta niſi ſue malitie:propter
quod ſequit̃ ꝙ delectat̃ ĩ ſuis opprobiis & tribula
tionibus:ſicut in uindicta ſui horribilis hoſtis. Et

UVA. BHSC. IyR_070

ſi a quacunque perſona ſibi tribulatio inferatur ꝓ
magno beneficio recepit:dicens ꝙ deus & ſemet
ipſum & ipſam animá uindicat de ſuo hoſte mali-
gno:propter quod proximo perſequenti non ira-
ſcitur:quin potius ipſum tenere diligit:ſicut obedi
entem miniſtrum iuſtitie dei:& ſibi magna benefi
cia conferentem.Et ideo talis anima omnes excla
mationes ſcripture & orationes in quibus petitur
deus exurgere & proſternere hoſtes ſuos mirádo:
& odio ſui optimo in ſeipſam retorquet:& de ſeip
ſa dici deuote aſſumit:ſeipſam reputans principaliſ
ſimum hoſtem dei:& oẽs ſuos cõceptus & actus:
quos ipſa a ſemetipſa & per ſemetipſam facit:repu
tat hoſtilem exercitum dei uoluntatẽ diuinam re-
bellantem continue:& nitentem ĩpedire in ſe & in
aliis omnia dei dona:& ĩtroducere ſua deſideria &
opera mala:propter quod qñ audit cãtari.Exurgat
deus & diſſipentur &c.Videtur ſibi ſepe ꝙ etiá ſen
ſibiliter uideat cateruam proprioꝝ maloꝝ a ſemet
ipſa per gratiam reuocata exire.& a conſpectu diui
ne maieſtatis ipſam dulciter ãplexãtis aufugeř. Et
qñ ad miſſas accedit: & dicit.Iudica me deus:& diſ
cerne cauſam meá de gente non ſancta &c.genera
litatem omniũ malorum predictorum a ſe quan-
tũ eſt ex ſe gẽitam petit deuote a cauſa ſui acceſſus
ad altare ſeperatiue diſcerni: & ſemetipſum ſentit
hominem iniquum & doloſum:a cuius fraude &
tyrãnide petit eripi. Sic & quãdo dicitur de ore leo
nis libera me domine:ſemetipſum ſentit leonem
rugientem ſeuiſſimũ & iracũdum cõtra omne dei
donum circuientẽ & querẽtem deuorare omnem
gratie influxũ:& ſic in ſimilibus omibus ĩtelligas.
Nam talis ſtatus per maximum dei lumen guſtat
continue ſanctiſſimũ odium ſui:certiſſime ſciẽs ꝙ
deus ſumme bonus eum fecit inexpugnabilem:ut
non poſſit uinci:niſi ipſe ſeipſum uincat:& ꝙ non
poſſit ledi ab aliquo quocũque creato niſi a ſemet
ipſo:& ꝙ tanta eſt crudelitas ſui in ſeipſum ꝙ non
põt a tyrannide crudeli proprie malitie eripi:niſi ꝑ
ſupereffluens & ĩfinitum meritum & adiutorium
ieſu chriſti.Ex hac recognitione & odio ſui ſequiť
ꝙ perfecta ordinatio ad proximũ: quia eũ reputat
bonum & ſe malum:& in illo uirtutes & gratias re
ſpicit:& defectus & uitia per charitatẽ operit : niſi
forſitan prelatiõis officio urgeretur: & idcirco ſem
per uellet ſubeſſe:preeſſe nunq̃. Et uidet ꝙ a pro-
ximo multa beneficia recipit per gratias & uirtuteſ
quas uidet in eo. Ipſe uero per malitias quas in ſe
uidet:ut dictum eſt ſupra ſentit ſe oneroſum ꝓxio
& damnoſum:& etiam toti mundo:propter quod
proximo ĩ oĩbus ſe ſubiicit & anihilat ſub pẽdibus
ſuis.Et quia gratias dei uidet in ſe cõtumelioſe ſta
re:in proximo uero uidet ſtare cũ dei honoř & mũ
di utilitate:gratias proximi cum multa dulcedine
intuetur & laudat:ſuas uero ut fermẽtatas & uiciis
multis ámixtas aſpicit:& ideo magis ex eoꝝ aſpe
ctibus incinerantur:& flet q̃ inaniter extollať.Nec
ab huiuſmõi hũiliatione ſui ſub proxĩo retrahitur

propter pñtem malitiam ꝓximi : qui ſtatim leuat
oculos ad ſecretam prouidentiam dei qui ſepe ꝓ
preſenti peſſimos per infuſionẽ ſue gratie facit ma
gnos.De hoc Gregorius.xxviiii.moꝝ capl'o.xiiii.
Nemo de ſuis operibus extollatur . Nemo deſpet
eos quos adhuc frigidos uidet. Quis eni crederet
ꝙ per apoſtolatus gloriam lapidatum Stephanum
ille precederet:qui in eius morte omnium lapidan
tium ueſtimenta ſeruauit.Sic ergo ad iſta dona uel
iudicia occulta recurrimus:nullos oĩo deſperantes
nec illis nos in corde noſtro preferimus:quibus ꝓ
tempore prelati ſumus: quia & ſi iam uidemus q̃-
tum preceſſimus:neſcimus quantũ dũ currere ce-
perint procedamus:hec Grego. Si autem anima
libere non poteſt iſtam uoraginem malitie eſtima
re de ſe:ita ut in hanc uirtutem ĩfluxus ſpiritus ſan
cti non poſſit uelocius per ipſam currere:quam agi
lis equus per planũ ſciat: ꝙ radicales tumores ma
litie & ſuperbie & ſui uitioſi amoris adhuc uigẽt in
ipſa:& ipſam in ſui cognitione excecant : unde nec
iſtam crucem hẽre poterit in ſe plene . Illuminatur
etiam in cognitione dei & humanitatis chriſti: ꝙ
de ipſo ſentit piiſſime altiſſime & ſapientiſſime.Vn
de ipſa complet in ſe illud Sapiẽtie. Sentite de dño
in bonitate:& in ſimplicitate cordis querite illum.
Propter quod ſentit ꝙ non ſolum bene ſed optĩe
omnia fecit & uidet ꝙ ſuauiter omnia diſponit: &
potenter omnia & ſingula ad proprium finem du
cit:propter quod pacem habet in omnibus operi
bus dei:& ſentit ꝙ deus q̃tum ex ſe eſt omnibus
creaturis optime fecit ſecundum exigentiam ordi
nis quẽ elegit. Vnde nec diſputat:nec dubitat: nec
rationẽ querit de operibus eius : ſciens ꝙ uie eius
uie pulchre & omnes ſemite eius pacifice : licet cũ
hoc ſint inueſtigabiles uie eius:ꝙ etiá menti quie
tate & illumĩate dulciſſime ſapit.Videt enim ꝙ ab
intellectu carne artato non debet ĩueſtigari:nec de
bet uelle cõprehẽdi alta profunditas ſapĩe eius: cu
ius ſapientie non eſt numerus. Tenet autem certiſ
ſime ꝙ deus in omnibus facit q̃tum ex ſe eſt: quá
tum melius fieri poteſt:& debet ſecundum exigẽ-
tiam ordinis ſapiẽtie:miſericordie:& iuſtitie: qr or
do non debet omitti: quia ſi omittereť non ſic in
omnibus honor appareret diuinus:quem ſolum
aĩa iſta ſitit.Et nota ꝙ ad malũ effectũ creatum uel
creabilem inq̃tum tale diuina potentia limitatur
uel coartatur: niſi poſſit & illum omitteř: & aliter
melius uel plus & minus facere:ita ꝙ ſemper dõa-
tiue & libere ſuper omne creatum & ĩmenſum ſu-
perferť:& licet facere ellegerit que non facit:& mo
do quo facit ꝓ meliori ſecundum ordinẽ ſapientie
iuſtitie & miſericordie:ſecundum quẽ eius uolun-
tas opatur:ſicut & qñ:& q̃tum uult. Si tamen aliũ
ordinem elegiſſet:ĩmo mille milia alioſ modoſ ſeu
ordines producendi:gubernandi:beatificandi crea
turas qui utiq; ſibi ſunt poſſibiles & nobis ignoti
ita ſaluaret in eis regulas predictas:que libertatem
non minuũt:ſed decorant & augent:ſicut in ordĩe

UVA. BHSC. IyR_070

quem nūc elegit pro meliori. Et ideo ita debemus
dicere ꝙ deus facit ſemper quod eſt meliuſ: & quā
tum poteſt ſecundū ordinem iſtū dū: tamen ītel-
ligamus ꝙ ſi aliter uellet facere uel uoluiſſet ꝙ ſē-
per eſt melius quicquid deus facere eligeret: ita ꝙ
ſemper eum ītelligamus omni ſuo effectui creato
quo ad omnia libere ſuperferri. Et ideo ſic ītelligas
de potentia dei quo nihilcūqꝫ aliter diceretur in to
tus huius libri decurſu: ꝓ quāto autem aſſumptio
humane nature ieſus in unione diuine perſone ter
minatur: & dicit reſpectū ad aliquid increatū nihil
hoc poteſt intelligi melius. Sicut deo nihil eſt ma
ius nec utilius. Et ſingulariter intellige de excellen
tia uirginis marie matris ꝓ ut fecūditas ſibi data a
ſpiritu ſancto terminatur ad generationē diuine ꝑ
ſone in ſua humana natura. Et iſto modo nihil ie-
ſu uel eius matre eſt aliquid factibile uel factū me-
lius nec eque bonū: nec omnia creata alia ſimul ſū
pta. Ad uidēdū autē quomodo deus optime fa
cit omnia & tamē aliter poſſet facere: cōſidera aīa ī
deo duplicē modū omnipotētie eius. Primus ē cō
ſiderare omnipotētiā dei ſub abſoluta ratiōe ſue ī-
firmitatis: non habito reſpectu ad ordinē quē ſibi
ſtatuit in iſto mundo creato ſecūdū exigentiā mi-
ſericordie: ſapiētie: & iuſtitie. Et licet uideat ꝙ ſecū
dum iſtum reſpectū potentie ipſe poſſet damnare
electos & ſaluare reprobos: uidet tamen ꝙ ille qui
non pōt errare non elegit ſecundū illū modū potē
tie dei operantis ſecundū regulas miſericordie ſapi
entie & iuſtitie ſaluis naturis: quas in complemētū
uniueſi creauit. Et licet potuerit alium mūdū facer̄:
& alio modo: nō tamē debet anima dubitare ꝙ ipē
deus benedictus optimus ſtatim enim arguit nihil
optimū modū elegit & hoc ſufficit anime deuote
pro ratione ſcire: quia deus ſic fecit plus querēdo:
ergo optime fecit: ꝓpter quod uidet ꝙ uec demoī
bus nec dānatis ſue dānationis uel minimā occaſi
onē dedit: imo qđ plus eſt quantū requiſiuit ordo
triū predictoꝝ miſericordie ſapientie & iuſtitie eis
ſalutis ad iuctoriā tribuit. In electis uero īdet ꝙ ex
mera gratia nulla ratione ex parte ipſoꝝ ſue ſalutis
reperta ſue p̄deſtinationis gratiam imꝑtit᷑. Quare
uero iſtis & non aliis ſufficit aīe fideli & quieſcenti
in deo ſentire ꝙ ex ſua mera & libera uoluntate &
gratuita miſericodia ſue infiuite bonitatiſ ꝓcedit:
que quia nō poteſt niſi rationabiliſſime ager̄: ratio
biliſſrmū fore non dubitat. Super creaturā uero rō
nalē reprobā ſuper quam uidet ſtare īmobilem ani
maduerſionē ſententie iuſti iuditii dei non cogitat
ex diuina crudelitate: qr in deo nulla ē uel ex odio
ad eos: cū nihil odiat eoꝝ q̄ fecerit: ſed eas nobiliſ
ſimas creaturas condiderūt & ſibi mltos effectus
miſericordie magne tribuerit talē īmobilē ſentētiā
ꝓceſſiſſe: imo quanto plus humana infirmitas mi
nus poteſt dei iudicia cōprehēdere: tāto debet rati
onabilius cogitare ꝙ hoc ꝑꝑ abyſſum illius iuſtitie
& clare rationis refulgentis in ipſa non ſuffit intue
ri: que tanto magis eſt iuſta quanto magis in eter

nitate firma. Attende autē ꝙ qr omnes uie dñi
miſericordie & ueritas: ideo tam in reprobis q̄ in
electis miſericordie & iuſtitie miſcet effectus: ſed
etiā reprobis illis ex ſua malitia effectus miſericor-
die corrūpentibus & iuſtitie actus incitantibus ſub
iuſtitie punitione eoꝝ doloſe termiantur euētus:
ꝑꝑ qđ in eis effectus iuſtitie magis refulgere uidet᷑
In electis uero per gratiam redēptiōis ieſu xp̄i iflu
xus ſp̄us ſancti licet in eis multas faciat iuſtitias pu
nitiuas: ī ſinum tñ miſericordie eoꝝ uite decurſus
in fine dilabitur ꝑꝑ qđ in eis miſericordia ſupexal
tat iudiciū. Attende etiā ꝙ totus decurſus uite
electoꝝ a diuina ſapientia ꝑ miſericodiā & iuſtitiā
temperat᷑ īfluēte gratia xp̄i in eos ſecundum illam
menſuram qua predeſtinatix gratia illos elegit in
xp̄o: & quam ſibi xp̄us meruit in ſeipſo: & ubi eos
chriſtus poſuit in merito ſue crucis: ibi ſunt & ibi
finaliter terminātur. Et ideo ſecundū maiores infe
ctiōes uiciorū & reſiſtentiaꝝ malitie ꝓprie ī electis
retardatur effectuſ gratie ꝑ ipſoꝝ rebellionē: donec
ſapiētia & iuſtitia contempantes cum miſericordia
eos in xp̄i menſurā eis in xp̄o mēſuratā adducant.
Et qr multi ſunt īefecti reputatione ſui: & ad ſe dili
gendū ſuꝑbe diſpoſiti: qđ quidē iuſtitia portare nō
poteſt: imo niſi iſta excluderētur ab eis: eoſ neceſſa
rio haberet dānare. Vide amoroſū curſū diuine mi
ſericordie in talium procuranda ſalute. Sepe enī p̄-
deſtinatrix gratia tales ſic infectos ad maxima cariſ
mata elegit ī xp̄o: quos niſi ſepe relinqueret ruere
in infectionibus carnis ſue: de qbus ruinis eos pōt
ſecūdū taxatū ordinem miſericordie reuelare: & de
manu diuine iuſtitie educere peius ruerent in ſui p̄
ſumptuoſa reputatione & ſuperbia ſue mētis que ē
īpuritas & magis deo odibilis & īportabilis q̄ ani-
ma habere poſſit. Et qr ſicut dictū ē recognitio ſue
ꝓfunde iniquitatis & ex hoc odiū ſui eſt fundamē
tū omnis ſtatus ꝑfecti. Ad hoc odiū & ad hanc ſui
cognitionē tales uenire nō poſſēt: imo ſi deus eos
duceret ꝑ uiā puritatiſ & īnocētie: & eis illā puritatē
daret: etiā quā poſtea dat poſt crebrā ruinā ꝑꝑ diſ
poſitiones quas habent ſue preſūptuoſe reputatio
nis. Sic ꝑ ſuꝑbiā īpie ruerent ꝙ ſaluo ordine diuine
ſapiētie & tēperamēto iuſtitie & miſericordie iuſti-
tia punitiua eos etenaliter abſorberet ꝑꝑ quod qñ
diuina ſapientia & gratia uidet ꝙ nō poteſt nos du
cere ꝑ uiā ſibi placitā puritatis & inocentie uite ad
ſtatū gratie quem nobis menſurauit in xp̄o miſeri-
corditer ſimul & iuſte nos permittit dure tentari &
aliquādo diſpenſatiue ī multa ſcelera ruere: ut ſic in
nobis ſepe cofuſi ſaltem ſero cognoſcamus ꝙ non
habitat in nobis: hoc eſt in carne noſtra bonum: &
multo minus in noſtra mente ſuperba. Attende
autem ꝙ quia tales electi permittuntur tentari pro
pter: cordiſ eorum ſuperbias edomandas: non ſolū
debent ſe reputare infirmos propter porcinas ten-
tationes quas habent: ſed ſuperbiſſimos demones
propter ocultas & radicatas in eis ſuperbias: propē
quas dei gratia ſaluo ſuo ordine non potuit in eis

UVA. BHSC. IyR_070

operari puritatem ne eis fieret in ruinā.Ex qua hũi liatiõe in nobis effugata ſupbia & amore nr̃i:a quibus orit̃ oē obſtaculū gratie iam ex tunc expurgamur a fecibus cõcupie:ut p hoc tranſportemur in ſtatū crucis prefate.Sic ergo potes uidere ꝙ lapſus electoꝝ ex diuino munere in eis coopat̃ in bonū Sicut bñ declarat Greg.ſup illo uerbo:Iob.iiii. Aut pforabis armilla maxillā eius moꝝ.xxxiii.Et i multis aliis locis.Ibi tñ exēplificat de lapſu dauid & petri:ubi oñdit quō ex uulneribus carnis deus facit medicamentū & ſanat uulnera mentis. Quō uero deus electos p tentationes ducat:& p tentatiões ſibi ppam nihilitatē oñdat & eos cadentes ſup manū pietatis ſue ſuſcipiat:nec eos pmittat abſorberi a culpa ſed eos releuet in maiori gr̃a:elegāter beatus Ber.hoc deſcribit ſup.Qui hitat:ubi de tētationibus loquēs ſic.d.hic premonitos eē uos uolo neminé ſup terrā abſq̧ tentatiõe uicturū:ut cui forte tollit̃ aliqua alterā ſecurus:aut pauidus magis expectet:& ſic petat ab una liberari:& nūq̄ ſibi in corpe mortis huiuſ libertatē pfectā ſeu requiē audeat polliceri.Qua i re cõſiderāda nobis eſt tā benigna erga nos diſpenſatio diuine pietatis:ut quibuſdā tentationibus patiat̃ nos diutius occupari:ne forte piculoſiores occurrant.Ab aliquibus uero citius liberet ut poſſimus in aliis quas nobis utiliores forte puidet exerceri.Et idē Ber.ſup Canti.dicit Ser.xiii. Quid mihi cū uictoria ſi nec i prelio fui? Imprudētiſſime mihi arrogo uel gloriā ſine uictoria:uel uictoriā ſine pugna.Itē ſup qui habitat Tot tentationibus plena eſt uita nr̃a:ut nō imerito ipſa tota tentatio debeat appellari.Idē in ſermone de.xl.Sed qd ſumus nos aut que ē fortitudo nr̃a:ut tā multis tētationibus reſiſtere ualeamus?Hoc erat certe quod querebat deus:ad quod nos ducere p tentatiões ſatagebat ut uidentes defectū nr̃m:& ꝙ nō nobis ſit auxiliū aliquod:ad eius miſericordiā tota hũilitate recurramus.Idē ſup qui habitat.Cū ergo tentatiõis ĩpetū ſentimus in cogitatione: ſtati fugiamus ad ipſum:& humiliter poſtulemus auxiliū.Oēs enim aliqñ cadere neceſſe eſt:dū in hoc ſeculo detinent̃:ſed alii collidunt̃ & alii non:quia dñs ſupponit manū ſuam.Sed quō eos diſcernere poterimus:ut ſegregemus iuſtos ab iniuſtis:ueꝝ hoc intereſt inter eoꝝ caſus:ꝙ iuſtus ſuſcipitur a dño:ideoq̧ fortior reſurget.Iniuſtus aũt cū ceciderit non adiiciet ut reſurgat:imo aut in pudorē noxiū aut in ĩpudētiam cadit:aut enĩ excuſat quod fecit:& hic ē pudor adi i ciens peccatū:aut fit eis frons meretricis:& iam nō deū timet nec hoīem reueret̃:predicatq̧ ſicut ſodoma pccm̃ ſuū.Iuſtus aũt ſup manū dñi cadit: & mito quodā mō etiam ipſū peccatū ei iniuſtitiā coopatur.Nõne cooperat̃ nobis ille caſus in bonū:uñ meliores efficimur & cautiores. Nõne dñs cadentē illū ſuſcipit qui ab hũilitate ſuſcipit̃.In creatione & redēptione ceteriſq̧ cõibus bñficiis eſt deus oīum ſed in tentationibus tāq̄ proprium eū hēnt ſinguli electoꝝ. Sic enĩ patus eſt & cadentē ſuſcipere:& eripe fugientē ut uideri poſſit:relictis oībus aliis ei ſoli operā dare propterea expedit oī aīe deū ſemp attendere:tāq̄ non ſolūmō adiutorē:ſed etiā ĩſpectorem:hec Ber. De utilitate etiā tentationum dicit grego.ix.moꝝ.ca.xi.ꝙ deus quos pdire in affrenatione illite libertatis cõſpicit obiectiõe aduerſitatis frangit.Et.xix.moꝝ.ca.x.ponit̃ exemplū helie q tante uirtutis extitit & tot patrator miraculoꝝ fuit:ut ignē de celo traheret & duos quinquagenarios & ſuos cõbureret:celū a pluuiis clauderet & mortuos ſuſcitaret:& tñ Iezabel q̄uis reginā tñ muliercu lā fugit.Sed illa potentia uirtutis:iſta infirmitas:cuſtos uirtutis fuit.In miraculis mõſtrabatur helias. In infirmitatibus ſeruabat̃. Ponit̃ etiam ibi exēplū pauli cui ieſus in conuerſione ſe oñdit: lumen corporis ad tēpus perdidit:& lumen cordis in ppetuū accepit:ad ananiam mittit̃:& uas electiõis uocat̃:& poſt de ipſa ciuitate p feneſtrā in ſporta dimiſſus per muꝝ fugit:uñ qui in celo deū conſpicit in terra hoīem fugit.In padiſū ducit̃:& a ſathan tētatur:& hec oīa qa uirtus in infirmitate perficitur. Dicit etiā grego.xxii.moꝝ ca.x.ꝙ nemo pōt p̄lia tentationū ſubiicere:ſed aliud eſt bella fortiter ppeti:aliud bellis enormiter expugnari.Et.xxiiii.moꝝ ca.vi.dicit ꝙ nō pōt in hac uita tentatio deeſſe peccati:ſed aliud ē pccō tentanti reſiſtere:aliud dānanti ſeruire.Et xxvi.moꝝ ca.xx.dr̃ ꝙ beſtia & diabolus antrū ſuū ingreditur & ibi morat̃.i.i mētes peccatoꝝ quos tentat:& ad cõſenſū & opationē pducit.Sed mētes iuſtoꝝ ingredit̃ nec ibi morat̃:quia p gr̃am phibet̃.Et ibi dr̃ ꝙ cor iuſtoꝝ licet ſuſtineat diaboli ĩpetum:ñ tñ eſt eius antrū.Et xxi. moꝝ ca.iii.dicit:ꝙ tentatio hũana eſt qua tangimur &c. nolentes.Sed demoniaca eſt:cū ad conſenſū ſequētes aſtringit:propter quod.xiii.moꝝ.ca.vi.dicit ꝙ antiquus hoſtis nos ad culpā ſine nr̃a uolūtate nō rapit:& quia quod ipſe ſuggerit ex propria uoluntate implemus:quaſi cum ipſo nos piter uulneramus.Et.xxiiii.moꝝ.dicit ꝙ tentatio ē bonū ſignū quia diabolus eos pulſare negligit:quos quieto iure ſe poſſidere ſentit:& ideo poſt baptiſmū ſe dñs tentare pmiſit:ut ĩnueret ꝙ membra eius poſtq̄ ad deū pficerent tūc acriores ĩſidias tolerarēt.Et.xxix. moꝝ.ca.xvi.dicit ꝙ hoſtis plus tentat quos ad iuſtitiā eniteſcere cõſpicit:ut plerūq̧ plus ſe urgeri tētationibus ſentiant:q̄ eū lucis interne radios nō uidebant:& has tentatiões dominus tēperat. Vnde.iii.moꝝ.capitulo.ii.&.xix.dicitur ꝙ deus ſuum electū cuſtodiendo deſerit:& deſerendo cuſtodit. Et.ii.moꝝ.capitulo.ix.dicitur ꝙ cum multa mala electis eueniunt:dominus ex tempore diſpenſat: ut que aceruata perimerent poſſint diuiſa tolerari. Et.xxxiii.moralium.capitulo.xii.dicitur ꝙ dñs i naribus leuiathā circulum ponit: ideſt ſua potentia eius ſagatiam in tentationibus reſtringit ne contra infirmitates hominum tantum preualeat: quantum perditionis augmento latenter explorat. Et.x.moꝝ.capi.xv. dicitur ꝙ deus tentatos nō de

UVA. BHSC. IyR_070

ſent: qr quo nos durius ex diſpẽſatione dominus
pcutit eo ãplius ex pietate cuſtodit.Et.xxix.moꝝ.
capi.xvi.dicitur ꝙ ſpiritus ſancti gr̃a tentatiões ad-
uerſarii diſpenſando modificat: ut ſimul multe nõ
eueniãt:& ipe tantũmõ que fieri poſſũt: illuſtratã
iã dñs animã tangant.Sed.vi.moꝝ capi.iiii.dicitur
ꝙ hoſtis quaſi iermis uincit cũ apte mala ſuggerit
ſed armatus uenit quãdo bona alia latenter itacta
deferẽs alia latenter corrũpit. Et.xxxii.moꝝ.xviii.
&.xix.capl'is dicitur ꝙ in hoc diſtant ſuggeſtiões
behemot a conſiliis ꝙ p illa aperte noxia ſuggerit:
per hec autẽ q̃ſi ex bono conſulens ad culpã trahit:
& ꝙ aſtuta eius conſilia dũ blanda ꝑuiſione cõſu-
lunt: cor a forti intẽtione puertunt.Dicit autẽ.xxvi.
moꝝ.capi.xx.ꝙ non reprehẽdimur: ſi male cogita
tiones ueniũt: ſed cũ morantur qr in bonoꝝ corda
etiã ueiũt: ſed a cordis lumine citius hoſtẽ repellũt
& ſi repẽriue tẽtantur: nõ cõſentiunt. Quocũq; au
tem modo tẽtationes electis ueniant: pietates ieſu
eis i bonum couertit: & hoc mẽs delectabilit̃ ualde
cõſpicit cũ eã ſpõſus ad ſuũ cubiculum itroducit.
De hoc Ber.dicit i ſermõe.xxiii.ſuper cãtica: loq̃ns
de cubiculo ſpõſe: ubi uocat cubicl'm ſpõſe modũ
regiminis quẽ deus tenet circa electos.Eſt iqt locus
ubi uere q̃eſcẽs & q̃etus cernit' deus locus omnio
non iudicis: nõ magiſtri: ſed ſponſi.Clare ibi agno
ſcitur miſericordia domini ab eterno & uſq; in eter
num ſup timẽtes eum Et felix qui dicere põt: pti-
ceps ego ſũ omniũ timẽtium te & cuſtodientium
mandata tua.Stat ꝓpoſitum dei: ſtat ſentẽtia pacis
timẽtis eũ: ipſoꝝ etiã diſſimulans mala: & remune
rans bona: ut merito mõ eis nõ tantũ bona: ſed &
mala cooperentur in bonum. O ſolus uere bea
tus cui non iputauit dominus peccatũ. Nam quis
nõ habuit peccatum? Nemo. Omnes enim pecca-
uerunt & egẽt gloria dei. Quis accuſabit aduerſus
electos dei? Sufficit mihi ad omnem iuſtitiã ſolum
habere ꝓpitiũ: cui ſoli peccaui. Omne qđ mihi ipe
non iputare decreuerit: ſic eſt quaſi nõ fuerit. Non
peccare dei iuſtitia eſt; hominis iuſtitia indulgentia
dei: uidi hoc & intellexi illius ſentẽtie ueritatẽ. Oĩs
qui natus eſt ex deo nõ peccat: qr generatio cele-
ſtis ſeruat eũ. Generatio celeſtis eterna p̃deſtinatio
eſt qua electos ſuos deus dilexit & gratificauit i di-
lecto filio ſuo ante mundi conſtitutionẽ: Sic in ſcõ
appentes ſibi ut uiderent uirtutẽ ſuam & gloriam
ſuam quo eius forent conſortes hereditatis: cuius
& appent conformes imaginis. Hoc igitur aduerti
quaſi nũq̃ peccaſſe: quoniã & ſi qua deliquiſſe ui-
dentur in tempore: nõ appet in eternitate: qr chari-
tas patris ipſoꝝ cooperit multitudinem peccatoꝝ.
Et dixi beatos quoꝝ remiſſe ſũt iniquitates & pec-
catã: cum ſubito tanta quoq; mihi de me ſuborta ẽ
fiducia: & infuſa letitia eſt: quãtus in loco horroris
.i.in loco ſecunde uiſionis. Iudicii reproboꝝ non
preceſſerat timor. Ita ut mihi uiſus ſim: tanq̃ unus
ex illis eſſe beatus. O ſi duraſſet. Iterum atq; iterum
uiſita me domine in ſalutari tuo: ad uidendũ in bo
nitate electoꝝ tuoꝝ: ad letandum in letitia gentis
tue. O uere quietis locus: & quem nõ imerito cubi
li appellatione cẽſuerimus: in quo deus non quaſi
turbatus ira: nec uelut diſtentus cura proſpicit': ſed
ꝓbatur uoluntas eius in eo bona beneplacẽs & per
fecta uiſio iſta nõ terret: ſed mulcet: inquietã curio-
ſitatem ſedat: nec excecat niſi fatigat ſenſus: ſed trã
quillat: hic uere quieſcit'. Tranquillus deus trãquil
lat omnia: & quietũ aſpicere quieſcere eſt: cernere eſt
regere: poſt diuturnas forenſium quaſi lites cauſa-
rum dimiſſis aſe turbis cauſaꝝ moleſtias declinãtẽ:
petentẽ de nocte diuerſoriũ: cubiculũ introeuntẽ
cũ paucis quos hoc ſecreto & hac familiaritate di-
gnat' eo certe ſecurius: quo ſecurius quieſcentẽ: eo
ſerenius ſe habentẽ quo placidius ſolũ intuentem
quos diligit. In hoc archanum & in hoc ſanctuariũ
dei: ſi quem fortaſſe noſtrum aliqua hora rapi con
tingerit poterit quidem h̃ cũ ad nos redierit gl'iari
& dicere. Introduxit me rex in cubiculũ ſuum: huc-
uſq;: Ber. ad litterã i predicto ſermone. Non propt̃
hoc autem electoꝝ peccata ſunt eis minus defleda
& lamentanda: qr deus inde eis eliciat bonũ. Sed tã
to magis debet quiſq; gemere deũ offendiſſe: quã-
to magis ſentit ipius bonitatem: eius malitiam in
offẽſis horribilibus noluiſſe derelinquere: imo q̃ſi
iſti ſoli ſciunt flere: & ſuas malitias cognoſcere: &
ſolum in eternum domini miſericordias decantare
Quod autem electorum peccata ſint uere culpe &
ideo diſplicibiles: licet ſit ꝑ ſe notum mẽti illumiã
te: qr impoſſibibile eſt ꝙ ſũmo bono nõ diſpliciat
malitia & ꝙ ſũme iuſtus non puniat male acta: tñ.
Gregorius hoc aperte aſſerit & probat libro moꝝ.
.ix. ſuper illud. Iob.ix. uerebar omnia opera mea ſci
ens ꝙ non parceres delinquẽti ubi dicit' ꝙ nequaq̃
peccato pcitur: qr nullatenus ſine uindicta relaxat':
Et ibi probat ꝙ delinquẽti pcitur: qr petrus negãs
reſpectum ſaluatoris: ad contritionis lachrymas
uocat': & paulus in terra xp̃m perſequens ab eo de
celo conuertitur: & non ſine ultione pcitur: quia ul'
homo punit uel deus cum homine: unde & de pe
tro ſubdit': ꝙ egreſſus foras fleuit amare. Et de pau
lo. Ego oſtendam illi quanta & cetera. Similiter po
nit ibi exemplum de dauid: cui cum poſt contriti-
onem dixiſſet dominus: trãſtuli peccatum tuum:
tamen poſt multis cruciatibus afflictus: ac fugiẽs
filii perſecutionem: reatum culpe quam perpetra-
uerat exſoluit. Similiter ponit exemplum de pec
cato originali: quod licet nobis dimittatur i baptiſ
mo: tamen ex hoc adhuc corporaliter obimus: &
ſic pius ieſus & parcit dimittendo culpam: & nõ ex
toto parcit: quia ſemper infligit aliquam reatus pe
nam: propter quod patet: ꝙ nullum peccatum eſt
impunitum etiam in eo qui facit illud: ſed maxima
charitas ieſu ipſas penas punitiuas preteritarum cul
parum in electis per uirtutem patientie cõuenit in
maxima lucra meritorum: unde & ipſas pũitiones
eiſdem facit cooperari in bonum. Sicut patet in pre
dictis exemplis. Et licet aliquas penas ab electis re

UVA. BHSC. IyR_070

quirat dei iuſtitia:tamen principaliter penã ſolués eſt piiſſimi ieſu pena pro nobis in ſua paſſione aſſumpta: propter quod electi tranſportantur tantum in bonum ieſum: uidentes ꝙ ipſe ſolus eſt bonum redempte nature:quod principaliter gaudét & dolent ĩ xp̃o ieſu illo duplici dolore & duplici gaudio ſupra deſcripto.Et tãtũ reputant ſe imẽſum gaudiũ quod deus hẽt in ſe:& quod aſſũpta natura hẽt in uerbo:ꝙ omnia alia gaudia huius uitẽ quaſi fugiũt ut doloré:& ideo nec ab ipſis terrenis gaudiis mentalit̃ imutant̃. Intellige ſane ꝙ licet iſti habeãt naturales paſſiões & leticias quas xp̃i pietas ĩ eis duplicat:tñ quieté mẽtis & ordiné uirtutis ex ipſis nõ ꝑdunt. Similiter tantũ reputant fore dolendũ de diuinis offẽſis:tam a ſe q̃ ab aliis ipie cõmiſſis:& maxime de illo crudeli opprobrio quod deus ap ipiis iudeis recepit: & a nobis ex cõtemptu recipit ĩ natura aſſumpta:& de immẽſo dolore qué ex his xp̃s pro nobis ſuſtinuit:ꝙ oẽ aliud triſtabile eis quaſi nihil occurrit pp quod ipi guſtant gloriã xp̃i dei ut ſũme bonum: & ꝙ non potuit eis melius fieri q̃ ꝙ humanitas xp̃i uniret̃ uerbo ĩ qua ſũt & ipſi uniti in tantũ ꝙ ſaluo ordie quem deus ſtatuit:nunq̃ potuit deus ipſiſmet electis melius facere q̃ xp̃m aſſumere ĩ unitate perſone.Nec unq̃ potuiſſent uenire ad illũ gradũ ĩ quo guſtant deum niſi per hominé aſſumptũ:etiã dato ꝙ eos ſaluaſſet ſine aſſumptione noſtre nature. Ita etiã fit magnus iſte ieſus in cordibus ſuis:ut q̃ ſi uideatur eis ꝙ omnis creatura ordinetur ad chriſti honorem:& ꝙ propter hoc a deo ſit facta:unde & ipſum chriſtum ieſum uident ĩ immenſitate cordis ſui omnium creatorum continere gloriam & pro omnibus deo gratiam & cultum latrie reddere:in tantum ꝙ chriſtus perfecte reddit gratias deo pro creatione demonũ & omnium dãnatoꝝ: & qr uidet ꝙ eoꝝ creatio ſibi & ſuis electis ad magnũ honoris titl'm ſeruit:iõ ex toto xp̃s ſceuiſcerat ut recõpẽſet ditati laudes & gr̃as & debitũ cultũ: qué uidet illos ipios demões & dãnatos in ſeipſis diuinitati auferre:q̃uis ñ poſſũt ſibi auferre qn eoꝝ cruciatibus honoretur per iuſtitiam punitiuam. Et ſic uides ꝙ in chriſto ieſu deus recuperauit quicquid per demonem tam in ſe:q̃ in dãnatis uidebatur perdidiſſe:licet ex hoc iuſtiſſimo ordine demonum & dãnatorum eorum exigente malitia: nũq̃ ſit ſaluatio ſecutura. Ex hac autem ratione poteſ uidere:ꝙ chriſtus homo omnes ſedes mentium demonum iuſte poſſidet:& ideo iuſte ſuis membris tribuit ſecundum gratiam quam eis menſurauit in merito mortis ſue. Vides etiam quomodo chriſtus iniurias loco dei recepit.In ip̃o enim ieſu tanq̃ in coniuncta ſibi natura deus doluit: & ui tu peratus fuit ab iniuriis omnium culparum:& omnium malorum que unq̃ a demone uel homine ſunt commiſſa uel cõmittentur:propter quod defectum quem non potuerunt facere culpe in deo: fecerunt in homine aſſumpto:& ideo ipſi homini aſſumpto poteſtas iudiciaria ẽ tributa: ſicut chriſtus dicit de ſe. Et poteſtatem dedit eis iudicium facere &c.quaſi dicat.Sicut ipſe uice dei iniurias homo deus doluit:ita ipſe illarum iniuriarum ſententiam apparés in humana natura dictabat. Ex clarificatione autẽ iſtius ſtatus in cognitiõe predictorum tam ſui q̃ dei:q̃ etiam proximi exeunt iſti ſtatus:& uirtutum ſublimia exercitia. Primus ſtatus eſt una obedientia dei letificata & quietata in omnibus penis:tormentis:& uerecundiis:ac dannis:propter honorem dei & propter conformitatem ſimilitudinis amati chriſti:& non tantum anima portat patienter:ſed & letãter:imo ad ſimilitudiem chriſti ieſtimalibi charitate anima omnibus electis coniuncta deſiderat & petit a deo pro ſua maxima gratia:ꝙ omnes penas & uerecundias:& omnia mala penalia electorum que debent ſuſtinere pro peccatis ſuis:uel quomodocũ ꝙ aliter. Siue in hac uita:ſiue in purgatorio ſibi tribuat:& ipſam faciat ſuſtinere:nullũ aliud petens ab ipſo deo pro pter iſtorum ſuſtinẽtiam premium:niſi ꝙ electi liberentur ab eis:& liberere ipſi deo fruatur. Iſto.n. modo ſentit anima ꝙ chriſtus omnium electorũ portauit dolores:& quãtum eſt ex ſe uoluiſſet omnia membra ſua eſſe ab omnibus penis etiam temporalibus libera:niſi diuina ſapientia & uoluntas aliud ordinaſſet propter membrorum cõformitatem ad caput:& iſto modo exponit Hylarius illã orationẽ xp̃i.Pater ſi poſſibile eſt trãſeat a me calix iſte.Exit etiã iſte ſtatus ex experiẽtia predicte crucis:ita ꝙ ſemper occcupat mẽtem ſuam in chriſto dilcõ.Et hoc quinq; modis.ſ.ſemper aliquo iſtorum modorum mẽtem ſuã replendo de ipſo chriſto. Primo cõtẽplãdo eius naturã diuinã & humanã:& perſonalẽ unioné. Secundo eius dulciſſima nomia.ſ.filius dei:imago patris:uerbũ:ſapiẽtia:lux:ſplẽdor:radiuſ:& cãdor lucis eterne.Et quo ad humanitãtẽ:Ieſus ſanctus inocẽs:ipollutus:rex regũ:& dominus dominãtium:nazarenus: crucifixus:filius uirginis & paupis mulieris:magiſter ueritatis:& ſimilia.Et nomina deſignãtia pſonã ĩ duplici natura:ſicut chriſtus icarnatus:emanuel:& ſimilia:in qbus anima guſtat ſapide.d.ſpõſo. Oleũ effuſum nomen tuum. Tertio modo implet ſe chriſto:cõſiderãdo eius uite exemplum:paupertatem:humilitatẽ: patientiã:ieiunium:& omnia alia que in ultimum mortis ſupplicium terminantur. Conſiderando quarto eius uerba que ſunt dulciſſima. Quinto ſingulariter conſiderando,ea que per ſuum corpus tranſierunt:uel inflicta fuerunt a malignitate perſequẽtium. Sicut ſunt claui & lancea:uel ſibi inherentia ex uoluntaria aſſũptione noſtrorum defectuum.Sicut ſunt cibi & potuſ: & ipſorum purgationes:que quanto ſunt uiliora: tanto magis dignatiue aſſumpta: ac per hoc magis in eius amorem tranſformatiua mẽtem deuotam. Exit etiam ſtatus alius ex cognitione predicta:ꝙ plene elongatur ab omni cauſa mali: quia

UVA. BHSC. IyR_070

in oībus ſemp uidet deum optimum: & ideo deo nullum dat defectum: ſeipſam nō poteſt uidere niſi omniū malorum radicē & abyſſalē infernū: ut dictum eſt ſupra: proximum ſemper uidet cū omni amore. Et ſi aliquē uidet peccare: nō ipſum deſpicit uel ei inſultat ſed compatitur & lamentat̄ pro ipſo & conſiderat ꝙ ipſa multo peius ruiſſet: niſi diuina gratia prouidiſſet: ꝓximū autem quātūcunqꝫ ſceleratū ꝓ tanto ſibi preponit: qr donec nō eſt dānatus ultimo: ſemper credit ꝙ deus eruet ipſum de ſuis peſſimis malis: & ad maiorem gradū gratie q̄ ipā habeat ipm̄ eleuabit: uel ſaltem ipm̄ pōt eleuare qr eſt multo minus indignus q̄ ipa ſit. Et hoc eſt quod dicit Gregorius in libro.xxiii.moꝝ.capi.xii.ponens exemplum de Stephano: & paulo. Stephanus enim ſi ſtatum preſentem conſiderauit in paulo multo ſe illi ꝓferre potuit: dū eum ſic crudeliter lapidauit xp̄m confitentem. Sed ſi ꝓuidit eius futuꝝ ſtatum in ap̄ſ atus gradu: multū ſe illi impa rem potuit reputare. Exit etiam de hoc ductilis obedientia q̄ ſemper inſpirationi interne obedit & de uirtute in uirtutem eius ducatu ꝓcedit: & quāto plus ꝓficit: tanto plus ſe ſub deo humiliat & ſuam rebellionē accuſat: & tāto ſemper ſibi magis ſentit ſupereſſe quo tendat: & ſub ducatu gratie ſic ē mortua in ſuo abnegato: ꝙ ſic quietatur in ſuis penis & tentationibus non delectatis nec cōſentitis. Sicut in eleuationibus & guſtibus mētis. Et tanto ſecurius delectatur in his q̄ diſplicent ſibi ſecundū ſuum carnalē affectum: quāto magis ē ſecuta in eis ꝙ ibi nō delectatur niſi propter honorē diuinū. In conſolationibus uero quātūcūqꝫ ſpūalibus ſi uidet ſe in eis ſemper ſibi eſt ſuſpecta ne delectetur in ipſis nō totaliter pp deum ſed pp ſuiipſius amorē. Et quia ipā toto ſuo ſtudio inſudat ꝓprio amore mori & ī ſolam dei uoluntatem tranſferri: ideo ſtudet in ſola dei uoluntate ſtabiliri: ut ī ea ſit mortuum: tam de ſe ipſa: q̄ de omnibus creaturis: & uoluntatis plena & contenta de eo quod fecit deus in ſe ipſo: & in omni creato: & maxime de menſura diſtributa unicuiqꝫ electo in participatione meriti mortis xp̄i: ut nihil uelit de ſe: nec de aliquo creato: niſi illud qđ ꝓ deſtinatrix gratia unicuiqꝫ diſponit in xp̄o ieſu: pp ipſius ineffabilē charitatē. Ratio autē huius contētationis uolūtatis eſt: qr iſte ſublimis ſtatus illuminat & certificat mentē ꝙ deus in omnibus optime facit: & ꝙ omnes electos ducit ꝑ illā uiā q̄ melius eos ad predictū xp̄i meritū adducit: & ꝙ oīa mala & bona facit & pmittit deus euenire ad melius ſecundū illum optimū ordinē quē ab eterno elegit. Quia uero xp̄us ieſus illud qđ in ſe ipō compleuit in nobis per ſpiritū ſanctū uegetat & facit nos ſibi aſſimilari de nouo & ſupiora mēbra coopari miotibus hierarchico ordine ſtatuit. Idcirco ille perfectus ſtatus qui deſcriptus eſt ſupra quietis mētalis nō inducit negligentiā nec uirtutū conatum: & cōtinuum gemitum orationū excludit: quin potius cum ponit animā in perfecto charitatis ardore: totā eā euiſcerat ad fugā omnis mali in ſe: & ad ſuccurſum ꝓximi omnibus modis quibus decet: & ad cōtinuum gemitū ut qđ factū eſt in celo xp̄i ieſu de complemēto uolūtatis diuine fiat & in terra membrorū ſuorum: & eſt ſollicita exorare ꝓ ſuccurſu diuino tam ſibi q̄ ꝓximo: qr ipſa ē bene certificata ꝙ iſtud quod eſt factū in xp̄o de nobis debet ꝑ influxum ſpiritus ſancti totū fieri ꝑ nos ut aſſimilemur & configuremur noſtro capiti xp̄o ieſu. In quo: & per quē quicquid boni agimus opamur. Quomō enim poteſt in illa anima negligentia cadere q̄ tota in ſe eſt mortua: & ſolum uiuit in xp̄o: & totā ſe immolat deo pro honore dei & pro ſalute ꝓximi nullo reſpectu habito boni proprii: ſed ſolū beneplaciti dei & ſimilitudinis cordis ieſu xp̄i. Aut quomō cadit ſupra ſpiritū libertatis in illa anima incompaſſio ad proximū in tribulationibus: quādo ipſa aīa eſt tota ſic data amori eius: ꝙ omnes eius tribulationes petit a domino ſicut dictum eſt ſupra ſuper ſe euenire ſi deo placeat: & illum liberari ab eis: unde iſta aīa optime fugit peſtem illius uenenati erroris: ſpiritus libertatis: imo potius malignitatis. Illi enī mortis filii ex hoc ueriſſimo principio: ꝙ nos nihil boni poſſumus ſine gratia: uolūt: ꝙ quicquid facimus ſit a gratia: ac per hoc comedere: & fornicari: & ſimilia dicunt in nobis nō eſſe culpas: qr gatia mouet: ut dicunt ad iſta. Sed hec illuminata crux gratie dicit ꝙ libertas arbitrii defectiua ſtat coīter dum ſumus in uia cū gratia: & ideo poteſt cōtra lumē gr̄e & diuine legis agere ſecundū ſuū malitioſū appetitum: & ſic agendo deſtruit in ſe gatiā & hoc eſt peccare: & qr hoc libere elegit contra remorſū gratie: & imperium legis diuine: ideo ſe auertit a deo ac per hoc facit ſibi falſū deū delectatione quā elegit: pp qđ iuſtiſſime in eternum damnatur. At econtra aīa illuminata in hoc gradu licet uideat ꝙ ꝑ ſe nullum bonū poteſt. Videt tamē ꝙ male agere pōt: & ſufficit ad dānationē: & ꝙ habita gratia pōt ex malitia ꝓpria operari contra gratiā: & ex ſola gr̄a pōt gratiam cuſtodire: & ſecundū illam operari. Et qr gratia ramificatus in habitus uirtutū donoꝝ: & beatitudinū quoꝝ ē ſtrenue: faciliter: & delectabiliter operari ſimilia xp̄o ieſu: & omnia cōtraria aſpnari: idcirco talis aīa eſt in continua fuga maloꝝ & exercitio bonoꝝ: qr ſemp ſicut debet recognoſcit a gr̄a: & quādo ab his deficit uel bonū obmittendo uel malūm cōmittendo ſemp ſe recognoſcit ream & ſolā cām & ſibi eſt quaſi infernus uitiis ſubdi affectu uł actu uel in his delectari: uel bonū faſtidire ex qua ſibi uidet īferri iuſte a diuina iuſtitia alium īfernū penalē & econtra eſt ſibi delicioſa paradiſus a uitiis habere affectum libeꝝ: & operari ſecundum ſimilitudinē uirtutum dei hominis xp̄i ieſu: & uidet ꝙ gratia ꝓprie habet aſſimilare deo animā ſecundum uirtutes quas opatus ē in aſſūpta natura unde totū īpetum cordis talis aīe gr̄a inducit ad eligendū q̄ xp̄us elegit: & fugiēdū qđ fugit: & in his ſolis quieſcit. Unde diligit uirtutes pp ſe: & odit uitia pp ſe. Nec ūq̄

UVA. BHSC. IyR_070

ē aīa pfecte recta donec diligit bonū uirtutū pp ſe & malum uitiorꝫ odit pp ſe. Excludit ergo ſolū ſtatus pdictus uacillationē fidei in credendo qr cer tiſſima eſt:qr quicquid petit ꝓ electis accipiet :uel melius.Excludit etiā anxiā inquietitudinē mentis: quid uelit facere xp̄us de ſeipſa uel de alio quocūqꝫ & curā ſuperfluā de futuro:qr in ſolo preſenti tota rapta in deo & quietata in cogitando & trāſformā do ſe in dolores & gaudia pnominata ſuperius nō dubitat quin deus in omnibus ꝓuideat ad melius electorꝫ:& ad complēdū in mēbris:quod in capite iam eſt factū .Ipſa uero ſic eſt contenta de eo quod ſibi & aliis deus fecit in xp̄o ꝙ ip̄i deo renūtiat de omni alio bono qđ poſſit ſibi dari niſi in xp̄i meri to amoroſo:& hoc eſt uere eſſe pauperē & abnega tum in xp̄o. Iſti autem ſtatui ipſe benedictus ieſus uidet̄ participiū tribuere duplicis ſtatus quē i ſeip̄o habuit in hac uita.Sicut enim ſimul ip̄e fuit uiator & cōprehenſor & inabyſſatus in doloribus & frui tione trinitatis btē .Sic mirabili & deſiderabili mō concedit tali aīe:ꝙ duplici predicto dolore i ſua cru ce tranſfigitur:& ad guſtandas illas duas gl'ias ele uatur:& iſta duo mutuo ſe argumētant .Quanto enim plus guſtat & amat illas duas gl'ias.ſ.trinita tis & dei hoīs:tanto plus horret: dolet & ſētit illos duos predictos dolores & iniurias factas ip̄i deo & hoī aſſumpto:& quanto plus in iſtos dolores trāſ format̄:tanto magis ſe conuertens ad illorꝫ gloriā iocūdatur & aliquādo abſorbetur ſolum a gaudio Aliquando trāſfigitur a dolore.Aliquādo mirabili modo unū nō īpedit aliud: ſed in utrūqꝫ tota tranſ fertur qđ male inexperta mēs poterit eſtimare .Et in huiuſmodi operatōibuſ quibus ſpiritus ſanctus miris modis agitat aīam ſibi deuotā:ualde parum cōcludūt ſophiſmata philoſophantiū: qui falſis ra tionibus ſepe ꝓbant īpoſſibile fore multa fieri que mens illuminata cognoſcit certa experientia in ſe a pio ieſu eſſe completa: & cū hoc clare cognoſcit ꝙ uſitatus modus ſapientis ieſu eſt iſta abſcōdere a ſa pientibus & prudentibus:& ea puulis reuelare: & quaſi in omni materia multū intrinſeca deuotioni ieſu idē cōtingit:qr in ea multi ſtudentiū huius tē poris ſicut in re ſibi ignota calculāt ſibi multa uer ba uaria & indocta:& ſpiritus ſanctus oſtendit ſuis diſcipulis: qr in his ſola illa experientia facit artem.

In tali autē tranſportatione cordis eſt multiplex gradus.Aliquando enim ſic abſorbetur:ut a ſe tota tranſeat in amatū & nihil ſentiat de ſe uel de nullo. Aliquando pōt ſentire q̄ circa ſe fiūt: licet ſenſibus non poſſit libere uti .Aliquādo pōt libere ſenſibus ſuis uti ſed non pōt uacuare extrinſecis curis pro ximi.Aliquando uero tan ta ſpiritus ſc̄i fortitudine roboratur & tanta capacitate dilatatur:ut plene trā ſformata in ſuprema parte ſue mētis repleta: tā de xp̄i crucifixione: q̄ gloria poſſit ſine ſua dānoſa di ſtractione plenarie curis intendere proximorꝫ:imo tunc ſolū eſt ſtatus prelationis perfectus:qn̄ ſic ē p donū ſp̄us ſancti roboratus.Sentit autē āīa tantam fortitudinē ſui in deo:ut facile & iocundum ſit ſibi omne pecccatū mortale uitare:& multitudinē ueni alium:& talis mens ſi ex deliberatione eligeret ali quādo peccare uenialiter:plus horret iſtū ſuum de fectū:& magis corā deo de hoc facit lamētū q̄ faci at ſepe mēs īfirma ſi caderet īmortale .Et talis mēs ſtudet ex tota ſe oēs attractiuas conſolationes ſeſu um deuitare:unde plus timet excedere ī delectatio nibus ſeſuū:que ſibi a diuina bonitate conceduntᷣ ut eis utatur q̄ mens infirma ſtudet fugere delecta tiones peccatorꝫ:unde ſtudet ieiunare quātum pōt ab omni delectamento tereno:& ſtudet fugere oīa lamēta q̄ poſſet facere de ſuis penis: & illatis iīuriis ſine peccato.Et ſtudet ſimpliciter fugere ſolatia cre aturarꝫ:niſi inquātū in deū tendūt totā ſe & ſua cō mittens deo.Aliqn̄ etiā ſic abſorbet̄ a trinitatis glo ria:ut tūc ieiūet ab omni creato:& i nulla creata glo ria delectetur:& nec ſe ip̄ſā ſentiat:ſed ſolūmō deū Et hec eſt perfecta pax: & lectus ſponſalis m̄rimo nii anime & dei .Et hic ſponſus adiurat omnes cre aturas quātūtūqꝫ btās:ut merito dicant̄ filie hieru ſalem: ne hanc dilectā excitare & īquietare pſumāt.

Attende autē diligenter:ꝙ totus conatus iſtius ſtatus eſt mētē ſub diuina obediētia pleniſſime ſta bilire:& a ſeipſa totaliter deficere:ut poſſit tranſire i uirtuales perfectōes ſimilitudinis ieſu xp̄i & ſue ma triſ ſanctiſſime:pp qđ cū multa dulcedine tenet in imicos ſuos in pn̄tia dei:orando ꝓ ip̄is:& libētiſſie inuenit uias quibus cū utilitate aiarꝫ ſuarꝫ poſſit eis exterius ſeruire:& etiā ſp̄ūaliter & tēporaliter ꝓmo uet̄.Affectus uero amicorꝫ maxime carnaliū & ſibi temporaliter obſequentium licet gratāter recogno ſcendo debite ponderet: tamen ē ſibi ſemper ſuſpe ctus: ne excecatio amoris ꝓprii eū decipiat i eiſdē. Peccantibus autē & ruentibus tanta cōpatitur mi ſeratione:ut quaſi mater uidetur eos pturire de no uo & lamentabiliter eorum deflet ſcelera & ardētiſ ſima charitate in conſpectu dei ſe ſuis bonis ſpoli at:cum tamen ſemper in ſe nihil uideat:dona tamē dei eis applicat uſqꝫ ad ultimum ſue ſalutis. Ex quo etiam ſequitur ꝙ in predicte charitatis uigore ſibi oīa duplicātur: tenet tn̄ circa eos debitas diſtri ctionis cēſuras:ſecundum ꝙ ip̄ſmet peccatoribus & cōmuni ſtatui expedit̄ uidetur: maxime ſi ad eū paſtoralis cura pertineat nec ꝓpter hoc attēdit mul torum huius temporis ph'iſeorꝫ duritiam qui in ali orum ruinis & penis uolunt mundo ſuam hypocri talem iuſtitiam oſtentare : qui impii nō attendunt ꝙ crudeliter pdunt animas: pro quibus benignus ieſus dignatus eſt mori :qui quaſſatam arundinem non confregit & lignum fumigans non extinxit. Si quādo uero ſtatus pdictus diſpenſatiue pmittat̄ in inſipiditatem bonorum decidere: ꝙ iugum dn̄i ſuaue ſibi aſperum uideatur: impios ſe reputāt & ſe benedictum ieſum dementiri accuſant qui dicit.Iu gum enim meū ſuaue eſt & onus meū leue &c. Et ut breuit̄ cōcludā ad iſtū ſtatū reducit̄ alta pfectio quā deus dare dignat̄ ī uia in natura corrupta.Mul

UVA. BHSC. IyR_070

ta q̄ ſpectāt ad pfectiōem huius crucis reqre ſupra
libro.ii.ca.v.Et lib.iii. cap.tertio. Quarta crux q̄
proficientiū eſſe uidetur:in hoc conſiſtit:ꝙ aliqua
principia ſuperioris ſtatus preguſtat:& ad illū ſtatū
quando deus animá preuenit i guſtibus:toto mē
tis conatu anhelat.Quia uero multū a perfectio
ne deficit:ideo quando diuinis priuatur guſtibus:
ſtatí de ſua īfirmitate deſpat:nec credit niſi cū mul
ta formidine & obſcuritate:ꝙ deus eam multū te
nere diligat:nec ꝙ eá uelit erigere ad uias pfectio
nis ſequēdas.Multū iſta uacillat inter bonū & ma
lum:modo uitá īmutat:& ſibi multas regulas de
ſuprapoſitis firmat:& quádo ſentit uel modicum
guſtū:ſtatim ſe credit aſcendere ſup pennas uento
rum.Et quia adhuc non ē ſeipſa uacua: ideo mul
tum libēter guſtat deū ut ſeipſum promouētem:
conſolanté:& dotanté uirtutibus:& niſi ſibi caue
at ſuper uentū proprie reputationis ponitur & alli
ditur ualde.Sed quia benedictus ieſus eá ad pfecti
oné elegit:ſtatí ip̄am lumine ſue claritatis illuſtrat:
& in ſuū rediens nihilū:ad horá amoré illius caſti
gat:& eá totá ſemetipſa euacuat. Sed poſt modi
cum ip̄a in ſeip̄am reintrare pmittit:ita ꝙ ſibi mi
ſericorditer ſubtrahit ſentimentū quod dedit:pro
pter quod anima talis portat ſemetip̄am ut clauū i
corde:qué tenere dolor eſt ex remorſu conſcientie
& extirpare non preualet. Aliqnando datur ſibi
humilitatis ſenſus:ut querat & circueat per creatu
ras quas ſpirituales audit:& quaſi per eas ſe credit
poſſe deuenire quo tēdit.Et quia deus ipſum ſem
per í humilitate nutrire diſponit:ſepe per eorū uer
ba & conſortia multa bona ſentiméta & feruorum
guſtus ſibi dominus uidetur tribuere. Permit
tit autem dominus í his ſibi multas ſimplicitates:
& ſepe deceptiōes:quas tamen ex radice pie inten
tiōis & ſua bonitate ſupportat:& ad utilitaté mul
tarum experientiarū ei tribuit euenire. Hic ſtatus
non poteſt ſemetipſum profūdare in cognitione
ſue abyſſalis malitie:quia cecitas ſua ſemper uela
men excuſationis apponit:nec poteſt plene in re
ctam ferri eſtimationé proximi:imo ſepe uiros p
fectos propter ſuam experientiá de modico defe
ctu qui forte ē profectus iudicat:quia tamé tendit
ad perfectum : in tali iudicio nó durat. Hic ſtatus
cum dulcedine fruitur amico & ſuauiter eum ſtrin
gít í brachiis coram deo.Et licet uelit ferri propter
p̄ceptum domini ad inimicorum amorem:tamen
cū difficultate:& ad minus cū modico ſapore po
teſt ferri in eorū amorem:& adhuc habet de uela
mine malitie ad excuſandū ſuum defectum:dicen
do ꝙ eos bene diligit inquantū perſequūtur & af
fligūt. Sed zelo mouetur cōtra eos:quia deſtruūt
cómune bonum.Quia uero ad perfectum tendit
ſemp eſt ſibi in his ſuſpecta iudiciis:& licet difficul
ter:tamen exterius eis ſeruire conatur. Aliquan
do uero contingit ꝙ tales erūt dotati gratiiſ gratis
datis pro utilitate proximi:& propť exteriores pe
nitentias quas libenter faciūt & fecerūt ad magnā
famá deueniūt populorū.Et quia eis uidetur ꝙ re
uerentia populi & fama cedat in eorū utilitatem &
diuinum honorem:ſepe hic zelator efficitur fame
ſue:& quaſi uxoré propriam uult cuſtodire intactá
ūde & ſuos mordaces horret ſicut deſtructores cō
munis boni & reuerétiam ſanctitatis:& laudū pre
conia uidetur guſtare : ſicut conchilia ſiue marine
oſtree roré celi:omnes laudes ſibi factas credit ex
puritate mentiū:& ex diuina ordinatione procede
re:omnes mordentes & detrahétes ſibi credit cū
diabolo cōmercium habere:& ſepe extra ſe effuſus
ſeipſum in ſemetip̄o ubi eſt totus defectuoſus nō
uidet:ſed in ore populorū ſe conſpiciens:talem ali
quádo ſe reputat:qualē ipſum adulatores popu
li mentiūtur.Et in hoc ꝙ uidet ſua exemplaritate
uel predicatione conuerti:quaſi ſe credit ad partici
pium uirtutū ieſu acceſſiſſe:quia ſecum ſe uidet q̄
ſi populi ſaluatorem.In his auté omnibus abyſſa
les deceptiones ſui carnalis amoris impie latent:&
ubi ſe dicit zelare ſaluté populi & honorem dei:ibi
ſuam uanitaté & luciferianá ſuperbiá cecus paſcit.
Quod ſi miſer ille uellet ſeipſum de propria ceci
tate conuincere deberet ſe examinare q̄tū ſtuduit
& profecit in portádo hilariter ſuas reprehēſiōes:
detractiones & infamias pro ſuſtinētia ueritatis:&
quátū in ſuis opprobriis & penis ſtuduit honora
re deū et proximū:iſta cū mētis et corporis leticia
ſupportádo:& inferentes uiſceraliter diligendo.
Quod ſi iſte nūq̄ uoluit:uel ſi habuit amare ſuſti
nuit:certus ſit ꝙ in laudibus populi:& in zelo ſue
fame amorem carnalé ſuimet in contumeliam dei
nutrit.Non dico autem ꝙ iſte debeat mala facere:
ut incurrat infamiá:ſed debet laudes horrere:ſicut
falſitatis preconia:cū in ſe ipſe ſentire nō debeat ni
ſi malū:propter quod ſibi debet uideri ꝙ i hoc ex
acerbetˀ deus:qa laudatˀ peccator:iniqu uſq̄ȝ bene
dicitˀ. Attendendū ē uero:ꝙ aīa que in his alte
rationibus a domino adducitˀ ad perfectū: quátū
cunq̄ȝ uideat magná ſui utilitaté í populo:& ſi ali
quádo permittatˀ tali ſagitta feriri: nullo tñ modo
poteſt í hac pcuſſione ſubſiſtere:quia iá incipit ſue
utilitatiſ cognitione repleri:& iá deſiderat i ſolū ie
ſum tráſportari:propter quod moleſtiſſimū eſt ſi
bi applauſu populoꝝ laudari:& quádo uitare non
pōt:portat ſicut purgatoriū ſibi datū ſemp contra
laudeſ:ſuos quos nouit defectus opponés:& i his
tantū proficit:q̄tum ad perfectioné tendit.Si uero
ſe ſic laudibus populi nō opponit:ſed ut crudelis
lamia mámas nudat ſuarum appentū gratiaꝝ:qui
bus lactat ipſos catulos ſui faſtus:abſit ꝙ talé cen
ſeā in cruce proficientiū cótineri:qn potiuſ uel infi
ma cruce inferius poſita:que multū hypocriſis hēt
āmixtū: talis cōtineri cēſendus eſt:uel ſi multū ad
talis laudis acceptioné dilabitˀ i cruce ſue uanitatis:
pibit excluſus ab oí cruce uirtutis :niſi reſurgat & ſ
ipſa configetˀ clauis ſupbie eleuatus:ſicut eleuatus
fuit í cruce pícerna ipſi pharaonis:q in hoc myſte
rio diabolū rep̄ſentat:cū & hic celos ſue uanitatis

UVA. BHSC. IyR_070

miniſtrat: & ꝙ peius eſt ſe ſeruire dño gloriatᷣ. Et
eſto ꝙ nõ ad tãtũ aſcẽdat ſui fauſtus ut dãnari me
reatᷣ: tamẽ oẽs uirtutes mẽtis ſue ꝑdicta labes ſic dã
noſa cõtrahit: & augmẽtari nõ ſinet ut ĩ uiam ſpũs
eũ teneat ſuper uanũ. Reſpectu etiam dei ſtatus
iſte nõ eſt clarificatus nec quietatus: ĩmo ſepe opa
dei diſcutit: & quid de ſeipſo deus facere intẽdat an
xia ſollicitudĩe querit: & qr adhuc ſemetipm̃ minus
diligit licet ad ſpũalia bona qr ea non põt ut uellet
poſſidere pacifice de dei ſepe cõqueritᷣ bonitate: &
ſepe eſt incredulus de altis uirtutibus pfectorꝝ. Et
qr benedictus ieſus ut pia mater amoroſe: ut pius
medicus p efficaces medicinas hũc intendit ad per
fectionẽ adducere: ideo ipſum ſepe ut eũ ĩ ꝓpria re-
cognitione expertum faciat: tentationibus ſubiicit
ſpũalibus & carnalibus & noua uitia ĩ ſuis ꝑoribus
uanitatibus inexperta in xp̃o excitari pmittit: gu-
ſtus & delectationes ſuas ſubtrahit: ĩmo etiã lumĩa
q̃ dederat ſibi obſcurat: & cũ tã mẽte q̃ carne ſic tri-
bulationibus circũcingit: & ut iſte quaſi ſe reietũ a
deo hẽat reputatᷣ: unde & ſepe cũ multis lachrymis
clamat. Quare oblitus es mei & q̃re cõturbas me:
ĩmo ſepe quaſi ꝓpe deſperationẽ eũ ſic dimittit ut
lamẽtum iob ſibi deus uideatur de nouo formare.
Vnde etiã timens ſe totaliter dãnandũ ſepe dicit: p
eat dies in qua natus ſum. Sed qr deus ipm̃ ad pfe-
ctionẽ adducit hic eũ non dimittit nec quaſi de ſua
dãnatione ꝓprie eũ dolere pmittit. Sed qr uidetur
ſibi ꝙ a plãta pedis uſqꝫ ad uerticẽ ip̃e totus & in
tus & extra ſit dei ĩiuria: ideo tanto excãdeſcit odio
cõtra ſe ꝙ ſi nõ timeret deũ offẽdere ſeipm̃ totũ ſi
poſſet cõtereret: ut lagũculã figuli cõ tritiõe pualida.
Tũc factus ẽ magr̃ lamẽtorꝝ ſcripture: & ualde be
ne retorquet in ſe & ea recolligit p ſcripturas: quia
multa ſunt & doloroſe ꝓclamãt: & dolor mentis
illius aliquando eũ reliquat in contritionis lachry-
mas: & cũ magno gaudio ſue nihilitatis guſtu ipſũ
ſic ſub deo inabyſſat ut clamet & dicat: peccaui ſup
numerũ arene maris & mlᷣtiplicata ſũt peccata mea.
Et non ſum dignus uiderᷣ altitudinẽ celi pre multi
tudĩe inq̃tatis mee: qm̃ irritaui iracũdiã tuã: malum
corã te feci. Et ſimilia multa adducit. Aliqñ uero
duriori ſupplitio lachrymis priuatᷣ & contritionis
dulcore: ſed ſic repelitur experiẽtia ſuorꝝ malorꝝ &
ſic ꝓ tũc euacuatᷣ experiẽtia uirtutum in ſe ꝙ ĩ odiũ
ſui totus diſſecari uidetur & in eius mẽte fit turbo
tẽpeſtatis quo experiẽtia certa qua ſua malitia pal-
pat tanq̃ hũilitas ex una parte pugnat & una data
ſuperbia cõtra ſe ipſum & in magna pte tota ſancta
ſic eũ ex alia parte facit excandeſcere in iram & hor
rorem totius eſſe ſui qđ cõfringitur & deſſicatᷣ: ſtri
det dentibus: & quaſi ĩ omnibus oſſibus cõquaſſa
tur: & ſe ſepe pugnis pcutiens affligitur fortiſſime
ꝙ cõſcientia eũ retrahit a ſui dilaceratiõe totali qr
ſic amarꝝ guſtũ hẽt de odio ſui ꝙ uidetᷣ ſibi ꝙ ſuo
rum dolorꝝ remedium foret ſi totum ſe dentibus
rodere poſſet. Tunc & locũ ſolitudinis petens nõ
cũ lachrymis qr ignis iracũdie ſui quaſi omnes cor
poris humores abſorbuit: ſed cũ terrifico rugitu tã
doloroſos rumores mittit ad celos: ꝙ q̃ſi ictus ful
guris de ſuo corde ad confringendũ celũ uidetᷣ ex
ire & in principio quaſi ꝓpe deſperatiõis foueã tñ
multũ longe a deſperatiõis malitia clamat. Vt qđ
deus tardas me ſuffocare in penis? Qui cepit ipſe
me cõterat ſoluat manum ſuam: & ſuccidat me: &
hec mihi ſit conſolatio: ut affligenſ me dolore non
parcat. Tuncqꝫ in odiũ ſui rugitus & cõmotiones
tales facit in uentre ſuo tam mentis q̃ corporis: ꝙ
uidetur quoddã infinitũ tonitruũ: qđ in nubis con
ſtrictione iactetur. Puto aũt ꝙ inter dolores uirtu
ales iſte ſit magis afflictiuus: & magis corrodere ui
detur omnes potentias tã mentis q̃ corporis: & in
tantũ aſcendit: ꝙ anima potius eligeret oĩa marty
ria que unq̃ fuerunt facta q̃ tanta dolorꝝ diſſecatio
ne perſcindi. Et in iſto ſolo filio uidetur ſtare ſenti
mentũ gratie ipſius anime: qr deũ nollet offẽdere
ꝓ omnibus bonis & malis que poſſent fieri uel ap
peti a mente creata: & cũ hoc ſolũ nolit nihil aliud
in ſe uidet & hec ẽ cauſa diſſecatiõis ꝑfate. Quã
do uero poſt iſtas diſſecationes mentis ſicce diuino
effectu incipit fluere in lachrymas doloroſas cum
tanto dolore: & con tantis lachrymis: & cum tã alto
clamore ſi liceat: ĩmo aliquando licentiã dolor uſur
pat: clamat & dicit. Exurge quare obdormis domi
ne? & ſimilia quia non ſolum ſanctos & angelos &
ipſum deum pietatis fontẽ uidetᷣ ad ſui miſerãdũ
inducere: ſed & celũ & terrã & ĩſẽſibiles lapides ſe-
cũ ad lamẽta ꝓuocare uidetur: uidetᷣqꝫ celis ĩprope
rare. O celi eſtis uos facti ſaxei qr p uos nec ros
nec pluuia diſtillare uidetur. Sũ ego mons gelboe:
Viri dauid maledictione dãnatus a quo uel ſaltẽ ꝑ
mitie ſpũs effugantᷣ? Et tu deus cui ꝓpriũ ẽ miſere
ri ſemp & parcere ſola te mea uincit malitia: qr con
tines ĩ ira miſericordias tuas. Impoſſibile autẽ eſſet
exp̃mere quot lamẽtorꝝ & flagellorꝝ genera in illa
mente formãtur. Per iſtas autẽ alterationes con
ſolationũ & tribulationũ tandiu mẽtẽ ducit altiſſi
mus: q̃diu putredo ſue reputationis educatᷣ ab aſfra
ctuoſis cauernis mẽtis illius: & donec eã ſic ſuis re
pleuerit ignominiis ꝙ nũq̃ poſſit de ſe niſi malũ ſẽ
tire: tũc eam mortuã ſub ſuis pedibus ſternit. Sicut
in ſuperiori eſt ſupra deſcriptum ſtatu. In his enim
tribulationibus eſt nexus coniunctionis iſtorum
duorum ſtatuum. Et quia in his tribulationibus ẽ:
ſciat ſe appropinquare ad oſtium: quo in ſponſi in
troducatur cubiculũ. Sicut autem tu uides ꝙ arbo-
res momenti modici parum in ſua radice figuntur
ut cucurbita. Arbores uero alte ſtature & duratiõis
magne longiori tempore & profundius figuntur
Sic benedictus & ſapientiſſimus deus & ſecundũ
ꝙ animas ad maiores perfectiones aſciuit. Sic eos
in experimentis proprie malitie magis affligit: ut
profundius in humilitate fundentur. Et quia quan
to natura eſt nobilior: ſi ſit infecta tanto eſt ad ſui
reputationem prodiuior. Ideo ſepe tales mirabili-
bus cõfractiõibus q̃ſſat: & ſupbas eorꝝ mentes pre

UVA. BHSC. IyR_070

modos ſupius dictos tã diu p iſtas anguſtias circũ
rotat donec totalit̃ cõfracti mortui a ſe traſeãt & in
iſtis altiſſimos ſtatuſ formet.Sepe ãt faciliores uias
tenet ipſe ſpiritus:qui ubi uult ſpirat:& uocẽ eius
audis:ſed neſcis unde ueniat aut quo uadat:Io.iii.
Mẽſura iſtius crucis eſt ſcd̃m quantitatem deſi
derii quo ad ſupiores ſtatus perfectionum aſpirat.
Ad uidendũ autẽ quomodo in iſta cruce quã in
ſequẽti diuerſis gradibus mens proficiat in deũ:&
quomodo diuerſis gradibus recepte gratie mẽs ĩ
ſuo malo deficiẽs ad perfectionẽ formetur:multũ
ualet quod dicit Gregorius.xxii. Mora.ca.xviii. ſu
per illo uerbo Iob:ca.xxxi.Et in humero meo por
tem illũ:ubi dicit ꝙ cum mens a uite corruptibilis
amore diuertit:quaſi qbuſdã cordis paſſibus ad ĩ
teriora proficit.Et ibi dicit ꝙ nemo repẽte fit ſum
mus:ſed dũ quotidie p perfectionis mentũ mẽs in
altum ducit̃:ad h̃ aſcẽſionis cuiuſdã gradibus pue
nit̃.De quibus ſubdit̃.Per ſingulos gradus meos
pronũciabo illũ.Et adducit uerbũ ps̃.Deus in gra
dibus eius cognoſcet̃.Et illud ſcd̃m aliã tranſlati
onem.Exercitatuſ ſũ & defecit pauliſp ſpũs meus.
Et dicit ꝙ ſpiritus hoĩs ẽ ſpũs elationis:& ꝙ p oc
cultam grãm ad amorẽ dei tempata deſup menſu
ra proficimus:qr q̃to in nobis quotidie de dei ſpũ
uirtus creſcit:tãto noſter ſpũs deficit:& qr malum
nr̃m nõ a nobis ſubito penitus amputat̃:bñ pau
liſper defeciſſe dr̃.Tũc uero in deum plene profici
mus:cũ a nobiſipſis fũditus defecerimuſ.Et ponit
exẽplũ a dño in euãgelio traditũ:ubi dicit:per qua
litates frugũ diſtincta ſunt incrementa mentoꝝ p̃
mũ herba:deinde ſpica:deinde plenũ frumentũ in
ſpica.Nã pauliſp in unaquaq; anima in̄ne grẽ hu
mor exuberat:ut herba in frugẽ creſcat:& ideo ne
mo proximũ cũ adhuc herbã uidet de frumẽto de
ſperet. Itẽ ponit exemplũ de Daniele q cũ audiuit
uocẽ ãgeli iacebat in t̃ra:poſtea erexit ſe ſup genua
ſua.Tertio ſtetit rectus & tremẽs.Nã iacentes uer
ba dei audimus cũ ĩ peccatis ſumus.Sup genua ue
ro erigimur:cũ ꝓficientes cor a t̃renis ſeparamus.
Poſtremo erecti ſed tremẽtes ſtamus:cũ a terrenis
deſideriis pfecte ſubleuati:uerba dei quo plus co
gnoſcimus:plus timemus.Itẽ ad idẽ facit qd̃ gre.
dicit ibidẽ.xxxi.Mo.xxix.&.v. ſequẽtibus capl'is:
in qbus dr̃ quõ miles dei a ꝓmeua cõuerſatiõe ꝓ
ficiat:& a minimis ad maiora ſuccreſcat: & quibus
gradibus ab ĩfimis ad ſupna pueniat.Primo.n.ſu
ſcipit fieri fortitudinẽ:deĩde facit peccatorum con
feſſionem:poſtea incipit ſe ad alia in quibuſdam
ſuſtollere:& in quibuſdã inherere terre : qr cõuerſi
onũ initia bonis maliſq; moribus ſunt pmixta: de
inde cogitãs de futuro iudicio letat̃ parit̃ & timet:
quia ĩchoatis iã bonis:ſpe de iudicio letus:& nec
dum finitis oĩbus malis perfecte ſecurus non eſt:
ſed eſtimans ſeruile dominicã preſentiã formidat̃:
diſcit iudicem diligere:& timẽdo renuit timere:&
conſiderans formidinem pro carnali actione oriri:
incipit carnẽ per abſtinentiã domare: deinde tãto
ſublimius fraudẽ hoſtiũ cõſpicit quãto diſtinctius
corpus propriũ quaſi hoſtium adiutorẽ premit a
deo:ut etiã in alieno corde huiuſcemodi tẽtamen
ta dep̃hendat:& a mẽte proximi ĩmundoꝝ ſpũum
acceſſum prohibeat:de qbus callidus hoſtis terri
biliter dei militẽ tentat:& ſi ſupare nõ põt:ſaltẽ ſu
perare conat̃:ut uel ſic is quẽ defendere conſueue
rat perimat̃.Sed miles dei non ꝓpterea curã proxi
mi dimittit:nec tẽtationibus cedit:ꝓpter quod do
loſus hoſtis ad acriora tentamẽta ſe uertit. Tentat
enim dei militẽ nõ ſolũ de manifeſta nequitia:ſed
etiã inſidioſe de uirtutis elatiõe:necnõ quedã diffi
cultates perplexe eius conatibus opponũt̃:ſed ipſe
contra tot argumẽta belloꝝ ſeipm̃ diſcutit:& qc
quid in ſe terrenũ repperit : quotidie proficiendo
conſumit:& propter aliũ quod praue ſuboritur:
agere recta nõ metuit:& ad agẽda fortia ante inſo
nantia tẽperamenta non trepidat:imo & de tenta
tiõibus exultat:quia tãto robuſtius uirtutes cuſto
dit:q̃to ex tentatiõe concuſſus infirmitatem ſuam
humilius agnoſcit.Deĩde proficiens longe preno
tat de unaquaq; re:cuius uitii pugnã ſuccreſcat:ac
mala inſidiãtia cõſpitiẽs:primo ne mala quelibet:
ſecundo ſero conſiderat ne incaute bona faciat: &
poſtq̃ praua ſubiecerit:etiã ipa ſibi ſubiicere recta
contẽdit.Et quia ex bonis mala oriũt̃:uigilãti ſtu
dio cõſpicit quomodo ex doctrina arrogãtia:ex iu
ſtitia crudelitas:ex pietate remiſſio : ex zelo ira : ex
mãſuetudine torpor oriatur:& ideo ab eis cauet.
Quia ergo ſua cogitatione omne uitium prius q̃
ſurripe poſſit aſpicit:ac etiam perpendit:que turba
iniquitatũ proruat:ſi mala a ſe igredi uel pauca ꝑ
mittat ſagaciter deprehendit:tam capitalia uitia q̃
alia ex eis naſcẽtia:& ipa omnia prudent̃ deuitat.
Hec omnia prolixe deducit Gregorius: ubi loq̃ns
de equo quẽ dominus Iob deſcribit. Quita crux
eſt incipiẽtiũ:que proprie conſiſtit in fuga pecca
torum mortaliũ:timore ſupplicii:& amore premii
mixto tamen cũ hoc amore dei.Sed in iſtiſ ĩfirmis
raro uenit in eoꝝ mẽte amor dei:niſi p̃dictis dua
bus circunſtantiis ſuſtentatus.Iſti multũ uerſãtur
adhuc circa amorem ſui.Sed qui ſolebãt amare ad
delectamenta carnis:& mundi uanitates:& fugas
corporaliũ paſſionum:modo ſe amant ad fugien
da eterna ſupplicia propt̃ ſuum dãnum:& ad acq
renda celeſtia premia propter delectamentum pro
prium quod ſpectãt.Iſtis propter ſuam debilitatẽ
parum poſſet ſapere amor dei:niſi ipſum conſide
rarẽt ut utilẽ ſibi:& ideo in chriſti paſſionem ferun
tur cum multa compaſſione:quia eam pro eis ſu
ſtinuit:& libẽter deplorant dolores ſui corporis:
quia adhuc paꝝ intrant ad illos mentis conatus:
& multũ dulcit̃ ferunt̃ in chriſtum:cogitantes ꝙ
cum iſta doloroſa morte eos ex magno amore ſal
uauit:& quia paꝝ habẽt de lumine:magis ex iſto
reſpectu ferunt̃ in chriſtũ paſſum:q̃ in eo ꝙ in ſua
morte tantũ refulſit in chriſto altitudo ſuaꝝ uir
tutũ:& tã ſublimit̃ honorauit deum. Quia uero

UVA. BHSC. IyR_070

multũ ipi adhuc ſemetipſos diligunt:nec nouerũt quid ẽ eſſe abnegatũ ſub deo &:quomodo omnia optime facit:licet hoc cũ labore credant:ideo ſepe querunt & admirantur quare deus tanta uoluit ſuſtinere:cũ poſſet ſolo uerbo ſaluare:& quare ſic uoluit ab electis ſemp in doloribus uitã duci.Et quia adhuc fumi uitioꝝ flant in naribus ſuiſ licet propẽ cãs predictas peccata fugiant:tamen eſt eis magna pena opera abſtinẽtie facere.Quia uere ſemiplene ad perfectionẽ aſpirant:& eã adhuc nõ cognoſcũt in habitibus mentis:ideo ad eam nituntur in auſteritatibus corporis:que qr ſunt laborioſe multũ:magni ponderis ipſas reputãt apud deũ.Et quia benignus deus ſepe eis nouitiales feruores ꝑguſtãdos tribuit:ex quibus ad tempus ſepe cũ multa facilitate omnia auſtera ſupportant:credunt iã ſe perfectionis culmẽ attingere:qđ tamẽ adhuc cognoſcere non merẽtur:pp qđ ſicut modicũ experti ſe facille enũtiant:& de proximis multipliciter hinc inde ſẽtentiant:& ſepe uiros,perfectos qui iam maceraue runt carnẽ:& pp perfectionẽ mentis ſe portant carne ꝑmortuos: ex quibus debilitati corpori condeſcendũt: carnales iudicant & a ſpũ excediſſe. Et ut breuiter tibi dicã ſuo ĩbuti ſenſu uellẽt omnes ad ſui ſimilitudinẽ regulare:& quicquid eis nocet pp ſuas miſerias:credunt omnibus mortiferꝝ:& quicqu d eis,pfuit ad fugiendũ peccatũ:& adhuc eſt eis neceſſariũ pp ſui ,ppinquitatẽ ad ipm: totũ uolũt a quocũq; ſeruari.Quod ſi non fit:lacerant detrahunt:& dicunt tales de ſpiritu nõ curare: pp quod talibus põt ſpũs perfectiouis dicere.Inimici noſtri ſũt iudices.Quia uero tales mltũ ſe & ſua diligũt: ideo quaſi omnia,ppter ſuum ,pfectũ faciunt:& de ſuis ſpũalibus bonis ualde parũ eſſent ,pximis liberales: unde & orationes ſuas & omnia q̃ facinnt ſolum ad ſuã ſalutẽ retorquẽt.Et ſi aliquando ,p aliis pſalmos uel miſſas dicunt:multũ ſe eis ſeruire eſtimant & ponderãt.Et ut breuiter tibi cõcludã ſicut parũ intrinſecant in cognitione dei:& ſic etiã paꝝ intrinſecãtur in amore dei & ,pximi:& niſi deus ſtatim in omnibus ad nutũ ſatiſfaciat:conquerũtut & gemunt:& q̃ſi de omni re ſibi diſplicibili que eis accidit unã longã texturã tribulationũ cõponũt:etiã de qualibet trupha.Et ſepe contingit ꝙ opera ſua ualde modica tanti meriti eſtimant ꝙ magno puncto ẽ deus ũde retribuat tantũ bonũ.Sed poſſet deus eis reſpondere ſicut & facit cũ poſtea eos illuminat:ꝙ clauahominis fatui non eſt tãti precii quãti a ſua ſtultitiaponderatur. Attende autẽ ꝙ iſtoꝝ impfectoꝝ quo ad preſẽs triplicatꝰ differẽtia.Quidam enim ſunt quos intendit deus per diuerſos gradus paulatine perducere ad perfectum. Quidam uero ſunt qui phariſaica ꝑſũptione ſui imbuti ſuas imperfectiones perfectiões credũt: reputãt & defendunt.Quidam uero qui licet ſuas impfectiones cognoſcãt: & perfectos reuerantꝰ & diligãt:,p prio tñ amore recurui & paꝝ diuino igne inflãmati:quia ad ſalutẽ ſuã ſtatũ quẽ habẽt ſibi credũt ſufficere: non ſatagũt ,pficere & forte intendũt in curſu ſue pigritie groſſa peccata cauendo cõcludere dies ſuos.Iſtis eſt duꝝ penitẽtiam facere niſi quã nõ poſſunt uitare:tñ adhuc aſpirant ad bonũ:& qđ in ſe nõ poſſunt uel uolũt:in aliis diligunt:& deuota mente ſe illoꝝ meritis ipſos defendẽdo cõiũgũt. In his ſepe cõtigit:ꝙ merito iſtiuſ boni deus ipos a proprio torpore excutiens ad uiam ,pfectus uel pfectionis adducit.Et qr iſti ex ſua imperfectiõe appetunt ſtatũ honorabilẽ inter illos cũ qbus uiuũt: deus ſepe occlto beneficio illos a ſuo appetitu defraudat:& illũ quẽ diligebant mũdiculiũ eis cõturbans & deſtruẽs ſic confuſos ad ſui cognitionẽ adducit.Raro enim contingit ꝙ affectus dilectionis ad bonos : & ipoꝝ deuota defenſio nõ finaliter attrahit p diuerſaſ uias defẽſoreſ ad currẽdũ poſt eos. Illi uero qui ſpũ phiſaico ĩbuũtur multis ſcaturiũt malis:ſepe enim cõtingit ꝙ occulto iuditio magis q̃ bñficio dei eis datur auſteritatis ſpũs & cuiuſdã compoſitionis moꝝ:quibus ad ꝑlatiõis ſtatũ idonei iudicantur.Et qr iſti ſemetipſos ut dictum ẽ ſupra:& omnia ſua eſtimant ualde magna: ꝑlationis offitia cũ multa auiditate ãbiunt:& tamen ſepe cũ impudẽtia cauilloſa & aſtutia uulpina ,pcurant. Et licet raro contingat ꝙ ĩ talibus ipſi non poſſint ſuas preſumptiones aduertere:tamen proprio amore ceci ſemetipſos deludunt: dicenteſ ꝙ hec cum ſua multa pena faciunt:proptet honorem dei:& cõmunis boni:& quaſi uidetur eis ꝙ ad hoc deus eos creauerit:ut ex ſuis ſuffitientiis:alios regentes aliis preferantur. Iſti ſingulariter gloriantur in,poploꝝ fama:& quicquid in ſe ſuperficialis uirtutis poteſt cognoſci:totũ portant in oculis populorum:& qr per tales ſepe populus uidetur ſpiritualem uirtutẽ recipere:iſtam ſuam uanitatẽ q̃ toti ſunt fumus ſibi ipſis abſcondunt ſub honore dei: & proximorum ſalute.Et hic currunt illa malla uitia: q̃ in alia cruce tibi deſcripta ſunt ſupra.Spetialia tamẽ mala hic ſequuntur:quia in peiori iſtius radice fundantur .Vt autem tam reprehenſiones interni afflatus: q̃ etiã auctoritatum ſanctorum ualidos ictus poſſint a ſua correctione excludere: qui uanitatis uitium efficaciter arguunt: ſtatim clypeum uane excuſationis opponunt: dicentes ſe non querere honorem proprie perſone: ſed religionis uel ſocietatis ſue. Et quia talis ſtatus habet aliquid igneum non uitat groſſa peccata:& uirtuales operationes aliquas operatur.Quia uero reliquiis peccatorum ſpiritualium & ſepe gule: & ueſtimentorum & aliorum que uidentur licita ſuo corpori detinetur: idcirco quaſi omnia offitia ſua ſpiritualia ſub ſpetie utilitatis dãtium & ſub pretextu ꝙ amplict diuinum cultum: & quaſi :ſub miſericordie actu quo abunde teneat ſuum collegium ad queſtum temporalium nititꝰ ordĩare.Nec dicit ſe ſimoniaicum: quia dicit ꝙ pricipaliter ĩtẽdit honorẽ diuinũ.Quia uero poplꝰus nõ dat libẽter niſi illis quos reputat ĩdigere: & in magna ſcitate pſiſtere: cum multis ſimilatiõibus

UVA. BHSC. IyR_070

oculis populoꝝ ſepe falſas ꝑtendũt īdigentias: & mentiuntur cruces auſteras: & ſimulāt pro eis orõnes longas: & modis qbus poſſunt nitũt eis oſtē dere ſtatum ſuũ omnes alios ſtatus ſuperare. Et ſi quis oriat ſpiritus qui uias uere perfectiõis appe riat p exēpla pfcē uirtutis: quia tales phariſei uidēt per ipſorũ uitā ſuos denudari defectus: & id quod eſſe perfectionē oſtendebant populis: apparet uiti orũ caterua: ex quo ſequit ꝙ deuotio popli ad eos minuitur: & durius ſequi formidāt: ne eis tempo- raliũ abũdantia ſubtrahat: contra talem ſpiritum ſe armāt: dilacerāt: & ſuffocant: & ſepe ſi detur facul- tas duris pſecutionibus anihilare nitunt: dicentes talem ſpiritũ eſſe ſupſtitioſum: & perfectionis nõ tenere regulas: ſed potius eſſe hypocritas: & propꝛii capitis: & ꝙ nolint ſequi ſtatuta maioꝝ: & ſeniorũ exēpla: ſeipſos ſeniores uocātes: cũ tamen non ſe- nectus temporũ ſed probatio uirtutũ ſenes pone re debeat in exemplũ: cũ tanto iunioribus ex ſua ī- fectione ſint peiores & pluriũ aggregatiui defectu um: quāto in eis a iuuentute ſua ſemp de malo ī pe ius excreuiſſe noſcunt: que eos nũc ad tantā dedu- cunt inſaniā: ut fraterne inuideant gratie: & uerita- tem uelint nolint agnitā proſequant. Ipſi enim a iuuentute ſua ſeniorũ ſuorum priorum perfectiõis ſtatum fundantiũ dimittentes exempla: trāſgredi entes ſtatuta: & paulatine defluentes ad ima: ſic de merſi ſunt in barathrũ uitioꝝ: ut iā occulta mēs eos tenere diligens: & cũ tota qua poteſt ſollicitudine uitā illoꝝ examinans non poſſit cognoſcere uel ui dere ꝙ tales ſic particularit ī omnibus decidentes: poſſint dici in numero ſaluandoꝝ: cũ in eis aperte ſue profeſſionis fractio uideat. Eorũ autē altera ſu- perbia meruit eos ſic excecari horrende: ut cũ ipſa pertinacia uitia ſua tanꝙ uirtutes defendāt: & hor- rēdas tētatiões ſeu trāſgreſſiões cõmunes utilita- tes oſtentare nitunt: & ī ſanctis uiris ſpiritu ueríta- tis accenſis: uirtutes eſſe uitia mentiunt: & ſacre o- bedientes regule: quia eorũ uitia fugiũt: nomināt tranſgreſſiões: & eis noīa īfamie multe repperiunt & inſidiantur ipſe: ut in eis poſſint maculā repperi re: & ſi quē defectũ in eis ex ſua infirmitate reppe- riũt: illũ magnificant & diffamāt: & ut horrendũ flagitium dura punitione confundũt: & quantum poſſunt nituntur ſtudere ut ſpiritus pfectiõis tali- um ſic diffamet: ꝙ a populo ſic contēnatur ꝙ ī ſu is miſeriis & miſerabilibus uitiis nomē perfectio- nis remanere ſolũmodo uideatur. Taliũ malitiam Gregorius xxvi. Mora. ca. xxvii. aperte deſcribit d. Sancti uiri aliena etiam parua mirātur: ſua uero ma gna deſpiciũt. At contra arrogantes aliena etiam magna deſpiciunt: ſua que uel parua ſunt admiran tur: & plerunqꝫ de ſuis malis bona eſtimāt: de alie- nis autem bonis mala ſentire nõ ceſſant. Nā dum propriā gloriam querunt: pernicioſe ſtudent ut qc quid uirtutis ab aliis agitur: iniquitatis nota lacere tur uel uitio: & bone actionis pondus uertũt ī ma culam criminis. Hi dicentes ſe chriſtũ colere: cum potius perſequuntur: & moyſi ſe dicentes diſcipu- los eſſe: patrum leges euacuāt: dum dicũt ſe ſenio rum ſequi exempla ſeipſos ſeniores uocantes: cum tamē non ſenectus temporũ ſed probatio uirtutũ ſenes ponere debeat in exemplũ &c. ut ſupra. Licet autem eorum uitioſitas menti illuminate pateat: & perfectiones uirtutum uirorũ ſpiritualium quos perſequũtur: chriſti ſolari luce clareſcant: tamen ex ſua ambitiõe & malitia excecātur: ut perſequentes chriſtum in eis iactēt: & dicāt chriſto obſequium ſe preſtare: imitatores impiorũ iudeorũ q dicētes ſe honorare deum patrē: crucifixerunt eius filium: & dicētes ſe diſcipulos Moyſi: & obſeruatores le- gis crucifixerũt illum prophetā quem eis dixerat: & finē legis chriſtum abominabiliter reiecerũt. Sic & hi impii & ceci dicentes ſe chriſtũ colere: & eius euāgelium ſeruare: ueritatē euangelicā & perfectio nem uite chriſti in ſuis pauperibus crucifigunt.

Nota autem illa octo ue: que contra phariſeos chriſtus pronũciat Matthei. xxiii. ubi uocat octies ipſos cecos: & ſi applicare ſciueris: uidebis iſtorum malitie cõuenire: imo nec laborare oportebit: qa aperte & clare ipſorum malitia applicabit: ſi tamen ipſorum malitiā non ignores & uitia. Infelices hi ad quos phariſeorũ uitia tranſierunt. In his relu cet egyptiaca malitia & herodiana crudelitas: quia naſcentē chriſtũ per uirtutis ſpiritum in ſuis pau- peribus perſequuntur: quaſi melius fuiſſet illis ſi ī ſeculariũ defectibus remāſiſſent: ꝙ ſub ſcola humi litatis ieſu chriſti ſuperbiā addiſcerēt: & ſub pauper tate eius queſtum auaricie facerent: & ſub eius cru cis ſpecie delitias mēdicarēt. Iſtos uidetur chriſtus deſcribere cum loquēs phariſeis dicit Matth. xii. & Luce. xi. Cũ īmundus ſpiritus exierit ab homine: ambulat p loca arida querēs requiem & non inue nit: tũc dicit. Reuertar in domũ meā unde exiui. Et ueniens inuenit eam uacantē: ſcopis mundatā & ornatā &c. Spiritus īmundus eſt ſecularis uite la pſus. Iſte tũc ab homine exiit: cũ ſtatum religionis aſſumit: ambulat p loca arida ab humore gratie: qr circuit offēdētes circa ſecularia: ibi reqē nõ īuenit: qr ſicut dicit Iob. xxxx. Abſorbebit fluuiũ & non mirabit. i. ſecularē ſtatum trahit ad ſuũ conſenſũ: qui ſtatus licet ſit dictus īmediate aridus propter defectũ gratie: uocat tamen fluuius propter aquas laſciuie: & propter lubricũ multiplicate culpe. Hũc ergo abſorbet & non minat: quia ſeculares deci- pit & nõ contētat. Habet enim fiduciam ꝙ iorda nis īfluat in os eius. Iordanis. n. interpretat deſcē- ſus humilis: & ſignificat ſtatũ religiõis. De hoc ſta tu hēt fiduciā ꝙ ī os ſuũ influat: quia eius humili- tatē p preſũptiõis ſpm: & per alios modos lapſus maculaſ feſtiat. Et hoc ē ꝙ dicit: Reuertar ī domũ meā unde exiui. i. in religioſam aīam quam prius poſſedi. Videt aũt eā uacātē: ſcopis mũdatam & or natā. Vacatura ī iſtis ē defectus pfectiõis pmiſſe. Sepe. n. ī iſtis contingit: ꝙ nunquam ad perfectio nem ſue profeſſiõis nec aſpirauerunt deſiderio: nec

UVA. BHSC. IyR_070

pertinxerunt actu extriſeco.Mūdatura ſcope eſt ex
cluſio ſecularis uite:qua illos groſſa peccata que coi
ter ſeculares cōmittunt:uitant ab iſtis. Ornatura ē
quedā religionis apparentia qua cerimoialiter cul
ti ſanctos & cōpoſitos in alioꝝ oculis ſe oſtēdūt:
& etiā ſepe tales ſemetipſos credunt. Ex his du
obus diabolus plene confidit ꝙ mētem talē p ſpū
alia uitia poſſidere poſſit. Vnde uadit & aſſumit ſep
tē alios ſpūs nequiores ſe qui ſunt hi. Primus ſpūs
pſumptionis & ſuperbie & maxime de ſtatu ſancti
tatis & pſidentie & regiminis aiaꝝ. Secūdus ſpūs
uanitatis & uane glorie & maxime in exterioribus
cultibus hypocritalis apparētie & fauſtuoſitate ſup
ſtitionū ſuaꝝ. Tertius ſpūs rapacitatis & auaritie &
maxime expoliationū paupum & queſtus peccuia
rum ſub ſpē honoris diuini cultus & exaltatiōis ſui
ſtatus. In quo implicat ſymoniaca uenditio ſpūali
um offitioꝝ:& uenditionis miſſaꝝ. Et eſt hic mira
bilis error:qr cū ipi abūdēt & affluant:qđ patet tā
in exceſſibus edifitioꝝ ꝙ ueſtium:ꝙ etiā couiuioꝝ
ſuoꝝ nulla miſericordia ferunt ad paupes:quin &
ab eis incōpaſſiue recipiant elemoſynas: quibus in
digerent ipi paupes plus ꝙ ipſi rapaces: qui quidē
pauperes ſepe ſibi ſubtrahūt neceſſaria: ut poſſint
iſtis tribuere:& dicunt:dominus retribuet eis plu
ra. Et diſpenſationes incertoꝝ & teſtamētoꝝ tāta
uoracitate ſibi aſſumūt ut ſepe nulla uel modica p
ceteris egēs diſtribuēda relinquere uelint: quin po
tius ſi aliq iueniūt ſiue ſeclares ſiue alii q ſuā noſcen
tes abūdātiā & rapacitates pdictas de aliis egēis &
popl'is & uiduiſ & uerecūdis paupibus curā gerāt:
& pdictis copioſe n̄ tribuāt. Suſcitāt cōtra illos bel
lum & dicunt ꝙ ſunt in diſcreti & indeuoti in de
um:qr meliores paupes non cognoſcunt. Et ſi ali
qui eoꝝ edifitia exceſſiua reprehēdunt & dicāt eos
tēpore cariſtiaꝝ & gueraꝝ & neceſſitatū coium de
paupibus paꝝ curare: & minus abunde omnia ad
ſe trahere:dicunt tales reprehēſores:uel ſibi non dā
tes ſimiles eſſe iude qui pietatē redarguit magdale
ne.d.quid perditio hec?potuit enim iſtud uenūda
ri multo:& dari pauperibus. Matth.xxvii. Et illud.
Pauperes enim ſemper habebitis uobiſcum:me au
tem non ſemp hēbitis. Cū tamen ecōuerſo poſſet
eis dici:ꝙ cū ceteri pauperes alī fatientur & ſepe ſi
boni ſunt receptis ſolis neceſſariis alia renūtiēt lar
gientibus:hoꝝ irrationabilis rapacitaſ ſemp hētur
ad extorquendū pata. Qui ſi de elemoſynis in aliis
nō egeāt: mutant loca de locis aptis ad ſpirituales
gemitus transferentes ſe ad ſeculares tumultus:di
ruunt edifitia ſepe ſuffitientia & bona & mutātes
quadrata rotōdis:qr ſemetipſos i uirtutibus alte edi
ficare neſciunt: & nolūt ſemp in diſtractiuis nego
tiis occupati: nūc cōfeſſiones & familiaritates diui
tum:nūc ſepulturas uſurariorū cū deluſoriis cōtra
ctibus ad ſe metipſos attrahūt pp lucrū. Ita ꝙ ipoꝝ
auaritie uidetur p phas & nephas inſatiabilis & in
explebilis appetitus. O phiſei ceci hecc ne iſte eſt
paupertatis amor & euangelice perfectionis ſtatus
& emulatio pēurie paupis ieſu xpi? Sed cū loquor?
Fatuus ſū uel ad minus ab eis fatuus reputabor:qr
excecati in operibus ſuis dicūt ſe cū magdalena un
gere pedeſ dñi:pp quod per totū mūdū debet ſuo
rum exceſſiuoꝝ edificioꝝ mēoria tanꝙ rectū chriſti
euāgeliū dilatari:& omnibus appere ꝙ ipi ſūt ueri
cultores dei qui tanta in ecleſiis & locis ſuis expen
dūt. Et qr de talibus multi murmurāt: & ſpūs qui
oritur in uiris uere pfectionis talia euidenter mala
oſtendit. Ideo ſequitur quartus ſpūs neꝙ in phiſeis
pdictis.ſ.Spūs murmuratiōis & inuidie:quo detra
hunt bonis & eoꝝ operibus uirtuoſis: ex quorū
cōſideratione in oculis populoꝝ eoꝝ remiſſa uita
uileſcit. Ad quē ſequit quintus ſpūs neꝙ.ſ.ſpiritus
ipugnatiōis ueritatis apte.quā ueritatē qr mordet
eoꝝ malitioſā uitam: ſuſtinere non poſſunt. Et ad
hec ſequitur ſextus ſpūs.ſ. ſpūs excecationis uolū
tarie quo ipi nitentes ſua remiſſa defendere & colo
rantes appenti ſcopa cerimonialis ſtatus ſui:ſcriptu
ras deprauant ad ſuos colorandos exceſſus & eas
nitunt ad hoc attrahere repugnātes. Ad quod ſeq
tur ſeptimus & ultimus ſpūs omnium malorum
ſuorū conſumatio.ſ.ſpūs obdurationis obdurate
& finalis impenitentie qui in eis ex pdicta cecitate
inſurgit. Et ex iſtis ſequit ꝙ nouiſſima iſtius hoīs
in tali obſeſſione neꝙ ſpirituū multo fiunt peiora
ſua priori ſeculari & carnali uita: licet & ſepe i mul
tis talium ſtent iſti ſeptem ſpiritus neꝙ cum ſpiritu
imūditie occulto & palliato: propter quod dicitur
ꝙ iſtos aſſumit ſecū. Et quāto tales hypocrite dicūt
& oſtendunt plus ſe impugnare illū imunditie ſpi
ritum propter populoꝝ fauorem:tanto ſepe eum
itimius receptāt hoſpitio i occulto: licet cōmunis
ſtatus iſtorum phariſeorum magis ſit in ſcopatura
& ornatura predictis quando aperte imonditie ſe
abſcondit:ut poſſit mentes talium per ſeptē ſupra
dictos nequiores ſpiritus plenius poſſidere. Ecce
ad ꝙ malum finem uenit corruptio ſtatus alti & ne
gligentia ad perfectionis faſtigia aſcendendi. Abſit
autem ut talium ſic peruerſorum hypocritalis peni
tentia poſſit dici uirtuoſa crux ſed magis ſuppli
cium latronis ſiniſtri qui deum in pena blaſphema
uit:& mercatio iude impii qui chriſtum numero
denariorum uēdidit:unde & merito laqueo ſe ſuſ
pendit:quia dum aliis pant foueam perſequētes
ſpiritum innocentem in ſuis ſceleribus ſepe ſic pē
dent:ꝙ diffuſis uiſceribus ſuorum ſecretorum ſce
lerum medii crepare uidētur quia manifeſtatis eo
rum defectibus ad magnum contemptum ueniūt
in populo & clero. Quorum conſilium longe ſit
a me & ab eorum conſortio me tam uita ꝙ anima
nunc ſint diſiuncta. Hec autem ideo ſic ſerioſe de
ſcripſi ut chriſti diſcipulus qui uult per uiam perfe
ctionis gradatim incedere ſciat iſtos diſcernere &
eos tanꝙ omnis perfectionis peſtem diſcat om
nino cauere. Illos autem imperfectos:quos p pfe
ctum gratie diuina ſapientia intendit ducere ad
perfectum: quaſi omnino ſeparat a phariſeorum

UVA. BHSC. IyR_070

ſupercilio. Sed in defectibus aliorum imperfectoꝝ ad ſuipſoꝝ hūiliatioñe ſepe ſinit iuolui. Cōiter tñ iſti paulatine formant̄ & adducūt̄ ad pñcipiū uirtutū: que in cruce ꝑficientiū ſunt deſcripte: & nūc unā ueritatē: nūc aliā facit eos apprehendere: & ſimpl̄r in ſil'ibus ruis ariditatū & defectuū & altercatōnibus nūc bonoꝝ: nūc maloꝝ eos incipit exercere. Quia uero iſte ſtatus multū eſt adhuc depſſus: male ſciunt ponderare ſuos defectus & ꝑfectus: & iō cū deū guſtant: dicūt in ſua quā reputant abūdātia Nō mouebor i eternū: ſed citō ſi dñs faciē auerteret: imo quia pp eoꝝ ifectionē auertit nimiū cōturbāt̄: unde opportet ꝙ a uiris perfectis tales more puuloꝝ ad ubera ſupportent̄ & in ſuis tribulationibus eis adiutoria experta ꝓmittant: uerū ē ꝙ non ſunt ſufficientes adhuc credere nec acquieſcere ei q eſt ſcdm altā doctrinam ſermoni: propter quod & ꝑfecti debent eſſe docti: ut ſic ſuū ſciant cōtempare ſermonē: ꝙ eis ſic cibus non ſuffocatiua oppreſſio: quod tā paucis eſt datum. Iſtoꝝ crux eſt paulatine ſuſpirare ad uirtutes ſuperius deſcriptas & ſepe in ſuis operibus & doloribus multum ſentiūt de afflictione: paꝝ de leticia: ita ꝙ eoꝝ crux non plene eſt equa: occupatio autem eis ſalutaris eſt occupari circa cogitādos actus uite chriſti: & maxiē crucis eius & ſic paulatine proficiendo pueniēt ad altas ꝑfectiones cordis ieſu ſcdm menſuram eis acquiſitam a xp̄o. Nota uero ꝙ multis aliis modis pñt ſub his crucibus uarii ſtatus diſtingui influxiui ſp̄us ieſu: qui uariis & innumeris modis formāt ſui corporis myſtici membra. Nec ſic preciſe diſtinguūt̄ ſtatus predicti: qñ ſepe inuicē miſceant̄ imo ſepe uitia infimi ſtatus aliqua remanēt per ſapientem & iuſtā puiſionē ieſu in his qui p grām ſuam iam ſubſtantialē in multis obtineant ſūmū gradū: nec conceditur eiſdē poſſe operari in aliquo uirtutis genere ſine multa difficultate: quod aliqñ opant̄ faciliter infirmi qui ipan gradu iſtis grām ieſu xp̄i pticipāt: & hoc ut in eis oium uirtutum cuſtos & decor humilitas conſeruet̄. Et ſic patet ꝙ diuerſis modis i ſuis membris per afflatū ſui ſpiritus crucifixi: Ieſus cruce ditatur: dum uario modo electi ſue crucis ſimilitudini conformantur.

Ieſus electam eleuans. Cap.xxxviii.

D loquendum de ſacratiſſime matris noſtre btiſſime uirginis marie conſūptione & trāſitu: incipio a uerbis deuotiſſimi eius filii bti Ber. in principio cuiuſdā ſermonis de aſſumptiōe. Hoc inqt totum decurrat īgeniū: & aureus ſermo tota reluceat maieſtate. Voluntaria oris mei bñplacita faciat ſibi dei genitrix: dña mundi: celi regina: ipſa conſenſū acuat: dirigat ſtilū: & linguam paupiſ uenuſtiori reſpergat eloqo: illuſtret domū hanc clariori lumine: & ſuo conuentu ſuā pñtiā donare dignet̄. Sublimis iſta dies eſt ſplendidior ſole refulgens in qua uirgo regalis ad thronū dei pr̄is euehitur: & in ipſius trinitatis ſede repoſita naturā angelicā ſollicitat ad uidendū: tota cōglomerat̄ angelorum frequētia: ut uideat reginam ſedentē a dextris dñi uirtutū in ueſtitu deaurato in corpe imaculato circundatā uarietate uirtutū: multiplicitate diſtictā. Hec eſt illa dies que celoꝝ officinas ſublimiori gradu cumulat: ānua mūdo angelis continua: continuans hoīes angelis: & angelos hoībus felici federatiōe cōiungens: hec Ber. Et de ſua matre ſacratiſſima uirgine maria iudicio meo nullus locutus ē deuotius: nullus feruentius: nullus copioſius: nullus ſublimius: nullus iocūdius: nullus fecūdius: nulluſ dl̄cius nl̄luſ ad mouēdū pccōres & iuſtos ad ip̄ius mr̄is deuotionē efficatius. Sed & ipſa uirgo hōrata mater & dulcis ieſus primus memorie Ber. dulcius ſibi ſublimē īpenderunt honorē: dū intra mr̄ne aſſumptiones ſolēnia ipſum adoptatum ſibi ad mr̄num gremiū aſſumpſerunt. Sed nūc ad ſtilū mr̄ne gl̄ie redeamus quā dñs Ieſus eius filius dulciſſime inuitauit: ſublimiſſime eleuauit: triūphaliſſime ei occurrit: iocundiſſime eā glorificauit: potentiſſime coronauit: imediatiſſime eā ſibi locauit: & fontem diuinitatis eius pleniſſime reſeruauit. Sed de duobus primis principaliter nunc intendo dicere: de aliis uero in ſequentibus. Sed añ oīa uolo te ſcire ſicut dicit Hiero. ſi querat̄. ſ. qd poſt aſcenſionem & aduētū ſp̄us ſācti btiſſima uirgo mr̄ egerit: unū p certo ē ꝙ uirgo maria ſāncta corpe & mente permāſit: & dicit ꝙ gabriel archāgelus ac ſi celeſtis paniphus intactā cuſtodiuit. Et ioānes ap̄ls cui xp̄s eā de cruce cōmiſit dicit ꝙ eius uniuerſaliter cōuerſatio cū ap̄lis uſqꝫ ad diſpſionē eoꝝ fuit: quos de incarnatione xp̄i & de reſurrectione: & de aliis ſecretis filii eos & ut pia mater inſtruxit: credo ꝙ ſibi mirabilia dixit. Sicut illa que āplius cognouit de magnaliis filii q̄ ſit datū uel donatū i hac uita omibus aliis quibuſcūqꝫ Io. tñ eidē amplius ac ſpecialius uſqꝫ ad uite finē deſeruiuit. O felix Ioannes in oībus ditatus & dotatus ſingulariſſimo amore dilecti tui ieſu qm̄ pmo te de nuptiis quaſi ad ſuū nuptialem amorē elegit: & uirginem mūdā ac ſi ꝓpriam ſponſā ſeruauit. Inter diſcipulos familiarius & dulcius ſe tibi exhibuit: pectus diuinū tibi ad recubitū ſtrauit recedēs de mundo: te loco ſui ſue matri ſubſtituit dulciſſimis uerbis: de quibus ſupra dictū ē: & tāto tēpore te ſue mr̄is ſanctiſſime cōturbernio frui uoluit: nō niſi in oleo ferue̅tis amoris te martyrizari ſuſtiuit: ubi a pilis tpaliū te fecit abradi. Inſula tibi aeris turbinē tranqllauit: & tibi una die totū decurſū eccleſie demonſtrauit ſimul quaſi omnia dona electis danda non ſolum in hac uita: ſed quaſi etiā in futura tibi ſublimiſſima eleuatione: & delectatione iocundiſſima reuelauit. A ueneno nocumenti te liberꝫ reddidit: tibi ēt iocūdiſſimus cū dulciſſima mr̄e & ceteris ap̄lis apparens ad conuiuium ſuum amoroſiſſime inuitauit: & tali ſufflatorio ſeraphico

UVA. BHSC. IyR_070

ardore incendit:ut ſic flãmeus ad ſuos eternos am
amplexus accederes: & ultimo in ſplendidiſſima
luce:& dulciſſimo & candidiſſimo manna te hanc
uitam conſumari fecit.Sic te priuans mortis dolo-
re:ſicut te a carnis corruptione ſeruauerat.In oĩbus
his dilecte ioannes typum tenuiſti illius feliciſſimi
ſtatus:quem pre omnibus principaliter deſcripſiſti
eccleſie.ſ.finalis ad contemplationem per pauper-
tatis ſpm̃ ſublimiſſime eleuande.In cuius etiam ſi-
gnum omnium apoſtoloꝝ ultimus poſt longũ tẽ
poris ſpacium felici ſomno nunc martyrio euoca-
ris ad celum.Hic tantus ac talis fuit ſacratiſſime uir
ginis ſingulariter uice omnium filius:unde Ber.di
cit ipſum & gabrielem:duos uirgines comites per
duos principales leones throni ſalomõici deſigna
ri.Non intelligas autẽ ꝙ curia celeſtis nec tota bea
tiſſima trinitas:nec ieſus filius fuerint cõtenti unũ
uirgini aſſiſtere de ciuibus paradiſi.Nã ſicut ſue re-
gine & eterni dei mr̃i iugiter aſſiſtebat multitudo
militie celeſtis exercitus & ſublimiſſimo diuinorũ
guſtu:ut ſupra primo lib.dictũ eſt mater eius actu
continuo in remiſſa permanſit:unde dionyſius cũ
ad eam uidendã ĩtroductus fuiſſet:uidit tantũ ſplẽ
dorem & angelorum multitudinem innumerabilẽ
circa eam & propriam uirginem tãta luce fulgere:
ut dixiſſe referatur ꝙ eam ut deum adoraſſet ꝑ ma-
gnitudine glorie quã uidebat niſi euangelica fuiſ-
ſet fide coactus.Continue ergo inflãmationes & ĩ
dicibiles anagoges cordis uirginei fuerunt inuita-
tiones ineſtimabiles quibus ad ꝓprie ſedis filii uo
cabatur tranquillum.Nihilominus ipſe dilectus fi-
lius:& ſponſus ieſus introducitur Canti.iiii.Dulciſ
ſime matri blandiens: & eam ad celeſte palatium
iocunde inuitans.Veni ait de libano ſponſa:uẽi de
libano:ueni coronaberis:de capite amana:de uerti-
ce ſanir & hermon:de cubilibus leonum de monti
bus pardoꝝ.Non ĩmerito ut ait Hiero. de libano:
hoc eſt de candidatione uenire iubetur. Erat enim
cãdida multis meritoꝝ uirtutibus dealbata niue cã
didior ſpiritus ſancti muneribus. Attende autẽ ĩ
predicta inuitatione meritum:quia de libano:pre-
mium quia coronaberis: tranſitum intermedium
ad quem inuitatur: ueni:ueni:ueni. Fuit cãdidata
uirgo candore uirginalis innocentie:unde conce-
ptus cordis eius quaſi omnes nazarei fuerunt can-
didiores niue:nitidiores lacte:ſapphiro pulchrioreſ
Treñ.iiii. Fuit candidata candore conuerſationis
honeſtiſſime & omni uirtute compoſite: ut illa
prĩcipaliſſima uxor agni credatur:cui datum eſt ut
operiat ſe byſſino ſplendenti & candido Apoc.xix.
Omni enim tempore fuerunt ueſtimẽta huius uir
ginis candida:& oleum eleuate intentionis de ſuo
capite non defecit:& ideo ieſus eius ſponſus & fili
us eam commendat.d.Cãti.i.Tota pulchra es ami
ca mea & macula non eſt in te. Fuit candidata cã
dore ſapiẽ:quia fuit candor lucis eterne:& certe ſpe
cioſior ſole.Nam ſecundũ Ber. profunditate ſapie
ultra:q̃ credi ualeat beatiſſima uirgo maria diuine
ſapientie penetrauit abyſſum:& quantum conditio
creature patitur illi luci inacceſſibili uidebatur ĩmer
ſa:quod ſicut eſt uerum in patria.Sic fuit etiam ue-
rum in uia:ſecundum ꝙ patitur conditio peregri-
na. Huic ergo tali ac tante triplex inuitatorium
facit ieſus ſponſus.Siue propter triplex meritum:
ſiue propter triplex premium:ſiue propter triplicẽ
tranſitum:ſiue propter ipſius tranſitus triplicem re
ſpectum.Nam ſicut tripliciter candidatur:ſic tripli-
citer coronatur ut infra dicetur:& nunc tripliciter ĩ
uitatur. Veni ergo uirgo de loco miſerie huius mũ
di.Surge ergo propera amica mea & ueni:huius ui
te relinquendo miſerias:propter quod addit Can-
ti.ii.Columba mea in foraminibus petre in cauer-
na macerie.Nam pn̄s corpus quaſi plenum fora-
minibus ſenſuum:& penalitatibus paſſionum:me
rito comparatur petre perforate:& macerie depulſe
uel pro tanto uocat eam columbam in forami-
nibuſ petre in cauerna macerie:quia q̃diu uixit dila
tato intuitu:& ſpacioſo uolatu per foramina paſſio
num corporis ieſu:& per cauernam uulneris latera
lis continue ĩ eius doloribus gemuit:a quibus do
loribus nunc ad reſurrectionis gaudium inuitatur.

Veni ſecundo progrediẽdo per choꝝ hierarchia
rum celeſtium:nam inuitat eam ieſus:ut per medi-
um angelorum tranſiens eorum uallata ſocietate:
omnium creatorum ſpirituum ſuperet dignitatẽ.
Surge inquit Canti.ii.propera amica mea: colum-
ba mea:formoſa mea & ueni.Iam enĩ hyemps trã-
ſiit imber abiit & receſſit:flores apparuerunt in ter-
ra noſtra:hi flores ſunt angelici ſpiritus qui appa-
ruerunt in terra ad ſacram uirginem educẽdam de
huius uite ergaſtulo hi aſcenderunt cum uirgĩe aſ-
cendente deſuper riuos aquarum:& ſicut dies uer-
ni &c.Tunc ueni dulciſſima mater ſponſa & filia ĩ-
gredere ĩ hortum delitiarum ad ſecretum inacceſſi-
bile & delectamentum diuinarum perſonarum in
medium trinitatis beatiſſime introducta: ueni ait.
Canti.v.in hortum meum ſoror mea ſpõſa meſſui
myrrhã meam cum aromatibus meis. Comedi fa
uum cũ melle meo:& bibi uinũ meum cum lacte
meo.Hic eſt hortus ille affluens benedicti dei qui re
gia manu & cultu conſitus erat.In hoc horto factũ
eſt grande conuiuium pro comeſtione & nuptiis
heſter:quam amauit rex deus trinitas ſuper omneſ
mulieres.i.ſuper omnes creaturas:& poſuit diade-
ma regni ſuper caput ſuum & uoluit eam eſſe regi-
nam.Iſtud ẽ diadema ſpei & corona glorie qua uir
go coronat᷑ ut intra trinitatis gloriam ipſa ſola pluſ
ſit euecta:& plus beatiſſime trinitatis gloriam dili-
gat:capiat & ſentiat:& fruatur ea:q̃ omnis alia pu-
ra creatura ſimul ſumpta:de cuius gloria poſt filiũ
participant uniuerſi:propter quod ſequitur in au-
ctoritate premiſſa:coronaberis de capite amana &
cetera ut oſtẽdat: ꝙ ſua gloria tantum redundabit
in alios ꝙ poſt filium ieſum:ipſa eſt ſingularis rẽ
ſalutaris pccõꝝ.Nã in amore uirginis tã ipſe ieſus
q̃ tota trinitas ſceleratiſſimis peccatoribus frequẽ

UVA. BHSC. IyR_070

indulget.q.d.ueni dilectiſſima mater mea corona-
beris de capite amana:quia corona tua eſt tante po
tentie:ꝙ omnia quantūcunqꝫ peſſima ſcelera qui-
bus uolueris dimittentur:& in eorum conuerſiōe
coronaberis.Amana enim inimicus ei:uel anguſti
ans eum:ſeu comprimens eum:aut coanguſtiator
eius interpretatur.Et potes uidere ꝙ per ſceleſtos
ſignificat peccatores.San.n.feroſ hermō anathema
tizatio.Cubilia leonum ſunt uiolente rapine ſup-
borum quibus ſine contritione quieſcunt:pardi ſe
cundum gloſam propter crudelitatem uel uarieta-
tem malignarum artium:montium nomine ſigni
ficant magnitudinem nocumenti.De his omībus
coronatur uirgo:uel eius meritis conuertunť : uel
eius meritis a ſuis filiis deuincuntur:unde per pre-
dicta nomina poſſunt ītellıgi diuerſa uitia de quo
rum uictoria tam in ſe:q̄ in dilectis ſuis uirgo glo-
rioſiſſime coronatur:unde & rationem ſubdit prin
cipalem:qua tam uirgo:q̄ alii coronantur.ſ.ineſti-
mabili amore filii dei:que in carnis aſſumptione ni
mio fuit uulneratus amore:propter quod dicit uul
neraſti cor meum ſoror mea ſponſa : uulneraſti cor
meum in uno oculorum tuoꝝ & in uno crine col
li tui:unde ibi gloſa dicit:pro amore tuo carnem ſū
pſi:& uulneribus primis in cruce uulneraſti cor me
um.Nam primogenita redemptionis filii ſui ieſu
fuit uirgo beata & plus pro ipſa redimenda uenit:
q̄ pro omni alia creatura.In ipſa autem fuit duplex
unitas.ſ.

Luciđiſſime contemplationis:qua tota fuit unita ī
filium:& fuit ſumma omnium contemplatrix:
propter hoc dicit. In uno oculorum tuorum
ideſt in uniifica attentione omnium tuorum cō
templatiuoꝝ aſpectuū.

Perſeuerantiſſime actionis.Ipſa enī fuit ſumma:&
quo ad aliquid ſola dilectiſſimo filio ieſu mini-
ſtratrix:& uſqꝫ ad finem ſibi aſtitit donec expirans
in cruce clamauit:Conſumatum eſt:unde ad opera
ſua ad honorem & miniſterium filii & corporis ſui
miſtici unitiue collegit:propter hoc dicit : In uno
crine colli tui.Ipſa enim fuit collum immediate cō
iunctum capiti ieſu:per quā etiam ei totum corpus
iungiť electoꝝ:uno ergo colli crine intelligiť uni-
tas perfectiōis exterioris miniſterii:nam capilli ſūt
extrinſeci & longi operientes collum. Notatur
ergo in ſūma duplex pfectio in hac ſacratiſſima uir
gine actiue.ſ.& contemplatiue pro quibus in ipſa
perficiendis ieſus ſingulariter humanať & patitur:
propter quod in his ſe dicit uulnerari ab ipſa : licet
etiam poſſit dici ꝙ ex hac perfectione uirgini data
per ſue paſſionis meritum ipſe iteꝝ uulnerať amo
re & complacentia ad ſue poſtulationis uerbū : ut
nihil negare poſſit quod ipſa petere uoluerit ꝑ re-
miſſione ſcelerum quorūcūqꝫ. Ad oſtendēdum
autem ꝙ in utraqꝫ uita predicta uirgo beatiſſima
fuit in omni perfectione conſumata:& quanta pfe
ctione a filio inuitata aſcendit ad celum:poniť euā
gelium illarum duarum ſororum Marthe & marie:
per quas utriuſqꝫ uite ſignificatur pfectio: unde &
illud euangelium miſtice expoſitum ē totum glo
rioſe uirginis matris dei:unde ibi deſcribitur ſue cō
templationis perfectio in humili ſeſſione ad pedeſ
ieſu:& in auditu diuiniſſimi uerbi:& in optime par
tis electione:que nulla uiolentia eſt ablata:īmo nul
la actiua potentia extrinſeca īterrupta.Sicut de hoc
& de aliis eius uirtutibus ſupra primo libro per plu
ra ſunt dicta. Attende autem quattuor circa con
templationem uirginis. Primū eſt tranquilliſſima
quietatio totius uirginei ſtatus:que cātur a profū-
diſſima anihilatione ſui ſub pedibus filii:in qua ani
hilatione ſumme congaudebat ſe ſibi filium ſuper
poni.Et quia in his duobus eſt ſumma illuminatō
mentis:tā pro ſe q̄ pro aliis:& ſummum ſentimen
tum amaritudinis paſſionis ieſu:& ſummum dñiū
ſupra omnia impedientia ſtatum mentis: & etiam
iſtud cauſatur ut plurimum a gratia precedentis ſu
perne actionis.Ideo pro his omnibus dř marthe.i.
actiue:erat ſoror nomine maria : que interpretatur
illuminata uel illuminatrix:ſtella maris uel amarū
mare:uel domina.Pro duabus autem conditōibus
.ſ.pro mentis quietudine & profundiſſima humili
tate dicit : ꝙ ſedens ſecus pedes domini audiebat
uerbum illius.Vbi & nota tertiam conditionem q̄
ſequitur ad duas primas.Sicut enim nulla unq̄ crea
tura uiatrix tantum habuit mentis fixionem & qe
tudinem:nec tante profunditatis abyſſum:ſic nul-
la unq̄ ita attente audiuit per contemplationis trā-
quillum:nec intellexit ſic ſublimiter ipſum uerbū:
ubi & nota immediatum coniunctionis gradum
ad filium quia ſedebat ſecus pedes eius : quia eius
requies eſt immediate ſub filio & ſuper omnem ali
am creaturam.Per iſtud etiam ſedere ſecus pedeſ da
tur intelligi:ꝙ erat ſibi delectabiliſſima requies ī oī
bus chriſti ueſtigia imitari.Predictam autem con-
templationis ſublimitatem ſuperlatiue ieſus com-
mendat cum dicit:optimam ſibi partem elegit ma
ria.Nam optimum eſt ſupra quod nihil eſt:& pure
creatura ſupra uirginem non eſt factibilis ſtatus ſeu
conſignabilis.Et quia iſte ſtatus eſt datus uirgini
honorabiliter:ideo primo fuit ſibi datum copioſiſ
ſimum donum:unde hunc ſublimē ſtatum poſſet
mereri:ac per hoc eligere. Hanc ergo dignitatē
uolens chriſtus in ipſa exprimere eſſe ex merito ma
gis dicit.Elegit ſibi:q̄ datum eſt ſibi.Per iſtud autē
ſibi datur intelligere huius ſtatus incommunicabi
litatem.Nam puriſſima uirgo inuida non eſt: & iō
ſe totam quātum eſt ex ſe effudit gratiis filiorum.

Quāuis autem omnia meruerit poſt filium : &
in filio omnibus electis:gradum tamen maternita
tis & ad illum ſequentia non niſi ſibi eligere potu
it.Licet in ipſa omnes poſſideant hunc graudum:
ſicut & in benedicto ieſu omnes ſentiūt ſe unitos.
Tangit etiam ſue contemplationis continuatum
& non interruptum actum:cum dicit. Que non
auferetur ab ea : licet enim generaliter exponatur
quod contemplatio in patria non aufertur : ſed

UVA. BHSC. IyR_070

perficitur.Nihilominus credo ꝙ ſingularem pre-
rogatiuam uirginis uoluit ieſus oſtendere qua ſibi
in conceptione eiuſdē ieſu fuit datū:ut nll'a alia oc-
cupatione uel cauſa:ex tunc optima pars contem-
plationis que poſſet dari in uia per interruptionem
actus uirgini ſit ablata. Pro perfectione ſue actio
nis nota:ꝙ ſicut nūq̄ fuit ſimilis contemplatrix:ſic
nūq̄ fuit ſimilis miniſtratrix:nam alii induunt pau
peres de lana ouis:ipſa induit ſummū diuitē de ſan
guinibus ſuis puriſſimis.Alii de panno:ipſa de cor
pore ſuo.Alii paſcūt pauperes de pane extrinſeco:
ipſa pauit deum humanatum lacte ſuo. Alii ſuſcipi
unt pauperem hominem in tugurio: ipſa ſuſcipit
deum immenſum in corpore ſuo: cui peregrināti
in terris ipſa facta eſt hoſpitium gratióſum.Alii pp
deum miniſtrant infirmo:Maria ipſa ieſu deo ī pau
perculo corpore infirmato affectuoſiſſime miniſtra
uit:ipſum lauando:ipſum faſciando:in preſepio re-
clinando:in brachiis baiulando.Alii conſolant' plo
rantes homines:maria paruulum deū plorantē: &
ipſa cum ieſu paruulo cōpaſſionato affectuoſe plo-
rans:ipſum dulciſſime conſolatur:& ſuaui allocutō
ne blanditur.Alii ſunt ſolliciti ne aliquid deficiat in
opi:Maria ſolicitiſſima eſt miniſtrare & māibus la
borare ut ſubueniat deo homini pro ſalute omniū
indigentium.In quibus omnibus hec martha que
interpretatur prouocans uel irritans:ſiue dominās
ſua actione ſtrenuiſſima diabolū prouocauit ad bel
lum:& irritauit ad ſcandalum:& ſibi dn̄ata eſt ī triū
phum:ut merito de ea dicatur:ꝙ martha ſatagebat
circa frequens miniſterium.Alii incarceratos & uul
neratos homines uiſitant:& eis compatiuntur dū
uiuunt:& mortuos ſepeliunt:Maria deo homini ie
ſu pro nobis capto & ligato & dura carceratione li-
gno crucis affixo:& uulneribus dilaniato tanto do
lore compatitur ut ſit inexpreſſibile etiam angeli-
ce lingue.Et quia ſtetit iuxta crucem in doloris for
titudine:& nūq̄ per impatiētiam cecidit.Idcirco dr̄
Que ſtetit & ait.Et quia contemplatio diuinitatis
nihil ſibi de doloribus minuit:ſed auxit ſicut dictū
eſt ſupra:idcirco introducitur lamentari.d. Domīe
non eſt tibi cure &c.Et quia ſollicita ruminatione
omnium dolorum ieſu:& eoꝝ que circa ipſum fie
bāt:erat tota cruciata doloribus:qd' optime uidebat
ieſus.Iō hoc grate recognoſcens dixit ſibi.Martha
martha ſollicita es & turbaris erga pluria. Solus āt
ieſus potuit hoc dicere:quia ſolus potuit maternoſ
dolores mēſurare.Porro ait unum eſt neceſſarium:
me ieſum filium tuum mori atrociter:te matrē cō-
mori ſimiliter: & mundum redimi liberaliter.Di-
uinitas quam contemplabatur maria optimam p
tem accepit impaſſibilitatis:que ſibi non auferetur
recepta morte in aſſumpta natura. Marthe reliquū
tur dolores paſſionis mee:& claui:ſpine:ſputa:fla-
gella:clamores doloroſi:& aperta uulnera rumiā
da:& ſparſio ſanguinis mei recondenda in amaritu
dine cordis ſui:& corpus mortuum cum mortali-
bus ſingultibus amplexandum: oſculandum:
& ſepulture tradendum. Marie reſeruatur reſur
rectio immortalis: & gloria deiformis: quia chri-
ſtus reſurrexit a mortuis iam non moritur. Sic er-
go uides quomodo per hoc euangelium utriuſq;
uite perfectio in dei matre uirgine commendatur.

Poteſt etiam in hoc euangelio perfectio preſen
tis uite:& future glorie comprehendi uirginis ma
tris dei. Nam primo comprehenditur perfectio
ſue ſanctificationis & uite ante ieſu ortum. Secū
do ipſius ieſu conceptio.Tertio perfecta cum ieſu
& poſt ieſum conuerſatio. Quarto eius felix aſ
ſumptio. Pro primo intrauit ieſus in quoddam
caſtellum.Nam tunc primo intrauit ieſus in eam
quando eam ſanctificauit.Intrauit autem quoddā
caſtellum:quia tunc uirginem caſtellum fecit nobi
le & ſingulariſſimum.Nam caſtellum tria faciunt.

Muri edificatio
Turris erectio
Et montis ſublimatio uel uallis miniſtratio.

Muri edificatio fuit uirginitatis conſecratio.Nam
in prima ſanctificatione:fuit edificatum in dei ma-
tre uirginitatis ſigillum:& impenetrabilis murus
uirginalis munditie.Et uere fuit ſtructura muri hu
ius ex lapide iaſpide.Erectio turris fuit plātatio hu
militatis:qua de ſe in nullo preſumens ſollicita ſpe
culatione precauit iacula hoſtis & humilitatis icti-
bus tāq̄ potentiſſimis ſagittis ſuperbum confodit
luciferum.Hec turris dauid ex qua mille clypei pen
dent Canti.iiii.In glorioſa uirgine omnis armatu-
ra fortium:hec turris libani que eſt naſus ſponſe re
ſpiciens contra damaſcum: quia ſancta uirginitas
facit uerecundam uirginem & prudentem a longe:
refugiens omne quod poſſit murum uirginitatis
inficere. Eleuatio mōtis:uel edificatio uallis idē
ſignant.Nam montis ſubleuatio ſignificat pauper
tatis altum & perfectum mundi contemptum:hec
eſt naturalis mons euangelice eminentie: que &
ad nullum afficitur temporale ſed in humano pla-
no fit arce fortalicium:dum circa murum terra eua-
cuatur & fit grande concauum:& ſignificat pauper
tatem que euacuat omne terrenum:ac per hoc fit
fortalicium inexpugnabile:& quietum ſine timore
acceſſus.Et ideo in tali caſtello fit lectulus ſalomo
nis pacificus & quietus.In tali caſtro eſt abundan-
tia celeſtis panis:& ſuper eius muros angeli ſūt cu
ſtodes. Pro ſecundo dicit ꝙ mulier quedam mar
tha nomine accepit illum in domum ſuam. Nam
tunc eum ſuſcepit:cum de eius utero ieſus carnem
aſſumpſit. Pro tertio uero totum quod ſupra di
ctum eſt de actiua & contemplatiua. Pro quarto
dicit: Maria optimā partem elegit:nam elegit op
timam omnes alias ſuperantem.

Claritate uiſionis
Charitate fruitionis
Vicinitate locationis
Sublimitate honoris
Vniuerſitate poſſeſſionis
Et uirtuoſitate influxus ſiue largitionis.

UVA. BHSC. IyR_070

Sic ergo uirgo gl'ioſiſſima dulciſſime a ieſu filio ad gloriã iuitat. Scdo ſublimiſſime eleuat:& ad hãc eleuationẽ potẽtiſſime exorat a filio:ut ſibi uideat dicere illud Eſa.li. Eleuare eleuare cõſurge hierl'm. Vere.n.ipſa fuit hierl'm tota pacifica:& tota de dei uiſiõe illuſtrata:& eã ad eleuationẽ tã glorie mẽtis q̃ glorificati corpis iuitat ieſus:ut ad ſui ſimilitudinẽ reſurgat a mortuis. Quis poſſet exprimere ſublimes eleuationes quas uirgo beatiſſima ſuſcepit a filio dũ hic uiueret:quas recepit dũ ad gloriã hic trãſiret:quas nunc poſſidet:dũ in throno glorie iuxta ipſum reſidet? Certe ieffabiles ſunt oĩ lingue. Sed lingua ſcripture multis figuris hanc triplicem eleuationẽ nobis in uirgine maifeſtat dũ eleuatã eam oſtendit.

Dũ hic uiueret in merito:eleuatõne gratioſa
Dum hinc tranſiret in premio:eleuatione gl'ioſa
Dum ſublimiter reſidet in patrocinio; eleuatione fructuoſa. Eleuata nanq; fuit in carne uiuens.
Per eminentiam ſanctitatis ſupra munditiam uirginum & angelorum.
Per excellentiam conuerſationis ſupra obedientiã martyꝝ & confeſſorũ.
Per euidentiam cõtemplationis ſupra ſapiam prophetaꝝ & apl'oꝝ. Et hanc triplicem eleuationẽ nobis oſtendit ſcriptura in eleuatione arche. In eleuatione rote. In eleuatione aquile. Pro primo dr Geñ vii. Multiplicate ſũt aque p exuberantiam grẽ ſublimantis & ſanctificantis. Multiplicatio eni aquarũ in archa:eſt plenitudo gr̃aꝝ in maria. Ipſa ẽ eni fons hortoꝝ:& puteus aquaꝝ uiuentiũ Canti.iiii. Et quaſi hortus irriguus & ſicut fons aquaꝝ:cuiuſ non deficient aque:Eſa.lviii. He aque leuauerunt archã hanc:in qua ſaluatũ ẽ uniuerſũ ſemen generationis electe in ſublime a terra ab oĩ terreneitate: & amore ifecto. Dicit autẽ in ſublime: quia ad hãc puritatẽ & munditiam nulla pura creatura aſcendit nec angeli:nec uirgines. Nã angeli habent munditiam in mente. Virgines eni & mente & carne: ſed cum quadã utriuſq; pfectione ſup oẽm creaturam eleuata eſt in ſublime. Secundo fuit eleuata per excellentiam conuerſationis deſignata in eleuatione rote:de qua Ezechiel primo. Apparuit rota una ſup terram iuxta aĩalia habẽs quattuor facies & aſpectus rotaꝝ & opus eaꝝ quaſi uiſio maris. Cum eleuarentur aĩalia de terra:eleuabant ſimul & rote: ſpũs eni uite erat in rotis. Per illa quattuor aĩalia intelligitur doctrina euãgelica: p illã rotã que habet quattuor facies recte intelligit uirgo maria que habet quattuor uirtutes ſecundũ quas regit uita actiua in oĩmoda conformitate ad perfectionẽ euãgelicam. Et qm̃ he uirtutes licet uniant in gr̃a: diſtiguuntur tam̃ in opatiõe ſua:ideo pluraliter ſubdidit q rote eleuabant:quia uirtutes in ea fuerũt in ſummo pfectionis tã ad agendũ:q̃ ad patiendum in tãta icomprehenſibilitate hũano itellectui:ut merito dicat q aſpectus rotarum & opus earum quaſi uiſio maris:unde ineſtimabiliter ſuperauit omnem obedientiam & actionem martyrũ & confeſſorum. Nã in oĩbus fuit pondus difficultatis ad bonũ:& pnitatis ad malũ. In glorioſa uero uirgie nullum fuit retardatiuum: ideo rota fuit uolubilis ſecundum omnem ſpiritus ſancti nutum. Tertio per excellentiam contemplationis & hec deſignata fuit per eleuationem aquile:de qua Iob. xxxix. Nunqd preceptũ tuum eleuabat aquila:& i arduiſ ponet nidũ ſuum? Quõ iſta aq̃la ſup oẽs aues fuerit eleuata:& omnes quoſcũq; ſupauerit ſapia: require ſupra. Sic ergo uirgo glorioſa fuit tripliciter eleuata i merito. Hanc triplicẽ excellentiam eleganter exprimit ſpũs ſanctus Cant.vi. Vbi dr de uirgine.

Que eſt iſta que pgreditur quaſi aurora conſurgẽs in ſanctificatione.
Pulchra ut luna in conuerſatione
Electa ut ſol in contemplatione
Terribilis ut caſtroꝝ acies ordinata i oĩum pdicto rũ connexione. Secũdo principaliter eleuata in premio eleuatione glorioſa ad culmen dignitatis altiſſime:latiſſime:& firmiſſime ut ſit regnũ uirgis altũ latũ:& ſempiternũ. Que tria in eleuatione diuiẽ magnititudinis diuine ſedis:& montis imobilis figurantur. Pro primo dr. Eleuata ẽ magnificentia tua ſup celos. Singularis dei magnificentia fuit uirgo glorioſa in cuius exaltatione pluſ magnificatur deus:& que ſua humiliatione deuotionum dilectione:& grãꝝ actione:& omium bonoꝝ dei fruitione plus magnificat deũ:q̃ oĩs creatura alia ſimul ſumpta:unde merito dr:Eleuata eſt ſuper celos.i.ſup angelos uniuerſos. Quia ſicut filius dei ſedet ad dexterã maieſtatis in excelſis:Hebr.pmo. tanto melior angelis effectus:quanto differentius pre illis nomen hereditauit. Quod nomẽ eſt ut ſit uere deus per gratiam unionis. Sicut & mater ieſu tanto melior eſt omnibus angelis:quanto pre oĩbuſ abũdat i dignitate maternitatis diue. Pro.ii. dicitur ſecundi Re.iii. Quomodo iurauit domius dauid ſic faciam cum eo ut transferatur regnum de domo ſaul & eleuetur thronus eius ſuper iſrael & ſuper iudam adan uſq; berſabee. Thronuſ iſte in quo requeſcit & ſedet dauid noſter mãufortis & uultu deſiderabilis ieſus:dei genitrix fuit que eleuata fuit ad latitudinem regni:ut de ea poſſit dici q non ſolum dñatur a dan uſq; berſabee:ſed dñatur a mari gratie uſq; ad mare glorie:& a flumine diuinorum influxuum uſq; ad terminos orbis terrarum regnans ſupra omne creatũ. Pro tertio dicitur Eſa.ſecũdo. Erit in nouiſſimis diebus preparatus monſ domus domini in uertice montium: & eleuabitur ſuper omnes colles. Mons iſte in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo:& de quo abſciſus eſt lapis ſine manibus: eſt uirgo glorioſa de qua ſine humano opere natus eſt chriſtus ieſus lapis angularis: qui repleuit uniuerſam terram. Hic mons eleuatus eſt ſupra colles: quia altitudo uirginis ut eſt dictum: eſt ſublimiſſima ſuper ſummos. Et

UVA. BHSC. IyR_070

latiſſima ſup cũctos:& firmiſſima & inconcuſſa:ut non poſſit moueri ſtabilitas montis q̃diu durat firmitas lapidis. Nec regnum matris quandiu regnat iperiũ ꝑlis:dr̃ enim dañ.vii.poteſtas eius ptás eterna que non auferet:& regnũ eius quod ñ corrũpetur. Hec triplex conditio eleuationis uirginis in primo fuit ſimul Eſaie.vi. preuiſa. Vidi ait dñm ſedentẽ ſuper ſoliũ:quia ímobiliter requeuit ſuper glorioſá uirginẽ mariá rõne dignitatis firmiſſime.Soliũ inq̃ excelſũ & eleuatũ rõne dignitatis altiſſime:& plena erat oĩs terra maieſtatis eius rõne dignitatis latiſſime.Et idẽ decebat ſcd̃m Ber. quia nec in mũdo locus dignior fuit uirgĩali utero quo dei filiũ maria ſuſcepit.Nã in celo ſublimior regali ſolio:quo mariã mane filius ſublimauit. Tertio principaliter fuit glorioſa uirgo eleuata eleuatione fructuoſa in patrocinio:dũ reſidens in ſolio iuxta filiũ militantẽ eccleſiá dirigit expediendo uiá: protegit repellendo pugnã:irrigat ĩpetrando grãm:ut ĩ ipſa ſit oĩs grã uie & ueritatis & oĩs ſpes uite & uirtutis:Eccle.xxiiii.Hec eleuatio fructuoſa figurata fuit in figurã uirge:arche moſayce: & nebule. Pro ꝑmo dr̃:Exo.xiiii.Eleua uirgã tuá & extẽde manũ tuá ſuper mare & diuide illud:ut gradiãt̃ filii iſrl̃ in medio mari p ſiccũ:uirga iſta ad cuius eleuationẽ ꝑparatur uia ppl̃o dei:eſt glorioſa maria cuius patrocinio oĩs amaritudo pene de ppl̃o dulcoratur diuidit̃ & ſiccat̃:uñ Ber.O quiſq̃s intelligis te in huius ſeculi ꝓfluuio magis inter procellas & tempeſtateſ fluctuare q̃ ambulare:ne auertas oculos a fulgore huius ſideris ſi non uis ſubmergi ꝓcellis.Si iactaris ſupbie undis &c. reſpice ſtellã:uoca mariã:ipſa nãq̧ eſt que dedit in mari uiá:& inter fluctus ſemitam firmiſſimá. Pro ſecũdo dr̃ numeri.x.Cũ eleuaret̃ archa dicebat moyſes:Surge dñe diſſipent̃ ĩimici tui:& fugiãt qui te oderũt a facie tua qm̃ nãq̧ eleuata fuit uirgo gl̃ioſa ad celeſtia: ímunita & diſſipata fuit demonis potẽtia:ut ꝑ ipſa dicatur illud Eccle.xxiiii.Supboꝝ & ſublimiũ colla uirtute calcaui. Pro tertio dr̃ Iob.xxxviii.Nũqd eleuabis ĩ nebulá uocem tuá:& ĩpetus aquaꝝ opient te:uox eleuata ĩ nebula eſt grã ĩpetrata p uirginis orationem ad quá ſequit̃ impetus aquaꝝ:qa p ipſam impetratur influentia grãꝝ & remiſſio pccõꝝ:ideo dicitur Eccle.xliii.Medicina oĩum ĩ feſtinatõe nebule:hoc eſt in feſtina aſcenſione uirginis marie: quia oẽs q̃ uolũt fiũt pticipes grẽ ſue.Ber.Mãna oĩbus omĩa facta eſt:ſapientibus & inſipientibus copioſiſſima charitate debitricẽ ſe fecit:oĩbus miſericordie ſinũ aperit: ut de plenitudine accipiãt uniuerſi. Predicta triplex efficacia uirginalis patrocinii deſignatur ſimul in electione nubis:de qua dicit̃ Numeri.x. Eleuata eſt nubes de tabernaculo federis ꝓfectiq̧ ſunt filii iſrael per turmas ſuas. Nã de hac legitur. Exo.xiiii.ꝙ populum deducebat quãtũ ad pnmũ: defendebat quãtũ ad ſecundũ: obũbrabat quantũ ad tertiũ.Nã aliquãdo precedebat:aliqñ ſequebat̃: aliqñ ſupefferebat̃.Sic ergo multipl̃r deſcribit̃ uirginis eleuatio:ut merito dicat̃.Ieſus electã eleuãs.

Ieſus dux laureatus.Cap.xxxix.

Qui ſufficeret exprimere celeſtis curie ſolennitatem qñ ſurrexit rex ieſus feſtiuus & letus & decore regali laureatus:& totam commouit̃ ciuitatem:ut oẽs ciues celi occurrerent matri dei aſcendenti?Nã tũc fuit cõpletum:quod ſcd̃i Re.vi de dauid eſt dictũ.Adduxit archã dei cum gaudio & erant cũ dauid ſeptẽ chori uidelicet celeſtiũ ſpirituũ:pr̃iarchaꝝ:pphaꝝ:apl̃oꝝ qui tranſierant: martyꝝ:cõfeſſoꝝ:atq̧ uirginũ:ut impleat̃ in mr̃e nr̃a illud.Eccle.xxiiii. In plenitudine ſanctoꝝ detentio mea.O ſolẽnitas imperialis o iubilus inexp̃ſſibilis qui non põt exprimi:nec taceri:dũ dauid & oĩs iſrl̃ deducunt in iubilo archã federis uirginẽ.ſ. glorioſam.Hoc figuratũ fuit.iii.Re.ii.Vbi dicitur ꝙ ſurrexit rex ſalomon in occurſũ mr̃is ſue & adorauit eã: uel ſcd̃m Ioſephũ:& amplexatus eſt eam:poſituſq̧ eſt thronus matri regis:& ſedit ad dexteram eiuſ ubi nota magnificã obuiationem. Mirificã adorationem:altiſſimam ſublimationẽ:& ímediatiuã cõiunctionem.Surrexit ergo ipſe rex benedictus ieſuſ ſue dulciſſime matri occurrens. Vnde & quo ad hoc:ſicut dicit Ber.hec aſſumptio aliquid habet excellentius filii dei aſcenſione:quo ad triũphalẽ occurſum:quia ſoli angeli ieſu potuerunt occurrere filio:tñ matri aſcendenti filius ipſe ieſus cũ tota curia tã angeloꝝ q̃ iuſtoꝝ ſolẽniter occurrens:eã euexit ad btẽ conſiſtorium ſeſſionis.Non ſolũ autem ieſus deus hõ laureatus corpore glorificato:ſed ipſe rex deus trinitas poteſt dici ſacratiſſime uirgini triũphaliter occurriſſe:non motu locali:ſed cõplacentia fauorali:& glorificatione & influentia principali.Nã pater per quãdã appropriationem occurrit: amplexatur ſponſã caſtiſſime dilectionis:ſingulariſſime fecundationis:ſolliciti ſſime educationis: q̃ ſingulari munditia uirginitatis patri cõplacuit: cui & filiũ ſuũ unigenitũ dedit:quẽ de caſtiſſimis ſuis uiſceribus concepit & pepit:& diligentiſſime ipſũ nutriuit:hanc ergo ſponſã coram tota celeſti curia pater amplexatur dulciſſime:& recognoſcit mr̃em unigeniti ſui.Domũ inquit Eſa.in perſona patris maieſtatis mee glorificabo.Vnde & ab ipſo recipit fontalem fecunditatem ad oẽs generãdos electos & etiam ipſos angelos in guſtu aliquo & gradu ſapientie diuinoꝝ.Et ex hoc habet a pr̃e rõnem primitatis & ſublimitatis imperialis poſt filium ſuper omnẽ creatam naturam. Occurrit & ipſe filius in diuinitate ſua omnibus manifeſtans hanc eẽ ueriſſimam genitricem ſui:que ipſum concepit:peperit & nutriuit:& fideliter ſociauit in aſſumpta natura:& ideo filiali reuerentia ut matrem digniſſimam eam dicitur adoraſſe.O bone ieſu omnipotẽs eterne deus:qd ẽ ꝙ mulierẽ adoras?Adoro inqt: quia duo faciũt eã adorãdã.ſ.Ratio maternitatis: & meritum humilitatis.Nã & mr̃nitas in ea fuit ſingu-

UVA. BHSC. IyR_070

laris & humilitas incomparabilis. Adorat ergo ieſus matrem: non qualencunq; : ſed ſingularis ſufficientie:ſingularis magnificentie: & ſingularis diligentie.Singularis inq̃ ſufficientie:quia ſine fe- mine uiri ſola ex ſpū ſancto cōcepit.Singularis ma gnificentie:quia nulla preter ipſam deū genuit:nul la alia poſt partū uirgo permanſit.Singularis dili- gentie quia nūq̃ ulla mater tantū dilexit & tā ſolli cita pro filio ſuo fuit:imo nec oēs alie ſimul ſūpte. Sicut ergo in ipſo cōceptu nullū habuit ſociū. Sic in iſto honore nullū hēbit conſortiū.Et ſicut in ta li filio nullā habuit parē:ita & in hoc honore nullā hēbit conſimilē.Et ſicut in precordiali ſollicitudie nullā habuit cōpabilē.Ita & in gloria nullam ha bebit creaturā equalē.Vlterius hunc honorem req rit in uirgine meritū abyſſalis hūilitatis:nā q ſe hu miliat exaltabit'.Et quia in hūilitate nō habuit cre aturā ſil'em: in exaltatione non hēbit conſortem.

Eſt enim triplex modus premiādi uirtutes. Pri mus eſt p euacuationē:ut in fide & ſpe:quibus eua cuatis:ſuccedet uiſio fidei:& tentio ſpei. Secun- dus per cōpletionē:ut in charitate:& i pluribus uir tutibuſ cardinalibus:qbus addetur completio ſine defectu. Tertius eſt p opationem.Sicut in paup tate & eſurie luctu & humilitate:quibus deus pro- mittit hec tria. Vide ergo quō in regina uirgine eius humilitas & diuina bonitas uident' contende re.Maria ſe humiliat & & ſolum deus eam exaltat. Maria ñ ſe ſolū hūiliat ſed i humilitate ſub oi crea- tura ſe in abyſſat:& deus nō ſolum eam exaltat:ſed ſup oēm etiā āgelicā creaturam magnificat:& ſub- limis deus eam ut ſuā uerſſimā matrē reuerenter adorat:& ad eā honore ineſtimabili corpaliter ſe in clinat.Errant ergo quicūq; querunt altū:niſi p hūi litatis ꝓfundū cuius erroris ruina teſtis ē ſupboꝝ. O ſtupendū priuilegiū:& inaudite altitudinis faſti gium:ut a muliere dei filius quodāmō recognoſce re uideatur ſuum eſſe hūanū.Quid nō debuit uir- gini concedere:quā tantū uoluit honorare? Certe iſto reſpectu honoris non reſpiceret dei filius mil- leſies mille milia ſeraphi:& finities infinitos. Sed nec ipſi oēs inſimul poſſent uere ipſum diligere: & uere ipo frui: ut filio uteri ſui:hoc ſūmo gradu iter gradus pure creature omēs ſūmi ſeraphi in uirgine ſublimantur:q inquantum ſunt idem ꝙ uirgo i ip ſa & per ipſam guſtant diligunt:& fruūtur dei filio ut naturali ipoꝝ filio ex ieſtiabili dei dilectōe facto filio creature.Sicut autem hec lr̄a adorauit eā deſcri bit honorē q dēt' matri a filio.Ita lr̄a Ioſephi:āple- xatus eſt eā:pretēdit amorem qui debet' ipi a ſpon ſo.Tūc enim btā uirgo quaſi altera heſter de tridi- nio feiaꝝ.i.de eccleſia militante adducta eſt p totā militiā celeſtis exercitus ad cubiculū aſſueri bti.ſ.& ſūmi dei:ita ut illi cōueniat illud.p̄s.lxxii.Tenuiſti manū dexterā meam &c.Quod fuit hodie uere cō pletū qn̄ oēs celeſtes hierarchie uiderunt eam aſcē dentem:& delitiis diuinoꝝ amplexuū affluentem nixa ſup dilectū ſuum.Certe ſibi ſoli & filio note

ſunt in plenitudine delitie amplexuum mutuoꝝ: quem eūdem ſpm̄ filium habet & ſpōſū:licet poſ ſimus ſi uolumus ſponſaliciū patri attribuere p ap propriationē.Occurrit & ipſe ſpūs ſāctus recogno ſcēs fornacem ſui amoris & officinā ſue mire opa cōis.In qua & de qua fabricatū eſt corpus mūdiſſi mū dei filio:& noua infuſa aīa:ambo ſimul tāq̃ hu manā unam naturā integrā & perfectā in pſona fi- lii dei uniuit:oſtendit ſpūs ſanctus expreſſe oibus ſcīs & electis:ꝙ in hac officina:& p hanc fabrifecit quicquid i grā mirificū opatur:& ꝙ i hac totū ignē uirtuoſe opationis redulit:quod unq̃ dare diſpoſu it creature.Sic igitur tota trinitas uniformi & con- cordi uoluntate hanc ineſtimabilem uirginem oñ- dit eſſe.
Suam ſponſam incōicabilis charitatis
Celi reginam inattingibilis dignitatis
Mundi dñam ipticipabilis poteſtatis
Electorum omnium genitricem piā inexſiccabilis pietatis.
Omnium dei hoſtium conculcatricem triūphaliſſi mā inſupabilis ſtrenuitatis.
Omniū theſauroꝝ celeſtiū diſpenſatricē largifluā ꝑ ſue cōplacentia uoluntatis.Et hic eſt thronus q poſitus ē a tota trinitate btiſſima mři regis ieſu glo rioſiſſime uirgini marie.Thronus inq̃ eburneus q debet' caſtitati: quē ipſe ſalomon.iii. Re.iiii. uarie adornauit.Nā uirtuti ꝓmittitur regnū celoꝝ: Mat th.xix.Sūt eunuchi qui ſe caſtrauerunt pp regnū ce loꝝ. Trhonus etiā ſaphireus qui debet' pauper- tati que celeſtia non terrena ſectat'. Sapphirus enī celeſtis eſt coloris.Ezech.prio:quaſi lapidis ſapphi ri ſimilitudo throni.Pauptati etiā debet' regnū ce- loꝝ:Matth.v.Beati pauperes ſpū qm̄ &c. Thro- nus etiam ſoleus:q debet' humilitati que abſcōdit & adūbrat omēm ſuam excellentiam.p̄s. lxxxviii. Thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo. His igitur ſcematibus uirgo maria pauper & humilis' i perpetuum coronata triumphat.Gaudent & letan tur angeli quia uident reginam hodie primo in cu ria celeſti:iam & maiori federe coniunguntur ho- minibus:quia & ſi uidiſſent hominem deum in aſ- ſumptione ſublimatum nunq̃ tamen hominem purum omni alteri creature prepoſitum.Letatur & celeſtis curia:quia poſt ingreſſum illius diuini cor- poris ieſu:cum quo forſitan aliqua ſanctorum glo rificata corpora aſcenderunt:nullum in decore re- gio preter uirginem uiderant aſcendiſſe. Quilibet celicus ordo occurrit inueniens in uirgine aliquid ſpeciale:tuncq; completum eſt quod ſcribitur Iu- dith.xiii.Occurrerunt omnes ad eam:a minori uſ- q; ad maiorem &cetera.Et ſic cunctis letantibus a- ſtitit regina a dextris filii: dum ſedet ad dexteram regis.Hec eſt dextera miſericordie:in qua placuit re gine noſtre regnare:ut poſſit miſeris miſericordit' ſubuenire.

Aſtat ergo ad ſuccurendum contra tentamēta de monis.

UVA. BHSC. IyR_070

Aſtat ad intercedendum contra indignationem iu dicis.
Aſtat ad excuſádũ defectũ noſtre infirmitatis.
Aſtat ad ſubueniendum accipiens pro nobis ple niſſime influxum diuinitatis. Sed aſtat uere regina.
Quia ſummi regis mater per generoſam conce ptionem.
Quia ſũmi regis filia p generoſam adoptionem.
Quia ſũmi regis ſponſa p glorioſam aſſumptioné
Sed aſtat in ueſtitu deaurato:qa in corpore glorifi cato:ex cuius ſplédore poſt filiũ tota clareſcit ſcitas padiſi. Patet ergo ex dictis ſupius quõ triũpha liſſime ſibi occurrit:& quõ eá ſibi ímediate locauit Sed in ſequẽti uerſiculo etiã plus patebit quõ iocũ diſſime eá glorificauit:& potentiſſime coronauit: licet iam pateat ex predictis.

Ieſus matrem glorificans. Cap.xl.

Vantũ dilectus ieſus glorificauerit dulciſſi má ſuá matré:licet ex ſupradictiſ aliquãtulũ clareſcere uideat̃:tñ ſpũs ſcũs hoc declarat í Canti.cũ de eius gloria ítroducit celeſtes ſpũs ad mirari ca.viii. Que é iſta que aſcẽdit de deſerto de litiis afflués ínixa ſup dilectũ ſuũ ubi in ipſa admi tant̃ excellentiá pſonalé:que tota fuit exéplũ religi onis. Que eſt iſta:gloriá ſingularé qua tota fuit p fectus deuotióis:aſcendit ſemp ení aſcendebat dũ uixit:magnificentiá uniuerſalé qua ipſa fuit honor hũane cõditionis de deſerto. Hoc ení fuit mirificũ de hũano genere a gfa derelicto talé uirginé poſſe aſcẽdere. Opulétiá uirginalé quãtũ ad fructũ ſub uentióis p ſe & p filiis affluxit delitiis:gfam ícõi cabilé pp uinculũ cõiunctionis:quia ínixa ſup dile ctũ ſuũ. Sup hanc náq; ſecũdũ Ber. innititur mř illa felicior:& in aureo icinatorio diuine maieſtatis in cũbens:inter ſpõſi:ímo filii ſui brachia requieſcit. O quãta dignitas q̃ ſpãlis potẽtia íniti ſup illũ quem ãgelice ptãtes reuerẽtur aſpicere:hoc fuit maximũ quod fecit angelos admirari. Ná uiderant eá aſcen dere í uita ſua ad filiũ charitate cõfortii. Ná ſicut ie ſus ſedet a dextris pr̃is in potionbus bonis pr̃nis. Sic iſta bñdicta uirgo in potioribus bõis filii ſui ie ſu iuxta ipſum í throno ſublimata cõſedit:hoc ſtu pẽdũ pdigiũ q mulier ſic diuine glorie ſociatur. Apoc.xii.Ioá.deſcribit dicẽs. Mulier amicta ſole:& luna ſub pedibus eius:& in capite eius corona ſtel larũ duodecim:ubi Io.dilectus huius mr̃is eá intue tur í ſpeculũ cõtẽplatióis:qa dicit eá hr̃e ſolaré ami ctũ:lunare ſcabellũ:& ſtelleũ diadema. Contẽplat̃ ergo ſignũ:quod recte fuit ſignũ filii hoĩs: qd̃ ho die í celo appuit. Ná ſignũ opit & claudit ſignatũ. Et ipſa dei filiũ opuit:& in utero ſuo clauſit. Signũ etiá ducit in ſignatu noticiá:& ipſa ſup oẽm creatu ram ducit in filii ſapíam. Exaltabo ait ieſus p Eſaiá xlix.ad ppl̃os ſignũ meũ. Solent aſtrologi dicere ſolé í medio mẽſiũ igredi nouũ ſignũ:uñ í medio menſis auguſti ſignat̃ ſol í uirgine. Sol etiá qñ eſt in ſigno í quo creatus é magnos terre fecunditate facit effectus:propter quod:hodie fit nobis fecun diſſimus ſol iuſtitie. Nam moratur in uirgine in cuius utero é creatus:uñ hoc ſigno apparẽte í celo recipit peccator ueniá. Iuſtus gfam:tentatus uicto riá:btũs leticiá:& tota trinitas gloriá. In hoc ſigno uirginis aſtronomi xp̃iani clementiá:gfam pſeue rantiá:& gloriá ſpeculãt̃:unde de ſigno clementie dr̃ heſter.v.q rex extendit uirgá aureá í ſignũ cle mẽtie. Extendere uirgá eſt magnificare uirginem glorioſá:uñ ſicut heſter oſculata eſt uirgá & muta uit regis ſnĩam:& ípetrauit p populo ſuo ueniam. Sic & hec. De ſigno gr̃e dr̃.Geñ.ix. Arcũ meum poná í nubibus &c. De ſigno uictorie.i. Machab. vii.dato ſigno adiutorii a deo comiſerũt iudei cũ nichanore:& maioré ptem exercitus eius uulneri bus debilé factam fugere cõpulerũt. De ſigno glorie:Eccle.xliii. A luna ſignũ diei feſti: luminare quod minuit̃ in cõſumatione:& occultat̃ aſpecti bus hoĩum:& tñ eſt a ſole illuĩatiſſima:& tunc erat feſtum neomenie apud iudeos. Sic beatiſſima uir go maria í aſſũptione ab oculis hoĩum abſconſa a tota btiſſima trinitate dei formata:& filio dei con iuncta feſtũ nobis conſecrauit. Sic ergo cũ ioanne reſpice ſignũ glorioſe uirgĩs in ſpeculũ cõtempla tionis. Reſpice ſecũdo ſue dignitatis faſtigium í ſolatiũ noſtre peregrinationis. Ná regine pceden tes ad nuptias ornant̃ ad decentiá:honorant̃ ad re uerentiá:& coronãt̃ ad gloriá. Sic & regina uirgo maria ornat̃ ſole: honorat̃ lune ſuppeditatiõe: co ronat̃ duodenario ſtelle:ubi ſol fit ſibi ueſtimentũ luna tapetiũ. Stelle capitis ornamentũ. Dicitur aũt ornata ſole:nõ ſolũ pter ſplendoré diuinitatis in eius mẽte:que eius menti ſup oẽm creaturá ſplẽdu it nec ſolũ qr gl̃ia hoĩs ſuper oẽm creaturá ornata fuit ſicut ipſius digniſſima genitrix qui uerus ſol é. Sed etiá quia ſplẽdor glorie aĩe excellentiſſime uir ginis glorificate reſplenduit. Sicut Hiero.de uirgĩe nõ abnuit. Et Aug.argumẽtis aſtruit. Et bernardus indubitanter affirmauit. Aug. media & rõnes ſunt Mundiciá eá uocat:quia expurgata fuit a carnis li bidine:ergo a corporis putredine:quia ieſu & glo rioſe uirginis matris marie una caro fuit. Sed xp̃us corruptionem non uidit:ergo nec mater. Item qa plenitudo gratie ipſam expurgauit a fomite: ergo a fomitis ſequela que eſt incineratio. Itẽ xp̃s prece pit matrem honorari:& ſuam matré potuit ab op probrio uermis defendere:ergo licet debuit facere quod decens fuit & ſibi honorabile. Item quia xp̃s uult q qui ei miniſtrat ipſum ſequatur. Sed ſicut angeli quia chriſto miniſtrant mente ſequuntur ip ſum in gloria anime ante diem iudicii. Sic ení uir go glorioſa ſibi pleniſſime miniſtrauerit:& mente & corpore ipſum plene gloria ſecuta eſt in utroq;.
Item ſecundum Hiero. Nõ fuit poſſibile mariá ñ poſſidere plene gloriá eterne claritatis. Et ſcdm Augu.xii.ſup geñ. Et ſecundum ber. de diligendo

UVA. BHSC. IyR_070

deum.Non eſt hoc plene poſſibile aie niſi reſūpto corpore.Ergo ex utroq; cōcluditur ꝙ neceſſe ē uirginē in gloria reſurrexiſſe.Itē ſcdm aug.nullus dubitat ꝙ ieſus hoc potuit.Minus certe debet dubitare ꝙ uoluit:quia hoc filialē reuerentiā decuit.Itē in integritate uirginitatis materne:plus potuit grā ꝙ̄ natura:ergo & in corporis corruptōne hoc debuit potuiſſe.Itē quia nūꝙ̄ corpus eius fecit ieſus honorari i terris.Ex quo ſequit̄ ꝙ ipſum glorioſe honorauit in celis.Certe ſupuacuū uidet̄ mihi ad hoc rōne ꝓbandū fidelibus laborare cū reuelationes certiſſime ab ipō ieſu & eius mr̄e ſicut fidelibus ſuis fecit.Ipſa ergo uirgo maria ē glīoſa i quadruplici dote deſignata in ſole.Nos ergo filii imitemur eā in amictu ſolari:quantum ad

Decorē honeſtatis in geſtu.
Splendorem ueritatis i intellectu
Feruorē charitatis in affectu
Virgorē operis in effectu.

Sed honeſtas obtegitur p carnalitatē ut nō habeat decorē:ueritas eclypſatur p cupiditatē ut nō habeat ſplendorē. Charitas extinguit̄ p ocioſitatē ut n̄ habeat feruorē.Strēnuitas anihilat̄ p hypocriſim & uanitatē:ut nō habeat uigorē.In longū pn̄t iſta deduci quātū ad huius temporis maliciā:dū in clericis deturpatur uita:ad queſtū conuerſa eſt ſcia unde nō curant niſi de ſciis lucratiuis.In religioſis charitas ē tepida uel nulla:& opatio uel anihilata:uel hypocritalis & uana.Noie aūt lune mutabilitas & ſepe caduca & tēporalia deſignant̄.Ois autē mutabilitas:uel ē nature ut in creaturis:uel eſt fortune:ut in tēporalibus bonis:uel culpe in pccis:uel pene in miſeriis.Bene ergo luna ſub pedibus uirginis eſſe deſcribit̄:quia ois natura uirginis poteſtati ſubſternit̄:& ab utraq; eccleſia triūphante & militante pedes uirginis adorant̄:ut de ea dici poſſit illud deutero.xxxiii.Oēs ſancti in manu eius ſunt: & q̄ appropinquant pedibus eius accipient de doctrina illius. Noie etiā lune tēporalia deſignant̄ in q̄bus ſepe eo quis fit deterior quo ē ipſius abundantior. Idē eſt de honoribuſ huius uite:quia multi p dignitatis gradū accedentes ad deū ab ipſo recedūt p uite demeritū:hanc lunā habuit uirgo ſub pedibus calcando p uoluntariā paupertatē. Et hic eſt optimus modus poſſidendi oia deutero.xi. Ois locus quē calcauerit pes ueſter:ueſter erit. Tertio habuit mutabilitatē culpe ſub pedibuſ p pfectā gratiam: unde ois culpa cecidit ſub pedibus uirginis:quia p̄cincta fuit uirtute ad bellū.O ꝙ̄ pulchri ſūt greſſus tui in calciamentis filia pricipis.Canti.vii. Quarto noie lune mutabilitas pene notat̄ i miſeriis:hāc uirginē habuit xp̄s ſub pedibus in reſurrectōe glorioſa:quādo caligo ois miſerie ſub pedibus ſtrata fuit:& aſcendit ſup cherubī & uolauit. Tertio introducit̄ uirgo coronata ſtellis.xii.Prouer.iiii.Dabit capiti augmenta grāꝝ:& corona inclyta ꝓteget te:unū & ad coronā eā uocat cū ſibi dicit:ueni de libano coronaberis.Nō coronat̄ autem niſi q̄ legitime certauerit.Sed maria.xii.fortiſſima certamia habuit:de quibus feliciſſime triūphauit. In quolibet eoꝝ accepit coronā glorioſā diuine ſimilitudinis: Eſaie.lxii.Eris corona glorie in manu dn̄i:& diadema in manu dei tui.Coronā ſpei ſpecioſā diuie ſimitudinis.ps.xx.poſuiſti in capite eius coronā de lapide precioſo.Coronā luminoſā diuine pulchritudinis:Eſa.lxi.Gaudēs gaudebo in dn̄o:& exultabo in deo meo quia iduit me ueſtimētis ſalutis & indumentis iuſtitie circūdedit me:quo ad utranq; ſtolā quaſi ſponſū decoratū corona: quia reſpectu oium inferioꝝ tenet uicē ſpōſi & uirilis p̄ſidentie & influentie fecundatiue.Reſpectu autē ieſu & totius trinitatis btē tenet uicē recipientis in ſūmo ſingulariſſime ſponſe:ꝓpter quod ſubdit.Et tāꝙ̄ ſpōſam ornatā monilibus ſuis:licet autē ibi Ioānes uelit deſcribere eccleſiā primitiuā que inſtar glorioſe uirginis honeſtate:ſapia:charitate:& uigore maieſtatis ieſu ueſtita erat ſole ieſu pfectionem euāgelicā & lunā tēporalium in figuralē corticē legis & mūdanā prudentiā nocturnalē & ifrigidatiuā tenebat ſub pedibus plenarie calcans ſpernens ac precellentiam.xii.Apoſtoloꝝ hēbat in ſuo capite tāꝙ̄ in ſuo nūcio ſupremo:& in ſpūalis mētis utero habens xp̄m & totū corpus eius miſticū:clamabat tā gemitu ſuſpirioꝝ:ꝙ̄ ſono p̄dicationū:tn̄ multo fortius hoc de uirgine plenius intelligi hēnt:que ſingulariter totū corpus miſticū ſiml̄ cū uero xp̄i corpore ſuo portauit in utero:& in continuis doloribus cordis ſui aſſimulatiſ doloribuſ filii ſingulos p̄turiuit. Et i corona.xii.ſtellaꝝ ſingl̄r attribuit̄ uirgini tota corona.xii.apl̄oꝝ:qt eius meritis fuerunt electi:& poſt ruinā in xp̄i morte i fide reformati:& p eius iſtructionē edocti:& per eius orones & ſuſpiria ſpū ſcō repleti:un̄ & uirgini ſingulariter attribuitur tota per ipſos facta uictoria mūdi:quia ipſa uirgo ē ſingulariter illa ciuitas Apoc.electos omēs cōtinēs:in qua in typo.xii.apoſtoloꝝ ponūt̄.xii.p̄cioſoꝝ lapidū fundamēta:& ſimiliter.xii.margarite ex q̄bus fiunt.xii.porte i typo.xii. euangelicorū uiroꝝ:per quos.xii.tribus iſrael cōuertet̄ & denuo totus mūdus:ſicut infra dicet̄.Quibus oibus tāꝙ̄ ſtellis.xii.uirgo p̄clariſſima coronat̄:quia tota illorū perfectio poſt filiū ſacratiſſime uirgi attribuitur & ab ea efficaciſſime generat̄.In cuius ſignū initiatio.vi.&.vii.ſtatus q̄ i franciſco & eius ꝓle finaliter cōplebūt̄:ut infra dicet̄ i ſancte matris uirgīs fundamētū eccleſie accepit:dū in loco ſancte marie de portiūcula ſtatū euāgelicū i utroq; ſexu p fraciſcū & clarā pfectiſſime ichoauit.Cui etiā eccleſie ſecunda die Auguſti uirgo btiſſima a filio ſuo obtinuit in celis & franciſcus a papa in terris idulgentiā remiſſionis plenarie omnium peccatorum:uides ergo ꝙ̄ iocunde chriſtus matrem glorificauit:& ꝙ̄ potentiſſime & triumphaliter coronauit.

Ieſus fons reſeratus.Capi.xli.

UVA. BHSC. IyR_070

Ento glorificatione uirginis marie mr̄is dei
dixerim fonte diuinitatis ieſu plenarie reſe-
ratū. Ipſa eni tantū accepit de dei gloria: q̄tū
eſt pure creature donabile in eternū: & proportio-
nabiliter plus ei q̄ oībus aliis creaturis ſimul ſūptis
eſt datum. Sicut eni ceteris in uia p partes dant̄ grē
ſic in maria aūt ſe totā effudit grē plenitudo. Sic & in
patria diuine glorie pticipatio quodāmō p partes
datur: ſed maria totā diuinitatis penetrauit abyſſū:
& quantū eſt poſſibile creature ſine pſonali uniōe
luci illi increate eſt imerſa. Et ſi conſiderentur que
dicta ſunt ſupra maxime de occurſu trinitatis beate
apparet ꝙ ipſa p ſe ineſtimabiliter plus pticipat de
gloria trinitatis btē: q̄ oīs pura creatura alia ſiml̄ ſū
pta: quod ex hoc ꝓbo euidenter. Nā firmiter tenet
eccl'ia ꝙ ipſa eſt ſupra oēs ordines angeloꝝ exalta
ta: ac per hoc alius q̄ ĩfra ipſam ad ſedē luciferi aſſu
met̄: quia de hoībus oium angeloꝝ ruina ſupple-
tur. Sed nulli dubiū ē uere catholico & deuoto: qn
beata uirgo in hora qua fuit facta mater dei habuit
plus de ſubſtantialitate grē q̄ unq̄ habuit aliqua cre
atura: uel ad minus inſanus ē qui eam cuicunq̣ ma
ximo non equaret. Quid ſuper hoc addidit capaci
tatis & plenitudinis per ſuperuentionem imenſura
bilem ſpūs ſancti materne generationis ineſtima-
bilis amor? Sed quantū ſupaddit in gratia: tantū ſu
peraddidit in gloria. Nihil ergo eſt grē uel glorie ĩ
creatura inferiori ſimul ſumpta: quod non ſit ĩ ea
multo precellentius ſecūdū doctrinam dionyſii q̄
oīa dona inferioꝝ precellentius a ſupioribus ange
lis habent̄: uult enim dionyſius ꝙ oīa inferioꝝ or
dinū dona in ſupioribus ſint in tanta precellentia:
ꝙ quaſi non eſt compatio: quin potius oēs ſupio-
res ordines ĩferioribus cōparant̄: ut circūferētia ad
centrū. Quod ſi ita eſt cum uirgo glorioſa ſit ſupra
oēm ordinē: ac per hoc faciat ordinē per ſe: qui nō
patit̄ propter dignitatē incōicabilem multitudi-
nem pſonaꝝ: ſequitur ꝙ ipſa ad oēs inferiores an-
geloꝝ ordines & hoīum ſimul ſūptoꝝ ĩproportio
nabiliter eſt prelata. Quicq̄d ergo ē glorie dei amo
ris & fruitionis in oī inferius glorificata natura tam
angelica q̄ hūana: multo precellentius eſt in uirgi
ne matre dei: & quātū gradus materni amoris & di
gnitatis requirit: tātum ſup oēs participat dei glo
riam & fruitionē ineſtimabilē ad quā nullus attin-
git etiam gradu multū inferiori. Nec hic attendas
alioꝝ numeroſam multitudinē: quia hoc nihil fa-
cit ad rē maioritatis glorie ſubſtantialis: quia ĩ ſpiri
tibus idē eſt maius quod melius: quin plus eſt de
ſubſtantiali gloria in uno ſeraphĩ: q̄ ſi in infinitum
per impoſſibile multiplicarentur ſecundū numeꝝ
angeli inferioris ordinis. Nullus autē ordo eſt ĩ ce
lo qui tantū ſupet ordinē ĩmediate ſibi coniunctū
quātū materna dignitas & gloria uirginis dei ma-
tris ſupat ordinē ſeraphicū: & oē creatum inferius.

Ad hanc intelligentiā pōt manuducere conſide
ratio graduū & capacitatū ſupioꝝ corporalium ec-
cleſiaſticorū ordinū & huius uite iuriſdictionum.
Nā in corporalibus mundi uides ꝙ ſuperiora con
tinent quicquid cōtinent inferiora: & ineſtimabil'r
plus. In ordinibus eccleſiaſticis uides: ꝙ quid pñt
ordines inferiores: pōt ſacerdos ĩcōpabiliter plus.
Sic epiſcopus ſuper ſacerdotes in iuriſdictionibus
etiam temporalibus q̄ eccleſiaſticis uides quō gda
tim ſe continent & ſuperant uſq̣ ad ſūmū monar-
cham. Sic & in iuriſdictione ſpūali proceditur uſq̣
ad ſummum papam. Sic & in gradibus glorie ſapi
entiſſimus deus pleniſſime ordinauit. Multa autē
ad hoc ualentia dicta ſunt li. primo cum de filio dei
ieſu per ſacratiſſimam uirginem ageretur cōceptu.
In glorificatione ergo ſacratiſſime uirginis marie
matris dei facta eſt ultimata reſeratio fontalis diui-
nitatis ieſu: ut nūq̄ tantū debeat reſerari infra illam
in oī creatura alia ſimul ſumpta. In abyſſum ergo
gratie tue beatiſſima uirgo abſorbe me paruulum
tuum indignū & impiū impugnatorem perfectio
nis filii tui & tue: & quia in te claudo hunc librum
claudar & ego cum omnibus tuam paupertatem
amantibus: & tuam gloriam expectantibus inter
maternum tuum piiſſimum ſinum: per illum amo
rem oī pure creature incōicabilē quem portaſti ad
filiū dei ieſum dulciſſimum filiū uteri tui: & ad to-
tam beatiſſimam trinitatem que ipſam in te incar-
nauit: cum qua uiuis & regnas poſt filium tuum:
ſecunda imperio celi in ſecula ſeculorum Amen.

Benedictum & adoratum ſit nomē domini no
ſtri ieſu chriſti ĩ celo & in terra: & in mari: & in om
nibus abyſſis: quia per ipſum oīa facta ſūt Amen.

Explicit liber quartus arboris uite crucifixe ieſu:
fratris ubertini de caſali ordinis minorum.

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

Incipit arboris uite crucifixe ieſu Liber quintus.

Ieſus prolem multiplicās. Capitulū primum.

Ercurſis aliqualiter actibus ui te dilecti ieſu & ſue deuotiſſi me matris:ipſiſq; aſſumptis i gloriam maieſtatis:conſumata felice arbore crucifixe uite ieſu & ſue reuerendiſſime matris:ad multiplicem utriuſque prolem in propagata eccleſia conuertēdus eſt ſtilus tanq̄ ad abūdantem fructū & deſiderabilē arboris mēorate:in quo inchoat quītus liber:ut ſic deueniamus ordinato ꝓgreſſu ad illum quem principaliter intēdimus euangelicū ſtatū per minimū minoꝝ Franciſcū: imo per ipſum ieſum in Franciſco in eccleſia renouatū. Ad quoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ ſeptem ſtatus fuerunt in eccleſia formādi & propagādi per uirtutē ieſu lucētis in ipſa:qui poſſunt per ſeptē filios Iob myſtice figurari:qui p ſingulos dies & in ꝓpis domibus ſingl'r cōuiuiū faciebat.Sic & hic ſtatus q̄libet ſuo tēpore in ieſu ſpūs ſancti pinguedine cōuiuat: de quorū tráſeamus myſterio:ut ad aliqua īteriora ueniamus.Hi autē ſeptē ſtatus ſub multis figuris mľtiformiter & multiplici repetitōe deſcribunť ab illa ſublimiſſima aquila Ioanne in Apoca.qui fuit teſtamēti noui ſingularis propheta.Nam ſecundū ſeptem ſtatus eoſdē:ſeptē principales uiſiones continet ille liber.In quarum qualibet maxīe in q̄nq; p̄s oēs ſeptē ſtatus uideť pcurrere.Ita tñ ꝙ q̄nque primos ad modū cuiuſdam carnalis pcurrendo ad ſextum:in quo uideť quedam dilatatio:ac ſi carnalis ī lacū.In ſexta uero & ſeptima uiſione quid tm̄ uideť ī his que ſunt propria illoꝝ tēpoꝝ occupari. Vnde & totū decurſum eccleſie ab initio ſui uſq; ad finē eterne glorie plene deſcribit.Sed & impugnatiōes babylonice ciuitatis ſimiliter circuit:& quaſi alter Ioſue hierico expugnās:qui multiplicatis circuitis in ſeptimo plene facit corruere muros eius. Prima autē uiſio eſt de ſeptē eccleſiis. Secunda de ſeptē ſignaculis que īcipit quarto capitulo. Tertia de ſeptem tubis que incipit ſexto capitulo. Quarta de muliere amicta ſole cū ſuis liberis que incipit xii.capitulo. Quinta de ſeptem phialis que incipit xv.capitulo. Sexta de dānatione meretricis magne babylonis:& de nouis agni nuptiis cū noua ſponſa:& īcipit añ.xvii.capitulū ubi dr̄. Et facta ſunt fulgura & uoces & tonitrua: ſecundū alios in p̄cipio.xvii.capľi. Septima ē de finali dānatiōe draconis & omniū reproboꝝ:& de finali gľificatione totius orbis & omniū electoꝝ infra.xx.capľm. Et uidi thronū magnū:uel a finali renouatione celi & elemētoꝝ.c.xxi.Et uidi celū nouū.qr in generali declinatione iſtoꝝ aliqualiter poteſt cognoſci curſus ꝓlis ieſu:& ſtatus ſeptuplus eius ſpōſe.Ideo de his aliqua generaliter ſunt uidēda.Nam ſpecialť declaratio totius libri Apoca.exponi exquirit.

Tangemus ergo breuiter quantum requirit materia iſta.Primo qui ſunt ſtatus eccleſie in his uiſionibus deſcripti:& qualiter deſcribuntur. Secundo quare per ſeptem uiſiones diſtinguunť ſeptem ſtatus prefati:& quare in ſexta & ſeptima non ſic aperte ſicut in ceteris diſtinguunť. Tertio de rōe ordinis ſeptem ſtatuum & ſeptem uiſionū.Et quare primus & ſecundus uidenť ſimul currere:& tertius & quartus.Et quare in quinta & ſexta non agitur de ſeptem mulieribus bonis uel malis:ſicut de ſeptem ſigillis uel ſeptem tubis. Quarto quare ſextus ſtatus deſcribiť notabiliter p̄em inēs quinque primos.Et quare ſexta & ſeptima uiſio ſolū finalem ſtatum eccleſie uidentur deſcribere. Quinto unde poſſit litteralis intelligentia trahi ſeptem ſtatuum predictoꝝ. Sexto quare predicti ſtatus ſiue ſpatia temporum nō equantur. Septīo quō predictis ſeptem ſtatibus conuenit adaptatio ſeptē dieꝝ origīaliū ſeptem mūdi etatum:& ſeptē notabilium prelioꝝ ſub legis ueteris littera contētoꝝ: & ſeptem ſacramentorum:quibus eccleſia a chriſto ſanať. Quantum ergo ad primū ſciendum ꝙ primus ſtatus eſt fundationis primitiue: & p̄cipue in iudaiſmo ab apoſtolis facte. Secundus cōfirmatōis probatiue per martyria facta a paganis in toto orbe. Tertius doctrine illuminatiue ad clarificandum fidem:& hereſes cōfundēdas. Quartus fuit anachoritice uite in ſolitudine uiuentis auſteriſſime. Quintus fuit cōdeſcēſiue ſub monachis & clericis temporalia poſſidentibus. Sextus eſt renouationis euāgelice uite:& expugnationis ſecte antixp̄iane ſub pauperibus uoluntariis nihil poſſidentibus in hac uita. Septimus prout ſpectat ad uitā iſtam eſt quedam quieta & mira participatio future glorie:ac ſi celeſtis hirľm uideať aſcēdiſſe in terram:prout uero ſpectat ad aliam eſt ſtatus generalis reſurrectionis omniū.Pōt tamē ſumi pro beata quiete ſanctaꝝ aīaꝝ & hoc modo eſt idē ꝙ ſeptima etas que īchoať a quiete aīe xp̄i in ſepulchro. Et hoc modo generalis reſurrectio eſt ſtatus octauus:ī cuius myſteriū xp̄s octaua die ſurrexit. Primus ſtatus proprie incipit a ſpūs ſancti miſſione: licet & alio modo ceperit a chriſti ieſu predicatiōe: & alio modo magis remoto ab ortu ipſius ieſu.

Secundus prop̄e cepit a pſecutione facta ſub nerone:q̄uis & alio modo ceperit a lapidatione Stephani:uel etiā a paſſione chriſti. Tertius ꝓp̄e cepit a tēpore Conſtātini impatoris ad fidem chriſti conuerſi:ſeu a tempore beati Silueſtri:ſeu a tempore Niceni concilii cōtra arrianā hereſim celebrati.

Quartus cepit a tēpore magni Anthoni: ſeu a tēpore Pauli primi heremite: uel ſecundū Ioachim a tēpore Iuſtiniani auguſti:ſub quo habemus magna culta. Quintus uero proprie cepit a tēpore Caroli magni. Sextus uero iniciatus eſt a tēpore ſeraphici uiri Franciſci:plenius tamen apparebit in

UVA. BHSC. IyR_070

damnatione babylonis meretricis magne: qñ perfectio an uel in uiris eiuſdē ſpūs ſecū ſignabit futu ram malitiā xp̄i. Septimus autē uno mō inchoat ab īterfectione illius antixp̄i quē iudei recipiēt. Alio mō ab aduētu iudicis xp̄i. Primi quattuor ſtatus ſolēt aliqñ per quattuor aīalia deſignari: quorum primus apoſtolorum & paſtorum leoni ī auctoritate & cōſtantia ſimiliatur. Secūdus qui eſt martyrū uitulo in ſacrificiis mactato. Tertius doctorum & cōfeſſorum hōi ratione predito. Quartus uirginū ſeu cōtemplatiuorum aquile. Quītus aſſimilatur ſedi generali a quattuor aīalibus ſuſtētate: a qua dicūtur manare iudicia iuſtitie & miſericordie. In ſexto uero & ſeptimo ſemper ē noua inchoatio: ut infra patebit. In p̄mo eminet p̄ncipatus p̄lationis & cura paſtoralis. In ſecūdo onus paſſionis & pugna triūphalis. In tertio ſonus p̄dicatōis & tuba magiſtralis. In quarto ornatus ſanctitudis & uita ſingularis. In qnto zelus rectitudis & ira iudicialis: ac uita cōdeſceſiua & cōuentualis. In ſexto forma xp̄i formatoris eccleſiā reformās. In ſeptimo uero gloria deiformis ip̄am felicitans & cōſumās. Siue in ſexto eminet fructus charitatis. In ſeptimo uero guſtus felicitatis. Propter qđ ī primo p̄eminent paſtores eccleſie catholice. In ſecūdo pugiles xp̄iane militie. In tertio p̄cones xp̄iane ſapie. In quarto obſeruatores uite celice.

In qnto iuſti zelatores & pii regularis ſanctimonie. In ſexto reformatores uite euāgelice. In ſeptimo preguſtatores eterne glorie. Deſcribuntur autē hi ſtatus a ioanne nō ſolū p bona eis p̄pa: ſed etiā p mala eis oppōita. Primo aūt triūphatur uirtus ſanctorum quā in tolerādo & expugnādo mala aduerſariorum hūerunt: nō poſſet nobis plene abſqȝ illorum deſcriptōe malorum mōſtrari. Secūdo ꝙ oppoſita iuxta ſe pōita clarius eluceſcūt: & inſpectio unius cōtrarii p̄ſimū cōfert ad alterius noticiam.

Tertio ad mōſtrandū ꝙ corpus reproborum cōtinue in hac uita currit cōmixtū & cōfligēs cū corpore electorum: corrīdet per cōtrariū proportionalis exercitus reproborum. Quarto qr mala p̄ealia exterminantia reproboſ: que deus in quolibet ſtatu īfligit: multū cōferūt ad clarificationē & cōſolationē electorum: et etiā qr per huius exterminia declarantur plenius fines ſtatuū p̄orum: & initia ſequētiū: & ideo huius exterminia referuntur in libro Apoca. Quātum ad ſecundū .ſ. q̄re p ſeptē uiſiones diſtīguuntur ſepties ſtatus p̄dicti: & q̄re in ſexta & ſeptīa nō ſic. Debes ſcire ꝙ prima ratio eſt ad idē ſub plibus ſignis & ſilitudibus plenius exp̄mendū & magnificandū. Nā aliq̄ p̄petates p̄dictorum ſtatuū exp̄muntur per unā uiſionē: que nō exp̄muntur per aliam: & magnificētius concipimus magnitudinē alicuius rei quando ſub pluribus ſolēnibus ſignis nobis ingeritur ītuēda. Secunda eſt ad idē firmius cōfirmādum & imp̄mendū. Vnde Gen. xli. dicit Ioſep Pharaoni: quod aūt uidiſti ſecūdo ad eā rem p̄tinēs ſōnium firmitatis indiciū eſt: eo ꝙ fiat ſermo dei: & uelocius impleatur. Tertia eſt qr nullus ſeptē ſtatuū p̄dictorum eſſet pfectus abſqȝ ſeptem dōis ſuperius tactis. Quilibet enī ſtatus eget cura paſtorali. & pugna triumphali. & tuba magiſtrali: & ſic de aliis. Quodlibet etiā predictorum donorum ſeu officiorum eget cōp̄ticipatione ceterorū ad ſuū debitū & cōgruum cōplementū. Nā cura paſtoralis nō pōt cōpleri & cōgrue exerceri abſqȝ pugna triūphali & p̄dicatione: & abſqȝ ornatu ſanctitatis uite: & ſic de aliis. Ille autē ſtatus in quo unū donū p̄eminet: & cetera illi deſeruiūt tanq̄ ad eius pfectiouē ordinata denoīatur incōgrue ab illo dono: & tūc etiā per noīꝫ eius doni cetera deſignātur ſub eius ducatu & perfectione incluſa. Et ideo quodlibet donorum p̄dictorum pōt ſubdiſtīgui in ſeptem ptes ſeu p̄petates: ita ꝙ prima inapropriate corrīdeat p̄mo ſtatui: & ſecūda ſecūdo: & ſic de aliis: ut ſic ſint ſepties ſeptē.

Patet .n. primo hoc de primo dono. Nā paſtoralis cura inſiſtit primo ouiū p̄pagationi. Secūdo earum defenſioni ab ībribus & lupis. Tertio earū directioni ſeu deductioni. Quarto earum paſcuali refectioni. Quinto morborum cure pie & morbidarum medicīali extirpationi. Sexto ipſarum plene reformationi. Septimo ipſarum in ſuū ouile reductioni & recolectioni. Conſtat autē ꝙ p̄pagatio appropriatur plātatōi ap̄ſtorum: defenſio pugne martyrum: directio doctrine: refectio deuotioni anachoritarum: curatio zelo cenobitarum: reformatio pfectioni euāgelice ſtatus: reductio īgreſſui eterne uite. Patet hoc etiā de ſecūdo .ſ. pugna ꝙ ī quolibet ſtatu ī uenitur. Nā p̄ma pugna fuit cōtra carnalē cerimoniā & intelligentiā iudeorum. Secūda cōtra idolatriam paganorum. Tertia cōtra pfidiā arrianorum & ceterarum hereſum. Quarta cōtra ſectam ſaracenorū.

Quīta cōtra fecē & mixturā falſorum xp̄ianorum q ī qnto tpe enormiter multiplicantur. Sexta contra peſtē antixp̄i & ſuorū ſequatiū. Septima contra aciem demonū ī agone nouiſſimo eccl'iam ubiqȝ circūdantiū. Vel ſi ſextā diuidas in duas: quarū p̄ma eſt antixp̄i miſtici: ſecūda uero ātixp̄i p̄prii: tūc illa de gog nō ponitur inter prima ſeptē capita draconis: ſed ī cauda ipſiius. Vnde & in Apoca. xvii. dicitur: ꝙ beſtia habens ſeptē capita eſt de .vii. & tñ eſt ipſa octaua. De tertio dono .ſ. tuba magiſtrali patet. Nā doctor intēdit fidē ſciare: robrare: explicare: deīde p opa obſeruare: & unicuiqȝ ſecundū ſuā p̄portionē cōtentare. Intēdit etiā auditores xp̄o cōfigurare: & eos ad eternā gloriā p̄ducere. Et patet iſtorū actuū corrīdentia ad ſeptē ſtatus p̄dictos.

De quarto .ſ. de ſanctitudine contēplatiuorum & anachoritarum patet. Nā contēplatio ſeptē ſtatuū eccleſie & diuinarum p̄fectionū in eis refulgentiū habet mentē cōtemplatiuā pficere ſecūdū ſeptē actus p̄dictis ſtatibus rñdentes. De qnto .ſ. de zelo rectitudis q deſignatur ī phialis patet ꝙ ē ſeptiformis p̄ut fertur cōtra genera reproborū iudeorū: paganorū: arrianorū: ſarracenorū ſeu māicheorū: relaxatorum xp̄ianorū uite euāgelice īpugnatorū: q p fantaſti-

UVA. BHSC. IyR_070

eas rationes fere omnes articulos fidei nitunt' cor-
rumpe:& final'r corruptorū perfectionis date poſt
mortem antixp̄i. Item ē ſeptiformis:ꝓut fertur
cōtra quorundā eccleſie p̄mitiue fatuā infantiā: ac
deide cōtra pueritiam inexptam. Tertio contra
adoleſcentiā leuē per oēm uentū erroris agitatam.
Quarto cōtra ptinaciā inexptā quaſi in loco uirilis
& ſtabilis ſe firmantē. Quito cōtra ſenectutē re-
miſſam. Sexto cōtra ſeniū decrepitū frigidum &
defluxū. Septimo cōtra mortis exitū deſpatū & ſui
oblitū. De ſexto.ſ.de forma xp̄iformi:ſeu de re-
nouatōe ſp̄us & charitatis fructus: patet hoc ip̄a
qr forma ſeu fructus iſte ſicut icohat' in icipiētibus
ꝙ creſcit in pficiētibus:& pficitur i pfectis:& quot
ſunt gradus pfectionū:tot ſunt gradus aſcēſus ſiue
augmēti & quodlibet p̄dictoꝝ.vii.donoꝝ partici
pat aliqd de forma xp̄i & uite eius. Et idcirco refor
matio uite xp̄i omniū illoꝝ ꝓpetatē uirtuoſam in
cludit. De ſeptimo ēt patet ꝙ i quolibet.vii.ſta-
tuū p̄dictoꝝ eſt aliqua qetatio ſp̄us i deo:& aliquiſ
guſtus dei in quo ē illius ſtatus ſabbatū. Sic.n. pfe
ctus gradus charitatis ptingit ad pfectū guſtū:ac p
hoc pfectiſſime ſabbatizat:ſicut ifimus ad infimū:
medius ad mediū. Item qlibet ſtatuū hūit aliq̄ pa-
cem p̄ter ſue aduerſitatis noctē:ut ex ueſpe & māe
fieret dies unus. Quare aūt p̄dicti ſex ſtatus nō
ſic diſtinguūtur in.vii.uiſione &.vi. dicet' infra in
quarto notabili:licet de:vii.hic tibi dicā: qr prima
ratio ē ad deſignandū:qr i eterna & finali gloria ñ
erit ſucceſſio ſtatuū:ſicut in hac uita. Secunda ad
inuendū ꝙ exceſſus eterne gl'ie in ſumma unitatis
redundātia cōprehēdit pfectōes omniū donoꝝ &
ſtatuū huius uite:nec diſtīguit' ſecundū artos perfe
ctionis limites. Tertia eſt ꝓut per ſtatū ſeptimū
deſcribit' felicitas ſanctoꝝ facta poſt mortē antixp̄i
danda i hac uita:ut mōſtret' ꝙ illa ē finis & termi-
nus huius ſeculi & breuis reſpectu prioꝝ tēporū.
Idcirco ſeptima uiſio nō explicauit ſucceſſiuā diſti
ctionē tēpoꝝ:ꝓpter hoc in aptione ſeptimi ſigna
culi dicit'. Factū eſt ſilentiū media hora:& in ſeptīa
tuba dicit' breuiter:factū ē regnū huius mundi dei
nr̄i. Et in ſeptima phiala nihil pōit' aliud niſi factū
ſecundū alios q ibi imediate poſt ſextā icipiūt uiſi
onē. Attendendū aūt ꝙ prima uiſio ſeptē eccleſias
Aſye lr̄al'r tāgit:ad quas Ioānes ſcribit:que ordinā
te ſapia dei hūerunt tales cōditiones ad deſignan-
dū ſtatus ſeptē tpoꝝ futuroꝝ. In reliqs uero uiſio-
nibus paꝝ uel nihil eſt lr̄ale:niſi ꝙ ueꝝ eſt ſub illis
figuris hominē uidiſſe:& illis.vii.ſtatus generales
eccleſie obſcure magis deſcribit q̄ clare. Cōueni
ens aūt fuit ꝙ excellēs ꝓpheta hēret aliqd lr̄ale:in
quo de p̄nti poſſet ſua ꝓp̄hia cognoſci:ut ex hoc ñ
dubitaret' de futuris per ſp̄m ſanctū loq. Et ideo
cōditōes illaꝝ eccleſiaꝝ q̄ ſic erant per ſp̄m ſanctū
abſens cognouit: ut ſic cognouit abſentia loco:ſic
& futura que adhuc nō ſunt i tpe cognoſcere mō
ſtraret'. Et hic eſt etiā ꝙ Eſaias & Hieremias & cete
ri ꝓphete p̄dixerunt aliqua ſuis tpibus uētura:que
facta ſunt fidedigna. Secūda ratio quare ſic ob-
ſcure locutus ē:fuit ne ſi ꝓpetates futuroꝝ operū
& ſtatuū clare p̄dicarent':impedirent' certamia uni
cuiqꝫ ſeptē ſtatuū occurſura. Tertia ē ut indigni
excludant' a gr̄a donoꝝ:& intelligētia diuinoꝝ lu
minū & ſtatuū per uelamia ſcripturaꝝ. Quarta
eſt:ut dei gl'ioſa opa & ipſoꝝ archana ex hoc hēan
tur in maiori eſtimatione & reuerētia:& ut intelle-
ctus eoꝝ & pceptio ſoli xp̄i merito & gr̄e deſcriba
tur:qui quos uult ad iſta intelligēda illuminat.
Quantū ad tertiū nota ꝙ optime iſti ſtatus ſunt
ordinati. Cū.n.xp̄s ih̄s & eius primitiua eccl'ia ſint
radix & cōplementū omniū ſtatuū ſequentiū: de-
buit ipſe primo itroduci cū ſua benedicta m̄re & e
lectis diſcipul':& qr ſuo ſtatui obſiſtit ſua impia ſy-
nagoga:ideo neceſſe fuit aggredi p̄mū bellū poſt
hoc. Secūdo cū ipſe ih̄s eēt omniū deus dn̄s &
redēptor ad cōfuſionē illius ipie ſynagoge:q̄ ih̄m
repulerat:debuit ipſe i totū orbē omniū terraꝝ na-
tionū diffundi:que cū eēnt idolatre & peſſimis mo
ribus imbuti:opportuit fieri bellū fortiſſimū ad ta
lia excludēda. Tertio in fine huius belli debuit
totus orbis ſubiici ſceptro xp̄i:ꝓut factū ē tpe con
ſtātini. Et qr tunc xp̄i diuinitas & hūanitas eius &
beatiſſime trinitatis fides toti orbi debuit clarius ex
plicari:ex tūc claruit ordo doctoꝝ. Quia uero hūa
nus ſenſus nō preualet itelligere eternā dei genera
tionē:& pſonaꝝ diſtictionē:& naturaꝝ unionē in
pſona ieſu:& ſic de ceteris ꝓfunditatibus fidei. Id-
circo p̄ſumētes de ſubtilitate itellectus ſui:iuſte ſūt
traditi deceptionibus demonū:ac p hoc in multas
hereſes ſunt ꝓlapſi:ꝓpter quas opportuit moueri
tertiū bellū ſacroꝝ doctoꝝ cōtra iſidias hereſum.
Quia uero intelligētia diuinorū paꝝ aut nihil pro
deſt abſqꝫ uita pfecta ſecundū diuina dicta: ideo in
quarto ſtatu refulſit celeſtis uita anachoritarū:& p̄-
cipue in deſertis arabie egypti tali uite congruis.
Quia uero infectio hūani generis & ſue carnis nō
patit' tā arduā uitā in hoc ſeculo pdurare: caſus au-
tē a ſtatu tā arduo grauē hypocriſim & remiſſionē
aut aptā apoſtaſiā inducit:talis autē lapſus cū prio
lapſu pfidaꝝ hereſum dignus ē iudicio & extermi
nio grādi. Idcirco circa finē quarti ſtatus cōtra hr̄ti
cos & hypocritas & remiſſos ſupuenit ſecta ſarace-
nica oīa fere deuaſtās & ſubiugās:& ideo cōtra illā
motū eſt quartū bellū. Eccleſia enī xp̄i que nullo
mō a mūdo debet excludi in paucis ſuis reliquiis
fuit a deo defenſa:& in unā p̄te terre recollecta. Et
qr erūt cōgruētior ſede Petri & romāi impii: ideo
in qnto tpe qđ cepit a Carolo magno facta eſt de
fenſio & recollectio iſta:qui multū fortiter ſaracēi-
cam beſtiā expugnauit. Tūc & cōgrue inſtituta eſt
uita cōdeſcēſiua:ut nequeūtibus in arduis pdurare
daret' locus gr̄e i medioci ſtatu. Et qr nō ſeruanti-
bus cōdeſcenſiua & cōia debet feruere zelus corre-
ptōis:idcirco ſanctoꝝ p̄rum cōtra ſubditos fortiter
zelus exarſit. Et qr cōdeſcēſiōis gr̄a multi de facili
abutunt': & in cōſuetudiales relaxationes decidūt

UVA. BHSC. IyR_070

que & enormiter creſcũt.Idcirco circa finẽ qnti tpiſ
creuit tãta relaxatio uite ad ea que carnis ſunt:ꝙ to
ta ſpũalis uita xp̄i uidet̃ exſufflata de medio:ſed de
hoc magis dicet̃ in ſequenti capl'o. Quia uero
poſt tãta dei dona & poſt tantoꝝ ſtatuũ magnalia
ſic horribiliter ruere diuinã iracundiã ad iudiciũ ꝓ-
uocat:idcirco in fine qnti ſtatus & i initio.vi. recte
dr̃ babylon meretrix cõdẽnari:& ille magnus terre
motus fieri:q in aptione ſexti ſignaculi eſt deſcri-
ptus.Et qm̃ poſt plenitudinẽ gentiũ debet ſecun-
dũ apl'm oĩs iſrael cõuerti ad xp̄m:& i fine opis de
bet eſſe pfectior oĩs forma:& ſuo exẽplari pfectius
aſſil'ari.Ideo tũc ſingl'r debet apparere pfecta reno
uatio xp̄i uite:& ſeq cõuerſio ſynagoge. Quia ue-
ro hoc nõ debet nec cõgrue põt fieri ſine fortiſſi-
mo & uirtuoſo certaĩe:idcirco i eodẽ ſexto ſtatu do
cet liber Apoca. fore grauiſſima certamĩa duplicis
antixp̄i miſtici & apti. Poſt hoc autẽ cõueniẽter
dat̃ ſanitas pax & p̄guſtatio glorie in eccleſia con-
tẽplatiua:& tandẽ in eterna gloria: multe autẽ alie
ſunt huius ordinis rõnes que dimittunt̃ ad p̄ſens.

De ordine uiſionũ que deſcribunt̃ in apoca. ſci
as ꝙ ſecundũ ordinẽ ſeptẽ donoꝝ ſeu officioꝝ uel
ſtatuũ p̄ſcriptoꝝ ordinant̃ uiſiões i Apoca. libro.
Nã prima ẽ de ſeptẽ ep̄is & eoꝝ eccleſiis & directi
us reſpicit paſtoralẽ curã & eius ſeptiformitatem:&
cõueniẽter eſt de angelis & eius eccleſiis: qr ſtatus
paſtoralis totus debet eſſe in pſona p̄latoꝝ angeli-
cus:& pro ſubditis ſollicitus. Secũda uero que ẽ
de p̄liis deſignatis in eqs: & eoꝝ eqtibus reſpicit
directius certamen martyꝝ & eius ſeptiformitatẽ:
& rõabiliter ẽ iſta uiſio de ſigillis & aptura eoꝝ: qr
ſummum dei ſecretum ẽ:qr ſuos electos tot mar-
tyriis ſubiicit:cuius ſecretũ apitur cũ uictoria ſubſe
qtur. Tertia uero que ẽ de ſeptẽ angelis tubici-
nãtibus directe reſpicit ſonorã p̄dicationẽ doctoꝝ
& eius ſeptiformitatẽ :& recte deſcribit̃ in angelis
cũ tuba:qr doctores debẽt eſſe & uita & contẽpla-
tione angelici & artius uiuere q̃ aliis imponunt ad
modũ tube. Quarta ẽ de muliere amicta ſole:&
eius uirginea ꝓle:& hoc directius reſpicit ſtatũ uir
gineũ & contẽplatiuoꝝ & eius ſeptiformitatẽ: &
optime in ml'iere amicta ſole:qr talis ſtatuſ celeſtis
eſt & nõ terrenus. Quĩta ẽ de effuſſiõe vii.phia
laꝝ:& reſpicit zelũ correctoꝝ & eius deformitatẽ:
& dr̃ eſſe de ſeptẽ angelis: qr q debet aliũ zelatiue
corrigere:debet in ſe angelicã uitã oñdere. Sexta
eſt de dãnatõe meretricis:& beſtie hñtis capita ſe-
ptẽ:& de nouis nuptiis agni & ſue ſpõſe poſt mere
tricis dãnationẽ fiendis. Hoc directius reſpicit reie
ctionẽ babylonice prauitatis & renouationem for-
me xp̄i: & ſeptiformitatẽ p̄fate reiectionis & reno
uationis.Nã in occiſione p̄mi capitiſ beſtie fit p̄ma
renouatio:& ſic de ſingulis. Septima uero que ẽ
de finali gloria eccleſie reſpicit ſeptimũ donũ patẽ
ter & eius deformitatẽ.Vnde eſt ibi celũ nouũ &
terra noua:& oĩa ĩnouata.Multe rõnes mire & ma
gnifice ſunt illius libri nobis occulte:qr ſicut: dicit
Hiero.Plura hẽt ſacramẽta q̃ uerba. De ſecunda
pte huius tertii notabilis:qr primus ſtatus & ſecun
dus uident̃ ſimul curreř.Et circa hoc debes ſcire ꝙ
ſi per ſtatus intelligat̃ eoꝝ dona & officia: tunc in
quolibet tpe currũt oẽs:& etiã aliqñ in una pſona
continent̃ oẽs.Vnde Petrus fuit paſtor:martyr: &
doctor:& ſolitarius ſepe & auſterus:& plerunqꝫ cõ
deſcenſiuus:& euãgelice uite ꝓfeſſor: & maximus
celeſtiũ deguſtator:ſic Ioãnes:ſic Paulus:ſic ceteri a
poſtoli:ſic multi ſequẽtes paſtores uiri pfecti: ꝓut
uero ſtatus diſtĩguũtur ab ĩuicẽ per certã ꝓprioꝝ
donoꝝ & officioꝝ p̄eminẽtiã ad multitudinẽ pſo
naꝝ in ipſis cõcurrentiũ:ſicut cõcurrit p̄mus cũ ini
tio ſecũdi. Primo qr apoſtoli fundauerũt eccleſi
am:non ſolũ inter iudeos:ſed inter paganos & ex
ipſis:& ideo ad eos uincendũ opportuit ab eis pa-
ti. Secundo qr decuit eos xp̄o paſſo conformari
cuius erant filii:ac fidem quã p̄dicauerũt ſanguine
cõfirmare. Tertia cõis eſt oĩbus ſtatibus: debuit
enĩ ſequẽs inchoari ante ceſſionẽ prioris.Nã ꝓpter
maiorẽ cognitionẽ ſtatuũ:tũ qr ſicut infans forma
tur in utero mr̃is añq̃ p exitũ diſtinguat̃ ab ea:& ſi
cut puulus p̄us nutrit̃ & docet̃ a pr̃e:añq̃ ip̄o mor
tuo fiat heres eius & rc̃tor domus ſue. Sic expedit
ſequẽtẽ ſtatũ formari: & nutriri i utero prioris:& p̄
cipue regi ab eo quaſi a tutoř uel patre.Vnde & ſta
tus doctoꝝ ĩchoatus ẽ tpe martyꝝ.Nã Clemẽs in
Alexãdria doctor origeñ doctoris famoſiſſimi cla
ruit cũ ip̄o añ tẽpus beati Silueſtri fere p.vi.annos:
q̃uis Origenes p̄dicauerit uſqꝫ ad Fabianũ papam
ſicut & ſtatus monachoꝝ & canõicoꝝ qnto tẽpoř
multiplicatus cepit ſub quarto tpe.Sic & ſextus ſta
tus a beato Franciſco & ceteris pauptatis ordĩbus
inchoatus ẽ:durãte adhuc qnto & cõcurrẽte cum
ipſo iã p annos centũ.Et hĩc ẽ ꝙ huius ſtatibus ua
rii fines & uaria aſſignant̃ initia.Dat̃ & alia rõ:ut ſi
prior ſtatus oĩo deficeret añ initiũ ſequẽtis:deſola-
retur terra a lumĩe utriuſqꝫ:eſt & alia. Aliqñ .n. in-
choat̃ ſequẽs ſtatus añ finẽ prioris:ut ꝓbet̃ & ĩpu
gnet̃ a zelatoribus primi.Et hoc hẽt rõem qñ pri-
mus ꝓpter ſuam impfectionem debet effugari &
mutari in melius:& hac rõe xp̄s incepit ſub ueteri
lege:& renouatio euãgelice uite ſub fecibus qnti.
Aliqñ uero ſequẽs inchoat̃ ante finẽ prioris & pfe
ctioris:ut initiũ ſequẽtis exẽplarius & plenius pti-
cipet pfectionẽ prioris.Et hac rõne ſtatus martyꝝ
ſub apoſtolis:& ſtatus monachoꝝ & canonicoꝝ
ſub anachoritis incepẽrt.Spãlis aũt ratio aſſignatur
q̃re t̃tius cũ quarto doctoꝝ cũ anachoritis cõcurriſ
ſe dicuut̃:nõ ꝙ pſone fuerint in eodẽ ſtatu: ſed qr
fuerũt in eodẽ tpe: ideo autẽ eodẽ tpe cõcurrerũt
qr ſicut affectus exigit noticiã ĩtellectuſ:nec iſta no
ticia eſt ſancta abſqꝫ ſancto affectu. Sic exercitatio
affectualis & contẽplatio anachoritaꝝ & ſanctoꝝ
idiotaꝝ eguit p̄claro lumĩe doctoꝝ: nec illud claꝝ
eſſe potuit abſqꝫ p̄cellẽtia uite.Vnde ad mutuũ ob
ſequiũ & ad meridiẽ uniuerſi orbis tũc ad fidẽ con
uerſi ſimul clarificandũ & inflãmandũ debuerunt

UVA. BHSC. IyR_070

207

ſimul illi duo ſtatus cõcurrere:ſicut autẽ noticia p̄it
amorẽ:qr nõ põt amari niſi cognitũ:ſic ſtatus do-
ctoꝝ p̄mittit̃ ante ſtatũ anachoritaꝝ. In quarta
enĩ uiſione Apoca.xii.oſtẽdunt̃ cõcurrere:ubi dici
tur ꝙ date ſunt mulieri due ale aq̃le ut uolaret ĩ de
ſertũ. Quod autẽ de facto inſimul cõcurrerũt patet
ex cronicis. Nam Antonius magnus & doctor A-
thanaſius ſimul fuerũt:& ambo tp̄e Cõſtantini tẽ
po:ẽ etiã Hylari & Ambroſii doctoꝝ floruerũt. Ma
charius & Iſodorus & alius Macharius & Moyſes
& Beniamĩ:& tp̄e Hieronymi & Auguſtini & Gre
gorii nazanzeni multi fuerũt anachorite:ut ex eo-
rum dictis patet:ſecũdũ uero Ioachim libro tertio
cõcordie ſtatus eccleſie nõ ſumit̃ proprie: primo
tẽpore p̄oꝝ anachoritaꝝ ſed ſolũ a tẽpore Iuſtinia
ni uſq; ad tẽpus Caroli. Suponit enĩ ꝙ illo tp̄e ſta-
tus ille in multitudine ſolẽniori claruerit. Sed hic
ſatis tertius & quartus ſtatus etiã tp̄e diſtĩguitur.

Sextus uero currit cũ ſecũdo nõ in eodẽ tẽpore
ſed in celebri martyꝝ multitudĩe:qr utrobiq; mar-
tyriũ. Et qr tp̄e tribulatõis ẽ amouẽda correctio:&
ĩmitãda cõſolatio:ideo ſola ſecũda & ſexta eccleſia
angeli eoꝝ non rep̄hendunt̃:ſed multipliciter cõ-
mẽdant̃ & cõfortant̃. In modo martyrioꝝ magna
eſt differentia ſecundi & ſexti:nã martyria ab idola
tris facta nullũ certamen dubitationis inferebant
martyribus ꝓpter nimiã euidentiã pagãici erroris.
In ſexto aũt tp̄e nõ ſolũ ꝓpulſabant̃ martyres per
tormẽta corpoꝝ ſicut fuit factũ a pagãis: aut p ſub
tilitatẽ rõnum:aut per ĩtorta teſtimõia ſcripturaꝝ:
aut per ſĩl'ationẽ ſanctitatis hypocritaꝝ:que om̃ia
fuerũt in martyriis hereticoꝝ:ĩmo cũ oĩbus p̄dcĩs:
& ꝙ plus ẽ cũ falſis miraculis a tortoribus factis:de
q̃bus ſatis dicit Grego.xxxii. moꝝ ſup illo uerbo
Iob. Stringit caudã ſuã quaſi cedrũ:penſemus ait q̃
erit hũane mẽtis illa tentatio : qñ pius martyr cor-
pus tormẽtis ſubiicit:& tria ante eius oculos mira-
cula tortor facit:ꝓpulſabãt eoſ per falſam imaginẽ
diuĩe p̃tãtis & auctoritatis. Tũc.n.ſurgent pſeudo
xp̄i falſi xp̄i uicarii cõtra electos:ſicut Anna & Cai
phas cõtra xp̄m. Erũt ergo tormẽta intẽſiue maio
ra:tp̄e aũt paganoꝝ fuerũt extẽſiue pl'a:nã quaſi p
ccc.annos durauit pſecutio. Quare uero in quar
ta uiſione & ſexta non agit de ſeptẽ mulieribuſ:ſed
ſolũ de una tm̃:dicendũ ꝙ qr in p̄ma uiſione pro-
pter diſtinctionẽ ſtatuũ egerat de ſeptẽ eccleſiis: in
ſecũda de peptẽ ſigillis:in tertia de ſeptẽ tubis:ĩ q̃n
ta de ſeptẽ phialis:ne ꝓpter talẽ diſtinctionẽ crede
ret̃ tota eccleſia ſanctoꝝ ab initio xp̄i & etiã uſq; ĩ
finẽ ſeculi non eſſe una:idcirco in quarta uiſione ĩ
qua cõſiſtit meridieſ eccleſie de gẽtibus deſcribit in
oĩbus ſtatibus unã eſſe eccleſiã electoꝝ:quaſi mu-
lierẽ unã ſole amictã:attamen hñtem prolẽ uariã
& uarios exercitus com̃dentes ſeptẽ dracõis capi-
tibus. Sexta uero docet totã cateruã reproboꝝ eſſe
unã meretricem:& unã beſtiã hñtem ſeptẽ capita
contra ꝓlem ſeptuplã ſancte mulieris in quarta ui-
ſione deſcripte:unde & in ſexta eadẽ replicat̃ beſtia

de qua mẽtio facta fuerat in quarta. Circa quar-
tũ quare.ſ.ſtatus ſextus deſcribit̃ ſemp notabil'r p̄-
eminẽs q̃nq; primis:& ſicut ſtatus prioꝝ & tanquã
initiũ noui ſeculi euacuãs quoddã uetus ſeculũ:qd'
in fecibus q̃nti repit multipl'r deturpatũ: debes ſci
re ꝙ hoc hẽt rõnes altiſſimas & multas:ſed ad p̃ns
tres tm̃ tangimus:quaꝝ p̄ma ẽ ex ſolẽnitate triũ p
ſonaꝝ dei:& triũ finaliũ pfectionũ ſeu proprietatũ
xp̄i. Prima nãq; pfectio xp̄i & clarificatio nomĩs
ſui eſt eius ſingularis pſona:& pſonal' unio in diuĩ
na natura cõſiſtẽs:ex qua ſibi ſoli cõpetit ꝓprietas
adoptionis:& ſecundũ hoc fuit xp̄s finis legis ue
teris:ſecundũ apl'm Roma.x. Secũda ẽ eius ſin-
gularis & exẽplaris uita quã apl'is ipo ſuit:& ĩ ſeip̄o
exẽplauit:& ĩ libris euãgelicis ſolẽniter ſcribi fecit.
Huius autẽ uite pfecte imitatio & participatio ẽ: &
debet eẽ finis nr̃e actiõis & uite ſecũdũ illud. Finis
p̄cepti ẽ charitas:que.ſ.imitationẽ xp̄i uite perfecte
cõſumat. Tertia xp̄i pfectio eſt eiuſ eterna gloria
ſecundũ beatificationẽ utriuſq; nature: & in hac eſt
finis totius beatitudĩs nr̃e:ſecundũ illud apl'i p̄mo
Coꝝ.xv. Deĩde finis cũ tradiderit regnũ deo & pa
tri. Sicut ergo ad ſolẽnizationẽ xp̄i redẽptoris decu
it uetera expelli:& totũ orbẽ gentiũ per ipſius fidẽ
& gr̃am reuouari:& hoc ſub aliquo ſolẽni tp̄e & p
opera ſolẽnia:ſic ad celebriorẽ ſolennizationẽ uite
ip̄ius ieſu decuit aliud ſeq̃ẽs tẽpus ſtatui:in quo
mutatis ueteribus iteꝝ renouaret̃ orbis per lucẽ &
gratiã uite ieſu renouate in mũdo. Sicq; tertio reie
cta tota uetuſtate huius ſeculi renouaret̃ & cõſuma
ret̃ ſeculũ per gloriã & in gloria xp̄i in omni reſur
rectione cõpleta:ꝓpter quod dicit̃ Eſaie.xxx. Erit
lux lune ſicut lux ſolis:& lux ſolis erit ſeptempl'r ſi
cut lux ſeptẽ dieꝝ in die qua alligauerit dñs uulnuſ
populi ſui:& pcuſſurã plage eius ſanauerit. Nam ĩ
prima die aduẽtus xp̄i pſone in mundũ lunaris de
fectus cerimõiaꝝ legis in xp̄i ſolarẽ lucẽ & gr̃am
cõmutat̃.& ipſa lux ſolis.i.gratia eccleſie de genti-
bus que xp̄m credit redẽptorẽ cũ multis tñ impfe-
ctionibus diſtractionis temporaliũ maxĩe in ſtatu
quinto:& in fecibus finis eius:& in ſtatu ſexto ſep
templ'r in plena clarificatione & reformatiõe xp̄i
uite in mundũ:ubi & dabit̃ plena clarificatio ſuper
abundans reſpectu p̄oꝝ tẽpoꝝ:tunc autẽ erit ſicut
lux ſeptẽ dieꝝ ſplendidiſſima:qñ in luce glorie dei
formis uidebimus ſicuti ẽ:& hoc terno die ſecun-
dũ plus & minus alligat̃ & ſanat̃ uulnus corrupte
nature. Ex hoc autẽ cõſurgit ſolẽniſſima & p̄clariſ-
ſima rep̃ñtatio ſumme trinitatis & unitatis dei ĩ ge
neralibus ſtatibus mũdi. Nã ſecundũ hoc tẽpus pa
trũ xp̄i & ueteris teſtamẽti magis rep̃ñtat deum pa
trẽ ut fecundũ ad filiũ generandũ. Ad hoc enĩ fuit
tota lex & ꝓp̄hia & totus prior dei populus a deo
uirtual'r fecũdatus & ſingl'r electus & ordĩatus: ut
xp̄m ſingl'r p̄cederet:ꝓmitteret:p̄diceret:cõcipet &
pturiret:& ſic ſtatus ueteris teſtamẽti appropriaret̃
patri:xp̄s uero deus homo & dei filius & hominis
mundũ renouãs & redimẽs quo ad primũ aduen.

UVA. BHSC. IyR_070

ſti in carnē dicitur ſibi appropriare ſtatū noui teſta
menti: & ſic ſtatus eccleſie de gētibus appropatur
filio. Sancta uero & ſingularis pticipatio & ſolenni
zatio ſanctiſſime ſue uite & charitatis in ſcripturis
ubiq; appropat̃ ſpūi ſancto a pr̃e & filio pcedēti: &
utrunq; clarificāti: & ideo cōgrue repn̄tat̃ per ſub-
ſequēs tēpus renouationis orbis per uitā xp̄i: i quo
prior populus iudeoꝝ q fuerat pr̃is imago: & po-
pulus gētiū qui fuerat filii: & poſtq̄ ſuſcepit xp̄m
iā fere totus a xp̄i fide uera defecit: & ſub antixp̄o
peius deficiet: reſtituet̃ & reunıet̃ ſub uitali & uiui
fico calore & lumie uite xp̄i per uiuificū & unitiuū
eius ſpūm & patris ſui. Status uero eterne gl̃ie tri-
bus tpibus predictis ſuccedēs aſſil̃iat̃ unitati & eſ-
ſentie trīū pſonaꝝ: qr ibi erit deus oīa in oībus: &
oīa unū in ipſo. Ex hoc autē nō intēdimus pſonas
diuinas ſepare: nec ipſaꝝ cultū ſed pprietatē & ap-
ppatiōnē tēpoꝝ diſtīguere. Secūda ratio eſt ex
pte diuerſarū pfectionū ſeu diuerſorū graduū eiuſ
dem in eccleſia xp̄i diſtīguere & ordīate introducē
doꝝ. Sicut enī multi gradus pfectionū ſunt īter in
fimū & ſupmū: ſic decuit q eccleſia ab īfimo ad ſu
premū aſcēderet p gradus īter medios: tanq̄ p pam
bulas diſpōes pcurrētes ultimā formā. Et ideo ut
finis eccleſie cōcordaret fini ſynagoge ſeu poris ſe-
culi: in cuius ſexta etate tanq̄ finis poris ſeculi uēit:
elegit deus ſextū tēpus eccleſie ad ſuā formā & ui-
tā in ip̄o pfectius exp̄mendū. Si aūt cōtra iſtā ratio
nē obiicias q pfectio qnti ſtatus nō ē gradus ſupe
rior ad quattuor ſtatus priores: aſcendēs & appro-
ximās ad finalē pfectionē pdictā: imo ſecundū ſu-
pradicta uidet̃ eſſe infima conditio & magis diſtra
ctiua q̄ fuerit in eccl̃ia. Triplex eſt ad hoc reſpōſio.
Prima eſt qr licet cōdeſcēſio qnti ſtatuſ ī infimis
pro qbus fit: ſit impfectior in ſanctis tn̄ arduas per
fectiones poꝝ ſtatuū in hītibus mētis tenentibus:
& ex ſola charitate & īfirmoꝝ ſalute cōdeſcendenti
bus eſt ipſa cōdeſcēſio ad pfectionis augmentū: p
ut paret in xp̄o infirmis cōdeſcendēte. Vnde Ade
ſubtracta ē fortis coſta ad formationē Eue: & reple
uit deus carnē pro ea. i. pietate cōdeſcendētis p ro-
bore ſolitarie auſteritatis. Secūda ē qr primi ſta-
tus remāſerūt in merito & ī fama & in ſcripto & in
celeſti ſanctoꝝ premio. Et ideo ſufragant̃ huic quī
to: ut in pfectione ad pfectionē aſcendāt: ſicut etiā
ſtatus omniū patrū ueteris teſtamēti cōuerſioni iu
deoꝝ ſuffragabat̃ p tpe pro quo fiet. Tertia eſt
qr nō ſolū pores pfectiones diſponūt ad ultimā &
ſupmā: imo etiā ipaꝝ remiſſiones & caūs enormes
ac iuditia terribilia p iſtis inflicta: licet nō ſic diſpo-
nant̃ per ſe ſicut pma: ſed oio per accn̄s: tn̄ iſtud per
accn̄s multū deus attēdit ſepe ī opibus ſuis: ut gr̃a
& gloria & honor ſibi ſoli attribuatur de oī bono.
Ex hoc cōmendabilior apparet gr̃a donatōis & p
fectionis ultime: & exēplo pteritoꝝ caſuū: & iudi-
cioꝝ timore eius humilius: ſincerius: formatius ac
prudētius & firmius aſſumit̃: & ſeruat altitudo ſta-
tus ſupmi ex mera gratia ſine meriti rōne donati.

Et ideo talis pfectio cōiter nō introducit̃: uel non
plene clarificat̃: niſi in defectu prioris ex multis pre
cedētibus caſibus. Et hec ē ratio apoſtoli ad Gala.
iii. multū deducta: ubi & dicit q concluſit ſcriptura
oīa ſub peccato: & alibi. ſ. Roma. xi. cōcluſit ei dicēs
oīa in crudelitate: ut miſericordia donetur ex mera
xp̄i gr̃a & fide: & nō gloriet̃ oīs caro coram illo.
Tertia ratio ad principale huius ptis eſt ex reſpe
ctu duplicis populi gētilis & iudaici per xp̄m con-
uertēdi. Licet enī iudaicus eſſet primo ad xp̄m ſolē
niter deducendus: niſi gr̃e ieſu tā impie rebellaſſet:
ac per hoc ſe feciſſet indignū: & niſi incōprehēſibi-
lis & rectiſſimus ordo diuine pdeſtinatōis al̃r ordi
naſſet: nihilominus nō erat ſic final̃r excludendus
qn circa finē ſeculi aliqd ſolēne tēpus ſue reſeruare
tur cōuerſioni: & ex hoc duplex ſumit̃ argumentū
ad pbandū ſextū tēpus eccleſie eſſe ſolēne. Pri-
mū eſt qr ſi in cōuerſione gētilis populi fuit ſolen
nis renouatio totius mundi hēns ſua ſolēnia tpa &
opa: non minus decet hoc fieri in cōuerſiōe iſrael:
imo q̄to magis xp̄s & eius mater fuerūt ſingl̃r illi
populo dati: & ex eis nati: & cū eis conuerſati: & ſi-
cut pncipal̃r ſalus huius populi fuit a deo per pro-
phetas expreſſius pmiſſa pribus: & iuramēto firma
ta. Ita pfectior & ſolēnior & xp̄o honorabilior eſt
illi populo conuerſio reſeruata. Vnde non īmerito
ſibi ſeruatus eſt finis ſeculi & eccleſie: ut ſicut ī ip̄o
populo iudeoꝝ principiū & finis eccl̃ie xp̄i & oīs
boni totius mūdi: & in gētili populo ſit ratio ſub-
adiūcti ſeu medii interſerti. Et hoc expreſſe exp̄mit
clarus ītellcūs ueteris teſtamēti. Sed & doctria xp̄i
in parabolis ſuis & opibus pluribus: & maxīe in pa
rabola adoleſcentis & ſenioris filii: cū pater ad ſeni
orem egreſſus introducit eū. d. Luce. xv. Fili tu ſem
per mecū es: & oīa mea tua ſunt: per quē intelligit̃
pfecta habitatio in donis ſpūs ſancti populi iudeo
rum: & pfecta coniūctio xp̄i uite: Similiter & in re-
ſuſcitatione filie Archiſynagogi: p qua xp̄s uenerat
rogatus a patre: & in medio introducit̃ curatio mu
lieris fluentis ſanguine: per quam eſt gētilitas figu
rata. Secundū argumentū ad ppoſitū eſt: qr po
pulus gētilis: qui iuxta pdicta primo cōuerti debu
it: ſic fuit per idolatriam cecus & rudis moribus &
incōpoſitus: q ſtatī in primo introitu non fuit ſuf
ficienter aptus & diſpoſitus ad plenā intelligentiā
lumīs alti & perfectā mutationē uite xp̄i. Et ideo p
diuerſa curricula tēpoꝝ debuit magis ac magis il-
lumīari ad intelligentiā fidei: & per diuerſa exēpla-
ria ſtatuū & ſanctoꝝ ducū debuit ſucceſſiue ſubleua
ri ad aſſequendā pfectā uitā xp̄i. Rurſus ſicut oīs di
es habet mane: meridiē: & ueſperā: ſic & oīs ſtatus
populi dei in hac uita decurrit. Nam in eterna uita
erit ſemper meridies abſq; nocte. Tēpus ergo plē
tudis gentiū ſub xp̄o ieſu debuit ante cōuerſionem
populi iudaici hēre mane & meridiē & ueſpera. Si-
cut & ille populus etiā ſub lege Moyſi. Et hoc iam
uidemus quaſi in facto cōpletū: & a Ioanne ī Apo
ca. deſcriptū. Nā eius mane cōmixtū tenebris ido-

UVA. BHSC. IyR_070

latrie fuit ab initio uſq; ad Conſtantinum. Eius ue ro meridies fuit in pclara doctrina & contēplatiōe & uita doctoꝝ & anachoritaꝝ. Declinatio uero hu ius ſolis fuit in qnto tpe: cuius ueſpam & iā quaſi noctem in fecibus huius qnti cū nimis doloribus expimur: & cū Babylon meretrix & beſtia portans eam fuerit in ſuo ſummo: & miror ſi iam nō eſt: & forte ſummū eius trāſiuit i turbinibus mortis filii qui pceſſit: tūc dr̄ nox eius tenebroſiſſima: de qua dictū ē in ps. Poſui tenebras & facta ē nox: i ipſa p tranſibūt oēs beſtie ſilue. Ipſe ſunt beſtie ſexta die formate: poſt quas īformatus ē homo ad imaginē dei: qr poſt has cōuertetur iſrael cū reliqs gētium: & apparebit xpiformis uita imago ieſu i euāgelica regula reformata. Ex pdictis aūt patet quare ſexta & ſeptima uiſio deſcribūt principl'r ſolū finalē ſta tū eccleſie. Fit. n. hoc ad plenius deſignandū φ in ſexto & ſeptimo ſtatu debet fieri ſolēnis finis prio rum tpoꝝ: & quoddam ſanctū & nouū ſeculū ītro duci. Et nota φ qn̄ dr̄ φ ſtatus ſextus eſt perfectiſſi mus reſpectu poꝝ: nō itelligit' reſpectu xpi & uir ginis & ſue ſocietatis i ſanctis apl'is: ſed quo ad ini cia cōuerſionis gentiliū i multitudine ipſecta: licet ubiq; oīs cōmendatio ſtatuū debeat ſane intelligi: qr i quolibet ē aliquid pogatiue ſpālis in quo pōt ceteris āſerri. Circa qntū. ſ. unde poſſit litteral'r trahi pncipalis intelligētia ſeptē ſtatuū predictoꝝ in uiſionibus Apoca. debeſ ſcire: φ licet multum ſit obſcuꝝ i ſex uiſionibus qd cuilibet ſtatuū debeat applicari: maxie qr nihil ſic dr̄ lral'r de uno ſtatu: qn miſtice ad aliud poſſit referri: tn̄ ex duobus uel tri bus inſimul cōpatiſ pōt itellectui illumiato & fide li clare mōſtrari φ. vii. ſtatus predictos intēdit Ioan nes deſcribere: & ſextū ſtatū & ſeptimū ſic ſolēnes pre aliis demōſtrare. Ad qd' intelligendū debes ſci re φ qlibet uiſio hēt quoddā radicale ſe hēns ad ſep tem ſtatus ſequentes: ſicut radix ad ramos: & ſicut fons ad riuos ipſos continens triformiter: cāl'r: exē plariter: & collectiue. Hoc aūt nō fit clare in ſexta & ſeptima uiſione huius libri: agitur de pmordiali ac medio & finali ſtatu eccleſie: xps aūt put in princi pio & fine Apoca. dr̄: eſt alpha & o pncipiū & finiſ: p que tanq̄ p extrema ſubintelligit' φ ipſe ē mediū & mediator. Et ideo decuit φ i his uiſionibus pre mitteret' xps tanq̄ radicale & fontale pncipiū toti us eccl'ie & oīum ſtatuū eius: ac deīn i medio pceſ ſuū ſtatuū ī fulgeret eiuſ mediatō: & i fine φ ipe eēt omniū cōſumatio & finis. Et ideo ſic uiſiones ut pl'imū ordinant': φ pma ps eaꝝ ē tanq̄ fons & ra dix. Secūda uero quaſi ſtipes qnq; nodoꝝ: ſeu qua ſi cōductus ex fonte deductus hēns qnq; reſpiracu la. Tertia uero eſt quaſi ramoꝝ diffuſio cū foliis & fructibus ſuis: ſeu quaſi emiſſio aque ex cōductu in magnū lacū: ex quo tota ciuitas dei potat' & irriga tur. Quinq; eni ſtatus eccleſie deſcribunt' hic quaſi per modū ſtricti ſtipitis uel cōductus. Sextus uero ſtatus deſcribit' quaſi qeta fruitio p eſum fructuū: & poculū aquaꝝ: ſicq; cū ſeptēario ſtatuū refulget ibi admirabil'r myſteriū trinitatis. Quia uero xps ē cā efficiēs & exēplaris: & etiā contētiua omniū ſta tuū: ideo radix uiſionū pponit' ſub hoc trino reſpe ctu. Tranſeo aūt qr illū textū nūc exponere non ua cat: tn̄ claret intelligēti quē xps introducit. In ſexta uero & i ſeptima uiſione nō pmittit' ſic plene talis radix: primo qr in qnq; uiſionibus pcedētibus ſatis patebat xpm eē radicem: Secūdo qr illa que cōtinē tur in illis duabus uiſionibus in iudiciis & bñficiis ſunt tāte altitudis: qr nō potuit dubitari illoꝝ xpm eſſe radicē & cām. Tertio lral'r pōt dici φ ut qdā fi nis ſolēnis pteritoꝝ: & quoddā ſolēne initiū noui ſeculi mōſtrat' eſſe in ſexto ſtatu: & plenius in ſepti mo. Idcirco ſexta & ſeptima uiſio nō agūt de qnq; tpibus poribus: niſi ſolū cōmemoratiue & cōſuma tiue ad diſtictionē ſexti & ſeptimi ſtatus plenius de clarandā. Et idcirco non opportuit talē radicē pōi: que ut dictū ē oēs ſtatus cōprehēſiōe cōtinet. Accedētes ergo ad pricipale ppoſitū dicimus φ i telligentia litteralis iſtoꝝ ſtatuū pbatur & trahitur ex duobus uel tribus inſimul cōpatis. Trahitur enim primo ex pncipalibus duabus ptibus uiſio num. ſ. ex radicali & ex finali: & ex ordine quinque priorū mēbroꝝ ad ſextū & ſeptimū tanq̄ ad finem ſuū. Secūdo trahit' ex doctrina noui teſtamenti ad Apoca. cōpata: ſicut & litteralis intelligētia pro phetaꝝ ueteris teſtamēti in pte trahit' ex libris lega libus et hiſtoriis. Tertio trahit' ex ppriis finaliū tpum in ueteris teſtamēti ſentētiis ſcriptis. Quod aūt ex primo trahat' breuiter ſic declaro. Radix ue ro uiſionū illaꝝ apte demonſtrat φ inchoāt a xpo incarnato paſſo & reſuſcitato. Vltimū uero mē brū ipſaꝝ & ultima uiſio libri Apoca. apte demon ſtrat φ ipaꝝ finis ſimpl'r eſt uita eterna in ſine ſecu li reuelāda: ſecundū qd aūt eius pfecta pticipatō in uita iſta paulo an̄ finē ſeculi deguſtanda. Sextū ue ro mēbrū ipſaꝝ uiſionū in ſexta uiſione libri Apo ca. declarat': φ in ſexto tpe eccleſie eſt reuelanda ſin gularis pfectio uite & ſapie xpi: & φ uetuſtas poris tēporis ē ſic uniuerſaliter repellēda: ut uideat' quod dam nouū ſeculū ſeu noua eccleſia tūc formari: ue teribus iā deiectis. Sicut in xpi pmo aduētu forma ta ē noua eccleſia: ueteri ſynagoga reiecta. Et hinc ē φ in his uiſionibus pñtat' triplex xpi aduentus.

Primus in carne mundū redimēs & eccleſiā fun dans. Secūdus in ſpiritu euāgelice uite reformāſ & pficiēs eccleſiam pmitus iā fedatā. Tertius ad iudiciū glorificans electos cunctaq; cōſumans. Li cet alius ſecūdus aduētus ſit in toto decurſu eccl'ie: & etiā in gl'ificatione ſanctoꝝ: qr in omni ſtatu ſpi ritus xpi pficit omnes ſanctos. Nihilominus recte & congrue per quandam anthonomaſiam appro priatur tempori ſexto: qr in eo ſingulariter uidetur ieſus uenire ad ſuam uitam in ſancto ſpiritu in ſua eccleſia renouanda: & ſeipm uidet' quaſi in electis formare per ſimilitudinē uite ſue. Rurſus quiq; mēbra ſic diſtincte & interſcalariter erunt inter radi cem uiſionū & inter ſeptimū membrum φ ex hoc

UVA. BHSC. IyR_070

ipo apte inſinuat̄ pro ipſa deſignari quinq̄ ſolēnia tēpora cū ſuis ſolennibus ſtatibus & opibus de diuinitate percurrētibus ab initio eccleſie uſq̄ ad ſextum ſtatū. Que aūt eſſent iſta tpa uel opera: aut in quo pūcto inchoarent̄ & finirent̄ non potuit a nobis cōiter ſciri uel iueſtigari niſi per realē & manifeſtū aduentū ipſoꝶ: ac preclarā & ſolēnem imitationē ſtatus ſexti: aut per reuelatione ſpālem dei. Et idē ſicut ſolēnis imitatio noui teſtamēti facta in ſexta mūdi etate cū ꝑcurſione quinq̄ etatū elucidat itelligentiā ꝓphaꝶ quo ad primū xp̄i aduētū: & quo ad tpa ipm̄ precurrentia: ſic ſolennis nūciatio ſexti ſtatus cū ꝑcurſione .v. prioꝶ elucidat itelligentiam libri Apoca. & ceteroꝶ libroꝶ ꝓphaliū: quo ad ſecundū xp̄i aduentū: & quo ad tpa ꝑcurrētia tam primū q̄ ſecundū aduentū: pp quod in ipo ſexto tpe erit ſol ſapie xp̄iane ſeptupl̄r lucēs ſicut lux ſeptem dieꝶ. Quod autē ex ſecūdo .ſ. ex his que ſcripta ſunt in euāgeliis & epiſtolis cū collatione quorundam in Apoca. ſcriptoꝶ trahat̄ ſ̄alis intelligētia ꝑdictaꝶ ſic declaro. Nā in aptione ſexti ſignaculi dicunt̄ .xii. tribus iſrael ſignate: & tūc innumerabilis populus uniuerſi orbis adducendus ad xp̄m Ro. aūt .xi. dicit apoſtolus ꝙ cecitas ex pte ꝑdurat i iſrl̄: donec plenitudo gentiū itraret: & tūc oīs iſrael ſaluus fiet. Ergo ex utriuſq̄ collectōe habet̄ ꝙ i ſtatu ſexto eccleſie debet plenitudo gentiū intraſſe: quia tūc i ſexto ſignaculo dicūt̄ ſignati tribus iſrl̄: & oīs iſrl̄ cōuerti ad xp̄m. Itē Paulus ibidē dicit: ꝙ ſi delictū iudeoꝶ delicta ſunt mūdi: & diminutio eorum ſunt diuitie gentiū: q̄to magis plenitudo eoꝶ. Ergo ſecundū apl̄m: ſi caſus iudeoꝶ in primo chriſti aduētu uenit per accn̄s ad diuitias colliſionis & fidei gentiū: multo magis cōfert ad hoc ipm̄ plena cōuerſio iudeoꝶ circa finē mūdi fiēda. Et ſic patet ꝙ ex utriuſq̄ collatione hēt̄ur ꝙ i ſexto tpe eccleſie debet plēitudo gentiū cū toto iſraele plenius cōuerti ad xp̄m: q̄ fuerit in primo tpe caſus iudeoꝶ a xp̄o. Itē ſub ſexto angelo tuba canēte ſcribit̄ deſcendere angelus hēns faciē ſolis: & i manu librū aptū qui .ſ. liber erat prius uiſus ſeptē ſignaculis clauſus & clamauit ꝙ in tempore ſeptimi angeli tuba canēte cōſumabit̄ conſilium dei per ꝓphetas ſuos euāgelizatū: datoq̄ libro Ioāni .i. contēplatiuo & euangelico ſtatui per Ioannem deſignato dixit ſibi: oportet te iteꝶ prophetizare populis & gentibus & linguis & regibus multis: ſubditq̄ de ciuitate ſancta calcanda menſibus .xlii. Et de duobus teſtibus eodē tpe ꝓphetaturis & ꝓdigia magna facturis: & tandē reſurrectionem & occiſionem ipſoꝶ: & ꝑter ſeptē milia hominū tūc a deo occiſa: reliq̄ i timorē ſunt miſſi: & dederūt gloriam deo .i. ad xp̄m ſunt conuerſi. Chriſtus aūt Math. xvii. dicit ꝙ Helias uēturus eſt & reſtituet oīa. Iuxta quod Malach. ultio dr̄. Ecce ego mittā uobis Heliam prophetam anq̄ ueniat dies dn̄i magnus & horribilis: & conuertet corda patrū ad filios: & corda filioꝶ ad patres. Ergo ex iſtoꝶ mutua collatione hēt̄ur ꝙ in ſexto tēpore eccleſie debet liber xp̄iane ſapie plenius apiri & comedi: & uniuerſis gentibus iteꝶ ꝑdicari. Et ꝙ Helias cū altero cōteſte ſibi conſocio ſit tūc uenturus ad conuertendū corda iudeoꝶ ad fidē & intelligentiā ſanctoꝶ pr̄m & ꝓphaꝶ: & ut ieſus aſſerit uēturus eſt ad reſtituēda oīa: ſicq̄ cū ſuo conteſte occidetur a beſtia que aſcendit de abyſſo: ꝑut dicit Ioānes ibidē. Quomodo autem tertio ex ꝓphis ꝓbent̄ predicta ſcias ꝙ ex ipis ꝓbatur: ꝙ maior ps iſraelis erat excidēda in primo xp̄i aduentu: & totus orbis gentium tunc conuertendus ad chriſtum: & ꝙ poſt quandam plenitudinem tpis debet iteꝶ ꝑcellenter conuerti: & cum toto iſraele in chriſto iocundari. Ex quo habetur ꝙ mundus primo conuerſus debuit fere totus a xp̄o conuerti ante generalē conuerſionem iudeoꝶ: quod iam multū uidemus eſſe completum. Quomodo autē hoc ex prophetis probetur huius libri curſus huic operi interſerere non permittit: quia tractatum prolixiorem exigit. Sed nunc ſupponatur quia forte de hoc faciemus ſpecialem tractatum: tamen ſpiritus in hoc euidenter ſatis illud manifeſtat percurrenti textum ꝓphetarum cum lumine ipſius ieſu. Ex predictis patet ꝙ principalis intelligentia ſexti & ſeptimi membri uiſionū Apoca. fortius probatur: & probari poteſt: q̄ intelligentia intermediorum inter ipſum & ſextū: ſcu inter radicem & ſextum membrum: & ita clara intelligentia ipſorum dependet ab intelligentia ſexti. Sicut & ratio eorum que ſunt ad finem depēdet a fine. Vnde autem probentur ſeptem membra ipſarum uiſionum principaliter referri ad eoſdem ſeptē ſtatus eccleſie facile eſt aduertere: tam ex hoc ꝙ ſeptimum membrum cuiuſlibet eorum principaliter & clare refertur ad eundem ſextum ſtatum eccleſie: & ultimū mēbrum ad ultimū ſtatum: q̄ ex hoc ꝙ initiū ipſarum uiſionum aperte inchoat a primo chriſti aduentu & ab initio eccleſie primitiue: q̄ ex hoc ꝙ in membris intermediis ponitur ſecundum tertium quartum: aut aliud a parte deſignans ſucceſſiuum ordinem inter ipſa: ſicut in uiſione de muliere amicta ſole. Item multum patet ex hoc ꝙ ſi omnia priora mēbra uiſionum ad inuicem conferas: & ſimiliter omnia ſecunda: & ſic de aliis. Aperte uidebis omnia prima ad idem primū referri cōcorditer: & ſimiliter omnia ſecunda ad idem ſecundū: & ſic de aliis. Et hoc iterum uerum eſt ꝙ prima intelligentia eiuſdē primi multum clarificatur ex mutua collatione omnium priorum. Et idem eſt de omnibus aliis mēbris. Vnde etiā probetur ibi tm̄ eſſe ſeptem uiſiones principales: facile colligitur ex predictis: quia quelibet quinque priorum ſic decurrit ab initio eccl̄ie per medium uſque ad finem: ꝙ ex hoc quelibet aperte ſe exhibet ut unam totalē. Sexta uero ſic ꝑncipaliter iſiſtit ad monſtrandū dānationē babylōis: & ea que poſt eius dānationē uſ ꝙ ad finē mūdi ſequunt̄ ꝙ apte declarat ſe eē unā uiſionē totalē. De ſeptia uero quōcūq̄ eā ſcipias ſatis patet. Si qs tn̄ uiſionē ligatōis ſathāe uſq̄ ad eius

UVA. BHSC. IyR_070

ſolutionẽ & dãnationẽ ponat ꝑ una uiſiõe totali: ita ꝙ ipã ſit ſeptia: & alia ultima ſit octaua ñ curo reſiſtere: qr ſecũdũ diuerſos reſpectus eſt ibi aſſignari ſeptima & octaua: iuxta quod alibi dr̃ beſtia fuiſſe de ſeptia: & nihilominus eẽ. viii. Quantũ autẽ ad. vi. ſcias ꝙ predci ſtatus ſcd̃m ſpacia tpoꝝ non equãt̃: imo qntus durauit ꝑ quingẽtos annos: ſumẽdo eius initiũ a tranſlatiõe impii romani a grecis in Carolũ magnũ fcã ut dr̃ octuageſimopͥmo ãno xp̃i. Sumendo uero eius initiũ a pr̃e Pipio: ad dunt̃ fere. lxx. anni. Quattuor ãt primi ſtatus inſimul ſumpti durauerũt minus octingẽtis ãnis: inẽ quos ſecũdus ſtatus martyꝝ longe plus durauit q̃ ſtatus apl̃oꝝ. Quartus ẽt ſtatus prout eius initiũ ſumit̃ a tpe iuſtiniani durauit circa centum ãnos. Si uero ſumatur ab antonio magno multũ fuiſſet longus ſtatus: ſed poſt cẽtũ annos ꝑdcõs a iuſtiniano ſaraceni oẽs illas partes deſtruxerũt: acceperũt egyptum & hieruſalẽ & affricã. Et circa annos dñi ſeptingenteſimo uigeſimo ceperũt hyſpaniam & depopulauerunt ſardiniam: & fuit iſta fera beſtia peſſima: que a quarto tempore eccleſie uſqꝫ ad noſtra tempora plurimam ſtragem dedit. Ratio autem diuerſitatis horum temporũ licet ſit ĩ ſecreto dei qui iſta diſtinxit ſecundum influentias diuerſas gratiarum: & precioſitatem temporum nõ annoꝝ: tñ poſſumus ad hoc cõgruẽtiã aſſignare. Diffuſio. n. fidei ꝑ apl̃os ĩ orbẽ uniuerſũ debuit eẽ uelox inſtar lucis ſolaris: & ĩſtar fulguris ĩ uniuerſa ſubito diſcurrens. Hoc enim maxime fuit in gloriã chriſti & lucis ſue: unde in apparitione primi ſignaculi dicitur exiſſe uincens ut uinceret. Martyria uero martyres configurantia chriſto paſſo & teſtimonium dantia chriſto & eius fidei & poſteris reliquẽtia uirtutis exemplum debuerunt eſſe multa & diuturna. Primo propter maiorem gloriam chriſti: & propter maiorem confirmationem fidei. Secundo propter maiorem coronam maioremqꝫ ſocietatem illius triumphalis militie: unde & a prima perſecutione neronis uſqꝫ ad perſecutionem Iuliani apoſtate qui mortis filius uiſus eſt idolatriam renouare fuerunt circiter trecenti anni: & a paſſione xp̃i uſqꝫ ad pacem chriſtianis datam ſub conſtantino quaſi totidem anni: qui numerus bene congruit ſtatui martyrum pro fide trinitatis recipientium centenarium fructum martyrii. Stupor aũt fuit ueritatis xp̃i in electis ſuis quarto tempore paruo ſecundũ modum apparente reſpiraculo durauerunt in tanta ꝑfectione fidei & uirtutis. De tertio uero & quarto ſtatu patet: ꝙ doctrina doctorum & uita contẽplatiuorum debuit habere ſuam durationem per quam in utroqꝫ oſtenderetur plena claritas luminiſ & uigor uirtutis: licet Ioachim dicat ꝙ ſtatus anachoritarum proficiendo decreuit: unde dicit ꝙ parum durauit propter malitiam illarum regionum: in quibus uiſuſ eſt floruiſſe ad horam. Incepit enim ut dictum eſt a Iuſtiniano ſecundum ipſum tamen incipiendo ab antonio & paulo & hylarione diu durauit. Alias autem fragilitas humane carnis non patitur tantum ſtatum diu in altitudinem perdurare. Quintus uero ſtatus pluribus ex cauſis debuit eſſe longus. Prima eſt quia eius condeſcenſio noſtre infirmitati proportionabilis potuit in multitudine perdurare. Secunda quia in ipſo debuit terminari tempus plenitudinis gentium: prout diſtinguit̃ a tempore cõuerſionis iudeorum inter que debuit eſſe grandis euacuatõ ueterum carnalitatũ ex uniti remiſſione naſcentiũ: & hoc ꝑ grãde iudiciũ punitiuũ. Vt aũt hoc iudiciũ appeat iuſtius & maturius debuit diu tolerari ipſius ĩfirmitas: & per diuerſos ſtatus religionũ eius citari iniquitas: uñ in iſto quito floruerunt monachi nigri: orti ſunt monachi albi tanq̃ duplex miſſio nũciorum pro fructu uinee iħu ad ꝑlatos tãq̃ cultores euãgelice uinee: poſt quos miſit ad eos deus pater filiũ ſuũ. i. euangelicũ ſtatũ in ſimilitudinẽ filii uiuẽtis qui uenit in fine quinti ſtatus ad intimandũ ſextum: quẽ cultores extra uineã ut ĩfra patebit eiecerũt: & impie occiderunt ꝑꝑ quod malos male perdet: & uineam ſuã locabit aliis agricolis. Ipſi ſunt enĩ illa meretrix condemnãda in ſexto ſtatu poſt cuius exceſſum noua ſpõſa cũ magno alľa coniũgit̃ agno. Tertia ratio quare debuit ꝓlixe durare eſt: qr poſt tot certamina in ꝑmis quattuor ſtatibus habita decuit dari eccleſie longam pacem: ut oñderetur gr̃a copioſa. Nã propter horrẽdas hereſes que in eccľia pullularũt a tẽpore Conſtantini uſqꝫ ad tẽpus ſaracenoꝝ inundauerũt: digna fuit eccľia tunc tẽporis non defendi. Vnde & beſtia ſaracenica & ꝑus etiã arriana maxime in quattuor peſſimis gẽtibus in quibus tunc inualuit: grecis: gotis: uandalis: longobardis tantũ deuaſtauit eccľiam: ꝙ Greg. magnus circa finem quinti temporis fere credit extremum iudicium adeſſe. Sicut patet in ome. ſuper illud. Erũt ſigna in ſole &c. & ſic debuiſſet eſſe exigente iuſtitia ꝙ & hoc ipſum aperte demõſtrat aptio qnti ſignaculi ubi ſãcti ĩtroducũtur dñm ad iuſticiam ꝓuocare. Sed ex mĩa tandiu eſt ſupportata imperfectio quinti ſtatus pro complendo numerũ electorum & propter alias rõnes quanplures quas propter prolixitatem omitto

De ſexto uero ſtatu uidetur Ioachĩ uelle dicere ĩ aliqbus locis ꝙ parum duret q̃ſi. n. ſexto & ſeptimo non uidetur dare niſi duos tercenarios ãnorũ. Nam xlii. generatiões ipſe diſtinguit artificioſe & prudenter ſicut uir illuĩnatus et ſanctus & ad intellectũ ſexti tp̃is eccľie ſpãliſſime illuſtratus: ſed uario mõ. Sicut in dcis ſuiſ. & maxĩe libro q̃rto de cõcordia in fine & ĩ ꝑncipio expõnis ſup Apoc. ipſe accipit ſextum & ſeptimũ ſigillum: & maxime ſeptimũ. Quicquid ſit de hoc non eſt dubitãdum eccleſiam a damnatione Babylonis: ideſt eccleſie carnalis uſqꝫ ad finem ſeculi habere tantum temporis ſpacium: ꝙ totus orbis & totus iſrael conuertatur ad chriſtum: & ꝙ illud tẽpus creſcat a mane per gradus cõgruos uſqꝫ ad meridiem: deĩde ꝑ

UVA. BHSC. IyR_070

gradus congruos decreſcat ad tantã ueſperã & no ctem iniqtatis: ꝙ uix īueniat̃ fides in terra: & ꝙ pp abundãtiam malitie xp̃s quaſi cõpellatur ad iudiciũ uenire. Abſit enĩ ꝙ tertius ſtatus principalis ſeculi qui eſt ſextus noui teſtamẽti appropate gerẽs imaginẽ ſpiritus ſancti ſit momẽtaneus: aut tanto opi īproportionabil̃r breuiatus. Quod aũt ſic debeat deſcẽdere ille ſtatus primo patet rõne. Ridiculũ eſt enĩ dicere ꝙ ſummã pfectionẽ eccleſie q̃ erit in cõuerſione iudeoꝝ & totiuſ orbis poſt mortem antixp̃i magni: deus nolit durare niſi per .xxx. & .l. dies uel menſes: ut aliq̃ fabulant̃: & ꝙ tũc ſimul cũ tẽpeſtatibus antixp̃i facta poſt ita plena cõuerſiõe & nulla ſubſecuta generali ruina culpe: deus uelit iterũ ſubito tẽpeſtatem generare: ſeu generaľ iudicii inducere: & ſtatũ q̃ in ſumma pfectiõe de nouo formauerat nihil uelit durare: & debitũ curſum & occaſum hẽre. Vnde prout ſeptimus ſtatus ſumit̃ ĩ hac uita: in fine debet malis peſſimis abũdare: qđ apte oñdit xp̃s Luce .xviii. d. Cũ uenerit filius hõis putas īueniet .fi. ſuper terrã? Certe ſi ueniret ad iudiciũ īmediate poſt cõuerſionẽ iudeoꝝ & orbis terre poſt mortẽ antixp̃i: nunq̃ tantã fidẽ in terra q̃tã tũc īueniret: & iã tũc dies dñi ad iudiciũ non ueniret tanq̃ fur: nec ſic diluuii dies: qr oẽs eſſent parati.

Secũdo cõtradicit ieſus Mathei .xxiiii. ꝙ ſicut fuit in diebus Noe ante diluuiũ erant comedẽtes & bibẽtes & nubẽtes &c. & nõ cognouerũt .i. nõ crediderũt: donec uẽit diluuiũ. Ita erit aduẽtus filii hominis. Et paulo ãte dicit ꝙ ſurgẽt pſeudo chriſti & pſeudo ꝓphete facturi tribulationẽ maximã: & luminaria obſcurabunt̃: & tũc uidebũt filiũ hõis uenientẽ in nubibus celi. Vnde finis ſtatus ſeptimi & finis q̃nti: & finis q̃nte etatis mũdi .ſ. finis ſynagoge aſſilľant̃ ſibi. Sed qr ſemp corruptio melioris eſt peior: ideo peior eſt malitia finis carnaľ eccľie ĩ q̃nto ſtatu q̃ malitia ſynagoge: non q̃dẽ in ope: qr nihil põt eſſe peius q̃ xp̃m pſonaľr occidere: ſed multo peius ingratitudine & in tantoꝝ bonoꝝ corruptione: q̃to maior eſt gr̃a eccleſie q̃ ſynagoge. Et q̃a futura pfectio eccleſie contẽplatiue erit omniũ ſumma: ideo eius corruptio erit omniũ peſſima in tantũ ꝙ ex hoc ſeq̃tur uniuerſalis mũdi ruina. Sed qr oĩpotẽs & optimus ieſus ſemp de maiori malo in uniuerſalibus ſtatibus elicit maius bonum. Idcirco de illo malo eliciet ſummũ bonũ .ſ. beatitudinem cõpletã omniũ. Sic & de malo meretricis babylonice eliciet reformationẽ pfectionis uite: & ſtatũ optimũ eccleſie contẽplatiue qui erit optimus de hac uita. Et ſiľr de malo ſynagoge elicuit primã reformationẽ gentilis eccleſie. Vnde & in his tribus tẽporibus dr̃ ieſus ſingľr iudicare. In primo ſynagogam. In ſecũdo meretricẽ babylonicã. In tertio totã mũdi machinã: de ultimo eſt patens. De primo dr̃ Math .iii. a Ioanne baptiſta. Iam ſecuris ad radicẽ arboris põita ẽ. Et paulo poſt. Cuius uẽtilabrum ĩ manu eius. Et Luce .iii. ſiľr. Vbi Ioãnes oſtẽdit ꝙ ſeus debeat iudicare ſynagogã. De ſecũdo uero dr̃ in tota ſexta uiſiõe .xviii. ca. ubi agit̃ de iudicio meretricis magne. Quantũ ad ſeptimũ ſciendũ ꝙ predictis ſtatibus adaptant̃ opa ſeptẽ dieꝝ formationis mũdi. Nã in primo ſtatu eccleſie ortus ẽ ih̃s lux mũdi: eiuſq; fides illuxit orbi: diuiſitq; lucem fi dei a tenebris pfidie: & maxĩe ſynagoge. In ſecũdo uero ſtatu martyꝝ factũ eſt ĩ celo .i. ĩ celeſti eccleſia firmatũ patiẽtie & cõſtantie martyꝝ. pp qđ deſideria uite ſupne diuiſa ſunt a deſideriis huius uite quaſi ſupiores ab inferioribus. In tertio uero ſtatu doctoꝝ & pontificũ ſeq̃ſtrate ſunt aque nationũ idolatrantiũ a terra fideliũ tpe Cõſtantini: & apparuit arida excluſa tẽpeſtate martyrioꝝ: & ꝓtulit eccleſia herbã uirentẽ ſimpliciũ: & ligna pomifera doctoꝝ fructuum eminentiũ ſpũalis doctrine. In quarto uero fulſerũt anachorite ĩ celo .i. ĩ uita celeſti quaſi lumĩaria celi eccleſie: quoꝝ patres fuerũt ſicut ſol: multitudo uero ſicut ſtelle in locis ſuis ſolitarie fixe: q̃dam uero actiui inferiores fuerũt ſicut luna. In quinto uero tpe quo ad eius ꝑncipiũ fuerũt ſpũaliores monachi uelut aues uolantes: clerici uero commixti gentibus fuerũt quaſi piſces ĩ aq̃s. In hac autẽ die dictũ ẽ. Creſcite & multiplicamini. Nũquã enĩ ĩ ꝑteritis tpibus ſic monachi uel eccleſie in tali uita que cõueniret pr̃ibus ordinate uiuentibus tantũ creuerũt: q̃tũ in q̃nto tpe: qr nõ tm̃ clericoꝝ & monachoꝝ ueꝝ etiã eccľiaꝝ & monaſteriorum nõ eſt facile numeꝝ īuenire. Vnde q̃uis uita monachoꝝ quarti tẽporis fuerit clarior: nõ tñ fecundior: nec ſic hẽns ſenſum uiuũ & tenerum pietatis. Aues enĩ & piſces ꝑabundãt ĩ ſenſu lumĩaribus celi: hac tñ ĩcipiũt miſteria prauitatis exſufflande: qr hac die creata ſunt mũda pit̃er & ĩmunda. Sunt .n. piſces & aues mũdi & ĩmundi: & ĩ fine huius quinti ĩmundicia ſup ĩmundiciã inũdauit. In ſexta aũt die ſicut ĩ ſexto tpe primo creata ſunt irrõabilia .ſ. iumenta: & reptilia: & beſtie: qr in fine q̃nti & in pricipio ſexti inũdauerũt iumẽta carnaliũ: & reptilia auaroꝝ & beſtie ſupboꝝ: & tñ ſimul cũ hoc creatus eſt hõ ad imaginẽ dei cũ muliere ex ip̃o formata. Quia ordo euãgelicus tanq̃ hõ rõnalis ad dei imaginem factus in hoc ſexto tempore creatus eſt: & ip̃i ieſu ſubiiciet omnẽ terrã: preerit enim oĩbus primo formatis: & diſtinguetur in collegio prelatoꝝ & ſubditorum quaſi ĩ uxorem & uirum. Dies uero ſeptimus erit benedictus beatificatus: & liber ab omni opere & labore ſeruili: & fruẽs pacẽ q̃ exupat omnẽ ſenſum. Secũdo iſti ſtatus aſſilľant̃ ſeptẽ mundi etatibus: ſicut enĩ in ꝑma creatus eſt orbis: & generatio Cayn occiſo Abel ſegregata ẽ a generatõe filiorum dei: & ã generatõe Seth: ſic ĩ primo ſtatu formata eſt eccleſia: & a filiis xp̃i ieſu homicida ſynagoga eſt p ap̃ľos ſepata. Et ſicut ĩ ꝑncipio ſecunde etatis fabricata ẽ archa p Noe iuſſu dei: ĩ qua ſemen electum a diluuio ſaluaretur. Leuataq; archa in altum ſuper montes requieuit altiſſimos diluuio exſiccato. Sic in ſecundo ſtatu per robur ſacratorum martyꝝ in eoꝝ fide eccleſia eſt ſaluata a diluuio pa

UVA. BHSC. IyR_070

ganoꝝ:& p diluuiũ ſanguinis martyꝝ tũc effuſi eleuata eſt fides & eccl'ia ſup uerticẽ regũ & imperii romanoꝝ idolatrie diluuio exſiccato. Secundo ẽt i tertia etate ſubmerſiſ ſodomitiſ i mari mortuo: egyptiis in mari rubro:data ẽ lex populo & chore: Dathã & Abyron:ceteroſq; ſciſmaticos de filiis iſrael abſorbuit ira dei. Sic in tertio ſtatu luxuria & idolatria gentiũ p mortẽ xp̃iq; ſanguinẽ ſubmerſa. Data ẽ lex in cõſiliis pr̃m eccl'iaſticoꝝ decretoꝝ & regulariũ ſtatutoꝝ populo xp̃i:& ſup ſciſmaticos hereticos pl'imos tũc efferbuit ira dei. & multa ſunt ſimilia hic inde. Sicut & in quarta etate Dauid deiectis ſyriis & phyliſteis:ceteriſq; hoſtibus & edificata hierl'm diuinũ cultũ p pſalmodie iubilũ ãpliauit. Sic & i quarto ſtatu eccl'ie a Iuſtiniano impatore extirpati ſunt heretici arriani de grecia: affrica & de Italia:& paulo poſt de hyſpania:& per magnũ Gregoriũ q fuit quaſi alter Dauid quẽ deus reppit uiꝝ ſecundũ cor ſuũ:ãpliatus eſt cultus dei in ſede Petri:ordinauitq; eccl'iaſticũ officiũ:& tantũ ſolennius q̃ añ fuerat ordinatũ. Sicut etiã in qnta etate deſtructa iudea & hierl'm p chaldeos: & ꝑus .x. tribubus p aſſyrios reſtitutus populus iuda i terrã ſuã:nec ex tũc pullulauit in eis ſpina idolatrie ſicut ante. Sic deſtructis oriẽtalibus eccleſiis p ſarracẽos: & latina eccl'ia fere uaſtata p eos:& ẽt p longobardos ꝑus paganos:& factos poſtmodũ arrianos:reſtitutus ẽ latinus populus p Carolũ:nec ex tũc idola ꝑoꝝ hereticoꝝ tantũ inũdauerũt i eis:q̃uis ſicut tũc circa finẽ fuit ceca hereſis mãicheoꝝ & ualdenſiũ. Sicut i ſecũda etate reiecto carnali iudaiſmo & uetuſtate ꝑoris ſeculi uenit nouus hõ xp̃s ih̃s cũ noua uita:lege & cruce: Sic i ſexto ſtatu apparuit nouus hõ Franciſcus cũ euãgelico ſtatu qnq; plagis a xp̃o ieſu crucifixus & cõfiguratus in carne:cuius uita & regula ſicut & xp̃i pſona tũc fuit nõ dubiũ crucifixa & ſepulta. Sed & ſigillis impioꝝ ſub lapide clauſa ẽ:ne a morte reſurgat multis cuſtodiis deputatiſ:cuius clarã reſurrectionẽ & aſcenſionẽ ſublimẽ & nouã ſpũs ſancti pentecoſten cũ multo gaudio expectamus. Et ſicut ſeptima etas a ſabbato geſtis dñi in ſepulchro iniciata ẽ: cõtinẽs qetẽ & pacẽ aĩaꝝ defunctoꝝ. Sic & ſeptimo ſtatu plene cõplebit':quod nũc in multis ſanctis pſonis mundo ſepultis & mortuis cernimus eſſe cõpletũ: ut de illis dicat' Ioh̃i:ſcribe. Beati mortui q in dño moriunt': amodo iã dicit ſpũs ut requieſcat a laboribus ſuis. Sic certe & hodie uero Ioanni ſpeculãti ꝑdicta dicitur ꝙ attẽdat & ſcribat q̃ta pace fruunt' ad ſil'itudinẽ ſtatus ſeptimi aliq̃ aĩe mortue mõdo:que quaſi cõtinue in extatico ſpiritu reqeſcũt. Tertio ſciendũ ꝙ hii ſeptẽ ſtatus cõformant' ſeptẽ preliis & tẽporibus ſub lege ſeu ſub iſraelitico populo conſumatis. Vnde & Ioachin ſanctus abbas ſecundũ illa prelia ſeptem ſignacula libri ueteris teſtamenti aſſignat:in qbus ſignabant' ſeptẽ prelia ſeptẽ ſpũaliũ ſtatuũ predictoꝝ in xp̃i eccleſia conſumãda. Et ſecundũ eundẽ i primo ſignaculo fuit pſecutio egyptioꝝ:in ſecũdo chananeoꝝ:in tertio ſyrioꝝ: i quarto aſſyrioꝝ:in qnto chaldeoꝝ:in ſexto pcuſſa Babylone a medis fuit iteꝝ preliũ aſſyriorũ a ſancta Iudith deuictũ:& i tpe ſeptĩo heſter bellũ Aman q populũ debellare uoluit iudeorũ. His aũt ſeptẽ ſignaculis in labore cõpletis ſecutũ eſt ſeptimũ: in quo reqeſcitur a ſcriptura laborũ reedificato tẽplo ſub Eſdra & Neemia. Nihilominus in fine huius ſeptimi fuit antiochus impius templũ cõtaminãs: cui reſtiterũt ſtrenui machabei. Poſt hoc autẽ apparuit ieſus in carne. Igitur primo bello quod fuit ab egyptiis corrñdet conflictus iudeorum cum xp̃o & apoſtolis. Secundo facto a chananeis corrñdet conflictus paganorũ contra martyres. Tertio a tempore Dauid uſq; ad Heliam & Heliſeum facto a ſyriis & philiſteis:& a ſciſmate decem tribuum cõtra regnum iuda:correſpondet conflictus multarũ gentium arrianarũ. Quarto uero facto ab aſſyriis captiuantibus decem tribus:& fere deuomentibus regnũ iuda:correſpondet uaſtatio ſarracenorũ de qua dictum eſt ſupra. Quinto uero facto a chaldeis ſeu babylonicis:correſpondet conflictus ſpiritualiũ xp̃ianorum quinti tẽporis: quem a carnalibus & quaſi a babylonicis patiunt':maxime circa finẽ quinti:ſub quo per meretricium babylonis ſpũs tenetur oĩo captiuus. Sexto uero corrñdet noua percuſſio babylonis:quã de nouo plene fieri expectamus:ubi & ſil'ia Iudith & Heſter:agnus ieſus bellorum triumphator demõſtrabitur electis.

Septimo uero facto ab ãtiocho correſpondet cõflictus futurus a nouiſſimo Gog in fine ſeptimi. Nec dubiũ ꝙ cõtra ip̃m preparabit ieſus ſtrenuos machabeos:poſt quoꝝ mortẽ ad iudiciũ uẽiet triumphator ieſus oĩa diſcuſſurus. Septẽ etiã ſtatus predicti ſeptem ſacramentis cõformant'. Nam primus ſtatus fundatõiſ apl'oꝝ conformat' baptiſmatis regenerationi. Secunduſ uero militie martyꝝ conformatur confirmationi:per quam xp̃iani ꝓp̃e ponuntur in ſtatu pugilum. Tertius uero doctorum aſſil'at' ſacerdotali ordini:qui ſecundũ Dionyſium eſt illumĩatiuus. Refectio uero euchariſtie deuotioni anachoritaꝝ. Penitẽtia uero multum congruit & expedit iniquitatibus quinti ſtatus.

Matrimoniũ uero nuptias xp̃i & eccleſie i ſexto fiendas optime prefigurat. Vnde & in ſexta uiſiõe dicitur. Gaudeamus & exultemus qr uenerũt nuptie agni: & uxor eius prepauit ſe. Vnctio aũt extrema cõgruit ſuauitati & paci ſtatus ultimi:in quo uerificabit' illud de filio reguli:heri hora .vii. reliqt eũ febris. Ex ꝑdictis patet facil'r q̃l'r p intelligentiã libri Apoca. elucidat' obſcuritas ueteris ſcripture & mãifeſtat' diſtĩctio .vii ſtatuũ eccl'ie:quaſi ſeptẽplicis xp̃i ꝓlis. Illã ſcripturã elucidat ꝑmo p concordiã. Si .n. ſeptenarios i ſcripturis põitos coaptes ad ſeptẽarios Apoc. ĩnumera myſteria tibi clareſcẽt: ut uerbi gratia:quare lex poſt ſex ãnos laboris uoluit ſuper terrã ſabbatizare ãno vii. aut poſt ſeptẽ ſeptenas annoꝝ ſtatuit annũ iubileũ:annũ remiſſionis

UVA. BHSC. IyR_070

aut poſt ſepté hebdomadas a paſca legé dari:& pé thecoſtes coli:aut ſepté lucernas luceri in candela- bro:aut mariá leproſam ſepté diebus ſtare extra ca- ſtra:&capillos Sampſonis diſtingui in ſepté crinis: aut Iob hére ſepté filios:& ſepté milia ouiū:aut ꝙ ſapía ſepté colūnas dicit' excidiſſe.Et Eſaias ſeptem mulieres unū apꝓhédiſſe uiꝝ dominum iħm xp̄m & ſic de aliis ſeptenariis ſcripturaꝝ. Secūdo mul tū elucidat ſcripturá diſtinguédo tres fines ſeu tres xp̄i aduétus in ꝓphetis idiſticte iuolutos.Sicut eni uiro diſtáti a magno mōte duas magnas uallel ſeu planicies inter ſe cótinéte:ac p cōſequés ex hoc ter no uidet' mōs ille:nō ut trinus ſed tm̄ ut unus mōſ nullis uallibus diſtictus.Ex quo uero uir iſte ſtat ſu per primū monté:uidet primá uallé & duos mótes uallé illá cōcludétes:ex quo ſtat in mōte ſecūdo:ſi cut i medio uidet duas ualles cū montiū ipſam in- cludentiū trinitate.Sic iudei qui fuerūt primi ante xp̄i aduentū quaſi añ primū monté nō diſtixerunt inter primū & poſtremū:ſed ſumpſerunt totū pro uno:ſemel tm̄ expectátes meſſiá: xp̄iani uero ſtatū eccleſie ſextū ꝑeūtes diſtiguūt qdé iter primū & ul timū tanq̄ iá pōiti ſup primū:& tanq̄ uidétes me- diū cōuerſionis ſpatiū gentiū:quod inter primū & ultimū cōtinet'.Cōiter tm̄ nō diſtiguūt iter illū qui eſt in extremo iudicio:& iter illū q erat in ſtatu ſex to:qm̄ ſecundū apl'm xp̄s illuſtratione ſui aduétus i terficiet antixp̄m.Qui aūt ſtatuent' in ſexto tpe ec cleſie uel in ſpū uidét & diſtiguūt ip̄m a primo & poſtremo:uidétq; hác diſtictioné in libris ꝓphicis: & in his que a xp̄o & apl'is dicta ſunt de finali xp̄i aduentu:& de finali ſtatu mūdi artificioſe cōtineri. Tūc etiá uident ꝙ licet opa prioꝝ qnq; etatū con- cordent cū qnq; p̄mis eccleſie ſtatibus:& ſepté pre lia ſeu ſignacula ſub lege cōpleta cōcordét cū ſepté eccleſie ſtatibus.Nihilominus mutatio ueteꝝ inſti tutio nouoꝝ facta in quolibet p̄dictoꝝ p̄ncipalius dirigit' ſignificandū mutationé & renouationé fa- ctam uel fiendá in tertio xp̄i aduétu pfecto .i.in p̄- mo ſtatu eccleſie & i ſexto & i extremo iudicio.Vn de & ſpūs ꝓphicus ueteris teſtaméti ad hoſ tres p̄n cipalius currit:nec miꝝ qr p̄ncipalis intétio coꝝ de xp̄o & circa xp̄m fuit pphare eius aduentū in carné paſſibilé & redéptioné nr̄am per eius mortem fien dá:ac deíde poſt cōuerſioné plenitudis gentiū pro mittere cōuerſioné oís iſrl'is:& poſtremo mundū iudicandū a xp̄o per reproboꝝ pená:& electorum gl'iam oía conſumáte.Vnde in diuerſis uiſionibus libri Apoca.miris & occultis modis ad hec tria ma xime ad ſecundū & tertiū ꝓphias ueteres & figuras Ioánes ſpū ſancto plenus adaptat.Ex quibus clare ſcit de his que diximus intétio ꝓphetaꝝ. Hos aūt ſepté ſtatus ꝓlixius deduximus:qr multū ualet cō- ſiderare p̄dicta ad intellectū totius ſcripture:& ma- xime Apoca.& ad uitáda picula huius tpis:qui ſu- mus iá a centū annis initio ſexti:& ſubmergimur a fecibus quinti.In cuius fine ſtatus xp̄ianus & ipſe ieſus in eis uilificatus eſt multipl'r:ſicut ifra dicet': Vnde ipſa uilificatio minor ſecūda ſequenti capitu lo continetur.

Ieſus uilificatus Cap.ii.

Icut ex predictis patet quintus ſtatus eccle ſie fuit zelatiue correptionis:& pie conde- ſcenſionis multiplicatis tpalibus i eccleſia largiflua deuotióe fideliū:& ipſa eccleſia multo ſub limius q̄ p̄us ſup oés reges & principes triūph l'r exaltata.Fuit aūt cōueniés tpalia ab oí ptáte ieſu ec cleſie ſue dari. Primo ad oſtédendū ꝙ ipſe é crea tor oípotés uiſibiliū & inuiſibiliū:& ꝙ oís creatura eſt ſibi plene ſubiecta:& ideo creatura ſub diuerſis circūſtantiis & regulis pōt ſancta eccleſia bene uti: & hoc ad confutandá hereſim ipſi Manichei & ſe- quentiū ip̄m. Secūdo ad oñdendū ꝙ deus non reprobat etiá i nouo teſtaméto ſtatū diuitū: regū: principū:& baronū: licet ipſe in pauptate:& hūili- tate:& auſteritate crucis uixerit in hac uita: propter quod etiá ad formandum uariū ſtatū in eccleſia uo luit ipam eccl'iá honoribus extollere: & i tēporali bus abūdare.Quia etiá cōueniés fuit ꝙ regia ptás & mūdi dominiū ſecundū aliqué ſtatū p̄ntis uite i ſuis uicariis īſugeret ad īformádū oés reges & diui tes ꝙ ad formá ꝑoꝝ ſcōꝝ pōtificū deberét tenere i honoribus hūilitaté & uilitaté ſui:& familiarem & dulcé cōdeſcéſioné populi:& ſimul cū rigiditate iu ſtitie cōtra malefactores hérent:pietaté mīe ſup bo nos:ut ſil'r diſcerent diuites in exéplo ꝑlatoꝝ eccle ſie diuitias nō in pōpis huius mūdi expédere: nec de eis i nutrimto ſuoꝝ corpoꝝ laſciuire:ſed ad mo dū renūculi dño oblati i ueteri teſtō in medio pin- guedis tpaliū macie abſtinétie cōſeruare & adipem abūdátie tpaliū paupibus indigétibus elargiri: hec qdé in p̄mis ep̄is & abbatibus qnti tpis: & ét q̄rti plenius refulſerūt:zelo ſeueritatis puniétes abuten tes p̄t' modo crucifixi:& ip̄m piiſſime i mīe opibus diſpēſantes:in qbus ét táta refulſit hūilitas:ut qli- bet coꝝ dicere uideret' ad ꝑlationé aſſumptus cum hūilli rege Dauid.Exaltatus aūt hūiliatus ſū & cō turbatus.Ná nō aſſumebant' niſi uirtutibus pleni uocatóe ſpūs ſancti:qbus ꝑlatio onus erat p̄mens ſollicitudie:& ſue dignitatis īcognitióe: nō honor eleuás uáitate.Alia rō fuit ut magis eēt grata & re- cognita pfectio xp̄i uite in pauptate & deſpectu & cruce.Ex hoc ení ꝙ eccleſia p honores & tpalia ad tantá ſpurcitiá maloꝝ deuéit:patet ꝙ modus uite xp̄i qué elegit i carne paſſibili fuit pfectior oío alio ad tpalia ſe hēndi.Ad quá qdé cognitioné ſic luci- dá nō deuéiſſet eccleſia:niſi expta fuiſſet tantá ſen- tiná malloꝝ:q ip̄am i ſuis tpalibus nō oppſſit:ac p hoc nō ita grate ſuſcepiſſet ſublimiſſimū donū cru cifixoris uite euágelice ſibi dáde. Patet itaq; ꝙ ſa pieti cōſilio ſpūs ſancti eccl'ia é i tpalibus exaltata: ná p̄ter rónes p̄dictas p̄uidit eterna electio multos per illá uiam ſaluandos:q martyꝝ ſupplicia & al- ta paupertatis culmina non fuerunt apti ſuſcipere

UVA. BHSC. IyR_070

ac per hoc & defeciſſent i illis. Vnde & ſecundū ꝙ expedit electis q ſunt in terra: ſemp deus ſtatū i ecclesia moderat̃ hoc pro īfirmis. Impfectis uero pō tificibus & clericis fuit uirtus probata ſublimis: dū ſic ſciuerint hūilitatē ſeruare in honoribus: auſteritatē in deliciis: & in abūdantia pauptatē. Quia uero pauciſſimoꝝ ē iſtud: ideo paulatine relaxatio tantū icreuit: ꝙ illud qd̕ fuit in uirtutis inſtrumentū: in trāſgreſſionē iportabilē ē cōuerſum. Lapſum aūt iſtū in fecibus qnti tpis oēs qnarii Apoca. q reſpiciūt qntū ſtatū ſtupēdo mō declarauit. Ná qnte ecclesie ſardis dr̄ nomē hēs ꝙ uiuas & mortuus es: & ſibi multa mala dicit & pauciſſima bona: & ſi nō ſe correxerit ſubitū & improuiſſum iudiciū cōminat̃. Et in aptione qnti ſigilli itroducitur tāta impatientia ſanctoꝝ: licet ſciret etiā miſtica ꝙ nō uident̃ mala inūdantia plus portare. In cantu uero qnte tube ſtellaris claritas ſtatus eccleſiaſtici, in tantā auariciā tpaliū quaſi in terrā dicitur cecidiſſe: ꝙ puteū abyſſi apuiſſe dicit̃: qr oēm uiā malefaciēdi in ſupbia: in laſciuia: in crudelitate: in ſymonia: & i aliis malitiis innumeris ſua mala exēplaritate ſubditis ſubmiſtrat: ꝓpter qd̕ tantū ē uiliſicatus iħs in ſtatu illoꝝ q uident̃ cultū eccl̕ie regere: ꝙ deformitas uite illorū magnā ꝓbuit occōnem: ut iundaret multitudo pa tarenoꝝ diuerſaꝝ hereſum: maxīe māichee q tēporalia & oēm actū carnis condānāt: licet. n. hereſis ipia ſit & ceca tñ occōnem accepit ſue renouatiōis: ut diceret eccl̕iam in receptōe tpaliū deuiaſſe: quia māifeſte appebat peſſimus abuſſus eoꝝ in clericis & mōachis: & eos imitātibus malis xp̄ianis: & maxime qr illi q iter eos dicunt̃ ep̄i maximā ꝓtendūt uite ſanctitatē in pauptate exteriori auſteritate & ſicta hūilitate: in qbus uitia oppōita eccleſie multū reddūt ecōtrario eā uilē. Quia uero plenior malitia huius quinti ſtatus maxīe apparet in contēptu ſpiritus dei apparētis in eo in uiris pfectis Franciſco & Dñico: & eoꝝ uirtuoſa ꝓle: quā fumus huius peſſimi putei horrēda lepra infecit: in quo maxime ſtat pugna huius qnti cū ꝓncipio ſexti. Ideo plenā explicationē hoꝝ maloꝝ dimittemus deſcribere: donec de corruptiōe hoꝝ nouoꝝ ſtatuū diſſeremus. Et hic illud quod ſupra in fine ꝓcedētis capl̕i ſecundam uiliſicationē uocauimus iħu xp̄i ſufficiat dicere: ꝙ in tāta uilitate tūc tpis erat eccleſia: ꝙ niſi per nouā prolē ſpūs pauptatis ſubueniſſet ieſus: iā tunc iudiciū mortis erat eccleſia ſubitura: ſicut expreſſe oñdunt calamitates hereſum: que eccleſie ſupficiē opp̄mebāt. Sed & piiſſimus ieſus ad clarificationē iſtoꝝ duoꝝ lumiariū tā ſummis potificibus q̄ aliiſ fidelibus hoc ip̄m pl̕ibus reuelatōibus declarauit: maxīe cū lateranenſem eccl̕iam ruine ꝓximā hoꝝ duoꝝ paupeꝝ humeris ſuſtētari: lux uera iħs uicario ſuo mōſtrauit. Sed ut de hoc trāſeamus: euidentia facti neceſſitatē hoꝝ ordinū manifeſtat.

Ieſus Franciſcum generans Ca.iii.

Bundantibus in fine qnti iumentis laſciuie reptilibus auaritie beſtiis ſuperbie: & his oībus tota deturpata cōuerſatōe eccleſie pegrine: ac ꝑ hoc ipſam corrodēte hypocritali caterua ipietatis heretice: licet īdignaret̃ zelotes ieſu cōtra malitiā ſponſe: que in magna mľtitudīe poſt adulteros decliabat: non cōtinuit tñ i ira misericordiā ſuā: ſed ultimā citationē ad eccleſiā qnti tpis deſtinauit: ſuſcitās i medio eius uiros ueritatis excelſe cupiditatē extirpātes: uoluptatē extermiātes: dignitatē recuſantes: duplicitatē execrātes: ueritatem defendētes: charitatē incēdentes: honeſtatem reformātes: ac xp̄m iħm ſingl̕r pre ceteris imitātes: q & exēplo ſue uite fortiſſime arguerūt deformatā eccleſiam: & uerbo ꝑdicatōis excitauerūt plebē ad penitentiā: & argumēto defenſionis cōfuderūt prauitatē hereticā: & patrocinio orōnis placauerūt irā diuina. Inter quos in typo Helie & Enoch Franciſcus & Dñicus ſingl̕r claruerunt: quoꝝ primuſ ſeraphico calculo purgatus: & ardore celico inflāmatus totū mundū incēdere uidebat̃. Secūdus uero ut cherub extētus & ꝓtegens lumīe ſapīe clarus & uerbo predicationis fecūdus ſup mūdi tenebras clarius radiauit: quas ꝓprietates ꝑmitus i filios tranſfuderunt: licet in utriſq̧ ſplēdor & ardor in abūdātia ſpiritus cōiungant̃. Quia uero totū malū qnti tēporis fuit in deprauatione uanitatis multiplicis q̄ ex cupiditate & abūdantia tēporaliū trahit̃ fomētū: idcirco ille qui tpalia radicalius a ſe & a ſuo ſtatu excluſit: ille ꝑncipalis dr̄ huius tpis reformator. Et qr in ip̄o ſextus ſtatus eccleſie inchoat̃: in quo debet eſſe reformatio xp̄i uite: ideo pōt dici ꝙ ipſe ꝑ illū primū hominē figurat̃: quē deuſ deliberato cōſilio poſt qnq̧ dieꝝ opa fecit ad imaginē ſil̕itudis ſue: ut cūctis tpibus dñet̃. Adde hic quō per hoc non intēdis dicere ꝙ ſancti ſexti ſtatus ſint maiores apoſtolis: qui ratione indiuiſibilis chriſti ſequele intelliguntur fore exceptuati omnibus aliis comparati: quorum Dominicus in ſpirituali reformatione accipitur in uniuerſali & pleno & perfecto terrenoꝝ contētu. Licet autem uterq̧ predictorum ſanctoꝝ plene & perfecte ſecundum ſuum ſtatum calcauerit mundū: & calcandū mādauerit proli ſue. Quia tamen nunc aſſumpſimus tractare de illo: cuius ſtatus ſingulariter impugnatur: nunc a corrumpentibus euangelicam uitam & a principio fortius extitit impugnatus a ſubdolis magiſtris impugnantibus paupertatem altiſſimā. Idcirco ad iſtū ſingulariter conuertemus ſermonem: cui & ſingularius poteſt dici ꝙ ipſe fuit ſignaculum ſimilitudinis uite chriſti: tam ueſtigio conuerſationis: q̄ faſtigio contemplationis: q̄ prodigio admirationis: q̄ etiam priuilegio conſignationis uulneꝝ paſſionis ſacratiſſime ieſu chriſti. Nam ſi de conuerſatōe loquamur q̄ta ſimilitudine uitā chriſti paſſibilem ſtuduerit imitari quis enarrare ſufficiat? Nam totum ſtudium eius publicum & ꝑuatum ad hoc tendebat: ut xp̄i ueſtigia opta & obliuioni tradita i ſe & in aliis

UVA. BHSC. IyR_070

renouaret:& iſtud fuit ſingulare priuilegium iſtius bn̄dicti Frāciſci:quo uitā ieſu primū meruit uniuerſaliter & ſollicite in ſtatu cōmuni & durabili ordinis ſui eccleſie ſancte dare. Nā licet ſancti apoſtoli huius uite fuerint ſingularia fundamēta poſt ipm ſummū & primū lapidē angularē xp̄m ieſum:quo oīs edificatio eccleſiaſtici ſtatus conſtruit᷑ creſcit & cōſumatur:qr tamē ſicut ex p̄dictis patet ſynagoga fuit pro culpa pfidie excludēda:& gētilitas nō fuit ad tante altitudīs receptionē idonea. Idcirco ſtatū pfectionis euangelice uite oſtēdit ſpūs ſanctus apoſtolis nō eſſe tūc tpis in multitudine trāſfundēdum. Vnde nec ipſi illū ſtatū eccleſiis quas rexerūt: impoſuerūt ſeruandū:ſicut ipi impoſitum a xp̄o acceperant:& plenarie ſeruauerūt. Nā hoc ſeruabat᷑ tertio generali ſtatui totius mundi:in quo ſinglr rep̄ſentat᷑ ſpūs ſancti pſona & aptioni ſexti ſignaculi ſiue ſexto ſtatui eccleſie:in quo erat dāda eccleſie xp̄i uita:& ad principiū pfectionis uite ieſu:quaſi facto nouo circulo:& noue eccleſie initio redeūdum ad primā. Et idcirco dixi tibi ſupra q̄ hic ſextus ſtatus ſinglr reſpicit xp̄i tempus:in cuius figura in aptōe ſexti ſignaculi Vidi ait Ioannes alteꝝ angelū aſcendentē ab ortu ſolis habentē ſignū dei uiui:ubi & dicit Ioachin ſup Apoca. Angelus iſte eſt ille quē xp̄s per cōcordiā reſpicit futurus i p̄ncipio tertii ſtatus. Sic ergo patet q̄ illumīatio data Ioachin dicit i p̄ncipio ſexti ſtatus unū angelicū uiꝝ mūdo dari:quē xp̄s per cōcordiā reſpicit:qr uite xp̄i renouator ſingulariter appebit. Et ego audiui a ſolenni doctore iſtius ordinis q̄ frater Bonauētura tūc generalis miniſter & doctor ſolēnis p̄nte p̄fato doctore q mihi dixit:q̄ in caplo pariſienſi ſolēniter p̄dicauit:q̄ ipe erat certus & certificatus q̄ beatus Frāciſcus erat angelus ſexti ſignaculi. & q̄ ad litterā de ipſo & eius ſtatu & ordine euāgeliſta Ioānes intellexit:& q̄ in ſpū ipm uidit qñ p̄dicta uerba ptulit:& ſuoꝝ filiorū pfecte xp̄m imitantiū collegiū aſpexit in oībus ſenariis huius libri. Et hic p̄dictus frater Bonauētura ibidē cū maxīo feruore aſſeruit:ut ab illo audiui: ſi mēoria me nō fallit:ſcire ſe certiſſime p ſolēnes & īdubitabiles reuelatōes factas talibus pſonis:q̄ de hoc non poterat dubitare. Cōſtat autē mihi q hoc ſcribo p multa teſtimoīa ſanctoꝝ fratrū antiquoꝝ q̄ tā ipi beato Frāciſco q̄ p̄ribus ſotioꝝ:quoꝝ apoſtolica uita oēm ſuſpitionē excludit ab intellectu nō pfido:iuido:ſubuerſo dare extitit reuelatū:qbus & fundamentū ordīs & pfectus:& horrēda ruina: & defectus & reſurrectio gl'ioſa i ſilitudīe ſolaris aſpectus xp̄i uite:non unica reuelatōe ſed inumeris:& eis īdubitabilibus māifeſta fuerunt ſic clare: q̄ iſta ſub īdubitabili certitudīe aſſerebāt: nec ē negligendum teſtimoniū deo deuoti ſancti & maioris perfectionis uiri:q in diebus nr̄is extiterit:qtū in exterioribus colligi pōt ſignis ſanctiſſimi frīs Ioānis de parma:qui generalis iſtius ordīs fuit & clariſſimus doctor & uirtuoſiſſimus p̄dicator & tāte pfectiōis in auſteritate & hūilitate & charitate contēplatiōis ſublimitate & ſolitudīe:& fuga oīs uāitatis mūdāe & totus zelo dei coroſus pro deprāuatōe quā uidebat huius ſtatus & eccleſie:& tante conſtātie in huius ueritatis aſſertione multis ,pter hoc patientiſſime portatis perſecutionibus & uilificationibus maximis:p quibus etiā nō omiſſit corā pluribus ſummis pontificibus & q̄pluribus cardīalibus hāc ueritatem ardenter aſſerere:q̄ merito īter uiros zelotes & ſeraphicos:& celeſtis eccleſie magnos ſanctos a iħm ſincere diligētibus & imitantibus certiſſime reputat᷑. Nā & ipe in feruore ſpūs ſeniles confortans actus & uigorē gratie nō nature. iiii. Ioānis euāgeliſte diſcipulus errantē Aſyā xp̄o iūgere cupiebat. Et ob hoc ab illius tpis pōtifice obtēta licētia dū illuc pcederet:& ad ciuitatē marchie Camerinū noīe peueniſſet a xp̄o ieſu:quē in pfecta obſeruātia euāgelii & regule & teſtamēti beati p̄ris Franciſci ſincere coluerat ad celeſtē gloriā euocat᷑:cuius glorificationis in celis tam multiplicia miraculoꝝ teſtimonia gl'ificatoꝝ ſuorū humiliū iħs reddidit mūdo:q̄ raro memī me legiſſe alicuius ſancti magis multiplicata miracla a multis diebus. Nā & mortuos plures ſuſcitauit:& a piculo mortis apto q̄p̄les eripuit:cecis:mutis:ſurdis:fractis:cōtractis: aridis: & omniū īfirmitatum neceſſitatibus in tāta copia ſubuenit:q̄ qto minus a carnali eccleſia quā arguebat fortiſſime extitit approbatus:tāto magis uidetur in celeſti eccleſia numeroſa miraculoꝝ opatiōe dotatus. Hic autē pleniſſime aſſerebat:ſicut & ego auribus meis indignis ab eius ſancto ore audiui:q̄ ſextū ſignaculū in Franciſco & eius ſtatu accipiat ortum:& q̄ in cōfuſione uite & regule ſue per tranſgreſſores filios & eius fauētes malos p̄latos debebat iniqtas eccleſia cōſumari. Illius inq̄ que nō hieruſalem & ſponſa ieſu nominatur: ſed Babylon & meretrix & īpudica:cuius iudicium clarificationem chriſti uite pleniſſimam reddet:& pro cuius damnatione in ſexta uiſione Apoca. tam ſolenne a ſanctis cantatur alleluia. Credo autem ueriſſime ueritatis ſue defenſorem ieſum. Ideo tam multiplicia miracula ad inuocationem huius uiri ſanctiſſimi oſtēdiſſe:ut ueritas quam ipſe predicabat eccleſie carnali:& a carnalibus filus Franciſci multum odibilis: omnibus habentibus fidei occulos ut certa refulgeat:& ut a deo de celis indubitabile teſtimonium accipiēs firma fide & deuote ſeruetur. Nam & ego tunc iuuenis qui ſemper contremui ī meis trāſgreſſionibus de inobſeruantia ſtatus promiſſi quarto anno ante eius felicem tranſitum expreſſum uerbum audiui ab eius ore ſanctiſſimo:intuens ī eius angelicam faciem. Vnde ait ſecure filii quia añ quattuor annos deus tibi expreſſe oſtendet quem debeas ſequi:& cuius ueritatis uerbum debeat inuiolabiliter obſeruari eram in loco gieci: ubi angelicus uit angelicam uitam ducens in feſto beati Iacobi octauo. kl'. auguſti dum conq̄rebar:poſtq̄ oīa peccata mea confeſſus fuerā:q̄ neſciebam quē ſeq deberē:quia tam prelati eccleſie q̄ prelati ordinis hāc

UVA. BHSC. IyR_070

relaxationē uite non ſolū ſuſtinebāt:ſed etiā impo
nebāt.Ipſe uero eiſ oīo cōtraria loqbat̃:& tūc mihi
lachrymāti ad ſanctos pedes eius ut credo genufle
ctēti ī receſſu ꝓtulit uerbū p̄fatū.Quarto uero āno
poſtea.xx. ut credo die marcii in p̄dicte doctrie cō-
tinuatōe feliciter migrauit ad celos:& dū ego in re
motis agerē:& ī ml̃tis diſtractionibus & meſtitiis
uiuerē ꝓpter ſtatus īpfectionē lectionis officio p̄ſ-
ſus in die pētecoſtes ſubito dū ad alia tenderē:Frat̃
Salomon miſter marchie uenit ad locū:afferēs ſan
ctū dei Ioannē deceſſiſſe:& īnumeris miraculis cho
ruſcare:& licet mēs mea eēt ad alia intēta:& nihil co
gitarē de his que a ſancto audiuerā:ſubito ac ſi lan
cea penetraſſet cor meū ad ſpūs xp̄i ueritatē ſequē-
dā oīa p̄dicta mihi reuocant̃ ad mentē:& ac ſi ip̄m
uiderē p̄ntem cordi meo infigebat dicēs.Ecce quē
debeas ſeq.Nā deus non eſt teſtis mendatii:q do-
ctrinā meā tanta multitudie miraculoꝝ cōfirmat.
Hec pro memoria & teſtimoīo illius bn̄dicti ſancti
ſint dicta:quē & ip̄m nō dubito ad angelū ſexti ſi-
gnaculi ptinere:uere puto ip̄m figuratū fuiſſe p il-
lū angelū q Ioanni admirāti oñdit ſacramentū mu
lieris & beſtie:& dānationē meretricīſ magne.xvii.
c. Sed & illū angelū credo fore:q.xix.c. deſcēdiſſe
de celo refert̃.Nā & ille de uita celi:& īfluxu regis
celi ieſu deſcēdit. Et hic ſingl̃r hūit poteſtatē ma-
gnā tā obſeruādi euāgelicā uitā in medio trāſgreſ-
ſoꝝ:q̄ arguēdi ceruices duriſſimas quorūcunq̧ pre
ſidentiū impioꝝ.Sed & terra totius eccleſie q̄ uolu
it chriſto fructificare illuīata ē a gl̃ia uite eius.Iſte ī
fortitudie ſpūs cōtinue exclamauit:ꝙ impia Baby-
lon a uero dei cultu ceciderat: & illa q̄ illud capl̃m
Apoca.plenius māifeſtat:& cū toto ſuo cōatu po-
pulū electoꝝ hortatus eſt exire de medio eius.Vn
de & audio ꝙ illos ſanctos imitatores Frāciſci īmo
dñi iħu xp̄i:q ml̃tas pſecutiones paſſi ſunt ꝓ obſer
uātia regule & teſtamēti p̄ris ſui:cū nō poſſet ī me
dio Babylōis in obſeruātia euāgelii uiuere: ad par
tes Aſye declinare cōſuluit:donec reformatoreſ euā
gelici ſtatus pius iħs eccleſie dignaret̃ cōcedere:eis
ꝓphice p̄dicēs eos illic ſaluādos a facie tēpeſtatis.

Nunc igit̃ redeamus ad pfectionē Franciſci quē
angelū ſexti ſignaculi fuiſſe nō ſolū aliena teſtimo
nia:ſed pfectiſſima ſua uita declarat.Nā ipſe ab or-
tu ſolis deſcēdit:qr p actus ortus uite xp̄i paſſibilis
ſemp de uirtute in uirtutē aſcendēs ſanctā cōuerſa
tionē xp̄i uite cōfigurauit.Et in hoc excellēter ha-
buit ſignū dei uiui:ꝓ cuius uite merito etiā ſingl̃r
in corpe ſuo hēre meruit uere ſigna uulneꝝ crucifi-
xi.Vita autē xp̄i ſingl̃iſſime fulſit:ut ex euāgelii pa
tet obſeruātia in crucifixione:in hūilitate pfunda:ī
pauptate extrema:& in feruore charitatis:& deſide
rio noſtre ſalutis:& per ſuppliciū ſue crucis:& piiſſi
ma cōdeſcēſione & cōpaſſione peccatoribus & af-
flitis.Sed eius q̄maxīa pfectio fuit in interiori cul-
tu & pfectione charitatis diuine:que actu cōtinuo
pro ſe & pro oībus mēbris ſuiſ:ditati cui erat ī pſo
na unitus cultū debite ſeruitutis īpēdit. Quātū ad
auſteritatē uite lege legendā:ī qua licet modicū ſit:
tamē eius mirā auſteritatē ꝑpēdere poteris:qr ei be
nedictus iħs uirgo & uirgītatis filius puritatē uole
bat tranſfundere:& ī carne corrupta ſui cōtinua ip̄i
us crucifixione non pōt pleā mūditia uiuere.Idcir-
co piiſſimus ieſus ut nos aīaret ad n̄re corrupte car
nis crucifixionē auſterā pp ſeruandā mūdiciā: diui
nam ſuā carnē multiplici cruce dū uixit afflixit: qd̃
ip̄ius legitimus filius & imitator Franciſcus atten-
dens tāta rigiditate diſcipline ī uictu:ueſtitu:& ha-
bitaculo:ſomnio:& aliis ſimilibus ſenſuales appe-
titus arcebat:ut uix neceſſaria ſumeret ſuſtētatōi na
ture.Et licet poſt longā penitētiam īnocēs eius ca
ro nullo ꝓpter offenſam īdigeret flagello:cōtinuo
tñ ei renuabat auſteritates & onera:cuſtodiēs & ip̄e
ꝓpter alios uias duras.Vnde & corpus ſuū frēm a-
ſinū appellabat:cui cōtinue duros īponebat labo-
res:aſpa tegumēta:& ſtramenta p̄bebat:& ip̄m uili
& paruo pabulo ſuſtētabat:& ut plenā cordis obti
neret mūditiam ab omni familiaritate que īterius
poſſet inficere & exterius male edificare ſic abſtine
bat pfecte:ꝙ quaſi nullā mulierē in facie cognoſce
bat:& eaꝝ cōſortia tanq̄ puritatis peſtē ſummo o-
peř uitari iubebat.Et qr ſe ī ualle lachrymaꝝ cogno
ſcebat degere cōtinue uiuebat in fletibus:pp quod
ad tantā ſinceritatē mētis & munditiā carnis deue
nerat:ut iā uideret̃ ſtatū īnocētie aſſecutus. Nā &
legit̃ in legēda ſua quaſi creaturis oībus etiā inſen
ſibilibus impaſſe:ut in hoc gradu gr̃e īnocentiā ex
cedat nature.Nam & ignis ſuū contēpauit ardorē:
& aqua īmutauit ſaporē:& aer ī nocte clarā p̄buit
lucē:& petra ſicca ſapidū reddidit fontē:ut ſic īno-
cēti Frāciſco ꝓbent̃ elemēta ſeruire. In hūilitate
uero pfunda & extirpatōe totius mundane glorie
ſic pfectiſſime imitatus eſt xp̄m: ut & ſe & ordinē
ſuū toti mundo uoluerit ſubiicere:& ut poſſet eſſe
omnium minimus nihil uoluit de auctoritate ec-
cleſie habere:niſi hoc ſolum ꝙ eius auctoritate poſ
ſet ſanctum euangelium obſeruare. Nam ſalutem
animarum uolebat procurare cum humilitatis uir-
tute:non cum pompoſa auctoritate:& omnino li-
cet haberet ſummos pontifices plures ad ſuam uo
luntatem propter ſanctitatis deuotionem plenarie
inclinatos:nullum unq̄ priuilegiū uoluit peteř uel
recipere:ī quo poſſet ſua humilis ſubiectio minui:
quia uolebat omnibus ſubiici:& ſic per humilita-
tis ſubiectionem in chriſti charitate omnibus dña-
ri. Sciebat enim ꝙ humilitas tractabilis quaſi res
mollis dum duro cedit:durum intra ſeipſam inclu
dit:durum uero dum duro reſiſtit & oppoſitum &
ſeipſum confringit.Propter quod in ſancto teſta-
mento Franciſcus precipit omnibus fratribus pre-
latis & ſubditis:ut nullam litteram ab apoſtolica
ſede peterent:nec pro predicatione exercenda: nec
pro perſecutione uitanda. Dicebat enim humilis
Franciſcus ꝙ dum humiliter ab epiſcopis & ſacer-
dotibus licentiam peterent: ipſos eccleſie paſto-
res ex humilitatis exemplo edificarent: ꝙ & ſi ne-

UVA. BHSC. IyR_070

garent ipſos per patientiã & humilitatẽ cõuerterẽt: & in ſeipſis patiẽter portãdo cõſeruarẽt pfectionis uirtutem: ꝙ ſi auctoritate ꝑuilegii cõtra platoꝝ uolũtatem frẽs hoc facerẽt in ſeipſis tali auctoritate elati: nõ hũiliter ſuſtinerẽt: & prelatos alti cordis ad reſiſtendũ eis & detrahendũ mouerẽt: & ſic dũ durũ duro collidit̃: in utroque ſcandalũ excitat̃: & uerbũ ueritatis ſine efficatia ꝓponit̃: qr humilitatis exemplũ non in loquẽte uidet̃. Si autẽ ſemel uel bis uel tertio etiã ipi prelati ꝑdicationẽ fratrũ impediuerint: ſi ſemp hũilitatẽ & patientiã oſtẽderent: & populo ꝑdicabũt facto: & durũ cor prelati emolliẽt ſancto exẽplo in tñ ut nõ ſolum concedat: ſed & regret & appetat taliũ ſanctoꝝ fratrũ ꝑdicationem audire: & tũc plus edificabit una talis predicatio ꝗ mille in cõtentõibus & miorata hũilitate: quod & ipſe probauit: ut legẽda cõtinet in epõ imoleñ. O ꝗ plene apparet ꝙ ualidior fuit uia Franciſci. Nã & nũc multi auctoritate ſunt fulti: & multi cõtra reſiſtẽtes elati: & multiplicatis uerboſis ſermonibus raro cõuerſio ſequi uidet̃. Vnde & in fribus ipm moleſtãtibus qr nollent in tã ꝓfunda hũilitate oĩbus ſubiici cũ eiulatu magno uocis rñdit. O frẽs mei o frẽs mei uos uos uultis mihi auferre uictoriam mũdi. Nã xp̄s miſit me mundũ uincere in ꝓfunda oĩbus ſubiectione: ut amore ad ipm trahã aĩaſ per humilitatis exẽplum. Et addebat frẽs mei dũ omĩbuſ uos hũiliabitis oẽs cõuertetis: & qui uos impie ꝑſequent̃ ueſtra ꝓbata patiẽtia cõuertent̃ ad xp̄m: & ueſtroꝝ ſatagẽt pedũ ueſtigia oſculari. Nec tñ debeo uelle deſiderare ſub ſpe ſalutis alioꝝ libertatẽ hẽre: ꝙ ego uelim meã ꝓfundã hũilitatẽ que ſtatui meo cõpetit ꝑdere: qr in hoc & ego in uirtute proficio: & populus in ſalute in miſericordia. Similia dicebat fribus: uolẽs eos ab omni põpa eccleſie excludere. & in hũilitate ſeruare. Vnde & ꝓpter hoc ipoſ uocauit minores: ut maiores non ꝑſumerẽt fieri: nec ſtatum prelationis aliquo modo ipſos uolebat appetere. Vnde dño hoſtienſi ſuo patri dixit. Si uultis ꝙ faciant fructũ in eccleſia dei tenete eos ĩ ſtatu uocationis eoꝝ: & ad prelationes eccleſie nullatenus aſcendere permittatis. Quantũ fructũ fecerint aſſumpti ad ſtatus eccleſiaſticos de hoc ordine & de aliis ordinibus pauptatis: narrent hi qui ſentiũt: dicant de eoꝝ exceſſibus conturbati. Nã ſatis cognouit mũdus eoſ aſcẽdiſſe dignitate: ſed deſcẽdiſſe uirtute: & in multis eoꝝ factis ꝓbatur ꝙ ĩ tali promotione relaxationem proprie uite queſierũt non per fectum conuerſionis aliene. Nam abſtinentes primo efficiuntur guloſi pauperes tenaciſſimi & auari & deſpecti: ſuperbi & faſtuoſi: & qui de mundo exierant religiones intrãtes ad mundũ redeũt dignitate aſſumpta: dum pentes ditant: & de pauperibuſ non curant: & qui cõſueuerant ꝑdicando pro aĩaꝝ ſalute zelare: nunc uidentur plus multis aliis aĩaꝝ ſalutẽ negligere: ſolũ ad cõgreganda tẽporalia pro ſe & pro parẽtibus anhelare: & ꝗto magis ab infantia in ordinibus fuerant pauptate uacui: tãto magiſ nunc uidentur ſatagere reimpleri. O ꝗ uerus ꝓpheta fuit Franciſcus: & ꝗta mala in ordĩbus fecit iſta promotio. Nã quaſi ad hoc uidet̃ ſtudentiũ ĩtẽtio tẽdere: & in his qui aliꝗ ſufficientiã hẽnt uidet̃ hec ambicio ebullire. Vnde & curias circuũt: moras cũ prelatis contrahũt: adulant̃ eiſdẽ: & non ſolũ nõ recuſant: ſed quaſi totis conatibus per aſtutas uias & ſimulationes & cauillationes procurãt: & ad tantũ deuenerunt ꝙ uidet̃ cõpleri ſicut populus: ſic & ſacerdos: & ſicut clericus: ſic religioſus ambicioſus & uagus: & qr ſic intrãt nõ eſt miꝝ ſi non edificãt ſed conturbãt. Paꝝ ẽ hoc: & pro malitia tẽporis deficit ſermo. At ecõtra hũilis Franciſcus ad cõſeruationẽ humilitatis profunde: & ad cõfuſionẽ ambitionis future noluit ad ſacerdotiũ ꝓmoueri. Sciebat enim ꝙ uſqꝫ ad clarificationẽ ſexti ſtatus non erat regim̃ aiaꝝ per uiam prelationis dandũ utiliter ſpũi paupertatis. Nam tũc ſicut noui apoſtoli ipſi deſcribuntur colũne ſtatus futuri: ſicut expreſſe angelo philadelphie xp̄s ꝓmittit: haud dubiũ ꝙ in typo huius ſtatus. Vnde ſibi dicit̃ ꝙ modicam habet uirtutẽ gloſa. i. humilitatem. Prius enĩ debuit ſtatus paupertatis in hũilitate probari: ut poſtea in prelatõe nõ addiſceret extolli: Quia uero multi ſuã ſupbiã palliãt ꝙ niſi fuiſſent priuilegia nõ potuiſſent clericorum portare moleſtias. Dupliciter ex beati Franciſci uerbiſ poſſumus reſpõdere: unũ eſt ꝙ uiris pfectis ꝗles debent hi eſſe nihil debet eſſe moleſtũ niſi ꝗdo cõpellunt̃ ad peccandũ. Ad hoc autẽ nullus poteſt cõpelli inuitus. Et ſi dicas ꝙ tribulationes multas imponerẽt: quas non poſſent ex ſua impfectione portare. Reſpondẽdum eſt ꝙ tales nõ debuerũt uiam tãte perfectionis aſſumere: nec per ſuas ĩpfectões debẽt ſtatũ perfectionis deſtruere. Aliter reſpõdeamus ꝙ qr a ꝑncipio ipſi ceperunt clericis reſiſtere: & tẽporalia per uiam queſtus & deuotõiſ miſſaꝝ minus auide rapere. Idcirco ceperũt durius moleſtare. Sed ſi ſuã humilitatẽ & pauptatẽ ſeruaſſent in ſua puritate dulce eis fuiſſet moleſtias ſuſtinere: nec poterant multũ affligi: quia nihil hẽbant perdere: & ſi in uno loco affligebant̃: uolebat Franciſcus eos fugere. nõ per ꝑuilegia reſiſteř: & ire ad alia loca per penitentiã facere: hoc docet ſecundũ euangeliũ qd̃ ꝓmiſimus dicẽs ex ore ieſu. Si uos pſecuti fuerint in una ciuitate fugite in aliã: hoc ſancti pr̃is Frãciſci repetit ſanctiſſimũ teſtamẽtũ. Sed quõ hoc audiẽt: qui ad modũ magnoꝝ diutũ palacia edificant: & a terris ſue origĩs uix pñt per ſuoꝝ prelatorum ꝑcepta auelli: & ibidem ſanctos fratres aliũde ortos ſuſtinere non pñt: nihil hẽnt hi tales facer̃ cũ Frãciſco: ſed eſt timendũ ne ſit cũ diabolo ps eoꝝ. Et cũ hi libẽter audiãt ꝙ Frãciſcus & eius ſtatus ẽ eccleſie reformatio: & mũdi ſuſtẽtamentũ ſi uolũt ſup alios ſupbire: quõ ſuperbia reformabũt? Et qr ueꝝ ẽ ꝑmũ: idcirco notũ ẽ ꝙ nunꝗ mũdus debuit hẽre tãte hũilitatis ꝓfundũ poſt benedictũ ieſum & hũilimã matrẽ & apl'oꝝ collegiũ. ꝗtũ ſtatus hic paupeꝝ minoꝝ: & quo qr receſſerũt eſt deformatio

UVA. BHSC. IyR_070

Augmẽtata.Et quia franciſcus humilitate ſupbiã
calcauerat:nõ ſupbos demões auctoritate arcebat:
p hoc oſtẽdens ꝙ ſtatus ſuus ſupbiam exſufflabat
de mũdo:quod qdẽ fiet inuitis ſupbis corruptori
bus huius ſtatus.Nã ſi quis more frãciſci hũilitatẽ
ieſu ſemp portaret p̃ oculis:p dulci ſiſ̃itudine ipſi
us cũ mĩta cordis dulcedie ſe oĩbus ſubdeřt:& mo
leſtũ eſſet ſibi aliis p̃cipe:nõ pere:licet aũt bñdictuſ
franciſcus hũilitatẽ & obediam cõmendaret p ma-
xie:& eã ſic ſeruaret:ꝙ frĩ ſocio ſemp eã uolebat fa
cere:tñ quia p̃uidit ꝙ iuxta iter obedie ipii debebãt
ſcandalũ ponere:p̃cepturi cõtra regule pauptatẽ:iõ
ſũmã obediam ĩponẽs ſubditis:ñ tã ipſis: q̃ p̃latis
appoſuit frenũ ſalutis:dũ p̃latis dixit.Nõ p̃cipien-
tes aliqd quod ſit cõtra aiam & regulã nr̃am:& ſb̃
ditis dixit:obediãt i oĩbus que pmiſerũt dño obſer
uare:& nõ ſint cõtraria aie & regule:hec obedie for
ma i ſcã regula cõtẽta ab illius corde manauit:q̃ de
ſeipſo dixit.Deſcẽdi de celo:nõ ut faciã uolũtatem
meã:ſed uolũtatẽ eius q miſit me:& tñ phiſeis tra-
ditões ſuas diſcipulis ĩponentibus dixit.Irritũ feci
ſtis dei mandatũ pp traditões ur̃as falſas. Nã obe-
dia franciſci:nec maiorẽ puritatẽ:nec maiorẽ ĩtegri
tatẽ:nec maiorẽ pfunditatẽ cõtinere põt:qa i omi
bus obedit:& in traditiõibus falſis regulã deſtruen
tibus nõ obedit:qa illud obedire ẽ apoſtatare. Nã
cũ prelatus p regulã auctoritatẽ hẽat cõtra regulam
p̃cipe uel obedire:ẽ a regula apoſtatare.Quid uo-
lumus plus pſeq de hũilitate frãciſci:cũ ipſe i omi
fuerit minimus minoꝝ:ut merito cõpet̃ minimo
nato.ſ.Ioas q liberatus fuit occiſione athalie:mini-
mo ſemi.ſ.grano ſynapis:quod creuit in arborem
magnã minimo ſancto.ſ.paulo ad eph̃.iii.cui datũ
eſt ſecreta myſteria nũciare.Mihi ait oĩum ſcõꝝ mi
nimo data eſt gr̃a huius in gentibus euãgelizare: i
ueſtigabiles diuitias gr̃e xp̃i:& illuminare oẽs que
ſit diſpenſatio ſacri abſcõditi a ſeculiſ in deo.Et etiã
cõpat̃ minimo frĩ.ſ.beniamĩ q franciſcũ multipli-
citer figurauit i hortũ in quo mr̃em occidit:qr fran
ciſcuſ laſciuiã quinti tpis intermedio ortus & i ſuo
ortu pleno regula reformata occidet in ĩcolatu: qa
cõuerſabat̃ cũ pr̃e i terra chanaan:& pr̃is aĩa ex eius
aĩa pẽdebat:qa ſemp cũ uolũtate pr̃is eterni i celo
feruẽtis amoris xp̃iformis uitã plenarie obſeruabat
in qua plene pr̃m bñplaciti uolũtas qeſcit i ornatu
& accubitu:quẽ a frẽ ioſeph recepit:& in reuelatõe
noticie facta fr̃ibus in ſuo aduentu. Nã ibi dr̃ ꝙ ps
beniamĩ.v.ptibus alioꝝ fr̃m ptes exceſſit: & ꝙ. v.
ſtolas optimas ſibi dedit:& ꝙ poſtea nõ ſe potuit
cõtinere qn fr̃ibus diceret in p̃ntia beniamĩ.Ego ſũ
ioſeph quẽ uẽdidiſtis:tñ cyphus ſapĩe ioſeph occul
te poſitus ĩ ſacco: fecit eũ p̃us ut latronẽ ĩduci:hec
oĩa cõtinẽt̃ geñ.xliii.&.xliiii.O franciſce ueriſſimuſ
beniamĩ ioſeph p̃mogenitus fecit te ſedere ad mẽ
ſã euãgelice uite:cũ fr̃ibus tuis ceteris ſcis: ibi pars
tua exceſſit alia.v.ptibus ſacratoꝝ uulneꝝ:p q̃ qn-
ꝙ ſtolas optimas recipies p̃mioꝝ i tuo aduẽtu.ii.
Nã p̃mo ſe fr̃ibus iudeis ſcdm carnẽ xp̃s reuelabit
qa reformata tua regula & cũ ip̃a tota eccleſia ppl̃s
iſrael ad euãgelicã uitã & xp̃i plenã noticiã reducet̃
ſed p̃us opprobriũ latrocinii p̃cedit:iã ipſum ocul̃
uidemus:dum in ſacco humilis obſeruantie pau-
pertatis & deſpectus filioꝝ tuoꝝ cyphus euange-
lice ſapĩe & obſeruantie regule tue: & ſciſſimi teſti
cõtinet̃ abſconſus:i quo uere ieſus uerus augur in
p̃dictis paupculis ſpeculat̃ futura.Et nũc pp hunc
cyphũ quẽ portãt uidemus eos more latronũ tra-
ctari:& ſicut inimicos xp̃i uinculari:flagellari:excõi
cari:& hereticos reputari extraneos a bñdictione ie
ſu:& quaſi more alterius ioſeph nõ cõmouent̃ ui-
ſcera tua ſup frẽ tuo beniamĩ?Nũqd reduxiſti te ad
ſecretũ thalamũ:ut ibi facias cõpaſſiõis fletũ?Egre
dere foras piiſſime ieſu & irrue ſup collũ tuum: ut
utriuſꝗ cõpleat̃ deſideriũ.Nã & utriuſꝗ & deſide
riũ & collũ eſt unũ:& oñde ꝙ ipſe eſt legitimus fi-
lius & uterius tue ſciſſime & pauprime mr̃is: & da
qnꝗ ſtolas glorioſiſſime reſurrectiõis frãciſco:ut il
lis uiſis audeat ad tuã uitã accedere donũ ſpũs pr̃iſ
tui:ut ſic cognoſcat ꝙ tu uere uiuis in ſpũ paupta-
tis:& dñaris uelint nolit ſup tenebras trãſgreſſoꝝ
ut de te uere dicat̃ illud.Mortuus ẽ:& quaſi nõ eſt
mortuus:ſil̃em eni reliquit poſt ſe:ſicut appuit in
frãciſci pſona te reuixiſſe:ſic nũc appareat: piiſſime
ieſu i eius ple:ut hũilitatis ſpũ reformata. Quia
uero ſignũ ſingulare xp̃i ieſu & aduentus eius fuit
predicata uirgĩtas hũilitas & paupertas:& de dua-
bus p̃libatũ ẽ modicũ:i tertia.ſ.in pauptate:theſau
rũ abſcõditũ:p quo cõquirẽdo uendẽda ſunt oĩa:
ieſus ſapĩa pr̃is cõſtituit & ad hãc obſeruandã ſuo
exẽplo alios induxit:& in eã euãgelicã pfectionem
cõſtare decreuit.Nã in hoc ẽ firma petra:in qua do
mus fundat̃ euãgelica nullis obruẽda colliſiõibus
fluctuũ:nec amouẽda in uẽtoꝝ flatibus & himbri
bus pluuiaꝝ:nec cõcutiẽda ictibus tẽpeſtatũ: huic
in hac uita ieſus poſſeſſionẽ pacificã regni celorum
tradidit:cũ tñ aliis uirtutibus ſolũ de futuro pmiſe
rit.Quia qui uerã pauptatẽ in feruore ſpũs imitan
tur neceſſe eſt de celeſtibus uiuãt:quia de bõis t̃reiſ
nõ curãt:& dulces micas que cadũt de mẽſa ange-
loꝝ in p̃nti exilio felici palato deguſtãt:hec ẽ illa p
prie uirtus altiſſima xp̃i ieſu in qua ſingulare ſignũ
eius ĩprimitur his qui eã in ſue pfectiõis ambitu
ſatagũt obſeruare.Nã nihil pfectionis illi deerit:q
hãc uirtutẽ plena fide:feruẽtiſſimo amore obſeruan
tia ĩuiolata ſponſabit:nec ſolũ ẽ uirtus iſta pauper-
tas:ſed uirtutũ oĩum pfectio & regina.Nã omniũ
uirtutũ cacumia ſue obſeruatiõi ſubſternit:& ſuper
oĩa obſeruantẽ ieſu dei filio cõfigurat:uñ & in hac
renouatione conſiſtit perfectio omnis ſtatus ppẽ
quod franciſcus emulator ſimilitudinis ieſu a ſue
cõuerſationis primordio ad ſcãm pauptatẽ queren
dam & oĩ ſtudio ſecũdum xp̃i ſimilitudinẽ obſer-
uãdã totum ſuũ conuertit conatũ: nihil dubitans
aduerſi:nihil timens ſiniſtri:nullũ ſubterfugiens la
borẽ:nullam declinans corporis egritudinẽ: ſi dñe
pauptatis poſſit frui amplexibus.Incepit curioſus

UVA. BHSC. IyR_070

explorator inquirere:circuire uicos plateas eccleſie
& ſtatus ſinguloꝝ pcunctari:querēs ab eis q̄tū dili
gūt euangelicā pauptatē.Erat uerbū abſcōditū au-
dientibus & uelut barbaꝝ ab oībus ſtatibus igno-
ratū horrebāt ſolo auditu:& quaſi loquenti maledi
cebāt:dicētes pauptas quā queris tibi ſit & filiis tu
is & ſemi tuo poſt te:nobis det delitiis pfrui: & di
uitiis abūdare:quo audito franciſcus a cōibus ſtati
bus:ibo ait ad optimates pontifices & loquar eis:
ipſi enī cognouerūt uiā dn̄i & iudiciū dei ſui:qr for
ſitan hi cōes ignobiles ſūt & ſtulti dn̄i ſui ieſu ſemi
tā ignorātes:ſed & ipſi pontifices durius rn̄derunt
dicentes.Que nā hec ē doctrina noua quā īfers au
ribus nr̄is?qs pōt uiuere ſine temporaliū poſſeſſio
ne?nūqd tu melior es q̄ pr̄es noſtri q dederūt no-
bis tēporalia:& in tpalibus abūdātes eccleſias poſ-
ſiderūt.Quid ē ꝙ dicit nobis modicū pauptas: ne
ſcimus qd loqueris.Admiratus franciſcus & paup
tatis ſpūs ebrius ad orationis ſtudiū cōuertit ſe:ce-
pit iuocare ieſum pauptatis magr̄m.O dn̄e ih̄u ait
oñde mihi ſemitas tue dilectiſſime pauptatis.Sitio
eni ꝙ teſtm̄ uetus noui fuit figura illis ꝓmiſiſti:qr
ois locus quē calcauerit pes ueſter ur̄ erit: calcare ē
cōtēpnere pauptas oīa calcat:ergo oīum eſt r̄gina.
Sed dn̄e mi pie ieſu miſerer̄ mei & dn̄e paupertatis.
Nā & ego eius amore anxior:nec ſine ipſa requie-
ſcere poſſū:dn̄e mi tu noſti q me de iſta iamoraſti:
ſed & ip̄a ſedet in triſtitia ab oībus repulſa:fcā ē q̄ſi
mulier uidua:dn̄a gentiū uilis & cōtēptibilis:dum
oīum regina uirtutū & cōqueritˀ ſedens in ſterqli-
nio ꝙ oēs amici eius ſpreuerūt eā:& facti ſunt eius
inimici:& ipſos ꝓbant iā diu eſt adulteros & non
ſponſos:uide dn̄e ieſu quia pauptas ꝓ tanto ē regi
na uirtutū ꝓ quāto relictis angeloꝝ ſedibus deſcē
diſti ad terras:ut ipſam poſſes charitate ppetua de-
ſponſare & oēs pfectiōis filios in ip̄a:& ex ip̄a:& p
ip̄am ꝓducere:que & tibi cū tanta fidelitate adhe-
ſit ꝙ & in mr̄is utero inchoauit ſuū obſequiū dum
corpus aīatū ut creditur habuiſti oīm minimū: ſed
& orientē ex utero in p̄ſepio ſcō recepit & ſtabulo
& conuerſantē in mūdo ſic oībus te priuauit: ut ca
pitis r̄clinatorio faceret te carere.Sed & fideliſſima
conſorcia dū ad bellū nr̄e redēptōnis accederes:te
eſt comitata fideliter:& in ipſo paſſiōis cōflictu in-
diuiduus armiger aſtitit:& diſcipulis recedentibus
& negantibus nomen tuū ipſa non diſceſſit:ſed te
tunc cū toto comitatu ſuoꝝ principū fidelibus ſo
ciauit:imo ip̄a mr̄e propter altitudinē crucis:que ta
men te ſola tūc fideliter coluit:& affectu anxio tuiſ
paſſionibus iuncta fuit:ipſa inq̄ tali mr̄e te non ua
lente contingere domina pauptas cū omibus ſuis
penuriis:tāq̄ tibi gratiſſimus domicellus te plus q̄
unq̄ fuitˀ ſtrictius amplexata:& tuo cruciatu precor
dialius iuncta:propter quod nec ſibi uacauit crucē
polire:nec ruſticano more cōpōere:& ipſos clauos
ut creditur non in ſufficienti numero uulneribus fa
bricauit:nec ipſos exacuit:nec poliuit:ſed tres rudeſ
& aſpos & obtuſos adiuuandū tuū ſuppliciū prepa
rauit:& dū ſitis moreris ardore:ipſa fidelis ſpōſa ſol
licite affuit:ut nec modicū aque poſſes hr̄e:ſed & p
ſatellites ipios tante amaritudis confecit poculū:ꝙ
guſtare potius potuiſti q̄ bibere.In cuius igitur ſpō
ſe ſtrictis āplexibus aīam emiſiſti:ſed nec ip̄a fide-
lis ſponſa tuis defuit exequiis ſepulture:nec tibi ali
qd in ſepulchro in unguētis in lintheis hr̄e pmiſit
niſi ab aliis mutuatū:nec hec ſciſſima ſponſa tue re
ſurrectioni defuit:quia in eius āplexus glorioſe re-
ſurgēs i ſepulchro oē mutuatū & aduēticiū reliqui
ſti:hanc tecū aſportaſti ad celos:mūdanis relinquēs
oīa que ſūt mundi:& tūc dn̄e paupertati ſignaculū
regni celoꝝ ad ſignandū electos uolentes incedere
per perfectionis ſemitā reliquiſti.O quis nō dili-
gat dn̄am pauptatē hanc pre oībus:a te peto hoc p̄
uilegio conſignari:exopto hoc theſauro ditari:po-
ſtulo ut mihi & meis in eternū ſit ꝓprium paupri-
me ieſu propter nomē tuū nihil poſſe ſub celo pro
priū poſſidere:& aliēis rebus ſemp cū uſus penuria
dū uiuit caro miſera ſuſtentari:cuius petitioni piiſſi
mus ānuit:& pauptatis altitudinē & affectui imiſit
& intellectui reuelauit:& affectu plene ſeruare con-
ceſſit:& ſingulari priuilegio ſup oēs ſanctos prio-
res in eius ꝓle tranſfundere uoluit:ut eius religiōi
ſcē hoc ſolum ſit proprium:nihil poſſe in eternum
ſub celo habere ꝓprium ſed alienaꝝ rerū uiuere ſtri
cto uſu.Et quia franciſcus ſcām ſocietatē dn̄e paup
tatis & mundane pſecutionis quas xp̄s legitimas
uxores habuit noluit diſſociar̄:ſed utraſq; equa cha
ritate diligere:imo unica quia quaſi nō ſūt due:ſed
una.Idcirco ut plene poſſideret regnū celoꝝ:quod
utriq; eſt datū oē illud quod poſſet pſequentes ar-
cere uoluit abdicar̄.Et propter hoc qr ius p̄uilegio
rū & pauptatē exſufflat & perſecutionē anullat: &
ſic diuortiū mr̄imonii ſancti ꝓcurat:idcirco nullam
uoluit bullā:nullū priuilegiū: niſi hoc ſolū ꝙ ſua
paupertas maculari non poſſet:a quo nūc gemit in
ſtatu ſuoꝝ poſterorū ſe ſubdole ſpoliatū.Nā & hic
ſtatus a hieruſalem deſcendit ī hiericho & incidit ī
latrones:qui ipſum non ſemiuiuū reliquerunt: ſed
plene mortuum:& iam quatriduo fetentē putredi-
ne incluſerunt ſepulchro:& tali poſſeſſione furētes
amentia gloriantur:hanc ruinam ſanctus preuidit
cui & ſingulariter in tota uita ſua obuiare conten-
dit.Nam & in legenda dicitur:ꝙ in hoc ſingularit̄
ſuus offendebatur aſpectus ſi quid in fratribus ui-
det quod paupertati nōn per oīa conſonaret: doce
bat fr̄es ut paupeꝝ more pauperculas caſas erige-
rent:quas non habitarent ut proprias:ſed ut pere-
grini & aduene alienas:hoc eſt dictu ꝙ uolentibus
eos inde expellere:nullo iure ſuo uel alieno: nulla
proprietate:nulla aſtucia:nulla more dilatione reſi
ſterent:ſed tāq̄ penitus aliena dimitterent cū plena
domini confidentia:arbitrantes per ſpiritum ſan-
ctum ad loca alia ſuis occultis inſtinctibus etiam p
ſequentium rabiē ſe uocari.Et hec eſt cā quare pau
pertas & temporalis perſecutio ſunt ſorores & eis
claues regni celorum non tm̄ promiſſorie:ſed poſ-

UVA. BHSC. IyR_070

214

ſeſſiue conceduntur:quia tẽporalis perſecutio põt
totum mũdum auferre:paupertas uero euangelica
nihil quod mundi ſit poteſt defendere.Et qr pru-
dẽtiſſimus creator nullã creaturã ſiñ loco fecit:pau
ptas uero & ꝑ...utio in mũdo locũ ñ habeant eis
poſſeſſorie:ex nũc eis celicas ſedes dedit:certe aĩalis
hõ non ꝑcipit iſta:nec ĩpoſtor macularũ dñe paup
tatis:nec qui eius cõſortiũ ĩ angaria portat: uł eius
paupem uſũ doloſe fermentat:poterit iſta ſentire:
ſed qui hñt ſpm̃ xp̃i qui pauptatem docuit & ſer-
uauit:cũ xp̃o iſta ſentient & iocũde obſeruant.Dr̃ ĩ
legenda pr̃is ꝙ mandabat domos erectas dirui:aut
frẽs ex inde amoueri:ſi quid in eis ꝑcipet quod rõ
ne appropriationis uel ſũptuũ contrariũ eſſet euan
gelice pauptati:hanc dicebat ſui ordinis fundamẽ-
tũ cui ſic ſtructura religionis ĩnitit᷑:ut ipſius firmi-
tate firmetur:& euerſione fũditus euertat᷑. O q̃ do
loroſa conſequentia ſequit᷑ ad predicta.Nã ſi ſciſſi-
mi patris uerba ſunt uera:immo qr de ipſis dubi-
tare filiis ẽ hereticum eſſe in regula ſua:ſequit᷑ ꝙ cũ
dolore attendimus ꝙ nõ eſt firma religio:ſed euer
ſa:nam a locis ſingulis totis uiribus eſt excõicata
paupertas:quod tantum in oculis mundi patet:ut
ſingulis ciuitatibus ſumptuoſiora palatia cõiter &
curioſiora loca:& maiora mundane uanitatis inſi-
gnia ſunt iſta:que a talibus pauperibus conſtruun
tur. Hec ſunt uerba & ſignificata:que quidã ſãctus
doctor huius ſancte paupertatis ꝓfeſſor & zelator
ſtrenuus in quodã ſuo tractatu quem de cõmertio
paupertatis fecit:inſeruit:gemens & ip̃e ſup malis
que uidit:qui tñ noſtro reſpectu nihil potuit intue
ri.Nam ſicut molaris lapis magnus rapido curſu in
mari proiectus deſcendit ad fundum.Sic a tempo-
ribus illius doctoris & citra pondus amoris tẽpo-
ralium ſic traxit huius ſtatus multitudinem ad pro
fundum:ut iam non malũ reputent pauptatẽ ex-
pellere:ſed nephas & apoſtaſiã putent ꝓ uera paup
tate zelare:unde qui de pauptate cõtra publicos ex
ceſſus loquitur maxime ipſos tranſgreſſores iudi-
cans:hoſtis publicus reputatur:& hoc dico ſi de illa
paupertate ſit ſermo quã perfectio ꝓfeſſionis indi
cit:que omnia ita de medio tollit. Dicit ergo uir il
le ſanctus introducens dñam paupertatẽ conqueri
de ruina.Surrexerunt quidam in nobis:qui nõ erãt
ex nobis quidam filii belial:loquentes uana:operã
tes iniqua:dicentes ſe eſſe pauperes cum non eẽnt:
& me quã dilexerant toto corde glorioſi uiri de q-
bus locuta ſum ſpreuerunt & maculauerunt ſequẽ
tes uiam balaam ex boſor:q mercedem iniquitatis
amauit:homines corrupti mente & a ueritate pri-
uati:exiſtimantes queſtũ eſſe pietatem hoĩes aſſu-
mentes ſancte religionis habitum:qui nouum ho
minẽ non induerunt ſed ueterẽ palliarunt: detrahe
bant ſenioribus ſuis:& eorum qui ſancte conuerſa-
tionis inſtitutores fuerũt:uitam & mores in occul-
to mordebant:uocantes eos indiſcretos & ĩmiſeri-
cordes:crudeles:& me quã aſſumpſerunt dicebant
ocioſam:inſipidã:turpem:incultã:exanguẽ:& mor
tuam:& multa dicit doctor ille ſanctus ad prouocã
dum gemitum ſuper paupertatis ruinam quam
paulatine cernebat.Sed nũc nõ alienis indigemus
uerbis:quia publicis factis non ſolũ amatores pau
pertatis prouocantur ad gemitum:ſed cõiter hoĩes
mundi ſcandalizantur per malum exemplũ:& di-
uites & potentes faciunt in deriſũ:ꝙ tales exceſſus
facientes uelint pauperes noĩari. Sed redeamus
ad paupertatem ſancti:qui eam nunc ſponſã: nunc
ſororẽ:nunc mr̃em:nunc dñam:nunc reginam ap
pellare ſolebat.Et quia ſic paupertatem plena fide
amabat:pauperꝫ ꝓuiſor deus tante ſufficientie frã
ciſci penuriam fecit:ꝙ in multis miraculis nec cibuſ
nec potus:nec domus deerat:cum pecunie & artis
& nature facultate defeciſſe conſtabant. Qualis fue
rit intentio franciſci in paupertate ſeruanda ip̃e oñ
dit:cum fratri Richerio de marchia uiro ſãcto & no
bili:& beato patri multũ dilecto de paupertate que
renti:reſpondit cum infirmitate de qua mortuus ẽ
in domo ep̃i aſſiſinatis iaceret debilis:pater ſanctuſ
que uerba cũ ſuo latino h̃ interpono:ſicut ſcũs pr̃
ſocius bti franciſci multũ continuus:frater leo ma
nu ſua conſcripſit.Interrogauit aũt ſic frater Richie
rius de obſeruantia regule quo ad paupertatis arti-
culum dic mihi pater intentionem tuam quã hẽs
modo & credis habere uſqꝫ ad diem mortis:ut ua-
leam certificari de intentione de uoluntate prima
& ultima:utrum nos fratres clerici qui tot libros hẽ
mus:poſſimus illos haberẽ: q̃uis dicamus ꝙ ſint re
ligionis.Dixit ad eum beatus franciſcus:dico frater
ꝙ hec fuit mea uoluntas & ẽ prima & ultima mea
ĩtẽtio ſi fratres mihi credidiſſent:ꝙ nullus fr̃ debe
at habere niſi ueſtimentum. Sicut regula nr̃a no-
bis concedit cum cingula & femoralibus. Hec ẽ re
ſponſio ſci:poſtea dicit ſanctus frater leo:ꝙ beatus
franciſcus dixit ſicut per reuelationem acceperat:ꝙ
religio frm̃ minorum eſt quidã puſillus grex quẽ
filius dei ĩ hac nouiſſima hora patri ſuo poſtulauit
dicens.Pater uellem ꝙ faceres & dares mihi quẽdã
populum nouum & humilem ĩ hac nouiſſima ho
ra:qui eſſet diſſimilis in humilitate & pauptate ab
omnibus aliis qui preceſſerunt & eſſet contentus
habere me ſolum:& ait pater dilecto filio ſuo. Fili
mi factum eſt quod poſtulaſti: & addebat beatus
franciſcus.Non eſt magnum ſi domĩus uoluit ha
bere quendam paruum populũ inter ceteros alios
qui preceſſerunt qui eſſet contentus habere ipſum
ſolum altiſſimum & glorioſum:unde beatus fran-
ciſcus dicebat ſicut ex reuelatione acceperat:ꝙ ideo
uoluit ut uocarentur fratres minores: quia iſte eſt
populus quem filius ſuo patri poſtulauit. De quo
dicit in euangelio ipſe filius dei.Nolite timere pu
ſillus grex:quia complacuit patri ueſtro dare uobiſ
regnum.Et iterum. Quod uni ex minimis meis
feciſtis:mihi feciſtis. Quod licet de omnibus pau
peribus ſpiritualibus dixiſſet:precipue tamen pre-
dixit religionem fratrum minorum eſſe uenturam
in eccleſia ſua:poſtea ſanctus frater leo mouet que

UVA. BHSC. IyR_070

ſtionem dicens.Si uero aliquis frater uoluerit dice
re:cur beatus frãciſcus tempore ſuo iſtam diſtrictã
paupertatem:ſicut dixit fratri Ro. non fecit fratres
obſeruare:& obſeruando non mandauit : nos qui
cum ipſo fuimus reſpõdemus ſicut audiuimus ex
ore eius:ipſe fratribus hec & alia plura dixit:ac in re
gula plura ſcribi fecit:que cum aſſidua oratione &
meditatione a domino poſtulabat pro utilitate re
ligionis:affirmans eam eſſe penitus domini uolun
tatem.Sed poſtq̃ oſtendit eis grauia & importabi
lia uidebantur:ignorantes tunc que erant uentura
in religione poſt mortem eius:& quia multum ti-
mebat ſcandalum in ſe & in fratribus:nolebat cum
ipſis contendere & coram deo ſe excuſabat.Item di
xit idem:ꝙ quodam tempore quidam miniſter pe
tebat intellectum beati franciſci de capitulo paup-
tatis.Reſpondit beatus franciſcus . Ego ſic intelli-
gere uolo ꝙ fratres nihil debeant habere preter ue
ſtimentum cum chorda & femoralibus:ſicut in re-
gula continetur:& qui neceſſitate cogũtur poſſint
portare calciamenta.Et dixit ad eum miſter.Quid
faciam ego : qm̃ habeo tot libros : qui ualent ma-
gis.l.libris:hoc autem dixit quia uolebat eos ha-
bere de conſcientia ſua:maxime quia cum repreh̃e
ſione cõſciẽtie habebat tot libros cum ſciret beatũ
franciſcum intrinſece intelligere capitulum pauper
tatis:& dixit ad eum beatus franciſcus:frater nec de
beo nec poſſum uenire contra conſcientiam meã:
& profeſſionem ſancti euangelii quã ꝓfeſſi ſumus
Vnde dicente hoc beato franciſco:miniſter fcũs
eſt triſtis. Videns autem beatus frãciſcus illum eẽ
turbatum cum magno feruore ſpiritus dixit ad eũ
ĩ perſona omnium frm̃ .Vos frẽs minores ab omĩ
bus uultis uideri & uocari obſeruatores ſancti euan
gelii:& ĩ operibus uultis habere loculos.Verum li
cet miniſter ſciret ꝙ ſecundum regulam fratres te
nentur ſanctum euangelium obſeruare fecerunt re
moueri illud capl̃m de regula:ubi dr̃.Nihil tuleri-
tis in uia &c.credentes ſe non teneri ad obſeruanti
am perfectionis ſancti euangelii . Qua pp beatus
franciſcus cognoſcens hoc p ſpm̃ ſanctum corã q-
buſdam fratribus dixit:putant fratres miniſtri deũ
& me decipere:immo ut ſciant & cognoſcant oẽs
fratres ſe teneri ad obſeruandã perfectionẽ ſancti
euangelii in principio & in fine regule uolo ꝙ ſit
ſcriptum ꝙ fratres teneantur euangeliũ dñi noſtri
ieſu xp̃i obſeruare:ut fratres ſint inexcuſabiles corã
eoꝝ deo:que dñs pro ſalute & utilitate aie mee &
frm̃ poſuit ĩ ore meo . Ex quo ipſis annunciaui &
ãnuncio uolo ipſis operibus oſtendere & dño ope
rante in perpetuum obſeruare:unde ipſe ad lr̃am ſã
ctum euangelium obſeruauit a pricipio:ex quo fra
tres habere cepit:uſq; in diẽ mortis ſue.Similit̃ di-
cit fr leo:ꝙ beatus.F.nolebat ꝙ fratres eſſent cupi-
di de ſcia & de libris:ſed uolebat & fratribus ꝑ̃dica
bat:ut ſtuderent habere purã & ſcãm ſimplicitatẽ:
orationem ſcãm & dñam pauptatem:in q̃bus edi-
ficauerunt ſancti & primi fratres: & hanc credebat

ſe curiorẽ uiã ꝓ ſalute anime:non ut deſpiceret &
cõtẽpneret ſcãm ſciam:imo omnes qui erant ſapiẽ
tes in religione & omnes ſapientes nimio uenera-
batur affectu: quẽadmodũ ipſe teſtat̃ in teſtõ ſuo:
dicẽs ſanctos theologos qui miniſtrant nobis uer
ba diuina debemus honorare & uenerari tãq̈ q mi
niſtrant nobis ſpm̃ & uitã:ſed futura proſpiciens :
cognoſcebat p ſpm̃ ſanctũ:& etiã multotiens fratri
bus dixit:ꝙ frẽs multi ſub occaſioue edificandi ali
os dimitterent uocationem ſuã:uidelicet puram &
ſanctã ſimplicitatem & orõnem ſanctã:& dominã
noſtram pauptatẽ . Accidet illis ꝙ uñ crediderunt
poſtea accendi ad deuotionem & amorẽ dei ꝓpter
intellectũ ſcripture:inde occaſionaliter remanebũt
intus frigidi & quaſi uacui:& ſic ad priſtinam uoca
tionẽ reuerti nõ poterunt:maxime quia amiſerunt
tẽpus uiuendi ſcd̃m uocationẽ.Nam multi ſunt q
totũ ſtudiũ ſuũ & ſollicitudinẽ ſuam die noctuq;
ponũt in ſcia:dimittentes uocationẽ ſuam ſanctã:
& deuotã orationem:& cũ aliquibus uel pp̃lo pre
dicauerint uel nouerint aliquos inde edificari uel
conuerti ad penitentiam inflant̃:uel ſe extollũt de
lucro alieno:qm̃ quos credunt ſuis uerbis edificari
uel ad penitentiam conuerti:dñs edificat & conuer
tit orationibus ſcõꝝ frm̃:licet illud ipſi ignorẽt:qr
ſic eſt uolũtas dei ut illud non aduertant ne ide ſup
biant.Iſti ſunt fratres mei tabule rotunde:qui lati-
tant in remotis & deſertis locis:ut diligentius ua-
cent orationi & meditatõi:ſua & alioꝝ peccata plo
rantes.Quoꝝ ſanctitas a deo cognoſcit̃:& aliquã
dõ a fratribus & hoĩbus ignorat̃:poſtea dicit idem
ſanctus frater leo:ꝙ fratres omnes tam minores q̈
predicatores informabat ad opera: dicẽs eis ꝙ pp
prelationem & officium & ſollicitudinem predicã
di non deberent dimittere ſcãm orationẽ:ire ꝑ ele
moſyna & operari manibus ſuis ſicut alii fratres ꝓ
pter bonum exemplũ & lucrum aiaꝝ ſuaꝝ & alio-
rum:unde ipſe tãq̈ fidelis zelator xp̃i dum corpo-
re fuit ſanus impabat in ſe quod docebat fratres ſu
os.Poſt uerba illa dicit ſanctus frater leo : ꝙ bis in
duobus locis cum mirabilibus modis quos omit
to negauit licentiã uni nouicio tenendi pſalterium
licet ille nouicius diceret:ꝙ miniſter generalis uo-
lebat ſibi concedere:ſed deuotus ille nolebat habe
re niſi de licentia ſancti qui iam ceſſarat officio regi
minis ordinis propter relaxationem quã uidebat
oriri.In ſecũda autem uice dixit illi nouicio : & ego
iã tentatus fui habere libros.Sed ut de hoc cogno
ſcerem domini uoluntatem tuli librum ubi erant
euangelia domini ſcripta & oraui dñm ut in ipa ap
tione libri ſuam uoluntatem de his mihi oſtende-
re dignaretur:& oratione finita in prima aptione li
bri occurrit mihi uerbum illud ſancti euangelii:uo
bis datum eſt noſce myſteriũ regni dei:ceteris aũt
in pabolis:& ait.Tot ſunt qui aſcendunt ad ſciam
ꝙ beatus erit qui fecerit ſe ſterilem amore domini
dei:poſtea elapſis pluribus menſibus cũ eſſet bea-
tus franciſcus apud eccleſiam ſancte marie de por-

UVA. BHSC. IyR_070

tiuncula iuxta cellam poſt domum in uia:& iteꝝ il
le fr̄ locutus ē ſibi de pſaltio. Cui dixit btūs franci-
ſcus : uade & facias inde ſicut dixerit tibi miniſter
tuus:quo audito frater ille cepit redire p uiā uñ ue-
nerat:btūs aūt fran. remanens in uia cepit cōſidera-
re id quod dixerat illi fratri:& ſtatī clamauit poſt eū
dicens. Expecta me fr̄ expecta:& ſic iuit uſq; ad illū
dicēs illi. Reuertere mecū fr̄:& oſtende mihi locū
ubi dixi tibi ꝙ faceres de pſalterio ſicut diceret tibi
miniſter tuus:& ꝑuenientibus ad illū locū ubi illi
dixerat uerbū illud. b. f. inclinauit ſe coram fratre: &
ſtans flexo genu dixit:mea culpa fr̄ mea culpa: qm̄
qcūq; uult eſſe frater minor non debet habere niſi
tunicas:ſicut regula ſibi cōcedit & femoralia : & q
neceſſitate cogūt̄ uel īfirmitate poſſint portare calceos:
uñ quotquot frēs ueniebāt ad eū ad habēdū
cōſiliū eius:tale mīſū exhibebat eis. Itē narrat idē fr̄
leo:ꝙ dū pr̄ ſanctus iaceret in palatio de quo dictū
eſt ſupra īfirmus:unus de ſociis ſcī dixit ei: pr̄ igno
ſce mihi:quoniā q̄ tibi dicere uolo:iam plures con
ſiderauerūt. Tu ſcis queādmodū olim p grām dei
uiguit in puritate perfectionis tota religio: quō.ſ.
uniuerſi frēs cū feruore & ſollicitudine ī oībus ob-
ſeruabant ſcām pauptatē.ſ. in ꝑuis & paupculis edi
ficiis:in ꝑuis & paupculis utenſilibus:ī ꝑuis & pau
pculis libris:in paupculis ueſtimentis. Et ſicut ī his
ita & in aliis exterioribus:unius erant uolūtatis:ſol
liciti ſeruare oīa que pertinent ad noſtram pfectio-
nem & uocationem:& bonū exemplum. Sic erant
unanimes in dilectiōe dei & ꝓximi:nūc aūt a ꝑuo
tpe citra cepit hec puritas & perfectō diſſimiliter ua
riari:licet multi dicant & excuſent frēs:& ꝓp multi
tudinē dicant nō poſſe hec ſeruari a fratribus : īmo
multi fratres de his magis q̄ de ſupradictis credūt
ppl̄m inde edificari:& ex ipſis uidet̄ magis hone-
ſte ꝓp illa uiuere & cōuerſari. Vñ quaſi ꝓ nihil r̄pu
tant uiā ſimplicitatis & huius pauptatis:que fuerūt
initiū & fundamētū nr̄e religionis:qua ꝓp hoc cō
ſiderantes:credimus ꝙ tibi diſpliceat:ſed plurimū
admiramur: ſi tibi diſplicet cur ſuſtines:& nō corri
gis. b. f. dixit:dñs indulgeat tibi fr̄:quoniā uis eſſe
mihi cōtrarius:& aduerſarius & me īplicare ī his q̄
nō ꝑtinent ad officiū meū & ait. Vſquequo habui
officiū frm:& fratres manſerūt in ꝓfeſſione & uo-
catione ſua:licet ab initio mee cōuerſionis ad xp̄m
infirmus fuerim:cū ꝑua mea ſollicitudine eiſ ſatiſfa
ciebam exēplo & predicatione. Sed poſtq̄ cōſidera
ui ꝙ dñs frm numeꝝ multiplicaret:& ꝙ ipſi ꝓp cu
piditatē & inopiā ſpūs a uia recta & ſecura p quam
ſoliti erant ābulare declinare inceperūt:& ampliorē
uiā ſicut dixiſti incedere:non attendentes ſuā ꝓfeſ
ſionē & uocationē:& bonū exemplū:nec dimitte-
re iter quod iā ceperūt ꝓp predicationē meā & exē
plū meū recōmendaui dño & miniſtris fratrū reli-
gionē: Quoniā licet tempore quo renūciaui & di-
miſi officiū frm corā fratribus me excuſarē in capi.
generali ꝙ ꝓp infirmitatē meā de ipſis curā & ſolli
citudinē habere nō poſſem:tñ ſi ſcdm uoluntatem
meā frēs ambulaſſent & ambularent ꝓp ipſoꝝ con
ſolationē nollē ꝙ aliū miniſtrū haberent p̄ter me
uſq; in diē mortis mee:quoniā ex quo fidelis & bo
nus ſubditus uoluntatē ſui prelati cognoſcit & ob
ſeruat:ꝑuā ſollicitudinē p̄latū habere oportet de il
lo:īmo tantū gauderem de frm bonitate & conſo
latus eſſem ꝓp lucrū meū & ſalutē ipſoꝝ:ꝙ ſi iace-
rē in lecto infirmus nō grauaret me ſatiſfacere eis.
Et ait meū officiū ē ſpūale:uidelicet prelatio ſuper
fratres:quia debeo dñari uitiis:& debeo illa emen-
dare:non poſſum predicatione & exēplo:nolo car-
nifex fieri ad ꝑcutiendū & flagellandū ſicut ptātes
huius ſeculi:quoniā confido in dño ꝙ ahuc inimi
ci īuiſibiles qui ſunt caſtaldi dñi ad puniendum in
hoc ſeculo & in futuro eos q̄ tranſgrediunt̄ māda
ta dei:ſumēt de illiſ uindictā:facientes ip̄os corrigi
ab hoībus huius ſeculi in opprobriū & uerecūdiā
ipſoꝝ:& reuertent̄ ad ꝓfeſſionē & uocationē ſuā.
Verūtñ uſq; ad diē mortis mee exēplo & opatōne
nō ceſſabo docere fratres ambulare p uiam quā mi
hi oſtendit deus:& ego oñdi eis & ipſos informa-
ui ut ſint inexcuſabileſ corā dño:& ego corā ip̄o de
ipſis:& de me nō tenear ulterius reddere rationem
unde tunc in ſuo teſtō fecit ſcribi ꝙ oēs domus fra
trū ex luto & lignis deberent cōſtrui:ī ſignū ſancte
pauptatis & humilitatis:& ꝙ eccleſie que ꝓ fratri-
bus conſtruūt̄ eſſent ꝑue:immo uoluit ut hoc inci
peret reformari:& maxime de domibus ex luto &
lignis cōſtructis:& de oībus aliis bonis exemplis
in loco ſancte marie de portiuncula:que fuit p̄mus
locus:ubi poſtq̄ fratres manſerūt:cepit dñs fratres
multiplicare:ut in eternū eſſet hoc memoriale cete
ris fratribus qui ſunt uenturi & erunt ad religionē
Sed quidā dixerunt ꝙ hoc non uidebatur eis bo-
num ꝙ domus fratrū deberent conſtrui ex luto &
lignis:quoniā in multis ꝓuinciis cariora ſūt ligna
lapidibus. Et beatus franciſcus nolebat contendere
cū eis:quia erat ualde infirmus:& quoniam erat ꝓ
ꝑe mortē:quia paꝝ poſtea uixit:unde ſcripſit po-
ſtea in teſtō ſuo. Caueant ſibi fratres ut eccleſias &
habitacula & oīa alia que pro ipſis cōſtruunt̄:ꝙ pe
cuniā non recipiant niſi eſſet ſicut decet ſcām paup
tatem quā regula promiſimus:ſemp ibi hoſpitan
tes ſicut aduene & peregrini. Nos uero qui cum ip
ſo fuimus:qñ ſcripſit regulā & fere oīa ſua ſcripta :
teſtimoniū ꝑhibemus:ꝙ plura fecit ſcribi in regl̄a
& aliis ſuis ſcriptis de quibus plures fratres fuerūt
ſibi contrarii & maxime prelati:unde accedit ꝙ in
his in quibus fratres fuerunt contrarii beato franci
ſco in uita ſua:nūc poſt mortē eſſent ualde utilia to
ti religioni. Sed quia ipſe plurimū timebat ſcanda
lū:condeſcendebat uoluntatibus fratrū:ſed ſepe di
xit hunc ſermonē. Ve illis fratribus q̄ ſunt mihi cō
trarii de hoc quod cognoſco:ꝙ uoluntas dei eſt ꝓ
maiori utilitate religionis:licet inuitus cōdeſcendā
uoluntati eoꝝ:unde ſepe dicebat ſociis ſuis. In hoc
ē dolor meuſ & afflictio ꝙ ea que cū multo labore
orōis & meditatōis a deo p miſericordiā ſuā obti

UVA. BHSC. IyR_070

neo ꝑ utilitate pn̄ti & futura totius religiōis & ab
ipſo ſū certificatus:ꝙ ſcd̄m uoluntatē eius ſūt & ali
qui frēs ex auctoritate & ꝓuidentia ſue ſcie euacuāt
& ſunt mihi contrarii dicentes.Iſta ſunt tenenda &
iſta non.Sed quia ut dictū eſt tantū timebat ſcāda
lū ꝙ multa pmittebat & in multis cōdeſcendebat
uoluntatibus eoꝝ que nō erant ſcd̄m uoluntatem
ſuā: huc uſqꝫ uerba ſancti leonis. Ex quibus cla-
re patet ꝙ pfectiſſimus zelator fuerit altiſſime pau
pertatis & illius que uere euangelica debet dici. Et
ex his apte claret:ꝙ ex tunc mala cepit pullulare ra
dix:que nunc ī peſſimū fructū excreuit.O q̄tus do
lor fuiſſet pr̄no cordi ſi oculus corpis uidiſſet mala
tpis nr̄i:uidit autē in ſpū & triſtatus eſt:& fuit ſibi
cā ſicut patet ex predictis quaſi reſignauit frm̄ offi
cio:quia curſū future ruine īpedire non poterat.
Quō aūt hoc diuine ꝓuidentie cōgruū fuerit:quā
tū ieſus dederit infra dicemus. Quō uero ami-
cus ſponſi ieſu franciſcus in feruore charitatis & de
ſiderio fr̄ne ſalutis ipſi ieſu ſe ſtuduerit conforma-
re:ex hoc manifeſte clareſcit:ꝙ a pricipio cōuerſio
nis uſqꝫ ad finē ſemp in ardore amoris ieſu quaſi
ignis excreuit.Nā afflatus ſpūs ſancti caminū cor-
dis ſui iugiter incendebat:un̄ & ſubito ad auditum
amoris diuini excitabat᷑:afficiebat᷑:inflāmabatur i
tantū:ut quaſi iugiter uideret᷑ cū ſpōſa clamare:ful
cite me floribus:ſtipate malis:quia amore lāgueo:
Ex oībus creaturis hunc ſuū incēdebat amorē. Cō
tuebatur in pulchris pulcherrimū:in infirmis autē
infirmitates quas pius ieſus pro noſtra ſalute por-
tauit:de oībus ſibi ſcalā faciens ad apphēdendū
dilectū. Tanta aūt ſingularitate amoris in xp̄m cru
cifixū trāſformabat᷑ continue ꝙ nō ſolū mēte ſed
& corpore ipſius ieſu crucifixi effigie meruit figura
ri:zelus uero ſuperne ſalutis tantū ſua depaſcebat ui
ſcera:ꝙ nō ſe reputabat xp̄i amicū:niſi cōtinue fo-
ueret aīas quas redemit:hinc ſibi in orōne lucta:in
predicatione diſcurſus:in exemplis dādis exceſſus.
De iſto amoris feruore multa ſunt in legenda:ma
xime iſtud notabile ſignū electōis eterne ad ſera-
phicū ſtatū ꝙ aicbat cū iā perfecte xp̄m induerat:
ꝙ cū adhuc in hītu ſeculari uiueret:uocē dn̄i exp̄ſ-
ſiuā amoris abſqꝫ cordis imutatione audire uix po
terat talē cenſū pro tēporalibus elemoſynis cōferre
nobilē prodigalitatē dicebat:& eos q̄ paꝝ appre-
ciabant᷑ oblatū diuini amoris cenſū iudicabat ſtul
tiſſimos:ꝑ eo ꝙ ſolius ieſu amore nobis regnū cō
quiſiuit eternū:& ſolius ieſu qui nos in tanto exceſ
ſu amauit multū ſit amor amandus:un̄ cum ap̄lo
poſſumus ſecure dicere:ꝑpter ieſum & amorē ipſi
us oīa detrimētū feci & arbitror ut ſtercora:ut xp̄m
lucrifaciā.Et quia in ſolo amore eſt plenus & perfe
ctus dei cultus:& totum eſſe humane nature xp̄i ie
ſu fuit quedā pfecta dei cultura ꝓ ſe:& ꝓ oī creato
pleniſſime deū colens regratians & laudans:& oīs
boni principium recognoſcens:ac per hoc in hoc
oīs creature defectū ſupplens:ſicut de hoc alibi di
ctum eſt.Idcirco eius conceptio hūana dr̄ eē de ſpi
ritu ſancto:propter quod ipſe circa ſue predicatiōīs
primordia uolens hunc perfectū dei cultū per abū
dantiſſimā ſancti ſpūs repletionē ſecundum ꝙ nō
in ſeipſo oſtendere:dicebat de ſe luce.iiii.Spūs dn̄i
ſup me ꝑpter quod unxit me &c.In hoc pfecto dei
cultu emulator ſue pfectionis franciſcus ieſum ſtu-
duit imitari.Nā cōtinue p mentis incendiū imola
bat deo ipm̄.Sed & per rigorē ieiunii & aliaꝝ auſte
ritatū continue mactabat corpus exterius ī atrio ſa
crificans holocauſtū:& in tēplo interius cōcremās
thymiama.Tantū autē deſiderabat p martyrii ſuſti-
nentiam xp̄o crucifixo eſſe cōformis:ꝙ trina uice
laborē repetiit ad tranſitū infideliū:ut effuſione ſā
guinis ſui ꝓ honore nōis ieſu ſe poſſet ſibi offerre
ſacrificiū medullatū.Et quia de orōne ſimul cū cō
templatione dicetur:in qua eſt uerus dei cultus:iō
h̄ pertranſeo:ſed quod manus hōis in effuſione ſā
guinis fran.facere noluit:hoc manu ſua ſanctiſſima
ieſus fecit ipſum mentaliter & corporaliter martyri
zans & uulnerās doloribus & uulneribuſ ſue ſactiſ
ſime crucis:unde de eo pōt dici illud Hebꝛ.vii.Aſ
ſimulatus filio dei manet ſacerdoſin eternū.Quia
uero tota bn̄dicti ieſu uita fuit pccōribus data in re
demptionis preciū:in conuerſatōis exemplū:i cō
tēplationis ſpeculū:& ſecundū tēperamentū con-
gruentie:in eruditionis myſteriū:& infirmitatis de
biliū cōdeſcenſiuū remediū.Idcirco piiſſimi ieſu i-
mitator.f. i his q̄tū poterat ſtudebat imitari ieſum
fr̄ne ſaluti & infirmitati piiſſime cōdeſcendēs.Pie-
tas eni que ſcd̄m ap̄m ad oīa ualet franciſci erat ſic
radicata in ītimis:que nō ſolū ad nature conſortes
ſed ad omia creata piiſſime mouebat᷑.Spāliter tn̄ ad
aīas xp̄i ieſu precioſo ſanguie redēptas:cū cerneret
eas inquinari aliqua ſorde pcc̄i:tanta miſeratōis te
neritudine cū fletuū abundantia ferebat᷑:ut eas ui-
deret᷑ tāq̄ mr̄ i xp̄o cōtinue pturire:un̄ etiā aīalia ac
ſi eius pietatis affectū pciperent ſic plene afficiebā-
tur ad ipſum:ut miraculoſe domaret ferocia:dome
ſticaret ſilueſtria:māſueta doceret:& brutoꝝ naturā
hoī iam lapſo rebellē ad ſui obedientiā īclinaret. Si
cut in legēda ſua in lupis & faſianis & lepuſculis:in
piſcibus & pluribus auibus:in agnis ouibus pluri-
bus miraculis eſt cōſcriptū.Quid miꝝ ergo ſi pie
tas cordis ſui ad mēbra ferebat᷑ ieſu:que tā tenero
affectu ad beſtiales mouet᷑?Nec ē miꝝ ſi in predi-
catione ſua ſciſſima corda conuertebant᷑ ferocia:q̄
bus in ſcō & uerba documentū & ſcā preſtabāt exē
plū & charitatis ſcintille fulgurātes in facie emitte-
bāt iaculū:& piiſſime cōpaſſionis ſigna p̄bebāt un
guentum:ſed & tota mundi machina multiplica-
tus miraculis reddebāt teſtimoniū.Nec miꝝ quia
miſſionē ad predicationis officiū non ꝓpa p̄ſūptio
ne:ſed dei reuelantis cōpulſione ſuſceperat. Nā cū
eſſet ita uirtutibus plenus:diuine ueritatis illuſtra-
tus fulgoribus ardor āplexuū ſponſi & ſalutis ꝓxi
mi in ſuo corde mouebat cōflictū.Nā amplexuſ fu
gā & ſollicitudinem appetebat:gemitus ouiū ꝑua
taꝝ uero pabulo pietatis cōdeſcenſionem inſtan-

UVA. BHSC. IyR_070

tiſſime requirebat:humilitas dicebat ad ieſum.Im-
peditioris lingue effectus ſū:ex quo locutus es ad
ſeruū tuū.Amor tue imitationis me impellit ut cō
deſcendā ad ꝓximū.Vilitas retrahit:quia ſētio me
indignū.Et quia totū me tue uoluntati ſuppoſui:
tui mandati impiū expectabo:quia tuū ſpiū oēm
pōt ſupplere defectū.Reuelatiōe itaqꝫ facta ſancto
dei uiro ſiluestro:& ſacratiſſime uirgini clare:ꝙ bñ
placitū dei erat ꝙ ad ꝑconiū predicationis exiret:cū
tanto feruore:& cū tanta corporis agilitate cepit ſe
cundū diuinā uoluntatē ꝑcurrere: ac ſi facta manu
dei ſup eū nouā induiſſet de celo uirtutē.Et ut oñ-
deret ſapīa ieſu ꝙ ꝑdicatio franciſci hoīes beſtiales
& pedeſtres faceret ad celeſtia cognoſcenda & deſi
deranda alatos.Primus ſue predicationis impetus
ſup multitudinē auiū eſt directuſ:ſed & in hoc etiā
ſignū fuit ꝙ ſpūs ueritatis in eo ad futura uolabat:
q ꝑ ſpm̄ ꝓphie multis multa futura predixit & ꝑdi
cebat:nō in doctis humane ſapīe uerbis:ſed in oſtē
ſione ſpūs ueritatis:& tantū fuit in aīaꝝ zelo conti
nuus ꝙ poſtq̄ fuit ſeraphico calculo manuū xp̄i cru
cis ſtigmatibus inſignitus:quia pp excreſcentes in
pedibus clauos ābulare non poterat:faciebat cor-
pus emortuū ꝑ ciuitates & caſtella circūuehi: ut ad
crucē xp̄i ferendā crucifixis eloquiis ceteros aīaret.
Et licet multa tēperantia & edificatiōe cunctoꝝ in
qualitate ciboꝝ cōformaret ſe ceteris: regreſſus tñ
ad interiora ſolitā retinebat abſtinentie ꝑcitatē & i
quietationibus relictis turbaꝝ ſolitaria q̄rebat ami
ca merōribus:lachrymis deuotionis rigabat:quod
ſeminauerat uerbo & conſideratione ſue fragilitatiſ
extergebat:ſi quid pluris adheſiſſet ibi in contem-
plationis exceſſibus multiplicatis ſplendoribus &
ardoribus charitatis & refortificatis uiribus ex dulci
ieſu amplexibus cum tanto feruore ſpūs redibat ad
ppl'os:ut uideret' ſermo eius celeſtibus iaculis ful-
gurare:oīs etas oīſqꝫ ſexus approperabat uiꝝ no-
uū mundo datū & cernere & audire. Fugabant'a
regione demonia pre timore uirtutis: aderat mili-
tie celeſtis exercitus iubilans in tā magnificis laudi
bus conditoris ſui.Cōuertebant' pccōres peſſimi:
promouebant' iꝑfecti:cōfirmabant' & letabant' ꝑfe
cti dño oꝑante & ſermonē confimāte multis mira
culoꝝ ſequentibus ſignis.Non obliuiſcebat' fran-
ciſcus quin ſemp rediret ad ſolitudinis locum poſt
modica ſpacia tēporꝝ:licet etiā dū conuerſaret' cum
turbis & die ac nocte quantū poterat de medio ip-
ſoꝝ exiens ſolitudini & cōtemplationi uacaret:hāc
formā cōuerſandi & ꝑdicandi continue frībus īdi-
cebat:pp quod ut pie condeſcenderet' ad ꝓximum
uoluit loca frm̄ eſſe uicina habitationibus hoīum
ne tā nimia fieret cōmixtio & ut poſſent quietum
contēplatiōis & orationis conſeruare ſtudiū.Sic uo
luit eſſe uicinus ꝙ extraneus:ſic uoluit loca eſſe iux
ta populos ꝙ & extra eoꝝ habitationes in locis qe
te ſolitudini congruis locarent'.In hoc piū imita-
tus magrm̄ ieſum:q ut daret exemplū predicatori
bus euangelici ſtatus ſic condeſcendendi aliis ꝙ ſā

cte ſolitudinis iura ſeruarent. Triplici ex cā legit'
ſe ſepaſſe a turbis:nam aliqñ pp recreationem quie
tis:ut Mar.vi.dixit ieſus diſcipulis ſuis.Venite ſeor
ſum in deſertū locū & requieſcite puſillū. Quā-
doqꝫ uero cā orationis ut luce.vi.dr' factum eſt i il
lis diebus exiit orare in montē & erat pnoctans in
oratione Ambro.Ad precepta uirtutis ſuo nos for
mat exēplo. Quādoqꝫ uero propter uitationem
humane laudis:ut ioānis.vi.dr' quando uoluerunt
eū rapere & facere ſibi regē poſt miraculū de pani-
bus:propter quod fugit iteꝝ in montē ipſe ſolus.
Et ſimiliter qñ uoluit ꝑfecta docere:ut Matth.v.ui
dens ieſus turbā aſcendit in montē:ubi Criſo. per
h' ꝙ non in ciuitate & foro:ſed in monte & ſolitu-
dine ſedit erudiuit nos nihil ad oſtentationē facere
& a tumultibus abſcedere:maxime cū de uitiis diſ-
putar' opporteat. Noſti lector ꝑdicta dicit dauid
ꝙ filii alieni claudicauerunt a ſemitis ſuis: claudus
licet male ꝑ uiam gradiatur.Non ergo hi ſunt filii
alieni:quia nec bene nec male per uiā regule gradi
untur:hi ſunt ergo filii ſubuerſores & ꝓprie regule
ſcorpiones:imo uerius apti leones & illa mala be-
ſtia que ſupra q̄ credi pōt uniuerſa uaſtabat qr nihil
eſt uite fran.nec ꝓmiſſe regule:quod non ſit ꝑ eoſ
fractum conculcatū & deuoratū.Cum tāta admira
tione iſta ſcribo ꝙ cor uidet' ſcidi per mediū:& uix
manus ad dilacerationem cōtineo & uocē a furio-
ſo clamore.Nā ego q interiora palpo & uideo tan
tam conuenientiā inter regulā & uitam:inter prēm
& filios:quantam inter albū & nigrū:inter agnum
& lupū:inter iuſtū & impium:inter couerſores aīa
rū:& ſubuerſores crudeles.Nā non ſolū nolunt ſer
uare quod promiſerūt:ſed ſicut ſepe dictū eſt & ſe
pe flendum eſt uolenteſ ſeruare atrociter pſequūt'.
Et nonne uides quicūqꝫ oculos habes ꝙ non ſuffi
cit eis circuire ꝑ foꝝ:niſi & in medio fori conſtitu
ant locū ſuū:certe ꝙ oīa non ſint in foro hoc non
eſt quia non deſiderent:ſed quia ibi ſe locare nō ꝑ-
ualent:ſed ubicūqꝫ ſunt foꝝ faciunt:foꝝ uoco mul
titudinē hoīum:quia manibus & pedibus reptant
ut ad loca ſua confluxū gentiū trahant.Nec in hoc
cuiuſcūqꝫ ſtatus collegii uel pſone ꝑiudicium for-
midant.Quod luce clarius pater ex capitis uanita-
te procedere:ex qua nihil uident' niſi mūdum fa-
mā & gloriam queritare.Et licet dicant ſe ꝓ utilita
te aīaꝝ facere:pōt eis dici ꝙ ſtulta ē utilitas aliena
in qua ſalus & profeſſio diſſipatur propria.Sed nū
qd franciſcus plus hūit de zelo animaꝝ ut ſic loq̄r
in ungue pedis ſui q̄ ipſi habeant:uel ſe habere poſ
ſent ſimulare in tota diſtractione aſſūpti exercitii.
Sed uis uidere mendaciū ꝙ non eſt zelus aīaꝝ: ſed
queſtus tēporalium & pecuniaꝝ & mundanorum
fauoꝝ.Nam tales paupibus & dare non ualētibus
cōiter ſe familiares non exhibent nec eoꝝ ſepultu
ras uel pnīas affectant:nec aliā religioſā domū que
ſimul cū eis ſalutē'aīaꝝ ꝓcuret:pñt in ſua uicinia ſu
ſtinere.Nō ergo eſt aīarum zelus ſed hūane cupidi
tatis queſtus.Et licet dicāt multa uerba uulpina &

UVA. BHSC. IyR_070

doloſa ad ſuorũ uelamen defectuũ:que tñ nullá ap
parentiam in ueritate ſpũs habent:hoc tñ non pñt
ipſi uelare hoi ſcienti uitá eoꝝ & regulá & ſanctiſ-
ſimũ teſtm̃ & alia uerba bti franciſci:que p dei reue
lationem aſſeruit:quin ipſi ſint tráſgreſſores ſtatus
ꝓmiſſi & contumelie pr̃is ſui. Tamen nec hic nec
alibi aſſero ꝙ de neceſſitate ſalutis ſit totius ordinis
ſeruare teſtm̃ ſanctiſſimũ:& alia perfectionis opa:q̃
beatus.f.de euágelii perfectione eſſe aſſeruit:ſed be
ne dico conſtanter ꝙ pr̃is refutare teſtm̃ ſciſſimũ:&
eius nolle ſeruare monita:non eſt plene ſeruare euá
gelicũ ſtatũ:& eſt magne retroceſſionis indiciũ: uñ
etiá ibi icepit declinatio pfectionis eoꝝ que nunc
terminata eſt in ruiná:licet enim ſeruare regulá ſecũ
dum declarationes & dilatationes quas procuraue
runt a multis romanis pontificibus ſit ſeruare ſuffi
ciẽter q̃tũ ptiet ad neceſſitatẽ ſalutis:nõ tñ illis mo
dis ſeruatur illa ſũma perfectio quá btũs.f.aſſerit ſe
a xp̃o accepiſſe:& quá ipſe ſeruauit in ſe & uolebat
a fratribus obſeruari. Sed eſt quidam alius modus
qui utiq; poteſt dici euangelica perfectio:ſicut & il-
li ſũmi pontifices aſſeruerũt in ſuis ſcriptis. Sed qd
his imoramur uerbis:quia iudicio diuino factũ eſt
ꝙ quanto plura queſierunt circa hoc declaratõnum
remedia:tanto magis ruerunt:uñ & a tempore quo
Nicolaus tertius ultimam declarationẽ fecit que q̃
tũ potuit uiſa eſt regulam exponere:adaptando ad
modũ obſeruantie:q tẽpore ſuo fuit ſibi notus:ac
ſi lapis molaris fuiſſet appenſus ad uentrẽ ordinis.
Sic poſtea oĩbus relaxationibus:quaſi in maris ꝓ-
fũdũ p̃cipite ſe imerſit. Palpaui ego q iá in multis
ãnis in ordine ſteterá:& licet reſtrinxerit multos ex
ceſſus quos uidebat in reſpectu illo curare ſe credẽs
tñ tantũ ordo relaxationis eſt fcõ:ꝙ medicina fcá ẽ
mortifera:dum ꝓhibuit aliquid diſtricta cẽſura: uñ
mundus timeret murmurare de ſuis exceſſibus: &
unde ipſi ſunt occaſionaliter relaxati:unde nec mũ
dus ignorare hodie poteſt ſi comparet facta & ſcri-
pta:quin etiá ſuaꝝ expõnũ & declarationũ & dila-
tationũ appeant tranſgreſſores. Et eſt ſtupor qua-
re querit̃ expoſitio ſup lr̃am ſic aptam: quia nulla
difficultas eſt in regule intelligentia. Sed in hoc eſt
difficultas:ꝙ illorũ uita concordet cũ illa lr̃a:& ſẽp
fratres uoluerunt in uita ruere:& concordiá cum il-
la ſũme perfectionis lr̃a querere. Et hanc concordi
am uoluerũt p auctoritatẽ ſũmi põtificis obtinere.
Sed nec hoc miraculũ ſubeſt potentie dei:cũ nõ ſit
poſſe ſed deficere & mentiri facere:uel dicere con-
tradictoria ſimul uera:& oĩs homo q hẽat clará in-
telligentiam & ſciat grámaticá:ſi palpauerit uitam
& legerit regulá:cognoſcet apte:ꝙ ſicut ens & nõ
ens hec duo cõtradictorie opponũt̃:uñ & magná
cãm hñt ex eorũ tranſgreſſione illi q dicunt:ꝙ ꝑ-
fectio euangelica adhuc non eſt romane eccleſie da
ta:falſũ eſt tñ quia data eſt in franciſco:ſed in malis
ſucceſſoribus eſt corrupta:nec debet de nouo dari
ſed per dei potentiá & bonitatẽ infinitá eadẽ ſuſci-
tari. Ná ꝓ mõ uerũ eſt ꝙ ſunt cõmixti inter gẽtes
& didicerunt opa eorũ & ſeruierũt ſculptilibus eo
rum:& factũ eſt illis in ſcandalũ:& quod doloroſi
us eſt imolauerunt filios & filias ſuas demõiis: dũ
ſpũalia ſua officia ſunt in queſtũ ſymoniacũ & adu
latoriũ quaſi uniuerſaliter conuerſa:ac p hoc demo
nibus imolata:hoc eſt forũ in quo hodie religioſi
ut plurimũ conſtituũt loca ſua. Non ſic franciſcus
quẽ pfectus ieſus ad imaginẽ uite ſue:in ſil̃itudinẽ
conuerſationis ſue:in pfecta obſeruantia euangelii
ad honorẽ ſui:& ſalutẽ ppl̃i ſui:perfectiſſime quá-
tum humana fragilitas patit̃:& quátũ reqrit men
ſura ſue gratie figurauit:ut in ip̃o poſſit uere ieſus
dicere. Suſcitauit mihi dñs ſemẽ aliud ꝓ abel: quia
pro choro apl̃ico p martyriũ imolato:& ſynagoga
prius fundato:ſuſcitauit ieſus franciſcũ & eius ſtatũ
in orbe romano. Sic ergo paret quõ franciſcus fuit
ſil̃is bñdicto ieſu faſtigio conuerſationis. Quá
tũ autem in ipſo uita contẽplatiua refulſit:q̃tũq; in
ſuis ſtudiũ orõnis amauerit:ex dictis in uita ſua ali
qualiter patet:pp quod ad ſimilitudinẽ ieſu ſentiẽs
franciſcus corpe ſe peregrinũ a dño:cũ iam ad terre
na deſideria p charitatẽ xp̃i ieſu totus eẽt factus fo
ris inſenſibilis:ſine intermiſſione orans ſpm̃ deo cõ
tendebat exhibere pñtẽ. Erat oratio contemplanti
ſolatiũ:dum ſupernaꝝ circuitu manſionũ:angelo-
rum conciuis iam factus eorum contemplabatur
archana:ac feruenti deſiderio querebat dilectum: a
quo ſolum eum carnis paries diſiũgebat. Erat & opá
ti preſidiũ:dum in omnibus que agebat de ſua dif
fidens induſtria per orationis inſtantiam a benedi
cto ieſu dirigi poſtulabat:modis qbus poterat fra-
tres ad orationis ſtudium incitabat. Et ipſe ſic con
tinue ſollicitus erat orationi uacare: ut ambulás &
ſedens:laborás & uacans: intus & foris: ſemper ui
deretur orare:ita ut appareret ſancte orationi non
ſolum quicquid erat in eo cordis & corporis: uerũ
etiam operis & temporis dedicaſſe. Suſpendebatur
multotiens tanto contemplationis exceſſu:ut ſu-
pra ſemetipſum raptus:& ultra humanum ſenſum
aliquid ſentiens que agerentur circa ſe omnino ne
ſciret. Et quia ſpiritus hominis ex ſolitudine con-
gregatur ad intima:& copula ſponſi fugit turbarũ
ſpectamina:idcirco ſolitaria loca querens ad eccle-
ſias derelictas nocte oraturus pergebat:ubi licet de
monum horribiles ſuſtineret pugnas: qui ſe cum
manu ad manum ſenſibiliter confligebant:uolen-
tes impedire orationis ſtudium:tamen de ipſis ui-
ctorialius triumphans remanebat ſolitarius & pa-
catus. Tunc nemora replebat gemitibus:ubi ipſe a
fratribus aliquando ipſum obſeruantibus audi-
tus eſt clamoroſis uocibus pro peccatoribus a-
pud dei interpellare clementiam: & deplorare al
ta uoce: quaſi coram ſe poſitam dominicam paſ-
ſionem. Ibi uiſus eſt nocte orans manibus ad
modum crucis protenſis: toto corpore ſuble-
uatus a terra: nubecula quedam fulgente circun-

UVA. BHSC. IyR_070

datus:ut illuſtrationis mirabilis intra mentē:mira
circa corpus pluſtratio teſtis eſſet.Ibi occulta dīne
ſapientie pandebanť:ibi dicit qđ ī regula ſcripſerat
qđ in ſciſſimo teſtamēto poſuit: & quicquid fratri
bus obſeruandū mādauit. Nam & ſicut certiſſime
patet ad tantam ſerenitatē mentis indefeſū orōnis
ſtudiū cū continua exercitatiōe uirtutū uirū dei p
duxerat:ut q̄uis nō hēret ſacrarꝫ litterarꝫ pitiā p do
ctrinā:eterne tamē lucis irradiatus fulgoribus: ſcri
pturarꝫ profūda miro ītellcūs ſcrutaretur acumīe.
Ibi a deo obtinuit clarum ſpiritum pphie:quo tem
pore ſuo multa predixit futura: q̄ ſecundū eius uer
bum certitudīaliter euenerūt.Sicut de multis patet
in legenda. Ibi ſingulariter & clariſſime ſibi fuit re
uelatus ordinis proceſſus: & uia quā xp̄us uolebat
ip̄os fratres tenere:quā continue idem ſanctus pať
frībus explicabat uerbo: & monſtrabat exēplo. Ibi
nihilominus reuelata fuit uia ruinoſa qua fratres in
cederent:quā & modis quibus potuit īpediuit dū
uixit: & dū intraret ītra limīa glorioſi ieſu in lecto
mortis decubās:in ſanctiſſimo teſtamēto phibuit
ſed fruſtra quo ad peruerſos:qr eorꝫ p̄ſumptuoſa &
ſtulta carnis prudentia:& malitia obſtinata p̄ualuit:
licet in luce uerborꝫ eius & ſanctiſſimi teſtamēti le
gitimi filii q̄q̄ hoc tempore pauci proficiſcantur p
ueſtigia ieſu chriſti multis perſecutionibus a carnis
filiis moleſtati. Nam & iſte pater ſanctiſſimus:qua
ſi alter abraham duos filios habuit:unum de ancil
la &unum de libera. Qui autem de ancilla:ſecun
dum carnem natus eſt & ſecundum carnis pruden
tiam: plane claret ipſum ut plurimum iceſſiſſe.Sed
ille qui de libera per repromiſſionem non dubitās
ꝙ nō eſt mētitus xp̄us ſeruo ſuo franciſco: nec ip̄e
fidelis ſeruus franciſcus mētitus eſt in his q̄ ſcripſit
ī regula & īſanctiſſimo teſtamēto.Et ideo p ip̄ius
regule a titudinē & lr̄e obſeruantiā incedentes ſe
cuti nil dubitant ibi impoſſibile uel inobſeruabile
contineri.Sed ſicut tūc qui ſecundū carnē natus ē
pſequebatur eū q ſecūdū ſpiritū:ita & nūc.Nā nō
minus modo uerum ē q̄ tūc:ꝙ iſte iſmael uir ſagit
tarius ē undiqꝫ filios legitimos & regule pſecuti
onibus:reprehēſiōibus:preceptis īordinatis:& ſen
tentiis duris ſagittās.Sed quid dicit ſcriptura. Eii
ce ancillam & filiū eius : qr nō erit heres filius ācil
le cū fi io l bere.Nā dictnm eſt abrahe.In yſaac uo
cabitur tibi ſemen: licet & illū faciā ī gentē magnā
qr ſemē tuū eſt:hūc ancille filiū & in obſeruantia re
gule illegitimū cū magnis cordis gemitibus eiici
poſtulamus.Non quidē ab hereditate paterna ſibi
uellet in regule incedere uia: ſed a ſua operatione p
uerſa & ab uſurpatione falſi nōis:& legitimi perſe
cutione heredis.Nā & pater ſāctiſſimus hec omnia
in luce cōtēplationis & fieri preuidit:& exp̄ſſis uer
bis predixit.Sic & ī dictis & ī ſcripitis ſancti uiri &
ſocii ſui fratris leonis reperitur expreſſe. Et ego au
diui a uiro uirtutis & ſanctitatis pbato legitimo pa
tris filio reuerendo toti orbi ubi cognoſcitur frate
conrado de oſida: qui quinquaginta ānis uel circa
tunica chorda & femoralibus diues in medio nati
onis praue & peruerſe p uiā regule & ſanctiſſimi te
ſtamēti ſine querela incedit: licet ip̄e īnumeras per
ſecutiones & examinatiōēs ac ſi foret hereticus:qr
regulā obſeruat a filiis carnis ſuſtinuiſſe pbatur: li
cet etiam omnes q gemūt ſup malis populi ſui ip
ſum reuereāť ut patrē:& qbus dei puidētiis etiā ab
his q eū īpugūerūt aliq̄s obtīuerit ſp̄ūs libertates:
& ſuſtineať ubicūqꝫ pp timorē populi :cuius fauo
rē ſicut & de ceteris faciunt illius ſcī uiri famoſitate
mēdicāt:ab hoc tn̄ ſcō uiro frate cōrado pl'ies audi
ui ꝙ ip̄e oīa p̄dicta & ml'to plura & maiora audiuit
a frate ſcō leone p̄dicto & a ſcis prībus frate maſeo
& a fratre ceſolo & a pluribus aliis ſcī uiri ſociis:q̄ &
ip̄e expectat cū flectibus conpaſſiuo deſiderio uide
re cōplecta. A magna etiā ego multitudine fratrum
qui cū ſanctiſſimo patre fratre egidio uixerūt cū fa
miliaritate multa hominū priorū ſentētiā audiui:&
multorꝫ maiorꝫ & ab eodē ſcō patre p̄dici q̄ uiderē
tur īcredibilia donec erūt cōpleta.Nā ſicut deo cha
rus &ſcūs uir ſcūs maſſeus miles de peruſio q nu
per migrauit ad celos pl'ies mihi narrauit cū lachry
mis Sanctus uir egidius tāto ciulatu clamabat ſup
regule deſtructionē quā uidebat:ꝙ ignorātibus ui
am ſp̄ūs quaſi uidebatur īſanus:nec potuiſſet ſuſti
nere:niſi qr īnumeris uicibus fuit certificatus a xp̄o
ieſu de huius fine ruīe & de renouatiōe ſanctiſſime
regule & totius eccleſie. Huiuſmodi uero uiri ſcī
egidii ſanctitatē quis enarrare ſufficiat?ip̄e enī fuit
quartus frater mīor : tertius legitimus patris filius:
qui tanta uigoroſitate opum prius ſeruiuit in exer
citio actiue ut uere ſicut martha circa plurima uirtu
tum exercitia & actiue miniſteria p labores manuū
p obſequia leproſorꝫ:& p alia uilitatis opera conti
nue ſatagere uideretur :ī qbus pſeuerauit donec ſic
fuit raptus ī cōtēplatione ab influxu amoris ieſu:ꝙ
magis ciuis celeſtis q̄ terenus uidebatur uiuens in
carne. A multis audiui q uiderūt ꝙ ſtatim nomina
ta gloria paradiſi ī illius rapiebatur dulcedinē p mē
tis exceſſum. Hic qn̄ uidebat lcōres uľ ad ſtudia aſ
pirātes irriſorie de pugnis ambarꝫ manuū faciebat
tubā: p eo ꝙ ſicut exponebat exp̄ſſe ꝙ ip̄orꝫ ſtudi
um & ſciētia uidebatur ad quandā uanā tubā fame
& pompe ſeculi ordinata. Hic uidēs carnalē gloriā
quā habebāt filii uani de miraculis ſcī patris:p̄dixit
ſe impetraſſe a domino ut propter ſua miracula nō
erigeretur uana fabrica :nec gloriaretur ocioſa uita
illorum qui ſe gloriantur patres habuiſſe ſanctiſſi
ſimos:quorꝫ nolūt ueſtigia imitari. Nā pp euidēti
am ſcītatis ſigna iſtius beatiſſimi ſcī patris egidii qr
uniuerſaliter mundo patebant:multi expectabant
fratres quaſi ſimilia per ip̄m fieri uel maiora q̄ per
beatum patrem Franciſcum fieri ſentiebant : qđ qr
ip̄m nō latuit in uigore ſpiritus: audio ip̄m reſpon
diſſe p̄dicta. Et addidit ꝙ pp ſua bn̄ficia nō edifica
rent maleficiū cōtra regulā edificii exceſſiui p mira

UVA. BHSC. IyR_070

cula q̄ a dño obtinĕt: qnimo ſi poſſet ad ruinā ſcõ rū toto conamie niteret: licet pp ĩdubitalē ĩuerētiā quā ad ſcm̄ prēm btm̄.F. hēbat: ſuſtieret q̄ ſup cor pus ſuū notabilis fieret eccl'ia q̄ ſēſuali pp'o igere ret ſue eminētia ſcitatis. Sed omnia alia edificia for tiſſime phorrebat. De uirtutibus & cōtēplatiōibus & qſi cōtinuo mētis exceſſu: i quo uſq₃ ad finē uite ſue pſeuerauit & ſe exercuit: hic ſcũs pr̄ Egidiuſ nō poſſet breuit' explicari: qr magnū uolumē p ſe ſcita tis ſue uita reqreret. Tertio fuit ſimilis hic euan gelicus uir Fran. bñdicto iħu pdigio admiratiōis: unde cōueit ſibi illud Eccle. xlv. Similē illū fecit in gloria ſcõꝝ. Gl'ia ſcõꝝ in hac uita ē claritas miracu loꝝ: i qbus btũs Fran. iħu ſil'is ſingulariter fuit. Vt .n. ad lrām nos cōuertamus: hic ſicut iħs aquā i ui num cōuertit: panes multiplicauit: & de nauicula i medio fluctuū maris miraculoſe ĩmota p ſe a terra abducta docuit turbas audiētes i littore. Huic oīs creatura qſi ad nutū uidebat' parere: ac ſi in ip̄o eēt ſtatus ĩnocētie reſtitutus. Et ut cet'a taceā: cecos il lumiauit: ſurdos: claudos: palyticos: oium ĩfirmita tū generibus laborātes curauit: leproſos mūdauit: demōes effugauit: captiuos eripuit: naufragiis ſuc currit: & q̄plures mortuos ſuſcitauit. In qbus om nibus uix eſt iuētus ſil'is illi: q tot miraculis in uita & i morte claruerit iam a ſtatu eccleſie primitiue.

Quarto fuit ſil'is pͥuilegio cōſignatiōis: uñ ſin gulant ſibi cōuenit illud Dani. iii. Spēs quarti ſil'is filio dei. Fuit. n. q̄rtus it' pricipales leuitas: Stepha nū: Laurētiū: Vicentiū: & frāciſcum. Fuit & q̄rtus it' ordinū pr̄iarchas: bñdictū Auguſti. Dñicū & frā ciſcū: & hoc quo ad latios. Nā it'er grecos fuit pri mus regule ĩſtitutor pclarus uir Baſilius: cuius re gula ad pfectionē euāgelii magis uidet' accedere. Hic uero Frāciſcus fuit ſignifer

Sigilli auctoritatis
Vexilli ſtrenuitatis
Et ſignaculi charitatis.

De qbus ĩfra dicet'. Fuit ergo filio diſſil'is nō ſil'i tudie eq̄litatis qua lucifer eē uoluit ſil'is altiſſimo. Eſa. xiiii. ſed ſil'itudie cōformitatis: q̄lis ē ſil'itudo addiſcētis ad iſtruētē: acqeſcētis ad cōſulētē: obedi entis ad ipantē: imitātis ad exēplātē. Hoc aūt pp̄e ē cū uolūtas nr̄a uolūtati diuie cōformat' i uolito: i uolēti motiuo: & uolēdi mō: & i fine itēto: ut uo litū ſit bōitas: motiuū charitas: modus liberalitas: finis dei felicitas qua dei uolūtas cōplet' in oībus. Sed ultra has ſil'itudies fuit i. F. corpalis cōſignatio nis ſingl'itas: ut pp ſingl'itatē incōicabilē: & p̄mis tpibus iexptā: poſſit de deo admiratiue iterrogare pſōas. Quis ſil'is deo i filiis dei. Hic. n. fuit ſingl'a rit' filius dei bñdicti iħu

Subiectus ad honorādum
Attentus ad imitandum
Gratus ad recognoſcendū
Promptus ad obediendū
Conſignatus ad teſtificādū & demōſtrādū: & iſlam mādū & traſformādū totū mūdū pfectionē ſequi uolētiū i ſil'itudinē crucifixi. Sed heu cui ſil'es dicā hoīes generatiōis huius q receſſert de uia pr̄is ſui? Sil'es ſūt pueris ſedētibus i foro: & loq̄ntibus ad i uicē Luce. vii. Sil'es ſūt pueris: qr uoluptuoſi: ſedē tibus i foro: qr deſidioſi: & loq̄ntibus ad inuicē: q̄ negocioſi. Nō q̄dē de his q̄ acciderūt i xp̄i paſſiōe: ſicut eūtes emaus: de ſuis uanitatibus & mūdi ru moribus: qr tuml'tuoſi. Hos tumultus quos i eis ābitio & locoꝝ approp̄atio: & charitatis extictio: & uāitatis effuſio pepit: ſentiūt puuli q i medio eo rū uiuūt: q admodū barchaꝝ puaꝝ i mari turbulē to corruptiōis huius ſtatus pdcōꝝ tēpeſtatibus a gitāt'. Hi ſūt. iiii. uēti peſſimi q pugnāt i hoc ma gno & horrido mari. Vtinā iam nūc iſtāte q̄rta no ctis uigilia & appropiq̄te aurora uēiat ad nos iħs cū patre nr̄o. F. & has trāſgreſſiōis ūdas faciat nos calcare.

Ieſus ſeraph alatus Cap. iiii.

Oſtq̄ uir ſcũs & deo charus. F. uitā redem ptoris iħu obliuiōi a mūdo traditā in ſua cōuerſatiōe ſcā deſcripſerat: & i regl'a ſta tuerat euāgl'ica: ſicut ĩfra dicet': ut plene toti mun do cōſtaret q̄ hec erat uita ip̄ius ſaluatoris iħu quā i regl'a & i uita dſcripſerat. Ip̄e piiſſimuſ & miſecorſ i generationē futurā iħs ſciēs pſecutiōes malas ex poſitiōes & trāſgreſſiōes: quas pati debebat regl'a euāgelica: & imutatio. F. pfcā: ut toti mūdo cōſta ret talia opātes eē mortis filios: & iħu crucifixo cō trarios: ut puo poſſit iſtitutionē regl'e tpe: tā uitā .F. q̄ iſtitutā regulā ſigno ſui pōtificii cōſignat' mi raculo oībus ſcl'is iaudito i carne bti. F. ip̄mēs ſil'i tudinē uulneꝝ ſue ſacratiſſime paſſiōis: quas bien nio ſuo ſacro portauit i corpe armiger xp̄i. F. cōtra naturā uiuēs apto latere: ex quo ſacꝝ ſāguinē fūde bat mēoriale effuſi p nobis ſāguis dei uiui. Stupē da ſūt hec ſigna: & i maximā reuerētiā ſci: & amo rē piiſſimi iħu: & i ſecuntatē ĩdubitabilē ſeq̄le xp̄i i ducētia contemplātēs. Nā ſūt

Rememoratiua ex pte dei
Demōſtratiua ex pte ſancti
Pronoſtica ex parte noſtri Nā piiſſimus iħs i hac impreſſione ſublimi demōſtrauit
Suā beniuolētiā acceptantem Franciſcū
Diuinā ſuā prouidētiā prouidētem de ip̄o
Suā iuſtitiam conſeruantem ip̄m
Suā potentiam contra naturam ip̄mentem i ip̄o.

Nā i ſignū beniuolētie acceptātis aico ſuo fide liſſimo: imo dilectiſſimo filio: imo al'i ſe ſue ſil'itu dinis ip̄ſſit charactetes: ſue carni ip̄mēs q̄nq₃ ſpe cioſiſſimas margaritas ſigītuas celeſtis theſauri. v. ſipidiſſimos lapides expugnatiuos golie aduerſa rii. v. uernātiſſimas roſas ornatiuas nuptialis thala mi. Sic dilecte ſpōſe pſone. F. p mēte & carne inq̄ ens p Aggeū prophetā. Ponā te quaſi ſignaculū: qm̄ elegi te: ponā inq̄t iħs quaſi p temetip̄m nō p aliū appuit: ſicut i ſua pſona non i alia carnē aſſum pſit: & in ſua carne cōuerſatione paſſibili pfectionē euāgelicā exemplauit. Sit p ſemetip̄m franciſcum in ſue pfectionis acceptate ſignaculum figurauit.

UVA. BHSC. IyR_070

Dicit autē quaſi ſignaculū pp defectū anologie q̄
ē in oī alia pfectione extrema a xp̄o ieſu. Nō enim
pñt equari adoptio gr̄e & generatio nature: & pſo
nalis unio cōformitas uolūtatū. Dicit autē qm̄ ele
gi te quaſi mera gr̄a te feci āgelū ſexti ſignacl̄i quē
ex oībuſ filiiſ gr̄e ad hoc elegi: q̄ iſirma mūdi eligo
ut fortia queq; cōfūdā. Secūdo hec ſigna ex pte
ieſu i carne fran. demōſtrabāt ſapiam ꝓuidētē. Rex
.n. ſapientiſſimus illud qd̄ nulla uult obliuione de
leri: ſigno ſue maioris appentie ſignat. Et qr reno
uationē ſue paſſionis quā in corde franciſci ſculpe
ſerat p continuā trāſſormationē ſue crucis: & ipius
ſue crucis pfectionē uirtuoſam quā in regula ſcā de
ſcripſerat: nulla uolebat maculatione fucari. Idcirco
ad ppetuā rei memoriā ſue paſſionis ſigna ipreſſit
in carne franciſci: ut nō dicat humana ſegnities ad
fugiēdum xp̄i ueſtigia occaſiones exquirēs. Signa
nō uidimus: iā nō eſt ꝓp̄ha. Sed dicit ieſus de fran
ciſco cuilibet ipius legitimo filio & imitari ſollicito
illud. Exo. xiii. Erat quaſi ſignū i manu tua. i. obſer
uatione cōpleta regl̄e ꝓmiſſe. Erit ſignū i carne. ſ.
teſtimoniū idubitabile q̄ p ipſum reuocata eſt ui
ta mea. Sequitur: & quaſi appenſū āte oculos tuos
ob recordationē: ut ſicut qd̄ ante oculos pēdet nō
pōt obliuiōi tradi. Sic nec a mentibus filioꝝ cadat
memoria patriſ ſāctiſſimi: nec peat obliuione fuſus
ſanguis ieſu xp̄i q in nouis franciſci uulneribus re-
caleſcit. Tertio ſigna felicia uulneꝝ ſignauerunt
iuſtitiā cōſeruantē. Domus euāgelice ſignātur cru
ce picta: ut ſub ꝓtectione papali pſiſtere cognoſcā
tur. Et pontifices pp hoc cōſignāt eccleſias ut ipſa
rum cōſectatio uideatur. Templū ergo ſanctiſſimū
aīe & carnis franciſci & regulā inſtitutā ab ipo con
ſignauit & conſecrauit pontifex ſūmus ieſus & ſub
ſua ꝓtectione accepit: ut de cetero nullus audeat ſi
bi eſſe moleſtus: qr ſtigmata domini ieſu i ſuo cor-
pore portat: & fratribus plene conſtaret: q̄ regula ē
tanta ꝓtectione munita: q̄ quicūq; hanc regulā ſe
cuti fuerint: pax ſup illos & miſericordia & ſup iſrl̄
dei: unde primo ſuper franciſcū ſignatū fuit thau
protectionis diuine. Sed & eius eſt officiū ſignare
thau: ſuper frontes uirorum gementiū & dolentiū
de conculatione & tranſgreſſione regule & cōſiḡre
ut non pereat in exterminio iminētis preſure quo
dei ira ſeuit in regule tranſgreſſores. Quarto
in ſacris uulneribus ſancti ſignat ieſus potētiā ipri
mētē qua imprimit terrorem aduerſariis: & amorē
filiis. Nam he ſunt littere anulo regis aſſueri ſigna
te quibus nullus contradicere audet: quantūcūq;
non appetat imitari ſed i filiis legitimis tantum po
tentia ieſu amorē imprimit & uigorem: ut non du
bitent: q̄ ſicut uirtus ieſu uitam franciſci ſenſibilē
per ſupernaturalē potentiam tenuit in corpore uul
nerato. Sic etiam contra naturales noſtre carnis de
fectus uirtus ieſu ipſos ꝓteget & ꝓtexit in litterali
obſeruātia rigoris illius ſanctiſſime regule ſup quā
ſic aperte influit uigor ſanguinis crucifixi. Certe nul
lus debet dubitare: quin tota eius uita regetur a
chriſto ſiue in tribulatione: ſiue in conſolatione:
ſiue in infirmitate: ſiue i ſanitate: qui uoluerit hu-
iuſ ſanctiſſime regule ſeruare promiſſum: nec i eius
obſeruantia permitteret aliquid euenire niſi ſalutife
rum & perutile obſeruanti: hoc eſt ſignum de quo
dicere poteſt ieſus franciſco illud. Exo. iii. Ego ero
tecum autem hoc habebis ſignum q̄ miſi te cum
eduxeris populum meum de egypto ſacrificabis
domino in monte ſancto: hoc eſt ſignum quod ie
ſus promittit ad populos exaltandos: hoc ē ſignū
funiculi coccinei qui pendet in feneſtra corporis
franciſci: quo. Raab meretrix a iericho exterminio
defenſatur. Aſpitiant ergo elephantes ſanguinem
uue aut mori in rubentibus uulneribus patris ſui:
acuant prelium contra omnes obſeruantiam ſan-
cte regule impugnantes: nō dubitantes per impri-
mentis ieſu potentiam ſub ſigno uirtutis ſue cele-
ſtem uictoriam affuturam. Vide igitur in ſacris
ſignis quibus regula ſigillatur piiſſimum ieſum: ſā
cte regule obſeruatores amplexantem beniuolen
tiam: ut legitimos filios illuſtrantem ſapientia:
ut couſiliarios ſuos ac ſecretarios ac mundo predi-
catores & nuntios conſeruantem iuſtitia: ut dome
ſticos proprios roborantem potentia: ut ſue uinee
operarios ac ex his omnibus reficientem ſufficiētia
temporali autem affluentia ſpirituali: ut in uigore
ſpiritus primum querant regnum dei & iuſtitiam
eius: nō dubitantes q̄ omnia mala adiicientur ple
niſſime a promiſſore ieſu qui huius promiſſionis
pignus dedit eis ſigna ſacratiſſime paſſionis in car-
ne a maculis patris ipſoꝝ: hoc ergo ē: q̄ ſignificāt
ſacratiſſima ul̄nera ex parte dei. Ex pte uero pr̄is
ſantiſſimi ſunt iſta ſigna inſignia

Intenſi decoris: ſiue mūdiſſime puritatis
Incēſi amoris: ſiue ardentiſſime charitatis
Immēſi uigoris: ſiue ſtrenuiſſime ꝓbitatis
Impenſi honoris: ſiue ſubliſſime dignitatis

Primo decorē oñderūt poſt mortē cū i candidiſ
ſima carne r̄ſurrectiōis ſpēm pmōſtrāte claui nigre
ſcerent: & uulnus lateris ut uernās roſeus flos rube
ret. Sed in uita fuerūt ſigna perfecte expurgationis
ab oī corruptione i aīa & i carne. Speculū eni macu
latū: & aqua turbata uel lutoſa nō reddūt ſpēm: ſed
politū ſpeculū & aqua puriſſima & quieta. O q̄ per
fecte redderet ſpeculū figurā oppoſitā qn̄ tāte eſſet
uirtutis q̄ etiā ex parte plūbi r̄dderet ſpēm decorā
& clarā: ſicut faceret ex pte uitri. Vitri ſimilitudinē
tenet aīa. ſ. plūbi caro. Quātus ergo dcor puritatis
fuit i frāciſci aīa ad reddēdū imaginē redēptoris ie
ſu qn̄ & i carne ſic ſculpta fulgebat redēptoris eius
figura? Certe ieſtimabile ſignū puritatis. ſ. fuit talis
figuratio euaporās i carne ſatis eſt ꝓbabile: & mul
tū deuotū credere: q̄ ſeraphica manus ieſu tunc illā
carnē purgauit ab oī rebellione. Vere de eo pōt di
ci illud. Ezech. xxviii. Tu ſignaculū ſimilitudis ple
nus ſapētia & pfectus decore i deliciis padiſi dei fu
iſti: oīs lapis pcioſus operimentum tuū. Siſ̄itudo
pr̄is ē, uerbum dei ſpecioſiſſima ſpēs & formoſiſſi-

UVA. BHSC. IyR_070

ma forma.Pulcherrimus ergo & uenuſtiſſimus erat fran.q ſignaculū dicit̄ ſimilitudis tā formoſe.Cādor.n.eſt lucis et̄ne:& ſpeculū maieſtatis: & imago bonitatis illius:ꝑbat pſpectiuus:ꝙ quāto mediū ē purius & ſincerius:tāto magis pceptiuū ſpecierū.Quia igit̄ corpus.f.fuit ſic figuratum ſpecie crucifixi:ſignū ē ꝙ caro fuit puriſſima:& aīa puritate quaſi deificata.Tu igit̄.F.ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapiētia.Sapiētia.F.erat celica:deſurſū deſcēdēs:pudica:pacifica:modeſta:ſuadibils rationis cōſentiēs:plēa miſericordia & fructibus bonis. At ecōtra multoꝝ ſapientia ē terrena: q̄ſtuoſa aīalis:quia uoluptuoſa:diabolica:quia litigioſa & impugnatiua bonoꝝ.Sequit̄ perfectus decore. Fuit .n.perfectus decore uirtutū:morū: & ſtigmatum. Hūc.n.decorem ꝑbat

Innocētia:qua beſtiolas & auiculas affectu deſiderabili ad ſe traxit.

Caro que poſt mortē quaſi glorificata reſplēduit.

Anima que ſub ſpecie ſtelle prefulgide in empireo ſe recepit. Sed & miracula q̄plura qbus poſtmodū choruſcauit. Secūdo fuerunt inſignia ardētiſſime charitatis.Bn̄ ē fornax accēſa qn̄ flamma exiit p lata.O quo amore.F.ardebat:cui āpliſſimi cordis ſ̄gio n̄ ſuffecit quin flāma amoris euaporaret p qnqꝫ corporis apturaſ fecit ſibi feneſtraſ ignis ille uiolēt̄:qr itra fran.aniam claudi nō poterat:& ideo penetrauit & incēdit carnē uicinā: ut poſtmodum cūcta mundi climata iflāmaret.O quāti uigoris ē ille ignis q mare humidū icēdit?Et quid caro ad ignem ſpūs ſancti:niſi humidum mare flamma eius extiguens?O q̄ ardebat deſſiccata ab omni amore mūdi regio mētis fran.quādo ſic hūide carnis ſue flāmeſcebat & rubebat ſpiritus ſancti igne. Pone me ait ih̄us ut ſignaculū ſup brachiū tuum: quia fortis ē ut mors dilectio:dura ſicut iſernus emulatio:lāpades eius lāpades ignis atqꝫ flammarum.Aque multe nō potuerūt extinguere charitatem. Vide ornatiſſimū charitatis proceſſum: primo quidē fuit i corde:pone me ait ieſus ut ſignaculū ſup cor tuū.Ieſum ut ſignaculū ſuper cor ponit:qui nihil itra cor niſi ih̄m recipit. Secūdo fuit i opere:ut ſignaculū ait ſup brachiū tuum.Signaculum ſuper brachiū eſt ieſus:quādo oīa fiunt ad honorem ſuū:& ad ſue imitationis exemplū.Omnia ait apoſtolus i gloria dn̄i noſtri facite:quia fortis ē ut mors dilectio.Mors uno ictu trifurcato ſeparat animā a mūdi habitatiōe:a ſuoꝝ ſocietate:& a carnis uniōe:ac p hoc ab omni paſſiōe nudū emittit: cuius dilectio morti compatur.poſt ieſū & apoſtolos:ita plene ſicut dilectio iflāmati Fran.& eius ſtatus.Nam tria p̄dicta in eo fecit pleniſſime ſpūs ſancti amor:ſed & uirtuti mortis ſue regule perfectio compatur:quia mētem quā eius obſeruantia accipit:ab amore mūdi fūditus occidit:& uere ad hūc amorē ſequit̄ dura:ſicut iſernus emulatio.Sicut.n. infernus nulli pcit:ſic amor i corde fran. & in uita fuit tāte emulationis ad ſimilitudinē crucifixe uite

ieſu:ꝙ nulli pcebat tēpori:loco:cōditioni: pſone: infirmitati ſue cuicūqꝫ reſiſtēte:quin omnia ſuperans ſemp & ubiqꝫ uellet xp̄i ueſtigia imitari.Non memini me i tam bona ſignificatione reperiſſe i fernum.Recordent̄ ergo filii īn oī afflictiōe & pſſura qr dura ſicut iſernus emulatio.Emulamini ait apoſtolus cariſmata meliora:nihil melius xp̄i uita: cuius lāpades ignis atqꝫ flāmarum:quia incendūt & illumināt totū mundū:& aque tribulationū q̄tuncunqꝫ multe magis accendūt charitatē ſic flammatā q̄ extingūt. Erupit autē hic ignis ſpūs ſancti in lāpades flāmarum per feneſtras uulnerum

Virtute imaginatiōis predicte

Virtute admiratiōis ꝓmotiue

Virtute dilectiōis tā apparētis ieſu:q̄ ſuſcipiētis.f. perfectiue.Nam ſcd̄m mūdi ſapientes imaginata fortiſſime contigit in te acciderūt.Sequit̄ enī multum corpus animā i actionibus ſuis.Et idcirco cōtinua imagiatio xp̄i paſſiōis que a pricipio fuit in corde franciſci fuit magna diſpoſitio ut ad hāc realitatē ueniret.Nā & circa cōuerſionis ſue p̄mordia appuit ei ieſus uelut crucifixus:& memoria paſſionis eius uiſceribus cordis eius a deo ē ipreſſa medullitus:ut & plagas dilecti ih̄u oculus mētis q̄ſi iugit̄ cerneret:& uix exterius a lachrymoſis gemitibus cōtinere ualeret.Huius paſſiōis inhitantis itra mētē Fran.fuerūt idicia oracula celitus fcā:tam in palacio cū armis cruce ſignatis quod ipē uidit: q̄ ipa appitio quā nūc diximus ſibi fcām: q̄ crux quā uidit frater Silueſter ex ſuo ore pcedētē:& crux gladialis quā ſacer uidit pacificus uiſcera ſua tranſfigere:& forma crucis i ſua eleuatiōe i aere:cū de titulo crucis ſciſſimus p̄dicator imitator frāciſci p̄dicabat antonius:iuxta qd̄ ꝓſpexit āglicus uir monaldus.Sed & ſacꝝ thau:qd̄ i facie frāciſci ipam ue nuſtās appuit q̄ſi ſex teiſtmōia credibilia facta ſūt nimis: dū ab hac ſeptia i qua ih̄s eidē ipreſſit ſtigmata:accipiūt teſtimonium firmitatis.Et hīc tanq̄ diſpōnes p̄ambule cōgrue p̄mittūt̄. Scd̄o fuerūt impſſa uirtute admiratiōis ꝓmotiue.Nā pepit oues iacob uarios fetuſ i aſpectu uirgaꝝ.Hac admiratiōe ſuſpēſus .f.i uiſiōe dilecti ih̄u ſub ſpē ſeraph totus ꝓmouebat̄:ut ipius figuraret̄ effigie.Intellexit nāqꝫ dn̄o reuelāte ꝙ ob hoc huius uiſio ſic ſuis fuerat p̄ntata cōſpectibus:ut aīcus xp̄i p̄noſceret ſe nō p martyriū carnis:ſed p icēdiū mētis totum i crucifixi ih̄u ſimilitudinē trāſformādū. Sed t̄tio uirtute dilectiōis fuerūt ipreſſa pfectiue. Nā igneus ih̄s ſcitillās diuitate & hūana facie apparente ſupra cor & corpus frāciſci tam flāmeū ignem & uigoroſū effudit:ut fieret cor ſuū taq̄ cera liqueſcēs: quia diuinus amor habet uim laq̄fatiuā ut ē dictū & uim figuratiuā ad modū cere fluentis in ſculpturam ſigilli.Sic.F.& mente & carne totus fluxit itra ſculpturam uulnerum apparentis dilecti & tranſformatus eſt amans in amatum:igitur ignis hēt uim reſilitiuam & depaſcens terreſtrem materiam ſemp tendit ad ſūma:quia eius ē proprium ſurſum ferri:

UVA. BHSC. IyR_070

ideo ignis diuini amoris depaſcens cor.F.& carnẽ
incẽdens:eam figurando inflãmauit & ad ſua alta
ſubuexit. Completum eſt in illo qđ autẽ petebat
de ſeipſo. Abſorbeat queſo domine mentẽ meam
ab omnibus que ſub celo ſunt ignita & mellifluã
uis amoris tui:ut amore amoris tui moriar:qr amo
re amoris mei dignatus es mori. Intelligant er-
go filii effigiati patris i corde incendio apparitiõis
ſeraphice ꝙ effigiari debent ipĩ ignea ieſu crucifixi
one in mente:ut ſint quaſi quidã xp̃icole crucifixi
ieſuũculi ſua uita uiuentes in p̃m ſe tranſformatos
ſentientes in paſſibili carne. Intellexi fuiſſe reue-
latum ſanctiſſimo patri ꝙ ipſe ſingulariter erat miſ
ſus in mundum ad reſtaurandũ ruinam ſeraphici
ordinis. Non enim ẽ dubiũ ꝙ de illo ordine fuiſſet
lucifer ſi ſtetiſſet & ſummus: ũde magnam ſtragẽ
ſuoꝝ icõpariũ i illo ordie feciſſe creditur que de flã
meis mẽbris ieſu reparari debebit. Affirmabat etiã
ſanctus ille frater maſeus q uiſionem uidit: de qua
in legẽda habetur ꝙ ſedes illaq uã uidit ſeruari.f.fu
it dcã ſibi fuiſſe luciferi:qđ frat̃ bonauẽtura hũana
diſcretione conticuit:propter detrahentiũ morſus
ne imperſuaſibilis in illis p̃mordiis eſſet ſermo. Sic
& multa alia magnalia ſacti tacuit:maxime illa que
uidebantur nimis defectum tranſgreſſionis diſco-
perire quã oculis ſuis cernebat in filiis:licet nec oĩa
tacuerit:ſed q̃ſi ſub claciſo multa dixit: ũde & i illa
uiſione occulte poſuit ꝙ ſedes illa ceteris erat ſub-
limior. Credo autem ꝙ quo ad multa locũ luciferi
.f.tenet in celo. ſed quis locũ eius quo ad omnia
teneat hoc ieſu diſpenſatori ſedium eſt ſeruandum
arbitrio:nã nec ipſe nec mater illa ſunt ſede conten
ti:quia ipſam impropo cionaliter ãtecellũt. Fu-
erunt tertio ſigna.f.iſignia ſtrenuiſſime probitatis
Et ſtrenuiſſimos milites faciũt reges prouidi i bel
lis periculoſis regalia inſignia baiulare. Quia igi
tur.f.ſũmum regis ieſu ſignum ſuo geſtauit i cor-
pore:ſingulari p̃ualuit p̱bitate. Firmũ ait apoſtolus
firmamẽtũ dei ſtat hẽns ſignaculum hoc.ii.thy.ii.
Stetit.f.in bello tentationis i modũ firmiſſimi fun
damẽti. Et nõne ut renouatum fũdamẽtũ edificiũ
eccleſie ſtabiliuit? ſicut per uiſionẽ domini inocẽtii
comprobatur. Primũ fundamentum eſt ipſe euan
gelice religionis & futuri ſublimiſſimi tertii ſtatus
mũdi. Iſtud fundamentum
Humilitas profundauit
Patientia conquadrauit
Paupertas extersit
Charitas comendauit
Oratio & comtemplatio in fabricã erexit.
Leuate ait hier. i ſyon ſignũ. Syon ſpeculãs & refor
mãs uitã xp̃i ieſu aĩa fuit.f.ubi ſicut in altiori loco
xp̃us uexillũ poſuit q licet ſit eminẽtior ſitu & eui
dentior uiſu:nõ tñ p̱iculoſior caſu: Nã ibidẽ eſt al-
tũ qđ p̱fundũ:qr q ſe humiliat exaltabit̃:& ubi hũi
litas:ibi ẽ ſapiã xp̃iana. Quarto fuerũt.f.iſignia
ſublimiſſime dignitatis. O quanta dignitas eiſdem
ueſtibus cũ ieſu celi rege ueſtiri:hec eſt purpura re-
gis iuncta carnalibus humanitas.f.xp̃i ieſu fluens r
iuulis ſanguinis proprii in quo quaſi in ſanguine pi
ſcis uirgineã ſuã carnẽ itinxit. Hac purpura ueſtiuit
Ihs rex militem.F.dũ fecit ſibi palliũ coccineũ:dũi
carnẽ ſuã aſperſit ſanguine uulneꝝ:hoc fuit maxĩe
dignitatis faſtigiũ:ut merito ſibi cõueniat illud Ec
cle.xlv. Corõa aurea ſup caput eius exp̃ſſa ſigno ſci
tatiſ. Sic ergo ſig̃ficãt ſigna iſignia uulneꝝ crucifixi
mira ex parte franciſci. Vltimo ex parte noſtri ſũt
ſignificatiua mirabiliter nã ſũt efficaciter
Excitãtia tepidos ad deuotionẽ exemplariter
Adducentia deuios ad directionem fiducialiter
Cõfortantia timidos ad tuitionẽ ſublimiter
Attollẽtia ifirmos ad fruitionẽ feliciter.
O quãtũ excitant tepidos. Nã primo extrahũtur
uexilla picta & cruces picte & mortue: & per manũ
peccatricẽ ſepe fabricate:& ſit ſibi reuerẽtia pp me-
moriã crucifixi. Quid igitur faciẽdũ eſt imagini ui
ue ſanctificate flãmee ſculpte in carne.F.digito dei
uiui? O quãte reuerẽtie eſt uidere:tangere minimũ
opus qđ manibus ſuis ieſus feciſſet: quãto magis
illud ſublime opus qđ ad totius mũdi inflãmatio-
nem ſic ſapienter ſic amabiliter fecit:ſculpſit figura
uit:inflãmauit:& conſecrauit? O quãte reuerentie
locus iſte ſacer mõs aluerne: in quo ſic ſingulariter
ſic ſublimiter &:ſic familiariter: ſic efficaciter in for
ma ſeraphica dignatus ẽ ieſus apparere & fundatio
nẽ tertii ſtatus mũdi:ſic ſigilare:ſic inflãmare: ſic in
ſignire:non ſolũ hominibus:ſed ſeraphicis ſpiriti
bus reddere. Vere locus iſte eſt domus dei & porta
celi: uere locus ſpũalis incendii quẽ illi duo ſeraph
magnus & p̱uus uoluerũt ſua preſentia inflãmare.
O miſera & gelida aĩa mea cui indigne cõceſſum ẽ
habitare i fornace celeſtis icendii:& ibi de flãmeo
ieſu & ab ipõ iflãmato.F.iſipido ſtilo ſcribere. Cer
te ſi non eſſes dura glatie frigidior: nũq̃ poſſes i te
ſubſiſtere tãto probato p piiſſimi ieſu miſericordiã
igne ſed fons omnis mali quicquid ieſus & piiſſia
eius mater & eius ſignifer.F.ſui infundunt incẽdii
aqueus tuus humor carnis & mundi ſupernatans
extinguunt. Non eſt remediũ bone ieſu niſi celum
& terrã ſic incendas ꝙ mee ineſtimabilis frigidita-
tis menſura:uelim nolim undiq; uallata flãmeſcat.
Mirum eſt autem qđ mihi accidit: qr licet ex debi
litate de mõte ſacro deſcenderim ut alibi ſcriberẽ:
non potuit nec minimũ uerbũ ſcribi:qđ huic opi
poſſet aptari imo totũ oportuit deſtrui & refici ite-
rato. Pone ignem tuum ieſu piiſſime & influentia
tue apparitionis ſeraphice in hac tua ſcriptura tranſ
funde & ne malitia actoris & tui uiliſſimi inſtrumẽ
ti fructum legentis impediat inuiſcera tui amoris
icendium i ſcriptura: ut ſupra legentes tuus ignis
ſcintillet & eos aĩet ad tuam paſſionem deflendã:
ſequendam:& imitãdam ad uitam euãgelicam &
p̱miſſam ad obſeruandam dimiſſis deuiationibus
accẽdãt. Teſtis es tu radix ieſſe qui ſtas i ſignũ
populoꝝ & qui ad excitandos tepidos iſigniſti.F.
ꝙ nihil aliud i hac ſcriptura me mouit:& utinã tibi

UVA. BHSC. IyR_070

placeret ꝙ ſemper nomē ignoret actoris:ne iſtru-
menti malitia efficatiā tue principalis iſluentie im
pediret:fiat tamē uolūtas tua pauper pietatis ieſu
ſicut ī celo & ī terra.Sed & tu pat̄ frāciſce ꝑde chri-
ſto ſtigmata tibi ī hoc ſacro loco īpreſſa:ut cito tua
regula reformet̄:& nō tam tepida q̄ gelida corda
tuo iflament̄ exēplo:imo chriſti ſanguine renoua
to Secūdo ſunt iſta ſigna ex hoc dirigentia deui
os:quia facta plus monent q̄ uerba:& operationes
ſunt credibiliores ſermōibus.Idcirco facto nō ſolū
uerbo ieſus xp̄s direxit deuios ſtigmata imprimen
do .F.Nam in cōpitis uiarū erigūtur cruces:ut uia
regia cognoſcat̄:& ab ipa nullatenus deuietur.Pro
pter quod & uia regule ſignata fuit ſigno ieſu.Sed
heu nō crediderūt uerbis ſigni prioris:declinantes
a ſemitis ſuis.Nā & Daniel ꝓphetice ſcripſit ſigna
uiſionēq; poſt dies multos. A.domine ieſu uiſio
ꝓtelata ē ī dies:quia uſq; hodie ī cōmuni nō ſerua
ta ē regula ſic ſignata:& iā deſolatiōis eius pluſ q̄
ſeptuageſimus ānuſ ē:lōgior fuit noſtra captiuitas
q̄ illa quā fecit filia babylōis miſera filiiſ iſr̄lis. Aſſū
me ergo alteꝝ Zorobabel ſeruū tuum:& pone eū
quaſi ſignaculū:& fac egredi ſermonē a facie tua:
ut iterū reedificet̄ hieruſalē & templū quod in ea
deſtructū eſt;quia niſi captiuitatis huius abbreuia-
ueris dies:ſaluari nō potent omnis caro. Tertio
ſunt hec ſigna iſignia fiducialit̄ confortātia timi-
dos peregre tranſeūtes p barbaras natiōes. Confi
dunt quādo deferunt lr̄as ſecuti conductus.Sed iā
nunc ī carne.f.regulā ſigilaſti ipō precedēte intrepi
de deduxiſti populū tuū precedēs in colūna ignis
& nubis:& uidētibus icredulis filiis fecíſti ſigna ī-
gētia:& cuſtodiſti ab omni uia ꝓficiſcētes:ſed non
defuerūt cucumeri & pepōes pori & cepe:& allia:
& olle carniū egypti que facerēt pſidos retrorſum
cōuerti.O quot ꝓſtrata ſūt corpora ī ſepulchris cō
cupiſcētie:& quot de regula murmurauerūt q a ſer
pētibus perierūt.Nā & illa p̄ſumptuoſa Maria pru
dētia carnis:quā uocauerunt diſcretionē ꝓuidā nō
loculos ſed amplos theſauros ī libris:calicibus:pa
ramētis:& palaciis faciētē:uſq; hodie extra caſtra
regularis obſeruātie ī clauſtris & magnificis locis
perdurat leproſa.Cura eā pater ſanctiſſime & potē
tiſſime ieſu:& imple faciem eius ignominia: quia
pater ſuus amoreus & mater cethea nimis abunde
ſup faciem conuerſatiōis extrinſece abominabili-
ter ſpreuit:& eā fetidiſſime maculauit.Cū eam pa
ter miſericordiarū ad preces fidelis tui.f.quaſi alte-
rius Moyſi cui ipſa detraxit : ſuam corrumpendo
regulam:dicens per falſam diſcretionem ꝙ. & ſi-
bi dominus ē locutus.Nam iudiciū manifeſte ſup
eam eſt:quia corpus eius apparet candens lepra ſi-
cut nix.O mala nix:que refrigeraſti corpus ītra: &
extra mundum ſeculariū excecaſti:purga eam pur
gator ſordiū nr̄aꝝ ieſu:quia īpleti ſūt dies purga-
tiōis eius.Et ſaltē miſerere illi paupercule tue ma-
tri uere genitrici marie:que ī ſtabulo hūani oppro
brii:& in p̄ſepio uſus pauprimi in pauptatis pan-
niculis te reclinat exul & pegrina:uō ī bethleē ſed
intra exteras natiōes:ubi etiā tuū preſepiū deuian
tiū moleſtia pturbat̄:& puulus tuus ſpūs natus in
eis herodiana crudelitate q̄ritur:iugulat̄:uinculat̄:
& occiditur:& uox flentiū ſuoꝝ ī rama auditur: &
tua gratioſa rachel flet filios ſuos pſequi:& n̄ uult
conſolari quia nō ſunt ī pace dimiſſi ſanctā regulā
obſeruare.Nā littere ſecuri cōductus tui in ſtigma
tibus.f.ſunt p̄ſumptiōe temeraria dilacerate:& iti-
nerātes ſub eius cōfidētia ad nihilum iam redacti.

Fac q̄ſo quod ſequit̄ opus ieſu in hoc ultimo
iiii.ſigno:nā ſūt attollētia hūiles ad fruitionē.Ele
ua ergo hūiles tuos ī ſignū tui hūilis filii:fac appa
rere ī celo corporis gl̄ificati.f.fac ipm reſurgere q
dormit ī t̄re puluere.Nā & p̄dixiſti p os Hieremie
prophete ſci.xxxii.Et īprimet̄ ī libro ſignum:& te
ſtis adhibebit̄ ī t̄ra beniami.O dn̄e īpreſſiſti ſignū
ī libro.f.ſed repoſuiſti illud ī uaſe fictili & uſq; ho-
die theſaurus euāgelici agri nō emittit̄:& liber ſi-
gnatus & ſigillatus uulneribus tuis contēnitur.&
cōpleſti uerbū tuū:quod ī t̄ra beniamin filii dexte
re tue poſſideat̄ poſſeſſio altiſſime pauptatis:de q̄
dixiſti ī libro ſignato.Hec ſit portio uſtra q̄ pdu-
cit ī terrā uiuentiū tui dilectiſſimi frēs totalit̄ īherē
tes niſi aliud ꝑ nomie dei nr̄i ieſu xp̄i ī populum
ſubdit celo hī:uel Cōpletū eſt ſciſſime pat̄ qđ ꝓ-
miſiſti ī illo pp̄ha:ꝙ erāt filii iſrael & filii iuda iu-
git̄ faciētes malū ī oculis eius ab adoleſcentia ſua:
quouſq; nūc exacerbāt te ī ope manuum ſuaꝝ. Et
nūc dn̄e tradiſti eos & pricipes eoꝝ & pp̄has eoꝝ
& ciuitatē ſcām in manu regis babylonis:& dilace
rauerūt libꝝ quē ſignaſti ſeruo tuo.f.Miſeref ergo
nr̄i pr̄ miſericordiaꝝ:cōfirma nobiſ ēptiōis euāge
lici theſauri libꝝ ſignatū:ī quo poſuiſti ſtipulatio
nes & rata uerba.f.ꝓmiſſiōis q̄ dixiſti patri nr̄o.f.
& ſigna foriſecus uulnera patētia in celo & ī t̄ra:ꝓ
pt̄ qđ cōueio te hodie oīum tuaꝝ ꝓmiſſionū ip̄e
ctor ihu p illud iuiolabile teſtamētū qđ renouaſti
in carne.f.& p illud imobile iuramentū:qđ ſibi p
temetipm appēs iuraſti tangēs ſacroſcā manu tua
libꝝ quē cōſecraſti carnis ſue:& ſeraphico calcſo ſi
gilaſti.Adiuro igit̄ te ī loco ꝓmiſſiōis huius p illa
q̄ mēoraui ſacratiſſima ſigna tua:ut puulis orpha-
nis deformes ſciſſimū teſtametū pr̄is qđ reiecerīt
a p̄ncipio filii abalienati retrorſū:pp qđ merito tra
didiſti eos ī deſideria ſua:ut faciāt ea q̄ nō cōueni-
unt.Et ego miſer de retrocedētibus fui & ſum:ſed
hoc ſolū hēo ſpei:ꝙ gemo ſuper malis q̄ uideo:&
quaſi cōtiue cor mihi ſcidit̄ p̄ dolore & deſiderio
cū multis puulis tuis quoꝝ gemitus & cōtēptus
tibi piiſſime pat̄ allego quos ī eis formaſti:ut pfi-
cere digneris deſideria q̄ īmiſiſti.Nā cū eis ut dixi
toto corde deſidero ſeruare iuiolabilit̄ ſciſſimā re
gulā quā ſignaſti ſpū ꝓmiſſiōis ſcō:& ſciſſimū te
ſtamētū.f.pr̄is nr̄i:quod nō ſine effuſiōe ſanguis
dedicaſti:& confitebor tibi hodie peccata mea &
pr̄um meoꝝ.Reſpice q̄s dn̄e ad hūilitatem nr̄am:
nā īminuti ſumus dn̄e plus q̄ oēs gētes. Nā occi

UVA. BHSC. IyR_070

dimur:&iugulamur in uia ſpiritus tui & non aude
mus nec in dolore clamare nec oſtendere nos ſenti
re nec exterius lachrymarī nec dicere ꝙ mors nō ſit
ſaluberrima uita. Deus meus q̄ durus eſt hic carcer
ueritatis tue ꝙ nō ſolū ueritas uinculatᷣ & in plate
is occiditᷣ:ſed ip̄a ueritas cōpellitur ſe ipſam nega-
re:& ſub dn̄io mendacii profiteri. Nam & ſi hec
mee confeſſionis contritio ad manus illorū qui re
gunt populum tuum deueniret:tota huius libelli
ſcriptura:puto ꝙ nō deficeret ſcarpellum ſcribe ad
dilacerandum librum:nec arula hyemalis algoris
nec rabies furioſa ad comburēdum ipſum nec mi-
hi neruus nec locus lutuoſus deficeret. Hie. Intuerᷣ
ergo domine & reſpice opprobrium noſtrū & fac
nobiſcum miſericodiam:non propter nos:quia di
gni ſumus omni malo ſed propter nomen tuum
magnum quod pollutum eſt inter gentes & pro
pter uitā tuā ſanctiſſimā: q̄ mēdatio trāſgreſſionis
nr̄e oſ̄ditᷣ mūdo leproſa:& i ꝓpatᷣ eccl̄ie tue ſcē ꝙ
uita tua nō appet i ea. Expectamus ergo miſericor
diam tuam quā feſtinātēr mittere digneris ſicut lo
cutus es ad patres noſtros & ſicut locuti ſūt huius
ſancti ordinis tui licet maculati trāſgreſſoꝝ īfamia
ꝓphe priores q & mala q̄ patimur ꝑdixerūt:& re-
ſurrectōnē quā petimus ꝓmiſerūt:locutus ſū ergo
inſipide de uulneribus ſancti tui q̄ apparitio tua pi
iſſime ieſu crucifixe corpori ſacro impreſſit. Sed
& nūc loquēdū reſtat de inchoatione quā feciſti in
hoc ſacratiſſimo monte in eius parte .ſ. occidentali
mane in aurora circa feſtū exaltationis ſācte crucis
ad gl'iā patris noſtri & ad cōfirmationē ſtatus euā
gelici imitationē ſolēnē generalis tertii ſtatus mū
di qui a ꝓprietate attribuitur ſpūi ſcō. Nam qr ipſe
ſpūs ſanctus amor eſt ad iniciādū eius ſtatū:qui to
tus in ſeraphico amore flāmeſcit:digne formā ſera
phicā aſſumpſiſti qr totus ardor ſpūs ſancti diffun
dendus in eternū ſuper creaturā humanā de ardore
tue crucis & de tui īmenſurabilis amoris plagis &
non aliunde manat: Ideo inter alas ſplendidas &
ignitas ſeraphice apparitiōis tuā crucifixiōē digna
tus es demonſtrare:ad oſ̄dendū ꝙ iſte ſtatus ſpūs
ſancti abundanter in hoc conſiſtit:ꝙ tui perfecti fi
lii nec ſint nec ſentiāt nec exterius oſtendāt niſi te
ieſum per ardorē ſpūs ſancti ꝓ indignis omnibus
crucifixū. Et idcirco in latere montis occidētali ma
ne ut eis occidatur omne ꝓpriū & ſit in eis plene
totius mundi occaſus & transformationis uite gl'o
ſiſſimus & nouus ortus. Et quia hoc fit ꝑ ſpiritum
paupertatis q̄ ſterelis ē terrenis & fecūda celeſtibus:
& a terre ualle ſublimis & ſeparata a ſtrepitu mūda
norum. Idcirco uiꝝ ſeraphicādū .F. duxiſti ad excel
ſum montē ſolitarium & ſiluestrē & ſeparatū a mū
do & omnibus mūdi delectationibus ſterilē & pri
uatū. Et licet ubiq̄ felix iſte mons ſit tēporalibus
ſterilis:tamē in illa parte quā tua apparitiōe digna
tus es cōſecrare erat ſaxi magni eminētis & alti pre
ruptum ubi nihil comeſtibile naſcitur:& ibi conſe-
craſti franciſcū ut ꝑſignares ſtatū iſtum ſuper te be

nedicte ieſu petrā ſtabilē cōſtitutū & ab omni alia
ſp̄e preruptum diuiſum & ſeparatum in altitudine
tue pauperrime uite tanq̄ in celeſtibus diuitiis fecū
datum & ab omni delectatione mūdi priuatum &
mente & corpore in tua crucifixione transfixum &
transformatum:propterea patrem noſtrum ibi cor
poraliter transfixiſti. Sed qr adhuc ſtatū nullus
poteſt aſcendere niſi per te ſibi denrᷣ pēne ut aqui
le. Ideo ſex alis tā ſplendidis q̄ ignitis altus & or-
natus dignatus es apparere. Splendor alarū eſt lu-
minoſa clarificatio ſcripturarum q̄ huic ſtatui per te
datur ſine ſtudio paganico curioſo & uano ſupbe
inflatiuo & ſimplicitate cū qua eſt tua ſācta ſapida
ſermotiatio diſtractiuo qđ ītelligēs .F. ſcripſit i ſe
raphica regula. Nō curent neſciētes lrās litteras di-
ſcere: ſed attēdant ꝙ ſup omnia debēt habere ſpiri
tum dei & ſanctam eius operationē orarᷣ ſemper ad
deum puro corde hoc eſt ſtudium i quo datur ſplē
dor alaꝝ tuarum paterne glorie ſplendor ieſu & in
telligētia ſcripturaꝝ potiſſime uerborum tuorum
ſanctiſſimorū in quoꝝ plena intelligentia ſapientia
interna conſiſtit. O q̄ turpiter errant qui aliunde
q̄ a te eterno uerbo ſe credunt uerboꝝ tue tempo-
ralis dignatiue locutionis itelligentiā obtinere ſed
expiētia docet uſq̄ hodie ꝙ qui alia uia inceſſerunt
euanuerunt & uani facti ſunt:& manifeſte cōuincū
tur erraſſe. Ignitura alaꝝ tuaꝝ ignitionē cordiū hu
ius fornacei ſtatus ꝑfigurat:ꝑſignata ſimiliter i aīa-
libus ezechielis de quibus dicitur ꝙ hec erat uiſio
diſcurrens in medio aīalium. Splendor ignis: & de
igne fulgur egrediens & ꝙ aīalia ibāt & reuertebā
tur in ſimilitudinē fulgoris coruſcātis. Et ꝙ ſimili-
tudo aīalium & aſpectus eorū quaſi carbo ignis ar
dētium & quaſi aſpectus lampadaꝝ. O benedicte
iħu talia aīalia tu feciſti i mōte ſācto iſto. Nā quod
libet eoꝝ eſt cōpoſitū ex aceruo carbonū ignis ar-
dentiū & ex continua collectioue & ruminatione
igneoꝝ actuū uite tue in carne paſſibili a principio
tui ſanctiſſimi cōceptus & uirginalis ortus in utero
& ex utero ſanctiſſime tue matris & uſq̄ ad exitum
de mundo in duro ſupplitio crucis & ex lucētibus
lāpadibus tue lūioſe reſurrectiōis & quadragenarii
dignatiue ꝓbationis ip̄ius uſq̄ ad ſublimē aſcenſi
onē & collateralē ſeſſionē eterni patris. Nō mirum
ſi talia aīalia ad impetū ſpūs tui uadunt & reuertētᷣ
in ſimilitudinē fulguris choruſcantis. Nā ſūt que
dam aīate effigies tue ſacratiſſime uite q̄ tuus ſpūs
uiuificauit ſolus de quolibet eoꝝ cōtinue ſentit &
clamat. Viuo ego iā nō ego uiuit uero in me xp̄us.
Nā mobile eoꝝ ſicut dicit Dionyſius de ſeraph ſē-
per eſt ad diuina cōtinuum actu tamē etiā ſuperferui
dum. His uero proprietates cōueniūt quibus pro
priū ꝑ igneū tuū ſpiritū eſt ſurſū in te ferri:in te reli
quari omnes tibi aſſimilare:nūq̄ ſufficit dicere:om
nem humorem cōcupiſcentie deſiccari: omnia
tenebroſa clarificare dura emollire cruda decoque-
re: preſūptionem pelleam extēnſam contrahere
frigidam & aqueam mundane conuerſionis uitā

UVA. BHSC. IyR_070

in te facere ebulire:& uitalē calorem ī eis facere &
fouere:& ī tui ſimilitudinem omnia tranſformare:
non in propria materia ſed in aliena luce. O quot
alia ſunt que ī hoc tuo ſpirituali igne abſcōdiſti ti-
mentibus te. Quodlibet etiā horū ſanctoꝝ anima
lium ē ſex alis alatū iuxta deſcriptionem Ioānis: q
& ipē fuit unū & pricipale ex iſtis:& ipoꝝ typum ī
ſingulari tui dilectiōe & ī rcubitu delitioſo ſup tuū
ſacratiſſimum pectus:& in oleato martyrio:& abra
ſione capilloꝝ ſuorū ī ſancto exilio īſule trāquilla-
te & ſublimate:cōtemplationis reuelate:& in ſapi-
do eſu & abſconditi māne:& ī fine requietionis &
mortis ſeraphice quaſi liber ſignatus mira tui ſa-
piētia tenuit:& mentibus a te illūinatis explicat &
oſidit. Sed & adhuc ſacrarū alaꝝ ſenarius ſic filios
tuos ornat bone ieſu:ſicut & tu ornatus dignatus
es appareſ:ut due ad caput extēdantur:due totum
uellēt corpus deſcēdentes ad pedeſ:due ad uolādū
p latera extendant᷑. Quis hunc miſticū alaꝝ tuaꝝ
ornatū plene preſumat exponere? Dicā paruulus
tuus quod ſētio:& quod a prioribus a te illumina
tis accipio. Sed parce qa ī cōpleta expoſitione defi-
cio:& uir pollutus labiis ego ſū:& īdignus loq de
tanto myſterio. Sed he miſtice ale multiformi ex-
poſitiōe multa figurāt. Nā primo reſpectu tui ſub
limis ieſu dei hominis iſte ale pfectionē ī tuiſ filiis
iſtā oſtedūt: ut due que extēdunt᷑ ad caput ſignifi
cent reuerentiā tuorū magnalium:quaꝝ una ala ē
grandis eſtimatio tui eē. Alia excluxa pſumptio p-
ſcrutatiōis temerarie:due que deſcēdūt ad pedes:
tuoꝝ iudiciorū abyſſalis cognitio:& ipoꝝ timora
ta formido. Due quibus ad uolādum totis ornati
bus extendunt᷑:ſunt fides tue redemptiōis:& ſpes
pmiſſe beatitūdis. Nam tota cōpoſitio corporis:
& alaꝝ ipſoꝝ charitaſ ē & ignis. Alie due que uelāt
caput ſūt quies pacifica ī receptis donis:& excluſa
temeritas pſumptiōis de aliis qbus contentant᷑:&
nolūt cognoſcere de tua magnificētia plus q̄ reue
lare dignaris:nec ultra data dona pſumūt. Due q̄
deſcēdūt ad pedes:ſunt ſancta eſtimatio tuorū iu-
diciorū:& magnifica cōgratulatio beneficioꝝ om
ni excluſa iuidia:qa ſcrutari nolūt:ſed humiliter re-
uereri:nō dubitantes te optimū ſemp optime fa-
cere. Due quibus uolāt ſūt plenum & perfectū ex-
ercitium utriuſq uite ſcd̄m dona a te data miſeri-
corditer:ī quo tibi ſeruiūt fidelit᷑ nō deuiantes:nec
ſupra nec ifra. Felix que ſic alare dignaberis. Aliter
ut due prime ſint reſpectu tui.ſ.aſpectus ueritatis
& hauſtus charitatis. Due reſpectu pximi:uis illu-
minatiua & uis iflāmatiua. Due reſpectu ſui: inno
centia:iuſtitia:cuſtodia:& diligētia. Aliter iſte ale
ut duas habeāt reſpectu tui bone ieſu:que ſunt de-
uota oratio:& īdefeſſa gratiarum actio:iuxta docu
mentū apoſtoli primo ad Corin.quīto. Qui do-
cet ſine ītermiſſiōe orare:& in oībus gratias agere.
Duas reſpectu proximi:que ſūt remiſſio iniuriarū
& largitio elemoſynarū. Duas reſpectu ſui:quibus
uolent continue ad deum ſuū:que ſunt intētio re-
cta:& actio perfecta. Dicit etiā dilectus tuus Dio-
nyſius de angelica hierarchia:ꝙ in ſeraphī primus
binarius alaꝝ ſignificat ſupnas eorū intelligētias:
& medius medias:& īſimus īſimas:& poſſunt ac-
cipi pro uiſione eoꝝ que ſūt tote bone ieſu que eſt
omniū prima:& pro uiſione eoꝝ que ad ipm ſpe-
ctāt que ē media:& pro uiſiōe eoꝝ que ſunt eis ex
trinſeca:que ē oīum infima. Et dicit Dionyſius ꝙ
per alas tenētes caput deſignat᷑ iporum reuerētia
ad nullatenus pſcrutādū altiora ſua facultate. Per
alas uero tegētes pedes reuerētia ad nō perſcrutan
dū nimis pfunda. Per alas uero medias qbus ſem
per uolabat monſtrabat᷑ eorū inceſſabilis & altuo
la motio opationū imitatiuaꝝ dei menſurā facul-
tatis ſue nō excedētium:nec ab illa deficientiū:hec
inter omnes pie ieſu mihi placet expoſitio: quam
& ſupra me feciſti ponere ſubſtātialiter:& nūc ī di
ctis filū tui repire licet. Et alit᷑ poſſit dici multipli-
citer ſicut reuelabis cui uolueris:q itellectū das par
uulis tuis. Nā & p ſex alas pōt ſignificari ītelligen
tia ſacre ſcripture cōtinentis opa ſex etatū:uel alti-
uola dei dilectio & clarificatio ex ipis opibus ſur-
gens: quā ſingularit᷑ das ſeraphicis tuis. Tertius
autē ordo alarū ſeu ualde in altū:& expāſio & uo-
latus amoris appropriat᷑ ſeraphī ſcd̄m Dionyſiū:
quia cognitio uolatiua ī deū & charitas plene trāſ-
formatiua in honorē dei:perfectionē ſui:& utilita-
tē proximi:iſti ſtatui feliciſſimo conueniūt: quem
apparitiōe ſeraphica hic cōſecrauit iſis. Et hec tria
pfectiſſime faciūt cognoſcēdo & amādo benedi-
ctum ieſum tā in ſe q̄ ī omni creato:propter quod
quo ad charitatē deſcripti ſūt ignei:ut dictū eſt ſu-
pra quo ad cognitionē dicitur a chriſto:ꝙ ī circui-
tu & ītus plena ſūt oculis:qr pſpicacit᷑ & circūſpe-
cte uidet ſua iteriora & exteriora:& interiora diui-
nitatis ieſu:& exteriora aſſūpte nature. Et ſimiliter
interiora & exteriora eccleſie & ſacre ſcripture:& p-
cauēt hoſtiles īſultus ipioꝝ:& ī circuitu ambulāt:
& īſidias diaboli:q tanq̄ leo circuit querēs quē de-
uoret. Et dicunt᷑ requiē non habere die neq nocte
ideſt nūq̄ ceſſare a dei laude:qui ē trinus in pſonis:
& unus in natura in diuinitate. Et ipē ieſus eſt tri-
nus ī natura & unus ī pſona ī noſtre redemptiōis
opere. Et nota ꝙ ſanctis anialibus attribuit illumi
natus Io. actū indefeſum & continuum laudis di-
uine:q eſt ſūma pfectio patrie:quia ſtatus iſte ſera
phicus q ī angelico uiro franciſco & in iſto ſancto
mōte ē ichoatus ſublimat animā quātū patit᷑ pe-
regriatio pñtis uite ad imitatoriam contemplatio
nem:iubilationē:& gratiaꝝ actionē patrie.ſ.ī qui
bus anima a ſuo amore reciproco tota excluſa ab-
ſorbet᷑ a diuīa laude & gratiaꝝ actiōe ut totum ſu
um eſſe & uiuere ſit deū laudare & ſibi gratias age
re. Et hoc ē illud quod magiſter pfectiōis ieſus pri
mū & pricipalit᷑ docet petendū ab eterno patre cū
dicat. Sanctificet᷑ nomē tuū. De his autē dictū eſt
in orone dominica. Iſti igitur benedicti ſeraphi
ci uiri ī typo ſeraphī ſic deſcribunt᷑ in eſaia:in di-

UVA. BHSC. IyR_070

ſpoſitione ornatus quo ad alas ut dictum ẽ ſupra.
Sed & ibi oñdit̃ in eis multiformitas actus:qr ipſi
ſeraphi ſunt ſtãtes:qr affixi quieti itẽminabilis etẽ
nitatis:clamãtes:qr accẽſi laude icõprehenſibilis
maieſtatis. Sic & tui uiri ſeraphici quos in hoc tuo
ſcõ monte formaſti in primo pẽe p charitatis incẽ
diũ:ſtant p uictoriã uitioꝝ:uelant per paruipendẽ
tiã meritoꝝ:oĩa referentes ĩ te xp̃m omnibus oĩa
merentem:uolant per contemptũ t̃renoꝝ :plene
ſuppeditantes mũdum:clamant per deſideriũ eter
norũ :in oĩbus & ex oĩbus te ih̃m laudãtes creato
rem ſuũ:& per te hominẽ aſcendentes ad te deum
laudantes gloriã trinitatis ĩ ſe:& refuſã in tuã aſſũ
ptam naturã modo ieſtimabili omni mẽti. His
modis ẽ allata tua ſciſſima & ſeraphica regula: quã
hic plantaſti:fundaſti:& confirmaſti in mõte here
ditatis tue:& omnes obſeruatores ſic facit p̃ aliis
ornatos:& multiformitate actuũ uirtuoſos. Nam
duas glorias predictas ſupra libro: capl̃o beatiſſi
me trinitatiſ ĩ ſe tibi aſſũptas hõi pleniſſime cõmu
nicate p te & pro omni creato facit ſuos pſeſſores
guſtare:& a tanta magnificentia ĩ paruitatẽ propri
am reſilire:& a ſe deficere. Vnde & ſunt cõtenti de
illo ſolo:quod ĩ te & p te eſt eis communicatũ de
gloria p̃dicta trinitatis btẽ:& ẽ ſua btitudo te btm̃
eſſe:& ſua cognitio te oĩa ſcire:& ſua pfectio te in
nullo poſſe deficere:nã ĩ te:& nõ ĩ ſe ſubſiſtũt. Et
he due ale quas hec ſcã regula portat ĩ te capite ſuo
ih̃u:q̃ ĩ ea notãt̃ in altiſſima pauptate cũ dicit. Hec
ẽ illa celſitudo altiſſime pauptatis &c. Quod autẽ
hec pauptatis celſitudo duas alas p̃dictas contine
at:memini me ſupra oñdiſſe in capitulo de tuo de
ſerto bone ieſu. Alie due q̃ extendũt̃ ĩ latũ & ornãt
dextrã & ſiniſtrã in utraq; uelantes & ptegẽtes:ſũt
pfectio duplicis uite actiue & cõtemplatiue:in qui
bus ſũme pficit hec tua ſciſſima regula. Nã p ſini
ſtra ala actiue dicit:frẽs qbus dedit d̃us grãm labo
rãdi laborẽt &c. Pro alia ala attẽdãt q̃ ſup oĩa deſi
derare debẽt hẽre ſpũm dei &c. Sic bone ieſu pfe
ctos ĩ ſe pfeſſores p geminã alam predictã reddit
etiã alatos & pfectos reſpectu filioꝝ tuoꝝ qui ui
uũt ĩ mũdo quaſi duabus alis deſcẽdentibus ad pe
des:quaꝝ prima ẽ edificatio uite:ſecũda illumiatio
doctrĩe. Pro p̃ma dicit. Moneo quoq; & exhortor
eoſdẽ frẽs meos:ut qñ uadũt p mũdũ non litigẽt
&c. Pro ſecũda dicit. In predicatiõe quã faciũt ſint
examiata & caſta &c. Sed qr int̃ alas dignatus eſ
bone ieſu oñdere crucifixã effigiem:ideo ĩ hoc do
cuiſti ſcãm regulam tuã ſuos perficere profeſſores:
dũ ad perferẽdas perſecutiões:& inimicos uiſcera
lit̃ diligẽdos:efficacit̃ iducit dicens:& hẽre patiẽti
am ĩ infirmitate:& ita diligere eos q nos perſecũt̃
& rep̃hendũt & arguũt &c. O q̃ bene ſtigmatiza
ſti & alaſti hanc ſacratiſſimam regulã:quã ſeraphi
cus pat̃.F. in pelle ſue conuerſationis portabat de
ſcriptã:& p tuã munitã:ac p hoc ĩdubitabilem &
auctenticã. Alit̃ hec tua regula triplici binario orna
ta alat̃:dũ ĩ triplici p̃ncipali uoto gemina uolat ala.

Nã alie regule q̃ſi uidẽt̃ ordiate ad pficiendũ ppũ
ſolũ ſubiectũ: unde dicũt̃ mõachales quaſi unius
cuſtodes. Hec uero ẽ euãgelica que facit uirũ perfe
ctum. Huius pfectio eſt poſt ppriã pfectionẽ ſimi
lẽ in aliis generare:q̃ ſecũda ala ſibi addit̃ ex eo q̃
totã ordinaſti ip̃am ad predicationẽ mũdi & eius
conuerſionem. Paupertas itaq; ip̃ius ẽ alata: dum
oĩa ſua diſtribuit:& p exemplũ & per uerbũ predi
catiõis ad diſtribuendũ alios inducit. Caſtitas ẽ
alata:dũ & in ſe ẽ mũdiſſima :& per conuerſationẽ
cũ imundis uerbo & exẽplo in eis munditiã parit.
Obediẽtia eſt alata dũ nõ ſolũ obedit ad perfe
ctionẽ ſui agendo & cõtẽplando:ſed etiã ad cõuer
ſionẽ pximi predicãdo:p̃egrinãdo & diſcurrẽdo.
Hec ẽ illa bñdicta mulier amicta ſole ſub cuius pe
dibus ſtat defectibiliũ tpãliũ luna:cuius ptus ẽ fili
us maſculus uir pfectus q rapit̃ ad deũ: & ad thro
num eius. Contra hãc ſurgit draco tet̃rimus cũ ca
pitibus & cornibus ſuis a quo ſe plene defẽdit hec
ſcã mulier tua ſpõſa:dũ in quolibet uotoꝝ ſuorũ
dãt̃ due ſibi ale p̃dicte aqle magne:ſicut dr̃ ĩ apoc.
xii. O uertit̃ in luctũ cithara mea:nã oẽs ale p̃dicte
uident̃ auelli:dũ & ĩ ſeip̃is huius pfeſſores defici
unt:& mũdũ mala exẽplaritate corrũpũt. Nã & in
multis obliquat̃ intẽtio & puertit̃ actio:pſtrepunt
litigioſe cauſe:paupibuſ rapiũt̃ elemoſyne:tepeſcit
oĩo:& p grãꝝ actiõe ſurgit igratitudo:pauptas fit
opulẽta:ac p hoc caſtitas maculata:obediẽtia pro
terua:p̃dicatio uana:iutilis & q̃ſtuaria. Cõgruit hu
ic fletui illud Dan.vii. Aſpitiebã donec auulſe ſunt
ale eius & ſublata ẽ de t̃ra. Sed pditis alis ſeraphi
cis utinã non inſererent̃ ale in locus prioꝝ ſpũum
malignoꝝ. de qbus dr̃ Apoc.ix. de malis locuſtis
q̃ exierunt de puteo abyſſi. Vox alaꝝ eaꝝ ſicut uox
curruum & equoꝝ multoꝝ currẽtiũ ad bellũ. Tali
um alaꝝ uox eſt ſicut
Currunm q̃tum ad iactantiã faſtuoſitatis
Equoꝝ q̃tum ad laſciuiam uoluptatis
Multoꝝ q̃tum ad imoderantiã cupiditatis
Currentiũ q̃tum ad iconſtantiam prauitatiſ
Ad bellũ q̃tũ ad inuidiã ſeueritatis & interne diſſẽ
ſionis & iniquitatis.
Tali male ale dr̃ Hiere.ii. In alis tuis iuentus ẽ ſan
guis aĩaꝝ paupeꝝ & ĩnocentiũ. Sed redeamus
ad ſeraphicũ uiꝝ.F. ſic appitione ſeraphica ih̃u cõ
ſignatũ:& uideamus quõ iſte bñdictus eſt ãgelus
ſexti ſtatus. Nã cõuenit ſibi & eius pli in hac ſua ſi
gnatiõe qđ ſcribit Io. Apoc.iii. angl̃o filadephie:
filadelphia aũt iterpretat̃ ſaluans adheſionẽ dñi.
O q̃ pprie eſt iſta ſcã religio:& iſtius religiõis ſan
ctiſſimus pat̃ iſta filadelphia & eius angelus. Nam
hic ſaluat̃ hereditaſ uite xp̃i & plena adheſio crucis
ſue. Optime ſibi cõueniũt omnia q̃ illi dicunt̃ an
gelo:q̃ omnia nõ uacat exponere. Sed accipiamus
triumphalem uictoriam eius. Qui uicerit inquit fa
ciã eũ colũnam in tẽplo de imei:& foras non egre
dietur amplius:& ſcribam ſup eũ nomen dei mei.
& nomẽ ciuitatis dei noue hieruſalem que deſcen

E

UVA. BHSC. IyR_070

dit de celo a deo meo & nomē meū nouū. Quod hic & alibi ieſus dicit dei mei:uel aliquid ſimile nō dicit niſi tatione ſue humanitatis tantū ſecundum quā eſt ſubiectus patri & ſue pſone & ſpūi ſancto: tanq̄ deo ſuo:veriſſimus eius cultor:ꝑ premio autē huius uictorie ſciens ꝙ uincēs ē.f.de quo cantatꝰ ꝙ uincit mūdū & uiciū ſe uicto,uictor idytus. Nō autē ꝙ h̄ ſibi ꝓmittit illud qđ ꝓprie ſpectat ad hūc tertiū mūdi ſtatū p abundantiſſimū ſpūs ſancti iſluxū.ſ.uictorioſū ingreſſū in xp̄m:qr in iſto ingreſſu & mēs intrat in deū hoīnē ieſū: & deus hō & eius uita intrat in ip̄m.Ideo h̄ duo tangit. Primū ſub figura colūne intrantis tēplū:Secūdū per ea que ſcribuntur ſuper ip̄m:ut tēplū ſit immēſa ſcitas diuini eſſe intra quā introducitur mēs infirma ſtabilitiōe in contēplatiua erectiōe in totius diuini cultus ſupportatiōe p ſuſtinētiā īfirmoꝝ īpfectionis rotūdita te:uel quadratura uirtutū. Taliter ītrat mēs ſeraphica in deū modū colūne firme recte ſuſtinētis tectū & coīter eſt rotonda uel quadra & intra tēpli ambitū incluſa.Si uero p tēplū intelligatur materialis eccleſia : ſic colūne tēplū ſuſtētant & ornant & in medio ſtant.Et hoc modo ſtat.f.& quilibet eius filius in religione ſancta & in dei eccleſia.Sicut & in celeſti curia ſuo modo ſtant. Nam ſuperiores ordines ſūt ſuſtentatiui inferioꝝ:ipoꝝq; hūilis ſimplicitas & ſimplex ſpūalitas ſe hēt ad inferiores q ſunt minus uniti & magis diſperſi:ſicut centrū ad ſpherā: aut ſicut ſpūs ad corpus.Et hoc oſtendit typus tēpli occupantis maius ſpatiū q̄ colūna: ut ſicut ī primis ap̄lis fuit eccleſie fundatio in fide.Sic ī iſtis ſit erectio eccleſie & ſuſtentatio alte & finalis cōteplationis & pfectionis ipius:.pp qđ ſibi dicitur:ꝙ foras nō egredietur amplius: nō ſolū quātū ad exitū apoſtaſie:ſed quātū ad diſtractionē cuiuſq; occupationis terrene :in quo includitur amor paupertatis altiſſime a quo nullo modo uult exire.Quo ad ea que ſcribunꝰ ſup ip̄m.Scias ꝙ ī tali mente tria ſcribuntur:p̄mo exceſſiua uiſio & dulcis cōtēplatio diuinitatis triū perſonaꝝ & beatifice glorie qua ſe inuicem fruūtꝰ.Et hoc notatꝰ per hoc ꝙ dicitꝰ.Scribā ſuper illum nomē dei mei. Nam ſic intrat dei gl̄ia in animā:ut in hoc ſūme beata ſit:ꝙ de dei beatitudine ſūme letatꝰ. Secundū qđ inſcribitur eſt totius ciuitatis dei & collegii ſanctoꝝ:ſiue in uia: ſiue ī patria pfecta coniuncto:quaſi in hoc conſiſtit:ꝙ talis anima in omnibus plene poſſidet ea & q̄ ſūt oīm ſentit ſua tanto iocundius q̄ propria:quanto in illis indignitatem non reſpicit:ſed ſe ſemper ſentit īdignam:& bonorum omniū uaſtatricē: huiuſmōi autem ciuitatis dicitur deſcendere de celo a deo:qr tota oritur ſanctorum letitia ab īmenſitate dei deſignata per celum:ſic tamen ꝙ infinitum eſt inferior deo. Aliter etiam deſcendit de celo per hūilitatē nō ſolū ſub deo ſed etiā in ſuo proprio celeſti loco reputans ſe indignam ac per hoc de ipſo deſcendens

Pro ut autem hic ponitꝰ reformatio ſexti ſtatus per hieruſalem nouam ſignificatur pacifica contēplatio dei & reformatio mundi per plenum mūdi cōtemptum que dicitur noua qr nouo dono a deo facta.Et hoc ſingulariter ſupra.f.& uiros ei ſimiles dicitur inſcribi:quia tota in eis habet iniciari:fundari:ſuſtentari. Tertium quod inſcribitur eſt contēplatio xp̄i ſecundum ꝙ homo: & ut redemptor:& ut mediator eſt.Et hoc notatur per hoc ꝙ dicit. Et nomen meum nouum.Dicit autem nouum:quia unio ſue hūanitatis ī diuina perſona: & illud qđ in eo factum eſt:& per eum eſt illud in quo cōſiſtit tota renouatio electorum. Et attende ꝙ ideo ultimo ponit nomen ſuum:ut oſtendat perfectum contēplationis modum:qui eſt a deo deſcendere ī ciuitatem ſanctorum:& in xp̄m ieſum redire:& ibi quieſcere per dulcem amplexū:ut ſic fiat circulus glorioſus a deo per ſanctos in deum hominem ſanctum ſanctorum. Vide autem quomodo iſti ſtatui datur ſingularis clarificatio notitie dei & totius ciuitatis ſue:& ſingularis ingreſſus & notitia in opus redemptionis noſtre:& in xp̄m ieſum.Super hunc autem benedictum franciſcum eſt ſcriptum nomen dei patris:dū factus eſt pater ſpiritualis religionis mūdi. Nomē uero noue hieruſalem ſibi inſcriptum eſt:cū per ſuauitatem amoris eſtꝰeius mēs digna facta ut uocetur xp̄i ſponſa & mater pia & matris genitꝰ ꝑlis ieſu.Nomen uero chriſti ieſu nouum ſibi inſcribitur:cum crucifixi effigies non ſolum eius mente ſed in corpore figuratur: ut ſic antonomaſice intra omnia chriſti membra chriſtus uocatur:portans inter illos primatum. De quibus dicitur. Nolite tangere chriſtos meos. Vide autem q̄ ordinate tanguntur illa que eidem patri fuerunt ī hoc ſacro mōte collata: quorum:primum eſt perfecta mundi & ſui uictoria.Secundum eſt contemplationis iocunde & alte & ſtabilis fundamentalis iniciatio. Tertiū eſt multiplicande prolis perfecte promiſſio. Quartum eſt perfecta uulnerū chriſti & ſui nominis crucifixi impreſſio:pro primo dicit. Qui uicerit. Nam in iſto loco auſtero ſolitario ieiunans & orans plene ſe ipſum uicit & mundum.Pro ſecundo dicit faciam illum colūnam ī templo dei mei: & foras nō egredietur: & ſcribam ſuper illum nomen dei mei quia ſuper firmiſſimam petram etiam ad litterā ip̄e .f.noua templi dei colūna fuit in hoc in iſto ſacro monte corporaliter poſitus :& ī ſublimi illa appitione chriſti de notitia dei ſingulariter illuſtratus: & in ſtatu gratie & paupertatis unitiue eternaliter confirmatus. Vnde dicitur ꝙ lectabatur in gratioſo aſpectu quo a chriſto ſub ſpetie ſeraph cernebat ſe cōſpici. Addens ꝙ is qui ſibi appuerat aliqua dixerat q̄ nulli dum uiueret apiret. Certe talia fuerunt demagnalibus diuinoꝝ qđ nō plene ſufficiūt humane aures audire.Pro.iii.dr̄.Et nomē ciuitatis &c.qr tunc fuit ſibi ꝓmiſſum ꝙ ordo ſuus uſq; ad finem mūdi duraret:& ſibi reuelata eſt & ſue regl̄e mors & reſurrectio.Et audiui unū ſtupendū qđ cū nulla temeritate aſſero:ſed deuote deuotis recito. Audiui aūt a ſcō uiro fratre Corado & a pluribus aliis

UVA. BHSC. IyR_070

fidedignis:ꝙ btũs Franciſcus poſt ſuam glorificationem in celis reuelauit ſancto fratri leoni: & aliquibus aliis reuelatum dicitur:ꝙ ĩ hac apparitione chriſtus predixit Franciſco tribulationes ſui ſtatus & eccleſie: & condẽnationẽ & corruptionẽ ſue regule: & tantam confuſionẽ mentium ſpiritualium uirorũ: & filiorum ſuoꝝ propter uniuerſalem impugnationem iſtius regule:ꝙ ad eorum confortationem & illuminationem ipſum reſuſcitaret piiſſimus ieſus in corpore glorioſo: & ip̃m faceret p̃dictis paruulis ſuis uiſibilit̃ apparere. Quid de hoc erit poteſt expectari deuote: ſed non aſſeri temerarie: tamen deuotiõi multũ ratio ſuffragatur: ut ſicut Franciſcus fuit ſingulariter ſimilis xp̃o iħu ſimilitudine paſſionis: ſic ſit etiam ſibi cõformis pre aliis anticipatione reſurrectionis: & maxime ad confortandam fidẽ & ueritatem de euãgelica uita: quã uoluit renouare in Franciſco que eiſdẽ modis patitur a carnali eccleſia: ſicut infra patebit: a qbus ſynagoga paſſa eſt xp̃i pſona: ac p hoc ĩ.F. reſurgente reſurgat. Pro quo aũt continet̃ in auctoritate prefata Apoc. nomen meũ nouũ. Nã ĩſcriptio noĩs iħu: cuius cognomẽ eſt crucifixus eſt ĩpreſſio noua & inaudita uulneꝝ ĩ.F. carne uiua: ꝑ qua ĩpreſſione cõcludit̃ ĩ legẽda. Diſparẽs uiſio mirabilẽ ĩ corde ip̃ius reliqt ardorẽ: ſed & ĩ carne nõ minus mirabilem ſignoꝝ ĩpreſſit effigiẽ &c. Si quis uelit ſubtilit̃ textum Apoc. ĩſpicere: mirabilis & deſiderabilis ĩſcriptio & ĩpreſſio bñdcĩ iħu promittit̃ uiril ſeraphicis t̃tii ſtatus mũdi & eccl̃ie ſexti. Nã ſexto angelo ut nũc audiſtis mira fit ĩſcriptio ĩ ſexti ſignaculi aptione. Aſcẽdit angelus hñs ſignũ dei uiui. In cãtu ſexte tube appet angelus q̃ſi ĩ ſimilitudĩe xp̃i: q librũ hẽt aptũ. In q̃rta uiſiõe Apoc. ꝑ ſexto ſtatu & ſci illius tpis dicit ꝙ uidit ſupra montẽ ſyon agnũ ſtantem: & cũ eo .cxliiii. milia hñtes nomen eius: & nomen p̃ris eius ſcriptũ in frontibus ſuis. Et qr ut ex toto iſto libello patet figura & pfectio xp̃i iħu ĩ altiſſima pauptate & extrema cõſiſtit: ideo ſextus angelus phialã iracũdie dei ĩ flumẽ magnum eufratem effudit: p quẽ tpalium abundantia ĩtelligit̃: qr in hoc eſt ira illius ſexti ſtatus: & ĩ hoc ſentit dei iracũdiã ꝙ pauptas euãgelica fermẽtat̃: quã tñ p tres ſp̃ũs ĩmundos ĩ modũ ramaꝝ pcipit ĩpugñri: quos nũc non uacat exponere. Poſtremo ĩ ſexta uiſione ĩtroducũt̃ hii ſancti: ut nuptiali cõnubio q̃ſi electiſſima ſpõſa iħu ſibi cõiũcti: & amplexibus ſtringi: & facie ad faciẽ figurari: oſculãtes ſpõſũ: ab eo recipiẽtes fecũditatẽ ſp̃ũs ſci. Nã hoc ſignificat tãta iubilatio illius iocũdiſſimi all'a ꝑ nuptiis agni & uxore eius: cuius nuptialis fecũditatis & oĩum p̃dictoꝝ preceſſit ĩchoata pfectio ĩ aĩa.f. cuius calor ab ãplexu ſeraph corpus.F. apuit ĩ quinqꝫ locis: ut plene ſpõſa ſit apta fecũditati ſpõſi: tã ĩ greſſu affectuũ: q̃ in mãibus opũ: & q̃maxime ĩ trãſformatione cordialiſſima oĩum intimoꝝ ĩ aptione latis figurata. Felix hic mõs ſcũs: quẽ tãto ꝑuilegio altiſſimus iħs dignatus ẽ ĩſignire. Vere mõs dei mons pĩguis & mõs libani puritatis: mõs ſyon ſpeculatiõis diuĩoꝝ: & mons pfectionis legis q̃ſi ſinai: in quo non .n. mãdatũ ſufficiẽtie. ſed cõſiliũ ſuperogatiõis pfcẽ feliciori igne ĩcendit̃ & ſcĩficat̃. Ibi ardet rubus: & nõ cõburit̃ ſpina: qr in illa lege ardet cõcupĩa: & nõ remittũt̃ pccã. Et hoc reuelauit dñs moyſi. Hic ardet appens iħs: & cõſumit cõcupĩam & purgauit oĩs pccĩ ſcoriã in.F. & ĩcẽdit ſeraphicã regulã patã ad pfcõis ſemitã toti mundo. Hic eſt mons tẽpli dei mons moria: ĩ quo pacificus nr̃ uerus Salomõ iħs templũ edificat: non de lapidibus ferro quadratis et politis: ſed dei xp̃i clauis: lãcea: & ſpinis q̃dratis & ſculptis in uiris plenarie mũdo crucifixis: & p abyſſum nihilitatis ꝓprie ſupra immobile fũdamẽtũ paſſiõis ſue fundatis: & cemẽto charitatis ſeraphice ĩdiuiſibilit̃ coniũctis. Vere uocabit̃ mõs iſte mõs tẽpli domini: mõs ſanctificatus & terribilis apparebit locus iſte demonibus: & per carnalem ſenſum impugnatoribus euangelici ſtatus: ueris uero imitatoribus crucifixi: & ſucceſſoribus Franciſci ſemper apparebit deus eſſe ſecum ĩ loco iſto: & in his que hic facta ſunt erit domus dei & porta celi.

Ieſus normam conſtituens Ca.v.

Vangelicam uitã perfectio totius noſtre creature iħs in ſe: & ĩ ſua dulciſſima matre tanq̃ in montibus ſanctis & ĩ mobilibus fundamentis ĩ omnimoda perfectione locauit: dũ uirgo natus de uirgĩe ip̃a cum ſua ſanctiſſima matre in extrema paupertate: in profundiſſima humilitate legi humilit̃ obedientes: & eterno patri uſqꝫ ad durum ſupplicium crucis in perfecta opatione uirtutũ & diuinorum continua contemplatione: indiuiſibili coniunctione uixerũt diligentes inimicos: & ſolum pro ſalute inimicorum totam ſuam uitam exponentes et tendentes in mortem. Nam nullũ amicũ habuit niſi quem inimici dilectione p̃uenit. In chriſto ergo ieſu et in ſua ſãctiſſima matre euangelice perfectionis fundatur regula: et hãc ſuam perfectionem analogice in apoſtolos tranſfudit: et eis ſeruandã impoſuit. Idcirco non ſolum euangelica quia in chriſto et a chriſto inſtituta: ſed etiam dicitur apoſtolica regula: quia a chriſto ieſu apoſtolis impoſita: et ab ipſis uſqꝫ ad mortẽ ſeruata: hec in eccleſia non fuit per apoſtolos tranſfuſa ut dictum eſt ſupra: nec eã habebat eccleſia quãdo ip̃am benedictus ieſus in.F. renouare incepit. Quod ex hoc liquet aperte: quia ſicut ĩ tertio capitulo legende dicitur dum uitam euangelicam ſibi a domino papa Franciſcus peteret confirmari: nouum aliquid & ſupra uires humanas arduum cardinalibus aliquibus uidebatur quod exſufflatum eſt: quia hoc erat iħu chriſti euãgelium blaſphemare. Patet igitur ꝙ fundamentum euãgelice & apoſtolice regule in eccleſia quãtum ad renouationem ip̃ius fecit ieſus de Franciſco. Quod h̃ ſit ead

quā apl'is īpoſuit:patet ex p̄mo motiuo.ex ꝓgreſſu medio:& ex cōformatiōis ultīo:& obſeruatione f.i facto & explicatiōe ſue intētionis nō ſemel: ſed pluries uerbo expreſſo.Nam motiuū fuit auditus euangelii dū miſſā audiret de apoſtolis cū lectū eſt euāgeliū in quo diſcipulis ad predicandū mittēdis formā tribuit euāgelicā in uiuēdo:ne uidelicet poſſideant aurum uel argentū : nec ī zonis peccuniā nec peram in uia:nec duas tunicas hēant:nec deferant calciamenta: nec uirgam . Continuo enī.f.feruore cordis omnē ſollicitudinē appoſuit qualit̄ audita perficeret & ſe in apoſtolice regule transforma uit rectitudinem . Et qr ſpūalis hītus in euangelio apoſtolis non īponitur:ſed uniuerſaliter eis dicitur ꝙ tollant xp̄i crucem.Idcirco.f.per crucifixi doctrinam habitum in modicū crucis formauit:ut crucifixa mens ſub crucifixi tūica militaret. Promotiuū huius regule fuit apertio libri euāgelici p inſpirationem ſpūs ſancti:in cuius trina apertiōe perfecta ex ꝓpriatio & pfecta ſui abnegatio & uite carnalis crucifixio & ieſu ſequela pfecta occurrit : hec ait uir ſāctus eſt uita & regula noſtra omniūq; q noſtre uoluerit ſocietati cōiūgi.Inter ꝓmotiuā etiā & noſtri intēti ꝓbatiua eſt illud: qd̄ eodē.iii.c.legēdū cōtinet̄ ꝙ.f.famulus xp̄i.f.ſcripſit ſibi & fratribus ſuis ſimplicibus uerbis formulā uite in quo ſancti euangelii obſeruantia ꝓ fundamento īdiſſolubiliter collocata:pauca q̄dā alia īſeruit:q̄ ad uniformē uiuendi modū neceſſaria uidebantur:ꝙ etiā plenitudinē obſeruātie euangelii peteret ſibi ꝓ regula cōfirmari a papa:hoc oſtendit ibidem formido repugantiū pp talis ſtatus arduā nouitatē:& inexperiētiā in tēporalibus p̄teritis in eccleſia. Oſtendit etiā illumīa ta allegatio uenerandi uiri domini Ioānis de ſācto paulo epiſcopi Sabiñ dū dicit cū petat hic paup cōfirmari ſibi formā euangelice uite &c.Oñdit etiam hoc cōtinentia formule illius tūc cōpoſite quā ego legi & hēbā in manu quando iſta ſcripſi in qua mltitudo euangelicoꝝ conſilioꝝ continetur & habet duplū uel triplū de littera:licet nihil plus hēat in ſētētia q̄ hec ſacra regula quā nūc hēmus q̄ poſtea fuit p ſpiritū ſāctū ſcripta & diuino celitus dato teſtimonio:& papali munimine cōfirmata.Cōfirmatiuū & ultimū huius regule fuit ipſius ad cōpendioſa uerba reductio celica teſtificatio & papaliſ confirmatio.Pro p̄mo dicitur.iiii.c.legende: ꝙ poſt multum ꝓfectū ordinis modico.f.tempore ante īpreſſionem ſacroꝝ ſtigmatū fuit dei reuelatione cōmōitus in uiſione de micis panū & hoſtia confecta:& ī lepra que ſequebatur & digne ſumētibus.Cūq; nō intelligeret myſteriū uiſionis:uigil in oratione pſiſtens audiuit uocem de celo dicentem ſibi.f. mice p̄terite noctis uerba euangelica ſunt hoſtia regula: lepra iniquitas. O q̄ doloroſe uidemus hanc uiſionē uerificatā. Sed de hac lepra ſatis dictū ē ſupra & infra dicetur ſi tñ de ea ſatis dici poteſt: hanc igitur uiſionem ſecutus eſt in montem quēdam iuxta reate:ubi dicitur fons colūbe cum duobus uiris uirtutis & ſanctis:frate rufino & fratre leone ſpū ſcō ducēte cōſcendit:ut & nomen loci emanationi ſpiritus ſancti congruit:quia & ibi regula in qua initiatur tertius ſtatus mundi qui ſpiritui ſancto attribuitur:de ſpiritus ſancti fonte proceſſit:ubi pane tātū & aqua contentus ieiunans ſcribi fecit regulā: ſecūdum quod ſibi ſpiritus ſanctus reuelauit:quam uicarius ſuus traditam ſibi ſeruandam perdidit poſtq̄ de monte ſanctus conſcendit. Sed iterato uir ſanctus ad locū ſolitudinis rediit:& ieiunās orās & flens eā inſtar prioris repauit:qr & p̄mā & ſecundā ac ſi ex ore dei uerba ſuſcipet ſpū ſancto flante conſcripſit. Hec eſt illa que hodie p totū p ſūmū pōtificem confirmata deſtruit.In hac in principio continetur ꝓ fundamēto īdiſſolubili regula & uita minoꝝ fratrum:hec eſt dñi noſtri ieſu xp̄i ſanctū euangeliū obſeruare & in fine cōcluditur tāq̄ cōfirmata ꝓfcō.f.paupertatem & hūilitatē & ſcm̄ euāgelium dei qd̄ firmiter ꝓmiſſimus obſeruemus:p qd̄ patet ꝙ intentio fuit beati.f.ad illa eadē ſe obligare & ordinē ſuū totū:ad q̄ cognoſcere poterat xp̄m apoſtolos obligaſſe.Et ut expediā me de quarto & quīto ſic ſemper.f.& eius p̄mi ſocii uiri pfecti ſeruauerunt de facto.Sic ſe intelligere & intellexiſſe q̄ñcūq; occurrebat loquēdi materia exprimebat efficaciſſio uerbo.Sicut in uerbis ſancti fratris leonis ſupraſcriptis cōtinet̄ expreſſe.Et qui de hoc dubitat:aſperū in plano:curuū in recto: ambiguū in certo ſatagit īuenire. Abſit autē ꝙ in tali ꝓmiſſione aliquid cōtineatur piculi:qr omniū noſtroꝝ piculoꝝ exſufflator ieſus nihil piculoſū cōſuluit uel mandauit.Et ꝓfeſſio ſancti euāgelii & eius obſeruātia non aliter intelligit̄ q̄ tradita reperitur a xp̄o:& apoſtolis īpoſita:uidelicet conſilia ut conſilia:& precepta ut precepta ſeruentur. Et quicquid ſub precepto apl'is eſt ī poſitum:tranſgredi eſt mortale:& non aliter.Et qr de hoc poſſet eſſe uaria ſententia.Ideo ſapiens ieſus & ſpūs ſcūs hec clarificans poſuit mundiſſimā puritatē extremā paupertatem: obediētiam pleniſſimā & abnegationem ſui perfectam:tāq̄ totius euāgelice perfectionis fūdamēta ſub uoto ſtabili & firmo omnia alia in quibus uerbum precepti uel equipollens non exprimitur ſub conſiliis continētur: ſiue in regula:ſiue in euāgeliis conſcribantur. Nā ſicut bene dicunt ī hoc tam ſūmi pontifices q̄ doctores ad nullum aliud conſiliū ſub uoto obligatorio ad mortale ſe obligant euangelice regule ꝓfeſſores niſi ſub tali uinculo in regula ſit expreſſū.Sed & ego non recordor nec ſcio ꝙ aliquod perfectionis conſilium ſit impoſitum apoſtolis ſub p̄cepto:extra illa que in regula continētur.Ceca certe multū eſt & impia illa opinio q̄ dicit ꝙ ꝓmittentes aliquā regulam uel ſanctum euangeliū obſeruare obligamur: ſub uinculo mortalis peccati ita ſi tranſgrediūt̄ ea q̄ ibi ſunt per modū conſilii: ſicut eā q̄ ibi ſunt ſub uerbo p̄cepti.Sed nec aliter xp̄s intendit niſi ut cōſilia ſint ut cōſilia:nec alit̄ apl'i ſeruauerūt : nā xp̄us cōſuluit apoſtolis oē ueniale uitare. Sicut & q̄libet

UVA. BHSC. IyR_070

ſapiēs cōſuleret:maxie cū dicit Mat.v. Eſtote ergo
pfecti ſicut & pr ur celeſtis pfectus ē:quod magis
ſecundum debitam anologiam potuerūt in deſi-
derio habere apoſtoli q̄ in facto.Nā & Iacobus di
cit.iii.c.In multis offendimus omnes. A quo ſe
non excludit ēt Io. Si dixerimus peccatum nos nō
habere mendacē facimus deum. Et apoſtolus ad
Gal.ii.dicit:ꝙ petrus reprehēſibilis erat.Vbi Aug.
dicit expreſſe ꝙ peccauit ueniaiter. Ex quo certū
eſt ꝙ conſiliū erat pretermiſſum:tamē inſanus eſt
uel q iſta aplo iputet ad mortale peccatū:ul qui di
cat eos non fuiſſe obligatos ad ſeruandū ſanctum
euāgelium.Hic igitur nec alibi i toto hoc libro ni
hil intendo dicere contra papalem ſentētiā: ſed ꝓ:
nam ipe excōmunicat ſupradictos errores. Quo
ad teſtimoniū celicum quod iſta regula habuit a
domino ihu chriſto:audi lector & recōde in pene-
tralibus cordis tui.Nam quod ſequit a ſācto fratre
Conrado predicto & uiua uoce audiuit a ſācto fra
tre leone qui preſens erat:& regulā ſcripſit. Et hoc
ipm in quibuſdā rotulis manu ſua cōſcriptis:quos
cōmendauit in mōaſterio ſancte Clare cuſtodien-
dos ad futurorū memoriā dicitur cōtineri. In illis
autem multa ſcripſit:ſicut ex ore patris audiuerat:
in factis ſuis uiderat:in quibus magnalia continen
tur de ſtupēdis ſancti:& de futura corruptiōe regu
le:& de futura renouatione ipſius:& de magnaliis
circa regule inſtitutionem & renouationē a deo:&
de intentiōe beati Franciſci ſuper obſeruātiam re-
gule:ſicut ipe illam eandem intētionem dicebat ſe
accepiſſe a chriſto:que induſtria frater Bonauentura
omiſit:& noluit in legēda publice ſcribere: maxime
quia aliqua erāt ibi in qbus etiā ex tunc deuiatio re
gule publice mōſtrabat:& nolebat fratres ante tē
pus extraneis infamare.Claret autē ꝙ multo meli
us fuiſſet ea ſcribere:quia nō tanta poſtea forſitan
fuiſſet ſecuta ruina:maxime iſtud quod ſequit iam
ex tunc non ſeruabat:cū multo dolore audiui illos
rotulos fuiſſe diſtractos: & forſitan perditos:ma-
xime quoſdam ex eis.Narrauit autē & ſcripſit ſic ſā
ctus frater leo:ꝙ ipo cū beato Franciſco ieiunante
in mōte pro regula conſcribenda: ſpiritus diaboli
qui a pricipio contra hanc ſacratiſſimā regulam of
fendicula excitauit:timore humano cōmouit mul
titudinem miniſtrorū & aliorū qui reputabant di-
ſcreti cōuenire reate:qui accedētes ad fratrem Heli
am ſibi dixerūt:ꝙ ex parte ipoꝝ aſcenderet ad uiꝝ
ſanctū:& diceret ſibi uerba que iſra ſcribent. Cūqꝫ
ille dixiſſet nequaq̄ audere accedere:quia timeret a
ſancto dura maleditiōe feriri:maxime quia nūq̄ ali
quid cū tanto ſpiritu fecit:cū quanto nūc iſtam re-
gulam facit conſcribi.Multis hincinde dictis finali
ter conueuerūt ꝙ ſimul pergeret ipe cū eis. Quia
uero ſemper erat de icrepatiōe ſancti timidus:deo
diſponente noluit cū illis fratribus mōtē aſcender
ſed una cū eis p uallē profundam cui ſācti cela emi
nebat in altū ſubtus ipam cellā aduenit.Diſpoſue-
rat autem timore & reuerentia pteritus trina uice
ſanctum uocare ex nomie:ipo uero non reſpondē
te retrorſum redire.In primo autē clamore quo cla
mauit .F.ſtatī admiratus uir ſāctus e cela foris exiit
ad rupis preruptū:uidenſqꝫ tantā multitudinē fra-
trū ſimul cū illo in uale cōſiſtere:admiratus qd q̄re
ret reqſiuit.Cui ille helias ex oīum pſōa alta uoce
rndit.Iſti ſūt miniſtri & diſcreti frēs italie:q cogno
ſcētes tui rigorē ſpūs:& audientes ꝙ nouā conſcri
bi facis regulā tibi denūciant ꝓ ſe & pro aliis ꝙ no
lunt ꝙ aliquid facias ſcribi quod eos obliget: niſi
maniſeſtauens eis.Audiēs hec uir ſcūs eiulatu ma
gno uocē leuauit ad celū dicēs.Fortiſſime dñe au-
dis quid iſti iā dicunt?Tūc piiſſimus ihs cōpaſſus
anguſtiis ſci:& confirmationē plenā uoleus face-
re future generatiōi:clamauit alta uoce de celo : ita
ꝙ per uallē & montē intellecta fuit & audita uox
clara dicēs.Fran.ego ſum ihs q tibi loquor de celo
Regula p me eſt ſcā:& tu nihil ibi poſuiſti de tuo.
Ego cognoſco adiutoriū quod dare uolo:& fragi
litatē nature:& iſtis penſatis ſcio ꝙ regula ualde be
ne pōt ſeruari:& ideo ſicut ſcripta ē:uolo ꝙ ſeruet
ad lram ſine aliqua gloſa:& qui nolunt rece dāt:qa
i ea nihil uolo mutari.Audito tonitruo uocis xpi:
exultauit uir ſanctus i ſpū:& frībus dixit q aſtabāt
in ualle.Audiſtis bndictū ihm fratres mei:uultis ꝙ
faciā iteꝝ uobis dici.Videtis apte ꝙ regula eſt dñi
noſtri ihu xpi:nō mea:& ꝙ ipe quicquid ē ibi po-
ſuit.Tremefacti frēs percutiētes pectora:capita ſub
mittūt:& ueniā petūt:& bn dictione recepta adꝓ-
pria reuertunt.Hec teſtat ille ſcūs frat leo q pſens
fuit ad omnia:& dñm ihm chriſtum loquentē au-
diuit.Quis ergo de ceto erit incredulus. Nō ergo
de ceto obduremus corda nra i regule obſeruātia:
qr in perſona illoꝝ oībus de celo locutus eſt ieſus
dans teſtimoniū regule ſancte & apoſtolice. Et
in ſignū ꝙ hec eſt apoſtolica regula:ipam i.xii.di-
ſtinxit capitula:quaſi i.xii.fūdamenta apoſtolica:&
in.xii.portas p qs itrat i euāgelica uita tanq̄ noua
hierlm q̄ deſcēdit a deo d celo:i qbuſ portiſ ſcripta
ſūt noīa.xii.aploꝝ & agni:nec dubiū ꝙ fluuiuſ aq̄
uiue ꝓcedit de ſede dei & agni i mediū platee eiuſ:
qr influxus ſpūs ſci abūde diffundit in latitudine
charitatis:p quā ſola euāgelica regla conſtāt aſſu-
mit:utilit ꝓmittit:& iuiolabilit obſeruat.Et quia
ut ex pdcis patet i tractatu pauptatis a ihu & aplis
obſeruata ē pauptas extrema:nō ſolū i hitu ex pp
atiōis intno:ſed inſiguis paupis uſus exterius de-
clarātibus eā.Idcirco utrūqꝫ i hac ſacratiſſima regu
la cōtinet ſicut efficacit zelator pauptatis & huius
regle pfeſſor:& ualde ſolēnis clericus frat Hugo
de digna i bello quē cōpegit & nominauit de fini
bus pauptatis iuxta uotū mioꝝ:ubi apte cōcludit
ꝙ ſicut nihil hēt quo ad diuinū ſub celo ꝓpriū: ita
ex ꝓfeſſiōis uoto debet ſeruare paupertatis iſigne
quo ad ſtrictū & paupē uſum.Et i fine cōcludit:ꝙ
hoc ē huius ſcē religiōis ꝓpriū i uniuerſis & ſingu
lis ꝙ nihil i his q̄ tranſeūt pōt habere propriū.Ni-
hil.n.eis magis improprium q̄ proprium :& nihil

UVA. BHSC. IyR_070

magis propriũ ꝗ hoc ipſum qđ nihil ē poſſideat
ĩpropriũ amó & uſq; i ſempiternum.Et ad probã
dum pauperẽ uſum includi intra huius ꝓfeſſionis
uotum aliqua de ſuis uerbis intriſero .Dicit ꝙ oĩs
religio & quelibet pars religionis habet ĩſigne ſu
um quo ueraciter ſe dicit a cuius inſignis exceſſu p̃
tenſo externus mẽſurat᷑ interioris religionis & eius
cuiuſlibet partis exceſſus. Interior quidẽ religio in
ip̃a interius conſiſtit uoluntate:exterior uero quod
inſigne dicitur interioris foris in ip̃a ſpẽ & cũ uolu
mus mẽſurare quãtalibet ſit uel eſſe debeat ĩterior
ad exteriorem cõfugimus:& ex illius altitudinẽ in
terioris altitudinẽ mẽſuramus. Alioquin cũ pauper
tatẽ noſtrã ceteroꝝ cõferimus pauptati:falſo recur
rimus ad noſtrã exteriorẽ:quatenuſ ex noſtre exce
ſſu ext̃ioris:ad eoꝝ ext̃iorẽ inferamus:q̃tus ſit aut
eſſe debeat exceſſuſ noſtre ĩterioris ad eoꝝ int̃iorẽ.
Et ſicut tunc eſt uerbum ueꝝ:qñ qđ eſt in dicente
eſt in uerbo.Ita quoq; eſt ueꝝ ſignũ qñ qđ eſt in ſi
gnato eſt in ſigno: alioqn uerbũ & ſignũ utrunq;
mẽdax & falſũ.Cũ igitur exterior pauptas ſignum
ſit & uerbũ interioris eſſe debet interius in re:qđre
fulget foris ĩ ſpẽ:alioqn uero nõ eſt hec adequatio
aut opa ꝓ uiribus nõ preſtat᷑:& ſic nõ ẽ religio:ſed
potius hypocriſis & ſuperſtitio uel maĩfeſta tranſ-
greſſio.Habet igitur pauptas extrema que ĩ ĩterio
ri pfectione cõſiſtit ſuũ uerũ inſigne: p quod exte
rius ſe dicit:qđ quidẽ eſt facultate ſuppetẽte de ne
ceſſitate pfectionis interne.Ita ꝙ ſub eadẽ ꝑmiſſi-
one cadit interior pfectio & ſuũ ĩſigne unde & di-
cit idẽ doctor ſic. Extrema pauptas ẽ q̃ ſtatus alicu
ius uniuerſos & ſingulos equaliter includẽs:& reꝝ
oĩm ꝓprietatẽ excludens inſignibus ip̃am in ultĩo
declarãtibus decora ẽ. Pauptas itaq; mĩoꝝ:paup
tas extrema eſt:eo ꝙ his conditionibus oĩo dotata
eſt.Hec enim pariter uniuerſos & ſingulos ĩcludit:
ut liquet ex ip̃a ſũmi põtificis cõſulatiõe.Dicimus
inquit ꝙ nec in ſpãli nec in coĩ debet ꝓprietatẽ hr̃e:
& regula fratres nihil ſibi aꝓpriẽt:nec locũ: nec do
mũ:nec aliquã aliã rem.Porro inſignia q̃ mĩores in
extremo cõſiſtere pauptatis declarant:& eoꝝ ſtatũ
q̃ plurimũ eo ip̃o decorant in eoꝝ regula euidẽter
expreſſa ſunt. Primũ quidẽ ꝙ in his q ueniũt ad or
dinem indicitur in uſus paupeꝝ eroganda facultas
Secundũ uero ueſtimẽtoꝝ uilitas. Tertiũ eſt muta
torie ueſtis ablata numeroſitas. Quartũ pedũ nu-
ditas. Quintũ interdicta eqtandi põpoſitas.Sextũ
pegrinatio & ineſtimabilitas.Septimũ uictus & ue
ſtitus mendicata neceſſitas.Octauũ acqrendi pecu
niã & recipiẽdi ſublata poſſibilitas. Nonũ uero uo
cabl'i deſpectabilitas.Noĩs deſpectabilitas ob hoc
inter ĩſignia pauptatis numeratur extreme: qr hoc
eſt horrendũ inſigne ꝙ qui minor debet eſſe mun
do:uelit tẽporalibus abũdare.Dicit autẽ idẽ doctor
ſic.Nulli q uoto aſtrictuſ ſit ad obſeruãtiã inſigniũ
extreme pauptatis licitũ eſt aliquibus uti unde ſeq
tur deſtructio extreme pauptatis.Ordo autẽ mino
rum pter in uniuerſis & ſingulis uoto aſtrictus eſt
ad obſeruantiã inſignũ extreme paupertatis. Ordi
ni igitur minoꝝ nec in uniuerſis & ſingulis licitũ ẽ
aliquibus uti:unde ſequitur deſtructio inſigniũ ex
treme pauptatis.Probatio maioris patet ex illo pri
cipio.ſ.ꝙ uno uoto abdicãtur oĩa uoto incõpoſſibi
lia:uti enim aliquibus unde ſequatur deſtructio ex
treme pauptatiſ ĩcõpoſſibile ẽ uoto ĩſigniũ extreme
pauptatis.Probatio minoris patet ex illo principio
uidelicet ꝙ quicquid illicitũ eſt aliter in genere pro
feſſoꝝ ꝓpria immutare uolũtate aut eſt enim illici
tum deo ꝓhibente:aut hoĩe uices dei tenente: aut
efficatia ſponte iã inite obligationis obſiſtẽte. Cũ
igitur in ordine mĩoꝝ uniuerſis & ſingulis cõſtet
eſſe illicitũ inſignia pauptatis extreme digeſta ſup
nis ꝓpria ĩmutare uoluntate nec ſit illicitũ deo pro
hibente nec hoĩe uices dei gerente: relinquit ꝙ ẽ li
citũ efficatia nõ ſponte inite obligationis obſiſten
te.Ordo igitur mĩoꝝ pit᷑ ĩ uniuerſis & ſingulis ad
obſeruantiã inſigniũ extreme pauptatis uoto aſtri
ctus eſt. Huius.n.ĩmutare uoto ĩſigniũ pauptatis
extreme ĩcõpoſſibile hec rõ illius ſci uiri: ꝓbauerat
autẽ ſupius principia in quibus ſe fũdat.Probat au
tem poſtea idẽ doctor ꝙ eiſdem fratribus ex regu-
la cõceditur uſus reꝝ ad ſuſtentationẽ nature: & ad
illa offitia ad que ex uoto regule obligantur.Sicut
ẽ uti libris & ſcriptis ad diuinũ offitiũ celebrandũ.
Nã ꝓficere in notitia diuinaꝝ ſcripturaꝝ licet non
ſibi ꝓhibeatur ex regula:nullo tamẽ modo ĩponit᷑
quin magis excluditur ex uerbis regule inquãtum
nimia ſollicitudo de hoc & faſtuoſa uoluntas app-
endi in his purã ſimplicitatẽ & inocentiã & hũilita
tem ꝓfundam:& orationis & deuotionis iugẽ ĩſtã
tiam ad q̃ efficaciter regula inducit ſua diſtractione
& uicioſitate ĩpediunt.Nec predicare ĩponit niſi ex
aminatis & aꝓpbatis a geneali miſtro quin potius
p̃ſumptionẽ in talibus multũ ſubtrahit.Sed ſic exa
mĩatus dicit ꝙ ſint examinata & caſta eoꝝ eloquia
ad utilitatẽ & edificationẽ ppl'i:anũtiando eis uitia
& uirtutes:penã & gloriã cũ breuitate ſermonis.Et
licet hec ſupponant ſcientiã & ſciẽtia ſtudiũ:& ſtu-
diũ uſũ libroꝝ:tñ ex his q̃ dicta ſũt ſupra de uerbis
ſci fratris leonis:quomodo rñdit fratri Richerio &
miſtro & nouitio petenti pſalteriũ:patet ꝙ nõ fuit
ĩtentio beati.f.ꝙ fratres haberẽt tot ſalmas laboꝝ
ad uſũ ꝓprium:ĩmo nec unicũ libꝝ:ĩmo ſicut dixit
ſanctus leo ex ore ipſius uolebat ꝙ ĩ cõi ad hoc hẽ
rentur libri ſufficiẽtes & pauperes nõ ſuperflui nec
curioſi:nec alit᷑ a propati.Et patet ꝙ nõ fuit ĩtẽtio
patris ꝙ iſti hoĩes rudes & groſſi niterẽtur p ſtudiũ
litteraꝝ in quo paꝝ ꝓficiunt extinguere deuotioĩs
ſpiritũ:& obſequioſe hũilitatis exercitiũ: nec ꝙ pp
hoc acqrerent ſibi quãtũcũq; de licentia numeroſi
tatẽ libroꝝ & cõpoſitoꝝ ſermonũ. Sed ſi q hẽbãt
naturalis ingenii induſtriã:& ſuper infuſam gratiã
ad ſcripturaꝝ intelligentiã ex quibus eſſent habiles
ſine dãno ſpiritus ſui contẽpato ſtudio libroꝝ cõ-
muniũ ad predicatiõis offitiũ uoluit talibus a mi-
niſtro generali offitiũ imponi: & tales adhortatur

UVA. BHSC. IyR_070

ad debite ꝓferēdū uerbū dei. Nā iſta effrenata mul
titudo ꝑdicatoꝝ q̄ nūc ē: q cōit & ī uita & ī ſcīa dfi
ciūt: nūq fuit de ītētiōe ſci. Et luce clarius patet ꝙ
& ī ſe & ī aliis fructus ipedit᷑ aīaꝝ: dū ad cōtētionē
ābitionē: curioſitatē: uanitatē: & q̄ſtū: ut pl̄rimū
in multis ꝑdicatio ē conuerſa. Sciāt ergo ſinguli:
ꝙ de ītētiōe. F. & regule ſubale eſt eis paupes eſſe
deuotos: opoſos & hūiles. Accidētale uero & ex-
traneū ſine iſtis & nociuū populis ꝑdicare. Illis ue
ro ſuppōitis & ſufficiētia litterature: & q̄maxime
feruoris ſpūs q melius ꝑdicat bn̄placitū eſt ihu &
ſcē regule: & pr̄i. F. q ad hoc teſtatus ē ſtatū ſuum
miſſum a deo: ut primo exēplo uite poſtea uerbo
doctrīe ad amorē crucifixi gētem attraherēt. In utē
ſilibus ergo cōibus tā diuinoꝝ officioꝝ q̄ libroꝝ
ad ſtadiū ſcripturaꝝ fuit intentio. F. addiſcere illos
q in ſcriptura ꝓficerent: & populis predicarēt. Nā
appropꝛ̄ata cuicūqꝫ ut dictū eſt. F. horrebat. Dicit
idē doctor illumiatus. Sane ſūmope cauendū ē ne
ſub colore neceſſitatis exceſſus ſe īgerat ſupfluita-
tis. Supflui nāqꝫ adiectio in ſignū pauptatis extre
me deſtructio ē: & ideo uoto īſigniū pauptatis ex
treme ſupfluū incōpoſſibile: īcōpoſſibile eſt aūt ſu
pfluū: quo ablato ſufficit reliquū. Exceſſus aūt ſu
pflui cōſiſtit maxime ī numero: quātitate: ſūptu &
decore. Duo igit᷑ ſupfluūt ſi unū ſufficit: multū ſi
paꝝ: ſūptuoſum ſi uile: ſpecioſū ſi deſpectibile. Ce
teꝝ ubi neceſſitas ueracit᷑ īcōgruit: & ſi paupertas
nūq̄ īſigne tn̄ pauptatiſ neceſſitati cedit: hec ꝑdcūſ
doctor. Et ex quibus & ī oībus aliis ꝑdictis patet
q̄to lumīe ſpūs ſci. F. per illū in ſe hītantē dum ad
celū uellet aſcēdere ſciſſimū condidit teſtamentū.
Nā oīa que ibi dicit: & ꝑcepta q̄ facit ad puriſſimā
obſeruatiā euāgl̄ii & ꝓmiſſe regl̄e ſubālit᷑ ordinā᷑
Nā illud qđ uidet᷑ grauius de lr̄is non petēdis qs
dubitat ꝙ ius ꝑuilegii hēre eſt aliqđ ius hr̄e. Et nū
quid nō ē hoc cōtradictoriū uoto nihil pēitus ha-
bēdi? nec ī aliquo iure: nec ī aliq̄ re? & tn̄ regula di-
cit nō cōſulēdo: ſed ꝑcipiēdo. Frēs nihil ſibi appro
priēt: nec locū: nec domū: nec aliquā rē: res & aliqd
q̄ h̄ negāt᷑ ſūt duo trāſcēdēda: & ſūt unil̄es negati
ue cui pticl̄aris affirmatio cōtradictorie aduerſat᷑.
Sed ait. Papa potuit diſpenſare & fecit: & dixit nos
n̄ teneri ad mādatū teſtamēti. Rn̄deo qa hoc ꝑui-
dit futuroꝝ inſpector. F. ſ. hāc ſtatus ſui diſſipatio
nē magis q̄ diſpēſationē futurā. Idcirco q̄tum ex ſe
fuit uolēs obuiare prohibuit hoc nō peti: nec ego
dico teneri te ex ſtricto iure hūano preceptis ſciſſi-
mi teſtamēti: niſi īq̄tū ītra ſubſtātiā ꝑceptoꝝ regu
le īcludūtur. Sed dicis: ſi papa nos abſoluit: tn̄ nos
obligas. Dico ꝙ nolo abſolui ego a ſucceſſiōe pr̄-
na. Et ſicut dixit illuminata dei clara: uolo abſolui a
pccīs meis a papa: ſed nō ab obſeruādis cōſiliis ie-
ſu xp̄i. Quicqd aūt ī pfectione expropꝛ̄atiōis: & in
ſignum extreme paupertatis includit᷑ in ieſu chri-
ſti cōſiliis ē īcluſū. Et licet papa poſſit facer̄ de mo
nacho nō mōachū: nūq̄ tn̄ pōt facere ꝙ mōachus
obſeruet regulā: & habeat proprium. Sicut nec ip̄e
pōt facere contradictoria ſimul uera: ꝙ tu ſis ſine
omni ꝓprio: & petas & ꝑcipias al qd proprium.
Quod ſi utilit᷑ & ſcē fecit ꝓ utilitate cōi de mona
cho nō mōachum dat ſibi nouū ſtatū. Sic & uiuere
ſcđm ꝑuilegia papa ia contra id qđ eſt ī regula ꝓ-
miſſum: uel a ſcō expreſſū: eſt facere unū alium no
uum ſtatū: & deſtruere primū. In quo quidē ſtatu
ſi ſcđm regulā uirtutis a ſpū ſancto fit ē qdē ſalus:
ſed nō illa q̄ erat ī principio. Et ſi ꝑuilegia addunt
ad pfectionē: eſt ī ſecūdo pfectio noui ſtatus. Si di
minuunt eſt nouū ſtatū cōcedere reſpectu prioris
abſqꝫ dubio īperfectū. Non opportet aūt h̄ uerba
multiplicare: qr oēs declarationes ſup regulā facte
fuerūt cōdeſcēdentes impfectiōi: & ꝓuidentes trāſ
greſſioni. Et licet in coꝝ obſeruantia ſit ſaluſ illius
qui regulā ſcđm illas declaratiōes ꝓmittūt: ac per
hoc ſit obſeruatia regule illo modo: tn̄ cecus eſt q
nō uidit: ꝙ hec nō eſt obſeruātia ſcđm ītentionē
& expoſitionē. f. q melius oībus utpote illumina-
tus a xp̄o cognouit ītentionem euangelii & ſtatuſ
ſui. Ibi ergo deuotio inchoauit q̄ deſcēdit ī hāc
abyſſum ī qua nulla ſeruat᷑ declaratio: ubi petita eſt
deſtructio ſciſſimi teſtamēti. Et ad illud redeundū
eſt: ut per pr̄is ueſtigia in recto itinere gradiat᷑: nec
hic aliqd dico quod ī eius obſeruantia non ſeruet᷑
ad ſalutē regule: nec ip̄e unq̄ dicit nec dicere potuit
ꝙ ſua declaratio īponeret fratribus ſeruare regulā:
ſcđm illam perfectionem quam beatus frāciſcus ī
ſuo poſuit teſtamēto: ſed potius ab illa pfectione
& obſeruantia teſtamēti paterni: ſicut & predeceſſo
res fecerāt frēs abſoluit. Et ſicut ꝑdictus ſcūs frat᷑
hugo ſe excuſat & ego. Dicit. n. ſic. Ne quis me re-
gule iudicet expoſitorē: ſed potius ex regula: ul̄ ex
eo ꝙ euidentius exiſtit regula regule defēſorem.
Quis. n. gloſā regule: quis expōnem: quis deniqꝫ
iudicabit commētum: ſi aduerſus eos q aſpeꝝ in-
ueniūt in plano: curuū in recto: ambiguum in cer
to: aliud ī regula: uel ex eo ꝙ euidētius exiſtit regu
la ad regule defenſionē in argumētum adducitur?
Certe cū in toto decurſu huius opiſ patet aduerſus
gloſantes regulā: & per malā obſeruātiam confrin
gentis impetus mei ſermōis decurrit: ut lr̄a regule
& ſine gloſa aliqua obſeruet᷑. Igitur ex ꝑdictis colli
gitur ꝙ piiſſimus ih̄s in cōſtitutione huius regule
principalis ē actor: & hec ē illa eadem uita & perfe
ctio que ī euāgelio continet᷑: & miro ſpūs artificio
in hac ꝑ eius ſpūm confecta regula breui compen
dio includitur & plenarie replicat᷑.

Ieſus tunc renouatus Ca.vi.

Eſus cōſignator ſeraphici uiri. F. & ſacratiſ
ſime regule inſtitutor non ſolū ſue paſſio
nis renouauit memoriā: ſed euāgelice ꝑ-
fectionis in utroqꝫ ſexu renouauit uitā. Nam ꝑ do
ctrinā & . F. monita deo chariſſima & ſponſa ſciſſi-
ma clara renouauit pfecte: & eidē & filiabus eius le
gitimis: & regulā eiuſdē pfcōnis cū ſua illi ſpū ſcō
docēte dictauit: quā ſacratiſſia uirgo pfciſſima imi
tatrix ihu paupis ſpōſi ſui cū tāta diſcretione & ex-

UVA. BHSC. IyR_070

tremo uſu pauptatis extreme ipleuit:ut uere & ipa & eius filie tote ſeraphice appent. Nec modicū uerbū ſuſtinere poterant aures ille ſanctiſſime quo ut dicunt humanā diſcretionē: ſed realiter ſerpētina pſuaſioue altitudo pauptatis pmiſſe deficeret. Vnde & a domino papa alexandro uolēti eā a uoto paupṫatis abſoluere: & poſſeſſionibus mōaſteriū ditare. reſpondit illuminata uirgo ſupra poſitū uerbū.ſ. a peccatiſ nō ab obſeruandis cōſiliis ieſu xp̄i ab ipo ſe uelle abſolui. Tantū uero ſciuit facere ſerpens antiqus pſuaſiōe illoꝝ q iam a ſua paupertate defecerāt: & pcuratione illius q illius ordinis erat iter cardinales ptector: dominus Ioānes de urſinis q fuit poſtea nicholaus papa tertius qui ſibi nouā regulā ipe cōpoſuit cardinalis exn̄s & ab altiſſima paupṫate deiecit: & in gradu uiliſſimo reſpectu p̄oris altiſſimi collocauit: qd manifeſte claret: ſi prime regule quā p ſpiritū ſanctū.f.compoſuit: & huius regule quā hic dedit legat textura. Nā tantū differūt: quātum altū & imū: crudū & inſipidū: ſeraphicū & perfectum. Et qr ipe etiā ptector noſtri ordinis erat: fecit dura precepta mandari p mundū: ꝙ nullus frater p̄ſumeret diſſuadere illis ſororibus ꝙ non recipent ſuā confectionē quā fecerat p urbanū papā bullari: perfectione alterius regule refutata. Sed pſecutiones & cōminationes multe facte ſunt fragili illi ſexui aliquibus monaſteriis ex eis p multos ānos reſiſtentibus: ne ſua confectio cōmodaretur ab eis. Certe utrū hoc a ſpū ſancto fuerit niſi ſicut a pmittēte & puniente peccata reꝝ exitus docet. Nā monaſteria illa q̄ ſeraphica charitate ardebant in auſteritate & oratione & cōtinuis lachrymaꝝ gemitibus & opere manuū: & exercitatione uirtutū facta ſunt ocioſitate & litigiis & tot impfectionibus & defectibus plena ex tunc: ꝙ quantū in ſanctitate inſtitutores regularū illaꝝ differūt: tantū uidetur differre obſeruātia earundē. O quātus dolor mihi eſt cogitare ꝙ aliqui hoīes ſua ſapiētia imo p̄ſūptuoſa ſtultitia auſi fuerunt uniuerſaliter euāgelicū ſtatū i toto femineo ſexu corrūpere & mutare: quē a principio ieſus in utroq; cōſtituit: & in beato.f. & ſponſa ſua clara cū tota perfectiōe reformauit: & per tot miracula per ipm lapidē p̄mariū facta clarā: dico glorificatā i celis ſic magnifice confirmauit. Nā dicere piculoſum & ſtolidū eſſe ſtatū euangelice perfectionis in muliere eſt blaſphemare xp̄m qui ſuam matrem ſanctiſſimā eandem ſecum paupertatē ſeruare uoluit. Sicut patet ex his q̄ i tractatu de ſua paupertate ſunt dicta. Et eodē conſilio uiris & mulieribus euangelicā perfectionē ſuaſit. Inde incepit ruina & uſq; ad nos licet alio mō ē plenarie deriuata. Nō obſtante tamen malitia iſtorum ieſus per.f. & clarā eſt renouatus in femineo ſexu: ſed p tertiū ordinē quē pater ſanctus inſtituit fuit in omni ſtatu eccl'ia renouatus. Nam ſtatus ille qui ordo penitentiū dicitur mares & feminas: clericos & laicos: uirgines nuptas: & uiduas in ſancti patris inſtitutiōe admittit: & datur eis per ſpiritū magne pfectionis regl'a & forma uiuēdi ſecūdū gradū quē ſpūs ſcūs tali ſtatui expedire ditauit. Sic & tūc i oībus regionibus orbis romani exēplo iſtoꝝ lapidū ignitoꝝ.f. dico & fratrū ſuoꝝ plebes aīabātur ad penitētie gemitū & mltitudo uigoroſa ad currēdū poſt xp̄m p ſemitam regule renouate. Et ideo celeriter tota eccleſia quaſi hortus irriguuſ celeſtiū hoꝝ nubiū ſalutari rigata pluuia multiplici pullulatione uirtutū fuit dei munere fecūdata. Nā ſcā paupertas quā ſolā deferebāt p ſūptibus faciebat ipos fratres ad oēm obediētiā pmptos: robuſtos ad labores & itinera expeditos: & quia nihil terrenū hēbāt: nihil ꝙ timebāt amittere: ſecuri erāt ubiq; nullo pauore ſuſpēſi: nulla cura diſtracti: tanq̄ q abſq; mētis pturbatiōe uiuebant & ſine ſollicitudīe diē craſtinū & ſerotinū hoſpitiū expectabāt. Multa qppe eis i diuerſis ptibus orbis īferebāt cōuitia tāq̄ pſōis deſpectabilibus & ignotis: uerum amor euangl'ii xp̄i adeo ipos faciētes effecerat ut q̄rerent potius ibi eſſe ubi pſecutiones paterētur i corpore: q̄ ubi cogniti ſcitate ipoꝝ mūdano poſſent gloriari fauore. Ipa quoq; reꝝ penuria ſupabūdās eis uidebat ubertas: qr dū exterius deficiebāt delectabilia mūdi: ſupabūdabat i eis ſuauitas ſpūs ſci: uidebatur ituentibus hoīs alterius ſeculi quippe & mente & facie in celū intenti ſurſū oēs trahere conabātur. Predicant xp̄m ieſū & hūc crucifixū inſup exceſſiua charitate cūctoꝝ: nō indoctis hūane ſapiētie uerbis ſed in oſtēſione ſpūs & ueritatis. Non miꝝ ſi ex talibus cultoribus cepit ieſu xp̄i uinea germinare germīe odoris dn̄i & pductis ex ſe floribus ſuauitatis honoris & honeſtatis uberes fructus afferre. Et qr nō erāt occupati i curioſitate ſtudii & phaleratiōe ſermonū libꝝ ieſu xp̄i & dignatiua opa uita eius cōtiue reuoluebāt & ibi a magiſtro ueritatis accipiebāt auide qd aliis effūdebāt abūdē: & qd plātabāt ſermone & cōtinue fouebāt orōne & lachrymaꝝ imbribus irrigabāt. In talibus ſermoībus docuit pr ſcūs ſuos p̄mos filios baiulo uerbi dei p̄uidere qd dicerent: & plus fructificauit ſcā ſimplicitas i crucis ſermōe: q̄ falerata pōpoſitas q̄ noſtris tēporibus abūdauit in tanta gr̄a ſūmoꝝ pōtificū cardinalū p̄latoꝝ alioꝝ: & clericoꝝ mltorū regū & p̄ncipū nobiliū & coīm pſonaꝝ receptuſ ē ordo ut oīs ſexus cū mlta reuerētia infra pauca tēpora ſatageret uideret nouos uiros magis eccleſiaſticos q̄ ẗrenos. Et qdē fil'i ſibi pgreſſu ſapīa xp̄i ieſu īfātilē notitiā euāgelice uite affil'are uoluit ſacre & gratioſe infantie ſue aſſūmpte nature. Nā ſicut ſua perſona nata fuit in ſynagoga ex mundiſſima uirgine ſpiritu ſancto fecunda: & cū magno honore fuit a paſtoribus uiſitata a regibus adorata: & muneribus honorata: & a ſancto ſene ſymeone ſāctis manibus baiulata. Sic conueniens fuit ꝙ i eccleſia q̄nti temporis per ſpiritum paupertatis ſancta oriret religio: quā & in manibus ſue ptectiōis baiularēt ſūmi pontifices & iubilarēt xp̄o ieſu p nouo lumi

UVA. BHSC. IyR_070

nis ortu & gloria plebis dei. Sed & reges & princi-
pes & ppľares letarentur pro appentia noui ſpũs
totam orbis faciem renouantis. Sed ſicut ſacri pue-
ri ieſu non fuit tuta infantia quin hoſtis herodes ĩ-
pius ſe paret ad iugulandum ſimulata pietate: ſuis
cultoribus ſpondens obſequiũ. Sic & inchoata iſta
uita ſanctiſſima: ſtatim hoſtilis concupiſcentia que
ſuppeditabatur per ipſam: & fraudulenta inuidia q̄
in ortu gratie contabeſcit inſidias parauerunt: ſicut
ſequens capitulum demonſtrabit.

Ieſus deſpectus iterum. Cap. vii.

Hriſtus ieſus patris eterna ſapientia: ſpiritũ
uite ſue in eccleſia renouatum: in almo ſan-
cto confeſſore franciſco per eaſdem ſemitas
ducere uoluit: per quas ipſe pius ieſus dignatus eſt
incedere in decurſu uite ſue aſſumpte nature. Et id-
circo ad ſimilitudinem perſequentes herodis qui
pelliceus interpretatur uiros pelliceos in pelle ſue
appentie: & mundane in eis refulgentis prudentie
gloriantes: cetui ſanctorum ſimplicium hoſtis pro
curatione maligni immiſceri permiſit: hi taq̄ uetus
fermentum immixti azimis ſinceritatis. ſ. ceperunt
totam maſſam paupertatis & ſimplicitatis illarum
columbarũ uolantium ĩpediendo corrumpere: &
ſub ſpecie antiquoꝝ prĩm ſanctorum & antiquarũ
religionũ eoꝝ ſiľitudĩes ĩtra hũc ſeraphicũ ſtatũ &
nouũ ĩtroducer̃ uelle ſb̃ ſp̃e prudẽtie: & cõuerſatõiſ
magis ordĩate ac fructificatõiſ utilioris eccľie: un̄ &
loca illa primaria ĩ tuguriunculis conſiſtentia edifi
care muris: paulatine libros multiplicare in fauore
nobilium ſub ſpecie ſalutis ipſorum & aliorum ſi-
bi complacere ceperunt: ſeip̃os circa extranea iſta di
ſtrahere: & paulatine pauptatem ditare humanitus
ſcãm ſimplicitatem inſtruere: & ignitum illũ ardo-
rem ſeraphicum ſue refrigerationis aqua tepeſcere
facere. Et quia in feruore incendii prĩm illa eoꝝ fri
giditas ſatis magnus calor mũdo gelido appebat:
declinatio illa mortis prenuncia uiſũ eis aliene ſalu
tis condeſcenſio ꝓuida: ac per hoc dei honoris pro
curatiua: multo ampliuſ q̄ paupertas ſimplicitas au
ſteritas: & utilitas illa prima a ſanctiſſimo patre fũ-
data. Et quia uir ille zelotes. ſ. ſpũ dei plenus ĩ his
preſentiebat pfectionis ſibi a xp̃o ieſu reuelante rui
nam: cepit talibus fortiter reſiſtere: & eorum carnis
prudentiã mortiferam predicare: & eoꝝ opera trãſ
greſſionis initia cum multo zelo ſancte ire deſtrue
re: unde & in legenda etiam ſcribitur: ꝙ mandabat
domos erectas dirui: uel fratres exinde amoueri: &
multa circa hoc & ſtupenda fecit in confuſionem
aſtutie ĩpugnantiũ ſpĩn eius: que frater bonauentu
ra in legenda modicũ pertranſeundo tetigit: qa no
lebat antique noſtre ruine initia legentibus publi-
care: ac per hoc licet diſpenſatiue deus hoc permiſe
rit: & ſecundum humanã prudentiã hoc ip̃e fecerit:

fuit tñ magna occaſio cecitatis multorum: quia p-
feruens zelus ſancti contra mortis initia eſt abſcon
ſus. Refero unum qđ ſemel audiui relatõe certiſſi-
ma cõtra ſupfluitatẽ & curioſitatẽ hĩtuũ factũ a ſcõ
Nam cum frater helias q ſemp uidebat ſicut caro
concupiſcere contra ſpiritum ſancti: licet ſub ſpecie
diſcretionis & boni feciſſet unum habitum: qui ĩ lõ
gitudine & latitudine & magnitudĩe manicarum
& caputii: & precioſitate panni illam uilitatem mľ
to deformem quã ſanctus inſtituerat uidebatur ex
cedere: uocans illum coram multis fratribus dixit
ꝙ ſibi preſtaret habitum quem portabat: qui illum
induens ſuper ſuum: facta ſubcictura & geſtibus in
rugatione tunice & aptatione caputii in capite & ĩ
toto corpore: quos in ſpiritu preuidebat fiendos a
filiis cepit eleuato capite: inflato pectore: faſtuoſa
maturitate incedere: & cum uocis boatu fratres in
aſpectu ſtupentes ſalutare inflata & inſipida uoce
dicendo. Bone gentes dominus det uobis pacem.
Quo facto in feruore ſpiritus cum iracundie ſigno
contumelioſe extrahendo habitum: longe proiecit
& dixit ad heliam audientibus aliis. Sic incedent ba
ſtardi ordinis: poſtea in ſuo habitu deſpecto breui
& ſtricto: in quo ſicut ceteri primi fratres mũdi cru
cifixo uidebatur: mutata facie in manſuetudinem
piam: & oĩbus geſtibus corporis alteratis: in chari-
tatis pie & humilitatis profunde inditia: cepit per il
los eoſdem fratres incedere: & cum tanto eos affe-
ctu: eis dando pacem domini ſalutarem: ꝙ affectus
ſalutis eoꝝ uidebatur in facie ĩlucere. Et dixit ad he
liam & ceteros fratres: hic eſt modus incedendi in
legitimis filiis meis. Quo facto cepit in medio fra
trum ſedere: & eos in uerbis efficacibus ad conſer-
uationem ſue paupertatis & uilitatis inducere: & in
undantiam futuram pullulantium defectuum api
re. Ne uero credas ſpiritum. ſ. deceptum fuiſſe in
helia: ſcias ꝙ ſemel ceppi ĩ quadã hiſtoria quã nũc
pretermitto propter breuitatem ꝙ dum helias ſecũ
dũm iſtum mundi faſtũ quadã die frẽs & pauperi-
bus non curaſſet indignatus uir deo plenus prece-
pit ſibi ꝙ in craſtinum multo meliorem refectio-
nem ſtuderet fratribus preparare: quia ipſe uolebat
diſpoſitor menſe eſſe. Cũq; coquinarium & alios
deſpectos fratres ordinate iuxta ſe collocaſſet: dixit
helie & aliis qui ſe reputabant aliquid eſſe. Ite ſede-
te ſicut uultis uos alii. Nam in die precedenti he-
lias illud ſimplicibus dixerat. Cunq; captata hora
turbatus helias ſanctum patrem de indiſcretione ar
gueret dicens: ꝙ uiros famoſos qui ſuſtinebant or
dinem confudiſſet. Sanctus pater ſpiritus auctori-
tate recepta ſuper ipſum clamando reſpondit: helia
helia tua faſtuoſa pompoſitas & carnis prudentia:
& tui ſimilium ordinem meum ducet ad nihilum:
& totam ueritatem euangelici ſpiritus uacuabunt.
Sed ſtupendum eſt de iſto deo qui talem te cogno
ſcit: & uult ꝙ in tuis manibus ordinẽ derelinquam.
Credo ꝙ talem dat eis paſtorem: quales futura s

UVA. BHSC. IyR_070

oues eſſe cognoſcit. Innumera fuerunt talia & ma-
iora in quibus a principio in celo huius religionis
factum eſt prelium magnum: & ſemper. fran. tanq̄
alter michael euangelii dux: & eius legitimi filii cū
dracone pugnabant uenenatas aſtutias detegētes.
Semp enī fuit in ſacro iſto ordine ſpūs ſeraphice p
fectōis trāſfuſus: licet nūc p uniuerſalē crucifixionē
ſicut infra dicet̄ in maloꝝ inundantia ſit ſepultus.
Quia uero ad tantam pfectionē malum ī facie ſua
non auderet accedere antiquus hoſtis ad ſolita ar-
ma recurrit. Nā corruptōnes ſtatus euāgelici & pau
larinas ruinas: ꝓuidentias utiles & religioſas ordi-
nationes & cōformitates ordinū ꝓcedentiū nomi
nabat: & facta relaxatione ꝑma ut eā poſſet obtine
re pacifice magnū muꝝ reſiſtentie ne ultra proce-
deret ꝓmittebat dicēs p frēs quos ſua fecerat inſtru
menta ad hoc ad ſcm̄: & poſt ipſius tranſlatōnē ī ce
lū ad ceteros uiros uirtutis hoc oīo eſt neceſſarium
uirtuoſū & ꝓuidū fieri: ſed nequaq̄ ſuſtineremus ꝙ
ultra pauptas ſcā uiolaret̄ in aliquo: quia in illa ſu-
mus ſtabili affectione fundati: & ſicut ſemp ſcd̄m
tpa deducens eos ad peiora uerſutus ſerpens p ta-
les modos eos deduxit ad calamitatē in qua mō in
fecibus eos tenet. Sed ſicut ex ſupradictis uerbis ſā
cti frīs leonis patet: & ex his que dicit legēda: nūq̄
potuit ſcm̄ prēm in aliquo tali facere cōſentire. Sed
qñ uidit ſe cū eis infructuoſo labore cōſumi: gemēſ
tolerauit quod corrigere non potuit. Semp tñ pre-
dicebat cū doloꝛ que futura cernebat: & ꝙ ſicut no
uus hō & nouus ordo non debebat ī his que pau-
pertatē minuūt: & utilitatē & deſpectū: & crucifica-
tionē corporū cōformatiuā ad ieſum crucifixū ad
aliquē priorē ſtatū reſpicere uel ordinē: niſi ſolū ad
ueſtigia dñi ieſu xpi: unde cū ſemel frēs lrati & ſecū
dū mūdū diſcreti ad dn̄m hugolinū cardinalē: qui
poſtea greg. ix. ē di?us in capitulo generali propo
ſuiſſēt dicentes ꝙ btūs. f. uerba prudentie & cōfor
mitatis ad alios ordineſ audire nō poterat: ac p hoc
rogabat ipſū dn̄m ꝙ frēm. f. de hoc humiliter ad-
mōeret. Idē pr̄ & ꝓtector ordinis q ex magna deuo
tione ad ſcām mariā de portiuncula ad capl̄m ge-
nerale aduenerat btm̄. f. uocauit ad ptē: & dixit. Fr
. f. multa bona tibi fecit altiſſimus & inter alia ma-
gnos tibi dedit prudentes & lrātos: & qui nouerūt
dicta ſcōꝝ & prioꝝ ordinū inſtituta: qui & ſunt ſuf
ficientes: & nō ſolū ordinē: ſed & mūdum regere:
opportet ergo te eorum conſiliis regi: & paulatīe
prioribus ordinibus conformari. Cui illuminatus
a deo. f. humiliter & conſtanter reſpondit. Sācte pr̄
& dñe mi ſcio ꝙ hec non ſunt uerba ueſtra: eamus
ad frēs oēs: & ego corā dñatione ur̄a eis utiliter ſe-
cundū uoluntatē dñi rn̄debo. Cūq̄ fuiſſet ī medio
totus ſeraphico feruore flagrans cū multa humilia
tione ſui ueritate ꝓuia cepit loqui. Frēs mei hoīem
ſimplicē & ſine aliqua ſufficientia uas pditum ſine
ſcriptura ſine aliquo bono me ieſus xp̄s elegit: ut
quod in me fecerit ſoli ſue bonitati & infinitiſſime
potentie tribuat̄: & ſtatū nouū & uitā ſuā perfectā
uoluit mihi & uobis ex ineſtimabili miſericordia
dare indignis: & dixit mihi ꝙ unā pfectionē nouā
per nos uolebat dare mundo prioribus tpibus ec-
cleſie inexptā: & ideo dixit mihi ꝙ ad nullū ſāctū
uel ad uerba eoꝝ in informatione ſtatus nr̄i atten
derē: niſi ſolū ad ipſum & ad ſuā piiſſimā mrēm &
apl̄icū ſtatum: & in his que facio eius conſiliū req
ro: & ſuam uoluntatē de oībus que ad ordinē iſtū
ſpectant expoſtulo. Nō ergo allegetis mihi aliqd
aliud: quia ipſe uoluntatē ſuā pleniſſime mihi īdi-
gno manifeſtat. Auditis his ſtupuit dñs cardinalis
& fratribus dixit. Quieſcite frēs: & ſequamini pa-
trem ueſtrū: quia in eo habetis ſecurū cōductū. In-
numera fuerunt alia in quibus uirtuoſe reſiſtētie ſā
cti pr̄is in opibus miris & uerbis refulgent: & rela-
xatiōes inchoate in aſtutia hūana & conatibus de-
monū declarāt̄: que opportet pp breuitatē omitte
re. Nā etiam demones cōſiliū fecerunt tunc tpis ꝙ
nō poterāt de nouo ſtatu obtinere uictoriā: niſi ſu
os nobiſcum ponerēt: & ſub maiori uirtutū ſpecie
nobis uitia ꝓpinarēt. Sicut tunc reuelatione uindi-
ca eſt monſtratū: & modus ruine declarat. Ex his ui
des manifeſte: ꝙ a principio ſimul cū pfectione or
ta eſt infectio ſtatus nr̄i: & uix puerperiū euāgelice
uite in uita. f. quaſi in cuna ꝑſepii potuit pacē hēre:
uñ & in franciſco pn̄tato in capitl̄o celeſti ſtatū uita
eius captiuata in egyptū aufugit: q ſtatim refutato
ſanctiſſimo teſtamēto humano timore quaſi timo
re herodis ex tunc uixit in tenebris ignorātie ſui ſta
tus. Quātū autē zelum habuerit poſtq̄ iā ceſſerat
officio: omnibus fratribus exprimens dei uolunta
tem & ſuā: de obſeruantia regule patet ex ſubſcrip-
ta lr̄a quā in fine dieꝝ ſuoꝝ capitulo generali dire
xit ꝙ oībus fratribus in hac forma. In nomine ſum
me trinitatis & ſancte unitatis: patris & filii: & ſpūs
ſancti. Amen. Reuerendis & multum diligen-
dis fratribus uniuerſis generali miniſtro religionis
minorum domino ſuo & miniſtris ceteris generali
bus & cuſtodibus & ſacerdotibus fraternitatis eiuſ
dem in chriſto humilibus: & oībus fratribus ſim-
plicibus & obedientibus primis & nouiſſimis: frat̄
. f. homo uilis & caducus ur̄ paruulus ſeruus: ſalutē
in eo qui redemit nos & lauit in precioſiſſimo ſan-
guine ſuo: cuius nomen audienteſ: adorate eū cum
timore & reuerentia ꝓni ī terra dominus ieſus xp̄s
altiſſimi filius nomen illi qui eſt benedictus in ſe-
cula. Amen. Audite domini filii & fratres mei:
& auribus percipite uerba mea: inclinate aurē cor-
dis ueſtri: & obedite uoci filii dei. Seruate in toto
corde ueſtro mandata eius: & conſilia perfecta mē
te implete. Confitemini ei quoniam bonus: & ex-
altate eum in operibus ueſtris: quoniam ideo miſit
uos in uniuerſo mundo: ut uerbo & opere detis te
ſtimonium uoci eius: & faciatis ſcire omnes: quo-
niam non eſt omnipotens ꝑter eū. In diſciplina &
obedientia ſcā pſeuerate: & que ꝓmiſiſtis ei bono
& firmo propoſito adimplete: tanq̄ filiis offert
ſe uobis dominus deus. Deprecor itaque

UVA. BHSC. IyR_070

omnes fratres cum oſculo pedum: & ea charitate
qua poſſum:ut omnem reuerentiam & omnem
honorem q̃tũcũq; poteritis exhibeatis ſanctiſſimo
corpori & ſanguini dñi noſtri ieſu xp̃i:in quo que ĩ
celis & que in terris ſunt pacificata & recõciliata ſũt
oĩpotenti deo.Rogo etiã in dño oẽs fratres meos
ſacerdotes ꝗ ſunt & erunt & eſſe cupiunt ſacerdo-
tes altiſſimi:ꝙ qñcũq; miſſam celebrare uoluerint
puri pure faciant cũ reuerentia ueꝝ ſacrificiũ ſanctiſ
ſimi corporis & ſanguinis dñi nr̃i ieſu xp̃i:ſancta in
tentione & mũda:non ꝓ ulla terrena re:neq; timo
re uel amore alicuius hoĩs:quaſi placentes hoĩbus
ſed oĩs uoluntas q̃tũ adiuuat gr̃a oĩpotentis ad eũ
dirigat̃ & ſolũ ip̃i ſũmo deo tm̃ placere deſideretis:
quia ibi ipſe opat̃ ſicut ſibi placet.Quoniã ſicut ip
ſe dicit hoc facite ĩ meã cõmemorationẽ.Si quiſ ali
ter fecerit:iudas traditor efficitur.Recordamini fr̃es
mei ſacerdotes quod ſcriptũ eſt de lege moyſi:quã
tranſgredientes in corporalibus ſine ulla miſeratio
ne per ſniam dñi moriebant̃:quanto maiora & de
teriora merent̃ pati ſupplicia qui filiũ dei cõculca-
uerint & ſanguinẽ teſti pollutũ duxerint:in quo ſci
ficati ſunt:& ſpũi gratie contumeliã fecerint: deſpi
citur enim homo pollutuſ:& conculcat agnum dei
qñ ſicut dicit Apoſtolus:nõ diiudicans & diſcernẽſ
ſcm̃ panẽ xp̃i ab aliis cibariis uel operibus: ĩdignus
mãducat:cũ dñs per ꝓpħam dicat. Maledictus hõ
qui opus dei facit fraudulenter.Et ꝓpterea ſacerdo
tes qui nolunt hoc ponere ſuper cor:in ueritate cõ
demnat dicens.Maledicam bñdictionibuſ ueſtris.

Audite fratres mei ſi btã uirgo maria ſic honora
tur ut eſt dignũ:quia ipſum portauit ĩ ſciſſimo ute
ro.Si baptiſta Ioannes cõtremuit & nõ audet ſãctũ
dei uerticẽ tangere.Si ſepulchrũ in quo ꝑ aliquod
tempus iacuit ueneratur:quantũ debet eſſe ſanctus
iuſtus & dignus:ꝗ non iam mortuũ:ſed in eternũ
uictuꝝ & glorificatũ:in quẽ deſiderant angeli pro
ſpicere contractat manibus corde & ore ſumit: &
aliis aſſumẽdũ prebet. Videte dignitatẽ ur̃am fr̃es
ſacerdotes & eſtote ſci:quia ſanctus eſt & ſicut ſup
oẽs pp hoc myſteriũ honorauit uos dñs:ita & uos
ſup oẽs ipſum diligite:reueremini & honorate:ma
gna miſeria & miſeranda infirmitas: quãdo ipſum
ſic pñtem habetis:& uos aliquid aliud in toto mũ
do curatis:totus hõ paueat:totus mundus contre
miſcat: & celum exultet:qñ ſuper altare in mãibus
ſacerdotis eſt ip̃e filius dei uiui.O admiranda alti-
tudo & ſtupenda dignatio:o humilitas ſublimis:
o ſublimitas humilis:ꝙ dñs uniuerſitatis deus &
dei filiuſ ſic ſe humiliat:ut pro noſtra ſalute ſub mo
dica panis formula ſe abſcondit.Videte fratres hu-
militatem dei:& effũdite corã illo corda ueſtra: hu
miliamini & uos:ut exaltemini ab eo. Nihil ergo
de uobis retineatis uobis:ut totos uos recipiat: ꝗ
ſe uobis totũ exhibet.Moneo preterea & exhortor
in dño:ut in locis in quibus fr̃es morãt̃ una tm̃ ce
lebret̃ miſſa in die ſecundũ formã ſancte eccleſie.
Si uero in loco plures fuerint ſacerdotes:ſit ꝑ amo
rem charitatis alter contentus audita celebratione
alterius ſacerdotis:quia pñtes & abſentes replet ꝗ
eo digni ſunt dñs ieſus xp̃s.Qui licet in pluribus
locis eſſe uideatur:tamen indiuiſibilis manet:& ali
qua detrimenta nõ nouit: ſed unus ubiq; ſicut ei
placet opat̃ cum dño deo patre:& ſpiritu ſancto pa
clyto in ſecula ſeculoꝝ.Amen. Et quia qui eſt ex
deo uerba dei audit:debemus ꝓinde nos qui ſpũa
lius diuinis ſumus officiis deputati:non ſolũ audi
re & facere que dicit deus:ueꝝ etiã ad inſinuandã ĩ
nobis altitudinem creatoris nr̃i:& in ipſo ſubiectõ
nem noſtram uaſa & officialia cetera cuſtodire:que
continent uerba ſua ſancta.Propterea moneo oẽs
fratres meos & in xp̃o conforto:quatenus ubicũq;
ĩuenerit dĩna uerba ſcripta:ſicut pñt ueneręt̃ & quã
tum ad eos ſpectat ſi non ſunt repoſita bene:uel ĩ-
honeſte iacerent in loco aliquo diſperſa: recolligãt
& reponant:honorantes in ſermonibus dñm qui
locutus eſt.Multa enim ſanctificãtur per uerba dei
& uirtute uerborum chriſti altaris conficitur ſacrã
tum. Cõfiteor preterea deo patri:& filio & ſpiritui
ſancto & beate marie perpetue uirgini:& omnibuſ
ſãctis in celo & in terra:& generali miniſtro huius
religionis noſtre:ſicut uenerabili domino meo: &
oĩbus ſacerdotibus ordinis noſtri:& omibus aliis
fratribus meis bñdictis omnia peccata mea.In mĺ
tis offendi mea graui culpa. Specialiter ꝙ regulam
quã domino promiſi non ſeruaui:nec officium ſi-
cut regula precepit dixi ſiue negligentia ſiue infir-
mitatis mee occaſione:ſiue quia ignorãs ſũ & idio
ta.Ideoq; per omnia oro ſicut poſſum generalem
dominum meum miniſtrũ:ut faciat regulam ab oĩ
bus obſeruari:& clerici dicant officium cum deuo-
tione coram deo:ut poſſint per ueritatẽ mentis pla
cere deo:& non cum laxiuitate uocis aures populi
demulcere:& non attendẽtes melodiam uocis: ſed
conſonantiã mentis ut uox concordet menti:mẽs
uero concordet deo.Ego enim promitto hec firmi
ter cuſtodire:ſicut dederit mihi gratiam deus: & ħ
fratribuſ qui mecum ſunt obſeruanda tradam in of
ficio & ceteris aliis conſtitutis. Quicunq; autem
fratrum hec obſeruare noluerint:non teneo eos ca
tholicos nec fratres meos:nolo etiam ipſos uidere
nec loqui donec penitentiam egerint:hoc dico de
omnibus aliis qui uagando uadunt poſtpoſita re-
gule diſciplina:quoniam dominus noſter ih̃s chri
ſtus dedit uitam ſuam ne perderet ſanctiſſimi pa-
tris obedientiam. Ego frater fran. homo uilis &
indigna creatura domini dei dico per dominum
ieſum chriſtum generali miniſtro totius religionis
noſtre:& oĩbus generalibus miſtris ꝗ poſt eũ erũt
& ceteris cuſtodibus & guardianis qui ſunt: &
erunt: ut hoc ſcriptum habeant operentur: & ſtu-
dioſe reponant.Et exoro ipſos ut q̃ ſcripta ſũt ĩ eo
ſollicite faciant cuſtodiri:ac diligẽtius obſeruari: &
ſecundũ bñplacitũ oĩpotentiſ dei nũc ſemꝑ donec
fuerit mundus iſte bñdicti uos a domio ꝗ feceritis
iſta:& in eternum domiuus ſit uobiſcum. Amen.

UVA. BHSC. IyR_070

Quia uero iſtud uidet̃ dei ſtupendũ iudicium
ꝙ tanta pfectio quaſi ſimul in ortu deficeret.Idcir-
co tibi aliquas ratiũculas pono ex qbus hoc conti
giſſe uidet̃:tã ex pte nr̃i q̃ ex pte dei:q̃ etiã ex pte
eccl'ie ſtatus quinti.Ex pte qdẽ nr̃i:quia ꝓmpti ſu
mus aſpa fugere:de ſulimis dei ueritatibus dubita
re:diuina oracula etiã de uia ſecura ĩ dubiũ ducere.
& magis ꝓp̃o ſenſui:q̃ alterius ſpũi inherere. Si bñ
notas hec ẽ cã ruine.Nã herodes pelliceus de ſuo
corpe nimis tener aſpitatẽ pauptatis cepit uelle le-
nire:& ueritatẽ euangelice uite in dubiũ poſſibilita
tis obſeruantie ducere.Oracula dei cepit in.f.dubi-
tare & precepta ſpũs ſcĩ p eũ data ſue prudẽtie poſt
ponere:dicens magis deũ honorari ĩ his que car-
nalis prudẽtia ſuggerebat:& ſi bene notas principi
um oĩs ruine fuit queſtionatio de p̃cepto.Nam ſi-
gnũ eſt ꝙ nõ uult uel grauat̃ obedire uel dubitat
de p̃cipiẽte q cãm p̃cepti ãnullando utilitatẽ:& q̃-
rẽdo uiã aliã nitit̃ pſcrutari:uñ ab hac ĩchoauit ſer-
pens ꝓthoplauſtũ ſeducẽs. Cur inq̄t p̃cepit uobis
deus &c.dãnũ in obſeruantia & utilitatẽ in trãſgreſ
ſione ſuggeſſit.d.Scit deus ꝙ apient̃ oculi ur̃i.In-
quacũq3 die comederitis eritis ſicut dii &c. uidetis
ꝙ cecitatẽ in obſeruãtia:ſciam ĩ tranſgreſſione mẽ
tit̃.Sed uere nõ uidebãt malũ obſeruãtes p̃ceptum
& ſic erat cecitas luminoſa:ſciuerũt p tranſgreſſio-
nẽ oẽ malũ quod uenit ſup eos:& ſic fuit ſcĩa & ex
pientia doloroſa:uere ſic p̃ncipiũ ruĩe iſtius religio
nis fuit querere:quõ illud quod ieſus de celo miſe
rat poſſet ad lr̃am obſeruari qd̃ tñ ipſe uidebat ſer-
uari ſine gloſa:& adiutoriũ ꝓmittebat:uñ patet ꝙ
dubitauerunt de ꝓmittente. Nec.fran. & egidius
quaſi ioſue & caleph exploratores ꝓmiſſionis diue
potuerũt rebelles & incredulos ad dei ꝓmiſſa eri-
gere.O q̃ ꝓp̃a eſt figura:patet etiam ꝙ maiorẽ uti
litatẽ mendacio ſeducti queſierunt deuiãdo p inor
dinatã ordinationẽ locoꝝ libroꝝ:& ſimiliũ q̃ ſãcte
pauptatis & puritatis ꝓmiſſionẽ ſeruãdo. Et ſicut
demõ p̃mos pentes aſſecurauit a pena dicens.Ne-
quaq̃ moriemini:ſed eritis ſicut dii.Sic iſtos excecã
do aſſecurauit a culpa dicẽs.In hoc intentionẽ euã
gelici non offendi:ſed honorẽ ipſius multiplicius
cumulari:extollens ipſos ad ſui ſtatus appentiam:
ac & ſi his ceteris iteꝝ replicaret.Eritis ſicut dii.Nã
ſic eoꝝ apuit oculos:ut eis pulchra faceret oĩa dele
ctabilia mũdi:que uirtus ſancte regule obſcurabat.
Et quia hũana infirmitas poſtq̃ incepit pedẽ de lu
brico ponere:ſe uſq3 in fundũ lubricando pducit:&
maxie ſi in declinatiõe mortis lubricũ ſtatuat̃.Ideo
ex pte ĩfirmitatis hũane ſatis patet rõ quare hic ſta
tus hũerit ruere in ꝓfũdũ:& ſemp corruptio melio
ris eſt peior:& delicatioris complexionis eius ẽ ĩfir
mitas corroſiua:idcirco corruptõnes intrantes no-
bilitatẽ cõplexionis euãgelici ſtatus:habuerũt eum
ad peſſima deducere:ĩ ſpectu ſtatus ſui:& ueloci rui
na proſternere.Nã multũ eſt ſtatus auis corruptus
ſi nudata alis & pẽnis ſupgradiat̃ pedibus:licet ad
huc uentre non reptet more ſerpentiũ.Nec ſe de-
bet nõ cecidiſſe auis a ſuo ſtatu dicere ſic incedens:
licet gradiat̃ minus ĩcõpoſite q̃ bufones. Quia ẽt
humana cecitas que a preſũptione orit̃ creſcit cre-
ſcente p̃ſumptione & diuino iudicio:ex hoc me-
retur nõ ſolũ derelinqui a ſublimitate gr̃e: ſed etiã
a cõi influxu diuinoꝝ noticie.Idcirco recedente a
talibus luce gr̃e:fiunt in eis tenebre palpabiles to-
ti mũdo:quas tñ ipſi obſtinata mẽte durius obce-
cati lucẽ aſſerũt utilitatis cõis:uñ fit ꝙ nõ ſolũ non
poſſunt corrigi:ſed correptores: communis utili-
tatis nominãt corruptores:& cõtra hoc horribiles
pugnas mouẽt. Ex pte dei multiplex ratio ſumi
tur.Nã primo diuina iuſtitia reqrit ſe relinquẽtẽ re
linquere:& a ſe recedentem pmittere deuiare:& de
ſe diffidentem auxilio nõ fulcire:& ſue carnis que-
rentem delicias:& horrentẽ moleſtias:tentatiõibus
relaxationũ exponere:& celeſti conſolatione priua
re:& ꝓprio ſenſu cõtra diuinũ conſiliũ innitentem
pmittere excecari:& cõuerſionis fugientẽ remedia
pmittere obdurari:& cateruã uitioꝝ ſequentẽ:per-
mittere ad tantã malitiã deuenire: ꝙ uiã pfectorũ
hẽant ĩpugnare. Ex pte etiã diuine ſapĩe fuit cõ
ueniens ut mũdo oſtẽderet tenebras ſuas quibus
p̃mo habuerunt lucẽ ſapĩe ſue:que in euãgelica ui
ta refulget:uelut tenebras refutare. Nã ſimile fecit
de predicatõe ſue pſone.Itẽ p hoc uoluit maiorem
ſuam ſapĩam oſtendere:ut infatuaret mũdi pruden
tiam & euangelicam uitã ab eis eiectã in ſimplici-
bus faceret clarius refulgere:etiam mirabilis dei ſa-
pientia refulſit & refulgebit plus qñ in tot cauillati
onibus ſophiſmatũ:& in tanta ſapientia:licet ſtoli
da magr̃oꝝ mundi & ph̃oꝝ repugnantium ſim-
plices ſuos illuminat:& per rectam uiam euangeli
ce obſeruantie perducit & per eos hanc dei eſſe ſapi
entiam:& totam oppoſitorum inflatiuam ſapien-
tiam eſſe mentis inſaniam mundo luce clarius de-
monſtrabit. Item ex parte potentie. Nam ſicut
potentius fuit a morte reſurgere:q̃ ſe preſeruare a
morte.Sic magis ſua potentia honorabitur: dum
hanc uitam ſepultam ſub lapide obſtinationis grã
dis:& ſigillis multe auctoritatis ſub armatura cu-
ſtodie hoſtilis uiolenter in morte detentam inui-
tis quibuſlibet glorioſam excitabit a morte proſtra
tis uelut mortuis impietatis cuſtodibus: & ĩ cecita
tis ſue mendaciis derelictis perſonis deſpectabili-
bus:quaſi mulieribus annunciabit gloriam reſur-
gentis.Maiorem etiam potentiam oſtendet:dum
hos ſimplices ſic per obſeruantiam regule in per-
ſecutione proſtratos:ſubito princeps mundi fa-
ciet ad euangelium reformandum. Ex parte eti
am miſericordie & bonitatis dei ratio ſumitur: qui
per iſtam relaxationem multos infirmos ad uiam
ſalutis perduxit:licet minoris qui per aliam nulla-
tenus uiam perueniſſent.Item magna miſericor-
dia dei in electos ſuos hic refulget: qui de malis
aliorum eos glorioſiores efficiet:& in eorum per-
ſecutionibus & cecitatibus mirandas electis fa-
bricauit coronas: & in ruinis huius ſtatus utiliſſi-

UVA. BHSC. IyR_070

mas eis prouidit cautelas. Et breuiter in hoc plene
monſtrauit ieſus: ꝙ hec eſt uita ſua: quia ſimilibus
modis eam duxit: quibus preceſſit ſua perſona. Et
ſicut ex ſue perſecutione & reprobatione & occiſio
ne ſynagoga eſt a cultu dei eiecta: & ſpirituali matri
mōio ſepata. Sic & carnalis eccleſia ex ſimilibuſ opi
bus euangelicam uitam in reprobum ſenſum & ba
bylon meretrix peſſima nominatur: quantum ad il
los qui in eius reprobatione conſentiunt cuius hor
rendum uitium in ſexta uiſione Apoc. deſcribitur.

Ex parte etiam quinti ſtatus eccleſie debuit talis
corruptio euangelice regule faciliter euenire. Nam
cum in ortu ipſius per.f. magna relaxatio & corru-
ptio omnis ſtatus abundaret & uita euangelica uer
ſaretur in medio: faciliter in manibus eorum potu-
it infici ſicut pſona ſana i aere peſtilētie: & i hoc ma
ximam infectionem deus oſtendit eſſe in hoc quī-
to ſtatu: quando ſic ſubito tantam ſanitatem ſua ī-
fectione occidit. Quia etiam in ſtatu.f. reſpectu re-
laxationis inuente magis refulgebat auſteritas que
prelatis ac religioſis ceteris & populis in predicta
relaxatione uiuentibus: & non immerito appare-
re potuit exceſſiua: & humanis uiribus tam longa
infectione proſtratis impoſſibilis: & propter expiē
tiam diuinorum que relaxationi ſue tales dei pieta
tem inclinant indiſcretam & a deo non requiſitam
poterant ſecundum ſuam carnalem ſapientiam re-
putare regule litteram. Idcirco tepeſcens ſpiritus in
terra degentium ad ſuam relaxationem: ſub ſpecie
uirtutis & diſcretionis fouendam magnum habuit
adiutorium: tam ab inclinatione pontificum qui
credebant ſe in hoc dei pietatem & miſericordiam
& ſalubrem prouidentiam imitari: q̄ etiam ab ex-
hortatione & exemplaritate relaxatarum religio-
num: q̄ etiam a deuotione & largiflua miniſtratio-
ne temporalium a multitudine populorum. Et id
circo ſummi pontifices huius ſtatus prompti & li-
berales ad ſpiritualem rigorem regule inflectēdū:
& ad exponendum regulam ſecūdum appetitum
fratrum: & ad concedendum priuilegia que ordinē
iſtum redderent inclytum in eccleſia quinti ſtatus
& in hoc crediderunt deo ſeruire: & forſitan multū
ex tali meruerunt deuotione quia dei ignorabant
archanum & uidebatur eis ſalubriter prouidere ec-
cleſie: ſi iſtum ordinem ſecundum talem conſidera
tionem ad amplam capiendam multitudinem in
quadam latitudine uiuendi reſpectu reſtitutionis
primarie confouerent: Sed propheta Eſaias uerum
dixit huic ordini quia multiplicaſti gentem: nō ma
gnificaſti leticiam. Quod.f. ad litteram expoſuit de
hoc facto: addens ꝙ nequaq̄ deus in multitudine
filiorum inu ilium delectatur. Et quia non eſt mi-
rum ſi puer ſumens mammas baiule preter cōple-
xionem quā ex mr̄e traxit: naturā ſuam alterat a nu
trientis natura: idcirco non eſt mirandū ſi ordo iſte
alterauit perfectionem primariā infectis mammis
quinte opulentie enutritus. Quia uero iſtorū per-
fectio quantūcūq; degenerans ſemper alte emicu
it ſup relaxationes innumeras clericoꝝ et multoꝝ
religioſoꝝ: hinc eſt ꝙ quaſi ſemp ad iſtum ordinē
aſpexerūt: tanq̄ ad pfectiōis magr̄m: pp quod iſto
rū continuata declinatio maxīe ruine alioꝝ preſta-
uit fomentū: & modica relaxatio in his uiſa ad ma-
ximas illos induxit: pp quod horrenda fuit dānoſi
tas corruptio huius ſtatus. Et intellige ꝙ ſcd̄m pro
portionē ſuā eodē modo in ruina ꝓceſſit ordo frm
p̄dicatoꝝ a pfectione primaria quā beatus domini
cus ꝓpagauit: imo quod peius eſt: duo hi ordines
emula tranſgreſſione concertant quō cōtinue poſ-
ſint peius deficere ab imitatione paterna. Nā emu-
lant ſe inuicē in acq̄ſitione libertatū & priuilegioꝝ
in familiaritatibus regū cardinaliū: principū: & po-
tentū: in acq̄ſitione & multiplicatione reꝝ tēpora-
lium: in faſtuoſitate predicationū: in confeſſiōibus
teſtamētis: ſepulturis diuinitum: & diſpenſatōe pe
cuniarum in mutationibus locorum: & immani-
bus edificioꝝ: & in oībus que mundi pompā & ia
ctantiā uident inducere. Et quia reſpectu alioꝝ re-
ligioſoꝝ & clericoꝝ uitā mūdā ſeruare uident ab
adulteriis & talia uident punire: & i noticia ſcriptu
raꝝ & in aliqua compōne moꝝ extrinſecoꝝ polle
re uident: ideo quaſi oīa eorum uitia a populis ſup
portant. Et quia ſanitas hoꝝ ordinū maxime euā-
gelici non potuit ſine horrenda infectione eccleſie
& negligentia corrigendi ad tam manifeſta & pu-
blica tranſgreſſoria deuenire. Idcirco nunc in his ul
timis temporibus & ultimo fine quinti tanta cor-
ruptio inundauit in tota eccleſia: ꝙ quinto angelo
eccleſie Sardis dicit Ioannes. Nomē habes ꝙ uiuas
& mortuus es: & oſtendit uniuerſalē corruptionem
illius eccleſie: niſi quia inquit habes pauca noīa in
ſardis qui non inquinauerunt ueſtimenta ſua. Et
hi abſq; dubio ſunt ille reliquie quas nobis deus ꝓ
ſeīe reliquit: in quibus reformabat munditiā ſeptī
ſtatus: pro quibus ſequitur ambulabūt mecū in al-
bis: quia digni ſunt. Quia uero fumus formatio-
nū eccleſie uidetur uſq; ad ſtellas inficiēdas aſcēde-
re: ut quaſi uideat tota de libro uite electoꝝ deleta.
Idcirco uincentibus tantū allectiuū imūdicie huiuſ
tēporis ſic ꝓmittit ieſus dicens. Qui uicerit ſic ueſti
etur ueſtimentis albis: & nō delebo nomē eius de
libro uite. Et quia i fine huius quinti p pſeudo pō-
tifices: ut infra dicet cōpulſi ſunt xp̄iani ueritatem
abnegare & confiteri mendaciū: idcirco talibus qui
huic peſtilentie contradixerunt ieſus promittendo
ſubnectit. Et cōfitebor nomē eius corā pr̄e meo: &
corā angelis eius. In aptiōe etiā ſexti ſignaculi hoc
exponēdo pro ultimo fine fecis huius introducun
tur aīe ſcōꝝ interfectoꝝ pp uerbū dei & pp teſtio-
niū quod hēbāt &c. Et licet oīa uerba illa hēant di
uerſū ſēſū: ſcd̄m diuerſas huius q̄nti tp̄is ptes ꝓ fe-
ce tn̄ i ultio iundante hēt unū reſpectū ad ſcōs q ſt
i celo: & aliū ad illos q ſūt in terra. In primis aūt eſt
interfecta omnis miſeria: & ſunt mortui huic uite.
In ſecundis autem quia de eis intendo proſequi
eſt mortua huius quinti ſtatus concupiſcentia: &

UVA. BHSC. IyR_070

ideo tāq̄ in mundo mortui dicuntur ſtare ſub altare dei:quod ē crux & paſſio ieſu xp̄i & ueritas fidei eius ſup quo nos & nr̄a offerimus deo prī:ſub hoc ſtant: tum quia uere ſubſunt xp̄o & eius paſſioni & ueritati ſue fidei tanq̄ ſupiori:tum quia a xp̄o & ſue paſſionis merito proteguntur:tū quia ſub alis glorie ſue abſcondunt̄:nunc in ſpe a malis huius uite:& eternaliter in gloria abſcondent̄:tum etiam quia ob altaris huius fidem & deuotionem ad eius imitationē iugiter īmolant̄. Dicūtur aūt interfecti pp uerbū dei & teſtimoniū quod habebāt:quia mortui ſunt mūdo:ut obſeruent ueritatē euangelii ieſu xp̄i:& de ea teſtimoniū reddant mūdo. Dicūt̄ aūt clamare uoce magna:quia pp inundantiā maloꝝ que uident in xp̄i contumeliā & ſui ſtatus īundare fortiſſimo deſiderio expetunt dei iuſtitiam in īprobos:& dei miſericordiam liberantē electos. Vſq̄ quo dn̄e aiunt ſanctus & uerus:quaſi dicant:cum ſis ſanctus:non potes non odire tantā iniquitatē: & cum ſis uerus nō potes nō implere mala que cōminatus es reprobis:& bona que promiſiſti electis. Iudicare aūt & uindicare ſanguinē ſcōꝝ eſt dare iudiciū oſſiuū meritis & perfectōis uite quā tenent: & horrende malitie puerſoꝝ:per hoc deſignat̄ ꝙ a multis etiā ſcīs uiris pp tantoꝝ maloꝝ odiū: īminere putabitur finis mūdi. Deſignat̄ etiā ſcōs huius temporis admirari:quare ſi tanta pax malorum eis durat que facit eos in dei contumeliā:& ſcōꝝ iniuriam amplius inſanire. Deſignat̄ etiā ꝙ magnalia totius futuri orbis nullis aut paucis ſūt apta: uſq̄ ad finē ſtatus quinti:& ideo illis ſcīs qui ſtāt uere ut mūdo mortui ſub altari crucis ieſu reuelabitur & iam eſt in pte reuelatū:ꝙ quiete expectent glorioſa rn̄ſoria & dona ſtabilia:que ſub quarta aptione ſexti ſignaculi mundo dabūt̄. Quia uero durū eſt in tanto turbine expectare:ideo dr̄ ꝙ date ſunt eis ſingule ſtole albe:quia ſecundū diuerſos tēpoꝝ gradus dant̄ eis conſcīe purificate ab horrēda uita illorū cū quibus hītant:& contēplatiōes ſublimate de uoluntate ꝓuidentie dei. Per hoc aūt ꝙ requieſcāt tempus adhuc modicum: datur intelligi quod in uoluntate dei requieſcunt continue in expectatione dei ſuſpenſi. Ad hanc requiem inducit eos motiuo triplici. Et primū eſt cōpletio numeri electoꝝ in quo conſiſtit honorificentia ſūmi dei:& nihil de ſua predeſtinatione relinquat iplendū. Secundū eſt mutua confraternitas & cōis obſequioſitas ſūmi prīs:cum dicit. Cōſerui & frēs eoꝝ: quaſi dicat: eiuſdē prīs ſunt filii:& eiuſdem euāgelii erūt ſerui.

Tertium eſt conformitas tentationū:& martyrii eorūdē cum dicit. Interficiendi ſunt ſicut illi: quaſi dicat. Ad hoc conuertendi ſunt qui uidentur modo inimici:ut ſīl'ia cum illis pp ieſum ſuſtineant.

Et hec ſunt ualde notabilia:ut oīs zelus iracundie in ueris ſeruis ieſu contra peccantium malitiam conquieſcat:& in ſalutis illoꝝ expectatione & procuratione dulceſcat. Vt aūt inundata malitia in corruptione euangelice uite que nunc eſt ex ſcriptura plenius eluceſcat:audi quid dicitur in cantu quinte tube. Apoc.ix. Vidi ait ſtellā de celo cecidiſſe in terram:& data eſt ei clauis putei abyſſi:& aperuit puteum abyſſi:& aſcendit fumus putei:fumus fornacis magne:& obſcuratus eſt ſol:& aer de fumo putei: & de fumo putei exierunt locuſte in terram:& data eſt eis poteſtas ſicut habent ſcorpiones terre poteſtatem:& preceptum eſt illis ne lederent fenū terre neq̄ omne uiride:neq̄ omnem arborem:niſi tantum homines qui non habent ſignum dei in frontibus ſuis:& dictum eſt illis ne occiderent eos: ſed ut cruciarent menſibus quinq̄. Et cruciatus eoꝝ ut cruciatus ſcorpii cum pcutit hoīem:& in diebus illis querent homines mortem & non inuenient eam & deſiderabunt mori & mors fugiet ab eis Et ſimilitudines locuſtarum ſimiles equis paratis ad prelium:& ſuper capita eoꝝ tanq̄ corone ſimiles auro:& facies eorum tāq̄ facies hominis:& habebant capillos ſicut capillos mulierum:& dentes eorum ſicut dentes leonum erant:& habebant loricas ſicut loricas ferreas:& uox alarum illarum ſicut uox curruum equorum multorum currentium in bellum:& habebant caudas ſimiles ſcorpionum & aculei erant in caudis earum:& poteſtas earū nocere hominibus menſibus quinq̄ & habebant ſuper ſe regem angelum abyſſi cui nomen hebraice abaddon:grece autem apolion:& latine habet nomen exterminans. Ve unum abiit:& ecce adhuc ueniunt duo ue hec ſunt illa que in gemitum noſtri temporis & in cauda quinti ſtatus maxīe poſt corruptionem euangelice uite aquila noſtra ioannes p̄dicit futura. Abſit autē ꝙ ego animal terrenum ꝓmittam tibi hec referare ad plenum:ſed inter innumeras ſignificationes quaſſpiritus ſanctus hic habuit maliriam huius temporis non dubito litteraliter hic contentam:& principale littere ſignificatū ad iſta referri:ſicut & alie quinq̄ partes huius libri ut dictum eſt ſupra. Ad euidentiam autem huius littere nota ꝙ communia mala omnibus eccleſie ſtatibus & humano generi coīa:erant tria grauiſſima circa finem quinti temporis uentura. Quoꝝ primum fuit horrenda & effrenata laxatio clericoꝝ monachorum & uulgarium plebium. Secundum a predicta ſumens occaſionem eſt peſtifera inundatio hereticorum manicheorum ualdenſium: & ſimilium hereſum. Tertium eſt multiplicatio hypocriſaria religioſorum & ſpiritus chriſti & uite eius ab omnibus impugnatio:q̄uis ſub diuerſis modis & fraudibus & oſtenſis falſis defenſionibus eius: ex quibus tribus ſimul ſumptis fit tam perplexa tētatio:ut fere in errorem inducantur electi:immo ad tempus permittuntur errare:ſed finaliter per chriſti miſericordiam liberentur:unaquaq̄ autem iſtarū triū tētationū tangitur in hac pte:& ideo oportet hanc litteram tibi exponi. Pro primo autem pro enormi relaxatione quaſi omnium tanguntur ſeptem. Primo fontalis cā relaxatōis huius que fuit caſus epoꝝ & abbatum in enormes cupiditates &

UVA. BHSC. IyR_070

ambitiones & laſciuias uite quorum ſtatus primu
uidebatur in eccleſia quaſi in celo fulgens ſtella :ſ
pro hoc dicit:uidi ſtellam de celo cecidiſſe in terrā:
.i.in terreſtrem auaciā & laſciuiā:& data eſt illi da-
uis putei abyſſi &c.i.data eſt ei ptās apiendi ipſum.
Puteus abyſſi habet infernalem flāmā: & fumoſita
tem obſcuram:& pfunditatem uoraginoſā quaſi ĩ
menſam & innumeroſā:& ſocietatē demoniacam.
Apire ergo puteū abyſſi in populo quinti ſtatus fu
it peruerſo exemplo & regimine malo ſoluer frenū
carnalis cōcupiſcentie & auaricie & terrene aſtutie
& malitie:& ſecľaris laſciuie:ac pompoſe ſeu demo
niace ſuperbie:quod quidem frenum erat prius in
eccleſia tam p dei & ſuoꝶ preceptoꝶ ac iudicioꝶ ti
morem:q̄ per ſanctoꝶ prelatoꝶ diſciplinā rigidam
& ſeuerā correptionē ad ſe & ad ſuos ſubditos forti
ter infrenandos:& etiam p ſcē ſocietatis exemplū:
& zelum nequeuntē in ſe nec i ſocijs tolerare enor
mitates predictas. Fuit prelatis in predicta grada-
ti ruentibus data ſeu pmiſſa ptās apiendi puteum
cordiū ad cōcupiendū & effundendū mala pdicta.
Tū quia malū quod a prelatis gerit̄ facile trahitur
a ſubditis in exemplū & ſequūt̄ ipſum ut caput &
ducem. Tum quia prelatiſ nō ſolū diſſimulantibus
& negligentibus mala ſubditoꝶ corrigere & puni
re:ſed etiam fauorem pbentibus his q peccāt:grex
ſubditoꝶ de ſe pronus ad malū cito labit̄ & tandē
pcipitatur. Tum quia ob culpam huiuſmodi plato
rū deus pmiſit ſubditos tentari:& a demonibus ad
talia impelli. Secundo tangitur grauitas mali de
apto iam puteo exeuntis cū ait. Et aſcendit fumus
&c. fumus iſte eſt oē extrīſecū malū opus & ſignū
& de cordiali flāma luxurie:auaricie:ſupbie:ire:iui-
die:& malicioſe aſtutie procedens. Et quāto iſte fu
mus eſt maior et groſſior:et de maiori et de peiori
flāma exiens:tanto plus pungit et confundit ocu-
los intuentiū:et tanto plus non ſolū corā fidelibus
ſed etiam infidelibus ſolarem fidei eccleſie et totiuſ
religionis xpiane claritatem obſcurat:hec aūt omia
ſunt ſicut quidā aer medius p cuius purū et pſpicu
um radius ueri ſolis ieſus uenit ad locū deuotorū:
qui aer in predicta malitia eſt horribiliter obſcura-
tus & fetidus factus. Tertio tangit̄ quedā ſpā-
lis plaga quorūdā peſtiferorū de pdicto fumo exe
untiū:cū ſubdit. Et de fumo putei exierunt locuſte
in terrā. Quāuis per has locuſtas poſſint deſignari
oēs mali xpiani ſtatus corrupti:quorum malitia ē
multa & publica & multorū leſiua & cruciatiua:ma
gis tñ proprie quo ad hunc primū ſēſum deſignat
prauam multitudinē clericoꝶ & monachoꝶ et iu
dicum et ceteroꝶ curialiū qui plurimos et tpaliter
et ſpūaliter pungunt et cruciant multis modis:qui
oēs de fumo putei exierūt:quia de prauo exemplo
effrenationis prefate originē ſui mali traxerūt:et ēt
quia quaſi infernales ciues et demōes magis q̄ ho
mines de puteo inferni cū pdicto fumo exēpli peſ
ſimi uident̄ exiſſe. Vocant̄ autē locuſte: tū quia ad
modū locuſtaꝶ alte ſaliunt p elationē:et hoc po-
ſtremis cruribus quia uerā gloriā quaſi finaliter in
tendunt in omnibus:et ad terrā recidunt ſemp per
cupiditatū affectus. Tū quia iſtaꝶ locuſtarū alit̄ po
ſtremis cruribus ſaliunt pponendo.ſ.in fine peni-
tentiam agere:et ſic ſpantes ad gloriam eternā ſali-
re:pedibus uero anterioribus et toto ore adherent
terre uirentia cūcta rodentes: Tū quia locuſta ē aial
puū:et ſecundū legem mūdū:habetq̄ alas non ad
altū et diuturnū uolatū:ſed ad infimū et modicū.
Et ideo paꝶ deſignat hypocritas habilitatis et mū
dicie contēplatiui uolatus ſimulatores alioꝶ uitam
detractionibus corrodentes:& aliorū bona tēpora-
lia deuorantes:ſiue p auctoritatē eccleſiaſticā:ſiue p
oblationem quaſi ſcis factam:ſiue per queſtū qua-
ſi ſub ſpē pietatis exactū:ſiue p ſymoniacā fraudē:
ptim etiam deſignat leues & uolatiles clericos &
monachos ſectantes carnalia: deuorātes ſpūalis ui
te uirorem. Quarto deſcribit poteſtatem nocen
di eis a deo pmiſſam & cohibitionē ipſius p miſe-
ricordiam dei prouidā cū ſubdit:& data eſt illis po
teſtas nocendi ſicut habent ſcorpiones terre. Scor-
pio apparet facie blandus & quaſi brachiis ad am-
plexandū expanſis:ſed cauda retro pungit & nocet
ſuū toxicū infundendo. Sic perfecti hypocrite cum
quodā exteriori & anteriori blandimento & fauo-
re explēt finaliter ſuas intentiones malas:ſiue tpa-
lia extorquendo:ſiue cū his cū quibus ſe iungunt
ſuas explendo luxurias:ſiue tranſfundendo in eos
ſuas uitas puerſas. Deinde p cohibitionem ſubdit.
Et preceptum eſt illis ne lederent fenum &c. per fe
num &c. uirentia deſignat ſimplicem humilitatem
& uirorem fidei pie & honeſte uite ſeruantes:per ar
borem uero perfectos & ſolidos:facientes fructum
eminentium operum. Non permittit ergo deus
eos ledi: niſi prius ipſi ſeipſos ledant per prauum
conſenſum:& per hoc finaliter oſtendit pius iħs q̄
electis ſuis omnia mala predicta non permittit no-
cere:facit eis proficere ad pertingendum ad illam
menſuram meriti quā in ſeipſo & in ſua morte eis
eterna predeſtinatione diſpoſuit. Carnalibus uero
qui ſignum fidei & charitatis ieſu non habent i frō
tibus.i.in conſtanti & aperto conſenſu mentis:nec
in facie exterioris operis:tam in ſpūalibus q̄ in tem
poralibus nocent. Et tñ in his ſecundum limitatē
dei prouidentie coartantur:pro quo dictum eſt illiſ
ne occiderent eos.i.non permittuntur a deo:ut ſic
repente eos in eterna morte precipitent:quin q̄diu
ſunt in hac uita ſenſibili poſſint per penitentiā ab
illorum leſura ſanari. Quinto deſcribit grauitatē
doloris predictam ſequentis puncturam:unde ſub
dit. Sed ut cruciarent menſibus quinq̄ &c. Secun
dum Ri. quinq̄ menſibus cruciantur carnales pe.
ipſos:quia per quinq̄ ſenſus adherent tranſitoriis.
Permittuntur aliquando pro illorum oblatione af-
fligi a reprobis:ut ſic ab illorū amore retracti ad ue
ra bona querenda aſſurgant:uel per quinq̄ ſenſus:
uoluit deſignare totum tempus quinti ſtatus
ut quinarius quinario reſponderet : non q̄ in

UVA. BHSC. IyR_070

toto quinto tempore ſic inundauerunt huiuſmodi
locuſte:ſed quia ex copia tempalium eccleſie & mo
naſteriorū quinti temporis data cepit occaſio & in
cenſiuū predictoꝝ maloꝝ:& etiam quia in eo ſēp
fuerunt aliqui ſimiles predictis locuſtis. Alias etiā
decurſus quinti ſtatus iam dictis annis durauit: in
cuius fine ſine dubio non uerſamur: uel quia carna
les quinti temporis uacant precipue delitiis & cupi
ditatibus quinq; ſenſuum in iuuenili etate:que ma
xime floret circa etatē tricenariā. Ideo cruciatum ex
hoc tm̄ deſignat ꝑ quinarium & tricenarium:id eſt
per quinq; menſeſ.xxx.dieꝝ.Per cruciatum aūt deſi
gnatur hic pungitiuus remorſus conſcīe & timor
gehēne:qui fidelibus cum predictis locuſtis ī gra-
uia predicta cadentibus non poteſt diſcernere deſa
cili.Deſignat etiā iram & offenſā: quā temporalit̄
dānificati & iniuriati habent contra predictas locu
ſtas.Deſignat etiam merorē & conſternationē quā
multi de tantis malis ꝑ locuſtas factis concipiunt:
ita ꝙ ꝑꝑ periculum ruendi in tentationes predicta
rū locuſtaꝝ uiuere pertimeſcunt.Multi etiā ꝓ eua-
ſione tantorū maloꝝ & tā piculoſarum tentatōnū
quibus quaſi neſciunt quid credere debeant:perop
tarent aperta martyria:& non īueniunt:propter pa
cem tempori quinto datam:fit eis in pace amaritu
do amariſſima. Sexto deſcribit ſeptem malas ꝓ-
prietates:& ultimo octauam ſuperius poſitam ha-
rum malaꝝ locuſtaꝝ:pro prima dicit.Et ſimilitudi
nes locuſtaꝝ ſimiles equis patis in prelium.i. ſunt
fortes & animoſi & ꝓmpti:& a demonibus quaſi
ab equitibus uel equitantibus agitati: ad omnem
rixam & uindictam & ledēdū hoīes tam ſpūaliter
q̄ temporaliter & ad cauſidicationes:& horrenda li
tigia expediti.Pro ſecundo dicit.Et ſuper capita eo-
rum.i.equoꝝ tanq̄ corone ſimiles auro.Nā gloriā
tur cum male fecerint: & per ſuperbiam & tempo
ralis glorie affluentiam & per p̄lioꝝ ſuoꝝ uictoriā
reputant ſe quaſi coronatos reges:& etiam ſepe ſi
bi promittunt eterna premia:quia dicunt ſe pugna
re ꝓ eccleſie libertate. Signanter autem dicit tanq̄
corone & ſimiles auro:quia eorū ſpes & gloria nō
eſt uera:ſed uana & falſa:nec auꝝ celeſtis glorie:ſed
auricalcū ſilꝛitudinis fraudulente. Pro tertia dicit
facies eaꝝ ſicut facieſ hoīm:qa fingūt ſe hūanos &
modeſtos & cūcta rationabilꝛ agere. Pro quarta
dicit.Et habebant capillos mulierum:quia cogita-
tiones eorum & actus realiter ſunt molleſ & effemi
nati:& alios ad molliciē pertrahentes. Pro quin
ta dicit.Et dentes earum ſicut dentes leonum erāt
tū propter crudelitatem detractōnū uitam & famā
alienam rodentium abſq; cōſcīe freno: & precipue
ſuorum emuloꝝ: tū propter impiam rapacitatem
temporalium per ſymoniā & mō quocūq;. Pro
ſexta dicit.Et habebant loricas ferreas.i.ſic ſunt ar-
mati dura pertinacia:ne ſpūs ieſu intret ad eorū cor
da:q; nulla poſſunt ſagitta diuini eloquii aut incre
pationis ſalutifere penetrari. Pro ſep ima dicit.
Et uox alarum earum ſicut uox curruum equorum
currentium ī bellū:id eſt fama & ſonus tumultuoſi
uolatus eorum ad opera ſua maligna:& ad ſua pō-
poſa extrinſeca nutrienda:ſic eſt tumultuoſus ſub-
ditorum cum quibus habitat turbatiuus: ac ſi ſup
illos populos hoſtilis ueniret exercitus:quia etiam
ale quibus uolare uidentur clerici:eſt cultus dei ī di
uīs officiis:ut oñdatꝛ peſſimus modus quo illud fa
ciūt.Dr̄ ꝙ ſōitus alaꝝ ē ſicut ſōitus currūū & equo
rū currētiū in bellum:quia ſic tumultuoſe & cōfu-
ſe illud percurrunt:ac ſi finem officii intēderent de
bellare:& magis uidetur rumor curruum perturbā
tium q̄ cātus uel deuota prolatio prouocātium ad
celeſtes dulcores. Pro octaua dicit. Et habebant
caudas ſimiles ſcorpionum:& aculei erant in cau-
dis earum:& poteſtas earum nocere menſibus qn
q;.Per caudam deſignatur finalis & occulta inten-
tio:uel actuum ſequela:per caudam autem ſcorpio
nis uenenoſam:& qn̄ uult pungere uerſus ſuperio
ra & anteriora recuruatam:deſignatur intentio & ef
ficacia uenenata in prauis eorum moribus uel erro
ribus & hoc ſub fraudulenta ſpē:quaſi per hoc du
cat & ſtimulet ad reuerentiam dei in ſuis uicariis:q̄
ſi ad bona ſuperiora & anteriora pr̄m exempla. In
caudis igitur locuſtarum ſunt aculei.Tum quia ſub
tiliter & acute penetrant corda illoꝝ quibus ſe fa-
miliariter applicant.Tum quia puncturam peccati
& remorſus in corde illorum relinquunt. Tum qa
ſepe eos in temporalibus aſtute & ſubtiliter ledūt.
De menſibus quinq; eſt ſupra expoſitum:licet ul-
tra hoc poſſit dici:ꝙ ꝓut per has locuſtas ſignificā
tur mali prelati in quibus non eſt legitima auctori
tas:nec legitimus uſus clauis:tunc poteſtas talium
non eſt niſi nocere:quinq; menſibus:quia nō pn̄t
nocere niſi ꝓ pn̄ti & in bonis temporalibus. Nam
in ſpiritualibus pn̄t illos quidem q non habēt ui-
gorem illuminate fidei cruciare ꝑ formidinem ſua
rum ſn̄iarum:ſed nequaq̄ occidere: quia talibus a
uero cultu dei & animarum regimine deſtitutorū
ſn̄ie non pn̄t apire uel claudere celum. Et quia hoc
in fine quinti temporis erat futuꝝ:ut infra dicetur:
ideo hoc credo a ſpiritu ſancto predictum. Septi
mo oſtendit ſummū regem ipſoꝝ:quia enim uidē
tur fideles:licet moribus praui:ne ex hoc credantur
eſſe de regno & familia xp̄i.Ideo contra hoc ſubdit
ꝙ habebant ſuper ſe regem angelum abyſſi:cui no
men hebraice abaddon:grece autem apolion:& la
tine habens nomen exterminans:hoc ultimum di
cunt aliquid addidiſſe latinum interpretē:quia li-
ber in greco eſt ſcriptus.Ideo autem nomē eius he
braice & grece traditur:ut oſtenderetur ꝙ omnium
malorum de omnibus nationibus hic talis eſt pri-
ceps: uel per excellentiam malitie:uel per immenſi
tatem potētie ulꝛ uniuerſitatem. Poſſumus autem
cum hoc dicere:ꝙ non eſt inconueniens ꝙ ſpūs ſā
ctus ꝑ os.Ioannis nomen iſtud expreſſerit in lin-
gua latina:cum ipſe bene ſciret ꝙ quintus ſtatus ec
cleſie ad latinam magis pertineret eccleſiam:& taleſ
locuſte cum rege ſuo hanc principaliter deuaſtarēt:

UVA. BHSC. IyR_070

licet autem per angelũ abyſſi uniuerſaliter poſſit in telligi diabolus:tamẽ cũ hoc uidetˀ mihi ꝙ hic angelus abyſſi uocetur ille qui per abyſſalẽ maliciã demonũ & illoꝝ ꝓcurationem malignã:& ſuiipius ambitioſam aſtutiã:que in omni malo erat inabyſſata ad gradũ ſummi põtificii nõ canõice ſed fraudulenter aſcendit:quẽ ſic tyrannice uſurpauit: ut ſupra q̃ credi poſſet uniuerſaliter cõtraſtaret:qui fuerunt in gemitibus preteriti tẽporis: ſciunt ꝙ ꝓprie additũ eſt:& latine hẽns nomẽ exterminãs. Nam licet in multitudine locuſtaꝝ ſint diuerſe ꝓprietates male predicte a diuerſis malis locuſtis diuerſimode pticipate:ſi quis ſubtiliter oculos mẽtis aperiat:& oẽs modos & actus uite & regiminis huius extermiationis diligẽter examĩet:uidebit oẽs tanq̃ in maloꝝ principe couniri:ut merito dicatˀ angl's abyſſi & rex huius peſſime uaſtitatis. Deinde ꝓ ſecũda tentatione.ſ.manicheoꝝ hereticoꝝ & patarenoꝝ inũdantiũ eſt expõitio ſancti abbatis Ioachin ꝙ ſtella de celo cadẽs fuit aliqs clericus ſciã litteraꝝ imbutus:qui clauẽ ſcientie praui dogmatis & poteſtatẽ inueſtigãdi ꝓfunda ſapie falſe non dei accepit a pr̃e mẽdacii.Puteus aũt abyſſi eſt ꝓfunditas hũane malitie & aſtutie adinuentionis falſe: de qua fumus erroris ꝓcedit ſolẽ & aerẽ obſcurantis: quia nõ ſolũ plebei ſed & multi ſacerdotes & rligioſi:multiq; p̃ncipes & milites fuerũt hoc errore infecti.Heretici autẽ ex hoc errore geniti ſunt locuſte de fumo putei exeuntes:quos apoſtolus.i.thy.iiii. ſatis aperte & litteraliter tangit dicens.Spiritus aũt manifeſſe dicit ꝙ in nouiſſimis tpibus diſcedẽt quidam a fide attendẽtes ſpiritibus erroris & doctrinis demonioꝝ & hypocriſi loquentiũ mendacium:& cauteriatã.i.aduſtã & corruptã hẽntiũ ſuã conſcientiã ꝓhibentiũ nubere:& abſtinere ſupple docentiũ a cibis quos deus creauit &c. Ad lr̃am eni máichei condẽnat matrimoniũ & oẽm creaturã corporalẽ: tanq̃ ſecundũ eos a deo malo creatã:& ideo a qbuſdam cibis dicũt abſtinendũ:ſicut ab augmẽtatiuis ſubſtãtie dei mali in edẽtibus ipos:& ex hoc etiam cõdemnãt matrimoniũ:qr per eiuſ actũ dicũt augeri ſubſtãtias a deo malo creatas.Non aũt pmittuntur ledere fenũ.i.ſimplices fideles q interrogati ab hereticis mox aures auertũt:dicẽtes nõ eſſe ſuum: ſed clericoꝝ diſputare de fide.Non etiã poſſunt ledere arbores.i.pfectos & pitos in fide:ſed ſolũ carnales ſigno dei carẽtes.i.zelo fidei:ac reuerẽtia xp̃i & eccl'ie ſue ſancte. Quod autẽ nõ pmiſſum eſt occidere ſed cruciare mẽſibus qnq; dictũ eſt reſpectu illoꝝ carnaliũ:quos nõ oĩo in ſuũ errorem trahũt: ſed ſolũ ſuis ſtimulis in dubiũ ualde cruciatiuũ inducũt:detrahẽdo.ſ.fidelibus pp mala exẽpla que i prelatis & clericis abundare demonſtrant. Vnde & hec eſt una de maximis cauſis:que illi apparẽtiam preſtat errori.Hec aũt iſtar ſcorpii faciũt ſub blanda ſpe & cõpaſſione aĩaꝝ:quas dicũt ſe uelle ad uiã ſalutis reducere.De predictis aũt ſic ſcorpiõali ſtimu e & dubio fortiter cruciatis:non tñ i eoꝝ hereſim traductis:nec a uera fide extinctis ſubditˀ ꝙ tales q̃rent mortẽ & non inueniẽt:qr predictũ cruciatum ad maiorem mortẽ reputãt:& ante eligerent mori q̃ p̃dictis ſtimulis cõtra ueritatẽ fidei cruciari: ſed ñ uult ieſus eos mori:ſed ſic tentationibus exerceri. He locuſte ſunt quaſi equi parati in preliũ : qr pro ſuo errore defendẽdo & ꝓpagãdo ſunt aĩoſi uſque ad mortẽ.Per faciem aũt hũanã ficta humilitas:per dẽtes uero leonũ uera ĩmanitas deſignatˀ.Per capillos uero mulieꝝ qui longiores ſunt q̃ uiroꝝ deſignatur orõnis ꝓlixitas & opandi aſſiduitas quibus ſuũ errorẽ debili ratione ornant:& in his qui pfecti dicuntˀ inter eos in ſuppliciũ oculis apparẽter componũt.Deſignatur etiã carnalis malitia & ſuperfluitas reꝝ & relaxatio uite:quam ſuis credẽtibus cõcedunt:qui de ſuis pfectis non ſunt:concedũt autem illis oĩa mala facere:dũmodo final'r uelĩt ab eis manuũ impõitionẽ recipe.Per alas autẽ deſignantˀ hi qui apud illos uocantˀ pfecti:qui grãdi uerborum ſtrepitu cõtra omnes reſiſtentes ſue fidei ſe uolare paratos aſſerũt ad modũ equoꝝ currentiũ ad bellũ. Habẽt etiã ſup ſe regem angelũ abyſſi: qr unũ quẽ dicũt apoſtolicum hẽnt ſuper ſe:cui ſunt oẽs ſubiecti.Licet autẽ abundauerit hereſis circa finẽ quinti ſtatus:in cuius finẽ tentatio miſtici antixp̃i qui eſt p̃curſor & prepator uie illius magni & aperti:p quẽ debet fieri ut in ſeptima uiſione dicitur iudiciũ meretricis:ꝙ tamẽ fundamentũ illius tã miſtici q̃ apti non debeant eſſe p̃ncipaliter de erroribus manichei ſatis patet.Primo qr hec ſecta hactenuſ p pl'es doctores & p̃cipue per augu.eſt ſufficiẽter cõuicta & exſufflata de medio.Nã hic ſuo tpe ĩundauit in Affrica:& ipſe ſolẽne uolumẽ contra fauſtũ compoſuit manicheũ.Non eſt autẽ apud deũ conſuetũ ꝙ reprobata & cõuicta plene iteꝝ reducatur in preliũ principale.Vnde contra hanc impiã ſectam nõ oportet diutius inſudare:niſi ſolũ circa uiliſſimas feces ſcopis laicalibus extirpãdas.Nihilominus qr ille filius mortis nulli fidei ſtabilis erit:non eſt incõueniens ꝙ dum nitetur aſcendere q; & hanc ſectã & alias peſſimas ſibi fauentes ſuſtineat:donec ĩ culmine poſitus uolet ſe deum facere predicari. Secunda ratio eſt quia finales tentationes debent eſſe ſic ſubtiles & philoſophice apparentes:ut quaſi electi ſi eſſet poſſibile in illos inducantur errores. Secta autem paterenica & manicheorum habet multos ita beſtiales errores:ꝙ non ſunt apti ſeducere ſapientes. Vnde prophetia paganica unum ſummũ deum ponens:& temporalia ſub aliquo reſpectu magnificans & exſufflans iſta que ſunt fidei:in quibus intellectus captiuatur humanus magis ad hoc apta uidetur. Quod & apoſtolus per ſpiritum ſanctum uidetur preſenſiſſe:cum dicit ad Col.ii.c. Videte ne quis uos ſeducat per philoſophiam & inanem fallaciam ſecundum huius mundi elementa: & non ſecũdum xp̃m. Quod diabolus ualde bene preſentiens iam uidetur preparaſſe materiam:dum ſectam Ariſtotilis per religioſos in culmĩe poſuit:

UVA. BHSC. IyR_070

ſicut infra dicetur. Tertia ratio ad hoc eſt ex re-
ſpectu ad exercitium & illuminationem electorū:
tam ex influxu ſpiritus ſancti:q̄ ex tentatione dia-
boli procurandū:ſicut enim patet ex ſupradictis to
tus impetus ſpiritus ſancti ad fundandū tertiū ſta-
tum generalē mundi:& ſextum particularem eccle
ſie eſt ad renouationē perfectā euangelice uite:quā
totaliter deſtruit paganica ſecta. In his ergo magis
ſpiritus ſanctus exercebit electos:q̄ in cōfutatione
erroris beſtialis manichei. Et qr diabolus hoc ual-
de bene preſentit:ideo per uiros religioſoſ ſic paga
nicos inuoluit errores:& ſic procurat eos principiis
fidei commiſceri:ꝙ multum preparauit apparētē
uiam:ut ueritas euangelii ſub illis dolis de medio
exſuffletur. Intellige autem ꝙ dolus erit talis: ꝙ q
deſtruent euangelium:defendere euangelium ſe ia
ctabunt. Et ſicut pontifices: & ſcribe: & phariſei ſe
defendere dicebant legem:& legis cultum:& ho-
norare deum:& tn̄ ipſi crucifixerunt filiū dei legis
medullā & finem. Sic ſimilibus mōis ſimiles iſtis
in eccleſia dicent ſe tenere locū xp̄i:& ueritatem do
cere euangelii & tamen ipſi ueram medullam euā
gelii & perfectionem uite xp̄i horrendis tranſgreſ-
ſionibus & malitioſiſſimis condemnationibus
crucifigent. Ad hoc eſt impetus diaboli contra
influxum ſpiritus ſancti. Et hic ſicut in alio capitu-
lo exponam tibi:& eſt ſupra expoſitum ſatis & iā
plene cōpletum. Vtrum autē aliquid aliud ſolē
nius & apertius circa perfectionem euāgelicā con
dēnandam ſit futurum ignoro. Nam illud quod fa
ctū eſt ſufficiēter excludit a uero dei cultu:facientes
& ipſos eſſe peſſimos hereticos & antexp̄ianos ue
ra ratione concludit:ſi ptinaciter perſtiterint in eiſ
dem. Ad primū ergo & tertiū ſenſum harꝫ locu
ſtarum magis currit generalis impetus reprobatō
nis & malitie quinti ſtatus. Poſſunt autē litterales
expōitiones de his locuſtis ſuperius facte in p̄mo
modo expoſitionis ad hanc tertiam expōitionem
de hypocritis impugnatoribus xp̄i uite faciliter ap
plicari. Et ideo pro tertio ſenſu generales cōditōes
tranſcurro. Caſus enī huius ſtelle de celo in terram
hn̄tis clauē putei abyſſi ip̄mqꝫ apiētis eſt quorun
dam altiorꝫ & doctiorꝫ & nouiſſimorꝫ religioſorꝫ
cāus in terrenas cupiditates:& in pagāorꝫ curioſas
ſcias:& in multas opiniōes piculoſas:ſectas diuer-
ſas:& ſciſmata in eccleſia excitātes. Accepunt enī in
geniū & clauē & ad apiendā & extollēdā doctrinā
Ariſto. & Auero. & pluriū paganorꝫ:& quaſi ī aliis
nihil ſtudēt:& ad excogitandū pfunda & uoragio
ſa dogmata obſcurātia ſolē ſapie xp̄iane & euāgeli
ce uite:& purꝫ aerē religioſi ſtatus maculantia mi-
ris dolis:in tantū ꝙ qdā eorꝫ dicūt pauptatē altiſſi
mā nihil hn̄tiū in cōi non eſſe de ſubſtātia pfectō
nis euāgelici ſtatus:& ꝙ melius ē hr̄e ſufficientiā
aut ſaltē neceſſaria in cōi & contēplatiuo que hoc
non hēt:inqeta & impfecta conſiſtit:& qui pprios
ſumptus portaret:quaſi loculos in p̄dicatione euā
gelii non deficit:ſed ſuperrogat pfectioni. Alii ue-
ro his contradicētes dicūt uſum pauperē & artum
debitis circunſtātiis regulatū:ut dictū eſt ſupra nō
cadere ſub uoto euangelice paupertatis:quod & de
facto in uita oñdunt ipſi ſe credere multū relaxate
uiuētes:imo cōtrariū aſſerētes q̄ſi hereticos condē-
nare nitunt̄. Quidā etiā ſeculareſ magiſtri abundā
tiam tēporaliū in cōi p̄poſuerūt in ſuis ſcriptis pau
ptati extreme paupis ieſu xp̄i:imo & ip̄am condē-
nauerūt impie:ut dictū eſt ſupra. Quidā etiā maio
ris apparentie dicunt ꝙ ſacerdotes curati deſcēdūt
ſecundū gradū:ſi euangelicā pfectionē uoto religi
onis aſſumūt:& ꝙ ſe ſubiicere hōi pp deū: quod ē
plene abnegare ſeip̄m impfectis cōuenit nō perfe-
ctis:dicuntqꝫ ꝙ pauptas non eſt uirtus:qr p̄uatio-
nē dicit:cū tn̄ certū ſit ꝙ magis poſitiuū ponat in
aīa:q̄ cōis uirtus. Vnde & ipſa uirtus eſt pfectorū:
uel aliquid cōi uirtute melius. Alii etiā filii diaboli
hoc ip̄m dicūt de uirginitate:qr non tenet mediū
in delectationibus tactus:imo ꝙ tales horrende in
cident in extremū. Quidam uero ſolū ſeculares ſed
religioſi talia dogmata paganica ſuis theologicis
tractatibus miſcuerunt:ut ex his multi clerici piū-
us phantes occaſione accepta oēs articulos fidei ni
deant̄ reiicere p̄ter unitatē dei:dicuntqꝫ phiam ſo-
lam mūdanam eſſe uerā: & humano regimini ſuffi
cere ad uirtuoſe uiuendū:dicūtqꝫ mundū ab eterno
fuiſſe:& deū per ſe & imediate nihil poſſe opari de
nouo:qr qcqd imediate potuit fecit neceſſario ab
et̄no. Sequūt̄qꝫ errores Auer. & nō ponūt ī libero
arbitrio niſi quandā falſam inſufficientē & chime-
ricam libertatē. Malus eſt iſte puteus abyſſi:& ma-
la apertio eius:peior ē fumus: & peſſimus fructus
eius. Nā de fumo predicti caūs & aptionis:licet nō
quo ad oēs errores predictos exierūt locuſte.i.reli-
gioſi paganice phie ſequaces leues & uolatiles cu
pidi & carnales hypocritalr uiuentes:& uirentia p-
fectionis queqꝫ rodētes:qui cōtra oēs eis non fauē
tes aīoſiſſime cunctant̄ quaſi equi currētes in bel-
lo:& cōtra ſtatū uirorꝫ ſpūaliū eorꝫ hypocriſim per
fecta conuerſatione denudantiū:zelū amarū:& bel
lū acutū aſſumunt. Vox autē alarꝫ.i.ſuarū ſententiarꝫ
quas altiſſimas & p̄uolantes eſſe p̄ſumūt: in miris
litigiis clamoribus & furiis eſt ſicut uox rotarꝫ &
tumultuoſi exercitus currētis in bellū. Hec aūt que
iam diu eſt fuerūt inicialr ſciata cōtinuo ſuccreſcen
tes defectuoſo augmēto malā conſumationē pre
ferūt de ppinquo. In his tamē malis nō pmittunt̄
ledere:uel nocere ſpūm pfectorꝫ quaſi arborꝫ: nec
etiā ſimpliciū uirorē ſpūs uite xp̄i ſeruantiū: uel de
uote adherentiū eis. Ceteros uero hincide uacillan
tes:qui bene uident ſe a ſua pfeſſione deficere: nec
tamen hn̄t nouū ſcriptū in fronte mētis ut eā ue-
lint:uel poſſe ſe credant plene ſeruare. Sic uenena-
tis aculeis rōnum & exēplorꝫ ſuorū cruciāt ꝙ mo-
ri p̄eligerent:anq̄ uiuere in tanto conſcientie crucia
tu. Bene nouerunt hoc illi qui ſunt in religionibus
relaxatis:qui tamen a ſpiritu dei nō ſunt plene mor
tui:ſed a relaxationibus locuſtarum pcuſſi & tracti-

UVA. BHSC. IyR_070

Nam illi qui nõ totaliter cruciant̃ ſunt de numero locuſtarum percutientiũ:menſibus aũt quinque durat tẽpus:poteſtas locuſtarũ & cruciatus pcuſſorũ: quia dũ tp̃alia eis abnndabunt & ſenſuales appetitus eorũ qnq̃ mẽſibus deſignati: iter eos uiuentes ut dictũ eſt taliter cruciabũt.Horũ autẽ defectus apoſtolus.ii.ad thymo.iii.deſcribit apte.d. Hoc aũt ſcito ꝙ in nouiſſimis diebus inſtabũt tp̃a piculoſa & erũt hoĩes ſeipſos amãtes: cupidi: elati: ſuperbi: blaſphemi:parentibus nõ obediẽtes:ſupple q̃ fundauerũt religioſos ſtatus:igrati:ſceleſti:ſine affectõne:ſine pace:criatores:incõtinẽtes:imites:ſine beignitate:pditores:pteruitumidi:ceci: uoluptatum amatores magis q̃ dei:hẽntes ſpẽm pietatis ſupple diuini cultus & zeli aiarũ & religionis:uirtutẽ autẽ eius abnegãtes.i.ſuas regulas nõ ſeruãtes.Nã in regule obſeruãtia religiõis eſt uirtus:qr uero tp̃e Pauli pſeudo erãt ap̃li ſil̃es illis:ideo ſubdit: & hos.i. horũ ſimiles de uita.Ex his eni ſunt q penetrant domos:& captiuas ducũt mulieres oneratas peccatis: que ſeducunt̃ uariis deſideriis:ſemp diſcẽtes & nũq̃ ad ſciam ueritatis puenientes:& qr ſemp adiſcunt ſtudio uano:ideo nõ illuminant̃ ad ueritatẽ a ſpiritu ſancto:& ideo ſequit̃ impugnatio ueritatis per eos dũ ſubdit.Queãdmodũ aũt Ioannes & mambres reſtiterũt Moyſi:ita & iſti reſtiterũt ueritati homines corrupti mẽte reprobi circa fidẽ. Quia uero eorũ grauis & ultima ad nocendũ ptãs nõ eſt niſi p breue tẽpus:quod pp electos breuiatũ eſt:& ꝙ hic noĩe quinq̃ menſiũ exp̃mitur.Ideo apoſtolus ſubdit:ſed ultra nõ proficient : inſcipientia enim eorũ fuit manifeſta:erit omnibus ſicut illorum fuit: licet hi autẽ quinq̃ mẽſes ſint ſupra expoſiti: forſitã tamen per quinq̃ mẽſes deſignant̃ ad l̃ram: ꝙ forte tãto tp̃e uel circa pmittent̃ huius locuſte atrocius ſeuire.Sicut & iudei in qnq̃ uel ſex mẽſibus ultimis.xp̃m fuerũt atrocius perſecuti:ſicut a feſto ſcenophegie uſq̃ paſca:quod tũc fuit.viii.kl̃.ap̃lis: & tũc put Ioannis.vii.dr̃.Querebant eni eũ iudei interficere:pp quod in iudeã ambulare nolebat. Per facies uero hoĩs in locuſtis ſignificat̃ in his hypocritis blãdimentũ adulationis & p̃tẽſa hũana diſcretio in oĩbus ſuis factis.Per capillos uero mulierum ſubtiles & lõgos ſignificat̃ ſubtil̃ & cõtinuata ſollicitudo & excogitatio defendẽdi ſua tranſgreſſoria opa:& relaxatõis ſue ſtatũ:de talibus capillis ordinãtes caput ſuarũ intẽtionũ oñdentes plebibus ſe oĩa iſta facer̃ pie pp dei cultũ & utilitatẽ populorũ: quaſi dicẽtes ſe eſſe martyres pietatis ad xp̃m p talia opera cõcipiendũ i eis.Hiero.per mulierũ capillos dicit ꝙ hẽnt conceptus & actus uoluptuoſos. Quia i his eſt realis rapacitas & deuoratio eorũ ex qbus deberẽt paupes ſuſtẽtari:ideo dr̃ ꝙ dentes earum ſicut dẽtes leonũ erãt:q uult aliqd de ore eorũ eruere: pbabit i eis dẽtes nõ dubiũ leoninos: & qr nullã de talibus rep̃hẽſionẽ ſuſtinere poſſunt : nec pmittũt ad intima ſua itrare cõpunctionis ſpiritũ: & ſemper in oĩbus iueniũt duros excuſatiõis obſtaculũ:idcirco dr̃ ꝙ hẽbant loricas quaſi loricas ferreas. Quia uero in oĩbus his malis dñt ſe eſſe dei pugiles & equi defenſionis eius:ac per hoc coronãdi facil̃r.Idcirco dr̃ ꝙ ſuper capita taliũ erãt corone ſimiles auro.Real̃r aũt ipſi ſunt coronati hedera antiochi p trãſgreſſione pñti:ſed ſi nõ cõuertẽt̃ coronans coronabit eos dñs tribulatione iferni.Et nota ꝙ quinq̃ mẽſes forte ſignificãt ꝙ i fine qnti ſtatus erat xp̃i ſpũs crucifigẽdus quaſi quinq̃ plagis in ueracibus imitatoribus ſuis:ut uere poſſent dici mãibus & pedibus & latere uulnerati.Nam per manus ſignificat̃ appẽtia celebris auctoritatis eccleſie generalis & ſeq̃la multitudis:qbus manus cõfodiunt uirorũ ſpũaliũ ei ſ cõtraria iponẽtes.Vnde dicũt eos eſſe iobediẽtes & cõtumaces p̃latis ſuis & eccleſie dei:& uiros paucos & ceruicoſos : & diuerſos a tota multitudie ordis ſui. Pedes uero per quos in fundamẽto uero figimur trãſfigunt i uiris euãgelicis:qr cõtra ſcripturas & cõtra põrũ p̃m cõia documẽta dicũt eos figi i ppa ſtultitia & uiſionibus uanis:& ꝙ ipoſſibilia accipiũt obſeruare:& cõtra exẽplũ xp̃i & apoſtolorũ loculos hẽntiũ ut dicunt eos uiuere aſſeuerãt:latus uero trãſfigũt:dũ fauore amicitie & ptãtis eorũ:& oblatis pmiſſionibus:& icuſſis terroribus multos cõcipiẽtes ſpũm euãgelice regule a taliũ uirorũ imitatione perturbãt .He aũt locuſte ãgelũ abyſſi de quo dictũ ẽ ſupra ſingl̃r hũerunt regẽ ſuũ i ſuo ſtatu:qr per eius potentiã uiros euãgelicos de latina eccleſia eiecerunt:& tanq̃ regẽ ſuũ in ſtatu ſuo falſo magnificis p̃dicationibus extulerũt. Vide ergo q̃ exp̃ſſe malitia huius tp̃is i cãtu qnte tube exp̃mit̃.Sed & i oĩbus qnariis Apocſil̃a declarant̃:& nõ ſolũ in qnariis:ſed ẽt in ſenariis:qr bonũ pauptatis renouatũ i tertiodecio cẽtenario in ordibus mẽdicãtibus ad ſexti ſignaculi refert̃ inſignia & corruptio ipſorũ maxie euangelici ſtatus ad ſexti ultima feculẽta:i cuius feculẽta ut patet ml̃tipl̃r ẽ ſpũs ieſu illuſſus piter & deſpectus.

Ieſus falſificatus Cap.viii.

Icut autẽ pius & patiens ih̃s poſt illuſionẽ & deſpectũ & poſt ml̃tas iiurias fuit crucifixus & mortuus:ſic & poſt ml̃tas illuſiones ſpũs ſui i relaxatõibus ml̃tis mortificata ẽ ueritas nõ ſolũ uite ſed ſcie & doctrine & p̃latõis romane.Vt autẽ uideas quõ hec mala fuerũt a ſpũ ſcõ p Ioannẽ p̃dicta:& ut ml̃torũ dictorũ & dicẽdorũ ſit magis ueritas clara:opportet ꝙ diſtiguamus diuerſa initia ſexti ſtatus & ultima ſexti:qr i iſto intermedio debuit p̃cedere tẽtatio miſtici antixp̃i: ſicut in plẽo ſtatu ſexti debet iſurgere tẽpeſtas antixp̃i apti.Sicut aũt i ſynagoga & eccl̃ia ſiue ſtatus legis & euãgelii ſimul bellãdo cucurrerũt uſq̃ ad deſtructõnẽ hierl̃m factã p Veſpeſianũ & Thytũ. Sic iã p cẽtum annos & uſq̃ ad deuaſtationẽ eccl̃ie p ãtixp̃m aptũ currũt ſiml̃ feces eccl̃ie & claritas noui ſtatus. Dicũt ergo aliq de iniciatiõe ſexti ſignaculi ꝙ icẽpit i reuelatõe facta abbati Ioachim:q q̃ſi p̃us ſolenniter in eccl̃ia hũc ſtatũ deſcribendo p̃dixit. Alii di

F ii

UVA. BHSC. IyR_070

cũt ꝙ icepit ĩ cõuerſione beati Franciſci:q fuit euã
gelice uite fundator. Alii dicunt ꝙ incepit ĩ zelo re
nouati ſpũs uiroꝝ ſpũaliũ de uita Franciſci rebellã
tiũ traſgreſſionibus uolentiũ regulã & ſanctiſſimũ
teſtamentũ pr̃is obſeruare pfecte:& a condẽnatõe
obſeruãtie euãgelice uite in uiris eiſdẽ. Alii autẽ ꝙ
ab exterminio Babylonis per.x.cornua beſtie q̃ dr̃
antixp̃s aptus. Sane oẽs has ſentẽtias credo ueras:
& diuerſis r̃ſpectibus ſolẽnem ueritatẽ hẽre. Quos
reſpectus neſciẽtes diſtĩguere doctrinã multoꝝ il-
lumĩatoꝝ falſam eſtimauere doctrinã. Nam tales
drias ĩ ĩchoatõe eccl̃ie p euãgeliũ tibi tradã. Nã Lu
cas inchoat euãgeliũ xp̃i a Zacharie ſacerdotio:cui
de Ioãne p̃curſore facta ẽ pmiſſio & pp̃hica reuela
tio de xp̃o ſtatĩ uẽturo. Math. uero ab humana xp̃i
generatõe. Marcus a xp̃i & Ioãnis p̃dicatõe. Ioan-
nes a uerbi trinitate. Sic ſexta opatio a reuelatõe fa
cta ſcõ abbati Ioachĩ & fil̃ibus ſue p̃dicatõis exp̃ſſe
ſũpſit initiũ. A renouatõe uero regule euãgelice p
ſeraphicũ uiꝝ. F. ſumpſit ſue plãtatiõis exordiũ. A
p̃dicatõe uero & zelo ſpũaliũ ſuſcitatoꝝ:& a noua
babylõe reprobatoꝝ ſumpſit reflorĩtõis ſeu repul
lulatõis augmentũ. A deſtructõe uero babylõis ſu
met ſue clarificatõis cõplemẽtũ:iuxta qd̛ dicimus
euãgelii obſeruantiã clarificatã:qñ obſeruãtia lega
liũ eſt facta mortifera:& hierl̃m ĩrena deſtructa. Si
milia repies in pp̃his. Nã initiũ.lxx. annoꝝ capti-
uitatis uno mõ eſt a.xiii.anno Ioſie: ſub quo cepit
Hieremias eã p̃dicare:& terĩant̛ ĩ p̃mo ãno Darii.
Sicut patet Zach.i. Sil̃r hẽs de.lx.ebdõadibus dañ
de qbus trãſeo. Et ſicut pp̃hie diuerſis mõis ad illa
initia & fines aptant̛:ſic & ĩ uiſiõibus Apoca.conti
git. Sil̃r hẽs exẽplũ ĩ ĩtroductõe eccl̃ie p xp̃m. Nã
nõ ẽ dubiũ ꝙ mł̃ta facta ẽ ĩpletio pp̃haꝝ ĩ xp̃i or-
tu:mł̃ta ĩ ſue p̃dicatõis decurſu:mł̃ta ĩ ſue amoroſe
mortis trãſitu:mł̃ta ĩ ſpũs ſancti ĩ die pẽtecoſtes a-
bundãti deſcẽſu:mł̃ta ĩ exitu apl̃oꝝ a ſynagoge p
fidia:mł̃ta ẽt hierl̃m & ſynagoga deſtructa. Sic &
ſcd̃m iſtos modos diuerſos diuerſa eccl̃ie d̃ gẽtibꝫ
ſumunt̛ initia:& curſus plẽitudis tp̃m eius diuer-
ſimode terĩant̛. Nã numerus tp̃is eius apte deſcri-
bit̛ in pl̃ibus locis apoc.q numerus eſt mille.cclx.
ãni:ſup quẽ numerũ abbas Ioachin oẽs ſuas reuela
tiones fundauit:q fuit uir magni lumĩs & uirtutis:
& maxĩe libros cõcordie noui & ueteris teſtamẽti:
in qbus mira pportõe.xlii.generatões ſecundi ſta
tus.ſ.eccleſie de gẽtibus.xlii.generatõibus ſtatus p̃
mi:quas Mat.põit ſic cõcordãdo deſcribit. Accipit
aũt.xlii.tricenarios ãnoꝝ p.xlii.generatõibus ſecũ
di ſtatus. Quare autẽ ſic accipiat tricẽarios p gene
rationibus ſingul̃ oñdit libro.ii.d.ꝙ nouũ teſtamẽ
tũ differt a ueteri:ſicut ſol a luna:& ideo generatio-
nes ueteris teſtamẽti ad modũ lune creſcẽtis & de-
creſcẽtis p diſſil̃es ãnos currũt. In nouo aũt debue-
rũt eẽ ſtabiles:ſicut qr xp̃s ſol iuſtitie regnat ĩ ppl̃o
xp̃iano:& ſubdit:igit̛ ĩ teſtõ nouo nõ ſecundũ car-
nẽ accipiẽda ẽ generatio ſed ſcd̃m ſpũm. Iuxta illd̛
Math.i. Quod ĩ ea natũ ẽ ex ſpũ ſcõ ẽ. Et qm.xxx.

ãnoꝝ erat xp̃s qñ cepit hẽre ſpũales recte ſpatiũ ge
neratõis ĩ nouo teſtõ.xxx.ãnoꝝ numero terĩat̛:ma
xĩe cũ hoc ſignificet̛ ĩ nũero dieꝝ: qbus mł̃ier pa-
ſcit̛ ĩ ſolitudĩe a facie ſerpẽtis:accepto die p ãno:&
mille.cclx.diebus p totidẽ ãnis:multa dicit ibi de
iſta materia. Attendendũ aũt ꝙ ſpũs ſanctus pp̃hi
cus ſepe tangit mentẽ ad generalia unius ſtatus:&
ex illis generalibus dimittit poſtea negotiari ĩtell̃e
ctũ hũanũ:& ĩ illo tali negotio põt ſe fl̃itas ĩmiſce
ri:nõ tñ pp hoc p̃mũ lumẽ ẽ fl̃m:& illa fl̃a cõcl̃io
elicita p tãto nõ ẽ erronea:qr nõ ẽ ptinaciter affir-
mata:& ab ill̃ nõ niſi cũ dubietate accepta:licet ali-
qñ ſimpl̃r pferat̛. Hoc dico ꝙ generalia ſtatus ter-
tii ſcũs hic abbas & cõditões opationũ ſexti ſigna-
culi clara luce pſpexit. Spãles uero cõditões & cer-
tas ſignificatões tp̃m ſub opiniõe deſcripſit. Et iõ
ẽ excuſandus:qr cũ luce aurore ſexti ſtatus fuit ĩ te-
nebris ſexti:tñ illa generał̃ ſignificatio cõcordie in
choãdo numerũ mł̃tis a xp̃i ortu:quã ip̃e abbas ac
cepit uſq; ad tp̃s ſuũ magnã hẽt rõem & notabilẽ
ueritatẽ. Dicit aũt li.ii.concordie:ꝙ tertii ſtatus ini
tia p̃ſto ſunt:& ip̃e fuit uſq;.m.ccv.& ãno ſeq̃nti q
fuit ſextus generatõis.xli. fuit fundatus initial̃r ter
tius ſtatus. F. ĩchoãte ſtatũ euãgelicũ renouare. Ex
tũc aũt oĩs pſecutio facta euãgelico ſtatui ad pſecu-
tões ptinet antixp̃i:& ĩ ſeq̃nti generatõe.xlii. cepit
pſecutio quorundã magĩoꝝ cõdẽnantiũ euãgelicã
pauptatẽ. In ip̃a ẽt fuit Fredericus .ii. cũ ſuis cõplici
bus eccl̃iam dei atrociter pſeq̃ns:cuius adhuc ĩma
net mala cauda. Prout aũt ĩchoat̛ iſtud tp̃s a chriſti
baptiſmo:ſic ĩ generatõe.xli. cepũt hi duo ordines
euãgelici p totã eccl̃iã latinã ĩ doctrina florere:& ĩ
xlii. generatõe mł̃ti fuerũt errores piſſius añxp̃iano
rũ hereſum fundamẽta:q fuerũt p ep̃m & magĩos
dãnati. Prout uero ĩchoant̛.m.cclx.ãni a xp̃i morte
ſic ĩ.xli. appuerũt mala Mãfredi & Corradini:cõtra
quos rex Carolus ẽ uocatus. Et ĩ.xlii. generatõe Pe
trus rex aragonũ ĩuaſit regnũ Sicilie:cuiuſ opuſ nõ
dũ finẽ accepit. In fine ãt xlii.ſ. ab ĩcarnatõe xp̃i.m.
cclxxxiii ãnis trãſactis q ſt̃ ab eius paſſiõe & mor-
te:& aſcẽſu ad celos:& miſſiõe ſpũs ſcĩ recte p̃dcũs
numerus mł̃ieris:ĩ quo tp̃e ip̃a mulier ĩ apl̃is ẽ fun
data cõplet̛ p̃dictus numerus q mł̃ieri attribuit̛.c.
xii.& tũc illa horrẽda nouitas reiectõis Celeſtini pa
pe & uſurpatõis ſucceſſoriſ ſup eccl̃iã ẽ adducta. At
tẽde aũt q̃ cõgrue ibi ĩ.iiii. uiſiõe ẽ dictũ poſt raptũ
filii ſui:haud dubiũ xp̃i ih̃u q ẽ beatiſſime uirgĩs &
totius eccl̃ie ſpõſus & filius ꝙ mł̃ier fugit ĩ ſolitu-
dinẽ:pp qd̛ tria ſiml̃ ĩtelligũt̛. Primus ſtatus xp̃ia
ne pfeſſiõis a ſtatu iudaiſmi factus ſeq̃ſtratus & ſo
litarius. Secũdus ſpũalis & celeſtis cõuerſatio & cõ
tẽplatio q̃ ẽ a carnalibus ſolitaria:ad quã tũc fuit ec
cleſia ſubleuata. Tertiũ ẽ gẽtilitas rõana: q̃ tũc erat
a deo & diuĩo cultu deſerta. De hac ſolitudĩe dicit̛
Eſa.xxxii. Erit deſertũ ĩ chermel.i.romana eccl̃ia ſic
pinguis ĩ gratiis: ſicut p̃us fuerat iudea & chermel
.i.iudea ĩ ſaltũ reputabit̛:& hitabit ĩ ſolitudĩe iudi
ciũ & iuſtitia. Et ca.xxxv. Letabit̛ deſerta & ĩ uia:&

UVA. BHSC. IyR_070

exultabit ſolitudo:& florebit quaſi lilium:& mľta
ſunt ſiľia i ,pphis:& ſeqť i apoc.ꝙ i deſerto gētilita
tis hēt locū a deo patū:ut ibi paſcát eá diebus. m.
cclx.certū ē aūt ꝙ a xp̄i morte fuit ſynagoga repro
bata.Vnde ,pp̄e q̄tū ad illá loh̄.xii.dř.Nūc iudiciū
ē mūdi:qr illa debebat iudicari.Et qr tūc ſicut i ra-
dice diabolus de gētilitate expelli:idcirco ſeqť nūc
p̄nceps huius mūdi eiicieť foras. Hoc aūt ad lřam
m̄dit ih̄s qñ gētiles dixerūt.Dñe ih̄m uolumus ui
dere.Notabilis ergo finis iſtius manſiōis uideť ſi-
gnari i fine.m.cclx.ánoꝝ ab hoc terio:ut tūc uidea
tur hec máſio iterrūpi:quo ad regimis romane ec-
cleſie ueritaté:quod magis declarabo ifra : cū qntá
ptē uiſionis huius his fecibus qnti tpis applicabo.
Do aūt tibi duo myſteria qbus cōueiens fuit táto
tpe iudeá reliq̄ & ſtatū euágelicū i gētilitaté ,ptē-
di:añq̄ cōuerteret incredula ſynagoga. Nam ſicut
plebs iudeoꝝ nolés credeř duobus exploratoribuſ
terre ,pmiſſe.xl.dieꝝ nūo pagrate:,put dř Nu. xiii.
Sic pro icredulitate eius ad p̄dicationē xp̄i & loh̄.
m.cclx.diebus ſeu tribus ánis cū dimidio factá da
reť ſibi i pēa ánus pro die:ita ꝙ nō itraret terrá ſan
ctá:ſeu ſtatū redēptōis xp̄i:uſq; dū cōſumaréť .m.
cclx.áni:dř ei ſic Nu.xiiii.Filii uři uagerūt i deſerto
ánis.xl:& portabūt fornicationē ueſtrá dōec cōſu
manť cadauera přm i deſerto iuxta nūm.xl. dieꝝ:
qbus cōſideraſtis terrá:ánus ,p die iputabiť. Se
cundū myſteriū ut unitas & ſimplicitas & hūilis p
uitas xp̄i ih̄u p̄dicátis i carne mortali oñdať redun
dare i plenū:ſeu ánualē ſolis circuitū: & ut ex hoc
plenius appeat ꝙ tēpus eccľie in plēitudie gentiū
& hēt notabilē plēitudinē:ſicut uſq; ad xp̄m pleni
tudinē hūit tp̄s ueteris teſtamēti:& de hac dř Gaľ.
iiii.Ac ubi uēit plenitudo tpis miſit deus filiū ſuū.
De p̄ma uero plēitudie gentiū dř ad roma.xi.dōec
plēitudo gentiū itrauerit:& ſic oīs iſrael ſaluus erit:
& hoc uocat apoſto.myſteriū.i.ualde ſecretū ibidē.
Nūerus aūt.m.cclx.dieꝝ cōtinet i ſe.xlii.mēſes an
noꝝ:ut ſicut p.xlii.máſiōes cucurrit ppľs i deſerto
ab exitu de egypto uſq; ad igreſſum terre ,pmiſſe:
& ab Abrahá uſq; ad xp̄m currit Math.p.xlii.gene
ratōes.Sic etiá i deſerto gētiliū p.xlii.menſes.xxx.
q̄ſi ſpūaliū generationū a receſſu eius a ſynagoga
uſq; ad reditū eius ad illá itroducendá ad xp̄m i fi-
de cucurrit.Hic aūt nūs pp diuerſa myſteria nūoꝝ
icludēda uarie noiať:ut pfectōes mľtiplices oñdáť
i eo.Ná nōiať tp̄s:& tpa:& dimidiū tpis:q ſūt tres
áni & dimidius.Noiánť.xlii.mēſes:&.m.cclx.dies
ut ēt pp p̄mam cám ab itellectu excludánť idigni.
Quia uero myſteria nō ſūt certa pp eoꝝ uariationē
mľtis mōis poſſibile ordie cōgruo p euidentiá fci
appet:tūc ꝙ illud itēdebat ſpūs ſcūs i myſterio clau
dere qď pfectū appet:idcirco ad facta nři tpis acce
damus & qntá ptē huiuſ uiſiōis ad h̄ applicemus.
Quia uero hec uiſio.iiii.ſub typo mľiens uideť ec
cleſiaſticá deſcribere dignitatē:q̄ i p̄mo eſt mľier a-
micta ſole:& i fine qnti quo ad maloſ ē babylon &
meretrix iudicáda.Idcirco i iſta uiſiōe qnta ps ſūmi
tatē maloꝝ p̄latōis eccľie i ſuo peiori uideť deſcri-
bere.Recordare át ꝙ ſicut ſupradixi tibi ,pphas tri-
plicē xp̄i aduentū i eadē lře textura p̄dicere:& i aliq̄
pte lře magis ſe offert unus:& i alia alius:tñ totū ſi
mul itellectū ,pph̄ie elucidat:ac p hoc ē obſcura in
telligētia i ,pph̄is.Sic & hic liber plēiſſimus & fecū
dus i ſenſibus plura cōtinet i ſua textura.Tñ qr mi-
ſticus añxp̄s parat uiá apto:idcirco ſp qñ de uno lo
qť:reliquū itus claudit:miſticus añxp̄s nō erit ue-
rus p̄latus:ſed pſeudo xp̄s:& ſpūm xp̄i i uita euan
gelica condénabit:ut dcm̄ ē ſupra: & idcirco tenet
typū Anne & Caiphe xp̄m condénantiū. Apertus
añxp̄s faciet iudiciū de babylōe.Nō dubiū: qr fo r-
te iuēiet iá eá iudicatá:& poſtea pugnabit cū uerita
tis p̄cōibus Enoc & Helia:q iacebūt mortui i plate
is ciuitatis magne:q̄ dř ſpáľr Sodoma & egyptus:
ubi & dñs eoꝝ crucifixus ē.Vide lector myſterium
ad tp̄s iſtud circa ſpūales Enoc & Heliá.F.ſ.& Dñi
cum : qui miſſi ſunt precones ſecundi aduentus
chriſti:ſicut & illi tertii aduentus ad iuditiū: & pu-
gnabūt.imo pugnauerūt cōtra miſticū añxp̄m in
platea ciuitatis magne.i.i latitudie relaxatōis eccľie
iacēt mortui i ſtatu corrupto i filiis: qr ad initia ec-
cleſie ſunt ,plapſi i qbus uitiis cōſiſtit miſticus añ-
xp̄s:q̄ oía uitia i uno ipſo magis i plēitudie appe-
būt:uel iá appuerūt.Ná ſicut iſte aduētus medius
xp̄i ih̄u dř rēouatio ſpūs eius euágelico ſtatu dato
eccľie i mľtis pſonis:licet ágľs hēns ſignū dei .F.
ſit p̄ncipaľ i eis.Sic añxp̄s iſte miſticus q huic repu
gnat aduētui i caterua feculēta qnti ſtatus:q̄ i locu
ſtis ē ſupra expōita contineť.Licet ſit ibi unus ulti-
mus rex eoꝝ pp oimodá p̄ncipalitatē i malo:ad tá
tū aūt malū nō potuiſſet ſubito deduci ſcitas p̄lato
rū qnti tpis niſi magno tpe p̄us icepiſſent ruere p
ábitōes pōpoſas:& tpaliū faſtuoſitates ſupfluas &
mľtiplicatas:ſymōiacas auaricias:& electōes puer-
ſas:& carnales ,pmotōes ſuoꝝ:& negligētias ſpūa
liū cultuū & altaꝝ uirtutū:ut ſic malis diſpōibus p̄
ábuľ pōitis:tandē diabolus poſſet huiuſ peſſimi i-
troducere malá formá.Ná Iaſon & Menelaus & al
chimuſ & mľti alii ſymōiaci & hōicide p̄cedūt:añq̄
ueiant ánas & caiphas i qbus ſynagoga efficiť dei
cida:ſic & i eccľia mľti plēi uitiis:& apiētes uias mľ
tis malis:& multaꝝ occiſſores uirtutū p̄ceſſeřt:añq̄
ágelus abyſſi pōereť rex locuſtaꝝ:q occidit xp̄i ſpi
ritū & euágelicū ſtatū eius:quē paulo añ Celeſtius
eū p̄cedēs i ltimis.F.filiis p bullá autēticá ordiaue
rat reflorere.Nec uideať hoc modicū:qr ſucceſſu tē
poris breui deus hoc fuiſſe ſcelus maximū declara
bit.Et bñ ita paꝝ uidebanť reputare p̄ncipes ſacer
dotū & ph̄iſei occiſionē xp̄i quá fecerūt:cū dicebát
Mat.xxvii . Recordati ſumus ꝙ ſeductor ille dixit
adhuc uiuēs:poſt tres dies reſurgá:xp̄m & eius reſ
ſurrectionē deriſionē hēntes:nec ,p eius morte ſcá
emiſſerūt unū cyathū uini bibere:qn potius ſola-
tiis de eius morte uacabát. Teſtē iuoco oiporentē
ih̄m:q i hoc ſacro mōte in teſtimoniū ſacratiſſime
regule & doctrie.F.ip̄m dignatus ē p ſemetip̄m ſe
raphico calculo cōſignare:ꝙ ſicut ipoſſibile ē euá-
gelicá regulá euacuari:& ſignifeꝝ xp̄i.F.i ſuo itroi
tu i celū fuiſſe ſeductū uel ſeductorē. Sic ipoſſibile
eſt qu illa lřa & p̄uilegiū euágelice regule & ſancti

UVA. BHSC. IyR_070

ſimi teſtamẽti:quá bullauit bone mẽorie celeſtinuſ
ñ ueiet ad tátá exaltationẽ ſpũs iħu xp̃i p totũ mũ
dũ:quẽ cognoſcet oĩs futura natio ꝙ i illa pfectõe
tũc ĩnouáda ſtat nũc p̃nl'is ĩtẽtio ſp̃s iħu xp̃i:nec er
ret eccl'ia i cognitõe mali qđ fecit:qr niſi p ſuas re-
laxatões occidiſſet euãgelicá uitá & illos duos te-
ſtes p̃dcõs q hodie iacẽt i ſua platea ſine capitibus
cõiunctionis pfectionis paterne:non potuiſſet ipſa
deuẽire ad tantá calamitatẽ: ꝙ ueritatẽ uirtutis al's
auctoritatis i ſũmo capite p ĩtruſionẽ erroneá & du
rationẽ uiolentá tanto tpe pdidiſſet.Ná hi duo te-
ſtes ueritatis re conſtãtia reſtitiſſent:q nũc teſtimo
niũ mortis ſue fuerũt pſeudo pph̃e illius miſtici añ
xp̃i. Ad plená aũt declarationẽ totius iſtius tra-
ctatus & ſupiorꝫ opportet q̃ſi totũ librũ apoca.ex-
põi:i qbus clare patet iſtius tpis ruina:ſi ſpũs iħu li
brũ ſignatũ apire digneť:ſed curſus huius uoluis ñ
admittit:ſed ĩaltẽ qntá ptẽ q̃rte uiſiõis ad pñſ addu
co:q̃ ĩcipit.xii.c.i fine.Et iratus ẽ draco i mulierẽ:&
abiit facere preliũ cũ reliquis & cetera.Iratus draco
dr̃:qr tãto magis i eccl'iá furit:q̃to magis a ſcis cõ-
fuſſus fuerit:& qr una uia pſtractus p illá eandẽ ñ
audet reſurgere.Ideo doloſus dr̃ abire i nouá mali
tiá iuẽire.Et qr circa finẽ q̃rti ſtatus p ſaracẽicá beſti
am & hereſes mľtas oriẽtales:pľes p̃triarchales de-
uaſtauit eccl'iaſ:iratuſ ꝙ romaná tanq̃ xp̃i ſingularẽ
ſponſam:& ab ip̃o ptectá nõ potuit fermẽtare:nec
p hoſtilitatẽ deſtrueř.Iõ ip̃a ſic filiabus ſuis orbata
dr̃:q̃ſi reliq.i.a p̃ori uaſtitate relicta:& qr i ip̃a fuit fi
des uera:& uita ſcá:& auctoritas certa quo ad p̃mũ
curſũ qnti ſtatus i pontificibus ſcis:iõ p his tribus
tria dicit:p p̃mo ꝙ ſunt de ſeĩe eius:p ſecũdo ꝙ cu
ſtodiũt mãdata dei:p tertio ꝙ hẽnt teſtimoniũ ie-
ſu xp̃i.Et qr iſtá ſanctá eccl'iá nõ potuit uĩcere p he
reſes & martyria:nec p ſaracẽica bella:ideo q̃ſiuit ue
nenũ iducẽdo relaxationẽ omniũ uitiorꝫ i effrena-
ta multiplicatione temporalium. Quãtum ad hoc
dicit.Et ſtetit ſup arená maris q̃ſi dicat tpalibus ſe
eccl'ia iuuit i extirpatõe hereſũ tpalibus reſiſtit bel
lis ſaracẽorꝫ pace tpali fugit mortes martyriorꝫ. In
tpalibus ergo qbus nũc uirtuoſe utiť opportet qn
tũ p̃liũ excitare:ñ ad aufereñ ſibi ſicut erat q̃rtũ bel-
lũ ſaracẽorꝫ:ſed ad pcurandũ ãplius inũdare: ut p-
uerſo eorꝫ uſu efficiať uitioſa:& ſpõſo odibiľ:& mi
hi adultero uiro coniungatur. Temporalia autem
per arenam terream pulueroſam & ſterilem ſignifi
cantur.In his durauit tentatio iam annis qngẽtis:
& ſtati textus currit ad ultimũ qnti ſtatus:ubi taliũ
malorꝫ fuit iundatia turbulẽta:quá noĩe maris ap-
pellãt:cũ dicit.Et uidi de mari &c. Et licet iſtud ca.
xiii.hẽat ſuá reuelationẽ ad añxp̃m aptũ:tñ nũc ap
plicamus ad ſuũ p̃curſorẽ miſticũ. Attẽde aũt ꝙ
in hoc libro qñ ſit cõpatio mariſ & terre:ſi referanť
ad iſideles & fideles:tũc p̃mi ſignificanť noĩe ma-
ris pp fluctuatões i erroribuſ & pccĩs: & ſecũdi no
mĩe terre pp ſtabilitatẽ fidei & fecũditatẽ operꝫ. Si
aũt laicorꝫ & clericorꝫ p̃mi ſunt mare:ſecũdi terra.
Siľr ſi clericorꝫ & religioſorꝫ p̃mi ſunt mare pp flu
ctus ſupbie:& ſpumas luxurie:& abyſſum aſtutie:
& aquas abundãtes tpaľ opulẽtie:& cõtinuũ mo-
tũ auaritie:& amaritudinẽ cauſidicatõis & male ui-
te:& mľtis aliis cãis.Religioſi dicunť terra pp con
ditiones oppõitas q̃ repiunť i terra:q̃ refulgere de
bẽt in eis.De utroqꝫ ſtatu hic deſcribiť diuerſo cur
ſu & ordĩe mala beſtia aſcẽdiſſe ad apľicá ſedẽ:de q
bus nũc agimus.Pro p̃ma dicit ꝙ uidit de mari.i.
de tẽpeſtuoſa uita clericali beſtiá q̃ſi uaſtiá aſcẽdiſſe
qr aſcẽdit uſqꝫ ad ſummũ eccľie ſtatũ.Dr̃ aũt habeř
vii.capita hec beſtia ſecundũ Ricar.qr abũdant i ea
vii.capitalia uitia:&.x.cornua:qr elate & ſupbe effer
tur cõtra decalogi mádata.Dicit aũt.x. diademata
eſſe ſup cornua:qr letať cũ malefecerit & exultat in
rebus peſſimis.Diciť aũt ſiľis pardo pp doloſas ua
rietates & fraudes & ſimulatões quas icit ad explẽ
das diuerſas malitias:q̃ſi diuerſos colores induere:
pedes eius ſicut pedes urſi:qr ĩmundos & rapaces
hẽt affectus.Os eius ſicut os leõis: qr cõminatiue
& terrifice & cõcertiue i ſuo furore magis uideť le
onine fremere q̃ loq hũane: niſi qñ uarietas pardi
reqreret.Seqtur.Et dedit illi draco uirtutẽ ſuam &
ptãtem magná.qr i uirtute & ueuenata fraude dia-
boli aſcẽdiſſe uideť & regnaſſe tyrãnice:& uolunta
tẽ ſuá i multis cõpleſſe.Seqť.Et uidi unũ de capiti
bus ſuis q̃ſi occiſſum i morte:& plaga mortis eius
curata ẽ:& admirata ẽ uniuerſa terra poſt beſtiá. Di
ctũ ẽ ibi ꝙ.vii.capita ſunt.vii.p̃ncipalia uitia:i qbus
ſupbia p̃ncipať:que i hoc i ip̃o fuit ſumma:ꝙ ſe ui
dit quaſi deũ ſup orbẽ regnare:& cõtra oĩa iura cõ-
munia nullo apiẽte os orbẽ eccľie tyrãnice uſurpa-
re.Hoc caput accepit plagá mortis:dũ p duos car-
dinales colũnẽſes in hoc utiqꝫ dei milites licet in e-
ius pmotõe magni fuerĩt pccõres:forſitan cũ cete
ris diuio iuditio demẽtati:q alicui aĩco ĩuelauit mi
ſericorditer:ꝙ ſi hũiſſẽt peiorẽ:ip̃m pmiſiſſet a dia
bolo locari i ſede:qr hoc peccata eccľie exigebant.
Tũc inqt p hos duos cardiales plagá mortis acce-
pit:qñ publice p eos dictũ ẽ & ſolẽniter publicatũ:
ꝙ canõice nõ ĩtranit uiuẽte Celeſtio:cuius reſigna
tio cũ tãta malitia & fraude pcurata p hũc ſeducto
rem & alios cõplices ſuos nõ ualuit:qui nullo mõ
potuit ĩſignař.nõ.n.aliquo mõ debuit excecata ec
cl'ia reticeř:qn potius ueritati faueret.Et licet mľti
mľta dicát de ĩtẽtõe faciẽtiũ plagá:ego tñ credo ue
re ꝙ fuerũt a ſpũ dñi agitati fame & ueritatis ſolide
cõprobata in mľtis.Sed & teſtimoniũ ẽ magnũ ꝙ
ſpũs dñi rexit eos:qr i pſecutõe p̃terita ad magnũ
culmẽ pfectõis aſcẽdiſſe dicunť:miraculoſe i mľtis
pſecutõibus dicunť a deo ptecti. Hoc unũ ſaltem
magnũ mirabile patet mundo:ꝙ cũ p̃dicta beſtia
ſic terrifice p̃ſideret:& minis & muneribus & dolo
ſitatibus ĩnumeris:& ut mihi cõſtat diuinis oracuľ
ſanctis pſonis factis a deo malignorꝫ ſpũum auxi-
liis:ꝙ ẽt uſqꝫ ad me ſecretiſſimorꝫ ſuorꝫ reuelatiõe
uerꝫ eſſe puẽit:nullo tñ mõ ad eorꝫ cõprehenſionẽ
potuit puẽire.Cecus ẽ certe q nõ uidet eos dei pte
ctione ſaluatos.Sed eſto ꝙ mali hõies eẽnt:& ma-
litioſe hec dicerẽt:qđ nõ credo:ĩmo hoc p magno
mũere ĩdubitãter teneo ſibi ĩſpiratũ a xp̃o. Nũqd
nõ debuit ceca eccľia exaĩare audita & uidere ꝙ nũ
q̃ in tpibus p̃teritis ſiľe accidit:ut ĩfra oſtẽdá: & ꝙ

UVA. BHSC. IyR_070

iſtud p̃ambulũ eſt ad diſſolutionẽ unioĩs naturaꝝ
in ihũ:q erit error principalis maximi antixp̃i.Hoc
ergo fuit plaga mortis:qr oĩo hic debuit mori ſup
bia auctoritatis ẽius ſl'a:ſed curata eſt plaga mortis
eius:& admirata ẽ uniuerſa t̃ra poſt beſtiá. Modus
ãt cure eius ĩfra deſcribit' eodẽ ca.narratis mal' que
fecerat cura eius:cũ dicit.Et uidi aliá beſtiá aſcendẽ
tem de terra:& hẽbat cornua duo ſil'ia agni: & loq̃
bat' ſicut draco:niſi hec mala beſtia aſcẽdiſſet: q̄ hu
milis eſſe debuit:plaga mortis illius fere nõ potuiſ
ſet curari.Hec beſtia aſcẽdens de terra ẽ religioſoꝝ
caterua:q̄ ad dignitates eccl'iaſticas iá ẽ diu multũ
aſcẽdere aſpirauit:qd' cognoſcẽs pardus ĩ medicinã
plage ſue multos ꝓmouere curabat:& iõ ip̃a anhe
lás aſcẽdere q̃tũ potuit ueritati reſtitit:caput peſſi-
mũ uulnerati & cur̃ adhibuit medicinã p̃dicãdo:aſ
ſerẽdo eiuſ legitimã auctoritatẽ & ſnĩas extollẽdo.
Cám aũt quare hec mala beſtia curare potuit:hanc
tã legitime mortis plagã exp̃mit Ioannes cũ dicit:
ꝙ hẽbat duo cornua ſimilia agni. Cornua quibus
agnus ſine macula ihs uẽtilauit mũdũ & expugna
uit diabolũ fuerũt ſcĩtas uite & ueritas doctrine.Et
qr mũdus hic uſq; hodie ĩ religioſis nouis mẽdicã
tibus credidit.Idcirco iſtis duobus cornibus.ſ. ſcĩa
q̄ crediderũt eos ueritatẽ ſcire:& ſcĩtate credita q̄ ñ
dubitabát eos tãte ſl'itati uelle fauere. Sic fuit oĩo
curata plaga ueri uulneris:nec magis firmata fuerit
cruẽta beſtia hoꝝ cura:q̄ debilitata fuerit mortiferi
uulneris ꝑcurſura. Poteſt ẽt p hec duo cornua ĩ reli
gioſa beſtia ſignificari eminẽtia duoꝝ ordinũ:qui
uident' ihm pegriuũ & pauperẽ & ſcm̃ magr̃m ſin
gulariter imitari:ac p h̃ ſil'es eſſe eis q fuerũt ĩ cura
p̃dicte beſtie in diuerſis gradibus p̃ncipales: tñ qr
ex eis cardĩales:archiep̃i:ep̃i:& ordinũ illoꝝ prelati
lectores:& magr̃i alii & magni & pui cõiter p̃dica-
bát p̃dicta: nõ miꝝ ſi tãtoꝝ uiroꝝ caterua apturã
uulneris ĩmenſi repelere & curare potuerit.Et tñ ita
fuit ltĩmus ictus ꝙ multitudo ĩnũabilis ferã mor
tẽ in auctoritate beſtie uel credebat ꝓ certo:uel cũ
multa ꝑplexitate cõſcie & dolore uiuebãt.Et in h̃
fuit ꝓp̃e pũctio caude ſcorpii locuſtaꝝ q hic impi-
us abyſſi angelus p̃ſidebat.Vt aũt pateret mũdo q̄
falſa & mortifera cornua fuerũt iſta:dicit Ioãnes ꝙ
abſit ꝙ fuerit uera cornua agni:ſed ĩpia hypocriſis
ſimulata.Vnde dicit ꝙ hec beſtia loq̄bat' ſicut dra-
co:qr ſp̃ũ diaboli cecata & demẽtata:& uáitate & ſu
ꝑbie appetitu honoꝝ & p̃uilegioꝝ ſuoꝝ:& timor̃
ꝑdendi ea agitata & ĩpulſa a uerbis ſimulatoriis &
beſtiã cõmendãtibus plena:q̄cq̄d ſit de aliis condi
tionibus eius de auctoritate ſua magnifice loq̄ban
tur.Vt aũt ãplius declaret mala q̄ fecit hec beſtia:di
cit ꝙ fecit oẽs hitantes ĩ terra adorare beſtiã primã
cuius plaga mortis curata ẽ:qr oẽs ferũt eius aucto
ritatẽ reuereri:& ad eius ĩdulgentiã falſam totũ mũ
dũ cũ miris adoratiõibus adduxerũt: Et ſigna ma-
gna dr̃ feciſſe:& ĩ ptãte p̃oriſ beſtie ĩ cõſpectu eius:
ita ut ignẽ de celo faceret cadere ĩ terrã in cõſpectu
omniũ hominũ:qr ĩ cõſpectu eius & ubiq; p' totũ
mundũ plenitudĩe auctoritatis eius fulti:ac ſi ĩ con
ſpectu eius p̃dicabãt ueritatẽ & ſcĩtatẽ auctoritatis
ſue ignẽ furẽtis iracũdie dei & eterne mortis facien
tes ſupreſiſtẽtes deſcendere de celo fidei xp̃iane:&
ẽt ignẽ ſp̃ũs ſancti & eterne bñdictõis dei falſa pro
miſſione ſpõdentes oĩbus adorãtibus p obedienti
am hũilẽ huius male beſtie uolũtatẽ.Vnde & p ſen
tẽtias faciebãt occidi oẽs q nõ adorabãt imaginem
beſtie.i.q eius beſtiales ſnĩas tanq̄ malitie ſue ima-
gĩes nõ ſeruabãt tanq̄ ueras & diuinas.Ne aũt cre-
deres ꝙ cõminatio poſſet nocere uel iuuare ꝑmiſ-
ſio:dicit ſp̃ũs ſcũs p os Ioãnis ꝙ hec beſtia ſeducit
hĩtantes ĩ terra:q̄ ſeduxit a ueritate & ſeq̄la p̃mi ue
ri pontificis totũ mundũ & huius malitioſe beſtie
ſubdit ptãti.Poteſt aũt dici ꝙ per illa ſigna magna
de celo ĩtelligunt' tria:q̄ falſificabat illa mala beſtia
tanq̄ faciẽs tria horribilia ſigna ſl'a corã mũdo: &
totũ faciebat ĩ uirtute ptãtis p̃oris beſtie:qr nõ au-
debãt ſic ſublimato & potẽti reſiſtere:& ſperabant
iſtis adulatõibus p eã ad dignitatẽ aſcẽdere:ſicut &
ĩ multis cõtingit ad ip̃oꝝ finalẽ ruinã.Primũ aũt ſi
gnũ fuit grãdis auctoritas eccl'ie totius:q̄ ĩ colegio
cardinaliũ uidet' cõſiſtere:& ipſi hoc fecerãt: ac per
hoc cõtradicere erat:ut dicebãt eccl'ie auctoritatẽ de
ſtruere:& cõtumaciẽ nõ obedire.Sed hoc fuit falſiſ
ſimũ ſignũ:qr ĩ hoc ẽ maxĩa auctoritas eccl'ie ꝙ a
deo ẽ:nõ a ſeip̃a.Et iõ eoip̃o ẽ potẽtiſſima: quo p
ſeip̃am nõ põt deſtrui:nec p aliud minus deo.Di-
cere ergo cardĩales uel eccl'iã hoc nõ poſſe:ẽ dicere
eccl'iã ſũme poſſe:ſicut eoip̃o deus ẽ ſumme oĩpo
tens:quo ſuã oĩpotentiã ſibi ẽ ĩpoſſibile deſtruer̃.
Sic & piiſſimus deus potentiã ſuã ĩ ſummũ põtifi
cẽ trãſfundẽs licet electionẽ ip̃ius eccl'ie cõceſſerit:
eiectionẽ tñ ſuo tm̃ iudicio r̃ſeruauit. In hoc ergo
ſigno mala beſtia eduxit hĩtantes ĩ terra. Scd̃m ſi
gnũ fuit grãdis ſapĩe & uniuerſal' ſnĩe magr̃orum
ſuoꝝ q̄bus cõtradicere uidebat' ſtultũ:hereticũ: &
ĩſanũ.ſed hoc fuit ſl'm ſignũ:ſicut & p̃mũ:qr ſcõꝝ
ſnĩe magis ẽ ſtandũ:quoꝝ fuit diuina ſapĩa:q̄ ĩfla-
tiue ſcĩe huius tp̃is ſeductorii:q̄ aere fumoſo & ce-
co pagãe ſcĩe ẽ ĩfecta:& ideo ip̃i erãt ſtolidi errãtes
& inſanii:qr ex p̃ſumptõe capitis ſui p̃ſumebãt ſan
ctoꝝ pr̃m & doctoꝝ & cõſilioꝝ diffinitõibus con
traire.Sicut abũde põt ꝓbari:ꝑcurrẽdo ſcõꝝ cano-
nũ ĩſtituta. Tertiũ ſignũ fuit ſophiſtica argumẽ
tatio rõnũ:quas ex ſubtilitate hũani ĩgenii ſemet-
ip̃m palogizãtis:ac p hoc ſeductoris & ſeducti: ad
hec ꝓbãda ppl'is adducebãt dñtes ml'ta ĩania. De
q̄bus põimus tm̃ duo:quoꝝ unũ ẽ ꝙ papa poteſt
oĩa diffinire:& noua cõdere:ſecundũ ꝙ cuilibet li-
cet ſuo iuri reſignar̃. Quoꝝ p̃mũ ẽ irrefragabiliter
ueꝝ:ſed peſſime adductũ ad ꝓpoſitũ: cũ dr̃ ꝙ pa-
pa põt ſtatuere ꝙ oĩs papa poſſit reſignare: & de h̃
nouũ ius facere.Cũ.n.deus poſſit oĩa:ſeip̃m non
põt deſtruere:uel ſtatuere ſe non eſſe. Sic nec papa
aliq̄d potuit ſtatuere:qd' auctoritatẽ ꝓpriam faciat
uacillare:nec põt aliq̄d' ſtatutum facere:qd' ſibi uel
ſucceſſoribus ſuis tribuat uel minuat poſſe:nec ali

UVA. BHSC. IyR_070

quid determinare quod ſancto euāgelio & canoni biblie īueniat̃ ueraciter repugnare. Sicut ē iſte antixp̄ianus articulus in quē errorē malitia ſuccedentis beſtie occulto ſuo iudicio pmiſit deus incidere ſimplicē celeſtinū: q magis ut arbitror ſubiectiue: q̄ maligne ī hoc lapſus eſt: nō aduertēs tantū malū ſeq: & credēs ſe redire ſine dāno eccl'ie ad ſuā optatam qetē. Credo. n. ꝙ ī hoc ptinaciter nō firmatus fuiſſet: ſi collegiū cardialiū nō acceptaſſet errorem: ſed ſtulti facti ſunt pncipes mēpheos ſapiētes cōſiliarii Pharaōis & dederūt eccl'ie cōſiliū inſipiēs: ſed ſic exigebant ſue pores malitie: de qbus dictum ē ſupra. Immobilē auctoritatē ſummi pōtificis xp̄s ih̄s oñdit: cū dicit: Tu es Petrus: & ſup hāc petram edificabo eccl'iam meā. i. ſup me petrā firmā. Et ſicut impoſſibile ē dicere ꝙ hūana natura renūciet uniōi pſōali filii dei: uł ꝙ ſepet̃ ab ea: & ſoluat̃ uīculū unionis diuine: ſic ēt īpoſſibile ē ꝙ ih̄s caput eccl'ie renūciet regimē eccl'ie pegrine. Sic īpoſſibile mł'ti reputant ꝙ eius uicarius & uniuerſał ſpōſus ſūmus pōtifex poſſit ſepari ab officio regimis eccl'ie: & maxime mō fraudulēto & fallaci: ſicut fuit utiq; celeſtinus. Et qr añxp̄s aptus illā unionē diuinā xp̄i ieſu ſepare niteť: ad qđ diſpōit aſſertio poſſibilitatis ſepationis ſummi pōtificis ab eccl'ia. Id circo dixeri ꝙ hic ē error añxp̄ianus: & ꝙ inuētor huius erroris eſt miſticus añxp̄s illius magni pcurſor. Huic concordat Ioānes ī canōica ſua pma. iiii. c. oīs q ſoluit ieſum ī carne ueniſſe: hic ē añxp̄s. Quod autē iſtud mr̄imoniū ſpūale ſic ī xp̄o ſignificet. Dicit apoſto. ad Ephe. v. loqueſ de mr̄imōio. Qui uxorē diligit: ſeipm̄ diligit: nemo unq̄ carnē ſuam odio hūit: ſed nutrit & fouet eā: ſicut & xp̄s eccl'iam: qr mēbra ſumus corpis eius de carne eius & de oſſibus eius: ꝓpter hoc relinquet hō prēm & matrē ſuā: & adherebit uxori ſue: & erūt duo ī carne una. Sacramētum hoc magnū ē. Ego aūt dico ī xp̄o & ī eccl'ia: q̄ſi dicat licet ſit unio magna uiri carnał & uxoris: tn̄ inextimabił'r maior ē īter xp̄m & eccl'iā: ac p hoc eadē ē īter ſummū pōtificē & eccl'iam totā: qr ip̄e ē xp̄us eius. Huic cōcordat exp̄ſſe decretał Innocētii extra de trāſla. epi. inter corpalia. Falſitas ſecūdi pncipii q dr̄ ꝙ cuilibet licet renūtiare iuri ſuo pp ſtoliditatem allegatōis nō eſſet digna mſiōne: qr papał auctoritas nō ē ius hōis: ſed ſūmi dei: a cuius collactiōe & deſtitutōe depēdet: ſicut patet ī decretali pallegata: ī qua dr̄ ꝙ mr̄imoniū pticularis epi & ſue eccl'ie ñ pōt niſi p dñm ſepari: & cū fit p ſummū pōtificē: q uice dei fungit̃ nō debet dici fieri niſi p deū: cuius auctoritate fungit̃: nec ulli ep̄o licet auctoritate ꝓpria a ſua eccl'ia ſepari: ubi ad ꝓpōitū patet ꝙ ius epiſcopi nō ē ī ptāte epi: nec eccl'ia eccl'ie ꝓpe: nec ſupioris archiepi: niſi ſolū ī ptāte illius q fungit̃ plēarie uice dei. O q̄ exp̄ſſū & irrefragabile argumentū eſt iſtud ad pncipale itenrū: qđ īpoſſibile eſt ſūmū pontificē renūtiare: qs enī ſup eū uice dei fūgit̃ ſup terrā: ut eum abſoluat ab uniōe ſacramētał cōiugii ſpōſe xp̄i: cui eā xp̄s īmobił'r alligauit? Certe ſola mors hoc uīculū diuidit: q̄ ſūmo pōtifici dat̃ a capite pncipali ieſu: ſicut uidet mēbriſ utił'r expedire. In ſignū huius īſepabił uniōis uſq; ad mortē Ie ſus ultio cū dixiſſet ih̄s Petro: paſce: paſce: paſce: pdixit ei martyriū mortis ſue: & poſtea dixit: ſeqre me. q. d. hoc ē me ſeq ſolliciꝫ oues paſcere: & eas nūq̄ dimittere q̄tacūq; neceſſitate: ſed ꝓ eis martyriū ſuſtinere. Ius ergo pōtificii nō hōis ē ſed dei: niſi forſitan ābitioſoꝝ q nō ad aīaꝝ ſalutē ſed ad cordis ſui ābitionē p fraudulētas malitias pōtificatus procurāt. Sed redeamus ad textū apoc. quē expōebamus. Audiſti tria mala ſigna & falſā q̄ hec beſtia q̄ pł'ibus locis nocat pſeudo ꝓpham p falſā ſcitatis & ſcie appentiā & ppł'i ſeductionē malā feciſſe dr̄ ī fauorem poris beſtie corā mūdo. Seqt̃. Et dtū ē illi ut daret ſpūm imagini beſtie: & ut loquat̃ imago beſtie: qr diabolo ꝓcurāte: & dei iuditio pmittēte cōceſſū eſt hnic pſeudo ꝓphe & beſtie aſcēdēti de terra: ut auctoritas illius pme beſtie q̄ real'r erat exānimis & ſine uita diuini iuris appeat uiua & ſpūalis: & q̄ſi locutōe recta canōice ītroducta: & ut inīe eius tanq̄ a uero plato ſolutionē uel ligaturā lrīmā loqret̃: ac ſi beſtie imago loqt̃. Quod āt ſeqt̃ ꝙ oēs puſillos: & magnos: & diuites: & paupes: & liberos: & ſeruos faciat hr̄e characterē beſtie ī māu dextra: aut in frōtibus: & ne qs poſſit emere uel uēdere niſi hēat characterē nōis beſtie: aut nom: aut nūm nōis eius hoc ē characterē beſtie portare ī frōte: uel nom: uel nūm nominis: ptātem eius māifeſte cōfiteri quo ap pmū: & magnificare quo ad ſecundū: & oēs ſentētias eius firmas tenere quo ad tertiū. Portare uero predicta in dextra ē id quod mandat efficaciter adimplere. Non poſſe autem emere & uendere ſine his eſt non poſſe beneficia ī eccl'ia cōſeq uel cōferre: & ſpiritualia commercia predicādi legendi ſacramenta miniſtrādi ſine his nō poſſe facere: quod ad litteram uidimus eſſe completum: & per beſtiā hanc efficaciter predicatum. Certe tunc ſurrexerunt pſeudo chriſti: ideſt falſi pontifices: & pſeudo prophete. i. falſi rligioſi: & dederūt ſigna magna pdicta & pł'a ſiłia. Nā depōiti ſūt epi: archiepi: cardiales: & mł'ti alii plati rel'ioſi: pł'eſ incarcerati: & ſpūali gladio occiſi & aliis ſuppliciis corpali morte mortui: qr pdictos characterē noluerūt portar̄: & ꝙ peius ē qr ſuſpecti erāt de hoc licet portarēt malū characterē: qr tn̄ cōtra uiros uirtutis ñ erāt pmpti mala facer̄ ꝓ ſpio beſtie ſui ſtatus piculo ſbiacebāt: uñ & ad lrām uidimus q̄ſi oēs platos curie characterizatos ſigno beſtie & leuātes ī hūeris publice cōtra ueritatis pugilleſ falſaſ cruceſ qbus ēt pſeudo ꝓphe miſſi p mūdum a beſtia ppł'os cōſignabāt. Quia uero ñ fuit opus ſapiā dīna ad tātā cognoſcēdā fraudē. Idcirco ſeqt̃: ħ ē ſapia: q hēt itellectū cōputet nūeꝝ beſtie nūerus ei hōis ē: & numerus eius ſexcēti lxvi. cū in toto iſto li. ſit ſapia ih̄u mł'tū neceſſaria: ñ eſt dubiū ħ ſingł'ariſſime eē ꝓfūdiſſima ſapie ſue myſteria: qn̄ ſapiētiſſimus ih̄s dicit ħ ē ſapia. Ne āt hac oīo nos dimittat ī anes adiuuat nos cū dicit. Qui hēt itel-

UVA. BHSC. IyR_070

lectū ſupple p ſpūs ſancti donū cōputet numerū beſtie. Numerus.n.hoīs ē q̄ſi dicat: malitia hūana & aſtutia ñ dei potētia: & electio canonica eū leuauit ī ſede: & numeroſe eius ſnīe hūane ſūt: ñ diuīe. Et qr p nos eſſet īpoſſibile tātā fraudē detegere: uł eius numeꝝ cōputare: ideo miſericordit̄ nos iuuit apponēdo: & numerus eius ſexcēti.lxvi. Ħ dicit. Ioachim ꝙ miſticū ſignificatū noīs eius ñ pōt a nobiſ ſciri uł exponi uſqȝquo ṙueleť nomē īp̄ius. Oportet.n.p̄mo ſciri qūo iſte nūerus ſcd̄m lr̄am cōgruat noī eius: ne ſpūalis ītellectuſ q ſeqť ſit q̄ſi ianis. Et Ri. dicit: ꝙ ſācti doctores dicūt: cū liber iſte grece ſit editus: ē numerus iſte ſecūdū grecos q̄rēdus: apud quos oēs lr̄e aliquē numeꝝ ſignificant. Spūs ergo ſāctus p hos duos doctoreſ noſ mittit: p unū .ſ. Ri. ad grecos: p aliū .ſ. ad Ioachī ad p̄pū nomen beſtie. Audi ſtupēdū & iocūdū bñficiū ſpūs ſancti. Ego audiui a duobus uere euāgelicis uiris quorū unus optīe ſcit grecū: & alius aliq̄tulū: ꝙ dum legeret ad mēſā ille q melius ſcit librū Iuſtini martyris doctoris greci ſup apo. & ueniſſet ad hūc locū qđ idē Iuſtinus cōputādo lr̄as grecaſ cōpōit ex litteriſ huius nūeri apud grecos nomē iſtud bñdictos qui noīatiuus ſingularis huius noīs latini bñdictus: & dicit ꝙ hoc ē nomē futuꝝ p̄dicte beſtie. Quid danuſ ad p̄poſitū dici pōt. Ille q legit mihi dixit ſic eē duo q audierūt dū legereť ad mēſā illis paupibus euāgelicis q timore utriuſqȝ beſtie p̄dicte cōfugerat ad grecos: ut ibi paupcule uictitarēt: dixerť mihi ꝙ tota illa cōgregatio paupeꝝ ſpū hoc audito exultauit & riſit: & q legebat ſubriſit ſiłr dixit ad frēs Si bñdictus de anagria q nūc regnat ſciret hoc īp̄e miteret totis uiribus ſuis ut hēret & cōbureret librū iſtū q ſic apte eiuſ apit ſ'itatē. Si āt iſtud nomē referať ad ſcd̄am beſtiā q̄ dedit ſpm̄ imagini eius: & p hāc ſcd̄am beſtiā ītelligať ſucceſſor eius: ſicut ī fra exponeť: apte tūc uideť q̄ p̄prie nomē eius eſt iſtud: nā īp̄e fuit ſpū ſcō faciēte p̄p̄o noīe ſui p̄deceſſoris uocatus: ut oñderet iħs mūdo hoc noīe ſ'itatē auctoritatis p̄mi ī hūc p̄p̄e fuiſſe trāſfuſā: & ꝙ īp̄e erat illa beſtia mala aſcēdēs de ṫra ṙligioſi ſtatus q falſas ſnīas p̄me beſtie carētes oī ſpū uite aīare & loq̄ facere: dū eas tāq̄ ueras ſeruauit & fecit ab aliis obſeruari. Sed de hoc īfra. Applicādo uero hoc nomē beſtie ad pſeudo p̄p̄has de q̄bus loq̄bamur: nota ꝙ magni doctores duo noīa cōpoſuerūt latīa q̄ p̄dictis duobus cornibus falſo ſiłantibus agnum pñt p̄p̄e adaptari: quoꝝ p̄mū ē dicor lux: ſcd̄m doli crux. Et ex eiſdē lr̄is ordinatis alī cōponūť. In q̄bus lr̄e numerales apud latīos cōponūt pfectū numeꝝ noīs beſtie: & ſupſūt due lr̄e .o. & .r. q̄ ñ ſignificāt nūeꝝ aliquē ſed cōponūt hāc ſyllabā ī auribuſ fideliū or. Nā ī p̄dcīs uocabuł ſūt he lr̄e nūales .d qđ ſignificat qngēta .c. cētū .l. qnq̄ginta .x. decē .v. qnqȝ .i. unū: q̄ ſimł iūcta faciūt ſexcēta: lxvi. Dcm̄ ē āt ꝙ duo cornua ṙłioſe beſtie erant fama ueritatis ſcīe & ſcītatis uite: ī p̄ma .i. ī ſcīa īp̄i dicūť dicor lux qr ſe reputāt ī ſapīa mūdi lucē. Sed uere ī ea ē dici ñ eē qr iā p cōuerſionē ad pagāica ſtudia: & p nauaȝe ſacre ſcriptuṙ: de cuiuſ ueritate paꝝ ī eiſ ē: niſi fam.ā In ſcd̄o īp̄i ſe ṙputāt p pnīam crucifixos: & oñdūt de ſe pp̄ł'is uerbaliť magnas cruces: ſed qr ſpūs ſanctus hāc crucē hypocritalē & doloſā oñdet: idcirco ī ſcd̄o uocabulo optīe dṙ doli crux. Quia uero qñ mūdus cognoſcere īcipiet ſic turpiť ſe p eos ī q̄buſ cōfidebat fuiſſe deceptū: fortiſſime horrebit fraudē tātā: idcirco additť .o. & .r. ut oſtendatur horror importabilis quem ex hoc mundus incurret. Ex pōito ergo textu p̄ iſta mala beſtia religioſa: redeamus ad explicāda mala que ſupra refert textus poſt curā huius uulneris ppetraſſe hāc ſacrılegā beſtiā: ubi p̄mo p̄mittit ꝙ adorauerūt draconē q dedit poteſtatē beſtie: ubi ē ſingłr notādū ꝙ ſpūs ſcūs uult hec oñdere: ꝙ īp̄m p̄ papa tenere: & eius ſcīas p̄ſequi quo ad aliquos malitioſos pitos fuit q̄ſi diabolū adorare: & adorauerūt beſtiā dñtes: qs ſiłis beſtie? & q poterit pugnare cū illa? Ad lr̄am.n. facta rāta p̄dicatōe p mundū p pſeudo p̄p̄has ꝙ īp̄e erat lḡtimus papa: & ꝙ illi duo milites xp̄i & cardiales catholici cū oībus eos ſequentibus erant patareni: & ꝙ omniū pccōꝝ remiſſio dabať eūtibus ad eos capiendū: occidendū: & diripiendū bona īp̄oꝝ: & ipſis fugatis & caſtris eoꝝ deſtructis: ipſis fugiētibus de mūdi aſpectu: tūc totus mūdus cepit flecteṙ colla: & beſtialē eius auctoritatē adoraṙ & diceṙ. Quis unq̄ inť papas fuit huic ſiłis in potētia: & qs pořit pugnare cū eo: ſi iſtos tā inclytos tā potētes fugauit de mūdo: quis ultra cōtra eā apparere audebit. Seqť. Et datū ē ei os loquēs magna & blaſphemiā Narrēt hi q audierť & uidēt textū hūc malitiā eius dū ñ magna ī ſupbia ſed maxīa: & ñ blaſphemiā in ſingulari: ſed blaſphemias ī pł'ali contra xp̄i ſpm̄ & eius ſcōs & dixit & fecit. Seqť. Et data ē ei ptās facere mēſes .xlii. Ħ numerus ſignificat pp q̄dragenariū & binariū pnīam ñ q̄lēcūqȝ ſed pnīam pfcōrū pp p̄ceptū geminū charitatiſ ī quo ē pfcā dilcīo dei & p̄xi: cōtra hos ē data ei potētia mēſura lūatica & ñ ſolea: qa pp tpalē potētiā ī tpalibus fūdatā q̄ſi lune mēſura datū ē ei ī tpalibus pēiſ poſſe ſcōſ affligere ñ ī auctoritate ſpūali ſoł iħu eos in ſpū & regno gr̄e & gł'e poſſe ledeṙ uł ligaṙ: & idcirco ptās eius lūaticis mēſibus: & ñ āniſ ſolaribus miſtice mēſuratur: cum dicitur mēſibus .xlii. Quia ſingulariter cōtra uiros perfectos ſua iracundia exardebat: qr iſtis ſpiritus ieſu ſuggerebat ipſum eſſe predictam beſtiā & nō papā pp qđ ſeqtur. Et aperuit os ſuū in blaſphemias: ad deū blaſphemare nomē eius & tabernaculū eius & eos q ī celo hr̄itant: licet tota uita eius et auctoritas & uerba fuerit oīum p̄dcōrū: blaſphemia ſingłr tm̄ uerificatū ē ī pſecutiōe quā fecit illis ſcīs uiris q ſeruabāt regulā & ſcīſſimū teſtamētū bt̄i .f. immo euāgeliū dñi nr̄i iħu xp̄i. Nā bullā dñi celeſtini p̄dicta ſcīſſima cōtinētem deſtruere & blaſphemare: & ap̄ire os ſuū ī blaſphemias ad deū .ſ. iħm: īmo p̄rem & filiū & ſpūm ſcm̄: q illā uitam ī aſſūpto hoīe mūdo dederūt: & p illā uitā notifi-

UVA. BHSC. IyR_070

cãt nomẽ iħu:& ſingl'r i ſc uiuẽtibus ſicut ĩ ,pprio tabernaculo reqeſcit:& talibus hitationẽ celicã tribuit:nõ terrenã.pp qd' dr̃ blaſphemarĩ nomẽ eius & tabernaculũ eius:& eos q̃ i celo hitãt.Quia uero iſtos duos cardinales p̃dictos pp talẽ cãm tal'r tractare:fuit deũ blaſphemare:,p quo pugnabãt:& nomẽ eius.i.auctoritatẽ nõis eius quã defẽdebãt:& tabernaculũ eiuſ.i.ſãctã eccl'iam q̃ apd' eoſ ſpũalit' erat:& eos q hitant ĩ celo:qr poſt plenã cõuerſionẽ a p̃teritis malis:& gr̃ã deo patiẽtiã ĩ aduerſis:fecit eos ĩ cõtẽplatiõnẽ & ,ptectiõne celica hitare. Quia uero utrũq; genus p̃dcõ℞ ſcõ℞ tpaliter de eccl'ia expulit:nec mundo latino appere pmiſit:iõ dr̃ q; datũ ẽ ei bellũ facere cũ ſcis & uincerẽ eos quo ad tpalẽ potẽtiã:,p q̃ ſubdit q; data ẽ illi ptãſ ĩ oẽm tribũ & ppl'm & gẽtẽ & linguam.Quia uero tota mľtitudo eccl'ie carnal' fuerent ei fuit ſubiecta:iõ de p̃dcis tribus ppl'is & linguis & gentibus dr̃:q; adorauerũt oẽs eã.ſ.beſtiã.Et qr ĩ hoc fuerũt t̃reni nõ celici:iõ dicit q; hitabãt ĩ t̃ra:& qr iſtud fuit re,pbatiõis ñ elcõiſ:iõ dicunt' nomia eo℞ ñ eẽ ſcripta ĩ li.uite agni:q ẽ occiſus ab origine mũdi.Et qr talia uidere ĩ eccl'ia ſcã dei ignorates dei iudicia ad in paciam ,puocat:iõ ſcõs & electos ad hec q̃ ſũt occultiſſima attẽte cõſiderãda iducit:& qr uult p̃dicere iudiciũ dei ſup hãc beſtiã:iõ auditũ excitat dicẽs Si qs habet aureſ audiẽdi audiat.Dicit ãt ſi qs:quia rarus fuit q hoc añ fcm̃ notauerit.Seqt':q ĩ captiuitatẽ duxerit:ĩ captiuitatẽ uadet:q gladio occiderit:oppret eũ gladio occidi.Quia.n.p̃dixerat curã ul'neris eius & excellẽtiã ptãtis q̃ ſcõs uincebat:captiuabat & occidebat:ne iſta crederẽt' a deo ñ iudicari ſubdit p̃dicta:q̃ licet ,p captiuitate ĩferni & gladio ſnĩe oris iħu ſint ĩdubitabil'r uera:tñ uidet mũdus hec ĩ p̃dcã beſtia dei mirãdo iudicio fore cõpleta:dũ fuit uiliſſime captiuatus ĩ gladio ml'te uilitatis & fuge & pſecutiõis ẽ mortuus.Et qr iudiciũ publicũ qd' facit de malis ĩ p̃nti iħs:& facit de hac beſtia:& certitudo iudicii qd' faciet de futuro ſcõ℞ patiẽtiã iuuat ad mala tolerãda p ip̃os illata:idcirco ħ dr̃:ħ ẽ pacia & fides ſcõ℞ qr ĩ hoc iuuat' eo℞ patia q; ħ uidẽt' aliq̃ dei iudicia & ĩ futuro ĩdubitãt' expectãt oĩa iudicanda.Aliť poſſumus uulnus beſtie & curatõnẽ eiuſ exponer̃:ut uulnus ip̃ius ſit horrẽda mors & finis eius:& ſolẽnis percuſſio auctoritatis eiuſ ſupbe tãq̃ p̃ncipal' capitiſ eius fcã p ĩclytũ phylippũ r̃gẽ fracõ℞ ĩ cõſilio cõgregato pariſiuſ põtificum & docto℞ cl'ico℞ rel'ioſo℞ p̃ncipũ militũ:& ppl'o℞ ml'to℞ die p̃curſoris iħu ul' ĩ craſtĩo ĩ quo ſolẽnit' ſtatuit examiare facta predicte beſtie,ppoſitis horribilibus q̃ de ea ad eius aures puenerãt:ex qbus ñ xp̃i uicarius:ſed uere antixp̃i magni p̃curſor ſi ,pbata fuerit clariſſime appebit ñ ſolũ ex p̃dcã qr uſurpauit ſibi ſedẽ eccl'ie:ſed qr uita eius ſceleſtiſſima eſſet & heretica:ſi p̃fatus rex ,pbaret ,ppoſita. Nã tãto uulner' ex tũc ẽ pcuſſa eius auctoritas:ac ſi uice dei uulnus ĩflixiſſet ĩ caput eius.Prefatus rex ĩclytus in ħ actu extrĩſeco ñ dubiũ pugil xp̃i:uñ ip̃e ſtatĩ:q̃ſi poſt miſerabil'r captus & mortuus uidebatur ſeculo:ſicut corpe ita & auctoritate ĩ oĩbus p ſe factiſ mortuuſ eẽ:qr oẽſ credebãt ſtatĩ oĩa eiuſ opa ãnullari.Sed ſtatĩ poſt ip̃m aſcẽdit p̃dcã beſtia de religiõis t̃ra.ſ.bñdictus eius ſucceſſor:q nomẽ iſtud ſpũ ſcõ faciẽte ad illumiatiõnẽ fideliũ:licet ħ ip̃e ñ ĩtẽderit.ſ.bñdictus elegit:& ñ dubiũ q; ĩ uirtute p̃oris aſcẽdit:& ſup ſuo peſſimo fũdamẽto cõtẽptis duobus p̃dictis uiris cardinalibus ueris & ĩ uirtute ſcl'aris potẽtie & r̃gis ſicilie p̃oris beſtie auctoritati fauẽtes falſis admiſſis cardialibus:& ueris excluſis ĩtruſuſ aſcẽdit:q faciẽs pullulatõẽs ſue origini debitas & ĩ iniiſ ſequẽſ p̃oriſ errorẽ:uiſuſ ẽ dar̃ ſpm̃ imagini beſtie p̃me:& facere eũ loq.Hec beſtia dr̃ hr̃e cornua ſil'ia agni qr famã uite& ſcĩe:ut puta ĩ magiſtro tãti ordĩs p̃rito tãq̃ magna cornua ĩ ip̃o ,ppl's attẽdebat ex qbus uiuificata ſũt ĩ opĩone multo℞ opa p̃deceſſoris:& uniuerſa t̃ra admirata ẽ poſt beſtiales ſnĩas p̃me:maxĩe facta neſcio cuiuſmõi ficta cõcordia cũ p̃dcõ pcutiẽte r̃ge:dixitq; mũdus q; de cetõ nullus auderet p̃oris beſtie ſnĩas expugnar̃:tũcq; occiſus ẽ.i.r̃putatus excõicatus qcũq; p̃dictas ſnĩas noluit adorar̃:& negociatõ ſpũal' ẽ ĩ eccl'ia,phibita oĩbus q ñ hẽrẽt ſignũ huius beſtie & p̃dicte quo℞ auctoritas pari falſitate pcurrit:licet iſtius ultie beſtie,p tãto ſit peior:,p q̃nto maioris hypocriſis pallio ueri ſil'itudinẽ p̃tendebat.Sed hec uere loqbat' ſicut draco:qr a diabolo mota oĩa p̃oris ſeqbat' mala:& ſic totũ textũ adapta:hec aũt ĩ ſuo maligno ope xp̃i nomẽ & eius tabnaculũ in celeſti uita ſcõ℞ uiro℞ euãgelico℞ de qbus dcm̃ ẽ ſupra pniciõſius blaſphẽauit:dãs duriſſimas ſnĩas cõtra illos catholiciſſimos uiros:ut ſicut heretici dãnarent'.Nõ mireris ergo ſi nomẽ iſtud miſticũ litt'alius ad hãc ſcdam beſtiã r̃ferri uidet':qr hec eſt tãto peior p̃ma q̃nto mal' p̃oribus ad magis nocẽdi fama ſãctitatis accreuit.Nã ĩſignis crudelitas & ĩfamia oĩſ mali p̃me beſtie ab ãtiquo publicata per mũdũ q̃ſi oẽs xp̃ianos ad horrorem ſua℞ ſnĩa℞ & opũ ĩdicebat.Huius uero pſeudo,pph'e:nam ſic a ioħe uocat':tãtũ mũdo fama cõplacuit:ut de eo & eius opibus nulla uideret' oriri ſuſpicio:q̃ cecitas ẽt uſq; hodie ml'tos ſapiẽtes demẽtar̃ uidet':q tñ opa altiuſ ñ dicũtur tener̃.Sed he ſũt tenebre palpabileſ cũ luce clarius cõſtet ſcdm̃ oĩa canõica iura:q; ſi p̃mus ñ fuit uerus põtifex:nec iſte.In tãtũ ãt iſta eſt peior beſtia & nocibilior p̃ma:ĩq̃ntũ fcm̃ ſuũ ĩ oculis ſimplicium uidet' maculã ñ hr̃e.Nam p̃ma erat ita horrida beſtia:& ſic horrido mõ ĩtruſa:q; uix fuit h̃õ ĩ mũdo ſibi ita cõiũctus pp oĩa mala q̃ cõcurrebãt ĩ ea:q ĩ eius ñ uacillaret ſnĩs.Et p̃us ĩtroitus ſuuſ oĩbus ĩpoſſibil' uidebat'.Sed iſtiuſ beſtie hypocritalis appẽtia ſic uidet' uiuificaſſe oĩa fcã illiuſ:ut ml'ti iã ñ dubitẽt tenere qd' ab iſto cõfirmatũ uidetur:uñ cũ de ãtixp̃o dicat' duo ſibi q̃ſi male cõpoſſibilia.ſ.horrẽda & appta malitia oĩm ultra q̃ credi põt deſtructiua & ſtupẽda hypocriſis & ſimulatõ q̃ ɔmagno antixp̃o uerificari poterũt ,p diuerſis tpi-

UVA. BHSC. IyR_070

bus ut p̄mū i fine:ſecūdū i p̄ncipio cōpleat̄.In hiſ duobus q ſūt miſticus ātixp̄s ecōtrario ē cōpletū: qr p̄mus fuit aptus uaſtator:h̄ callidus & timidus ſit̄ator.Et qr i p̄mo cognoſcēdo ñ erat difficultas: ſed i portādo aduerſitas:idcirco de p̄ma beſtia dictū ē:h̄ ē pacia.Quia uero i ſecūdo ñ fuit tāta ferocitas ſed hypocriſis & calliditas:& ad cognoſcēdum maxia difficultaſ:idcirco i ſecūda beſtia dr̄:h̄ ē ſapia q hēt itellectū cōputet numeꝝ beſtie:qr hō ē carnalis & carnal̄r p̄ſidēs.Et ad hec pp ſtupēdā appentiam quā uidebat̄ p̄tēder̄ ſua auctoritas curauit ſpūs ſcūs p unū miſticū numeꝝ nomen eius p̄dicare:& l̄ras nois eius numerar̄ i greca lingua i q̄ h̄ liber eſt ſcriptuſ:un̄ ſupradictū ē ꝙ Iuſtinus martyr ſup hūc locū ex l̄ris grecis hoc nomē cōpoſuit:benedictos .i.bn̄dcūſ:nec uacat a myſterio ꝙ līgua i q̄ h̄ lib̄ ſcriptuſ ē & ab illo ſcō martyre cōpoſituſ:ñ hēt.b.ſed u.ut oñdat ꝙ p iſtū ñ bn̄dcío daret̄ eccl̄e ut ſpabat ſed ue.dū ue p̄oriſ malitie cōfirmaret.Et qr tal̄ erat iſta tēratio:ut niſi breuiaret̄:ſalua ñ fieret oīs caro: idcirco miſericors ih̄s dies breuiauit iſtius.Et qr malignitas operum illius:ac per hoc damnoſitas eccl̄ie i iſto tāq̄ i mutrimēto fūdat̄:ideo ꝑp̄ū illius nomē ad huius dignitatē deuenit:qr ꝑp̄a malitia & illius uſurpatio fuit huic ſcd̄e beſtie deſponſata hoꝝ duoꝝ figura fuit i anna & caipha:nā de anna dr̄ ꝙ erat ſocer caiphe:qr eius filiā hēbat uxorē.Sic & p̄mus fuit ſocer iſtius q adulterā filiā ſuā eccl̄iā nō catholicā xp̄i ſponſā ſedē uſurpatā cepit ab ip̄o & p ip̄m.Et licet utriuſq; cōſilio occiſus ſit xp̄s:ſub anno tn̄ pōtificii caiphe extitit crucifixus.Sic & ab iſto atrocior crux & mors data ē xp̄i uite in p̄dictis paupibus floreſcēti.Nota uero ꝙ uenedictos ē nomiauituſ ſingularis i greco:ſed i latío formā hēt accuſatiui pl̄alis:qr licet p̄mus fuerit ēt apud grecos noiatiue famoſus in malo:ābo tn̄ apud latinos de uſurpata auctoritate & malitiis accuſant̄:nā licet icepiſſet callide ut hypocrita & timidus ſatis patet mūdo q erat i curia:ꝙ malitiā p̄mi icipiebat ſeq̄:ut ſui adulterii gener aptus.Et qr nō fuiſſet portabile onus miſericors ih̄s āputanit tāti mali cōmētū.Vide ēt q̄ ꝑp̄e his duobus cōpō duoꝝ noím latinorū de numero noís beſtie a doctoribus fcā ſpū ſcō dictāte iā dudū an̄q̄ iſte due beſtie apperēt ſecūdū ip̄oꝝ ꝑp̄etates aptant̄.Nā p̄ma beſtia i oī pōpa eccleſiaſtica & magnificētia ipiali uiſus ē dicere dicor lux.Secūdus ex falſa ſcītatis appentia merito dr̄ doli crux:& iſta duo faciūt plene miſticū ātixp̄m tā in his duabus beſtiis:q̄ i tota carnali malitia qnti ſtatus quo ad ultimū fecis eius:nā clerici uolūt lucere oī huius mūdi ꝓſpitate:quā religioſoꝝ hypocriſis doloſe ſe fuger̄ mūdo mētit̄.Innumera oracula diuina fecit dn̄s ſeruis ſuis.licet hoc pateat illumiatis mētibus ex dei ſcriptū:& eoꝝ opibus de his duabus beſtiis mal̄:qr nec al̄r bene potuiſſēt ſuſtinere maloꝝ iacturā:un̄ ego itellexi a pſona fide digna q̄ dixit mihi adhuc uiuente beſtia p̄ma:ꝙ pn̄s erat ip̄e qn̄ una pſona i ſeruitō dei p oía ab ātiquo ꝓbata dixerat illis duobus cardíalibus de colūna dū fugerēt a facie illius ſe pētis.Armetis uoſ ad paciam: qr ꝑmitto uobis ꝙ poſt iſtū hēbitis unū peiorem. Cūq; illi ſtuperēt & ml̄ta dicerēt:reputātes ipoſſibile ꝙ aliqſ peior illo cōſurgeret:illumiata a deo p̄dicta pſona rn̄dit:dicite mihi ſi iſte q regnat cū oībus malis ſuis i cōſpcū mūdi ſcītatis famā hēret:ñ eēt bn̄ peior q̄ ſit:qbus rn̄dētibus ꝙ ſic:ſubiūxit:talē hēbitis uos:q i fama ſcītatis exn̄s iſtius mala ſeq̄tur.Scio pſonā cui xp̄s dixit i raptu:ꝙ h̄ ñ erat papa nec cardinalis:ſed fr̄ p̄dicator:cui cū iſdē dn̄o allegaret:ꝙ nullo uiuēte alio erat electus:& a duabuſ ptibus cardinaliū ātiquoꝝ & legitimoꝝ:ac p hoc legitimus uideret̄:rn̄dit ih̄us:oues omēs ñ fuerūt uocate ad gregē:ſed malitioſe cōtēpte:& iō paſtor ñ ē nec fuit h̄ q ſic fuit electus:h̄ fuit i die natītatis btiſſimi ih̄u illo ſedē uſurpāte.Itē alia uice uni fuit oñſa ſplēdidiſſima ſedes auro gēmis & margaritis ornata:nimia pulchritudine fulgēs:ad cuius ſedis latus cathena ferrea applicatuſ malleus pēdebat deformis & niger:& hāc ſedē circūſtabāt btūs petruſ & btūs ioh̄es euāgeliſta:& ſeraphicus uir frāciſcus Cūq; qlibet dixiſſet cām ſue pn̄tie illi & ml̄ta alia q̄ nō ſcribo:dixerūt uidēti:hec ē romana ſedes:malleuſ ille teter & niger:q extra ē cathena ferrea applicatuſ ē iſte bn̄dictuſ q tpali uiolētia q̄ adhuc ñ ſinit ueritatē exurgere applicatus ē ſedi:ñ tn̄ ē itra:qr uidet̄ papa & ñ ē:ſed ñ dubites qr ſtatī altiſſimus eū occidet:& a xp̄o ih̄u dabit̄ ſedes tali:hoc fuit circa mediū madii:& modico poſt ip̄e deceſſit:poſt cuius trāſitū die dn̄ica ſequēti illi eidē fuit reuellatū ſic a dn̄o ih̄u xp̄o.Scias ꝙ licet aliq cardinales ātiq̄ conent̄ illū quē deus elegit i ſede ponere:tn̄ mō ñ poterūt p̄ualere:quia rigor mee iuſtitie ꝑmittit ad hec ḡuida mala oriri ſub cōtinuatiōe p̄oris malitie: & fiet unū grāde malū iſti eccl̄ie de t̄ra lōginq̄:& plura dixerūt ſingl̄aria opa t̄tii ſucceſſoris quē dixit ſedē opp̄ſſuꝝ an̄q̄ ſederet ille:de quo dixerat ei dē ꝙ legitie ſederet & oía r̄formaret.Ml̄ta ſūt ſil̄ia i oraculis dei de qbus ptrāſeo:qr ēt ſcripturas hoc declarātes curſus uolumís ñ ꝑmittit adducere:Sed tn̄ ñ ptrāſibo phialā qntā iracūdie dei de q̄.xvi.ca. apoc.Et qntus āgelus ait effudit phialā ſuā ſup ſedē beſtie:& factū ē regnū eius tenebroſum:& māducauer̄t līguaſ ſuas p̄ dolor̄ & blaſphēarūt deū celi p̄ doloribuſ & uulneribuſ ſuis:& ñ eger̄t pn̄iam ex opibus ſuis:applicando ad feces huius qnti:iſte angelus q phialā ire dei effudit ſup beſtialem ſedē amātiū tpalia & neglıgētiū ſpūalia eccl̄e:licet ſit totus cetus p̄dicatoꝝ q a p̄ncipio abūdātie tpalium hāc beſtialitatē deo diſplicere clamauit:ſingl̄r tn̄ in hoc fine āgelus h̄ ſūt illi uiri uirtutis q ceſſiōi & ſedi ab hiis beſtiis occupate zelo ſpūs ſci ſe opponētes regnū eoꝝ p̄dicabāt oíbus tenebroſū:q ita cito ab hiis beſtiis & ab eoꝝ caterua pp dolorē uulneris qd̄ i eoꝝ auctoritate faciebāt deuorati fuerūt ꝙ nullū fructū i eis facere potuerūt.Et ut oñdatur furor grādis iracūdie haꝝ beſtiaꝝ i iſtos & affectus eos totalit̄ deuorādi:dr̄ ꝙ māducauer̄t linguas ſuas.Nā lingue ſecūdū Ricardū ſup hūc locū ſūt p̄dicatores ſci q ſūt lingue pctōrū eis date pp ip̄oꝝ cōuerſionē ad deū:has cōmāducauerūt qn̄ ſimul ne

UVA. BHSC. IyR_070

quiſſime cū ſuis ſceleribus eos deuorāt.Et qr talia
facerē ē impie blaſphemare deū bñficiū q has ſcās li
guas eis miſit:idcirco dr̄ ꝙ blaſphemauerūt deū ce
li ꝑ doloribus & uulneribus a ſcāꝝ linguaꝝ reph̄ē
ſione iſiictus:& ꝙ nō egerūt pñiam ab opibus ſu
is malis.Licet āt ſeptē phiale reſpiciāt qlibet ſuū tē
pus:qr tñ ſingl'r ſunt qnta uiſio Apoc.ut oñdat ꝙ
oīa mala eccl'ie i fine qnti uenīūt ſup eā adduco ti
bi oēs:breuit' oñdēs ꝙ i iactura haꝝ duaꝝ beſtiaꝝ
ſup eccl'iam ſingl'r dīna iracūdia eas effudit exigēti
bus oībus ꝓcedētibus malis & oibus bñficiis pp
eoꝝ igratitudinē i hoc malicioſo tpe diſſipatis.Pri
ma phiala effuſa ē i t̄ra & factū ē uulnus peſſimū &
ſeuū int' hoīes q hēbāt charactērē beſtie & i eos q
adorauerūt beſtiā & imaginē eius.Per t̄rā iſimā in
telligūtur ſcl'ares iter quos ꝗ ſeuū uulnus guerraꝝ
& diſcordie ſit factū p has malas beſtias gemitus
xp̄ianitatis ꝓclamat. Secūda phiala effuſa ē i mari
& factu ē ſanguis tāq̄ mortui.Per mare intelligit'
ſcriptura:ſup cuius doctoribus iracūdia dei effuſa ē
ut ſcripturas puerterēt & ſanguinē et̄ni dei & imu
tabilis iħu xp̄i q auctoritatē ſūmi pōtificis īdelebi
lē fecit:fecerūt ſicut hoīs mortui:qa ad modū hūa
ni ꝓncipatus dixerūt ipām de hoīm cōſenſu poſſe
mutari & ab hoīe occidi:& idcirco ſeq̄t' ꝙ oīs aīa
uiuēs i mari.i.utens ſacra ſcriptura ſecūdū errorem
eoꝝ mortua ē i hac hereſi horrēda.Alii facti ſūt do
ctores ſicut hoīes mortui & ſine ſanguie uiue cō
ſtatie:qr mi'ti q ꝓmo dicebāt hoc eē ipoſſibile:ui
dētes rigorē beſtie facti ſūt tanꝗ mortui a corde &
ſolēnit' det'minauerūt eē ueꝝ qđ ꝓus ipoſſibile af
firmabāt.Multi et̄ q ueritatē hēbāt i corde tāq̄ hēn
tes ſanguinē mortuū ñ fuerūt auſi ꝓferr̄:& ſic mor
tua ē oīs aīa uiuēs i eoꝝ doctrīa.Tertia phiala effu
ſa ē ſup flumia & fōtes aquaꝝ & factus ē ſāguinis
p flumia & fōteſ q a mari exeūt itelligūtur ſcie utri
uſq; iuris q ſecūdū fūdam̄ta ſacre ſcripture ꝓcedūt:
ꝗ recte facte ſūt ſanguis qui ſignificat horrēdā uio
lētiā mortis & deceptionē mortiferā plebis:dū cō
tra omniū ſcōꝝ ꝓcedētiū doctrinā & ſcōꝝ pōtifi
cū iuta hūc peſſimū ſanguinē mortis itroduxerūt i
eccl'ia bibēdū ppl'is.Sed & ipi ꝓmo excecati hunc
horridū ſanguinē uſq; ad feces biberūt.Iuſtū autē
fuit ſicut clamat angelus aquaꝝ ꝙ iuriſte ſāguinē
biberūt:qr ſāguinē fuderāt ꝓphaꝝ:& p ꝓphas in
hoc loco itelliguut' ſcōꝝ patrū ſtaruta ꝗ ꝓcul ſant'
modū quē debēt iuriſte tenere i cauſis ſectandis &
aduocādis.Et qr puerſiſſime uſi ſūt iuribus ponen
tes ſl'm i ueꝝ:& ueꝝ i ſl'm:ac p hoc qſi ſanguina
uerunt iura.Idcirco iuſtū fuit ꝙ ipi excecarent':& p
ueritate ꝗ ibi ē de imobili ueritate palpabili bibe
rēt hoc ſāguinolētū mēdatiū mortiſ et̄ne.Angeluſ
ergo aqꝝ ē ueritas ſcōꝝ canonū p eos puerſa q̄ cla
mat qr hoc iuſtū ē ut ſimilia patiant'.Alius āgelus
ē charitas ꝓximi ꝗ eoꝝ ſpoliationē idebitā uitat:&
luctū tpaliū i aduocatis ſi adeſt modificat:& qr hec
fuit i eis puerſa a lōgo tpe qr ꝓ horrēda auaritia:&
ſl'ificabāt & ꝓlōgabāt cās:ideo dr̄.Et audiuit alt'ū
ſupple āgelū dicētē& cōfirmātē ꝓdcām ſniam Eti
am dñe deus oꝑs uera & iuſta iudicia tua qr ſuper
caput aduocatoꝝ p eoꝝ horrēdū mēdatiū poſuiſti
beſtiā ꝗ totū lucrū ipoꝝ abſorbuit:narrēt ipi ſi hoc
ē ueꝝ.Nā oēs cās ul' qſi oēs ipe ꝓ libito ſymōiace
& carnal'r diffiniebat ſine aduocatoꝝ patrocinio &
lucra maligna ꝗ p abuſū cōſueuerūt ſparſim fieri p
uarios officiarios curie ipe qſi total'r extraxerat ad
ſeipm.Quarta phiala effuſa ē i ſole:p ſolē calidū &
claꝝ itelligit' religioſus ſtatus q ardēr debet chari
tate & fulgere ueritate.Sup iſtos ira dei ſupuēit cū
ipos i hac aīaduerſiōe iduci pmiſit:dū cōtra opini
onē totius mūdi ſic ſolēnit' hāc peſſimā beſtiā ꝓdi
cauerunt.Seq̄t'.Et datū ē illi affligere hoīes eſtu &
igni & eſtuauerūt hoīes eſtu magno:& blaſphēa
uerūt nomē dei hn̄tis ptātē ſup has plagas neq;
egerūt pniam ut darēt illi gl'iam:eſtu ſiccat' uirētia
Igni liquāt' et̄ lapides & dura metalla & perit oīs
hoīs uita.Religioſis ergo i hac iracūdia dei datū ē
eſtu & igne affligere hoīes qr pp feruētiſſimaſ ꝓdi
catiōes q̄s fecerūt cōminantes ppl'is exſiccationē
oīs gr̄e i pñti & i et̄nū ſcēdiū de futuro:niſi hūc te
nerēt papā & eius ſeruarēt ſnias.Idcirco cōtra natu
rale iudiciū & lumē cōe gr̄e xp̄iane ex talibus cō
minatiōibus faciebāt cōſcias fideliū diuerſis luctiſ
& ipulſibus eſtuar̄.Et qr ut dcm̄ ē ſupra ſeruar̄ eiuſ
mandata i pia fuit deū blaſphemare:iō dr̄.Et blaſ
phemarūt nomē dei.Et qr ad hāc blaſphemiā mo
uebāt' ꝓdicto timore decepti:ideo ſubditur:hn̄tis
ptātē ſup has plagas q̄ſi dicat imo dicebāt.Si non
eſſet h̄ dei potētia ñ plene dñaret':& hoſteſ ſuos de
leſſet de mūdo.Et qr taliū pſeudo religioſoꝝ ꝓdi
catiōe faciebāt ſecure mala ꝗ mādabat:idcirco ſeq̄t'
Neq; egerūt pniam ut darēt illi gl'iam. Quita phi
ala effuſa ē ſup ſedē beſtie:& factū ē regnū eius te
nebroſū:pret' expōem ꝗ de hac phiala facta ē ſupra
pōt dici ꝙ ſingl'r ſedes beſtie ē collegiū cardinaliū
ſup quos ſingl'r regnauit eos plene ſuppeditādo:
ꝗ facti ſūt tenebroſi excecati & excōicāteſ mūdū &
oēs cōtrariū ꝓdicātes ſingl'r māducauerunt:maxie
duo uiri ꝓdicti cardīales pn̄t dici lingue alioꝝ quaſ
corroſerūt ſiml' cū beſtia ꝓ dolore ꝙ auſi ſint dice
re eos ſiml' cū eis erronee ꝓceſſiſſe.Sexta phiala ef
ſa ē ſup flumē magnū eufratrē:p eufratrē q itpreta
t'r frugifer ſiue humus aut puluerulētus pn̄t ſigni
ficari duo:primo fructus ſpūalis gr̄e in eccl'ia.Sup
hūc effuſa ē phiala iracūdie dei & ſiccate ſūt aq̄ eius
tpe haꝝ beſtiaꝝ qr p uſū clauiū i miſtris p eos fa
ctis:nec ab eis aliq̄ ſtilla gr̄e deſcēdit de fluuio padi
ſi:p qđ patuit uia demōibus q regnāt ſup origina
lē corruptionē ad ſenſibiliū appetitū quā fecerunt
lucere ad modū ſolis p appetitū tpalis gl'ie ſiccatis
imbribus gr̄e q talia uobis obſcurāt.Tunc de ore
dracōis & beſtie & pſeudo ꝓp̄he uidit ioh̄es exire
tres ſpūs imūdos i modū ranaꝝ:deſtitutis.n.ſic a
gr̄a ſci ſpūs ppl'is tria uicia ſingl'r abūdanerunt.ſ.
doloſa aſtucia faciēdi mala ſub ſpē liciti & guerras
& alia & coopiēdi ne appeant male fcā.Secūdo be
ſtialis uita oīs carnalitatis & gule.iii.falſa ſpes pnīe
& rmiſſiōis i fine.Et aptopate loquēdo ꝓmuſ exiit
de ore draconis.ii.de ore beſtie.iii.de ore pſeudo
ꝓp̄he.Dicūtur hii imundi ſpūs i mūdo ranarum.

UVA. BHSC. IyR_070

Sicut enī rana hēt oculos p̄minētes & ſine opculo
& ē garrula carēſ cauda. Sic doloſa aſtutia ſignificat'
in p̄minētia oculoꝝ. Infrunitus appetitus ſenſibi-
lium & delcābiliū carnis ſignificat' ī defectu oper
culi oculoꝝ rane. Senſus enī taliū nullo freno q̄ſi
opculo retrahūtur a cōtinuo aſpectu delcābilium
carnis & cōtinua mora in talibus ſignificat': ī mo-
ra rane in putridis aquis: falſa uero ſpes pn̄ie ī fine
q̄ ē cā cōtinuationis maloꝝ ſignificat' p garritum
rane ſine cauda. Et ī hoc m'tiplicādo ē magna ma
litia de modis: ideo dr̄ ꝙ ſunt ſpūs demonioꝝ fa-
ciētes ſigna & ꝓcedūt ad reges totius t̄re cōgrega
re illos in p̄lium ad diē magnū oipotētis dei. Tria
ſuperiora uicia ſūt ſufficiētes nuncii diaboli ad oīa
uicia t̄rena q̄ noīe regnū terre ſignificant' cōgregā
da in aīa in pniciosū p̄liū contra diē magnum oi-
potētis. Dei dies magnus ē dies mortis ī quo oī-
potētia dei oñdit' inſtabiliter figendo aīam uel in
mortē eternā: uel ī eternā uitam. Ad p̄liandū ergo
cōtra deū ut eius miſericordia nolit uincere eis p-
cendo repugnāte eoꝝ malitia que iuſticiā ꝓuocat:
dicūtur cōgregari uicia ut Pſeudo ꝓph̄a. i. ꝓmiſſa
pn̄ia falſus appareat: & qr talibus malitioſis mors
uenit īprouiſa: ideo dicit Ioh̄es de deo oīpotēte ec
ce uenit ſicut fur: btūs q uigilat contra p̄mū ſpūm
beſtialis īmūdicie ne īmūdus ābulet & uideat tur
pitudinē ſuā contra falſam ꝓmiſſionē ī fine: p qua
ēt īmediate p̄miſit. Ecce uenit ſicut fur. Dicit autē
ꝙ tres ſpūs īmūdi cōgregāt uicia in locū q dr̄ he-
braice hermagedō uel ſecūdū aliā lr̄am armagedō
nā utraq; lr̄a ē ibi & utrūq; nomē hēt interp̄tatio-
nem couenientē. Nā armagedon interp̄tat' mons
globoſus uel mons furū. Secundū Ricardū her-
magedon interpretat' conſurgēs tētatio. Et qr oīa
hec uicia exēplariter ppl'i trahebāt ab hac mala be
ſtia p̄ſidēte: ideo dicūtur oīa cōgrega i ī iſtum tāq̄
ī locū ſuū ut pugnēt contra deū oīpotētē & trāſſū
dāt' ad oēs: ideo dicit ꝙ uocat' h' magedon. i. mōs
pp tp̄alem potētiā & ſupbiā & euidētē maloꝝ ſuo
rū apparentiā. Sed dr̄ mōs furꝝ p m'tiplicatā tp̄ali
um rapacitatē fraudulētā: ſed globoſus p cauerno
ſaim & anfractuoſā aſtutiā: & qr talia uidere ī ſede
eccleſie fuit horrēda tētatio ppl'is & alta & eos ſup
ans: ideo interp̄tat' cōſurgēs tētatio uel uigilās tē-
tatio: qr uiſus eſt totis uiribus ad ſeminā da mala et
ſcandala uigilare. Pōt aūt dici ꝙ tres ſpūs īmūdi ſi-
gnificāt tres corruptiones q̄ in tribus ſtatibus ſin-
gular t̄ abūdauerūt ſub ip̄o. Nā de ore dracōis exi-
uit uerſuta & uenenata & ſymōiaca ꝓmotio p̄lato-
rū: de ore pſeudo ꝓph̄e exiuit falſa ſimulatio & hy-
pocriſis m'tiplicata r̄ligioſoꝝ: de ore beſtie exiuit
beſtialis uita & rixa uaſtās oīa ppl'oꝝ. Inq̄tū autem
p eufratrē humeꝝ & puluerulētū ſignificat' abūdā
tia tp̄aliū eccl'ie: bn̄ ē effuſa ſup illā iracundiā dei dū
ea p fas & nefas occulte & publice uiolent' & ſymo
niace extorſit. & ī locū p̄dcis īterp̄tatiōibus cōgru
um cōgregauit tā p dracōis uerſutā aſtutiā: q̄ p be
ſtialitatis rapacitatē: aptā ēt p pſeudo ꝓph̄am falſe
indulgētie: & alterius utilitatis eccleſie ſepius alle-
gate: p has cōgregauit tres ſpūs immūdos milites
clericos: & r̄ligioſoſ ad bellādū cōtra oīpotētiā dei:
cuius ueritatē & ſedis firmitatē uoluit extirpare. Se
ptima phiala effuſa ē in aerē. i. uitalē reſpirationē fi
dei xp̄iane q̄ p̄dcis mōis eſt ab hac beſtia corrupta
& fermētata: pp q̄d' ſeqt'. Exiuit uox magna a thro
no dei dicēs: factū ē. Et h' finit' ſecūdū aliquos ma-
gr̄os q̄nta p̄ncipaliſ uiſio huius libri maxīe ſecūdū
Ioachim: hec uox magna ē magna dei ſn̄ia q̄ exiuit
de tēplo ſue ſcitatis plene deteſtātis mala a throno
ſue ſtabilis iuſticie irrefragabil'r pūientiſ flagicia cō
miſſa p has beſtias & p totā carnalitatē malitie p̄ce
dētis. Dicit aūt: fcm̄ ē q̄d' ē uerbū breuiſſimum ſed
īnumeris myſteriis & ſentētiis plenū. Nā uno mō
uult dicere: fcm̄ ē cōplemētū malitie cōſūate ī cōdē
natiōe ſpūs xp̄i. Alio mō factū ē cōplemētū culpe
ut carnalitas eccl'ie nō poſſit āplius ſuſtētari. Et cre
do ꝙ in hoc ſtat cōſumatio maloꝝ carnalis: eccl'ie
q̄a oīs malitia ipſius in hiis beſtiis & ī cauda ip̄arū
q̄ ē turpius q̄d' ſit in beſtia finiet': qr hec radix imi-
tatores ſepabit a uera xp̄i eccl'ia. Alias ēt fcm̄ eſt dei
nr̄i regnū ſicut dr̄ & xp̄i eius: qr de cetero īualeſcet
& regnabit ſpūs paup̄tatis: & fiet iudiciū dānatio
nis meretricis magne: p aerē aūt īfectū q īficit oēs
hītātes in eo ſignificat' infectio curie romane: q̄ li-
cet a p̄oribus tp̄ibus ſit infecta: ſingl'r tp̄e huius be
ſtie fuit hītatio eius ianua inferni: & ſocietas eius
oīm cohītantiū infectiua. Vel p aerē pōt ſignificari
uita ſpūaliū uiroꝝ in quoꝝ ſpē tanq̄ in uitali aere
reſpirat & uiuit eccl'ia īfirmoꝝ: ſup hanc tp̄e huius
beſtie effuſa ē phiala iracūdie dei punitiue: ex q̄ pu
nitione q̄cq̄d erat in illo ſtatu purgabile & ꝓbabi-
le & excitabile p tribulationes & mundi moleſtias
ē purgatū: pp q̄d' a throno maieſtatis de tēplo ſci-
tatis dei exiīt uox clare ſn̄ie & magne ꝓmotionis
eoꝝ ī ꝓpagatione noui ſtatus & magne pūitionis
hoſtiū xp̄i ieſu ī eis: & hec uox dicit: factū ē. ſ. ſignū
eccl'ie & fidei uere & religionis xp̄iane huius aeris
ſic purgati: & in hoc aere factum eſt iudicium be-
ſtialis caterue ſiue carnaliter effluentis & totaliter
de ormate in oculis mundi: ſiue mala ſua hypocri
talit' occultantis: dū uitalis aer ſpūs ieſu xp̄i & uite
eius in altiſſima paup̄tate & euāgelica p̄fectiōe effi
cit' eis mortiferus occaſionalit' dū n̄ ſolū ſeq nolūt
ſed ip̄m pſequāt' heretice & atrocit' crucifigunt: &
iſto mō aer ſalubris doctrine xp̄i fuit factus morti
ferus phariſeis. Tota āt lr̄a apoc. h' applicata ad mi
ſticū antixp̄m habet ſuū modū quo applicabit' ad
aptū. Sed nūc tm̄ dixiſſe ſufficiat ut appeat q̄ dolo-
roſe pn̄t dicer' q ī hoc tp̄e oculos mētis habēt: Ih̄us
falſificatus. Quia uero ſupra pluries dcm̄ ē ꝙ in
ſtitutio huius beſtie ſup ſedē uiuēte celeſtino fuit
temeraria & noua: & nūq̄ a p̄oribuſ ſāctiſ p̄ſūpta cū
tā m'ti pape fuerīt ſāctiſſimi & hūiles & portabāt
cū pena maxima onus p̄lationis & credere poterāt
pp ſcītatē ſtatus ꝙ electio ad meliorē ſe uel eq̄ bo-
nū ꝓcederet cum m'ti uer' colūne ī eccl'ia ſuo tp̄e

UVA. BHSC. IyR_070

uiuerét:& tñ nullo mõ téptauerũt renũciare:uel ſi
ẽ fcm̃ nullo mõ eccl'ia acceptauit:qr hoc ĩpoſſibile
reputauit:& hác rõné mľtũ cogéte ſi qs ĩſpiciat lu
mẽ pteritũ ĩ eccľia & ſcitaté cũ tenebris & mal.t.ůs
tpis cõparãdo aliq inficiát iuriſte dicentes ſiľia fcã
fuiſſe tá ĩ clemẽte q ẽt ĩ marcellino:q ẽt tpe marti-
rii.xi.miliũ uirginũ:& hac fľiſſima allegatiõe mul
toꝝ q hoc tá nouũ & ĩpoſſibile reputát cõſcías de
ceperũt.Ideo ṁdemus in illis tribus:uel in qbuſ-
cũqꝫ aliis nihil ſiľe pceſſiſſe. Quod enĩ.viii.q.i.ſu
p illo cap.Si petrus:dicit q̃ dá gloſa q clemés fuit p
mus poſt petrũ apľicus ſeu papa:uidés aũt clemẽs
q hoc eſſet pniciofũ exẽplũ.ſ.Si aliqs ſibi eligeret
ſucceſſoré:ſicut petrus elegerat eũ ſibiř:nũciauit pa
patui & tũc electus ẽ linus:quo mortuo electus eſt
cletus:& hoc mortuo iteꝝ electus ẽ clemẽſ:hec in-
q̃ notula apte textui capľi cõtradicit.Ná ibi.Iohes
papa ſcribit germãie & gallie eccľiis dicés.Quãuiſ
petrus pnceps apľoꝝ ſibi adiutores aſciuerit.i.aſſo
ciauerit linũ & cletũ ñ tñ ptátẽ põtificii aut normá
eis tradidit:ſed ſucceſſori ſuo clemẽti q apľicá ſedẽ
& ptátẽ põtificalé tradẽte beato petro tenere pme
ruit:linus uero & cletus miſtrabát exteriora:petruſ
aũt orationi et uerbo inſiſtebat.Videť ergo Iohes
papa expſſe dicere q linus & cletus dicti ſũt roma-
ni pſules:nõ qr uere fuerint pape ſicut clemés ſed
qr etiá uiuẽte btõ petro erát uicarii eius ĩ miſterio
exterioꝝ:unde & auctoritate petri uiuẽtis ordĩatio
nes fecerũt.Gloſa uero predicta uideť niti cõcorda
re dictũ huius Iohis pape:et hieronymi ĩ li.illuſtri
um uirorum dicẽtis q clemés fuit romanus epũs
quartus poſt petrum:q̃uis aliq dicát ipm fuiſſe ſe-
cũdũ.Sed uideť ſtádũ ſolẽni epľe Iohis ad tá ſolẽ-
nes eccľias.Ná & gloſa illa male ſentit de petro q̃ſi
ipe in ſua morte errás malũ exẽplum poſteroꝝ &
eccľie piculũ ſibi elegent ſucceſſoré p cuius corri-
gẽdo errore clemẽs uoluerit reſignare. Ná eadem
rõne q̃ petrus in hoc crederet erraſſe poſſet credi
falſo ſtatuiſſe rome ſedé papalẽ. Nõ enĩ niſi ab eo
hoc hũit eccľia: pterea in feſto ſci clemẽtis ſecũdũ
breuiariũ romane eccľie legiť q ipe ex pcepto btĩ
petri ſuſcepit põtificatũ eccľie gubernãdum & q
ideo linus & cletus añ eũ cõſcribũtur:qr ab ipo prĩ
cipe apľorum ad miniſteriũ ſacerdotale exhibendũ
ſũt ipi ordinati. Item in feſto ſácti cleti legiť q cle-
tus ex pcepto btĩ petri.xxv.pſbyteros ordiauit in
urbe roma.De btõ etiá lino ĩ eius feſto legiť:ħ ex
pcepto btĩ petri inſtituit ut mulier in eccľia uelato
capite ĩtroiret:ex quo patet:q linus & cletus fue-
rũt uicarii btĩ petri ipo uiuẽte q ex eius pcepto que
uidebanť expediẽda ordinabat:ũde patet q nihil
ibi fuit ſimile.Quod q̃dá alie notule arguũt q pa
pa ſeipſũ põt iudicialiť deponere qr.xxi.di.ca.Nũc
aũt dicit nicholaus papa:q cum tpe diocliciani &
maximiani marcellinus papa cõpulſus a paganis
thurificaſſet idolis:co lecto ppť hoc uniuerſorum
epoꝝ cõcilio cũ papa accuſaſſet ſe defeciſſe: nullus
eo pnauſuſ ẽ pferri ſniam:ſed dixerit ei:tuo ore iudica
cám tuá nõ nřo iudicio:ná pma ſedes nõ iudica-
biť a quoq̃.Ná ex hoc & ſiľibus gloſe arguunt q
papa nõ poſſit ſe ipſum iudicare illo mõ quo alios
iudicat & cõdẽnat:ſed ſolũ eo mõ quo penités ſe-
ipm iudicat cũ ſua pccá pniaľiť punit.Et illud qď
.ii.q.vii.Nos ſi in cõpetẽter aliqd eg mus nřo aut
uřoꝝ miſſorũ cũcta uolumus ordinaŕ iudicio:ubi
loqtur leo papa lodouico auguſto.Et ppť hoc di
cit gloſa q papa põt ſe ſubicere alioꝝ iudicio.Et
ẽt ſup illud.Nemo iudicabit pmá ſedem:dicit alia
gloſa niſi ſe alicuius iudicio ſubmittat. Nõ ẽ ĩtel-
ligẽdũ q poſſit ſe ſic ſubicere alioꝝ iudicio q illi ex
hoc hẽant ptãtem iudiciariá ſup eũ:niſi cũ in foro
conſcie ſe ſuo ſacramẽtaliť ſubicit cõfeſſori qď fa-
cit nõ ut papa ſed ut pccõr.Alias aũt ſubiectio eius
ſemp ẽ libera & ppotés iudicáti & talis ſubmiſſio
eſt cuiuſdá hũilis cõdeſcẽſionis & pacis.Illud etiá
qď dř tpe.xi.miliũ uirginũ de papa recedẽte cum
eis:licet illa hiſtoria ſit apocrifa:ſi tñ ẽ uera magis ẽ
p nobis q̃ contra:qr uideť mihi q legeri q uicari
um dereliquit q eius auctor tate rexit nec unq̃ eſt
inuentũ q eo uiuẽte uel quocũqꝫ alio ſũmo põtifi
ce poſtq̃ incepit admĩſtrare & papatui cõſentire q
eius renũciatio fuerit acceptata et fcá elcio ſuc eſſo
ris:unde nõ ẽ dubiũ q dei iudicio pũitiuo & diabo
lo pcurãte accidit ſcandalũ nup factũ:ĩ quo falſifi-
catus ẽ iħus fľo xpo & uero antixpo eccľiam de-
ſtruente

Ieſus doctor humilium.cap.ix.

Oſt tẽpeſtatẽ piiſſimus ieſus hũilibus ſu
is ſerenus apparet:& quos in turbinibus
ſeuiẽtes beſtie conſeruauit in ſua ueritate:
iá incipit mũdo facere clareſcere:ut p iporum ueri
taté & pbatá uirtuté luceť pius ieſus ad ueritatis
reducẽdo ſemitá illoſ quos male beſtie fermẽtádo
ſeduxerũt.Et qr eaꝝ ſeductione plenaria:que nũc
inſtat erit clarificatio ſexti ſtatus.Ideo ħ hũiliũ ex-
altatio p illũ angelũ quẽ iohes deſcribit.x.ca.poſt
ſextum tubiciniũ deſignať. Nam de illo dicit ſic
Ioachĩ.Quicũqꝫ erit iſte predicator ueritatis fortis
eſſe deſcribiť:qr robuſtus erit in fide & de celo de-
ſcẽdet.i.de uita cõtẽplatiua ad actiuam:et amictus
erit nube: qr iudutus erit ſcriptura pphaꝝ:& irim
hẽbit in capite:qr ſpm̃ ſcm̃ & miſticũ ſeu ſpũalẽ ĩ
tellectũ ſcripturaꝝ hẽbit in mẽte.Sicut enĩ arcus
celeſtis apparet iũctus nubibus celi.Sic ſcripturis
pphaꝝ miſticus intellectus ad aduerſarios cõuin
cẽdos.Et ſubdit.Ego aũt angelũ iſtũ ſecũdũ lřam
aut enoch fore puto aut heliá: uerũtñ p ut hoc de
us melius nouit:unũ dico p certo:q hic angelus
ſignificat pſonaliť magnũ aliquẽ pdicatoré: q̃uis
ſpũaliť ad mľtos uiros ſpũales tunc tpis futuros
cõpetẽter ualeat ĩtorqueri.Sane facies angeli ſiľis
ẽ ſoli qr in hoc ſexto tpe opptet dei cõtẽplationẽ
ĩ modũ ſolis ſplendeſcere et pduci ad noticiá coꝝ
q deſignãtur ĩ petro:Iacob:& Iohe latinoꝝ greco-
rũ:& hebreoꝝ:pmo qdẽ latinoꝝ:deinde grecoꝝ
tertio hebreoꝝ:ut fiát nouiſſimi q erát pmi:& ecõ
uerſo:hec Ioachĩ:licet aũt myſteria ſexti ſtatus ſin-

UVA. BHSC. IyR_070

gularit adaptemus ad fráciſcū & ad eius ſtatū qr in eo magis relucet reformatio uite xp̄i:nō excludit qn de hoc angelo & de mł'tis aliis poſſit applicari myſteriū ad beatū dn̄icū uirū utiq; angelice dignitatis:& ad eius ſtatū & ſil'es:ſecūdū ꝙ plus & minus appropinquāt euāgelice uite q̄ in ītētiōe ieſu principalius ſedet.Sicut ergo poſt xp̄m ieſū & apoſtolos eius in hoc tenet pricipatū fráciſcus.Sic et p hūc āgelū in ſe & in ꝑle ſua ſingularit deſignat.& maxime ſolēnis clarificatio nūc futura:& priceps huius renouatiōis poſt deſtructionē regni p̄dictarū beſtiaꝝ & locuſtaꝝ & regis earū:de qbus Iohes paruū ſupra hūc angelū fecit ſermonē i hoc angelo figurat.Nā fortis erit uirtutis cōſtātia:deſcēdet de celo.i.de alto cōtēplatiōis ſtatu ad regimē aiarum: et qr celeſti munere mūdo dabit idigno:ſed ne uideat cōtēplationē pdere:dicit ꝙ erit amictuſ nube .i.extacite cōtēplatiōis caligine:q̄ ſecūdū dionyſiū uere miſticā hēbit irim in capite.i.arcualē refulgētiā ueri ſolis ieſu:qr uiſceroſa charitas ipſius erit ad nr̄as ſupportādas miſerias i mēte illius ipreſſa:facies eius erit ut ſol:qr in ſingulari cōtēplatiōe xp̄i ieſu & eius uite appebit ſplēdidus iſtar ſolis & dīne lucis inflāmatus & illumiatus i ſe:& illumians alios & iflāmās & hēbit ēt pedes rectos & ſolidos & ignitos ut colūna ignis:qr ardenti affectu curret uirtuoſe & recte ad oīum ꝑcurādā ſalutē:hēbit ēt librū euāgelii xp̄i aptū i manu:qr i pleno ope faciet obſeruari euāgelicū ſtatū & ip̄m reſerabit oībus clara luce.Et pedē dextrū tenebit ſup mare ifideliū nationū qr p ip̄m mł'taꝝ ꝑcurabit cōuerſio ad xp̄m ieſū:& qr ad hoc erit ſuus ipetus ideo dr̄ ibidē dextrū pedē tenere:pōt ēt dici ꝙ ꝑ tāto pedē dextrū tenebit ſup mar qr ꝑmptior erit ad aduerſa tolerāda q̄ ad cōſolatiōes recipiēdas:uel ſupra mare ppł'oꝝ cōuertēdoꝝ ppł's ꝑſiteret:q̄ ſup terrā hypocritaliū religioſoꝝ.Et nota ꝙ h̄ angelus ñ poſuit nec mar nec terrā ſup ſe:ſed ſub pedibus ſuiſ:qa p altiſſimā pauptatē auſteritatē & hūilitatē oīa mūdana calcabit.Sic & totus ſtatus euāgelicus p ip̄m renouādus ſimul cū ip̄o deſcēdet de celo ꝑ ꝓfundiſſimam ſui humiliationē et erit hūli pauptate agilimus & fecūdus ſicut nube amictus:& de hoc ſtatu p ſalutarē pluuiā fecūdabit eccl'iam:hēbitq; ꝑ ceteris ꝑcedētibus librū ſcriptur coptū.Dicit aūt clamaturus ſicut leo rugiens qr cōtra errores & uicia obduratorū:& maxie cōtra malignitateſ beſtiaꝝ ꝑoꝝ cū forti idignatiōe loqtur:& terribile dei iudiciū i ꝑxio uētuꝝ cū ſūma auctoritate p̄dicet ut beſtie cōtremiſcant.Ratio aūt magnitudinis huius clamoris erit ex hoc qr poſtq̄ liber erit aptus dīne uolūtatis nullum uelamen excuſationis relinqtur:& ēt ꝑpt nimiā reſiſtētiā & mł'titudinē obduratorū opptebit clamare:& ꝑpt pr̄nū zelū quē ad oēs hēbit ſicut leo ad catuloſ excitādos ad uitā & ꝑpt leoninā cōſtātiā & eſuriē:de eoꝝ ſalute ut leo rugiēs curret ad aīaꝝ eſcā & p̄dā dr̄ ēt ꝙ cū clamaſſet locuta ſunt ſeptē tonitrua uoces ſuas.Secūdū Ioachī hec ſeptē tonitrua ſūt ſeptē ſpēs dei q miſſi i oēm terrā ſpūales & allegoricas uoces uelut e tertio celo emittunt cōcordātes rugitui āgeli:tā i reboādo magnalia & archana gr̄ie dei & opeꝝ eius & ꝑcipue eoꝝ q̄ tūc i mētibus cōtēplatiuis fiēt:q̄ i tonādo t̄ribilia dei iudicia.Septiformis ē gr̄a ſpūs ſcī:& ſeptiformis itelligētia ſeptē etatū mūdi & ſeptē ſignaculoꝝ ueteris teſtamēti & ſeptē ſtatuū eccl'ie & iudiciū ſcōꝝ i his q iā ꝑceſſerūt iſtar vii.tonitruoꝝ clamāt maxia dona gr̄aꝝ danda electis & horribilia iudicia ipis tūc fiēda:dicunt āt hec tonitrua ad clamorē angeli loq qr ad edificationē p̄clare doctrine ipius apte ſe igerēt mētibus pfectoꝝ.Et qr ſpūs ſcūs ſeptenaria donoꝝ ſuoꝝ diffuſione i cordibus audiētiū dabit autēticū teſtimoniū ꝙ uerba eius ſūt ueriſſima.Et qr h̄ ē āgelus ſūmi dei:iuxta qd' dr̄ actuū.x.ꝙ petro p̄dicāte cecidit ſpūs ſcūs ſup oēs q audiebant uerbū.Qualis āt ſit fructus & q̄lis ſit eccl'a r̄formata p iſtū maxie euāgelicus ſtatus i mł'titudine tūc obſeruātiū ip̄m:Iohes deſcribit Apoca.xiiii.poſtq̄ illas cruētas beſtiaſ p ſapiam ſpūs xp̄i detegētis numeꝝ noīs eius de medio exſufflauit:cū dicit uidi & ecce ſup mōtē ſyon agnū ſtātē:& cū eo cētū.xliiii. milia:hēntes nomē eius & nomē pr̄is eius ſcriptū i frōtibus ſuis.Sicut ei i ſexti ſignaculi apptiōe dicunt centū.xliiii.milia ſignati:ſic & h̄ totidē agno aſſignati:de hiſdē ei dr̄ utrūq;:h̄ ē eccl'ia & ſtatuſ angeli p̄dicti:h̄ āt numeris ē ſpūalit itelligēdus:qr pfectiōes his numeris deſignate:huic ſtatu adaptātur.Sed cū hoc l'ralit ē itelligēdū ꝙ mł'titudo pfcā & magna ad pfectionē euāgelicā cōuertet p hunc numeꝝ deſignata:& h̄ pōit ad cōfortādū paruūlū gregē q i paruo numero beſtiaꝝ p̄dictaꝝ atroces portauit iſultus.Et ad cōfūdēdā fallaciā trāſgreſſorū huius tpis q ad ſuā excuſādā malitiam dicūt ꝙ euāgelica uita p fráciſcū i regl'a r̄nouata ñ fuit data ꝑ tāta mł'titudine:& ꝙ tali mł'titudini i obſeruabilis ē:uñ eos ieſus p p̄dictū āgelū decl'abit mēdaceſ & p effectū oñdet:dū mł'to pl'es tūc erūt legitimi filii fráciſci r̄gulā obſeruātes:q̄ nūc ſūt ſpurii r̄gulā accuſātes & uſū paupem ñ ſeruātes.Significat etiā ad l'ram ꝙ tūc debēt ſignari & cōuerti i mł'titudie magna iudei q ſpālr ſūt tribus iſrl':& quoꝝ fuit ſingl'r mons ſyon:& credo ēt ꝙ ad l'rām i mōte ſyon & i t̄ra illa quam icolatus pſone ieſu ſacrauit i uita paſſibil:& refulgebit clare r̄nouatio uite ſue ēt añ aduētū & mortē antixp̄i apti qñ iudeoꝝ erit cōuerſio ꝑncipal' ſed & tūc & añ erit turba magna ppł'orū inūerabilis:de q̄.vii.ca.ē dcm̄.Exponēdo aūt p hac renouatiōe ꝑma q̄ nūc inſtat ſeptupla ꝓgatiua h̄ electoꝝ mōſtrat:ꝑma ē eoꝝ ad chriſtū cōformiſ & idiuidua ſocietas.Nā dicunt ſtare ſup mōtē ſyon p quē deſignat alta & ſolida eminētia cōtemplatiui ſtatus.Et dicunt ſtare ſup mōtē:qr ſecūdū Richardū ceteroꝝ cōtēplatiuoꝝ eminētiā trāſcendūt:dicitur aūt hic xp̄s agnus cum quo hi ſtant & cum ſua inocentia et mititate & holocauſtica immolatione crucis ſtant in alto contempla-

UVA. BHSC. IyR_070

tionis:Et intelligũtur iſta centũ xliiii.milia eſſe mi
lia agnoꝝ cũ pricipali agno ieſu q̃ dicũtur ieſuncu
li p renouationẽ crucis ſue in ihm tráſſformati.Se-
cũda ẽ certa et regl'aris cõmẽſuratio pfecti numeri
ſuis apl'icis capitibus cõformati.Ná ſecũdũ Ioachi
c.xliiii.m.faciũt xx.legiones corrñdẽtes xxiiii.ſeni
oribus circũſtátibus ſedẽ dei & agni ita ut cuilibet
ſeniori rñdeat ſua legio p imitationẽ pfectá.Et pp
hoc datur intelligi ꝙ p iſtos repñtatur ſtatus ſpũs
ſci q̃ cõcorditer a pr̃e & filio ſpirat'.Sicut et iſti con
corditer a ueteri teſtamẽto & nouo q̃ſi utriuſq; cõ
cordia & pfectio ſpirata pcedũt.ſ.a pfectione.xii.
priarchaꝝ :et.xii.apl'orum.tanq̃ xxiiii. ſenioꝝ:un
de ẽt in ſignũ huius xv.ca.dicũtur hii cátare canti-
cũ moyſi & canticũ agni.qr quicq̃d ſint iubili cõtẽ
plationis & pfectionis in utroq; teſtamẽto uidet'
in iſtos tráſfundi:& labor p̃cedentiũ tẽpoꝝ eis cõ
uerti in iubilatiõis ſolatiũ:ita ꝙ ex oĩbus et bonis
et malis uident' deũ cõtinue iubilare:in oĩbus co-
gnoſcẽs ip̃m ſanctiſſimũ ſapiẽtiſſimũ oĩpotẽtiſſi-
mũ:ac p hoc ab oĩbus reuerẽdũ humilit' & laudá-
dũ eternalit'. Tertia p̃rogatiua eſt fidei & amoris
& cõtẽplationis dei pr̃is & filii humanati frõtalis
inſcriptio p hoc q̃d ſeqtur:hñtes nomen eius &
nomẽ pr̃is eius ſcriptũ in frontibus ſuis:p nomen
deſignat' famoſa noticia q̃ reſpectu dei nihil ẽ niſi
ſit amatiua:p frontẽ apta et fortis & uiua dei con-
feſſio.Ná frons eſt ps faciei patula:& ĩ ea ſigna ti
moris uel audacie cognoſcũtur:p q̃d datur intelli
gi ꝙ talis erit eorũ uita ꝙ in p̃mo aſpectu appare-
bit mũdo ꝙ ipſi ſũt plene electores dei ẽt imitato
res uite xp̃i ieſu ac ſint angeli de familia pric̃ipalis
agni:& ſingulares ſocii crucif eius:hec át appebũt
in eis ſingulari abũdantia ſpũs ſci eis infuſa:et nõ
alicui hũano merito attributa.Et hic notat' p q̃d
dr̃ ſcriptũ hic nomẽ.Spũs eni ſcũs in ip̃a inſcriptio
ne itelligitur:ná inſcriptio & ĩfuſio gr̃e ſibi appro
priant'. Quarta p̃rogatiua ẽ p̃cellẽtia iubilatori cá
tici iſtoꝝ pfectoꝝ:quá q̃dẽ ſeptiformiter magni-
ficat:p̃mo q̃a dicit.Et audiui uocẽ de celo:ut oñda
tur ꝙ eoꝝ iubilatio erit exceſſiue ſublimis et ñ ẗre-
na ſed celeſtiſ.Secũdo ꝙ erat irrigua & fecũda et ex
magno ſanctoꝝ collegio et pluriũ uirtualiũ affe-
ctionũ cordis ipſorũ pcedẽs cũ dicit tanq̃ uocem
aquaꝝ multaꝝ:ſiue ſit uox pluuie:ſiue maris:ſiue
flumĩs qr in eis erit abuudátia lacrhymaꝝ Pinguiũ
deuotione dei lauantiũ a cõtagione pctĩ:refrigerá
tiũ áb oĩ amore mũdi:amaricantiũ in crucifixione
xp̃i:et fecundátiũ ĩ mł'tiplicatione oĩs boni.Ter-
tio oñditur ꝙ hec uox erit altiſſima & potẽtiſſime
oĩa replens et cõcutiens.unde dicitur.Et tanq̃ uo
cẽ tonitrui magni.Ip̃i eni concutient omnẽ terram
Et ne crederet' ꝙ ex uoce tonitrui eſſẽt ĩmites aliis
et in ſe non iocũdi idcirco ſeqtur q̃rta p̃rogatiua ꝙ
hec uox erit ſuauis et iocunda:& ſecũdũ diſcretiõis
regulas ĩ oĩbus modulata et uocẽ quá audiui ſicut
citharedoꝝ citharizantiũ in citharis ſuis:Cithara eĩ
nõ ſonat niſi ſit uacua:p q̃d datur intelligi ꝙ ĩ eis
erit paupertas altiſſima ẽt hũiliſſima eos euacuás ab
oĩ reputatione ſui et ſubſtátia mundi:chorde uero
cithare ſũt uirtutes que nõ ſonant niſi ſint extenſe
nec cõcorditer niſi ſint pporcionate et debita pro
portiõe pulſet'.Opportet eni affectus uirtuales ad
ſuos fines et ad ſua obiecta fixe et attente ptẽdi et
uná uirtutẽ alteri coherere ita ꝙ rigor iuſticie non
excludat dulcorẽ miſericordie:nec mititas et leui-
tas ſcẽ correctionis zelũ.Cithara etiam põt dici ip̃e
deus cuius q̃libet pfectio p affectuales cõſideratio
nes cõtẽplátis tacta & pulſata reddit cũ aliis mire
iocũditatis ſonũ.Cithara eſt ẽt totũ uerſũ ĩ uerſũ
cuius q̃libet ps debite a cõtẽplatoŕ tacta mire ſõat
dei laudẽ.Singularis etiá horũ cithara eſt ieſus xp̃s
cũ oĩbus actibus ſue paſſibilis uite:etiá cõfeſſionis
pr̃ne:quá citharã facit ſonare cõcauitas ſue acerbiſ-
ſime paſſionis qua fuit cauatus et foſſus in mani-
bus pedibus & latere & ſanguine uacuus & uita.
ubi chorde oĩum mẽbroꝝ ſuoꝝ & neruoꝝ:& iũ-
cturaꝝ fuerũt extẽte fortiſſime:organice tñ & mu-
ſice ſecũdũ ꝙ exigebat diuine iuſticie auſteritas &
uirtutum ieſu ſtrenuitas:& ſup noſtram miſeriam
curandam effuſa ſue pietatis charitas:ubi & ſonus
doloris uigoris & amoris in eius uoce in cruce cla
mante ſeptẽpliciter ſonuit ſecũdũ ſeptẽ uerba que
dixit:que tibi ſupra expoſui li.iiii.c.xxxiii.ĩ quibus
omnibus ſancti ſexti ſtatus tanq̃ in cithara ſalutis
humane totá perfectionẽ bonitatis diuine & uir-
tutum ſuarum mẽtaliũ & omnium dei operũ ſo-
nare facient tanq̃ in ordinatiſſima armonia nũc la-
ctẽtes cum paruulo:nunc dolentes cum crucifixo:
nunc peregrinátes cum glorioſo qui ẽ ſuper oĩa be
nedictus deus.Huius cithare forma ſexto ſtatui dá
da p̃mo apparuit in hoc ſacro monte cũ in ſtigmati
tibus paſſiõis fundator ſexti ſtatus fráciſcus:a xp̃o
factus eſt citharedus.Et quia non indocte nec ru-
ſticane iſti ieſunculi ſeu agni citharizantes in agno
ieſu percutient chordas p̃dicte cithare:ſed cum arte
perfecta a ſpũ ſcõ ĩfuſa: ideo dr̃.Sicut citharedoꝝ:
qr citharedus non dicitur niſi per artem & frequen
tem uſum magr̃alit' formet ſonũ. Quinto iſta uox
eſt exufflatiua ueteris fermẽti omnium preteritoꝝ
defectuũ & noui ſtatus formáſ iubilum:pro quo ſe
quitur.Et cantabant quaſi canticum nouum.No-
uum quidem ppter nouitatem uictorie eis datam
& ppter nouam citharam incorporationis ieſu in
ip̃os & nouam artem ſpũs ſancti in ipſos diffuſam
Ex quibus omnibus ſunt eis cantica ĩnouata:ergo
hec uox in deũ erit tota relata & in honorem ciui-
tatis ſuperne:pro quo dicitur áte ſedem dei & agni
& ante q̃ttuor aĩalia et ſeniores.Septimo hec uox
erit ſingularis gr̃e aliis non cõicata:pro quo dicit.
Et nemo poterat dicere canticum niſi illa centum
xliiii.milia quia inferior plebs quátũcũq; ad eos de
nota:& ab eis recta & in ipſis hec dona pticipás p
ſe & in ſe ad tante perfectionis iubilum non aſcen-
det. Quinta autem p̃rogatiua iſtoꝝ ẽ puritas per-
fecta & ĩmaculata p qua ſubdit:qui empti ſunt a

UVA. BHSC. IyR_070

terra: q̄ſi dicat xp̄i paſſiōe & ſanguie eius: ī quo cō tiue citharizāt redēpti ſūt & purgati a xp̄o ihu ēpti one amoroſa ſegregati ab oī uita t̄rena: q̄ ꝓrogatiua magis explicat᷑: cū dr̄. Hi ſūt q̄ cū mulieribuſ nō ſunt coiquinati: uirgies.n.ſūt. Et licet intelligat᷑ ꝙ ī illo ſtatu renouabit᷑ ſcā uirgitas tam mente q̄ carne: qua oīs muliebris coinqnatio aufugiet longe: tñ noīe mulieꝝ pōt ītelligi oīs utilitas creature: cū qua nō coinqnabunt᷑ īordinato amore: ſed cū ſcō ioāne mūdiſſimo uirgine: & poſt oēs apoſtolos in huius ſignū ultimo reſeruato guſtabūt optimū ui nū miraculoſe opatiōis iħu: qui oēm aquā diſtractionis preſite ī nuptiali amore cōuertet ī celicū ui nū. Et ſicu t circa ſinē uite iħu pueri hebreoꝝ ipm miraculoſe glorificauerūt: ſic circa finē tēpoꝝ immaculatiſſim pueri & uirgies de ſtirpe iſt᷑ ad ſummam iħu uirginis imitationē & familiaritatē credūt᷑ uocādi: ut hi ſint agni nouelli mūdiſſime ouiſ uirgīs marie mr̄is agni: q̄ in t̄ra incolatus ſui & dilectiſſimi iħu hos īmaculatos uirgies in ſue imaculate uirginitatis filios adoptabit. Nihilominus nomie uirginū intelligit᷑ oīs perfecta purgatio ab oī preſita labe & expientia carnis. Sicut fuit ī bn̄dicta magdalena: & ī apl'oꝝ pricipe petro: qui neq̄q̄ ab agni cātico excludūt᷑. Septima ꝓrogatiua eſt īdiuiſibilis ad xp̄m ſeqlla in ſua uita pfecta: p qua dr̄. Et ſequūt᷑ agnum quocūq̄ ierit. Quātū.n. unuſqſq; mirat᷑ deū & pticipat: in tantū ſequit᷑ eum. Quo ergo ī pluribus & altioribus pfectiōibus pticipāt: uitam eius: ipm magis ſequunt᷑. Et qa ille ſtatus ſcd̄m principales ſuperogatiuas perfectiones cōſilioꝝ xp̄i ipm iħm pro ut eſt hominibus huius uite poſſibile imitant᷑: ideo dicunt᷑ eū ſequi quocūq; ierit: & etiā quia ipm ſemp habent ducem ſui itineris: & ipm ſemper ſpeculāt᷑ ante oculos mētis ſue: & in ipm totum ſuum eſſe dirigūt & trāſformant: nihilominus oīs creatura in infinitū deficit a perfectione dei hominis iħu xp̄i. Septima ꝓrogatiua ē uniuerſalis ꝓmatus dedicatiōis ſancte: & fūdatiōis noue eccleſie: que ī principalibus coniūctis predcō angelo ē fundata. Pro qua dicit: hi ēpti ſunt ex ombus: ſiue ex hoibus ſcd̄m litterā uerioiē. Ri. tamen diſiunctiue ponit utrāq;. Et ē ſenſus ꝙ a carnali uita hominū: & a generali corruptiōe hūani generis ſunt p xp̄i gratiā & eius ꝑcioſiſſimū ſāguinē ſingularit᷑ ſegregati & empti: ut ſint ꝑmitie deo & agno toti tritati & ipi iħu xp̄o chariſſimi & placibiliſſimi q ſicut fructus ꝑmi tpis ſapidiſſimi comedūt᷑. Dicunt᷑ aūt ꝑmitie deo & agno ſingularit᷑: qa totalit᷑ ſunt trāſformati ī cōteplatione gl'ie dei: & ī holocauſtū crucifixiōis agni: & ſūt prima fūdamēta t̄tii ſtatus mūdi. Nota aūt q̄ ſepe r̄petit eos ēptos: qa ſingl'aris ꝓprietas ſtatus pfectiōis dande ē omnē ſpē uanā ꝓprii meriti uacuare: & p hūilitatē profūdiſſimā totū merc gr̄e & ēptiōi ſanguis iħu xp̄i attribuere: ac p hoc totū ſuū eē charitate holocauſtifica in xp̄i mortē trāſferre: qd̄ ē perfecte nō ſibi ſed xp̄o uiuere. Ex quo ſequit᷑ pfecta purgatio oīs mali: & idcirco quintā ꝓrogatiuam ſupra poſitam de ipoꝝ puritate exaggerat dicēs: ꝙ in ore ipoꝝ non eſt iuentū mendaciū: qa ī xp̄o qui ueritas ē: ſūt corde: ore: & ope trāſportati. Alias ēt quia religioſi huius tpis ſūt duplices & doloſi hypocritales cruces mūdo pretedentes: oñdit eos ab hoc uitio alienos dicēs in ore eoꝝ non iueniri mendaciū: qa uendices ſimplices ſinceri qd̄ ueꝝ eſt dicūt: ſemp in ore portātes iħm. Et qa regl'ares obſeruātie ſūt ut plurimū maculate: ut oñdat eos pfecte & ītegre euangelicā pfectionē ſeruare dicit. Sine macula.n. ſunt ante thronū dei. Quidā dicunt ꝙ añ thronum nō eſt de textu: q̄uis p modū epiſtole legat᷑ ī eccleſia. Ri. tñ hēt & glo. expōit añ thronum dei.i. añ dn̄i iudicē: quia ī oculis eius & nō hoīum iuſtificari cu tabūt: & ſine macula apparere contra hypocritas q̄ eoſ ipugnāt q ſcd̄m ſn̄tiā ioānis oīa opa ſua faciūt ut ab hoibus uideant᷑. Vides ergo quō nunc uidētur ī huius tpis calamitate ſepulti debent celeriter a ieſu decore humiliū exaltari.

Ieſus reſuſcitatus Cap.x.

Riumphator mortis iħs cuius ꝓprium ē ſup occaſū aſcēdere: & ī ſe & in mēbris ſuis de mortis triūphare cōflictu: ſicut in ꝓprio corpe duabus noctibus iacuit ī ſepulchro: nna īnpoſita die ſabbati: in qua a doloribus ſexte ferie requieuit: licet requies feſtiua reſurrectiōis glorioſa diei dn̄ice ſeruaretur. Sic in corpore ſuo miſtico quaſi duabus noctibus uidet᷑ ſubiacere mortis imperio: dū ſub miſtico antichriſto quaſi ſub prima nocte: & poſtmodū ſub aperto quaſi ſub ſecunda nocte que ī luce reſurrectionis plenarie chriſti ſpiritus terminat᷑ radios ſue lumīoſe fidei uidet᷑ pmittere quo ad populoꝝ multitudinē obūbrari: inter poſita tñ die intmedia aliq̄ta.ſ. pace ī qua mulier eccleſia poſſit ſibi de pſeruatiuis aromatibus preuidere ad ungēdū corpus miſticū dn̄i iħu: ne in horrenda morte caligie & tenebroſo turbine antixp̄i magni totali corruptiōe feteat & putreſcat. He ſūt due noctes horrēde: antixp̄s miſticus & aptus: ī quoꝝ medio euāgelicis uiris relinqt᷑ ſabbatiſmus: ī quo xp̄i iħu clarificata pauptas illius poſſit ſupare inſultus: ī copia reꝝ plurimos dr̄ occiſurus. In qua qdē primaria clarificatiōe erit utiq; dies ſolēnis & qdā reſurrectio xp̄i uite q̄ ī alio myſterio ſuas hūit duas noctes precedētes horēdas. Sed plenaria r̄ſurrectio xp̄i iħu ī toto mūdo cōuerſo poſt mortem antixp̄i magni ſeruat᷑: myſteria tñ illius reſurrectiōis ſcd̄m aliqd applicant᷑ prime: ſicut & myſteria antixp̄i magni miſtico adaptāt᷑: q eſt eius ꝑcurſor. O gens ceca xp̄ianoꝝ. Nota ꝙ horrēda percuſſio fuit ī beſtia ſupra deſcripta: nā nūq̄ accidit ī eccleſia ſic. Nunq̄.n. fuit aliq̄ hereſis uel pſecutio pagana q̄ ſic oēs fideles abſorbuerit: q n ualētes milites hūerit ſacra eccleſia: q pſiſtētes ī plio cōtra iſurgētes malitias pugnauerint. Sed ī hac tantus fuit cunctoꝝ timor: ut hoſtes beſtie uideret᷑ tāta ſtrage cōfuſi: ꝙ q̄ſi uidebāt᷑ dicere mōtibus & petris: cadite ſup nos: & ab

UVA. BHSC. IyR_070

ſcõdite nos ab ira ſedentis in throno: q cũ ſit cruẽ
ta beſtia:ſe agnũ dei mẽtit᷑. Et ad lr̃am uel oẽs fue
rũt ſibi cõglomerati ĩ alio malo: uel fuerũt timore
cõcuſſi ut nõ apperẽt ĩ bello nec dicerẽt qđ ſẽtirẽt
uel fuerũt errore decepti:ſibi obediẽtes ut xp̃o:uel
fuere ſtrage cõfracti: ut fugiſſe uiderẽtur de mũdo
& nũq̃ uiuẽtibus apparerẽt:magna ergo mors cor
poris miſtici fuit iſta q̃ ip̃m ĩ tante cauerne abyſſo
tanto tẽpore ſepultũ incluſit:& obſtinata corda uel
ſaltẽ mortua grandis auctoritatiſ pondere preſſit:&
falſoꝝ ſigilloꝝ ſculptura firmauit:ſed & malitioſo
rũ cuſtodũ armatura nõ defuit. Ab hac morte reſur
gens ieſus ĩ ſpũ ſuo tãq̃ p̃ncipali malitia magnũ cã
tari all'a. Sed dñica ĩ albis ſequẽte põt introitũ illius
cui nomẽ eſt mors & infernus ſequebat᷑ eũ:dupli-
cabit᷑ all'a: totũ corpus populi ĩ orbe diſpſi cũ prin
cipalibus militibus:qui ſũt quaſi aĩa miſtici ieſu in
fide & deuotione iũgẽtur:tũcq; ip̃e ieſus eterni pa
tris filius uiuet in cordibus oĩm nationum:& quaſi
alter ioſeph fratribus ſuis ſecũdũ carnẽ iudeis con
uerſis nõ ſolũ ĩ omni terra egypti:ſed in oĩ dñatiõe
regni eterni p totũ mundũ nũtiabit᷑ dñari. Et qr ad
has reſurrectiones currit totus ĩpetus libri apoc. id
circo teſtatur ſe Ioãnes fuiſſe ĩ ſpũ uiſionis hoꝝ oĩ-
um ſpũalis ĩ dominica die ĩ qua ad lr̃am xp̃us reſur
rexit ab inferis: & oẽs has uiſiones ĩ illa eadẽ die Io
ãnes uidit:in qua magna applicatio ſue ĩtelligẽtie
& ſubleuatio cõtẽplationis altiſſime & cõfortatio
ſue memorie deſignat᷑. Figurat᷑ etiã ꝙ ſicut tunc ie
ſus a mortuis reſurgẽs de ſepulchro exiuit:ſic ſpũa
lis uita ſua totius ſcripture ſpũalis ĩtelligentia erat
de ſeuplchro p̃oris malitie & mortis uiolẽte pceſſu
ra:& ad publicũ libere exitura:& ad maximã famili
aritatẽ ieſu & cõiunctionis uinculũ pmouẽda: per
ſuoꝝ uulneꝝ tactũ cõpaſſiuũ & trãſformatiuũ:un
de eadẽ die apparẽs diſcipulis uitalẽ ſuũ flatũ eis in
miſſit:& ut intelligerẽt ſcripturas ſenſus aperuit:&
uulneꝝ cicatrices oñdit:ſe palpari familiariter uolu
it & cũ ip̃is comedit. Hec in hac ſacra dñica die quã
expectamus iocunde feliciter cõplebũtur:uoluit au
tẽ deus eadẽ die oĩa uideri ad oñdendũ:ꝙ q̃uis ſint
ſeptẽ uiſiones diſtincte:poſſũt ñ in unã uiſionẽ re
duci:& ſpiritualiter oĩa oĩbus adaptari ꝓprio ſuo re
ſpectu ad tẽpus ſibi corrñdens:p hoc nõ mutato in
aliquo:ſed magis ex alioꝝ adductiõe pfecta:unde
& p̃me uiſionis radix põt ad uiſiões alias adaptari:
& illã nũc adapto ad gloriã ſtatuſ futuri:unde ĩ hac
radice ponit p̃mo ſeptẽ candelabra. vii. eccleſias de
ſignãtia. Nã eccleſie inſtar candelabroꝝ ſunt ſurſũ
in diuina erecte:& ad dei lumẽ ſuſcipiẽdũ & diffun
dẽdũ aptate:p dei ſapiẽtiã & charitatẽ ſũt auree: &
qr ad modũ auri p ignẽ ꝓbãtur:& malleis extẽdũt᷑
& ſic ſurſũ in celeſtia:quaſi in formã candelabri con
tinẽtis ardorẽ & lucẽ ſapiẽtie ꝓducunt᷑. Dicũtur au
tem. vii. qr uniuerſalis eccleſia. vii. ſtatibus diſtiguit᷑
ut plures eſt dictũ:& uitã & uegetationẽ accepit a
ſpũ ſeptiformi. Poſtmodũ ponit᷑ uiſio filii hoĩs:in
qua xp̃us ſub. xii. ꝓprietatibus apparet: q̃ in plena

reſurrectione ſpũs ſui ĩ ſcĩs paſtoribus refulgebũt.
Prima eſt aſſidua eccleſiaꝝ uiſitatio & inhitatio:pp
qđ apparuit ĩ medio candelabroꝝ: iuxta qđ ſacer-
dos legalis:leuit. vi. lucernas candelabri ĩ ſcũario de
beat ſẽp ſollicita cura nutrire. Dicitur etiã ĩ medio
ih̃s:qr oĩbus ſãctis exhibet ſe intime:ut cẽtrũ ꝓ toti
ſphere. Secũda ẽ ad ſubditos condeſcẽſiua hũilitas
& hũanitas:pp qđ dicit ſil'em filio hoĩs qr tũc ſin
gulariter ad aĩaꝝ ſalutẽ & fomẽtũ uiſceroſa xp̃i pie
tas aſſimilabit ſibi p̃latoꝝ affectũ. Dicit᷑ etiã ꝓ hoc
ſtatu uidiſſe ſimilẽ filio hoĩs:qr ſue uite erũt quãtũ
poſſibile ẽ ſil'ati. Tertio ĩtegre caſtitatis & honeſta
tis ſãctitas noĩe. ſ. põderis q̃ erat ueſtis ſacerdotalis
& linea ptigens uſq; ad pedes:ideoq; põderis id-
eſt pedalis eſt dicta:uel ſecũdũ altos erat tunica hia
cintina uſq; ad pedes in cuius finbris erant ĩtinabu
la aurea:& de hac uidet᷑ loq liber ſapiẽtie. xviii. hec
.n. ueſtis hẽbat rõale & ſup humerale cõiũcta noĩe
huius in qua ſignificatur hĩtus celeſtis caſtitatis &
ſcitatis põtifices cõdecẽs:ꝓ cuius ardua plenitudĩe
ſubditur:& p̃cinctũ ad mamillas zona aurea. Subci
gi enĩ circa renes deſignat reſtrictionẽ cõcupiſcẽtia
rũ & opeꝝ carnis:p̃cingi uero ad mamillas: deſĩgt
ĩpuritatis oĩs reſtrictionẽ & affectus cordis. Intelle
ctus enĩ & uolũtas ſunt quaſi due mamille mentis
ꝓpinãtis ſapĩe lac & amoris. Itẽ cĩgi zona pellicea
eſt timore mortis & pene honeſtatẽ & caſtitatẽ ſer
uare:cingi uero zona aurea eſt eã ſeruare ex mero &
ſolido charitatis ardore ꝓ amore ſil'itudĩs ieſu xp̃i
& ſue mũdiſſime matris. Quarta ẽ reuerẽda & p̃cla
ta ſapiẽtie & cõſilii & oĩs diffinitiõis maturitas p ſe
nilẽ & gl'ioſã caniciẽ capitis deſignata:unde ſubdit
caput eius & capilli erãt candidi tanq̃ lana alba: &
tãq̃ nix p caput uertex mẽtis & ſapiẽtie: p capillos
autẽ multitudo & ornatus ſubtiliſſimoꝝ & ſpũaliſ
ſimoꝝ cogitatuũ & affectuũ:ſeu plenitudo dono-
rũ ſpũs ſcĩ mẽtẽ adornãtiũ deſignat᷑. Sicut aũt in la
eſt calor fomẽtatiuus & mollicies corpi ſe applicãs
& cãdor cõtẽpatior & ſuauior q̃ in niue. Sic in niue
eſt frigiditatis & cõgelationis algor & rigor & can
dor nr̃o uiſui ĩtolerabilior:& humor ſordiũ purga-
tiuus & terre ĩpinguatiuus:p q̃ deſignãtur cõditio
nes ſapiẽtie xp̃i q̃ erit eis partim cõdeſcẽſiua & con
tẽpata & fomẽtatiua & ſua pietate calefactiua & in
eis refrigerans omnem inordinatũ amorẽ & hume
ctãs & ĩpinguãs totã agriculturã uirtutũ: & carnali
um affectus faciẽs obrigeſcere in aliis rigide pũgẽs
eos. Splẽdorq; eorum ĩ ſua plenitudĩe nõ erit capa
bilis ab ĩfimis. Deſignat᷑ etiã ꝙ ſic eos fouebit ſa-
pientia ieſu:ꝙ tamẽ aciẽ aſpcũs ſui p extaticũ exceſ-
ſũ faciet caligare:ſicut nix oculos corpales. Quinta
ẽ cõtẽplationis ſpeculatiue practice ĩ feruore & ſplẽ
dore pſpicacitas nã ieſus oẽs actus & intẽtiones &
nutus eccleſiaꝝ circũſpiciẽs eos ſibi in hoc ſecũdũ
ꝙ erit expediẽs ſil'abit:ũde ſubdit. Et oculi eius ue
lut flãma ignis:qr ſp̃aliter reſpectu diuinoꝝ hẽbũt
quaſi iugẽ & flãmeũ aſpectũ. Sexta eſt uite actiue p
fecta opoſitas. Et pedes eius ſil'es aurichalco ſicut

UVA. BHSC. IyR_070

in camino ardenti. Aurichalcum ē es nitidiſſimum ualde ſimile auro:& cū eſt ī camio ardēti ē ignitiſſi mū:ac ſcitillās & liq̄ſciuum:xp̄i aūt corpales actus & ꝓceſſus ſūt charitate dei & nr̄i ignitiſſimi & exē plarit̄ ſcitillātes:& etiam dū hic uiueret i camio ten tatiōis ꝓbati:& auro ſue et̄ne charitatis ſil'iſſimi. In hāc formā in illis ih̄s opat̄ uirtutē:ut feruore ſect̄i opent̄. Septiā ē ſue doctrīe celebris reſonātia & irrigatio fecunda:& uox illius tāq̄ uox aquaꝝ mul tarū. Octaua ē ptātiua p̄ſidentia & cōtinentia non ſolū eccl'iaꝝ ſed ēt rectoꝝ:unde ſubdit. Et hēbat i dextera ſua ſeptem ſtellas. Nam. vii. ſtelle ſūt angl'i & ep̄i eccleſiaꝝ. Tūc aūt ſingulari ſe ſentiēt in xp̄i dexta ab ip̄o protecti:& ſola amātes celeſtia: nam multi ex eis hītant i ſiniſtra. Ep̄i aūt ſic debent ſup eccl'iam lucere & p̄ſidere:ſicut lux lucerne & ſcūarii quia ſtella ſup candelabrum ſtabat:ſicut ēt motus ſtellaꝝ & influētia regit:fecūdat:& illumiat t̄rā: ſic ſcūs prelatus eccl'iam. Nona ē iudiciarie correcti onis iuſtitia:unde ſubdit. Et de ore eius gladius ex utraq; pte acutus exibat. i. iuſtitia penetrās cuncta ui tia:& undiq; abſq; pſonaꝝ acceptiōe abſcidēs: He bre. iiii. Viuus ē ſermo dei & efficax:& penetrabili or oī gladio ancipiti. Ih̄s. n. nō ſolū pcutit extrane os:ſed & ſuos:iob. ix. Innocētē & impiū ip̄e cōſu met. Sed inocētē ꝓmouet puniēdo:& itellige ino centē reſpectiue:alias aūt nullus ē inocēs qn ſit di gnus oī pena:uel inocēs dr̄ quis p reſpectū ad dei p̄deſtinationē:p quā i et̄nitate nō appent uitia ele ctoꝝ:ut ē dictū ſupra. Per gladiū ēt itelligit̄ dei uer bum penetrās itima cordiū:& ſcindēs ab amore ui tioꝝ: Eph. vi. gladium ſp̄us ſci q̄d eſt uerbum dei.

Decima ē claritatis ſue & ueritatis icōp̄hēſibilis gl'ia:& facies eius ſicut ſol lucet i uirtute ſua. Sol i tota ſua uirtute lucet in meridie: & quidē corpalis facies ih̄u icōpabilit̄ magis lucet:& p hoc deſigna tur ieffabilis claritas & uirtus ſue diuitatis:& ēt ſue mentis:q̄ ſcis ſexti ſtatus ſingl'r refulgebit:uñ ipſi erūt ſingl'ares cōtēplatores gl'ie ſūmi dei & hois aſ ſūpti:i cuius ſignū poſt ſex dies trāſfiguratus ē ih̄s i mōte:oñdēs faciē ſolis. Vndecia ē ex predictis ſublimitatibus ipreſſa i ſubditos tremefactiua hūi litas:& cū uidiſſē eū cecidi ad pedes eius tāq̄ mor tuus:p q̄d dat̄ itelligi ꝙ tāta uiſio diuie maieſtatiſ imittet̄ p̄mis p̄fectioribus & p̄latis:ꝙ ipſi ſub deo & xp̄o hoīe:cadēt i ſuū nihilū ſciſſima morte anni hilati i ſeip̄is:& de hoc mō moriēdi ſatis dictū ē ſu pra. Hoc ſignificauit caſus Ioānis tā q̄ mortui ante pedes appentis. Significat ēt ꝙ p̄maria refulgētia xp̄i i eis plebs ſ'bditoꝝ ſub eis ānihilara cadet q̄ſi mortua:de tota pfectiōe illius ſtatus & tpis nihil attribuētes ſibi ſed ſoli ih̄u:& illis p̄ncipibus ſuis.

Duodecia ē hūiliatoꝝ cōfortatiua & ſubleuati ua familiaritas:q̄ oñdit̄ i duobus:i tactu familiari & cōfortatiuo: i uerbo ſuaui & explicatiuo. Pro p̄ mo dicit:ꝙ poſuit dextam ſuā ſup me. Pro ſecūdo .d. Noli timere. Deiñ explicat ſibi illas ſuas pfcōeſ ex q̄ꝝ fide & noticia āplius poſſ'at cōfortari itres bi narios explicās pfectionū ſuaꝝ:primus ē. Ego ſū p̄mus & nouiſſimus. i. oīum p̄ncipiū & finis:ul' p̄ mus dignitate deitatis:nouiſſimus hūanitate & ui litate mortis. Scd's ē. Et ſū uiuus & fui mortuus. ſ. p ueritate & p ueſtra ſalute:& ne credat̄ hec uita ſi cut p̄ma poſſe deficere:ſubdit:& ecce ſum uiuēs in ſecula ſcl'oꝝ:q̄ſi dicat:bonū ē te hūiliari etiā mori p me:q̄ ſū oīum cā & finis:& q pro te nouiſſimus fui & mortuus:& ſicut ego p hāc uiā pueni ad glo riā imortalē:& meip̄m reſuſcitaui a morte:ita & tu me te reſuſcitāte puenies. Tertius biarius ē. Et hēo claues mortis & iferni. i. hēo ptātē educēdi quoſ cūq; ad ſepulturā mortis:tā pene q̄ culpe:& ēt a p fūdo ifernali gehēne debite pccōrū:cuius culpā a nullo. Et poteſt p hoc ptās cōdēnādi & abſoluēdi ſcd'm ſuā uolūtatē itelligi. Hec āt miris mōis reſo nabāt noticia imixta & ſētimētis intius i felici re ſurrectiōe ſtatus futuri. O q̄ mira & uaria in p̄dcis oībus itelligūt̄:ad q̄ curſus adaptare nō ſinit. Sicut aūt i xp̄o reſurgēti a mortuis magnū fuit all'a can tatū a iocūdiſſima mr̄e & diſcipl'is eius: ſic a mr̄e eccl'ia & uiris pfcis cātabit̄ iocūdiſſimū all'a: ſicut ſatis explicat. xix. Ca. huius lib. ubi dicit Ioānes ſe audiſſe uocē tube magne ſicut uocē aq̄ꝝ multarū: & ſicut uocē tōitruoꝝ magnoꝝ dicētiū all'a. Secū dū Ioachī ichoāte hāc laudē aliquo magno ſcō q̄ ſi magna tuba dei ſtati reſonabit laus i ore ml'toꝝ q̄ erit q̄ſi uox aq̄ꝝ multaꝝ. Ad ext̄mū āt maior ef fecta q̄ſi tonitruoꝝ magnoꝝ pcutiēt uſq; ad fines t̄re. Itē p hāc trinā ſp̄ēm uocis deſignat̄ triplex ꝓp̄ etas & pfcio huius laudis. Erit. n. admodū efficax ſicut uox magne tube:& multiformibus deuotio nibus & cōpūctionibus' arefacta' humectās quaſi uox aquaꝝ multaꝝ extatice ſtupefaciēs ex magni tudie dei & laudis eius cor & cerebꝝ cōcutiēs & ab ſorbēs q̄ſi uox tonitruoꝝ magnoꝝ. Motiuū āt hu ius laudis ē duplex. Primum magnifica munificētia dei oīa ſupātis & ubiq; regnātis:& p nouū effectū ſuā oipotētiā oñdētis:dū totū orbē aufert ī probis & ſubiicit ſcis. Pro hoc dicit:qm̄ regnauit dn̄ſ deus nr̄ oipotēs. Scd'm ē cōdeſcēſiua miſeratio dei ele ctoꝝ eccl'iaꝝ ſibi ſp̄ōſalit̄ uniētis:ac p hoc dei oi potētia & honor uidet̄ nr̄e utilitari dari: dum tāte maieſtati mr̄imōiali charitate unimur. Et pp h' ſp̄ō ſus haꝝ nuptiaꝝ dr̄ agnus qa oipotētia ih̄u cū ma xima māſuetudie ſue hūili eccl'ie cōdeſcēdet & uni etur. Et qa ē ſūma iocūditas:iō ꝓ hoc ſubdit. Gau deamus itra cordis iubilo:& exultemus. i. extra ſal temus p̄ gaudio:& demus gl'iam ei. ſ. q regnauit deo oipotēti i eius laudē oīa referēdo:qa uenerunt nuptie agni noue. ſ. & ſolēnes:& altiores oībus a liis datis mūdo. Et uox eius. ſ. ſpiritualis eccl'ia ſex ti tpris deo iūcta ut uxor ad ſp̄ūm dei cōcipiēdū & ꝓpagandū in filios prepauit ſe per nuptialia orna mentia ſimilitudīs ſue pfectiſſ'me uite. Sed qa hec preparatio tota eſt dei & non noſtra: ideo dicit ꝙ datum eſt illi per gratiam ieſu ſponſi ut operiat ſe byſſino ſplendenti & candido. Quia uero

UVA. BHSC. IyR_070

in corporalibus ornamētis exornata ſplēdebat: ne crederet̃ ꝙ hec mūdiſſima ſponſa paupcula & hūili ma eius uellet imitari pōpā oñdit ꝙ nullo modo: cū ſubdit. Byſſinū enī ſunt iuſtificationes ſcōꝝ: qr uirtutibus & exēplis xp̄i ieſu & ſcōꝝ apſtoloꝝ eius quibus iuſtificati ſūt & iuſtitie trāſfuderunt exēpla. Hec ſpōſa ornata ꝓcedet: nō tēporali pōpa. Quod autē glorioſū ſit talibus nuptiis intereſſe nobis cō firmat nō ſolū uerbo: ſed etiā auctētico & icredibi li ſcripto: cū ſubdit. Et dixit mihi. ſ. angelus q̄ p̄mā uocē laudis formauerat. Scribe beati q̄ ad cenā nu ptiaꝝ agni uocati ſūt. Ne enī crederet̃ cōtēptibilis hec ſolēnitas: qr fugata mūdi pōpa i ieſu pauptate fūdāt̃: idcirco i ipā & i uocatiōe ad eā eternā btitu dinē p̄dicat cōtineri. Dicit autē cena nō prādiū: qr hoc cōuiuiū in fine ſtatus ſecundi erit generalis: ut ſit tertia cena xp̄i ieſu. Prima i fine ueteris legis: ſeu p̄mi ſtatus. Secūda in fine ſecūdi & hec eſt de qua hic magis ꝓprie dicitur. Tertia in fine ſeculi in glo ria paradiſi. Quia uero difficillimū eſt credere: ꝙ ta les nuptie tāta inūdante malitia poſt modicū ſint ipā deſtructa fiede: imo carnalibus fabuloſū appet: idcirco cōfirmat hoc ioānes nō ſolū ſcripto: ſed & uerbo dei impoſſibili falſificari: cū ſubdit. Et dixit mihi: hec uerba dei uera ſunt. Et qr maxima erit re uerentia diſcipuloꝝ ad magiſtros: & ouiū ad paſto res ſuos. Idcirco oñditur ꝙ ioānes cadēs uoluit an gelū adorare. Sed qr ecōuerſo in ſtatu euāgelice hūi litatis ſci prelati non pmittent ſe more ſupboꝝ hu ius tēporis ſeruiliter a ſuis ſubditis adorari: idcirco angelus dicitur ꝓhibuiſſe ioānē: dicens conuerſus tuus ſum & fratrū tuoꝝ hñtiū teſtimoniū ieſu: qr corde & opere ſe ſentiēt cōſeruos oīm fideliū obſe quio mācipatos iuxta qđ ieſus exēplo & uerbo do cuit luc. xxii. Qui maior eſt i uobis fiat iunior. Et ego i medio ueſtrū ſū ſicut q̄ miſtrat. Hinc ē ꝙ pe trus p̄nceps apl̄oꝝ ñ pmiſit ſe a cornelio adorari: ſed eleuauit eū dicēs. Et ipſe ego ſū ſicut & tu. Nota etiā ſecūdū ioachi ꝙ ſicut ħ a ſanctis euāgelicis ſex ti ſtatus dictū ē quater all'a: ſic deſtructa babylōe: re diēs ad terrā ſanctā cātat quater cāticū dñi qđ i ter ra aliena nō licuit imo ꝓut i p̄s dicitur: organa i ſali cibus ſuſpēderūt. Dicitur enī i libro eſdre: ꝙ. Primo cātauerūt cū poſuerūt altare: & tēpli fūdamēta iece rūt. Secūdo cū tēplū ē cōſumatū. Tertio cū fecerūt feſtiuitatē tabernaculoꝝ. Quarto qñ hirl'm noue ciuitatis ē conſumata ſtructura: que quattuor pōt noue babylōis exterminiū ſp̄ualiter cōplebūtur. Di citur autē carnalis eccl'ia noua babylō: q̄ eccleſia uo catur meretrix magna: tum quia ordo uirtutum eſt in ipſa per deordinationem uitiorum enormiter confuſus: & uerus cultus & amor ſponſi ieſu turpi ter adulteratus: tū qr i malo nō ſolū intēſiue ſed etiā extēſiue ē magis: ita ꝙ boni i ea ſicut pauca grana tritici imēſo cumulo paleaꝝ: tum qr ſicut filii iſrael fuerūt in babylone captiuati & uehemēter opp̄ſſi: ſic ſpiritus iuſtoꝝ huius tēporis ſupra modū angu ſtiatur & opprimitur a principatu & p̄dominio ba bylonis: & uelit uolit in multis meretricis actibus eis ſeruire cōpellitur. Nō miteris ergo ſi de caſu tan ti ſceleris cantatur a ſcīs huius uite ſolēniſſimū all'a. Quia etiā. xix. c. apoc. xxiiii. ſeniores & iiii. aīalia ce ciderūt & adorauerūt deū ſedētē ſup thronū dñtes de ruina babylonis: & reſpondentes ſcīs huius uite amē all'a. Nā p hos celeſtes ordies deſignat̃. O q̄ſi apoc. oīa poſſūt adduci ad gaudiū huius reſurrecti onis letifice. & ruinā peſſime meretricis: ūde i apoc. xiiii. introducit̃ āgelus hñs euāgeliū etnū cuius cō ditioēs q̄ utiq; ſūt huius ſtatus ñ uacat exponeř: cla manſ magna uoce: cecidit cecidit babylon illa ma gna q̄ a uino fornicationis ſue potauit oēs gentes. Et qr illud intelligere qūo impletur i carnali eccl'ia ē occultū niſi dono dei maiſeſtēt̃: idcirco deſcripta illa muliere meretrice ſup beſtia coccinea dicitur ꝙ hēbant nomē in fronte ſcriptū myſteriū babylon magna mater fornicationū & abominationū terre Stupēdā autē cecitatē huius tēporis hic exp̄mit ſpi ritus ſcūs cū dicit myſteriū. i. occultū: & tñ ē in fron te ſcriptū: qr ſine oī uerecūdia i ocl'is oīm ſuū tenet proſtibulū. Hec autē ueritas ſingularit̃ p̄dicabitur et ſcīs ſexti ſtatus: qūo. ſ. horibiliter culpabiliter ꝑ antia xp̄m miſticū: & cadet penaliter p apertū.

Ieſus dolore fulgidus. Capi. xi

Vx uera ieſus i oculis electoꝝ i tenebroſo aere babylonis a uera intelligētia obſcurā tis reſplēdens: ut ex ſupradictis ſatis patet in illoꝝ lūinoſo cetu: quos ſup alios faciet p̄ſidere ſic potēter iſluet gratie ſue lucē ꝙ celeriter cōuerſis p̄ncipalibus uelit nolit pñs ipoꝝ ꝓteruia: āputatis īfructuoſis palmitibus totus clarus & ſplēdidus re fulgebit. Vnde ſupra expoſuimus i ip̄is illm ſolarē faciē p̄mōſtrare: pp qđ ſicut xp̄us ieſus educēs di ſcipulos a iudea i galileā ſup mōtē: claritatē eis ſue reſurrectiōis & uniuerſal' poteſtatis oñdit: mittens eos predicare i oēs gētes ſynagoge ruinā & eccl'ie nouā ſpōſā. Sic & benedictus ieſus faciet electis ſu is i ſplēdore lucis ſue: releuās myſteria noui ſtatus ūde. xviii. apoc. poſt belliū antixp̄i tā miſtici q̄ apti: dicitur poſt hec uidi aliū āgelū deſcēdentē de celo hñtē poteſtatē magnā: & terra illumīata ē a gloria eius: p hūc intelligitur ordo doctoꝝ p̄dicātiū caſū iā fcm̄: q̄ utiq; ē alius ab illis q̄ caſū p̄dicauerit futu rum. Et forte iſte angelus erit idē ſūmus pontifex de quo ſupra ē dictū uel alius eius pfectiōis ſucceſ ſor: unde & iſte dicitur de celo deſcēdere: pōt intelli gi de ſtatu altiſſimo in quo deus imobiliter & fixe ac ſi in celo eos locauit cōtinue deſcēdūt in ſua rece dētes uiliſſima p hūilitatis ꝓfundū: & oī gradu gr̄e maxime tāto ſe reputātes idignos: q̄to plus ſic de ſcēdit: tanto eleuātur & cōfirmāt̃ ſublimius: unde & de iſto dicitur hñtē poteſtatē magnā. ſ. ſecūdū ioachi in loquēdo uerbū dei. Sicut de dño dicitur ꝙ loquebat̃ ſicut poteſtatē hñs: & nō ſicut ſcribe & phiſei. Dicitur aūt terra eſſe illumīata a gl'ia eius qr nō obſcuro enigmate ſed ſicut i claritate ſolis ā nūtiabit oībus uirtutē & exclamauit i fortitudine

UVA. BHSC. IyR_070

dicẽs.Cecidit cecidit babylõ magna & facta ẽ habi
tatio demonioꝝ:& cuſtodia oĩs ſpũs imũdi & cu
ſtodia oĩs uolucris imũde & odibilis.In fortitudĩe
clamat:qa feruẽt cõſtãt & efficacit attonicãs & tre-
mefaciẽs auditores.Hec autẽ ingeminatio ẽ ſignũ
iocũde & foitis affirmatiõis ruine & eius uehemẽ
tis ire cõtra meretricis culpã:ſeu duplicis caſuſ eius
ſcd̃m duplicẽ antixp̃m:quia nõ ſolũ mala facit:ſed
alios ad malefaciẽdũ cogit.Dr̃ aũt hitatio demõi-
orũ:qa p ſpũm diabolicũ poſſeſſa & ĩhitata:nõ hẽt
diligentẽ cuſtodiã:niſi de delcãtionibus carnis ſue
q̃ſi ſpũs imũdi:uel de faſtuoſis uolatibus pompe
mũdãe q̃ſi uolucris imũde & odibil̃ ſũmo deo.
Tũc aũt ſingl̃r tria p̃dicabunt̃.ſ.iudiciũ meretricis
& oĩum hñtiũ characterẽ beſtie & exhortatio ad fu
gã ſui cõſortii & ſeq̃le:& poſtea iuitatio noue ſpõ
ſe.Et p his tribus fit mirabilis exl̃tatio & iubilatio
Sil̃em p̃dicationem hẽtis de ruina babylonis:Eſa.
xiii.& Hiere.l.ca.Ruina aũt babylõie erit gl̃ia no-
ue ſpõſe:ſicut ubiq; q̃ſi ĩ ſcripturiſ pphĩcis p ruinas
ſtatuũ corruptoꝝ fit clarificatio nouoꝝ quos ãtiq̃
ſuffocabat corruptio:uñ & inẽfectio antixp̃i uocat̃
illuſtratio ih̃u xp̃i:cũ dicit apoſtolus ad theſſa.ii.ꝙ
dñs ih̃s inẽficiet eũ ſpũ oris ſui & deſtruet illuſtra-
tione aduẽtus ſui. Attẽde autẽ ꝙ p̃ter antixp̃m
magnũ qui dicet ſe meſſiã iudeoꝝ dicũt aliq ma-
gni:ꝙ licet ea q̃ dñr.xx.c.de illis gentibus Gog &
magog poſſint ĩferri ad p̃dcm̃ añxp̃m:q credit̃ oc-
ciſurus enoch & heliã:& poſt eius mortẽ fiet plẽa
cõuerſio iudoꝝ.Nihilomius magis pprie deſigt̃
ad aliũ antixp̃m ĩ fine mũdi futuꝝ.Hec.n.expreſſe
ſonãt uerba Ezechiel̃.c.xxxviii.ubi pphetat cõtra
gog & magog:ibi.n.dr̃ ꝙ ĩ nouiſſimo ãnoꝝ ueni
et ad t̃rã q̃ reuerſa ẽ a gladio:& cõgregatca ẽ de po
pulis multis ad mõtes iſrl̃:q fuerũt deſerti iugiter
&c.Ex hoc.n.patet ꝙ hũc dicit eẽ uẽtuꝝ & reuerſi
onẽ iſrl̃ ad ueꝝ cultũ xp̃i a quo ĩ captiuitate demo
nũ & gẽtiũ trãſmigrauerat.Hiero.ãt ĩ cõmẽto ſu-
p ezech̃. dicit ꝙ iudei putãt gog & magog eẽ gẽ-
tes : q̃ trans caucaſũ mõtẽ & paludẽ meotidẽ & p-
prie caſpiũ mare ad ĩdiam uſq; tẽdunt̃.Dicit plura
de hoc.Aug. ãt.xx.de ci.dei.c.xi.dicit ꝙ gẽtes iſte
q̃ ĩ Apoc.appellãt̃ gog & magog:nõ ſũt ſic accipi
ende.At ſi ſint aliq barbari ĩ aliqua pte t̃raꝝ cõſti-
tuti:& ĩfra toto nãq; ĩ orbe t̃raꝝ ſignificati ſũt iſti
eẽ:cũ dcm̃ ẽ nationes q̃ ſunt ĩ q̃ttuor angulis t̃re.
Vult ergo ibi dicet̃ ꝙ hec ẽ uniuerſitas maloꝝ ho
minũ q̃ ĩpugñbit electos:nõ ad aliquã locũ unũ cõ
gregatos:ſed caſtra ſcõꝝ & ciuitatẽ dilectã. Dicit
xp̃i eccl̃iam toto orbẽ diffuſam:q̃ ubiq; ab ĩpis mi
tis ciget̃ ãguſtiis:& ad reſiſtẽdũ eis exercitus fortis
erit q̃ſi caſtroꝝ acies ordĩata.Hec ẽ ſñtia Aug. Nõ
tñ ẽ incõuẽiens ꝙ ĩ hoc ſit gens aliq̃ p̃ncipalis hñs
ml̃tas ſibi toto orbe ſubiectas.Hec.n.exp̃ſſe ſonãt
uerba dei ĩ Ezech̃.Vnde Hiero.exponens ibi uerba
dicit ꝙ eis iunget̃ moſoch:quos Ioſephus cappa
doces dicit:deinde tubal quos idẽ hebreos uel hy-
ſpanos:hebrei uero italos ſuſpicant̃.Et deo credo
ꝙ huius gẽtis erit unus aliqs magnus p̃nceps pre
dicte malitie caput. Queri aũt põt q̃re illud p̃liũ
ſingl̃arit attribuit̃ diabolo.Cui triplex ẽ rõ. Prima
ẽ corrñdẽtie:ut ſicut ip̃e maloꝝ p̃ncipator & cõſũa
tor ẽ:ſic utrũq; ſibi ĩ diuerſis uiſiõibus aſcribat̃. In
q̃rta.n.q̃ ẽ de muliere amicta ſole:ſibi ſingl̃r aſcri-
bit̃ p̃ncipiũ oĩs mali.In hac uero huius ſerpẽtis ul
timus finis eius.Scd̃a ẽ ꝙ eius ad tẽtãdũ ptãs non
oĩo uſq; ad finẽ ſeculi tollet̃:& uſq; quo ĩ ĩferno to
talit pſũdet̃.Et hoc oñdit̃ nũc in gog p ultimum
bellũ eius:& ultimã dãnationẽ eius.Tertia ẽ ſcd̃m
ioachĩ:qa forte nõ iueniet tũc ſignis mẽdacibus:ſi
cut p̃mus imutãdo t̃rena:ſed q̃ſi ĩ maieſtatis gl̃ia:
ut ſe ſil̃em altiſſimo mẽtiat̃.Si aũt q̃rat̃ an iſte no
uiſſimus goc:uel illius tpris ultimi tẽtãtio ſit peior
& atrocior q̃ illius ãtixp̃i:q finget ſe iudeoꝝ meſſiã
Dicũt qdã ꝙ ſicut certamẽ mortis corporis ſancto
rum ſe habet ad certamen mortis ſeu tranſitus ad
ſtatũ cõtẽplatiõis ſtatice:ĩ quo qs totus morit̃ ſibi
ipſi.Sic ſe hẽt tẽtatio gog nouiſſimi ad antixp̃m: q
ſe iudeoꝝ mẽtit̃ meſſ ã:tũc ei opptebit elcõs certa
re ad fñdãdũ & exẽplãdũ generalẽ tertiũ elcõꝝ ſta
tũ.Vñ pp magnitudinem certamĩs & opis illius:
mittẽdi ſũt Enoch & Helias ĩ auxiliũ & teſtĩoniũ
ueritatis oĩo ruẽtis.In fine uero ſecl̃i dicũt ꝙ non
opptet elcõs certare:niſi ad expectãdũ iudicẽ: ut p
ip̃m & cũ ip̃o recipiãt regnũ celi. Et ideo dicũt ꝙ
p̃ma ſimpl̃r piculoſior ẽ iſta:q̃uis ultĩa ĩ aliqbus p̃
mã excedat.Simpl̃r tñ neſcit̃ q̃ ſit maior:aut ſi pen
ſatis oĩbuſ ſint eq̃leſ.Vr̃ mihi ꝙ illa ultĩa quo ad ali
qd erit oĩum peſſima:qa ip̃a ẽ ſtatus corruptio me
lioris:& idcirco credo ſolẽniſſimoſ milites p̃patos
ad illã ut honorabilis triuphuſ ſup ſerpẽtẽ peſſimũ
det̃ ultĩe uictorie corpis ih̃u xp̃i:ad quoꝝ ſtrenuita
tẽ mõſtrãdã:&e ccl̃ie illius tpis ſingl̃ariſſimã ĩtia-
tionẽ ad xp̃m:dr̃ de illo p̃lio gog:ꝙ circuierũt ca-
ſtra ſcõꝝ & ciuitatẽ dilectã:ut monſtrarẽt ꝙ eccl̃ia
tũc erit ĩ ſtrẽuiſſis militibus ad hoſtilẽ & puigilem
pugñm iſtar caſtrẽſis exercitus ordĩata:& nihilomi-
nuſ ad xp̃i cõtẽplatiuũ cubicl̃ũ & ãplexũ iſtar ſpõſe
dilcẽ & ciuitatis diuitiis ſpũalibus opulẽte,ĩferta:&
ſpõſo cõiũcta:ac p hoc ꝙ cõtra ſuos hoſtes aderit
ſibi cuſtodia ih̃u tãq̃ ip̃am ſpõſalit diligẽtiſ.Poſſũt
ẽt merito p caſtra ſcõꝝ ĩtelligi ſp̃alia collegia euan
gelicoꝝ paupũ:q uſq; ad finẽ erũt p̃ncipales mili-
tes huius ſtatus.Per ciuitatẽ uero dilectã eccl̃ia ge-
neralis.Hec ãt ciuitas ẽ fũdata p ſolarẽ p̃dicationẽ
clarificati ſpũs ih̃u xp̃i:ſicut dcm̃ ẽ:maxĩe & ĩ pleni
tudĩe poſt mortẽ illius fĩi meſſie.Et ſtatus ille figu
ratus ẽ in angelo illo de quo dr̃ Apoc.xix. Vidi ait
unũ angl̃m ſtantẽ in ſole:& clamauit uoce magna
oĩbus auibus q̃ uolabãt p mediũ celi.Venite con-
gregamini ad cenã dei magnã.Iſte deſignat altiſſi
mos & p̃clariſſimos contẽplatiuos doctores illius
tpis:quoꝝ mẽs & uita & cõtẽplatio erit tota fixa ĩ
ſolari gr̃a hoĩs ih̃u xp̃i:ex q̃ ſibi ſplẽdebit clare ſcãꝝ
ĩtelligẽtia ſcripturaꝝ.Hic dr̃ clare uoce magna oĩ-
bus auibus.i.oĩbus cõtẽplatiuis & euãgl̃icis uiris

UVA. BHSC. IyR_070

q uolāt cōtīue p īmēſā latitudinē charitatis cordis ieſu diuerſas rimātes rōnes amoris tanq̄ per mediū magni celi. Hos tales īuitat iſte p̄cipuus inter eos: & ad ſpirituale & ſerotinū cōuiuiū ieſu xp̄i: qr ad ce nā magni dei: qr hec ē ultima cōuerſio mūdi: ī qua p fortē maſticationē ſpūalis p̄dicationis & ſpūalis uite ipoꝝ deuorabitur uniuerſitas electoꝝ illius tē poris moritura carni & uicioſe cōcupie: ut cōſūpta carne rmāeat purus ſpūs xp̄i uite & pauptatis altiſ ſime: unde ſubdit: ut māducetis carnes regis: & car nes equoꝝ & ſedētiū ī ip̄is: & carnes hoīm liberoꝝ & ſeruoꝝ & puſilloꝝ & magnoꝝ. Hoc q̄tū ad po pulos & reges tūc xp̄o ieſu & eius eccl'ie īcorporā dos ſignificat idē cū illo: ꝙ dicitur. Act. x. dictū pe tro uidenti quadrupedia & ſerpentia & uolatilia in magno uaſe uitreo q̄ttuor initiis ſubmiſſo de celo cui dicitur. Occide & comede. Quibus autē uerbis explicari poſſet cū quāto gaudio & dulcoroſo amo re reficiētur ſancti de cōuerſiōe iudeoꝝ & oīm gē tiū tūc fienda. Vnde ber. ſup illud Iob. c. xlii. Et de derūt ei unuſqſq; ouē unā dicit apire libet oculos fidei & extremū illud ſancte eccleſie de ſuſpectione iſrl'itici populi cōuiuiū cōtēplari. Ad qđ nimiꝝ cō uiuiū magnus ille helias cōuiuātiū inuitator adhi bebit: & tūc ꝓpīqui & noti cū muneribus ad xp̄m ueniūt: quē ī flagella paulo ante poſitū cōtēpſerūt. Et ſubdit. Quod. n. cernimus magna ex parte iam factū adhuc credimus pfecte fiedū. ſ. adorabunt eū filie tyri ī muneribus. Hoc. n. tūc fiet plēius: cū iſrl'i ticas mētes ei quē ſupbientes negauerūt: qn̄q; co gnito hoſtiā ſue cōfeſſiōiſ apportāt. Itē paulo poſt ſuper illud: dominus bn̄dixit nouiſſimis. Iob ma gis q̄ p̄ncipio eius. Multa ad hāc matiā pulchra di cit. Quātū autē ad antixp̄m & eius cōplices tūc dā nādos p̄fata manducatio carniū eoꝝ deſignat gau diū ſcōꝝ de glorificatiōe xp̄i ſup ip̄os hoſtes eius & de ablatiōe īpedimētoꝝ: q̄ p̄ſtabāt ip̄ii cultui & imitationi pfectiſſime uite xp̄i q̄ duo ex reproboꝝ deſtructiōe cōſurgēt unde. Eſaias. lxvi. c. Vult dicit deus: & ſācti egredientur & uidebūt cadauera uiroꝝ q p̄uaricati ſunt in me: & erūt uſq; ad ſacietatē uiſi onis oī carnij. Pro utroq; autem ſenſu eſt illud Iob xxxviiii. ubi de aquila dicit: ubicūq; cadauer fuerit ſtatī adeſt. Poſſūt etiā p aues ſignificari demones: quos ſci cōuocant in zelo ſpūs ſci ad ſentētiā repro boꝝ: ut ip̄is dētur īportare pene: quoꝝ uolūtati ſe ſubiicerēt delectatiōe culpe. He ſūt aues lacerantes carnes magri piſtoꝝ: Gen̄. xxxx. Has uolucres abi gebat abraham. Gen̄. xv. Vbi dicit Auguſti. p aues demones: & per cadauera deſignari carnales q a de monibus lacerātur. Pro utroq; autē ſenſu cantatur a ſanctis ubi dictū eſt ſupra iubiloſiſſimū all'a.

Ieſus paup firmatus Capi. xii.

Diutor paupeꝝ ieſus: nūc dicitur princeps altiſſime pauptatis: qr totū pōdus utriuſq; beſtie p̄dicte: & utriuſq; antixp̄i eſt in tyro cinio pauptatis: dū Pſeudo ꝓpha nititur falſā paup tatē defendere: & uerā deſtruere: & p̄ncipalis beſtia tā miſtica q̄ aperta nitit' tēporalia cōgregare: & ī re rū copia ſtatuere regnū ſuū: ac p hoc pricipales ho rū pſioꝝ uictores ſūt paupes euāgelici cōtra utrāq; funeſtā beſtiā ſtrenue dimicātes: & id circo ī paup tatis altiſſime uero cultu hoꝝ pſioꝝ uictoria termi natur: dū illa ſolēni electoꝝ cultu ꝓ tanto theſauro amat' & cuſtoditur: ut oibus caducis contēptis: hec ſola reputet' euāgelica margarita: pp qđ hūc uerſi culū q eſt finis decurſus mēbroꝝ ieſu in hac uita lo caui in diuitiis pauptatis: qr ī hac tota futura ciuitas electoꝝ tertii ſtatus quaſi ſeraphicatur. q̄. ſ. appebit ab oī t'renitate leuata: & uolabit ī celū altiſſime uite xp̄i ſimul paupcula & amoris ī cēdio crucifixa. Hec eſt requies ſeptimi ſtatus: & hic eſt modus altus in quo loā apoc. xxi. fuit ī ſpū ab āgelo eleuatus ubi ſcām ciuitatē nouā hirl'm deſcēdētē de celo ſe uidiſ ſe teſtat': quā a pricipio uidit: & ſibi plenius demō ſtratur: ī. vi. Primo uidetur hec ciuitas: ſed ī. vii. put ad hāc uitā ſpectat plenius cōſumat'. Hec autē que in illa parte dicūtur: nec totaliter ad eccl'iā pn̄tis ui te nec ex toto referūt' ad ſtatū glorie: ſed mixti nūc ad unū: nūc ad aliū ſtatū aptantur. Quaꝝ una rō ē ſecundū Ri. ut dū ſcōꝝ magnificis uirtutibus hic deſcriptis erudimur: celeſtia eoꝝ premia hic mixta ſublimius admiremur. Secūda rō eſt: qr licet ītēdat hic quaſi p̄ncipaliter aliquid tāgere de gloria ſuper ne ciuitatis: hoc nō potuit nobis exp̄mi ī ſua puri tate: niſi ſub qbuſdā magnificis btitudibus anolo gie ptinētibus ad hanc uitā. Ac p hoc ſequit' tertia rō: qr ſimul nobis deſcribitur eccl'ia ſecūdū duplicē eius ſtatū. ſ. ſecūdū pfectionē ad quā ī hac uita aſcē detur ī plena requie ſeptimi ſtatus & ſecūdū pfecti onē future gl'ie eterni āplexus dei licet aliqui dicāt: ꝙ hic textus ſolū uel pricipalius refert' ad reforma tionē eccl'ie huius uite. De p̄mo ī hac pte nitemur aliqd dicere: de ſcđo ītellectu īfra cū agemus de ci uitate ſupna: ita tn̄ ꝙ oīa q̄ſi poſſūt ſepe ad utrūq; referri: dicit itaq; loā. ꝙ hec ſācta ciuitas de celo de ſcēdit ad modū ſpōſe ornate nō a ſe: ſed pata a deo p meritū ieſu ſpōſi ſui. Et uocat' ciuitas pp mirā oī um unitatē. hlrl'm uero: qr ibi erit uiſio ſūme pacis Et ad lrām credo ꝙ forte tūc ibi erit p̄ncipal' ſedes eccl'ie renouate. Hec deſcēdit de celo pp cās ſupius ſepe dcās. Singulariter ī hac ē dei tabernaculū cum hoibus & hītat ī eis. Nota hec tria: ciuitatem: taber naculum: & habitare in eis: hi ſunt gradus uniōis in generali: eccl'ia erit quaſi unitas ciuitatis in colle giis ſpūaliū paupeꝝ: erit ieſus ī tabernaculo eodē quaſi in eadē familia. In pfectiſſimis uero erit quaſi idē cū eis: & hoc nota cū dicit'. Et hītabit ī eis: licet oīa ſingulis adaptētur. Pro ſtatu patrie erit hoc ſim pliciter ueꝝ: & qr ī deo īhītāte eſt p̄ſentia oīs boni Sic p ip̄m ē abſterſio oīs mali: qđ nota p hoc qđ dicit. Et abſterget deus oēm lachrymā: qđ pro hac uita erit ueꝝ: qr tūc p̄ora mala ceſſabūt. Et qr in his eſt plena renouatio: ideo q ſedebat in throno dixit ecce noua facio oīa. Et qr hec ſūt difficillima ad cre dēdū: & ꝙ h̄ fiāt tā ſublimia: & ꝙ ibi donēt' etiā:

UVA. BHSC. IyR_070

240

ideo precipit ſcribi ꝙ hec uerba fideliſſima ſunt &
uera: & ab ipo fiēda: q ē oīa potēt minās & ex bōi-
tate cōſumās. Et ſciētibus hūc ſtatū dabit de fonte
aq̄ uiue gratis & uictorialr pugnātibus ī his bellis
dabit ſue diuītatis guſtū & adoptiōiſ amorē ītimū
Repetit autē iſtā ciuitatē deſcēdere a deo hñtē cla-
ritatē dei: qḋ p pñti ē ueꝝ de clara cōtēplatiōe glo
rie eius: & luciformis uite ihū: cuius lumē ē ſile la
pidi iaſpidis cōfortātis: & cādor mūdicie ī carne q̄
ſi criſtali trāſpētis: qa mūdicia mētis appebit ī nu-
bibus carnis. Pro futuro uult oñdere plenā glīam
mētis & corpis: & pticipatā glīam deitatis. Attēde
aūt ꝙ ſicut ī ciuitate pmo eligit locus. Secūdo iaci
unt fūdamēta cū edificio. Tertio figurāt & ornāt
porte. Sic hec dei ciuitas ī qua hic paup ihs ī ſe & ī
ſuis mēbris dicat. Primo fuit electa ī pñibuſ ḋ qbus
ſcḋm carnē natus ē xp̄s. Secūdo fuit fundata ī xp̄o
ihū & ī aplis eius. Tertio ī ſcis tꝫii ſtatus q̄ſi ī por-
tis adornabit p quas uniuerſus ppl's fidelis ītrabit
ad radicē pfcōis fūdamētal uite ihū. Alias āt oīa
ſūt ī oībus: nā xp̄s ē fūdamētū. i. ad coꝝ. iii. & oſti-
um & oſtiarius. Eſa. xxvi: Apli ēt fuert fūdamētū:
Phyl. ii. Silr & pphe fuert & porte p q̄s ifideles ad
ihm ītrauerūt. Sed appropate pōt dici ut dcm̄ ē ſu-
pra. Et ſic uī hic lo. portas & fūdamēta diſtiguere.
Murus āt altus & magnus ex lapide iaſpide q ſe p
mo offert īſpiciētibus & īpugnātibus ciuitatē ſigni
ficat ſcōs martyres & doctores q ī uirtute ſolida &
fixa fidei & & in uirore cōuerſatiōis uiue cōtra ho
ſtes ecclesie fuerūt magni & alti. Fundationē autē
huiuſ ciuitatiſ attribuit xp̄o ſiue agno: & aplis eiuſ
qa tota fides ecclie huic fūdamēto initit. Et dicū
tur. xii. pp apoſtolicū nūerū & pp ſupabūdātiā p-
fcōnis tā ī ipſis q̄ pncipalit ī ihū & ſua uirtuoſiſſi-
ma mre. Et dñtur oī lapide ptioſo ornata: qa ī quo
libet ſcōꝝ aploꝝ fuit oīum uirtutū pfcio: qa tñ ſin
gularis progatiua relucet ī quolibet: iō pōit p ordi
nē. xii. ptioſos lapides ſcḋm. xii. fūdamēta. Quic-
qd aūt hic dr ē miſticū: & iō mēſuratio q̄dratura &
oīa alia ſūt ſignificatiua ſpūaliū cōditionū ciuitatis
ſcē: & maxīe xp̄i & aploꝝ eius. Poſtea dicūtur. xii.
porte: & ī portis. xii. angli. & . xii. margarite: p por
tās ſinglas. Sicut. n. ciuitaſ hūit. xii. m. ſtadia ut cui
libet fūdamēto rñdeat millēariū ſtadioꝝ: ſic ſingu
liſ rñdēt. xii. āgeli & . xii. margarite. Et ſicut quodli
bet fūdamētū dr fuiſſe ex uno lapide ptioſo: ſic &
hic dr ꝙ ſingule porte erāt ex ſingulis margaritis
ut pfcio portaꝝ pfciōi fūdamētoꝝ p oīa coaptet
Dicit aūt Ri. & ioachim ꝙ ī unaq̄q; porta ſūt. xii.
margarite incaſtrate: xii. uero angeli per ſingulas
portas ſunt quedam inciſure & ſculpture portaſ for
tificantes & multipliciter ordinantes. Inuiſioni-
bus autem multa mōſtrāt ad myſteriū q̄ ī rerū ñ
īueniūt natura. Sciēdū igit ꝙ licet p aplos & p ali
os ſāctos ſcḋi ſtatus generalis mūdi ītrauerit mul
titudo pploꝝ ad ihm tāq̄ p portas ciuitatis dei: ni
hilominus magis appropriate hoc cōpetit pncipali
bus doctoribus ſtatus tꝫii generaľ: p quos ad chri
ſtum ihm omnis iſrl & ītū totus orbis ītrabit. Si
cut aūt aplis magis cōpetit eē cū xp̄o fūdamēta to
tius fidei xp̄iane: ſic iſtis plus cōpetit eē portas ap
tas & explicatores ſapie xp̄iane & pfectiſſime xp̄i
uite. Sicut. n. arbor dū ē ī ſola radice nō pōt ſic mō
ſtrari explicite ſicut qñ ē ī ramis: foliis: floribus: &
fructibus cōſumata. Sic arbor ſeu fabrica ecclie ſeu
diuie ſapie ī eius ptibus diuerſimode refulgētis: ñ
ſic potuit nec debuit ab initio explicari: ſicut ī cōſu
matiōe potit & debebit. Et iō ſicut ab initio mūdi
uſq; ad xp̄m creuit ſucceſſiue illumīatio & exp̄ſſio-
res pphetie de xp̄o: & explicatiōes legis antiq̄. Sic
ē de illumīatiōibus & explicatiōibus xp̄iane ſapie ī
ſtatu noui teſti. Et ſicut nouū teſtamētū ē porta ue
teris: ſic & hic ſtatus tꝫius pauptatis altiſſime porta
ē utriuſq;. Quod aūt h̄ p. xii. portas magis d̄ſignt
hi pncipales tꝫii ſtatus: p quos. xii. tribus iſrl intra-
bunt ad xp̄m: patet ex hoc ꝙ dicit noīa. xii. tribuū
iſrl ī his portis eē ſcripta: ſicut noīa. xii. aploꝝ & a-
gni ſcripta ī fūdamētis ſūt dicta: uñ bñ dicūt eſſe
margarite & ex margaritiſ: qa ſingulari cordis & co
poris mūdicia cādeſcēt tāq̄ ex rore celico cōcepti &
coagulati: & ī corde ihū & ſue dulciſſime mris quo
rū fuit ſinglaris cordis aptio ad cōcipiēdū p ſpūm
uite ſue: hos euāgelicos paupes ptioſitate meritū
celeſtiū diuites mūdos & puulos: uñ dicunt mini
mi ad modū ptioſiſſime margarite. Scḋm āt Ioa-
chim. xii. margarite p ſinglas portas: q̄ ſiml. cxliiii.
erūt adiutores eoꝝ ī pdicatiōe euāglii. Sicut. n. ſpi
ritus helie petit ab heliſeo duplex. Sic in tꝫio ſtatu
colligēte ſimul plenitudinem iſrl & gentiū dupli
cabuntur. lxii. q nūerus fuit ſimplex ſub moyſe eli
gēte. lxii. ſeniores & . xii. tribus iſrl. Et ſilr in primo
ſtatu euāgelii ſimplex fuit eligēte chriſto ihū. lxxii.
quos ad pdicādū euāglm cū. xii. aplis deſtiuauit.
Poſſunt ēt p has. xii. margaritas ſignificari ſupabū
dātes pfectiōes hoꝝ ī quibus exēplaris uita ipoꝝ
cōuerſis īgreſſū ad xp̄i euāgeliū faciet gſoſum. Per
duodenariū uero angloꝝ pōt ſignificari fortaliciū
comitiue pfectoꝝ diſcipuloꝝ: ſicut & ſupra dictū
ē de. xii. margaritis. Iuxta qḋ Lu. & Sylas & titus &
timotheus & Diony. & conſimiles erāt ī officio p
dicatiōis & cura regiminis apoſtolo paulo conne-
xi. Et iſti dicuntur duodecim margarite propt ma-
gnum uirtutū ornatū. Sed dicūtur angeli pp firma
mētum contra hoſtilē īſultū. Et ī quolibet q̄ttuor
lateꝝ ciuitatis dicūtur porte tres: ut ſcḋm ioachim
ī ſingulis partibus fulgeat myſterium trinitatis uel
ad lrām ille ſūt ab oriēte p q̄s ītrabūt pmi ppli q p
mo cōuertēt ī occidēte q ultio ī aqlōe & auſtro q
ī tpe medio. Per aqlonares uero intelligunt hi qui
corrigunt feroces & indomitas gentes. Per auſtra
les uero qui magis diſpoſitos ad claritatem fidei &
charitatis ardorem: uel ad litteram quidam docto-
rum īſiſtēt ſpaliter plagis mundi conuertendis ſibi
ſpiritus ſancti ſorte diuiſis. Aliter autem ſpiritualit
omnia erūt in oībus & erunt porte in oriente no-
ſtro ad aperiandū intelligentiam nre creatiōis & re

UVA. BHSC. IyR_070

dẽptiõis p xp̄i paſſionẽ & mortẽ:& r̃generatõis p
ſacramẽtalẽ grãm ieſu xp̄i p illã trãſfuſam. Hec tria
ſũt noſtra ps oriẽtalis: tres ſũt ad apiẽdũ aqlonarẽ
ꝓcellã obſcurã & frigidã tẽptationũ hoſtiliũ:& cer
tamiũ mũdi:carniſ:& diaboli:& triũ radicũ oĩs ma
li:p quas ĩtrat exercitus oĩum uitioꝝ: quoꝝ plena
cognitio multũ hũane mẽti uiã ſalutis apit:ut per
ipſoꝝ fugã & ſalubrẽ timorẽ introeat adiutoriũ cru
cifixi ieſu & pauptatis eius ĩ qua ſoĩs uictoria dabit
electoꝝ exercitui. Sũt etiã tres alie a meridie:ad ap
iendũ aĩe ieſu tres conditiones exceſſiuas nos illũi
nãtes & incẽdẽtes ĩ ſũmo:quaſi nr̃a meridies:q̃ ſũt
ipſius ieſus ĩtelligibilis charitatiſ ardor:ĩfallibilis ue
ritatis ſplẽdor:& ĩfaſtibilis ſuauitatis dulcor:ſiue io
cũditatis & felicitatis ſapor. Hec ſũt tria illa meridi-
onalia q̃ ſpõſa petit in ieſu dicẽs. Indica mihi ubi cu
bes in meridie. Tres etiã ſũt ab occidẽte:ad apiẽdũ
noſtre peccabilitatis ꝓmptitudinẽ: & noſtre culpa
bilitatis horribilẽ magnitudinẽ:& iuſte punitionis
dolorẽ inẽmiabilẽ. Et qr ciuitas ſeptimi ſtatus ꝓut
in hac uita accipitur: pfecte cognoſcet & apiet oĩa
iſta & iſta cognoſcẽda ĩtroducet electos p ſuos p̄n-
cipales deſignatos ĩ portis:idcirco ĩ quolibet latere
tres porte fore narrãtur. Et qr illa ciuitas erit funda
ta in pfecta uirtutũ quadratura:idcirco dicit̃ ꝙ ciui
tas poſita erat ĩ quadro:& dicit̃ ꝙ lõgitudo ſit eius
cognitio:latitudo ſit eius dilectio:altitudo ſit ĩ deũ
aſcẽſio p grãtiaꝝ actionẽ & cõtinuã laudẽ: hec ĩ ce
leſti patria cõplebunt̃ plene. Nã quãtũ ibi deus co
gnoſcitur tãtũ amatur:& tãtũ ĩ eius laude & grãꝝ
actione aſſurgũt. Quãtũ etiã ꝓlõgantur ĩmortali
eternitate tãtũ dilatãtur in ardẽti charitate & tantũ
hẽnt de dignitatis alto:quãtũ hẽnt de dei cogniti
tionis lõgo:& de ipſius charitatis alto. Pro ſtatu
uero ecclie.vii.huius uite ſignificat̃ ꝙ cognitio di
uinoꝝ tunc nõ erit inſipida & curioſa: ſed ardenter
amatiua & efficaciter opatiua: & in dei regnationẽ
& laudẽ in oĩbus ſurſũ acta:& ad hoc ſolũ ſtudebit
cognoſcere:ut diligat:& ut dilectionẽ ſuã & cogni
tionẽ p opationẽ altã in deũ erigat. Et qr in oĩbus
erit ſecũdũ ſimilitudinẽ ieſu mẽſurata:idcirco dicit̃
ꝙ qui loquebatur cũ ioãne hẽbat mẽſurã arũdineã
aureã:& metiebat̃ ciuitatẽ & portas eius & muros.
Angelus hic poteſt ſignificare ſpũs ſci influxũ: uel
ſinglr ipm ieſum q in eis iſta faciet:uel illũ q caput
erit huius reformationis oĩa mẽſurãs ſecũdũ regu
las uite xp̄i. Et p arundinẽ uacuã & ſonãtẽ ſignifica
tur uacuitas ꝓprii ſenſus & reputatiõis & fragilitas
ꝓnitatis ad malũ: q̃ oĩa plene in ſe ex ſe cognoſcẽt
Sed qr h̄ p ſpũs ſancti ĩfluxũ & xp̄i ieſu meritũ ĩdu
ẽtur charitatis ardore:& ſapiẽtie ſplẽdore:& ualoris
ieſu p̄cioſitate. Ideo dicit̃ hec arũdo aurea:ac p hoc
dignũ ſonũ poterit p̄dicationis emittere. Põt etiã
p arũdinẽ auream intelligi ieſus deus homo:ut in
arundine exinanitiõ hũanitatis: in auro precioſitas
deitatis. Hãc arũdinẽ ſingulariter hẽbũt angli.i.do
ctores illius tẽporis:& hãc ſẽp portabũt ĩ manibus
qr ad mẽſurã cõformitatis uite ieſu omnẽ ſtatũ ci-
uitatiſ ecclie:& portas exẽplaris uite:& murũ regla
ris diſcipline erunt ſolliciti mẽſurare. Et felix ille ſta
tus q in ſua mẽſura.xii.milia repiet: ut duodenariũ
pfectionis donoꝝ xp̄i uite ſibi miſericorditer date
pducat ad millenariũ cõſumationis pfecte. Eſt autẽ
millenarius hic ſtadioꝝ ad repreſẽtadũ qr ſtabunt
excluſis motibus tẽpeſtatũ p̄oꝝ ĩ pace que exupat
omnẽ ſẽſũ. Quod autẽ dicitur mẽſura hoĩs q̃ ẽ an
geli ꝓ futura ſimplicit̃ eſt ueꝝ. Sicut dicit ieſus luce
.xx.ꝙ equales ſũt angelis. Sed ꝓceſſiuo ſtatu illius
ultime ecclie:uult dicere: ꝙ reſpectu noſtre malitie
magis tũc erit ãgelica q̃ hũana. Hec autẽ ſũma pax
deſcribitur:qñ ĩ apitione ſeptimi ſigilli fãctũ eſt ſilẽ
tiũ in celo:quoniã media hora. Nã hoc cõuenit fu
ture glorie q̃ erit eterna:& ideo patet ꝙ.vii.ſtatũ &
eius pacẽ nõ ſẽp accipit ꝓ ſolo ſtatu eterne glie:ſed
ꝓ finali & pacifico ſtatu cõtẽplatiue ecclie. Licet au
tẽ poſt mortẽ antixp̄i ſtatim in uiris pfectis q erũt
porte alioꝝ fiet hoc ſilẽtiũ:nõ tñ cõplebitur ĩ ecclia
illius tẽporis uſq; poſt totũ orbẽ cõuerſũ. Iſtud aũt
ſilẽtiũ erit tranquillitas magna ext̃ioris pacis: qua
eradicatis oĩbus bellis p̄teritis:erit totus orbis ſub
iectus ieſu. Sicut exp̄mit ſeptima tuba: tũc etiã ma
ior erit pacis ĩterioris ſilẽtiũ:ĩ quo toto regno cor-
dis & uirtutum paccato interius fit aſcenſuſ ad con
templationis exceſſum:in quo homo ſilet: & de-
us loquitur anime: & ſui oblita & in ſe mortua eſt
deus facta. Tunc erunt complete prophetie anti
que: que tantam promittunt p chriſtum futuram
pacem. Conflabunt inquit Eſaias ſecundo gladios
ſuos in uomeres & lanceas ſuas in falces:non leua
bit gens contra gentem gladium: nec exercebun-
tur ultra ad prelium. Tunc enim non ſolum cor-
poralia bella ceſſabunt: ſed etiam ſpiritualia errorũ
& ſciſmatum. Et ideo gladios ideſt acumina ĩtelle
ctuum & exteriores exercitationes quaſi lãceas ma
gis longas cõuertent in uomeres ſulcatiuos & re-
uolutiuos paſſionum & dolorum chriſti hominis
& eius uite paſſibilis:& ſue glorie eternalis & in fal
ces meſſorias guſtuum & fructuum immiſſorum
ex iſtis. Principales uero uacabunt ad iſta ĩ alioſ trãſ
fundenda. Et propter hoc nõ immerito dicitur ꝙ
tota ſtrictura muri eſt ex lapide:ſiue ex iaſpidibus
uiridibus & confortatiuis ornatiuis chriſti uite: in
qua ſola erit ſtabilitas & ornatus:ac per hoc tota ci
uitas anime erit quaſi aurum mundum ſimile ui-
tro mundo ideſt charitatis ardor:ueritatis ſplẽdor
& puritatis nitor. De platea autem ciuitatis ſingu
lariter dicitur: ꝙ erat aurum mundum: tanq̃ uitrũ
perlucidum:licet enim uniuerſaliter tunc eccleſia ſit
aurum mundum & uitrum:illa tamen pars que pla
tea eius dicitur ſingulariter dicit̃ uitrũ perlucidũ &
aurũ mũdũ. Nã ſicut p muros ſignificat̃ prĩcipalit̃
malitia martyꝝ ſic p plateã ciuitatis ſignificat̃ cõi-
tas altiſſime paupertatis:que per recollectõnem ſui
ad intima ẽ in medio:ſicut platea in ciuitatis corde

UVA. BHSC. IyR_070

241

Et p latitudinē charitatis ac cōitatē cordis ad omēs
ē platea celo patula:qa cōtēplationi apta:nec iſti uł
illi iſtat domoꝝ appropata:ſed oībus cōis & ī diui
ſa.Et quia hoc ſingularit̄ erit ī tertio ſtatu:iō de hac
platea nō fit mētio:niſi poſtq̄ portas ſtatuit:qa ſta
tim uiris euāgelicis hec platea fundabit̄:pp quod
hūc uerſiculū dixi ſic:Ieſus paup firmatus. Quia ſi
cut ſcđi ſtatus generalis fuit firmitas ī fide dei hūa
nati ieſu.Sic & hic tertius erit firmatus in altitudīe
pauptatis ieſu:que pauptas tūc triūphabit ſup oēs
ſuos īpugnatores:pp qđ h̄ platea a corruptiua mix
tura hypocritaliū paupeꝝ:& pſpicuiſſima & clariſſi
ma contra obſcuritatē erroꝝ pn̄tiū:qa nullus ſinet̄
dubitar̄:qn pfcā expropriatio & pauprimus uſus re
rū ex ardore imitatōis ieſu ſit ei clariſſime aſſimilla
ri.Pro tota uero eccľia illius tpis erit hoꝝ pticipiū:
ut ſit ad modū auri ſolida p̄ciosa & fulgida:& ſine
duplicitate & fraudulētia ad modū uitri patula:ac p
hoc mutua charitate multū erūt unita corda:& ſibi
luicē clara.In eccleſia uero btōꝝ oīa oībus erūt mu
tuo pura & apta.Dicit aūt.Et tēplū nō uidi ī ea: ad
oñdendū ꝙ ipſa ſecūdū ſe totā nō ptiaľr uidebitur
tēplū dei:quia ubicūqꝫ fuerit ī ſe & ī oībus creaturis
uidebūt̄ deū ſpeculari & meritū & gloriā xp̄i hoīs
intra radicales pfectiōes dei ītroeūtes:& ītra ītima
merita & ſublimia p̄mia xp̄i hoīs quaſi ī tēplo cor-
dialis cōſecratōis ipſoꝝ totā btīſſimā trinitatē iugi
ter cultu latrie colēt:pp quod dr̄:dn̄s deus op̄s tem
plū illius ē & agnus. Attēdēdū aūt ꝙ pp hoc ꝙ
dicit.Tēplū nō uidi ī ea quo ad gloriā btōꝝ:iā pa-
tet ꝙ nō erūt ibi materialia tēpla:ſed uult dicere ꝙ
p̄ncipalis gľia eoꝝ ī qua deū eternalit̄ colēt:erit alie
natio reſpectus a ſuo ,pp̄o bono uel appropata glo
ria:nec hoc reſpectiue aliqd magnū īputabūt.q. tē
plū:ſed totalit̄ aſcribūt̄ ad fruēdū & gaudēdū de ī-
finitate gľie dei ī ſe:& de īeſtimabili gľia xp̄i hoīs
ī hoc ſtatuēte ſuū ſūmū bonū & fructū quo fruct̄.
.ſ.ꝙ ſupīfinita trinitas ē ī ſe ſupinfinite īfinities īfi
nitiſſima & ſupmilies ſup oēm btītudinē ſupſūme
btā:& ꝙ hec oīa ſupra q̄ pōt eſtimare oīs uera crea-
tura ſūt hoīum aſſūptio ieſu cōicata p grām & glo
riā uniōis:ī quo ubi ſe ſentiūt eē qđ ſūt:ſicut ī prio
corde & capite.Et ſcđm hoc ſcđm ſiľitudinē ī uita
iſta facit ī aīa pauptas altiſſima:mō quo tibi eā ī plu
ribus capitulis tetigi ſupra:pp qđ dicit Ioānes uer-
ba p̄dicta. Attēde aūt quō totā tpalē cōſecratio-
nē aīe:tā hic p grām q̄ ī futuro p gloriā:poſt btīſſi
mā trinitatē attribuit agno ieſu:qa ī eo ſumus qđ
ſumus.Dicit aūt ꝙ ciuitas n̄ eget ſole neqꝫ luna:qa
ī futura pr̄ia nō erit neceſſaria ſcriptura noui uel ue-
tīs teſtī:qa ī mediate figet aſpectū ī ipſū luīs fōtem
btīſſime trinitatis & ī gloriā hoīs ieſu xp̄i: ī quo &
p quē radicabit̄ ip̄oꝝ ſubalis gľia:ſicut & ī ip̄o nūc
radicat̄ grā:n̄ qn fōtē btīſſime trinitatis uideāt īme
diate & plene ſcđm pportionē grē eis cōmēſurate
ī xp̄i charitate & morte:ſed ꝙ ad illā btīficā uiſionē
hierartice purgabit illuīabit: & pficiet oīa ſua m̄bra
p cuius hierarticū miſteriū & ītrīſecatōnē ad gloriā
hūanitatis ieſu fortius:clarius:feruētius:ſuauius:fe
rent̄ ī gloriā btīſſime trinitatis.Et hec cōnexio erit
totius illius cītatis btē hierartice ſcđm gradū ī quo
ī xp̄i miſtico corpe locabūt̄:pp qđ dicit: ꝙ claritas
dei illuīabit illā:& lucerna eius ē agnus.Nota ēt ꝙ
ſcđm qd ea q̄ hic dn̄r fuerūt uerificata ī eccleſia p̄mi
ſtatus: qa n̄ ē artata ad unū corpale tēplū uetīs ſyna
goge:nec cerimōiali lege tanq̄ luna & pphetiis de
xp̄o uēturo tāq̄ ſole eguit:qa xp̄ſ & eiuſ doctrīa ubi
qꝫ ē eius:tēplū & deitas lux ſolaris ē eius:& hūani-
tas lucerna lucēs & ardēs ī frigore noctis huius. In
eccleſia aūt ſeptimi ſtatus huius plenius cōplebit̄:
ita ut multis doctrinis p̄oribus n̄ egeat:p eo ꝙ per
cōtēplatōis exceſſū abſqꝫ myſterio exterioris uocis
& libri docebit eā ſpūs ieſu oēm ueritatē neceſſariā
ad ſalutē.Nec ex hoc ītelligo ꝙ oēm uſū tpaliū uel
exterioris doctrīe ſcripture & ſcōꝝ ſacramētoꝝ abii
ciat:ſed nūc paucioribus erit cōtēta libris & uerbis:
qa uerbū abbreuiatū faciet dn̄s ſup t̄rā: qđ frāciſco
fuit ī regula ſacra pmiſſū:un̄ nec fuit ſibi cure de tā
ta loquacitate uerboꝝ. Quod aūt iſta lux circa fi
nē ſeculi creſcat:greg.li.ix.moꝝ.docet exp̄ſſe ſuper
illud Iob.ix.Qui facit arturū & oriona & hyadas:
ubi multa dicit:& poſt uergēte eni mūdi ſine ſup-
na ſapia pficit:& largius cū tpe excreſcit:hic ioāni
p̄ori pte reuelatōis āgelus dicit. Signa que locuta
ſūt.vii.tonitrua:cui tn̄ ī eiuſdē reuelatiōis termīo p̄
cipit dicēs.Ne ſigueriſ uerba pphie huius:ps qppe
r̄uelatōis an̄rior ſigificari p̄cipit̄:t̄mius phibet̄:qa
qcqd ī ſcē eccleſie initiis latuit finis quotidie oñdit̄
In illo ergo lumīe gētes āmbulabūt:& reges terre af
ferēt gľiam ſuā & hōrē ī illā:qr tūc ſcđm dan̄.r̄gnū
qđ ē ſubter celū oē dabit̄ ppľo ſcōꝝ altiſſimi:tūc &
porte nō claudēt̄:qa patebūt uiſcera mīe oībus uo
lētibuſ ad xp̄i grām ītroire.Nox ēt prioꝝ erroꝝ:uł
aduerſitatū:aut tpaliū qbus noua babylō extitit ne
buloſa ſeu tenebroſa n̄ erit illic:nec ītrabit ī ea aliqd
coīqnatū ī ſpurcitiis & ſymōiis & pōpis faciēs abo
miationē ſpūali guſtui & affectui elcōꝝ & menda
ciū duplicitatis fallēs ītellectū niſi q ſcripti ſt̄ ī libro
uite agni:hoc pro tāto ueꝝ ē:qa n̄ tūc erit tāta mul
titudo reproboꝝ ī illo pacifico ſtatu:& ī oībus iſtis
opportet ſuppleri:ꝙ iſta n̄ erit ibi ſicut p̄us.Alias āt
dū hic uiuit̄ qlibet ſtatus hēt defectus ex ſua fragili
tate puenīētes & nūq̄ erit plene pegrīa eccľia a re-
probis ſepata.Sed hec oīa p uita btā ī plēitudīe cur
rūt. Per fluuiū aūt aque uiue ſplēdidū tāq̄ criſtal
lū pcedentē de ſede dei & agni ī medio platee eius
pro uita pn̄ti ſignificatur impetus ſplendidiſſime
trinitatis & perſonalium originum & pprietatum
diuini eſſe & mirificentie gratie unionis perſonalis
naturarum magna & ineſtimabili precellentia di-
gnitatis eius & ſtatus ſui:& ſublimes prerogatiue
dignitatis materie ſacratiſſime uirginis matris agni
que oīa abūdanti īpetu ſup latitudinē charitatis illi
us unice eccľie diffundēt̄:& maxīe ſup illos q ut di

UVA. BHSC. IyR_070

ctū ē erūt platea eiuſ q.ſ.p altiſſimā paupȝtatē eſt illi
us ſtatus pfectio principalis.Lignū aūt uite quod
ex utraqȝ pte flumis p ſingulos menſes pfert. xii.
fructus:hec ē uita xp̄i ieſu tā paſſibilis q̄ eterna:& h̄
ē utraqȝ ps fluminis.Siniſtra mala que ptulit: dex-
tera pmiaque poſſidet & ad que introducit.In utro
qȝ aūt ieſus occurrit nobis i mira dulcedie nos refi-
ciens fructibus ſue uite dū in prima nos uirtuoſe re
format:in ſcda pte glorificat.In huius ligni ſicut di
cit ezechiel folia ſunt ad medicinam : & fructus ad
ſatietatem:folia ſunt xp̄i uerba & eius ſacra : tū qa
ueritate uireſcūt:tū qr fructū bonoꝝ opeꝝ ſub ſe p
tegūt.Sacramēta etiā xp̄i ſūt folia:quia ſua ſiſitudie
fructus gr̄e cōſignificant celāt & arborē eccl'ie or-
nāt ſcdm ſtatū glorie & etiā uie:una ps flumis ſup
ma ē dignitas diuinitatis:alia ifirmitas hūanitatis
que ibi eſt glorioſa.Ita qȝ in btis una ps fluminis ē
glorioſus aſpectus corporis ie.ſu.Alia ps btificus aſ
pectus diuinitatis eius & gr̄e in xp̄i ieſu aīam redū
dantis. Attēde aūt quō bn̄dictus ieſus ſciſſime
ciuitati dei tā pegrine q̄ regnāti ē oīa.Ipſe fundam
tum ipſe murus:ipē platea & porta:ipē tēplū:& oīs
edificatio glorioſa.Ipſe ſplēdidus fluuius:ipſe flu-
minis ripa:ipſe lignū uite & fructus uiuificus duo
denus.Ipſe arūdo aurea mēſurans oīa:ipſe rector &
regimē & cibus & refectio:& oīum plēitudo: q ſin
gulariter agnus uocat' quia i ſūmo cōditiōis ſplen
dore:& inocentia & manſuetudine erit iuge holo-
cauſtū oblatiōis uiuifice i cordibus oīum iugiter ſe
offerens ſup altare ſue pſone eterno pr̄i: & ſibi ipſi
cuius holocauſti forma tūc electoꝝ cordibus imp-
metur.Dr̄ aūt.xii.fructus afferre p ſingulos menſeſ
.i.p ſingulas uite ſue cōmēſuratiōes pticulares que
utiqȝ ſūt.xii.quaſi āni ſolaris ſue refulgentis uite &
dignitatis excelſe. Attende aūt qȝ ſicut p.xii.fru-
ctus ſignificat' ſupabūdans refectio:que ex rumina
tōe xp̄i opeꝝ & ſtatuū orit'.Sic & p.xii.mēſes ſup-
abundās & pfecta multiplicatio cōſideratōis uite ie
ſu:q̄ miris modis & magnificis conſiderāda diſtin
guit':ita qȝ p menſes huius.xii.pn̄t cōſiderari.xii.p̄
rogatiue & cōditōes in quibus xp̄i ieſu ſtatus & ui
ta diſtīguit':quod licet poſſit fieri multis modis:ad
pn̄s tn̄ ponamus has.xii.ſectōes quaſi.xii.menſu-
ras & mēſes:que ſūt pclaritas orgis:humilitas con
uerſatōis:celſitudo uirtutis:plenitudo pietatis:cōfi
fidentia i piculis:patiā i iniuriis:conſtātia i cruciatu
uictoria in cōflictu:reſurrectiōis nouitas:aſcenſiōis
ſublimitas:iudicii equitas:regni eternitas. Nā i his
.xii.ſue uite ſtatibus:que in.xii.mēſibus a pīna ori-
gīe p pceſſū creature:nr̄am aſſumēdo:redimendo:
explicādo:reformādo:expurgādo:btificādo natu-
rā: quaſi ab eodem puncto in idem ſolaris curſus
perfectionis ieſu quaſi in pfecto circulo terminat' .
Licet autē has aliqui ſectōnes uocent fructus:nos
menſes noīare maluimus:utrūqȝ tn̄ diuerſis reſpe-
ctibus rationabiliter dici poteſt:quibus .xii.menſi-
bus qbus ſingulis fructibuſ duodenariuſ adaptat':
qa ex cuiuſlibet ruminatōe mens ſupabūdant' refi
citur:& cū duodecies.xii.faciat centū.xliiii.q̄ ē nūe
rus margaritaꝝ que cōtinēt' i portis:quaſi.xii.prin
cipalibus uiris apoſtolicis huius ſtatus t'tii.p quos
utriuſqȝ teſti cōcors itelligentia apit'.Idcirco dat' i-
telligi ſupabundans refectio & multitudo guſtuū
xp̄i uite:que ſingulariter debet in hoc ſtatu iocūdiſ
ſimo & feliciſſimo abūdare.Quia uero utriuſqȝ ſta
tus pfectio tā celeſtis pr̄ie:q̄ eccleſie cōtemplatiue:
ſiue ſexti uel ſeptimi ſtatus multū humanā uirtutē
& intellectū excedit:ac p hoc difficilē ipfectoꝝ in-
tellectū ad credēdū reddit.Idcirco angelus tam hic
ubi ē cōſumatio ſeptimi:q̄ in ſexto ubi eſt nouitas
noui cōnubii bis pcipit ſcribi qȝ hec uerba uera ſūt.
Et qr h̄ pmittunt':maiora idcirco addit:hec fideliſ-
ſima & uera ſūt.Et quia non pōt humana rōne co
gnoſci:idcirco p angelum i diuino lumine nūciat':
tam p illū q reuelauit ioā.q̄ p uiros angelicos : per
quos reuelabūt' mūdo.Premittit aūt qȝ oē maledi
ctū nō erit āplius:& illa alia que dicūt' in hac parte:
que plene cōplebunt' in eterna requie.In hoc autē
uite ſtatu ſeptio pcellenter abūdabūt bona pdicta
reſpectu prioꝝ ſtatuū:& maxīe reſpectu ſtatus ma-
gnificētie babylonice meretricis:que in maledictis
& adulteriis mōdane opulentie & pōpe:in qbus re
gnabat dicebat ſe ſingulariter ſponſā agni & regni
ipſius magnificentiā honorare : cum tn̄ ipſa fuerit
adulteraliter iuncta oībuſ maleficiiſ miſtici antixp̄i.
Et quia quanto plus creſcet diuini luminis claritas
tanto plus creſcet uera & profunda humilitas.Idcir
co tā hic q̄ ſupra dr̄ ioan.uoluiſſe profundo caſu an
gelum adorare:& fuiſſe phibitus:tū quia mira erit
reuerentia filialis ſubditorū ad platos:& pploꝝ ad
clericos tunc uiros euangelicos:& ipſoꝝ maiorum
mira cōdeſcēſio:& cōformis hūilitas ad ſubiectos:
& in hoc erit ſcē humilitatis concertatio:qa quātū
erit ex ſe ſemp pōpā honoris maiores refugient:&
inferiores quāto maiora ſcitatis ſigna uiderint i eis
tanto magis ipſos honorare curabūt. Quia uero
taliū predicatio tūc erit apta & nuda:idcirco ſingu
lariter dr̄ pceptū ioanni.Ne ſignaueris uerba phie
huius libri.Et rō reddit':quia h̄ eſt ultimus mundi
ſtatus:in quo ad fulgorē celeſtis pr̄ie appropiquat'
p quo dicit.Tp̄s eni ppe ē.Et alia rō reddit':qa ta-
liū reuelatio ſicut ē utilis iuſtificatōi ſcōꝝ i patia ad
uerſoꝝ i plena mūdificatōe oīum cogitatiuū.Sic p
accidēs facit reprobos i irā excandeſcere:ut āplius
uelit ſcōꝝ uitā expugnare:& ſuis carnalibus ſordi-
bus miſerabilius iacer':p his duobus malis i repro
bis occōnal'r ſecutiſ dicit.Qui nocet noceat adhuc
& q i ſordibus ē ſordeſcat adhuc.Et p electis ſub-
dit duo bona pdicta:& q iuſtus ē iuſtificet' adhuc.
Et qa finis hoꝝ nō ē uſqȝ poſt cōſumatū iudiciū in
quo utriſqȝ ſcdm merita rn̄debit':idcirco ſeq̄t'.Ecce
uēio cito &c. Et ēt qa tūc ſingul'r uicius & magni
ficus aduētus iudicis pdicabit' mūdo:qr ad illiuſ ſo
lā cōſumationē accedēt.Et ē ēt rō:qa oībus ſcīs:i-
mo & ipſi filio dei ieſu magna fuit cura de cōditio
nibus iudicii:& precauendo iudicio predicare. Sed

UVA. BHSC. IyR_070

babylon meretrix:q̄ totam ſpem ſuá ꝑ opa uidet̄ ponere i hac uita:nō pōt ſui ruiná nō ſolū credere: ſed uel noīari leuiter audire. Iuſtū ē ut ipſa dānabili us ꝑcipitet̄ incauta:pp quod cū ſupra dē dānatiōe eius agit̄:dr̄ iudex ieſus ipſi ut fur uenire. Quia uero in ſeptio tēpore poſt mortē antixp̄i fortiſſime legabit̄ ptās ſathane:beſtia & pſeudo ꝓphis dānatiſ idcirco ſupra.xx.dictū ē ꝙ angelus fortis deſcendit de celo hn̄s clauē abyſſi & cathenā magnā i mãu ſua & apphēdit draconē &c.Ex tāta eni diffuſione gr̄e xp̄i:quaſi ágeli deſcēdentis de celo legabit̄ antonomatice ptās diaboli: ne reſpectu illius ſtatus poſſit tēpeſtare eccl̄iam:& eā ſeducere:ſicut i ſex ſtatibus reliqs noſcit̄ potuiſſe:& ideo hec uiſio q̄ pōitur Apoc.xx.de alligatōe ſathane pōt eē finis ſexte uel ꝑncipiū ſeptie:uel i alio r̄ſpectu pōt eē p ſe una uiſio de cuiuſ expōniſ uanetate ꝑtereo. Sed n̄ notat̄ ꝙ ligatio ſathane pōt ad tria tpa diuerſa rōne referri. Nā prio ad tp̄s mortis xp̄i ne poſſit ſcōs pr̄es i inferno ãplius detinere:nec illuc deducere morientes:& ne poſſit ſic ipedire cōuerſionē gentiū ad deum:ſicut ꝑus fecit a pricipio idolatrie uſq; ad xp̄m Scd̄o pōt referri ad tp̄s expulſiōis idolatrie de orbe p̄ cōuerſionē cōſtantini ſcē.Ex tūc eni nō pōt ſeducere gētes ad colēdū demones & idola ſicut prius. Tertio pōt referri ad tp̄s mortis antip̄i:ex tūc enim legabit̄ ne poſſit ipedire cōuerſionē iudeoꝝ & orbis. Scd̄o notādū ē quid ſit ſathane ligatio ul̄ ſolutio:& utrū ſit ſolus ligatus reſpectu ꝑdeſtinatorū:& ſolutio eius reſpectu finaliter dānatoꝝ.Aug. de hoc.xx.de ciui.dei ca.viii.dicit ꝙ ex ꝑdeſtinatis in illā eternā dānationē nullū ſeducit:& ad hoc alligatus ē:ut nō ſeducat gētes in qbus eccl̄iam ꝑdeſtinatoꝝ dn̄s ordiauit:nec eius ſolutio erit ad hoc ut illā ūq̄ ſeducere poſſit de qua dictū ē. Nouit dn̄ſ qui ſūt eius:& iō reſpectu illoꝝ dr̄ alligatus i certo tpe:quia i illo nouat̄ ieſus i aliqbus i̅firmis electis nō eſſe uirtutē p quā eius ptāti ſolute poſſēt reſiſtere:& ne illos ſeducat miſericordit̄ ligatus. Quādo uero ſoluet̄ talis ꝑparabit̄ predeſtinatoꝝ eccl̄ia.cū qua illi belligerandū ē:ut uinci tāto eius ipetu inſidiiſq; nō poſſit.Deide reddit quattuor rōnes quar̄ tūc ſoluet̄:prima qr nunq̄ ſolueret̄ minus apperet eius maligna potētia.Scd̄a qr minus ꝓbaret̄ ſcōꝝ patia.Tertia qr minus cognoſceret̄ dei ſapiētiſſima ꝓuidētia:q tā bene tāto eius malo eſt uſus:nūc infrenādo nūc ſoluēdo:ſicut electoꝝ expediuit honorabili uictorie & ſaluti.Quarta ut magis exultet dei ciuitas i recognita ſui ꝑceptoris mia:cuius gr̄a tantū ſupauit i̅ſultū.Eſt & alia rō:quā tetigit Io.cū dicit q in ſordibus eſt &c.Et q ſcūs eſt &c.qa tūc uel alias ſoluit̄:& ut firmēt̄ honorabiles uictorie electoꝝ pugilū:& ut dignū eſt p eū fiat grādior excecatio & ruina reproboꝝ. Sciendū aūt ꝙ reſpectu huius uite nūq̄ eius tētatiua ptās ſic ligat̄ uel ſoluitur:qn ſub mēſura a deo prefixa:ꝑut ordini ſue diſpōnis eterne expedit moderatur.Et licet eius ptās quo ad finalē ſeductionē ſolū ꝓ electis a mero do no dn̄e mie & xp̄i gr̄e ſit ligata:qa n̄ ꝑmittit̄ i eos q̄tū uellet ſeuire:& in oē genus ſceleꝝ precipitare: & quo ad aliqd ꝓ tanto ē reſpectu electoꝝ ſoluta: qa eos intermedio curſu uite ſepe ad horrēda ſcelera agēda ſeducit.Illud ergo tēpus i quo minus ſeuire ꝑmittit̄ dr̄ eius ligatio:& illud i quo magis ſolutio ipſius.Per cathenā aūt magnā in manu: ſignificat̄ magna dei ptās ſcīs āgelis & eccleſie ꝑlatis tūc tpis tradita:ligatiua & frenatiua diaboli ne poſſit i̅pedire illū ſtatū:quē tūc deus i eccleſia formare diſpoſuit.Per abyſſū aūt in quā diabolus claudit̄ deſignat̄ ſcd̄m aug.inumerabilis multitudo ipioꝝ ꝓfunde malitie:q eccleſiā dei ꝓfundant. In qbus dr̄ miſſus:nō qr prius nō eſſet in eis:ſed qa excluſus a credentibus ex eoꝝ ptinacia & reſiſtentia nono numeri gr̄e oriētis atrocius a diabolo agitant̄: uel per abyſſū deſignat̄ iterior ꝓfunditas male uolūtas diaboli itra quā coartat̄ & ligat̄ a deo ne ꝓ libitu poſſit ſe ad exteriora nocumēta effundere:ac p hoc tanto magis iabyſſat̄ in pena fremētis iracūdie ſue q̄to plus ſe abiectū uidet i hoc ꝙ nō pōt homūciculos ad ſua mala attrahere:ſed ab eis uiliſſime cōculcat̄.Nota ꝙ nō ſolū dicit ꝙ claudit:ſed etiā ꝙ ſigillauit ſup illū.i.ſigillū clauſure appoſuit:tū ad deſignādū iuiolabilē huius clauſure firmitatē: tū ſcd̄m Aug.ad deſignādū huius clauſure ſecretū: p quod deus uult eſſe occultū.Sicut ē de ꝑdeſtinatōe:a quibus ē finaliter ligatus:& i quos ꝓ ultia reprobatiōe ē ſeuire ꝑmiſſus.Sigillū aūt & ligatura pōt dici uniuſcuiuſq; ſtatus pfectio:ſcd̄m quā i obſeruādo claudit̄:uel uiolādo diabolo apit̄.Nā obſeruātia ſue regularis pfectōiſ ſiue ꝑceptoꝝ i ſtatu minoꝝ ē certū ſigillū diabolo i quo ab illis ſeducēdis ſe cognoſcit excluſū.Ecōtra relaxatio & uiolatio debiti ſtatus ē tā ſibi q̄ aliis ſignū certū:ꝙ ad eos ē ſeducendū ſolutus. Nota etiā ꝙ nō dicit:ut nō tentet: ſed ut nō ſeducat:qa ſcīs tentari & exerceri p diabolū ad coronā ē utile:nō aūt ſeduci & i tētationē induci.

Nota aūt.iii.ꝙ mille ános ligatōis eius ſcd̄m diuerſos diuerſa dat̄ itelligētia.Aug.eni.xx.de ciuitate dei ca.vi.dat duplicē itelligentiā huius millenarii:uno mō ꝙ mille āni ſumūt̄ ſynodotice ꝓ parte ſexti millenarii annoꝝ q ſcd̄m tranſlationē.lxx.interptū currebat ipſe aug.ut eius ſextū millenarium quaſi poſt ſextū diē ſequeret̄ ſabbatū reqei eterne. Et ut itelligas qd uult dicere aug.opinatiue uidet̄ ſentire:ꝙ mundus tm̄ ſex mille ānis deberet durare : ſecundum denarium dierum primordialium operum.Et quia ſequendo litteram ſeptuageſima ipſe erit quaſi in principio millenarii ſexti:in cuiius fine credebat tentationes ultimas & conſumationem ſeculi euenire.Idcirco ad hunc ultimum millenarium uidetur ligationem & ſolutionem ſathane adaptare : & ſecundum hoc iam eſſet ſtatim in ianuis finis mundi.Et ſecundum aliā cōputationē cronicarum iam forte eſſet tranſactus ille punctus tpis.Quā opinionē tempate a doctore dictā aliq cū ſuis cōputatōibus nimis ꝑcipitāt̄ affirmāt. Nā

UVA. BHSC. IyR_070

qa ñ erat dubiũ in eius mente:ideo ſtatī dat aliã ge
neralē ſenſũ:dicēs aut mille ānos ꝑ oībus ānis hu
ius ſeculi poſuit:ut pfecto nũero noteť ipa tpis ple
nitudo:& adducit ad hoc ſiľia de ſcriptura. Quidā
uero opinatie dicũt:ꝙ ſumēdo ligationē ſathane a
tpe expulſiōis idolatrie p cōſtantinũ:ille millenari
us cōcordat cũ mille.cclx.ānis māſiōis mľieris i ſo
litudie gētilitatis:ſeu cũ mille.cclxxx.quos pōit da
niel a tpe abominatōis & deſolatōis iudaice facte i
xp̄i morte.Nā ꝑut i cronicis ſcribiť.Anno dñi.ccc.
xxxiiii.obiit ſcūs papa Silueſter:q.xxxiiii.ānis p̄fue
rat:quo tpe facta ē diaboli ligatura. Si igiť. xxxiii.
ānos uel quattuor ānos q̄bus uixit excipias: ſunt a
morte ſilueſtri finiti mille āni:tpe quo ſolutus dia
bolus malā beſtiā de qua ſupra dictũ ē i ſilueſtri ſe
de locauit:& ſcđm hoc finis hoꝝ mille ānoꝝ non
pōtť i ultio exterminio gog:de quo ca.eodē apoc.
ſcribiť:ꝙ in fine ſeptimi ſtatus añ iudiciũ erit exter
miniũ ſcđm ſniam magis lrālē:ſed nihilominus p̄t
tribulatio q̄ nũc inſtat deſignari etiā ſcđm iſtos per
gog:qr p ip̄m pōt ītelligi multitudo adherentium
tā antixp̄o miſtico q̄ apto:i quibus ptās diaboli i fi
ne q̄nti & ſexti p̄ncipio ē ſoluta. An āt ſeptimuſ
ſtatus de quo nunc ē ſermo:q a morte antixp̄i uſq̄
ad gog nouiſſimũ durat:hēat ad lrām mille ānos:
hoc penitus ignorať.Nā licet ut dictũ ē ſupra non
ſit mihi dubiũ ꝙ hēbit ſuũ notabilē ſtatũ:tñ igno
ro eiuſ modũ & terminũ.Et dico ſicut dicit.Ioachī
in.ii.lib.cōcordie:ubi oñſo quare ſcđi ſtatus genera
tōes quadragenario nũerant̃ duabus additis:ſic di
cit.Sane tertius ſtatus cuius initia p̄ſto ſũt numerũ
q̄nquagenariũ ob magnā iubilei libertatem requi
rit ſed numerum dierum uel menſium illarum ge
nerationũ penitus ignoramus.Itē libro.v.unũ di
co:ꝙ myſteria tertii itellectus ſubtiliora ſũt myſte
riis p̄mi:neſcio utrũ tēpore tertii ſtatus ſint eo mō
breuiora tpibus ſcđi:quo tpe ſcđi breuiora fuere tē
poribus p̄mi:licet i opibus nō diſcordent.Et ita q̄
uis ſicut ē nobis ꝓlixitas dubia:ita & breuitas ſit i
certa:ut deo ſoli ſup hoc magiſteriũ reſeruet̃:& ali
quātulũ ſupra dicit:ꝙ ſicut zacharias pr̄ ioā.inť ſy
nagogā & eccleſiā conſtitutus p̄dixit utiq̄ ſaluato
ris adeſſe p̄ñtiam.Sed ea q̄ xp̄s erat facturus:non ē
ſeriati ītimare pmiſſus.Sic & nos q̄ iter ſcđm & ter
tiũ ſtatũ cōſtituti ſumus:multa q̄dē de tertio ſtatu
cotēplari pmittimur:ordinē uero rei iuxta numeꝝ
& diſtictionē opeꝝ aſſignare neq̄mus:ħ Ioachim.
Quidā tñ ſequēdo hebraicā ueritatē: que ab adam
uſq̄ ad xp̄m pōit circiter quattuor.M.ānos opina
ti uidēť ꝙ circa finē ſexte diei in toto uniuerſo deuſ
pficiet opus ſuũ:& ſequeť ſabbatũ eterne glorie in
quo deus cũ ſāctis ſuis requieſcat ab opibus huius ui
te.In hoc cōcordare uideť cũ ſupradcā opiniōe Au
gu.quo ad tp̄s duratōis mũdi:ſed i decurſu p̄terito
rũ tpoꝝ diſcordat hebraica ueritaſ a.lxx.quos ſeq̄ť
aug.Huic ēt opioni cōcordat dcm̄ ātiquoꝝ ſynago
ge:q dixerũt duo milia ānos eſſe ante legē uſq̄ ad
abrahā:& duo milia ſub lege:& duo milia ſub meſ
ſia:& ſic ſcđm trinā legē nature ſcriptuř & grē: tres
binarii millenarioꝝ accipiũť in ānis ſcđm myſteria
btiſſime trinitatis. Scđm hos aũt de ſexto mille
nario reſtant circiter ſeptingēti āni:q numerus ſa
tis cōgruit tertio generali ſtatui mũdi ſp̄ũi ſcō ap
propriato:q in ſuis donis i lib.apoc.multũ deſcribi
tur ſeptiformis.Et ſi inciatio tertii ſtatus aliqualiť
ſumereť quaſi ſeiaľr a tpe quo ſp̄ũs xp̄i magnos ex
ercitus xp̄ianoꝝ fecit trāſire in terrā ſcām:& īnume
rabilibus ſaracenis occiſis reſtituere hierľm cultui
xp̄iano:a quo tpe ordo ciſtercienſiũ:tēplarioꝝ ho
ſpitalioꝝ gradati i eccľia icepiſſe dicũť:tñ cũ predi
ctis ſeptingentis ānis.M.uel nongēti āni uidenť i
pleri. Si etiā ſolutionē ſathane reſpectu tēpoꝝ anti
xp̄i ichoes a tpe illo i quo ſub q̄nta tuba ſtella de ce
lo cadēs apuit puteũ abyſſi:ex quo cepit ſtatus de
ticalis & monachalis abuti diuitiis:tũc a xp̄i reſurre
ctiōe uſq̄ ad tp̄s illud ſũt circiter mille āni:i quibuſ
ſancti dicũť regnare cũ xp̄o.Multa circa hanc ma
teriā dicit Ioachi i libro de ſemibus:iueſtigās finē
tēpoꝝ a radicibus lraꝝ:prediciti tñ q ſũt illius opinī
onis ꝙ ſeptingēti āni uľ circa dicũt :curſui tertii ſta
tus mũdi adaptāt ad hāc numeꝝ mediā horā ſilē
tii ſup aptiōe ſeptimi ſignacľi ſcriptā.Volũt enī ꝙ
iſtud tp̄s ſit quaſi mediũ reſpectu illius in quo de
currit eccľia plēitudis gentiũ:que in fine tertii de
cimi cētēarii p beſtiā ē corrupta. Dicũt ēt ꝙ ex hoc
nō opportet ſcire diē uel ānũ aduentus xp̄i ad iudi
ciũ:qa ſub ipſis numeris generalibus nō explicanť
minutie dieꝝ menſiũ:uel ānoꝝ:que q̄dē uariis my
ſteriis diuerſificant̃ ad claudendũ īdignis p̄cioſos
& p̄ũctales termios iudiciorũ generaliũ dei. Dicũt
etiā ꝙ ſi dies.i.āni duo milia.ccc.danieľ īchoenť a
cōculcatōe ſāctuarii fcā p antiochũ:a qua daniel ui
deť ibi ichoare:ex tũc enī uſq̄ ad ortũ xp̄i ſũt circiť
āni.cc.& uſq̄ ad finē huius.c.nr̄i ſũt mille q̄ngēti:
& ſic p̄ter cētenariũ uite crucifixiōis xp̄i uite a fran
ciſco uſq̄ nũc:q p lrām.x.figurať ſcđm ioachī īſta
rēt ſeptingenti āni ꝑ hoc tertio ſtatu mũdi.Adhuc
aũt durat.c.x.lre:& nō trāſierũt de eo niſi.liii. anni
quod patet ſcđm cōputationē ioachī i lib.de ſemi
bus lrarũ:& ſcđm hoc a cōculcatōe facta p ātiochũ
uſq̄ ad ueſpam huius ſcľi & mane futuri ſunt āni
duo milia tricēti. Hec breuiť recitaui nihil hñs cer
tũ:ſed ut poſſit aliquaľr appareť:ꝙ hic ſeptimus ſta
tus hēbit ſuā ꝓcelationē in numero ānorũ ſapiētie
xp̄i ieſu noto:mihi aũt oio īcerto. Et q̄ñ i magnis
corruptōibus erit mũdus ut dictũ ē ſupra:q̄ñ illa ſo
cietas gog.caſtra ſcōrũ & ciuitatem dilectā ipie ex
pugnabit:quorũ horrēda malitia ieſũ uēire ad iudi
ciũ ꝓuocabit.Circa aũt recitatōeſ ānorũ ex aliis cro
nicis:q̄ ex textu ſacre ſcripture:de quibus hic & ali
bi i hoc lib.ex diuerſis eſt ſermo:nihil itendo teme
re aſſerere:pp mirabilē falſitatē taliũ hiſtoriarũ:que
etiā doctores p̄cipuos uidenť alñ decepiſſe:ſed re
cito qđ aliq̄ñ uľ probabile:ut ſic q̄ātũ fas eſt ue
ritas temporum colligatur. Quid autem ſigni
ficet cōgregnatio ſanctorũ cũ xp̄o p mille annos

UVA. BHSC. IyR_070

pfectos:excluſo illo brutali errore cyliarcaꝝ:de quo
dicit Aug.xx.de ci.ca.vii.dicendū ꝙ ſignificat tam
regnū grē:quo ſcī dū hī uiuūt:ſpālit̄ ſ̄gnāt cū xp̄o:
q̄ regnū gl̄ie in quo ſancti ante reſuſceptionē ſuo-
rū corpoꝝ q̄etant᷑.In hac ergo ciuitate req̄etionis
pfecte ī altiſſima pauptate & euāgelica pfectiōe fir
mata:fac nos interim pie ieſu requieſcere:& ab inſi
diis diaboli ſeducētis nos miſericorditer protege:
ut ſecuri poſſimus tremendū iudiciū:ī trāq̄lla pace
conſcie & contēplationis celice expectare.

Ieſus teſtis ueridicus.Cap.xiii.

Iiſſimus ieſus q̄ in ſue cōuerſatōis exēplo oī
bus ſe uiā miſericorditer fecit:& in eterno p̄
mio ſe uitā btīs oñdet:in oīum generali iu-
dicio ueritatē ſe patenter oībus iudicio demonſtra
bit.Et quia uiuens ī carne tria ſingulariter futura p̄
dixit.ſ.uniuerſale iudiciū:cōmotionē omniū uirtu
tū celeſtiū:& turbationē inferioꝝ:& uniuerſalē re-
ſurrectionē oīum.Idcirco hec tria dicūt᷑ ultimā oī
um cōſumationē p̄cedere:ſiue maloꝝ ī reduſione
penaꝝ:ſiue electoꝝ in locatōne celeſtiū ſediū:& iō
tria predicta ī hoc ca.pſequamur. Circa aūt uni-
uerſale iudiciū hī ſciri opportet:ꝙ iuxta atteſtationē
ieſu ē oīno futurum:in quo deus p dn̄m nr̄m ih̄m
xp̄m iudicabit uiuos & mortuos:bonos & malos
ſcd̄m exigentiā meritoꝝ.In hoc aūt iudicio fiet li-
broꝝ aptio:q̄bus merita & demerita uniuerſoꝝ ſi
bi ipſi & inuicē īnoteſcent:faciente hoc uirtute illi-
us libri uite.ſ.ieſu uerbi miſericorditer īcarnati:qui
in forma diuinitatis nō uidebit᷑ niſi a bonis:in for
ma uero hūanitatis ī qua & ſniam pmulgabit uide
bit᷑ tā a bonis q̄ a malis:licet in eadē forma terribil᷑
apparebit reprobis:& blandus electis:quoꝝ oīum
rō pōt ſumi:ꝙ ſicut op̄s ieſus oīa ſecundū altitudi
nē ſue uirtutis pducit:ſic ſecundū rectitudinē ueri
tatis deducit:& ſcd̄m bonitatis plenitudinē felicit̄
cōſumabit.Et quia nature rōnali que libera ē ad ſu
os actus dederat legē iuſtitie ſcd̄m quā regularet᷑ ī
merito:per quā ſi uellet actus ſuos ordinaret ī deū
ex qua efficeret᷑ digna regno:uel ſi nollet fieret di-
gna ſupplicio:cuius uoluntatis actus ſepe ī hac ui-
ta p malitioſā uertiginē occultant᷑:hinc ē ꝙ ad ma
nifeſtandū in ieſu altitudinē uirtutis rectitudinē ue
ritatis:& plenitudinē bonitatis:neceſſe eſt ſeq̄ uni-
uerſale iudiciū:in quo fient retributiones abunde
p̄mioꝝ:apte declaratiōes meritoꝝ:& irreuocabiles ſ
latiōes ſniaꝝ:ut iuſtis & abūdis retributōibus ſti-
pēdioꝝ ſūme bonitatis plēitudo aptis declaratiōi
bus meritoꝝ ueritatis rectitudo:& in irreuocabili-
tate ſniaꝝ ſūme uirtutis & ptātis ieſu altitudo:cun
ctis certa claritate appant. Primū igit᷑ quia iuſta
retributio reſpicit culpā:cui debet᷑ pena:uel iuſtitiā
p xp̄i grām:cui debet᷑ gl̄ia:& uniuerſi filii ade hāc
hēnt uel illā neceſſe eſt uniuerſale iudiciū has drias
demōſtrare.Rurſus q̄r apta declaratio meritoꝝ req̄
rit ꝙ ſil᷑ appeat:& quid agi debuit ſcd̄m regulā iu-
ſtitie:& q̄d ē actū a uolūtate libertatis hūane:hinc
ē ꝙ & libri cōſcie apiet᷑:ut appeat ipſa iuſtitia ſcd̄m
quā approbāda uel reprobāda ſunt merita. Poſtre-
mo q̄a irreuocabilis ſnīa dēt fieri ab eo q̄ poſſit au-
diri:& a quo nō poſſit appellari:& dei lux ſūme de
lectabilis nō poſſit facie ad faciē uideri ſine deifor-
mitate imaginis:& iocūditate btītudīs:ꝙ iuſte re-
probis ē negatū.Idcirco neceſſe ē ꝙ iudex appeat
ī effigie creature.Quia uero pura creatura auctori-
tatē nō hēt a qua appellari nō poſſit:hinc ē ꝙ neceſ
ſe ē ꝙ iudex nr̄ & deus ſit q̄ iudicet p auctoritatē ſū
mā:& hō ſit q̄ uideat᷑ & diſceptet cū pccōribus exa
minādo & pferēdo ſniam.Et q̄r una uox diſcepta
tionis terret culpabiles:aſſecurat īnocētes:hīc ē ꝙ
una eius facies & electos letificabit & ipios deterre
bit. Liber aūt uite ſecūdū aug.xx.de ciui.dei ca.
.xiiii.ē q̄dā uis dīna qua fiet ut unicuiq̄ꝫ cūcta opa
ſua bona uel mala ī mēoriā reuocēt᷑:& mentis ītui
tu mira celeritate cernāt᷑:ut ſcīa accuſet & excuſet cō
ſciam:q̄dē uis dīna libri nomē accepit:q̄a ī eo quo
dāmō legit᷑ quicquid ea faciēte recolit᷑. Per libros
aūt ī plurali ſcd̄m eūdē ītelligūt᷑ ſcī ueteris & noui
teſti:q̄r mali iudicabūt᷑ ex cōpatōe iuſtoꝝ. De his
libris dr̄ Apoca.xx.Et libri apti ſūt.Et alius liber ap
tus ē:qui eſt uite.Pōt etiā dici libroꝝ aptio:aptio
cōſciaꝝ ut dictū ē:qua oēs ī oībus oīa bona uel ma
la unq̄ facta:uel dicta uel cogitata:ac ſi in libro apte
legēt᷑.Liber etiā uite ī certa ſcīa & lex & iuſtitia dei:
& ſpāliter eius electrix mīa ī ſpectu p̄deſtinatorum
ad eternā uitā qui quidē tūc p cōſumatā gloriā oī
bus apiet᷑ electis.Per euidentiā aūt exterioris effe-
ctus apiet᷑ dānatis.Scd̄m eni huius libri legē & iu
ſtitiā ienarrabilē aptā ad ppriā cōſciam & oīum aſ
ſiſtntiū iudiciū tāq̄ pluriū librorū:qui uelint nolit
cōteſtabūt᷑ & cōcordabūt iuſtitie p̄mi libri:pferet᷑
ſnīa iuſta & clara & irreuocabilis ī etnū:pp q̄d᷑ ſeq̄t᷑
ī apoc.ꝙ iudicati ſūt mortui ex his que ſcripta erāt
ī libris ſcd̄m opa ipſorū. Cōuēiēs āt fuit ꝙ iudi
ciaria ptās daret᷑ ieſu xp̄o etiā ſcd̄m ꝙ hō:reſpectu
oīs uniuerſalit᷑ creature:p̄mo q̄dē & principaliter p
pter grām unionis.Secūdo q̄r p hūilitatē paſſionis
hūana natura meruit etiā ſup angelos exaltari. Si-
cut dr̄ phy.ii.ut ī noīe ieſu oē genu flectat᷑:& etiā
ne deus uideat᷑ crudeliter ſe hr̄e ad hoīes:illū oñdit
iudicē:quē eis effecerat frēm.Quia etiā ſecundum
Aug.in.iii.de trinitate:inferiora quodā ordine re-
guntur a deo p ſupiora:opportet dicere ꝙ oīa regā
tur p aīam xp̄i:que eſt ſuper oēm creaturā:& poſt
illū p mr̄em ſuam uirginē glorioſā. Circa ſcd̄m
.ſ.generalē cōmotionē oīum:licet illa cōmotio ſit
p multa ſigna p̄cedentia iudiciū:de q̄bus nūc ppt̄
plixitatē ptranſeo:q̄r ī multis multa legūt᷑. Singu
lariter tn̄ ī flagratōe ignīū hoc erit amplius mani-
feſtū.Ignis.n.p̄cedet an̄ faciē iudicis:quo terre faci
es exuret᷑:ita ꝙ huius mūdi ſpēs mūdanorū ignis
cōflatōe pibit.Dr̄ aūt tranſire figurā huius mūdi n̄
q̄tū ad deſtructionē totalē huius mūdi ſēſibilis:ſed
q̄a p actū iſtius ignis oīa elemēta īflamātis conſu
ment᷑:uegetabilia & aīalia purgabuntur:& noua-
bunt᷑ elementa:maxime aer & terra:purgabuntu

UVA. BHSC. IyR_070

iuſti:& adurentur reprobi:quibus factis ceſſabit eti
am motus celi ut ſic completo numero elcoꝝ fiat
quodãmodo inouatio & p̃miatio corpoꝝ mũda-
noꝝ.Quoꝝ oĩum ratio ſumit᷑:qm̃ ſicut deus hõ
ieſus ſcd̃m ſapiam ſuam ordinatiſſimã totũ mun-
dũ iſtũ ſenſibilẽ maiorem fecit pp mundũ iſtũ mi
norem.ſ.hoĩes:q inter deũ & res iſtas inferiores in
medio collocatus eſt:hinc ẽ ꝙ ut oĩa ſibi inuicẽ cõ
gruant:& habitatio cũ habitatore hẽat armoniam
hoĩe bene inſtituto debuit mũdus iſte in bono &
q̃eto ſtatu inſtitui:hoĩe labente debuit etiã iſte mũ
dus deteriorari:hoĩe pturbato debuit pturbari:ho-
mĩe expurgato debuit expurgari:hoĩe inouato de
buit inouari:& hoĩe cõſumato debuit q̃etari:ut ſic
cognoſcat hõ creatus & redẽptus p ieſũ quãto ſibi
alliget᷑ amore:& q ſic pp ipſum oĩa creauit:ſic ſecũ
dũ ſui ſtatus exigentiã oĩa alterauit.Primo igit᷑ mũ
dus iſte pturbari debet hoĩe pturbato:ſicut ſtetit
cũ ſtante:& quõ cecidit cũ labente.Quia enĩ ĩ futu
ro iudicio pp ſeueritatẽ iudicis oñdẽdã cõtra pecm̃
neceſſe ẽ oĩum corda t̃reri:& maxime pccõꝝ:q uni
uerſoꝝ deũ cõtẽpſerũt.Ideo oĩs creatura ut ſuo cõ
formet᷑ auctori:uidebit᷑ accipe telũ uel zelum:& ut
formet᷑ pturbato hoĩ habitatori cõueniens erit to-
tius orbis ordines cõmoueri horrẽde.Et q̃a nihil ĩ
tenſius:uelotius & horribilius ĩ agendo cõmouet
alia elemẽta q̃ ignis ex oĩ pte currẽs:hinc ẽ ꝙ neceſ
ſe eſt ꝙ ipſius iudicis faciẽ ignis precedat:ñ ex una
pte tm̃:ſed ex oĩ pte mũdi:ut ſit triplex concurſus
elemẽtalis & terreſtris:& forſitan ignis purgatorii
& ĩfernalis:ut p infernalẽ reprobi adurãt᷑ & p purga
toriũ iuſti purgẽt᷑:p terreſtrẽ terre naſcẽtia cõſumã
tur:p elemẽtalẽ elementa ſubtilient᷑:& ad inouatio
nis faciẽ diſponãt᷑:& ſil'r cũ hoc cetera pturbent᷑:ut
nõ ſolũ hoĩes & demões:uerũ ẽt uidẽtes ãgeli ui
deãt᷑ terreri:ac p hoc inimici ieſu tremore cõcutiẽt᷑
& cõculcabũt᷑ potẽtia pedũ eius. Rurſus qm̃ mũ
dus iſte purgari debet a ſcoria auaricie & malitie:&
a frigiditate charitatis extĩcte.Sicut ĩ p̃mo diluuio
purgatus fuit a fetore luxurie:indiget etiã pp ulti-
mũ inſtãs tpis purgari uelociter ĩtime & pfecte:hĩc
ẽ ꝙ ſicut mũdus prius deletus ẽ:& quodãmõ pur-
gatus p elemẽtũ aque quod ẽ mũdatiuũ:& frigidũ
cõtra ardorẽ & fetorẽ luxurie.Sic finalr̃ mũdus pur
gabit᷑ p ignẽ pp refrigeriũ charitatis & frigus mali
tie & auaricie que r̃gnat ĩ fine quaſi ĩ ipſius ſenecta.
Et quia maxĩe ſũt adherentia hec uitia:neceſſe ẽ ꝙ
purgãs ſic actõis ĩtime:intime uiolẽtie & accelera-
te:quod nõ cõtingit repire ĩ elemẽto alio q̃ ĩ igne:
ac p hoc p ignẽ huius mũdi ſẽſibilis facies exuret᷑.
Amplius quia mũdus iſte ĩnouari debet cũ hoĩe ĩ
nouato:nec ĩnouari põt aliq̃d ĩ nouã formã niſi p-
dat uetuſtã:& quodãmõ diſpõat᷑ diſpõne noua ſu
pinducta:hinc ẽ ꝙ cum ignis maxĩe hẽat uirtutẽ
expulſiuã forme extranee:hẽat etiã uim ſubtiliati-
uã & celeſti nature cognatã:cõgrue p ignẽ fieri de
bet purgatio ſil'r & ĩnouatio:ita ꝙ geminã hãc effi
caciã q̃tũ ad aliq̃d ante aduẽtũ iudicis faciet:q̃tum

aũt ad cõplemẽtũ poſt ſnĩe latiõnẽ p̃ficiet.Et quia
ĩnouatio fit ad nouitatẽ ĩcorruptibilẽ:quã dare nõ
ẽ ĩ potẽtia alicuius creature:hinc ẽ ꝙ licet ĩ illa pur
gatiõe & ĩnouatiõe ĩgnis illud agat p naturalẽ uir-
tutẽ:ut ĩflãmare & purgare:calefacere & ſubtiliare:
tñ neceſſe ẽ ꝙ cũ illa uirtute naturali ſit uirtus opãs
ſupra naturã.ſ.oĩpotẽtia ieſu:cuius ĩperio fiet cõfla
gratõis initiũ:& cuius uirtute fiet etiã cõplemẽtũ.
Poſtremo qm̃ iſte munduſ cõſumari debet hoĩe cõ
ſumato:& tũc ẽ homo cõſumatus qñ ĩ gloria com
pletus erit ĩ nũero elcõꝝ:ad quẽ tẽdũt oĩa ſicut ad
finẽ cõpletũ:neceſſe ẽ facta cõpletiõe illius nume-
ri termĩari & q̃etari motus nature celeſtis:neceſſe ẽ
etiã termĩari trãſmutatiões elementales & genera-
tiões & corruptiões ĩ aĩalibus & ĩ plãtis.Cũ.n.iſta
oĩa ordinẽt᷑ ad formã nobiliſſimã:que ẽ aĩa rõnalis
& ad ſeruitiũ hoĩs:poſito ſtatu ĩ hoĩe:neceſſe ẽ põi
ĩ aliquo ſubſequẽte:& iõ corpa celeſtia recepta q̃ete
& lumĩs plẽitudine dñr remunerari elemẽta:q̃ ãpli
us nõ hẽnt uim multiplicãdi ſe p trãſmutationem
mutuã:dñr trãſire nõ q̃tũ ad ſ bãm:ſed q̃tũ ad actũ
& paſſionẽ mutuã:uegetabilia uero & ſẽſibilia q̃a
nõ hẽnt uitã ppetuam qualis cõpetit ſtatui nobili
tatis future:neceſſe ẽ ĩ ppria cõſumari natura:ita tñ
ꝙ ſaluẽt᷑ ĩ principiis:& quodãmodo in ſil'i:uideli
cet ĩ hoĩe:q ſil'itudinẽ hẽt cũ oĩ genere creature:&
ideo ĩ ipſius ĩnouatiõe & gl'ificatõe pñt dici oĩa in
nouari & quodãmõ p̃miari.De his ĩ Apoca.xxi.Et
uidi celũ nouũ & terrã nouã:primũ enĩ celũ & pria
terra abiit:& mare iã nõ ẽ ibi.Sed ſcd̃m hanc appli
cationẽ.Io.loquit᷑ de renouatõe corpoꝝ celeſtiũ &
elementaliũ:q̃ dñr abire nõ quo ad ſ bãm:ſed quo
ad priorẽ qualitatẽ.De q̃bus Aug.xx.de ci.dei etiã
cõcordat cũ hiſ que dcã ſũt ſupra.Vr̃ tñ dicere ꝙ ge
nerale iudiciũ p̃cedat prius:q̃ mũdi ſpẽs ĩnouetur:
qđ opportet ĩtelligi ſicut dcm̃ ẽ ſupra q̃tũ ad eẽ cõ
pletũ.Alias aũt ante uniuerſalẽ reſurrectionẽ oĩum
quã nõ ẽ dubiũ p̃cedere iudiciũ:ignis cõflagrato-
rius p̃cedet faciẽ iudicis.Dicit aũt.xvi.ca.de ci.dei.
Aug.ꝙ ait:& mare iã nõ eſt utrũ illo ardore ſiccet᷑
nõ facile dixerĩ:põt tñ dici ꝙ nõ dixit:aqua iã nõ ẽ
ſed mare:ubi euidẽter oñdit᷑ aquã nõ penitus anul
lari:ſed illã amaritudinẽ & groſſiciẽ p reduſionem
aquaꝝ ad unũ locũ pp uitã aĩaliũ t̃reſtriũ:quã uo-
camus mare:tũc oĩo deficere:aqua purgata & ſubti
liata & ĩ ſua ſphera diffuſa.De hoc igne.i.cor.iii.dr̃
ꝙ dies dñi ĩ igne reuelabit᷑:& uniuſcuiuſq; opus q̃
le fuerit ignis pbabit:tũcq; ueꝝ erit qđ dicit idem
Ro.viii.Ipſa creatura liberabit᷑ a ſeruitute corruptio
nis ĩ libertatẽ gl'ie filioꝝ dei.Et hoc uult dicer̃ uer
bũ qđ p̃mittit.ſ.expectatio creature reuelationẽ fi-
lioꝝ dei expectat.i.expectat creatura generabil' &
corruptibilis ꝙ reueletur per cõplemẽtum numeri
electoꝝ & tũc ceſſabit generatõis officiũ & ĩmuta-
tio elemẽtoꝝ:& motus oĩm orbiũ:& ipa creatura
que tal'r ſeruit ſeipſam corrumpendo & mouendo
pp obedientiã illius qui eam ſic ſubiecit in ſpe ta-
lis finis:tunc libera erit aliqualiter ſil'is glorie filio-

UVA. BHSC. IyR_070

rum dei:ſui renouatione & ſtabilitione ſuſcepta: q̃ ſi premio obedientie ſui motus:& hoc eſt ingemiſcere creatura'& ꝑturire per tales ſcilicet labores:donec hic mundus durat:ſubſeruire electorum multiplicationi & uite: quia ſimilitudinarie loquendo impatienter tales motus feret creatura: niſi obedientia creatoris eam ad hoc ſubieciſſet in ſpe finis peccati:in quo per hominem & in homine omnis quodámodo beatificatur creatura. Circa tertium de reſurrectione corpoꝝ ſcias ꝙ oíum corpora reſurgent:multa in eis exñte diſtinctione quantū ad ordinem dignitatis.Ná mali reſurgent cū ſuis deformitatibus & penalibus miſeriis: & defectibus quos hūerunt in uia.In btís aūt natura ſeruabit᷑: & uitia detrahent᷑:& oēs reſurgent in integro corpore:& plena etate & debita mēſura membroꝝ: ut ſic oēs ſci currát in uirū pfectū in menſurá etatis plenitudis xp̄i.Surgēt aūt tá in bonis q̃ in malis corpora eadem numero:que prius ex eiſdē ꝑtibus conſtituta:ſalua totius uarietate nature:nō ſolū quátum ad mēbra principalia:& humiditatem radicalē: uerū etiá ſaluis capillis & ceteris membris que faciūt ad decentiá corporis.Ita ꝙ in quaſcūq̧ auras uel ſinus nature puluis hūani corporis cedat:ad eá aíam redibit uirtute oípotentie ieſu:que ipſum primituſ ut uiueret & creſceret aiauit.Quoꝝ oium rō poteſt aſſūi:ꝙ ualentiſſimus & ſufficientiſſimus ieſus ṗncipiū gratiaꝝ nr̃aꝝ & premioꝝ ē potentiſſimus & clementiſſimus & iuſtiſſimus.Et licet ſecūdū quádá appropriationē potentia in cōſtitutione naturarū:clemētia i collatiōe gr̃aꝝ:iuſtitia in retributiōe meritoꝝ appareant:tñ in ſingulis ſunt ſingula: qa hec tria nullatenus adinuicem ſepant᷑.Et in ope retributiōis eſt neceſſe iſta tria concurrere:ut fiat ſecūdum ꝙ exigit rectitudo iuſtitie:reformatio gr̃e: & cōpletio nature.Quia ergo ſcd̄m iuſtitiam neceſſario reqrit᷑ ut hō qui meruit uel demeruit in anima ſimul & corpore puniat᷑ uel ṗmiet᷑ ſimul in utroq̧ iō neceſſe eſt utrūq̧ habeṙ hoiem:ac ꝑ hoc corpus reſurgere.Reformatō etiam gratie reqrit ut totum corpus aſſimilet᷑ capiti ieſu:cuius corpus mortuū neceſſariū fuit reſurgere:quia unitū diuinitati iſeparabiliter.Cōpletio uero nature reqrit ut hō cū cōſtet ſimul ex corpore & aía tanq̃ ex forma & materia q̄ mutuū habent appetitū & inclinationē mutuá reſurgat corpore.Ex his ergo tribus conſtitutōe nature:ifuſione gr̃e & retributiōe iuſtitie ſcd̄m quas uniuerſitas hēt regi oía clamant hominē reſuſcitandū:ut tollat᷑ oís excuſatio illius q hanc ueritatē fidei obſurdeſcunt:& merito cōtra tales inſenſatos uniuerſus pugnabit orbis terraꝝ.Primo igit᷑ qm̄ reſurrectio debet eſſe ſcd̄m exigentiá ordinis diuine iuſtitie:que reddit unicuiq̧ quod ſuū eſt ꝓ loco & tépore:& oís aía corpori ſemel etiá ad punctū temporis unita:habet in eo uel culpá uel gr̃am:neceſſe eſt ꝙ oēs reſurgant.Et qr diſtinctus debet eſſe ſtatus retributiōis a ſtatu uie:& reſurrectio ſpectat ad ſtatū retributiōis:ut nō confundat᷑ ordo uniuerſi:

& ut fides habeat meritū que credit quod nō uidet & ut certius & clarius appeat eqtas diuine iuſtitie: & ut fiat cōſumatio retributiōis finalis i angelis :& hoibus:reqrit hoc diuina iuſtitia:ut oēs reſurgát ſimul quantū ē de lege cōi:quod dico pp xp̄m ieſū: & eius btíſſimam matrē glorioſá uirginē mariá & aliquos alios q ſecundū bn̄placitū ieſu & rōnibus certis ante generalē oium reſurrectionē glorioſe reſurgent.Quia uero malis debet᷑ pena & miſeria:& bonis gloria:ideo & ſi ſimul reſurgant tēpore:ualde tñ diſſimiles erūt in cōditōe.Ná quia malis reſurrectio nō eſt ad uitá:ſed ad ſuppliciū:neceſſe ē ꝙ ipſi cū infirmitatibus & deformitatibus & defectibus ſuſcitent᷑:pp quod dicit paulus.Oēs quidē reſurgemus:ſed nō oēs imutabimur.Rurſus quia reſurrectio debet eſſe ſecundū exigentiá cōſumatiōiſ gr̃e:& pfcá gr̃a facit noſ cōformes xp̄i ih̄u capiti noſtro:in quo nullus fuit defectus mēbroꝝ:& pfecta etas & debita ſtatura:& effigies formoſa:opportunū eſt ꝙ boni ſuſcitent᷑ in optimis cōditiōibus: ac ꝑ hoc neceſſe eſt ꝙ in eis uitia detrahant᷑:& natura ſeruet᷑.Opportunū eſt etiá:ut ſi quod mēbrū deerat suppleat᷑:ſi aliqua erat ſupfluitas auferat᷑.Si aliq̃ membroꝝ deordinatio corrigat᷑.Si puulus erat ad quantitatē etatis ieſu quá hēbat in uigore occulto nature ipſe puulus:licet nō in mole: diuina uirtute deducatur.Si decrepitus:ad eandē etatē deducatur. Si gigas ſi gnanus:ad eandē menſurá cōgruá limitet᷑.Ita tñ ꝙ gigas nihil ꝑdet de ſue ueritate nature ut ſic oēs integri & perfecti occurrát in mēſurá etatis plenitudinis xp̄i. Poſtremo quia reſurrectio debet eſſe ſcd̄m exigentiá pfectionis nature:& natura ſpūs rōnalis exigit ꝙ uiuificet corpus ꝓpriū: quia proprius actus in ꝓpria materia hēt fieri:neceſſe eſt ꝙ idē corpus numero reſurgat:alioquin non eſſet reſurrectio uera.Reqrit etiá natura anime ratōnalis & immortalis:quia ſicut habet eſſe perpetuū ſic corpus habeat cui perpetuo influat uitam:ac per hoc corpus quod anime unit᷑:ex ipſa unione ordinationē habet ad icorruptionē ꝑpetuá:ita tñ ꝙ illud in quo conſiſtit ſtatura totius corporis: ſicut ſūt mēbra principalia:& etiá humiditas radicalis & caro ſcd̄m ſpēm habeat ordinationē neceſſariá. Alia uero.ſ.caro ſcd̄m materiá & ꝑtes que ſūt ad bn̄ eſſe corpis hēat ordiationē de cōgruo:quē qdē ordinē qr deus ipreſſit nature:& natura ñ pōt illud pficere qa nō pōt mortuū ſuſcitare:& ipſa dína ꝓuidentia nihil fruſtra poſſuit i aſpectu nature:oío ipſe cōpleuit.Neceſſe ē igit᷑ ꝙ ipſius uirtute reparet᷑ idē numero ex oībus ꝑtibus conſtitutū:& ſalua tota ueritate nature.Et cū hoc natura nō poſſit:quia nec idē corpus numero deſtructū repare cū nō poſſit in tota rei ſubſtantia:nec corpus immortale efficere: cū omne per naturam generabile ſit corruptibile neceſſe eſt ꝙ reſurrectio ñ ſemíalibus nec naturalibus cáis attribuat᷑:ſed ṗmordialibus & eťnis:ut fiat ſecūdum curſū mirabilē & ſupnalem omnipotentie ieſu:& ſue impiam uoluntatis:qñ & quomodo ad

UVA. BHSC. IyR_070

honorem ſui nominis:& complementum ſui miſtici corporis:& oſtenſionem ſue rectiſſime equitatis eligere ipſe uoluerit. Et hoc oñdit ioannes Apoca.xx.ubi dicit. Et uidi mortuos magnos & puſillos ſtantes in cõſpectu throni:& poſtq̃ dixit de aptione librornm redit ad monſtrandum quomodo uirtute preſidentis ieſu in throno:omis creatura rediit corpora & ſpiritus defunctorum. Et dedit inqt mare mortuos ſuos qui in eo erant:& mors & ĩfernus dederunt mortuos ſuos qui in eis erant. Secũdum Ri.non dicit terram mortuos dediſſe:qa hoc non fuit multum difficile credere. Sed hoc dixit mari & inferno:& morti:de quibus magis poterat dubium eſſe:per mortem enim accipit penas inferni:& per infernum locum ipſius pene:que dabunt ſpiritus mortuorum. Mare uero ſub quo intelligitur & terra dabit mortuos.i.corpora mortuorum. Secũdum Aug.autem.xx.de ciuitate dei p mare intelligitur hoc ſeculum quod reddet mortuos.i.homines hic uiuentes in corpore mortali:quod ſecundũ Apoſtolum mortuum eſt peccato:mors uero.i. ſtatus poſt mortem:& infernus.i.locus dãnatorũ reddiderunt illos qui iam erant mortui:ſubditqꜫ ꝙ forte dictum eſt mors propter bonos qui paſſi ſunt mortem non infernum. Infernus autẽ propter malos qui ibi puniuntur. Circa generalem autem reſurrectionem mortuorum eſt articulus fidei quintus de his que pertinent ad diuinitatem quo ad effectus uirtutis diuine:de quo dicitur.i.ad Cori.xv. Omnes quidem reſurgemus. Contra hanc auctoritatem ſũt errores plurimi:quorum primus eſt error ualẽtini q carnis reſurrectõnẽ negauit:quem etiam plures heretici ſunt ſecuti. Contra quem dicit'.i.ad corinthios.xv. Si chriſtus predicatur ꝙ reſurrexit a mortuis:quomodo quidam dicunt in uobiſ ꝙ reſurrectio mortuorum non eſt? Secundus error eſt hymenei & phileti:contra quos dicit apoſtolus.ii.Thy.ii.ꝙ a ueritate exciderunt:dicentes reſurrectionem iam factam:uel quia non credebant reſurrectionem:niſi ſpiritualem:uel quia nõ dicebãt alios reſurrecturos:niſi illos qui cum chriſto reſurrexerant. Tertius error eſt quorundam modernorum hereticorum qui dicunt reſurrectionem futuram non eorũdem corporum:ſed anime reaſſumẽt quedam corpora celeſtia. Contra quos apoſtolus dicit:ĩfra ad Cor.xv. Oportet corruptibile hoc inducere incorruptibile & mortale hoc inducere immortale. Quartus error eſt euthicis pathe conſtantinopolitani:qui poſuit ꝙ corpora noſtra erũt aerea & uento ſĩ'ia:ut grego.narrat in.xvii.moraliũ Contra quem eſt ꝙ dominus poſt reſurrectionem ſuam corpus ſuum diſcipulis ſuis palpandum prebuit.d.luce ultimo:palpate & uidete:cũ tamen apoſtolus dicit phyl.iii.ꝙ ieſus reformabit corpus humilitatis noſtre cõfiguratum corpori claritatis ſue.

Quintus eſt error dicentium ꝙ corpora humana poſt reſurrectionem uertentur in ſpiritum:contra quos luce ultimo dicit ieſus. Spiritus carnem & oſſa non habet ſicut me uidetis habere. Sextus ẽ error gerici qui mille annos poſt reſurrectionem in terreno regno chriſti fabulabantur futuros in quibus homines carnales uentris & libidinis uoluptates habebunt:contra quem dicit ieſus Matth.xxii. In reſurrectione nec nubent:nec nubentur:ſed erũt ſicut angeli dei in celo. Quidam etiam dixerunt:ꝙ poſt reſurrectionem mortuorum in eodem ſtatu: in quo nunc eſt mundus remanebit:qui poteſt eſſe error ſeptimus:licet ſatis poſſit reduci ad hunc ſextum contra quos dicitur Apoc.xxi. Vidi celum nouum & terram nouam. Et Roma.viii. Ipſa creatura liberabitur a ſeruitute corruptionis ĩ libertatem glorie filiorum dei. Et contra omnes hos errores dicitur in ſymbolo apoſtolorum. Carnis reſurrectionẽ. Et in ſymbolo patrum. Expecto reſurrectionẽ mortuorum. Sic igitur patet ꝙ ieſus teſtis ueridicus in premiſſis omnibus apparebit.

Ieſus iudex iratus. Cap.xiiii.

Icet ira q̃ ẽ turbatio aĩ:nec in diuinitate ieſu: nec in ſua glorioſa humanitate poſſit conſiſtere:effectus tamen maximus ire ſue utriuſqꜫ nature oſtendetur aperte in ultimo finali iudicio quando in eternum ſine aliqua immutatione uel ĩterruptione damnabit eterno ſupplicio impios hoſtes ſuos:quod aperte deſignat ieſus ĩ parabola de nuptiis factis filio regis:Matth.xxii. Vbi dicitur p renuentibus conuiuium & affligentibus ſeruos regis. Rex autem cum audiſſet iratus eſt:& miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos. Cuius iram Ioannes apertius apit Apoc.vi.cum dicit de reprobis:ꝙ dicent montibus & petris. Cadite ſuper noſ & abſcondite nos a facie ſedentis ſuper thronum: & ab ira agni:quoniam uenit dies magnus ire ipſorum:quod & maxime oſtendit cum de damnatiõe meretricis magne per quam dilatato myſterio intelligitur tota impiorum caterua: & de ſedente in throno qui iudicat eam dicitur. Et ipſe calcabit torcular uini ire dei omnipotentis. Certe huius torcularis uua fellis:& botrus amariſſimus:quod oſtendit. Io.apoc.ix.&.xiii. de quolibet habente charactẽrem beſtie per quem ĩtelligitur peccatum:quod aſſimulatur diabolo.d.hic bibet de uino dei ire:qd' mixtum eſt mero in calice ire ipſius. Ex quibus oĩbus claret ꝙ fortiſſimus effectus ire iudicis ieſu ſup damnatos effunditur. Modum autem ſui iudicii ipſe deſcribit:Matth.xxv.dicens. Cum uenerit filius hominis in maieſtate ſua:in qua hiſtoria ſtatus futuri iudicii quo ad quattuor eleganter deſcribit. Et primo quantum ad regalem aduentum:ſiue quantum ad apparentiam iudicis. Secundo quãtum ad generalem occurſum: ſiue ſubitam congregationem multitudinis:ibi. Et tunc congregabuntur. Tertio quantum ad iudicialem proceſſum:ſiue charitatem examinis:ibi. Eſuriui enim. Quarto quantum ad finalem ſucceſſũ ſiue celebritatẽ executiõis

UVA. BHSC. IyR_070

immutabilis.ibi.Et ibunt hi in ſupplicium eternũ.
Quãtum ad primũ nota ꝙ hic dicitur filius ho
minis: quia ſicut dictum ē ſupra iudicabit ĩ aſſum
pta natura:& ſic tangit iudicis ſuppoſitũ.Dicit au
tem in maieſtate ſua:& ſic tãgit modũ:quia appa
rebit ĩ forma glorioſa.Dicit.Et omnes angeli eius
cum eo:& ſic tertio ponit cõſortium.Sedebit ĩ ſe
de maieſtatis ſue:& ſic q̃rto põit thronũ. Qua
lis autē & quãta ſit iſta maieſtas:Apoc.xx deſcribit
cum dicitur.Vidi thronum magnũ & candidum:
& ſedētem ſuper eum:a cuius cõſpectu fugit terra
& celum:& locus nõ eſt inuētus ab eis.Vbi ꝑ thro
num magnum & candidũ deſignat regia & iudici
aria maieſtas:& gloria diuinitatis xp̃i: & celſitudo
& cãdor mũdicie:& gloria humanitatis chriſti: in
qua ſedet eius deitas ſicut ĩ throno:uel per thronũ
tota eccleſia ſanctoꝝ & ordinum ſuperiorum: que
tã angelorum q̃ hominum luce gloria cãdidata ex
primitur:ĩ qua ih̃s deus homo ſingulariter ſicut ſu
per thronum ſuum maieſtatiue ſedere uidebitur.
Dicit autem fugiſſe celũ & terra a conſpectu eius:
quia ꝑ claritate hũanitatis ih̃u:obumbrabit reſpe
ctiue omnis alia gloria creata:ſicut lux candelarũ &
ſtellarum ad aduētum ſolis diſparere uidebitur.
Et pro tãta magnificentia dicit.Non ē iuentus lo
cus ab eis.i.reſpectu eius ſic ſunt quaſi nihil: & ta
men hoc eſt ſũmum gaudium eorum:ꝙ ſic in im
menſum ſuper omne creatũ uident glorioſum ie
ſum exaltatum:qui ē eis plus q̃ ip̃i ſibi.Aut ſic di
citur pre ſumma reuerētia maieſtatis ieſu:qua an
geli & homines beati in propriã paruitatē & nihi
litatē reſiliēt:uel etiam celum & terra dicuntur fu
gere a cõſpectu eius pre magnitudie maieſtatis ſic
apparentis:qua ſtupor mirabilis etiã apprehendet
electos:& quaſi timor ſecudum ꝙ ē poſſibile ſta
tui glorie:dum uiſcera infinitiſſime pietatis ih̃u ſic
uidebuntur eternaliter claudi reprobis & furorem
ſue zelãtis iuſtitie ſic ſup eorum ſcelera debachari.
Timor aũt iſte & ſtupor nullã afflictionē ĩ beatis
põet:ſed magis erit quidã modus exterior : ſecũ
dum ꝙ requiret tremēda apparentia regis:quinim
mo quia gratuita regis ih̃u miſericordia ex mero a
more ab hoc tremendo iudicio ſe cognoſcēt libe
ros:& ip̃m ſibi ſentiēt magis ſpõſũ q̃ iudicē:iudi
ciali reliq̃būtur amore & gaudio iubilabũt.Pro re
probis uero celũ.i.ip̃orũ ſupbia:& terra.i.ip̃oꝝ a
uaricia:ſiue ip̃oꝝ mala ſpũalia,& carnalia:quo ad
eoꝝ delcãmēta & poſſibilitatē ãplius nocendi ele
ctis fugiēt a cõſpectu ſedētis.Ricar.uero legit hic
de fuga celi & terre:quãtum ad ſpēm perſentis:ſi
cut dictum eſt ſupra.Nomine autem angelorũ in
telliguntur uiri angelici & perfecti qui ſecũ in ma
ieſtate uenire dicũt:qa & ip̃i maieſtatiue ſup ĩferi
ores q̃ſi aſſeſſores iudicis ĩ ſedibuſ ꝑſidebũt.Iuxta
quod ih̃s dicit.Sedebitis ſuper ſedes.xii.Et intelli
ge ꝙ nomie.xii.licet intelligãtur principales apo
ſtoli:intelligitur tamen ſuperabundans numerus
perfectorum imitatorum chriſti:qui ad apoſtolicã
dignitatem aſcendēt. Circa ſecundum principa
le quod ē generalis occurſus:ſcias ꝙ cõgregabun
tur:ſicut dicit gloſa hic omnes gētes.i.omnis etas
omnis ſexus.De hoc autē dicuntur multa Matth̃.
xxiiii.talis autem cõgregatio fiet uirtute diuina ue
lociſſime per myſteria angelorũ. Circa tertium
ſcilicet iudicialē proceſſum:ſcias ꝙ in ſententia ele
ctorũ quattuor continētur.Nam inuitat eos ad he
reditatem cum dicit.Venite.Secũdo dat benedicti
onem:benedicti patris mei.Tertio cõfert poſſeſſio
nem:poſſidete regnũ. Quarto poſſeſſiõis confir
mationem:paratũ uobis a conſtitutione mundi.
O dulciſſima allocutio & uox cũ iocũditate pleniſ
ſima:inuitari ad amplexum totius beatiſſime trini
tatis:& ad eternam & quietam poſſeſſionē ſue glo
rie regalis.Attendendum aũt quomodo totũ hoc
attribuit eterne benedictioni paterne pietatis : qua
benedictus deus & pater domini noſtri ih̃u chriſti
benedixit nos ĩ omni benedictiõe ſpirituali ĩ cele
ſtibus in chriſto ih̃u:ſicut elegit nos ĩ ip̃o ante mũ
di conſtitutionē:ut eſſemus ſancti & ĩmaculati an
te conſpectũ eius in charitate ad eph̃.i. Pro his
etiam electis nota quattuor cõditiones bonas.Pri
ma ē nobilitas locationis:quia locabũtur ad dexte
ram.Secunda ē nobilitas uocationis:quia uocabũ
tur ad ſocietatē diuinã.Tertia ē nobilitaſ benedicti
onis:quia dabit eis benedictionē paternam.Quar
ta eſt nobilitas coronatiõis:quia coram omnibus
de uitiis dabit ei uictoriam. Deinde pro malis
etiã quattuor ĩplicat contra eos.quia primo repel
let a ſuo conſortio:cũ dicet.Diſcedite.Secũdo ex
cõmunicabit ſiue maledicet:maledicti.Tertio cre
mabit ſiue affliget:in ignem eternum.Quarto al
ligabit ſiue coniũget:qui paratus eſt diabolo & an
gelis eius.O uerbũ pertingēs uſq; ad diuiſionem
anime a deo:compagũ quoq; & medulaꝝ & om
nium intimorũ cordis & corporis cõcuſſiuum.Di
ſcedite a me.Vere ĩ hoc eſt priuatio omnis boni.&
radicatio oĩs mali:ũde nullus põt a deo diuelli:qn
malis oĩbus repleat:licet plus & minus ſcd̃m gra
dum culpe:unde inſanum eſt querere medium &
erroneũ iter et̃ni ignis ſuppliciũ:& poſſidet celeſte
regnũ.Nã iudex ih̃s oēs ſñtias diuidēs:mediũ ali
ud nõ inuenit:ſed de his dictũ eſt ſupra libro t̃tio.
ubi de pena puuloꝝ eſt tactũ:Reddit autē rõnem
ꝓ utraq; ſñtia affirmationē & negationē miſericor
die opum. Põt aũt rõnabilit̃ q̃ri q̃re de ſolis opi
bus miſericordie iudex examiat.Secũdo q ſunt hi
minimi ĩ q̃bus ſe illa recepiſſe uel nõ recepiſſe aſſe
ruit.Tertio cũ de eis nulla ſit prius facta mētio: un̄
ſic ſubito illos ꝓduxit ĩ mediũ.Pro primo nota ꝙ
q̃ttuor ordies coram iudice ſtabũt ĩ multitudie il
la.Primi ap̃li & eoꝝ imitatores ꝑfecti.Secũdi oēs
ſaluati ĩ ſtatu ſecl̃ari:& hi ſunt ex pte elcõꝝ.Tertii
erũt ĩfideles & pagani:nihil ptinentes ad gratiam.
Quarti reprobi xp̃iani.Oēs ergo iudicabũt ſñiati
onis iudicio:qa oēs recipiũt ꝓ merito.Soli aũt ma
li pũitiõis ſupplicio:ſed ſoli mediocrit̃ boni de ſe

UVA. BHSC. IyR_070

cundo ordine:& reprobi xp̄iani allocutione iudicis
& diſceptatione examinis iudicari dicūtur. Nā infi
deles nec xp̄i allocutione ſunt digni:quia tunc om
nibus luce clarius manifeſtū erit nihil ad ſalutē per
tinere de tota maſſa corrupte nature in adā:nihilq̃
ab incendiis eterni ignis exemptū a cōſortio dāna
tionis diaboli:niſi tātum illud qđ p fidem & chari
tatē appebit gratie ieſu redēptoris inſertū:qđ xp̄us
uolens exprimere Ioānis.iii.dicit. Qui non credit
iā iudicatus ē:uiri perfecti ſunt aſſeſſores ieſu xp̄i &
ideo eorum facta nō indigent diſcuti.Inter utroſq̃
medii indigent examinari. Examinātur autem de
pietatis opibus:primo qr ſub iſtis ex parte bonoꝝ
poſſunt omnia bona intelligi:& ſpirituales elemo
ſyne & corporales:quas tāto perfectius adimplent
pauperes euangelici: quāto pfectius xp̄o miſtrāt.
Pro malis eſt multiplex ratio condēnandi: qr talia
opera naturali inclinatione facere debuerūt:& ideo
illa omittere fuit impiū & horribile.Secundo ut oñ
datur qr dānantur ex ſolla omiſſione bonoꝝ: rā du
ra ſententia:qualis illorum erit dānatio qui ex com
miſſione uſurarum : rapinarum: blaſſemiarum: in
iuriarum & homicidiorum: & aliorum ſcelerum :
que in prauis operibus committuntur. Et ideo
ſepe datur ſententia ſolum ſuper omiſſa:ut per hoc
quaſi expreſſibilis uideatur ſententia quā dabit ſup
cōmiſſa:ac per hoc magis aggrauatur ſilētio. Alias
autem Ioā.in apoc.ſatis exprimit cōmiſſiones ſcele
rum in iudicio acute dannari. Alia ratio & ut credo
magis litteralis fuit oſtendere conditiones uite cō
munis: ī quibus currit īperfectorum uita. Videtur
enim ieſus uelle oſtendere:ꝙ principalis ratio ſuſti
nentie mundi & glorie ſaluandorum eſt amor ieſu
ad obſeruatores uite ſue:& obſeruationis aplice:q
quidem ſtatus per altiſſimā paupertatē & oīmodā
abnegationem ſui facit obſeruatores pfectos: quia
ſi ieſunculos ī quoꝝ amore & pfectione inferiorū
ſupportātur defectus.Et ꝙ nullus poteſt ſaluari ni
ſi per fidem & amorem ieſu chriſto coniunctus:&
ipſe pauperculus ī mūdo uiuens omnibus his opi
bus indiguit: per quorum exhibitionem ſibi oſtē
debatur in facientibus amor ad ip̄m.Idcirco de his
ſolis examinat.q.d.amor & fides electorum ad me
eſt cauſa ſalutis eorum:defectus horum ī reprobis
ipſos dānandos oſtendit.Et ut antonomaſice oſtē
dat uiros perfectos eſſe meditatores coniunctiōis
inferioꝝ ad ieſum: examinat inferiores de illis opi
bus: que amore ieſu ſuis minimis exibuerunt. Vt
per hoc eis oſtendat ꝙ imperfectio uite eorum per
iſtorum cōiunctionem a ſuis defectibus expurgata
facta eſt chriſto grata:& iſti ſunt ſpirituales amici:q
defectiuā uitam ſecularium emendant: recipientes
ipſos in eterna tabernacula.Sicut Auguſtinus dicit
.xxi.de ciuitate dei.Et hieronimus tractans queſti
onem de uillico: & de hoc ſupra dictum eſt ī tracta
tu de de paupertate ieſu.Quia ergo ieiunia & orati
ones & uigilie ſecularium uidentur quedam opera
eorum propria: licet de genere actus quo ad aliqd
precedāt elemoſynā dū ī illis anima uel corpus dā
tur ieſu:in hac uero temporalis ſubſtantia:ut oſten
dat ieſus ꝙ illorum ſtatus non eſſet ſufficiens niſi
eſſet perfectioni minimorum coniunctus:non ex
aminat eos de illis q̄ uidebūtur eorum ꝓpria:ſed
de illis operibus in quibus eorum inperfectio mi-
nimis uidetur coniuncta. Et quia tales minimi ad
ſimilitudinem ieſu nihil habētes ī hac uita:talibus
operibus indigent idcirco de illis ſolis examinat in
feriorem ſtatū. Pro ſecunda uero queſtione nota
ꝙ quia talis ſtatus ānihilat animā in ſe:& perfecte
tranſformat in ieſum:ad oſtendendam & honoran
dam hanc minimitatis tranſformationem.Et preui
debat ieſus in finali eccl̄ia.vi.ſtatus & ſeptimi hāc
minimitatem ſe uelle formare: ſicut ſatis dictū eſt
ſupra. Ideo ad oſtendendam affectionem quā hēt
ieſus non ſolum ad predictos minimos:ſed etiam
propter eos ad eis beneficos:& horrendā deteſtati
onem quā habet ad īmiſericordes in eoſdem.Idcir
co ſingulariter ſuper nationem q̄ in illo tempore
abundabit talia opera ītroducit: per que ī predictis
minimis amari & ſepe appreciari iudicat:ab omni-
bus uel contemni. Perpendat ergo peruerſitas
impiorum q̄ tales pauperes minimos perſequitur
impie: quanta animaduerſione ipſos ira agni per
cutiet:quando ex ſola eis negatiōe miſericordie ſic
dure condēnat:& ut oſtendat ꝙ quilibet minimo-
rū poteſt uere dicere illud pauli ad Galatas ſecūdo.
Viuo ego iā nō ego & cetera:idcirco eos ſic appli-
cat. Pro tertia queſtione nota:ꝙ quia hi minimi
cōmuniter pro nihilo habentur in ſeculo: ut oſten
dat eos principes eſſe paradiſi: & idē ſecum eſſe: &
maiorem admirabilitatem glorie ipſorum ingerat
tam electis q̄ reprobis:idcirco ſicut excellenter ho
noratos quaſi ex inſperato eos producit in mediū
unde uideatur in eis compleri quia facile eſt in ocu
lis domini ſubito honeſtare pauperem. Si queras
unde eos produxit: cum de eorum aduentu nulla
ſit prius facta mentio:poteſt dici ꝙ tanq̄ quaſdam
uenas occultas cordis ſui: in quas uiſceralis cordis
ieſu tranſfonditur charitas:ac ſi de uulnere naturali
ſuo ipſos qui in doloribus corporis ieſu ſemper ha
bitauerunt dum uiuerent: produxiſſe uidetur: ubi
ſicut in uita in corde ieſu ſe abſconderunt in meri-
to.Sic in eodem corde ieſu ipſorum premium uide
atur abſconſum. Poteſt etiam dici ꝙ ideo de eis
non eſt facta mentio ſpecialis:quia ſub nomine fi
lii hominis aduenientis: iſtos uult itelligi ueniſſe.
Nam hi ſunt proprie qui ſequuntur agnū quocūq̃
ierit.Vel quia in iſtis ſingulariter maieſtatiua gloria
ieſu exprimitur:ideo ſub nomīe maieſtatis ſue po
ſunt intelligi adueniſſe: nam iſtis tanq̄ ſuis aſſeſſo
ribus cōmunicauit iudiciariam dignitatem: uel qr
in iſtis dum uiuerent chriſtus ſingulariter regnauit
pacifice :ideo in iſtis ī patria ſingulariter apparet ie
ſus requieſcere & ſedere:ac per hoc hi poſſunt intelli
gi p ſedē maieſtatis xp̄i:uel quia eorum uita in ter-
ris magis fuit angelica q̄ hūana:ideo cōprehendū

UVA. BHSC. IyR_070

tur ſub noíe angeloꝝ:qui cũ filio hoís ueniſſe dicũ
tur. Quartã uero ptem huius euangelii.ſ.finalẽ
ſucceſſum ſníe tã ſupplicii reproboꝝ ꝗ premii ele-
ctoꝝ duo ſequẽtia capl'a declarabũt.De aduẽtu ie-
ſu ad iudiciũ ẽ ſextus articulus ultíus de his qui ad
hũanitatẽ eius ſpectant:de quo mõ ĩ euãgelio ẽ di
ctũ.Et Pe.dicit actuũ.x.Hic ẽ ꝗ conſtitutus ẽ adeo
iudex uiuoꝝ & mortuoꝝ.Circa hoc errãt illi de ꝗ
bus dr̃ ſcđe Pe.iii. Venient ĩ nouiſſimis diebus in
deceptione illuſores iuxta ꝓpas cõcupiſcẽtias ãbu
lantes & dicentes.Vbi ẽ ꝓmiſſio aut aduẽtus eius?
Hi negãt iudiciũ generale futuꝝ.Contra quos dr̃
Iob.xix.Fugite a facie gladii.qm̃ ultor iniqtatis eſt
gladius:& ſcitote eẽ iudiciũ.Vñ in ſymbolo dr̃. In
de uenturus eſt iudicare uiuos & mortuos.

Ieſus uictor magnificus Cap.xv.

Tatim aũt ore iudicis iħu ſup ĩpios prola
ta ſñtia:eius magnifica oñdetur uictoria.
Tũc & patẽt clareſcet oĩbus ꝙ malum &
amaꝝ fuit reprobis ĩpos reliquiſſe dñm deũ ĩpo-
rum.Tũc & ſola uexatio ĩtellectũ dat auditui:dum
eoꝝ oculos apiet pena:quos clauſit culpa. Tũc ẽt
cognoſcet' ꝗ uere dictũ eſt ꝙ celũ & terra trãſibũt:
uerba aũt doctrĩe & miſericordie iħu permanẽt in
eẽnũ.Tũc appebit euident' oĩbus:ꝙ nõ fuit cõtẽ-
nẽda ſapĩa paupis iħu ĩ hũilitate uiuẽtis ĩ mundo.
Videbit uniuerſus orbis ꝙ uicit leo de tribu iuda:
tã ĩ ſe ꝗ in oĩbus ſuis mẽbris.Et oĩs expõ tã ſui ꝗ
ſuoꝝ ad tẽtamẽta hoſtilia:& illa mortis ſupplicia:
fuit archanũ uictorioſe ſapĩe xp̃i:cuius prudẽtia in
oĩbus pcuſſit ſupbũ.Ac p hoc appebit ꝙ licet piiſ-
ſimus iħs ĩ ſe & ĩ ſuis oculis mũdi aliqñ hoſti ãti-
quo uideret' ſuccũbere.Illud tñ fuit uigorioſius tri
umphare:dũ oĩa mala tã culpe ꝗ pene facta ĩ mun
do p reprobos uel electos appebit agni iħu ſubſer
uiſſe uictorie:& p infinite ue miſericordie oĩpoten
tiã efficacẽ ĩpammet mala electoꝝ eis coopata fuiſ
ſe ĩ bonũ:ut ad illã mẽſurã ptingerẽt triũphalis co
rone iħu:quã eis añ mũdi cõſtitutionem ĩ merito
hoís xp̃i electris & p̃deſtinãs p̃na charitas diſpon
ſauit.Tũc cõpletũ erit ꝙ ĩ aptione primi ſigĩculi de
ĩgreſſu xp̃i ĩ cãpũ huius p̃lii io.ſcribit ĩ Apoc.vi.Vi
di ait & ecce equus albus:& ꝗ ſedebat ſup eũ hẽ-
bat arcũ:& data ẽ ei corona:& exiuit uicẽs ut uiue-
ret.Vere hic fuit leo iħs cũ ſuo apl'ico cetu:ꝗ in al
bo equo ſue ĩnocẽtis & uirgĩalis uite ĩ ſe & ĩ ſua di
lectiſſima mr̃e felix ſeſſor & mũditie poſſeſſor con
tra truculẽtũ hoſtẽ exiuit:data ſibi ĩ oĩbus corona
uictorie.Et ideo exiuit uícẽs patĩa:ut uiceret ĩpos
ꝓfũdãdos iuſtiſſime ĩ gehẽnã:ul' uícẽs ĩ ꝓpa mor
te:ut uíceret ĩ oĩbus ſuppliciis elcõꝝ.Hic hẽbat ar
cũ:qa tota uita ieſu mors & patĩa tã ĩ ſe ꝗ in mẽ-
bris fuit ꝗdã arcual' ſagittatio tã ĩpius capitis repro
boꝝ luciferi ꝗ ſue hoſtilis cohortis.Vere ſedit ĩ for
ti arcu iħu:cuius ſagitte ſagitte potẽtis & ſagitte ſa
lutis dñi cõtra ſyros.Hñc arcũ ĩ iudicio ſicut p̃dixit
dauid:tetẽdit & pauit illũ:& ĩ eo pauit uaſa mortiſ
ſagittas ſuas ardẽtibus effecit. Qualis aũt fuerit
mors:quã ſagittalis ſñtia uictoris iħu in reprobos
iaciet.Debes ſcire ꝙ erit ĩ pena ĩfernali in loco cor
porali deorſum circa cẽtrũ terre:ĩ quo lucifer & oẽs
reprobi tam hoíes ꝗ ſpũs maligni eẽnalit' cruciãt'.
Affligunt' aũt omnes eodẽ corporali igne ꝗ cõcre
mabit & affliget ſpũs & corpora:& cũ ſemper affli
gat:nũꝗ aũt corpora cõſumẽtur. Affliget aũt plus
& minus ſcđm exigentiã meritoꝝ.Huius afflictio
ni ignis coniũcta erit afflictio ſcđm omnes ſẽſus.
Cõiuncta erit & pena uermis corrodẽtis ĩterius: &
dei & oĩs boni carentia uiſiõis.Ita ꝙ in his penis
erit uarietas:& cũ uarietate accerbitas:& cũ acerbita
te ĩtermĩabilitas:ita ꝙ ad reproboꝝ ſuppliciũ tor-
mentoꝝ fumus aſcendt in ſecula ſeculoꝝ.Quorũ
oĩum ratio in hoc põt attendi ꝙ iħs ſũmus deus ꝗ
oĩa habet ĩ ſummo:etiã eſt ſũme rectus.Cũ ergo ĩ
retribuendo agat ſcđm iuſtitie rectitudinẽ:quia iu
ſtus eſt:& ſeip̃m negare nõ põt:opportet ꝙ pecca
tum puniatur ſcđm ꝗtitatem culpe in his qui legẽ
contẽnentes miſericordie:& p impenitentiã ĩpe-
gerunt ĩ ſeueritatẽ iuſtitie.Quoniã ergo iuſticia ie
ſu peccatorẽ ĩpium debet punire ſcđm exigẽtiam
culpe:& culpa mortalis ad quã ſuccedit finalis im-
penitẽtia:ĩpa hẽt in ſe rõnem deordinationis ppe
tue:deordĩatiõis libidinoſe: deordinatiõis multi-
mode:neceſſe ẽ ꝙ ĩpa puniat' penaꝝ eẽnitate:acer
bitate:& multiformitate.Primo ergo deordinatio
nis ppetue pena debet eẽ ppetua:qa peccatum qđ
quis cõmittit uel cõtrahit:& de quo nũꝗ penitet:
uel nũꝗ remedium habet:ppetuo in aĩa durat:& a
uita ppetua.ſ.deo ſepat:& a uolũtate procedit: uel
ĩpa ẽ ꝗ ĩ peccato uellet ppetuo delectari : licet dele-
ctatio illa trãſiens ſit momẽtanea:quia tñ deordĩa
tio cõſequens hẽt carẽtiam finis:idcirco ſicut pena
corrñdens debet fine carere. Et idcirco ſicut hõ in
ſuo ppetuo nõ apõit finem pccõ.Sic deus ĩ ſuo p-
petuo a pũiendo nõ deſinit:& ſicut cõtra infinitũ
peccauit:ſic extẽſiue penã recipit ĩfinitã.Nã ĩtẽſiue
ñ põt:quĩmo ĩtẽſiue pũit deus citra cõdignũ ut ñ
cõtĩeat ĩ ira miſericordiã ſuã:ut ille dilecte ſorores
miſericordia & iuſticia nũꝗ ĩ dei ope ab ĩuicẽ ſepẽ-
tur.Iuſtũ ẽ autẽ ualde ꝙ ſicut uolũtas reproborum
poſt mortẽ ſemp malo adheret ſine ſuſceptiõe pe-
nitẽtie: ſic deus ſẽp affligat ſine ĩmutatiõe ſñie exi
gẽte hoc deordĩatiõe ppetua ꝗ remanet ĩ dãnatis
Rurſus qm̃ deordĩatiõis libidĩoſe pena debet eſſe
afflictiua:qa delectatio pũitur p triſtitiã cõtrariã:&
ſpũs rõnabil' ĩ p̃dicãdo cõuertit ad ſe bonũ ꝓpriũ
falſum & ĩmũdũ libidĩoſe amãdo:& ex hoc cõten
ſit diuinũ ĩpiũ:& diuinũ & ſũmũ bonũ ꝓmiſſum:
hic ẽ ꝙ ex hoc ꝙ illa delectatio ĩproba pſcẽ pũiat':
ĩ ꝗ ſil' ẽ delecio cũ cõtẽptu:neceſſe ẽ ꝙ ad pũitio-
nẽ illius cõtẽptus & delectationis peccator ſiue ſit
hõ:ſiue ſpũs angelicus p̃cipitet' in locũ infinitũ:&
maxĩe a ſtatu glorie elõgatũ:hoc ẽ ĩ ꝓfundiſſimũ
ĩfernũ.Neceſſe ẽ etiã ꝙ ꝙ ibi exponat' affligendus
in fine nature.ſ.corporali.ac p hoc patiatur a feci-
bus corporũ mundanoꝝ:ut ĩ fecibus deſignat' &

UVA. BHSC. IyR_070

igne & ſulphure cõcremetur:unde ſecundũ ſancto
rum ſententiam quicquid eſt afflictiuũ deforme
& imundũ: totum in ſuo equipollenti deſcendet
ad miſeros cruciandos. Et qm̃ ſpiritus qui per natu
tam preponitur corpi: & in corpus habet influere:
& ipm̃ mouere dignitatem nature p culpã puertit
& ſe ſubiicit uilitati peccati: hinc eſt ꝙ ſecundũ ordi
nem iuſtitie debet ordinari: ut tã peccator ſpiritus
q̃ homo: igni copeo alligetur: non ut in illũ ĩfluat
uitam: ſed ut diuino decreto ab eo ſuſcipiat penã.
Cũ enim rei pene igni quã horret p timorẽ diuini
tus imiſſum ſic inſepabiliter ſpiritus alligatur: quã
& ſentit nociuã & leſiuam: & ſue uoluntati contra
riam: neceſſe eſt ꝙ ex hoc atrociter tormentetur. Et
qr ignis ille ẽ inſtrumentũ diuine iuſtitie: ac p hoc
non agit niſi ſecundũ diſpoſitionem peccati & rea
tus maxime ex improbitate libidinis procedentis
& in hoc non eſt equaliter in omnibus. Hinc eſt ꝙ
ab eodem igne alii cremantur plus & alii minus. Si
cut ab eodem igne aliter uritur palea: aliter combu
ritur lignum: aliter incenditur ferrum. Et ideo dicit
Auguſti. ꝙ inter iſtas penas afflictiuas dãnatorum
illa eſt mitiſſima: q̃ in ſolo originali dicentes ĩfli-
git: ſicut dictum eſt ſupra. Nã omnes rationes ita
de illis ſecundũ ſuum gradũ cõcludũt: ſicut de pec
catoribus aliis. Habuerunt enim omnes has de
lectationes ĩprobas & faſtidiũ in delectatiões eter
nas ĩ omniũ malorũ radice.ſ. origĩalibus hñtibus
malis actu ip̃orum animã deturpãtibus: deordinã
tibus: & adeo ſeparantibus. Et ꝙ uoluntas eorum
actu non cõcupiſceret hoc non fuit niſi qr impedi
ente ĩfirmitate etatis in nullũ actũ potuit exire: ſed
actu erat deformata malis habitibus ex quibus nõ
habito remedio in eternum procederet actus ma-
lus: ſicut ſerpens dormiens: non minus habet uene
num: licet minus ledat: & idcirco affligũtur ab igne
licet minus aliis quibuſcunqꝫ dãnatis. Quoniã au
tem illa peccata & reatus diſtinctio: ſecundum quã
afflictiua actio ignis moderatur in eodem eſt uni-
formis: & nũq̃ creſcit. Hinc eſt ꝙ ieſu imperio mo-
derante ignis ille ſic agit: ꝙ ſemper urit & non con
ſumitur: ſed affligit & non interimit: quia non agit
principaliter & ꝓprie ad ſue forme multiplicationẽ
ſed ad pacis aĩe in ſeipſa & in corpore pturbationẽ
& ip̃ius ſpũs diabolici: ĩ ſeipſo: & totius illius ĩpro
be ſocietatis mutuo: unde fit noua ademptio: nec
ſubſtantie conſumptio ut ſic in eadem pena neque
eternitatẽ acerbitas: neqꝫ acerbitatẽ tollat eternitas.
Proſtremo quoniam deordinationis multimode
pena debet eſſe multimoda: & ĩ omni peccato mor
tali deordinata cõuerſio ad bonum cõmutabile: &
inordinatio uoluntatis: contradicit tamẽ rationi re
cte: hinc eſt ꝙ omnes actualiter peccãtes qui erunt
dãnati: punientur pena triplici: propter auerſionẽ
carẽtia uiſionis dei: propter cõuerſionẽ pena incen
dii: propter pugnam ratiõis & uoluntatis: & ſuccũ
bentia rationis pena uermis. Et ſic ex hac multipli-
citate penarũ afflicti uarie acerbe: & eternaliter cre-
mabuntur. Hac ſola pena uermis: qr non fuit in eis
actualis lucta rationis & uoluntatis: puulos credo
carere. Nam pro auerſione & conuerſione eſt in eis
carentia debite iuſtitie: & infectio feda cõtracte cõ-
cupiſcẽtie: ex quibus anima eorum eſt plene a deo
auerſa: & ad bonum cõmutabile libidinoſe amãdũ
tota conuerſa: has multiplicitates & acerbitates pe
naꝝ Io. dſcribit cũ dicit. Infernus & mors miſſi ſũt
in ſtagnũ ignis ĩ fine. xx. capitulo Apoc. Sed augẽs
diabolus uocatur mors & inferuus ſecundũ Augu
quia primus auctor mortis: & penarum infernorũ
acquiſitor. Et ſubdit cũ dicit: qui non eſt inuentus
in libro uite ſcriptus: miſſus eſt ĩ ſtagnũ ignis: per
quos ĩtelliguntur omnes alii reprobi. Certe ĩ libro
uite nullus ſcribetur niſi per fidem ieſu: uel fidei ſa-
cramentum: quorum utroqꝫ non baptizati paruuli
caruerunt. Dicit autem ioãnes. xix. c. ꝙ hoc ſtagnũ
eſt ardens ſulphure: ubi dicit ꝙ apprehenſa eſt be-
ſtia & cum ea pſeudo propheta: & uiui miſſi ſũt hi
duo ĩ ſtagnum ignis ardentis ſulphure: ad demõ
ſtrandum fetidum & turbulentum illum ignẽ: &
atrociſſimum ad ardendum: de quo ita erit plenus
ille locus: ac ſi eſſet ſtagnum plenum metallo liqua
to & ignito ante ignem ſulphureum: in quo etiam
quia ſtagnum a ſtando dicitur ſtabilis eternitas illa
rum penarum innuitur. Talis immiſſio autem dici
tur mors ſecunda reſpectu prime que fuit ſeparatio
anime a corpore: quia in hac ſecunda fit mentio in
utroqꝫ. Quia uero illud de beſtia & pſeudo ꝓpha
licet generaliter poſſit intelligi de ultima dãnatiõe
omnium: quia uiui uita nature dicuntur mitti ĩ ſta-
gnum: ad oſtendendum uiuacem ſenſum in eis pe
narum acerbum: litteraliter tamen uidetur ibi loqui
ioãnes de illa uictoria quam faciet agnus interficiẽs
antichriſtum: unde & per illa uerba illi duo uident
aperte dici ꝙ beſtia & pſeudo propheta deſignãt
hic perſonaliter duos uiros: quorum unus ẽ rex &
caput beſtie ideſt beſtialium nationum. Alius uero
eſt caput pſeudo prophetarum facientium ſigna.
Licet autem paulus dicat ꝙ dominus ieſus interfi
ciet antichriſtum: & ꝙ omnes reſurgent: ex quo ſe
quitur ꝙ omnes morientur: tamen hi duo dicunt
uiui miſſi in ſtagnum ignis: quia ſicut terra aperta
abſorbuit uiuos datham & abyron: & tamen in
hoc fuerunt mortui & extincti. Sicut in illo tremo
tu qui tangitur undecimo capitulo in ſexta tuba
ubi agitur de reſurrectione helie & enoch: forſitan
aperietur horribiliter terra: ac ſi eius hiatus pertin-
geret uſque ad inferos: & iſti duo ſingulariter &
forte plures alii cum eis uiui precipitabuntur in uo
raginem illam: ubi eorum extinguentur corpora
ſed ſpiritus eorum uiui deſcendent in ſulphureum
ardorem inferni. Et ex tam horrẽdo iudicio ſume
tur magna occaſio cõuerſiõis iudeoꝝ q ſuſcepant
antixp̃m. Et huic põt adaptari ꝓphetia zach. xiiii.
cap. q dicit ꝙ ſcidet mõs oliuaꝝ: & fugiẽt ĩ die illa
ſicut fugerũt a facie terremotus ĩ die ezechie regis:
quicquid ſit de hoc: ſub illa uictoria de qua nunc

UVA. BHSC. IyR_070

agimus:in qua & beſtia & pſeudo ꝓpħa & ceteri re
probi in ſuppliciū demergent᷑ eternū. Circa ea q̄
dicūt᷑ in hoc ca. ē ſextus articulus fidei ultimus de
his que ptinēt ad diuinitatē:qa ē de effectu diuine
uirtutis in remuneratōe bonoꝝ:& pūitione malo
rum:ſcd̄m illud.p̄s.lxi. Tu reddes unicuiq; ſecūdū
opa ſua. Et cōtra hoc ſunt errores multi:quoꝝ pri
mus ē dicētiū ꝙ aīa morit᷑ cū corpe. Sic arabs aſſe
rit:uel etiā poſt modicū zeno dixit ut recitat᷑ ī lib.
de eccleſiaſticis dogmatibus contra quē ē qd᷑ apo.
dicit phyl.i. Deſideriū hn̄s diſſolui & eē cū xp̄o. Et
Apoc.vi. uidi ſub altare dei aīas īterfectoꝝ pp uer
bū dei. Et illud quod ieſus cōtra ſeduceos: Matth̄.
xxii. De abrahā iſaac & iacob:n̄ ē deus mortuorum
ſed uiuentiū. Secūdus ē Origen̄. q poſuit hoīes &
demōes dānatos iteꝝ poſſe purgari & redire ī glo
riā. Ad quod ſeqt᷑ etiā & ſibi īponit᷑ hoīes ſanctos
& āgelos btōs iteꝝ poſſe ad mala deduci. Quod
ē cōtra ieſū dicentē matth̄.xxv. Ibūt hi in ſuppliciū
eternū:iuſti aūt ī uitā eternā. Tertius ē error dicē
tiū oīa p̄mia & oēs penas maloꝝ futuras eſſe equa
les. Cōtra quoꝝ p̄mū dr̄. p̄me ad coꝝ.xv. Sicut ſtel
la differt a ſtella ī claritate. Sic & reſurrectio mortuo
rū. Contra ſcd̄m uero dicit ieſus iudeis: Matth̄.xi.
tyro & ſydoni remiſſius erit ī die iudicii:q̄ uobis.
Quartus ē error dicētiū aīas maloꝝ non ſtatī poſt
mortē deſcendere ad infernū:nec aliquas ſcōꝝ ani
mas ītrare padiſū. Cōtra quos dicit ieſus. Luce.xvi
Mortuus ē diues & ſepultus ē ī inferno. Et ſcd̄e ad
coꝝ.v. dr̄. Si terreſtris domus noſtra huius hītatio
nis diſſoluat᷑:domū hēmus nō manufactā cōſer
uatā ī celis. Quintus error ē dicētiū nō eſſe pur
gatoriū aīaꝝ poſt mortē eaꝝ.ſ.ī charitate credētes
aliqd purgabile ſecū fuerūt. Cōtra quos dr̄.i.ad co
rin.iii. Si qs edificauerit ſup fundamētū.ſ. fidei per
dilectionē opationis lignū ferrū ſtipulā detrimētū
patiet᷑:ipſe aūt ſaluus erit:ſic tn̄ quaſi p ignē. Cōtra
hos errores dr̄ breuiter ī ſymbolo apl̄ico:uitā eter
nā amē:uel uitā futuri ſeculi:ut habetur in ſymbo
lo patrum.

Ieſus ſponſus ornatus. Cap̄.xvi.

Aīa mea leua caput tuū in ſpū:& intuere di
lectiſſimū ieſū in ſe ordinatiſſimū & ornam̄
tū oīum electoꝝ illā ciuitatē dilectiſſimam
uniuerſalē.ſ.angeloꝝ btōꝝ:& hoīum comitiuā:tā
q̄ comptā ſponſā:agni mr̄e & electiſſima ſpōſa tā
q̄ in principali capite poſt ieſū totā unitam. Intue
re inq̄ illā talē totalē ac tantā ſponſā ipſū ieſum ui
ſcerali charitate brachiis āplexantē:& ipſam ſecū cū
triūpho uictorie & iubilo nuptialis leticie ī eternū
palatiū ītroducentē. In quo ultimo electoꝝ tripu
dio:oīs iubilus:oīs leticia:oīs ſponſalis cōſumatur
ornatus. Tūc & ip̄e benedictus ieſus in aſſūpta hūa
nitate unū corpus miſticū pfectū & cōpletū faciēs
cū ſua electiſſima ſpōſa:ac ſimul cū ea una ſpōſa p
fecta totius btiſſime trinitatis:ipſi deo omipotenti
trino & uno:tāq̄ eterno ſpōſo intrinſeca indiuidua
amoroſa:iubiloſa ac btificata copula nuptialis mr̄i
monii cōiungit᷑ in eternū:licet ī ſola filii pſona tāq̄
ī ꝓprio ſuppoſito radicet᷑. Ex hac aūt unione nō ſo
lū ipſe agnus ieſus ſcd̄m ꝙ hō btificabitur pfecte:
ſed oīa mēbra ſua ſcd̄m gradū ſcd̄m quē ī ſuo me
rito ſoli ipſa ſibi uniuit. Erit aūt ī eis premiū ſubſtā
tiale:cōſubſtantiale:& accidentale:premiū inq̄ ſub
ſtantiale in uiſione fruitiōe:& tentione unius ſum
mi boni.ſ.dei trini & uni:quē oēs uidebūt facie ad
faciē:hoc ē nude & ſine uelamie:quo fruēt᷑ delecta
biliter & auide:quē tenebūt eternaliter & qete. Pre
miū uero cōſub̄ale cōſiſtit in gloria corpis:que ſe
cūda ſtola corpis dr̄:qua reſūpta pfectius aīa beata
tendit in ſūmū bonū. Et hec ſtola conſiſtit in qua
druplici corpis dote:claritatiſ:ſubtilitatis:agilitatis:
īpaſſibilitatis:que erunt ſcd̄m plus & minus ſcd̄m
maioritatē & minoritatē hīte charitatis. Premiū āt
accn̄tale p quādā excellētiā cōſiſtit ī quodā decore
ſpāli ſupuecto: q qdem ab aliqbus aureola nūcupa
tur:& debet᷑ opi excellēti:quod maxime in triplici
genere repentur.ſ.martyrio predicatiōne ſtrenua:&
cōtinentia uirginali. Et in oībus predictis ſeruabit᷑
gradus & diſtinctio ſcd̄m exigentiā meritoꝝ. Ut
aūt letet᷑ aīa in ſpeculatione rōnis iſtoꝝ que rōna
biliter facit ieſus pōt hoꝝ oīum reddi rō:attenden
do eius potentiā ſūmā:ſapīam:clemētiam:& iuſti
tiā. Nā p potentiā appropriate creat:p ſapīam gu
bernat:p clementiā reparat: p iuſtitiā retribuendo
conſumat. Nā potentiā ſūme manifeſtauit in eo ꝙ
nō ſolū creauit ſpūs ꝓpe ſe:& corpa ꝓpe nihil: ſed
mirabilius ad laudē ſue oīpotentie: ſpm̄ & corpus
uniuit ī hoīe in unitate nature & pſone.ſ. rōn̄alem
aīam̄ tāq̄ formam:& corpus humanū ut materiā.
Sapīam uero manifeſtauit ꝓuidentiſſime gubernā
do:nam ipſe p ſe ſupremū hoīs regit.ſ. mentē quā
illuſtrat. Infimum uero.ſ.corpus per liberum uolū
tatis arbitrium ut ſic exteriora ſubiaceāt ſpiritui: ſpi
ritus uero deo. Clementiam uero ſumme manife
ſtauit:dum ad repationem hoīs non ſolū aſſūpſit
hominis naturam:uerū & ipſius hoīs penam: quā
in ſeipſo ꝓ hoībus uoluit:& ī ſeīp̄o oībus ꝓportio
natā grām acqſiuit. Et ideo reqrit iuſtitia ꝙ taliter
ī ſe iuſtificatis & dicatis in merito retribuat & pre
mio in gloriam ſempiternam. Igitur reſoluendo
hoc exigit retribuendo equa repatio:gratuita gub̄
natio ordinata & productio uirtuoſa:nam horum
omnium conſumatio eſt in gloria. Primum igitur
quoniam iſtorum oīum p̄miatio debet fieri ſcd̄m
ꝙ exigit retributio iuſta:& productio dei fecit ratio
nalem ſpm̄ ꝓpe ſe ſcd̄m uim diuine imaginis & ca
pacem iſtius ſūme trinitatis:qm̄ clementia ieſu re
dimentis reformauit ut uiuerent ſecundum ſapien
tem gloriam eterne legis:hinc eſt ꝙ nullo minus
deo pōt rōnalis ſpūs premiari:nec eius capacitas &
deſiderium quietari:& iō datur ei in p̄miū deifor
mitatis glorie:p quam deo effectus conformis &
ratione uideat ip̄um clare:& uoluntate diligat ple
ne:& memoriam teneat ſine fine: ut ſic totā anima

UVA. BHSC. IyR_070

uiuat in diuinitate ieſu:tota doceat i tribus uiribus ſuis: tota deo trino & uno cõfiguretur: tota illi uniatur: tota in illo requieſcat :ac per hoc non ſua: ſed dei uiuat uita beata & glorioſa. Rurſus quoniã illa retributio fieri debet ſecundum ꝙ exigit nõ ſolum retributio & productio: uerũ etiã gubernatio & deus in productione corpus anime alligauit: & naturali & mutuo appetitu in integrum copulauit. Ad gubernationem uero ſubiecit:& i ſtatũ meriti fecit ut ſpiritus cõdeſcenderet & intẽderet corpori gubernãdo propter exercitiũ & i merendo: & naturalis appetitus anime nõ patitur ꝙ anima ſit plene btã:niſi reſtituat̃ ei corpus ad qđ naturalit̃ iclinat̃ neceſſe ẽ oĩbus q̃ttuor cõditiõibus diuitus ꝑdcis exigẽtibus:ꝙ aĩe reddatur propriũ corpus. Quia uero ordo regimis ſapientie dei non ſuſtinet:ꝙ reſtituat̃ corpus ſpũi beato ad impedimentũ:ſed potius ad gaudii cõplemẽtũ id circo opportet ꝙ ſpiritui beato reſtituat̃ corpus ꝓpũ ꝑ oĩa ſibi conforme & ſubiectũ q̃ꝗ poteſt corpus ẽt ſpiritui ꝑ gloriam cõformari. Quoniam ergo ſpiritus eſt uiſiõe lucis eterne dei trini & uiui clarificatus:ideo dicitur in eius corde claritas lucis reſultare ꝑmaxima:quia dilectiõe illius ſũmi ſpiritus eſt ſũme ſpirituali effectus:ideo in corpore habere debet coreſpondentẽ ſubtilitatẽ & ſpũalitatẽ: qꝛ i mente trinitatis factus eſt ſpiritus oĩo ipaſſibiliſ:ideo debet eſſe in eius corpore oĩmoda ipaſſibilitas tã extra q̃ intra. Quia uero in his omnibus ſpũs eſt ꝓmptiſſimus ad tendẽdum in deũ: ideo debet in corpore glorioſo ſũma agilitas repperiri. Quoniam igit̃ ꝑ has quattuor ꝓprietates ſit corpus cõforme ſpiritui & etiam ſubiectum:hinc eſt ꝙ in his quattuor precipue dotari dicitur ratione quorum idoneitatẽ habet ſequi ſpiritum & locari in regione celeſti:que eſt regio beatorum:ac ꝑ hoc a ſũmo capite ieſu deo deſcendit ipſius unguẽtum:uſq; ad oram ueſtimẽti hũani corpis ad qđ plenitudo dulcedinis & beatitudĩs ebrietas redundant & quantum eſt condecens deriuatur. Poſtremo qꝛ in diuerſis chriſti mẽbris diuerſa ſunt cariſmata gratiarum:non ſolum quantum ad interiora dona: uerum etiam quantum ad exteriora exercitia: & non ſolum quantũ ad perfectionem charitatis in mente uerum etiam quantũ ad perfectionis decorẽ in naturali corpore.Hinc eſt ꝙ aliquibus mẽbris ieſu non ſolum ſtola anime cũ tribus eius dotibus:& ſtola corporis cũ quattuor:uerum etiam excellentia decoris & gaudii debetur ꝓpter excellentiã perfectionis & decoris hĩti in corpore uirtuoſo:que maxime cõſiſtit in tripliči ꝑuilegio opere:ſecundum tres uires anime. Secundum rationalem eſt declinatio cõcupiſcentiarũ per integritatem ppetuam continentie uirginalis.Secũdũ iraſcibilem eſt propter honorẽ ieſu & ſui nominis perpeſſio mortis.Et idcirco ꝑdicatoribus:uirginibus & martyribus debet̃ illa excellẽtia premii que aureola nominatur que ad honorem facit: nõ ſolũ anime uerũ etiam corporis qꝛ non redditur uoluntati tantũ: ſed operi extrinſeco ſuſtinẽti ſibi meritũ

& premium charitatis in quo conſiſtit conſumata ĩtegritas & plenitudo omniũ bonorum ſpectantium ad beatitudinis complementum. Hanc igitur ſupne ciuitatis beatitudĩem perfectam quo ad oĩa premiſſa beatus ioãnes apoc. ultimo eleganter ſe uidiſſe teſtatur: dum per angelum in montem altũ ſublimis contemplationis ſuſtollitur.Nam pro generali totius ciuitatis gloria dicit ꝙ oſtendit ſibi ciuitatẽ hieruſalem ſanctã deſcẽdentẽ de celo a deo: quia per ſublmẽ dei potentiã: ſapientiam : miſericordiam:iuſtitiam:hec gloria huic ſancte ciuitati tribuitur:a quo tamen ſubiectiue & humiliter ſepe ſe deficere recognoſcit.Et dicit habentem claritatẽ:& reliqua que i generali dicit ꝑ uniuerſalẽ dei formitatem glorie ciuium ſupernorum.Et quia a claritate glorioſorum corporũ reſultat ſtatus luminoſus & confortatiuus & illuminatiuus & iocundatiuus & ſtabilitiuus omniũ ciuium ſupernorum:idcirco dicit ꝙ lumen eius eſt ſimile lapidi precioſo tanq̃ lapidis iaſpidis ſicut criſtalũ:& ibi uarias ſignificationes exprimit iſtius ciuitatis:quã etiã uocat ſpõſam ornatã uiro ſuo:& ut omnes ꝓꝑnetates ſupiores nobiles ibi adaptemus incipiẽdo a corporibus poſſumus dicere ꝙ claritas corporũ figuratur ibi i ſplẽdore aureo: cum dicit ꝙ ipſa ciuitas aurũ mundũ.Subtilitas in paruitate uitri cum dicit:ſimile uitro mundo. Impaſſibilitas inſtabilitate lapidis ſẽp uirentis:de quo tota ſtructura muri conſiſtit.Agilitas in uelocitate uniuerſalis menſure qua menſurãtur ẽt latera ciuitatis: ꝑ qđ dat̃ itelligi motus uelociſſimus beatoꝝ tã i ſpũ q̃ i corpore quo agilie & abſq; rarditate mouet̃ ad oĩa dei opa cõtẽplãda:& oĩa totius mũdi machine latera:uelociſſime ꝑcurrẽda menſuranda. Triplex autẽ ꝓrogatiua aureole ſignificat̃ i dignitate portaꝝ:q̃ dicũt̃ ſemp apte ꝑ corrñdentiã ad ꝑdicatiõis meritũ ꝑ quã tãq̃ ꝑ apti uã ſupne ciuitatis portã intratur ad xp̃m. Dicũtur etiã eſſe margarite: ſiue ex margaritis ꝑ ꝓrogatiuã mũdicie & uirginalis cõtinẽtie. Dicũt̃ ẽt angulate ꝑ ſingl'ari fortalitio roboriſ & cõſtãtie & expoſitione ſui ad mortes & paſſiões ſuas qualcunq;. Quo aũt ãgelus fortitudinẽ ſigficet & cõnexionẽ robu ſti amoris ꝓ deſẽſione diuini honoris ex mſ'tis appet:nã i ãgulis ẽ fortitudo domus:Iob.i. Cõcuſſit quattuor ãgulos domus:ꝓpterea xp̃s lapis dicitur ãgularis. Attẽde aũt ꝙ he tres ꝓrogatiue martyrii uirgnitatis & doctrine rõnabiliter attribuũt̃ portis ꝑ quas ſignificãt̃ plati:qꝛ hec tria debẽt i eis ſingulariter refulgeꝛ:quo ad tres dotes aĩe. Pro uiſiõe dei ſũmi & gl'ia hoĩs xp̃i.Dicit ꝙ ciuitas non eget ſole neq; luna:nã claritas dei illumiabit eã: & lucerna eius ẽ agnus.Pro dulciſſima & ſufficiẽtiſſia fruitione plene refectiõis uolũtatis ponit fluuiũ aque uiue ſplẽdidũ ꝓcedẽtẽ de ſede dei & agni i medio platee eius.i.ſuauiſſimũ refectiõe dulcorẽ i repletione uolũtatiſ ꝑ charitatẽ dilatate.Et qꝛ nõ ſolũ ẽ potus :ſed ſuauiſſimus cibus:ideo de ſupabũdãtibus fructibus ligni uite. Tertio uero imutabilis & eťna ſignificat̃ i ꝑhẽnitate fluuii: & uniuerſitate mẽſiũ

UVA. BHSC. IyR_070

āni qbus ligni uite fructus affert᷑.Et de hoc ꝙ dicit ꝙ oē malū nō erit ibi ī ꝑpetuū:nec nox: nec mēdaciū:nec īdigētia ēt cuiuſcūq; nobilis creature. Pro plenaria uero ſatiſfactiōe & deificatōe totius mētis dicit ꝙ dn̄s deus oṗs tēplū dei ē & agnus. De his aūt ſupra ī alio capl̄o dcā ſūt plura huic iocūdo ſpō ſalitio adaptāda. Ieſus rex regum dn̄s.Cap.xvii.

Icut grᵒſiſſimus ieſus ſe toti ciuitati electorū exhibebit ut ſponſum: ſic ſe exhibebit ut regem ſpecioſiſſimū ſimul & digniſſimū & oīpotentiſſimum.Nā hic eſt uere rex pacificus cuius uultum deſiderat uniuerſa terra:hic eſt uerus aſſuerus:qui tertio anno ſui imperii.i. tertio aduentu poſt ſnīationē ſui iudicii fecit grande conuiuium cūctis principibus & pueris ſuis:hoc eſt illud regnū quod dei omnipotentia ſuſcitauit:quod oīa alia regna cōminuit & ipſum remāſit eternū & ſolū eius ptās eterna:que nō auferet᷑ & regnū quod nō corrūpet᷑:cui oēs tribus ppl̄i & lingue ſeruient ī eternū:huius ſubliſſimi regis magnificētiam Io. deſcribit Apoc.ix.cū dicit:uidi celū aptū:& ecce equus albus:& q ſedebat ſup eum uocabat᷑ fidelis & uerax: & cū iuſtitia iudicat pugnat &c.Licet iſtd᷑ poſſet exponi de ſuo aduētu ad interitū antixp̄i:tn̄ ꝓ ultima gloria padiſi appebit celū aptū oībus beatis:qbuſ uniuerſa reuelabunt᷑ ſecreta:& tunc uidebunt equū albū:hoīem xp̄m uictorioſiſſimū:& candore glorioſum:cui filii dei perſona inſidet tanq̄.ſ.unite nature:uel equus albus eſt corpus eius glorioſū: tam ꝓprium q̄ miſticū:cui ſingulariter ieſus inſidet:ipſum trāquille & plenarie poſſidendo.Tunc apparebit fidelis & uerax:& attendēdo ꝓmiſſa: & docēdo ſalubria:que oīa appatebūt per opus cōpleta:& cū iuſtitia iudicat & pugnat:quia iſtos iuſtiſſime beatificabit:& reprobos eorum hoſtes ꝓſternet. Oculi autem eius ſicut flāma ignis:quia ſingulariter eius aſpectus erit ardentiſſimo amore ſup electos effuſus:dicit᷑ autē in capite ſuo habere diademata multa:qa ꝓ ſe & ꝓ oībus ſuis membris apparebit ſubli miter coronatus:& ſingulis coronas tribuens glorioſe uictorie:& amodo euidenter ſup oīa regnaturus:habens nomen ſcriptū:quod nemo nouit niſi ipſe:quia plenarie ſuam gloriā beatifice uniōis nullus totaliter & comprehenſiue cognoſcet: uel p ſe & abſq; ipſo. Ipſe enim pōt aliis qbus uoluerit reuelare:Math.xi.Hoc autem nomē ſcripſit ei pr̄:cum eum ab eterno genuit:& tandē tota trinitas ſcripſit illud in humanitate ieſu:cum ipſam filio dei uniuit:& ueſtitus erat ueſte aſperſa ſanguine.i. humāitate ꝓ nobis occiſa:& ſanguine rubricata:que qdē paſſio ſemp in eo per meritum & premium per ſanctiſſima ſigna indebilia glorioſorum uulnerū appebit.Sublimitas autē rationis eius eſt ratio uerbalis & eterna ſapietia dei patris in qua totum paternū eſſe omnibus electis exprimit᷑:propter quod dr̄ ꝙ uocabat᷑ nomē eius uerbū dei. Pro celeſti āt comitiua oīum dr̄:ꝙ exercitus qui ſūt ī celo celeſtē uitā agentes ipſū in equis albis ſequūt᷑.i. ī glorificatis corpibus:uelut oīum ſuoꝝ ꝑmioꝝ ducē & rgem. Si uero noīe iſtoꝝ ſpūs deſignētur āgelici p equoſ albos inferiores ſpūs:& p eqtes ſupioꝝ ordīes deſignāt᷑:uel reſpectu oīum equi albi deſignāt uirtutes eoꝝ uectiuas & robuſtas:candore glorie dealbatas.Reſpectu uero prelii antixp̄i:de quo ibi litteraliter agit᷑ deſignāt᷑ hi exercitus magis ꝑpe ſcōs tunc uiuētes quaſi in celo ī euāgelica uita:quos ieſus mēte & corpe dealbabit & fortiſſime muniet & īflammabit & aīabit more uictorioſioꝝ equoꝝ & deducet ſecū ad expugnandū antexp̄m & exercitū eius. Tūc etiā ſcī habebūt pre oculis ſic iugiter xp̄m tāq̄ ſuū regē & ducē:ac ſi ipſum ſenſibiliter uiderēt ī celis currentē ueloaiter ad triūphū. Ioachī ſup hūc locū mota qōne an xp̄s tunc p ſeipſū appeat in tpe tāte neceſſitatis ut preliet᷑ contra ātixp̄m & ſuos rn̄det.Ego puto ꝙ p ſeipſū ueniet ad deſtruendū eū. Ideoq; uiſus ē ſedere ſup equū albū:qr ī corpoř ſuo mūdo appebit bonis & malis:hec ille:quod nō credo ad l̄ram tūc de xp̄o īplen:ſed forſitan tūc de ali quo electo ſuo:& maxīe in ſignifero ſuo franciſco corporalit᷑ glorioſo:& toto candore albo uictoriā huius pugne pficiet:uel forſitan in aliquo ſublimi ſcō tūc alioꝝ princpe de his q uiuēt hic corporaliter ſupradicta faciet:quare nihil hic uolumus.Et qr ſup hūc ſi ita fuerit ſingul'r iſedebit xp̄s:ideo hec uictoria ex noīe attribuit᷑ xp̄o:uñ & de ore eius gladius ꝓcedet acutus:qa ſcd̄m apl̄m ipm interficiet ſpiritu oris ſui.Et ipſe ꝑcutiet gentes quaſdā ad corruptionis fructū:& ipſe reget rebelles in uirga ferrea iuſtitie inflexibilis:ſupra quos calcat torcular uini furoris ire dei oīpotentis:quia ipſe ꝑmit ipios penis mortiferis:quas deus trinitas:quaſi furibūdus & iratus eius iniuſtitie menſura ꝓpinat. Pro hac aūt ſublimiſſima potentia ieſu dr̄ ꝙ habet ī ueſtimto & ī femore ſuo ſcriptū:Rex rgū & dn̄s dominātium.In ueſtimto deſignat᷑ iuſtitia.Iuxta illud: Iob xxix.Iuſtitia indutus ſū.In femore aūt ꝓpagatio ꝓlis.Quidā enī dn̄ant᷑:quia dignis opibus & ſtrenuis ꝓlii ꝓmerent᷑.Quidā uero ſūt regū filii & heredes:utroq; aūt mō cōpetit xp̄o eſſe regē regū:nā ip̄e ē conſubſtantialis filius dei pr̄is:& naturalis heres regni eius.Ipſe etiā ppaſſus meruit nomē quod eſt ſup oē nomē:& p triumphalē potentiā huius uictorioſe obtinuit paſſionis. Itē in ueſtimēto ſue hūanitatis & in femore ſue carnis īſcripſit deus trinitas regiam maieſtatem & poteſtatem diuinitatis eius & pſōe filii:qn̄ ipſam ꝑſonaliter uniuit ſue humanati & carni.Dicit āt Rex regū & dn̄s dominātium:nō ſolū qr excellentiſſime eſt rex ſup oēs. Sicut dr̄ uirgo uirginū:ſed etiā quia electi ſup quos ip̄e ieſus rgnat:poſt ipſū & in ip̄o & p ipſū ſūt creatoꝝ reges & dn̄i. Per ueſtimentum aūt ītelligūtur oīa quecūq; extrinſeca:p femur aūt multū carneū ītelligūt᷑ īfirma:ſiue minus fortia:& in his ſingul'r dr̄ eē ſcripta magnificētiſſima eius maieſtas:qr nihil ē ī ieſu:nec de ieſu ī quo non appeat ipſum eſſe ſemp ſūmū regem & dn̄m. Vel per ueſtimentum

UVA. BHSC. IyR_070

poſſunt intelligi ſancti pfecti. Per femur: illi uero q
quaſi ſola regeneratione xp̄i per baptiſmū quaſi ex
ſuo femore ꝓpagati obtinēt regnū celi. In utriſq;
aūt ſcriptū eſt nominatiuū & regiū nomen xp̄i. Si
cut aūt ip̄e ih̄s ſucceſſiōe paterna: & ſtrenua paſſio
nis uictoria: obtinet nomē iſtud: ſic & ſuos emula
tores pfectos uult utroq; mō ſue maieſtatis gl'ia
īſigniri: licet ip̄oꝝ uictoria non ſit ex ip̄ius uictori
oſiſſimi ih̄u ꝓpagatiōe cōtinua: cuius gr̄a. & princi
pium & mediū & finem oīs uictorie cōſequūť: ac
p hoc ſi cū ih̄u ſūt reges regū: & dn̄i dn̄antiū: ī ip̄o
& cū ip̄o: & p ip̄m ſolū oīa poſſidentes. O q̄ glori
oſū ē huius excellētiſſimi regis ih̄u regnū: in quo
cū ih̄u reḡnt oēs iuſti: cuius rex ē ueritas: pax: & cha
ritas: uita et̄nitas: ī quo ē ptās excellēs: ſapiētia ful-
gens: fons bonitatis p oīa ſe diffundēs: nec regnā
tium pluralitate diuidiť: nec participatiōe minuiť:
nec numeroſitate confundiť: nec inequalitate in-
ordinať: nec circūſcribiť loco: nec uariať motibus:
nec tempore menſurať.

Ieſus finis optatus Cap.xviii.

D finem oīum deſignatoꝝ ih̄m: hoc ulti
mū nos ducit capitulū: q̄a btītudo & finis
noſter in eius btītudie cōſumať: q ē fons
& origo oīum bonoꝝ: & ip̄oꝝ cremētū & ultimū
cōplemētū: quod de ip̄o dicit Ioan. dilectus. Ego
alpha & o: p̄ncipiū & finis. Quia ſicut p uerbū et̄-
nalit̄ dcm̄ oīa pducūť: ſic p uerbū carni unitū pro-
mouēť & fin. ūť. Ac p hoc uere & ꝓp̄e ih̄s ē finis
nr̄ ip̄e & d̄us noſter: cuius nūc deſiderio uiuimus:
& ī eius plēo āplexu ſatiabimur. Ip̄e hoc nr̄m deſi
derium accēdit: cū in fine Apoc. Ioan. dicit. Spōſus
& ſponſa dicūt: ueni: q. d. ſponſus ih̄s: & ſpōſa uir-
go glorioſiſſima maria: & tota btōꝝ eccleſia dicūt
ueni. i. noſtꝝ deſideriū accēdūt. q̄ſi nos auide expe
ctātes ad p̄miū boni ſui ſummi. Quidā libri hn̄t
ſpūs & ſpōſa dicūt ueni: & dicūt ꝙ greci ſic hn̄t: &
tunc ē ſenſus ꝙ ih̄s tā p ſe q̄ per inſpirationes ſuas
factas in mente ſpōſe accendit deſideriū ſui aduen
tus: cui & illi q ſunt uera ſpōſa affectuoſe concor-
dant. Qui audit ergo hāc. ſ. uiſcerabilē inuitationē
uerbo & ope plena fide & uiſceraliſſima charitate
dicat: ueni. i. totus accēdať ī ardor̄ deſiderii ſupple
in huius boni. Vnde & ih̄s amore effuſus ſe libera
lit̄ offert dicēs. Qui ſitit ueniat: & qui uult accipiat
aquā uite gratiſ: q̄a tā p̄ma gr̄a q̄ oēs alie a ſūma &
gratuita charitate xp̄i ih̄u liberalit̄ p̄deſtinať: offer
tur & dať. In huius ergo ultimi finis ih̄u deſiderio
tā intenſo libꝝ claudamus. d. cū Ioāne. Veni dn̄e
ih̄u. Ab ip̄o. n. ih̄u eterni pr̄is filio: & eius emanati
one et̄na: p oīum ab ip̄o creaturē: & aſſūpte ſue na
ture gl'ioſa myſteria: & p ꝓpagatos diuerſos ſtatus
a ſpū ip̄ius ih̄u in ſua eccl'ia peregrīa: & et̄ni regni
eius ſublimia in hūc dulciſſimū finē: ip̄o ih̄u piiſſi
mo nos miſericordit̄ deducēte puenimus: adiuti p̄
ſidiis ſacratiſſime uirgis marie mr̄is eius: & ꝓtecti-
uis cuſtodiis btiſſimi archā. Michae. cuius nūc p̄o
tum ueſpoꝝ cātauimus ſolēnia: & ſeraphicis īflam
mationibus & ſuffragiis protoſigniferi uulnerum
crucifixi Frāciſci: in cuius loco & mōte ſacro ipreſ-
ſiōis eorūdem ſacroꝝ uulneꝝ: nūc ī uigilia archan
geli michaelis: cuius tp̄e ħ quod nūc ſancti frēs fa
ciūt: quadrageſimā ieiunāt: ad hūc terminū: & libri
huius cōplemētū nos ih̄u miſericordia clement̄ ad
duxit. Sūmo ergo oīum pricipio & pfectiſſimo fi
ni: ip̄i ih̄u gr̄as referamus: q nos decurſis tātis pela
gis pduxit ad portū: orātes ſupplicit̄ & trementer:
ut ſi in aliq̄bus locis alit̄ locuti fuimus q̄ ip̄e uolue
rit p̄ſtet īdulgētiā deliquēti. Quod ſi ē q pie corri
gat: & īuidū dētē amoueat: ne forte magis ſuis nu
triēdis uitiis & excuſādis in oculis mūdi q̄ noſtre
correptiōi ītendat: ac p hoc cōtra ſe pungentē ueri
tatē: iacula tendat malitia nō chatitate pmotus: dū
adhuc uiuo paratus ſum correptionē ſuſcipe. Si au
tē piiſſimi ih̄u uelox uocatio me ſubtraxerit ex hac
luce: romana eccleſia cui per ſpiritū ih̄u datū ē uni-
uerſale magiſteriū poſtq̄ fuerit a fecibus truculente
beſtie expurgata: ſi qua īdigna eē pſpexerit: digne-
tur obſecro emendare. Cui ſoli & eius correptiōi li
brum: & me plene ſubmitto: & ſolius ſedis apoſto
lice: in cuius fide me uiuere ꝓfiteor: examinationi:
emendationi: & protectioni relinquo omnia que ī
huius libri ſerie cōtinentur. Et omne quod contra
illā eēt deteſtor: nec aliquid cōtra eius iudicium te
neo: ſentio: uel affirmo. Et ſi eſſet ī dictis meis ple-
ne reuoco. Nec aliquis inferior preſumat cōtra hūc
librum aliq̄d innouare: quod eſſet ī iniuriam ſūme
ſedis: cui ſoli emēdandus liber diuīo ſpiritu & trāſ
miſſus. Nam quicquid ī his que ſcripſimus minus
bene diximus nobis īputamus: tamē in conſpectu
ip̄ius ieſu loquimur: ꝙ recto zelo & ſincera charita
te oīum: ut aperiať oculus mētis ad intuēda horrē
da & corrigenda inūdantia uitia ſtatus preſentis.
Si quid uere digne ſpiritus ieſu chriſti fecit nos di-
cere: illi fidelit̄ reddimus: & ip̄i ſoli ih̄u gratie per
ſoluantur: Qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit &
regnat immenſus & eternus: & deus benedictus ac
benedicendus in ſecula ſeculorum. Amen.

Liber qui intitulatur
Arbor uite crucifixe Ieſu deuotiſſimi fra
tris Vbertini de Caſali ordinis mi-
norū felicit̄ explicit. Impreſſus
Venetiis p Andreā de Bo-
nettis de Papia. An-
no. M. CCCC.
LXXXV. Die. xii. Martii. Ioāne Mocenico indyto
principe regnante.

UVA. BHSC. IyR_070

Tabula capituloꝝ huius libri ītitulati Arbor uite crucifixe ieſu: deuotiſſimi fr̃is Vbertini de Caſali ordis minoꝝ feliciter īcipit. Nec mireris ſi ī proceſſu huius libri nō ſēp unicuiq; capitulo p̄ciſe unus ſolus uerſiculus hic īfra cōſignatoꝝ adaptet: qm̄ interdū & pp cōiunctionē memorie nec nō & & breuitatis amore congruū erat ſub uno eodem q; capitulo plures uerſiculos colligari ac ſimul tractando perſtringi.

Capitula libri primi

Cap.		charta
i	Ieſus ex pte genitus	iiii
ii	Ieſus ſpirator natus	iiii
iii	Ieſus creator inclytus	v
iiii	Ieſus gubernans ſtatus	vi
v	Ieſus p̄miſſus patribus	viii
vi	Ieſus faber uirgineus	viii
vii	Ieſus annunciatus	x
viii	Ieſus emiſſus celitus	xii
ix	Ieſus plene dotatus	xvi
x	Ieſus ioanni intimus	xxii
xi	Ieſus maria natus	xxv
	Capitula libri ſecundi	
i	Ieſus conformis patribus	xxxix
ii	Ieſus prenominatus	xli
iii	Ieſus in ſtella fulgidus	xlv
iiii	Ieſus magis monſtratus	xlvii
v	Ieſus redemptus puulus	l
vi	Ieſus infans fugatus	lix
vii	Ieſus puer p̄ficiens:	lxii
	Ieſus matri abſentatus:	
	Ieſus inūctus inſtruens:	
	Ieſus dulcor amatus.	
viii	Ieſus flos flori ſubiacens:	lxv
	Ieſus flore ĩmoratus:	
	Ieſus alūpnis obſequens:	
	Ieſus aporiatus.	
	Capitula libri tertii	
i	Ieſus preconē audiens	lxvii
ii	Ieſus uir baptizatus	lxviii
iii	Ieſus deſertum incolens	lxxi
iiii	Ieſus hoſte tentatus	lxxix
v	Ieſus paruulos colligens	lxxxii
vi	Ieſus matre rogatus	lxxxiii
vii	Ieſus paſtor circuiens	lxxxvi
viii	Ieſus uigor laſſatus	lxxxviii
ix	Ieſus p̄ nobis indigens	lxxxxi
x	Ieſus inhonoratus	ciii
xi	Ieſus miranda faciens	cv
xii	Ieſus uerbis ſenſatus	cvii
xiii	Ieſus pfecta conſulens	cx
xiiii	Ieſus tranſfiguratus	cxvii
xv	Ieſus p noctem uigilans	cxix
xvi	Ieſus die occupatus	cxxi
xvii	Ieſus panes multiplicans	cxxii
xviii	Ieſus tranquillans flatus	cxxiiii
xix	Ieſus lepra eiiciens	cxxvi
xx	Ieſus medela datus	cxxviii
xxi	Ieſus a morte ſuſcitans	cxxx
xxii	Ieſus laxans reatus	cxxxii
xxiii	Ieſus unguentis redolens	cxxxv
	Capitula libri quarti	
i	Ieſus aſello latus:	cxxxvii
	Ieſus rex orbis ueniens:	
	Ieſus digne laudatus:	
	Ieſus urbi compatiens:	
	Ieſus lachrymatus:	
	Ieſus templū ingrediens:	
	Ieſus zelo armatus.	
ii	Ieſus pactū p̄ficiens	cxxxix
iii	Ieſus dolo ſeruatus	cxl
iiii	Ieſus ſubiectis ſeruiens	cxl
v	Ieſus panis ſacratus	cxli
vi	Ieſus iudā corripiens	cli
vii	Ieſus dilecto ſtratus	cli
viii	Ieſus ſermonem faciens:	clii
	Ieſus euiſceratus.	
ix	Ieſus futura preuidens:	cliii
	Ieſus orans p̄ſtratus.	
x	Ieſus ad bellum exiens:	clv
	Ieſus deus monſtratus:	
	Ieſus imperium ſuſtinens:	
	Ieſus uinculis ligatus:	
	Ieſus tractus crudeliter:	
	Ieſus ter denegatus:	
	Ieſus deluſus nequiter:	
	Ieſus uultu uelatus:	
	Ieſus conſputus turpiter:	
	Ieſus collaphizatus:	
	Ieſus mutus humiliter.	
xi	Ieſus circūrotatus:	clv
	Ieſus ligatus fortiter:	
	Ieſus ſpinis coronatus:	
	Ieſus punctus crudeliter:	
	Ieſus dire plagatus:	
	Ieſus productus uiliter:	
	Ieſus reus clamatus:	
	Ieſus ſpretus maligniter:	
	Ieſus ſententiatus:	
	Ieſus crucem circunferens:	
	Ieſus debilitatus:	
	Ieſus matrem conſpiciens:	
	Ieſus anguſtiatus.	
xii	Ieſus deuotas alloquens:	clvii
	Ieſus uirens aſſatus:	
	Ieſus ad crucem ueniens:	
	Ieſus ueſte nudatus:	
	Ieſus morti ſe offerens:	
	Ieſus dire clauatus:	
	Ieſus uexillum erigens:	
	Ieſus tricoloratus:	
	Ieſus ſceleſtos diuidēs:	
	Ieſus tunc blaſphematus:	
	Ieſus orbem concutiens:	
	Ieſus excruciatus.	
xiii	Ieſus latronem erigens	clxix

UVA. BHSC. IyR_070

xiiii	Ieſus dans principatus	dlix
xv	Ieſus matri compatiens	dlx
xvi	Ieſus fletu rigatus	dlxii
xvii	Ieſus cruore effluens	dlxii
xviii	Ieſus fons deſiccatus	dlxiii
xix	Ieſus amorem ſitiens	dlxiii
xx	Ieſus felle potatus	dlxiii
xxi	Ieſus clamando moriens	dlxiiii
xxii	Ieſus uita priuatus	dlxvi
xxiii	Ieſus pallore decidens	dlxvi
xxiiii	Ieſus tranſlaceatus	dlxvii
xxv	Ieſus matrem afficiens	dlxvii
xxvi	Ieſus intumulatus	dlxvii
xxvii	Ieſus infernum adiens	dlxx
xxviii	Ieſus frangens conatus	dlxxi
xxix	Ieſus triumphans mortuus	dlxxi
	Ieſus ſurgens beatus	dlxxi
xxx	Ieſus decor precipuus	dlxxix
xxxi	Ieſus orbi prelatus	dlxxix
xxxii	Ieſus ductor exercitus	dlxxix
xxxiii	Ieſus celo leuatus	dlxxx
xxxiiii	Ieſus largitor ſpiritus	dlxxxii
xxxv	Ieſus clarificatus	dlxxxiii
xxxvi	Ieſus ſpirans afflatibus	dlxxxiiii
xxxvii	Ieſus cruce ditatus	dlxxxx
xxxviii	Ieſus electam eleuans	dlxxxxviii
xxxix	Ieſus dux laureatus	cc
xl	Ieſus matrem glorificans	cci
xli	Ieſus fons reſeratus	ccii
	Capitula libri q̄nti.	
i	Ieſus prolem multiplicans	cciiii
ii	Ieſus uilificatus	ccix
iii	Ieſus franciſcum generás	ccx
iiii	Ieſus ſeraph alatus	ccxvi
v	Ieſus normam conſtituens	ccxxi
vi	Ieſus tunc renouatus	ccxxiii
vii	Ieſus deſpectus iterum	ccxxiiii
viii	Ieſus falſificatus	ccxxviii
ix	Ieſus doctor humilium	ccxxxiiii
x	Ieſus reſuſcitatus	ccxxxvi
xi	Ieſus decore fulgidus	ccxxxvii
xii	Ieſus pauper firmatus	ccxxxviii.
xiii	Ieſus teſtis ueridicus	ccxlii
xiiii	Ieſus iudex iratus	ccxliii
xv	Ieſus uictor magnificus	ccxlv
xvi	Ieſus ſponſus ornatus	ccxlvi
xvii	Ieſus rex regū dn̄s	ccxlvii
xviii	Ieſus finis optatus	ccxlvii

Laus deo

Regiſtrum

a
prima uacat
Incipit
fregi:&
ut propter
b
tio:ſed
habitauit
hic dici
ergo in
c
omnino
eſt dubium
differunt
nus de
d
primo
perbia
uatorem
mus ab
e
culis
mam
noſtre
patre
f
cat exemplū
ta feria
bimus
pmittit
g
tuus
peregrinus
ſuis
em debuit
h
animarum
magis
non
chriſti
i
diſpoſitionis.
uiis
totius
flos
k
do ſe
ptuoſiores
dolores
dei
l
do per
mis
ne.iii.
De ſecundo

m
multum
ome.xxxii.
Deſiderium
quidem
n
rerum
uati
ad cuius
damus
o
eſſe chriſtū
in cordialibus
eripere
riis uirtutibus
p
Tertium
prima
impediunt
poſſidet
q
Secundi
ſubditorum
Attende
ter guſtare
r
frons
tatur
tatis
titudine
ſ
omnes
tibus
p nubila
ſe eiecit
t
uenenatis
unitum
dei
ciam &
u
tunc
clarificatus
gno uoluiſſe
um:plures
x
Quintum
ut ſepe
Et ideo
Ieſus fons
y
O quáta
heſit
mors
& ponderis

z
conquiritur
locutus
eis
a mortis
A
quem aſſumpſit
ſtrenuitas
boni
ſentimus
B
quem nunc
ſerit:
in omnibus
ta que
modos
oculis
C
Incipit
cas rationes
ſimul
latrie
D
augmenta
ſeſſiue
ciuncula
tiſſime
E
ſpoſitione
fide dignus
ſapiens
ad debite
F
licet autem
Nam illi
exultabit
iſtud
G
terra
in camino
dicens. Cecidit
ideo precipit
H
immutabilis
tur ſub noie
agimus

Finis

BIBL... VALLADOLID

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

UVA. BHSC. IyR_070

CASALI
Arbor Vitae
Jeſu.

Biblioteca de Santa Cruz
IyR 70

UVA. BHSC. IyR 070

UVA. BHSC. IyR_070